มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

The 14th Hatyai National & International Conference proceeding

19 พฤษภาคม 2566

รายงานสืบเนื่องจากการประชุม
การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ

ครั้งที่ 14



รายงานสืบเนื่องจากการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14

The 14th Hatyai National and International Conference Proceeding

วันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2566

รูปแบบการประชุม: Online และ On-Site Conference

จัดโดย

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

@ข้อความและบทความในเอกสารการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
เป็นแนวคิดของผู้เขียนมิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบ
ของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ @ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

คำนำ

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ร่วมกับ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) จัดการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 ในวันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการให้กับ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการตลอดจนนักศึกษา ได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานวิจัย การถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ตลอดจนการสร้างประสบการณ์ด้านการวิจัย สร้างแรงกระตุ้นให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัย และสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานภายนอก

ด้วยสถานการณ์ปัจจุบันยังคงมีการระบาดของไวรัสโคโรน่าสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ดังนั้น การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 จึงดำเนินการในรูปแบบ Hybrid โดยมีการนำเสนอผลงานแบบ Onsite & Online และได้รับความสนใจจาก คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ส่งบทความร่วมนำเสนอ จำนวนทั้งสิ้น 176 บทความ ประกอบด้วยบทความที่นำเสนอในรูปแบบ Onsite จำนวน 72 บทความ และรูปแบบ Online จำนวน 104 บทความ ซึ่งบทความทุกฉบับได้ผ่านการคัดเลือก ประเมินคุณภาพทางวิชาการ และแก้ไขตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา

คณะผู้ดำเนินการจัดการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ และนานาชาติ ครั้งที่ 14 ขอขอบคุณ คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ที่ส่งบทความวิจัยร่วมนำเสนอ ตลอดจนแขกผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมประชุม และขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการดำเนินโครงการทุกท่าน ที่ช่วยให้การประชุมหาดใหญ่วิชาการฯ ครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการด้วยดี หากมีข้อผิดพลาดประการใดต้องขออภัยมา ณ โอกาสนี้

สารจากอธิการบดี

การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับเกียรติจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) เป็นหน่วยงานร่วมในการจัดประชุมเสมอมา

การประชุมครั้งนี้ ได้ดำเนินการจัดแบบ Hybrid ซึ่งมีการนำเสนอผลงานในรูปแบบ Onsite และ Online เพื่อให้สอดรับกับความต้องการของผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการมากขึ้น หลังจากที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังฟื้นตัวจากการแพร่ระบาดของโควิด 19 และมีแนวโน้มกลับเข้าสู่ภาวะปกติมากขึ้น

ในนามมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ขอขอบคุณกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) ที่ให้เกียรติร่วมจัดการประชุมหาดใหญ่วิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมประเมินบทความ คณะกรรมการประจำห้องประชุมกลุ่มย่อยที่ให้ข้อเสนอแนะ และผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมให้การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส ดิษยะศริน สัตยารักษ์)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

กำหนดการ
การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14
วันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2566
ณ ห้องประชุม Blue Ocean Hall อาคารคณะบริหารธุรกิจ
โดย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
และ Online Conference

08.15 - 08.30 น.	ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานลงทะเบียนเข้าร่วมพิธีเปิด ณ ห้องประชุม Blue Ocean ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานแบบ Online ร่วมรับชมพิธีเปิดผ่าน Page Facebook: https://www.facebook.com/rdofhu
08.30 - 08.50 น.	พิธีเปิด - กล่าวรายงาน โดย รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ประธาน ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิจัย และประธานดำเนินการ - กล่าวต้อนรับและกล่าวเปิด โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ลิ้มโยธิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่
08.50 - 09.00 น.	รับชมวิดีทัศน์ประชาสัมพันธ์หน่วยงานร่วมจัดการประชุม
09.00 - 09.20 น.	นำเสนอผลงานภาคโปสเตอร์
09.20 น. เป็นต้นไป	นำเสนอผลงานภาคบรรยายในห้องประชุม และนำเสนอผลงานภาคบรรยายแบบ Online ***(ระดับชาติ)*** - มนุษยศาสตร์ - สังคมศาสตร์ - การศึกษา - บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว - วิทยาศาสตร์ ***(ระดับนานาชาติ)*** - Education - Social Science

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิระดับนานาชาติ

Professer Dr. Mohd Sofian Bin Omar Fauzee		Universiti Putra Malaysia
Associate Professor Dr. Nik Ramli Nik Abdul Rashid		Universiti Teknologi MARA
Assistant Prof. Dr. Nattapong	Jantachalobon	Rangsit University
Asst. Prof. Dr. Nawamin	Pinpathomrat	Prince of Songkla University
Assistant Prof. Dr. Sansanee	Chanarnupap	Thaksin University
Dr. Ekkapon	Phairot	Songkhla Rajabhat University
Dr. Sorawat	Sangkaew	Hatyai Hospital
Associate Professor Dr. Praman	Tepsongkroh	Hayai University
Dr. Anob	Kanthacha	Hayai University

ผู้ทรงคุณวุฒิระดับชาติ

ศ.น.ท.ดร.สุมิตร	สุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.สิริวรรณ	นันทจันทูล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.จิตตินันท์	บุญสถิรกุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.อมรรัตน์	พรหมบุญ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.พร้อมพิไล	บัวสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.วิสุทธิ์	วิจิตรพัชราภรณ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.ทองฟู	ศิริวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.ประเวศ	อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.ณัฐมา	พงศ์ไพโรจน์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.ปานใจ	จุฬาพันธุ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รศ.ดร.ธีระ	สินเดชารักษ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.อรรถสิทธิ์	พานแก้ว	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.กุลนารี	เสือโรจน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.ไพเราะ	ไพรหิรัญกิจ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.ศิกานต์	อิสสระชัยยศ	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผศ.ดร.วิลาวรรณ	รักผกาวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รศ.ดร.สยาม	อรุณศรีมรกต	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร. พัทธ์ธีรา	นาคอุไรรัตน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.นภารัตน์	กรรณรัตนสูตร	มหาวิทยาลัยมหิดล
รศ.ดร.วัลลภ ฤทธิม์	บัวชุม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รศ.ดร.นันทนา	วงษ์ไทย	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.สุภัค	มหาวรากร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผศ.ดร.พิมพาภรณ์	บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.สุชาดา	พงศ์กิตติวิบูลย์	มหาวิทยาลัยบูรพา
รศ.ดร.นฤมล	กิมภากรณ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.เชษฐภูมิ	วรรณไพศาล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.บุญรอด	โชติวชิรา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.ดร.อารีย์	เชื้อเมืองพาน	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รศ.ดร.นพมาศ	สุวชาติ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.กฤตพา	แสนชัยธร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.วิรัช	วงศ์ภินันท์วัฒนา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.ภาณุวัฒน์	ภักดีอักษร	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.จิติมา	วรรณศรี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.อรจิรา	อัจฉริยไพบูลย์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รศ.ดร.ภัทรา	บุรารักษ์	มหาวิทยาลัยพะเยา
รศ.ดร.มนตรี	วงษ์สะพาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รศ.ดร.ธีรวงศ์	เหล่าสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.จุลสุชดา	ศิริสม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผศ.ดร.ชนิศา	มณีรัตนรุ่งโรจน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
รศ.ดร.ชาญชัย	คงเพียรธรรม	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รศ.สุรศักดิ์	บุญอาจ	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รศ.ดร.เกษตรชัย	และหีม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.ปัญญา	เทพสิงห์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.จรัสศรี	นวลศรี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.วันชัย	ธรรมสัจการ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.รณสรรพ์	ชินรัมย์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.สามารถ	ทองเฝือ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.จุไรทิพย์	หวังสินทวีกุล	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.เกื้ออนันต์	เตชะโต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.น้ำทิพย์	ตระกูลเมฆี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.ฐปรัตน์	รักษ์ภาณุสิทธิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.สุกัญญา	เดชอดิศัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.กฤษรัตน์	ศรีสว่าง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.ธีรศักดิ์	จินดาบถ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.สุทธิจิตต์	เชิงทอง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.ปรัชญากรณ์	ไชยคช	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ดร.อภิชญา	แก้วอุทัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.เจษฎา	นกน้อย	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.อนิวัช	แก้วจำนงค์	มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผศ.ดร.อานนท์	ศรีบุญโรจน์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.สุรสิทธิ์	ศรีสมุทร	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รศ.ดร.จารุวัฒน์	เจริญจิต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
รศ.ดร.อนุ	เจริญวงศ์ระยับ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.นิคม	นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.นัฐพงศ์	ส่งเนียม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.กฤษฎา	กุณฑล	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ผศ.ดร.ทัศนีย์	ทองก้านเหลือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
รศ.ดร.บูฆอรี	ยีหมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.เฉลิมศักดิ์	บุญนำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.ปรีดา	เบ็ญคาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
รศ.ดร.สมเกียรติ	รักษ์มณี	มหาวิทยาลัยหัวเฉลียวเฉลิมพระเกียรติ
รศ.ดร.สุบิน	ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รศ.ดร.ภูมิ	โชคเหมาะ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
รศ.ดร.วันชัย	รัตนวงษ์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รศ.ทัศนีย์	ประธาน	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.วิทวัส	ดิษยะศริน สัตยารักษ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.พล	เหลืองรังษี	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.เก็ตถวา	บุญปราการ	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.เธียรชัย	พันธ์คง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.กอแก้ว	จันทร์กิ่งทอง	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.วรลักษณ์	ลลิตศศิวิมล	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.นุกูล	ชิ้นฟัก	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ผศ.ดร.ปุณยนุช	รุธิรโก	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ดร.คนึงนิจต์	หนูเซ็ก	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้องประชุมย่อย

ระดับนานาชาติ

International (Education Session)

Chairman:	Dr. Ekkapon Phairot
Vice-Chairman:	Dr. Chadchom Ratsameemonthon
Secretary:	Aj. Nathaphon Rujiruangrot
Asst. Secretary:	Ms. Kattika Klubkaew

International (Social Sciences Session)

Chairman:	Assoc. Prof. Dr. Parichart Visuthismajarn
Vice-Chairman:	Assoc. Prof. Dr.Praman Tepsongkroh
Secretary:	Aj. Wilaiwan Lebkatem
Asst. Secretary:	Aj. Wipawanna Srimai

International (Sciences Session 1)

Chairman:	Dr. Anob Kanthacha
Vice-Chairman:	Dr. Kanyarat Saritpongteeraka
Secretary:	Aj. Chanwut Thongkamkaew
Asst. Secretary:	Dr. Krirk Kisawadkorn

International (Sciences Session 2)

Chairman:	Asst. Prof. Dr. Prasong Kessaratikoon
Vice-Chairman:	Dr. Orawan Bunyatang
Secretary:	Aj. Natsamol Jirangvoraphot
Asst. Secretary:	Aj. Supatida Dumchoo

ระดับชาติ

Online

กลุ่ม 1 มนุษยศาสตร์ (1)

ประธาน:	รองศาสตราจารย์มนตรี มีเนียม
รองประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญศักดิ์ บุญญาพิทักษ์
เลขานุการ:	นางสาวภัชรายุ เข่งเงิน

กลุ่ม 2 มนุษยศาสตร์ (2)

ประธาน:	รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย คงเพียรธรรม
รองประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจริญเนตร แสงดวงแข
เลขานุการ:	อาจารย์สินี กิตติชนม์วรกุล

กลุ่ม 3 สังคมศาสตร์

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.บูฆอรี ยีหมะ
รองประธาน: ดร.พัชรี สุเมโธกุล
เลขานุการ: อาจารย์คารม บัวผัน

กลุ่ม 4 การศึกษา (1)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.วัน เดชพิชัย
รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาศ ปานเจี้ยง
เลขานุการ: อาจารย์เครือวัลย์ ทองหนูนุ้ย

กลุ่ม 5 การศึกษา (2)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ตถวา บุญปราการ
รองประธาน: ดร.ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร
เลขานุการ: อาจารย์เสนีย์ ชอบงาม

กลุ่ม 6 การศึกษา (3)

ประธาน: รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทยาภรณ์
รองประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชญา สุวรรณโณ
เลขานุการ: อาจารย์ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล

กลุ่ม 7 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (1)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจำนงค์
รองประธาน: ดร.สิริลักษณ์ ทองพูน
เลขานุการ: อาจารย์นิศาชล สกุลชาญณรงค์

กลุ่ม 8 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว (2)

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชษฐ์ พรหมใหม่
รองประธาน: ดร.สรัญณี อุเส็นยาง
เลขานุการ: อาจารย์วรรณิดา ไชยการณ์

กลุ่ม 9 วิทยาศาสตร์

ประธาน: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ทองขาว
รองประธาน: ดร.สุทธิสา ยาอีด
เลขานุการ: อาจารย์สันทัด พรหมแท่น

Onsite

กลุ่ม 1 มนุษยศาสตร์

ประธาน:	รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ประธาน
รองประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิติยา ศรีพูล
เลขานุการ:	นางสาววาสนา หนูจิตร

กลุ่ม 2 สังคมศาสตร์ (1)

ประธาน:	ดร.นิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว
รองประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ ฤทธิมา
เลขานุการ:	อาจารย์พิทยาภรณ์ พัฒโน

กลุ่ม 3 สังคมศาสตร์ (2)

ประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ลิ้มโยธิน
รองประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิลาสินี ธนพิทักษ์
เลขานุการ:	อาจารย์สุนิตดา ชูสวัสดิ์

กลุ่ม 4 สังคมศาสตร์ (3)

ประธาน:	รองศาสตราจารย์เทพกร พิทยาภินันท์
รองประธาน:	ดร.ปูชิตา ชูเชิดปานรังษี
เลขานุการ:	อาจารย์สิรินาฏ เพ็ชรรัตนมุณี

กลุ่ม 5 สังคมศาสตร์ (4)

ประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุกูล ชิ้นฟัก
รองประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิณี ธานีรัตน์
เลขานุการ:	อาจารย์ฐิติกานต์ ศิริจันทร์

กลุ่ม 6 การศึกษา

ประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พล เหลืองรังษี
รองประธาน:	ดร.สุมณฑา วงศ์งาม
เลขานุการ:	อาจารย์ชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ

กลุ่ม 7 บริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว

ประธาน:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เธียรชัย พันธ์คง
รองประธาน:	ดร.ชุติมา หวังเบ็ญหมัด
เลขานุการ:	อาจารย์กุลธิรา แซ่โซว

กลุ่ม 8 วิทยาศาสตร์

ประธาน:	รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี กาญจนะเดชะ
รองประธาน:	อาจารย์ลุกมาน สือรี
เลขานุการ:	อาจารย์จักรกฤษณ์ หมั่นวิชา

สารบัญ

สารอธิการบดี			ก
กำหนดการ			ข
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ			ค
ระดับนานาชาติ			
- Education Group			
I001Ed	Title	The Use of Running Dictation Technique to Improve Mathayom 1 Students' Spelling Ability at Ban Koh Mee School *By* Judith Liew and Piyada Jingwangsa	1 - 16
I002Ed	Title	The Use of Word Mapping Strategy to Enhance Vocabulary Skills among Thai EFL Junior High School students *By* Sakina Sunmud, Thitiphong Ketamon and Supatida Dumchoo	17 - 23
I003Ed	Title	An Analysis of English Language Training Needs for Passenger Service Agents in the Thai Aviation Industry: A Case Study *By* Chayut Teeraprapha	24 - 34
I004Ed	Title	Digital Transformation in Indonesian Higher Education: Challenges and Opportunities *By* Taufiqulloh, Yoga Prihatin, Ihda Rosdiana and Meyga Agustia Nindya	35 - 51
I005Ed	Title	Educational Theory Based on Ancient Javanese Philosophy *By* Purwo Susongko and Ihda Rosdiana	52 - 62
- Social Science Group			
I001So	Title	Role of KOL in Strategic Marketing Communication: A Case Study of Li Jiaqi Double Eleven Shopping Show, China *By* Yin Bilin, Rosechongporn Komolsevin and Pacharaporn Kesaprakorn	63 - 75
I002So	Title	Impact of Personal Characteristics and Storytelling Techniques of Thai Series Y on Young Audiences' Acceptance of LGBTQ : A Case Study of "I Told Sunset About You"	76 - 89

		By Zhao Wei1 and Pacharaporn Kesaprakorn	
I003So	Title	Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of each Subdistrict (U2T) by Applying CIPP Model Case Study : Songkhla Community College	90 - 106
		By Pornpen Prakobkit and Aswin Promsopa	
I004So	Title	Business Sustainability through the Lens of Dual Strategy: The Review Literature of Airline Industry in Thailand Context	107 - 120
		By Sanhakot Vithayaporn and Jirapa Adam	
I005So	Title	Demographic Factors and Media Gratification Affecting Chinese Listeners' Satisfaction toward Hangzhou Traffic Radio Programs, China	121 - 134
		By Ren Yiming and Pacharaporn Kesaprakorn	
I007So	Title	Quality of Life, Well-Being and Work Efficiency Survey of Personnel at Don Mueang International Airport, Bangkok, Thailand	135 - 143
		By Suwimon Maliwan	
I008So	Title	Tourism Cooperation between China and Thailand: Opportunities, Challenges, and the influences on Sustainable Tourism Development	144 - 156
		By Shuyu Hou	
I009So	Title	Wellness Travel Motivation after COVID-19 Pandemic: A Case Study of Phuket, Thailand	157 - 169
		By Alina Tkachuk and Nareeya Weerakit	
I010So	Title	Environmentally-Friendly Practices in Certified Green Hotels in Phuket Province, Thailand	170 - 187
		By Elizaveta Nosovkina and Ilian Assenov	
I012So	Title	Antecedents Intention of Whistleblowing System to Strengthen Sustainable Anti-Fraud Strategies: A Literature Review	188 - 205
		By Dien Noviany Rahmatika and Fahmi Firmansyah	

- science group			
I001Sc	Title	Feasibility Study of Glass Slide Extraction Device Coated with Molybdenum Disulfide@graphene Oxide/polystyrene as Sorbent for the Extraction of Polycyclic Aromatic Hydrocarbons *By* Jarinya Chairak, Arashaporn Uthairangsee, Nattawadi Raksakun, Sujittra Poorahong and Chongdee Buranachai	206 - 215
I002Sc	Title	Reliability and Minimal Detectable Change of Center of Pressure During Quiet Stance in Older Adults with Mild Cognitive Impairment *By* Khantamat Thammachat, Duangporn Suriyaamarit, Daruj Aniwattanapong and Sawit Na Songkhla	216 - 230
ระดับชาติ			
- กลุ่มมนุษยศาสตร์			
Hu-033	เรื่อง	มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน *โดย* หยาง ฉาน และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	231 - 244
Hu-035	เรื่อง	ภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่องกระเช้าสีดา *โดย* หนิว ลู่หรอง และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	245 - 257
Hu-036	เรื่อง	วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี *โดย* เหลียง เสี่ยวยู่ และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	258 - 268
Hu-052	เรื่อง	ภาพสะท้อนค่านิยมของสังคมไทยในละครซิทคอมเรื่องบางรักซอย 9/1 *โดย* จิ้งหยู ลู่ และธีรโชติ เกิดแก้ว	269 - 281
Hu-057	เรื่อง	สังข์ทอง : จากวรรณคดีสู่การแปรรูปผ่านเพลงในยุคสมัยนิยม *โดย* เมญาวีร์ โอชาพงศ์ และ จตุพร เพชรบูรณ์	282 - 294
Hu-058	เรื่อง	วัฒนธรรมอาหารไทยในสังคมจีน: กรณีศึกษานครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน *โดย* เหลียง จู้นผิง และธีรโชติ เกิดแก้ว	295 - 311

Hu-059	เรื่อง	การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รักของไทย : กรณีศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday *โดย* ลี่น่า เหอ และสมเกียรติ รักษ์มณี	312 - 325
Hu-067	เรื่อง	ภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ในรวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมงของ แพรพลอย วนัช *โดย* จ๋าย หยูนเหมย และพัชรินทร์ บูรณะกร	326 - 340
Hu-085	เรื่อง	การปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” *โดย* เหวย หยู้ และสุธิดา สุนทรวิภาต	341 - 355
Hu-088	เรื่อง	การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นในโรงเรียนการศึกษา คนตาบอดธรรมสากล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา *โดย* สมพล แก้วแทน	356 - 366
Hu-090	เรื่อง	ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี *โดย* ศิรินา วาจาสัตย์	367 - 380
Hu-092	เรื่อง	การสำรวจความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ *โดย* กูซูไฮตัน โตะปอกู, โซเฟียน อีลา และธนา มณีพฤกษ์	381 - 387
Hu-095	เรื่อง	ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ศึกษากรณีที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน *โดย* รีดา มะดีเย๊าะ, อัสมะ ยูโซะ, นูรฮาซีมี อาแว และสุวิมล อิสระธนาชัยกุล	388 - 401
Hu-096	เรื่อง	การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน *โดย* หนง หญิงหญิง และสุธิดา สุนทรวิภาต	402 - 418
Hu-099	เรื่อง	ความไม่สัมพันธ์กันระหว่างความทุกข์ยากของมนุษย์ต่อการทำให้การมีอยู่ของพระเจ้าเป็นโมฆะ *โดย* ฮากิม สุดินปรีดา และสุกรี บุญเทพ	419 - 426
Hu-102	เรื่อง	ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หลังเที่ยงคืน ของ จำลอง ฝั่งชลจิตร	427 - 439

		โดย ซุนซูเหล่ย และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	
Hu-103	เรื่อง	วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง รากแก้ว : อำนาจการกดทับของผู้หญิงด้วยกัน	440 - 451
		โดย จางหยิ่ง และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	
Hu-107	เรื่อง	มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต	452 - 463
		โดย หวัง ชิงหัว และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	
Hu-112	เรื่อง	ความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556	464 - 476
		โดย หอู่ สวย และธีรโชติ เกิดแก้ว	
Hu-127	เรื่อง	ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม	477 - 491
		โดย ลี่ฉวิน-จาง และสมเกียรติ รักษ์มณี	
Hu-131	เรื่อง	บทประพันธ์เพลงสวีท แบร์กามัส ของโคลด เดอบุสซี : การแสดงดนตรีพร้อมบทวิเคราะห์	492 - 499
		โดย วรัญญา ศรีวรบุตร	
Hu-132	เรื่อง	มโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษารัสเซีย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน	500 - 511
		โดย ปริตต์ อรุณโอษฐ์	
- กลุ่มวิทยาศาสตร์			
Sc-008	เรื่อง	ผลของระยะการสุกต่อปริมาณสารแทนนิน สารฟีนอลิกรวม และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในเปลือกมังคุด *โดย* นุรอามาลี ดีนามอ, สากีน๊ะ ดามาลี, อามานี สนิ และอภิชัย มาลีกัน	512 - 519
Sc-009	เรื่อง	การพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน *โดย* มูฮำหมัดไซฟุตดิน กานา และนลินี อินทมะโน	520 - 531
Sc-013	เรื่อง	พัฒนาชุดทดสอบแบบย่อส่วนในการหาปริมาณกรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น *โดย* จวงจันทร์ วุฒิพันธุ์, สุจิตรา แก้วสระ และกนกอร ศรีจันทร์	532 - 539
Sc-015	เรื่อง	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกด้วยเทคนิคแม่พิมพ์กระดาษ *โดย* วริษา แปลนาค, อัจฉรสิริ อนุมณี และณปภัช จันทร์เมือง	540 - 552
Sc-016	เรื่อง	พลวัตประชากรของหอยแมลงภู่ Perna viridis บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จังหวัดตรัง *โดย* เสรี นิยมเดชา และชัชวาล หมื่นโพธิ์	553 - 565
Sc-017	เรื่อง	การออกแบบเพื่อลดต้นทุนและวิเคราะห์ค่าความปลอดภัยสำหรับฐานรองรับปั๊มด้วยระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์	566 - 580

		โดย ชาญชัย วิรุณฤทธิชัย, สมบัติ หิรัญวรรณพงษ์, สุพจน์ สุดกรยุทธ์, รัตนะ เลหวนิช, อรรถพร สกุลสม และพุฒิพงศ์ ขุนทรง	
Sc-021	เรื่อง	ผลของเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดต่อปริมาณสารแทนนิน และการยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้าย *โดย* ทศพร ธีรวงศ์กาญจนา, สุธีลักษณ์ ไกรสุวรรณ และวัลภา แต้มทอง	581 - 593
Sc-069	เรื่อง	การศึกษาเบื้องต้นการกระจายตัวของสปอร์และเรณูภายในห้องพักและผลกระทบต่อนิติเรณูวิทยา *โดย* ภัทรนิธ วิริยะศิริวัฒนะ, นภพร เจริญผล และวงศ์กฎ ภู่ภูมิรัตน์	594 - 608
Sc-100	เรื่อง	การยับยั้งโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสเดงกี่โดยใช้เรสเวอราทรอลหรือมิโนไซคลินในเซลล์ Huh-7 *โดย* ปุณณดา เรืองสวัสดิ์, Shilu Malakar, เพทาย เย็นจิต โสมนัส, ศันสนีย น้อยสคราญ และถาวรชัย ลิ้มจินดาพร	609 - 619
Sc-108	เรื่อง	การวิเคราะห์เชิงพื้นที่และเวลาของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศด้วยเทคโนโลยีการรับรู้จากระยะไกล *โดย* ธีรวงศ์ เหล่าสุวรรณ และพัชรินทร์ เสริมการดี	620 - 629
Sc-126	เรื่อง	การพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ *โดย* เจริญ รุ่งกลิ่น, จิตรพงษ์ เจริญจิตร, และ วรพจน์ ศรีมหันโต	630 - 642
Sc-129	เรื่อง	การปรับปรุงประสิทธิภาพตำแหน่งการจัดวางสินค้าในคลังสินค้า: บริษัทกรณีศึกษา *โดย* โสภิดา ท้วมมี, สุพิชชา ชีวพฤกษ์, ปิยะ รนต์ละออง, พลกฤษณ์ จันสนาด และธีรภัทร์ พิกุล	643 - 658
Sc-130	เรื่อง	ระบบตรวจจับร่องมรสุม *โดย* กัลยรัตน์ เจริญปรุ และจักรภพ อกรณีย์	659 - 670
Sc-138	เรื่อง	การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) *โดย* คมกฤช เจริญ, ยุพดี อินทสร, รัตนาภรณ์ รักนวล และ ศิริณญา เกตุแก้ว	671 - 683
Sc-143	เรื่อง	การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส *โดย* จิตรพงษ์ เจริญจิตร, จักรกฤษณ์ หมั่นวิชา, คณิดา ไกรสันติ, สุพรรณี หมาดยุโส๊ะ, ศิริภา จันทร์เกื้อ และ มัสยา หลงสมัน	684 - 696

- กลุ่มสังคมศาสตร์

So-003	เรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง *โดย* วิพลรัตน์ คงยงค์ และนิรัตน์ เพชรรัตน์	697 - 711
So-004	เรื่อง	การใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา *โดย* พงษ์ศักดิ์ ราชสุวรรณ และศุภการ สิริไพศาล	712 - 724
So-007	เรื่อง	แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบล *โดย* กิตติยา ฤทธิภักดี และวรวิท มาศแก้ว	725 - 740
So-011	เรื่อง	แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถี เขา ป่า นา เล ในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา *โดย* พรเพ็ญ ประกอบกิจ, ปวรรณรัตน์ ประเทืองไทย และปริยาภัทร เพ็ชรจรูญ	741 - 757
So-020	เรื่อง	บทเรียนสันติวิธี โดยการไม่ใช้ความรุนแรงผ่านอำนาจรัฐ จากภาพยนตร์เรื่อง Invictus จิตวิญญาณผู้ไม่แพ้ เนลสัน แมนเดลา *โดย* ธนา มณีพฤกษ์	758 - 768
So-038	เรื่อง	การศึกษาเปรียบเทียบยันต์ไทยในประเทศไทยกับยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน *โดย* หลิว ฉิน และธีรโชติ เกิดแก้ว	769 - 783
So-039	เรื่อง	ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา *โดย* ฮาฟีซีน หะยีเด็ง, ฟูรกอน แว้ง, อะฮ์ซัน ดือราแม และอิทธิชัย สีดำ	784 - 797
So-040	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา *โดย* ฟะห์มาน เตมะ, มูฮิบบัน เลาะแบหอ, แวฮัสมีน สือนอยายา และอิทธิชัย สีดำ	798 - 813
So-041	เรื่อง	ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา *โดย* อรรฆราม ดารอแม, ฟิตรี เจ๊ะและ, อุสมาน มะลีเละ และปพน บุษยมาลย์	814 - 827
So-042	เรื่อง	ทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา *โดย* ดารุณี หะยีมะเด็ง, โรสดา สาและ, ซ้อดรุดดีน มะอีกะ และอิทธิชัย สีดำ	828 - 842

So-043	เรื่อง	ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา *โดย* อัลอารีป กูเตะ, ณัฐวุฒิ มะดาเระ, อับดุลอาลิฟ หะยีซอ และอิทธิชัย สีดำ	843 - 860
So-044	เรื่อง	การบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) *โดย* มูฮีบะห์ เจ๊ะตู, มูฮำมัดฮาเฟนดี มะยูโซ๊ะ, นาเดีย เจ๊ะอามะ และมุบดี อุเด็น	861 - 875
So-046	เรื่อง	ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น *โดย* อามีนา วาแนง, ศุวรรณี ตาเห, ตัสณินทร์ การีดอง และอิทธิชัย สีดำ	876 - 891
So-047	เรื่อง	คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา *โดย* ซูไรดา ยาเส็ง, ซามีมี โต๊ะเงาะ, ฟาลีละห์ เจ๊ะซอ และอิทธิชัย สีดำ	892 - 906
So-048	เรื่อง	คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส *โดย* อัสมะ สะมะแอ, อารีน่า เละนิยะ, วาดัส ยะโก๊ะ และมุบดี อุเด็น	907 - 920
So-050	เรื่อง	ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา *โดย* อริสรา ยาการียา, ไฟรัช ดาหามิ, นูรอินฟา หะมะ และอิสยัส มะเก็ง	921 - 932
So-055	เรื่อง	ความพึงพอใจของพนักงานจ้างเทศบาลนครหาดใหญ่ต่อคู่มือสิทธิสวัสดิการประกันสังคม *โดย* สุทธิชัย รักจันทร์, ฟารอฮาน ยีเส็นเบ็ญ และชัยวัฒน์ ชุลีนวน	933 - 944
So-070	เรื่อง	การรักษาความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษาช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” *โดย* หลู่ จั้วซี และสุธิดา สุนทรวิภาต	945 - 958
So-080	เรื่อง	การพัฒนาการเรียนรู้สู่การเป็นผู้ประกอบธุรกิจเกษตรเพื่อสังคม *โดย* เอื้องฟ้า จินดานนท์, ชลิดา จูงพันธ์ และฝน นิลเขต	959 - 972

So-084	เรื่อง	ความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 : กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง *โดย* อารีนา ดาแม, นูรฮายาตี แซบากา, อัลอิกรอม มามะ และมะพาริ กะมูนิง	973 - 987
So-086	เรื่อง	การจัดการความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping) ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช *โดย* เฉลิมศักดิ์ บุญนำ และสุนิสา เชาวน์เมธากิจ	988 - 1006
So-089	เรื่อง	บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป *โดย* มะรอมือลี สิกะ, รสริน การะจักร, อิลฮัม ยูโซะ และสุวิมล แซ่ก่อง	1007 - 1020
So-093	เรื่อง	แผนที่ทางวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า นครสโตยมำบังสการา *โดย* เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, นิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว, ชุติมา ทัศโรม, ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร, ปัญญา เทพสิงห์, คัมภีร์ ทองพูน, อภิรักษ์ จันทวงศ์, จรัล บูลวิบูรณ์, นันทิยารัตน์ สุริโย และนันทรัฐ สุริโย	1021 - 1039
So-094	เรื่อง	“สลากกินแบ่งรัฐบาล” วาทกรรมความหวัง...ของคนเล่นหวย *โดย* เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, เก็ตถวา บุญปราการ, อภิรักษ์ จันทวงศ์, ธรรมนูญ บุญปราการ, อรัญญา ทิพย์อักษร, อุทร ทิพย์อักษร, นันทรัฐ สุริโย และนันทิยารัตน์ สุริโย	1040 - 1057
So-101	เรื่อง	การจัดการขยะชุมชนในพื้นที่บ้านด่าน หมู่ที่ 4 ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา *โดย* คุลยา ศรีโยม, มาริษา มุสิกจินดา, พรรณพษา เสมามิ่ง และศรีวรรณ ขำตรี	1058 - 1073
So-109	เรื่อง	ความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต *โดย* ฟาตอนะห์ หะยีลาเตะ, และยุทธชัย ฮารีบีน	1074 - 1091
So-110	เรื่อง	ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส *โดย* รุสนี กีโต๊ะ, นัฟซะห์ เจ๊ะมะ, มูฮำมัดฟีซัน สะมะแอ และศรินทร์ญา จังจริง	1092 - 1106
So-111	เรื่อง	การเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลกรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง	1107 - 1120

		โดย หมัดเฟาซี รูบามา, จิตกรี บุญโชติ, นพวัลภ์ มงคงศรี, คารม บัวผัน, และไกรษร วงศ์พรัด	
So-116	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา *โดย* อัซวาน เส็นและ, ฟิตราน การาวัล, นูรุดดีน ยามา และ อิทธิชัย สีดำ	1121 - 1136
So-117	เรื่อง	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยกับการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา,ยะลา,นราธิวาส,ปัตตานี,สตูล) *โดย* วรา บุญพันธ์, ปูชิตา ชูเชิดปานรังษี, นูรีย๊ะ ใจตรง และ ตูแวนุรซาวีรา ยีตอหะ	1137 - 1151
So-118	เรื่อง	ผลการเรียนรู้คุณค่าและประโยชน์ของพืชใบพลูด้วยการเล่านิทานประกอบภาพสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 *โดย* เยาวลักษณ์ ตระกูลเมฆี, วิมล งามยิ่งยวด และณธัชสร จุติสงขลา	1152 - 1162
So-119	เรื่อง	การขาดแคลนแรงงานและความจำเป็นการใช้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย *โดย* พิมณฑ์ทิพย์ อุบลจินดา, ภานุพงศ์ ธนินทรานนท์, ศิริรัตน์ สุริยประเสริฐ, เจตน์สฤษฏ์ สังขพันธ์ และนิวัต สวัสดิ์แก้ว	1163 - 1176
So-120	เรื่อง	ปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย: การทบทวนวรรณกรรม *โดย* ภณัชษ์ฉัตร คำนวณศิลป์, ฉัตรแก้ว ธนินทรานนท์, รพิพรรณี วรรณเพชร, ญาณินี ศรีสำราญ, ปกรณ์ ลิ้มโยธิน และเจตนฺสฤษฏ์ สังขพันธุ์	1177 - 1193
So-121	เรื่อง	การประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น : การทบทวนวรรณกรรม *โดย* ภัทราวดี โพธิเหาะ, ประภัสสร รักษาชนม์, ชนาธิป มินสิน, ชวรัฐ ธนินทรานนท์, นุกูล ชิ้นฟัก และเจตน์สฤษฏ์ สังขพันธ์	1194 - 1202
So-124	เรื่อง	การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ กับการบังคับใช้ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565 ศึกษากรณี การเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอดของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ *โดย* วันเฉลิม ว่องสนั่นศิลป์ และฟารฮานา มะแตฮะ	1203 - 1221
So-128	เรื่อง	กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา *โดย* LAN XIALING และสุธิดา สุนทรวิภาต	1222 - 1236

So-133	เรื่อง	ปัญหาการกำหนดอายุเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ต้องรับโทษในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 และ 74 *โดย* เชิดพงศ์ จินดาสุวรรณ์ และอาจารย์จิระพงศ์ แก้วบัว	1237 - 1244
So-135	เรื่อง	ปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดนในที่ว่าการอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส *โดย* สุกรี บุญเทพ, ปฏิพัฒน์ กิตติโชควัฒนา, เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, โซราญา เตะปูยู และสิริกุล จันทร์ดี	1245 - 1257
So-136	เรื่อง	การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากมาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศในกรอบของสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลทางระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อการป้องกัน *โดย* คณาธิป ทองรวีวงศ์	1258 - 1276
So-139	เรื่อง	กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา *โดย* หมัดเฟาซี รูบามา และพิทยาภรณ์ พัฒโน	1277 - 1287
So-140	เรื่อง	การเตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุเพื่อรองรับสังคมสูงวัย อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ *โดย* สาวิณี สำเภา และปวีณา ลิมปิทีปราการ	1288 - 1303
- กลุ่มการศึกษา			
Ed-001	เรื่อง	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 *โดย* ศิรินุช ทองขาว	1304 - 1314
Ed-006	เรื่อง	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 ที่เรียนรู้ด้วยชุดเกม *โดย* อธิวัฒน์ ละอาด	1315 - 1326
Ed-010	เรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 *โดย* วชิรา ฉางวางปราง	1327 - 1340
Ed-012	เรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้	1341 - 1354

		วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 *โดย* ชัญญาพัทธ์ คุ่มเคี่ยม	
Ed-014	เรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 *โดย* เสาวนิตย์ แก้วฤทธิ์	1355 - 1370
Ed-018	เรื่อง	การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนวิชาการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี *โดย* พรรณวิภา ชมภูงาม	1371 - 1384
Ed-022	เรื่อง	โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ *โดย* ฐิติภัสร์ วัฒธาจารุเกียรติ และจอมขวัญ สุทธินนท์	1385 - 1396
Ed-023	เรื่อง	การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง *โดย* ณัฐฑริกา จูฮุ้ง, จารุนันท์ ย่องจีน และชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ	1397 - 1411
Ed-024	เรื่อง	การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* สุรเชษฐ์ เปล่งประดับ และเก็ตถวา บุญปราการ	1412 - 1423
Ed-026	เรื่อง	กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลาคำจันทร์ *โดย* จื้อหลาน สวี และพัชรินทร์ บูรณะกร	1424 - 1437
Ed-027	เรื่อง	การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามทฤษฎีของ *โดย* จวิ้นไฉ หลี่ และพัชรินทร์ บูรณะกร	1438 - 1449
Ed-030	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย *โดย* เพชรรัตน์ จันทร์อุดม, อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช, จุฑามาศ ชูจันทร์ และสมภพ อำพัน	1450 - 1462

Ed-031	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต *โดย* จิรสุตา นวนน้อม, อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช, ภานุพงศ์ อึ๋งสืบเชื้อ และสุพรรณี วิรุณสาร	1463 - 1475
Ed-034	เรื่อง	ผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม *โดย* สาธิต แซ่เฮง, ศิริพร เพชรสุวรรณ, ดวงตา อินทรนาค และเยาวนาตร อินทร์สำเภา	1476 - 1490
Ed-049	เรื่อง	การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับพนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู *โดย* มธุรส ศิลาคม และโศภิดา บุญจำนง	1491 - 1502
Ed-051	เรื่อง	ปัญหาและแนวทางแก้ไขการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร *โดย* จ้าว เผิง และสมเกียรติ รักษ์มณี	1503 - 1518
Ed-053	เรื่อง	เสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคม *โดย* ธิดา เอ่งฉ้วน และจตุพร เพชรบูรณ์	1519 - 1533
Ed-061	เรื่อง	ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด *โดย* อนัญดา บุตรหลำ, นิธิดา วิ่งชิงชัย และจุฬาลักษณ์ ใจอ่อน	1534 - 1547
Ed-062	เรื่อง	การศึกษาชั้นเรียน : การตั้งใจเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุงรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา *โดย* นิตยาพร ชูสุวรรณ์, นิภาภรณ์ ดีหนู, พิมพ์ขวัญ คงอุป, อารี สาริปา และกิตติศักดิ์ ใจอ่อน	1548 - 1562
Ed-066	เรื่อง	ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต	1563 - 1575

		โดย ชนากานต์ คชชะ, ธัญญลักษณ์ สังข์ด้วง, อิสราภรณ์ ทองสมนึก และปิยวัฒน์ เนียมมาลัย	
Ed-068	เรื่อง	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์แบบ *โดย* พิชามญชุ์ ศรีสวัสดิ์, อัญกรณ์ สูญกรรมรัตน์, คณิตา นุราภักดิ์ และพล เหลืองรังษี	1576 - 1589
Ed-071	เรื่อง	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ โดยใช้เกม Code Math ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 *โดย* ภานุวัฒน์ แสงทอง, ศิรสิทธิ์ ศรีประพันธ์, โนรกัสมา ทิพยานนท์ และพล เหลืองรังษี	1590 - 1599
Ed-074	เรื่อง	ผลการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่ *โดย* สายสุดา สุขแสง, ณัฐกา นาเลื่อน, จุฑารัตน์ คชรัตน์, วิภาวี มณีเนตร, วิชุนา สัตยารักษ์, ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล, ปิยวรรณ ขอจิตต์เมตต์ และกฤษฎา มงคลศรี	1600 - 1614
Ed-075	เรื่อง	การวิเคราะห์คำศัพท์และการสร้างสื่อบูรณาการ : กรณีศึกษาภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา *โดย* อรดา ไพคำนาม, ซากีย๊ะ มันนะ, อารียา ชูฉางหวาง, ถลัชนันท์ พระไพรี และจริยา ก่อภัททสิริกุล	1615 - 1629
Ed-077	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ จังหวัดภูเก็ต *โดย* อรจิรา ภู่แก้วเผือก, อนุวัตร จิรวัฒนพานิช และเบญจวรรณ ดาบทอง	1630 - 1640
Ed-078	เรื่อง	เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ จังหวัดภูเก็ต *โดย* ศิรพล ยนฮี่น, อนุวัตร จิรวัฒนพานิช และวุฒิชัย พูแหว่น	1641 - 1647
Ed-079	เรื่อง	การพัฒนาทักษะการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง *โดย* มัยมูนะห์ ทองเกื้อ, ชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ และปรีดา ช่วยเรือง	1648 - 1662

Ed-082	เรื่อง	การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ *โดย* รูไวดา ดาแลหมัน, โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช, และพัชยากรณ์ พูลเกตุ	1663 - 1676
Ed-087	เรื่อง	ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา *โดย* พีรวิชญ์ เรืองเพ็ง และเก็ตถวา บุญปราการ	1677 - 1690
Ed-091	เรื่อง	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 *โดย* นูรีซัง หะเด็ง และปฏิพัทธ์ ชุมเกศ	1691 - 1699
Ed-098	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหาร *โดย* สายสุดา สุขแสง และอัสมาอ์ โส๊ะเบ็ญอาหลี	1700 - 1716
Ed-114	เรื่อง	การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการจัดเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกระแสสินธุ์วิทยา จังหวัดสงขลา *โดย* วีระยุทธ์ โพธิกุล และเก็ตถวา บุญปราการ	1717 - 1726
Ed-115	เรื่อง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน *โดย* พรเพชร รวมเงาะ และเก็ตถวา บุญปราการ	1727 - 1742
Ed-123	เรื่อง	การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา *โดย* อชรายุ ไชยมงคล, ศิริชัย แดงสุข, อิสราภรณ์ ทองสมนึก และปิยวัฒน์ เนียมมาลัย	1743 - 1754
Ed-125	เรื่อง	การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ตามการรับรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ *โดย* ศิริรัตน์ รักกิจ, นรีกานต์ เหมแก้ว, สกุลกานต์ มติธรรม, พิทักษ์ แพงวงษ์ และเสาวรส ยิ่งวรรณะ	1755 - 1768
Ed-134	เรื่อง	การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ	1769 - 1781

โดย กฤติยา แสงสุวรรณ และสุใจ ส่วนไพโรจน์

- กลุ่มบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว

Bu-002	เรื่อง	การศึกษาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานและความภักดีเพื่อการทำนายพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงาน : กรณีศึกษาร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร *โดย* ธารทิพย์ พจน์สุภาพ, วิวรรณ มุกดาประกร, ปราณี คงธนสมุทร และสมคิด ชัยโพธิ์น้อย	1782 - 1795
Bu-019	เรื่อง	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้จากเศษปลาดุกเหลือใช้ของชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง *โดย* วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง, กอแก้ว จันทร์กิ่งทอง และนุษณา ณ พายัพ	1796 - 1806
Bu-025	เรื่อง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา *โดย* นาตยา โชติกุล, ณัฐสุดา มะลิแก้ว, กฤษฎา โตโส และคณิดา ไกรสันติ	1807 - 1820
Bu-029	เรื่อง	การพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล *โดย* วีนา หาญณรงค์, อารียา ภูมิเวท, ณัฐชนันท์ สาแมแน็ง, สาโรช เพ็รชทอง, พาฝัน รัตนะ, นาตยา โชติกุล และจิตรพงษ์ เจริญจิตร	1821 - 1833
Bu-032	เรื่อง	ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง: กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย *โดย* รจน์พรรณ สวนิตจำเรียง และวนิชย์ ไชยแสง	1834 - 1847
Bu-037	เรื่อง	แนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต *โดย* นัฏชฎา แพทย์รัตน์ และจรัชวรรณ จันทรัตน์	1848 - 1861
Bu-054	เรื่อง	การศึกษากระบวนการจัดการโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร *โดย* ดนวัต สีพุธสุข, ภูเด่น แก้วภิบาล, บุปผชาติ แต่งเกลี้ยง, และภริศฑ์ชาก์ ชดช้อย	1862 - 1871

Bu-056	เรื่อง	วิจัยแนวทางการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง *โดย* ศุภกร หะยะกังฉัตร และนภวรรณ คณานุรักษ์	1872 -1880
Bu-060	เรื่อง	ธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย *โดย* ชรินทร์ นวลนิ่ม และอนิวัช แก้วจำนงค์	1881 - 1891
Bu-063	เรื่อง	แนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต *โดย* ศิวาภรณ์ คูหามุข และอริสรา เสยานนท์	1892 - 1904
Bu-064	เรื่อง	แนวทางกลยุทธ์การตลาดจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด: กรณีศึกษา ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต *โดย* สิริวัล เวียงสมุทร และ จรัชวรรณ จันทรัตน์	1905 - 1918
Bu-072	เรื่อง	แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศ กรณีศึกษาศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต *โดย* จำรัส พูลเกื้อ และยุทธชัย ฮารีบิน	1919 - 1932
Bu-073	เรื่อง	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต *โดย* สุจิตร สาขะจร และยุทธชัย ฮารีบิน	1933 - 1948
Bu-076	เรื่อง	การยอมรับเทคโนโลยีและความพึงพอใจนำไปสู่การใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร *โดย* บุศย์รินทร์ สวนสุจริต และรัชดา ธูปทอง	1949 - 1966
Bu-081	เรื่อง	การออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ *โดย* จารุวัฒน์ ทองชนะ, พิกุล สมจิตต์ และทวีรัตน์ นวลช่วย	1967 - 1979
Bu-097	เรื่อง	โซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์เส้นใยสับปะรดตามแนวคิดเศรษฐกิจบีซีจี *โดย* จุฑามาศ พรหมมนตรี, วรสุดา ขวัญสุวรรณ, วารีพร ชูศรี, มณีรัตน์ รัตนพันธ์, ธนากร พฤกษ์รัตนนภา, บุตรี บุญโรจน์พงศ์ และวรางคณา เทพนิมิตร	1980 - 1991
Bu-104	เรื่อง	เปรียบเทียบต้นทุนน้ำตาลแว่นระหว่างอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา *โดย* นฤมล แซ่อุ่ย, ศุภกิตต์ เซ่งเต็กอิ๋ว และณิชาภัทร บุญรัตน์	1992 - 2007
Bu-105	เรื่อง	ความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์: การทบทวนวรรณกรรมข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน *โดย* พิเชษฐ์ สิทธิโชคสกุลชัย, ดร.สุวิทย์ ไวยทิพย์ และดร.พัทรียา เห็นกลาง	2008 - 2021

Bu-122	เรื่อง	ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร *โดย* พีระพัฒน์ วิวัฒน์บวรกุล และสมศักดิ์ ตันตาศนี	2022 - 2034
Bu-137	เรื่อง	การปรับตัวของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ : ศึกษากรณีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา *โดย* คมสัน หลงละเลิง และศศิวิมล สุขบท	2035 - 2049
Bu-141	เรื่อง	ประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา *โดย* อรวรรณ พินชนะ, เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ และชุติมา หวังเบ็ญหมัด	2050 - 2062
Bu-142	เรื่อง	ศึกษาเปรียบเทียบวิเคราะห์ต้นทุนเชื้อเพลิงในการขนส่งยางพารากรณีศึกษา: ห้างหุ้นส่วนจำกัด XYZ *โดย* ปุณณภา ยาพันธ์, อรนุช แซ่อึ่ง, เพ็ญสุข เกตุมณี, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และยรรยง คชรัตน์	2063 - 2072
Bu-144	เรื่อง	การศึกษาการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง: กรณีศึกษาร้าน ABC *โดย* นูรีซัน สิเด๊ะ, กาญจนา ศรีสวัสดิ์, เพ็ญสุข เกตุมณี, ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และยรรยง คชรัตน์	2073 - 2084
Bu-145	เรื่อง	ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการซื้อประกันชีวิต *โดย* สุชาดา สงสัย, กรฉม ภัทรศรีกลับ, เพ็ญสุข เกตุมณี และชุติมา หวังเบ็ญหมัด	2085 - 2096







(ระดับนานาชาติ)

Education Group

The Use of Running Dictation Technique to Improve Mathayom 1 Students' Spelling Ability at Ban Koh Mee School

Judith Liew[1*] and Piyada Jingwangsa[2]

[1] Undergraduate student, Department of English, Didyasarin International College, Hatyai University.
[2] Lecturer, Department of English, Didyasarin International College, Hatyai University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** judith.lie007@hu.ac.th

Abstract

Spelling is a key functional component of writing, however, the conventional spelling test where the students only memorize and spell the words that teacher says are quite boring to the students. Students are also less motivated and not interested in memorizing words. Based on previous studies, running dictation had a positive effect on spelling ability. Thus, this study was to find out whether the running dictation technique is more effective than conventional spelling tests in improving students' spelling ability. The methodology of this study was qualitative research where class interviews were used and quantitative research method to find out pre-test and post-test, mean and t-test scores. The sample consisted of 28 students of Mathayom 1 students in Ban Koh Mee School. After getting the data, the researcher analyzed the data using SPSS 20 and paired t-test. The research findings showed that there was no significant difference between conventional spelling test and spelling test after running dictation. Several reasons might be the cause of the unexpected results, students' character and many words to memorize. Suggestions include focus on only one type of target words, set one control group and experimental group, and sample selection according to students' cooperation and readiness.

Keywords: running dictation, conventional spelling test

Introduction

English serves as an international language or lingua franca around the world. English is the most spoken language that people can use to communicate with each other. In Thailand, English is used as a foreign language but plays an important role in businesses in a global context, and for those who seek professional advancement (Talerngsrie, 2019). Although English has been taught in Thailand for a long time, and many schools have tried to improve their English curriculum, there are still problems of teaching and learning the English language in Thailand. Students lack confidence and also lack of opportunity to use English in their daily lives (Somdee & Suppasetseree, 2013)

In studying the English language, writing skill is important to master and apply in daily lives. It is one of the ways to communicate with others, to express ideas clearly and directly to readers. To master writing skill, it must first start with spelling words. According to Gentry and Gilet (1993) spelling is a tool for writing. Learning spelling helps writing to become easier, more expressive, easily read and understandable. Spelling is also one of the main elements of learning any writing system (Zakiyah & Husniah, 2017). According to Benyo (2014) spelling is necessary in written language, because any mistakes in spelling can lead to miscommunication. Therefore, correct spelling of words is crucial to convey the intended meaning.

Due to the importance of spelling in learning English, the English teacher in Ban Koh Mee school also gives spelling tests to Mathayom 1 students in a conventional way. Students are given the days to memorize the target words and then test spelling. Students are poor in spelling, also the conventional spelling test where the students only memorize and spell the words that teacher says are quite boring to the students. They are less motivated and not interested in memorizing words. In order to solve this problem, running dictation would be a good technique to let students get out of their seats and to memorize the words in a fun and active way (Nurdianingsih & Rahmawati, 2018) It is indeed suitable for Mathayom 1 students who like to run around the classroom, not just sitting down to learn. Furthermore, running dictation is a well-established activity which engages students in learning spelling. It is student-centered and appeals to students with a variety of learning styles (Milne, 2014)

Literature Review

1. Conventional Spelling Test

Conventional or traditional spelling test refers to an assessment that is used in the classroom to memorize a list of vocabulary words. Normally the teacher reads a small piece of text aloud and the students write down what is being said and memorized. Then, students need to check their text and correct the errors they made (Holly, 2022) Conventional spelling tests work well in the classroom because it can be done with any level depending on the text used, can be graded easily and require very little preparation. It increases students' ability to notice the spelling errors and absence of articles which they commonly make (Using dictation, n.d.)

Vocabulary lists and conventional spelling tests are often used in classrooms to teach English in Thailand since the primary step of English language acquisition is often seen to be strengthening vocabulary. Students are taught vocabulary by memorizing the spelling and repeating words spoken by their teachers, which are passive learning strategies (Kirkpatrick, 2012) Teachers traditionally focus on teaching children to memorize words

rather than helping children internalize effective spelling strategies (Loeffler, 2005) Furthermore, it is often difficult for students to memorize English vocabulary and it can be forgotten rapidly. Sometimes when the teacher says the words, the students are confused because they do not know what the teacher said. Besides, the students feel bored and less motivated with conventional spelling methods (Pratiwi et.al., 2021)

2. Running Dictation

Running dictation is a way of dictaction that focuses off the teacher and onto the students themselves. It integrates listening, speaking, reading and writing skills. It is a good idea to start a class. Hess (2001) as cited in Yulia and Agustiana (2020) describes that it is the technique where the students work in groups to dictate the sentence. There is the runner and the writer in each group. The students as a runner must run to memorize the sentence that has been prepared by the teacher and back to his/her group, then the writer must write down what they heard. This makes students more enjoyable and excited in the learning process. Council (2008) as cited in Zakiah and Husniah (2017) running dictation is a fun technique that motivates students at higher and lower secondary level. Therefore, students do not get bored. It has also been applied in many teaching learning processes and successfully proves that it improves student's ability in any skill.

Milne (2014) stated that there are two phases in running dictation, dictation phase and the correction phase. For the dictation phase, a text is placed on the wall. Then, the students are then grouped in pairs. One of them is the writer and the other is the runner. The runner goes to read and remembers the text as much as possible, and then returns to the writer who listens and writes down what has heard. This cycle continues until the dictation is complete. For the correction phase, correction can be handled in different ways. Mile (2014) suggested that the students can check the text together and try to identify any errors. After that, the whole text is read to them while they check and correct. Finally, the students will be given the complete text to check the spelling again.

According to Nurdianingsih and Rahmawati (2018) steps of doing running dictation are first putting some copies of text on the wall, whiteboard or blackboard which are available in the classroom. Second, students are divided into groups. Third, a student in the group will be selected as a writer and the others will be runners. Fourth, the first runner has to run, read the text on the wall and remember it. Then, he comes back to his group and tells the writer about what he remembers. The writer writes it down. Fifth, the second runner takes turns to do the same activity that the first runner did before and the other runners also do it until the text has finished dictated. After all of the groups have finished, students in the group take the original text and do corrections for what they have written.

3. Spelling Ability

Spelling is the ability to arrange letters in the correct order to make words that are understood by others and considered as one aspect of literacy (reading, writing and spelling) (spelling, 2017) It is an essential ability to master a language because it allows the clear expression of thought in any written text (Okyere, 1990) It is a skill which requires a learner to possess a number of language abilities, including phonological, morphological, visual memory skills, semantic relationships as well as adequate knowledge of spelling rules (Staden, 2010) Writing a word in correct spellings is the first stage in vocabulary building. Correct spellings are necessary for clear communication. In addition, a sentence, a paragraph, a letter or an essay written in wrong spellings shows lack of competence in English (Bakshi, 2014)

To develop spelling ability, first it needs articulation. Articulation is the clarity of speech sounds and spoken language. A person needs to be able to say a word correctly in order to be able to write it. If a person cannot articulate a particular sound they may end up writing the word the way in which they say it. Second, phonological awareness. A person needs to be able to know how sounds go together to make words, the individual sounds in the word and be able to break words into their individual sounds. Knowing the syllables of a word will help to spell words with more than one syllable. Third, understanding spelling rules. Understanding spelling rules will help in attempting words. Fourth, recognition of 'sight words' (tricky words). These words are the words that frequently appear in a person's vocabulary that are unable to spell out. If a person is able to read these words, they will be more successful at spelling them (spelling, 2017)

4. Related Research

Several researchers in the past have conducted research on the running dictation and spelling ability. Zakiyah and Husniah (2017) conducted a research aiming to investigate the effect of running dictation towards students spelling in writing short functional text at SMP Islamic Qon among seventh grade students with a total 44 students. For this paper, the researchers chose the sample of the study through population sampling, with 22 students as control group and 22 students as experimental group. The data was collected by using pre-test and post-test. The result has shown that a running dictation strategy is effective on students' spelling in writing ability. The students were also motivated in learning writing.

Nurdianingsih and Rahmawati (2018) conducted research aiming to know whether or not the implementation of running dictation technique could be an effective technique in teaching writing skill. The data analysis technique is applied by using the t-test formula. The study compared between pre and post treatment which is using running dictation technique. The result shows that the implementation of running dictation can improve

students' writing, memorizing and communicating, and it also improves students' creativity during teaching and learning process.

Another similar research was conducted by Ahmad (2020) to find out the effect of using running dictation as a brand new approach for building writing skills for the tenth graders in Nablus private schools. The study sample consisted of 22 students for the experimental group and 22 students for the control group. The data was collected by using pre-test and post-test and analysed by t-test. The results showed in favor of the experimental group using a running dictation strategy.

Research Problem

Students in Ban Koh Mee school are poor in spelling. It is hard and less motivated when it comes to the spelling test section. The conventional spelling test where the students only memorize and spell the words that teacher says are boring to the students. They are not interested in memorizing words. As a reason, this study was conducted to find out whether another technique that is running dictation is more effective than conventional spelling tests in improving students' spelling ability or not.

Methodology

The methodologies used in this research were mix-method, qualitative research where class interview was used and quantitative research method where mathematical calculation was used to process the data to find out pre-test and post-test, mean and t-test scores. The study and details of research methodology were presented as follows:

1. Population and Samples

The population of this study was Mathayom 1 students in the second semester of academic year 2022 in Ban Koh Mee school. The sample in the study is 28 students. It was taken by using the purposive sampling technique. Mathayom 1 class was the only class in Ban Koh Mee School, so there is no control group in this research. Compared to Mathayom 2 and Mathayom 3 students, Mathayom 1 class consisted of the most students, so Mathayom 1 students were selected as the sample in this study.

2. Duration of the Study

The study was conducted in the months of November, December and January during the second semester of the academic year 2022 with a total of three pre-tests, three conventional post-tests and three running dictation post-tests.

3. Procedure of the Pre-test and Two Techniques

3.1 Pre-Test

Before starting the unit, students were required to have a spelling test for the target words. The teacher read the words loudly, students listened and wrote it on a

piece of paper. One mark was given to the one alphabet letter that was spelled correctly in a word.

3.2 Conventional Spelling Test

The target vocabulary words were taught first by the teacher in each unit. Students were taught how to read the words and the meaning of it. The target words were reviewed each time until the teacher finished the unit. After that, students were given two days to memorize the spelling and a spelling test was given to students to see how many alphabet letters that students can spell correctly. The teacher read the target words out loud, students listened and wrote it on a piece of paper. One mark was given to the one alphabet letter that is spelled correctly in a word.

3.3 Running Dictation

The target words were written on the paper and pasted on the wall. Students were divided into groups with 5 students. One student was the writer and other students were runners. The runners ran towards the paper to memorize the words, and ran back to the writer to spell the words. This cycle continues until all the words are written. Then, some time was given to students to check the words that they wrote. After running dictation, a spelling test was given again to check individually how many words they can spell correctly. The target words were read out loud, and were written on a piece of paper. One mark was given to the alphabet letter that was spelled correctly.

3.4 The Words Used to Test Students

The words that were used for this research were taken from the textbook Access 1. Access 1 is the textbook that was used to teach Mathayom 1 students. The words were taken from Module 4 in the textbook. 10 adjective words were chosen from unit 4a, 10 phrases were chosen from unit 4b and 6 similes were chosen from unit 4f. The adjective words were chosen because it was important for students to know how to spell and use these words, so that they can use it to describe people in daily life. The phrases and similes were chosen in unit 4b and unit 4f because learning phrases helped students to see the picture of the group of words, memorize the words and apply it better. Table 1 below shows the words that are chosen to test students.

Table 1*:* The vocabulary words used in this research.

Module 4		
Unit 4a My family	**Unit 4b Day in, day out**	**Unit 4f Literature**
1. cool	1. get up	1. as busy as a bee
2. kind	2. have breakfast	2. as quiet as a mouse
3. sweet	3. go to school	3. as slow as a snail
4. clever	4. have lunch	4. as wise as an owl
5. friendly	5. do homework	5. as playful as a kitten

Module 4		
Unit 4a My family	**Unit 4b Day in, day out**	**Unit 4f Literature**
6. noisy 7. funny 8. naughty 9. caring 10. trendy	6. do the shopping 7. watch a drama 8. go jogging 9. have dinner 10. go to bed	6. as strong as an ox

4. Data Collection

4.1 Pre-test

Pre-tests were done three times on 4 Nov, 14 Nov, and 2 Dec before the teacher started to teach each unit. The words were read out loud and students wrote the words on a piece of paper. One score was given to the alphabet letter that was spelled correctly. The pre-test format is shown in table 2 below.

Table 2: The pre-test format of the research.

Pre-test		
Unit 4a My family	**Unit 4b Day in, day out**	**Unit 4f Literature**
1. c _ _ _ 2. k _ _ _ 3. s _ _ _ _ 4. c _ _ _ _ _ 5. f_ _ _ _ _ ly 6. n _ _ _ _ 7. f _ _ _ _ 8. n _ _ _ _ ty 9. c _ _ _ _ _ 10. t _ _ _dy	1. g _ _ _ _ 2. h _ _ _ b _ _ _ _ f _ _ _ 3. _ _ _ _ s _ _ _ _ _ 4. h _ _ _ l _ _ _ _ 5. _ _ h _ _ _ w _ _ _ 6. _ _ s_ _ _ ping 7. w_ _ _ _ a d_ _ _ _ 8. _ _ _ _ _ ging 9. h_ _ _ d_ _ _ _ _ 10. _ _ _ _ b_ _	1. as b_ _ _ as a b_ _ 2. as q _ _ _ _ as a m_ _ _ _ 3. as s_ _ _ as a s_ _ _ _ 4. as w_ _ _ as an _ _ _ 5. as p_ _ _ful as a k_ _t_ _ 6. as s_ _ _ _ _ as an _ _
Total scores: 40	Total scores: 70	Total scores: 40

4.2 Post-tes

4.2.1 Conventional Spelling Test

Conventional spelling test was tested by 28 students in Mathayom 1 by memorizing and spelling the target words. The teacher read the target words out loud, and the students wrote. Target words orders were rearranged and not in the same order as pre-test. It was tested three times on 11 Nov, 21 Nov and 9 Dec after the teacher finished each unit. Total scores for target words in unit 4a was 40, unit 4b was 70 and unit

4f was 40.

4.2.2 Spelling Test after Running Dictation

The same group of words were tested after running dictation with the same groups of students. This spelling test was done a month after students finished the conventional spelling test. Running dictation first, then students tested for the spelling test immediately to see whether their spelling ability improves or not. It was tested three times for different units on 15 Dec, 26 Dec and 9 Jan. Total scores for target words in unit 4a was 40, unit 4b was 70 and unit 4f was 40.

5. Data Analysis

Descriptive statistics and paired sample t-tests are used to analyse the data. The mean scores difference between pre-test and post-test score of two techniques are calculated. Then, paired t-tests are used to calculate the mean scores of two techniques from the same group by using SPSS Statistic 20 to know the significance of each technique.

Results and discussion

The mean scores difference between pre-test, post-test of conventional spelling test and spelling test after running dictation are calculated using SPSS 20 and shown in the tables below. Paired t-tests are used to calculate the mean scores of two techniques from the same group to know the significance of each technique.

1. Results

1.1 Gender of the students

Mathayom 1 in Ban Koh Mee school consists of 28 students which include 14 male students and 14 female students as shown in table 3.

Table 3: Gender of the students

Gender	Frequency	Percentage
Male	14	50%
Female	14	50%
Total	**28**	**100%**

1.2 Mean Score

Table 4 shows the score of students in pre-test and post-test of conventional s

pelling test, and spelling test after running dictation in unit 4a. The sample of this research is expected to be 28 students, but due to the absence of students in some periods of class, so samples who have done all pre-test and post-test unit 4a are 22 students. With a total score of 40, the mean score of the post-test for the conventional

method (posttestC) is 16.95 and for the running dictation (posttestR) method is 17.64, both scores are higher than the pre-test which is 4.18 as shown in table 4.3.

Table 4: Score of students for pre-test and post-test unit 4a

No.	Pre-test	Post-test (conventional spelling test)	Post-test (spelling test after running dictation)
1	6	36	31
2	3	15	9
3	0	0	11
4	9	23	5
5	0	7	13
6	0	10	0
7	1	24	36
8	0	18	14
9	7	27	30
10	0	10	6
11	6	24	21
12	0	26	33
13	3	25	23
14	7	25	22
15	24	36	40
16	3	0	27
17	3	9	11
18	3	0	0
19	0	16	11

No.	Pre-test	Post-test (conventional spelling test)	Post-test (spelling test after running dictation)
20	0	0	5
21	17	39	40
22	0	3	0

Table 5: Mean score of pre-test and post-test unit 4a

Unit 4a	Mean
Pretest	4.18
PosttestC	16.95
PosttestR	17.64

For unit 4b, the score of pre-test and post-test of conventional spelling test, and spelling test after running dictation are shown in table 6 below. The sample of this research who joined all pre-test and post-test unit 4b is only 17 students out of 28 students, because there is high absenteeism due to the rainy season and also end of the year. With a total score of 70, the mean score of the post-test for the conventional method unit 4b is 26.41 and for the running dictation method is 29.12, both scores are higher than the pre-test which is 7.29 as shown in table 7.

Table 6: Score of students for pre-test and post-test unit 4b

No.	Pre-test	Post-test (conventional spelling test)	Post-test (spelling test after running dictation)
1	31	70	60
2	7	38	7
3	0	13	8
4	0	16	39
5	2	39	4
6	4	4	28
7	0	16	0

No.	Pre-test	Post-test (conventional spelling test)	Post-test (spelling test after running dictation)
8	6	24	27
9	0	0	31
10	11	28	32
11	0	23	44
12	33	57	50
13	12	64	64
14	3	36	50
15	0	10	22
16	12	11	29
17	3	0	0

Table 7: Mean score of pre-test and post-test unit 4b

Unit 4b	Mean
Pretest	7.29
PosttestC	26.41
PosttestR	29.12

For unit 4f, the score of pre-test and post-test of conventional spelling test, and spelling test after running dictation are shown in table 7. The sample of this research who joined all pre-test and post-test unit 4f is only 16 out of 28 students. The low attendance of students is due to the rainy season, flooding at home and in the year end mood. Three students with all pre-test and post-tests results with zero marks were omitted, leaving 13 students. With a total score of 40, the mean score of the post-test as shown in table 7 for the conventional method unit 4f is 9.44 and for the running dictation method is 9.31, both scores are higher than the pre-test which is 3.25.

Table 8: Score of students for pre-test and post-test unit 4f

No.	Pre-test	Post-test (conventional spelling test)	Post-test (spelling test after running dictation)
1	0	1	0
2	23	31	39
3	6	13	12
4	2	0	4
5	2	27	5
6	0	11	0
7	0	0	13
8	2	0	0
9	0	9	8
10	2	31	37
11	9	27	31
12	6	0	0
13	0	1	0

Table 9: Mean score of pre-test and post-test unit 4f

Unit 4f	Mean
Pretest	3.25
PosttestC	9.44
PosttestR	9.31

By comparing the mean score of these three units, it shows that students tend to spell better for 10 adjective words in unit 4a, followed by phrases in unit 4b and then similes in unit 4f. Phrases and similes are more challenging for students.

1.3 Paired T-test Results

Paired t-test was conducted using the SPSS 20 program to find out the significance difference between pre-test and post-test of two techniques and shown in table 4.4. From the table, the results showed that either conventional spelling test or spelling test after running dictation activity was significantly different than pre-test. All of the significance values were lower than 0.05, it meant both conventional spelling tests and running dictation were effective and improved students' spelling from a very low pre-

test to a more than 500% improvement.

Table 10: Paired t-test between pretest and post-test of two techniques

		Sig.(2-tailed)
Pair 1	Pretest4a-posttestC4a	.000
Pair 2	Pretest4a-posttestR4a	.000
Pair 3	Pretest4b-posttestC4b	.000
Pair 4	Pretest4b-posttestR4b	.000
Pair 5	Pretest4f-posttestC4f	.026
Pair 6	Pretest4f-posttestR4f	.036

Furthermore, paired t-test between post-test of conventional spelling (posttestC) and spelling after running dictation (posttestR) for unit 4a, 4b, and 4f was done to check the significance difference. From the result in table 11, all the significance values are higher than 0.05, with significance values 0.965, 0.475 and 0.950. If the significance value is higher than 0.05, there is no significant difference between these two techniques.

Table 11: Paired t-test between post-test of two techniques

		Sig.(2-tailed)
Pair 1	PosttestC4a-posttestR4a	.965
Pair 2	PosttestC4b-posttestR4b	.475
Pair 3	PosttestC4f-posttestR4f	.950

Discussion

The conventional and the running dictation technique both show improvement in students' spelling tests compared to the result before learning. These techniques are important in students' spelling progress. Conventional method increases students' ability to notice the spelling errors and absence of articles which they commonly make by memorizing (Using dictation, n.d.) whereas running dictation is more student-centered and appeals to students with a variety of learning styles (Milne, 2014). It is best if the running dictation techniques integrate in conventional learning, it makes the outcome even more perfect.

However, the running dictation technique is expected to have a greater effect in students' spelling tests (Nurdianingsih and Rahmawati, 2018) in this research, but the results show differently than what is expected. Several reasons might be the cause of the unexpected results. First, the character of the Mathayom 1 students. The students enjoy running dictation activities at first, but the second and third time, students feel bored with this activity and the spelling test. Some naughty students tend to create chaos in the classroom by adding the alphabet letter on the words or new words in the paper during the running dictation activity. Some also copy the words on their hands without memorizing the words properly and tell the writer. Some tend to sit down without doing anything because they feel less motivated to do it. Due to that, students cannot memorize well and the spelling test results don't show great improvement.

Second, there are many words to memorize. Although running dictation activities can help improve students' spelling ability and alphabet recognition, students still can't memorize all the words in a short time for the spelling test if there are many words. In addition, the spelling test after running dictation activity was done one month after students finished their conventional spelling test and without any review on vocabulary words. The students only depend on the running dictation activity to review the words they have learned one month before. Compared to the conventional way, the teacher reviews the vocabulary words each lesson for that unit before students have their conventional spelling test. By looking at these two techniques, it seems the running dictation technique is still better than the conventional way. It is because running dictation is done without reviewing the vocabulary words by the teacher and one month after the teaching is conducted, but the spelling test result after running dictation shows no significance difference than conventional way and both mean scores show slightly different only.

Conclusion and Suggestions

In conclusion, the spelling test after running dictation technique in this research doesn't show a significant difference compared to the conventional spelling test although previous research has shown and experimented the effectiveness of running dictation techniques towards spelling ability (Zakiyah and Husniah, 2017) This might be due to the uncooperativeness of students in doing the research, many vocabulary words that were used and techniques that were not suitable. The findings of this study have to be seen in light of some limitations. When conducting the study, insufficient sample size occurs due to the rainy season and flooding. The sample size is lower than expected. Moreover, there is no control group and experimental group in this study because there is only one Mathayom class in the school. These affect the precision of data in this research.

Few ways are suggested to improve the research. It would be better if the researcher focuses on only one type of target words, it's either a single word, or phrase or simile. Other than that, it is better to have two classes with the same level to do the research, one class is a control group and the other is an experimental group. Both are taught for the unit, do revision for the vocabulary words and both implement different treatments at the same time. Besides, students' readiness and cooperation to be a sample of research are also essential. Thus, selection of students with readiness and cooperation helps research to hit the jackpot.

References

Ahmad, H. (2020). The impact of using running dictation on developing the writing skills of the tenth graders of Nablus Private Schools. [Master's Thesis]. An-Najah National University.

Bakshi, S. (2014). Spellings - A tool of learning any language. NELTA Conference Proceedings 2013. Kathmandu, Nepal.

Benyo, Ahmed Ali Fadul. (2014). English spelling problems among students at the university Of Dongola, Sudan. International Research Journal, 5(9).

Gentry, J.R. and Gillet, J.W. (1993). Teaching kids to spell. Portsmouth, NH: Heinemann.

Holly. (2022). Is dictation just an old-fashioned teaching strategy? [Blog post]. Retrieved https://www.teachstarter.com/us/blog/is-dictation-just-an-old-fashioned-teaching-strategy-us/

Kirkpatrick, R. (2012). English education in Thailand: 2012. Asian EFL Journal, 61, 24-40.

Loeffler, K.A. (2005). No more friday spelling tests? An alternative spelling assessment for students with learning disabilities. Teaching Exceptional Children, 37(4), 24-27

Milne, C. (2014). Running dictation. Retrieved from https://www.qcal.org.au/wp-content/uploads/2015/06/2014-09-Chris-M-Running-dictation.pdf

Nurdianingsih, F. & Rahmawati, O.I. (2018). Running dictation as an effectivetTechnique on the teaching triting skill. 2nd English Language and Literature International Conference, 2.

Pratiwi, P., Zasrianita, F., & Akbarjono, A. (2021). Enriching students' vocabulary mastery through english spelling bee games. Journal of Development and Innovation in Language and Literature Education, 2(2).

Somdee, M. & Suppasetseree, S. (2013). Developing english speaking skills of Thai undergraduate students by digital storytelling through websites. Thailand.

Spelling. (2017). Retrieved from https://childdevelopment.com.au/areas-of-concern/literacy/spelling/

Staden, A. V. (2010). Improving the spelling ability of grade 3 learners through visual imaging teaching strategies. A Journal for Language Learning, Per lingual, 26(1), 13-28.

Talerngsri, A. (2019). Why english matters to Thailand. Bangkok post. Retrieved from https://www.bangkokpost.com/business/1798104/why-english-matters-to-thailand

Using Dictation. (n.d.). British Council. Retrieved from https://www.teachingenglish.org.uk/article/using-dictation

Zakiyah, S. & Husniah, R. (2017). The effect of running dictation towards students spelling in writing short functional text at SMP Islamic Qon. Journal of English Teaching, Literature and Applied Linguistics, 1(2).

The Use of Word Mapping Strategy to Enhance Vocabulary Skills among Thai EFL Junior High School students

Sakina Sunmud[1*], Thitiphong Ketamon[2], and Supatida Dumchoo[2]

[1] Undergraduate student, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University.
[2] Full-time lecturer, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University.
***Corresponding author, E-mail:** sakina.sun006@hu.ac.th

Abstract

The objective of this study is to investigate the effectiveness of using the Word Mapping Strategy for enhancing vocabulary skills of junior high school students at Bankuanprakob School, Phatthalung Province, Thailand. This research employed quantitative method through the pre-test and the post-test. It is intended to describe systematically based on the data that has been collected from the tests. The sample include 20 junior high school students, grade 9, studying in Thai public school in the 2022 academic year. The statistics used for the data analysis is the minimum, maximum, mean, standard deviation, and paired-sample t-test, The results indicate that 1) the post-test total mean score, at 19.10, is higher than the pre-test, at 12.25. The difference between the total mean score of the pre-test and the post-test is 6.85. These findings prove that there is a statically significant difference between the pre-test and post-test mean scores at .05. The increasing scores of the students' post-test show that the vocabulary skills of junior high school students are improved significantly after applying the Word Mapping Strategy. The research suggests that English teachers could apply the Word Mapping Strategy for teaching vocabulary as an effective way to make students easy to understand.

Keywords: Word Mapping Strategy, Vocabulary Skills

Introduction

Along with globalization, English as the international language of communication plays an increasingly important role in many areas. The worldwide influence of English as a lingua franca has put the importance of research in the second (L2) and foreign language (FL). English becomes one of the most important tools in communication and it is used as the tool of communication among nations all over the world. The importance of English is reflected in education, and it is considered as the foreign language and taught formally from elementary school up to the university level in Thailand. It is taught in every school, institution, and university in Thailand in both public and private ones. The national core current curriculum proposed by the Ministry of Education requires students to study

English for 12 years from grade one to grade twelve (Ministry of Education, 2008) According to Sujayanti (2017), the aim of teaching English in junior high school level is to motivate them to be ready and have self confidence in learning English at a higher level of education. By having a very good built-up English skills among Thai students, students must master their vocabulary as greater as possible in learning language because vocabulary is a part of a language that is very important in the learning process, and vocabulary will not be separated from the other parts in English such as speaking, writing, listening, and reading. Mastery of vocabulary is one of the most essential parts and it is the basis of learning languages (Pan & Xu, 2011) Rohmatillah (2017) asserted that without learning the vocabulary, learning English becomes harder. To learn vocabulary, a plenty of strategies are currently employed in Thai schools from contemporary approaches to more modern ones, and the Word Mapping Strategy is addressed as one of the most interesting and effective ways in both teaching and learning English vocabulary. According to Graves (2008) the Word Mapping Strategy is one of the ways to approach teaching vocabulary because it makes the students explore word relationships. This strategy shows that the concept emphasizes the words. The Word Mapping Strategy is useful for developing a common meaning in certain words. Therefore, this research is aimed at enhancing the students' vocabulary skills at Bankuanprakob School, Phatthalung Province, Thailand, because the researchers find that most of the students have their problems in learning English because of a complete lack of vocabulary skills.

Statement of the problem

The results of observing students at Bankuanprakob School in the first semester in academic year 2022 showed that students feel difficult to spell, pronounce, and memorize the meaning of words. Students are confused when they combine and apply some words in conversation and writing. From this phenomenon in the classroom, it could be concluded that the main problem occurs by students because of low vocabulary skills among those students.

Objective

To investigate the effectiveness of the Word Mapping Strategy for enhancing vocabulary skills of junior high school students, grade 9, at Bankuanprakob School, Phatthalung Province, Thailand

Research Question

Is the Word Mapping Strategy effective in enhancing vocabulary skills for junior high school students, grade 9, at Bankuanprakob School, Phatthalung Province, Thailand?

Literature Review

The Word Mapping Strategy is a teaching method to teach vocabulary because it can involve the students to think critically about the words (Qomariyah & Nafisah 2020) This strategy can help the students to develop general concept of words. This strategy focuses on three questions like “what is it?”, “what is it like?” and “what are some examples?” These questions have a meaning separately to make the students aware of the types of information that can form a definition of something and how to arrange the information. The Word Mapping Strategy has three boxes that explain about the words from the definition, synonyms, antonyms, or part of speech according to Schwart and Raphael (1985)

Many researchers agree that using the Word Mapping Strategy can help students enhance vocabulary skills. The researchers take some of the related studies that also focused on increasing the vocabulary skills by using the Word Mapping Strategy in teaching and learning English. In this respect, Humaira and Humaira (2015) studied on 79 students of first grade students of SMAN 8 Mataram in Academic Year 2014/2015 in Indonesia on the title “The Effectiveness of Using Word Mapping Technique to Increase Student Vocabulary.” The data analysis of the research showed that the Word Mapping Strategy was effective in teaching vocabulary. The researcher stated that word maps technique helped the students to learn about words through mapping because of the word mapping helps them examine the characteristics of words such as concepts, and categorization, relationships.

Likewise, the second research from Widyawati (2016) which entitled “Investigating the Impact of Word Mapping on the Students Vocabulary Achievement and the Students’ Perception at Junior High School Level” demonstrated the effectiveness of using word mapping strategy in teaching English vocabulary. This research focused on the students’ vocabulary achievement improvement by implementing modified word mapping for SMPN 20 Bandar Lampung. By taking the sample form the students of VII E and VII F, the research showed the significance of improvement that the students' vocabulary achievements taught by word mapping were increased. The results also revealed vocabulary achievement that there was a significant difference of the students’ vocabulary achievement between the experimental and the control class. Focusing on the results, students’ vocabulary achievement in the experimental class was better than that of the students in the control class. From these two studies, they insist that the teaching of word mapping can promote students’ vocabulary achievement. This happens due to the fact that word mapping can help students to develop their mastery of vocabulary.

Methodology

This research was conducted to enhance students' vocabulary mastery by using the Word Mapping Strategy. The research was experimental investigation by using the pre-test and the post-test on vocabulary skills as the main instruments of data collection. Samples purposely were 20 junior high school students, grade 9, at Bankuanprakob School, located in Kongra Phatthalung Province, Thailand. The students were studying the course of BE 23102 in the academic year 2022. The study was conducted in two semesters of the academic year 2022. The intervention period was from the fourth week of November until the second week of January in 2022. The test given was in a form of a multiple-choice and rearrangement test to measure how effective the strategy is to improve students' vocabulary.

The test

The test was to assess the learners' acquisition of the vocabulary skills of 3 chapters, Family Relationship, an Emergency, and Healthy Living. It consisted of 30 questions, the test was divided into 3 parts: multiple choices for definition, part of speech, and rearrangement of sentences. Each item of multiple choices includes options a, b, c, d. Then, the students chose the correct answer. The pre-test is administered before the treatment in the first week, and before utilizing the Word Mapping Strategy. The learners' outcomes were recorded for further correlation to the scores of the post-test, which was administered at the eighth week.

Data Analysis

The obtained data from the pre-test and post-test was analyzed by a computer SPSS software, version 20, on the minimum, maximum, mean score ($\bar{x}$), standard deviation (SD), and paired-samples T test. The comparison of the scores between the pre-test and the post-test was discussed as the results of the analysis for the findings.

Results

Table 1: Descriptive Statistics of the pre-test and the post-test

Descriptive Statistics						
	N	Minimum	Maximum	Mean		Std. Deviation
	Statistic	Statistic	Statistic	Statistic	Std. Error	Statistic
Pretest	20	4	20	12.25	1.005	4.494
Posttest	20	11	29	19.10	1.095	4.898
Valid N (listwise)	20					

According to table 1, the minimum score of the pre-test is at 4, while the post-test one is at 11; the minimum score of the pre-test is at 20, and the post-test one is at 29. The result of the pre-test mean score is at 12.25 and the mean score of the post-test is at 19.10 respectively, which is higher than the pre-test at 6.85. It is considered as a good improvement of students' vocabulary skills.

Table 2: Paired Sample Statistics

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Pretest	12.25	20	4.494	1.005
	Posttest	19.10	20	4.898	1.095

From table 2, it shows the mean score of the pre-test and the post-test are at 12.25 and 19.10 respectively. The standard deviation of the pre-test and the post-test are at 4.49 and 4.89 respectively. The mean score of the post-test is obviously higher than the one from the pre-test, meaning that using the Word Mapping Strategy could increase students' vocabulary skills.

In order to prove the research hypothesis, the researchers analyze the data through the paired sample test as follows.

Table 3: Paired Sample Test

Paired Samples Test								
Pair 1 Pre-test - Post-test	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
	-6.850	1.565	.350	-7.583	-6.117	-19.571	19	**.000**

To meticulously look at the different outcomes between the pre-test and the post-test, two statistical hypotheses are designed in the following models:

1. H_0: $\mu_{Pre\text{-}Test} - \mu_{Post\text{-}Test}$ (The outcomes of the pre-test and the post-test *are not different*.)

2. H_1: $\mu_{Pre\text{-}Test} - \mu_{Post\text{-}Test}$ (The outcomes of the pre-test and the post-test *are different*.)

In order to test which hypothesis is accurate and answer the research hypothesis or not, the P value (possibility) is set at .000, and the alpha (significant) is set at .05. Hence, the P value (Sig .000) must be less than .05. From the table above, it illustrates that the "t" is

at -19.571 and the Sig is at .000, which is clearly less than .05. This indicates that the P value rejects H_0, but it accepts H_1 instead. Therefore, from the data on table 3, it can be summarized that after the implementation of the Word Mapping Strategy, the students' vocabulary skills have statistically significant difference at .05, meaning that the teaching of vocabulary of 20 junior high school students by the Word Mapping Strategy could enhance their vocabulary skills.

Discussion

After experimenting with teaching vocabulary by using the Word Mapping Strategy, the researchers see the mean score in the pre-test, at 12.25, and the mean score in the post-test, at 19.10. Then, the researchers continue to calculate the data, so the researchers conclude that the data is significantly different, at 6.85. It can be concluded from the data that using the Word Mapping Strategy in the learning process in English classroom has a significant effect on enhancing vocabulary skills among Thai junior high school students. The standard deviation of the pre-test and the post-test is distributed to indicate that the Word Mapping Strategy is meaningful for the students both with high and low achievement ones. In addition, the significant difference between the pre-test and the post-test mean scores in terms of statistics at .000, at a significant level ($p<.05$), shows that the gained score of the post-test which is given as a result of using the Word Mapping Strategy as a treatment can be concluded from the data that this strategy employed in the learning process in English classroom is effective for enhancing vocabulary skills for the students. Thus, the increase of the mean score of the post-test answers the research question and proves the research hypothesis well.

As the findings of this study are highlighting the positive results of the Word Mapping Strategy for teaching vocabulary skills of Thai junior high school students at Bankuanprakob School, they can be suggested that using the Word Mapping Strategy for teaching vocabulary has great impact on students' vocabulary achievement. The findings of this research are similar to the finding of Juniarni (2020) under the title "The effect of using word mapping Strategy to the students' vocabulary mastery at SMPN 15 IT Binjai, Indonesia," who showed that there was the advancement of the mount of students' vocabulary skills by using the word mapping strategy as it showed the mean score in experimental class was 65.89 and the mean score in control class was 56.10. Based on the analysis data in VII grade students at SMPN 15 IT Binjai, there is a significant effect on the student's vocabulary mastery who are taught by using word mapping strategy. The data from the test divided on the pre-test and post-test indicated that students those were taught by using word mapping strategy had a higher score than the students those who were taught without word mapping strategy.

Ultimately, the researchers suggest that the Word Mapping Strategy should be addressed as one of the most potential language teaching methods for English classes, where learners or students' vocabulary skills need to be enhanced.

References

Graves (2008). What Research Has to Say About Vocabulary Instruction. New York: International Reading Association.

Humaira, Humaira. (2015). The Effectiveness of Using Word Mapping Technique to Increase Student Vocabulary. Linguistics and Elt Journal.

Juniarni, I. (2020) The Effect of Using Word Mapping Strategy to the Students' Vocabulary Mastery at SMPN 15 IT Binjai. ZSkripsi Thesis). Universitas Islam Negeri Sumatera Utara Medan.

Ministry of Education (2008). The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). Retrieved from http://academic.obec.go.th/images/document/1525235513_d_1.pdf

Pan, Qi., & Xu, R. (2011). Vocabulary teaching in English Language teaching. Theory and practice in language studies. DOI:10.4304/tpls.1.11.1586-1589

Qomariyah, S., & Nafisah, B. (2020). Word Mapping in Students' Vocabulary Mastery. Jo-ELT (Journal of English Language Teaching) Fakultas Pendidikan Bahasa & Seni Prodi Pendidikan Bahasa Inggris IKIP, 7(1), 31-40.

Rohmatillah, R. (2017). A study on students' difficulties in learning vocabulary. English Education: Jurnal Tadris Bahasa Inggris, 6(1), 75-93.

Schwartz, R. M., & Raphael, T.E. (1985). Concept of definition: A key to improving students' vocabulary. The Reading Teacher, 39(2), 198-205.

Sujayanti, R. (2005). Improving grade viii students' vocabulary mastery through the concept attainment modelat mts. al – washliyah tembung in 2016/2017 academic year (Master Thesis). State Islamic University of North Sumatera Medan.

Widyawati. (2016). *Investigating the Impact of word mapping on the students' vocabulary achievement and the students' perception at junior high school level* (Master Thesis). Lampung University Bandar Lampung.

An Analysis of English Language Training Needs for Passenger Service Agents in the Thai Aviation Industry: A Case Study

Chayut Teeraprapha[1*]

[1] Lecturer, Aviation Personnel Development Institute, Kasem Bundit University
[*]**Corresponding author, E-mail:** chayut.tee@kbu.ac.th

Abstract

This study examines the English language training needs of passenger service agents in the Thai aviation industry using a quantitative research approach with survey as the primary data collection tool. The study aims to identify the specific language skills and knowledge required to communicate effectively with international passengers and inform the development of tailored language training programs. A sample of 73 Thai passenger service agents was selected from Suvarnabhumi International Airport with a ground-staff-handling company. The study's findings have the potential to improve the quality of customer service and communication provided by passenger service agents, thereby enhancing the experience of international travelers and strengthening the competitiveness of the Thai aviation industry.

Keywords: English Language Training, Passenger Service Agents, Thai Aviation Industry, Language Proficiency

Introduction

The aviation industry is a global sector that requires staff to communicate effectively with passengers from diverse linguistic and cultural backgrounds. In recent years, the number of international travelers to and from Thailand has increased significantly, leading to increased demand for effective communication and customer service in the aviation industry (Department of Tourism, 2021). As a result, it is essential that staff in the industry, particularly passenger service agents, have the necessary language skills to provide high-quality customer service and communication.

In Thailand, passenger service agents are responsible for a wide range of tasks related to ensuring the comfort and safety of airline passengers. They play a critical role in the travel experience, from check-in and boarding to in-flight assistance and baggage handling. Specifically, passenger service agents are responsible for greeting passengers, checking their travel documents, issuing boarding passes, assisting with baggage check-in, and providing information on flight schedules and boarding procedures. They also assist passengers with special needs, such as those with disabilities or traveling with young children.

The importance of passenger service agents in Thailand cannot be overstated, as they are the face of the airline to the customer. They are often the first point of contact for passengers and play a crucial role in creating a positive customer experience. This is especially true in an industry as competitive as aviation, where airlines must differentiate themselves through exceptional customer service. Therefore, it is crucial for passenger service agents to possess not only the necessary language skills, but also excellent communication and interpersonal skills, as well as cultural awareness and sensitivity, to ensure that customers feel welcomed and valued throughout their journey.

Literature Review

The following review of literature will focus on four key components related to the topic of English language training needs for passenger service agents in the Thai aviation industry: (1) importance of English language proficiency in the aviation sector, (2) English language proficiency levels of passenger service agents in Thailand, (3) language training initiatives in the Thai aviation sector, and (4) established methods for assessing language training requirements.

Importance of English Language Proficiency in the Aviation Sector:

Effective communication is crucial in the aviation industry, particularly for passenger service agents who interact with customers on a daily basis. In today's globalized world, English has become the lingua franca of air travel, making it imperative for passenger service agents to have strong English language proficiency (Mkiramweni & Rajabu, 2020). High levels of English proficiency enable agents to communicate efficiently and accurately with passengers from diverse linguistic and cultural backgrounds, ensuring their safety and comfort throughout their journey (Alqahtani, 2020). Moreover, communication skills, including language proficiency, have been identified as one of the key attributes of successful customer service agents in the aviation industry (Abdallah & Elsodany, 2021). Therefore, it is essential for passenger service agents to possess excellent English language skills to meet the demands of the increasingly globalized aviation industry.

English language proficiency is essential in the aviation industry, as effective communication is critical to ensuring customer satisfaction and the smooth operation of flights (Lee & Pae, 2019). The International Air Transport Association (IATA) has also recognized the importance of language proficiency in the industry and has established guidelines for language training and assessment of personnel (International Air Transport Association, 2019). Passenger service agents in Thailand play a vital role in the aviation sector by providing customer service and ensuring the safety and comfort of passengers during their flights (Tang & Jutaporn, 2017). Therefore, language training initiatives are necessary to help passenger service agents in Thailand achieve the required language

proficiency levels and meet the IATA standards for language proficiency (International Air Transport Association, 2019; Tang & Jutaporn, 2017).

English Language Proficiency Levels of Passenger Service Agents in Thailand

Research on the English language proficiency levels of passenger service agents in Thailand has been a subject of interest for scholars and industry practitioners in recent years. The importance of English language proficiency in the aviation industry cannot be overstated, given that it is the lingua franca used for communication between aviation personnel and passengers from diverse linguistic backgrounds.

One factor that has been identified as contributing to the variability in English proficiency levels of passenger service agents is educational background. Studies have found that individuals with higher levels of education tend to have better English language proficiency than those with lower levels of education (Kongkirati, 2017; Phonprasert & Boonyawat, 2018). This suggests that there is a need to provide language training programs that are tailored to the educational backgrounds of the passenger service agents.

Exposure to the English language has also been identified as a significant factor affecting the English proficiency levels of passenger service agents. Individuals who have had more exposure to the English language, either through education or personal experiences, tend to have higher levels of proficiency (Chang, Kim, & Kim, 2016). This highlights the need for language training programs that provide opportunities for the agents to practice their language skills in real-life situations.

Another factor that affects the English proficiency levels of passenger service agents is the types of communication situations they are likely to encounter. For example, studies have shown that agents who work in international airports tend to have higher levels of English proficiency than those who work in domestic airports (Phonprasert & Boonyawat, 2018). This is because agents working in international airports are more likely to encounter passengers from diverse linguistic backgrounds.

A study conducted by Zhou, Chen, and Wang (2016) compared the English proficiency levels of different aviation personnel in Thailand and found that passenger service agents tended to have lower proficiency levels compared to other personnel, such as flight crews and air traffic controllers. This highlights the need for specific language training programs that address the unique communication needs of passenger service agents.

In summary, research on the English language proficiency levels of passenger service agents in Thailand has identified several factors that contribute to the variability in proficiency levels, including educational background, exposure to the English language, and the types of communication situations encountered by the agents. These findings suggest that there is a need for targeted language training programs that address the

unique needs of this population to improve their language proficiency and enhance the quality of services provided in the aviation industry.

Language Training Initiatives in the Thai Aviation Sector

In recent years, there have been several initiatives aimed at improving the English proficiency levels of Thai aviation personnel, including passenger service agents (Brown, 2015; Lee & Kim, 2019; Nguyen, 2016). These initiatives have been introduced in response to concerns about the ability of Thai aviation personnel to provide high-quality customer service to passengers and to effectively communicate with passengers and other aviation personnel in emergency situations (Smith & Johnson, 2018).

One of the key initiatives aimed at improving the English proficiency of Thai aviation personnel is the implementation of comprehensive and effective language training programs (Brown, 2015; Nguyen, 2016). These programs should be designed to meet the specific language needs of Thai aviation personnel and to improve their proficiency levels in areas such as customer service, safety and emergency procedures, and technical language related to the aviation industry (Lee & Kim, 2019).

In addition to language training programs, other initiatives have been introduced to improve the English proficiency of Thai aviation personnel (Smith & Johnson, 2018). These initiatives include providing opportunities for Thai aviation personnel to use and practice their English skills on a regular basis, and offering incentives for those who demonstrate high levels of English proficiency (Brown, 2015). For example, some airlines in Thailand have introduced English language exchange programs, where Thai aviation personnel are paired with native English speakers for conversation practice (Nguyen, 2016).

In conclusion, the Thai aviation sector has implemented various initiatives to enhance the English proficiency levels of aviation personnel, including passenger service agents (Chaikitmongkol et al., 2019; Lee & Kim, 2019; Nguyen, 2016). These initiatives involve the implementation of comprehensive language training programs, including language proficiency tests and regular practice sessions, as well as incentives for achieving high levels of proficiency (Brown, 2015; Smith & Johnson, 2018). By prioritizing the improvement of English language proficiency among Thai aviation personnel, the industry can enhance customer service, ensure effective communication in emergency situations, and maintain a competitive edge in the global aviation market (Chaikitmongkol et al., 2019).

Established Methods for Assessing Language Training Requirements

Assessing language training requirements is an important step in designing effective language training programs. Various methods have been proposed and used in the field to identify the needs of language learners and determine the most appropriate training strategies.

One approach that has been widely used is needs analysis (Nunan, 1989). This method involves gathering data from multiple sources, including learners, teachers, and other relevant stakeholders, to determine the strengths and weaknesses of the learner in a given language. This information can then be used to design language training programs that target the specific needs of the learner. For example, a study by Krashen (1982) used a needs analysis to identify the language proficiency needs of airline staff in order to develop an appropriate language training program.

Another commonly used method is task-based language assessment. This method focuses on evaluating the learner's ability to perform real-life tasks in the target language, such as making reservations, handling customer complaints, and providing directions. The results of the assessment are used to determine the language training needs of the individual and to design a training program that addresses those needs. A study by Willis and Willis (2007) applied this method to assess the language proficiency of airport staff and to design an effective language training program.

Language proficiency tests and self-assessments are also frequently used to determine language training needs (Hughes, 2011). Proficiency tests are standardized evaluations that measure the learner's knowledge and ability in a specific language. Self-assessments, on the other hand, allow the learner to evaluate their own language skills and identify areas for improvement. For example, a study by Hughes used a combination of language proficiency tests and self-assessments to assess the language needs of customer service staff in the aviation sector and to design a training program that met those needs.

Finally, observation methods are sometimes used to assess language training needs (Bachman & Palmer, 1996). This method involves observing the learner in a real-life setting, such as in a customer service role, to determine their language proficiency levels and to identify areas for improvement. For example, a study by Bachman and Palmer (1996) used observation methods to evaluate the language proficiency of airport staff and to design an effective language training program.

Research Problems

Research on English proficiency levels among passenger service agents in the Thai aviation industry has revealed concerning findings (Chotigeat, 2019). Chotigeat's study found that a significant number of passenger service agents in Thailand do not possess the necessary level of English proficiency required to provide quality customer service in the aviation industry. This is a major issue as effective communication is essential in ensuring passenger satisfaction and safety during flights. Additionally, the lack of English language skills among passenger service agents can lead to misunderstandings and miscommunications,

resulting in a negative passenger experience (Ministry of Tourism and Sports, 2020). It is important to note that there have been several reported incidents of communication breakdowns between passengers and service agents due to language barriers. Therefore, there is an urgent need to assess the current level of English proficiency among passenger service agents across various airlines operating in Thailand and identify their specific language training needs. This research can help inform the development of effective language training programs that can address the language needs of passenger service agents and improve the overall quality of service in the Thai aviation industry.

The present study aims to address the English language training needs of passenger service agents in the Thai aviation industry through a quantitative analysis. Specifically, this study will focus on the current level of English proficiency among passenger service agents and identify the specific language skills and knowledge required for effective communication with international passengers. The findings of this study will provide numerical insights into the English language training needs of passenger service agents and inform the development of language training programs that meet their specific needs. This study has the potential to contribute to the improvement of customer service and communication in the Thai aviation industry and lead to a more globally competitive workforce for the industry as a whole.

Objectives

The objectives of this research are to identify the English language training needs of passenger service agents in the Thai aviation industry and to assess their current level of English language proficiency. The study also aims to identify the specific language skills and knowledge required to effectively communicate with international passengers. Another objective is to develop tailored language training programs that address the specific language needs of passenger service agents. Ultimately, the study seeks to improve the quality of customer service and communication provided by passenger service agents and enhance the experience of international travelers. By achieving these objectives, the research aims to strengthen the competitiveness of the Thai aviation industry in the global market.

Research Methodology

The methodology section outlines the research design, data collection methods, and data analysis techniques used in this study. The study adopted a quantitative approach, utilizing a survey questionnaire as the main data collection tool. The participants of the study were passenger service agents in the Thai aviation industry, selected through a purposive sampling method. The study aimed to identify the English language training

needs of passenger service agents in the industry, and as such, participants were selected from various airlines and airports in Thailand.

The population involved in this study was 90 Thai passenger service agents working at Suvarnabhumi International Airport with a ground-staff-handling company. However, only 76 of them were active in giving the responses which is in accordance with Krejcie & Morgan (1970)'s sample size determination at 73. This study, as a result, followed the notion, and 73 were selected as samples.

The survey questionnaire was designed to gather information on the participants' current English language proficiency level, as well as their perceived language training needs. The questionnaire consisted only of closed-ended questions, aimed at obtaining quantitative data.

The collected data was analyzed using descriptive statistics, including frequency counts and percentages, to identify the current English language proficiency levels and perceived language training needs of the participants. The participants were informed of their right to withdraw from the study at any time without any consequences, and their confidentiality was protected throughout the study.

This study aimed to provide a comprehensive understanding of the English language training needs of passenger service agents in the Thai aviation industry. The results of this study will contribute to the development of more effective language training programs for this population and help to improve the overall English language proficiency levels of passenger service agents in the Thai aviation industry.

Findings

The study aimed to identify the English language training needs of passenger service agents in the Thai aviation industry. A total of 73 participants were included in the study, all of whom were employed by a ground-staff-handling company at Suvarnabhumi International Airport. The participants completed a survey questionnaire that assessed their current level of English proficiency and identified specific language skills and knowledge required to communicate effectively with international passengers.

Regarding the research question on the English language proficiency of passenger service agents in the Thai aviation industry, the study revealed that a mere 5.5% of the 73 participants obtained a TOEIC score between 785-940, which corresponds to B2 level according to the CEFR (Independent user – Vantage). A substantial number of participants achieved an A2 level: Basic user - Waystage (46.6%) or B1 level: Independent user - Threshold (42.5%) on the TOEIC test. Moreover, when assessing their proficiency in the four skills of English communication with international passengers, the majority of participants rated their abilities as moderate, with 50.7% rating their listening ability as

moderate, 64.4% rating their speaking ability as moderate, 39.7% rating their reading ability as moderate, and 46.6% rating their writing ability as moderate. Only 2.7% of participants rated their proficiency level in all four skills as high. These results suggest a significant need for English language training among passenger service agents in the Thai aviation industry.

Moreover, according to the study's descriptive statistics, the majority of participants in the Thai aviation industry believe that English proficiency is most important for communication and servicing passengers (78.1%). Moreover, the participants reported that all four skills in English are crucial in the workplace (71.2% in listening, 67.1% in speaking, 43.8% in reading, and 37% in writing). When asked about their perceived language training needs, the most commonly identified areas for improvement were speaking (45.2%), listening (39.7%), writing (38.4%), and reading (30.1%). These findings suggest that while participants may have a moderate level of overall language proficiency, there is a need for targeted language training programs to improve their specific language skills.

Discussion

Based on the findings of this study, there is a significant need for English language training among passenger service agents in the Thai aviation industry. The majority of participants had only a moderate level of English proficiency, which is in line with the findings of other studies such as Ling and Wimolkasem (2022), who identified similar needs among Chinese and Thai tour guides. However, the results of Mahmood et al. (2023) suggest that aviation students may have more advanced English skills, highlighting the need for tailored language training programs that meet the specific needs of different groups.

Effective language training programs should focus on customer service, handling complaints, and providing information about airport procedures and safety procedures, as identified by the current study and supported by the findings of It-ngam et al. (2023). Additionally, the preference for interactive and practical language training that would help develop communication skills in real-life situations was also identified, which is consistent with the findings of Dagohoy (2023) in a study of foreign language acquisition among multilingual overseas Filipino workers.

While the importance of English proficiency for communication and servicing passengers in the workplace was acknowledged by the majority of participants in the current study, it is important to note that some researchers, such as Ling and Wimolkasem (2022), have also identified other factors that motivate individuals to learn English. Therefore, it is imperative to provide tailored language training programs that emphasize the specific skills identified in this study while also considering the diverse needs and motivations of individuals in the industry.

In conclusion, the development of targeted language training programs that address the specific needs of passenger service agents in the Thai aviation industry could improve the quality of customer service and communication provided by ground staff. Ultimately, the use of a more comprehensive approach to language training that considers the needs and motivations of individuals in the industry could enhance the experience of international travelers and strengthen the competitiveness of the Thai aviation industry.

Overall, the findings of this study underscore the critical role that language training plays in the success of the Thai aviation industry. By providing targeted language training programs that meet the specific needs of passenger service agents, the industry can improve its competitiveness, enhance the experience of international travelers, and ultimately contribute to the growth of the industry as a whole.

References

Abdallah, A. E., & Elsodany, A. A. (2021). Job competencies and characteristics of successful customer service agents in the aviation industry: A qualitative study. Journal of Airline and Airport Management, 11(1), 1-19.

Alqahtani, S. S. (2020). English language proficiency of saudi flight attendants and its impact on customer service quality. Journal of Airline and Airport Management, 10(1), 1-18.

Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (1996). Language testing in practice: Designing and developing useful language tests. Oxford University Press.

Brown, H. D. (2015). Teaching by principles: An interactive approach to language pedagogy. Pearson Education.

Brown, P. (2015). Improving the English proficiency of Thai aviation personnel: A case study of language training initiatives. International Journal of Languages, Literature and Linguistics, 1(1), 36-43.

Chaikitmongkol, W., Chotimongkol, C., Chotechuang, T., & Daosud, W. (2019). Factors affecting the English proficiency of aviation personnel in Thailand. International Journal of Humanities and Social Science Research, 7(2), 1-12.

Chang, H., Kim, Y., & Kim, J. (2016). English proficiency levels and their impact on job performance of passenger service agents in Thailand. Journal of Airline and Airport Management, 6(2), 11-19.

Chotigeat, T. (2019). A study of english proficiency of Thai aviation personnel. Journal of Humanities, Social Sciences and Creative Arts, 14(2), 1-15.

Chotigeat, W. (2019). English proficiency of Thai airways international employees. Journal of tourism and hospitality management, 7(2), 99-107.

Dagohoy, D. (2023). Looking at the travails and triumphs of foreign language acquisition in non-English speaking countries among the multilingual OFWs. Jozac Academic Voice (JAV), 3.

Department of Tourism. (2021). Annual report on tourist arrivals in Thailand. Retrieved from https://tatnews.org/annual-report-on-tourist-arrivals-in-thailand/

ETS Global. (n.d.). Common European Framework of Reference for languages (CEFR). Retrieved from https://www.etsglobal.org/us/en/content/common-european-framework-reference-languages/

Hughes, A. (2011). Testing for language teachers (2nd ed.). Cambridge University Press.

International Air Transport Association. (2019). Guidelines for language training and assessment in the airline industry. Retrieved from https://www.iata.org/en/publications/store/language-training-and-assessment-guidelines/

Kongkirati, P. (2017). English language proficiency levels of Thai passenger service agents. Journal of Tourism and Hospitality Management, 5(2), 55-63.

Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Pergamon Press.

Lee, H. J., & Pae, T. (2019). The importance of English proficiency in the aviation industry. Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes, 7(3), 463-472.

Lee, J., & Kim, H. (2019). The role of language training in enhancing the customer service skills of Thai aviation personnel. Journal of Tourism and Hospitality Management, 7(3), 199-210.

Lee, S. Y., & Kim, J. W. (2019). An analysis of aviation English proficiency and the factors affecting the communication performance of Korean air traffic controllers. International Journal of Industrial Ergonomics, 69, 21-29.

Ling, M., & Wimolkasem, N. (2022). Factors that motivate Chinese tour guides and Thai tour guides when learning the English language. ABAC ODI JOURNAL, 10(2), 223-241.

Mahmood, A. S., Saad, N. S. M., & Nur, N. M. (2023). The ups and downs of learning and using English: Aviation students' voices. International Journal of Language Instruction, 2(1), 85-102.

Mkiramweni, N. J., & Rajabu, I. M. (2020). English language proficiency among ground service staff in the Tanzanian aviation industry: The Role of Motivation and Attitude. Journal of Airline and Airport Management, 10(1), 19-36.

Ministry of Tourism and Sports. (2020). Tourist complaint center: Airline services. Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=107&filename=index

Nguyen, H. T. (2016). The impact of English proficiency on aviation safety: A review of the research literature. International Journal of Applied Linguistics and English

Literature, 5(4), 188-196.

Nguyen, T. (2016). The impact of language training on the English proficiency levels of Thai aviation personnel. Journal of Air Transport Management, 45, 51-57.

Phonprasert, N., & Boonyawat, K. (2018). The English proficiency of passenger service agents in Thailand's aviation industry. International Journal of Tourism and Hospitality Research, 8(1), 33-42.

Smith, J., & Johnson, A. (2018). The importance of effective English language training for Thai aviation personnel. Journal of Aviation Management and Education, 8(2), 47-57.

Smith, M. A., & Johnson, D. E. (2018). Development of an aviation English language proficiency evaluation tool. International Journal of Applied Linguistics and English Literature, 7(1), 69-77.

Tang, T. H., & Jutaporn, P. (2017). Service quality, customer satisfaction and loyalty in Thai airline industry. Journal of Air Transport Management, 62, 170-177.

Willis, D., & Willis, J. (2007). Doing task-based teaching. Oxford University Press.

Zhou, X., Chen, X., & Wang, D. (2016). An analysis of English language proficiency levels among passenger service agents in Thailand's aviation sector. Journal of Aviation Management and Education, 6(1), 21-29.

Digital Transformation in Indonesian Higher Education: Challenges and Opportunities

Taufiqulloh[1*], Yoga Prihatin[2], Ihda Rosdiana[2], and Meyga Agustia Nindya[2]

[1] Ph.D., Rector of Universitas Pancasakti Tegal

[2] Lecturer Dr., Universitas Pancasakti Tegal

[*]**Corresponding author, E-mail:** yogaprihatin@yahoo.com

Abstract

Digitalization in today's era becomes one of the major challenges faced by universities in Indonesia. Since the COVID-19 pandemic has brought transformation in which the use of digital technology has a significant role, hence the Indonesian Ministry of Education, Culture, Research, and Technology has launched three major strategies to accelerate the digital transformation in education; providing more digital infrastructure, setting up global vision in digital transformation, and establishing a national digital system of education. As the country with the fourth-largest population in the world, Indonesia nowadays has around 4500 universities with 9 million students, and 300 thousand teaching staff. In response to that, the digital transformation in Indonesian higher education not only creates huge opportunities in the future but also faces big barriers or challenges to cope with. Hence, this present study is carried out to figure out the opportunities and challenges of the implementation of digital transformation in Indonesian higher education. It also aims to share the best practices of digitalization in higher education, particularly in Universitas Pancasakti Tegal, by developing several web-based platforms that support the implementation of digital transformation to enhance the quality of education named Elsakti. Shortly, the use of ICT in higher education enables the university to maintain its sustainability agenda. However, universities face some challenges or barriers to cope with such as insufficient digital infrastructure, the low or weak digital literacy of both teachers and students, insufficient digital learning resources, and the demands for creating systems or platforms for learning and management.

Keywords: Indonesian Higher Education, Digital Transformation, Opportunities, Challenges or Barriers

Background

The pandemic situation of COVID in 2019 has created a major transformation in the education context worldwide, including in Indonesia, as there was a shift from prominently conventional teaching and learning to online teaching and learning strategies (Rulandari,

2020). Since March 2020, students, parents, teachers, as well as university staff in Indonesia have been grappling with school closures affecting 62.5 million students from pre-primary to higher education. The implementation of online teaching and learning in Indonesia has had a major impact on the progress of education in Indonesia. For instance, referring to Mahmud and Koniyo (2023), there is a significant enhancement in terms of the digitalization of students as well as educators. This arises because of the compulsion to be able to carry out online teaching and learning by integrating technological developments such as the internet and other digital devices that support learning and teaching activities. Digitalization, thus, has been a very widespread influence on everyday lives since its emergence the internet as a form of mass communication, and the widespread use of computers and various kinds of technological devices such as smartphones, laptops, and other gadgets. Besides, referring to Prananingrum, Kurnia, and Astuti (2021), digitalization occurs everywhere around the world, hence, the study of digitalization has the potential to cover all aspects of everyday life, including education, and is not limited to the internet or modern communication technologies.

Aside from the enhancement of digital literacy in the educational fields, the implementation of online teaching was hindered by the inequality in educational support facilities in Indonesia. Learners without adaptive teachers, access to devices with adequate features, internet access, mentoring by parents, and facilities for online learning will lose the learning opportunities they would otherwise have in a normal situation. While in fact, the availability of of technology has pierced nearly all aspects of primary, secondary, and especially higher education throughout the world. However, Akbari and Pratomo (2022) reported that the integration of technology in Indonesian universities is roundly low. This is indicated by the low usage of the applications of an e-learning platforms. To restore post-pandemic learning and avoid further gaps in education, the government of Indonesia is currently in an effort to publicize the need for developing digitalization in education. Hence, the Indonesian Ministry of Education, Culture, Research, and Technology has launched three major strategies to accelerate the digital transformation in education; providing more digital infrastructure, setting up a global vision for digital transformation, and establishing a national digital system of education.

In recent times, the various development that has taken place is quite astonishing, especially in the field of technology. Technological development has reached all aspects in terms of business, economy, healthcare, public sector, and even in the process of learning activities at school. Along with the enhancement of digitization in various sectors, Yuliana (2022) asserts that technology integration in the process of learning and teaching activities needs to be improved at all levels of education. Bejinaru (2019) also points out the importance of digitalization in education as the process of digitalization will have huge

and diverse impacts on the world of education. Furthermore, digital transformation has become an unavoidable fact that all universities have to deal with and use digital technology in a massive way. Even though higher education in Indonesia was then previously reported to still have low technological integration, as reported by Akbari and Pratomo (2022) and Kusdibyo and Leo (2018), all educators are immediately in charged run rapid and adaptive transformations to continue the learning and education process after the outbreak of covid-19 pandemic. Hence, in spite of the negative effects resulting from the covid-19, it has had positive effects because it yields the precise momentum for a rapid digital transformation. It has become a stimulus to motivate all higher education institutions to adapt and change their views on working and communicating. The moment when digital transformation occurs swiftly will bring beneficial opportunities, but there must be some challenges to implementing digital transformation, especially in the world of higher education which need to be explored.

Following the foregoing background, this present study is thus carried out to figure out the opportunities and challenges of the implementation of digital transformation in Indonesian higher education, which has not yet been much explored by previous studies. The results of this study are used to explain the absolute and possible outcomes offered by the implementation of digital transformation in the educational context. The outcomes are then expected to give benefits that can contribute to the development of education, particularly higher education in Indonesia. Besides, this study will be also beneficial to inform the challenges that appeared during and after the implementation of digital transformation in the educational context. These pieces of information are expected to allow the government as well as educators to set up great effort and determination in order to face the digital transformation. Furthermore, the researchers also aim to share the best practices of digitalization in higher education, particularly in Universitas Pancasakti Tegal, by developing several web-based platforms that support the implementation of digital transformation to enhance the quality of education.

Review Of Related Literature

Previous studies

Some studies have explored the implementation of digital transformation in various aspects of life such as in the economic field and business environment (Grab et al., 2019; Putu et al., 2022), in the healthcare sectors (Belliger & Krieger, 2018), and the education field (Akbari & Pratomo, 2022; Yuliana, 2022). That strand of research has attested that digital transformation, or so-called digitalization, has developed and reached many aspects of everyday human life. Related to its conceptualization, there was a broad notion of digital transformation. Another strand of research has demonstrated the results

of studies concerning the impact of digital transformation. (Grab et al. , 2019) conducted a study to identify key drivers of strategic business management development impacted by digital transformation that impressed by firms and enterprises around the globe. The results revealed that digital transformation is a worldwide phenomenon; however, the regional impact differs significantly, depending on the regulatory environment and the level of economic sophistication.

In essence, digital transformation has the power to shift the balance between firms competing in the same market environment. Also in the field of the business environment, Bouwman et al. (2018) explore how digitalization and the development of technologies, particularly social media, have directed a big number of companies worldwide to reconsider and experiment with their business models and how this contributes to their innovativeness and performance. The results of the study reported that the use of social media and big data in business models is mainly driven by strategic and innovation-related internal motives. Besides, the development of technology is also found to have important roles and positive impacts on business performance. These studies have implied that digitalization has positively influenced the development of the economic and business environment.

Digital transformation in education

Digital transformation in education generally means digitizing the processes and products of educational services to enhance the learning experience for all parties involved. According to Cem Dilmegani (2022), digital transformation in the world of education currently focuses on three things. The first is related to accessibility. Digital technology allows students to access learning resources easier and cheaper. Today, people all over the world, of all ages, and different socioeconomic statuses have access to classrooms and learning resources via the internet. At the same time, technology such as text-to-speech has removed barriers for students with disabilities, who have so far faced obstacles in participating in the learning process. The second is interactive learning. Thanks to technology and the availability of various applications, learning formats are more interactive. For example, language learning is carried out interactively through various application platforms and is able to reach more participants. The third is adaptive learning. Computer technology and artificial intelligence (AI) allow educational methods to be aligned with the wishes of students.

There is a number of previous studies that have put great attention to the implementation of digitalization in education. Muskania, & Zulela (2021) for instance, conducted a study to explore the practice of digital transformation after the outbreak of covid-19 pandemic by observing, using field notes, and interviewing primary school

students and teachers. Findings reported that there were the majority, particularly 80.8%, of parents who controlled and helped their children that are enrolled in the primary schools during the learning process. The results of this study provide an illustration that the reality of primary education in Indonesia is not ready yet in terms of human resources and technology application, especially in remote areas. The reality of educational technology transformation in Indonesia provides an important role so important that requires teachers and students to have ICT literacy qualified to be able to apply the appropriate distance learning process with expectations.

Method

This study aimed to provide a theoretical framework for opportunities and challenges in the implementation of digital transformation in Indonesian higher. This study also provides an in-depth understanding of digital transformation in the field of education by conducting a comprehensive search of the relevant theories and empirical findings related to digitalization in education contexts. Building upon the mentioned objectives, this study employed a descriptive approach as the design of the study. Referring to Atmowardoyo (2018) a descriptive study seeks to describe a symptom, event and event that is happening at the present time where the researcher tries to photograph the events and incidents that are the center of attention to then describe them as they really are. Descriptive study is conducted with the aim of describing or describing facts about populations in a systematic and accurate manner. To collect the data of this study, the researcher conducted library research. According to George (2008), library research is carried out using literature (library) which can be in the forms of research reports, notes, or books. It involves the process of analyzing, identifying, and locating sources that provide factual information or personal/ expert opinion on a research question.

Library research can also be defined as research that aims to collect data and information through the help of various materials found in the library, for example: books, magazines, documents, records and historical stories and others. As a data collection method, library research has several aims such as exploring the basic theories and concepts that have been found by previous researchers, following the development of research in the field to be studied, and more importantly, gaining a broader orientation on the chosen topic. Besides, the data collected through library research serve as the source of data which do not only give information but also contexts that can be justified as the main sources due to its reliability and validity (Sintayani & Adnyayanti 2022). The data were taken from previous research that was related to the topic of this study, namely digital transformation in educational contexts which particularly presents the reports of practices, opportunities, and challenges or obstacles of the implementation of digitalization in

education contexts.

There are several steps of conducting library research to collect the data as proposed by Miles and Huberman (1994). With several adjustments, this study is started with searching for and collecting information from various sources of research reports such as journal articles, thesis, and news. All of that information that has been collected were reviewed and studied, sorted, and reduced to make sure that only necessary and related data were used in this study. Then, in the data display stage, the data were systematically and descriptively presented in the results and discussion sections by portraying the results of a comprehensive search of the relevant theories and empirical findings related to digitalization in the education context. Finally, to conclude the study, a conclusion was drawn in the conclusion drawing stage by summarizing the key arguments made in the body.

Results and Discussion

This section discusses the results of the literature review that aims to figure out possible opportunities and challenges of the implementation of digital transformation in Indonesian higher education.

Opportunities

Digital transformation in education simply means implementing or making use of modern technologies in educational processes to enhance learning and teaching experiences for all parties involved. It opens up a world of endless possibilities and opportunities that allow rapid and significant development in the education field, especially in higher education. The results of this study found that there were some opportunities for implementing digital transformation in higher education. Results of a study conducted by Comi et al. (2017) revealed that due to digital transformation, some potential theoretical insights can enhance the students' achievement. It was further reported that digital transformation in education can assist teachers to effectively manage the materials for teaching in the class. Similarly, Yuliana (2022) also avers that successfully prepared materials such as PowerPoint slides, for instance, will positively affect the students' learning and achievement. She further explains that other good audiovisual learning materials and their content help the learning and teaching situations become more interesting which can attract students' eagerness and enhance their learning interest.

Another line of research, such as Kaur (2019) has explored that digitalization in education could bring about advantages such as increased productivity of the students and teachers, cost efficiency, high accessibility to learning sources and learning chances, as well as a competitive learning mindset. Related to the accessibility to learning opportunities, Fernando, Patrizia, and Tiziana (2020) also suggested that due to digital

transformation in education, students are allowed to study anywhere, anytime, and repeatedly by using various supporting technological tools such as computers, laptops, or smartphones that also have advantages of saving travel time. This also corresponds to a study conducted by Sung, Chang, and Liu (2016) that attempts to conduct a meta-analysis and research synthesis of 110 experimental journal articles. The results of their study revealed that mobile devices, particularly smartphones and laptops, have become learning tools with big potential in enhancing the learning process and essential tools that can be utilized both in the classrooms and in outdoor learning.

Digital transformation in the education field is closely related to the use of information and communications technology (ICT) in the process of learning and teaching. This is supported by Yuliana (2022) who denotes that the ICT integration in the learning and teaching activities allows an increase in the potency of the student's learning. She further asserts that digital transformation is essential for increasing communication in education. Due to the emergency situation of online learning since the outbreak of COVID-19, students get significantly higher opportunities to advance their ICT skills in the learning process. Furthermore, the students also could enhance their performance when they are managed to utilize ICT, such as the internet along with other gadgets like smartphones which nearly all students own nowadays, critically and appropriately (Amez & Baert 2020; Comi et al. 2017). However, Comi et al. (2017) proclaimed that despite the plenty of benefits offered by ICT in terms of the high accessibility of information and communications, teachers are still in charge to look for teaching strategies and adopt various styles of teaching which can motivate students to be more active and aware in using ICT for learning and communicating both in the classroom or outside the classrooms situations.

Discussing the use of ICT in the learning and teaching process cannot be separated from its impact on the assessment since they are inseparable. Due to the developing number of research that has put great attention on the integration of ICT in learning and teaching activities, there is also a growing interest in the use of technology in language assessment in classroom practices (Dalby & Swan 2019; Deeley 2018; Ningsih & Mulyono 2019). Deeley (2018) suggested that technology can help teachers in providing feedback such as the use of audio-visual technology that can increase the quality of feedback. Ningsih and Mulyono (2019) also investigated the EFL teachers' views on the integration of technology tools for language assessment. The result showed that they are encouraged to use Kahoot! and ZipGrade as digital assessment tools due to their promising merits such as the creation of a delight learning environment, practicality, easy to score and give feedback. In addition, as studied by Dalby and Swan (2019) the integration of technology by using the iPad to administer formative assessment was also found to allow learners to

have higher motivation in learning and contribute to learners' effective learning.

Another opportunity offered by digital transformation in education is promoting students' learning autonomy. Zhong (2018) declares that with the existence of technologies, language learners have a wide range of opportunities and alternatives to engage with in their self-directed learning. The results of Zhong's (2018) study revealed that students were found to be more capable of regulating their self-directed study and have become critical users of multiple online sources that then enhance their so-called learning autonomy. Learning autonomy is essential since it has been proven to be one of the driving factors affecting success in learning both in classroom settings (Hsieh & Hsieh, 2019; Rahman, 2018). A number of studies have also confirmed the need of stressing learner autonomy such as Orawiwatnakul and Wichadee (2017) and Koirala (2020) who have studied the implementation of autonomous learning through various treatments in different learning contexts. Findings showed that autonomous learners obtained better achievement than those who learned traditionally.

In practices, responding to the digital transformation program proposed by the Indonesian Ministry of Education, Culture, Research, and Technology to enhance the quality of higher education management, Indonesian universities have developed internet-based application platforms to implement the three pillars of higher education; learning, research, and community services as well as its supporting aspects. Universitas Pancasakti Tegal, in particular, has developed some online platforms that have been used in the universities, some of which will be further as follows.

E-learning Pancasakti Tegal (Elsakti)

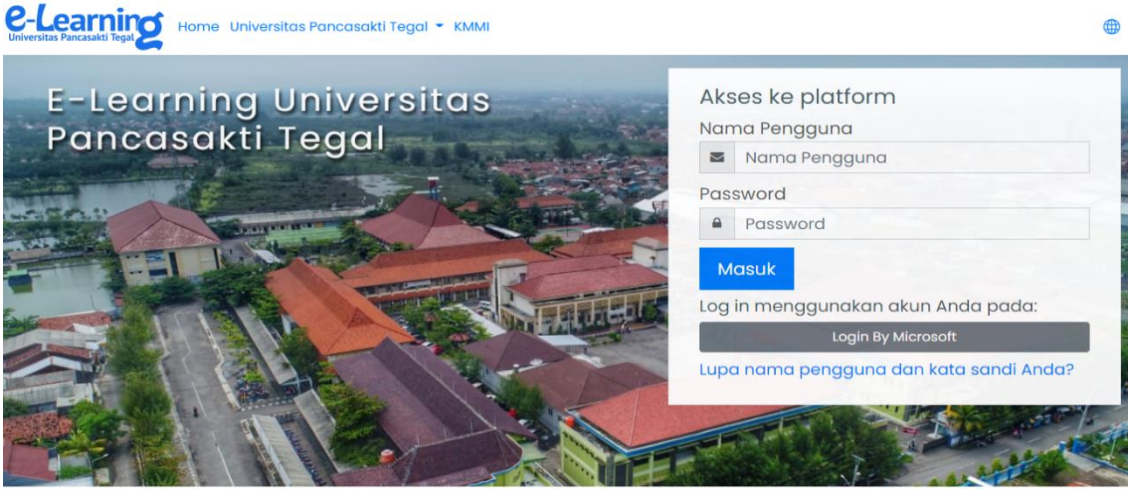


Figure 1: The main page of Elsakti

Universitas Pancasakti Tegal has developed a learning management system named Elsakti. It is a web-based application that becomes a powerful tool to support learning and teaching activities, especially in online contexts. The utilization of Elsakti enables lecturers to check and record attendance lists, post materials which can be in the forms of files, videos, links, or articles, post assignments, open discussions or forums, give scores, and provide feedback. Furthermore, Elsakti is in the form of web-based software focusing on educational purposes that allows interactive online teaching and learning activities between university staff and students that can be accessed everywhere and anytime. Despite the majority of classes has been run offline currently, Elsakti remains beneficial since it is equipped with some features such as managing courses, making a course calendar, administration, sending and receiving many types of files. More importantly, Elsakti can also be used to conduct assessments since the university staff are enabled to track students' work, share knowledge and comments, give certification and show students' scores and transcripts, and help the implementation of teaching and assessment to be more effective since everything is completely online and does not require paper.

Merdeka Belajar Kampus Merdeka (MBKM)

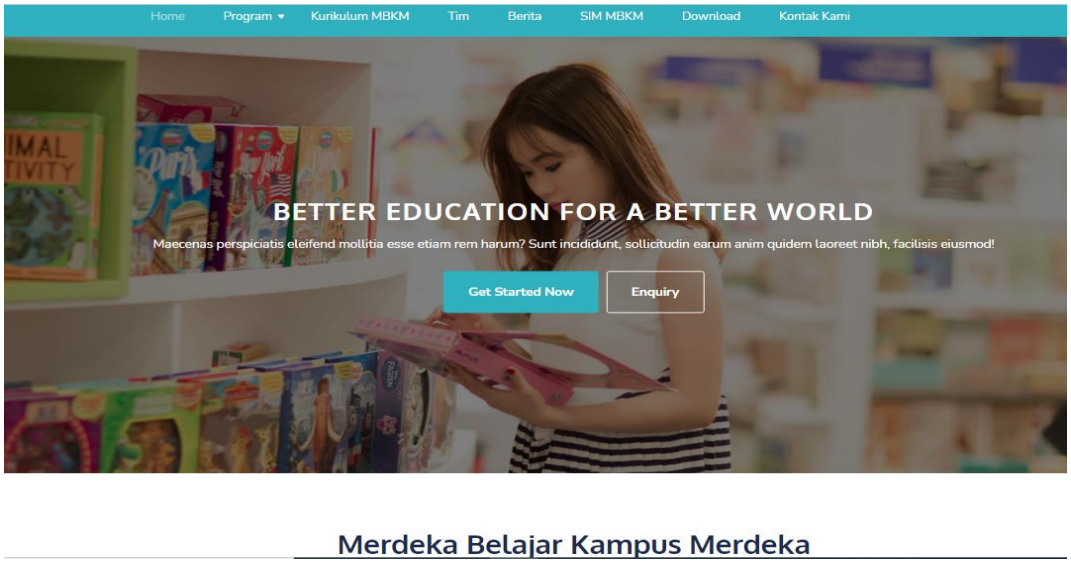


Figure 2: Tha main page of *MBKM*

The second web-based platform developed by Universitas Pancasakti Tegal is MBKM Pancasakti Tegal. MBKM is a program launched by the Minister of Education and Culture which aims to achieve eight key performance indicators for higher education proposed by the Indonesian Ministry of Education, Culture, Research, and Technology. The eighth performance encompasses graduates getting decent jobs, students gaining off-campus experience, lecturer activities outside campus, practitioner teaching on-campus,

lecturer's work being used by the society, study programs in collaboration with world-class partners, collaborative and participatory class, and international standard study program. It is also to maintain and enhance the quality of the three main pillars of Indonesian higher education; learning, research, and community services as well as its supporting factors. This highly accessed website equips university students with the opportunities to carry out student exchange programs, internships, teaching assistance, research, humanitarian projects, independent projects, entrepreneurial activities, and community service programs.

Sistem Informasi Surat Menyurat (SIMRAT)

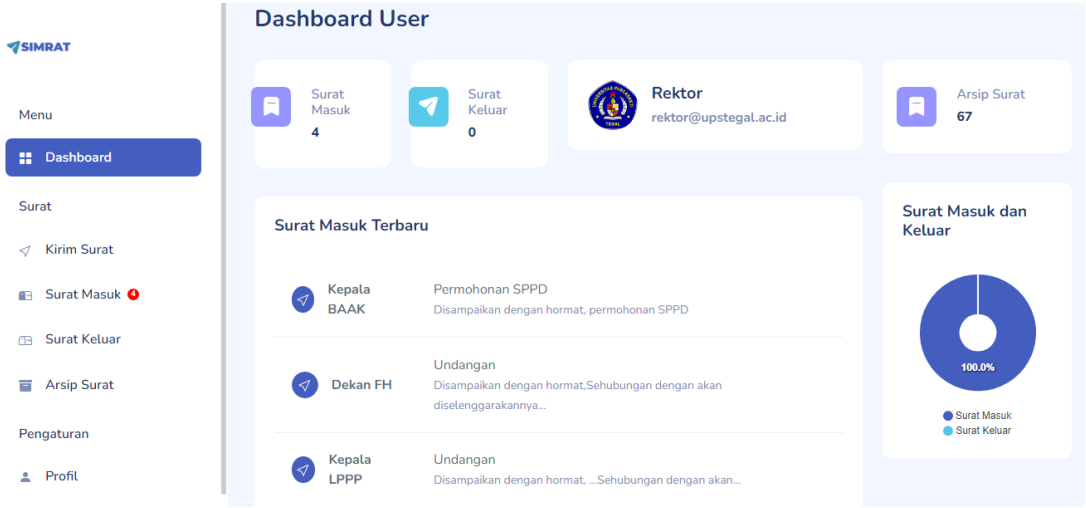


Figure 3: The main page of *SIMRAT*

The third web-based program developed by Universitas Pancasakti Tegal is SIMRAT. It is a program used to facilitate the correspondence system within the university. This program simplifies the process of sending, receiving, and archiving documents. Apart from being effective in terms of saving time and being paperless, SIMRAT is also a very helpful website program for seeking archival documents and, more importantly, the low risk of lost or damaged documents. Furthermore, the availability of SIMRAT website is highly accessible and is also in accordance with the concept of digital transformation to enhance the quality of the university.

Sistem Informasi Akademik (SIAP)



Figure 4: The main page of SIAP

The last example of the web-based platform developed by Universitas Pancasakti Tegal is SIAP. It is a website that can be accessed by university students as well as university staff. For university students of Universitas Pancasakti Tegal, the website of SIAP helps them with academic concerns such as checking schedules, filling in course selection sheets, viewing exam schedules, viewing the reports of course selection sheets and course result sheets, as well as other financial concerns. Meanwhile, the website of SIAP is also very helpful for university staff of Universitas Pancasakti Tegal. It allows the staff to check teaching schedules, process course selection sheets, as well as to upload the students' course results. From the aforementioned features of SIAP website, it further also makes the academic processes more effective and efficient, especially in terms of saving time and being paperless.

Challenges

Despite its multiple opportunities, digital transformation in education may not always go smoothly. The implementation of digital assessment encounter various obstacles in parallel with the challenges in digital learning activities. The results of the literature review revealed that there are certain challenges or barriers that have to be dealt with to implement digital transformation in education. Akbari and Pratomo (2022) have explored the implementation of digital transformation in higher education contexts during the COVID-19 pandemic. They found that three fundamental challenges appeared during the digital transformation implementation, namely culture and mindset, human resource competence, as well as infrastructure. This is also in line with some previous studies discussing that changing mindsets to integrate or make changes in learning strategies from conventional to digital does not always come easy.

(Hasanah and Setiawan 2020) reported that 64% of students in their study were unhappy because they had to follow the online learning due to covid-19 pandemic which makes all learning activities conduct in-home. They further explained that there are at least three reasons why students prefer conventional learning and teaching situations, namely the lack of face-to-face intensity with lecturers, signal and internet problems, and the number of assignments from lecturers.

This study found that another challenge in the implementation of digital transformation in education is the need for paying attention to the infrastructure that supports digitalization in learning and teaching activities. Pratiwi (2020) suggested that the implementation of digitalization in education needs adequate infrastructure, particularly the internet network. Meanwhile, there are various obstacles during the implementation of digitalization in terms of communication via the internet such as slow internet speed and lost connectivity. On a similar issue, Ainun et al (2022) also found that the lack of facilities, location geographic, economic issues, as well differences in the mindset of students located in remote areas of the regional urban areas become the major challenges in the implementation of digital transformation in education that is happening today. While in fact, infrastructure has become one of the key factors that must be determined in the implementation of digital learning (Escuenta et al., 2017).

The availability of adequate infrastructure and supporting technological devices such as the internet, laptops, computers, tablets, or smartphones are not sufficient to be the driving factors of the student's achievement. Teachers have important roles to set up interactive and active classes to engage students' motivation and willingness to learn. This corresponds to Apriani's et al., (2020) study that attractive audiovisual content is essential for successful classes. In a similar line, teachers are demanded to put great concern into selecting, preparing, integrating, assessing, and evaluating types of technology being employed in classroom instruction (Tanjung, 2020). Thus, for the successful implementation of digitalization, teachers as well as students need digital literacy and ICT skills. This is also supported by Goh and Abdul-Wahab (2020) that teachers represent the front line in the training of students, and they need to be trained to use mobile-assisted and other digital technologies in the process of learning and teaching. Referring to Honggonegoro & Nuryanto (2020), teachers' assistance in guiding students in using digital is also very critical to boosting the students' achievement. Educational institutions, on the other hand, need to support the digitalization and the enhancement of ICT skills of the teachers and students by moving away from conventional ways of teaching activities and thus serving adequate supporting facilities (Katyeudo & de Souza, 2022).

Another major of research has found that some teachers appear troublesome in integrating technology into language teaching (Diningrat, Nindya, & Salwa 2020; Safitry et al., 2015) . Diningrat et al. (2020) reported that during the implementation of online learning in higher education, there are some barriers perceived by lecturers related to technology, some of which are related to limited bandwidth, connectivity, and security. These technological barriers were found to be hindrances in the learning and teaching process since they may lead to inconvenient processes and inconducive atmospheres. In addition, Safitry et al. (2015) have also investigated teachers' perspectives and their practices in implementing technology in language classrooms. The result shows that teachers have a positive attitude towards the integration of technology during learning and teaching activities, however, teachers committed that they lack ICT proficiency because they never got any formal training on the use of ICT and other technological supports from the school. The digital transformation in education must consider the training of teachers and the organization of educational institutions.

Another opportunity offered by digital transformation in education is promoting students' learning autonomy which has been proven to be one of the driving factors affecting success in learning in online settings (Bedoya 2014; Yosintha & Yuniantil, 2021) and helps them to be more capable of regulating their self-directed study and have become critical users of multiple online sources. However, a study conducted by Muliyah et al. (2020) found that students under their study are not ready and they do not have sufficient learning autonomy especially in the online learning situations. It was further reported that students prefer having a face-to-face class and direct guidance from the teacher. Awang (2022) also similarly reported that during online learning, students feel a loss of support from peers in the learning process and struggle during the learning activities. Hence, it becomes a considerable challenge because teachers need to manage to apply the most appropriate strategies with the aim to promote their students' learing autonomy as well as foster their motivation to achieve learning objectives.

Conclusion

The digital transformation of educational processes can bring about a host of positive changes for students and educators. In essence, previous studies have manifested the benefits of digital transformation that can foster new and effective pedagogies to expand learning opportunities, enable more flexible and personalized learning everywhere and anytime by using mobile-assisted learning, and grant teachers and learners precious experience to improve the quality of education. Even though the impact of digital

transformation on education is mostly positive and the benefits range is quite vast, there are still several challenges that face some challenges or barriers to cope with such as insufficient digital infrastructure, the low or weak digital literacy of both teachers and students, insufficient digital learning resources, and the demands for creating systems or platforms for learning and management. The momentum of rapid digital transformation, thus, should be supported by the government, the Indonesian ministry of education and culture in particular, by developing various options for comprehensive learning resources (such as digital platforms, protocols, and support for online teaching and learning) and developing appropriate curriculum from primary, secondary, and higher education.

References

Akbari, T. T., & Pratomo, R. R. (2022). Higher education digital transformation implementation in Indonesia during the COVID-19 pandemic. Jurnal Kajian Komunikasi, 10(1), 52. https://doi.org/10.24198/jkk.v10i1.38052

Amez, S., & Baert, S. (2020). Smartphone use and academic performance: A literature review. International Journal of Educational Research, 103(April). https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101618

Atmowardoyo, H. (2018). Research methods in TEFL studies: Descriptive research, case study, error analysis, and R & D. Journal of Language Teaching and Research, 9(1), 197. https://doi.org/10.17507/jltr.0901.25

Awang, M. I. (2022). The digitalization of learning assessment. Proceedings of International Conference on Multidiciplinary Research, 4(1), 1–7. https://doi.org/10.32672/pic-mr.v4i1.3731

Bedoya, P. A. (2014). The exercise of learner autonomy in a virtual EFL Course in Colombia. How, 21(1), 82–102. https://doi.org/10.19183/how.21.1.16

Bejinaru, R. (2019). Impact of digitalization on education in the knowledge economy. Management Dynamics in the Knowledge Economy, 7(3), 367–380. https://doi.org/10.25019/mdke/7.3.06

Bouwman, H., Nikou, S., Molina-castillo, F. J., & Reuver, M. De. (2018). The impact of digitalization on business models. Digital Policy Regulation and Governance, 20(2), 105–124. https://doi.org/10.1108/DPRG-07-2017-0039

Comi, S. L., Argentin, G., Gui, M., Origo, F., & Pagani, L. (2017). Is it the way they use it? teachers, ICT and student achievement. Economics of Education Review, 56, 24–39. https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2016.11.007

Dalby, D., & Swan, M. (2019). Using digital technology to enhance formative assessment in mathematics classrooms. British Journal of Educational Technology, 50(2), 832–845. https://doi.org/10.1111/bjet.12606

Deeley, S. J. (2018). Using technology to facilitate effective assessment for learning and feedback in higher education. Assessment and Evaluation in Higher Education, 43(3), 439–448. https://doi.org/10.1080/02602938.2017.1356906

Diningrat, S. W. M., Nindya, M. A., & Salwa. (2020). Emergency online teaching: Early childhood education lecturers' perception of barrier and pedagogical competency. Cakrawala Pendidikan, 39(3), 705–719. https://doi.org/10.21831/cp.v39i3.32304

Escuenta, M., Quan, V., Nickow, A. J., & Oreopoulos, P. (2017). Education technology: An evidence-based review. NBER Working Paper No. 23744. 1–102.

Hasanah. F. N., & Setiawan, T. (2020). Pembelajaran daring di masa pandemi Covid-19 pada perguruan Tinggi Keagamaan Islam Negeri (Studi di IAIN Pekalongan). Indonesian Journal of Educational Science (IJES), 3(1), 12–23. https://doi.org/10.31605/ijes.v3i1.788

Fernando, F., Patrizia, G., & Tiziana, G. (2020). Online learning and emergency remote teaching : Opportunities and challenges in emergency situations. Societies, 1–18. Retrieved from www.mdpi.com/journal/societies

George, M. W. (2008). The elements of library research what every student needs to know. Princeton University Press. https://doi.org/https://doi.org/10.1515/9781400830411

Goh, P. S. C., & Abdul-Wahab, N. (2020). Paradigms to drive higher education 4.0. International Journal of Learning, Teaching and Educational Research, 19(1), 159–171. https://doi.org/10.26803/ijlter.19.1.9

Grab, Benjamin; Olaru, Marieta; Gavril, R. (2019). Grab. Ecoforum. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/333817401_THE_IMPACT_OF_DIGITAL_TRANSFORMATION_ON_STRATEGIC_BUSINESS_MANAGEMENT

Hsieh, H. C., & Hsieh, H. L. (2019). Undergraduates' out-of-class learning: Exploring EFL students' autonomous learning behaviors and their usage of resources. Education Sciences, 9(3), 12–17. https://doi.org/10.3390/educsci9030159

Katyeudo, K. K., & de Souza, R. A. C. (2022). Digital transformation towards education 4.0. informatics in education, 21(2), 283–309. https://doi.org/10.15388/infedu.2022.13

Kaur, H. (2019). One day national seminar "Digitalization of higher education" Digitalization of education: Advantages and disadvantages. International Journal of Applied Research, 4, 286–288. https://universityhomeworkhelp.com/15-disadvantages-

Koirala, S. (2020). Toward a negotiated autonomy: Culture, teaching perceptions, and participation of Bhutanese refugees in an adult migrant English program in Australia. TESOL Journal, 11(1), 1–15. https://doi.org/10.1002/tesj.460

Kusdibyo, L., & Leo, G. (2018). Adopsi inovasi e-learning di perguruan tinggi. Prosiding Industrial Research Workshop, 2.

Mahmud, M., & Koniyo, R. 2023. Digitizing education in Indonesia after the pandemic. Proceedings of the Unima International Conference on Social Sciences and Humanities (UNICSSH 2022), 265–269. https://doi.org/10.2991/978-2-494069-35-0_33

Miles, B. Matthew; Huberman, A. M. (1994). An expanded sourcebook : Qualitative data analysis (R. Holland (ed.); 2nd ed.). SAGE Publications Ltd.

Muliyah, P., Aminatun, D., Nasution, S. S., Hastomo, T., Sri, S., Sitepu, W., Indonesia, U. T., & Pamulang, U. (2020). No Title. 7(2).

Muskania, Ricka Tesi; Zulela, M. (2021). The reality of education digital transformation in Basic schools during the covid 2019 pandemic. Jurnal Pendidikan Dasar Nusantara, 6(2), 155–165. https://doi.org/10.29407/jpdn.v6i2.15298%0A

Ningsih, S. K., & Mulyono, H. (2019). Digital assessment resources in primary and secondary school classrooms: Teachers' use and perceptions. International Journal of Interactive Mobile Technologies, 13(8), 167–173. https://doi.org/10.3991/ijim.v13i08.10730

Orawiwatnakul, W., & Wichadee, S. (2017). An investigation of undergraduate students' beliefs about autonomous language learning. International Journal of Instruction, 10(1), 117–132. https://doi.org/10.12973/iji.2017.1018a

Prananingrum, N., Kurnia, N., & Astuti, S. I. (2021). Budaya digital sebagai penguatan karakter berbangsa manusia modern. In Modul : BUDAYA BERMEDIA DIGITAL. https://www.bing.com/ck/a?!&&p=34db1ee6d81f5503JmltdHM9MTY2MzcxODQwMCZpZ3VpZD0wNWZjMDk0Yi1iM2QzLTZhZmYtMjM2NS0xODRjYjJlYjZiYWEmaW5zaWQ9NTExMQ&ptn=3&hsh=3&fclid=05fc094b-b3d3-6aff-2365-184cb2eb6baa&u=a1aHR0cDovL2RpdHBzZC5rZW1kaWtidWQuZ28uaWQvdXBsb2FkL2ZpbG

Pratiwi, E. W. (2020). The impact of covid-19 on online learning activities of a Christian University in Indonesia. PERSPEKTIF Ilmu Pendidikan, 34(1), 1–8.

Putu, N., Andini, L. S., Kabupaten Buleleng, A., & Bali, P. (2022). Implementasi program transformasi digital dalam mendorong pemasaran produk usaha mikro kecil dan menengah (Umkm)pPada masa pandemi Covid-19 di kabupaten buleleng. 1–11.

Rahman, A. (2018). Building autonomous learners in English as a foreign language (EFL) Classroom. 115(Icems 2017), 231–234. https://doi.org/10.2991/icems-17.2018.44

Rulandari, N. 2020. The impact of the Covid-19 pandemic on the world of education in Indonesia. Ilomata International Journal of Social Science, 1(4). 242-250. https://www.ilomata.org/index.php/ijss/article/view/174/113

Safitry, T. S., Mantoro, T., Ayu, M. A., Mayumi, I., Dewanti, R., & Azmeela, S. (2015). Teachers' perspectives and practices in applying technology to enhance learning in the classroom. International Journal of Emerging Technologies in Learning, 10(3), 10–14. https://doi.org/10.3991/ijet.v10i3.4356

Sintayani, N. L., & Adnyayanti, N. L. P. E. (2022). Analysis of self-assessment effect on EFL students' speaking performance. Journal of Educational Study, 2(1), 83–91. https://doi.org/10.36663/joes.v2i1.263

Sung, Y. T., Chang, K. E., & Liu, T. C. (2016). The effects of integrating mobile devices with teaching and learning on students' learning performance: A meta-analysis and research synthesis. Computers and Education, 94, 252–275. https://doi.org/ 10.1016/j.compedu.2015.11.008

Tanjung, F. Z. (2020). Teachers' views on the integration of technology in Efl classroom. IJIET (International Journal of Indonesian Education and Teaching), 4(2), 208–215. https://doi.org/10.24071/ijiet.v4i2.2344

Yosintha, R., & Yunianti, S. S. (2021). Learner autonomy in EFL online Classes in Indonesia: Students' voices. Langkawi: Journal of The Association for Arabic and English, 7(1), 119. https://doi.org/10.31332/lkw.v7i1.2637

Yuliana. (2022). The challenges and opportunities in digital transformation for education during the Covid-19 Pandemic. Beyond the New Normal Challenges in The World of Education Towards Society 5.0, 10–18.

Zhong, Q. M. (2018). The evolution of learner autonomy in online environments: A case study in a New Zealand context. Studies in Self-Access Learning Journal, 9(1), 71–85.

Educational Theory Based on Ancient Javanese Philosophy

Purwo Susongko[1*] and Ihda Rosdiana[1]

[1] Lecturer, Dr., University of Pancasakti Tegal.

[*]**Corresponding author, E-mail:** purwosusongko@upstegal.ac.id

Abstract

This study aims to arrange educational theory based on ancient Javanese philosophy. Reviewing and arranging the philosophy formula based on ancient Javanese philosophy were conducted to achieve the objectives of the study. This study uses a Grounded Theory approach. The study used document analysis using Sang Hyang Tatwajnana and Sang Hyang Nawaruci (Shashangka, 2015). Sang Hyang Tatwa Jnana and Sang Hyang Nawa Ruci are the two very comprehensive books discussing Ancient Javanese human philosophy. The formulation of principal in Javanese educational philosophy in this study is entirely based on the two main books rearranged in Ancient Javanese Science. Furthermore, the formulation of the ancient Javanese philosophy is developed further by the authors in the formulation of the theory of ancient Javanese education and its implementation in educational assessment. The Ancient Javanese educational theories are: 1) the general goal of education is releasing egoism; greediness, and hatred, 2) students have potential ability derived from their experiences in their previous rebirths (reincarnation), 3) there are soft skill and hard skill in educational content. 4) an ideal teacher is a person who has achieved maturity identified by Sattwa (stable and calm), 5) learning strategy that is based on meditation to improve concentration in learning, and 6) five dimensions should be developed in learning process. They are awareness, perception, cognitive, affective, and psychomotor.

Keywords: Ancient, Javanese, Education, Philosophy, Theory

Introduction

Liberal education that had been started by government with a link and match policy and the Indonesian National qualifications framework (KKNI) basically reduces the function of education (Nurani,2015). Education is merely a provider for industrial workers. (Benešová & Tupa, 2017). At least the ideology of liberal education in Indonesia provides the following impacts; (1) The emergence of problems in schools was seen as a purely educational system errors without seeing structural analysis. (2) Teacher is seen only as a facilitator of learning so that the relationship between teachers and students is about professionalism, (3) excessive individual freedom causes unhealthy competition,

(4) Commercialization of education, (5) Hedonism in the school environment (Nurani, 2015).

In contrast to the classical theory approach /perennial is where religion is a solution for moral issues, and it is also different with the theory of liberal education, the wisdom of the ancient Javanese uses spiritual approach. Spirituality is more universal than religion and it is different with the obedience in performing religious doctrine. Conventionally, modern spiritual is understood as human behavior based on the weakening of egoism. By weakening of human egoism, the peacefulness of life can be formed without depending on the understanding of the religion and culture that was professed. Spiritual development is to have and strengthen such characteristics as altruistics love, gratitude, endurance, self-control, modesty, humility, and calmness, while reducing or discarding such characteristic as anger, vengefulness, malignance, dishonesty, complaints, laziness, greed, selfishness, envy, vanity, arrogance, pessimism, and worry (Iwasa, 2011). In ancient Javanese philosophy, values are assessed by both ontology and epistemology. For example, a study on anger, sorrow, envy, jealousy and the causes of its emergence. Philosophy of ancient Javanese is also able to explain the mechanical relationship between cognitive, affective and psychomotor, even more comprehensive than Bloom's theory because it has more detail domains that can be developed by human being, which includes: (1) Buddhi (awareness), (2) Manah (mind), (3) Citta (perception), (4) Ahangkara (feeling) and (5) Sthulasarira (physical) (Shashangka , 2015: 298-299). The fifth aspect of human capabilities can be nurtured to maximize learning outcomes.

Historically Javanese spiritual culture is divided into three ages; Jawadipa, Javabuda / Ancient Javanese and Kejawen (Shashangka, 2015). Jawadipa the original teachings of Java that until now there is no solid references but the Chronicle Kanung recently published by the Foundation Kanung (Wibowo & Widodo, 2016). Jawadipa cultural forms can be seen as a device in the form of a cone ceremony, belief in the Danghyang, worship of ancestral spirits, calculation in wuku, windu, neptu dina, etc. Jawabuda or ancient Javanese is a religious teaching of Shiva mixed with Mahayana Buddhism and Jawadipa. It is spiritual work in Ancient Java, for example Sang Hyang Tatwa Jnana, Sang Hyang Nawa Ruci, Sarasammuscaya, Slokantara, Vrati Sasana, Ganapati Tattwa etc. (Krishna, 2015). Kejawen is an Islamic teaching named tassawuf mixed with the teachings of Javabuda/ ancient Javanese. The books are available especially in Karaton Surakarta and Yogyakarta.

Purpose of the Study

This study attempted to construct an ancient Javanese philosophy-based theory limited to rontal Sang Hyang Tatwa Jnana and Sang Hyang Nawa Ruci and implemented in the development of the curriculum, learning process and evaluation model. To reach the

goal of research, the problems can be formulated as follows:

1. How is the formula of ancient Javanese philosophy used as basis for the development of educational theory based on the wisdom of ancient Javanese?

2. How is the construction of educational theory based on the wisdom of ancient Javanese?

Method

This study uses a Grounded Theory approach. The purpose of the study of Grounded Theory is not just to make a description but to find or emerge theory (Corbin & Strauss, 2007). Grounded Theory is a qualitative research design whose research raises general explanations (theories) about processes, actions or interactions formed by the views of a large number of participants (Strauss & Corbin, 1998; Cresswell, 2013) Grounded Theory provides procedures for developing information categories (open coding), connecting categories (selective coding) and ending with a series of disjointed theoretical propositions (Strauss & Corbin, 1990). In the open coding phase, the researcher studies the text (eg, transcripts, field notes, documents for salient categories of information supported by the text. For this reason, document analysis is the main method of this research.

Based on the research questions, this study uses documentary analysis method. Document analysis is systematic procedure for reviewing or evaluating the material document. Document analysis requires that the data be Examined and interpreted in order to elicit meaning, gain understanding, and develop empirical knowledge (Bowen, 2009). Documents used in this study are rontal Sang HyangTatwa Jnana and Sang Hyang Nawa Ruci. Rontal Sanghyang Nawaruci is inseparable with rontal Sanghyang Tatwajnana since the main material of rontal Sanghyang Nawaruci is Wrkodhara teaching, taken from Sanghyang Tatwa Jnana. Sanghyang Tatwa Jnana is written by unknown author while rontal Sanghyang Nawaruci is written by Mpu Shiva Murti, who lived between the 15th and 16th centuries (Shashangka, 2015). Both the two Rontals are stored and rewritten in Balinese language by conservationists in Bali. The original manuscript of Sanghyang Nawaruci is introduced by Prof Dr Prijohoetomo in 1934 as a dissertation at the RijksUniversiteit Utrecht, The Netherlands (Shashangka, 2015). Both rontal shave been written and retranslated by Dhamar Sasangka in a book entitled Ancient Javanese Science (Sanghyang Tatawajnana Nirmala Nawaruci) and published by Gramedia 2015. The book is the only translation and comprehensive discussion for both Rontals so that it can be understood by modern society.

Sang Hyang Tatwa Jnana and Sang Hyang Nawa Ruci are the two very comprehensive books discussing Ancient Javanese human philosophy. The formulation of principal in Javanese educational philosophy in this study is entirely based on the two

main books rearranged in Ancient Javanese Science. Furthermore, the formulation of the ancient Javanese philosophy is developed further by the authors in the formulation of the theory of ancient Javanese education and its implementation in educational assessment.

Findings

Javanese Philosophy

Javanese philosophy is strongly influenced by teachings that thrive on the island of Java. Dhamar Sasangka (2015) divides the periodicity of Javanese thought into three broad categories, namely: (1) Jawadipa, (2) Jawabuda, and (3) Kejawen. Jawadipa is the original teachings of Java, has no references but a book rewritten from babad Kanung by Sigit and Teguh entitled Journey of Javanese History in 230 BC-1292 BC (2016). Jawadipa Philosophy or Kanung discusses: (1) The essence of mental and physical nature of all existing objects, (2) Epistemology of the universe, especially the origins of different human race, (3) the basic concept of Neptu (Javanese calender) and Wuku, (4) the concept of rebirth or kasedan jati / purnabhawa, (5) vegetarian culture, and (5) the origin of Javanese. The influence of Jawadipa culture has been perceived until now. For example, calendar system and Javanese horoscopes, rice cone in a ceremony, the belief in the Danghyang in certain places and worship of ancestral spirits centered on the building named pundenor temple.

Javabuda (Shiva Buddha) is a religious teaching of Shiva mixed with Buddhism Mahayana/ Tantric and Jawadipa teachings. This teaching reached its peak during Majapahit era. Javanese people often refersthis religious teaching as Buda (agomo Budo) and its adherents called Buda Javanese (wong Jowo Budo). Buda does not refer to Buddhism alone, but it is broader such as sinkrestisme teachings of Shiva, Buddha Mahayana and Tantrayana (Wajrayana), as well as the teachings of Jawadipa even in the era of new Java (Islamic Mataram dinasty) teachings of Buda in Java is interpreted as pre-Islamic teachings. Religion of Shiva Buda or Shiva Sogata Buda thrives in Bali after Islam developed in Java. Siwa Buda teachingis separated by Danghyang Dwijendra to reinforce the element of Shiva emphasizing on puja or ritual, and it is known as Tirtha Religion in Bali. Then it is later called Hindu in Republic of Indonesia. In Siwa Buda era, a lot of original spiritual books were popping up as well as the Java Sang Hyang Kamahayanikan, Sang Hyang Tatwa Jnana, Sang Hyang Nawa Ruci, Sarasamuscaya, Slokantara, Vrati Sasana, Tatwa Sang Hyang Mahajnana, Ganapati Tatwa, and the book Tatwa.Those books discuss about native Javanese spiritual concept so they are often called as Dwipantara Dharma Sastra (Krishna, 2015). The works have still existed in Bali until now as a spiritual heir to the ancient Javanese and lately have been studied from the perspective of universal spiritual by Anand Krishna and Dhamar Shasangka. The literary works in Majapahit era are

Negarakertagama,Sutasoma, Arjunawijaya, Kunjarakarna, Pararaton, Sudayana, Sorandakan, Ranggalawe, Panjiwijayakrama, Usana Java and Tantu Panggelaran (Krishna,2015; Krishna, 2016).

Kejawen is an Islamic teachings 'tassawuf' wrapped with Java Buda teachings. It is new java initiated by the Wali Sanga emerged in post-Majapahit era, especially Kangjeng Susuhunan Ing Ngampeldenta and Kangjeng Susuhunan Kalijaga. One of the comprehensive spiritual works in Kejawen is Wirid Hidayat Jati. Most of the works in Muslim Javanese era is still stored properly in Karaton Surakarta and Yogyakarta as the spiritual heir of Islam Javanese. There are also literary works such serat Paramayoga serat Kanda, Pustaka Rajapurwa, serat Wedhatama, Centini, serat Darmagandul, serat Aji Saka and many more that is written in new Javanese language.

Ancient Javanese can be represented by what is written in the book Sang Hyang Tatwajnana and Sang Hyang Nawaruci since both spiritual books, especially Sang Hyang Tatwajnana as the main book of the Deity, Life and Death are the books for Java community. Sang HyangTatwajnana discusses several themes including: (1) the Deity and source of existences in nature, (2) Universe Cosmology, (3) The philosophies of men from the perspective of historical, psychological, physical and metaphysical, (4) the Law of rebirth, (5) moral philosophy, (6) Meditation. While Sang Hyang Nawaruci discusses more about how the road to perfection (Moksah) based on the teachings described in Sang HyangTatwajnana. Human philosophy, Moral philosophy, and meditation in the book are more useful for the development of philosophy and theory of education. Some fundamental human and moral philosophy are very useful for the development of education theory, namely:

1. The human body is composed of three elements: sthulasarira (physical body), Suksma Sarira (Soul), and Atma (Spirit)

2. Atma comes from the power of Bathara Paramasiwatattwa (The Ultimate Dignity). When Atma (Spirit) is thrown into the middle of life and then bound tightly by the soul and physical body,its strength is becoming very small. Atma strength is said to be "asleep" in the Muladhara Chakra. This power can be restored by metaphysics (Kundalini Sadhana) technique. This gives the idea that human abilities are not limited either physical ability, metaphysical and spiritual.

3. Sarira (soul) has four elements, namely Citta, Buddhi, Ahangkara and Manah

a. Citta, serves to perceive, gather all the experiences. Citta is easily understood as a perception.

b. Buddhi serves as awareness as well as consciousness. Having an understanding of space and time, wisdom and consideration are indicators of Buddhi.

c. Ahangkara, ego, serves to feel like and dislike. It is feeling.

d. Manah serves to think and it isa leader of 10 senses in the ancient Javanese philosophy. Manah has analytical, critical and logical nature. Whatever the impression that goes through the human senses will be accepted by the mind for the first time.

This formulation will provide the possibility of the development of human capability dimensions (5 aspects) broader than Bloom's theory, which is already well established (cognitive, Affective and psychomotor).

4. Sarira or soul is understood in two scopes, microcosm scale (in the human body) and macrocosm therefore, there are Citta, Buddhi, Ahangkara, and Manah. Universe Citta is a storehouse of perceptions of the universe. It is the embryo of human being of perception, influenced by the stable and quiet nature (Sattwa), aggressive nature and full motion (Rajah) and the nature of slow, lazy, apathetic (Tamah).

From this formulation, it shows that philosophy of education based on ancient Javanese philosophy sees that each individual has the initial ability (potential) or congenital and actual capabilities developed through learning.

5. Ahangkara influenced by stable and quiet (Sattwa) produces Manah and the embryo of 10 senses (Desendriya). The ten senses are: (1) Srotendriya (ear), (2) Twakingdriya (skin), (3) Cakswindriya (eye), (4) Jihwendriya (tongue), (5) Ghranendriya (nose), (6) Wakindriya (mouth), (7) Hastendriya (hand), (8) Pasthendriya (sex), (9) .Paywendriya (releasing organ) and 10. Padendriya (foot). The ten senses is led by the mind (Manah).

From this formula, theory of education can be developed in which the relationship of psychomotor abilities can be explained as a function of mental quality (perception, awareness, feelings, and thinking) whereas the relationship of cognitive, affective and psychomotor yet has satisfactorily explained in educational theory. This concept provides a basis to the use of meditation as a tool to focus on learning.

Ancient Javanese Education Philosophy

Based on the five basic human philosophies in ancient Javanese philosophy, it can be formulated some premises or formulation of educational philosophy and ancient Javanese namely:

1. Human ability is not limited to physical, metaphysical and spiritual ability.

2. The dimensions of human capability development include five aspects: (1) awareness, (2) perception, (3) cognitive, (4) affective and (5) psychomotor

3. Each individual has the initial (potential) or congenital ability (character, sattva, rajah and tamah) and actual capabilities are developed through learning

4. Psychomotor ability is the function of awareness, perception, cognitive and affective ability.

5. Meditation is as a method of concentration on learning.

Ancient Javanese Education Theory

Barnadib (1996) argues that educational theory emerges in three fields: (1) derived from the philosophy and science such as anthropology, psychology and sociology, (2) as a form of reaction to other symptoms, and (3) Results of practice. Many experts have built a good educational theory rooted in philosophy and practice (inquiry). Thomas (1997) tried to build a theory of education that comes from practice (inquiry). Chung (2005) argues that it is very useful ifthe theory is built on educational practice. Novak (2011) constructs educational theory based on constructivism and meaningful learning of David Ausubel. Novak'a educational theory discusses the criteria for teacher, learner, subject matter, context and evaluation so meaningful learning can take place properly. Educational theory was also built by Richard Peters based on a foundation of ethics and build two paradigms of education, Criteria of education and Education as Initiation (Beckett, 2011). John Dewey's education theory based on philosophy of Pragmatism developed more practical and it can be implemented at schools by Johnston and Koepfer (2009), while the application of John Dewey's Education theory on developed by Stuckart (2016). Pragmatism philosophy also produces adventure educational theory developed by Prouty, Panicucci, and Collinson (Munnings, 2007) and entrepreneurship educational theory (Griffiths, et al, 2012). Based on the ancient Javanese philosophy paradigm, ancient Javanese educational theory can be composed based on ancient Javanese philosophy paradigm to explain the formula related to the objectives, students, and content, learning strategies, evaluation and teacher.

Objectives: The general objective of education according to the ancient philosophy of education is to remove selfishness, greed, and hatred. Selfish is a high sense of ego, greed is feeling unsatisfied for what one has had, and hatred is dislike when others feel happy and pleased when others suffer. On the other hand, nurturing socialism, feeling grateful for what has been gained and developing compassion as basic awareness should be inculcated continuously in the education. The specific objectives of education based on the ancient Javanese educational philosophy as well as educational paradigm is to develop thinking and action skills so students have good proficiency for themselves or for the improvement of human civilization.

Students: Students have the potential capability that comes from the experience gained from previous births (reincarnation). Potential capability includes character, intelligence, skills and other innate character. Students' innate charactercan be divided into three, namely: (1) Sattwa, (2) Rajah and (3) Tamah. Sattwa is stable, quiet and peaceful. Rajah is aggressive, dynamic and full of movement while Tamah is inert, lazy and apathetic. The education process will lead students to Sattwa although it is certainly not easy to succeed because of different innate awareness. Education based on ancient Javanese philosophy of ancient views that intelligence, skills and abilities as innate potential

possessed by students since the day of their birth therefore educational process is basically how to make the potential ability appears on the student to be real-time capabilities. Students are not like *tabula rasa*, or do not have any potential so educational outcomes are also influenced by students' innate characters.

Content: Educational content is divided into two,soft skills and hard skills. Softskill is learning related to awareness, perceptions and feelings while hardskill is related to thinking skills to support the fulfillment of life needs. Softskill is awareness that must be developed by students now as well hereafter in order to achieve ultimate or true happiness. Awareness developed by the students includes 27 properties, namely: (1) proficient in knowledge, (2) know the propriety and impropriety, (3) have excellent behavior, (4) possess power but not rude, (5) speak carefully and politely, (6) respect everyone, (7) have good hearted, (8) have mercy on those who suffer, (9) give comfort to those who despise and grieve, (10) behave faithfully and Sincerely, (11) knock out bad mind, (12) speak gently, (13) take seriously in carrying out the holy teachings, (14) always pursue the right and useful knowledge, (15)act tireless in doing good, (16) feel calm when hitted by misfortune, (17) always feel happy and grateful, (18) have good action to make people happy, (19) have nice words for those who hear, (20) make people calm and happy with good behavior, (21) have no greediness in desire, (22) have no dissapointing behavior , (23) not affected easily by judgment of others, (24) do not act according to your own way, (25) have no confusing act, (26) always be happy and quiet and (27) have good heart, so it is very sightly (Shashangka, 2015: 59-60). Hard skill grown in line with the human need for science and technology to meet the needs and improve civilization.

Learning strategies: Ten senses and the mind is the master of all the senses in ancient Javanese philosophy. Therefore, the focus and quiet the mind is the key of success in learning. By having controlled and silent mind in learning, whatever the learning model is, the learning process can take place even without the presence of a teacher. The state of mind is called concentration, and the concentration becomes a prerequisite of all useful activities of the students. Method to develop concentration in educational Javanese is Samadi / meditation. Meditation training are strongly advised to learn concentration, so that learning can take place properly.

Teacher: The ideal teacher in general according to theory of education is a person who has reached maturity. Similarly, in the ancient Javanese educational theory, teacher should be someone who has been perfect in context of his soft skill and hard skills. An ideal teacher in the ancient Javanese educational theory is not only mastering knowledge and skills alone but also having an inner quality, Sattwa (stable and quiet). In context of new Java philosophy (Islam) described in serat Wulang Reh written by Pakubuwono IV,a good teacher is those who have (1) correct act, (2) a dignified attitude, (3) law

understanding, (4) religious and obedient person, (5) fasting, (6) sincere act (do not think one's gift in turn) (Ferries and Chusniatun, 2012).

Educational Assessment: Based on ancient Javanese educational philosophy, five dimensions should be developed in the process of education so that success of educational assessment should also include five aspects. They are: (1) awareness, (2) perception, (3) cognitive, (4) affective and (5) psychomotor. For more details, it can be seen in following section.

Conclusion and Discussion

Ancient Javanese educational theories explain the formula related of objectives, students, content, learning strategies, educational evaluation and teacher. The general objective of education according to the ancient Javanese philosophy of education is to remove selfishness, greed, and hatred. The specific objectives of education according to the educational philosophy of the ancient Javanese as well as other educational paradigm is to develop thinking skills and skills to act so students have good proficiency in knowledge for their own interest or for the improvement of human civilization. Students have the potential capability that comes from the experiences gained from previous rebirths (reincarnation). Education based on the philosophy of ancient Javanese views the intelligence, skills and other abilities possessed potentially by students since their birth so that the educational process is basically how to make the potential ability appear on the student and it becomes real-time capabilities.

Educational content is divided into two, namely soft skills and hard skills. Soft skill is learning related to awareness, perceptions and feelings while hard skill related to thinking skills to support the fulfillment of the life needs. Softs kill is awareness that must be developed in the students now and in the next life in order to achieve ultimate or true happiness. By having controlled and silent mind controlled, silent at the time of learning, whatever the learning is, the learning process can take place even without the presence of a teacher. Meditation training are strongly recommended to learn how to concentrate, so that learning can take place properly.

The ideal teacher according to the theory of education is a person who has reached maturity. Similarly, in the ancient Javanese educational theory, teacher should be someone who has been perfect in the context of soft skill and hard skill. Being an ideal teacher in the ancient Javanese educational theory is not only mastering knowledge and skills but also teacher must have an inner quality namely Sattwa (stable and quiet). Based on the educational philosophy of ancient Java's point of view, five dimensions should be developed in the process of education therefore educational evaluation should include five aspects. They are: (1) awareness, (2) perception, (3) cognitive, (4) affective, and (5)

psychomotor.

There is a basic difference principle between ancient Javanese educational theory philosophies with the existing educational theories. There are at least four differences; they are educational objectives, students' potential, and learning and evaluation models. The purpose of education is based on spiritualism or reduction of selfishness, in contrast to the classical theory of education where education focuses more on obedience to God. Each student in educational ancient Javanese educational theory has had prior knowledge therefore; the educational process must consider the initial capability for maximum results. It is certainly different from the educational theories of John Locke in which each student is the same. Ancient Javanese educational theory does not provide recommendations on the learning model because he prefers the concentration as a prerequisite for students in implementing the learning. In contrast to the Bloom Taxonomy, which student's achievement can be divided into three domains, namely Cognitive, Affective and Psychomotor, the ancient Javanese educational theories divide it into five domains, namely Cognitive, Affective, Psychomotor, Perception and Awareness. Bloom cannot explain comprehensively the relationship of Cognitive, Affective, and Psychomotor while the ancient Javanese educational theory is able to explain the relationship of five dimensional aspects of human abilities namely Cognitive, Affective, Psychomotor, Perception, and Awareness.

References

Barnadib, I (1996) .Beberapa aspek substansial ilmu pendidikan,Yogyakarta: Andi.

Benešová, A., & Tupa, J. (2017). Requirements for education and qualification of people in Industry 4.0. Procedia manufacturing, 11, 2195-2202.

Beckett , K. S. (2011). R.S. Peters and the concept of education. Educational theory. 61 (3). 543-559.

Chung, C. J.(2005). Theory, practice, and the future of developmental education. Journal of Developmental Education . 28(3), 2-10.

Corbin, J & Strauss, A (2007). Basic of qualitative research: Technique and procedure for developing grounded theory (Third Edition), Thousand Oaks, CA: Sage.

Corbin, J. M., & Strauss, A. (1990). Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. Qualitative sociology, 13(1), 3-21.

Cresswell, J. W. (2013). Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches, (Third Edition), Thousand Oaks , CA: Sage

Griffiths, M, Kickul, J, Bacq, S and Terjesen, S (2012). A dialogue with William J. Baumol Insights on entrepreneurship theory and education. Entrepreneurship Theory and Practice. Juli, 2012. DOI: 10.1111/j.1540-6520.2012.00510.x

Iwasa, N. (2011). Grading religions. SOPHIA .50(1), 189-209. DOI: 10.1007/s11841-010-0199-z

Krishna, A. (2015). Dvipantara dharma sastra. Jakarta, Jakarta: Centre for Vedic & Dharmic Studie.s

Krishna, A. (2016). Dvipantara jnana sastra, Jakarta: Centre for Vedic & Dharmic Studies.

Munnings, M. (2007). Adventure education: theory and application . Australian Journal of Outdoor Education , 11(2). 60-61.

Novak, J. D.(2011). A theory of education: Meaningful learning underlies the constructive integration of thinking, feeling, and acting leading to empowerment for commitment and responsibility . Meaningfull Learning Review. VI(2).1-14.

Nurani, S. (2015). Teori-teori pendidikan. Yogyakarta: Ar-Ruzz Media.

Shasangka, D. (2015). Ilmu jawa kuno, sang hyang tatwajnana nirmala nawaruci, Jakarta: Dolphin.

Strauss, A., & Corbin, J. (1998). Basics of qualitative research techniques.

Thomas, G. (1997). What's the use of theory. Harvard Educational Review. 67 (1).75-104

Wibowo, S. & Widodo, E. T. (2016). Sejarah perjalanan orang Jawa (230 SM-1292). Jakarta: Yayasan Jawa Kanung.







(ระดับนานาชาติ)

Social Science Group

Role of KOL in Strategic Marketing Communication: A Case Study of Li Jiaqi Double Eleven Shopping Show, China

Yin Bilin[1*], Rosechongporn Komolsevin [2], and Pacharaporn Kesaprakorn[2]

[1]Graduate School, Master of Communication Arts Program in Global Communication, Bangkok University,
[2]Associate Prof. Dr. Rosechongporn Komolsevin, Full-Time Instructor, School of Communication Arts, Bangkok University*

***Corresponding author, E-mail:** bilin.yin@bumail.net

Abstract

This research aims to explore the implication of marketing communication strategy on the personal branding of opinion leaders and consumers' purchase decisions. The study selected Li Jiaqi as a case study to examine his marketing communication strategy to promote the "ALL GIRLS' OFFERS" of the Shopping Show on November 2022. The research used qualitative research including text analysis and in-depth interviews to explore the implication of Don Schultz's 4I theory and Dentsu's SIPS model on the consumers' purchase decision. The research found that the communication strategies used by Li Jiaqi's personal brand in the video series of the 2022 Double Eleven shopping show have a direct impact on the customers' purchase decisions, especially on their shopping behavior of consumers, and enhanced closer the intimacy with users, thus establishing the loyalty of the personal brand users (Interesting principle). The primary marketing communication strategies used by Li Jiaqi included: (1) Humor appeal by using personal brand cartoon personification, (2) empathetic marketing, which is essentially putting yourself in your customers' shoes to develop an understanding of their struggles, concerns, and desires (3) video contents to promote good interaction and mutual trust among customers, and (4) promoted the personal characteristics of Li Jiaqi's natural unique style naturally to give a personal brand a distinctive personalized style to connect with customers.

Keywords: Li Jiaqi, KOL, Marketing Communication Strategy, Personal Branding, Consumer Purchase Decision

Introduction

The concept of the key opinion leader was first proposed by Zarasfeld in the 1940s. With the emergence and popularization of the Internet and mobile Internet, media technology and media environment continue to develop, KOLs, as information publishers and brand builders, have rich information access channels, a wide social range, strong appeal, and other characteristics. KOLs promote their products through Weibo, WeChat

public numbers, Taobao live-streaming, and other self-media channels so that specific consumer groups can receive product information and trust it, and then influence their purchasing behavior to promote product sales and achieve marketing effects. Optimization of marketing effects. Research showed that 49 of consumers make consumption decisions based on KOLs recommendations, and KOLs recommendations have a significant impact on consumers' purchase intentions Zhou, 2022. This phenomenon has also received a lot of attention from academics. Academics generally believe that online opinion leaders are both consumption influencers and content generators and that more active online opinion leaders can influence the perceptions, attitudes, and behaviors of other users.

Objectives of the Study

1. To examine the marketing communication strategy used by Li Jiaqi to promote the Double Eleven shopping show “ALL GIRLS’ OFFERS” based on the 4I Theory.

2. To examine the types of the communication strategy of Li Jiaqi‘s Double Eleven shopping show “ALL GIRLS’ OFFERS”.

3. To examine the impact of the personal branding strategy of Li Jiaqi‘ s Double Eleven shopping show “ALL GIRLS’ OFFERS” on the customers’ purchase decisions based on the SIPS model.

4. To explore the implication of Li Jiaqi‘ s Double Eleven shopping show " ALL GIRLS’ OFFERS" on the customers’ purchase decision.

Research Questions

1. What are the marketing communication strategies used by Li Jiaqi to promote the Double Eleven shopping show “ALL GIRLS’ OFFERS” based on the 4I Theory?

2. What are the types of communication strategies that Li Jiaqi used to promote the Double Eleven shopping show “ALL GIRLS’ OFFERS”?

3. What is the impact of the personal branding strategy of Li Jiaqi ‘s Double Eleven shopping show " ALL GIRLS’ OFFERS " on the customers’ purchase decisions based on the SIPS model?

4. What is the implication of Li Jiaqi ‘s Double Eleven shopping show " ALL GIRLS’ OFFERS" on the customers’ purchase decision?

Related Concepts, Theories and Theoretical Framework

1. Concept of Key Opinion Leaders (KOL)

As a result, KOLs can build trust and even relationship bonds by delivering information and analysis for others, while key opinion leader marketing KOL has become increasingly popular in China, with Li Jiaqi being one of the most successful KOLs. he

helped e-retailer Taobao achieve 145 million in sales during the 2019 Chinese Hanukkah shopping boom. This study uses the new personal brand Li Jiaqi as a case study to provide new ideas for personal brand communication strategies. The results of this study also demonstrate that mass communication messages do not flow directly to the general audience but through the intermediary of opinion leaders. This will help us understand how key opinion leaders, who are not part of the general consumer group, build and spread their brands in the current social context. This study is an academic demonstration of the spatially expanded influence of KOLs, and we hope to provide a scientific reference for the marketing model of cross-border e-commerce enterprises. In terms of academic research history, the overall situation has been fluctuating upward from 1999, when Tom Peters Personal Branding 50 1999 first formally introduced the concept of personal branding, to 2000, when some scholars began to conduct research specifically on it. Academic research has focused on the role of personal branding in enhancing the personal image, personal branding under social media, the construction of roles in shaping personal branding, the impact of personal branding on consumers, and personal branding and ideology.

2. Concept of Marketing Communication Strategy and Types of Marketing Communication Strategy

The marketing communication strategy is a plan that a company uses to convey the right marketing message to the right customer through the right medium at the right time to increase sales volume. Li Jiaqi used a range of communication techniques to promote the Double Eleven shopping program "ALL GIRLS' OFFERS". These include content strategy, value strategy, participation strategy, identification strategy, and utilizing social platforms. The content strategy aims to reach the audience, produce high-quality material in accordance with one's professional experience, and create content that caters to the audience's interests. The participation strategy aims to deepen user participation, while the identification strategy aims to establish a customized brand image and a distinctive cognition in the minds of the people (Kazuki, 2014).

3. Concept of Personal Branding and Personal branding on social media

Personal Web sites allow people to explore and express aspects of themselves that are difficult or impossible to examine in face-to-face contact. Personal branding identity is a concept that allows an individual to evaluate and identify oneself by constructing an idealized self-using the Internet. Kotler and Levy (1969) described how to transition from product sales to "human, ideology, and services" marketing. Branding is based on two main ideas: a) Brand acts as a conduit for delivering information to target audiences; b) Brand brands act as a differentiator among competitors. Personal branding is motivated by job advancement and is an ongoing process that involves interactions with

others. Research on social media has indicated that one's social capital can be improved or damaged through interactions in one social network (Ellison, 2007) indicated that personal branding "essentially offers a technique for individuals to increase their social capital as a means to flexibly adapt to changing labor markets."

4. Concept of 4I Theory

The 4I theory, which belongs to the "Integrated Marketing" theory, was put forward by Don Schultz, a professor of marketing at Northwestern University in the 1990s, namely, interesting, interest, interactivity, and individuality. The most important details in this text are that any marketing communication strategy should pursue "interest", " Interests", "interaction" and "individuality" to provide benefits to the target audience. Interest involves collecting expressions in the video that arouse the audience's interest, while interaction aims to fully tap the interactivity of the network, make full use of the characteristics of the network to communicate with consumers, foster strengths and circumvent weaknesses, and let the function of the market communication strategy play to the extreme. Individuality (Zhou, 2022) is to make consumers feel satisfied that they are "focused". Individualized marketing strategies are more favorable to consumers and are more likely to trigger interaction and purchase action.

5. Concept of SIPS Model

The SIPS model, proposed by Dentsu Japan in 2011, is a way to bring users to participate in marketing, that is, sympathize (resonance), identify (confirmation), participate (participation), share & spread (sharing and diffusion). Nakaoka mentioned the SIPS model of information recommendation system based on word-of-mouth information and introduced the feature analysis using word-of-mouth information (Nakaoka, 2014). Kazuki (2014) further proposed to further study the marketing application model of public relations by analyzing the SIPS model, and at the same time applying the model to the marketing strategy research of promotional activities.

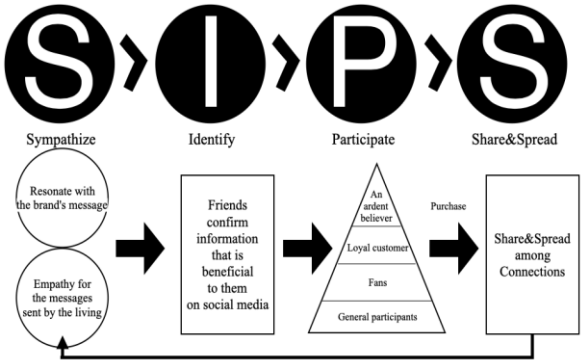


Figure 1: SIPS model (Wang, 2017)

Source: Wang, S. (2017). A Study of User Strategies for Web Self-Publishing Platforms Based on SIPS Model (in Chinese).

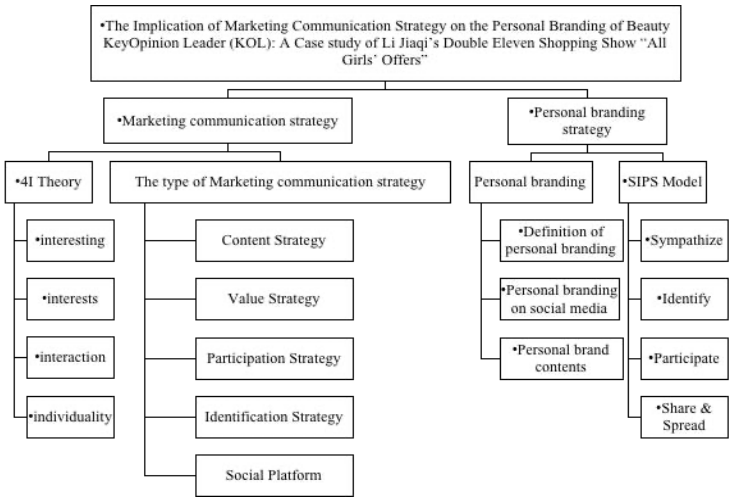
Research Methodology

This textual analysis and in-depth interview were conducted for nine months from September 24, 2021, to June 24, 2022. The study is divided into two stages. Text analysis and in-depth interviews constitute the first stage, and then the second stage will focus on data analysis. The reason for choosing the above method is that this research method requires an in-depth analysis of the case materials and the induction of their effectiveness, to explore the KOL's marketing communication strategies during the e-commerce festival. Textual analysis was conducted on the communication strategies and contents promoted in the nine episodes of Li Jiaqi. s Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS". This study also examined the impact of Li Jiaqi's personal branding strategy using in-depth interview data. Key documents of this study are 9 episodes of Li Jiaqi's Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS", the text in this study included the contents of the collected and organized videos, the language as well as the behavior of Li Jiaqi himself and his team, and the data related to the broadcast of the videos, as well as the number of clicks, likes, hits, favorites, comments, and message content, pop-ups and pop-up content, and retweets.



Figure 2: The 9 episodes of Li Jiaqi's Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS" Source: Li Jiaqi Studio. (2021d).

Theoretical Framework



Findings

1. Marketing communication strategies used by Li Jiaqi to promote the Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS" behavior based on the 4I Theory (Textual Analysis).

Principle 1: Interesting

Based on the textual analysis findings to promote the Interesting or persuasiveness of the video content, Li Jiaqi released the Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS" during Double Eleven Shopping Festival. The main content is the process of Li visiting various cooperation brands to talk about the OFFER and benefits for "All GIRLS". This time, the new variety show broke the old conventions for the first time. The use of this strategy in the video has aroused the interest of the audience, who have left messages under the video, "This video is very interesting" and "very funny". In addition, Li Jiaqi used personal brand cartoon personification. The interesting principle in 4I theory has a natural affinity with Li Jiaqi's video marketing. With the aid of the video's own characteristics, personal brand marketing pays more and more attention to grasping and using the advantages of this marketing. Even major brands launch joint restricted commodities with never.

Principle 2: Interests

Li Jiaqi's Double Eleven Marketing launched Empathetic marketing, which is essentially putting yourself in your customers' shoes to develop an understanding of their struggles, concerns, and desires. The show "All Girls' OFFER" seeks the greatest common denominator of consumer psychology: empathy. Li Jiaqi transformed the interests of consumers in the 4I theory into the interests of brands and emotional value into material value. The number of fans who liked the video and the content of the comments shows this point.

Principle 3: Interaction

Video content needs to consider the audience's viewing psychology in front of the screen. Cooperation between audio and visual media encourages audience participation. Mutual trust can be strengthened through effective communication, which will serve as a strong basis for relationship marketing and word-of-mouth advertising. Video calls for more participation and interactivity than graphic content. The video's content must take the psychology of viewers into account, and the photographer cannot be totally preoccupied with self-talk while shooting. Consumer feedback and experience were frequently addressed in Li Jiaqi's "ALL GIRLS' OFFERS" video for the Double Eleven, and the sixth episode even included a video of genuine customer experiences. There are tens of thousands of comments and bombardments in addition to the video. These interactions exist between specific brands and customers in Li Jiaqi.

Principle 4: Individuality

The individuality principle of the 4I theory requires brands to form their own unique positioning and do a good job in consumer segmentation. Personalized marketing is inseparable from the support of big data. Li Jiaqi's natural unique style naturally highlights his personal brand among many brands. Brand image is the personality characteristic of a brand in users' minds and shaping a personal brand image is to give a personal brand a distinctive personalized style. The distinctive personal style of "Li Jiaqi" makes it easier to create recognition for personal brands in the competition, just like labeling yourself and setting up personas. Its essence is to find the differences between yourself and others. For example, Li Jiaqi's image of " *Lipstick Brother No.1"* or "All GIRLS".

2. The types of communication strategies that Li Jiaqi used to promote the Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS" (Textual Analysis).

The textual analysis findings revealed that Li Jiaqi employed the following types of communication strategies to promote the Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS", including content strategy, value strategy, participation strategy, identification, and using social platforms:

2.1 Content Strategy: Create content that meets the interests of the audience

The key to attracting the consumers' attention is to share relevant, engaging content. Li Jiaqi has a single-brand narrative that follows the route of a "cheerful opening- creating tension- smooth explanation of the theme- natural guiding action" . The development of the story is generally straightforward, with few suspenseful settings. Metaphor is a commonly used narrative method used to reflect the noumenon (a posited object) through the figurative body. This creates a synchronic space and affects the imagination of user consumers, generating strong empathy with users and consumers.

2.2 Value Strategy: Meet the needs of users at multiple levels

Users' contact with the media is to meet their own needs. Maslow' s hierarchy of needs theory believes that human needs are the most basic and inherent. If individual needs are met, this will motivate and guide individual behavior. In the context of diversified consumption, cultural diversity, and value diversity, consumers hope to help them make correct consumption decisions by watching the content. Li Jiaqi actively uses various communication methods and channels to meet the diversified needs of users. Value communication involves communicating credibly the differentiating benefits of your product. The goal, particularly for a higher-priced product, is to establish for the customer the " value" identified during the value creation stage. Li Jiaqi actively uses a variety of communication methods and channels to meet the diversified needs of users, which are not only users' use needs and emotional needs but also encourage users to actively practice themselves.

2.3 Participation Strategy: Deepen user participation through interaction

“Participation” is an important part of the dialogue between brands and users in the digital era. Li Jiaqi uses Taobao live-broadcast and shopping show videos to form multi-channel and multi-dimensional participation with users. During the research process, it was discovered that "Li Jiaqi" initiated a real-time vote on products with the theme of the current video as a clue. This type of interaction is reflected in part by the "fan voting in the star-making movement" and gives users a feeling of participation and satisfaction.

2.4 Identification Strategy: Shaping Individualized Brand Image beneficial to form a more three-dimensional rich cognition of individual

Li Jiaqi's personal brand image is important for shaping the personal brand image and forming unique cognition in the users' hearts, as it allows users to quickly grasp the core value and individuality of individual brands through their personalized image identification. Li Jiaqi actively constructs a personalized image of the female consumer group as a male, such as the “ALL GIRLS’ OFFERS” shopping show and the "My Girls" mantra, and its characters are labeled as "Lipstick Brother No.1" in front of the public and users and consumers. Differentiation positioning is key to creating a unique persona in order to find a foothold in the Red Sea of content. Shaping a unique personality is also an important tool to actively implement the differentiation strategy as a personal brand, as it can improve one's own identity and make consumers form special memories.

2.5 Using Social Platforms to Realize Three-dimensional Communication

Li Jiaqi's video is distributed across many platforms in accordance with the publishing tenet that "one content is distributed through several channels and diverse channels complement one another." The main channels of communication in Li Jiaqi are the TikTok Short Video Platform and the Taobao Live-streaming Platform. TikTok serves as the primary position in content marketing and the primary platform for acquiring fans. The Weibo communication strategy focuses on "releasing the announcement of Taobao live-streaming and fans' lottery." The content is dominated by pure content sharing and its primary value is found in the content itself. The vertical screen presentation style is more in line with the audience's current reading and audio-visual habits and comes near to the content updating frequency of each view.

3. The impact of the personal branding strategy of Li Jiaqi‘ s Double Eleven shopping show “ALL GIRLS’ OFFERS” on the customers based on the SIPS model (Textual Analysis).

Based on the textual analysis, the Li Jiaqi Double Ten Shopping Show “All Girls’ Offers” on the one hand, creates "resonance" and "confirmation" scenarios in terms of communication content, means, and language symbols, and then stimulates users' desire

for "participation" through interactive behavior. On the other hand, the "sharing and diffusion" after users' purchase behavior through communication channels is no longer limited to word-of-mouth communication in offline real scenes, but instead shares perception and experience in major social platforms to enhance users' trust in e-commerce opinion leaders, thus promoting a higher turnover in the studio and maximizing the communication effect of opinion leaders

3.1 Emotional marketing arouses "Sympathize" of users

"Sympathize" is the emotion formed by the mutual infection of thoughts or emotions between individuals, which establishes a dialogue platform and arouses the group's attention. Li Jiaqi's marketing techniques are focused on enabling users to have emotional demands for the material they provide, which leads to emotional bonds with the host people or company. They also use the KOL influence in live streaming to increase the anchor's credibility and brand goodwill. To do this, they create creative videos that sympathize with content, and pay attention to image-building to trigger brand resonance.

3.2 Accurate marketing triggers "Identify" from users

"Identify" is the second part of the SIPS model, which means breaking through user barriers, raising users' awareness, and giving consumers the impression that the information that comes from the sender is valuable to them. Li Jiaqi launched the "ALL GIRLS' OFFERS" for the Double Eleven shopping show and pushed out an Excel form to update the price discount in real-time. The order of the live streaming of this year's Double Eleven is also by the program order of "ALL GIRLS' OFFERS", informing users in advance of the brand categories. To help customers and users associate themselves with value, they use professional, humorous, and objective personalized language symbols.

3.3 Interactive marketing triggers "Participate" of users

In interactive marketing, only when both the sender of information and the consumer seize common interests and find ingenious communication opportunities and methods can the two sides be closely combined to realize the "participation" of consumers. In the field of e-commerce marketing and communication, too, user participation is reflected through the interaction with the anchor. Li Jiaqi's study findings in this research make use of the preceding triggers for interactive marketing. Users' "participate" can be classified into three categories: Multi-channel studio entrance: participants together, exclusive interactive symbols and purchase links, and building interactive scenes: gathering user focus.

3.4 Word-of-mouth marketing to achieve "Share & Spread" of users

The SIPS model focuses on "Share & Spread" to stimulate target users to return to the social platform or live streaming studio to share their purchase experience and use experience, forming secondary communication that has a decisive impact on

purchase intention. This creates a "universal connection" centered on content products, maximizing the communication effect of anchors.

4. The implication of Li Jiaqi 's Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS" on the customers' behaviors (In-depth Analysis)

Based on the in-depth interview with customers, the findings of the in-depth interviews are presented in this section. Fifteen of Li Jiaqi' s customers were interviewed as key informants in the in-depth interviews. The study aims to study the impact of Li Jiaqi's Double Eleven shopping show "ALL GIRLS' OFFERS" on consumers' purchase decisions. Fifteen key informants who are Li Jiaqi' s consumers participated in in-depth interviews that lasted between 25 and 30 minutes, with each participant being interviewed separately. Respondents only gave their pseudonyms and annual pay since they specifically requested that their gender and personal identity remain private.

4.1 Stimulate consumers to generate consumer demand

The majority of the informant claimed that Li Jiaqi's fun, interesting, interactive, and personalized content in Li Jiaqi's videos significantly enhances the audience's acceptance and attraction, which further enhances the audience's desire to buy and stimulates consumers' needs and desires for shopping. The keywords "interesting," "like," "cheap price," "concerned," and "very special" frequently featured in the interviewees' responses, which may be compared to the 4I theoretical content, which refers to "Interesting," "Interests," "Interaction," and "Individuality" in the literature. The keywords "interesting," "clean," "good," "concerned," "lively," "attentive to user feedback," "funny," and "interact with the audience" also frequently appeared in the interviewees' responses. These words can be compared to the SIPS model's content, which is "Sympathize" "Identify" "Participate" and "Share & Spread" in the literature.

4.2 KOL provided accurate and reliable information that makes customers trust the products

Li Jiaqi's KOL marketing model relies on social media platforms to share and interact with information between consumers and companies, and to build a sense of trust and dependence with consumers. Interviewees praised his professionalism in products, especially cosmetics, and his cooperation between his individual brands and big brands. The keywords "known", "trust", "good", "fan service", "Responsibility", "carefully", "professionally" and "responsible" appeared many times. Li Jiaqi has won the favor and trust of consumers and has a certain influence.

4.3 KOL's truthful, accurate, and reliable product information increases customers' awareness of the value of the products

The most important details in this text are that Li Jiaqi's personal brand has won the favor and trust of consumers and has a certain influence on consumer

consumption. This is due to his ability to deliver truthful, accurate, and reliable product information and content to consumers, making them feel a sense of trust and leading to faster shopping and transactions. Additionally, the interviewees praised his professionalism in products, especially cosmetics, and his cooperation between his individual brands and big brands.

4.4 KOL stimulates and inspires consumers to post and spread quality reviews

Li Jiaqi's videos show consumers affectionately addressing consumers as "baby," "beauty," and "girl" to close the distance between KOL and the consumers but instead create intimacy between KOL and consumers by using products as the linkage. At the same time, Li Jiaqi will accurately, objectively, and comprehensively introduce the products to consumers, and enhance consumers' trust. Among the interviewers, all the information providers are without exception. All interviewers will recommend Li Jiaqi like others and will continue to pay attention to the development of Li Jiaqi. In sum, the interview found that Li Jiaqi's personal brand has won the favor and trust of consumers and has a certain influence. At the same time, Li Jiaqi, as the relationship between KOL and fans, stimulates and encourages consumers to publish and disseminate high-quality comments about themselves and their personal brands.

Conclusion and Discussion

This research examined the impact of marketing communication strategy on personal branding in Li Jiaqi's Double Eleven shopping show. Qualitative research methods such as textual analysis and in-depth interviews were used to investigate the marketing communication strategies of personal branding during e-commerce festival marketing. Li Jiaqi's personal branding in the Double Eleven Shopping Show “ALL GIRLS’ OFFERS” showed characteristics of personal branding, such as planning around users' interests, needs, and feedback. He also took his own real characters as the main visual identification element in personal branding communication, which can close the psychological distance between users and form high-quality dialogue and communication. Additionally, he effectively attracted the audience's attention, discussion, and participation, and conveyed product information in a way that the audience was interested in, influencing consumers' shopping behavior. The findings suggested the impact of KOLs on consumers’ purchases, by highlighting the personal brand and communication strategy of KOL influencing the customers’ trust in the product. In sum, the findings supported the assumption of the Two-step flow of communication, which posited the creative process for mass media opinion leaders, allowing them to exert a stronger personal influence on consumers and establish consumer trust and influence.

Recommendations for Future Application and Future Research

1. Recommendation for Future Application

This study provides a comprehensive resource for other academics interested in personal branding or the impact of KOLs on customer behavior. Li Jiaqi's personal branding communication strategy, product evaluation, thorough explanation, prompt feedback, and design for users' interests demonstrate their consideration for users' concerns. Future researchers should use qualitative research techniques such as in-depth interviews, feedback forms, and theatrical observations, as well as expand the sample size. To stimulate consumers, purchase demand, enterprises need to attract consumers' attention in an effective way, stimulate consumption demand and purchase desire, and directly influence consumers' purchase behavior.

2. Recommendation for Future Research

This study forecasts that future personal branding research will employ more varied opinions, methodologies, and approaches, and that live delivery is an intriguing entrance point. China's live-feed business is expected to grow to $171 billion by 2020, and Taobao Live-inspired import channels have been launched by Tik Tok, Amazon, Facebook, and Google. Future researchers can convert this study into a quantitative study to compare the precise elements that influence how different branding influences consumers' purchasing decisions or expand the data to produce more strategic outcomes. The outcomes could produce fantastic remedies for marketing and communications sectors as well as scholarly concerns

3. Limitations of the Study

The research based on the SIPS model and 4I marketing theory is rather simplistic and lacks a more complete grasp due to the researcher's limited research resources. There are still some flaws in the analysis of personal branding marketing strategies, such as a lack of in-depth understanding of the current state of marketing apart from holiday marketing.

References

Chen, Q. (2020). Research on the Media Image of "online celebrity" Taking"Lipstick Brother" Li Jiaqi as an example. (in Chinese). Journal of News Research, 01(2020). 038. Retrieved December 18, 2022, from https://doi.org/CNKI:SUN:XWDK.0.2020-01-038

Dentsu (2022) Dentsu Group Inc. FY2020 Consolidated Financial results. Available at: https://www.group.dentsu.com/en/news/release/pdf-cms/2021006-0215en.pdf (Accessed: February 18, 2022).

Ellison, N.B., Steinfield, C. &Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "Friends:" Social capital and college students" use of online social network sites. Journal of Computer-Mediated Communication. Retrieved December 18, 2022, from https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x/full

Gehl, R. W. (2011). Ladders, samurai, and blue collars: Personal branding in web 2.0. First Monday. https://doi.org/10.5210/fm.v16i9.3579

Hampton, K., & Wellman, B. (2003). Neighboring in Netville: How the internet supports community and social capital in a wired suburb. City & Community, 2(4), 277–311. https://doi.org/10.1046/j.1535-6841.2003.00057.x

Kazuki, M. (2014). Apply of the marketing model to Public Relations: Through the analysis of SIPS model. 海幹校戦略研究 = Japan Maritime Self-Defense Force Staff College Review, 4(87-104).

Kotler, P., & Levy, S. J. (1969). Broadening the concept of marketing. Journal of Marketing, 33(1), 10–15. https://doi.org/10.1177/002224296903300103

Nakaoka, I. (2014). A regional characteristic analysis by som and correspondence analysis using word-of-mouth information (linguistic approach to "information and management" research). Journal of Information & Management, 35(87-95) (In Japanese). from https://www.jstage.jst.go.jp/article/jsim/35/1/35_KJ00009557052/_article

Wang, S. (2017). A Study of User Strategies for Web Self-Publishing Platforms Based on SIPS Model (in Chinese). Wanfang Data Knowledge Service Platform. Retrieved December 18, 2022, from https://d.wanfangdata.com.cn/thesis/ChJUaGVzaXNOZXdTMjAyMzAxMTISCUQwMTM0MzAxMRoIOGh2MnZlbjk%3D

Xu, X., Bu, Z., & Fan, Z. (2020). Research on Marketing Strategy of B2C E-Commerce Platform Based On Marketing Strategy Triangle Model. Proceedings of the 5th International Conference on Financial Innovation and Economic Development (ICFIED 2020). Retrieved December 18, 2022 from https://doi.org/10.2991/aebmr.k.200306.055

Zhou Y. (2022). Research on the Marketing Orientation of Key Opinion Leaders (kol) in the Era of Self-media Taking Little Red Riding Book as an Example. Journal of Chuzhou University, 24(1), 4. from https://www.zhangqiaokeyan.com/academic-journal-cn_journal-chuzhou-university_thesis/0201298679415.html

Impact of Personal Characteristics and Storytelling Techniques of Thai Series Y on Young Audiences' Acceptance of LGBTQ: A Case Study of "I Told Sunset About You"

Zhao Wei[1*] and Pacharaporn Kesaprakorn[2]

[1] Master of Communication Arts Program in Global Communication, Bangkok University

[2] Assoc. Prof. Dr., School of Communication Arts, Bangkok University.

*** Corresponding author, E-mail:** zhao.wei@bumail.net

Abstract

This survey research aimed to examine the influence of personal characteristics of respondents on their perception of the storytelling techniques and attitude toward LGBTQ among Chinese audiences. One hundred and eighty-six Chinese audience were selected using purposive sampling and snowball sampling. The samples were Chinese young people aged from 18 to over 26 years old who have seen the series *"I Told Sunset About You"*. The data was tabulated using One-way ANOVA and Regression analysis to test the hypotheses. The findings revealed that the numbers of LGBTQ friends have significantly influence of Chinese young audiences' attitude toward to LGBTQ. However, storytelling techniques portrayed in the Thai TV series "I Told Sunset About You" did not significantly influence Chinese young audiences' attitude toward to LGBTQ.

Keywords: Chinese Young Audiences, Thai Series, Film Storytelling Techniques, Demographic Factor, Attitude Toward LGBTQ

Introduction

This survey research focuses on how the personal characteristics and storytelling techniques influence audiences' acceptance of Thai series Y and attitude toward LGBTQ among Chinese audiences.

Storytelling techniques in television series include characters, plot, conflict, resolution, structure, scenes, dialogue and visual elements. The viewers can feel the feelings, ideas and values that the TV series author and director want to express and perceive the authenticity of the TV series through these aspects. This study will examine how Chinese viewers influence their attitudes toward to LGBTQ through their perceptions of series Y (Li, 2020).

In the research of Wang (2018) showed that storytelling techniques in films or series can enhance the understanding of viewers and have deep impression of the films and series (Wang, 2018). As the finding from Li (2020). storytelling techniques cannot influence

the culture values of viewers directly, but viewers can feel the culture values through the storytelling techniques of films and series, and combine with viewers their own cultures and then have an impact on culture values of them (Li, 2020).

Research Objectives

1. To examine the storytelling techniques portrayed sexuality of LGBTQ in Thai Series "I Told Sunset About You".

2. To examine the attitude toward the sexuality of LGBTQ among Chinese viewer after they have watched the Thai Series "I Told Sunset About You".

3. To examine the influence of personal characteristics of respondents on attitude toward the sexuality of LGBTQ among Chinese viewers.

4. To examine the influence of storytelling techniques portrayed in Thai Series Y on the attitude toward the sexuality of LGBTQ among Chinese viewers.

Literature Review

Impact of Storytelling Techniques in Film in changing audiences' Attitudes

According to Kubrak (2020) that films can have a big impact on gender and change attitude of audiences toward of some certain groups of people and cause some new opinions on various issues. Such as if a film has transgender characters will have positive impact of attitude to transgender people. And, if a film gives positive depiction of gay men will reduce homophobia (Kubrak,2020).

Related Theories

Cultivation Theory

Developed by Hungarian-born American professor George Gerbner in the 1960s.This theory refers to the fact that people exposed to the media interpret reality based on the media's portrayal of social reality. The Cultivation Theory hypothesis suggests that the more television people watch, the more likely they are to have a view of cognitive reality that is closer to the reality depicted on television (Perera, 2021).

Reception Theory

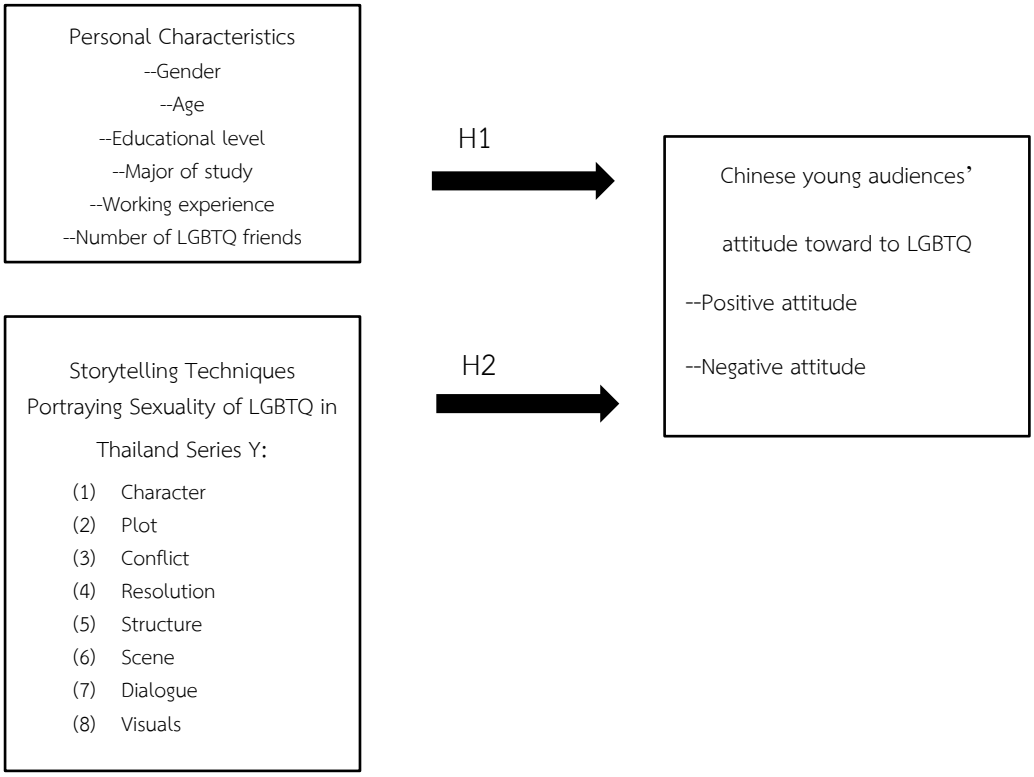
Stuart Hall's Reception Theory holds that media film and series texts are encoded and decoded. Producers encode messages and values into the media film and series, and then are decoded by audiences. However, different audiences decoded media film and series in different ways, and the resulting code may not be the one intended by the creator themselves.

Social Cognitive Theory

Social Cognitive Theory holds that people develop similar behavior by observing the behavior of others. Especially if their observation experiences are positive or include

rewards associated with the act of observing (Niwlikar, 2022). This theory was developed by Albert Bandura, who said that when people look at a model of an action and the consequences of that action, they remember the order of events and use that information to guide subsequent actions. The media provide models for large groups of people in different environmental settings. Attitude towards LGBTQ are not inborn, they are socialized (Gonta et al.,2017).

Research Framework



Research Hypotheses

Hypothesis 1: Difference in demographic characteristics (including gender, age, educational level, major of study, working experiences, numbers of LGBTQ friends) significantly affect attitude toward LGBTQ among Chinese viewers after watching Thai TV series "I Told Sunset About You".

Hypothesis 2: Perception of the storytelling techniques (including character, plot, conflict, resolution, structure, scene, dialogue and visuals) portraying sexuality of LGBTQ in Thai TV series significantly influence of Chinese young audiences' attitudes toward of LGBTQ.

Research Methodology

Research Design

This study used a quantitative method to examine the acceptance of the LGBT part of series Y in Thailand by the youth audience after watching the Thai series Y "I Told Sunset About You", so this method is the one that can illustrate the relationship between the two existent variables.

Population and sampling method

The population for this study included Chinese viewers who had been exposed to the LGBT portion of series Y of Thailand. They are male and female Chinese audiences. Because of the uncertainty of the population number, the calculation of Taro Yamane (1973)'s formula was used and the sample was 186 Thai series Y viewers.

The sample were selected the purposive sampling and snowball sampling, which is non-probability method that it is fast execution, low cost, low time commitment and not subject to low response rates, the easier to carry out in the network (What is non-probability sampling? Everything you need to know, 2022)

Research Instrument

The purpose of this questionnaire is to examine that Chinese young viewer exposure the storytelling elements of the Thai series Y "I Told Sunset About You" and the attitude towards to LGBTQ of young Chinese reviewers after watching the Thai series Y " I Told Sunset About You".

The questionnaire composes of three parts. Part I inquired about the personal characteristics of the respondents. Part II inquired about the perception of respondents toward the storytelling techniques portrayed in Thai Series Y *"I Told Sunset About You"* using 5 point-likert scale, arranging from (5) highest perception, (4) high perception ,(3) medium perception, (2)low perception and (1)lowest perception, respectively. Part III inquired about the attitude towards to LGBTQ of young Chinese reviewers after watching the Thai series Y *"I Told Sunset About You"*. The scale of attitude towards to LGBTQ was adopted from Kate & Deaux (1986) to examine the 2 dimensions, including (1) positive attitude towards homosexuality and (2) negative attitude towards homosexuality. The items in this section used the 5 point-likert scale, arranging from (1) strongly agree (2) agree (3) neither agree nor disagree (4)disagree and (5)strongly disagree, respectively.

Two academic experts have checked the content validity of both scales in the questionnaire and the questionnaire was considered to reliable, having an overall cronbach alpha coefficient of 0.928. The cronbach alpha for perception of storytelling techniques of the Thai series Y *"I Told Sunset About You"* was 0.983, having cronbach alpha of 0.919 for positive attitude was 0.919, and cronbach alpha of 0.949 for negative attitude toward LGBTQ.

Data Collection

The data was collected from March to April,2020, on social media including Wechat, Weibo and Douban, these are popular social media among Chinese young people. Online surveys can attract more respondents to facilitate data collection. Everyone will pay attention to "Weibo" every day and share interesting things through Weibo, therefore it has high probability to find the target population who are suitable for this survey and for quickly and more accurate data collection.

Data Analysis

The collected data were analyzed using the statistical package. The descriptive statistics included frequency and percentage to explain the demographic information and the attitude toward LGBTQ from them. One-way ANOVA was used to test Hypothesis 1 and Multiple Regression was used to test Hypothesis 2.

Research Findings

Descriptive Findings

The descriptive findings revealed that most of them are female (91.4%, n=170), LGBTQ (7.5%, n=14). Male just only (1.1%, n=2). Most of the participants are in the 18-20 years old (33.3%, n=62), 21-23 (30.1%, n=56), over 26 (21%, n=39) of them while the last is 24-26 years old (15.6%, n=29).

For major of study, the most subjects (50%, n=93) have been put into the option of "others", while learning or working of business and marketing (17.7%, n=33), media is (12.4%, n=23) and humanities and tourism is (10.8%, n=20), engineering is (5.4%, n=10) and field of law only (3.8%, n=7).

For education level, Bachelor's Degree (67.2%, n=125) while below the Bachelor's Degree (18.8%, n=35) and higher than Bachelor's Degree (14%, n=26).

Among 186 participants, 92 participants are people who have not currently working with (49.5%, n=92), (25.3%, n=47) are answered the option "others". While working in education and training field (15.1%, n=28) and following is art or entertainment is (7.5%, n=14). For hotel management is (1.6%, n=3) and only (1.1%, n=2) of the field from healthcare.

For numbers of LGBTQ friends, the most participants have 1-5 people is (48.4%, n=90) and following is no any LGBTQ friends (39.2%, n=73), 6-10 people (9.1%, n=17), while 11-15 people and 16-20 people and over 20 people are showed the same result is (1.1%, n=2).

The questionnaire of storytelling techniques showed that the respondents were exposed to eight elements of storytelling portrayed in the series "*I Told Sunset About You*" at the high level (mean = 3.85, SD = 1.3). When examining each storytelling element,

descriptive findings revealed that respondents perceived visual at high level (mean = 3.96, SD = 1.56), scene at high level (mean = 3.94, SD = 1.56), plot at high level (mean = 3.91, SD = 1.5), character at high level (mean = 3.86, SD = 1.32), resolution at high level (mean = 3.83, SD = 1.42), conflict at high level (mean = 3.81, SD = 1.2), , structure at high level (mean = 3.78, SD = 1.38), and dialogue at high level (mean = 3.72, SD = 1.2), respectively. The findings suggested that Chinese viewers perceived the exposure to visual with the highest mean, following are scene, plot, character, resolution, conflict, structure and dialogue, respectively.

The questionnaire of attitude showed that the respondents had neutral attitude towards to LGBTQ statements (mean = 2.96, SD = 0.29). Descriptive findings revealed that they agree with the statements expressing positive attitude towards to LGBTQ statements (mean = 1.78, SD = 0.96), and strongly disagree with the statements expressing negative attitude statements (mean = 4.14, SD = 1.06). The finding suggested that respondents agreed the positive attitude and disagree the negative attitude. Further indicated that they were more support LGBTQ community and resisted thoughts and behaviors that opposed LGBTQ community.

Hypotheses Findings

Hypothesis 1: Difference in personal characteristics (including gender, age, educational level, major of study, working experiences, numbers of LGBTQ friends) significantly influence attitude toward LGBTQ among Chinese viewers after watching Thai TV series "I Told Sunset About You".

As shown in Table 1, One-Way ANOVA analysis examined how gender, age, education level, majors of study, working experience and number of LGBTQ friends influence the attitude toward LGBTQ after Chinese viewers watching this series. According Table 1, gender, age, education level, majors of study, working experience are all not significant factors(P>0.05) influencing Chinese viewers' attitude toward LGBTQ.

But based on Table 1, in the set of "numbers LGBTQ friends", there was a statistically significant difference in exam score between at least two groups ($F(5,180) = 3.380$, $p = 0.006<0.05$).

Table 1: One-way ANOVA on the impact of demographic factors on attitude toward LGBTQ

ANOVA

		Sum of square	df	Mean Square	F	Sig.
Gender						
Attitude toward LBTQ	Between group	0.16	2	.008	.903	.911

		Sum of square	df	Mean Square	F	Sig.
Positive attitude	Between group	.847	2	.423	.451	.637
Negative attitude	Between group	1.376	2	.688	.601	.549
Age						
Attitude toward LBTQ	Between group	.145	3	.048	.565	.639
Positive attitude	Between group	2.769	3	.923	.990	.399
Negative attitude	Between group	4.835	3	1.612	1.425	.237
Educational level						
Attitude toward LBTQ	Between group	.107	2	.054	.626	.536
Positive attitude	Between group	3.661	2	1.831	1.985	.140
Negative attitude	Between group	5.213	2	2.606	2.321	.101
Majors of study						
Attitude toward LBTQ	Between group	.407	5	.081	.954	.448
Positive attitude	Between group	9.856	5	1.971	2.182	.058
Negative attitude	Between group	7.094	5	1.419	1.254	.286
Working experience						
Attitude toward LBTQ	Between group	.277	5	.055	.643	.667
Positive attitude	Between group	5.693	5	1.139	1.229	.297
Negative attitude	Between group	9.514	5	1.903	1.702	.136
Number of LGBTQ friends						
Attitude toward	Between	1.353	5	.271	3.380	.006

		Sum of square	df	Mean Square	F	Sig.
LBTQ	group					
Positive attitude	Between group	6.747	5	1.349	1.466	.203
Negative attitude	Between group	7.408	5	1.482	1.312	.261

As shown in Table 2, LSD test for Multiple Comparisons found that the mean value of exam scores were significantly different between respondents who have no LGBTQ friends and who have 11-15 friends (I-J =.79, p = .000<0.05) for the "Attitude toward LGBTQ", between who have no LGBTQ friends and who have 1-5 friends (I-J = .33, p = .028<0.05) for the "Positive attitude".

Table 2: LSD test analyzing the influence of numbers of LGBTQ on attitude toward LGBTQ

Multiple Comparison					
Dependent variable			**Mean difference**	**Std. Error**	**Sig.**
Attitude toward LGBTQ	0 people	1-5 people	.03022	.04457	.499
		6-10 people	.10384	.07620	.175
		11-15 people	.79234	.20280	.000
		16-20 people	-.09402	.20280	.643
		Over 20 people	.06507	.20280	.749
Positive attitude	0 people	1-5 people	.33421	.15113	.028
		6-10 people	.46451	.25838	.074
		11-15 people	.50996	.68768	.459

Multiple Comparison					
Dependent variable			**Mean difference**	**Std. Error**	**Sig.**
		16-20 people	.55542	.68768	.420
		Over 20 people	.78260	.68768	.257
Negative attitude	0 people	1-5 people	-.27377	.16739	.104
		6-10 people	-.25683	.28619	.371
		11-15 people	1.07472	.76167	.160
		16-20 people	-.76346	.76167	.330
		Over 20 people	-.65255	.76167	.393

Hypothesis 2: Perception of the storytelling techniques (including character, plot, conflict, resolution, structure, scene, dialogue and visuals) portraying sexuality of LGBTQ in Thai TV series significantly influence of Chinese young audiences' attitudes toward of LGBTQ.

As shown in Table 3, Multiple Regression analysis revealed that storytelling elements had no significant effect on Chinese young audiences' attitudes toward of LGBTQ. (R^2 = .028, $p > 0.05$). For each storytelling techniques, the results showed that character (Beta= .041, $p > 0.05$), the plot (Beta= .149, $p > 0.05$), the conflict (Beta= .132, $p > 0.05$), the resolution (Beta= .043, $p > 0.05$), the structure (Beta= .005, $p > 0.05$), the scene (Beta= .272, $p > 0.05$), the dialogue (Beta= -.233, $p > 0.05$) and the visual (Beta= -.436, $p > 0.05$) were not significant predictors of their attitude toward LGBTQ. The findings suggested that eight storytelling elements cannot predict their attitudes toward of LGBTQ at the rate of 2.8%. Respondents perceived eight elements were not significant predictors. That means, these predictors were not associated with their attitude towards of LGBTQ of Chinese young audience.

Table 3: Chinese young audiences' attitudes toward of LGBTQ and perception of the storytelling techniques of the series "I Told Sunset About You."

Model Summary [b]										
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std.Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	.167 [a]	.028	-.016	.294	.028	.636	8	177	.746	2.055
Predictors:(Constant), Visual, Dialogue, Conflict, Structure, Resolution, Character, Plot, Scene										
Dependent Variable: Attitude LGBTQ										

Coefficients [a]								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t.	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
		B	Std.Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	2.989	.082		36.346	.000	2.827	3.151
	Character	.009	.054	.041	.171	.865	-.096	.115
	Plot	.029	.053	.149	.546	.586	-.076	.134
	Conflict	.032	.037	.132	.859	.391	-.042	.106
	Resolution	.009	.037	.043	.237	.813	-.064	.081
	Structure	.001	.036	.005	.029	.977	-.071	.073
	Scene	.051	.054	.272	.948	.345	-.055	.156
	Dialogue	-.057	.031	-.233	-1.845	.067	-117	.004
	Visual	-.081	.060	-.436	-1.348	.179	-.201	.038
Dependent Variable: Attitude toward LGBTQ								

Conclusion of the study

The findings of the two hypotheses showed that the relationship between the gender, age, educational level and working experience and the eight elements in storytelling techniques of the series were all not significant predictors of Chinese viewers attitude toward to LGBTQ. But the number of LGBTQ friends is the significant predictors of their attitude of LGBTQ. These results support the Social Cognition Theory, Social Cognitive Theory holds that people develop similar behavior by observing the behavior of others, and will assimilate and imitate that behavior after observing the behavior of others. Especially if their observation experiences are positive or include rewards associated with the act of observing (Niwlikar, 2022). The number of LGBTQ friends has influenced the attitude, because LGBTQ friends can help build attitude to this community and people

can observe or imitate from their LGBTQ friends, these behaviors can influence their attitude very directly. And also support the Cultivation Theory hypothesis suggested that the more television people watch, the more likely they are to have a view of cognitive reality that is closer to the reality depicted on television (Perera, 2021). The respondents who have more LGBTQ friends they may contact more films or series led by LGBTQ friends and thus influence their attitude more and more.

However, the results found that eight elements in storytelling techniques of the series were all not significant predictor of Chinese viewers' attitude toward to LGBTQ. The results supported the Reception Theory, which posited that filmmakers encode information and value into movies and series through method such as the storytelling techniques, and then viewers to decode. Viewers will go through decoding process based on their previous experience and socialization. Different viewers will decode differently, which might not always always be consistent with what filmmakers' aim or desire, because audience has their own socialization process which shaped their previous attitude toward LGBTQ such as family background and peer group. Since all the antecedent factors came before watching the Series Y, the socialization process with peer group will shape their attitude toward LGBTQ. The socialization process with their peer group is a significant antecedent that influences their attitude toward LGBTQ. These findings are in an opposite way with previous studies, such as Kubrak (2020) said that films can have a big impact on gender and change attitude of audiences toward of some certain groups of people and cause some new opinions on various issues and if a film has transgender characters will have positive impact of attitude to transgender people (Kubrak, 2020).

This study highlights the impact of storytelling techniques to Chinese viewers attitude of LGBTQ. However, the hypothesis 2 found that the eight elements did not significantly the attitude. The finding results of this research different with other period study the biggest reason maybe just because the survey respondents were Chinese viewers. Though China and Thailand are both Asian countries, and some culture backgrounds are similar, but on the issue of LGBTQ is really has a very complicated and serious differences. Thus, Chinese viewers may not very understand or accept the expression style of Thai storytelling elements. And also, maybe there are more and more different subjects and different types Series Y come out continually, viewers may have higher application requirements. Or indeed, this series was more than one year old, there were maybe just still leave less memories in viewers minds. This result revealed that the culture of LGBTQ indeed exist gap between China and Thailand, and LGBTQ friends and environment indeed influence attitude of people. This research has a significance to help the future study about LGBTQ culture between China and Thailand or other countries.

Recommendations for Future Application

Findings from Hypothesis 1 suggested that gender, age, educational level, major of study, working experiences all not have significantly impact of Chinese audiences' attitude toward LGBTQ, but different numbers of LGBTQ friends have significantly. So, if media companies want to increase attention, they need to learn situation of audience and need to explore real life of LGBTQ, because audiences who have LGBTQ friends still know the real life of this community.

Findings from Hypothesis 2 suggested that eight storytelling elements including character, plot, conflict, resolution, structure, scene, dialogue and visuals all not have significantly of Chinese audiences' attitude toward LGBTQ. So, media companies need to know what audiences really want to see and do some appropriate survey of them to find out more suitable method to show their series.

Although, the situation getting more and more serious of LGBTQ issue in China, but there are more and more Chinese young people need series Y and want to learn more about LGBTQ community and give their support positively. According to this situation, media companies have to consider more needs from Chinese audiences and using methods more suitable Chinese young people, but it not means be inclined to Chinese too much, Thai and Chinese mixed style will be easier to accepted and also is which Chinese young people love, because Thai culture is also the very important part to learn for them.

Limitations of the Study

This study has many limitations, such as storytelling elements just a part of a series and most respondents just watched once, in addition this series viewing time more than one year away from the survey time and maybe some respondents' memories were not very clearly.

There were 46 questions in this questionnaire, some respondents maybe lose patience and not red the questions very carefully and not gave the most accurate answers. And this questionnaire was managed in English at the beginning, and then translated into Chinese and then got back to English, there may be a slight difference in expression.

In the end, totally 186 valid questionnaires were collected, the results will be more accurate if there are more respondents and it was limited just by researching only a series to improve the impact the attitude toward LGBTQ of Chinese young people. If there will be similar research in the future, maybe can research multiple series or different types in one series.

Recommendations of the Future Research

There are more and more LGBTQ people show up in series and other media in Thailand and more and more Chinese young audiences interested in BL (Boys' Love) series, researcher will consider to research further about the impact of positive and negative description. And researcher should research from different direction like reality show and talk show not only research series. And according to this research results, study of culture gap of LGBTQ between China and other countries or study of how does LGBTQ environment impact people are very important.

References

Communication Theory: Reception Theory, (n.d.). Retrieved July 12, 2021, from https://www.communicationtheory.org/reception-theory/

Gonta, G., Hansen, S., Fagin, C., Fong, J. (2017). Changing media and changing minds:media exposure and viewer attitudes toward homosexuality. Pepperdine Journal of Communication Research: Vol.5, Article 5. Retrieved July 13, 2021, from https://digitalcommons.pepperdine.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1053&context=pjcr

Kite, M. K., & Deaux, D. (2010, June 7). Attitude towards Homosexuality: Assessment and Behavioral Consequences. Journal of Basic and Applied Social Psychology, 7, 137-162. Retrieved June 7, 2010, from https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/s15324834basp0702_4

Kubrak, T. (2020, May 2). Impact of films:changes in young people's attitudes after watching a movie. Behavior Science (Basel). Retrieved July 15, 2021, from https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7288198/#:~:text=The%20studies%20reveal%20the%20influence,formed%20opinions%20on%20various%20issues.

Li, Y. L. (2020). The Implication of Storytelling Techniques in Chinese Sci-fi Films and Chinese Cultural Values on the Perception of TV Reality Among Chinese Audience. Retrieved June 15, 2021, from University of Bangkok, Bangkok, Thailand.http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4758/1/Yingliang.%20Li.pdf

Niwlikar, B. (2022, April 1). Bandura's social cognitive theory. Retrieved August 25, 2021, from https://www.careershodh.com/banduras-social-cognitive-theory/

Perera, A. (2021, May 26). Cultivation Theory. Simply Psychology. Retrieved July 26, 2021, from https://www.simplypsychology.org/cultivation-theory.html

Qualtrics. (2022). What is non-probability sampling?Everything you need to know. Qualtrics. Retrieved July 25, 2021, fromhttps://www.qualtrics.com/experience-management/research/non-probability-sampling/

Wang, Y. T. (2018). The impact of exposure to storytelling elements of “Bad Genius” on Chinese young adults’ movie viewing motives and their perceived reality. Retrieved June 15, 2021, from University of Bangkok, Bangkok, Thailand. http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/3815/1/wang_yuet.pdf

Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of each Subdistrict (U2T) by Applying CIPP Model Case Study : Songkhla Community College

Pornpen Prakobkit[1*] and Aswin Promsopa[2]

[1] Director of Songkhla Community College.

[2] Associate Professor, Dr., Songkhla Community College.

[*]**Corresponding author, E-mail:** aswin@sk-cc.ac.th

Abstract

This research was to assess the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict of Songkhla Community College. The CIPP Model was used to assess 4 categories of the project including Context, Input, Process, and Product. The target group of this research was selected by employing a purposive sampling. The sample group was 270 participants of the administrators, the teachers and the individuals who were responsible for the project, the contractors who worked for this project in the communities, and the people who lived in the service area. The instrument used in the research was a questionnaire form with 22 items. The IOC value was at 1.00 and the reliability was at .964. The descriptive statistical formats employed for a data analysis were mean and standard deviation.

The result of the assessment indicated that the overall mean of the Project through the Integration to Enhance the economic and social level of each subdistrict case study of Songkhla Community College was at a "Much" level ($\bar{x}$ = 4.00). After each category was taken into consideration, the result showed that its mean was rated at a "Much" level. The highest mean was Process Category ($\bar{x}$ = 4.09), and those of other categories were Product Category ($\bar{x}$ = 3.99), Context Category ($\bar{x}$ = 3.99), and Input Category ($\bar{x}$= 3.88) respectively.

Keywords: Assessment, Context, Input, Process, Product

Introduction

Due to the pandemic of Virus Corona 2019 (COVID-19) around the world including Thailand, it has caused the national economic crisis, workers were laid off and new graduates were unemployed. Also, it severely affected students. The unemployed workers moved back to their domestic communities resulting in coming social problems. As a result, the Thai government promulgated a policy to rehabilitate the economic and social conditions by focusing on economic rehabilitation in communities by providing work

employment and occupation development to enable the communities for self-reliance following Sufficiency Economy Philosophy.

Consequently, the Thai government issued a Royal Decree BE. 2563 to consent an authorization to the Finance Ministry for money negotiation to tackle, remedy, and rehabilitate economic and social problems affected by Covid -19 pandemic. By the virtue of this Royal Decree several projects were managed to operate in the communities such as Modern Agriculture Project, Tourism and Creative Economy Project, Upgrading Community Product Project (OTOP), Community Tour Project, Community SMEs Support and Promotion Project. The projects without systemic integration may significantly cause insufficient results, redundancy, insufficient budget management and impact failure. To efficiently create community integration and objectively response to community needs, Area Based System Integrator is needed for system integration process of community economic and social rehabilitation (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, BE. 2563)

Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation is honorably assigned to take a responsibility to operate the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T: Creating a Taproot for the Country) by supporting universities to provide body of knowledge, research, technology, innovation and resources of the university for service areas and country development. Simultaneously, the universities can raise a national proposition or problem to develop potential of manpower, body of knowledge, technology and innovation to provide contribution to the country. Consequently, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation nationwide assigns the subordinate agencies to take a responsibility of the project (Office of the Permanent Secretary for Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020).

The Institute of Community Colleges are responsible for the U2T of 61 Subdistricts and assigns each subordinate Community College to take a responsibility of 3 subdistricts in a service area. As a result, Songkhla Community College, which is situated in Thepha District, is assigned to be responsible for the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) in the areas of 3 subdistricts, namely, Thepha Subdistrict, Lamphlai Subdistrict and Sakom Subdistrict.

Project evaluation is an important step after project implementation. One of the popular and commonly accepted evaluation models is Stuffelbeam's CIPP Model. Stuffelbeam has defined the evaluation issues according to the CIPP Model into 4 aspects as follows: (Thanate Khumkert, 2012)

1. Evaluation of the environment (Context Evaluation: C) is an evaluation before the implementation of the project to consider principles and reasons, the necessity of the project implementation, the issues and the appropriateness of the project goals.

2. Evaluation of input factors (Input Evaluation: I) is an evaluation to consider the feasibility of the project, suitability and sufficiency of resources to be used in the project, such as budget, personnel, materials, equipment, time, etc., including technology and action plan

3. Evaluation of the process (Process Evaluation: P) is an evaluation to find flaws in the project implementation which will be used as information to develop, modify, improve, to make the next phase more efficient. It examines activities, time, resources used in the project, leadership, and public participation in the project which is recorded as evidence every step. Evaluating of the process will be very helpful in finding the strengths and weaknesses of the policy / plan / project, which are often unable to study after the end of the project.

4. Evaluation of the product (Product Evaluation: P) is an evaluation to compare the output with the objectives of the project or standards set. Including considering the issue of dissolution, termination, expansion or modification of the project.

From the features of the CIPP assessment model mentioned above, Therefore, the CIPP Model is applied to the assessment of the Integrated Sub-district Economic and Social Development Project (U2T) in this case study of Songkhla Community College.

Objectives of the Research

1. To evaluate the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict of Songkhla Community College (U2T) in Context Category, Case Study of Songkhla Community College

2. To evaluate the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict of Songkhla Community College (U2T) in Input Category, Case Study of Songkhla Community College

3. To evaluate the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict of Songkhla Community College (U2T) in Process Category, Case Study of Songkhla Community College

4. To evaluate the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict of Songkhla Community College (U2T) in Product Category, Case Study of Songkhla Community College

The Conceptual Framework

The Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict by applying CIPP Model (U2T), case study of Songkhla Community College was carried out with the following conceptual framework:

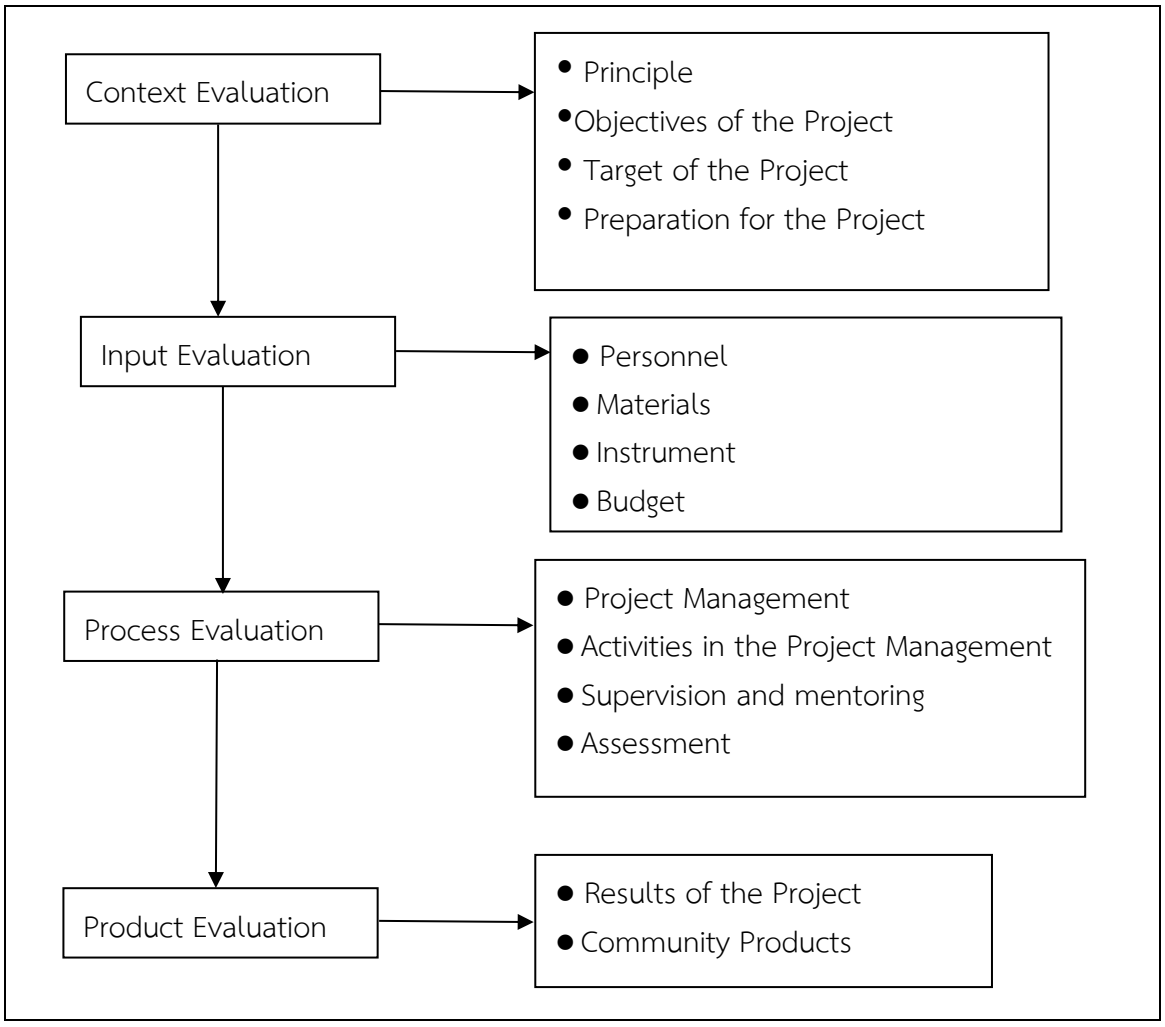


Figure 1: The Framework of the Assessment Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T)

Research Methodology

Research Scope

1. Context Scope

CIPP Model was applied to assess the Project through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T). 4 categories of variables were evaluated as the follows:

1.1 Context Evaluation: the evaluation of Principle, Objectives of the Project, Target of the Project and Preparation for the Project

1.2 Input Evaluation: the evaluation of Personnel, Materials, Instrument and Budget

1.3 Process Evaluation: the evaluation of Project Management, Activities in the Project Management, and Supervision and mentoring Assessment

1.4 Product Evaluation: the evaluation of the Project outcomes and Community Products

2. Scope of the Target Group

The target group of the research were 270 samples including 3 administrators, 13 assigned teachers/staff, 60 community workers in the project and 194 persons in the service area.

3. Scope of Areas

The areas selected for the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) were in Thepha Subdistrict, Lamphlai Subdistrict and Sakhom Subdistrict in Thepha District, Songkhla Province.

4. Scope of Duration

The assessment of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) by the Songkhla Community College was undertaken from January 2021 to December 2021.

The Target Group

The target group was selected by using a Purposive Sampling comprising 4 groups, namely, 3 administrators, 13 assigned teachers/staff, 60 community project workers and 194 persons in the service area making a total of 270 persons.

The Instrument Employed in the Research

The instrument employed in the Research of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) applying CIPP model, Case Study of Songkhla Community College consists of 1 formula of CIPP Model. The project was evaluated in 4 categories with 22 items as the follows:

1. Context Category for 5 items
2. Input Category for 5 items
3. Process Category for 7 items

4. Product Category for 5 items

Construct and Quality Finding of the Instrument

To construct an evaluation form for the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) applying CIPP model, Case Study of Songkhla Community College, the following steps were undertaken:

1. Study project evaluation methods and construct the instrument for the project evaluation applying CIPP Model

2. Construct an evaluation form of 4 categories as the follows:

2.1 Context Category on the evaluation of Principle, Objectives of the Project, Target of the Project and Preparation for the Project for 5 items

2.2 Input Category on the evaluation of Workers, Materials, Instrument and Budget for 5 items

2.3 Process Category on the evaluation of Project Management, Activities in the Project Management, and Supervision and mentoring Assessment for 7 items

2.4 Product Category on the evaluation of Results of the Project and Community Products for 5 items

3. Submit the evaluation form of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) by applying CIPP Model to 5 experts to examine the consistency between the questions and the specific behavioral characteristics applying IOC. The 5 experts' evaluation reveals the IOC of 1.00.

4. Distribute the evaluation form to 30 persons who were not the samples of the project. Then, the collected data was calculated for a reliability by applying *Cronbach's* alpha coefficient which was at .964.

Data Analysis

The collected data of the project was analyzed by using a mean ($\overline{X}$)and standard deviation (S.D.), which was compared to an average mean.

Statistical Formula Used for Data Analysis

1. The IOC between the questions and specific behavioral characteristics: The constructed instrument was submitted to each expert to consider and give a point according to the following criteria:

+1 An expert is confident that a question represents a specific behavioral characteristics.

0 An expert is not confident that a question represents a specific behavioral characteristics.

-1 An expert is confident that a question does not represent a specific behavioral characteristic.

The obtained points were calculated using the following formulae.

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = consistency between the questions and specific behavioral characteristics

R = the sum of the experts' consideration on all items

N = number of experts

A value of IOC of a question that is higher or equals o.5 represents a behavioral characteristic whereas that of a question which is lower than 0.5 is removed or revised (Phuangrat Thaweerat, 1985).

2. Criteria for Project Evaluation

Mean	4.51-5.00	means	Most level of Operation
Mean	3.51-4.50	means	Much level of Operation
Mean	2.51-3.50	means	Moderate level of Operation
Mean	1.51-2.50	means	Little level of Operation
Means	1.00-1.50	means	Least level of Operation

Result of the Research

Section 1: The evaluation result of for the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) applying CIPP model, Case Study of Songkhla Community College including Context Category, Input Category, Process Category and Product Category

1. The evaluation result of for the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T), Case Study of Songkhla Community College in Context Category is as presented in Table 1.

Table 1: The Evaluation Result of the Project in Context Category

Item	List	$\overline{X}$	S.D.	Interpretation
1	Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict is consistent with the Government's policy.	4.03	.700	Much
2	Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict responds and conforms to the community needs.	3.97	.709	Much
3	The objectives of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict conform to an operation.	3.96	.739	Much
4	Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict conforms to the management target.	3.97	.762	Much
5	The operation areas conform to the objective of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict.	4.05	.688	Much
Total		**3.99**	**.602**	**Much**

Table 1 shows the evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict by applying CIPP Model in Context Category. An overall mean is at a "Much" level of operation ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = .602). When each item is considered, the mean of Item 5, the management areas conform to the objective of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, is rated at the highest level ($\overline{X}$ = 4.05, S.D. = .688), followed by Item 2, the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, responds to and conforms to community needs ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = .709). The mean of Item 3, the objectives of the Project Assessment through

Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, conform to a management is rated the lowest ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = .739).

2. The Evaluation Result of the Project in Input Category as presented in Table 2

Table 2: The Evaluation Result of the Project in Input Category

Item	List	$\overline{X}$	S.D.	Interpretation
6	Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict is sufficiently and appropriately supported with a budget.	3.92	.7221	Much
7	Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict is well equipped with materials and Instrument.	3.78	.713	Much
8	Management system of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict complies with the objectives, product and impact of the project.	3.87	.750	Much
9	The assigned persons in Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict have appropriate knowledge, abilities and qualifications to undertake the project.	3.94	.754	Much
10	A number of the assigned persons in Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict are enough	3.92	.764	Much
Total		**3.88**	**.634**	**Much**

Table 2 presents the evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict by applying CIPP Model in Input Category. An overall mean is at a "Much" level of operation ($\overline{X}$ = 3.88, S.D. = .634). When each item is considered, the mean of Item 9, the assigned persons in the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, have appropriate knowledge, abilities and qualifications to undertake the project, is rated the highest ($\overline{X}$ = 3.94, S.D. = .754), followed by Item 6, the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, which is sufficiently and appropriately supported with a budget ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = .7221). The mean of Item 7, the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict is well equipped with materials and Instrument, is rated the lowest ($\overline{X}$ = 3.78, S.D. = .713)

3. The Evaluation Result of the Project in Process Category as illustrated in Table 3

Table 3: The Evaluation Result of the Project in Process Category

Item	List	$\overline{X}$	S.D.	Interpretation
11	Working system is transparent and verifiable.	3.99	.722	Much
12	A selection of community workers provides an opportunity for local people.	4.02	.777	Much
13	A big database can be created for a community.	3.98	.763	Much
14	A management on emerging diseases is taken in consideration.	3.97	.799	Much
15	Honest livelihood development and new jobs are provided for the community.	4.10	.726	Much
16	Collaborative making in a network form with internal and external agency is created.	4.28	.665	Much
17	A tracking system and a progress report of the project is continually performed.	4.31	.628	Much
Total		**4.09**	**.533**	**Much**

Table 3 reveals the evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict by applying CIPP Model in Process Category. An overall mean is at a "Much" level of operation ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = .533). When each item is considered, the mean of Item 17, a tracking system and a progress report of the project is continually performed, is the highest ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = .628), followed by Item 16, collaborative making in a network form with internal and external agency is created ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = .665). Additionally, the mean of Item 14, a management in emerging diseases, is rated the lowest ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = .799).

4. The Evaluation Result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, case study of Songkhla Community College in Product Category as shown in Table 4

Table 4: The Evaluation Result of the Project in Product Category

Item	List	$\overline{X}$	S.D.	Interpretation
18	The community and the public health databases are available for practical use.	4.07	.642	Much
19	Work providing and wage distribution are promoted in a community.	3.94	.790	Much
20	Community products are available and honesty livelihood is supported with community resources base.	4.04	.807	Much
21	Community tourist sites and learning centers are promoted and developed.	3.91	.776	Much
22	Grouping making is formed for sustainable self-reliance.	3.98	.815	Much
Total		**3.99**	**.692**	**Much**

Table 4 reveals the evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict by applying CIPP Model, case study of Songkhla Community College in Product Category. An overall mean is at a "Much" level ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = .692). When each item is considered, the mean of Item 18, the community and the public health databases are available for practical use, is the highest ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = .807), followed by Item 22, grouping making is formed for

sustainable self-reliance, ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = .815). In addition, the mean of Item 21, community tourist sites and learning centers are promoted and developed, is rated the lowest ($\overline{X}$ = 3.91, S.D. = .776).

5. The total evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, case study of Songkhla Community College in each Category as presented in Table 5

Table 5: the total evaluation result of the project in each category

Item	List	$\overline{X}$	S.D.	Interpretation
1.	Context Category	3.99	.602	Much
2.	Input Category	3.88	.634	Much
3.	Process Category	4.09	.533	Much
4.	Product Category	3.99	.692	Much
Grand Total		**4.00**	**.565**	**Much**

Table 5 shows the total evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict by applying CIPP Model, case study of Songkhla Community College in each Category. The grand total is rated at a "Much" level ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = .565). When each category is considered, the means of all 4 categories are at the "Much" levels. However, the mean of Process Category is scaled at the highest level of "Much" ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = .533), followed by Context Category ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = .602) and Product Category ($\overline{X}$ = 3.99, S.D. = .692). In addition, the mean of Input Category is rated at the lowest level ($\overline{X}$ = 3.88, S.D. = .634).

Section 2: The conclusion collected by the open-ended questions about the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, case study of Songkhla Community College in Context Category, Input Category, Process Category and Product Category

1. Context Category: The Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, case study of Songkhla Community College is a interpreted as a very good project. It provides an opportunity of benefits to the communities, in particularly, for the community with existing occupations to continue a product development. Also, the project meets and complies with the community needs resulted in a strong community collaboration. Moreover, the workers and the community

have a very close relationship. In addition, the service areas are suitable with the project objectives. Finally, the project provides the community with further learning.

2. Input Category: The Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, case study of Songkhla Community College sufficiently and appropriately provides a budget, materials and Instrument. The assigned workers of the project have good knowledge and skills, appropriate qualifications with a suitable number of workers. In addition, the workers are the people in the service areas, thus, they know the community background very well and help the community in a several ways, for example, they enhance collaboration between the community and local organizations or another agent. Finally, the lecturers for training are knowledgeable and capable and well transfer the knowledge.

3. Process Category: The operation of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, case study of Songkhla Community College is well performed despites some hindrance. However, the objectives of the project can be fulfilled due to the team's working determination. The project progress is continually reported and monitored. The communication is made face-to-face or via social media. Also, Collaboration via a networking form with internal and external agency is created.

4. Product Category: The operation of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, case study of Songkhla Community College supports the community and public health databases which can be applied for practical uses. The project operation can promote work providing and wage distribution in a community, support available community products, honesty livelihood and community resources base. Furthermore, community tourist sites and learning centers are promoted and developed. The community products are made using local resource bases to produce new products or develop existing products. To give some concrete examples, in Thepha Subdistrict there are spices products, woven cloth products, seamstress group, sweets group, processed poultry meat products, processed seafood products, tobacco bio-extract products. In Lamphlai Subdistrict there are bag products, honey, sweets such as curry puff, mocha,...., Chinese pastry cake, spices products, tourism etc. In Sakom Subdistrict there are bakery, dried fish, shrimp pastes and Makhaam Island tour. Moreover, after the project participation, the people made self-reliant occupation groups while certain group transferred the obtained knowledge as lecturers invited by another agent to provide a training course for women, elderly people and students. Thus, the occupation group can be formed in another area.

Conclusions and Discussion

From the findings of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) , Case study of Songkhla Community College, the main issues of the discussions are presented as the follows:

1. The evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) by applying CIPP Model, case study of Songkhla Community College in Context Category indicates that an overall mean is rated at a "Much" level. In terms of item consideration, the item stating that the operation areas conform to the objectives of the project is rated higher than those of the other items. The second highest mean is the item stating that the project responds and conforms to the community needs. The result occurred because the targeted service areas cover all subdistricts in the country and the university in the areas acts as a system integrator. In addition, lob employment and economic and social rehabilitation can cover all community problem issues and needs (Office of the Permanent Secretary for Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020). Thus, all assigned activities in each area resulted from the community needs and conformed to the project objectives. Ilada Taewpho (2020) studies the project evaluation of Sartpraracha Project for Learning Center Development based on Philosophy of Sufficiency Economy of Wat Raiking (Suntornutis) suggesting that a school should analyze potential abilities of itself and a community for improvement and development to make all kinds of school preparation.

2. The evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) by applying CIPP Model, case study of Songkhla Community College in Input Category points out that an overall mean is rated at a "Much" level. In terms of individual item consideration, the item mean stating that the assigned persons in the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict have appropriate knowledge, abilities and qualifications to undertake the project, is higher than those of the other items. The second highest mean is the item stating that the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict, is sufficiently and appropriately supported with a budget. The satisfactory result arises because the project clearly and appropriately set the required employees' qualifications. In other words, the project employees are the students, the people and the graduates who are required to live in the service areas (Office of the Permanent Secretary for Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020), in particular, the graduates who completed in a higher

occupational certificate, in a diploma certificate and in a bachelor degree. The operation is in accordance with Saowaluck Saenroj's study (2015) titled The Evaluation of Life Quality Development Project on Community Level, Pattani Province, of which the overall mean is at a "Much" level.

3. The evaluation result of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) by applying CIPP Model, case study of Songkhla Community College in Process Category indicates that an overall mean is rated at a "Much" level. In terms of individual item consideration, the item mean stating that a tracking system and a progress report of the project is continually performed is higher than those of the other items with a "Much" level. This result happened because the project clearly states in the operation stages that the operation results must be reported as specified period of time. Thus, the assigned persons are required to closely monitor the workers' performance. Additionally, the second highest mean is the item stating that Collaborative making in a networking form with internal and external agencies is created which serves the project objective stating that a university coordinates and co-works with the province and the local government organizations in the service areas (Office of the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020). The project result in this category is in accordance with the study of Sopaa Saelee (2015), The Evaluation of Project of Return a Teacher to Students. The result in a Process Category reveals an overall mean at a "Much" level. In terms of individual item, all means are rated at "Much" levels. The highest mean is of the item stating that the project activities are practical for use whereas the second highest mean of the item stating that the project committee are assigned and the operation result is reported to the working team.

4. The evaluation result of the Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) by applying CIPP Model, case study of Songkhla Community College in Product Category indicates that an overall mean is rated at a "Much" level. In terms of individual item consideration, the item mean stating that the community and the public health databases are available for practical use, is higher than those of the other items with an evaluation result at a "Much" level. The second highest mean is the item stating that grouping making is formed for sustainable self-reliance. The result take place because the operation guideline of the project clearly states that a university operate the project to enhance economic and social levels in each subdistrict according to the community problems and needs such as to develop an honest livelihood and offer a new occupation (to upgrade OTOP/other occupations), to create and develop creative economy, to upgrade tourism, to apply body of knowledge to serve community health care and technology and to promote an environment for circular economy increase based on the activities in the service areas (Office of the Ministry of

Higher Education, Science, Research and Innovation, 2020). The obtained result conforms to the study of Sarayuth Chaochan (2011) which evaluate the structure of applying the philosophy of sufficient economy in an education institute, case study of Nongdaeng sahamit School by applying Context-Input-Process-Product-Impact (CIPPI Model). The results of the study reveal the overall means of 5 categories which are rated at a "Much" level.

5. The conclusion of Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Level of Each Subdistrict (U2T) by applying CIPP Model, case study of Songkhla Community College in 4 Categories displays that the grand total mean is scaled at a "Much" level. In terms of individual item consideration, the mean of Process Category is rated the highest followed by Context Category, Product Category and Input Category respectively. The good project results are obtained because Songkhla Community College strictly followed the project operation guidelines. Despite the fact that the mean of Input Category is rated the lowest of all 4 categories, its mean is also rated at a "Much" level. In addition, the project result is in accordance with the study of Ilada Taewpho (2020) who studies the project evaluation: Sartpraracha Project for Learning Center Development based on Philosophy of Sufficiency Economy of Wat Raiking (Suntornutis). The result of her study shows that the overall mean is at a "Much" level. When each category is considered, the means of all categories are ranked at a "Much' level with the following order: Context Category, Process Category, Input Category and Product Category.

References

Higher Education, Science, Research and Innovation, Ministry. (2020) Project Assessment through Integration to Enhance the Economic and Social Levels by University to Subdistricts: Creating a Taproot for the Country. Retrieved from: https:// u2tambon.com/ cited 16/04/2022

Higher Education, Science, Research and Innovation, Office of the Permanent Secretary (2020). The Operation Guidelines for Enhancing Economic and Social Levels by Integration of 1 Subdistrict for 1 University Retrieved from: https://www.u2tambon.com/download/pdf/img2.pdf cited 16/04/2022

Puangrat Taweerat (1995). Design and Develop Achievement Tests. Bangkok: Bureau of. Education and Psychology Testing, Srinakarinwirot University.

Sarayuch Chaochan (2012). Structural Evaluation by Applying the Philosophy of Sufficient Economy in an Education Institute, case study of Nongdaeng Sahamit School.Mahasarakam: Nongdaeng Sahamit School **[in Thai]**

Sopaa Saelee. (2015). Project Evaluation: Return a Teacher to Students by Applying CIPP Model Kanchanaburi Primary Educational Service Area District Office 3. Thesis Program in Master of Education Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University **[in Thai]**

Saowaluck Saenroj (2015) The Evaluation of Life Quality Development Project on Community Level, Pattani Province Thesis, M.A. (Social Administration and Development). Prince of Songkla University Pattani Campus. **[in Thai]**

Ilada Taewpho (2020) Project Evaluation:Sartpraracha project for learning center development based on philosophy of sufficiency economy of Wat Raiking (Suntornutis) Independent study Master of Education Program, Silapakorn University **[in Thai]**

Business Sustainability through the Lens of Dual Strategy: The Review Literature of Airline Industry in Thailand Context

Sanhakot Vithayaporn[1*] and Jirapa Adam[1]

[1] Lecturer, Faculty of Business and Technology, Stamford International University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** sanhakot@hotmail.com

Abstract

The airline industry has been plagued by several huge factors such as cutthroat rivalry exacerbated by both traditional and low-cost carriers, the rising of fuel prices, and the fatal Covid-19 pandemic. Therefore, the purpose of this paper aims to examine the business sustainability initiatives through dual strategy in the case of the airline industry in Thailand context. A dual strategy has been widely used in serval businesses, particularly the airline industry. Singapore Airlines has consistently outperformed its competitors throughout its history, relying on this dual strategy. Strategies of differentiation and cost leadership have usually necessitated different and incompatible investments and organizational models. A dual strategy consisting of differentiation implies high-quality offerings, and significant investments in innovation, staff development and branding, leading to higher costs than average. Simultaneously, cost leadership is an organization's policy. The airline industry in Thailand faced an ambiguous challenge to survive in the industry. It needs to increase performance and sustain its competitive advantage, through effectively implementing a dual strategy: differentiation through service excellence and innovation, together with simultaneous cost leadership in its organization. This paper examines strategic alignment using a vertical alignment framework and concludes by highlighting the significant challenges ahead. This paper employs a qualitative systematic literature review of methods and resources. The final 42 articles have been analyzed with the inclusion and exclusion criteria for synthesis. Discussions and conclusions are presented on the effective findings to implement a dual strategy for long-term business sustainability. Academic and managerial implication supports the scholar in business and management research and offers the industry insightful data that are useful to implement its strategy to battle with the business challenges and obstacles

Keywords: Dual Strategy, Business Sustainability, Airline Industry

Introduction

Prior to the recent unprecedented disruption in global air travel, caused by COVID-19, every day, the airline industry carried over 9 million passengers travelled on over 100,000 flights over a network of about 51,000 routes while transporting US$17.5 billion worth of commodities to worldwide industry and homes in the form of air freight or air cargo (O'Connell, 2018). In 2019, 4.5 billion passengers were carried by the world's airlines, amounting to revenue of $838 billion (IATA, 2020). In the same year, the industry employed directly about 3 million people (IATA, 2020) while supporting nearly 88 million jobs worldwide in aviation and related tourism. While the airline industry has experienced rapid growth in the past and has become an increasingly significant enabler of global transport, it has also demonstrated decelerating fuel efficiency improvements, leading it to become one of the fastest-growing industries in the global economy in terms of greenhouse gas (GHG) emissions (Kim, Yun & Lee, 2014). At the same time, the industry has one of the largest groups of stakeholders in any sector, and the airlines should be responsive to all of them through reporting.

The disruption to the industry has occurred for a long time, over the past two years, and it caused a very big impact on all airline's business operations. In June 2020, because of the pandemic, IATA (the International Air Transport Association) gave an estimate that the airline industry would lose approximately USD84.3 billion, but the actual amount of the industry's losses was even worse and reached up to USD118.5 billion, equivalent to approximately THB4,029 billion (Sari, Ramadhani, and Prameswari, 2021). Airline industries in Thailand have faced fatal circumstances in keeping business performance. In the recent year 2023, the world has opened up the border for people to travel across countries to boost the nation's economy through aviation and tourism. Hence, airline industries, referring to the entire industry while airline business refers to specific airline organizations, need to be regenerated business for long-term sustainability. Development and implementation of the strategic plan for the market are vital for the post-pandemic when air travel resumes and the heavy rivalry in the industry. The airline industry has effectively used a dual strategy to overcome immense challenges and gain competitive advantages.

The objective of the study

To examine business sustainability through dual strategy for the airlines industry in Thailand context

Literature Review

Dual Stategy, Ambidexterity and Paradox

A metaphor of dual strategy is a paradox, yet it is achievable, it is argued by Michael Porter, a dual strategy would be impossible to achieve and be sustained over time because they necessitate contradictory investments and organizational processes (Abdi & Càmara-Turull, 2022). Enhancement of service excellence and innovation requires significant resource investments from organization capital and a value system that privileges the pursuit of excellence; whereas cost leadership, on the other hand, requires controlling, saving, and cutting possible costs while maintaining adequate quality, and a value system that privileges thrift. Thus, it would risk being "stuck in the middle", achieving neither cost leadership nor differentiation: “Achieving competitive advantage requires a firm to make a choice rather than being ‘all things to all people’ is a recipe for strategic mediocrity and below average performance (Agrawal, 2021). Porter conceded that firms could temporarily achieve such strategies if competitors are stuck in the middle, having achieved neither cost leadership nor differentiation if cost is strongly affected by market share and inter-company relationships. However, an integrated strategy would be an advantage in copying by competitors, leading to the need for firms to ultimately make a clear choice about which generic strategy to pursue and focus their resources and implementation efforts on, in a highly aligned and internally consistent manner.

Ambidexterity presents the coin as two faces and, in some situations, playing ambidexterity is necessary like a dual strategy to achieve the goal. The product differentiation shows the service excellent innovation through the brand image perceived by customers that praise the company for its high value. On the other hand, employees must put all their efforts into achieving service excellent with the low remuneration received. Further, the generic strategies proposed are not necessarily mutually incompatible but can be seen as different dimensions of strategic positioning.

The successful implementation of dual strategies, therefore, requires ambidextrous capabilities. Several scholars have advocated that companies should aim to balance features that are considered contradictory, incompatible or in tension. For example, It is recommended by Agrawal (2021) that organizations should balance competing for the present, with developing competencies for the future, reflecting Akbar and Kisilowski (2020) suggested that to balance the exploitation of current organizational arrangements with exploration, the search for new ways of competing and new offerings. Aji, Ramadhan and Hidayatullah (2021) recommended that firms should have two planning horizons, short and long-term, that would be in an iterative relationship with each other. Albers, Daft, Stabenow and Rundshagen (2020) recommended that companies could balance the present (exploitation) with the future (exploration) by instituting separate subsidiaries with

separate strategies and organizational characteristics; integrated through a common executive team at the corporate level, an approach that has become labelled in the literature as "structural ambidexterity". Carmine et al. (2021) similarly suggested that adopting a second business model is an appropriate response to a disruptive competitor and that the two business models could be kept sufficiently separate to avoid organizational conflicts between them, but potentially integrated selectively to pursue synergies when these are possible. Gössling (2020) posited from structural ambidexterity (having separate units or business models focusing on either exploitation or exploration) towards contextual ambidexterity, which they viewed as the ability of individuals to exhibit both alignments to current goals as well as adaptability for the future by constantly making judgments about how best to allocate their time, within a supportive organizational context. Even though the above research is enlightening, there is still a significant gap in the current state of knowledge. It is still not known enough about how organizations can realize dual generic strategies within the same organizational set-up. Akbar and Kisilowski (2020) framed the discussion temporally, in terms of competing for the present and preparing for the future, or balancing exploration and exploitation., Cheah (2021) moved the debate towards the level of individual behaviors and development of a supportive organizational context, to balance alignment and adaptability.

Ambidexterity through the lens of Paradox

A paradox involves "contradictory yet interrelated elements that exist simultaneously and persist over time". Heiets, Oleshko, and Leshchinsky (2021) suggested that there are four generic ways to deal with paradoxes, where A and B are seen as poles of the paradox. Firstly, accepting that A and B are opposing and trying to gain insights from this opposition; second, assuming that A and B operate at different levels of analysis and engage in spatial separation; thirdly, assuming that A and B are each prevalent at different periods and engaging in temporal separation, and finally looking for a perspective that integrates and A and B and attempting a synthesis. Adopting a paradox lens allows us to conceptualize ambidexterity not simply as involving tensions and tradeoffs between poles that are meant to be separate, but importantly in terms of developing organizational responses and capabilities that can embrace or synthesize these tensions, the fourth possibility of synthesis. Heracleous and Wirtz (2014) identified nested paradoxes relating to innovation, involving the pursuit of both profits as well as breakthroughs concerning strategic intent, both tight and loose coupling concerning customer orientation and requirements and both passion and discipline concerning personal drivers. It is constituted these paradoxes can be simultaneously fulfilled through integration and differentiation aspects of organizational arrangements, going beyond previous recommendations of

structural and contextual ambidexterity. Repeatedly, Heracleous and Wirtz (2014) examined the dual strategy at Singapore Airlines and offered initial ideas on the paradoxes that SIA balances but did not go in-depth into the processes and practices involved. Heracleous (2013) offered an analysis of how Apple Inc manages to deliver outstanding products and services in terms of innovation and design, at an industry-leading level of organizational efficiency. This is accomplished through organizational and strategic choices in areas such as product-market focus, flat organization design with simplicity in processes and selective outsourcing, related diversification with real synergies, and building an ecosystem rather than simply value chains.

In-depth studies of how organizations can effectively implement dual strategies can enable us to gain further insights into how ambidextrous capabilities can be nurtured through the management of organizational paradoxes. This underlies our objectives in researching Singapore Airlines from this perspective.

Business Sustainability

Commonly defined as development that "meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs" (World Commission on Environment and Development (WCED), 1987), sustainability aims to secure intergenerational equity. Rotondo, Corsi and Giovanelli (2019) expressed in this way, the principles of sustainability are indisputable. Most people want to live as well as their parents and they want their children to enjoy similar opportunities. The same logic applies in business—most managers want their business to be at least as profitable as in the past and, ideally, for profits to grow. Based on this logic, business sustainability can be defined as the ability of firms to respond to their short-term financial needs without compromising their (or others) ability to meet their future needs. Thus, time is central to the notion of sustainability

While sustainability management is becoming more widespread among major companies, the impact of their activities is not reflected in studies monitoring the state of the planet. What results from this is a "big disconnect." With this article, we address two main questions: "How can a business make an effective contribution to addressing the sustainability challenges we are facing?" and "When is business truly sustainable?" In a time when more and more corporations claim to manage sustainably, it needs to distinguish between those companies that contribute effectively to sustainability and those that do not Shen, Yan & Tzeng (2017). Providing an answer is clarifying the meaning of business sustainability. Also, to review established approaches and develop a typology of business sustainability with a focus on effective contributions to sustainable development.

Sustainability is fast becoming fashionable in strategic management, and yet its meaning is often elusive. Some people restrict sustainability to environmental issues, and others use it synonymously with corporate social responsibility. Sustainability obliges firms to make intertemporal trade-offs to safeguard intergenerational equity.

Airlines industry in Thailand context

The airline industry especially low-cost airlines in Thailand is facing many challenges. The industry before COVID-19 was already competitive. Post COVID-19 era requires aviation firms to adjust themselves. Creating additional value and dispersing information is seen as an important strategy for airlines. Firms try to invest in innovation and uplift the service excellent through content creation, especially on social media which is considered a low spending budget in terms of advertisement for a positive impact on their brand. Tiwari, Singh and Mathur (2018) found that firm-created content as well as user-generated content have a positive impact on various brand aspects. Traditional airlines like Thai Airways International and Bangkok Airways have been perceived by the public as service excellent carriers reflecting how much airlines invest in product differentiation while keeping cost leadership within a company. A dual strategy should be considered to implement in the Thailand context for both traditional and low-cost airlines to run the business for sustainability despite the heavy rivalry in the industry

The largest airlines based in Thailand

The largest airline in the country with scheduled passenger traffic and in terms of fleet size is Thai Airways. In 2021, it carried 3.50 million passengers. It currently has a fleet of 46 aircraft. The main airlines for civil passenger traffic in Thailand **are:**

Table 1: The largest airlines in Thailand

IATA Code	Name	Callsign	Fleet size	Destination
TG	Thai Airways International	Thai	46	40
FD	Thai Air Asia	Thai Asia	45	67
PG	Bangkok Airways	Bangkok Air	35	30
DD	Nok Air	Nok Air	22	20
WE	Thai Smile Airways	Thai Smile	20	35
VZ	Thai VietJet Air	Thai Viet Jet	16	13
SL	Thai Lion Air	Matari	13	50
XJ	Thai Air Asia X	Express Wing	8	11

Source: Law, Prompitak & Wongwattanakit, 2022

Methods and resources

This paper posits a dual strategy as a tool that enhances business sustainability in the case of the airline industry. The qualitative research design with a systematic literature review method was applied to probe into previous and existing scholarly research articles on a dual strategy implemented in the airline industry. The benefit of a systematic literature review is that it provides transparent protocols by which researchers search for and assess a field of study relevant to a specific research topic; as such, it has been widely used in the social sciences as well as the business and management field (Vithayaporn, Yong, and Chai, 2021). The systematic literature review and searching method in this paper is shown in Figure 1 to set the search boundaries as protocols of the search strategy.

First, the search covered the 10 years from 2013 to 2023, as the focus is on a dual strategy in the airline industry and business sustainability. It was conducted in several databases, including Scopus, Google Scholar, EBSCO, and Thai Citation Index (TCI) to avoid missing out on relevant articles. Second, the authors sourced peer-reviewed articles published in the specified period from relevant top-ranking journals in the fields of business and management and air transport management. Sample journals were the Journal of air transport management (Scopus Q1 and Impact Factor 7.41), Journal of Business and Management, and management review. Third, the document analysis technique was used to review the selected articles.

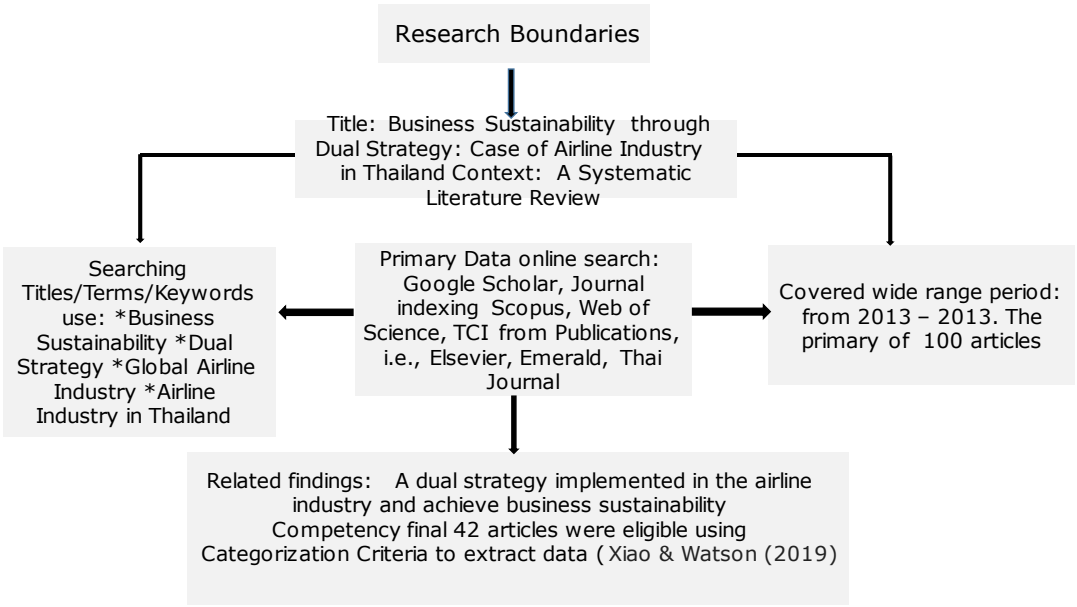


Figure 1: Research Boundaries

Source: Developed by author

In line with the inclusion and exclusion criteria, the data collection in the search process consolidated more than 100 preliminary articles related to the term dual-strategy, business sustainability, and the global airline industry. At this stage, it found English and non-English literature, which was separated under inclusion and exclusion criteria as the requirement. After retrieving the search results, they were filtered in table form. This allowed the author to identify and remove 18 duplicate articles, resulting in 82 articles. Next, after reviewing the articles' titles and abstracts, it excluded 45 articles and included five more articles related to the topic for the sampling determination see Figure 2.

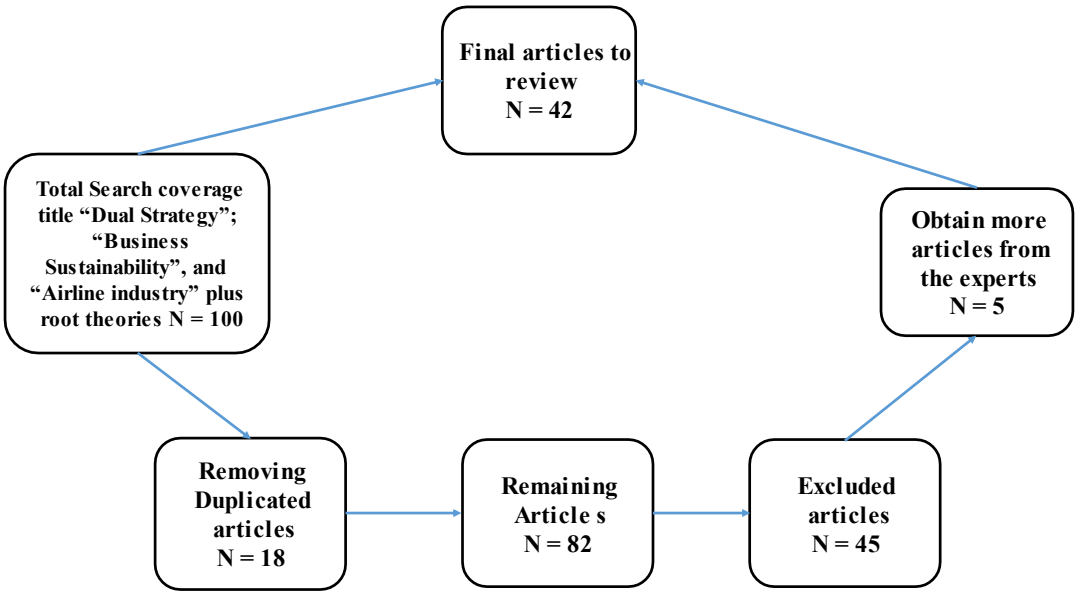


Figure 2: Sampling determinations
Source: (Developed by author)

The search criteria were exported to the EndNote software, which aided the inclusion and exclusion process. Further details on the inclusion and exclusion criteria are described in the following sections.

Inclusion criteria

The importance of adopting inclusion criteria facilitates a standardization process to search relevant literature. This paper applied three criteria of inclusion in this systematic review, which were 1) Peer-reviewed academic papers in the past 10 years; 2) The most relevant studies on the airline industry implemented a dual strategy for business sustainability; and 3) Specification of the airline industry in Thailand context and best practice in implementing a dual strategy. Finally, the author captured all related studies that met these criteria for further analysis.

Exclusion criteria

An extensive evaluation of the articles was conducted to identify and eliminate irrelevant articles. First, the studies excluded a dual strategy in different fields, for instance, studies on a dual strategy for the factory context. Second, if an article examines the influence of business sustainability without an explicit reference to a dual strategy, it was excluded. Lastly, it prioritized peer-reviewed academic journals; therefore, it excluded articles from non-academic journals, conference papers, working papers, and corporate reports

Findings

The analysis and synthesis of 42 articles have extracted the finding, a dual strategy of product differentiation and cost leadership usually has incompatible investment and organizational models. For instance, low-cost carriers like Thai Air Asia, Thai Lion Air, and Thai VietJet Air are cost-effective business models as their strong points however, they can initiate production differentiation to increase business opportunities in the long term. Whereas traditional airline, Thai Airways International, has been named the world's best airline for several consecutive years and in recent years cost leadership has been the priority in line with the ambidexterity point of view that maintaining excellent service brand perception but laying off employees for cut cost at the same time. A low-cost carrier is cost leadership its characteristics, and product differentiation by uplifting its services excellent through the professionalism of the employees

Product differentiation, for example, implies high-quality offerings, and significant investments in innovation, staff development and branding, leading to higher costs than average. Airlines can achieve a differentiation strategy, but intriguingly, without a cost penalty. Vice versa, as mentioned above, airlines can implement significantly higher efficiency within a peer group, the key feature of a successful cost leadership strategy. This paper offers the necessity of implementing a dual strategy, particularly in Thailand context See Table 1 outlines the usefulness of the elements discussed above the dual strategy integrated elements of product differentiation and cost leadership. Moreover, Innovations not only increase differentiation but also efficiency, less investment in innovations can lead to higher efficiency

Table 2: The elements of a dual strategy

Product Differentiation	Cost Leadership
Positioning of service excellence & superior quality, brand equity, customer commitment, and service quality complies	Young fleet (fuel efficiency, lower maintenance costs, effective fuel hedging) leasing strategy rather than total purchase
Developing a significant brand ambassador representing the airline (Human Resources Development Plan)	Labor costs compared to major competitors, salary benchmarking to control the wages budgets
In-flight experience (young fleet, entertainment system, gourmet cuisine – operations strategy)	Related diversification through efficient subsidiaries that contribute to the bottom line
Cultural values and practice of constant innovation and learning	Cultural values: cost consciousness, obsession with reducing wastage

Source: Aji., Ramadhan, & Hidayatullah (2021); Heights, Oleshkon& Leshchinsky, (2021).

Discussion and conclusion

The airline industry in Thailand faced ambiguous crisis times to run the business as the national carrier, Thai Airways International, placed the petition to amend the business reorganization plan (the "Plan") caused by the huge loss of financial. Likewise, Bangkok Airways, the second privileged airline in Thailand, cut its operation in terms of route and employees immediately when the pandemic hit the aviation industry. Followed by the rest of the airlines, for example, Thai Air Asia, Thai Lion Air, and Thai VietJet Air also seeking aid from the government to support their business. Air travel eventually resumes hence the airline needs to regenerate its business in the tough competitive environment. The study of dual strategy discussed the support of previous studies Wirtz (2020); Zhang, Sampaio, Fu and Huang (2018); Zhao (2021); Wassmer and Madhok (2017), while ambidexterity and paradox are dimensions in implementing a dual-strategy confirmed to Watanapalachaikul (2021); Cheah (2021); Vermeulen and Witjes (2016); Heracleous and Wirtz (2014)

The ability to implement a master paradox and balance contradictory competencies and positions is becoming increasingly important, because of the simultaneous service quality and cost-effective pressures in most industries and the advancement of technology that challenge or reshape existing business models. These include the organization culture, strategic HRM, strategic investments in technology that can support dual strategies, and optimal organization design that leads not only to

efficiency but also to adaptability and learning, improving skills. Business sustainability competitive advantage can be affected afterwards because such self-reinforcing complex systems are less possible for competitors to imitate. The ability to implement a dual strategy and overcome paradoxical tensions in a manner that does not compromise. Paradox and ambidexterity remain while product differentiation and cost leadership are simultaneously for long-term business sustainability

Implications and recommendation

This paper has implications for both theoretical and managerial. First, for theoretical is extensively confirmed paradox theory and a dual strategy apply in a different context of the airline business. Second, managerial is for organizations that aim to deliver service excellence, by outlining human resources management and development practices that support in achieving the company's goal; and for senior management, it highlights the importance and contribution of HRM/D to the advancement of competitiveness and the importance of strategic alignment between functional strategies and business-level strategies for the long-term ultimate goal of business sustainability. HRM/D plays an important role in building employee engagement within organizations that impact services excellent delivery to the customer (Vithayaporn & Ashton, 2019)

For future research recommendations, this paper offers the proposed conceptual framework to conduct either quantitative or qualitative to specific airline businesses rather than the entire airline industry see Figure 3 for the proposed model recommended for future research. Figure 3 shows the relationship between product differentiation and cost leadership reflecting dual-strategy in the airline industry. The most effective components of production differentiation consist of services excellent, human resources development/management, inflight experience, and cultural value while cost leadership consists of young fleets, labor cost, efficient innovation, and value creation. Individual components may also be measured by specific indicators to test cause and effect through hypothesis in a quantitative approach.

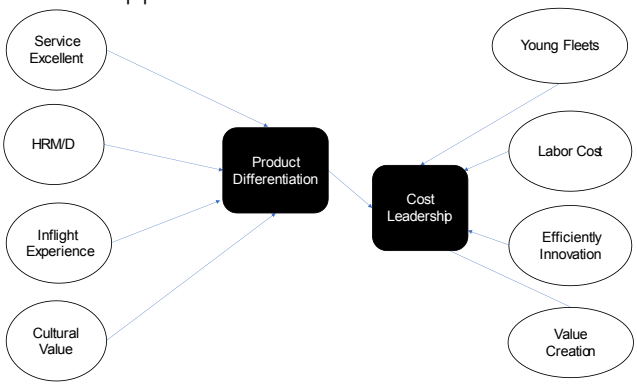


Figure 3: Proposed Model for Future Research

References

Abdi, Y., Li, X., & Càmara-Turull, X. (2022). Exploring the impact of sustainability (ESG) isclosure on firm value and financial performance (FP) in airline industry: The moderating role of size and age. Environment, Development and Sustainability, 24(4), 5052-5079.

Agrawal, A. (2021). Sustainability of airlines in India with Covid-19: Challenges ahead and possible way-outs. Journal of Revenue and Pricing Management, 20(4), 457-472.

Akbar, Y. H., & Kisilowski, M. (2020). To bargain or not to bargain: Airlines, legitimacy and nonmarket strategy in a COVID-19 world. Journal of air transport management, 88, 10186

Aji, I. A., Ramadhan, I. K., & Hidayatullah, L. (Eds.). (2021). Analysis for cost leadership strategy and core competitiveness points of Air Asia. International Conference on Industrial Engineering and Operations Management. Rome, Italy.

Albers, S., & Rundshagen, V. (2020). European Airlines strategic responses to the COVID-19 pandemic (January-May, 2020). Journal of Air Transport Management, 87, 101863. https://doi.org/10.1016/j.jairtraman.2020.101863

Albers, S., Daft, J., Stabenow, S., & Rundshagen, V. (2020). The long-haul low-cost airline business model: A disruptive innovation perspective. Journal of Air Transport Management, 89, 101878.

Carmine, S., Andriopoulos, C., Gotsi, M., Härtel, C. E., Krzeminska, A., Mafico, N., & Keller, J. (2021). A Paradox approach to organizational tensions during the pandemic Crisis. Journal of management inquiry, 30(2), 138-153.

Cheah, C. W. (2021). Why firms exploit the dual marketing strategy? A network-institutional perspective. Journal of Business & Industrial Marketing, 36(12), 2150-2164.

Gössling, S. (2020). Risks, resilience, and pathways to sustainable aviation: A COVID-19 perspective. Journal of Air Transport Management, 89, 101933.

Heiets, I., Oleshko, T., & Leshchinsky, O. (2021). Airline-within-Airline business model and strategy: Case study of Qantas group. Transportation Research Procedia, 56, 96-109.

Hengst, I. A., Jarzabkowski, P., Hoegl, M., & Muethel, M. (2020). Toward a process theory of making sustainability strategies legitimate in action. Academy of Management Journal, 63(1), 246-271.

Heracleous, L., & Wirtz, J. (2014). Singapore Airlines: Achieving sustainable advantage through mastering paradox. The Journal of Applied Behavioral Science, 50(2), 150-170.

IATA Economics. (2020, March 24). COVID-19 updated impact assessment. form https://www.iata.org/en/iata-repository/ publications/economic-reports/third-impact-assessment/

Kim, Y., Yun, S., & Lee, J. (2014). Can companies induce sustainable consumption? The impact of knowledge and social embeddedness on airline sustainability programs in the US. Sustainability, 6(6), 3338-3356. https://doi.org/10.3390/ su6063338

Law, C. C., Prompitak, K., & Wongwattanakit, C. (2022). Effects of Low-Cost Airlines on Domestic Tourism Economy in Thailand. Journal of Environmental Management & Tourism, 13(4), 935-948.

Raynes, C., & Tsui, K. W. H. (2019). Review of airline-within-airline strategy: Case studies of the Singapore Airlines group and Qantas group. Case studies on transport policy, 7(1), 150-165.

Rotondo, F., Corsi, K., & Giovanelli, L. (2019). The social side of sustainable business models: An explorative analysis of the low-cost airline industry. Journal of Cleaner Production, 225, 806-819

Sari, N. D., Ramadhani, H. N., & Prameswari, P. A. (2021). Airline strategy during COVID-19 outbreak: A case study from Air Asia. Sebelas Maret Business Review, 34–40.

Shen, K. Y., Yan, M. R., & Tzeng, G. H. (2017). Exploring R&D influences on financial performance for business sustainability considering dual profitability objectives. Sustainability, 9(11), 1964.

Tiwari, R., Singh, M., Mathur, S. (2018). Sustainability of low cost and simplicity in airline industry: A case of Indigo. International Journal of Management, Technology and Engineering, 8(12), 6034-6044.

Vermeulen, W. J., & Witjes, S. (2016). On addressing the dual and embedded nature of business and the route towards corporate sustainability. Journal of Cleaner Production, 112, 2822-2832.

Vithayaporn, S., & Ashton, A. S. (2019). Employee engagement and innovative work behavior: A case study of Thai airways international. ABAC ODI Journal Vision. Action. The outcome, 6(2), 45-62.

Vithayaporn, S., Yong, S. S., & Chai, E. G. (2021). The integration of self-directed learning and employee competency in the 21st century. Asian Journal of Business Research Volume, 11(2), 43-62.

Wassmer, U., Li, S., & Madhok, A. (2017). Resource ambidexterity through alliance portfolios and firm performance. Strategic Management Journal, 38(2), 384-394.

Watanapalachaikul, S. (2021). Volatility of dynamic pricing: An empirical study of the low-cost airline industry in Thailand. The Journal of Pacific Institute of Management Science (Humanities and Social Science), 7(1), 444-456.

Wirtz, J. (2020). Organizational ambidexterity: Cost-effective service excellence, service robots, and artificial intelligence. Organizational Dynamics, 49(3), 1-9.

Zhang, Y., Sampaio, B., Fu, X., & Huang, Z. (2018). Pricing dynamics between airline groups with dual-brand services: The case of the Australian domestic market. Transportation Research Part A: Policy and practice, 112, 46-59.

Zhao, J. (2021). Dual innovation: the road to sustainable development of enterprises. International Journal of Innovation Science, 13(4), 423-436.

Demographic Factors and Media Gratification Affecting Chinese Listeners' Satisfaction toward Hangzhou Traffic Radio Programs, China

Ren Yiming[1*], Pacharaporn Kesaprakorn[2]

[1] Master of Communication Arts in Global Communication, Bangkok University.

[2] Assoc. Prof. Dr. Pacharaporn Kesaprakorn, Full-Time Instructor, School of Communication Arts, Bangkok University

[*]**Corresponding author, E-mail:** ren.yimi@bumail.net; pacharaporn.i@bu.ac.th

Abstract

This research aimed to investigate the influence of demographic factors, media gratification, and programs satisfaction of Hangzhou Traffic Radio in China. Selected to participate in this survey by the purposive and convenience sampling method, the samples were 203 Chinese listeners of Hangzhou Traffic Radio in Hangzhou area, aged 18 years old and above. The mean, standard deviation, and percentage were being tabulated and analyzed by One-Way ANOVA and Linear Regression Analysis with the significance level of 0.05. The result revealed that: (1) among the demographic factors, gender, and position did not have a significant effect on audience' media gratification of Hangzhou Traffic Radio programs; in contrast, respondents with a different age, occupation, and educational level had a significant difference on their media gratification. (2) Secondly, the researcher found that audiences' media gratification of entertainment, motivation for life, relaxation, information/ knowledge and education significantly increased their satisfaction with programs if examined together. When examined the factors separately, three factors of education, motivation for life, and entertainment were significant predictors of audiences' satisfaction with the content of Hangzhou Traffic Radio programs.

Keywords: Hangzhou Traffic Radio, Audiences' Demographic Factors, Media Gratification, Satisfaction of Radio Programs

Introduction

With the rapid development of the Internet, the traditional media are in an increasingly difficult position to survive. This study is concerned with the survival and development of Hangzhou Traffic Radio FM91.8 as one of China's traditional media.

Mwantimwa (2018) studied the factors that influence the listening rate of radio programs in Tanzania. The study showed that internal factors of the audience, such as income, education level, age, and gender, all influence the listening behaviour of the audience. Mohamed and Wok (2020) proved that the lack of reliable listening channels

has become the most important factor preventing young people from listening to the radio. Other external factors, such as the content, language, genre and airtime of the programme, as well as the image of the station, the presenter and the number of commercials, can also have an impact on the audience's listening choices (Segbenya, Antwi-Konadu, Adu-Poku, & Peniana, 2022). Since radio programs has to compete with the broadcast media and social media, Hangzhou Traffic Radio programs. has to understand the current demographic factors of the Chinese listeners and has insight about their media gratification and program satisfaction of the radio programs in order to improve the contents of the radio program.

Objectives of the Study

1. To examine the influence of demographic factors of listeners on their media gratification of the radio programs of Hangzhou Traffic Radio, China

2. To examine the influence of listeners' media gratification on their satisfaction toward the radio programs of Hangzhou Traffic Radio, China

Related Concepts, Theories and Theoretical Framework

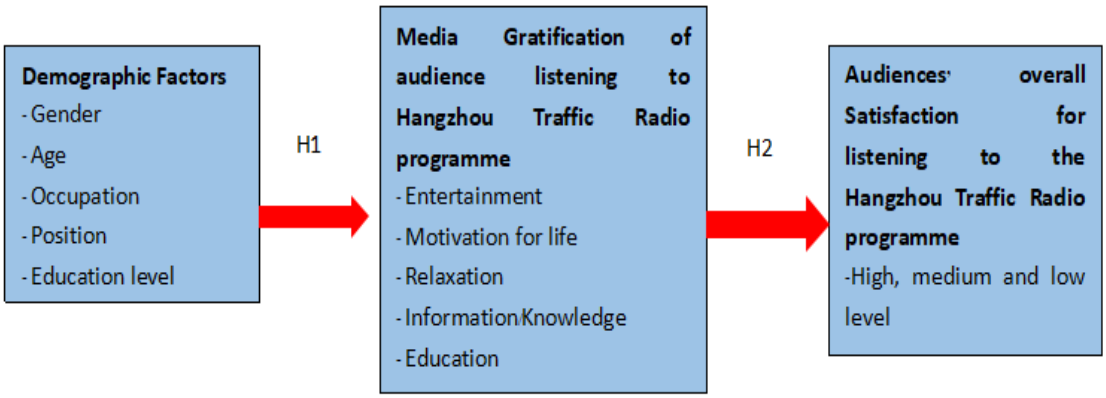
Uses and Gratification Theory

Uses and gratification theory is based on the research of Katz and Blumler (1975). According to this theory, people actively seek out specific media and specific content to generate specific gratification. People are able to evaluate the media to accomplish their communication goals. The audience is active and its media use is goal-oriented. The key concepts of uses and gratification theory are active audience, activity and activeness. Media use is motivated by needs and goals that are defined by audiences themselves. Activity refers to what the media audiences do. Activeness is the freedom and autonomy of the audiences to participate in mass communication situation. Wendahl (1981 cited in Roger 2012) proposed the "Use and Effect" model, which called for the integration of effect research with uses and gratification research. This model states that the more an audience desires satisfaction from the media or believes that they themselves are satisfied, the more they will rely on it. This also demonstrates the countervailing role of the audience in mass communication activities for the media, extending Lazarsfeld's "Limited Effects Theory" (Rogers, 2012).

According to a study by Palmgreen, Sypher, & Rubin (2017), only in environments that are stable, and lacking in choice and change, will the audience's desired gratification match the gratification they receive. The Uses and Gratification theory provides a plausible explanation for the motivation of audiences to use the media in question and the gratification they derive from it (Osazee-Odia, & Ojobor, 2017). Therefore, this study

examines demographic factors that may influence audience's media gratification, dividing into entertainment, motivation, relaxation, information/ knowledge, and education dimensions. Within these factors, researcher will examine the impact of the audience's satisfaction toward the radio program of Hangzhou Traffic Radio, China.

Theoretical Framework



Research Hypotheses

Hypothesis 1: Respondents with different demographic factors will have different media gratification for listening to Hangzhou Traffic Radio programs.

H1a: Respondents with *gender difference* will have a significant different media gratification for listening to Hangzhou Traffic Radio programs.

H1b: Respondents with *age difference* will have a significant different media gratification for listening to Hangzhou Traffic Radio programs.

H1c: Respondents with *occupational difference* will have a significant different media gratification for listening to Hangzhou Traffic Radio programs.

H1d: Respondents with *position difference* will have a significant different media gratification for Hangzhou Traffic Radio programs.

H1e: Respondents with *education difference* will have a significant different media gratification for listening to Hangzhou Traffic Radio programs.

Hypothesis 2: Different media gratification will significantly affect audiences' overall satisfaction toward the contents of Hangzhou Traffic Radio programme.

Research Methodology

Research Design

The main objective of this study is to examine the impact of different factors on audience gratification and satisfaction in listening to radio programs. In this process, quantitative research methods can be used to help researcher analyze the listening

motives and behaviour of the audience by collecting data. This study uses primarily a questionnaire. The questionnaire consisted of three sections, including data on demographic characteristics, media gratification for listening to Hangzhou Traffic Radio, and satisfaction toward the contents of the radio programs of Hangzhou Traffic Radio in China.

Population and Sampling Method

The sample size is 203 radio listeners aged 18 years old and above from the Hangzhou area. These respondents were required to have listened to Hangzhou Traffic Radio within the past three months. This survey used the Questionnaire Star app produced by WeChat for purposive and convenience sampling.

Research Instrument

The questions on the questionnaire consisted of three sections. The first part inquired about the demographic factors of the respondents, asking their gender, age, occupation, managerial position and educational level. The second part was designed to examine the media gratification or motivation for listening to Hangzhou Traffic Radio. The scale of audience's media gratification listening to the radio programs was adopted from Osazee-Odia et al. (2017), dividing into five dimensions—entertainment, motivation for life, relaxation, information/knowledge and education, respectively. The scale has 14 likert-scale questions, arranging from 1-Strongly disagree, 2-Disagree, 3-Neutral (Agree nor disagree), 4-Agree, and 5-Strongly agree. The third part was designed to examine the listerners' satisfaction toward the contents of the radio programs of Hangzhou Traffic Radio. There are 4 question items adopted from Brubaker & Haigh (2017), Kircaburun et al., (2020), Osazee-Odia et al. (2017), and Rubin, (1983). There are 4 likert-scale questions in this part, arranging 1-Strongly disagree, 2-Disagree, 3-Neutral (Agree nor disagree), 4-Agree, and 5-Strongly agree. The media gratification had an overall cronbach alpha of 0.812, having cronbach alpha for entertainment 0.871, motivation for life 0.817, relaxation of 0,677, information / knowledge 0.857, and education 0.654. In addition, the scale for measuring the satisfaction toward the contents of the radio programme has cronbach alpha of 0.878. Since all scales have higher than .60, the questionnaire is considered to be reliable. The survey questions are designed in English and translated into Chinese. Researcher did back translation to ensure the content validity of the questionnaire. English and Chinese language communication specialists checked the consistency of meaning between the two languages.

Findings

Findings of Descriptive Findings

First, this research conducted a descriptive statistical analysis of the sample data. The demographic information of the sample is presented below. The results showed that

the number of female respondents (52.7%, n= 107) was slightly larger than the number of male participants (47.3%, n =96).

In respect to the age of respondents, majority of respondents of participants aged 28-36 years (27.1%, n=55). The number of respondents aged 37- 45 was the second largest, with only one less respondents than the first (26.6%, n=54). The number of participants aged 19-27 was the third highest (24.1%, n=49). The least number of respondents were those located at the age of 46-54 (13.8%, n=28) and 55 years old (8.4%, n=17).

In respect to occupational of the respondents, nearly half of the participants were corporate employees (48.3%, n=98). This was followed by government employees (14.8%, n=30). Freelancers came third in number (11.3%, n=23). Students (9.4%, n=19) and unemployed respondents (8.8%, n=18) were less numerous. And, in respect to position of the sample, the number of participants in managerial positions (46.3%, n=94) and non-managerial positions (53.7%, n=109) was almost equal.

In terms of education level of the respondents, more than half of the participants had a bachelor's degree (53.2%, n=108). 24.7% of the participants had less than a bachelor's degree. Approximately the same number of respondents had a graduate (10.3%, n=21) and higher than graduate degree (11.8%, n=24).

The descriptive finding revealed that majority of the respondents had high media gratification (Mean = 3.738, SD = .509). When examining each construct of media gratification, the results found that respondents ranked education (Mean = 3.798, SD =.682, high level) with the highest mean, followed by motivation for life (Mean = 3.790, SD =.577, high level), information/ knowledge (Mean = 3.788, SD = .704, high level), relaxation, (Mean = 3.762, SD = .705, high level), and entertainment (Mean = 3.573, SD = .829, high level), respectively.

On the satisfaction rating of the Hangzhou Traffic Radio FM91.8 programs, the average score of the sample was 3.8830, representing high satisfaction. Overall, the sample data confirms that respondents have a positive perception of the programs on Hangzhou Traffic Radio FM91.8, in terms of both media gratification and satisfaction.

Findings of Hypothesis Testing

Hypothesis 1: Respondents with different demographic factors will have different media gratification for listening to Hangzhou Traffic Radio programs.

The One-Way ANOVA analysis revealed that gender difference among respondent had insignificant different media gratification for listening Hangzhou Traffic Radio programs ($F_{(1, 201)} = .072$, $p>.05$). The results showed that respondent had no significant different the media gratification in relations to entertainment ($F_{(1)}=.013$, $p>.05$), motivation ($F_{(1)}=.107$, $p>.05$), relaxation ($F_{(1)}=.242$, $p>.05$), information ($F_{(1)}=.533$, $p>.05$), education ($F_{(1)}=.052$, $p>.05$).

In respect to age difference, the One-Way ANOVA revealed the respondents with age difference will have significant different media gratification ($F_{(4)}=4.433^*$, $p<.05$) in respect to entertainment ($F_{(4)}=6.344^*$, $p<.05$),and relaxation ($F_{(4)}=2.970^*$, $p<.05$), but insignificant different motivation for life ($F_{(4)}=0.978$, $p>.05$), information ($F_{(4)}=1.441$, $p>.05$), and education ($F_{(4)}=2.297$, $p>.05$). In addition, Post-hoc Scheffe analyses confirmed that there was a significant difference in media gratification between the age group of 19-27 years old and the age group of 28-36 years old. There was a significant difference in the media gratification between the 46-54 years old group and the 28-36 years old group (Mean difference = -.39100, $p<0.05$). There are significant differences in entertainment between those aged 28-36 years and those aged 46-54 years (Mean difference = -.72165, $p<0.05$). and those aged 55 years and over (Mean difference = -.78467*, $p<0.05$).

In respect to occupational difference**,** One-Way ANOVA analysis revealed that occupational difference among respondent had a significant different media gratification for listening Hangzhou Traffic Radio programs ($F_{(5, 201)} = 3.108^*$, $p<.05$). The results showed that respondents had significant different the media gratification in relations to entertainment ($F_{(5)}=5.211^*$, $p<.05$), but insignificant different media gratification in relations to motivation ($F_{(5)}=.606$, $p>.05$), relaxation ($F_{(5)}=1.598$, $p>.05$), information ($F_{(5)}=2.096$, $p>.05$), and education ($F_{(5)}=1.893$, $p>.05$). Post-hoc Scheffe analyses confirmed that there was a significant difference in entertainment between the freelance group and the government employee groups (Mean difference = .88551*, $p<.05$). and the retired group and freelance group (Mean difference = .96329*, $p<.05$).

In respect to position difference, One-Way ANOVA analysis revealed that position difference among respondent had insignificant different media gratification for listening Hangzhou Traffic Radio programs ($F_{(1, 201)} = 3.118$, $p>.05$). The results showed that respondent had insignificant different the media gratification in relations to entertainment ($F_{(1)}=3.397$, $p>.05$), motivation ($F_{(1)}=2.284$, $p>.05$), relaxation ($F_{(1)}=1.801$, $p>.05$), information ($F_{(1)}=0.961$, $p>.05$), education ($F_{(1)}=0.041$, $p>.05$). The study suggested that Chinese audience with position difference have insignificant different respondents' media gratification for listening Hangzhou Traffic Radio programs.

Finally, in respect to educational difference**,** One-Way ANOVA analysis revealed that educational difference among respondent had insignificant different media gratification for listening Hangzhou Traffic Radio programs ($F_{(3)}=1.910$, $p>.05$). The results showed that respondent had significant different the media gratification in relations to entertainment $F_{(3)}=3.107$, $p<.05$), and relaxation ($F_{(3)}=4.5.41$, $p<.05$),but no significant different the media gratification in relations to motivation ($F_{(3)}=2.330$, $p>.05$), information ($F_{(3)}=0.881$, $p>.05$), and education ($F_{(3)}=0.574$, $p>.05$). The study suggested that Chinese audience with educational difference have significant different respondents' media gratification for

listening Hangzhou Traffic Radio programs. Post-hoc Scheffe analysis confirmed that there was a significant difference in ratings of entertainment between the group with education background below Bachelor's degree and the group with Master's degree (Mean difference = -.62508, p<0.05), and in ratings of relaxation between group with Bachelor's degree and group with education background higher than Master's degree (Mean difference = -.45216, p<0.05), and between group with education background higher than Master's degree and group with Master's degree (Mean difference = .73611, p<0.05).

Table 1: One-Way ANOVA examining the influence of demographic factors on the listeners' media gratification

Demographic factors	Between grou	Sum of square	df	Mean Square	F	Sig.	Post Hoc LSD/ Scheffe Analysis
Gender							
Media gratification	Between group	.019	1	.019	.072	.789	
Entertainment	Between group	.009	1	.009	.013	.908	
Motivation for life	Between group	.036	1	.036	.107	.744	
Relaxation	Between Groups	.121	1	.121	.242	.623	
Information/ Knowledge	Between Groups	.265	1	.265	.533	.466	
Education	Between Groups	.024	1	.024	.052	.820	
Age							
Media gratification	Between group	4.313	4	1.078	4.433	.002	-19-20 years and 28-36 years (I-J = .30572*,p= .045*) -46-54 and 28-36 years (I-J = .11449, p = .023*)
Entertainment	Between group	15.791	4	3.948	6.344	.000	
Motivation for life	Between group	1.306	4	.326	.978	.420	
Relaxation	Between Groups	5.695	4	1.424	2.970	.021	
Information/ Knowledge	Between Groups	2.840	4	.710	1.441	.222	

Demographic factors	Between grou	Sum of square	df	Mean Square	F	Sig.	Post Hoc LSD/ Scheffe Analysis
Education	Between Groups	4.179	4	1.045	2.297	.060	
Occupation							
Media gratification	Between group	3.836	5	.767	3.108	.010	-Government official and freelance (I-J = .21878, p= 007*) -Freelance and unemployed (I-J = .24842, p= .018*)
Entertainment	Between group	16.237	5	3.247	5.211	.000	
Motivation for life	Between group	1.021	5	.204	.606	.695	
Relaxation	Between Groups	3.921	5	.784	1.598	.162	
Information/ Knowledge	Between Groups	5.071	5	1.014	2.096	.067	
Education	Between Groups	4.320	5	.864	1.893	.097	
Position							
Media gratification	Between group	.802	1	.802	3.118	.079	
Entertainment	Between group	2.310	1	2.310	3.397	.067	
Motivation for life	Between group	.757	1	.757	2.284	.132	
Relaxation	Between Groups	.893	1	.893	1.801	.181	
Information/ Knowledge	Between Groups	.478	1	.478	.961	.328	
Education	Between Groups	.019	1	.019	.041	.840	
Educational level							
Media gratification	Between group	1.469	3	.490	1.910	.129	
Entertainment	Between group	6.220	3	2.073	3.107	.028	Below Bachelor's degree and

Demographic factors	Between grou	Sum of square	df	Mean Square	F	Sig.	Post Hoc LSD/ Scheffe Analysis
							Master's degree (I-J = .21241, p= .037*)
Motivation for life	Between group	2.286	3	.762	2.330	.076	
Relaxation	Between Groups	6.445	3	2.148	4.541	.004	Bachelor's degree and Higher than Master's degree (I-J = .15523, p= .040*)
Information/ Knowledge	Between Groups	1.213	3	.404	.811	.489	
Education	Between Groups	.808	3	.269	.574	.633	

Hypothesis 2: Different media gratification will significantly affect audiences' overall satisfaction toward listening to the contents of Hangzhou Traffic Radio programme.

As shown in Table 2, the Regression analysis found that media gratification can significantly contributed to listeners' satisfaction toward the radio program at the rate of 38.6% (Adjusted R-Square= .386, $p < .05$). Table 2 showed that respondents' media gratification toward education (Beta=.322*, p<.05), motivation for life (Beta=.234*, p<.05), entertainment (Beta=.166*, p<.05) were confirmed to be significant. positive predictors of respondents' satisfaction on the contents of the radio programme of Hangzhou Traffic Radio FM91.8. However, relaxation (Beta=-.022, p>.05) and information (Beta=.096, p>.05) did not significantly influence consumer satisfaction. The results suggested that media gratification for education, motivation for life, and entertainment significantly increase audiences' satisfaction with Hangzhou Traffic Radio FM91.8 programme.

Table 2: Regression Analysis of the influence of media gratification on listeners' program satisfaction

Coefficients[a]								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	.903	.286		3.160	.002		
	Entertainment	.166	.053	.202	3.146	.002	.739	1.353
	Motivation for life	.234	.097	.198	2.409	.017	.449	2.226
	Relaxation	-.022	.063	-.023	-.348	.728	.718	1.392
	Information	.096	.067	.099	1.424	.156	.628	1.591
	Education	.322	.075	.322	4.297	.000	.539	1.855
a. Dependent Variable: Program Satisfaction of listeners b. Adjusted R-Square= .386, p = .000[b]								

Conclusion and Discussion

Conclusion of the descriptive findings and discussion

The overall media gratification of the sample respondents to the Hangzhou Traffic Radio FM91.8 program is at a high level, with an evaluation value of 3.7386. Likewise, they also showed high satisfaction with the FM91.8 program, which scored 3.8830. That is, the respondents have a positive attitude towards the programs of Hangzhou Traffic Radio FM91.8 in terms of media gratification and programs satisfaction.

Conclusion of hypothesis testing and discussion

In Hypothesis 1 results, the researcher found that the gender factor did not significantly affect respondents' media gratification and satisfaction with the programme contents of Hangzhou Traffic Radio FM91.8, which does not support H1a. The results was inconsistent with the investigations of scholars Sun, Liu, and Guan (2011) and Mwantimwa (2018). This study suggested that the Hangzhou Traffic Radio FM91.8 program may only meet the expectation of male listeners in regarding to their gratification for information or knowledge from the radio programs, but Hangzhou Traffic Radio programs did not meet

the demands in respect to the entertainment and relaxation as perceived by the female listeners. This is the reason why the gender factor does not significantly affect the respondents' media gratification for both genders.

Secondly, the researchers found that age significantly affected respondents' media gratification in relations to entertainment, and relaxation. Although there is no significant difference in the audience for the 37-45 age group, but there are significant differences in other age groups. The study revealed that respondents who are 19-20 years old had significant different media from those who are 28-36 years old (I-J = .30572*, p= .045*) as well as respondents who are 46-54 years old had significant different media gratification from those who are 28-36 years old (I-J = .11449, p = .023*). This study suggested that there is a significant difference in media gratification across age groups, which supports H1b. These results coincided with Katz, and Blumler (1975) who found that people are sufficiently self-aware of their media use, interests, and motivations. Audiences, therefore, have different levels of media gratification with the programs.

Thirdly, the results of this study showed that occupation significantly affected the respondents' media gratification and entertainment, especially among freelancers, retirees and government employees. There are significant differences in ratings. This result supports H1c. This is because freelancers and retirees have a higher inclination towards Hangzhou Traffic Radio. These groups of people are all participants in economic life, and they also have certain economic affordability.

Fourthly, the results found that position did not significantly affect respondents' ratings. This result rejects H1d. This may be due to the fact that this study only investigates the audience situation in Hangzhou area, and the selected sample itself has no significant difference, so the final survey results cannot confirm that the position factor will have a significant effect on Hangzhou Traffic Radio programs for different usage requirements.

The fifth factor is educational level of respondents. The above findings confirm that education can significantly affect respondents' evaluation of entertainment and relaxation, especially in entertainment scores, there is a significant difference between the audience with a Master's degree and the group with less than Bachelor's degree. These findings support H1e. The results showed that audiences' gratification in listening to radio is influenced by their own education level. The higher educational level, the higher gratification in listening for entertainment purposes.

Hypothesis 2 results found that audiences' media gratification of entertainment, motivation for life, relaxation, information/knowledge and education significantly increased their satisfaction toward the contents of Hangzhou Traffic Radio FM91.8 program. In particular, the increase of the three significant predictors, including education (Beta = 0.322*, p< 0.05), motivation for life (Beta= 0.234*, p<0.05) and entertainment (Beta=

0.166*, p< 0.05), respectively will significantly improve audiences' satisfaction with the Hangzhou Traffic Radio FM91.8 programs. In contrast, relaxation and information/knowledge had no significant effect on audience listening satisfaction. The results revealed that Chinese listeners listen to the Hangzhou Traffic Radio radio programs, because they want accurate traffic news that provide motivational support for their daily life and entertaining. However, they found that the program not relaxing and knowledge-oriented. This is because most of the contents promote the traffic problems in Hongzhou and did not provide sufficient educational contents that aim to promote personal development, which is some contents that the Hangzhou Traffic Radio should promote more in the future in order to tailor the insight of current Chinese listeners.

Conclusion of the Study

In this research, the results of both Hypothesis 1 and Hypothesis 2 support the Use and Gratification theory. For Hypothesis 1, the audiences' use and gratification with radio, Herzog has suggested that the essence of the listener's gratification comes from their experience (Huang, 2014). In the communication process, audiences with different demographic factors may differ in terms of gratification. For Hypothesis 2, Alan M. Rubin proposed the hypothesis of "Active Audience". He believes that audiences are active in their use of media. Radio programs output different emotions and messages through their content to satisfy listeners (Zhang & Guo, 2016). The release of emotions and alternative emotional experiences are important forms of audience satisfaction.

Through the research mentioned above, it can be found that Hangzhou Traffic Radio has to identify the problems encountered at this stage for further development. For example, to accurately grasp the social environment and the changing needs of the market, to further emphasize the feedback from the audience groups and to meet the psychological needs of the audience. Based on these situations, researchers introduced the historical background, the significance of the research, and designed the theoretical framework and research hypotheses. Through data collection and analysis, it clarifies how demographic factors affect media gratification with Hangzhou traffic radio programs, and which factors significantly affect satisfaction with radio programs. Finally, relevant policy recommendations are made for the radio in terms of age, occupation and education level, respectively.

Recommendations for Future Application

1. Hangzhou Traffic Radio should be committed to a strategy of 24-hour, round-the-clock broadcasting, with listeners and multiple channels of interaction with them (Miyanabe, et al., 2018). At the same time, it should also take the lead in developing a three-dimensional distribution of radio, website, satellite network, communication network

and SMS network. To entertain the 28-36 age group, the 46-54 age group and the 55 and above age group when listening to the radio, Hangzhou Traffic Radio should focus on program content. Hangzhou Traffic Radio can use talk shows as an entry point and explore relevant social topics with light music. Concise program can also be used to entertain listeners in all three age groups.

2. To produce the content that tailored toward the freelancers and retirees, Hangzhou Traffic Radio should include current affairs, financial management and financial content that they are interested in. As far as government employees are concerned, Hangzhou Traffic Radio should follow the principle of public service activities, supplemented by commercial activities.

3. There are some differences between those with a master's degree, a bachelor's degree and a doctorate, but they all hope to gain more knowledge and improve their quality of life by listening to traffic radio program. Therefore, Hangzhou Traffic Radio should provide high quality traffic information to these educational groups. For them, traffic information is probably the most valuable resource and knowledge to listen to. The more educated listeners are, the more they want to learn about life and entertainment (Loosen, Reimer & Hölig, 2020).

Recommendations for Future Research

As a result of the economic impact of Covid-19, the researcher recommended that Hangzhou Traffic Radio add Covid-19-related features in order to better respond to market changes. In future research, the researcher should study the relationship between Covid-19 on the functions of radio, media gratification and programme satisfaction. This will provide reference suggestions for media in the face of public health events in future.

References

Brubaker, P. J., & Haigh, M. M. (2017). The religious facebook experience: Uses and gratifications of faith-based content. Social Media+Society, 3(2), 1-11.

Huang, Y. L. (2014). Herzog's scholarly contribution and his "disappearance" in the history of communication. Chinese Journal of Journalism & Communication, 36(6), 92-104.

Katz, E., & Blumler, J. G. (1975). The Uses of Mass Communications. Los Angeles, California: Sage Publications, Inc.

Kircaburun, K., Alhabash, S., Tosunta, Ş. B., & Griffiths, M. D. (2020). Uses and gratifications of problematic social media use among university students: A simultaneous examination of the big five of personality traits, social media platforms, and social media use motives. International Journal of Mental Health and Addiction, 18(3), 525-547.

Loosen, W., Reimer, J., & Hölig, S. (2020). What journalists want and what they ought to do (in) congruences between journalists' role conceptions and audiences' expectations. Journalism studies, 21(12), 1744-1774. https://doi.org/10.1080/1461670X.2020.1790026

Mohamed, S., & Wok, S. (2020). Factors influencing the behavioral intention to listen to IIUM.FM among non-listeners. Asian Journal of Contemporary Education,4(1), 26-40.

Mwantimwa, K. (2018). Demographic predictors of listening to radio and watching TV programs among agro-pastoralists in Tanzania. Athens Journal of Mass Media and Communications, 7, 205-217.

Miyanabe, K., Rodrigues, T. G., Lee, Y., Nishiyama, H., & Kato, N. (2018). An internet of things traffic-based power saving scheme in cloud-radio access network. IEEE Internet of Things Journal, 6(2), 3087-3096. https://doi: 10.1109/JIOT.2018.2878884

Osazee-Odia, O. U., & Ojobor, L. (2017, December). University students' listening behaviour of FM radio programs in Nigeria: An exploratory approach. Review of Journalism and Mass Communication, 4(2), 16-28.

Plamgreen, P., Sypher, H. E., & Rubin, R. B. (2017). Communication research measures: A source book 1 (China Version). Shanghai, China: Fudan University Press.

Rogers, E. M. (2012). Paul F. Lazarsfeld's contribution to communication science. Theory of Journalism and Communication (Chap. 13). Retrieved April 6, 2023, from https://zhuanlan.zhihu.com/p/589140336

Rubin, A. M. (1983). Television uses and gratifications: The interactions of viewing patterns and motivations. Journal of Broadcasting & Electronic Media, 27(1), 37-51.

Segbenya, M., Antwi-Konadu, K., Adu-Poku, F., & Peniana, F. (2022, March 22). Factors influencing the choice and satisfaction with campus radio in the central region of ghana. Journal of Radio & Audio Media, 3. Retrieved April 18, 2022, from https://doi.org/10.1080/19376529.2022.2037090

Sun, R., Liu, J., & Guan, J. (2011). Analysis of car drivers' preference for traffic information. In ICCTP 2011: Towards Sustainable Transportation Systems (pp. 1521-1532).

Zhang, X. Q., & Guo, R. H. (2016). Transformation of media communication from audience to user model and media convergence. Science-Technology & Publication, 14(2), 71-72.

Quality of Life, Well-Being and Work Efficiency Survey of Personnel at Don Mueang International Airport, Bangkok, Thailand

Suwimon Maliwan [1*]

[1]Lecturer, Department of Airline Business, APDI., Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand
***Corresponding author, E-mail**: suwimon.mal@kbu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the personal information of personnel at Don Mueang International Airport, 2) the quality of life of personnel, 3) the health of the well-being, and 4) the work efficiency of personnel. This quantitative research used a set of questionnaires to collect data from 406 personnel at Don Mueang International Airport. The statistics used were frequency distribution, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and T-test F-test. The results indicated that 1) the quality of life in occupational safety in work well-being was at the highest level ($\bar{x}$) 7.89. 2). For social well-being in productivity was at the highest level ($\bar{x}$) 8.18. 3). In terms of throughput, the results showed that the quality of life was correlated with work efficiency and was at the highest level ($\bar{x}$) 8.02. 4). The well-being correlated with work efficiency and was at the high level. Don Mueang International Airport should provide opportunities for building relationships in the agency and between departments, fairness in compensation, in terms of remuneration, consider adjusting to the situation and the economy. People will have sustainable loyalty and maintain the human resources of the organization.

Keywords: quality of life, well-being at work, work efficiency

Introduction

Successful organizations often focus on resource management tasks, human executives value employees. Both the thoughts and mental state of the members of the organization. If the members of the organization have a good quality of life, they can make quality work and can also encourage the industry to drive growth. This includes factors that improve service by incentivizing employees to work, working environment, including safety and health of members on-premises. People are a very important factor of management, creating a quality of working life for employees in that organization. It is very necessary to pay attention to the quality of life. It is managed in all issues related to human work, namely working hours, work environment, career advancement opportunities, welfare, relationships between members of the organization and

supervisors. (Suttarat & Chargeart, 2015) The World Health Organization has established guidelines for promoting well-being in the workplace to drive the efficiency and productivity and competitiveness of the organization. Organizations must consider four approaches, which are as follows: Physical work environment, the physical work environment may refer to: parts of workplace facilities such as buildings, air, machinery, furniture, products, chemicals, materials and processes that appear in the workplace. This affects both physical and mental safety as well as the well-being and livelihood of employees. The physical environment is the basis of occupational safety and well-being. and affect the work, illness Injury and may cause disability or death. Psychosocial work environment may refer to: organizational function, corporate culture, attitudes, beliefs, values and practices It can cause stress, such as a lack of clear policies and guidelines in the organization, lack of support for a healthy lifestyle. Personal health resources in the workplace may refer to: environment supporting, health services news resources and opportunities provided by the company or organization for employees, or encouraged or motivated to improve or maintain a healthy lifestyle. Monitoring and supporting both physical and mental health and, finally, taking care of the social environment around the company enterprise community involvement. It is the connection of the surrounding communities with the company, such as activities, skills, to build the company's bond with the community. Impact on physical and mental health, safety and well-being of employees and their families unique. Chumpuchai (2018) said that quality of life is an element of well-being and a factor of working successfully. It is about having a good quality of life at work when people have a well-being life, good work will have positive results for both the worker and the organization, such as happiness and satisfaction, motivated to work it causes good feelings for oneself, per job and to organization. It also promotes mental health, self-improvement over time. Prosperity is a person who has the potential and desire of the organization in accordance with the Dessler (2000).

The employee's work may have problems such as physical health problems, diminishing the potential of employees to work, all affecting both physical and mental problems. Good health may refer to: the person's livelihood is happy both physically and mentally, not only without disease, but also with a healthy body and a healthy mind. Complete well-being includes physical, mental, social and intellectual well-being if employees in the organization have a quality of life and mental well-being will help the organization to be more efficient and achieve the goals of the organization. The aviation industry is important for promoting and developing the economy, society, tourism and other aspects of the country are very much. In addition, there is a continuous improvement, including in the field of staff care in the organization, to optimize the management and operation of the airport in accordance with safety and security standards.

This is an important factor for airports and ensures proper security readiness (Airport Authority of Thailand, 2016).

Research Objectives

1. To survey Passenger's personal information at Don Mueang International Airport
2. To survey the quality of working life at Don Mueang International Airport
3. To survey the well-being of personnel at Don Mueang International Airport
4. To survey the work efficiency of personnel at Don Mueang International Airport

Concept, Theory, Conceptual framework

Maslow's theory of motivation (Maslow, 1970), a British psychologist, was the first to establish a general theory of motivation and it is widely accepted, such hypotheses suffice to say as follows.

1. Human beings have endless needs while any needs have already been met, other demands will take over endlessly.

2. Other needs will replace this process endlessly and will start from birth until death. The needs that have already been met will not be longer predisposition of behavior only unfulfilled needs are the incentive of behavior.

3. Human needs are hierarchy of need, i.e. when low levels of demand are met, then high levels of demand are demanded instant response (Maslow, 1970)

According to Herzberg's two-factor theory (Herzberg, Mausner & Snyderman (1959), it has concluded as a two-factor theory that there is a type of factor that contributes to job satisfaction be called predisposition factors and another type that causes dissatisfaction with the work done is called the hygienic factor, details are as follows:

1. Motivation factors are the factors that motivate you to work. People are satisfied with the work they do (satisfaction). To increase work efficiency, there are 5 aspects as follows: 1) Achievement. 2) Recognition 3) Nature of work 4) Responsibility 5) Advancement

2. Hygiene factors, these factors are not incentives to increase productivity or increase efficiency, but demand. This only prevents job dissatisfaction if this factor is insufficient or inconsistent with the task. The needs of the people will not be satisfied at work.

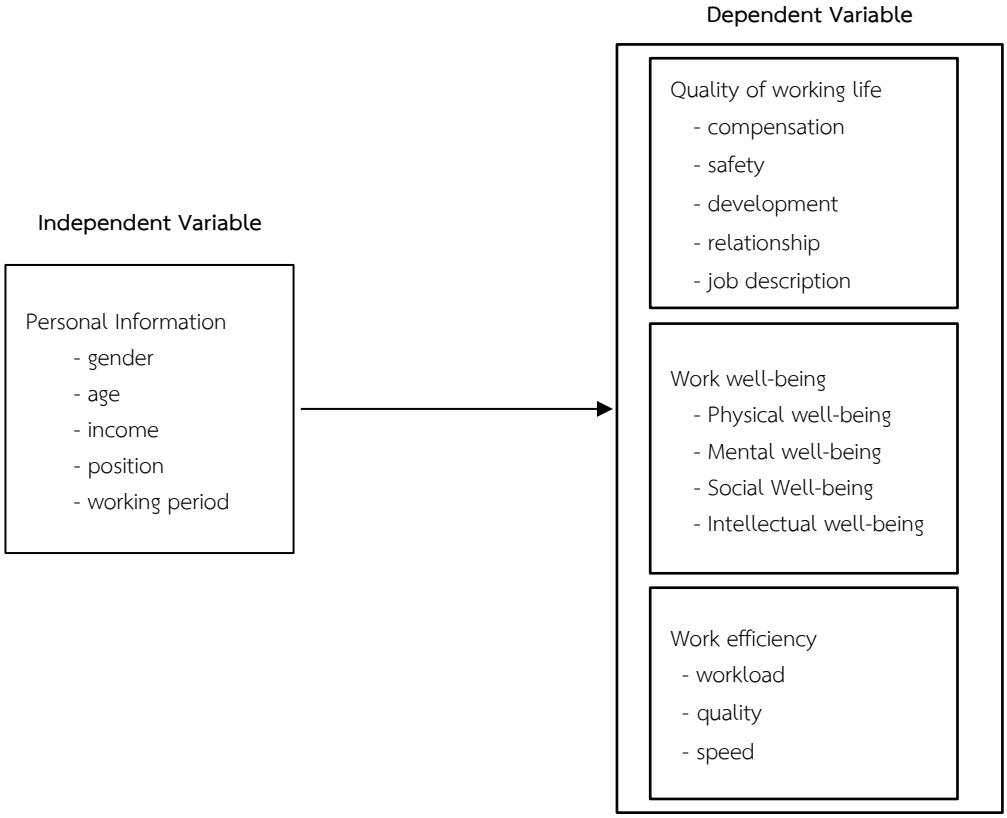
The concept of work efficiency theory (Peterson & Plowman, 1989), which defines four elements of work efficiency: quality of work, the amount of work, time and expense, which is suitable for the organization.

Review Literature

Meksuk & Pasunont (2017) studied of quality of work quality factors that affect the

engagement of employees at the operational level at Siam Fittings Co., Ltd. And found that the overall level of working quality of life was moderate, the level of engagement with the organization as a whole was very high. There are 3 factors that affect engagement with the organization: collaboration and relationships with other people, work-life balance, and relevance and social benefits. Chusap (2018) studied self-development to have complete well-being by presenting Moho or model of human occupation. It is a model of human lifestyle activities for building relationships and exchanging experiences and ideas, joint action between service providers and occupational therapists by evaluating and distinguishing problems to target individuals from different factors. Rujikamolpong (2018) studied on quality of life of personnel of the Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University, and it was found that gender, age, education level, line type work experience, income level different line groups have different quality of working life and Taranad (2018) studied the opinion level of core competencies performance incentives in the work of local government officials in Chom Thong district, Chiang Mai province. The study found that the core competencies were the most common, in the field of teamwork, the most motivating factor, in terms of career advancement and job success, the most in terms of speed.

Conceptual Framework



Research Methods

Populations and samples used in research

The research population is personnel on duty at Don Mueang International Airport, which is an infinite population since they are both full-time personnel of Airports of Thailand Co., Ltd. and from external supply companies, the formula for calculating the unknown population of Cochran (Cochran, 1977) is used. The sample was 384.16 or 385 people for the least discrepancy. The researcher actually collected 406 samples and used them all to analyze the data.

Research Tools

Semantic Differential Scale Likert Scale questionnaire (fill in options if you can't answer (Suwanwong, 2010).

Present the questionnaire to 3 experts for Index of item – objective congruence (IOC) of the question. All questions have consistency Index between 0.67-1. It is then tested (Try Out) on samples that are close to the actual sample. It has a reliability of 0.929.

Data Collection

Primary Data the researcher collected data directly from personnel on duty at Don Mueang International Airport using tools suitable for data collection. It uses a non-probability and purposive sampling method. And collect data with paper queries alongside questionnaires converted to Google Form.

Secondary data the researcher collected data obtained from electronic documentation, including: related research, journals, magazines, and websites to obtain basic information related to the research.

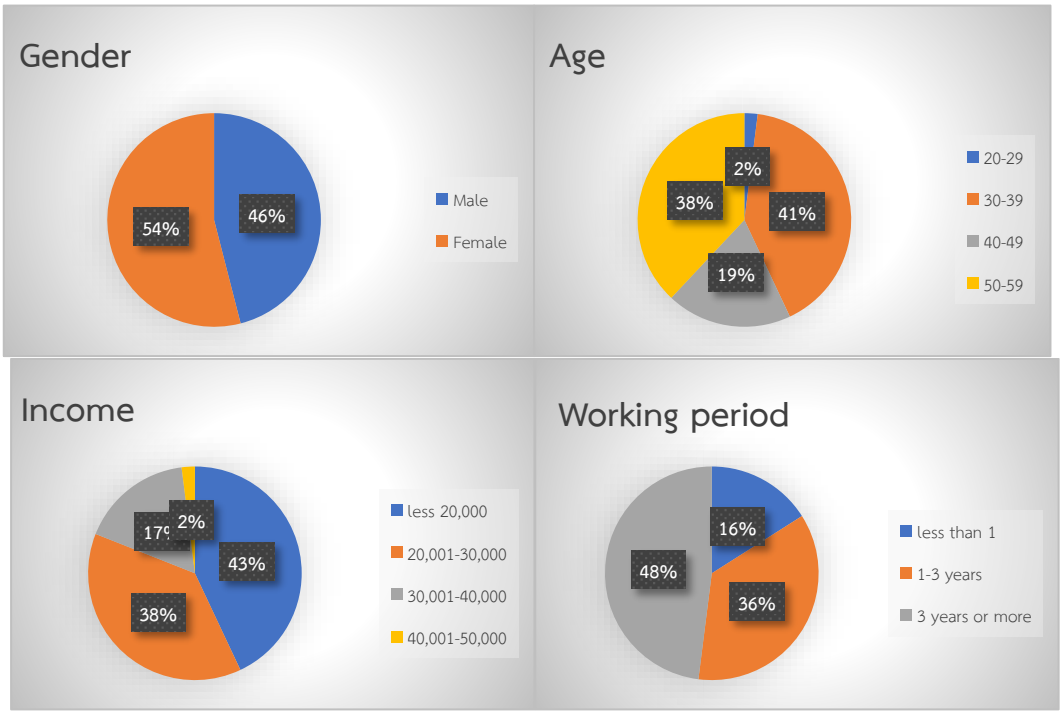
Statistics used in research

Descriptive statistical analysis

Analysis of personal factors, quality of working life, work well-being and work efficiency of personnel with frequency distribution, percentage, mean, standard deviation.

Research Results

Figure 1: Results of personal data analysis of personnel performing their duties at Don Mueang International Airport



The survey found that 54 percent of respondents were female, 46 percent were male, 41 percent were aged 30-39, followed by 20 - 29 years old, 38 percent aged 40-49, 19 percent and aged 50-59 at 2 percent. In terms of income, 43 percent of them earned less than 20,000 baht. This was followed by 20.001-30,001, 38 per cent. 30,001-40,000 17 percent and 40,001-50,000 2 percent Job titles were found to be the most employees within the airport. 64 percent this was followed by receptionist 31 percent, other positions 3 percent and flight attendants, 2 percent. The maximum working period is 3 years or more, 48 percent, followed by 1-3 years, 36 percent, and less than 1 year, 16 percent, respectively.

Table 1: Analysis of data on the quality of working life of personnel at Don Mueang International Airport

Quality of work life	($\bar{x}$)	S.D.	Comment level
Compensation	6.97	2.01	high
Safety at work	7.89	1.71	high
Development	7.50	1.85	high

Quality of work life	($\bar{x}$)	S.D.	Comment level
Relationships with colleagues	7.74	1.79	high
Job Description	7.80	1.83	high

It was found that the quality of life at work of respondents was the highest priority in occupational safety ($\bar{x}$) 7.89 followed by job description ($\bar{x}$) 7.80 Relationship with colleagues ($\bar{x}$) 7.74 Progress ($\bar{x}$)7.50 and compensation ($\bar{x}$) 6.97, respectively.

Table 2: Analysis of data on the well-being of personnel at Don Mueang International Airport

Work Well-being	($\bar{x}$)	S.D.	Comment level
Physical well-being	7.26	2.06	high
Mental well-being	7.81	1.71	high
Social Wellbeing	8.18	1.72	high
Intellectual well-being	7.48	2.03	high

It was found that the work well-being that personnel at Don Mueang Airport attaches the most importance to is social well-being ($\bar{x}$) 8.18, followed by mental well-being ($\bar{x}$) 7.81 Intellectual Wellbeing ($\bar{x}$) 7.48 and Physical Wellbeing ($\bar{x}$) 7.26, respectively.

Table 3: Analysis of data on the Work efficiency of personnel at Don Mueang International Airport

Work efficiency	($\bar{x}$)	S.D.	Comment level
Workload	7.68	1.82	high
Quality of work	8.02	1.66	highest
Speed	7.38	2.09	high

It was found that the work efficiency of personnel at Don Mueang Airport gives the highest importance to quality of work ($\bar{x}$) 8.02 This was followed by workload ($\bar{x}$) of 7.68 and Speed ($\bar{x}$) 7.38, respectively.

Conclusion and Discussion

Conclusion

The respondents were the most female, the average age is 30-39 years, earning less than 20,000 baht, most of them are employees who have worked at Don Mueang International Airport for 3 years or more, pay the most attention to the quality of life at work. In occupational safety work well-being is the most important aspect of social well-being, and productivity places great importance on the quality of work.

Discussion

Objective 1: To survey personal information of personnel at Don Mueang International Airport, personnel at Don Mueang Airport are the most female, the average age is 30-39 years, earning less than 20,000 baht, the position is an employee who has worked at Don Mueang International Airport for 3 years or more. In line with Taranad (2018), it was found that local government officials in Chiang Mai's Chom Mong area are more female than male, but are inconsistent in terms of income because local government officials earn more than 20,000 baht.

Objective 2: To explore the quality of working life of personnel at Don Mueang International Airport, personnel at Don Mueang International Airport prioritize the quality of life at work as much as possible in occupational safety. Inconsistent with Meksuk (2017) who found the level of quality of working life of employees at the operational level, Siam Fittings Company Limited moderate. This means that both Don Mueang International Airport personnel and local government officials in Chom Thong area are more female than male, mostly aged between 30-39 years. However, the income of local government officials in Chom Thong area is higher than the personnel at Don Mueang International Airport.

Objective 3: To survey the well-being of personnel at Don Mueang International Airport. Personnel at Don Mueang Airport place importance on social well-being. In line with Chusap (2020), who has used Moho or Model of Occupation as an activity model to build relationships, exchange experiences, ideas collective action.

Objective 4: To survey the work efficiency of personnel at Don Mueang International Airport. Personnel at Don Mueang Airport attach great importance to work efficiency. It comes in terms of the quality of the work. Inconsistent with Taranad (2018), local government officials in Chom Thong district, Chiang Mai province, emphasized the importance of speed. As the airport's user groups are different from local jobs, which provide services to the general public, the local focus is primarily on speed. But Suvarnabhumi Airport users are passengers traveling on the following airlines. Therefore, the airport is screwing in terms of good service quality to satisfy users.

Suggestions

1. Most of the personnel found in this research have worked for more than 3 years, if Don Mueang International Airport manages well in terms of safety at work, assignments with clear, non-redundant characteristics, provide opportunities for building relationships in the agency and between departments, providing fairness in compensation, and personnel will have sustainable loyalty.

2. Personnel give the highest importance to social well-being. Airports should focus on creating a positive atmosphere among employees, encouraging them to have activities together to foster relationships, good friendship.

References

Airport Authority of Thailand. (2016). Good corporate governance guide. Retrieved 2 November 2022. from https://corporate.airportthai.co.th/storage/2020/12/ Good Corporate Governance Manual-2016.pdf

Chumpuchai, E. (2018). *A study of the quality of work life that affects engagement with the organization case study of employees working under the supervision of Skill Power Service (Thailand) Co., Ltd*. (Manpower Lamphun Branch) (Independent Research Master of Business Administration Program in Business Administration), Chiang Mai Rajabhat University.

Chusap, S. (2020) What is health and how important is it? GotoKnow. Retrieved 2 September 2022.source: https://www.gotoknow.org/posts/685205

Cochran, W.G. (1977). Sampling techniques (3rd Ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.

Dessler G. (2000). Human resource management (8th Ed.). New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. (1959). The motivation to work (2nd Ed.). John Wiley & Sons Inc., New York, 20, 141-147.

Maslow, A. H. (1970). Motivation and Personality (2nd Ed.). New York: Harper & Row.

Meksuk, C., & Pasunon, P. (2017). Quality of work quality factors affecting engagement with the organization of operational level employees. Siam Fittings Co., Ltd. Journal of Business Journal. Retrieved from file:///C:/Users/WIN 7/Downloads/tci_admin, Journal manager, Chapter 3 (1).pdf

Rujikamolpong, E. (2018). Quality of life of faculty of humanities and social sciences Burapha University. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University, 4*(2), 161-177.

Suttarat, S., & Chargeart, K. (2015) The relationship between the work environment, the leadership of the head. In front of the ward with commitment to the organization of the Generation Y Registered Nurses, the university hospital in the state's supervision. *Police Nursing Journal, 7(1),* (January-June 2015)

Suwanwong, S. (2010). Introduction to statistical knowledge for design enquiry. Ruchareka's Blog. Retrieved 12 June 2022. from https://ruchareka.wordpress.com/ 2010/05/15/ of Basic Statistical Knowledge

Taranad, S. (2018) A study of the operational efficiency of local government officials In the area of Chom Thong District, Chiang Mai Province (Master of Business Administration). Chiang Mai Rajabhat University.

Tourism Cooperation between China and Thailand: Opportunities, Challenges, and the influences on Sustainable Tourism Development

Shuyu Hou[1*]

[1] Graduate student, Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 1638417718@qq.com

Abstract

The travel and tourism sector are significant in China. Since the commencement of reform and opening some decades ago, there has been a significant increase in the quantity of tourism that has taken place. Both the rise of a newly wealthy middle class and the Chinese government's loosening of limitations on people's freedom of movement is contributing to an increase in the country's tourist industry. To explore the opportunities and challenges of tourism cooperation between China and Thailand. Finally, use the qualitative method with interviews to get results. The study has identified the opportunities, challenges, and outcomes of tourism cooperation between China and Thailand. The opportunities for tourism cooperation lie in the maximization of resources such as knowledge sharing, shared markets, and resource exchange. This allows the tourism industry to expand into a larger market, reducing the risk of losses.

Keywords: Tourism Cooperation, Tourism Opportunities, Tourism Development

Introduction

The expansion of the travel and tourism industries can be attributed to the sheer volume as well as the complexity of the supply of services geared toward tourists. As a result of this, the phenomenon of tourism ought to be dealt with as a separate component of the economy. This sector of the economy is deeply intertwined with the other sectors of the economy in terms of their respective degrees of development and rates of expansion. Because of the diverse array of activities that are included in the tourism industry and the fact that some of these activities overlap in the organizational framework of other economic branches, the tourism industry is an economic sector that is highly dependent on association and interconnectedness (Assessment, 2020). This specifies the scope as well as the level of complexity of the links that exist between tourism and other parts of the economy.

The travel and tourism sector are a significant industry in China. Since the commencement of reform and opening some decades ago, there has been a significant increase in the quantity of tourism that has taken place. Both the rise of a newly wealthy

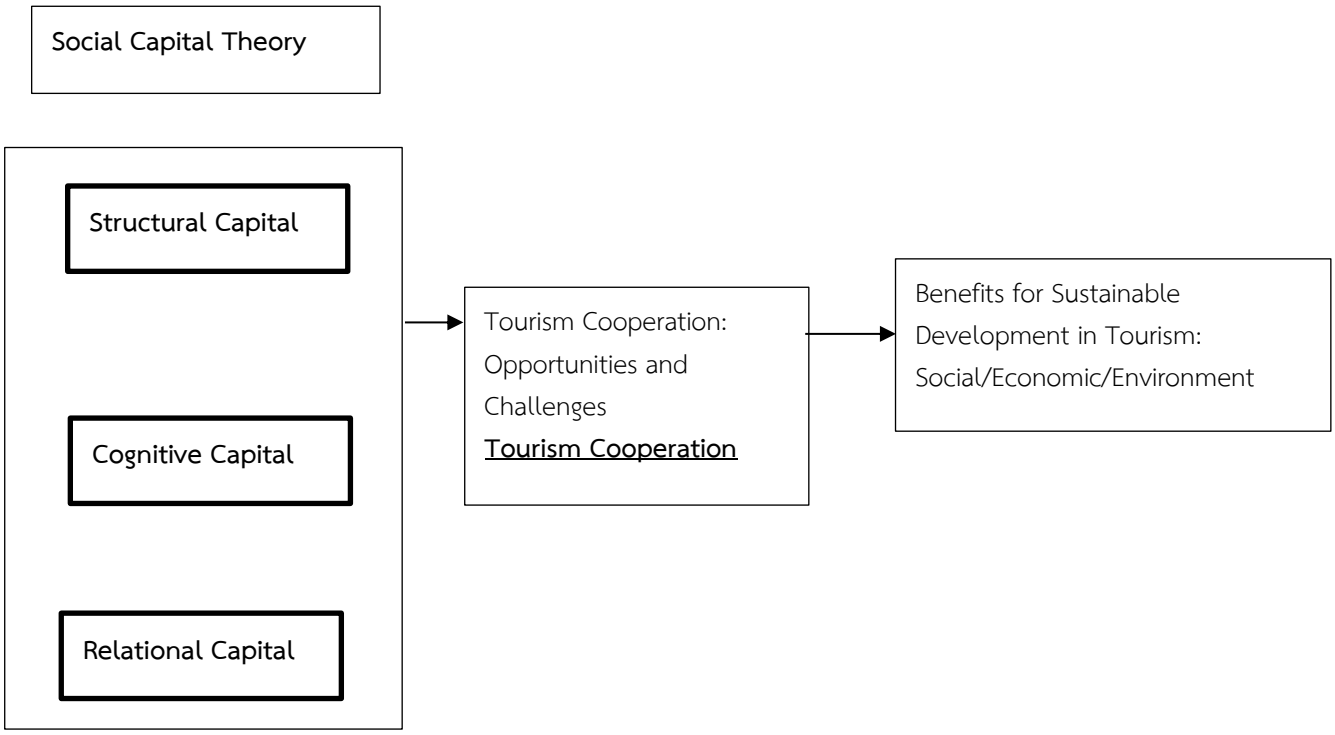
middle class and the Chinese government's loosening of limitations on people's freedom of movement are contributing to an increase in the country's tourist industry (Baatarsuren, 2021). China has rapidly developed into one of the most watched and most lucrative inbound and outbound tourism marketplaces in the world (Qiu, Lin, Feng, Peng & Fan, 2020). Tourism has grown here after the rest of the world started to learn a little bit about China and its people since the country of China has a rich history that has been unfurled through time and the area is full with historic locations. On the other hand, the flourishing culture and increasingly contemporary amenities in China have given a boost to the lively operation of the tourism. The Great Wall of China, the Forbidden City, and other sights in China, such as the Silk Road, are just some of the many reasons why tourists flock to China (Baatarsuren, 2021). However, based on Figure 1.2, it could be clearly seen that the contribution of China's travel and tourism industry to the country's gross domestic product shrunk to -59.9 percent in 2020, a significant decrease from 9.3 percent in the 2020 due to Covid-19 pandemic. There is a need to deal with such issue.

China and Thailand both have their stance on the global for tourism and it is always important for their economy. However, based upon the discussion above, it could be clearly seen that Covid-19 pandemic has made the economy made by tourism shrunk dramatically. Indeed, the performance of the tourism is still relatively low because most of the Chinese are in health risk concern for the pandemic and this make them in low sustainability development. But then, nowadays, the pandemic is started to be in the recovery stage and the tourists are started to intend to visit to the other countries. Indeed, it is actually a need to help the tourism to get back to the situation before the pandemic and international cooperation actually a way to help for it, which means tourism cooperation between the countries such as China and Thailand will be helpful for the sustainable development of tourism industry. However, there are only few studies have been found through Google Scholar to examine the international cooperation and sustainable development, but only one of them is talking about tourism and none of them is up to date to deal with the pandemic situation. Hence, this study is in need and will be explore the relevance of the tourism cooperation as well as its relation with sustainability development.

Objectives

1. To explore the opportunities of tourism cooperation between China and Thailand
2. To explore the challenges of tourism cooperation between China and Thailand
3. To explore the benefits for sustainable development in the tourism industry

Concept theory framework



Materials and Methods

The current study is adopted the qualitative method as the research methodology. Qualitative research may be characterized as the study of the nature of phenomena and is especially good for addressing questions of why something is (not) seen, analysing complicated multi-component treatments, and focused on intervention improvement. As per mentioned earlier, the scarcity of the research related to the international cooperation in the tourism industry remains. Hence, this study would use qualitative study instead of quantitative to gain in-depth information.

All these research objectives are related to the tourism in China and Thailand; hence, the population of the study is the one who works in tourism industry in China or Thailand. Based on the past studies, there are actually strong tied of relationship and cooperation between China and Thailand, and as this study are studying cooperation based on these two countries, the one who works in the cooperation between the countries should provide more information that valuable for this study than those are not. In term of that, the sample of the current study is the ones who are from the government, travel agency, other tourism companies (offices in Thailand/China). This is because employees from management level might have a deeper understanding to the industry. In short, fifteen participants from the government, travel agency, other tourism companies (offices in Thailand/China) would be recruited. Purposive sampling and snowball sampling

method were used for recruiting the participants.

The data collection of the current study was utilized the in-depth interviewing. In-depth interviewing is a method of qualitative research that entails conducting in-depth individual interviews with a limited number of respondents in order to investigate their perspectives on a specific concept, program, or circumstance.

Thematic analysis is used as the data analysis in the current study. It is a process for analyzing qualitative data in which the information is coded and compared across categories, patterns are recognized. The coding process are included open coding, axial coding and theme construction. Open coding is about the labelling of the statements that highlighted in the transcript, while the axial coding is the process of forming the subthemes and lastly the themes would be formed based on this.

Variables	Interview Questions	Target informants (5 people)	Target informants (10 people)	Adapted From
Social Capital Theory	-	Government	Travel/Tour agencies	-
Structural Capital	1. How long China and Thailand spend time together in social occasions? 2. How do you think China and Thailand maintain a close social relationship? 3. How do you think China and Thailand communicate frequently?	How long have Chinese and Thai government started their cooperation? Is the relationship between two nations considered close relationship? And why? How often do the government of China and Thailand communicate? How do they communicate?	Who is your business partner (s) in China? How long have you had relationship with these companies? Is your relationship close? What kind of collaborations do you have together? How often do your company communicate with the Chinese business partners? How do you communicate?	Chowdhury, Mesbahuddin, Prayag, Girish, Orchiston, Caroline, Spector & Samuel (2018)
Cognitive Capital	1. How are the tourism organizations in China and Thailand share the same ambitions and vision?	In terms of tourism cooperation, what are visions and goals that are shared by both government? Which organisations are part of tourism supply chain in Thailand and	In terms of tourism cooperation, what are visions and goals that are shared by both companies?	

	2. How are the tourism organizations in China and Thailand enthusiastic about pursuing a collective goal for the whole supply chain? 3. How are the tourism organizations in China and Thailand share similar corporate culture and management style? 4. How are the tourism organizations in China and Thailand share the same business values? 5. How are the tourism organizations in China and Thailand agree on what is in the best interest of the relationship we have with them?	China? Are they working closely together? How enthusiast are they when working together?	Which other organisations in Thailand and China are you working with? Are they working closely together? How enthusiast are they when working together?	
Relational Capital	1. How is the relationship between China and Thailand is characterized by close personal interaction? 2. How is the relationship China and Thailand is	Is the cooperation between the two nations in tourism made up by mutual trust and respect? How the tourism industry in both nations will be benefiting from the cooperation? What are the resources and how are they exchange between the	Is the cooperation between you and the other organizations made up by mutual trust and respect? How both parties will be benefiting from the cooperation?	

	characterized by mutual respect? 3. How is the relationship China and Thailand is characterized by mutual trust 4. How is the relationship China and Thailand is characterized by personal friendship? 5. How is the relationship China and Thailand is characterized by high levels of reciprocity?	cooperation in the two nations?	What and how are the resources that could be exchange between the cooperation?	
Tourism Cooperation	1. How could product creation differ in designing tourism products of tourism cooperation between China and Thailand? 2. How could strategies and policy design differ for tourism planning and development of tourism cooperation between China and Thailand? 3. How is the tourism cooperation between China and Thailand in marketing and promotion, the mutual promotion	How are the tourism cooperation could make changes in the tourism industry in the two nations in respect of the product, strategies and policy design, marketing and promotion, knowledge exchange, and assessing fund?	How are the tourism cooperation could make changes in the tourism industry in you and your cooperated partners in respect of the product, strategies and policy design, marketing and promotion, knowledge exchange, and assessing fund?	Alexandra Cehan, Mihail Eva & Corneliu Iaţu (2021)

	between two stakeholders? 4. How the cooperation between China and Thailand providing difference in complementary services between stakeholders? 5. How the cooperation between China influence knowledge exchange and research? 6. How the cooperation between China accessing funds/ Common projects?			
Sustainability Development	How does the tourism cooperation influence the sustainability development?	How are the tourism could be sustained and develop well in the industry through the cooperation between the two nations?	How are the tourism could be sustained and developed well in the industry through the cooperation between the two organizations?	Own

Results

The current study aims to explore the opportunities of tourism cooperation between China and Thailand; to explore the challenges of tourism cooperation between China and Thailand; and to explore how the tourism cooperation makes sustainable development in tourism industry. The current study used in-depth interview as data collection and 15 interviewees are included in the current study.

All the interviewees are from the government, travel agency, other tourism companies (offices in Thailand/China). This is because employees from management level might have a deeper understanding to the industry. The first participant in this study is a female who aged 55 years old, and she has been working in related department in the government in China. This participant has been working more than 20 years. The second

interviewee in the current study is a male participant. He is 54 years old and working in tourism immigration department in China. The third interviewee is a female participant who are 46 years old and also work for the government in relation to the tourism industry in China. The fourth interviewee in the current study is a female participant who are 48 years old that works in the government bodies mainly focuses in tourism in China. The fifth interviewee in the current study is the male participant who are aged 36 years old and currently working for government in Thailand. Indeed, this study included five participants who are working in the government bodies that are related to the tourism industry.

Other than that, the current study also included 10 participants who are working in the travel agency. The sixth interviewee in the current study is a 28 years old male who are working in a travel agency in China. The seventh interviewee is a male participant who are 50 years old and currently working a travel agency in Thailand. The eighth interviewee in the current study is a 35 years old female who are working in a travel agency in Thailand. The nineth interviewee is a male participant who are 49 years old, he is now working in a travel agency in Thailand. The tenth interviewee is a male participant who are 27 years old and he is also working in a travel agency in Thailand. The eleventh, twelfth and thirteenth interviewees are both male participants who are currently working in the travel agencies in China. They are 43 years old, 43 years old and 38 years old, respectively. The fourteenth interviewee is a male participant who are 35 years old and currently working in a travel agency in Thailand. The last interviewee in the current study is a 35 years old female travel agent in China in international cooperation.

Based on the subthemes that formed by the extracts of the interviewees, the theme for answering the first research question is formed as “resources maximization”. This means that the opportunities of the tourism cooperation between Thailand and China is they could maximize the resources in the tourism industry. The theme and subthemes of the first research question is as follows:

Subthemes	Themes
resources exchange	Resources Maximization
knowledge sharing	
shared market	

In conclusion, the challenges of tourism cooperation between China and Thailand can be attributed to the tourism economic recession. The sub-themes of "disruption of tourism", "low inflow tourists", and "low spending power" highlight the challenges faced by the tourism industry during the pandemic. The tourism economic recession not only

affects the overall economy but also has a direct impact on the businesses in the tourism industry and job opportunities. Moreover, it can hinder the cultural exchange and understanding between the two countries. Therefore, it is important for both countries to work together to address the challenges and find solutions to revive the tourism industry and promote international cooperation in the tourism industry.

Subthemes	Themes
disruption of tourism	Tourism Economic Recession
low inflow tourists	
low spending power	

While based on the interview sessions as stated in the previous chapter, the current study formed the theme to answer this research question, which is “Providing Better Service”. The subthemes of this theme are “high quality of management”, “meet the demand of tourists” and “high performance of tourist experience”, this illustrated as follows:

Subthemes	Themes
high quality of management	Providing Better Service
meet the demand of tourists	
high performance of tourist experience	

Conclusions and Discussion

The current study formed three research questions and formed the themes to answer respectively. The first research question is about “What are the opportunities of tourism cooperation between China and Thailand?”, and theme of resources maximization is used to answer it. This means that the opportunity of tourism cooperation between China and Thailand is to maximize the resources that have in the tourism industry. The second research question is “What are the challenges of tourism cooperation between China and Thailand?”, and the theme used to answer is the tourism economic recession. This implied that tourism cooperation between China and Thailand might be affected and challenged by the tourism economic recession. Lastly, the third research question is “How the tourism cooperation makes sustainable development in tourism industry?”, and the theme used to answer this research question is providing better service. This means that tourism cooperation allows the service providers in the Thailand and China provide better service in turn to have sustainable development in tourism industry.

In summary, the study found that tourism cooperation between China and Thailand presents opportunities for resource maximization, as both countries have unique and diverse offerings in the tourism industry. However, the cooperation also faces challenges due to the tourism economic recession caused by the pandemic, which includes the disruption of tourism, low inflow of tourists, and low spending power of tourists. To overcome these challenges and promote sustainable development in the tourism industry, tourism cooperation can focus on providing better service through high quality management, meeting the demand of tourists, and delivering high-performance tourist experiences. By addressing these themes, tourism cooperation between China and Thailand can continue to thrive and contribute to the growth of the tourism industry in both countries.

In addition to the themes identified, the study also revealed the importance of government support in facilitating tourism cooperation between China and Thailand. The government plays a crucial role in creating policies and regulations that encourage and promote cooperation between tourism-related businesses in both countries. For instance, the government can offer financial support, provide easier access to visa applications, and improve transportation infrastructure to facilitate cross-border tourism. Moreover, the study also highlighted the significance of cultural exchange in promoting tourism cooperation. By exchanging knowledge and understanding each other's culture, tourism-related businesses in China and Thailand can better tailor their offerings to meet the needs and preferences of tourists from both countries. This can also help to create a more inclusive and welcoming tourism environment that promotes cultural understanding and appreciation. Overall, the study suggests that tourism cooperation between China and Thailand has great potential to promote sustainable development in the tourism industry. While the cooperation faces challenges, such as the impact of the COVID-19 pandemic, addressing the themes of resources maximization, tourism economic recession, and providing better service can help to overcome these challenges and foster sustainable growth in the tourism industry.

The findings of the present research have been given recommendations to the governments and travel agencies of China and Thailand. The first piece of advice that was provided to the governments of China and Thailand was to reduce taxes, since this would be the most effective way to encourage travel agencies in either country to collaborate (Edwards, 2013). It is essential for governments to implement policies and provide support in order to create conditions that are amenable to international cooperation in the tourism industry. It should entail the formulation of tourist laws and regulations that are in line with the objectives and priorities of both nations' respective tourism industries. This can be accomplished in particular through the provision of incentives and resources for

collaborative endeavors and projects. The tourist sector may continue to play an important role in fostering stronger international cooperation and supporting sustainable development if certain measures are put into place.

The findings of this study have significant implications for tourism policymakers, practitioners, and researchers in China and Thailand. The study provides insights into the opportunities and challenges of tourism cooperation between the two countries and suggests ways to enhance sustainable tourism development. Future studies could expand the scope of the research to include other countries or industries to gain a broader understanding of tourism cooperation and sustainable development.

References

Aall, C. (2014). Sustainable tourism in practice: Promoting or perverting the quest for a sustainable development? Sustainability, 6(5), 2562-2583.

Ahmad, T., & Ullah, S. (2023). Development Under Belt and Road Initiative: Gains for Tourism Industry in Participant Countries. Journal of China Tourism Research, 1-23.

Baggio, R. (2011). Collaboration and cooperation in a tourism destination: a network science approach. Current Issues in Tourism, 14(2), 183-189.

Becken, S. (2019). Decarbonising tourism: mission impossible? Tourism Recreation Research, 44(4), 419-433.

Czernek, K. (2013). Determinants of cooperation in a tourist region. Annals of Tourism Research, 40, 83-104.

Das, K. C. (2017). The making of one belt, one road and dilemmas in South Asia. China report, 53(2), 125-142.

Edwards, M. (2013). Future positive: International co-operation in the 21st century. Routledge.

Elliott, R. J., Schumacher, I., & Withagen, C. (2020). Suggestions for a Covid-19 post-pandemic research agenda in environmental economics. Environmental and Resource Economics, 76(4), 1187-1213.

Emas, R. (2015). The concept of sustainable development: definition and defining principles. Brief for GSDR, 2015, 10-13140.

Gong, J., Detchkhajornjaroensri, P., & Knight, D. W. (2019). Responsible tourism in Bangkok, Thailand: Resident perceptions of Chinese tourist behaviour. International Journal of Tourism Research, 21(2), 221-233.

Guo, Y., Jiang, J., & Li, S. (2019). A sustainable tourism policy research review. Sustainability, 11(11), 3187.

Hawe, P., & Shiell, A. (2000). Social Capital and Health Promotion: A Review. Social Science & Medicine, 51(6), 871–885. https://doi.org/10.1016/s0277-9536(00)00067-8

Higgins Desbiolles, F. (2020). Diversity in tourism: a perspective article. Tourism Review, 75(1), 29-32.

Holden, E., Linnerud, K., & Banister, D. (2014). Sustainable development: Our common future revisited. Global environmental change, 26, 130-139.

Itani, N., & Mason, K. (2014). A macro-environment approach to civil aviation strategic planning. Transport Policy, 33, 125-135.

Khartishvili, L., Muhar, A., Dax, T., & Khelashvili, I. (2019). Rural tourism in Georgia in transition: Challenges for regional sustainability. Sustainability, 11(2), 410.

Li, T., Shi, H., Yang, Z., & Ren, Y. (2020). Does the belt and road initiative boost tourism economy? Asia Pacific Journal of Tourism Research, 25(3), 311-322.

Li, X., Kim, J. S., & Lee, T. J. (2021). Collaboration for community-based cultural sustainability in island tourism development: A case in Korea. Sustainability, 13(13), 7306.

Li, Z., & Zhang, C. (2020). International tourism cooperation based on "The belt and road": Strategy and path. Confrontation and Cooperation: 1000 Years of Polish-German-Russian Relations, 6(1), 25–31. https://doi.org/10.2478/conc-2020-0003

Makkonen, T., Williams, A. M., Weidenfeld, A., & Kaisto, V. (2018). Cross-border knowledge transfer and innovation in the European neighbourhood: Tourism cooperation at the Finnish-Russian border. Tourism management, 68, 140-151.

Manakitsomboon, H. (2021, August 30). Thailand: Share of tourism to GDP 2020. Statista. Retrieved June 17, 2022, from https://www.statista.com/statistics/1143467/thailand-share-of-tourism-to-gdp/

Mears, C. L. (2012). In-depth interviews. Research methods and methodologies in education, 19, 170-176.

Michopoulou, E., Darcy, S., Ambrose, I., & Buhalis, D. (2015). Accessible tourism futures: the world we dream to live in and the opportunities we hope to have. Journal of Tourism Futures, 1(3), 179-188.

Miksic, J. N. (2021). China and the Maritime Silk Road: from passive to active participant. In Research Handbook on the Belt and Road Initiative (pp. 2-13). Edward Elgar Publishing.

Pencarelli, T. (2020). The digital revolution in the travel and tourism industry. Information Technology & Tourism, 22(3), 455-476.

Qiu, D., Lin, P. M., Feng, S. Y., Peng, K. L., & Fan, D. (2020). The future of Airbnb in China: industry perspective from hospitality leaders. Tourism Review.

Rasoolimanesh, S. M., Ramakrishna, S., Hall, C. M., Esfandiar, K., & Seyfi, S. (2020). A systematic scoping review of sustainable tourism indicators in relation to the sustainable development goals. Journal of Sustainable Tourism, 1-21.

Ritzer, G. (Ed.). (2016). The Blackwell companion to globalization. John Wiley & Sons.

Sala, S. (2021). Life cycle assessment and evaluation of solutions toward sustainable development goals. In Partnerships for the Goals (pp. 709-721). Cham: Springer International Publishing.

Sharpley, R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. Journal of sustainable tourism, 28(11), 1932-1946.

Showkat, N., & Parveen, H. (2017). In-depth interview. Quadrant-I (e-Text).

Song, H., Li, G., & Cao, Z. (2017). Tourism and Economic Globalization: An emerging research agenda. Journal of Travel Research, 57(8), 999–1011. https://doi.org/10.1177/0047287517734943

Statham, P., Scuzzarello, S., Sunanta, S., & Trupp, A. (2020). Globalising Thailand through gendered 'both-ways' migration pathways with 'the West': cross-border connections between people, states, and places. Journal of Ethnic and Migration Studies, 46(8), 1513-1542.

Thao, V. T., von Arx, W., & Frölicher, J. (2020). Swiss cooperation in the travel and tourism sector: long-term relationships and superior performance. Journal of Travel Research, 59(6), 1044-1060.

Tomislav, K. (2018). The concept of sustainable development: From its beginning to the contemporary issues. Zagreb International Review of Economics & Business, 21(1), 67-94.

Tosun, C., Çalişkan, C., Şahin, S. Z., & Dedeoğlu, B. B. (2023). A critical perspective on tourism employment. Current Issues in Tourism, 26(1), 70-90.

Wellness Travel Motivation after COVID-19 Pandemic: A Case Study of Phuket, Thailand

Alina Tkachuk[1*] and Nareeya Weerakit[2]

[1] Graduate student, Hospitality and Tourism Program, Faculty of Hospitality and Tourism Management, Prince of Songkla University, Phuket Campus

[2] Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Hospitality and Tourism management Prince of Songkla University, Phuket Campus

[*]**Corresponding author, E-mail:** Alinagroup65@gmail.com

Abstract

Changes in travel behavior and motivations during COVID-19 had a major impact on wellness tourism destinations to redesign their products to satisfy wellness travelers' needs. The study aimed to explore the wellness tourists' behavior and their travel motivations after the emergence of the pandemic and investigate the impact of demographic characteristics on wellness motivations. Quantitative research methods with 464 self-completed questionnaires were utilized. The study investigated travel behavior of tourists: length of stay, travel party, travel purpose, expenses for wellness activities during the stay, source to obtain information, wellness tourism products/treatments used during the stay, and wellness tourism products/treatments that international tourists prefer having in Phuket. The top five treatments categories were identified. The study identified six push and four pull motivations, whereas socialization and safety and access were found to be influential while selecting the destination. Sociodemographic characteristics such as regions, genders and ages had a significant impact on wellness tourists' motivations.

Keywords: Wellness, Tourist Motivation, Push and Pull Motivation, Travel Behavior, COVID-19 Pandemic

Introduction

Wellness tourism has become one of the fast-growing travel trends as it is a "travel associated with pursuit of maintaining or enhancing one's wellbeing" (GWI report 2018, p.25). However, COVID-19 caused the closure of wellness hotels, resorts and even wellness destinations due to a high risk of pandemic transmission during wellness treatments and activities. The wellness economy fell from $720 billion in 2019 to $436 billion in 2020 and the decrease in wellness trips from 936 million to 601 million due to the pandemic (GWI report, 2022 p.1-2).

Despite the pandemic consequences, the wellness and spa industry have high interest by individuals for health and wellness activities: maintenance and promotion of physical and mental health through different activities (yoga, meditation, online fitness classes); the holistic practices to boost the immune system, (Ayurveda, traditional Chinese medicine, herbal medicine); stress relieving practices and other spiritual wellness practices (Choudhary & Qadir, 2021). The Report of Global Wellness Institute predicted that wellness tourism will grow by 21% annually and could generate $1127- 6 billion in 2025 (GWI report, 2022 p.11-12).

During the emergence of the COVID-19 pandemic, Thailand has also experienced a severe economic impact on travel and hospitality businesses, especially of southern regions, including Phuket (The Nation Thailand, 2022). The Pandemic created a need for reviewing travel behavior and motivations for wellness tourism. Emphasizing promoting health and wellness tourism could be a new tourism model to stimulate Phuket's economy, and to satisfy the newly appearing travel needs.

Motivations for wellness tourism are often related to proactive things that individuals do to maintain a healthy lifestyle, reduce stress, prevent disease, improve themselves (body and spirit), experience new wellness related products and services, and enhance wellbeing (Smith & Puczko, 2008; Hashemi, Kiumarsi & Mohammadi 2015). Some of the studies have already analyzed the importance and the relationship between travel motivation of wellness travelers and potentially related factors such as wellness destination (Dvorak, Saari & Tuominen 2014), wellness facilities and services (Kim & Batra, 2009), socio-demographic characteristics (Jonsson & Devonish, 2008; Han, Tanyatanaboon & Brennan, 2020), the lifestyle related to wellness (Hallab, 2006; Kim & Batra, 2009; Težak, Damijanić, Zdravko, 2013; Chen, Chang & Tung 2014). Additionally, a substantial number of research studies emphasize the strong relationship of push and pull motives in travel motivation (Crompton, 1979; Jonsson & Devonish, 2008; Dryglas & Salamaga, 2018).

Previous studies also showed that travel motivations can be influenced by different socio-demographic characteristics (Rančić at al., 2014; Dimitrovski & Todorović, 2015; Blešić at al., 2019; Han, et al., 2020; Kessler et al., 2020). For example, Jönsson and Devonish (2008) and Han, et al. (2020) found that motivations of wellness tourists vary on their nationality and region. Blešić et al. (2019), showed that female respondents gave higher evaluations and a positive attitude towards shopping for health products in comparison with males. They also found that younger age wellness center visitors were more interested in "recreation" and "mental therapy" than older generations. Kessler, et al. (2020) also found that men and women have different motivations and behavior for wellness holidays. Additionally, Baby Boomers and Gen X were seeking "rest and relaxation" and "nature and disconnect" while the Millennial generation behavior was

related to “escape”, “rejuvenation”, and “connection with nature”. Therefore, the following hypothesizes were developed:

H_1: Regions have an impact on the wellness tourist motivation.

H_2: Gender has an impact on wellness travel motivations.

H_3: Age has an impact on wellness travel motivations.

Exploration of factors that are standing under travel motivation can help marketers and industry professionals to understand travelers’ needs and meet expectations by developing products and services. In opposition to previously conducted studies on wellness tourism, there is still a gap in understanding what motivates international wellness tourists to travel after COVID - 19 pandemic.

Objectives

The objectives of this study were the following.

1. To identify wellness travel behaviors of international wellness tourists visiting Phuket after COVID-19 pandemic
2. To assess the wellness travel motivation to Phuket after COVID-19 pandemic
3. To investigate the impact of sociodemographic characteristics on wellness motivations.

Research Methodology

A self-administered questionnaire was developed based on previous wellness tourism related studies. The target respondents were international tourists who obtained wellness treatments or programs during their stay in Phuket. A total of 41,188 international tourists have arrived in Phuket in November 2021. The Yamane formula was used. The sample size was 396. However, to maximize the response rate, 500 questionnaires were distributed and 464 returned and usable. A simple random sampling approach was used. To identify whether they were wellness tourists, the screening question “Have you tried any of the wellness treatments/programs during your stay in Phuket?” was asked. If the answer was “Yes”, then the interviewer requested tourists’ willingness to participate in the study.

In order to measure the wellness travel motivation, 31 push motivational items were adopted from Koh et al., (2010), and Kessler et al., (2020), Meanwhile 23 pull motivation items were benchmarked from Aleksijevits (2020), Han, et al., (2017). Han, et al. (2020), Hashemi et al. (2015), Kukusta, et al. (2014), Lo, et al. (2015), and Blešić at al., (2019). A 5-point Likert-type scale, with assigned values ranging from “Very unimportant - 1” to “Very important – 5” was applied. The list of the wellness tourism

treatments/products categories was benchmarked from Cornelia Voight and Christof Pforr, (2013, p.28).

The IOC was conducted to check the validity of the instrument. Questionnaires were reviewed by 4 academic experts in the tourism field. Then a pilot test of 30 questionnaires was randomly distributed. The reliability test of push (Cronbach's Alpha = 0.879) and pull (Cronbach's Alpha =0.915) items were accepted.

Findings

Profile of respondents

Out of 464, 277 or 60% were male and 187 or 40% were females. In terms of age, most of the respondents were at the age of 30-39 (205 or 44%), followed by the age group of 40-49, and 20-29, (22% and 22%, respectively). Regarding marital status, the majority of the respondents were married (180 or 39%), and single (176 or 38%). In terms of travel behaviors, the majority of the respondents stayed for 1 to 2 weeks (31.50%) and 1 to 2 months (24.10%), and not more than a week (19.00%). Most of them travelled alone (36.20%), 24.50% with family. 20.50% with friends and 18.80% with a partner. Most of the respondents visited Phuket for leisure and attractions (46.10%), followed by visiting friends or family (20.00%), and business or work related (17.70%). A comparatively small percentage of the respondents came directly for wellness programs and treatments (8.40%) and for long stays (7.80%). The budget for wellness treatments were mainly 501-1000USD (21.60%), 2001-3000USD (20.70%) and 100-500USD (17.90%).

The most popular sources of information used by wellness tourists were Facebook (50.00%), Tourism website (45.90%), Instagram (36.00%), YouTube (25.90%), Travel agency (21.10%). Additionally, the popular wellness treatments in Phuket among wellness tourists were body and facial beauty, water based and sweat - bathing treatments and facilities, herbal medicine, manual-pressure based manipulative body – based therapies, and exercise and fitness. As can be seen in Table 1, Thai massage (52.80%) was the most popular treatment, followed by aromatherapy (39.20%), sauna (36.90%), foot massage (29.70%) and reflexology (27.60%).

Table 1: Wellness treatments tourists prefer to do when visiting Phuket

Top treatments for tourist when visiting Phuket	Frequency	%
1. Body and Facial Beauty:		
Thai massage	245	52.80
Foot massage	138	29.70
Pedicure	115	24.00

Top treatments for tourist when visiting Phuket	Frequency	%
2. Water based and sweat - bathing treatments and facilities:		
Sauna	171	36.90
Caldarium	70	15.10
Hydrotherapy	42	9.10
3. Herbal medicine:		
Aromatherapy	182	39.20
Vitamins and other dietary supplements	57	12.30
Bach flowers	42	9.00
4. Manual-pressure based manipulative body – based therapies:		
Reflexology	128	27.60
Medical massage	98	21.10
Bodywork therapies	47	10.10
5. Exercise and fitness:		
Self-guided activities	80	17.20
Gymnasium	75	16.20
Private classes with a personal trainer	69	14.90

Push and Pull Motivation

The Kaiser-Meyer-Olkin measure was applied to quantify the degree of inter-correlations among 31 push and 23 pull motivational variables, and the appropriateness of factor analysis. For 31 push motivation, the (KMO) statistic was calculated as 0.90. Bartlett's test of sphericity also showed the significance of the correlation matrix (A.C-S =9126.47, df= 465, p<0.00). For 23 pull motivational variables KMO statistics were at 0.93 and Bartlett's test of sphericity confirmed the significance of the correlation matrix (A.C-S=8132.02, df=253, p<0.00). As Kaiser-Meyer-Olkin was above 0.90, both 31 push and 23 pull motivations were interrelated and with shared common underlying dimensions.

The exploratory factor analysis was conducted by a varimax-rotated factor matrix, motivational variables with a factor loading of 0.4 or higher were clustered together. A similar approach was applied to wellness related studies by Lim, Kim, & Lee (2015). Six push factors were identified (Table 2), and named “healthy diet and meditation”, “movement and fitness”, “self-care”, “rest and relaxation”, “socialization”, and “learning about wellness” according to the common characteristics of the variables in each factor.

The factors “socialization” (M=3.85), “rest and relaxation” (M= 3.8), and “learning about Wellness” (M=3.60), were identified with higher mean scores.

Table 2: Factor Analysis of Push Motivations

Push Factor	Mean	S.D.	E.V.*	V.E.*	C.A.*
Factor 1: Healthy Diet and Meditation	3.32	0.90	8.23	26.53	0.94
Factor 2: Movement and Fitness	3.53	0.76	3.71	11.97	0.87
Factor 3: Self-care	3.54	0.80	2.40	7.73	0.81
Factor 4: Rest and Relaxation	3.82	0.69	2.31	7.44	0.64
Factor 5: Socialization	3.85	0.75	2.15	6.94	0.67
Factor 6: Learning about Wellness	3.60	0.68	1.69	5.44	0.72

Remark: E.V.=Eigen Value; V.E.=Variance Explained; C.A.=Cronbach’s alpha

For pull motivations, four factors were identified (Table 3), and named as “safety and access” (M= 4.26), “variety and quality of wellness treatments” (M=3.91), “pricing and reputation” (3.76), and “climate and attractiveness” (M=3.65).

Table 3: Factor Analysis of Pull Motivations

Pull Factor	Mean	S.D.	E.V.	V.E.*	C’s A
Factor 1- Safety and Access	4.26	0.76	6.08	26.42	0.94
Factor 2: Variety and Quality of Wellness Treatment	3.91	0.70	4.29	18.67	0.87
Factor 3: Pricing and Reputation	3.76	0.72	2.81	12.20	0.87
Factor 4: Climate and Attractiveness	3.65	0.86	2.66	11.54	0.85

Remark: E.V.=Eigen Value; V.E.=Variance Explained; C.A.=Cronbach’s alpha

Region and Wellness Motivation

ANOVA test was used to test whether the regions have an impact on the wellness tourist motivation (Table 4). The results showed that four push and four pull factors showed significant difference with $p \leq 0.05$. Then Post Hoc Tests were conducted. Table 5 showed that respondents from Europe (M= 3.04) have had lower motivations to take trips to Phuket for the “healthy diet and meditation” factor than other regions. Respondents from Australia (M=3.83) and Europe (M=3.63) had higher motives for taking a wellness trip to satisfy “movement and fitness” than tourists from Asia (M=3.18) and America (M=3.35). Furthermore, respondents from Europe, Asia and Australia were similarly motivated to take trips to Phuket for “self-care”, and “rest and relaxation”. American respondents were the least motivated to take wellness trips for “self-care” (M=3.27), “rest & relaxation” (M=3.63) factors.

In terms of pull motivations, European respondents gave higher rates for "safety and access", and "variety and quality of wellness treatment" than other regions. American tourists care about "safety and access", much less than Australians, while Australian tourists perceive "variety and quality of wellness treatment" as more important than Asian tourists. Lastly, "pricing and reputation" and "climate and attractiveness" factors are more important for the respondents from Australia and Europe than those from America and Asia. The fore results of the study are in contrast with Han et al., (2020), in terms of "price perception" for American tourists to take wellness trips to Thailand.

Tables 4: Regions and Wellness Motivations

	F-test		Post-hoc Test			
	F	p	Europe	Asia	America	Australia
Healthy Diet and Meditation	10.94	0.00	3.04^{A}	3.53^{B}	3.50^{B}	3.51^{B}
Movement and Fitness	15.09	0.00	3.63^{B}	3.18^{A}	3.35^{A}	3.83^{B}
Self-care	5.10	0.02	3.57^{A}	3.56^{A}	3.27^{B}	3.71^{A}
Rest and Relaxation	2.98	0.03	3.88^{A}	3.83^{A}	3.63^{B}	3.88^{A}
Safety and Access	34.27	0.00	4.61^{A}	4.02^{BC}	3.78^{B}	4.20^{C}
Variety and Quality of Wellness Treatments	15.85	0.00	4.13^{A}	3.60^{B}	3.73^{BC}	3.91^{C}
Pricing and Reputation	17.65	0.00	3.99^{A}	3.56^{B}	3.42^{B}	3.84^{A}
Climate and Attractiveness	24.53	0.00	3.90^{A}	3.24^{B}	3.27^{B}	3.92^{A}

Remark: * p<0.05, means not significantly different at 5% level

Gender and Wellness Motivation

Table 5 showed the mean scores of pushes and pull factors between male and female. For male respondents, the most important push motivation factor was "Rest and relaxation" (M=3.90), while highest mean score for female respondents was given to factor "socialization" (M=3.85). However, when the independent sample t-Test was conducted, the results showed that there is no significant different between males and females in push and pull motivation factors except "rest and relaxation" where male respondents were more motivated by "rest and relaxation" than female respondents (p<0.05).

Table 5: Gender and Wellness Motivation

Factors	Male		Female		t-Test	
	Mean	S.d	Mean	S.d	t-value	p-value
Rest and Relaxation	3.90	0.67	3.71	0.72	2.94	0.03*

Remark: * p<0.05

Age and Wellness Motivation

ANOVA test was conducted, and the results showed that 2 push and 4 pull factors were at significant difference with p≤ 0.05. For further analysis, Post Hoc Tests were used (Table 6). In terms of push motivations, the results showed that the respondents at the age of "less than 30" (M=3.05) have lower motivation to take wellness trips for "healthy diet and meditation" than other age groups. The respondents at the age of 30-39 have higher motives in "learning about wellness" than the respondents in the age of less than 30.

Tables 6: Age and Wellness Motivations

	F-test		Post-hoc Test		
	F	p	Less than 30	30-39	40 and over
Healthy Diet and Meditation	8.32	0.00	3.05^{A}	3.47^{B}	3.34^{B}
Learning about Wellness	3.24	0.04	3.50^{A}	3.68^{B}	3.54^{AB}
Safety and Access	4.53	0.01	4.21^{A}	4.17^{A}	4.41^{B}
Variety and Quality of Wellness Treatments	3.93	0.02	3.75^{A}	3.95^{B}	3.97^{B}
Pricing and Reputation	5.16	0.00	3.65^{A}	3.72^{B}	3.92^{B}
Climate and Attractiveness	3.45	0.03	3.58^{A}	3.59^{A}	3.81^{B}

Remark: * p<0.05, means with the same letter are not significantly different at 5% level

Discussion

COVID-19 has significantly changed individuals' way of obtaining information. Due to quarantine measures and home isolations, people had to rely on tech information in all life aspects from online: shopping, doctor consultation, distance working, online training sessions and connecting with other people through social media. (GWI report, 2021). As a result, after cancelation of travel ban, tourists switched from information mode "word of mouth" to social media and website. The results of our studies also confirmed that. Furthermore, according to wellness treatments/products selection, even during leisure stay in Phuket, international tourists continue to cope with stress, support their immune system, pay attention to healthy meal selection, control their weight, and maintain/preserve their health.

Looking closely at the finding, "socialization" was the most important push motive meanwhile the least motivation was for "healthy diet and meditation". This finding supported studies by Dimitrovski & Todorović (2015) where socialization opportunity was

one of the main factors for wellness visitors. However, during the COVID-19 outbreak, wellness tourists prefer to reconnect with family and friends, build relationship during their international travel but emphasize on 'social connectedness' with or desire to avoid contact with unknown people due to the risk of getting the virus (Aebli, Volgger & Taplin, 2021). Among pull, "safety and access", was the most important factor, followed by "variety and quality of wellness treatments". According to Aleksijevits, (2020), during pandemic British consumers were mostly interested in safety and security and cleanliness when selecting a destination. The author suggested creating marketing campaigns relying on these pull factors. Similarly, safety and access became the most important pull factor during the COVID-19 pandemic, especially for international tourists (Aebli et al., 2021).

Different motivations were found for regions. For instance, "pricing and reputation" and "climate and attractiveness" factors are more important for the respondents from Australia and Europe than those from America and Asia. Therefore, results of the study are in contrast with Han et al., (2020), in terms of "price perception" for American tourists to take wellness trips to Thailand.

The findings revealed that both genders have common motivations for wellness holidays. The results can also be supported by previous studies by Jönsson & Devonish (2008), and Dimitrovski & Todorović (2015), who found that gender did not emerge as an important determinant. However, after COVID-19, "rest and relaxation "became more important for males than females when planning for the wellness trip. This might be because after COVID-19 there was severe economic impact on different businesses. Stress related to internal and external factors could be a leading motive for men looking for "rest and relaxation" during their wellness trips in Phuket. Similar findings were seen in the studies by Tsai (2012), when during economic crisis males were trying to get away from their stressful daily routine by using spa services.

The respondents at the age of 30-39 have higher motives in "learning about wellness" than the respondents at the age of less than 30. This can be partly connected with the previous studies by Kessler et al., (2020) who found that Millennial generation behavior was related to "escape", "rejuvenation", and "connection with nature". Furthermore, our results were partly corresponding to the Blešić at al., (2019) who found that older wellness visitors have significantly higher health awareness than younger ones.

In terms of pull motivations, the respondents in the age of "less than 30" were less motivated by "variety and quality of wellness treatments" and "pricing and reputation" than other age groups while selecting trips to wellness destinations. That might be because younger travelers preferred to accept challenges and travel more after COVID-19, and therefore price and variety of treatments weren't crucial factors for them to be attracted to the destination (Bhatta at al., 2022).

For the respondents in the age of "40 and over", "safety and access" and "climate and attractiveness", were determined as more important factors than the respondents in the younger age groups. This study supported Pongwat (2017) who found that climate and attractiveness were the important motivators for senior wellness visitors. The highly rated interest for "nature and disconnect" factor was for tourists at the age of 40-54, particularly 'to escape the demands of everyday life' and "to experience activities outdoors" is consistent with Kessler et al., (2020).

The severe impact of the COVID -19 on wellness tourism led to changes in tourism behavior and travel motivation. This study helped to understand tourist behaviors and motivations for wellness holidays and the impacts of sociodemographic characteristics in terms of gender, age, and region on wellness tourists' motivation. Most of wellness tourists at the age of 30-39 who travel alone with a travel purpose to Phuket for leisure to release their stress from COVID-19 crisis. The length of stay was between 1-2 weeks. Wellness tourists also showed their interest to wellness treatments related to body and facial beauty, water based and sweat - bathing treatments and facilities, herbal medicine, manual-pressure based manipulative body – based therapies, and exercise and fitness. Thai massage, aromatherapy, sauna, foot massage and reflexology were the most popular treatments wellness tourist planned to used when they stay in Phuket. This could help destination service provider to develop wellness packages and create programs that would fulfill current demand for the requested treatments. COVID-19 pandemic emphasized the importance of the factor's "socialization" and "rest and relaxation" and "safety and access" for wellness tourists planning their visit to Phuket. This study also showed that wellness tourists from different regions have different travel motivations. For example, Australian and European tourists pay more attention to fulfilling their "movement and fitness", "self-care" and "rest and relax" when they took wellness trip. They are more concerned about "safety and access", "pricing and reputation", and "climate and attractiveness" of the destination than American tourists. Additionally, male wellness tourists want to escape from their routine in order to reduce their stress level and improve their night sleep more than female tourists. Wellness tourists at the age of 40 or older pay more attention to all pull factors than young wellness tourists.

Therefore, in order to attract tourists from Australia, Europe and Asia who plan their trips for wellness purposes, the destination should provide a comfortable atmosphere and environment in order to help them to get better night sleep, reduce stress levels and feel better after escaping from daily routine. These programs also can attract male tourists as they expressed their higher motivation for rest and relaxation. Eventually, wellness destinations should fulfill tourists with the expansion of different wellness treatments related to body and facial care, water-based and manual-pressure techniques.

References

Aebli, A., Volgger, M., & Taplin, R. (2021) A two-dimensional approach to travel motivation in the context of the COVID-19 pandemic, Current Issues in Tourism, 25(1), 60-75. DOI: 10.1080/13683500.2021.1906631

Aleksijevits, K. (2020). Consumer motivation and behavior when selecting a wellness holiday destination. International Journal of Spa and Wellness, 1–20. doi:10.1080/24721735.2020.1771017

Bhatta, K., Gautam, P., Tanaka, T. (2022). Travel motivation during COVID-19: A case from Nepal. Sustainability 2022, 14, 7165. https://doi.org/10.3390/su14127165

Blešić, I., Sanja Kovačić, S., Syromiatnikova Y., and Freinkina I. (2019). Recreation, relaxation, or something else? exploring the motives for visiting the wellness hotels in Serbia https://www.researchgate.net/publication/337959063. Advances in Health Sciences Research. Volume 17.

Chen, K.H., Chang, F.H. and Tung, K.X. (2014), Measuring wellness-related lifestyles for local tourists in Taiwan, Tourism Analysis, 19(3), 369-376.

Choudhary, B. & Qadir A. (2021) Impact of COVID-19 on wellness and spa industry. International Journal of Spa and Wellness, 4(2-3), 193-203. https://doi.org/10.1080/24721735.2021.1986970

Cornelia Voight & Christof Pforr. (2013). Wellness tourism. A destination perspective. https://doi.org/10.4324/9780203079362

Crompton, J. L. (1979). Motivations for pleasure vacation. Annals of Tourism Research, 6(4), 408-424. doi.org/10.1016/0160-7383(79)90004-5

Craig-Lees, M., Joy, S., and Browne, B. (1995). Consumer Behavior. Singapore: John Wiley and Son.

Dimitrovski, D., & Todorović, A. (2015). Clustering wellness tourists in spa environment. Tourism Management Perspectives, (16), 259–265.

Dryglas, D., & Salamaga, M. (2018). Segmentation by push motives in health tourism destinations: A case study of Polish spa resorts. Journal of Destination Marketing & Management, (9), 234–246. doi:10.1016/j.jdmm.2018.01.008

Dvorak, D., Saari, S., & Tuominen, T. (Eds.) (2014). Developing competitive health and wellbeing. Destination. Retrieved 21.01.17. from http://julkaisut.turkuamk.fi /isbn9789522165404.pdf

Hallab, Z.A.A. (2006), “Catering to the healthy-living vacationer”, Journal of Vacation Marketing, 12(1), 71-91.

Han, H., Kiatkawsin, K., Jung, H., & Kim, W. (2017). The role of wellness spa tourism performance in building destination loyalty: The case of Thailand. Journal of Travel & Tourism Marketing, 35(5), 595–610. doi:10.1080/10548408.2017.1376031

Han, H., Tanyatanaboon & Brennan, W. (2020). Thai wellness tourism and quality: comparison between Chinese and American visitors' behaviors. Asia Pacific Journal of Tourism Research, 25(4), 424–440. doi:10.1080/10941665.2020.1737551

Hashemi, Jusoh, Kiumarsi, & Mohammadi, (2015). Influence factors of spa and wellness tourism on revisit intention: The mediating role of international tourist motivation and tourist satisfaction. International Journal of Research – Granthaalayah, 3(7), 1–11.

Jönsson, C., Devonish, D. (2008). Does nationality, gender, and age affect travel motivations? A Case of Visitors to the Caribbean Island of Barbados, Journal of Travel and Tourism Marketing, 25(3-4), 398-408.

Kessler, Lee & Whittingham (2020). The wellness tourist motivation scale: a new statistical tool for measuring wellness tourist motivation. International Journal of Spa and Wellness. 3. https://doi.org/10.1080/24721735.2020.1849930

Kim, B.H. and Batra, A. (2009), Healthy-living behavior status and motivational characteristics of foreign tourists to visit wellness facilities in Bangkok", The 2nd Annual PSU Phuket Research Conference Proceedings, Phuket, Prince of Songkla University, pp. 1-8.

Koh, S., Jung-Eun Yoo, J., & Boger, C. A. (2010). Importance-performance analysis with benefit segmentation of spa goers. International Journal of Contemporary Hospitality Management, 22(5), 718–735. doi:10.1108/09596111011053828

Kucukusta, D., Guillet, B.D., (2014). Measuring spa-goers' preferences: a conjoint analysis approach. Int. J. Hospitality Manage. 41, 115–124.

Lim, Y.-J., Kim, H.-K., & Lee, T. J. (2015). Visitor motivational factors and Level of satisfaction in wellness tourism: Comparison between first-time visitors and repeat visitors. Asia Pacific Journal of Tourism Research, 21(2), 137–156. doi:10.1080/10941665.2015.1029952

Lo, A., Wu, C., & Tsai, H. (2015). The impact of service quality on positive consumption emotions in resort and hotel spa experiences. Journal of Hospitality Marketing & Management, 24, 155–179. doi:10.1080/19368623.2014.885872

Mahasarinad P. & Chuenpraseng P. (29 April 2022). Famous southern cities set to promote Thailand as a world-class health and wellness travel destination. The Nation Thailand. Retrieved from https://www.nationthailand.com/pr-news/business/40015061

Ministry of Tourism and Sports (Classify by region and province). (2021) Domestic dourism statistics. Retrieved from https://www.mots.go.th/news/category/630

Pongwat, A. (2017). An investigation of tourism information on destination management organization websites as the pull factor: A case study of health and wellness

tourism information. 11th International Conference on Software, Knowledge, Information Management and Applications (SKIMA). doi:10.1109/skima. 2017.8294121

Rančić, M., Pavić, L., & Mijatov, M. (2014). Wellness centers in Slovenia: Tourists' profiles and motivational factors. Turizam, 18(2), 72-83.

Smith & Puczkó (2008). Health and wellness tourism. DOI:10.4324/9780080942032

Težak A, Damijanić, B. S. Zdravko Šergo, (2013). Determining travel motivations of wellness tourist. thttps://www.researchgate.net/publication/258239854_ Determining_Travel_Motivations_of_Wellness_Tourist

Tsai, H., Suh, E., & Fong, C. (2012). Understanding male hotel spa-goers in Hong Kong. Journal of Hospitality Marketing & Management, 21(3), 247–269. doi:10.1080/ 19368623.2012.624295

Yeng O., Johnston K., & Callendar T., (December 2021). The Global wellness economy: looking beyond COVID. Global Wellness Institute (Report p.1-2). Retrieved from https://globalwellnessinstitute.org/industry-research/the-global-wellness-economy-looking-beyond-covid/

Yeng O., Johnston K., & Callendar T., (December 2021). The global wellness economy: looking beyond COVID. Global Wellness Institute (Report p.11-12; p. 34-36). Retrieved from https://globalwellnessinstitute.org/industry-research/the-global-wellness-economy-looking-beyond-covid/.

Yeng O., Johnston K., (November 2018). Five key things to know about wellness tourism. Global Wellness Institute (Report p.25). Retrieved from https://globalwellnessinstitute.org/wp-content/uploads/2018/11/GWI _GlobalWellnessTourismEconomyReport.pdf

Environmentally-Friendly Practices in Certified Green Hotels in Phuket Province, Thailand

Elizaveta Nosovkina[1*] and Ilian Assenov[2]

[1] Graduate student, Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University, Phuket Campus, Thailand.

2 Dr., Faculty of Hospitality and Tourism, Prince of Songkla University, Phuket Campus, Thailand.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Liza.mazilina@gmail.com

Abstract

This study examined the approach of certified green hotels in Phuket to environmental management practices, as well as the perception of the importance of using green practices for both hotel guests and hotel managers, with the ultimate goal of reducing the negative effects and improving the quality of the environment of Phuket and the ecology as a whole. Qualitative surveys were conducted with certified green hotels in Phuket and Russian tourists who had stayed there. The main internal problems in the implementation and use of green practices were the attitude of employees and expenses, as well as the lack of tourist awareness, while there was a tendency to more active participation in external environmental events.

Keywords: Green Practices, Green Certificates, Certified Green Hotels, Eco-Friendly Behavior, Phuket

Introduction

The tourism industry is one of the fastest growing industries, and travel and tourism has become the largest economic sector in several countries. Three main environmental problems arise from these activities: excessive waste, overuse of energy, and overuse of water (Das and Chatterjee 2015, 14).

In response to the growing environmental problems of the hotel industry, the environmental movement has become increasingly popular (Buckley, 2001).

Today, the Phuket community, government and local hoteliers are concerned about the conservation of nature and the formation of environmental policies in business. There is not much research here on what kind of eco-friendly practices are used in the hotel business in Phuket, so this island was chosen for research.

It is impossible to achieve success in this field only through the introduction of environmentally friendly methods and obtaining green certificates, it is necessary to obtain the support and approval of hotel guests. For this study, Russian tourists were selected,

as they are little studied in terms of environmental awareness, but they constitute a significant part of foreign tourists in Phuket (in 2018, 906,454 Russian tourists arrived on the island, ranking second after Chinese tourists- 3,078,317 people) (Arrival of Guests at Accommodation Facilities).

Therefore, the purpose of this study is to examine the role of the Phuket hotel business in environmental green management, relevant programs and activities aimed at reducing the negative impact, problems and restrictions in the implementation of green practices in hotels, as well as to clarify the perception of this activity on both sides - managers of certified hotels located in Phuket. In Thailand, several studies have been carried out related areas, but little research has been conducted regarding the operation of certified green hotels located in Phuket.

In particular, the focus is on Russian tourists, who have been little studied in the context of their environmental consciousness but represent a significant proportion of foreign tourists in Phuket. In 2018, 906,454 Russian tourists arrived in Phuket, ranking second only after Chinese tourists (3,078,317 people) ("Guest Arrivals at Accommodation Establishments", 2020). Therefore, it is interesting to consider how Russian tourists relate to the green lifestyle, their attitude to green tourism in Phuket and their willingness to support them.

Therefore, the aim of this study is to fill in two gaps in literature – on environmental practices and certification of Phuket Green hotels, and on the attitude of Russian tourists towards such practices.

Review Literature

2.1 The green tourism and certifications

In recent years, a lot of research has been dedicated to the environmental impact of tourism and its damage to nature (e.g., Flower, 2006; Jorgenson & Riley, 2012; Khan & Ghouri, 2011; Jang, Chung & Kim, 2015; Sakun, Kravchuk & Gakal, 2019, among others).

Increased environmental awareness has led to the emergence of nature-friendly tourism, which has become a rapidly growing part of the global tourism market (Cloesen, 2003). Green tourism is only part of the "green movement" and focuses on minimising the environmental impact of the industry (Rani & Ravi, 2020). With the increasing number of people seeking green travel, the number of green hotels is growing (Tsai, Wu & Wang, 2014).

To become eco-friendly, hotels need to radically change their work, namely, switch to renewable energy, pay for new eco-transport (such as bicycles for their consumers and staff, build hotels from ecologically clean materials and develop environmental infrastructure, such as walking and cycling paths, vacation spots, camps and observation

platforms, etc. (Hultman, Kazeminia & Ghasemi, 2015; Pan et al., 2018). For successful development, green hotels should be introduced with proper monitoring, evaluation and tight management (Das & Chatterjee, 2015).

Hotels turning green and environmentally-friendly are part of the broader concept of Corporate Social Responsibility (CSR). CSR applies to both philosophy and policies that benefit the economy, society, and the environment; CSR is based on the idea that companies have broader responsibilities outside the realm of trade (Henderson, 2007).

Related to this concept is the Environmental Management System (EMS). The main goals of EMS are pollution prevention; compliance with regulatory standards and, ideally, going beyond the initial goals set forth in the company's environmental policy; cost control based on energy and material savings (Dodson, Sipe, Rickson & Sloan, 2013).

However, the definition of a “green hotel” is vague. Although there is no one specific set of universal standards for a hotel that will be declared “green hotel”, there are some standards that can be used to assess whether a hotel can be considered “green” or “environmentally friendly” (Tsai, Wu & Wang, 2014). Such standards have been developed by various green organizations and companies that award eco-friendly awards and certificates. There are over 100 eco-labels for green tourism, many of which overlap in sectors and geographic coverage; some of them were developed in the 1980s, and many of them, in the 1990s (Buckley, 2001).

The most popular world-wide green hotel certification organization is arguably Green Globe, established by the World Travel and Tourism Council (WTTC) in 1993. Green Globe's worldwide network is recognized in 187 countries (“About Green Globe”, n.d.). Its goals are to take care of introducing environmental responsibility in the tourism industry; encourage the active participation of all relevant companies; provide an understanding of the link between environmental and business practices; present annual awards, and others (Griffin, DeLacey, Harris & Williams, 2002).

Applicable factors vary depending on geographical location, type of certification and local factors. Experts check and update the entire Green Globe standard twice a year and hotels are evaluated according to several criteria (“Standard Criteria and Indicators”, n.d.).

1. Sustainable management - the long-term sustainable development management system of a business, compliance with relevant international or local laws and regulations, staff training, and accuracy of advertising materials.

2. Social and economic sector – support for initiatives to develop social and infrastructural communities, provision of local employment, and legal protection of workers. 3. Cultural heritage - respect for local cultures and historical sites, maintaining

local cultural traditions and efforts to minimize the impact on the artificial and natural environment caused by increased visitor activity.

4. Environmental factor - achievements in the field of conservation of resources, the use of disposables and consumables, efforts to reduce their use.

Membership levels include Certified Member status (this certificate must be confirmed annually when more than 50% of the relevant indicators are achieved), Gold Member (given to participants who have been certified for 5 consecutive years and all the necessary criteria of the Green Globe standard for travel and tourism), and Platinum Status (awarded to members who have been certified for 10 consecutive years).

Another popular certification is the Leadership in Energy and Environmental Design (LEED). It is in fact a real estate eco label focusing on the construction and operation of the physical real estate asset. LEED focuses on energy-saving features, water management, waste management, open spaces, etc. (Robinson, Singh & Das, 2016).

Thailand has its own certifying organization - Green Leaf, registered in 1998. It was founded with the help of six organizations: the Tourism Authority of Thailand, the Thai Hotel Association, the United Nations Environment Program, the Thai Electricity Control Authority, the Environmental Quality Development Association, and the capital's waterworks (Thailand: Green Hotels and Resorts, n.d.). The objectives of this fund are promotion and dissemination knowledge about environmental protection and help owners and operators working in the tourism industry in developing and using green practices. As of December 2020, there were 470 hotels certified by Green Leaf (“Green Leaf Foundation”, n.d.).

A total of twelve areas are evaluated as follows: Environmental Policy; Waste Management; Energy and Water Efficiency; Purchase of Green Products; Indoor Air Quality; Air Pollution; Noise Pollution; Water Quality; Fuel, Gas, Toxic and Hazardous Materials Management; Environmental Impact; Collaboration with the community and local authorities (“Green Leaf Standard”, n.d.). The Green Leaf tries to provide green information via their website, published books and papers, highlighting ways to save energy and water in hotel operations, providing hoteliers tips on how to be more eco-friendly and encourage their guests to use green practices and maintain an eco-friendly atmosphere in the hotel (“Green Leaf Standard”, n.d.).

2.2 The environmental situation in Phuket

There are practically no recent studies about what green practices are being applied in the hotel industry in Phuket, although the island’s ecology also suffers from the consequences of tourism activities. Tourism growth and population growth caused by migration from all over Thailand has stimulated pressure on land development. This has

led to a reduction in the natural landscape of Phuket and the deterioration of surface, ground and coastal waters (Phuket's Environmental Crisis, 2020).

For example, Phuket has a total of about 16.63 square kilometres of coral reef. The areas of coral reefs that are close to the open sea are in relatively good condition, while on the western side of Phuket, where most hotels are, the coral reefs in mostly in a state of decay (Protecting Patong Beach, 2018).

Another major problem is excess waste. Every day, more than 700 tons of household wastes enter the island's collection and disposal system. This does not include all garbage dumped into the sea, canals, and public and private property, roads and parks ("Phuket Sustainability Indicator Report", 2013). If this is taken into account, the daily amount of garbage generated and removed in Phuket approaches 1000 tons with capacity of the two existing incinerators to handle a maximum of 950 tons of waste per day (Chuenniran, 2020). To address the problem, the Phuket City municipality plans the construction of a new incinerator, with a capacity of 600 tons per day (Chuenniran, 2020).

The island also has excessive water consumption. For example, in 2017, the water volume in Phuket was 56.16 million m3, and the need for consumption was 70.76 million m3, that is, Phuket needed another 14.60 million m3 of water resources to maintain its lifestyle. For a number of years there has been regularly excessive water consumption that goes beyond the scope of opportunities ("Water Management in Phuket", 2020).

On the positive side, more and more people are switching to an environmentally responsible lifestyle. For example, local residents are trying to pay more attention to environmental aspects, even focusing on religious views. The Buddhist concept of karma has a profound effect on the worldview and face of Thai society and is used to propagate certain environmental behaviours. For example, belief in reincarnation and fear of the consequences of bad karma were used to deter local residents from illegal logging in Thai community forest management (Salam, Noguchi and Pothitan, 2006).

Various government organizations, along with private business, are increasingly turning to eco-friendly practices. Green events are increasingly held in Phuket, aimed at improving and preserving the island's natural wealth and diversity; these include, for example, actions to save turtles, beach cleaning and mangrove tree planting ("Beyond the tipping point", 2020). On January 1, 2020, a decree was signed to abolish the use of plastic bags ("Everyday Say No to Plastic Bags" Campaign, 2020).

In addition to government organizations and local residents, there is also support from private business, including hotels. More hotels are switching to green policies in hotel operations and are introducing eco-friendly practices into the system. The Thai Hotel Association (THA) has asked the government for financial support to help increase the number of facilities that comply with the Green Hotel standards. But at present, the

process of checking and certifying hotels in Thailand takes some time and serves only up to 70 hotels per year due to a limited budget and a lack of specialists (Worrachaddejchai, 2020).

Thus, the consideration and study of green practices in the hotel industry in Phuket will be important in assessing the prospects for development and improving the environmental situation on the island as a whole. However, it is important to evaluate not only the introduction and application of green practices in the hotel industry, but also the attitude and willingness of tourists to support this. This paper focuses on Russian tourists, the second largest group of foreign tourists in Phuket.

2.3 Readiness of Russians to lead an environmentally responsible lifestyle and develop green tourism

There is little research of the environmental consciousness and behaviour of Russian tourists, and on their attitude towards green practices in certified hotels but studies that were conducted suggest that in general Russians are worried about environmental issues. Thus more than half of Russians (56%) rated the environmental situation in the place of permanent residence as dysfunctional and polluted ("Russians about the state of the environment", 2019). The Higher School of Economics (HSE) found that the problem of environmental pollution worries 94% of Russians ("HSE Advocates for Environmental Transparency", 2019).

The concept of green tourism and green hotels, however, is relatively new in the Russian Federation. As a rule, the emphasis is on rural green tourism, since Russia has huge agricultural areas where there is fresh air, forests, natural reservoirs. In such places, it is possible to meet small businessmen who decide to open a rest house or a small green hotel and offer their consumers to get as close to nature as possible (Stepchenkova & Morrison, 2008).

The number of people who is beginning to adhere to the right ecological lifestyle is growing every year, especially in large cities. Various green events and exhibitions are increasingly taking place there. Previously, the organizers of such green events were only green initiators or volunteers. Now, government organizations are becoming increasingly involved in organizing green events. For example, from February 14 to February 16, 2020, in the Gostiny Dvor Complex, located in Moscow with the support of the Federal Agency for Tourism and the Ministry of Natural Resources and Ecology, a new project was presented - the Green Wind festival of ecological and rural tourism, dedicated to the lifestyle and relaxation in accordance with the new environmental requirements. The festival aims to become a unique platform for the interaction of ecologists, business representatives with environmental responsibility, local small and medium enterprises,

environmental tourism projects and new generation travel agencies with an emphasis on sustainable development and greening of places (Festival "Green Wind", 2020).

It is also noteworthy that the Russians are not only more involved in some green activities and events, but also apply more green practices in everyday life. Many Muscovites and Petersburgers use environmentally friendly practices, including on vacation (Chernovich, Miles & Polyakova, 2015). As tourists they tend to prefer to visit new countries, rather than travel to the expanses of Russia (Trofimenko & Dzhafarova, 2011). Therefore, it is interesting to analyse how Russians feel when staying at a green hotel, whether they are willing to pay more for such a hotel, whether such a green vacation changes something in their minds, and whether they are ready to promote and develop green tourism.

Methodology

Data were collected in the period October 2019 - February 2020 from the two target groups involved in this study: hotels with green certification and Russian tourists who have stayed in some of these hotels.

Interviews were conducted with the managers of all 26 certified green hotels, using census method. This included all five hotels with Green Globe certification and 21 hotels with Green Leaf certification.

Although all 26 hotels were approached with a request for interview, only ten of them agreed to participate in the survey. Four of them were with Green Globe certification and six – with Green Leaf certification. Upon request, interview questions were sent in advance for review by e-mail, WhatsApp or LINE. Semi-structured interviews with 17 interview questions were conducted with the managers who were usually involved in the planning and implementation of green practices of the hotel. The interview questions for this study were developed from several previous studies: Han et al. 2011, 2018; Manaktola and Jauhari 2007, 19; Renwick, Redman and Maguire 2013, 15; Jabbour and Santos 2008, 16; etc.

The second population in this survey was Russian tourists, who had stayed at least one night in a certified green hotel in Phuket. They were approached using convenience sampling method. Thus, Russians staying in selected hotels were invited to undergo interviews by voluntary consent. The invitations and the interviews themselves took place in the loggias and recreation areas near the reception. After interviewing 22 respondents the data collection was stopped due to data saturation.

The interview questions for this study were developed from several previous studies: Maibach 1993, 8; Robinot and Giannelloni 2010, 24; Jeong et al. 2014, 41; Han et al. 2011, 2018, etc.

Content analysis was used to analyze both sets of data.

Findings

3.1 Main Findings from the interviews with certified green hotels in Phuket

Participation in public green events

Most hotels confirmed that they were actively involved in external green events, such as volunteer cleaning of beaches, rescue of marine animals and mass planting of trees (Table 1). For example, information was received from the GL2 (respondent from the second hotel with Green Leaf certificate) that they have set The Mai Khao Marine Turtle Foundation at the resort. GL2 and its managing company donated about $45,000 to create a fund, located in Mai Khao beach. Currently, it is one of the few beaches in Phuket where there are still nesting turtles. The foundation saves these eggs, since the beach can no longer guarantee the necessary natural and peaceful environment. The eggs are handed over to the Royal Thai Navy and the Phuket Marine Biological Centre, which take care of hatching egg and releasing little turtles back to the Andaman Sea. The hotel organises special events, inviting their guests or Phuket residents to participate in the turtle release.

GL3 (the third hotel with Green Leaf certification) also commented that they take part in sea turtles release and work together with the Phuket Marine Biological Centre (PMBC). This event annually helps not only save the lives of turtles, but also raise funds for the PMBC program for the conservation and rehabilitation of sea turtles. Since 1994, GL3 has released over two thousand sea turtles and collected 7 million baht for PMBC to work with sea turtles.

In addition, seven of the ten hotels regularly take part in mass tree planting campaigns. GL1, for example, plants about 20,000 mangrove trees per year.

Table 1: Participation in green public events

Practices	Number of Hotels and Certificate system (GG= Green Globe, GL=Green Leaf)	% of the Number of Responding Hotels (10 Hotels)
Cleaning beaches	4 GG, 5 GL	90%
Active position in public green events	4 GG, 5 GL	90%
Participating in tree planting campaigns	4 GG, 3 GL	70%

Waste management

Of all the hotels participating in the study, 100% are engaged in waste recycling (Table 2). All hotels are engaged in the improvement and gardening of their and the surrounding territories: they plant flowers, shrubs, trees. Most hotels (70-80%) are engaged

in waste recycling, use environmentally friendly cleaning products and many refuse plastic and use glass water bottles instead of plastic ones.

Table 2: Green practices for waste management

Practices	Numbers of Hotels and Certificate system (GG= Green Globe, GL=Green Leaf)	% of the Number of Responding Hotels (10 Hotels)
Solid waste separation at source	4 GG, 6 GL	100%
Natural landscaping	4 GG, 6 GL	100%
Use recycled paper brochures	4 GG, 4 GL	80%
Composting organic and food waste	4 GG, 4 GL	80%
Separate hazardous waste collection	4 GG, 4 GL	80%
Avoiding the use of plastic	4 GG, 4 GL	80%
Availability of tanks for processing and	4 GG, 3 GL	70%
compost	3 GG, 4 GL	70%
Using environmentally-friendly cleaning	3 GG, 3 GL	60%
products	1 GG, 1 GL	20%
Wastewater treatment		
Production of own vegetables		

Energy efficiency

Regarding energy efficiency, the majority of environmentally friendly practices used by all hotel respondents included the use of energy-saving light bulbs and products labelled as energy-saving, as well as encouraging staff to turn off the lights and reduce the use of lightning. At six hotels, time was set for lighting in some specific places, and energy-saving signs and switches were installed so that employees could turn off the lights. Some other methods were also implemented, such as setting up a monthly maintenance schedule for electrical appliances. Most hotels carefully monitor energy consumption and try to reduce these rates. Most respondents said that they follow the principles of Reduction, Reuse and Recycling. Some set numerical targets, such as for example reducing energy consumption, emissions, water use and waste by at least 5% per year (respondent GL1). GL1 works closely with EarthCheck (the world's leading scientific benchmarking, certification and advisory group for travel and tourism). Together they draw up plans and goals for reducing energy, water use and waste management. In 2018 they managed to reduce energy consumption by 6%, the amount of waste sent to landfill by 4%, gas

emissions by 5% and potable water use by 8%. Table 3 shows details of the energy-saving measures implemented.

Table 3: Green practices for energy efficiency

Practices	Numbers of Hotels and Certificate system (GG= Green Globe, GL=Green Leaf)	% of the Number of Responding Hotels (10 Hotels)
Using energy-saving light bulbs	4 GG, 6 GL	100%
Encourage staff to turn off the lights	4 GG, 6 GL	100%
Use energy-saving product labelled	4 GG, 6 GL	100%
Reduce the use of lightning	4 GG, 6 GL	100%
Using a card control system in guest	4 GG, 4 GL	80%
rooms	3 GG, 3 GL	60%
Room energy saving system	2 GG, 2 GL	40%
Light level sensors	2 GG, 1 GL	30%
Use of solar energy		

Water efficiency

Water consumption is reduced with low-flow shower heads or tab sensors (in 9 hotels), the installation of dual flush toilets (in 7 hotels), and the use of treated water in garden irrigation (in 5 hotels) (Table 4). Some hotels ask their guests to reuse towels and linen. Some hotels, to manage the lack of sufficient water, have invested in artesian wells, strainers and tanks. GG1 (first respondent with Green Globe certification) reuses water from its own wastewater treatment plant located in the city.

Table 4: Green practices for water efficiency

Practices	Numbers of Hotels and Certificate system (GG= Green Globe, GL=Green Leaf)	% of the Number of Responding Hotels (10 Hotels)
Use low-flow shower heads or tab	4 GG, 5GL	90%
sensors	4 GG, 3 GL	70%
Install dual flush toilets	3 GG, 2 GL	50%
Use treated water in garden irrigation	2 GG, 1 GL	30%
Encourage hotel guests to reuse		
towels and linen		

Problems with adopting green practices

Improving sustainability in the hotel industry depends largely on the regular participation of employees in environmental initiatives and their involvement in the implementation of green practices. However, this study revealed one of the most significant problems in the work of green hotels - low environmental awareness among staff. While they were not part of the survey with the hotel managers, in some hotels, when asked, the front-desk employees did not know what to answer when they heard questions about the environmental practices used in their hotel. Most of them admitted that they do not know what environmental practices are.

Hotels in general admitted to not conveying sufficiently to their guests their green practices or green hotel certifications. This was confirmed from the interviews with tourists, none of whom realized that the hotel in which they stayed had green certificates and applied eco-friendly practices.

3.2 Main findings from the interviews with Russian tourists

Altogether, semi-structured interviews were conducted with 22 Russian tourists who had stayed for at least one night in certified hotels. In the course interviews, a tendency was revealed that many are interested in environmental practices, and they are ready to apply them. About half of all respondents said that they were worried about environmental issues and were increasingly trying to delve into green practices that would help preserve nature. Figure 1relates the interest in environmental issues and participation in eco-friendly practices of the respondents. Respondents were distributed on this figure in accordance with their answers and psychological characteristics. The numbers correspond to the respondent's number in the survey.

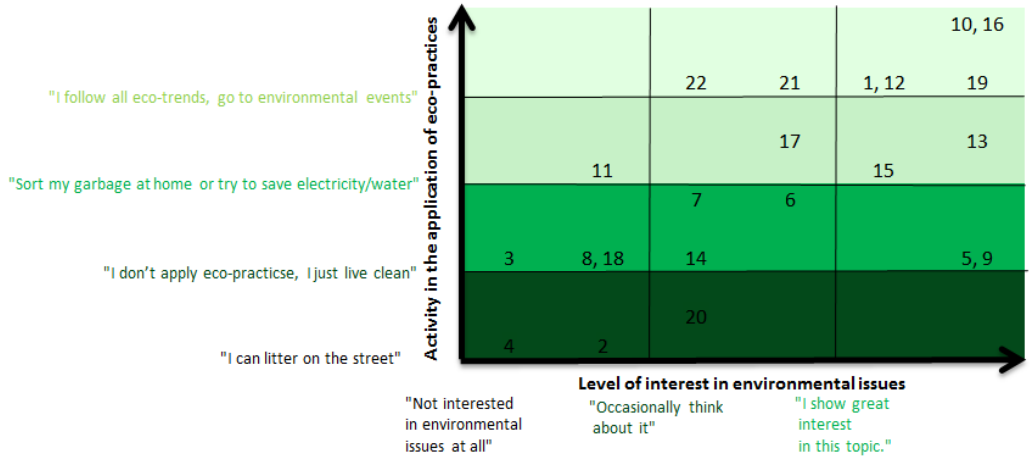


Figure 1: Interest in environmental issues and participation in eco-friendly practices of Russian tourists

The study however revealed that most Russian tourists, even those who are interested in an environmentally responsible lifestyle, do not have knowledge about what green practices are used in the hotel industry today. They confirmed that the hotels do not inform their guests about environmental practices. All interviewed tourists were surprised to learn that the hotel in which they live has an environmental certificate and meets all the requirements of a real green hotel.

On the positive side, when respondents were asked about their intention to engage in green tourism in the future, the majority (about 80%) answered that they already support this area or are interested in green practices and plan to participate in them in the future.

The respondents were also asked about their willingness to pay extra for staying in a green hotel. Just over one-third answered that they were not ready to pay extra money for accommodation in a truly green hotel. The remaining two-thirds of all respondents said they were willing to pay more (between 10-25 percent), but on the condition that it would be a truly green hotel:

“I have to be 100% sure that the hotel is environmentally friendly. That is, to know that the hotel recycles, that water is supplied in glass bottles, has reduced plastic use and so on”- A.P., age 36, male.

Russian tourists appear to want to learn more and start a greener travel style but only if they are provided with relevant information. During the interview with tourists, many wishes were expressed regarding the green policies of hotels. Respondents want hotels to publish information, on social networks and elsewhere, about their green certifications and practices.

“The hotel should write about it on every corner. If not for this interview, I would not have known that this hotel has a certificate, which means that I would not have thought about environmental practices”- S.M., age 36, female.

“Hotel must write about this and prove their environmental friendliness. Although to attach photos with a roof where there are solar panels or show photos of rooms where there are motion sensors that control the consumption of electricity, etc.”- O.M., age 26, male.

“And not only to be certified, but to prove it by actions, show statistics, lead an active eco-social life, make publications on this topic in social networks and so on”- A.O., age 27, female.

Discussion

The first objective of the research was to investigate the green eco-friendly practices in certified hotels located in Phuket. Participation in public environmental events,

waste management and energy conservation are the three main green activities used in the Phuket hotel industry. All of the hotels interviewed stated that they pay great attention to public green events, such as saving sea turtles, cleaning streets and beaches, planting greenery on the island and so on. Some hotels have partly or completely abandoned the use of plastic.

The main problem to implementing environmentally-friendly practices is poor staff awareness. Even though some green hotels replied that they pay great attention to the education of employees in the area of the hotel's environmentally responsible policy, inform the staff about all the latest green work practices, and conduct trainings, in practice it has become obvious that this is not so, especially among junior staff. The results lead to the conclusion that the main problem is the low awareness among staff. When contacting front desk employees, it became clear that one-third of them did not know what environmental practices were used in their hotels, and another one-third said they had no idea about eco-hotels and eco-practices at all. In fact, some hotel employees were unaware of the fact that their hotel had green certificates. Some hoteliers, fearing losing customers, sometimes try not to suggest their guests to save water or electricity, and fail to inform guests about the presence of green policies and green certificates. As a result, many tourists were unaware of the fact that their hotels had green certification.

Previous studies on this topic have shown the opposite result. Han and Hyun (2018) conducted a research on US hotel customers and the results showed that guests agree to save water and reuse towels and bathrobes. Moreover, consumers participate in such practices willingly, out of growing sense of moral duty to nature. From a practical point of view, hotel operators only need to inform about this practice: to contact guests with requests for reuse, publish messages on water conservation on social networks, hang cards / signs in the room that convey a message like “Turning off the water while brushing your teeth - it’s responsible behavior, because in this way you can save more water than you think” or “Saving water is the responsibility of every person in the face of our only planet” (Han and Hyun 2018, 26).

The second objective of this paper was to examine the Russian customers’ willingness to support green practices in certified green hotels. Three-quarters of the respondents said they were interested in a green lifestyle and eco-practices. Almost half of them claimed to be very environmentally responsible people who sort garbage at home and follow all environmental news. However, despite the fact that tourists show interest in this issue, none of the respondents had any idea about what environmental practices are applied in the hotel industry today. The study showed that when selecting a hotel, people are still motivated mostly by price and quality, rather than the degree of greenness of the hotel. Thus, the second significant drawback to developing green hotels was

identified - low awareness among tourists. All the respondents replied that they were not invited to participate in green events. Almost none of them had realized that the hotel in which they stay has a green certificate. Indeed, only 4 of the originally selected 26 hotels have a section with certificates and awards on their official website.

Thus, it is possible to conclude that Russian tourists are really interested in the development of green tourism, they seek to gain new knowledge in this matter, try to apply eco-practices in everyday life and are ready to do this during their holidays, but due to the lack of information and offers with hotels, tourists do not have the opportunity to delve into this issue. Therefore, if hotels more actively published on social networks information about their green practices, offer tourists to participate in green events and inform them about their green policies and maybe even environmental awareness in general, this would give much better results.

Acknowledgement

First, I would like to express my sincere thanks to my thesis adviser, Dr. Ilian Assenov, for his help, advice, suggestions and support throughout the study. My sincere gratitude also goes to all MBA lecturers who provided me invaluable knowledge and experience that helped me throughout the research. Finally this thesis could not be finished without the courtesy of all the respondents who participated in this study. Therefore, I most gratefully to all the hotel managers who kindly agreed to answer my questions and who are very interested in the environment and provided information that was very useful for this study. As well as all the Russian tourists who shared their valuable time to be interviewed, showed their interest in green practices and shared useful knowledge in this matter. Thank you very much once again for all of your help, support and participation.

References

About Green Globe. (n.d.). Green Globe. https://greenglobe.com/about/

Beyond the tipping point: Phuket garbage excess to see return of trash mountain. (2020, March 25). The Phuket News. Retrieved from https://www.thephuketnews.com/beyond-the-tipping-point-%C2%A0phuket-garbage-excess-to-see-return-of-trash-mountain-66473.php

Buckley, R.C. (2001). Turnover and trends in tourism ecolabels. In X. Font & R. C. Buckley (Eds.). Tourism Ecolabelling: Certification and Promotion of Sustainable Management. London: CABI Publishing.189–212.ISBN: 0 85199 506 3

Certified green: what's that? (2018). Green traveler guides. Retrieved from http://greentravelerguides.com/tips/green-certifiers/

Chernovich, E., Miles, I. & Polyakova, V. (2015). Household technology and the sustainability of consumer behavior in Moscow. Sustainability: The Journal of Record, 8(1), 32-37. https://doi.org/10.1089/SUS.2015.0008

Chuenniran, A. (2020, Jan. 8). Phuket eyes third waste incinerator. Bangkok Post. https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1830744/phuket-eyes-third-waste-incinerator

Cloesen, U. (2003). Approaches towards nature-based tourism policies in Australia and New Zealand. Asia Pacific Journal of Tourism Research, 8(1), 72-77.https://doi.org/10.1080/10941660308725457

Das, M. & Chatterjee, B. (2015). Ecotourism: A panacea or a predicament? Tourism Management Perspectives, 14, 3-16. https://doi.org/10.1016/j.tmp.2015.01.002

Dodson, J., Sipe, N., Rickson, R., & Sloan, S. (2013). Energy security, agriculture and food. In G. Lawrence, K. Lyons, & T. Wallington (Eds). Food security, nutrition and sustainability. Routledge, 119-133. https://doi.org/10.4324/9781849774499

Festival of Ecological and Rural Tourism "Green Wind" (2020). Federal agency for tourism. Retrieved from https://tourism.gov.ru/news/16556/?sphrase_id=608827/

Flower, S. (2006). Environmental Challenges in the 21st Century. AU Journal of Technology. 9(4), 248-252.

Green Globe Certification. (n.d.). Green globe. Retrieved from https://greenglobe.com/green-globe-certification/

Green Leaf Foundation: Green Leaf Standard for ASEAN. (n.d.). Green Leaf. Retrieved from http://www.greenleafthai.org/en/green_found/

Green Leaf Hotels. (n.d.). Green Leaf. Retrieved from http://www.greenleafthai.org/en/green_hotel/

Griffin, T., DeLacey, T., Harris, R., & Williams, P. (2002). Green globe: Sustainability accreditation for tourism. In Harris, R., Griffin, T., Williams, P., (Eds.). *Sustainable Tourism–A Global Perspective* (58-88). Abingdon: Routledge. https://doi.org/10.1002/jtr.494

Guest Arrivals at Accommodation Establishments. (2020). Ministry of Tourism & Sports. Retrieved from https://www.mots.go.th

Han, H., & Hyun, S. S. (2018). Eliciting customer green decisions related to water saving at hotels: impact of customer characteristics. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(8), 1437-1452.

Han, H., Hsu, L., Lee, J. & Sheu, C. (2011). Are lodging customers ready to go green? An examination of attitudes, demographics, and eco-friendly intentions. *International Journal of Hospitality Management*, 30(2), 345–355. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2010.07.008

Henderson, J. (2007). Corporate social responsibility and tourism: Hotel companies in Phuket, Thailand, after the Indian Ocean tsunami. *International Journal of Hospitality Management,* 26(1), 228-239. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2006.02.001

HSE Advocates for Environmental Transparency. (2019, Oct. 9). Higher school of economics. Retrieved from https://www.hse.ru/en/ma/engineering/news/311526455.html

Hultman, M., Kazeminia, A. & Ghasemi, V. (2015). Intention to visit and willingness to pay premium for ecotourism: The impact of attitude, materialism, and motivation. *Journal of Business Research*, 68(9), 1854-1861. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2015.01.013

Jabbour, C. & Santos, F. (2008). Relationships between human resource dimensions and environmental management in companies: Proposal of a model. *Journal of Cleaner Production*, 16(1), pp.51-58. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2006.07.025

Jang, S. Y., Chung, J. Y. & Kim, Y. G. (2015). Effects of environmentally friendly perceptions on customers' intentions to visit environmentally friendly restaurants: An extended theory of planned behavior. Asia Pacific Journal of Tourism Research, 20(6), 599-618. https://doi.org/10.1080/10941665.2014.923923

Jeong, E., Jang, S., Day, J. & Ha, S. (2014). The impact of eco-friendly practices on green image and customer attitudes: An investigation in a café setting. International *Journal of Hospitality Management*, 41, 10-20. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2014.03.002

Jorgenson, A. & Riley, D. (2012). Environmental Problems. The Wiley-Blackwell Encyclopaedia of Globalization. Blackwell Publishing Ltd. https://doi.org/10.1002/9780470670590

Khan, M. A. & Ghouri, A. M. (2011). Environmental pollution: its effects on life and its remedies. Researcher World: *Journal of Arts, Science & Commerce*, 2(2), 276-285.

Kontogeorgopoulos, N. (2005). Community-based ecotourism in Phuket and AoPhangnga, Thailand: Partial victories and bittersweet remedies. *Journal of Sustainable Tourism*, 13(1), 4-23.https://doi.org/10.1080/17501220508668470

Liamsanguan, C. & Gheewala, S. H. (2008). The holistic impact of integrated solid waste management on greenhouse gas emissions in Phuket. *Journal of Cleaner Production*, 16(17), 1865-1871.https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2007.12.008

Maibach, E. (1993). Social marketing for the environment: using information campaigns to promote environmental awareness and behavior change. Health Promotion International 8(3), 209–224.https://doi.org/10.1093/heapro/8.3.209

Manaktola, K. & Jauhari, V. (2007). Exploring consumer attitude and behaviour towards green practices in the lodging industry in India. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 19(5), 364-377. https://doi.org/10.1108/09596110710757534

Members, Asia, Thailand. (n.d.). Green Globe. Retrieved from https://greenglobe.com/members/asia/#thailand

Most Visited Countries. (2020). Worldpopulationreview.com. Retrieved from http://worldpopulationreview.com/countries/most-visited-countries/

Pan, S., Gao, M., Kim, H., Shah, K., Pei, S. and Chiang, P. (2018). Advances and challenges in sustainable tourism toward a green economy. *Science of The Total Environment*, 635, 452-469. https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2018.04.134

Phuket Sustainability Indicator Report: SEEKing a Sustainable Phuket. (2013). Iucn.org. Retrieved from https://www.iucn.org/sites/dev/files/import/downloads/phuket_sustainability_indicator_report_22_nov_2013.pdf

Phuket's Environmental Crisis Grows - Phuket Wan. (2020). Retrieved from http://phuketwan.com/tourism/phukets-environmental-crisis-grows-pollution-arrests-closures-20148/

Positive Response toThailand's "Everyday Say No to Plastic Bags" Campaign. (2020). Retrieved from https://www.thaipbsworld.com/positive-response-to-thailands-everyday-say-no-to-plastic-bags-campaign/

Protecting Patong Beach. (2018). Rotary Patong. Retrieved from https://www.rotarypatong.org/stories/protecting-patong-beach

Rani, M. R. J. & Ravi, P. (2020). Factors influencing green tourism–a conceptual approach. *Studies in Indian Place Names*, 40(18), 1144-1153. ISSN 2394-3114

Renwick, D., Redman, T. & Maguire, S. (2013). Green human resource management: a review and research agenda. Int. J. Manag. Rev. 15(1), 1-14. https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2011.00328.x

Robinot, E. & Giannelloni, J. (2010). Do hotels' "green" attributes contribute to customer satisfaction? *Journal of Services Marketing*, 24(2), 157-169. https://doi.org/10.1108/08876041011031127

Robinson, S., Singh, A. J. & Das, P. (2016). Financial impact of LEED and energy star certifications on hotel revenues. *The Journal of Hospitality Financial Management*, 24(2), 110-126. https://doi.org/10.1080/10913211.2016.1236567

Russians about the state of the environment based on the results of sociological research. (2019). Russian Public Opinion Research Center (VTsIOM). Retrieved from https://wciom.ru/fileadmin/file/reports_conferences/2013/2013-06-17-ekologiya.pdf

Sakun, A., Kravchuk, A. & Gakal, T. (2019). Trends and prospects of rural green tourism development in southern region of Ukraine.Ekonomika ta derzhava, 11, p.68. https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.11.68

Salam, M., Noguchi, T. & Pothitan, R. (2006). Community Forest Management in Thailand: Current Situation and Dynamics in the Context of Sustainable Development. *New Forests*, 31(2), pp.273-291. Retrieved from https://doi.org/10.1007/s11056-005-7483-8

Standard Criteria and Indicators. (n.d.). Green Globe. Retrieved from https://greenglobe.com/standard/

Stepchenkova, S. & Morrison, A.M. (2006). The destination image of Russia: from the online induced perspective. *Tourism Management*, 27(5), 943-956. Retrieved from https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.10.021

Thailand: Green Hotels and Resorts. (n.d.) Retrieved from https://www.myfet.de/images/files/e-books/Green_Hotels_Resorts.pdf

Travel Tourism continues strong growth above global GDP. (2020). Retrieved from https://www.wttc.org

Trofimenko, O. & Djafarova, E. (2011). Development and opportunities for ecotourism in Russia. Tourism in South East Europe, 339-350.

Tsai, Y. H., Wu, C. T. & Wang, T. M. (2014). Attitude towards green hotel by hoteliers and travel agency managers in Taiwan. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19(9), 1091-1109. https://doi.org/10.1080/10941665.2013.838180

Water Management in Phuket. (2020). Retrieved from https://www.unescap.org/sites/default/files/1.2%20Phuket%20water%20and%20wastewater%20plans.pdf

Worrachaddejchai, D. (2020, July 15). Thai Hotels Association Seeking Official Support for Green Hotels. Bangkok Post. Retrieved from https://www.bangkokpost.com/business/1712620/tha-seeking-official-support-for-green-hotels

Antecedents Intention of Whistleblowing System to Strengthen Sustainable Anti-Fraud Strategies: A Literature Review

Dien Noviany Rahmatika[1*] and Fahmi Firmansyah[2]

[1] Lecturer, Dr., University of Pancasakti Tegal.

[2] Lecturer, University of Pancasakti Tegal.

[*]**Corresponding author, E-mail:** diennovi@upstegal.ac.id

Abstract

The urgency of a violation reporting system in Indonesia is motivated by an increase in fraud. Therefore, a policy is made for private companies and the public sector to implement a *whistleblowing system.* In fact, people within organizations often face ethical dilemmas in reporting and leave cases of fraud hidden. Becoming a whistleblower is faced with the choice to report or not to report fraudulent acts that occur within the organization. This makes the *whistleblowing system* concept less effective in reducing fraud in Indonesia. The research method uses a qualitative approach using literature based on previous journals. From the results of previous research, an antecedent development model was obtained in the intention of *whistleblowing system*, with variables of organizational conditions (*ethical climate*), individual conditions (*personal costs*, anonymous reporting channels, *planned behavior*) and situational conditions (seriousness of violations) and their influence with sustainable Anti-Fraud Strategies. The purpose is to review the design specifications developed in scientific studies and the data basis on which they are built. Social engineering is needed to maximize *whistleblowing system* so as to create a corruption-free in Indonesia

Keywords: Whistleblowing System, Ethical Climate, Personal Cost, Anonymous Reporting Channels, Planned Behavior, the Seriousness of the Violation, Sustainable Anti-Fraud Strategy

Introduction

This research is based on the type of *fraud* that makes the potential for losses increase. The Indonesian Fraud Survey states that fraud that causes the greatest losses is corruption (ACFE, 2020). The ICW showed that government agencies cost the country the most with a total loss of 6.1 T (ICW, 2019). The latest is the phenomenon of 349 trillion findings revealed by PPATK throughout 2009-2023 related to cases in customs, excise, and taxes (Abimanyu, 2023). This encourages serious efforts to disclose fraud in the organization (Jaya & Sakti, 2021). This demonstrates that fraud is widespread and harmful to both the

public and commercial sectors. According to the research view, fraud can cause organizational failure, a country's economic slump, and the destruction of faith in a country's capital market (Ahmad et al., 2021). To prevent such fraud, an organization requires an early detection technology. (Setiawan & Yanti, 2022)

The paradigm of anti-corruption strategy should ideally not only be a repressive approach, but shift to a detective and preventive approach. The *whistleblowing-system* method is a means of fraud disclosure which is considered effective as *anti-fraud control* with a percentage of 22.6% (ACFE, 2020). In fact, people within the organization usually face the ethical dilemma of deciding to report or leave the fraud case hidden (Hayati, 2018). This makes the concept of *whistleblowing system* less applicable in eradicating corruption in Indonesia.

The concept of *whistleblowing system* has been discussed in several previous studies. Whistleblowing literally means whistle blower. The whistleblowing system is believed to be a media / mechanism that has the potential to be a preventive measure for bribery and corruption (Pramudyastuti et al., 2021). In line with this research in 2003, this was supported by the ACFE Indonesia survey in 2019 where respondents admitted that the provision of a media hotline/whistle blower system was still an option to report fraud with a percentage of 22.6%.

According to the *Theory of Planned behavior*, the intention to perform actions or behave is caused by three factors, namely: *Attitude*, Subjective Norms, and Perception of Behavioral Control (Owusu et al., 2020 & Ajzen., 1991) which together influence individual perceptions to use the *whistleblowing system. Personal Cost* is also an individual's view of the risk of retaliation that will occur from other individuals who oppose reporting actions, so as to reduce the individual's intention to report on the *whistleblowing system* (Widyanto, 2020).

The objective of this literature review is to determine what factors influence a person's willingness to report fraudulent conduct in an organization. The goal is to discover, synthesize, and analyze the findings of various studies on this subject. The goal is to provide an in-depth analysis as the foundation for future research on whistleblower intent and sustainability anti-fraud strategy.

The primary goal of this research is to identify variables based on the categorization of whistleblowing intention factors associated to reporting errors that could result in career and personal loss. As a result, this study adds to an increase in people reporting so that fraud, which has been a loss for an organization, can be significantly reduced using the whistleblowing system. Although there are many empirical studies on whistleblowing intention, this literature will assist individuals, organizations, stakeholders, academics, and society in general in determining what factors drive or inhibit a person's decision to become

a whistleblower, so that this literature can be systematically compiled.

This research inquiry begins with the formulation of the problem of this study, which is the influential factors in whistleblowing intention from variables of organizational conditions (ethical climate), individual conditions (personal costs, anonymous reporting channels, planned behavior), and situational conditions (seriousness of violations). The research will also look at how the whistleblower intention can help to strengthen the Sustainable Anti-Fraud Strategy.

Theoretical Foundation

Intention Whistleblowing System

Whistleblowing System is a system of exposing unethical actions of fraudsters (Marciano, 2021) including illegal, immoral, or unauthorized practices by members of organizations to individuals or institutions that may influence such actions (Near & Miceli, 1985). According to the National Committee on Governance Policies (KNKG) in the Guidelines for Violation Reporting System, intention whistle-blowing is intention of the disclosure of an act that is against the law, unethical / immoral conduct, or other actions that can harm an organization or stakeholder committed by an employee or the leader of an organization to the leader of another organization or institution who can take action on the violation. A whistleblower can be a member of the organization or a third party who is aware of the organization's situation.

Several studies reveal the influence on the intention of the *Whistleblowing System*, namely contextual factors including the seriousness of the fraud that occurs, applicable norms, and the response rate of recipients of complaints or reports. Individual factors can be the *locus of control of* the individual, the level of religiosity, and the moral standards of a *whistleblower* (Gao, 2017). The stronger employees' perceptions of the organization's ethical climate, the more positive attitudes, subjective norms, and perceptions of *whistleblowing* intentions (Barnett, 1996).



Figure 1: Circular Diagram Conceptual Framework

Ethical climate work

Ethical climate work theory evolved from cognitive moral theory (Barnett, 1996). There are two dimensions, namely an ethical approach dimension and *an ethical referent dimension*. The selfish character sees allowing maximizing personal interests, so as long as the act of *whistleblowing* does not have a good impact on individuals, they tend not to carry it out. *Ethical climate-principle*, members will respond to events according to laws, regulations, and standards. Whenever members of an organization engage in unethical behavior, other members are encouraged to disagree with the law or code of ethics, which is the dominating consideration element for individuals in determining, deciding, and choosing ethical challenges.

Personal Cost

According to Nickolan &; Hermanto (2018); Lestari et al., (2017) Personal Cost is an individual's view of the risk of retaliation by other individuals who oppose the reporting action, thereby reducing the individual's intention to report on the *Whistleblowing System*. Anonymity is necessary to maintain the confidentiality of the whistleblower's identity, this is in accordance with anonymous facilities for whistleblowers in government-provided reporting channels, anonymous reporting channels interact and weaken the effect of personal cost and misstatus on the intention of reporting violations.

Planned behavior

The theory of planned behavior is an individual's intention to perform a particular behavior. The greater the intention to engage in a behavior, the more likely it is (Ajzen, 1991). *Theory of planned* behavior consists of determinants of intention, namely attitude *toward the behavior*, *subjective norm*, and perceived behavioral control.

The seriousness of the violation

According to Antoh, (2021), *The seriousness of the violation* is defined as the effect of a violation in both financial and non-financial measures. The overall violation scenario regarding asset misuse, corruption, and reporting fraud is less serious, thus influencing the lack of *whistleblowing* actions.

Reporting Channel

Channel for Reporting Whistleblowers can report fraud through disclosure or reporting channels. Sections 301 and 806, which were created particularly to support and shield whistleblowers from the danger of reprisal, were added to the Sarbanes-Oxley Act of 2002 to govern this reporting channel (Putri, 2016). Reporting channels can be categorized as official and informal, anonymous and non-anonymous, internal and external, according to Park et al. (2008). Employee or worker fraud can be reported anonymously by leaving out the whistleblower's name, but employee or worker fraud can also be reported non-anonymously by including the whistleblower's name on the form.

Sustainable Anti-Fraud Strategy

Fraud is all forms of fraud and breach of trust in the form of *fraudulent financial statements, misappropriation of assets* and *corruption* that raises financial risks in institutions (Rahmatika., 2020; Arens., 2008 & Singleton et al 2006). *Sustainable Anti-Fraud Strategy* is a company's sustainable strategy to control fraud actions aimed at improving *Anti-Fraud* compliance in a company consisting of Prevention, Detection, Reporting and Sanctions Investigation, Evaluation and Follow-up (Otoritas Jasa Keuangan, 2019). The prevention pillar contains tools aimed at reducing the potential for fraud consisting of Anti-Fraud Awareness, Identify Vulnerability, Know Your Employee. The detection pillar contains tools aimed at identifying and finding fraud events, Whistleblowing Policies and Mechanisms and Surprise Audit. The pillars of investigation, reporting, and sanctions contain tools aimed at extracting information, reporting systems including the imposition of sanctions for fraud incidents. The pillar of monitoring, evaluation, and follow-up contains tools aimed at monitoring and evaluating fraud events and the necessary follow-up based on the results of the evaluation. (Otoritas Jasa Keuangan, 2019; Todorovic, 2020)

Research Methodology

This research is qualitative research. Qualitative research can explain narratively the activities carried out and the impact of actions that occur in real life (Watkins, 2012). The approach in this study adopts a literature review approach, the selection of the approach is motivated by the intended research objectives. Literature review can make it easier for researchers to identify gaps that occur between a theory and the relevance of reality to research results (Cahyono et al., 2019).

Data sources used in research are secondary data obtained from previous research journals, books that contain topic discussions related with theme of the research. Researchers get journals from the websites of Indonesian scientific journal providers, namely SINTA, Google Scholar and Mendeley following for website links that can be accessed, with a limit range of journal publication years 1-10 years from the current year (prioritized 5 years). There are restrictions on choosing the year of publication of the journal so that researchers can review in accordance with the scope of research and the latest developments. Research data analysis consists of three stages, namely data reduction, presenting data, conclusions of research results. In future research using quantitative data, unit analysis of will be distributed to employees who are part of the organization. When the Whistleblowing intention is good, the anti-fraud strategy which consists of prevention, detection, instigation and monitoring will run successfully.

Results and Discussion

The *Whistleblowing System* method is considered a means of *fraud* prevention which is considered very effective as *anti-fraud control.* The results of the study answer the phenomenon of the number of fraud cases and the low intention to carry out a *Whistleblowing System* and the relationship between strengthening sustainable *Anti-Fraud* strategies. The expected theoretical finding is to create a model for the development of *Whistleblowing System* and Anti-Fraud Strategy, so that it can practically be used as an improvement in *Anti-Fraud control* so that the level of corruption can be minimized. Efforts to eradicate corruption are more effective if strategies and policies are implemented comprehensively, systematically and through the involvement of the whole community (Nurhidayat, 2017).

Table 1: Mapping of Literature Review

No	*Researcher Name*	*Research Title*	*Variable*	*Methods*	*Theories*	*Result*
1.	*Jaya, M. S. J. I., Handajani, L., &; Sakti, D. P. B. (2021).*	*Antecedents of Intention Using Whistleblowing System*	*planned behavior, anonymous reporting channels, and personal costs*	*Quantitative, Quesioner*	*Theory of planned behaviour*	*planned behavior, anonymous reporting channels, and personal costs influence the intention to use the Whistleblowing System in West Lombok*
2	*Hayati, N., &; Wulanditya, P. (2018).*	*'Attitudes towards Whistleblowers, Organizational Commitment, Ethical*	*Whistleblowers,Organizational Commitment, Ethical Climate Principles, Self-Efficacy, Fraud Disclosures'*	*Quantitative, Quesioner*	*Theory of planned behavior,*	*whistleblower intentions, organizational commitment, ethical climate*

No	Researcher Name	Research Title	Variable	Methods	Theories	Result
		Climate Principles, and Self-Efficacy as Determinants of Fraud Disclosures'				*principles and self-efficacy affect whistleblower disclosure intentions at PT PLN*
3	*Mustafida, N., &; Mursita, L. Y. (2021).*	*'Modeling Employee Whistleblowing Intentions in Indonesia: Whistleblowing Triangle Application.*	*perceptions, norms and attitudes whistleblowing intentions. perception of control.*	*Quantitative, Quesioner*	*Theory of planned behavior,*	*The results of the study examined perceptions, norms and attitudes positively related to whistleblowing intentions. Although this is not the case with the perception of control.*
4	*Brown, J. O., Hays, J., & Stuebs, M. T. (2016).*	*Modeling accountant whistleblowing intentions: Applying the theory of planned behavior and the fraud triangle*	*theory of planned behavior (attitudes and perceptions of control),whistleblowing whistleblowing intentions (10)*	*Quantitative, Quesioner*	*The Fraud Triangle* *Theory of planned behavior,*	*The result of the study is the influence between the theory of planned behavior (attitudes and perceptions of control) towards*

No	Researcher Name	Research Title	Variable	Methods	Theories	Result
						whistleblowing is positively related to whistleblowing intentions
5.	Valentine & Godkin, (2019)	Moral intensity, ethical decision making, and whistleblowing intention	Moral intensity, ethical decision making, and whistleblowing intention Moral Intensity (X1) Ethical Decision Making (X2) Whistleblowing Intention (Y)	Quantitative, Quesioner	Theory of planned behaviour	Moral Intensity (X1) positif, Ethical Decision Making (X2) negatif to Whistleblowing Intention (Y)
6.	Andon et al., (2018)	The Impact of Financial Incentives and Perceptions of Seriousness on Whistleblowing Intention	The presence of a financial incentive (X1) Perceptions of the seriousness (X2) Whistleblowing intention to report a wrongdoing externally (Y)	Quantitative, Quesioner	Intrinsic–Extrinsic Motivation Theory	X1 (+) X2 (+) significant
7.	Kaptein, (2022)	How Much You See Is How You Respond: The Curvilinear Relationship Between the Frequency of Observed Unethical	Frequency of Unethical Behavior (X) Whistleblowing	Quantitative, Quesioner	The Focus Theory of Normative Conduct	X (+)

No	Researcher Name	Research Title	Variable	Methods	Theories	Result
		Behavior and The Whistleblowing Intention				
8.	Hayati dan Wulandita (2018)	Attitudes towards Whistleblowers, Organizational Commitment, Ethical Climate Principles, and Self-Efficacy as Determinants of Fraud Disclosures	Whistleblowers, Organizational Commitment, Ethical Climate Principles, and Self-Efficacy, Fraud Disclosures	Quantitative, Quesioner	Theory of Planned Behavior (TPB) Pro-social Organizational Behavior (POB)	attitudes towards whistleblowers, ethical climate principles, organizational commitments, and self-efficacy have a significant effect on the intention to conduct whistle-blowing
9	Wahyuningtyas dan Pramudyastuti (2022)	Optimalisasi Whistleblowing System Melalui Peran Whistleblower Dalam Pendeteksian Tindakan Fraud: Sebuah Literature Review	Whistleblowing System, Pendeteksian Tindakan Fraud:	Qualitative	Theory of Planned Behavior (TPB)	application of Theory of Planned Behavior can used as a basic reference for organizations to optimize whistleblowing system through a

No	Researcher Name	Research Title	Variable	Methods	Theories	Result
						whistleblower by paying attention to three factors that affect a intentions, including attitudes, subjective norms, and behavioral control.
10	*Jaya, Handajani & Sakti (2022)*	*Anteseden Intensi Menggunakan Whistleblowing System*	Anonymous Reporting Channel; Personal Costs; Planned Behavior; Whistleblowing System	*Quantitative, Quesioner*	*Theory of Planned behavior*	*reporting channels anonymously available can convince employees of protection and need to be disseminated to all employees personal costs As a result of retaliation, employees within the organization will use a whistleblowing system that can protect*

No	Researcher Name	Research Title	Variable	Methods	Theories	Result
						their identity.

From several studies, it can be concluded that the theory of *Whistleblowing System* is always evolving. The novelty of this study is three influential aspect factors in *the whistleblowing System* intentions, namely organizational conditions (*ethical climate*), individual conditions (*Personal Costs*, anonymous reporting channels, *planned behavior*) and situational conditions (seriousness of violations) and their influence on strengthening sustainable *Anti-Fraud* Strategies. This study develops a research roadmap on factors affecting the level of fraud and the development of a concept model for fraud prevention and detection.

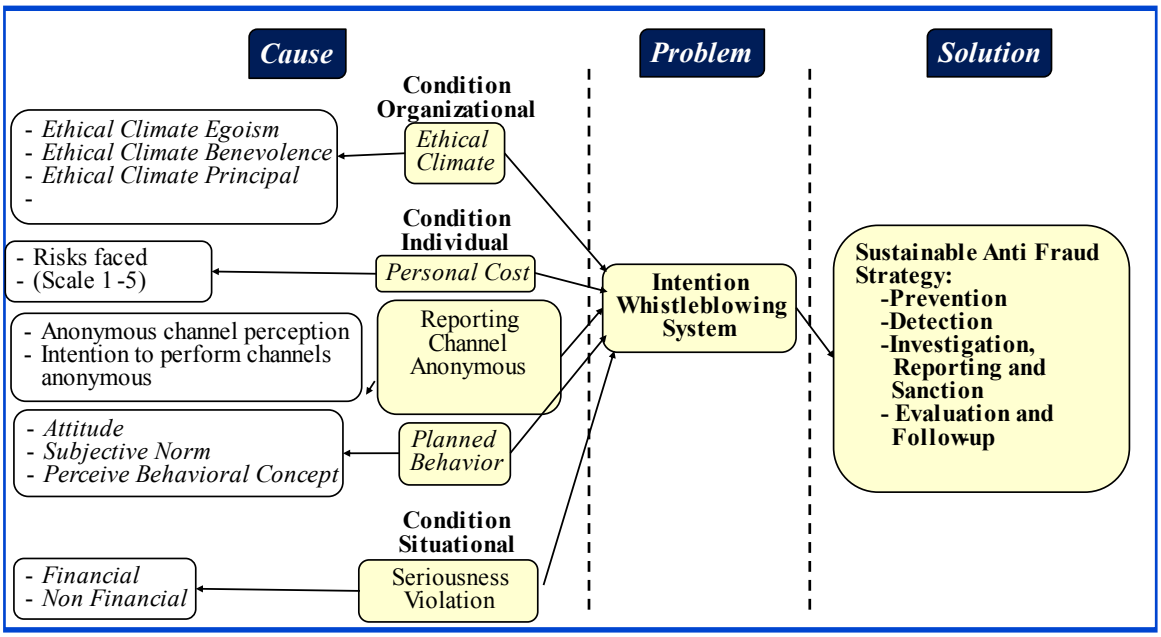


Figure 2: Basic Mindmap on this Research

1. Model anticedent intention of *Whistleblowing System* from variables of organizational conditions (*ethical climate*), individual conditions (*personal cost*, anonymous reporting channels, *planned behavior)* and situational conditions (seriousness of violations).

From Figure 1, the research model can be explained about the influence factors in the whistleblowing system intention, namely with Organizational conditions, Individual Conditions and Situational Conditions. Some research on the effect of ethical climate on

the whistleblowing system is explained by Ethical Climate Work Theory. Ethical climate work theory is a theory developed by Victor and Cullen (1988) as a development of cognitive moral theory. There are two dimensions of this theory, namely an ethical approach dimension and an ethical referent dimension. The first dimension of ethical climate work theory consists of three approaches, namely egoism, benevolence, and principle. Organizations with selfish characteristics, members of the organization tend to consider personal gain when faced with ethical dilemmas. Organizations with a benevolence type, members of the organization will tend to consider the welfare of others. Organizations with a principal type, members of the organization will tend to consider matters related to regulations and laws. The second dimension of ethical climate work theory consists of: individual, local, and cosmopolitan. At the locus of individual analysis, the basis of decision-making in ethical dilemmas is individual morals. The locus of local analysis is based on expectations coming from the organization such as the code of ethics within the organization. The locus of cosmopolitan analysis is based on external individuals and organizations, such as codes of ethics issued by the professional associations that overshadow those organizations. Ethical Climate and Whistleblowing. According to Cullen et al. (2003) members of organizations with selfish characters will view that organizations allow them to maximize personal interests, so as long as whistleblowing actions do not have a good impact on individuals, they are less likely to carry them out. Person's desire to do whistleblowing is strongly influenced by one's ethical views. Organizations with high selfish characteristics, organizational members will tend not to carry out whistleblowing actions. (Ahmad et al, 2015)

Dewing and Russel's (2016) research on the dismissal of the head of risk management who questioned his company's policies before being bankrupt due to the crisis showed the high potential risks that someone would experience when whistleblowing. the most considered personal cost is resistance from people in organizations who oppose reporting actions (Septianti, 2013). Everyone's perception in viewing personal costs is fundamentally different, but according to Miceli and Near (2005) members of organizations that look up to personal costs will assume that by carrying out whistleblowing actions, they will receive bad consequences. (Lestari and Yaya, 2017)

Ahmad (2012) mentions that the seriousness of the offense is similar to one of the moral intensity models developed by Jones (1991). The seriousness of the violation can be defined as the effect that may result from the existence of a violation both in financial and non-financial measures Research by Septianti (2013), Setyawati, et al. (2015), found evidence that the level of seriousness affects the intention to carry out whistleblowing.

2. The effect of Intention Whistleblowing system on the strengthening of sustainable Anti-Fraud Strategies.

Fraud is a deliberate act of lying that can be in the form of asset embezzlement, embezzlement of information, hiding facts, or corruption (Wardana et al., 2017). The Financial and Development Supervisory Agency states that fraud prevention is an integrated form of effort that can reduce the occurrence of fraud causes (fraud triangle) (Financial and Development Supervisory Agency, 2008). In other studies, fraud prevention is defined as an effort to eliminate or eliminate things that cause fraud (Amrizal, 2004). Fraud prevention is also mentioned as a system and procedure designed and implemented for the main purpose, but not the only purpose to prevent and deter (can deter) fraud (Iqbal, 2010). Fraud prevention is an effort or effort to reject or contain all forms of fraud committed by employees that will have an impact on the loss of the company / organization (Nugroho, 2015).

There are 4 (four) elements that make a whistleblowing system effective, namely: anonymity (employees believe that they can report fraud/violations without fear of retaliation, so the identity of the whistleblower must be hidden), independence (employees are more comfortable reporting to independent parties or parties not related to the organization or parties involved in violations), accessibility (employees have easy access to report violations through several different channels, for example by phone, email, online or mail) and follow-up (reporting violations must be followed up dan tindakan solutif harus diambil, sehingga whistleblower akan bisa lebih lanjut melaporkan karena manfaat sistem yang baik (Albrecht et al., 2012).

The failure of the whistleblowing system implemented in the company can fail to detect fraud due to (ACFE, 2020) lack of anonymity which causes fear of retaliation in employees who report violations, (ICW, 2019) organizational work culture that is not conducive, (Abimanyu, 2023) organizational policies related to behavior and ethics in employees who report violations, and (Jaya, 2021) lack of employee awareness caused by ineffective socialization/communication of whistleblowing systems (Albrecht et al., 2012). Whistleblowing system is one of the effective mechanisms in fraud prevention which requires company commitment in protecting the reporter's personal data, a clear and responsible reporting mechanism and the process of evaluating and improving the system (Wahyuni &; Nova, 2018; Wardana et al., 2017). Previous research has shown that the whistleblowing system has a positive effect on fraud prevention, namely the higher the whistleblowing system, the better fraud prevention will be (Agusyani et al., 2016; Gaurina et al., 2017; Islamiyah et al., 2020; Jayanti &; Suardana, 2019; Maulida &; Bayunitri, 2021; Wahyuni &; Nova, 2018; Wardana et al., 2017). The whistleblowing system is also able to foster a work culture that prioritizes honesty and openness in minimizing fraud that occurs

in companies (Wahyuni &; Nova, 2018). Employees who are able to understand the three aspects of the whistleblowing system (structural, operational and maintenance aspects) will affect employees' reluctance to report fraud if they know it (Agusyani et al., 2016). A study shows different results that the whistleblowing system has no effect on fraud prevention (Sujana et al., 2020). This allegedly occurs because the whistleblowing system has not been implemented properly so that there is no protection for whistleblowers in reporting fraud or corruption and there are public concerns to deal with the law related to fraud reporting (Sujana et al., 2020). The implementation of the *Whistleblowing System* aims to minimize *fraud* but is not in line with the fact that the *Whistleblowing System* has not been able to suppress corruption cases which rank first in cases in Indonesia (ACFE, 2020).

Conclusion

From several research models that have been made, it can be concluded that the intention of the *Whistleblowing System* can be further improved by influential factors, namely with variables of organizational conditions (*ethical climate*), individual conditions (*personal costs*, anonymous reporting channels, *planned behavior*) and situational conditions (seriousness of violations) which is also a novelty in this research. In the picture has also contained the method of assessment in each variable. Thus, the conclusion of an effective *Whistleblowing System* can improve the Anti-Fraud Strategy that continues by implementing Prevention, Detection, Investigation, Reporting and Sanctions, Evaluation and Follow-up. We hope that together with an effective *Whistleblowing System* we can reduce fraud that occurs in the community by implementing a sustainable anti-fraud strategy.

Reference

Abimanyu, Anggito (2023). Antiklimaks 349 triliun. Retrieved from https://news.detik.com/kolom/d-6657225/antiklimaks-349-triliun

ACFE Indonesia Chapter. (2020). Survei fraud Indonesia 2019. In ACFE Indonesia

Agusyani, N. K. S., Sujana, E., & Wahyuni, M. A. (2016). The effect of whistleblowing system and competence of human resources on fraud prevention in financial management of regional original revenue receipts (study at regional revenue service of Buleleng Regency). Journal of Accounting, 6(3).

Ahmad, B., Ciupac-Ulici, M., & Beju, D.-G. (2021). Economic and non-economic variables affecting fraud in European Countries. Risks, 9(6), 119. https://doi.org/10.3390/risks9060119

Ahmad, S. (2012). Internal auditors and internal whistleblowing intentions: A study of organisational, individual, situational and demographic factors. Faculty of Business and Law Edith Cowan University, Western Australia.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50(2), 179–211. https://doi.org/10.1016/0749- 5978(91)90020-

Albrecht, W. S., Albrecht, C. O., Albrecht, C. C., & Zimbelman, M. F. (2012). Fraud examination (Fourth Edi). Soth-Western Cengage Learning.

Amrizal. (2004). Pencegahan dan pendeteksian kecurangan.

Andon, P., Free, C., Jidin, R., Monroe, G. S., & Turner, M. J. (2018). The impact of financial incentives and perceptions of seriousness on whistleblowing intention. Journal of Business Ethics, 151(1), 165–178. https://doi.org/10.1007/s10551-016- 3215-6

Antoh, A. (2021). Integrated-ethical decision model (I-EDM) to analyze whistleblowing intention of local government employees. In Academy of Entrepreneurship Journal. 27(6).

Arens, A. A. (2008). Auditing and assurance services: an integrated approach, 13th. Auditing, 1(2). https://books.google.co.id/books/about/Auditing_and_Assurance _Services.html?id=4TAKswEACAAJ&redir_esc=y

Barnett, T., Bass, K., & Brown, G. (1996). Religiosity, ethical ideology, and nurul mustafida, lufi yuwana mursita 243 intentions to report a peer's wrongdoing. Journal of Business Ethics, 15(11), 1161–1174. https://doi.org/10.1007/BF004128 15

Brown, J. O., Hays, J., & Stuebs, M. T. (2016). Modeling accountant whistleblowing intentions: Applying the theory of planned behavior and the fraud triangle. Accounting and the Public Interest, 16(1), 28–56. https://doi.org/10.2308/ apin51675

Cahyono, E. A., Sutomo, N., & Hartono, A. (2019). Literatur review; panduan penulisan dan penyusunan. Jurnal Keperawatan, 12(2), 12-12.

Cullen, J. B., Parboteeah, K. P., & Victor, B. (2003). The effects of ethical climates on organizational commitment: A two-study analysis. Journal of business ethics, 46, 127-141.

Dewing, I. P., dan Russell, P. O. (2016) "Whistleblowing, governance and regulation before the financial crisis: the case of HBOS". Journal of Business Ethics, 134(1), 155-169.

Gao, L., & Brink, A. G. (2017). Whistleblowing studies in accounting research: A review of experimental studies on the determinants of whistleblowing. Journal of Accounting Literature, 38(April), 1– 13. https://doi.org/10.1016/j.acclit.201 7.05.001

Hayati, N., & Wulanditya, P. (2018). Attitudes towards whistleblowers, organizational commitment, ethical climate principles, and self-efficacy as determinants of fraud disclosures. The Indonesian Accounting Review, 8(1), 25. https://doi.org/10.14414/tiar.v8i1.1636

ICW. (2019). Trends in Enforcement of Corruption Cases for the Year 2019. Retrieved from https://antikorupsi.org/sites/default/files/dokumen/200215 tren_penindakan_kasus_korupsi_tahun_2019_final_2.pdf

Iqbal, M. (2010). The effect of prevention, detection and investigative audits on efforts to minimize fraud in financial statements. Syarif Hidayatullah State Islamic University, Jakarta.

Jaya, M. S. J. I., Handajani, L., & Sakti, D. P. B. (2021). Antecedents of intention to use a whistleblowing system. Journal of Accounting and Finance Review, 12(3). https://ejournal.umm.ac.id/index.php/jrak/article/view/23238

Kaptein, M. (2022). How much you see Is how you respond: The curvilinear relationship between the frequency of observed unethical behavior and the whistleblowing intention. Journal of Business Ethics, 175(4), 857–875. https://doi.org/10.1007/s10551-020-04663-6

Komite Nasional Kebijakan Governance (2008). Pedoman sistem pelaporan pelanggaran – SPP (Whistleblowing System – WBS).

Lestari, R., & Yaya, R. (2017). whistleblowing and the factors that influence the intention to carry it out by the state civil apparatus. Accounting journal, 21(3),336-350. http://digilib.mercubuana.ac.id/manager/t!@file_artikel_abstrak/Isi_Artikel_902635676191.pdf

Marciano, B., Syam, A., & Suyanto & Ahmar, N. (2021). Whistleblowing system and fraud prevention: A literature review. JABI: Journal of Indonesian Sustainable Accounting, 4(3), 313-324.

Miceli, M.P., dan Near, J.P. (2005) “Standing up or standing by: What predicts blowing the whistle on organizational wrongdoing? In J. Martocchio”, Research in personnel and human resources management, 24, 95–136.

Miles, M.B, Huberman, A.M, & Saldana, J. (2014). Qualitative data analysis, a methods sourcebook, edition 3. USA: Sage publications. Terjemahan Tjetjep Rohindi Rohidi, UI-Press.

Mustafida, N., & Mursita, L. Y. (2021). Modeling employee whistleblowing intentions in Indonesia: Whistleblowing triangle application. Integrity: Journal of Anti-Corruption, 7(2), 233-244. https://jurnal.kpk.go.id/index.php/integritas/article/download/265/161

Near, J. P., & Miceli, M. P. (1985). Organizational dissidence: The case of whistleblowing. Journal of Business Ethics, 4(1).

Nickolan, F., Handajani, L., & Hermanto. (2018). Whistleblowing intention of Indonesian government internal auditor (APIP) and anonymous reporting channel interactions. International Journal of Economics, Commerce and Management, 6(2), 161–175. http://eprints.unram.ac.id/17836/

Nugroho, V. O. (2015). The effect of employee perceptions regarding the whistleblowing system on fraud prevention with ethical behavior as an intervening variable at PT Pagilaran. Yogyakarta State University.

Nurhidayat, Ilham dan Bevola Kusumasari. 2017. “Revisiting understanding of the whistleblowing concept in the context of Indonesia”. Policy & Governance Review, 1 (3), 165 – 177. https://www.journal.iapa.or.id/pgr/article/view/54

Owusu, G. M. Y., Bekoe, R. A., Anokye, F. K., & Okoe, F. O. (2020). Whistleblowing intentions of accounting students: An application of the theory of planned behaviour. Journal of Financial Crime, 27(2), 477–492. https://doi.org/10.1108/JFC-01-2019-0007

Pramudyastuti, O. L., Rani, U., Prativi, A., & Susilo, G. F. A. (2021). The Effect of Implementing a whistleblowing system on Fraud Acts with independence as a moderator. Scientific Journal of Accounting, 6(1), 115–135.

Putri, C. (2016). Pengaruh jalur pelaporan dan tingkat religiusitas terhadap niat seseorang melakukan whistleblowing. Journal of Accounting and Investment, 17(1), 42-52. Diakses dari https://journal.umy.ac.id/index.php/ai/article/view/1364

Rahmatika, D. N. (2020). Fraud auditing kajian teoretis dan empiris. Deepublish. https://ebooks.gramedia.com/id/buku/fraud-auditing-kajian-teoretis-dan-empiris?buffet=1

Rahmatika, D. N., & Yadiati, W. (1909). The influence of good governance, internal audit function and ethical work climate on the fraud level. Ijer serials publications, 1929. https://serialsjournals.com/abstract/30934_47.pdf

Rancangan Peraturan Otoritas Jasa Keuangan Republik Indonesia Nomor /Pojk.03/2019 Tentang Penerapan Strategi Anti-Fraud Bagi Bank Umum. https://ojk.go.id/id/regulasi/otoritas-jasa-keuangan/rancangan-regulasi/Documents/Lampiran%201%20%20Pedoman%20Strategi%20Anti%20Fraud%20Bagi%20Bank%20Umum.pdf

Septianti, W. (2013) “Pengaruh faktor organisasional, individual, situasional, dan demografis terhadap niat melakukan whistleblowing internal”. Simposium Nasional Akuntansi XVI, Manado, 25-28 September.

Setiawan, A. A., & Yanti, H. B. (2022). A systematic literature review of whistleblowing intention: Variability, research trends, methods, and theories. Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal), 5(2).

Setyawati, I, Ardiyani, K. dan Sutrisno, C. R. (2015) Factors influencing intention to conduct internal whistleblowing. Journal of Economics and Business. 17, 22- 33.

Singleton, T. W., Singleton, A. J., Bologna, G. J., & Lindquist, R. J. (2006). Fraud auditing and forensic accounting. John Wiley & Sons. Retrieved from https://books.google.co.id/books/about/Fraud_Auditing_and_Forensic_Accounting.html?id=HN4KzlG8q7wC&redir_esc=y

Sujana, I. K., Suardikha, I. M. S., & Laksmi, P. S. P. (2020). Whistleblowing system, competence, morality, and internal control system against fraud prevention on village financial management in Denpasar. E-Jurnal Akuntansi, 30(11), 2780. https://doi.org/10.24843/eja.2020.v30.i11.p06

Todorović, Z., Tomaš, D., & Todorović, B. (2020). Anti-fraud strategy. economics, 8(2), 69-78.

Valentine, S., & Godkin, L. (2019). Moral intensity, ethical decision making, and whistleblowing intention. Journal of Business Research, 98, 277–288. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.01.009

Victor, B., & Cullen, J. B. (1988). The organizational bases of ethical work climates. Administrative science quarterly, 101-125.

Wahyuni, E. S., & Nova, T. (2018). Analysis of the whistleblowing system and apparatus competency on fraud prevention (Empirical study on Regional Organizational Units of Bengkalis Regency). Journal of Innovation and Business, 6, 189–194.

Wahyuningtiyas, T. N., & Pramudyastuti, O. L. (2022). Optimalisasi whistleblowing system melalui peran whistleblower dalam pendeteksian tindakan fraud. Jurnal Ilmiah Akuntansi Kesatuan, 10(2), 359-366.

Wardana, I. G. A. K., Sujana, E., & Wahyuni, M. A. (2017). Pengaruh pengendalian internal, whistleblowing system dan moralitas aparat terhadap pencegahan fraud pada dinas pekerjaan umum kabupaten Buleleng. Jurnal Akuntansi Program S1, 8(2), 1–10.

Watkins, D. C. (2012). Qualitative research: The importance of conducting research that doesn't "count". Health promotion practice, 13(2), 153-158.

Widyanto, A. P. P., & Sulistiyowati, F. (2020). The intention of state civil servants (Asn) to conduct whistle-blowing: Effects of organizational commitment, personal costs, and rewards. Journal of information, taxation, accounting, and public finance, 15(2), 91-110.







(ระดับนานาชาติ)

science group

Feasibility Study of Glass Slide Extraction Device Coated with Molybdenum Disulfide@graphene Oxide/polystyrene as Sorbent for the Extraction of Polycyclic Aromatic Hydrocarbons

Jarinya Chairak[1,6], Arashaporn Uthairangsee[2,6], Nattawadi Raksakun[3,7], Sujittra Poorahong[4,7] and Chongdee Buranachai [5,6*]

[1] Master's degree student, Division of Physical Science, Faculty of Science, Prince of Songkla University.
[2] Bachelor's degree student, Division of Physical Science, Faculty of Science, Prince of Songkla University.
[3] Bachelor's degree student, Program in Science, School of Science, Walailak University.
[4] Assistant Professor, Department of Chemistry, School of Science, Walailak University.
[5] Associate Professor, Division of Physical Science, Faculty of Science, Prince of Songkla University.
[6] Center of Excellence for Trace Analysis and Biosensor, Faculty of Science, Prince of Songkla University.
[7] Functional Materials and Nanotechnology Center of Excellence, School of Science, Walailak University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** tchongdee@gmail.com

Abstract

This work is a possibility study of a molybdenum disulfide@graphene oxide/polystyrene (MoS_2@GO/PS) coated on glass slide as an extraction device for the extraction and preconcentration of polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs) prior to analysis with high performance liquid chromatography coupled with diode array detector (HPLC-DAD). Chrysene (Chr), benzo(b)fluoranthene (BbF), and benzo(a)pyrene (BaP) were used as model compounds. Under the optimum conditions of chromatographic separation, linearity (R^2 > 0.999) at concentrations of 2 µg L^{-1}–100 mg L^{-1}, with the limits of detection of 1.881 ± 0.004, 3.396 ± 0.012 and 5.695 ± 0.029 µg L^{-1} for Chr, BbF, and BaP were achieved, respectively. Along with the preliminary extraction and desorption of Chr, BbF, and BaP at a concentration of 100 µg L^{-1}, this developed extraction device could adsorb at a yield of 77 to 87% and the recovery of 15 to 26%. Further investigation is needed and the effective parameters on the extraction performance of the MoS_2@GO/PS coated on glass slide must be optimized to obtain the acceptance recovery before applying for the determination of Chr, BbF and BaP in food samples.

Keywords: Molybdenum Disulfide@Graphene Oxide; Polystyrene; Polycyclic Aromatic Hydrocarbon; HPLC-DAD; Extraction Device

Introduction

Polycyclic aromatic hydrocarbons (PAHs) are a large group of organic compounds composed of two or more fused benzene rings. PAHs are normally generated by pyrolysis processes using high thermal, high pressure, and incomplete combustion of, for example,

organic substance, petroleum, coal, and wood as well as by commercial or home preparation using intense heat processing for instance, grilling, smoking, baking, frying, drying, and roasting (Chen et al., 2020; 2018). PAHs are raising concern because they can diffuse and contaminate into the environment (air, surface water, water, and soil) and food (Jesus et al., 2022; K. Sun et al., 2021). PAHs are known as potential genotoxic and possible carcinogenic causing cancer in humans (Binello et al., 2021; Li et al., 2018; Myint Zaw et al., 2022). In this work, the focus is on the determination of chrysene (Chr), benzo(b)fluoranthene (BbF) and benzo(a)pyrene (BaP) which are grouped as heavy PAHs leading to the rising of hazards and toxicity. Accordingly, the International Agency for Research on Cancer (IARC) has classified BaP as group 1 (carcinogenic to humans), BbF and Chr as group 2B (possibly carcinogenic to humans) (Lee et al., 2019). The Agency for Toxic Substances and Disease Registry has limited a maximum contamination level of BaP at 0.2 μg L^{-1} in drinking water (ASTR, 2009).

Chromatographic techniques have been developed to determine the PAHs compounds, especially high-performance liquid chromatography (HPLC). HPLC is useful due to its high selectivity and high resolution. Also, HPLC coupled with diode array detector (DAD) provides good detection sensitivity. However, the contamination of PAHs in the sample was typically presented at low concentration and may be interrupted from matrix interference. Therefore, sample preparation techniques are required for preconcentration and matrix elimination.

Solid phase extraction (SPE) is a popular sample preparation technique because it is simple to prepare, uses less solvent, and has a high extraction efficiency for a variety of target compounds (Critto et al., 2022; Wang et al., 2023; Xiao et al., 2023). However, to increase the efficiency of SPE for the extraction of target analyte, therefore, the development of SPE material is necessary. In this work, molybdenum disulfide@graphene oxide/polystyrene (MoS_2@GO/PS) was developed as a composite sorbent for the extraction of PAHs.

A composite sorbent with a lot of surface area, thermal stability, and strong π-π interaction is frequently prepared using GO (Fan et al., 2015). Nevertheless, GO can easily aggregate when strong bonds are present, which reduces the surface area or active area. To resolve the GO aggregation, MoS_2 is added as interval material. As a result, MoS_2@GO is an outstanding and prospective sorbent with a large specific surface area for the extraction of PAHs via the π-π interaction (W. Sun et al., 2021). Together with polystyrene (PS), it has a phenyl group and a single C-C bond in its structure. It is appropriate to employ as a sorbent for the extraction of PAHs because it can also interact with PAHs via π-π and hydrophobic interactions (Andrade et al., 2019).

This work thus focuses on the application of MoS_2@GO/PS composite sorbent for the extraction of Chr, BbF, and BaP coupled with the analysis using HPLC-DAD. To simplify

the extraction process, the composited sorbent was coated on the surface of the glass slide. The extraction was performed by dipping this modified glass slide in the sample solution under the stirring.

Objective

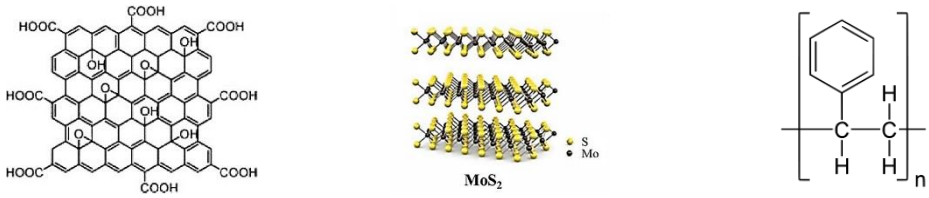
To develop a new extraction device with outstanding performance, a straightforward extraction process for the detection of polycyclic aromatic hydrocarbons in food samples.

Concept, theory, and conceptual framework

Graphene oxide (GO) (Fig. 1a) is a two dimensional (2D) layered material consisting of hydroxyl, epoxy, and carboxyl functional groups. Its large specific surface area, high adsorption efficiency, outstanding chemical and thermal stability, abundance of oxygen functional groups and **π**- **π** bond make it possible for GO to bind both polar and less polar analytes especially with PAHs. Nevertheless, the specific surface area, active sites may be reduced due to aggregation between the layers of GO. Molybdenum disulfide (MoS_2) (Fig. 1b), an interlayer material, is an option to prepare as an inserted material to address the issue of GO aggregation (Fan et al., 2015).

It has been observed that GO can effectively adsorb PAHs and is frequently utilized for adsorption and preparation as an adsorbent for sample preparation. MoS_2 can be used to improve the mechanical properties of material composites by being introduced into them (Liu et al., 2019; Lv et al., 2017). MoS_2 can be used to improve the mechanical properties of material composites by being introduced into them. As a result, applying MoS_2@GO as a composite sorbent for PAHs extraction is a good choice. However, to coat the material onto a solid substrate and make it as an extraction device, a good binder is needed.

From our previous work, solid polystyrene (PS) sorbent from recycled PS waste have been developed and used for the extraction of bisphenol A. The interaction was occurred via **π**- **π** and hydrophobic interaction (Myint Zaw et al., 2023). From PS structure shown in Fig. 1c, it can also interact with PAHs with **π**- **π** bonding of aromatic ring in structure together with hydrophobic interaction. Because it can serve as both a coating binder and an additional sorbent for PAH extraction, a PS solution made from recycled PS waste was employed.



(a) (b) (c)

Figure 1: The structure of (a) graphene oxide (GO) (Dreyer et al., 2010), (b) molybdenum disulfide (MoS_2) (Liu et al., 2019) and (c) polystyrene (PS).

The MoS_2@GO/PS composite material is intended to be coated on the glass slide and used as the extraction device by immersion in the sample solution. The extraction device has the benefits of being easy to use, convenient to prepare and durable as well as using less composite sorbent material (film coat).

Research Methods

1. Optimization of HPLC-DAD

Agilent 1200 series instruments were used for chromatographic separation (Agilent Technologies, California, USA) coupled with a reverse-phase VertiSep^{TM} UPS C18 column (150 mm 4.6 mm x 5 µm) (Vertical Chromatography Co., Ltd, Bangkok, Thailand) and a diode array detector. The flow rate and composition of the mobile phase, and the maximum detection wavelength must be tuned in the HPLC-DAD to achieve the best conditions for chromatographic separation. Good chromatographic separation, a high detection sensitivity, and a short analysis time were used to consider the optimum conditions.

2. Preparation of MoS_2@GO/PS coated on glass slide as an extraction device

The glass slide (7.60 x 1.25 cm) was etched using glass etching cream on both sides to create a rough surface that helps the composite coating adhere. The wasted PS foam was then weighed and dissolved in ethyl acetate to create a 10% PS solution. MoS_2@GO powder was weighed to achieve a concentration of 1.0% w/v in PS solution. After stirring the MoS_2@GO/PS composite solution, the etched glass slide was dipped for 2 seconds, 4 times. The coated glass slide was then dried in an oven at 60°C for 10 minutes (Fig. 2).



Figure 2: Schematic presentation of preparation of the MoS_2@GO/PS composite coated on etched glass slide.

3. Extraction and desorption procedures

The extraction device was immersed into 4.0 mL of a standard solution containing 100 µg L^{-1} of Chr, BbF, and BaP for the preliminary extraction operation. Stirring for 30 minutes at 300 rpm was used to extract the target analytes. Afterwards, using hexane as a desorption solvent, the desorption procedure was carried out. Desorption was achieved by dipping the extraction device from the previous stage into the 4.0 mL of hexane and stirring it there for 30 minutes at 300 rpm. The desorbed solution was then evaporated to dryness and re-dissolved in 1.0 mL of acetonitrile. The final analysis was performed under the optimum conditions using HPLC-DAD (Fig. 3).

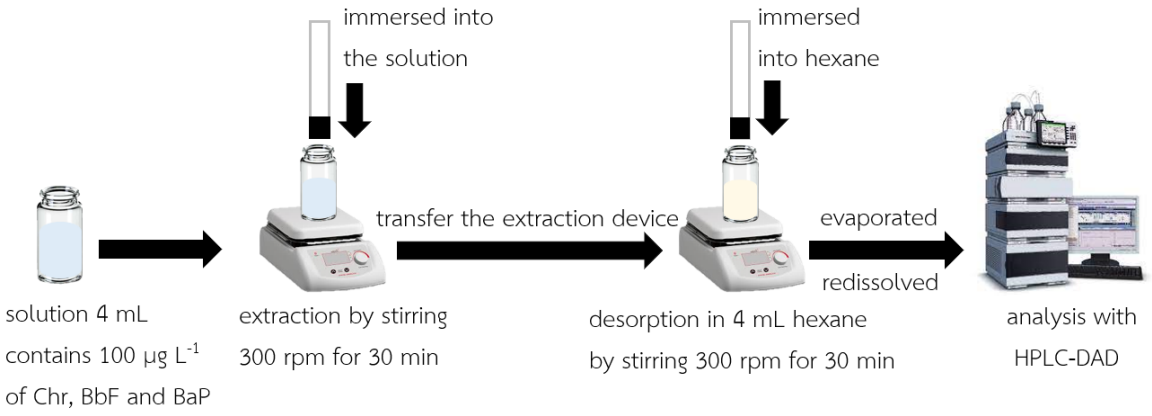


Figure 3: Schematic presentation of extraction and desorption procedures of the extraction device at 100 µg L^{-1} of Chr, BbF and BaP standard solution.

Results

1. Optimum conditions of HPLC-DAD

Table 1: Conditions for HPLC-DAD: flow rate, mobile phase composition, and detection wavelength

Parameters	Study range	Optimum condition
Flow rate (mL min^{-1})	0.4, 0.6, 0.8, 1.0, 1.2	0.6
Mobile phase composition (%)	acetonitrile : water (95 : 5) acetonitrile (100) acetonitrile : methanol (95 : 5)	acetonitrile (100)
Detection wavelength (nm)	254, 256, 266, 270, 298	256 for BbF 266 for Chr and BaP

The optimum conditions for Chr, BbF and BaP chromatographic separation were summarized in Table 1. Under the optimum conditions linearity, limits of detection (LODs), and limits of quantitation (LOQs) were achieved in Table 2.

Table 2: Linearity, LODs, and LOQs of Chr, BbF, and BaP under the optimum condition of the HPLC-DAD

PAHs	Linearity	LODs (µg L^{-1})	LOQs (µg L^{-1})	R^2
Chr	2 µg L^{-1} - 10 mg L^{-1}	1.881±0.004	6.270±0.013	1.0000
BbF	5 µg L^{-1}-100 mg L^{-1}	3.396±0.012	11.319±0.041	0.9999
BaP	10 µg L^{-1}-100 mg L^{-1}	5.695±0.029	18.983±0.095	0.9997

2. The surface morphology of the developed extraction device

The surface morphology of the glass slide is smooth and clear, as shown in Fig. 4a. The surface of the glass slide after the etching process provided a rough texture, thus increasing the surface area for sorbent coating, Fig. 4b. The SEM image of the MoS_2@GO/PS composite coated on the etched glass slide is observed as shown in Fig. 4c. The modified surface was fully covered with a high porosity composite material. Due to high porosity, it has a large quantity of active surfaces, resulting in a high adsorption capacity of PAHs via **π**- **π** and hydrophobic interactions.

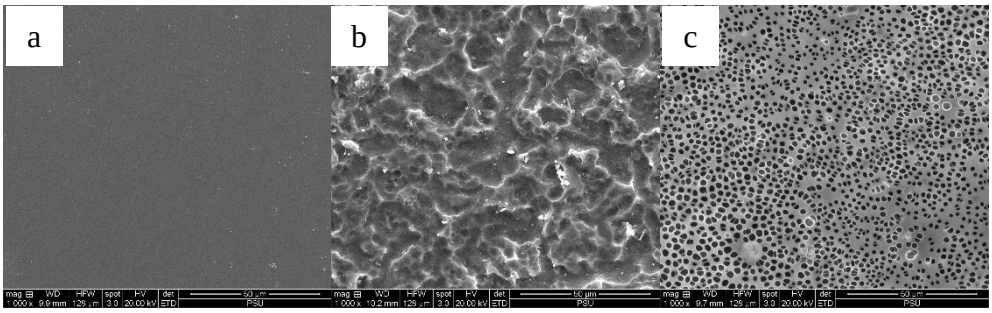
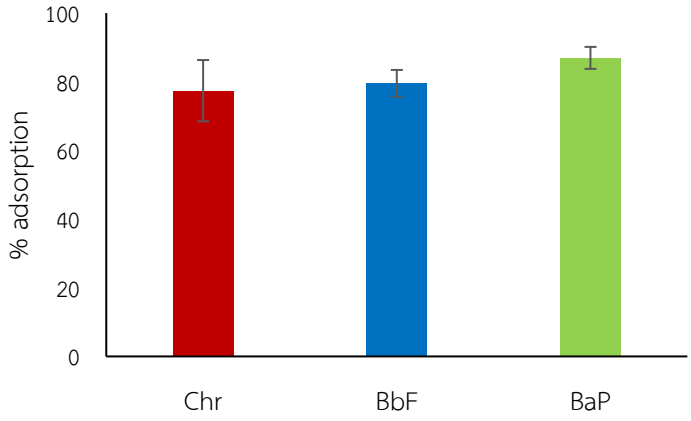


Figure 4: SEM images of the surface of glass slide (a), the surface of glass slide after etching (b), and the MoS_2@GO/PS composite coated on etched glass slide (c) at 50 µm, 1000x magnifications.

3. Extraction and desorption of 100 µg L^{-1} of standard solution

MoS_2@GO/PS coated on a glass slide was used as an extraction device, the preliminary test in Fig. 3 showed that the composite sorbent of MoS_2@GO/PS can adsorb Chr, BbF, and BaP (100 µg L^{-1}) with good adsorption efficiency for all three targets in the range of 77 to 87 % (Fig. 5a). However, their recoveries after desorption are still low ranging from 15 to 26 % indicating poor condition for the desorption of PAHs from the sorbent (Fig. 5b). Therefore, the optimization of the desorption condition must be performed to achieve better extraction-desorption efficiency. However, this is a promising result showing the possibility of using the MoS_2@GO/PS coated glass slide as a new extraction device for PAHs extraction.

(a)



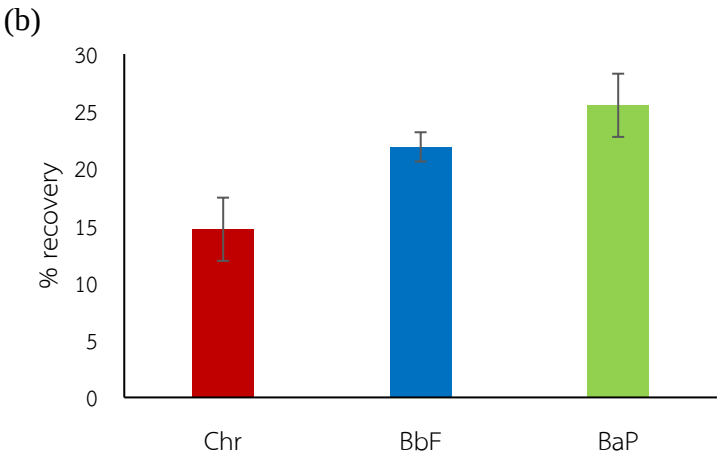


Figure 5: %Adsorption efficiency of the extraction device (a), and %recovery after desorption with hexane (b) of Chr, BbF and BaP (100 μg L^{-1}).

Conclusion

A MoS_2@GO/PS composite extraction sorbent coated on a glass slide has been created as a new extraction tool. According to preliminary results, the MoS_2@GO/PS composite can extract Chr, BbF, and BaP. However, the desorption efficiency is still moderate due to many parameters influencing the desorption efficiency still needing to be further investigated to achieve higher efficiency and ensure the precision and accuracy of Chr, BbF, and BaP determinations in food samples. Also, the analytical performance and the method validation are necessary to investigate.

Suggestion

The three PAHs were studied using this new methodology. We, however, anticipate that using this technology, other chemicals besides PAHs can also be extracted. The established method can also be used in a variety of contexts, including those involving food, water, and the environment.

References

Andrade, B., Bezerra, A., & Calado, C. (2019). Adding value to polystyrene waste by chemically transforming it into sulfonated polystyrene. Matéria (Rio de Janeiro), 24. https://doi.org/10.1590/s1517-707620190003.0732

ASTR. (2009). Polycyclic Aromatic Hydrocarbons Environmental Monitoring and support Laboratory.

Binello, A., Cravotto, G., Menzio, J., & Tagliapietra, S. (2021). Polycyclic aromatic hydrocarbons in coffee samples: Enquiry into processes and analytical methods. Food Chemistry, 344, 128631. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.foodchem.2020.128631

Chen, J., Li, N., Liu, J., & Zheng, F. (2020). Facile preparation of novel COFs functionalized magnetic core-shell structured nanocomposites and used for rapid detection of trace polycyclic aromatic hydrocarbons in food. Microchemical Journal, 159, 105460. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.microc.2020.105460

Critto, E. F., Medina, G., Reta, M., & Acquaviva, A. (2022). Determination of polycyclic aromatic hydrocarbons in surface waters by high performance liquid chromatography previous to preconcentration through solid-phase extraction by using polymeric monoliths. Journal of Chromatography A, 1679, 463397. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chroma.2022.463397

Dreyer, D. R., Park, S., Bielawski, C. W., & Ruoff, R. S. (2010). The chemistry of graphene oxide. Chemical society reviews, 39(1), 228-240.

Fan, W., He, M., Wu, X., Chen, B., & Hu, B. (2015). Graphene oxide/polyethyleneglycol composite coated stir bar for sorptive extraction of fluoroquinolones from chicken muscle and liver. Journal of Chromatography A, 1418, 36-44. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chroma.2015.09.052

Jesus, F., Pereira, J. L., Campos, I., Santos, M., Ré, A., Keizer, J., Nogueira, A., Gonçalves, F. J., Abrantes, N., & Serpa, D. (2022). A review on polycyclic aromatic hydrocarbons distribution in freshwater ecosystems and their toxicity to benthic fauna. Science of The Total Environment, 153282.

Lee, Y. N., Lee, S., Kim, J.-S., Kumar Patra, J., & Shin, H.-S. (2019). Chemical analysis techniques and investigation of polycyclic aromatic hydrocarbons in fruit, vegetables and meats and their products. Food Chemistry, 277, 156-161. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.foodchem.2018.10.114

Li, N., Wu, D., Hu, N., Fan, G., Li, X., Sun, J., Chen, X., Suo, Y., Li, G., & Wu, Y. (2018). Effective enrichment and detection of trace polycyclic aromatic hydrocarbons in food Samples based on magnetic covalent organic framework hybrid microspheres. Journal of Agricultural and Food Chemistry, 66(13), 3572-3580. https://doi.org/10.1021/acs.jafc.8b00869

Liu, C., Wang, Q., Jia, F., & Song, S. (2019). Adsorption of heavy metals on molybdenum disulfide in water: A critical review. Journal of Molecular Liquids, 292, 111390. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.molliq.2019.111390

Lv, F., Gan, N., Cao, Y., Zhou, Y., Zuo, R., & Dong, Y. (2017). A molybdenum disulfide/reduced graphene oxide fiber coating coupled with gas chromatography–mass spectrometry for the saponification-headspace solid-phase microextraction of polychlorinated biphenyls in food. Journal of Chromatography A, 1525, 42-50. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.chroma.2017.10.026

Myint Zaw, M., Poorahong, S., Kanatharana, P., Thavarungkul, P., & Thammakhet-Buranachai, C. (2022). A simple gelatin aerogel tablet sorbent for the effective vortex assisted solid phase extraction of polycyclic aromatic hydrocarbons from tea samples. Food Chemistry, 383, 132388. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.foodchem.2022.132388

Myint Zaw, M., Poorahong, S., Kanatharana, P., Thavarungkul, P., & Thammakhet-Buranachai, C. (2023). Waste polystyrene foam-derived sorbent for determining bisphenol-A from canned beverages. Food Chemistry, 405, 134834. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.foodchem.2022.134834

Sun, K., Song, Y., He, F., Jing, M., Tang, J., & Liu, R. (2021). A review of human and animals exposure to polycyclic aromatic hydrocarbons: Health risk and adverse effects, photo-induced toxicity and regulating effect of microplastics. Science of The Total Environment, 773, 145403. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.145403

Sun, W., Hu, X., Meng, X., Xiang, Y., & Ye, N. (2021). Molybdenum disulfide-graphene oxide composites as dispersive solid-phase extraction adsorbents for the enrichment of four paraben preservatives in cosmetics. Microchimica Acta, 188(8), 256. https://doi.org/10.1007/s00604-021-04908-9

Wang, X., Feng, Y., Chen, H., Qi, Y., Yang, J., Cong, S., She, Y., & Cao, X. (2023). Synthesis of dummy-template molecularly imprinted polymers as solid-phase extraction adsorbents for N-nitrosamines in meat products. Microchemical Journal, 185, 108271. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.microc.2022.108271

Xiao, Y., He, Y., Ji, C., Hua, M. Z., Liu, W., Yang, S., Chen, D., Zheng, W., & Lu, X. (2023). Development of an automated solid phase extraction instrument for determination of lead in high-salt foods. Food Chemistry, 404, 134680. https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.foodchem.2022.134680

Reliability and Minimal Detectable Change of Center of Pressure During Quiet Stance in Older Adults with Mild Cognitive Impairment

Khantamat Thammachat[1*], Duangporn Suriyaamarit[2], Daruj Aniwattanapong[3] and Sawit Na Songkhla[4]

[1] Graduate student, Department of Physical Therapy, Faculty of Allied Health Science, Chulalongkorn University.

[2] Assistant Professor Doctor of Philosophy, Department of Physical Therapy, Faculty of Allied Health Science, Chulalongkorn University.

[3] Assistant Professor Doctor of Medicine, Department of Psychiatry, *Faculty* of Medicine, Chulalongkorn University.

[4] Doctor of Philosophy, Department of Electrical Engineering, Faculty of *Engineering,* Chulalongkorn University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** khantamat.tha@gmail.com

Abstract

The objectives of this study were to determine the within- and between-session reliabilities as well as minimal detectable change (MDC) of the center of pressure (COP) parameters during standing with various conditions in older adults with mild cognitive impairment (MCI). Eleven participants diagnosed with MCI (age; 64.90 ± 2.98) were tested to evaluate postural control in 4 conditions, including standing with eyes open on a firm/foam surface and standing with eyes closed on a firm/foam. Excellent within-section reliability (ICC = 0.796) was found in COP velocity in the mediolateral (ML) direction, only during standing with eyes open on a firm surface condition. Moreover, excellent between-session reliability (ICC = 0.800 - 0.906) was found in COP displacement in the mediolateral (ML) direction in all conditions except during standing with eyes open on a foam surface. The study showed promise that the use of COP parameters for assessing postural control in older adults with MCI should be considered more. Only some parameters are applicable in some conditions.

Keywords: Reliability, Minimal Detectable Change (MDC), The Center of Pressure (COP), Mild Cognitive Impairment (MCI), Postural Control

Introduction

Postural control is the ability to organize the body's position in various conditions and consists of multiple networks of the body system (Shumway-Cook & Woollacott, 2017). The postural sway can be qualified by the moving distance of the center of pressure (COP), which is defined as the position of the center of gravity in relation to the center of

pressure. The COP is where pressure is applied to the ground by the feet due to the body segments creating the pendulum movement and representing the body's sway during stance (Winter, Patla, & Frank, 1990). Normally, measures of postural sway are used in posturographic data. The force platform is the common instrument and generalizes the COP signal in anteroposterior, mediolateral, or both directions. It assesses the COP amplitude and magnitude as well as its time-varying coordinates. In addition, the COP can be analyzed into various parameters which can represent the stability of a person where the less variable demonstrates the more stable stage while the increasing variable demonstrates the unstable stage (Goldie, Bach, & Evans, 1989; Palmieri, Ingersoll, Stone, & Krause, 2002). Furthermore, maintaining a quiet posture is necessary for performing regular tasks. The central nervous, musculoskeletal, and sensory systems are the three major systems of body components required for movement (Shumway-Cook & Woollacott, 2017). If one of them is lost or declined, postural control may not be functional or effective, especially in older adults. In the fact that older adults have experienced system aging (WHO, 2020). However, the brain is the essential body part that could also be affected by the deterioration. The decline of the brain may result in the ability of the body’s organization in various systems. There are numerous brain-related conditions. One of them is called mild cognitive impairment (MCI), which is a transitional stage of cognitive decline that is more than that seen with normal aging (Petersen, 2016). Previous studies revealed that among older Thai adults, the prevalence of MCI was greater than expected, ranging from 16.7 to 71.4%. (Deetong-on et al., 2013; Griffiths, Thaikruea, Wongpakaran, & Munkhetvit, 2020) while worldwide affects between 6.7% to 25.2% of adults over 60, and prevalence rises with advanced age (Petersen et al., 2018). Although several studies measure postural control in MCI, the results still conflict. The MCI might experience postural sway more than those without MCI, but the result has not been concluded about the direction of sway. However, the outcomes of the studies are still questioned. The variety of study approaches may be the reason for this. In order to have proper reliability, the method of measurement needs to be established. Due to this, the researchers studied the reliability of measuring postural control in older adults with MCI during quiet stance and calculated COP in AP and ML directions.

Objective of study

To determine the within- and between-session reliabilities as well as minimal detectable change (MDC) of the COP parameters during the standing with various conditions in older adults with MCI

Literature review

Postural control integrates different kinds of information. The movement is composed of the following three components: task, environment, and individual. Postural control is one of the task components required for 2 proposed which are stability and orientation (Shumway-Cook & Woollacott, 2017). Both are the main features of all the movements. The state of maintaining the body in an upright position is called stability which needs the interaction of body components to maintain the center of mass (COM) to be within the base of support (BOS). The quiet stance is an essential part of our everyday lives, requiring the sensory, central nervous, and musculoskeletal systems to collaborate to maintain posture. The sensory system collects information from different body parts; somatosensory, visual, and vestibular inputs, and sends those pieces of information to the central nervous system in order to direct a response to adjust the body's position by activating the muscles (Horak, 2006; Maki & McIlroy, 1996; Massion, 1992; Shumway-Cook & Woollacott, 2017). However, the ability to maintain a steady posture and an upright position may decline with age and also be affected by several medical conditions.

Mild cognitive impairment (MCI) is an early stage of dementia that affects the neurocognitive domains which has 2 subtypes of MCI: amnestic and non-amnestic MCI. (Petersen et al., 2010). Executive function, perceptual-motor function, learning and memory, and complex attention related to information processing are included in the neurocognitive domains (Sachdev et al., 2014). The neurocognitive domains are important for a lot of different parts of the movement, and they may also be involved in controlling posture. (Blümle et al., 2006; Muir-Hunter et al., 2014; Redfern, Jennings, Martin, & Furman, 2001). Static balance is a motor skill that deteriorates with age and appears to be related to cognitive function in older people (Tell, Lefkowitz, Diehr, & Elster, 1998). Although it might be difficult to recognize a motor function impairment in the early stages of cognitive impairment. A decline in cognition has been associated with stability (Hauer et al., 2003). According to the theory, older adults, and those with pathology in involved systems who experience deterioration or abnormal of physiological function are more likely to decrease their abilities to maintain postural control (Al-Momani, Al-Momani, Alghadir, Alharethy, & Gabr, 2016; Davie, 2008; Pu et al., 2015; Tyson, Hanley, Chillala, Selley, & Tallis, 2006).

As mentioned previously, the central nervous system is one of the components of postural control and performs any movement. Mignardot, Beauchet, Annweiler, Cornu, and Deschamps (2014) found an association between declining cognitive function and declining balance performance, which can provide an indicator of changes in sensory integration processing in older adults. However, postural control in older adults with MCI remains unclear in the literature. Previous studies showed that processing visual information is impaired in MCI, and this visual deficit could be useful to detect subtle changes in postural

control (Borges, Carneiro, Zaia, Carneiro, & Takayanagui, 2016). However, the systematic review included four studies that demonstrated that static balance seems to be affected in those with MCI in both AP and ML sway directions during eye open but not while eye closed (Bahureksa et al., 2017). It was also suggested that more studies should be considered for the analysis. Deschamps, Beauchet, Annweiler, Cornu, and Mignardot et al. (2014) and Leandri et al. (2009) found older adults with MCI had more AP direction sway than healthy adults. According to Mignardot et al. (2014), found that the AP direction had more sway in MCI, though there was some caution regarding the history of falls that affected this sway. In contrast, Merlo et al. (2012) reported that older adults with MCI had ML direction sway different from healthy on the unstable surface condition while eyes open and suggested this condition should be evaluated in this population. However, another systematic review by Cieslik, Jaworska, and Szczepanska (2019) could not be concluded due to the small number of studies examining various methodologies of postural control in MCI.

All the findings indicated that more investigation into postural control in MCI, as well as the investigation of appropriate methodologies, was required. Measuring quiet stance under various conditions may be beneficial because no study has demonstrated the reliability of measuring COP in MCI.

Methodology

Participant

The sample size of participants was calculated using a website calculator (Walter, Eliasziw, & Donner, 1998) with the minimum acceptable reliability value set as 0.5, the expected reliability value set as 0.9, the alpha level set as 0.05, and the power level set as 80 percent. According to the calculation, there were 11 people required. The inclusion criteria included older adults aged 60 or older genders met the MCI criteria that had The Montreal Cognitive Assessment (MoCA) scores below 25 (Julayanont et al., 2015), no dementia (screening with TMSE), and independent activities in daily life (screening with brothel index), able to walk without an assistant. The exclusion criteria excluded those who had severe musculoskeletal pathologies, neurological disorders, taking medication affects posture control, alcoholism, vision problems, vestibular disorder, dizziness or vertigo, and depression. No heavy exercise and alcohol 24 hours before the appointment.

Procedure

The assessment consisted of four conditions included 1) standing with eyes open on a firm surface, 2) standing with eyes closed on a firm surface, 3) standing with eyes open on the foam surface, and 4) standing with eyes closed on the foam surface. The condition measures 3 trials, 35 seconds for each condition. The participants were instructed

to stand still as possible facing forward and concentrating with a mark at eye level at 2 meters in front of them. The feet' position was shoulder-wide range while the arms were at their side. The rest period of 1 minute between trials and 2 minutes between conditions. The sequent was randomized.

Data processing

The force platform, designed by Bertec (Bertec Crop., Columbus, OH) was used with 1200 Hz sample rate. Before calculating the COP, the force was filtered using a fourth-order Butterworth filter with a 6 Hz cutoff frequency. The 2.5-second pre- and post-data were eliminated. Four traditional sway measures were calculated to the displacement and velocity in both AP and ML directions. The first session's data from each trial resulted in a calculation of the within-session reliability. In addition, in order to determine the between-session reliability, the average values of the three trials in both the first and second sessions were also evaluated.

Data analysis

The Windows version of SPSS 28.0 was used for all statistical analyses (SPSS Inc, 233 S Wacker Dr, 11th Fl, and Chicago, IL 60606). Relative reliability using the intraclass correlation coefficient (ICC). Within-session (ICC3,1) and between-session (ICC3,3) reliability of the ICC, standard error of measurement (SEM), and minimal detectable change values (MDC) were presented. The significance level was set at $P < 0.05$. The levels of ICC were assessed as follows: > 0.75 was excellent, 0.4-0.75 was fair to good, and 0.4 was poor (Fleiss, 2011).

Results

In the present study, 11 older adults with MCI participated. The demographic data and characteristics of the participants are shown in Table 1. For the reliability of COP in each condition are presented in Table 2.

Table 1: Demographic and characteristics of participants (n = 11)

Participant	Mean ± SD
Gender	3 males 8 females
Age (years)	64.90 ± 2.98
Height (cm)	160.73 ± 7.79
Weight (kg)	63.08 ± 12.08
BMI (m^2/kg)	24.27± 3.56
MoCA scores	21.64 ± 1.82

Table 1: (Cont.)

Medical conditions; n (%)	
- Cardiac arrhythmia	2 (18.18)
- Diabetes	4 (36.36)
- Hypertension	6 (54.45)
- Hyperlipoidemia	7 (63.63)
History of falls; n (%)	
Falls; 1 (9.10)	No falls; 10 (90.90)
Exercise; n (%)	
Exercise; 8 (72.72)	No Exercise; 3 (27.27)

BMI ; Body Mass Index
MoCA scores ; The Montreal Cognitive Assessment scores

As shown in Table 2, the result was reported in each condition following:

1. Standing with eyes open on a firm surface

The ICC values of all variables are shown within session ranged from -0.093 to 0.796 and SEM values ranged from 0.088 to 0.522. While between sessions is shown the values ranged from 0.533 to 0.906, SEM values ranged from 0.048 to 0.226, and MDC values ranged from 0.134 to 0.628.

2. Standing with eyes open on the foam surface

The ICC values of all variables are shown within session ranged from 0.005 to 0.270 and SEM values ranged from 0.242 to 0.580. While between sessions is shown the values ranged from -0.246 to 0.774, SEM values ranged from 0.084 to 0.425, and MDC values ranged from 0.232 to 1.179.

3. Standing with eyes closed on a firm surface

The ICC values of all variables are shown within session ranged from 0.023 to 0.657 and SEM values ranged from 0.067 to 0.289. While between sessions is shown the values ranged from -0.540 to 0.827, SEM values ranged from 0.059 to 0.327, and MDC values ranged from 0.165 to 0.907.

4. Standing with eyes closed on the foam surface.

The ICC values of all variables are shown within session ranged from -0.069 to 0.523 and SEM values ranged from 0.200 to 0.598. While between sessions is shown the values ranged from -0.535 to 0.800, SEM values ranged from 0.113 to 0.301, and MDC values ranged from 0.312 to 0.835.

Table 2: The reliability of COP, SEM, and MDC values in 4 conditions

Condition/Parameter	Within-session		Between-session		
	ICC (95% CI)	SEM	ICC (95% CI)	SEM	MDC
1. standing with eyes open on a firm surface (n=11)					
COP displacement (ML)	0.526 (0.158-0.822)	0.308	0.906 (0.651-0.975)	0.098	0.271
COP displacement (AP)	-0.093 (-0.322-0.340)	0.522	0.533 (-0.736-0.874)	0.226	0.628
COP velocity (ML)	0.796 (0.545-0.934)	0.088	0.905 (0.646-0.974)	0.067	0.186
COP velocity (AP)	0.146 (-0.179-0.581)	0.172	0.817 (0.320-0.951)	0.048	0.134
2. standing with eyes open on a foam surface (n=11)					
COP displacement (ML)	0.036 (-0.250-0.483)	0.494	-0.246 (-3.630-0.665)	0.425	1.179
COP displacement (AP)	0.181 (-0.154-0.610)	0.580	0.774 (0.160-0.939)	0.178	0.495
COP velocity (ML)	0.005 (-0.268-0.452)	0.244	0.739 (0.030-0.930)	0.084	0.232
COP velocity (AP)	0.270 (-0.087-0.674)	0.242	-0.242 (-3.618-0.666)	0.151	0.418
3. standing with eyes closed on the firm surface (n=11)					
COP displacement (ML)	0.335 (-0.032-0.717)	0.166	0.827 (0.357-0.953)	0.093	0.258
COP displacement (AP)	0.023 (-0.258-0.470)	0.289	-0.540 (-4.723-0.586)	0.327	0.907
COP velocity (ML)	0.657 (0.323-0.880)	0.067	0.691 (-0.149-0.971)	0.059	0.165
COP velocity (AP)	0.026 (-0.256-0.473)	0.227	0.653 (-0.291-0.907)	0.069	0.190
4. standing with eyes closed on the foam surface (n=11)					
COP displacement (ML)	0.523 (0.154-0.820)	0.409	0.800 (0.257-0.946)	0.180	0.500
COP displacement (AP)	0.236 (-0.113-0.651)	0.598	0.491 (-0.892-0.863)	0.301	0.835
COP velocity (ML)	0.046 (-0.244-0.492)	0.200	0.051 (-2.526-0.745)	0.113	0.312
COP velocity (AP)	-0.069 (-0.309-0.370)	0.325	-0.535 (-4.704-0.587)	0.116	0.322

COP displacement (AP and ML); Center of Pressure displacement in the mediolateral or anteroposterior direction
COP velocity (AP and ML) ; Center of Pressure velocity in the mediolateral or anteroposterior direction

Discussion and conclusion

To our knowledge, this study was the first to illustrate the between- and within-section reliability of COP parameters in older adults with MCI during quiet stance. The reliability of the within section showed poor to excellent reliability, mostly poor reliability. There are substantial differences in the reliability of each COP parameter. The result indicated that only a trial of all COP parameters might not be suitable to quantify the postural sway in this group except the COP velocity in the ML direction which can be measured in standing with eyes open on a firm surface condition, was only a parameter that showed excellent reliability. The others condition in this parameter showed poor reliability which does not recommend measuring in older adults with MCI. However, COP velocity in the ML direction had fair to good reliability in standing with eyes closed on a firm surface condition as well. Another parameter that should be used with some caution was COP displacement in ML direction that showed fair to good in standing with eyes open

on a firm surface and standing with eyes closed on a foam surface. However, most parameters showed that one trial is not appropriate for data processing, these parameters should be considered to measure postural control in this population if used on average over 3 trials because they demonstrated excellent reliability in all parameters but just in some conditions. Although, researchers controlled every part of the methodology between 2 sections of this study. However, only some parameters can be used. The study can demonstrate that the COP displacement in the ML direction seems to be the most suitable parameter to measure postural control in quiet stance which represents the consistency of their balance performance and methodology in both sections. It can be used in all conditions except standing with eyes open on a foam surface condition. Next, COP displacement in the AP direction can be measured only in standing with eyes open on a foam surface condition. In addition, both COP velocity ML and AP directions showed that can be measured in standing with eyes open on a firm surface condition in this population.

As the results, this can demonstrate that there is a limitation of COP parameters to evaluate in older adults with MCI. Although, the COP has been used as a traditional parameter to measure postural control in numerous populations but lacks in MCI. However, this might be the limitation of these parameters which cannot generate and explain the structure of their performance. Either way, in each trial of standing conditions calculating COP displacement and velocity in AP and ML directions that are inconsistent in older adults with MCI. This might be due to the brain function related to postural control in this group is still questioned. During measurement, the mechanism and responsiveness of the performance might not be able to function properly and consistently. This investigation can show that the MCI approach currently lacks sufficient data for measurement. This could be the cause of the ongoing uncertainty around postural control in MCI and previous studies which measured the COP trajectory to assess postural control in MCI still showed a variety of results.

In conclusion, the COP velocity in the ML direction showed only consistently excellent value of within-section reliability, and the COP displacement in ML showed consistently excellent values of between-section reliability in most conditions. The number of trials must be taken into account in measurement. Only a trial is not recommended to measure in these COP parameters except COP velocity in ML direction in standing with eyes open on a firm surface condition only. At least 3 trials of measurement should be measured. Thus, these COP parameters must be considered before being used in older adults with MCI.

Suggestions

The findings suggested that researchers should be more concerned to study the methodology in older adults with MCI. The variety and nature of this population can show the different strategies of postural control. Although the COP trajectory is the common analysis method to measure in various populations using the force platform to generate the signal, researchers need to consider the COP parameters. Due to the complexity of posturographic data, it requires a suitable technique for processing the data and interpreting the results. Other COP parameters such as COP frequency domain parameters should be considered. However, nowadays many experts have found that there are other parameters that are more suitable for detecting a subtle change in postural control. The processing data of the nonlinear analysis method should be considered to measure postural control in older adults with MCI as well. Further study of postural control in MCI will be useful for healthcare professionals working with people with MCI and their caregivers to promote health and prevent falls.

References

Al-Momani, M., Al-Momani, F., Alghadir, A. H., Alharethy, S., & Gabr, S. A. (2016). Factors related to gait and balance deficits in older adults. Clinical interventions in aging, 1043-1049.

Bahureksa, L., Najafi, B., Saleh, A., Sabbagh, M., Coon, D., Mohler, M. J., & Schwenk, M. (2017). The impact of mild cognitive impairment on gait and balance: A systematic review and meta-analysis of studies using instrumented assessment. Gerontology, 63(1), 67-83.

Blümle, A., Maurer, C., Schweigart, G., & Mergner, T. (2006). A cognitive intersensory interaction mechanism in human postural control. Experimental brain research, 173(3), 357-363.

Borges, A. P. O., Carneiro, J. A. O., Zaia, J. E., Carneiro, A. A. O., & Takayanagui, O. M. (2016). Evaluation of postural balance in mild cognitive impairment through a three-dimensional electromagnetic system. Brazilian Journal of Otorhinolaryngology, 82, 433-441.

Cieslik, B., Jaworska, L., & Szczepanska-Gieracha, J. (2019). Postural stability in the cognitively impaired elderly: A systematic review of the literature. Dementia, 18(1), 178-189.

Davie, C. A. (2008). A review of Parkinson's disease. British medical bulletin, 86(1), 109-127.

Deetong-on, T., Puapornpong, P., Pumipichet, S., Benyakorn, S., Kitporntheranunt, M., & Kongsomboon, K. (2013). Prevalence and risk factors of mild cognitive impairment in menopausal women at HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Medical Center. thai journal of obstetrics and gynaecology, Thai J Obstet Gynaecol, 21(3), 110-116.

Deschamps, T., Beauchet, O., Annweiler, C., Cornu, C., & Mignardot, J.-B. (2014). Postural control and cognitive decline in older adults: position versus velocity implicit motor strategy. Gait & posture, 39(1), 628-630.

Fleiss, J. L. (2011). Design and analysis of clinical experiments. John Wiley & Sons.

Goldie, P. A., Bach, T., & Evans, O. (1989). Force platform measures for evaluating postural control: Reliability and validity. Archives of physical medicine and rehabilitation, 70(7), 510-517.

Griffiths, J., Thaikruea, L., Wongpakaran, N., & Munkhetvit, P. (2020). Prevalence of mild cognitive impairment in rural Thai older people, associated risk factors and their cognitive characteristics. Dementia and Geriatric Cognitive Disorders Extra, 10(1), 38-45.

Hauer, K., Pfisterer, M., Weber, C., Wezler, N., Kliegel, M., & Oster, P. (2003). Cognitive impairment decreases postural control during dual tasks in geriatric patients with a history of severe falls. Journal of the American Geriatrics Society, 51(11), 1638-1644.

Horak, F. B. (2006). Postural orientation and equilibrium: what do we need to know about neural control of balance to prevent falls? Age and ageing, 35(2), ii7-ii11.

Julayanont, P., Tangwongchai, S., Hemrungrojn, S., Tunvirachaisakul, C., Phanthumchinda, K., Hongsawat, J., ... Nasreddine, Z. S. (2015). The montreal cognitive assessment-basic: A screening tool for mild cognitive impairment in illiterate and low-educated elderly adults. Journal of the American Geriatrics Society, 63(12), 2550-2554.

Leandri, M., Cammisuli, S., Cammarata, S., Baratto, L., Campbell, J., Simonini, M., & Tabaton, M. (2009). Balance features in Alzheimer's disease and amnestic mild cognitive impairment. Journal of Alzheimer's disease, 16(1), 113-120.

Maki, B. E., & McIlroy, W. E. (1996). Postural control in the older adult. Clinics in geriatric medicine, 12(4), 635-658.

Massion, J. (1992). Movement, posture and equilibrium: interaction and coordination. Progress in neurobiology, 38(1), 35-56.

Merlo, A., Zemp, D., Zanda, E., Rocchi, S., Meroni, F., Tettamanti, M., ... Quadri, P. (2012). Postural stability and history of falls in cognitively able older adults: The Canton Ticino study. Gait & posture, 36(4), 662-666.

Mignardot, J.-B., Beauchet, O., Annweiler, C., Cornu, C., & Deschamps, T. (2014). Postural sway, falls, and cognitive status: a cross-sectional study among older adults. Journal of Alzheimer's disease, 41(2), 431-439.

Muir-Hunter, S. W., Clark, J., McLean, S., Pedlow, S., Van Hemmen, A., Montero Odasso, M., & Overend, T. (2014). Identifying balance and fall risk in community-dwelling older women: the effect of executive function on postural control. Physiother Can, 66(2), 179-186.

OECD/WHO. (2020), Health at a Glance: Asia/Pacific 2020: Measuring Progress Towards Universal Health Coverage, Paris: OECD Publishing.

Palmieri, R. M., Ingersoll, C. D., Stone, M. B., & Krause, B. A. (2002). Center-of-pressure parameters used in the assessment of postural control. Journal of sport rehabilitation, 11(1), 51-66.

Petersen, R. C. (2016). Mild Cognitive Impairment. Continuum (Minneap Minn), 22(2), 404-418.

Petersen, R. C., Lopez, O., Armstrong, M. J., Getchius, T. S., Ganguli, M., Gloss, D., ... Day, G. S. (2018). Practice guideline update summary: Mild cognitive impairment: Report of the guideline development, dissemination, and implementation Subcommittee of the American Academy of Neurology. Neurology, 90(3), 126-135.

Petersen, R. C., Roberts, R. O., Knopman, D. S., Geda, Y. E., Cha, R. H., Pankratz, V., ... Rocca, W. (2010). Prevalence of mild cognitive impairment is higher in men: The Mayo Clinic study of aging. Neurology, 75(10), 889-897.

Pu, F., Sun, S., Wang, L., Li, Y., Yu, H., Yang, Y., ... Li, S. (2015). Investigation of key factors affecting the balance function of older adults. Aging clinical and experimental research, 27, 139-147.

Redfern, M. S., Jennings, J. R., Martin, C., & Furman, J. M. (2001). Attention influences sensory integration for postural control in older adults. Gait & posture, 14(3), 211-216.

Sachdev, P. S., Blacker, D., Blazer, D. G., Ganguli, M., Jeste, D. V., Paulsen, J. S., & Petersen, R. C. (2014). Classifying neurocognitive disorders: the DSM-5 approach. Nature Reviews Neurology, 10(11), 634-642.

Shumway-Cook, A., & Woollacott, M. H. (2017). Motor control: Translating research into clinical practice (5th ed.). Chaina: Wolters Kluwer

Tell, G. S., Lefkowitz, D. S., Diehr, P., & Elster, A. D. (1998). Relationship between balance and abnormalities in cerebral magnetic resonance imaging in older adults. Archives of neurology, 55(1), 73-79.

Tyson, S. F., Hanley, M., Chillala, J., Selley, A., & Tallis, R. C. (2006). Balance disability after stroke. Physical therapy, 86(1), 30-38.

Walter, S., Eliasziw, M., & Donner, A. (1998). Sample size and optimal designs for reliability studies. Statistics in medicine, 17(1), 101-110.

Winter, D. A., Patla, A. E., & Frank, J. S. (1990). Assessment of balance control in humans. Med prog technol, 16(1-2), 31-51.

References

Al-Momani, M., Al-Momani, F., Alghadir, A. H., Alharethy, S., & Gabr, S. A. (2016). Factors related to gait and balance deficits in older adults. Clinical interventions in aging, 1043-1049.

Bahureksa, L., Najafi, B., Saleh, A., Sabbagh, M., Coon, D., Mohler, M. J., & Schwenk, M. (2017). The impact of mild cognitive impairment on gait and balance: a systematic review and meta-analysis of studies using instrumented assessment. Gerontology, 63(1), 67-83.

Blümle, A., Maurer, C., Schweigart, G., & Mergner, T. (2006). A cognitive intersensory interaction mechanism in human postural control. Experimental brain research, 173(3), 357-363.

Borges, A. P. O., Carneiro, J. A. O., Zaia, J. E., Carneiro, A. A. O., & Takayanagui, O. M. (2016). Evaluation of postural balance in mild cognitive impairment through a three-dimensional electromagnetic system. Brazilian Journal of Otorhinolaryngology, 82, 433-441.

Cieslik, B., Jaworska, L., & Szczepanska-Gieracha, J. (2019). Postural stability in the cognitively impaired elderly: A systematic review of the literature. Dementia, 18(1), 178-189.

Davie, C. A. (2008). A review of Parkinson's disease. British medical bulletin, 86(1), 109-127.

Deetong-on, T., Puapornpong, P., Pumipichet, S., Benyakorn, S., Kitporntheranunt, M., & Kongsomboon, K. (2013). Prevalence and risk factors of mild cognitive impairment in menopausal women at HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Medical Center. thai journal of obstetrics and gynaecology, Thai J Obstet Gynaecol, 21(3), 110-116.

Deschamps, T., Beauchet, O., Annweiler, C., Cornu, C., & Mignardot, J.-B. (2014). Postural control and cognitive decline in older adults: position versus velocity implicit motor strategy. Gait & posture, 39(1), 628-630.

Fleiss, J. L. (2011). Design and analysis of clinical experiments. John Wiley & Sons.

Goldie, P. A., Bach, T., & Evans, O. (1989). Force platform measures for evaluating postural control: reliability and validity. Archives of physical medicine and rehabilitation, 70(7), 510-517.

Griffiths, J., Thaikruea, L., Wongpakaran, N., & Munkhetvit, P. (2020). Prevalence of mild cognitive impairment in rural Thai older people, associated risk factors and their cognitive characteristics. Dementia and Geriatric Cognitive Disorders Extra, 10(1), 38-45.

Hauer, K., Pfisterer, M., Weber, C., Wezler, N., Kliegel, M., & Oster, P. (2003). Cognitive impairment decreases postural control during dual tasks in geriatric patients with a history of severe falls. Journal of the American Geriatrics Society, 51(11), 1638-1644.

Horak, F. B. (2006). Postural orientation and equilibrium: what do we need to know about neural control of balance to prevent falls? Age and ageing, 35(2), ii7-ii11.

Julayanont, P., Tangwongchai, S., Hemrungrojn, S., Tunvirachaisakul, C., Phanthumchinda, K., Hongsawat, J., ... Nasreddine, Z. S. (2015). The montreal cognitive assessment—basic: A screening tool for mild cognitive impairment in illiterate and low‐educated elderly adults. Journal of the American Geriatrics Society, 63(12), 2550-2554.

Leandri, M., Cammisuli, S., Cammarata, S., Baratto, L., Campbell, J., Simonini, M., & Tabaton, M. (2009). Balance features in Alzheimer's disease and amnestic mild cognitive impairment. Journal of Alzheimer's disease, 16(1), 113-120.

Maki, B. E., & McIlroy, W. E. (1996). Postural control in the older adult. Clinics in geriatric medicine, 12(4), 635-658.

Massion, J. (1992). Movement, posture and equilibrium: interaction and coordination. Progress in neurobiology, 38(1), 35-56.

Merlo, A., Zemp, D., Zanda, E., Rocchi, S., Meroni, F., Tettamanti, M., ... Quadri, P. (2012). Postural stability and history of falls in cognitively able older adults: The Canton Ticino study. Gait & posture, 36(4), 662-666.

Mignardot, J.-B., Beauchet, O., Annweiler, C., Cornu, C., & Deschamps, T. (2014). Postural sway, falls, and cognitive status: a cross-sectional study among older adults. Journal of Alzheimer's disease, 41(2), 431-439.

Muir-Hunter, S. W., Clark, J., McLean, S., Pedlow, S., Van Hemmen, A., Montero Odasso, M., & Overend, T. (2014). Identifying balance and fall risk in community-dwelling older women: the effect of executive function on postural control. Physiother Can, 66(2), 179-186.

OECD/WHO. (2020), Health at a Glance: Asia/Pacific 2020: Measuring Progress Towards Universal Health Coverage, Paris: OECD Publishing.

Palmieri, R. M., Ingersoll, C. D., Stone, M. B., & Krause, B. A. (2002). Center-of-pressure parameters used in the assessment of postural control. Journal of sport rehabilitation, 11(1), 51-66.

Petersen, R. C. (2016). Mild Cognitive Impairment. Continuum (Minneap Minn), 22(2), 404-418.

Petersen, R. C., Lopez, O., Armstrong, M. J., Getchius, T. S., Ganguli, M., Gloss, D., ... Day, G. S. (2018). Practice guideline update summary: Mild cognitive impairment: Report of the Guideline Development, Dissemination, and Implementation Subcommittee of the American Academy of Neurology. Neurology, 90(3), 126-135.

Petersen, R. C., Roberts, R. O., Knopman, D. S., Geda, Y. E., Cha, R. H., Pankratz, V., ... Rocca, W. (2010). Prevalence of mild cognitive impairment is higher in men: The Mayo Clinic Study of Aging. Neurology, 75(10), 889-897.

Pu, F., Sun, S., Wang, L., Li, Y., Yu, H., Yang, Y., ... Li, S. (2015). Investigation of key factors affecting the balance function of older adults. Aging clinical and experimental research, 27, 139-147.

Redfern, M. S., Jennings, J. R., Martin, C., & Furman, J. M. (2001). Attention influences sensory integration for postural control in older adults. Gait & posture, 14(3), 211-216.

Sachdev, P. S., Blacker, D., Blazer, D. G., Ganguli, M., Jeste, D. V., Paulsen, J. S., & Petersen, R. C. (2014). Classifying neurocognitive disorders: the DSM-5 approach. Nature Reviews Neurology, 10(11), 634-642.

Shumway-Cook, A., & Woollacott, M. H. (2017). Motor control: translating research into clinical practice (5th ed.). Chaina: Wolters Kluwer

Tell, G. S., Lefkowitz, D. S., Diehr, P., & Elster, A. D. (1998). Relationship between balance and abnormalities in cerebral magnetic resonance imaging in older adults. Archives of neurology, 55(1), 73-79.

Tyson, S. F., Hanley, M., Chillala, J., Selley, A., & Tallis, R. C. (2006). Balance disability after stroke. Physical therapy, 86(1), 30-38.

Walter, S., Eliasziw, M., & Donner, A. (1998). Sample size and optimal designs for reliability studies. Statistics in medicine, 17(1), 101-110.

Winter, D. A., Patla, A. E., & Frank, J. S. (1990). Assessment of balance control in humans. Med prog technol, 16(1-2), 31-51.







(ระดับชาติ)

กลุ่มมนุษยศาสตร์

มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน
Myths of Women in Pleng-prang-tian, a Time Travel Television Drama

หยางฉาน[1*], จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ[2*]
Yang Chan[1*], Jansuda Chaiprasert[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
[1] A Ph.D. candidate, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University.
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติตำแหน่ง
[2] A lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** sprite583365@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน โดยศึกษาจากตัวละครเอกชื่อ เทียนคำหรือลินท์ และใช้ทฤษฎีมายาคติเป็นหลัก ผลการวิจัยพบมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน มี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) มายาคติเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาท ในสังคมอดีตผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือนที่รู้จักทำงานบ้านต่าง ๆ เป็นบุตรสาวที่ดีต้องรู้จักตอบแทนความรักของผู้ใหญ่ ต้องมีความกตัญญู ต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่หรือเจ้านาย แต่ในสังคมสมัยใหม่ ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเป็นแม่บ้าน สามารถออกไปทำงานและสร้างประโยชน์แก่สังคมด้วยความสามารถของตัวเอง ต้องเป็นผู้ที่ทุ่มเทในการทำงาน และมีความรับผิดชอบด้วย 2) มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านความงามเป็นมายาคติที่เหมือนกันทั้งในสังคมท้องถิ่นในอดีตกับสังคมเมืองสมัยใหม่ คือ ผู้หญิงต้องมีหน้าตาที่สวยงาม รูปร่างดีสมส่วน โดยมีรายละเอียดความงามที่แตกต่างกัน สังคมอดีตผู้หญิงต้องสวยอ่อนหวาน แช่มช้อย แต่ความงามของผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ยังสัมพันธ์กับความรู้ความสามารถ สามารถใช้ความงามในการประกอบอาชีพ 3) มายาคติเกี่ยวกับอุปนิสัย ผู้หญิงในอดีตเป็นผู้หญิงที่อ่อนแอ ขณะที่ผู้หญิงในสมัยใหม่ต้องเป็นผู้ที่กล้าหาญ ปกป้องสิทธิของตน ไม่ยอมให้ใครดูถูกทำร้าย กล้าต่อรองต่อความรัก มายาคติที่เกี่ยวกับผู้หญิงที่แตกต่างกันเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางความคิด ค่านิยมของคนในสังคม การเมือง และสภาพสังคม

คำสำคัญ: มายาคติ, ผู้หญิง, ละครข้ามภพ, เพลิงพรางเทียน

Abstract

This article aimed to analyze myths of women in Pleng-prang-tian, a time travel television drama. Theories of myth study were applied to analyze the story female protagonist, Tian-kum or Lin.

The study found 3 issues namely 1) myths of contrastive in the past a woman was a housewife; a grateful daughter; In modern society, a woman was not a housewife, but a

working person who distributed her abilities for social benefits; she worked diligently and was highly responsible. 2) myths of beauty the same myths of beauty in both the past and the present time, which women should be good looking and perfect shaped. Different details were a woman in the past was sweet and gentle, while a beautiful woman in the present applied her beauty to enhance her profession. 3) myths of character woman in the present had to be submissive and obedient to elders or masters. Meanwhile, in the present a woman had to be brave; protective her own rights; none-abusive; defensive; and negotiable with love. In conclusion, transformation of thoughts; social values; politics and social environment were main effects of the changing myths of women.

Keyword: myth, women, time travel television drama, Pleng-prang-tian

บทนำ

การชมละครถือว่าเป็นกิจกรรมบันเทิงของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในยุคเทคโนโลยี สื่อมวลชนสามารถเข้าถึงทุกบ้านทุกเรือนดังเช่นปัจจุบันนี้แล้ว ผู้ชมสามารถเลือกชมละครได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ดังที่ องอาจ สิงห์ลำพอง (2557) กล่าวถึงละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับชีวิตมนุษย์ที่สุด ผู้ชมได้รับรู้วิธีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรมในสังคมจากละครโทรทัศน์ ทำให้มนุษย์ได้รับความบันเทิงและเข้าใจสังคมอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ละครโทรทัศน์จึงกลายเป็นสื่อสำคัญที่อยู่กับคนทั้งโลก และในฐานะที่เป็นสื่อรายการที่ได้รับความนิยมจากทุกเพศทุกวัย ผู้ผลิตละครจึงต้องสร้างสรรค์และผลิตละครโทรทัศน์ที่แปลกใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการทางรสนิยมของผู้ชมและดึงดูดความสนใจของผู้ชมไม่ให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกเบื่อต่อแนวเรื่อง ในละครไทยต่าง ๆ มีละครประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาโดดเด่น คือ ละครข้ามภพ ละครย้อนเวลา ละครข้ามเวลาหรือละครข้ามมิติ ซึ่งจะเป็นละครที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับตัวละครสำคัญได้ย้อนไปอดีตหรือข้ามไปถึงอนาคตโดยเผชิญอุบัติเหตุหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ละครข้ามภพมีลักษณะแตกต่างกับละครประเภทอื่นตรงที่การเล่าเรื่องราวเป็นการผสมผสานระหว่างปัจจุบันซึ่งมีตัวละครปัจจุบันข้ามภพไปใช้ชีวิตในอดีตหรือตัวละครอดีตข้ามภพมาใช้ชีวิตในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่เน้นความตื่นตาตื่นใจ ความแปลกใหม่จากเรื่องราวที่ตัวละครเผชิญและฉากทั้งอดีตและปัจจุบันเท่านั้น หากแต่ยังเสนอความรู้ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์แก่ผู้ชมด้วย ทั้งด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ดังนั้นละครข้ามภพจึงได้รับความนิยมและสนใจจากผู้ชม ดังที่ สุวรรณมาศ เหล็กงาม (2554) ศึกษาเรื่อง หวนคิดถึงคืนวันอันผันผ่าน : การสื่อสารกับปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทย ได้อธิบายบทบาทของละครย้อนเวลาไว้ว่า ละครย้อนเวลาได้นำเสนอให้ผู้ชมในยุคปัจจุบันได้รับชมวัฒนธรรมต่าง ๆ ในยุคสมัยเก่า ทั้งในลักษณะการนำบทนวนิยายมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์และการนำละครโทรทัศน์ที่เคยได้รับความนิยมมาแล้วในอดีตมาผลิตซ้ำใหม่ (Reproduction) เพื่อให้ดึงดูดความสนใจของผู้ชมในยุคปัจจุบันมากขึ้น ผู้ผลิตละครได้ให้สำคัญต่อการหวนไปหาอดีต ซึ่งผลตอบรับก็คือ ละครแนวย้อนยุคได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

เพลิงพรางเทียน เป็นละครที่ถ่ายจากนวนิยายที่ชื่อเดียวกัน ของ หัสวีร์ และได้ถูกสร้างเป็นละครทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 และออกอากาศในปี พ.ศ. 2562 ได้เรตติ้ง 4.9 ละคร นางเอกเชื่อ ลินท์ เป็นนางแบบที่มีชื่อเสียงในสังคมสมัยใหม่ ได้รับปิ่นทองโบราณที่อินทร์มอบให้ ซึ่งเป็นผู้ชายที่มีนิสัยเจ้าชู้ จนได้ฝันข้ามภพในอดีต และรู้ว่าชาติก่อนตัวเองชื่อ เทียนคำ เป็นชู้กับเจ้าน้อยเทวาทฤทธ์ ซึ่งชาตินี้เกิดมา

เป็นอินทร์ และได้รู้ความจริงว่าตัวเองถูกภรรยาของเจ้าน้อยเทวาทฤทธ์ฆ่าตาย จึงหาวิธีแก้แค้น และระหว่างการแก้แค้น ตัวละครหญิงที่ข้ามภพไปนั้นได้เผชิญเรื่องตื่นเต้นหลากหลาย ทำให้ผู้ชมได้ติดตามชมจนจบ ตัวละครหญิงที่ข้ามภพมีฐานะและนิสัยที่แตกต่างกันเป็นอย่างมากในสังคมอดีตและสังคมสมัยใหม่ เมื่อตัวละครสมัยใหม่ใช้ชีวิตในสังคมอดีตด้วยความคิด พฤติกรรม และนิสัยในสังคมสมัยใหม่ ทำให้คนในสังคมอดีตเกิดความตื่นเต้น รู้จักแปลกแยก เรื่องราวจึงมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในละครเรื่องเพลิงพรางเทียน สามารถได้สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของความเป็นหญิงทั้งสังคมอดีตกับสมัยใหม่ได้อย่างชัดเจน และความเปลี่ยนแปลงนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสตรีนิยมที่เผยแพร่ ดังที่ ลักษณวัต ปาละรัตน์ (2553) ได้กล่าวความเป็นมาและความหมายของสตรีนิยมว่า คำว่า เฟมินิสม์ (Feminism) หรือภายหลังสังคมไทยบัญญัติเรียกกันว่า “สตรีนิยม” นั้นเป็นคำที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในฝรั่งเศสราวปีค.ศ. 1880 แล้วแพร่เข้าสู่อังกฤษและอเมริกาในทศวรรษ 1890 และ 1910 ตามลำดับ สตรีนิยม คือ ขบวนการเรียกร้องสิทธิเสมอภาคที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกที่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม แล้วได้แพร่กระจายขยายตัวไปทั่วโลก และ กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน (2551) ยังกล่าวว่า สตรีนิยม หมายถึงการศึกษาเรื่องผู้หญิงผู้ชายว่าด้วยความเป็นหญิงและความเป็นชายถูกสร้างและธำรงรักษาไว้ได้อย่างไร โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าความเป็นเพศดังกล่าวจะถูกสร้างขึ้นโดยสังคมมากกว่าจะถูกกำหนดความเป็นไปโดยปัจเจกบุคคล ละคร เพลิงพรางเทียน เป็นละครข้ามภพที่มีตัวละครหญิงสมัยใหม่ข้ามภพไปสังคมอดีตด้วยติดความคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นความสมัยใหม่ และตัวละครในสังคมอดีตกับสังคมสมัยใหม่มีฐานะ นิสัยที่แตกต่างกัน ทำให้เห็นความแตกต่างทางสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงอย่างชัดเจน โดยเฉพาะได้เห็นถึงในสังคมสมัยใหม่ผู้หญิงไม่ได้อยู่ต่ำด้อยกว่าผู้ชายเหมือนในสังคมอดีต ผู้หญิงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในสังคมเท่ากับผู้ชาย

อีกประการหนึ่ง ละครไม่เพียงแต่ทำหน้าที่การให้ความสนุกสนานแก่ผู้ชม ยังทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม มายาคติ และอุดมการณ์อยู่ในเนื้อเรื่องด้วย ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (อ้างถึงใน อัจฉรา รัศมีโชติ, 2556) ได้อธิบายไว้ว่า ละครโทรทัศน์เป็นมากกว่าสื่อที่ให้ความบันเทิงเนื่องจากเป็นสื่อที่แฝงไปด้วยมายาคติ อุดมการณ์บางอย่างโดยเฉพาะกล่าวถึงการเมืองไว้อย่างแนบเนียน และเนื่องจากละครโทรทัศน์มีลักษณะที่แปลกใหม่และสมบูรณ์ด้วยภาพและเสียง จึงทำให้มายาคติที่ผู้เขียนบทละครหรือผู้กำกับต้องการสามารถเสนอออกได้อย่างชัดเจนและครบถ้วน ดังที่ วรรณพิมล อังคศิริสรรพ (2551, น. 4) กล่าวไว้ว่า มายาคติ หมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่า เป็นกระบวนการลวงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็มิได้หมายความว่ามายาคติเป็นการโกหกหลอกลวงแบบปั้นน้ำเป็นตัว หรือการโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือกข้อเท็จจริง มายาคตินั้นมิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม

ที่ผ่านมา การศึกษาที่เกี่ยวกับมายาคติของผู้หญิงมีหลากหลาย เช่น วรรณศิริ กางกั้น (2560) ศึกษาเรื่อง มายาคติหน้าอกในสาวพริตตี้กับธุรกิจความงาม วิโรจน์ สุทธิสีมา (2551) ศึกษาเรื่อง มายาคติของผู้หญิงในภาพถ่ายของนิตยสารแนวอิโรติกไทย และ ไปรยา พลศารทูล (2549) ศึกษาเรื่อง มายาคติความงามของสตรีไทย พ.ศ. 2481 - 2516 เป็นต้น งานวิจัยเหล่านี้จะเน้นศึกษามายาคติเกี่ยวกับความงามของผู้หญิง แต่ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับมายาคติความเป็นผู้หญิงในละครข้ามภพ ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงสนใจศึกษามายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน เนื่องจากเป็นละครที่มีตัวละครอดีตกับตัวละครสมัยใหม่ที่มี

นิสัยและฐานะแตกต่างกันเป็นอย่างมาก เมื่อวิเคราะห์จากความคิด พฤติกรรม และนิสัยของตัวละครที่ข้ามภพและเรื่องราวต่าง ๆ ที่สนุกสนานที่เกิดขึ้นในตัวละคร สามารถได้เห็นมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงทั้งในสังคมอดีตและสังคมสมัยใหม่ได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับมายาคติ มายาคติ เป็นกระบวนการลวงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้ก็มิได้หมายความว่ามายาคติเป็นการโกหกหลอกลวงแบบปั้นน้ำเป็นตัว หรือการโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง แต่ไม่ได้ปิดบังข้อแท้จริง ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม (โรลองด์ บาร์ต อ้างใน วรรณพิมล อังคศิริสรรพ, 2551) ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับมายาคติไปศึกษาวิเคราะห์คำพูด พฤติกรรม นิสัย และความคิดของตัวละครก่อนข้ามภพและหลังข้ามภพ เพื่อให้เห็นถึงมายาคติของความเป็นผู้หญิงในสังคมอดีตและสังคมสมัยใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยม สตรีนิยม หมายถึง การศึกษาเรื่องผู้หญิงผู้ชายว่าด้วยความเป็นหญิงและความเป็นชายถูกสร้างและธำรงรักษาไว้ได้อย่างไร โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าความเป็นเพศดังกล่าวจะถูกสร้างขึ้นโดยสังคมมากกว่าจะถูกกำหนดความเป็นไปโดยปัจเจกบุคคล (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551) ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยมไปศึกษาความคิด พฤติกรรม และฐานะของผู้หญิงในสังคมอดีตและสังคมสมัยใหม่ เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ละครโทรทัศน์ (Textual Analysis) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับมายาคติกับสตรีนิยม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมายาคติในละครโทรทัศน์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษาประเภทของละครโทรทัศน์ไทย ศึกษาละครข้ามภพ และคัดเลือกละครเรื่อง เพลิงพรางเทียน เนื่องจากตัวละครปัจจุบันกับตัวละครอดีตมีลักษณะที่แตกต่างกันทางด้านนิสัย ฐานะ และสถานภาพเป็นอย่างมาก จนทำให้เห็นความเป็นหญิงในสังคมทั้งอดีตและปัจจุบันได้อย่างชัดเจน

3. วิเคราะห์มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงโดยเลือกศึกษา ลินท์หรือเทียนคำนางเอกที่ข้ามภพของละครเพลิงพรางเทียน เนื่องจากนางเอกในเรื่องนี้เป็นตัวละครมีลักษณะทั้งปัจจุบันและอดีต ทำให้เห็นมายาคติของผู้หญิงในต่างยุคสมัยได้อย่างชัดเจนมาก

4. วิเคราะห์มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน

5. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมอดีตจากตัวละคร เทียนคำ และสังคมสมัยใหม่จากตัวละคร ลินท์ พบว่า ละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน ได้แสดงให้เห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงทั้งในสังคมอดีตและสังคมสมัยใหม่ได้หลาย ๆ ด้าน ได้แก่ มายาคติด้านสถานภาพ มายาคติด้านความงาม และมายาคติด้านอุปนิสัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มายาคติเกี่ยวกับสาวเหนือในสังคมอดีต

สังคมอดีต หมายถึง สังคมไทยตั้งแต่สุโขทัยจนถึงรัชกาลที่ 8 ในละคร เพลิงพรางเทียน เป็นละครที่มีฉากในภาคเหนือของประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงต้นสมัยรัชกาลที่ 5 และจากการศึกษาวิเคราะห์มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมอดีตในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน ได้พบมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมอดีตมีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ มายาคติด้านสถานภาพและบทบาท มายาคติด้านความงาม และมายาคติด้านอุปนิสัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 มายาคติด้านสถานภาพและบทบาท

สถานภาพ หมายถึง ฐานะหรือตำแหน่งของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้น สถานภาพเป็นสิ่งเฉพาะตัวที่ทำให้เราแตกต่างจากผู้อื่น และบทบาทหมายถึง การทำหน้าที่หรือพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสถานภาพของตน จากการศึกษามายาคติด้านสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน ได้พบสถานภาพและบทบาทที่เป็นบุตรสาวและเป็นบ่าว โดยมายาคติของผู้หญิงที่มีสถานภาพดังกล่าว คือ การเป็นผู้อ่อนแอ ต้องยอมอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่ในครอบครัวและเจ้านาย ดังตัวอย่าง

ในละคร เพลิงพรางเทียน เทียนคำเป็นหญิงสาวที่มีชีวิตน่าสงสาร ซึ่งเกือบจะถูกเสือกินและโชคดีที่หนานแก้วช่วยชีวิตไว้ หลังจากนั้น เทียนคำก็ถือหนานแก้วเป็นบิดา และได้ใช้ชีวิตร่วมกันอย่างเป็นสุข เมื่อหนานแก้วตกจากต้นไม้ได้รับบาดเจ็บเกือบจะตาย วิธีที่ทำให้หนานแก้วพ้นจากความตายก็คือเทียนคำต้องไปรำแก้บนเพื่อหนานแก้ว ถึงแม้ว่าการไปรำแก้บนมีอุปสรรค แต่เทียนคำพยายามทำให้สำเร็จ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เทียนคำ : “พ่อจ๊ะ พ่อไม่ต้องเป็นห่วงนะ เทียนคำจะไปรำแก้บน เราสองคนต้องปลอดภัยนะพ่อ”

คำป้อ : “ไป เอ็งรีบไปเร็ว ๆ เทียนคำ อุ่นเฮือนพาน้องไป”[...]

อุ่นเฮือน : “ตรงนี้แหละเทียนคำ อย่างน้อยก็อยู่ในเขตเดียวกัน เดี๋ยวเอ็งตั้งจิตอธิษฐานกับพระธาตุศรีจอมทองเจ้า ขอให้พ้นโศกพ้นภัยทั้งเอ็งและพ่อหนานแก้วนะ”

เทียนคำ : “จ้ะ พระธาตุศรีจอมทอง ข้าขอมาแก้คำบนบานศาลกล่าวที่ให้ไปเมื่อหลายปีก่อน ข้าขอฟ้อนพระธาตุศรีจอมทอง ขอพระธาตุศรีจอมทองปลอดปล่อยข้าและพ่อหนานแก้ว ให้พ้นจากทดสอบครั้งนี้ด้วยเถอะ”

(เพลิงพรางเทียน : EP6 [4/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสถานภาพที่เป็นบุตรสาวผ่านพฤติกรรมของตัวละครที่พยายามหาวิธีขอพรให้บิดาที่ป่วยหนักหายจากการเจ็บป่วยโดยตัวละครทำอย่างเต็มใจ ซึ่งแสดงถึงมายาคติของบุตรสาวที่ดีคือคนที่มีความกตัญญูและเอาใจใส่ต่อบิดามารดาอย่าง

เต็มที่ และสำคัญที่สุดคือต้องพยายามหาวิธีตอบแทนบิดามารดา มายาคติที่เกี่ยวกับความกตัญญูของบุตรยังฝังอยู่ในใจของคนในสมัยใหม่ ซึ่งสามารถเห็นได้จากตอนสุดท้าย ลินท์เต้นรำฟ้องหน้าพระธาตุแทนเทียนคำ และตอนฟ้องเสร็จแล้ว วิญญาณของเทียนคำก็หลุดพ้นไป ลินท์รู้สึกมีความสบายใจมากยิ่งขึ้น

ในสถานภาพบ่าว เทียนคำเป็นบ่าวในวัง และเมื่อเรื่องที่เทียนคำแอบมีความสัมพันธ์กับเจ้าน้อยถูกคนอื่นรู้ ทุกคนมองเทียนคำว่าเป็นเมียน้อย แต่เทียนคำไม่ยอม เพราะตัวเองเป็นคนที่มาก่อนเมียหลวงของเจ้าน้อย และอุ่นเฮือนก็เตือนให้เทียนคำเลิกยุ่งกับเจ้าน้อย เพราะว่าพวกตนเป็นขี้ขา เป็นบ่าวไม่ควรยุ่งกับคนที่มีฐานะสูงอย่างเจ้าน้อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลินท์ : “อะไรกันเนี่ย เทียนคำมาก่อน ถูกแย่งผัวไป แต่ถูกรังแกสารพัด เขายังโดนแม่กับพี่ตัวเองเกลียดอีกหรือ นี่มันเรื่องอะไรกันเนี่ย”

อุ่นเฮือน : “ก็เพราะว่าเราเป็นขี้ข้าไง”

ลินท์ : “ขี้ข้า”

อุ่นเฮือน : “เป็นขี้ข้า ก็ต้องเจียมตัว”

(เพลิงพรางเทียน : EP7 [2/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสถานภาพที่เป็นบ่าวผ่านคำพูดของคนที่เป็นบ่าวตักเตือนน้องสาวของตัวเองว่าไม่ควรยุ่งกับเจ้านาย ถึงแม้ว่าตัวเองเป็นฝ่ายรับความเสียหาย ก็ต้องยอมรับอย่างเต็มใจ ซึ่งแสดงถึงมายาคติของคนที่เป็นบ่าวต้องเป็นคนที่เจียมตัวอย่างเข้มงวด ไม่มีสิทธิ์ที่จะต่อรองเจ้านาย เนื่องจากสังคมในอดีตเป็นสังคมที่มีระบบการแบ่งชนชั้นอย่างเข้มงวด คนที่มีฐานะต่ำมักเป็นคนรับใช้กับคนที่ฐานะสูง คนที่เป็นบ่าวต้องรับใช้กับเจ้านายตามคำสั่งของเจ้านาย ไม่มีสิทธิ์เรียกร้องอะไร และบ่าวที่ดีควรเป็นคนที่รู้จักฐานะของตัวเองเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในฐานะบุตรสาวที่ดี ต้องมีความกตัญญู รู้จักตอบแทนความรักของผู้ใหญ่ และในฐานะบ่าวที่ดีต้องรู้จักฐานะและหน้าที่ของตัวเองอย่างลึกซึ้ง ไม่ควรต่อรองเจ้านาย รับใช้เจ้านายอย่างเต็มที่ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงในสังคมอดีต ผู้หญิงต้องเป็นกลุ่มที่มีคุณธรรมและต้องรู้จักฐานะของตัวเองเป็นอย่างดี ไม่ควรสร้างปัญหาแก่ครอบครัวหรือเจ้านาย เป็นมายาคติที่คนในสังคมยึดถือ หากมีใครฝ่าฝืนก็จะได้รับการตำหนิติเตียน เพราะเชื่อว่าทำผิดไปจากคติที่สังคมส่วนใหญ่ยึดถือ

1.2 มายาคติด้านความงาม

ความงาม หมายถึง ความสวยงามของผู้หญิงด้านรูปลักษณ์ภายนอก ทั้งหน้าตา ผิว ผม และหุ่น เป็นต้น ในละคร *เพลิงพรางเทียน* เทียนคำเป็นหญิงสาวที่มีหน้าตาสวยงาม ผิวขาว ผมยาว รูปร่างดีสมส่วน ทำให้เจ้าน้อยหลงรักมานาน และวันหนึ่งที่เทียนคำกำลังเล่นที่ริมคลอง เจ้าน้อยเห็นแล้ว ก็รีบตามเข้าไปหา และชมเทียนคำว่าเธอยิ่งโตยิ่งงาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(เทียนคำ หยิบดอกปีบสีขาวขึ้นมองด้วยดวงตาดื่มด่ำแล้วเอาแซมผม เจ้าน้อยย่องมาด้านหลังยื่นหน้ามาหอมดอกปีบ)

เทียนคำสะดุ้งเอ่ยเขิน : “เจ้าน้อย...หอม...ข้า”

เจ้าน้อย : “ข้าไม่ได้หอมเจ้า ข้าหอมดอกปีบต่างหาก...ดอกปีบหอมจัง”

เทียนคำ : “อย่าเจ้าค่ะ เดี๋ยวมีใครมาเห็นเข้า”

เจ้าน้อย : “เห็นก็ช่าง”
เทียนคำ : “เจ้าน้อยมีอะไรกับข้าหรือเจ้าคะ”
เจ้าน้อย : “ยิ่งโต เจ้าก็ยิ่งงาม”
(ทั้งสองสบตากันด้วยความรู้สึกหวามไหวยิ่ง)

(เพลิงพรางเทียน : EP2 [5/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านความงามผ่านคำชื่นชมของเจ้าน้อยต่อเทียนคำว่าเธอยิ่งโต ยิ่งสวย และสายตาที่อ่อนหวานของเจ้าน้อยที่มองเทียนคำ ซึ่งสามารถแสดงถึงมายาคติของผู้หญิงในอดีตต้องเป็นผู้หญิงที่อ่อนโยน สวยงาม อ่อนหวาน และรูปร่างดีสมส่วน ความงามเช่นนี้จะทำให้ผู้หญิงได้รับความสนใจของผู้ชาย ยิ่งในสังคมอดีต ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคน ความงามจะมีส่วนช่วยดึงดูดความสนใจของสามี ทำให้ตัวเองได้รับความรักของสามีมากกว่าคนอื่น

1.3 มายาคติด้านอุปนิสัย

อุปนิสัย หมายถึง สิ่งที่แสดงออกจากความรู้สึก นึกคิดของบุคคลที่เป็นพฤติกรรมชัดเจน แสดงความเป็นตัวตนของบุคคลที่มีผลต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่า และความดีงามในตัวของเขา ในละคร เพลิงพรางเทียน เนื่องจากเทียนคำแอบเป็นชู้กับเจ้าน้อย ทำให้เจ้าวงเดือนซึ่งเป็นชายาของเจ้าน้อย โกรธมากและเจ้าวงเดือนหาเรื่องเพื่อแก้แค้นเทียนคำ โดยลากเทียนคำไปด่าและตีที่กลางตลาด ถึงแม้ว่าเทียนคำอายมาก แต่ตัวเองก็ทำอะไรไม่ได้เพียงแต่ร้องไห้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เจ้าวงเดือน : “ข้าไม่อยากจะเชื่อว่าคนน่าซื่ออย่างเอ็ง จะกล้าแย่งผัวเจ้านาย อายอะไร เทียนคำ เงยหน้าขึ้นมาสิ”
(ไพคา บ่าวของเจ้าวงเดือน เดินไปจับผมของเทียนคำ)
ไพคา : “ไม่ได้ยินที่เจ้านางสั่งหรือว่าให้เงยหน้าขึ้นมาหึะ”
เจ้าวงเดือน: “เอ็งไม่ต้องทำหน้ากลัวข้า อีเทียนคำ เพราะว่าถ้าเอ็งกลัวข้าจริง เอ็งคงไม่กล้าแย่งผัวข้าหรอก”
[...]
(เทียนคำร้องไห้ทั้งอายและเจ็บ เจ้าวงเดือนเดินไปตบหน้าของเทียนคำอย่างรุนแรง)
เจ้าวงเดือน : “แค่นี้มันยังไม่พอ”
(เจ้าวงเดือนเดินไปเอาตะกร้าที่ใส่ทั้งน้ำและปลาไหลมาเทที่ตัวเทียนคำ และไพคาก็เอาน้ำล้างเท้าสาดใส่ด้วย เทียนคำไม่กล้าต่อสู้ เพียงแต่ร้องไห้เท่านั้น)

(เพลิงพรางเทียน : EP7 [2/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมอดีตด้านนิสัยที่เป็นผู้หญิงอ่อนแอโดยเฉพาะเมืออยู่ในสถานภาพที่เป็นบ่าว ผ่านพฤติกรรมของเทียนคำที่ถูกรังเกและถูกตบหน้าต่อหน้าคนหลากหลาย แต่ในฐานะที่เป็นบ่าว เธอไม่สามารถต่อสู้ได้ เพียงแต่ร้องไห้เท่านั้น เนื่องจากในสมัยอดีตมีการแบ่งชนชั้นอย่างเข้มงวด คนที่เป็นบ่าวต้องเชื่อฟังคำสั่งของเจ้านายอย่างเข้มงวด ไม่มีสิทธิ์

ในการต่อต้านเจ้านาย ถึงแม้ว่าบางครั้งจะถูกตีและถูกด่า ก็ไม่สามารถต่อสู้ได้ ไม่เช่นนั้นจะถูกเจ้านายไล่ออกจนเสียเงินที่เลี้ยงตัวเอง และเกิดปัญหาในการดำรงชีวิต

สรุปได้ว่า มายาคติเกี่ยวกับสาวเหนือในสังคมอดีต คือ เป็นผู้หญิงที่อ่อนแอ ไม่มีสิทธิ์ต่อรองกับผู้ใหญ่หรือเจ้านาย การเป็นบุตรสาวที่ดี ต้องรู้จักตอบแทนความรักของผู้ใหญ่ มีความกตัญญู และหน้าตาต้องสวยงาม อ่อนหวาน รูปร่างดีสมส่วน จึงจะถือเป็นผู้หญิงดีตามฐานะของตน มายาคตินี้เกิดจากในสังคมอดีต เป็นสังคมปิตาธิปไตย ซึ่งถือผู้ชายเป็นหลัก ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์เท่ากับผู้ชาย เป็นฝ่ายที่มีฐานะและอำนาจด้อยกว่าผู้ชาย จนทำให้ผู้หญิงใช้ชีวิตตามความต้องการของผู้ใหญ่หรือผู้ชาย

2. มายาคติเกี่ยวกับสาวเมืองกรุงในสังคมสมัยใหม่

สังคมสมัยใหม่ หมายถึง สังคมตั้งแต่รัชกาลที่ 9 จนถึงสมัยปัจจุบันนี้ และจากการศึกษาวิเคราะห์มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ในละครข้ามภพ เรื่อง *เพลิงพรางเทียน* ได้พบมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ 3 ด้าน ได้แก่ มายาคติด้านสถานภาพและบทบาท มายาคติด้านความงาม และมายาคติด้านอุปนิสัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 มายาคติด้านสถานภาพและบทบาท

มายาคติด้านสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่คือ ผู้หญิงสามารถทำงานนอกบ้าน เลี้ยงตนเองได้ไม่แตกต่างจากผู้ชาย ในละคร เรื่อง *เพลิงพรางเทียน* ลินท์เป็นนักแสดงที่กำลังเข้าร่วมถ่ายละคร และเนื่องจากลินท์เล่นบทบาทในละครของตัวเองอย่างเต็มที่ และการร่วมงานระหว่างนักแสดงได้รับผลดี ทำให้ผู้กำกับตื่นเต้นมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ลินท์กับนักแสดงอื่น ๆ กำลังเล่นละครอยู่)
ผู้กำกับ : “โหย cut cut สุดยอด สุดยอดเลย ไปดูแลหน่อย เร็ว”
ผู้กำกับ: “โหย ตาย น้ำตาไหลเลยเห็นเปล่า”
ผู้กำกับ: “ทุกคนขอบคุณมากนะ สุดยอดจริง ๆ ขอบคุณทุกคนมาก ๆ ที่ทุ่มเทฉากนี้ ขอบอกว่าเป็นฉากเป็นกล้องที่ไม่รู้จักว่าต้องพูดออกยังไงอะ ทุกคนเก่งจริง ๆ เห็นไหมพี่น้ำตาไหลเลยนะ”

(เพลิงพรางเทียน : EP1 [1/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านสถานภาพที่เป็นคนประกอบอาชีพในสังคมผ่านคำชื่นชมของผู้กำกับต่อการแสดงของลินท์กับนักแสดงอื่น ๆ ว่าลินท์ได้แสดงละครอย่างยอดเยี่ยม ซึ่งสามารถแสดงถึงมายาคติของผู้หญิงในสถานภาพของคนประกอบอาชีพควรเป็นคนที่ทุ่มเทในการทำงาน มีความรับผิดชอบ พยายามทำงานให้ดีที่สุด และควรทำงานกับเพื่อนร่วมงานอย่างเป็นมิตร มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสถานภาพที่เป็นคนประกอบอาชีพนี้ทำให้ผู้หญิงยอมรับว่าการทำงานเป็นเรื่องปกติที่ต้องทำ และเป็นสิ่งที่สามารถได้รับความยอมรับและความนิยมจากคนในสังคมมากยิ่งขึ้น ทำให้คนในสังคมได้เห็นถึงความสามารถของผู้หญิง และให้ความเคารพต่อผู้หญิงมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า มายาคติด้านสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่แตกต่างกับสังคมอดีต ซึ่งผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่สามารถมีโอกาสออกไปทำงาน หาเงินได้ด้วยความสามารถของตัวเองไม่ต้องการพึ่งพาผู้ชายเหมือนในสังคมอดีต

2.2 มายาคติด้านความงาม

ในละคร *เพลิงพรางเทียน* ลินท์เป็นผู้หญิงที่มีหน้าตาสวยงาม จึงเป็นทั้งนางแบบและนักแสดง และเนื่องจากลินท์มีหน้าตาสวยงาม เมื่อไปถ่ายรูปแฟชั่น ช่างกล้องให้คำชื่นชมกับลินท์อย่างไม่ขาด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ลินท์กำลังทำท่าที่สวยงามในห้องที่ถ่ายรูป)
ช่างกล้อง : "ได้ครับ สวยครับ หนึ่ง สอง สาม นี่ เยี่ยม"
(เพลิงพรางเทียน : EP1 [2/5])

จากตัวอย่างข้างต้น มีคำว่า สวยครับ สามารถได้เห็นถึงคำชื่นชมความสวยของผู้หญิง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านรูปลักษณ์ ซึ่งควรเป็นผู้หญิงที่มีหน้าตาสวยงาม การที่มีหน้าตาสวยงามจะทำให้ผู้หญิงได้รับความนิยมจากคนในสังคมและได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านรูปลักษณ์สามารถทำให้เห็นถึงคนในสังคมให้ความสำคัญต่อความสวยงามของผู้หญิงเป็นอย่างมาก

ในละคร *เพลิงพรางเทียน* ลินท์เป็นผู้หญิงที่ไม่เพียงแต่มีหน้าตาสวยงาม ผมยาว ยังมีรูปร่างดีสมส่วน เขาจึงได้ทำงานเป็นนางแบบ เข้าร่วมกิจกรรมงานแสดงหลากหลาย และได้รับความนิยมมาก ดังตัวอย่างฉากต่อไปนี้



ภาพที่ 1 ลินท์ออกการแสดงในเวที
ที่มา: เพลิงพรางเทียน EP1 [3/5]

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านรูปลักษณ์ผ่านลักษณะหุ่นดี ผมยาว ผิวขาว และหน้าตาสวยงามของลินท์ ซึ่งสามารถแสดงถึงมายาคติของผู้หญิงด้านรูปลักษณ์ควรเป็นผู้หญิงที่มีหุ่นดี มายาคตินี้ทำให้เห็นว่า ในสายตาของคนในสังคม ผู้หญิงไม่เพียงแต่มีหน้าตาที่สวยงาม ควรมีหุ่นดีด้วย หุ่นที่ดีจะสามารถช่วยเสริมความสวยและเสน่ห์ของผู้หญิงให้มากยิ่งขึ้น หุ่นดีจะทำให้ผู้หญิงมีความมั่นใจกับตัวเอง ทำให้ตัวเองได้รับความนิยมจากคนในสังคมด้วย

สรุปได้ว่า มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านรูปลักษณ์ทำให้เห็นถึงอุดมการณ์ของคนในสังคมที่มีต่อผู้หญิงซึ่งผู้หญิงควรเป็นผู้ที่มีหน้าตาสวยงาม รูปร่างดีสมส่วน ทั้งหมดเหล่านี้จะทำให้ผู้หญิงมีความสวยงามและเสน่ห์มากยิ่งขึ้น จนทำให้ผู้หญิงได้ดึงดูดความสนใจของคนอื่น และอาจจะมีประโยชน์ในการช่วยได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น

2.3. มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านอุปนิสัย

มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในด้านอุปนิสัยในละคร เพลิงพรางเทียน ได้กล่าวถึงอุปนิสัยของผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่มีความกล้าหาญ กล้ารักกล้าเกลียด และไม่ยอมแพ้อย่างง่าย ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ผู้หญิงสมัยใหม่ที่เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ

ในละคร *เพลิงพรางเทียน* เมื่อตัวละครสมัยใหม่ที่ชื่อลินท์ข้ามภพไปอดีตและกลายเป็นเทียนคำ และถูกเจ้าช่อเอื้องต่อว่าอย่างรุนแรง เพราะคิดว่าเจ้าน้อยช่วยชีวิตของเทียนคำไว้ แต่เทียนคำกลับยุ่งกับเจ้าน้อย ทำให้เจ้าน้อยขายหน้า ถึงแม้ว่าเทียนคำเป็นบ่าว แต่เนื่องจากตัวจริงคือลินท์ ลินท์จึงเถียงเจ้าช่อเอื้องว่าด้วยความจริงอย่างกล้าหาญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เจ้าช่อเอื้อง : "มึงกล้าขึ้นอ้ายขึ้นอีกับลูกกูหรือ อีเทียนคำ เจ้าน้อยไม่น่าช่วยชีวิตมึงไว้เลย อีสารเลว"

ลินท์ในร่างเทียนคำ : "เจ้าน้อยโกหก เจ้าน้อยไม่ได้ช่วยชีวิตฉันไว้ คนที่ช่วยชีวิตฉันคือพ่อหนานแก้วต่างหาก เจ้าน้อยเองก็รู้ดีอยู่แก่ใจ แต่ก็ยังกล้าเอาดีใส่ตัว ไม่มีความละอาย ไม่มีหัวจิตหัวใจ เหมือนกันทั้งลูกทั้งแม่ไม่มีผิด"

เจ้าช่อเอื้อง : "มึง มึงกล้าด่ากูหรือ อีสารเลว"

ลินท์ในร่างเทียนคำเทียนคำ : "กล้าไม่กล้าก็ด่าไปแล้ว แล้วแม่งรู้ไว้เลย ที่เจ้าแม่หวังจะให้เจ้าน้อยเป็นหน่อเนื้อสืบสกุลได้ดิบได้ดีเป็นเจ้าหลวงหรือเจ้าค้างทางค่าของเมืองเชียงใหม่ มันไม่มีทางเป็นไปได้ คุ้มแห่งนี้แทบจะไม่มีแม้แต่บันทึกในประวัติศาสตร์อีกร้อยปีข้างหน้าซะด้วยซ้ำ"

(เพลิงพรางเทียน : EP11 [3/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านอุปนิสัยซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีความกล้าหาญผ่านคำโต้เถียงของลินท์ที่ต่อต้านกับเจ้าช่อเอื้อง และทำให้เจ้าช่อเอื้องไม่คิดเลยว่าในฐานะที่เป็นบ่าวกล้าโต้เถียงกับตัวเองอย่างรุนแรงขนาดนี้ ผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่เป็นกลุ่มคนที่มีความคิดและสิทธิ์ของตัวเอง ไม่ต้องการอยู่ด้อยกว่าผู้ชาย พวกเขาสามารถต่อต้านกับความไม่ยุติธรรมหรือผู้ที่ทำร้ายตัวเอง ซึ่งแตกต่างกับผู้หญิงในสังคมอดีต ต้องเป็นผู้หญิงที่อยู่ด้อยกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะคนที่เป็นบ่าว ต้องเชื่อฟังคำสั่งของเจ้านาย ไม่มีสิทธิ์ต่อรองกับสิ่งใด ยิ่งไม่มีสิทธิ์โต้เถียงกับเจ้าน้าย

2) ผู้หญิงสมัยใหม่ที่เป็นผู้ที่กล้ารักกล้าเกลียด

ในละคร *เพลิงพรางเทียน* อินทร์ได้แต่งงานกับตี๊แล้ว แต่ยังหลอกลินท์แอบคบกับตัวเองมาตั้งนาน แต่เมื่อลินท์รู้ว่าอินทร์หลอกตัวเองว่าจะหย่ากับตี๊และแต่งงานกับตัวเอง ลินท์จึงโกรธมากและตัดสินใจเลิกกับอินทร์ ถึงแม้ว่าอินทร์ให้คำสัญญาอะไรก็ตาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อินทร์ : "ลินท์ เดี๋ยวก่อนลินท์"

ลินท์ : "คนที่คุณควรจะไปรั้งเอาไว้คือพี่ตี๊ ไม่ใช่ฉัน"

อินทร์ : "ผมไม่ได้รักตี๊ ถึงเวลาที่เรื่องทุกอย่างควรจะเคลียร์ได้แล้วนะลินท์"

ลินท์ : "แปลว่าคุณจะเลิกกับพี่ตี๊หรือ"

อินทร์ : "ก็เพื่อคุณไงครับลินท์ ผมจะหย่ากับตี๊ ประกาศเลิกอย่างเป็นทางการให้ทุกคนรู้ แล้วเราสองคน ก็จะแต่งงานกัน"

(ลินท์มองหน้าอินทร์เหมือนงงมาก และหันตัวกลับก็เห็นเบนกำลังหันตัวเดินจากไป ลินท์จึงรีบเรียกชื่อของเบน)ลินท์ : “เบน”

อินทร์ : “ลินท์ คุณไม่ต้องสนใจใครทั้งนั้น สนใจแค่เรื่องของเราก็พอนะครับ”

ลินท์ : “ไม่ใช่เรา คุณนะเป็นคนอื่น”

(ลินท์วิ่งหนีไปจากอินทร์ และรีบไปตามหาเบน)

(เพลิงพรางเทียน : EP14 [2/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านอุปนิสัยซึ่งเป็นผู้หญิงที่กล้ารักกล้าเกลียดผ่านคำพูดของลินท์ที่บอกอินทร์ว่าตัวเองต้องเลิกกับเขา ไม่อยากให้อินทร์ทำร้ายตัวเองอีกต่อไป สองคนจะต่างคนต่างอยู่ เนื่องจากผู้หญิงในสมัยใหม่มีความคิดและความสามารถของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องพึ่งผู้ชาย มีอาชีพของตัวเอง สามารถหาเงินและเลี้ยงครอบครัวด้วยตัวเอง เมื่อเผชิญปัญหาในเรื่องความรัก ควรมีสติที่กล้ารักกล้าเกลียด หนีจากคนที่ทำร้ายตัวเอง พยายามหาความสุขที่แท้จริงของตัวเองให้ได้

3) ผู้หญิงสมัยใหม่เป็นผู้ที่ไม่ยอมแพ้อย่างง่าย ๆ

ในละคร *เพลิงพรางเทียน* ลินท์เป็นผู้หญิงในปัจจุบัน เนื่องจากเธอได้รับปิ่นโบราณและมหัศจรรย์ ทำให้ลินท์สามารถย้อนเวลากลับอดีตเป็นเทียนคำซึ่งเป็นผู้หญิงในอดีต ในเมื่อลินท์รู้ว่าเทียนคำถูกเจ้าวงเดือนฆ่าตาย จึงตัดสินใจจะกลับไปในอดีตเพื่อแก้แค้นเจ้าวงเดือน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลินท์ : “ยังไงฉันก็ต้องไป เบน ไม่ใช่เพราะฉันอาลัยอาวรณ์อินทร์อย่างที่คุณกับป่านคิด แต่เป็นเพราะพวกเขาทำเลวร้ายกับฉันไว้มาก ทั้งเจ้าช่อเอื้อง เจ้าวงเดือนและเจ้าน้อยเทวาฤทธิ์ พวกเขาหลอกฉันและพวกเขาก็ฆ่าฉันที่ประตูนี้ ฉันต้องกลับไปเอาคืน”

เบน : “ลินท์”

ลินท์ : “ถึงเบนจะไม่เชื่อ แต่มันเกิดขึ้นกับฉันแล้ว อินทร์คือเจ้าน้อย พี่ตี๊คือเจ้าวงเดือน และฉันคือเทียนคำ...เทียนคำที่ถูกฆ่าที่นี่”

เบน : “แต่เรื่องมันผ่านไปแล้ว”

ลินท์ : “ไม่ผ่าน ความเจ็บปวดของเทียนคำมันยังตอกย้ำอยู่กับจิตวิญญาณของฉัน วันนี้ฉันคือกลินท์ดวงอาทิตย์ที่ยิ่งใหญ่แกร่งกล้าไม่ใช่เทียนน้อยด้อยค่าเหมือนเมื่อก่อน ฉันจะกลับไปแก้แค้นที่ทุกคนมันทำกับฉัน ถ้าคุณไม่เชื่อคุณก็อยู่ที่นี่ ส่วนฉันจะย้อนเวลากลับไปยังโลกของฉัน”

(เพลิงพรางเทียน : EP10 [3/5])

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงด้านอุปนิสัยซึ่งต้องเป็นผู้หญิงที่ไม่ยอมแพ้อย่างง่าย ๆ ผ่านความคิดของลินท์ที่ต้องการไปแก้แค้นแทนเทียนคำที่ถูกเจ้าวงเดือนฆ่าตายอย่างน่าสงสาร เนื่องจากในสังคมสมัยใหม่ ทุกคนมีสิทธิความเป็นมนุษย์เท่ากัน ไม่ควรกดขี่ทำร้ายกันอย่างไม่ปราณี ผู้หญิงจึงสามารถแสดงความสามารถของตัวเองอย่างเต็มที่ เมื่อเผชิญอุปสรรค

ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ผู้หญิงควรมีความอดทนและความมั่นใจกับตัวเองที่จะต่อสู้ ไม่ยอมแพ้อย่างง่าย ๆ

กล่าวได้ว่า มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ด้านอุปนิสัยต้องเป็นผู้ที่กล้าหาญ ปกป้องสิทธิ์ของตน ไม่ยอมให้คนอื่นดูถูกและทำร้าย ซึ่งแตกต่างกับผู้หญิงในสังคมอดีตที่ต้องเป็นผู้หญิงอ่อนแอ เชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่ และไม่มีสิทธิ์โต้เถียงกับผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีฐานะสูงกว่าตน ทำให้เห็นว่าผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ได้รับความเท่าเทียมกันมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ไม่จำเป็นต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน พวกเขาสามารถออกไปทำงานและสร้างประโยชน์แก่สังคมด้วยความสามารถของตัวเองโดยต้องเป็นคนที่ทุ่มเทในการทำงาน มีความรับผิดชอบ และผู้หญิงในสมัยใหม่ต้องเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ สวยงาม และรูปร่างดีสมส่วน ผู้หญิงที่มีทั้งความงามและความสามารถเป็นกลุ่มที่มีเสน่ห์ที่สุด และผู้หญิงในสมัยใหม่กลายเป็นกลุ่มที่มีความกล้าหาญ กล้าต่อรองความรัก มีความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน ได้แสดงให้เห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงทั้งในสังคมอดีตและสังคมสมัยใหม่ มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมอดีตต้องเป็นผู้หญิงที่มีหน้าตาสวยงาม และรูปร่างดีสมส่วน ต้องเป็นผู้ที่อ่อนหวาน แช่มช้อย และหญิงต้องเป็นผู้ที่อ่อนแอ เชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่หรือเจ้านายอย่างเข้มงวด ไม่มีสิทธิ์ต่อรองสิ่งใด และการเป็นบุตรสาวที่ดี ต้องรู้จักตอบแทนความรักของผู้ใหญ่ มีความกตัญญู การเป็นบ่าวที่ดี ต้องเชื่อฟังคำสั่งของเจ้านายอย่างเข้มงวด ไม่มีสิทธิ์ต่อรองสิ่งใด ส่วนมายาคติของผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ต้องมีหน้าตาสวยงามด้วย ความงามของผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ยังสัมพันธ์กับความรู้ความสามารถ และผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่ ไม่จำเป็นต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน พวกเขาสามารถออกไปทำงานและหาเงินได้ด้วยความสามารถของตัวเอง ในสถานภาพที่เป็นคนทำงาน ต้องเป็นคนที่ทุ่มเทในการทำงาน มีความรับผิดชอบ และผู้หญิงในสังคมสมัยใหม่กลายเป็นกลุ่มที่มีความกล้าหาญ กล้าต่อรองความรัก มีสิทธิเท่าเทียมกันกับผู้ชายมากยิ่งขึ้น

อีกประการหนึ่ง ในละคร เพลิงพรางเทียน ยังได้แสดงให้เห็นถึงสถานภาพที่เป็นเมียน้อยทั้งในสังคมอดีตและสังคมปัจจุบัน และถึงแม้ว่าผู้ที่เป็นเมียน้อยต่างเป็นคนที่หน้าตาสวยงาม แต่ยังถูกคนในสังคมต่อว่าอย่างรุนแรง ทั้ง ๆ ที่ในสังคมอดีตเป็นสังคมปิตาธิปไตย ผู้ชายสามารถมีภรรยาหลายคน แต่จริง ๆ แล้วคนในสังคมยังไม่ให้ความยอมรับต่อคนที่เป็นเมียน้อย ถือว่าพวกเขาเป็นคนที่แย่งชิงความรักของคนอื่น ยิ่งในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมประชาธิปไตย เป็นสังคมหนึ่งสามีหนึ่งภรรยา คนที่เป็นเมียน้อยยิ่งถูกคนอื่นดูถูก ดังนั้นสามารถได้เห็นว่า ผู้หญิงที่มีหน้าตาสวยงามยังต้องมีคุณธรรมที่ดีงามด้วย คนที่มีแต่ความงามภายนอกไม่สามารถได้รับความนิยมจากคนในสังคมตลอด

จากการวิเคราะห์มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน สามารถได้รู้ว่ามายาคติที่แตกต่างด้านสถานภาพและอุปนิสัยของผู้หญิงในสังคมอดีตและสังคมสมัยใหม่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงด้านความคิดของคนในสังคม และสภาพสังคม ซึ่งในสังคมอดีต ผู้หญิงต้องตกอยู่ใต้อำนาจผู้ชาย ต้องถือผู้ชายเป็นหลัก ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง แต่ในสังคมสมัยใหม่ เนื่องจากแนวคิดสตรีนิยมถูกเผยแพร่ในทั่วโลก ทำให้คนในสังคมกลับเห็นความสำคัญของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสในการแสดงความสามารถของตัวเองมากยิ่งขึ้น พวกเขาจึงกลายเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญและความเป็นตัวของตัวเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีจันทร์ พันธ์พานิช (2534) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล พบว่า สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสมัยก่อนนั้นยังด้อยกว่าผู้ชาย

มาก ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมเดิมปลูกฝังให้ลูกสาวเรียนทางการบ้านการเรือน เพื่อเตรียมการไว้สำหรับอนาคตและความคิดดังกล่าวก็ถูกถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นค่านิยม ต่อมาผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีความคิดเปลี่ยนแปลงไป ภาพผู้หญิงที่เรียบร้อยอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนก็เริ่มเปลี่ยนไปเป็นผู้หญิงที่มีความกล้าและมีความอิสระมากขึ้น เช่น มีความอิสระในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ มีความนิยมในการเลือกคู่ครองเอง ตลอดจนมีประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างเทียมบ่าเทียมไหล่กับผู้ชาย ยังสอดคล้องกับ พรพรรณ กาญจนาธิวัฒน์ (2555) ศึกษาเรื่อง ภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ในสื่อบันเทิงไทย : บทวิเคราะห์จากภาพยนต์เรื่อง “รถไฟฟ้ามาหานะเธอ” และ ละครโทรทัศน์เรื่อง “สูตรเสน่หา” พบว่า ผู้หญิงในสมัยใหม่เป็นผู้หญิงที่เป็นตัวของตัวเอง พึ่งพาตนเอง และใช้ชีวิตในแบบที่ต้องการ เชื่อมั่นในการตัดสินใจและกล้าแสดงออกด้านคามสัมพันธ์ระหว่างเพศ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบมายาคติความเป็นผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปนี้

1. ควรศึกษามายาคติเกี่ยวกับชายไทยในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน
2. ควรศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับผู้หญิงในละครข้ามภพ เรื่อง เพลิงพรางเทียน

เอกสารอ้างอิง

เพลิงพรางเทียน. (2562). สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก https://ch3plus.com/drama/820

ไปรยา พลศารทูล. (2549). มายาคติความงามของสตรีไทย พ.ศ. 2481-2516 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองและสื่อสารศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

พรพรรณ กาญจนาธิวัฒน์. (2555). ภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ในสื่อบันเทิงไทย : บทวิเคราะห์จากภาพยนต์เรื่อง “รถไฟฟ้ามาหานะเธอ” และละครโทรทัศน์เรื่อง “สูตรเสน่หา”. วารสารเพศวิถีศึกษา, 2, 115-140.

ลักษณวัต ปาละรัตน์. (2553). ปรัชญาสภาวะสตรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วรรณพิมล อังคศิริสรรพ. (2551). มายาคติ. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

วรรณศิริ กางกั้น. (2560). มายาคติหน้าอกในสาวพริตตี้กับธุรกิจความงาม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วิโรจน์ สุทธิสีมา. (2551). มายาคติของผู้หญิงในภาพถ่ายของนิตยสารแนวอิโรติกไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช. (2534). การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของว.วินิจฉัยกุล (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สุวรรณมาศ เหล็กงาม. (2554). หวนคิดถึงคืนวันอันผันผ่าน : การสื่อสารกับปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทย. ใน กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. สื่อเก่า สื่อใหม่ ใจเชื่อมร้อย. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

องอาจ สิงห์ลำพอง. (2557). กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: สามลดา.

อัจฉรา รัศมีโชติ. (2556). ภาพตัวแทนของพม่าในละครโทรทัศน์ไทย. วารสาร JC Journal, 5(1), 183-200.

ภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา*

Representations of the Evil Female Protagonist in Kra-chao-sri-da, a Television Drama

หนิว ลู่หรอง[1*] และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ[2]

Niu Lurong[1*] and Jansuda Chaiprasert[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

[1] Ph.D. Candidate , Doctor of Arts, Program in Communicative. Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

[2] Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** jessie599900@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* ขอบเขตของการวิจัยคือ ตัวละครร้ายเพศหญิงที่ชื่อว่า รำนำ ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* ออกอากาศในปี พ.ศ. 2564 โดยช่องวัน มีทั้งหมด 16 ตอน ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงมี 4 ภาพแทน ได้แก่ 1) ผู้ที่ขาดความอบอุ่น คือ กำพร้าพ่อและถูกเพื่อนร่วมเรียนดูถูก 2) ผู้ที่มีนิสัยไม่ดี คือ เห็นแก่ตัว มีความฟุ้งเฟ้อ และใช้ความสวยงามเพื่อหาประโยชน์ 3) ผู้ไม่มีศีลธรรม คือ เป็นคนชอบโกหก ไม่มีความกตัญญูกตเวที ไม่รู้จักพอ และเป็นชู้กับสามีคนอื่น และ 4) ผู้หญิงที่มีเสน่ห์ เป็นผู้หญิงมีความสวยงาม เข้ากับสังคมได้ง่าย และเอาใจผู้ชายเก่ง จากภาพแทนทั้งหมด พบว่า ภาพแทนผู้ที่ขาดความอบอุ่น ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงพยายามหาวิธีการสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรมจริยธรรม และความถูกความผิด

คำสำคัญ: ละครโทรทัศน์เรื่อง กระเช้าสีดา, ภาพแทน, ตัวละครร้ายเพศหญิง

Abstract

This article aimed to study representations of the evil female protagonist called *Rumnum* in sixteen episodes of *Kra-chao-sri-da*, a television drama broadcasted on One Channel in 2021.The study found four representations of the protagonist studied, including 1) a deserted person, having no father and being bullied by classmates. 2) A mischievous person, being selfish; extravagant; and trading her beauty. 3) An immoral person, lying; ungrateful; greedy; and adulterous. 4) A charming woman, beautiful; socialized; and male pleasing. By all representations, it seemed that being deserted person initiated evilness in the protagonist; as a woman, she tried to build her self-esteem without ethical restraint or righteousness.

Keywords: Kra-chao-sri-da, a television drama; representation; evil female protagonist

บทนำ

ปัจจุบันนี้ละครโทรทัศน์มีบทบาทต่อบุคคลในสังคมเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะละครโทรทัศน์เป็นสื่อเพื่อความบันเทิงชนิดหนึ่งที่มีลักษณะแสดงเป็นเรื่องราวคล้ายชีวิตของคนในสังคม ดังที่ องอาจ สิงห์ลำพอง (2557) กล่าวว่า ละครโทรทัศน์ถือเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานเท่ากับคนทั้งโลก รวมถึงผู้ชมชาวไทยด้วยเช่นกัน ละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของผู้ชมมากที่สุด เป็นเสมือนเพื่อนสนิทที่ช่วยถ่ายทอดกระจายข้อมูลข่าวสาร สาระบันเทิงในการรับชม การนำเสนอวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ยังเป็นครูในการช่วยสั่งสอนอบรมบ่มเพาะค่านิยมจริยธรรมด้วย

ตัวละคร เป็นองค์ประกอบสำคัญมากในละครโทรทัศน์ เป็นบุคคลที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นให้แสดงพฤติกรรมตามเหตุการณ์ และสร้างการรับรู้ หรือตอกย้ำเรื่องราวที่ต้องการ ตลอดจนตัวละครเหล่านั้นได้ทำหน้าที่เป็นแบบอย่างแก่ผู้ชม ซึ่งในละครโทรทัศน์แต่ละเรื่องมักจะมีทั้งตัวละครเอก และตัวละครร้าย ในกระบวนการสร้างตัวละคร มักจะมีการสร้างภาพแทนของตัวละครไปด้วย ภาพแทน คือ ผลของการให้ความหมายแทนสิ่งหนึ่งหรือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งซึ่งมีการให้คุณค่าและตอกย้ำไว้ด้วยอุดมการณ์ของสังคม ดังที่ เอกรัฐ เลาหทัยวาณิชย์ (2551) ให้ความหมายกับภาพแทนไว้ว่า ภาพแทน (Representation) หมายถึง ผลผลิตทางความหมายที่คนในสังคมสร้างขึ้นให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยผ่านภาษา เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดและภาษา ซึ่งทำให้เราสามารถตีความโลกวัตถุจริง ๆ ผู้คน เหตุการณ์หรือจินตนาการสร้างโลกสมมุติ และผู้คนร่วมกับเหตุการณ์สมมุติเหล่านั้นได้

กระเช้าสีดา เป็นละครโทรทัศน์ไทยแนวดราม่า เคยสร้างเป็นละครโทรทัศน์มาแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2537 ครั้งที่สองนำกลับมาสร้างใหม่ในปี พ.ศ. 2564 และได้รับรางวัล THAILAND ZOCIAL AWARDS ครั้งที่ 10 ซึ่งเป็นงานประกาศรางวัลโซเชียลที่ได้จัดขึ้นเพื่อเชิดชูแบรนด์ อินฟลูเอนเซอร์ และบุคคลในวงการบันเทิงที่ทำผลงานยอดเยี่ยมบนโลกโซเชียล ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการสร้างตัวละครร้ายที่มีลักษณะเฉพาะตัวอย่างเด่นชัด ตัวละครร้าย คือ ตัวละครที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอก มีบทบาทขัดขวางทำให้ตัวละครเอกไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย มักจะมีภาพแทนทางด้านลบที่มีบทบาทเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้แก่ผู้ชมในสังคม เพื่อสะท้อนให้ผู้ชมหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามค่านิยมทางสังคม

จากการค้นคว้าข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีภาพแทนหลากหลายและมีบทบาทการเป็นแบบอย่างทางลบให้แก่ผู้ชมในสังคมอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา*

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา*

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีเกี่ยวกับภาพแทนมาใช้ในการศึกษา ซึ่ง กาญจนา แก้วเทพ (2545) ได้กล่าวว่า ภาพแทน ไม่ได้เป็นสิ่งหรือผลผลิตที่เคยมีอยู่มาก่อน แต่เป็นผลผลิตของการประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ ซึ่งภาพแทนนั้นจะออกมาเป็นอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับภาพแทนนั้นถูกนำเสนออย่างไร ภาพแทน จึงเป็นการสร้างความหมายใหม่ให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความคิด ความเชื่อ หรืออุดมการณ์ของสังคม เพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้เกี่ยวกับความหมายนั้น ๆ ผ่านการให้คำนิยาม การเล่าเรื่อง หรือการพูดถึงสิ่ง ๆ นั้น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยของงานวิจัยนี้ คือ ตัวละครหญิงที่ชื่อ รำนำ ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* ออกอากาศในปี พ.ศ. 2564 โดยช่องวัน มีทั้งหมด 16 ตอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ละครโทรทัศน์ (Textual Analysis) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์ ภาพแทน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษาและรวบรวมละครโทรทัศน์ที่สร้างจากนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน เนื่องจากผลงานของกฤษณา อโศกสิน ส่วนใหญ่จะเขียนสะท้อนสังคมไทย จนได้รับการยกย่องว่าเป็น ราชินีแห่งนวนิยายชีวิต

3. คัดเลือกละครโทรทัศน์ที่สร้างจากนวนิยายของ กฤษณา อโศกสินและได้รับรางวัล THAILAND ZOCIAL AWARDS 2022 ได้แก่ *กระเช้าสีดา*

4. วิเคราะห์ภาพแทนของตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา*

5. นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ พบว่า ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีตัวละครร้ายเพศหญิงตัวเดียว ได้แก่ รำนำ ซึ่งเป็นภาพแทนของหญิงร้ายที่มีลักษณะภายนอกเป็นคนหวังดี แต่ภายในจิตใจประสงค์ร้าย โดยการศึกษา ภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* พบลักษณะความเป็นหญิงร้าย ดังนี้

1. ผู้ที่ขาดความอบอุ่น

ความอบอุ่น เป็นความรู้สึกหนึ่งที่เราจะได้มาจากคนอยู่รอบตัว อาจจะเป็นความอบอุ่นจากสมาชิกของครอบครัว อาจจะเป็นความอบอุ่นจากเพื่อนร่วมเรียน เป็นต้น ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นคนที่ขาดความอบอุ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 กำพร้าพ่อ

ผู้กำพร้าพ่อ หมายถึง คนที่มีครอบครัวไม่สมบูรณ์เนื่องจากไม่มีพ่อเพราะพ่อเสียชีวิตหรือหย่าร้างกับแม่ไป การเป็นผู้กำพร้าพ่อ มักจะขาดความอบอุ่นจากผู้ใหญ่ที่เป็นเพศชาย ในละครโทรทัศน์

เรื่อง *กระเช้าสีดา* รำนำเป็นคนที่กำพร้าพ่อตั้งแต่เด็ก ได้คุณลือเป็นผู้ปกครอง จึงเห็นคุณลือเป็นผู้ชายสำคัญคนหนึ่งสำหรับตนเอง ตัวอย่างเช่น รำนำขอไปเที่ยวทะเลกับคุณลือและคุณน้ำพิงค์เพราะตั้งใจจะแย่งคุณลือจากคุณน้ำพิงค์ แต่ถูกคุณลือปฏิเสธอย่างเด็ดขาด รำนำก็ทำท่าทางน้อยใจ และเล่าความยากลำบากของการใช้ชีวิตกับแม่สองคนเพราะกำพร้าพ่อให้คุณน้ำพิงค์ฟัง ทำให้คุณน้ำพิงค์เห็นใจรำนำและอนุญาตให้รำนำไปเที่ยวทะเลด้วยกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รำนำ : *"ไม่เป็นไรค่ะคุณน้ำพิงค์ รำผิดเองที่รำลืมตัวค่ะ รำขอโทษนะคะคุณอา คนอื่นเขาก็มีพ่อพาไป แต่ว่ารำมีแต่แม่ แล้วรำก็เป็นลูกคนใช้ ไม่มีโอกาสได้ไปเที่ยวทะเลแบบนี้ รำก็แค่ดีใจที่เห็นคุณอากับคุณน้ำพิงค์ได้ไปทะเลนะคะ แต่รำลืมไปว่า คุณอาต้องการเวลาส่วนตัว รำไม่ไปก็ได้ค่ะ คุณน้ำพิงค์เก็บเปลือกหอยมาฝากรำด้วยนะคะ"*

คุณน้ำพิงค์ : *"เดี๋ยวรำ ถ้าอยากไปทะเลก็ไปด้วยกันสิ ไม่เอา ไม่ร้องไห้แล้วเนอะ"*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 2)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ที่ขาดความอบอุ่น เนื่องจากกำพร้าพ่อ การเสียพ่อทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงกลายเป็นคนที่ไม่มีครอบครัวที่สมบูรณ์ ขาดความรักและความอบอุ่นจากผู้ใหญ่ที่เป็นเพศชาย ตัวละครร้ายเพศหญิงจึงนับถือผู้ใหญ่เพศชายที่เป็นผู้ปกครองแทนพ่อเป็นคนสำคัญยิ่งของตนเอง พยายามติดตามผู้ใหญ่เพศชายคนนั้นไปทุกเวลาทุกสถานที่ เพื่อไม่ให้ผู้หญิงคนอื่นแย่งคนรักของตนเองไป และยังพยายามทำลายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่เพศชายคนนี้กับผู้หญิงคนอื่นโดยไม่นึกถึงความรู้สึกของทุกคนนอกจากของตนเอง

1.2 ถูกเพื่อนร่วมเรียนดูถูก

การถูกดูถูก เป็นความรู้สึกที่ไม่ดีในด้านการถูกทำร้ายศักดิ์ศรีการเป็นมนุษย์ ไม่ได้รับความเคารพนับถือจากคนอื่น ซึ่งคนที่เคยถูกดูถูก มักจะเกิดอารมณ์เสียเนื่องจากคนอื่นไม่เห็นคุณค่าของตนเอง และอาจจะเกิดความคิดที่จะพยายามกลายเป็นคนที่อยู่เหนือกว่าคนอื่น เพื่อได้รับความเคารพนับถือจากคนอื่น เป็นต้น ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* รำนำเคยถูกเพื่อนร่วมเรียนทำร้ายเพราะการเป็นลูกคนใช้ นอกจากถูกแกล้งแล้ว ยังเคยถูกเพื่อนร่วมเรียนทิ้งขยะบนโต๊ะเกือบทุกวัน จนกระทั่งตนเองต้องใช้วิธีการโกหกว่าตนเองมีบ้านหลังใหญ่ เป็นลูกคนรวยเพื่อปิดบังความจริงที่แม่เป็นคนใช้ เพื่อนเรียนในมหาวิทยาลัยถึงยอมรับคบตนเองเป็นเพื่อนกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รำนำ : *"แม่รู้ไหมว่าเวลาไปเรียนน่ะ พอทุกคนรู้ว่ารำเป็นลูกคนใช้ เขาทำยังไงกับรำรู้ไหมแม่ ทุกคนแกล้งเอาขยะมาทิ้งที่โต๊ะรำทุกวัน ล้อรำบ้างแกล้งรำบ้าง ขนาดรำอยู่ที่มหาลัยอะแม่ เขายังไม่เลือกคบรำเลย จนรำต้องโกหกว่ารำอะมีบ้าน มีบ้านที่รวย เป็นลูกคนรวย เขาถึงจะคบรำน่ะแม่"*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ที่ขาดความอบอุ่น เนื่องจากเคยถูกคนอยู่รอบตัวดูถูกมาเป็นเวลานาน ด้วยเหตุผลที่คนอื่นเห็นตนเองมีครอบครัวยากจน การที่ไม่ได้รับความเคารพนับถือเป็นคนมีสิทธิ์เสมอกันจากคนอื่นเพราะความยากจน ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงเกิดความคิดว่า ความรวยจะเป็นทิศทางที่ช่วยแก้ไขปัญหาและยกระดับชนชั้นของครอบครัวตนเองทางเดียว จึงพยายามโกหกว่าเป็นลูกคนรวยมีฐานะ เพื่อสร้างศักดิ์ศรีให้กับตนเอง

การเป็นผู้ที่ขาดความอบอุ่นเพราะกำพร้าพ่อตั้งแต่เด็ก ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงชอบหึงหวง พยายามก่อปัญหาขึ้นมาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชายที่ตนเองรัก มีความกังวลว่าจะถูกผู้ชายที่ตนเองพึ่งพามาตลอดเวลาตัดความสัมพันธ์เพราะผู้หญิงคนอื่น นอกจากนี้ เนื่องจากตัวบทของละครโทรทัศน์เรื่องนี้มาจากนวนิยายเรื่อง กระเช้าสีดา ที่ก่อกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2524 ซึ่งในสมัยนั้น กลุ่มบุคคลบางกลุ่มในสังคมไทยยังมีการแบ่งชนชั้นตามการประกอบอาชีพของผู้คน การประกอบอาชีพเป็นแม่บ้าน ก็ถูกมองเป็นคนชนชั้นต่ำในสังคม ตัวละครร้ายเพศหญิงเคยถูกคนอื่นทำร้ายจิตใจเนื่องจากเรื่องชนชั้น จึงกลายเป็นคนที่มีเป้าหมายที่จะยกระดับชนชั้นของตนเอง โดยใช้ทุกวิธีการ แม้จะเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง

2. ผู้ที่มีนิสัยไม่ดี

นิสัย คือ ความประพฤติที่เคยชิน ทำจนเป็นนิสัย ซึ่งจะมีทั้งนิสัยที่ดีและนิสัยที่ไม่ดี การเป็นผู้มีนิสัยไม่ดี ก็คือคนที่มีพฤติกรรมแย่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากจิตใจ เช่น เห็นแก่ตัว ชอบโกหก ไม่รู้จักพอ เป็นต้น ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นคนที่มีนิสัยที่ไม่ดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เห็นแก่ตัว

เห็นแก่ตัว หมายถึง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เอาแต่ใจตนเอง คิดถึงแต่ตนเอง โดยทำอะไรไม่สนใจความรู้สึกของคนอื่น คนที่มีนิสัยเห็นแก่ตัว มักจะทำร้ายคนอื่นเพื่อได้รับผลประโยชน์ส่วนตัว ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* รำนำเป็นคนที่เห็นแก่ตัว กล่าวคือ รำนำมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคุณลือ ถูกคุณนุ่มด่าว่าทำเรื่องที่น่าอับอายและผิดศีลธรรม แต่รำนำกลับไม่สนใจเรื่องศีลธรรม และยังพยายามใช้ความคิดเลวร้ายของตนเองเพื่ออธิบายให้การกระทำของตนเองเป็นสิ่งที่ถูกต้อง คุณนุ่นจึงโต้ตอบรำนำว่ามีแต่คนเห็นแก่ตัวเท่านั้นที่ไม่เห็นความสำคัญของการมีศีลธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณนุ่ม : *“แกทำแบบนี้ แกไม่กลัวบาปเหรอไง แกไม่อายเหรอไง”*

รำนำ : *“บาปคืออะไรเหรอแม่ ศีลธรรมคืออะไรอะแม่ รำไม่เห็นรู้เลย นรกอยู่ตรงไหนเหรอ สวรรค์ของรำนะแม่ คือชีวิตที่มีความสุข ส่วนนรกเหรอ ก็คือคนที่มันทำให้ตัวเองมีความสุขอย่างคนอื่นไม่ได้ มันก็เลยปั้นเรื่องนรกขึ้นมาไงแม่ เพื่อให้มันรู้สึกดี ว่าที่มันไม่มีเหมือนคนอื่นอะ เพราะว่าคนอื่นมันเลว แต่มันอะ คือคนดีที่มีศีลธรรมในความเป็นจริงเหรอ ในหัวใจของมันอะ มันก็อยากแย่งทั้งนั้นแหละ มันก็อยากแย่งทุกคนทั้งนั้นแหละแม่”*

คุณนุ่ม : *“ไม่มีใครมีความคิดเลว ๆ อย่างนี้ได้หรอก นอกจากคนเห็นแก่ตัว ไม่อายต่อบาปบ้างเลย”*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ที่มีนิสัยไม่ดีในลักษณะเห็นแก่ตัว กล่าวคือ ตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นคนที่ให้ความสำคัญกับความสุขของตนเอง โดยไม่นึกถึงผลประโยชน์และสิทธิถูกต้องตามศีลธรรมและชอบด้วยกฎหมายของคนอื่น ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงยอมรับจะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง เนื่องจากตัวละครร้ายเพศหญิงรักผู้ใหญ่เพศชายที่เป็นผู้ปกครองของตนเองมาตลอด จึงไม่ยอมให้ผู้หญิงคนอื่นได้รับความรักจากผู้ใหญ่เพศชายคนนั้นไป พยายามทำลายความสัมพันธ์ระหว่างคนอื่นแม้จะเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมก็ยอมรับ เอาแต่ให้ได้รับผลที่ตนเองอยากได้เท่านั้น

2.2 มีความฟุ้งเฟ้อ

ความฟุ้งเฟ้อ หมายถึง การใช้จ่ายเงินเกินขอบเขต ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินฐานะ การเป็นผู้มีความฟุ้งเฟ้อ มักจะเป็นคนที่อยากได้สิ่งของที่ไม่เหมาะสมตามฐานะของตนเอง ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* รำนำเป็นคนที่มีความฟุ้งเฟ้อ กล่าวคือ รำนำไม่พอใจสิ่งที่มีอยู่ในการใช้ชีวิตปัจจุบัน และบอกกับคุณนุ่มว่าชีวิตที่ตนเองปรารถนานั้น ต้องประกอบด้วยห้องนอนกว้างใหญ่ ตู้เสื้อผ้าราคาแพงและกระเป๋าแบรนด์เนมจำนวนมาก ซึ่งเป็นชีวิตที่รำนำไม่สามารถได้จากฐานะของตนเอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รำนำ : "งั้นแม่ก็เลิกห้ามนู่นห้ามนี่สักที ถ้าแม่พอใจกับชีวิตแบบนี้ แม่ก็ทำไปเลย แต่ว่ารำไม่พอใจ ห้องของรำนี่มันต้องเป็นห้องนอนใหญ่ ๆ แม่ ตู้เสื้อผ้าของรำ ต้องเป็นตู้เสื้อผ้าราคาแพง ๆ ที่มีเสื้อผ้าแขวนเต็มไปหมด รำอยากได้กระเป๋าแบรนด์เนม ที่รำจะถือตอนไหนก็ได้ไม่ซ้ำกันสักวัน"

(รำนำนึกถึงภาพที่ตนเองเคยแอบเข้าไปในห้องนอนและขโมยใช้กระเป๋าของคุณน้ำพิงค์)

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ที่มีนิสัยไม่ดีในลักษณะมีความฟุ้งเฟ้อ กล่าวคือ ตัวละครร้ายเพศหญิงมีความปรารถนาจะใช้ชีวิตอย่างหรูหราร่ำรวย โดยสิ่งของที่ตัวละครร้ายเพศหญิงปรารถนาอยากได้นั้นเป็นการใช้จ่ายเงินเกินขอบเขตของครอบครัวตนเอง ตัวละครร้ายเพศหญิงอยากได้แต่สิ่งของที่ฟุ่มเฟือยเกินฐานะของตนเอง มีความหวังในสิ่งที่ไม่สมควร เพราะตัวละครร้ายเพศหญิงประเมินคุณค่าของสิ่งของตามราคาและแบรนด์ ยิ่งราคาสูงและยิ่งแบรนด์ที่มีชื่อเสียง ก็เป็นสิ่งของที่ยิ่งมีคุณค่า โดยไม่นึกถึงสถานภาพและกำลังซื้อที่แท้จริงของครอบครัวตนเอง

2.3 ใช้ความสวยงามเพื่อหาประโยชน์

การใช้ความสวยงามเพื่อหาประโยชน์ หมายถึง ผู้หญิงใช้ความสวยงามของหน้าตาและร่างกายของตนเองเป็นเครื่องมือจับใจผู้ชาย เพื่อได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีผลดีต่อการใช้ชีวิต เช่น เงินทอง อำนาจ เป็นต้น ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* รำนำเป็นผู้หญิงที่ชำนาญในการใช้ความสวยงามเพื่อหาประโยชน์ กล่าวคือ รำนำมีความฝันจะพาแม่ไปมีชีวิตที่ดีกว่า แต่ใช้วิธีการบรรลุเป้าหมายที่หาผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งรวยและยอมรับให้สิ่งของที่ตนเองขอร้องทุกอย่าง โดยไม่พิจารณาความจริงใจของผู้ชายคนนั้น ยอมนอนด้วยแม้เพิ่งได้รู้จักกันไม่นาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รำนำ : *"รำจะพาแม่ไปมีชีวิตใหม่ ชีวิตที่ดีกว่าอย่างที่รำเคยสัญญากับแม่"*

คุณนุ่ม : *"รำบอกแม่ได้ไหม ที่รำพูดออกมาทั้งหมดนี้มันเป็นความจริงเหรอ ที่รำไปมี..."*

รำนำ : *"ไปมีผัวใหม่เหรอแม่ อือ รำพูดเรื่องจริง"*

คุณนุ่ม : *"รำ รำหายไปสองอาทิตย์เองอะ ไปรู้จักผู้ชายคนนี้ได้ยังไง ไปรู้จักที่ไหน แล้วไปนอนกับเขาอะ เราไว้ใจเขาได้แค่ไหน ฮะ"*

รำนำ : *"แม่เชื่อรำนะ ผู้ชายคนนี้ดีกว่าคุณอาตั้งเยอะ อย่างน้อย ๆ อะ เขาก็ให้ทุกอย่างที่รำขอ"*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 12)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ที่มีนิสัยไม่ดีในลักษณะชอบใช้ความสวยงามเพื่อหาประโยชน์ พยายามใช้ความสวยงามภายนอกของตนเองเข้าหาผู้ชายที่มีทั้งเงินทองและอำนาจ ขอร้องทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนเองอยากได้จากผู้ชาย โดยใช้ร่างกายตัวเองเข้าแลก เพื่อบรรลุความฝันที่จะใช้ชีวิตให้ดีกว่าเดิมของตนเอง โดยไม่สนใจความถูกความผิด

การเป็นผู้ที่มีนิสัยไม่ดี ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นคนที่ไม่มีคุณสมบัติ เห็นความสุขของตนเองมีความสำคัญมากกว่าของคนอื่น อยากได้แต่สิ่งของราคาแพง ๆ ที่เกินความสามารถการใช้จ่ายตามฐานะของตนเอง เพื่อสร้างภาพปลอมที่ดูดีกว่าภาพจริง แม้จะต้องใช้วิธีการขโมยใช้สิ่งของที่เป็นแบรนด์เนมของคนอื่น หรือใช้ความสวยงามของรูปร่างหน้าตาเป็นเครื่องมือยั่วผู้ชาย

3. ผู้ไม่มีศีลธรรม

ศีลธรรม เป็นกฎเกณฑ์ของสังคมระดับต้นสำหรับให้สมาชิกสังคมประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุข ซึ่ง วรชัย ทองไทย (2565) กล่าวว่า ศีลธรรม (morality) หมายถึง ความประพฤติที่ดีที่ชอบอันเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคม เมื่อคนในสังคมมีศีลธรรม สังคมก็จะอยู่เย็นเป็นสุข ดำรงอยู่และเจริญรุ่งเรืองได้ ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นคนที่ไม่มีศีลธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ผู้ชอบโกหก

การโกหก เป็นพฤติกรรมที่ตั้งใจกล่าวเรื่องที่ไม่เป็นความจริงทั้งหมด แต่ให้เข้าใจว่าเป็นความจริงทั้งหมด ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* รำนำเป็นคนที่ชอบโกหก กล่าวคือ รำนำโกหกว่าตนเองเป็นเจ้าของบ้านหลังใหญ่ซึ่งที่จริงเป็นบ้านของคุณลือ เพื่อสร้างภาพของตนเองให้เป็นลูกของคนรวยมีฐานะ แต่คุณนุ่มออกมาเห็นรำนำกลับถึงบ้านพอดี ก็สั่งให้รำนำไปช่วยทำงานบ้านงานเรือนให้แก่เจ้าของบ้าน ทำให้รำนำโกหกไม่สำเร็จ รำนำจึงโกรธและส่งเสียงดังโวยวาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนขับ: *"โห่ ขอบคุณมากเลยนะครับ นี่บ้านน้องหรือครับเนี่ย หลังเบ้อเร่อเลย ถึงว่าให้ทิปพี่ซะเยอะเลย"*

รำนำ : *"ใช่จ้ะ บ้านหนูสวยไหมพี่"*

คนขับ: *"ถ้าแบบนี้ไม่สวยนะครับ บ้านที่พี่อยู่ก็ไม่ต่างจากบ้านหมาแล้วครับน้อง"*

คุณนุ่ม : *“อ้าว รำกลับมาแล้วเหรอ ดีเลย ดีเลย นี่รีบเข้าไปตากเสื้อผ้าคุณ ๆ ให้แม่ทีนะ เสร็จแล้วก็ไปล้างห้องน้ำด้วย ไปช่วยกันเนอะ”*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 1)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ไม่มีศีลธรรมในลักษณะชอบโกหก กล่าวคือ ตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นคนที่พยายามพูดสิ่งที่ไม่ตามความจริง เพื่อสร้างภาพที่ดูดีมากกว่าภาพจริงของตนเอง ตัวละครร้ายเพศหญิงเคยถูกดูถูกมาเป็นเวลานานเนื่องจากการเป็นคนมีฐานะยากจน ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงเกิดความคิดว่าการเป็นคนร่ำรวย มีบ้านหลังใหญ่ จะทำให้คนอื่นเคารพนับถือมากกว่า จึงพยายามสร้างภาพของตนเองให้เป็นคนมีฐานะ โดยไม่ได้หาวิธีการที่ถูกต้องโปร่งใส แต่ใช้วิธีการโกหกปิดบังความจริง เพื่อให้คนอื่นเข้าใจตามความต้องการของตนเอง

3.2 ไม่มีความกตัญญูกตเวที

ความกตัญญูกตเวที หมายถึง สภาพจิตที่รับรู้ความดี และยินดีที่จะกระทำความดีโดยศรัทธามั่นใจ คนที่ไม่มีความกตัญญูกตเวที จะไม่สนใจบุญคุณที่คนอื่นทำให้ตนเอง และไม่คิดจะทำความดีเพื่อตอบแทนคนมีบุญคุณด้วย ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงรำนำเป็นคนที่ไม่มีความกตัญญูกตเวที กล่าวคือ รำนำไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของคุณนุ่ม แถมยังคิดว่าคุณนุ่มทำงานเป็นแม่บ้าน จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ตนเองถูกคนอื่นดูถูก โดยไม่นึกถึงคุณนุ่มว่าเป็นแม่ที่พยายามทำงานแลกเงินเพื่อเลี้ยงตนเองจนเติบโตด้วยตัวคนเดียว ทำให้คุณนุ่มทั้งเสียใจและโกรธ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณนุ่ม : *“แกไม่อยากได้ยินแกก็ต้องฟัง ยังไงแกก็ต้องฟัง แกต้องเข้าใจ เข้าใจไหมฮะ มันเป็นความจริง แม่เป็นคนใช้ แม่ทำงานแลกเงิน แม่เลี้ยงแกมาด้วยตัวของแม่คนเดียว เนี่ย จนแกโตขนาดนี้อะ แกควรภูมิใจในตัวแม่ ไม่ใช่มาเกลียดอาชีพแม่”*

รำนำ : *“ก็เพราะอาชีพแม่นี่แหละที่ทำให้รำโดนคนดูถูก แม่รู้ไหม*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ไม่มีศีลธรรมในลักษณะไม่มีความกตัญญูกตเวที ตัวละครร้ายเพศหญิงไม่ให้ความเคารพนับถือแม่ ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของแม่ ดูถูกอาชีพของแม่ ทำให้แม่ถูกทำร้ายจิตใจ เนื่องจากตัวละครร้ายเพศหญิงกำพร้าพ่อตั้งแต่เด็ก ทำให้แม่พยายามทุ่มเทความรัก ให้ทุกอย่างเท่าที่สามารถให้ได้ จึงทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงกลายเป็นคนที่คิดแต่ความรู้สึกของตนเอง โดยไม่เคยสำนึกบุญคุณของแม่

3.3 ไม่รู้จักพอ

การเป็นผู้ไม่รู้จักพอ หมายถึง คนที่ไม่รู้จักความพอประมาณ พยายามมองหาสิ่งที่ตนเองอยากได้อย่างไม่สิ้นสุด โดยไม่พิจารณาถึงความถูกต้อง และความจำเป็นของสิ่งนั้น ๆ ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงรำนำเป็นคนที่ไม่รู้จักความเพียงพอ กล่าวคือ รำนำอารมณ์เสียเพราะถูกคุณลือด่า คุณนุ่มอธิบายให้รำนำเข้าใจว่าคุณลือเห็นเขาสองคนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ถ้ารำนำทำตัวดี ๆ คุณลือก็จะดูแลเขาต่อไปเหมือนเดิม แต่รำนำไม่เจียมตัว และไม่พอใจที่คุณลือดูแลตนเองแค่ในฐานะเด็กในบ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณนุ่ม : *"ก็เราไปยั่วโมโหเขาก่อนอะ คุณลือเขาโกรธ เขาโมโห เขาก็พูดไปอย่างนั้นแหละ จริง ๆ เขาไม่ได้ดูถูกอะไรเราเลยนะ เขาให้เราสองคนเข้ามาอยู่ในบ้านด้วยซ้ำ แต่แม่ไม่เอาไง"*

รำนำ : *"ก็เพราะว่าแม่เจียมตัวมากเกินไปไง"*

คุณนุ่ม : *"เอาน่ารำ เราทำตัวดี ๆ ยังไงเขาก็ดูแลเรานะ"*

รำนำ : *"ดูแลเราฐานะคนใช้เหรอแม่ รำไม่เอา ถ้าแม่พอใจสิ่งที่แม่ทำ แม่ทำไปเลย แต่สำหรับรำ มันไม่พอ มันไม่เคยพอสำหรับรำ"*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 1)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ไม่มีศีลธรรมในลักษณะไม่รู้จักพอ ตัวละครร้ายเพศหญิงได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าของบ้านที่ตนเองอาศัยอยู่ นอกจากให้ที่อยู่อาศัยแล้ว ยังพยายามสนับสนุนตัวละครร้ายเพศหญิงให้เรียนจนจบ และมีความสามารถ มีสติปัญญาและมีชีวิตที่ดี ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้เป็นหน้าที่ของเจ้าของบ้าน แทนที่จะขอบคุณและตอบแทนบุญคุณของเจ้าของบ้าน ตัวละครร้ายเพศหญิงกลับคิดว่าสิ่งที่เจ้าของบ้านให้ยังไม่เพียงพอสำหรับตนเอง ในความคิดของตัวละครร้ายเพศหญิง เจ้าของบ้านมีเงินมีทองอย่างมากมาย แต่ยกให้ตนเองแค่นิดเดียว การไม่รู้จักพอทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงพยายามตามหาสิ่งของของคนอื่นโดยที่ไม่ถูกต้อง

3.4 เป็นชู้กับสามีคนอื่น

การเป็นชู้ หมายถึง การมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ใช่คู่สมรส เป็นเรื่องที่น่าประณาม เพราะเป็นเรื่องที่ทั้งผิดกฎหมายและศีลธรรมทางสังคม ผู้หญิงที่เป็นชู้กับสามีคนอื่นจะถูกด่าว่าแย่งผัว ชาวบ้าน เป็นคนเลวร้ายไม่มีศีลธรรม ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงตัวละครร้ายเพศหญิงตั้งใจเป็นชู้กับสามีคนอื่น กล่าวคือ รำนำรู้คุณลือกับคุณน้ำพิงค์เป็นสามีภรรยากันมาตั้งแต่แรก แต่ยังพยายามยั่วคุณลือจนกระทั่งได้มีเพศสัมพันธ์กัน ทำให้คุณลือนอกใจคุณน้ำพิงค์ รำนำเลือกเป็นชู้ของคุณลือยังสัญญากับคุณลือว่าจะไม่ให้คุณน้ำพิงค์รู้เรื่องด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณลือ : *"เดี๋ยวรำ เธอยังไม่ต้องพูดอะไรในตอนนี้ ฉันขอร้อง ฉันต้องรีบออกไปหาคุณพิงค์"*

รำนำ : *"คุณอาคิดถึงแต่คุณพิงค์เถอะค่ะ ไม่ต้องคิดอะไรเกี่ยวกับรำ รำเป็นคนที่เลือกที่จะเป็นอย่างนี้เอง รำจะอยู่ส่วนของรำ คุณพิงค์จะไม่รู้เรื่องของเรานะคะ"*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 3)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้หญิงที่ไม่มีศีลธรรมในลักษณะชอบเป็นชู้กับสามีคนอื่น ตัวละครร้ายเพศหญิงทำตัวเป็นผู้หญิงที่เห็นอกเห็นใจผู้ชาย พูดจาไพเราะอ่อนแอ ยอมรับเป็นความลับของผู้ชายที่มีคู่สมรสแล้ว ทำให้ผู้ชายหลงรักและมีความไว้วางใจในการนอกใจภรรยา ซึ่งตัวละครร้ายเพศหญิงไม่ถือการกระทำของตนเองมันไม่ถูกต้องตามศีลธรรมทางสังคม คิดแต่ทำตามใจของตนเอง

การเป็นผู้หญิงที่ไม่มีศีลธรรม ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงไม่รู้จักอับอาย โกหกเป็นเรื่องปกติ ไม่นับถือและไม่คิดจะตอบแทนผู้ที่มีบุญคุณต่อตนเอง ทั้งยังทำร้ายจิตใจของผู้ใหญ่ โดยไม่รู้จักเพียงพอ พยายามยั่วผู้ชายที่เป็นสามีคนอื่น เพื่อจะยกระดับชนชั้นของตนเอง

4. ผู้หญิงที่มีเสน่ห์

ผู้หญิงที่มีเสน่ห์ คือ ผู้หญิงที่มีลักษณะดึงดูดใจและทำให้คนอื่นรัก ซึ่งมักจะเป็นลักษณะที่มีความสวยงาม เข้ากับสังคมได้ง่าย และเอาใจผู้ชายเก่ง เป็นต้น ในละครโทรทัศน์เรื่อง กระเช้าสีดา มีการกล่าวถึงตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นผู้หญิงมีเสน่ห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 มีความสวยงาม

ผู้หญิงที่มีความสวยงาม มีรูปร่างหน้าตาที่ดูดี มักจะได้รับความสนใจจากผู้ชายอย่างง่าย ทำให้ผู้ชายหลงรักและเชื่อฟังง่าย ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นผู้หญิงที่มีความสวยงาม ตัวอย่างเช่น

คุณพาทีให้คำแนะนำคุณเวไนยว่าสามารถให้รำนำเป็นนางแบบได้ คุณเวไนยก็ชื่นชมรำนำเป็นผู้หญิงที่มีความสวยงามมาก และมีศักยภาพในการเป็นนางแบบที่มีชื่อเสียงด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คุณเวไนย : *“ไม่ใช่แบบนั้นหรอกครับ ผมไม่เห็นด้วยนะ ผมว่าคุณรำนำสวย สวยมาก ผมเห็นตั้งแต่วันที่ผมวาดรูปให้กับคุณรำนำแล้วอะ แล้วผมมั่นใจเลยนะว่า ถ้าคุณรำนำได้เป็นนางแบบเนี่ย ดังไม่แพ้ใครแน่นอน”*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 8)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้หญิงมีเสน่ห์เนื่องจากมีความสวยงามด้านรูปร่างหน้าตา ตัวละครร้ายเพศหญิงทำให้ผู้ชายสามารถจำตนเองได้ตั้งแต่พบเจอครั้งแรกเพราะหน้าตาสวยงาม และเป็นคนที่มีศักยภาพในการเป็นนางแบบที่มีชื่อเสียงในสายตาของผู้ชายหลายคน ทำให้เห็นว่า ความสวยงามของตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ต่อผู้ชายอย่างมาก ซึ่งความสวยงามก็เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงได้รับความสนใจจากผู้ชายได้อย่างง่าย ทำให้ผู้ชายหลงรักและเชื่อฟัง จนกระทั่งยินยอมใช้ความสามารถและอำนาจช่วยให้ตัวละครร้ายเพศหญิงได้รับความสำเร็จ

4.2 เข้ากับสังคมได้ง่าย

การเข้ากับสังคมได้ง่าย จะมีผลดีในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม คนที่มีความชำนาญในการสนิทกับคนอื่นในสังคม มักจะขยายเครือข่ายสัมพันธ์ของตนเองได้อย่างง่ายและเร็ว ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นผู้หญิงที่เข้ากับสังคมได้ง่าย ตัวอย่างเช่น

รำนำได้รู้จักกับคุณเวไนยเป็นเวลาแค่วันเดียว แต่คุณเวไนยก็มาหารำนำถึงที่พัก พร้อมรับประทานอาหารเช้ากับรำนำสองคนทำท่าทางสนิทกันมาก ทำให้คนอยู่รอบตัวรู้สึกสองคนได้รู้จักกันมาเป็นเวลานาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รำนำ : *“ไม่เป็นไรค่ะ เดี๋ยวรำเช็ดให้ค่ะ”*

คุณเวไนย : *“อ๋อ”*

คุณอำพน : *“อืม คุณรำนำนี่เขา สนิทกับคนง่ายจังเนอะพี่เนอะ นี่พี่เชื่อไหมว่าถ้าผมไม่ได้เป็นคนพาคุณรำนำไปเจอเวไนยเนี่ย ผมคงคิดว่าสองคนนี้เขารู้จักกันมานานแล้ว”*

คุณรตี : *“นั้นน่ะสิเนอะ รำนี่สนิทกับคนง่ายจัง”*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้หญิงมีเสน่ห์เนื่องจากสามารถเข้ากับสังคมได้ง่าย การมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นผู้หญิงที่จับสายตาของผู้ชายได้อย่างง่าย อีกอย่างที่ตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นผู้หญิงที่เข้าถึงได้ มีความชำนาญในการพูดคุยและการสื่อสาร จึงทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงสามารถสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างรวดเร็ว การมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีก็กลายเป็นเครื่องมือที่ตัวละครร้ายเพศหญิงใช้ในการยกระดับชนชั้นของตนเอง

4.3 เอาใจผู้ชายเก่ง

ผู้หญิงที่เอาใจผู้ชายเก่ง มักมีลักษณะที่ถูกใจผู้ชาย เข้าใจความคิดและความต้องการของผู้ชาย สามารถทำให้ผู้ชายมีความพึงพอใจ จนกระทั่งได้รับความเชื่อและความไว้วางใจจากผู้ชาย ในละครโทรทัศน์เรื่อง *กระเช้าสีดา* มีการกล่าวถึงรำนำช่วยท่านจรินทร์ก่อเรื่องเพื่อใส่ร้ายท่านตรัย ซึ่งเป็นคู่แข่งด้านการเมืองของท่านจรินทร์ รำนำเข้าใจความต้องการของท่านจรินทร์ และพยายามทำแม้จะเสี่ยงตายเพื่อให้ได้รับผลสำเร็จที่ดีกว่าท่านจรินทร์วางแผนไว้ ทำให้ท่านจรินทร์ชื่นชมและไว้วางใจได้อย่างเร็ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ท่านจรินทร์ : *“เธอรู้ไหม เธอทำให้ฉันตกใจมากเลยนะ ฉันเพียงแค่อยากจะให้เธอสร้างสถานการณ์เพื่อที่จะให้ท่านตรัยเสียชื่อ แต่ฉันไม่นึกเลยจริง ๆ ว่าอยู่ ๆ เธอก็กระโดดลงมาเลยอย่างนั้นอะ ถามจริงเถอะ ตอนนั้นอะเธอคิดอะไรอยู่”*

รำนำ : *“รำคิดว่า ถ้ารำต้องการให้คนเชื่อนะคะ รำต้องทำอะไรที่เสี่ยงตายต่อหน้าคนเยอะ ๆ เพราะว่าคงไม่มีใครคิดว่ารำยอมตายเพื่อโกหก ถูกไหมคะท่าน”*

ท่านจรินทร์ : *“เธอนี่เป็นผู้หญิงที่ฉลาด กล้า ฉันชอบ”*

(กระเช้าสีดา 2554 : ตอนที่ 12)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้หญิงมีเสน่ห์เนื่องจากเอาใจผู้ชายเก่ง ตัวละครร้ายเพศหญิงเป็นคนที่ทั้งฉลาดและมีความกล้าหาญ เข้าใจความต้องการของผู้ชายที่เล่นการเมือง คือ สร้างภาพให้คู่แข่งเป็นคนที่โหดร้าย ไม่สุจริต จนกระทั่งเสียกำลังสนับสนุนจากประชาชนในสังคม ตัวละครร้ายเพศหญิงนอกจากทำตามคำสั่งของผู้ชายแล้ว ยังพยายามทำให้ได้รับผลสำเร็จอย่างเต็มที่โดยเสี่ยงชีวิตของตนเอง สุดท้ายก็ได้ผลอย่างดีและได้รับการชื่นชมจากผู้ชายกลายเป็นคนโปรดของผู้ชายที่มีอำนาจ

การเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงสามารถใช้ความสวยงามของตนเองในการดึงดูดความสนใจจากผู้ชายที่ร่ำรวยและมีอำนาจ การมีความชำนาญในการสนิทกับคนอื่นได้ง่าย มีประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงสามารถขยายเครือข่ายทางสังคมของตนเองได้อย่างง่ายและเร็ว จนกระทั่งมีความสะดวกสบายในการได้รับโอกาสที่ทำให้ชีวิตของตนเองดีขึ้น นอกจากนี้ การที่ตัวละครร้ายเพศหญิงมีความสามารถเอาใจผู้ชายเก่ง ทำให้ผู้ชายที่มีอำนาจเชื่อใจและไว้วางใจได้อย่างเร็ว จนกระทั่งยอมรับช่วยยกระดับชนชั้นของตัวละครร้ายเพศหญิงให้สูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์ที่เรื่อง *กระเช้าสีดา* พบว่าตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ที่ขาดความอบอุ่นเนื่องจากกำพร้าพ่อและถูกเพื่อร่วมเรียนดูถูก การเสียพ่อไปตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงต้องเติบโตในครอบครัวที่ไม่มีความสมบูรณ์ กลายเป็นคนที่ขาดความอบอุ่นจากผู้ใหญ่ที่เป็นเพศชาย จึงทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงเห็นความรักจากผู้ใหญ่เพศชายเป็นสิ่งที่ตนเองพึ่งพาในการใช้ชีวิต และจะเกิดอารมณ์เสียง่ายในเมื่อมีผู้หญิงคนอื่นเข้ามาใกล้ชิดผู้ใหญ่คนนั้น และพยายามทำลายความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงคนอื่นและผู้ใหญ่คนนั้นด้วย การเป็นผู้เคยถูกดูถูก ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงมีความคิดการแบ่งชนชั้นในสังคม มีแต่กลายเป็นคนมีชนชั้นสูง ร่ำรวย ถึงจะได้รับความเคารพจากคนอื่น จึงกลายเป็นคนที่มีวัตถุประสงค์จะยกระดับชนชั้นของตนเอง ยอมรับใช้ทุกวิธีการ แม้จะเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเอง

เนื่องจากเป็นผู้ที่ขาดความอบอุ่น ส่งผลกระทบให้ตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ที่มีนิสัยไม่ดีในลักษณะที่เห็นแก่ตัว มีความฟุ้งเฟ้อ และใช้ความสวยงามเพื่อหาประโยชน์ ตัวละครร้ายเพศหญิงให้ความสำคัญกับความรู้สึกและความสุขของตนเองมากกว่าคนอื่นที่อยู่รอบตัว อยากได้แต่สิ่งของราคาแพง ๆ ที่เกินความสามารถการใช้จ่ายตามฐานะของตนเอง เพื่อสร้างภาพปลอมที่ดูดีกว่าภาพจริง แม้จะต้องใช้วิธีการขโมยใช้สิ่งของที่เป็นแบรนด์เนมของคนอื่น หรือต้องใช้ความสวยงามของรูปร่างหน้าตาเป็นเครื่องมือยั่วผู้ชาย

นอกจากนี้ ตัวละครร้ายเพศหญิงยังประเมินคุณค่าของสิ่งของตามราคาและแบรนด์ ยิ่งราคาสูงและยิ่งแบรนด์มีชื่อเสียง ก็เป็นสิ่งของที่ยิ่งมีคุณค่า โดยไม่นึกคิดสถานภาพและกำลังซื้อที่แท้จริงของครอบครัวเอง ตัวละครร้ายเพศหญิงยังมีภาพแทนเป็นผู้ไม่มีศีลธรรมในลักษณะที่ชอบโกหก ไม่มีความกตัญญูกตเวที ไม่รู้จักพอ และเป็นชู้กับสามีคนอื่น ตัวละครร้ายเพศหญิงไม่รู้จักอาบอาย โกหกเป็นเรื่องปกติ ไม่นับถือและไม่คิดจะตอบแทนผู้ที่มีบุญคุณต่อตนเอง แถมยังทำร้ายจิตใจของผู้ใหญ่ โดยไม่รู้จักเพียงพอ พยายามยั่วผู้ชายที่เป็นสามีคนอื่น เพื่อจะยกระดับชนชั้นของตนเอง

ตัวละครร้ายเพศหญิงยังมีภาพแทนเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์ในเหตุผลที่มีความสวยงาม เข้ากับสังคมได้ง่าย และเอาใจผู้ชายเก่ง ทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงมีความสามารถทำให้ผู้ชายหลงรักและเชื่อฟังอย่างง่าย ซึ่งก็ช่วยทำให้ตัวละครร้ายเพศหญิงได้รับความสำเร็จโดยใช้ประโยชน์ของความสามารถและอำนาจของผู้ชายที่หลงรักตนเอง

จากภาพแทนของตัวละครร้ายเพศหญิงข้างต้นมีทั้งลักษณะเชิงลบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นที่ลักษณะนิสัย และยังมีลักษณะเชิงบวก คือการมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม ทำให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ให้ความสำคัญและคุณค่ากับลักษณะภายในมากกว่าลักษณะภายนอก โดยภาพแทนที่ดูดี แต่แท้จริงเป็นคนร้ายกาจ

งานวิจัยภาพแทนตัวละครร้ายเพศหญิงในละครโทรทัศน์ที่เรื่อง *กระเช้าสีดา* ผลการวิจับพบว่าตัวละครร้ายเพศหญิงมีภาพแทนเป็นผู้ร้ายที่มีลักษณะนิสัยไม่ดี และเป็นผู้ที่ไม่มีศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสนาะ เจริญพร (2549) ที่กล่าวว่า ภาพแทน เป็นภาพจำลองของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่นำเสนอผ่านวรรณกรรมในฐานะที่เป็นภาพจำลองนั้น โดยสร้างขึ้นจากการปรุงแต่ง และขับเน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความจริงตามคติ ความเชื่อ และค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในภาพแทนหนึ่ง ๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมายและคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น ภาพแทนมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ความจริงว่าความจริงเป็นเช่นไร แต่บ่งบอกให้ทราบว่าผู้คนในสังคมมีความเชื่อ ความคาดหวัง และให้ความหมายคุณค่าต่อสิ่งที่นำเสนออย่างไร ซึ่งภาพแทนตัวละครร้ายเพศ

หญิงมีลักษณะเป็นการปรุงแต่งเพราะละครโทรทัศน์เป็นเรื่องที่ปรุงแต่งขึ้นมาจากชีวิตของบุคคลในสังคม ทำให้เห็นถึงการตัดสินคุณค่าของสังคม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “เขาให้ฉันเป็น‘นางร้าย’”: ภาพแทนและการกระทำการของผู้หญิงในละครโทรทัศน์ประเภทตบจูบ (2562) ของ อนัญญา บุตรตัน, มณีรัตน์ งานพีรพงศ์ และ สุรพงษ์ ยิ้มละมัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนนางร้ายคือ การเป็นผู้หญิงที่เป็นมือที่สามของความรัก เพราะในละครโทรทัศน์มักจะนำเสนอตัวละครนางร้ายให้มีลักษณะขาดคุณธรรม มีการกระทำผิดศีลธรรมตามสังคมกำหนดไว้ ทำให้ตัวละครนางร้ายสามารถมีบทบาทเป็นแบบอย่างทางด้านลบแก่คนในสังคมได้

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2545). สื่อและวัฒนธรรมศึกษากับสังคมไทย. *รัฐศาสตร์สาร*, 23(3), 50 - 95.

วรชัย ทองไทย. (2565). *ศีลธรรม.* สืบค้นเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://www.theprachakorn.com/newsDetail.php?id=639

เสนาะ เจริญพร. (2549). *ผู้หญิงกับสังคมในวรรณกรรมไทยยุคฟองสบู่.* กรุงเทพมหานคร: มติชน.

องอาจ สิงห์ลำพอง. (2557). *กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์.* กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

อนัญญา บุตรตัน, มณีรัตน์ งานพีรพงศ์ และ สุรพงษ์ ยิ้มละมัย. (2562). “เขาให้ฉันเป็น‘นางร้าย’”: ภาพแทนและการกระทำการของผู้หญิงในละครโทรทัศน์ประเภทตบจูบ. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 7(1), 43 - 61.

เอกรัฐ เลาหทัยวาณิชย์. (2551). *ภาพแทน.* สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://phdcommunication.wordpress.com-representation/

วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี
Discourses of Prostitudes in Krong-karma, a Novel by Chulamanee

เหลียง เสี่ยวยู่[1*], และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ[2]
Liang Xiaoyu[1*], and Jansuda Chaiprasert[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
[1] Ph.D. candidate, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University.
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
[2] Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** lxiaoyu754@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี เล่มที่ 1 จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2560 ผลการศึกษาพบว่า โสเภณีในนวนิยายมีลักษณะทั้งหมด 7 ประการ ได้แก่ 1) วาทกรรมโสเภณีในความหมายโรคร้าย โสเภณีเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์มากและง่ายที่สุด 2) วาทกรรมโสเภณีในความหมายนางงาม โสเภณีมีการแต่งกายที่สวยงามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างอารมณ์เสน่ห์ให้เกิดแก่ผู้ชาย 3) วาทกรรมโสเภณีในความหมายสินค้า โสเภณีเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่มีชีวิต มีการให้บริการตามความต้องการของผู้ชายเพื่อรับเงินทองเป็นสิ่งตอบแทน 4) วาทกรรมโสเภณีในความหมายคนยากจน โสเภณีมักจะเกิดในครอบครัวที่ยากจน มีการประกอบอาชีพโสเภณีเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในครอบครัว 5) วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีการศึกษาน้อย มักจะเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูง การประกอบอาชีพโสเภณีไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถก็สามารถหาเงินได้ 6) วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีความชำนาญด้านการขายบริการ โสเภณีที่มีประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ชายเกิดความชื่นชอบ และยินยอมที่จะจ่ายเงินมากขึ้น และ 7) วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่ถูกดูถูก เหยียดหยาม มักจะเป็นหญิงที่ไร้ค่า จากการศึกษาวาทกรรมโสเภณีในนวนิยายเรื่องนี้ ทำให้เห็นมุมมองต่าง ๆ ที่มีต่อโสเภณีมากขึ้น

คำสำคัญ: วาทกรรม, โสเภณี, นวนิยาย, กรงกรรม

Abstract

This qualitative research aimed to study discourses of prostitudes in *Krong-karma*, vol. 1 published in 2017, a novel by Chulamanee. The research found seven types of discourses of prostitudes in the studied novel, including: 1) prostitudes as a risky source of sexually transmitted diseases. 2) Prostitudes as a beautiful tempter who beautifully dressed to seduce men. 3) Prostitudes as a living goods used accordingly to desires of men

in exchange for money. 4) Prostitudes as the poor who entered the career for solving poverty problems of the family. 5) Prostitudes as an uneducated who could perform the career and earned money with no education. 6) Prostitudes as a specialist in selling services; men appreciated experienced prostitudes and willingly paid higher charges. And 7) The discourse of prostitutes in the sense that a person who is looked down upon is usually a worthless. By this study, more various points of view toward prostitudes were shown.

Keywords: discourse, prostitudes, novel, Krong-karma

บทนำ

หากกล่าวถึง “โสเภณี” ภาพที่ปรากฏออกมามักจะเป็นภาพที่ไม่ค่อยดีในสายตาของสังคมไทย คนไทยส่วนมากมีมุมมองต่อโสเภณีว่า เป็นผู้หญิงบริการที่ต้องสนองความใคร่หรือความต้องการของผู้ชาย ซึ่งได้รับเงินเป็นค่าตอบแทนในการให้บริการแก่ผู้ชาย บัญชา มินทรขินทร์ (2504) ได้กล่าวถึงโสเภณีไว้ว่า โสเภณีนั้นมีประวัติที่ยาวนาน ซึ่งแต่เดิมอาชีพนี้เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นเพื่อการบูชาเทพเจ้า โดยในอดีตผู้หญิงทุกคนจะต้องผ่านพิธีบูชาเจ้าแม่มิลิตตาโดยการบูชาสละพรหมจรรย์ให้แก่ผู้ชาย ผู้ชายเมื่อต้องการจะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนใดก็จะโยนเหรียญมาที่ตึกของผู้หญิง ซึ่งเงินที่ถูกโยนมานั้นก็จะต้องให้แก่โบสถ์เพื่อเป็นค่าบำรุงการกุศลทางศาสนาไป สำหรับในสังคมไทย เด่น รักซ้อน (2545) ได้กล่าวว่า โสเภณีมีมาแต่สมัยโบราณและได้วิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน สังคมไทยเกิดอาชีพนี้ขึ้นมาแต่สมัยสุโขทัย แต่เป็นอาชีพที่สังคมไทยยอมรับไม่ได้ เนื่องจากผิดศีลธรรมจรรยาอันดีงาม ทั้งนี้โสเภณีมีชีวิตความเป็นอยู่ไม่แตกต่างจากคนธรรมดามากนัก แต่ส่วนมากจะมีปัญหาในเรื่องการเงิน ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวที่ยากจน ไม่มีงานทำ รักสนุก และค่านิยม ไม่แตกต่างจากผู้หญิงธรรมดาทั่วไปแต่มีความฟุ่มเฟือย ส่วนลักษณะภายนอกนุ่งน้อย ห่มน้อย แต่งหน้าตาตน อยู่ในสถานที่ที่ไม่สมควร

อย่างไรก็ตาม หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 อุดมการณ์เสรีภาพและความเสมอภาคได้แพร่กระจายไปในหมู่ราษฎร ทำให้เกิดแนวโน้มการสร้างวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของโสเภณี ซึ่งเป็นคนชนชั้นต่ำของสังคมขึ้น (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2541) ซึ่ง นวนิยายเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่จะนำเสนอและสะท้อนแง่มุมของกลุ่มโสเภณีมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างรุนแรง มีการยอมรับความคิดและวัฒนธรรมใหม่ ๆ อีกทั้งเป็นช่วงจุดเปลี่ยนในการรณรงค์ให้การค้าบริการทางเพศเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย (สรณัฐ ไตลังคะ, 2550) ดังนั้น จึงทำให้วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโสเภณีมีจำนวนมากยิ่งขึ้น

นวนิยายเป็นสื่อที่สามารถเห็นวาทกรรม ดังที่ สุภางค์ จันทวานิช (2553) ได้กล่าวถึง วาทกรรม คือ ระบบและกระบวนการผลิตเอกลักษณ์และความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความเป็นจริง ตัวตนของมนุษย์ ฯลฯ เป็นกฎเกณฑ์ในการกำหนดการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลงหรือการหายไปของสิ่งต่าง ๆ การวิเคราะห์วาทกรรม คือ การศึกษาและสืบค้นถึงกระบวนการขั้นตอนลำดับเหตุการณ์และรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ในการสร้างเอกลักษณ์ และความหมายให้กับ สรรพสิ่งที่ห่อหุ้มเราอยู่ในสังคมในรูปของวาทกรรม และภาคปฏิบัติของวาทกรรมว่าด้วยเรื่องต่าง ๆ ว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีการต่อสู้เพื่อช่วงชิงการนำในการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องนั้นอย่างไร มีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคล สถาบัน สถานที่ เหตุการณ์อะไรบ้าง และผลกระทบที่เกิดจากการสร้าง รวมตลอดถึงการเก็บกดและปิดกั้น

ของสิ่งเหล่านี้ของวาทกรรมมีอะไรบ้าง เช่นเดียวกับ วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยาย ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถนำแนวคิดเรื่องวาทกรรมมาศึกษาลักษณะของโสเภณีที่สังคมประกอบสร้างขึ้นผ่านตัวบทวรรณกรรม

นวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* มีภูมิหลังเป็นช่วงเวลาสงครามเวียดนาม ในช่วงสงครามเวียดนาม มีผู้หญิงบริการ เพื่อให้บริการแก่กองทัพสหรัฐฯ ในช่วงนี้อเมริกาได้ยกกำลังพลทหารขึ้นบกที่บริเวณชายฝั่งตะวัน ออกของไทย ทำให้มีโสเภณีจำนวนมาก แม้กระทั่งโสเภณีไทยได้เปลี่ยนการให้บริการจากคนไทยไปบริการให้คนต่างชาติดีกว่า เพราะได้เงินมากกว่าคนไทยเป็นเท่าตัว และไทยเองในฐานะที่เป็นประเทศที่ตั้งฐานทัพของอเมริกา ในยุคนี้ผู้หญิงไทยที่ได้รับความนิยมจากบรรดาทหารจีไอ ส่วนใหญ่ (พีรทรัพย์ วิชิตรัชนีกร และ วรรษชล คัวดรี้, 2560)

จากการสำรวจของผู้วิจัยพบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องได้ศึกษาถึงโสเภณี เช่น กฤต โสดาลี (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง โครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509, ธุวพล ทองอินทราช (2563) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทย อัญมณี ภักดีมวลชน วริษฐา อุเทศนันท์ และกฤศ โตธนายานนท์ (2562) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ภาพตัวแทนของโสเภณีในละครโทรทัศน์ หัชชากร วงศ์สายัณห์ และพรทิพย์ อำพัฒน์ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัญหาโสเภณีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และเด่น รักซ้อน (2545) โสเภณี ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับโสเภณีส่วนมากจะศึกษาถึงวิถีชีวิตของโสเภณี หรือมีการศึกษา วาทกรรมทางนโยบายโสเภณีไทยในแต่ละยุคมีบริบทเป็นอย่างไร มีการก่อรูป การต่อต้านทางวาทกรรมอย่างไร และมีตัวแสดงที่สำคัญทางวาทกรรมอย่างไรบ้าง หรือมีการศึกษาปัญหาโสเภณีในแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี เป็นสิ่งที่น่าสนใจและสามารถศึกษาเพื่อให้เห็นถึงชุดความคิดของคนในสังคมไทยที่มีต่อโสเภณี

นวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ได้กล่าวถึงตัวละครโสเภณีมักจะมีครอบครัวยากจน ซึ่งเรณูเป็นตัวละครเอกที่เคยเป็นโสเภณี เธอเคยถูกสามีของพี่สาวข่มขืนจนท้องคลอดลูกชาย และลูกเข้าใจว่าตนเป็นพี่สาว และเรียกแม่ของเรณูว่าแม่แทน เมื่อพ่อเรณูป่วยหนัก ในครอบครัวไม่มีเงินใช้ เรณูจึงต้องขายตัวในบาร์ที่ตาคลี เพื่อรับผิดชอบแก้ไขปัญหายากจนในบ้าน ปฐน ลูกชายคนโตของเจ้าของกิจการร้านค้าและโรงสี ได้กลับมาเยี่ยมที่บ้านหลังจากที่เป็นทหารที่ตาคลี และพาเรณู หญิงสาวที่ขายบริการในบาร์ไปด้วย เพราะเธอบอกว่าได้ท้องกับปฐน ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงภาพช่วงแรกสาเหตุการเป็นโสเภณีและภาพช่วงหลังที่ปรากฏออกจากโสเภณีมามักจะเป็นภาพที่ไม่ค่อยดีในสายตาของบุคคลสังคมไทย และเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ถูกให้ความหมายว่าเป็นหญิงที่สกปรก แปดเปื้อน และไม่ต้องการปฏิสัมพันธ์หรือคบค้าสมาคมกับผู้ทำอาชีพโสเภณีในเรื่องนี้ ผู้แต่งได้นำเสนอลักษณะของโสเภณีได้อย่างชัดเจน โดยผ่านพฤติกรรม คำพูด และการแต่งกายของตัวละครโสเภณีที่ปรากฏในนวนิยายนั้นไว้ว่ากลุ่มโสเภณีมีลักษณะว่าเป็นอย่างไร และยังสามารถเห็นถึงมุมมองของคนในสังคมไทยมีต่อหญิงโสเภณีว่าเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติ จึงสนใจที่จะศึกษาหัวข้อ “วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี” เนื่องจากโสเภณีมีมานาน และสังคมมีการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา ในปัจจุบันมีการยอมรับความคิดและวัฒนธรรมใหม่ ๆ อีกทั้งเป็นช่วงจุดเปลี่ยนในการรณรงค์ ให้การค้าบริการทางเพศเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย การศึกษาในเรื่องนี้จึงจะทำให้เห็นมุมมองต่าง ๆ ในเรื่องโสเภณีมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกนวนิยายของจุฬามณีจำนวน 1 เรื่อง คือ *กรงกรรม* เล่มที่ 1 จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2560

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวาทกรรม ดังนี้

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2543) ได้อธิบายว่าวาทกรรม คือ ระบบที่ทำให้การพูดการเขียนในสังคมหนึ่ง ๆ เป็นไปได้ เพราะวาทกรรมจะเป็นตัวกำหนดกฎเกณฑ์เงื่อนไข และกลไกต่าง ๆ ในการพูด การเขียน และกระบวนการนี้ทำหน้าที่สร้างเอกลักษณ์ ความหมายกับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง หรือตัวตนของเราเอง ดังนั้น แนวคิดวาทกรรมจึงจะช่วยให้เข้าใจชุดความคิดเกี่ยวกับโสเภณีที่ถูกถ่ายทอดผ่านภาษาในตัวบทวาทกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (DOCUMENTARY RESEARCH) และการวิเคราะห์ ตัวบทวรรณกรรม (CONTENT ANALYSIS) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์
2. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานจุฬามณี
3. คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) นวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณีที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับโสเภณี
4. วิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยาย *กรงกรรม* ของจุฬามณีในด้านต่าง ๆ
5. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (DESCRIPTIVE ANALYSIS)

ผลการวิจัย

วาทกรรมโสเภณีที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี ได้แก่ วาทกรรมที่ประกอบสร้างความหมายโสภณีให้เป็นโรคร้าย นางงาม สินค้า คนยากจน ตลอดจนถึงบุคคลที่มีการศึกษาน้อย บุคคลที่มีความชำนาญด้านการขายบริการและบุคคลที่ถูกดูถูก เหยียดหยาม ซึ่งวาทกรรมทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเป็นวาทกรรมที่ประกอบสร้างขึ้นเพื่อกีดกันให้โสเภณีออกจากพื้นที่ความเป็นผู้หญิงที่ดีของสังคมโดยผ่านพฤติกรรม คำพูด และการแต่งกายของตัวละครโสเภณี และคนรอบข้าง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วาทกรรมโสเภณีในความหมายโรคร้าย

ความหมายโรคร้าย หมายถึง หญิงบริการทำหน้าที่ช่วยปลดเปลื้องความใคร่ของฝ่ายชาย สามารถคลายความเครียดและสร้างความสนุกสนานแก่ฝ่ายชาย เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ได้ง่าย ในสังคมทั่วไป โสเภณีถูกประทับตราว่าเป็นหญิงชั่ว หญิงสกปรก สามารถนำโรคทางเพศสัมพันธ์ติดต่อไปถึงบุคคลต่าง ๆ ที่ซื้อบริการนั้น ๆ ได้ ดังเช่น

นวนิยายในตอนที่ปฐนพาเรณูที่เคยเป็นโสเภณีมาที่บ้าน นางย้อยซึ่งเป็นแม่ของปฐนกังวลลูกชายพาหญิงที่เข้าบ้านนั้น จะนำโรคภัยไข้เจ็บมาให้ลูกชายตนเอง ดังความว่า

“ประจำเดือนขาดมาสองเดือนแล้วม้า” เขาบอกย้ำอีกครั้ง
“แน่ใจว่าท้องกับแก” ประโยคนี้นางย้อยเงยหน้าขึ้นสบตาลูกชาย
“แน่ใจ” เสียงของเขาไม่ดังนัก
“ถ้าเด็กออกมาหัวแดง ตาสีน้ำข้าวเป็นลูกฝรั่งละ แกจะทำอย่างไร ม้า กับเตี่ย และน้อง ๆ จะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน แกคิดบ้างหรือเปล่า”
“ลูกผมจริง ๆ ม้า...ตั้งแต่ยุ่งกับผม เขาก็ไม่ได้...เอ่อ”
“ไม่ได้ให้ใครเช่า ไม่ได้รับแขกอีกเลย...แล้วนี่ มันไม่ได้เอาโรคภัยไข้เจ็บมาให้แกด้วย”

(จุฬามณี, 2560 : 16)

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นวาทกรรมโสเภณีความหมายโรคร้าย คือ หญิงสาวบริการที่รับปลดเปลื้องความใคร่ของชาย เป็นอาชีพที่สังคมเชื่อว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์มากที่สุด เนื่องจากหญิงสาวโสเภณีให้บริการแก่ผู้ชายหลายคน ดังเห็นได้จากคำกล่าวที่ว่า “มันไม่ได้เอาโรคภัยไข้เจ็บมาให้แกด้วย” ดังนั้น ผู้คนในสังคมไทยจึงมีมุมมองต่อหญิงโสเภณีว่าเป็นหญิงที่สกปรก เป็นหญิงไม่ดี สามารถมีความสัมพันธ์กับชายหลายคนได้และนำโรคทางเพศสัมพันธ์มาติดต่อไปถึงผู้รับบริการได้ง่าย

2. วาทกรรมโสเภณีในความหมายนางงาม

โสเภณีมาจากคำว่า “นครโสเภณี” เป็นคำบาลีสมัยโบราณชมพูทวีป มีความหมายเดียวกับ “หญิงงามเมือง” หมายถึง ผู้หญิงที่ประกอบอาชีพที่ทำให้เมืองงาม เป็นผู้ที่ให้บริการทางเพศแก่ผู้ชาย (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2546) ดังนั้น โสเภณีในความหมายนางงาม คือ เป็นผู้หญิงบริการที่ต้องสนองความใคร่หรือความต้องการของผู้ชาย มีการแต่งกายสวยงามสามารถทำให้ผู้ชายผ่อนคลายได้ จากการศึกษา นิยายเรื่อง *กรงกรรม* ได้สร้างวาทกรรมความหมายนางงามให้กับโสเภณี คือ ผู้หญิงสาวสวย หน้าตาดี และแต่งกายสวยงามทันสมัย เพื่อสร้างอารมณ์เสน่ห์ให้แก่ผู้ชาย เช่น นวนิยายในตอนตัวละครหญิงเรณูที่เคยเป็นโสเภณีเข้าร้านแต่งตัวสวยงาม สวมเสื้อทันสมัย ดังความว่า

เธอมองเข้าไปในร้าน ก็พบว่าบรรดาลูกค้าที่กำลังเลือกซื้อสินค้าต่างก็หันมามองที่เขาและตัวเธอแทบจะเป็นตาเดียวกัน แน่นอนว่าคนเหล่านั้นไม่สามารถเห็นสายตาของหญิงสาวที่อยู่ในชุดกางเกงเอวสูงสีเขียว เสื้อตัดจากผ้าชีฟองพื้นสีเหลืองดอกสีดำจับจีบรอบคอ สอดชายเสื้ออยู่ในกางเกงเพราะเธอคาดแว่นกันแดดปิดบังสายตาไว้
[...]
“เอ่อ....เรณูเขา....เอ่อ”
“ไม่ต้องบอกก็รู้หรอกว่าสารรูปอย่างอื่น จะทำงานอะไรได้ แต่งเนื้อ แต่งตัว แต่งหน้าทาปากอย่างนี้ มันต้องเป็นกะหรี่แน่ ๆ”

(กรงกรรม. 2560 : 10)

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นวาทกรรมโสเภณีในความหมายนางงาม การแต่งกายของตัวละครเอก ที่ “เสื้อตัดจากผ้าชีฟองพื้นสีเหลืองดอกสีดำ” และ “แต่งเนื้อ แต่งตัว แต่งหน้าทาปาก” เป็น

วาทกรรมทำให้เห็นว่าผู้ที่ประกอบอาชีพโสเภณีนั้น ส่วนมากจะเป็นผู้หญิงที่แต่งหน้าตาสีฉูดฉาด มีการแต่งตัวสวยงามเสมอ ต่างจากหญิงธรรมดาที่มีการแต่งกายแบบเรียบง่าย และยังสามารถเห็นได้ว่า ในมุมมองบุคคลสังคมไทยมองว่า โสเภณีใช้ความงามยั่วยวนให้ผู้รับบริการหลงใหล

นวนิยายในตอนที่ตัวละครเอกเรณูเคยมีอาชีพโสเภณีมีการแต่งหน้าแต่งกายสวยงาม ไม่ยอมลดความงาม ดังความว่า

> *ตัวแม่ค้าที่เคยอยู่ "บาร์" ในตาคลีมาก่อนนั้น ไม่ยอมลดเรื่องแต่งตัว แต่อย่างใด... หน้าขาวนวลด้วยแป้งตลับ ปากนั้นยังคงแดงสด เปลือกตามีสีสันอ่อน ๆ ขับ ใบหน้าให้สดใส คิ้วกันจนโก่งและเขียนจนโค้งอย่างมืออาชีพอย่างเดียวที่เรณู ไม่ได้ทำ คือ ติดขนตาปลอมออกมาด้วย*
>
> *(กรงกรรม. 2560: 87)*

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถเห็นวาทกรรมโสเภณีในความหมายนางงามว่า โสเภณีมีลักษณะภายนอกที่มีการแต่งหน้าตาสีฉูดฉาดและมีการแต่งกายที่สวยงามถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้และดึงดูดผู้ชายเกิดความชื่นชอบ จากการใช้ภาษาบรรยายลักษณะตัวละครว่า "ไม่ยอมลดเรื่องแต่งตัว" "หน้าขาวนวลด้วยแป้งตลับ" "ปากแดงสด" "คิ้วกันจนโก่งและเขียนจนโค้ง" และ "ติดขนตาปลอม"

นวนิยายในตอนที่ตัวละครเอกเรณูแต่งหน้าแต่งตัวสวยงามเสมอทำให้เป็นเอกลักษณ์ที่คน จำได้ ดังความว่า

> *เรณูก็คือเรณู คือต้องแต่งหน้า เขียนคิ้วทาปากแดง ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาดจนกลายเป็นเอกลักษณ์ที่คนจำได้*
>
> *(จุฬามณี, 2560: 154)*

จากตัวอย่างข้างต้น จากการบรรยายว่า "ต้องแต่งหน้า เขียนคิ้วทาปากแดง ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาด" สามารถเห็นถึงวาทกรรมโสเภณีในความหมายนางงาม โสเภณีมีการแต่งหน้าเข้มและแต่งกายที่ยั่วยวนเพื่อนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างอาชีพ ทำให้ผู้รับบริการเกิดความสนใจและสามารถผ่อนคลายได้

สามารถสรุปได้ว่า การใช้ภาษาในการบรรยายลักษณะการแต่งกายของโสเภณีและความคิดของคนรอบข้างที่มีต่อโสเภณี เป็นการสร้างวาทกรรมในด้านความงามให้แก่โสเภณีโดยมีค่านิยมของสังคมเกี่ยวกับเรื่องการแต่งกายเป็นพื้นฐานช่วยสร้างวาทกรรมในนวนิยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. วาทกรรมโสเภณีในความหมายสินค้า

โสเภณีความหมายสินค้า หมายถึง หญิงโสเภณีมีความงามที่เหมาะเป็นสินค้าที่สามารถซื้อได้ด้วยเงิน จากการศึกษาพบว่า โสเภณีที่มีความหมายสินค้าในนิยายเรื่อง *กรงกรรม* คือ ผู้หญิงถือตนเองเป็นสินค้า ขายบริการเพื่อตอบสนองความใคร่หรือความต้องการของผู้ชายและรับเงินทองเป็นค่าตอบแทน ดังเช่น

นวนิยายในตอนที่เพื่อนของเรณูเสียดายเงินทองที่ให้เรณู และเพื่อนยังมีความคิดว่านอนกับผู้ชายกี่คืนกี่ครั้งก็สามารถรับเงินทองเป็นค่าตอบแทนแล้ว ดังความว่า

> *"อีณู มึงแพ้ไม่ได้นะ กูจะบอกอะไรให้ก็ได้ ฟังจากที่มึงเล่า มันก็สาแก่ใจกูอยู่นะ"*
>
> *หัวคิ้วของเรณูขมวดเข้าหากัน*
>
> *"ที่กูยอมให้เงินทองมึงมา จึงไม่คิดว่า จริง ๆ แล้วกูก็เสียดาย*

“แล้วพี่ใจป้ำให้ฉันทำไม”
“กูรู้ไง ถ้ามึงทำสำเร็จ มึงจะมีชีวิตใหม่ กูไปนอนกับไอ้พวกนี้กี่คืนกี่ครั้ง เงินทองนั้นก็กลับมาอีก”

(จุฬามณี, 2560: 181)

จากตัวอย่างข้างต้น ตัวละครหญิงอยู่แวดล้อมด้วยเพื่อนที่เป็นโสเภณีพูดว่า “กูไปนอนกับไอ้พวกนี้กี่คืนกี่ครั้ง เงินทองนั้นก็กลับมาอีก” สามารถเห็นโสเภณีที่มีความหมายสินค้าว่า หญิงสาวโสเภณีถือตนเองว่าเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่มีชีวิต มีความคิดว่าผู้รับบริการเป็นผู้ที่มีฐานะร่ำรวย การให้บริการตามความต้องการของผู้ชายจะได้รับเงินทองเป็นสิ่งตอบแทน สามารถหากินได้ง่าย

4. วาทกรรมโสเภณีในความหมายคนยากจน

ความยากจน หมายถึง ฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับการดำรงชีวิตตามมาตรฐานขั้นต่ำหรือมีรายได้ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในสังคม จากการศึกษาพบว่าโสเภณีที่มีความหมายคนยากจนในนิยายเรื่อง *กรงกรรม* คือ หญิงสาวในบ้านต้องมาประกอบอาชีพโสเภณีเพราะความยากจน เช่น นวนิยายตอนที่ตัวละครเอกเรณูมีครอบครัวยากจน และมีพี่น้องทั้งหมดสิบคน ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ มีความรู้เพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังความว่า

เรณูบอกกับเขาว่า เธอเกิดในครอบครัวยากจนข้นแค้น มีพี่น้องนับทั้งตัวเธอด้วยมีจำนวนสิบคน ความรู้ก็มีเพียงชั้นประถม 4 บ้านของเธออยู่ ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมือง ระหว่างโดยสารรถไฟมาจากสถานีบ้านตาคลีมาที่สถานีชุมแสง ถึงบึงบอระเพ็ด

(จุฬามณี, 2560: 14)

จากตัวอย่างข้างต้น มีการบรรยายพื้นฐานครอบครัวที่ทำให้ตัวละครกลายเป็นโสเภณี เป็นสิ่งที่พบเห็นได้ในสังคม ดังที่ประโยค “เกิดในครอบครัวยากจนข้นแค้น มีพี่น้องนับทั้งตัวเธอด้วยมีจำนวนสิบคน” ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งให้ผู้หญิงกลายเป็นโสเภณี เป็นการสร้างวาทกรรมโสเภณีที่มีความหมายคนยากจน ผู้ที่มีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จะไม่ได้รับการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำ จึงมีโอกาสสูงที่จะไปประกอบอาชีพโสเภณีเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง และรับผิดชอบแก้ไขปัญหายากจนในบ้าน

5. วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีการศึกษาน้อย

บุคคลที่มีการศึกษาน้อย หมายถึง กลุ่มโสเภณีมักจากมีการศึกษาขั้นต่ำ ไม่มีโอกาสที่จะเรียนหนังสือ จากการศึกษาพบว่า โสเภณีในความหมายบุคคลที่มีการศึกษาน้อยในนิยายเรื่อง *กรงกรรม* คือ หญิงที่มีอาชีพโสเภณีนั้นมักจะเป็นคนยากจน ไม่ได้มีโอกาสได้รับการศึกษาระดับสูง จึงมีความรู้น้อย ดังนี้

นวนิยายตอนที่ตัวละครหญิงเกิดในครอบครัวยากจน มีการศึกษาน้อย มีความรู้เพียงแค่ประถมศึกษาปีที่ 4 ดังความว่า

เธอมันก็แค่ลูกชาวนาที่ต้องเช่านาเขาทำ มีแม่ยืดหาบเร่ขายขนมช่วงหมดฤดูทำนา มีพ่อหาปลาหานก ช่วยกันหาเงินเข้าบ้านมาอีกทาง การศึกษารึก็แค่ ป.4 พออ่านออกเขียนได้

(จุฬามณี, 2560: 160)

จากการบรรยายข้างต้น สามารถเห็นวาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีการศึกษาน้อยว่า ระดับการศึกษาของโสเภณีจะได้การศึกษาน้อยและมักจะเป็นคนยากจน ไม่มีโอกาสที่จะเรียนหนังสือ และชีวิตไม่มีทางเลือกที่ดีกว่า จึงต้องตัดสินใจเป็นโสเภณีเพื่อแลกกับเงินมาแก้ไขปัญหายากจนในบ้าน และด้วยความคิดที่ว่า อาชีพโสเภณีไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ก็สามารถหาเงินได้ คนที่ไม่ได้รับการศึกษาในระดับสูงจึงมักเลือกที่ประกอบอาชีพโสเภณี

6. วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีความชำนาญด้านการขายบริการ

บุคคลที่มีความชำนาญด้านการขายบริการ หมายถึง กลุ่มโสเภณีเป็นผู้ผ่านประสบการณ์ในการให้บริการความต้องการทางเพศของผู้ชาย จากการศึกษาพบว่า โสเภณีที่มีความหมายบุคคลที่มีความชำนาญด้านการขายบริการในนิยายเรื่อง *กรงกรรม* คือ ตัวละครโสเภณีเน้นที่การมีประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้รับบริการเกิดความชื่นชอบยอมจ่ายเงิน ดังเช่น

นวนิยายตอนที่ตัวละครติ๋มไม่มีเหรียญจ่ายค่าขนมแก่แม่ค้า และกล่าวถึงตัวเองทำงานในบาร์ที่ตาคลี จึงชวนแม่ค้าที่มีประสบการณ์มาร่วมงานด้วย ดังความว่า

> *ติ๋มได้ยินเรื่องที่คุยกันดูจะกวนใจเรณู จึงตัดรำคาญ ด้วยการยื่นแบงก์สิบไปให้ไปค่าขนม....*
> *“เหรียญไม่มีแม่คุณ แค่สองบาทเอง”*
> *“มีแต่แบงก์ร้อย ถ้าไม่มีทอน ฉันกินฟรีนะ”*
> *ระหว่างส่วนหาเงินเหรียญทอน ปากนางแม่ค้าก็ว่า “ไปรวยอะไรกันมาเน้อ พกแบงก์สิบแบงก์ร้อยเป็นฟ่อน ๆ”*
> *“ทำงานอยู่ในบาร์ที่ตาคลีจ้ะ...อยากไปมั่งไหมล่ะ”*
> *“อยากนะอยากอยู่ แต่ติดที่ว่ากลัวมันจะขายไม่ออก เพราะมันแก่แล้วมันก็มีเจ้าของคาโด่อยู่ด้วย”*
> *“ยิ่งแก่แล้ว ใช้งานมาแล้ว ถือว่ามีประสบการณ์เยอะ พวกไอ้กันมันยิ่งชอบนะน้า"*
>
> *(จุฬามณี, 2560: 166)*

จากตัวอย่างข้างต้น มีคำพูดของตัวละครที่เป็นโสเภณี “ยิ่งแก่แล้ว ใช้งานมาแล้ว ถือว่ามีประสบการณ์เยอะ พวกไอ้กันมันยิ่งชอบนะน้า” สามารถเห็นถึงวาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีความชำนาญด้านการขายบริการ จูงใจให้ผู้ใช้บริการหลงใหลในเสน่ห์ และเกิดความชื่นชอบในตัวเธอ และยังเห็นได้ว่า ผู้หญิงเป็นแค่วัตถุสิ่งของที่สนองความต้องการทางเพศของผู้ชายเท่านั้น เมื่อเกิดอารมณ์ทางเพศขึ้น ผู้ชายจะต้องการที่จะร่วมรักกับผู้หญิงสักคนหนึ่งโดยไม่สนใจว่าผู้หญิงที่ตนเองร่วมรักจะมีอายุช่วงวัยใด วาทกรรมดังกล่าว ประกอบสร้างจากสภาพแวดล้อมที่ตัวละครมีอาชีพโสเภณีเป็นผู้เล่าประสบการณ์

7. วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่ถูกดูถูก เหยียดหยาม

บุคคลที่ถูกดูถูก เหยียดหยาม หมายถึง กลุ่มโสเภณีเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีเกียรติและไร้ศักดิ์ศรี คนในสังคมไทยไม่สามารถยอมรับได้ จากการศึกษาพบว่า โสเภณีที่มีความหมายบุคคลที่ถูกดูถูก เหยียดหยามในเรื่อง *กรงกรรม* บุคคลในสังคมไทยมีมุมมองต่อโสเภณีว่าเป็นหญิงที่ชนชั้นต่ำ และเป็นหญิงที่ไร้ค่า ดังเช่น

นวนิยายตอนที่ตัวละครนางย้อยไม่ไว้ใจลูกชายของตนมีเมียที่เป็นโสเภณี กลัวว่าลูกชายเห็นค่าของโสเภณีมากกว่าครอบครัวและยอมยักยอกเงินให้โสเภณี ดังความว่า

“ม้าไม่ไว้ใจแก” นางย้อยบอกลูกชายตาม
“แล้วผมเคยยักยอกเงินม้าหรือเปล่า”
“ตะก่อนอาจจะไม่เคย แต่ตอนนี้แกมีเมียเป็นกะหรี่ไปแล้ว ...แกอาจจะเห็นเมียกะหรี่ดีกว่าพ่อแม่พี่น้องก็ได้” นางย้อยจงใจ “กด” เรณูให้ต่ำต้อย.... กดดันให้ลูกชายทิ้งผู้หญิงไร้ค่าเสีย

(จุฬามณี, 2560: 18)

จากตัวอย่างข้างต้น มีคำพูด *“แต่ตอนนี้แกมีเมียเป็นกะหรี่ไปแล้ว”* และความคิดที่ตัวละครต้องการ *“กดดันให้ลูกชายทิ้งผู้หญิงไร้ค่า”* เป็นการใช้ภาษาที่สามารถเห็นวาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่ถูกดูถูก เหยียดหยามว่า โสเภณีเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยของสังคม เป็นหญิงที่อยู่ในชนชั้นต่ำและเห็นแก่เงิน หากผู้ใดมีเงิน โสเภณีจะให้บริการตามความต้องการของผู้ชายเพื่อรับเงินทองเป็นสิ่งตอบแทนจากผู้ชายที่ใช้บริการนั้น ๆ และรู้จักวิธีการในการเอาใจลูกค้า ทำให้ผู้ใช้บริการยอมทำทุกอย่าง ตัวละครที่ในฐานะเป็นแม่ไม่ไว้ใจลูกชายของตัวเองเนื่องจากเชื่อว่าการที่ลูกชายคบกับหญิงที่เคยเป็นโสเภณี จึงทำให้ลูกชายซึมซับสภาพแวดล้อมของหญิงโสเภณีด้วยจนทำให้นิสัยของลูกชายตัวเองเปลี่ยนไป

นวนิยายตอนที่ตัวละครนางย้อยกังวลที่ลูกชายจะยอมยักยอกทุกอย่าง รวมถึงสิ่งที่มีค่าที่บ้านไปให้เมียที่เคยเป็นโสเภณี ดังความว่า

ตอนที่บุญปลูกรายงานถึงเหตุการณ์เมื่อวาน กมลที่อยู่หลังบ้านแอบฟังความอยู่... พอถือป้านน้ำชาออกมา เขาก็บอกว่า “ม้า ๆ น้ำชาได้แล้ว”
“มันขนอะไรไปบำรุงบำเรอเมียกะหรี่มันบ้าง”
“ม้าไปพูดถึงเขาอย่างนั้นได้อย่างไร”
“ก็มันเป็นกะหรี่จริง ๆ”
“แต่ตอนนี้เขามาเป็นเมียตั่วเฮียแล้ว ด่าเขา ประจานเขา ก็เหมือน ยืนตบหน้าตัวเองกลางตลาดนะม้า”
“ไม่ต้องมาสอนกู”
“งั้น กินน้ำชาหน่อยนะ จะได้ใจเย็น ๆ”

(จุฬามณี, 2560: 39)

จากตัวอย่างข้างต้น คำพูดของตัวละคร “ก็มันเป็นกะหรี่จริง ๆ” แสดงถึงตัวแทนความคิดของคนในสังคม มองโสเภณีว่าเป็นหญิงที่ไม่ดี เลวร้าย ไม่ควรค่าแก่การคบหาสมาคมด้วย เป็นการใช้ภาษาที่สร้างวาทกรรมโสเภณีเป็นผู้หญิงที่ต่ำต้อย ถูกดูถูก เหยียดหยาม โสเภณีเป็นอาชีพของคนชั่วช้าและเป็นอาชีพที่ต่ำช้าน่ารังเกียจ

สามารถสรุปได้ว่า การใช้ภาษาเพื่อบรรยายภาพของโสเภณีมักจะเป็นภาพที่เกี่ยวกับฐานะหรือสถานภาพของอาชีพนี้ในสังคมว่าเป็นอาชีพต่ำต้อย ผู้คนในสังคมต่างแสดงการรังเกียจและประณามว่าเป็นหญิงคนชั่ว ทำให้โสเภณีถูกจัดเป็นชนชั้นต่ำของสังคม จึงเป็นกระบวนการสร้างวาทกรรมให้โสเภณีเป็นผู้ที่ถูกดูถูก เหยียดหยาม

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาประเด็นวาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี เล่มที่ 1 พบว่า การใช้ภาษาในการบรรยายลักษณะตัวละคร ความคิด รวมไปถึงบทสนทนาของตัวละคร ทำให้เห็นวาทกรรมโสเภณีในนวนิยายเรื่องนี้มีความหมายจำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) วาทกรรมโสเภณีในความหมายโรคร้าย โสเภณีเป็นผู้หญิงที่มีอาชีพขายบริการต้องสนองความใคร่หรือความต้องการของผู้ชาย อาจจะผ่านผู้รับบริการต่าง ๆ สามารถนำโรคทางเพศสัมพันธ์มาติดต่อไปถึงผู้รับบริการได้ง่าย 2) วาทกรรมโสเภณีในความหมายนางงาม ลักษณะทางกายภาพของหญิงโสเภณี คือ มีการแต่งกายสวยงามเสมอ เพื่อสร้างอารมณ์เสน่ห์ทางเพศแก่ผู้ชาย 3) วาทกรรมโสเภณีในความหมายสินค้า โสเภณีถือตนเองว่าเป็นสินค้าประเภทที่มีชีวิต มีการให้บริการตามความต้องการของผู้ชายเพื่อรับเงินทองเป็นสิ่งตอบแทน 4) วาทกรรมโสเภณีในความหมายคนยากจน โสเภณีมักจะเกิดในครอบครัวยากจน มีการประกอบอาชีพโสเภณีเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในบ้าน 5) วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีการศึกษาน้อย ระดับการศึกษาของโสเภณีจะได้การศึกษาน้อยและมักจะเป็นคนยากจน ไม่มีโอกาสที่จะเรียนหนังสือ และมีความคิดที่ว่า อาชีพโสเภณีไม่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ ก็สามารถหาเงินได้ 6) วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่มีความชำนาญด้านการขายบริการ โสเภณีที่มีประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้ชายเกิดความชื่นชอบ และยินยอมที่จะจ่ายเงินมากขึ้น และ 7) วาทกรรมโสเภณีในความหมายบุคคลที่ถูกดูถูก เหยียดหยาม มักจะเป็นหญิงที่ไร้ค่าและถูกคนรอบข้างดูถูกเห็นแก่เงิน รู้จักวิธีการในการเอาใจผู้ชาย ทำให้ผู้ชายยอมยักยอกเงินในบ้านมาให้ตนเอง ผลการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นถึงสังคมที่ยังคงมีความคิดในแง่ลบต่อโสเภณีและกระบวนการนี้ยังทำหน้าที่สร้างลักษณะและความหมายของโสเภณีตามวาทกรรมกระแสหลักที่สังคมมีความเข้าใจต่อโสเภณี

จากการวิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ในนวนิยายเรื่อง *กรงกรรม* ของจุฬามณี ผู้วิจัยเห็นว่าโสเภณีในนวนิยายมีความหมายโรคร้าย ความหมายคนยากจน และความหมายสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชเนตตี ทินนาม (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ประวัติศาสตร์วาทกรรมความรุนแรงต่อผู้หญิงในสื่อ พ.ศ. 2449 - 2519 ผลการศึกษาพบว่าวาทกรรมโสเภณีในสื่อ สามารถเห็นได้ว่า โสเภณีเป็นหญิงที่ให้บริการแก่ผู้ชายต่าง ๆ มีการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ได้ง่ายและยังสามารถนำโรคทางเพศสัมพันธ์มาติดต่อไปถึงผู้รับบริการคนอื่นได้ง่าย โสเภณีเกิดขึ้นเพราะฐานะยากจน หญิงสาวหลายคนเลือกประกอบอาชีพโสเภณีเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนภายในครอบครัว โสเภณีเป็นสินค้า ซึ่งเป็นชุดความคิดที่ตอกย้ำให้คนเห็นอำนาจของเงินในฐานะเครื่องมือที่สร้างความสุขสบายให้แก่ชีวิต นอกจากนี้ ในความหมายยากจน และความหมายนางงาม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤต โสดาลี (2564) ได้ศึกษาเรื่อง โครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509 ผลการศึกษาพบว่า ความยากจนเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงต้องตัดสินใจมาประกอบอาชีพโสเภณีด้วยตัวเธอเอง ด้วยความเชื่อที่ว่า หากเธอเป็นโสเภณีจะสามารถใช้เวลาเพียงสั้น ๆ ในการหาเงินได้จำนวนมหาศาล โสเภณีได้คิดวิธีการดึงดูดลูกค้าโดยการใช้เสน่ห์ของตนในด้านรูปร่าง จริต และเครื่องแต่งกายเพื่อเร้าอารมณ์ทางเพศ แม้ว่าโลกจะถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม แต่โสเภณีก็ไม่อาจเลิกอาชีพนี้ได้เพราะต้องการค่าจ้างและต้องการที่จะเป็นเสาหลักของครอบครัว ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันในหลายมิติดังกล่าว จึงเป็นการตอกย้ำ วาทกรรมโสเภณีในความหมายต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงคนในสังคมไทยมีมุมมองต่อโสเภณีว่าเป็นหญิงชั่ว หญิงไม่ดีได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับคนและสังคม

1) ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มบุคคลที่ไม่เข้าใจและไม่สามารถยอมรับกลุ่มอาชีพโสเภณีได้ เพื่อให้มีทัศนคติใหม่ต่อโสเภณี

2) ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มบุคคลที่เป็นโสเภณี เพื่อให้คนกลุ่มนี้สามารถป้องกันตัวเองได้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาโสเภณีในนวนิยายของจุฬามณีในประเด็นอื่น ๆ เช่น อัตลักษณ์ของโสเภณีหรือภาพแทนโสเภณีในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี เป็นต้น

2) ควรศึกษาวาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในนวนิยายของนักประพันธ์อื่น เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างทางวาทกรรมของโสเภณี

เอกสารอ้างอิง

กฤต โสดาลี. (2564). โครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480-2509. วารสารวิชาการมนุษศาตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 29(1), 1-25.

จุฬามณี. (2560). กรงกรรม เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสวดาว.

ชเนตตี ทินนาม. (2551). ประวัติศาสตร์วาทกรรมความรุนแรงต่อผู้หญิงในสื่อ พ.ศ. 2449-2519 (วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). วาทกรรมการพัฒนา. กรุงเทพฯ : วิภาษา.

เด่น รักซ้อน. (2545). โสเภณี (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.). กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2541). นวนิยายกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์.

ธุวพล ทองอินทราช. (2563). วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทย. (ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

บัญชา มินทรขินทร์. (2504). การโสเภณีในกรุงเทพและธนบุรี. ม.ป.ท.

พีรทรัพย์ วิชิตรัชนีกร และ วรรษชล คัวดรี้. (2560). ปูมหลัง “โสเภณี” ในสยามประเทศ. สืบค้นจาก https://www.gqthailand.com/culture/article/behind-the-red-light

สรณัฐ ไตลังคะ. (2550). เรื่องสั้นไทยแนวคตินิยมสมัยใหม่ พ.ศ. 2507-2516. (ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาวรรณคดีและวรรรคดีเปรียบเทียบ). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภางค์ จันทวานิช. (2553). ทฤษฎีสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หัชชากร วงศ์สายัณห์ และพรทิพย์ อำพัฒน์. (2561). ปัญหาโสเภณีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561 (น.577-587.). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). อัตลักษณ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

อัญมณี ภักดีมวลชน วริษฐา อุเทศนันท์ และกฤศ โตธนายานนท์. (2562). ภาพตัวแทนของโสเภณีในละครโทรทัศน์. วารสารการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2(3), 26-50.

ภาพสะท้อนค่านิยมของสังคมไทยในละครซิทคอมเรื่อง บางรักซอย 9/1
Reflections of Thai Social Values in Bang-ruk Soi 9/1, a Sitcom

จิ้งหยู ลู่[1*], และธีรโชติ เกิดแก้ว[2]
Jingru Lu[1*], and Teerachoot Kerdkaew[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
[1] Ph.D. candidate, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University
[2] รองศาสตราจารย์, สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
[2] Associate Professor Dr., Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University
[*]**Corresponding author, E-mail:** 176461144@qq.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนค่านิยมของสังคมไทยในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า **ด้านครอบครัว** คนรุ่นเก่าเห็นว่า พ่อแม่ควรเป็นแบบที่ดีให้แก่ลูกในทุกด้าน สามีภรรยาต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน และต้องให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส คนรุ่นเก่าจะให้เวลากับการเลือกคู่ครอง ศึกษาดูใจกันนาน และเลือกคู่ครองด้วยความรัก ไม่ใช่เพื่อเป้าหมายอื่น ส่วนคนรุ่นใหม่นิยมเลือกคู่ครองด้วยอารมณ์ ไม่ค่อยใช้เหตุผล **ด้านการทำงาน** คนรุ่นเก่าเห็นว่า ผู้เป็นหัวหน้างานควรวางตัวให้พนักงานยำเกรงและเคารพนับถือเพื่อบังคับบัญชาได้ง่าย คนในองค์กรต้องแต่งกายให้สุภาพ เรียบร้อย ถูกกาลเทศะ ในขณะที่คนรุ่นใหม่เห็นว่า คนในองค์กรต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรักใคร่ สามัคคีกันเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ แต่งกายตามสบาย และให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ของงานที่ทำมากกว่าการแต่งกาย **ด้านการศึกษา** คนรุ่นเก่าเห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เกรดสูง ๆ และให้ความสำคัญการเรียนแพทย์ เพราะเป็นอาชีพที่มีเกียรติ คนยกย่องสูง ขณะที่คนรุ่นใหม่จะให้ความสำคัญกับศาสตร์ที่ตนสนใจและทักษะในศาสตร์ที่เรียนมากกว่า แต่ก็จำต้องเรียนตามที่คนรุ่นเก่าในครอบครัวต้องการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่ขัดแย้งระหว่างตัวแทนของคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ที่แสดงผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของละครละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ได้อย่างสนุกสนาน

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน, ค่านิยมของสังคมไทย, ละครซิทคอม, บางรักซอย 9/1

Abstract

This article of a qualitative research aimed to study reflections of Thai social values in Bang-ruk Soi 9/1, a sitcom. The study found three areas of social values reflected in the sitcom studied, including 1) family; 2) profession; and 3) education.

Regarding family, the elder generation expected parents as good models, in all areas, for their children. Husbands and wives had to be loyal to each other. Elders should be respected. For marriage, the elders suggested a long period of courtships; and love, not anything else, was the main purpose of marrying. Contrarily, the new generation preferred the passionate love to the reasonable one. Relating to professions, the elder generation thought that supervisors should be strict and respectful for easy controlling subordinates; furthermore organization staff should dress politely and properly. For the new generation, they viewed successes of organizations based on good relationships and unities of the staff; casual dressing was sufficient and less important than work accomplishment. Concerning education, the elders regarded it the most important and required high-graded achievement; they praised physicians the honorable profession. Meanwhile, the new generation paid attention on the fields and skills they were interested in; however, they had to study as requirement of the elders in families. This reflected the contrastive values of the two generations, which entertainingly shown in all elements of the studied sitcom.

Keyword: reflections, Thai social values, sitcom, Bang-ruk Soi 9/1

บทนำ

ค่านิยมคือการยอมรับนับถือปฏิบัติตามในสิ่งที่ดีงาม เป็นแนวทางที่ใช้ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่ยึดถือในชุมชนหรือสังคม เป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลและถือปฏิบัติติดต่อกันมา มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมและความเหมาะสมในแต่ละยุคสมัย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้สังคมนั้นเกิดมีค่านิยมใหม่มาทดแทนค่านิยมเดิม ดังที่ ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า เป็นรูปแบบความคิดของคนในสังคมที่จะพิจารณาตัดสินว่าสิ่งใดมีคุณค่ามีประโยชน์ถูกต้องหรือเหมาะสม ซึ่งสมาชิกในสังคมควรจะยึดถือเพื่อเป็นแนวประพฤติปฏิบัติและถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่ง และเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย

โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ได้รับความนิยมมากสำหรับคนทุกเพศทุกวัย เพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีการส่งสารทั้งเสียงและภาพ มีความสมจริงมาก สามารถเข้าถึงมวลชนได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับประชาชน ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2545) อธิบายว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีลักษณะที่แตกต่างจากสื่ออื่น ๆ นั่นคือ สามารถทำลายกำแพงของการเข้าถึงได้ทั้งหมด เพราะว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงผู้ชมตามบ้านเรือนได้มากที่สุดในบรรดาทุกสื่อ ซึ่งมีขอบเขตการออกอากาศได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเป็นสื่อที่ได้ปลูกฝังค่านิยมอันดีงามของสังคมให้กับผู้ชม ปัจจุบัน ผู้ชมไม่เพียงแต่รับชมรายการต่าง ๆ จากสถานีโทรทัศน์เท่านั้น แต่ยังสามารถรับชมได้จากทีวีออนไลน์ ซึ่งรับชมได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้อย่างสะดวกสบายมากขึ้น

ละครซิทคอม หรือ Sit- com(Situation Comedy) มีความหมายว่า “ตลกสถานการณ์” เป็นละครโทรทัศน์แนวสนุกสนาน มีลักษณะล้อเลียนสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น เนื้อหามีความหลากหลาย มีความสัมพันธ์หลายรูปแบบ หลายกลุ่มคน และมีอารมณ์แบบขบขันเป็นขั้นพื้นฐาน และก็มีอารมณ์อื่น ๆ แทรกเข้ามา เกิดเป็นอรรถรสในการรับชม ทำให้มีความสนุกน่าติดตาม หากมองวิธีการจัดลำดับตอนแล้วละครซิทคอมจะเป็นละครจบในตอน แต่ละตอนมีสถานการณ์ไม่เหมือนกัน แต่ใช้นักแสดงชุดเดียวกันและทุกคนยังคงเล่นบทบาทเดิม การดำเนินเรื่องเร็วเพื่อให้จบได้ภายในเวลาที่กำหนดไว้อย่างสั้น ๆ

ละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* เป็นละครที่มีเรื่องราวต่อยอดจากละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9* ซึ่งเป็นละครซิทคอมระดับตำนานที่ออกอากาศ “ยาวนานที่สุด” ละครหนึ่งของไทย ละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* เป็นละครแนวครอบครัว เสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหลังจากตัวละครชัดเจนกับแป้งร่ำแต่งงานกัน และมีลูกถึง 2 คน ได้แก่ ชัดแจ้ง เด็กหนุ่มวัย 16 และ แป้งหอม เด็กสาววัย 13 ชัดเจนกับแป้งร่ำต้องผันตัวมาเป็นพ่อแม่ คอยช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องลูก เรื่องงาน และยังมีป้าจันทร์เข้ามาอยู่ด้วย ทำให้ครอบครัวกลายเป็นครอบครัวขยาย ผู้สูงอายุ คนวัยทำงาน วัยเด็กอยู่ด้วยกัน ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ชวนให้ผู้ชมได้เห็นถึงชีวิตประจำวัน และค่านิยมของคนในสังคมเมืองที่สะท้อนผ่านโครงเรื่อง ตัวละคร และบทสนทนา เช่น ค่านิยมด้านครอบครัว ค่านิยมด้านการทำงาน และค่านิยมด้านการศึกษา เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิจัยภาพสะท้อนค่านิยมของสังคมไทยในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจค่านิยมของคนในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนค่านิยมของสังคมไทยในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย9/1*

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อน แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมและแนวคิดเกี่ยวกับละครซิทคอม ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องภาพสะท้อน แนวคิดนี้มีความเชื่อว่า “ความหมายที่ปรากฏในเนื้อหา/สารนั้นก็คือภาพสะท้อนของความเป็นจริง” ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2548) ได้กล่าวว่า “สื่อต่าง ๆ ก็เหมือนกระจกส่องสะท้อนให้เห็นความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ผู้อ่านหรือผู้ชมไม่ต้องไปสัมผัสด้วยตนเอง ก็สามารถเข้าใจถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมจากสื่อต่าง ๆ ได้”

2. แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม (Value) เป็นแนวคิดที่กล่าวถึง “สิ่งที่บุคคลหรือสังคมยึดถือ เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ และกำหนดการกระทำของตนเอง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งหมายความว่าค่านิยมเป็นทัศนคติที่บุคคลยึดถือและยอมรับกัน เป็นมาตรฐานการตัดสินความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การมีระบบค่านิยมที่ต่างกันก็จะมีการแสดงออกที่ต่างกันด้วยนอกจากนี้ ค่านิยมยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ถ้าแรงผลักดันภายในหรือสภาพแวดล้อมภายนอกเปลี่ยนแปลงไป

3. แนวคิดเกี่ยวกับละครซิทคอม (Situation Comedy) ละครซิทคอมเป็นละครแนวสนุกสนานที่มีลักษณะล้อเลียนสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น และมีลักษณะที่แตกต่างกับละครประเภทอื่นเป็นอย่างมาก คือ

1) วิธีการจัดลำดับตอน ละครซิทคอมจะมีเนื้อหาในตอนเริ่มต้นและตอนจบท้ายอยู่ในตอนเดียวกัน การเล่าเรื่องในแต่ละตอนไม่ค่อยมีความต่อเนื่องกัน 2) เรื่องราวในละครซิทคอมมักเป็นบรรยากาศภายในบ้านและที่ทำงาน เนื่องจากสถาบันครอบครัวและสถานที่ทำงานมีความผูกพันกับผู้ชมมากที่สุดในชีวิตประจำวัน 3) เนื้อหามีความหลากหลาย มีความสัมพันธ์หลายรูปแบบ หลายกลุ่มคน เนื้อหาที่หยิบมามีพื้นฐานความเป็นจริง แม้ว่ามีรูปแบบการแสดงเกินจริง แต่ก็สะท้อนภาพของเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมให้เกิดขบคิดไตร่ตรอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2548)

จากแนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อน ค่านิยม และละครซิทคอมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยค่านิยมด้านครอบครัว ค่านิยมด้านการทำงาน และค่านิยมด้านการศึกษาที่สะท้อนผ่านละครซิทคอมเรื่อง บางรักซอย 9/1 เพื่อเป็นแนวทางของการสร้างความตระหนักให้ผู้อ่านบทความนี้รวมทั้งผู้ที่ได้ชมละครซิทคอมคำนึงถึงบทบาทของละครซิทคอมที่สามารถสอนค่านิยมที่ดีให้กับผู้ชมได้ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบทละคร (Textual Analysis) ของละครโทรทัศน์ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษางานวิจัย
    1.1 แนวคิดภาพสะท้อน
    1.2 แนวคิดค่านิยม
    1.3 แนวคิดเกี่ยวกับละครซิทคอม
    1.4 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สำรวจและรวบรวมข้อมูล ละครซิทคอม บางรักซอย 9/1

ผู้วิจัยเลือกละครซิทคอมเรื่อง บางรักซอย 9/1 ตอนที่ 1- ตอนที่ 19 (จบซีซั่น 2) ทั้งหมด 19 ตอน ออกอากาศในวันที่ 14 มกราคม 2561 ถึง วันที่ 27 พฤษภาคม 2561

3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนค่านิยมจากละครซิทคอมเรื่อง บางรักซอย 9/1
4. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่านิยมที่สะท้อนในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* พบ 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมด้านครอบครัว ค่านิยมด้านการทำงาน และค่านิยมด้านการศึกษา ดังนี้

1. ค่านิยมด้านครอบครัว

ค่านิยมด้านครอบครัว เป็นค่านิยมที่สมาชิกให้การยอมรับและยึดถือปฏิบัติตาม ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัวของคนไทยมีหลากหลาย และมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ในบทความนี้ ผู้วิจัยได้พบค่านิยมด้านครอบครัวที่เกี่ยวกับพ่อแม่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก ค่านิยมของสามีภรรยาที่ต้องซื่อสัตย์ต่อกัน ค่านิยมในการเคารพผู้อาวุโส และค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ ดังต่อไปนี้

1.1 พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูก

หากกล่าวถึงครอบครัว โดยทั่วไปแล้ว พ่อแม่เป็นคนที่ใกล้ชิดกับลูกมากที่สุดตั้งแต่ลูกได้ถือกำเนิด ลูกจะคอยเฝ้ามองพฤติกรรมต่าง ๆ ของพ่อแม่และมีพฤติกรรมเลียนแบบ ค่านิยมของพ่อแม่จะค่อย ๆ ซึมซับและฝังลึกในตัวของลูก ดังนั้นพ่อแม่จึงควรให้ความสำคัญกับการกระทำของตนเองให้มาก

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ป้าจันทร์มักตักเตือนชัดเจนกับแป้งร่ำว่า ถ้าพ่อแม่มีพฤติกรรมไม่ดี ลูกก็จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่ดีนั้นไปด้วย เช่น เมื่อครอบครัวรับประทานอาหารพร้อมหน้ากัน ชัดแจ้งกับแป้งหอมมักจะถือโทรศัพท์มือถือเพื่ออ่านข้อความที่เฟซบุ๊ก ส่วนชัดเจนก็จะดูมือถือเพื่อตรวจงานของลูกค้า ทุกครั้งที่รับประทานอาหารก็จะวางมือถืออยู่ข้างจานข้าว และก้มหน้ากดมือถืออยู่ตลอด ป้าจันทร์เห็นดังนั้นจึงเกิดความไม่สบายใจและตักเตือนว่าห้ามทำแบบนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ป้าจันทร์ : *ชัดแจ้ง แป้งห้อม กินอาหารอยู่ เล่นโทรศัพท์ได้ยังไง*
ชัดแจ้ง : *ก็เล่นได้สิครับ มือขวาเล่นโทรศัพท์ มือซ้ายกินข้าว*
ป้าจันทร์ : *เตือนลูกบ้างสิ นายชัดเจน ไม่แปลกใจเลย ว่าเด็ก ๆ เนี่ย ไปเลียนแบบใครมา*
(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 14)



ภาพที่ 1 ชัดเจน ชัดแจ้งและแป้งหอมต่างเล่นมือถือตอนรับประทานอาหาร

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยรุ่นเก่าอย่างป้าจันทร์มีค่านิยมว่า เวลารับประทานอาหารไม่ควรทำกิจอย่างอื่น ซึ่งเป็นมารยาทในการรับประทานอาหารร่วมกันตามขนบธรรมเนียมในสังคม แต่คนรุ่นใหม่อย่างชัดเจนจะมีค่านิยมแบบใหม่ที่ให้ความเป็นอิสระในเวลารับประทานอาหาร คือ สามารถทำอะไรก็ได้หากไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ตนเองสามารถใช้โทรศัพท์มือถือทำงานหรือทำธุรกิจระหว่างรับประทานอาหารกับครอบครัว จนลูก ๆ มีพฤติกรรมเลียนแบบ เล่นโทรศัพท์ไปด้วยเช่นกัน ถึงแม้ว่าโทรศัพท์มือถือเป็นสิ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ของคนในสังคมปัจจุบัน แต่ถ้าติดโทรศัพท์มือถือระหว่างรับประทานอาหาร จะส่งผลเสียต่อการรับประทานอาหารและความสัมพันธ์ในครอบครัว เพราะการรับประทานอาหารร่วมกันถือเป็นโอกาสที่สร้างความสุขและความอบอุ่นให้แก่สมาชิกในครอบครัว ดังนั้นสมาชิกในครอบครัวจึงไม่ควรทำกิจอย่างอื่นในเวลารับประทานอาหาร และที่สำคัญพ่อแม่ต้องทำเป็นแบบอย่างที่ดีให้ลูกเห็นก่อน ลูกจึงจะเลียนแบบในทางที่ดีได้ เนื่องจากการกระทำในด้านดีของพ่อแม่ นอกจากมีผลที่จะทำให้ลูกเลียนแบบในทางที่ดีแล้ว ยังมีโอกาสซึมซับเข้าไปในความคิดของลูก ซึ่งมีผลต่ออนาคตของลูกอีกด้วย

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ป้าจันทร์มักสั่งสอนชัดเจนกับแป้งร่ำว่า ต้องระวังพฤติกรรมของตนเองที่อาจส่งผลไม่ดีต่อลูกในอนาคตได้ เช่น เมื่อชัดเจนกับแป้งร่ำล้อเล่นและกอดกันที่ลานซักล้างหลังบ้าน ป้าจันทร์เห็นเข้าก็ตักเตือนว่า การกระทำนี้เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะในสถานที่ไม่ใช่ส่วนตัว ดังเช่น

ป้าจันทร์ : *มายืนกอดจูบกันแบบนี้ ไม่อายดินอายฟ้าหรือไง*
ชัดเจน : *อุ้ย อายทำไมหรือครับ ผัวเมียกัน*
ป้าจันทร์ : *งั้นไม่กลัวลูกมาเห็นหรือ เราไม่กลัวเอาตามอย่างกันบ้างหรือไง*
(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 1)



ภาพที่ 2 ชัดเจนกับแป้งร่ำกอดกันที่ลานซักล้างหลังบ้าน

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนรุ่นใหม่มีค่านิยมเกี่ยวกับการแสดงความรักต่อกันที่แตกต่างกับคนรุ่นเก่า หมายถึง คนรุ่นเก่าอย่างป้าจันทร์ มองว่า การกอดกันหรือสัมผัสร่างกายกันในที่สาธารณะ เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม น่าอาย ขัดกับวัฒนธรรมไทยดั้งเดิม แม้จะเป็นสามีภรรยากันก็ควรทำในที่ลับ ขณะที่ชัดเจนกับแป้งร่ำ ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ เกิดและเติบโตในสังคมสมัยใหม่จะคิดว่า เรื่องดังกล่าวจะเป็นเรื่องธรรมดาของสามีภรรยา ถือเป็นการแสดงความรักต่อกัน ไม่ได้เสียหายอะไร รวมถึงทำในบริเวณที่อยู่อาศัยของตน ไม่ใช่เรื่องที่น่าอาย แต่เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสุขในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่สามีภรรยาไม่ได้อยู่กันเพียงสองคนภายในบ้าน แต่ยังมีลูก ๆ อาศัยอยู่ด้วยนั้น หากมีการแสดงความรักต่อหน้าลูก อาจทำให้ลูกเกิดความเข้าใจผิดว่า การกระทำดังกล่าวสามารถกระทำในที่สาธารณะได้ และอาจทำให้เกิดการเลียนแบบและทำตามในอนาคต แต่ในบริบทและวัฒนธรรมไทย คนส่วนใหญ่ยังมีค่านิยมดั้งเดิมว่า การแสดงความรักในที่สาธารณะนั้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

1.2 สามีภรรยาต้องซื่อสัตย์ต่อกัน

ความซื่อสัตย์ มีความหมายว่า การกระทำอย่างจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่ทุจริตและไม่หลอกลวง ความซื่อสัตย์มีหลายแบบ สำหรับสามีภรรยา ความซื่อสัตย์หมายถึง ในชีวิตคู่ ต้องไม่มีบุคคลที่สาม ไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ปันใจให้ใครอื่น และไม่มีเพศสัมพันธ์กับใครอื่น

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* แมนเป็นคนนิสัยเจ้าชู้ คบหากับผู้หญิงหลายคนและชอบพาผู้หญิงเข้าบ้าน ชัดเจนกับแป้งร่ำจึงคิดหาวิธีเพื่อสั่งสอนแมน ในงานเลี้ยงครั้งหนึ่ง แมนก็แอบพาผู้หญิงชื่อส้มเข้าบ้านอีก แล้วชัดเจนกับแมนก็ดื่มเหล้ากับส้มจนเมากันทุกคน ตอนเช้าส้มแกล้งบอกว่าเมื่อคืนเคยมีอะไรกันกับชัดเจน พอแป้งร่ำรู้เข้าจึงโมโหมาก และบอกว่าจะหย่ากับชัดเจน ทำให้แมนรู้ว่าการไม่ซื่อสัตย์กับคู่รัก เป็นสิ่งที่ไม่น่าให้อภัยมากที่สุดในชีวิตสมรส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แป้งร่ำ : *พรุ่งนี้ไปเขตด้วยนะ ฉันจะหย่า*
แมน : *ผมขอโทษที่พาน้องส้มเข้ามาปาตี้*
แป้งร่ำ : *ถ้าเกิดคนมันห้ามใจได้ มันก็ไม่เป็นแบบนี้หรอก*
ชัดเจน : *แม่ใจเย็น ๆ พ่อขอโทษ ให้พ่อทำอะไรพ่อยอมทำทุกอย่างนะ*

แป้งร่ำ : *ยังไงก็จะหย่า พอหย่าฉันจะเอาลูกไปอยู่ที่เชียงใหม่กับคุณป้า*
ชัดเจน : *เป็นไง แมน เห็นไหม ครอบครัวกูแตกแยกหมดแล้ว*
แมน : *กูขอโทษ กูไม่ได้ตั้งใจให้เป็นแบบนี้*
ชัดเจน : *แล้วไง มันกลับไปแก้ไขได้ไหม*

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 17)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ความซื่อสัตย์เป็นค่านิยมสำคัญในครอบครัวไทย ความไม่ซื่อสัตย์ในชีวิตสมรส จะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียใจมากและทำให้ครอบครัวแตกแยกกันได้ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งของความล้มเหลวในชีวิตการแต่งงาน ความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานของการยอมรับความสัมพันธ์ของชีวิตคู่ เมื่อใช้ชีวิตร่วมกัน ต้องซื่อสัตย์ต่อกันและดูแลกันไปไม่ว่ายามมี ยามจน ยามสุขสบายหรือเจ็บป่วย ความซื่อสัตย์ต่อกัน ความรักเดียวใจเดียว จะทำให้สามีกับภรรยามีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ไม่มีเรื่องวุ่นวายมากวนใจ อย่างไรก็ตาม สามีกับภรรยายึดถือค่านิยมความซื่อสัตย์นี้ จะสามารถทำหน้าที่ของตนเองภายในครอบครัวอย่างสมบูรณ์ และดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุข

1.3 การเคารพผู้อาวุโส

การเคารพผู้อาวุโสคือการให้เกียรติ เคารพนบนอบ และแสดงความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้มีอายุมากกว่า โดยเฉพาะญาติผู้ใหญ่ในครอบครัว เป็นค่านิยมไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ และควรรักษาต่อไป

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ป้าจันทร์เป็นคุณป้าของแป้งร่ำ ทุกคนต่างก็เคารพป้าจันทร์ เมื่อเข้ามาถึงบ้านก็ยกมือไหว้ ทักทายกับป้าจันทร์ก่อน เมื่อพูดกับป้าจันทร์ก็ใช้เสียงสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ป้าจันทร์บอกอะไร ทุกคนก็ต้องทำตาม ถ้าพูดเสียงดังหรือเถียงกันก็ถือว่าไม่มีมารยาท ตอนที่โจ๊กซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของชัดแจ้งมาชวนชัดแจ้งไปฉลองวันเกิดกันที่บาร์ ป้าจันทร์ไม่ให้ไปด้วยสาเหตุว่าข้างนอกตอนกลางคืนนั้นอันตราย ทุกคนก็รับฟังและจัดงานฉลองที่บ้าน ตอนที่ป้าจันทร์หาครูมาช่วยติวหนังสือให้ชัดแจ้ง และหาครูให้แป้งหอมไปเรียนรำไทย ถึงแม้ตอนแรกจะไม่ชอบ แต่ก็ไม่ปฏิเสธต่อหน้าป้าจันทร์ มีตอนหนึ่งชัดแจ้งเถียงกับป้าจันทร์ แป้งร่ำตำหนิชัดแจ้งและให้ชัดแจ้งไปขอโทษป้าจันทร์ ดังต่อไปนี้

ชัดแจ้ง : *ยายครับ ผมอยากขอโทษยายนะครับ ที่ผมพูดกับยายไม่ดี วันก่อนขอโทษครับ*
ป้าจันทร์ : *ถ้าชัดแจ้งสำนึกผิด ยายก็ให้อภัย*

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 19)



ภาพที่ 3 ชัดแจ้งกำลังขออภัยจากป้าจันทร์

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การเคารพผู้อาวุโส เป็นค่านิยมที่สำคัญในครอบครัวไทย ทุกคนต้องเคารพให้เกียรติผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ในบ้าน เป็นวัฒนธรรมประเพณีไทยที่มีการสั่งสอนลูกหลานในครอบครัว ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพราะผู้อาวุโสผ่านประสบการณ์มากมาย และมีความรักความหวังดีกับลูกหลาน แต่เนื่องจากการพัฒนาของสังคม วิถีชีวิตก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ประสบการณ์เดิมบางอย่างอาจไม่เหมาะกับคนรุ่นใหม่ ผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ก็ต้องเปิดใจเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ให้มีการผสมผสานความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าและเหมาะกับสังคมสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคนรุ่นใหม่มีความคิดที่ต่างกันหรือบางเรื่องไม่เห็นด้วย ก็ไม่ควรพูดเสียงดังต่อหน้าหรือโต้เถียงกับผู้อาวุโส ควรปรึกษาด้วยการพูดที่ดีและสุภาพ และไม่ควรทำให้ผู้อาวุโสเสียใจ ควรรักษาค่านิยมการเคารพผู้อาวุโสให้ดี และถ่ายทอดไปสู่รุ่นต่อไป

1.4 ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่

การเลือกคู่ครองเป็นพื้นฐานขั้นต้นของการสร้างครอบครัว การได้คู่ครองที่ดีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลในครอบครัวให้ประสบความสำเร็จในชีวิตต่อไปได้ แต่ความคิดที่เลือกคู่อาจแตกต่างกัน เพราะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทัศนคติ ฯลฯ บางคนเลือกคู่เพราะความรัก เลือกโดยใช้สติ บางคนเลือกคู่ใช้แค่อารมณ์ บางคนเลือกคู่เพราะฐานะและเงินทอง เพื่อแก้ไขปัญหา

ในละครซิทคอมเรื่อง บางรักซอย 9/1 ตอนที่ชัดแจ้งปรึกษากับพ่อ เรื่องอยากจะเลิกคุยกับหญิงสาวชื่ออัง ซึ่งกำลังเป็นเพื่อนที่คบหาดูใจกันอยู่ เพราะชัดแจ้งไม่รู้สึกใจเต้นกับอังเหมือนสาวที่เพิ่งเจออีกคนหนึ่ง และก่อนหน้านี้ชัดแจ้งได้คบกับหญิงสาวมาสิบกว่าคนแล้ว ชัดเจน ผู้เป็นพ่อจึงบอกกับลูกว่า ต้องใช้เวลาดูใจก่อน คิดให้รอบคอบ ค่อยตัดสินใจ ดังต่อนี้

ชัดแจ้ง : *ผมว่าจะเลิกคุยกับอังแล้ว เพราะผมไม่ใจเต้นเหมือนคุยกับผู้หญิงที่ชื่อมิวสิค ผมว่ามันไม่ใช่สำหรับผม*

ชัดเจน : *ตอนที่พ่อเจอแม่ครั้งแรก พ่อก็ไม่ได้ใจเต้นนะ บางคนเราอาจจะใจเต้นตั้งแต่เราเจอเขาครั้งแรก แต่บางคน เราต้องใช้เวลาในการศึกษาเขานะ*

ชัดแจ้ง : *แต่ผมก็คุยกับเขามาสักพักแล้วนะพ่อ*

ชัดเจน : *แต่ยังไง ก็ต้องมั่นใจและคิดให้ดี จะได้ไม่ต้องมาเสียใจทีหลัง*

ชัดแจ้ง : *ครับ งั้นผมขอคุยกับเขาสักพักหนึ่งก่อน*

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 7)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ของคนในแต่ละยุคสมัย อาจมีความแตกต่างกัน ในสมัยก่อน คนในสังคมส่วนมากเลือกคู่ครองโดยใช้สติ เนื่องจากเทคโนโลยีด้านการสื่อสารยังไม่ก้าวหน้า โซเชียลมีเดียก็ยังไม่แพร่หลาย การคบหา การมีคนรักสักคนไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เจอกันแล้วต้องคบหาดูใจกัน ศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านช่วงศึกษานิสัยกันเป็นเวลานาน ต้องคิดให้รอบคอบแล้วค่อยตัดสินใจ และเมื่อคนสองคนตัดสินใจมาใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน จะไม่เปลี่ยนใจง่าย มีชีวิตคู่ที่มีความสุขและมั่นคง แต่ในสมัยปัจจุบัน โดยการพัฒนาเทคโนโลยีโซเชียลมีเดีย ทำให้การรู้จักคนและสื่อสารกับคนเปลกหน้าเป็นเรื่องง่าย และคนรุ่นใหม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีเงื่อนไขอำนวยความสะดวกมากมาย ใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบาย ดังนั้น คนรุ่นใหม่จึงมักใช้อารมณ์นำหน้าเหตุผลเสมอ อาจเลือกคู่โดยใช้อารมณ์และเกิดการเบื่อหน่ายง่าย ไม่รู้จักรับผิดชอบ การกระทำลักษณะนี้อาจทำให้เกิดปัญหาได้ง่าย และส่งผลให้การใช้ชีวิตคู่ไม่ราบรื่น

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตอนที่ป้าจันทร์หาผู้หญิงคนหนึ่งชื่อ จินนี่ เป็นคนใช้เพื่อช่วยทำงานบ้าน แต่จินนี่ไม่ได้สนใจเรื่องทำงาน แต่พยายามสร้างโอกาสให้มีความสัมพันธ์กับชัดเจน ซึ่งเป็นเจ้าของบ้าน หวังว่าจะได้เป็นเมียน้อยของชัดเจน และมีชีวิความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ไม่ต้องลำบาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

จินนี่ : *“คุณผู้ชายบ้านนี้งานดีมาก หล่อก็หล่อ รวยก็รวย คนนี้แหละ ที่จะมาเปลี่ยนชีวิตฉัน”*

“ก็จินนี่อยากมีผัวรวย ก็ถ้าจินนี่ได้เป็นเมียน้อยคุณชัดเจน จินนี่ก็จะได้สบาย ไม่ต้องมาทำงานแบบนี้”

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 3)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมบางคนเลือกคู่ครองเพราะต้องการพึ่งพาหรือแก้ไขปัญหาหรือเพื่อสร้างฐานะทางครอบครัว เนื่องจากตนเองเกิดมาในครอบครัวที่ยากจน ดังนั้นคนกลุ่มนี้อาจมีบางคนคิดว่าถ้าหาคู่ครองที่มีฐานะดี ตนเองจะได้มีชีวิตที่สุขสบาย มีกินมีใช้ ไม่ต้องลำบาก หรือสามารถช่วยให้ฐานะที่มีอยู่เดิมนั้นดีขึ้น ซึ่งคนที่เลือกคู่ครองแบบนี้ มักจะให้ความสำคัญมากกับฐานะทางเศรษฐกิจของอีกฝ่ายหนึ่ง และไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยอื่น เช่น บุคลิกภาพ นิสัยใจคอ รสนิยม ฯลฯ ของอีกฝ่ายหนึ่งและเรื่องการรักษาศักดิ์ศรีของตน การเลือกคู่ครอง ควรเป็นจุดเริ่มต้นของความรักที่สำคัญของชีวิตครอบครัว เนื่องจากหากไม่มีความรักระหว่างกัน อาจทำให้ชีวิตคู่ไม่มั่นคง และเกิดปัญหาต่าง ๆ ในภายหลังได้

2. ค่านิยมด้านการทำงาน

ค่านิยมด้านการทำงานเป็นค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ เป็นความคิดในการทำงาน ค่านิยมเกี่ยวกับการทำงานของคนไทยมีหลากหลาย ในบทความนี้ ผู้วิจัยได้พบค่านิยมด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับพนักงานและการแต่งกายในสถานที่ทำงาน ดังต่อไปนี้

2.1 ค่านิยมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับพนักงานที่เหมาะสม

องค์กรไม่ใช่ระบบการทำงานแบบคนเดียว แต่เป็นการร่วมมือกันทำงานหลายคน ผู้บริหารเป็นหัวหน้าในองค์กร มีหน้าที่ในการสั่งการให้ทุกฝ่ายทุกหน่วยงานสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างผู้บริหารกับพนักงาน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างปกติสุข แต่ละยุคสมัย ค่านิยมด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร

กับพนักงานอาจมีความแตกต่างกัน

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ชัดแจนเป็นเจ้าของบริษัทออกแบบบ้าน มีความสัมพันธ์กับพนักงานเป็นอย่างดี เมื่อป้าจันทร์ไปดูงานที่บริษัท บอกว่า ผู้บริหารควรสร้างความยำเกรงให้กับพนักงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชัดเจน : *นี่ป้าจันทร์นะ เป็นป้าพี่แป้งร่ำ*
ป้าจันทร์ : *เดี๋ยว ๆ เราให้ลูกน้องเรียกแป้งร่ำว่าอะไรนะ*
ชัดเจน : *พี่แป้งครับ*
ป้าจันทร์ : *แล้วให้เรียกตัวเราว่าอะไร*
ชัดเจน : *พี่เจนครับ*
ป้าจันทร์ : *ได้ยังไง ให้ลูกน้องเรียกสนิทสนมแบบนี้ แล้วลูกน้องจะมีความยำเกรงไหม*
แป้งร่ำ : *เออ ป้าจันทร์คะ ที่นี่เค้าอยู่กันเหมือนเป็นพี่น้องกันค่ะ*

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 9)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ตามค่านิยมของคนรุ่นเก่า ผู้บริหารเป็นหัวหน้าที่มีฐานะสูงในองค์กรทำงาน ไม่ควรมีความสัมพันธ์สนิทสนมกับพนักงาน ควรเป็นคนเข้มงวด เพื่อสร้างความยำเกรง ให้พนักงานเกรงกลัวด้วยความเคารพนับถือ บรรยากาศในที่ทำงานควรเคร่งครัด คิดว่าแบบนี้พนักงานจึงจะยำเกรง แต่ตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่ อาจนิยมทำงานในบรรยากาศที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความอบอุ่น โดยเฉพาะบริษัทที่มีขนาดเล็ก ภายในบริษัทก็จะเต็มไปด้วยความรักใคร่ปรองดอง ทุกคนมีความช่วยเหลือและสามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ จึงจะทำให้การงานประสบความสำเร็จ

2.2 ค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกายที่เหมาะสมในสถานที่ทำงาน

การแต่งกายไม่เพียงแต่มีบทบาทเพื่อความอบอุ่นเท่านั้น ยังเป็นการบ่งบอกสถานภาพทางสังคมและบุคลิกภาพของบุคคลคนนั้นด้วย โดยเฉพาะการแต่งกายในสถานที่ทำงาน มีบทบาทจะสร้างความน่าเชื่อถือเป็นมืออาชีพ ให้ทุกคนเคารพและชื่นชม คนในแต่ละยุคแต่ละสมัยอาจมีค่านิยมเกี่ยวกับการแต่งกายที่แตกต่างกัน สำหรับคนรุ่นใหม่ อาจให้ความสำคัญกับการแต่งกายตามแฟชั่นหรือสมัยนิยมมากกว่า

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ตอนที่ป้าจันทร์ ได้เห็นพนักงานทุกคนแต่งตัวแบบฟรีสไตล์ตามใจตัวเองในบริษัทของชัดเจน คิดว่าพนักงานพวกนี้แต่งกายไม่เหมาะกับที่ทำงาน จะส่งผลกระทบไม่ดีต่อบริษัท ต้องให้พวกเขาไปปรับเปลี่ยน แต่พนักงานทุกคนไม่เห็นด้วย คิดว่าการแต่งกายของตนเองไม่ได้ทำให้งานเสียหาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ป้าจันทร์ : *เป็นเลขา แต่งตัวโป๊ขนาดนี้ เวลาไปคุยกับลูกค้า ลูกค้าจะมองหน้าหรือมองอะไร...เป็นผู้ออกแบบ ผมยังออกแบบให้ดูดีไม่ได้ แล้วจะไปออกแบบบ้านลูกค้าให้ดูดีได้ยังไง ... ลูกค้าที่ไหนจะเชื่อถือ*
ป้าจันทร์ : *แค่ทำตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มันยากนักหรือไง*
พนักงาน 1 : *มันก็ไม่ได้ยากหรอกครับ แต่ผมคิดว่าการที่ผมทำผมทรงนี้ มันก็ไม่ได้ทำให้งานเสียหายสักนิดนะครับ*
ป้าจันทร์ : *ใช่ แต่พวกเธอทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทดูแย่ไง*
พนักงาน 1 : *ถ้าพวกผมต้องทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทของพี่ชัดเจนดูแย่ขนาดนั้น ผม*

ลาออกก็ได้ครับ

พนักงาน 2 : *ผมด้วย*

พนักงาน 3 : *หนูด้วยค่ะ*

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 9)



ภาพที่ 4 ป้าจันทร์สั่งสอนพนักงานด้านการแต่งกายในที่ทำงาน

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า ตามค่านิยมของคนรุ่งเก่า การแต่งกายในสถานที่ทำงานควรแต่งให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ แต่คนรุ่นใหม่อาจนิยมอยู่ในสถานที่ทำงานที่มีบรรยากาศแบบสบาย ๆ สามารถเป็นตัวของตัวเองได้มากที่สุด (ยกเว้นสถานที่ทำงานพิเศษที่ต้องใส่ชุดทำงาน) ดังนั้นในปัจจุบัน บางองค์กรอาจจะให้พนักงานแต่งชุดตามสบาย เพื่อเป็นการสร้างสีสันและบรรยากาศที่ดีให้กับพนักงาน อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเลือกชุดทำงานให้เหมาะกับงาน หรือเลือกชุดที่มีความคล่องตัว หรือชุดที่ดูสบาย ๆ บริบทนี้จึงแสดงให้เห็นความแตกต่างเรื่องการแต่งกายของคนรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ในสังคม

3. ค่านิยมด้านการศึกษา

ค่านิยมด้านการศึกษา หมายถึงคนในสังคมที่มีความคิดเห็นต่อการศึกษา ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ได้สะท้อนถึงค่านิยมเกี่ยวกับการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับนักเรียนและค่านิยมเกี่ยวกับยกย่องการเรียนแพทย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับนักเรียน

นักเรียน หมายถึงผู้เรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นช่วงเวลาสะสมความรู้พื้นฐานก่อนที่จะไปถึงระดับอุดมศึกษา ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการศึกษามากที่สุด

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* แป้งหอมกับชัดแจ้งกำลังเรียนในช่วงมัธยมต้นกับมัธยมปลาย สิ่งที่แป้งร่ำผู้เป็นแม่พูดกับลูกสองคนนี้บ่อยที่สุดก็คือ “ไปติวหนังสือ” และเมื่อป้าจันทร์มาเยี่ยมหลานที่บ้าน สิ่งแรกที่พูดถึง ก็เป็นผลการเรียนของหลานสองคน ดังต่อไปนี้

ป้าจันทร์ : *ชัดแจ้ง แป้งหอม ไหนบอกยายซิว่า เทอมที่ผ่านมาได้เกรด เท่าไรกันลูก*

แป้งหอม : *3.8 ค่ะ*

ป้าจันทร์ : *อุ้ยหรือ*

ชัดแจ้ง : *3.4 ครับ*

ป้าจันทร์ : *3.4 ทำไมได้แค่นี้อะลูก แล้วจะสอบหมอติดได้ยังไง*

ป้าจันทร์ : *แป้ง บอกให้ลูกอ่านหนังสือบ้างหรือเปล่า ทำไมเกรดตกแบบนี้ ยายว่า เรียนตกแบบนี้ ต้องขยันเรียนให้มากขึ้นนะ*

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 1)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยรุ่นเก่าอย่างป้าจันทร์และพ่อแม่รุ่นใหม่อย่างแป้งร่ำ ต่างก็มีค่านิยมว่า ผลการศึกษาที่ดีหรือการได้เกรดสูง ๆ เป็นสิ่งสำคัญมากสำรับเด็กนักเรียน โดยเฉพาะคนรุ่นเก่ายิ่งเคร่งครัดกับผลการเรียนของลูกหลาน จึงมีความปรารถนาให้ลูกหลานเรียนหนังสือให้ดี จะได้ออกไปรับราชการ หรือประกอบอาชีพมีเกียรติ แต่ในปัจจุบัน เด็กรุ่นใหม่ อาจมีค่านิยมที่ไม่เน้นผลการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก

3.2 ยกย่องการเรียนแพทย์

อาชีพแพทย์ถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติอย่างสูง เพราะสามารถรักษาคนไข้ให้หายเจ็บป่วย และสามารถช่วยชีวิตคนได้ การสอบแพทย์จะเป็นสิ่งที่ยากมาก เมื่อได้สอบติด สังคมไทยจะยกย่องเชิดชูว่าเป็นคนเก่งมีความสามารถ

ในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* ชัดแจ้งมีหน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือต้องสอบแพทย์ให้ได้ เพราะพ่อแม่และป้ามีความหวังว่าชัดแจ้งต้องเป็นคนเก่ง และอีกอย่างหนึ่ง ป้าจันทร์เป็นโรคมะเร็ง ชัดแจ้งก็อยากเป็นแพทย์แล้วมารักษาให้หาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ครอบครัวคาดหวัง ป้าจันทร์จึงหาครูมาช่วยติววิชาเคมี ชัดแจ้งก็ตั้งใจอ่านหนังสือทุกวัน ดังเช่น

ชัดแจ้ง : *เรื่องสอบหมอ ยายไม่ต้องเป็นห่วง ผมจะสอบให้ติดให้ได้ แล้วผมจะจบเมื่อไร ผมจะเอาวิชาความรู้ที่เรียนมารักษายายให้หายเลย*

(บางรักซอย 9/1 ซีซั่น 2 : EP 19)



ภาพที่ 5 ชัดแจ้งเตรียมสอบแพทย์

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีค่านิยมว่า “คนเก่งควรเรียนแพทย์” ราวกับว่าแพทย์คืออาชีพสูงสุดของการศึกษา เพราะอาชีพแพทย์ถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นอาชีพที่ช่วยชีวิตผู้อื่น จึงได้รับการยกย่องจากคนไทยทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตาม ถ้าอยากเป็นแพทย์ ต้องสอบเข้ามหาวิทยาลัย และการสอบแพทยศาสตร์จะเป็นการสอบที่ยากกว่าวิชาอื่น ดังนั้นการเตรียมตัวสอบต้องมีความอดทน ขยันหมั่นเพียร ความทุ่มเท ถ้าสอบติดแพทย์ได้จะสร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัว และจะเป็นเกียรติเป็นศรีแก่วงศ์ตระกูลด้วย

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนค่านิยมของสังคมไทยในละครซิทคอมเรื่อง บางรักซอย9/1 ได้นำเสนอค่านิยมทางด้านต่าง ๆ ของสังคมไทยในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ในด้านครอบครัว พ่อแม่ต้องทำตัวให้ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ทุกคนซื่อสัตย์ต่อกัน เคารพผู้อาวุโส สมาชิกอยู่ร่วมกันอย่าง

กลมกลืนและมีความสุข รุ่นพ่อแม่เลือกคู่โดยคิดอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ ส่วนคนรุ่นใหม่นิยมเลือกคู่ตามอารมณ์ 2) ในด้านการทำงาน คนรุ่นเก่าคิดว่าผู้เป็นหัวหน้าในองค์กรควรสร้างความยำเกรง ให้พนักงานเกรงกลัวด้วยความเคารพนับถือ แต่คนรุ่นใหม่คิดว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในสถานที่ทำงาน ทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นและจะทำให้การงานประสบความสำเร็จได้ดี และคนรุ่นเก่าคิดว่าการแต่งกายในที่ทำงานต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย เหมาะกับกาลเทศะ ส่วนคนรุ่นใหม่ จะเน้นการแต่งกายตามสบาย 3) ในด้านการศึกษา คนรุ่นเก่าให้ความสำคัญกับผลการเรียนที่ดี ได้เกรดสูง ๆ และให้ ความสำคัญกับการเรียนแพทย์ซึ่งเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ได้รับการยกย่องจากคนในสังคมสูง ในขณะที่คนรุ่นใหม่ แม้จะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีผลการศึกษาที่ดีและการเรียนแพทย์ แต่ให้ความสำคัญกับศาสตร์ที่ตนสนใจ แต่ก็ต้องเรียนเพื่อเอาใจคนในครอบครัว ไม่ต้องการให้คนในครอบครัวผิดหวัง ผลการวิจัยดังกลาวสอดคล้องกับความคิดของ องอาจ สิงห์ลำพอง (2557) ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของละครโทรทัศน์กับสังคมว่า ละครโทรทัศน์สามารถสะท้อนให้เห็นภาพปรากฏการณ์ความเป็นจริงในสังคมไทยปัจจุบัน เช่น ค่านิยม พฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม ละครโทรทัศน์ยังมีการสอดแทรก วัฒนธรรม มารยาททางสังคมเข้าไป เพื่อให้ผู้ชมเกิดความคิดและได้เรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรวิชญ์ จงอุดมทรัพย์ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้และความสอดคล้องค่านิยมไทยในละครซิทคอม เรื่อง บ้านนี้มีรัก ของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ละครเรื่อง บ้านนี้มีรัก ได้สะท้อนถึงค่านิยมของคนไทยและคนไทยสมัยก่อนมีค่านิยมที่เด่นชัด คือ การทำความดี ซึ่งความดีที่คนไทยยกย่อง ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ ความขยัน และการเคารพผู้อาวุโส

ข้อเสอนแนะ

จากการวิเคราะหภาพสะท้อนค่านิยมในละครซิทคอมเรื่อง *บางรักซอย 9/1* มีขอเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในสังคมเมืองในละครซิทคอมเรื่อง บางรักซอย 9/1

2. ควรศึกษากลวิธีการนำเสอนภาพสะท้อนค่านิยมในละครซิทคอมเรื่องที่มีชื่อเสียงเรื่องอื่น ๆ เชน เรื่อง เป็นต่อ เสือชะนีเก้ง 3 หนุ่ม 3 มุม x 2 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรวิชญ์ จงอุดมทรัพย์. (2557). การรับรู้และความสอดคล้องค่านิยมไทยในละครซิทคอม เรื่อง บ้านนี้มีรัก ของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

กาญจนา แก้วเทพ. (2545). เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศาลาแดง.

กาญจนา แก้วเทพ. (2548). ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์ พับลิเคชั่น.

ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2544). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.

องอาจ สิงห์ลำพอง. (2557). กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สังข์ทอง : จากวรรณคดีสู่การแปรรูปผ่านเพลงในยุคสมัยนิยม

Thai literary epic "Sang Thong" is transformed into contemporary songs

เมญาวีร์ โอชาพงศ์[1*], และ จตุพร เพชรบูรณ์[2]

Mayawee Ochapong[1*] and Chatuporn Petchaboon[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

[2] ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคม วัฒนธรรมและพัฒนามนุษย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[2] Dr., Department of Society, Culture, and Human Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 6511120005@email.psu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนของเพลงที่มีเนื้อหาจากวรรณคดีไทยเรื่องสังข์ทองสู่เพลงสมัยนิยม ขอบเขตในการศึกษาเป็นเพลงที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีสังข์ทองที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นแล้วเผยแพร่ในช่วง พ.ศ. 2555-2565 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 เพลง จัดกลุ่มแบ่งได้ 2 กลุ่ม คือกลุ่มเพลงที่อ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีโดยตรง และกลุ่มที่อ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเพลงที่อ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีโดยตรง มีจำนวน 2 เพลง ในขณะที่เพลงที่อ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลง มีจำนวน 8 เพลง ตัวละครที่พบว่ามีการอ้างถึงบ่อยที่สุดคือ รจนา เจ้าเงาะ และพระสังข์หลังถอดรูป การอ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลงมีลักษณะที่น่าสนใจคือ หยิบยกตัวละครที่รู้จักกันดี ผู้ประพันธ์เพลงเล่าเรื่องโดยถ่ายทอดอารมณ์ หรือทัศนคติ ผ่านตัวละครดังกล่าว ด้านการใช้ภาษาในบทเพลงใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย พบการใช้คำสแลงที่นิยมใช้ในกลุ่มวัยรุ่น และคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นร่วมด้วย อนึ่งเพลงที่นำมาศึกษานั้นมักเล่าเนื้อหาตอนหาคู่ ซึ่งเนื้อหาตอนนี้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายมาเนิ่นนาน กล่าวได้ว่าวรรณคดีเรื่องสังข์ทองมีการแปรรูปจากตัวบทวรรณคดีดั้งเดิมให้ตอบรับกับผู้ฟังร่วมสมัย

คำสำคัญ: สังข์ทอง, เพลงสมัยนิยม, การแปรรูปวรรณกรรม

Abstract

The purpose of this study is to examine how Thai literary epic “Sang Thong”, is transformed into contemporary songs. The scope of the study is songs related to the Thai literary epic “Sang Thong” that were created and published between 2012-2022. A purposive sampling method was used to select 10 songs, which were divided into two groups: those that directly reference events from the epic and those that reference characters in order to enhance the emotions of the songs. The study found that 2 songs

in the group directly referenced events from the epic, while 8 songs in the group referenced characters to enhance the emotions of the songs. The most frequently referenced characters were “Rojana,” “Chao Ngao,” and “Phra Sang.”

The reference to a character in order to enhance the emotion of the song is interesting by the use of well-known characters. The songwriter conveys emotions or perspectives through the characters. The language used in the song is easy to understand and often includes slang words and regional Thai words commonly used by youths. The studied songs typically tell stories about love, which is a popular and longstanding topic. It can be said that the transformation of songs from classical love story “Sang Thong” has been modernized and made them more accessible to a younger generation audience.

Keyword: Sang Thong, Contemporary songs, Literary adaptation

บทนำ

สังข์ทอง เป็นวรรณกรรมที่อยู่คู่สังคมไทยมาช้านาน เป็นเรื่องที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาอย่างแพร่หลายปรากฏหลากหลายสำนวน แต่เดิมเชื่อว่าเป็นนิทาน ชื่อสุวรรณสังขชาดก ที่เล่ากันมาแต่โบราณและสืบทอดต่อ ๆ กันมา สามารถอ่านได้ทุกเพศทุกวัยเพราะเป็นวรรณกรรมที่ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน สอดแทรกหลักคติธรรมจริยธรรมสอนใจให้แก่ผู้อ่าน นอกจากนี้ยังพบว่ามีผู้ประพันธ์เรื่องสังข์ทองไว้หลายรูปแบบ วรรณกรรมเรื่องสังข์ทองจึงได้รับความนิยมแพร่หลาย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (ธันธวัช ปิ่นทอง และคณะ, 2562) สังข์ทองจะปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ทั้งบทละครนอก นิทานแบบเรียน ละคร แม้กระทั่งภาพจิตรกรรมฝาผนัง (วัชราภรณ์ ดิษฐป้าน, 2546)

สังข์ทองสำนวนที่ได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักของผู้อ่านมากที่สุด คือ สังข์ทอง ฉบับพระราชนิพนธ์ หรือ บทละครนอกเรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เป็นสำนวนที่มีความไพเราะงดงามมาก ซึ่งพระองค์ทรงนำเค้าโครงเรื่องมาจากบทละครครั้งกรุงเก่า (สุภัค มหาวรากร, 2547) ซึ่งมีเค้าเรื่องมากจากสุวรรณสังขชาดก โดยบทละครนอกสำนวนนี้ แบ่งเป็น 9 ตอน ได้แก่ กำเนิดพระสังข์ ถ่วงพระสังข์ นางพันธุรัตเลี้ยงพระสังข์ พระสังข์หนีนางพันธุรัต ท้าวสามนต์ให้นางทั้งเจ็ดเลือกคู่ พระสังข์ได้นางรจนาท้าวสามนต์ให้ลูกเขยหาปลา หาเนื้อ พระสังข์ตีคลี ท้าวยศวิมลตามพระสังข์

เรื่องสังข์ทอง ตอนเลือกคู่ เสี่ยงพวงมาลัย นั้นเป็นการแสดงละครนอกแบบหลวง ที่ได้รับการสืบทอดการแสดงโดยตรงมาแต่ครั้งละครหลวงในรัชกาลที่ 2 ผ่านครูอาจารย์ที่เป็นศิษย์จากสำนักต่าง ๆ ที่ร่วมกันถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกรมศิลปากร ได้จัดการแสดงขึ้นครั้งแรก ณ โรงละครศิลปากร (โรงละครเดิม) ในปี พ.ศ.2497 จนถึงปัจจุบันก็ยังได้รับความนิยมนำมาจัดแสดงหลายครั้ง ด้วยเป็นตอนที่เนื้อหามีความสนุกสนาน มีแบบแผน จารีตและ ชั้นเชิงในการเล่น ที่ยึดถือสืบทอดต่อกันมา (ธันธวัช ปิ่นทอง และคณะ, 2562)

วรรณคดีสังข์ทอง ได้มีการนำมาสร้างสรรค์อย่างหลากลาย ทั้งในรูปแบบของละคร การ์ตูน สถานที่ท่องเที่ยวคติชนเชิงสร้างสรรค์ เช่น วนอุทยานเขานางพันธุรัต หรือแม้แต่บทเพลง ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยงกลับมาหาตัวบทวรรณคดีดั้งเดิมทั้งสิ้น การนำวรรณคดีมาสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ อยู่เสมอ

เช่นนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วรรณคดีไทยยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนในยุคสมัยหลังมากกว่าการเป็นเพียงมรดกของชาติที่รอการเลือนหายไปตามกาลเวลา (วรางคณา ปัญญามี, 2559)

เพลงเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่ใช้ภาษาในการสื่อความหมาย นักประพันธ์เพลง แต่งเพลงเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก เรื่องราวผ่านภาษา ลักษณะของการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงนั้นขึ้นอยู่กับท่วงทำนอง เนื้อหาสาระและรูปแบบที่นำเสนอในการเขียนของนักประพันธ์ เพลงเป็นวรรณกรรมที่ต้องใช้การฟังเป็นหลัก การฟังเพลงต้องฟังทั้งเนื้อเพลงและจังหวะดนตรีจึงจะเข้าใจเนื้อหาของเพลงและสัมผัสถึงจิตใจและอารมณ์ของผู้ประพันธ์ได้ ดังนั้นการประพันธ์เพลงให้เป็นที่นิยมของผู้ฟัง ผู้ประพันธ์ต้องใช้ภาษาที่ดีและจังหวะดนตรีที่เหมาะสม บทเพลงนั้นมักจะมาพร้อมกับความคิดและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรายล้อมตัวกวีหรือผู้ประพันธ์และวิวัฒนาการของเพลงก็ปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา (กรัณฑรัตน์ หัสนำจงค์และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ, 2562)

การนำมาวรรณคดีมาสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้ง สร้างสรรค์ใหม่ด้วยศิลปะแบบร่วมสมัย เช่น เพลง สิ่งนี้จึงทำให้วรรณคดีเรื่องนี้ยังคงยืนหยัดอยู่ในฐานะมรดกชิ้นเอกทางวัฒนธรรม และในยุคปัจจุบันได้มีการเผยแพร่เพลงที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับวรรณคดีออกมาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสังข์ทอง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่าในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยม วรรณคดีอย่างสังข์ทองได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากเดิมไปในทิศทางใดและคนรุ่นใหม่นำสังข์ทองมาใช้ในการสร้างผลงานเพลงอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนจากวรรณคดีเรื่องสังข์ทองมาสู่เพลงร่วมสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังข์ทอง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาการปรับเปลี่ยนจากวรรณคดีเรื่องสังข์ทองมาสู่เพลงร่วมสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สังข์ทองในยุคสมัยนิยมที่สะท้อนมุมมองจากสังคม โดยนำแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2544) กล่าวไว้ว่า การแปรรูปวรรณกรรม คือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบนำเสนอของวรรณกรรมจากรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ที่แตกต่างจากเดิมและทันสมัยมากขึ้น

ตัวอย่างเช่น การแปรรูปวรรณกรรมสู่การแสดงละคร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง การศึกษาการแปรรูปวรรณกรรมจากนวนิยายสู่บทละครโทรทัศน์ เรื่อง เมียน้อย ของ วิภาวรรณ สมุทรักษ์ และคณะ (2544) ได้นำกรอบแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2544) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของบทโทรทัศน์มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความทันสมัยมากขึ้น โดยการตัดเนื้อหา เพิ่มเนื้อหา เปลี่ยนแปลงเนื้อหาและฉาก เพื่อเพิ่มอรรถรสและดึงดูดคนในยุคปัจจุบันให้อยากชมอยากติดตามมากขึ้น โดยยังคงแก่นเรื่องเดิมไว้ จนทำให้ผู้รับชมติดตามละครโทรทัศน์เรื่องเมียน้อยเป็นจำนวนมาก

ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาเป็นแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ บทเพลงไทยสากลที่ได้รับแรงบันดาลใจจากวรรณคดีสังข์ทองว่ามีการปรับเปลี่ยนในลักษณะใด

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวรรณคดีสังข์ทองโดยคัดเลือกจากเพลงไทยสากลที่มีการเผยแพร่ทาง Youtube ในช่วงปี พ.ศ. 2555-2565 วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 10 บทเพลง ได้แก่ 1) เพลง รจนา (ทอม ดันดี) 2) เพลง รจนา (นิตา ลลดา) 3) เพลง รจนา (ไททศมิตร) 4) เพลง ต้าวเงาะจ๋า (แป้งร่ำ ศิวนารี) 5) เพลง รจนากับเงาะ (วงสไบ) 6) เพลง เจ้าเงาะ (กานต์ ทศน Ft. กวาง จิรพรรณ) 7) เงาะป่าหลงเขา (วงกางหลาง) 8) เพลง รจนี (แบม วิภาวี) 9) อยากเป็นรจนา (ศิรินทรา นิยากร) 10) รจนาลาบ้าน (แอน อรดี) และตัวบทจากวรรณคดีสังข์ทอง ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ด้วยการอ่านตัวบทวรรณคดีสังข์ทอง ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) อย่างละเอียด และอ่านตัวบทเพลงจำนวน 10 เพลง อย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจตัวบททั้งหมดอย่างถ่องแท้ เปรียบเทียบเนื้อเพลงจำนวน 10 เพลง กับตัวบทวรรณคดีสังข์ทอง ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) จากนั้นพิจารณาจากตัวบทวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลทั้งหมด โดยการวิเคราะห์ถึงเพลงที่ถ่ายทอดเนื้อหาจากวรรณคดีและเพลงที่หยิบยกบทบาทตัวละครมาเล่าเรื่องที่สะท้อนมุมมองจากสังคมผ่านบทเพลงในยุคสมัยนิยม จากข้อมูลข้างต้นสามารถจำแนกกลุ่มการวิเคราะห์ได้จำนวน 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มเพลงที่อ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีโดยตรง และ2. กลุ่มที่อ้างถึงตัวละครที่เสริมอารมณ์ของเพลง โดยนำแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2544) มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์การแปรรูปวรรณคดีสังข์ทองสู่เพลงสมัยนิยมและวิเคราะห์ด้านการใช้ภาษา นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ตัวบทวรรณคดีสังข์ทอง ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) และเนื้อหาของเพลงจำนวน 10 เพลง พิจารณาจากภาพรวมพบว่ามีการเชื่อมโยงระหว่างตัวละครหลัก “รจนา” มีเนื้อหาอ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีโดยตรงตามตัวบทวรรณคดีสังข์ทอง ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ในตอนพระสังข์ได้นางรจนา และการกล่าวถึงเรื่องราวจากวรรณคดีเรื่องสังข์ทอง โดยนำเอาบทบาทของตัวละครหยิบยกมาเชื่อมโยงกับอารมณ์ ความรู้สึก สะท้อนมุมมองสังคมและความรักที่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวันมาเสริมอารมณ์ของเพลงโดยยกบทบาทตัวละครมาใช้เพื่อให้มีอรรถรสเพิ่มมากขึ้นในยุคสมัยนิยม โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเพลงที่อ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีโดยตรง จำนวน 2 เพลง ได้แก่ 1) เพลง รจนี (แบม วิภาวี) 2) เพลง รจนาลาบ้าน (แอน อรดี)

2. กลุ่มที่อ้างถึงตัวละครที่เสริมอารมณ์ของเพลง จำนวน 8 เพลง ได้แก่ 1) ต้าวเงาะจ๋า (แป้งร่ำ ศิวนารี) 2) เพลง รจนา (ทอม ดันดี) 3) เพลง รจนากับเงาะ (วงสไบ) 4) เพลง รจนา (นิตา ลลตา) 5) เพลง เจ้าเงาะ (กานต์ ทศน) 6) เพลง เงาะป่าหลงเขา (วงกางหลาง) 7) เพลง อยากเป็นรจนา (ศิรินทรา นิยากร) 8) เพลง รจนา (ไททศมิตร)

1. กลุ่มเพลงที่อ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีเรื่องสังข์ทองโดยตรง

เพลงในกลุ่มนี้คือเพลงที่มี “รจนา” เป็นตัวละครหลัก เพลงในกลุ่มนี้มีการอ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีโดยตรงตามตัวบทวรรณคดีสังข์ทอง ฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) มีการกล่าวถึงเนื้อหาในตอน พระสังข์ได้นางรจนา จำนวน 2 เพลง ได้แก่ 1) เพลง รจนี (แบม วิภาวี) 2) เพลง รจนาลาบ้าน (แอน อรดี) รายละเอียดดังต่อไปนี้

เนื้อหาเพลงที่อ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดี	เนื้อเรื่องในวรรณคดีสมัย ร.2
กลุ่มเพลงที่อ้างถึงเหตุการณ์จากวรรณคดีเรื่องสังข์ทองโดยตรง	
<u>ตัวอย่างที่ 1</u> เนื้อเพลง : เพลง รจนี (แบม วิภาวี) “รจนาไม่เคยรักใครแต่รจนารักเจาะหมดใจ ทิพากรส่องรูปข้างใน มองเห็นเนื้อทองที่ส่องอำไพ รจนาไม่เคยรักใครแต่รจนารักเจาะหมดใจ” (แบม วิภาวี, 2564) **วิเคราะห์** การเลือกถ่ายทอดในมุมของ รจนา อาจเป็นเพราะผู้แต่งเห็นว่า รจนาในความคิดของคนทั่วไปเป็นนางเอกที่รักเดียวใจเดียว มีความรักที่บริสุทธิ์ มีสิทธิ์เลือกคู่ครองของตนเอง ไม่เหมือนวรรณคดีเรื่องอื่นที่ ตัวเอกผู้หญิงไม่สามารถเลือกคู่ครองของตนเองได้ เห็นได้จากท่อนที่ว่า “รจนาไม่เคยรักใครแต่รจนารักเจาะหมดใจ ทิพากรส่องรูปข้างใน มองเห็นเนื้อทองที่ส่องอำไพ” และ “ร้อยมาลัยจากดวงใจจิตนั่งคิดพินิจมองหายอดชายเป็นร้อยเป็นพันผ่านมาผ่านไป”แสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นของเพลงนี้ คือ ลักษณะนิสัยของนางรจนาที่รักใครรักจริงและการจะคู่ครองต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจนกว่าจะเจอคนที่รัก	**เนื้อเรื่องย่อ ตอน พระสังข์ได้นางรจนา** ท้าวสามนต์เชิญให้เจ้าชายต่างๆ มารวมตัวกัน นางรจนาก็ไม่เลือก ท้าวเธอป่าวประกาศให้ชายทั้งแผ่นดินมาชุมนุมกัน นางรจนาก็มิได้สนใจเลือกผู้ใด ท้าวเธอกริ้วจึงประชดว่าให้นำตัวเงาะป่ามา พระสังข์ในคราบของเงาะป่าเมื่อเห็นหน้านางรจนาก็นึกรักจึงตั้งจิตอธิษฐานให้นางรจนามองเห็นรูปทองชั้นในและนึกรักตน เทพชักนำให้นางเห็นรูปชั้นนั้นจึงเสี่ยงพวงมาลัยไปให้เจ้าเงาะ (พระราชนิพนธ์บทละครนอก ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2561)
<u>ตัวอย่างที่ 2</u> เนื้อเพลง : รจนาลาบ้าน (แอน อรดี) “รจนาน้ำตานองหน้า เมื่อได้ยินคำบัญชาพระบิดาให้ออกจากวัง บ่ต้องการเขยคนเชยๆ ตระกูลต้อยต่ำ อับอายคนเขาเย้ยหยันได้เขยตัวดำซ้ำยังบ้าใบ้ ลูกบุญบ่หลายบ่ได้แทนคุณเลี้ยงมา ขอไปอยู่ไร่ปลายนา	**เนื้อเรื่องย่อ ตอนพระสังข์ได้นางรจนา** : หลังจากที่นางรจนาเสี่ยงพวงมาลัยเลือกเจ้าเงาะเป็นสามี ทำให้ท้าวสามนต์โกรธมากที่เชิญหน่อกษัตริย์มาก็ไม่เลือก นางกลับเลือกเจ้าเงาะป่าด้วยความอับอายจึงขับนางและเจ้าเงาะออกจากวัง ปลูกกระท่อมและไล่ทั้งสองให้ไปอยู่กระท่อมปลาย นางรจนาแม้จะห่วงพ่อแม่ หากเมื่อถูกขับก็ออกจากวัง (พระราชนิพนธ์บทละครนอก ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, 2561)

กับสามีที่ใครเกลียดชัง ถึงใจนั้นห่วงพ่อกับแม่แค่ไหนก็ตามวันนี้ขอไปตามทาง ไม่ตายสักวันจะมาแทนคุณ” (แอน อรดี, 2564) **วิเคราะห์** เห็นได้จากท่อน “ขอไปอยู่ไร่ปลายนากับสามีที่ใครเกลียดชัง ถึงใจนั้นห่วงพ่อกับแม่แค่ไหนก็ตาม วันนี้ขอไปตามทาง **ไม่ตายสักวันจะมาแทนคุณ**” และ “ลูกขออยู่นำเงาะป่าจนกว่าชีวาลูกยาดับสูญ” แสดงให้เห็นว่า การเลือกถ่ายทอดให้นางรจนายอมออกจากวังเพราะความรัก ยิ่งทำให้นางรจนาเป็นคนที่เชื่อมั่นในความรักของตนมาก ๆ ยอมสละความสะดวกสบายไปใช้ชีวิตลำบากที่กระท่อมปลายนา	

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะจากทั้งสองเพลง พบประเด็นร่วมที่เด่นชัดที่สุดเป็นความรักที่จริงใจของรจนา เหตุการณ์ทุกอย่างที่อ้างอิงมาจากตัวบทวรรณคดี ทั้งสองเพลงมีเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน โดยเพลงรจนี (แบม วิภาวี) เรื่องราวในวรรณคดีจะเกิดขึ้นก่อน โดยกล่าวถึงตอน พระสังข์ได้นางรจนา ส่วนเพลงรจนาลาบ้าน (แอน อรดี) เป็นผลจากเรื่องราวต่อเนื่องมาโดยกล่าวถึงตอน รจนาถูกขับ แม้ว่าทั้งสองเพลงจะไม่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์เดียวกัน แต่ก็มีความต่อเนื่องกันสามารถเข้าถึงอารมณ์ความรักของรจนาออกมาได้อย่างชัดเจน

2. กลุ่มที่ใช้อ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลง

ใจความสำคัญของเพลงเหล่านี้เป็นการนำชื่อตัวละครมา “เปรียบเทียบ” เพื่อเข้าถึงความรู้สึกของเพลงได้มากขึ้นโดยไม่มีเหตุการณ์การณ์ใดตามวรรณคดีที่ชัดเจน เพลงในกลุ่มนี้เมื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยรวมเพียงแค่นำชื่อของตัวละครที่เด่น ๆ ในวรรณคดี มาอ้างถึงเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวที่ถ่ายทอดออกมาได้มากขึ้นเท่านั้น จำนวน 8 เพลง ได้แก่ ได้แก่ 1) ต้าวเงาะจ๋า (แป้งร่ำ ศิวนารี) 2) เพลง รจนา (ทอม ดันดี) 3) เพลง รจนากับเงาะ (วงสไบ) 4) เพลง รจนา (นิตา ลลตา) 5) เพลง เจ้าเงาะ (กานต์ ทศน) 6) เพลง เงาะป่าหลงเขา (วงกางหลาง) 7) เพลง อยากเป็นรจนา (ศิรินทรา นิยากร) 8) เพลง รจนา (ไททศ มิตร)

เนื้อเพลงที่อ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์	วิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาของเพลง
กลุ่มที่ใช้อ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลง	
<u>ตัวอย่างที่ 1</u> เนื้อเพลง : เพลง ต้าวเงาะจ๋า แป้งร่ำ ศิวนารี เจ้าเงาะรูปชั่วตัวดำ แต่ไม่เคยทำให้ใจเจ็บช้ำ คงดีกว่าที่หล่อล่ำแล้วเอาแต่ทำให้เสียน้ำตา รอฉันรอความรัก ที่ดีต่อใจและเห็นค่า เป็นเจ้ารจนา มองหาแค่รักจริง กลัวฉันกลัวจริง ๆ ก็เลยไม่กล้าจะรักใคร กลัวทุ่มเทหมดใจ ต้องกลายเป็นคนที่โศกา รอฉันรอความรัก ที่ดีต่อใจและเห็นค่า เป็นเจ้ารจนา มองหาแค่รักจริง (แป้งร่ำ ศิวนารี, 2564)	จากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า ตัวผู้เล่าเปรียบเทียบตัวเองกับเรื่องราวในวรรณคดีว่า ไม่กล้ารักใครเพราะกลัวตัวเองจะเสียใจ ขอให้ดาวส่งคนที่ดีมาให้ ขอคนที่รักเดียวใจเดียวไม่เปลี่ยนแปลง มีการเปรียบเทียบว่า เจ้าเงาะรูปชั่วตัวดำ แต่ไม่เคยทำให้ใจเจ็บช้ำ คงดีกว่าที่หล่อล่ำแล้วเอาแต่ทำให้เสียน้ำตา รอความรักที่ดีและกล่าวว่า ตัวเองเป็นรจนา มองแค่ความรักจริง
<u>ตัวอย่างที่ 2</u> เนื้อเพลง : เพลง รจนา - นิตา ลลดา อยากมีสิทธิ์ขอเลือกใครดั่งรจนา เหล่าเจ้าชายต่างมารอรับเอาพวงมาลัย จะเจ้าชายหรือเงาะคนที่ตรงกับใจ ได้มีสิทธิ์เลือกใครเลือกคนที่ใจต้องการใจที่ยังไม่มีใคร มันเลยคิดได้เรื่อยเปื่อย แค่ฝันลมลมเท่านั้น นั่งดูละครตอนเช้าก็คิดอิจฉาในใจอิจฉาเจ้าหญิงองค์นั้น ที่มีคนมารอให้เลือกไป (นิตา ลลดา, 2562)	จากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า เป็นเพลงที่เล่าเกี่ยวกับความรักของผู้หญิงคนหนึ่งที่อยากมีสิทธิ์เลือกเหมือนนางในวรรณคดีนั่นก็คือรจนามีสิทธิ์เลือกคู่ครองได้สมดั่งใจปรารถนาโดยได้รับการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของบทเพลง เนื้อหาเรื่องราวของบทเพลงรจนาอธิบายเกี่ยวกับความรักของหญิงสาวที่ต้องการมีคู่ครองที่เหมาะสมและ สามารถเลือกได้เหมือนนางในวรรณคดีนั่นก็คือนางรจนาที่สามารถเลือกคู่ครองได้ตามใจชอบของตนเองและมีสิทธิ์เลือกเหมือนนางรจนาและอยากเลือกหลาย ๆ คนเพื่อหาคนที่ดีที่สุดให้กับชีวิต ถึงแม้ตัวเองจะไม่ได้สวยและรูปร่างงามเหมือนรจนาแต่ก็อยากมีคู่ครองที่เป็นดั่งพระสังข์ จุดเด่นของบทเพลงรจนา คือ การที่เพลงได้แสดงออกถึงความเป็นไทยเกี่ยวกับนางในวรรณคดีไทย อีกทั้งเนื้อเพลงยังได้สื่อถึงความรักที่ทุกคนล้วนอยากเป็นคนที่มีสิทธิ์เลือกแต่ไม่มีใครอยากเป็นคนที่โดนเป็นตัวเลือก เพราะว่าอาจจะได้รับความผิดหวังกลับมาแต่เมื่อคนที่ถูกเลือกแล้วก็อยากจะให้คู่ครองกันไปตลอดไม่อยากให้เลิกลากันนั่นเองเหมือนกับคู่ของรจนาและพระสังข์ในวรรณคดีไทยทำให้เพลงโด่งดังและติดหูของผู้ฟังเป็นจำนวนมาก
<u>ตัวอย่างที่ 3</u> เนื้อเพลง : เพลง รจนา – ทอม ดันดี รจนารุ่นเก่าเธอชอบเจ้าเงาะ รจนารุ่นใหม่เธอชอบเพลงร็อค ชอบสามช่าลาติน เธอชอบดิ้นชอบแดนซ์ รจนารุ่นเก่าเธอเลือกเจ้าเงาะ เพราะเธอเห็นความดีซ่อนอยู่ภายใน รจนารุ่นใหม่ชอบ	จากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า เพลงนี้มีเนื้อหาเปรียบเทียบปัจจุบันกับอดีต มีการประชดประชันระหว่าง **รจนาสมัยเก่า** คือ ผู้หญิงในยุคก่อนจริงใจไม่ดูคนที่ภายนอก เธอเลือกเจ้าเงาะเพราะเธอเห็นความดีซ่อนอยู่ภายใน ต่างจาก**รจนาสมัยใหม่** คือ ผู้หญิงในยุค

ปัจจัยทรัพย์สิน เออเอิงเออเอิงเออเอ้อเอิงเอย เงาะก็เงาะได้เลยแต่ต้องมีเงิน (ทอม ดันดี, 2558)	ปัจจุบันคือรจนาสมัยใหม่ สนใจแค่ทุนนิยม สิ่งของ เงิน ทอง ถึงหน้าตาไม่ดีแต่มีเงินก็จะได้คนรักไปครอบครอง เงาะเพราะเธอเห็นความดีซ่อนอยู่ภายใน
<u>ตัวอย่างที่ 4</u> เนื้อเพลง : เพลง รจนา – ไททศมิตร ฉันมันแค่เงาะป่า (ฮ้าฮา) และบัดนั้นรจนาเลือกคู่อยู่ที่กรุงสามล คนมากมายแห่มาเป็นพยาน เป็นตำนาน เป็นนิทาน เรื่องเล่าขานเรื่องความรัก แต่ความจริงก็มักไม่ได้สมดังใจหวัง รจนาหยิบพวงมาลาสุ่มหาสามี ชั่วอึดใจทันใดไม่คิดไม่ฝันจะเป็นอย่างนี้ เธอยื่นมาลัยให้กับมัน รจนาเธอเลือกเขา รจนาไม่เลือกเรา โอ้รจนา รจนาเธอรักเขา รจนาไม่รักเรา โอ้รจนา (ไททศมิตร, 2563)	ลักษณะเนื้อหาของเพลงนี้เน้นไปทางการแสดงอารมณ์เสมือนตัวละครจากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า ตัวผู้เล่าในเพลงเปรียบเทียบตัวเองว่าหน้าตาไม่ดีตัวเองก็เป็นเงาะป่าเช่นกัน ทั้งพยายามทำความดี เหมือนพระสังข์แต่มักไม่สมหวังในความรัก เรื่องราวในวรรณคดีตอนเสี่ยงพวงมาลัย มีการเปรียบเทียบว่า ตอนที่รจนาเลือกคู่อยู่ที่กรุงสามล คนมากมากแห่มาร่วมเป็นพยาน เป็นตำนาน เป็นนิทาน เป็นเรื่องเล่าขานเรื่องความรัก แต่ความเป็นจริงในชีวิตปัจจุบันแล้วมักไม่ได้เป็นสมดั่งใจหวัง เหมือนในวรรณคดี อารมณ์ในเพลงรู้สึกถึงความน้อยเนื้อต่ำใจว่าตัวเองก็เป็นเงาะป่าในชีวิต ชีวิตจริงไม่เหมือนในวรรณคดีสุดท้าย เขาก็ไปเลือกคนอื่น
<u>ตัวอย่างที่ 5</u> เนื้อเพลง : เพลง รจนากับเงาะ – วงสไบ แม่นางรจนา เธอมัวลุ่มหลงกับเงาะรูปงาม แต่อย่างไร ก็ตาม พี่ไม่ประนาม ว่าเธอนั้นเลว จะขอเป็นคน ที่จมอยู่ในป่าเหว กลางแสงไฟ และเสียงเพลง ที่ร้อนระอุ ค่อยเผ่าหัวใจ... ถึง พี่ ไม่ค่อยหล่อ แต่ขอ บอกน้องรจน้อ. พี่ยัง รูปหล่อ กว่าเงาะ (วงสไบ, 2562)	ลักษณะเนื้อหาของเพลงนี้จากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า เพลงนี้มีเนื้อหาเปรียบเทียบระหว่างตนเองกับเงาะ นางรจนาในเพลงคือผู้หญิงที่ตนเองหมายปอง สุดท้ายก็ไปรักคนอื่นที่ไม่ใช่ตน และยังมีการเปรียบเทียบว่าตนเองยังมีความหล่อมากกว่าเงาะป่าเสียอีก
<u>ตัวอย่างที่ 6</u> เนื้อเพลง : เพลง เจ้าเงาะ – กานต์ ทศน และกวาง จิรพรรณ) ช) รูปกายเป็นเงาะที่ดูน่าชัง แต่ใจของฉันงามดังสังข์ทอง โอ้แม่นวลน้องได้โปรดช่วยมองกันที่หัวใจ ไอ้เรื่องเจ้าชู้พี่ก็ไม่เคย โอ้แม่ทรามเชยโปรดจงไว้ใจ มอบพวงมาลัยให้พี่ได้ไหม แม่รจนา ช) งามอย่างเทพธิดา ที่ลงมาจากฟ้าฉันก็เลยเป็นหมาที่เห่าเครื่องบิน มีแต่ใจรักจริง พี่ไม่กลอกไม่กลิ้ง ขอเพลงแม่ยอดหญิงให้โอกาสที	ลักษณะเนื้อหาของเพลงนี้จากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า เพลงนี้มีเนื้อหาแสดงถึงการแอบรักคนที่สวยอย่างกับนางฟ้า เกินเอื้อมที่จะไขว่ขว้าเหมือนกับพระสังข์ที่รักนางรจนา เปรียบเทียบว่าตนเองมีหน้าตาไม่ดีแต่จิตใจดีเหมือนสังข์ทอง ต้องการโอกาส ถึงจะไม่หล่อไม่รวย แต่ก็พร้อมที่จะเป็นคู่ครองให้

ญ) แม้ไม่หล่อไม่รวย เงินไม่มีเป็นแสน แต่ก็พร้อมควงแขนเป็นแฟนให้เธอ (กานต์ ทศน และกวาง จิรพรรณ, 2565)	
<u>ตัวอย่างที่ 7</u> เนื้อเพลง : เพลง เงาะป่าหลงเขา – วงกางหลาง ฉันแค่เด็กบ้านนอกอยู่แต่ในป่าในเขา คงไม่มีใครเอา หรอกเด็กหลาด ตัวก็ดำแสนดำอยู่เหมือนเงาะป่าหลงเขา วาสนาของเรา คงไม่คู่ควรกับเด็กหลาด เที่ยวหยบ เที่ยวซ่อน เพราะมีปมด้อยเรื่องหน้าตา เพื่อนหลายคนเขาบอกว่า กูเหมือนเงาะป่าหลงเขา (วงกางหลาง, 2559)	ลักษณะเนื้อหาของเพลงนี้จากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า เพลงนี้มีเนื้อหาแสดงถึงการเปรียบเทียบตนเองว่ามีผิวสีดำเหมือนเงาะป่า เป็นแค่เด็กบ้าน ๆ อาศัยอยู่ในป่า และมีปมเรื่องหน้าตา คนรอบข้างก็มักจะนิยามตัวเขาว่าเป็นเหมือนเงาะป่าหลงเขา เพราะสีผิวไม่ขาวเหมือนคนในตลาด ในเรื่องความรักเห็นคนอื่นเดินกันเป็นคู่แต่ตนทำได้แค่ยืนดู แสดงความน้อยเนื้อต่ำใจในตอนท้ายว่า คงไม่มีใครเอา หรอกเด็กหลาด หลาด เป็นภาษาไทยถิ่นใต้มาจากคำว่าตลาด
<u>ตัวอย่างที่ 8</u> เนื้อเพลง : เพลง อยากเป็นรจนา – ศิรินทรา นิยากร อยากเป็นรจนา เกิดมามีสิทธิ์เลือกคู่ เรื่องสังข์ทองที่ดู ในทีวี เมื่อตอนเลิกงาน. อยากเป็นรจนา บุญนำพา ได้แฟนรูปหล่อ ถึงนอกกายเป็นเงาะ แต่ข้างใน ใสปานดารา. ถ้าแม้นขอได้ อยากเลือกผู้ชาย ได้ดังรจนา จะได้มีคู่ชีวา ทั้งหน้าตา และนิสัยดีดี แต่ในความเป็นจริง ลูกผู้หญิง คือ ผู้โดนเลือก (ศิรินทรา นิยากร, 2563)	ลักษณะเนื้อหาของเพลงนี้จากบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่า เพลงนี้มีเนื้อหาแสดงถึงการเลือกคู่เปรียบเทียบว่าอยากมีสิทธิ์เลือกคู่ครองของตนเองเหมือนนางรจนาในเรื่องสังข์ทองที่ตนชอบดูหลังเลิกงาน ถึงภายนอกจะเป็นเงาะป่าแต่ข้างในมีรูปร่างหล่อเหมือนดารา ถ้ามีสิ่งที่ขอได้ในชีวิตจริงอยากขอเลือกผู้ชายเพราะในความเป็นจริง ผู้หญิงกลายเป็นตัวเอกไม่มีสิทธิ์เลือกคู่ครอง

จากตัวอย่างผลงานเพลงที่ได้ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการแปรรูปวรรณคดี ดังต่อไปนี้

1. การแปรรูปวรรณคดีสังข์ทองสู่เพลงนิยมสมัยใหม่

ผลงานที่ได้ยกมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อเวลาผ่านไปวรรณคดีเรื่อง สังข์ทอง ได้มีบทบาทในฐานะ “แรงบันดาลใจ” มากขึ้น การนำมาสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีกับความคิดจนเกิดเป็นผลงานรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายยิ่งขึ้น ทำให้คนรุ่นใหม่จับต้องได้ เข้าถึงง่าย ได้ช่วยต่อลมหายใจให้วรรณคดีเรื่องสังข์ทองยังคงอยู่กับคนไทยต่อไปแม้ในยุคสมัยที่เทคโนโลยีเฟื่องฟู การผลิตซ้ำของเพลงในวรรณคดี ทำให้เกิดกระแส วัฒนธรรมประชานิยม หรือ Pop Culture คนทั่วไปชื่นชอบ จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัฒนธรรมมวลชน (mass culture) มักเกี่ยวกับความบันเทิง การกีฬา โทรทัศน์ ภาพยนตร์และเพลงสมัยใหม่ (รัชรินทร์ อุดเมืองคำ, 2551 อ้างถึงใน วรางคณา ปัญญามี, 2559)

จากข้อความข้างต้น จึงมีความชัดเจนว่าบทเพลงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมนี้ และในช่วง พ.ศ. 2559 - 2565 ในปัจจุบันได้มีปรากฏการณ์ “เพลงวรรณคดีไทย” ออกมาสู่โลกออนไลน์จำนวนมาก โดยส่วนมากเกิดจากศิลปินที่สร้างผลงานแล้วเผยแพร่ด้วยตนเองผ่าน www.youtube.com จนได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง บทเพลงเหล่านี้จึงน่าจะเรียกได้ว่าเป็น “เพลงสมัยนิยม” ซึ่งเมื่อพิจารณากระแสสื่อบันเทิงในช่วงเวลาดังกล่าว จะพบว่ามีการใช้งานสื่อ แอปพลิเคชันต่างๆ มีไวรัลเพลงเกิดขึ้น อย่างใน tiktok มีการนำเพลงมาร้องใหม่จนเกิดเป็นกระแสสังคม ตัวอย่างเช่น เพลง รจนา ของ นิตา ลลดา ที่มี

ยอดวิวการรับชมใน youtube มากกว่า 31 ล้านวิว กระแสของการนำเอา "ของเก่ามาเล่าใหม่" ของสื่อออนไลน์น่าจะมีผลต่อการสร้างสรรค์บทเพลงในวรรณคดี

การอ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลงโดยนำเอาความรู้สึกที่สามารถเกิดได้จริงในชีวิตรวมไปถึงมุมมองจากเรื่องราวความรักตามตัวละครในเรื่องสังข์ทอง แม้ว่าส่วนใหญ่มีรายละเอียดที่แตกต่างไปจากตัวบทวรรณคดีสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) แต่เนื้อหาภายในบทเพลงก็สามารถแสดงอารมณ์และเน้นย้ำให้เกิดความเข้าใจต่อเพลงได้ดีในบรรดาเพลงที่นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด มีเพียง 2 เพลงที่มีการอ้างอิงเหตุการณ์ตามตัวบทวรรณคดีโดยตรงเพลงรจนี (แบม วิภาวี) กับ เพลง รจนาลาบ้าน (แอน อรดี) ในส่วนของกลุ่มเพลงที่ใช้อ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลง 8 เพลง มีบางส่วนที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวจากสังข์ทองอย่างถูกต้อง แม้ว่าบางเพลงจะนำมาเพียงแค่ส่วนเล็ก ๆ เท่านั้น เพลงส่วนใหญ่มักนำบริบทในเรื่องความรัก การมีสิทธิ์เลือกคู่ครองของนางรจนา นอกจากนี้ยังพบการเปรียบเทียบนางรจนา ในเพลง รจนา ของทอม ดันดี ที่กล่าวถึง รจนาสมัยเก่า เป็นตัวแทนผู้หญิงสมัยก่อน และเปรียบเทียบรจนาสมัยใหม่ คือ ผู้หญิงในยุคปัจจุบัน ซึ่งไม่ได้ตรงตามตัวบทวรรณคดีสังข์ทอง สะท้อนให้เห็นว่าผู้แต่งอาจไม่ได้ต้องการคงตัวบทวรรณคดีไว้ทั้งหมด เพียงแค่ต้องการหยิบประเด็นที่ผู้คนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นภาพจำในวงกว้าง ในเรื่องของความรักที่ทุกคนมักมีประสบการณ์ชีวิตทำให้เพลงเป็นกระแสในสังคม มีการผลิตซ้ำในอุตสาหกรรมเพลงอย่างต่อเนื่อง และยังพบการเปรียบเทียบเรื่องหน้าตา เช่น ในเพลง เงาะป่าหลงเขา - วงกางหลาง พบว่าเนื้อความไม่ตรงกับเรื่องราวในวรรณคดีเลย เป็นการแต่งเรื่องขึ้นใหม่ทั้งหมดโดยใช้ชื่อตัวละครมาประกอบสร้างเท่านั้นแม้ว่าในเนื้อหาจะมีการอ้างชื่อตัวละครเงาะป่า ในท่อน “ตัวก็ดำแสนดำอยู่เหมือนเงาะป่าหลงเขาวาสนาของเราคงไม่คู่ควรกับเด็กหลาด” เพลงนี้จึงน่าจะสร้างขึ้นมาจากจินตนาการของผู้แต่งที่มีประสบการณ์ร่วมกับพื้นความรู้เกี่ยวกับสังข์ทองที่มี และต้องการให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการทางอารมณ์ร่วมได้อย่างรวดเร็วเมื่อได้ฟังเพลง การนำชื่อตัวละครและผลของเหตุการณ์มาประกอบสร้างความรู้สึกเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้อารมณ์ความรู้สึกของเพลงเด่นชัดโดยไม่ได้เชื่อมโยงกับตัวบทวรรณคดี

การวิเคราะห์ด้านการใช้ภาษา

เพลงที่แต่งขึ้นมีความหากหลายทางแนวดนตรี ทั้งเพลง ไทยสากล เพลงร็อค เพลงเพื่อชีวิต หรือแม้แต่มีท่อนแรปเข้ามาเสริมให้มีความโดดเด่น เครื่องดนตรีที่ใช้ก็มีทั้งดนตรีไทยและดนตรีสากล คำร้องมีการใช้คำสลับภาษาปากและภาษากวี ปะปนกัน ลักษณะการร้องมีบางท่อนที่ยังใช้การเอื้อนเอ่ยผสมกับการร้องแบบสมัยใหม่ นอกจากนี้ยังพบการใช้ศัพท์วัยรุ่นในเพลง สื่อให้เห็นว่าผู้แต่งต้องการให้เกิดความทันสมัย สมัยใหม่จึงเลือกคำวัยรุ่นมาใช้ เช่น ตัวอย่างกลุ่มเพลงในอ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลง ในเพลง ต้าวเงาะจ๋า คำว่า ต้าว เป็นคำแสลงที่ใช้ในกลุ่มวัยรุ่น ที่แผลงมาจากคำว่า เจ้า คำสรรพนามที่หลากหลายระดับ เช่น เธอ เจ้า ชั้น เรา สื่อให้เห็นว่ามีการผสมผสานระหว่างภาษาต่างระดับ และยังพบการใช้ภาษาถิ่นใต้ในเพลง เงาะป่าหลงเขา ของ วงกางหลาง เช่น คำว่า หยบ แปลว่า ซ่อน และ คำว่า เด็กหลาด คำว่า หลาด เป็นภาษาไทยถิ่นใต้มาจากคำว่า ตลาด

ภาพรวมมีการกล่าวถึงการเชื่อมโยงกับตัวละครจากเรื่องราววรรณคดีสังข์ทอง โดยนำเอาบทบาทของตัวละครเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน และเพลงที่ผู้วิจัยนำมาเป็นขอบเขตการศึกษา มีส่วนกล่าวถึง วรรณคดีสังข์ทอง ตอนเลือกคู่ รจนาเสี่ยงพวงมาลัย เป็นส่วนใหญ่ใจความสำคัญของเพลงส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ กลุ่มที่ใช้การอ้างถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ กระทำโดยการ

นำชื่อตัวละครมา เปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความลึกซึ้งและให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากวรรณคดีเรื่องสังข์ทองเป็นที่โด่งดังและผู้คนรู้จักเป็นจำนวนมาก เพลงในกลุ่มนี้มักพูดถึงแง่มุมเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ในเรื่องความรัก การเลือกคู่ชีวิต ด้วยเหตุผลดังกล่าว อาจเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้มีการแต่งเนื้อเพลงให้เข้ากับคนยุคสมัยโดยใส่กลิ่นอายความเป็นวรรณคดีไทยร่วมด้วย จึงทำให้ผู้คน เข้าถึงอารมณ์ของเพลงที่สื่อออกไปได้มากยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

แม้เวลาจะผ่านไปนานแค่ไหน วรรณคดีเรื่องเรื่องสังข์ทอง ก็ยังไม่ได้เลือนหายไปตามกาลเวลา ยังมีการผลิตซ้ำที่เกี่ยวข้องในวรรณคดีเรื่องนี้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะเพลง และในยุคสมัยใหม่ที่เทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพล เพลงสมัยนิยมเป็นภาพสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดเลยว่า สังข์ทองยังเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์งานต่าง ๆ อีกมากมาย และมีเสน่ห์ที่น่าหลงใหล เพลงที่แต่งขึ้นมีความหากหลายทางแนวดนตรี ทั้งเพลง ไทยสากล เพลงร็อค เพลงเพื่อชีวิต หรือแม้แต่มีท่อนแรปเข้ามากลางเพลง คำร้องมีการใช้คำสลับระหว่างคำในยุคสมัยใหม่กับสมัยกวี มีการใช้คำสแลงและภาษาถิ่นใต้ร่วมด้วย ถึงแม้ในเพลงสมัยนิยมจะไม่ได้พูดถึงทุกฉากทุกตอนในวรรณคดีสังข์ทอง แต่ตอนที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก คือ ตอนหาคู่ รจนาเสี่ยงพวงมาลัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันธวัช ปิ่นทอง และคณะ (2562) กล่าวว่า ความแพร่หลายของวรรณกรรมเรื่องสังข์ทองตอนหาคู่เป็นตอนที่ ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในรูปแบบของนิทานชาดก และ ในการแสดงละครนอก มีความสนุกสนาน จึงเข้าถึงคนได้มาก

สังคมไทยอยู่ด้วยกันอย่างกลมกลืนเป็นการหยิบยกมาเป็นส่วนหนึ่งของเพลงจึงเป็นเรื่องที่จับต้องได้ง่าย แง่มุมในเรื่องความรักของนางรจนา การเลือกคู่ชีวิต ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในเนื้อหาเพลงให้ผู้คนได้นึกถึง เนื่องจากการเลือกคู่ครองในวรรณคดีสังข์ทอง มีความโดดเด่นเพราะรจนามีสิทธิ์เลือกคู่ครองของตนเอง วรรณคดีเรื่องอื่นตัวละครเอกผู้หญิงไม่สามารถเลือกคู่ครองของตนเองได้ สะท้อนสังคมในอดีตให้เห็นได้อย่างเด่นชัดว่ามีสังคมแบบปิตาธิปไตย ในทางกลับกันในสังคมไทยปัจจุบันก็ยังหลงเหลือความเป็นปิตาธิปไตยอยู่ คือ การเลือกคู่ผู้ชายต้องมาสู่ขอผู้หญิงตามธรรมเนียมของไทย เนื้อหาเพลงวรรณคดีเรื่องสังข์ทองที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าวรรณคดีเรื่องสังข์ทองยังคงเป็นวัตถุดิบสำคัญ ทำหน้าที่เสมือนแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน การแปรรูปวรรณกรรมโดยสร้างสรรค์ผลงานมาสู่เพลงยังคงผลิตซ้ำอยู่ในสังคมปัจจุบัน ยังคงเป็นวรรณคดีที่มีลมหายใจและทรงคุณค่า อยู่ในการรับรู้ของคนไทยมาจนถึงสมัยปัจจุบัน เพียงแค่ปรับเปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบของเพลงและรูปแบบของเนื้อหามีความทันยุคสมัยนิยมมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าแม้เวลาจะผ่านไปนานแค่ไหน วรรณคดีสังข์ทองก็ไม่เคยจางหายไปตามกาลเวลา

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยนำไปใช้

ผลการวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาการแปรรูปวรรณคดีเรื่องสังข์ทองมาสู่เพลงสมัยนิยมในปัจจุบัน สามารถเป็นตัวอย่างด้านการแปรรูปวรรณคดีไทยในรูปแบบอื่น ๆ และผลการศึกษาสามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษาด้านการแปรรูปวรรณคดีได้เช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการแปรรูปวรรณคดีเรื่องสังข์ทองในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การนำวรรณคดีเรื่องสังข์ทองมาต่อยอดในการผลิตผลงานในรูปแบบนิยายออนไลน์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรัณฑรัตน์ หัสนำจงค์ และสุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2562). การใช้วัจนกรรมในเพลงประจำสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ, 12(3), 86-99.

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. (2544). แปล แปลงและแปรรูปบทละคร. กรุงเทพฯ: ศยาม.

ธันธวัช ปิ่นทอง และคณะ. (2562). ความแพร่หลายและลักษณะเด่นของละครนอกแบบหลวง เรื่องสังข์ทอง ตอน “เลือกคู่ – หาปลา” ของกรมศิลปากร. วารสารมนุษย์ศาสตร์ ฉบับบัณฑิต, 8(2), 1-23.

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. (2561). พระราชนิพนธ์บทละครนอกในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.

วรางคณา ปัญญามี. (2559). รามเกียรติ์ : การปรับเปลี่ยนจากวรรณคดีราชสำนักสู่เพลงสมัยนิยม. วารสารวิชาการมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), 1-32.

วัชราภรณ์ ดิษฐป้าน. (2546). แบบเรื่องนิทานสังข์ทอง การแพร่กระจายและความหลายหลาก. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

วิภาวรรณ สมุทรักษ์ และคณะ. (2563). การศึกษาการแปรรูปวรรณกรรมจากนวนิยายสู่บทละครโทรทัศน์ เรื่อง เมียน้อย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 39(5), 33-43.

สุภัค มหาวรากร. (2547). การแปรรูปวรรณกรรมเรื่องสังข์ทอง (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก.

Youtube. (2565). เจ้าเงาะ - กานต์ ทศน Ft. กวาง จิรพรรณ [OFFICIAL MV]. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/FDlTG-pfUWQ

Youtube. (2559). เงาะป่าหลงเขา วงกางหลาง TMG RECORD [LYRIC AUDIO]. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/AqX0_zKkv7s

Youtube. (2562). รจนากับเงาะ วงสไบ. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/XlP6nqzLdQM

Youtube. (2558). รจนา - ทอม ดันดี (Official Audio). สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/OBdA2hsKzIM

Youtube. (2564). รจนี - แบม วิภาวี [Lyrics MV]. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/nIuJzmxnuJc

Youtube. (2564). รจนาลาบ้าน - Live คอนเสิร์ต อะไรไม่ดี แต่...แอนอรดี. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/m0-y1_Rf7pQ

Youtube. (2563). อยากเป็นรจนา - ศิรินทรา นิยากร. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/dHvyh6SWxtY

Youtube. (2562). รจนา - นิตา ลลดา [LYRICS OFFICIAL]. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/9MvIdJqQgA0

Youtube. (2563). รจนา - ไททศมิตร[Lyric Video]. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/q2IunANsTgE

Youtube. (2564). ต้าวเงาะจ๋า - แป้งร่ำ ศิวนารี [MUSIC VIDEO]. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://youtu.be/ooBBt7DqBnw

วัฒนธรรมอาหารไทยในสังคมจีน: กรณีศึกษานครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

Thai Food Culture in Chinese Society: A Case Study of Nanning City in Guangxi Zhuang Autonomous Region, People's Republic of China

เหลียง จุ้นผิง[1*], และธีรโชติ เกิดแก้ว[2]

Liang Junping[1*], and Teerachoot Kerdkaew[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] Graduate student, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University

[2] รองศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

[2] Associate Professor Dr., Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University. e-mail: tongin2000@gmail.com.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 2374138984@qq.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา อัตลักษณ์ อิทธิพลของอาหารไทย และการเปลี่ยนแปลงของอาหารไทยในนครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านความเป็นมาของอาหารไทยในนครหนานหนิงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนไทยที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่นั้น และอัตลักษณ์ของอาหารไทยที่ทำให้ชาวจีนจดจำและประทับใจคือ วิธีการปรุงแบบดั้งเดิม รสชาติที่เผ็ด เปรี้ยว หวาน วัตถุดิบที่สดใหม่ รูปแบบหรือสีสันที่สวยงาม สรรพคุณด้านสุขภาพ วิธีการรับประทานที่เรียบง่าย และการตกแต่งร้านและบรรยากาศภายในร้านแบบไทย (2) ด้านอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อผู้บริโภคชาวจีนคือ ทำให้เกิดทางเลือกในการบริโภคอาหาร ทำให้ได้รับรู้วัฒนธรรมอาหารและวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ของไทย กระตุ้นให้ชาวจีนอยากไปท่องเที่ยวหรือใช้ชีวิตที่ไทย (3) ด้านการเปลี่ยนแปลงพบ 5 ด้าน คือ การตั้งชื่อร้านที่ต้องมีคำว่า“泰” (ไทย) ใช้คำที่ค้นหูหรือคำที่แสดงเอกลักษณ์ไทย ประเภทของร้านที่มีทั้งร้านที่ชาวไทยเป็นเจ้าของและเชฟเป็นชาวไทย ร้านที่ชาวไทยกับชาวจีนร่วมธุรกิจกัน และร้านที่ชาวจีนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ทำอาหารไทยเอง วัตถุดิบที่มีการนำวัตถุดิบในพื้นที่มาใช้แทนวัตถุดิบที่นำเข้าจากไทย รสชาติอาหารที่ปรับให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า และบรรยากาศในร้านที่ตกแต่งแบบไทยเพื่อให้แตกต่างจากร้านอาหารอื่น ๆ และให้ลูกค้าจดจำ

คำสำคัญ: วัฒนธรรม, อาหารไทย, อัตลักษณ์, นครหนานหนิง

Abstract

This qualitative research aims to 1) study the background and identities of Thai food from the perspective of Chinese people in Nanning City of Guangxi Zhuang Autonomous Region; 2) observe influences of Thai food culture toward Chinese people in Nanning City; and 3) note the transformations of Thai food in Nanning City. Documentary study and data collection from field trips are research methodologies.

Research findings include 1) Thai food has been demanded by Asian students studying in Nanning City; Chinese people regard the sour and spicy tastes as identity of Thai original recipes which include varieties of seafood added rich seasonings that good for health. 2) Influences of Thai food culture toward Chinese consumers, Thai food is an alternative food in Nanning City; Chinese people are aware of Thai food culture and interested in visiting or living in Thailand. 3) Transformations of Thai food in Nanning City, including Thai food shops are always named with the word 'Thai' (泰) and could be sorted into three types, running by Thai owners; Thai-Chinese cooperation; and/or Chinese entrepreneurs. For food ingredients, some substitutions are used, and tastes are adjusted to Chinese tongues, while shop atmosphere is usually based on Thai style.

Keyword: culture, Thai food, Chinese society, identity

บทนำ

เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีนมีการติดต่อกับอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน เช่น การศึกษา มหาวิทยาลัยชนชาติกว่างซี นครหนานหนิงได้เปิดสอนสาขาวิชาภาษาไทย ปัจจุบัน กว่างซีมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนสาขาวิชาภาษาไทยมากกว่า 20 แห่ง ถ้านับเฉพาะนครหนานหนิงมีมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทย 12 แห่ง ทำให้นักศึกษาจีนได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยอย่างรอบด้าน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523 เป็นต้นมา กว่างซีได้รับนักศึกษาชาวต่างชาติมาเรียนที่กว่างซี และแต่ละปีจะมีนักศึกษาไทยจำนวนมากมาเรียนที่กว่างซี โดยเฉพาะนครหนานหนิง ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีนมากขึ้น ที่สำคัญเขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซีถือว่าเป็นประตูแห่งอาเซียน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 ได้มีการจัดงาน China-ASEAN Expo ขึ้นในนครหนานหนิงทุกปี ทำให้ชาวกว่างซีได้เข้าใจวัฒนธรรมของประเทศอาเซียนมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทย เนื่องด้วยไทยเป็นประเทศที่มีเสน่ห์ มีอาหารที่มีชื่อเสียงระดับโลก และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา จีนได้ดำเนินนโยบาย "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" และนโยบายนี้ได้สนับสนุนการค้าขายระหว่างจีน-อาเซียนอย่างมาก ซึ่งทำให้ชาวจีนจำนวนมากสนใจที่จะไปลงทุนทำธุรกิจในกลุ่มประเทศอาเซียน ขณะเดียวกันนักธุรกิจในกลุ่มประเทศอาเซียนโดยเฉพาะชาวไทยก็สนใจมาลงทุนและทำธุรกิจที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้นด้วย โดยเฉพาะนครหนานหนิง ซึ่งเป็นเจ้าภาพจัดงาน China-ASEAN Expo ที่มีชาวไทยอาศัยอยู่จำนวนมาก ในบรรดาธุรกิจของชาวต่างชาติในนครหนานหนิง การเปิดร้านอาหารไทยเป็นธุรกิจที่ดึงดูดความสนใจของนักลงทุนไทยมากที่สุด เนื่องจากชาวไทยที่อาศัยอยู่ที่นครหนางหนิงไม่ค่อยชินกับรสชาติอาหารจีน โดยเฉพาะนักศึกษาไทยที่เพิ่งมาเรียนที่นี่ เนื่องจากอาหารไทยที่นี่มีรสชาติดีมาก ทำให้ชาวจีนหรือชาวต่างชาติในนครหนานหนิงชื่นชอบอย่างมาก ส่งผลให้ธุรกิจร้านอาหารไทยในนคร

หนานหนิงขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในนครหนานหนิงมีอาหารไทยรับประทานและยังทำให้ชาวจีนหรือชาวต่างชาติที่ได้มีโอกาสชิมอาหารไทยที่แสนอร่อยอีกด้วย

ก่อนการระบาดของโรค COVID-19 ภาพยนตร์ เรื่อง แก๊งม่วนป่วนไทยแลนด์ (Lost in Thailand 2555) และแก๊งม่วนป่วนเยาวราช (Detective Chinatown 2558) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงและฉายในสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ทำให้ชาวจีนได้รู้จักวัฒนธรรมและอาหารไทยอย่างมากมากขึ้น และดึงดูดชาวจีนให้เดินทางมาท่องเที่ยวที่ประเทศไทยเพื่อได้สัมผัสกับเสน่ห์ของเมืองไทย หรืออย่างน้อยก็ขอให้ได้รับประทานอาหารไทยสักมื้อ ส่งผลให้ธุรกิจร้านอาหารไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนการขยายตัวมากขึ้น เห็นได้จากลูกค้าของร้านอาหารไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มขึ้นมากถึง 120 ล้านคนต่อปี มีมูลค่าทางการตลาดมากถึง 600 พันล้านหยวน และมีอัตราการเติบโตถึง 120% ต่อปี (Liang Pan, 2565) นอกจากนี้ เมธินี ดาดี (2564) สาวไทยผู้เปิดกิจการร้านอาหารไทยในนครหนานหนิงยังได้กล่าวย้ำอีกว่ากว่างซีมีร้านอาหารไทยเพิ่มขึ้นหลายแห่ง แสดงถึงความนิยมชมชอบอาหารไทยของชาวจีนและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมอาหารที่เพิ่มขึ้นระหว่างคนทั้งสองชาติ ซึ่งจากการสังเกตพบว่า อาหารไทยได้รับความนิยมจากชาวกว่างซีมาก ปัจจุบันมีร้านอาหารไทยมากกว่า 91 ร้านในนครหนานหนิง เมืองเอกของเขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี และในจำนวน 91 ร้านนี้มี 6 ร้านที่ได้รับตราสัญลักษณ์ Thai SELECT (ไทย ซีเล็คท์) ภาษาจีนเรียกว่า “泰精选” ซึ่งเป็นเครื่องหมายที่ได้การรับรองจากกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศว่าเป็นอาหารไทยรสต้นตำรับ มีรายการอาหารไทยในร้านไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีกรรมวิธีการปรุงตามมาตรฐานของไทย ใช้วัตถุดิบและเครื่องปรุงจากไทย มีรสชาติและคุณภาพอาหารยอดเยี่ยม ตกแต่งร้านสวยงาม และมีบริการเป็นเลิศ

อาหารไทยเป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติไทย อาหารไทยมีรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ มีคุณค่าทางโภชนาการสูง และมีการตกแต่งที่งดงามดึงดูดความสนใจต่อผู้ที่พบเห็น ปัจจุบันอาหารไทยได้รับความนิยมและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย อาหารไทยยังเป็นเครื่องมือที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชาวไทยและมีอิทธิพลต่อชาวจีน และวัฒนธรรมการกินในสังคมจีนด้วย ซึ่งจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยพบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับอาหารไทยในสังคมจีนไม่มากนัก เช่น งานวิจัยของ เนตรน้ำทิพย์ บุดดาวงศ์, ศรัณธร สุระหาร (2564) เรื่อง การศึกษากลวิธีการแปลชื่ออาหารไทยเป็นภาษาจีน: กรณีศึกษาร้านอาหารไทยในนครเฉิงตู สาธารณรัฐประชาชนจีน งานวิจัยของ Arphon Thiragun (2562) เรื่อง Distance between Thai Cuisine and Chongqing Cuisine นอกนี้จะเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการบุกเบิกตลาดจีนของอาหารไทย ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารไทยในสังคมจีน โดยเฉพาะที่นครหนานหนิง ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคนจีนที่ศึกษาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเห็นว่าการศึกษาวัฒนธรรมอาหารไทยในสังคมจีน ในพื้นที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเรื่องที่น่าสนใจเนื่องจากยังไม่มีผู้ทำวิจัยเรื่องนี้ และผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงความเป็นมา อัตลักษณ์ของอาหารไทย อิทธิพลของวัฒนธรรมด้านอาหารที่มีต่อชาวจีน และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมด้านอาหารไทยในสังคมจีน ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารไทยในสังคมจีนนำไปใช้ประโยชน์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

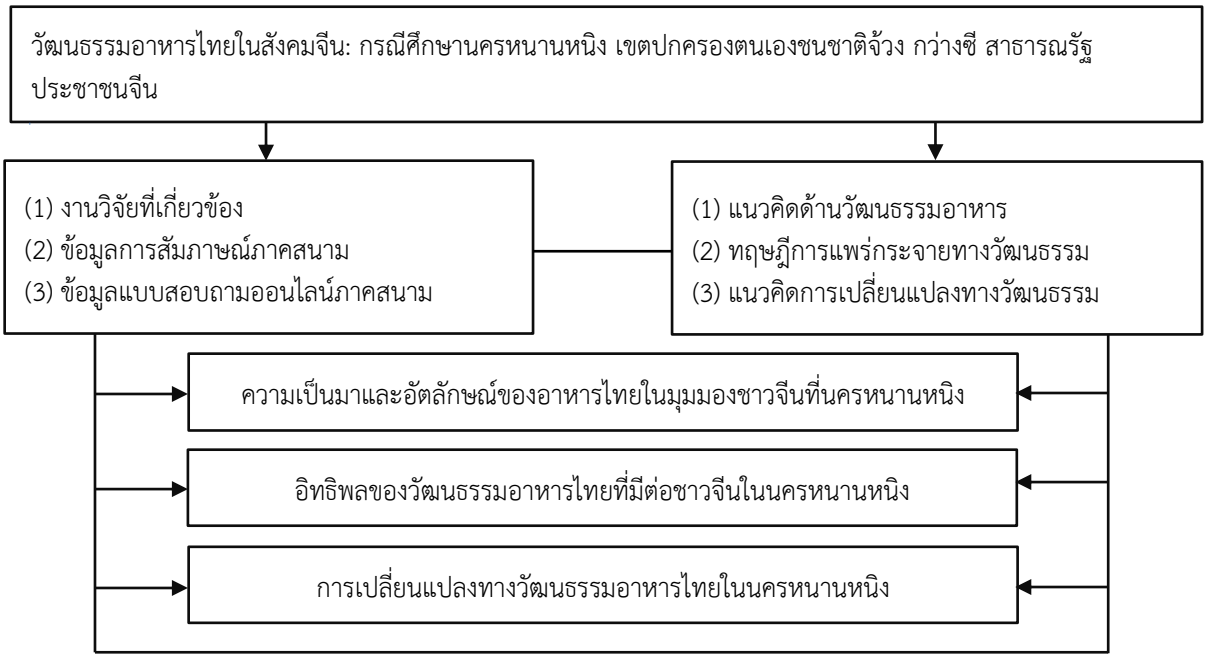
1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและอัตลักษณ์ของอาหารไทยในมุมมองชาวจีนที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อชาวจีนในนครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอาหารไทยในนครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ ได้แก่ (1) แนวคิดด้านวัฒนธรรมอาหาร (2) ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (3) แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เพื่อมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังภาพ



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยศึกษาจากเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เพื่อเก็บข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ชุดความรู้พื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดในงานวิจัยตามวัตถุประสงค์

2. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องวิจัย แบบสอบถามออนไลน์เพื่อทราบถึงทัศนคติต่ออาหารไทย และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้รายละเอียดตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งอาจขยายจำนวนและอาจทำหลายครั้งจนกว่าจะได้ข้อมูลที่อิ่มตัว สามารถนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้

3. สร้างเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ด้วยการตั้งคำถามที่จะไปสอบถามและสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

4. ปรับแก้ไขเครื่องมือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ และนำไปเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี โดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกเสียงและจดบันทึกข้อมูลด้วยตัวเอง

5. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่วิจัย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

5.1 กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบแบบสอบถามออนไลน์ ทำการสุ่มแบบเจาะจงจากร้านอาหารไทยที่ได้การรับรองจากกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ 7 ร้าน ๆ ละ 5 คน จำนวน 35 คน

5.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกโดยวิธีการเจาะจง จำนวน 6 คน ดังนี้

5.2.1 อาจารย์ที่สอนภาษาไทยที่นครหนานหนิง อายุไม่ต่ำกว่า 50 ปี จำนวน 2 คน

5.2.2 เจ้าของธุรกิจอาหารไทยที่เปิดร้านอาหารไทยไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน (ชาวจีน 1 คน ชาวไทย 1 คน)

5.2.3 เชฟอาหารไทยที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน (ชาวจีน 1 คน ชาวไทย 1 คน)

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต แบบสอบถามออนไลน์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อจัดระเบียบ แยกแยะข้อมูลที่ได้เป็นหมวดหมู่เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

7. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมอาหารไทยในสังคมจีน: กรณีศึกษานครหนานหนิงเขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาและอัตลักษณ์ของอาหารไทยในมุมมองชาวจีนที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วง กว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

1.1 ความเป็นมาของอาหารไทยในนครหนานหนิง

นครหนานหนิงเป็นสถานที่จัดงาน China-ASEAN Expo ตั้งแต่งาน China-ASEAN Expo ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2547 ส่งผลให้ชาวต่างชาติจากประเทศอาเซียนได้เข้ามาทำธุรกิจหรือมาศึกษาที่นครหนานหนิงจำนวนมาก ขณะเดียวกันวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนก็ได้หลอมรวมเข้ากับวัฒนธรรมของนครหนานหนิงด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านอาหาร ส่งผลให้นครหนานหนิงมีวัฒนธรรมอาหารที่หลากหลาย นอกจากจะทำให้ชาวต่างชาติได้รับประทานอาหารจากประเทศตนแล้ว ยังทำให้ผู้ที่ไม่เคยไปต่างประเทศได้มีโอกาสชิมรสชาติอาหารของประเทศต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

ในบรรดาร้านอาหารต่างประเทศที่มีอยู่อย่างหลากหลาย อาหารไทยได้รับความนิยมจากชาวจีนมากที่สุด ปัจจุบันมีร้านอาหารไทยที่เปิดในนครหนานหนิงมากถึง 91 ร้าน จากการค้นหาข้อมูลและ

สัมภาษณ์อาจารย์สอนภาษาไทยในนครหนานหนิงพบว่า ร้านอาหารไทยร้านแรกที่จ้างเชฟชาวไทยมาปรุงอาหาร คือ ร้านสบายสบาย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

> *"ร้านสบายสบายตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2549 บริเวณ Nanning Overseas Chinese Experimental High School เจ้าของร้านเป็นญาติของอาจารย์สอนภาษาไทยคนหนึ่ง (Zhao Huan) ที่มหาวิทยาลัยชนชาติกว่างซี ท่านอาจารย์เป็นคนที่ช่วยเจ้าของร้านจ้างเชฟชาวไทย ทำให้อาหารไทยในร้านมีรสชาติแบบดั้งเดิม วัตถุประสงค์เริ่มแรกในการก่อตั้งร้าน คือ เพื่อให้บริการแก่นักเรียนอาเซียนในกว่างซี และเป็นร้านอาหารที่มีรสชาติเหมือนรสชาติมือแม่ของนักเรียนต่างชาติ"*
>
> (Wu Jingming, สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2565)

หลังจากนั้น "ร้านสบายสบาย" ได้ขยายสาขาเพิ่มในนครหนานหนิงอีก 4 แห่งภายใน 3 ปีต่อมา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ส่งผลให้นักธุรกิจคนอื่น ๆ มองเห็นโอกาสทางธุรกิจอาหารไทย เนื่องจากร้านสบายสบายได้รับความนิยมจากทั้งชาวจีนและชาวต่างชาติอย่างมาก ร้านอาหารไทยจึงได้เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบันนี้ร้านอาหารไทยมากกว่า 91 ร้าน เจ้าของร้านมีทั้งชาวจีนและชาวไทย และเชฟก็มีทั้งชาวไทยและชาวจีน เชฟชาวจีนส่วนใหญ่จะได้รับประสบการณ์การทำอาหารไทยจากประเทศไทย หรือไม่ก็ได้เรียนรู้จากเชฟที่มาจากประเทศไทย ปัจจุบัน มีร้านอาหารไทยถึง 6 ร้านที่ได้รับตราสัญลักษณ์ Thai Select (ไทย ซีเล็คท์) ได้แก่ ร้าน Yinxiang xianluo (ความทรงจำแห่งสยาม) ร้านTaixiangmi (ร้านข้าวหอมไทย) ร้าน Palan 9 ร้านอาหารไก่ Quan Ge Shuimen ร้านอาหารไทย Jie·Fei และร้านอาหาร Thai·Thai

จากข้อมูลเอกสารและสัมภาษณ์ข้างต้นสรุปได้ว่า ธุรกิจร้านอาหารไทยได้เข้ามาเปิดตัวและขยายกิจการในนครหนานหนิงหลังจากที่พื้นที่แห่งนี้ได้เปิดประตูต้อนรับนักธุรกิจต่างชาติด้วยการจัดงาน China-ASEAN Expo ส่งผลให้ในพื้นแห่งนี้มีธุรกิจของชาวต่างชาติมาลงทุนมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจร้านอาหารไทยที่เดิมที่เปิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เป็นคนไทย ซึ่งทำให้ชาวจีนและชาวต่างชาติได้มีโอกาสสัมผัสกับรสชาติของอาหารไทยแล้วเกิดความประทับใจ และทำให้ธุรกิจร้านอาหารไทยเปิดเพิ่มจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้มาจากกรรมวิธีในการปรุงและวัตถุดิบของไทยโดยเชฟคนไทยที่มีฝีมือการปรุงอาหารไทยแบบดั้งเดิมนั่นเอง สอดคล้องกับข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ที่ชาวจีนส่วนใหญ่จดจำอัตลักษณ์ของอาหารไทยได้จากรสชาติที่เผ็ด เปรี้ยวที่ใช้การปรุงแบบดั้งเดิม

1.2 อัตลักษณ์ของอาหารไทยในมุมมองชาวจีนที่นครหนานหนิง

อาหารไทยมีอัตลักษณ์ปลีกย่อยไปตามวัฒนธรรมเดิมของชาวไทยแต่ละท้องที่ นอกจากนี้อาหารไทยบางอย่างก็ผสมผสานกับวัฒนธรรมด้านอาหารของต่างชาติ ดังที่ ยศพิชา คชาชีวะ (2562) ได้กล่าวถึงเชฟชาวไทยคนหนึ่งที่ให้สัมภาษณ์กับนักข่าวจีนถึงเอกลักษณ์ของอาหารไทยปัจจุบันว่า ทั้งเผ็ดทั้งเปรี้ยว เช่น ต้มยำ นอกจากนี้ อาหารไทยยังครบทุกรสชาติ ทั้งเผ็ด เค็ม หวาน เปรี้ยว มัน ขม เป็นอาหารมีเครื่องเคียง และใส่สมุนไพรหลากหลายชนิด อีกทั้งยังมีการผสมผสานจากอาหารนานาชาติลงไป เช่น น้ำพริกแกงเผ็ดจากอินเดียมาเป็นวัตถุดิบอยู่ในแกงเผ็ด เส้นก๋วยเตี๋ยวจีนมาเป็นวัตถุดิบอยู่ในผัดไทย และเอกลักษณ์อาหารไทยคือ เป็นอาหารที่ครบรสใน 1 จาน เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ มีสมุนไพรต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบ และเมื่ออาหารไทยแพร่เข้ามาในสังคมจีนก็ได้มีการผสมผสานกับวัฒนธรรมอาหารของจีน

ทำให้รสชาติอาหารไทยเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น รสเผ็ด เปรี้ยว และหวานจะลดลงเพื่อให้ถูกปากของชาวจีน โดยเฉพาะขนมหวาน จะไม่หวานเท่าที่ประเทศไทย แต่วัตถุดิบและวิธีการปรุงอาหารยังคงเหมือนเดิม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในแอปพลิเคชั่น “Dazhongdianping”(大众点评) ได้พบข้อคิดเห็นที่แสดงถึง อัตลักษณ์ของอาหารไทยจากชาวจีนดังต่อไปนี้

Luo Dingmin (2565) ผู้ก่อตั้งบริษัท Jiaoye กวางโจงได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ของอาหารไทยในสังคมจีนสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านรสชาติ อาหารไทยมักนำด้วยรสเผ็ด เปรี้ยว และเค็มเป็นหลัก กลิ่นหอมแรง ซึ่งตรงกับอุปนิสัยของชาวจีนที่นิยมอาหารรสจัด อีกทั้งอาหารไทยมีสีสันน่ารับประทาน รสชาติที่เผ็ด เปรี้ยวรับได้ไม่ยาก เมื่อเทียบกับอาหารฝรั่งแล้ว อาหารไทยจะเข้ากับรสนิยมของชาวจีนมากกว่า แต่อาหารไทยต้องลดรสเผ็ด เปรี้ยว และหวานลงบ้าง (2) ด้านวัตถุดิบ อาหารไทยยังใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ ซึ่งมีผลดีต่อสุขภาพ เช่น พริก มะนาว ตะไคร้ ข่า ขิง ใบสะระแหน่ ใบโหระพา อันเป็นการตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้บริโภคในปัจจุบัน เห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นต่ออาหารไทยของ Red Meal ใน Dazhongdianping ที่มีระบุถึงอาหารไทยเพื่อสุขภาพมากกว่า 10,000 รายการ (3) ด้านรูปแบบ ทั้งรูปแบบของอาหารและร้านอาหารไทยมักจะตกแต่งอย่างพิถีพิถัน เพิ่มบรรยากาศชวนรับประทาน โทนสีของอาหารที่มีความอิ่มตัวสูง และองค์ประกอบเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยด้วย เช่น ต้นไผ่ หวาย ต้นมะพร้าว ศาสนาพุทธ รวมถึงการตกแต่งด้วยประติมากรรมต่าง ๆ ระหว่างการเปิดให้บริการ ทางร้านยังเปิดเพลงไทยที่ไพเราะ ทำให้ให้ผู้บริโภครู้สึกผ่อนคลาย มีความสุข

เมธินี นันตาดี (2564) สาวไทยที่เปิดร้านอาหารไทยที่นครหนานหนิงกล่าวว่า หลายปีที่ผ่านมา เขาตั้งใจจะทำอาหารรสชาติแบบไทยแท้ด้วยวัตถุดิบสดใหม่จากประเทศไทย ซึ่งช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าและการขนส่งระหว่างจีน-ไทย “เหมือนเรายกครัวไทยมาไว้ที่จีน ใบชาวัตถุดิบต่าง ๆ สั่งมาจากไทย แต่มีหลายอย่างหาซื้อได้จากนครหนานหนิง” นอกจากนี้ เมธินี ยังกล่าวถึงอาหารไทยในสังคมจีนอีกว่า “ร้านมีลูกค้าประจำเยอะมาก เพราะทำอาหารตำรับไทยแท้ เช่น ต้มยำกุ้ง เล้งแซ่บภูเขาไฟ ไก่ย่างตะไคร้” สะท้อนให้เห็นถึงการธำรงอัตลักษณ์ของอาหารไทยทั้งด้านรูปแบบ รสชาติ และวัตถุดิบที่ใช้ประกอบให้คงเดิมเพื่อเผยแพร่อัตลักษณ์ของอาหารไทยให้เป็นที่รู้จักและชื่นชอบของชาวต่างชาติมากยิ่งขึ้น

The Bangkok Insight Editorial Team (2564) ได้กล่าวว่า หลิวรุ่ย ชาวจีนผู้ชอบรับประทานอาหารไทยในหนานหนิง กล่าวว่า เขารับประทานอาหารไทยครั้งแรกที่เชียงใหม่ และหลงรักรสเปรี้ยว เผ็ด หวาน และความสดใหม่ของอาหารไทย แม้ว่าปัจจุบัน การเดินทางระหว่างประเทศจะยังไม่ราบรื่นเพราะการระบาดของโรค Covid 19 แต่การได้รับประทานอาหารรสชาติไทยแท้ในจีนก็เหมือนได้รับประทานอาหารไทยที่ประเทศไทยเช่นกัน ร้านอาหารไทยที่ชอบไปรับประทานที่นครหนานหนิงส่วนใหญ่ยังคงรสชาติดั้งเดิมของอาหารไทยอยู่ ราคาก็ไม่แพง นอกจากรสชาติแล้ว เธอยังประทับใจกับกลิ่นหอมจากสมุนไพรในอาหารไทย เช่น ต้มยำกุ้งมีกลิ่นตะไคร้ ปลานึ่งมะนาวมีกลิ่นใบเตย และระหว่างการรับประทานอาหาร สิ่งที่ช่วยสร้างความประทับใจมากยิ่งขึ้น ก็คือ บรรยากาศในร้านกับวิธีการรับประทานที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตไทย ทำให้รู้สึกสดชื่นและผ่อนคลาย แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในอาหารไทยที่สร้างความประทับใจให้กับชาวจีน คือ รสชาติ กลิ่นหอม กรรมวิธีในการปรุงแบบดั้งเดิม วัตถุดิบ สรรพคุณด้านสุขภาพ และบรรยากาศภายในร้านแบบไทย ๆ

Ma Yifei (2564) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ของอาหารไทยในประเทศจีนสรุปได้ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านวัตถุดิบ อาหารไทยส่วนใหญ่มีวัตถุดิบเป็นสัตว์ทะเล เช่น ต้มยำกุ้ง แกงปู ปลาทอด กุ้งเผา ปลาเผา เป็นต้น (2) ด้านวัฒนธรรมกับศาสนา อาหารไทยบางอย่างจะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม เช่น อาหารเจไม่มีส่วนผสมของเนื้อสัตว์ และอาหารของชาวมุสลิมที่ไม่มีเนื้อหมูเป็นส่วนผสม (3) ด้านการตกแต่ร้าน ร้านอาหารไทยในจีนส่วนใหญ่จะตบแต่งด้วยสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางศาสนาพุทธ ซึ่งสร้างความประทับใจให้กับชาวจีนอย่างมาก (4) ด้านวัตถุดิบ โดยเฉพาะเครื่องเทศและเครื่องปรุงอื่น ๆ เช่น ตะไคร้ มะนาวไทย ใบโหระพา ใบมะกรูด ใบกระเพรา ข่า น้ำปลา กะทิล้วนต้องนำเข้าจากประเทศไทย ซึ่งทั้ง 5 ด้านนี้ได้สร้างประทับใจและทำให้ชาวจีนจดจำอัตลักษณ์ในอาหารไทยได้

Liuxingse (2559) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ของอาหารไทยในจีนไว้ว่า นอกจากรสชาติแล้ว สีสันที่หลากหลายก็เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นเช่นกัน เช่น ต้มยำกุ้ง มีสีแดงจากพริก สีขาวจากเห็ดฟาง สีส้มจากกุ้ง สีเขียวจากใบมะกรูด ทำให้อาหารไทยชนิดนี้มีสีสันที่สดใส และคนอยากรับประทาน อาหารไทยมักจะนำวัตถุดับที่มีสีต่างกันปรุง ทำให้อาหารทั้งสวย และกระตุ้นความอยากประทานให้แก่ผู้พบเห็น ชาวจีนจะถูกดึงดูดด้วยสีสันที่สดใสของภาพอาหารไทยจากป้ายโฆษณาจนต้องไปลองชิมอาหารไทยที่ร้านอาหารไทย

Xu Haiqiu (2555) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ของอาหารไทยในสังคมจีนสรุปได้ ด้าน ได้แก่ (1) ด้านรสชาติ อาหารไทยมีเสน่ห์ด้านรสชาติที่ชวนให้หลงไหลทั้งรสเผ็ด เปรี้ยว หวาน และกลิ่นหอม (2) ด้านสรรพคุณ อาหารไทยตอบโจทย์ความต้องการด้านสุขภาพของคนยุคใหม่ เนื่องจากอาหารไทยนำอาหารทะเล ผัก ผลไม้ และพืชสมุนไพรมาเป็นวัตถุดิบหลัก วัตถุดิบพวกนี้มีน้ำมันน้อย ไขมันต่ำ โปรตีนสูง โดยเฉพาะผู้หญิงจีนนิยมรับประทานอาหารไทยมาก (3) ด้านวิธีการรับประทาน เป็นวิธีการที่เรียบง่าย สบาย ๆ คล้ายกับวิธีการรับประทานอาหารของชาวจีนจึงดึงดูดใจชาวจีนให้มารับประทานอาหารไทย (4) ด้านการตกแต่งร้าน ร้านอาหารไทยนิยมตกแต่งภายในร้านแบบไทยเพื่อสร้างเอกลักษณ์และความโดดเด่นให้กับร้านอาหาร ช่วยดึงดูดใจลูกค้าชาวจีนให้เข้ามารับประทานอาหารที่ร้านได้ประการหนึ่ง

จากข้อมูลที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า อัตลักษณ์อาหารไทยในสังคมจีนในมุมมองของชาวจีนจะแตกต่างกันไปตามทัศนะของแต่ละคน แต่ถ้ากล่าวสรุปถึงอัตลักษณ์ที่ทำให้ชาวจีนรู้จักอาหารไทยจะมี 7 ด้าน สำคัญ ได้แก่ (1) ด้านวิธีการปรุงที่ใช้กรรมวิธีแบบเดิม (2) ด้านรสชาติที่เผ็ด เปรี้ยว หวาน (3) ด้านวัตถุดิบที่สดใหม่ นำเข้าจากประเทศไทย (4) ด้านรูปแบบหรือสีสันที่สวยงามสะดุดตา (5) ด้านสรรพคุณที่เป็นอาหารเพื่อสุขภาพจากส่วนประกอบของสมุนไพร (6) ด้านวิธีการรับประทานที่เรียบง่ายเข้ากับอุปนิสัยของชาวจีน และ (7) ด้านการตกแต่งร้านและบรรยากาศในร้านที่สวยงามและคงความเป็นไทย สามารถดึงดูดใจให้ลูกค้าเข้ามารับประทานอาหารไทยในร้าน ซึ่งจะไปสัมพันธ์กับทัศนคติที่ผู้บริโภคชาวจีนได้ตอบแบบสอบถามดังตารางที่จะกล่าวต่อไป

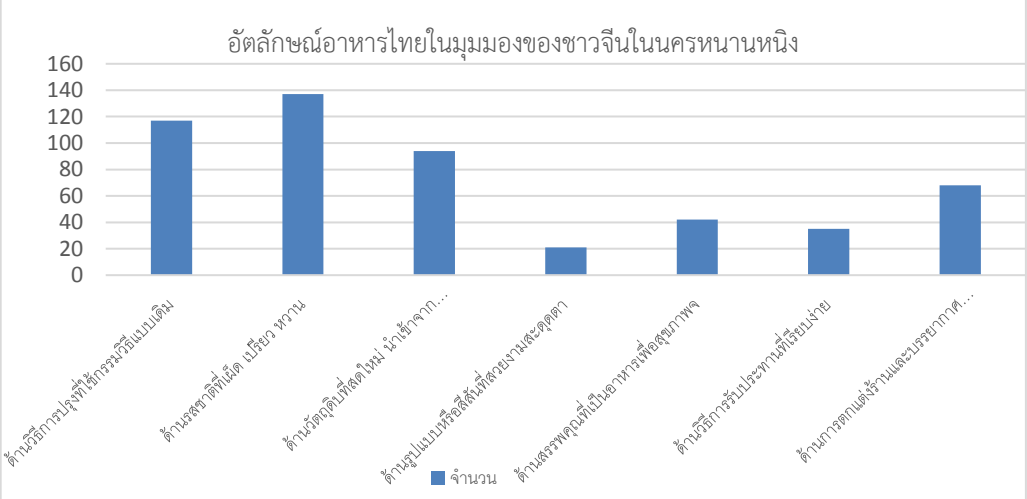
สำหรับอัตลักษณ์อาหารไทยในเขตพื้นที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากการประเมินอาหารไทยของกลุ่มชาวจีนในพื้นที่จากแอปพลิเคชัน DaZhong DianPing (大众点评) ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะหลังการบริโภคอาหารไทย และสุ่มตัวอย่างจากร้านสบายสบาย ซึ่งเป็นร้านอาหารไทยร้านแรกที่จ้างเชฟชาวไทย และร้านที่ได้รับตราสัญลักษณ์ Thai Select (ไทย ซีเล็คท์) ในนครหนานหนิงอีก 6 ร้าน ได้แก่ ร้าน Yinxiang xianluo (ความทรงจำแห่งสยาม) ร้าน Taixiangmi (ร้านข้าวหอมไทย) ร้าน Palan 9 ร้านอาหารไก่ Quan Ge Shuimen ร้านอาหารไทย Jie·Fei และร้านอาหาร Thai·Thai แต่ละร้านตรวจสอบข้อคิดเห็นที่ใหม่ล่าสุด จำนวน 30 ข้อคิดเห็น

(ข้อมูล ณ วันที่ 10 มกรคม พ.ศ. 2566) รวมทั้งหมดจำนวน 210 ข้อคิดเห็น ดังผลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตลักษณ์อาหารไทยในมุมมองชาวจีนที่นครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี

จำนวนชื่ออาหารไทยที่ระบุ	ร้านสบายสบาย	ร้าน Yinxiang xianluo	ร้าน Taixiangmi	ร้านอาหารไทย Jie-Fei	ร้านอาหาร Thai-Thai	Palan 9	ร้านอาหารไก่ Quan Ge Shuimen	ข้อคิดเห็นแต่ละประเภทรวม	ร้อยละ
ข้อคิดเห็นแต่ละร้านรวม	30	30	30	30	30	30	30	210	100
ด้านวิธีการปรุงที่ใช้กรรมวิธีแบบเดิม	16	19	15	13	13	17	24	117	55.71
ด้านรสชาติที่เผ็ดเปรี้ยว หวาน	22	25	20	19	21	17	13	137	65.24
ด้านวัตถุดิบที่สดใหม่นำเข้าจากประเทศไทย	9	13	18	17	10	16	11	94	44.76
ด้านรูปแบบหรือสีสันที่สวยงามสะดุดตา	3	7	6	7	3	2	3	21	10.00
ด้านสรรพคุณที่เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ	6	2	7	6	5	6	10	42	20.00
ด้านวิธีการรับประทานที่เรียบง่าย	9	3	3	7	2	2	15	35	19.52
ด้านการตกแต่งร้านและบรรยากาศแบบไทย	6	8	11	16	9	11	7	68	32.38

จากข้อคิดเห็นในตารางที่ 1 สรุปถึงอัตลักษณ์ของอาหารไทยในแต่ละด้าน ดังภาพ



ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงอัตลักษณ์อาหารไทยในมุมมองของชาวจีนในนครหนานหนิง

จากตารางที่ 1 และแผนภูมิข้างต้นได้บ่งชี้ถึงจำนวนจากข้อเสนอแนะทั้ง 210 ข้อ ที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์อาหารไทยในสังคมจีนที่ถูกระบุมากที่สุดคือ รสชาติทั้งเผ็ดทั้งเปรี้ยว ร้อยละ 65.24 รองลงมาคือ อาหารไทยด้านวิธีการปรุงที่ใช้กรรมวิธีแบบเดิม ด้านวัตถุดิบที่สดใหม่และนำเข้าจากประเทศไทย ด้านการตกแต่งร้านและบรรยากาศแบบไทย มีค่าร้อยละ 55.71 ร้อยละ 44.76 ร้อยละ 32.38

ตามลำดับ ส่วนอัตลักษณ์ที่มีผู้ระบุถึงไม่มาก คือ ด้านสรรพคุณที่เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ด้านรูปแบบหรือสีสันที่สวยงามสะดุดตา มีค่าร้อยละ 20.00 ร้อยละ 19.52 ร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

2. อิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อชาวจีนในนครหนานหนิง

จากการสังเกต พบว่า อาหารไทยในนครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี ได้เพิ่มทางเลือกด้านอาหารให้แก่ผู้บริโภค ทำให้ชาวจีนรับรู้วัฒนธรรมอาหารของไทย และเกิดความรู้สึกอยากจะไปใช้ชีวิตที่ประเทศไทย ผู้บริโภคอาหารไทยจะเป็นแบบกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัวเป็นหลัก มักจะรับประทานอาหารไทยในโอกาสนัดพบเพื่อนส่วนตัว หรือครอบครัวรับประทานอาหารร่วมกัน เนื่องจากร้านอาหารไทยมีบรรยากาศแบบสบาย ๆ มีพื้นที่ให้บริการพอสมควร ลูกค้าสามารถนั่งรับประทานอาหารไป คุยไปอย่างสบาย และมีความสุข ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

> *“ชอบนัดเพื่อนมาทานอาหารไทย เพราะต้มยำกุ้งทั้งเผ็ดและเปรี้ยว เป็นอาหารเรียกน้ำย่อยได้อย่างดี ข้าวผัดสับปะรดกินได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และเป็นที่ชื่นชอบกันในคนหมู่มาก ส่วนอาหารอื่น ๆ ก็แปลกใหม่สำหรับชาวจีน สิ่งที่สำคัญกว่า คือ บรรยากาศร้านอาหารไทยแปลกใหม่สำหรับชาวจีน เพลงไทยฟังแล้วรู้สึกผ่อนคลาย บางร้านมีรำไทยให้ชมด้วย ได้ดูการแสดงวัฒนธรรมไทย ทำให้ได้เปิดหูเปิดตา อีกทั้งยังทำให้อยากไปเที่ยวที่เมืองไทยไปสัมผัสวัฒนธรรมของคนไทยสักครั้งหนึ่งในชีวิต”*
>
> (Xu Jinlong, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2565)

สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างอีกคนหนึ่งว่า

> *“เคยพาครอบครัวมาทานอาหารไทยหลายครั้ง พอทราบว่ามีร้านอาหารไทยเปิดใหม่ก็อยากไปชิม ดิฉันเคยเป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนไปเรียนที่ไทยหนึ่งปี ชอบอาหารไทยมาก แต่เสียดาย ครอบครัวดิฉันยังไม่เคยไปประเทศไทย ดิฉันก็พาครอบครัวไปกินที่ร้านอาหารไทยบ่อย เพื่อที่จะให้ครอบครัวได้ชิมอาหารไทยที่อร่อย ๆ บ้าง และแนะนำวัฒนธรรมไทยให้กับครอบครัวได้รู้จัก ปัจจุบัน ครอบครัวให้ความสนใจกับข่าวของประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีอาหารที่พวกเขาชอบกิน บางทีดิฉันซื้อเครื่องปรุงอาหารไทยกลับมาทำอาหารไทยที่บ้านด้วย”*
>
> (Li Fang, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2565)

นอกจากนี้ยังพบว่า อาหารไทยประเภทอาหารจานเดียว พวกพนักงานออฟฟิศจะนิยมรับประทาน เพราะราคาเหมาะสม รสชาติอร่อย มีทั้งกับข้าวและอาหารหลักอยู่ในจานเดียวกัน และไม่ต้องรอนาน ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

> *“ชอบมาร้านอาหารไก่ Quan Ge Shuimen กินข้าวมันไก่ แกงกะหรี่ปู เพราะสะดวกดี ไม่ต้องรอนาน บรรยากาศสบาย ๆ เหมาะกับการให้พนักงานออฟฟิศมารับประทานอาหารกลางวัน และพักผ่อนสักหน่อยแล้วไปทำงานต่อ”*
>
> (Mo Mo, สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2565)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรมอาหารไทยในนครหนานหนิงมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคชาวจีนในฐานะวัฒนธรรมใหม่หรือสิ่งแปลกใหม่ในพื้นที่ ดึงดูใจให้อยากเข้าไปสัมผัสกับรสชาติและบรรยากาศในร้านอาหารไทย และเมื่อเข้าไปสัมผัสแล้วก็ทำให้ชาวจีนบางส่วนหลงใหลในรสชาติ รูปแบบสีสัน วิธีการรับประทาน บรรยากาศ และมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมไทยด้านอื่น ๆ เช่น เพลงไทย การแสดงพื้นบ้านไทย สิ่งตกแต่งภายในร้านแบบไทย ๆ ภูมิปัญญาด้านสุขภาพในอาหารไทยที่เกิดจากสมุนไพร จนบางคนมีความรู้สึกอยากไปเที่ยวเมืองไทย บางคนซื้อเครื่องปรุงอาหารไทยไปทำรับประทานเองที่บ้าน ส่งผลให้วัฒนธรรมด้านอาหารไทยเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีนบางส่วน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้สอบถามความคิดเห็นแบบออนไลน์จากกลุ่มคนที่นิยมบริโภคอาหารจีนในพื้นที่นครหนานหนิงแบบ ซึ่งเป็นสมาชิกของร้านอาหารไทย 7 ร้านที่กล่าวข้างต้น ร้านละ 5 คน รวมเป็น 35 คน ดังผลการแสดงความคิดเห็นในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นด้านอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อชาวจีนในนครหนานหนิง

อิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อชาวจีน	**จำนวนคน**	**ร้อยละ**
ผู้ตอบแบบสอบถาม	35	100.00
อิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อผู้บริโภคชาวจีน		
ทำให้อยากไปท่องเที่ยวที่ไทยสักครั้งหนึ่ง	33	94.29
ทำให้อยากทำอาหารไทยที่บ้าน	32	91.43
ทำให้อยากจะแนะนำอาหารไทยให้คนอื่น	30	85.71
ทำให้อยากรู้อยากเห็นวัฒนธรรมไทย	28	71.43
ทำให้อยากจะไปใช้ชีวิตที่ไทย	16	45.71
ทำให้อยากจะไปทำงานที่ไทย	10	28.57
ทำให้อยากจะไปเรียนหรือส่งลูกไปเรียนที่ไทย	7	20
อิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อสังคมจีน		
ทำให้เกิดทางเลือกในการบริโภคอาหารในพื้นที่นครหนานหนิง	31	88.57
ทำให้วัฒนธรรมอาหารการกินในนครหนานหนิงเกิดความสมบูรณ์	26	74.29
ทำให้วัฒนธรรมการกินในในนครหนานหนิงได้มีพัฒนาการ	10	28.57
ความรู้ความสามารถในการบอกชื่อเมนูอาหารไทยของผู้ตอบแบบสอบถาม		
สามารถบอกชื่ออาหารไทยมากกว่า 30 เมนู	8	22.86
สามารถบอกชื่ออาหารไทยมากกว่า 20 เมนู	21	60.00
สามารถบอกชื่ออาหารไทยมากกว่า 10 เมนู	35	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคอาหารไทยส่วนใหญ่รู้สึกว่า วัฒนธรรมอาหารไทยทำให้ตนอยากไปท่องเที่ยวที่ไทยสักครั้งหนึ่ง อยากทำอาหารไทยรับประทานที่บ้าน อยากแนะนำอาหารไทยให้คนอื่น อยากรู้อยากเห็นวัฒนธรรมไทย อีกทั้งยังมีบางคนอยากจะไปใช้ชีวิตที่ไทย หรืออยากไปทำงานที่ไทย อยากจะไปเรียนหรือส่งลูกไปเรียนที่ไทยอีกด้วย และหลังจากได้กินอาหารไทยแล้วติดใจจึงสมัครเป็นสมาชิกของร้านอาหารไทย นอกจากนี้ อาหารไทยได้ทำให้เกิดทางเลือกในการบริโภคอาหาร ทำให้อาหารการกินมีความหลากหลายมาก ส่วนในด้านความรู้เกี่ยวกับชื่อของอาหารไทย ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 35 คนสามารถบอกชื่ออาหารไทยได้มากว่า 10 ชื่อ บางส่วนสามารถบอกชื่ออาหารไทยได้มากกว่า 20 ชื่อ

บางสามารถบอกเมนูอาหารไทยได้มากกว่า 30 ชื่อ และผู้ตอบแบบสอบถามบางคนสามารถบอกถึงกรรมวิธีในการปรุงอาหารไทยบางอย่างได้อีกด้วย แสดงให้เห็นว่า มีชาวจีนกลุ่มหนึ่งที่ชื่นชอบวัฒนธรรมอาหารไทยระดับความรู้ทางด้านอาหารไทยของกลุ่มนี้ค่อนข้างสูง และพวกเขามีความชื่นชอบในรสชาติของอาหารไทย ดังจำนวนคนและค่าร้อยละตามที่ปรากกฏในตารางที่ 2 ของแต่ละประเด็น

จากข้อสรุปที่ได้จากทัศนคติของชาวจีนที่ตอบแบบสอบถามออนไลน์แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่ว่า ชาวจีนที่นิยมมารับอาหารไทยในร้านอาหารไทยก็เนื่องจากพวกเขาชอบใจในรสชาติ รูปแบบ สีสันของอาหารไทย รวมถึงบรรยากาศแบบไทยในร้านอาหารไทยที่ทำให้พวกเขาได้เรียนรู้วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากวัฒนธรรมด้านอาหาร เช่น การแสดงพื้นบ้านไทย เพลงไทย เป็นต้น ผลวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดยืนยันได้ว่า วัฒนธรรมด้านอาหารไทยมีอิทธิพลต่อชาวจีนทั้งในเชิงทัศนคติและพฤติกรรมได้อย่างดี

3. การเปลี่ยนแปลงของอาหารไทยในนครหนานหนิง

ผู้วิจัยได้ค้นหาชื่อร้านอาหารไทยในนครหนานหนิงจากแอปพลิเคชันแผ่นที่ Baidu และสัมภาษณ์เจ้าของทำกิจการร้านอาหารไทย จำนวน 2 คน ได้แก่ ชาวไทย 1 คน และชาวจีน 1 คน เชฟชาวไทย 1 คน และชาวจีน 1 คน ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำอาหารไทยไม่น้อยกว่า 5 ปี จากการศึกษาพบว่า นครหนานหนิงมีร้านอาหารไทยจำนวน 91 ร้าน และมีชื่อร้าน 73 ชื่อ ที่เหลือ 18 ร้าน เป็นสาขาของร้านใหญ่ ชื่อร้านทั้ง 73 ชื่อนั้นเขียนเป็นภาษาจีนทั้งหมด และมี 27 ร้าน ระบุชื่อเป็นภาษาไทยด้วย ขณะเดียวกันมี 61 ชื่อ ที่ประกอบด้วยคำว่า “泰” (ไทย) ที่เหลือ 12 ชื่อนั้น มีบางชื่อระบุชื่อเมืองของไทย เช่น “芭提雅”(พัทยา) “暖武里” (นนทบุรี) หรือเป็นชื่อเก่าของประเทศไทย คือ“暹罗”(สยาม) ผู้วิจัยยังสังเ กตพบอีกว่า ร้านอาหารไทยนิยมตั้งชื่อทับศัพท์ภาษาไทยหรือเอกลักษณ์ของประเทศไทย เช่น 沙拜 (สบาย) 萨瓦迪 (สวัสดี) 跳 (เที่ยว) 嘟嘟 (ตุ๊ก ๆ) 帕蓝9 (พระราม 9) 芭提雅 (พัทยา) 暖武里 (นนทบุรี) และมี 4 ร้าน ใช้คำว่า “象” (ช้าง) 7 ร้าน ใช้คำว่า “椰” (มะพร้าว) 1 ร้าน ซึ่งชื่อทั้งสองนี้ก็เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อร้านของร้านอาหารไทยในนครหนานหนิงต่างจากการตั้งชื่อร้านอาหารไทยในประเทศไทย โดยนิยมใช้คำว่า“泰” (ไทย) คำไทยที่ค้นหู หรือคำที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของประเทศไทยมาเป็นชื่อร้าน เพื่อให้ชาวจีนได้ทราบอย่างชัดเจนว่าเป็นร้านอาหารไทย แตกต่างจากร้านอาหารไทยในประเทศไทยที่ไม่นิยมใช้คำที่ประกอบด้วยคำว่า “ไทย” คำทับศัพท์หรือคำที่แสดงเอกลักษณ์ไทยมาตั้งชื่อร้าน เนื่องจากร้านตั้งอยู่ในสิ่งแวดล้อมของสังคมไทยอยู่แล้ว

ผลจากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ถ้าเจ้าของร้านเป็นชาวไทย เชฟก็มักจะเป็นชาวไทย ร้านประเภทนี้จะพยายามรักษาอัตลักษณ์ของอาหารไทยแบบดั้งเดิมไว้ ทั้งวัตถุดิบ สูตรการทำอาหารแบบดั้งเดิมเกือบทั้งหมด เครื่องเทศหรือเครื่องปรุงรสมักจะนำเข้าจากไทย เช่น มะกรูด ใบมะกรูด ชะอม กะทิ น้ำปลา ปลาร้า และรายการอาหารในร้านจะมีครบทั้ง 4 ภาคของไทย รสชาติอาหารไทย การตกแต่งร้านก็จะทำเหมือนกับร้านอาหารไทยที่อยู่ในประเทศไทยเกือบทั้งหมด เนื่องจากกลุ่มลูกค้าเป็นชาวไทยเป็นหลัก ให้ลูกค้าชาวไทยมารับประทานเพื่อให้หายคิดถึงบ้าน และร้านอาหารไทยประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นร้านลับหรือเรียกว่าร้านอาหารสูตรพิเศษ เช่น ร้านบ้านอาจารย์ ร้าน Thai Shenjing ร้าน La Demo และร้านไทย·สวัสดี ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ลูกค้าร้านดิฉันส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาไทยเรียนที่หนานหนิง แต่ก่อนจะรู้จักกันแค่ในหมู่คนไทย นักศึกษามาทานข้าวที่นี่เพื่อให้หายคิดถึง

บ้าน ดิฉันเลยตั้งชื่อร้านว่า “บ้านอาจารย์”

(ลูลู่, เจ้าของร้านบ้านอาจารย์, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2565)

ในกรณีเจ้าของร้านเป็นชาวจีนหรือชาวจีนและชาวไทยร่วมหุ้นกัน ร้านมักจะเป็นร้านใหญ่ และมีสาขาหลายแห่ง เช่น ร้านสบายสบาย ร้านอาหารไทย Fei ร้าน Yinxiang xianluo (ความทรงจำแห่งสยาม) ร้าน Taixiangmi (ร้านข้าวหอมไทย) และร้าน Palan 9 ส่วนเชฟในร้านประเภทนี้ มักจะมีทั้งชาวจีนและชาวไทย หรือไม่ก็เป็นเชฟชาวจีนที่เคยไปทำงานที่ไทย มีประสบการณ์การทำอาหารไทยอย่างน้อย 3 ปี สำหรับอาหารไทยและวัตถุดิบในการทำอาหารมักจะใช้ทั้งของจีนและไทย บางสิ่งถ้าหาสิ่งทดแทนได้ที่ประเทศจีน จะไม่นำเข้าจากไทยเพื่อลดต้นทุนทางธุรกิจ รสชาติอาหารไทยมักจะปรับให้ถูกรสนิยมของคนจีนในนครหนานหนิง เนื่องจากกลุ่มลูกค้าเป็นชาวจีนเป็นหลัก ทั้งรสเปรี้ยว เผ็ด และหวานก็ถูกปรับให้ลดลง และขนมไทยก็ลดรสหวานลงนิดหน่อย ส่วนรายการอาหารในร้านประเภทนี้ มักจะเป็นอาหารภาคกลางหรือภาคอีสานของไทย เช่น ต้มยำกุ้ง ไก่ย่างตะไคร้ ข้าวผัดสับปะรด ส้มตำ ข้าวเหนียวมะม่วงซึ่งเป็นอาหารไทยที่มีชื่อเสียงในหมู่คนจีน รายการอาหารไทยภาคใต้มีไม่มากนัก ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ร้านอาหารไทยที่อยู่ในนครหนานหนิง ถ้าจะทำเป็นร้านใหญ่ จะต้องเป็นชาวจีนร่วมหุ้นกับชาวไทย ฝ่ายไทยรับผิดชอบห่วงโซ่อุปทาน วัตถุดิบอาหารและเทคนิคการปรุงอาหาร และฝ่ายจีนจะรับผิดชอบการตลาด และธรรมเนียมการเปิดร้านต่าง ๆ เช่น ร้าน Palan9 เจ้าของร้านคือคนจีน ชื่อ Li Junji เจ้าของร้าน Taixiang mi ก็เป็นคนจีนเหมือนกัน ชื่อ He Yuzhen สองร้านนี้เป็นบริษัทร่วมทุนจีน-ไทย และมีสาขาหลายแห่งในเมืองใหญ่หลายเมืองของประเทศจีน ร้านประเภทนี้ต้องปรับปรุงรสชาติอาหารไทย ทำให้อัตลักษณ์รสชาติอาหารไทยไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก และยังถูกรสนิยมชาวจีนอีกด้วย”

(Wei Na เจ้าของร้านอาหารไทย Fei, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2565)

นอกจากนี้ยังพบว่า เจ้าของร้านค้ายังต้องคำนึกถึงลูกค้าและเอาใจใส่ต่อความต้องการของลูกค้าด้วย ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

“ระหว่างการปรุงอาหาร ถ้าลูกค้าเป็นคนไทย หรือคนจีนแต่ต้องการรสชาติแบบไทย ๆ เราก็พยายามปรุงอาหารแบบไทยดั้งเดิม”

(สมชัย เชฟร้านอาหารไทย Fei, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2565)

นอกจากร้านสองประเภทดังกล่าวแล้วยังพบว่า มีร้านอาหารไทยอีกประเภทหนึ่งที่เจ้าของเป็นชาวจีนและเป็นเชฟด้วย มักจะเป็นร้านอารไทยเล็ก ๆ ดังคำให้สัมภาษณ์ของเจ้าของร้านอาหาร Thai Du ที่ว่า

“ผมชอบอาหารไทย ก็เลยเรียนทำอาหารไทยที่ประเทศไทย 2 ปี ปัจจุบันกลับมาที่นครหนานหนิง มีร้านอาหารไทยเล็ก ๆ ของตัวเอง เป็นทั้งเจ้าของร้านและเชฟ ผมรู้ดีว่ากระเพาะคนจีนต้องการรสชาติแบบไหน ก็นำเมนูอาหารไทยภาคกลางและภาคเหนือ ภาคอีสานบางอย่างมาเป็นเมนูที่ร้าน เช่น ต้มยำกุ้ง แกงกะหรี่ปู ไก่ย่าง คอหมูย่าง ข้าวผัดสับปะรด เป็นต้น ซึ่งเป็น

อาหารที่คนจีนนิยมทาน ส่วนอาหารไทยภาคใต้ รสจัดสำหรับคนจีน คนจีนอาจไม่ชิน”

(Wei Wenbin เจ้าของร้านอาหาร Thai Du, สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2565)

จากข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า รูปแบบร้านอาหารไทยจะมี 3 ประเภท แบบที่ 1 คือเจ้าของและเชฟเป็นชาวไทย ร้านประเภทนี้มักเป็นเป็นร้านเฉพาะกลุ่มชาวไทย วัตถุดิบและรสชาติจะเป็นแบบดั้งเดิม ประเภทที่ 2 เป็นร้านของชาวจีนและชาวไทยร่วมธุรกิจกัน เจ้าของร้านและเชฟจะมีทั้งชาวจีนและชาวไทย ฝ่ายจีนรับผิดชอบตลาดและการบริหารร้าน ส่วนฝ่ายไทยจะรับผิดชอบห่วงโซ่อุปทานวัตถุดิบอาหารและเทคนิคการปรุงอาหาร ร้านประเภทนี้มักจะเป็นร้านใหญ่และมีหลายสาขา ลูกค้ามีทั้งชาวจีนและชาวไทย และเชฟสามารถปรับรสชาติตามความต้องการของลูกค้า วัตถุดิบอาหาร โดยเฉพาะเครื่องเทศเครื่องปรุงรส ส่วนมากนำเข้าจากประเทศไทย และประเภทที่ 3 เจ้าของร้านเป็นชาวจีนและปรุงอาหารไทยด้วยตนเอง อาหารไทยในร้านประเภทนี้มักจะปรับรสชาติให้ถูกรสนิยมของคนในพื้นที่ ลดรสเผ็ด เปรี้ยว หวานลง และวัตถุดิบปรุงอาหารส่วนมากจะหาซื้อในพื้นที่ มักเป็นร้านเล็ก ๆ ที่ชาวจีนในพื้นที่นิยมมารับประทาน แต่ชาวไทยอาจไม่ชื่นชอบ เนื่องจากรสชาติต่างจากอาหารที่ประเทศไทย

สรุปได้ว่า อาหารไทยในนครหนานหนิง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกว่างซี มีการเปลี่ยนแปลงใน 5 ด้าน ได้แก่ (1) การตั้งชื่อร้าน ที่นิยมใช้คำว่า“泰” (ไทย) คำภาษาไทยที่ค้นหู หรือคำที่แสดงเอกลักษณ์ของประเทศไทย เพื่อให้ชาวจีนได้รู้จักหรือสังเกตได้ง่ายว่าเป็นร้านอาหารไทย (2) รูปแบบร้านอาหารไทยที่นครหนานหนิงมี 3 รูปแบบ โดยแบ่งตามเจ้าของและเชฟของร้าน ประเภทที่หนึ่งคือร้านที่ชาวไทยเป็นเจ้าของ ทั้งเจ้าของร้านและเชฟล้วนเป็นชาวไทย ประเภทที่สอง ร้านที่ชาวไทยกับชาวจีนร่วมธุรกิจกัน เจ้าของร้านกับเชฟมีทั้งชาวจีนและชาวไทย ประเภทที่สาม ร้านที่ชาวจีนเป็นผู้ประกอบการและเป็นผู้ทำอาหารไทยเอง (3) วัตถุดิบอาหาร ร้านสูตรพิเศษหรือร้านใหญ่ ๆ จะนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศไทย โดยเฉพาะเครื่องเทศและเครื่องปรุงรส แต่บางร้านอาจหาวัตถุดิบอื่นมาทดแทนเพื่อลดต้นทุนทางธุรกิจ (4) รสชาติอาหารไทย ที่มักจะลดรสเผ็ด เปรี้ยว และหวานลง เพื่อให้เข้ากับรสนิยมของชาวจีน แต่บางร้านมีกลุ่มลูกค้าเป็นชาวไทยจะคงรสชาติดั้งเดิมของอาหารไทยไว้ (5) บรรยากาศในร้าน ที่มักจะสร้างบรรยากาศแบบไทย ๆ เช่น ใช้ต้นมะพร้าว ช้าง รูปวัด พระพุทธรูป หรือหลังคาทรงไทยที่เป็นเอกลักษณ์ไทยมาตกแต่งร้าน เปิดเพลงไทย จัดการแสดงรำไทย บริกรใส่ชุดไทย ใช้จานชามลายไทย ซึ่งต่างจากร้านอาหารไทยในประเทศไทยที่ส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องสร้างบรรยากาศแบบไทย เนื่องจากอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมแบบไทย ๆ อยู่แล้ว

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ด้านความเป็นมาของอาหารไทยในนครหนานหนิงเดิมทีเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนไทยที่ศึกษาอยู่ในพื้นแห่งนี้ แต่หลังจากที่พื้นที่แห่งนี้ได้จัดงาน China-ASEAN Expo ส่งผลให้ชาวต่างชาติมาลงทุนมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจร้านอาหารไทย ทำให้ชาวจีนได้มีโอกาสสัมผัสกับรสชาติของอาหารไทยแล้วเกิดความประทับใจ และจดจำอัตลักษณ์ของอาหารไทยได้จาก 7 ด้าน คือ วิธีการปรุงที่ใช้กรรมวิธีแบบเดิม รสชาติที่เผ็ด เปรี้ยว หวาน วัตถุดิบที่สดใหม่และนำเข้าจากประเทศไทย รูปแบบหรือสีสันที่สวยงามสะดุดตา สรรพคุณเพื่อสุขภาพจากส่วนประกอบของสมุนไพร วิธีการรับประทานที่เข้ากับ

อุปนิสัยของชาวจีน และการตกแต่งร้านที่สวยงามและคงความเป็นไทย

ด้านอิทธิพลของวัฒนธรรมอาหารไทยที่มีต่อชาวจีนในนครหนานหนิงพบว่า มีผลทั้งทางด้านทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคชาวจีนในฐานะสิ่งแปลกใหม่ในพื้นที่ที่ดึงดูดใจให้อยากเข้าไปสัมผัสกับรสชาติและบรรยากาศในร้านอาหารไทย และเมื่อเข้าไปสัมผัสแล้วก็ทำให้ชาวจีนบางส่วนหลงใหลในรสชาติ รูปแบบ สีสัน วิธีการรับประทาน บรรยากาศ และมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมไทย เช่น เพลงไทยและการแสดงพื้นบ้านไทย สิ่งตกแต่งภายในร้านแบบไทย จนบางคนมีความรู้สึกอยากไปเที่ยวเมืองไทย บางคนซื้อเครื่องปรุงอาหารไทยไปทำรับประทานที่บ้าน ส่งผลให้วัฒนธรรมด้านอาหารไทยเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีนบางส่วน

ด้านการเปลี่ยนแปลงของอาหารไทยในนครหนานหนิงที่ต่างไปจากอาหารไทยตามร้านอาหารในประเทศไทยพบ 5 ด้าน คือ การตั้งชื่อร้านที่นิยมใช้คำว่า“泰” (ไทย) คำที่ค้นหู หรือคำที่แสดงเอกลักษณ์ของไทย รูปแบบของร้านที่เจ้าของและเชฟเป็นคนไทยและคนจีน วัตถุดิบที่นำเข้าจากประเทศไทยและการใช้วัตถุดิบในพื้นที่ทดแทนเพื่อลดต้นทุนทางธุรกิจ รสชาติอาหารที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของลูกค้า และบรรยากาศในร้านที่มักจะสร้างบรรยากาศแบบไทย ซึ่งต่างจากร้านอาหารไทยในประเทศไทยที่ส่วนใหญ่ไม่ได้สร้างบรรยากาศแบบไทย เนื่องจากอยู่ภายใต้บริบทของสังคมไทยอยู่แล้ว

การอภิปรายผล

จากข้อสรุปของผลการวิจัยข้างต้นมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย คือ อาหารไทยในนครหนานหนิงยังคงอัตลักษณ์ที่ทำให้ชาวจีนรู้จักด้วยวิธีการปรุงแบบดั้งเดิม รสชาติ วัตถุดิบ รูปแบบหรือสีสันที่สวยงาม สรรพคุณด้านอาหารเพื่อสุขภาพ วิธีการรับประทานที่เรียบง่าย และการตกแต่งร้านและบรรยากาศภายในร้านที่สวยงาม คงความเป็นไทย สามารถดึงดูดใจให้ลูกค้า ปัจจุบันธุรกิจอาหารไทยได้รับความนิยมจากชาวจีนมาก มีอิทธิพลต่อชาวจีนและสังคมจีนไม่น้อย อาหารไทยนอกจากเป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างหนึ่งแล้ว ยังสร้างรายได้ให้กับคนไทยและประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นสะพานแห่งมิตรภาพระหว่างไทย-จีน เป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่ทำให้ชาวจีนได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยผ่านอาหารไทย และยอมรับวัฒนธรรมไทยเข้ามาในวิถีชีวิต สอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมที่เป็นการกระจายตัวของวัฒนธรรมจากสังคมเดิมไปยังสังคมอื่น ๆ โดยมีลักษณะเป็นการแพร่แบบเปลี่ยนพื้นจากวัฒนธรรมเดิมไปยังพื้นที่ใหม่ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2565) แต่ถึงกระนั้น อาหารไทยในสังคมจีนก็มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามปัจจัยแวดล้อม เช่น รสชาติที่ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความชื่นชอบของผู้บริโภคชาวจีน อาทิ ต้มยำกุ้ง จะไม่เปรี้ยวมากนัก ส้มตำจะปรุงให้เผ็ดน้อยลง และขนมไทยก็จะลดรสความหวานลง นอกจากนี้ยังพบว่าวัตถุดิบในการปรุงอาหารไทยที่ใช้วัตถุดิบบางอย่างในพื้นที่แทน ตลอดจนมีการคิดค้น พัฒนา หรือเกิดแนวคิดใหม่ ๆ นำมาใช้กับอาหารไทย เช่น ข้าวผัดสับปะรด บางร้านนำไส้กรอกสไตล์กวางตุ้งแบบรสหวานมาแทนกุนเชียงไทยและอาหารทะเล ถั่วลิสงทอดแทนเม็ดมะม่วงหิมพานต์ไทย ข้าวผัดสับปะรสแบบนี้จะพบเห็นได้จากร้านที่ชาวจีนเป็นผู้ประกอบการและปรุงอาหารเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีการย้ายถิ่นฐานจากสังคมเดิมไปสู่อีกสังคมหนึ่ง ทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์, 2558)

วัฒนธรรมอาหารไทยมีอิทธิพลต่อสังคมจีนในพื้นที่ศึกษาอย่างเห็นได้ชัด เช่น ด้านวัฒนธรรมอาหารไทยได้เปิดช่องทางให้ชาวจีนเรียนรู้วัฒนธรรมไทย เมื่อชาวจีนนั่งรับประทานอาหารไทยที่ร้านก็จะได้เห็นการตกแต่งร้านแบบไทย ได้ฟังเพลงหรือการแสดงพื้นบ้านไทย จมูกได้ดมกลิ่นหอมจากอาหารไทย

พร้อมกับได้ลิ้มรสชาติของอาหารไทยอย่างอร่อย ทำให้ลูกค้ารู้สึกเสมือนว่าตัวเองอยู่ที่เมืองไทย ขณะเดียวกัน ชื่อร้านอาหารไทยมักจะประกอบด้วยคำว่า 泰 (ไทย) หรือตกแต่งด้วยสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เท่ากับเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยอย่างหนึ่งด้วย เห็นได้จากผู้ตอบแบบสอบถามอยากไปเที่ยวเมืองไทยมากถึง 94.29% สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ma Yifei (2564) ที่พบว่า ชื่อร้านอาหารไทย การแสดงพื้นบ้านไทย การตกแต่งภายในร้านเป็นการนิเทศศิลปวัฒนธรรมไทย และอาหารไทยเป็นการถ่ายทอดรสชาติของวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย กล่าวคือ ระหว่างลูกค้ารับประทานอาหารไทยก็ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมไทยและเกิดความต้องการที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวที่ประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Liang Pan (2565) ที่พบว่า อาหารไทยขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทย ชาวจีนมักจะไปร้านอาหารไทยด้วยเหตุผลอยากลองชิมอาหารแปลกใหม่ และหลังจากนั้นก็เกิดความอยากไปท่องเที่ยวที่เมืองไทย

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยพบว่า ร้านอาหารไทยที่นครหนานหนิงมีร้านอาหารจานด่วนไม่มาก ผู้สนใจลงทุนสามารถทำธุรกิจร้านข้าวเหนียวมะม่วง/ทุเรียน ร้านก๋วยเตี๋ยวเรือ ร้านข้าวผัดสับปะรด ร้านไก่ย่างไทย ร้านข้าวมันไก่ไทย ร้านข้าวขาหมูไทย เป็นต้น ซึ่งอาหารจำพวกนี้ถูกปากชาวจีนอย่างมาก และเหมาะกับชีวิตสมัยใหม่ที่เร่งรีบ ร้านขนมไทย เช่น ร้านลูกชุบ ร้านไส้กรอกปลาย่าง เป็นต้น หรืออาจเปิดร้านชานมไทย ร้านกาแฟไทยที่กำลังขยายตัวที่สาธารณรัฐประชาชนจีนอยู่ในขณะนี้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาปัจจัยแห่งการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์อาหารไทยในพื้นที่อื่นของสาธารณรัฐประชาชนจีนอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านอาหารไทยทั้งในสาธารณรัฐประชาชนจีนเองและประเทศอื่น ๆ ที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาธุรกิจอาหารไทยให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงป้องกันปัญหาและความเสื่อมถอยทางธุรกิจที่จะเกิดขึ้นกับร้านอาหารของตนในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

ณัฏฐวุฒิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2558). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน Theory and principle of community development. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2565 จาก http://www.epub.rbru.ac.th/showepub.php?theid=158&group=21.

นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2565). Diffusion (การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2565 จาก https://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/35.

เนตรน้ำทิพย์ บุดดาวงศ์,ศรัณธร สุระหาร. (2564). การศึกษากลวิธีการแปลชื่ออาหารไทยเป็นภาษาจีน: กรณีศึกษาร้านอาหารไทยในนครเฉิงตู สาธารณรัฐประชาชนจีน.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

เมธินี ดาดี. (2564). “สาวไทยในจีน” ต่อยอดร้านอาหารไทยสู่ธุรกิจ “คอสตูม”. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2565 จาก https://www.xinhuathai.com/china/215010_20210713.

ยศพิชา คชาชีวะ. (2562). “เอกลักษณ์อาหารไทย คืออะไรกันแน่”. สืบค้นเมื่อ 4 ตุลาคม 2565 จาก https://bit.ly/32mw4oG

Arphon Thiragun.(2562). Distance between Thai Cuisine and Chongqing Cuisine. วารสารวิจัย Chong Qing Insight. 9(06), 90-95.

Liang Pan. (2565). Thai food is quietly becoming popular, we need to continue to make efforts in four aspects in the future. China Food Semi Monthly Magazine. 4(7), 37-38.

Liuxingse. (2559). The beautiful color in Thai Food. วารสารศิลปะ. 59(05), 16-17.

Luo Dingmin. (2565). Quietly becoming popular, is Thai food a good business? สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2565 จาก https://baijiahao.baidu.com/s?id=1738951508789404187&wfr=spider&for=pc.

Ma Yifei. (2564). Cultural identity and localization-discussion base on the investigation of Thai restaurant in Kunming. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยยูนนาน. มณฑลยูนนานประเทศจีน.

The Bangkok Insight Editorial Team. (2564). “อาหารไทย” กำลังกลายเป็น “ขาประจำ” บนโต๊ะอาหารชาวจีน.สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2565 จาก https://www.thebangkokinsight.com/news/world-news/753203/.

Xu Haiqiu. (2555). The spread and influence of Thai cuisine in Kunming. วารสาร Nanning Polyechinic. 55(17-1), 16-19.

การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รักของไทย : กรณีศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday

Creating of Tourism Images in Thai Romantic Film: A Case Study of Happy Birthday

ลี่น่า เหอ[1*], สมเกียรติ รักษ์มณี[2]

Lina He[1*], Somkiat Rakmanee[2]

[1*] นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1*] Ph.D. candidate, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Associate Professor Dr., Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 148403187@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รัก โดยใช้การวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหาจากภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday ได้ใช้องค์ประกอบของภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวในการสร้างภาพลักษณ์ท่องเที่ยวใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านฉาก ด้านบทสนทนา และด้านโครงเรื่อง ดังนี้ 1) ด้านฉาก เป็นฉากที่ปรุงแต่งอารมณ์รักเพื่อสร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยว ประกอบด้วยฉากธรรมชาติ และฉากวัฒนธรรม 2) ด้านบทสนทนา มีลักษณะเด่น 2 ประการ คือ บทสนทนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และบทสนทนาที่สื่อสารเรื่องความรักตามวิธีดำเนินเรื่องของภาพยนตร์รัก และ 3) ด้านโครงเรื่อง มีลักษณะเด่น 2 ประการ คือ ให้ความสำคัญแก่การเดินทางท่องเที่ยว และ การเดินทางท่องเที่ยวนั้นมีส่วนช่วยส่งเสริมความรักระหว่างตัวละครเอก

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว, ภาพยนตร์รักของไทย, Happy Birthday

Abstract

This research aims to analyze the creating of tourism images in a romantic film called Happy Birthday. Content analysis is the methodology of the research. Three elements of the film, setting; dialogues; and plot, were found being used to create tourism images. In detail, the findings are: 1) setting, creating romantic emotion in order to define tourism identities through natural and cultural settings, 2) dialogues, two distinguishing types are noted, including dialogues of promoting tourism and dialogues about love according to story processing of a romantic film, and 3) plot, two outstanding presentations are observed, including the importance of travelling and the love between major

characters, encouraged by travelling.

Keyword: tourism image; Thai romantic film; Happy Birthday

บทนำ

การชมภาพยนตร์เป็นสิ่งบันเทิงที่ได้รับความนิยมและแพร่ขยายไปทั่วโลกในฐานะของการเป็นสื่อมวลชนที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด ภาพยนตร์ทำให้ผู้ชมสามารถมีอารมณ์ร่วมไปกับนักแสดง ซึ่งทำให้เกิดอารมณ์ที่เข้มข้นและเกิดความประทับใจที่ไม่รู้ลืม ปัจจัยที่สามารถทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจนอกจากสาระของเรื่องแล้ว ฉากที่สวยงามนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉากที่เป็นสถานที่ที่ใช้ในการถ่ายทำเมื่อปรากฏขึ้นในภาพยนตร์รักก็ยิ่งทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกที่ดีต่อภาพยนตร์รักเรื่องนั้นหลังชมภาพยนตร์ (จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย, 2544) ภาพยนตร์มีบทบาทสำคัญในการสร้างและเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของสถานที่ที่ปรากฏสู่สายตาผู้ชม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้ชมเป็นอย่างมาก เพราะฉากที่อยู่ในภาพยนตร์รักนั้นได้สร้างขึ้นมาให้ผู้ชมได้เห็นถึงทั้งบรรยากาศโรแมนติก ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และทิวทัศน์ที่สวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในภาพยนตร์ได้สร้างสุนทรียะแห่งรักในภาพยนตร์อีกด้วย (โศรยา หอมชื่น และณัฏฐิรา อำพลพรรณ, 2550)

ข้อมูลการท่องเที่ยวมักพบเห็นได้ทั่วไปผ่านสื่อหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ภาพยนตร์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสารการท่องเที่ยว Kress and Van Leeuwen (2549, อ้างใน ภูพงัน ดาวกระจาย และจันทิมา อังคพณิชกิจ, 2563) ได้อธิบายถึงสัญญะทัศนะ (Visual Semiotics) ว่า การรณรงค์ผ่านสื่อหลายรูปแบบย่อมต้องเกี่ยวข้องกับสื่อสัญญะที่หลากหลายด้วย ไม่ว่าจะเป็นภาษาถ้อยคำ (วัจนภาษา) หรือภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ (อวัจนภาษา) เช่น ภาพ ท่าทาง แสง สี ฯลฯ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยมีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมาก และภาพยนตร์ไทยก็มีบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยทำให้ประเทศได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างปรากฏการณ์ของภาพยนตร์เรื่อง Lost in Thailand (2012) ภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมสูงมากในประเทศจีน โดยมีผู้ซื้อตั๋วเข้าชม 380 ล้านคน และทำรายได้กว่า 1.2 พันล้านหยวน ซึ่งกระแสความนิยมอย่างท่วมท้นนี้ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจีนหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวที่ประเทศไทยร่วม 3 ล้านคน (อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย, 2560) นั่นแสดงให้เห็นว่า ภาพยนตร์มีอิทธิพลโน้มน้าวใจให้คนดูเกิดทัศนคติ หรือพฤติกรรมในเชิงบวก ที่ทำให้ผู้ชมภาพยนตร์อยากเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ

ภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday (2551) ได้เลือกสถานที่ถ่ายทำที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนทางภาคเหนือของประเทศไทย สถานที่ที่เลือกมาใช้เป็นฉากในการถ่ายทำนั้น เป็นสถานที่ท่องเที่ยว “ปางอุ๋ง” และ “บ้านรักไทย” เป็นหลัก จากภาพยนตร์เรื่องนี้ ทำให้ผู้ชมได้รับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวด้านสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านอาหารที่มีรสชาติอร่อย และด้านวัฒนธรรมประเพณีการแต่งงานของชาวจีนยูนนานในแม่ฮ่องสอน พระเอกเป็นช่างภาพของนิตยสารท่องเที่ยว ส่วนนางเอกเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว เพราะฉะนั้นภาพที่ออกมาจึงเน้นไปที่สถานที่ท่องเที่ยวที่มีทิวทัศน์สวยงาม สถานที่ต่างๆ ที่อยู่ในภาพยนตร์เรื่องนี้ทั้งหมดเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงในประเทศไทย

พลศิลป์ นพปฎล (2551) ได้วิเคราะห์การเล่าเรื่องของภาพยนตร์ Happy Birthday ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้มีประเด็นที่น่าสนใจก็คือภาพลักษณ์และเรื่องเล่า ภาพยนตร์ Happy Birthday ดำเนินเรื่องแบบ โรแมนติกคอมเมดี้ ซึ่งมีประเด็นในการนำเสนอเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ คล้ายกับสารคดีท่องเที่ยว ซึ่งได้ตั้งฉากอยู่ที่สถานที่ท่องเที่ยวจริง รวมทั้งมีคำแนะนำและมีการออกเดินทางจริงของตัว

ละครเอกด้วย ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นถึงทั้งภาพธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นลักษณะเด่นที่ต่างจากภาพยนตร์รักเรื่องอื่น ๆ ของไทย จึงอาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday เป็นภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวที่มีภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยโดยผ่านตัวละคร ฉาก โครงเรื่อง และเนื้อเรื่อง ทำให้ผู้ชมสามารถรับรู้ถึงภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการประกอบสร้างความหมายที่ว่า เป็นการพยายามเสนอภาพลักษณ์ในใจโดยผู้ผลิตที่ตีความสิ่งรอบตัวมนุษย์ซึ่งเป็นกระบวนการกลั่นกรองสิ่งที่เกิดขึ้นให้เป็นความรู้หรือความคิดหนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจและเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ภายนอก เป็นการสื่อสารความคิดหรือความรู้ที่อยู่ในหัวสมองออกมาให้ผู้อื่นรับทราบโดยระบบสัญญาณหนึ่งๆ เช่น ภาษา และภาพ เป็นต้น (สรพงษ์ วงศ์ธิระธรณ์, 2556)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในประเทศไทย ซึ่งได้เห็นอิทธิพลของภาพยนตร์ไทยที่มีต่อประชาชนชาวจีน ทำให้ชาวจีนมีทัศนคติที่ดีต่อการมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทั้งยังเล็งเห็นว่าการศึกษาภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday นี้ในเชิงการสื่อสารภาพลักษณ์การท่องเที่ยว จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้ดียิ่งขึ้น เพราะการเล่าเรื่องตามองค์ประกอบภาพยนตร์เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินนั้น จะเป็นตัวช่วยที่สำคัญ รวมทั้งจะได้องค์ความรู้ใหม่ทางการสื่อสารในมุมมองของการสร้างภาพลักณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รักของไทย จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาวิจัยการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์เรื่องนี้ เพื่อประโยชน์อันจะเกิดมีแก่ตนเองและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รัก Happy Birthday ในประเด็นฉาก บทสนทนา และโครงเรื่อง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดภาพลักษณ์การท่องเที่ยว

Wang, Yang, Han, and Shi (2016) ได้สรุปว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว เป็นภาพที่เกิดขึ้นในใจของนักท่องเที่ยวและแสดงถึงลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกทั้งภาพลักษณ์การท่องเที่ยวยังช่วยให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านที่ดีและไม่ดี ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจึงเป็นแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวเพื่อเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ กวินธิดา ลอยมา (2563) ยังได้กล่าวว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว และมักจะเป็นความรู้สึกนึกคิดที่นักท่องเที่ยวสร้างขึ้นเอง โดยอ้างอิงจากข้อเท็จจริง ประสบการณ์ ทัศนคติ จนทำให้เกิดการรับรู้ การทำความเข้าใจ และเชื่อในสิ่งที่ประกอบออกมาเป็นภาพลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการคิด กลั่นกรองและตีความหมายของแต่ละบุคคล จึงทำให้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวนั้นเกี่ยวข้องกับจิตใจของนักท่องเที่ยวโดยตรง

2. แนวคิดการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่อง (Narration) ในภาพยนตร์นั้น กำจร หลุยยะพงศ์ (2557) กล่าวไว้ว่า เป็นวิธีการพื้นฐานอันหนึ่งของการสร้างความหมายหรือความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของตน ซึ่งภาพยนตร์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งมาจากศิลปะด้านต่าง ๆ ได้แก่ นาฏกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ดนตรี

วรรณกรรม และภาพยนตร์ ภาพยนตร์จึงถือได้ว่าเป็นศิลปะแขนงใหม่ที่หลอมรวมศิลปะแห่งภาพและเสียงเพื่อรังสรรค์โลกแห่งจินตนาการให้เป็นภาพแห่งความจริงและเสมือนจริงผ่านทางสายตาผู้ชม อีกทั้งยังผสมผสานศิลปะอื่น ๆ ร่วมกันเข้าจนเกิดเป็นภาพยนตร์ จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย (2544, อ้างใน YINGYING NONG และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ, 2565) ได้กล่าวว่า การเล่าเรื่องสามารถตีความหมายไปสู่ภาพยนตร์ในฐานะปฏิบัติการทางสังคม อันหมายถึงภาพยนตร์จะมีความเกี่ยวพันกันทางสังคมทั้งในด้านของผู้ผลิต (Sender) ที่จะผลิตเนื้อหา (Message) อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคม ซึ่งมีการแฝงความหมายบางประการ โดยผ่านช่องทางการสื่อสาร (Channel) หลากหลายและหลายครั้ง จนกระทั่งถึงการรับชมและการพิจารณาจากผู้ชม (Receiver) จนถึงกระบวนการรับรู้และเกิดการตีความหมาย

3. องค์ประกอบของภาพยนตร์

องค์ประกอบของภาพยนตร์มีความเกี่ยวโยงใกล้ชิดกับองค์ประกอบของละคร ในฐานะสื่อภาพเคลื่อนไหวที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมเหมือนกัน ดังที่ Siks (1983, อ้างถึงใน ปัณฑ์ชนิต นันตติกูล, 2561) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของละคร ว่า ประกอบด้วย โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Character) สาระของเรื่อง (Theme) ภาษา (Diction) เสียง (Sound) และภาพ (Spectacle) นอกจากนี้ Gollin (1992, อ้างถึงใน ปัณฑ์ชนิต นันตติกูล, 2561) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อภาพยนตร์ ในแง่การให้ความบันเทิงต่อผู้ชมว่า ต้องมีโครงเรื่องและเนื้อเรื่องที่ดี และควรจะมีไคลแมกซ์หรือจุดสุดยอดของเรื่องที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกสนุกตื่นเต้น การดำเนินเรื่องก็ต้องเชื่อมโยงกันไม่วกวน

4. แนวคิดสัญวิทยา

จิรายุทธ์ สนดา (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพลักษณ์ตามคุณลักษณะต่างๆ ของสถานที่ เช่น ทิวทัศน์ ภูมิประเทศ อากาศ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น และความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อคุณลักษณะต่างๆ นั้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมของจังหวัดหรือภาพลักษณ์ของประเทศหนึ่ง ๆ สรพงษ์ วงศ์ธีระธรณ์ (2556) ยังได้กล่าวว่า การนำเสนอภาพแทนในภาพยนตร์ไม่ใช่เป็นกระบวนการนำเสนอที่โปร่งใส หรือเป็นเพียงการถ่ายทอดสิ่งรอบข้างโดยตรงโดยไม่มีการบิดเบือน หากแต่เป็นกระบวนการที่แอบแฝงการผลิตความหมาย กล่าวคือ ในขณะที่สิ่งรอบข้างไม่ได้มีความหมายในตัวของมันเอง หากแต่นักเขียนหรือผู้นำเสนอภาพแทนนั้นใส่ “ความหมาย” ลงไปในกระบวนการนำเสนอจากแง่มุมดังกล่าว ผู้เขียนบทภาพยนตร์หรือผู้นำเสนอจึงนับได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการสร้างความหมาย เนื่องจากเป็นผู้กำหนดกรอบและให้ความหมายกับสิ่งรอบข้างที่ไม่ได้มีความหมายในตัวของมันเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเฉพาะภาพยนตร์ไทยที่เป็นภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยว เท่านั้น กล่าวคือเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเน้นเรื่องความรักของหนุ่มสาว มีฉากและบรรยากาศเน้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย และดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ดังต่อไปนี้

1. ค้นคว้าข้อมูลภาพยนตร์ไทยที่เป็นประเภทภาพยนตร์รัก
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยในภาพยนตร์รัก
3. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเล่าเรื่อง องค์ประกอบภาพยนตร์ และสัญวิทยา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการศึกษา

4. กลุ่มตัวอย่างภาพยนตร์ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มาจากเว็บไซต์ https://v.qq.com/x/cover/25ycr63lmjq7ayp/f0042yt7nrw.html ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของประเทศจีนที่รวบรวมภาพยนตร์ไทย โดยแบ่งกลุ่มประเภทของภาพยนตร์ไว้เป็นหมวดหมู่ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday เนื่องจากเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและการท่องเที่ยว ซึ่งรวมทั้งการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ในเรื่องนี้ตัวละครหลักของเรื่องได้เดินทางด้วยกันไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดทั้งเรื่อง

5. วิเคราะห์ฉากในการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday

6. วิเคราะห์บทสนทนาในการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รัก Happy Birthday

7. วิเคราะห์โครงเรื่องในการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รัก Happy Birthday

8. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง “การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รักของไทย: กรณีศึกษาภาพยนตร์ Happy Birthday” พบว่า

ภาพยนตร์รัก เรื่อง Happy Birthday มีการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวผ่านฉากสถานที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผ่านบทสนทนาของตัวละครเพื่อการดำเนินเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยว ผ่านโครงเรื่องที่การผูกเรื่องเชื่อมโยงสถานที่และสาระการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

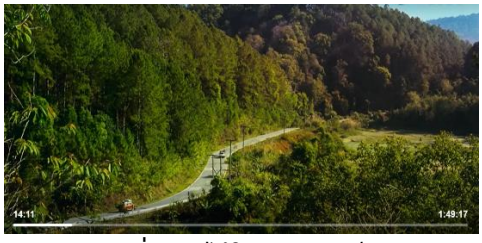
1. ด้านฉาก

สถานที่หรือฉากที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวความรักนั้น ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ช่วยปรุงแต่งอารมณ์ และความรู้สึกโรแมนติกให้แก่ภาพยนตร์ เพื่อจะเห็นได้ว่าฉากในภาพยนตร์นั้นสื่อสารกับผู้ชมได้ว่าเป็นสถานที่พิเศษของตัวละคร หรือในอีกนัยหนึ่ง ฉากและสถานที่มักจะถูกนำมาเป็นเครื่องหมายตัวแทน หรือสัญลักษณ์แทนความรักของคนทั้งสอง

ฉากในภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday พบว่า มีทั้งฉากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ฉากร้านหนังสือ ฉากในบ้าน ฉากในร้านอาหาร โดยฉากเหล่านี้เป็นสถานที่ที่ตัวละครเริ่มรู้จักกันและพัฒนาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ยังมีฉากที่ทำให้ผู้ชมได้รับความประทับใจก็คือฉากสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นสถามที่จริงในประเทศไทยที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องนี้ ซึ่งวิเคราะห์ได้เป็น 2 ลักษณะคือ ฉากธรรมชาติ และฉากวัฒนธรรม ดังนี้

1.1 ฉากธรรมชาติ

ฉากที่เป็นธรรมชาติในภาพยนตร์เรื่องนี้ ได้แก่สภาพแวดล้อมธรรมชาติที่แวดล้อมตัวละคร ภาพยนตร์ได้จัดฉากอยู่ที่ปางอุ๋ง หรือที่มีชื่อเรียกทางการว่า โครงการพระราชดำริปางตอง 2 (ปางอุ๋ง) มีลักษณะพื้นที่เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่บนยอดเขาสูง ภาพยนตร์ได้สร้างฉากที่มีลักษณะภูมิประเทศ เป็นภูเขาล้อมรอบ มีทุ่งหญ้ากว้างใหญ่ มีป่าไม้ มีทะเลสาบ มีไอหมอกยามเช้า และมีอากาศบริสุทธิ์ แสดงให้เห็นถึงภาพของปางอุ๋งในหลายมุมมอง ดังตัวอย่างตามรูปภาพ



ภาพที่ 1 ป่าไม้ในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)



ภาพที่ 2 ทุ่งหญ้ากว้างใหญ่ในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)



ภาพที่ 3 ไอหมอกยามเช้าบนยอดเขาในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)



ภาพที่ 4 ทะเลสาบในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)

จากตัวอย่างรูปภาพข้างต้นนี้ ภาพที่ 1 มองเห็นความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ที่เขียวจี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ ภาพที่ 2 สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่อยู่กับธรรมชาติ ดินทราย ต้นไม้และผืนหญ้าที่กว้างใหญ่ ภาพที่ 3 สูดอากาศเย็นและไอหมอกบริสุทธิ์ในยามเช้าบนยอดเขา มองเมฆสีขาวกับสีส้มของแสงพระอาทิตย์ในแสงแรกของวัน และภาพที่ 4 คือทะเลสาบที่ทำให้คนเรารู้สึกจิตใจสงบสุข จากตัวอย่างรูปภาพที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในภาพยนตร์ได้นำเสนอสภาพภูมิประเทศ อากาศ และสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติของปางอุ๋งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ฉากที่เป็นสถานที่จริงทำหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความรักของตัวละคร ในภาพยนตร์ Happy Birthday ได้กำหนดให้ตัวละครต้องเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยว บางฉากที่มีทัศนียภาพที่งดงาม และมีบรรยากาศสดชื่นเช่นนี้ การสร้างฉากที่เป็นภาพสวยงาม รวมทั้งการให้สี แสง เงา ที่ปรากฏบนภาพดังภาพที่ 1 เน้นสีเขียวของธรรมชาติ ภาพที่ 2 เน้นแสงอาทิตย์ที่ตกกระทบทุ่งนาให้กระจ่าง ภาพที่ 3 เน้นแสงสีสวยงามในบรรยากาศพระอาทิตย์ขึ้นเหนือทะเลหมอก ภาพที่ 4 เน้นแสงอาทิตย์ตกกระทบพื้นน้ำในทะเลสาบ ภาพเหล่านี้ได้สร้างสุนรียะแห่งรัก สร้างบรรยากาศแบบโรแมนติก ซึ่งได้สร้างภาพลักษณ์ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะกับคู่รักออกไปเดินทางด้วยกัน จึงเห็นได้ว่าฉากธรรมชาติก็เป็นตัวช่วยสร้างอารมณ์โรแมนติกให้กับตัวละครได้ ฉากเหล่านี้ล้วนเป็นสถานที่จริงที่นำเสนอออกมาได้อย่างงดงาม ดังนั้นนอกจากฉากดังกล่าวนี้จะมีบทบาทส่งเสริมความรักระหว่างตัวละครแล้ว จึงมีบทบาทต่อการท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

1.2 ฉากวัฒนธรรม

ฉากวัฒนธรรมในภาพยนตร์เรื่องนี้อยู่ที่หมู่บ้านรักไทย ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวจีนยูนนานที่อพยพมาอยู่ที่ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในหมู่บ้านยังคงวัฒนธรรมแบบจีนอย่างเหนียวแน่น ฉากได้แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของหมู่บ้านรักไทยในด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหารการกิน และด้านประเพณี ดังนี้

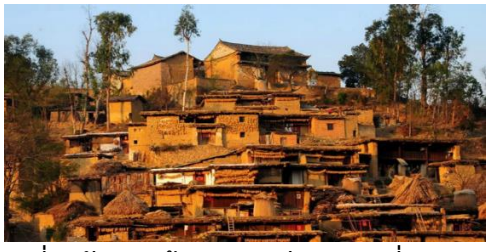
1) ด้านที่อยู่อาศัย

ภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday ได้ใช้ฉากหมู่บ้านรักไทยซึ่งที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนหมู่บ้านนี้ ฉากในหมู่บ้านหลายฉากเป็นที่ที่ตัวละครเอกได้ไปเดินและทำกิจกรรมอยู่ในนั้น ฉากหมู่บ้านนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะที่อยู่อาศัยว่าเป็นบ้านแบบจีน ดังตัวอย่างตามภาพ



ภาพที่ 5 หมู่บ้านรักไทยในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday

(ที่มา: https://v.qq.com)



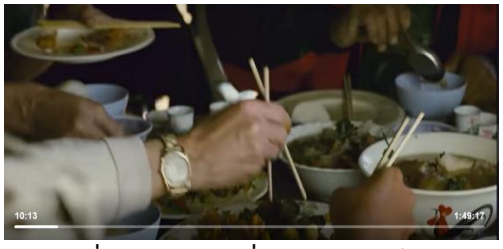
ภาพที่ 6 ลักษณะบ้านของคนจีนยูนนานที่ประเทศจีน

(ที่มา: http://dh.zwbk.org/m/view.php?aid=10482)

จากตัวอย่างภาพที่ 5 เป็นภาพบ้านเรือนแบบจีน มีลักษณะคล้ายบ้านแบบจีนของชาวยูนนาน เนื่องจากว่า แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายชาติพันธุ์ หมู่บ้านรักไทยเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากจีนยูนนาน ในการเปรียบเทียบกับภาพที่ 6 เป็นภาพลักษณะบ้านของคนจีนยูนนานที่ประเทศจีน จะเห็นได้ว่าบ้านเรือนที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง Happy birthday คือ แบบบ้านของคนจีนยูนนาน ซึ่งคนจีนยูนนานในประเทศจีนปลูกบ้านและสร้างเรือนในลักษณะนี้ถือเป็นวัฒนธรรมประเพณีโดยเฉพาะของคนยูนนาน เนื่องจากยูนนานมีพื้นที่ที่มีภูเขาจำนวนมาก พื้นที่ราบน้อย ส่วนมากคนยูนนานทำเกษตรกรรมเพาะปลูกไร่นา การใช้พื้นที่ราบปลูกข้าวทำนาจึงต้องสร้างบ้านเรือนอยู่ตามไหล่เขาเพื่อประหยัดที่ จากตัวอย่างภาพที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในภาพยนตร์นี้ได้นำเสนอการดำเนินชีวิตประจำวันขึ้นอยู่กับธรรมชาติของชุมชนหมู่บ้านรักไทย ซึ่งใช้วัสดุสร้างบ้านเรือนที่เหมาะสมกับลักษณะของหมู่บ้าน บ้านเรือนมักสร้างอยู่ใกล้ธรรมชาติ ล้อมรอบไปด้วยต้นไม้ กำแพงบ้านทำจากดิน มีหลังคาจั่วรูปทรงสามเหลี่ยมโดยใช้วัตถุที่เป็นไม้และฟางข้าว ยังมีการตกแต่งบ้านเรือนที่แขวนโคมแดงจีนอยู่ใต้ชายคาด้วย ซึ่งทำให้เห็นถึงลักษณะแบบจีนอย่างชัดเจน ภาพดังกล่าวได้สร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวประเภทสิ่งก่อสร้างที่น่าดึงดูดใจ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัยของหมู่บ้านรักไทยตามที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่องนี้

2) ด้านอาหารการกิน

อาหารการกินเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday ได้แสดงให้เห็นถึงอาหารการกินของร้านอาหารอาโปวในหมู่บ้านรักไทย ซึ่งเป็นอาหารแบบจีน อุปกรณ์ที่นำมาใช้มีชามและตะเกียบเป็นหลัก ดังตัวอย่างตามภาพ



ภาพที่ 7 อาหารท้องถิ่นในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)



ภาพที่ 8 ภาชนะที่ใช้ในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)

จากตัวอย่างภาพที่ 7 จะเห็นได้ว่าลักษณะการกินและอาหาร ประเภทของอาหารได้รับอิทธิพลมาจากคนจีน และภาพที่ 8 สังเกตได้ว่าอุปกรณ์ที่นำมาใช้จะเป็นชามเพ้นท์ลายไก่กับการใช้ตะเกียบนั้น บ่งบอกถึงเป็นอุปกรณ์ที่คนจีนทำขึ้นและได้มีการนำเข้ามาประเทศไทย จึงแสดงให้เห็นว่า อาหารการกินในหมู่บ้านรักไทยเป็นอาหารแบบจีน มีซุปแกง มีเนื้อตุ๋น เพราะสภาพอากาศหนาวต้องกินกันแบบร้อน ๆ ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการรับประทานอาหารจะใช้ตะเกียบเป็นหลัก ไม่เหมือนกับคนไทยทั่ว ๆ ไปที่นิยมใช้ช้อนส้อมกัน และใช้ชามใบใหญ่ใส่อาหาร ซึ่งแสดงให้เห็นชุมชนในหมู่บ้านรักไทยมีเอกลักษณ์แบบจีนในด้านอาหารการกิน ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาพของหมู่บ้านรักไทยที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์จีนอย่างยั่งยืน

3) ด้านประเพณี

ในหมู่บ้านรักไทยมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตน ภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday สะท้อนความเป็นจีน ด้วยการจัดพิธีการแต่งงานแบบจีน ดังตัวอย่างตามภาพ



ภาพที่ 9 พิธีงานแต่งงานในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)



ภาพที่ 10 การอวยพรในงานแต่งงานในภาพยนตร์ เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)

จากตัวอย่างภาพที่ 9 ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงการจัดงานพิธีแต่งงานแบบคนจีน วัฒนธรรมประเพณีของบรรพบุรุษต้องการให้ลูกหลานสืบทอดกัน และภาพที่ 10 เป็นพิธีงานแต่งงานเป็นรูปแบบการไหว้บิดามารดาแบบจีน ทุกขั้นตอนจึงดำเนินการในลักษณะวัฒนธรรมจีน อย่างขั้นตอนอวยพรเจ้าบ่าว เจ้าสาว ในพิธียกน้ำชา จากตัวอย่างภาพที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในหมู่บ้านรักไทย เมื่อมีพิธีงานแต่งงาน

ผู้คนอยู่ในหมู่บ้านนี้ก็มาเฉลิมฉลองกัน แสดงความยินดีและอวยพรต่อเจ้าบ่าวเจ้าสาว ในพิธีงานแต่งงาน การตกแต่งบ้านเรือนก็เห็นได้ชัดเจนว่าใช้เป็นสีแดง นับตั้งแต่โคมแดงที่แขวนอยู่หน้าบ้าน แผ่นผ้าต่าง ๆ ที่เป็นสีแดงเอามาตกแต่งในบ้าน รวมทั้งเสื้อผ้าที่ใส่ของเจ้าบ่าวเจ้าสาวและบิดามารดา ล้วนใส่เสื้อผ้าที่เป็นสีแดงหมด ได้สร้างภาพที่น่าประทับใจต่อผู้ชม เพราะสีแดงเป็นสีมงคล แสดงถึงความโชคดี ร่ำรวย และมั่งคั่งสำหรับคนจีน ซึ่งจะสังเกตได้จากวันสำคัญหรือเทศกาลมงคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนจีน มักจะมีสีแดงประดับตกแต่งเป็นองค์ประกอบอยู่ด้วยเสมอ รวมไปถึงการแต่งกาย สิ่งของเครื่องใช้ ที่อยู่อาศัย ซึ่งคนจีนจะถือและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

2. ด้านบทสนทนา

บทสนทนาคือคำพูดของตัวละครที่ใช้โต้ตอบกันในเรื่อง ถึงแม้ว่าในภายนตร์ผู้ชมสามารถเห็นถึงภาพของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นกับตา แต่การนำเสนอบทสนทนาเข้ามาแทรกในภาพยนตร์อาจช่วยทำให้ผู้ชมภาพยนตร์ดูแล้วเข้าใจง่ายขึ้น ลักษณะของบทสนทนาในภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวตามที่วิเคราะห์ได้จากเรื่องนี้มีดังนี้

ประการที่ 1 บทสนทนาสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ ในบทสนทนาเพิ่มข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวการท่องเที่ยว ทั้งนี้บทสนทนาทำหน้าที่ช่วยถ่ายทอดข้อมูลความรู้ของสถานที่ผู้ชมสามารถรับรู้ข้อมูลได้ละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้นในฐานะที่เป็นสื่อเพื่อการท่องเที่ยว ดังตัวอย่างเช่น เมื่อเภาพานักท่องเที่ยวมาเที่ยวปางอุ๋ง เภาก็แนะนำและอธิบายถึงความหมายของชื่อปางอุ๋ง ดังนี้

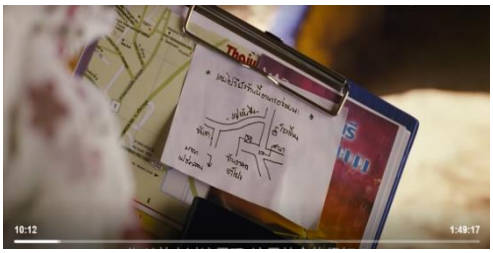


ภาพที่ 11 มัคคุเทศก์เภาพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวที่ปางอุ๋ง
ในภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)

เภา: ตอนนี้นะคะ เรามาถึงปางอุ๋ง ปางมหายถึงที่พักของคนทำงานในป่า
ส่วนคำว่าอุ๋งเป็นภาษาเหนือ แปลว่าที่ลุ่มสามใบหรือกระทะใบใหญ่
(Happy Birthday: 17′45″)

จากตัวอย่างบทสนทนาแสดงให้เห็นว่า ในภาพยนตร์ต้องการนำเสนอข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงให้ผู้ชมได้เห็นภาพของสถานที่ในภาพยนตร์อย่างเดียว สิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร หรือว่าอากาศเป็นอย่างไร ยังสามารภรับรู้เพิ่มเติมได้จากบทสนทนา โดยผู้ทำภาพยนตร์ให้ตัวละครเข้าฉากในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อทำหน้าที่หรือบอกกล่าวข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นโดยเฉพาะ เช่น ตัวละครมัคคุเทศก์ซึ่งก็คือนางเอกเภานั่นเอง ในภาพยนตร์ได้นำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวของปางอุ๋งผ่านคำบรรยายของเภาให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวฟัง

ประการที่ 2 บทสนทนาที่สื่อสารเรื่องความรักตามวิธีดำเนินเรื่องของภาพยนตร์รัก นอกจากนางเอกได้พาคณะนักท่องเที่ยวไปเที่ยวที่สถานที่ท่องเที่ยวแล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้ก็คือพานักท่องเที่ยวไปรับประทานอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งพาไปรับประทานอาหารที่ทั้งอร่อยและแสดงถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นของสถานที่ท่องเที่ยวด้วย นางเอกเภาตัดสินใจว่าพาคณะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมาชิมอาหารของร้านอาโปวที่บ้านรักไทยนั้นก็เพราะได้รับคำแนะนำจากพระเอก บทสนทนานี้จึงแฝงไว้ด้วยความรักที่นางเอกมีต่อพระเอก ดังนี้



ภาพที่ 12 เภาได้รับข้อมูลของร้านอาหารอาโปว
(ที่มา: https://v.qq.com)



ภาพที่ 13 นักท่องเที่ยวทานข้าวในร้านอาหารอาโปว
(ที่มา: https://v.qq.com)

เพื่อนเภา: อาหารที่นี่โคตรอร่ายเลย เห็นได้เร็วกว่าต่างหาก นี่ดีกว่าร้านเดิม ๆ ที่เราผ่านมาตั้งเยอะเลย นี่แกรู้ได้ยังไง
เภา: มีคนมือบอนคนหนึ่งเขาบอกมา
เพื่อนเภา: นี่ ขาหมูที่เขาให้ทั้งขาเลย สุดยอด อร่อย
(Happy Birthday: 10'23")

จากบทสนทนาแสดงให้เห็นว่า นางเอกได้พาคณะนักท่องเที่ยวชางต่างชาติมารับประทานอาหารที่ร้านอาหารอาโปวเพราะได้รับคำแนะนำจากพระเอกที่เขียนอยู่บนกระดาษใบเล็ก ๆ ติดในหนังสือท่องเที่ยวเล่มที่ทำให้สองคนสื่อสารกันได้โดยไม่เคยพบหน้ากัน และพระเอกยังวาดแผนที่ชี้ทางที่อยู่ของร้านอาหารด้วย เพราะพระเอกได้ไปมาหลายๆ ครั้ง รสชาติของอาหารก็ถูกปากทุกครั้ง ทำให้ผู้ชมได้รับข้อมูล อย่างเช่น ชื่อของร้านอาหาร สถานที่อยู่ของร้านนี้ การตกแต่งภายในและภายนอกของร้านอาหาร และมีความรู้สึกที่ดีต่อร้านอาหาร การสร้างภาพลักษณ์ร้านอาหารร้านนี้ว่า มีรสชาติอร่อย การตกแต่งของร้านสวย การเดินทางไปได้อย่างสะดวก และมีชาวต่างชาติเข้าไปรับประทานอาหารในร้านนี้ด้วย แสดงว่าร้านอาหารร้านนี้ต้องอร่อยจริง ๆ ซึ่งสามารถถ่ายทอดข้อมูลของร้านอาหารร้านนี้ได้อย่างสมจริง

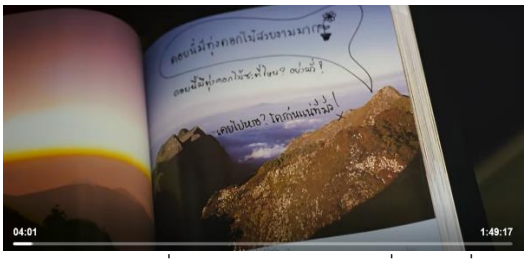
จากตัวอย่างบทสนทนาที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า บทสนทนาในภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวที่ปรากฏให้เห็นมีบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลเชิงสารคดีท่องเที่ยวให้ผู้ชมได้รับทราบ ในภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวจะสร้างบทสนทนาที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลอย่างสมจริง ทั้งยังเป็นการสร้างอัตลักษณ์ร้านอาหารท้องถิ่นให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวด้วย

3. ด้านโครงเรื่อง

การสร้างโครงเรื่องของภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงมีจุดประสงค์นำเสนอเรื่องราวความรักอย่างเดียว แต่ยังมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวด้วย ลักษณะเฉพาะของโครงเรื่องภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวตามที่วิเคราะห์ได้จากเรื่องนี้มีดังนี้

ประการที่ 1 ภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญแก่การเดินทางทองเที่ยวอย่างเด่นชัด และการท่องเที่ยวจะดำเนินไปกับโครงเรื่องอย่างกลมกลืน ดังตัวอย่าง

ภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday นำเสนอเรื่องราวความรักของพระเอกเต็นและนางเอกเภา เหตุการณ์ที่นำพาให้ทั้งสองได้พบรักกันก็คือหนังสือท่องเที่ยวที่เป็นสื่อกลาง เรื่องได้เล่าถึงพระเอกเต็นไปร้านหนังสือร้านหนึ่งได้พบหนังสือท่องเที่ยวเล่มหนึ่ง แต่เล่มนั้นมีคนใช้ปากกาจดบันทึกในหนังสือไว้ นั่นก็คือลายมือของนางเอกเภา พระเอกก็ยังตกลงซื้อหนังสือเล่มนั้นและฝากวางในร้านหนังสือที่เดิมต่อ ในหนังสือท่องเที่ยวเล่มนั้นเต็มไปด้วยข้อความที่ถูกเขียนส่งต่อให้กันและกัน โดยที่พวกเขาไม่เคยพบหน้ากัน แต่มันกลายเป็นสื่อกลางที่ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันเกิดขึ้นในใจของทั้งสองคน ตลอดจนเมื่อได้พบกันโดยบังเอญ ก็เกิดความคุ้นเคยและความสนิทสนมดังที่เคยสื่อสารผ่านตัวหนังสือมาแล้ว และนี่จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้ตัวละครเอกทั้งสองคนมารู้จักกัน ดังนี้



ภาพที่ 14 การเขียนข้อความเกี่ยวการเดินทางในหนังสือท่องเที่ยวจากตัวละครเอก
(ที่มา: https://v.qq.coml)

จากภาพที่ 14 แสดงให้เห็นว่าในเล่มหนังสือพระเอกกับนางเอกได้เขียนบทสนทนากัน ดังนี้

- *ดอยนี้มีทุ่งดอกไม้สวยงามมาก*
- *ดอยนี้มีทุ่งดอกไม้ซะที่ไหน ?! อย่ามั่ว !*
- *เคยไปหรอ ? ใครกันแน่ที่มั่ว !*

(Happy Birthday: 04′11″)



ภาพที่ 15 การบันทึกประสบการณ์การเดิทางในหนังสือท่องเที่ยวจากตัวละครเอก
ในภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday
(ที่มา: https://v.qq.com)

จากภาพที่ 15 แสดงให้เห็นว่าในเล่มหนังสือนางเอกได้เขียนคำแนะนำสถานที่เที่ยวว่า

“เคยไปมารึยัง รู้มั้ยว่ามีถ้ำเล็ก ๆ ซ่อนอยู่ด้านหลัง เวลาแดดบ่ายสะท้อนเข้ามาสวยเหมือนอยู่ในฝันเลย”

(Happy Birthday: 04'05")

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การสร้างโครงเรื่องภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยว จะให้ความสำคัญแก่การเดินทางท่องเที่ยวอย่างเด่นชัด สาเหตุที่ทำให้พระเอกนางเอกสามารถสื่อสารเกี่ยวกับประสบการณ์ในการเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยได้ ก็เพราะตัวละครเอกทั้งสองคนมีจุดประสงค์เดียวกันก็คือต้องการออกไปเดินทาง เพราะพระเอกเป็นช่างถ่ายรูปภาคสนามของนิตยสารท่องเที่ยวฉบับหนึ่ง จำเป็นต้องออกไปเดินทางถ่ายภาพของแหล่งท่องเที่ยว สำหรับนางเอกเป็นมัคคุเทศก์ ก็ต้องออกไปเดินทางพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ตัวละครเอกทั้งสองคนสามารถสื่อสารกันได้ในด้านการเดินทางท่องเที่ยว และเรื่องในภาพยนตร์จึงดำเนินต่อไปได้เรื่อย ๆ

ประการที่ 2 การเดินทางท่องเที่ยวนั้นมีส่วนช่วยส่งเสริมความรักระหว่างตัวละครเอก ดังนี้

พระเอกเต็นได้พานางเอกเภาไปกางเต็นท์เพื่อรอถ่ายภาพฝนดาวตกกัน ซึ่งมีฉากแสดงให้เห็นว่าทั้งสองคนนอนอยู่บนสนามหญ้ามองดูท้องฟ้าที่เต็มไปด้วยดวงดาว พระเอกขอจูบนางเอก ตอนแรกนางเอกยังไม่ยอม แต่ภายหลังเมื่อพระเอกเผลอนางเอกก็จูบพระเอกอย่างกะทันหัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองพัฒนาก้าวไปอีกขั้นหนึ่ง



ภาพที่ 16 ตัวละครเอกกางเต็นท์เพื่อรอถ่ายภาพฝนดาวตก ในภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday (ที่มา: https://v.qq.com)



ภาพที่ 17 การแสดงความรักของตัวละครเอกผ่านการจูบกันในภาพยนตร์เรื่อง Happy Birthday (ที่มา: https://v.qq.com)

จากตัวอย่างรูปภาพแสดงให้เห็นว่า การเดินทางด้วยกันสามารถมีผลทำให้เกิดความรักระหว่างตัวละครเอกได้ง่ายขึ้นกว่าปกติ การเดินทางท่องเที่ยวเป็นโครงเรื่องที่กำหนดให้พระเอกและนางเอกได้มีโอกาสอยู่ร่วมกันในสถานที่หรือฉากรวมทั้งบรรยากาศต่าง ๆ ที่สวยงาม สถานที่หรือบรรยากาศเหล่านี้ล้วนแต่มีผลทำให้เกิดความรักระหว่างพระเอกนางเอกง่ายขึ้น เป็นโครงเรื่องที่กำหนดให้ตัวละครมีโอกาสได้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวมีโครงเรื่องที่มีการเดินทางเป็นแกนสำคัญที่เกิดขึ้นระหว่างพระเอกกับนางเอกนั้นจะคลี่คลายลงหรือนำไปสู่การคลี่คลายเมื่อการเดินทางสิ้นสุด นอกจากนี้ การเดินทางนั้นยังมีส่วนช่วยส่งเสริมความรักระหว่างตัวละครเอกให้มากขึ้นอีกด้วย

สรุปได้ว่า การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวด้วยองค์ประกอบภาพยนตร์ได้แก่ ฉาก บทสนทนา และโครงเรื่อง ในภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยว เรื่อง Happy Birthday มีการผสมผสานเรื่องราวระหว่างความรักกับการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน เพื่อจะได้นำมาใช้เพื่อต้องการรสื่อสารให้ผู้ชมรับรู้ว่า สถานที่นี้คือจังหวัดแม่ฮ่องสอน การใส่ภาพของปางอุ๋งและหมู่บ้านรักไทยเข้ามาในภาพยนตร์เรื่องนี้ จึงทำให้เกิดจุดเด่นของภาพยนตร์ที่ใช้เรื่องความรักเป็นแกนนำในการดำเนินเรื่อง โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวและบริบท

การท่องเที่ยวอื่น ๆ แทรกปนลงไปในเรื่องความรักของตัวละครอย่างกลมกลืน ภาพยนตร์เรื่องนี้จะเรียกได้ว่าเป็นภาพยนตร์รักแนวการท่องเที่ยว ซึ่งจะมีผลช่วยดึงดูดกลุ่มคนที่เคยไปหรือไม่เคยไปแต่สนใจที่จะไปเที่ยวแม่ฮ่องสอน ได้เข้ามาซื้อตั๋วชมภาพยนตร์เรื่องนี้ และหลังจากนั้นก็จะเกิดการตามรอยภาพยนตร์เรื่องนี้ ไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอน นับได้ว่าผู้สร้างมีความพยายามในการสร้างภาพลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยวจากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วิถีชีวิต อาหารการกิน การเดินทาง และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัย

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบกับแนวคิดการเล่าเรื่อง แนวคิดเรื่องสัญวิทยาในการพิจารณาการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์ Happy Birthday พบว่าการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์ได้นำเสนอโดยใช้องค์ประกอบภาพยนตร์ในด้านฉาก ด้านบทสนทนา และด้านโครงเรื่อง ภาพยนตร์ได้ใช้องค์ประกอบภาพยนตร์เหล่านี้ ทำให้ผู้ชมได้เห็นภาพและเรื่องราวที่มีความหมายต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สภาพแวดล้อม ทัศนียภาพและบริบทแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในภาพยนตร์ โดยการสร้างภาพลักษณ์ในกระบวนการผลิตจนกระทั่งออกมาเป็นภาพยนตร์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูพงัน ดาวกระจาย และ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2563) เรื่อง “การสร้างความเป็นธรรมชาติในวาทกรรมท่องเที่ยว:กรณีศึกษานิตยสารท่องเที่ยวไทย” ที่พบว่ากลไกทางสัญญะต่างถูกใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบสร้างความหมายให้กับความเป็นธรรมชาติในการท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญในการเน้นย้ำมิติความหมายต่างๆ ของความเป็นธรรมชาติที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่า ฉากธรรมชาติที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในภาพยนตร์รักเรื่อง Happy Birthday นี้จึงมีความสอดคล้องกับเรื่องราวที่กำหนดให้คู่รักออกไปเดินทางด้วยกัน รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ประกอบสร้างขึ้นมาในภาพยนตร์เรื่องนี้ส่งผลต่อเรื่องรักที่ดำเนินไป พร้อมกับการสอดแทรกการสร้างภาพลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างลงตัว การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์นั่นก็คือใช้สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการถ่ายทำภาพยนตร์ ทำให้เกิดรายได้ทางธุรกิจภาพยนตร์แล้วยังได้ส่งเสริมและเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวไปด้วย

ข้อเสอนแนะ

การศึกษาครั้งนี้เน้นศึกษาการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รักของไทยเรื่อง Happy Birthday เรื่องเดียว นักวิจัยยังสามารถวิเคราะห์การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในภาพยนตร์รักเรื่องอื่นอีกได้ เพื่อที่จะได้เพิ่มพูนข้อมูลต่าง ๆ ในการศึกษาให้หลากหลายยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังอาจวิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ อย่างเช่น แก่นเรื่อง ตัวละคร กลวิธีการแต่ง และสัญลักษณ์พิเศษอีกด้วยก็ได้ เพื่อหาเอกลักษณ์ของภาพยนตร์รักแนวท่องเที่ยวของไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กวินธิดา ลอยมา. (2563). แนวทางการเสริมสร้างการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเมืองรองของไทย กรณีศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ , กรุงเทพมหานคร.

กำจร หลุยยะพงศ์. (2557). ภาพยนตร์กับการประกอบสร้างสังคม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. (2544). ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยตั้งแต่แรกเริ่มจนสิ้นสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิรายุทธ์ สนดา. (2557). ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว และการรับรู้การประชาสัมพันธ์ทางการตลาดที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวไทยในจังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.

พลศิลป์ นพปฎล. (2551). ชำแหละแผ่นฟิล์ม. นิตยสารเอนเตอร์เทน, 18(2), 44-45.

ปัณฑ์ชนิต นันตติกูล. (2561). การท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์: กรณีศึกษา ภาพยนตร์แฟนเดย์..แฟนกันแค่วันเดียว (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.

ภูพงัน ดาวกระจาย และจันทิมา อังคพณิชกิจ (2563). การสร้างความเป็นธรรมชาติในวาทกรรมท่องเที่ยว กรณีศึกษานิตยสารท่องเที่ยวไทย. วารสารวจนะ, 8(2), 63-90.

โศรยา หอมชื่น และณัฏฐิรา อำพลพรรณ. (2550). อิทธิพลของภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ต่อการท่องเที่ยว, สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2566 จาก http://etatjournal.com

สรพงษ์ วงศ์ธิระธรณ์. (2556). การสร้างความหมายทางสังคมผ่านรายงานข่าวอุทกภัย พ.ศ. 2544 ในหนังสือพิมพ์ไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีนิพนธ์). มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพมหานคร.

อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย. (2560). ประเทศไทยในภาพยนตร์ต่างประเทศ.วารสารศาสตร์, 10(1), 151-190.

Happy Birthday. (2551). ภาพยนตร์ Happy Birthday สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2566 จาก https://v.qq.com/x/cover/25ycr63lmjq7ayp/f0042yt7nrw.html

Yingying Nong และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ. (2565). “ความเป็นเหนือ” : ภาพสะท้อนสังคมชาวเหนือปัจจุบันในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ส้มป่อย. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 งานวิชาการรับใช้สังคม. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ. หน้า 747-761.

Wang, B., Yang, Z., Han, F., & Shi, H. (2016). Car tourism in Xinjiang: The mediation effect of perceived value and tourist satisfaction on the relationship between destination image and loyalty. Sustainability, 9(1), 1-16.

ภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ในรวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมงของ แพรพลอย วนัช
Reflections of Thai people in modern Thai society in the collection of short stories 24 hours by Praeploy Wanat

จ๋าย หยูนเหมย[1*] และพัชรินทร์ บูรณะกร[2]
Zhai Yunmei[1*] and Patcharin Buranakorn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก , หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] A Ph.D Candidate, Department of Communication, Thai as a Second Language, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[2]อาจารย์. ดร., สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Lecturer Dr., Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[*] **Corresponding author, E-mail:** 258269815@qq.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ในรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* ของ แพรพลอย วนัช โดยศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมของแพรพลอย วนัช จากเรื่องสั้นที่ตีพิมพ์ในหนังสือรวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมง จำนวน 14 เรื่อง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยพิจารณาด้านเนื้อหาของเรื่องและนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า รวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* ของแพรพลอย นวัช สะท้อนภาพคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ คือ ที่อยู่อาศัยของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีบ้านตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เน้นความเป็นส่วนตัวและความสบาย อาหารการกินมีความหลากหลายเป็นสากล อาชีพสมัยใหม่มีอาชีพขายของออนไลน์ อาชีพนักเขียน อาชีพนักแปลภาษา อาชีพนักแสดงหนังเอวีสมัยใหม่ซึ่งอาชีพเหล่านี้มีการอาศัยเทคโนโลยีและมีความอิสระทางด้านเวลาหรือสถานที่ทำงาน นอกจากนี้ยังมีอาชีพผู้หญิงไซด์ไลน์ที่เป็นอาชีพที่เกิดใหม่ในสังคมไทยสมัยใหม่ด้วย การคมนาคมสมัยใหม่ มีรถไฟฟ้าและรถแท็กซี่ที่รวดเร็วและสะดวกสบาย ด้านภาวะหนี้สิน การสร้างหนี้สินเป็นเรื่องธรรมดาของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่และส่งผลให้คนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย 2) ด้านครอบครัวในสังคมไทยสมัยใหม่ ผู้หญิงไทยในสังคมไทยสมัยใหม่เริ่มมีบทบาทหรืออำนาจในครอบครัวมากขึ้น แต่ไม่มีเวลาดูแลลูกเนื่องจากในสังคมไทยสมัยใหม่ผู้หญิงไทยส่วนใหญ่ต้องไปทำงานนอกบ้าน 3) ด้านการดำรงชีวิตของคนไทยสมัยใหม่ เป็นคนที่ค้นหาความหมายชีวิต นิยมเผยแพร่ชีวิตส่วนตัวในสื่อออนไลน์ และยังมีผู้ชายบางคนหลงไหลตุ๊กตาหุ่นยนต์

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน, คนไทย, สังคมไทยสมัยใหม่, เรื่องสั้น, แพรพลอย วนัช

Abstract

This research aims to analyze reflections of Thai people in modern Thai society in *24 Hours*, a collection of short stories by Pareploy Wanuch. Fourteen short stories were studied. This research is a Qualitative Research by analyze the text and the findings were reported as a descriptive analysis.

The study found three areas of Thai people in modern Thai society reflected in short stories studied, including 1) the modern lifestyle, owing a residence –according to economic statuses; personal and more convenient living; dining of various and international food; working modern online professions which technology plays major roles, like as a online seller, a writer, a translator, a modern AV performer–these professions provide flexible working hours and places, and modern professions like as a sideline woman have emerged; modern transportation, the fast and convenient subway or sky train and taxi; and overspending debts. 2) The modern family, women play the leading role – work and earn incomes but have no time for taking care of children. 3) The modern characteristics, most people seem searching for meanings of life, prefer sharing personal lives online, and are infatuated with sex robots.

Keywords: reflections; Thai person, modern Thai society; a collection of short stories; Pareploy Wanuch

บทนำ

วรรณกรรมไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่แฝงไปด้วยความรู้ด้านต่างๆ ผู้อ่านสามารถซึมซับคุณค่าด้านความรู้จากวรรณคดีเรื่องต่างๆ ได้ เช่น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตของมนุษย์ได้กระจ่างชัดขึ้น ทำให้ผู้อ่านได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้แก่ชีวิตของตนเอง ทำให้ผู้อ่านสัมผัสชีวิตที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อน และให้บทเรียนชีวิตแก่ผู้อ่าน เป็นต้น นอกจากนี้วรรณกรรมยังสะท้อนภาพของคนในยุคสมัยต่างๆ ทำให้ผู้อ่านรับความรู้เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การคมนาคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม และวิถีชีวิตของคนในอดีตได้ชัดเจนขึ้น เพราะวรรณกรรมเป็นการบันทึกภาพเรื่องราวชีวิตของคนในสังคม (วสันต์ รัตนโภคา, 2555) หรือเรื่องราวในวรรณกรรมมักจำลองมาจากเรื่องราวของคนในสังคมนั้น วรรณกรรมจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด (นภาลัย สุวรรณธาดา, 2550) และวรรณกรรมมีบทบาทเป็นเครื่องสะท้อนความคิดหรือเพื่อชี้นำความคิดของคนในสังคม วรรณกรรมจึงเกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ตลอดเวลา (อิงอร สุพันธ์วณิช, 2551)

เรื่องสั้นก็เป็นวรรณกรรมที่มีเสน่ห์อีกอย่างหนึ่ง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) ให้ความหมายของคำว่า เรื่องสั้น ไว้ว่า เรื่องสั้น คือ บันเทิงคดีร้อยแก้วรูปแบบหนึ่ง มีลักษณะคล้ายนวนิยาย แต่สั้นกว่า โดยมีเหตุการณ์ในเรื่องและตัวละครน้อย มักจบแบบพลิกความคาดหมาย หรือจบแบบทิ้งให้คิด เป็นต้น เช่น เรื่องสร้อยคอที่หาย ของประเสริฐอักษร เรื่อง จับตาย ของมนัส จรรยงค์ เรื่อง มอม ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช. จากความหมายของเรื่องสั้นเห็นได้ว่าเรื่องสั้นดำเนินเรื่องรวดเร็วและรวบรัด มีการถ่ายทอดความคิดเห็นและประสบการณ์ของนักประพันธ์และยังทิ้งข้อคิดให้แก่ผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักสังคม เข้าใจสังคม และตระหนักความคิดและพฤติกรรมของตนเองหรือของคนอื่น ฉะนั้นเรื่องสั้นเป็น

วรรณกรรมที่มีคุณค่าและประโยชน์แก่ผู้อ่านมาก และ ก็เหมือนวรรณกรรมชนิดอื่นที่มีหน้าที่สะท้อนสภาพความเป็นไปของมนุษย์และสังคมตามความเป็นจริง

แต่สภาพความเป็นไปของมนุษย์และสังคมไม่ได้หยุดนิ่ง วรรณกรรมที่เขียนออกมาก็จะสะท้อนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปด้วย ปัจจุบันประเทศไทยกำลังมุ่งสู่อุตสาหกรรมและทุนนิยมมากขึ้น ผู้คนในสังคมสมัยใหม่มีวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ปัจเจกนิยมและเสรีนิยมมากขึ้น (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2561) ลักษณะสำคัญของความเป็นสังคมสมัยใหม่คือการเปลี่ยนแปลงที่เน้นสิ่งใหม่ ไม่เอาสิ่งเก่า (สุธี คุณาวิชยานนท์, 2561 : 27) ดังนั้นคนในสังคมไทยสมัยใหม่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน เป็นต้น ชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบายมากขึ้น ค่านิยมของคนในสังคมสมัยใหม่จึงเน้นความเป็นปัจเจกนิยม เสรีนิยม วัตถุนิยม และบริโภคนิยมมากขึ้น และรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง*ก็เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพคนไทยในสังคมสมัยใหม่ ยกตัวอย่าง เช่น ในเรื่องสั้น *สเต็ก* ของรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* เขียนไว้ว่า “ไปวัดแล้วอัปรูปลงเฟซบุ๊ก ลงอินสตาแกรมให้แฟนๆ ดูไง” (แพรพลอย วนัช, 2562) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีคนเล่นเฟซบุ๊ก อินสตาแกรมผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารกับผู้อื่น ซึ่งเฟซบุ๊ก อินสตาแกรมเป็นโปรแกรมที่คนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่นิยมเล่นกัน และการอัปรูปต้องใช้คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟนซึ่งเป็นสิ่งของในสังคมไทยสมัยใหม่ อีกตัวอย่าง เช่น ในเรื่องสั้น *รอยเวลา* ของรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* เขียนไว้ว่า “แต้มซื้อคอมพิวเตอร์มือสอง และลงมือทำงาน เธอใช้เวลานานเกือบสองปี กว่าจะมีผลงานเล่มแรกตีพิมพ์ออกมา” (แพรพลอย วนัช, 2562) จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ประกอบอาชีพนักเขียนและการพึ่งพาเครื่องคอมพิวเตอร์กับอินเทอร์เน็ตทำงานเป็นเรื่องธรรมดาของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ จากตัวอย่างทั้งสองแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าชีวิตคนหรืออาชีพของคนไทยที่สะท้อนผ่านรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง*ต่างก็แสดงให้เห็นว่ารวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* มีการสื่อถึงชีวิตของคนในยุคสมัยใหม่

จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมไทยสมัยใหม่ ได้แก่ งานวิจัยของ สาคร สมเสริฐ (2556) ศึกษาเกี่ยวกับ“ความแปลกแยกของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่”, งานวิจัยของ ชัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน (2556) ศึกษาเกี่ยวกับ “การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในยุคหลังสมัยใหม่” งานวิจัยของ สุริวัลย์ สุธรรม (2563) ศึกษาเกี่ยวกับ “สตรีเพศในบทบาทของโลกสมัยใหม่” ผู้วิจัยเห็นได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับสังคมไทยสมัยใหม่เป็นงานวิจัยที่น่าสนใจ และงานวิจัยชิ้นนี้ก็เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับสังคมไทยสมัยใหม่ที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่ง

นอกจากนี้แล้ว รวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง*ยังเป็นเรื่องสั้นสมัยใหม่ที่น่าศึกษาซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตและสัมพันธภาพของคนในสังคมสมัยใหม่ เช่น มีการค้นหาและสร้างความมั่นคงให้กับ “ชีวิต” การเชิดชูความเป็นปัจเจกและเคารพอัตวิสัย (แพรพลอย วนัช : 5) มีทั้งหมด 14 เรื่อง และนักประพันธ์ แพรพลอย วนัช เคยได้รับรางวัลกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ ซึ่งเรื่องสั้น"พิซซ่า" ที่รวมอยู่ในรวมเรื่องสั้น "*24 ชั่วโมง*" นี้ได้รับรางวัลรอบชนะเลิศรางวัลกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ ปี 2562 ด้วย ส่วนตัวเลข 24 เป็นการบอกยุคสมัยที่ต่อไปนี้จะอยู่ในสังคมยุคใหม่ ซึ่งการวัดค่าด้วยตัวเลขจะมีบทบาทต่อคุณค่าแห่งชีวิตและของคนในสังคมเป็นไปวันต่อวัน (แพรพลอย วนัช)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจวิเคราะห์ภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่จากรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* ของแพรพลอย วนัช

เพื่อจะได้นำความรู้ความเข้าใจจากภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ในรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง*ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยสมัยใหม่ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ในรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* ของแพรพลอย วนัช

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2551) กล่าวว่า วรรณกรรมเขียนขึ้นโดยคนและถูกอ่านโดยคน วรรณกรรมจึงเป็นสื่อที่สะท้อนสังคมของยุคสมัยนั้น ๆ ด้วยอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ภาพสะท้อนสังคมจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคมได้ในแง่มุมหนึ่ง และยังกล่าวว่า งานเขียนของนักเขียนนั้นๆ มักจะสะท้อนความคิดส่วนตัวของผู้เขียนลงไปในงานเขียนด้วย ฉะนั้น วรรณกรรมจึงมีบทบาทเป็นเครื่องสะท้อนความคิด หรือเพื่อชี้นำความคิดของคนในสังคม และวรรณกรรมจะต้องเกี่ยวข้องกับสังคมอยู่ตลอดเวลา ถ้าคนสมัยนั้นต้องการจะศึกษาความคิดหรือภาพสะท้อนของยุคสมัยนั้นก็ต้องย้อนกลับไปศึกษาผลงานเก่าๆ ที่นักเขียนเคยเขียนไว้ (อิงอร สุพันธุ์วณิช, 2551)

นักประพันธ์ แพรพลอย วนัช เคยเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินและเลขานุการผู้บริหารต่างชาติ ก่อนลาออกจากงานประจำมาเป็นนักเขียน นักแปลมืออาชีพ ในปี 2558 นวนิยาย *“อุโมงค์ดอกไม้”* ได้รองชนะเลิศอันดับ 1 รางวัลแว่นแก้ว หลังจากนั้นในปี 2562 เรื่องสั้น *“พิซซ่า”* ได้รับรองชนะเลิศของรางวัลกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ และรวมอยู่ในรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* ปี 2563 เรื่องสั้น *สุนัขนำทาง* ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าชมเชย ปี 2564 เรื่องสั้น *“สะพานสองฝั่ง”* ได้รับรางวัลพานแว่นฟ้าชมเชย นอกจากนี้แล้วยังมีผลงานวรรณกรรมเยาวชน *เมฆสีรุ้ง* และวรรณกรรม *นกเจ้ายังโผบิน* ดังนั้น นักประพันธ์แพรพลอย วนัช เป็นนักประพันธ์ที่ได้รับรางวัลหลายประการ และผลงานของคุณแพรพลอย วนัช มีคุณค่าที่จะไปศึกษา โดยเฉพาะรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* เป็นผลงานดีเด่นของ แพรพลอย วนัช และเป็นเรื่องสั้นที่สะท้อนยุคสมัยใหม่ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดภาพสะท้อนสังคมวิเคราะห์ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ ครอบครัวของคนไทยสมัยใหม่และการดำรงชีวิตของคนไทยสมัยใหม่จากรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* เพื่อให้ผู้อ่านเห็นและเข้าใจชีวิตของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทรวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมง (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่

3. ศึกษารวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมงอย่างละเอียดและคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เรื่องสั้นที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งใหม่และคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ ได้แก่ แซนเดอเลียร์ รุ่นพี่ บังเหียน ซูชิชิ้นสุดท้าย แผลสีเทา ผีเสื้อ คนแปลกหน้า ซุปฟักทอง รอยเวลา สเต๊ก และ พิซซ่า รวมคือ 11 เรื่องจากทั้งหมด 14 เรื่อง

4. วิเคราะห์ภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่จากเรื่องสั้น 11 เรื่องที่คัดออกจากรวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมง

5. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาจากรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* ของ แพรพลอย วนัช พบว่า มีภาพสะท้อนคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ ด้านครอบครัวของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ และลักษณะของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ ดังนี้

1. ภาพสะท้อนด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่

1.1 ที่อยู่อาศัยของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่

ที่อยู่อาศัยเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์ใช้ที่อยู่อาศัยเป็นสถานที่พักผ่อน ป้องกันความร้อน ความหนาว ลม ฝนตลอดจนป้องกันสัตว์และแมลงมารบกวน ที่อยู่อาศัยในสังคมไทยสมัยใหม่นอกจากมีลักษณะพื้นฐานดังกล่าวแล้ว ยังเพิ่มความสบายมากขึ้น

เรื่องสั้นเรื่อง *แซนเดอเลียร์* กล่าวถึงแม่และภรรยาเก่าสงสัยตัวละครชายปราปต์มีคนรักใหม่ ก็นั่งรถลีมูซีนไปแอบเข้าห้องชุดของปราปต์ที่เขาอยู่โดยลำพัง ซึ่งห้องชุดนี้มีลักษณะดังตัวอย่าง

> *ภายในนั้นเป็นห้องโถงขนาดใหญ่ ตรงหน้าของทั้งคู่คือห้องรับแขกแบ่งออกเป็นสามปีก ลักษณะคล้ายห้องที่พวกเธอเพิ่งสำรวจมา โถงกลางคือ มุมพักผ่อน ปีกซ้ายเป็นที่วางโซฟายาว และจอทีวีขนาดยักษ์ ปีกขวาเป็นมุมนั่งดื่มกาแฟ ลึกเข้าไปเป็นแพนทรีและบาร์เครื่องดื่ม ถัดกันคือ ห้องน้ำโอโถง อีกฝั่งเป็นระเบียงชมสวนลอยฟ้าเปิดโล่ง*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 16)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าที่อยู่อาศัย ในสังคมไทยสมัยใหม่มีลักษณะเป็นห้องชุด มีการแบ่งสัดส่วนอย่างชัดเจน และมีความเป็นส่วนตัว เนื่องจากคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีการแยกอยู่กับครอบครัวพ่อแม่มาอยู่โดยลำพัง จากลักษณะหรูหรา พื้นที่กว้างขวางและมีส่วนแยก *มุมพักผ่อน มุมนั่งดื่มกาแฟ ระเบียงชมสวนลอยฟ้าเปิดโล่ง แพนทรีและบาร์เครื่องดื่ม*ของห้องชุด แสดงให้เห็นถึงที่อยู่อาศัยของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีความสบายมากขึ้น และยังเป็นเครื่องบ่งชี้ฐานะกับเศรษฐกิจของคนอยู่ด้วย

1.2 อาหารการกินแบบต่างประเทศ

เนื่องจากสังคมได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ประเทศไทยมีเมนูอาหารต่างประเทศเข้ามาในประเทศหลากหมายมากมาย รวมทั้งอาหารฝรั่ง อาหารจีน อาหารญี่ปุ่น และอาหารเกาหลี เป็นต้น เราสามารถเห็นอาหารต่างประเทศได้ในทั่วทุกที่ของประเทศ และสำหรับคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ไปกินอาหารต่างประเทศก็ไม่ใช่เรื่องแปลกด้วย

เรื่อง *ซูชิชิ้นสุดท้าย* ของรวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* กล่าวถึงหลังจากหมออนุญาตให้ลูกออกจากโรงพยาบาลและไม่ต้องไปพบหมออีกแล้ว ลูกของตัวละครหญิงจึงขอให้พาไปทานอาหารญี่ปุ่นเพื่อฉลองที่หายป่วย ดังตัวอย่าง

*หมออนุญาตให้ถอดเฝือกคอ และไม่นัดพบอีกแล้วนั้น กลับถึงบ้านลูกขอร้องให้พ่อกับแม่พาไปเลี้ยงฉลอง บอกว่าอยากกิน**ซูชิ** เธอตอบตกลงอย่างไม่ลังเล*

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 66)

*“อ้าว...ไม่ได้กิน**พิซซ่า**ที่เหลือกันเหรอลูก”ร้องถามเมื่อเปิดตู้เย็นแล้วพบ**พิซซ่า**สองชิ้นยังอยู่ในกล่องกระดาษ*

“ไม่ได้กินฮะ” เพียวร้องตอบ “พ่อบอกว่าเก็บไว้ให้แม่เมื่อเช้า น้องร้องจะกินแต่พ่อไม่อนุญาต”

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 205)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีอาหารต่างประเทศที่ให้เลือกรับประทาน เนื่องจากตลาดการค้าระหว่างประเทศเจริญก้าวหน้าขึ้นทุกที ส่งผลให้อาหารต่างประเทศมีการแพร่กระจายไปถึงประเทศไทยมากขึ้น โดยไม่ต้องข้ามน้ำข้ามทะเลไปถึงต่างประเทศ คนในสังคมไทยสมัยใหม่ก็สามารถรับประทานอาหารต่างประเทศได้ อนึ่งเศรษฐกิจของประชาชนไทยดีขึ้น ทำให้คนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่รับประทานอาหารไม่ใช่เพื่อกินให้อิ่มเท่านั้น ยังเพื่อลิ้มรสชาติใหม่หรือเพื่อความสุขของตนเอง ฉะนั้นในโอกาสที่คนไทยฉลองหรือให้รางวัลตนเองก็นิยมไปรับประทานอาหารต่างประเทศ เช่น ซูชิ พิซซ่า เป็นต้น

1.3 อาชีพสมัยใหม่

อาชีพสมัยใหม่หมายถึงอาชีพที่เกิดหรือนิยมใหม่ตามกระแสสังคม โดยเฉพาะในสังคมไทยสมัยใหม่ที่มีเทคโนโลยีสูง เช่น อาชีพขายของออนไลน์ที่เกิดใหม่ อาชีพนักเขียนหรือนักแปลที่มีความนิยมใหม่ ทำด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ มีความอิสระ และนักแสดงหนังเอวีสมัยใหม่ เป็นต้น

รวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* สะท้อนภาพสังคมด้านอาชีพในสังคมไทยสมัยใหม่ ดังต่อไปนี้

(1) อาชีพขายของออนไลน์

อาชีพขายของออนไลน์ในสังคมไทยสมัยใหม่กลายเป็นอาชีพที่นิยม และมีจำนวนคนที่ทำอาชีพนี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากความง่ายในการซื้อขาย การวางขาย และการลงทุนน้อย ไม่ต้องมีหน้าร้าน ไม่ต้องเช่าพื้นที่ก็สามารถขายสินค้าได้ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนหันมาเปิดร้านค้าออนไลน์กันมากขึ้น

ในเรื่อง *พิซซ่า* ตัวละครหญิงนอกจากเป็นแม่บ้าน ทำงานบ้าน ดูแลลูกแล้ว ยังทำธุรกิจขายของออนไลน์ ดังตัวอย่าง

ทุกวันนี้เธอทั้งทำงานบ้าน ทั้งขายของออนไลน์ คนทำงานบ้านก็มี มาได้ไม่ถึงสองวันก็ขโมยของแล้ว จึงตัดปัญหาด้วยการเลิกจ้าง เดี๋ยวออกไปส่งของ เดี๋ยวออกไปรับลูก

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 198)

จากตัวอย่างแสดงเห็นว่าคนในสังคมไทยสมัยใหม่ประกอบอาชีพขายของออนไลน์ ซึ่งเป็นอาชีพสมัยใหม่ และเหมาะสมกับแม่บ้านมาก เพราะอาชีพขายของออนไลน์ ไม่จำกัดเวลากับสถานที่ ทำให้แม่บ้านนอกจากมีเวลาทำงานบ้าน ดูแลลูกแล้ว ยังมีรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ จากการขายของออนไลน์เพื่อใช้จ่ายกับเรื่องส่วนตัวหรือช่วยแบ่งเบาภาระเศรษฐกิจของครอบครัวได้

(2) อาชีพนักเขียน

อาชีพนักเขียนเป็นอาชีพนิยมใหม่ในสังคมไทยสมัยใหม่ บางคนนิยมประพันธ์นวนิยาย เพราะการทำงานเป็นนักเขียนมีข้อดีหลายอย่าง เช่น ไม่จำกัดสถานที่และเวลาทำงาน นอกจากนี้ผลงานการเขียนยังสามารถสร้างความชื่อเสียงให้ตัวเองได้และสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในตระกูลได้ด้วย

ในเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* มีเรื่องสั้นสองเรื่องที่มีตัวละครประกอบอาชีพเป็นนักเขียน ได้แก่ *แผลสีเทา* และ*รอยเวลา* ในเรื่องสั้นสองเรื่องนี้มีตัวละครสี่คนที่ประกอบอาชีพเป็นนักเขียน

เรื่อง *รอยเวลา* กล่าวถึงแต้มเป็นเด็กหญิงที่โตมากับศูนย์รับเลี้ยงเด็กกำพร้า หลังจากทำงานสิบสามปีก็ตัดสินใจกลับศูนย์และทำอาชีพนักเขียน ดังตัวอย่าง

> *แต้มตัดสินใจลงหลักปักฐาน ขอเช่ากระท่อมหลังเล็กๆของแม่ครัวในศูนย์ฯที่คุ้นเคยกัน แต่ป้าทองไม่คิดค่าเช่าให้อยู่ฟรีแลกกับการช่วยดูแลสวน ส่วนตัวแกย้ายไปอยู่กับลูกสาวอีกอำเภอหนึ่ง แต้มซื้อคอมพิวเตอร์มือสอง และลงมือทำงาน*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 175)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยสมัยใหม่ขอเพียงให้มีคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งก็สามารถประกอบอาชีพนักเขียนได้ และการเป็นนักเขียนไม่จำกัดสถานที่ทำงาน แม้ว่าอยู่ชนบทก็สามารถทำงานได้

(3) นักแปลภาษา

นักแปล คือ ผู้แปลเอกสารจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่ง จึงต้องมีความชำนาญในด้านภาษา นักแปลสมัยใหม่ทำงานที่ไหนก็ได้ขอเพียงมีคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งและมีอินเทอร์เน็ต

เรื่อง *ซูชิชิ้นสุดท้าย* กล่าวถึง ตัวละครหญิงมีอาชีพเป็นนักแปล เมื่อเศรษฐกิจของครอบครัวตกต่ำลงก็เปลี่ยนอาชีพเป็นครู ดังตัวอย่าง

> *...เพราะช่วงนั้นต้องการสมาธิ การที่ลูกนั่งนิ่งๆ ในช่วงปิดเทอมช่วยให้สมองเธอลื่นไหล*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 52)
>
> *เธอเลิกทำงานแปล และสอบเข้าไปเป็นครูสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ทั้งที่อาชีพครูไม่ใช่ความฝัน อีกทั้งอายุอานามก็ผ่านวันเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆมาพอแล้ว แต่นั่นไม่สำคัญเท่ากับว่าเธอต้องมีรายได้ประจำส่งเสียลูก*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 67)

จากตัวอย่างเห็นว่า ในสังคมไทยสมัยใหม่ คอมพิวเตอร์กับอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ของคนสมัยใหม่ทุกคน อาชีพนักแปลเป็นอาชีพที่คนในสังคมไทยสมัยใหม่นิยมทำกัน เพราะไม่จำกัดสถานที่ทำงาน ไม่จำกัดเวลาเข้าทำงาน สำหรับคนที่มีครอบครัวแล้ว สามารถดูแลครอบครัวได้ ฉะนั้นนักแปลภาษาก็เป็นอาชีพอุดมคติอย่างหนึ่งของคนในสังคมไทยสมัยใหม่ แต่นักแปลก็มีข้อด้อยเหมือนกัน เช่น มีรายได้ไม่มั่นคง

(4) นักแสดงหนังเอวีสมัยใหม่

เอวี (AV) หมายถึงวิดีโอสำหรับผู้ใหญ่ ภาษาอังกฤษ คือ Adult Video นักแสดงหนังเอวีแบบดั้งเดิมปกติไม่กล้าไปแสดงตัวในสถานที่สาธารณะ ส่วนใหญ่ทำงานแบบลักลอบ

เรื่อง *สเต๊ก* กล่าวถึง มิยาบิเป็นนักแสดงหนังเอวีชื่อดังที่ทำงานในประเทศไทย มิยาบิพยายามหาวิธีใหม่มาดึงดูดความสนใจของผู้คนในสังคมและมีค่านิยมว่า*ยิ่งฉาวยิ่งดัง* ดังตัวอย่าง

"ไปวัดแล้วอัปรูปลงเฟซบุ๊ก ลงอินสตาแกรมให้แฟนๆ ดูไง"

ผู้จัดการว่า "สื่อจะได้เพลา ๆ ขุดเรื่องเก่าๆ ที่เธอไปกินข้าวกับผู้ใหญ่ที่ต่างประเทศมาแฉไงล่ะ"

เธอดูดบุหรี่ เงยหน้าพ่นควันสีเทาออกมาช้า ๆ "พี่สอนหนูเองไม่ใช่หรือ ยิ่งฉาวยิ่งดัง"

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 183)

จากตัวอย่างเห็นว่าในสังคมไทยสมัยใหม่มีอาชีพนักแสดงหนังเอวีสมัยใหม่เกิดขึ้น นักแสดงหนังเอวีสมัยใหม่มีการเปิดตัวอย่างเต็มที่ตามอินเทอร์เน็ต เช่น มีการลงเฟซบุ๊ก ลงอินสตาแกรม ให้คนทั่วโลกได้เห็นรูปสวยและความเคลื่อนไหวของตน เพื่อดึงดูดความสนใจของแฟนคลับ และเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่ตน ไม่ว่าจะเป็นชื่อเสียงที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ และนักแสดงหนังเอวีสมัยใหม่มีจิตใจที่เข็มแข็งมากโดยไม่กลัวสายตาของคนอื่น

(5) อาชีพผู้หญิงไซด์ไลน์

ไซด์ไลน์ (sideline) หมายถึง งานเสริม หรือ งานไซด์ไลน์ ก็คืองานที่ทำนอกเหนือจากงานประจำ ผู้หญิงไซด์ไลน์หรือสาวไซด์ไลน์ เป็นโสเภณีสมัครเล่น ซึ่งเป็นอาชีพที่เกิดในสังคมไทยสมัยใหม่

เรื่อง *แผลสีเทา* กล่าวถึงอ้อนมีอาชีพเป็นสาวไซด์ไลน์ และมีรายได้สูง ดังตัวอย่าง

"...บอกแค่ว่าหุ้นกับเพื่อนขายของออนไลน์ แค่นี้เขาก็ไม่รู้ วันหนึ่งถ้ารับสามรอบ ถูกหักค่านายหน้ารอบละพันห้า สามรอบเราก็ได้หมื่นสอง เดือนหนึ่งทำสักสิบวัน ก็ได้เงินแสนสองแล้ว ขืนรอเงินเดือนออฟฟิศหมื่นกว่าบาท ชาตินี้อ้อนคงไม่มีปัญญามีสมบัติพัสถานกับใครเขา ..."

(แพรพลอย วนัช, 562 : 98)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยสมัยใหม่มีอาชีพสาวไซด์ไลน์เกิดขึ้น อาชีพสาวไซด์ไลน์เป็นอาชีพโสเภณีสมัครเล่นและซ่อนลับ นอกจากนี้พวกสาวไซด์ไลน์ยังมีงานประจำของตนเอง แต่รายได้ของสาวไซด์ไลน์ไม่เลว ทำงานวันเดียวก็มีรายได้หนึ่งหมื่นสองพันบาทซึ่งเท่ากับรายได้จากการทำงานออฟฟิศทั้งเดือน จึงดึงดูดให้ผู้หญิงบางคนไปประกอบอาชีพเป็นสาวไซดไลน์แบบลักลอบ

1.4 การคมนาคมสมัยใหม่

รถไฟฟ้าและรถแท็กซี่เป็นพาหนะที่คนรุ่นใหม่ใช้ในการเดินทาง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงฐานะกับเศรษฐกิจของคนโดยสารในสังคม

เรื่อง *คนแปลกหน้า* กล่าวถึงหญิงสาวคนหนึ่งหลังเลิกงานมีการใช้รถโดยสารสาธารณะ ดังตัวอย่าง

หลังกินข้าวเสร็จเธอไม่ได้เดินไปขึ้นรถไฟฟ้าใต้ดินซึ่งสถานีอยู่หน้าตึกเพียงไม่กี่ก้าว แต่กลับเดินไปยังตึกที่ทำงานซึ่งอยู่เชื่อมกัน แรกทีเดียวเขาคิดว่าเธอคงลืมของ แต่บ่อยครั้งเข้าเมื่อเขากลับขึ้นไปเคลียร์งาน มักพบเธออีกที ในรถใต้ดินไม่ก็กำลังยืนรอแท็กซี่

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 153)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในสังคมไทยสมัยใหม่มีการโดยสารรถไฟฟ้าและรถแท็กซี่ ซึ่งเป็นคมนาคมสมัยใหม่ รถไฟฟ้าทั้งสะดวกสบาย ราคาถูก และรวดเร็ว ยังช่วยแก้ไขปัญหารถติดของสังคมไทยอีกด้วย ส่วนรถแท็กซี่เป็นยานพหนะที่สะดวกมากอีกอย่างหนึ่งในสังคมไทยสมัยใหม่ เพราะ ทั้งเรียกง่ายและสามารถไปถึงจุดหมายปลายทางโดยตรง ไม่ต้องเปลี่ยนเส้นทาง ไม่ต้องเดิน และราคาก็ไม่แพง สำหรับผู้คนที่ไม่มีรถส่วนตัวก็เป็นทางเลือกที่ดีอีกอย่างหนึ่ง จากพาหนะที่หญิงสาวเลือกใช้สะท้อนให้เห็นว่าหญิงสาวคนนี้มีฐานะปานกลาง เป็นคนที่มีรายได้ไม่สูง

1.5 ภาวะหนี้สินในสังคมไทยสมัยใหม่

ภาวะหนี้สินส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทยสมัยใหม่มาก ทุกวันนี้ประชาชนในสังคมไทยสมัยใหม่มีส่วนไม่น้อยประสบกับภาวะหนี้สินและอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งสาเหตุเกิดจากหลายอย่าง เช่นการผ่อนบ้าน ผ่อนรถ โดยเฉพาะการทำธุรกิจ

ในเรื่องสั้น *24 ชั่วโมงนี้* มีทั้งหมดสองเรื่องกล่าวถึงเรื่องประสบปัญหาหนี้สิน ได้แก่เรื่อง *รุ่นพี่* และเรื่อง *ซูซิชิ้นสุดท้าย* ซึ่งทั้งสองเรื่องนี้ได้กล่าวถึงสาเหตุหนี้สินจากปัญหาธุรกิจ และเรื่อง *รุ่นพี่* กล่าวถึงต้นกับรุ่นพี่รู้จักกันในงานเลี้ยงรุ่นที่เชียงใหม่ เพราะเป็นคนโคราชเหมือนกัน จึงได้แลกนามบัตรกัน ต่อมาไม่นานต้นก็เริ่มขอกู้เงินจากรุ่นพี่ ดังตัวอย่าง

พอเริ่มสนิทใจกันต้นไปพบเขาที่ออฟฟิศ เอ่ยปากว่าหมุนเงินไม่ทันขอทะเบียนรถไปจำนำ แลกกับเงินสดห้าแสนที่เขาเบิกกองกลางมาจ่ายให้ เห็นว่าเป็นน้องเป็นนุ่งจึงคิดดอกเบี้ยแค่ร้อยละสอง ไม่กี่เดือนต่อมาต้นหน้าเซียวมาหาอีกครั้ง บอกว่าธุรกิจกำลังแย่ เอาทะเบียนเครื่องจักรเก่าอีกสองคันมาจำนำอีก เขาก็ให้ไปอีกเก้าแสน

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 31)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมไทยสมัยใหม่มีการสร้างหนี้สินไม่ยาก เพียงมีทรัพย์สินที่มีมูลค่าอย่างรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น ก็สามารถนำทรัพย์สินเหล่านี้มาเป็นหลักประกันในการกู้เงินได้ เรื่องหนี้สินจึงกลายเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมไทยสมัยใหม่ สาเหตุการสร้างหนี้สินมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจส่วนตัวที่เกิดปัญหา

เรื่อง *ซูซิชิ้นสุดท้าย* กล่าวถึง ตัวละครชายมีการสร้างหนี้สินเพราะทำธุรกิจล้มเหลว ดังตัวอย่าง

แต่นั่นไม่สำคัญเท่ากับว่าเธอต้องมีรายได้ประจำส่งเสียลูก สามีขายบ้านเอาเงินไปใช้หนี้ ส่วนตัวเขาไปอาศัยอยู่บ้านพี่ชายอีกจังหวัดหนึ่ง ช่วยงานในบริษัทพี่ แลกกับค่าตอบแทนรายเดือน เฉกเช่นพนักงานคนอื่น

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 66)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยสมัยใหม่การมีหนี้สินส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัว เพราะต้องขายบ้านไปใช้หนี้ ทำให้ครอบครัวต้องแยกกันอยู่ โดยแยกกันไปอาศัยอยู่กับคนอื่น สมาชิกในครอบครัวจึงไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกันอีกต่อไป และทำให้ภรรยาต้องเปลี่ยนอาชีพนักแปลกลายเป็นอาชีพครูที่มีรายได้มั่นคง ลูกต้องไปเรียนที่โรงเรียนต่างอำเภอ เจ้าของธุรกิจกลายเป็นพนักงานธรรมดา ต้องทำงานเพื่อชำระหนี้สินในชีวิตต่อไป

สรุปได้ว่า รวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมง ได้สะท้อนภาพคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีปัญหาหนี้สินและปัญหาหนี้สินส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัวเป็นอย่างมาก

2. ภาพสะท้อนด้านครอบครัวในสังคมไทยสมัยใหม่

ครอบครัว หมายถึง สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและลูกหลานด้วย สังคมจึงเป็นกลุ่มรวมคนในครอบครัว ภาพสะท้อนด้านครอบครัวในสังคมไทยสมัยใหม่จะประกอบด้วยลักษณะครอบครัวในสังคมไทยสมัยใหม่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกของครอบครัวในสังคมไทยสมัยใหม่ เป็นต้น

2.1 ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทหรืออำนาจในครอบครัวมากขึ้น

สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงในภาพรวมในสังคมไทยสมัยใหม่เริ่มเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในโลกของการทำงาน ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน เนื่องมาจากโอกาสทางการศึกษาที่ขยายกว้างมากขึ้น ทำให้ผู้หญิงไม่ได้เป็นแม่บ้านทำงานแต่ในครอบครัว แต่มีโอกาสไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น และมีการพึ่งพาผู้ชายน้อยลง

เรื่อง *ซูซิชิ้นสุดท้าย* กล่าวถึงตัวละครหญิงตอนแรกทำงานเป็นนักแปลขณะเดียวกันดูแลครอบครัว หลังจากธุรกิจของสามีล้ม ตัวละครหญิงก็ไปทำงานเป็นครูเต็มตัว ดังตัวอย่าง

> *เธอเลิกทำงานแปล และสอบเข้าไปเป็นครูสอนภาษาอังกฤษที่โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ทั้งที่อาชีพครูไม่ใช่ความฝัน อีกทั้งอายุอานามก็ผ่านวันเริ่มต้นสิ่งใหม่ ๆ มาพอแล้ว แต่นั่นไม่สำคัญเท่ากับว่าเธอต้องมีรายได้ประจำส่งเสียลูก*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 67)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยสมัยใหม่ผู้หญิงเริ่มเปลี่ยนสถานภาพจากแม่บ้านเต็มตัวเป็นผู้หญิงประกอบอาชีพเต็มตัว มีรายได้ของตัวเอง เลี้ยงตัวเองได้ เป็นตัวของตัวเอง เลี้ยงลูกและแบ่งเบาภาระในครอบครัวได้

เรื่อง *ซุปฟักทอง* กล่าวถึง ครอบครัวของตัวละครหญิง แม่เสียชีวิต พ่อป่วย ตัวละครหญิงจึงทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว ไปทำงานหาเงิน ดูแลพ่อที่ล้มป่วย ดังตัวอย่าง

> *พอแม่ตายเธอจำเป็นต้องจ้างป้าอัจมาช่วยดูแลพ่อ แม้กลับจากทำงานมาดึกดื่นก็ยังมาเฝ้าดูแลพ่อ พาพ่อทำกายภาพ ซึ่งดูเหมือนอาการของเขาไม่มีทีท่าว่าจะกระเตื้องขึ้น*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 161)

จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงในสังคมไทยสมัยใหม่สามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้ ในเมื่อครอบครัวมีความลำบาก สังคมไทยสมัยใหม่ได้ยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้าน จนมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ นอกจากทำงานนอกบ้านและเป็นผู้นำครอบครัวแล้ว ในสังคมไทยสมัยใหม่ผู้หญิงยังไม่ทอดทิ้งภาระงานในบทบาทลูก ซึ่งต้องมีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ ตัวละครหญิงเมื่อกลับมาจากที่ทำงานก็ยังคงช่วยดูแลพ่อที่เจ็บป่วยอีกด้วย

2.2 การไม่มีเวลาดูแลลูก

ในสังคมไทยสมัยใหม่ ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ผู้หญิงไม่มีเวลาดูแลลูกและคนอื่น ๆ ในครอบครัว ดังตัวอย่าง

เรื่อง *ซูชิชิ้นสุดท้าย* กล่าวถึงตัวละครหญิงทำงานเป็นนักแปลซึ่งเป็นงานที่ต้องการสมาธิสูง ในช่วงเวลาที่ลูกปิดเทอม เธอไม่มีเวลาดูแลลูกจึงให้ลูกเล่นคอมพิวเตอร์จนเสียสุขภาพต้องพาไปหาหมอ ดังตัวอย่าง

> *ก่อนหน้าที่จะมีอาการที่ว่าลูกปกติทุกอย่าง แต่วันๆ แทบไม่ลุกไปไหน นอกจากนั่งจับเจ่าอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ เธอยอมปล่อยตามเลย เพราะช่วงนั้นต้องการสมาธิ การที่ลูกนั่งนิ่งๆ ในช่วงปิดเทอมช่วยให้สมองเธอลื่นไหล เห็นลูกเดินไหล่ห่อคอเอียงอยู่สองวันจึงพาไปหากุมารแพทย์*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 52)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยสมัยใหม่พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก เนื่องจากแม่ต้องทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัว แม่จึงปล่อยให้ลูกเล่นคอมพิวเตอร์เพื่อให้ลูกอยู่นิ่ง ๆ ไม่รบกวนแม่ในเวลาทำงาน การไม่มีเวลาดูแลลูกจึงส่งผลเสียต่อสุขภาพของลูก

2.3 วิธีการดูแลผู้สูงอายุแบบสมัยใหม่

สังคมไทยได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมไทยเกิดวัตถุนิยมมากขึ้น และวิธีการดูแลผู้สูงอายุก็มีการเปลี่ยนแปลงจากวิธีการดูแลแบบดั้งเดิม

เรื่อง *ซุปฟักทอง* กล่าวถึงพ่ออยู่กับน้องติ๊กพ่อลูกสองคน พ่อของน้องติ๊กป่วย น้องติ๊กจึงออกไปทำงานหารายได้ในกลางวันเพื่อรักษาพ่อและหลังกลับจากที่ทำงานต้องดูแลคุณพ่อ ทำให้น้องติ๊กเหนื่อยมาก จึงตัดสินใจขายบ้านส่งพ่อไปอยู่บ้านพักผู้สูงอายุ ดังตัวอย่าง

> *หลังจากได้เงินก้อนจากการขายบ้านน้องติ๊กตัดสินใจส่งเขาไปอยู่เนิร์สซิ่งโฮม ลูกบอกว่าต้องทำงาน ไม่มีเวลาดูแลพ่อ อยู่ที่นี่เขาจะได้มีเพื่อน และมีผู้เชี่ยวชาญที่คอยดูแลเรื่องการทำกายภาพด้วย*
>
> (แพรพลอย วนัช, 2562 : 162)

จากตัวอย่างให้เห็นถึงวิธีการดูแลผู้สูงอายุสมัยใหม่ คนในสังคมไทยสมัยใหม่มีความนิยมใช้เงินซื้อบริการ บ้านพักผู้สูงอายุเป็นสถานที่ดูแลผู้สูงอายุโดยเฉพาะ มีความเชี่ยวชาญในด้านการดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากคนในสังคมไทยสมัยใหม่มีความกดดันในด้านงานมากและบ้านพักผู้สูงอายุได้อำนวยความสะดวกในการดูแลผู้สูงอายุ ฉะนั้น คนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ก็มีความคิดที่จะส่งผู้สูงอายุไปอยู่บ้านพักผู้สูงอายุซึ่งเป็นวิธีที่ดีสำหรับทั้งผู้สูงอายุและตนเอง

3. การดำรงชีวิตของคนไทยสมัยใหม่

3.1 ดำรงชีวิตอย่างสนุกสนาน

ชีวิตของมนุษย์สั้น ควรจัดเวลาให้มีความหมาย มีคุณค่า ดำรงชีวิตให้สนุกสนานและเป็นหลากหลายรูปแบบ ทำกิจกรรมที่ทำให้ตนเองรู้สึกมีความสุข เช่น การได้กินของอร่อยๆ ได้ชมภาพยนตร์ที่สนุก ๆ ได้ไปช็อปปิ้ง ได้ออกไปวิ่ง ได้เล่นเกมกับเพื่อน ๆ เป็นต้น

เรื่อง *ผีเสื้อ* กล่าวถึงจักษ์กับพลอยไปที่ประเทศอินเดีย เห็นคนอินเดียถือความตายเป็นเรื่องธรรมดา ก็เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตว่าคนเรามีชีวิตไม่นาน ควรใช้ชีวิตให้สนุกในทุกวัน ดังตัวอย่าง

“ชีวิตคนสั้นไม่ต่างจากผีเสื้อ ยังไงก็ไม่มีใครรอด แต่ตอนที่ยังอยู่เราต้องสนุกกับมันด้วย”

“เราต้องสนุกกับมันด้วย”

“สนุกเหมือนผีเสื้อที่เต้นรำอยู่บนสายรุ้ง...พลอย แต่งงานกันนะ”

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 143-144)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีการค้นหาความหมายของชีวิต คนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีชีวิตด้านวัตถุที่ดีขึ้น ไม่ค่อยเดือดร้อนกับเรื่องวัตถุ จึงเริ่มคิดความต้องการทางด้านจิตใจ คิดเติมสีสันให้กับชีวิต สนุกกับชีวิต เพราะชีวิตคนไม่ได้ยาวนาน ภาพที่สื่อออกมาทำให้ผู้อ่านมีความกระตือรือร้นกับชีวิตมากขึ้น และเป็นพลังที่ค้นหาความหมายชีวิตที่แท้จริงของตน

3.2 นิยมเผยแพร่ชีวิตส่วนตัวในสื่อออนไลน์

คนในสังคมไทยสมัยใหม่ใช้ชีวิตโดยมีสื่อออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต จึงนิยมแชร์ชีวิตส่วนตัวในสื่อออนไลน์ให้คนอื่นไปติดตาม

เรื่อง *บังเหียน* กล่าวถึง ตัวละครหญิงชอบแชร์รูปและเรื่องราวส่วนตัวในสื่อออนไลน์ ดังตัวอย่าง

“ผมคงมาจากยุคห้าสิบปีที่แล้วกระมัง ถึงเพิ่งรู้ว่าเดี๋ยวนี้สาวๆ ส่วนใหญ่พร้อมใจกันอวดโฉม ลงรูปให้สาธารณะชนชมกันเป็นเรื่องปกติไปเสียแล้ว”

“แปลกตรงไหนคะ มันคือพื้นที่ส่วนตัวของเรา อีกอย่างมีให้อวดก็ต้องอวด”

(แพรพลอย วนัช, 2562 :46)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีควารมนิยมเปิดเผยชีวิตส่วนตัวของตน เผยแพร่ให้คนอื่นรับรู้ โดยมองว่าสื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่ทำให้ตนเองได้อวดในสิ่งที่ตนเองมีดี เช่น หน้าตาดี รูปร่างดี เป็นต้น

3.3 หลงใหลตุ๊กตาหุ่นยนต์

เทคโนโลยีมีประโยชน์ได้หลายประการ เช่น ทำให้คนทั่วโลกคุยกันหรือเห็นหน้ากันได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องระยะทาง แต่คนไทยสมัยใหม่มีการพึ่งพาเทคโนโลยีมาก ทำให้คนห่างไกลจากชีวิตสังคมจริง เช่น ผู้ชายบางคนมีความหลงใหลตุ๊กตาหุ่นยนต์แทนผู้หญิงตัวจริง

เรื่อง *แซนเดอเลียร์* กล่าวว่า “ชาโยโกะ” เป็นตุ๊กตาหุ่นยนต์ที่มีเสน่ห์ซึ่งปราปต์ซื้อกลับมาจากประเทศญี่ปุ่น ทำให้ปราปต์กินยากิโซบะไม่เบื่อเพราะชอบชาโยโกะ และมีพฤติกรรมเหมือนกำลังหลงรักกับชาโยโกะ ดังตัวอย่าง

“ตั้งแต่รู้จักกับคุณ ผมไม่เคยเบื่อยากิโซบะเลย คุณล่ะ ชาโยโกะ เบื่อบ้างไหม”

“...”

ปราปต์นั่งสางผมให้เธออย่างอ่อนโยนก่อนอุ้มไปที่โต๊ะกินข้าว แกะบะหมี่ใส่จาน ใช้ตะเกียบคีบใส่ปากและยิ้มให้เธอ ปกติก่อนนอนเขาคุยสัพเพเหระกับเธอทุกคืน แต่คืนนั้นเขานั่งลูบผมให้เธอจนหลับ

(แพรพลอย วนัช, 2562 : 26)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้ชายบางคนในสังคมไทยสมัยใหม่มีความหลงใหลตุ๊กตาหุ่นยนต์ เนื่องจากเทคโนโลยีเข้าถึงสังคมไทยสมัยใหม่อย่างแพร่หลาย “เซ็กส์บอต” ก็มีการพัฒนาไปมาก ทั้งหน้าตาดี รูปร่างสวย และในเรื่องบางส่วนยังสามารถแทนผู้หญิงได้ จากพฤติกรรมของผู้ชาย เช่น *กินอาหารญี่ปุ่นไม่เบื่อ การสางผมให้เธออย่างอ่อนโยน การลูบผมของเธอ อุ้มไปที่โต๊ะอาหาร คุยสัพเพเหระทุกคืน* เป็นต้น ต่างก็แสดงให้เห็นว่าผู้ชายบางคนในสังคมไทยสมัยใหม่มีความหลงใหลตุ๊กตาหุ่นยนต์ ซึ่งทั้งนี้จะส่งผลกระทบต่อการปฏิสัมพันธ์กับผู้หญิงตัวจริงและการเข้าสังคมตัวจริง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์สรุปได้ว่า รวมเรื่องสั้น *24 ชั่วโมง* ของ แพรพลอย นวัช สะท้อนภาพคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่สมัยใหม่ คือ ที่อยู่อาศัยของสังคมไทยสมัยใหม่มีบ้านตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนใหญ่อยู่ห้องชุด มีความเป็นส่วนตัวและเน้นความสบาย อาหารการกินหลากหลายมีความเป็นสากล อาชีพสมัยใหม่มีอาชีพนักแปลสมัยใหม่ อาชีพนักเขียนสมัยใหม่ อาชีพขายของออนไลน์ อาชีพนักแสดงหนังเอวีสมัยใหม่ และอาชีพผู้หญิงไซด์ไลน์ การคมนาคมสมัยใหม่มีรถไฟฟ้าและรถแท็กซี่ ทั้งรวดเร็วสะดวกสบายและภาวะหนี้สินมากขึ้นในสังคนไทยสมัยใหม่ 2) ด้านครอบครัวในสังคมไทยสมัยใหม่ ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทหรืออำนาจในครอบครัว การไม่มีเวลาดูแลลูกเนื่องจากผู้หญิงส่วนใหญ่เริ่มออกไปทำงานนอกบ้านและวิธีการดูแลคนชราแบบทุนนิยม 3) การดำรงชีวิตของคนไทยสมัยใหม่ มีการค้นหาความหมายชีวิต นิยมเผยแพร่ชีวิตส่วนตัวในสื่อออนไลน์และยังมีผู้ชายบางคนหลงใหลตุ๊กตาหุ่นยนต์ด้วย

จากผลการศึกษาของงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่มีความเป็นอยู่ดังที่เห็นจากเรื่องสั้น ต่างสอดคล้องกับชีวิตจริงของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ นักเขียนได้นำเสนอทั้ง ทางบวกและทางลบของสังคมไทยสมัยใหม่ให้ผู้อ่าน ในด้านบวกได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน อาชีพขายของออนไลน์ อาชีพนักเขียนสมัยใหม่ อาชีพนักแปลภาษาสมัยใหม่ ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทหรืออำนาจในครอบครัว และการค้นหาความหมายชีวิต ซึ่งต่างแสดงว่าชีวิตของคนไทยในสังคมไทยสมัยใหม่ได้ดีขึ้น แต่ทางลบก็คือ เรื่องอาชีพสาวไซดไลน์ ภาวะหนี้สิน การไม่มีเวลาดูแลลูก การไม่มีเวลาดูแลผู้สูงอายุด้วยตนเอง การเผยแพร่ชีวิตส่วนตัวในสื่อออนไลน์และผู้ชายบางคนหลงใหลตุ๊กตาหุ่นยนต์ต่างยังเป็นปัญหาของสังคม ทัศนะที่สะท้อนจากตัวบทคือไม่สนับสนุนการกระทำของตัวละครเหล่านี้ ภาพสะท้อนเหล่านี้ต่างสะท้อนให้

เห็นว่าวรรณกรรมมีความเกี่ยวข้องกับสังคมและสะท้อนสังคมตามยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อิงอร สุพันธุ์วณิช (2551) กล่าวว่า วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม ในสมัยหนึ่ง ๆ วรรณกรรมสามารถสะท้อนออกมาให้เห็นว่าสังคมเป็นอย่างไร วรรณกรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่ผูกพันกันและวรรณกรรมจะสะท้อนทั้งความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดมาหรือสิ่งใหม่ ๆ ในสังคมยุคสมัยนั้น วรรณกรรมจึงเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัย และสอดคล้องกับแนวคิดของ วีรวัฒน์ อินทรพร (2562) กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณคดีทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหา ในด้านรูปแบบ รูปแบบของวรรณคดีมักขึ้นอยู่กับขนบการแต่งและความนิยมของสังคมในอดีต ส่วนในด้านเนื้อหา เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ได้เป็น “วัตถุดิบ” ให้ผู้แต่งนำมาเสนอไว้ในวรรณคดี นอกจากนี้ ยังอาจแต่งเรื่องบางแนวที่ผู้อ่านสนใจและนิยมในเวลานั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ QIN SIYAN (2561) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพัน พ.ศ. 2548-2550 ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนด้านความเป็นอยู่ในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ. 2548-2550 สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทย ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย อยู่อาศัยในเมืองเป็นเช่าที่พักอาศัย ลักษณะของที่อยู่อาศัยในเมืองเป็นที่พักอาศัยแออัด เช่าหรือซื้ออาศัยในทาวน์เฮาส์ อพาร์ตเมนท์ และคอนโดมิเนียม มีคนพักจำนวนมากและอยู่อย่างหนาแน่น เป็นสภาพแวดล้อมที่แออัด ด้านการประกอบอาชีพ คนในสังคมไทยประกอบอาชีพหลายประเภท ด้านการคมนาคม มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ในเมืองมีการใช้ยานพาหนะหลายประเภท เช่น รถไฟ รถบัส แท็กซี่ รถเก๋ง มอเตอร์ไซค์ เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang Jinmei (2565) เรื่องภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์ซิทคอม สุภาพบุรุษสุดซอย พ.ศ. 2561-2563 ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์ซิทคอม สุภาพบุรุษสุดซอย พ.ศ. 2561-2563 สะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทย ได้แก่ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมเมือง ที่อยู่อาศัยของคนไทยในสังคมเมืองมีบ้านที่อยู่เป็นบ้านเดี่ยว และตกแต่งสวยงามทันสมัยตามสไตล์ตะวันตก ที่อยู่มีการจัดสรรอย่างเป็นระเบียบ และยังตกแต่งเป็นสัดส่วน แสดงว่าคนในเมืองเป็นบุคคลที่มีฐานะปานกลาง มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี อาหารจากวัฒนธรรมอื่นได้รับการยอมรับโดยทั่วไป เช่น พิซซ่า เครปญี่ปุ่น ไอศกรีมน้ำเต้าหู้ ปาท่องโก๋ เป็นต้น การคมนาคมในสังคมเมืองสะดวกด้วยการเลือกได้หลายเส้นทางเมื่อเดินทางไปจุดหมายปลายทางเดียวกัน และการคมนาคมมีความเป็นระเบียบ การประกอบอาชีพในสังคมเมือง มีลักษณะเป็นไปตามความสามารถและการศึกษา มีอาชีพให้เลือกมาก และผู้หญิงต้องมีงานประจำของตนไม่ต้องการเป็นเพียงแม่บ้าน

ข้อเสนนแนะ

ควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยสมัยใหม่ในวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ของ แพรพลอย วนัช เช่น โดมิโนแสงดาว อุโมงค์ดอกไม้ เมฆสีรุ้ง นกเจ้ายังโผบิน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน. (2556). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในยุคหลังสมัยใหม่. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 3(2), 145-158.

นภาลัย สุวรรณธาดา. (2550). หน่วยที่ 1 ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดี. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 4 : วรรณคดีไทย หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556). กรุงเทพฯ : นานมีบุคส์.

แพรพลอย วนัช. (2562). รวมเรื่องสั้น 24 ชั่วโมง. ปทุมธานี : นาคร.

วสันต์ รัตนโภคา. (2555). หน่วยที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาวรรณคดีไทย หน่วยที่ 1-7 (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วีรวัฒน์ อินทรพร. (2562). วรรณคดีวิจารณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สาคร สมเสริฐ. (2556). ความแปลกแยกของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่. วารสารนักบริหาร, 33(3), 66 -74.

สุธี คุณาวิชยานนท์. (2561). ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัย : ตะวันตกและไทย. กรุงเทพฯ : J Print.

สุริวัลย์ สุธรรม. (2563). สตรีเพศในบทบาทของโลกสมัยใหม่. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 5(1), 63-78.

อิงอร สุพันธ์วณิช. (2551). รัก ทุกข์ สุข โศก ในงานวรรณกรรมไทย: ภาพสะท้อนสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์.

Huang Jinmei. (2565). เรื่องภาพสะท้อนสังคมเมืองในละครโทรทัศน์ซิทคอม สุภาพบุรุษสุดซอย พ.ศ. 2561-2563 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

Qin Siyan. (2561). ภาพสะท้อนสังคมไทยในเรื่องสั้นของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ พ.ศ.2548-2550 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

การปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII”

Cultural Adjustment of Thai Residents in London, United Kingdom: A Case Study from “PEACHII” in the YouTube Channel

เหวย หยู้[1*], สุธิดา สุนทรวิภาต[2]

Wei Yu[1*], Suthida Soontornwipat[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[2] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

*** Corresponding author, E-mail:** 411051601@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการปรับตัว 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านวัฒนธรรม 3) อุปสรรคและแนวทางการในการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากช่อง YouTube “PEACHII” ผลการวิจัยพบว่า ในด้านกระบวนการปรับตัว มี 4 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นตื่นตาตื่นใจ คนไทยเข้าไปอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ด้วยความประทับใจครั้งแรกทั้งด้านบวก และด้านลบในสภาพภูมิอากาศ 2) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม พบว่า มีความแตกต่างวัฒนธรรมการถอดรองเท้าเข้าบ้านระหว่างสองประเทศ รู้สึกยากที่จะเข้ากับวัฒนธรรมของอีกฝ่าย 3) ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีการเรียนรู้ด้วยวิธีการคบหาสมาคมกับเพื่อนคนลอนดอน เพื่อได้เรียนรู้ชีวิตจริงในสังคมและวัฒนธรรมของประเทศอังกฤษ 4) ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่พบเห็นบ่อยในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เริ่มได้รับการยอมรับในวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้านในฐานะ “คนท้องถิ่น” ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัว มีความสัมพันธ์กับปัจจัย 3 ด้าน 1) บุคลิกนิสัย คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีความกล้าหาญพอที่จะรับกับสิ่งใหม่ ๆ มีความพยายามกับการทำงาน ทำให้คนไทยเข้ามาอยู่กรุงลอนดอนเข้ากับสังคมวัฒนธรรมของประเทศอังกฤษได้ 2) ความแตกต่างทางความคิด คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีความแตกต่างทางความคิดด้านต่าง ๆ อาทิ เรื่อง ค่าสินสอดในงานแต่งงาน และเรื่องการข้ามถนน อาจทำให้การเข้ากับวัฒนธรรมใหม่เกิดความไม่ราบรื่น จนทำให้การปรับตัวได้ช้า 3) ความประทับใจแรกต่อสังคม คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีความประทับใจที่ดีต่อวิธีการชำระเงินที่ไร้เงินสด ในด้านอุปสรรคของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมพบ 2 ข้อ ได้แก่ 1) อุปสรรคด้านความ

ไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีอุปสรรคด้านการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ 2) อุปสรรคด้านความรู้สึก คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีความรู้สึกกลัวกับการรักษาพยาบาลที่อังกฤษ ส่วนแนวทางการแก้อุปสรรคของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมพบ 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมโดยการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นโดยการสอบถาม หรือเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมจากแอปพลิเคชันจากเจ้าของภาษา และ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับคนลอนดอนในถิ่นที่อาศัยอยู่

คำสำคัญ: การปรับตัวด้านวัฒนธรรม, กรุงลอนดอน, คนไทย, ยูทูบ

Abstract

This qualitative research aims to study the cultural adjustment of Thai residents in London, United Kingdom: A case study from “PEACHII” in the YouTube channel. The objectives of this research were to study 1) the process of adaptation 2) the factors influencing adaptation ,and 3) the obstacles of and approaches to cultural adaptation. Qualitative methodology was used to conduct analysis. The data was collected from “PEACHII” in the YouTube channel.

The results revealed that there were four adjustment phases of Thai residents in London, United Kingdom as the following; 1) Honeymoon stage, London climate attracted first impression of the Thai residents. 2) Hostility stage, different cultures like taking off shoes at home caused uneasiness. 3) Recovery stage, Thai residents befriended Londoners and learned about real lives in the new cultural society. 4) Final stage, Thai residents in London could adjust themselves to usual events and be accepted as “local people” by the host culture. For effects on adjustment, three factors are concerned, including 1) personality, Thai residents in London were optimistic towards new things and worked hard, so they could go along with the London society. 2) Different perceptions, for example ideas about dowry or traffic regulations like crossing road, obstructed and slowed the adjustment. 3) First impression, the no-cash payment in London impressed Thai residents a lot. Relating to obstacles in cross-cultural communication, two bars are noted, including 1) illiteracy of language and culture for situations; and 2) fearfulness of medical care. Two suggestions for solving the cross-cultural communication obstacles are proposed, including 1) acquiring knowledge of language and culture in local residences through mobile applications, both asking questions and learning language and culture are available; and 2) creating relationships with the neighborhood.

Keywords: Cultural adjustment, London, Thai resident, YouTube

บทนำ

วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใช้ร่วมกัน วัฒนธรรมจึงประกอบด้วย ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการประพฤติปฏิบัติ ความเชื่อ ค่านิยม รวมทั้งภาษาและวัตถุสิ่งของต่าง ๆ วัฒนธรรมของสังคมจะสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แต่วัฒนธรรมจะไม่อยู่นิ่ง จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เกิดการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมขึ้นมา และทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การสื่อสารระหว่างผู้ที่มีความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม ถือเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง กล่าวคือ เนื่องจากคนต่างวัฒนธรรมอยู่ในบริบทที่ต่างกัน ทำให้คนต่างวัฒนธรรมมีความคิดหรือความคาดหวังในการกระทำที่ไม่เหมือนกัน นำไปสู่การเข้าใจสาระเดียวกันที่ไม่ตรงกัน ดังนั้น เมื่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเกิดขึ้น ย่อมมีการปรับตัวเพื่อให้แก้ปัญหาที่ตนเองเผชิญอยู่ ปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสถานการณ์ เพื่อให้ตนเองได้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ราบรื่น

ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นเป็นปรากฏการณ์การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ประเทศไทยเองก็ต้องเผชิญกับปรากฏการณ์นี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการย้ายถิ่น ภายในประเทศหรือการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ เมื่อคนที่ได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในสถานที่ที่ต่างภาษาและต่างวัฒนธรรม แน่นอนว่าบุคคลเหล่านั้นจำเป็นต้องมีการปรับตัวในเรื่องของการสื่อสารทางด้านภาษา และวัฒนธรรมเพื่อทำให้ดำรงชีวิตอยู่ในดินแดนนั้นอย่างสุขสงบ โดยคนพลัดถิ่นที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ย่อมมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ แตกต่างกัน (ณัฏฐ์ชุดา ชูตระกูล, 2564) ประเทศไทยมีกระแสการย้ายถิ่น หรือการย้ายประเทศ ซึ่งมีชาวไทยสัญชาติไทยนับล้านคนอพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ต่างประเทศ บ้างก็เป็นนักเรียน นักศึกษา บางคนก็ไปทำงานหาโอกาสใหม่ ๆ ให้แก่ชีวิต จากสถิติของกระทรวงการต่างประเทศรายงานว่า ในปี 2563 ลำดับประเทศที่คนไทยอยู่เป็นจำนวนมากที่สุดคือ สหราชอาณาจักรมีคนไทยอาศัยอยู่ จำนวน 45,844 คน ติดอันดับที่ 7 (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ 2563, ออนไลน์) ในปี 2565 กระทรวงการต่างประเทศ รายงานจำนวนคนไทยในต่างประเทศว่ามีจำนวน 1,385,157 คนอาศัยอยู่ ยุโรปมีจำนวน 270,117 คน ติดอันดับที่ 3 (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ 2566, ออนไลน์) จากสถิติดังกล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ประเทศที่คนไทยย้ายถิ่นไปตั้งถิ่นฐานที่ติดลำดับสูงยังคงเป็นประเทศอังกฤษ

ในกลุ่มการย้ายถิ่นนั้น กลุ่มการแต่งงานกับชาวต่างชาติหรือการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมเป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่น้อย และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้มีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังที่ นัยนา วงศ์สาคำ (2561) ได้กล่าวว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม (Cross–Cultural Marriage) เป็นปรากฏการณ์ที่มีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง มีความซับซ้อนและมีพลวัต โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมเป็นวงกว้าง เช่น การเปลี่ยนไปของวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงระบบคุณค่าในสังคม ภาษาและการสื่อสาร ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีของผู้คนในสังคม

ด้วยความเจริญก้าวหน้าของอินเทอร์เน็ต ผู้คนสามารถติดตามหรือแบ่งปันข่าวสารผ่านหลากหลายช่องทางออนไลน์ และสื่อสังคมออนไลน์เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวันของบุคคลธรรมดา ยูทูบ (YouTube) เป็นแพลตฟอร์มที่คนไทยใช้งานมากที่สุด (94.2%) ตัวเลขสะท้อนถึงความนิยมของยูทูบ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพคอนเทนต์ออนไลน์ของคนไทยที่ให้ความสนใจกับการรับชมวิดีโอออนไลน์มาเป็นอันดับ 1 ตามมาด้วยการฟังดนตรีผ่านสตรีมมิง เป็นอันดับ 2 และการรับชม Vlogs เป็นลำดับที่ 3 ซึ่งทั้งหมดเป็นคอนเทนต์ที่มีให้รับชมได้ผ่านแพลตฟอร์มของยูทูบทั้งสิ้น เนื่องจากยูทูบ

(YouTube) เป็นสื่อที่นอกจากผู้บริโภคจะนิยมใช้งานเพื่อความบันเทิงและพักผ่อนหย่อนใจแล้ว ภายหลังจากที่ต้องเผชิญกับผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ อันเนื่องมาจากการระบาดของโควิด-19 ยูทูบได้กลายเป็นหนึ่งในสื่อยอดนิยมที่ผู้บริโภคใช้งาน เพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ตลอดจนหารายได้ (ภูมิทัศน์สื่อไทย 2565) ดังนั้น ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตซึ่งได้รับชื่อว่า “YouTuber” สามารถถ่ายทำคลิปวิดีโอเพื่อแบ่งปันวิถีชีวิต การท่องเที่ยว อาหาร การเรียนการสอน ฯลฯ

“พีชชี่ พิชญา ชัยขนะ” ได้เปิดช่องยูทูบ “PEACHII” คุณพีชชี่เป็นผู้หญิงชาวไทยที่ได้แต่งงานและใช้ชีวิตกับสามีชาวอังกฤษและอาศัยอยู่กับสามีที่ประเทศอังกฤษตั้งแต่ปี 2556 จากนั้นคุณพีชชี่ก็ได้เริ่มสร้างช่อง YouTube ชื่อว่า “PEACHII” ในปี 2557 เพื่อบันทึกเรื่องราวของ ภาษา วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในต่างประเทศ ดังที่คุณพีชชี่ได้ให้สัมภาษณ์นักข่าวไทยรัฐออนไลน์ (ไทยรัฐออนไลน์, 2561, ออนไลน์) ว่า “พีชอยากจะแชร์ประสบการณ์ และก็แชร์ในเรื่องของภาษาด้วย หรือว่าเรื่องอะไรที่เกี่ยวกับประเทศอังกฤษ ที่พีชได้มาเรียน ที่เรารู้สึกว่ามันแปลก เรื่องที่ใหม่ เรื่องที่เราเคยผิดพลาด คือเราต้องการจะหยิบเรื่องตรงนั้นขึ้นมาทำเป็นคอนเทนต์ให้คนดู ซึ่งตอนนี้มันก็ยังคงคอนเซปต์เดิม เพียงแต่ว่าค้นหาคอนเทนต์มากขึ้น เริ่มเป็นการถ่ายพีชที่ออกไปใช้ชีวิตในอังกฤษ มีพีชที่เริ่มออกไปตามโรงเรียนต่าง ๆ พีชต้องการให้คนเห็นอังกฤษในแบบที่พีชเห็น ได้เห็นโรงเรียน ได้เห็นชีวิตที่นี่ในแบบที่เป็นอังกฤษจริง ๆ ” ซึ่งเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้น การที่เลือกช่องยูทูบ “PEACHII” มาทำการวิเคราะห์ เนื่องจากคุณพีชชี่เป็นบุคคลตัวแทนคนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตของคนไทยในต่างแดนและได้ใช้ยูทูบบันทึกไว้ และช่องยูทูบของคุณพีชชี่มีจำนวนผู้ติดตามมากถึง 1 ล้าน 5 แสนกว่าคน (YouTube ช่อง “PEACHII” 20 กรกฎาคม 2565) เป็นช่องได้รับความนิยมระดับสูงในช่องยูทูบ

ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิเคราะห์การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” ในด้านกระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว หรือเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ รวมถึงปัญหา และแนวทางในการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII”
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII”
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการปรับตัวทางด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII”

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” ซึ่งเป็นรายการที่เริ่มสร้างขึ้นในปี 2557 โดยหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวอังกฤษ และใช้ชีวิตในประเทศอังกฤษ เนื้อหาของรายการเน้นเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และกิจวัตรประจำวันของหญิงไทยกับสามีในประเทศอังกฤษ โดยใช้

ภาษาไทยในการบรรยายเป็นหลัก ช่อง YouTube “PEACHII” ซึ่งมีจำนวนผู้ติดตามมากว่า 1.45 ล้านคน และวิดีโอของช่อง “PEACHII” มียอดการเข้าชมมากกว่า 220 ล้านครั้ง (YouTube ช่อง “PEACHII”, 2565) ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่องยูทูบ YouTube ที่มียอดผู้ติดตามอันดับที่สองในกลุ่ม YouTuber ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวชีวิตความเป็นอยู่ของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือคลิปวิดีโอของช่อง “PEACHII” ที่มียอดเข้าชมมากที่สุดแบบจัดเรียงตามลำดับความนิยม จำนวน 10 คลิปวิดีโอระหว่างปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 ได้แก่

ตารางที่ 1 ชื่อรายการ (EP) ใน YouTube ช่อง “PEACHII”

ลำดับที่	ชื่อรายการ (EP)	ยอดการเข้าชม
1.	เรื่องแปลก ๆ ที่ฝรั่งไม่เหมือนไทย เจอละมีอึ้ง!	มากกว่า 1.5 ล้านครั้ง
2.	Q&A ถามตอบแต่งงาน 2 ประเทศ-สินสอด ค่าใช้จ่าย สถานที่	มากกว่า 9.6 แสนครั้ง
3.	10 ข้อไม่ควรทำ ก่อนมาเรียนอังกฤษต้องรู้!!	มากกว่า 6.0 แสนครั้ง
4.	คำภาษาอังกฤษ ที่มีความหมายมากกว่าที่คิด!!	มากกว่า 4.4 แสนครั้ง
5.	ถามตอบ Q&A ล้านซับจ้า!! เรามีเรื่องจะบอกทุกคน...	มากกว่า 3.4 แสนครั้ง
6.	มิติใหม่แอปฝึกสำเนียง ฝึกภาษาอังกฤษ-ไทย!	มากกว่า 3.0 แสนครั้ง
7.	เม้าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน!	มากกว่า 2.7 แสนครั้ง
8.	24ชม.ไม่จกตา Q&A ชีวิตต่างจากไทยมั้ย สกินแคร์ ฯลฯ	มากกว่า 2.3 แสนครั้ง
9.	ประสบการณ์แย่ ๆ ต่างแดน	มากกว่า 1.8 แสนครั้ง
10.	ไหนเล่าหน่อยสิ-ft.เทพลีลา	มากกว่า 6.6 หมื่นครั้ง

ที่มา: YouTube ช่อง “PEACHII” 20 กรกฎาคม 2565

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในงานวิจัยครั้งนี้ มีการนำแนวคิดการสื่อสารต่างวัฒนธรรม แนวคิดการปรับตัว และทฤษฎีการปรับตัวทางวัฒนธรรม มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนี้

ซาโมวาร์ และ พอร์เตอร์ (Samovar and Porter, 1995 อ้างถึงใน ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต, 2542) ได้ให้ความหมายการสื่อสารต่างวัฒนธรรมว่า เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยบุคคลจากวัฒนธรรมหนึ่งทำการส่งสารให้กับบุคคลที่มาจากอีกวัฒนธรรมหนึ่ง และเนื่องด้วยความที่บุคคลทั้งสองมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ย่อมทำให้พฤติกรรมการสื่อสารที่แสดงออกมาของทั้งสองมีความแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นผู้รับสารและผู้ส่งสาร ต้องมีความอดทน พยายามปรับตัว ยอมรับและพยายามที่จะตีความหมายที่ได้รับมาตามวัฒนธรรมของผู้ส่ง เพื่อช่วยให้สามารถสื่อสารได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเมื่อบุคคลอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่การปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญ การปรับตัวเป็นการผสมผสานความต้องการส่วนบุคคลให้ผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมได้ดี ย่อมทำให้บุคคลนั้นมีความสุข ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือปรับตัวไม่ดี หรือไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับคนส่วนใหญ่ได้ บุคคลนั้นจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมโดยปราศจากความสุข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมักจะมีผลมาจากการปรับตัวที่ไม่ดี (วิภาพร มาพบสุข, 2540)

การปรับตัวทางวัฒนธรรม (Acculturation) เป็นกระบวนการเรียบรู้เพื่อเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งส่วนบคุคลและพฤติกรรมทางสังคม เป็นการเรียนรู้วิธีคิด รู้สึก และวิธีแสดงพฤติกรรมในแบบแผนใหม่เพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมเจ้าบ้าน (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559)

Kim (1989) ได้เสนอขั้นตอนการปรับตัวทางวัฒนธรรม ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1) Honeymoon Stage เป็นช่วงที่รู้สึกตื่นตาตื่นใจกับสภาพแวดล้อมใหม่

2) Hostility Stage เป็นช่วงรู้สึกไม่ดีต่อวัฒนธรรมใหม่ที่ตนไปอยู่ และเริ่มคบหากันเองในกลุ่มคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมด้วยกัน

3) Recovery Stage เป็นช่วงที่เริ่มเข้าที่เข้าทาง กล่าวคือ บุคคลมีความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

4) Final Stage เป็นช่วงที่บุคคลปรับตัวได้มากที่สุด ความวิตกกังวลต่าง ๆ ลดลงและรู้สึกสนุกสนานที่จะอยู่ในวัฒนธรรมใหม่

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมมีดังนี้ 1) พื้นฐาน/ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ 1.1 บุคลิกนิสัย ถ้าบุคคลเป็นคนนิสัยร่าเริง มีความมั่นใจในตัว ชอบการศึกษาเล่าเรียน สามารถรับสิ่งใหม่ ๆ ได้ ก็จะเป็นคนมีความสามารถการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมค่อนข้างสูง ในทางกลับกัน ถ้าบุคคลเป็นคนไม่มั่นใจในตัว มองโลกในแง่ร้าย รับสิ่งใหม่ ๆ ค่อนข้างยาก บุคคลนั้นจะเกิดปัญหาในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมค่อนข้างสูง ทำให้ตนไม่สามารถเข้ากับสังคมวัฒนธรรมได้ 1.2 ความแตกต่างทางความคิด ความแตกต่างทางความคิดอันเกิดจากบริบทสังคมวัฒนธรรมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ และมีความแตกต่างด้านภูมิหลังการศึกษาของแต่ละบุคคล หรือไม่ก็เกิดจากตัวบุคคลเอง ไม่ว่าเป็นสาเหตุด้านใด ถ้ามีความแตกต่างกันมาก ก็จะเกิดความตระหนกทางวัฒนธรรม 2) สภาพแวดล้อมของสังคมและประเทศเจ้าบ้าน (Host environment) ความประทับใจแรกพบต่อสังคม/ประเทศเจ้าบ้าน (First impression) ถ้าความประทับใจแรกที่เกิดขึ้นเป็นไปในแง่บวก ย่อมช่วยให้บุคคลเกิดความสุขสบายใจที่จะอยู่ในวัฒนธรรมนั้น แต่ถ้าความประทับใจแรกเป็นไปในแง่ลบ ย่อมทำให้บุคคลไม่ต้องการอยู่ในวัฒนธรรมนั้นต่อไป รวมทั้งก่อให้เกิดอคติต่อวัฒนธรรมเจ้าบ้านได้ (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559)

อุปสรรคของการสื่อสารต่างวัฒนธรรม อุปสรรคและปัญหาของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มาจากคนต่างวัฒนธรรม มักเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อความแตกต่างในการรับรู้และการตีความสารที่ได้รับ และการขาดประสบการณ์หรือกรอบอ้างอิงร่วมกัน (Shared experience and frame of reference) สรุปอุปสรรคที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ 1) อุปสรรคด้านความรู้และความคิด (Cognitive) การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้กัน รวมถึงไม่รู้จักเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม 2) อุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก การขาดอารมณ์/ความรู้สึกที่เกื้อหนุน ในการยอมรับความแตกต่างของคนอื่น รวมทั้งการช่วยสนับสนุนให้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรมลดความตระหนกทางวัฒนธรรมและสามารถปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ได้อย่างมีความสุขนั้น ต้องอาศัยความรู้สึกและการแสดงออกต่าง ๆ ในทางบวกจากเจ้าของวัฒนธรรม (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559)

แนวทางการแก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่บุคคลใช้ในการพัฒนาการสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรม ได้แก่ การจัดการภาษาเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้คำสแลง หรือคำศัพท์เฉพาะกลุ่ม และการออกเสียงที่ชัดเจน งดการใช้คำเฉพาะกลุ่มที่ไม่คุ้นเคย และพูดด้วยภาษาเดียวกันวิธีนี้เพื่อลดการเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ในขั้นต้น (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสื่อสารต่างวัฒนธรรม แนวคิดการปรับตัว และทฤษฎีการปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับชาวไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย คัดเลือกและกำหนดแพลตฟอร์มเป็น YouTube “PEACHII” เนื่องจากมีจำนวนผู้ติดตามอยู่ระดับสูง และได้รับความนิยมในช่องยูทูบ

3. วิเคราะห์ประเด็นการปรับตัวทางด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” จากวิดีโอจำนวน 10 คลิปจากช่อง YouTube “PEACHII”

4. รายงานผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากวิเคราะห์การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่และการปรับตัว

การที่มนุษย์อาศัยอยู่ต่างวัฒนธรรมใหม่ เพื่อให้เข้าถึงวัฒนธรรมใหม่อย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องมีการปรับตัวและพฤติกรรม เพื่อได้รับการยอมรับจากสังคมวัฒนธรรมใหม่ เกิดความกลมกลืนในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมวัฒนธรรมใหม่นั้น ๆ ผลการศึกษา พบว่า การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีดังนี้

1.1 ขั้นตื่นตาตื่นใจ (Honeymoon Stage)

เป็นช่วงที่รู้สึกตื่นตาตื่นใจกับวัฒนธรรมใหม่ ๆ จากการศึกษาคลิปวิดีโอช่อง “PEACHII” พบว่า คลิปวิดีโอ “เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน!” ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่า มีความประทับใจทางด้านสภาพดินฟ้าอากาศและวิถีชีวิตที่แตกต่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “มีสถานที่สีเขียว...ข้อดีเรื่องแรกคือ อากาศสูดได้เต็มปอดจริง ๆ เปรียบเทียบลอนดอนกับกรุงเทพฯ สองเมืองหลวงที่ พีชเคยอยู่ รู้สึก (ลอนดอน) ค่อนข้าง fresh กว่า คือมันมีวันที่ร้อน แต่ถ้ามันร้อนมันจะไม่ร้อนแบบเหนียว เวลาไปไหนมาไหน เราก็จะเดินไปได้ ... มันก็เป็น Lifestyle ที่ต่างจากไทย ... แต่บางทีอากาศสีเทาที่ลอนดอนมันก็ทำให้อารมณ์มันเปลี่ยนเป็นสีเทาไปด้วย โดยเฉพาะช่วงแรก ๆ ที่มา... ”*
>
> *(เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน! 20 ก.ค. 2565)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ยูทูบเบอร์สาวคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษช่วงแรก มีความประทับใจอย่างแรกคือ ดินฟ้าอากาศนั้น ซึ่งเป็นความรู้สึกแรกโดยตรงสำหรับชาวต่างชาติที่เข้ามาอยู่ในต่างประเทศ เนื่องจากสภาพภูมิอากาศของประเทศอังกฤษจัดอยู่ในประเทศเป็นเกาะ จึงมีอากาศค่อนข้างชื้น และเปลี่ยนแปลงบ่อย มีฝนตกตลอดทั้งปี โดยเฉพาะทางด้านตะวันตก ที่ต้องรับลมมรสุมจากมหาสมุทร Atlantic ซึ่งทำให้ประเทศอังกฤษเป็นหนึ่งในประเทศที่ขึ้นชื่อเรื่องความหนาวเย็น ส่วนประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปเอเชีย ภูมิอากาศของทั้งสองประเทศมี

ความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ทำให้คนไทยนิยมชื่นชอบกับอากาศแบบสดชื่น เย็นสบาย แทนความอบอ้าว และได้รับความประทับใจจากบุคคลที่มาจากดินแดนเขตร้อน ในทางกลับกัน อากาศที่ลอนดอนก็ทำให้เกิดความรู้สึกแบบขุ่นมัว ก็เพราะอากาศที่เป็นสีเทา ทำให้คนไทยที่อยู่ต่างแดนในช่วงเวลาแรก ๆ เกิดการคิดถึงบ้าน หรือวิตกกังวลการใช้ชีวิตใหม่ในต่างแดน สรุปได้ว่า เมื่อคนไทยได้เข้ามาอยู่ในสังคมวัฒนธรรมใหม่ตอนแรก มีความประทับใจกับสภาพอากาศในลอนดอนทั้งในด้านบวก และด้านลบ มีความรู้สึกผสมผสานกันที่อาศัยอยู่ในต่างวัฒนธรรม

1.2 ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม (Hostility Stage)

หลังจากช่วง Honeymoon Stage ในการใช้ชีวิตอยู่ต่างแดนอาจจะเกิดความรู้สึกที่แตกต่าง ความแปลกแยก และการเข้ากันไม่ได้กับสภาพแวดล้อมที่เกิดจากความตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม จากการศึกษาคลิปวิดีโอช่อง “PEACHII” พบว่า คลิปวิดีโอ “เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิต คนไทยในต่างแดนกัน!” ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่า มีความแปลกใจเป็นอย่างมากที่คนลอนดอนใส่รองเท้าเข้าไปในห้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “...เมื่อตอนมาลอนดอนช่วงหนึ่งแล้ว ก็มีโอกาสไปบ้านเพื่อนบ้าง ตามมารยาทของไทย เวลาเข้าห้อง เราก็ต้องถอดรองเท้าไว้หน้าบ้าน เมื่อเข้าบ้านเพื่อน เพื่อนบอกว่าไม่ต้องถอดเลย ใส่เข้ามาได้เลย เราก็รู้สึกแปลก ยังสังเกตได้ว่า เพื่อนมาที่พักเราก็ใส่รองเท้าเข้าห้องกันเลย บางทีรู้สึกไม่ค่อยดี...”*
>
> *(เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน! 20 ก.ค. 2565)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษเป็นระยะหนึ่งแล้ว คนไทยตั้งข้อสังเกตได้ว่ามารยาทหรือวัฒนธรรมการถอดรองเท้าเข้าบ้านมีความแตกต่างระหว่างสองประเทศ นอกจากเหตุผลด้านสุขภาพอนามัยแล้ว ยังมีเหตุผลด้านวัฒนธรรมสังคมที่ไม่เหมือนกัน ในประเทศไทยผู้ใหญ่ปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ จะเป็นเรื่องของมารยาทและความสะอาดแล้ว ยังถือว่าการถอดรองเท้าเข้าบ้าน โรงเรียน หรือศาลเจ้า ก็เพื่อให้มีความรู้สึกผ่อนคลายและเท่าเทียมกันด้วย แต่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษไม่ได้เข้มงวดวัฒนธรรมการถอดรองเท้าเข้าบ้าน ทำให้ผู้คนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมเกิดความตระหนกของความแตกต่างทางวัฒนธรรม

1.3 ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ (Recovery Stage)

การเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่เป็นช่วงที่บุคคลมีความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาคลิปวิดีโอช่อง “PEACHII” พบว่า คลิปวิดีโอ “เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน!” ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่โดยผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนคนไทย เป็นวิธีที่จำเป็น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “พีชได้คบหาสมาคมกับคนลอนดอน บางทีพูดคุยกับเพื่อนเยอะ ๆ เรื่องอะไรก็ได้ มีความกล้าพูด กล้าแสดง ...”*
>
> *(เรื่องแปลก ๆ ที่ฝรั่งไม่เหมือนไทย เจอละมีอึ้ง! 20 ก.ค. 2565)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การใช้วิธีการเรียนรู้จากพยายามคบหาสมาคมกับคนลอนดอน ทั้งได้ฝึกภาษา และได้เรียนรู้วัฒนธรรมไปพร้อมกัน การที่ได้พูดคุยกับเพื่อนคนลอนดอน ก็สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ สามารถได้เรียนรู้วัฒนธรรมจากวาจาพฤติกรรมของเจ้าบ้าน เรียนรู้สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นจริง ทำให้ได้เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น

1.4 ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ (Final Stage)

การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่เป็นช่วงที่บุคคลปรับตัวได้มากที่สุด ความวิตกกังวลต่าง ๆ ลดลง และรู้สึกสนุกสนานที่จะอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ จากการศึกษาคลิปวิดีโอช่อง “PEACHII” พบว่า คลิปวิดีโอ “เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน!” ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่า กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เป็นประเทศแห่งการประท้วง ตอนเข้ามาอยู่ประเทศใหม่ ๆ ก็เกิดความไม่เข้าใจ แต่อยู่มานานก็เข้าใจ และเคยชิน ทำให้เข้ากับสังคมได้ง่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “...โดยเฉพาะที่อังกฤษเป็นประเทศแห่งการ Strike ประเทศแห่งการประท้วง วันไหน Strike ก็ Strike ไปเลย...ตอนที่พีชเข้ามาเรียนใหม่ ๆ เขาให้แต่ละประเทศรวมกลุ่มกันออกมา Present หน้าห้องว่า สัญลักษณ์ของประเทศตัวเอง กลุ่ม British ก็ออกมามาหน้าห้อง (ทำท่าประท้วง) ตอนนี้อยู่มาเกือบสิบปี get นะ (เข้าใจกันดีมาก) ...”

(เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน! 20 ก.ค. 2565)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในในวัฒนธรรมใหม่ที่ตนได้เข้าไปอยู่โดยสมบูรณ์ เนื่องจากตอนแรกมีความรู้สึกสะเทือนใจกับสถานการณ์การเมืองที่ลอนดอน เมื่อได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ หรือระบบการปกครองของประเทศนั้น ๆ แล้ว จึงสามารถเข้าใจสังคมวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี และสามารถลดปัญหาความเข้าใจผิด เกิดความเคยชินกับเรื่องเช่นนี้ มองเป็นเรื่องปรกติมากขึ้น เริ่มได้รับความยอมรับในวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้านในฐานะ “คนท้องถิ่น”

2. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความตระหนกทางวัฒนธรรมและการปรับตัว

ความตระหนกทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน และการปรับตัว มีความสัมพันธ์กับปัจจัยดังต่อไปนี้

2.1 บุคลิกนิสัย

บุคลิกนิสัยมีผลกระทบกับการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ จากการศึกษาคลิปวิดีโอช่อง “PEACHII” พบว่า คลิปวิดีโอ “ถามตอบ Q&A ล้านซับจ้า!! เรามีเรื่องจะบอกทุกคน...” ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่า เป็นคนมั่นใจ กล้าหาญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “สามีของพีชได้สรุปนิสัยที่แท้จริงของพีช คือ มั่นใจทำงานหนัก กล้าหาญ ...”

(ถามตอบ Q&A ล้านซับจ้า!! เรามีเรื่องจะบอกทุกคน... 20 ก.ค. 2565)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความกล้าหาญที่รับกับสิ่งใหม่ ๆ และมั่นใจในการสื่อสารกับชาวต่างชาติหรือการไปอยู่ในประเทศที่ไม่คุ้นเคย และมีความพยายาม ทำให้คนไทยปรับตัวเข้ากับสังคมวัฒนธรรมของประเทศอังกฤษได้ง่ายขึ้น เร็วขึ้น

2.2 ความแตกต่างทางความคิด

ความคิดของบุคคลที่ต่างกัน ถ้ามีความแตกต่างกันมาก ย่อมทำให้เกิดความ ตระหนกทางวัฒนธรรมมากขึ้น จากการศึกษาคลิปวิดีโอช่อง “PEACHII” พบว่า มีความแตกต่างทางความคิดในด้านการมองค่าสินสอดในงานแต่งงาน และการข้ามถนน ดังต่อไปนี้

1) ความแตกต่างด้านค่าสินสอดในงานแต่ง

จากคลิปวิดีโอ “Q&A ถามตอบแต่งงาน 2 ประเทศ - สินสอด, ค่าใช้จ่าย, สถานที่” ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่า ตอนแต่งงานกับคนอังกฤษ ไม่ได้อธิบายเรื่องสินสอดมากนัก คิดว่าเป็นเรื่องความคิดที่อยู่ในต่างวัฒนธรรมกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “...เรื่องสินสอด สินสอดภาษาอังกฤษคือ Dowry ก็คือพีชไม่ได้อธิบายอะไรเลย ก็คือแค่บอกว่าธรรมเนียมไทยมี Dowry นะ ก็แค่นั้นแหละ สามีบอกว่า จริง ๆ มันดูเป็นเรื่อง “ผิวเผิน” นิดนึงนะ เรื่องของสถานะทางสังคม สินสอดอีกนัยนึง เป็นแค่สัญลักษณ์แสดงสถานะผู้ชาย ตอนพีชพูดถึงครั้งแรก ก็รู้สึกแบบ อือหึ... เพื่อไม่ให้เขามองว่า ทำไมคนไทยขายลูกสาวหรือเปล่า อธิบายให้เขาฟังก่อน เป็นประเพณีธรรมเนียมแสดงน้ำใจขอบคุณพ่อแม่ที่เลี้ยงดูเรามา...”

(Q&A ถามตอบแต่งงาน 2 ประเทศ - สินสอด, ค่าใช้จ่าย, สถานที่ 20 ก.ค. 2565)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยกับคนอังกฤษมีความแตกต่างในด้านมุมมองค่าสินสอดในการแต่งงาน คนอังกฤษไม่ได้เข้มงวดในด้านนี้ และไม่มีขนบธรรมเนียมใด ๆ ว่าจำเป็นต้องให้สินสอดก่อน เพราะหลังจากแต่งงานแล้วทุกสิ่งอย่างก็เป็นของคู่บ่าวสาวทั้งสิ้น ส่วนคนไทยเข้มงวดกับเรื่องนี้ เนื่องจากการมอบสินสอดเป็นธรรมเนียมวัฒนธรรมของไทยอย่างหนึ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่โบราณ โดยการมอบสินสอดนั้น มอบเพื่อขอบคุณที่เลี้ยงดูฝ่ายเจ้าสาว เป็นการตอบแทนพ่อแม่ของฝ่ายเจ้าสาวที่ยอมยกลูกสาวให้ อีกทั้งยังเป็นหลักประกันความมั่นคงของทางฝ่ายชายว่าจะสามารถเลี้ยงดูเจ้าสาวได้ หรือหากต้องเลิกรากัน ก็ยังมีค่าสินสอดนี้ไว้ให้ฝ่ายหญิงเลี้ยงดูตัวเอง ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าสองประเทศนี้มีความคิดในการแต่งงานที่ต่างกัน และความแตกต่างอาจทำให้เกิดความตระหนกทางวัฒนธรรมได้

2) ความแตกต่างด้านการข้ามถนน

จากคลิปวิดีโอ “เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน!” ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่าประเทศอังกฤษมีความคิดรถกลัวคน มากกว่า คนกลัวรถ แสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยในการใช้ชีวิตในประเทศนั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “...ที่เราจะข้ามถนนเนี่ย ที่ลอนดอนเนี่ย มันจะมีเสาไฟสีเหลืองตรงทางม้าลายแบบนี้ เป็นสัญญาณว่า รถจะต้องหยุดให้ ไม่ว่าจะมาเร็ว อะไรยังไง ขนาดไหน ถ้าเจอคนข้าม รถต้องหยุดให้ รถกลัวคนมากกว่า คนต้องกลัวรถ ไม่ใช่เราที่จะต้องมองซ้ายมองขวาว่ารถจะมาเหยียบกูไหมวะ รถต้องมามองเรา (สาธิตข้ามถนนให้ดู) รถก็ต้องหยุดให้เราแบบนี้นะจ๊ะ (ถือกล้องถ่ายให้ดูสภาพการข้ามถนนที่กรุงลอนดอน)...”

(เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน! 20 ก.ค. 2565)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กฎจราจรของประเทศไทยและประเทศอังกฤษมีความแตกต่างกัน การหยุดรถให้คนเดินเท้าข้ามถนนข้ามบริเวณทางม้าลายเป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในประเทศอังกฤษ จึงทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษต้องเรียนรู้กฎจราจรในประเทศอังกฤษมากขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยเริ่มบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้อย่างจริงจัง หลังจากเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ดังนั้น สองประเทศมีความแตกต่างด้านกฎจราจร หรือวัฒนธรรมความปลอดภัยบนท้องถนน

ทำให้คนไทยที่อาศัยในประเทศอังกฤษเรียนรู้ถึงกฎต่าง ๆ มากขึ้น รู้สึกมีความปลอดภัยบนท้องถนนมากขึ้น ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ง่ายขึ้น

2.3 ความประทับใจแรกต่อสังคม

บุคลิกนิสัยมีผลกระทบกับการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ จากการศึกษาคลิปวิดีโอ “เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน!” พบว่า ยูทูบเบอร์สาวได้เล่าว่า มีความประทับใจ ที่ดีต่อวิธีการชำระเงินโดยไม่ต้องใช้เงินสด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “...ที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษ คือ Cashless สังคมไร้เงินสด 90%ได้แล้วมั้งในการใช้ชีวิตอย่างน้อยในลอนดอน ก็คือ ไม่จำเป็นต้องมีเงินสด ก็สามารถอยู่ได้แล้ว ...บัตรATM ก็ใช้แตะเป็น contactless ได้ หลาย ๆ คนก็จะใช้ Smartphone ซื้อของ ร้านค้าใด ๆ นั่งแท็กซี่ก็สามารถใช้ได้ ...(สาธิตให้ดู)”*
>
> *(เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน! 20 ก.ค. 2565)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความประทับใจที่ดีต่อวิธีการชำระเงิน ทำให้การใช้ชีวิตที่ประเทศอังกฤษ มีความรวดเร็ว สะดวกสบาย ปลอดภัยมากขึ้น ดูแลง่ายขึ้น เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยสำหรับการใช้ชีวิตหรือทำงาน ทำให้คนไทยได้สัมผัสสังคมวัฒนธรรมใหม่ในต่างแดน และสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้อย่างกลมกลืน

3. อุปสรรคของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม

3.1 อุปสรรคด้านความไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม

ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับการคิดเชิงตรรกะและการสื่อสารของมนุษย์ ดังนั้น อุปสรรคทางภาษาจึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม บุคคลมาจากประเทศที่ต่างกัน พูดภาษาต่างกัน ถึงแม้ว่าเราจะเรียนภาษาของกันและกันได้ แต่ถ้าคำศัพท์หนึ่งมีหลากหลายความหมาย โดยการพัฒนาของสังคมและภาษา คำศัพท์ที่เราเคยเรียนอาจต่างจากความหมายเดิมหรือมีการเปลี่ยนแปลง จากคลิปวิดีโอ “คำภาษาอังกฤษ ที่มีความหมายมากกว่าที่คิด!!”พบว่า คนไทยมีอุปสรรคทางด้านคำศัพท์ที่มีหลายความหมาย ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “...Bottle เป็นที่รู้จักกันคือ ขวดน้ำ แต่ใน British English มันแปลว่า Confidence(ความมั่นใจ) หรือ Courage(ความกล้าหาญ) เช่น Have a lot of bottle แปลว่า มีของ และยังมีอีกความหมายหนึ่ง สามีของพีชเสริม:แต่บางครั้ง อย่างเช่นคุณเคยทำสิ่งที่มาดีตลอด แต่พลาดในครั้งหนึ่ง Lost your bottle(เธอพลาดซะแล้ว)ก็มี ... (พีชทำหน้าเพิ่งเข้าใจความหมายใหม่ของคำนี้)...บางทีก็ทำให้คนเราไม่ get ความหมายและใช้ผิดหรือเข้าใจผิดไปเลยนะ”*
>
> *(คำภาษาอังกฤษ ที่มีความหมายมากกว่าที่คิด!! 20 ก.ค. 2565)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เนื่องจากบุคคลที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมต่างกันทำให้เกิดความแตกต่างในการรับรู้ด้านความหมาย สารที่ได้รับมาอาจมีการตีความหมายไปเป็นอีกแบบหนึ่ง การใช้ภาษาที่มีหลากหลายความหมาย อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดในกระบวนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

3.2 อุปสรรคด้านความรู้สึก

อารมณ์ความรู้สึกดีต่อวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้าน ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวด้านวัฒนธรรม จากคลิปวิดีโอ “เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน!”พบว่า คนไทยมีปัญหาด้านอารมณ์ความรู้สึกที่กังวล หรือกลัวกับเรื่องการพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “...การแพทย์เข้าถึงค่อนข้างยาก ไม่สะดวกสบายเท่ากับที่ไทย โดยเฉพาะใครที่เคยชินกับระบบโรงพยาบาลเอกชนเดินจ่ายเงินแล้วก็เข้าไปได้เลย ระบบการแพทย์ของอังกฤษเนี่ย เราต้องไปลงทะเบียนที่ศูนย์การแพทย์ใกล้บ้าน ใกล้มหาวิทยาลัย ... ประสบการณ์ตรวจภายในที่อังกฤษ พีชลงเอาไว้คลินิกแถวบ้านเล็ก ๆ เป็นการตรวจภายในที่น่ากลัวในชีวิต ... คือเวลาตรวจภายในมันคือการขึ้นขาหยั่ง ซึ่งขึ้นขาหยั่งที่ไทยดิฉันก็ว่าน่ากลัวแล้ว มาเจอที่อังกฤษ ไม่มีความน่ากลัวหรอ เปล่า...ไม่มีขาหยั่ง! เจ็บก็ทนไป น้ำตาไหล ปลายเท้าจิก คือมันไม่สบายตัวไม่สบายใจ...”*
>
> *(เม๊าแชร์ข้อดี-ปัญหาชีวิตคนไทยในต่างแดนกัน! 20 ก.ค. 2565)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อุปสรรคในการปรับตัวด้านวัฒนธรรมคือ ความรู้สึกกลัวกับการเข้ารับบริการทางการแพทย์ และความแตกต่างของระบบในการให้บริการทางการแพทย์ระหว่างประเทศอังกฤษและประเทศไทย เกิดปัญหาความยากลำบากและความไม่ราบรื่นในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

4. แนวทางการแก้ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม

4.1 การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม

การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมมีประโยชน์ต่อการสื่อสาร ทำให้คนต่างชาติเข้าใจวัฒนธรรมประเทศเจ้าบ้านมากขึ้น จากคลิปวิดีโอ “10 ข้อไม่ควรทำ ก่อนมาเรียนอังกฤษต้องรู้!!” และ “มิติใหม่แอปฝึกสำเนียง ฝึกภาษาอังกฤษ-ไทย!” พบว่า คนไทยใช้วิธีต่าง ๆ มาเพิ่มระดับการใช้ภาษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “...มาอังกฤษฟังไม่ทันไม่เป็นไร แต่เราต้องมีวิธี You can always ask (สามารถถามเขาได้) ... อีกทางหนึ่งก็คือ สามารถใช้แอพพลิเคชั่น เช่น HiNative เป็นแอปพลิเคชันถามตอบเกี่ยวกับภาษา หรือวัฒนธรรม เจ้าของภาษาก็สามารถตอบให้เราได้ คุณก็สามารถฝึกด้วยตัวเอง”*
>
> *(10 ข้อไม่ควรทำ ก่อนมาเรียนอังกฤษต้องรู้!! 20 ก.ค. 2565)*
>
> *(มิติใหม่แอปฝึกสำเนียง ฝึกภาษาอังกฤษ-ไทย! 20 ก.ค. 2565)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แนวทางแก้ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม วิธีที่หนึ่งคือ เรียนรู้ภาษา และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นโดยการสอบถาม เพื่อจะรับรู้ถึงข้อที่ต้องระมัดระวังในใช้ภาษาและการใช้ชีวิต วิธีที่สองคือ การเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมจากแอปพลิเคชันจากเจ้าของภาษา เนื่องเป็นช่วงโควิค ทุกคนก็ต้องกักตัวที่บ้านแล้ว มีความสงสัยก็สามารถใช้แอปพลิเคชันถามได้ด้วยสะดวกสบาย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาทางภาษา วัฒนธรรม และการใช้ชีวิต และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยืดหยุ่น ทำให้เข้าใจภาษาและวัฒนธรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.2 การสร้างความสัมพันธ์กับคนลอนดอนในถิ่นที่อาศัยอยู่

การที่สร้างความสัมพันธ์กับคนท้องถิ่น สามารถเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้การปรับตัวได้ง่ายขึ้นดังที่เห็นได้จากคลิปวิดีโอ “ไหนเล่าหน่อยสิ-ft.เทพลีลา”

ยูทูบเบอร์สาว: “...ในการสร้างความสัมพันธ์กับคนลอนดอน ในถิ่นที่อาศัยอยู่นั้น ได้ใช้วิธีต่าง ๆ เช่น ไปทานข้าวกับคนท้องถิ่นบ่อย ๆ หรือแฮงค์เอาท์ hang out กับคนท้องถิ่น...”

(ไหนเล่าหน่อยสิ-ft.เทพลีลา! 20 ก.ค. 2565)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การสร้างความสัมพันธ์กับคนท้องถิ่น สามารถแก้ปัญหาในการปรับตัวด้านวัฒนธรรม 1) การไปทานข้าวกับคนท้องถิ่น สามารถลดระยะห่างระหว่างผู้คน เรียนรู้วัฒนธรรม หรือสร้างความสัมพันธ์อัน ดีในบรรยากาศแบบร่าเริง ความสัมพันธ์ก็จะสนิทสนมกันมากขึ้น โดยธรรมชาติ 2) การสังสรรค์กับคนท้องถิ่น สามารถเพิ่มความสามารถในการสื่อสาร ปรับปรุงความสามารถในการสื่อสารในระหว่างการเดินทาง และเข้าไปในสังคมดีขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวของคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการปรับตัวคนไทยที่อยู่ในต่างแดนจากกรณีช่องยูทูบ “PEACHII” ซึ่งยูทูบเป็นสื่อใหม่เหมาะสำหรับการเผยแพร่ประสบการณ์ ความรู้วัฒนธรรม และการปรับตัวได้กว้างขวางมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้กับชาวต่างชาติชาวต่างชาติก็สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมไทยผ่านยูทูบช่อง “PEACHII” ทำให้ได้เห็นถึงความกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตก ทั้งนี้จากผลการศึกษาพบว่า ในด้านกระบวนการการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ: กรณีศึกษาช่อง YouTube “PEACHII” เริ่มจาก ขั้น Honeymoon Stage คือเกิดความประทับใจกับสภาพภูมิอากาศของประเทศอังกฤษ ทำให้คนไทยสามารถเข้าไปอยู่ในประเทศนี้ด้วยความประทับใจทั้งด้านบวก และด้านลบ ทำให้การปรับตัวมีความลำบาก แต่จากทฤษฎี Kim (1989) กล่าวว่า ขั้น Honeymoon Stage ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้มาใหม่ตื่นตาตื่นใจกับสภาพแวดล้อมใหม่ที่ตนเพิ่งเข้ามาอยู่ และมีความรู้สึกแบบแง่ดีในขั้นนี้ 2) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม Hostility Stage จากคลิปวิดีโอเกิดความแตกต่างวัฒนธรรมการถอดรองเท้าเข้าบ้านระหว่างสองประเทศ 3) ขั้นที่ 3 คือ ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ Recovery Stage เป็นช่วงที่เริ่มเข้าที่เข้าทางซึ่งคนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีการเรียนรู้ด้วยวิธีการคบหาสมาคมกับเพื่อนคนลอนดอน เพื่อได้เรียนรู้ชีวิตจริงของสังคมวัฒนธรรม ลดระยะห่างระหว่างสองวัฒนธรรม 4) ขั้นสุดท้ายคือขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ Final Stage คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่พบเห็นบ่อยในลอนดอน ประเทศอังกฤษ เริ่มได้รับความยอมรับในวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้านในฐานะ “คนท้องถิ่น” มีความสอดคล้องกับทฤษฎี Kim (1989) ได้กล่าวว่า ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม Hostility Stage เป็นช่วงรู้สึกสับสน เครียด ทำอะไรไม่ถูกในวัฒนธรรมใหม่ ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ Recovery Stage เป็นช่วงบุคคลได้เริ่มเรียนวัฒนธรรมของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ Final Stage เป็นช่วงที่บุคคลปรับตัวได้มากที่สุดยอมรับสังคมวัฒนธรรมที่ตนอาศัยอยู่ได้มากที่สุด

ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัว มีความสัมพันธ์กับปัจจัย 3 ด้าน 1) บุคลิกนิสัย คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีความกล้าหาญพอที่รับกับสิ่งใหม่ ๆ และมั่นใจในการสื่อสารกับชาวต่างชาติหรือการไปอยู่ในประเทศที่ไม่คุ้นเคย และมีความพยายามกับการทำงาน ทำให้คนไทยที่เข้ามาอยู่กรุงลอนดอนปรับตัวเข้ากับสังคมวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น 2) ความแตกต่างทางความคิด จากคลิปวิดีโอแสดงให้เห็นถึง ความแตกต่างทางความคิดระหว่างคนอังกฤษกับคนไทย อาทิ ด้านค่าสินสอดในงานแต่งงาน เรื่องการข้ามถนน จนทำให้เกิดความตระหนกทางวัฒนธรรม อาจทำให้การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่เกิดความไม่ราบรื่น 3) ความประทับใจแรกต่อสังคม คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีความประทับใจที่ดีต่อวิธีการชำระเงินที่ไร้เงินสด ซึ่งทำให้การใช้ชีวิตที่นั่นได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย ปลอดภัยมากขึ้น ดูแลง่ายขึ้น เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยสำหรับการใช้ชีวิตหรือทำงาน ทำให้คนไทยได้สัมผัสสังคมวัฒนธรรมใหม่ในต่างแดน สามารถเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้อย่างกลมกลืน ซึ่งสอดคล้องกับ เมตตา วิวัฒนานุกูล (2559) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวว่า บุคลิกนิสัย ถ้าบุคคลมีบุคลิกนิสัยที่ร่าเริง สามารถเข้ากับสังคมวัฒนธรรมใหม่ง่ายกว่าบุคคลที่มีบุคลิกนิสัยที่ไม่ค่อยร่าเริง สามารถลดปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้ ในด้านความแตกต่างทางความคิดนั้น เกิดจากความแตกต่างของภูมิหลังวัฒนธรรม หรือเกิดจากตัวบุคคลเอง และสภาพแวดล้อมของสังคมและประเทศเจ้าบ้าน (Host environment) ได้แก่ ความประทับใจแรกพบต่อสังคม/ประเทศเจ้าบ้าน (First impression) ถ้าความประทับใจแรกที่เกิดขึ้นเป็นไปในแง่บวก ย่อมช่วยให้บุคคลเกิดความสบายใจที่จะอยู่ในสังคมวัฒนธรรมนั้น

ในด้านอุปสรรคของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยพบ 2 ข้อ คือ 1) อุปสรรคด้านความไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีปัญหาด้านการใช้ภาษาที่มีความหมายที่ต้องใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้คนไทยยากที่จะเข้าใจความหมาย เกิดความเข้าใจผิดได้ง่าย ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม 2) อุปสรรคด้านความรู้สึก คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษมีปัญหาด้านความรู้สึกกลัวกับการรักษาพยาบาลที่อังกฤษ ทำให้เกิดความยากลำบากในการปรับตัวด้านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ เมตตา วิวัฒนานุกูล (2559) ที่ได้กล่าวอุปสรรคของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมว่าเกิดจาก อุปสรรคด้านความรู้ทางภาษาวัฒนธรรม คือการใช้ภาษาไม่เป็นและอุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก เช่น การขาดความรู้สึกที่ไม่เป็นกันเอง ทำให้ผู้คนก่อนเข้าไปอยู่ต่างวัฒนธรรมได้รับรู้อุปสรรค ๆ มีการเตรียมตัวเตรียมใจก่อนที่เข้าไปในต่างวัฒนธรรม สามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และปรับตัวได้เร็วขึ้น

ในด้านแนวทางในการลดอุปสรรคของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมพบ 2 แนวทาง คือ การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมมี 2 วิธี คือ 1) เรียนรู้ถึงการเรียน และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นโดยการสอบถาม เพื่อจะรับรู้ถึงข้อที่ต้องระมัดระวังในใช้ภาษาและการใช้ชีวิต หรือเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมจากแอปพลิเคชันจากเจ้าของภาษา สามารถได้รับประสบการณ์โดยทางตรง และทางอ้อม จึงทำให้คนไทยที่อาศัยอยู่ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว และ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับคนลอนดอนในถิ่นที่อาศัยอยู่ด้วยการไปทานข้าวกับคนท้องถิ่น สามารถลดระยะห่างระหว่างผู้คน เรียนรู้วัฒนธรรม หรือสร้างความสัมพันธ์อันดีในบรรยากาศแบบร่าเริง การสังสรรค์กับคนท้องถิ่น สามารถเพิ่มความสามารถในการสื่อสาร ปรับปรุงความสามารถในการสื่อสารได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เมตตา วิวัฒนานุกูล (2559) ที่ได้กล่าวแนวทางการแก้อุปสรรคของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมว่า การจัดการภาษา เช่น การออกเสียงที่ชัดเจน และพูดด้วยภาษาเดียวกันวิธีนี้เพื่อลดการเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้น

ได้ในขั้นต้น ทำให้ผู้คนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ลดระยะห่างระหว่างคนจากต่างวัฒนธรรมกัน ทำให้ผู้คนที่จะเข้าไปอยู่ต่างวัฒนธรรมได้ประสบการณ์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของชาวตะวันตกในประเทศไทย เพื่อเข้าใจถึงกระบวนการปรับตัว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของชาวตะวันตกในการอาศัยอยู่ที่ประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. (2563). สถิติจำนวนคนไทยในต่างประเทศ ปี 2563. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก https://image.mfa.go.th/mfa/0/zE6021nSnu/stat/stat05.pdf

กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. (2566). สถิติจำนวนคนไทยในต่างประเทศ ปี 2565. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2566 จากhttps://image.mfa.go.th/mfa/0/zE6021nSnu/กอง_0302/อัพเดทสถิติต่าง_ๆ_ของกอง/จำนวนคนไทยในต่างประเทศ_ประจำปี_2565_(สถานะ_ณ_มกราคม_2566).pdf

ณัฏฐ์ชุดา ชูตระกูล. (2564). การปรับตัวทางด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของช้าวไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ. วารสารนิเทศศาสตรปริทัศน์, 25(2), 62-76.

ไทยรัฐ. (2561). ทำความรู้จัก 'พีชชี่' สาวไทยสาย ฝ. กับคลิปสอนภาษาที่มีคนดูกว่าล้านวิว. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.thairath.co.th/news/tech/1211730

นัยนา วงศ์สาคำ. (2561). การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสารคดี ชุด “แม่วาดเมียบียอร์น”: กลวิธีทางภาษากับการสื่ออุดมการณ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต. (2542). กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภูมิทัศน์สื่อไทย. (2565). YouTube แพลตฟอร์มที่คนไทยใช้งานมากที่สุดปี 64. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.infoquest.co.th/thailand-media-landscape-2022/youtube

เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2559). การสื่อสารต่างวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิภาพร มาพบสุข. (2540). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

Kim, Y. Y. (1989). Handbook of International and Intercultural communication. Newbury Park: Sage Publishing.

PEACHII. (2565). PEACHII channel. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/channel/UCrTCBfAmgLLb0P0BY69HUYQ

การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสากล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

The Development of a Learning Management Plan For Basic Melodian Playing by using Play by Ear Learning Student with Visual Impairments in The Blind Educational Thammasakon School, Hatyai District, Songkhla Province.

สมพล แก้วแทน[1*]
Somphol Keawtan

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีสมัยนิยม, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[1] Academic, Department of Pop Music, Faculty of Education and Liberal Art, Hatyai University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** somphol@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ตามเกณฑ์ 80/80 2) วัดทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ 3) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสากล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 12 คน เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) แบบวัดทักษะปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.5/88.61 สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลการวัดทักษะปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 12 คน มีการเรียนรู้ในการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นโดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงมาในระดับดี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 3) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีความพึงพอใจต่อการเรียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น ในระดับมาก (= 4.25, S.D. = 0.45)

คำสำคัญ : แผนการจัดการเรียนรู้,นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น,เพลย์ บาย เอียร์

Abstract

The purposes of this research were to 1) development of a learning management plan for basic melodian playing by using play by ear learning student with visual impairments in the blind educational thammasakon school, Hatyai district, Songkhla province. 2) assessment of practical skills of student with visual impairments for basic melodian playing by using play by ear learning 3) to study the level of satisfaction of visually impaired students towards the learning management plan for basic melodian playing by using play by ear learning. The specific sample were 12 student was students with visual disabilities studying in the second grade in the blind educational Thammasakon school, Hatyai district, Songkhla province. The research instrument were 1) plan for basic melodian playing by using play by ear learning student with visual impairments 2) Practice skill assessment form of student with visual impairments for basic melodian playing. 3) Satisfaction questionnaire for visually impaired students after learning with a learning management plan for basic melodian playing by using play by ear learning. The data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation statistics.

The results of the research showed that 1) Learning management plan for basic melodian playing by using play by ear learning student with visual impairments Efficiency of 82.5/88.61, above the established 80/80 efficiency criterion. 2) The results of the assessment of the basic Melodion playing skills of the visually impaired students showed that Twelve visually impaired students learned to play basic melodies. Using play by ear learning was at a very good level of 7 people, representing 58.33 percent, followed by a good level of 5 people, representing 41.67 percent. 3) Visually impaired students They were satisfied with learning the learning management plan on basic melodion playing at a high level. (= 4.25, S.D. = 0.45)

Keywords : Learning management plan,Visually impaired students,play by ear

บทนำ

แผนการจัดการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพราะจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู จะทำให้ครูดำเนินการสอนไปตามลำดับ ไม่หลงทาง มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมของนักเรียนที่ชัดเจนอันจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามที่คาดหวัง (วันชัย แย้มจันทร์ฉาย, 2554)

นวัตกรรมปฏิวัติการเรียนการสอนดนตรีรูปแบบใหม่ ด้วยเทคนิค “เพลย์ บาย เอียร์” (Play By Ear) เรียนดนตรีด้วยการฟัง เน้นความง่าย สนุก และสร้างสรรค์สไตล์การเล่นดนตรีรูปแบบต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง ทักษะการเรียนดนตรีผ่านระบบตัวโน้ต เป็นวิธีการที่เราคุ้นเคยกันมานาน เพราะไม่ว่าจะเริ่มต้นเล่นเครื่องดนตรีชนิดใด ครูผู้สอนก็มักจะให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการจดจำโน้ตเพลง ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลานาน ไม่สามารถเล่นเครื่องดนตรีได้เลยหากไม่มีโน้ตเพลง ทำให้หลายคนล้มเลิกความตั้งใจในการเรียนดนตรีเพราะรู้สึกไม่สนุก และขาดอิสระในการสร้างสรรค์บทเพลงต่าง ๆ โดยคำว่า Play By Ear เป็น

คำที่ใช้เรียกกลุ่มนักดนตรีที่มีความสามารถในการเล่นดนตรีโดยไม่ต้องอ่านโน้ต ซึ่งใช้ทักษะการฟังในการเข้าใจบทเพลงนั้นๆ รวมถึงความรู้สึก, สัญชาตญาณทางดนตรี และถ่ายทอดบทเพลงออกมาได้อย่างไพเราะ Play By Ear ถือเป็นนวัตกรรมในการเรียนดนตรีรูปแบบใหม่ในเมืองไทย แต่ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการเรียนดนตรีผ่านสายตาและสัญลักษณ์ โดยมีข้อพิสูจน์แล้วว่าเทคนิคการเรียนแบบนี้ ทำให้สามารถเรียนรู้เพลงและเล่นได้ถึง 95% ของเพลงทั้งหมดบนโลกใบนี้ และสามารถต่อยอดไปสู่การเล่นเครื่องดนตรีประเภทอื่น ๆ ได้ เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบ Play by Ear จะถูกพัฒนาเป็นทักษะทางดนตรีที่ติดตัวเรียนตลอดไป ซึ่งนักดนตรีระดับโลกก็ใช้วิธีการบรรเลงและสร้างสรรค์เพลงด้วยเทคนิค Play By Ear ด้วยเช่นกัน (ธเนศ เอื้ออภิธร, 2557)

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการเรียนการสอนดนตรีสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นนั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องดนตรีที่มีความน่าสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดความชอบและความสนุกในการเรียนดนตรี เครื่องดนตรีดังกล่าวได้แก่ เมโลเดียน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภทลิ่มนิ้วที่มีวิธีการเล่นคล้ายกับเปียโนที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นของโรงเรียนสอนคนตาบอดให้ความสนใจเป็นอย่างมาก วิธีการเรียนโดยทั่วไป ได้แก่ การไล่นิ้ว นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นฝึกหัดใหม่ ๆ ครูจะให้ฝึกการวางนิ้วและทำความรู้จักระดับเสียงต่าง ๆ ของเปียโน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับเสียงของ Middle C ซึ่งอยู่ตรงกึ่งกลางของเปียโน เป็นจุดที่สังเกตได้ง่ายทั้งคนตาบอดและคนตาดี จากนั้นให้วางนิ้วไล่เสียงทั้งมือขวาและมือซ้าย การฝึกพื้นฐานเบื้องต้นก็จะใช้ทักษะแบบเดียวกับเด็กสายตาปกติทั่วไป และต่อด้วยการฝึกบทเพลงง่าย ๆ บทเพลงที่ใช้เป็นลักษณะบทฝึกแบบเดียวกับเด็กปกติ คือ ยังใช้โน้ตเพลงง่าย ๆ ฝึกการใช้นิ้วให้มีความสัมพันธ์กัน แต่การฝึกบทเพลงต่าง ๆ จะได้รับการบอกโน้ตจากผู้สอน ยังไม่มีการใช้โน้ตเบรลล์ เด็กจะท่องจำทำนองที่ครูบอก และฝึกปฏิบัติบทเพลงเหล่านั้นตามที่ครูบรรเลงให้ฟัง (พีระชัย ลี้สมบูรณ์ผล, 2536)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ ซึ่งมีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวิธีการเรียนการสอนดนตรีที่จะพัฒนาทักษะการฟังอันเป็นประสาทสัมผัสหลักในการรับรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีรูปแบบการเรียนการสอนที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ด้วยการเรียนรู้แบบเพลย์ บาย เอียร์ เป็นการเล่นดนตรีด้วยการฟังและปฏิบัติตามเสียงที่ได้ยินโดยไม่มีการอ่านโน้ต แม้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจะไม่มีพื้นฐานและไม่เคยเล่นดนตรีมาก่อนก็สามารถเล่นดนตรีได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องดนตรีเมโลเดียนซึ่งเป็นเครื่องดนตรีขนาดเล็กสามารถจับสัมผัสและเรียนรู้ได้ง่ายเหมาะสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นใช้ในการฝึกปฏิบัติ ผู้วิจัยหวังว่าการเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ จะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีได้รับความสนุกสนานและเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสากล อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยหาดใหญ่สนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านดนตรีและถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการจัดตั้งวงดนตรีเมโลเดียนให้แก่โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อวัดทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นโดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์

แนวคิดทฤษฎี

วันชัย แย้มจันทร์ฉาย (2554) กล่าวสรุปไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะจะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครู จะทำให้ครูดำเนินการสอนไปตามลำดับ ไม่หลงทาง มีระยะเวลาในการทำกิจกรรมของนักเรียนที่ชัดเจน อันจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามที่คาดหวัง

การปฏิวัติเรียนการสอนแบบ Play by Ear คือ การถอดรหัสทักษะพิเศษทางดนตรี ที่คนทั่วไปเรียกว่า “พรสวรรค์” ออกมาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้การฟัง จนสามารถจดจำตัวโน้ต และถ่ายทอดออกมาเป็นบทเพลง ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ คล้ายพัฒนาการทางการพูดของมนุษย์ที่เริ่มต้นจากการฟัง และพัฒนามาสู่การพูด โดยกระบวนการการเรียนรู้แบบ Play By Ear จะใช้สมองซีกขวา ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ความรู้สึกดื่มด่ำต่อศิลปะและสุนทรียะด้านดนตรี และจินตนาการโดยตรง ขณะที่ระบบการอ่านโน้ต ต้องใช้สมองซีกซ้ายเพื่อตีความโน้ตซึ่งเป็นสัญลักษณ์ วิธีการเรียนรู้แบบใหม่นี้ จึงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทางดนตรีได้เร็วกว่า และใช้ได้กับคนทุกวัย เพราะไม่ยุ่งยากซับซ้อน และทำให้ผู้เรียนสามารถเล่น เพลงที่ตนเองชื่นชอบ หรือเพลงยอดนิยมที่ฟังจนคุ้นหูได้ โดยโรงเรียนจะมีเทคโนโลยีที่รองรับการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียน เรียนอย่างเป็นระบบ และเข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น สื่ออนิเมชั่นประกอบบทเรียน และการเรียนผ่านแท็บเล็ต เป็นต้น การจะเป็นศิลปินได้นั้น มีอยู่สองประการ คือ ทักษะ และพรสวรรค์ ทักษะนั้นสามารถฝึกฝนได้โดยใช้ความพยายาม ความอดทน และระยะเวลาในการบ่มเพาะ ส่วนพรสวรรค์ สำหรับผมไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวเรามาแต่เกิด แต่พรสวรรค์คือสไตล์ หรือ ความมีเอกลักษณ์ และเป็นสิ่งที่จะพาเราก้าวข้ามความเป็นนักดนตรีทั่วไป สู่การเป็นศิลปิน การเรียนแบบ Play By Ear จึงเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเริ่มต้น และผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นศิลปินชั้นยอดในอนาคต Play By Ear ถือเป็นนวัตกรรมในการเรียนดนตรีรูปแบบใหม่ในเมืองไทย แต่ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการเรียนดนตรีผ่านสายตาและสัญลักษณ์ โดยมีข้อพิสูจน์แล้วว่าเทคนิคการเรียนแบบ Play By Ear ทำให้สามารถเรียนรู้เพลงและเล่นได้ถึง 95% ของเพลงทั้งหมดบนโลกใบนี้ และสามารถต่อยอดไปสู่การเล่นเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆได้ เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบ Play by Ear จะถูกพัฒนาเป็นทักษะทางดนตรีที่ติดตัวเรียนตลอดไป ซึ่งนักดนตรีระดับโลกอย่างก็ใช้วิธีการบรรเลงและสร้างสรรค์เพลงด้วยเทคนิค Play By Ear ด้วยเช่นกัน (ธเนศ เอื้ออภิธร, 31 สิงหาคม 2557)

ธนาวุฒิ ขุมทอง (2557) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะและวิธีการเล่นเครื่องดนตรีเมโลเดียนไว้ว่า เครื่องดนตรีเมโลเดียนถือว่าเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก ๆ ที่ทำให้เด็กวัยประถมได้รู้จักและสัมผัสกับเครื่องดนตรีและโน้ตสากลเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเล่นเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ เช่น คีย์บอร์ด เปียโน

หรือเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ในอนาคต เมโลเดียน เป็นเครื่องดนตรีสากลประเภทลิ่มนิ้วมีลักษณะผสมผสานระหว่างหีบเพลงกับฮาโมนิกา หลักการทำงานคือเป่าลมผ่านท่อโดยตัวท่อนั้นจะอยู่บริเวณด้านข้างของตัวเมโลเดียนการที่จะให้ให้ เมโลเดียนเกิดเสียงนั้นคือการเป่าลมผ่านท่อและกดลิ่มคีย์บอร์ดไปพร้อมกัน จึงจะทำให้เกิดเสียง และเนื่องด้วยลักษณะทางกายภาพของเมโลเดียนที่มี ขนาดเล็กน้ำหนักเบา มีคีย์ที่กดไม่ยากจึงเหมาะกับเด็กช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดเล็กอย่างมือได้ดีทีเดียวและในขณะที่เป่ายังฝึกการหายใจเป็นการออกกำลังปอดอีกด้วย ส่วนประโยชน์ ในทางดนตรีด้วยความที่อาจารย์เน้นสอนการอ่านโน้ตในระบบโน้ตสากลไปพร้อม ๆ กับการเรียน ปฏิบัติเครื่องดนตรีจึงทำให้เด็ก ๆ สามารถอ่านโน้ตและจังหวะกันได้อย่างดี ซึ่ง สามารถนำไปต่อยอดในการเล่นเครื่องดนตรีชิ้นต่อๆไป ไม่ว่าจะเป็นเปียโน เครื่องเป่าชนิดต่าง ๆ ก็ล้วนมีพื้นฐานมาจากเมโลเดียนทั้งสิ้น

พัฒนพงษ์ สีกา (2551) กล่าวไว้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากการได้รับ ประสบการณ์โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสามารถประเมิน หรือวัดประมาณค่าได้จากการทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

สายนภา ดาวแสง (2559) ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการนำข้อมูลความพึงพอใจไปใช้ไว้ว่า ความพึงพอใจก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ความเข้าใจอันดีต่อกันและเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ความรู้สึกนั้นจะช่วยจูงใจให้เกิดความรักในงานโดยเฉพาะเมื่อบุคคลนั้นได้มีส่วนร่วมในนโยบายวัตถุของการทำงานในองค์การ ซึ่งทำให้มีความรู้สึกภาคภูมิใจ มีความกระตือรือร้น มีความรู้สึกมั่นคงและมีความมุ่งมั่นที่จะอุทิศตนและทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มที่แล้วงานทุกอย่าง จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พนิตา เขียวจำ (2558) ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมดนตรีที่ได้พัฒนาขึ้น สามารถเสริมสร้างการรับรู้เรื่องจังหวะของเด็กหูหนวกได้ซึ่งจะเห็นได้จากแนวโน้มของคะแนนทักษะภาคปฏิบัติที่เพิ่มขึ้นหลังจากที่พวกเขาได้รับกิจกรรมดนตรีตั้งแต่ครั้งแรกจนถึงครั้งสุดท้าย โดยเด็กหูหนวกแต่ละคนสามารถเข้าใจจังหวะตก รูปแบบจังหวะ และสัญลักษณ์จังหวะได้ในระดับที่แตกต่างกัน จากการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์ความชอบในกิจกรรมดนตรี พบว่า เด็กหูหนวกเรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีความตั้งใจและให้ความร่วมมือที่ดีในการจัดกิจกรรม อีกทั้งยังมีความชอบในกิจกรรมดนตรี และมีความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีในลักษณะนี้ต่อไป ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นว่าเด็กหูหนวกสามารถรับรู้จังหวะดนตรีได้เป็นอย่างดี โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้และการใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กหูหนวก

สุวภัทร พรหมมาศ. (2554) ผลการวิจัย พบว่า ด้านการศึกษาปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาดนตรีของนักเรียนผู้พิการทางสายตา ยังไม่ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับนักเรียนผู้พิการทางสายตาขาดครูผู้เชี่ยวชาญวิชาดนตรี ขาดสื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ห้องเรียน อุปกรณ์เครื่องดนตรีไม่พร้อมใช้งานนักเรียนไม่เคยเรียนและสัมผัสโน้ตเบรลล์มาก่อนชุดการสอนเปียโนสำหรับนักเรียนผู้พิการทางสายตาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายช่วยเพิ่มทักษะด้านระบบประสาททางหูในการฟังมากยิ่งขึ้น แผนการสอนเป็นระบบ และการฝึกฟังบ่อยๆช่วยเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนทำให้นักเรียนผู้พิการทางสายตาสามารถพัฒนาการปฏิบัติได้เร็วขึ้นได้เริ่มต้นศึกษาโน้ตเบรลล์ และได้ฝึกปฏิบัติกับเครื่องดนตรีจริง ด้าน

ความพึงขอใจนักเรียนผู้พิการทางสายตามีความเห็นว่าชุดการสอนมีความน่าสนใจจนสามารถบรรเลงได้จบเพลง สื่อที่ใช้ในการสอน คือ บทเพลง โน้ตเบรลล์ คีย์บอร์ดมีความเหมาะสม บทเพลงที่ใช้ไม่ยากจนเกินไปและทำนองจำง่าย โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สามารถบรรเลงได้เร็วกว่านักเรียนชั้นอื่น ระยะเวลาในการสอนมีความเหมาะสม บรรยากาศในการเรียนสนุกสนาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสากล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. แบบวัดทักษะปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จำนวน 6 แผน ใช้เวลาในการสอนรวมทั้งหมด 20 คาบ (คาบละ 50 นาที)

1.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของเครื่องดนตรีเมโลเดียนและการฝึกปฏิบัติ

1.2 กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ได้ 6 แผน ดังนี้

แผนที่ 1 การสัมผัสรูปร่างและส่วนประกอบของเมโลเดียน (ใช้เวลา 1 คาบ)

แผนที่ 2 การจัดท่าทางในการเล่นเมโลเดียน (ใช้เวลา 1 คาบ)

แผนที่ 3 วิธีการวางมือและการใช้ปากเป่า (ใช้เวลา 2 คาบ)

แผนที่ 4 การจดจำตำแหน่งโน้ตด้วยการสัมผัส (ใช้เวลา 2 คาบ)

แผนที่ 5 การฝึกเป่าโน้ตในบันไดเสียงต่าง ๆ (ใช้เวลา 4 คาบ)

แผนที่ 6 การบรรเลงเมโลเดียนในบทเพลงที่กำหนดให้ด้วยรูปแบบเพลย์บายเอียร์ (ใช้เวลา 10 คาบ)

รูปแบบของการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ จะเริ่มตั้งแต่ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้สัมผัสและเรียนรู้ลักษณะของเครื่องดนตรีเมโลเดียนไปจนถึงการจัดท่าทางในการบรรเลงและจดจำตำแหน่งของโน้ตต่าง ๆ บนเครื่องดนตรีเมโลเดียนจนเกิดทักษะและความเข้าใจแล้วก็จะนำเข้าสู่การบรรเลงบทเพลงโดยผู้สอนจะอธิบายลักษณะการบรรเลงในแต่ละท่อนเพลงของบทเพลงว่ามีโน้ตตัวอะไรบ้าง จังหวะของตัวโน้ตในแต่ละโน้ตเป็นอย่างไร จากนั้นผู้สอนจะเป่าให้นักเรียนฟังและให้นักเรียนเป่าตามทีละโน้ตในรูปแบบ Play By Ear ให้เกิดการจดจำทั้งทำนองและจังหวะของบทเพลงในแต่ละห้องเพลงไปเรื่อย ๆ ทั้งเพลงจนจบเพลง โดยหลังจากจบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 แล้วนั้น นักเรียนจะสามารถบรรเลงบทเพลงที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกบทเพลงสำหรับนักเรียนไว้ ดังนี้

1) เพลง JINGLE BELL

2) เพลงชาติไทย

3) เพลงกราวกีฬา

4) เพลงมหาฤกษ์

5) เพลงลอยกระทง

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสม ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกข้อ

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้และหาประสิทธิภาพกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ของโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสากล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และทำการทดลอง 3 ครั้ง เพื่อนำข้อมูลจากการทดลองไปปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสากล อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 12 คน เป็นเพศหญิง 7 คน เพศชาย 5 คน

2. การสร้างแบบวัดทักษะปฏิบัติ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดทักษะปฏิบัติ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เป็นแบบทดสอบชนิดมาตราส่วนประมาณ 5 ค่าระดับ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นให้มีรายละเอียดครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ 6 หัวข้อ ดังนี้

1) บุคลิก ท่าทาง ไหวพริบ ปฏิภาณ และความเชื่อมั่นในตนเอง

2) ความแม่นยำในการบรรเลงดนตรีตามทำนองเพลง

3) ความสามารถในการควบคุมเสียงดนตรีให้ไพเราะ กลมกลืน

4) ความสามารถในการควบคุมจังหวะของเพลง

5) ความสามารถในการควบคุมคุณภาพของเสียงดนตรี

6) ความถูกต้องในท่าทางการปฏิบัติ

3. การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบด้วยแบบวัดทักษะปฏิบัติแล้วบันทึกผล

3. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่มีต่อการเรียนในแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

4. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยหาค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ เป็น E_1 และคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนที่นักศึกษาทำ หาค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ เป็น E_2 มาคำนวณหาค่า E_1 / E_2

2. การวิเคราะห์ผลจากคะแนนทดสอบภาคปฏิบัติโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการบรรยายตาราง

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.5/88.61

จากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ทดลองใช้และหาประสิทธิภาพกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยทำการทดลอง 3 ครั้ง รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การทดลองหาประสิทธิภาพรายบุคคล ทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นในครั้งที่ 1 จำนวน 3 คน

แผนที่	n	ผลการวัดทักษะปฏิบัติระหว่างเรียน			ผลการวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E1/E2)
		คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
1-6	3	30	16	53.3	30	18.3	61.1	53.3/61.1

จากตารางที่ 1 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 53.3/61.1

ตารางที่ 2 การทดลองหาประสิทธิภาพรายกลุ่ม ทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นในครั้งที่ 2 จำนวน 6 คน

แผนที่	n	ผลการวัดทักษะปฏิบัติระหว่างเรียน			ผลการวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E1/E2)
		คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
1-6	6	30	19	63.3	30	21.3	71.1	63.3/71.1

จากตารางที่ 2 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 63.3/71.1

ตารางที่ 3 การทดลองหาประสิทธิภาพรายกลุ่ม ทดลองใช้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นในครั้งที่ 3 จำนวน 12 คน

แผนที่	N	ผลการวัดทักษะปฏิบัติระหว่างเรียน			ผลการวัดทักษะปฏิบัติหลังเรียน			ประสิทธิภาพ (E1/E2)
		คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	
1-6	12	30	24.75	82.5	30	26.75	88.61	82.5/88.61

จากตารางที่ 3 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จากการทดลองหาประสิทธิภาพภาคสนาม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.5/88.61

2. ผลการวัดทักษะปฏิบัติการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจำนวน 12 คน มีการเรียนรู้ในการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นโดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงมาในระดับดีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67

3. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีความพึงพอใจต่อการเรียนแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น ในระดับมาก (= 4.25, S.D. = 0.45)

อภิปรายผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการวัดทักษะปฏิบัติของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้นโดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ จากผลการวิจัยพบว่าการวัดระดับการเรียนรู้จากคะแนนการวัดทักษะปฏิบัติทั้ง 6 แผนการเรียนนั้น เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีความพึงพอใจในการเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ และการทดลองกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเพื่อหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้จริง ทำให้ได้ข้อแนะนำต่าง ๆ ตลอดจนเห็นปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น จึงนำปัญหาและข้อแนะนำเหล่านั้นไปพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การ

เล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ได้คำนึงถึงความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยได้ค้นพบข้อความรู้ใหม่ในการเรียนการสอนดนตรีโดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นว่า

1. เสียงของดนตรีที่นักเรียนได้บรรเลงออกมาจากการจดจำทำนองที่ได้ฟังและบรรเลงตามโดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ นั้น มีความไพเราะและเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกได้มากกว่าการบรรเลงด้วยการอ่านโน้ต

2. การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สร้างความสนุกสนานให้แก่ผู้เรียนมากกว่าการเรียนดนตรีแบบปกติ

3. การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ เป็นวิธีการสอนที่มุ่งปูพื้นฐานด้านทักษะการฟังของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การบรรเลงเพลงด้วยเครื่องดนตรีเมโลเดียนให้ประสบผลสำเร็จ ต้องพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนเป็นอันดับแรก

การเล่นดนตรีในทุกรูปแบบ ต้องเริ่มจากการฟังที่ดี จึงจะทำให้เกิดเสียงดนตรีที่ผู้เล่นสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีคุณภาพ การบรรเลงดนตรีโดยการจดจำทำนองที่ได้ฟังและบรรเลงตามโดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ นั้น จะทำให้ได้เสียงของดนตรีที่มีความไพเราะ กลมกลืน ฟังแล้วเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าการบรรเลงด้วยการอ่านโน้ตแบบทั่วไป และยังทำให้เกิดความสนุกสนานและนักเรียนมีความชื่นชอบในการเล่นดนตรีเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นโดยส่วนใหญ่จะมีทักษะในการฟังที่ดีอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นประสาทสัมผัสในการรับรู้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเล่นเมโลเดียนเบื้องต้น โดยใช้การเรียนรู้แบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่มีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนดนตรี สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นทำให้เกิดการเรียนรู้และนำกระบวนการการเรียนการสอนแบบ เพลย์ บาย เอียร์ จากงานวิจัยไปใช้บูรณาการในการเรียนการสอนดนตรีให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นของโรงเรียนการศึกษาสอนคนตาบอดต่อไป

1.2 กระบวนการการเรียนการสอนแบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถนำมาใช้ในการจัดตั้งวงดนตรีประเภทวงเครื่องเป่าเมโลเดียน และวงดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยควรพัฒนากระบวนการการเรียนการสอนแบบ เพลย์ บาย เอียร์ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ในโรงเรียนการศึกษาคนตาบอด ในรูปแบบวงดนตรีอื่น ๆ เช่น วงโยธวาทิต วงดนตรีไทยเดิม วงขับร้องประสานเสียง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ธนาวุฒิ ขุมทอง. (2557). การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ในรายวิชาเมโลเดียนเบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ธเนศ เอื้ออภิธร. (2557, 31 สิงหาคม). เปิดสอนเรียนดนตรีรูปแบบใหม่ ด้วยเทคนิค ‘เพลย์ บาย เอียร์’. หนังสือพิมพ์แนวหน้าออนไลน์. https://www.naewna.com/lady/116701.

พนิตา เขียวจำ. (2558). การพัฒนากิจกรรมดนตรีเสริมสร้างการรับรู้เรื่องจังหวะสำหรับเด็กหูหนวก (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.

พีระชัย ลี้สมบูรณ์ผล. (2536). ดนตรีของคนตาบอดในประเทศไทย : การเรียนรู้และการประกอบอาชีพ. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.

พัฒนพงษ์ สีกา. (2551). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของ นักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นผลจากการทดสอบคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปี การศึกษา 2548 ของจังหวัดอุตรดิตถ์. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

วันชัย แย้มจันทร์ฉาย. (2554). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานกับการเรียนตามปกติ. นครสวรรค์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.

สายนภา ดาวแสง. (2559). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุวภัทร พรหมมาศ. (2554). การสร้างชุดการสอนเปียโนสำหรับผู้พิการทางสายตา (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Needs for Self-Development of The Demonstration School Teachers of Udon Thani Rajabhat University

ศิรินา วาจาสัตย์[1*]
Sirina Vajasat[1*]

[1] อาจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
[1] Lecturer, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** bumiwah@gmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จำนวน 31 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม อยู่ระหว่าง 0.28-0.79 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก
คำสำคัญ: ความต้องการพัฒนา, การพัฒนาตนเอง, การพัฒนาตนเองของครู

Abstract

The proposes of this research was to study the self-development needs of the Demonstration School teachers of Udon Thani Rajabhat University. The population and sample of the research was 31 teachers of Demonstration School of Udon Thani Rajabhat University. Using selective sampling. Research tools It is a 5-level estimation scale questionnaire. The questionnaire's discrimination power ranged from 0.28-0.79 and the reliability was 0.94. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The results of the research revealed that the need for self-development of the demonstration school teachers of Udon Thani Rajabhat University. Overall and each aspect was at a high level.
Keyword: Needs for Self-Development, Self-Development of Teachers

บทนำ

การปฏิรูปการเรียนรู้ ครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ตลอดจนพัฒนาตนเองโดยเรียนรู้จากประสบการณ์และกิจกรรม เพื่อก่อให้เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและพัฒนาได้เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ครูต้องเป็นผู้ที่มีมาตรฐานเหมาะสมที่จะเป็นผู้ปฏิบัติการศึกษาด้วย จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดอนาคตของคนในชาติ และเป็นผู้ใกล้ชิดกับตัวของผู้เรียนที่สุด ครูนั้นต้องตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมสร้างเสริมสติปัญญา เป็นผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ กระตุ้นการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ หรือย่อท้อต่อความลำบาก มีความเพียรพยายามในการเสาะแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ปลูกฝังกล่อมเกลาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สอนทักษะชีวิตให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีอุดมการณ์ทุ่มเทเสียสละมีความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์ และมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาของชาติ จนเกิดผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติ (ปราชญา กล้าผจัญ และ พอตา บุตรสุทธิวงศ์, 2550: 38)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้ประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สังกัดจากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ต่อมาเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2555 มีมติจากสภามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จัดตั้งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ตามมติ 7/2555 สภามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้โอนบรรดากิจการต่าง ๆ ของโรงเรียนสาธิตอนุบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มาเป็นโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยเป็นหน่วยงานภายในหน่วยงานหนึ่งที่เทียบเท่าคณะ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ระดับชั้นที่เปิดสอนมี 2 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา (ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน) ปัจจุบันเปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา มีครูที่ปฏิบัติการสอน จำนวน 31 คน

ด้วยการที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เป็นหน่วยงานภายในหน่วยงานหนึ่งที่เทียบเท่าคณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในปัญหา จึงสนใจเพื่อหาคำตอบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีว่าเป็นอย่างไร มีปัญหา และข้อเสนอแนะในการพัฒนาตนเองของครูอย่างไร จะได้นำไปเป็นแนวทางเพื่อเสนอเป็นข้อมูล ในการส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคลากรมีหลายวิธีเช่น การปฐมนิเทศการบรรยาย การอภิปราย การประชุมทางวิชาการ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การสอนงานการแสดงบทบาท สมมติการศึกษาจากกรณีการอภิปรายกลุ่มย่อย การระดมความคิดการใช้กระบวนการกลุ่ม การทัศนศึกษาการสาธิตวิธีการให้ทำแบบฝึกหัด การประชุมโต๊ะกลม การสัมภาษณ์การฝึกงาน การฝึกอบรม และวิธีการทดลอง

2. แนวคิด ทฤษฎีความต้องการ ความต้องการ หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกมาถึงพฤติกรรมที่มีความต้องการที่หลากหลายจะมีด้านที่เหมือนหรือคล้ายกัน ความต้องการของบุคลากรจึงมีความสำคัญในการบริหารองค์กร ให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของแต่ละองค์กรต่อไป และการพัฒนาตนเอง คือ การเรียนรู้ของตนเองเพื่อสะสมความรู้ ความสามารถ เพิ่มพูนทักษะ และความชำนาญ เสริมประสบการณ์ในการทำงานให้มากขึ้น การทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน ตามแนวคิดของ สุนันทา เลาหะนันท์ (2531 อ้างถึงใน คนึงนิจ สีดา, 2554) จำแนกออกเป็น 5 ด้าน คือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ การประชุมสัมมนา การสร้างผลงานทางวิชาการในแต่ละด้าน ดังนี้

1) การฝึกอบรมนั้น เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีระบบเพื่อพัฒนาทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติของบุคคล ให้ไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งปัจจุบันและอนาคต

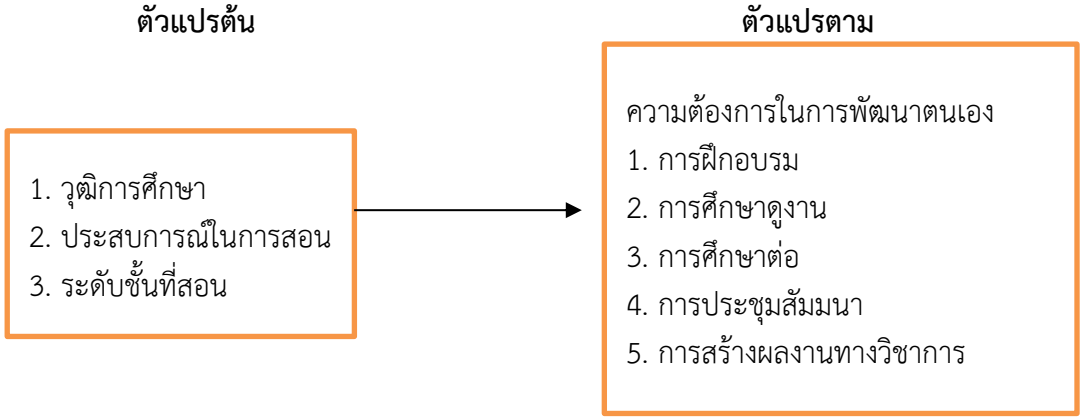
2) การศึกษาดูงาน เป็นวิธีการเพิ่มพูน ความรู้ประสบการณ์และแนวคิดให้แก่ครู โดยการเดินทางไปดูการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะเกี่ยวกับงานของตนเองทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถทำงานได้ดีขึ้นสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทัศนคติไปในทางสร้างสรรค์รวมทั้งเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูด้วย

3) การศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษา เพิ่มพูนศักยภาพด้านวิชาการ สายงานที่ปฏิบัติ ทั้งในและนอกประเทศหลังจากที่ได้ทำงานมาพอสมควรแล้ว ได้รับแนวคิดและความรู้ใหม่ ๆ ในงานนั้นได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่ศึกษาด้วยกันทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางขึ้น

4) การประชุมสัมมนา เป็นการพัฒนาครูเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นซึ่งกัน และเทคนิคและวิธีการสมัยใหม่ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงองค์กรระหว่างผู้เข้าร่วมในเรื่องที่กำหนดหัวข้อไว้อย่างชัดเจน มีกำหนดการและแบบแผนที่แน่นอน เช่น ด้านวิชาการเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิร่วมบรรยายอภิปราย หรือเสนอผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูน ความรู้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้สามารถไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5) การสร้างผลงานวิชาการ เช่น การจัดำหนังสือ ตำราทางวิชาการเอกสาร คำสอน การผลิตสื่อการเรียนการสอน บทความทางวิชาการ ตลอดจนการวิจัยหาความจริงจากข้อมูลที่ค้นคว้ามา โดยอาศัยระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้าช่วยในการพัฒนาแนวความคิด ทฤษฎีทางวิชาการ

4. กรอบแนวคิด การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยดัดแปลงแนวการศึกษาตามแนวคิดของสุนันทา เลาหะนันท์ (2531 อ้างถึงใน คนึงนิจ สีดา, 2554) โดยแบ่งการพัฒนาตนเองเป็น 5 ด้าน คือ 1) การฝึกอบรม 2) การศึกษาดูงาน 3) การศึกษาต่อ 4) การประชุมสัมมนา 5) การสร้างผลงานทางวิชาการ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และระดับชั้นที่สอน กรอบแนวคิดในการศึกษา ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 31 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในปีการศึกษา 2565 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (ใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ได้พัฒนามาจากแบบสอบถามของ อำนวย กิจเจริญ (2547: 79-83) ซึ่งแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดสำรวจรายการ (Checklist) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และระดับชั้นที่สอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Likert rating scales) 5 ระดับ (5, 4, 3, 2, 1) ใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู จำนวน 40 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เครื่องมือสมบูรณ์และมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการศึกษาแนวคิดจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเอง และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้น สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีความต้องการในการพัฒนาตนเองมากที่สุด มีความต้องการในการพัฒนาตนเองมาก มีความต้องการในการพัฒนาตนเองปานกลาง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองน้อย และมีความต้องการในการพัฒนาตนเองน้อยที่สุด ตามระดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครู นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และได้ค่า IOC ของแบบสอบถามเท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูในโรงเรียนอื่น ในปีการศึกษา 2564 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)

ของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment simple correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.28-0.79 จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อยอมรับได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ทำบันทึกข้อความถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในปีการศึกษา 2565

3.2 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ให้ข้อมูลจำนวน 31 คน และได้รับแบบสอบถามกลับมาวิเคราะห์ 31 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำคะแนนที่ได้หาค่าสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อและลงบันทึกลงในคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2556: 102) กำหนดคะแนน ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับ มากที่สุด
3.51-4.50 หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับ มาก
2.51-3.50 หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง
1.51-2.50 หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับ น้อย
1.00-1.50 หมายถึง มีความต้องการในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโดยหาค่าเฉลี่ยประชากร (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประชากร (σ) เป็นรายด้านและโดยรวม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน/สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
วุฒิการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	26	83.87
2. สูงกว่าปริญญาตรี	5	16.13
รวม	31	100

ประสบการณ์การทำงาน		
1. ต่ำกว่า 5 ปี	12	38.71
2. 5 - 10 ปี	13	41.94
3. มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	6	19.35
รวม	31	100
ระดับชั้นที่สอน		
1. อนุบาล	8	25.81
2. ประถมศึกษา	10	32.26
3. มัธยมศึกษา	13	41.94
รวม	31	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 83.87 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.13 มีประสบการณ์ทำงาน ในระหว่าง 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.94 และมีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.71 สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 41.94 ระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.26

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในภาพรวม

ความต้องการในการพัฒนาตนเอง	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการฝึกอบรม	4.22	0.68	มาก	3
2. ด้านการศึกษาดูงาน	4.37	0.89	มาก	1
3. ด้านการศึกษาต่อ	4.23	0.75	มาก	2
4. ด้านการประชุมสัมมนา	4.06	0.69	มาก	5
5. ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ	4.19	0.64	มาก	4
ค่าเฉลี่ย	**4.21**	**0.73**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการศึกษาดูงาน ด้านการศึกษาต่อ และด้านการฝึกอบรม ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการประชุมสัมมนา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการฝึกอบรม

ความต้องการในการพัฒนาด้านการฝึกอบรม	μ	σ	ระดับ	อับดับ
1. ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน	3.71	0.78	มาก	8

ความต้องการในการพัฒนาด้านการฝึกอบรม	μ	σ	ระดับ	อับดับ
2. ฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการด้านเทคนิควิธีการสอน	4.45	0.57	มาก	2
3. ฝึกอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.87	0.88	มาก	7
4. ฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรและวิเคราะห์หาความจำเป็นให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา	4.32	0.65	มาก	3
5. จัดฝึกอบรมกำหนดเนื้อหาของหลักสูตรในแต่ละครั้งกับความต้องการของบุคลากรครูที่สามารถจะนำไปใช้จริง	4.06	0.68	มาก	6
6. ฝึกอบรมเพื่อที่จะเลื่อนตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น	4.32	0.70	มาก	4
7. หลักสูตรการฝึกอบรมควรจัดช่วงระยะเวลาสั้น ๆ	4.32	0.70	มาก	4
8. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรครูและการฝึกอบรม	4.68	0.48	มากที่สุด	1
ค่าเฉลี่ย	**4.22**	**0.68**	**มาก**	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการฝึกอบรม โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรครูและการฝึกอบรม ฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการด้านเทคนิค วิธีการสอน และฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร และวิเคราะห์หาความจำเป็นให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการศึกษาดูงาน

ความต้องการในการพัฒนาด้านการศึกษาดูงาน	μ	σ	ระดับ	อับดับ
1. ส่งบุคลากรครูไปศึกษาดูงานภายในประเทศ	4.55	0.89	มากที่สุด	2
2. ส่งบุคลากรครูไปศึกษาดูงานต่างประเทศ	4.00	1.18	มาก	6
3. ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานในสาขาวิชาที่จำเป็นของหน่วยงาน	4.55	0.72	มากที่สุด	1
4. แสวงหาความร่วมมือทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้บุคลากรครูได้ศึกษาดูงาน	4.35	0.84	มาก	4
5. บุคลากรครูทุกระดับของโรงเรียนได้รับการส่งเสริมศึกษาดูงานตามความเหมาะสมกับภาระงานที่ตนรับผิดชอบ	4.52	0.81	มากที่สุด	3
6. เยี่ยมชมการจัดการสอนของปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น	4.23	0.88	มาก	5
ค่าเฉลี่ย	**4.37**	**0.89**	**มาก**	

จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการศึกษาดูงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานในสาขาวิชาที่จำเป็นของหน่วยงาน ส่งบุคลากรครูไปศึกษาดูงานภายในประเทศ และบุคลากรครูทุกระดับของโรงเรียนได้รับการส่งเสริมศึกษาดูงานตามความเหมาะสมกับภาระงานที่ตนรับผิดชอบ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ส่งบุคลากรครูไปศึกษาดูงานต่างประเทศ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการศึกษาต่อ

ความต้องการในการพัฒนาด้านการศึกษาต่อ	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น	4.58	0.62	มากที่สุด	2
2. ศึกษาต่อเพื่อพัฒนาการทำงานในสายงาน	4.68	0.54	มากที่สุด	1
3. ศึกษาต่อระยะสั้น เพื่อการเพิ่มพูนศักยภาพด้านวิชาการ/สายงานที่ปฏิบัติ	4.45	0.72	มาก	3
4. ศึกษาต่อควรใช้เวลาเป็นบางส่วนจากการทำงาน	4.19	0.65	มาก	5
5. ศึกษาต่อโดยใช้เวลานอกราชการ	3.77	0.80	มาก	6
6. ศึกษาต่อภายในประเทศ	4.29	0.74	มาก	4
7. ศึกษาต่อต่างประเทศ	3.65	1.17	มาก	7
ค่าเฉลี่ย	**4.23**	**0.75**	**มาก**	

จากตารางที่ 5 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการศึกษาต่อ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ศึกษาต่อเพื่อพัฒนาการทำงานในสายงาน ศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และศึกษาต่อระยะสั้น เพื่อการเพิ่มพูนศักยภาพด้านวิชาการ/สายงานที่ปฏิบัติ ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ศึกษาต่อต่างประเทศ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการประชุมสัมมนา

ความต้องการในการพัฒนาด้านการประชุมสัมมนา	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ได้รับเทคนิคและวิธีการสมัยใหม่เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการสอน เช่น การเรียนรู้แบบบริบทเป็นฐาน สะเต็มศึกษา การเรียนแบบเชิงรุก (Active Learning)	4.19	0.83	มาก	2
2. ได้รับการพัฒนาความรู้ด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินผล	4.26	0.68	มาก	1

ความต้องการในการพัฒนาด้านการประชุมสัมมนา	μ	σ	ระดับ	อันดับ
3. จัดให้มีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC	3.97	0.60	มาก	4
4. จัดให้มีประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.87	0.62	มาก	5
5. จัดให้มีการประชุมสัมมนา เพื่อให้ความรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรครู	4.00	0.73	มาก	3
ค่าเฉลี่ย	**4.06**	**0.69**	**มาก**	

จากตารางที่ 6 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการประชุมสัมมนา โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ได้รับการพัฒนาความรู้ด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินผล ได้รับเทคนิคและวิธีการสมัยใหม่เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการสอน เช่น การเรียนรู้แบบบริบทเป็นฐาน สะเต็มศึกษา การเรียนแบบเชิงรุก (Active Learning) และจัดให้มีการประชุมสัมมนา เพื่อให้ความรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรครู ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ จัดให้มีประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบียนมาตรฐาน ระดับ และอันดับความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ

ความต้องการในการพัฒนาด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลงานวิชาการ	4.26	0.82	มาก	2
2. จัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเขียนผลงานทางวิชาการเป็นระยะ ๆ	4.16	0.64	มาก	5
3. ให้เวลาและโอกาสในการเขียนผลงานทางวิชาการ	4.16	0.64	มาก	5
4. จัดรูปแบบการเขียนผลงานที่ชัดเจนถูกต้อง	4.00	0.45	มาก	7
5. สถานศึกษาจัดวิทยากรพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา	4.26	0.63	มาก	3
6. จัดประชุมนำเสนอผลงานทางวิชาการ	4.19	0.60	มาก	4
7. ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ	4.32	0.70	มาก	1
ค่าเฉลี่ย	**4.19**	**0.64**	**มาก**	

จากตารางที่ 7 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนในการทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากโรงเรียนเพื่อพัฒนาผลงานวิชาการ และสถานศึกษาจัดวิทยากรพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ จัดรูปแบบการเขียนผลงานที่ชัดเจนถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

- ส่งเสริม สนับสนุนเร่งด่วนเรื่อง การทำผลงานทางวิชาการ เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ให้เห็นข้อบังคับเกณฑ์ที่ชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันไม่มีข้อบังคับ ถ้าจะมาสนับสนุนงานด้านวิชาการ (เกี่ยวกับการเลื่อนวิทยฐานะและเพื่อสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่)

- การจัดอบรมไม่ควรรบกวนเวลาทำงานหรือวันหยุดมากจนเกินไป

- พัฒนาทางด้านการสอน หรือการอบรมการทำสื่อที่น่าสนใจในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นพัฒนาการของเด็ก ให้เกิดการเรียนรู้ ต้องการอบรมเกี่ยวกับการทำสื่อที่แปลกใหม่

- อยากให้มีการจัดอบรมการทำผลงานทางวิชาการ ระเบียบการพัฒนา การเลื่อนวิทยฐานะของบุคลากรครู ให้มีความเจริญก้าวหน้าในสายอาชีพต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.1 ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการฝึกอบรม โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

1.2 ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการศึกษาดูงาน โดยรวม อยู่ในระดับมาก รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานในสาขาวิชาที่จำเป็นของหน่วยงาน ส่งบุคลากรครูไปศึกษาดูงานภายในประเทศ และบุคลากรครูทุกระดับของโรงเรียนได้รับการส่งเสริมศึกษาดูงานตามความเหมาะสมกับภาระงานที่ตนรับผิดชอบ

1.3 ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการศึกษาต่อ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

1.4 ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการประชุมสัมมนา โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

1.5 ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ด้านการฝึกอบรม พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พิจารณาเห็นว่า การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาตนเองที่จะพัฒนางานในหน้าที่ ในการปฏิบัติการด้านเทคนิค วิธีการสอน และการจัดหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา และเป็นไปตามมาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ

มะสานูสี อาลี (2562) ที่ได้ศึกษา ความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายมายอพัฒนา จังหวัดปัตตานี พบว่า ระดับความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายมายอพัฒนา จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมและรายมาตรฐานอยู่ในระดับมาก และการเข้ารับการอบรมนั้นช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ วิธีการอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรที่ประหยัดที่สุดทั้งด้านเวลาและงบประมาณ การฝึกอบรมเป็นการให้ประสบการณ์ตรงที่ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาแล้วแก่ผู้เข้ารับการอบรม สอดคล้องกับ แพรวนภา เวฬุวนารักษ์ (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนกลุ่มเมืองบางปู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ด้านการฝึกอบรมโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการศึกษาดูงาน พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานในสาขาวิชาที่จำเป็นของหน่วยงาน ส่งบุคลากรครูไปศึกษาดูงานภายในประเทศ และบุคลากรครูทุกระดับของโรงเรียนได้รับการส่งเสริมศึกษาดูงานตามความเหมาะสมกับภาระงานที่ตนรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีเห็นว่า การศึกษาดูงานเป็นวิธีการเสริมสร้าง เพิ่มพูน ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ โดยการเดินทางไปดูการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะที่มีเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับงานของตนเอง ทั้งในประเทศและต่างประเทศจะช่วยให้ครูสามารถทำงานได้ดีขึ้น สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางสร้างสรรค์และนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ และอาจก่อให้เกิดการปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่น สกุลปัน และบุญช่วย ศิริเกษ (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัย ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชน ในเครือมูลนิธิไทไชโย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ครูมีระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษาดูงาน พบว่า ครูมีระดับความต้องการพัฒนาตนเองด้านการศึกษาดูงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการศึกษาต่อ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีต้องการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบอยู่ได้รับการศึกษา การค้นคว้า แนวคิดและความรู้ใหม่ ๆ ได้ฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือที่คล้ายกับเครื่องมือที่ใช้อยู่ในองค์กรของตน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ หรือผู้ที่ศึกษาด้วยกัน ทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางขึ้น ลึกซึ้งมากเกิดสัมพันธ์ในกลุ่มเครือข่ายความเป็นกัลยาณมิตรทั้งเพื่อนและอาจารย์ ซึ่งจะช่วยให้งานเกิดความสำเร็จเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการทำงาน สอดคล้องกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนในขั้นที่ 5 ของมาสโลว์ (พะยอม วงศ์สารศรี, 2542) ความต้องการแสวงหาความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ความต้องการในขั้นนี้มนุษย์จะมีความสุขในการทำงาน มีความพึงพอใจที่จะสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิต มีความต้องการให้กิจการที่ทำอยู่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น พนักงานครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จึงต้องการพัฒนาตนเองให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชื่น สกุลปัน และ บุญช่วย ศิริเกษ (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัยความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชน ในเครือมูลนิธิไทไชโย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ครูมีระดับความต้องการพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษาต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประชุมสัมมนา พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้เข้าใจถึงบริบทในปัจจุบัน ตามนโยบายทางศึกษาที่มุ่งพัฒนาบุคลากรครูให้มีการพัฒนาความรู้ ด้านหลักสูตรฐานสมรรถนะ การประเมินผล เทคนิคและวิธีการสมัยใหม่เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงการสอน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้แบบบริบทเป็นฐาน สะเต็มศึกษา การเรียนแบบเชิงรุก (Active Learning) การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการที่จะทำให้ครูสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ไพโรจน์ เนียมนาค (2554) ที่ให้ความหมาย การสัมมนา “Seminar” ว่าหมายถึง การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผลของการสัมมนาถือว่าเป็นเพียงข้อเสนอแนะผู้ที่เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออบรมฝึกฝน ชี้แจง แนะนำ สั่งสอน ปลูกฝังทัศนะคติและให้คำปรึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือแสวงหาข้อตกลงด้วยวิธีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี ซักถาม ถกเถียง ปรึกษาหารือภายในหัวข้อที่กำหนด ซึ่งผลจากการสัมมนา จะช่วยให้ระบบและวิธีการทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรวนภา เวฬุวนารักษ์ (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนกลุ่มเมืองบางปู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า ด้านการประชุมสัมมนา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการสร้างผลงานทางวิชาการ ไม่มีความถนัดในการทำวิจัย หรือการคิดค้นสร้างนวตักรรมใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผลการเรียนของนักเรียน และพัฒนางานในหน้าที่หรือพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น การสร้างผลงานทางวิชาการเป็นการสร้างความก้าวหน้า ในการทำงานที่มีผลต่อความสำเร็จของงาน และการยอมรับนับถือ ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง (2542: 201) ได้กล่าวถึงการสร้างผลงานทางวิชาการไว้ว่า ผลงานทางวิชาการ คือ เอกสารหรือหลักฐานใด ๆ ที่แสดงถึงความชำนาญการหรือความเชี่ยวชาญในการสอน ซึ่งอาจสร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าคิดค้น สร้างสรรค์วิเคราะห์หรือสังเคราะห์ขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนานำงานในหน้าที่หรือพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น โดยผลงานทางวิชาการนั้นอาจจะถูกจัดทำขึ้นมาแล้วกี่ปีก็ได้ แต่จะต้องเป็นผลงานที่ยังใช้อยู่ในปัจจุบัน และไม่ล้าหลังแต่อย่างใด การสร้างผลงานทางวิชาการเป็นการสร้างความก้าวหน้าในการทำงานที่มีผลต่อความสำเร็จของงานและการยอมรับนับถือแสดงถึงความสามารถส่วนบุคคล ที่สามารถเผยแพร่ให้กับผู้อื่นได้รับผลประโยชน์จากงานนั้น และงานวิจัยของ แพรวนภา เวฬุวนารักษ์ (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนกลุ่มเมืองบางปู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 พบว่า ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

ข้อเสอนแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการฝึกอบรม โรงเรียนควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน การปฏิบัติการด้านเทคนิควิธีการสอน การทำสื่อที่น่าสนใจในชั้นเรียน สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลง

2. ด้านการศึกษาดูงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรครูทุกระดับของโรงเรียนได้ไปศึกษาดูงานตามความเหมาะสม และภาระงานที่รับผิดชอบ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนางานของครู

3. ด้านการศึกษาต่อ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อการพัฒนางาน และความก้าวหน้าในอาชีพ

4. ด้านการประชุมสัมมนา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรครูทุกฝ่ายมีโอกาสเข้าร่วมประชุมสัมมนา โดยการจัดหัวข้อการประชุมสัมมนาในแต่ละครั้งตรงกับพื้นฐานความรู้ของกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมประชุมสัมมนา

5. ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ สถานศึกษาควรจัดประชุมนำเสนอผลงานทางวิชาการ จัดทำเอกสารทางวิชาการของโรงเรียน รวมถึงการกำหนดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันทั้งโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้านการสร้างผลงานทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

คนึงนิจ สีดา. (2554). ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มปลวกแดงพัฒนา สังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชื่น สกุลปัน และบุญช่วย ศิริเกษ. (2561). ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. Journal of Education, Mahasarakham University, 12(1), 84-95.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปราชญา กล้าผจัญ และพอตา บุตรสุทธิวงศ์. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2542). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: สุภา.

แพรวนภา เวฬุวนารักษ์. (2560). ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนกลุ่มเมืองบางปู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไพโรจน์ เนียมนาค. (2554). เทคนิคการสัมมนาและการฝึกอบรม. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

มะสานูสี อาลี. (2562). ความต้องการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายมายอพัฒนา จังหวัดปัตตานี (ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สมศักดิ์ คงเที่ยง และอัญชลี โพธิ์ทอง. (2542). การบริหารบุคลากรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุนันทา เลาหะนันท์. (2531). การพัฒนาองค์การ. กรุงเทพฯ: รุ่งวัฒนา.

อำนวย กิจเจริญ (2547). ความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การสำรวจความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่

Survey of satisfaction in receiving pension for the elderly in Ban Rai Subdistrict Municipality

กูซูไฮตัน โตะปอกู[1] , โซเฟียน อีลา[2*], ธนา มณีพฤกษ์[3]
Kusuhaitan Tohpoku[1] , Sofian E-la [2*], Tana Maneepruk[3]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Undergraduate students, 4-year program in Public Administration Hat Yai University
[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร 4 ปี สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Undergraduate students, 4-year program in Public Administration Hat Yai University
[3]อาจารย์,สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Hat Yai University
[*]**Corresponding author, E-mail:** kusuhaitan.toh007@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาสำรวจความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้ของสูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในเทศบาลตำบลบ้านไร่ สถิติในการวิเคราะได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพ ทุกด้านในระดับมาก โดยด้านเวลามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

Abstract

A survey of the satisfaction of the elderly in the Ban Rai Subdistrict Municipality. Objective: To study the satisfaction with the service of payment of living expenses of the elderly. in Ban Rai Municipality, Hat Yai District, Songkhla Province The study was conducted with a sample group of elderly people who came to use the service in Ban Rai Subdistrict Municipality. The analytical statistics were percentage, mean and standard deviation. The results showed that The sample group were satisfied with the service of subsistence payment. all aspects at a high level The time aspect had the highest average and the officer service aspect had the lowest average.

บทนำ

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้เริ่มเป็นรูปธรรมใน พ.ศ. 2535 จากแนวคิดของกรมประชาสงเคราะห์ (ในรัฐบาลสมัย นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีสองสมัย ระหว่างปี พ.ศ. 2535 – 2538) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ถือเป็นสวัสดิการสังคมประเภทหนึ่ง ที่รัฐบาลจัดสรรให้กับผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ โดยผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ องค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบ คือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีบทบาทในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการ เมื่อรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน (เบี้ยยังชีพ) พ.ศ. 2536 เพื่อให้เงินช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน เดือนละ 200 บาท นับเป็นจุดเริ่มต้นในการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และต่อมาในปี 2544 – 2545 จากนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาล ภารกิจเรื่องนี้จึงถูกถ่ายโอนไปยังกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร ดังนั้น เบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ และได้มีการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน

เทศบาลตำบลบ้านไร่ตั้งอยู่เลขที่ 88/5 ถนนบ้านไร่-ทุ่งขมิ้น ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา อยู่ห่างจากจังหวัดสงขลา ประมาณ 41 กิโลเมตร และห่างจากที่ว่าการอำเภอหาดใหญ่ ประมาณ 12 กิโลเมตร เทศบาลตำบลบ้านไร่ ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เดิมมีสภาพเป็นพรุ บ้านพรุเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ตั้งชุมชนอยู่ในแถบลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภามาตั้งแต่สมัยโบราณ ชื่อตำบลบ้านพรุ ตามหลักฐานบันทึกของ นายสงค์ รักษ์วงศ์ อดีตกำนันตำบลบ้านพรุ นั้นมีที่มาจากภูมิประเทศอันเป็นที่ตั้ง ซึ่งเมื่อก่อนมีสภาพเป็น “พรุ” กระจายอยู่ทั่วไป ปัจจุบันพรุที่ยังเหลืออยู่ เช่น พรุสาคูนตามบันทึกระบุว่าสมาชิกคนแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านพรุ คือ “ตางกเง็ก” ที่มีบ้านอยู่ที่บ้านควนจง อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ในปัจจุบัน โดยเข้ามาบุกเบิกถางพงเพื่อสร้างบ้านเรือนเมื่อประมาณ 200 ปีก่อน เนื่องจากพื้นที่ของบ้านพรุมีความเหมาะสมสำหรับทำการเกษตร มากกว่าที่บ้านควนจงซึ่งเป็นที่ดอน หลังจากตางกเง็กเข้ามาบุกเบิกระยะหนึ่ง ก็มีลูกหลานและเพื่อนบ้านแถบควนจงและใกล้เคียงย้ายถิ่นฐานเข้ามาปักหลักเพิ่มขึ้น จนกลายเป็นชุมชน/หมู่บ้านขนาดใหญ่และตำบลในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพของของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายผู้สูงอายุและภาวะสุขภาพผู้สูงอายุ (ภาวิณีวรประดิษฐ, ม.ป.ป.) คำที่ใช้เรียกบุคคลว่าคนชราหรือผู้สูงอายุนั้น โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่มีอายุมาก ผมขาว หน้าตาเหี่ยวย่นการเคลื่อนไหวเชื่องช้า การรับลงทะเบียนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดให้มีการลงทะเบียนผู้มีสิทธิรับเงิน เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุรายใหม่ที่ยังไม่เคยลงทะเบียนมาก่อน

สุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (2530 ปราการ กองแก้ว, 2546) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจหลังการให้บริการของหน่วยงานของรัฐของเขาว่า ระดับผลที่ได้จากการพบปะ สอดคล้องกับปัญหาที่มีอยู่หรือไม่ส่งผลดีและสร้างความภูมิใจเพียงใด และสร้าง ความภูมิใจ

สาโรช ไสยสมบัติ (2534 อ้างถึงใน ปราการ กองแก้ว,2546) ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยทำให้งานประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเป็นงานที่เกี่ยวกับการให้บริการนอกจากผู้บริหารจะดำเนินการให้ผู้ทำงานเกิดความพึงพอใจ ในการทำงานแล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการที่

จะทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจด้วยเพราะ ความเจริญก้าวหน้าของการบริการเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงจำนวนผู้มาใช้ บริการ ดังนั้นผู้บริหารที่ชาญฉลาดจึงควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาให้ลึกซึ้งถึงปัจจัยและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจ ทั้งผู้ปฏิบัติงานและผู้มาใช้บริการ

ความหมายของความพึงพอใจ

กู๊ด (Good, 1973) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพ คุณภาพ หรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจาก ความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งนั้น

โอลิเวอร์ (Oliver, 1997) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจ คือการตอบสนองที่แสดงถึง ความรู้ปะสงค์ของลูกค้าเป็นวิจารณญาณของลูกค้าที่มีต่อสินค้าและบริการ ความพึงพอใจมีมุมมองที่แตกต่างกันแล้วแต่มุมมองของแต่ละคน

โวลแมน (Wolman, 1973) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ความต้องการหรือแรงจูงใจ

งานด้านการเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คู่มือการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม (ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กและสตรี)(ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ประจำปี 2560)

ประกอบด้วยขั้นตอนการปฏิบัติงานหลัก ๆ ดังนี้

1. การรับจดทะเบียนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. การตรวจสอบคุณสมบัติผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพสูงอายุ
3. การบันทึกข้อมูลในระบบเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
4. การขอรับการจัดสรรงบประมาณ
5. การรับรองการมีชีวิตของผู้สูงอายุในแต่ละเดือน
6. การเบิกจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
7. การยืนยันตนเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปีงบประมาณถัดไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา ความพึงพอใจต่อการรับเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลบ้านไร่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดทำแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ เพื่อสรุปความพึงพอใจต่อการให้บริการ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นในเทศบาลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาและ บุคคลที่ใช้ในการบริการในเทศบาลบ้านไร่ ซึ่งมี 5 หมู่บ้าน โดยมีกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง และอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลบ้านไร่ ตำบลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 186 คน โดยใช้แบบสอบถาม

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปร (n-186)

สถานภาพ		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	74	38.50
	หญิง	112	58.30
อายุ	60 – 69 ปี	106	57.00
	70 - 79 ปี	53	28.50
	80 – 89 ปี	26	14.00
	90 ปีขึ้นไป	1	0.50
อาชีพ	ค้าขาย	36	19.40
	เกษตรกร	57	30.60
	รับจ้างทั่วไป	63	33.90
	ธุรกิจส่วนส่วนตัว	11	5.90
	ไม่ได้ประกอบอาชีพ	19	10.20

จากตารางพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.30) มีอายุระหว่าง 60 – 69 ปี (ร้อยละ 57.00) รองลงมาอายุระหว่าง 70 – 79 ปี และ 80 – 89 ปี (ร้อยละ 28.5 และ 14.00 ตามลำดับ) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 33.90) รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขาย (ร้อยละ 30.60 และ 19.40 ตามลำดับ)

สรุป กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจด้านการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 186 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 58.3 อยู่ในช่วงอายุ 60 – 69 ปี ร้อยละ 57.0 มีประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.9

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจต่อการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพ ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเวลา	**3.86**	**0.66**	**พอใจมาก**
1.1 ได้รับความสะดวกรวดเร็วทุกครั้งที่มารับบริการ	4.22	0.66	พอใจมาก
1.2 การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในการรับเบี้ยให้ผู้สูงอายุได้รับทราบอย่างเสมอ	3.31	0.96	พอใจปานกลาง
1.3 สามารถอำนวยความสะดวกในการรับบริการได้ทุกช่วงเวลา	3.74	0.89	พอใจมาก
2. ด้านขั้นตอนให้บริการ	**3.82**	**0.94**	**พอใจมาก**
2.1 ความยุ่งยากและความลำบากในการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	3.75	1.08	พอใจมาก
2.2 ขั้นตอนในการติดต่อขอรับบริการสะดวกรวดเร็วและไม่ยุ่งยาก	3.43	1.02	พอใจมาก
2.3 การได้รับเบี้ยยังชีพจะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม	3.93	1.05	พอใจมาก
2.4 การให้บริการมีความครบถ้วนถูกต้อง	4.18	0.79	พอใจมาก
3. ด้านบริการของเจ้าหน้าที่	**3.71**	**0.84**	**พอใจมาก**
3.1 เจ้าหน้ามีความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ สจริต และไม่เรียกร้องผลประโยชน์	3.97	1.04	พอใจมาก
3.2 เจ้าหน้าที่มีความเต็มใจบริการ	3.81	1.01	พอใจมาก

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	*SD.*	ระดับความพึงพอใจ
3.3เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการให้คำแนะนำและตอบข้อสงสัยได้ในทันที	3.80	1.03	พอใจมาก
3.4สถานที่ตั้งของหน่วยงานสะดวกในการเดินทางมารับบริการ	3.40	0.65	พอใจมาก
3.5มีการติดตามเอาใจใส่หลังการรับบริการอยู่เสมอ	3.58	0.86	พอใจมาก
รวมทั้งหมด	**3.79**	**0.91**	**พอใจมาก**

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ใช้บริการการรับบริการจ่ายเบี้ยยังชีพ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้านและทุกประเด็นยกเว้น ประเด็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในการรับเบี้ยให้ผู้สูงอายุได้รับทราบอย่างเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.31) ประเด็นขั้นตอนการติดต่อขอรับบริการสะดวกรวดเร็วและไม่ยุ่งยาก (ค่าเฉลี่ย 3.43)และประเด็นสถานที่ตั้งของหน่วยงานสะดวกในการเดินทางมารับบริการ (ค่าเฉลี่ย 3.40) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุดเป็นด้านเวลา (ค่าเฉลี่ย 3.86) รองลงมาเป็นด้านขั้นตอนให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 3.81) ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นประเด็นได้รับความสะดวกรวดเร็วทุกครั้งที่มารับบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.22) รองลงมาเป็นประเด็นการให้บริการมีความครบถ้วนถูกต้อง ประเด็นการได้รับเบี้ยยังชีพจะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม ประเด็นการได้รับเบี้ยยังชีพจะทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และประเด็น จ้าหน้าที่มีความเต็มใจบริการ (ค่าเฉลี่ย 4.18 3.97 3.93 และ 3.81 ตามลำดับ)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการสำรวจความพึงพอใจด้านการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้มีการ ดำเนินการตามนโยบายบริหารราชการแผนดินของรัฐบาลด้านผู้สูงอายุปี 2554 โดยจัดเป็นนโยบาย เร่งด่วนที่เริ่มดำเนินการในรอบปี จัดให้มีเบี้ยยังชีพรายเดือนแบบขั้นบันไดสำหรับผู้สูงอายุ โดยผู้ที่มีอายุ 60 - 69 ปีจะได้รับ 600 บาท อายุ 70 - 79 ปี จะได้รับ 700 บาท อายุ 80 - 89 ปี จะได้รับ 800 บาท และ อายุ 90 ปี ขึ้นไปจะ ได้รับ 1,000 บาท การจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ของสำนักปลัดเทศบาลตำบลบ้านไร่ ในภาพรวมผู้สูงอายุที่มาติดต่อเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีความพึงพอใจต่อทั้ง 3 ด้าน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง ด้านเจ้าหน้าเวลา ลำดับที่สองด้านด้านขั้นตอนให้บริการ ลำดับที่สาม ด้านบริการของเจ้าหน้าที่ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวดี ชอกดุลย์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผล การสำรวจความพึงพอใจด้านการรับในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ พบว่าการประเมินโดยภาพรวมผลความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจด้านการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจอันดับที่หนึ่งคือ ด้านเวลา อันดับที่สองคือ ด้านขั้นตอนบริการ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านบริการของเจ้าหน้าที่ ตามลำดับแต่ยังมี ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนได้เสนอแนะในประเด็นนี้ในแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาได้นำข้อเสนอแนะ ดังกล่าวมาเป็นข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาดังนี้

ด้านเวลา ควรให้ผู้ที่มารับบริการเบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลบ้านไร่ มีการประสานงานกับงานพัฒนาชุมชนให้มีกระบวนการให้ รวดเร็ว เพราะยังมีขั้นตอนในการให้บริการที่นานเกินไป

ด้านขั้นตอนให้บริการ ควรจัดประชุมชี้แจงขั้นตอนการรับลงทะเบียนผู้รับเบี้ยยังชีพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับรู้ขั้นตอนในการเตรียมเอกสารและการกรอกแบบฟอร์ม และควรจัดเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้ความสามารถตอบคำถามให้กับผู้สูงอายุ และควรมีกระบวนการติดตามผลการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด มีการลงพื้น ที่เพื่อสอบถาม ติดตามการได้รับเบี้ยยังชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ ที่ได้รับเบี้ยยังชีพเพื่อให้เกิดความไววางใจ

ด้านบริการของเจ้าหน้าที่ ควรมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการมี ความพร้อมทั้งกายและจิตใจ การแต่งกายที่เรียบร้อย รวมถึงอบรมฝึกบุคลิกภาพของเจ้าหน้าที่ อยู่อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้การปฏิบัติด้านขั้นตอนให้บริการได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และประชาสัมพันธ์ให้ ผู้สูงอายุทราบก่อนเข้ารับบริการ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วของทั้งผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการ และควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพทรัพยากรบุคคลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความพร้อมในการให้บริการประชาชนและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันข้อเสนอแนะในการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกผู้ศึกษาควรดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชากรผู้สูงอายุ โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ ทำให้ได้รู้ถึงข้อดี และข้อเสีย เรื่องความพึงพอใจด้านการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ และสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขการทำงานในแต่ละด้าน ของเทศบาลตำบลบ้านไร่ ควรมีการศึกษาปัญหาอุปสรรค ปัจจัย ทัศนะคติและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ ต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านไร่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2548). แนวทางการดำเนินงานตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: กรมฯ

กรมประชาสงเคราะห์. (2545). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : เสนาธรรม.

ญาณี นาคพงษ์. (2543). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดโดยชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์บริการผู้สูงอายุวัดสุวรรณดาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิวัฒน์ โฆสิตาภา. (2549). ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อโครงการอำเภอ ต้นแบบในการให้บริการประชาชน ศึกษากรณี อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. ปัญหาพิเศษ รัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา.

ปิยะธิดา อภัยภักดิ์ . (2561). การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุ. ของเทศบาลตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

มลฤดี ศรีสุข. (2545). การบริหารงานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัมหาวิทยาลัยบูรพา.

วารุณา ฉิมพลีกุล. (2551). ปัญหาและอุปสรรคของโครงการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป,วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ศึกษากรณีที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน

The Relationship between Human Resource Management and Human Resource Outcomes Management: A Case Study of Muang Yala District Office and Raman District Office

รีดา มะดีเย๊าะ[1*], อัสมะ ยูโซะ[1], นูรฮาซีมี อาแว[1] และสุวิมล อิสระธนาชัยกุล[2]

Reeda Madeeyoh[1*], Asma Yusoh[1], Nurhaseemee Awae[1] and Suwimol Issarathanchaikul

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307013@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ : ศึกษากรณีที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน 2) เพื่อศึกษาระดับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ส่งผลดีต่อองค์กร กลุ่มตัวอย่างที่ในการศึกษาครั้งนี้คือบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน จำนวนทั้งสิ้น 243 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 125 คน ได้มาจากการหากลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมุติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

จากการศึกษา พบว่า 1) ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลา และอำเภอรามัน อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ดังนี้ ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลปฏิบัติงานอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านคัดเลือกการปฐมนิเทศอยู่ในลำดับที่สอง ด้านการสรรหาอยู่ในลำดับที่สาม ด้านการฝึกอบรมอยู่ในลำดับที่สี่ ด้านการวางแผนกำลังคนอยู่ในลำดับที่ห้า ด้านความปลอดภัยและสุขภาพอยู่ในลำดับที่หก และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อยู่ในลำดับสุดท้าย 2) ผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน อยู่ใน

ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่การงานอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในลำดับที่สอง ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถอยู่ในลำดับที่สาม ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่อยู่ในลำดับที่สี่ และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมอยู่ในลำดับสุดท้าย 3) จากการทดสอบสมมติฐานพบว่ากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์
คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์, ผลลัพธ์ทรัพยากรมนุษย์

Abstract

The Relationship between Human Resource Management and Human Resource Outcomes Management: A Case Study of Muang Yala District Office and Raman District Office aims to 1) study the level of human resource management of Muang Yala District Office and Raman District Office. 2) To study level of results of human resource management of Muang Yala District Office and Raman District Office. 3) To suggest guidelines for human resource management of Muang Yala District Office and Raman District Office in order to achieve positive results for the organization. The samples in this study were 243 personnel of Muang Yala District Office and Raman District Office, with a total sample of 125 people were obtained by sampling according to Taro Yamane's formula and using Stratified Random Sampling. The research tools were questionnaires and interviews, statistics used for data analysis were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation. For hypothesis testing, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient statistics was used.

The study found that 1) the human resource management level of Muang Yala District Office and Raman District was at a high level with an average of 4.05. By considering each aspect as follow: it was found that performance evaluation aspect was the highest level, orientation selection aspect was the second level, recruitment aspect was the third level, training aspect was the fourth level, manpower planning aspect was the fifth level, health and safety aspect was the sixth level and compensation and benefits aspect was the last level. 2) Human resource management outcomes of Muang Yala District Office and Raman District Office were at a high level with an average of 3.98. By considering each side, it was found that stability and career advancement aspects were the highest level, social relations aspect was the second level, opportunity to develop skills aspect was third level, work-life balance aspect was fourth level, and adequate and fair compensation aspect was the last level. 3) From the hypothesis test, it was found that the human resource management process was correlated with the human resource management outcomes.
Keywords: Human Resource Management, Human Resource Outcomes

บทนำ

การบริหารงานองค์กรที่สำคัญประกอบด้วยทรัพยากรที่เป็นพื้นฐานสำคัญคือ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการ ดังนั้นจะเห็นว่า “คน” เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารทรัพยากรที่มีคุณค่าในการดำเนินงานในองค์กร เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในกระบวนการบริหารกล่าวคือความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกในองค์กร ปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรล้วนเกี่ยวข้องกับสมาชิกในองค์กรเสมอ (Drucker, 1979) การที่องค์กรจะสามารถปฏิบัติภารกิจหลักให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้นองค์กรจะต้องมี “ทรัพยากรมนุษย์” ที่มีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสมกับงานเพราะ “ทรัพยากรมนุษย์” เป็นผู้จัดหาและใช้ทรัพยากรทางการบริหารอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ หากองค์กรเริ่มต้นด้วยการมีบุคลากรที่ดีมีความสามารถปัจจัยด้านอื่น ๆ ก็จะดีตามมา การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่องค์กรใช้กลยุทธ์ เทคนิค วิธีการ และศิลปะในการบริหาร “คน” ในองค์กร กระบวนการที่เกี่ยวกับ “การบริหารทรัพยากรมนุษย์” ประกอบด้วย การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรมและพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้สิทธิประโยชน์ ค่าตอบแทน สวัสดิการ และการธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ หากการปฏิบัติงานในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์เกิดประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ในการบริหารงานองค์กร ทั้งในส่วนที่เป็นผลลัพธ์ในการดำเนินงานและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระดับตัวบุคลากร ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่าง กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HRM activities) และผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HR Outcome) ผลลัพธ์ดังกล่าวสามารถวัดได้ทั้งที่เป็นผลลัพธ์ระดับองค์กรและระดับบุคลากร Paauwe (1997) ได้ทำการวิจัยโดยการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ทุกกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จะให้ผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อผลงานองค์กรในทางบวก อันได้แก่ ผลกำไร ความอยู่รอด และความสามารถในการปรับตัวขององค์กร ส่วนผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านบุคลากรสามารถวัดได้ในเรื่องของความพึงพอใจในการทำงาน การไม่ลาออกจากงาน การมาทำงานสม่ำเสมอไม่ขาดงาน การเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรกับผู้บริหารและความจงรักภักดีต่อองค์กร จะช่วยให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรที่ตนปฏิบัติงาน และช่วยพัฒนาให้องค์กรเจริญเติบโต การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นสื่อกลางแสวงหาวิธีการให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานในองค์กร ในทางตรงกันข้ามหากการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ไม่มีประสิทธิภาพผลเสียย่อมเกิดแก่องค์กร รวมถึงการขาดคุณภาพ เกิดความขัดแย้งในองค์กร ฯลฯ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเจริญเติบโตขององค์กร

ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าประชาชนภายในจังหวัดหนึ่ง ๆ จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีหรือไหม ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่ว่าการอำเภอ ซึ่งที่ว่าการอำเภอจะไม่สามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในจังหวัดไม่ได้เลยถ้าหากปราศจากุคลากรที่ปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นแล้วการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความจำเป็นมาก ผู้บริหารหรือหัวหน้าส่วนราชการภายในที่ว่าการอำเภอจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เนื่องจากข้างต้นอย่างที่กล่าวไปแล้วว่า ถ้าหากการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดีก็จะส่งผลให้ผลลัพธ์ดีด้วยเช่นเดียวกัน บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานและพร้อมที่จะทุ่มเทแรงกายและใจในการทำงาน เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ ที่ว่าการอำเภอเมืองยะลา และที่ว่าการอำเภอรามัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีประชากร

มากเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ของจังหวัดยะลา จึงต้องการทราบถึงกระบวนการและผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพราะจะส่งผลถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้วิจัยและประชาชนในจังหวัดยะลา ซึ่งงานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึง ระดับของการจัดการทรัพยากรมนุษย์และระดับผลลัพธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลา รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรมนุษย์และท้ายที่สุดแล้วงานวิจัยชิ้นนี้จะนำมาซึ่งแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิผลให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ส่งผลดีต่อองค์กร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ในอดีตการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้มาซึ่ง “งาน” แต่ในปัจจุบันการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต้องคำนึงว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีค่าขององค์กรที่นำองค์กรสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องพิถีพิถัน ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การอบรม และการประเมินผลปฏิบัติงานเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสู่องค์การ

ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ธงชัย สันติวงษ์ (2546) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ไว้ว่า ภารกิจของผู้บริหารทุกคนที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากร เพื่อให้ได้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลา ที่จะช่วยส่งผลให้งานสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2550) ได้ให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องไวต่อสถานการณ์ที่สามารถนำทรัพยากรที่มีความรู้ความสามารถที่อยู่ในสังคมเข้ามาเป็นสมาชิกในองค์การ ผู้บริหารต้องสนใจพัฒนาความรู้ความสามารถ ธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์เมื่อสิ้นวาระการทำงานแล้ว ตลอดจนต้องตระหนักถึงมนุษย์คือที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อองค์การ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในโลกไร้พรมแดน

Wendel (1974) ได้ให้ความหมายของบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า เป็นการสรรหา การคัดเลือก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในองค์การ

ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้ดี ก็ย่อมเป็นการเพิ่มให้องค์การนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์มีดีย่อมความสำคัญต่อ องค์การ ผู้บริหาร และบุคลากร โดยนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

พะยอม วงศ์สารศรี (2538) ได้กล่าวสรุปสาระสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

1) ช่วยพัฒนาให้องค์การเจริญเติบโต เพราะการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นสื่อกลางในการประสานงานกับแผนกต่าง ๆ เพื่อแสวงหาวิธีการให้ได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานในองค์การ เมื่อองค์การได้บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ย่อมทำให้องค์การเจริญเติบโตและพัฒนายิ่งขึ้น

2) ช่วยให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์การมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์การที่ตนปฏิบัติงาน

3) เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ ถ้าการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์การและผู้ปฏิบัติงานทำในสภาพสังคมโดยส่วนรวมมีความสุข ความเข้าใจที่ดีต่อกัน

กระบวนการริหารทรัพยากรมนุษย์

องค์กรที่ดีควรมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นการจัดสรรให้ได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณสมบัติตามที่องค์กรต้องการ นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายถึงกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

สมชาย หิรัญกิตติ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การปฏิบัติและนโยบายในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจ เพื่อให้สามารถบรรจุวัตถุประสงค์ของ องค์การ หรือเป็นกิจกรรมการออกแบบ เพื่อสร้างความร่วมมือกับทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ โดย อ้างอิงถึง จากทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตามโมเดลของ Mody, Noe and Premeaux. (1999) ซึ่งกิจกรรมในระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ ดังนี้

1) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human resource planning) เป็นกระบวนการในการ เพื่อสามารถจัดหาสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่ช่วยให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่เพียงพอ และ ตรงตามวัตถุประสงค์องค์การในอนาคต ดังนี้

(1) การพยากรณ์ความต้องการพนักงาน ที่มีคุณลักษณะ ต่าง ๆ

(2) การเปรียบเทียบความต้องการกับกำลังแรงงานในปัจจุบัน

(3) การกำหนดจำนวนและ รูปแบบของพนักงานที่จะต้องสรรหาเข้ามาหรือจำนวนที่จะต้องออกจากงาน ในการวางแผน ทรัพยากรมนุษย์จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์งานก่อนการออกแบบงาน ซึ่งเป็นกระบวนการกำหนด โครงสร้างและเป็นการออกแบบกิจกรรมในการทำงานเฉพาะอย่างของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถ บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การได้ ส่วนการวิเคราะห์งาน เป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวกับงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีระบบที่ช่วยในการกำหนด ทักษะหน้าที่ และความรู้ที่ต้องการสำหรับงานใดงานหนึ่งขององค์การ

2) การสรรหา บุคลากร (Recruitment) เป็นกิจกรรมขององค์การซึ่งใช้เพื่อการจูงใจให้ผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ และมีทัศนคติที่องค์การต้องการมาสมัครในตำแหน่งงานที่เหมาะสม และยังช่วยให้องค์การได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้

3) การคัดเลือก (Recruitment) เป็นกิจกรรมในการคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมที่สุดสำหรับ องค์การ และเหมาะสมกับตำแหน่งที่ต้องการ โดยคัดเลือกจากกลุ่มผู้มาสมัคร

4) การฝึกอบรมและพัฒนา (Training and development) การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่มีระบบ เพื่อเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของพนักงานให้ไปในทิศทางเดียวกันที่ทำให้องค์การ

สามารถ บรรลุเป้าหมายขององค์การ ส่วนการพัฒนา เป็นการจัดหาความรู้ การทำให้พนักงานมีความรู้ มีการ พัฒนาในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปใช้ในปัจจุบันหรืออนาคต

5) ผลตอบแทนและผลประโยชน์อื่น (Compensation and benefits) ผลตอบแทนเป็นรางวัล ทั้งหมดที่พนักงานได้รับในการแลกเปลี่ยนกับงาน ประกอบด้วยค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส สิ่งจูงใจ และประโยชน์อื่น ๆ ส่วนผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นรางวัลหรือส่วนเพิ่มที่พนักงานจะได้รับเพิ่มมาจากผล การจ้างงานและตำแหน่งภายในองค์การ เช่น การประกันชีวิตและสุขภาพ การท่องเที่ยว ค่า รักษาพยาบาล การแบ่งกำไร ฯลฯ

6) ความปลอดภัยและสุขภาพ (Safety and health) ความปลอดภัย เป็นการคุ้มครองพนักงานจากอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงาน ส่วนสุขภาพนั้นเป็นสภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

7) พนักงานและแรงงานสัมพันธ์ (Employee and labor relations) พนักงาน ถือว่าเป็น สิ่งแวดล้อมภายในที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงอย่างยิ่ง เพระงานจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ต้องมาจากการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนแรงงานสัมพันธ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มพนักงาน และนายจ้าง

พิชิต เทพวรรณ์ (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องมีหน้าที่ใน การดำเนินงานตามภารกิจและกิจกรรม โดยอาศัยระบบการจัดการทรัพยากรมนุษย์ อ้างถึงทฤษฎีการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ ตามโมเดลของ Mondy and Noe (2004) ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประกอบ ด้วยหน้าที่หลัก 6 ประการที่มีความสัมพันธ์กัน และยังเป็นการสร้างประสิทธิภาพให้เกิดขึ้นในการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยแต่ละหน้าที่มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาและการคัดเลือก (Human Resource Planning, Recruitment and Selection) องค์การจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานและ ตำแหน่ง เพื่อทำให้องค์การสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และในการที่องค์การจะได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณสมบัติดังกล่าว องค์การจำเป็นต้องมีการวางแผนการสรรหาและการคัดเลือก ซึ่งการ วางแผนทรัพยากรมนุษย์ จำเป็นต้องมีการวางแผนที่เป็นระบบ เพื่อทำให้องค์การมั่นใจได้ว่ามีทรัพยากรที่เพียงพอกับความต้องการ สำหรับการสรรหา เป็นกระบวนการในการชักจูงให้ได้ ทรัพยากรที่เพียงพอ ส่วนการคัดเลือกเป็นกระบวนการที่องค์การได้ใช้วิธีในการเลือกสรรทรัพยากร ที่มาสมัคร เพื่อให้ได้มาซึ่งพนักงานที่มีความเหมาะสมที่สุด

2) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development; HRD) ประกอบด้วย การศึกษา การพัฒนา การฝึกอบรม และการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะเริ่มต้นตั้งแต่ทรัพยากรมนุษย์เข้ามาร่วมใน องค์การ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังรวมไปถึงการวางแผนอาชีพ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

3) ค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล (Compensation and Benefits) เป็นการจัดระบบ ค่าตอบแทนที่จะช่วยให้พนักงานได้รับผลตอบแทนที่พอเพียงและเท่าเทียมกัน โดยค่าตอบแทนจะ เป็นในรูปแบบของตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน ส่วนผลเกื้อกูล เป็นสิ่งที่องค์การให้เพิ่มเติมจาก ค่าตอบแทน เช่น การหยุดพักผ่อน การลาป่วย วันหยุด เป็นต้น

4) สุขภาพและความปลอดภัย (Health and Safety) สุขภาพและความปลอดภัยถือได้ว่าเป็น สิ่งสำคัญ เพราะพนักงานที่ทำงานในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์นั้นจะช่วยสร้างผลผลิตและก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์การในระยะยาว

5) พนักงานและแรงงานสัมพันธ์ (Employee and Labor Relations) เป็นหน้าที่ของหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างฝ่ายนายจ้างกับฝ่ายลูกจ้าง รวมถึงบทบาทของสหภาพและการต่อรองกับสหภาพแรงงานในแนวทางที่เกิดประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย

6) การวิจัยทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Research) การวิจัยทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่า มีความสำคัญมากเป็นลำดับต้นๆ โดยการวิจัยทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้องค์การสามารถหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอันเกี่ยวข้องขึ้นอันเกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ

Gitman and McDaniel (2008 อ้างถึง ลักษณชัย ธนะวังน้อย, 2554) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ว่า เป็นการทำงานแบบเป็นขั้นตอน ตั้งแต่การได้ทรัพยากรมนุษย์มาจนถึงออกไปจากองค์การ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1) การกำหนดความต้องการและการวางแผนทรัพยากรมนุษย์

2) การตอบสนองความต้องการมนุษย์ อันได้แก่ การสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรมนุษย์

3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการธำรงรักษา อันได้แก่ การฝึกอบรมพนักงาน ค่าตอบ แทน และผลประโยชน์ แรงงานสัมพันธ์ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

สมมติฐาน การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์

ตัวแปรต้น **ตัวแปรตาม**

การบริหารทรัพยากรมนุษย์		**ผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์**
1.การวางแผนกำลังคน	⟷	1.ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
2.การสรรหา		2.ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ
3.การเมินผลการปฏิบัติงาน		3.ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่
4.ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์		
5.ความปลอดภัยและสุขภาพ		
6.การฝึกอบรม		

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นบุคลากรในที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและอำเภอรมัน เกี่ยวกับบทบาทกระบวนการทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์การบริการทรัพยากรมนุษย์ และการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์การบริการทรัพยากรมนุษย์ และการ

สัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวการดำเนินการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสำนักงานที่ว่าการอำเภอ

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรในสำนักงานที่ว่าการอำเภอเมืองยะลา จำนวน 125 คน และที่ว่าการอำเภอรามัน จำนวน 118 คน และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 151 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งเป็น ที่ว่าการอำเภอเมืองยะลา จำนวน 78 คน และที่ว่าการอำเภอรามัน จำนวน 73 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ บุคลากรปฏิบัติงานในที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน จำนวน 20 คน โดยแบ่งเป็นที่ว่าการอำเภอละ 10 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยคำถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่อยู่ในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่อยู่ในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่อยู่ในระดับสูงมาก

3.2 แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ คือ ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน มีอะไรบ้าง

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดย ครอนบาค แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) (α) = .872 และแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) (α) = .852 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์ทรัพยากรมนุษย์ ผลวิจัยมีดังนี้

1. ระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน

กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวางแผนกำลังคน	4.02	.539	สูง
ด้านการสรรหา	4.09	.587	สูง
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.18	.575	สูง
ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์	3.91	.624	สูง
ด้านความปลอดภัยและสุขภาพ	3.92	.674	สูง
ด้านการฝึกอบรม	4.06	.582	สูง
กระบวนความสัมพันธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์ฯ รวม	**4.04**	**.476**	**สูง**

จากตารางที่ 1 ระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.04 และค่า S.D. เท่ากับ .476 โดยด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.18 และค่า S.D. เท่ากับ .575 ด้านการสรรหา อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.09 และค่า ค่า S.D. เท่ากับ .587 ด้านการฝึกอบรม อยู่ในระดับลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.04 และค่า S.D. เท่ากับ .582 ด้านการวางแผนกำลังคน อยู่ในลำดับที่สี่ โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.02 และค่า S.D. เท่ากับ .539 ด้านความปลอดภัยและสุขภาพ อยู่ในลำดับที่ห้า โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.92 และค่า S.D. เท่ากับ .674 และด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.91 และค่า S.D. เท่ากับ .624

2.ระดับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและอำเภอรามัน

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับผลลัพธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและอำเภอเมืองรามัน

ผลลัพธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์ ฯ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านความสมดุลระหว่างกับชีวิตความเป็นอยู่	3.94	.643	สูง
ด้านความมั่งคงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.06	.559	สูง
ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ	3.98	.571	สูง

ผลลัพธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์ ฯ รวม	**3.98**	**.449**	**สูง**

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.98 และค่า S.D. เท่ากับ .449 โดยด้านความมั่งคงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.06 และค่า S.D. เท่ากับ .559 ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.98 และค่า S.D. เท่ากับ .571 และด้านความสมดุลระหว่างกับชีวิตความเป็นอยู่ อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.94 และค่า S.D. เท่ากับ .643

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์

ผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์	**กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์**		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value	ระดับความสัมพันธ์
	.780**	.000	ค่อนข้างมาก

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่ากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างมาก (r=.780)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์ทรัพยากรมนุษย์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามัน

การวางแผนกำลังคน ผลการวิจัยพบว่า การบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านการวางแผนกำลังคนอยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ผู้บริหารมีการคาดการณ์กำลังคนเพื่อทำให้ทราบถึงปริมาณและระยะเวลาที่ต้องใช้กำลังคนในการปฏิบัติงานในปัจจุบันและอนาคต และในแต่ละปีมีการวิเคราะห์งานทำให้ทราบถึงว่ากำลังคนที่ต้องการนั้นมีคุณสมบัติอย่างไรเพื่อที่จะนำไปสรรหาและคัดเลือก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า “ทุกปีจะมีการทบทวนแผนบุคลากรประจำปีว่าปัจจุบันมีบุคลากรเท่าไรเพียงพอต่อการทำงานหรือไม่ และจะมีการประเมินความรู้ความสามารถของบุคลากรประจำตำแหน่งที่มีอยู่”

การสรรหา ผลการวิจัยพบว่า การบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านการสรรหาอยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ที่ว่าการอำเภอมีการสรรหาบุคคลทั้งภายในและภายนอกเพื่อเข้าปฏิบัติงาน

ในตำแหน่งที่ว่าง อีกทั้งที่ว่าการอำเภอเป็นหน่วยงานที่สามารถดึงดูดให้คนมาสมัครเข้าทำงานเนื่องจากเป็นงานที่ค่อนข้างมั่นคง โดยการประชาสัมพันธ์การรับสมัครจะมีการใช้ช่องทางสื่อต่าง ๆ ทั้งออนไลน์และไม่ออนไลน์ และมีการระบุคุณสมบัติผู้มาสมัครอย่างครบถ้วนทำให้ผู้ที่มาสมัครเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะกับตำแหน่ง คัดเลือก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ที่ว่าการอำเภอเมื่อมีการเปิดรับสมัครบุคคลเข้ามาทำงานจะมีการประชาสัมพันธ์โดยใช้ช่องทางที่หลากหลายและมีการระบุคุณสมบัติอย่างชัดเจน ทำให้ผู้ที่ผ่านคัดกรองในรอบแรกมักจะไม่โดนคัดออกเนื่องจากมีคุณสมบัติตรงตามตำแหน่งที่ต้องการ

การประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า การบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของที่ว่าการอำเภอ ในขั้นตอนแรกผู้บริหารจะทำการชี้แจงเกณฑ์การประเมินให้กับบุคลากรทุกคนรับทราบ โดยการประเมินผลการปฏิบัติงานจะยึดประสิทธิภาพการทำงานเป็นหลัก โดยระบบการประเมินจะมีความเที่ยงตรงและยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ก่อนการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกครั้งจะมีประกาศเกณฑ์ในการประเมินให้บุคลากรรับทราบ เพื่อที่จะหาหลักฐานให้กรรมการประเมินได้ตรงกับเกณฑ์การประเมิน และการขึ้นเงินเดือนบุคลากรรู้สึกว่ามีความเที่ยงตรงและยุติธรรมเพราะสอดคล้องกับผลการประเมินการปฏิบัติงาน

ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่าการบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ที่ว่าการอำเภอมีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสมโดยดูจากความยากง่ายของงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ และเงินเดือนที่ได้รับก็สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ที่ว่าการอำเภอมีการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งการกำหนดอัตราค่าตอบแทนก็เป็นอัตราที่เหมือนกันทั้งประเทศ

ความปลอดภัยและสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่าการบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านความปลอดภัยและสุขภาพ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ที่ว่าการอำเภอมีความตระหนักถึงสุขภาพของบุคลากรเป็นอย่างมาก โดยมีการตรวจสุขภาพประจำปีให้กับบุคลากรทุกคน และถ้าหากบุคลากรคนใดป่วยก็จะมีสวัสดิการการรักษาพยาบาลให้กับบุคลากรคนนั้น สอดคล้องกบงานวิจัยของ Jennifer Mencl (2004 อ้างถึงใน พิชญฒม์ เพ็ญมาศ, 2552) ได้ทำการวิจัย ความเข้มข้นทางศีลธรรมและอารมณ์ทางศีลธรรมในกระบวนการตัดสินใจทางจริยธรรม การศึกษาวิชาชีพการจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่า สุขภาพและความอยู่ดีมีสุขของลูกจ้าง เป็นข้อควรคำนึงที่สำคัญสำหรับองค์การในปัจจุบัน

การฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า การบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านการฝึกอบรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่าบุคลากรได้รับการฝึกอบรมและการพัฒนาที่เป็นการเพิ่มพูนความรู้ทัศนคติ ทักษะและประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง โดยที่ว่าการอำเภอจะพิจารณาจากสมรรถนะของบุคลากรเป็นหลัก ถ้าบุคลากรขาดสมรรถนะด้านใด หรือยังอ่อนในสมรรถนะใดก็จะส่งให้ไปฝึกอบรมด้านนั้น โดยการฝึกอบรมจะมีทั้งภายในและภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ที่ว่าการอำเภอมีการส่งบุคลากรไปอบรมในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยดูจากสมรรถนะของแต่ละบุคคลและบางครั้งก็ได้สอถามความคิดเห็นว่ามีใครต้องการอยากจะฝึกอบรมบ้างถึงแม้ว่าจะไม่มีความเกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติแต่เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากร

2. ผลลัพธ์บริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและอำเภอรามัน

ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ ผลการวิจัยพบว่า ผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตความเป็นอยู่ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรของที่ว่าการอำเภอสามารถแบ่งเวลางานและเวลาส่วนตัวได้อย่างดี ทำให้บุคลากรไม่เกิดความเครียดในการทำงาน ส่งผลให้งานที่ทำออกมามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า การทำงานในแต่ละวันบุคลากรจะมีการจัดลำดับความสำคัญของงานว่างานใดสมควรที่จะทำก่อน-หลัง ทำให้บุคลากรสามารถจัดการงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเต็มที่และไม่ไปเบียดเบียนเวลาส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า พวกเขาสามารถที่จะแบ่งเวลางานและเวลาส่วนตัวได้อย่างดี เนื่องจากผู้บังคับบัญชามีการมอบหมายงานในแต่ละครั้งโดยดูถึงความเร่งด่วนของงานถ้าหากงานไม่เร่งด่วนก็สามารถที่จะทยอยทำได้ มีผลทำให้บุคลากรสามารถมีเวลาส่วนตัวหลังเลิกงานได้ ซึ่งเป็นการสร้างสมดุลระหว่างการทำงานและการดำเนินชีวิต

ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ผลการวิจัยพบว่า ผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรของที่ว่าการอำเภอมีความรู้สึกว่ามีความก้าวหน้าและมีความมั่นคงในอาชีพของตน อีกทั้งยังเป็นเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับจากสังคมและครอบครัวอีก และมีเพื่อนร่วมงานให้ความร่วมมือในการทำงาน ทำให้การทำงานมีความราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า “ตำแหน่งของตนเป็นตำแหน่งที่มีความมั่นคงและคิดว่าจะทำไปจนเกษียณอายุราชการ และรู้สึกว่างานที่ตนทำเป็นการช่วยเหลือประชาชน เมื่อประชาชนมาขอรับความช่วยเหลือและตนเองสามารถช่วยเหลือได้ก็จะได้รับคำขอบคุณจากประชาชนทำให้ตนเองรู้สึกภาคภูมิใจ” ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “พวกเขารู้สึกว่าอาชีพที่ตนเองทำอยู่นั้นมีความมั่นคงเนื่องจากเป็นข้าราชการ หรือแม้แต่ลูกจ้างก็รู้สึกว่างานตัวเองมั่นคง เนื่องจากผู้บริหารใส่ใจบุคลากรทุกคนแลพร้อมที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถที่จะทำงานกับองค์กรได้จนเกษียณ และการปฏิบัติหน้าที่ทำให้พวกเขารู้สึกว่าเป็นบุคคลที่ทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม และเป็นส่วนหนึ่งของรัฐในการตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่”

ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ ผลการวิจัยพบว่า ผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรของที่ว่าการอำเภอได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือไม่เกี่ยวข้องก็ตาม โดยในการพัฒนาศักยภาพผ่านการจัดโครงการต่าง ๆ จะมีการสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรอยู่เสมอ ทำให้โครงการพัฒนาศักยภาพของที่ว่าการอำเภอได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า การจัดอบรมเพิ่มเติมความรู้ต่าง ๆ ของที่ว่าการอำเภอได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกคนเพราเป็นโครงการที่บุคลากรมีความต้องการอย่างแท้จริง และเห็นว่ามีประโยชน์ต่อการทำงานและการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า พวกเขาสามารถที่จะพัฒนาทักษะ สมรรถนะ ในการทำงานของตนเองได้ตลอดเวลา เนื่องจากจะมีการจัดอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ทำให้บุคลากรมีองค์ความรู้และทักษะในการทำงานที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่ากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์มนระดับค่อนข้างมาก กล่าวคือ ที่ว่าการอำเภอ ได้มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ไว้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีการสรรหาคัดเลือกที่เป็นระบบและได้คนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน มีการฝึกอบรมให้กับบุคลากรให้มีความรู้ที่เพิ่มพูนอยู่เสมอ ประกอบการการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความเป็นธรรมและการจ่ายค่าตอบแทนโดยอิงตามผลการประเมินผลการปฏิบัติงานทำให้บุคลากรมีความตั้งใจที่จะทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี เนื่องจากมีการแจกแจงงานตามความสามารถ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมทำให้บุคลากรมีความรู้สึกสบายกายและสบายใจในการทำงาน และยังส่งผลให้บุคลากรเกิดอยากที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เนื่องจากโครงการฝึกอบรมต่าง ๆ เป็นความต้องการของบุคลากรเองและการฝึกอบรมส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพซึ่งจะมีผลโดยตรงกับค่าตอแทนที่บุคลากรได้รับ และท้ายที่สุดแล้วเมื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดีก็จะทำให้บุคลากรมีความมั่นคงในตำแหน่งงานทำให้เกิดความผูกพันในองค์การและอยู่ปฏิบัติงานจนเกษียณ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 ควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพให้ตรงตามภาระงานของบุคลากร

1.2 ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรจัดระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยกำหนดนโยบาย วิธีการ และหลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ มีการจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการโดยประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในองค์กรทราบ และแจ้งผลการประเมินการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล เพื่อให้บุคลากรปรับปรุงแก้ไขตนเอง

1.3 ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรจัดระบบการบริหารค่าตอบแทนโดยพิจารณาอัตราค่าจ้าง/เงินเดือนที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันและเพียงพอต่อการครองชีพ มีการกำหนดค่าตอบแทนที่ชัดเจนและเป็นธรรมรวมถึงจัดสวัสดิการและผลประโยชน์อื่นให้แก่ บุคลากรอย่างเสมอภาคกัน และมีการยกย่องชมเชย และรางวัล เพื่อสร้างแรงกระตุ้นและสร้างขวัญกำลังใจต่อบุคลากรในองค์กรเพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าอาจจะเป็นผลมาจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เช่น ความผูกพันในองค์การ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2.2 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาและที่ว่าการอำเภอรามันเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างและครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยรวมทั้งประเทศ

2.3 ควรมีการขอเก็บข้อมูลจากบุคลากรในองค์กรแบบเชิงลึก โดยการขอสัมภาษณ์โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่าเดิม เพื่อให้ทราบความคิดที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทรุ่งเรืองรัตน์พริ้นติ้ง จำกัด

ธงชัย สันติวงษ์. (2546). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทประชุมช่าง จำกัด.

พะยอม วงศ์สารศรี.(2538). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พิชญฒม์ เพ็ญมาศ. (2552). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงแรมในจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิชิต เทพวรรณ์. (2554). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

ลักษณชัย ธนะวังน้อย. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพนักงานเครือเบทาโกร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมชาย หิรัญกิตติ. (2542). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.

Drucker, P. F. (1979). The Effective Executive. HarperCollins Publisher: New York.

Mondy, R. W., & Noe, M.R. (2004). Human Resource Manager 9 ed, Upper Sadler River NewJersey: Prenitice-Hall

Mondy, W., Noe, M. and Premeaux, R. (1999) Human Resource Management. 7th Edition, Prentice-Hall International, London.

Paauwe, J. (2004). HRM and Performance: Achieving Long Term Viability. Oxford University Press: New York.

Wendell F. (1994). Human Resouree Management. 3 ed. Boston, Massachusetts: Houghton Mifflin.

การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

Cultural Adjustment of Thai Businesspersons in Nanning City, Guangxi Province, People's Republic of China

หนง หญิงหญิง[1*], สุธิดา สุนทรวิภาต[2]

NONG YINGYING[1*], Suthida Soontornwipat[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*] E-mail: aben1936@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย คนไทยที่เปิดร้านอาหารไทย 5 คนและคนไทยที่เปิดร้านนวดแผนไทย 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่และการปรับตัวของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน 1) ขั้นตื่นตาตื่นใจ 2) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม 3) ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ และ 4) ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงพบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม 2) ด้านทัศนคติ และ 3) ด้านพฤติกรรม และแนวทางการแก้ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม 2) ความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรมของตนเอง 3) การแสวงหาช่องทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างหลากหลายช่องทาง 4) การเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ด้วยการเข้าใจวัฒนธรรมอื่น และ 5) การสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิง

คำสำคัญ: การปรับตัวด้านวัฒนธรรม, คนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขาย, หนานหนิง

Abstract

This qualitative research aims to analyze cultural adjustment of Thai businesspersons in Nanning City, Guangxi Province of People's Republic of China. Research data was gathered by interviewing ten informants, five food shop owners and five massage saloon owners, running businesses in Nanning City. Research findings are reported as a descriptive analysis.

The results revealed that Thai businesspersons in Nanning City repeated the four phases of entering new culture, including 1) Honeymoon phase; 2) Crisis phase; 3) Recovery phase; and 4) Adjustment phase. Three problematic aspects in adjusting to Nanning culture are observed, were 1) illiteracy of language and culture; 2) attitude aspect; and 4) behavioral aspect. Five suggested solutions for the stated problems were the following: 1) acquiring knowledge of language and culture of Nanning City; 2) being aware of the role as a cultural ambassador; 3) seeking multiple ways of cross-cultural communication; 4) understanding and adjusting to the new cultural context; and 5) creating relationships with people in Nanning City.

Keyword: cultural adjustment; Thai businesspersons; Nanning City

บทนำ

สภาพสังคมยุคโลกไร้พรมแดนทุกสิ่งเชื่อมโยงกันทั่วโลก ส่งผลให้วัฒนธรรมต่างชาติทั่วทุกมุมโลกหลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทย ซึ่งกระบวนการพัฒนาสังคมมีเป้าหมายสำคัญคือนำภาวะความทันสมัยเข้าไปในทุกภาคส่วนของสังคมไทย ดังนั้นจากสังคมดั้งเดิมที่มีวิถีการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดำรงชีพอยู่ในท้องถิ่นของตนถูกปรับเปลี่ยนเข้าสู่ภาวะความทันสมัย ส่งผลให้ผู้คนปรับวิถีชีวิตเข้าสู่กระแสที่พึ่งพาระบบเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัย และมีความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตมากขึ้น และสามารถย้ายถิ่นไปใช้ชีวิตที่ประเทศอื่นได้ง่ายขึ้น ปรากฏการณ์การย้ายถิ่นนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ประเทศไทยก็ต้องเผชิญกับปรากฏการณ์นี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการย้ายถิ่นภายในประเทศหรือการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ เมื่อคนที่ได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในสถานที่ที่ต่างภาษาและต่างวัฒนธรรม แน่นอนว่าบุคคลเหล่านั้นจำเป็นต้องมีการปรับตัวในเรื่องของการสื่อสารทางด้านภาษา และวัฒนธรรมเพื่อทำให้การดำรงชีวิตอยู่ในดินแดนนั้นอย่างสุขสงบ โดยคนพลัดถิ่นที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ย่อมมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ แตกต่างกัน

จากสถิติที่กรมการกงสุลได้รวบรวม พบว่า ในปี พ.ศ.2563 คนไทยที่อยู่ในประเทศจีนมีจำนวน 26,725 คน (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, 2563) เมืองหนานหนิงก็เป็นหนึ่งเมืองที่คนไทยนิยมอยู่ในประเทศจีน เมืองหนานหนิงเป็นเมืองเอกของเขตปกครองตนเอง ชนเผ่าจ้วง กว่างซี ที่อยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีน จากหนานหนิงบินตรงไปยังกรุงเทพฯ ใช้เวลาไม่ถึงสองชั่วโมง การเดินทางระหว่างเมืองหนานหนิงและประเทศไทยสะดวกมาก เมืองหนานหนิงมีสภาพภูมิอากาศเขตกึ่งร้อนชื้นมรสุม มีแสงแดดมากมายเพียงพอ มีปริมาณน้ำฝนเพียงพอ ไม่มีหิมะตก สภาพภูมิอากาศอบอุ่น ช่วงฤดูร้อนระยะยาว ฤดูหนาวระยะสั้น ซึ่งถือว่ามีภูมิอากาศคล้ายกับประเทศไทย นอกจากนั้น เมืองหนานหนิงยังมีชาวจ้วงจำนวนมากอาศัยอยู่ ซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกับชาวไทย สภาพภูมิอากาศและ

ลักษณะวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันก็ทำให้คนไทยนิยมมาทำงาน ศึกษา และใช้ชีวิตที่เมืองหนานหนิง เมืองหนานหนิงได้รับรางวัลจากสหประชาชาติให้เป็นเมืองน่าอยู่ เป็นเมืองเขียวของโลก และเมืองหนานหนิงเป็นเมืองสำคัญในการแลกเปลี่ยนระหว่างจีนและประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งเป็นสถานที่จัด CAEXPO (China-ASEAN Expo) ถาวร เมืองหนานหนิงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศกลุ่มอาเซียน และผู้คนจำนวนมากที่มาจากประเทศอาเซียนใช้ชีวิต ทำงาน และเรียนที่เมืองหนานหนิง ซึ่งทำให้เมืองหนานหนิงมีความยอมรับต่อวัฒนธรรมของประเทศอาเซียนเป็นอย่างมาก และคนในเมืองหนานหนิงก็เป็นมิตรกับชาวต่างชาติที่มาจากประเทศกลุ่มอาเซียน ลักษณะวัฒนธรรมของเมืองหนานหนิงที่มีการยอมรับวัฒนธรรมหลากหลายก็เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้คนไทยเลือกมาอยู่ที่หนานหนิง คนไทยที่อยู่เมืองหนานหนิงมีส่วนหนึ่งจะประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนมากเป็นเจ้าของร้านอาหารไทยและเจ้าของร้านนวดแผนไทย

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยอาจเป็นความแตกต่างเพียงระดับวัฒนธรรมย่อย เช่น อาชีพ ฐานะ ทางเศรษฐกิจ เพศ ฯลฯ ไปจนถึงความต่างระหว่างซีกโลกตะวันตกและตะวันออก ในการเข้าใจกระบวนการและประสิทธิภาพของการสื่อสารระหว่างวัฒนรรม จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการสื่อสาร และองค์ประกอบภายนอกอื่น ๆ อย่างเป็นองค์รวม การศึกษาหรือการมีความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและการปรับตัวด้านวัฒนธรรมมีเป้าหมายหลัก คือ ช่วยลดปัญหาการสื่อสาร (Communication problem) และช่วยลดปัญหาการปรับตัว (Adaptation problem) จากการทบทวนวรรณกรรมวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยด้านการสื่อสารและการปรับตัวของคนไทยที่อยู่ในประเทศจีนยังมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับการวิจัยด้านการสื่อสารในภาพรวม งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับคนไทยในประเทศอื่น ๆ หรือชาวต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทย ในขณะที่ปัจจุบันมีชาวไทยจำนวนไม่น้อยอยู่ในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน จึงเกิดคำถามที่น่าสนใจว่าในกรณีของขาวไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงจะประสบกับปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมด้านใดบ้าง และมีแนวทางการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมอย่างไร การศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถเข้าใจถึงปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงและช่วยลดปัญหาการสือสารและช่วยลดปัญหาการปรับตัวของคนไทยกลุ่มนี้ได้

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาวิเคราะห์การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม รวมถึงปัญหาของการปรับตัว และแนวทางแก้ปัญหาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้เกิดแนวทางทั้งในการศึกษาการปรับตัวด้านวัฒธรรมของชาวไทยกลุ่มอื่นและชาวต่างชาติกลุ่มอื่นในประเทศจีน และแนวคิดในการจัดแผนการช่วยเหลือและสนับสนุนชาวไทยที่อยู่ในประเทศจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดการปรับตัวด้านวัฒนธรรม แนวคิดความตระหนกทางวัฒนธรรมและการปรับตัว แนวคิดอุปสรรคและปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒรธรรม และแนวคิดแนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ ดังนี้

การปรับตัวด้านวัฒนธรรม หมายถึง การที่มนุษย์ต้องอยู่ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มนุษย์บุคคลนั้นต้องพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิดของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของวัฒนธรรมนั้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (นิภา นิธยายน 2529, อ้างใน ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต, 2542) การที่บุคคลปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่จะผ่าน 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นตื่นตาตื่นใจ (Honeymoon stage) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture shock) ขั้นเรียนวัฒนธรรมใหม่ (Recovery) ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ (Adjustment) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ (Kalervo Oberg , 1960 อ้างใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559) แต่อย่างไรก็ตาม ในการปรับตัวด้านวัฒนธรรมยังพบ ปัญหาของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มาจากคนต่างวัฒนธรรม ซึ่งมักเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อความแตกต่างในการรับรู้และการตีความที่รับรู้ และสาเหตุที่เป็นอุปสรรคและก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ อุปสรรคด้านความรู้และความคิด (Cognitive) อุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก และอุปสรรคด้านพฤติกรรม (Gudykunst and Kim , 2003 อ้างใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559)

นอกจากนี้ ในการปรับตัวด้านวัฒนธรรมมักจะเกิดปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะเกิดความวิตกกังวลและความเครียด แนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่สามารถแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ การลดความไม่แน่ใจด้วยการเข้าใจคนจากวัฒนธรรมอื่น และการลดความกังวลใจด้วยการจัดตอบสนองทางอารมณ์ของเราอย่างมีประสิทธิภาพ (Gudykunst and Hammer, 1988 อ้างใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559)

สรุปได้ว่า บุคคลที่ไปอยู่ในต่างวัฒนธรรมย่อมมีการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ และอาจจะเกิดปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาในการสื่อสารในบริบทต่างวัฒนธรรม การที่แสวงหาแนวทางการแก้ปัญของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมสามารถช่วยให้การปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่และการใช้ชีวิตที่อยู่ต่างวัฒนธรรมดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ในการดำเนินการศึกษาวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านวัฒนธรรม เพื่อนำเป็นแนวทางการศึกษา

2. เก็บข้อมูลในเขตพื้นที่เมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน เลือกกลุ่มประชากรและเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจะต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

กรณีของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องมีคุณลักษณะประกอบไปด้วย 1) เป็นชาวไทย 2) ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง 3) มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศจีนไม่ต่ำกว่า 6 เดือน

จากเกณฑ์ข้างต้น ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาจำนวน10 คน ประกอบด้วย คนไทยที่เปิดร้านอาหารไทย 5 คนและคนไทยที่เปิดร้านนวดแผนไทย 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างด้วยการตั้งคำถามที่จะสัมภาษณ์โดยให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4. ปรับแก้ไขเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปเก็บข้อมูลภาคสนามกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน

5. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงลึก เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

6. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การปรับตัวด้านวัฒนธรรมในด้านกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม และแนวทางการแก้ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรม

การปรับตัวทางวัฒนธรรม (Acculturation) เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งส่วนบุคคลและพฤติกรรมทางสังคม เป็นการเรียนรู้วิธีคิด รู้สึกและวิธีแสดงพฤติกรรมในแบบแผนใหม่เพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมเจ้าบ้าน (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559) ดังนั้นการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ต้องอาศัยการปรับตัว และในการปรับตัวของผู้ที่เข้าไปอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากวัฒนธรรมเดิมของตนนั้นมักจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องของความวิตกกังวล ความเครียด ความเหงา ความไม่แน่ใจในการสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรม ซึ่งเรียกว่า “ความตระหนกทางวัฒนธรรม” Kalervo Oberg (1960, อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559) อธิบายว่าในการเข้าสู้วัฒนธรรมใหม่ บุคคลน่าจะผ่าน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตื่นตาตื่นใจ (Honeymoon stage) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture

shock) ขั้นเรียนวัฒนธรรมใหม่ (Recovery) และขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ (Adjustment) ในขั้นตื่นตาตื่นใจ (Honeymoon stage) จะเกิดความตื่นเต้นและความมรู้สึกยินดีในประเทศที่เราไปท่องเที่ยวหรือไปอยู่ใหม่ ในขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture shock) บุคคลเริ่มหันมาสนใจกับความแตกต่างและสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคย มักเกิดความรู้สึกไม่สบายกายและสบายใจต่าง ๆ ดังนั้นความตระหนกทางวัฒนธรรมจึงอาจเกิดในช่วงนี้ได้ ในขั้นเรียนวัฒนธรรมใหม่ (Recovery) บุคคลเริ่มต้นที่จะเรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมเจ้าบ้าน พยายามพัฒนาทักษะการสื่อสารและเริ่มต้นผูกมิตรกับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ และทำให้ค้นพบว่าได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ใหม่ ๆ จากการอาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ และในขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ (Adjustment) บุคคลจะแสดงจุดเด่นของวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือเจ้าบ้านที่ตนได้ไปพบเห็นมา นอกจากนั้นยังสามารถผูกมิตรและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ๆ ภายในสังคมได้ ในขั้นนี้บุคคลจะเกิดความรัก ความผูกพันต่อประเทศใหม่ที่เข้ามาอยู่ และทำตัวเหมือนคนในประเทศน้น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถจัดลำดับขั้นตอนกระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ขั้นตื่นตาตื่นใจ

ขั้นตอนนี้เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายเพิ่งเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองหนานหนิงเป็นช่วงแรก จะรู้สึกตื่นเต้น อิ่มเอมใจมีความสุข ตื่นตาตื่นใจ ประทับใจ กับสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ และได้พบเห็นสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เมื่อฉันมาเมืองหนานหนิงครั้งแรก ฉันรู้สึกตื่นเต้น เพราะเป็นการเดินทางไปต่างประเทศที่จะได้เห็นสิ่งแปลกใหม่”

(เล็ก, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยที่เพิ่งเข้ามาเมืองหนานหนิงครั้งแรกรู้สึกตื่นเต้นและตื่นตาตื่นใจ เนื่องจากต้องออกจากประเทศของตนเองไปยังอีกประเทศหนึ่งที่ไม่เคยไปมาก่อน ไม่รู้จะต้องเผชิญกับวัฒนธรรมของอีกสังคมหนึ่งอย่างไร และตื่นเต้นในความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม

นอกจากนี้ กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงยังได้กล่าวถึงสิ่งแปลกใหม่ หรือสิ่งที่น่าสนใจที่พบเห็นในเมืองหนานหนิง เช่น อาหาร การจราจร อากาศ เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจในเมืองหนานหนิง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“มาหนานหนิงครั้งแรกคือเมื่อ 12 ปีก่อน ตอนนั้นหนานหนิงยังไม่ได้เจริญแบบนี้ รู้สึกยังไม่ค่อยโอเคเท่าไหร่ เพราะว่าตอนนั้นทุกอย่างยังไม่ได้พัฒนาเจริญเหมือนตอนนี้ แต่เมืองก็มีความเจริญอยู่ คนที่นี่ก็ยังยินยอมที่จะช่วยเหลือเพราะรู้ว่าเป็นชาวต่างชาติ ทำให้ฉันรู้สึกประทับใจมาก”

(เมธินี, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อคนไทยที่เพิ่งเดินทางเข้ามาเมืองหนานหนิงครั้งแรกมักรู้สึกประทับใจ เนื่องจากเพิ่งเดินทางมาถึงอีกประเทศหนึ่ง เข้าสู่สังคมวัฒนธรรมใหม่ ทุกสิ่งทุกอย่างต่างจากสภาพแวดล้อมที่ตนเองเคยอยู่ ความไม่เจริญของเมืองหนานหนิงทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวัง แต่มิตรภาพของคนจีนที่มีต่อคนไทยทำให้คนไทยมีความผ่อนคลาย และความประทับใจ

2) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนนี้เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมาสักระยะหนึ่ง ในขั้นนี้ คนไทยกลุ่มนี้เริ่มหันมาสนใจกับความแตกต่างและสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่คุ้นเคย มักจะพบว่าการที่ไปอยู่อีกประเทศหนึ่ง ได้เรียนรู้วัฒนธรรมประเทศนั้นแล้วยังไม่สามารถปรับตัวได้ทันที ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด ไม่เคยชิน หรือเครียด เป็นต้น วัฒนธรรมหรือสิ่งที่ทำให้กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายได้อยู่ในเมืองหนานหนิงไม่เคยชินส่วนมากจะเป็นเรื่องอาหารกับพฤติกรรมของคนในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1) *“เรื่องอาหารยังไม่ค่อยชิน คนจีนไม่กินเผ็ด คนจีนชอบกินน้ำมัน อาหารค่อนข้างแตกต่างกันมาก เพราะคนไทยชอบกินเผ็ดเปรี้ยว”*

(เก๋, เจ้าของร้านนวดแผนไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า อาหารการกินเป็นเรื่องสำคัญในชีวิตประจำวันของคน แต่ละประเทศแต่ละท้องถิ่นจะมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว วัฒนธรรมการกินถือเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการบ่งชี้ถึงการดำรงตัวตนของผู้คนในสังคมนั้น ๆ อาหารจีนกับอาหารไทยมีความแตกต่างกัน อาหารไทยมักมีรสชาติค่อนข้างจัด รวมทั้งรสเปรี้ยว รสหวาน รสเผ็ด แต่อาหารจีนมักมีรสชาติจืดและใช้น้ำมันมาก ความแตกต่างของอาหารทำให้กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงรู้สึกไม่เคยชิน และยังปรับตัวไม่ค่อยได้

2.2) *“โดยความที่คนไทยมักจะคุ้นเคยกับการพูดเสียงเบา และจะระมัดระวังเรื่องความสะอาด จึงทำให้ดิฉันไม่ค่อยชินกับการรับมือกับคนที่ไม่มีมารยาทในการรับประทานและสนทนา”*

(นิดหน่อย, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงเป็นสักระยะหนึ่ง ก็เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมจีน ซึ่งบางส่วนจะมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น พูดคุยส่งเสียงดัง และไม่สนใจเรื่องมารยาท พฤติกรรมดังกล่าวทำให้คนไทยกลุ่มนี้เกิดความรู้สึกไม่คุ้นชิน

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรมเป็นช่วงที่กลุ่มคนไทยเริ่มหันมาสนใจกับความแตกต่างกับสิ่งต่าง ๆ และมีความรู้สึกเหมือนเป็นคนแปลกถิ่น รู้สึกไม่สบายกายไม่สบายใจ ความแตกต่างที่ทำให้กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงเกิดความรู้สึกดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นเรื่องอาหารการกินและพฤติกรรมของคนในสังคม อาหารไทยกับอาหารจีนมีรสชาติที่ต่างกันจึงทำให้เกิดความรู้สึกไม่เคยชิน และพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนไทยกลุ่มนี้จะทำให้เกิดการตระหนกทางวัฒนธรรม

3) ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่

ขั้นตอนนี้เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงเริ่มต้นที่จะเรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมจีน พยายามพัฒนาทักษะการสื่อสาร และเริ่มต้นผูกมิตรกับคนในท้องถิ่น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1) *“เมื่อผมอยู่ที่เมืองหนานหนิง ผมได้เรียนรู้ประเพณีต่าง ๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่จีนมีการเฉลิมเฉลองอย่างใหญ่โต และเทศกาลไหว้พระจันทร์”*

(อานาน, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขาย ใช้ชีวิตอยู่เมืองหนานหนิง ติดต่อสื่อสารกับคนในสังคม ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้วัฒนธรรมจีนและขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ มากมาย วันตรุษจีนเป็นเทศกาลที่สำคัญที่สุดสำหรับคนจีน ในช่วงวันตรุษจีนจะมีการเฉลิมฉลองที่ยิ่งใหญ่ คนไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองหนานหนิงมีโอกาสได้เห็นและเข้าร่วมพิธีเฉลิมฉลองเทศกาลตรุษจีน ซึ่งทำให้คนไทยได้เรียนรู้วัฒนธรรมจีน

3.2) *“วัฒนธรรมจีนค่อนข้างเร่งรีบเร่งด่วน เลยต้องเสิร์ฟอาหารให้เร็วขึ้น และรสชาติจะต้องลดลงหน่อย”*

(นิดหน่อย, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า เนื่องจากอาศัยอยู่ที่เมืองหนานหนิง เปิดร้านอาหารไทย คนไทยที่เป็นเจ้าของร้านอาหารไทยจึงได้มีโอกาสสื่อสารกับคนจีน โดยเฉพาะลูกค้าคนจีนที่มารับประทานอาหารที่ร้าน คนไทยกลุ่มนี้สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมการสื่อสารของคนจีนที่แตกต่างจากคนไทยคือค่อนข้างเร่งรีบเร่งด่วน และอีกทั้งยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมอาหารการกินของคนจีนด้วย ซึ่งทำให้กลุ่มคนไทยที่เป็นเจ้าของร้านอาหารไทยสื่อสารกับลูกค้าคนจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประโยชน์

4) ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่

ขั้นตอนนี้เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงแสดงถึงความสามารถที่ปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมจีน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.1) *“เกือบจะไม่ได้ปรับตัว มีเพียงเรื่องศาสนา เพราะที่หนานหนิงจะไม่มีวัดไทย และฉันรู้สึกมีความพึงพอใจอย่างมากในการใช้ชีวิตที่เมืองหนานหนิง”*

(เล็ก, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า เมืองหนานหนิงตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศจีนและอยู่ใกล้กับประเทศไทย ดังนั้นสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม คล้ายคลึงกับประเทศไทย ซึ่งทำให้คนไทยที่อยู่ในเมืองหนานหนิงไม่ต้องปรับตัวมาก สามารถเข้ากับสังคมวัฒนธรรมใหม่ได้ง่ายขึ้น แต่ความแตกต่างในเรื่องศาสนาก็ทำให้คนไทยที่อยู่ในเมืองหนานหนิงต้องปรับตัว เนื่องจากที่เมืองหนานหนิงไม่มีวัดไทย คนไทยมักจะบูชาพระพุทธรูปที่บ้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยที่อยู่ในเมือง

หนานหนิงสามารถดำเนินชีวิตโดยคงความเป็นไทยอยู่

4.2) *“วิธีการปรับตัวของผมคือศึกษาและเข้าร่วมกับประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ เมื่ออยู่ที่หนานหนิง ผมรู้สึกพอใจเป็นอย่างมาก”*

(อานาน, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า เมื่ออยู่ในเมืองหนานหนิง คนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายได้หาวิธีการปรับตัวต่าง ๆ เพื่อเข้ากับสังคมวัฒนธรรมจีน การเข้าร่วมกิจกรรมและประเพณีต่าง ๆ เป็นวิธีการที่ดีสำหรับการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิธีการปรับตัว

2. ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม

บุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรมย่อมมีปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัว ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้และความคิด สืบเนื่องจากความไม่เข้าใจหรือไม่รู้ในภาษาที่ใช้ 2) ด้านทัศนคติและความรู้สึก เช่น การมองแบบเหมารวม การด่วนสรุป อคติขาดความละเอียดอ่อนในการแสดงออก และ 3) ด้านพฤติกรรม เช่น ขาดการปรับตัว ขาดความเคารพในวัฒนธรรมอื่น เป็นต้น (Kunst, G & Kim, Y., 2003 อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559)

1) ปัญหาด้านความไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม

ความไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้กัน และการขาดความรู้วัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1) *“เมื่อผมเปิดร้านอาหารไทยที่เมืองหนานหนิง ผมมีปัญหาเรื่องภาษา มีปัญหาในการสนทนาเรื่องอาหารไทยต่อลูกค้าคนจีน เพราะผมแค่พูดได้บางคำ ภาษาจีนผมไม่ค่อยดี ส่วนเรื่องวัฒนธรรม แรก ๆ ไม่รู้ในวัฒนธรรมบางอย่าง แต่พออยู่นาน ๆ ก็เรียนรู้เข้าร่วมตามโอกาส”*

(อานาน, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีส่วนหนึ่งมีปัญหาไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษา และรู้วัฒนธรรมเพียงผิวเผิน สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวคือ ไม่เคยเรียนภาษาจีนและไม่รู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนเพียงผิวเผิน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับคนจีน เช่นไม่สามารถแนะนำอาหารไทยให้แก่ลูกค้าคนจีน

1.2) *“ผมอยู่หนานหนิง 10 กว่าปีแล้ว คนจีนบอกว่าพูดภาษาจีนเหมือนคนจีนเลย แต่ผมก็ยังมีปัญหาเรื่องภาษา เวลาเอาภาษาไทยแปลเป็นภาษาจีน บางทีความหมายมันจะเปลี่ยนไป บางทีใช้คำไม่ถูก เพราะว่าภาษาจีนคำเดียวมีหลายความหมาย ถ้าพูดผิดก็จะเข้าใจผิด ส่วนด้าน*

วัฒนธรรม ผมก็มีบางอย่างไม่เคยรู้มาก่อน เช่นคนจีนชอบคุยงานกันบนโต๊ะกินข้าว เขาเรียกว่าเป็นวัฒนธรรมการดื่มบนโต๊ะอาหาร”

(ไวน์, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีส่วนหนึ่งมีทักษะการใช้ภาษาจีนในระดับดี แต่ก็ยังมีปัญหาไม่รู้จักเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม และปัญหาการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ปัญหาเหล่านี้ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารกับคนจีน กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงยังมีปัญหาการขาดความรู้วัฒนธรรมคือรู้วัฒนธรรมหลัก แต่ไม่รู้วัฒนธรรมย่อย เช่น คนจีนมีวัฒนธรรมการดื่มบนโต๊ะอาหาร คนจีนชอบคุยงานกันบนโต๊ะกินข้าว โดยเฉพาะในแวดวงธุรกิจหรือพนักงานขายสินค้าที่ต้องรับประทานอาหารกับลูกค้า เลี้ยงรับรองบ่อย ๆ “การดื่ม” ของคนจีนถือเป็นการสานสัมพันธ์กันทางสังคม คนไทยส่วนใหญ่จะไม่รู้วัฒนธรรมนี้

2) ปัญหาด้านทัศนคติ

คนไทยมีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาวัฒนธรรมของประเทศจีน คิดว่าไม่ควรมีอคติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1) *“ฉันคิดว่าประเทศจีนรักษาวัฒนธรรมของชาติตนเองได้ดี ไม่ควรมีอคติ ไม่งั้นจะทำให้เราเข้ากับคนจีนและวัฒนธรรมจีนได้ยาก”*

(นิดหน่อย, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า อคติคือความไม่เที่ยงธรรมและความลำเอียงเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้มองไม่เห็นทางเพราะลำเอียงเข้าข้างตัว การมีทัศนคติอคติทำให้บุคคลไม่เป็นตัวของตัวเองและขาดคุณธรรมในการดำเนินชีวิตซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อการอยู่ร่วมกัน เวลาอยู่ในต่างวัฒนธรรม ถ้าหากมีอคติก็จะเป็นปัญหาหรืออุปสรรคของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งทำให้บุคคลเข้ากับวัฒนธรรมประเทศเจ้าบ้านได้ยาก

2.2) *“ฉันมีทัศนคติต่อวัฒนธรรมจีนทั้งด้านดีและด้านไม่ดี ด้านดีคือฉันหลงใหลและชอบวัฒนธรรมจีน ด้านไม่ดีคือบางทีก็คิดว่าทำไมต้องเป็นอย่างนี้ แต่ก็ยังเคารพอยู่ เพราะว่าวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทยต่างกันอยู่แล้ว ต้องเข้าใจความแตกต่างของวัฒนธรรม จึงสามารถทำให้เราปรับตัวได้และใช้ชีวิตที่นี่ได้อย่างมีความสุข”*

(เมธินี, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า การมีทัศนคติเชิงบวกต่อวัฒนธรรมของประเทศเจ้าบ้านสามารถแสดงให้เห็นถึงคนที่อยู่ในต่างวัฒนธรรมมีความพร้อมในการปรับตัว แสดงว่าจะสามารถปรับตัวได้ดีและสามารถเข้ากับสังคมวัฒนธรรม ในทางกลับกัน ถ้ามีทัศนคติเชิงลบต่อวัฒนธรรม

ของประเทศเจ้าบ้านมักทำให้เกิดปัญหาการปรับตัว คนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงบางคนมีทัศนคติทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อสงคมวัฒนธรรมจีน แต่เข้าใจความแตกต่างของแต่ละวัฒนธรรมและเคารพวัฒนธรรมจีน จึงทำให้เกิดปัญหาทางตระหนกทางวัฒนธรรมและปัญหาการปรับตัวลดลง

3) ปัญหาด้านพฤติกรรม

ปัญหาด้านพฤติกรรมเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวด้านวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฉันเป็นคนใจร้อน วุ่นวาย แต่จิตใจดีนะ ฉันไม่ชอบรับรู้วัฒนธรรมใหม่ ไม่ค่อยชอบปรับตัว”

(บัวลอย, เจ้าของร้านนวดแผนไทย สัมภาษณ์ วันที่ 1 มีนาคม 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีปัญหาด้านพฤติกรรมคือการไม่ชอบรับรู้วัฒนธรรมใหม่ทำให้ขาดการปรับตัว ถ้าบุคคลมีพฤติกรรมไม่ชอบเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ และไม่รู้จักยืดหยุ่น ก็อาจจะมีโอกาสประสบปัญหาความตระหนกทางวัฒนธรรมได้อย่างรุนแรง และปรับตัวได้ยาก

3. แนวทางการแก้ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรม

การที่บุคคลที่ไปอยู่ในต่างวัฒนธรรม ย่อมเกิดปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางการต่าง ๆ ที่ช่วยลดปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจร่วมกันมากขึ้น เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ Gudykunst and Hammer (1988, อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559) อธิบายว่า มีปัจจัยหลายประการที่ช่วยให้บุคคลลดความไม่แน่ใจและความวิตกกังวล การที่เราสามารถเลือกได้ว่า บุคคลจะปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่ออยู่ในวัฒนธรรมเจ้าบ้าน ได้แก่ 1) สามารถพูดภาษาที่ใช้ในวัฒนธรรมนั้นได้ 2) มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนรรมเจ้าบ้าน 3) ลดภาพเหมารวม (Stereotypes) ของคนชาตินั้นให้เปิดกว้าง มีความยืดหยุ่น 4) มีทัศนคติที่ดีกับวัฒนธรรมและคนในชาตินั้น 5) มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับสมาชิกในกลุ่มวัฒนธรรมนั้น 6) หาจุดที่เหมือนกันระหว่างวัฒนธรรมเรากับวัฒนธรรมของเขา 7) มีเครือข่ายการติดต่อสื่อสารร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มวัฒนธรรมนั้น และ 8) รับรู้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองในทางบวก หากบุคคลสามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้ ก็จะช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ และสื่อสารกับคนในวัฒนธรรมนั้นได้ดีขึ้น การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์สามารถพบเห็นคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงแนวทางการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อเข้ากับสังคมวัฒนธรรมจีน แนวทางการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมสามารถแบ่งเป็น 5 แนวทาง ได้แก่ 1) การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม 2) ความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรมของตนเอง 3) การแสวงหาช่องทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างหลากหลายช่องทาง 4) การเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ด้วยการเข้าใจวัฒนธรรมอื่น และ5) การสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิง รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม

การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมด้วยการดูหนังจีน และการคุยกับคนจีน เป็น

แนวทางแก้ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1) *“เมื่อมาอยู่หนานหนิงแล้ว ฉันก็พยายามเรียนภาษาและวัฒนธรรมนะ ฉันเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจากการดูหนังจีน ละครจีน การคุยกับเพื่อนคนจีนบ่อย ๆ พยายามใช้ภาษาบ่อย ๆ”*

(เมธินี, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงเมื่อใช้ชีวิตและเปิดร้านทำค้าขายที่หนานหนิงก็พยายามเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม ช่องทางที่มักใช้ในการเพิ่มความรู้ดังกล่าวคือเรียนผ่านสื่อบันเทิงต่าง ๆ และสื่อสารกับเพื่อนคนจีน

1.2) *“ฉันเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมจากการดูละครจีนและหนังจีน สื่อสารกับคนจีน ทำให้ได้เรียนคำศัพท์ใหม่ ๆ ได้ตลอด และยังเรียนรู้จากโซเชียลมีเดีย เช่นยูทูบ เฟสบุ๊ค”*

(เก๋, เจ้าของร้านนวดแผนไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงเมื่อใช้ชีวิตและเปิดร้านทำค้าขายที่หนานหนิงเพื่อได้ความรู้ใหม่ ๆ ด้านภาษาและวัฒนธรรม นอกเหนือจากดูละครจีน หนังจีน และสื่อสารกับคนจีนแล้ว ยังเรียนรู้จากโซเชียลมีเดียอีกด้วย แสดงให้เห็นว่าคนไทยกลุ่มนี้มีช่องทางหลากหลายในการเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า การเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมสามารถช่วยเพิ่มทักษะการใช้ภาษาจีนและความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน แก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ทำให้เข้ากับสังคมวัฒนธรรมจีนได้ง่ายขึ้น กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีช่องทางหลากหลายในการเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม เช่น สอบถามผู้ร่วมงานที่เป็นคนจีน ดูละครจีนและหนังจีน สื่อสารกับคนจีน และเรียนรู้จากโซเชียลมีเดีย เป็นต้น

2) ความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรมของตนเอง

กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรม โดยมีความคิดว่า การเปิดร้านอาหารไทยเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย เมื่อมีเทศกาลของไทยที่ร้านจะจัดงานตามเทศกาลต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1) *“เมื่อฉันเปิดร้านอาหารไทยที่เมืองหนานหนิง ฉันคิดว่าตนเองมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยค่ะ เมื่อมีเทศกาลของไทยที่ร้านจะจัดงานตามเทศกาลไทย โดยให้ทั้งคนไทยและคนจีนร่วมงาน”*

(เล็ก, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีความคิดว่าตนเองมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยเผยแพร่วัฒนธรรมไทยโดยการจัดงานต่าง ๆ ตามเทศกาลไทยและให้ทั้งคนไทยและคนจีนร่วมงาน ซึ่งสามารถทำให้คนจีนได้รู้จักและสนใจวัฒนธรรมได้มากขึ้น และก็สามารถทำให้คนไทยกับคนจีนที่มาเข้าร่วมงานได้มีโอกาสสื่อสารกัน การจัดงานต่าง ๆ ตามเทศกาลไทยถือเป็นการสร้างโอกาสในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งสามารถช่วยคนไทยกลุ่มนี้ลดความตนกทางวัฒนธรรมและปัญหาการปรับตัวได้น้อยลง

2.2) *“เมื่อฉันเปิดร้านนวดแผนไทยที่เมืองหนานหนิง ฉันคิดว่าตนเองมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยค่ะ ทำให้คนจีนรู้จักการนวดแบบไทยเป็นยังไง อยากให้ลูกค้ารู้สึกเหมือนได้ไปนวดที่ประเทศไทย ก็เลยตกแต่งร้านแบบไทย ๆ เช่น มีรูปพระพุทธรูป ใช้ผ้าคลุมโต๊ะที่เป็นผ้าไทยพื้นเมือง บรรยากาศภายในร้านมีทั้งการบรรเลงดนตรีไทยเดิมและดนตรีไทยร่วมสมัย รวมถึงพนักงานของร้านแต่งกายชุดไทย เป็นต้น การนวดก็จะเป็นนวดแบบไทยแท้ ๆ เลย”*

(เก๋, เจ้าของร้านนวดแผนไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกอบการร้านนวดแผนไทยอยากเผยแพร่นวดแผนไทยให้ชาวจีนได้รู้จักอย่างแท้จริง เนื่องจากร้านนวดแผนไทยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการแสดงความเป็นไทย ผู้ประกอบการร้านนวดได้นำเสนอวัฒนธรรมไทยโดยการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ไทยในวิธีที่หลากหลาย เช่น การออกแบบและตกแต่งร้าน ดนตรีประกอบ เสื้อผ้าของพนักงาน เป็นต้น องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ถูกนำเสนอให้สื่อความหมายที่เชื่อมโยงถึงความเป็นไทย ความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรมของตนเองทำให้กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงให้ความสำคัญในทั้งวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมจีน กลายเป็นสื่อกลางในการสื่อสารแลกเปลี่ยนทั้งสองวัฒนธรรม ซึ่งช่วยให้คนไทยกลุ่มนี้มีปัญหาทางตนกทางวัฒนธรรมและการปรับตัวได้น้อยลง

2.3) *“เมื่อฉันเปิดร้านอาหารไทยที่เมืองหนานหนิง ฉันคิดว่าตนเองมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยค่ะ มีเป็นอย่างมาก เปิดร้านอาหารไทยก็ทำให้คนจีนรู้ว่าคนไทยทานข้าวยังไง อาหารไทยเป็นยังไง ในร้านยังมีการนำชุดไทยเข้ามา ให้คนจีนใส่ชุดไทย ให้คนจีนรู้จักชุดไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของไทย ร้านก็จะตกแต่งแบบไทย ๆ ชุดไทยและชุดสิบสองบันนาในมุมมองคนจีนจะมีการคล้ายคลึงกัน แต่จริง ๆ แล้วมีความแตกต่างกัน”*

(เมธินี, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมือง

หนานหนิงมีความคิดว่าตนเองมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย อาหารไทยและการแต่งกายแบบไทยถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย การเปิดร้านอาหารไทยและนำชุดไทยเข้ามาให้ลูกค้ารู้จักก็เป็นวิธีการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงส่วนใหญ่คิดว่าตนเองมีหน้าที่ในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ซึ่งด้วยวิธีหลากหลาย เช่น การจัดงานต่าง ๆ ตามเทศกาลไทย การออกแบบและตกแต่งร้าน การใช้ดนตรีประกอบ เสื้อผ้าของพนักงาน และการแนะนำชุดไทย เป็นต้น ความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรมของตนเองทำให้กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมไทย ซึ่งกลายเป็นสื่อกลางในการสื่อสารแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย-จีน ช่วยให้คนไทยกลุ่มนี้มีปัญหาทางตระหนกทางวัฒนธรรมและการปรับตัวได้น้อยลง และเข้ากับวัฒนธรรมจีนได้ง่ายขึ้น

3) การแสวงหาช่องทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างหลากหลายช่องทาง

กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงแสวงหาช่องทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมทั้งช่องทางเรียนภาษาและวัฒนธรรมจีน และช่องทางที่สื่อสารกับคนจีน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผมพยายามหาช่องทางเรียนภาษาและวัฒนธรรมจีน เช่น เรียนจากโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และพยายามหาช่องทางสื่อสารกับคนจีน เช่น คุยกับลูกค้าคนจีน ชวนคนจีนมาร่วมงานที่ร้าน และไปเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเขาด้วย”

(อานาน, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงส่วนใหญ่ได้แสวงหาช่องทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างหลากหลายช่องทางรวมทั้งช่องทางเรียนภาษาและวัฒนธรรมจีน และช่องทางที่สื่อสารกับคนจีน เรียนภาษาและวัฒนธรรมจีน ผ่านโซเชียลมีเดีย ชวนคนจีนมาร่วมงานที่ร้าน และไปเข้าร่วมกิจกรรมกับคนจีน เพื่อได้มีโอกาสสื่อสารกับคนจีน การแสวงหาช่องทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่หลากหลายช่องทางดังกล่าวช่วยให้คนไทยกลุ่มนี้ได้พัฒนาทักษะการใช้ภาษาจีน เข้าใจวัฒนธรรมจีน และสังคมจีนได้มากขึ้น ซึ่งสามารถช่วยพวกเขาแก้ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และเข้ากับวัฒนธรรมจีนได้ง่ายขึ้น

4) การเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ด้วยการเข้าใจวัฒนธรรมอื่น

กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีความคิดว่า การเข้าใจวัฒนธรรมจีนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.1) *“ฉันคิดว่าการเข้าใจวัฒนธรรมจีนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างมาก เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม เป็นการป้องกันตัวเองด้วย เป็นสิ่งสำคัญมาก ๆ”*

(เมธินี, เจ้าของร้านอาหารไทย
สัมภาษณ์ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีความคิดว่าการเข้าใจวัฒนธรรมจีนมีความสำคัญในการเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมจีน ซึ่งเป็นการป้องกันตัวเอง และสามารถช่วยแก้ปัญหาทางตระหนกทางวัฒนธรรมและการปรับตัว

4.2) *“ถ้าเราเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น เราก็ใช้ชีวิตง่ายขึ้น เราต้องเรียนวัฒนธรรมเพิ่มเติม จะได้เข้ากับคนจีนได้ดีขึ้น”*

(เก๋, เจ้าของร้านนวดแผนไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีความคิดว่าการเข้าใจวัฒนธรรมจีนสามารถช่วยให้การสื่อสารกับคนจีนและเข้ากับสังคมจีนได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ปัญหาการปรับตัว

5) การสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิง

กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิงด้วยการทำความรู้จักเพื่อนคนจีนด้วยการแนะนำจากเพื่อนและพูดคุยกับลูกค้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ฉันพอได้เป็นร้านที่หนานหนิงก็พยายามไปรู้จักเพื่นคนจีน เพื่อนคนจีนก็แนะนำเพื่อนให้รู้จัก เวลาลูกค้ามาที่ร้าน บางทีก็ได้คุยกันแอดเพิ่มเป็นเพื่อนวีแชท การที่ได้รู้จักเพื่อนคนจีนเยอะก็เป็นประโยชน์ต่อร้านด้วย”

(เมธินี, เจ้าของร้านอาหารไทย

สัมภาษณ์ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2565)

จากตัวอย่างการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงได้พยายามสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิงด้วยวิธีที่หลากหลาย ซึ่งทำให้คนไทยกลุ่มนี้ได้รู้จักคนในเมืองหนานหนิงได้มากขึ้น และมีประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตและการค้าขายในเมืองหนานหนิง การสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิงก็เป็นแนวทางสำคัญสำหรับการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มณฑลกว่างซี สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า 1) กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีกระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมในขั้นตื่นตาตื่นใจที่มีความรู้สึกตื่นเต้นถึงความแปลกใหม่ของวัฒนธรรมจีน ในขั้นตระหนกทางวัฒนธรรมคนไทยกลุ่มนี้เริ่มมีความรู้สึกเหมือนเป็นคนแปลกถิ่น รู้สึกไม่สบายกายไม่สบายใจจากความแตกต่างด้านวัฒนธรรมการกิน ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่คนไทยกลุ่มนี้เริ่มได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ใหม่ ๆ จากสังคมจีน และขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ คนไทยกลุ่มนี้สามารถดำเนินชีวิตโดยคงความเป็นไทยอยู่ และยังสามารถปรับตัวได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kim, Y.

(2001, อ้างใน Pitts, J., 2009) เสนอว่าในระหว่างกระบวนการของการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ บุคคลรู้สึกตนเองสามารถสื่อสารได้ดีในสังคม ระยะที่ ๒ บุคคลไม่มีความกดดันในการปรับตัวและมีความมั่นคงในตัวตน และ ระยะที่ ๓ บุคคลรู้สึกถึงความก้าวหน้าภายในจิตใจอย่างเรื่อย ๆ 2) ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีปัญหาด้านความไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม ปัญหาด้านทัศนคติ และปัญหาด้านพฤติกรรม กลุ่มคนไทยที่ไม่มีทักษะการใช้ภาษาจีนไม่สามารถสื่อสารกับคนจีน และกลุ่มที่มีทักษะการใช้ภาษาจีนในระดับดี แต่บางครั้งไม่รู้จักเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม และปัญหาการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงบางส่วนมีอคติว่า คนจีนไม่ให้ความสำคัญเรื่องมารยาท และสุขอนามัย บางส่วนมีทัศนคติเชิงบวกต่อวัฒนธรรม เข้าใจความแตกต่างของวัฒนธรรมและเคารพวัฒนธรรมจีน กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีปัญหาด้านพฤติกรรมคือการไม่ชอบรับรู้วัฒนธรรมใหม่และขาดการปรับตัว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาความตระหนกทางวัฒนธรรมได้อย่างรุนแรงและปรับตัวได้ยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัลณิกา สายน้ำเย็น (2560) ที่ศึกษาปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนยังประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และพบว่า นักศึกษาแลกเปลี่ยนยังประเทศญี่ปุ่นมีปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้แก่ ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการใช้ภาษาและวัฒนธรรม แนวทางการแก้ปัญหานี้คือศึกษาเรียนรู้ สังเกต ปัญหาด้านทัศนคติ แนวทางการแก้ปัญหานี้คือปรับเปลี่ยนมุมมอง และไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมเดิมของตน ยอมรับในวัฒนธรรมใหม่จนเกิดทัศนคติที่ดีขึ้น ปัญหาด้านพฤติกรรมเกิดจากที่พยายามหลบเลี่ยงที่จะพบเจอคนแปลกหน้า โดยได้เปิดใจยอมรับเพื่อนใหม่เพื่อโอกาสในการได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิต 3) แนวทางการแก้ปัญหาของการปรับตัวด้านวัฒนธรรมกลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีการเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม ความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรมของตนเอง การเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ด้วยการเข้าใจวัฒนธรรมอื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาศ ดวงกำเนิด (2551) ที่ศึกษาการสมรสกับคนต่างชาติของสตรีไทยในประเทศเยอรมนี และพบว่าการย้ายถิ่นฐานข้ามทวีปภาษาต่างประเทศมีอิทธิพลทำให้ผู้หญิงไทยจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในต่างประเทศให้ได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษยากร ตีระพฤติกุลชัย (2561) ที่ศึกษาปัญหาในการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของชาวต่างชาติที่ทำงานในสถาบันการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ และพบว่า ชาวต่างชาติที่มาอยู่ที่ประเทศไทย ก่อนเดินทางมักมีวิธีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวด้วยการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมจากอินเทอร์เน็ต ยังใช้วิธีการสังเกต สอบถาม และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับคนไทยเพื่อปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย

ข้อเสนอแนะ

1. กระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมพบว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงต้องผ่านกระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมขั้นตื่นตาตื่นใจ ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ และขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของชาวไทยในแต่ละภูมิภาคของประเทศจีนมีแนวโน้มที่จะมีความแตกต่างกันในประเด็นย่อยทางวัฒนธรรม ดังนั้น ควรศึกษาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของคนไทยที่อยู่ในเมืองอื่นของประเทศจีน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมพบว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิง มีปัญหาด้านความไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม ปัญหาด้านทัศนคติ และปัญหาด้านพฤติกรรม ดังนั้น ชาวไทยที่จะเดินทางไปอยู่ในประเทศจีน ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านภาษา ควรการศึกษาความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและทักษะการใช้ชีวิตในประเทศจีน เพื่อลดความตระหนกทางวัฒธรรมและปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรม

3. แนวทางการแก้ปัญหาการปรับตัวด้านวัฒนธรรมพบว่า กลุ่มคนไทยที่ประกอบอาชีพค้าขายในเมืองหนานหนิงมีการเพิ่มความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรม ความตระหนักในหน้าที่ทูตทางวัฒนธรรมของตนเอง การเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ด้วยการเข้าใจวัฒนธรรมอื่น และการสร้างความสัมพันธ์กับคนในเมืองหนานหนิง ดังนั้น หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรนำแนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางแก่ชาวไทยที่ต้องการไปประกอบอาชีพค้าขายหรือพำนักอยู่ในประเทศจีน และควรจัดทำคู่มือสำหรับคนไทยในประเทศจีน ที่ครอบคุมข้อมูลทั่วไปของประเทศจีน

เอกสารอ้างอิง

กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ. (2563). สถิติจำนวนคนไทยในต่างประเทศ ประจำปี2563. สืบค้นจาก https://image.mfa.go.th/mfa/0/zE6021nSnu/stat/stat05.pdf

บุษยากร ตีระพฤติกุลชัย. (2561). ปัญหาในการสื่อสารและการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของชาวต่างชาติที่ทำงานในสถาบันการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 26(50), 189-212.

ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต. (2542). กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์). (2559). การสื่อสารต่างวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิลาศ ดวงกำเนิด. (2551). การสมรสกับคนต่างชาติของสตรีไทยในประเทศเยอรมนี. ใน การประชุมประชากรศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 21 (วันที่ 20-21 พฤศจิกายน 2551). กรุงเทพมหานคร.

อัลณิกา สายน้ำเย็น. (2560). ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนยังประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.วารสารบริหารธุรกิจและภาษา, 8(2), 32-47.

Pitts, J. (2009). Identity and the role of expectations, stress, and talk in short-term student sojourner adjustment: An application of the integrative theory of communication and cross cultural adaptation. International journal of Intercultural Relation, 33(2009), 450-462.

ความไม่สัมพันธ์กันระหว่างความทุกข์ยากของมนุษย์ต่อการทำให้การมีอยู่ของพระเจ้าเป็นโมฆะ

The Incoherence of Human Sufferings and Nullification of God's Existence

ฮากิม สุดินปรีดา[1*], สุกรี บุญเทพ[2]
Hakim Sudinpreeda[1*], Sukree Boontep[2]

[1] อาจารย์ประจำ, สาขาภาษาอังกฤษ, วิทยาลัยนานาชาติดิษยะศริน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[1] Full-time lecturer, English Department, Didyasarin International College, Hatyai University
[2] อาจารย์ประจำ, สาขาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[2] Full-time lecturer, Department of Politics, Faculty of Political Science, Hatyai University
[*]**Corresponding author, E-mail:** hakim_s@hu.ac.th

บทคัดย่อ

หลายครั้งที่โลกประสบกับภัยพิบัติ ไม่ว่าจะกระทบมากหรือน้อย คำตำหนิมักจะถูกโยนมายัง*นักเทวนิยม*ในฐานะผู้ถือ*โลกทัศน์แบบเทวนิยม* ในบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนตอบโต้ข้อกล่าวหานี้โดยอาศัยวิธีการให้*เหตุผลแบบจารนัย*ว่า การใช้การดำรงอยู่ของความทุกข์ทรมานในโลกนำมาอ้างข้อสรุปที่เกี่ยวเนื่องกับการดำรงอยู่ของพระเจ้าว่าเป็นโมฆะนั้น เป็นการอ้างที่ไร้เหตุผล เนื่องจากว่า ความทุกข์ทรมานในโลกนั้นสามารถถูกวิเคราะห์ผ่านกรอบคิดแห่งเจตจำนงเสรีของมนุษย์ หรือกรอบคิดที่ว่าชีวิตนี้เป็นบททดสอบหรือเส้นทางสู่ชีวิตหลังความตายได้ และดังนั้น ทำให้โลกทัศน์ในแบบเทวนิยมนั้น จึงมีความสมเหตุสมผลมากกว่า โดยสรุปคำกล่าวอ้างของนักวิทยาศาสตร์กลุ่มใหม่กลุ่มนี้ ไม่ได้นำองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาสู่วงการเลย เว้นแต่ความขำขันทางอารมณ์

คำสำคัญ: ความไม่สัมพันธ์, ความทุกข์, มนุษย์, การมีอยู่ของพระเจ้า, โมฆะ

Abstract

Many times, when sufferings strike the world, either more or less, the blame is always put to theists as the bearer of theistic worldview. In this article, the author argues through the implication of Abductive reasoning method that the claim to God's non-existence using the notion of the existence of suffering in the world is illogical. This is because the sufferings in the world can be viewed through the notions of Human's *Freewill* and Life as a test/a pathway to an Afterlife and that theistic worldview does make more sense. The claim of the proclaimed new scientists does not bring anything new to the field except emotional laughter.

Keywords: Incoherence, Suffering, Human, God's Existence, Nullification

บทนำ

ความจริงที่ว่า มีกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ที่ “อ้างตน” ว่าเป็น*นักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่* ได้วิพากษ์วิจารณ์การดำรงอยู่ของพระเจ้า ผ่านความทุกข์ทรมานที่เกิดขึ้นในโลกทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว (Dirckx, 2023) หรือมะเร็งกระดูกในเด็ก (Robson, 2016) นั้น หาได้เป็นประเด็นถกเถียงประเด็นใหม่ไม่ การตอบโต้ข้อกล่าวอ้างนี้ สามารถพบได้จากกิจกรรมการโต้เถียงทางปรัชญาในประวัติศาสตร์ปัญญาของยุโรป อีกทั้งเรายังสามารถย้อนรอยตามประวัติศาสตร์กลับไปตั้งแต่ประเพณีการโต้เถียงในสังคมกรีกโบราณด้วยซ้ำ ซึ่งมองว่า “ความทุกข์ทรมานเป็นต้นกำเนิดของความรู้" และแนวคิดเรื่อง "พระเจ้าหรือเทพเจ้า" ไม่สามารถลบล้างออกจากการสนทนาได้ เนื่องจากเป็นเหตุผลเดียวที่ทำให้ความทุกข์ทรมานของมนุษย์มีความสมเหตุสมผล กล่าวคือ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการได้รับการลงโทษ (Anderson, 2017) ไม่ว่าคำกล่าวอ้างจะดูน่าอัศจรรย์เพียงใด แต่ข้อความหลักนั้น ไม่เพียงแต่ทำให้การดำรงอยู่ของพระเจ้าเป็นโมฆะเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงความเป็นไปได้ที่จะยืนหยัดต่อต้านพระเจ้า เนื่องจากพระองค์ได้ทรงนำมาซึ่งความอยุติธรรมและความเจ็บปวดมาสู่โลก อย่างไรก็ตาม ปรัชญาแห่งโลกทัศน์ของเทวนิยมกลับมองว่า แม้ว่าการกล่าวอ้างเช่นนี้ เป็นการกล่าวอ้างที่มีวาทศิลป์อันทรงพลัง แต่ก็ถูกผสมปนเปกับคุณลักษณะแห่งความรู้สึกทางอารมณ์ อันเกิดมาจากการไม่สามารถต่อกรกับความทุกข์ทรมานและปัญหาชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอความไร้เหตุผลของข้อกล่าวอ้างที่อาศัยความทุกข์ทรมานในชีวิตมาใช้เพื่อทำให้การดำรงอยู่ของพระเจ้าเป็นโมฆะ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้เขียนประยุกต์ใช้วิธีการให้เหตุผลแบบจารนัย (*Abductive reasoning method*) หรือ*การอนุมานเพื่อให้ได้มาซึ่งคำอธิบายที่ดีที่สุด*(*inference to the best explanation*) เป็นวิธีในการศึกษา ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเสนอคำอธิบายอย่างง่าย ที่สามารถอธิบายหลักฐานทางเอกสารที่มีอยู่ได้ หรือเป็นวิธีการที่ไม่ทำให้คำอธิบายซับซ้อนกว่าเดิมจนอาจจะต้องอาศัยหลักฐานอื่นเพิ่ม โดยใช้ความเรียบง่ายเป็นแนวทางในการอธิบาย เพื่อป้องกันไม่ให้คำอธิบายมีลักษณะ*ง่ายเกินไป* วิธีการนี้จึงให้ความสำคัญกับความเรียบง่ายที่มีลักษณะเชิงสัมพัทธ์มากกว่าความเรียบง่าย*แบบสัมบูรณ์* (Taylor, 2019) ด้วยเหตุนี้ ผลการศึกษาในครั้งนี้ จึงจำกัดตัวเองในขอบเขตของความ*เรียบง่าย*ซึ่ง*สัมพัทธ์*กับหลักฐานที่ผู้เขียนพยายามอธิบาย

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ในโลกทัศน์แห่งความเป็นปรัชญาเทวนิยม สาเหตุที่โลกนี้มีความทุกข์สามารถอธิบายได้ด้วยสาเหตุสองประการ นั่นก็คือ *ประการแรก:* มนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงเสรี (Freewill) และ*ประการที่สอง*: ชีวิตคือการทดสอบหรือเส้นทางสู่ชีวิตหลังความตาย

เจตจำนงเสรีของมนุษย์

การพิจารณาเจตจำนงเสรีว่าเป็น “อำนาจในการควบคุมทางเลือกและการกระทำของตนเอง” หรือความสามารถในการเลือกที่*จะกระทำหรือไม่กระทำ* หรือ เป็น “ที่มาของการกระทำของปัจเจกชน” (O’Connor & Franklin, 2022) นั้น ได้กำหนดกรอบความเข้าใจของเราว่า ปัจเจกชนไม่สามารถมี

เจตจำนงเสรีโดยปราศจากความเป็นไปได้ที่จะได้รับความทุกข์ทรมานได้ เนื่องจากเขามีความสามารถและโอกาสในการกระทำผิดเสมอ ในอีกแง่หนึ่ง เมื่อเขาหรือเธอได้รับ “พลัง” ชนิดนี้แล้ว ความเป็นไปได้ในการกระทำผิดจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อย่างมาก

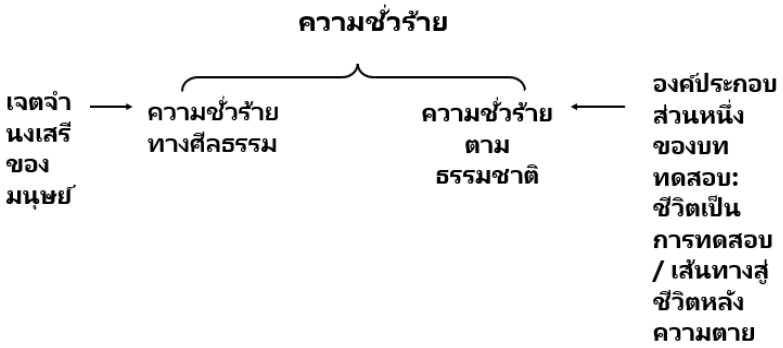
ในปัจจุบันนี้ ความทุกข์ทรมานมากมายในโลก ที่ได้ถูกระบุว่าเป็นปัญหาระดับโลก (Soken-Huberty, 2023) นั้น เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ในแง่ของเทวนิยมแล้ว ความชั่วร้ายในโลกเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ และไม่ใช่การกระทำของพระเจ้า เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า มนุษย์สามารถเป็นสาเหตุของความชั่วร้าย นักปรัชญาจึงได้จำแนกแนวคิดเรื่องความชั่วร้ายออกเป็นสองส่วน คือ *ความชั่วร้ายทางศีลธรรม*และ*ความชั่วร้ายตามธรรมชาติ* (Calder, 2022) ในขณะที่ ความชั่วร้ายประเภทแรกเป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ ความชั่วร้ายประเภทหลังไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือการกระทำของมนุษย์เลย แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีคำถามเกิดขึ้นอีกว่า *เราสามารถตำหนิพระเจ้าที่ทรงทำให้เกิดความชั่วร้ายตามธรรมชาติได้หรือไม่?* ไม่มีนักปรัชญาเทวนิยมคนใดจะพูดว่า “ได้”ด้วยเหตุผลที่ว่า ต้องได้รับการอธิบายด้วยข้อเท็จจริงอีกข้อ กล่าวคือ *ชีวิตเป็นบททดสอบ* และเป็น *เส้นทางสู่ชีวิตหลังความตาย*

ชีวิตเป็นบททดสอบหรือเส้นทางสู่ชีวิตหลังความตาย

การวิจัยทางการศึกษาชุดหนึ่งที่ศึกษาโดย Hong (1999) ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความยากในการทดสอบความกังวลและสมรรถนะทางวิชาการค้นพบว่า แม้ว่าความยากในการทดสอบอาจทำให้นักเรียนมีความกังวล แต่ก็สามารถนำมาซึ่ง “ความสัมพันธ์ผกผัน” กับพัฒนาการด้านสมรรถนะทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพได้ ในทำนองเดียวกัน เมื่อเรานำข้อค้นพบชุดนี้มาใช้กับบทเรียนชีวิต เราจะตระหนักว่า เราไม่สามารถมีการทดสอบโดยปราศจากความทุกข์ยากได้ กล่าวในอีกแง่หนึ่ง ก็คือข้อเท็จจริงที่ว่า นักเรียนต้องเผชิญกับความยากลำบากในการทำข้อสอบนั้น สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่าผู้คนต้องเผชิญกับความทุกข์ทรมานในชีวิต ข้อเท็จจริงทั้งคู่ มีไว้เพื่อให้เกิดกระบวนการปรับปรุงให้ดีขึ้น นี่ควรรวมถึงความทุกข์ยาก อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น การเสียชีวิตอย่างกะทันหันของคนที่เรารักอย่างไร้เหตุผล สำหรับบางคนแล้ว แม้ว่าจะรู้สึกได้ถึงการได้รับแรง “สนับสนุน” หรือ “พลังบวก” จากคนรอบข้างได้ แต่นั่นก็ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองให้อยู่นอกวังวน “ความสิ้นหวัง” ได้ (Halpert, 2022) หลายคนสามารถเข้าใจปรากฏการณ์เช่นนี้ได้ดีเมื่อได้ประสบกับตัวเอง อย่างไรก็ตาม การปลอบประโลมหัวใจหลังจากทุกข์ทรมานจากความชั่วร้ายตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะมาจากแผ่นดินไหว (Dirckx, 2023) หรือมะเร็งกระดูกในเด็ก (Robson, 2016) นั้น ไม่ได้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นได้ง่าย การทดสอบที่*ดูเหมือนจะไม่เป็นธรรม*เช่นนี้ สามารถอธิบายได้ ผ่านข้อเท็จจริงอีกชุดหนึ่ง นั่นก็คือ ชีวิตนี้เป็นเส้นทางชีวิตหลังความตาย

ความจริงที่ว่าชีวิตนี้เป็นเส้นทางสู่ชีวิตหลังความตายยังคงมีความสมเหตุสมผลเสมอในทางปรัชญานั้น ก็เนื่องจากความสำคัญของ*ความยุติธรรมแห่งจักรวาล* (cosmic justice) หรือ*การเยียวยาความอยุติธรรม* มิฉะนั้นแล้ว ชีวิตนี้ไม่เพียงแต่จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ “คุณค่าแห่งชีวิต” เอาเสียเลยเท่านั้น แต่ยังต้องถูกพิจารณาให้เป็น “นรก” ดีๆ ด้วย (Hellish in nature) (Hasker & Taliaferro, 2019) และดังนั้น ชีวิตนี้จึงไม่มีความสมเหตุสมผล (หรือ ความหมาย) เอาเสียเลย กล่าวคือ ถ้าอาชญากรอย่างฮิตเลอร์ผู้ซึ่งสังเวยชีวิตชาวยิวผู้บริสุทธิ์ 6,000,000 คน จะไม่ถูกใส่เข้าไปใน “ศาลจักรวาล” แล้ว ก็จะไม่มีระบบการลงโทษใดที่กำหนดขึ้นโดยกฎของมนุษย์ ที่สมควรกับการกระทำของเขาได้อีก จะเห็นได้ว่า กรอบคิดชุดนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มแรงจูงใจให้มนุษย์เมื่อคราวจะต้องประสบกับความทุกข์ยากในชีวิตเท่านั้น แต่ยัง

นำเสนอข้อเท็จจริงอีกชุดว่า ชีวิตนี้มีลักษณะเป็นมรรตัย (Mortality) กล่าวคือ ชีวิตนี้ค่อนข้างมีความสำคัญน้อยกว่าชีวิตหลังความตาย



รูปที่ 1 ประเภทความทุกข์ยากและสาเหตุตามหลักคิดเทวนิยม

การทำให้การดำรงอยู่ของพระเจ้าเป็นโมฆะผ่านความทุกข์: ตรรกะวิบัติ

ในทรรศนะของกลุ่ม*นักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่* การดำรงอยู่ของความทุกข์ยากในโลกนั้น เป็นตัวชี้วัดแห่งการไม่ดำรงอยู่ของพระเจ้า และดังนั้น จึงดูเหมือนว่าจะก่อให้เกิดความท้าทายต่อกรอบคิดแห่งปรัชญาเทวนิยมในการนำเสนอเหตุผลที่แสดงถึงการดำรงอยู่ของพระเจ้า ผ่านข้อเสนอที่ว่า

(ก) ถ้าพระจ้ารู้ทุกอย่างแล้ว แสดงว่าพระเจ้าจะต้องรู้ด้วยว่ามีความทุกข์ยากและน่ากลัว กำลังเกิดขึ้นในโลกมนุษย์

(ข) ถ้าพระจ้ามีอำนาจอย่างไร้ขีดจำกัดแล้ว พระเจ้าจะต้องมีความสามารถลบล้างความทุกข์ยากและน่ากลัวทั้งหมดให้ออกไปจากโลกมนุษย์ได้

(ค) ถ้าพระเจ้าทรงมีศีลธรรมที่ดีพร้อม แน่นอนว่า พระเจ้าจะต้องสกัดกั้นไม่ให้ความทุกข์ยากเกิดขึ้น

(ง) อย่างไรก็ดี เราพบว่า โลกของเราเต็มไปด้วยความชั่วร้ายและความทุกข์ทรมานนับไม่ถ้วน

(จ) ดังนั้น ในทรรศนะของนักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ พระเจ้าจึงไม่มีอยู่จริง

การคาดเดาเหล่านี้ดูเหมือนจะขัดแย้งกับการอ้างของนักปรัชญาเทวนิยมว่าด้วย การดำรงอยู่ของพระเจ้า ผู้มีคุณลักษณะที่ดีอย่างสมบูรณ์ โดยมีความเห็นว่า ข้อกล่าวอ้างชุดนี้ ถูกวางอยู่บนสมมติฐานที่ผิดพลาดสำคัญ*สอง*ประการ กล่าวคือ *ประการแรก* ว่าด้วยคุณลักษณะของพระเจ้า และ*ประการที่สอง* ว่าด้วย วิทยะปัญญาของพระเจ้าในการอนุญาตให้ความทุกข์ทรมานดำรงอยู่

ด้วยการประยุกต์ใช้โมเดลแสดงประเภทและสาเหตุแห่งความทุกข์ในรูปที่ 1 ดังที่ระบุข้างต้น เราจะตระหนักว่า โลกทัศน์แบบเทวนิยมให้เหตุผลหลายประการแก่เราว่า ทำไมพระเจ้าจึงยอมให้ความชั่วร้ายและความทุกข์ทรมานดำรงอยู่? อย่างไรก็ตาม ยังมีคำถามที่ยังคงต้องการคำตอบเกิดขึ้นอีก นั่นก็คือ ทำไมพระเจ้าถึงยอมให้ความชั่วร้ายและความทุกข์ทรมานในโลก? วิธีที่ดีที่สุดในการตอบคำถามนี้คือการรู้จุดประสงค์ของชีวิต มิเช่นนั้นแล้ว เราไม่สามารถที่จะเกิดความพึงพอใจอย่างถึงที่สุดได้

ตามโลกทัศน์แบบเทวนิยม การลบพระเจ้าออกจากกรอบคิด ย่อมหมายถึงเป็นการลบความหมายชีวิตลงด้วย ในอีกแง่หนึ่งก็คือ เราไม่สามารถสร้างคำอธิบายให้ปรากฏการณ์ความพิศวงอะไรได้เลย หากไม่อาศัยการอ้างถึงพระเจ้าในฐานะที่เป็นสาเหตุสูงสุด ด้วยเหตุนี้ ความจริงที่ว่า จุดประสงค์ของการมีชีวิตอยู่ ก็คือ การกราบไหว้พระเจ้านั้น จึงเป็นข้อเท็จจริงที่สมเหตุสมผลเสมอ อย่างไรก็ตาม การกราบไหว้พระเจ้าไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากไม่มีองค์ความรู้ว่าด้วยพระเจ้า นอกจากด้วยการอาศัยแหล่งที่มาองค์ความรู้

แห่งประจักษ์พยานแล้ว (ฮากิม สุดินปรีดา และคณะ, กำลังจัดพิมพ์) เราสามารถทำความรู้จักพระเจ้าผ่านการดำเนินชีวิตในแต่ละวันด้วย ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมการดำเนินชีวิตที่นำมาซึ่งข้อเท็จจริงบางอย่าง เช่น ชีวิตไม่ได้เป็นเพียงการเพลิดเพลินไปกับความสุขที่เกิดขึ้นในระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น แต่รวมถึงการประสบการณ์การรับมือกับความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดด้วย ด้วยเหตุนี้ คนที่ประสบกับความยากลำบากและความเจ็บปวด ในที่สุดก็จะจะถูกนำไปรู้จักพระเจ้า เพื่อเป็นการบรรลุจุดจุดประสงค์แห่งการมีชีวิตอยู่ ดังนั้น ความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวดในแง่นี้ จึงสามารถถูกพิจารณาว่าเป็นความสิริมงคล (Blessings) ได้ เนื่องจากทำหน้าที่ในการเป็นสาเหตุให้บุคคลสามารถรู้จักพระเจ้าได้

จะเห็นได้ว่า เราไม่สามารถนำแง่มุมบางอย่างของกระบวนทัศน์หนึ่งมาประยุกต์ใส่ไว้ในกระบวนทัศน์การมองโลกอีกชุดหนึ่งที่แตกต่างกันได้ เฉกเช่นที่นักวิทยาศาสตร์*กลุ่มใหม่*กลุ่มนี้ทำ นั่นก็คือ หยิบยกแง่มุมทางปรัชญาเกี่ยวกับพระเจ้าสองสามข้อ และเอาไปประยุกต์ใช้ในโลกทัศน์ทางธรรมชาติของพวกเขา ตัวอย่างอีกประการหนึ่งที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ข้อนี้ได้ดี ก็คือ กรณีการเป็นโรคมะเร็งกระดูกในเด็ก

สมมุติว่า เด็กอายุ 5 ขวบเป็นมะเร็งกระดูก เขาต้องต่อสู้กับโรคนี้เป็นเวลาสองหรือสามปี เขาและครอบครัวของเขาต้องเผชิญกับความทุกข์ทรมานอย่างมาก จากนั้นเขาก็ถึงแก่กรรม อันที่จริงปรัชญาเทวนิยมมองว่า มะเร็งกระดูกก็เหมือนกับภัยพิบัติทางธรรมชาติอื่นๆ กล่าวคือ ไม่ได้เกิดจากน้ำมือมนุษย์ และไม่ได้เป็นความชั่วร้ายที่เป็นการกระทำของพระเจ้าแต่อย่างใด สาเหตุที่ปรากฏการณ์นี้ดูเหมือนว่าชั่วร้ายนั้น ก็เนื่องมาจากสมมุติฐานที่ว่า ผู้ป่วยได้รับความทุกข์ทรมาน ไม่มีเวลาได้ใช้ชีวิต ต้องดิ้นรนก่อนถึงเวลาตายอย่างกะทันหัน อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์นี้ถูกพิจารณาว่าเป็นบททดสอบของเขาหรือของครอบครัวเขา ซึ่งหากเขาไม่เสียชีวิตจากโรคนี้ เขาก็อาจจะเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ ผลลัพธ์ก็เหมือนกัน นั่นก็คือ เขาต้องทนทุกข์ทรมาน แต่ประเด็นก็คือ โลกทัศน์แบบเทวนิยมนั้น จะไม่ตัดสินปรากฏการณ์นี้อย่างถึง*ที่สุดได้*ว่า เป็นความชั่วร้าย และในความเป็นจริง การตายยังไม่ใช่จุดจบของชีวิต ตราบเท่าที่ยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดแห่งความเป็นปรโลกอยู่ กลุ่มที่อ้างตนว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์กลุ่มใหม่กลุ่มนี้ ควรที่จะต้องได้รับการแจ้งเตือนอยู่เสมอว่า ยังมีสิ่งที่ไม่รู้จักหรือ*สสารแห่งอภิปรัชญา*ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่รอดอีกจำนวนมาก (Hasker & Taliaferro, 2019) จริงอยู่ที่ นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ จะไม่ยอมรับกรอบคิดแห่งชีวิตหลังความตายมาพิจารณา แต่อย่างน้อยก็ควรมีการนำเสนอกรอบคิดทางเลือกชุดอื่น บางทีเด็กไร้เดียงสาที่เสียชีวิตจากมะเร็งกระดูก อาจจะกำลังใช้เวลาชั่วนิรันดร์อยู่ในสวรรค์ก็ได้ ในแง่นี้ ความจริงที่ว่า กลุ่มนักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ใช้สมมุติฐาน*ภายใน*โลกทัศน์ของตัวเอง โดยไม่พิจารณาสสารอื่นที่อยู่ภายนอกโลกทัศน์เลยนั้น แสดงให้เห็นถึงปริมณฑลทางจิตใจที่มีลักษณะคับแคบ

พระเจ้าและคุณลักษณะความเป็นพระเจ้า

ในทรรศนะของนักปรัชญาเทวนิยม พระนามและคุณลักษณะบางอย่างของพระเจ้า ก็คือ ผู้ทรงพลานุภาพ เมตตา กรุณา รอบรู้ ปรีชาญาณ และ มีศีลธรรมที่ดีพร้อม (Ali, 2016, หน้า 1251-1259) พระนามและคุณลักษณะเหล่านี้ สามารถเข้าใจแบบองค์รวมได้ผ่านความเป็น*เอกานุภาพ*ของพระเจ้า (The Oneness of God) เนื่องจากคุณลักษณะของพระเจ้าปราการหนึ่ง คือ ทรงมีเหตุผล ดังนั้นจึงแสดงว่า สิ่งที่พระองค์ทรงประสงค์ (แม้ว่าจะเป็นความทุกข์) ก็มีความสอดคล้องกับภูมิปัญญาของพระเจ้า กล่าวคือ เมื่อคำอธิบายถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานแห่งความเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้น ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามมาจึงมีลักษณะแห่งความสมเหตุสมผลด้วย

อย่างไรก็ตาม กลุ่มนักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ได้บิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณลักษณะของพระเจ้าอย่างร้ายแรง ดังจะเห็นได้ว่า มีการลดสถานะพระเจ้าลงให้เหลือเพียงสองถึงสามคุณลักษณะเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นการสร้างตรรกะวิบัติ*แบบการตั้งหุ่นฟาง* (Strawman Fallacy) หรือเป็นการโต้เถียงผ่านความไม่รู้ (Argumentum ad Ignorantiam) เพียงเพราะพวกเขาไม่สามารถเข้าถึงปัญญาและเหตุผลของพระเจ้าได้ ไม่ได้หมายความว่า สิ่งนั้นไม่มีอยู่จริง อุปมาปรากฏการณ์นี้อุปมัยได้กับสถานการณ์ดังต่อไปนี้

นักเรียนชั้นประถมโดยส่วนใหญ่อาจจะถูกครูตำหนิดุด่าและห้ามปรามในสิ่งที่พวกเขาอยากทำ เช่น วิ่งเล่นในห้องเรียน นักเรียนบางคนอาจจะถึงขั้นร้องไห้หรือมีอารมณ์ฉุนเฉียว เพียงเพราะคิดว่า “ครูใจร้าย” ข้อเท็จจริง คือ เด็กไม่สามารถ “เข้าถึง”ปัญญาและเหตุผลที่เป็นสาเหตุแห่งการคัดค้านครั้งนี้ได้ (ในกรณีนี้ การเล่นในห้องเรียนอาจจะมีความเสี่ยงเกิน จนอาจทำให้นักเรียนตกจากชั้นเรียนได้) เราจะเห็นได้ว่า กลุ่มนักวิทยาศาสตร์กลุ่มใหม่กลุ่มนี้ มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับพระเจ้าและคุณลักษณะของพระเจ้า

ความจริงที่ว่า มนุษย์มีข้อจำกัดด้านความสามารถในการทำความเข้าใจ ทำให้เข้าใจได้ว่ามนุษย์ไม่สามารถเข้าใจถึงพระประสงค์ของพระเจ้าได้อย่างถ่องแท้ได้ ในแง่นี้ การพยายามทำความเข้าใจพระปรีชาญาณของพระเจ้า ย่อมหมายถึง การกำลังให้ความพยายามกับสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ อันเป็นการพยายาม เพื่อเอาชนะพระเจ้า การทำเช่นนี้ ย่อมหมายถึงเป็นการปฏิเสธข้อเท็จจริงที่ว่า พระเจ้าทรงอยู่เหนือธรรมชาติ หรือเป็นการอุปนัยว่าพระเจ้ามีข้อจำกัดเหมือนมนุษย์ ในแง่นี้ นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ อาจจะตอบโต้ข้อกล่าวอ้างนี้ได้ว่าเป็นข้อกล่าวอ้างที่โต้วนอยู่กับที่ (Reasoning in Circle) ในทางกลับกัน การอ้างถึงภูมิปัญญาของพระเจ้า ไม่สามารถถูกพิจารณาให้เป็นการโต้วนอยู่กับที่ได้ เนื่องจากไม่ได้เป็นการกล่าวอ้างถึงความ*ลึกลับที่ไม่สามารถรู้จักได้* แต่เป็นการเข้าใจและสร้างข้อสรุปว่าด้วยคุณลักษณะของพระเจ้าผ่านตัวบทและหลักฐาน

การยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง

จริงอยู่ที่การแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อผู้คนที่ประสบกับความทุกข์ทรมานในชีวิตนั้น เป็นการกระทำที่แสดงถึงความมีน้ำใจ กฎสากลพื้นฐานแห่งคุณธรรมข้อนี้เป็นที่ยอมรับกันในทุกสาขาวิชา อย่างไรก็ดี กลุ่มนักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ ได้ให้ความพยายามเป็นพิเศษกับการเลือกที่จะไม่มองปรากฏการณ์เช่นนี้ด้วยกระบวนทัศน์อื่น นอกจากผ่านกระบวนทัศน์ตัวเอง นั่นก็คือ กระบวนทัศน์แห่ง*ธรรมชาตินิยม* ซึ่งมีหน้าที่หลักคือ ทำการพิสูจน์ทางวัตถุหรือสสารโดยอาศัยเครื่องประดิษฐ์ที่เรียกว่าเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ ท่ามกลางข้อตระหนักที่ว่า *สสาร*บางอย่างวิทยาศาสตร์ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ (พระมหาสากล สุภรเมธี และคณะ, 2560) ถ้าเป็นเช่นนี้ ย่อมเป็นการสร้างตรรกะวิบัติในลักษณะทางอารมณ์และจิตวิญญาณ ผลจากความพยายามในครั้งนี้ ก็คือ การใช้คุณลักษณะของมนุษย์ไปสร้างความเข้าใจคุณลักษณะของพระเจ้าผ่านการเทียบเคียง (Anthropomorphism) อันเป็นการนำคุณลักษณะที่มีอยู่อย่างจำกัดเฉกเช่นของมนุษย์ไปเทียบเคียงกับคุณลักษณะของพระเจ้าซึ่งไร้ขีดจำกัดนั้น เป็นการตั้งสมมุติฐานในลักษณะที่ว่า พระเจ้าต้องเห็นสิ่งต่างๆ ในลักษณะเดียวกันกับที่มนุษย์เห็น และดังนั้น พระองค์จึงควรหยุดความชั่วร้าย หากพระองค์ทรงยอมให้ความชั่วร้ายมันดำเนินการต่อไป พระองค์จะต้องถูกตั้งคำถามและถูกปฏิเสธไปในที่สุด

ปรากฏารณ์ที่กลุ่มนักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ กำลังวางกรอบคิดแห่งการเทียบเคียงพระเจ้าให้เท่ากับมนุษย์ แสดงให้เห็นว่าพวกเขากำลังสร้างข้อกล่าวอ้างว่า พระเจ้าต้องคิดเหมือนมนุษย์ ความต้องการเช่นนี้แน่นอนว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ กล่าวคือ มนุษย์และพระเจ้าไม่สามารถเปรียบเทียบได้ เป็นเพราะที่พวกเขาปฏิเสธที่จะยอมรับข้อเท็จจริงข้อนี้ ทำให้กลุ่มนักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ ไม่เพียงแต่ตกอยู่ในวังวนแห่งการ

ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางเท่านั้น แต่ยังหมายถึงคุณลักษณะเย่อหยิ่งด้วย กล่าวโดยสรุป นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ ไม่ผ่านบททดสอบ การที่พวกเขามีความเข้าใจคุณลักษณะของพระเจ้าแบบผิดๆ ทำให้พวกเขาหลงลืมและปฏิเสธข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อเท็จจริงว่าด้วยคุณลักษณะของพระเจ้าในแง่ของความปรีชาญาณ ความเมตตา และความดีงามของพระเจ้าในที่สุด

ในแง่นี้ นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ อาจตอบโต้ข้ออธิบายข้างต้นว่า เป็นวิธีการหลบเลี่ยงปัญหาอันชาญฉลาด ผ่านการตั้งคำถามในลักษณะที่ว่า หากนักเทวนิยมสามารถอ้างถึงพระปรีชาญาณของพระเจ้าได้ ซึ่งพระปรีชาญาณของพระเจ้านั้น มีความยิ่งใหญ่มากจนไม่สามารถเข้าใจได้แล้ว เราจะอธิบายปรากฏการณ์ “ลึกลับ” โดยอ้างอิงถึงพระปรีชาญาณของพระเจ้าด้วยวิธีการใด? เราสามารถตอบคำถามนี้อย่างดีที่สุดได้โดยใช้องค์ความรู้ที่ได้มาโดยประจักษ์พยาน (Testimonial Knowledge) ซึ่งเป็นแหล่งความรู้หลักอีกแห่งหนึ่งในการได้มาซึ่งความรู้ (ฮากิม สุดินปรีดา และคณะ, กำลังจัดพิมพ์)

บทสรุป

ความจริงที่ว่า โลกนี้มีความทุกข์ ไม่ควรถูกนำมาใช้เพื่อสร้างข้อสันนิษฐานในการปฏิเสธการดำรงอยู่ของพระเจ้า ด้วยการที่นักวิทยาศาสตร์*กลุ่มใหม่* หยิบยกแง่มุมบางประการจากโลกทัศน์แบบเทวนิยมไปใส่ไว้ในโลกทัศน์แบบธรรมชาตินิยม ทำให้พวกเขาสร้าง*ตรรกะวิบัติแห่งความไม่สัมพันธ์กัน*ขึ้น ในความเป็นจริง ความทุกข์ทรมานที่มีอยู่ในโลก ไม่ว่าจะมากหรือน้อย สามารถเข้าใจด้วยการมองผ่านโลกทัศน์ที่ใหญ่กว่าได้ กล่าวคือ อาศัยข้อเท็จจริงที่ว่า มนุษย์มีเจตจำนงเสรี หรือชีวิตนี้เป็นเพียงการทดสอบ และทางผ่านสู่ชีวิตหลังความตาย ที่ซึ่งจะนำมาซึ่งความยุติธรรมสูงสุด ด้วยหลักการข้อนี้ เราจะเห็นได้ว่าข้ออ้างของนักวิทยาศาสตร์กลุ่มใหม่กลุ่มนี้ หาได้เป็นอย่างอื่นไม่นอกจากวาทศิลป์ที่ประสมด้วยการลำพองตน และไม่ได้นำองค์ความรู้ใหม่มาสู่วงการอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

พระมหาสากล สุภรเมธี, พระมหาประภาส แก้วเกตุพงษ์, และพระครูวินัยธรธรรมรัตน์ เขมธโร (2560). อภิปรัชญากับการค้นหาความจริงทางวิทยาศาสตร์. วารสารปรัชญาปริทรรศน์, 22(1), 43-52.

ฮากิม สุดินปรีดา, ฐิติพงศ์ เกตุอมร, และเกริก กี่สวัสดิ์คอน (กำลังจัดพิมพ์). คำบอกเล่าของประจักษ์พยานในฐานะองค์ประกอบในอุดมคติที่แท้จริงของปรัชญา. วารสารปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 7(2), (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565).

Ali, A. Y. (2016). The meaning of the holy qur'an: Explanatory English translation commentary and comprehensive Index. Beltsville: amana publications.

Anderson, R. (2017, September 12). Hieroglyphics, ancient civilization & the history of suffering. World Suffering Historical Views of Suffering and Societal Betterment Comments. Retrieved February 23, 2023, from https://thesocietypages.org/worldsuffering/2017/09/12/historical-views-of-suffering-and-societal-betterment/

Calder, T. (2022, October 3). The concept of evil. Stanford Encyclopedia of Philosophy. Retrieved February 23, 2023, from https://plato.stanford.edu/entries/concept-evil/

Dirckx, S. (2023, February 21). Why would god allow the Turkey-Syria earthquake? Unbelievable. Retrieved February 23, 2023, from www.premierunbelievable.com /articles/why-would-god-allow-the-turkey-syria-earthquake/14940.article

Halpert, J. (2022, January 7). How to help a loved one through sudden loss. The New York Times. Retrieved February 23, 2023, from https://www.nytimes.com/2022/ 01/07/well/live/sudden-death-loss.html

Hasker, W., & Taliaferro, C. (2019, January 23). Afterlife. Stanford Encyclopedia of Philosophy. Retrieved February 23, 2023, from https://plato.stanford.edu/ entries/afterlife/

Hong, E. (1999). Test anxiety, perceived test difficulty, and test performance: Temporal patterns of their effects. Learning and Individual Differences, 11(4), 431–447. https://doi.org/10.1016/s1041-6080(99)80012-0

O'Connor, T., & Franklin, C. (2022, November 3). Free will. Stanford Encyclopedia of Philosophy. Retrieved February 23, 2023, from https://plato.stanford.edu/ entries/freewill/

Robson, C. (2016, May 3). 'bone cancer in children: How dare you?'. The Bubble. Retrieved February 23, 2023, from https://www.thebubble.org.uk/ culture/philosophy-religion/bone-cancer-in-children-how-dare-you/

Soken-Huberty, E. (2023, February 6). Top 20 current global issues we must address. Human Rights Careers. Retrieved February 23, 2023, from https://www.humanrightscareers.com/issues/current-global-issues/

Taylor, K. (2019, September 30). Explanation at its best. Philosophy Talk. Retrieved February 23, 2023, from https://www.philosophytalk.org/blog/explanation-its-best

ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หลังเที่ยงคืน ของ จำลอง ฝั่งชลจิตร
Representations of the Lower Class Appeared in *After Midnight*, a Novel by Chumlong Fungcholachit

ซุนซูเหล่ย[1*] และ จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ[2]
Sun Shulei[1*] and Jansuda Chaiprasert[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
[1] Ph.D. candidate, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University.
[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
[2] Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** 1046810797@qq.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ของ จำลอง ฝั่งชลจิตร ผู้วิจัยได้นำแนวคิดภาพแทน คู่ตรงข้าม คนชั้นล่าง และสตรีนิยมมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* มีอยู่ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การดำรงชีวิตอย่างยากจนลำบาก โดยคนชั้นล่างยึดถือวัตถุมากกว่าการยึดถือจิตใจ และ 2) การถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้แก่ ผู้หญิงถูกเหยียดหยามเป็นเหยื่ออยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย คนชั้นล่างถูกเหยียดหยามที่จะต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจจากคนชั้นสูงกว่าจนไม่มีสิทธิ์ในการต่อรอง และคนชั้นล่างมีการเหยียดหยามระหว่างกัน
คำสำคัญ: ภาพแทน คนชั้นล่าง นวนิยาย หลังเที่ยงคืน

Abstract

This article aimed to analyse representations of the lower class appeared in After Midnight, a novel by Chumlong Fungcholachit. Ideas of dual representations; lower classes; and feminism are guidances of the study. The findings were reported as a descriptive analysis.

Two major representations of the lower class were found in the studied novel, including 1) the poor living and 2) the disgrafuceful. The lower class was a victim of destitute power, women were abused of their human dignity and controlled by male power. The lower class was disdained by the higher classes. Their living was beneath the power of others; they had no rights to negotiate.
Keywords: representation, the lower class, a novel of After Midnight

บทนำ

ความหมายของคนชั้นล่างอาจต้องรวมแนวคิดเรื่องชายขอบ (Marginal People) และแนวคิดเรื่องคนจนเข้าไว้ด้วยกัน จึงพอจะเห็นภาพชีวิตของคนชั้นล่างอย่างชัดเจนว่า เป็นกลุ่มที่อยู่ล่างสุดหรือขอบสุดของสังคม ไร้ซึ่งอำนาจต่อรองใด ๆ และอาจไม่มีทรัพย์สินใด ๆ นอกจากแรงงาน ซึ่งต้องขายกำลังแรงงานของตัวเอง เพื่อหารายได้สำหรับครอบครัวและการเอาชีวิตรอดในระบบทุนนิยมในปัจจุบัน ถือเป็นกลุ่มคนที่ตกเป็นเบี้ยล่างของสังคมและอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกกีดกันอยู่เสมอ (อรรถจักร สัตยานุรักษ์, 2542)

นวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ถือเป็นนวนิยายที่ตีแผ่ชีวิตคนชั้นล่างของสังคมที่ถูกมองผ่าน นักประพันธ์จำลอง ฝั่งชลจิตร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการตีแผ่โชคชะตาการใช้ชีวิตของคนชั้นล่างในสังคมไทยโดยผ่านตัวละคร กำไล สาวโสเภณี และ โปรย หนุ่มขี่สามล้อ ที่ทำมาหากินอยู่หน้าโรงแรมเล็ก ๆ ในตัวเมืองนครศรีธรรมราช (กำธร กุลสุขรังสรรค์, 2528) เหตุผลที่นวนิยายเรื่องนี้ได้รับการยกย่อง เนื่องจากเป็นนวนิยายเรื่องที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของกลุ่มคนชั้นล่างที่สังคมไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร พร้อมมีการได้รับรู้บางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับชีวิตคนชั้นต่ำนั้นแม้จะนำมาเป็นบางส่วน แต่ก็น่าจะเป็นประโยชน์ในการนำมาเป็นข้อมูลวิเคราะห์ปัญหาสังคมได้บ้าง ดังนั้น นวนิยายจึงเป็นการสะท้อนภาพชีวิตและสังคมอย่างชัดเจน ซึ่งคุณค่าของนวนิยายถูกตัดสินโดยการกลับไปมองสังคมที่นวนิยายจำลองภาพ เพื่อเปรียบเทียบและค้นหาความหมายที่นวนิยายเรื่องนี้นำเสนอ (เถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2528)

นวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ได้นำเสนอให้เห็นถึงประเด็นอันน่าสนใจ ได้แก่ วาทกรรมคนชั้นล่าง อัตลักษณ์ของโสเภณี และภาพแทนความรุนแรงทางครอบครัว เป็นต้น แต่ความน่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยพบในนวนิยายเรื่องนี้ คือ ภาพแทนคนชั้นล่าง ดังที่ สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพแทนหรือ Representation เป็นแนวคิดหนึ่งที่นักวิชาการทั้งสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในปัจจุบันนำมาใช้ศึกษาวรรณกรรม บริบททางสังคม และหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม ภาพแทนเป็นการสร้างความหมายผ่านภาษา ผ่านความคิด และผ่านอุดมการณ์ของผู้สร้าง เป็นการให้ความหมายสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากภาพสะท้อนและมักเกี่ยวข้องกับการครอบงำทางอำนาจระหว่างผู้นำเสนอกับผู้ถูกนำเสนอดังนั้น ภาพแทนจึงเป็นภาพจากมุมมองของผู้สร้างที่มักเลือกสรรความจริงเพียงบางส่วนมานำเสนอทำให้ภาพที่ถูกสร้างนั้นมีลักษณะไม่โปร่งใส ไม่บริสุทธิ์ ไม่ยุติธรรม และมีลักษณะบิดเบือนไปจากความเป็นจริง ในกรณีของวรรณกรรม ภาพแทนในวรรณกรรมไม่ใช่ภาพในอุดมคติหากแต่เป็นภาพจากมุมมองของผู้สร้างโดยเฉพาะและเกี่ยวพันกับวาทกรรมอย่างเลี่ยงไม่ได้

ส่วนภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* นั้น ถึงแม้ไม่ได้ถ่ายภาพความจริงของชีวิตและสังคมเช่นที่หลายคนเข้าใจ หากแต่นักประพันธ์ก็ได้ใช้กลวิธีหลายประการในเรื่องนี้ที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่า นวนิยายเรื่องนี้สะท้อนชีวิตของคนชั้นล่างอย่างแท้จริง ซึ่งนักประพันธ์ได้สร้างภาพแทนคนชั้นล่างในมิติต่าง ๆ ผ่านอำนาจ วาทกรรม และอุดมการณ์ถือผู้ชายเป็นใหญ่ ได้แก่ การสร้างภาพของความไม่ทัดเทียมระหว่างเพศชายและเพศหญิง ซึ่งผู้หญิงต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย การสร้างภาพของคนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากคนชั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นเจ้านายรังแกลูกน้องหรือลูกค้าใช้แรงงานฟรีจากผู้บริโภค และการสร้างให้สตรีแสดงบทบาทหน้าที่ความเป็นผู้หญิงที่ดีตามอุดมคติของสังคม ซึ่งการประกอบอาชีพโสเภณีถือเป็นผู้หญิงที่เลวร้าย มิติดังกล่าวจึงทำให้เห็นถึงภาพจำลองของกลุ่มคนชั้นล่างที่ดำรงชีวิตอย่างยากจนลำบาก การไม่เท่าเทียมกันทางเพศและทางวัตถุ และคนชั้นล่างถูกกดขี่อยู่เสมอจนไม่มีสิทธิ์ในการเลือกอย่างชัดเจน

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* โดยใช้แนวคิดภาพแทน คู่ตรงข้าม คนชั้นล่าง และสตรีนิยมในการศึกษา มุ่งที่จะศึกษาวิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่าง ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นภาพรวมของคนชั้นล่างผ่านมุมมองของผู้ประพันธ์ หากแต่ยังเป็นประโยชน์ในการตีแผ่ชีวิตของคนชั้นล่างที่สังคมไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร และหวังว่าจะเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ปัญหาสังคมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน*

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับภาพแทน

Stuart Hall (2540, อ้างถึงใน ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559) ได้นิยาม representation ว่า เป็นการผลิตหรือสร้างความหมายโดยการใช้ระบบสัญญะ เป็นการพยายามเชื่อมโยงแนวคิด (Concepts) กับระบบสัญญะเข้าด้วยกัน ซึ่งระบบการนำเสนอภาพแทนเกิดขึ้นใน 2 ระดับด้วยกัน คือ 1) ในระดับของการนำเสนอภาพแทนในใจ (mental representation) เป็นการพยายามตีความความจริงรอบตัวมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการกลั่นกรองสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวให้เป็นความรู้หรือความคิดหนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และ 2) ในระดับของการนำเสนอภาพแทนภายนอก เป็นการสื่อสารความคิดหรือความรู้ที่อยู่ในหัวสมองออกมาให้ผู้อื่นรับทราบผ่านระบบสัญญะหนึ่ง ๆ เช่น ภาษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การนำเสนอภาพแทนมีขั้นตอนที่กลั่นกรองความเป็นจริงอย่างน้อย 2 ระดับ คือ การกลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงความรู้ความคิดในสมองมนุษย์ และการกลั่นกรองและจัดการเรียบเรียงภายนอกโดยผ่านระบบสัญญะ

จึงสรุปได้ว่า ภาพแทนเป็นผลผลิตทางความหมายของภาพในใจคนที่คิดผ่านกระบวนทัศน์หรืออุดมการณ์ของผู้สร้าง เพื่อให้คนในสังคมนั้นได้รับรู้เกี่ยวกับความหมายต่าง ๆ โดยมีภาษาเป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับแนวคิดและระบบสัญญะ เพื่อบ่งบอกให้ทราบว่า ผู้คนในสังคมมีความคิด ความเชื่อ ความคาดหวังและให้ความหมายคุณค่าต่อสิ่งที่นำเสนออย่างไร ในบทความเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดภาพแทนมาวิเคราะห์คนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน*

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับคู่ตรงข้าม

อภิญวัฒน์ โพธิ์สาน (25616) ได้กล่าวว่า “คู่ตรงข้าม” ในภาษาไทยตรงกับภาษาอังกฤษว่า “opposite pair” หรือ “binary opposition” ซึ่งมีความหมายสื่อถึงสิ่ง 2 สิ่งที่มีลักษณะตรงข้ามกันในแบบต่างฝ่าย ต่างพวกกัน หรือมีความหมายต่างกัน แต่ทั้ง 2 สิ่งนั้นก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือมีความสัมพันธ์กันในเชิงโครงสร้าง เนื้อหา หรือแนวคิด โดยเป็นคำที่มักใช้สื่อถึงคู่แห่งคำพูดหรือแนวคิดที่มีความหมายตรงข้ามกัน แต่มีความสัมพันธ์กัน โดยเป็นระบบคิดที่ทำให้สิ่งตรงข้ามกันทางทฤษฎี 2 สิ่งได้รับการนิยามความหมายให้แตกต่างกันในทางภาษาและความคิดได้ ผ่านการเปรียบเทียบความคิดระหว่างคำพูดทั้ง 2 ที่มีนัยแตกต่างในเชิงสัมพัทธ์กัน เช่น เปิดกับปิด ขึ้นกับลง ขวากับซ้าย เป็นต้น ในบทความเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดคู่ตรงข้ามเป็นวิธีการวิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างโดยผ่านตัวละครต่าง ๆ ในด้านการยึดถือจิตใจหรือวัตถุที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน*

3. แนวคิดที่เกี่ยวกับคนชั้นล่าง

อรรถจักร สัตยานุรักษ์ (2542) ได้นิยามความหมายของคนชั้นล่างว่า เป็นกลุ่มที่อยู่ล่างสุดหรือขอบสุดของสังคม ไม่มีอำนาจต่อรองใด ๆ และไม่มีทรัพย์สินใด ๆ นอกจากแรงงาน และต้องขายกำลังแรงงานของตัวเองเพื่อหารายได้สำหรับครอบครัวและการเอาชีวิตรอดในระบบทุนนิยมในปัจจุบัน ซึ่งหมายถึงการต้องเข้าไปทำงานในความสัมพันธ์แบบขูดรีดของระบบทุนนิยมหรืออาจมีทรัพย์สินเป็นที่ดินที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่ก็ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับระบบหรือเป็นกลุ่มคนที่ตกเป็นเบี้ยล่างของสังคม ไม่มีสถานะใด ๆ ในสังคม จึงตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกกีดกันอยู่เสมอ ในบทความเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดคนชั้นล่างมาวิเคราะห์ตัวละครต่าง ๆ ที่ประกอบอาชีพขี่สามล้อและโสเภณี ซึ่งเป็นกลุ่มการขายแรงงานและดำรงชีวิตอย่างยากจนลำบาก

4. แนวคิดที่เกี่ยวกับสตรีนิยม

วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2545) ได้สรุปแนวคิดสตรีนิยมไว้ว่า สตรีนิยมมีจิตสำนึกที่จะต่อต้านการข่มเหงรังแกผู้หญิงโดยมีผู้ชายเป็นผู้กระทำเป็นส่วนใหญ่และเป็นระบบคิดและขบวนการทางสังคมที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำเสนอทัศนะใหม่ทางสังคมที่จะขจัดความคิดเก่าที่ว่าผู้ชายอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบและผู้หญิงอยู่ในสภาพที่เป็นรอง สตรีนิยมให้ความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวกับอิสรภาพส่วนบุคคล ครอบครัว รัฐ การกระจายอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมวัฒนธรรม และเรียกร้องให้มีการสร้างสมดุลระหว่างเพศในนามของความมีมนุษยธรรมเดียวกัน รวมถึงเคารพในความแตกต่างของกันและกัน ดังนั้น สตรีนิยมจึงได้ตระหนักต่อการควบคุมของระบบปิตาธิปไตยรวมทั้งการแสวงหาประโยชน์และการกดขี่ทั้งในระดับสาระและอุดมการณ์ของผู้หญิง ในบทความเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดสตรีนิยมมาวิเคราะห์การเหยียดหยามความเป็นผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อของอำนาจความเป็นผู้ชาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary) ในการดำเนินการศึกษาวิจัย โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพแทน คู่ตรงข้าม คนชั้นล่าง และสตรีนิยม เพื่อนำเป็นแนวทางการศึกษา
2. ศึกษาประวัติความเป็นมาและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับผลงานของ จำลอง ฝั่งชลจิตร
3. คัดเลือกนวนิยายประเภทฉายภาพชีวิตอันอัปลักษณ์ของ จำลอง ฝั่งชลจิตร คือ นวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* จำนวน 1 เล่ม 224 หน้า พิมพ์ครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2528
4. วิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน*
5. นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาสรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ
6. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* นั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การดำรงชีวิตอย่างยากจนลำบาก และการถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การดำรงชีวิตอย่างยากจนลำบาก

ปัญหาความยากจนลำบากที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมานานนั้น เป็นภาวะความขาดแคลนด้านทรัพย์สินและวัตถุปัจจัย ซึ่งได้ส่งผลต่อการเกิดความทุกข์ยากในการดำรงชีวิตรวมถึงการขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลาย ๆ ด้าน จึงทำให้คนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ ดังนี้

(1) คนชั้นล่างยึดถือวัตถุมากกว่าการยึดถือจิตใจ

การใช้แนวคิดภาพแทนมาวิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างโดยผ่านตัวละครต่าง ๆ นั้น เริ่มต้นที่ประเด็นคู่ตรงข้ามสำคัญของตัวบท คือ การยึดถือวัตถุหรือการยึดถือจิตใจ สำหรับตัวละครกำไลและโปรย ซึ่งเป็นตัวแทนของคนชั้นล่างที่ประกอบอาชีพการใช้แรงงาน การยึดถือวัตถุ หมายถึง การให้ความสำคัญกับรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนการยึดถือจิตใจในที่นี้ หมายถึง กลุ่มคนชั้นล่างมีการยึดมั่นในหลักการของตัวเอง มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน และมีน้ำใจต่อกัน ถ้าวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างตัวละครโปรยและกำไลโดยเบื้องต้น คู่ตรงข้ามระหว่างทั้งสองตัวละครนี้คือ การให้ความสำคัญกับการขายร่างกายกับการขายแรงงาน ซึ่งตัวละครที่ขี่สามล้ออย่างโปรย คือ ตัวละครที่ทำมาหากินด้วยการขายแรงงาน ซึ่งเป็นอาชีพที่ได้สืบทอดมาจากรุ่นพ่อแม่และมีความภาคภูมิใจต่อการขายแรงงานอีกด้วย ดังเห็นได้จาก

“ลำบากนักก็อยู่กับสามล้อ เอาเสื้อผ้าไว้ใต้เบาะ รถเป็นที่นอน บ้านอยู่ริมถนน ที่ไหนก็ได้” “ผมจะลองดูเลิกเช่าบ้านที่พ่อกับแม่เคยอยู่...รักษามรดกชิ้นนี้ดี ๆ ล่ะ โปรย...เด็กหนุ่มยิ้ม”

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 174)

จึงเห็นได้ว่า การพึ่งพาอาศัยอาชีพการขี่สามล้อมาดำเนินชีวิตถือได้ว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่มั่งคั่งและไม่สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ แต่เป็นมรดกสำหรับโปรยที่ต้องดำรงชีวิตอย่างโดดเดี่ยวตลอดมา โปรยจึงเป็นตัวแทนคนชั้นล่างที่ให้ความสำคัญกับการใช้แรงงาน เพื่อยึดถือคุณค่าบางประการในจิตใจของการเป็นคนขี่สามล้อที่ได้รักษาตลอดมา ถึงแม้ได้ค่าตอบแทนน้อยที่ไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ แต่ก็ไม่เคยทิ้ง “ไอ้แก่” เพื่อนที่ติดตัวมาออกไป จากตัวอย่างดังกล่าว จึงเห็นได้ว่า โปรยได้ให้ความสำคัญกับจิตใจอยู่เหนือกว่าวัตถุ

เมื่อโปรยได้เสียสมรรถนะทางเพศและภรรยามีชู้กับคนอื่น สถานะ “ความเป็นผู้ชาย” ของโปรยนั้น จึงเปลี่ยนไปเป็น “ความไม่เป็นผู้ชาย” โปรยจึงได้มีการแก้ตัวและให้ความสำคัญกับครอบครัวมากกว่าเดิม แต่ด้วยความยากจนลำบากที่ไม่สามารถทำให้โปรยปฏิบัติหน้าที่ความเป็นพ่อได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสัญญะความเป็นผู้ชายของโปรยนั้นก็ได้สูญเสียไปอย่างสิ้นเชิง โปรยจึงหันกลับพาแขกประจำมานอนกับภรรยาเก่า กำไล เพื่อได้ค่าตอบแทนจาก “การขายร่างกาย” ของกำไลนั้น ดังเห็นได้จาก

“ช่วยหน่อยเถอะ” กำไลมองหน้าผัวเก่า เห็นเขายืนหอบจนตัวโยน เอามือลูบหน้า ปากคอสั่น เพราะความเย็น
“งั้นอะไรล่ะ”

“ขาประจำ เขาดีกับกูมานาน เขามาไกล รถเสีย เงินเขาซ่อมรถเกือบหมด เขาต้องการให้กูรับรองผู้หญิงค้างคืนสักคน สองวันเขาจะเข้ามาจ่ายให้

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 165)

จึงเห็นได้ว่า เมื่อคำเสียดสีจากเรื่องภรรยามีชู้ไม่สามารถทำลายจิตใจของโปรยได้อีก อีกทั้งโปรยยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ “ความเป็นพ่อ” ต่อไป โปรยจึงได้พยายามทำงานเพื่อหาเลี้ยงลูก การที่โปรยพาแขกประจำมาค้างคืนกับภรรยาเก่าของตัวเอง เพื่อเป็นการให้น้ำใจต่อแขกประจำ อีกทั้งมีเงินตอบแทนที่สามารถเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้น โปรยได้ให้ความสำคัญกับรายได้มากกว่า กล่าวคือ โปรยได้ยึดถือวัตถุมากกว่าจิตใจ

ส่วนตัวละครที่เป็นสาวโสเภณี อย่างกำไล คือ ตัวละครที่ทำมาหากินด้วยการขายร่างกาย ซึ่งก่อนหน้านี้ กำไลเป็นภาพแทนผู้หญิงไทยทั่วไปที่ได้พึ่งพาอาศัยผู้ชายเป็นหลักและปฏิบัติหน้าที่การเป็นภรรยาและการเป็นแม่โดยตลอดมา ดังเห็นได้จากเมื่อได้ถูกโปรยข่มขืนและได้รับรู้ว่า โปรยดำเนินชีวิตอย่างโดดเดี่ยวตลอดมา กำไลกลับเกิดมีความสงสารและอยากจะอยู่กับโปรยสู้ชีวิตไปพร้อมกัน ดังเห็นได้จาก

“นี่แหละ บ้าน นี่แหละบ้าน ถามไอ้นี่มันดูเถอะ นอนกับมันสองปีแล้ว”

“เชื่อเถอะ พี่ไม่มีอะไรจริง ๆ นอนข้างถนนบนรถ รถนี่เช่าเขามาอีกทีอาศัยนอนในวัดบ้าง หน้าโรงแรมบ้าง ผ้าห่มอยู่ใต้เบาะ ไม่เชื่อก็เปิดดูได้เลย เอาไหม”

“เอาเถอะ อยู่ด้วยกันก็ช่วยหาเลี้ยงกันนะ ทนได้ เพราะเรามีความรัก”

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 165)

จึงเห็นได้ว่า ถึงแม้กำไลได้รู้ความจริงเรื่องของโปรยและโปรยก็แตกต่างจากสามีที่กำไลฝันไว้ กำไลก็ยังอยากไปอยู่กับโปรย นอกจากมีความรักแล้ว คุณค่าที่กำไลยึดถือยังเป็นเพราะการมีเพศสัมพันธ์กับใคร ก็กลายเป็นภรรยาของคนนั้น แต่เมื่อกำไลได้พบเหตุการณ์การถูกข่มขืนอีกครั้งที่ 2 จนไม่มีทางเลือกเส้นชีวิตของตนเอง กำไลจึงไปเป็นภรรยาของผู้ที่ข่มขืนตัวเองอย่างไทยยาม เพื่อใช้ชีวิตอย่างไม่มีการขาดแคลน ดังเห็นได้จาก

อยู่กับผัวไทยยาม วันหนึ่ง ๆ กำไลเอาแต่นั่ง ๆ นอน ๆ อยู่กับบ้าน ... หล่อนสบายกว่าอยู่กับผัวเก่า ไม่ต้องเลี้ยงลูก ไม่ต้องรำคาญขี้เมา...ทุกเช้าเขาจะซื้อของกินติดมือมาฝาก เสื้อผ้าก็หาให้ข้าวปลาซื้อจากข้างนอก กลับมาก็ชวนเข้าห้อง

[...]

“กลับบ้านเสียเถอะ”

“ไม่”

“ช่างเถอะ แล้วจะไปไหน”

“ไปไหนก็ได้ ให้มันพ้น ๆ”

[...]

“เอาไหม ไปพักบ้านน้าพลาง ๆ” “ไปอยู่บ้านน้า เชื่อน้า” “น้าไม่ทำแบบนั้นอีกนะ” ไทยยามดึงหล่อนเข้าประตูวัดอีก แต่หล่อนขัดขืน “ไปบ้านน้าเถอะ เดี๋ยวที่บ้านหนูมาเห็นเข้า

“ก็ได้” คืนนั้นเสริฐไม่ได้ออกมาทำงานอีก รุ่งเช้าเขาบอกคนข้างบ้านว่า หล่อนเป็นญาติฝ่ายแม่ที่มาขออาศัยชั่วคราว แต่ไม่กี่วันต่อมา คนที่เคยถามก็รู้เลยว่าหล่อนเป็นเมียของเขา

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 122-124)

จึงเห็นได้ว่า กำไลได้ “ขายร่างกาย” ให้กับผู้ที่ทำร้ายตัวเอง เพื่อเป็นการเลื่อนสถานภาพทางวัตถุของตัวเอง เมื่อได้ผ่านชีวิตที่ยากจนลำบากที่อยู่กินกับโปรย กำไลจึงได้ให้ความสำคัญกับชีวิตที่มีอยู่มีกิน ซึ่งไม่มีการขาดแคลนทางวัตถุในการดำเนินชีวิต

เมื่อไทยยามผู้ที่ข่มขืนกำไลรู้ความจริงว่า กำไลเคยเป็นภรรยาเก่าของโปรย ความโลภและการหลอกลวงของกำไลนั้นจึงทำให้กำไลถูกทอดทิ้งอีกครั้ง อีกทั้งเนื่องจากกำไลไม่ได้ดูแลลูกของตนเองอย่างดีและไม่ได้รักษาหน้าที่การเป็นภรรยาที่ซื่อสัตย์สำหรับสามี กำไลก็ได้สูญเสียสัญญะ “ความเป็นแม่”และ “ความเป็นภรรยา” ไปอย่างสิ้นเชิง จึงทำให้กำไลไม่สามารถกลับไปสู่ชีวิตเดิมได้อีกด้วย เมื่อหมดหวังในการเลือกเส้นทางชีวิตของตัวเอง กำไลจึงตัดสินใจที่จะเป็นเจ้าของชีวิตของตัวเอง นั่นก็คือกลายเป็นโสเภณี ซึ่งเมื่อก่อนเป็นอาชีพที่กำไลเกลียดและดูถูก แต่กลับมีชีวิตที่พอกินพออยู่ ดังเห็นได้จาก

หล่อนรู้สึกหมดแล้วจริง ๆ เพราะแบมือแท้ ๆ จึงได้กินมือกินตีนของผัว เพราะกลัวอดตายแท้ ๆ จึงยอมให้ถูกข่มเหง...หล่อนมั่นใจขึ้น...หล่อนตัดสินใจเด็ดขาดแล้ว

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 145)

“นี่” เขาหันกลับมาจากกระเป๋าสตางค์ ส่งใบห้าร้อยให้แต๋ว กะหรี่เก่ารับมากุมไว้ชั่วขณะ หล่อนพยักหน้าให้กำไลเข้าไปใกล้ ๆ แล้วยัดเงินสดทั้งหมดใส่มือกะหรี่คนใหม่ กำไลกำค่าตัวที่ได้มา มันเป็นของหล่อนจริง ๆ นะหรือ ทำไมง่ายดายอย่างนี้

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 148)

จึงเห็นได้ว่า การยึดถือจิตใจ “ความเป็นผู้หญิง” สูญเสียไป กำไลได้หาคุณค่าในตัวเองใหม่ที่ไม่ต้องการพึ่งพาคนอื่น นั่นก็คือ เป็นเจ้าของชีวิตของตัวเอง การเป็นโสเภณีทำให้กำไลมีอยู่มีกิน ไม่ต้องใช้ชีวิตที่อดอยากและพึ่งพาผู้ชายอีกต่อไป การตั้งคำถามภายในจิตใจของกำไลว่า การขายร่างกายได้เงินง่ายดายอย่างนี้นั้น เห็นได้ชัดว่า สุดท้ายกำไลจึงได้ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าการยึดถือจิตใจ การวิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างยึดถือจิตใจหรือวัตถุ สรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 ภาพแทนคนชั้นล่างในการยึดถือจิตใจหรือวัตถุ

ตัวแทนคนชั้นล่าง		ภาค 1	ภาค 2
		การยึดถือจิตใจอยู่เหนือกว่าวัตถุ	การยึดถือวัตถุอยู่เหนือกว่าจิตใจ
โปรย	คนขี่สามล้อ	มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพของตนเองและการทำมาหากินด้วยการใช้แรงงาน	การได้ค่าตอบแทนจากการขายร่างกายของภรรยาเก่า กำไล
กำไล	โสเภณี	การปฏิบัติหน้าที่ความเป็นภรรยาและความเป็นแม่ที่ดี	ไปเป็นภรรยาของผู้ที่ข่มขืนตนเองและการทำมาหากินด้วยการขายร่างกาย

สรุปได้ว่า การใช้แนวคิดคู่ตรงข้ามมาวิเคราะห์ภาพแทนของคนชั้นล่างนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความยากจนลำบากของคนชั้นล่างอย่างชัดเจน เนื่องจากการมีรายได้น้อยและการขาดแคลนทางวัตถุ จึงทำให้ตัวละครจากการให้ความสำคัญกับการยึดถือจิตใจเหนือกว่าวัตถุเปลี่ยนไปให้ความสำคัญกับวัตถุเหนือกว่าจิตใจ เพื่อดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป ในประเด็นคู่ตรงข้ามระหว่างจิตใจกับวัตถุนั้น โปรยเป็นภาพแทนคนขี่สามล้อที่หาเลี้ยงชีพด้วยการใช้แรงงาน จึงได้ให้ความสำคัญกับการยึดถือจิตใจของคนขี่สามล้อ แต่เมื่อได้เสียสมรรถนะทางเพศและการที่ภรรยามีชู้กับคนอื่น สถานะความเป็นผู้ชายจึงได้เปลี่ยนแปลงไป การยึดถือจิตใจนั้นไม่สามารถเลี้ยงลูกได้อย่างดีอีกต่อไป โปรยจึงกลับไปให้ความสำคัญกับวัตถุเหนือจิตใจ ส่วนกำไลเป็นภาพแทนผู้หญิงทั่วไปที่ยึดถือจิตใจในความเป็นแม่และความเป็นภรรยาที่ดีในตอนแรก แต่เมื่อกำไลไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ความเป็นแม่ได้ดี ซึ่งทำให้ลูกได้รับบาดเจ็บ อีกทั้งการถูกข่มขืนทำให้ความเป็นภรรยาที่ดีก็สูญหายไปอย่างสิ้นเชิง กำไลจึงเลือกเส้นทางชีวิตที่มีกินมีอยู่ด้วยวิธีการขายร่างกาย นั่นก็คือ การเป็นโสเภณี ทั้งกำไลและโปรยเป็นภาพแทนคนชั้นล่างที่ขายแรงงานเพื่ออยู่รอดในสังคมนั้น ๆ ในตอนแรก ตัวละครทั้งสองคนได้ให้ความสำคัญกับการยึดถือจิตใจของตนเอง แต่ด้วยความยากจนลำบากจากรายได้น้อยและการไม่เท่าเทียมทางวัตถุ จึงทำให้คนชั้นล่างอย่างกำไลและโปรยนั้นต้องไปเลือกการยึดถือวัตถุมากกว่าจิตใจ

2. การถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง ความมีคุณค่าในตัวตน ซึ่งไม่ว่าจะอยู่สถานะใดก็ตาม ต่างมีคุณค่าที่เท่าเทียมกัน จึงต้องปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค นั่นก็คือ การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ได้เสนอให้เห็นถึงคนชั้นล่างได้ถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงผู้หญิงถูกเหยียดหยามจากผู้ชาย คนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากคนชั้นสูง และคนชั้นล่างเหยียดหยามระหว่างกัน ดังนี้

(1) ผู้หญิงถูกเหยียดหยามจากผู้ชาย

การใช้แนวคิดสตรีนิยมมาวิเคราะห์ความเป็นผู้หญิงของตัวละครหญิงในนวนิยายเรื่องนี้ทำให้เห็นถึงภาพแทนผู้หญิงที่ไม่มีสิทธิ์ในการเลือกชีวิตของตัวเองและเป็นสิ่งของไร้คุณค่าในมุมมองของผู้ชายซึ่งฐานะอยู่เหนือกว่าผู้หญิง คู่ตรงข้ามที่สำคัญในด้านภาพแทนคนชั้นล่างสำหรับตัวละครหญิงนั้นคือคู่ตรงข้ามระหว่าง “ความเป็นผู้ชาย” กับ “ความเป็นผู้หญิง” ตอนแรกตัวบทแสดงให้เห็นถึงบทบาทและความหมายของ “ความเป็นผู้หญิง” ของกำไลที่ต้องสยบต่ออำนาจของผู้ชายอย่างชัดเจน กำไลทำหน้าที่เป็นภรรยาคอยตอบสนองความต้องการทางเพศและต้องทำหน้าที่ความเป็นแม่คอยดูแลลูกอยู่กับบ้าน ดังนั้นโลกของกำไลจึงเป็นโลกที่ถูกจำกัดให้อยู่แต่ในบ้านคอยเลี้ยงลูกและทำหน้าที่เป็นที่ระบายความใคร่ของสามีเท่านั้น เมื่อโปรยหลอกกำไลไปข่มขืนด้วยความโลภ ความเป็นผู้หญิงของกำไลนั้นได้แสดงออกมาอย่างชัดเจน นั่นก็คือ การที่เสียพรหมจรรย์ไปและไม่สามารถขัดขืนได้อีก ดังเห็นได้จาก

“เป็นของพี่แล้วนี่”
“เป็นอะไร...เป็นอะไรกันล่ะ”
“เป็นเมีย” น้ำเสียงหนักแน่นเอาจริงเอาจัง
“บ้าไปน่า นิด ๆ หน่อย ๆ”

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 59)

จึงเห็นได้ว่า การกดขี่ทางสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง คือ ผู้หญิงเป็นสิ่งของที่ระบายความใคร่ของผู้ชายเท่านั้น เมื่อถูกข่มขืน ความเป็นผู้หญิงที่บริสุทธิ์นั้นก็ถูกทำลายไปด้วย ฝ่ายหญิงก็ต้องถือผู้ชายเป็นที่พึ่งโดยไม่มีสิทธิ์เลือก เมื่อกำไลถูกไทยยามข่มขืน กำไลก็สูญเสียความเป็นภรรยาที่ดีไปอย่างสิ้นเชิง กำไลจึงตกเป็น “กะหรี่” ที่ไม่ได้รักษาความบริสุทธิ์สำหรับสามีนั้นไว้ ดังเห็นได้จาก

“มึงเสียอย่างไรล่ะ”

“กูถูกข่มขืน”...

“อีเลว พอกูด่าถึงนิดหน่อยมึงก็หอบผ้า อีเลว อีกะหรี่” เขาโถมใส่บีบคอหล่อนพลางเขย่า...

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 107)

จึงเห็นได้ว่า ผู้ชายจะให้ความสำคัญกับพรหมจรรย์ของผู้หญิงและถือเป็นสัญญะ “ความเป็นผู้หญิงที่ดี” อีกด้วย ผู้หญิงต้องเป็นสิ่งของที่ถูกจำกัดให้อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายเท่านั้น เมื่อมีการทำหน้าที่บกพร่อง ก็ถือว่าไม่จงรักภักดีต่อสามีและถูกมองว่าเป็นผู้หญิงที่เลวร้าย

ในคู่ตรงข้ามระหว่าง “ลูกค้า” กับ “สินค้า” ลูกค้าเป็นพวกผู้ชายที่ต้องการระบายความใคร่ทางเพศที่จ่ายเงินค้างคืนกับโสเภณี ส่วนสินค้าก็เป็นผู้หญิงที่ประกอบอาชีพเป็นโสเภณีที่ขายร่างกายเพื่อตอบสนองความต้องการลูกค้า ในแง่มุมของ “ลูกค้า” นั้น การหาโสเภณีเป็นแค่การหาสิ่งของมาช่วยระบายความใคร่ทางเพศเท่านั้น โดยไม่ต้องรับผิดชอบอะไรเลย สำหรับการเป็นโสเภณีก็ต้องสำนึกบทบาทหน้าที่ของตัวเองที่ไม่มีสิทธิ์เลือกลูกค้า เนื่องจากตกเป็นเหยื่อของอำนาจผู้ชาย ดังเห็นได้จากคำพูดของแต๋ว ผู้ประกอบอาชีพเป็นโสเภณีเช่นกัน ดังนี้

“รองรับความอยากของสารพัดคน ดีบ้าง เลวชาติบ้าง เหี้ยก็มี” แต๋วพูดห้วน ๆ อย่างมีอารมณ์ น้ำเสียงยาน ๆ คล้ายคนเหน็ดเหนื่อยท้อแท้

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 89)

“คิดให้ดีก่อน คนเป็นร้อย ๆ จะขึ้นมาบนอกเรา เหม็นสาบ หยาบคาย สกปรก น่าชังนรกดี ๆ นี่เอง มึงคิดให้ดี”

“เออ เขาเสียเงินซื้อเรา เขาก็อยากกินให้คุ้มราคา”

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 146)

จึงสรุปได้ว่า การประกอบอาชีพเป็นโสเภณีถือได้ว่าเป็นผู้หญิงที่ไร้คุณค่าที่สุดในสังคมคนชั้นล่าง ผู้หญิงได้ตกเป็นสินค้าที่ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกได้ เพียงแค่ตอบสนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย อีกทั้งยังต้องเอาใจเป็นด้วย ถึงแม้ไม่ได้มาจากความรักแท้ ๆ แต่การเป็นผู้ให้บริการลูกค้า ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างดี นั่นก็คือ ช่วยระบายความใคร่ทางเพศเท่านั้น

(2) คนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากคนชั้นสูง

นวนิยาย เรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ได้สะท้อนให้เห็นมุมมองการใช้ชีวิตของผู้ประกอบอาชีพโสเภณีและคนขี่สามล้อว่า เส้นทางของคนที่ทำอาชีพเหล่านี้มีความเป็นไปอย่างไรและมีจุดจบอย่างไร รวมถึงการสะท้อนถึงความโลภภายในตัวมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวทุกคน คือ ผู้มีอำนาจสามารถควบคุมผู้ที่ต่ำกว่าได้ คู่ตรงข้ามที่สำคัญอีกคู่หนึ่งในการถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คู่ตรงข้ามระหว่าง “เปลือกนอก” และ “เนื้อแท้” สำหรับโปรยที่ประกอบอาชีพขี่สามล้อซึ่งถือเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย อีกทั้งยังต้องอยู่ภายใต้

อำนาจคนชั้นสูงอีกด้วย ดังนั้น คู่ตรงข้ามในการประกอบอาชีพคนขี่สามล้อนั้น คือ เจ้านายกับลูกน้อง เจ้านายเป็นผู้ที่มีฐานะสูงกว่าลูกน้อง เนื่องจากได้เช่าสามล้อให้กับพวกลูกน้อง จึงถือว่าได้ควบคุมเครื่องมือที่หาเลี้ยงชีพของลูกน้องทุกคน ดังเห็นได้จาก

ชายคนเดิมพูด เมื่อผู้หญิงทำท่าจะจ่ายค่าโดยสาร "ไม่ต้องจ่ายมันหรอก เด็กพี่เอง" โปรยยิ้มเจื่อน ๆ กับคนที่เป็นเจ้าของตัวเขา

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 51)

จึงเห็นได้ว่า การที่เป็นเจ้านายสามารถใช้แรงงานจากลูกน้องตลอดได้ โดยไม่ต้องให้เกียรติเนื่องจากโปรยอยู่ฐานะต่ำต้อยกว่าเจ้านาย จึงต้องยอมรับการควบคุมจากผู้ที่มีอำนาจสูงกว่า นอกจากนี้ คู่ตรงข้ามระหว่าง "ลูกค้า" กับ "ผู้ให้บริการ" ก็แสดงให้เห็นถึงคนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากคนชั้นสูงอย่างชัดเจน ดังเช่น ลูกค้าที่มีสถานะทางสังคมสูงสามารถบังคับผู้ที่เป็นคนชั้นล่างแม้กระทั่งทำลายชีวิตได้ ดังเห็นได้จาก

"ไอ้น้อง เรามาพูดกันแบบลูกผู้ชาย มึงกลัวถูกเบี้ยวใช่ไหม"
"พูดอีกคำหาได้ไหม" ชายคนนั้นตะคอก

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 69)

ครั้นจะหาผู้หญิงให้ก็นึกสงสาร กลัวเคราะห์กรรมเกิดขึ้นกับหล่อนบาปเวรจะมาถึงตัว

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 72)

จึงเห็นได้ว่า ลูกค้าสามารถควบคุมให้ผู้ให้บริการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ โดยโปรยไม่สามารถปฏิเสธได้ เนื่องจากสถานะของลูกค้าเหนือกว่าผู้ให้บริการ แม้กระทั่งเอาชีวิตของคนชั้นล่างนั้นไปก็ไม่มีผู้ใดสนใจ จึงเห็นได้ว่า ลูกค้าที่มีสถานะทางสังคมสูงไม่ได้ควบคู่ไปกับจิตใจที่สูงด้วย ในด้านตรงข้าม ผู้ที่เป็นคนชั้นล่างอย่างโปรยกลับมีจิตใจสูงที่ให้ความเห็นใจกับโสเภณี ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพอยู่สถานะต่ำเหมือนกับโปรย

สำหรับกำไลที่ประกอบอาชีพการเป็นโสเภณี ก็เสนอให้เห็นถึงภาพแทนคนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากคนชั้นสูงอย่างชัดเจน โดยผ่านคู่ตรงข้ามลูกค้ากับสินค้า ไม่ว่าเป็นผู้ชายที่ข่มขืนผู้หญิงหรือพวกทหารที่เป็นลูกค้าของโสเภณี ล้วนมองโสเภณีเป็นสินค้าที่สามารถต่อรองและทิ้งไปโดยง่าย เห็นได้จากพวกทหารจับโสเภณีติดตะรางตามคำสั่งจากเจ้านาย แต่ยังอยากจะระบายความใคร่ทางเพศอีกด้วย ดังเห็นได้จาก

พวกผู้ชายที่อยู่ห้องติดกันยิ้มกริ่มเลียบเคียงมายื่นมือผ่านลูกกรง ผู้หญิงบางคนยื่นออกให้ พอไอ้นั่นจะจับหล่อนดึงกลับ ไอ้นั่นคว้าน้ำเหลว มือหราเหมือนทากป่า

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 155)

จึงสรุปได้ว่า ลูกค้ามีอำนาจเหนือกว่าสินค้า ซึ่งสามารถควบคุมชีวิตของสินค้าได้ การประกอบอาชีพต่ำต้อยอย่างโสเภณีและคนขี่สามล้อเป็นอาชีพที่ให้บริการคนอื่น จึงต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจชนชั้นสูง ตัวบทสื่อให้เห็นถึงการเหยียดหยามชนชั้นในด้านตรงข้ามระหว่าง "เปลือกนอก" และ

“เนื้อแท้” ว่า คนที่มีสถานะทางสังคมสูงกลับมีจิตใจต่ำที่มองข้ามชีวิตคนอื่นและหยาบคาย ส่วนคนที่มีสถานะทางสังคมต่ำอย่างโปรยและกำไลที่เป็นตัวแทนคนชั้นล่างนั้นกลับเป็นผู้ที่มีจิตใจสูงที่ใช้แรงงานทำมาหากิน ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ภาพแทนคนชั้นล่างที่ประกอบอาชีพอย่างคนขี่สามล้อและโสเภณีนั้น ถูกหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จนต้องเดินไปถึงเส้นทางสุดท้าย นั่นก็คือ ความตาย

(3) คนชั้นล่างเหยียดหยามระหว่างกัน

นวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ก็ได้เสนอให้เห็นถึง ตัวละครหลายตัวละครที่ได้ให้ความสำคัญกับการยึดถือวัตถุมากกว่าการยึดถือจิตใจของการเป็นเพื่อนที่ร่วมงานกันในสังคมคนชั้นล่าง ดังเห็นได้จากการกระทำต่อโปรย ซึ่งในกลุ่มของคนขี่สามล้อนั้น ตัวบทได้สื่อให้เห็นถึงการที่พวกเขาต่างก็ให้ความเห็นใจกับโปรย แต่ก็ชอบพูดคุยเรื่องภรรยามีชู้และการที่โปรยได้เสียสมรรถนะทางเพศไป จากการวิเคราะห์สถานภาพและพฤติกรรม เห็นได้ชัดเจนว่า ชาวบ้านที่ด้อยการศึกษานิยมเสียดสีและนินทาเรื่องทางเพศ เพื่อความสนุกสนานและผ่อนคลายอารมณ์ในชีวิตอันโหดร้ายลำบาก ดังเห็นได้จาก

เตี้ยพูดต่อ “ใจเย็น ๆ เพื่อน มันอยากไปก็ให้ไป อย่าคิดอะไรมากเลยว่ะ บางทีเขาอาจเป็นคู่กันมาก่อนใครจะไปรู้เป็นยังไงวะ” แก้วเดินเข้ามาร่วมวงเตี้ยยิ้ม “อย่าทำอะไรมันเลย แค่ฆ่าให้ตายก็พอแล้ว”

[...]

“โธ่ โปรยมันไม่คิดสั้นหรอก กะแค่เพื่อนหยามน้ำหน้าเท่านี้” เตี้ยใส่ไฟ

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 119)

“คราม กูจะบอกอะไรถึง” มั่งกระซิบ ยิ้มจนเห็นฟันหน้าด้านบนที่หักว่างอยู่หนึ่งซี่

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 151)

จึงเห็นได้ว่า เมื่อเรื่องที่กำไลไปเป็นโสเภณีนั้นได้กระจายไปถึงกลุ่มคนขี้สามล้อ เพื่อนที่ร่วมงานกันเห็นเหมือนจะปลอบใจโปรย แต่กลับมาตั้งชื่อใหม่ให้โปรยว่า “คราม” เพื่อเป็นการเสียดสีการขาดสมรรถนะทางเพศของโปรยและยั่วยุโปรยให้ไปฆ่าไทยยามเพื่อแก้แค้น

นอกจากนี้ ความไร้เจริญทางวัตถุในสังคมคนชั้นล่าง จึงทำให้การเป็นเพื่อนร่วมงานกันมักจะมีความแข่งขันกัน ดังเห็นได้จากในตอนสุดท้าย เมื่อโปรยถูกแทงตาย พวกคนขี่สามล้อไม่ได้ให้ความเห็นใจต่อความตายของโปรย แต่กลับมีความพึงพอใจในเรื่องที่คู่แข่งที่แบ่งวัตถุลดน้อยไปหนึ่งคน ดังเห็นได้จาก

มั่งคิด “ฝีมือแทงแบบนี้ แค่ทีเดียวโปรยก็ตายติดปลายมีดแล้ว”

“ก็ดี งานเดือนสิบคนจะได้ไม่แน่นนัก”

(จำลอง ฝั่งชลจิตร, 2528, หน้า 173)

จึงสรุปได้ว่า การเหยียดหยามระหว่างกันในสังคมคนชั้นล่างนั้นเกิดจากความไร้เจริญทางวัตถุในสังคมคนชั้นล่าง จึงทำให้คนชั้นล่างที่ประกอบอาชีพด้วยกันเกิดมีความแข่งขันกัน และให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจการเป็นเพื่อนกัน ไม่ว่าจะเป็นโปรยหรือมั่ง สุดท้ายก็ได้ตกเป็นเหยื่อของอำนาจความยากจนด้วย

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หลังเที่ยงคืน พบว่า ภาพแทนคนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ มี 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ คนชั้นล่างดำรงชีวิตอย่างยากจนลำบากด้วยรายได้ไม่มั่งคั่งและการแบ่งวัตถุที่ไม่เท่าเทียมกัน สุดท้ายจึงทำให้คนชั้นล่างนิยมให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็น คือ คนชั้นล่างถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งรวมถึงผู้หญิงคนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากผู้ชาย จึงต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย คนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากคนชั้นสูงจนไม่มีสิทธิ์ในการต่อรอง อีกทั้งคนชั้นล่างได้เหยียดหยามระหว่างกันในด้านการเสียดสีเพื่อนร่วมงานและการแข่งขันงานที่ทำให้คนชั้นล่างตกเป็นเหยื่อของอำนาจความยากจน จึงได้เสนอให้เห็นถึงภาพแทนคนชั้นล่างในลักษณะดังกล่าวอย่างชัดเจน

ในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* ผู้ประพันธ์ได้สร้างภาพแทนอันเป็นภาพเหมารวมของคนชั้นล่างผ่านมุมมองของตนเองในการตีแผ่ชีวิตของคนชั้นล่างว่า เป็นกลุ่มที่สังคมไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควรและได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมที่แบ่งชนชั้นอย่างรุนแรงและการแบ่งวัตถุที่ไม่เท่าเทียมกันอีกด้วย จึงทำให้คนชั้นล่างต้องแข่งขันกันจนมองข้ามจิตใจและกลับไปให้ความสำคัญกับวัตถุ ทั้งนี้เพื่อเป็นการอยู่รอดในสังคมคนชั้นล่างต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตติมา อานสกุลเจริญ (2558) ได้กล่าวว่า หากพิจารณาตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองของประเทศไทย สังคมไทยมีโครงสร้างทางชนชั้น 4 ลำดับ อันดับสุดท้ายก็คือ ชนชั้นล่าง ซึ่งรวมถึงพวกพนักงาน คนงาน ชาวนา ชาวไร่ ชาวบ้าน ซึ่งเป็นประชาชนที่มีเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่กลับไม่ได้รับการนับถือและถูกเอาเปรียบจากชนชั้นสูงมาโดยตลอด ชนชั้นนี้เข้าถึงทรัพยากรได้ยาก และไม่มีอำนาจต่อรองในระบบเศรษฐกิจอีกด้วย จึงต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ถูกกีดกันอยู่เสมอ นอกจากนี้ คนชั้นล่างถูกเหยียดหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงคนชั้นล่างที่ถูกเหยียดหยามจากผู้ชาย จึงต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ใกล้รุ่ง ภูอ่อนโสม (2563) ได้กล่าวถึงปิตาธิปไตยที่ยังคงฝังรากลึกในสังคมไทยว่า ปิตาธิปไตยหรือแนวคิดชายเป็นใหญ่ได้กำหนดบรรทัดฐานว่า ผู้ชายคือศูนย์กลางของสังคมมนุษย์และแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างชายหญิงเป็นสองขั้วโดยระบุว่า ผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็ง มีเหตุผล เป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ใช้อารมณ์ การเลี้ยงลูกเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้หญิง จึงต้องตกเป็นรองและถูกจำกัดบทบาทเอาไว้ตามที่ผู้ชายต้องการ นอกจากนี้ คนชั้นล่างถูกเหยียดหยามจากคนชั้นสูงจนไม่มีสิทธิ์ในการต่อรองและคนชั้นล่างได้เหยียดหยามระหว่างกันจนกลายเป็นคนชายขอบได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรขวัญ ทองเถาว์ (2554) ที่ได้วิเคราะห์ภาพแทนคนชายขอบที่เป็นกลุ่มคนชั้นล่างในบริบทเศรษฐกิจ ได้ดำรงชีวิตอย่างยากลำบากและไร้สิทธิในการต่อรอง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ยากจนไร้ทักษะฝีมือและมีคุณภาพชีวิตต่ำต้อย ในวรรณกรรมเยาวชนได้นำเสนอภาพผู้ใช้แรงงานที่มีรายได้วันต่อวัน คนเหล่านี้ต้องประสบปัญหาความยากจน ความอดอยาก และขาดโอกาสทางการศึกษา อีกทั้งต้องประสบปัญหาความเสื่อมโทรมของที่อยู่อาศัย คุณภาพชีวิต และค่าแรงต่ำ แต่ผู้ใช้แรงงานต่างมีความหวังว่ารายได้จากการเป็นผู้ใช้แรงงานจะทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาอัตลักษณ์คนชั้นล่างที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน*

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาพแทนคนชั้นล่างในนวนิยายเรื่อง *หลังเที่ยงคืน* กับสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น บทละครโทรทัศน์ เพราะจะทำให้เห็นพลวัตของการนำเสนอภาพแทนคนชั้นล่างที่แตกต่างกันในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

กำธร กุลสุขรังสรรค์ (บรรณาธิการ). (2528). หลังเที่ยงคืน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

ใกล้รุ่ง ภูอ่อนโสม. อำนาจของผู้หญิง: การท้าทายความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับแนวคิดปิตาธิปไตยในนวนิยายสมัยใหม่. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 6(1), 43-61.

จำลอง ฝั่งชลจิตร. (2528). หลังเที่ยงคืน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

จิตติมา อานสกุลเจริญ. (2558). ชนชั้นและยุคสมัยการเมืองการปกครองไทย, วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 5(1), 7-15.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2528). กะหรี่ สามล้อ ไทยยาม: ชีวิตชนชั้นใต้ถุนของสังคม. ใน เรืองเดช จันทรคีรี (บรรณาธิการ), ถนนหนังสือ (น. 82-90). กรุงเทพฯ : ธรรมสารการพิมพ์.

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2559). เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน ปรากฏการณ์วรรณกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2).กรุงเทพฯ : นาคร.

ภัทรขวัญ ทองเถาว์. (2554). ภาพแทนคนชายขอบ. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาวิชาภาษาไทย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). สตรีนิยม: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมทศวรรษที่ 20. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2548). วาทกรรม ภาพแทน และอัตลักษณ์ วรรณคดีศึกษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (2542). จากคนนอกสู่คนชายขอบ. วารสารศิลปวัฒนธรรม, 12(ต.ค.), 68-76.

อภิญวัฒน์ โพธิ์สาน. (2561). แนวคิดคู่ตรงข้ามในยมกวรรคแห่งอรรถกถาธรรมบท. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 5(3), 593-616.

วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง รากแก้ว : อำนาจการกดทับของผู้หญิงด้วยกัน

Discourses of Female Homosexuals in Rak-kaew, a TV Drama : The Power of Oppression by Women

จางหยิ่ง[1*] และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ[2]

Zhang Ying[1*] and Jansuda Chaiprasert[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

[1] Ph.D. candidate, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

[2] Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 1947835144bee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ออกอากาศทางช่อง Ch3Thailand ปี พ.ศ. 2565 ผลการวิจัยพบว่า ในเรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอวาทกรรม 2 ด้านใหญ่ ได้แก่ 1) วาทกรรมที่กดทับตามกระแสหลัก ได้แก่ หญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม เห็นได้จาก ตัวละครผู้หญิงในกลุ่มนี้ จะถูกมองเป็นตัวประหลาด และถูกดูถูกเหยียดหยาม และหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ เห็นได้จากการนำบทบาทของผู้ชายไปผูกกับความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงที่ฝ่ายหนึ่งจะต้องสวมบทบาทเป็นฝ่ายชาย 2) วาทกรรมสร้างความหมายใหม่ ได้แก่ หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล โดยเห็นได้จากการบรรยายถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงว่า ทุกคนมีสิทธิเลือกที่จะรัก เลือกที่จะเป็น และหญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง เห็นได้จากการประกอบสร้างภูมิหลังด้านฐานะและอาชีพของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิง

คำสำคัญ: วาทกรรม, หญิงรักหญิง, ละครโทรทัศน์เรื่อง รากแก้ว

Abstract

This research article aimed to analyze discourses of female homosexuals in Rak-kaew, a TV drama broadcasted on Ch3 Thailand in 2022. The study found two distinctive discourses of female homosexuals, including 1) discourse that is suppressed by the mainstream and 2) discourse that creates a new meaning. For discourse that is suppressed by the mainstream, female homosexuals were rejected by the society; these females seemed abnormal and disdained. They were inescapable from the patriarchal ideology. This reflected through one of the couple would perform the male role. For discourse that

creates a new meaning, the female homosexuals perceived their love as individual rights. This shown in dialogues of female homosexual characters expressing their liberal thoughts of love and being that they could choose to do or be. The successes could be gained by their own abilities, which were structured through the background, statuses and professions, of the female homosexual characters.

Keywords: discourse, female homosexual, Rak-kaew, a TV drama

บทนำ

ในอดีตเพศทางเลือกถือเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนเป็นความผิดปกติทางเพศที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2533-2545 มีการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพศทางเลือก สังคมเปิดกว้างมากขึ้นเห็นได้จากองค์การอนามัยโลกมีประกาศให้วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2543 เป็นวันสากลยุติความเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน คนข้ามเพศ และคนรักสองเพศ (IDAHOT: International Day Against Homophobia Transphobia and Biphobia) โดยมีการอธิบายว่ารักร่วมเพศไม่ใช่ความผิดปกติทางสุขภาพจิต และคนกลุ่มนี้มีสิทธิในการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศตนเอง (ทิพานันท์ สุขุมาล, 2558)

ประเทศไทยในฐานะเป็นหนึ่งในสมาชิกองค์กรอนามัยโลกซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดดังกล่าว ทำให้ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และปัจจุบันนี้ ประเทศไทยถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศเอเชียที่ค่อนข้างเปิดกว้างและยอมรับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศได้ โดยมีการเสนอพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม พยายามส่งเสริมเสรีภาพในการเลือกคู่ครองตามความสมัครใจ มีการเดินขบวนและกิจกรรมต่าง ๆ ที่กรุงเทพ ฯ ในเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นเดือนแห่งการเฉลิมฉลองความหลากหลายทางเพศ มีนักเขียนไทยจำนวนมากได้ประพันธ์นวนิยายเกี่ยวกับกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ผลงานเหล่านี้มักจะถูกซื้อลิขสิทธิ์ไปผลิตเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก จนหลายเรื่องมีชื่อเสียงไปประเทศจีน เช่น *นิทานพันดาว นับสิบจะจูบ* เป็นต้น แต่ความจริงแล้วกลุ่มความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยยังต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ อยู่ ดังที่ ณัฏฐณิชา เหล็กกล้า (2564) ได้กล่าวว่า สังคมไทยในอดีตและในปัจจุบันมีการยอมรับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศ นับเป็นมายาคติอย่างหนึ่งของสังคมไทยที่ตอกย้ำมาโดยตลอดว่าสังคมไทยยอมรับกลุ่มคนหลากหลายทางเพศอยู่แล้ว แต่ทั้งทัศนคติและกฎหมายของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศยังโดนกดทับอยู่ สังคมประกอบสร้างความคิดว่าทุกอย่างนั้นดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการถกเถียงหรือเรียกร้องอะไรเพิ่มเติม ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวาทกรรมที่เกี่ยวกับการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

จุดเริ่มต้นของกลุ่มหญิงรักหญิง ที่คนไทยสมัยโบราณใช้คำว่า “การเล่นเพื่อน” มีการอธิบายถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวว่ามาจากหลายสาเหตุ อาทิ เป็นความผิดปกติทางจิต เป็นโรคชนิดหนึ่ง เป็นเรื่องของความผิดธรรมชาติ เป็นเรื่องของกรรมเก่า เป็นต้น ซึ่งในสังคมไทยสมัยก่อนผู้หญิงที่ถูกเรียกว่าเป็นพวกเล่นเพื่อนอาจไม่ได้รับความสนใจ บางส่วนก็ยอมรับได้ บางส่วนอาจให้ภาพว่าเป็นพวกวิปริต ทำผิดจารีตประเพณี เป็นหญิงที่ไม่มีความเป็นผู้หญิง (Femininity) หรือพวกละเมิดศีลธรรมอันดีงาม จึงส่งผลให้หญิงรักหญิงไม่สามารถเปิดเผยความสัมพันธ์ได้ ต่อมาเมื่อสังคมไทยได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมแนวคิดและเรียนรู้หลายสิ่งจากสังคมตะวันตก เช่นเรื่องของคำอธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งต่าง ๆ ของธรรมชาติตามหลักของวิทยาศาสตร์ เรื่องความสัมพันธ์ของสังคมตามหลักความคิดทางทฤษฎีสังคมศาสตร์

โดยเฉพาะในกรณีหลังได้เรียนรู้ระบบความคิดทางการเมืองใหม่ ๆ เช่น แนวคิดประชาธิปไตย แนวคิดเรื่องสิทธิความเท่าเทียมกันของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย อิทธิพลนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้แนวคิดหญิงรักหญิงเริ่มแสดงความเป็นตัวตนสู่สังคมภายนอกมากขึ้น ซึ่งทำให้ผู้คนส่วนหนึ่งมีความคิดว่า หญิงรักหญิงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่เหมาะสมของคนยุคหลัง ดังที่ มัทนา เชตมี (2542) กล่าวไว้ว่า แนวคิดเหล่านี้มีผลกระทบต่อผู้หญิงที่มีรสนิยมทางเพศแบบหญิงรักหญิง ถูกมองว่าเป็นพวกหนึ่งที่ผิดแปลกไปจากคนปกติทั่วไปในสังคม เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะผิดไปจากระเบียบวิธีปฏิบัติของผู้หญิงในแบบที่สังคมและวัฒนธรรมกำหนดให้ เพราะส่วนมากผู้ที่มีอำนาจในสังคมมักจะเป็นผู้ชาย สังคมจึงเลือกที่จะกีดกันหญิงรักหญิงมากกว่าที่จะถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาของการอยู่ร่วมกัน ไม่ใช่ความป่วยทางจิตเภทเป็นเพียงการสรรค์สร้างทางสังคม (Social Construction) แต่สามารถอธิบายได้ว่า ความรักเพศเดียวกันเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล เป็นสภาวะไม่คงที่ สามารถเลื่อนไหล แปรเปลี่ยนได้ตามกาล (Time) เทศะ (Space) และวัฒนธรรม

หากพิจารณาสถานะของคนหลากหลายทางเพศในประเทศไทยผ่านทางสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ พบว่า คนหลากหลายทางเพศได้ปรากฏในรายการต่าง ๆ มาโดยตลอด ซึ่งได้ผลิตรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคนหลากหลายทางเพศ เช่น เทคกายเอาท์ไทยแลนด์, เทยเที่ยวไทย, ทอล์ก-กะ-เทยส์ เป็นต้น แต่ที่ได้รับความนิยมสูงที่สุดก็คงหนีไม่พ้น “ซีรีส์วาย” (Yaoi) โดยวายหมายถึงความสัมพันธ์แบบชายรักชาย ส่วน “ซีรีส์ยูริ” (Yuri) ซึ่งยูริหมายถึงความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิง แม้จะมีการผลิตขึ้นเรื่อย ๆ แต่ไม่ได้รับความนิยมมากเหมือน “ซีรีส์วาย” เช่นเรื่อง *เพราะเราคู่กัน, รักโคตรร้ายสุดท้ายโคตรรัก, วัยรุ่นวุ่นYรัก, น้ำเกลียดนักมาเป็นที่รักกันซะดี, บังเอิญรัก, พระพายหมายฟ้า* เป็นต้น แต่ครึ่งปีหลัง 2565 วงการบันเทิงไทยได้ผลิต “ซีรีส์ยูริ” หลายเรื่อง ทำให้แฟนคลับทั้งไทยและจีนจำนวนมากตั้งตารออยู่ เช่น *รากแก้ว* และ *GPA ทฤษฎีสีชมพู* ที่ออกอากาศแล้ว ส่วน *show me love, be my baby, 23.5 องศาที่โลกเอียง* และ*มูลค่าดาวล้านดวง* ที่กำลังจะออกอากาศ เป็นต้น

จากการสำรวจของผู้วิจัยได้เห็นว่า มีผู้วิจัยหลายท่านเคยศึกษาเรื่องที่เกี่ยวกับเกี่ยวกับกลุ่มความหลากหลายทางเพศ เช่น ภูวเดช ดวงมณี, ปนันดา เลอเลิศยุติธรรม และนัทธนัย ประสานนาม (2564) ได้ศึกษาเรื่องภาพแทนชายรักชายในนวนิยายยาโออิในนวนิยายเรื่อง รักนี้บังเอิญ คือ คุณวรางคณา สุขม่วง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนคนรักเพศเดียวกันในสังคมผ่านภาพยนตร์ไทย พิมพ์วดี รุ่งเรืองยิ่ง และโสภี อุ่นทะยา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง กลวิธีทางภาษาสื่อวาทกรรมหญิงรักหญิงในนิตยสาร @ tom actz ปาณิสรา มงคลวาที (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การนำเสนอภาพกลุ่มชายรักชายในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ. 2550 และรชยา บุญภิบาล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการสื่อสารความหลากหลายทางเพศวิถี : วาทกรรมชายรักชายในละครเวทีไทยร่วมสมัย สามารถเห็นได้ว่า ศึกษาภาพแทน ภาพสะท้อน และวาทกรรมของกลุ่มชายรักชายมีจำนวนค่อนข้างมาก แต่เรื่องที่เกี่ยวกับกลุ่มหญิงรักหญิงยังมีน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมหญิงรักหญิงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและสามารถเห็นถึงชุดความคิดของคนในสังคมที่มีต่อกลุ่มหญิงรักหญิง

ละครเรื่อง *รากแก้ว* เป็นสื่อดัดแปลงที่สร้างขึ้นในยุคปัจจุบันจากบทประพันธ์เรื่อง *รากแก้ว* ของกฤษณา อโศกสิน ที่เคยได้รับรางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติในปี 2517 มีตัวละครหลักเป็นเลสเบี้ยนที่ปรารถนาและรักเด็กสาวในดูแลของตนเองเกินกว่าผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นการนำงานประพันธ์ประมาณ 50 ปีก่อนมาสร้างใหม่ จึงมีบริบท และค่านิยมเก่า และย่อมมีการประกอบสร้างจากค่านิยม วาทกรรมหรือชุดความคิดเกี่ยวกับหญิงรักหญิงในสังคมปัจจุบันรวมอยู่ด้วย

ในกระแสของกลุ่มความหลากหลายที่ได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* เพื่อให้เห็นชุดความคิดเกี่ยวกับหญิงรักหญิงที่อยู่ในละคร และหวังว่าจะมีส่วนช่วยคนในสังคมมีความเข้าใจมากขึ้นต่อกลุ่มหญิงรักหญิง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว*

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับวาทกรรม

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545) ได้ให้ความหมายของวาทกรรมตามแนวคิดของฟูโกต์ ว่า วาทกรรม คือ ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง (valorize) ซึ่งสรุปได้ว่า วาทกรรมคือกระบวนการในการสร้างความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

2. แนวคิดเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

ในปัจจุบันความเข้าใจในสังคมหรือการสื่อความหมายของภาษาที่เกี่ยวกับ “เพศ” ของบุคคลนั้นไม่ได้ยึดโยงแค่เพศที่เป็นอวัยวะร่างกาย หรือเพศตามคำนำหน้าชื่อเท่านั้น ในความเข้าใจของสังคมในปัจจุบัน คำเรียกหรือคำศัพท์ที่ใช้เรียกบุคคลที่ไม่ได้แสดงออกเป็นหญิงหรือชายตรงตามเพศกำเนิดได้ปรากฏขึ้นมากมาย เช่น เกย์ กะเทย ทอม ดี้ ผู้หญิงข้ามเพศ ผู้ชายข้ามเพศ เป็นต้น การเกิดขึ้นหรือการรวมกลุ่มของบุคคลเหล่านี้ได้ท้าทายแนวคิดความเชื่อเรื่องเพศแบบเดิมที่ยึดเอาเพศกำเนิดเป็นที่ตั้ง ชุดความรู้นี้ถูกรื้อสร้าง (Deconstruction) จากแนวคิดสมัยใหม่ (Modern) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสตรีนิยม (Feminism) รวมถึงแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนที่แพร่หลายและถูกหลอมรวมเข้าสู่ แนวคิดกระแสหลักในการพัฒนามนุษย์และพัฒนาสังคมต่อมา ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจกับแนวคิดเรื่องเพศที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ละครโทรทัศน์ (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและอุดมการณ์ในละครโทรทัศน์เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษาและรวบรวมละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหญิงรักหญิง และคัดเลือกละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* เนื่องจากเป็นละครโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงรักผู้หญิงที่มีการออกอากาศในปีพ.ศ. 2565 และมีเรตติ้งอยู่ที่ 2.7-3.0 ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่เรตติ้งค่อนข้างดี

3. คัดเลือกบทสนทนาที่เกี่ยวกับกลุ่มหญิงรักหญิง โดยเป็นบทสนทนาที่ผู้พูดเป็นกลุ่มหญิงรักหญิงและคนที่ไม่ยอมรับกลุ่มหญิงรักหญิง

4. วิเคราะห์วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว*

5. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ พบว่า ละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอวาทกรรมหญิงรักหญิงที่กดทับตามกระแสหลักของสังคมที่ประกอบสร้างว่า หญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม และหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ และวาทกรรมหญิงรักหญิงสร้างความหมายใหม่ประกอบสร้างว่า หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล และหญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วาทกรรมหญิงรักหญิงที่กดทับตามกระแสหลักของสังคม

วาทกรรมทางเพศกระแสหลักอยู่ภายใต้อุดมการณ์ปิตาธิปไตย ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถือชายเป็นใหญ่ กำหนดบรรทัดฐานของสังคมว่า ผู้ชายคือศูนย์กลางของสังคม ละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* มีบริบท และค่านิยมเก่าที่ยึดติดในเรื่องชายจริงหญิงแท้ ได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงที่กดทับตามกระแสหลักของสังคม ได้แก่ หญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม และหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 หญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

เนื่องจากสังคมได้กำหนดไว้ว่า ความรักต้องเกิดขึ้นระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงเพียงอย่างเดียว จึงทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าหญิงรักหญิงเป็นความผิดปกติทางจิต เป็นโรคชนิดหนึ่ง เป็นเรื่องของความผิดธรรมชาติ เป็นเรื่องของกรรมเก่า เป็นต้น (มัทนา เชตมี, 2542) ละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้สร้างวาทกกรรมหญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทั้งจากมิติตัวบท คือ การนิยามตัวเองของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงและการนิยามกลุ่มหญิงรักหญิงจากคนรอบข้าง และมิติสังคมวัฒนธรรม คือ อิทธิพลบรรทัดฐานเรื่องเพศของสังคม และความเหลื่อมล้ำทางสิทธิการเลือกคู่ชีวิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) หญิงรักหญิงเป็นตัวประหลาด

ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอรังรองบอกรักทราย แต่ทรายบอกว่าตัวเองไม่ชอบผู้หญิง เธอชอบผู้ชาย รังรองจึงนึกว่าทรายมองตัวเองเป็นตัวประหลาด ทรายเกลียดคนที่ผิดเพศ ดังตัวอย่าง

> ***ทราย:*** *ว่าฉันไม่มีวันรักคุณ ฉันชอบผู้ชาย ไม่ได้รักผู้หญิง*
>
> ***รังรอง:*** *ทำไมล่ะ ทราย ผู้หญิงรักผู้หญิงอย่างฉัน มันผิดมากเลยเหรอ เป็นตัวประหลาดเหรอ แล้วเธอเกลียดคนที่ผิดเพศขนาดนั้นเลยเหรอ*
>
> (เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, 2565 : EP01)

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถเห็นได้ว่า ละครได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงเป็นตัวประหลาด โดยมีอำนาจของกลุ่มที่ไม่ยอมรับกลุ่มหญิงรักหญิงได้กำหนดความถูกต้องของคู่รัก ชายคู่กับหญิง หญิงรักหญิงจึงสร้างวาทกรรทกดทับตัวเองด้วยการยอมรับว่า เป็นกลุ่มคนผิดเพศ และเป็นตัวประหลาด โดยผ่านความขัดแย้งระหว่างตัวละครว่า คนที่รักเพศเดียวกันจะเป็นตัวประหลาด และคำว่า “ผิดเพศ” ให้เห็นว่า บรรทัดฐานของสังคมได้กำหนด “เพศหญิง” ต้องมีความเป็นหญิง ต้องคู่กับผู้ชาย ถ้าไม่ทำตามที่กำหนดไว้ที่ให้รักต่างเพศก็จะถูกมองว่าเป็น “ผิดเพศ” โดยสังคมจะไม่สามารถยอมรับได้

ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* เมื่อรังรองรู้ว่ากิดา น้องชายของกัทลี เป็นคนช่วยทรายหนีออกจากบ้านของรังรอง จึงทะเลาะกับกิดา ซึ่งเป็นสามีของตัวละครชารวี ทำให้รังรองได้แสดงความคิดเห็นว่า คนที่ไม่สามารถยอมรับหญิงรักหญิงได้ว่า พวกเขาจะด่าคนที่เห็นต่างในเรื่องเพศ และมองว่าความรักที่ไม่ใช่ชายหญิงเป็นตัวประหลาด ดังตัวอย่าง

รังรอง: *เวลาคนอื่นเขาเห็นต่าง ก็ไปด่าว่าเขาเลว เวลาคนอื่นเขามีความรักที่ไม่เหมือนของคุณ คุณก็บอกว่าเขาเป็นตัวประหลาด*

(เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, 2565 : EP10)

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถเห็นได้ว่า ละครได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงเป็นตัวประหลาด โดยมีอำนาจของความรักว่าความรักที่ไม่ใช่ชายหญิงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยผ่านการบรรยายถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงเองว่า คนที่รักเพศเดียวกันจะเป็นคนเลวและตัวประหลาด เป็นเรื่องที่เห็นต่างจากบรรทัดฐานของสังคม มองว่าความรักของผู้หญิงกับผู้หญิงเป็นตัวประหลาด ทำให้กลุ่มหญิงรักหญิงต้องถูกคนอื่นด่าและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

2) หญิงรักหญิงจะถูกดูถูกเหยียดหยาม

ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอเมื่อพ่อของทรายรู้ว่าความรักของรังรองที่มีต่อทรายไม่เพียงแต่เป็นความรักแบบพี่สาวมีต่อน้องสาว แต่เป็นความรักแบบคู่รัก จึงสั่งให้ทรายรีบหนีออกจากบ้านของรังรอง รังรองได้ระบายความในใจของตัวเองว่า แม้ว่าสังคมเปิดกว้างแล้ว แต่ความจริงแล้วคนที่รักเพศเดียวกัน ยังถูกรังเกียจและดูถูกอยู่ ดังตัวอย่าง

รังรอง: *ต่อให้สังคมนี้จะเปิดกว้าง รับความรักที่หลากหลายมากขึ้น แต่สุดท้ายแล้ว มันก็ไม่เท่าเทียมกันหรอก คนที่ไม่ใช่เพศปกตินะ ยังไงก็ถูกรังเกียจ ถูกดูถูกอยู่ดี*

(เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, 2565 : EP08)

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถเห็นได้ว่า ละครได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงจะถูกดูถูกเหยียดหยาม โดยมีอำนาจบรรทัดฐานทางสังคมที่กำหนดให้คู่สมรสต้องเป็นเพศต่างกันเท่านั้น ทำให้คู่รักเพศเดียวกันต้องเผชิญกับความต่ำกว่าและความกดดันจากสังคม โดยผ่านการบรรยายถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงว่า ความรักแบบหญิงรักหญิงจะถูกดูถูกเหยียดหยาม ถึงแม้ว่าจะอยู่ในยุคที่มีสังคมค่อนข้างเปิดกว้างแล้ว แต่กลุ่มผู้หญิงที่รักเพศเดียวกันยังไม่ได้รับความเท่าเทียมกัน แม้กระทั่งเป็นคนที่ใกล้ชิดเป็นเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ก็ยังถูกดูถูก รังเกียจ และถูกมองว่าไม่ใช่เพศปกติ

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอวาทกรรมเรื่องหญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยผ่านการผลิตซ้ำความขัดแย้งระหว่างตัวละครที่เป็นผู้หญิงที่ชอบเพศเดียวกันกับคนที่ไม่สามารถยอมรับกลุ่มหญิงรักหญิงและความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิง ซึ่งเห็นได้จากหญิงรักหญิงเป็นตัวประหลาด และถูกดูถูกเหยียดหยาม ทั้งหมดนี้เป็นมุมมองจากตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิง แสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนเหล่านี้ตระหนักถึงตัวเองตกเป็นเหยื่อของอคติที่มีต่อคนที่มีรสนิยมทางเพศต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม และกลุ่มคนนี้กำลังพยายามจะเปลี่ยนอคติดังกล่าวเพื่อได้รับความเท่าเทียมและการยอมรับ

1.2 หญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้

ความคิดปิตาธิปไตยมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน (รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2557) ซึ่งเป็นแนวคิดชายเป็นใหญ่ กำหนดบรรทัดฐานว่าผู้ชายคือศูนย์กลางของสังคมมนุษย์ ความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงก็ได้รับอิทธิพลจากความคิดปิตาธิปไตยโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ ทั้งจากมิติตัวบท คือ การนิยามความรักของผู้หญิงกับผู้หญิงทั้งจากตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงและคนรอบข้าง ว่า เป็นสิ่งที่วิปริต จะถูกสังคมเกลียด และมิติสังคมวัฒนธรรม คือ ความคิดปิตาธิปไตย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอพิมลักษณ์ซึ่งเป็นแม่ของสามีเก่าของรังรอง เมื่อรู้ว่ารังรองชอบทราย ก็ด่าทอรังรองว่าวิปริต เพราะว่าเป็นผู้หญิง เลือกไม่ทำตัวให้เป็นผู้หญิง เลือกทำตัวเป็นผู้ชาย และชอบผู้หญิง ดังตัวอย่าง

> ***พิมลักษณ์:*** *ฉันไม่เหมือนแกหรอก ที่ไม่มีใครรัก จนต้องวิ่งตามอีทรายเหมือนคนบ้าไง แกมันวิปริต เป็นผู้หญิง เลือกไม่ทำตัวให้เป็นผู้หญิง เลือกทำตัวเป็นผู้ชาย ชอบผู้หญิงด้วยกัน*
>
> (เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, 2565 : EP11)

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถเห็นได้ว่า ละครได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ โดยมีอำนาจของอุดมการณ์ปิตาธิปไตยได้กำหนดแบบแผนของความรักต้องเป็นชายหญิงเท่านั้น โดยผ่านการแสดงความคิดเห็นของตัวละครที่ไม่ยอมรับกลุ่มหญิงรักหญิงว่า ชอบผู้หญิงเป็นเรื่องของผู้ชาย ถ้าผู้หญิงชอบผู้หญิงด้วยกันก็จะเป็นเรื่องวิปริต ทำตัวเป็นผู้ชาย ซึ่งเป็นผลจากความคิดปิตาธิปไตย ที่กำหนดรักผู้หญิงเป็นบทบาทของผู้ชาย ความรักต้องเกิดขึ้นระหว่างชายหญิง

ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ยังได้นำเสนอรังรองบอกรักทราย บอกว่ายอมทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ทราย แต่ทรายไม่อยากอยู่กับรังรอง รังรองถามทรายว่า ถ้ารังรองเป็นผู้ชาย ทรายจะรักเขาไหม จะไม่รังเกียจความรักของเขาหรือเปล่า ดังตัวอย่าง

> ***รังรอง:*** *ทราย เธอรู้ใช่ไหม ว่าฉันรักเธอมากแค่ไหน ฉันทำให้เธอได้ทุกอย่างเลยนะ ฉันทำได้แม้กระทั่งสิ่งที่ฉันเกลียดที่สุด ฉันก็ทำให้เธอได้ ถ้าฉันเป็นผู้ชาย สังคมจะไม่เกลียดความรักของเราใช่ไหมทราย ถ้าฉันเป็นผู้ชาย เธอจะไม่ทิ้งฉันไปใช่ไหมทราย แล้วถ้าฉันเป็นผู้ชาย เธอจะไม่รังเกียจความรักของฉันใช่ไหม ใช่ไหม ใช่ไหมทราย*
>
> (เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, 2565 : EP12)

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถเห็นได้ว่า ละครได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ โดยมีอำนาจของอุดมการณ์ปิตาธิปไตยได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้ชายในความรักว่ารักผู้หญิงควรจะเป็นหน้าที่และสิทธิของผู้ชาย และสังคมได้กำหนดว่าความรักแบบชายหญิงจะถูกเชิดชู ความรักแบบผู้หญิงสองคนจะถูกเกลียด โดยผ่านการแสดงความในใจของตัวละครผู้หญิงที่ชอบผู้หญิงว่า ถ้าตัวเองเป็นผู้ชาย อีกฝ่ายจะสามารถรักตัวเองและไม่รังเกียจความรักของตัวเอง ซึ่งทำให้เห็นว่า

กลุ่มหญิงรักหญิงเองก็ได้รับอิทธิพลจากอำนาจของความคิดปิตาธิปไตยโดยนำบทบาทของผู้ชายมาผูกกับความรักของตัวเอง โดยยังไม่มั่นใจในความรักของตัวเอง

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอวาทกรรมเรื่องหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ โดยผ่านการผลิตซ้ำเหตุการณ์การทะเลาะกันระหว่างตัวละครหญิงรักหญิงกับตัวละครที่ไม่ยอมรับกลุ่มหญิงรักหญิง ให้เห็นว่า คนที่ไม่ใช่กลุ่มหญิงรักหญิงได้รับอิทธิพลจากความคิดปิตาธิปไตยที่ทำให้คนในสังคมยิ่งไม่เข้าใจและไม่ยอมรับกลุ่มคนเหล่านี้ และกลุ่มหญิงรักหญิงเองก็ได้รับอิทธิพลจากความคิดปิตาธิปไตยที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้เกิดไม่มั่นใจในความรักของตัวเอง ซึ่งต่างก็นำบทบาทของผู้ชายไปผูกกับความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิง

2. วาทกรรมหญิงรักหญิงสร้างความหมายใหม่

วาทกรรมสร้างความหมายใหม่ เป็นแนวคิดที่ต่อรองและต่อต้านวาทกรรมกระแสหลัก ละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* สร้างขึ้นในยุคปัจจุบัน ย่อมได้ประกอบสร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงสร้างความหมายใหม่ ได้แก่ หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล และหญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล

ในอดีตกาล สังคมมนุษย์ได้มองว่าหญิงรักหญิง เป็นการเบี่ยงเบนทางเพศ (Sexual Deviation) เป็นความผิดปกติในคนที่มีความรู้สึกทางเพศ ทัศนคติ ตลอดจนพฤติกรรมทางเพศที่แสดงออกไม่เหมาะสม ถูกมองว่ามักมีสาเหตุจากสภาพจิตใจที่ผิดปกติทำให้เขาไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ เป็นความผิดปกติทางจิตเวช พวกบุคลิกภาพผิดปกติระหว่างการพัฒนาของสังคมมนุษย์ แต่ด้วยการพัฒนาของสังคม ความคิดดังกล่าวได้ลดลงเรื่อย ๆ โดยเฉพาะองค์การอนามัยโลกมีประกาศให้วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ว่ารักร่วมเพศไม่ใช่ความผิดปกติทางสุขภาพจิต และคนกลุ่มนี้มีสิทธิการแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศตนเอง (ทิพานันท์ สุขุมาล, 2558) ละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอหญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล ทั้งจากมิติตัวบท คือ การพยายามต่อรองสิทธิในการเลือกคนคู่รักของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิง และมิติสังคมวัฒนธรรม คือ แนวคิดสิทธิเท่าเทียมทางเพศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* กัทลีซึ่งเป็นตัวละครหญิงที่ชอบผู้หญิง พยายามอธิบายให้น้องชายเข้าใจว่า ความรักเป็นเรื่องของสองคน คนเรามีสิทธิที่จะเลือกรักใคร ดังตัวอย่าง

> ***กัทลี:*** *แต่ความรักเป็นเรื่องของสองคนเอง เรามีสิทธิที่เลือกรักใคร รักเพศไหน โดยไม่ต้องสนคนอื่น*
>
> (เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, 2565 : EP02)

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถเห็นได้ว่า ละครได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล โดยมีอำนาจของแนวคิดสิทธิเท่าเทียมทางเพศ ทำให้กลุ่มหญิงรักหญิงตระหนักถึงสิทธิส่วนตัว โดยผ่านการระบายความในใจของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงว่า ทุกคนมีอิสระของการเลือกวิถีทางเพศจากรสนิยมทางเพศของตนเอง สิทธิในการเลือกเพศวิถีแบบหญิงรักหญิง ซึ่งเนื่องจากตัวละครอยู่ในบริบทที่ถูกกีดกันหรือละเมิดมานาน จึงพยายามสร้างวาทกรรมว่า หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล เพื่อได้รับการยอมรับและความเข้าใจจากคนในครอบครัวและสังคม

2.2 หญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง

เนื่องจากบรรทัดฐานของสังคมไม่สามารถยอมรับหญิงรักหญิงได้ และมองว่ากลุ่มหญิงรักหญิงเป็นคนผิดปกติ จึงทำให้คนในสังคมมีอคติต่อกลุ่มหญิงรักหญิง ซึ่งในเรื่อง *รากแก้ว* ได้พยายามสร้างวาทกรรมว่าหญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง เพื่อโต้แย้งกับวาทกรรมกระแสหลักทั้งจากมิติตัวบท คือ การให้ตัวละครหญิงไม่ยอมรับการกดขี่ทางเพศในที่ทำงาน และต่อต้านอคติผู้หญิงต้องพึ่งพิงผู้ชาย และมิติสังคมวัฒนธรรม คือ แนวคิดสตรีนิยมที่ให้ความเท่าเทียมทางเพศระหว่างชายหญิง หญิงไม่ต้องเป็นช้างเท้าหลังพึ่งพิงผู้ชายเช่นในอดีต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอรังรองเป็นประธานบริษัท แต่เนื่องจากเธอเป็นผู้หญิงที่ชอบผู้หญิง มีหลายคนอยากจะปลดรังรองออกจากตำแหน่ง รังรองจึงโต้แย้งกับคนอื่นในห้องประชุมว่าอย่าใช้เรื่องเพศมาตัดสินคุณค่าของคน ดังตัวอย่าง

> ***รังรอง:*** *ใครพยายามจะปลดฉันออกจากตำแหน่งบ้าง ไม่ใช่เพราะว่าฉันไม่เก่งหรอกนะ แต่เพราะว่าอายที่มีหัวหน้าเป็นเด็ก แถมยังเป็นผู้หญิงที่ชอบผู้หญิง*
>
> *[...]*
>
> ***รังรอง:*** *อย่าใช้เรื่องเพศมาตัดสินคุณค่าของคน*
>
> (เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, 2565 : EP11)

จากตัวอย่างที่ยกมา สามารถเห็นได้ว่า ละครได้สร้างวาทกรรมหญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง โดยมีอำนาจของแนวคิดสตรีนิยม ทำให้กลุ่มหญิงรักหญิงพยายามโต้แย้งและต่อต้านอคติที่คนรอบข้างที่มองว่าการสร้างคุณค่าของผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชาย โดยผ่านการประกอบสร้างภูมิหลังด้านฐานะและอาชีพ และคำพูดของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงว่า การประสบความสำเร็จได้ไม่ได้อยู่ที่อายุ เพศ หรือรสนิยมทางเพศ ปัจจัยเหล่านี้ไม่ใช่อุปสรรคของการสร้างฐานะและการประกอบอาชีพ ทำให้เห็นว่า ผู้หญิงที่ชอบผู้หญิงก็สามารถประสบความสำเร็จในการงานของตัวเองได้

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอวาทกรรมหญิงรักหญิงต่างจากกระแสหลักของสังคมว่า หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล และหญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง โดยผ่านคำพูดของตัวละครที่เป็นกลุ่มหญิงรักหญิง ให้เห็นถึงสิ่งที่กลุ่มหญิงรักหญิงพยายามสื่อให้คนอื่นเห็นว่า หญิงรักหญิงทำสิ่งต่าง ๆ เหมือนคนทั่วไป ไม่ผิดปกติ

จากการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัย

วาทกรรม			เกิดจากกลุ่ม LGBTQ	เกิดจากกลุ่มที่ไม่ยอมรับ
วาทกรรมที่กดทับตามกระแสหลัก	หญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม	หญิงรักหญิงเป็นตัวประหลาด	P	P
		หญิงรักหญิงจะถูกดูถูกเหยียดหยาม	P	P
	หญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้		P	P
วาทกรรมสร้างความหมายใหม่ (วาทกรรมต่อรองวาทกรรมต่อต้าน)	หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล		P	
	หญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง		P	

จากตารางที่ 1 สามารถเห็นได้ว่า วาทกรรมหญิงรักหญิงหลักในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* ที่นำเสนอ คือวาทกรรมที่กดทับตามกระแสหลัก เป็นเรื่องของอำนาจการกดทับของผู้หญิงด้วยกัน ซึ่งจะเกิดจากตัวละครทั้งกลุ่ม LGBTQ และกลุ่มผู้หญิงที่ไม่ยอมรับ ส่วนวาทกรรมรอง คือ วาทกรรมต่อรอง และวาทกรรมต่อต้าน ตัวละครกลุ่ม LGBTQ เป็นผู้ที่มีอำนาจในการสร้างวาทกรรมเพื่อโต้แย้งกับวาทกรรมหลัก

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* สามารถสรุปได้ว่า ในเรื่อง *รากแก้ว* ได้นำเสนอวาทกรรมหญิงรักหญิงใน 2 ด้าน ดังนี้ 1) วาทกรรมหญิงรักหญิงที่กดทับตามกระแสหลัก ได้แก่ หญิงรักหญิงยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม โดยผ่านการผลิตซ้ำความขัดแย้งระหว่างตัวละครที่เป็นผู้หญิงที่ชอบเพศเดียวกันกับคนที่ไม่สามารถยอมรับกลุ่มหญิงรัก ซึ่งเห็นได้จากหญิงรักหญิงเป็นตัวประหลาด และถูกดูถูกเหยียดหยาม และหญิงรักหญิงไม่สามารถหลุดพ้นความคิดปิตาธิปไตยได้ เห็นได้จากทั้งคนที่ไม่ใช่กลุ่มหญิงรักหญิงและกลุ่มหญิงรักหญิงเองก็ได้นำบทบาทของผู้ชายไปผูกกับความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงที่ฝ่ายหนึ่งจะต้องสวมบทบาทเป็นฝ่ายชาย โดยวาทกรรมหญิงรักหญิงที่กดทับตามกระแสหลักเกิดจากทั้งจากมิติตัวบท คือ การนิยามตัวเองของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงและการนิยามกลุ่มหญิงรักหญิงจากคนรอบข้าง และการนิยามความรักของผู้หญิงกับผู้หญิงทั้งจากตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงและคนรอบข้าง ว่า เป็นสิ่งที่วิปริต จะถูกสังคมเกลียด และมิติสังคมวัฒนธรรม คือ อิทธิพลบรรทัดฐานเรื่องเพศของสังคม ความเหลื่อมล้ำทางสิทธิการเลือกคู่ชีวิต และความคิดปิตาธิปไตย

2) วาทกรรมหญิงรักหญิงสร้างความหมายใหม่ ได้แก่ หญิงรักหญิงเป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล โดยเห็นได้จากการบรรยายถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิงว่า ทุกคนมีสิทธิเลือกที่จะรัก เลือกที่จะเป็น และหญิงรักหญิงประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง เห็นได้จากการประกอบสร้างภูมิหลังด้านฐานะและอาชีพของตัวละครกลุ่มหญิงรักหญิง โดยวาทกรรมหญิงรักหญิงสร้างความหมายใหม่เกิดจากทั้งจากมิติตัวบท คือการพยายามต่อรองสิทธิในการเลือกคนคู่รัก และการต่อต้าน

อคติที่ผู้หญิงต้องพึ่งพิงชาย และมิติสังคมวัฒนธรรม คือ แนวคิดสิทธิเท่าเทียมทางเพศ และแนวคิดสตรีนิยม

จากการวิเคราะห์วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ ในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* มีการนำเสนอวาทกรรมหญิงรักหญิงที่กดทับตามกระแสหลักเป็นจำนวนมาก โดยเน้นการไม่ยอมรับและการไม่เข้าใจกลุ่มหญิงรักหญิงเป็นหลัก ซึ่งในละครเรื่องนี้ไม่เหมือนที่คนส่วนใหญ่เข้าใจประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่ค่อนข้างเปิดกว้างและยอมรับความหลากหลายทางเพศได้ และคนหลากหลายทางเพศจะไม่ค่อยมีปัญหาอะไรในการใช้ชีวิตที่ประเทศไทย แม้ว่าเรื่อง *รากแก้ว* เป็นเรื่องค่อนข้างเก่าแก่ แต่ชุดความคิดเดิมในสังคมปัจจุบันยังมีอิทธิพลไม่น้อย โดยสอดคล้องกับแนวคิดของพรเทพ แพรขาว (2556) ว่า วาทกรรมความหลากหลายทางเพศได้ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่เคารพสิทธิกลุ่มคนหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้น และมีการกล่าวถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ แต่กลุ่มคนหลากหลายทางเพศยังต้องเผชิญต่อปัญหาและความท้าทายอีกต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของคชาทิป พาณิชตระกูล (2556) ว่าชุดความคิดที่ให้ความหมายกลุ่มความหลากหลายทางเพศว่าเป็นเพศที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมนั้น เป็นชุดความคิดที่มีผู้ผลิตซ้ำเป็นจำนวนมาก ทำให้กลุ่มที่อยู่บริเวณพื้นที่สีเทาในเรื่องเพศนั้นกลายเป็นกลุ่มที่ถูกกีดกันออกจากกลุ่มมากที่สุด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การผลิตซ้ำเรื่องเก่าในยุคสมัยปัจจุบันที่สังคมไทยที่ค่อนข้างเปิดกว้างและยอมรับเรื่องความหลากหลายทางเพศได้ เป็นการตอกย้ำความคิดเรื่องปิตาธิปไตย ซึ่งให้เห็นว่าถึงแม้ว่าปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทัศนคติที่มีต่อกลุ่ม LGBTQ ก็มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อย ๆ แต่ความคิดเรื่องปิตาธิปไตยยังคงมีอิทธิพลอย่างมากและดำเนินอยู่ในสังคมมนุษย์ และปิตาธิปไตยยังมีความสำคัญเชิงอำนาจอย่างหนีไม่พ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์วาทกรรมหญิงรักหญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง *รากแก้ว* มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับคนและสังคม

1) ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มบุคคลที่ไม่เข้าใจและไม่สามารถยอมรับกลุ่มหญิงรักหญิงได้ เพื่อให้ได้ความรู้พื้นฐานและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

2) ควรนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มบุคคลที่เป็นบุคคลความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มบุคคลที่สามารถเข้าใจและยอมรับกลุ่มหญิงรักหญิงได้ เพื่อได้มีประโยชน์ในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิเคราะห์ภาพแทนผู้หญิงในละครโทรทัศน์เรื่อง*รากแก้ว*

2) ควรวิเคราะห์เรื่อง*รากแก้ว*เชิงสหบท โดยวิเคราะห์จากสื่อละครโทรทัศน์และสื่อนวนิยาย

เอกสารอ้างอิง

คชาทิป พาณิชตระกูล. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชายในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2555: การศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ – และความเป็นอื่น. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.

ณัฏฐณิชา เหล็กกล้า. (2564). การเปลี่ยนแปลงวาทกรรมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในแบบเรียนเพศวิถีศึกษาจากความผิดปกติสู่การยอมรับภายใต้พหุวัฒนธรรมที่เป็นเพียงวาทกรรม. วารสารภาษาและวัฒนธรรม, 40(2), 79 - 95.

ทิพานันท์ สุขุมาล. (2558). การแสวงหาข้อมูล แรงจูงใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมการเลือกซื้อเสื้อผ้าของหญิงรักหญิง. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปาณิสรา มงคลวาที. (2552). การนำเสนอภาพกลุ่มชายรักชายในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ. 2550. วิทยานิพนธ์ ว.ม. (การบริหารสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรเทพ แพรขาว. (2556). เพศหลากเฉดสีพหุวัฒนธรรมทางเพศในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมานุษยวิทยาสิรินธร.

พิมพ์วดี รุ่งเรืองยิ่ง และโสภี อุ่นทะยา. (2560). กลวิธีทางภาษาสื่อวาทกรรมหญิงรักหญิงในนิตยสาร @ tom actz. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 6(1), 59 - 82.

ภูวเดช ดวงมณี, ปนันดา เลอเลิศยุติธรรม และนัทธนัย ประสานนาม. (2564). ภาพแทนชายรักชายในนวนิยายยาโออิในนวนิยายเรื่อง รักนี้บังเอิญคือคุณ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40(4), 70 - 82.

มัทนา เชตมี. (2542). เรื่องที่ชาวหญิงรักหญิงควรรู้. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2566, จาก https://www.dek- d.com/board/view/1269013/

รชยา บุญภิบาล. (2552). การสื่อสารความหลากหลายทางเพศวิถี: วาทกรรมชายรักชายในละครเวทีไทยร่วมสมัย. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (สื่อสารการแสดง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ้งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2557). การประกวดนางงามกับระบบชายเป็นใหญ่ในพื้นที่สาธารณะ. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 3(1) 83 - 105.

วรางคณา สุขม่วง. (2560). ภาพสะท้อนคนรักเพศเดียวกันในสังคมผ่านภาพยนตร์ไทย. การค้นคว้าอิสระ นศ.ม. (การสื่อสารเชิงกลยุทธ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยากรุงเทพ.

เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข. (ผู้กำกับ). (2565). รากแก้ว [ละครโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ : เช้นจ์ 2561 จำกัด.

มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต

Myths in folk tales of the Tai tribe

หวัง ชิงหัว[1*] และจันทร์สุดา ไชยประเสริฐ[2*]

Wang Qinghua [1*] and Jansuda Chaiprasert[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

[1] Ph.D. candidate, Doctor of Arts, Program in Communicative Thai as a Second Language, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

[2] Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 1113103838@qq.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษามายาคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต ฉบับสรรพนิพนธ์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต（傣族民间故事集 DAI ZU MIN JIAN GU SHI JI) รวบรวมโดย YAN XIANG จัดพิมพ์ที่สำนักพิมพ์ประชาชนยูนนาน มณฑลยูนนาน ในปี พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมายาคติมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า มายาคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตมี 3 ประการ ได้แก่ 1) มายาคติว่าด้วยเรื่องชายเป็นใหญ่ เสนอผู้ชายเป็นใหญ่ทั้งในครอบครัว การเลือกคู่ การศึกษา และการประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นถึงการยกย่องให้ผู้ชายชาวไตอยู่เหนือหญิงไต 2) มายาคติว่าด้วยเรื่องการปกครอง เสนอผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองชุมชน มีอำนาจในการตัดสินคดีความและให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหา และเป็นเทวดาที่ปกครองหมู่บ้านให้พ้นจากเคราะห์ร้าย แสดงให้เห็นถึงชาวไตมีคติความเชื่อว่าอำนาจมักจะถูกกำหนดไว้ให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง 3) มายาคติว่าด้วยเรื่องชนชั้น เสนอคู่ตรงข้ามของชนชั้นทางเศรษฐกิจระหว่างคนจนกับคนรวย ซึ่งคนชั้นล่างต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจชนชั้นสูง จนไม่มีสิทธิ์ต่อรองกับชนชั้นสูง แสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนชั้นล่างกับชนชั้นสูง

คำสำคัญ: มายาคติ, นิทานพื้นบ้าน, ชนเผ่าไต

Abstract

This article aims to discuss myths of power shown in folktales of the Tai Tribe in the Anthology of Tai Folktales by Yan Xiang, published in 2009 by Publishing House of Yunnan People, Yunnan Province, People's Republic of China. Roland Barthes' ideas of myths are applied in the study; findings are reported as a descriptive analysis.

Three myths of power are found in the folktales studied, including 1) myths of power in family, Tai families were patriarchal; males were dominant in courtship, education and professions. Females were inferior. 2) Myths of governmental power, males were the governer of communities, judging conflicts and giving suggestions for solving problems; males were also the protective spirits of villiages. These reflected beliefs of Tai people that males possessed power over females. 3) Myths of economical power, shown in dual classes of the rich and the poor. The lower class lived their lives beneath power of the high class, having no right to negotiate with the weathies. This showed inequalities of classes in Tai tribe.

Keywords: myth, folktale, Tai Tribe

บทนำ

นิทานพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับค่านิยมความเชื่อตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ดังที่ประคอง นิมมานเหมินท์ (2551, น. 7-10) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้าน คือ เรื่องเล่าที่คนพื้นบ้านเล่าสืบต่อกันมาโดยใช้วิธีแบบ มุขปาฐะและจึงบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ นิทานพื้นบ้าน มีเนื้อหาที่หลากหลายสามารถแบ่งได้เป็น 11 ประเภท ได้แก่ นิทานศาสนา นิทานเข้าแบบ นิทานคติ นิทานมหัศจรรย์ นิทานชีวิต นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานเรื่องสัตว์ นิทานเรื่องผี มุขตลก และนิทานปรัมปรา

ชนเผ่าไตอาศัยอยู่ในมณฑลยูนนาน (云南yun nan) ในบริเวณเขตปกครองตนเองเผ่าไต สิบสองปันนา (西双版纳 xi shuang ban na) และเขตปกครองตนเองเผ่าไตเผ่าจิ่งโพ (景颇族自治区 jing po zu zi zhi qu) และอยู่กระจัดกระจายหลายเมืองในมณฑลยูนนาน เช่น ซินผิง (新平xin ping) หยวนเจียง (元江yuan jiang) และจินผิง (金平jin ping) เป็นต้น ภาษาที่ชาวไตพูด เรียกว่า “ภาษาไต” ออกเสียงตามอักษรจีนว่า “ไต่” และในกลุ่มภาษาไตยังแบ่งออกเป็น 4 สำเนียงภาษาถิ่น โดยแบ่งตามถิ่นทีอยู่อาศัย ได้แก่ ถิ่นเต๋อหง มีชือภาษาถิ่นว่า ไต่น่า ถิ่นสิบสองปันนา มีชือภาษาถิ่นว่า ไต่เล่อหรือไตลือ ถิ่นหงจิง และถิ่นจินผิง มีชือภาษาถิ่นว่า ไต่ตวน ชนเผ่าเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ด้านการแต่งกายชายชาวไตสวมเสื้อผ่าอกไม่มีปกแขนยาวหรือสั้น สวมกางเกงขากว้าง ส่วนผู้หญิงสวมเสื้อแขนกระบอก หรือเสื้อแขนสั้น นุ่งผ้าถุง ด้านอาหารการกินของชาวไต ชาวไตชอบกินข้าวเหนียว ชอบดื่มเหล้าและกินอาหารรสเผ็ด ชอบกินเนื้อปลากุ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ การนับถือศาสนาและความเชื่อของ ชาวไตมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการพัฒนาของระบบเศรษฐกิจและสังคม ชาวไตนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท ในขณะเดียวกัน ยังนับถือผีและวิญญาณอันเป็นการนับถือที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ (เมชฌ สอดส่องกฤษ กับฉวีรรณ ว่องเจริญกุล, 2557, น. 52-62)

ชนเผ่าไตมีการสืบทอดทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านมานานแล้ว นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตส่วนใหญ่เป็นการเล่าแบบมุขปาฐะมาก่อนแล้วจึงมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์ โดยเนื้อหาในนิทานมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับสร้างโลก ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไต อันประกอบด้วย นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ และนิทานเกี่ยวกับสัตว์ เป็นต้น โดยนิทานชนเผ่า

ไตเหล่านี้ยังแฝงไปด้วยแนวคิดสำคัญของเรื่องที่เล่าผ่านตัวบทในนิทานแต่ละเรื่อง อาทิ แนวคิดเรื่องเพศ แนวคิดเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์อื่น และแนวคิดความเชื่อ เป็นต้น (YAN XIANG, 2552, น. 6)

นิทานพื้นบ้านที่ถูกถ่ายทอดผ่านการเล่านิทานจากรุ่นสู่รุ่นล้วนแต่เป็นเรื่องที่คนในสังคมยอมรับและเชื่อถือศรัทธาสืบต่อกันมาโดยปราศจากข้อสงสัยใด ๆ จึงทำให้ผู้วิจัยได้เห็นประเด็นการศึกษาวิเคราะห์มายาคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไตอย่างชัดเจน ตามแนวคิดของ โรล็องด์ บาร์ต มายาคติ เป็นการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่าเป็นกระบวนการลวงให้หลงอย่างหนึ่งแต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามายาคติเป็นการโกหกหลอกลวงหรือปั้นน้ำเป็นตัวหรือโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง มายาคตินั้นมิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมัน เสียจนไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม เรานั่นเองที่หลงคิดไปว่าค่านิยมที่เรายึดถือนั้นเป็นธรรมชาติ หรือเป็นไปตามสามัญสำนึก (นพพร ประชากุล, อ้างถึงในชวรรณพิมล อังคศิริสรรพ, 2555, น. 4)

มายาคติที่ปรากฏในนิทานจะถูกแสดงออกผ่านทางภาษา เนื้อหา และแนวคิดสำคัญของเรื่อง เนื่องจากเนื้อหาของนิทานสามารถประกอบสร้างขึ้นได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์หรือความต้องการของผู้เล่าที่อยากสื่อความหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ผู้ฟังได้รับรู้ยอมรับ และนำไปสู่การผลิตซ้ำด้วยความหมายแบบเดิมต่อไป จนทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าสิ่งที่นำเสนอเป็นสิ่งที่ธรรมดา โดยไม่มีข้อสงสัยใด ๆ ปัจจุบันในสังคมต่างก็คุ้นเคยกับมายาคติ เพราะมายาคตินั้นที่ปรากฏสามารถทำให้เราเห็นต่อหน้าโดยไม่ปิดบังอำพรางใด ๆ ดังเช่น ภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตย มีมายาคติเกี่ยวกับเรื่องเพศว่าผู้ชายเป็นเพศที่ใหญ่ และเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่มีสถานการณ์ให้เพศหญิงเป็นผู้นำก็มักจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผิดไปจากความคุ้นเคย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดยที่คนในสังคมต่างยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยรู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมชาติที่ปราศจากการปรุงแต่งใด ๆ จนมิได้สังเกตว่าแท้ที่จริงแล้วมายาคติเป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น (เอื้อมพร ทิพย์เดช, 2560, น. 2)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าไตได้เห็นว่า มีการศึกษาวัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่าไตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านประเพณี การแต่งกาย อาหารการกิน รวมไปถึงภาษาของชนเผ่าไต เช่น ZHANG XINRAN (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบประเพณีเทศกาลสงกรานต์และเทศกาลสาดน้ำของไทย-จีน MA XIAOYING (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาประเพณีของชนเผ่าไตในยูนนาน และ LI NAN (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสีสันการแต่งกายแบบดั้งเดิมของชนเผ่าไต เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลชนเผ่าไตและงานวิจัยเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษามายาคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต เพื่อให้เห็นถึงคติความเชื่อ อำนาจ และชนชั้นที่แฝงอยู่ในนิทาน โดยแปลนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไตเป็นภาษาไทย ซึ่งได้คัดเลือกหนังสือรวมนิทานพื้นบ้านของกลุ่มชนต่าง ๆ รวมถึงนิทานสร้างโลกของชนเผ่าไตไว้มากที่สุด 1 เล่ม คือ สรรพนิพนธ์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต (傣族民间故事集) รวบรวมโดย YAN XIANG แล้วนำนิทานที่แปลเป็นภาษาไทยมาศึกษาวิเคราะห์มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต ซึ่งได้เป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษานิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไตอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่องมายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต ได้ใช้แนวคิดเรื่องมายาคติเป็นแนวทางในการศึกษา นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ศึกษาแนวคิดแนวคิดเรื่องปิตาธิปไตย แนวคิดเรื่องวาทกรรมและแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์นิทานชนเผ่าไตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

แนวคิดเรื่องมายาคติ

มายาคติ (Myth) ตามแนวคิดของ โรล็องด์ บาร์ต ที่ปรากฏในหนังสือ Mythologies ของ Roland Barthes หมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติหรืออาจกล่าวว่าเป็นกระบวนการลวงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามายาคติเป็นการโกหกหลอกลวงหรือปั้นน้ำเป็นตัวหรือโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง มายาคตินั้นมิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกตว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม เรานั่นเองที่หลงคิดไปว่าค่านิยมที่เรายึดถือนั้นเป็นธรรมชาติ หรือเป็นไปตามสามัญสำนึก” (วรรณพิมล อังคศิริสรรพ, 2555, น. 4)

แนวคิดเรื่องวาทกรรม

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545, น. 19-24) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “วาทกรรม” ตามแนวคิดของฟูโกต์ว่า วาทกรรม หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคม ที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง

แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์

อัตลักษณ์เป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดหรือมุมมองที่ตนเองมีต่อตนเอง เป็นการตั้งคำถามและให้นิยามตนเองว่า “ฉันเป็นใคร” อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2546, น. 5) ได้อธิบายอัตลักษณ์ไว้ว่า “อัตลักษณ์คือความรู้สึกนึกคิดต่อ ตนเองว่าฉันคือใครซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสังสรรค์ การปฏิสังสรรค์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเองและคนอื่นมองเรา และในขณะเดียวกันมโนทัศน์อัตลักษณ์จะถูกกล่าวควบคู่ไปกับเรื่องของอำนาจนิยามความหมายหรือการสร้างภาพแทนความจริง”

แนวคิดเรื่องปิตาธิปไตย

ปิตาธิปไตย หรือชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) คือ ระบบที่มีแนวความคิด ซึ่งไม่เห็นว่าหญิงและชายเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน ชายเหนือกว่า และหญิงด้อยกว่าเป็นทัศนคติที่ครอบงำและมีอิทธิพลอย่างมากเหนือความเป็นไปในสังคม ผลก็คือ หญิงต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบและต้องถูกกำหนดบทบาทให้สนองความต้องการของสังคมที่ชายเป็นผู้นำ (ธีรนาถ กาญจนอักษร, 2542 น. 47)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านและแนวคิดมายาคติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

2. ศึกษาข้อมูลนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต โดยนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตของจีนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือรวมนิทานพื้นบ้านของกลุ่มชนต่าง ๆ รวมถึงนิทานสร้างโลกของชนเผ่าไตไว้มากที่สุด 1 เล่ม คือ สรรพนิพนธ์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต (傣族民间故事集) รวบรวมโดย YAN XIANG จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ประชาชนยูนนาน มณฑลยูนนาน ในปีพ.ศ. 2552 จำนวน 45 เรื่อง

3. ผู้วิจัยแปลนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตเป็นภาษาไทย โดยแปลแบบเอาความของแต่ละนิทาน จำนวน 45 เรื่อง

4. วิเคราะห์มายาคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต

5. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

มายาคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เป็นผลผลิตจากการประกอบสร้างทางวัฒนธรรม รวมถึงเนื้อหาได้แฝงคติความเชื่อของชนเผ่าไตไว้หลากหลายมิติ จึงสามารถทำให้ชาวไตยึดถือเป็นแนวปฏิบัติสืบต่อกันว่า เป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างปกติธรรมดา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มายาคติว่าด้วยเรื่องชายเป็นใหญ่

จากการศึกษามายาคติพบว่า ในนิทานชนเผ่าไตปรากฏมายาคติว่าด้วยเรื่องชายเป็นใหญ่ใน 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัว

ในเนื้อหาของนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตจะให้เห็นถึงค่านิยมของชาวไตที่ยกย่องให้ผู้ชายเป็นผู้นำ และผู้ตัดสินใจในครอบครัว มีอำนาจสูงกว่าภรรยา ภรรยามีหน้าที่ต้องเคารพเชื่อฟังและคล้อยตามสามีในทุกเรื่อง จึงสามารถมีความสงบสุขในครอบครัว

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *แหวนวิเศษ* (魔法戒指Mofajiezhi) ได้กล่าวถึงว่า ในครอบครัวหนึ่งเป็นครอบครัวที่ได้แสดงให้เห็นถึงผู้ชายมีอำนาจสูงกว่าผู้หญิงอย่างชัดเจน เพราะภรรยาต้องเชื่อฟังทุกคำทุกประโยคของสามี และต้องทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อสามี เนื่องจากสามีมีแหวนวิเศษ สามีสามารถเอาทุกสิ่งทุกอย่างที่ภรรยาต้องการจากแหวนนี้ แต่ถ้าภรรยาต่อต้านก็จะเสียทุกสิ่งทุกอย่าง ดังตัวอย่าง

> *วันหนึ่ง พอสามีกลับมาถึงบ้าน ก็ถอดแหวนไว้ และเมียไปตักน้ำมาให้สามีอาบน้ำ สามีอาบน้ำเรียบร้อยแล้ว ก็เรียกเมียทำอาหารมาให้เขากิน กินข้าวเสร็จแล้ว สามีอยากไปนอน และลืมใส่แหวน ภรรยาเอาแหวนใส่ในมือของตนเอง เธออยากรู้ว่ามันพิเศษอย่างไร แต่ไม่ได้ค้นพบอะไร วันถัดไปถูกสามีจับได้ ก็ถูกสามีตี และบอกว่า “แหวนนี้เป็นของที่แค่ให้ผู้ชายใส่ได้ ใส่ทำไม แม้ว่ามีหรือไม่มีแหวนนี้ ภรรยาก็ต้องทำตามคำสั่งของสามี ถ้าไม่ยอมรับ ก็จะไล่ออกไป และไปซื้อคนใช้มาได้”*
>
> (แหวนวิเศษ, น. 189)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า แหวนเป็นสิ่งที่สำคัญในครอบครัว ซึ่งสามีเป็นผู้ที่สามารถใส่แหวนก็เป็นผู้มีอำนาจสูงที่สุดในครอบครัว ดังนั้น แหวนก็ถือเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงผู้ชายเป็นผู้นำอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่า อำนาจของการเป็นผู้นำครอบครัวอยู่ในมือของผู้ชาย

1.2 ผู้ชายเป็นใหญ่ในการเลือกคู่

วัฒนธรรมการยกย่องเพศชายปลูกฝังให้คนในสังคมส่วนใหญ่คิดว่าเพศชายมีอำนาจอยู่เหนือกว่าเพศหญิง ดังนั้นผู้ชายมีอำนาจในการเลือกคู่ ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *รอยสักของผู้ชายไต* (傣族男子纹身Daizunanziwenshen) ได้กล่าวถึง มิไอไซเป็นผู้หญิงที่สวยงามทั้งภายในกับภายนอก พอเธอถึงเวลาต้องแต่งงานแล้ว พ่อแม่ของเธอก็พาเธอไปที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจะช่วยรวบรวมผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงานมาที่บ้านเขา เพื่อให้พวกเขาเลือกเองว่า ใครอยากได้มิไอไซเป็นภรรยา ดังตัวอย่าง

> *เมื่อมิไอไซถึง 16 ปีก็ต้องแต่งงานแล้ว แม่ช่วยมิไอไซแต่งตัวให้สวย ๆ แล้วกับสามีพาลูกสาวไปที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน เวลาเดินทางพ่อแม่ก็กำชับทุกสิ่งทุกอย่างให้มิไอไซทำได้ดี เพื่อให้มีผู้ชายเลือกมิไอไซเป็นภรรยา เนื่องจากวันนี้ถ้าไม่มีผู้ชายเลือกผู้หญิงเป็นภรรยา ก็แสดงว่าผู้หญิงคนนั้นเป็นผู้หญิงไม่ดี ภายหลังก็แต่งงานยากมาก*
>
> *พอถึงบ้านผู้ใหญ่บ้าน ผู้ชายที่เหมาะสมก็เตรียมพร้อมแล้ว มิไอไซต้องยืนอยู่ตรงกลางให้ผู้ชายทุกคนดู และผู้ชายอาจจะถามบางคำถาม มิไอไซต้องตอบอย่างจริงจัง แต่มิไอไซไม่สามารถถามผู้ชายสักคำถาม เพราะพวกเขาถือว่าผู้หญิงไม่มีอำนาจไปเลือกสามีได้*

(รอยสักของผู้ชายไต, น. 156)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า ในหมู่บ้านชนเผ่าไต ผู้ชายมีอำนาจในการเลือกคู่ ผู้หญิงไม่มีอำนาจไปหาความสุขของตนเอง โดยผู้ชายมีอำนาจเลือกภรรยาตามความต้องการของตนเอง แต่ผู้หญิงถูกผู้ชายคนไหนเลือกเป็นภรรยาก็ต้องตามไป ไม่สามารถปฏิเสธได้ แสดงให้เห็นถึง ในการเลือกคู่ผู้ชายก็เป็นใหญ่และมีอำนาจสูงกว่าผู้หญิง การที่ผู้ชายทั้งหมู่บ้านมาจ้องมอง มิไอไซ ประเด็นนี้ไม่ได้แสดงเพียงแค่ว่าผู้ชายเป็นใหญ่ในการเลือกคู่เท่านั้น แต่นี่ยังหมายถึงการที่ผู้หญิงถูกทำให้กลายเป็น “วัตถุทางเพศที่ถูกจ้องมอง” อีกด้วย

1.3 ผู้ชายเป็นใหญ่ในการศึกษา

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตแสดงให้เห็นว่าผู้ชายมักจะได้รับโอกาสให้มีการศึกษาที่ดีกว่าผู้หญิง เนื่องจากในอดีตชีวิตของชาวไตก็ยากลำบาก ไม่สามารถส่งลูกทุกคนไปเรียนหนังสือได้ แล้วพวกเขาก็ถือว่าผู้หญิงไม่ควรไปเรียนหนังสือ และโรงเรียนไม่สามารถสอนหน้าที่ที่เป็นลูกสาว ภรรยา และแม่ได้อย่างสมบูรณ์

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *ช่างไม้ตัวน้อย* (小木匠Xiaomujiang) ได้กล่าวถึงลูกผู้ชายคนหนึ่งที่พ่อกับแม่ส่งให้ไปเรียนหนังสือ แต่เขามีน้องสาวคนหนึ่งไม่สามารถไปโรงเรียนได้ ต้องอยู่ที่บ้านช่วยแม่ทำงานบ้านทุกวัน ดังตัวอย่าง

> *สองพี่น้องเป็นลูกภายในครอบครัวเดียว เวลาถึงวัยเรียน ลูกชายกับลูกชายของบ้านอื่น ๆ ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียน แต่ลูกสาวต้องช่วยซักเสื้อผ้า ทำอาหาร ทำความสะอาดห้องนอน และแม่ห้ามลูกสาวไปดูหนังสือของพี่เลย นอกจากเธอ เพื่อนของเธอเป็นผู้หญิงก็ใช้ชีวิตเหมือนกัน*

(ช่างไม้ตัวน้อย, น. 258)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า ผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างในแง่ของการเรียนรู้ ผู้ชายสามารถเรียนความรู้ต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้ แต่ผู้หญิงต้องอยู่ที่บ้านช่วยทำงานบ้าน แสดงให้เห็นถึง ในการศึกษาผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และผู้หญิงไม่รับการศึกษาเป็นสิ่งที่ธรรมดา ผู้หญิงไม่ได้เรียนหนังสือ งานผู้หญิงคืองานในบ้าน จึงไม่จำเป็นต้องไปโรงเรียน ซึ่งแนวคิดแบบปิตาธิปไตยไม่ถือว่างานบ้านเป็นงาน เพราะไม่ก่อให้เกิดรายได้ ผู้หญิงต้องปฏิบัติตามอุดมการณ์เหย้าเรือน ส่วนผู้ชายได้เรียนหนังสือเพราะงานของผู้ชายเป็นงานนอกบ้าน

1.4 ผู้ชายเป็นใหญ่ในการประกอบอาชีพ

ผู้ชายมักจะมีอาณาบริเวณในการทำงานที่กว้างขวาง แต่ผู้หญิงในการทำงานก็ถูกจำกัดให้ทำงานเพียงแต่ในครอบครัวเป็นหลัก นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะประกอบอาชีพที่ไม่สามารถแรงงานเท่ากับผู้ชายได้ ในการประกอบอาชีพผู้ชายมักจะมีโอกาสเหนือกว่าผู้หญิง บางทีผู้ชายสามารถเลือกอาชีพได้ ส่วนผู้หญิงก็ไม่มีอำนาจเลือกงานที่ตนเองอยากทำ

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *เรื่องของกระโปรงทรงกระบอก* (花筒裙的故事 Huatongqundegushi) ได้กล่าวถึง เมื่อสามีกับภรรยาทำไร่ทำนาเสร็จแล้ว พวกเขาจึงตกลงเข้าไปเมืองไปหางานทำ เพื่อหาเงินมาสร้างบ้านใหม่ แต่ภรรยาหางานยากมาก งานส่วนใหญ่แค่รับผู้ชายทำงาน ดังตัวอย่าง

> *ตอนเย็น ๆ สามีกับภรรยาทำนาเสร็จกลับบ้าน เวลากินข้าวพวกเขาสองคนพูดคุยว่าต้องสร้างบ้านใหม่แล้ว บ้านนี้แค่มีห้องเดียวและเก่าเกินไป แต่เงินของพวกเขาไม่พอ จึงตกลงว่าไปหาเงินที่เมือง*
>
> *สามีได้งานเป็นขนอิฐในสถานที่ก่อสร้าง ภรรยาอยากทำงานกับสามีที่เดียวกัน แต่ภรรยาเป็นผู้หญิงไม่มีแรงไปขนอิฐเหมือนกับผู้ชาย และหลายงานก็รับแค่ผู้ชายมาทำงาน สุดท้ายสามีก็ทำงานอยู่ที่เมือง และภรรยากลับบ้านทำงานบ้าน*
>
> (เรื่องของกระโปรงทรงกระบอก, น. 63)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า ในการประกอบอาชีพผู้หญิงไม่สามารถใช้แรงงานเท่ากับผู้ชายได้ นอกจากนี้ ในการทำงานผู้หญิงมีโอกาสน้อยกว่าผู้ชาย และผู้ชายมีอำนาจเลือกอาชีพได้ แสดงให้เห็นว่าในการประกอบอาชีพผู้ชายมักได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากกว่าผู้หญิง

จึงสรุปได้ว่า มายาคติว่าด้วยเรื่องชายเป็นใหญ่เน้นได้จากในครอบครัว การเลือกคู่ การศึกษา และการประกอบอาชีพตอกย้ำให้เห็นผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง แสดงให้เห็นถึงในนิทานพื้นบ้านของชาวไตได้สื่อให้เห็นบทบาทของผู้ชายสูงกว่าผู้หญิง และการให้คุณค่าความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิง

2. มายาคติว่าด้วยเรื่องการปกครอง

การปกครองของชนเผ่าไตเป็นหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมาก การปกครองท้องถิ่นจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เลือกตั้งเจ้าเมือง หรือผู้ใหญ่บ้านไปทำหน้าที่ที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่น (YAN XIANG, 2552, น. 8) จากการศึกษาพบว่าในนิทานชนเผ่าไตได้แสดงให้เห็นถึงมายาคติการปกครองชุมชน คือ ผู้ปกครองเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดผ่านตัวละคร 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1 เจ้าเมือง ผู้ปกครอง

อำนาจในการปกครองชุมชนและการตัดสินคดีความในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไตมีหลายเรื่องได้กล่าวถึงผู้มีอำนาจสามารถช่วยปกครองชุมชน และการตัดสินคดีความต่าง ๆ ให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทำให้เห็นถึงมายาคติอำนาจของผู้ปกครอง ดังตัวอย่าง

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *รัวเหวินฉีหยู* (若温奇遇Ruowenqiyu) ได้กล่าวถึง ในเมืองผู้ที่มีอำนาจที่สูงที่สุดก็เป็นเจ้าเมือง เจ้าเมืองมีอำนาจการตัดสินในการชี้ความเป็นความตายให้กับประชาชนภายในเมืองได้และประชาชนทุกคนต้องยอมรับคำตัดสินของเจ้าเมืองอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ดังตัวอย่าง

> *มีสามคนมาสู่ขอเจ้าหญิง เจ้าเมืองก็ให้สามคนนี้ตอบคำถามของเขา ถ้าตอบได้ก็จะให้เจ้าหญิงแต่งงานกับเขา ถ้าตอบไม่ได้ก็ตัดคอ สามคนนี้เป็นคนธรรมดาไม่มีอำนาจและเงิน เจ้าเมืองไม่อยากให้เจ้าหญิงแต่งงานกับพวกเขา ก็ตั้งคำถามที่ไม่มีใครสามารถตอบได้ สุดท้ายมีคนหนึ่งมีคำตอบที่ถูกต้อง แต่เจ้าเมืองไม่ยอมรับก็พูดว่า ไม่มีใครตอบได้ และตัดคอทั้งสามคน*
>
> (รัวเหวินฉีหยู, น. 285)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า เจ้าเมืองเป็นผู้ที่มีอำนาจสูง และสั่งเป็นสั่งตายประชาชนได้เป็นสิ่งที่ตามความคิดของตนเอง ไม่ต้องฟังคำพูดของประชาชน แสดงให้เห็นถึงอำนาจที่มีคติความเชื่อว่าอำนาจมักจะถูกกำหนดมาจากเบื้องบน เพื่อใช้บังคับควบคุมคนข้างล่าง

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *ต้นกำเนิดของภูเขานั้นหนอ* (南糯山的由来 Nannuoshandeyoulai) ได้กล่าวถึง ในเมืองนอกจากมีเจ้าเมืองเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงในการปกครองประชาชน ยังมีผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจในการควบคุมวิถีชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านให้ดำเนินไปด้วยอย่างมีความสงบสุข ดังตัวอย่าง

> *ภายในหมู่บ้านมีชาวบ้านหลายคนเลี้ยงไก่และหมูหลายตัว แล้วได้เลี้ยงหลายปีแล้วก็ไม่มีสิ่งที่ไก่หรือหมูหายไป แต่วันหนึ่งมีชาวบ้านได้ปรากฏว่าไก่ของบ้านเขาสองสามวันนี้หายไปหลายตัวแล้ว ครอบครัวเขาเลี้ยงไก่เพื่อขาย ไก่หายไปก็เป็นสิ่งใหญ่ของครอบครัว เขาคิดว่ามีคนมาขโมยไก่ไปขายหรือกินก็ไม่รู้ เขาจึงไปหาผู้ใหญ่บ้านขอความช่วยเหลือ ในที่สุดผู้ใหญ่บ้านก็ช่วยเขาจับคนที่มาขโมยไก่คนนั้นเอาไก่ไปกินแล้ว ผู้ใหญ่บ้านก็ให้คนนั้นมากล่าวขอโทษ และให้เขาจ่ายเงินให้เจ้าของไก่*
>
> (ต้นกำเนิดของภูเขานั้นหน่อ, น. 188)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นตัวแทนจากหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้ที่ใช้อำนาจมีประโยชน์ต่อชาวบ้าน และต้องเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม รักษากฎหมาย และมีความสามารถช่วยแก้ปัญหาที่ชาวบ้านได้พบเจอ แสดงให้เห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านจะสามารถใช้อำนาจมาช่วยการปกครองชุมชนได้อย่างดี

2.2 เทวดาที่ปกครองหมู่บ้าน

นิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตหลายเรื่องมีเนื้อหาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับเทวดา โดยชาวไตเชื่อว่าการเป็นเทวดาจะมีความความสามารถอย่างมาก และเชื่อว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติเหล่านี้ถูกเทวดาควบคุมด้วย ทำให้เห็นถึงมายาคติความเชื่อเทวดาเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองให้หมู่บ้านปกติสุข ดังตัวอย่าง

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *หยาฮวนห่าว* (雅欢毫Yahuanhao) ได้กล่าวถึงภายในป่ามีเทวดาท่านหนึ่งชื่อว่า หยาฮวนห่าว เป็นผู้ชายที่ช่วยดูแลรักษาป่าที่ใกล้หมู่บ้าน ทุกปีผู้ใหญ่บ้านก็จะพาชาวบ้านผู้ชายเข้าไปในป่าบูชาเซ่นไหว้เทวดานี้ เพื่อขอท่านช่วยรักษาหมู่บ้าน และช่วยชาวบ้านที่ทำไร่ทำนาเก็บเกี่ยวดีทุกฤดู ดังตัวอย่าง

> *วันนี้เป็นวันที่เข้าไปในป่าบูชาเซ่นไหว้เทวดา หยาฮวนห่าว ชาวบ้านผู้หญิงจะเตรียมของเซ่นไหว้ต่าง ๆ ให้เรียบร้อย แล้วผู้ใหญ่บ้านพาชาวบ้านผู้ชายเข้าไปในป่าไหว้ด้วยกัน พิธีกรรมนี้ได้สืบทอดตั้งนานแล้ว ทุกปีมาเซ่นไหว้และขอท่านแล้ว ปริมาณน้ำฝนก็เพียงพอ พืชผลเจริญเติบโตดี นอกจากนี้ เวลาชาวบ้านได้เจอปัญหาที่แก้ไม่ได้ ก็มาเซ่นไหว้และขอท่านช่วยผ่านอุปสรรคได้*
>
> (หยาฮวนห่าว, น. 28)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า ชาวไตมีความเชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีเทวดาช่วยปกครอง นอกจากนี้ เทวดาตนนี้ที่ปกครองหมู่บ้านให้ชาวบ้านพ้นจากเคราะห์ร้าย เมื่อชาวบ้านได้เจอปัญหาหรืออุปสรรคก็ยอมรับมาเซ่นไหว้และขอความช่วยเหลือจากเทวดาท่านนี้ และเทวดาเป็นผู้ชาย และชาวบ้านที่เข้าไปในป่าเซ่นไหว้บูชาเทวดาก็ต้องเป็นผู้ชาย โดยเทวดาชื่อว่า หยาฮวนห่าว ตามความเชื่อของชนเผ่าไตเชื่อว่าเป็นเทวดาที่ช่วยเผยแพร่ศาสนาพุทธ

จึงสรุปได้ว่า ประเด็นเรื่องมายาคติว่าด้วยการปกครองนี้ สะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างอำนาจที่มีคติความเชื่อว่าอำนาจมักจะถูกกำหนดไว้ผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองชุมชน การตัดสินคดีความและให้คำแนะนำเมื่อหมู่บ้านได้เกิดปัญหา นอกจากนี้ ยังมีเทวดาเป็นผู้ชายที่ปกครองหมู่บ้านให้พ้นจากเคราะห์ร้าย แสดงให้เห็นถึงชาวไตมีคติความเชื่อว่าอำนาจมักจะถูกกำหนดไว้ให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง

3. มายาคติว่าด้วยเรื่องชนชั้น

ชนชั้น เป็นการแบ่งโดยดูถึงความเหนือกว่าและด้อยกว่าของสมาชิกของชุมชน การแจกแจงตำแหน่งขึ้นกับเกณฑ์ เช่น รายได้ การศึกษา อาชีพ เป็นต้น

3.1 ชนชั้นสูงจะมีทรัพย์สินและอำนาจสูงกว่าชนชั้นล่าง

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *กานทากูรี* (敢古塔里Gangutali) ได้กล่าวถึง ในเมืองหนึ่งมีคนรวยกับคนยาจกเป็นเพื่อนบ้าน คนรวยชอบเชิญคนยาจนมาชมบ้านของตนเอง จึงทำให้คนยากจนอิจฉามาก และคิดว่าตนเองต้องพยายามทำงานหนักมาหาเงินประมาณทั้งชีวิตจึงสามารถได้เงินนิดเดียวของคนรวย แต่คนรวยแค่ทำงานนิดเดียวง่าย ๆ ก็สามารถให้ทรัพย์สินของตนเองได้มากกว่าเดิม ดังตัวอย่าง

> *เมื่อวานผมได้รับสิ่งของที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง ไป ไปที่บ้านดูชมพร้อมกันนะ คนยากจนบอกว่าตนเองต้องทำงาน แต่คนรวยพูดว่า ผมเป็นเจ้านาย วันนี้เธอไม่ต้องทำงานแล้ว คนรวยบอกว่าเขาแค่ใช้ทรัพย์สินนิดหน่อยก็ได้สิ่งของนี้ “ถ้าผมเอามันไปขายให้คนอื่น ปีหน้าผมก็ไม่ต้องทำงานก็ได้” กานทากูรีได้ฟังคำพูดของเพื่อนบ้าน เขาไม่รู้ว่าคุณค่าของสิ่งของนี้ แต่รู้ว่ามันสามารถให้เพื่อนบ้านไม่ต้องทำงานทั้งปีก็ใช้ชีวิตต่อไปได้กานทากูรีพูดในใจว่า “วันไหนผมจึงสามารถได้มีชีวิตเป็นแบบนี้ล่ะ”*

(กานทากูรี, น. 99)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า ชนชั้นสูงจะมีทรัพย์สินและอำนาจสูงกว่าชนชั้นล่าง และการทุ่มเทกับผลตอบแทนของชนชั้นสูงและชนชั้นล่างก็ไม่เท่าเทียมกัน ชนชั้นล่างต้องทุ่มเทอันแสนยากลำบากจึงสามารถทำให้ชีวิตของตนเองต่อไปได้ แสดงให้เห็นถึง ชนชั้นล่างต้องดำรงชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจของชนชั้นสูง จนไม่มีสิทธิ์ต่อรองกับชนชั้นสูงด้วย

3.2 ชนชั้นล่างมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าชนชั้นสูง

นอกจากประเด็นการจัดลำดับชนชั้นผ่านความรวยกับความยากจน ยังมีอีกประเด็นหนึ่ง ก็คือ ชนชั้นล่างมีโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าชนชั้นสูงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงคู่ตรงข้ามระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นล่างได้อย่างชัดเจน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไต เรื่อง *การตามหางาช้างทองคำ* (寻找金象牙的故事Xunzhaojinxiangyadegushi) ได้กล่าวถึง เมื่อชาวบ้านได้เห็นว่า เนื่องจากลูกของเพื่อนบ้านได้มีโอกาสไปเรียนหนังสือที่นอกหมู่บ้าน จึงได้มีความรู้ที่สูงกว่าคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นเขาจึงสามารถหาเจองาช้างทองคำได้อย่างง่าย ก็ส่งลูกของตนเองไปเรียนกับเขาด้วย ดังตัวอย่าง

“ทำไมเขาหางาช้างทองคำง่ายอย่างเหมือนเรากินข้าว” สามีถามภรรยา

“ได้ยินว่า พ่อของเขาเคยส่งเขาไปเรียนที่เมืองหลายปี ปีนี้จึงกลับมา อาจจะได้เรียนความรู้ที่เกี่ยวกับงาช้างทองคำไหม ก็ไม่แน่ใจ”

“ถ้าอย่างนั้น ก็ส่งลูกชายไปเรียนกับเขาซิ”

“คุณคิดง่ายเกินไป บ้านของเขามีเงิน พ่อของเขามีความสามารถส่งลูกไปเรียนที่นอกบ้าน แต่เราล่ะ เรามีอะไร ทุกวันก็แค่พอกินอย่างนั้น”

(การตามหางาช้างทองคำ, น. 275)

จากตัวอย่างได้เห็นว่า คนชั้นล่างไม่มีความสามารถส่งลูกไปเรียนหนังสือได้ ดังนั้นก็ไม่ค่อยมีโอกาสที่ดีได้เจองานที่ดีทำ แต่ชนชั้นสูงจะไม่มีปัญหาในการหาเงิน แสดงให้เห็นถึงคนจนได้ดำรงชีวิตอยู่ยากลำบากและด้อยกว่าคนรวย และความสามารถ ความรู้ต่าง ๆ ก็ต่ำกว่าคนรวย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การประกอบสร้างมายาคติว่าด้วยเรื่องชนชั้น โดยศึกษาคู่ตรงข้ามระหว่างชนชั้นสูงกับชนชั้นล่างผ่านเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นว่า ในสังคมชาวไตคนรวยมีอำนาจสูงกว่าคนยากจน และคนยากจนต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้อำนาจของคนรวย แสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นสูงอย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไตที่แปลเป็นภาษาไทย พบว่า มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไตปรากฏมายาคติ 3 ประการ ได้แก่ มายาคติว่าด้วยเรื่องชายเป็นใหญ่ทั้งในครอบครัว การเลือกคู่ การศึกษา และการประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นถึงการยกย่องให้ผู้ชายชาวไตอยู่เหนือหญิงไต มายาคติว่าด้วยเรื่องการปกครอง แสดงให้เห็นถึงการปกครองชุมชน ผู้ปกครองเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด โดยเฉพาะเจ้าเมือง ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้มีอำนาจในการปกครองชุมชนและการตัดสินคดีความรวมไปถึงเทวดาที่ช่วยปกครองหมู่บ้าน สะท้อนให้เห็นถึงชาวไตมีคติความเชื่อว่าอำนาจมักจะถูกกำหนดไว้ให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง และมายาคติว่าด้วยเรื่องชนชั้น ที่มีการนำเสนอประเด็นแสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นล่างกับชนชั้นสูง

จากการวิเคราะห์มายาคติในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไทที่แปลเป็นภาษาไทย มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

ในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต ผู้วิจัยเห็นว่ามายาคติในด้านเรื่องชายเป็นใหญ่ เรื่องการปกครอง และเรื่องชนชั้นเป็นกระบวนการประกอบสร้างมายาคติในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าไตบริบททางสังคมและวัฒนธรรมชนเผ่าไต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรรณพิมล อังคศิริสรรพ (2555, น. 4) ได้กล่าวว่า มายาคติ คือ การสื่อความหมายคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย ค่านิยม อุดมการณ์ และกรอบกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ โดยถ่ายทอดผ่านชุดความเชื่อที่แฝงอยู่ ซึ่งเป็นกรอบในการกำหนดความคิดและการตัดสินใจของคนในสังคม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของเอื้อมพร ทิพย์เดช (2560) ได้ศึกษาเรื่อง มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา ผลการศึกษาพบว่า นิทานพื้นบ้านล้านนาปรากฏมายาคติ 4 ประการ ได้แก่ 1) มายาคติว่าด้วยเรื่องชายเป็นใหญ่ แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของคนล้านนาที่ยกย่องให้เพศชายอยู่เหนือสตรี 2) มายาคติว่าด้วยอคติทางชาติพันธุ์ แสดงให้เห็นถึงการแบ่งแยกระหว่างพวกเราพวกเขา และพยายามประกอบสร้างให้พวกเราอยู่เหนือกว่าพวกเขา 3) มายาคติว่าด้วยเรื่องการปกครอง แสดงให้เห็นถึงการเคารพ เชื่อฟังคนที่เป็นตัวแทนของภาครัฐ ในการตัดสินหรือกระทำการใด ๆ และ 4) มายาคติว่าด้วยเรื่องชนชั้น แสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่าของเงิน การศึกษา และระบบอาวุโส

การศึกษานี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นว่านิทานไม่เพียงแต่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สะท้อนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของเจ้าของนิทานเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงมายาคติเกี่ยวกับอำนาจชายเป็นใหญ่ การปกครอง และชนชั้นที่แฝงอยู่ในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาภาพแทนความเป็นผู้ชายในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าไต
2. ควรศึกษามายาคติที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าอื่น ๆ เช่น ชนเผ่าจ้วง ชนเผ่าเย้า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ธีรนาถ กาญจนอักษร. (2542). หญิงชายกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โปรดักร์.

ประคอง นิมมานเหมินท์. (2551). นิทานพื้นบ้านศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เมชฌ สอดส่องกฤษ กับฉวีรรณ ว่องเจริญกุล. (2557). ชนกลุ่มน้อยเผ่าไต : พี่น้องเผ่าไทในสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 15(27), 51-64.

วรรณพิมล อังคศิริสรรพ (2555), สรรนิพนธ์จาก มายาคติ (Mythologies) ของโรล็องด์ บาร์ตส์ (พิมพ์ครั้งที่ 5), กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.

เอื้อมพร ทิพย์เดช. (2560). มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.

เอื้อมพร ทิพย์เดช. (2561). มายาคติในนิทานพื้นบ้านล้านนา. พิฆเนศวร์สาร, 14(1), 85-101.

ZHANG XINRAN. (2562). การศึกษาเปรียบเทียบประเพณีเทศกาลสงกรานต์และเทศกาลสาดน้ำของไทย-จีน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเจ้อเจียง. เจ้อเจียง.

MA XIAOYING. (2564). *การศึกษาประเพณีของชนเผ่าไตในยูนนาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ยูนนาน. ยูนาน.

LI NAN. (2554). *การศึกษาสีสันการแต่งกายแบบดั้งเดิมของชนเผ่าไต* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). ปักกิ่งสถาบันเทคโนโลยีแฟชั่น. ปักกิ่ง

YAN XIANG. (2552). *傣族民间故事集 DAI ZU MIN JIAN GU SHI JI* . มณฑลยูนนาน: ประชาชน ยูนนาน.

ความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556

Conflict analysis in the Nataraja award television drama “Thong Nuea Kao” 2013

หอู่ สวย[1*] และ ธีรโชติ เกิดแก้ว [2]

XUE WU[1*] and Teerachoot Kerdkaew[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] Doctor of Arts Program, Department of Communication Thai as a Second Language, Faculty of Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Associate Professor Dr., Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 80202075@qq.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ความขัดแย้งที่สื่อผ่านตัวละครเรื่องนี้มี 3 ประการ ได้แก่ (1) ความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร เป็นความขัดแย้งทางด้านบุคลิกภาพกับความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี (2) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม เป็นความขัดแย้งด้านความเชื่อและค่านิยมที่ตัวละครจำต้องเลือกกระทำสิ่งที่ตนคิดว่าสำคัญกว่า (3) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตร สามีกับภรรยา และญาติกับญาติที่ต่างฝ่ายต่างใช้ความคิดของตนตัดสินที่จะเลือกทำหรือไม่ทำ บางเรื่องโดยไม่ใส่ใจถึงความคิดของอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งพบ 3 วิธี ได้แก่ (1) การแก้ปัญหาด้วยการยอมรับ (2) การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง (3) การแก้ปัญหาด้วยการพึ่งพิงผู้อื่นหรือสิ่งอื่น สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อมนุษย์เผชิญกับปัญหาในชีวิตก็จะแสวงหาทางออกเพื่อลดความตึงเครียดและความทุกข์ รวมทั้งเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการด้วยวิธีการที่ต่างกันตามต้นทุนของชีวิตและปัจจัยแวดล้อมของแต่ละบุคคล

คำสำคัญ: ความขัดแย้ง การแก้ปัญหา ละครโทรทัศน์ ทองเนื้อเก้า

Abstract

The objectives of this research article were to analyze the conflicts to analyze conflicts and conflict resolution methods in the story of Thong Nuea Kao 2013, 20 chapters by qualitative research methodology. The results showed that There are three conflicts conveyed through this character: (1) Conflict within the characters' minds, It's a physical conflict or personality and feelings Emotions or feelings of responsibility. (2) Conflict between human and society, It is a conflict of beliefs and values where the characters are

forced to choose what they think is more important. (3) Human-Human Conflict, It is a conflict between parents and children, husbands and wives, and relatives and relatives where each side uses their own ideas to decide whether to do or not to do. some without regard to the other person's thoughts. As for conflict resolution, there were 3 methods: (1) problem solving through acceptance, (2) solving problems by oneself, and (3) solving problems by relying on others or other things. reflect that When humans face problems in life, they seek solutions to reduce stress and suffering. Including to achieve the desired goals through different methods according to the cost of life and individual environmental factors.

Keywords: Conflict, Problem solving, Television drama, Tong Nura Kao

บทนำ

ละครเป็นศิลปะที่สะท้อนสังคม โดยอาศัยสื่อต่าง ๆ ในการนำเสนอภาพเรื่องราวของสังคม ฉะนั้นมนุษย์จึงเป็นสาระอย่างหนึ่งของละคร เพราะชีวิตของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ ถูกจำลองไว้ในละครที่สะท้อนให้เห็นว่า ศิลปะการละครเป็นการแสดงอย่างหนึ่งของสังคมมนุษย์ที่ผู้สร้างได้นำประสบการณ์ของชีวิตจริงบวกกับจิตนาการสร้างสรรค์ให้เป็นเรื่องขึ้นมาแล้วถ่ายทอดด้วยการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีนักแสดงเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความรู้สึกต่าง ๆ ต่อผู้ชม ทั้งนี้เพื่อสร้างความบันเทิง ความประทับใจ หรือจะมีวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาก็ได้

ละครโทรทัศน์เป็นละครที่ผลิตขึ้นโดยนำเสนอผ่านโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อเผยแพร่โดยเน้นความบันเทิงแก่ผู้ชม และผู้ชมก็สามารถรับภาพ เสียง และติดตามเรื่องราวแต่ละตอนที่มีทั้งละครโทรทัศน์ขนาดสั้นและขนาดยาว ดังที่ ไพศาล ชูมณี (2548) กล่าวว่า ละครโทรทัศน์เป็นละครที่ผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงให้แก่ผู้ชมที่มีทั้งเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ให้การศึกษาและให้ความรู้ รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัวควบคู่กันไปด้วย ซึ่งละครโทรทัศน์ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา มุมมอง ฉาก เป็นต้น โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความขัดแย้ง จะปรากฏในโครงเรื่องของละคร ความขัดแย้งในละครโทรทัศน์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละครที่จะต้องหาทางคลี่คลายปัญหาได้ในตอนจบ มักจะดำเนินเรื่องด้วยวิธีการคลี่คลายความขัดแย้ง ดังที่ ยุวพาส์ (ประทีปประเสน) ชัยศิลป์วัฒนา (2544) อธิบายว่า โดยปกติแล้ว โครงเรื่องจะต้องมีความขัดแย้งก็คือ ปัญหาหรือความขัดแย้ง ที่จะทำให้เรื่องราวดำเนินต่อไป ซึ่งพบว่ามีหลายลักษณะ ดังที่ วรางคณา ทวีวรรณ (2552) ได้กล่าวถึงความขัดแย้งที่ปรากฏในสังคมไทยไว้ 7 ลักษณะ ได้แก่ (1) ความขัดแย้งด้านครอบครัว เกิดขึ้นเพราะสมาชิกในครอบครัวมีความแตกต่างทางความคิด เพศ วัย (2) ความขัดแย้งด้านศาสนา เกิดขึ้นจากความรู้สึกภายในระหว่างคนที่มีความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกัน (3) ความขัดแย้งด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี เกิดจากการฝ่าฝืนธรรมเนียมประเพณีของสังคม จากคนที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมของตัวเอง ซึ่งเป็นความขัดแย้งในขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต (4) ความขัดแย้งด้านการเมือง การปกครอง เกิดจากการต่อสู้ของคนต่างฝ่ายที่มีอุดมการณ์หรือลัทธินิยมทางการเมืองที่ต่างกัน (5) ความขัดแย้งด้านเศรษฐกิจ เกิดจากความต้องการปัจจัยทางการเงินของมนุษย์ (6) ความขัดแย้งด้านชนชั้น มีสาเหตุจากการถูกกำหนดระดับชั้นทางสังคมให้บุคคลมีสถานะทางสังคมที่สูงต่ำต่างกัน มีเกณฑ์การแบ่งระดับชั้นจากศักดินาชาติกำหนด หน้าที่การงาน ทรัพย์สินเงินทอง การศึกษา

สิ่งเหล่านี้ มีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์และการยอมรับจากสังคมหรือคนรอบข้าง (7) ความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ เกิดจากความรู้สึกแปลกแยกระหว่างคนต่างเชื้อชาติเมื่อเห็นความแตกต่างทางด้านร่างกาย ผิวพรรณ หน้าตา นำไปสู่การไม่ยอมรับว่าเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน และเกิดจากความแตกต่างระหว่างภาษาเป็นอุปสรรค เมื่อมีการสื่อสารหรือสนทนาระหว่างคนต่างเชื้อชาติ และกลายเป็นความขัดแย้งเมื่อคนที่มาจากชาติมหาอำนาจจะไม่ยอมพูดภาษาของชาติที่ด้อยกว่า

นวนิยาย ‘ทองเนื้อเก้า’ จัดพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2529 ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ฉายภาพให้ ‘ลำยอง’ มีลักษณะผิวผ่องอวบอัด หน้าตาคมคาย จมูกโด่งเป็นสัน นัยน์ตาคมกริบเชือดเฉือนหัวใจชาย มีความรู้น้อย อ่านหนังสือพอได้ แต่เขียนไม่เป็นตัว เพราะเรียนไม่จบประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อลำยองท้องลูกคนแรกกับสันต์ ลำยองเคยแท้งลูกคนแรกกับสันต์มาแล้ว แม้ลำยองจะขี้เกียจ ขี้เหล้าเมายา แต่อย่างน้อยหล่อนก็มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ โดยเฉพาะการเชื่อฟังยายแลแทบทุกกระเบียดนิ้ว เพื่อทำทุกอย่างให้ตนเองมีความสุข รวมไปถึงครอบครัวด้วย แม้ท้ายที่สุดหล่อนจะต้องชดใช้กรรมในบางสิ่งบางอย่าง แต่สุดท้ายลูกชายบังเกิดเกล้าอย่างวันเฉลิมก็ได้นิสัยกตัญญูจากหล่อนมาโดยไม่รู้ตัว จึงเชื่อว่า มิได้มีเพียง ‘วันเฉลิม’ เท่านั้นที่เปรียบเป็นทองเนื้อเก้า แต่ลึก ๆ แล้ว ‘ลำยอง’ ก็เป็นทองเนื้อเก้าเช่นกัน เรื่อง ทองเนื้อเก้า นำมาทำเป็นละครโทรทัศน์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 ถัดมาในปี พ.ศ. 2540 นำมาทำใหม่โดยได้รชนีกร พันธุ์มณี มารับบทลำยอง ร่วมด้วยนักแสดงอื่น ในปี พ.ศ. 2556 กลับมาสร้างอีกครั้งออกอากาศทางช่อง 3 (ออนไลน์, 2566)

ในปัจจุบัน ละครโทรทัศน์ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะละครโทรทัศน์ที่ได้รับรางวัลนาฏราชที่จัดขึ้นโดยสมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เริ่มจัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยผู้ลงคะแนนเป็นบุคคลในวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยตรง ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศที่ดีเด่น ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้าได้รับรางวัลนาฏราชในปี พ.ศ. 2556 ครั้งที่ 5 เป็นละครโทรทัศน์ที่คนไทยและคนจีนนิยมดูและมีอิทธิพลต่อผู้ชมเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2556 เป็นช่วงที่สังคมไทยก้าวสู่สังคมแบบใหม่อย่างเต็มรูปแบบ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย คนต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามามากขึ้น ส่งผลให้สังคมไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ทั้งสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีความขัดแย้งทางความคิด และเกิดปัญหาต่าง ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านั้นอาจถูกบันทึกหรือสะท้อนผ่านละครโทรทัศน์เรื่องทองเนื้อเก้าดังกล่าวไว้ โดยเฉพาะด้านปัญหาของสังคม ทำให้ผู้วิจัยในฐานะเป็นชาวต่างชาติสนใจศึกษาวิเคราะห์ความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์เรื่องทองเนื้อเก้า อันจะทำให้เข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาสังคมไทยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผลการศึกษาที่ได้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในละครโทรทัศน์ และแนวคิดเกี่ยวกับการคลี่คลายความขัดแย้ง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งในละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักจะสร้างขึ้นโดยแปลงบทมาจากนวนิยาย เพราะว่านวนิยายบางเรื่องได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาก ผู้ผลิตละครโทรทัศน์จึงนำนวนิยายที่มีชื่อเสียงเหล่านี้มาถ่ายทอดเป็นละครโทรทัศน์เพื่อช่วยเพิ่มยอดผู้ชมละคร ในขณะเดียวกันก็ยังทำให้ผู้ชมละครโทรทัศน์จำนวนมากอยากอ่านนวนิยายมากยิ่งขึ้น เพราะรู้จักละครโทรทัศน์ที่สร้างจากนวนิยายเล่มนั้นมาก่อน ดังนั้น วรรณกรรมกับละครโทรทัศน์จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของวรรณกรรมและละครโทรทัศน์ คือ โครงเรื่อง และองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของโครงเรื่อง คือ ความขัดแย้ง

ความขัดแย้ง คือ สภาวะที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน ความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ความไม่ลงรอยของพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ซึ่งความขัดแย้งเมื่อกล่าวโดยสรุปจะมี 2 ประการ ตามที่ วนิดา บำรุงไทย (2544) ได้กล่าวไว้ ได้แก่ (1) ความขัดแย้งภายนอก เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง แบ่งได้ 3 ประการ คือ ความขัดแย้งกับมนุษย์ด้วยกัน ความขัดแย้งกับธรรมชาติ และความขัดแย้งกับสังคม (2) ความขัดแย้งภายใน เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละครแต่ละคน เช่น จิตสำนึกฝ่ายสูงต่อสู้กับจิตสำนึกฝ่ายต่ำ และเมื่อกล่าวสรุปถึงความขัดแย้งที่ปรากฏในโครงเรื่องของละครจะมี 3 ลักษณะ ดังที่ยุวพาส์ (ประทีปประเสน) ชัยศิลป์วัฒนา (2544) ได้กล่าวไว้ คือ (1) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตัวละครอื่น ๆ ที่อยู่กันคนละฝ่าย (2) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อม เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวเอกของเรื่องกับสิ่งแวดล้อม หรืออำนาจต่าง ๆ จากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ สภาพสังคม หรือแม้แต่โชคชะตาที่กำหนดวิถีชีวิตของตัวเอกของเรื่องเองก็ตาม (3) ความขัดแย้งของมนุษย์กับตัวเอง เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวเอกของเรื่องกับตัวของเขาเอง ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเป็นความขัดแย้งทางด้านกายภาพ หรือบุคลิกภาพกับความรู้สึกนึกคิด อารมณ์หรือความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละครในละครโทรทัศน์นั้น ตัวละครจะต้องหาทางคลี่คลายปัญหาในตอนจบ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการคลี่คลายความขัดแย้ง

การคลี่คลายความขัดแย้ง คือ การจัดการกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนเพื่อให้เกิดผลลัพธิเชิงบวก ที่ต้องใช้ความเข้าใจ การประนีประนอม และการถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเพื่อรักษาสัมพันธภาพให้คงไว้ กล่าวโดยสรุปตามแนวคิดของโทมัสและคิลแมนน์ (Thomas & Kilmann, 1976) จะมี 2 มิติสำคัญ ดังที่ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534) ได้กล่าวไว้ คือ มิติแห่งการยึดประโยชน์ส่วนตน (assertiveness) หมายถึง การยืนยันรักษาผลประโยชน์ ให้เป็นไปตามความต้องการและความพอใจของตน และมิติแห่งการยึดประโยชน์ของผู้อื่น (Co-opertiveness) หมายถึง มิติแห่งการร่วมมือร่วมใจพยายามให้เป็นไปตามความต้องการและพอใจของผู้อื่น ทั้งสองมิตินี้ ได้กำหนดแนวทางในวิธีการคลี่คลายความขัดแย้งไว้ 5 แบบ คือ การแข่งขัน การยอมให้หรือการปรองดอง การหลีกเลี่ยง การให้ความร่วมมือและการประนีประนอม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบทละคร (Textual Analysis) ของละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้าที่ออกอากาศ เมื่อ พ.ศ. 2556 ทั้งหมด 20 ตอน

3. วิเคราะห์ความขัดแย้งที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556

4. วิเคราะห์การแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556

5. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556 พบสาระสำคัญตามประเด็นการศึกษา ดังนี้

1. ความขัดแย้งที่ปรากฏในละครเรื่องทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556

ความขัดแย้งของตัวละครในละคร เรื่อง ทองเนื้อเก้า พบ 3 ลักษณะ ได้แก่ ความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ดังนี้

1.1 ความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร เป็นความขัดแย้งทางด้านบุคลิกภาพกับความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี เป็นการต่อสู้ที่เกิดขึ้นในจิตใจของตัวละครเอง และมีผลทำให้ตัวละครเกิดความทุกข์หรือความสับสนวุ่นวายใจ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทางด้านความรู้สึกนึกคิดกับอารมณ์ของตัวละคร มีความคิดความรู้สึกหลายอย่างแปลกแยกในเวลาเดียวกัน ทำให้ตัวละครมีความสับสนและลำบากใจ เพราะว่าตัวละครของเรื่องต้องการต่อสู้กับตัวเอง และจะต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวสรุปตามสาเหตุของความขัดแย้งได้ 3 ด้าน ดังนี้

1.1.1 ความขัดด้านความรักพบว่า เป็นความขัดแย้งระหว่างความรักของชีวิตคู่และความรักระหว่างบิดามารดากับบุตร ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้ากล่าวถึงตัวละครสันต์กับลำยองทะเลาะกันบ่อยครั้ง เนื่องจากลำยองคบกับผู้ชายคนใหม่ แต่สันต์ยังรักลำยอง ลูกชายก็ยังอายุน้อยต้องการอยู่กับแม่ จึงทำให้สันต์รู้สึกสับสนว่า ควรกลับไปอยู่กับลำยองอีกหรือไม่ แต่ในที่สุดสันต์ก็ตัดสินใจอุ้มลูกไปหาลำยอง ดังตัวอย่างที่ว่า

สันต์“กลับมาเถอะ ผมคิดถึงเธอ ลูกก็คิดถึงแม่”

(สันต์เห็นลูกร้องไห้ เพราะคิดถึงแม่ จึงอุ้มลูกชายไปนั่งรอลำยอง แต่ได้เห็นลำยองอยู่กับผู้ชายอีกคนหนึ่ง...)

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างที่ยกมาเป็นความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร สันต์รักลำยอง ประกอบกับลูกน้อยก็คิดถึงแม่ลำยอง จึงทำให้สันต์มีความคิดว่า จะกลับไปหาลำยองเพื่อขอคืนดีอีก แต่พอได้เห็นว่า ลำยองอยู่กับผู้ชายอีกคนหนึ่งจึงเสียใจมาก ความคิดของสันต์จึงมีความขัดแย้งกันว่า จะกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับลำยองอีกหรือไม่ เพราะภาพที่ตนเห็นคือภรรยาที่ไม่ซื่อสัตย์ในความรัก ไปคบหากับผู้ชายคนใหม่ อีกความคิดหนึ่ง คือ ตัวเองยังรักลำยองอยู่ อีกทั้งลูกชายของตนก็อายุยังน้อย ต้องมีแม่คอยดูแลให้ความรักและความอบอุ่น สองความคิดนี้ขัดแย้งกัน ความขัดแย้งนี้เกิดจากการต้องตัดสินใจของตัวละครในด้านความรักทั้งความรักที่ตัวเองยังมีต่อภรรยาและความรัก ความสงสารลูก กลัวลูกจะกำพร้าขาดความรักความอบอุ่นจากแม่ มีปมด้อยกับภาพสะเทือนใจที่เห็นภรรยาของตนมีชายคนใหม่ สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยว่า เมื่อคนเราพบปัญหาในชีวิต อยู่ในภาวะที่ต้องต่อสู้กับจิตใจตัวเอง คนไทยมักจะเลือก

ที่จะให้อภัย มีเมตตา เพื่อไม่ให้เกิดความวุ่นวายแก่คนอื่น และยอมที่จะเจ็บปวดใจเพื่อไม่ให้ปัญหาบานปลาย

1.1.2 ความขัดแย้งด้านคุณธรรมพบในหลายด้าน เช่น ความกตัญญู ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงตัวละครสันต์เป็นลูกชายคนเดียวในบ้าน ตอนแรกแม่ของสันต์ไม่อยากให้สันต์แต่งงานกับลำยอง แต่เนื่องจากลำยองท้อง พ่อแม่สันต์จึงยอมให้เขาสองคนแต่งงานกัน แต่ชีวิตหลังแต่งงาน ลำยองเอาแต่นอนและดื่มเหล้า จนแม่ของสันต์ล้มป่วยลง ไม่มีคนดูแล ลำยองในฐานะลูกสะใภ้ไม่ได้ใส่ใจกับพ่อแม่ของสามีและงานในบ้านเลย สันต์รู้สึกเป็นห่วงแม่อย่างมาก และละอายใจที่ภรรยาของตนไม่ทำหน้าที่ลูกสะใภ้และภรรยาที่ดี เขาคิดว่า ตนในฐานะลูกต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ จะต้องพูดกับภรรยาของตนให้ช่วยดูแลแม่ที่ป่วยและช่วยพ่อของตนขายของ แต่ลำยอม ภรรยาของตนไม่ยอม ดังตัวอย่างที่ว่า

สันต์ “ลำยอง แม่ไม่สบาย เธอพรุ่งนี้เช้าช่วยพ่อขายของ ช่วยดูแลแม่ด้วยนะ ...
ลำยอง “พี่ เราขายของไม่เป็น ลำยองง่วงนอนอยู่”

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 3)

จากตัวอย่างที่ยกมาเป็นความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร ตัวละครมีความคิดอย่างหนึ่งว่า ลูกต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ จึงพยายามขอร้องให้ภรรยาช่วยดูแลแม่ที่ป่วยและช่วยพ่อของตนขายของ แต่ลำยองผู้เป็นภรรยาไม่ยอมทำ ทำให้เขารู้สึกเสียใจมาก และอีกความคิดอย่างหนึ่งคือ ตัวละครสันต์รักลำยองมาก ไม่อยากเลิกกับคนที่รัก สองความคิดนี้จึงขัดแย้งกัน ความขัดแย้งนี้เกี่ยวสำนึกด้านคุณธรรมคือความกตัญญูกับความรักฉันชู้สาว ความขัดแย้งเกิดจากการตัดสินใจเลือกในสิ่งที่สำคัญกว่า สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยว่า ในสังคมไทย คนไทยให้ความสำคัญกับความกตัญญูมากกว่าความรักฉันชู้สาว คนไทยจะเลือกทำในสิ่งที่สำคัญหรือประเสริฐกว่า ในขณะที่ตนอาจต้องเสียบางสิ่งไป จัดเป็นความขัดแย้งระหว่างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีกับความต้องการที่เป็นเหตุให้ต้องเลือกปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.1.3 ความขัดแย้งด้านฐานะความเป็นอยู่ เป็นความขัดแย้งด้านความรู้สึกของตัวละครที่เกลียดความยากจนกับความต้องการมีฐานะร่ำรวย ความเป็นอยู่ที่สุขสบาย ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงตัวละครลำยองเกิดในครอบครัวชนบทที่ยากจน ไม่พอใจกับฐานะความเป็นอยู่ของตนเอง มีความทะเยอทะยาน อยากมีฐานะที่ร่ำรวย ดังตัวอย่างที่ว่า

ลำยอง “พี่ไปดูซิ ลำยองมีแฟนใหม่แล้ว เจ้าของโรงงาน มีรถหรูราคาแพง”

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 6)

จากตัวอย่างที่ยกมา เป็นความขัดแย้งด้านความรู้สึกของลำยอง ตัวละครเอกหญิงต่อฐานะความเป็นอยู่ของตนที่เกิดมายากจน เป็นความไม่พึงพอใจในสิ่งที่ตนมี ในสิ่งที่ตนเองเป็น พยายามหาวิธีการที่จะพ้นไปจากสภาพแห่งความทุกข์ยากลำบากนั้น และวิธีการที่เธอเลือกเพื่อเลื่อนฐานะทางสังคมก็คือ การหาสามีที่ร่ำรวย ที่สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งทางความคิดหนึ่งของลำยอง คือ การมีชีวิตอยู่พร้อมหน้ากันกับสันต์และลูกชาย เป็นครอบครัวที่สมบูรณ์แม้จะมีความสุข แต่ยากจน ขาดเงินและสิ่งอำนวยความสะดวก มีแต่ความยากลำบากกับอีกความคิดหนึ่ง คือ การไปอยู่กับสามีคนใหม่ที่มีฐานะร่ำรวยกว่า มีรถหรูหราราคาแพง มีเงินให้ใช้ มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่จะทำให้ชีวิตมีแต่ความสุข

สบายอันไหนจะดีกว่ากัน และในที่สุดลำยองก็ตัดสินเลือกทำในสิ่งที่ตนคิดว่าดีกว่า นั่นคือการไปใช้ชีวิตอยู่กับชายคนใหม่แทนการอยู่กับสันต์และลูกชาย สะท้อนให้เห็นว่า คนในสังคมไทยบางส่วนให้ค่าและความสำคัญกับวัตถุมากกว่าคุณค่าด้านศีลธรรมที่เป็นความถูกต้องดีงาม

1.2 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมพบว่า เป็นพฤติกรรมที่ตัวละครต่อต้าน ไม่พอใจ หรือฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่คนในสังคมร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและอยู่ร่วมกัน จำแนกได้ 2 ด้านสำคัญ คือ ด้านความเชื่อและด้านค่านิยม ดังนี้

1.2.1 ความขัดแย้งด้านความเชื่อ สังคมแต่ละสังคมจะมีความเชื่อที่หลากหลายที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ความขัดแย้งข้อนี้เป็นความขัดแย้งในความเชื่อ เรื่อง กฎแห่งกรรมที่สังคมไทยได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนาที่ว่า ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อที่คนในสังคมไทยให้ความสำคัญมากเรื่องหนึ่ง ละคร เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงวันเฉลิมเป็นตัวละครที่มีความกตัญญูกตเวทีอย่างมาก เขาเป็นลูกของลำยองกับสันต์ นายทหารเรือรูปหล่อ เนื่องจากเขาเกิดในวันมหามงคล คือ วันพระราชสมภพของในหลวงรัชกาลที่ 9 สันต์ สันต์ผู้เป็นพ่อจึงตั้งชื่อลูกของตนว่า “วันเฉลิม” แต่ชีวิตของวันเฉลิมไม่ได้ราบรื่นสักเท่าไหร่ หลังจากที่พ่อแม่หย่ากัน ลำยองก็ทำตัวสำมะเลเทเมา ติดการพนัน และคบหาผู้ชายมากหน้าหลายตา ไม่ใส่ใจที่จะเลี้ยงดูลูก ไม่สั่งสอน และไม่ได้ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูก พฤติกรรมของลำยองขัดกับความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมของคนไทยที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” แต่ลำยองไม่เชื่อ ไม่ใส่ใจในคำพูดหรือคำตักเตือนของใคร ๆ ไม่ดูแลสั่งสอนลูกและทุบตีลูกบ่อย ๆ ดังตัวอย่างที่ว่า

> *หลวงตา “วัน...น่าสงสารจัง...ลำยองต้องอบรมดูแลลูกให้ดี...เวรกรรมนะ กระทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความดี ดังนี้ ก็ย่อมมีความเจริญมั่นคงและรุ่งเรืองก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น...”*
>
> *ลำยอง “...อย่ามายุ่งกับกู กูไม่สนใจ ไอวันจะเป็นอะไรก็ช่างมัน...”*
>
> (*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 6)

จากตัวอย่างที่ยกมา เป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับความเชื่อ คนไทยมีความเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ตัวละครลำยองไม่สนใจความเชื่อเรื่องนี้ จึงมีพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อลูกชาย ไม่ว่าจะมีผู้อื่นว่ากล่าว ตักเตือน แม้กระทั่งบุคคลนั้นจะเป็นพระสงฆ์ที่คนในสังคมไทยให้ความเคารพนับถือ สอนให้ลำยองได้สติ กลับตัวเลิกการกระทำหรือพฤติกรรมที่ไม่ดีเหล่านั้น แต่ลำยองก็ไม่เชื่อและไม่ทำตาม แถมยังใช้ถ้อยคำที่ไม่ให้เกียรติและไม่เคารพนับถือต่อพระสงฆ์อีกด้วย สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยว่า สังคมไทยยังมีความเชื่อเรื่องกรรม คนทั่วไปเชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่สำหรับคนที่ไม่ดีหรือคนที่ไม่เชื่อในกฎแห่งกรรมดังกล่าว เขาก็จะไม่สนใจ ยังคงกระทำหรือปฏิบัติตนในเรื่องที่คนทั่วไปมองว่าเป็นความชั่วนั้นต่อไป เฉกเช่น พฤติกรรมของลำยอง ตัวละครเอกหญิงที่เป็นภาพแทนของผู้ไม่เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมในสังคมไทย

1.2.2 ความขัดแย้งด้านค่านิยม ทุกสังคมจะมีค่านิยมที่หลากหลาย หนึ่งในค่านิยมเหล่านั้นก็คือ ค่านิยมทางวัตถุ ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างคุณค่าแห่งความดีกับค่านิยมทางวัตถุ คนในสังคมไทยส่วนหนึ่งให้ความสำคัญกับวัตถุ เครื่องอำนวยความสะดวกให้กับชีวิตหรือสิ่งที่แสดงค่าของชีวิตด้านวัตถุ เช่น การมีเครื่องประดับ รถยนต์คันสวย ๆ ราคาแพง ๆ มองว่า สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งบอกฐานะทางสังคม ลำยองเห็นคุณกวาง เจ้าของโรงงาน มีรถที่หรูหราราคาแพง จึงตัดสินใจไปอยู่กับเขาเพื่อยกฐานะของตัวเอง ดังตัวอย่างที่ว่า

ยายแล“ผ้าถุงข้าสวยไหม สวยใช่ไหม ผ้าถุงใหม่ค่ะ เป็นลูกเขยข้าคนใหม่ซื้อให้ลูกเขยข้ารวยมาก ๆ คุณกวางเป็นเจ้าของโรงงาน มีรถหรูหราราคาแพง เขาหลงรักลูกมาก ๆ เขาบอกว่าจะซื้อบ้านหลังใหญ่ ๆ ให้ ”

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างที่ยกมา เป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับค่านิยมทางสังคม เป็นการเลือกปฏิบัติในสิ่งที่ตัวละครหญิง ลำยองเห็นว่า ดีกว่า สำคัญกว่า ความขัดแย้งนี้เป็นความขัดแย้งด้านศีลธรรมที่ลำยองต้องทิ้งสามีและลูกของตัวเองไปอยู่กับชายคนใหม่ที่ตนเห็นว่ามีฐานะร่ำรวย มีทรัพย์สินเงินทอง มีทุกสิ่งทุกอย่างที่จะอำนวยความสุขให้แก่ตนได้ ลำยองจึงตัดสินใจเลือกคุณค่าทางวัตถุแทนคุณค่าทางศีลธรรม ความถูกต้องดีงาม สะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมในการเลือกคบคนหรือการให้คุณค่าของคนที่ความดีความงามเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นการเลือกคบคนหรือการให้คุณค่าของคนที่วัตถุสิ่งของและทรัพย์สิน เงินทองตามค่านิยมของคนบางส่วนในสังคม

1.3 ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครด้วยกันเอง โดยมีสาเหตุมาจากวัย ความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อด้านศาสนา หรือขนบประเพณีแตกต่างกัน จำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ บิดามารดากับบุตร สามีกับภรรยา และญาติกับญาติ ดังนี้

1.3.1 ความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตร เป็นความขัดแย้งทางด้านความคิด ความรู้ของตัวละครเอกของเรื่อง ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงลำยองเป็นคนที่ดื่มเหล้า ติดการพนัน ไม่สนใจต่อคำสอนหรือคำตักเตือนของใคร ๆ และไม่ได้ใส่ใจกับความคิด ความรู้สึกของลูก ดังตัวอย่างที่ว่า

วัน “แม่ไม่ดื่มเหล้าแล้วได้ไหม เป็นบาป ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วนะแม่ ”
ลำยอง “ไอวัน อย่ามายุ่งกับกู”

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 11)

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น เป็นความขัดแย้งระหว่างมารดากับบุตร ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพราะความคิดที่ไม่ตรงกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำหน้าที่ที่ไม่ถูกต้องของผู้เป็นแม่ ทำให้ลูกมีความทุกข์ จากการกระทำของตัวละครเอกหญิง ลำยองที่ไม่ยอมทำงาน เอาแต่ดื่มเหล้า เล่นการพนัน ไม่ใส่ใจงานในบ้าน ไม่เลี้ยงดู ไม่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูก ทำให้วันเฉลิม ตัวละครเอกที่เป็นลูกมีความทุกข์ ขาดความรักความอบอุ่น ความขัดแย้งนี้เกิดจากความคิดระหว่างมารดากับบุตรไม่ตรงกัน ต่างฝ่ายต่างมีความคิดของตัวเอง โดยเฉพาะฝ่ายผู้เป็นแม่ที่ไม่ใส่ใจในความคิด ความรู้สึกของลูกที่เป็นสายเลือดของตน เนื่องจากความลุ่มหลงในอบายมุข

1.3.2 ความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยา ถือว่าเป็นประเด็นหลักของเรื่อง เนื่องจากโครงเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องภายในครอบครัว ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงตัวละครสันต์ ผู้เป็นสามีของลำยอง หลังจากที่สองคนแต่งงานแล้ว ลำยองก็ไม่ทำหน้าที่ภรรยาที่ดี ไม่ทำงานบ้าน ไม่ช่วยพ่อแม่ของสามีค้าขาย และไม่ใส่ใจที่จะดูแลพ่อแม่ของสามี และลูก ๆ แม้ในยามที่ท่านเจ็บป่วย ดังตัวอย่างที่ว่า

สันต์ “ลำยอง แม่ไม่สบาย เธอพรุ่งนี้เช้าช่วยพ่อขายของ ช่วยดูแลแม่ด้วยนะ...
ลำยอง “พี่ เราขายของไม่เป็น ลำยองง่วงนอนอยู่”
(สันต์อยากจะให้ภรรยาช่วยดูแลแม่ แต่เมื่อเวลาที่สันต์เลิกงานแล้วกลับบ้าน ภรรยาไม่ได้ทำตามคำขอร้องของสันต์ จึงทำให้สันต์ไม่พอใจลำยอง ส่วนลำยองก็ไม่พอใจที่

สันต์ต้องให้เขาไปช่วยแม่ทำงาน ดูแลแม่...)

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 3)

จากตัวอย่างที่ยกมา เป็นความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยา สามีมีความคิดว่าภรรยาควรช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน ดูแลพ่อแม่บ้างในฐานะลูกสะใภ้ที่มาอยู่เรือนของพ่อแม่ของสามีบ้าง แต่ฝ่ายภรรยามีความคิดของตัวเองว่า ตนไม่อยากช่วยทำงานบ้าน งานดังกล่าวไม่ใช่หน้าที่ของตน สองฝ่ายจึงขัดแย้งกัน ชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยาเกิดจากการไม่ใส่ใจในคำพูด ความรู้สึกของกันและกัน การที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ทำหน้าที่ที่ควรทำ เห็นแก่ตัว ส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ภายในครอบครัวที่สามีภรรยาควรระมัดระวังไม่ให้เกิดขึ้น

1.3.3 ความขัดแย้งระหว่างญาติกับญาติ เป็นความขัดแย้งที่มักเกิดขึ้นในครอบครัวขยายที่มีพ่อแม่ของสามีหรือพ่อแม่ของภรรยาหรือญาติทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมด้วย ละครโทรทัศน์เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงตัวละครลำยองมีลูกหลายคน แต่ตัวเองไม่ดูแล เอาใจใส่ลูก คอยแต่จะให้แม่หรือน้องของตนเลี้ยงดูแลแทน ดังตัวอย่างที่ว่า

ลำยอง “แม่ช่วยเอาไออ้อยไป ร้องไห้ตลอดเวลา ไม่ไหว”
ยายแล “นี่ลูกของแก แกไม่เลี้ยง ใครจะเลี้ยง”
ลำยอง “แม่ นี่ลูกหลายคน แม่เองก็ไม่เลี้ยง ฉันเลี้ยงไม่ไหวแล้ว”

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 12)

จากตัวอย่างที่ยกมา เป็นความขัดแย้งระหว่างญาติใกล้ชิด ตัวละครลำยองมีลูกหลายคน แต่ตัวเองไม่ยอมดูแล ปล่อยให้แม่ของตัวเองช่วยเลี้ยงดูแทน แต่ตัวละครที่เป็นแม่คิดว่า เด็กเหล่านั้นเป็นหลานของตน จึงช่วยเลี้ยงดูได้บ้าง แต่แค่เป็นการช่วยเหลือ ไม่ใช่ว่าเลี้ยงลูกแทนแม่ของเด็กเหล่านั้น ส่งผลให้ทั้งสองฝ่ายมีความขัดแย้งกัน ความขัดแย้งนี้ เกิดจากต่างคนต่างมีกรอบความคิดเป็นของตนเอง แต่สาเหตุหลักของความขัดแย้งนี้มาจากการไม่ทำหน้าที่ของตัวละครเอกหญิง ลำยองที่จะต้องทำหน้าที่ของ ผู้เป็นแม่ในการเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกทุกคน แต่กลับผลักหน้าที่การเลี้ยงดูลูกให้เป็นภาระของแม่และญาติแทน

สรุปได้ว่า ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า ได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้ง 3 ลักษณะ ได้แก่ ความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร เป็นความขัดแย้งทางด้านบุคลิกภาพกับความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีจำแนกได้ 3 ด้าน คือ ด้านความรัก คุณธรรม และฐานะความเป็นอยู่ที่ตัวละครจะต้องเลือกกระทำในสิ่งที่ตนคิดว่าดี ถูกต้อง และสำคัญกว่า ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมที่แสดงออกมา 2 ด้าน คือ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และค่านิยมที่ละตัวละครเป็นผู้เลือกปฏิบัติระหว่างคุณค่าแห่งความดีงามกับคุณค่าทางวัตถุ และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ จำแนกได้ 3 ประการ คือ ความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตรที่ต่างฝ่ายต่างใช้ความคิด ความรู้สึกของตนเป็นเครื่องตัดสิน ความขัดแย้งระหว่างสามีกับภรรยาที่เกิดจากการที่ต่างฝ่ายไม่คำนึงถึงคำพูดและความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่ง เลือกกระทำไปตามความคิดและความรู้สึกของตน และความขัดแย้งระหว่างญาติกับญาติที่เกิดจากการที่แต่ละฝ่ายใช้ความคิด ความรู้สึกของตนเลือกกระทำหรือเลือกไม่กระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครเรื่องทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556

ผลการศึกษาพบวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละคร เรื่อง ทองเนื้อเก้า 3 ประการ ได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยการยอมรับ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การแก้ปัญหาด้วยการพึ่งพิงผู้อื่นหรือสิ่งอื่น ดังต่อไปนี้

2.1 การแก้ปัญหาด้วยการยอมรับ วิธีการยอมรับ คือ ตัวละครปรับอารมณ์ยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและยอมทำตาม เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ยอมรับสภาพหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงโดยไม่มีข้อโต้แย้งอีก แม้ว่าตัวละครจะรู้สึกว่า ยังมีปัญหาอยู่หรือมิได้ลดน้อยลง แต่เมื่อไม่มีทางออกที่ดีที่สุดก็จะปรับสภาพของตัวเองด้วยการยอมรับปัญหานั้นไว้ ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงตัวละคร วันเฉลิมเป็นลูกชายของลำยองกับสันต์ หลังจากที่ลำยองกับสันต์หย่ากัน ลำยองก็ทำตัวสำมะเลเทเมา ติดการพนัน และคบหาผู้ชายมากหน้าหลายตา ไม่ใส่ใจที่จะเลี้ยงดูวันเฉลิม ไม่สั่งสอน ไม่ได้ให้ความรักและความอบอุ่น เมื่อวันเฉลิมคิดถึงแม่ แต่แม่ไม่อยู่ เขาก็เสียใจมากและร้องไห้ออกมา ดังตัวอย่างที่ว่า

วันเฉลิม “พ่อ...” (ร้องไห้อยู่)
สันต์ “วันมาอยู่กับพ่อเถอะ ไม่ต้องเดือดร้อนเหมือนกับที่อยู่กับแม่....”
วันเฉลิม “ไม่ครับ พ่อ...วันไม่อยากให้แม่อยู่คนเดียว...”

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 8)

จากตัวอย่างที่ยกมา ตัวละครวันเฉลิม แก้ปัญหาด้วยการยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นกับตน จากเรื่องจะเห็นว่า ตัวละครวันเฉลิมมีอารมณ์คิดถึงพ่อมาก ขณะเดียวกันตัวเองอยู่กับแม่ก็มีความทุกข์ยากลำบากจริง ๆ แต่เขายอมรับความจริงที่เกิดขึ้นได้ มองว่าลำยองเป็นแม่ของตน และด้วยความรักเขาจึงไม่อยากทิ้งแม่ให้อยู่คนเดียว สะท้อนให้เห็นว่า การยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นแล้วหาทางเผชิญหน้ากับความจริงนั้น ๆ เป็นวิธีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับชีวิตของคนในสังคมไทยส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถลดหรือบรรเทาความทุกข์ในใจของคนได้ และเป็นแนวทางหนึ่งที่นำไปสู่การคลี่คลายปัญหาได้

2.2 การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง คือ ตัวละครจะมีการกระทำพฤติกรรมของตัวเองในการแก้ปัญหา อาจประสบด้วยความรู้ความสามารถของตัวเอง หรือแก้ปัญหาด้วยการพูด การปรับตัว ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวเองจึงขึ้นอยู่กับการใช้สติปัญญาของตัวละครแต่ละตัวด้วย ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงเมื่อสันต์ได้เห็นวันเฉลิมอยู่กับลำยองอย่างยากลำบาก เขาจึงไปพูดกับลำยองเพื่อขอให้วันเฉลิมไปอยู่กับตน แต่ลำยองไม่ต้องการให้ลูกไปอยู่ห่างไกลตนจึงใช้สติปัญญาหาข้อเสนอที่สันต์ทำไม่ได้ เพื่อให้ลูกได้อยู่กับตนต่อไป ดังตัวอย่างที่ว่า

ลำยอง “ถ้าจะเอาไอ้วันไป ต้อง 5 หมื่น....”
สันต์จึงทำอะไรไม่ได้ เพราะเงินไม่เพียงพอ...

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 15)

จากตัวอย่างที่ยกมา สันต์ต้องการให้ลูกชายไปอยู่กับตน เพราะไม่ต้องการให้ลูกลำบาก ขณะเดียวกัน ลำยองก็อยากให้สันต์ไปอยู่กับตน เมื่อปัญหานี้เกิดขึ้น ตัวละครหญิงลำยองเลือกที่จะทำตามความรู้สึกของตัวเอง และใช้สติปัญญา หาอุบายที่สร้างปัญหาให้แก่สันต์ด้วยการบังคับให้สันต์จำต้องทำตามและถ้าทำได้ตามข้อตกลงนั้นจึงจะยอมให้สันต์รับวันเฉลิมไปอยู่ด้วย แต่ความจริงคือลำยองกับสันต์

ต่างก็รู้แก่ใจว่า เรื่องที่ลำยองบังคับให้สันต์ทำเป็นไปไม่ได้ สันต์ไม่สามารถเงินจำนวน 5 หมื่นบาทมาให้แก่ลำยองได้ สันต์รู้สึกท้อแท้ใจจึงไม่ยืนยันและไม่หวังว่าจะให้วันไปอยู่กับตน ทำให้ปัญหาหรือความขัดแย้งเกี่ยวกับลูกชายระหว่างสันต์กับลำยองยุติลง สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยว่า ในสถานการณ์บางอย่างคนเราจะใช้สติปัญญากระทำการบางอย่างที่สามารถคลี่คลายความขัดแย้งหรือปัญหา ทำให้ความขัดแย้งของหรือปัญหานั้นคลี่คลายหรือยุติไป แม้ว่าวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวจะไม่ถูกต้องก็ตามที

2.3 การแก้ปัญหาด้วยการพึ่งพิงผู้อื่นหรือสิ่งอื่น วิธีการแก้ไขปัญหาของตัวละครด้วยวิธีการพึ่งพิงผู้อื่นหรือสิ่งอื่น คือ ตัวละครแก้ปัญหาด้วยตัวเองไม่ได้ ต้องไปขอพึ่งอำนาจของผู้อื่นหรือนำสิ่งอื่นมาแทรก เช่น การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือนำสิ่งอื่นมาลดความเครียดลง ละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้า กล่าวถึงเมื่อวันเฉลิมอายุได้ 7-8 ขวบ สันต์ต้องการรับวันเฉลิมไปอยู่ด้วยเพื่อให้วันเฉลิมได้เรียนหนังสือ จึงไปเจรจากับยายแล ซึ่งยายแลก็เห็นด้วยเพราะทนกับพฤติกรรมของลำยองไม่ไหว พ่อสินและ แม่ปั้นจึงรวบรวมเงินเพื่อจะนำตัววันเฉลิมมาอยู่ด้วย ดังตัวอย่างที่ว่า

“.... พ่อ ผมมีเรื่องอยากจะคุยกับพ่อ ...
ผมขอยืมเงินหน่อย ... อยากจะรับวันมาเข้าโรงเรียน”

(*ทองเนื้อเก้า*, ตอนที่ 7)

จากตัวอย่างที่ยกมา ตัวละครสันต์มีปัญหาในการไปรับวันเฉลิมกลับมาอยู่ที่บ้านของตน เนื่องจากภรรยาของเขา ลำยองยื่นคำขาดว่า ต้องหาเงินจำนวน 5 หมื่นบาทมาให้เขา ตัวละครสันต์หาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยตัวเอง แต่ไม่สามารถแก้ได้จึงตัดสินใจไปขอความช่วยเหลือจากพ่อเพื่อขอคำปรึกษาและขอยืมเงินนำไปให้ลำยองตามที่เธอเสนอไว้ ซึ่งพ่อและแม่ของสันต์ก็เห็นพ้องต้องกันที่จะนำเงินจำนวนดังกล่าวไปให้กับลำยองเพื่อรับวันเฉลิมกลับมาอยู่ที่บ้าน สะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยว่า ในสถานการณ์ที่คนเราแก้ไขปัญหาด้วยตัวเองไม่ได้ แม้จะพยายามหาวิธีหลายวิธีในการแก้ไขแล้วก็ตาม คนนั้นก็มักจะไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นที่ตนคิดว่า สามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบได้ โดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนใกล้ชิดหรือมีความสนิทสนม เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้องหรือเพื่อนสนิท

ผลการศึกษาที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ละครโทรทัศน์เรื่องทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556 สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละคร 3 ประการ ได้แก่ (1) ความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร เป็นความขัดแย้งทางด้านบุคลิกภาพกับความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี (2) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม เป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับความเชื่อและค่านิยมที่ส่งผลให้ตัวละครจำต้องเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าสำคัญกว่า (3) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตร สามีกับภรรยา และญาติกับญาติที่มีมูลเหตุสำคัญมาจากการที่ต่างฝ่ายต่างใช้ความคิด ความรู้สึกของตัวเองในการตัดสินใจเลือกกระทำหรือไม่เลือกกระทำบางสิ่ง ส่วนวิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์เรื่องทองเนื้อเก้าพบ 3 วิธี ได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยการยอมรับ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และการแก้ปัญหาด้วยการพึ่งพิงผู้อื่นหรือสิ่งอื่น ความขัดแย้งและวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นสภาพของปัญหาครอบครัวไทยที่เกิดจากสมาชิกในครอบครัวบางคนไม่ทำหน้าที่ของตน การเอาแต่ความคิด ความรู้สึกของตน โดยไม่ใส่ใจในความคิด ความรู้สึกของผู้อื่น และการแก้ไขปัญหาทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง ผ่านพฤติกรรมของตัวละครโทรทัศน์ เรื่อง ทองเนื้อเก้าไว้อย่างชัดเจน

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ความขัดแย้งและวิธีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์เรื่องทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล คือ ความขัดแย้งที่สื่อผ่านพฤติกรรมของตัวละคร จำแนกได้ 3 ประเภท ได้แก่ ความขัดแย้งภายในใจ ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคมที่สะท้อนให้เห็นความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่จะต้องพบกับความขัดแย้งภายในใจของตนและความขัดแย้งกับสิ่งแวดล้อมภายนอกทั้งตัวบุคคล สังคม และธรรมชาติ ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวได้รับการแก้ไขผ่านตัวละคร 3 วิธี ได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยการยอมรับ การแก้ปัญหาด้วยตัวเอง และการแก้ปัญหาด้วยการพึ่งพิงผู้อื่นหรือสิ่งอื่น ส่งผลให้ปัญหาที่เกิดขึ้นคลี่คลายและยุติลง สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของละครโทรทัศน์ประการหนึ่งในฐานะสื่อที่นำเสนอปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาผ่านโครงสร้างของเรื่องโดยมีตัวละครเป็นภาพแทน สอดคล้องกับแนวคิดของ วนิดา บำรุงไทย (2544) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมมีโครงเรื่องที่แสดงถึงความขัดแย้ง 2 ประการ ได้แก่ ความขัดแย้งภายนอกและความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลดา สุทธิวรกานต์ (2552) เรื่อง ความขัดแย้งของตัวละครในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2550 ที่พบความขัดแย้งของตัวละครในเรื่อง จำแนกได้ 2 ประการ คือ ความขัดแย้งภายในบุคคล และความขัดแย้งระหว่างบุคคลทางสังคมที่จำแนกได้หลายด้าน ทั้งด้านค่านิยม ความเชื่อ จริยธรรม การเมือง และผลประโยชน์ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ LI Yan (2554) เรื่อง ความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องสั้นของช่อการะเกด ปี พ.ศ. 2553 ที่พบวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง 8 วิธี ได้แก่ การฆ่าตัวตาย การใช้วาจา การแสวงหาสิ่งอื่นช่วยเหลือ การพึ่งศาสนา การยอมรับ การนิ่งเฉย การกระทำด้วยตัวเอง สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อมนุษย์เผชิญกับปัญหาในชีวิตก็จะแสวงหาทางออกเพื่อลดความตึงเครียดและความทุกข์ รวมทั้งเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการด้วยวิธีการที่ต่างกันตามต้นทุนของชีวิตและปัจจัยแวดล้อมของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ความขัดแย้งและวิธีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในละครโทรทัศน์เรื่องทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556 ผู้วิจัยพบว่า ยังมีประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลการศึกษาในเชิงลึกและกว้างขึ้น ดังนี้

1. ควรศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในมิติต่าง ๆ ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่องทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556 เช่น วิถีชีวิต ปัญหาสังคมไทย และวิธีการแก้ไขปัญหา เป็นต้น
2. ควรศึกษากลการนำเสนอปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในละครโทรทัศน์ เรื่องทองเนื้อเก้า พ.ศ. 2556

เอกสารอ้างอิง

ชลดา สุทธิวรกานต์. (2552). *ความขัดแย้งของตัวละครในเรื่องสั้นรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2550* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ทองเนื้อเก้า. (2566). *ทองเนื้อเก้ามาจากไหน.*สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2566 จาก https://th.m.wikipedia.org/wiki/

ไพศาล ชูมณี. (2548). *ความพึงพอใจของเด็กที่มีต่อละครโทรทัศน์* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ยุวพาส์ (ประทีประเสน) ชัยศิลป์วัฒนา. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย.* กรุงเทพฯ: สุรีริยาสาส์น.

วรางคณา ทวีวรรณ. (2552). *ความขัดแย้งทางสังคมในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2534) *ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อความสร้างสรรค์.* กรุงเทพฯ: ตะเกียง.

Li Yan. (2554). *ความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องสั้นช่อการะเกด ปี พ.ศ. 2553* (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

Thomas & Kilmann. (1976). *Model of Conflict Management Styles.* New York: Xicom.

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม
Reflections of Thai Ways of Life in the Novel Called Krongkarma

ลี่ฉวิน-จาง[1*], สมเกียรติ-รักษ์มณี[2]
Liqun-Zhang[1*], Somkiat-Rakmanee[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
[1] PhD student, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University
[2] รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
[2] Associate Professor Dr. , Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University
[*]**Corresponding author, E-mail:** 2805033573@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลวิจัยพบว่า ในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนไทย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประกอบอาชีพ พบว่า มีอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม 2) ด้านการคมนาคม พบว่า มีการคมนาคมที่ช่วยการเดินทาง และการคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิต พบว่า มีความอดทน ความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือ การสืบทอดมรดก การมีคู่ครอง และการสั่งสอนให้ประพฤติดี 4) ด้านการแต่งกาย พบว่า มี 3 ลักษณะ คือ แต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป แต่งกายให้ดูดีสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ และแต่งกายให้ดูดีตามแบบข้าราชการหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง 5) ด้านการศึกษา พบว่า การศึกษาในนวนิยายเรื่องนี้เป็นการศึกษาโดยอ้อม ได้แก่ การศึกษาจากการบวชเรียนที่วัดในพระพุทธศาสนา การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาผ่านประสบการณ์ตรงจากการทำงาน
คำสำคัญ: ภาพสะท้อนวิถีชีวิต นวนิยายเรื่องกรงกรรม

Abstract

This research aims to analyze reflections of Thai ways of life in the novel called Krongkarma. Content analysis is the research methodology, and the findings are reported as a descriptive analysis. Five reflections of Thai ways of life are presented in the novel studied, including 1) occupations, trading; labors; and farmers; 2) transportation, dealing with travelling and commerce; 3) moral and ideas of living, working hard; kindness; giving support; inheritance; marriage; and moral teaching; 4) dressing, daily casual style; working attire; official uniform; and high class style; 5) education, traditional learning from senior monks; self-teaching; and work apprentice
Keyword: reflection of ways of life; Krongkarma a novel

บทนำ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 564) อธิบายความหมายของคำว่านวนิยาย ไว้ว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีในรูปแบบร้อยแก้วที่มีการดำเนินเรื่องให้เนื้อเรื่องสมจริง นวนิยายประกอบด้วยตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ และสถานที่ นอกจากนี้ สมเกียรติ รักษ์มณี (2558) ยังได้กล่าวว่า นวนิยายหมายถึง วรรณกรรมบันเทิงคดีแบบใหม่ มีพัฒนาการมาจากการเล่านิทานหรือนิยายเป็นเรื่องราวที่แสดงถึงพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการสมมุติขึ้น เป็นเรื่องราวต่าง ๆ อย่างสมจริง เรื่องราวดังกล่าวนั้นอาจจะมีเค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องจริงเป็นแง่มุมใดมุมหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ หรือเป็นเรื่องที่ผู้ประพันธ์แต่งขึ้นด้วยจินตนาการของตนเองก็ได้

วรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ของนักเขียน นักเขียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมซึ่งจะนำประสบการณ์จากสังคมไปเขียนในผลงานของตน วรรณกรรมกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม ดังที่ อิงอร สุพันธุ์วณิช์ (2552) ได้กล่าวว่า นวนิยายทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมมาโดยลำดับ แม้ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงความคิดทางการเมือง ผู้เขียนนวนิยายบางคนอาจจะเน้นเสนอแนวการเมือง แต่บางคนอาจจะนำเสนอเพียงภาพสะท้อนโดยรวมกว้าง ๆ นวนิยายจึงนับได้ว่าเป็นวรรณกรรมที่ได้แสดงบทบาทในด้านสะท้อนภาพสังคมทั้งแคบและกว้างอย่างหลากหลาย ในทางกลับกันยังมีผู้เสนอความเห็นว่าสังคมยังมีบทบาทในด้านการมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมอีกทางหนึ่งด้วย ดังที่ ยุรฉัตร บุญสนิท (2554) ได้กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของนักเขียน ทัศนคติของนักเขียนย่อมเกิดขึ้นภายหลังประสบการณ์ และการศึกษาซึ่งย่อมเป็นที่แน่นอนว่าได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์ชีวิตที่ได้มาจากสังคมนั่นเอง ที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังนั้นนวนิยายในฐานะวรรณกรรมชนิดหนึ่งจึงทั้งมีอิทธิพลต่อสังคมและได้รับอิทธิพลจากสังคมในเวลาเดียวกัน

เมื่อวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันดังได้กล่าวมาแล้ว จึงนับได้ว่าวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีคุณค่าต่อมนุษย์และสังคม ดังที่ พิทยา ว่องกุล (2540) ได้อธิบายคุณค่าของวรรณกรรมไว้ว่า วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ชาติที่เจริญแล้วทุกชาติจะต้องมีวรรณกรรมเป็นของตัวเอง แล้ววรรณกรรมจะมีมากหรือน้อย ดีหรือเลว ก็แล้วแต่ความเจริญงดงามแห่งจิตใจของชาตินั้น ๆ ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิด ถ่ายทอดจินตนาการ การศึกษา การอ่านวรรณกรรมจะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจของยุคสมัย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้คน ดังนั้น นวนิยายในฐานะวรรณกรรมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์แทบทุกด้าน

นวนิยายเรื่อง “กรงกรรม” เป็นผลงาน ของ จุฬามณี จัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2560 นวนิยายเรื่องนี้เล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2510 ณ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และเนื้อเรื่องได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตของไทย ทั้งนี้คำว่า “คนไทย” ที่ปรากฏในบทความนี้ หมายถึงคนไทยที่อาศัยอยู่แต่ดั้งเดิมบนผืนแผ่นดินไทยรวมทั้งคนไทยเชื้อสายจีนหรือเชื้อสายอื่นที่เป็นผู้อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ในฐานะคนไทย

ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มีความสนใจที่จะศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2510 ได้ลึกซึ้งมากขึ้น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางการศึกษาภาพสะท้อนจากวรรณกรรมต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยใช้แนวคิดภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมไม่ใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจริง ความเป็นจริงทางสังคมจึงถูกสอดแทรกอยู่ นวนิยายเรื่อง “กรงกรรม” เป็นตัวอย่างวรรณกรรมที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม รูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยม ความรู้สึก ความปรารถนา และชีวิตจิตใจของบุคคลในทัศนะและความรู้สึกของผู้ประพันธ์ ความคิดความรู้สึกเหล่านั้นอาจแฝงไว้ด้วยความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยาย (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น “วรรณกรรมกับสังคม” และ “นวนิยายกับภาพสะท้อนของสังคม” เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. ศึกษาประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของนวนิยาย
3. ศึกษานวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทย
4. คัดเลือกนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทย ได้นวนิยาย เรื่อง “กรงกรรม” ของจุฬามณี
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม
6. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์นิยายเรื่องกรงกรรม พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดใกล้เคียง 5 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการคมนาคม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการแต่งกาย และด้านการศึกษา ดังนี้

1. ด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากิน งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ภาพสะท้อนด้านการประกอบอาชีพเป็นมุมมองสำคัญอย่างหนึ่งในการวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อศึกษาบริบททางสังคมที่แฝงอยู่ในวรรณกรรม อาชีพที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม จำแนกได้ 3 ด้าน ได้แก่ อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

1.1 อาชีพค้าขาย

อาชีพค้าขายที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม วิเคราะห์ได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ อาชีพค้าขายที่สืบทอดจากครอบครัวกับอาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเอง ดังนี้

1.1.1 อาชีพค้าขายที่สืบทอดจากครอบครัว

หมายถึง อาชีพค้าขายที่ครอบครัวทำอยู่ก่อนแล้วสืบต่อไปยังลูกหลาน ลูกหลานก็ได้เจริญรอยตามบรรพบุรุษ ในเรื่องนี้ได้กล่าวถึง อาม่า ว่าได้เปิดร้านสังฆภัณฑ์มานาน มีลูกสาวชื่อหมุ่ยซังกับหมุ่ยนี้ ทั้งสองคนอายุประมาณสามสิบปีปลาย แต่ยังไม่ได้แต่งงานจึงให้ดำเนินการร้านสังฆภัณฑ์สืบทอดต่อไป ดังนี้

หมุ่ยซัง แซ่เตียว นั้นเป็นลูกสาวลำดับที่เจ็ด หมุ่ยนี้ แซ่เตียว เป็นคนสุดท้อง ทั้งสองอายุสามสิบปลาย ๆ ไม่ยอมแต่งงานทั้งคู่ อาม่าเองก็ไม่ได้บังคับขืนใจเพราะเข้าใจว่าการครองตัวเป็นโสดนั้นก็มีข้อดี คือไม่มีห่วง ไม่มีภาระ และอาม่าก็บอกว่า เขาไม่มีกรรมของเขา

สมบัติของทั้งสองสาวใหญ่คือร้านสังฆภัณฑ์กับภาระที่ต้องดูแลอาม่า ดูแลกันและกัน ส่วนพี่น้องคนอื่น ๆ หลังแต่งงานอาม่าก็ให้แยกย้ายกันไป อาม่ามีลูกชายหลายคน ต่างก็แยกย้ายไปทำมาหากินตามหัวเมืองอื่น ๆ มีลูกชายคนโต แยกไปเปิดร้านสังฆภัณฑ์อยู่ที่ห้องแถวคนละซอยในตลาดเดียวกัน ไปมาหาสู่กันได้

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 73)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพค้าขายของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนจะสืบทอดไปยังลูกที่อยู่ในสกุลเดิม ในที่นี้ แม้หมุ่ยซังกับหมุ่ยนี้จะไม่ใช่ลูกชายตามธรรมเนียมเดิมแต่ก็ถือว่ายังอยู่ในสกุลเดิม

สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพค้าขายดังกล่าวนี้เป็นการประกอบอาชีพสืบทอดจากครอบครัวผู้สืบทอดมักทำได้ดีเนื่องจากถูกฝึกให้ขยันจนมีความชำนาญมาตั้งแต่เด็กแล้ว

1.1.2 อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเอง

หมายถึง ประกอบอาชีพค้าขายตามความสามารถและความสนใจของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นการค้าขายสิ่งเดิมแต่แยกตัวออกไปสร้างใหม่หรือค้าขายสิ่งใหม่ที่ต่างไปจากเดิม ดังตัวอย่าง

กระทั่งนางย้อยคลอดลูกคนที่สี่ หลังจากนางลิ้มถึงแก่กรรมไปแล้ว นายหลักไห้ก็ให้ทุนรอนบุตรชายคนเล็กพาครอบครัวขยับขยายมาเปิดร้านโชห่วย อยู่ที่ตลาดชุมแสง

ที่นี่นางเป็นเจ้าของเต็มตัว นางจึงทุ่มเทแรงกาย เฟ้นสติปัญญาที่มี ทำ ทุกวิถีทางที่จะทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง ทรัพย์สินเพิ่มพูน โดยนางตั้งใจไว้ว่าในบรรดาลูกสะใภ้ของนายหลักไห้และนางซกเพ้งนั้นนางจะต้องขึ้นชื่อว่า เป็นคนเก่งที่สุด แม้ว่านางจะเป็นคนไทยแท้ก็ตามที

(*จุฬามณี (นามแฝง)*, 2560, น. 17-18)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนนั้นเกิดขึ้นจากความสนใจเป็นอันดับแรก แล้วต้องมีความขยัน คือทุ่มเทแรงงานกับค้าขาย ต้องมีสติปัญญา คือต้องฉลาดในด้านการค้าขาย รู้ว่าลูกค้าต้องการสินค้าประเภทไหน ทั้งรวมวิธีการพูดคุยกับลูกค้าด้วย

อีกตัวอย่างหนึ่ง ได้กล่าวถึง เรณูซึ่งเคยประกอบอาชีพเป็นโสเภณี หลังจากที่ได้คบกับลูกคนโตของย้อยแล้ว เขาได้พาเรณูกลับบ้านในฐานะภรรยาที่กำลังตั้งครรภ์ แต่ย้อยไม่ยอมรับลูกสะใภ้โสเภณีคนนี้ ดังนั้น เมื่อสามีกลับค่าย เรณูจึงต้องทำมาหากินด้วยตนเอง เนื่องจากว่าเคยมีประสบการณ์ทำขนมกับ คุณแม่ จึงเลือกทำขนมขายที่ตลาด ดังตัวอย่าง

“ไหวไม่ไหวก็ยังไม่รู้ แต่ที่รู้ ๆ วันนี้ อีสี่ถาดนี้ต้องไม่เหลือกลับบ้าน” แม้จะ ‘มั่นใจ’ ว่าอย่างไรก็ขายได้ แต่ด้วยเป็นวันแรกก็อด ‘หวั่นใจ’ ไม่ได้เช่นกัน

หลังจากลับฝีปากกันพอหอมปากหอมคอ พอให้หายง่วงซึมลูกค้าก็เริ่มทยอยเข้ามา บ้างก็เข้ามาเพราะสะดุดตารูปร่างหน้าตาของแม่ค้า บ้างก็เข้ามาเพราะเสียงเชื้อเชิญ และมีหลายเจ้าที่เข้ามาเพราะ‘ชิม’ ของแจก ให้ชิม ไปแล้วเกิด ‘ติดใจ’

(*จุฬามณี (นามแฝง),* 2560, น. 78)

ตัวอย่างนี้แสดงถึงการประกอบอาชีพที่เกิดจากความสามารถของตนซึ่งนอกจากจะสามารถด้านทำขนมแล้ว ในการขายเรณูยังต้องสามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าด้วยการแต่งกายที่สวยงาม รู้จักวิธี การพูดจากับลูกค้า การให้ทดลองก่อนซื้อ คือให้ชิมขนมก่อนซื้อได้ นั่นเอง

ตัวอย่างต่อไปนี้กล่าวถึงเรณูว่าเป็นผู้หญิงที่ชอบแต่งตัว ชอบมองผู้หญิงที่สวยงาม มีความฝันที่อยากเปิดร้านขายเสื้อผ้า จึงแนะนำให้น้องสาวไปเรียนการตัดเสื้อผ้า ดังความว่า

“อยากเปิดร้าน ให้น้องสาวรึ”

พอได้ยินคำถาม ดวงตาของเรณูก็มีประกาย เรณูรีบตอบกลับไปว่า “ที่หนูส่งนังวรรณามันเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าเพราะหนูก็มีฝันของหนู หนูชอบแต่งตัวชอบมองผู้หญิงแต่งตัวสวย ๆ หนูก็เลยอยากมีร้านขายเสื้อผ้าผู้หญิง อยากมีช่างตัดผ้าอยู่ในร้านด้วย นี่มันก็เรียนจบมานานแล้ว แต่หนูยังไม่มีทุนจะทำตามที่ได้ฝันไว้กับมัน มันก็เลยอยู่ที่โรงเรียนช่วยงานเขาก๊อก ๆ แก๊ก ๆ พอได้ค่าขนมไป” เรณูพูดยืดยาวแล้วก็หันไปปั้นขนม นางย้อยนิ่งฟังสีหน้าครุ่นคิด

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 291)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นการค้าขายตามความสามารถของตน ซึ่งจะทำให้มีความสุขและตั้งใจที่จะทำงานทุกวิถีทางเพื่อพัฒนาการค้าขายของตนให้ดีขึ้นได้

สรุปได้ว่า อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเองเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการประกอบอาชีพ โดยการย้อนพิจารณาความสามารถ ความสนใจ และประสบการณ์ของตน แล้วทุ่มเทความรู้ความสามารถลงมือทำอย่างจริงจังก็จะทำให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขในวิถีทางที่ตนต้องการ

1.2 อาชีพรับจ้าง

อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ทำงานให้แก่คนอื่นซึ่งเรียกว่านายจ้าง คนที่ประกอบอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่เป็นคนที่มีฐานะต่ำต้อยและยากจน

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง ป้อมว่าเป็นลูกจ้างเพศชายที่ทำงานในร้านขายของของย้อย นอกจากได้ช่วยงานค้าขายที่ร้านแล้ว ป้อมยังได้ช่วยย้อยเก็บเงินค่าเช่าต่าง ๆ เมื่อย้อยสงสัยว่าลูกคนโตถูกเรณูใส่ของ (ไสยศาสตร์) อยากหาหมอแก้ของ จึงบอกให้ป้อมช่วยหา เพราะเป็นลูกจ้างที่เขาเชื่อใจได้ ดังตัวอย่าง

ป้อมรับคำ นางย้อยให้สินน้ำใจเป็นเงินห้าบาท เพราะป้อมนอกจากจะเป็นคนปากหนักแล้ว เรื่องใจร้ายใจดำมันก็ไม่เป็นสองรองใครมันเป็นคนที่อ ๆ ตรง ๆ ให้ไปเก็บเงินค่าเช่านา ตามดอกเบี้ยเป็นเงินกู้ เป็นข้าวเปลือก เป็นของในไร่ในสวน มันทำสำเร็จลุล่วงเกือบทุกครั้ง และถ้าครั้งไหนมันทำไม่ได้ ถ้าเรื่องต้องถึงนางย้อย เป็นอันว่าลูกหนี้รายนั้นมีแต่แตกกับหักกันเท่านั้น

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 172)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ป้อมสามารถทำตามคำสั่งของนายจ้างได้ ช่วยแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของนายจ้าง รวมทั้งต้องกุมความลับของนายจ้างได้ ไม่พูดพล่อยเนื่องจากอาชีพรับจ้างต้องพึ่งพานายจ้าง ลูกจ้างที่ดีจึงมักทำงานทุกอย่างตามเจตนาของนายจ้างได้

นอกจากนี้เรื่องกรงกรรม ยังได้กล่าวถึง จันตาว่าเป็นลูกสาวของเกษตรกร เธอเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างสวยงามหลังจากที่ถูกทหารแถวบ้านหลอกและท้อง พ่อได้รับเงินจากทหารเพื่อไปทำแท้ง เพื่อหลีกเลี่ยงความอาย จันตาจึงได้เดินทางไปเป็นลูกจ้างทำงานที่ตลาดอุตรดิตถ์ ดังตัวอย่าง

พ่อรับเงินของเขามาแล้วก็บังคับจันตาไปทำแท้งตามความต้องการของเขา หลังจากนั้นก็ให้จันตาหนีอายมาทำงานอยู่ที่ตลาดอุตรดิตถ์ ความงามของจันตานั้นนำความยุ่งยากมาสู่จันตาอีกครั้ง เมื่ออาเฮียลูกชายเจ้าของร้านซึ่งมีเมียอยู่แล้วพยายามเข้าหา ดีแต่ว่าอาซ้อมาเห็นซะก่อน แต่ถึงกระนั้นอาซ้อก็กล่าวหาจันตาว่าให้ท่าอาเฮีย

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 54)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างมีฐานะยากจน และต่ำต้อย จึงมักจะถูกข่มเหงน้ำใจจากนายจ้างรวมถึงญาติพี่น้องของนายจ้าง ทั้งยังอาจถูกป้ายความผิด ดังเช่นตัวอย่างนี้ที่นอกจากจันตาจะถูกอาเฮียข่มเหงน้ำใจแล้วยังถูกอาซ้อกล่าวหาว่าจันตาให้ท่า ภาพสะท้อนนี้จึงแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยสมัยนั้น นายจ้างมีฐานะสูงกว่าลูกจ้างทั้งเรื่องทางสังคมและสิทธิอันพึงมีพึงได้

ตัวอย่างต่อไปนี้ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของลูกจ้างหญิงว่า จันตาเป็นลูกจ้างหญิงที่มีหน้าตาสวยงาม กำลังจะได้แต่งงานกับข้าราชการหนุ่ม เรณูจึงแนะนำให้มาฝึกเรียนเย็บผ้ากับวรรณา ดังตัวอย่าง

“แต่งแล้วก็ขอคุณปลัดไปเรียนสิ เรียนตัดผ้าหลักสูตรเร่งรัดก็ได้ หรือถ้ายังไม่ย้ายไปไหน ยังไม่มีลูก ก็มาฝึกกับวรรณามันก็ได้ มันคงสอนให้ได้หรอก พอย้ายไปที่มีโรงเรียนใกล้ ๆ ก็เรียนเพิ่มเติมเอา ซื้อจักรสักตัวเย็บบ่อย ๆ เดี๋ยวมันก็ชำนาญ”

“เป็นความคิดที่ดีมากเลย พี่ ทำไมฉันคิดไม่ได้นะ"

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 361)

ภาพดังกล่าวนี้แสดงว่า ลูกจ้างหญิงมีโอกาสเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคมของตนได้หากได้สมรสกับผู้มีฐานะดีทางสังคม แต่การที่จะรักษาสถานะที่ดีขึ้นนั้นได้ก็จะต้องรู้จักเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

สรุปได้ว่า อาชีพรับจ้างที่สะท้อนภาพสังคมในนวนิยายเรื่องนี้ คือ ลูกจ้างเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยทางสังคม มีรายได้น้อย จึงต้องอดทน ประหยัด ขยันทำงาน ลูกจ้างที่ดีต้องมีความสามารถทำตามคำสั่งของนายจ้างได้ทุกเรื่อง ต้องรู้จักเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองอยู่เสมอ นอกจากนี้ลูกจ้างหญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดีมีโอกาสเปลี่ยนแปลงสถานะของตนได้ด้วยการสมรส

1.3 อาชีพเกษตรกรรม

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง ครอบครัวจันตาประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรรม คือ ทำไร่ ทำนา ปลูกผักต่าง ๆ ทุกคนในบ้านช่วยเหลือทำงานกัน ดังตัวอย่าง

> *บ้านของจันตามีอาชีพทำไร่ ทำนา หลังทำนาก็จะปลูกหอมแดง พ่อแม่ของจันตามีลูกหลายคน จันตาเป็นคนที่สาม จันตาสู้งานหนักในไร่ในนาไม่เก่งเท่าพี่เท่าน้อง หญิงสาวจะเป็นลมมีผื่นขึ้นผิวหนังเมื่อต้องทำงานกลางแดด จันตาถนัดงานทอผ้า ถักไม้กวาด ทำน้ำตาลน้ำอ้อย ทำอาหารได้อร่อย แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ทำให้ความยากจนนั้นบรรเทาลงไปได้ ความสวยของจันตาทำให้ผู้ใหญ่บ้านมาขอพ่อ ส่งจันตาเข้าประกวดเทพีฤดูหนาวที่สนามหน้าโรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยากร*
>
> (*จุฬามณี (นามแฝง)*, 2560, น. 53)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการทำไร่ ทำนา ปลูกผักต่าง ๆ ทั่วไปเพื่อกินเองและนำไปขายเท่านั้น ไม่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมหรือลักษณะพิเศษอื่นใด เกษตรกรต้องอดทนกับความเหนื่อยยากและแสงแดดที่แผดเผา เกษตรกรชายถนัดเรื่องการใช้แรงงาน ส่วนหญิงถนัดเรื่องการทำอาหารและงานที่ต้องใช้ฝีมือ การพักผ่อนหย่อนใจจะหาได้จากชุมชน เช่น งานประกวดเทพีฤดูหนาว หรืองานอื่น ๆ ของชุมชน

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนด้านการประกอบอาชีพของคนไทยในนวนิยายเรื่องกรงกรรมคืออาชีพค้าขาย รับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม ผู้ที่สืบทอดอาชีพจากครอบครัวมักมีความขยันและชำนาญมาตั้งแต่ยังเล็ก อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนจะต้องฝึกฝนและทำได้ด้วยตนเอง อาชีพรับจ้างเป็นผู้มีฐานะต่ำต้อยทางสังคมและยากจน แต่ความอดทน ขยัน ประหยัด อาจเปลี่ยนให้ครอบครัวดีขึ้นได้และอาจเปลี่ยนมาเป็นอาชีพค้าขายได้ อาชีพเกษตรกรรมคือปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์อยู่กับสวน ไร่ นา ต้องอดทนกับความเหนื่อยยาก การพักผ่อนหย่อนใจของเกษตรกรคืองานรื่นเริงที่จัดขึ้นในชุมชน

2. ด้านการคมนาคม

การคมนาคมที่ปรากฏในเรื่องกรงกรรมนี้ วิเคราะห์ได้เป็น 2 ประเด็น คือ การคมนาคมที่ช่วยการเดินทางส่วนบุคคลกับการคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย ดังต่อไปนี้

2.1 การคมนาคมที่ช่วยการเดินทาง

ได้แก่ภาพสะท้อนที่เน้นการสัญจรไปมาหาสู่กันโดยทั่วไป ดังตัวอย่าง

> *“ลื้อจะไปไหนมาทำอะไรแถวนี้”*
>
> *“ออกมาหาก๋วยเตี๋ยวกิน ไปกินด้วยกันไหม”*
>
> *“ดีเหมือนกัน"*
>
> *“งั้นซ้อนท้าย เร็ว หิวไส้จะขาดแล้ว”*

“ร้านหัวมุมนั้นใช่ไหม เดี๋ยวเดินตามไป ไปก่อนเลย”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 56)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า จักรยานได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในสมัยนั้นแล้ว จึงช่วยให้สามารถเดินทางได้รวดเร็วขึ้นกว่าการเดินเท้ามาก ไม่เหนื่อยมากและประหยัดเวลา

นอกจากจักรยานแล้ว ตัวอย่างต่อไปนี้ได้แสดงให้เห็นว่าเวลานั้นก็มีรถเก๋งเข้ามาแล้วเช่นกัน ดังที่ได้กล่าวถึงจันตาว่ามีทหารมาหลงรักและพาจันตาไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้รถเก๋งของเขา ดังตัวอย่าง

เขาเป็นนายทหาร หน้าตาคมคาย เขาเพิ่งย้ายมาอยู่ในค่ายทหารปืนใหญ่ เขาเห็นจันตาแล้วบอกกับจันตาว่า เขาตกหลุมรักผู้หญิงที่สวยที่สุดในเมืองลับแลเสียแล้ว เขามีรถเก๋งเป็นพาหนะคู่ใจ จึงเที่ยวไล้เที่ยวชื่อแวะมาหาที่บ้าน

ตอนนั้นโลกทั้งใบของจันตาเป็นสีชมพู และรถเก๋งคันนั้นก็พาจันตานั่งชูคอออกจากบ้านไปไหนมาไหนกับเขาเพียงสองคนตามประสาคนรักกันอยู่บ่อยครั้ง โดยที่พ่อแม่ ญาติพี่น้องก็ไว้เนื้อเชื่อใจเขาซึ่งเป็นชายชาติทหาร

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 53)

ภาพสะท้อนสังคมไทยนี้คือ เริ่มมีกลุ่มคนที่มีฐานะซื้อรถส่วนตัว ทำให้เดินทางไปมาได้รวดเร็ว ประหยัดเวลา บอกฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของรถ ทั้งยังทำให้พบเจอความรักได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

2.2 การคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย

การใช้ยวดยานพาหนะเพื่อการขนส่งสินค้าแสดงให้เห็นตั้งแต่รถจักรยานไปจนถึงรถไฟ จึงนับได้ว่าเป็นภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวของสังคม ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนครสวรรค์เป็นพื้นที่ที่ทันสมัยทีเดียวเมื่อปี 2510 คือมีรถไฟแล่นผ่าน ตัวอย่างการใช้ยานพาหนะในการขนส่งสินค้ามีดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลักเซ้งที่มีชื่อเล่นว่าอาเซ้ง เป็นลูกจีนเกิดที่เมืองไทยส่วนพ่อแม่เป็นคนใต้จิ๋ว อาเซ้งได้ขี่จักรยานไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อขายของใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

“มาได้อย่างไร”

“ก็มาขายของ เอาของมาขาย ขี่จักรยานมาเรื่อย ๆ มาตั้งแต่เมื่อวาน เมื่อคืนค้างที่วัด”

“ขายได้ไหม”

“พอได้ ยุบไปเยอะเหมือนกัน”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 29)

ภาพชีวิตของคนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่ามีผู้นำจักรยานมาใช้เพื่อธุรกิจค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ จักรยานก็ทำให้สามารถเดินทางได้ไกลมากขึ้นกว่าการเดินเท้าเปล่ามาก เข้าถึงชนบทที่ห่างไกลได้ แต่ปัญหาคือขนของได้ไม่มาก ภาพนี้จึงได้สะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมด้านการใช้ยานพาหนะได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้สะท้อนภาพการคมนาคมขนส่งด้วยรถไฟ ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมไปสู่ความเจริญ ดังข้อความที่กล่าวถึง ระหว่างทางจากทับกฤชไปถึงชุมแสงว่ามีรถไฟ เมื่อจอดที่สถานีทับกฤช พ่อค้าแม่ค้าก็มีโอกาสทำการค้าขายในบริเวณสถานีรถไฟ ดังตัวอย่าง

รถไฟจอดรอสับหลีกที่สถานีทับกฤชเป็นเวลานานมาก พ่อค้าแม่ค้าจึงฉวยโอกาสนั้นเดินขึ้นตู้รถไฟมาขายของ เริ่มต้นที่ฝักบัวกับรากบัวเชื่อม มันอาจจะเป็นของแปลกสำหรับคนต่างถิ่น แต่สำหรับวรรณาที่เติบโตมากับบึงบอระเพ็ด หญิงสาวจึงเมินหน้าหนี ถัดมาเป็นแม่ค้าขายข้าวเหนียวไก่ย่าง กลิ่นของมันหอมยั่วน้ำลายจนวรรณาต้องเมินหน้าหนีอีกเช่นกัน

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 89)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สถานีรถไฟและการมีขบวนรถไฟแล่นผ่าน แสดงถึงความเจริญ ความทันสมัยในการคมนาคมยุคนั้น ภาพจากข้อความนี้ยังแสดงถึงการค้าขายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการคมนาคมทางรถไฟ คือ ขายสินค้าให้แก่ผู้โดยสารในขบวนรถไฟ จึงถือได้ว่า การคมนาคมนี้ช่วยให้เกิดการค้าขาย

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนวิถีชีวิตด้านการคมนาคมของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม คือ การคมนาคมที่ช่วยการเดินทางให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการคมนาคมที่ช่วยให้เกิดการค้าขายหารายได้

3. ด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิต

คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เป็นหลักในการปฏิบัติ ในนวนิยายเรื่องกรงกรรม สะท้อนให้เห็นคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยได้ชัดเจนในระดับหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.1 ความอดทน

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง วรรณานั่งรถไฟไปหาพี่สาวเพื่อแจ้งข่าวให้พี่สาวกลับบ้านเยี่ยมคุณแม่ที่ป่วยหนัก ระหว่างทางวรรณาต้องอดทนต่อความหิวเพราะไม่มีเงินจะซื้อกิน ดังตัวอย่าง

ด้วยรู้ดีว่าเงินในกระเป๋าของตนมีอย่างจำกัด หญิงสาวมองไปด้านนอกไม่สบตาคนขาย แต่กระนั้นกลิ่นของนกกระจาบทอดที่ร้อยตอกมาเป็นพวง กุ้งทอดเป็นแพอยู่ในกระทง รวมถึงปลาเห็ดร้อยเป็นพวงที่พ่อค้าแม่ค้าดาหน้ากันมาร้องเรียกให้ช่วยซื้อนั้นทำให้วรรณาต้องกลืนน้ำลายลงคอครั้งแล้วครั้งเล่า

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 89)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครต้องอดทนต่อความหิว เนื่องจากเป็นลูกจ้างไม่ค่อยมีเงินพอไปซื้ออาหารกิน โดยมิได้แสดงให้เห็นความคิดในเรื่องลักขโมยหรือการผิดศีลธรรม ตัวอย่างความอดทนนี้จึงจัดเป็นจริยธรรมของตัวละครได้

ตัวอย่างต่อไปนี้ได้กล่าวถึง อาเซ้งคนแต้จิ๋วซึ่งเกิดที่ประเทศไทย แม้จะเป็นเถ้าแก่ใหญ่ก็ต้องอดทนทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ดังตัวอย่าง

อึดใจใหญ่เถ้าแก่เซ้งคู่ทุกข์คู่ยากของนางย้อยก็เดินเข้ามาในร้าน เนื้อตัวนั้นยังคงมอมแมมเพราะทำงานหนักตั้งแต่เช้าจรด เย็น กลิ่นขี้หมูยังคงติดตัวอย่างที่นางย้อยคุ้นชิน แต่นางไม่เคยนึกรังเกียจเลยสักนิด

แม้กาลเวลา จะทำให้รูปร่างหน้าตาของเขาเปลี่ยนไป แต่ความรักความห่วงใยที่มีให้กันไม่เคยเสื่อมคลาย

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 48)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นความอดทนจากการประกอบอาชีพ ทั้ง อดทนต่อความยากลำบากและอดทนต่อความเหนื่อยที่ต้องทำงานตั้งแต่เช้าถึงเย็น

3.2 ความมีน้ำใจ

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง น้ำใจของอาม่าที่อยากให้จันตามีโอกาสออกไปเปิดหูเปิดตา จึงให้หมุ่ยนี้ช่วยแต่งตัวให้จันตาด้วยเสื้อผ้าเก่าของตนจนจันตาดูสวยขึ้น ดังตัวอย่าง

“อาหมุ่ยนี้จับจันตามันแต่งตัวหน่อย มันจะได้มีคนมอง มันจะได้มีผัวดี ๆ ออกเรือนไปสร้างเนื้อสร้างตัว ม้าชอบมัน อยากเอาบุญกับมัน” เมื่อแม่กระซิบอย่างนั้น หมุ่ยนี้จึงจับจันตาแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าเก่าเก็บของตนกับพี่สาว หน้าตาที่เกลี้ยงเกลาไร้สีสันก็ถูกแต่งแต้มพอให้รู้สึกสดชื่น

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 74)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นน้ำใจของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้าง อยากให้ออกไปพบเจอโลกภายนอก เผื่อจะมีโอกาสพบผู้ชายดี ๆ จะได้มรครอบครัวที่มั่นคงสมบูรณ์ในอนาคต ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างใกล้ชิดขึ้น และในทางที่กลับกันก็ทำให้ลูกจ้างมีกำลังใจในการทำงานขยันและจริงจังยิ่งขึ้น

3.3 ความช่วยเหลือ

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง เจ๊กเช้งนำสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันไปขายที่ชุมชนโดยใช้จักรยานเป็นพาหนะช่วยขนส่งสินค้า ย้อยกับน้องสาวทั้งสองคนช่วยเจ๊กเช้งขายสินค้าต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้ขายได้ดีและเจ๊กเช้งก็ส่งของให้พี่น้องเพื่อตอบแทนด้วย ดังตัวอย่าง

วันนั้นสองศรีพี่น้องช่วยไปตะโกนเรียกชาวบ้านหนองนมวัวมาดูผ้าห่ม มุ้ง เสื้อใส่ทำงาน ผ้านุ่ง และผ้าขาวม้า จนของเจ๊กเช้งเอามาขายได้เกือบหมด สุดท้าย ก่อนที่เจ๊กเช้งจะขี่จักรยานกลับปากน้ำโพด้วยใจที่เบิกบานเขาก็ดึงผ้านุ่งที่เหลือเพียงถุงเดียว ส่งมาให้นางย้อยพร้อมกับบอกว่า “ถือว่าเป็นสินน้ำใจจากอั๊วแล้วกันนะ อาย้อย ถ้าไม่ได้ลื้อกับแม่แย้ม อั๊วคงขายได้ไม่กี่ชิ้น”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 30)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนไทยมีจิตใจช่วยเหลือกันเหมือนญาติมิตร ดังเช่น ย้อยกับน้องสาวทั้งสองคนช่วยเจ๊กเช้งขายสินค้านี้ ความช่วยเหลือจึงเป็นภาพที่สวยงามในสังคม

นอกจากนี้ยังมีภาพคนขายข้าวเหนียวในตลาดแนะนำให้เรณูทำขนมเพิ่มเพื่อให้มีรายได้มากขึ้น ดังตัวอย่าง

“เรณู พรุ่งนี้เธอก็ทำมาเพิ่มอีกสักหน่อย” แม่ค้าขายข้าวเหนียวสังขยาเจ้าประจำที่ยังขายของตนไม่หมดแนะนำ

“ทำมาเยอะ ถ้าขายไม่หมด ฉันก็ต้องหาบไปทั่วตลาดน่ะสิ ทำน้อย ๆ ให้คนแย่งกันซื้อแบบนี้น่าจะดีกว่า”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 80-81)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการช่วยเหลือกันของแม่ค้าเท่าที่ตัวเองจะทำได้ โดยไม่ได้คิดว่าฝ่ายนั้นเป็นคู่แข่ง คิดแต่ในทางที่เป็นมิตรต่อกัน ซึ่งเป็นภาพที่สวยงาม แสดงให้เห็นว่าความช่วยเหลือเป็นคุณธรรมที่น่ายกย่อง ชื่นชม

3.4 การสืบทอดมรดก

หมายถึง การรับมรดกที่สืบทอดจากบรรพบุรุษในฐานะทายาท ภาพการสืบทอดมรดกของคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนในเรื่องนี้แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคม ดังนี้

1) การสืบทอดมรดกไปยังลูกชายคนโตเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ค่านิยมเดิมครอบครัวคนจีนจะสืบทอดไปยังลูกชายคนโต แต่ในเรื่องนี้ลูกชายคนโตพาผู้หญิงที่เคยประกอบอาชีพโสเภณีเข้าบ้าน นางย้อยซึ่งเป็นมารดายอมรับไม่ได้จึงไม่ยกมรดกให้ ค่านิยมนี้ไปปรากฏในความคิดของพิไลซึ่งหวังสมรสกับลูกชายคนโตของนางย้อย เพื่อหวังจะได้มรดก ดังนี้

> *พิไลจึงสบายจนเคยตัว...แต่ตนเองก็เป็นลูกผู้หญิง และเป็นเพียงลูกเมียน้อย ทรัพย์สมบัตินั้นยากที่จะตกทอดมาถึงตน และที่ยอมรับหมั้นลูกชายคนโตของนางย้อยคราวนั้น นอกจากพึงพอใจในรูปโฉมของปฐม พิไลยังรู้ดีว่าตามธรรมเนียมจีน ลูกชายคนโตจะได้สืบทอดมรดกกิจการส่วนใหญ่*
>
> *(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 150)*

2) การสืบทอดมรดกไปยังลูกชายคนที่มีสะใภ้ถูกใจตัว เป็นการเปลี่ยนแปลงไปจากค่านิยมหลักเมื่อลูกชายคนโตไม่สามารถทำให้ถูกใจพ่อแม่ได้ ในเรื่องนี้ เมื่อนางย้อยไม่พอใจที่จะสืบทอดมรดกไปยังลูกคนโตเพราะทำให้ผิดหวัง จึงเสนอให้พิไลแต่งงานกับประสงค์ลูกชายคนรอง และยกสมบัติให้ ดังตัวอย่าง

> *แต่เมื่อการณ์พลิกจากปฐมเป็นประสงค์ซึ่งเป็นลูกชายคนรอง พิไลจึงคิดแล้วคิดอีก สุดท้ายพิไลก็ได้แง่ที่จะปฏิเสธ นั่นก็คือขอยึดทองหมั้นของปฐมไว้เป็นสมบัติของตนและต้องจัดหาทองหมั้นของประสงค์มาให้ใหม่*
>
> *พิไลครุ่นคิดถึงชีวิตใหม่ที่ชุมแสง ซึ่งมีข้อตกลงกันไว้ว่าเธอกับประสงค์นั้นจะมีหน้าที่ช่วยงานในร้าน รับเงินเดือนจากนางย้อยทั้งสองคน...กว่าร้านนั้นจะกลายเป็นของประสงค์ตามที่ได้ตกลงกัน...*
>
> *(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 150-151)*

3) การสืบทอดมรดกตกไปอยู่ที่ลูกสาวสองคนที่ไม่ได้สมรส อย่างไรก็ดีแม้ว่าในครอบครัวของคนจีนจะนิยมถ่ายโอนมรดกไปยังลูกชายคนโต แต่เมื่อมีเหตุอันเป็นไปดังที่กล่าวแล้ว นางย้อยก็ใจกล้าพอที่จะให้ลูกสาวเป็นผู้สืบมรดกด้วยเหตุผลที่ว่าลูกสาวทั้งสองคนไม่ได้ย้ายออกไปร่วมสกุลอื่นเพราะครองตัวเป็นโสดและไม่ประสงค์จะมีคู่สมรส จึงถือว่ายังเป็นลูกหลานในสกุลเดิม จึงได้สืบทอดมรดกร้านสังฆภัณฑ์ ดังตัวอย่างที่ว่า

> *“สมบัติของทั้งสองสาวใหญ่คือร้านสังฆภัณฑ์กับภาระที่ต้องดูแลอาม่า...”*
>
> *(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 73)*

สรุปได้ว่า การสืบทอดมรดกในนวนิยายเรื่อง กรงกรรมมีลักษณะ 1) นิยมสืบทอดมรดกให้ลูกชายแทนลูกสาว เนื่องจากลูกสาวต้องแต่งงานกับคนอื่นและย้ายออกไปก็จะกลายเป็นสกุลอื่น ส่วนลูกชายได้สืบทอดตระกูล จึงถือว่ายังเป็นคนในครอบครัวเดียวกันอยู่ 2) นิยมสืบทอดมรดกให้ลูกชายที่มีสะใภ้ที่ถูกใจบิดามารดา เนื่องจากบิดามารดาเป็นฝ่ายที่ให้มรดกและเป็นฝ่ายที่อำนาจมากกว่า 3) นิยมสืบทอดมรดกให้ลูกที่ยังอยู่กับครอบครัวไม่ใช่คนที่แยกตัวออกไปตั้งครอบครัวใหม่

3.5 การมีคู่ครอง

หมายถึง การที่ชายหญิงมีความรักใคร่ต่อกันและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตร่วมกัน เป็นครอบครัวอย่างสามีภรรยา

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง อาม่ายอมรับลูกสาวทั้งสองคนอยู่เป็นโสด เพราะลูกสาวทั้งสองคนไม่อยากแต่งงานและสามารถเลี้ยงตัวเองได้ แต่กลับแนะนำให้จันดาออกไปเปิดหูเปิดตาเพื่อจะได้พบคนที่จะเป็นคู่ครองได้ โดยให้เหตุผลดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ทำไมอาม่าถึงอยากให้หนูแต่งงาน ทำไมอาม่าไม่อยากให้หนูอยู่เป็นโสดเหมือนพวกเจ๊ ๆ เขาล่ะ”

“นางสองคนนั่นมันพึ่งพาตัวเองได้ กิจการมันดี มันมีสมบัติ มันมีหลาน มันไม่อยากมีผัว มันก็อยู่ของมันได้ แต่ลื้อไม่ใช่ ลื้อต้องมีคู่ชีวิตคู่คิดมันถึงจะดีกว่ามาคิดรับใช้อาม่ารับใช้คนอื่นอยู่อย่างนี้ และที่สำคัญลื้ออย่าลืมว่าเวลานี้ลื้ออยู่ไกลบ้านเกิดอยู่ไกลจากพ่อแม่ญาติพี่น้องของลื้อนะ”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 73-74)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การมีคู่ครองของผู้หญิงในยุคนั้นนับได้ว่าเริ่มมีความคิดใหม่ที่ไม่ต้องแต่งงานเพราะสามารถเลี้ยงตัวเองได้และมีญาติพี่น้องให้พึ่งพาอาศัย แต่หากไม่อยู่ในภาวะดังกล่าวก็ควรจะต้องมีคู่ครอง

3.6 การสั่งสอนให้ประพฤติดี

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง ย้อยขอความช่วยเหลือจากพ่อหมอ แก้การใส่ของ (ไสยศาสตร์) ให้แก่ลูกคนโตที่หลงรักเรณูหญิงโสเภณี เมื่อพ่อหมอตรวจดูแล้วจึงได้เตือนนางย้อยว่า ทุกอย่างเป็นกรรมที่ย้อยเคยทำเรื่องร้ายกับนางลิ้มแม่สามี ดังตัวอย่าง

“จะด้วยเหตุอะไรก็แล้วแต่ ทำกรรมแล้ว ช้าหรือเร็วกรรมย่อมส่งผล กูบอกมึงได้แค่นี้แหละ”

“ไม่มีทางแก้เลยรึไง ฉันเองก็บวชลูกตั้งสองคน ทำบุญก็อุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลให้เขาตลอด และตั้งใจจะบวชอีกสองคนในเร็วๆ นี้ บุญกฐินผ้าป่าฉันก็ไม่เคยขาดสัก”

“บุญก็อยู่ส่วนบุญ บาปมันก็อยู่ส่วนบาป แต่มึงคิดถูกแล้วที่คิดทำบุญ ล้างบาป ล้างไม่ได้หนักก็จะเป็นเบา มีอะไรจะถามกูอีกไหม”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 185)

ตัวอย่างนี้แม้ว่าตัวละครจะไม่ได้สั่งสอนกันเองโดยตรงแต่ก็ถือว่าเป็นการสั่งสอนหรือให้ข้อคิดทางอ้อมแก่ผู้อ่าน

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนวิถีชีวิตด้านด้านคุณธรรมจริยธรรม และแนวคิดในการดำเนินชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม คือ มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อม และอดทนต่อความเหนื่อยและ

หิว ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การสืบทอดมรดกภายในครอบครับที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป และการสะท้อนภาพสตรีเชื้อสายจีนที่ไม่คิดจะมีคู่ครองตามธรรมเนียมเดิม และการสั่งสอนให้ประพฤติดี

4. ด้านการแต่งกาย

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึงชายหนุ่มที่เป็นข้าราชการในชุมแสง จันตาได้พบเจอเขาที่หน้าโรงหนัง และได้เห็นการแต่งตัวของเขา ดังตัวอย่าง

จันตาพิจารณาสรีระที่เรียกว่าสันทัดสมส่วนของเขา รวมถึงใบหน้าเหลี่ยมผิวเหลือง ก็สรุปความว่าเขาหน้าตาดี แต่ไม่ถึงกับดีจัด เพียงแต่การแต่งเนื้อแต่งตัวนั้นทำให้เขาเป็นที่สะดุดตา เพราะหนุ่มชุมแสงส่วนใหญ่ยามออกจากบ้านมาเดินเที่ยวก็ยังคงนุ่งกางเกงขาสั้นสวมเสื้อยืดสีขาวตราห่านลากรองเท้าแตะกัน

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 74-75)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นการแต่งกายของข้าราชการซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนชั้นสูงในสังคมว่าแตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป คือ แต่งตัวเรียบร้อย สุภาพ ใส่ชุดสูทเน้นความเรียบร้อยเพื่อแสดงถึงสถานภาพ ส่วนชาวบ้านทั่วไปจะเน้นความสะดวกสบายจึงนิยมสวมกางเกงขาสั้น รองเท้าแตะ

อีกตัวอย่างหนึ่ง วรรณาเป็นสาวที่เรียนการตัดผ้าที่โรงเรียนสอนตัดผ้า ระหว่างทางที่ไปหาพี่เรณูได้พบเจอมงคล ลูกคนสุดท้องในบ้านย้อย ซึ่งเรณูเป็นอาซ้อของมงคลแต่วรรณาไม่รู้ความสัมพันธ์ระหว่างมงคลกับพี่เรณู หน้าตาและการแต่งตัวของวรรณาได้ดึงดูดความสนใจของหนุ่มมงคล ดังตัวอย่าง

พอรู้ต้นสายปลายเหตุคร่าว ๆ มงคลก็เสนอตัวเป็นคนพาวรรณาไปหาพี่เรณูของเจ้าหล่อน ซึ่งเป็นอาซ้อของเขา เขาเดินเคียงคู่มากับวรรณา หญิงสาวเป็นผู้หญิงวัยเดียวกับเขา อายุ 17 ย่าง 18 ปี ร่างกายบอบบาง เสื้อกางเกงที่สวมใส่นั้นทันสมัยเพราะเจ้าหล่อนอยู่กับโรงเรียนสอนตัดผ้า

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 91)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การแต่งกายของกลุ่มคนที่ทำงานเกี่ยวกับการตัดผ้ามีลักษณะทันสมัยกว่าชาวบ้านทั่วไปอยู่บ้างตามการประกอบอาชีพ เพื่อให้ทันสมัย ดึงดูดความสนใจของลูกค้า

สรุปได้ว่า การแต่งกายของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม โดยทั่วไปมี 3 ลักษณะ คือ แต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป แต่งกายให้ดูดีสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ และแต่งกายให้ดูดีตามแบบข้าราชการหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง ทั้งนี้โดยรวมไม่ปรากฏว่ามีการแต่งกายแบบพิเศษหรือสะท้อนภาพเฉพาะกลุ่มดังเช่นกลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มทางศาสนา

5. ด้านการศึกษา

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึงประสงค์ว่าเป็นลูกคนที่สองของมหาเศรษฐี บ้านทำการค้าขายต่าง ๆ และร่ำรวย เวลาที่ประสงค์บวชชอบอ่านพระไตรปิฎกหรือท่องหนังสือสวดมนต์ เวลาที่สึกแล้ว ชอบอ่านหนังสือได้ทุกประเภท ดังตัวอย่าง

ประสงค์เป็นคนชอบอ่านหนังสือ ชอบอยู่เงียบ ๆ เขาอ่านหนังสือได้ทุกประเภท เขาเป็นคนช่างคิดช่างฝัน ดังนั้นตอนที่เขาบวชอยู่วัด เขาจึงไม่ย่อท้อต่อการอ่านพระไตรปิฎกหรือท่องหนังสือสวดมนต์

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 55)

ภาพนี้ได้สะท้อนให้เห็นการศึกษาในยุคนั้นว่าว่าวัดเป็นสถานที่สำคัญต่อการให้การศึกษา แม้หากไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนก็สามารถศึกษาได้จากการบวชเรียนตามแบบวิถีชีวิตของคนไทยที่ถือปฏิบัติมาช้า

นาน อย่างไรก็ดี เมื่อได้ศึกษามาจากวัดแล้ว หากมีนิสัยชอบอ่านก็จะทำให้พัฒนาความรู้ พัฒนาการค้าขายของตนให้เจริญยิ่งขึ้นในอนาคตได้เช่นกัน หากเทียบกับปัจจุบันก็เรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตได้

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่องกรงกรรมได้กล่าวถึงจันตาว่าเป็นลูกจ้างที่มีหน้าที่ดูแลอาม่าผู้สูงอายุเป็นหลักหลังจากที่เห็นเรณูได้ขายขนมหวานที่ตลาดและขายดีด้วย อาม่าก็ได้แนะนำให้จันตาทำอาชีพการค้าขายขนมหวานเพื่อเลี้ยงตัวเองหลังจากที่อาม่าเสียชีวิตไป ดังตัวอย่าง

> *อาม่ามองจันตาที่มองตามหลังผู้หญิงคนนั้นไป พอลูกสาวเดินเข้าไปหลังร้าน อาม่าก็บอกว่า “จันตา วันหน้าอาม่าไม่อยู่แล้ว ถ้าลื้อไม่รู้จะทำมาหากินอะไร ลื้อก็ทำขนมที่อาม่าสอนลื้อไว้ออกขายนะ ทำเหมือนกับที่สะใภ้อาย้อยอีทำนี่แหละ”*
>
> *(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 86)*

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาเกิดขึ้นได้ในครัวเรือน ในการรับจ้าง ในการทำงาน ดังบทที่ยกมานี้แสดงว่านายจ้างได้อบรมสั่งสอนให้ลูกจ้างได้เรียนรู้ รู้ที่จะต้องคิดถึงอนาคตของตัวเอง สะท้อนให้เห็นการให้การศึกษาและการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นโดยตรงในระหว่างทำงานโดยไม่รู้ตัว

สรุปได้ว่า ภาพการศึกษาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้นอกจากจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนที่เข้าใจได้โดยปริยายซึ่งมิได้ปรากฏโดยตรงในเรื่องนี้แล้ว ยังมีการศึกษาโดยอ้อมที่ทำให้เกิดการพัฒนาได้แก่ การศึกษาจากการบวชเรียนที่วัดในพระพุทธศาสนา การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาผ่านประสบการณ์ตรงจากการทำงาน

สรุปและอภิปรายผล

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนไทย 5 ด้าน

1) ด้านการประกอบอาชีพ มี อาชีพค้าขาย แบ่งเป็นอาชีพค้าขายที่สืบทอดจากครอบครัวที่ผู้ใหญ่ทุกคนในครอบครัวมักจะหวังว่าลูกหลานของครอบครัวจะสืบทอดงานต่อ และอาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเอง อาชีพรับจ้าง เนื่องจากครอบครัวมีฐานะต่ำต้อย ยากจน และอาชีพเกษตรกรรม

2) ด้านการคมนาคม มีการคมนาคมที่ช่วยการเดินทางกับการคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย

3) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิต แสดงให้เห็นคนไทยมีความอดทนต่อการทำงาน และอดทนต่อความเหนื่อย ความหิว มีน้ำใจที่ช่วยเหลือคนอื่น ๆ ในสถานที่ทำงาน และกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเดียวกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การสืบทอดมรดกนั้น พบว่า สืบทอดให้แก่ลูกที่ยังอยู่กับครอบครัวแม้จะไม่ใช่ลูกชายคนโตและเป็นผู้หญิงก็ตาม การมีคู่ครองพบว่าหญิงฐานะมั่นคงไม่คิดจะมีคู่ครอง และพบว่ามีการสั่งสอนให้ประพฤติดี 4) ด้านการแต่งกาย แต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป แต่งกายให้ดูดีสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ และแต่งกายให้ดูดีตามแบบข้าราชการหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง และ 5) ด้านการศึกษา

เป็นการศึกษาโดยอ้อม คือ การศึกษาจากการบวชเรียนที่วัดในพระพุทธศาสนา การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาผ่านประสบการณ์ตรงจากการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ อิงอร สุพันวณิช (2552) ที่กล่าวว่า ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายปัจจุบัน นวนิยายทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมโดยรวมทั้งแคบและกว้างอย่างหลากหลาย โดยแนวคิดนี้ นวนิยายเรื่อง “กรงกรรม” ก็นับได้ว่าสะท้อนถึงการประกอบอาชีพของคนไทยได้ในระดับหนึ่ง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bai Siting (2563) ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุดบ้านไร่ปลายฝัน พบว่า ด้านสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทย ที่พักอาศัยอยู่

ใกล้ชิดกับธรรมชาติ อาชีพมีความหลากหลาย มีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพต้องพัฒนาศักยภาพ ด้านการคมนาคมและการติดต่อสื่อสารมีความหลากหลายสมบูรณ์ และมีความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ด้านการศึกษาคือความหลากหลายของสาขาวิชา และความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมการศึกษา ด้านวัฒนธรรมความเชื่อและประเพณี คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แต่ก็มีความเชื่อไสยศาสตร์แทรกอยู่ มีประเพณีเกี่ยวกับชีวิต และประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม คนไทยมีความเมตตากับความกตัญญู

ข้อเสอนแนะ

1. ควรศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องกรงกรรม ในด้านการใช้คำ การใช้วลี และการใช้ประโยค เป็นต้น รวมทั้งอาจนำแนวทางการศึกษานวนิยายเรื่องกรงกรรมนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษานวนิยายเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรศึกษาวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่องกรงกรรมในด้านภาพแทนตัวละคร เพื่อให้เห็นการประกอบสร้างของผู้เขียนในการสร้างภาพแทนตัวละครแต่ละประเภท

เอกสารอ้างอิง

จุฬามณี. (นามแฝง). (2560). กรงกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500) (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิทยา ว่องกุล. (2540). พลานุภาพแห่งวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.

ยุรฉัตร บุญสนิท. (2554). วรรณกรรมกับสังคมเมือง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.

สมเกียรติ รักษ์มณี. (2558). การแต่งนวนิยาย. นนทบุรี: สัมปชัญญะ.

อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2552). เลื่อมลายสายรุ้ง ภาพสะทอนสังคมไทยในนวนิยายปัจจุบันไทย.กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bai Siting. (2563). ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุดบ้านไร่ปลายฝัน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

บทประพันธ์เพลงสวีท แบร์กามัส ของโคลด เดอบุสซี : การแสดงดนตรีพร้อมบทวิเคราะห์
Suite Bergamasque in Claude Debussy's Piano Repertoire: Musical Performance and Review

วรัญญา ศรีวรบุตร[1*]
Varanya Seevarabuth

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีสมัยนิยม, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[1] Academic, Department of Pop Music, Faculty of Education and Liberal Art, Hatyai University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** varanya.s@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เกี่ยวกับบทประพันธ์เพลงสวีท แบร์กามัส ซึ่งเป็นผลงานสำหรับเปียโนโดยโคลด เดอบุสซี (ค.ศ.1862-1918) มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้าประวัติและที่มาของเพลง สวีท แบร์กามัส บทเพลงนี้ประพันธ์ขึ้นในช่วงที่เดอบุสซี กำลังศึกษาต่อทางด้านดนตรี มีทำนองที่เคลื่อนไหว ยืดหยุ่น ไพเราะสวยงาม โดยมีแนวความคิดมาจากการนำรูปแบบของดนตรีสมัยบาโรกมาใช้ผสมผสานกับยุคอิมเพรชชั่นนิสติก สำหรับสวีท แบร์กามัส ประกอบไปด้วยทั้งสิ้น 4 ท่อน ท่อนแรก Prelude โน้ตมีการเคลื่อนไหว อย่างสนุกสนาน ท่อนที่สอง **Menuet** คล้ายคลึงกับโครงสร้างของจังหวะ Waltz ทำให้นึกถึงสไตล์บาโรก ท่อนที่สาม **Clair de lune เป็นท่อนเดียวที่มีทำนองช้า** ส่วนใหญ่จะเล่นด้วยเสียงที่เบาอย่าง ไพเราะ สง่า ผ่าเผย ลื่นไหลเหมือนกับสายน้ำ เสียงประสานมีลักษณะเป็นขั้นคู่ เป็นจำนวนมากให้สีสัน และความดังเบาในประโยคเพลงที่มีความน่าสนใจ **ท่อนที่สี่ Passepied** มีการเคลื่อนไหวอยู่ในมือซ้ายตลอด ทั้งความเคลื่อนไหวทั้งหมดเป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการเล่น เน้นความคมชัดตรงกันข้ามระหว่าง Staccato ในมือซ้ายกับการเล่น Legato ในการใช้มือข้างขวา มีการใช้โน้ตที่ซับซ้อนในท่อนสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์แบบของบทประพันธ์เพลง

คำสำคัญ: โคลด เดอบุสซี, สวีท แบร์กามัส

Abstract

This research article on Suite Bergamasque, for the piano by Claude Debussy (1862–1918), aimed to study the history and origin of the Suite Bergamasque. The piece was composed during Debussy furthering his study on music. The song had a moving, flexible, and beautiful melody, with the concept of mixing old-fashioned music with the Impressionistic era music. The Suite Bergamasque consisted of 4 movements. The first movement, Prelude, stimulated the sense of adaptation with playful flowing and moving notes. The second movement, **Menuet**, was the structure of similar Waltz rhythm, reminiscent of the Baroque style. The third movement**, Clair de lune, was the only slow melody, mostly** played melodiously, elegantly, flowing like a stream of water; the chorus was characterized by a large number of double steps, interestingly providing color and

tones in sentences of the song. **The fourth movement, Passepied,** contained a movement throughout the left hand, the whole movement with the hardest play, emphasizing the contrast between staccato in the left hand with legato in the right hand, with complex notes and sounds in the last verse to perfect the composition.

Keywords: Claude Debussy , Suite Bergamasque

บทนำ

เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่บรรเลงโดยการกดลิ่มนิ้ว มีรากฐานมาจากการพัฒนาการของฮาร์ปซิคอร์ด ถูกคิดค้นขึ้นที่เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี โดยบาร์โทโลเมโอ คริสโตโฟรี (Bartolomeo Cristofori) หลังจากนั้นเปียโนก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก จนนักเขียนชาวอิตาลีนามว่า สกีปีโอเน่ มาเฟอี (Scipione Maffei) ได้เขียน และตีพิมพ์บทความ ที่พูดถึงข้อดีของเปียโน ทำให้เกิดการกระตุ้นให้ผู้ผลิตรายอื่นๆ เริ่มสร้างเปียโนตามแบบของคริสโตโฟรี การผลิตเปียโนจึงเข้าสู่ยุครุ่งเรืองในปลายศตวรรษที่ 18 นักประพันธ์จึงต่างให้ความสนใจและหันมาประพันธ์เพลง สำหรับเปียโนกันมากขึ้น

ในยุคโรแมนติก (Romantic Period) เปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่มีความโดดเด่นที่สุด เนื่องจากเปียโน มีการพัฒนารูปร่างจนสามารถบรรเลงด้วยวิธีการ และเทคนิคต่างๆ ที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี เมื่อยุคสมัยเริ่มเปลี่ยน นักประพันธ์เพลงจึงเริ่มใส่ความหมายความรู้สึกที่สลับซับซ้อนเข้าไปในเพลง ซึ่งเกิดจากการเลือกใช้เสียงประสานที่หลากหลาย ต่อมาในยุคอิมเพรชชันนิส (Impressionism) ดนตรียังคงมีระบบโทแนลิตี (Tonality) อีกทั้งใช้สีสันเสียงประสานอย่างเป็นอิสระ มีการใช้คอร์ดที่โครงสร้างนอกเหนือจากทรัยแอด (Triad) และคอร์ดทบเจ็ด (Seventh Chord) รวมไปถึงการใช้บันไดเสียงที่นอกเหนือไปจากบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ (Mark Evan Bound, 2003, pp. 498-499)

นอยเฮาส์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ศิลปะการบรรเลงเปียโน (The Art of Piano Playing) ว่าการบรรเลงบทเพลงเพียงอย่างเดียวหลายสิบรอบ ไม่ได้เป็นแค่การเล่นออกมาเท่านั้น การจะบรรเลงบทเพลงบทหนึ่ง นักเปียโนต้องสามารถบอกเล่าความคิดของผู้ประพันธ์ และบรรเลงให้ตรงกับตามวัตถุประสงค์ในการประพันธ์ให้มากที่สุด นักเปียโนจึงต้องศึกษาบทเพลงทั้งในแง่ประวัติศาสตร์และเทคนิคการบรรเลง การซ้อม การไล่บันไดเสียง (Scale) และอาร์เพจจิโอ (Arpeggios) อย่างเดียวหลายสิบรอบ ไม่อาจทำให้บรรเลงบทเพลงได้อย่างละเอียด หรือไม่สามารถเข้าใจบทเพลงที่บรรเลงได้ หากไม่ศึกษา บทเพลงควบคู่ควรต้องมีเป้าหมายในการซ้อม เพื่อให้ช่วยพัฒนาเทคนิคได้ (Neuhaus, 1993, หน้าที่ 11) และการตีความเพลงการแสดงขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์เพลง การตีความเพลงของผู้แสดง วิธีการฝึกซ้อมที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น

Suite Bergamasque เป็นเพลงชุดสำหรับเปียโนที่มีชื่อเสียงที่สุดชิ้นหนึ่งของเดอบุสซี โดยมีแนวความคิดมาจากการนำรูปแบบของดนตรีสมัยเก่ามาใช้ กล่าวคือ เป็นการนำเพลงชุดสำหรับบรรเลงด้วยเปียโนของยุคบาโรก ผสมกับเสียงประสานในรูปแบบของยุคอิมเพรสชั่นนิส ทำให้มีความกลมกลืนและโครงสร้างทางดนตรีที่เป็นต้นฉบับ แสดงออกในหลายแง่มุม ในส่วนของการนำแนวเสียง (Voicing Leading) มีความเป็นอิสระอย่างมาก การขนานคู่สี่ คู่ห้า และช่วงคู่แปดขนาน (Parallel Octave) กลายเป็นลักษณะที่โดดเด่นของดนตรีอิมเพรชชันนิส สำหรับลักษณะจังหวะ พยายามหลีกเลี่ยงจังหวะที่ชัดเจน การสร้างความคลุมเครือในโครงสร้างการหลีกเลี่ยงด้วยลักษณะเคเดนซ์ (Cadences) มุ่งไปหาเป้าหมายอย่างโดมินันต์ (Dominant)

การศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อเสริมความเข้าใจในการปฏิบัติเปียโนซึ่งเป็นการตีความประกอบการตัดสินใจ เพื่อทำความเข้าใจในตัวบทเพลง และเพื่อให้การแสดงเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ที่สุด โดยการแสดงครั้งนี้จะแสดงบทเพลง Suite Bergamasque ประพันธ์โดย โคลดเดอบุสซี (Claude Debussy) ซึ่งมีความโดดเด่นชัดเจนในเรื่องของทำนองที่ไพเราะ ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหากมีการตีความวิเคราะห์เพลงและเทคนิคการเล่นที่ดี จะทำให้การแสดงมีประสิทธิภาพมากขึ้น และใช้เวลาที่สั้นลงในการฝึกซ้อม สำหรับวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เทคนิคและแนะแนววิธี การซ้อม พร้อมทั้งเสนอแนวทางการตีความบทเพลง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเปียโนที่สนใจจะบรรเลงและศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติและที่มาของเพลง Suite Bergamasque ของโคลด เดอบุสซี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทเพลงในการแสดงเพื่อแสดงความสามารถในการตีความบทเพลง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ คือ Suite Bergamasque ประพันธ์โดยโคลด เดอบุสซี (Claude Debussy) เป็นบทเพลงในยุคอิมเพรสชันนิส แบ่งออกเป็น 4 ท่อน ได้แก่

ท่อนที่ 1 Movement I Prelude ท่อนที่ 2 Movement II Menuet
ท่อนที่ 3 Movement III Clair de lune ท่อนที่ 4 Movement IV Passepied

ประวัติโคลด เดอบุสซี (Claude Debussy 1862 – 1918)

เดอบุสซี เกิดที่เมือง St.Germain-en-Laye เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ.1862 เป็น นักประพันธ์ชาวฝรั่งเศส ในยุคอิมเพรสชันนิส (Impressionism) เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงทางด้านการแต่งเพลงที่ฉีกออกจากยุคโรแมนติก โดยส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในปารีส เขาเริ่มเรียนเปียโนกับมาดาม Maute de Fleurville ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของโชแปง ต่อมาเมื่ออายุ 11 ปี ได้เข้าศึกษาที่วิทยาลัยดนตรีแห่งปารีส (Paris Conservatory) ศึกษาทั้งเปียโน การประพันธ์เพลง และทฤษฎีดนตรี เป็นเวลา 7 ปี ต่อมาในปี ค.ศ. 1880 ได้เป็นนักเปียโนประจำคฤหาสน์ของมาดาม Nadezha von Meek และในปีเดียวกันก็กลับไปศึกษาต่อด้านการประพันธ์ดนตรีในระดับสูง ในปี ค.ศ. 1884 เดอบุสซีได้รับรางวัลที่ 1 ของ Prix de Rome ซึ่งเป็นรางวัลของการประพันธ์ดนตรี และได้รับทุนการศึกษาที่ วิลลา เมดีซี (Villa Medici)

สุภัชชา เอกพิริยะ, ปานใจ จุฬาพันธุ์.(2565). ได้กล่าวว่า ในปี ค.ศ.1888 เดอบุสซี เดินทางไปประเทศเยอรมนี เพื่อฟังดนตรีของริคาร์ค วากเนอร์ (Richard Wagner) ในเวลาต่อมาเดอบุสซี เริ่มพัฒนาแนวคิดในการประพันธ์เพลงที่ต่างออกไปจากวากเนอร์ที่มักใช้โครมาติก (Chromatic) และเสียงกระด้าง (Dissonance) รวมทั้งต้องใช้วงดนตรีขนาดใหญ่ในการบรรเลง ผลงานของเดอบุสซีโดยส่วนใหญ่จึงมักบรรยายถึงความสวยงามของธรรมชาติมีบรรยากาศที่ผ่อนคลายแต่อาจกล่าวได้ว่า สิ่งหนึ่งที่ เดอบุสซีคิดเหมือนวากเนอร์คือ การค้นหาแนวทางการประพันธ์ดนตรีแบบใหม่ เพื่อหลีกหนีจากดนตรีในระบบอิงกุญแจเสียง (Tonality) แบบเดิม เดอบุสซีได้กล่าวว่าโครงสร้างของบทเพลงที่ประกอบด้วยท่อนนำ(Exposition) ท่อนพัฒนา (Development) และท่อนย้อนกลับ (Recapitulation) เป็นความล้าสมัย เขาชอบบทเพลงขนาดสั้นที่มีความยืดหยุ่นของโครงสร้างมากกว่า

ผลงานของเขามีลักษณะประหลาด และมีแนวความคิดที่ก้าวหน้าจนผู้เชี่ยวชาญทั้งหลาย ในปารีสต่างประนามอย่างเสียหาย จึงเป็นสาเหตุให้เขาตัดสินใจลาออกจากสถาบัน และเริ่ม แสวงหาทิศทางที่แน่นอนในการประพันธ์ดนตรีของตนเอง โดยเริ่มจากการเดินทางไปแสดงคอนเสิร์ต ในประเทศต่าง ๆ เช่น อิตาลี สวิสเซอร์แลนด์ และรัสเซีย นอกจากนั้นเดอบุสซียังมีโอกาสได้ฟังเพลงของผู้ประพันธ์ที่มีชื่อเสียงอีกมากมายในปี ค.ศ. 1889 เขาได้เข้าชมงานนิทรรศการระดับโลก ที่ทำให้รู้จักกับศิลปะจากซีกโลกตะวันออกหลายประเภท รวมทั้งวงดนตรีกัมลัน (Gamelan) จากประเทศอินโดนีเซีย จากการที่ได้ฟังดนตรีในครั้งนั้น ถือเป็นก้าวสำคัญที่ทำให้เดอบุสซี พัฒนาการแต่งเพลงของ ตนเองขึ้นไปอีกขั้นหนึ่งและมีโอกาสได้พบกับ อีริค ชาตี (Erik Satie) คีตกวีชาวฝรั่งเศส ซึ่งมีแนวคิดอิสระในทางเดียวกัน ระยะนี้เองทำให้เดอบุสซีได้คลุกคลีกับจิตรกรที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น ปอล แวร์แลน (Pual Verlaine) สเตฟาน มาลาร์เม (Stephane Mallarme) และโคลด โมเน (Claude Monet) เขาจึงนำความรู้เหล่านี้มาประยุกต์เข้ากับการประพันธ์เพลง โดยเพิ่มสีสันให้กับเสียงเครื่องดนตรีมากขึ้น และนำมาเรียบเรียงแนวบรรเลง (Arranging) ก่อให้เกิดจินตนาการถึงบรรยากาศที่เหมาะกับบทกวีที่เลือกมา

ผลงานของเดอบุสซี มีลักษณะที่เรียกว่า อิมเพรสชันนิส (Impressionism) ซึ่งจัดว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเดอบุสซี เป็นการประพันธ์ที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศ มีเทคนิคการประพันธ์รูปแบบใหม่ เช่น บันไดเสียงเสียงเต็ม (Whole Tone Scale) บันไดเสียงเพนทาโทนิก (Pentatonic Scale) คอร์ดแบบขนาน คอร์ดทบเจ็ด คอร์ดทบเก้า และคอร์ดทบสิบสาม มีการใช้โน้ตเพเดิล ทำนองที่ไม่ยึดติดกับกุญแจเสียงหลัก มีการเปลี่ยนกุญแจเสียงที่เหนือความคาดหมาย แต่ก็ยังจัดว่าเป็นเพลงที่อิงกุญแจเสียง และมีโทแนลิตีอยู่ ซึ่งเทคนิคการประพันธ์เหล่านี้ มีอิทธิพลต่อการประพันธ์เพลงในยุคศตวรรษที่ยี่สิบเป็นอย่างมาก ผลงานที่โดดเด่นมีมากมายหลายประเภท ได้แก่ บทเพลงสำหรับวงออร์เคสตรา ดนตรีสำหรับบัลเลต์ (Ballet) และอุปรากร (Opera) แต่ดนตรีสำหรับเปียโน เป็นประเภทที่เดอบุสซีประพันธ์ไว้มากมาย ล้วนเป็นบทประพันธ์ที่น่าสนใจ และเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไป ผลงานเด่นๆ เช่น Suite Bergamasque, Estampes, Children’s Corner Suite และ Etude 12 บท เป็นต้น

สรุปได้ว่าเดอบุสซีเป็นนักประพันธ์เพลงชาวฝรั่งเศส ที่อยู่ในช่วงยุคอิมเพรสชั่นนิส (Impressionism) ไม่มีกรอบในการประพันธ์เพลง มีอิสระทั้งในการประพันธ์เพลงและการบรรเลง ผลงานของเดอบุสซีในช่วงต้นได้รับอิทธิพลมาจากนักประพันธ์อื่นๆชาวฝรั่งเศสในยุคก่อนหน้า แต่เมื่อเดอบุสซี ได้พัฒนาแนวทางการประพันธ์เพลงตามความคิดของตนเอง จากการได้ชมการแสดงดนตรีกาเมลัน (Gamelan) ดนตรีพื้นบ้านของอินโดนีเซีย ผนวกกับการที่สนใจในบันไดเสียงเสียงเต็ม (Whole Tone Scale) เกรกอเรียนโมด (Gregorian Mode) จากยุคกลาง รวมไปถึงบันไดเสียงประดิษฐ์ (Artificial Scale) เพื่อหลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญกับโน้ตนำ (Leading Note) ที่ต้องเกลาสู่โน้ตหลัก (Tonic) ซึ่งเป็นวิธีการในการประพันธ์เพลงแบบดั้งเดิม ด้วยองค์ประกอบเหล่านี้นำมาผสมผสานกับแนวคิดที่เขาชื่นชอบ วรรณกรรม จิตรกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการประพันธ์เพลง รวมถึงบทเพลงของเขามีทำนองหลักที่สั้น มีกุญแจเสียงและจังหวะที่ไม่ชัดเจน หนึ่งในความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่นในการประพันธ์คือ การใช้คอร์ดคู่ขนาน (Parallel Chord) ทำให้เสียงดนตรีของเดอบุสซีมีความเป็นอิสระและเป็นไปตามธรรมชาติมากขึ้น เดอบุสซีมีอิทธิพลต่อผู้ประพันธ์เพลงในช่วงยุคศตวรรษที่ยี่สิบ อีกหลายคน เช่น โมริส ราเวล (หลังจากนั้น เดอบุสซี เสียชีวิตที่บ้านในกรุงปารีส ด้วยโรคมะเร็ง เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ.1918)

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย บทเพลง Suite Bergamasque บทประพันธ์ของ Claude Debussy Publisher: Henle Urtext Edition

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความ สื่อสารสนเทศ ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยทำการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) สำหรับบทเพลง Suite Bergamasque ผู้วิจัยเก็บข้อมูลประวัติ ผู้ประพันธ์และรูปแบบดนตรีที่ปรากฏในบทประพันธ์ต่างๆ ทั้งในด้านทฤษฎีและประวัติศาสตร์จากหนังสือทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยศึกษากระบวนแบบการบรรเลงเปียโนสำเนียงฝรั่งเศสโดยเฉพาะแบบ Claude Debussy และ ผลงานที่อิทธิพลต่อการประพันธ์เพื่อเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในการนำไปพัฒนาประกอบการวิเคราะห์ ตีความในแต่ละส่วนของบทเพลงรวมทั้งการนำเสนอประเด็น เทคนิคการซ้อมการบรรเลงบทเพลงที่ผู้วิจัยค้นพบอย่างละเอียด เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านและเพื่อให้การแสดงเปียโนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์บทเพลงเพื่อการฝึกซ้อม วิเคราะห์บทเพลงโดยใช้โน้ตต้นฉบับจากสำนักพิมพ์ เพลง Suite Bergamasque สำนักพิมพ์ Henle Urtext Edition

2. วิเคราะห์หากระบวนแบบตามแต่ละนักประพันธ์ กระบวนแบบและวิธีการบรรเลงเทคนิคเปียโนฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนแบบการบรรเลงเปียโนของ Claude Debussy การยกข้อมือสูงการควบคุมโทนเสียงการใช้นิ้วทั้ง 5 ด้วยปลายนิ้วการเล่นคอร์ดแตกและการไล่บันไดเสียงโดยใช้ลักษณะเสียงต่างๆ ที่มีอยู่ในบทเพลง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าประวัติและที่มาของบทเพลง ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับบทเพลง วิธีการบรรเลง รวมถึงวิธีการซ้อมในจุดที่ยากหรือที่ผู้วิจัยประสบปัญหา เพื่อเป็นแนวทางให้ ผู้อ่านได้ศึกษาต่อยอด สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

บทเพลง Suite Bergamasque เป็นบทเพลงในยุคอิมเพรสชันนิส โดยนักประพันธ์ชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้เริ่มต้นแต่งเพลงนี้เมื่อปี 1890 และได้แสดงต่อหน้าสาธารณชน ในปี 1905 จัดว่าเป็นผลงานชิ้นสำคัญที่อยู่ในช่วงยุคต้นๆ ไปถึงกลางๆ ของชีวิต

คำว่า แบร์กามัสกา (Bergamasca) หมายถึงเพลงเต้นรำและเพลงร้องที่เกิดขึ้นในแถบ เบอร์กาโม (Bergamo) ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศอิตาลี ต่อมาในศตวรรษที่ 19 แบร์กามัสหมายถึงเพลงเต้นรำทั่วไปในอัตราจังหวะ 6/8 ที่เร็วและสนุกสนาน

สำหรับแบร์กามัส มีความเกี่ยวข้องกับยุคศตวรรษที่ 17 จากการด้นสด(Improvisation) ในโรงละครของอิตาลี ชื่อว่า Commedia Dell'arte ซึ่งเกี่ยวกับ หุ่นกระบอกและการใช้ชีวิตของนักแสดง ณ เมืองเบอร์กาโม ลักษณะของการแต่งกายในเรื่องจะเป็นหน้ากากและจมูกยาว เป็นสัญลักษณ์ของความโง่เขลา และกลับกลอก ทำให้เดอบุสซี ได้รับแรงบันดาลใจในการแต่งเพลงชุดนี้ขึ้นจากบทกวีชื่อ Fetes Galantes โดยผู้เขียนคือแวร์แลน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้คนที่อยู่ในงานเลี้ยง จะต้องใส่หน้ากากแฟนซี และ

มีตัวตลกที่กำลังอยู่ในอารมณ์เศร้า แต่ต้องทำเหมือนมีความสุข บทกวีดังกล่าวจึงมีประโยคซึ่งเป็นที่มาของท่อน ในชื่อว่า “Clair de Lune” และคำว่า “Bergamasque” ซึ่งเป็นที่มาของชื่อเพลง เพลงจะกล่าวถึงสายน้ำตอนกลางคืนที่กระทบกับแสงจันทร์ จะให้ความรู้สึกเศร้าและสวยงามทั้งหมดนั้นของแบร์กามัส การแสดงจะประกอบไปการเต้นและหน้ากากแฟนซี ซึ่งทำให้ส่งผลต่อลักษณะของดนตรีทำนองต่างๆ การเคลื่อนไหว การซ้ำรูปแบบ (Pattern) ผสมกับผิวดนตรี (Texture) และการกำหนดในเรื่องของทางเดินคอร์ด (Fixed Harmonic Progression)

สำหรับบทเพลงสวีทต้นฉบับของเปียโน ประกอบไปด้วยท่อน Prelude, Menuet, Promenade Sentimental, Pavane และได้มีการบันทึกในปี 1904 ลงบันทึกในตัวโน้ตประจุ เป็นโน้ตต้นฉบับ และเมื่อในปี 1905 ก็มีการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 4 ท่อน ได้แก่ Prelude, Menuet, Clair de Lune แต่ยังคงความเป็นต้นฉบับของ Promenade Sentimental, Passepied เพิ่มให้มีจังหวะที่เร็วขึ้น แต่ยังคงมีความคล้ายของ Pavane สำหรับบทเพลงชุด แบร์กามัส (Suite Bergamasque) ใช้เวลาถึง 15 ปี ในการปรับเปลี่ยนหลายครั้ง

สำหรับการบันทึกโน้ตต้นฉบับครั้งแรกเสร็จสิ้นในปี 1890 ขณะนั้นเดอบุสซียังเป็นนักแต่งเพลงรุ่นเยาว์ และเมื่อในปี 1905 เดอบุสซี ได้แก้ไขในช่วงแรก ปรับเปลี่ยนจาก Prelude, Menuet, Promenade Sentimental, Pavane เปลี่ยนต้นฉบับของท่อนที่สามจาก Promenade Sentimental เป็น Clair de Lune แต่เป็นที่น่าเสียดาย เมื่อต้นฉบับของ บทเพลงชุด แบร์กามัส (Suite Bergamasque) ได้หายไป แต่ยังคงเป็นไปได้ว่ามีการจัดทำรูปแบบเดอบุสซีมีการแต่งเพลงที่แตกต่างรูปแบบ สุดท้ายของบทเพลงไว้สำหรับเพลงในระหว่าง 15 ปีนี้ ขอแบ่งออกเป็น 4 ท่อน ได้แก่

ท่อนที่ 1 Movement I โหมโรง (Prelude) เริ่มต้นที่ Key F Major ความเร็วปานกลาง 101-110 bpm Moderato (Tempo Rubato) ในบางส่วนจะยืดหยุ่นตามผู้เล่น ลักษณะของบทเพลงเป็นแบบ Ternary Form โดยมีรูปแบบการเดินคอร์ดและบันไดเสียงดังนี้ ห้องที่ 1-19 อยู่ใน Key F Major ห้องที่ 20-43 อยู่ใน Aeolian Mode ห้องที่ 44-65 เป็นแบบ Choral Texture ห้องที่ 66-89 กลับเข้าสู่ Key F Major อีกครั้งจนกระทั่งจบท่อนที่ 1 (Movement I)

ท่อนที่ 2 Movement II มินูเอท (Menuet) ความเร็วจังหวะของท่อนนี้อยู่ที่ 80-108 bpm Andantino ซึ่งช้ากว่า Movement ที่ 1 และบันไดเสียงหลักอยู่ใน Key A Minor โดยที่ท่อนแรกห้องที่ 1-25 ของ Movement เป็น Key A Minor ห้องที่ 26-37 เน้นความลื่นไหลคล่องตัวอยู่ใน Key B^{b} Major และมีการเปลี่ยนทำนองหลักในห้องที่ 35-37 โดยทำนองหลักไปอยู่ในมือซ้าย ดังนั้นผู้เล่นจะต้องให้น้ำหนักมือซ้ายมากกว่ามือขวา ห้องที่ 42-49 มีลักษณะทำนองเหมือนท่อนแรก A1 แต่ให้เสียง ที่สูงกว่าท่อน B1 คือห้องที่ 50-57 จะมีการใช้ F Lydian Mode เป็นหลัก โดยมีห้องที่ 54-57 ในการย้ายคีย์เพลง 1 เสียงเต็ม จากนั้นท่อน B2 คือห้อง 58-72 จะมีการใช้ D Major เป็นหลัก สำหรับท่อนนี้จะเล่นเบาลง เน้นการบรรยายอารมณ์ มีการใช้ Tonic ไปยัง Dominant หลักจากนั้นห้องที่ 69-72 จะใช้ Key $F^{\#}$ Minor เป็นหลัก แล้วห้องที่ 73-81 กลับเข้าสู่ท่อน A1 อีกครั้ง แต่มีการใช้ Key E^{b} Major และเปลี่ยนทำนองกระทันหัน และมีลักษณะเด่นคือ Tonality ค้าง Dominant แนวเบสไว้ ห้องที่ 80—81 ย้ายคีย์กระทันทันจาก Key E^{b} Major เป็น Key A Major จะกระทั่งห้องที่ 82-96 เป็นท่อน A2 อยู่ใน Key A Major มีการใช้ texture มากขึ้นสำหรับท่อนนี้จะจบแบบไม่มี Cadence ห้องที่ 97-104 จะเป็นท่อนสุดท้ายของเพลง Coda มีการเปลี่ยนคีย์กะทันหันเป็น Key A Minor และจบ Dynamic เสียงเบาและเบามาก

ท่อนที่ 3 Movement III Clair de lune (Moonlight) ทำหน้าที่เป็นท่อนช้า เน้นบรรยากาศพระจันทร์ในช่วงกลางคืนล่องลอยตามกระแสน้ำเหมือนอยู่ในความฝัน นับเป็นผลงานชิ้นเดียวที่เดอบุสซีไม่ทำแบบ Modal Harmony มีการใช้ Diatonic และบางท่อนมีการใช้ Pentatonic Harmonic สำหรับเพลงนี้มีการใช้ Extended Dominant และ Chord 6 เช่น $G^{b}6$ จังหวะสำหรับท่อนนี้ คือ Andente tres Expressif เล่นที่ความเร็ว 76-108 bpm เหมือนจังหวะกำลังก้าวเดิน มีลักษะของเพลงเป็นแบบ Compound Ternary Form ทำนองเพลงหลักอยู่ใน Key D^{b} Major สำหรับ Intro ห้องที่ 1- 14 ช่วงโน้ตที่เป็นขาขึ้น เน้นเสียงฟุ้งๆ ให้เหมือนน้ำพุ โดยห้องที่ 1-3 ใช้แบบ Pentatonic และ Tonal Center ห้องที่ 15-25 เป็นท่อน Pre-Chorus ให้เล่นจังหวะยืดหยุ่นตามผู้เล่นได้ (Tempo Rubato) ท่อนที่ 2 หรือท่อน Chorus จะเป็น Key B^{b} Minor มีการเล่นอาร์เพจจิโอ ด้วยมือซ้าย ห้องที่ 36 เปลี่ยนกุญแจเสียง เข้าสู่ท่อน Solo ห้องที่ 37-42 ทำนองอยู่ใน Key E Major มีการเล่นทำนองขึ้นไปเป็นคู่ 3 Climax Chromatic เมื่อถึงห้องที่ 41 จะเป็นจุดที่ดังที่สุดของเพลง หลังจากนั้นไล่ทำนองลงเป็นคู่ 3 เข้าสู่ห้องที่ 43-50 มีการเปลี่ยนทำนองเป็น Key D^{b} Major หลังจากนั้นห้องที่ 51 Pre-outro เป็นท่อน Coda เข้าสู่จังหวะปกติ ท่อนนี้เป็นท่อนที่มีเสียงเบาที่สุดของ Movement ให้อารมณ์เศร้าหมองลึกลับ ห้อง 66-72 นับเป็นท่อน Coda ซึ่งเป็นท่อนสุดท้ายของ Movement นี้ และจบลงด้วยคอร์ด D^{b} Major

ท่อนที่ 4 Movement IV Passepied (ปัสปิเย) เดิมเป็นเพลงเต้นรำในอัตราจังหวะนับสามเร็วและสดใสคำว่า Passepied (Pass Foot) หมายถึงการสลับเท้าอย่างรวดเร็วในขณะเต้น แต่ในบทเพลง Suite นี้ เดอบุสซีให้อยู่ในอัตราจังหวะนับสอง แต่ยังความรวดเร็วของนักเต้นด้วยการเล่นเปียโนในแบบเสียงสั้น (Staccato) เสียงเบา มีชีวิตชีวาและซ้ำไปมาตลอดเพลง สำหรับ Movement นี้มีทำนองใน Key $F^{\#}$ Minor ท่อนแรก ทำนองอยู่ใน $F^{\#}$ Aeolian ห้องที่ 19- 26 ใช้ทำนองโดยใช้คู่ 3 ให้เสียงอบอุ่น ห้อง 27 กลับเข้าสู่ $F^{\#}$ Aeolian Mode ห้องที่ 39 มีการย้ายเป็นท่อนเชื่อมที่ต่อกันโดยใช้ $F^{\#}$ Dorian ต่อมาท่อนที่ 2 ห้องที่ 59-75 มีทำนองอยู่ใน A Major ห้อง 74-75 ต้องเล่นให้ได้เสียงเบานุ่ม เหมือนอยู่ในความฝัน ห้องที่ 100 และห้องที่ 102 มีการใช้ Dominant Chord ห้องที่ 104-105 มีการใช้ Augmented Chord เพื่อเชื่อมเข้าสู่ห้องที่ 106 คล้ายกับท่อนแรกของเพลง มีทำนองอยู่ใน $F^{\#}$ Aeolian Mode ห้องที่ 125-137 ทำนองอยู่ในช่วงของ D Lydian ห้องที่ 138 เป็นท่อน Coda ทำนองใน Key $F^{\#}$ Dorian Mode ห้องที่ 145-146 มีการเดินทำนองในคอร์ด มีน้ำหนักที่ค่อนข้างเบา เพื่อนำเข้าสู่ท่อน Coda ในห้องที่ 147-156 จนจบ Movement ที่ 4

สรุปและอภิปรายผล

จากการได้ศึกษางานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับบทเพลง Suite Bergamasque และบริบทที่เกี่ยวกับตลอดจนการศึกษาโน้ตเพลง ซึ่งนักดนตรีวิทยาได้นำออกมาเผยแพร่ในช่วงเวลาไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้นักดนตรีและโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของผู้วิจัยได้ค้นพบหลักการที่ทำให้การเล่นเพลง เข้าใจวิธีการมากยิ่งขึ้น โดยมีข้อสรุปที่เกี่ยวกับบทเพลง Suite Bergamasque ทั้ง 4 ท่อน ดังนี้

Movement I Prelude หรือเรียกว่า ท่อนบทเพลงขนาดสั้น หรือบทนำ ตลอดการเคลื่อนไหวของท่อนแรก เดอบุสซี กระตุ้นความรู้สึกในการปรับตัวโน้ตมีการเคลื่อนไหว อย่างสนุกสนาน

Movement II Menuet สำหรับท่อนนี้การประพันธ์ในลักษณะของ Minuet แตกต่างจากของไฮเดิน (Franz Joseph Haydn) หรือบทประพันธ์ Minuet และ Trio ของ Mozart โครงสร้างของจังหวะ

Waltz คล้ายคลึงกันทำให้นึกถึงสไตล์บาโรกได้มากขึ้น แต่ความสอดคล้องของดนตรียังคงเป็นจริงในแบบอิมเพรชชันนิสต์ ในแบบของเดอบุสซี

Movement III Clair de lune สำหรับท่อนนี้เป็นทำนองที่ช้า เป็นผลงานที่ชื่อเสียงที่สุดของเดอบุสซี คือ “Clair de lune” หรือ “Moonlight” มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นเพลงที่ไพเราะที่สุดของสิ่งที่น่าสนใจคือการตีความของแสงจันทร์ของเดอบุสซี

Movement IV Passepied สำหรับท่อนนี้เป็นท่อนสุดท้าย ที่น่าตื่นเต้นที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ในมือซ้ายตลอดทั้งความเคลื่อนไหวทั้งหมดเป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการเล่น เน้นความคมชัดตรงกันข้ามระหว่าง Staccato ในมือซ้ายกับการเล่น Legato ในการใช้มือข้างขวา มีการใช้โน้ตและเสียงที่ซับซ้อนในท่อนสุดท้ายเพื่อความสมบูรณ์แบบของบทประพันธ์เพลง

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ที่ต้องการศึกษาบทเพลง Suite Bergamasque สำหรับการแสดงเดี่ยวเปียโนสามารถอ่านข้อมูลจากผลงานวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการศึกษาบทเพลง รวมถึงการตีความการบรรเลงและวิธีฝึกซ้อมเพื่อให้สามารถถ่ายทอดบทเพลงได้ตรงจุดมุ่งหมายของ ผู้ประพันธ์

2. แนวทางการตีความการบรรเลงในการวิจัยครั้งนี้ ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการเตรียมการแสดงบทเพลง Suite Bergamasque เท่านั้น แต่บทเพลงอื่นของเดอบุสซีที่มีลักษณะคล้ายกันสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางตีความและฝึกซ้อมได้เช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

ปานใจ จุฬาพันธุ์.(2551). วรรณกรรมเปียโน 1. กรุงเทพ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปานใจ จุฬาพันธุ์. (2551). วรรณกรรมเปียโน 2. กรุงเทพ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณฎา คงคาเขตร์.(2561). การศึกษาการแสดงเดี่ยวเปียโน โดย ณฎา คงคาเขตร์ (วิทยานิพนธ์ดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิบูลย์ ตระกูลฮุ้น. (2553). ดนตรีอิมเพรสชั่นนิซึ่ม: โคลด เดอบุสซี่.วารสารดนตรีรังสิต 5(2), 30-37.

สุภัชชา เอกพิริยะ และ ปานใจ จุฬาพันธุ์.(2565). การตีความและลีลาการบรรเลงบทเพลงบัลลาดของเดอบุสซี. วารสารดนตรีรังสิต มหาวิทยารังสิต,17(1).

Bonds, Mark Evan. (2003). A history of music in western culture. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Neuhaus, H. (1993). The art of piano playing. London: Kahn & Averill.

Shulin Guo. (2019). A study of claude Debussy’s suite Bergamasque: Prelude, menuet, clair de lune and passepied. School of Music and the Graduate Faculty of the University of Kansas.

มโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษารัสเซีย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน
Conceptualization of “Heart” in Russian: A Cognitive Linguistic Approach

ปริตต์ อรุณโอษฐ์[1*]
Parit Aroonoast[1*]

[1] อาจารย์, สาขารัสเซียและยูเรเชียศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
[1] Lecturer, Russian and Eurasian Studies, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University.
*Corresponding author, E-mail: parit.a@arts.tu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษารัสเซียตามแนวทางการศึกษาของภาษาศาสตร์ปริชานผ่านทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน โดยเน้นการวิเคราะห์ผ่านสำนวนภาษารัสเซียที่พบในพจนานุกรมและแหล่งข้อมูลด้านสำนวนภาษารัสเซีย ผลการศึกษา พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ใจเมื่อพิจารณาจากความถี่มากไปน้อย ได้แก่ [ใจ คือ วัตถุ] [ใจ คือ มนุษย์] และ [ใจ คือ สถานที่] มโนทัศน์ใจสะท้อนมุมมองด้านความคิดของคนรัสเซียว่าใจเป็นอวัยวะหนึ่งของมนุษย์ที่เป็นศูนย์รวมความรู้สึกต่าง ๆ อาทิ ความร่าเริง ความเศร้า ความวิตกกังวล ความรัก ความพอใจ ความประหลาดใจ นอกจากนี้ความสำคัญของใจยังเป็นสถานที่ของการเก็บความลับและผลประโยชน์ส่วนตนที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ งานวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งของกรณีศึกษาด้วยความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ใจ, ภาษารัสเซีย, อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์, ภาษาศาสตร์ปริชาน

Abstract

This article uses cognitive linguistic theory, especially the conceptual metaphor theory of George Lakoff and Mark Johnson, to examine the concept of Serdtse or “Heart” in the Russian language. Metaphorical expression of Serdtse in dictionaries of Russian idioms and other linguistic sources were studied. Results were that metaphorical expressions revealed concepts such as [Heart is object]; [Heart is human]; [Heart is place]. These concepts reflect Russian perceptions and understanding about the heart as a human organ in which feelings such as joy, sadness, anxiety, love, satisfaction, and surprise are centered. In addition, the heart signifies a place in which secrets and personal impulses are housed, unbeknownst to others. These findings may help contribute to a case study on the relationship between language and thought as well as language and culture.

Keywords: Heart, Russian language, Conceptual metaphor, Cognitive linguistics

บทนำ

การทำความเข้าใจถึงความคิดรวบยอดของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในการรับรู้ของมนุษย์แต่ละสังคมและวัฒนธรรมสามารถศึกษาได้ด้วยคำสำคัญคือ “มโนทัศน์” ซึ่งได้รับการนิยามว่าเป็น “ภาพหรือสิ่งที่เห็นในใจ ซึ่งเป็นตัวแทนของสรรพสิ่งแต่ละชนิด”(สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2550) สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างความคิดของมนุษย์แต่ละกลุ่มสังคมกับโลกภายนอกที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์อย่างปฏิเสธไม่ได้ หนึ่งในกรณีศึกษาของมโนทัศน์ที่มักถูกกล่าวถึงในวงการวิจัยด้านภาษาศาสตร์ปริชานที่มีเป้าหมายในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ การรับรู้ และโลกภายนอกดังที่กล่าวไปข้างต้น คืออุปลักษณ์ สอดคล้องกับมุมมองของเลคอฟ จอห์นสัน และโคเวคเซสที่ว่าอุปลักษณ์ไม่เพียงเป็นการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังสามารถสะท้อนระบบมโนทัศน์ของผู้ที่ใช้ภาษานั้น ๆ ได้ (Lakoff & Johnson, 1980; Kövecses, 2002, p. 10) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปลักษณ์ที่ในกรณีดังกล่าวมีการใช้บ่อยจนกระทั่งอยู่ในระบบปริชานของมนุษย์ ทั้งนี้อุปลักษณ์เป็นความพยายามในการสร้างความเข้าใจสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยทั้งสองสิ่งมักอยู่คนละวงการในทางความหมายกัน โดยจะประกอบขึ้นจากองค์ประกอบที่สำคัญ สองประการคือ สิ่งที่ถูกเปรียบ (Tenor) กับสิ่งที่นำมาเปรียบ (Vehicle) ในงานวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏผ่านสำนวนในภาษารัสเซีย

สำนวนมีลักษณะการใช้ภาษาที่ไม่ตรงไปตรงมาตามตัวอักษร ทำให้ต้องอาศัยการตีความเชิงความหมายอีกขั้นหนึ่ง (ขุนวิจิตรมาตรา, 2539; วันเนาว์ ยูเอ็น, 2540) ลักษณะดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบคำศัพท์ที่ปรากฏไปยังความหมายที่อยู่เบื้องหลังคำศัพท์นั้น ๆ ทั้งนี้การประกอบสร้างการใช้คำศัพท์ในสำนวนสามารถให้มุมมองด้านมโนทัศน์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เราศึกษาได้ อีกทั้งยังเป็นการบอกเล่าถึงวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ตลอดจนระบบคุณค่าที่ได้รับการยึดถือในสังคมอดีตได้ สำนวนมีที่มาจากหลายหลายแหล่ง ดังกรณีของสำนวนรัสเซียที่มาประกอบขึ้นจากตำนานปรัมปรา จากการสร้างคำขึ้นมาของนักเขียน จากภาษาสลาวอนิกคริสตจักรเก่า นอกจากนี้ยังมีที่มาจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น **бить баклуши** (bit baklushi) “ตีท่อนไม้ที่ใช้สำหรับทำภาชนะจากไม้” จากสภาพอากาศ เช่น **замерз как собака** (zamerz kak sobaka) “อาการแข็งจากความหนาวเย็นเหมือนสุนัข” เป็นต้น สำนวนรัสเซียมีความคล้ายคลึงกับภาษาอื่นที่อยู่ในตระกูลภาษาใกล้กัน อาทิ ภาษาสลาฟทั่วไป ได้แก่ ภาษาโปล ภาษาเช็ก หรือภาษาสลาฟตะวันออก ได้แก่ ภาษาเบลารุส ภาษายูเครน (**ГБУЗ ГКБ им. братьев Бахрушиных**, 2021) ซึ่งสะท้อนการมองโลกของผู้คนที่มีความคล้ายคลึงกันหรือการมีประวัติศาสตร์ร่วมกันในหลายช่วงเวลา อย่างไรก็ดีนอกจากสำนวนต่าง ๆ ข้างต้นยังปรากฏสำนวนในหมวดอวัยวะในร่างกายที่ได้รับความนิยมในภาษารัสเซียเช่นกันคือ “ใจ” หรือ “**сердце**” (serdtse) ในภาษารัสเซีย

“ใจ” เป็นหนึ่งในอวัยวะที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในทุกช่วงวัย การศึกษาด้านหัวใจในฐานะกลไกของร่างกายจึงได้รับความสนใจในแวดวงวิทยาศาสตร์หลากหลายแขนง อาทิ วิทยาศาสตร์การแพทย์ ในขณะที่สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ “ใจ” ได้รับการพิจารณาในฐานะที่เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมที่ส่งผลกระทบด้านความรู้สึกของมนุษย์ ทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการกระทำกิจกรรมทางสังคมและอื่น ๆ ในทางภาษาโดยเฉพาะสำนวน มีการใช้คำว่า “ใจ”ของสิ่งมีชีวิตในหลากหลายลักษณะ เช่น สำนวนรัสเซีย **Большое сердце** (Bolshoye serdtse) “ใจใหญ่” ที่สื่อความหมายถึงคนใจดี มีน้ำใจ จึงอาจกล่าวได้ว่าในการรับรู้ของชาวรัสเซีย ยิ่งหัวใจใหญ่เท่าไรยิ่งเป็นคนที่ใจดี หรือสำนวน **Держать сердце** (Derzhat serdtse) “ถือใจ” ที่หมายถึงการมีความขุ่นเคืองใจ เชื่อมโยงใจกับความรู้สึกโกรธ โดยในกรณีหลังพบการใช้คำว่า “ใจ” ในเชิงอุปลักษณ์ที่เปรียบใจได้กับวัตถุบางอย่าง

เนื่องจากมีคำกริยา “ถือ” รองรับการศึกษาสำนวนในหลายกรณีเกี่ยวกับใจ จึงสามารถให้มุมมองการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้

ในแวดวงวิชาการไทยพบการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในหลายภาษาโดยเน้นการเปรียบเทียบมุมมองกับภาษาไทย อาทิ “มโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยที่เปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี” (ปาร์ค, 2558) ที่ให้ข้อสรุปถึงความหมายของคำว่าใจในฐานะที่เป็นสิ่งนามธรรมที่สะดวกกระบวนการทางปริชาน นอกจากนี้ยังมีการศึกษา มโนทัศน์ของใจในเชิงความหมายแบบอุปลักษณ์สองลักษณะใหญ่ในภาษาจีนเทียบกับภาษาไทย กล่าวคือ “ใจเป็นภาชนะ” (เหยา, 2563ข) และ “ใจเป็นพื้นที่” (เหยา, 2563ก) สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างใจกับระบบปริชานที่มีผลต่อการรับรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมได้ ในขณะที่แวดวงวิชาการรัสเซียพบการศึกษา “ใจ”ผ่านสำนวนและลักษณะเด่นในเชิงความหมายโดยมีเปรียบเทียบสำนวนรัสเซียกับสำนวนในภาษาอื่น ๆ ได้แก่ การศึกษาสำนวนที่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับใจในภาษารัสเซียและภาษาจีน โดยพบทั้งจุดร่วม (อาทิ การพิจารณาให้มนุษย์เป็นศูนย์กลาง การใช้คำอุปลักษณ์และนามนัย) และจุดที่ต่าง (การสะท้อนมุมมองทางความคิด โลกทัศน์ที่ต่างกัน แหล่งที่มาของสำนวนต่างกัน) (Шу-Хуа, 2007) การเปรียบเทียบมโนทัศน์ “ใจ” ในสำนวนของภาษารัสเซียและจอร์เจีย โดยพบว่า ใจ เป็นที่สิ่งที่สื่อความถึงความคิดและความรู้สึก สำนวนทั้งสองภาษามีความคล้ายคลึงด้านความหมายและการประเมินคุณค่าเป็นส่วนมาก แต่ก็มีบางมุมมองหรือความรู้สึกที่ต่างกันบ้าง (Церцвадзе, 2015) การศึกษาคำที่มีคำว่า “ใจ” ในภาษารัสเซียและภาษาตูวา พบว่าสำนวนเกี่ยวกับใจในภาษารัสเซียมีมากกว่าภาษาตูวา และหากจัดกลุ่มด้านความหมายพบความหมายในภาษารัสเซียมากกว่าเช่นกัน สำนวนเกี่ยวกับใจในภาษารัสเซียสะท้อนความกังวล ในขณะที่ความหมายในเชิงความเบื่อหน่าย ความขี้เกียจ อาการป่วย พบในภาษาตูวาเท่านั้น (Кечил-Оол и Саая, 2021)

จากงานวิจัยที่ศึกษาข้างต้นพบการศึกษา “ใจ” ผ่านหลากหลายแง่มุมทั้งมุมมองอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตลอดจนการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของสำนวนในภาษาต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ยังไม่พบถึงการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “ใจ”ที่ปรากฏในสำนวนของรัสเซีย การศึกษาประเด็นดังกล่าว จึงเป็นการนำเสนอถึงความเชื่อมโยงการรับรู้เรื่องราวจากโลกภายนอกของรัสเซียกับระบบมโนทัศน์ของ “ใจ” ในบริบทของสำนวนที่มีการใช้อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ซึ่งเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างมโนทัศน์ของคนรัสเซียได้

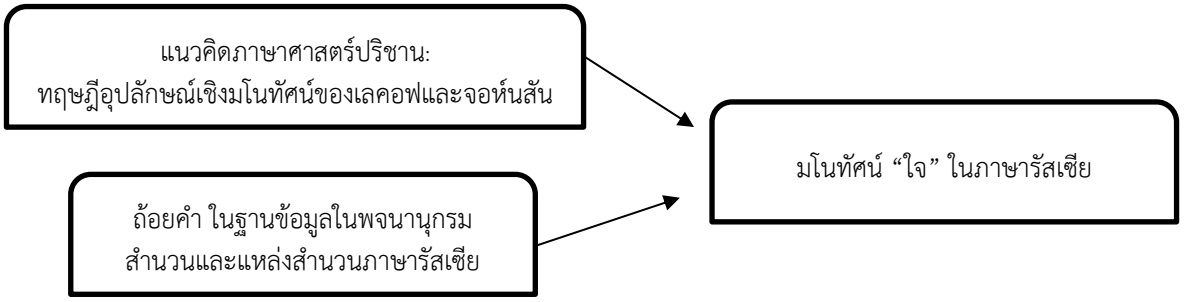
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษารัสเซียตามแนวทางการศึกษาของภาษาศาสตร์ปริชานโดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน

กรอบแนวคิด

งานวิจัยดังกล่าวพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดในประเด็นเกี่ยวกับใจผ่านแนวคิดด้านภาษาศาสตร์ปริชาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านมุมมองของการใช้คำอุปลักษณ์ที่สอดคล้องกับทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาวงความหมายต้นทางหรือภาษาที่แสดงการเปรียบเทียบ (Source domain) กับวงความหมายปลายทาง

หรือภาษาที่ถูกเปรียบ (Target domain) ซึ่งในบทความดังกล่าวคือ “сердце” (serdtse) หรือ “ใจ” ในภาษารัสเซียที่ปรากฏในพจนานุกรมสำนวนและแหล่งสำนวนภาษารัสเซีย สามารถแสดงกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยดังกล่าวมีการใช้แหล่งข้อมูลภาษารัสเซียที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์และสำนวนเกี่ยวกับใจในฐานข้อมูลภาษารัสเซีย

2. เก็บรวบรวมสำนวนที่เกี่ยวกับใจของสิ่งมีชีวิตโดยครอบคลุมทั้งคนและสัตว์ในพจนานุกรมและหนังสือด้านสำนวนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้: ฐานข้อมูลสำนวนรัสเซียพิจารณาจากพจนานุกรมสำนวนรัสเซียหรือ “Фразеологический словарь русского литературного языка” (Frazeologicheskiy slovar russkogo literaturnogo yazyka) (Фёдоров, 2008) และเว็บไซต์ที่รวบรวมสำนวนต่าง ๆ หรือ “Игра слов: пословицы, поговорки, крылатые фразы” (Igra slov: poslovitsy. pogovorki. krylatyye frazy) (Sirota-SOFT, 2022)

3. คัดเลือกเฉพาะสำนวนที่ปรากฏคำว่า “ใจ” ในฐานะที่เป็นอวัยวะและสิ่งที่รับรู้ความรู้สึกของร่างกายของสิ่งมีชีวิตทั้งจากคนและสัตว์ โดยพบสำนวนรัสเซีย 156 สำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูล

บทความวิจัยข้างต้นเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและมีการนำเสนอการวิจัยผ่านการพรรณนาวิเคราะห์โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “сердце” (serdtse) ในสำนวนภาษารัสเซีย โดยพิจารณาจากการถ่ายโยงความหมายจากภาษาที่แสดงการเปรียบเทียบหรือวงความหมายต้นทาง (Source Domain) กับภาษาที่ถูกเปรียบหรือความหมายปลายทาง (Target Domain) ผ่านทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน

2. จำแนกกลุ่มมโนทัศน์เป็นกลุ่มต่าง ๆ โดยประกอบไปด้วย 3 กลุ่มหลัก คือ [ใจ คือ วัตถุ] [ใจ คือ มนุษย์] [ใจ คือ สถานที่] เกณฑ์ในการพิจารณากลุ่มมโนทัศน์ต่าง ๆ เน้นการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์มากกว่าหนึ่งสำนวนในแต่ละกลุ่ม ลักษณะการเปรียบเทียบระหว่าง “ใจ” ซึ่งเป็นวงความหมายปลายทางกับวงความหมายต้นทางอื่น ๆ พิจารณาจากบริบทที่ปรากฏใกล้กับสำนวนที่มีคำว่า “сердце” (serdtse) หรือ “ใจ” อาทิ คำกริยา คำคุณศัพท์ ตลอดจนคำนาม

3. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษามโนทัศน์ “сердце” (serdtse) หรือ “ใจ” โดยการใช้ทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสันในฐานข้อมูลสำนวนรัสเซีย ผู้วิจัยพบถ้อยคำอุปลักษณ์ 58 ถ้อยคำ โดยสามารถจัดกลุ่มมโนทัศน์ได้เป็น 3 ชุด และพิจารณาการเรียงลำดับตามความถี่ของถ้อยคำที่ปรากฏในสำนวนได้ดังต่อไปนี้ คือ [ใจ คือ วัตถุ] [ใจ คือ มนุษย์ [ใจ คือ สถานที่] โดยสามารถนำเสนอผ่านตารางที่ 1 ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “сердце”

ลำดับที่	อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “сердце”	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์
1	[ใจ คือ วัตถุ]	26
2	[ใจ คือ มนุษย์]	19
3	[ใจ คือ สถานที่]	13

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย

1. [ใจ คือ วัตถุ] “Сердце – какие-либо объекты” (Serdtse – kakiye-libo obyekty)

การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในสำนวนรัสเซีย ผู้วิจัยพบการเปรียบเทียบใจกับวัตถุในสัดส่วนที่มากที่สุดรวม 26 ถ้อยคำ โดยพิจารณาจากบริบทของกลุ่มคำที่มีคำว่าใจประกอบในสำนวนโดยเฉพาะคำกริยา ตามตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างสำนวนเกี่ยวกับใจที่มีการให้ความหมายอุปลักษณ์เป็นวัตถุ

สำนวนรัสเซีย	คำแปลสำนวนรัสเซีย	ความหมายของสำนวน
Держать сердце (Derzhat serdtse)	ถือใจ	โกรธ มีความขุ่นเคืองใจ
Засосало сердце (Zasosalo serdtse)	ดูดใจ	รู้สึกไม่พอใจ โกรธ
Захолонуло на сердце (Zakholonulo na serdtse)	ทำให้ใจแข็งจากความเย็น	อยู่ในสภาวะของความกลัว

สำนวนรัสเซีย	คำแปลสำนวนรัสเซีย	ความหมายของสำนวน
Как (словно) ножом резануть по сердцу (Kak (slovno) nozhom rezanut po serdtsu)	ราวกับหั่นหัวใจด้วยมีด	เกิดความรู้สึกสงสาร วิตกกังวล เจ็บปวดขึ้นมากระทันหัน
Надорвать сердце (Nadorvat serdtse)	ฉีกใจ	เกิดความรู้เจ็บปวดในทางจิตใจ
Обнажить сердце (Obnazhit serdtse)	เปลือยใจ	เล่าความคิดและความรู้สึกให้ผู้อื่นฟังอย่างจริงใจ
Овладевать сердцем (Ovladevat serdtsem)	ครอบครองใจ	ทำให้ใครรักหรือหลงไหล
Открывать свое сердце (Otkryvat svoye serdtse)	เปิดใจของตน	บอกเล่าความรู้สึกของตนออกมาอย่างไม่ปกปิด
Поколебать сердце (Pokolebat serdtse)	เขย่าหัวใจ	ทำให้ใครสับสน ทำลายความสงบ
Развернуть сердце (Razvernut serdtse)	กางใจออก	แบ่งปันความคิดของตนกับผู้อื่น
Растерзать сердце (Rasterzat serdtse)	ฉีกหัวใจเป็นส่วน ๆ	ทำให้ใครทุกข์ ทรมานใครบางคน
Растопить сердце (Rastopit serdtse)	ละลายใจ	ทำให้ใครใจดีขึ้นอ่อนโยนมากขึ้น
Лежать на сердце (Lezhat na serdtse)	นอนบนใจ	มีความกังวลอย่างต่อเนื่อง

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย ความหมายอ้างอิงจากพจนานุกรมสำนวนรัสเซีย (Фёдоров, 2008; Sirota-SOFT, 2022)

จากสำนวนรัสเซียเกี่ยวกับใจมีการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ใจเป็นวัตถุชนิดต่าง ๆ อาทิ การเปรียบเป็นสิ่งของที่สามารถถือได้ด้วยมือจากสำนวน **Держать сердце** (Derzhat serdtse) “ถือใจ” การเป็นทรัพย์สินที่สามารถถือครองหรือเป็นเจ้าของได้จากสำนวน **Овладевать сердцем** (Ovladevat serdtsem) “ครอบครองใจ” การเปรียบใจเป็นกระดาษในสำนวน **Растерзать сердце** (Rasterzat serdtse) “ฉีกหัวใจเป็นส่วน ๆ” นอกจากนี้ใจยังเปรียบเป็นวัตถุที่สามารถเปลี่ยนสภาพหรือสถานะได้ไม่ว่าจะเป็นการยืดและกางออกจากสำนวน **Развернуть сердце** (Razvernut serdtse) “กางใจออก” การเปลี่ยนสถานะเป็นของแข็งจากสำนวน **Захолонуло на сердце** (Zakholonulo na serdtse) “ทำให้ใจแข็งจากความเย็น” การเปรียบใจเป็นวัตถุที่สามารถละลายได้จากสำนวน **Растопить сердце** “ละลายใจ” (Rastopit serdtse) หรือการเปรียบใจเป็นวัตถุดิบทำอาหารโดยปรากฏคู่กับกริยา “หั่นด้วยมีด” จากสำนวน **Как (словно) ножом резануть (по сердцу)** (Kak (slovno) nozhom rezanut po serdtsu) “ราวกับหั่นหัวใจด้วยมีด” ทั้งนี้ใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญกับการให้ความรู้สึกโดยเฉพาะอย่างยิ่งความโกรธ ความเจ็บปวด ความวิตกกังวล ความรู้สึกรัก ตลอดจนความคิดความรู้สึก โดยสามารถแสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง (Source Domain)		วงความหมายปลายทาง (Target Domain)
[วัตถุชนิดต่าง ๆ]		[ใจ]
ถือวัตถุ	→	คงไว้ซึ่งความรู้สึกโกรธในใจ
ครอบครองวัตถุ	→	ทำให้ใครหลงรัก/เข้าถึงความรัก
ฉีกกระดาษเป็นชิ้น ๆ	→	ทำให้ใครเป็นทุกข์ ทรมานใจ
หั่นวัตถุดิบทำอาหารด้วยมีด	→	เกิดความรู้สึกสงสารในจิตใจ
เปลือยกาย	→	เล่าความรู้สึกของตัวเองอย่างจริงใจ
น้ำแข็งละลาย	→	ทำให้ใครใจดีอ่อนโยน

2. [ใจ คือ มนุษย์] “Сердце – индивид” (Serdtse – individ)

ในกลุ่มมโนทัศน์ที่พบความถี่มากที่สุดอันดับสองเป็นการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ของ “ใจ”กับมนุษย์ โดยมีสัดส่วน 19 ถ้อยคำ ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้จากบริบทของการใช้คำนามและคำกริยาอื่นกับคำว่า “ใจ” ตามตัวอย่างการใช้สำนวนเกี่ยวกับใจในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตัวอย่างสำนวนเกี่ยวกับใจที่มีการให้ความหมายอุปลักษณ์เป็นมนุษย์

สำนวนรัสเซีย	คำแปลสำนวนรัสเซีย	ความหมายของสำนวน
Зазнобить сердце (Zaznobit serdtse)	ทำให้ใจเป็นไข้	ทำให้เกิดความหลงใหล แรงดึงดูดแห่งรัก
Друг сердца (Drug serdtsa)	เพื่อนของใจ	คนรัก
Дама сердца (Dama serdtsa)	ผู้หญิงของใจ	คนรักผู้หญิง
Как будто слышало сердце (Kak budto slyshalo serdtse)	ราวกับหัวใจได้ยิน	คนที่มีลางสังหรณ์ในเรื่องใดบางอย่าง
Крик сердца (Krik serdtsa)	เสียงร้องของใจ	สิ่งที่ทำให้กังวลใจ
Полонить сердце (Polonit serdtse)	จับเอาใจเป็นเชลย	ทำให้ใครหลงเสน่ห์
Сердце взыграло (Serdtse vzygralo)	ใจกระโดดเบิกบาน	มีความร่าเริง ปิติยินดี
Сердце заныло (Serdtse zanylo)	ใจเจ็บปวด	ประสบกับความเศร้าความเจ็บปวดทางจิตใจ
Сердце запрыгало (Serdtse zaprygalo)	ใจกระโดด	มีความรู้สึกวิตกกังวล ตื่นเต้น
Сердце отошло (Serdtse otoshlo)	ใจเดินออกห่าง	หยุดวิตกกังวล เกิดความสงบทางใจ

สำนวนรัสเซีย	คำแปลสำนวนรัสเซีย	ความหมายของสำนวน
Сердце просит (Serdtse prosit)	ใจวอนขอ	มีความต้องการอะไรบางอย่าง
Сердце радуется (Serdtse raduyetsya)	ใจเบิกบาน	รู้สึกดีที่ได้รู้หรือเห็นอะไรบางอย่าง

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย ความหมายอ้างอิงจากพจนานุกรมสำนวนรัสเซีย (Фёдоров, 2008; Sirota-SOFT, 2022)

จากตารางที่ 3 พบการเปรียบเทียบใจกับตัวมนุษย์ในหลายลักษณะ อาทิ การแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ผ่านสำนวน Друг сердца (Drug serdtsa) “เพื่อนของใจ” หรือสำนวน Дама сердца “ผู้หญิงของใจ” (Dama serdtsa) โดยทั้งสองสำนวนให้ความหมายที่สื่อถึงคนรัก นอกจากนี้ในหลายสำนวนเน้นการแสดงกริยาอาการของมนุษย์กับใจ อาทิ กริยากระโดด ในสำนวน Сердце взыграло (Serdtse vzygralo) “ใจกระโดดเบิกบาน” และสำนวน Сердце запрыгало (Serdtse zaprygalo) “ใจกระโดด” กริยาเดิน จากสำนวน Сердце отошло (Serdtse otoshlo) “ใจเดินออกห่าง” กริยาวอนขอ จากสำนวน Сердце просит (Serdtse prosit) “ใจวอนขอ” การแสดงอาการความรู้สึกเช่นเดียวกับมนุษย์ เช่น อาการเจ็บปวดตามที่พบในสำนวน Сердце заныло (Serdtse zanylo) “ใจเจ็บปวด” ความรู้สึกร่าเริงเบิกบานในสำนวน Сердце радуется (Serdtse raduyetsya) “ใจเบิกบาน” เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบกรณีอื่น ๆ ที่ใจเปรียบเทียบกับมนุษย์ อาทิ สำนวน Полонить сердце (Polonit serdtse) “จับเอาใจเป็นเชลย” สำนวน Крик сердца (Krik serdtsa) “เสียงร้องของใจ” โดยใจในหลายกรณีแสดงถึงการรับรู้ถึงความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ร่าเริง วิตกกังวล ความรู้สึกรัก ทั้งนี้จากกรณีตัวอย่างข้างต้นสามารถแสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง (Source Domain) [มนุษย์]		**วงความหมายปลายทาง (Target Domain)** [ใจ]
คนกระโดดด้วยความร่าเริง	→	ใจที่มีความสุข ความร่าเริง
คนที่เดินออกห่าง	→	ใจที่สงบ ไม่วิตกกังวล
เสียงร้องของบุคคลหนึ่ง	→	ใจมีความกังวล
จับเอาคนหนึ่งเป็นเชลย	→	ทำให้ใจเกิดความรู้สึกรัก
คนที่รู้สึกมีความสุขเบิกบาน	→	ใจเป็นสุขที่ได้รู้อะไรบางอย่าง
ทำให้ใครเป็นไข้	→	ทำให้ใจเกิดความรู้สึกหลงไหล

3. [ใจ คือ สถานที่] “Сердце – место” (Serdtse – mesto)

การศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับใจในสำนวนภาษารัสเซียพบการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ใจกับสถานที่ในสัดส่วนน้อยที่สุด โดยประกอบไปด้วย 13 ถ้อยคำ โดยพิจารณาจากบริบทของคำกริยาเป็นส่วนใหญ่ที่อยู่ด้านหน้าคำว่า “ใจ” ตามตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตัวอย่างสำนวนเกี่ยวกับใจที่มีการให้ความหมายอุปลักษณ์เป็นสถานที่

สำนวนรัสเซีย	คำแปลสำนวนรัสเซีย	ความหมายของสำนวน
Входить в сердце (Vkhodit v serdtse)	เข้าไปในใจ	กังวล
Залезать в сердце (Zalezat v serdtse)	ปีนขึ้นไปที่ใจ	เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวหรือผลประโยชน์ลับๆ ของใคร
Дойдет до сердца (Doydet do serdtsa)	ไปถึงใจ	รู้สึกกังวลอย่างมาก
Как нож в сердце (Kak nozh v serdtse)	เหมือนมีด(ที่อยู่)ในใจ	มีความไม่พอใจหรือเจ็บปวดอย่างมาก
Найти дорогу к сердцу (Nayti dorogu k serdtsu)	หาเส้นทางไปสู่ใจ	ทำให้ใครพอใจ หรือเอาชนะใจใคร
Пасть на сердце (Past na serdtse)	ตกลงไปในใจ	มีความคิดปรากฏขึ้นมากะทันหัน, รู้สึกชอบใคร
Поражать в самое сердце (Porazhat v samoye serdtse)	โจมตีไปที่กลางใจ	ทำให้ใครประหลาดใจ
Таить в сердце (Tait v serdtse)	หลบซ่อนในใจ	เก็บบางสิ่งไว้เป็นความลับ
На сердце (Na serdtse)	(อยู่)บนใจ	คนที่สัมผัสได้ถึงความรู้สึกอะไรบางอย่าง

หมายเหตุ: จัดทำโดยผู้วิจัย ความหมายอ้างอิงจากพจนานุกรมสำนวนรัสเซีย (Фёдоров, 2008; Sirota-SOFT, 2022)

ในการพิจารณาสำนวนเกี่ยวกับใจผ่านการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์เป็นสถานที่ต่าง ๆ สามารถพบได้ในหลายกรณี อาทิ การใช้กริยาที่แสดงลักษณะของการเคลื่อนที่โดยมีเป้าหมายคือสถานที่ต่าง ๆ อาทิ กริยาเดินเข้าไป จากสำนวน **Входить в сердце** (Vkhodit v serdtse) “เข้าไปในใจ” กริยาปีนขึ้นไป จากสำนวน **Залезать в сердце** (Zalezat v serdtse) “ปีนขึ้นไปที่ใจ” กริยาเดินไปถึง จากสำนวน **Дойдет до сердца** (Doydet do serdtsa) “ไปถึงใจ” กริยาตกลงไป จากสำนวน **Пасть на сердце** (Past na serdtse) “ตกลงไปในใจ” หรือบริบทของคำนามที่มีลักษณะของการเคลื่อนที่ เช่น สำนวน **Найти дорогу к сердцу** (Nayti dorogu k serdtsu) “หาเส้นทางไปสู่ใจ” นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบการนำคำว่า “ใจ” มาเปรียบเทียบกับสถานที่ต่าง ๆ ที่เป็นการระบุที่ตั้งของวัตถุหรือคนโดยการใช้คำกริยาต่าง ๆ อาทิ หลบซ่อน จากสำนวน **Таить в сердце** (Tait v serdtse) “หลบซ่อนในใจ” กริยาโจมตีหรืออาชนะ จากสำนวน **Поражать в самое сердце** (Porazhat v samoye serdtse) “โจมตีไปที่กลางใจ” หรือบริบทที่ต้องให้ความหมายว่า อยู่ จากสำนวน **На сердце** “(อยู่)บนใจ” (Na serdtse) หรือสำนวน **Как нож в сердце** (Kak nozh v serdtse) เหมือนมีด(ที่อยู่)ในใจ โดยคำว่า “ใจ” ในบริบทดังกล่าว

นอกจากจะให้ความรู้สึกต่าง ๆ แล้วยังสามารถสื่อความถึงความลับ สิ่งที่ต้องปกปิดไว้ จากอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในกลุ่มที่ 3 สามารถแสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง (Source Domain) [สถานที่ต่าง ๆ]		**วงความหมายปลายทาง (Target Domain)** [ใจ]
เดินเข้าไปที่สถานที่หนึ่ง	→	ใจที่มีความรู้สึกกังวล
ปีนขึ้นไปสถานที่แห่งหนึ่ง	→	ใจที่เก็บความลับหรือผลประโยชน์เอาไว้
หาเส้นทางไปยังสถานที่เป้าหมาย	→	ทำให้ใครพอใจ เอาชนะใจใคร
เหมือนมีดที่อยู่ในสถานที่หนึ่ง	→	ใจเกิดความรู้สึกเจ็บปวด
ตกลงไปในที่แห่งหนึ่ง	→	ใจเกิดความรู้สึกชอบ
อยู่สถานที่แห่งหนึ่ง	→	ใจเกิดความรู้สึกอะไรบางอย่าง

สรุปและอภิปรายผล

ในมโนทัศน์ของคำว่า “сердце” (serdtse) หรือ “ใจ” ในภาษารัสเซียที่ศึกษาผ่านมุมมองด้านภาษาศาสตร์ปริชานโดยเฉพาะกรอบแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน มีการเก็บรวมรวมฐานข้อมูลจากพจนานุกรมสำนวนรัสเซียหรือที่เรียกว่า “Фразеологический словарь русского литературного языка” (Frazeologicheskiy slovar russkogo literaturnogo yazyka) และเว็บไซต์ที่รวบรวมสำนวนต่าง ๆ หรือ “Игра слов: пословицы, поговорки, крылатые фразы” (Igra slov: poslovitsy. pogovorki. krylatyye frazy) ผลการศึกษาพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์เกี่ยวกับใจรวมทั้งสิ้น 3 มโนทัศน์หลัก อันประกอบไปด้วย [ใจ คือ วัตถุ] [ใจ คือ มนุษย์] และ [ใจ คือ สถานที่] อาจกล่าวได้ว่า “ใจ” เป็นอวัยวะหนึ่งของร่างกายที่ให้ความหมายด้านอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ความวิตกกังวล ความกลัว ความร่าเริง ความเจ็บปวด ความรู้สึกรัก หลงใหล ผูกพัน เป็นต้น นอกจากนี้ใจยังให้ความหมายว่าเป็นแหล่งรวบรวมความลับหรือผลประโยชน์ลับ ๆ ที่ไม่ประสงค์ให้ผู้อื่นรับรู้ ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. ใจในฐานะสิ่งสำคัญที่อยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์ในหลายสังคม จากการศึกษามโนทัศน์ใจผ่านสำนวนรัสเซียพบความเชื่อมโยงในเชิงเปรียบเทียบระหว่างใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์การเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นมากที่สุดหากพิจารณาจากถ้อยคำอุปลักษณ์ หรือการเปรียบเทียบใจเป็นสถานที่ที่เป็นแหล่งรวบรวมอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบ ทั้งนี้ลักษณะการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ในภาษารัสเซียดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเหยา ซือฉีในการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ใจในภาษาไทยและภาษาจีนที่มีการเปรียบเทียบใจเป็นภาชนะ (เหยา, 2563ข) ซึ่งคล้ายคลึงกับการเปรียบเทียบใจเป็นวัตถุในภาษารัสเซีย ตลอดจนการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาจีนและภาษาไทยที่เปรียบเทียบใจเป็นพื้นที่ (เหยา, 2563ก) ซึ่งคล้ายคลึงกับการเปรียบเทียบใจเป็นสถานที่ในภาษารัสเซีย ปรากฏการณ์ของการเปรียบเทียบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงจุดร่วมกันหรือความเป็นสากลในด้านระบบความคิดของแต่ละวัฒนธรรมเกี่ยวกับใจในฐานะที่เป็นอวัยวะที่มีความสำคัญในการรับรู้ความรู้สึกของมนุษย์และอยู่ใกล้ชิดกับมนุษย์ทั้งในระดับสังคมตลอดจนระดับปัจเจก นอกจากนี้ในภาษารัสเซียมีการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ของคำว่า “ใจ” กับความเป็นมนุษย์หรือตัวปัจเจกที่

สามารถรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ ได้เฉกเช่นมนุษย์ เช่น ใจกระโดด ใจวอนขอ ใจเบิกบาน ใจเจ็บปวด การเปรียบเทียบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของใจซึ่งเป็นผู้ที่รับรู้อารมณ์ความรู้สึกเหมือนกับมนุษย์ได้

2. ใจในมุมมองความคิดของคนรัสเซียที่ปรากฏผ่านสำนวน จากการศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับใจพบลักษณะเฉพาะเชิงความหมายที่ใจไม่เพียงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความรู้สึกต่าง ๆ ของมนุษย์เท่านั้น กล่าวคือ ใจสามารถให้ความหมายในเชิงการรับรู้ด้านความคิดของมนุษย์ซึ่งอาจไม่สัมพันธ์กับความเข้าใจโดยทั่วไปของผู้คนในวัฒนธรรมอื่นที่สามารถพบร่วมกันว่าใจเป็นสัญลักษณ์ของการรับรู้ความรู้สึกต่าง ๆ โดยสามารถสังเกตได้จากการให้ความหมายของสำนวนต่าง ๆ ในภาษารัสเซีย อาทิ สำนวน “เปลือยใจ” ที่มีการแฝงความหมายของการแบ่งปันความคิดควบคู่กับความรู้สึกให้ผู้อื่น สำนวน “กางใจออก” ที่มีความหมายถึง การแบ่งปันความคิดให้กับผู้อื่นรับรู้ ใจจึงสามารถเป็นศูนย์รวมของการรับรู้ทั้งความคิด ความรู้สึก ตลอดจนความผูกพันของมนุษย์ได้ นอกจากนี้ลักษณะเฉพาะของมโนทัศน์ใจในภาษารัสเซีย คือ การพิจารณาถึงความสำคัญของใจซึ่งเป็นเรื่องพิเศษ เรื่องจำเพาะบุคคล หรือเรื่องที่เป็นความลับที่ไม่เปิดเผยต่อที่สาธารณะโดยสามารถพบได้จากสำนวน “ปีนขึ้นไปที่ใจ” ที่หมายถึงเรื่องส่วนตัวหรือผลประโยชน์ลับ ๆ ของบุคคลนั้น ๆ หรือสำนวน “หลบซ่อนในใจ” โดยในบริบทดังกล่าวใจเป็นสถานที่ลับที่มนุษย์หวงแหนและไม่เปิดเผยให้บุคคลอื่น หรือกรณีของการนำความหมายของใจขยายไปสู่การรับรู้เรื่องราวในอนาคต หรือกล่าวถึงปรากฏการณ์ของสิ่งที่หมายคนเชื่อว่าเป็นสิ่งบอกเหตุได้สามารถพบได้ในสำนวนใจของรัสเซีย ขณะที่ลักษณะดังกล่าวมักไม่ปรากฏในสำนวนจากภาษาต่างประเทศอื่น ๆ อาทิ จากสำนวน “ราวกับหัวใจได้ยิน” ที่หมายถึง “คนที่มีลางสังหรณ์ในเรื่องใดบางอย่าง” โดยสามารถเชื่อมโยงมุมมองของความรู้สึกกับความเชื่อเรื่องโชคลางของคนรัสเซียที่ยังคงเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้คนมากมายในปัจจุบันได้ กรณีความหมายเฉพาะกรณีจากตัวอย่างของสำนวนต่าง ๆ ข้างตนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับใจในระบบปริชานของคนรัสเซียซึ่งสามารถแตกต่างจากระบบปริชานและสภาพแวดล้อมของผู้คนในสังคมอื่น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาและทำความเข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับใจในภาษารัสเซียควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบริบทของมโนทัศน์ดังกล่าวในภาษาไทยเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจถึงความเหมือนและความแตกต่างด้านความคิดของผู้คนทั้งสองชาติซึ่งเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดในแต่ละชนชาติที่ล้วนมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ การมีอิทธิพลซึ่งกันและกันของภาษาและความคิด ตลอดจนวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการเคารพซึ่งกันและกันบนความแตกต่างและหลากหลายได้

เอกสารอ้างอิง

ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนพันธุ์). (2539). *สำนวนไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชียเพรส.

คยอง อึน ปาร์ค. (2558). มโนทัศน์ของคำว่า ใจ ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 15(2), 199-212.

วันเนาว์ ยูเอ็น. (2540). *สำนวนในภาษาไทย*. ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2550). *มโนทัศน์*. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2566 จาก http://legacy.orst.go.th/?knowledges=มโนทัศน์-๙-กรกฎาคม-๒๕๕๐

เหยา ซือฉี. (2563ก). อุปลักษณ์มโนทัศน์ “ใจเป็นพื้นที่” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาจีน. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 27(2), 215-239.

เหยา ซือฉี. (2563ข). อุปลักษณ์มโนทัศน์ “ใจเป็นภาชนะ” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาจีน. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 12(1), 113-139.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. The University of Chicago Press.

Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A practical introduction*. USA: Oxford University Press.

SirotaSOFT. (2022). ***Игра слов: пословицы, поговорки, крылатые фразы***. Режим доступа http://igra1.com/poslovicy-pro/poslovicy-pro-syerdcye.htm

ГБУЗ ГКБ им. братьев Бахрушиных. (2021). ***Фразеологизм. Что такое фразеологизм виды происхождение примеры значение и функции***. Режим доступа https://stromynka7.ru/blog/frazeologizm-chto-takoe-frazeologizm-vidy/

Кечил-Оол, С. В. и Саая, О. М. (2021). Фразеологизмы с компонентом чүрек «сердце» в тувинском и русском языках. *Мир науки, культуры, образования*, 5(90), 344-346.

Фёдоров, А. И. (2008). *Фразеологический словарь русского литературного языка*. М.: Астрель, АСТ.

Церцвадзе, М. Г. (2015). Концепт «сердце» во фразеологизмах русского и грузинского языков (сопоставительный аспект). *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*, 66-69.

Шу-Хуа, У. (2007). Русские фразеологизмы с компонентами сердце и душа на фоне китайского языка. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Язык и литература*, 9(1), 315-318.







(ระดับชาติ)

กลุ่มวิทยาศาสตร์

ผลของระยะการสุกต่อปริมาณสารแทนนิน สารฟีนอลิกรวม และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในเปลือกมังคุด

Effect of ripening stages on tannin, total phenolic contents and antioxidant activities in mangosteen peel

นุรอามาลี ดีนามอ[1*], สากีน๊ะ ดามาลี[2], อามานี สนิ[2], อภิชัย มาลีกัน[3]

Nuramalee Deenamo[1*], Sakinah Damalee[1], Amanee Sni[1], Aphichai Maleekan[2]

[1] สาขาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

[1] Department of Chemistry, Faculty of Science and Technology, Princess of Naradhiwas University

[2]สาขาชีววิทยาประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

[2]Department of Applied Biology, Faculty of Science and Technology, Princess of Naradhiwas University

[3]สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนราธิวาส

[3]Narathiwat Farmers Council Office

***Corresponding author, E-mail:** nuramalee.d@pnu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของระยะการสุกของเปลือกมังคุดต่อปริมาณสารแทนนินและสารฟีนอลิกรวม รวมถึงฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ทำการทดลองโดยเก็บมังคุดที่ระยะการสุกแตกต่างกัน คือ ผลดิบ (เปลือกสีเขียว) ผลปานกลาง (เปลือกสีเขียวปนม่วง) และผลสุก (เปลือกสีม่วง) โดยวางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (completely randomized design, CRD) จำนวน 3 ซ้ำ ซ้ำละ 20 ผล นำเปลือกมังคุดมาหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ อบด้วยตู้อบลมร้อนที่ 60°ซ เป็นเวลา 48 ชั่วโมง บดและแช่ผงเปลือกมังคุด 5 กรัม ในเอทานอล ความเข้มข้น 60% (v/v) ปริมาตร 100 มิลลิลิตร ที่อุณหภูมิ 50°ซ ระยะเวลาในการสกัด 5 ชั่วโมง นำสารสกัดที่ได้ไประเหยแห้ง เพื่อระเหยตัวทำละลายออกด้วยเครื่องกลั่นระเหยสารสุญญากาศ (rotary evaporator) และวิเคราะห์ปริมาณสาระสำคัญด้วยเทคนิคสเปกโทรโฟโตเมตริก ผลการทดลองพบว่า สารสกัดจากเปลือกมังคุดที่มีอายุผลต่าง ๆ กัน ได้แก่ ผลดิบ ผลปานกลาง และผลสุก มีปริมาณของสารแทนนิน เท่ากับ 189.96 2,016.16 และ 847.66 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ มีปริมาณสารฟีนอลิกรวม เท่ากับ 236.90, 2,326.20 และ 981.48 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ และเมื่อทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH พบว่าความสามารถในการยับยั้งอนุมูลอิสระที่ร้อยละ 50 (IC_{50}) เท่ากับ 0.1410, 0.0060 และ 0.0088 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ตามลำดับ ผลงานวิจัยนี้อาจบ่งชี้ว่า ระยะการสุกของเปลือกมังคุดมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อปริมาณสารแทนนิน ปริมาณสารฟีนอลิกรวม และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วย

คำสำคัญ: ระยะการสุก, สารแทนนิน, สารฟีนอลิกรวม, ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ

Abstract

The aim of this research was to determine the effect of ripening stages of mangosteen peel on tannin, total phenolic contents and as well as antioxidant activity. In this experiment, mangosteens were picked at variety stages of ripening such as unripe fruit (green peel), medium fruit (purple-green peel) and ripe fruit (purple peel). It was conducted using a completely randomized design (CRD) with 3 replications and 20 fruits per replication. The peel samples were cut into small pieces, dried in a hot air oven at 60°C for 48 h, ground to powder, and 5 grams of peel powder were soaked in 100 mL of 60% (v/v) ethanol at 50°C for 5 hours. The extracts were evaporated with a rotary evaporator to remove the solvent. These contents were analyzed by spectrophotometric technique. The result showed that the extraction samples of peel at different stages of ripening such as unripe fruit, medium fruit and ripe fruit were contained tannin contents of 189.96, 2,016.16 and 847.66 mg/L., respectively. The contents of phenolic compound were 236.90, 2,326.20 และ 981.48 mg/L, respectively. In addition, DPPH radical scavenging activities (IC_{50}) were 0.1410, 0.0060 และ 0.0088 mg/mL. The results possibly indicated that the ripening stages of mangosteen peel had a significant effect on tannin and total phenolic compounds contents, and also antioxidant activity.

Keywords: ripening stages, total phenolic contents, tannin, antioxidant activities

บทนำ

มังคุดมีชื่อสามัญ คือ mangosteen ส่วนชื่อวิทยาศาสตร์ คือ *Garcinia mangostana* Linn. เป็นไม้ผลยืนต้นไม่ผลัดใบ มีถิ่นกำเนิดในประเทศอินโดนีเซีย และปลูกแพร่กระจายไปยังประเทศมาเลเซีย พม่า ไทย กัมพูชา และเวียดนาม สำหรับประเทศไทยมีแหล่งที่ปลูกมังคุดกันมากในภาคใต้และภาคตะวันออก มังคุดเป็นผลไม้ที่มีรสชาติอร่อยจนได้รับการขนานนามว่า “ราชินีแห่งไม้ผลเมืองร้อน (queen of tropical fruits)” นิยมรับประทานในรูปผลสด และสามารถนำมาทำอาหารคาวและหวาน เช่น แกง ยำ และอาหารหวาน เช่น มังคุดลอยแก้ว แยมมังคุด มังคุดกวน มังคุดแช่อิ่ม เป็นต้น จากหลายรายงานวิจัยยกให้มังคุดเป็นซุปเปอร์ฟรุ๊ต (super fruit) เนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีประโยชน์และมีคุณค่าทางอาหารที่สูง (Gutierrez-Orozco & Failla, 2013) มังคุดมีสารประกอบพฤกษเคมีที่สำคัญหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของสารไอโซพรีนิลเลทแซนโทน (isoprenylated xanthones) สารกลุ่มแอนโธไซยานิน (anthocyanins) และสารประกอบกลุ่มฟีนอลิค (phenolic compounds) ซึ่งจัดเป็นสารธรรมชาติที่มีฤทธิ์ทางชีวภาพและ

ทางเภสัชกรรมอย่างกว้างขวาง (Gondokesumo et al., 2017; Obolskiy et al., 2009) เช่น มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ปรับสมดุลของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายให้อยู่ในสภาวะปกติ ช่วยชะลอมิให้เกิดความเสื่อมและความเสียหายภายในร่างกาย ช่วยต้านการอักเสบ รักษาระดับน้ำตาลในเลือด ช่วยป้องกันโรคอ้วน และช่วยป้องกันมะเร็งได้ (Ovalle-Magallanes et al., 2017) นอกจากนี้เนื้อของผลมังคุดมีเส้นกากใยสูง อีกทั้งในส่วนของเปลือกมีสรรพคุณทางยา คือ มีฤทธิ์ฝาดช่วยสมานผิวทำให้แผลหายเร็ว ช่วยลดอาการอักเสบและมีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย แก้ท้องเสีย ใช้รักษาอาการน้ำกัดเท้า เป็นต้น การนับอายุของผลมังคุดเพื่อหาวันเก็บเกี่ยวตามหลักวิชาการนั้น จะนับวันหลังจากเริ่มออกดอกไปประมาณ 6 สัปดาห์ หรือหลังจากดอกบานไปประมาณ 11-12 สัปดาห์ หรือสังเกตสีเปลือกที่เปลี่ยนแปลงตามค่าดัชนีการสุกของมังคุด โดยอ้างอิงจากข้อมูลประเทศมาเลเซีย (the Malaysian maturity index) ซึ่งมีขั้นตอน 7 ระยะ เริ่มตั้งแต่สีเขียวอมเหลือง (ระยะที่ 0, S0) พัฒนาจนถึงสีม่วงเข้ม (ระยะที่ 6, S6) (Osman & Milan, 2006) ลักษณะการสุกของมังคุดจะต่างจากผลไม้ประเภท climacteric อื่น ๆ ที่สามารถสุกเต็มที่เมื่อเก็บเกี่ยวที่ระยะเขียวเริ่มต้น (ระยะที่ 0 หรือ S0) แต่มังคุดต้องเก็บเกี่ยวในระยะสุกกลาง (ระยะที่ 2 หรือ S2) คือมีลักษณะเป็นจุดสีชมพูเป็นต้นไปเท่านั้น จึงจะทำให้การเก็บเกี่ยวผลมังคุดได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ส่วนใหญ่การศึกษาสารสำคัญในมังคุดมักใช้ส่วนของเปลือก เช่น จากงานวิจัยของจาฮาเนียและคณะ (Tjahjania et al., 2014) รายงานว่า เปลือกมังคุดสุกที่สกัดด้วยตัวทำละลายต่างชนิดกัน จะแสดงศักยภาพของสมบัติการต้านอนุมูลอิสระได้แตกต่างกัน โดยกิจกรรมเอนไซม์ซุปเปอร์ออกไซด์ดิสมิวเทส (superoxide dismutase, SOD) พบการออกฤทธิ์ได้สูงสุดเมื่อสกัดด้วยน้ำ ในขณะที่ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระรวม (total antioxidant, TAS) พบค่า IC_{50} ต่ำ ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระได้สูงเมื่อสกัดด้วย 70% แอลกอฮอล์ อย่างไรก็ตามยังไม่พบรายงานวิจัยในเชิงเปรียบเทียบปริมาณสารสำคัญของผลมังคุดในระยะการสุกต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของระยะการสุกของเปลือกมังคุดต่อปริมาณ สารแทนนินและสารฟีนอลิกรวม รวมถึงฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาระยะการสุกที่เหมาะสมสำหรับการสกัดสารสำคัญจากเปลือกมังคุด และคาดว่าจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์กับศาสตร์อื่น ๆ ตลอดจนการแปรรูปเป็นสมุนไพรที่มีคุณภาพและผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปริมาณสารสำคัญในเปลือกมังคุด ได้แก่ สารแทนนิน สารฟีนอกลิกรวม และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH ในระยะการสุกต่าง ๆ กัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองที่คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ โดยเก็บตัวอย่างผลมังคุดจากสวนของเกษตรกรในบริเวณจังหวัดนราธิวาส ที่มีระยะการสุกต่าง ๆ กัน 3 ระยะ ได้แก่ ผลดิบ (เปลือกสีเขียว) ผลปานกลาง (เปลือกสีเขียวปนม่วง) และผลสุก (เปลือกสีม่วง) โดยวางแผนการทดลองแบบสุ่มสมบูรณ์ (Completely Randomized Design, CRD) จำนวน 3 ซ้ำ ประกอบด้วยซ้ำละ 20 ผล นำผลมาล้างน้ำทำความสะอาดและหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ จากนั้นนำไปอบด้วยตู้อบลมร้อน (hot air oven) ที่อุณหภูมิ 60°ซ เป็นเวลา 48 ชั่วโมง จากนั้นนำไปบดให้เป็นผงละเอียด ชั่งตัวอย่างผงเปลือกมังคุด 5 กรัม แช่ใน 60% เอทานอล เขย่าด้วยเครื่องเขย่า (shaker) เป็นระยะเวลา 30 นาที จากนั้นแช่ที่อุณหภูมิ 50°ซ เป็นระยะเวลา 5 ชั่วโมง เมื่อครบกำหนด นำไปกรองแยกสารสกัดออกจากกากด้วยกระดาษกรองเบอร์ 1 แล้วนำสารสกัดไประเหยแห้ง เพื่อระเหยตัวทำละลายออกด้วยเครื่องกลั่นระเหยสารสุญญากาศ (rotary evaporator) จากนั้นนำสารสกัดเก็บไว้ในขวดแก้วสีชาปิดฝาให้สนิท การวิเคราะห์หาปริมาณสารแทนนิน และสารฟีนอลิกรวมที่สกัดได้จากเปลือกมังคุดด้วยวิธี Folin-Ciocalteu phenol reagent โดยดัดแปลงตามวิธีของสมพรและคณะ (Somporn et al., 2018) โดยปิเปตสารสกัดที่เจือจางด้วยอัตราส่วนอย่างเหมาะสมปริมาตร 50 ไมโครลิตร ทำปฏิกิริยากับสารละลาย Folin-Ciocalteu phenol ปริมาตร 200 ไมโครลิตร นำมาบ่มที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 5 นาที แล้วเติมสารละลาย 20% (w/v) โซเดียมคาร์บอเนต ปริมาตร 1,000 ไมโครลิตร ตั้งไว้ 10 นาที นำสารละลายที่เตรียมได้ไปวัดค่าการดูดกลืนแสง ที่ความยาวคลื่น 760 นาโนเมตร เทียบปริมาณกับสารละลายมาตรฐานกรดแทนนิก และกรดแกลลิก ส่วนความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระ วิเคราะห์ด้วยวิธี DPPH scavenging activity assay โดยดัดแปลงตามวิธีของซิงห์และคณะ (Singh et al., 2002) โดยนำสารสกัดปริมาตร 20 40 60 80 และ 100 ไมโครลิตร ผสมกับสารละลาย 0.1 mM DPPH ปริมาตร 1,000 ไมโครลิตร ตั้งไว้ในที่มืดเป็นเวลา 20 นาที และนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 515 นาโนเมตร นำค่าการดูดกลืนแสงของสารสกัดมาคำนวณค่าร้อยละการยับยั้งอนุมูลอิสระ (% Inhibition) เทียบกับค่าการดูดกลืนแสงของหลอดควบคุม ดังสมการ

$$\% \text{ Inhibition} = \left[\frac{A_0 - A_s}{A_0}\right] \times 100$$

โดยที่ A_0 คือ ค่าการดูดกลืนแสงของหลอดควบคุม

A_s คือ ค่าการดูดกลืนแสงของสารสกัดตัวอย่าง

ค่าฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH รายงานเป็นค่าความเข้มข้นของสารสกัดตัวอย่างที่สามารถยับยั้งสารต้านอนุมูลอิสระที่ร้อยละ 50 (IC_{50}) ซึ่งเทียบจากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละการยับยั้งกับความเข้มข้นของสารสกัดตัวอย่าง

ผลการวิจัย

การนับอายุของผลมังคุดที่ระยะต่าง ๆ เพื่อหาวันเก็บเกี่ยวผลผลิตมังคุดคุณภาพดีและตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสังเกตได้จากสีของเปลือกผลมังคุดที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถแบ่งระดับสีของเปลือกอย่างละเอียดออกเป็น 7 ระยะ ตั้งแต่ระยะที่ 0 จนถึงระยะที่ 6 (stages 0–6) โดยเริ่มนับการเปลี่ยนแปลงจากผลดิบสีเขียวเหลือง (unripe) พัฒนาจนเป็นผลสุกเต็มที่สีม่วงเข้ม (fully ripe) (Osman & Milan, 2006) โดยในการทดลองครั้งนี้ได้เก็บผลมังคุดที่ระยะการสุกต่าง ๆ ด้วยการพิจารณาจากระดับสีเปลือก 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงผลดิบจะมีเปลือกสีเขียว ช่วงผลปานกลางจะมีเปลือกสีเขียวปนสีม่วง และผลสุกพร้อมเก็บเกี่ยวเปลือกจะพัฒนาเป็นสีม่วง ดังแสดงในภาพที่ 1 (อายุผลที่เก็บเกี่ยว พิจารณาจากสีเปลือกเท่านั้น ไม่ได้เก็บเกี่ยวตามอายุวัน) เมื่อนำเปลือกมังคุดทั้ง 3 ช่วงมาหั่นเป็นชิ้นเล็ก.ๆ ทำให้แห้งด้วยตู้อบลมร้อนที่ 60°ซ เป็นเวลา 48 ชั่วโมง บดให้ละเอียดและสกัดแบบแช่ครั้งเดียวในสารละลาย 60% เอทานอล ในอัตราส่วน 1:20 เป็นเวลา 5 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 50°ซ จากนั้นระเหยตัวทำละลายออกด้วยเครื่องกลั่นระเหยสารสุญญากาศ (rotary evaporator) นำสารสกัดที่ได้มาวิเคราะห์สาระสำคัญต่าง ๆ ด้วยเครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ พบว่า มีปริมาณสารแทนนินและสารฟีนอลิกรวมแตกต่างกันชัดเจนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) โดยในระยะการสุกของผลปานกลาง (เปลือกของผลสีเขียวปนม่วง) พบปริมาณสารแทนนินและสารฟีนอลิกรวมสูงที่สุด เท่ากับ 2,016.16 และ 2,326.20 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ รองลงมาคือระยะผลสุก (เปลือกสีม่วง) เท่ากับ 847.66 และ 981.48 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ และระยะผลดิบ (เปลือกสีเขียว) เท่ากับ 189.96 และ 236.90 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ ดังข้อมูลในตารางที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับความสามารถในการยับยั้งฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH พบว่าสารสกัดเปลือกมังคุดระยะผลสุกปานกลางมีค่าความเข้มข้นของสารสกัดที่สามารถยับยั้งสารต้านอนุมูลอิสระที่ร้อยละ 50 (IC_{50}) ต่ำที่สุด รองลงรองลงมาคือสารสกัดในระยะผลสุกและระยะผลดิบตามลำดับ โดยค่า IC_{50} จะแสดงถึงค่าความเข้มข้นของสารสกัดตัวอย่างที่สามารถยับยั้งสารต้านอนุมูลอิสระ ซึ่งจากผลการทดลองนี้อยู่ในช่วง 0.0060-0.1410 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ดังข้อมูลในตารางที่ 1 จากผลการทดลองนี้จะแสดงให้เห็นว่า ค่า IC_{50} ที่มีค่าต่ำ จะหมายถึงความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระที่สูงนั่นเอง



ภาพที่ 1 ลักษณะของผลมังคุด (ก ข และ ค) ที่ระยะการสุกต่าง ๆ ได้แก่ ช่วงผลดิบ ช่วงผลกลาง และช่วงผลสุก ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ปริมาณสารแทนนิน ปริมาณสารฟีนอลิกรวม และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในเปลือกมังคุด สกัดที่ระยะการสุกของผลต่างกัน

ระยะการสุกของผลมังคุด (สีเปลือก)	ปริมาณแทนนิน (mg/L)	ปริมาณฟีนอลิกรวม (mg/L)	ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระดีพีพีเอช IC_{50} (mg/mL)
ผลดิบ (สีเขียว)	189.96±10.04^{a}	236.90±19.68^{a}	0.1410±0.0080^{b}
ผลปานกลาง (สีเขียวปนม่วง)	2,016.16±20.64^{c}	2,326.20±40.47^{c}	0.0060±0.0005^{a}
ผลสุก (สีม่วง)	847.66±62.76^{b}	981.48±123.05^{b}	0.0088±0.0004^{a}

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยนี้ เป็นการนำผงเปลือกมังคุดมาสกัดด้วยตัวทำละลายเอทานอล ความเข้มข้น 60% (v/v) ทำการสกัดที่อุณหภูมิ 50°ซ เป็นระยะเวลา 5 ชั่วโมง พบว่าวิธีการสกัดนี้เป็นสภาวะการสกัดที่เหมาะสม ได้ผลสารแทนนินและสารฟีนอลิกรวมในปริมาณสูง เช่นเดียวกับรายงานวิจัยของมูโซฟินและเวทไธยสง (Moosophin & Wetthaisong, 2010) ซึ่งใช้วิธีการใกล้เคียงกัน คือการแช่ผงเปลือกมังคุด (ผลสุก) ในตัวทำละลายผสมของน้ำกับ 95% เอทานอล (1:1 v/v) ในอัตราส่วนระหว่างผงเปลือกมังคุดที่อุณหภูมิ 80°ซ เป็นระยะเวลา 2 ชั่วโมง นอกจากการใช้เปลือกของผลมังคุดสุกแล้ว ในการทดลองนี้ยังได้ทำศึกษาเปลือกของผลมังคุดในระยะการสุกต่างๆ กันด้วย ซึ่งพบว่ามีปริมาณสารสำคัญที่แตกต่างกัน โดยผลปานกลาง (เปลือกสีเขียวปนม่วง) จะพบปริมาณสารแทนนิน สารฟีนอลิกรวม และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงกว่าผลสุก (เปลือกสีม่วง) และผลดิบ (เปลือกสีเขียว) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาปริมาณ สารแทนนินในพืชชนิดอื่น ๆ เช่น ในเปลือกของผลกล้วยสดพันธุ์หอมทอง น้ำว้า และไข่ในระยะการสุกที่ระดับต่างกัน 3 ระยะ พบว่า กล้วยดิบ (ระยะที่ 1) จะมีปริมาณสารแทนนินสูงสุด และจะลดลงเมื่อผลกล้วยเข้าสู่ระยะสุกมากขึ้น (ระยะที่ 3 และ 6 ตามลำดับ) เนื่องจากแทนนินมีการรวมตัวกับโปรตีนหรือคาร์โบไฮเดรต กลายเป็นสารประกอบเชิงซ้อนขนาดใหญ่และน้ำหนักโมเลกุลสูง เกิดเป็นโพลิเมอร์ขนาดใหญ่เกาะที่ผนังเซลล์ มีลักษณะเป็นก้อนแข็งคล้ายเค้ก แต่ในขณะที่ผลดิบจะพบสารแทนนินที่มีลักษณะโมเลกุลที่สามารถละลายและเคลื่อนที่ในช่องว่างระหว่างเซลล์ได้ ดังนั้นระยะการสุกของผลไม้ที่เพิ่มขึ้นจึงอาจจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีของโครงสร้างแทนนิน ทำให้สามารถสกัดและหาปริมาณสารแทนนินได้ลดลง ซึ่งปริมาณสารแทนนินที่แตกต่างกันนี้ อาจจะเป็นผลมาจากพันธุ์พืช แหล่งที่ปลูก และฤดูกาลได้อีกด้วย (Cham et al., 2018; Forsyth, 1981; วิภาและชิดชม, 2537) การศึกษาเปรียบเทียบมังคุดในระยะ S0-S6 ส่วนใหญ่รายงานจะเกี่ยวข้องกับการวิจัยด้าน metabolic profiling หรือ metabolomics เก็บข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพิจารณาสีของเปลือกมังคุดที่ตรงกับการเก็บ

เกี่ยวผลในระยะที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งการศึกษาสารสำคัญในผลมังคุด ส่วนใหญ่มักใช้ผลสุกที่มีเปลือกสีม่วงเข้มในระยะ S6 ยังพบข้อมูลเปรียบเทียบในระยะการสุกต่าง ๆ น้อยมาก อย่างเช่น ในเปลือกมังคุดยังพบองค์ประกอบทางเคมีที่สำคัญหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สารแซนโทน และพบว่ามีฤทธิ์สามารถต้านอนุมูลอิสระทั้งในสภาวะ *in vitro* และ *in vivo* อีกด้วย (Rohman et al., 2019) ซึ่งเป็นรายงานที่สอดคล้องกับผลทดลองนี้ โดยพบว่าเปลือกของมังคุดทั้งสามระยะสามารถตรวจสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระเช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการทดลองนี้ สรุปได้ว่า ระยะการสุกมีผลต่อปริมาณสำคัญและฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระในเปลือกมังคุด โดยที่ระยะการสุกของผลปานกลางคือ เปลือกสีเขียวปนม่วง เป็นระยะที่พบปริมาณสารแทนนิน สารฟีนอกลิกรวม และฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธี DPPH สูงกว่าในระยะผลสุกและระยะผลดิบตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

การคัดแยกผลมังคุดตามระยะการสุกทั้ง 7 ระยะนั้น ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้คัดแยกควรมีความชำนาญและต้องมีความแม่นยำสูง หากเป็นไปได้ควรมีเทคนิคตรวจวิเคราะห์หรือเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับวัดระดับสีของผลมังคุด เพื่อลดความคลาดเคลื่อนและเพิ่มความถูกต้องของข้อมูล และผลการวิเคราะห์สารสำคัญต่าง ๆ ในขั้นถัดไป

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุนสนับสนุนการวิจัยและผลงานสร้างสรรค์ ทุนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ 2564 ที่ได้สนับสนุนเงินทุนสำหรับการวิจัย และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์อุปกรณ์และสถานที่ในการวิจัยในครั้งนี้จนเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

วิภา สุโรจนะเมธากุล, และชิดชม ฮิรางะ. (2537). การสกัดแทนนินจากเปลือกกล้วย. วิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์, 28, 578-586.

Cham, P., Nantachai, N. and Lichanporn, I. (2018). Effects of ripening stages on physicochemical quality and tannin content in “Namwa” banana peel fruit. Agricultural Science Journal, 49(Suppl. 4), 42-45.

Forsyth, W.G.C. (1981). Tannin in solid foods in quality of foods and beverages. (Vol. 1). Acadamic Press, New York.

Gondokesumo, M.E., Pardjianto, B., Sumitro, S.B., Widowati, W. & Handono, K. (2019). Xanthones analysis and antioxidant activity analysis (Applying ESR) of six different maturity levels of mangosteen rind extract (Garcinia mangostana Linn.). Pharmacognosy Journal, 11(2), 369-373.

Gutierrez-Orozco, F. & Failla, M.L. (2013). Biological activities and bioavailability of mangosteen xanthones: A critical review of the current evidence. Nutrients, 5, 3163-3183.

Moosophin, K. & Wetthaisong, T. (2010). Tannin extraction from mangosteen peel for protein precipitation in wine. KKU Research Journal, 15(5), 377-385.

Obolskiy, D., Pischel, I., Siriwatanametanon, N. & Heinrich, M. (2009). Garcinia mangostana L.: A phytochemical and pharmacological review. Phytotherapy Research, 23, 1047–1065.

Osman M. & Milan, A.R. (2006). Mangosteen: Garcinia mangostana L. Southampton, UK: Southampton Centre for Underutilised Crops, University of Southampton.

Ovalle-Magallanes, B., Eugenio-Pérez, D. & Pedraza-Chaverri, J. (2017). Medicinal properties of mangosteen (Garcinia mangostana L.): A comprehensive update. Food and Chemical Toxicology, 109(1), 102-122.

Rohman, A., Mohamad Rafi, M., Alam, G., Muchtaridi Muchtaridi, M. & Windarsih, A. (2019). Chemical composition and antioxidant studies of underutilized part of mangosteen (Garcinia mangostana L.) fruit. Journal of Applied Pharmaceutical Science, 9(8), 47-52.

Singh, R.P., Murthy, K.N.C. & Jayaprakasha, G.K. (2002). Studies on the antioxidant activity of pomegranate (Punica granatum) peel and seed extracts using in vitro models. Journal of Agricaltural and Food Chemistry, 50(1), 81-86.

Somporn, C., Krainart, C., & Tobuch, J. (2018). The study of antioxidant capacity of green tea from rice seedlings. Rajabhat Agriculture Journal, 17(1), 27-33.

Tjahjania, S., Widowatia, W., Khionga, K., Suhendraa, A. & Tjokropranotoa, R. (2014). Antioxidant properties of Garcinia mangostana L. (mangosteen) rind. Procedia Chemistry, 13, 198–203.

การพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน

Development of Fabric Online Ordering System for Anisan Shop

มูฮำหมัดไซฟุตดิน กานา[1], และนลินี อินทมะโน[2*]

Muhammadsaifuddeen Kana[1], and Nalinee Inthamano[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Undergraduate student in Information Technology, Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] Assistant professor, Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail :** nalinee.in@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน และประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบที่ได้พัฒนาขึ้น ระบบนี้พัฒนาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันด้วยภาษา HTML5, CSS3, PHP และ JavaScript ร่วมกับเฟรมเวิร์ค Bootstrap และมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบจัดการฐานข้อมูล MariaDB กลุ่มผู้ใช้ระบบมี 3 กลุ่ม คือ 1) เจ้าของร้าน สามารถเรียกดูและพิมพ์รายงานการขายสินค้า 2) พนักงาน สามารถจัดการข้อมูลการขายสินค้าและการชำระเงิน และ 3) ลูกค้า สามารถทำรายการสั่งซื้อสินค้า ยกเลิกการสั่งซื้อ และสามารถติดตามสถานะของการสั่งซื้อสินค้าและการส่งสินค้าได้ จากการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\overline{X}$ = 4.21, S.D. = 0.61) จากผลการประเมินจึงสรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในการซื้อสินค้าออนไลน์ ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาซื้อผ้า ณ ที่ตั้งของร้านด้วยตนเอง

คำสำคัญ : ระบบสั่งซื้อออนไลน์, ร้านค้าออนไลน์, ผ้า, ร้านอานีซัน

Abstract

This research aims to develop the fabric online ordering system of Anisan shop and evaluate the satisfaction of the system. This system was developed as a web application using HTML5, CSS3, PHP, and JavaScript. Bootstrap was used as a framework and data was stored in MariaDB. The user was divided into three groups 1) shop owner who can view and print the product sales reports 2) officers who can manage orders and payment transactions, and 3) customers who can make online orders, cancel orders, and track the

status of order and delivery. The overall system satisfaction evaluated by users was on the good level ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.61). The assessment indicated that this system can meet the needs of online shopper, help in saving time, saving cost of traveling to buy products at the store location by themselves.

Keywords : Online Ordering System, Online Store, Fabric, Anisan Shop

บทนำ

จากอัตราการเติบโตของการใช้อินเทอร์เน็ตและการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้งานที่มีอย่างต่อเนื่อง ทำให้การประกอบธุรกิจบนอินเทอร์เน็ตกลายเป็นช่องทางการตลาดขนาดใหญ่ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ช่วยลดข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นช่องทางหนึ่งของการประกอบธุรกิจในปัจจุบันและได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามลำดับ จากสถานการณ์ของโควิด-19 ทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไปซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ธุรกิจร้านค้าออนไลน์ซึ่งเป็นการซื้อขายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ โดยมีเว็บไซต์เป็นสื่อกลางให้ผู้ซื้อและผู้ขายมาเจอกัน จึงเป็นช่องทางที่ช่วยสร้างโอกาสในการขยายธุรกิจค้าขายให้ผู้ประกอบการได้มากยิ่งขึ้น

ร้านอานีซัน ตั้งอยู่ที่ 92 ถนนระแงะมรรคา ตำบลบางบาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ประกอบธุรกิจขายผ้าตัดชุด ผ้าผืน ผ้าหลา โดยมีแบบผ้าให้ลูกค้าเลือกหลากหลายแบบ เช่น ผ้าลายดอก ผ้าไหม ผ้าบาติก ผ้าอ็อกฟอร์ด ผ้าปาเต๊ะ ผ้าคอตตอน ผ้าไดฟูกุ ผ้าลูกไม้คอตตอล เป็นต้น ปัจจุบันลูกค้าสามารถสั่งซื้อผ้าได้โดยเข้าไปเลือกแบบผ้าเองที่ร้านหรือเลือกแบบผ้าที่ต้องการจากรูปภาพที่แสดงบนหน้าเพจของทางร้าน และติดต่อพนักงานผ่านทางเพจหรือโปรแกรมไลน์เพื่อแจ้งรายการ ผ้าที่ต้องการสั่งซื้อ โดยพนักงานจะจดบันทึกข้อมูลการสั่งซื้อลงในกระดาษก่อนแล้วจึงนำมาจดลงในสมุดบันทึกประจำวันในภายหลัง เมื่อถึงวันนัดหมายลูกค้าจะเดินทางมารับสินค้าเองที่ร้านพร้อมชำระเงินค่าสินค้า จากรูปแบบการดำเนินงานที่ผ่านมามักเกิดปัญหาในการค้นหาและตรวจสอบข้อมูลการสั่งซื้อ นอกจากนี้พนักงานต้องปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนหลายขั้นตอน ทำให้เกิดความล่าช้าและมีความเสี่ยงที่จะเกิดการสูญหายของข้อมูล

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ เพื่อทำหน้าที่เสมือนพื้นที่สื่อกลางออนไลน์ที่อำนวยความสะดวกให้ลูกค้าสามารถทำรายการสั่งซื้อสินค้าผ่านระบบตะกร้าสินค้า ยกเลิกการสั่งซื้อ และสามารถติดตามสถานะของการสั่งซื้อสินค้าและการส่งสินค้าได้สะดวกรวดเร็วขึ้นผ่านเว็บแอปพลิเคชัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน
2. เพื่อประเมินคุณภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบที่ได้พัฒนาขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์หรือที่รู้จักกันในชื่อของอิเล็กทรอนิกส์คอมเมิร์ซ (electronic commerce) หรือ อีคอมเมิร์ซ (e-commerce) เป็นการซื้อขายสินค้าหรือบริการบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายและกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นสิ่งที่จัดหาสิ่งจูงใจทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ในส่วนของผู้ซื้อสามารถซื้อสินค้าหรือบริการได้ตลอดเวลาที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ในส่วนของผู้ขายสามารถใช้เป็นช่องทางระบายสินค้าขายปลีกโดยไม่ต้องจ้างพนักงาน ลดการกักตุนสินค้าคงคลัง ไม่ต้องคอยเติมสินค้าคงคลังเป็นระยะเพื่อให้เต็มคลังสินค้า ไม่มีการจัดเก็บสินค้าคงคลังและผลิตภัณฑ์จะจัดส่งไปยังผู้ซื้อโดยตรง การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีประโยชน์มากมายแต่มีข้อเสียคือผู้ซื้อไม่สามารถรับของได้ทันทีและผู้ซื้อไม่สามารถทดลองสินค้าได้ (ทิโมที เจ. และลินดา ไอ. โอเลียรี่., 2558)

2. ประเภทของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (ทิโมที เจ. และลินดา ไอ. โอเลียรี่., 2558)

2.1 ผู้ประกอบการกับผู้บริโภค (Business to Consumer : B2C) คือ การขายสินค้า หรือบริการจากองค์กรธุรกิจ (business) ไปยังผู้บริโภค (consumer) โดยตรง ประเภทสินค้า เช่น อาหาร เสื้อผ้า และประเภทบริการ เช่น ธนาคาร สายการบิน โรงแรม เป็นต้น การประยุกต์ใช้งานการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบ B2C ได้แก่ การซื้อขายสินค้าออนไลน์ ธนาคารออนไลน์ การลงทุนหุ้นออนไลน์ เป็นต้น

2.2 ผู้บริโภคกับผู้บริโภค (Consumer to Consumer : C2C) คือ การขายสินค้า หรือบริการจากผู้บริโภค (consumer) ถึงผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อขายสินค้าหรือบริการกันเองได้โดยตรง จุดเด่นคือผู้ที่เป็นเจ้าของสินค้าหรือมีสินค้าไว้ในครอบครองสามารถเปิดร้านขายของออนไลน์เล็ก ๆ เป็นของตนเองบนแพลตฟอร์ม e-Marketplace หรือตลาดอิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างผู้บริโภคที่ต้องการขายสินค้าและผู้บริโภคที่ต้องการซื้อสินค้า แพลตฟอร์มนี้สามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินการแลกเปลี่ยนสินค้า การชำระเงิน การพูดคุยสอบถามรายละเอียดสินค้า และการขนส่งสินค้าไปถึงมือผู้บริโภค เพื่อให้เกิดความพึงพอใจขึ้นแก่ผู้บริโภคทั้ง 2 ฝ่าย การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบนี้ยังรวมถึงการประมูลสินค้าที่ผู้บริโภคประกาศขายสินค้าแล้วผู้บริโภคอีกรายหนึ่งก็ซื้อไป หรือการขายสินค้ามือสองให้แก่กันและกัน เป็นต้น (Natthorn Subhasaram, 2022)

2.3 ธุรกิจกับธุรกิจ (Business to Business : B2B) คือ การทำธุรกิจระหว่างคู่ค้าธุรกิจด้วยกันเอง อาทิ ผู้ผลิตกับผู้ผลิต ผู้ผลิตกับผู้ส่งออก ผู้ผลิตกับผู้นำเข้า ผู้ผลิตกับผู้ค้าส่งและค้าปลีก เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านธุรกิจในด้านต่าง ๆ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรกมล ชุ้นสุวรรณ และคณะ (2560) ได้พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับจัดการผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านควนน้ำใส จังหวัดสตูล โดยการประยุกต์ใช้โปรแกรมเวิร์ดเพรสร่วมกับการโปรโมทเว็บไซต์ ผลการวิจัยพบว่า ระบบสามารถเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ และสามารถเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านควนน้ำใสได้

อรรถพล พรหมทอง และณิชนันทน์ กิตติพัฒนบวร (2560) ได้พัฒนาระบบจัดการการซื้อขายยางพารา กรณีศึกษากิจการควนใหม่การยาง ในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานให้แก่พนักงานรับซื้อขายยางพารา พนักงานบัญชีการเงิน ผู้บริหาร และลูกค้า ระบบนี้สามารถบันทึกข้อมูลการขายยางพาราให้สหกรณ์ การยืมคืนเงินของลูกหนี้ การออกเอกสารทางการเงิน การสรุปรายงานเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร โดยพัฒนาระบบตามกรอบแนวคิด SDLC (System Development Life Cycle) ด้วยภาษา PHP และใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล MySQL

วิธีดำเนินการวิจัย

ระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา (research & development) วิธีการในการดำเนินงานวิจัยประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนาระบบ การทดสอบระบบ และการประเมินผลระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมความต้องการของระบบด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากเจ้าของร้าน พบว่า บ่อยครั้งต้องเจอปัญหาเกี่ยวกับสต็อกสินค้า การค้นหาประวัติการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้าที่ต้องใช้เวลานานในการค้นหาเนื่องจากมีการจดบันทึกข้อมูลในสมุดบันทึก รวมถึงการคำนวณราคาสินค้าเกิดข้อผิดพลาดบ่อยครั้งเมื่อลูกค้าทำรายการสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก ๆ ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน โดยกำหนดกลุ่มผู้ใช้ระบบ จำนวน 3 กลุ่ม คือ เจ้าของร้าน พนักงาน และลูกค้า

เจ้าของร้าน สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ดังนี้

(1) ทำรายการสั่งซื้อผ้า

(2) ทำรายการยกเลิกการสั่งซื้อของลูกค้า

(3) พิมพ์ใบเสร็จรับเงิน

(4) ตรวจสอบการชำระเงินของลูกค้า

(5) เรียกดูและพิมพ์รายงานการขายสินค้าแบบรายวัน/สัปดาห์/เดือน

พนักงาน สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ดังนี้

(1) จัดการข้อมูลลูกค้า

(2) จัดการข้อมูลสีผ้า

(3) จัดการข้อมูลลวดลายผ้า

(4) จัดการข้อมูลประเภทผ้า

(5) จัดการข้อมูลผ้า

(6) ทำรายการสั่งซื้อผ้า

(7) ทำรายการยกเลิกการสั่งซื้อของลูกค้า

(8) พิมพ์ใบเสร็จรับเงิน

(9) ตรวจสอบการชำระเงินของลูกค้า

(10) ปรับปรุงสถานะการสั่งซื้อสินค้า ได้แก่ กำลังดำเนินการ อยู่ในระหว่างการจัดส่ง จัดส่งสำเร็จ

(11) แจ้งหมายเลขพัสดุ

ลูกค้า สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ดังนี้

(1) ล็อกอินเข้าสู่ระบบ

(2) สมัครสมาชิก

(3) แก้ไขข้อมูลส่วนตัว

(4) ทำรายการสั่งซื้อ/ยกเลิกการสั่งซื้อสินค้า

(5) อัปโหลดหลักฐานการชำระเงิน

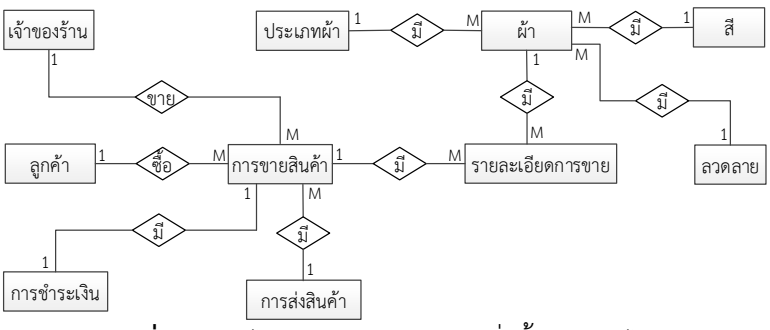
(6) ตรวจสอบรายละเอียดการสั่งซื้อสินค้า

(7) ตรวจสอบสถานการณ์สั่งซื้อสินค้า

(8) พิมพ์ใบเสร็จรับเงิน

2. การออกแบบระบบ

ขั้นตอนนี้เป็นการออกแบบระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของระบบที่ได้วิเคราะห์ไว้ ผู้วิจัยได้ออกแบบฐานข้อมูลให้สามารถเก็บข้อมูลที่สำคัญของระบบ ได้แก่ ลูกค้า เจ้าของร้าน สีผ้า ประเภทผ้า ลวดลายผ้า ผ้า การขายสินค้า รายละเอียดการขาย การชำระเงิน การส่งสินค้า ข้อมูลเหล่านี้จะถูกจัดเก็บในรูปแบบของตารางในฐานข้อมูล MariaDB บนเครื่องเซิร์ฟเวอร์ ลักษณะโครงสร้างของฐานข้อมูลของระบบแสดงในอีอาร์ไดอะแกรม (entity relationship diagram) (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2558) ดังภาพประกอบที่ 1



ภาพประกอบที่ 1 อีอาร์ไดอะแกรมของระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน

3. การพัฒนาระบบ

ภาษาที่ใช้ในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน ได้แก่ HTML5, CSS3, PHP และ JavaScript ร่วมกับเฟรมเวิร์ค Bootstrap ทำให้สามารถออกแบบเว็บไซต์ให้รองรับกับการแสดงผลบนอุปกรณ์ที่มีขนาดหน้าจอแตกต่างกัน (Bootstrap, n.d.) ตามวิธีการของ บัญชา ปะสีละเตสัง (2562) โดยใช้โปรแกรม Apache Web Server สำหรับจำลองเว็บเซิร์ฟเวอร์ และจัดเก็บข้อมูลทั้งหมดของระบบด้วยโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล MariaDB (MariaDB, n.d.) ตามวิธีการของ ชาญชัย ศุภอรรถกร (2563)

4. การทดสอบระบบ

เมื่อพัฒนาระบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทดสอบความสามารถของระบบ โดยแบ่งการทดสอบออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

4.1 ทดสอบความสามารถของระบบ (functional testing) เป็นการทดสอบภาพรวมของการทำงานของระบบทั้งความถูกต้องของฟังก์ชันการทำงานและความถูกต้องของข้อมูล โดยทดสอบแยกตามฟังก์ชันการทำงานที่ผู้ใช้แต่ละกลุ่มสามารถดำเนินการได้หลังจากล็อกอินเข้าสู่ระบบ

4.2 ทดสอบประสิทธิภาพของระบบ (performance testing) เป็นการทดสอบความรวดเร็วในการใช้งานระบบ การแสดงภาพ ตัวอักษร และข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงความเสถียรของระบบ

5. การประเมินผลระบบ

หลังจากนำระบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้งาน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินคุณภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) มี 5 ระดับ ให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายโดยค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้

ระดับคะแนน	5	ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	ความหมาย	ดีมาก
ระดับคะแนน	4	ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	ความหมาย	ดี
ระดับคะแนน	3	ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	ความหมาย	ปานกลาง
ระดับคะแนน	2	ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	ความหมาย	พอใช้
ระดับคะแนน	1	ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	ความหมาย	ควรปรับปรุง

5.1 ประเมินคุณภาพของระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยเลือกจากอาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

5.2 ประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน โดยเจ้าของร้านและพนักงาน จำนวน 3 คน และประเมินโดยลูกค้า จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือตามความสะดวก (convenience sampling) จากการวิเคราะห์ความ

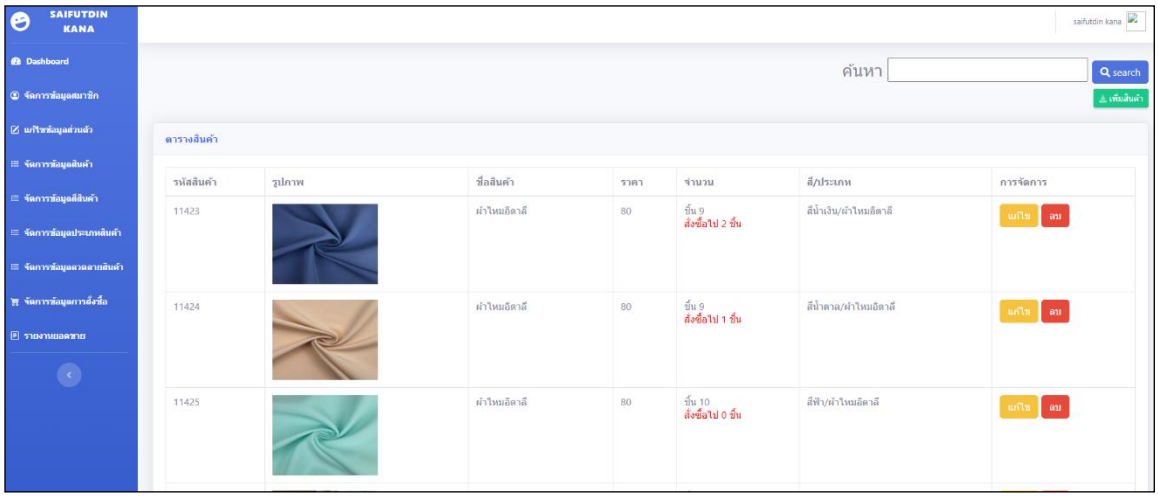
เที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 0.8 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามนี้สามารถใช้ประเมินได้ หลังจากนำระบบไปติดตั้งเพื่อใช้งานจริง

ผลการวิจัย

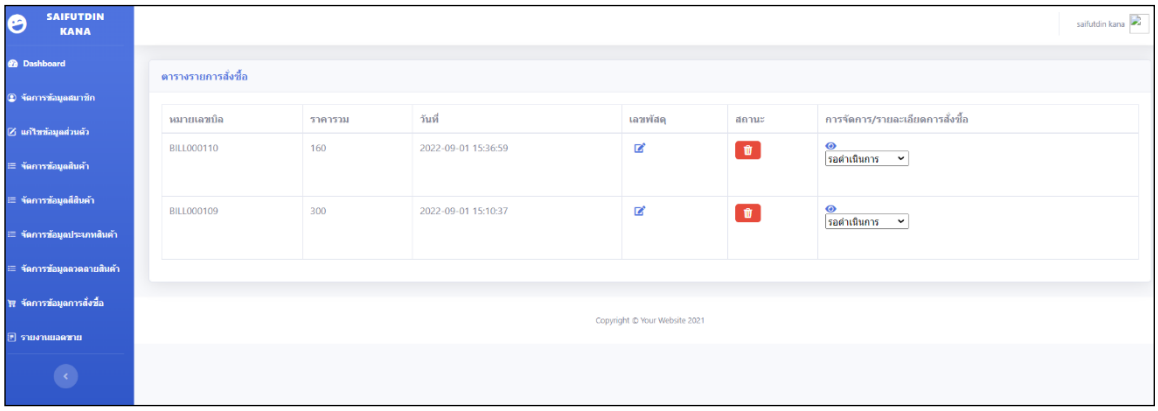
ผลการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน และผลการประเมินคุณภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน

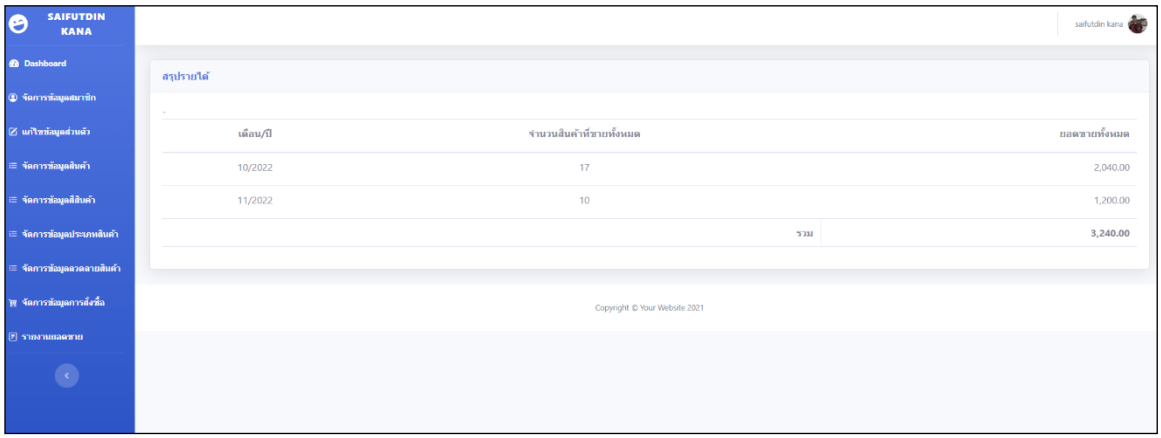
เจ้าของร้าน สามารถล็อกอินเข้าสู่ระบบ และสามารถจัดการข้อมูลลูกค้า จัดการข้อมูลสีผ้า จัดการข้อมูลลวดลายผ้า จัดการข้อมูลผ้า ทำรายการสั่งซื้อผ้า ทำรายการยกเลิกการสั่งซื้อของลูกค้า พิมพ์ใบเสร็จรับเงิน ตรวจสอบการชำระเงินของลูกค้า ปรับปรุงสถานะการสั่งซื้อสินค้า แจ้งหมายเลขพัสดุ และพิมพ์รายงานการขายสินค้าแบบรายวัน/สัปดาห์/เดือน ตัวอย่างหน้าจอการใช้งานมีดังนี้



ภาพประกอบที่ 2 หน้าจอจัดการข้อมูลผ้า



ภาพประกอบที่ 3 หน้าจอจัดการข้อมูลการสั่งซื้อ

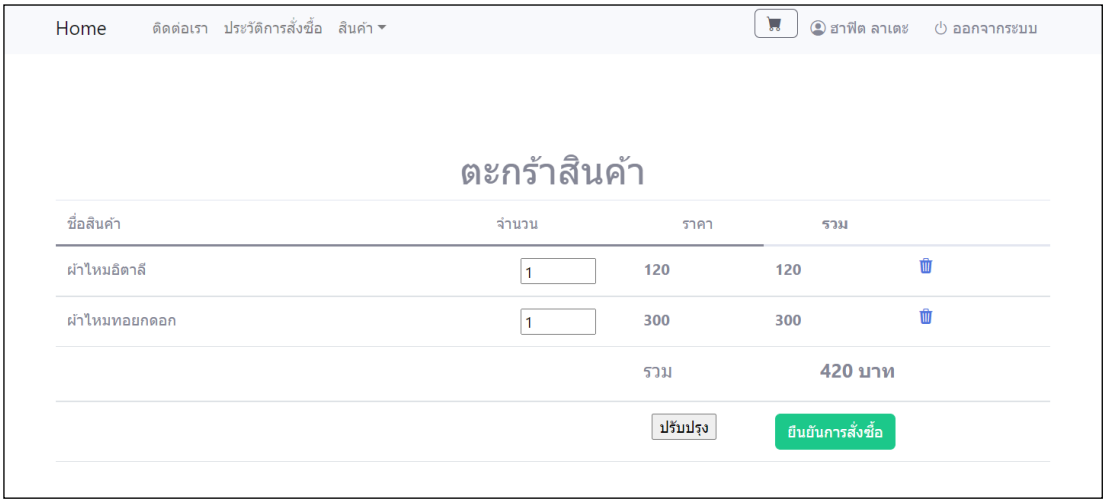


ภาพประกอบที่ 4 หน้าจอรายงานสรุปรายได้ประจำวัน

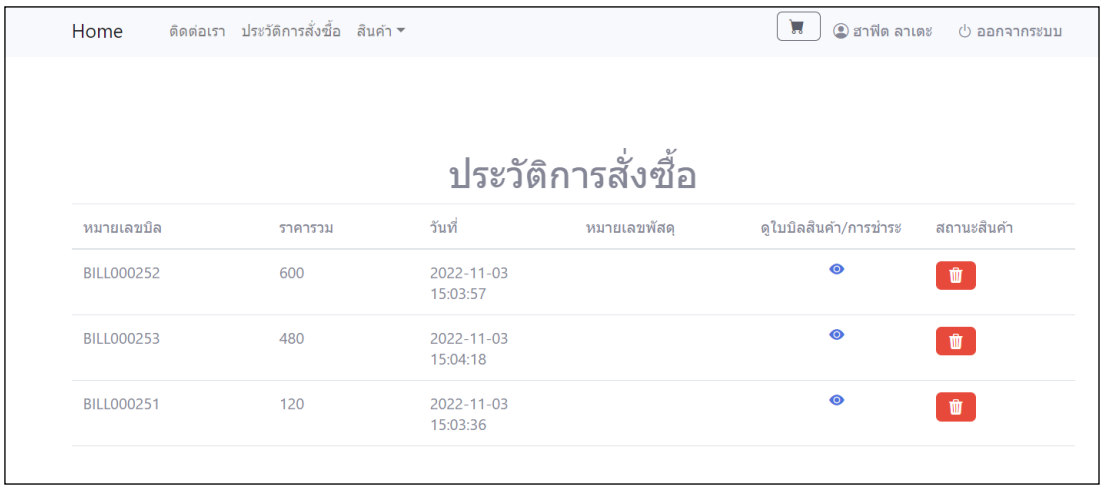
ลูกค้า สามารถล็อกอินเข้าสู่ระบบ และสามารถสมัครสมาชิก แก้ไขข้อมูลส่วนตัว ทำรายการสั่งซื้อ/ยกเลิกการสั่งซื้อสินค้า อัปโหลดหลักฐานการชำระเงิน ตรวจสอบรายละเอียดการสั่งซื้อสินค้า ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อสินค้า และพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน ตัวอย่างหน้าจอการใช้งานมีดังนี้



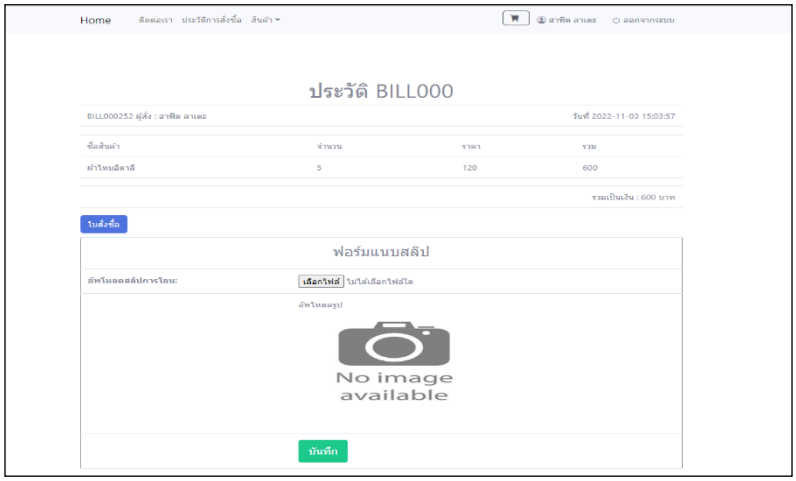
ภาพประกอบที่ 5 หน้าจอสมัครสมาชิก



ภาพประกอบที่ 6 หน้าจอทำรายการสั่งซื้อผ้า



ภาพประกอบที่ 7 หน้าจอประวัติสั่งซื้อผ้า



ภาพประกอบที่ 8 หน้าจอการชำระเงิน

2. ผลการประเมินคุณภาพและความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ

ข้อคำถามในแบบประเมินคุณภาพและแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบ ดัดแปลงมาจากงานวิจัยของ วรรณศิลป์ ภู่เด่นใส และสุนันทา ศรีม่วง (2560) ผู้วิจัยทำการประเมินผลระบบโดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ส่วน ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน

รายการประเมิน	ผลการประเมินคุณภาพ		
	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การเข้าใช้งานระบบมีความปลอดภัย	4.20	0.45	ดี
2. ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน	4.40	0.55	ดี
3. ความรวดเร็วในการใช้งานระบบ	4.60	0.55	ดีมาก
ภาพรวม	**4.40**	**0.51**	**ดี**

จากตารางที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\overline{X}$=4.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าความรวดเร็วในการใช้งานระบบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$=4.60) รองลงมา คือ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ($\overline{X}$=4.40) และการเข้าใช้งานระบบมีความปลอดภัย ($\overline{X}$=4.20) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน โดยเจ้าของร้าน พนักงาน และลูกค้า จำนวน 18 คน ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน

รายการประเมิน	ผลการประเมินความพึงพอใจ		
	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การเข้าใช้งานระบบมีความปลอดภัย	4.00	0.59	ดี
2. ความสามารถของระบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้	4.44	0.51	ดี
3. ระบบสามารถทำงานได้ตรงตามฟังก์ชันงาน	4.11	0.68	ดี

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผลการประเมินความพึงพอใจ		
	$\overline{X}$	S.D.	ความหมาย
4. ขนาดตัวอักษร และรูปแบบตัวอักษร มีความสวยงาม อ่านง่าย	4.06	0.73	ดี
5. การจัดรูปแบบในเว็บไซต์ง่ายต่อการใช้งาน	4.39	0.70	ดี
6. การปรับเปลี่ยนขนาดของเว็บไซต์ให้เหมาะสมกับการแสดงผลบนหน้าจอขนาดต่าง ๆ	4.28	0.46	ดี
ภาพรวม	**4.21**	**0.61**	**ดี**

จากตารางที่ 2 พบว่าเจ้าของร้าน พนักงาน และลูกค้า มีความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบที่พัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\overline{X}$=4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าความสามารถของระบบสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\overline{X}$=4.44) รองลงมา คือ การจัดรูปแบบในเว็บไซต์ง่ายต่อการใช้งาน ($\overline{X}$=4.39) การปรับเปลี่ยนขนาดของเว็บไซต์ให้เหมาะสมกับการแสดงผลบนหน้าจอขนาดต่าง ๆ ($\overline{X}$=4.28) ระบบสามารถทำงานได้ตรงตามฟังก์ชันงาน ($\overline{X}$=4.11) ขนาดตัวอักษร และรูปแบบตัวอักษร มีความสวยงาม อ่านง่าย ($\overline{X}$=4.06) และการเข้าใช้งานระบบมีความปลอดภัย ($\overline{X}$=4.00) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน พัฒนาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน โดยใช้เฟรมเวิร์ค Bootstrap ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ข้อมูลของระบบทั้งหมดจัดเก็บในระบบจัดการฐานข้อมูล MariaDB ซึ่งแตกต่างจากการพัฒนาระบบของ อรรถพล พรหมทอง และณิชนันทน์ กิตติพัฒนบวร (2560) ที่ใช้โปรแกรม MySQL ในการจัดเก็บข้อมูลทั้งหมดของระบบ และแตกต่างจากการพัฒนาระบบของ กรกมล ซุ้นสุวรรณ และคณะ (2560) ที่ใช้โปรแกรม WordPress ร่วมกับการโปรโมทเว็บไซต์ ระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน ที่พัฒนาขึ้นนี้ช่วยเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ให้แก่ทางร้าน เจ้าของร้านสามารถจัดการข้อมูลสินค้า จัดการข้อมูลการขายสินค้า และพิมพ์รายงานการขายสินค้าแบบรายวัน/สัปดาห์/เดือน ได้สะดวกรวดเร็วขึ้น อีกทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าให้สามารถล็อกอินเข้าสู่ระบบเพื่อทำรายการสั่งซื้อสินค้า ยกเลิกการสั่งซื้อ ระบบนี้สามารถแสดงผลผ่านเบราว์เซอร์ได้ทั้งบนสมาร์ทโฟน แท็ปเล็ต และพีซีทั่วไป จากการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบพบว่ามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ระบบสั่งซื้อผ้าออนไลน์ ร้านอานีซัน ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้งานกับร้านค้าต่าง ๆ ที่มีความประสงค์จะจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบออนไลน์ เพื่อใช้ในการทำรายการสั่งซื้อสินค้า ยกเลิกการสั่งซื้อ

และสามารถติดตามสถานะของการสั่งซื้อสินค้าและการส่งสินค้าได้ แต่หากร้านค้าที่ประสงค์จะนำระบบไปใช้งานพบว่ารายละเอียดและเงื่อนไขในการขายสินค้าแตกต่างไปจากนี้ก็สามารถแก้ไขโปรแกรมเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของระบบใหม่ได้

เอกสารอ้างอิง

กรกมล ชุ้นสุวรรณ, ธัชตะวัน ชนะกูล, ณัฐพล ทุ่งเย็น, จุฑามณี มีโชค, และวรางคณา เอ็มเล่ง. (2560). การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับจัดการผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านควนน้ำใส จังหวัดสตูล. ใน การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

ชาญชัย ศุภอรรถกร. (2563). สร้างเว็บแอพพลิเคชันและเชื่อมต่อฐานข้อมูลด้วย PHP MySQL/MariaDB. กรุงเทพฯ: ซิมพลิฟาย.

ทิโมที เจ. และลินดา ไอ. โอเลียรี่. (2558). คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่. [Computing Essentials] (ศศลักษณ์ ทองขาว และคณะ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.

บัญชา ปะสีละเตสัง. (2562). สร้างเว็บไซต์แบบ Responsive ด้วย Bootstrap ร่วมกับ CSS และ JavaScript. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

วรรณศิลป์ ภู่เด่นใส และ สุนันทา ศรีม่วง. (2560). การพัฒนาแอพพลิเคชันเสมือนจริง เรื่องระบบสุริยะด้วยเทคโนโลยีอัคเมนต์เตดเรียลริตี้. วารสารโครงงานวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ. 3(1), 63-69.

อรรถพล พรหมทอง และณิชนันทน์ กิตติพัฒนบวร. (2560). ระบบจัดการการซื้อขายยางพารา กรณีศึกษากิจการควนใหม่การยาง. ใน การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2558). ระบบฐานข้อมูล (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Bootstrap. (n.d.). Download Bootstrap. Retrieved from https://getbootstrap.com/docs/5.3/getting-started/download/.

MariaDB. (n.d.). Download MariaDB Server. Retrieved from https://mariadb.org/download/?t=mariadb&p=mariadb&r =10.3.37&os=windows&cpu=x86_64&pkg=msi.

Natthorn Subhasaram. (2022). C2C โมเดลธุรกิจ e-Commerce เพื่อผู้บริโภคที่แท้. Retrieved from https://digitalbusinessconsult.asia/view/3707.

พัฒนาชุดทดสอบแบบย่อส่วนในการหาปริมาณกรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น (DEVELOPMENT OF SMALL-SCALE FOR THE DETERMINATION OF ACETIC ACID IN DISTILLED VINEGAR)

จวงจันทร์ วุฒิพันธุ์[1]*, สุจิตรา แก้วสระ[2] และ กนกอร ศรีจันทร์ [3]

Juangjan Wudtipan[1*], Sujitra Kaewsara [2], Kanokon Srijan[3]

[1]นักวิทยาศาสตร์, สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ สงขลา 90112

[1]Scientist, Division of Physical Science, Faculty of Science, Prince of Songkhla University, Hat Yai, Songkhla 90112

[2]นักวิทยาศาสตร์, สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ สงขลา 90112

[2]Scientist, Division of Physical Science, Faculty of Science, Prince of Songkhla University, Hat Yai, Songkhla 90112

[3]นักวิทยาศาสตร์, สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ สงขลา 90112

Scientist, Division of Physical Science, Faculty of Science, Prince of Songkhla University, Hat Yai, Songkhla 90112

*Corresponding author, Email: sujitra.k@psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้พัฒนาชุดทดสอบแบบย่อส่วนโดยใช้หลอดหยดพลาสติกปลายตีบ แทนชุดการไทเทรตทั้งหมด จะเห็นว่าชุดทดสอบแบบย่อส่วนนี้ สามารถใช้สารเคมีปริมาณน้อย ลดค่าใช้จ่าย รวดเร็ว ใช้เป็นชุดสื่อการเรียนการสอนได้ เมื่อเทียบวิธีการไทเทรตมาตรฐาน จากการศึกษาผลสอบเทียบปริมาณสารที่ใช้ โดยการนับหยดวัดปริมาตรกับสายเดี่ยวมาตรฐาน เฉลี่ย 20 หยดเท่ากับ 0.40 mL แสดงว่า 1 หยดเท่ากับ 0.02 mL เมื่อทำการเปรียบเทียบทั้ง 2 วิธี (เทคนิคการไทเทรต และ ชุดทดสอบแบบย่อส่วน) จากผลการทดลอง สภาวะค่าความเข้มข้นที่เหมาะสมในช่วงต่าง ๆ ของตัวอย่าง จากฉลากจริงข้างขวด 5%$_{w/v}$ การไทเทรต จะได้ค่า SD เท่ากับ 0.01และ %RSD เท่ากับ 0.37 และชุดทดสอบ จะได้ค่า SD เท่ากับ 0.09 และ %RSD เท่ากับ 2.24 ซึ่งทั้ง 2 วิธี ได้ค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ยอมรับได้ทางเคมีวิเคราะห์

คำสำคัญ: น้ำส้มสายชูกลั่น, ปิเปตพลาสติกแบปลายตีบ

Abstract

Researchers develop the small-scale method to determine the percentage of acetic acid in vinegar to be used to test the percentage of acetic acid conveniently and can be used as a set of learning materials in the university,services for high schools. The small-scale method relies on the principle of acid-base reaction in which the vinegar is titrated with standard sodium hydroxide solution. Finally, the concentration of acetic acid in vinegar samplecan be calculated. However, the simple titration method requires many glassware, high expenses, time consuming,cumbersome, and specialized technique.To reduce such limitations, the small-scale method has developed.The plastic dropper with a constricted end has been used to represents the entire titration series. Thesmall-scale titration use only a small amount of chemicals which reduce costs and time, and can also be used as a teaching materials for the school where lack of equipment. The calibration of plastic droppers has been provided by using a standard single line (0.40 mL per pit). The result gives the average amount of 20 drops per pit, indicating that 1 drop is equal to 0.02 mL. Compared the small-scale to standard titration method, the SD from standard titration method is 0.01 and a %RSD of 0.37 while the SD from small-scall method is 0.09 and %RSD of 2.24, both of which areacceptablein analytical chemistry.

Keyword: distilled vinegar, narrow end plastic pipette

บทนำ

น้ำส้มสายชูเป็นของเหลวที่ได้จากกระบวนการหมัก มีองค์ประกอบหลักคือ กรดน้ำส้ม (กรดอะซิติก) น้ำส้มสายชูทั่วไปมีความเข้มข้นของกรดตั้งแต่ 4% ถึง 8% โดยปริมาณ และอาจสูงถึง 18% หากเป็นน้ำส้มสายชูที่ได้จากการดอง และอีกแบบมีการนำกรดอะซิติกที่บริสุทธิ์เจือจางด้วยน้ำ ความเข้มข้นร้อยละ 5 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร ($\%_{w/v}$) จากฉลากผลิตภัณฑ์ (อสร.) แต่วิธีนี้ราคาอะซิติก บริสุทธิ์ค่อนข้างแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ราคาขายถูก กำไรน้อย จึงทำให้เกิดการปลอมปนในกระบวนการผลิต ทำให้เปอร์เซ็นต์ของกรดอะซิติกที่อยู่ในน้ำสายชูน้อยกว่าร้อยละ 5 $\%_{w/v}$ จากฉลากผลิตภัณฑ์ (อสร.)

ผู้วิจัยได้พัฒนาชุดทดสอบแบบย่อส่วนสำหรับการหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่นอย่างง่าย สามารถนำมาใช้เป็นชุดสื่อการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย และให้บริการวิชาการแก่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่สนใจหรือร่วม MOU กับมหาวิทยาลัยได้ อาศัยหลักปฏิกิริยากรด-เบส โดยนำน้ำส้มสายชูกลั่นตัวอย่าง ไทเทรตกับสารละลายเบสมาตรฐาน ใช้อินดิเคเตอร์บ่งบอกการเปลี่ยนแปลงที่จุด

ยุติ คำนวณหาความเข้มข้นของกรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่นตัวอย่างได้ แต่ต้องใช้อุปกรณ์เครื่องแก้วสำหรับการไทเทรต หลายชนิด เช่น บิวเรต, ปิเปต, stand, clamp, ขวดน้ำกลั่น, ขวดรูปกรวย, หลอดหยดพร้อมลูกยาง ซึ่งค่าใช้จ่ายสูง ใช้เวลานาน มีความยุ่งยาก และต้องใช้เทคนิคเฉพาะทางในการทดลอง และต้องทำในห้องปฏิบัติการเท่านั้น และไม่สามารถจัดชุดอุปกรณ์ดังกล่าว ให้แก่นักเรียนได้ทำการทดลองอย่างทั่วถึง ดังนั้นเพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้คิดพัฒนาชุดทดสอบแบบย่อส่วนสำหรับหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น สามารถทดสอบสารตัวอย่างน้ำส้มสายชูกลั่น ที่ให้ผลการทดลองที่แม่นยำและถูกต้องใกล้เคียงกับวิธีมาตรฐาน เพิ่มช่องทางสำหรับโรงเรียนด้อยโอกาส ใช้ทฤษฎีและหลักการเดียวกัน ให้ผลการทดลองรวดเร็ว ใช้สารเคมีปริมาณน้อย ต้นทุนการทดลองต่ำมาก เมื่อเทียบกับวิธีไทเทรตมาตรฐาน นักเรียนมีโอกาสทดลองได้ทุกคน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดทดสอบการวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่นแบบย่อส่วน
2. เพื่อทดสอบชุดการวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่นแบบย่อส่วนที่พัฒนาขึ้น

ทฤษฎี แนวคิด กรอบแนวคิด

ในการหาปริมาณกรด (HA) ในสารละลายโดยการไทเทรต เป็นวิธีการนำสารละลายของกรดเติมอินดิเคเตอร์ที่เหมาะสม จากนั้นนำไปไทเทรตด้วยสารละลายมาตรฐาน NaOH ก่อนถึงจุดสมมูลจะมี HA เหลืออยู่และอินดิเคเตอร์จะแสดงสีที่อยู่ในรูปกรด หลังจากเติม NaOH ลงไป HA จะทำปฏิกิริยา และทำให้เกิด NaA จนกระทั่ง HA ถูกเปลี่ยนเป็น NaA หมดพอดี ที่จุดนี้เรียกว่า จุดสมมูล (equivalent point) ถ้าเติม NaOH ลงไปอีกเล็กน้อยก็จะทำให้สารละลายที่ได้เป็นเบส ซึ่งทำให้สีของอินดิเคเตอร์เปลี่ยนไปเป็นสีที่อยู่ในรูปเบส จุดที่อินดิเคเตอร์เปลี่ยนสีเรียกว่าจุดยุติ (end point)

งานวิจัยนี้มีแนวคิดในการพัฒนาชุดทดสอบแบบย่อส่วนการหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติก ในน้ำส้ม สายชูกลั่นแบบย่อส่วน เพื่อจุดประสงค์ในการลดปริมาณสารเคมี และใช้วัสดุ-อุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในการทดลอง ลดต้นทุนค่าใช้จ่าย และจุดสำคัญใช้หลักการและทฤษฎีเหมือนกับการไทเทรตแบบมาตรฐาน ให้ผลการวิเคราะห์น่าเชื่อถือ และชุดทดสอบที่พัฒนาขึ้น สามารถใช้เป็นชุดสื่อการเรียนการสอนและงานบริการวิชาในการทดสอบหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น ด้วยวิธีการไทเทรต มาตรฐานทางห้องปฏิบัติการ

สารเคมี : สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) , สารละลายโพแตสเซียมแอซิดธาเลต (KHP) เข้มข้น 0.1000 mol/dm^3, 0.1%w/v ฟีนอล์ฟทาลีน เป็นอินดิเคเตอร์, น้ำกลั่น, สารละลายน้ำส้มสายชูตัวอย่าง (ความเข้มข้น 2.00, 2.50, 3.00 และ4.00 %w/v)

อุปกรณ์และเครื่องแก้ว : บิวเรตขนาด 25.00 mL , Stand และ Clamp , ทรานสเฟอร์ปิเปตปริมาตร 10.00 mL, หลอดหยด + ลูกยางหลอดหยด, ขวดน้ำกลั่น , บิกเกอร์ขนาด 100 mL, กระบอกตวงขนาด 100 mL, ขวดรูปกรวย ขนาด 250 mL, ผ้าเช็ดมือ/ทิชชู

ตอนที่ 1. การทำมาตรฐานสารละลาย NaOH (mol/dm^3) เพื่อหาความเข้มข้นที่แน่นอน

1. กลั้วบิวเรตด้วย สารละลาย NaOH 2 รอบ

2. บรรจุสารละลาย NaOH ใส่ในบิวเรตและยึดกับ Stand และ Clamp

3. กลั้วปิเปตด้วยสารละลาย 0.1000 (mol/dm^3) KHP 2 รอบ

4. ปิเปตสารละลาย 0.1000 (mol/dm^3) KHP 10.00 mL ใส่ลงในขวดรูปกรวย และเติมฟีนอล์ฟทาลีน 2 หยด

5. นำสารละลายจากข้อ 4 ไปไทเทรตกับสารละลาย NaOH ที่บรรจุในบิวเรต จนกระทั่งสารละลายเปลี่ยนจากไม่มีสีเป็นสีชมพูอ่อน ซึ่งสีชมพูอ่อนต้องคงตัวอย่างน้อย 15 วินาที (สีชมพูจะจางหายไปได้ง่าย เพราะคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศละลายเข้าไปอยู่ในสารละลาย) บันทึกปริมาตรของสารละลายมาตรฐาน NaOH ที่ใช้ ทำการไทเทรตการทดลองซ้ำ อีก 2 ครั้ง (ผลการไทเทรตต่างกันไม่เกิน 0.10 mL)

6. คำนวณความเข้มข้นที่แน่นอนของ NaOH (mol/dm^3)

ความเข้มข้นของ NaOH (mol/dm^3) = $M_{KHP}.V_{KHP} / V_{NaOH}$

ตอนที่ 2. การวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในตัวอย่างน้ำส้มสายชูกลั่น (ความเข้มข้น 2.00, 2.50, 3.00 และ 4.00 %w/v)

ทำการศึกษาตัวอย่างน้ำส้มสายชูกลั่น ที่แต่ละความเข้มข้น โดยทำการทดลองในแต่ละความเข้มข้นซ้ำ 10 ครั้ง (n= 10) เพื่อศึกษาความแม่นยำของวิธีการทดสอบ

1. บรรจุสารละลาย NaOH ใส่ในบิวเรต

2. กลั้วปิเปตด้วยน้ำส้มสายชูตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการแจกให้ 2 รอบ

3. ปิเปตน้ำส้มสายชูตัวอย่างปริมาตร 10.00 mL ลงในขวดรูปกรวย เติมน้ำ 25.0 mL (ใช้กระบอกตวง) และฟีนอล์ฟทาลีน 2 หยด

4. นำไปไทเทรตกับสารละลายมาตรฐาน NaOH ที่บรรจุในบิวเรต จนกระทั่งสารละลายเปลี่ยน

จากไม่มีสีเป็นสีชมพูอ่อน คงตัวอย่างน้อย 15 วินาที บันทึกปริมาตรของสารละลายมาตรฐาน NaOH ที่ใช้ทำการไทเทรตซ้ำ 10 ครั้ง

5. คำนวณ % น้ำหนักต่อปริมาตร (%w/v) ของกรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูตัวอย่าง (มวลโมเลกุลของ CH_3COOH = 60.0 g/mol)

การคำนวณ % น้ำหนักต่อปริมาตร (%w/v) ในน้ำส้มสายชูตัวอย่าง

ปฏิกิริยาที่ใช้ในการคำนวณ

$CH_3COOH + NaOH \longrightarrow CH_3COONa + H2O$

จากปฏิกิริยา 1 โมล NaOH ทำปฏิกิริยากับ 1 โมล CH_3COOH

จำนวนโมลของ CH_3COOH ที่ถูกไทเทรต = จำนวนโมลของ NaOH ที่ทำปฏิกิริยา

$= M_{NaOH}V_{NaOH} /1000$

= X โมล

จำนวนกรัมของ CH_3COOH ในน้ำส้มสายชูตัวอย่าง (เจือจาง) = X x มวลโมเลกุลกรดอะซิติก

= X x 60.0 กรัม

% w/v ของ CH_3COOH ในน้ำส้มสายชูตัวอย่าง (เจือจาง) = X x 60.0 x 100 / 10 = Y

% w/v ของ CH_3COOH ในน้ำส้มสายชูตัวอย่างจริง = Y x 10 % w/v

(เนื่องจากตัวอย่างเจือจางลง 10 เท่า)

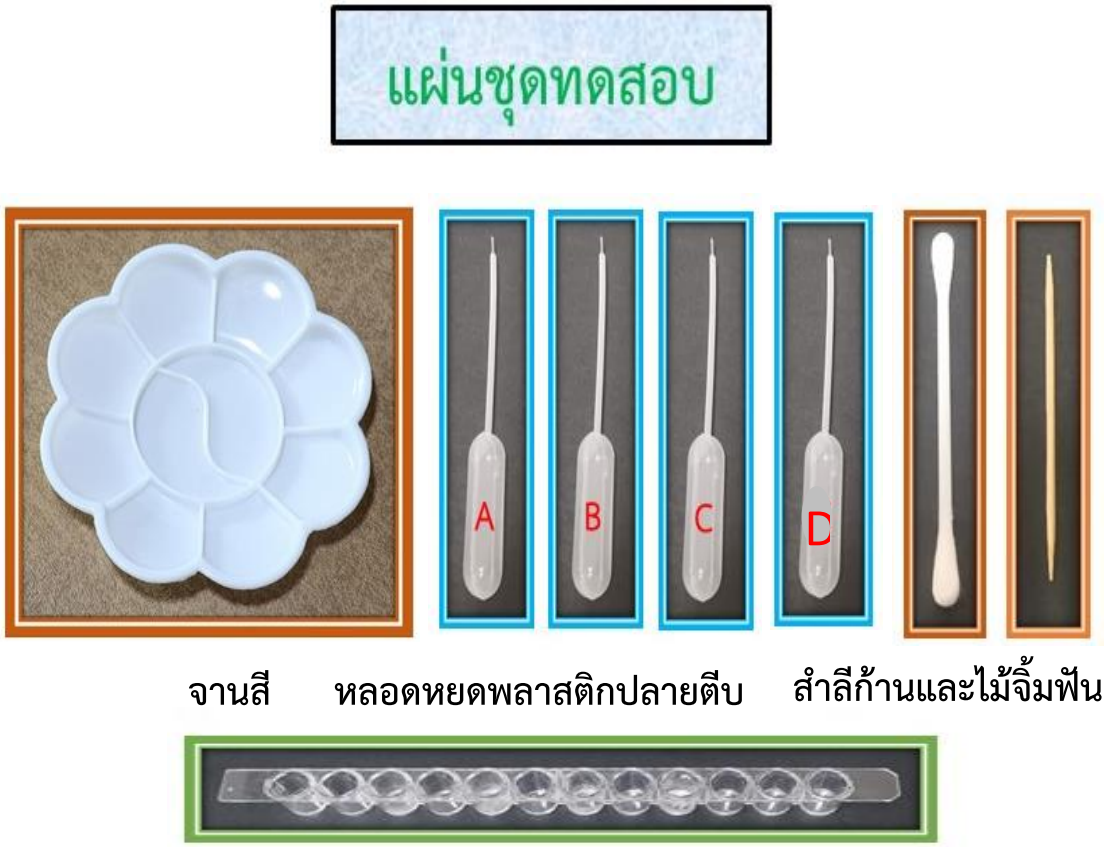
2. การวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่นด้วยชุดทดสอบแบบย่อส่วนที่พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 1. การสอบเทียบมาตรฐานหยดกับสายเดี่ยว

เพื่อให้ทราบปริมาตรต่อหยดของหลอดหยดพลาสติกที่ใช้ในการทดลอง จึงต้องทำการสอบเทียบมาตรฐานหลอดหยดพลาสติกที่ใช้ทุกครั้งก่อนการทดลอง ด้วยสารเดี่ยวมาตรฐาน ซึ่งสามารถทำการสอบเทียบได้ดังนี้ บรรจุสารละลายในหลอดหยดพลาสติกแบบปลายตีบทุกอันที่ใช้ในการทดลองทำการปรับเทียบปริมาตรของหลอดหยดพลาสติกที่เตรียมไว้ โดยหยดสารละลายลงในหลุมสายเดี่ยวมาตรฐานนับจำนวนหยดที่แน่นอน เพื่อใช้ในการคำนวณเทียบหยดกลับภายหลัง (ทำซ้ำ 10 ครั้ง)

ตอนที่ 2. การวิเคราะห์หาความเข้มข้นที่แน่นอนของสารละลาย NaOH (mol/dm^3)

หยดสารละลาย 0.1000 M KHP (A) ในหลุมจานสี จำนวน 2 หยด หยดสารฟีนอล์ฟทาลีน (C) 1 หยด และ หยดสารสารละลาย NaOH (B) ทีละหยด คนสารละลายทุกครั้งหลังหยดแต่ละหยดให้ผสมกันด้วยไม้จิ้มฟัน จนกระทั่งสารละลายเปลี่ยนจากสารละลายใสไม่มีสีเป็นสีชมพูอ่อน บันทึกจำนวนหยดสารละลาย B (ทำซ้ำ 10 ครั้ง) (ก่อนหยดสารละลายให้ไล่ฟองอากาศที่ปลายหลอดหยดพลาสติกออก และถือหลอดหยดพลาสติกในแนวดิ่ง เพื่อให้ลักษณะของหยดสารละลายที่หยดแต่ละครั้งมีปริมาตรขนาดหยดที่ใกล้เคียงกัน)



ภาพที่ 1 ชุดอุปกรณ์สำหรับทดสอบ

สารละลาย 0.1000 (mol/dm^3) KHP (A), สารสารละลาย NaOH (B), สารฟีนอล์ฟทาลีน (C), สารตัวอย่างน้ำส้มสายชูกลั่น (D)

ตอนที่ 3. การวิเคราะห์หาความเข้มข้นของกรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูตัวอย่าง (ความเข้มข้น 2.00, 2.50, 3.00 และ 4.00 %w/v)

หยดสารตัวอย่างน้ำส้มสายชูกลั่น (D) จำนวน 2 หยด ในหลุมจานสี หยดสาร C 1 หยด และหยดสาร B ทีละหยดและคนสารละลายทุกครั้งหลังหยดแต่ละหยดให้ผสมกันด้วยไม้จิ้มฟัน จนกระทั่งสารละลายเปลี่ยนจากสารละลายใสไม่มีสีเป็นสีชมพูอ่อน บันทึกปริมาณหยดสารละลาย B จากนั้นทำการทดลองซ้ำ 10 ครั้ง

สอบเทียบปริมาตรของหยดสารละลายจากหลอดหยดพลาสติกปลายตีบ ด้วยสายเดี่ยว โดย 20 หยด เท่ากับ 0.40 mL/1หลุม แสดงว่า 1 หยด เท่ากับ 0.02 mL การวิเคราะห์หาความเข้มข้นที่แน่นอนของ สารละลาย B (mol/dm^3) ได้จากสูตร

$$NaOH\ (mol/dm^3) = M_{KHP}.V_{KHP} / V_{NaOH}$$
$$= 0.0100\ mol/dm^3 \times 0.04\ mL / 0.04\ mL$$
$$= 0.0100\ mol/dm^3$$

3. เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่นระหว่างวิธีการไทเทรตมาตรฐานทางห้องปฏิบัติการ กับชุดทดสอบแบบย่อส่วนที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

ข้อมูลการทดลองวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกจากตัวอย่างน้ำส้มสายชูกลั่นที่ความเข้มข้นต่าง ๆ ด้วยวิธีการไทเทรตมาตรฐานทางห้องปฏิบัติการ เปรียบเทียบกับชุดทดสอบแบบย่อส่วนที่พัฒนาขึ้น แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่1. ผลการศึกษาสภาวะค่าความเข้มข้นที่เหมาะสมในช่วงต่าง ๆ ของตัวอย่าง (จำนวนข้อมูลที่ทำการทดลองซ้ำในแต่ละตัวอย่าง (n) = 10)

ตัวอย่างที่	ความเข้มข้นจากฉลากข้างขวด(%w/v)	Standard titration method			Small-scale method		
		(%w/v)	SD	%RSD	(%w/v)	SD	%RSD
1	2.00	2.07	±0.01	0.48	2.10	±0.09	4.22
2	2.50	2.43	±0.01	0.41	2.46	±0.09	3.70
3	3.00	2.99	±0.01	0.33	3.03	±0.09	2.97
4	4.00	3.95	±0.01	0.25	4.23	±0.09	2.29

หมายเหตุ SD คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation), % RSD คือ ร้อยละส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสัมพัทธ์

จากตารางแสดงให้เห็นว่า การหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น โดยใช้ตัวอย่าง

ที่มีความเข้มข้นของกรดอะซิติก 2.00, 2.50, 3.00 และ 4.00 %w/v ด้วยวิธีการไทเทรตมาตรฐานทางห้องปฏิบัติการ ได้ค่า SD เท่ากับ 0.01 และ %RSD เท่ากับ 0.37 เมื่อเปรียบเทียบกับชุดทดสอบแบบย่อส่วนที่พัฒนาขึ้น ซึ่งได้ค่า SD เท่ากับ 0.09 และ %RSD เท่ากับ 2.24 โดยทั้ง 2 วิธี ได้ค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยอมรับได้ทางเคมีวิเคราะห์ ดังนั้นชุดทดสอบแบบย่อส่วนที่พัฒนาขึ้น สามารถใช้ในการหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกน้ำส้มสายชูกลั่นได้จริงและเป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาชุดทดสอบแบบย่อส่วนที่พัฒนาขึ้น สามารถหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น ได้ค่าความแม่นและความเที่ยง ของ %RSD น้อยกว่า 5 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ในทางเคมีวิเคราะห์ ประโยชน์ของชุดทดสอบนี้ สามารถหาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในน้ำส้มสายชูกลั่น โดยใช้อุปกรณ์จากวัสดุที่หาได้ง่าย ราคาไม่สูง ใช้สารเคมีปริมาณน้อย สะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องทำในห้องปฏิบัติการให้ยุ่งยาก สามารถใช้เป็นชุดสื่อการเรียนการสอน และบริการวิชาการ สำหรับการวิเคราะห์หาเปอร์เซ็นต์กรดอะซิติกในตัวอย่างน้ำส้มสายชูกลั่นได้อีกช่องทาง เพิ่มโอกาสการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ในขั้นตอนการคำนวณมีความซับซ้อน ดังนั้นควรมีการพัฒนาในขั้นตอนนี้ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

การหาปริมาณ กรดอะซิติก [CH_3COOH] ในน้ำส้มสายชู โดยการไทเทรต. (วิดีโอ). สืบค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2566, จาก https://www.youtube.com/watch?v=eMBMacRMZB4

ชูติมา ศรีวิบูลย์. (2561). เคมีวิเคราะห์ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศักดิ์ศรี สุภาษร, กานต์ตะรัตน์ วุฒิเสลา, และสุภาพ ตาเมือง. (2559). การพัฒนาการทดลองเคมีแบบย่อส่วนต้นทุนต่ำเพื่อสนับสนุนความเข้าใจมโนมติวิทยาศาสตร์และการปรับแก้มโนมติสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. (รายงานการวิจัย). สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

MicroscaleTitrationofVinegar. (March 28, 2023). Retrieved from https://www.flinnsci.ca/api/library/Download/de1c35e281a9740c9ef3341c8a844eb5

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกด้วยเทคนิคแม่พิมพ์กระดาษ

Development of batik products with paper block-printed batik

วริษา แปลนาค[1*] อัจฉรสิริ อนุมณี[2] และณปภัช จันทร์เมือง[3]

Warisa Paennak[1*], Adcharasiri Anumanee[2] and Napaphach Chanmuang[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

[1] Undergraduate student, Department of Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

[2] Lecture., Department of Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

[3] Asist., Department of Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 6311514601@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกด้วยเทคนิคการใช้แม่พิมพ์ และทดลองสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกด้วยกระดาษ จากนั้นนำแม่พิมพ์ที่ได้ไปใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา โดยศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกเฉพาะการใช้แม่พิมพ์ในการสร้างลวดลายผ้าบาติก ทดลองสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกด้วยกระดาษที่มีความหนาขนาดต่าง ๆ และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกจากแม่พิมพ์กระดาษที่ได้ทดลองจากงานวิจัย ผลการศึกษา พบว่า 1) วัสดุประเภทโลหะและไม้เป็นวัสดุที่นิยมนำมาทำเป็นแม่พิมพ์มากที่สุด แต่มีราคาสูงและมีกระบวนการผลิตที่ยุ่งยาก ต้องใช้ความเชี่ยวชาญสูง นอกจากนี้ยังพบว่ามีวัสดุอื่น ๆ ที่นำมาใช้ทำแม่พิมพ์บาติก คือ พลาสติก ABS และกระดาษ 2) แม่พิมพ์กระดาษที่มีความเหมาะสมสำหรับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกในครั้งนี้ คือ แม่พิมพ์ที่ผลิตจากกระดาษที่มีความหนา 200 แกรม สามารถดัดเป็นเส้นตามลวดลายที่ออกแบบได้ดีที่สุด 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกจากแม่พิมพ์กระดาษในครั้งนี้ สามารถสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์หมอนบาติก 1 ชุดประกอบด้วย หมอน ทั้งหมด 3 ชิ้น

คำสำคัญ: ผ้าบาติก, แม่พิมพ์ผ้าบาติก, แม่พิมพ์กระดาษ

Abstract

The purpose of this article is to study the development of batik fabric products by using block techniques and try to create block-printed batik with paper then use the block to develop batik products. This research is a developmental research to study the development of batik fabric products, specific to the use of molds to create batik patterns, try creating batik blocks with paper of various thicknesses and create batik products from paper blocks that have been experimented with research. The study found that 1) Metal and wood are the most popular materials used to make blocks, but they are expensive and have a complicated production process that requires high expertise. In addition, it was found that other materials used to make batik molds are ABS plastic and paper. 2) Paper molds that are suitable for creating batik products this time are Molds made from paper with a thickness of 200 grams can be bent into lines according to the best designed pattern. 3) The development of batik fabric products from paper molds this time can create 1 set of batik pillows, comprising of 3 pillows.

Keyword: Batik, block-printed batik, paper block-printed batik

บทนำ

ผ้าบาติกเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่สร้างสรรค์บนผืนผ้า โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินโดนีเซีย ผ่านประเทศมาเลเซียเข้าสู่จังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทย จึงเป็นที่นิยมใช้และผลิตกันมากในเขตจังหวัดภาคใต้ คำว่า “บาติก” (Batik) มาจากภาษาชวา โดยคำว่า Ba อาจมาจาก Ba ซึ่งหมายถึง ART หรือมาจากคำว่า Bayok ซึ่งแปลว่ามาก ส่วนคำว่า Tik ตริติก หรือ ตาริกติก มีความหมายว่า เล็กน้อยหรือจุดเล็ก ๆ ดังนั้นคำว่า “บาติก” จึงหมายถึง งานศิลปะบนผืนผ้า ที่มีลวดลายเป็นจุดมาก ๆ หรือผ้าที่มีรายละเอียดของลวดลาย แต่หากกล่าวถึง ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกจะหมายถึง ผ้าชนิดหนึ่งที่มีวิธีการทำให้เกิดลวดลายด้วยการกั้นสีด้วยเทียน หรือ วัสดุอื่นปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี แล้วนำไปแต้มระบายหรือย้อมในส่วนที่ต้องการให้ติดสี (ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ, 2565) ลวดลายบาติกสร้างสรรค์มาจากความคิด จินตนาการหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เกิดจากความคิดของผู้สร้างสรรค์ เทคนิคการทำผ้าบาติกมีหลายวิธีการขึ้นอยู่กับความต้องการในการสร้างลวดลาย เพื่อตอบสนองความต้องการในการนำไปใช้ประโยชน์และคุณค่าทางความงาม ซึ่งต้องใช้ทักษะฝีมือและความประณีต ทำให้ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกมีราคาค่อนข้างสูง (สถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย, 2559) ถือเป็นสินค้าที่สร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้คนในเขตจังหวัดภาคใต้มาอย่างยาวนาน และปัจจุบันได้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ในทุกภาคของประเทศไทย

กระบวนการผลิตผ้าบาติกสามารถทำได้ 2 วิธี คือ การเขียนด้วยมือและการใช้แม่พิมพ์ ซึ่งการผลิตผ้าบาติกด้วยแม่พิมพ์แบบดั้งเดิมนั้นเป็นการนำแผ่นทองเหลืองขนาดบางมาดัดให้เป็นรูปแบบลวดลาย ในการทำแม่พิมพ์นั้นจะต้องใช้ความชำนาญและความประณีตมาก ดังนั้นแม่พิมพ์บาติกแต่ละชิ้นจึงมีราคาค่อนข้างสูง (Kamtorn Kerdthip Namfon Laisatruklai & Jirawat Vongphantuset, 2015) ปัจจุบันมีการนำวัสดุชนิดอื่นมาทำเป็นแม่พิมพ์ด้วย เช่น แม่พิมพ์ไม้ เป็นต้น แต่ก็จะให้ลักษณะของลวดลายที่แตกต่างกันกับแม่พิมพ์โลหะ โดยแม่พิมพ์ไม้จะให้ลวดลายและเส้นที่คมชัดน้อยกว่าแม่พิมพ์โลหะ (วรสุดา ขวัญสุวรรณ และอภิฤดี อนันตพันธ์, 2564) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการใช้แม่พิมพ์จากวัสดุอื่น ๆ ด้วย เช่น แม่พิมพ์จากกระดาษ เป็นต้น โดยแม่พิมพ์กระดาษเป็นแม่พิมพ์ที่ใช้วัสดุกระดาษในการสร้างสรรค์ลวดลายแทนการใช้แผ่นโลหะ ลักษณะการสร้างสรรค์ลวดลายสามารถใช้วิธีการตัดและจัดเรียงลวดลายในลักษณะที่คล้ายกับการใช้แผ่นโลหะได้ ซึ่งสามารถสร้างเส้นของลวดลายให้มีความเรียบร้อยและสะอาดตาคล้ายกับลวดลายที่ได้จากแม่พิมพ์โลหะ (S R Hidayat, T B Affanti, A I Josef and D Nurcahyanti, 2021)

จากความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกด้วยเทคนิคการใช้แม่พิมพ์กระดาษ และทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกด้วยเทคนิคการใช้แม่พิมพ์กระดาษ เพื่อเป็นการทดลองค้นหาวิธีการสร้างสรรค์แม่พิมพ์ผ้าบาติกด้วยวัสดุกระดาษ อันเนื่องมาจากกระดาษเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย ราคาไม่แพง การตัดและการขึ้นรูปในลักษณะต่าง ๆ สามารถทำได้ง่าย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการผลิตแม่พิมพ์ผ้าบาติกโดยใช้วัสดุกระดาษ และสามารถใช้แม่พิมพ์กระดาษสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้แม่พิมพ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก
2. เพื่อทดลองสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกด้วยวัสดุกระดาษ
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกจากแม่พิมพ์กระดาษ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. กระบวนการผลิตผ้าบาติก

ผ้าบาติก หมายถึง เป็นผ้าชนิดหนึ่งที่ใช้เทคนิคการวาดเขียนสีให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าขาวโดยใช้วิธีการกั้นสีที่มีคุณลักษณะคล้ายขี้ผึ้ง (Liquid Wax) อาทิ เทียน ขี้ผึ้ง ยางพารา แป้งเปียก แล้วใช้วิธี การแต้ม ระบาย หรือย้อมให้ติดสี (อารีนา อีสามะ และ สายชลี ชัยศาสตร์, 2558) กระบวนการผลิตผ้าบาติกสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธีการหลัก คือ การวาดลวดลายด้วยมือ และการใช้แม่พิมพ์เพื่อสร้างลวดลาย วิธีการแรก การวาดลวดลายด้วยมือเป็นกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม โดยจะใช้ปากกาเขียนเทียน หรือ

จันติ้ง (Canting) เขียนลวดลายเส้นเทียนลงบนผืนผ้าเพื่อเป็นการกั้นสี หรือปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้สีติด อีกวิธีการหนึ่งคือการใช้แม่พิมพ์เพื่อสร้างลวดลาย วิธีการนี้จะใช้แม่พิมพ์ หรือบล็อคพิมพ์ หรือแคป (Cap) จุ่มเทียนร้อนแล้วพิมพ์เทียนลงบนผ้าเพื่อสร้างลวดลาย (Kamtorn Kerdthip Namfon Laisatruklai & Jirawat Vongphantuset, 2015)

2. ลักษณะรูปแบบลวดลายผ้าบาติก

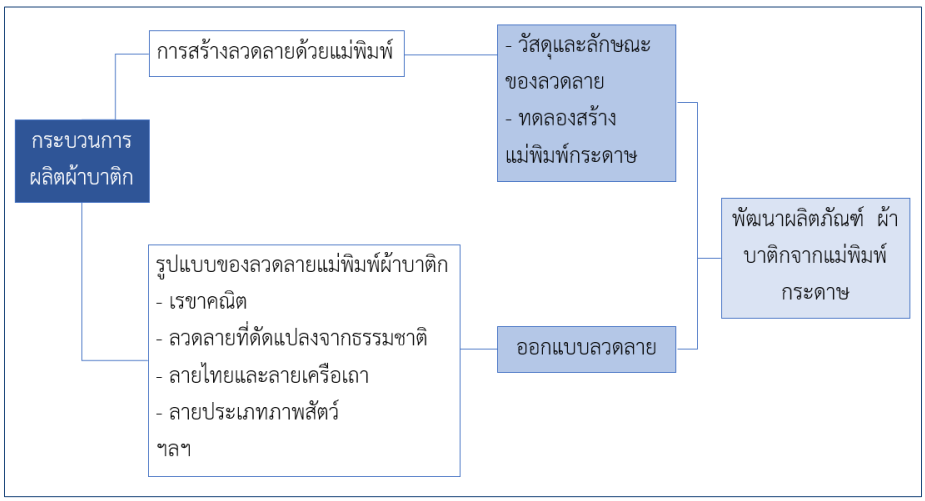
ลวดลายผ้าบาติกเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความสวยงามทางศิลปะบนผืนผ้า ซึ่งลวดลายผ้าบาติกได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะวัฒนธรรม ตามวัฒนธรรมพื้นถิ่นของประเทศนั้น ๆ ที่ผ้าบาติกได้มีการใช้อย่างแพร่หลาย เช่น ศิลปะจากอินเดีย อินโดนีเซีย จีน ฯลฯ หรืออิทธิพลจากศาสนา ความเชื่อ เช่น จากศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ ฯลฯ ซึ่งโดยทั่วไปที่พบเห็นลวดลายผ้าบาติกส่วนใหญ่สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

2.1 ลายเรขาคณิต เป็นลักษณะลวดลายที่นำลักษณะของเส้น คือ เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นคด ตลอดจนรูปทรงเรขาคณิต มาจัดองค์ประกอบให้ซ้ำกัน (Repetition) หรือเคลื่อนไหวอย่างมีจังหวะ (Rhythmic)

2.2 ลวดลายที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ โดยเฉพาะที่ดัดแปลงมาจากส่วนต่าง ๆ ของพรรณพฤกษา เช่น ดอก ใบ กิ่ง ก้าน ลวดลายชนิดนี้ มักจัดองค์ประกอบให้ดูนุ่มนวลอ่อนหวาน ลักษณะของลายมีการลื่นไหลและต่อเนื่องกันเป็นจังหวะ

2.3 ลายไทยและลายเครือเถา เป็นลักษณะลวดลายตามลักษณะของศิลปะประจำชาติ เช่น ลายกนก ลายเครือเถา ลายดอกพุดตาน

2.4 ลายประเภทภาพสัตว์ โดยทั่วไปนิยมภาพนกมากกว่าภาพอื่น ๆ เนื่องจากภาพนกมีรูปร่างสวยงามและมีสีสันดึงดูดความสนใจมากกว่าภาพสัตว์ชนิดอื่น (นันทา โรจนอุดมศาสตร์, 2536)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา เพื่อพัฒนาแม่พิมพ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก โดยทดลองสร้างแม่พิมพ์กระดาษเพื่อสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก

2. ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

2.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก โดยเฉพาะการใช้แม่พิมพ์ในการสร้างลวดลายผ้าบาติก

2.2 สร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติก ด้วยกระดาษที่มีความหนา 200 แกรม 310 แกรม และ 400 แกรม

2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถดัดเป็นเส้นตามลวดลายที่ได้ออกแบบไว้เพื่อเลือกความหนาของกระดาษที่เหมาะสมนำมาใช้เป็นแม่พิมพ์ผ้าบาติก

2.4 ทดลองใช้แม่พิมพ์ที่สร้างขึ้น โดยการจุ่มลงในน้ำเทียนร้อนและพิมพ์ลงบนผ้าที่เตรียมไว้ เพื่อดูลักษณะและขนาดของเส้นเทียนที่ได้

2.5 ออกแบบ จัดวางลวดลาย และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกจากแม่พิมพ์กระดาษที่ได้ทดลองจากงานวิจัย

ผลการวิจัย

1. การใช้แม่พิมพ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก โดยเฉพาะการใช้แม่พิมพ์ในการสร้างลวดลาย พบว่ามีการสร้างสรรค์แม่พิมพ์ด้วยวัสดุและลักษณะของลวดลายที่พบแตกต่างกันไปตามวัสดุ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 วัสดุและลวดลายแม่พิมพ์ผ้าบาติก

ลำดับที่	แม่พิมพ์ผ้าบาติก	ลักษณะลวดลาย	ข้อดี/ข้อเสีย	แหล่งที่พบ(อ้างอิง)
1.	แม่พิมพ์โลหะ	- พรรณพฤกษา - เรขาคณิต - สัตว์ - เรื่องราว - ดอกไม้และเรขาคณิต - ตัวอักษรและสัญลักษณ์	- มีราคาสูง - ลวดลายมีความละเอียดประณีต	3 จังหวัดชายแดนใต้ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย (Kamtorn Kerdthip Namfon Laisatruklai & Jirawat Vongphantuset, 2015)

ลำดับที่	แม่พิมพ์ผ้าบาติก	ลักษณะลวดลาย	ข้อดี/ข้อเสีย	แหล่งที่พบ(อ้างอิง)
2.	แม่พิมพ์โลหะ	- ลายเส้นและเรขาคณิต		จังหวัดน่าน (มารีญา วรวงค์, 2563)
3.	แม่พิมพ์โลหะ	- พรรณพฤกษา - ดอกไม้		อุทยานผ้าปาเต๊ะชุมชนบาโงเปาะเล็งนราธิวาส (ศูนย์ประชาสัมพันธ์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า, 2562)
4.	แม่พิมพ์ไม้	- รูปร่างอิสระ - เรขาคณิต - สัตว์ - ดอกไม้	- มีราคาไม่สูงมากนัก - ลวดลายมีความละเอียดประณีตน้อยกว่าแม่พิมพ์โลหะ	กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติบ้านนางาม จังหวัดอุดรธานี (อายุน้อยร้อยล้าน, 2562)
5.	แม่พิมพ์ไม้	- พรรณพฤกษา - ดอกไม้		กลุ่มรายาบาติก จังหวัดปัตตานี (สภาวัฒนธรรมปัตตานี, 2565)
6.	แม่พิมพ์โลหะผสมกับไม้	ลวดลายที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ฯลฯ	- มีราคาไม่สูงมากนัก - สามารถปรับเปลี่ยนลวดลายได้ - คิดค้นขึ้นจากการวิจัยวิธีการผลิตยังไม่มีการใช้อย่างแพร่หลาย	ประเทศไทย Silpakorn University (Kamtorn Kerdthip Namfon Laisatruklai & Jirawat Vongphantuset, 2015)
7.	แม่พิมพ์กระดาษ	- เรขาคณิต - ลวดลายที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ เช่น ผลไม้ ดอกไม้ ฯลฯ	- มีราคาถูก - สามารถผลิตได้ง่าย - สร้างลวดลายได้หลากหลาย - วัสดุไม่คงทนถาวร	The Cave Workshop Studio (กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, 2562)
8.	แม่พิมพ์กระดาษ	- ลายเส้นอิสระโดยใช้การม้วน		ประเทศอินโดนีเซีย Universitas Sebelas

ลำดับที่	แม่พิมพ์ผ้าบาติก	ลักษณะลวดลาย	ข้อดี/ข้อเสีย	แหล่งที่พบ(อ้างอิง)
		กระดาษ - ลวดลายที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ เช่น ดอกไม้ ฯลฯ		Maret. (S R Hidayat, T B Affanti, A I Josef and D Nurcahyanti, 2021)
9.	แม่พิมพ์พลาสติก ABS จากเทคโนโลยี 3D Print	- สามารถสร้างสรรค์ลวดลายที่หลากหลายตามแนวความคิด	- สร้างลวดลายได้หลากหลายในเวลารวดเร็ว - ผู้ใช้ต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยี - วัสดุทนความร้อนได้น้อย แม่พิมพ์หลอมละลาย	จังหวัดสงขลา ประเทศไทยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (วรสุดา ขวัญสุวรรณ และ อภิฤดี อนันตพันธ์, 2563)
10.	แม่พิมพ์ไม้/โลหะจากเทคโนโลยี CNC	- สามารถสร้างสรรค์ลวดลายที่หลากหลายตามแนวความคิด	- สร้างลวดลายได้หลากหลายในเวลารวดเร็ว - ผู้ใช้ต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยี - เครื่อง CNC ที่ใช้ผลิตมีราคาค่อนข้างสูง - วัสดุมีความคงทนแข็งแรงกว่าพลาสติก ABS จากการพิมพ์จาก 3D Print	สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2561)

ที่มา: ผู้วิจัยและคณะ (2565)

จากตารางที่ 1 พบว่า แม่พิมพ์ผ้าบาติกสามารถทำขึ้นได้จากวัสดุที่หลากหลาย โดยวัสดุที่ได้รับความนิยมคือ วัสดุประเภทโลหะและไม้ ซึ่งเป็นวัสดุแบบดั้งเดิมในการทำแม่พิมพ์ผ้าบาติก นอกจากนี้ก็ได้มีการประยุกต์ใช้วัสดุอื่น ๆ ที่สามารถทนความร้อนได้ (เพราะต้องจุ่มแม่พิมพ์ลงในน้ำเทียนที่มีอุณหภูมิสูง) เช่น กระดาษ เป็นต้น และในปัจจุบันยังมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือ เทคโนโลยี 3D Print, CNC ที่เข้ามาช่วยให้กระบวนการผลิตแม่พิมพ์บาติกสามารถทำได้ง่ายมากขึ้น

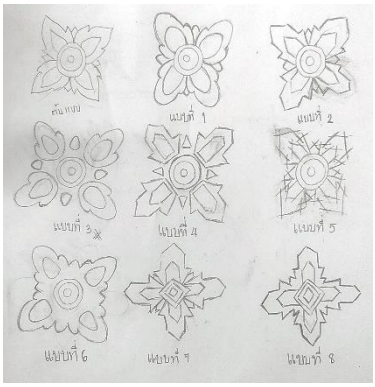
แต่หากพิจารณาถึงข้อจำกัดของวัสดุในด้านราคาและกระบวนการผลิตแล้วจะพบว่า แม่พิมพ์จากกระดาษ เป็นแม่พิมพ์ที่มีราคาถูกที่สุด สามารถสร้างสรรค์ลวดลายได้หลากหลาย วัสดุสามารถจัดหาและผลิตได้ง่าย ไม่ต้องใช้เทคโนโลยีที่ซับซ้อน แม้ว่าแม่พิมพ์จากกระดาษจะไม่คงทนถาวรเท่ากับแม่พิมพ์ชนิด

อื่นแต่หากเลือกใช้กระดาษที่มีความหนาที่เพียงพอ แม่พิมพ์กระดาษก็สามารถใช้พิมพ์เทียนได้ จากงานวิจัยของ S R Hidayat, T B Affanti, A I Josef and D Nurcahyanti (2021) ยังพบว่า แม่พิมพ์กระดาษสามารถสร้างงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และยังคงสภาพดีสามารถผลิตผ้าบาติกเป็นจำนวนมากได้ และมีราคาที่ถูกว่ามากเมื่อเทียบกับแม่พิมพ์จากโลหะทองแดง นอกจากนี้การใช้แม่พิมพ์จากกระดาษก็สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้ได้รับการยอมรับจากลูกค้าได้

2. การทดลองสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกด้วยวัสดุกระดาษ

จากการศึกษาการใช้แม่พิมพ์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ทั้งในด้านวัสดุ รูปแบบลวดลายและข้อดีข้อเสีย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้กระดาษเป็นวัสดุในการสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติก โดยผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้กระดาษที่มีความหนาที่แตกต่างกันมาทดลองสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติก ในขณะเดียวกันก็ได้ออกแบบลวดลายไปพร้อมกัน

2.1 ออกแบบลวดลายก่อนสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกจากกระดาษ ผู้วิจัยออกแบบลวดลายโดยใช้แรงบันดาลใจมาจากลายไทย คือ ลายประจำยาม เนื่องจากเป็นลายไทยพื้นฐานที่ไม่ซับซ้อนสามารถจัดวางเป็นกลุ่มแบบไม่ต่อเนื่องได้ ออกแบบตัดทอนลวดลายให้ใช้เส้นโค้งหรือเส้นตรงที่สามารถดัด ม้วนด้วยกระดาษได้ ดังแสดงในภาพที่ 2

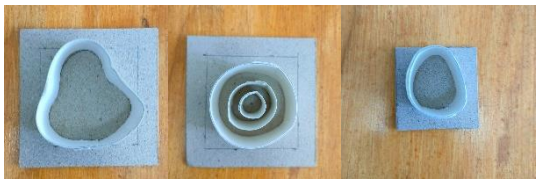
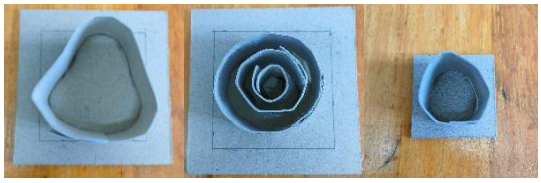
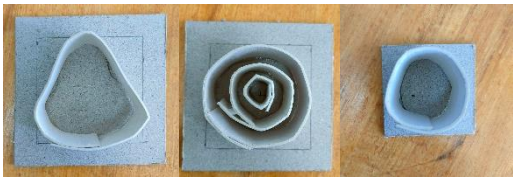


ภาพที่ 2 ภาพร่างลวดลายแม่พิมพ์ผ้าบาติกจากกระดาษ

จากภาพที่ 2 ผู้วิจัยได้นำแบบร่างมาวิเคราะห์และปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญถึงความเป็นไปได้ในกระบวนการสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกจากกระดาษ จึงได้เลือกลวดลายแบบที่ 3 มาเป็นลายสำหรับทดลองทำแม่พิมพ์

2.2 สร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกด้วยวัสดุกระดาษ ผู้วิจัยทดลองสร้างแม่พิมพ์จากกระดาษโดยนำกระดาษที่มีความหนาแตกต่างกัน 3 ขนาด ได้แก่ กระดาษ 200 แกรม 310 แกรม และ 400 แกรม มาทำการดัดและติดลงบนแป้นกระดาษตามที่ได้ออกแบบไว้ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสร้างแม่พิมพ์กระดาษที่มีความหนา 200 แกรม 310 แกรม และ 400 แกรม

ความหนาของกระดาษ	การดัดกระดาษตามเส้นลวดลาย	การวิเคราะห์ผลการทดสอบ
200 แกรม		- กระดาษมีความอ่อนตัว สามารถดัดลวดลาย เส้นคดโค้ง วงกลมได้ - การต่อเส้นกระดาษมีความแนบเนียน เห็นร่องรอยการต่อเล็กน้อย
310 แกรม		- กระดาษมีความอ่อนตัว สามารถดัดลายเส้นวงกลมขนาดใหญ่ได้ พบปัญหาไม่เรียบเนียนของเส้นกระดาษในลายเส้นวงกลมขนาดเล็กและเส้นคดโค้ง - การต่อเส้นกระดาษเห็นร่องรอย กระดาษมีการคืนตัวเป็นเส้นตรง
400 แกรม		- กระดาษมีความอ่อนตัวน้อยที่สุด ยังสามารถดัดเป็นลายเส้นได้แต่ไม่เรียบเนียน - การต่อเส้นกระดาษเห็นร่องรอยของกระดาษมาก มีการคืนตัวเป็นเส้นตรง

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่ากระดาษที่มีความหนา 200 แกรม สามารถดัดลวดลาย เส้นคดโค้ง วงกลมได้ดี การต่อกระดาษมีความเรียบเนียน กระดาษไม่คืนตัวง่าย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบเส้นลวดลายของกระดาษ 310 แกรมและ 400 แกรม เห็นได้ชัดว่ากระดาษ 200 แกรม สามารถสร้างเส้นลวดลายตามที่ได้ออกแบบไว้สมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกกระดาษความหนา 200 แกรม มาใช้ในการทำแม่พิมพ์ในครั้งนี้ จากนั้นทดลองพิมพ์น้ำเทียนลงบนผ้ามัสลินเพื่อดูลักษณะของเส้นและลวดลายที่ได้



ภาพที่ 3 ทดลองพิมพ์น้ำเทียนลงบนผ้ามัสลิน

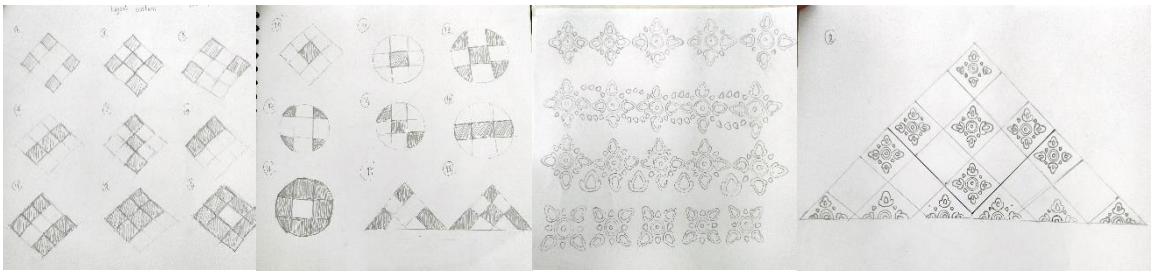


ภาพที่ 4 แม่พิมพ์กระดาษ

จากภาพที่ 3 แสดงถึงแม่พิมพ์กระดาษ 200 แกรมที่สามารถสร้างลายเส้นน้ำเทียนเพื่อลงสีผ้าบาติกได้ และภาพที่ 4 แสดงถึงแม่พิมพ์กระดาษที่มีการแยกเป็นส่วน ๆ ของลวดลายประจำยามเพื่อให้สามารถจัดวางรูปแบบได้หลากหลาย

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกจากแม่พิมพ์กระดาษ

การออกแบบผลิตภัณฑ์ จากขั้นตอนการออกแบบลวดลายและการทดลองสร้างแม่พิมพ์ผ้าบาติกด้วยวัสดุกระดาษ ผู้วิจัยได้นำสิ่งที่ได้จากการค้นพบมาพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก โดยออกแบบจัดวางลวดลาย ใช้แม่พิมพ์กระดาษที่พัฒนาขึ้นพิมพ์น้ำเทียนลงบนผ้ามัสลิน และลงสีบาติก เพื่อสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์หมอนบาติก 1 ชุด ประกอบด้วยหมอน ทั้งหมด 3 ชิ้น ดังแสดงในภาพที่ 5 - 8



ภาพที่ 5 การออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์หมอน



ภาพที่ 6 การพิมพ์เทียนโดยใช้แม่พิมพ์กระดาษ



ภาพที่ 7 การลงสีบาติก



ภาพที่ 8 ผลิตภัณฑ์เสร็จสมบูรณ์

สรุปและอภิปรายผล

แม่พิมพ์บาติกจากกระดาษ เป็นแม่พิมพ์ที่มีราคาถูก สามารถสร้างสรรค์ลวดลายได้หลากหลาย อีกทั้งวัสดุสามารถจัดหาและผลิตได้ง่าย แม้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยี 3D Print, CNC จะเข้ามาช่วยให้กระบวนการผลิตแม่พิมพ์บาติกสามารถผลิตตามแบบที่ต้องการได้ง่ายมากขึ้นและผลิตได้เป็นจำนวนมาก (อรุณี ชัยสวัสดิ์ และอรุณรัตน์ แสนสิ่ง, 2561) แต่ก็จะต้องใช้ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งมีความยุ่งยากและซับซ้อน ซึ่งแม่พิมพ์จากกระดาษสามารถผลิตได้ง่ายกว่าไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี แม่พิมพ์กระดาษทำให้ได้

แม่พิมพ์บาติกที่มีราคาถูกมากเมื่อเทียบกับแม่พิมพ์บาติกจากโลหะหรือไม้ นอกจากนี้กระดาษยังเป็นวัสดุที่เป็นแผ่นสามารถตัด ดัด พับ ม้วนได้ซึ่งคล้ายกับแผ่นโลหะ โดยกระบวนการผลิตแม่พิมพ์กระดาษใช้วิธีการในลักษณะเดียวกันกับแม่พิมพ์โลหะที่ต้องเลือกขนาดความหนาที่เหมาะสม จากนั้นตัดเป็นแผ่นแล้วดัด ม้วน ฯลฯ เพื่อสร้างลวดลายตามที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ S R Hidayat, T B Affanti, A I Josef and D Nurcahyanti (2021) ที่กล่าวว่าการสร้างแม่พิมพ์กระดาษต้องเลือกกระดาษที่มีความหนาเท่ากันกับแผ่นทองแดง นอกจากนี้กระดาษสามารถตัดและจัดเรียงลวดลายในลักษณะที่คล้ายกับโลหะได้ ในส่วนของการออกแบบแม่พิมพ์ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการแยกแม่พิมพ์ออกเป็นส่วน ๆ นั้นสามารถสร้างสรรค์ จัดวางรูปแบบได้หลากหลายมากกว่าการทำแม่พิมพ์เพียงชิ้นเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kamtorn Kerdthip Namfon Laisatruklai & Jirawat Vongphantuset (2015) ที่ได้ออกแบบแม่พิมพ์บาติกแบบโมดูลล่า เนื่องจากพบปัญหาแม่พิมพ์บาติกแบบโลหะที่มีราคาแพงจึงมีแนวคิดในการออกแบบแม่พิมพ์แบบโมดูลล่าที่สามารถปรับรูปแบบของลวดลายได้ ทำให้สร้างลายบาติกใหม่ ๆ ได้มากขึ้นโดยไม่ต้องซื้อแม่พิมพ์บาติกใหม่

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งต่อไปควรทดลองใช้วัสดุกระดาษประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น กระดาษกล่องลูกฟูก กระดาษชานอ้อย เป็นต้น และทดลองสร้างสรรค์ลวดลายในลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้เห็นศักยภาพของกระดาษ รวมถึงรูปแบบของลวดลายอื่น ๆ ที่สามารถทำแม่พิมพ์ผ้าบาติกจากวัสดุกระดาษได้ ซึ่งจะสามารถนำสิ่งที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการออกแบบอื่น ๆ หรือใช้งานสำหรับการผลิตผ้าบาติกในเชิงพาณิชย์ได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าแม่พิมพ์บาติกในราคาสูง

เอกสารอ้างอิง

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. (2562). How to พิมพ์ผ้าด้วยบล็อกกระดาษสไตล์ญี่ปุ่น. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2565 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=nT3b1wMW29U

นันทา โรจนอุดมศาสตร์. (2536). การทำผ้าบาติก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

มารีญา วรวงค์. (2563). ผ้าเขียนเทียน : ภูมิปัญญาบนผืนผ้าจากชาติพันธุ์ม้ง ต.ป่ากลาง จ.น่าน. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=2dzlDjQffHI

วรสุดา ขวัญสุวรรณ และอภิฤดี อนันตพันธ์. (2563). นวัตกรรมบล็อกพิมพ์ 3 มิติเพื่อเพิ่มมูลค่าผ้าปาเต๊ะในจังหวัดภาคใต้. (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

ศูนย์ประชาสัมพันธ์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า . (2562). อุทยานผ้าปาเต๊ะชุมชนบาโงเปาะเล็ง นราธิวาส. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2565 จาก https://fb.watch/hQRgi1Nw3r/

ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ. 2565. งานศิลปหัตถกรรมประเภทผ้าเขียน-พิมพ์ลาย บาติก. เข้าถึงเมื่อง 18 มกราคม 2565 จากhttps://www.sacit.or.th/uploads/

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2561). วว. มอบแป้นพิมพ์ลายผ้าบาติกด้วยแม่พิมพ์ CNC ให้แก่ผู้ประกอบการเขาเต่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภายใต้โครงการ “คูปองวิทย์เพื่อโอทอป”. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2565 จาก https://www.ryt9.com/s/prg/2930061

สถาบันส่งเสริมศิลปะหัตถกรรมไทย. 2559. ผ้าบาติก สีสันบนผืนผ้า. เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม 2565 จาก https://www.sacit.or.th/th/detail/

สภาวัฒนธรรมปัตตานี. (2565). รายาบาติก. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=yJ2uoUYTU1o

อรุณี ชัยสวัสดิ์ และอรุณรัตน์ แสนสิ่ง. (2561). นวัตกรรมการขึ้นรูปแม่พิมพ์ผ้าบาติกโดยใช้ CAD/CAM/CNC ตอนที่ 1. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 33(3), 26-29.

อายุน้อยร้อยล้าน . (2562). ผ้าพิมพ์เทียน ลวดลายไทย สร้างรายได้ปีละ 15 ล้าน. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2565 จากhttps://www.youtube.com/watch?v=CBCgspvxRJY

อารีนา อีสามะ และ สายชลี ชัยศาสตร์. (2558). การพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

Kamtorn Kerdthip Namfon Laisatruklai & Jirawat Vongphantuset. 2015. Modular batik stamp block : Development of Southern Thai Printing batik stamp block. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts), 8(4), 127-142.

S R Hidayat, T B Affanti, A I Josef and D Nurcahyanti. (2021, August 24-25). Batik stamp canting made of waste paper material as a frugal innovation in batik. In The 8th International Conference on Sustainable Agriculture and Environment. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science, Indonesia.

พลวัตประชากรของหอยแมลงภู่ *Perna viridis* บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จังหวัดตรัง

Population Dynamics of the Green Mussel *Perna viridis* in Laemmakham Canal Trang Province

เสรี นิยมเดชา[1] และ ชัชวาล หมื่นโพธิ์[2*]

Seree Niyomdecha[1] and Chutchawan Muenpo[2*]

[1]นักวิทยาศาสตร์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[1]Scientist, Division of Biological Science, Faculty of Science, Prince of Songkla University

[2]อาจารย์, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[2]Lecturer, Division of Biological Science, Faculty of Science, Prince of Songkla University

***Corresponding author, E-mail:** chutchawan.m@psu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาพลวัตประชากรของหอยแมลงภู่ (green mussel, *Perna viridis* L.) บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จ. ตรัง ผลการศึกษาพบว่า ค่าความยาวเปลือกสูงสุดมีค่าเท่ากับ 107.10 มิลลิเมตร ขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์การเจริญเติบโตเท่ากับ 0.23 ต่อปี ค่าประสิทธิ์ภาพการตายรวมเท่ากับ 1.02 ต่อปี ค่าสัมประสิทธิ์การตายโดยธรรมชาติเท่ากับ 0.4 ต่อปี และค่าสัมประสิทธิ์การตายจากการประมงเท่ากับ 0.56 ต่อปี นอกจากนี้พบว่ามีอัตราการทดแทนสูงเกิดขึ้น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงเดือนพฤษภาคม และเดือนกันยายน-ตุลาคม ในขณะที่ค่าอัตราการใช้ประโยชน์ ณ ปัจจุบันมีค่ามากกว่า 0.5 บ่งชี้ว่ามีการทำประมงเกินขนาด ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: หอยสองฝา, พารามิเตอร์การเจริญเติบโต

Abstract

The aim of this study was to evaluate the population dynamics of the green mussel *Perna viridis* L., in Laemmakham Canal, Trang Province. The results of the investigation indicate that the asymptotic growth was estimated to be 107.10 mm, with a growth rate of 0.23 per year. The natural mortality rate was 0.46 per year, and the total mortality rate was 1.02 per year. Additionally, the fishing mortality rate was 0.56 per year. The recruitment pattern showed two distinct peaks, with the first occurring in May and the second occurring in September to

October. The exploitation level exceeded 0.5, indicating that the stock is over-fished. The findings of this study provide valuable baseline information for the management of mussel populations.

Keywords: Bivalve, Growth parameters

บทนำ

หอยแมลงภู่ (green mussel, *Perna viridis* L.) พบกระจายทั่วไปในเขตน้ำขึ้นน้ำลงของทวีปเอเชีย แอฟริกา และออสเตรเลีย (Siddall,1980) ส่วนในประเทศไทยพบได้ทั่วไปในเขตทะเลอ่าวไทยและอันดามัน หอยแมลงภู่ยังเป็นหอยที่มีการเพาะเลี้ยงอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นอาหารที่มีโปรตีนสูงและเพาะเลี้ยงได้ง่าย (Hickman, 1992) ในประเทศไทยพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง พ.ศ. 2554 มีผลผลิตหอยแมลงภู่จากการเลี้ยงและการเก็บจากธรรมชาติรวมกันมากกว่า 1 แสนตันต่อปี นอกจากนี้ในจังหวัดตรังมีฟาร์มเลี้ยงหอยแมลงภู่จำนวน 80 ฟาร์ม (กรมประมง, 2560) ในการเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ จำเป็นต้องใช้ลูกพันธุ์หอยจากธรรมชาติ การเพาะเลี้ยงให้ประสบความสำเร็จต้องมีความรู้ในด้านต่าง ๆ แต่ทั้งนี้การจะจัดการทรัพยากรที่เป็นสิ่งมีชีวิตใด ๆ ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลทางชีววิทยา นิเวศวิทยา พลวัตประชากร และสภาวะทรัพยากรของสิ่งมีชีวิตนั้นให้ครบถ้วนเสียก่อน โดยเฉพาะข้อมูลทางพลวัตประชากร และชีววิทยาการสืบพันธุ์ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จำเพาะต่อพื้นที่ ที่สัตว์น้ำนั้น ๆ อาศัยเลี้ยงตัวอยู่ (สนธยา กูลกัลยา และอุมารินทร์ มัจฉาเกื้อ, 2563)

ในอดีตมีการศึกษาพลวัตประชากรหลายวิธี เช่น การศึกษาอายุและการเจริญเติบโตโดยการวิเคราะห์ชั้นเปลือกภายใต้กล้องจุลทรรศน์ (Loosanoff & Davis, 1963) การประเมินอัตราการตายโดยการวิเคราะห์ประชากรหอยขนาดต่าง ๆ (Gulland, 1983) การวิเคราะห์ CPUE หรือ ปริมาณการจับต่อหน่วยการลงแรงประมง ใช้ประเมินความอุดมสมบูรณ์ของประชากร (Caddy, 1983) การศึกษาการเจริญเติบโตและระยะสืบพันธุ์ของหอยแมลงภู่ในประเทศไทย (Tuaycharoen et al., 1988) จนกระทั่งในปี 1994 (Pauly & Garcia, 1994) มีการพัฒนาโปรแกรม FAO-ICLARM Stock Assessment Tools (FiSAT) โดยใช้ค่าความยาวเปลือกในการวิเคราะห์ ที่ผ่านมามีการศึกษาในหลายพื้นที่ ได้แก่ การศึกษาพลวัตประชากรของหอยแมลงภู่ *Perna viridis* บริเวณชายฝั่งรัฐมะละกาประเทศมาเลเซีย (Al-Barwani et al., 2007) การศึกษาค่าพารามิเตอร์การเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่ *Perna viridis* บริเวณชายฝั่งประเทศเมียนมา (Nwe et al., 2020) และการศึกษาพลวัตประชากรของหอยแมลงภู่ *Perna viridis* ในประเทศบังคลาเทศ (khan et al., 2010) เป็นต้น

วัตถุประสงค์

ศึกษาค่าพารามิเตอร์การเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่: ศึกษาอัตราการตาย ค่าประสิทธิ์ภาพการตายรวม ค่าสัมประสิทธิ์การตายโดยธรรมชาติ ค่าสัมประสิทธิ์การตายจากการประมง และอัตราการทดแทนของประชากรของหอยแมลงภู่บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จังหวัดตรัง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาด้านพลวัตประชากรเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงขนาด และองค์ประกอบอายุของประชากร ประกอบด้วยการศึกษาค่าพารามิเตอร์การเจริญเติบโต ได้แก่ ค่าความยาวเปลือกสูงสุด (Asymptotic growth; L_∞) ค่าสัมประสิทธิ์การเจริญเติบโต (Growth rate; K) ค่าอายุขัย (T_{max}) ความสัมพันธ์ระหว่างความยาวกับน้ำหนัก (Length- weight relationship) ส่วนการศึกษาอัตราการตาย ได้แก่ การศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การตายรวม (total mortality; Z) การศึกษาอัตราการตายตามธรรมชาติ (Natural mortality rate; M) การศึกษาอัตราการตายจากการประมง (Fishing mortality; F) การศึกษารูปแบบการทดแทนของประชาการ (recruitment pattern) รวมถึงการสืบพันธุ์ องค์ความรู้ด้านพลวัตประชากรของหอยเศรษฐกิจมีความสำคัญเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภายในประชากรมีผลกระทบต่อระบบนิเวศและวิถีชีวิตของมนุษย์ และนำมาซึ่งการอนุรักษ์และการวางกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากร ที่ผ่านมามีความนำความรู้ด้านพลวัตประชากรมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ Mohamadu (2010) กล่าวว่า ความเข้าใจด้านพลวัตรประชากรมีความจำเป็นต่อการวางกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ การควบคุมการแพร่กระจายและแก้ปัญหาผลกระทบต่างๆ ที่ตามมา ส่วน Asokan et al. (2016) เน้นย้ำว่า ความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตประชากรในระยะยาวมีประโยชน์ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงประชากรของหอยแมลงภู่ได้อย่างแม่นยำ และช่วยให้การวางกลยุทธ์ในการบริหารจัดการประสบความสำเร็จ

วิธีดำเนิการวิจัย

1. พื้นที่ศึกษาและการเก็บตัวอย่าง (Study area and sampling collection)

สุ่มเก็บตัวอย่างหอยแมลงภู่เดือนละ 30 ตัว ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2555 ถึงมีนาคม 2556 จากชายฝั่งทะเลอันดามัน บริเวณปากคลองแหลมมะขาม อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง (7° 37' N - 99° 11' E) จากความลึก 1-2 เมตร จากนั้นนำตัวอย่างหอยมายังห้องปฏิบัติการจุลเทคนิค ทำความสะอาดตัวอย่าง วัดความยาวเปลือก (shell length, SL) ด้วยดิจิทอลเวอร์เนียร์คาลิเปอร์ในหน่วยมิลลิเมตร บันทึกข้อมูล

2. พารามิเตอร์การเจริญเติบโต (Growth Parameters)

นำข้อมูลความถี่ขนาดความยาวที่แจงนับได้แต่ละเดือนมาจำแนกอันตรภาคชั้นตามวิธีการของ Laxmilatha (2013) และวิเคราะห์ค่าความอันตรภาคชั้นด้วยโปรแกรมสาเร็จรูป FiSAT_II ตามวิธีการของ Al-Barwani et al. (2007) และ Nurul Amin et al. (2008) จะได้ค่าค่าพารามิเตอร์การเติบโตได้แก่ ค่าความยาวเปลือกสูงสุด (L_∞) ค่าสัมประสิทธิ์การเจริญเติบโต (K)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือกกับน้ำหนักหอยทั้งตัว (Relationship between shell Length- total body weight)

หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือกกับน้ำหนักหอยทั้งตัว ดังสมการ

$$W = aL^b \quad (1)$$

โดยที่ W = น้ำหนักหอยทั้งตัว (กรัม), a = ค่าจุดตัด (intercept)

L = ความยาวเปลือก (เซนติเมตร)

b = ค่าความชันของกราฟ (slop)

โดยที่ a, b เป็นค่าที่ได้จากสมการ Linear regression ที่น้อยที่สุด (Scherrer, 1984)

หาจากสมการ $$\log_{10} \mathrm{W} = \log_{10} a + b \log_{10} L \quad (2)$$

4. อายุและการเจริญเติบโต (Age and growth)

จากนั้นหาค่าอายุขัยของหอยแมลงภู่ $(T_{\max})$ จากสมการ

$$T_{\max} = 3/K \quad (3)$$

นำค่า L_∞ และค่า K มาคำนวณค่าความความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือกกับอายุ (length at age) จากนั้นนำค่าดังกล่าวมาสร้างเส้นโค้งการเจริญเติบโตโดยใช้โปรแกรม FISATII ตามสูตรต่อไปนี้ตามวิธีการของ (Pauly et al., 1992)

$$L_t = L_\infty \times (1 - e^{(-K \cdot (t - t_0))}) \quad (4)$$

เมื่อ L_∞ = ความยาวสูงสุดของสัตว์น้ำ (มิลลิเมตร), L_t = ความยาวของสัตว์น้ำเมื่ออายุ t (มิลลิเมตร)

K = สัมประสิทธิ์ของการเจริญเติบโตต่อปี, t_0 = อายุของสัตว์น้ำเมื่อความยาวเท่ากับ 0 ปี

t = อายุของสัตว์น้ำ (ปี)

หาค่า growth performance index (θ') จากสมการ

$$\theta' = \log K + 2 \log L_\infty \quad (5)$$

5. อัตราการตาย (mortality)

ศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การตายรวม (total mortality; Z) โดยวิธีการ length converted catch curve method ตามวิธีการของ (Pauly, 1984) และศึกษาอัตราการตายตามธรรมชาติ (Natural mortality rate; M) ตามวิธีการของ Pauly (1980) ดังสมการ

$$\log_{10}M = -0.0066 - 0.279 \log_{10}L_{\infty} + 0.6543 \log_{10}K + 0.4634 \log_{10}T \quad (6)$$

จากนั้นนำค่า M ที่ได้มาหาค่าอัตราการตายจากการประมง (Fishing mortality; F) โดยแทนค่าในสมการต่อไปนี้

$$F = Z - M \quad (7)$$

จากนั้นคำนวณค่า Exploitation level (E) ตามวิธีการของ Gulland, 1965 ดังสมการ

$$E = \frac{F}{Z} = \frac{F}{F+M} \quad (8)$$

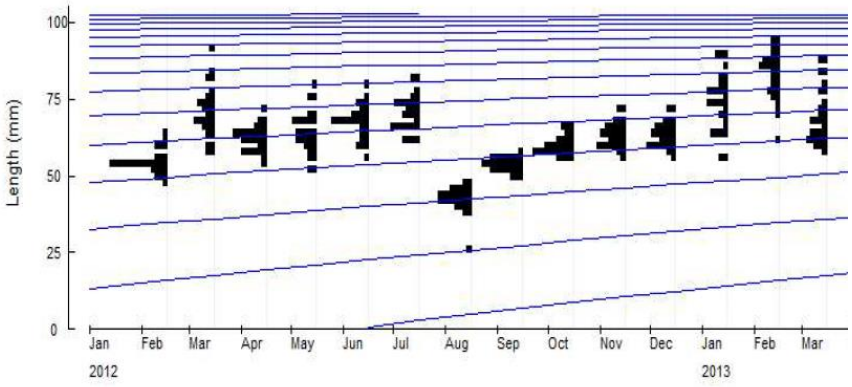
6. รูปแบบการทดแทน (recruitment pattern)

หาค่ารูปแบบการทดแทนโดยการแทนค่า L_{∞}, K, t_0 (t_0= 0) เพื่อหาค่าการแจกแจงแบบปกติของรูปแบบการทดแทน โดยใช้ NORMSEP ในโปรแกรม FiSATII (Pauly & Caddy, 1985)

ผลการวิจัย

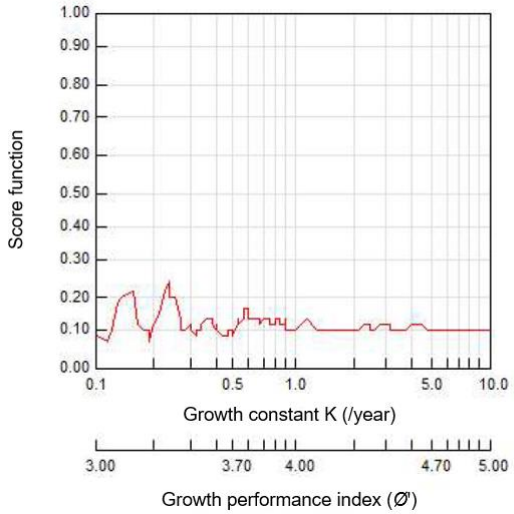
1. การประมาณค่าพารามิเตอร์การเจริญเติบโต

จากการศึกษาพบว่าหอยแมลงภู่มีขนาดเฉลี่ยนเท่ากับ 60±16.73 มิลลิเมตร (ภาพที่ 2.) ค่าพารามิเตอร์การเจริญเติบโตพบว่า ค่าความยาวสูงสุด (L_{∞}) มีค่าเท่ากับ 107.10 และค่าประสิทธิ์ภาพการเจริญเติบโต (K) มีค่าเท่ากับ 0.23 (ภาพที่ 2.)



ภาพที่ 1. เส้นโค้งการเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่จาก Von Bertalanffy model วิเคราะห์

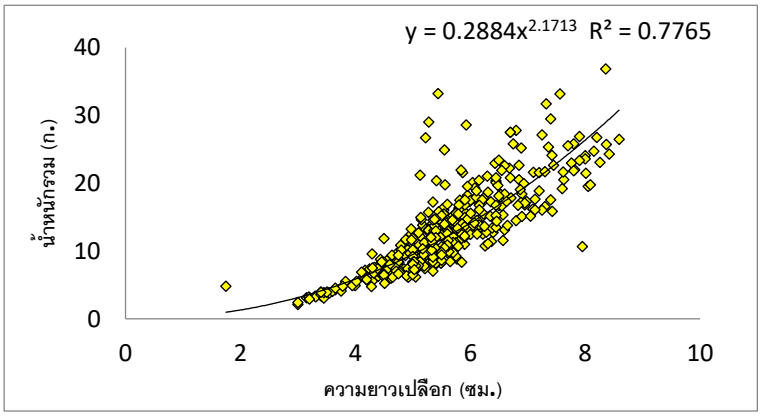
โดยใช้ electronic length-frequency analysis (ELEFANI) ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2555 – มีนาคม 2556



ภาพที่ 2. ค่าสัมประสิทธิ์การเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่ (*K*) และค่า Growth performance index (Φ') ของหอยแมลงภู่ บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จ.ตรัง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือกกับน้ำหนักหอยทั้งตัว (Relationship between shell Length- total body weight)

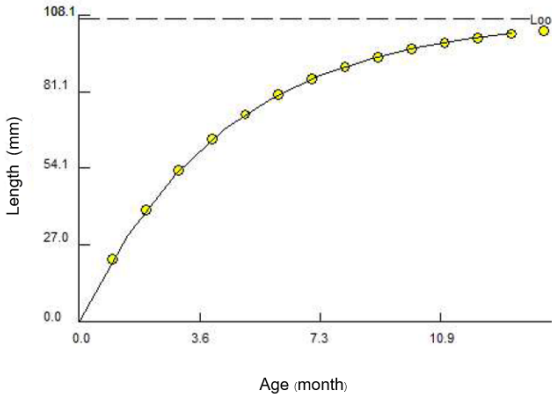
หอยแมลงภู่ที่นำมาศึกษามีขนาดระหว่าง 3.4 – 7.41 เซนติเมตร และมีน้ำหนักระหว่าง 3.75 -20.47 กรัม จากการคำนวณความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือกกับน้ำหนักโดยใช้ Linear regression พบว่ามีความสัมพันธ์กันในรูปเส้นโค้ง Exponential function ($y=ax^b$) ที่มีสมการ $Y=0.2884x^{2.1713}$ ค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.7765 (ภาพที่ 3)



ภาพที่ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือก (เซนติเมตร) และ
น้ำหนักตัว (กรัม) ของหอยแมลงภู่บริเวณปากคลองแหมลมมะขาม จ.ตรัง

3. อายุและการเจริญเติบโต (Age and growth)

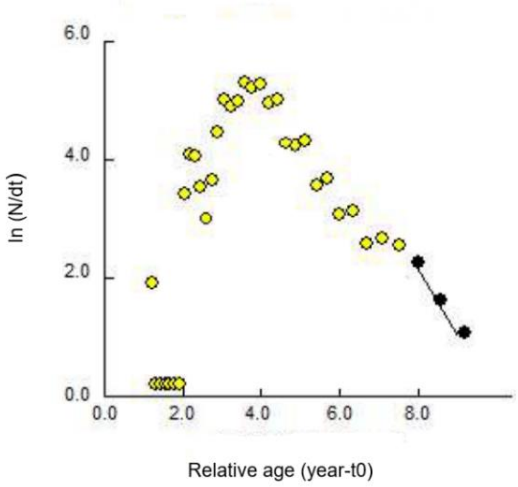
จากการวิเคราะห์ค่าอายุขัยของหอยแมลงภู่ (T_{max}) พบว่ามีอายุประมาณ 13.04 เดือน ในการวิเคราะห์อายุและการเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่ซึ่งเป็นพารามิเตอร์ลำดับที่ 3 ของ von Bertalanffy growth function จะกำหนดค่า t_0 เท่ากับ 0 ดังนั้นหอยแมลงภู่จะมีขนาดเท่ากับ 22.00, 39.48, 53.38, 64.41, 73.18, 80.15, 85.69, 90.09 93.58, 96.36, 98.56, 100.32, และ 101.71 เมื่อมีอายุ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 และ 13 เดือนตามลำดับ (ภาพที่ 4)



ภาพที่ 4. และเส้นโค้งแสดงอัตราการเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่ บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จ.ตรัง

4. อัตราการตาย (mortality)

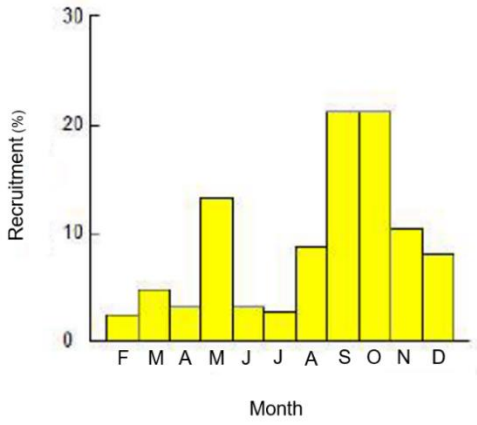
อัตราการตายทั้งหมด (*Z*) เท่ากับ 1.02 ต่อปี และอัตราการตายตามธรรมชาติ (*M*) เท่ากับ 0.46ต่อปี ค่า Fishing mortality (*F*) เท่ากับ -0.56 และค่า Exploitation level (*E*) เท่ากับ 0.54 (ภาพที่ 5)



ภาพที่ 5. ผลการวิเคราะห์ด้วยเส้นโค้งผลจับเชิงเส้นของหอยแมลงภู่บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จ.ตรัง

5. รูปแบบการทดแทน (recruitment pattern)

การทดแทนของหอยแมลงภู่อยู่ในช่วง 0.00 – 21.38% ค่าต่ำสุดในช่วงเดือนธันวาคม เท่ากับ 0.00% และสงสูงสุดในเดือนสิงหาคมมีค่าเท่ากับ 21.38% การทดแทนของหอยแมลงภู่มีช่วงที่อยู่ในระดับสูงสองช่วง โดยช่วงแรกมีค่าสูงในเดือนเมษายน และ ช่วงที่สองในช่วงเดือน สิงหาคม และกันยายน (ภาพที่ 6)



ภาพที่ 6. รูปแบบการทดแทนของประชากรหอยแมลงภู่บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จ.ตรัง

ตารางที่ 1. พารามิเตอร์การเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่ บริเวณปากคลองแหลมมะขาม จ.ตรัง

Growth parameters	*P. viridis*
Asymptotic growth L_∞ (mm)	107.10
Growth rate (*K*/year)	0.23
Natural mortality (*M*/year)	0.46
Growth performance index (Φ')	3.25
Total mortality (*Z*/year)	1.02
Fishing mortality (*F*/year)	0.56
Exploitation level (*E*)	0.54
Length range (mm)	34 – 74.14
Weight range (g)	3.75 -20.47
Sampling number (*N*)	420

ตารางที่ 2. ค่าพารามิเตอร์การเจริญเติบโตของหอยแมลงภู่ (*P. viridis*) ของประเทศต่าง ๆ

location	Habitat	L_∞ (mm)	K (year^{-1})	Φ'	Temp (°C)	Source
India	Subtidal bed, Kakinada Bay	184.6	0.25	3.9304	-	(Narasimham, 1981)
	Intertidal, Rocky shore, Mukka	75.4	1.51	3.5758	-	(Thejasvi, 2013)
	Subtidal bed, Amdalli	117.50	0.28	3.5872	-	Thejasvi, 2013
Bangladesh	Intertidal region at Cox s Barzaar, Moheskali channel	194.3	0.56	2.32	28	(Nural Amin et al., 2005)
Myanmar	Subtidal bed, Ye Estuary	162.75	0.87	4.363	30	(Nwe et al., 2020)
Thailand	Pole culture, Upper Gulf	112	1.00	4.0984		(Tuaycharoen et al., 1988)
	Laem makham canel, Trang	107.10	0.23	3.25	25	Present study

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าหอยแมลงภู่มีขนาดเฉลี่ยเท่ากับ 60±16.73 มิลลิเมตร (ภาพที่ 1) ค่าพารามิเตอร์การเจริญเติบโตพบว่า ค่าความยาวสูงสุด (L_∞) มีค่าเท่ากับ 107.10 มิลลิเมตร (ภาพที่ 2) เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาก่อนหน้าพบว่า L_∞ มีค่าน้อยกว่าหอยแมลงภู่ในเขต Subtidal zone บริเวณอ่าว Kakinada Bay ประเทศอินเดียซึ่งมีค่า L_∞ เท่ากับ 184.6 มิลลิเมตร (Narasimham, 1981) แต่มีค่าสูงกว่าหอยแมลงภู่บริเวณเขตน้ำขึ้นน้ำลง (Thejasvi, 2013) ส่วนค่า *K* มีค่าเท่ากับ 0.23 ต่อปี พบว่ามีค่าใกล้เคียงกับการศึกษาบริเวณอ่าว Kakinada Bay ประเทศอินเดียซึ่งมีค่า *K* เท่ากับ 0.25 ต่อปี แต่ยังคงมีค่าต่ำกว่าหลายการศึกษาเช่น บริเวณ Amdalli มีค่าเท่ากับ 0.28 ต่อปี (Thejasvi, 2013) บริเวณ Ye Estuary มีค่าเท่ากับ 0.87 ต่อปี (Nwe et al., 2020) และบริเวณ Mukka มีค่าเท่ากับ 1.51 ต่อปี (Thejasvi, 2013)

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือกกับน้ำหนักหอยทั้งตัว (Relationship between shell Length- total body weight) จะพิจารณาค่าตัวเลขยกกำลัง b หากมีค่าเข้าใกล้ 3 บ่งชี้ว่าการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำมีความสมมาตรกันระหว่างความยาวกับน้ำหนัก((Isometric

growth) ส่วน b ที่แตกต่างจาก 3 บ่งชี้ว่าสัตว์น้ำมีการเจริญเติบโตแบบไม่สมมาตร (Allometric growth) (Pauly, 1984) ในการศึกษาครั้งนี้จากการคำนวณความสัมพันธ์ระหว่างความยาวเปลือกกับน้ำหนักโดยใช้ Linear regression พบว่า มีความสัมพันธ์กันในรูปเส้นโค้ง Exponential function ($y=ax^b$) ที่มีสมการ $Y=0.2884x^{2.1713}$ ค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.7765 ค่า b เท่ากับ 2.17 พบว่ามีค่าแตกต่างจาก 3 บ่งชี้ว่าหอยแมลงภู่มีการเจริญเติบโตแบบ Allometric growth สอดคล้องกับการศึกษาโดยทั่วไปของหอยแมลงภู่พบว่าเป็นแบบ Allometric growth (Al-barwani et al., 2007)

จากการศึกษาอายุและการเจริญเติบโต (Age and growth) พบว่าของหอยแมลงภู่ (T_{max}) พบว่ามีอายุประมาณ 13.04 เดือน โดยมีขนาดความยาวเปลือกสูงสุดเท่ากับ 107.10 มิลลิเมตร และมีอัตราการเจริญเติบโตเท่ากับ 8.21 มิลลิเมตรต่อเดือน ซึ่งสูงกว่าการศึกษาการเจริญเติบโตหอยแมลงภู่จากช่องแคบมะละกาที่มีอัตราการเจริญเติบโตที่ 6.95 มิลลิเมตรต่อเดือน (Al-barwani et al., 2007) แสดงให้เห็นว่าหอยแมลงภู่บริเวณที่ศึกษามีอัตราการเติบโตที่สูงเหมาะสำหรับการเพาะเลี้ยงเชิงพาณิชย์

การศึกษาครั้งนี้พบว่าอัตราการตายตามธรรมชาติ (M =0.46) มีค่ามากกว่าอัตราการตายจากการประมง (F= 0.56) บ่งชี้ว่าประชากรอยู่ในภาวะไม่สมดุล นอกจากนี้ค่า Exploitation level (E) มีค่าค่อนข้างสูงกว่า 0.5 บ่งชี้ว่าการทำประมงเกินขนาด (over fishing) จากรายงานของ Gulland (1965) ผลผลิตที่เหมาะสมนั้นเมื่อค่า $F=M$ และเมื่อค่า E มากกว่า 0.5 บ่งชี้ว่าเกิด over fishing ขึ้นในประชากร

จากการศึกษารูปแบบการทดแทน (recruitment pattern) พบว่าเกิดขึ้น 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรกในเดือนพฤษภาคม และช่วงที่สองในเดือนกันยายน-ตุลาคม เมื่อเปรียบเทียบกับฤดูกาลสืบพันธุ์ของหอยแมลงภู่ในพื้นที่นี้ที่เกิดขึ้นสองครั้งในรอบปีโดยเกิดขึ้นในเดือนมีนาคมและกันยายน (เสรี นิยมเดชา และชัชวาล หมื่นโพธิ์, 2557) พบว่ารูปแบบการทดแทนและวงจรสืบพันธุ์มีความสอดคล้องกัน

จากผลการศึกษาพารามิเตอร์การเจริญเติบโต พบว่าหอยแมลงภู่บริเวณพื้นที่ศึกษามีค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ปกติเมื่อเทียบกับการศึกษาบริเวณอื่น อย่างไรก็ตามพบว่ามีการทำประมงเกินขนาด (over-fishing) เกิดขึ้น เนื่องจากหอยแมลงภู่เป็นหอยเศรษกิจที่พบเจอได้ง่ายทำให้มีการจับจากธรรมชาติครั้งละเป็นจำนวนมาก จึงควรมีการปรับปรุงในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการเก็บเกี่ยวหอยแมลงภู่ เช่น ไม่เก็บเกี่ยวหอยแมลงภู่ในฤดูกาลสืบพันธุ์ในปริมาณมาก เพื่อหอยแมลงภู่ได้มีโอกาสสืบพันธุ์และเกิดประชากรรุ่นถัดไปได้ หรืองดเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนที่หอยแมลงภู่มีขนาดเล็ก เป็นต้น

2. ควรให้ความรู้ด้านพลวัตประชากรของหอยแมลงภู่แก่ชาวประมงหรือเกษตรกรอันจะนำมาซึ่งการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กรมประมง. (2560). สถิติฟาร์มเลี้ยงหอย 2560. กรุงเทพฯ : กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง.

สนธยา กูลกัลยา และอุมารินทร์ มัจฉาเกื้อ. (2563). พลวัตประชากรและชีววิทยาการสืบพันธุ์ของปูแสมสามชนิดในป่าชายเลนจังหวัดตราด. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 22(2), 11-18.

เสรี นิยมเดชา และชัชวาล หมื่นโพธิ์. (2557). ขนาดแรกสืบพันธุ์และวงจรสืบพันธุ์ของหอยแมลงภู่ (Perna viridis) บริเวณปากคลองแหลมมะขามจังหวัดตรัง. ใน พรศิลป์ ผลพันธิน (ประธาน), การประชุมวิทยาศาสตร์ทางทะเลครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

Al-Barwani, S.M., Arshad, A., Amin, S.M.N., Japar, S.B., Siraj, S.S., & Yap, C.K. (2007). Population dynamics of the green mussel Perna viridis from the high-spat-fall coastal water of Malacca, Peninsular Malaysia. Fisheries Research, 84(2), 147-152.

Asokan, R., Venkatesan, V., & Vijayakumaran, M. (2016). Population dynamics of the green mussel, Perna viridis (Linnaeus, 1758) in the Ashtamudi estuary, south-west coast of India. Journal of the Marine Biological Association of India, 58(2), 26-31.

Caddy, J.F. (1993). Towards a comparative evaluation of human impacts on fishery ecosystems of enclosed and semi-enclosed seas, Reviews in Fisheries Science, 1(1), 57-95.

Gulland, J.A. (1965). Estimation of Mortality Rates. Annex to Arctic Fisheries Working Group Report ICES C. M. Doc 3. Copenhagen : ICES.

Gulland, J.A. (1983). Fish Stock Assessment: A Manual of Basic Methods. New York, UK : John Wiley and Sons.

Hickman, R.W. (1992). Mussel cultivation. In Gosling E. (eds), The Mussel Mytilus: Ecology,

Physiology, Genetics and Culture (465-510). New York : Elsevier.

Khan, A.A.M., Assim, Z.B., & Ismali, A. 2010. Population dynamics of the green-lipped mussel, Perna viridis from the offshore waters of Naf river coast, Bangladesh. Chiang Mai J. Sci, 37(2), 344-354.

Laxmilatha, P. (2013). Population dynamics of the edible clam Meretrix casta (Chemnitz) (International Union for Conservation of Nature status: Vulnerable) from two estuaries of North Kerala, south west coast of India. International Journal of Fisheries and Aquaculture, 5(10), 253-261.

Loosanoff, V.L. & Davis, H.C. (1963). Culture of Marine Invertebrate Animals. New York : John Wiley and Sons.

Mohamadu, B. J., Mohd, A., Mohd A. A., & Zaidi, Ch. C. (2010). Population dynamics of the green mussel, Perna viridis (Linnaeus, 1758) in the coastal waters of Malaysia. Journal of Shellfish Research, 29(3), 649-657.

Narasimham, K. A. (1981). Dimensional relationships and growth of green mussel Perna viridis in Kakinada Bay. Indian Journal of Fisheries, 28(1&2), 240-248.

Nural Amin, S. M., Halim, M. A., Barua, M., Zafar, M. & Arshad, A. (2005). Population dynamic and exploitation level of green-lipped mussel (Perna viridis) using FiSAT from the offshore Island of Cox's Basar coast of Bangladesh. Pertanika Journal of Tropical Agricultural Science, 28(2), 103-109.

Nwe W. W., Aye Z. M., Oo N. N. & Myint M. N. (2020). Population parameters of green mussel, Perna viridis (Linnaeus, 1758) from Ye estuary, Mon coastal area, International Journal of Scientific and Research, 10(12), 309 – 313.

Pauly, D. (1980). On the interrelationships between natural mortality, growth parameters and mean environmental temperature in 175 fish stocks. Journal du Conseil / Conseil International pour l'Exploration de la Mer, 39(2), 175–192.

Pauly, D. (1984). Fish population dynamics in tropical waters: A manual for use with programmable calculators. Philippines, Manila : international center for living aquatic resources management

Pauly, D., & Caddy, J.F. (1985). A modification of Bhattacharya's method for the analysis of mixtures of normal distributions. Italy, Rome : FAO.

Pauly, D., & Munro, J.L. (1984). Once more on the comparison of growth in fish and invertebrate. the International Center for Living Aquatic Resources Management, 2(1), 1-21.

Pauly, D., Soriano-Bartz, M., Moreau, J., & Jarre, A. (1992). A new model accounting for seasonal cessation of growth in fishes. Australian Journal of Marine and Freshwater Research, 43(5), 1151–1156.

Pauly, D., & Garcia, S. (1994). Announcing the release of FiSAT (version 1.0). the ICLARM Quarterly, 17(4), 46-47.

Scherrer, B., (1984). Biostatistique. Morin : Montreal.

Siddall, SE. (1980). A clarification of genus Perna (Mytilidae). Bulletin of Materials Science, 30(4), 858 - 870.

Thejasvi, A. (2013). Ecological studies of the green mussel Perna viridis from intertidal region of Mukka and subtidal region of Karwar along Karnataka Coast, India. PhD Thesis. Karnataka, India : Mangalore University.

Tuaycharoen, S. J., Vakly, M., SAELOW, A. & MCCOY E, W. (1988). Growth and maturation of the green mussel *(Perna viridis)* in Thailand. In McCoy, E. W. and Chongpeepien, T. (Eds.), Bivalve mollusc culture research in Thailand (88-101). Manila : ICLARM.

การออกแบบเพื่อลดต้นทุนและวิเคราะห์ค่าความปลอดภัยสำหรับฐานรองรับปั๊มด้วยระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์

Design for Cost Reduction and Analysis of Safety for Pump Base frame with Finite Element

ชาญชัย วิรุณฤทธิชัย[1], สมบัติ หิรัญวรรณพงษ์[2], สุพจน์ สุดกรยุทธ์[3], รัตนะ เลหวนิช[4], อรรถพร สกุลสม[5], พุฒิพงศ์ ขุนทรง[6*]

Chanchai Wiroonritichai[1], Sombat Herunwannapong[2], Supoch Sudkornrayuth[3], Rattana lehavanich[4], Atthaphorn Sakulsom[5], Putthipong Khunsong[6*]

[1] ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสยาม

[1] Dr., Lecturer of Mechanical Engineering, Department, Faculty of Engineering, Siam University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสยาม

[2] Lecturer of Mechanical Engineering, Department, Faculty of Engineering, Siam University

[3] อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสยาม

[3] Lecturer of Mechanical Engineering, Department, Faculty of Engineering, Siam University

[4] อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสยาม

[4] Lecturer of Mechanical Engineering, Department, Faculty of Engineering, Siam University

[5] อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสยาม

[5] Lecturer of Mechanical Engineering, Department, Faculty of Engineering, Siam University

[6] อาจารย์ประจำสาขาวิศวกรรมเครื่องกล, คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสยาม

[6] Lecturer of Mechanical Engineering, Department, Faculty of Engineering, Siam University

[*]**Corresponding author, E-mail:** kh.putthipong@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการออกแบบและลดต้นทุนฐานรองรับเครื่องสูบน้ำประปา โดยใช้เหล็กรางน้ำขนาด 150x75x10 mm. โดยมีภาระที่กระทำต่อฐานเครื่องสูบน้ำเท่ากับ 245.25 N และฐานรองรับมอเตอร์เท่ากับ 3,825.90 N โดยทาง บริษัท ไพพ์ไลน์ จำกัด ได้มอบหมายให้ตรวจสอบค่าความปลอดภัยและระยะโก่งของฐานรองรับ จากผลการวิเคราะห์พบว่าฐานรองรับเครื่องสูบน้ำประปาที่ติดตั้งหน้างาน มีค่าความปลอดภัยเท่ากับ 146.253 และระยะโก่งตัวเท่ากับ 0.108 mm. ราคา 11,346 บาท จากนั้นออกแบบฐานรองรับใหม่และทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบที่ 1 เหล็กรางน้ำขนาด 125x65x8 mm. มีค่าความปลอดภัยเท่ากับ 87.394 และระยะโก่งตัวเท่ากับ 0.149 mm. ราคา 8,708.85 บาท แบบที่ 2 เหล็กรางน้ำขนาด 100x50x7.5 mm. มีค่าความปลอดภัยเท่ากับ

49.111 และระยะโก่งตัวเท่ากับ 0.164 mm. ราคา 6,404.28 บาท แบบที่ 3 เหล็กรางน้ำขนาด 75x40x7 mm. มีค่าความปลอดภัยเท่ากับ 26.450 และระยะโก่งตัวเท่ากับ 0.159 mm. ราคา 4,791.00 บาท ผลสรุปจากผลการวิเคราะห์เลือกใช้ฐานรองรับเครื่องสูบน้ำประปาที่ออกแบบใหม่ ที่ใช้เหล็กรางน้ำขนาด 75x40x7 mm จะลดต้นทุนได้ 6,555 บาทเมื่อเทียบกับฐานรองรับเครื่องสูบน้ำประปาที่ติดตั้งหน้างาน
คำสำคัญ: ฐานรองรับปั๊ม, ลดต้นทุน, ไฟไนต์เอลิเมนต์

Abstract

In the design and cost reduction of the water supply pump base, using a steel gutter size 150x75x10 mm with the load acting on the pump base equal to 245.25 N and the motor base equal 3,825.90 N, the Pipeline Company Limited was assigned to check the safety value and the deflection distance of the support base frame. From the results of the analysis, it was found that the base for the water supply pump installed on site had a security value of 146.253 and the deflection distance was 0.108 mm at 11,346 Baht. They designed a new support base and analyzed it using a ready-made program to produce 3 types: 1) Type 1 Steel gutter size 125x65x8 mm, safety value 87.394 and deflection distance 0.149 mm, at 8,708.85 Baht; 2) Type 2 Steel gutter size 100x50x7.5 mm with safety value of 49.111 and deflection distance of 0.164 mm at 6,404.28 Baht; 3) Type 3 Steel gutter size 75x40x7 mm with safety value of 26.450 and deflection distance of 0.159 mm at 4,791.00 Baht. In conclusion, from the analysis results, the newly designed pump support base was selected. It used a steel gutter size 75x40x5.00 mm and reduced the cost of 6,555 Baht, compared to the base to support the water supply pump installed on site.
Keyword: Pump base frame, Cost Reduction, Finite Element

บทนำ

ปั๊มน้ำประปา (Pump) เป็นอุปกรณ์สำคัญเพื่อสูบน้ำจากที่ต่ำไปยังที่สูงในอาคารต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วจะเป็นแบบขับเคลื่อนด้วยมอเตอร์ไฟฟ้า โดยจะมีการเดินท่อจากเครื่องไปยังจุดต่าง ๆ เพื่อทำให้ของเหลวเคลื่อนที่จากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่งที่อยู่สูง ส่วนที่สำคัญในการติดตั้งเครื่องสูบน้ำประปาจะต้องสร้างฐานรองรับน้ำหนักของเครื่องสูบน้ำประปาขึ้นมา โดยจะต้องเลือกขนาดของวัสดุและค่าความปลอดภัยให้เหมาะสมเพื่อใช้ต้นทุนที่เหมาะสม

งานวิจัยนี้ต้องการลดต้นทุนของวัสดุจากเหล็กรางน้ำขนาด 150x75x6.50 mm ซึ่งมีต้นทุนของฐานรองรับอยู่ที่ 11,346 บาท โดยต้องการหาขนาดของเหล็กรางน้ำที่สามารถรับน้ำหนักของปั๊มซึ่งมีค่า

ปลอดภัยและระยะโก่งตัวของวัสดุอยู่ในระยะที่เหมาะสมโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อเขียนแบบและวิเคราะห์ไฟไนต์เอลิเมนต์เพื่อหาค่าความปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. หาค่าความปลอดภัยมาตรฐานที่เหมาะสมของฐานรองรับปั๊มน้ำ
2. หาค่าระยะโก่งตัวของฐานรองรับเครื่องสูบน้ำ
3. ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการสร้างฐานรองรับน้ำหนักเครื่องสูบน้ำ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ในทางวิศวกรรมเครื่องกล การออกแบบชิ้นงานของเครื่องจักร หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ จะต้องมีค่าความปลอดภัย(safety factor) เพื่อป้องกันมิให้เครื่องจักร หรือเครื่องมือนั้น ๆ ได้รับความเสียหาย โดยที่แรงหรือกำลังที่รับได้ต้องมากกว่าแรงที่เกิดจากเครื่องจักรหรืออุปกรณ์นั้น ๆ หากเผื่อน้อยเกินไปจะเกิดอันตราย แม้ว่าเราจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่สามารถเกิดกับชิ้นงาน เครื่องจักร หรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่เราออกแบบไว้อย่างครบถ้วนแล้ว และถ้าเผื่อมากเกินไปก็จะทำให้ต้นทุนในการผลิตมีราคาสูง เพราะฉะนั้นการเลือกค่าความปลอดภัยที่เหมาะสมจะสามารถทำให้เครื่องจักรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีต้นทุนการผลิตยอมรับได้ โดยเครื่องมือที่นำมาวิเคราะห์ระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์นิยมใช้ในการแก้ปัญหาวิเคราะห์ทางวิศวกรรมโดย ปราโมทย์ เดชะอำไพ (2560) กล่าวว่าวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์เป็นกระบวนการเชิงตัวเลขสำหรับปัญหาที่ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ สมการอนุพันธ์ เงื่อนไขขอบเขตและรูปร่างของปัญหาได้ด้วยครบถ้วน ซึ่งถูกนำมาแก้ปัญหาทางวิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และศาสตร์อื่น ๆ รวมอยู่ด้วย เช่น นำไฟไนต์เอลิเมนต์มาวิเคราะห์ความแข็งแรงเพื่อปรับปรุงโครงสร้างที่นั่งโดยสารขนาดใหญ่ (ปกรณ์ บุราคร ,2556) , นำไฟไนต์เอลิเมนต์หาความเค้นในถังแรงดัน (อรรถพล ชัยมนัสกุล,2556). ซึ่งสามารถเห็นได้ว่าวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์แก้ปัญหาได้หลากหลาย หรือในงานของฐานรองรับปั๊ม (Yadav and Maki,2015) ได้กล่าวถึงการใช้ไฟไนต์เอลิเมนต์การออกแบบติดตั้งปั๊มและวิเคราะห์คุณสมบัติของฐานรองเพื่อลดความหนาของเหล็กโดยสามารถลดขนาดได้ 21%

งานวิจัยนี้ต้องการนำระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์ดังกล่าว นำมาคำนวนและวิเคราะห์หาค่าความปลอดภัยและค่าความโก่งตัวของโครงสร้างฐานรองรับปั๊มจากวัสดุเหล็ก ASTM A36 SS400 ที่เดิมเหลือใช้จากคลังวัสดุเพื่อเลือกขนาดที่เหมาะสมให้สามารถมีค่าความปลอดภัยของฐานรองรับปั๊มที่สามารถยอมรับได้ตามมาตราฐาน

1.ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับค่าความปลอดภัย (Safety of Factor)

การผลิตออกแบบชิ้นงาน เครื่องจักร หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในการก่อสร้างหรือโรงงานนั้นจะต้องมีการออกแบบค่าปลอดภัย เพื่อป้องกันไม่ให้แรงที่มากระทำต่อเครื่องจักรหรือเครื่องมือก่อสร้าง

มีมากเกินกว่ากำลังที่เครื่องจักรหรือเครื่องมือก่อสร้างนั้นๆจะรับได้ ค่าเผื่อดังกล่าวเรียกว่า ค่าความปลอดภัย โดยมีสมการ(1) ดังนี้

$$F.S = \frac{P_{fail}}{P_{allow}} \text{ หรือ } F.S = \frac{\sigma_{fail}}{\sigma_{allow}} \text{ หรือ } F.S = \frac{\tau_{fail}}{\tau_{allow}} \quad (1)$$

$F.S$ คือ ค่าความปลอดภัย

P_{fail} คือ แรงสูงสุดที่ทำให้เกิดความเสียหาย

P_{allow} คือ แรงที่อนุญาตให้ใช้งานได้

σ_{fail} คือ แรงเค้นสูงสุดที่ทำให้เกิดความเสียหาย

σ_{allow} คือ แรงเค้นที่อนุญาตให้ใช้งานได้

τ_{fail} คือ แรงเฉือนสูงสุดที่ทำให้เกิดความเสียหาย

τ_{allow} คือ แรงเฉือนที่อนุญาตให้ใช้งานได้

ตาราง 1 ค่าความปลอดภัยชนิดของแรงและวัสดุที่นำมาใช้งาน

ชนิดของแรง	เหล็กเหนียว	เหล็กหล่อ
แรงอยู่นิ่ง	1.5-2.0	5-6
แรงที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา	8	10
แรงกระแทกอย่างหนัก	10-15	15-20

โดยที่ค่าความปลอดภัยที่เลือกใช้ขึ้นอยู่กับตัวประกอบต่างๆดังนี้

1. ชนิดของแรงที่มากระทำต่อชิ้นงานว่าเป็นแรงที่จัดว่าอยู่นิ่ง หรือ เปลี่ยนแปลงขนาดอยู่ตลอดเวลาขณะใช้งาน

2. ลักษณะการใช้งานว่าเกี่ยวข้องกับความคงทนต่อสภาพแวดล้อมหรือไม่

3. น้ำหนักของชิ้นงานมีความจำเป็นที่จะต้องเบาที่สุดหรือไม่

4. จำนวนชิ้นที่ผลิตออกมา ถ้าผลิตครั้งละมากๆ ควรระวังในการใช้ค่าความปลอดภัยที่ไม่สูงจนเกินไป เพื่อประหยัดวัสดุมากที่สุด

5. เนื้อวัสดุที่ผลิตออกมาไม่สม่ำเสมอกัน ทำให้ความสามารถรับแรงต่างกัน

2.ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับไฟไนต์เอลิเมนต์ที่เกี่ยวกับของแข็ง

โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์เป็นเครื่องมือในการคำนวณเชิงตัวเลข ด้วยระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งมีหลากหลายตามสายงาน เช่น งานวิเคราะห์โครงสร้าง งานวิเคราะห์การไหล และอื่น ๆ เพื่อเลียนแบบพฤติกรรมของวัสดุ และทำนายความเป็นไปได้ของพฤติกรรมวัสดุที่มี

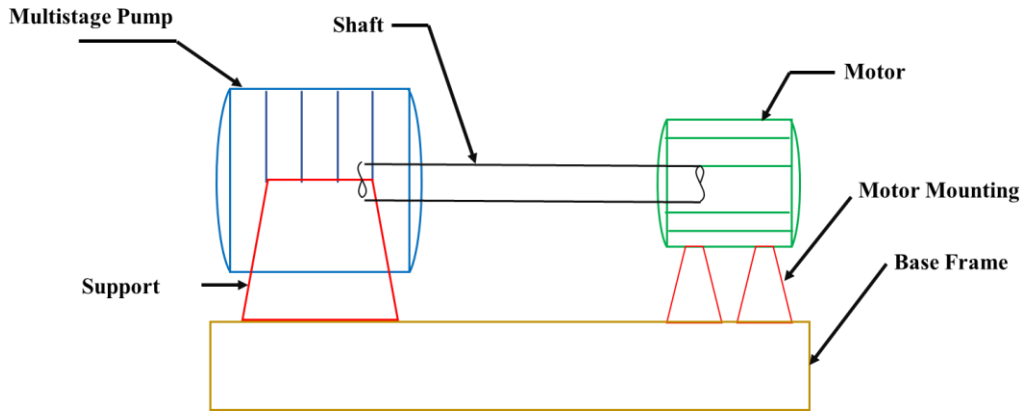
รูปร่างต่าง ๆ และเปลี่ยนไปจากสภาวะปกติไปสู่สภาวะใหม่ จุดเด่นของโปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ คือ ลดต้นทุนในขั้นตอนของการออกแบบโดยแสดงรูปร่างของแบบจำลอง 3 มิติบนคอมพิวเตอร์แทนการสร้างต้นแบบจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบฐานรองรับปั๊มโดยใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ในการวิเคราะห์แรงที่กระทำต่อโครงสร้างของฐานรองรับโดยพิจารณาจากน้ำหนักของปั๊มและมอเตอร์ไฟฟ้า



รูปที่ 1 ปั๊มแรงเหวี่ยง (inverter.com)



รูปที่ 2 ส่วนประกอบของปั๊มหมุนเหวี่ยง

การหาโหลดภาระรวมที่กระทำต่อฐานรองรับ = น้ำหนักปั๊ม + น้ำหนักของมอเตอร์

น้ำหนักปั๊ม = 25kg x 9.81m/s² = 245.25 N

น้ำหนักมอเตอร์ 75 HP = 390kg x 9.81m/s² = 3825.9 N

ดังนั้นรวมน้ำหนักทั้งหมดที่กระทำต่อฐานรองรับปั๊มน้ำประปาประกอบด้วยน้ำหนักมอเตอร์และน้ำหนักปั๊ม 245.25N+3825.9N = 4,071.8 N

1. ใช้โปรแกรมออกแบบฐานรองรับน้ำประปา

เขียนแบบขนาดมิติต่าง ๆ ของโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ขนาดของเดิมที่ใช้เหล็กรางน้ำขนาด 150x75x6.50 mm. โดยต้องการหาค่าความปลอดภัยและระยะโก่งตัวของฐานรองรับและ จำลองปรับลดขนาดหน้าตัดของเหล็กเพื่อหาค่าความปลอดภัย, ระยะโก่ง และต้นทุนการผลิต โดยให้ขนาดหน้าตัดดังนี้จากรูปที่ 3

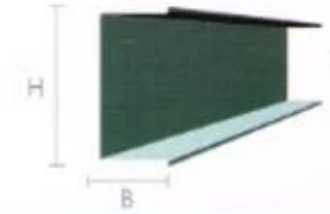
แบบที่ 1 เหล็กรางน้ำขนาด 125x65x8mm.

แบบที่ 2 เหล็กรางน้ำขนาด 100x50x7.5 mm

แบบที่ 3 เหล็กรางน้ำขนาด 75x40x7 mm

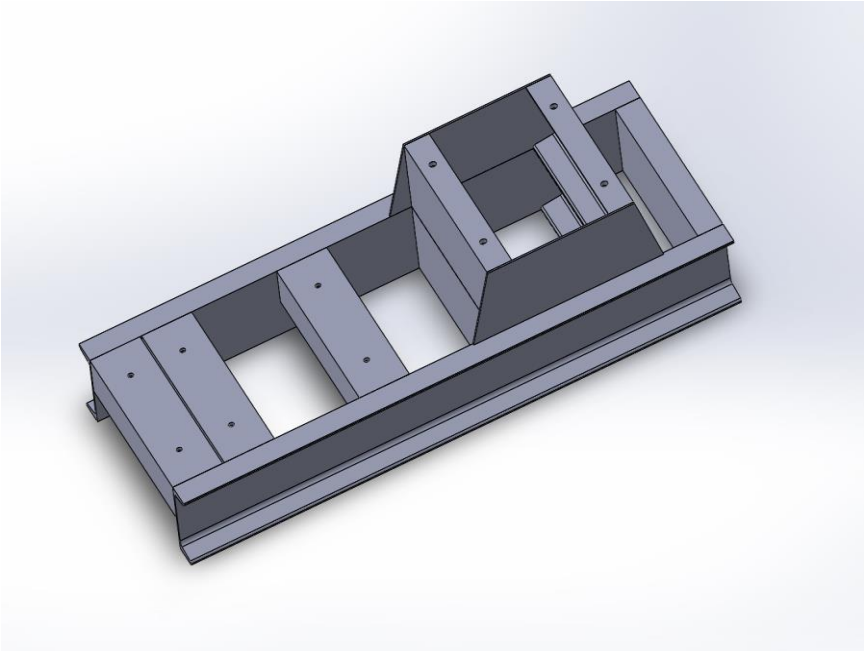
รางน้ำ CHANNEL

Grade : SS400, SS490, SS540,
SM400, SM490, SM520



ขนาด [mm.] [HxB]	ความหนา [mm.]		น้ำหนัก [kg.]	
	t1	t2	1M.	6M.
75x40	5.0	7.0	6.92	41.25
100x50	5.0	7.5	9.36	56.16
125x65	6.0	8.0	13.40	80.40
150x75	6.5	10.0	18.60	111.60
150x75	9.0	12.5	24.00	144.00
180x75	7.0	10.5	21.40	128.40
200x80	7.5	11.0	24.60	147.60
200x90	8.0	13.5	30.30	181.80
250x90	9.0	13.0	34.60	207.60
	11.0	14.5	40.20	241.20
300x90	9.0	13.0	38.10	228.60
	10.0	15.5	43.80	262.80
	12.0	16.0	48.60	291.60
380x100	10.5	16.0	54.50	327.00
	13.0	16.5	62.00	372.00
	13.0	20.0	67.30	403.80

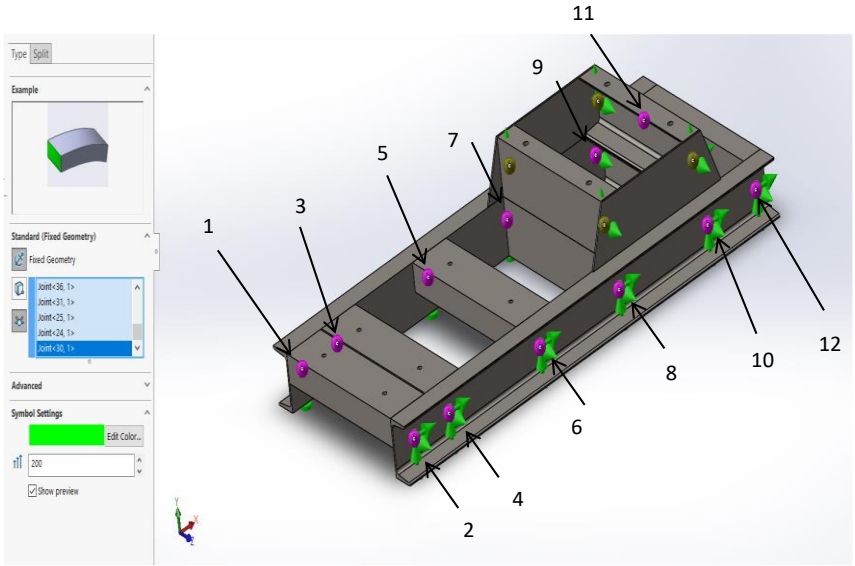
รูปที่ 3 ตารางเหล็กรางน้ำ(บรรเลง ศรนิล และ สมนึก วัฒนศรียกุล, 2555)



รูปที่ 4 โครงสร้างฐานรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำประปา

2. กำหนดจุดยึดชิ้นงานในโปรแกรม Solidworks

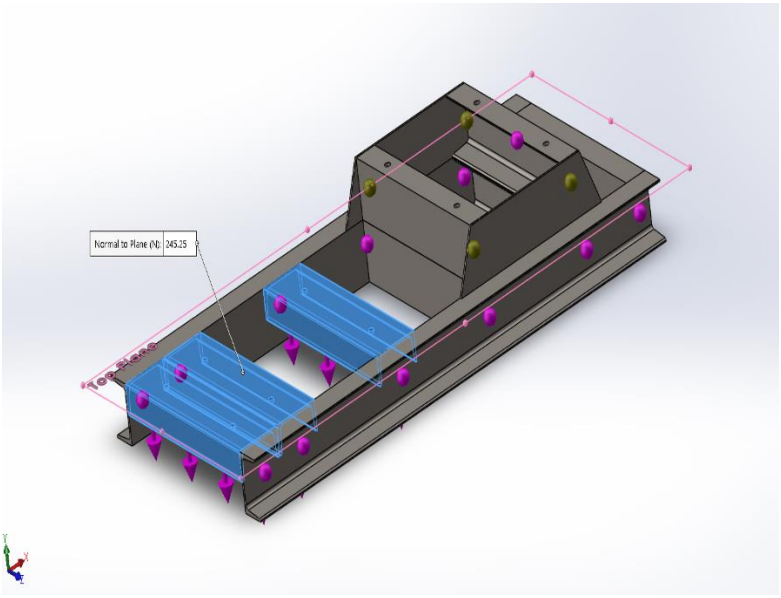
จุดยึดของชิ้นงานคือจุดที่ไม่มีเคลื่อนไหว สิ่งที่สัมผัสกับพื้นโดยตรงไม่มีการขยับโดยจุดยึดตรึงตำแหน่งไม่ให้ชิ้นงานเกิดการเคลื่อนที่และไม่หมุน ทั้ง 12 จุด คือจุดที่ไม่มีการเคลื่อนตัว หมายเลข 1 ถึง 6 คือจุดรับน้ำหนักปั๊มสูบน้ำประปาไม่มีการเคลื่อนไหว หมายเลข 7 ถึง 12 คือจุดรองรับน้ำหนักมอเตอร์ไม่มีการเคลื่อนไหว



รูปที่ 5 จุดยึดที่โครงสร้าง

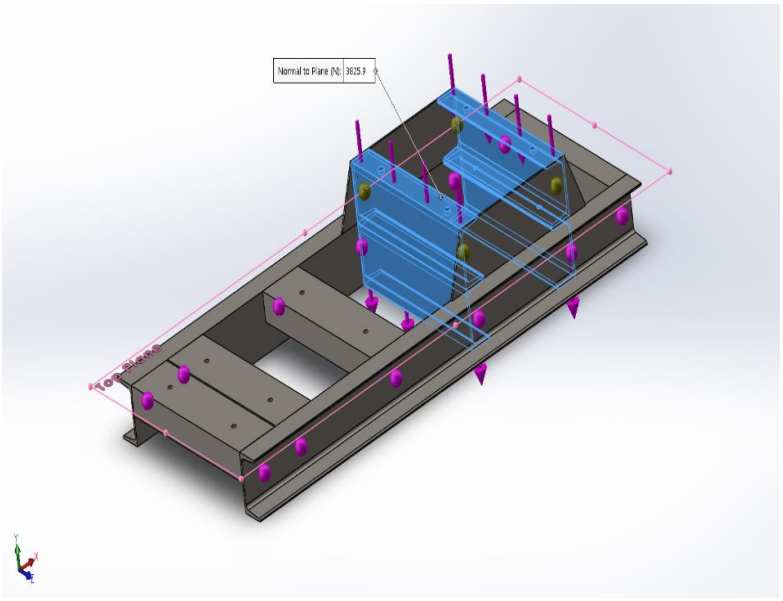
3. กำหนดแรงกดที่กระทำที่ชิ้นงานของโครงสร้างในโปรแกรม Solidworks

3.1 แรงที่กระทำฐานรองรับน้ำหนักด้านหน้าเพื่อรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำซึ่งหนัก 245.24 N ดังแสดงรูปที่ 6



รูปที่ 6 แรงที่ฐานรองรับน้ำหนักด้านหน้าเพื่อรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำ 245.25 N

3.2 แรงที่กระทำ ฐานรองรับน้ำหนักด้านหลัง
เพื่อรองรับน้ำหนักของมอเตอร์ไฟฟ้า 75 HP ซึ่งมีน้ำหนัก 3825.9 N ดังแสดงในรูปที่

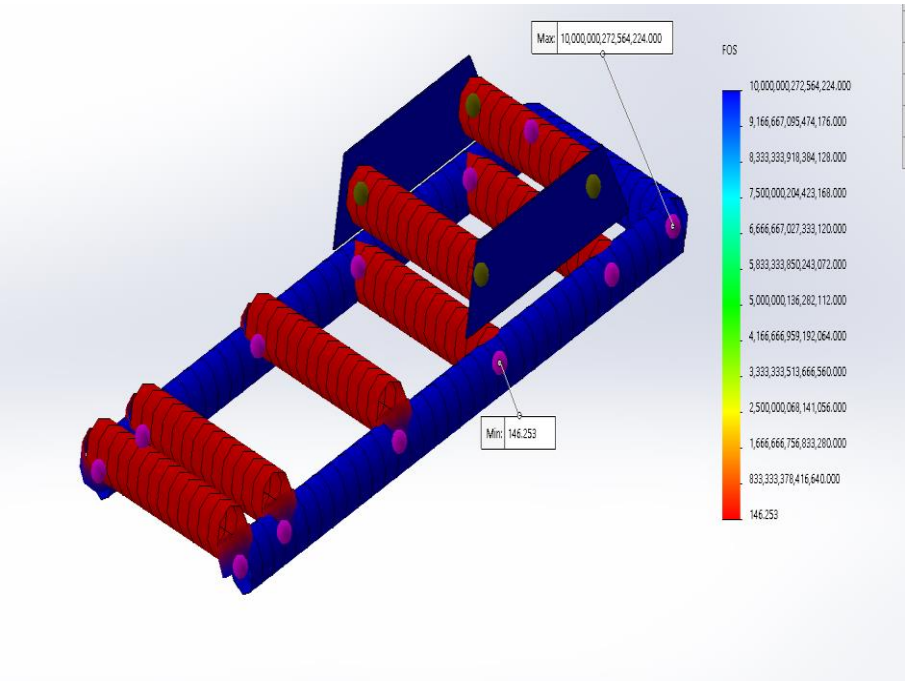


รูปที่ 7 แรงที่ฐานรองรับน้ำหนักด้านหลังเพื่อรองรับน้ำหนักมอเตอร์

ผลการวิจัย

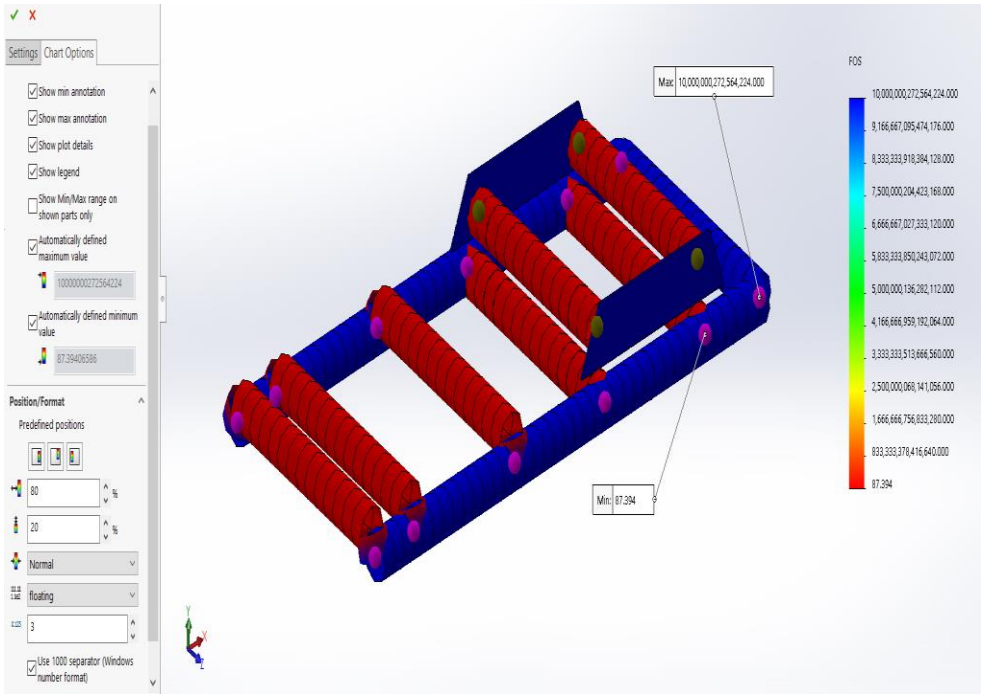
งานวิจัยนี้กำหนดวัสดุที่ใช้เหล็ก เป็น ASTM A36 SS400 เลือกเงื่อนไขแบบ Beam และกำหนด Type แบบ Statics เป็นการวิเคราะห์ความแข็งแรงของฐานรองรับปั๊มด้วยระเบียบวิธีไฟไฟต์เอลิเมนต์ ซึ่งค่าผลลัพธ์ที่ได้ทดสอบจากวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์จะอยู่ในรูปตัวเลขในแต่ละจุดของเอลิเมนต์ ในการวิเคราะห์ปัญหาทางด้านของแข็งค่าผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นค่าการเคลื่อนตัวของจุดต่อของ เอลิเมนต์ โดยที่จะแสดงค่าความเค้นเพื่อแสดงค่าความเสียหายในแต่ละจุดและโปรแกรมสามารถคำนวนหาค่าความปลอดภัยโดยแสดงผลในรูปแถบชั้นสีเพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ โดยเรียงจากสีน้ำเงินที่มีค่าน้อยที่สุดไปยังค่าแถบสีแดงที่มีค่ามากที่สุด โดยงานวิจัยนี้จะสนใจค่าสูงสุดที่แถบของสีแดง

ผลลัพธ์ที่ได้จากการจำลองโดยใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ คำนวณหาค่าความปลอดภัยของโครงสร้างฐานรองรับปั๊มน้ำประปาโดยใช้เหล็กขนาด 150x75x10 mm จากกการจำลองโดยใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ พบว่า เกิดความเสียหายมากแต่ในจุดที่เกิดความเสียหายมากที่สุดนั้นมีค่า Safety Factor = 146.253



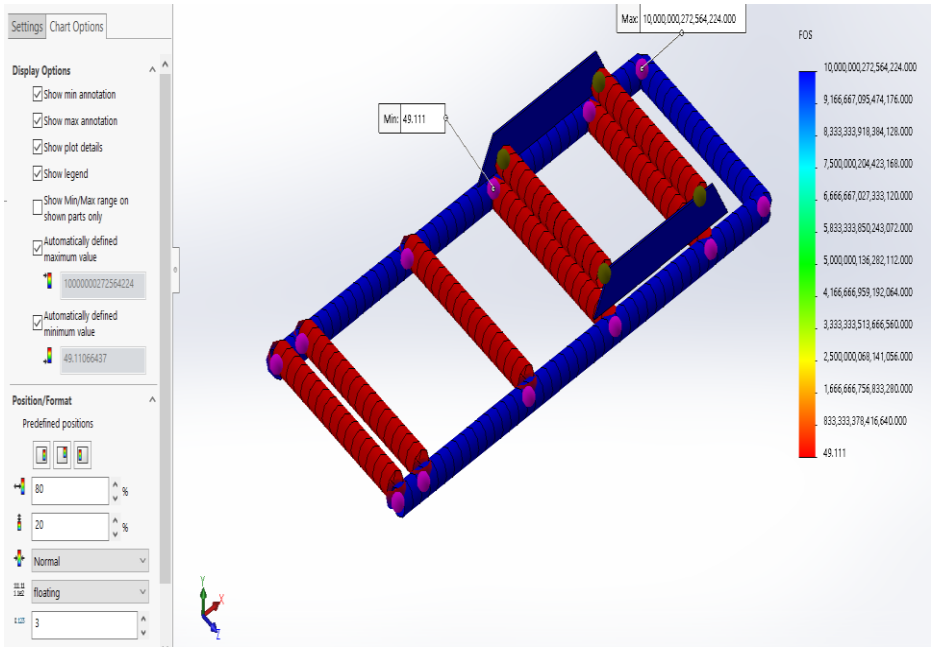
รูปที่ 8 แสดงค่าความปลอดภัยของฐานรองรับแบบติดตั้งหน้างาน

จากกการจำลองเหล็กขนาด โดยใช้ไฟไนต์เอลิเมนต์ พบว่าจุดที่เกิดความเสียหายมากที่สุดนั้นมีค่า Safety Factor = 87.394



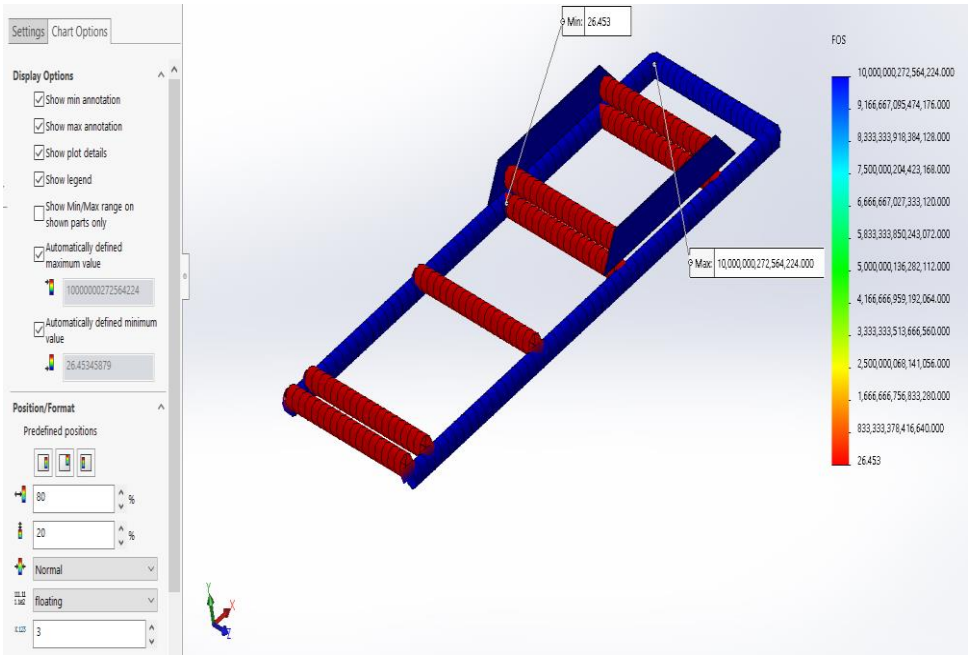
รูปที่ 9 ผลการจำลองของฐานรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำประปาที่ขนาดเหล็ก125x65x8 mm

จากการจำลองขนาด 100x50x7.5 mm โดยใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ พบว่า จุดที่เกิดความเสียหายมากที่สุดนั้นมีค่า Safety Factor = 49.111

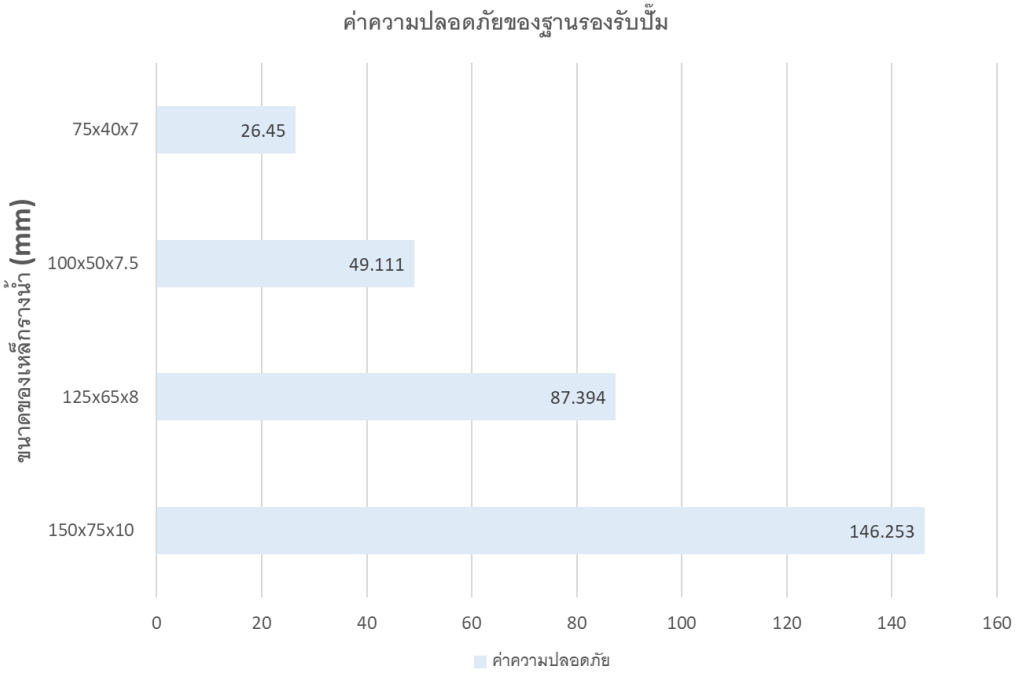


รูปที่ 10 ผลการจำลองของฐานรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำประปาที่ขนาดเหล็ก 100x50x7.5 mm

จากการจำลองขนาด 75x40x7 mm. โดยใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ จุดที่เกิดความเสียหายมากที่สุดนั้นมีค่า Safety Factor = 26.450



รูปที่ 11 ผลการจำลองของฐานรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำประปาที่ขนาดเหล็ก 75x40x7 mm

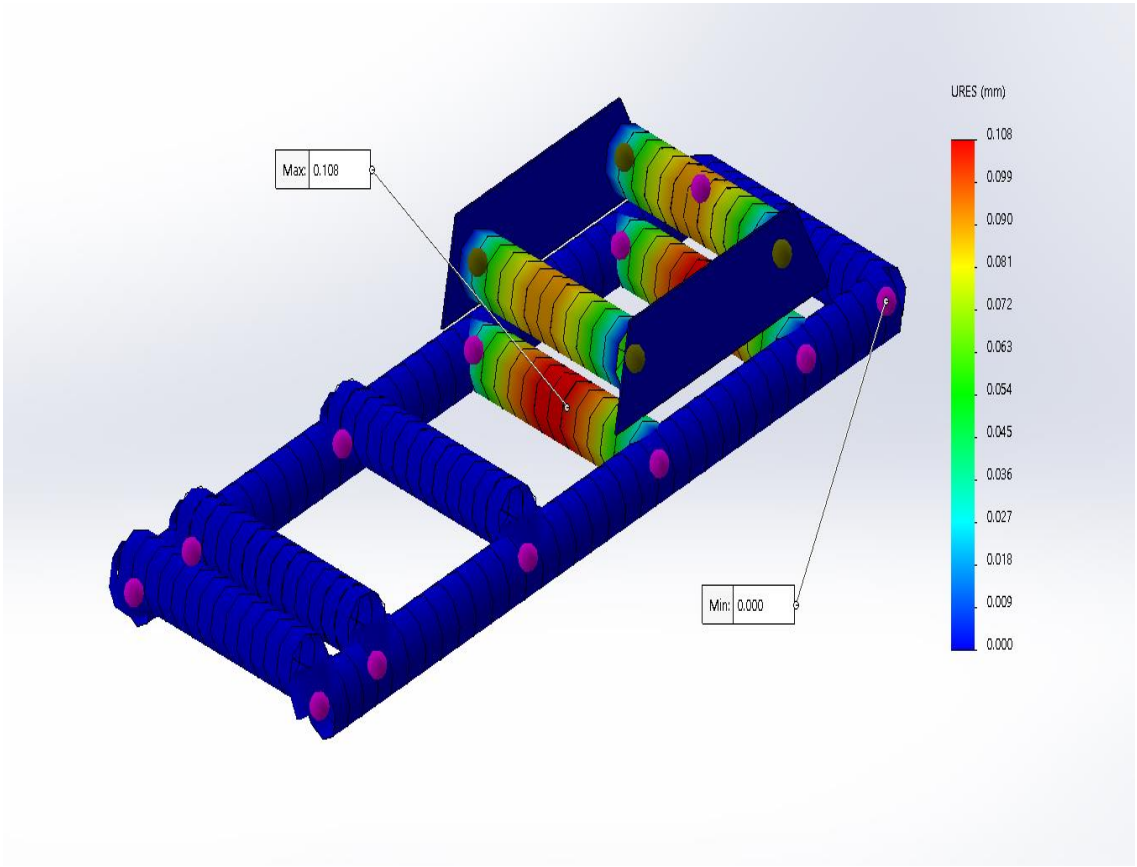


รูปที่ 12 กราฟแสดงค่าความปลอดภัยของฐานรองรับปั๊มทั้ง 4 ขนาด

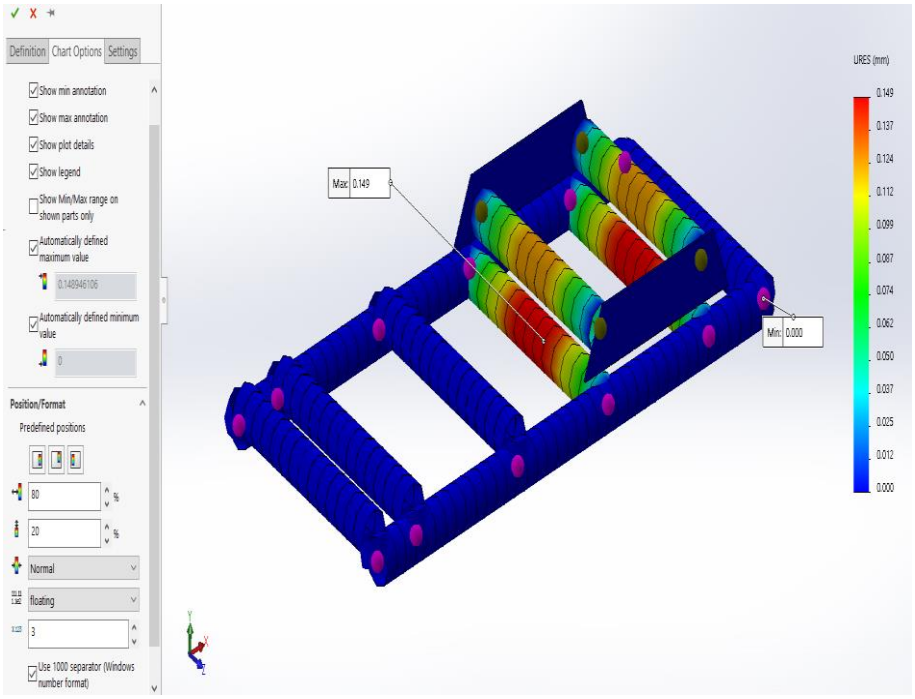
จากรูปที่ 12 เป็นการเปรียบเทียบค่าความปลอดภัยทั้ง 4 ขนาด โดยเรียงจากน้อยที่สุดคือ ขนาดเหล็ก 75x40x7 mm โดยที่มีค่าความปลอดภัย อยู่ที่ 26.45 ลดลงจากเดิมคือ 81.91 เปอร์เซ็นต์ จากขนาดที่ 150x75x10 mm ซึ่งมีค่าความปลอดภัยที่ 146.25 ส่วนขนาดเหล็ก 100x50x7.5 mm มีค่าความปลอดภัยอยู่ที่ 49.111 ลดลงจากเดิม 68.471 เปอร์เซ็นต์ และขนาดเหล็ก 125x65x8 mm มีค่าความปลอดภัยอยู่ที่ 87.394 ลดลงจากเดิม 40.281 ตามลำดับ

ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์ระยะการโก่งตัว

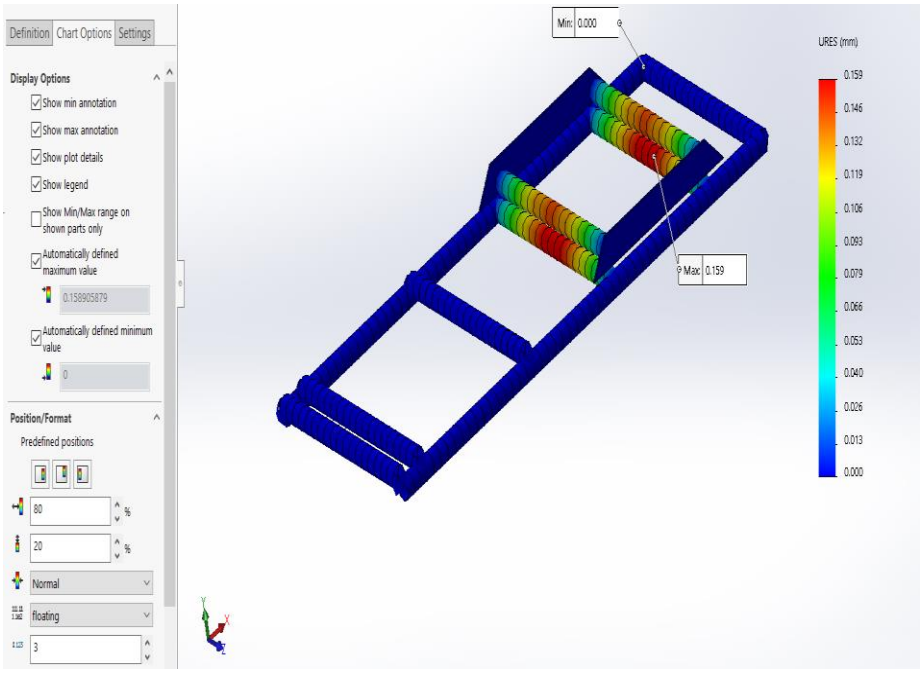
ผลลัพธ์ที่ได้จากการจำลองโดยใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ คำนวณหาค่าการโก่งตัวของโครงสร้างฐานรองรับปั๊มน้ำประปา ขณะรับแรงต่าง ๆ ของชิ้นงานเข้าไปจะมีลักษณะความเสียหายอย่างไร จากกการจำลองโดยใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์ของเหล็ก150x75x10 mm พบว่า ค่าโก่งตัวของวัตถุเท่ากับ 0.108 mm.



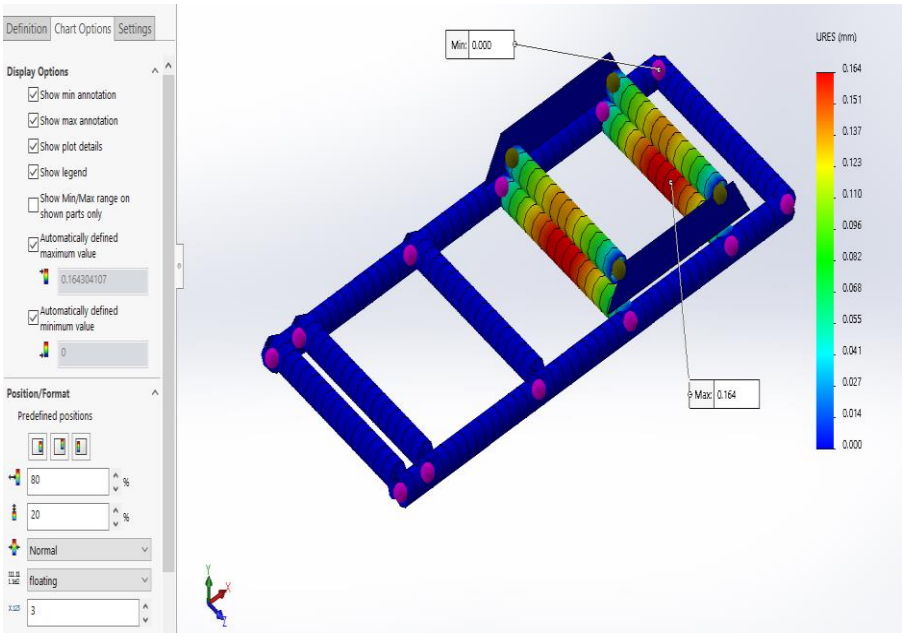
รูปที่ 13 แสดงค่าระยะการโก่งตัวแบบติดตั้งหน้างาน



รูปที่ 14 ค่าโก่งตัวของฐานรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำประปาที่ขนาดเหล็ก125x65x8 mm. จากการจำลองโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ค่าโก่งตัวของวัตถุเท่ากับ 0.149 mm.



รูปที่ 15 ค่าโก่งตัวของฐานรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำประปาที่ขนาดเหล็ก100x50x7.5 mm. จากการจำลองโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ค่าโก่งตัวของวัตถุเท่ากับ 0.159 mm.



รูปที่ 16 ค่าโก่งตัวของฐานรองรับน้ำหนักปั๊มน้ำประปาที่ขนาดเหล็ก75x40x7 mm.
จากการจำลองโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ค่าโก่งตัวของวัตถุเท่ากับ 0.164 mm.

ตารางที่ 2 ขนาด ค่าความปลอดภัย และ ระยะโก่งตัว ของเหล็กรางน้ำ

ลำดับ	ขนาดวัสดุ กว้าง x ยาว x สูง (mm)	ค่าความปลอดภัย	ระยะโก่งตัวmm	ราคา(บาท)
1	150x75x10	146.253	0.108	11,346
2	125x65x8	87.394	0.149	8,708.85
3	100x50x7.5	49.111	0.159	6,404.28
4	75x40x7	26.450	0.164	4,791

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ค่าความแข็งแรง โครงสร้างฐานรองรับปั๊มจาก ขนาด 150x75x10 mm. ที่มีค่าความปลอดภัย เท่ากับ 146.253 ระยะโก่งตัว 0.108 mm ต้นทุน 11,346 บาท โดยที่ใช้โปรแกรมไฟไนต์เอลิเมนต์วิเคราะห์ค่าปลอดภัย และ ระยะโก่งตัวของเหล็กรางน้ำ 3 ขนาด คือ 125x65x8 mm, 100x50x7.5 mm., 75x40x7 mm ตามลำดับ ซึ่งขนาด 75x40x7 mm. มีค่าความปลอดภัย เท่ากับ 26.450 และ ระยะโก่งตัว 0.164 มีต้นทุนเท่ากับ 4,791.00 บาท จะเห็นได้ว่าสามารถลดต้นทุนได้ 42.22 % ซึ่งเป็นค่าความปลอดภัยที่ยอมรับได้ในการผลิตฐานรองปั๊มน้ำ

เอกสารอ้างอิง

ปราโมทย์ เดชะอำไพ และเสฏฐวรรธ สุจริตภวัตสกุล. (2560). การวิเคราะห์ไฟไนต์เอลิเมนต์ ด้วยโซลิดเวริกส์. กรุงเทพฯ : Deti company.

วริทธิ์ อึ๊งภากรณ์ และชาญ ถนัดงาน. (2056). การออกแบบเครื่องจักรกล เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : ซีเอ็ด

บรรเลง ศรนิล และสมนึก วัฒนศรียกุล. (2555) ตารางคู่มืองานโลหะ. กรุงเทพ : เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ปกรณ์ บุราคร. (2556). การวิเคราะห์ความแข็งแรงและปรับปรุงโครงสร้างที่นั่งสำหรับรถโดยสารขนาดใหญ่ด้วยระเบียบวิธีไฟไนต์อิลิเนต์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.

จตุรงค์ ลังกาพินธุ์. (2560). ออกแบบและเขียนแบบวิศวกรรมด้วยโปรแกรม SolidWorks (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

สุธี โอฬารฤทธินันท์. (2561). ไฟไนต์เอลิเมนต์กับความผิดพลาดในการออกแบบผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสยาม.

อรรถพล ชัยมนัสกุล. (2556). การศึกษาความเค้นในถังแรงดัน แนวนอนและแท่นรองรับด้วยวิธีไฟไนต์เอลิเมนต. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 7(13), 26-34.

D.V. Yadav, S.J. Madki (2015). Design, Analysis & Optimization of Baseplate of Centrifugal Pump System: International Journal of Latest Technology in Engineering, Management & Applied Science (IJLTEMAS), IV(IX), 76-79.

Mayuri M. Choundikar, V. J. Khot (2013). Optimization of Base Frame of Multistage Centrifugal Pump maintaining the Shaft Deflection as per API Standards: International Journal of Science and Research (IJSR), 4(9), 1348-1351.

Rushabh Shah, Akash Sutariya, Tejas. (2017). Design and Analysis of Baseplate of Centrifugal Pump. International Journal of Advance Research, (3)2, 836-838.

Amit V. Chavan, S.S Gawade. (2011). Experimental and Finite Element Analysis of Base Frame for Rigidity. International Journal of Engineering Science and Technology (IJEST), 3(10), 7571-7576.

ผลของเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดต่อปริมาณสารแทนนิน และการยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้าย

The Effects of Banana Peel from Different Varieties on Tannin Content and Antibacterial Activity on Cotton Fabrics

ทศพร ธีรวงศ์กาญจนา[1*], สุธีลักษณ์ ไกรสุวรรณ[2] และวัลภา แต้มทอง[3]

Thotsaporn Theerawongkanjana[1*], Suteeluk Kraisuwan[2] and Walapa Tamthong[3]

[1] นักศึกษาบัณฑิต, หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[1] Graduate student, Master of Science Program in Home Economics, Faculty of Agriculture, Kasetsart University

[2] รองศาสตราจารย์, ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[2] Associate Professor, Department of Home Economics, Faculty of Agriculture, Kasetsart University

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[3] Assistant Professor, Department of Home Economics, Faculty of Agriculture, Kasetsart University

[*]**Corresponding author, E-mail:** thotsaporn.th@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดต่อปริมาณสารแทนนิน และการยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า โดยใช้เปลือกกล้วยน้ำว้าจำนวน 2 พันธุ์ คือ พันธุ์มะลิอ่อง และพันธุ์ปากช่อง 50 และความเข้มข้นของสารสกัดจากสารละลายอะซิโตนและน้ำกลั่น อัตราส่วน 1 : 1 ผสมกับผงเปลือกกล้วยน้ำว้า ในอัตราส่วนผงเปลือกกล้วยน้ำว้าต่อสารละลาย 3 ระดับ คือ 1 : 10 1 : 20 และ 1 : 30 จัดสิ่งทดลองแบบ 2 × 3 แฟคทอเรียล ในแผนการทดลองแบบบล็อกสุ่มสมบูรณ์ ทำการทดลอง 3 ซ้ำ วิเคราะห์ปริมาณสารแทนนิน ทดสอบการต้านแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* บนผ้าฝ้ายตามมาตรฐาน AATCC TM 147 - 2011 (2016)e ผลการวิจัยพบว่า ปริมาณสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อง มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 38.81 - 96.50 มิลลิกรัมต่อลิตร และพันธุ์ปากช่อง 50 มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 143.89 - 458.16 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยพันธุ์เปลือกกล้วยน้ำว้า ความเข้มข้นของสารสกัด และปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุ์เปลือกกล้วยน้ำว้ากับความเข้มข้นของสารสกัด มีผลต่อปริมาณสารแทนนินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า พบว่า สารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าทั้ง 2 พันธุ์ ทุกระดับความเข้มข้น ไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* ได้

คำสำคัญ: การยับยั้งแบคทีเรีย, การตกแต่งสำเร็จผ้าฝ้าย, เปลือกกล้วยน้ำว้า, ปริมาณแทนนิน

Abstract

The objectives of this research were to study the effects of banana peel from different varieties and extract concentrations on tannin content and antibacterial activity of cotton fabric finished with banana peel extract. Two banana peel varieties : Mali - Ong and Pakchong 50 and concentrations of extracts from acetone solution and distilled water 1 : 1 ratio mixed with banana peel powder in the ratio of banana peel powder to the solution at 3 levels, 1 : 10, 1 : 20 and 1 : 30. The 2 × 3 factorial experiment was established in a randomized complete block design with three replications. Tannin content analysis was evaluated, and antibacterial activity with *Staphylococcus aureus* and *Escherichia coli* on cotton fabrics was determined according to the AATCC Standard Test Method 147 - 2011 (2016)e. The results showed that the tannin content obtained from Mali - Ong banana peels was between 38.81 - 96.50 mg/l, and Pakchong 50 banana peels was between 143.89 - 458.16 mg/l. Banana peel varieties, extract concentrations, and interaction between banana peel varieties and extract concentrations significantly affected the tannin content at the .01 level. The antibacterial activity on cotton fabrics finished with banana peel extract found that all concentrations of both varieties of banana peel extract had no antibacterial activity against *Staphylococcus aureus* and *Escherichia coli.*

Keywords: Antibacterial Activity, Cotton Fabrics Finished, Banana Peel, Tannin content

บทนำ

กล้วยน้ำว้า มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ *Musa* X *paradisiaca 'Kluai Nam Wa'* ชื่อสามัญ: Banana วงศ์: Musaceae เป็นพืชเมืองร้อนชนิดหนึ่งที่มีการปลูกกันอย่างแพร่หลาย และสามารถพบได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เนื่องจากทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศได้ดีกว่ากล้วยพันธุ์อื่น ๆ (มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2564) ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกกล้วยประมาณ 481,639 ไร่ ซึ่งกล้วยน้ำว้ามีพื้นที่ปลูกมากที่สุดจำนวน 328,456 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 68 ของพื้นที่การปลูกกล้วยทั้งหมด (เคหการเกษตร, 2563) เนื่องจากผู้บริโภคนิยมรับประทานทั้งแบบดิบและสุก กล้วยน้ำว้าสามารถนำไปแปรรูปหรือประกอบอาหารคาวและหวานได้หลายรูปแบบ ได้แก่ แกง คั่ว ฉาบ ปิ้ง นึ่ง ทอด อบ กวน และเชื่อม เป็นต้น (พัชรี สำโรงเย็น, 2559)

เปลือกกล้วยน้ำว้า เป็นส่วนที่เหลือทิ้งจากการบริโภคในครัวเรือนและอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย ซึ่งมีปริมาณมากและมีมูลค่าต่ำ นิยมนำไปทำอาหารสัตว์ หรือปุ๋ยหมัก (Hikal et al., 2022) ในเปลือกกล้วยน้ำว้ามีสารประกอบฟีนอลิกเป็นองค์ประกอบ ซึ่งสารประกอบฟีนอลิกที่สำคัญ คือ แทนนิน สามารถใช้ประโยชน์ในอุตสาหกรรมหลายประเภท รวมทั้งนำมาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรม

อาหาร ได้แก่ เป็นสารเสริมรสชาติของอาหาร ตัวตกตะกอนโปรตีนในอุตสาหกรรมไวน์และเบียร์ สารเคลือบอาหารในเนื้อสัตว์ เพื่อเก็บรักษาอาหารได้นานขึ้น (พัชรี สำโรงเย็น, 2559) นอกจากนี้ยังพบว่าสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าที่มีแทนนินเป็นองค์ประกอบ มีฤทธิ์ในการยับยั้งจุลินทรีย์ก่อโรคในมนุษย์ ได้แก่ แบคทีเรียแกรมบวก และแบคทีเรียแกรมลบ (พนิดา แสนประกอบ และคณะ, 2564)

แบคทีเรีย (bacteria) เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็ก ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มักเกาะติดอยู่บนร่างกายและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สามารถเจริญเติบโตได้ดีในที่อับชื้น ทำให้เชื้อราเติบโตได้ดี และเกิดกลิ่นเหม็นอับชื้น (อรุณี คงดี อัลเดรด, 2562) นอกจากนี้แบคทีเรียยังเป็นสาเหตุทำให้เกิดการติดเชื้อที่บาดแผลได้ แบคทีเรียที่มักพบบนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ *Staphylococcus aureus*, *Staphylococcus epidermidis*, *Bacillus cereus,Corynebacterium, Proteus mirabilis* และ*Escherichia coli* เป็นต้น (Thilagavathi & Viju, 2016) การป้องกันการเจริญของแบคทีเรียบนเสื้อผ้าสามารถทำได้ด้วยการซักทำความสะอาด และการตกแต่งสำเร็จเพื่อต้านแบคทีเรีย (Sun, 2016) ซึ่งการตกแต่งสำเร็จสิ่งทอ เป็นการปรับปรุงหรือเพิ่มสมบัติพิเศษผลิตภัณฑ์สิ่งทอให้มีลักษณะและสมบัติที่ดีขึ้น และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค การตกแต่งสำเร็จเพื่อยับยั้งการเจริญเติบโตของแบคทีเรีย เป็นการกำจัดกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ เช่น กลิ่นเหงื่อ และกลิ่นอับชื้นในผลิตภัณฑ์สิ่งทอ หรือจุดด่างดำบนเส้นใยได้ (สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, 2563)

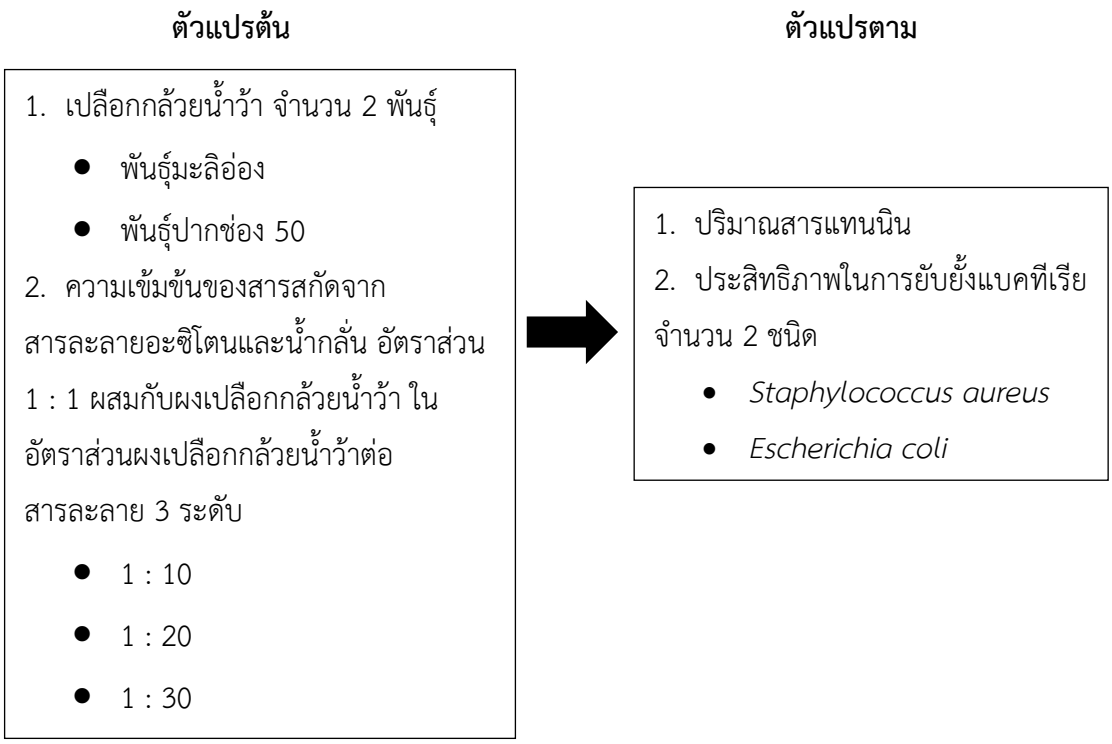
ดังนั้น การศึกษาสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า ซึ่งเป็นวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มาเป็นสารตกแต่งสำเร็จผ้าฝ้ายเพื่อยับยั้งแบคทีเรีย จะเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ และพัฒนาการตกแต่งสำเร็จผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และลดการใช้สารเคมี นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดต่อปริมาณสารแทนนิน และการยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แผนการทดลอง 2 × 3 แฟคทอเรียลแบบบล็อกสุ่มสมบูรณ์ (2 × 3 Factorial Experiment in Randomized Complete Block Design; RCBD) ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษามี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยที่ 1 เปลือกกล้วยน้ำว้าจำนวน 2 พันธุ์ คือ พันธุ์มะลิอ่องและพันธุ์ปากช่อง 50 และปัจจัยที่ 2 อัตราส่วนผงเปลือกกล้วยน้ำว้าต่อสารละลาย 3 ระดับ คือ 1 : 10 1 : 20 และ 1 : 30 รวมสิ่งทดลองทั้งสิ้น 6 สิ่งทดลอง ทำการทดลอง 3 ซ้ำ

1. วัสดุและอุปกรณ์

1.1 เปลือกกล้วยน้ำว้าจำนวน 2 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์มะลิอ่อง จากตลาดสี่มุมเมือง อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และพันธุ์ปากช่อง 50 จากสวนกล้วยหมู่บ้านในคุ้ง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

1.2 สารเคมีที่ใช้ในการสกัดสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้า คือ อะซิโตน (acetone; CH_3COCH_3) จากบริษัท เคมีภัณฑ์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด และน้ำกลั่น สารเคมีที่ใช้ในการทำความสะอาด คือ โซเดียมไฮดรอกไซด์ (sodium hydroxide; $NaOH$) ผลิตโดย Ajax Finechem Pty Limited ประเทศออสเตรเลีย โซเดียมคาร์บอเนต (sodium carbonate; Na_2CO_3) จากบริษัท แกมมาโก้ (ประเทศไทย) จำกัด และสารช่วยเปียก (wetting agent) จากร้านเวิลด์เคมี

1.3 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ คือ ตู้อบลมร้อน BINDER รุ่น FD 260 เครื่องชั่งทศนิยม 4 ตำแหน่ง DENVER รุ่น SI - 234 อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ MEMMERT รุ่น CY - 201 เครื่องบีบอัดสารเคมีชนิดแนวตั้ง (padding machine) LABTEC รุ่น P - AO และเครื่องอบลมร้อน (laboratory mini - dryer) LABTEC รุ่น M - 3

2. วิธีการ

2.1 การเตรียมเปลือกกล้วยน้ำว้า ใช้ระยะการสุกของผลกล้วยในระยะที่ 4 คือ เปลือกมีสีเหลืองมากกว่าสีเขียว (พรรณพนัช แช่ม, 2562) นำมาหั่นแยกกล้วยเป็นผล ล้างทำความสะอาด ปอกเปลือกกล้วยน้ำว้าออก และหั่นเปลือกกล้วยน้ำว้าเป็นชิ้นเล็ก ๆ ขนาด 0.5 เซนติเมตร ชั่งน้ำหนักและบันทึกผล แล้วนำไปอบด้วยตู้อบลมร้อนที่อุณหภูมิ 60 ± 2 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 12 ชั่วโมง (Mphahleleet al., 2016) จากนั้นนำมาปั่นให้ละเอียดด้วยเครื่องปั่น เก็บในถุงพลาสติกปิดสนิท และนำไปใส่ในโถดูดความชื้น

2.2 การสกัดและวิเคราะห์สารแทนนิน

2.2.1 การสกัดสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้า โดยเตรียมสารละลายอะซิโตนและน้ำกลั่น อัตราส่วน 1 : 1 นำผงเปลือกกล้วยน้ำว้าผสมกับสารละลายที่เตรียมไว้ในอัตราส่วนผงเปลือกกล้วยน้ำว้าต่อสารละลาย 3 ระดับ คือ 1 : 10 1 : 20 และ 1 : 30 ใส่ในขวดรูปชมพู่ แช่ในอ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ ที่ 50 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 2 ชั่วโมง (พรรณพนัช แช่ม, 2562) กรองด้วยกระดาษกรองบรรจุในขวดแก้วปิดสนิท และเก็บที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส

2.2.2 การวิเคราะห์ปริมาณสารแทนนิน โดยนำสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าปริมาตร 20 มิลลิลิตร ใส่ในหลอดทดลอง เติมน้ำ 2.5 มิลลิลิตร สารละลายโฟลิน ซีโอแคลทู (Folin - Ciocalteu reagent) 0.2 มิลลิลิตร และโซเดียมคาร์บอเนตความเข้มข้นร้อยละ 7 ปริมาตร 2 มิลลิลิตร ผสมให้เข้ากัน ตั้งทิ้งไว้ในที่มืด ระยะเวลา 90 นาที (ณพัฐอร บัวฉุน และสุรีพร คู่คิด, 2562) วิเคราะห์ค่าการดูดกลืนแสงด้วยเครื่องยูวี วิสิเบิล สเปกโตรโฟโตรมิเตอร์ (UV - visible spectrophotometer) ที่ความยาวคลื่น 725 นาโนเมตร คำนวณปริมาณสารสกัดแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้า (มิลลิกรัมต่อลิตร) เปรียบเทียบกับกราฟมาตรฐานกรดแทนนิก (tannic acid)

2.3 การทำความสะอาดผ้าฝ้าย ใช้อัตราส่วนน้ำหนักผ้าต่อน้ำ 1 : 30 เตรียมสารละลาย คือ โซเดียมไฮดรอกไซด์ โซเดียมคาร์บอเนต และสารช่วยเปียก อัตราส่วน 1 กรัม : น้ำ 1 ลิตร เทลงในน้ำที่เตรียมไว้ ต้มผ้าฝ้ายที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 60 นาที (ขจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ และรุ่งทิพย์ ลุยเลา, 2560) ล้างด้วยน้ำสะอาด และตากให้แห้ง

2.4 การตกแต่งสำเร็จผ้าฝ้าย ตัดผ้าฝ้ายที่ทำความสะอาดแล้วให้มีขนาด 10 x 30 เซนติเมตร เตรียมสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อง และพันธุ์ปากช่อง 50 ความเข้มข้น 1 : 10 1 : 20 และ 1 : 30 โดยใช้อัตราส่วนผ้าต่อสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า 1 : 20 แช่ผ้าฝ้ายลงในสารละลายที่อุณหภูมิห้อง ระยะเวลา 30 นาที (นัยนา ชลเจริญ, 2562) นำผ้าเข้าเครื่องบีบอัดสารเคมีชนิด

แนวตั้งที่ ร้อยละ 93 ± 2 พิกอัพ (pick up) อบผ้าด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 3 นาที และใส่ในถุงพลาสติกปิดสนิท สำหรับนำไปทดสอบการยับยั้งแบคทีเรีย

2.5 การทดสอบการยับยั้งแบคทีเรีย ทดสอบตามมาตรฐาน AATCC Test Method 147 - 2011 (2016) e Antibacterial Activity of Textile Materials: Parallel Streak (AATCC, 2020) โดยตัดผ้าฝ้ายให้มีขนาด 2.5 × 5 เซนติเมตร ฆ่าเชื้อในหม้อนึ่งความดันที่อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 15 นาที วางผ้าฝ้ายบนผิวหน้าของอาหารเลี้ยงเชื้อแบคทีเรีย 2 ชนิด คือ *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* นำเข้าตู้บ่มเชื้อที่อุณหภูมิ 37 ± 2 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 18 - 24 ชั่วโมง วัดขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรีย (มิลลิเมตร) และบันทึกผล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ปริมาณสารแทนนิน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (sd)

3.2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้าย ดังนี้

$$W = (T - D) /2$$

W = ความกว้างของขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรีย (มิลลิเมตร)

T = เส้นผ่านศูนย์กลางรวมชิ้นทดสอบและขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรีย (มิลลิเมตร)

D = เส้นผ่านศูนย์กลางของชิ้นทดสอบ (มิลลิเมตร)

3.3 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนิน และค่าเฉลี่ยขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรีย ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two - Way Analysis of Variance)

3.4 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนิน และค่าเฉลี่ยขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรียด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ผลการวิจัย

ผลของเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดต่อปริมาณสารแทนนิน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดที่แตกต่างกัน

ปัจจัยการทดลอง		ปริมาณสารแทนนิน (มิลลิกรัมต่อลิตร)	
เปลือกกล้วยน้ำว้า	ความเข้มข้นของสารสกัด	$\bar{X}$	sd
พันธุ์มะลิอ่อง	1 : 10	96.50	3.00
	1 : 20	53.01	1.75
	1 : 30	38.81	1.08

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัยการทดลอง		ปริมาณสารแทนนิน (มิลลิกรัมต่อลิตร)	
เปลือกกล้วยน้ำว้า	**ความเข้มข้นของสารสกัด**	$\bar{X}$	sd
พันธุ์ปากช่อง 50	1 : 10	458.16	1.35
	1 : 20	241.90	4.42
	1 : 30	143.89	2.68

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดที่แตกต่างกัน พบว่า ปริมาณสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 38.81 - 458.16 มิลลิกรัมต่อลิตร โดยเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์ปากช่อง 50 ที่สกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 10 ให้ค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินมากที่สุด (458.16 มิลลิกรัมต่อลิตร) และเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อง ที่สกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 30 ให้ค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินน้อยที่สุด (38.81 มิลลิกรัมต่อลิตร)

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์และความเข้มข้นของสารสกัดที่แตกต่างกัน พบว่า พันธุ์เปลือกกล้วยน้ำว้า ความเข้มข้นของสารสกัด และปฏิสัมพันธ์ระหว่างพันธุ์เปลือกกล้วยน้ำว้ากับความเข้มข้นของสารสกัด มีผลต่อปริมาณสารแทนนินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ มีผลต่อปริมาณสารแทนนิน ($p \leq .01$) โดยเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์ปากช่อง 50 มีปริมาณสารแทนนินมากกว่าเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อง (ค่าเฉลี่ย 281.32 และ 62.77 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าที่สกัดด้วยสารละลายที่มีความเข้มข้นแตกต่างกัน โดยใช้ Least Significant Difference (LSD)

ความเข้มข้นของสารสกัด	$\bar{X}$	d	p
1 : 10 กับ 1 : 20	277.33 - 147.46	129.87	.000
1 : 10 กับ 1 : 30	277.33 - 91.35	185.98	.000
1 : 20 กับ 1 : 30	147.46 - 91.35	56.11	.000

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้า ที่สกัดด้วยสารละลายที่มีความเข้มข้นแตกต่างกัน พบว่า การสกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 10 ให้ปริมาณสารแทนนินมากกว่าการสกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 20 และ 1 : 30 อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 20 ให้ปริมาณสาร แทนนินมากกว่าการสกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนิน ที่ได้จากเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดที่แตกต่างกัน โดยใช้ Least Significant Difference (LSD)

เปลือกกล้วยน้ำว้า	ความเข้มข้นของสารสกัด	$\bar{X}$	d	p
พันธุ์มะลิอ่อง	1 : 10 กับ 1 : 20	96.50 - 53.01	43.49	.000
	1 : 10 กับ 1 : 30	96.50 - 38.81	57.69	.000
	1 : 20 กับ 1 : 30	53.01 - 38.81	14.20	.000
พันธุ์ปากช่อง 50	1 : 10 กับ 1 : 20	458.16 - 241.90	216.26	.000
	1 : 10 กับ 1 : 30	458.16 - 143.89	314.27	.000
	1 : 20 กับ 1 : 30	241.90 - 143.89	98.01	.000

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินที่ได้จากเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดที่แตกต่างกัน พบว่า เปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อง และพันธุ์ปากช่อง 50 ที่สกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 10 ให้ปริมาณสารแทนนินมากกว่าการสกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 20 และ 1 : 30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 20 ให้ปริมาณสารแทนนินมากกว่าการสกัดด้วยสารละลายความเข้มข้น 1 : 30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลของเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดต่อการยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยขนาดบริเวณที่สามารถยับยั้งแบคทีเรียชนิด *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* ของผ้าฝ้ายที่ไม่ตกแต่งสำเร็จ และตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดแตกต่างกัน

ผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า	ความเข้มข้นของสารสกัด	ขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรีย (มิลลิเมตร)	
		Staphylococcus aureus	*Escherichia coli*
ผ้าฝ้ายที่ไม่ตกแต่งสำเร็จ		0.00	0.00

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า	ความเข้มข้นของสารสกัด	ขนาดบริเวณที่ยับยั้งแบคทีเรีย (มิลลิเมตร)	
		Staphylococcus aureus	*Escherichia coli*
พันธุ์มะลิอ่อง	1 : 10	0.00	0.00
	1 : 20	0.00	0.00
	1 : 30	0.00	0.00
พันธุ์ปากช่อง 50	1 : 10	0.00	0.00
	1 : 20	0.00	0.00
	1 : 30	0.00	0.00

จากตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยขนาดบริเวณที่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* ของผ้าฝ้ายที่ไม่ตกแต่งสำเร็จ และตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดแตกต่างกัน พบว่า ผ้าฝ้ายที่ไม่ตกแต่งสำเร็จ และผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าทั้ง 2 พันธุ์ และทุกระดับความเข้มข้น ไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* ได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลของเปลือกกล้วยน้ำว้าต่างสายพันธุ์ และความเข้มข้นของสารสกัดต่อปริมาณสารแทนนิน และการยับยั้งแบคทีเรียบนผ้าฝ้าย พบว่า พันธุ์เปลือกกล้วยน้ำว้ามีผลต่อปริมาณสารแทนนิน ($p \leq .01$) โดยเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์ปากช่อง 50 มีปริมาณสารแทนนินมากกว่าเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อง (ค่าเฉลี่ย 281.32 และ 62.77 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามลำดับ) สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภา สุโรจนะเมธากุล และชิดชม ฮิรางะ (2537) ที่ศึกษาการสกัดสารแทนนินจากเปลือกกล้วยพันธุ์ต่าง ๆ พบว่า พันธุ์กล้วยมีผลต่อปริมาณสารแทนนินในเปลือกกล้วย

สารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าที่สกัดด้วยสารละลายที่มีความเข้มข้นแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยปริมาณสารแทนนินแตกต่างกัน ($p \leq .01$) สอดคล้องกับสุภาภรณ์ เนื่องกันทา และชญาดา กลิ่นจันทร์ (2560) ที่ศึกษาความเข้มข้นของสารสกัดจากต้นมะขามป้อมต่อปริมาณสารแทนนิน ที่สกัดด้วยเอทานอลความเข้มข้นร้อยละ 95 ในอัตราส่วนผงจากเนื้อไม้ต้นมะขามป้อมต่อสารละลาย 10 : 100 10 : 150 และ 10 : 200 พบว่า ความเข้มข้นของสารสกัดมีผลต่อปริมาณสารแทนนิน โดยอัตราส่วน 10 : 100 ให้ปริมาณสารแทนนินมากที่สุด (57.27 มิลลิกรัมต่อกรัม) รองลงมาคือ อัตราส่วน 10 : 150 (47.13 มิลลิกรัมต่อกรัม) และอัตราส่วน 10 : 200 (26.61 มิลลิกรัมต่อกรัม) ตามลำดับ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าอัตราส่วนของสารละลายที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความเข้มข้นของสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า และปริมาณสารแทนนินลดน้อยลง

ผ้าฝ้ายที่ตกแต่งสำเร็จด้วยสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าทั้ง 2 พันธุ์ และทุกระดับความเข้มข้นไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* ได้ จากผลการวิจัยที่ไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Subramaniam et al. (2020) ที่พบว่า สารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าด้วยเอทานอลความเข้มข้นร้อยละ 85 อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส ระยะเวลา 8 ชั่วโมง ไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *B. cereus, S. aureus, S. pneumoniae* และ *S. pyogenes* ได้ และงานวิจัยของสุคนธ์ ตันติไพบูลย์วุฒิ และคณะ (2555) ที่ศึกษาฤทธิ์ในการยับยั้งแบคทีเรียจากเปลือกทุเรียน เปลือกมังคุด เปลือกส้มเขียวหวาน เปลือกกล้วยน้ำว้า และเปลือกหมากสง พบว่า สารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าที่สกัดด้วยน้ำร้อน ไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *S. aureus*, *E. coli* และ *S. typhimurium* ได้

สำหรับผลการวิจัยที่ไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *Escherichia coli* ได้ ไม่สอดคล้องกับพนิดา แสนประกอบ และคณะ (2564) ที่พบว่าสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า ด้วยเอทานอลความเข้มข้นร้อยละ 95 สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *E. coli* ได้ โดยมีค่าเคลียร์โซนเท่ากับ 0.8 เซนติเมตร และวิสสุตา คุ้มวงษา และคณะ (2558) ที่สกัดสารจากเปลือกกล้วยน้ำว้าด้วยเฮกเซน ไดคลอโรมีเทน เอทานอลความเข้มข้นร้อยละ 95 และเหล้าขาว สามารถยับยั้งแบคทีเรีย *Bacillus cereus, Escherichia coli, Staphylococcus aureus, Staphylococcus epidermidis* และ *Salmonella Typhimurium* ได้ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ตัวทำละลายที่แตกต่างกัน ทำให้ได้สารสกัดที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ในการตกแต่งสำเร็จ เมื่อนำผ้าฝ้ายที่แช่ในสารสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้า มาเข้าเครื่องปั่นอัดสารเคมี ต้องอบผ้าด้วยลมร้อนที่อุณหภูมิ 100 องศาเซลเซียส ซึ่งอาจส่งผลต่อสมบัติของสารแทนนิน และประสิทธิภาพในการยับยั้งแบคทีเรีย ซึ่ง Kaczmarek (2020) กล่าวว่า สารแทนนินที่สกัดจากพืชมีฤทธิ์ในการต้านแบคทีเรียสูง แต่ประสิทธิภาพในการยับยั้งขึ้นอยู่กับค่าความเป็นกรด - ด่าง อุณหภูมิ ชนิดของตัวทำละลาย และเวลาในการออกฤทธิ์ นอกจากนี้วนิดา ชื่นชัน และคณะ (2563) กล่าวว่า แบคทีเรีย *Escherichia coli* เป็นแบคทีเรียแกรมลบ ซึ่งมีเยื่อหุ้มชั้นนอก (outer membrane) เป็นองค์ประกอบ ทำหน้าที่ในการป้องกันสารจากภายนอกเข้าสู่ภายในเซลล์ จึงทำให้ไม่สามารถยับยั้งแบคทีเรียได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากการศึกษาการสกัดสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อง และพันธุ์ปากช่อง 50 ด้วยสารละลายอะซิโตนต่อน้ำกลั่น 1 : 1 ผสมกับผงเปลือกกล้วยน้ำว้า ในอัตราส่วนผงเปลือกกล้วยน้ำว้าต่อสารละลาย 1 : 10 1 : 20 และ 1 : 30 สรุปได้ว่า ในการสกัดสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าควรใช้เปลือกกล้วยน้ำว้าพันธุ์ปากช่อง 50 ที่ระดับความเข้มข้น 1 : 10 เนื่องจากให้ปริมาณสารแทนนินมากที่สุด

2. ในการกรองสารสกัดพบว่า การใช้กระดาษกรองจะใช้ระยะเวลาในการไหลของสารนาน และ

ปริมาณของสารสกัดจะรวมอยู่กับตะกอนของผงเปลือกกล้วยน้ำว้า ทำให้ได้ปริมาณของสารสกัดน้อย จึงควรใช้อุปกรณ์ในการกรองสารชนิดอื่น เช่น ปั๊มสุญญากาศ (vacuum pump) เพื่อประหยัดเวลา และได้ปริมาณสารสกัดเพิ่มขึ้น

3. จากงานวิจัยที่สกัดสารแทนนินโดยใช้ปริมาตรเป็นตัวทำละลาย คือ อะซิโตนต่อน้ำกลั่น 1 : 1 ผสมกับผงเปลือกกล้วยน้ำว้า ในอัตราส่วนผงเปลือกกล้วยน้ำว้าต่อสารละลาย 1 : 10 1 : 20 และ 1 : 30 นั้น ควรศึกษาเปรียบเทียบปริมาณสารแทนนิน โดยการนำสารละลายที่ได้ไประเหยตัวทำละลายออกจนได้เป็นสารสกัดหยาบ (crude extract)

4. ควรศึกษาการสกัดสารแทนนินจากเปลือกกล้วยน้ำว้าสด เปรียบเทียบกับการสกัดจากเปลือกกล้วยน้ำว้าที่ผ่านการอบแห้ง เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการใช้ประโยชน์จากสารแทนนินให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

5. การวิจัยนี้ ใช้วิธีการตกแต่งสำเร็จผ้าฝ้ายด้วยเทคนิคการจุ่ม อัด และอบแห้ง ขั้นตอนประกอบด้วยการบีบอัด (pad) ทำให้แห้ง (drying) และทำให้เกิดปฏิกิริยาด้วยความร้อน (curing) โดยใช้ความร้อนยึดเหนี่ยวกับเส้นใย จึงอาจเป็นข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์จากสารแทนนินในการยับยั้งแบคทีเรีย ดังนั้นจึงควรศึกษาการตกแต่งสำเร็จด้วยวิธีอื่น เพื่อให้สามารถนำสารแทนนินมาใช้ประโยชน์ด้านสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มด้านอื่น ๆ ได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ขจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ และรุ่งทิพย์ ลุยเลา. (2560). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการออกแบบลวดลายผ้า. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เคหการเกษตร. (2563). กรมวิชาการเกษตร แนะนำกล้วยพันธุ์ใหม่ให้ผลผลิตสูง คุณค่าทางโภชนาการเลิศ. สืบค้นจาก https://www.kehakaset.com/articles_details.php?view_item=857.

ณพัฐอร บัวฉุน และสุรีพร คู่คิด. (2562). ปริมาณฟีนอลิกทั้งหมดและฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระในสารสกัดหยาบของมะม่วงน้ำดอกไม้จังหวัดสระแก้ว. วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(1), 121 - 132.

นัยนา ชลเจริญ. (2562). การศึกษาการต้านทานเชื้อแบคทีเรียบนผ้าไม่ทอไลโอเซลล์ที่ผ่านกระบวนการตกแต่งด้วยสารสกัดฝาง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

พนิดา แสนประกอบ, ปัทมาภรณ์ เจริญนนท์ และชารินันท์ แจงกลาง. (2564). สบู่เหลวต้านเชื้อแบคทีเรียจากสารสกัดเปลือกกล้วย. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิชญทรรศน์, 16(2), 187 - 197.

พรรณพนัช แซ่ม. (2562). ผลของสารสกัดหยาบจากเปลือกกล้วยน้ำว้าและสารเคลือบผิวอัลจิเนทต่อคุณภาพของผลมะนาวหลังการเก็บเกี่ยว (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

พัชรี สำโรงเย็น. (2559). กล้วยน้ำว้าสายพันธุ์ยักษ์. สมุทรสาคร : นาคา อินเตอร์มีเดีย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2564). เรื่อง กล้วยๆ สู่ผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อเมืองกำแพงเพชร. สืบค้นจาก https://acc.kpru.ac.th/KPPStudies/index.php?title=เรื่อง_กล้วยๆ_สู่ผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อเมืองกำแพงเพชร.

วนิดา ชื่นชัน, ดลยา ภักดี, ลาวัลย์ ฟุ้งขจร และสมศักดิ์ อยู่บริบูรณ์. (2563). ผลของสารสกัดจากชาต่อการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียก่อโรคในระบบทางเดินอาหาร. วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง, 29(1), 39 - 48.

วิภา สุโรจนะเมธากุล และชิดชม ฮิรางะ. (2537). การสกัดแทนนินจากเปลือกกล้วย.วารสารวิทยาสารเกษตรศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์, 28(4), 578 - 586.

วิสสุตา คุ้มวงษา, ลลิตา ไพบูลย์ และปิยาภรณ์ สุภัคดำรงกุล. (2558). ประสิทธิภาพของเจลล้างมือผสมสารสกัดจากเปลือกผลไม้ในการยับยั้งแบคทีเรียก่อโรค. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 1(2), 66 - 81.

สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2563). การตกแต่งสำเร็จสิ่งทอ. สืบค้นจาก https://tdc.thaitextile.org/?cat=36.

สุคนธ์ ตันติไพบูลย์วุฒิ, เทียนชัย น่วมเศรษฐี และเพชรลดา เดชายืนยง. (2555). ฤทธิ์ยับยั้งแบคทีเรียของสารสกัดจากเปลือกผลไม้บางชนิด. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 17(6), 880-894.

สุภาภรณ์ เนื่องกันทา และชญาดา กลิ่นจันทร์. (2560). การศึกษาการออกฤทธิ์ลดระดับกลูโคสของสารสกัดจากต้นมะขามป้อม. ใน สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (ประธาน), การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

อรุณี คงดี อัลเดรด. (2562). การตกแต่งสำเร็จทางเคมีของสิ่งทอ. สืบค้นจาก http://blog.bru.ac.th/wp-content/uploads/2019/06/Finishing-Texile.pdf.

AATCC. (2020). Test Method for Antibacterial Activity of Textile Materials: Parallel Streak. from https://members.aatcc.org/4DCGI/download/฿k6n3D4lE7t/TM147.pdf.

Hikal, W.M., Said-Al Ahl, H. A. H., Bratovcic, A., Tkachenko, K. G., Sharifi-Rad, J., Kacaniova, M., ... Atanassova, M. (2022). Banana Peels: A Waste Treasure for Human Being. from https://www.researchgate.net/publication/360574110_Banana_Peels_A_Waste_Treasure_for_Human_Being.

Kaczmarek, B. (2020). Tannic Acid with Antiviral and Antibacterial Activity as A Promising Component of Biomaterials A Minireview. Materials, 13(14), 1 - 13.

Mphahlele, R.R., Olaniyi, A. F., Nokwanda, P. M. & Umezuruike, L. O. (2016). Effect of Drying on the Bioactive Compounds, Antioxidant, Antibacterial and Antityrosinase Activities of Pomegranate Peel. BMC Complementary and Alternative Medicine,

16(143), 1 - 13.

Subramaniam, Y., Mazlan, N., Hassan, H., Jaafar, J. N., Young, T. T., Anua, S. M. & Saud, S. N. (2020). Antimicrobial Activity of Musa acuminata Peel Extract against Gram-Positive Bacteria. International Journal of Life Sciences and Biotechnology, 3(2), 191 - 196.

Sun, G. (2016). 1 - Introduction: Development of antimicrobial textiles. In G. Sun (Eds.), Antimicrobial Textiles (pp. 1 - 3). California : Woodhead Publishing.

Thilagavathi, G., & Viju, S. (2016). 16 - Antimicrobials for protective clothing. In G. Sun (Eds.), Antimicrobial Textiles (pp. 305 - 317). California : Woodhead Publishing.

การศึกษาเบื้องต้นการกระจายตัวของสปอร์และเรณูภายในห้องพักและผลกระทบต่อนิติเรณูวิทยา

The preliminary study on spore and pollen distribution in a room and its impact on forensic palynology

ภัทรนิธ วิริยะศิริวัฒนะ[1*], นภพร เจริญผล[2], และ วงศ์กฎ ภู่ภูมิรัตน์[3]

Pattaranit Wiriyasiriwattana[1*], Napaporn Jareonphon[2] and Wongkot Phuphumirat[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและวิทยาศาสตร์ประยุกต์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[1] Graduate student, Division of Health and Applied Sciences, Faculty of Science, Prince of Songkla University

[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและวิทยาศาสตร์ประยุกต์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[2] Bachelor student, Division of Health and Applied Sciences, Faculty of Science, Prince of Songkla University

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและวิทยาศาสตร์ประยุกต์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[3] Assistant professor, Division of Health and Applied Sciences, Faculty of Science, Prince of Songkla University

*Corresponding author, E-mail: 6310220012@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแพร่กระจายเรณูของไม้ดอกไม้ประดับและสปอร์ที่ถูกขนถ่ายภายในห้องพักอาศัยและผลกระทบต่อนิติวิทยาศาสตร์ โดยวางแจกันดอกไม้จำนวน 2 แจกัน ที่มีดอกไม้จากพืช *Bellis* sp. *Gerbera* sp. *Lilium* sp. และ *Spathiphyllum* sp. ไว้บนโต๊ะทำงานภายในห้องพักอาศัย จำนวน 2 ห้อง เป็นเวลา 10 วัน และสปอร์ของ *Asplenium nidus* ถูกขนถ่ายทุติยภูมิเข้าสู่ห้องพักในวันที่ 1 5 และ 9 ของการทดลอง ทำการแบ่งพื้นผิวของพื้นห้องและโต๊ะทำงานออกเป็นตารางย่อยขนาด 50x50 ตารางเซนติเมตร จำนวน 34 ตารางย่อย และเก็บตัวอย่างสปอร์และเรณูจากแต่ละตารางย่อยดังกล่าวในวันที่ 2 4 6 8 และ 10 ของการทดลอง และอีกครั้งเมื่อผ่านไปเป็นเวลา 2 วันหลังจากนำดอกไม้ออกจากห้อง จากนั้นทำการจำแนกชนิดและนับปริมาณสปอร์และเรณูของพืชแต่ละชนิดภายใต้กล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง ทำการคำนวณค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูและทดสอบภาวะสารูปสนิทดี ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสามารถพบเรณูได้เป็นจำนวนมากในช่วงวันที่ 4–10 ของการทดลอง (341.50±54.23–977.50±175.28 เม็ด) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณที่อยู่ใกล้เคียงกับแจกันดอกไม้และจะสามารถพบสปอร์ของ *Asplenium nidus* กระจายไปทั่วห้องได้เป็นจำนวนมาก ในวันที่ 1 5 และ 9 ของการทดลอง (332.00±57.98–445.50±123.74 สปอร์) นอกจากนี้ พบว่าค่าความชุกชุม

สัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูในแต่ละวันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าร้อยละของเรณูมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงแบบไม่มีแบบแผน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรณูของไม้ดอกไม้ประดับและสปอร์ที่ถูกขนถ่ายเข้ามาในที่พักอาศัยสามารถเป็นพยานหลักฐานที่มีศักยภาพในการสืบสวนสอบสวนทางนิติวิทยาศาสตร์ได้
คำสำคัญ: สปอร์, เรณู, นิติเรณูวิทยา, ไม้ดอกไม้ประดับ, ห้องพัก

Abstract

This study aimed to examine the distribution of pollen from ornamental plants and transferred spores in a room and its impact on forensic palynology. A total of two vases of flowers from *Bellis* sp., *Gerbera* sp., *Lilium* sp., and *Spathiphyllum* sp. were placed into two rooms for 10 days. Spores from *Asplenium nidus* were secondarily transferred into the rooms on day 1, 5, and 9 of the experiments. Floor and table surfaces were divided into 34 50x50 cm^2-grids and spore and pollen samples were then collected from those square grids on day 2, 4, 6, 8, and 10 of the experiments. Other samples were collected again on the second day after the flowers were removed from the rooms. The recovered spore and pollen samples were identified and counted using a light microscope. Relative abundances of spores and pollen were calculated. The goodness of fit test was then performed. The results showed that pollen from ornamental plants was dominant during day 4–10 of the experiment (341.50±54.23–977.50±175.28 grains), particularly at the areas where were close to the flowers. A number of spores from *Asplenium nidus* were found scattered on day 1, 5, and 9 of the experiments (332.00±57.98–445.50±123.74 spores). Moreover, relative abundances of pollen among sampling days were significantly different. Percentages of pollen did not increase or decrease uniformly overtime. This study demonstrated that pollen from ornamental plants as well as transferred spores from external sources found in the rooms appears to be potential evidence in a forensic investigation.
Keyword: spore, pollen, forensic palynology, ornamental plants, room

บทนำ

นิติเรณูวิทยา คือ การประยุกต์ใช้สปอร์และเรณูของพืชในการสืบสวนสอบสวนคดีความทางกฎหมาย (Mildenhall et al., 2006) สปอร์และเรณูสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติสำคัญหลายประการ ได้แก่ มีขนาดเล็ก มีลักษณะที่แตกต่างกันในระดับสกุลหรือชนิด มีสภาพที่คงทน และมีความชุกชุมสัมพัทธ์ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันนิติเรณูวิทยาเป็นที่ยอมรับ

ในหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐออสเตรีย ราชอาณาจักรสวีเดน เครือรัฐออสเตรเลีย ราชอาณาจักรนิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยที่ผ่านมาได้มีการนำเรณูมาเป็นพยานหลักฐานในคดีต่าง ๆ เช่น การตรวจพบเรณูของพืชสกุล *Hypericum* บนเสื้อเชิ้ตและเสื้อแจ็กเก็ต ของนักย่องเบาในราชอาณานิวซีแลนด์ (Mildenhall, 2006a) การตรวจพบเรณูของพืชสกุล *Coprosma* บนเสื้อแจ็กเก็ตและกางเกงของหญิงสาวที่ถูกลักพาตัวจากริมถนน (Mildenhall, 2006b) และการตรวจพบเรณูภายในโพรงจมูกของศพ ในคดีฆาตกรรมที่นำศพของผู้เสียชีวิตไปฝังดิน (Wiltshire & Black, 2006) ซึ่งในทุกคดีเรณูที่ตรวจพบในคนร้าย ผู้เสียหาย และผู้เสียชีวิต ตามลำดับ สามารถเชื่อมโยงไปสู่สถานที่เกิดเหตุได้ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าคดีข้างต้นนั้นล้วนเป็นคดีที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภายนอกอาคาร (outdoor case) ทั้งสิ้น Morgan et al. (2014) และ Nguyen & Weber (2015a) รายงานว่าเรณูของไม้ดอกไม้ประดับที่กระจายอยู่ภายในที่พักอาศัยมีโอกาสติดบนรองเท้าของผู้มาเยือน จะเห็นได้ว่าเรณูของไม้ดอกไม้ประดับสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สำหรับคดีที่เกิดเหตุขึ้นภายในที่พักอาศัย (indoor case) ได้เป็นอย่างดี

Preusche & Weber (2014) ได้ศึกษาการกระจายของเรณูในที่พักอาศัย พบว่ามีเรณูของพืชที่ถ่ายเรณูโดยใช้ลม (wind-pollinated plants) เป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับการออกดอกของพืชประเภทดังกล่าวในช่วงเวลานั้น ๆ แต่เมื่อนำพืชไม้ดอกไม้ประดับต่างถิ่นเข้าสู่ที่พักอาศัย จะสามารถพบเรณูของพืชที่นำมาประดับตกแต่งนี้ได้เป็นจำนวนมากกว่าเรณูของพืชที่ถ่ายเรณูโดยใช้ลมซึ่งมีที่มาจากภายนอกที่พักอาศัย (Nguyen & Weber, 2015b) Morgan et al. (2014) พบว่าตำแหน่งที่วางดอกไม้ภายในห้องพักจะส่งผลกับจำนวนเรณูที่พบในแต่ละบริเวณที่ทำการเก็บตัวอย่าง นอกจากนี้ยังพบว่าสามารถตรวจพบเรณูในห้องพักได้เป็นระยะเวลานาน แม้ว่าจะเคลื่อนย้ายดอกไม้ออกจากห้องพักไปแล้วก็ตาม ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการถ่ายโอนเรณูไปยังตัวบุคคลที่มาเยือนห้องพักได้ จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด (Morgan et al., 2014) Wiriyasiriwattana et al. (in prep) พบว่าค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของเรณูไม้ดอกไม้ประดับของแต่พื้นที่ย่อยภายในห้องมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษาผลของสปอร์หรือเรณูที่ติดบนเสื้อผ้าของผู้พักอาศัยกลับไปยังห้องพักต่อค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของเรณูไม้ดอกไม้ประดับที่พบในห้องพักอาศัย

เนื่องจากเรณูของดอกไม้ที่ใช้ประดับตกแต่งที่พักอาศัยและสปอร์หรือเรณูที่ติดตัวผู้พักอาศัยกลับไปยังห้องพักนั้นอาจมีการกระจายตัวที่แตกต่างกันทั้งในเชิงพื้นที่และเวลา ซึ่งอาจส่งผลต่อการถ่ายโอนสปอร์และเรณูไปยังบุคคลหรือวัตถุที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ รวมถึงการเก็บตัวอย่างเปรียบเทียบจากบริเวณต่าง ๆ ภายในห้องพักในช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการกระจายของเรณูของไม้ดอกไม้ประดับจำนวนหลายชนิดพร้อมกันภายในห้องพักอาศัยตั้งแต่วันที่เริ่มนำดอกไม้เข้าสู่ห้องพักจนถึงช่วงเวลาภายหลังการนำดอกไม้ออกจากห้องพักและการกระจายของสปอร์พืชที่ถูกขนถ่ายโดยผู้พักอาศัยกลับไปยังห้องพัก เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้สปอร์และเรณูที่พบภายในที่พักอาศัยในการเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ รวมถึงเพื่อเป็นแนวทางในการเก็บ วิเคราะห์และตีความ

พยานหลักฐานทางเรณูวิทยา ให้เกิดความถูกต้องแม่นยำ ส่งผลให้สามารถใช้พยานหลักฐานประเภทนี้เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการกระจายเชิงพื้นที่และเวลาของเรณูไม้ดอกไม้ประดับที่ใช้ประดับตกแต่งห้องพักและสปอร์ที่ติดตัวผู้พักอาศัยกลับไปยังห้องพักและผลของการกระจายต่อการเป็นข้อมูลอ้างอิงในการสืบหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

เรณูของไม้ดอกไม้ประดับที่ใช้ประดับตกแต่งห้องพักและสปอร์ที่ถูกขนถ่ายเข้ามาสู่ห้องพักโดยการติดตัวผู้พักอาศัยกลับไปยังห้องพักแต่ละชนิดนั้น มีการกระจายตัวที่แตกต่างกันทั้งในเชิงพื้นที่และเวลา ซึ่งส่งผลต่อโอกาสในการถ่ายโอนไปยังบุคคลที่เข้ามาภายในห้องพักได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การจำลองการกระจายตัวสปอร์และเรณู – ทำการทดลองเพื่อศึกษาการกระจายเรณูภายในห้องพักอาศัยเป็นเวลา 12 วัน ตั้งแต่วันที่ 6–17 กุมภาพันธ์ 2566 (พื้นห้องผ่านการทำความสะอาดด้วยการเช็ดถูก่อนทำการการทดลอง) โดยวางแจกันที่มีดอกไม้จากไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งเป็นชนิดที่นิยมใช้ในการประดับตกแต่งที่พักอาศัย จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ *Lilium* sp. จำนวน 3 ดอก *Gerbera* sp. และ *Spathiphyllum* sp. จำนวน 3 ช่อดอก และ *Bellis* sp. จำนวน 3 ก้าน ไว้บนโต๊ะทำงานภายในห้องพักที่พักอาศัยโดยบุคคลคนเดียว จำนวน 2 ห้อง (2 ซ้ำ) ห้องพักจะมีประตูด้านหน้าห้องซึ่งจะปิดอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่ประตูด้านหลังห้องและหน้าต่างจะมีมุ้งลวดปิดกั้นอยู่อีกชั้นหนึ่งซึ่งจะเปิดใช้เมื่อมีการเข้าพักเท่านั้น โดยให้ผู้พักอาศัยใช้ชีวิตประจำวันตามปกติ (ไม่มีการทำความสะอาดห้องพัก) เป็นเวลา 10 วัน ตั้งแต่วันที่ 6–15 กุมภาพันธ์ 2566 จากนั้นทำการแบ่งพื้นที่ของห้องเป็นตารางย่อยขนาด 50x50 ตารางเซนติเมตร รวมทั้งสิ้น 34 ตารางย่อย โดยแบ่งเป็นพื้นที่บนโต๊ะจำนวน 3 ตารางย่อย (วางแจกันดอกไม้ไว้ในตำแหน่งตารางย่อยที่ 2) และพื้นที่บนพื้นห้องจำนวน 31 ตารางย่อย (ภาพที่ 1) นอกจากนี้ทำการศึกษาการกระจายตัวของสปอร์ที่ติดตัวผู้พักอาศัยกลับไปยังห้องพักโดยการนำสปอร์จากเฟินชนิด *Asplenium nidus* เข้าสู่ห้องพักในวันที่ 1 (6 กุมภาพันธ์ 2566) 5 (10 กุมภาพันธ์ 2566) และ 9 (14 กุมภาพันธ์ 2566) ของการทดลอง ซึ่งเป็นการจำลองการสัมผัสโดยตรงของผู้พักอาศัยกับส่วนที่สร้างสปอร์ของพืช โดยการนำใบของเฟินชนิดดังกล่าวที่มีสปอร์ปรากฏอยู่ทางด้านหลังของใบวางไว้บนพื้นและให้ผู้เข้าพักอาศัยในห้องพักนั้นนั่งคุกเข่าลงบนใบของเฟินจำนวน 3 ครั้ง และกลับไปยังห้องพัก โดยไม่เปลี่ยนเครื่องแต่งกายเป็นเวลา 3 ชั่วโมง สัณฐานวิทยาของสปอร์และเรณูของพืชชนิดดังกล่าวแสดงในภาพที่ 2 และตารางที่ 1

การเก็บตัวอย่างและเตรียมตัวอย่าง – ทำการเก็บตัวอย่างสปอร์และเรณูบนพื้นผิวของแต่ละตารางย่อยในวันที่ 2 (7 กุมภาพันธ์ 2566) 4 (9 กุมภาพันธ์ 2566) 6 (11 กุมภาพันธ์ 2566) 8 (13 กุมภาพันธ์ 2566) 10 (15 กุมภาพันธ์ 2566; ทำการย้ายแจกันดอกไม้ออกจากห้องพักภายหลังเสร็จสิ้นการเก็บตัวอย่างเรณูของวันนี้) และ 12 (17 กุมภาพันธ์ 2566; 2 วัน หลังจากนำดอกไม้ออกจากห้องพัก) ของการทดลอง โดยการใช้ไม้พันสำลีชุบน้ำ (Phuphumirat et al., 2020) ป้ายลงบนพื้นผิวทั่วทั้งตารางย่อยบนบริเวณพื้นห้องและโต๊ะทำงาน (ยกเว้นห้องน้ำ เตียงนอน ตู้หรือลิ้นชัก และอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ) และเก็บตัวอย่างไม้พันสำลีในหลอดทดลองพลาสติกปิดฝาให้แน่นรักษาไว้ในตู้เย็นอุณหภูมิ -5 องศาเซลเซียส การสกัดเรณูจากไม้พันสำลีทำได้โดยนำไม้พันสำลีที่ใช้เก็บตัวอย่างมาซักล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก 50 มิลลิลิตร (ผงซักฟอก 3 กรัม ต่อน้ำ 150 มิลลิลิตร) เป็นเวลา 10 นาที จากนั้นนำน้ำผสมผงซักฟอกดังกล่าวไปหมุนเหวี่ยงและนำตะกอนที่ได้ไปผ่านวิธีอะซีโตไลซิสตามขั้นตอนที่ระบุใน Halbritter et al. (2018)

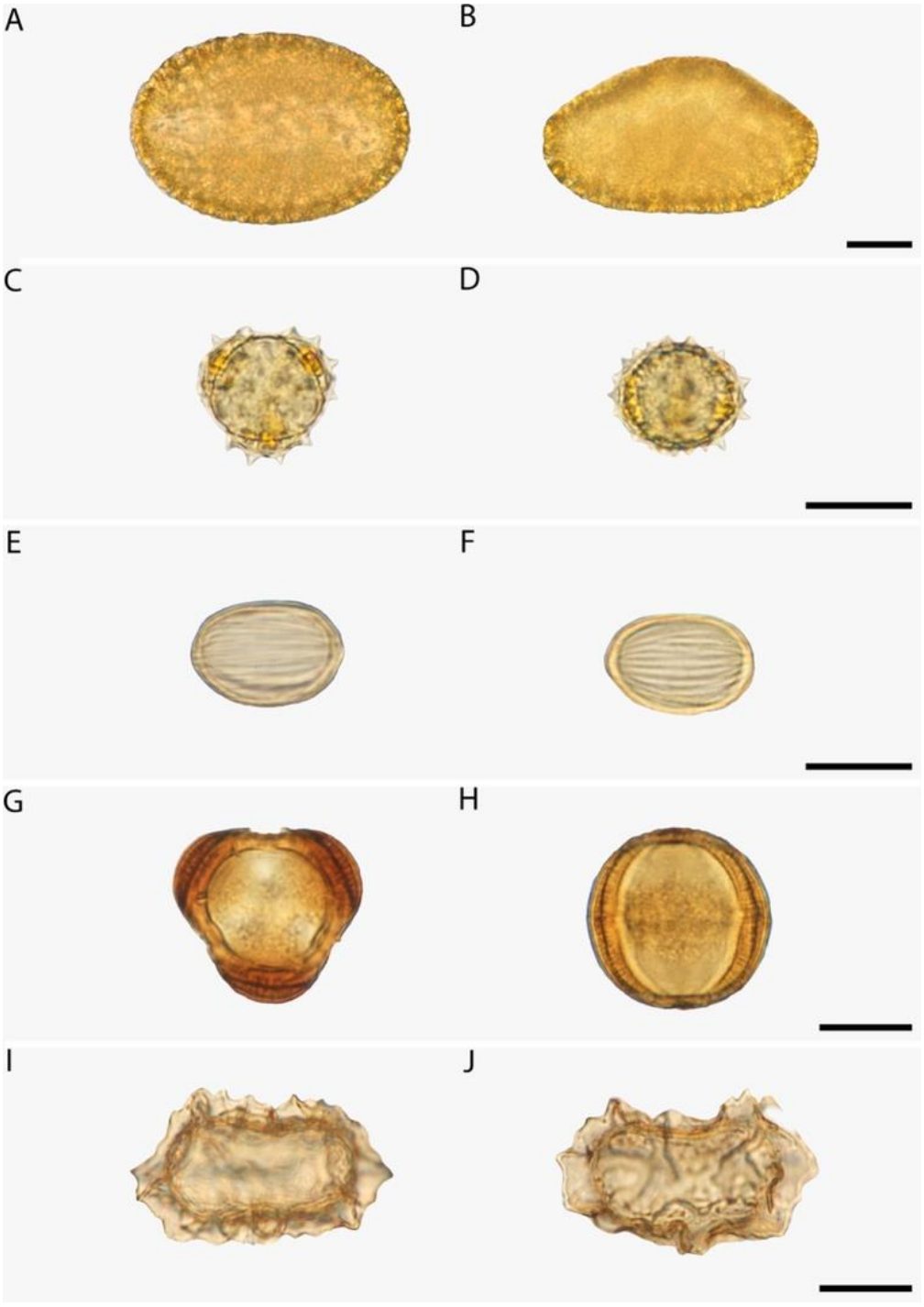
การจำแนกชนิดและนับจำนวนสปอร์และเรณู และการวิเคราะห์ผล – ทำการจำแนกชนิดและนับปริมาณสปอร์และเรณูของพืชแต่ละชนิดที่พบในแต่ละตารางย่อย ในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่างภายใต้กล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสง (รุ่น BX43 Olympus) จำนวนครั้งละ 300 สปอร์/เม็ด และคำนวณค่าดังต่อไปนี้ 1) ค่าจำนวนรวมของสปอร์และเรณูทั้งหมดที่พบในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่าง 2) ค่าร้อยละของสปอร์และเรณูแต่ละชนิดที่พบในตารางย่อยในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่าง เมื่อเทียบต่อสปอร์และเรณูที่พบทั้งหมดตลอดการทดลอง 3) ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูแต่ละชนิดที่พบในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่าง และ 4) ค่า *P* (*P*–values) ที่ได้จากการทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) ภาวะสารูปสนิทดี (Goodness of fit test) ของค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่าง (McDonald, 2014; Phuphumirat et al., 2020) โดยเปรียบเทียบค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูจากวันที่ทำการเก็บตัวอย่าง (ค่าที่ได้จากการสังเกต; observed value) กับค่าดังกล่าวของวันที่ทำการเก็บตัวอย่างครั้งสุดท้ายก่อนหน้านี้ (ค่าคาดหวัง; expected value) (Preusche & Weber, 2014) ทั้งนี้ จะใช้ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูจากการเก็บตัวอย่างครั้งแรก (วันที่ 2 ของการทดลอง) เป็นเพียงแค่ค่าคาดหวังเท่านั้น



ภาพที่ 1 แผนผังห้องพักที่ใช้ในการทดลอง (วงกลมสีดำ คือ ตำแหน่งที่วางแจกันดอกไม้; หมายเลข คือ พื้นที่ของห้องที่แบ่งเป็นตารางย่อยขนาด 50x50 ตารางเซนติเมตร เพื่อเก็บตัวอย่างสปอร์และเรณู) โดยที่ หมายเลข 1–3 คือ โต๊ะทำงาน และ 4–34 คือ พื้นห้อง

ตารางที่ 1 สัณฐานวิทยาสปอร์และเรณูของพืชที่ใช้ในการทดลอง

ชนิด	หน่วยการแพร่กระจาย	ขนาด		รูปร่าง	เส้นรอบรูป		ช่องเปิด	ลวดลาย
		P-axis (μ)	E-axis (μ)		มุมมองด้านขั้ว	มุมมองด้านข้าง		
Lilium sp	monad	41.2-44.3	81.5-83.4	oblate	elliptic	elliptic	sulcate	reticulate
Bellis sp.	monad	18.6-19.1	19.9-20.2	spheroidal	lobate	elliptic	tricolporate	echinate
Spathiphyllum sp.	monad	17.1-18.6	21.4-25.5	oblate	Elliptic (oblique view)		inaperturate	plicate
Gerbera sp.	monad	43.3-45.5	39.1-41.9	prolate	lobate	elliptic-circular	tricolporate	scabrate
Asplenium nidus	monad	28.3-29.1	41.6-39.1	oblate	elliptic	elliptic	monolete	lophate



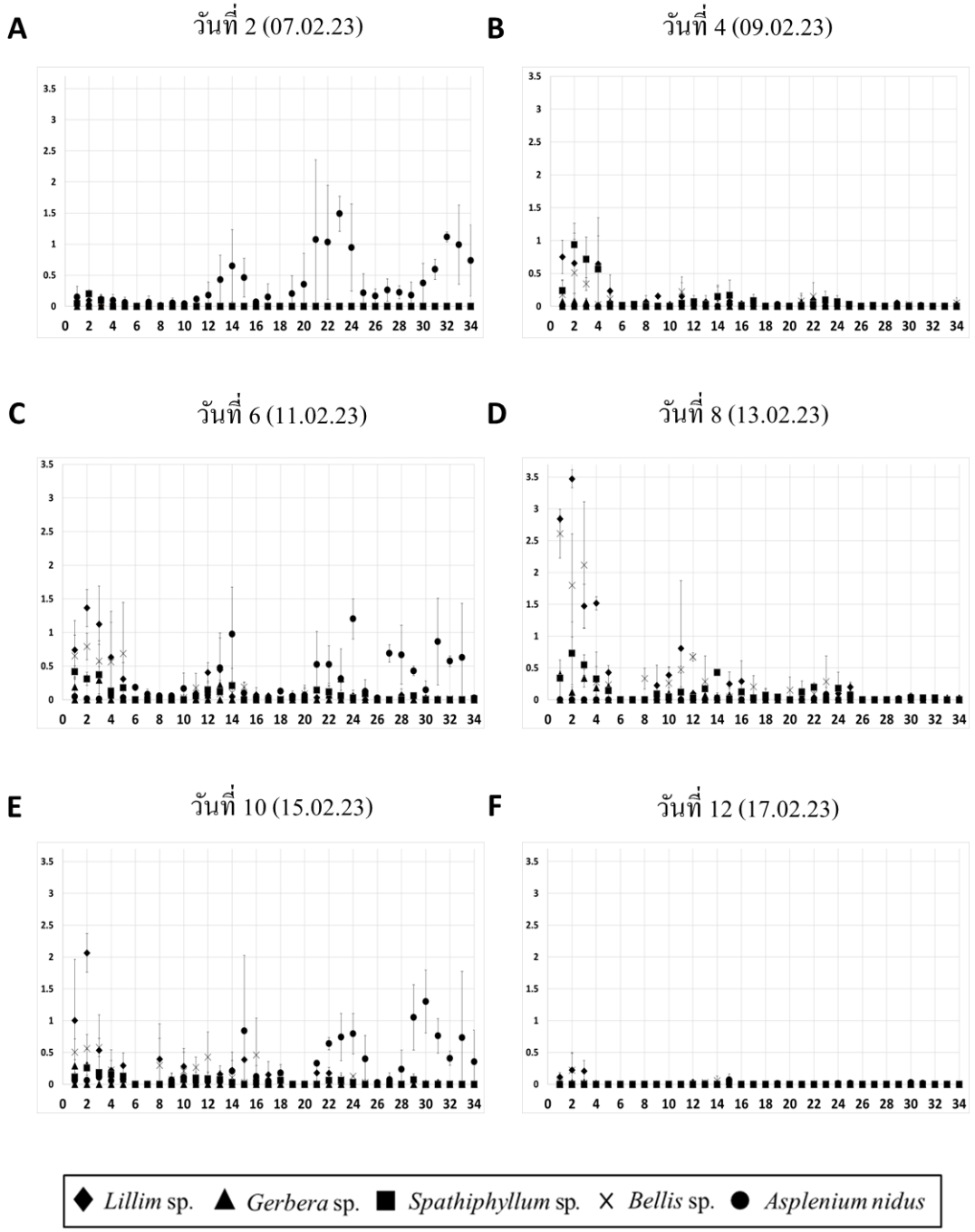
ภาพที่ 2 ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์แบบใช้แสงแสดงสัณฐานวิทยาสปอร์และเรณูของพืชที่ใช้ในการทดลอง (A–J) A และ B เรณูของ *Lilium* sp.; C และ D เรณูของ *Bellis* sp.; E และ F เรณูของ *Spathiphyllum* sp.; G และ H เรณูของ *Gerbera* sp.; I และ J สปอร์ของ *Asplenium nidus* มาตราส่วนเส้นบรรทัด (scale bars) มีค่าเท่ากับ 20 ไมโครเมตร (A C G และ I เป็นภาพจากมุมมองด้านขั้ว; B D H และ J เป็นภาพจากมุมมองด้านข้าง; E และ F เป็นภาพจากมุมมองทาง oblique view)

ผลการวิจัย

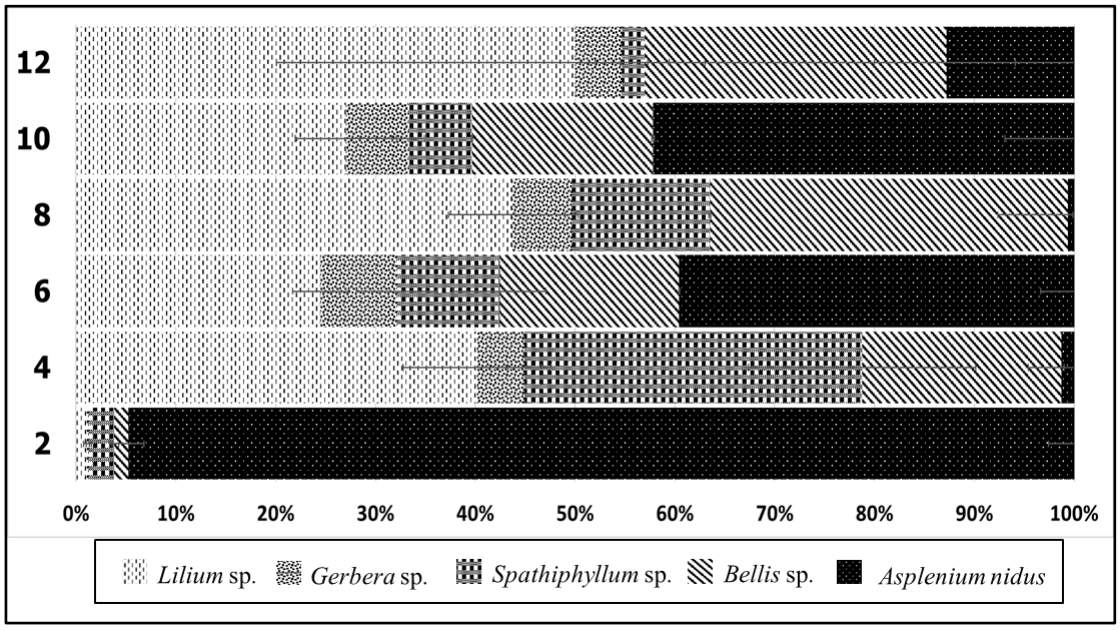
จากผลศึกษาที่ได้จากการทดลองภายในห้องจำนวน 2 ห้อง พบว่ามีค่าเฉลี่ยจำนวนรวมสปอร์และเรณูเป็น 3,505.00±401.44 สปอร์/เม็ด โดยจะมีจำนวนเกิน 300 สปอร์/เม็ด ตั้งแต่วันที่ 2 ของการทดลอง (ตารางที่ 2) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเฉพาะเรณูของไม้ดอกไม้ประดับพบว่ามีจำนวนเกิน 300 เม็ด เพียงเล็กน้อยในวันที่ 4 ของการทดลอง เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของเรณูที่พบในแต่ละวันในแต่ละตารางย่อยพบว่าเรณูของ *Gerbera* sp. มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 0.00–0.40±0.05 โดยพบเป็นจำนวนสูงสุดในวันที่ 8 ของการทดลอง ในตารางย่อยที่ 1 เรณูของ *Lilium* sp. มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 0.00–3.48±0.14 โดยพบเป็นจำนวนสูงสุดในวันที่ 8 ของการทดลอง ในตารางย่อยที่ 2 เรณูของ *Spathiphyllum* sp. มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 0.00–0.93±0.32 โดยพบเป็นจำนวนสูงสุดในวันที่ 4 ของการทดลอง ในตารางย่อยที่ 2 เรณูของ *Bellis* sp. มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 0.00–2.60±0.38 โดยพบเป็นจำนวนสูงสุดในวันที่ 8 ของการทดลอง ในตารางย่อยที่ 1 และ สปอร์ของ *Asplenium nidus* มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 0.00–1.48±0.28 โดยพบเป็นจำนวนสูงสุดในวันที่ 2 ของการทดลอง ในตารางย่อยที่ 23 เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า เรณูของไม้ดอกไม้ประดับมีจำนวนน้อยในวันที่ 2 ของการทดลองและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในวันที่ 4–10 ของการทดลองและลดลงในวันที่ 12 ของการทดลองภายหลังการเคลื่อนย้ายแจกันดอกไม้ออกจากห้อง และในทุกครั้งที่มีสปอร์ของ *Asplenium nidus* ติดบนเสื้อผ้าผู้พักอาศัยเข้ามาในห้องจะสามารถพบสปอร์ของพืชชนิดดังกล่าวเป็นกระจายตัวอยู่ในหลายตารางย่อย โดยจะพบได้เป็นจำนวนมากในพื้นที่ระหว่างโต๊ะทำงานและเตียงนอน (ภาพที่ 3)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยจำนวนรวมของสปอร์และเรณูทั้งหมดที่พบในแต่ละวันที่ทำการทดลอง (จากการทดลอง 2 ซ้ำ)

ลำดับวันที่ทำการทดลอง (วัน/เดือน/ปี ที่ทำการเก็บตัวอย่าง)	ค่าเฉลี่ยจำนวนเรณูไม้ดอกไม้ประดับ (เม็ด)	ค่าเฉลี่ยจำนวนสปอร์ของ *Asplenium nidus* (สปอร์)	ค่าเฉลี่ยจำนวนรวม (สปอร์/เม็ด)
2 (07.02.23)	24.50±4.55	445.50±123.74	470.00±196.53
4 (09.02.23)	341.50±54.23	4.50±0.70	346.00±59.21
6 (11.02.23)	506.00±64.19	332.00±57.98	838.00±107.41
8 (13.02.23)	977.50±175.28	6.00±2.13	983.50±185.49
10 (15.02.23)	476.50±83.11	348.00±38.18	824.50±125.13
12 (17.02.23)	37.50±9.74	5.50±4.94	43.00±8.60



ภาพที่ 3 ค่าร้อยละของสปอร์และเรณูแต่ละชนิดที่พบในตารางย่อยในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่างเมื่อเทียบต่อสปอร์และเรณูที่พบทั้งหมดตลอดการทดลอง (A–F) A ข้อมูลจากวันที่ 2 ของการทดลอง; B ข้อมูลจากวันที่ 4 ของการทดลอง; C ข้อมูลจากวันที่ 6 ของการทดลอง; D ข้อมูลจากวันที่ 8 ของการทดลอง; E ข้อมูลจากวันที่ 10 ของการทดลอง; F ข้อมูลจากวันที่ 12 ของการทดลอง (แกน X คือ ตารางย่อยที่เกิดจากการแบ่งพื้นที่ของห้องเป็นตารางขนาด 50x50 ตารางเซนติเมตร; แกน Y คือ ค่าร้อยละของสปอร์และเรณูแต่ละชนิดที่พบในตารางย่อยในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่าง เมื่อเทียบต่อสปอร์และเรณูที่พบทั้งหมดตลอดการทดลอง)



ภาพที่ 4 ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูแต่ละชนิดที่พบในแต่ละวันที่ทำการทดลอง (แกน X คือ ค่าร้อยละของสปอร์และเรณูแต่ละชนิดที่พบ; แกน Y คือ ลำดับวันที่ทำการทดลอง)

ตารางที่ 3 ค่า *P* จากการทดสอบไค-สแควร์ ภาวะสารูปสนิทดี เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างกันของค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูจากวันที่ทำการเก็บตัวอย่างกับค่าดังกล่าวของวันที่ทำการเก็บตัวอย่างก่อนหน้า *ค่า $P < 0.05$ (ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ)

ลำดับวันที่ทำการทดลอง (วัน/เดือน/ปี ที่ทำการเก็บตัวอย่าง) (ค่าที่ได้จากการสังเกต)	**ลำดับวันที่ทำการทดลอง (วัน/เดือน/ปี ที่ทำการเก็บตัวอย่าง) (ค่าคาดหวัง)**	***P*-value**
4 (09.02.23)	2 (07.02.23)	1.06981E-96*
6 (11.02.23)	4 (09.02.23)	0.000665292*
8 (13.02.23)	6 (11.02.23)	0*
10 (15.02.23)	8 (13.02.23)	4.6151E-127*
12 (17.02.23)	10 (15.02.23)	0*

เมื่อพิจารณาค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูที่พบในพื้นที่ห้องทั้งหมดในแต่ละวันพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยค่าดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวันแบบไม่มีแบบแผน กล่าวคือมีค่าร้อยละของเรณูในแต่ละชนิดเพิ่มหรือลดอย่างไม่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เรณูของ *Gerbera* sp. พบได้น้อยที่สุดในวันที่ 2 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 0.21±0.24 และพบได้มากที่สุดในวันที่ 6 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 7.63±4.05 เรณูของ *Lilium* sp. พบได้น้อยที่สุดในวันที่ 2 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 1.06±0.29 และพบได้มากที่สุดในวันที่ 12 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 50.00±29.95 เรณูของ *Spathiphyllum* sp. พบได้น้อยที่สุดในวันที่ 12 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 2.32±2.43 และพบได้มากที่สุดในวันที่ 4 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 33.81±11.40 เรณูของ *Bellis* sp. พบได้น้อยที่สุดในวันที่ 2 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 1.38±1.60 และพบได้มากที่สุดในวันที่ 8 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 35.89±7.03 และสปอร์ของ *Asplenium nidus* พบได้น้อยที่สุดในวันที่ 8 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 0.61±0.08 และพบได้มากที่สุดในวันที่ 2 ของการทดลอง มีค่าร้อยละ 94.78±2.59 (ภาพที่ 4) ซึ่งสอดคล้องกับค่า *P* (*P*–values) จากการทดสอบไค-สแควร์ ภาวะสารูปสนิทดี ที่พบว่าค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของเรณูในแต่ละวันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 3)

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาก่อนหน้านี้ พบว่าเรณูที่แพร่กระจายในที่พักอาศัยจะเป็นเรณูจากพืชที่ถ่ายเรณูโดยใช้ลมเป็นหลัก (Yankova, 1991; Tormo-Molina et al., 2009) อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ามีเรณูจากดอกไม้ของพืชไม้ดอกไม้ประดับและสปอร์ที่ติดตัวผู้พักอาศัยเข้าสู่ห้องเท่านั้นที่แพร่กระจายอยู่ภายในห้องพัก ไม่พบเรณูจากพืชชนิดที่ถ่ายเรณูโดยใช้ลม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Preusche & Weber (2014) และ Nguyen & Weber (2015b) ที่ระบุว่าเมื่อนำพืชไม้ดอกไม้ประดับเข้าสู่ที่พักอาศัยจะสามารถพบเรณูของพืชที่นำมาประดับตกแต่งนี้เป็นจำนวนมากกว่าเรณูของพืชที่ถ่ายเรณูโดยใช้ลมซึ่งมีที่มาจากภายนอกที่พักอาศัย การที่ไม่พบเรณูของพืชที่ถ่ายเรณูโดยใช้ลมในการศึกษาครั้งนี้ อาจ 0 เป็นเพราะห้องที่ใช้ทำการทดลองนั้นมีช่องทางที่ลมจะพัดพาเรณูเข้ามาได้เป็นเพียงแค่ประตู และหน้าต่างเท่านั้น ซึ่งประตูด้านหน้าจะปิดตลอดเวลาและประตูด้านหลังห้องและหน้าต่างจะมีมุ้งลวดปิดกั้นอยู่อีกชั้นหนึ่งซึ่งจะเปิดใช้เมื่อมีการเข้าพักเท่านั้น นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าการสัมผัสโดยตรงกับส่วนที่สร้างสปอร์สามารถทำให้เกิดการขนถ่ายสปอร์กลับไปยังห้องพักอาศัยได้เป็นจำนวนมาก Nguyen & Weber (2015b) แสดงให้เห็นว่าเรณูจากพืชชนิด *Alstroemeria* ติดบนเสื้อผ้าของผู้ทำการทดลองจากห้องปฏิบัติการไปยังที่พักอาศัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wu et al. (2006) ที่แสดงให้เห็นว่าเรณูในสิ่งแวดล้อมสามารถติดตามเสื้อผ้าได้ Nguyen & Weber (2015a) พบว่าเรณูที่แพร่กระจายอยู่ภายในที่พักอาศัยจะมีโอกาสติดบนรองเท้าของผู้มาเยือนได้ ดังนั้นเรณูจากพืชไม้ดอกไม้ประดับและสปอร์และเรณูที่ถูกขนถ่ายเข้าสู่ห้องพักมีโอกาสเป็นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้เป็นอย่างดีในคดีที่เกิดเหตุขึ้นภายในที่พักอาศัย

ถึงแม้ว่าจำนวนรวมของสปอร์และเรณูจะมีค่ามากกว่า 300 สปอร์/เม็ด ตั้งแต่วันที่ 2–10 ของการทดลอง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าหากพิจารณาเฉพาะเรณูของไม้ดอกไม้ประดับในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าในวันที่ 2 ของการทดลอง (ครั้งที่ 1 ของการเก็บตัวอย่าง) ยังมีจำนวนเรณูน้อยกว่า 300 เม็ด ซึ่งตามทฤษฎีแล้วจะไม่เพียงพอต่อการตรวจพิสูจน์ เนื่องจากในการวิเคราะห์พยานหลักฐานทางเรณูวิทยานั้น ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ที่มีความน่าเชื่อถือต้องเป็นค่าที่คำนวณจากเรณูจำนวน 300 เม็ดขึ้นไป (Wiltshire, 2015) ทั้งนี้ จำนวนเรณูของพืชแต่ละชนิดที่พบอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ชนิดดอกไม้ จำนวนดอกไม้ หรือจำนวนเรณูในแต่ละดอก เป็นต้น Nguyen & Weber (2015a) แสดงให้เห็นว่าจะพบเรณูจากพืชไม้ดอกไม้ประดับในที่พักอาศัยได้จำนวนชนิดละไม่เกิน 100 เม็ด และถึงแม้ว่าเรณูที่พบนั้นจะติดบนรองเท้าที่สวมใส่ภายในห้องพัก แต่หากมีการสวมใส่รองเท้าดังกล่าวออกไปภายนอกห้องพักอาศัย จะทำให้เรณูที่ติดมานั้นลดจำนวนลงไปเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีหากเรณูมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์หรือเป็นเรณูที่พบได้ในพื้นที่ที่จำกัดเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะพบเรณูดังกล่าวเป็นจำนวนน้อย ซึ่งจะไม่เพียงพอต่อการคำนวณค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ ก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือได้เช่นกัน อาทิ คดีลักพาตัวและข่มขืนที่ใช้เรณูจากพืชสกุล *Coprosma* ที่มีเส้นใยเชื้อราอยู่ภายในเรณู ซึ่งพบได้เพียงจำนวนน้อยเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีได้ (Mildenhall, 2006b)

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าจะสามารถพบเรณูไม้ดอกไม้ประดับได้เป็นจำนวนมากในบริเวณที่อยู่ใกล้กับแจกันดอกไม้ Morgan et al. (2014) ได้ข้อสรุปไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เรณูจากดอกไม้ที่นำเข้าสู่ที่พักอาศัยนั้นจะแพร่กระจายตัวเป็นจำนวนมากอยู่ภายในระยะ 0.8 เมตร จากตำแหน่งที่วางแจกันดอกไม้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Wiriyasiriwattana et al. (in prep) ที่ระบุว่าสามารถพบเรณูของพืชไม้ดอกไม้ประดับในที่พักอาศัยได้ในบริเวณรอบๆ ตำแหน่งที่มีพืชดังกล่าว Morgan et al. (2014) ยังพบอีกว่าเมื่อนำดอกไม้ของพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ได้แก่ ลิลลี่ (Lily) และฟรีเซีย (Freesia) วางไว้ในห้อง เรณูจากดอกไม้ของพืชทั้งสองชนิดดังกล่าวจะมีรูปแบบการกระจายตัวที่คล้ายกัน อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าเรณูของ *Lilium* sp. และ *Bellis* sp. ซึ่งเป็นพืชไม้ดอกไม้ประดับชนิดที่มีการผลิตเรณู (pollen production; จำนวนเรณูที่ผลิตขึ้นในแต่ละอับเรณูหรือดอก) เป็นจำนวนมาก (ประมาณ 450,000 และ 300,000 เม็ดต่อดอก ตามลำดับ) สามารถกระจายตัวได้เป็นระยะทางห่างจากจุดที่วางแจกันในจำนวนที่มากกว่าเรณูจากพืชชนิดอื่น ๆ ทั้งนี้ ยังไม่พบการศึกษาที่ระบุว่าสัณฐานวิทยาเรณูมีผลต่อการแพร่กระจายเรณูในที่พักอาศัย Nguyen & Weber (2015b) รายงานว่าการผลิตเรณูส่งผลต่อการพบเรณูในที่พักอาศัย กล่าวคือ ชนิดที่มีการผลิตเรณูน้อยจะพบว่ามีการแพร่กระจายของเรณูน้อยเช่นกัน นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าสามารถตรวจพบเรณูได้เป็นจำนวนน้อยในวันที่ 2 ของการทดลองและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในวันที่ 4–10 ของการทดลอง และลดลงในวันที่ 12 ของการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Morgan et al. (2014) ที่ระบุว่าจำนวนเรณูที่พบในห้องพักอาศัยจะเพิ่มขึ้นภายในวันที่ 1–9 ของการทดลองโดยพบเรณูจากดอกลิลลี่และฟรีเซียได้เป็นจำนวนมากที่สุดในวันที่ 9 และ 6 ตามลำดับ จากผลการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ข้อสรุปว่าภายหลังการนำดอกไม้เข้าสู่ที่พักอาศัยเป็นระยะเวลาเพียง

ไม่นานนั้น บริเวณที่อยู่รอบๆตำแหน่งดอกไม้ จะเป็นพื้นที่ที่มีเรณูไม้ดอกไม้ประดับมากที่สุด หากคนร้ายเข้าไปสัมผัสในบริเวณดังกล่าว จะมีโอกาสสูงที่เรณูไม้ดอกไม้ประดับจะติดตามเสื้อผ้าหรือรองเท้าของคนร้าย ส่งผลให้สามารถเชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสถานที่ที่เพิ่งไปเยือนมาได้อย่างแม่นยำ ในทางกลับกัน ในวันที่ผู้อยู่อาศัยเกิดการสัมผัสโดยตรงกับส่วนที่สร้างสปอร์ของ *Asplenium nidus* จะพบสปอร์ของพืชดังกล่าวเป็นจำนวนมากกระจายอยู่เป็นบริเวณกว้างในห้องพัก ไม่จำเพาะกับพื้นที่รอบ ๆ บริเวณแจกันดอกไม้เท่านั้น ด้วยเหตุที่ผู้อยู่อาศัยมีการเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่ต่างๆ ภายในห้องเพื่อทำกิจกรรมตามปกติ ส่งผลให้ระหว่างการทำกิจกรรมนั้น สปอร์เกิดการหลุดออกจากกางเกงที่กำลังสวมใส่และตกลงบนพื้นที่ต่าง ๆ ภายในห้อง ซึ่งถือเป็นการเพิ่มโอกาสให้สปอร์ติดตามเครื่องแต่งกายและรองเท้าของคนร้ายที่เข้ามาภายในห้องพักได้

จากการทดสอบไค-สแควร์ ภาวะสารูปสนิทดี ของค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูพบว่าค่าดังกล่าวในแต่ละวันที่ทำการเก็บตัวอย่างจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นในการเก็บตัวอย่างเปรียบเทียบจากสถานที่เกิดเหตุ (ห้องพัก) ต้องทำด้วยความระมัดระวัง โดยวันที่เก็บตัวอย่างเปรียบเทียบจะต้องเป็นวันเดียวกันกับวันที่เกิดเหตุ หรือห่างกับวันที่เกิดเหตุให้น้อยที่สุด เนื่องจากค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของเรณูที่พบในแต่ละวันจะมีความแตกต่างกันอาจส่งผลต่อการตีความพยานหลักฐานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Nguyen & Weber (2015b) ที่แสดงให้เห็นว่าค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของเรณูที่พบในแต่ละช่วงเวลาในแต่ห้องของที่พักอาศัยนั้นมีความแตกต่างกัน (มีค่าร้อยละของเรณูในแต่ละชนิดแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาการศึกษา) นอกจากนี้ การพบสปอร์ของ *Asplenium nidus* เป็นจำนวนมากในวันที่ผู้อาศัยได้สัมผัสโดยตรงกับส่วนที่สร้างสปอร์ของพืชในครั้งนี้ มีนัยยะทางนิติวิทยาศาสตร์ 2 ประการ คือ 1) หากผู้ที่นำสปอร์เข้าสู่ห้องพักไม่ใช่ผู้ที่พักอาศัยในห้องพักห้องนั้น สปอร์ดังกล่าวจะเป็นพยานหลักฐานที่สามารถใช้เชื่อมโยงบุคคลดังกล่าวเข้ากับห้องพักห้องนั้นได้อย่างแม่นยำ 2) หากผู้ที่นำสปอร์เข้าสู่ห้องพักเป็นผู้ที่พักอาศัยในห้องพักห้องนั้น สปอร์ดังกล่าวจะทำให้ค่าความชุกชุมสัมพัทธ์ของสปอร์และเรณูในห้องมีความแตกต่างกันในแต่ละวัน หากคนร้ายเข้าไปภายในห้องพักจะสามารถใช้พยานหลักฐานทางเรณูวิทยาที่ตรวจพบในคนร้ายเชื่อมโยงกลับสู่ห้องพักได้ นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าในการศึกษาครั้งนี้ แม้จะทำการเคลื่อนย้ายแจกันออกจากห้องไปเป็นเวลา 2 วัน แล้วก็ตาม ยังสามารถตรวจพบสปอร์และเรณูได้เป็นจำนวน 43.00±8.60 สปอร์/เม็ด Morgan et al. (2014) แสดงให้เห็นว่ายังสามารถตรวจพบเรณูภายในห้องได้แม้ว่าจะทำการเคลื่อนย้ายดอกไม้ออกจากห้องเป็นเวลา 20 วัน อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้ว จะสามารถพบสปอร์และเรณูได้เป็นจำนวนน้อยลงภายหลังการเคลื่อนย้ายดอกไม้ออกจากห้องและ/หรือมีการทำความสะอาดที่พักเกิดขึ้น ดังนั้น ในสถานการณ์ดังกล่าวถึงแม้ว่าจะพบสปอร์และเรณูในที่พักได้เป็นจำนวนน้อยกว่า 300 สปอร์/เม็ด ก็ตาม แต่หากเป็นสปอร์และเรณูที่มีที่ลักษณะพิเศษดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อาทิ เป็นเรณูของไม้ดอกไม้ประดับที่นำเข้าจากต่างประเทศซึ่งไม่สามารถพบได้ในธรรมชาติของประเทศไทย ก็จะสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความจำเพาะสูงกับสถานที่ จึงถือได้ว่าเป็นการเพิ่มโอกาสในการใช้พยานหลักฐานทางนิติเรณูวิทยา

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นการศึกษาเบื้องต้น หากแต่ให้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการใช้การพยานหลักฐานทางเรณูวิทยาให้เกิดความถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม หากเพิ่มจำนวนและชนิดของดอกไม้จากไม้ดอกไม้ประดับและสปอร์หรือเรณูที่ติดบนเครื่องแต่งกายผู้พักอาศัยในการทดลอง อาจจะนำมาสู่ข้อมูลที่มีความละเอียดและเป็นประโยชน์ในการศึกษามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Halbritter, H., Ulrich, S., Grímsson, F., Weber, M., Zetter, R., Hesse, M., Buchner, R., Svojtka, M., Frosch-Radivo, A. (2018). Illustrated pollen terminology. Springer.

McDonald, J.H. (2009). Handbook of biological statistics 3rd ed. Baltimore, MD : Sparky House Publishing.

Mildenhall, D.C. (2006a). Hypericum pollen determines the presence of burglars at the scene of a crime: An example of forensic palynology. Forensic Science International, 163, 231-235.

Mildenhall, D.C. (2006b). An unusual appearance of a common pollen type indicates the scene of the crime. Forensic Science International, 163, 236-240.

Mildenhall, D.C., Wiltshire, P.E.J. & Bryant, V.M. (2006). Forensic palynology: Why do it and how it works. Forensic Science International, 163, 163-172.

Morgan, R.M., Allen, E., King, T. & Bull, P.A. (2014). The spatial and temporal distribution of pollen in a room: forensic implications. Science & Justice, 54(1), 49-56.

Nguyen, P. & Weber, M. (2015a). Can pollen match shoes to a previously visited indoor location? Grana, 55, 164-172.

Nguyen, P. & Weber, M. (2015b). Forensic value of pollen from ornamental indoor plants. Grana, 54(3), 236-246.

Preusche, P. & Weber, M. (2014). Monitoring indoor pollen over two years. Grana, 53(2), 133-146.

Phuphumirat, W., Iadprapan, N. & Mildenhall, D.C. (2020). Methods for collecting spore and pollen samples from city pavements and the palynomorph distribution in urban areas. Grana, 60(3), 173-188.

Tormo-Molina, R., Gonzalo-Garijo, Á., Silva-Palacios, I. & Fernández-Rodríguez, S. (2009). Seasonal and spatial variations of indoor pollen in a hospital. International Journal of Environmental Research and Public Health, 6(12), 3169-3178.

Wiltshire, P.E. & Black, S. (2006). The cribriform approach to the retrieval of palynological evidence from the turbinates of murder victims. Forensic Science International, 163(3), 224-230.

Wiltshire, P.E. (2015). Protocols for forensic palynology. Palynology, 40(1), 4-24.

Wiriyasiriwattana, P. and Phuphumirat, W. (manuscript in preparation). The distribution of pollen from cut flowers in a dwelling and its forensic significance.

Wu, C.L, Yang C.H, Huang, T., Chen, S. (2006) Forensic pollen evidence from clothes by the tape adhesive method. Taiwania, 51, 123-130.

Yankova, R. (1991). Outdoor and indoor pollen grains in Sofia. Grana, 30(1), 171-176.

การยับยั้งโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสเดงกี่โดยใช้เรสเวอราทรอลหรือมิโนไซคลินในเซลล์ Huh-7

Inhibition of intracellular envelope protein of dengue virus by resveratrol or minocycline in Huh-7 cells

ปุณณดา เรืองสวัสดิ์[1*], Shilu Malakar[2], เพทาย เย็นจิตโสมนัส[3], ศันสนีย น้อยสคราญ[4], และถาวรชัย ลิ้มจินดาพร[5]

Punnada Ruangsawat[1*], Shilu Malakar[2], Pa-thai Yenchitsomanus[3], Sansanee Noisakran[4] and Thawornchai Limjindaporn[5]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

[1] Graduate student, Department of Anatomy, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[2] นักวิจัย, ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

[2] Researcher, Department of Anatomy, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[3] ศาสตราจารย์, หน่วยอณูเวชศาสตร์, สถานส่งเสริมการวิจัย, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

[3] Professor, Division of Molecular Medicine, Department of research and Development, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University.

[4] อาจารย์, หน่วยปฏิบัติการทางเทคโนโลยีชีวภาพทางการแพทย์, ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

[4] Division of Molecular Biology of Dengue Flavivirus Research Team, Medical Molecular Biotechnology Research Group, National Center for Genetic Engineering and Biotechnology, National Science and Technology Development Agency.

[5] รองศาสตราจารย์, ภาควิชากายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

[5] Associate professor, Department of Anatomy, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University

[*]**Corresponding author, E-mail:** Thawornchai.lim@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

โรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ถือเป็นหนึ่งในปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญทั่วโลก พบระบาดในภูมิประเทศเขตร้อนและกึ่งเขตร้อน รวมไปถึงประเทศไทย ซึ่งพบผู้ติดเชื้อไวรัสเดงกี่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค ของประเทศ ในเบื้องต้นผู้ป่วยอาจมีอาการคล้ายไข้หวัดจากนั้น จึงเพิ่มความรุนแรงจนทำให้เสียชีวิตได้ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนหรือยาต้านไวรัสที่มีประสิทธิภาพมากพอ การรักษาผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสเดงกี่จึงเป็นการรักษาตามอาการเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนายาที่มีอยู่เดิมเพื่อใช้สำหรับยับยั้งการติดเชื้อไวรัสจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในงานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาประสิทธิภาพการยับยั้งการติดเชื้อไวรัสเดงกี่ของยาสองชนิด

ประกอบด้วย เรสเวอราทรอลและมิโนไซคลิน โดยผู้วิจัยได้นำเซลล์ไลน์จากตับ (Huh-7) มาทำให้ติดเชื้อไวรัสเดงกี่ สายพันธุ์ที่ 2 เป็นเวลา 2 ชั่วโมง จากนั้นนำไปบ่มด้วยยาแต่ละชนิดที่ความเข้มข้นแตกต่างกัน เมื่อครบ 24 ชั่วโมงหลังจากติดเชื้อจึงทำการวัดปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มไวรัสโดยใช้วิธี Enzyme-linked immunosorbent assay (ELISA) และวัดปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตโดยใช้ Presto blue assay จากผลที่ได้ก็พบว่า เมื่อใช้เรสเวอราทรอลเข้มข้น 125 และ 250 ไมโครโมลาร์ ปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มไวรัสลดลงเหลือ 77% และ 57% ตามลำดับ และเมื่อใช้มิโนไซคลินเข้มข้น 250 ไมโครโมลาร์ พบว่าปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มลดลงเหลือ 69% อย่างไรก็ตามปริมาณเซลล์ Huh-7 ที่มีชีวิตหลังจากได้รับเรสเวอราทรอลที่ความเข้มข้นดังกล่าวลดลงเหลือเพียง 67% และ 55% ตามลำดับ ส่วนเซลล์ Huh-7 ที่ได้รับมิโนไซคลินมีปริมาณเซลล์ที่มีชีวิต 97% แสดงให้เห็นว่าการลดลงของโปรตีนเปลือกหุ้มหลังเซลล์ได้รับเรสเวอราทรอลอาจเป็นผลมาจากการตายของเซลล์ ในขณะที่มิโนไซคลินมีประสิทธิภาพในการลดปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มไวรัสได้อย่างมีนัยสำคัญโดยไม่ได้มีผลมาจากการตายของเซลล์ Huh-7 จากผลที่กล่าวมานี้จึงอาจนำไปสู่งานวิจัยต่อยอดเพื่อพัฒนายาต้านไวรัสเดงกี่ในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ: ไวรัสเดงกี่, ยาต้านไวรัส, เรสเวอราทรอล, มิโนไซคลิน

Abstract

Dengue virus (DENV) infection is a public health problem in the tropical and subtropical region including Thailand. The clinical manifestation ranges from mild dengue fever to severe forms. Till date, dengue vaccine and drug have been ineffective, symptomatic treatment is used for treatment of the disease. For this reason, research to develop antiviral drug against DENV becomes necessary. Drug repurposing is one of the most effective approaches. In this study, the inhibitory effect of two drugs consisting resveratrol and minocycline were evaluated. After 2 hours of infection with DENV-2, the various doses of each drug were given to DENV-infected Huh-7 cell line. Their effects on the intracellular DENV envelope protein and cell viability were examined using ELISA and Presto blue cell viability assay at 24 hours post-infection. The results in our study showed that the intracellular DENV E protein was 77%, 57% and 69% after treated with resveratrol at 125 and 250 μM, and minocycline at 250 μM, respectively. Cell viability was reduced to 67% and 55% after treated with resveratrol at indicated doses whereas 97% of living cells were observed after minocycline treatment. Suggesting that resveratrol affected cell viability of DENV-infected Huh-7 cell line. In contrast, minocycline did not affected cell viability of DENV-infected Huh-7 cell line. These demonstrated that minocycline inhibited DENV-infected cells *in vitro*.

Keywords: Dengue virus, Antiviral drug, Resveratrol, Minocycline

บทนำ

ไข้เลือดออกเป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัสเดงกี่โดยมียุงลายในตระกูล *Aedes* เป็นพาหะ ประกอบด้วยยุงลายบ้าน (*Aedes aegypti*) และยุงลายสวน (*Aedes albopictus*) ซึ่งมักพบระบาดในช่วงฤดูฝนของทุกปีในภูมิประเทศเขตร้อนและกึ่งเขตร้อนรวมถึงประเทศไทย ไข้เลือดออกถือเป็นปัญหาทางสาธารณะสุขที่สำคัญเนื่องจากมีผู้เสี่ยงติดเชื้อทั่วโลกประมาณ 390 ล้านคน (Bhatt et al., 2013; Rattanaburee et al., 2015) รวมถึงมีรายงานจำนวนผู้ป่วยสูงถึง 96 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตประมาณ 22,000 รายเป็นประจำทุกปี (Gubler, 2002; Murray, Quam, & Wilder-Smith, 2013; Rattanaburee et al., 2015; Shepard, Coudeville, Halasa, Zambrano, & Dayan, 2011) ไวรัสเดงกี่เป็นอาร์เอ็นเอไวรัส จัดอยู่ในตระกูล Flaviviridae สกุล *Flavivirus* ประกอบด้วย 4 สายพันธุ์ คือ DENV-1, DENV-2, DENV-3 และ DENV-4 โดยขนาดของจีโนมมีความยาวประมาณ 11 กิโลเบส ซึ่งถูกแปลไปเป็นโปรตีนโครงสร้าง 3 ชนิด ประกอบด้วย โปรตีนเปลือกหุ้มหรือโปรตีน envelope, โปรตีน capsid และโปรตีน membrane นอกจากนี้ยังแปลไปเป็นโปรตีนส่วนอื่นอีก 7 ชนิด ได้แก่ NS1, NS2A, NS2B, NS3, NS4A, NS2B และ NS5 (Morchang et al., 2021; Uno & Ross, 2018) โดยผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสเดงกี่มักพบได้ตั้งแต่ติดเชื้อโดยไม่มีอาการหรืออาจมีอาการไข้เล็กน้อย ไปจนถึงมีอาการไข้รุนแรงร่วมกับภาวะช็อกซึ่งนำไปสู่การเสียชีวิตได้ (Simmons, Farrar, Nguyen v, & Wills, 2012) โดยตับเป็นอวัยวะที่มีความเกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ โดยพบว่าในผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสเดงกี่มักมีเอนไซม์ในตับเพิ่มสูงขึ้นและมีอาการอักเสบที่เนื้อตับรวมถึงเลือดออกร่วมด้วย (Kyle, Beatty, & Harris, 2007; Wichmann et al., 2007) นอกจากนี้ยังพบว่าไวรัสสามารถเพิ่มปริมาณได้ที่เซลล์ตับ แสดงให้เห็นว่าตับเป็นอวัยวะเป้าหมายที่สำคัญของไวรัสเดงกี่ (Martina, Koraka, & Osterhaus, 2009)

Dengvaxia เป็นวัคซีนที่ใช้สำหรับการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ แต่พบว่าผู้ที่สามารถรับวัคซีนได้ต้องมีอายุระหว่าง 9-45 ปี และต้องมีประวัติการป่วยเป็นโรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่มาก่อน เพราะหากได้รับวัคซีนโดยที่ไม่เคยมีประวัติการติดเชื้ออาจเพิ่มความรุนแรงของโรคได้ (Sridhar et al., 2018) จากข้อจำกัดของวัคซีนที่กล่าวไปข้างต้น ทำให้ยาที่มีคุณสมบัติในการยับยั้งการติดเชื้อไวรัสกลายเป็นทางเลือกที่สำคัญ แต่ในปัจจุบันยังไม่มียาต้านไวรัสเดงกี่ที่มีประสิทธิภาพมากพอ การนำยาที่เคยมีอยู่เดิมกลับมาใช้ใหม่ (Drug repurposing) ถือเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นการนำยาที่มีอยู่มาพัฒนาต่อยอด ซึ่งมีความปลอดภัยมากกว่าเมื่อเทียบกับการคิดค้นยาชนิดใหม่ (Krishnamurthy, Grimshaw, Axson, Choe, & Miller, 2022; Pushpakom et al., 2019) จากการศึกษาที่ผ่านมาได้มีการนำยาหลายชนิดมาประยุกต์ใช้ในการยับยั้งโรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ เช่น คลอโรควิน, บาลาพิราเวีย, ซีลโกซีเวียร์ และโลวาสแตติน แต่ยาเหล่านี้กลับไม่ถูกอนุมัติให้ใช้ในผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสเดงกี่ เนื่องจากยาเหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นและไม่ได้มีบทบาทในการต้านไวรัสอย่างมีนัยสำคัญ (Low et al., 2014; Nguyen et al., 2013; Tricou

et al., 2010; Whitehorn et al., 2012) มีการศึกษาในเรสเวอราทรอล ซึ่งมีฤทธิ์ต้านการอักเสบที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์แพร่หลายทางด้านสุขภาพ โดยสามารถยับยั้งกระบวนการเพิ่มจำนวนของไวรัสหลายชนิด เช่น ไวรัสไข้หวัดใหญ่, ไวรัสเอชไอวี, ไวรัสซิการ์ และไวรัสเดงกี่ (Clouser et al., 2012; Palamara et al., 2005; Zainal et al., 2017) ซึ่งจากการศึกษาในไวรัสเดงกี่พบว่า เรสเวอราทรอลสามารถยับยั้งการสร้างโปรตีน NS3 ของไวรัสเดงกี่ อีกทั้งไม่มีรายงานว่าการลดลงนี้เป็นผลมาจากการที่เรสเวอราทรอลเป็นพิษต่อเซลล์หรือไม่ (Zainal et al., 2017). มิโนไซคลิน เป็นยาปฏิชีวนะที่ใช้ในการรักษาโรคติดเชื้อแบคทีเรีย เช่น โรคไขข้ออักเสบรูมาตอยด์, โรคติดเชื้อในระบบทางเดินปัสสาวะ (Kloppenburg, Dijkmans, Verweij, & Breedveld, 1996; Sewell et al., 1996) ที่ผ่านมาได้มีการนำมิโนไซคลินมาใช้ศึกษาประสิทธิภาพในการยับยั้งไวรัสเดงกี่ ซึ่งจากผลที่ได้พบว่ามิโนไซคลินสามารถยับยั้งกระบวนการเพิ่มจำนวนของไวรัสเดงกี่ในเซลล์ HepG2 (Leela et al., 2016) นอกจากนี้มิโนไซคลินยังมีประสิทธิภาพในการยับยั้งไวรัสเดงกี่ในเซลล์ Huh-7 แต่ไม่มีรายงานว่าการลดลงของไวรัสเดงกี่ในเซลล์ Huh-7 เป็นผลมาจากการที่มิโนไซคลินเป็นพิษต่อเซลล์หรือไม่ (Lai et al., 2018)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกยา 2 ชนิด ประกอบด้วย เรสเวอราทรอลและมิโนไซคลิน มาทดสอบประสิทธิภาพในการยับยั้งการติดเชื้อไวรัสเดงกี่ โดยดูปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มและดูอัตราการรอดชีวิตของเซลล์ Huh-7 หลังจากที่ได้รับเรสเวอราทรอลและมิโนไซคลิน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนายาต้านไวรัสเดงกี่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการยับยั้งการติดเชื้อไวรัสเดงกี่ของเรสเวอราทรอลหรือมิโนไซคลินในเซลล์ Huh-7

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ยาและสารเคมี

เรสเวอราทรอล (Sigma-Aldrich Corporation, USA) ถูกเตรียมในสารละลาย DMSO ส่วนมิโนไซคลิน (Sigma-Aldrich Corporation, USA) ถูกเตรียมด้วยน้ำ ยาทั้งสองชนิดถูกเก็บไว้ที่ -20 องศาเซลเซียส จนกว่าจะใช้งาน

2. การเพาะเลี้ยงเซลล์

เซลล์ Human hepatocellular carcinoma (Huh-7) ถูกเลี้ยงในอาหารเลี้ยงเชื้อ Dulbecco's Modified Eagle Medium (DMEM) ที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส และเซลล์ Aedes albopictus (C6/36) ถูกเลี้ยงใน Leiboviz's L-15 Medium ที่อุณหภูมิ 28 องศาเซลเซียส

3. การเพาะเลี้ยงไวรัส

เชื้อไวรัสเดงกี่ชนิดที่ 2 สายพันธุ์ 16681 (หน่วยอณูเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล) โดยทำการเลี้ยงเซลล์ C6/36 ในขวดเพาะเลี้ยงเซลล์ชนิด T-75 จำนวน 8 x 10^6 เซลล์ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นทำให้เซลล์ติดเชื้อไวรัสเดงกี่ที่ Multiplicity of infection (MOI) 0.1 โดยจะทำการเก็บไวรัสเมื่อสังเกตเห็นว่าเซลล์มีลักษณะเปลี่ยนไป (Cytopathic effect) เมื่อเทียบกับเซลล์ที่ไม่มีการติดเชื้อ โดยไวรัสถูกเก็บไว้ที่ -70 องศาเซลเซียส จนกว่าจะใช้งาน

4. การหาค่าความเป็นพิษต่อเซลล์ของยาแต่ละชนิด

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้เลี้ยงเซลล์ Huh-7 ในถาดหลุมชนิด 96 หลุม หลุมละ 30,000 เซลล์ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นได้นำยาแต่ละชนิดประกอบด้วยเรสเวอราทรอลและมิโนไซคลินมาทำการเจือจางลงสองเท่าอย่างเป็นลำดับ (Two-folded serial dilution) หลังจากที่ได้รับยาแต่ละชนิดเซลล์ Huh-7 ถูกนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24 ชั่วโมง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้วัดปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตโดยเติมสาร Presto Blue ปริมาณ 10 ไมโครลิตร ลงไปในแต่ละหลุมและนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 40 นาที แล้วจึงนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 570/600 นาโนเมตร ด้วยเครื่อง Microplate reader และทำการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรม GraphPad Prism 8

5. การวัดปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสหลังจากได้รับยาแต่ละชนิด (Intracellular DENV E protein)

ในการวัดปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสเดงกี่โดยใช้วิธี Enzyme-linked immunosorbent assay (ELISA) ผู้วิจัยได้นำเซลล์ Huh-7 ที่ติดเชื้อไวรัสเดงกี่ซึ่งได้รับเรสเวอราทรอลหรือมิโนไซคลินมาทำการย้อมด้วยแอนติบอดีปฐมภูมิชนิด Mouse anti-DENV E monoclonal clone (4G2) ที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 1 ชั่วโมง ตามด้วยแอนติบอดีทุติยภูมิชนิด Rabbit anti-mouse HRP conjugated เป็นเวลา 30 นาที จากนั้นจึงเติมสารซับสเตรท 3,3’5,5’-Tetramethylbenzidine (TMB) ลงไปและหยุดปฏิกิริยาด้วยกรดซัลฟิวริก ปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสเดงกี่ถูกวัดด้วยเครื่อง Microplate reader ที่ความยาวคลื่น 450/630 นาโนเมตร แล้วจึงนำมาคำนวณหาร้อยละของโปรตีนเปลือกหุ้มโดยใช้โปรแกรม GraphPad Prism รุ่นที่ 8

6. การวัดปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตหลังจากติดเชื้อและได้รับยาแต่ละชนิด

ผู้วิจัยทำการเลี้ยงเซลล์ Huh-7 ในถาดหลุมชนิด 96 หลุม หลุมละ 30,000 เซลล์ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นทำให้เซลล์ติดเชื้อไวรัสเดงกี่ 2 สายพันธุ์ 16681 ที่ MOI 1 เป็นเวลา 2 ชั่วโมง แล้วจึงรักษาเซลล์ Huh-7 ที่ติดเชื้อด้วยเรสเวอราทรอลหรือมิโนไซคลิน โดยเลือกความเข้มข้นของยาที่ไม่ส่งผลต่อค่าความเป็นพิษของเซลล์ หลังจากที่ได้รับยาแต่ละชนิดเซลล์ Huh-7 ถูกนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เมื่อครบ 24 ชั่วโมงหลังจากติดเชื้อ ผู้วิจัยได้เติม Presto Blue dye ปริมาณ 10 ไมโครลิตร

ลงไปในแต่ละหลุมที่และนำไปบ่มที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 40 นาที แล้วจึงนำไปวัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 570/600 นาโนเมตร ด้วยเครื่อง Microplate reader และทำการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรม GraphPad Prism 8

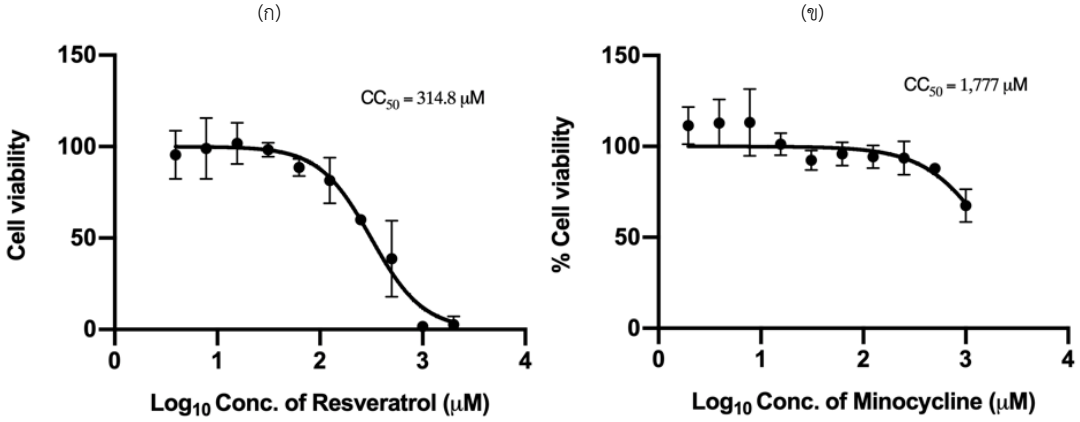
7. การวิเคราะห์ทางสถิติ

ผู้วิจัยทำการทดลองซ้ำอย่างน้อย 3 ครั้ง ซึ่งผลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม GraphPad รุ่นที่ 8 (GraphPad Software, Inc., USA) โดยใช้การวิเคราะห์แบบ One-way ANOVA มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ p-value < 0.05

ผลการวิจัย

1. ค่าความเป็นพิษต่อเซลล์ของยาแต่ละชนิด (Cytotoxicity value)

ในเบื้องต้นผู้วิจัยต้องการที่จะทราบค่าความเป็นพิษต่อเซลล์ร้อยละ 50 (50% Cytotoxic concentration value : CC_{50}) ของยาแต่ละชนิด โดยผู้วิจัยได้ทำการเพาะเลี้ยงเซลล์ Huh-7 จากนั้นให้ยาที่ความเข้มข้นต่าง ๆ แก่เซลล์ แล้วจึงทำการวัดปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตโยใช้ Presto blue assay และวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรม GraphPad Prism ซึ่งผลที่ได้พบว่า เรสเวอราทรอลมีค่า CC_{50} เท่ากับ 314.8 ไมโครโมลาร์ และมิโนไซคลินมีค่า CC_{50} เท่ากับ 1,777 ไมโครโมลาร์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้ปริมาณยาที่ความเข้มข้นน้อยกว่าค่า CC_{50} ของยาแต่ละชนิดสำหรับการทดลองในขั้นต่อไป



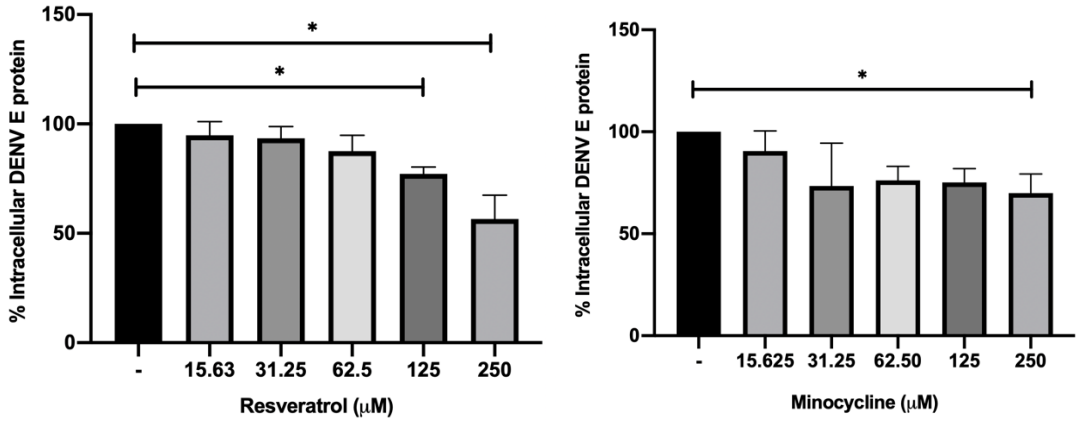
ภาพที่ 1 ค่าความเป็นพิษต่อเซลล์ของ (ก) เรสเวอราทรอลและ (ข) มิโนไซคลิน

2. ปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสหลังจากได้รับยาแต่ละชนิด (Intracellular DENV E protein)

หลังจากทราบค่าความเข้มข้นของยาที่ไม่เป็นพิษต่อเซลล์แล้ว ผู้วิจัยต้องการศึกษาประสิทธิภาพในการยับยั้งโปรตีนเปลือกหุ้มไวรัสของยาแต่ละชนิดโดยใช้วิธี ELISA และคำนวนหาร้อยละของโปรตีน

เปลือกหุ้มด้วยโปรแกรม GraphPad Prism โดยทำการเทียบปริมาณโปรตีนของไวรัสที่เกิดขึ้นในเซลล์ Huh-7 หลังจากได้รับยาแต่ละชนิดกับเซลล์ Huh-7 ที่ติดเชื้อและไม่ได้รับยา ซึ่งผลที่ได้พบว่าโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสมีปริมาณลดลงแบบ Dose-dependent manner หลังจากได้รับเรสเวอราทรอลหรือมิโนไซคลิน โดยจะลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อใช้เรสเวอราทรอลที่ความเข้มข้น 125 และ 250 ไมโครโมลาร์ (ภาพที่ 2ก) อีกทั้งพบว่าเมื่อใช้มิโนไซคลินที่ 250 ไมโครโมลาร์ ปริมาณของโปรตีนเปลือกหุ้มก็ลดลงอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน (ภาพที่ 2ข) แสดงให้เห็นว่าทั้งเรสเวอราทรอลและมิโนไซคลินสามารถลดปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสเดงกี่ได้

(ก) (ข)

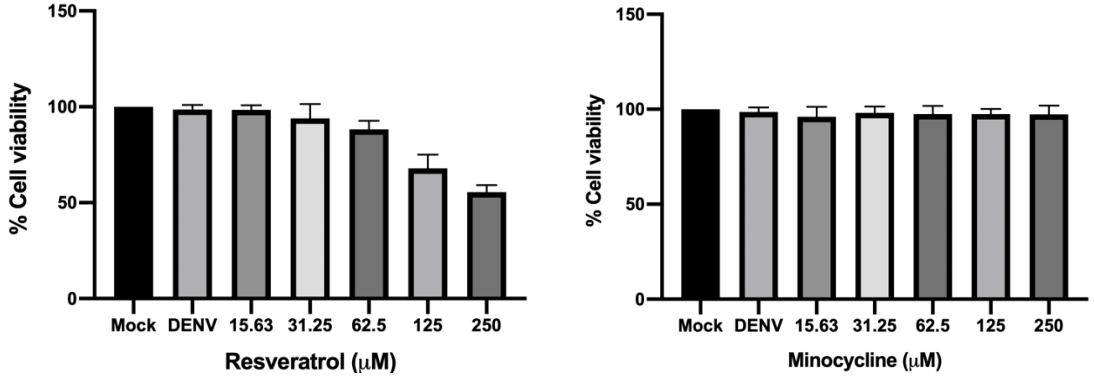


ภาพที่ 2 ปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มไวรัสเดงกี่ในเซลล์ Huh-7 ที่ติดเชื้อหลังจากได้รับ (ก) เรสเวอราทรอล และ (ข) มิโนไซคลินที่ความเข้มข้นต่างกัน (* แสดงค่านัยสำคัญทางสถิติที่ p value < 0.05)

3. การวัดปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตหลังจากติดเชื้อและได้รับยาแต่ละชนิด

ในการยืนยันว่าเรสเวอราทรอลหรือมิโนไซคลินมีประสิทธิภาพในการยับยั้งโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัส ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบดูว่าการลดลงของโปรตีนนั้นมีผลมาจากการตายของเซลล์หรือไม่ โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้วัดปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตโดยใช้ Presto Blue assay และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม GraphPad Prism ซึ่งจากผลที่ได้ก็พบว่า เมื่อความเข้มข้นของเรสเวอราทรอลเพิ่มขึ้นจะมีปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตลดลงเทียบกับกลุ่มควบคุม โดยเซลล์ Huh-7 มีชีวิตรอดเพียง 55% เมื่อเซลล์ได้รับเรสเวอราทรอลที่ 250 ไมโครโมลาร์ (ภาพที่ 3ก) ในขณะที่ปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตนั้นมีค่ามากกว่า 97% ในทุกความเข้มข้นเมื่อเซลล์ได้รับมิโนไซคลิน (ภาพที่ 3ข) แสดงให้เห็นว่าโปรตีนเปลือกหุ้มที่ลดลงหลังจากเซลล์ได้รับมิโนไซคลินไม่ได้มีผลมาจากการลดลงของเซลล์

(ก) (ข)



ภาพที่ 3 ปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตหลังจากติดเชื้อและได้รับ (ก) เรสเวอราทรอล และ (ข) มิโนไซคลินที่ความเข้มข้นต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

โรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ถือเป็นปัญหาทางสาธารณะสุขที่สำคัญ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนป้องกันหรือยาต้านไวรัสที่ประสิทธิภาพมากพอ การคิดค้นยาชนิดใหม่สำหรับใช้ในการรักษาโรคติดเชื้อไวรัสเดงกี่ก็จัดเป็นวิธีที่ใช้เวลานาน การกลับมาใช้ยาที่เคยมีอยู่เดิม จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมเนื่องจากสามารถลดเวลาในการพัฒนายาและมีความปลอดภัยกว่าการทดลองยาชนิดใหม่ (Krishnamurthy et al., 2022; Pushpakom et al., 2019) ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาประสิทธิภาพของยาสองชนิด คือ เรสเวอราทรอลและมิโนไซคลิน ซึ่งจากผลที่ได้พบว่า เมื่อให้เรสเวอราทรอลแก่เซลล์ Huh-7 ที่ติดเชื้อ ปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสลดลงแบบ dose-dependent manner โดยลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเซลล์ได้รับเรสเวอราทรอลที่ 125 และ 250 ไมโครโมลาร์ (ภาพที่ 2ก) แต่พบว่าปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตมีค่าเพียง 68% และ 55% ตามลำดับ (ภาพที่ 3ก) แสดงให้เห็นว่าการลดลงของโปรตีนเปลือกหุ้มไวรัสหลังจากที่เซลล์ Huh-7 ได้รับเรสเวอราทรอลนั้นอาจมีผลมาจากการตายของเซลล์ ยาอีกชนิดที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาคือ มิโนไซคลิน ซึ่งเป็นยาปฏิชีวนะในกลุ่มเตตระไซคลิน ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อรักษาโรคที่เกิดจากการติดเชื้อแบคทีเรีย (Kloppenburg et al., 1996) และมีการนำมิโนไซคลินไปประยุกต์ใช้ในการรักษาโรคติดเชื้อไวรัสชนิดต่าง ๆ (Michaelis, Kleinschmidt, Doerr, & Cinatl, 2007; Mishra, Ghosh, Duseja, & Basu, 2009; Szeto et al., 2010) จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า เมื่อเพิ่มปริมาณมิโนไซคลินให้แก่เซลล์ Huh-7 ที่ติดเชื้อจะเห็นว่าปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มนั้นลดลง โดยลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเซลล์ได้รับมิโนไซคลินที่ 250 ไมโครโมลาร์ (ภาพที่ 2ข) และพบว่าปริมาณเซลล์ที่มีชีวิตมีมากกว่า 97% ในทุกความเข้มข้นที่ใช้ (ภาพที่ 3ข) แสดงให้เห็นว่ามิโนไซคลินมีประสิทธิภาพในการยับยั้งโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสในเซลล์ Huh-7 ที่ติดเชื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้าที่ได้นำมิโนไซคลินมาใช้ในการยับยั้งไวรัสเดงกี่ในเซลล์ HepG2 (Leela et al., 2016) อีกทั้งยังเป็นการยืนยันว่าการลดลงของโปรตีนเปลือกหุ้มไวรัสเดงกี่ในเซลล์ Huh-7 (Lai et al., 2018) ไม่ได้มีผลมาจากการตายของเซลล์

จากผลที่ได้ทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ถึงแม้การลดลงของโปรตีนเปลือกหุ้มหลังจากเซลล์ Huh-7 ได้รับเรสเวอราทรอลอาจเป็นผลมาจากการตายของเซลล์ แต่มิโนไซคลินกลับเป็นยาที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งปริมาณโปรตีนเปลือกหุ้มของไวรัสเดงกี่โดยที่ไม่ส่งผลต่อความเป็นพิษของเซลล์ Huh-7 ซึ่งจากข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปสู่แนวทางในงานวิจัยต่อยอดเพื่อศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ หน่วยอณูเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเอื้อเฟื้อสถานที่และเครื่องมือสำหรับงานวิจัย โดยงานวิจัยได้รับการสนับสนุนจากทุนบัณฑิตศึกษาคณะแพทยาศาสตร์ศิริราชพยาบาล (Siriraj Graduate Thesis Scholarship)

เอกสารอ้างอิง

Bhatt, S., Gething, P. W., Brady, O. J., Messina, J. P., Farlow, A. W., Moyes, C. L.,. Hay, S. I. (2013). The global distribution and burden of dengue. Nature, 496(7446), 504-507.

Clouser, C. L., Chauhan, J., Bess, M. A., van Oploo, J. L., Zhou, D., Dimick-Gray, S., Patterson, S. E. (2012). Anti-HIV-1 activity of resveratrol derivatives and synergistic inhibition of HIV-1 by the combination of resveratrol and decitabine. Bioorg Med Chem Lett, 22(21), 6642-6646.

Gubler, D. J. (2002). The global emergence/resurgence of arboviral diseases as public health problems. Arch Med Res, 33(4), 330-342.

Kloppenburg, M., Dijkmans, B. A., Verweij, C. L., & Breedveld, F. C. (1996). Inflammatory and immunological parameters of disease activity in rheumatoid arthritis patients treated with minocycline. Immunopharmacology, 31(2-3), 163-169.

Krishnamurthy, N., Grimshaw, A. A., Axson, S. A., Choe, S. H., & Miller, J. E. (2022). Drug repurposing: a systematic review on root causes, barriers and facilitators. BMC Health Serv Res, 22(1), 970.

Kyle, J. L., Beatty, P. R., & Harris, E. (2007). Dengue virus infects macrophages and dendritic cells in a mouse model of infection. J Infect Dis, 195(12), 1808-1817.

Lai, Y. C., Chuang, Y. C., Chang, C. P., Lin, Y. S., Perng, G. C., Wu, H. C., Yeh, T. M. (2018). Minocycline suppresses dengue virus replication by down-regulation of macro phagemigration inhibitory factor-induced autophagy. Antiviral Res, 155, 28-38.

Leela, S. L., Srisawat, C., Sreekanth, G. P., Noisakran, S., Yenchitsomanus, P. T., & Limjindaporn, T. (2016). Drug repurposing of minocycline against dengue virus infection. Biochem Biophys Res Commun, 478(1), 410-416.

Low, J. G., Sung, C., Wijaya, L., Wei, Y., Rathore, A. P. S., Watanabe, S., Vasudevan, S. G. (2014). Efficacy and safety of celgosivir in patients with dengue fever (CELADEN): a phase 1b, randomised, double-blind, placebo-controlled, proof-of-concept trial. Lancet Infect Dis, 14(8), 706-715.

Martina, B. E., Koraka, P., & Osterhaus, A. D. (2009). Dengue virus pathogenesis: an integrated view. Clin Microbiol Rev, 22(4), 564-581.

Michaelis, M., Kleinschmidt, M. C., Doerr, H. W., & Cinatl, J., Jr. (2007). Minocycline inhibits West Nile virus replication and apoptosis in human neuronal cells. J Antimicrob Chemother, 60(5), 981-986.

Mishra, M. K., Ghosh, D., Duseja, R., & Basu, A. (2009). Antioxidant potential of Minocycline in Japanese Encephalitis Virus infection in murine neuroblastoma cells: correlation with membrane fluidity and cell death. Neurochem Int, 54(7), 464-470.

Morchang, A., Malakar, S., Poonudom, K., Noisakran, S., Yenchitsomanus, P. T., & Limjindaporn, T. (2021). Melatonin Inhibits Dengue Virus Infection via the Sirtuin 1-Mediated Interferon Pathway. Viruses, 13(4), 1-4.

Murray, N. E., Quam, M. B., & Wilder-Smith, A. (2013). Epidemiology of dengue: past, present and future prospects. Clin Epidemiol, 5(1), 299-309.

Nguyen, N. M., Tran, C. N., Phung, L. K., Duong, K. T., Huynh Hle, A., Farrar, J., Simmons, C. P. (2013). A randomized, double-blind placebo controlled trial of balapiravir, a polymerase inhibitor, in adult dengue patients. J Infect Dis, 207(9), 1442-1450.

Palamara, A. T., Nencioni, L., Aquilano, K., De Chiara, G., Hernandez, L., Cozzolino, F., Garaci, E. (2005). Inhibition of influenza A virus replication by resveratrol. J Infect Dis, 191(10), 1719-1729.

Pushpakom, S., Iorio, F., Eyers, P. A., Escott, K. J., Hopper, S., Wells, A., Pirmohamed, M. (2019). Drug repurposing: progress, challenges and recommendations. Nat Rev Drug Discov, 18(1), 41-58.

Rattanaburee, T., Junking, M., Panya, A., Sawasdee, N., Songprakhon, P., Suttitheptumrong, A., Yenchitsomanus, P. T. (2015). Inhibition of dengue virus production and cytokine /chemokine expression by ribavirin and compound A. Antiviral Res, 124, 83-92.

Sewell, K. L., Breedveld, F., Furrie, E., O'Brien, J., Brinckerhoff, C., Dynesius-Trentham, R., Trentham, D. E. (1996). The effect of minocycline in rat models of inflammatory arthritis: correlation of arthritis suppression with enhanced T cell calcium flux. Cell Immunol, 167(2), 195-204.

Shepard, D. S., Coudeville, L., Halasa, Y. A., Zambrano, B., & Dayan, G. H. (2011). Economic impact of dengue illness in the Americas. Am J Trop Med Hyg, 84(2), 200-207.

Simmons, C. P., Farrar, J. J., Nguyen v, V., & Wills, B. (2012). Dengue. N Engl J Med, 366(15), 1423-1432.

Sridhar, S., Luedtke, A., Langevin, E., Zhu, M., Bonaparte, M., Machabert, T., DiazGranados, C. A. (2018). Effect of Dengue Serostatus on Dengue Vaccine Safety and Efficacy. N Engl J Med, 379(4), 327-340.

Szeto, G. L., Brice, A. K., Yang, H. C., Barber, S. A., Siliciano, R. F., & Clements, J. E. (2010). Minocycline attenuates HIV infection and reactivation by suppressing cellular activation in human CD4+ T cells. J Infect Dis, 201(8), 1132-1140.

Tricou, V., Minh, N. N., Van, T. P., Lee, S. J., Farrar, J., Wills, B., Simmons, C. P. (2010). A randomized controlled trial of chloroquine for the treatment of dengue in Vietnamese adults. PLoS Negl Trop Dis, 4(8), e785.

Uno, N., & Ross, T. M. (2018). Dengue virus and the host innate immune response. Emerg Microbes Infect, 7(1), 167.

Whitehorn, J., Van Vinh Chau, N., Truong, N. T., Tai, L. T., Van Hao, N., Hien, T. T., Farrar, J. (2012). Lovastatin for adult patients with dengue: protocol for a randomised controlled trial. Trials, 13, 203.

Wichmann, O., Gascon, J., Schunk, M., Puente, S., Siikamaki, H., Gjorup, I., European Network on Surveillance of Imported Infectious, D. (2007). Severe dengue virus infection in travelers: risk factors and laboratory indicators. J Infect Dis, 195(8), 1089-1096.

Zainal, N., Chang, C. P., Cheng, Y. L., Wu, Y. W., Anderson, R., Wan, S. W., Lin, Y. S. (2017). Resveratrol treatment reveals a novel role for HMGB1 in regulation of the type 1 interferon response in dengue virus infection. Sci Rep, 7, 42998.

การวิเคราะห์เชิงพื้นที่และเวลาของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศด้วยเทคโนโลยีการรับรู้จากระยะไกล

Spatio-temporal Analysis of Atmospheric Carbon Dioxide through Remote Sensing Technology

ธีรวงศ์ เหล่าสุวรรณ[1*], พัชรินทร์ เสริมการดี[2]

Teerawong Laosuwan[1*], Patcharin Sermkarndee[2]

[1] รองศาสตราจารย์, ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1] associate professor, Department of Physics, Faculty of Science, Mahasarakham University.

[2] อาจารย์, สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** teerawong@msu.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้คือ การวิเคราะห์เชิงพื้นที่และเวลาของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศด้วยเทคโนโลยีการรับรู้จากระยะไกลด้วยข้อมูลจากดาวเทียม IBUKI ในช่วงระยะเวลา 5 ปี การดำเนินการได้ใช้ข้อมูลจากดาวเทียม IBUKI มาทำการวิเคราะห์เชิงพื้นที่และเวลาร่วมกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ด้วยขบวนการทางการวิเคราะห์ภาพเชิงตัวเลข สำหรับผลการดำเนินการสามารถอธิบายได้ดังนี้ (1) ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ พบว่ามีค่าต่ำสุดในปี พ.ศ. 2560 โดยมีค่าเฉลี่ยต่อปีที่ 401.10 ppm และมีค่าสูงสุดในปี พ.ศ. 2564 โดยมีค่าเฉลี่ยต่อปีที่ 409.903 ppm (2) การวิเคราะห์ตามความสูงจากระดับน้ำทะเลพบว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในปี 2560 อยู่ที่ 403.48 ppm และสูงที่สุดในปี 2564 อยู่ที่ 412.89 ppm และ (3) ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากปัจจัยเชิงฤดูกาลได้แก่ อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน พบว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จะมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามฤดูกาล โดยช่วงฤดูหนาวและฤดูร้อนระดับความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในชั้นบรรยากาศมีความผันแปรตามค่าอุณหภูมิ ส่วนในช่วงฤดูฝนก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศลดลงเนื่องจากพืชพรรณมีอัตราการเจริญเติบโตสูง

คำสำคัญ: การรับรู้จากระยะไกล, ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์, ดาวเทียม IBUKI, การวิเคราะห์ภาพเชิงตัวเลข

Abstract

The objective of this study is to spatio-temporal analysis of atmospheric carbon dioxide through remote sensing technology: case study over a 5-year period. The operation uses data from IBUKI satellite to perform spatio-temporal analysis together with factors influencing carbon dioxide concentrations using digital image processing. The results showed that (1) carbon dioxide concentration was highest in 2021 with annual average of 409.90 ppm and lowest in 2017 with annual average of 401.10 ppm, (2) Analysis based on the height above sea level showed that the lowest carbon dioxide in 2017 was 403.48 ppm, the highest in 2021 was 412.89 ppm, (3) The concentration of carbon dioxide from seasonal factors is Temperature and rainfall found that carbon dioxide gas fluctuates depending on the season. During the winter and summer, the concentration of carbon dioxide in the atmosphere varies with the temperature. Moreover, during the rainy season, carbon dioxide in the atmosphere decreases due to the high rate of vegetation growth.

Keyword: Remote sensing, carbon dioxide, IBUKI satellite, digital image processing

บทนำ

ก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases) หรือเรียกโดยย่อๆว่า GHG เป็นก๊าซที่มีคุณสมบัติในการดูดซับรังสีความร้อนหรือรังสีอินฟาเรดได้ดี ก๊าซเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการรักษาอุณหภูมิในบรรยากาศของโลกให้คงที่ ซึ่งหากบรรยากาศโลกไม่มีก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศ ดังเช่นดาวเคราะห์ดวงอื่น ๆ ในระบบสุริยะแล้ว จะทำให้อุณหภูมิในตอนกลางวันนั้นร้อนจัด และในตอนกลางคืนนั้นหนาวจัด [1] ก๊าซเรือนกระจกไม่ใช่ก๊าซชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่เป็นกลุ่มก๊าซหลาย ๆ ชนิดที่สามารถกักเก็บและดูดซับรังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์ไว้ในเวลากลางวันแล้วค่อย ๆ แผ่รังสีความร้อนออกมาในเวลากลางคืนทำให้อุณหภูมิในบรรยากาศโลกไม่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ก๊าซเหล่านี้ประกอบด้วย คาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) มีเทน (CH_4) ไนตรัสออกไซด์ (CH_4) เพอฟลูโอโรคาร์บอน (PFC) ไฮโดรฟลูโอโรคาร์บอน (HFC) ซัลเฟอร์เฮกซาฟลูออไรด์ (Sulfur Hexafluoride) [2] ทั้งนี้ นักวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญก๊าซกับ 3 ชนิดแรก คือ คาร์บอนไดออกไซด์ มีเทน และไนตรัสออกไซด์มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีปริมาณถึงกว่า 70% ของปริมาณก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด [3, 4] และถึงแม้ว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จะดูดซับรังสีความร้อนได้น้อยกว่า มีเทนและไนตรัสออกไซด์ แต่ด้วยความที่ถูกปลดปล่อยออกมามากกว่าและคงอยู่ในบรรยากาศได้นานกว่า ทำให้ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่านั่นเอง [5] จากการศึกษาของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญและมีสัดส่วนมากในชั้นบรรยากาศได้แก่ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

จาก 280 ppm ในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมช่วง ค.ศ. 1800 เพิ่มขึ้นเป็น 360 ppm ในปี ค.ศ. 2000 และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 407 ppm ในปี ค.ศ. 2017 เมื่อก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มีปริมาณเพิ่มขึ้นในชั้นบรรยากาศ ทำให้อุณหภูมิของโลกเพิ่มสูงขึ้นจนเกิดปรากฏการณ์สภาวะเรือนกระจก และนำมาซึ่งการเกิดภาวะโลกร้อนรวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ [6-9]

ปัจจุบัน เทคโนโลยีการรับรู้จากระยะไกลโดยการใช้ข้อมูลจากดาวเทียมได้มีการพัฒนาทางด้านอุปกรณ์บันทึกข้อมูลที่มีความสามารถในการวิเคราะห์ ค่าการสะท้อนและดูดกลืนคลื่นในย่านอินฟราเรดสะท้อน และย่านอินฟราเรดความร้อนที่แตกต่างกันของอนุภาคก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศได้โดยตรง ครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณกว้าง อีกทั้งมีความถี่สูงในการวิเคราะห์ซ้ำที่ตำแหน่งเดิม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน การติดตาม การกระจายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศได้ [10-26] ด้วยเหตุผลและความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษานี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์เชิงพื้นที่และเวลาของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศด้วยเทคโนโลยีการรับรู้จากระยะไกลด้วยข้อมูลจากดาวเทียม IBUKI ในช่วงระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ.2560 ถึงปี พ.ศ.2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลจากดาวเทียม : ดาวเทียม IBUKI ได้ถูกสร้างขึ้นจากความร่วมมือระหว่างโดยถูกสร้างขึ้นจากความร่วมมือระหว่าง The Japanese Aerospace Exploration Agency (JAXA), National Institute for Environmental Studies (NIES) และ Ministry of the Environment, Japan (MOE) ถูกส่งเข้าสู่วงโคจรของอวกาศเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2552 ที่ศูนย์อวกาศ Tanegashima ประเทศญี่ปุ่น ครอบคลุมพื้นที่ทั่วโลกมีความละเอียดเชิงพื้นที่อยู่ที่ 10.5 กิโลเมตร ดาวเทียม IBUKI สามารถวิเคราะห์การสะท้อนแสงและค่าการแผ่รังสีช่วงคลื่นอินฟาเรดความร้อนจากพื้นผิวโลกและชั้นบรรยากาศรวมถึงการดูดกลืนคลื่นรังสีดังกล่าวของอนุภาคก๊าซเรือนกระจก เช่น คาร์บอนไดออกไซด์และมีเทน โดยตำแหน่งของดาวเทียม IBUKI อยู่ที่ระดับความสูง 666 กิโลเมตรจากพื้นโลก ใช้เวลาในการโคจรรอบโลก 1 ชั่วโมง 40 นาที และจะโคจรกลับมาสำรวจในจุดเดิมทุก 3 วัน สำหรับการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกใช้ชุดข้อมูล L3 global CO_2 distribution (SWIR)

การวิเคราะห์ข้อมูล: สำหรับการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาในเชิงพื้นที่และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศด้วยข้อมูลจากดาวเทียม IBUKI โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ภาพเชิงตัวเลขในช่วงระยะเวลา 5 ปี โดยขบวนการวิเคราะห์โดยสังเขปในการศึกษานี้สามารถอธิบายได้ดังนี้ (1) ทำการวิเคราะห์ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ระหว่างปี พ.ศ.2560 ถึงปี พ.ศ.2564 (2) วิเคราะห์ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากปัจจัยความสูงจาก

ระดับน้ำทะเล, และ (3) วิเคราะห์ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากจากปัจจัยเชิงฤดูกาล ได้แก่ อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน โดยผลการวิเคราะห์ที่ได้ในการศึกษาครั้งนี้จะถูกแสดงในรูปแบบของแผนที่และกราฟเพื่อให้ชี้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาในเชิงพื้นที่ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยในรูปแบบของหน่วยของ ppm.

ผลการวิจัยและอภิปราย

จากการวิเคราะห์ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยด้วยข้อมูลจากดาวเทียม IBUKI ระหว่างปี พ.ศ.2560 ถึงปี พ.ศ.2564 สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1.

ตารางที่ 1. ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศ

เดือน	CO_2 (ppm)
มกราคม	399.55
กุมภาพันธ์	400.07
มีนาคม	401.15
เมษายน	402.31
พฤษภาคม	402.85
มิถุนายน	401.70
กรกฎาคม	399.78
สิงหาคม	399.11
กันยายน	404.05
ตุลาคม	400.37
พฤศจิกายน	400.93
ธันวาคม	401.30

(ก) พ.ศ.2560

เดือน	CO_2 (ppm)
มกราคม	402.10
กุมภาพันธ์	402.51
มีนาคม	403.28
เมษายน	404.57
พฤษภาคม	405.19
มิถุนายน	404.2
กรกฎาคม	402.23
สิงหาคม	401.27
กันยายน	401.48
ตุลาคม	402.40
พฤศจิกายน	402.93
ธันวาคม	403.44

(ข) พ.ศ.2561

เดือน	CO_2 (ppm)
มกราคม	403.98
กุมภาพันธ์	404.46
มีนาคม	405.38
เมษายน	406.67
พฤษภาคม	407.34
มิถุนายน	406.31
กรกฎาคม	404.29
สิงหาคม	403.32
กันยายน	404.05
ตุลาคม	404.77
พฤศจิกายน	405.34
ธันวาคม	N/A

(ค) พ.ศ.2562

เดือน	CO_2 (ppm)
มกราคม	406.46
กุมภาพันธ์	406.73
มีนาคม	407.79
เมษายน	409.19
พฤษภาคม	410.10
มิถุนายน	408.86
กรกฎาคม	406.94
สิงหาคม	406.07
กันยายน	406.49
Oct.	407.16
Nov.	407.74
Dec.	408.30

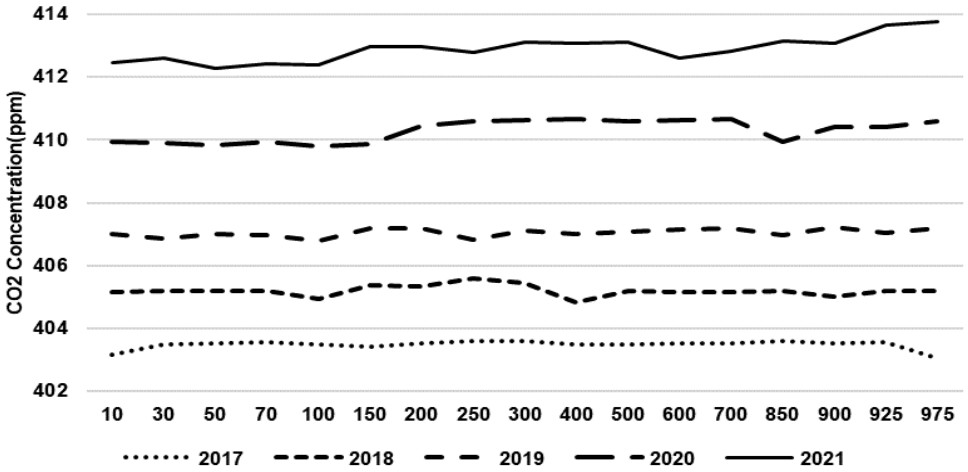
(ง) พ.ศ.2563

เดือน	CO_2 (ppm)
มกราคม	408.95
กุมภาพันธ์	409.32
มีนาคม	410.23
เมษายน	411.43
พฤษภาคม	412.09
มิถุนายน	410.38
กรกฎาคม	409.12
สิงหาคม	408.42
กันยายน	408.79
ตุลาคม	409.37
พฤศจิกายน	410.14
ธันวาคม	410.55

(จ) พ.ศ.2564

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในรอบ 1 ปีตามฤดูกาล ซึ่งฤดูกาลของประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม และฤดูหนาวเริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ จากการศึกษาในปี พ.ศ.2560 พบว่าค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 399.11 ppm และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 402.85 ppm ในปี พ.ศ.2561 พบว่าค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 401.27 ppm และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 405.19 ppm ในปี พ.ศ. 2562 พบว่าค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 403.32 ppm และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 405.19 ppm ในปี พ.ศ. 2563 พบว่าค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 406.07 ppm และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 410.10 ppm ในปี พ.ศ.2564 พบว่าค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 408.42 ppm และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 412.09 ppm

สำหรับผลการวิเคราะห์ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยจากปัจจัยความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ระดับ 10 เมตร ถึง ระดับ 975 เมตร สามารถแสดงได้ดังรูปที่ 1

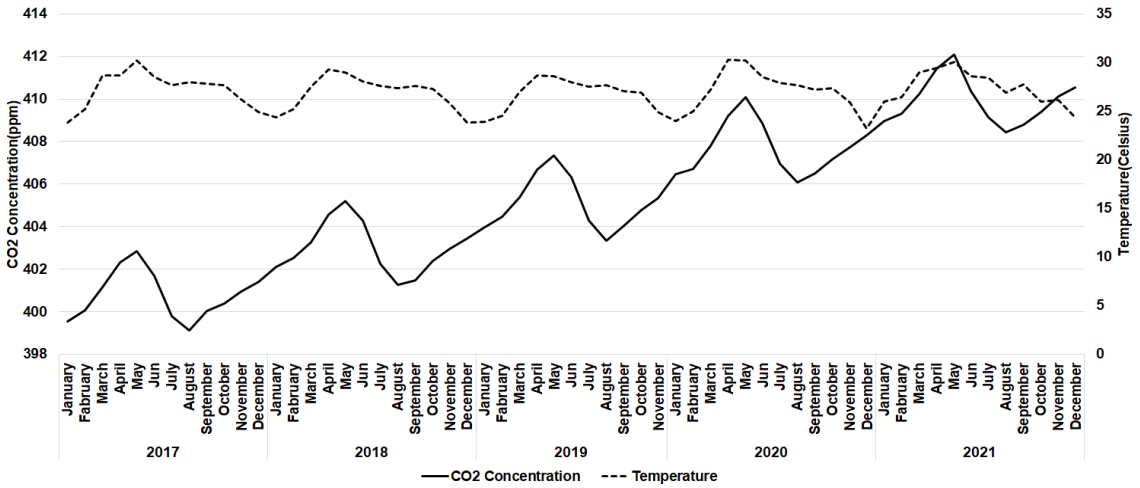


รูปที่ 1 ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากปัจจัยความสูงจากระดับน้ำทะเล

จากรูปที่ 1 พบว่าประเทศไทยที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 10 เมตร ถึง 200 เมตร ค่าเฉลี่ยความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จะเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง และอัตราการเพิ่มมีแนวโน้มลดลงที่ระดับความสูงตั้งแต่ 200 เมตรขึ้นไป ทั้งนี้มีค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เฉลี่ยสูงสุดที่ระดับความสูงประมาณ 900 เมตร เมื่อเปรียบเทียบค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เฉลี่ยรายปีระหว่างปี พ.ศ.2560 ถึง พ.ศ.2564 ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยก็พบว่าค่าความเข้มข้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยค่าเฉลี่ยรายปีพบว่าในปีพ.ศ. 2560 มีค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 403.48 ppm ส่วนในปีพ.ศ. 2564 มีค่าความเข้มข้นของของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สูงสุดมีค่าเท่ากับ 412.89 ppm ในส่วนผลการวิเคราะห์ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากปัจจัยเชิงฤดูกาล ได้แก่ อุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนในการศึกษาครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ค่าความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออก ไซด์มีความผันแปรตามค่าอุณหภูมิดังแสดงให้เห็นดังรูปที่ 2 อีกทั้งยังมีความผันแปรตามปริมาณน้ำฝน

ทั้งนี้ ในช่วงฤดูร้อนนั้นมีการใช้เชื้อเพลิงในปริมาณที่เพิ่มขึ้นจึงส่งผลทำให้ปริมาณก๊าซของ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศมีปริมาณสูงขึ้น ในช่วงฤดูฝนเป็นช่วงที่ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศจะลดลงเนื่องจากพืชพรรณมีสังเคราะห์แสงเพิ่มขึ้น ซึ่งของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศที่ถูกตรึงกลับมาใช้ในกระบวนการสังเคราะห์แสงของพืชพรรณและแปลงเป็นคาร์บอนสะสมอยู่ในรูปของเนื้อไม้ ในช่วงฤดูหนาวเป็นช่วงที่พืชพรรณมีการปรับตัวหลายอย่าง ซึ่งขบวนการที่ว่านี้มีกลไกที่สลับซับซ้อนและมีเอนไซม์เข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมากรวมไปถึงขบวนการทางเคมี เพื่อทำลายคลอโรฟิลล์สีเขียวจนกระทั่งพืชพรรณมีการผลัดใบ ด้วยเหตุนี้ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศที่ถูกตรึงกลับมาใช้ในกระบวนการสังเคราะห์แสงของพืชพรรณจึงลดลง อีกทั้งความชื้นในอากาศอยู่ในระดับต่ำทำให้กระบวนการแปลงของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ไปเป็นกรดคาร์บอนิคลดลง ส่งผลให้ความเข้มข้นของ ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มสูงขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้อุณหภูมิของโลกที่

สูงขึ้นยังทำให้ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ละลายอยู่ในน้ำทะเลในมหาสมุทรระเหยแยกตัวออกมาอีกด้วย



รูปที่ 2 ความเข้มข้นของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ผันแปรตามค่าอุณหภูมิ

สรุป

ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เป็นก๊าซที่สะสมพลังงานความร้อนในบรรยากาศโลกไว้มากที่สุด และมีผลทำให้ อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นมากที่สุดในบรรดาก๊าซเรือนกระจกชนิดอื่น ๆ ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ส่วนมากเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การเผาไหม้เชื้อเพลิงต่าง ๆ การขนส่ง และการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น สำหรับผลการศึกษาครั้งนี้สามารถใช้เป็นเส้นฐาน (baseline) ในการติดตามสถานการณ์ของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศของประเทศไทยได้ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำมาใช้กำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินโครงการที่จะช่วยลดการปลดปล่อยและเพิ่มการดูดกลับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งนำมาใช้เป็นข้อมูลที่สนับสนุนต่อการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Anagnostou E., John E.H., Edgar K.M., Foster G.L., Ridgwell A., Inglis G.N., Pancost R.D., Lunt D.J., Pearson P.N. (2016). Changing atmospheric CO2 concentration was the primary driver of early Cenozoic climate. Nature, 533(7603), 380–384.

BOESCH H., BAKER D., CONNOR B., CRISP D., MILLER C. (2011). Global Characterization of CO_2 Column Retrievals from Shortwave-Infrared Satellite Observations of the Orbiting Carbon Observatory-2 Mission. Remote Sensing, 3(2), 270–304.

D. Ehhalt, M. Prather et al. (2021). Causes of climate change. Retrieved from https://climate.ec. europa .eu/climate-change/causes-climate-change_en/

GOMASATHIT T., LAOSUWAN T., SANGPRADIT S., ROTJANAKUSOL T. (2015). Assessment of Drought Risk Area in Thung Kula Rong Hai using Geographic Information Systems and Analytical Hierarchy Process. International Journal of Geoinformatics, 11(2), 22–27.

Greenhouse Gas. (2019). Greenhouse Gas Emission Reduction from Thailand's Agricultural Sector. Sains Malaysiana, 48(10), 2083–2092.

HAMMERLING D.M., MICHALAK A.M., KAWA S.R. (2012.). Mapping of CO_2 at high spatiotemporal resolution using satellite observations: Global distributions from OCO-2. Journal of Geophysical Research Atmospheres, 117, D06306,

HAMMERLING, D.M.; MICHALAK, A.M.; O'DELL, C.; KAWA, S.R. (2012). Global CO_2distributions over land from the Greenhouse Gases Observing Satellite (GOSAT). Geophysical Research Letters, 39, L08804.

JOMSREKRAYOM N., MEENA P., LAOSUWAN T. (2021). Spatiotemporal Analysis of Vegetation Drought Variability in the Middle of the Northeast Region of Thailand using Terra /Modis Satellite Data. Geographia Technica, 16(Special Issue), 70–81.

KONG Y., CHEN B., MEASHO S. (2019). Spatio-Temporal Consistency Evaluation of XCO2 Retrievals from GOSAT and OCO-2 Based on TCCON and Model Data for Joint Utilization in Carbon Cycle Research. Atmosphere, 10(7), 354.

LAOSUWAN T, UTTARUK Y. (2017). Carbon Sequestration Assessment of the Orchards using Satellite Data. Journal of Ecological Engineering, 18(1), 11–17.

LAOSUWAN T, UTTARUK Y, ROTJANAKUSOL T. (2022). Analysis of Content and Distribution of Chlorophyll-a on the Sea Surface through Data from Aqua/MODIS Satellite.

Polish Journal of Environmental Studies, 31(5), 4711–4719.

LIU L.J., LIANG Q. M. (2017). Changes to pollutants and carbon emission multipliers in China 2007-2012: An input-output structural decomposition analysis. Journal of environmental management, 203, 76–86.

MEENA P., LAOSUWAN T. (2021). Spatiotemporal Variation Analysis of Atmospheric Carbon Dioxide Concentration using Remote Sensing Technology. International Journal on Technical and Physical Problems of Engineering, 13(3), 7–13.

National Oceanic and Atmospheric Administration. (2021). Carbon dioxide now more than 50% higher than pre-industrial levels. Retrieved from https://www.noaa.gov/news-release/carbon-dioxide-now-more-than-50-higher-than-pre-industrial-levels.

Parker R., Boesch H., McNorton J., Comyn-Platt E., Gloor M., Wilson C., Chipperfield M.P., Hayman G.D., Bloom A.A. (2018). Evaluating year-to-year anomalies in tropical wetland methane emissions using satellite CH_4 observations. Remote Sensing of Environment,211, 261–275.

PROHMDIREK T., CHUNPANG P., LAOSUWAN T. (2020.). The Relationship between Normalized Difference Vegetation Index and Canopy Temperature that Affects the Urban Heat Island Phenomenon. Geographia Technica, 15(2), 222–234.

SEYED M.M., NAGHMEH M.D., SAEED A., OLIVER S. (2022). Analyzing spatiotemporal patterns in atmospheric carbon dioxide concentration across Iran from 2003 to 2020. Atmospheric Environment, 14, 100–163.

REBECCA LINDSEY. (2021). CLIMATE CHANGE: ATMOSPHERIC CARBON DIOXIDE. Retrieved from https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-atmospheric-carbon-dioxide.

ROTJANAKUSOL T, LAOSUWAN T. (2020). Model of Relationships between Land Surface Temperature and Urban Built-Up Areas in Mueang Buriram District, Thailand. Polish Journal of Environmental Studies, 29(5), 3783–3790.

ROTJANAKUSOL T., LAOSUWAN T. (2018). Inundation Area Investigation Approach using Remote Sensing Technology on 2017 Flooding in Sakon Nakhon Province Thailand. Studia Universitatis Vasile Goldis Arad, Seria Stiintele Vietii, 28(4), 159–166.

ROTJANAKUSOL T., LAOSUWAN T. (2018). Estimation of land surface temperature using Landsat satellite data: A case study of Mueang Maha Sarakham District, Maha

Sarakham Province, Thailand for the years 2006 and 2015. Scientific Review Engineering and Environmental Sciences, 27(4), 401–409.

UTTARUK Y, LAOSUWAN T. (2019). Drought Analysis Using Satellite-Based Data and Spectral Index in Upper Northeastern Thailand. Polish Journal of Environmental Studies, 28(6), 4447–4454.

Uttaruk Y, Rotjanakusol T, Laosuwan T. (2022). Burned Area Evaluation Method for Wildfires in Wildlife Sanctuaries Based on Data from Sentinel-2 Satellite. Polish Journal of Environmental Studies, 31(6), 5875–5885.

WORLD METEOROLOGICAL ORGANIZATION. (2019). WMO Greenhouse Gas Bulletin (GHG Bulletin) - No. 15: The State of Greenhouse Gases in the Atmosphere Based on Global Observations through 2018. Retrieved from https://library.wmo.int/index .php?lvl=notice_display&id=21620#.X0Dd5n7gqUk.

YANG D., ZHANG H., LIU Y., CHEN B., CAI Z., LÜ D. (2017). Monitoring carbon dioxide from space: Retrieval algorithm and flux inversion based on GOSAT data and using CarbonTracker-China. Advances in Atmospheric Sciences, 34, 965–976.

การพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ

Development of search parking system model

เจริญ รุ่งกลิ่น[1*], จิตรพงษ์ เจริญจิตร[1] และวรพจน์ ศรีมหันโต[2]

Charoen rungklin[1*], Jittrapong Jaroenjit[1] and Wora-poj Sirmahanto[2]

[1] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer, Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University

[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Undergraduate student, Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** charoen@hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้นำเสนอแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาแบบแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ สำหรับแจ้งสถานะตำแหน่งที่จอดรถว่าง (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานและ (3) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ ระบบนี้ช่วยในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ในการหาพื้นที่จอดรถ ซึ่งระบบจะแสดงว่ามีพื้นที่จอดรถบริเวณไหนว่างผ่านแอพพลิเคชั่นแก่ผู้ใช้บริการได้อย่างสะดวกรวดเร็วทำให้ประหยัดเวลาในการวนหาที่จอด และช่วยลดค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการสูญเสียพลังงานเชื้อเพลิงหรือลดมลพิษที่เพิ่มขึ้น โดยนำเทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตทุกสรรพสิ่ง (Internet of things) มาพัฒนาระบบ โดยใช้ไมโครคอนโทรเลอร์ Node MCU เป็นตัวควบคุม ใช้เซ็นเซอร์อัลตร้าโซนิคในการตรวจจับรถที่จอด ใช้โปรแกรม Arduino IDE สำหรับเขียนคำสั่งโปรแกรมควบคุมการทำงานของฮาร์ดแวร์ และใช้แอปพลิเคชั่น Blynk สำหรับแสดงสถานะว่างหรือไม่ว่างของที่จอดรถ การพัฒนาระบบอาศัยวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle : SDLC) เริ่มตั้งแต่เก็บรวมรวมข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบงานเดิม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และออกแบบระบบใหม่

การประเมินแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ มีการประเมิน 2 รูปแบบ คือ การประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ผลการประเมินพบว่าประสิทธิภาพของระบบที่ได้พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับที่ที่ดีมาก ($\bar{X}$=4.26) ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานเครื่องมือ โดยผู้ใช้งานพบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$=4.40)

คำสำคัญ: ระบบที่จอดรถอัจฉริยะ, อินเทอร์เน็ตทุกสรรพสิ่ง, ระบบค้นหาที่จอดรถ

Abstract

This research presents the search parking system model. The proposes of this study were (1) To develop the search parking system model. (2) To evaluate of performance. (3) To study the user satisfaction of the search parking system model. The search parking system is developed by internet of things and control by micro controller (Node MCU) and ultra sonic sensor. Hardware control made by Arduino IDE program and using through application Blynk. The development of this model is started to collect data of the original problem and then analyzed and designed the new system. This solutions are convenient for users, can check available parking by application which are fast , save a lot of time and decrease pollution and energy.

The assessment of the search parking system model were evaluate efficiency of the system by specialists and users satisfaction assessment. The findings indicated that the efficiency of the system by specialists were excellent ($\bar{x}$=4.25) and users satisfaction assessment were excellent ($\bar{x}$=4.40)

Keyword: smart parking, Internet of things (IoT), search parking system

บทนำ

รถยนต์เป็นหนึ่งในปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่มีสำคัญอย่างมากในปัจจุบันเพราะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทาง และยิ่งนับวันรถยนต์มีการพัฒนาให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทั้งเรื่องเทคโนโลยีการใช้พลังงาน เทคโนโลยีที่ช่วยเหลือผู้ขับขี่ และเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย รวมถึงการจัดแคมเปญการตลาดด้วยปัจจัยเหล่านี้ ยิ่งกระตุ้นให้ผู้บริโภคให้มีความต้องการครอบครองรถยนต์มากตามไปด้วย ด้วยปริมาณจำนวนรถยนต์ที่มากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดอย่างมากในช่วงเวลาเร่งด่วน และปัญหาเรื่องที่จอดรถอันเนื่องมาจากผู้ที่มาติดต่อหรือใช้บริการหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สถานที่ราชการ ห้างสรรพสินค้า หรือแม้แต่สถานศึกษาซึ่งก่อให้เกิดมลพิษจากการขับรถวนเพื่อหาที่จอดรถ การจอดรถไม่เป็นระเบียบกีดขวางการจราจร หรือเกิดการแย่งชิงที่จอดรถ ส่งผลให้หน่วยงานเหล่านี้ ที่ต้องบริหารจัดการที่จอดรถเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการผู้มาติดต่อบริการ ไม่ว่าจะเป็นการจำกัดเวลาในการจอด หรือต้องเสียค่าบริการตามระยะเวลาในการจอด

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำเอาเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) หรืออินเทอร์เน็ตทุกสรรพสิ่ง มาพัฒนาแบบจำลองระบบที่ค้นหาที่จอดรถ ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้บริการทราบถึงบริเวณตำแหน่งที่ช่องจอดว่าง จำนวนช่องจอดว่างกี่ช่อง เป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่มาใช้บริการเพื่อลดปัญหาในการจอดรถและเป็นการสร้างความประทับใจให้กับผู้ใช้บริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถสำหรับแจ้งสถานะตำแหน่งที่จอดรถว่าง
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานของแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถมีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

Internet of Things



ภาพประกอบที่ 1 Internet of Things :IoT (ที่มา : https://saixiii.com)

กสทช (2560) Internet of Things หรือ IoT เป็นกรอบแนวคิดของระบบโครงข่ายที่รองรับการเชื่อมต่อกับอุปกรณ์หลากหลายชนิต ตั้งแต่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ อุปกรณ์โครงข่าย อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เซนเซอร์ และวัตถุต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อันเป็นผลให้ระบบต่างๆสามารถ ติดต่อสื่อสารและทำงานร่วมกันได้อย่างเป็นอัตโนมัติทั้งยังเป็นผลให้มนุษย์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลายยิ่งขึ้น ควบคุมอุปกรณ์และระบบต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น IoT อาจถือเป็นแนวคิดใหม่ที่มีการกล่าวถึงไม่นานมานี้ แต่ IoT เป็นผลสืบเนื่องของการพัฒนาระบบ อินเทอร์เน็ต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างโครงข่ายเพื่อเชื่อมโยงอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานแตกต่างกันให้สามารถสื่อสารกันได้ โดย IoT จะเปิดโอกาสให้มีการเชื่อมต่อในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และรองรับอุปกรณ์ที่พัฒนาโดยผู้ผลิตที่มีเทคโนโลยีแตกต่างกันมากกว่าเดิม

Arduino

ภาพประกอบที่ 2 สัญลักษณ์ Arduino (ที่มา : https://www.arduino.cc)

ไมโครคอนโทรลเลอร์ตระกูล AVR ที่มีการพัฒนาแบบ Open Source คือมีการเปิดเผยข้อมูลทั้งด้าน Hardware และ Software มีจุดกำเนิดในปี 2005 โดยเป็นโครงงานสำหรับนักศึกษาที่ The Design Institute of Ivrea ประเทศอิตาลี

ประภาส สุวรรณเพชร. (2560) Arduino ถูกออกแบบมาเพื่อให้ใช้งานง่ายผู้ใช้งานไม่จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างสถาปัตยกรรมภายในซีพียูโดยรู้เพียงว่าบอร์ด Arduino ที่เลือกมาใช้งานนั้นมีขาที่ใช้งานอะไรบ้างมีคุณสมบัติต่าง ๆ อะไรบ้างก็สามารถใช้งานได้ด้วยประสบการณ์และจำนวนการใช้งานของ ผู้ใช้จำนวนมาก Arduino จึงถูกใช้งานด้านต่าง ๆ มากมาย เนื่องจากการเขียนโค้ดโปรแกรมควบคุมการทำงาน มีความง่ายและยืดหยุ่นสามารถใช้งานในระดับสูงได้อีกด้วย เครื่องมือที่ใช้สำหรับเขียนโค้ดควบคุมมีเวอร์ชั่น ที่สามารถรันได้ในทุกระบบปฏิบัติการไม่ว่าจะเป็น แมคอินทอช วินโดวส์หรือแม้กระทั่งลีนุกซ์ก็ตาม ทำให้ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง แพลตฟอร์ม Arduino ประกอบไปด้วย

ฮาร์ดแวร์

เป็นบอร์ดอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กที่มีไมโครคอนโทรลเลอร์เป็นชิ้นส่วนหลักประกอบร่วมกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งาน โดยบอร์ด Arduino มีหลายรุ่นให้เลือกใช้ตามความเหมาะสมของงานโดยในแต่ละรุ่นอาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของขนาดของบอร์ด หรือสเปค เช่น จำนวนของขารับส่งสัญญาณ, แรงดันไฟที่ใช้, ประสิทธิภาพของ MCU เป็นต้น

ซอฟต์แวร์

- ภาษาที่ใช้เขียนโค้ดควบคุมบอร์ด Arduino เป็นภาษาสำหรับเขียนโปรแกรมควบคุมที่มีไวยากรณ์แบบเดียวกับภาษา C/C++

- Arduino IDE เป็นเครื่องมือสำหรับเขียนโค้ดโปรแกรม การคอมไพล์โปรแกรม (การแปลงไฟล์ภาษาซีให้เป็นภาษาเครื่อง) และอัพโหลดโปรแกรมลงบอร์ด

Ultrasonic Sensor



ภาพประกอบที่ 3 Ultrasonic Sensor (ที่มา : https://th.cytron.io/)

เซ็นเซอร์ที่สำหรับวัดระยะทางและสามารถตรวจจับวัตถุโดยอาศัยหลักการของการหาตำแหน่งเสียงสะท้อนที่ถูกใช้โดยสัตว์ต่างๆ เช่น ค้างคาวและโลมา เนื่องจากเซ็นเซอร์อัลตราโซนิกใช้คลื่นเสียงโซนาร์เพื่อตรวจสอบระยะห่างจากวัตถุ และ คำนวณหาค่าระยะทางได้จากการเดินทางของคลื่นและนำมาเทียบกับเวลา จึงทำให้การทำงานของเซ็นเซอร์จึงไม่ได้รับผลกระทบจากแสงแดด สปอตไลท์ และสีพื้นผิว

ของวัตถุ เหมือนกับเซ็นเซอร์วัดระยะรูปแบบอื่น ๆ เช่น อินฟราเรด แต่ถึงอย่างไรก็ตาม หากเป็นวัสดุที่ลดเสียงรบกวนหรือมีการดูดซับเสียง เช่น เสื้อผ้า ก็อาจตรวจจับได้ยาก

ด้วยกลไกดังกล่าวทำให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างมากมาย เช่น งานวัดระดับน้ำ งานตรวจจับชิ้นงาน งานตรวจจับความหนาของวัตถุ หลักการทำงานของอัลตร้าโซนิคอัลตร้าโซนิคเป็นคลื่นที่มีความถี่สูงขึ้น มีทิศทางแน่นอนและไม่มีการเลี้ยวเบนโดยอัลตร้าโซนิคจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

- Transmitter แหล่งให้กำเนิดเสียงอัลตร้าโซนิค
- Receiver ตัวรับคลื่นเสียงที่สะท้อนกลับมา

Blynk

ภาพประกอบที่ 4 สัญลักษณ์ Application Blynk (ที่มา : https://blynk.io/)

Blynk เป็นแพลตฟอร์มการพัฒนา Application สำหรับเชื่อมต่อกับอุปกรณ์ IoTs ให้สามารถใช้งานร่วมกันกับสมาร์ทโฟน โดยสามารถรองรับการใช้งานได้ทั้งระบบปฏิบัติการIOS และ Android ซึ่งช่วยให้เราสามารถทำให้ผู้ใช้สร้างอุปกรณ์ขึ้นมาเชื่อมต่อกับ Application ที่พัฒนาขึ้น และสื่อสารสั่งงานรับส่งข้อมูลกันได้ซึ่งก็จะทำให้ผู้ใช้สามารถสั่งงานอุปกรณ์ Output ต่างๆ เช่น รีเลย์ ผ่านทาง Application บนสมาร์ทโฟน ไปยังอุปกรณ์ที่อยู่ตำแหน่งใด ๆ ก็ได้ที่สามารถเชื่อมต่อกับ Internet ได้และทำนองเดียวกันก็สามารถอ่านค่า Input ต่าง ๆ เช่น เซ็นเซอร์จากอุปกรณ์ที่เราสร้างขึ้นและติดตั้งใช้งานไว้ที่ใด ๆ ก็ได้ที่เชื่อมต่อกับ Internet ได้มาแสดงผลที่ Application บนสมาร์ทโฟน ได้โดยง่ายโดยอาศัยเครือข่ายการสื่อสารของ Internet เป็นสื่อกลางหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการติดต่อ สั่งงานอุปกรณ์ไฟฟ้า ผ่านเน็ต ผ่านสมาร์ทโฟน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Beni Iyaka (2017) ได้พัฒนาระบบจอดรถอัตโนมัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ระบบการจัดการที่จอดรถอัตโนมัติที่มหาวิทยาลัยเฮเรียต-วัตต์ ทำให้นักศึกษาจอดรถได้สะดวกและจองที่จอดรถก่อนถึงมหาวิทยาลัย เนื่องจากการหาที่จอดรถถือเป็นการเสียเวลาและเปลืองน้ำมัน จึงอาจทำให้คนขับหงุดหงิดได้ ซึ่งจะนำไปสู่การจอดรถที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้การจราจรบริเวณที่จอดรถติดขัดและอาจเกิดอุบัติเหตุได้ งานวิจัยนี้จะช่วยแก้ปัญหาให้ผู้ใช้สามารถดูและเลือกพื้นที่ว่างในที่จอดรถได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้ไม่ต้องขับรถไปรอบ ๆ ที่จอดรถเป็นเวลานาน โดยประยุกต์ใช้บอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ Arduino Uno เชื่อมต่อกับเซนต์เซอร์วัดระยะ เช่น Ultrasonic Sensors และ Infrared Sensor เป็นต้น ถ่ายโอนข้อมูล

ที่รวบรวมจาก Arduino ไปยังเซิร์ฟเวอร์ออนไลน์ และพัฒนาแอปพลิเคชัน Android ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้น สร้างอินเทอร์เฟซสำหรับช่วยจองหรือดูพื้นที่ว่าง โดยสรุปแล้ว งานวิจัยนี้จะช่วยลดระยะเวลาที่ผู้ขับขี่ต้องเสียเวลาไปกับการจอดรถเพียงเพื่อหาจุดจอดรถ ลดปริมาณการจราจรรอบ ๆ ที่จอดรถ และยังช่วยลดการจอดรถที่ไม่ดีรอบ ๆ ช่องจอดรถอีกด้วย

Hilal Al-Kharusi (2014) ได้พัฒนาระบบจัดการที่จอดรถอัจฉริยะ วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระบบการจัดการที่จอดรถ ระบบนี้จะจัดสรรพื้นที่จอดรถที่มีอยู่ให้กับผู้ขับขี่ที่ต้องการจอดรถ ต่ออายุพื้นที่จอดรถเมื่อรถออก และคำนวณค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระ การนำระบบนี้ไปใช้เพื่อเพิ่มการใช้ที่จอดรถ ระบบจัดการที่จอดรถอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น มีการใช้เทคนิคการประมวลผลภาพเพื่อนำระบบการจัดการที่จอดรถอัจฉริยะมาใช้ในที่จอดรถของมหาวิทยาลัย Massey งานวิจัยนี้ใช้กล้องเป็นเซ็นเซอร์ตรวจจับแสดงผ่านหน้าจอแสดงผลเพื่อทำให้ประหยัดเวลาในการวนหาที่จอด และช่วยลดค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการสูญเสียพลังงานเชื้อเพลิงหรือมลพิษที่เพิ่มขึ้น โดยใช้เซนเซอร์ในการรับค่าสถานะของช่องจอดรถเพื่อส่งไปแสดงผลจากการทดสอบพบว่าระบบสามารถที่จะตรวจสอบสถานะว่างหรือไม่ว่างของเซนเซอร์ภายในลานจอดรถพร้อมส่งค่าไปยังฐานข้อมูลเพื่อแสดงผลผ่านทางหน้าจอแสดงผล

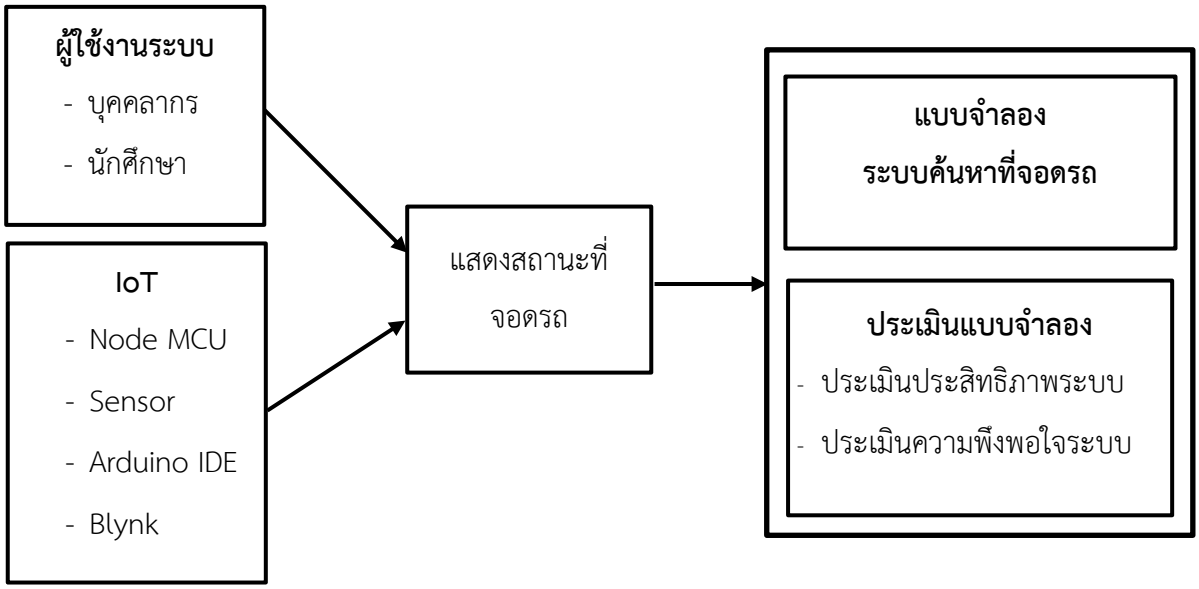
ภานุวัตร อุทัยบาล (2564) ได้พัฒนานวัตกรรมระบบจัดการพื้นที่จอดรถอัจฉริยะ(Smart Parking) เป็นนวัตกรรมที่ช่วยในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ พื้นที่จอดรถ มีระบบแสดงผลและค้นหาพื้นที่จอดรถ ได้อย่างรวดเร็ว สามารถบอกได้ว่ามีพื้นที่จอดรถบริเวณไหนว่าง เพื่อแก้ปัญหาการเข้าใช้งานพื้นที่จอดรถ โดยนวัตกรรมดังกล่าวเป็นการนาเทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตทุกสรรพสิ่ง (Internet of things) ร่วมกับเทคโนโลยีเครือข่ายวิทยุย่านพลังงานต่ำ (NB-IoT) มาพัฒนาและนำไปติดตั้งใช้งานในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งสิ้นจำนวน 105 จุด เพื่อเป็นนวัตกรรมนำร่อง ในการให้บริการชุมชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ประชาชนทั่วไป ใช้งานผ่านแอพพลิเคชั่นได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และสะดวกมากยิ่งขึ้น นวัตกรรมดังกล่าว มีการทำงานหลัก ๆ คือ สามารถตรวจสอบพื้นที่จอดรถ ตรวจสอบจุดที่เข้าไป จอดได้ โดยการปักหมุด เพื่อเป็นระบบนาทางไปสถานที่ที่ต้องการ และในอนาคตยังสามารถพยากรณ์หรือทำนาย พื้นที่จอดรถได้ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกและตัดสินใจวางแผนการเดินทาง ของผู้ใช้งาน ซึ่งจะเป็นการประหยัด เชื้อเพลิง พลังงาน และลดมลพิษทางอากาศ สามารถเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศอื่น ๆ เช่น สภาพ ภูมิอากาศ สภาพพื้นที่จอดรถ หรือแสดงพื้นที่จอดรถใกล้เคียง ได้ในอนาคต นอกเหนือจากนี้ข้อมูลที่ได้จากอุปกรณ์ เซนเซอร์ ยังสามารถนำไปประกอบเพื่อวิเคราะห์ กับข้อมูลอื่น ๆ ของทางชุมชมเพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการยกระดับ เป็นชุมชนเมืองอัจฉริยะได้ต่อไปในอนาคต

เดชวิทธ์ รัศมี และ ธงรบ อักษร (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการลานจอดรถ เป็นการวิจัยเพื่อช่วยลดปัญหาในการจอดรถโดยศึกษาและพัฒนาการจัดการลานจอดรถ เนื่องจากปัจจุบันได้เกิด

ปัญหาการให้บริการสถานที่จอดรถของสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานที่ราชการ โรงพยาบาล คอนโดมิเนียม ห้างสรรพสินค้า เกิดขึ้นเนื่องจากพื้นที่ที่จอดรถของแต่ละอาคารนั้น ๆ ผู้ที่มาใช้บริการไม่สามารถทราบตำแหน่งที่ว่างของลานจอดรถได้แน่ชัด ส่งผลให้ผู้ที่มาใช้บริการต้องเสียเวลาและสูญเสียพลังงานเชื้อเพลิงในการขับรถเพื่อหาที่ว่างช่องต่อไป งานวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการจัดการลานจอดรถได้ใช้อุปกรณ์ไมโครคอนโทรเลอร์ Arduino ESP8266 และเซนเซอร์ Ultrasonic Module HY-SRF05 Distance ตรวจจับแสดงผ่านหน้าจอแสดงผลเพื่อทำให้ประหยัดเวลาในการวนหาที่จอด และช่วยลดค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการสูญเสียพลังงานเชื้อเพลิงหรือมลพิษที่เพิ่มขึ้น โดยใช้เซนเซอร์ในการรับค่าสถานะของช่องจอดรถเพื่อส่งไปแสดงผลจากการทดสอบพบว่าระบบสามารถที่จะตรวจสอบสถานะว่างหรือไม่ว่างของเซนเซอร์ภายในลานจอดรถพร้อมส่งค่าไปยังฐานข้อมูลเพื่อแสดงผลผ่านทางหน้าจอแสดงผล

กรอบแนวคิด

การพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถใช้แนวคิดอินเทอรเน็ตของทุกสรรพสิ่ง หรือการเชื่อมต่อกันของทุก ๆ สิ่งด่วยอินเทอรเน็ต โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์ในการพัฒนาเพื่อให้สามารถทำงานด้วยกันได้ ซึ่งประกอบด้วยบอร์ด ไมโครคอนโทรลเลอร์ Arduino ESP8266/Node MCU เซ็นเซอร์ที่ใช้สำหรับตรวจจับวัดถุ (Ultrasonic Sensor) โปรแกรม Arduino IDE และแอปพลิเคชั่น Blynk ดังภาพประกอบที่ 2



ภาพประกอบที่ 5 แสดงกรอบแนวคิดของระบบ

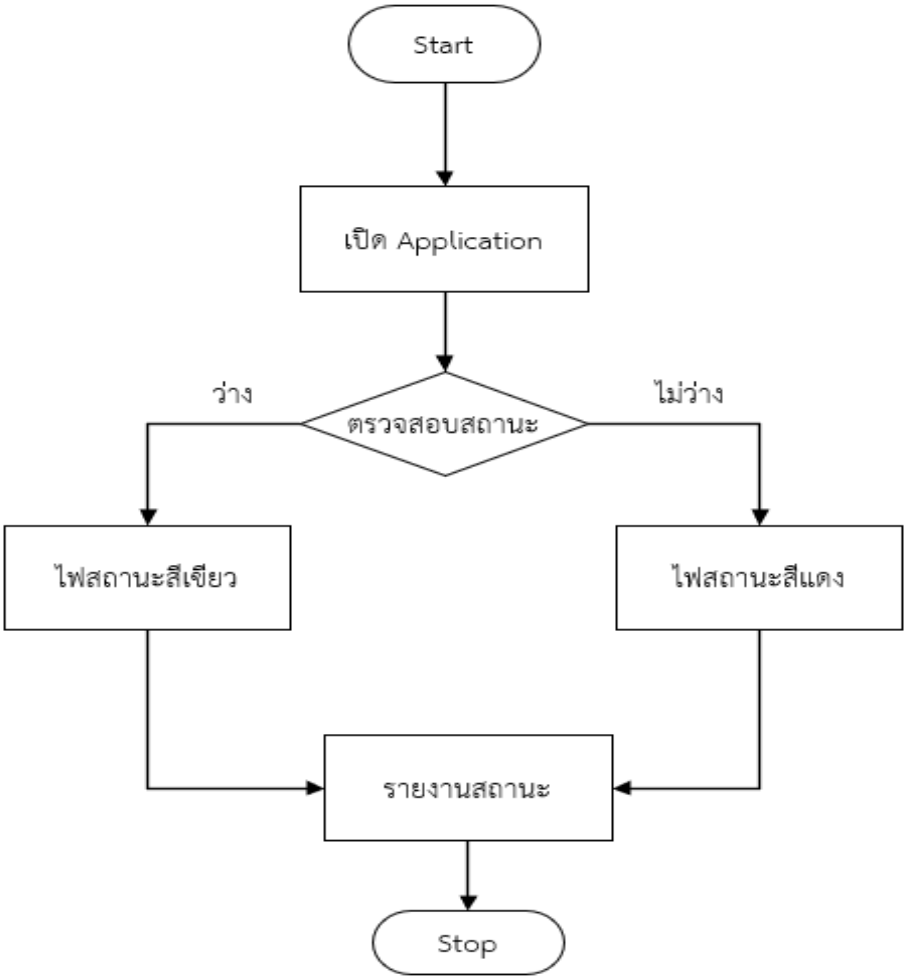
วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาระบบตามวงจรการพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) 7 ขั้นตอนมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนาระบบงาน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาการขับรถวนหาที่จอดรถโดยไม่สามารถรู้ได้ว่าที่จอดรถตรงไหนว่างหรือไม่ว่างของผู้ที่มาติดต่อหรือรับบริการจากหน่วยงาน ทำให้เกิดการเสียเวลา เสียพลังงานเชื้อเพลิงและยังก่อให้เกิดมลพิษ

2. วิเคราะห์ผู้ที่มาติดต่อหน่วยงานได้ใช้งาน Application ที่สร้างขึ้น โดยสามารถหาตำแหน่งที่จอดรถว่าง โดยไม่ต้องขับรถวนหา

3. ออกแบบระบบแจ้งสถานะตำแหน่งที่จอดรถผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อให้สามารถใช้งานบนมือถือที่ติดตั้งแอพพลิเคชั่น Blynk ช่วยให้ผู้ใช้บริการทราบถึงบริเวณตำแหน่งที่ช่องจอดว่าง จำนวนช่องจอดว่างกี่ช่องใช้งานที่สะดวกยิ่งขึ้น



ภาพประกอบที่ 6 แผนภาพ Flow Chart การทำงานของระบบ

จากภาพประกอบที่ 6 เป็นแผนภาพ Flow Chart การทำงานของระบบ ผู้ใช้บริการ สามารถเปิดแอพพลิเคชั่นเพื่อดูสถานะตำแหน่งภายในที่จอดรถ หลังจากการตรวจสอบสถานะ ระบบจะแสดงสถานะตำแหน่งที่จอดรถ ว่าง-ไม่ว่าง

1. พัฒนาชิ้นงาน โดยต่อแผงวงจรของตัวบอร์ด Node MCU ESP8266 กับอุปกรณ์เข้าด้วยกัน พัฒนาชุดคำสั่งด้วย Arduino IDE (2.0.3) เชื่อมต่อกับแอปพลิเคชั่นสำเร็จรูป Blynk

2. ทดสอบชุดคำสั่งในระดับ Function และ Method ว่าทำงานถูกต้องหรือไม่ โดยการรับค่าจากเซ็นเซอร์วัดระยะ ตรวจความถูกต้อง และดูผลลัพธ์ว่ามีการประมวลผลและแสดงผลข้อมูลถูกต้องหรือไม่ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การทำงานของระบบมีประสิทธิภาพ

3. ติดตั้ง ติดตั้งแผงวงจรในแบบจำลองที่จอดรถ และตรวจสอบความถูกต้องของแบบจำลอง

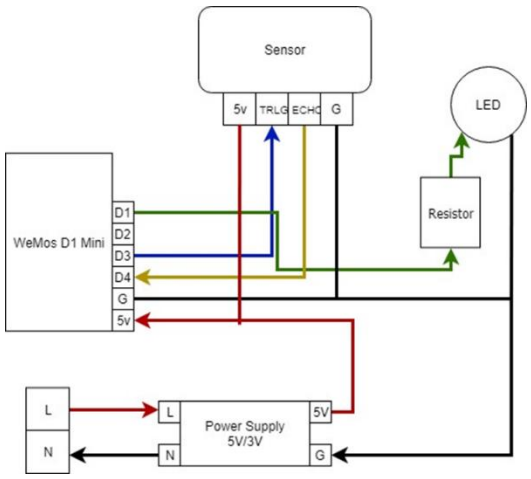
4. บำรุงรักษา มีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้งาน รับข้อเสนอแนะไปปรับปรุงและ นำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคต เพื่อประสิทธิภาพของระบบที่ดียิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

การพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถมีผลการศึกษา ดังนี้

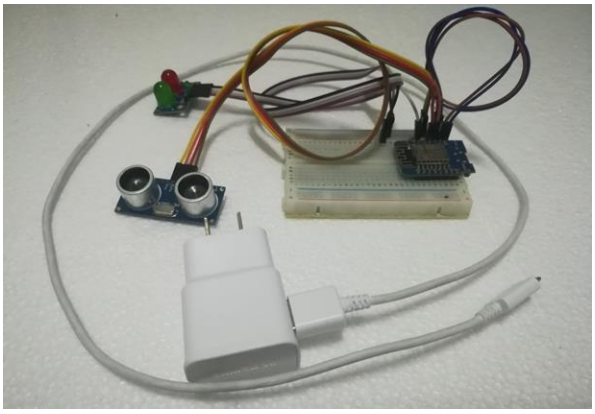
1. การพัฒนาระบบด้านฮาร์ดแวร์

1.1 ออกแบบวงจรฮาร์ดแวร์ทั้งระบบก่อนที่จะลงมือทำการต่ออุปกรณ์ฮาร์ดแวร์เข้าด้วยกันจริงเพื่อลดความเสียหายในการติดตั้งอุปกรณ์ ดังภาพประกอบที่ 7



ภาพประกอบที่ 7 ออกแบบวงจรฮาร์ดแวร์

1.2 เชื่อมต่ออุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ต่างๆเข้าด้วยกัน ตามที่ได้ออกแบบวงจรฮาร์ดแวร์ ได้แก่ บอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ ESP8266 เซนเซอร์อัลตร้าโซนิค หลอด LED และแหล่งจ่ายไฟเลี้ยง



ภาพประกอบที่ 8 การต่อ ESP8266 เข้ากับตัวการอุปกรณ์และโพรโทบอร์ด

2. การพัฒนาระบบด้านซอฟต์แวร์

2.1 พัฒนาชุดคำสั่งสำหรับควบคุมการเชื่อมต่อบอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ ESP8266 กับ แอปพลิเคชั่น blynk ดังภาพประกอบที่ 9



```
#define BLYNK_PRINT Serial
#define LED D1
#define TRIGPIN D3
#define ECHOPIN D4
#include <ESP8266WiFi.h>
#include <BlynkSimpleEsp8266.h>
char auth[] = "e50bab8debf54b0f8145b676fb45821c";
char ssid[] = "tedzero";
char pass[] = "1236547890";
BlynkTimer timer;
WidgetLED led(V3);
void timerEvent()
{
  if(digitalRead(LED)==HIGH)
    led.on();
  else
    led.off();
}
void setup()
{
  Serial.begin(9600);
  Blynk.begin(auth, ssid, pass);
  timer.setInterval(2000L, timerEvent);
  pinMode(LED,OUTPUT);
  pinMode(TRIGPIN,OUTPUT);
  pinMode(ECHOPIN,INPUT_PULLUP);
}
```

ภาพประกอบที่ 9 แสดงชุดคำสั่งควบคุมการเชื่อมต่อบอร์ดกับแอพพลิเคชั่น blynk

2.2 ทดสอบระบบค้นหาที่จอดรถผ่านแอปพลิเคชั่น Blynk ที่มีการออกแบบสำหรับแจ้งสถานะตำแหน่งที่จอดรถว่าง - ไม่ว่าง ผ่านสมาร์ทโฟน ดังภาพประกอบที่ 10



ภาพประกอบที่ 10 แสดงหน้าสถานะที่จอดรถ

ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์จำลองทำการทดสอบการจอดรถ พบว่าระบบสามารถแสดงสถานะได้อย่างถูกต้อง ทั้งแอปพลิเคชัน Blynk และหลอด LED

1. การประเมินผลความพึงพอใจ

การประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพของแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถใช้เกณฑ์การแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย ดังนี้

1.00 – 1.49	หมายถึง	ต้องปรับปรุง
1.50 – 2.49	หมายถึง	พอใช้
2.50 – 3.49	หมายถึง	ดี
3.50 – 4.49	หมายถึง	ดีมาก
4.50 – 5.00	หมายถึง	ดีที่สุด

ผลการประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพการใช้งานแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถโดยแสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และค่าระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญระบบ จำนวน 5 คน และผู้ใช้งานทั่วไป จำนวน 20 คน มีผลการประเมินดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถจากผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็นประสิทธิภาพ	ผลการประเมิน	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. การตอบสนองของอุปกรณ์ต่อชุดคำสั่ง	4.30	ดีมาก
2. ความสามารถในการนำไปใช้งานจริง	4.40	ดีมาก
3. ความรวดเร็วในการเชื่อมต่อกับระบบออนไลน์	4.10	ดีมาก
4. แอปพลิเคชัน มีประสิทธิภาพในการใช้งาน	4.20	ดีมาก

5. ความสามารถของระบบในภาพรวม	4.30	ดีมาก
รวม	**4.26**	**ดีมาก**

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถจากผู้ใช้งาน

ประเด็นความพึงพอใจ	ผลการประเมิน	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. ความง่ายในการติดตั้งโปรแกรม	4.50	ดีที่สุด
2. ความง่ายในการเรียนรู้การใช้งานแอปพลิเคชัน	4.40	ดีมาก
3. ความเร็วในการตอบสนองในการสั่งงาน	4.30	ดีมาก
4. ข้อมูลมีความถูกต้อง ชัดเจน และน่าเชื่อถือ	4.40	ดีมาก
รวม	4.40	ดีมาก

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถเป็นการพัฒนาเครื่องมือต้นแบบเพื่อทำการทดลองแจ้งสถานะที่จอดรถ ว่าง - ไม่ว่าง การพัฒนาโดยใช้บอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ Arduino Node MCU ESP8266 ในส่วนของการเรียกใช้งานอุปกรณ์นั้นใช้แอปพลิเคชัน Blynk ลักษณะเด่นของระบบการ คือ การใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน เนื่องจากการออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานของที่จอดรถผ่านสมาร์ทโฟนได้ทุกที ทุกเวลา ที่มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งจากการพัฒนาระบบนี้ส่งผลให้ลดค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการสูญเสียพลังงานเชื้อเพลิง ลดมลพิษที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการขับรถวนเพื่อหาที่จอด โดยไม่สามารถทราบได้ว่าที่จอดรถ ว่างหรือไม่

ผลการประเมินแบบจำลองระบบค้นหาที่จอดรถมีการประเมิน 2 รูปแบบ คือการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญและประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานโดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบที่ได้พัฒนาอยู่ในระดับที่ดีมาก ($\bar{X}$=4.25) ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบโดยผู้ใช้งานพบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$=4.40)

ข้อเสอนแนะ

1. ระบบแจ้งที่จอดรถว่าง ไม่มีระบบจอง อาจเกิดปัญหาการแย่งชิงที่จอดรถได้ ในกรณีที่ผู้ใช้บริการมาถึงที่จอดรถพร้อมกัน

2. กรณีที่ผู้ใช้บริการไม่ชำนาญเส้นทาง ควรมีระบบนำทางไปยังที่จอดรถที่ว่าง และควรเปรียบเทียบระยะทางใกล้ - ไกล กรณีมีที่ว่างมากกว่าหนึ่งที่ เพื่อช่วยประหยัดเวลา

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร สว่างวงศ์, พีรภัทร ใสสกุล, วรเทพ ศรีแสงยศ, อนุศิษฐ์ ทิพย์ภูนอก และนัฐพงศ์ สังเนียม. (2563). การพัฒนาระบบจองที่จอดรถอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของทุกสรรพสิ่ง. วารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2(1), 57-68.

กสทช. (2560). บทความพิเศษ เทคโนโลยี Internet of Things และนโยบาย Thailand 4.0. สืบค้นจาก https://www.nbtc.go.th/getattachment//Services/quarter2560/ปี-2561/32279/เอกสารแนบ.pdf

เดชวิทธ์ รัศมี และธงรบ อักษร. (2560). ระบบการจัดการลานจอดรถยนต์ด้วยไมโครคอนโทรเลอร์. ใน เมธาวี โชติชัยพงศ์ (ประธาน), การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ประจำปี 2560 ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

ณัทกิตติ์ ชาวชน, อัคเดช แก่นแก้ว, ธนกฤษ จันทร์แสง และทิพย์มณฑา ผกาแก้ว. (2564). แบบจำลองระบบการจัดการลานจอดรถผ่านเว็บแอปพลิเคชัน. ใน สัญชัย จุตรสิทธา (ประธาน), การประชุมวิชาการการนำเสนอบทความวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 13. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.

บุษราคัม อรณุรตัน, ดาวรถา วีระพันธ และณัฐรดี อนุพงค์. (2564). การพัฒนาระบบบริหารจัดการรับฝากรถ. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2(2), 45-58.

ประภาส สุวรรณเพชร . (2560). ไมโครคอนโทรลเลอร์ Arduino. สืบค้นจาก https://www.praphas.com

พุฒิพงศ์ ขุนทรง และณรงค์ชัย จินดาประกาย. (2561). การออกแบบต้นแบบจำลองระบบจอดรถอัจฉริยะแบบโรตารี่. ใน อุเทน สุปัตติ (ประธาน), การประชุมวิชาการ ครั้งที่ 3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา. มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา, ชลบุรี.

ภานุวัตร อุทัยบาล. (2564). พื้นที่จอดรถอัจฉริยะ. ใน ปัญญูรักษ์ งามศรีตระกูล (ประธาน), การประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 11. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร, สงขลา.

Beni Iyaka. (2017). Automated Car Parking. Retrieved from https://www.academia.edu/34838312/Automated_Car_Parking_System.

Hilal Al-Kharusi. (2014). Intelligent car parking management system : a thesis presented in partial fulfilment of the requirements for the degree of Master of Engineering in Electronic and Computer System Engineering at Massey University, Palmerston North, New Zealand (Master's thesis). Massey University, Massey University.

การปรับปรุงประสิทธิภาพตำแหน่งการจัดวางสินค้าในคลังสินค้า: บริษัทกรณีศึกษา

Efficiency Improvement of Location Assignment of Products in a Warehouse: An Empirical Study

โสภิดา ท้วมมี[1], สุพิชชา ชีวพฤกษ์[1], ปิยะ รนต์ละออง[2*], พลกฤษณ์ จันสนาด[3] และธีรภัทร์ พิกุล[3]

Sopida Tuammee[1], Supitcha Cheevapruk[1], Piya Rontlaong[2*], Ponlakrit Junsanad[3] and Teerapat Pikul[3]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศ, วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

[1] Assistant Professor, Department of Information and Production Technology Management, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการและการจัดการโซ่อุปทาน, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

[2] Assistant Professor, Department of Industrial Engineering and Supply Chain Management, Bansomdejchaopraya Rajaphat University.

[3] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศ, ภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศ, วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

[3] Undergraduate student, Bachelor of Science in Information and Production Technology Management, Department of Information and Production Technology Management, College of Industrial Technology, King Mongkut's University of Technology North Bangkok.

[*]**Corresponding author, E-mail:** rontlaong.p@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการปรับปรุงตำแหน่งและการจัดวางสินค้าในคลังสินค้า บริษัทกรณีศึกษา จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบการจัดวางชั้นวัตถุดิบและสินค้าภายในคลังสินค้า 2) เพื่อปรับปรุงตำแหน่งพื้นที่และจัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในคลังสินค้า และ 3) เพื่อลดเวลาในกระบวนการหยิบชิ้นส่วนในคลังวัตถุดิบและสินค้า โดยได้ทำการศึกษาสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลภายในคลังสินค้า พบว่าไม่มีการกำหนดระบุตำแหน่งในการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้าที่ชัดเจน ไม่มีป้ายบ่งชี้สถานะวัตถุดิบและสินค้าในชั้นวาง ส่งผลให้เกิดการจัดเก็บที่ไม่เป็นระเบียบ ใช้เวลานานในการค้นหาวัตถุดิบและสินค้า การดำเนินงานปรับปรุงการจัดเก็บตำแหน่งและการจัดวางวัตถุดิบและสินค้าประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการแก้ปัญหา ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการคลังสินค้าในการจัดตำแหน่งวัตถุดิบและสินค้า ทฤษฎี ABC Analysis ในการจัดหมวดหมู่วัตถุดิบและสินค้า และทฤษฎีควบคุมการมองเห็น (Visual Control) ในการกำหนด

ป้ายบ่งชี้สถานะให้ชัดเจน ทำให้ง่ายต่อการค้นหาวัตถุดิบและสินค้าในชั้นวาง ผลการวิจัยพบว่าการปรับปรุงตำแหน่งการจัดวางวัตถุดิบและสินค้าในคลังสินค้า ช่วยลดระยะเวลาในการค้นหาสินค้าประเภทกระดาษลูกฟูกคิดเป็น 7.51% วัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูกคิดเป็น 27.48% และวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิดคิดเป็น 22.02%

คำสำคัญ: คลังสินค้า, การวิเคราะห์ด้วยเอบีซี, การควบคุมการมองเห็น

Abstract

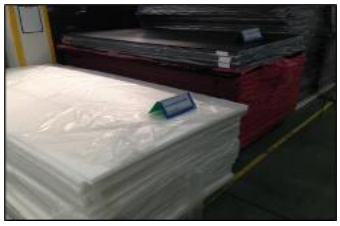
The project of the Position Improvement and the Goods Arrangement in the Case Study Warehouse aimed to 1) design raw material and goods arrangement in the warehouse, 2) to improve area labeling and signing in the warehouse and 3) to reduce goods picking time. The data collection and analysis were exercised and found that there was no raw materials and goods positioning, unclear labeling, resulting in disorderly storing, long time in searching for raw material and goods. The improvement process of the storing, position and the arrangement of the raw material and goods applied 3 methods which were; warehouse management for positioning, ABC Analysis for raw material and goods classification and visual control method for indicating and specifying the label in order to be easy in searching for goods and raw material. It was found that the position improvement and the arrangement of the raw material and the goods in the warehouse reduced the searching time for the goods of corrugated paper type 7.51%, raw material of the corrugated plastic paper 27.48% and the other types of material of various kinds 22.02%.

Keywords: Inventory, ABC analysis, Visual control

บทนำ

ปัจจุบันกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้า ภายในคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา พบว่าการใช้คลังสินค้าเป็นไปอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ ไม่สามารถใช้พื้นที่ ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เวลาในการทำงานเพิ่มขึ้น การเพิ่มประสิทธิภาพในคลังสินค้าจึงจำเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้สถานประกอบการสามารถลดเวลาการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้าได้ จากการศึกษาข้อมูลของบริษัทกรณีศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการเกี่ยวกับการทำกล่องกระดาษลูกฟูกและพลาสติกลูกฟูก แสดงดังภาพที่ 1





ภาพที่ 1 กล่องกระดาษลูกฟูกและพลาสติกลูกฟูก

โดยพบว่า บริษัทมีคลังสินค้าอยู่ภายในโรงงานโดยทำหน้าที่ในการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้า ซึ่งสินค้าภายในคลังสินค้าส่วนใหญ่เป็นกระดาษที่รูปร่างขนาดใหญ่ และจำนวนมากภายในคลังสินค้าไม่มีการกำหนดระบุตำแหน่งในการจัดเก็บสินค้าและวัตถุดิบที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดเก็บไม่เป็นระเบียบ พื้นที่ใช้สอยน้อยลง ไม่มีป้ายบ่งชี้สถานะวัตถุดิบและสินค้า ก่อให้เกิดความผิดพลาดในการหยิบวัตถุดิบและสินค้า ใช้เวลาในการค้นหาวัตถุดิบและสินค้านาน โดยมีระยะเวลาเฉลี่ยในการเบิกสินค้าประเภทกระดาษลูกฟูก 12.08 นาที วัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูก 7.53 นาที และวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิดคิดเป็น 11.16 นาที ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีแนวคิดที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เพื่อใช้พื้นที่ของแผนกเก็บสินค้าให้ได้ประสิทธิภาพมากที่สุด และลดเวลาในการดำเนินงาน โดยจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการจัดการคลังสินค้ากรณีศึกษาต่าง ๆ ดังนี้ กนิษฐา พึ่งสุข และกฤษฎา ปัทคัมภ์ (2553) ทำการจัดการวัสดุคงคลังอะไหล่ช่างด้วยวิธีการวิเคราะห์ ABC กัญญทอง หรดาล (2551) นำระบบสารสนเทศมาใช้จัดการคลังสินค้า นิตยา เซ่งถาวร (2549) จัดการพัสดุคงคลังอะไหล่ให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้งาน ปราโมทย์ อินทประสาท (2557) ทำการออกแบบจัดวางสินค้าในคลังสินค้า ภาวินี สิงห์ สุระภูริตา ฉัตรสกุลเอก (2555) ทำการเพิ่มประสิทธิภาพการปรับปรุงคลังสินค้าประเภทอาหาร ศิริวรรณ รวมชัย (2557) ทำการจัดการสินค้าคงคลังในอุตสาหกรรมเบเกอรี่ อุไรวรรณ พรไพรเพชร (2556) ได้การจัดการสินค้าคงคลังในบริษัทผลิตเครื่องประดับเพชรพลอย และ ณัฐวรรณ สมรรคจันทร์ และณปาล อุทยารัตน (2565) การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังอะไหล่ชิ้นส่วนโดยวิเคราะห์ ABC ร่วมกับการควบคุมด้วยสายตา จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าหลักการในการจัดการคลังสินค้าส่วนใหญ่ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ด้วยหลักการ ABC และการควบคุมด้วยการมองเห็น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทำการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการจัดการคลังสินค้าทฤษฎี ABC Analysis และทฤษฎีการควบคุมด้วยการมองเห็น (Visual Control) เพื่อให้คลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษามีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ออกแบบการจัดวางชั้นวัตถุดิบและสินค้าภายในคลังสินค้า
2. ปรับปรุงตำแหน่งพื้นที่ และจัดทำป้ายต่างๆ ภายในคลังสินค้า
3. ลดเวลาในกระบวนการหยิบชิ้นส่วนในคลังวัตถุดิบและสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอขั้นตอนการดำเนินงานการปรับปรุงตำแหน่งและการจัดวางสินค้าในคลังสินค้า บริษัทกรณีศึกษา โดยมีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยจากบทที่ 2 ได้แก่ ทฤษฎีหลักการวิเคราะห์แบบ ABC Analysis การจัดการด้วยสายตา (Visual Control) และการจัดการคลังสินค้า ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาระบบการจัดการคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา

บริษัทกรณีศึกษาในการวิจัยนี้ เป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับ การผลิตกล่องพลาสติกลูกฟูก งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงพื้นที่ตำแหน่งการจัดวางวัตถุดิบและสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการจัดวางพื้นที่ตำแหน่งการจัดวางที่เหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด ลดระยะเวลาในการดำเนินงานและลดระยะทางในการเคลื่อนย้าย จากการศึกษาระบบการจัดการคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษา พบว่าเป็นคลังสินค้าที่ใช้เก็บวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปรวมอยู่ในคลังสินค้าเดียวกัน มีวัตถุดิบและสินค้าที่ถูกจัดเก็บทั้งหมด 3 ประเภทหลัก คือ (1) กระดาษลูกฟูก (2) กระดาษพลาสติกลูกฟูก และ(3) วัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ซึ่งวัตถุดิบและสินค้าที่ถูกจัดเก็บไว้ในคลังสินค้ามีจำนวนทั้งสิ้น 258 รายการ แบ่งเป็นกระดาษลูกฟูก 94 รายการ กระดาษพลาสติกลูกฟูก 61 รายการ และวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ 103 รายการ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการทำงานในการจัดการคลังสินค้าของบริษัท กิจกรรมหลักของการจัดการคลังสินค้า (ก่อนการปรับปรุง) ของบริษัทกรณีศึกษามีทั้งหมด 4 กระบวนการสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมหลักของประเภทผลิตภัณฑ์ (ก่อนการปรับปรุง)

ประเภทผลิตภัณฑ์	กิจกรรมหลัก	ระยะเวลา (นาที)	ระยะทาง (เมตร)
กระดาษลูกฟูก	1. กระบวนการ**รับ**วัตถุดิบและสินค้า	5.56	36
	2. กระบวนการ**จัดเก็บ**วัตถุดิบและสินค้า	7.51	30
	3. กระบวนการ**เบิก**วัตถุดิบและสินค้า	2.00	-
	4. กระบวนการ**หยิบ**วัตถุดิบและสินค้า	12.08	30
รวม		**27.15**	**96**
พลาสติกลูกฟูก	1. กระบวนการ**รับ**วัตถุดิบและสินค้า	5.44	24
	2. กระบวนการ**จัดเก็บ**วัตถุดิบและสินค้า	7.30	18

	3. กระบวนการ**เบิก**วัตถุดิบและสินค้า	2.00	-
	4. กระบวนการ**หยิบ**วัตถุดิบและสินค้า	7.53	18
รวม		**22.27**	**60**
วัตถุดิบประเภทอื่นๆ	1. กระบวนการ**รับ**วัตถุดิบและสินค้า	8.07	36
	2. กระบวนการ**จัดเก็บ**วัตถุดิบและสินค้า	8.01	30
	3. กระบวนการ**เบิก**วัตถุดิบและสินค้า	2.00	-
	4. กระบวนการ**หยิบ**วัตถุดิบและสินค้า	11.16	30
รวม		**29.24**	**96**

ขั้นตอนที่ 3 ปัญหาที่พบในการจัดการคลังสินค้ากรณีศึกษา โดยจากการศึกษากระบวนการจัดการคลังสินค้าของบริษัทกรณีศึกษาพบว่า บริษัทกรณีศึกษามีการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้าในคลังสินค้าเป็นจำนวนมาก แต่มีพื้นที่ในการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้าคงคลังมีจำนวนจำกัด นอกจากนี้ยังพบว่า ในการหยิบสินค้าเพื่อเบิกจ่ายแต่ละครั้ง พนักงานใช้เวลาค่อนข้างมาก เนื่องจากวัตถุดิบและสินค้าที่ถูกจัดเก็บ ได้ถูกจัดเก็บแบบไร้รูปแบบ กล่าวคือเมื่อมีการรับวัตถุดิบหรือสินค้าเข้ามาในคลังสินค้า พนักงานจะทำการจัดเก็บวัตถุดิบหรือสินค้าไม่เป็นระเบียบไม่มีแบบแผนที่แน่นอน จะจัดเก็บสินค้าในพื้นที่ที่ว่างอยู่ ทำให้บ่อยครั้งที่วัตถุดิบหรือสินค้าบางประเภทที่ถูกจัดเก็บไว้ด้านในของชั้นวาง เป็นวัตถุดิบหรือสินค้าที่ถูกเบิก-จ่ายบ่อยครั้ง ทำให้พนักงานต้องใช้เวลาในการค้นหาและหยิบต่อสินค้า 1 รายการ จะต้องเคลื่อนย้ายด้วยระยะทางที่ไกลขึ้น แสดงข้อมูลเวลาและรายะทางดังตารางที่ 1

ขั้นตอนที่ 4 เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา จากปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการจัดการคลังสินค้าที่กล่าวไว้ในขั้นตอนที่ 3 สามารถเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดังนี้

แนวทางที่ 1 ปรับปรุงวิธีและขั้นตอนการทำงานใหม่ ในขั้นตอนการทำงานใหม่นั้นจะมีการปรับปรุงในส่วนของการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้า โดยจัดแบ่งตำแหน่งการจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้าให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และจัดทำใบระบุตำแหน่งวัตถุดิบและสินค้าเพื่อดูว่า วัตถุดิบและสินค้ารายการใดอยู่ตำแหน่งไหนบ้าง ซึ่งเป็นการลดระยะเวลาในการจัดเก็บและค้นหาสินค้า (ธนัชชา ขลุ่ยประเสริฐ และไพโรจน์ เร้าธนชลกุล, 2566)

แนวทางที่ 2 การแบ่งประเภทชั้นวาง ABC ตามอัตราการหมุนเวียนสินค้าเข้าออก ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มวัตถุดิบและสินค้า โดยประยุกต์ใช้การวิเคราะห์แบบ ABC Analysis เพื่อที่จะได้ทำการจัดวางวัตถุดิบและสินค้าในแต่ละชั้นวาง (กนิษฐา พึ่งสุข และกฤษฎา ปัทคัมภ์, 2553) โดยจะแบ่งปริมาณการเบิกใช้ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่ม A มีการเบิกใช้สูง เปอร์เซ็นต์การเบิกใช้จะอยู่ที่ 80 เปอร์เซ็นต์ กลุ่ม B มีการเบิกใช้ปานกลาง เปอร์เซ็นต์การเบิกใช้จะอยู่ที่ 15 เปอร์เซ็นต์ และกลุ่ม C มีการเบิกใช้ต่ำ เปอร์เซ็นต์การเบิกใช้จะอยู่ที่ 5 เปอร์เซ็นต์

แนวทางที่ 3 การแบ่งประเภทวัตถุดิบตามสี การแบ่งกลุ่มข้อมูลการเบิกใช้ (ปราโมทย์ อินทประสาท, 2557) โดยจะแบ่งการเบิกใช้วัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูกออกเป็นสี ซึ่งไม่ได้

แบ่งตามหลักการ ABC Analysis เพื่อให้ง่ายต่อการสังเกตในการจัดวางและหยิบใช้วัตถุดิบ ส่วนวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด เป็นวัตถุดิบซื้อมาเพื่อผลิตเป็นกล่องพลาสติกลูกฟูก สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท โดยจะทำการจำแนกวัตถุดิบออกเป็น 2 โซน โซนที่ 1 จะจัดเก็บวัตถุดิบประเภท RIVET, CORNER, และ HANDLE ในโซนที่ 2 จะจัดเก็บ PP FRAME, TAPE และ OTHER ซึ่งไม่ได้แบ่งตามหลักการ ABC Analysis เพื่อให้ง่ายต่อการสังเกตในการจัดวางและหยิบใช้วัตถุดิบ

แนวทางที่ 4 การควบคุมการมองเห็น (Visual Control) (ณัฐวรรณ สมรรคจันทร์ และณปาล อุทยารัตน, 2565) ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบป้ายบ่งชี้วัตถุดิบและสินค้า ซึ่งป้ายในแต่ละป้ายเมื่อพนักงานเบิกสินค้าจะสามารถรู้ได้ทันทีว่าป้ายชนิดนี้หมายความว่าอย่างไร ในการจัดทำป้ายบ่งชี้วัตถุดิบและสินค้านั้น

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการปรับปรุงตำแหน่งและการจัดวางสินค้าในคลังสินค้าบริษัทกรณีศึกษาตามขั้นตอนที่ได้อธิบายไว้ในขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ผลลัพธ์จากการดำเนินงานสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

1. การออกแบบผังการจัดวางวัตถุดิบและสินค้าในคลังสินค้า

ผู้วิจัยได้ปรับเปลี่ยนการจัดวางวัตถุดิบและสินค้าในคลังสินค้าโดยใช้หลักการวิเคราะห์แบบ ABC Analysis และจากการคำนวณพื้นที่จัดเก็บ สามารถปรับเปลี่ยนการจัดวางวัตถุดิบและสินค้าในคลังสินค้าเพื่อให้มีพื้นที่ชั้นวางเพียงพอต่อการจัดเก็บแต่ละกลุ่ม ได้ดังนี้

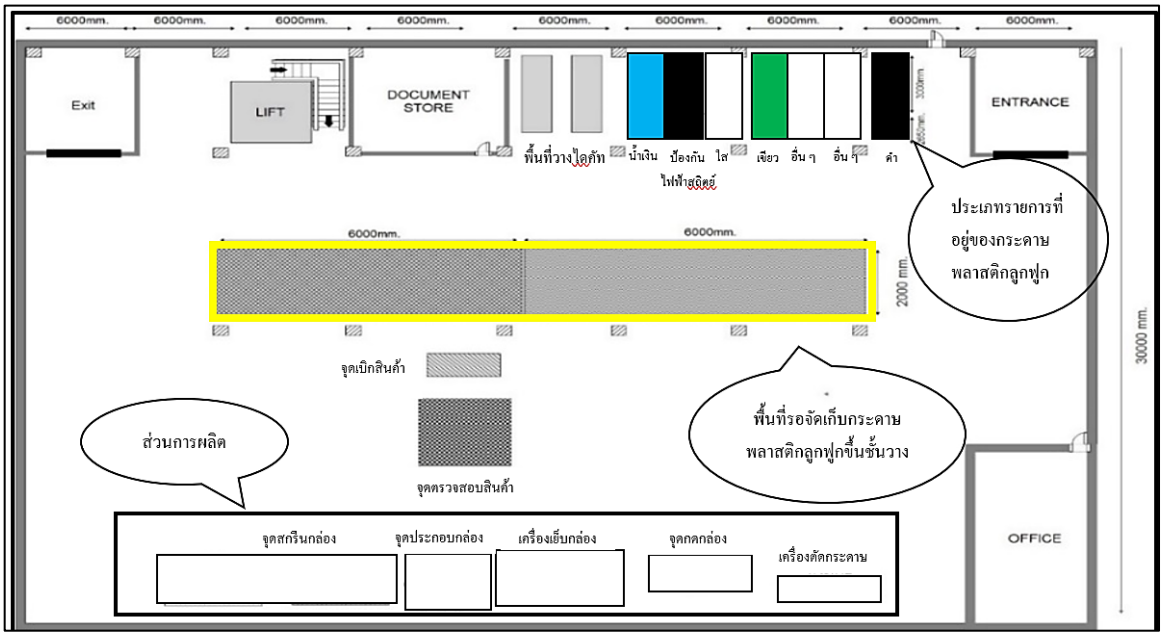
ผังคลังสินค้าชั้นที่ 1 ประเภทรายการที่อยู่ของกระดาษพลาสติกลูกฟูก ได้ทำการจัดวางตามสีและขนาดของกระดาษพลาสติกลูกฟูก โดยมีจำนวนทั้งหมด 7 ชั้นวาง แต่ละชั้นวางจะมี 4 ชั้น ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งประเภทชั้นวางจัดเก็บวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การแบ่งประเภทชั้นวางจัดเก็บวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูก

ลำดับชั้นวาง	สี	จำนวนชั้นของชั้นวาง (ชั้น)	ปริมาตรการจัดเก็บของชั้นวาง (รวม)
1	น้ำเงิน (BLUE)	4	3 x 1.5 x 3 เมตร
2	ดำ (CONDUCTIVE)	4	3 x 1.5 x 3 เมตร
3	ใส (NATURE)	4	3 x 1.5 x 3 เมตร
4	เขียว (GREEN)	4	3 x 1.5 x 3 เมตร
5	OTHER	4	3 x 1.5 x 3 เมตร
6	OTHER	4	3 x 1.5 x 3 เมตร
7	ดำ (BLACK)	4	3 x 1.5 x 3 เมตร

ส่วนในการจัดเรียงจะจัดตามการเบิกใช้ ซึ่งสีที่เบิกใช้มากที่สุดคือ สีน้ำเงิน จะอยู่ชั้นวางใกล้

ซ้ายสุด เพราะอยู่ใกล้จุดเบิกสินค้า และประตูทางออก แสดงดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 ผังประเภทรายการที่อยู่ของกระดาษพลาสติกลูกฟูก

ผังคลังสินค้าชั้นที่ 2 ประเภทรายการที่อยู่ของกระดาษลูกฟูกและวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด การจัดวางสินค้าประเภทกระดาษลูกฟูกเป็นสินค้าที่นำไปขาย ได้จัดวางตามบริษัทของลูกค้า โดยมีจำนวนทั้งหมด 20 ชั้นวาง แต่ละชั้นวางจะมี 2 ชั้น ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งประเภทชั้นวางจัดเก็บวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูก ดังตารางที่ 3 ซึ่งจะแบ่งเป็น บริษัท KITZ 15 ชั้นวาง เพราะมีปริมาณการเบิกใช้เยอะที่สุด และบริษัท TAKAFUNE FURUYA NAFUKO จะแบ่งชั้นวาง 5 ชั้นวาง สินค้าที่มีการเบิกใช้มากที่สุดจะถูกจัดอยู่ในกลุ่ม A มี 6 ชั้นวางจะจัดให้อยู่ใกล้ลิฟท์เพื่อสะดวกต่อการขนย้าย สินค้ากลุ่ม B มี 4 ชั้นวาง เป็นสินค้าที่มีการเบิกใช้ปานกลางจะอยู่ถัดจากสินค้ากลุ่ม A ส่วนสินค้ากลุ่ม C มี 8 ชั้นวาง เป็นสินค้าที่มีการเบิกใช้ต่ำจะถูกจัดอยู่ในพื้นที่ด้านในของพื้นที่จัดเก็บ ดังแสดงในภาพที่ 3

ตารางที่ 3 การแบ่งประเภทชั้นวางจัดเก็บสินค้าประเภทกระดาษลูกฟูก

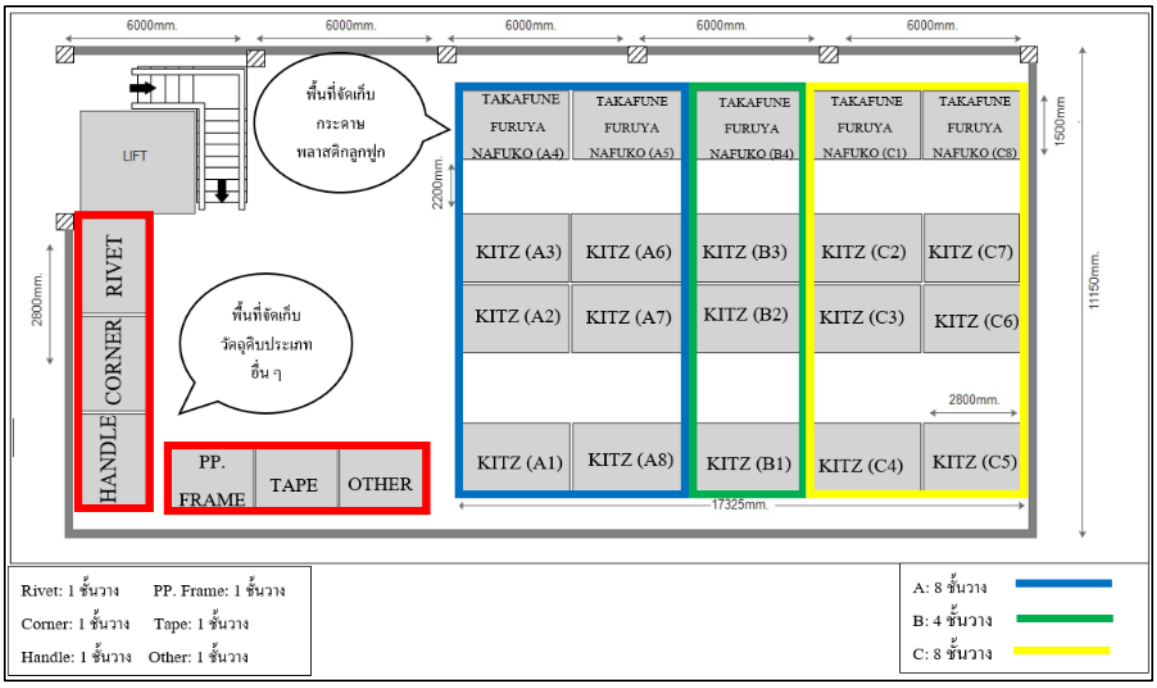
กลุ่มสินค้า	ประเภทชั้นวาง	จำนวนชั้นวาง	ปริมาตรการจัดเก็บของชั้นวาง (รวม)
A	A1-A8	8	9 x 16.8 x 12 เมตร
B	B1-B4	4	6 x 11 x 8 เมตร
C	C1-C8	8	12 x 22.4 x 16 เมตร

การจัดวางวัตถุดิบประเภทวัตถุดิบอื่น ๆ ตามชนิด เป็นวัตถุดิบที่นำไปผลิตเป็นกล่องพลาสติกลูกฟูก ได้จัดวางตามชนิดของวัตถุดิบ โดยมีจำนวนชั้นวางทั้งหมด 6 ชั้นวาง แต่ละชั้นวางจะมี 5 ชั้น ผู้วิจัย

ได้ทำการแบ่งประเภทชั้นวางจัดเก็บวัตถุดิบอื่น ๆ ตามชนิด ดังตารางที่ 4 ส่วนในการจัดเรียงจะจัดตามการเบิกใช้ ซึ่งชนิดที่เบิกใช้มากที่สุด คือ RIVET จะอยู่ใกล้ลิฟท์มากที่สุด เพื่อสะดวกต่อการขนย้ายวัตถุดิบ โดยแผนผังการดังแสดงในภาพที่ 3

ตารางที่ 4 การแบ่งประเภทชั้นวางจัดเก็บวัตถุดิบประเภทอื่นๆ ตามชนิด

กลุ่มวัตถุดิบ	จำนวนชั้นของชั้นวาง (ชั้น)	ปริมาตรการจัดเก็บของชั้นวาง
RIVET	5	2.7 x 1.1 x 2.7 เมตร
HANDEL	5	2.7 x 1.1 x 2.7 เมตร
CORNER	5	2.7 x 1.1 x 2.7 เมตร
PP FRAME	5	2.7 x 1.1 x 2.7 เมตร
TAPE	5	2.7 x 1.1 x 2.7 เมตร
OTHER	5	2.7 x 1.1 x 2.7 เมตร



ภาพที่ 3 ผังประเภทรายการที่อยู่ของกระดาษลูกฟูกและวัตถุดิบอื่นๆ

2. การจัดวางวัตถุดิบและสินค้าขึ้นชั้นวางและป้ายบ่งชี้วัตถุดิบและสินค้าประเภทต่างๆ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดวางวัตถุดิบขึ้นชั้นวางและติดตั้งป้ายบ่งชี้ประเภทวัตถุดิบและสินค้าที่ชั้นวางชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ป้ายบ่งชี้ที่ติดตั้งในชั้นที่ 1 จะเป็นป้ายที่แสดงวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูก โดยทำการติดตั้งป้ายบ่งชี้วัตถุดิบดังแสดงในภาพที่ 4 และ 5



ภาพที่ 4 การจัดวางวัตถุดิบขึ้นชั้นวางวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูก



ภาพที่ 5 ป้ายบ่งชี้บอกประเภทวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูก

<u>ป้ายบ่งชี้ที่ติดตั้งในชั้นที่ 2</u> ดำเนินการแบ่งการติดตั้งป้ายเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นสินค้าประเภทกระดาษลูกฟูก ดังภาพที่ 6 และ 7



ภาพที่ 6 การจัดวางวัตถุดิบขึ้นชั้นวางสินค้าประเภทกระดาษลูกฟูก



ภาพที่ 7 ป้ายบ่งชี้บอกประเภทประเภทกระดาษลูกฟูก

ส่วนที่ 2 เป็นวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด ในส่วนที่ 2 จะแบ่งการติดตั้งป้ายบ่งชี้เป็น 2 โซน โดยโซนที่ 1 ประกอบด้วยป้ายบ่งชี้วัตถุดิบประเภท RIVET CORNER และ HANDLE ดังภาพที่ 8 และ 9



ภาพที่ 8 การจัดวางวัตถุดิบขึ้นชั้นวางประเภทอื่น ๆ ตามชนิด โซนที่ 1



ภาพที่ 9 ป้ายบ่งชี้บอกประเภทวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด โซนที่ 1

ส่วนวัตถุดิบในโซนที่ 2 ประกอบด้วย PP FRAME TAPE และ OTHER ดังภาพที่ 10 และ 11



ภาพที่ 10 การจัดวางวัตถุดิบขึ้นชั้นวางประเภทอื่น ๆ ตามชนิด โซนที่ 2



ภาพที่ 11 ป้ายบ่งชี้บอกประเภทวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด โซนที่ 2

เปรียบเทียบผลการไหลของระยะเวลาของกระบวนการจัดการคลังสินค้า

หลังจากที่ได้ดำเนินการแก้ไขดำเนินงานก่อนปรับปรุง โดยนำเอาทฤษฎีการจัดหมวดหมู่ ABC Analysis และการจัดการด้วยสายตา (Visual Control) เข้ามาช่วยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเปรียบเทียบก่อนและหลังการปรับปรุง ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบระยะเวลารวมของกระบวนการจัดการคลังสินค้า (ก่อนและหลังการปรับปรุง)

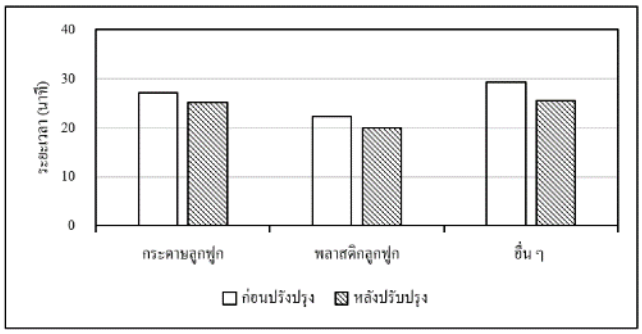
กระบวนการ		กระดาษลูกฟูก		พลาสติกลูกฟูก		วัตถุดิบอื่นๆ ตามชนิด	
		เวลาก่อนปรับปรุง (นาที)	เวลาหลังปรับปรุง (นาที)	เวลาก่อนปรับปรุง (นาที)	เวลาหลังปรับปรุง (นาที)	เวลาก่อนปรับปรุง (นาที)	เวลาหลังปรับปรุง (นาที)
	รับ	5.56	5.39	5.44	3.00	8.07	5.39

เวลารวม	จัดเก็บ	7.51	8.56	7.30	7.44	8.01	6.58
	เบิก	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00	2.00
	หยิบ	12.08	9.16	7.53	3.71	11.16	8.83
รวม		27.15	25.11	19.83	18.54	29.24	22.28
ผลต่าง		**2.04**		**1.29**		**6.96**	

จากตารางที่ 5 สามารถสรุปได้ว่า การไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้าวัตถุดิบประเภทกระดาษลูกฟูกก่อนการปรับปรุงใช้เวลารวม 27.15 นาที หลังการปรับปรุงใช้เวลารวม 25.11 นาที ผลต่างก่อนและหลังการปรับปรุงลดลง 2.04 นาที

การไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้าวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูกก่อนการปรับปรุงใช้เวลารวม 19.83 นาที หลังการปรับปรุงใช้เวลารวม 18.54 นาที ผลต่างก่อนและหลังการปรับปรุงลดลง 1.29 นาที

การไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้าวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด การปรับปรุงใช้เวลารวม 29.24นาที หลังการปรับปรุงใช้เวลารวม 22.28 นาที ผลต่างก่อนและหลังการปรับปรุงลดลง 6.96 นาที แสดงการเปรียบเทียบในภาพที่ 12



ภาพที่ 12 เปรียบเทียบผลระยะเวลารวมการไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้า (ก่อนและหลังการปรับปรุง)

เปรียบเทียบผลการไหลของระยะทางของกระบวนการจัดการคลังสินค้า

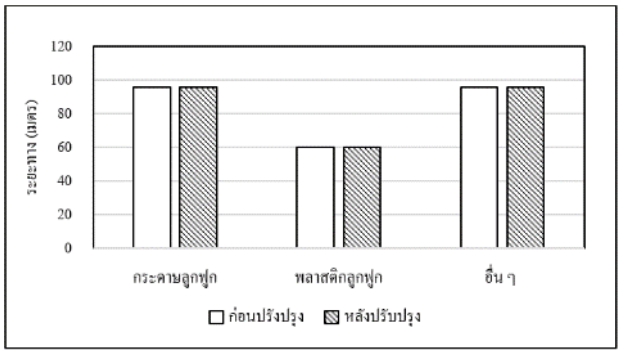
การไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้าวัตถุดิบประเภทกระดาษลูกฟูกก่อนการปรับปรุงใช้ระยะทาง 96 เมตร หลังการปรับปรุงใช้ระยะทางระยะทาง 96 เมตร ระยะทางเท่าเดิม

การไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้าวัตถุดิบประเภทกระดาษพลาสติกลูกฟูกก่อนการปรับปรุงใช้ระยะทาง 96 เมตร หลังการปรับปรุงใช้ระยะทาง 96 เมตร ระยะทางเท่าเดิม

การไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้าวัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด ก่อนการปรับปรุงใช้ระยะทาง 96 เมตร หลังการปรับปรุงใช้ระยะทางระยะทาง 96 เมตร ระยะทางเท่าเดิม แสดงการเปรียบเทียบในตารางที่ 6 และภาพที่ 13

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบระยะทางรวมของกระบวนการจัดการคลังสินค้า (ก่อนและหลังการปรับปรุง)

กระบวนการ		กระดาษลูกฟูก		พลาสติกลูกฟูก		วัตถุดิบอื่น ๆ ตามชนิด	
		ระยะทางก่อนปรับปรุง (เมตร)	ระยะทางหลังปรับปรุง (เมตร)	ระยะทางก่อนปรับปรุง (เมตร)	ระยะทางหลังปรับปรุง (เมตร)	ระยะทางก่อนปรับปรุง (เมตร)	ระยะทางหลังปรับปรุง (เมตร)
ระยะทางรวม	รับ	36	36	24	24	36	36
	จัดเก็บ	30	30	18	18	30	30
	เบิก	-	-	-	-	-	-
	หยิบ	30	30	18	18	30	30
รวม		96	96	60	60	96	96



ภาพที่ 13 เปรียบเทียบผลระยะทางรวมการไหลของกระบวนการจัดการคลังสินค้า (ก่อนและหลังการปรับปรุง)

เปรียบเทียบระยะเวลา และระยะทางของกระบวนการจัดการคลังสินค้า (ก่อนและหลังปรับปรุง)

จากข้อมูลดำเนินการกิจกรรมหลักของประเภทผลิตภัณฑ์ ได้แก่กิจกรรม รับ จัดเก็บ เบิก และหยิบวัตถุดิบและสินค้า ด้วยวิธีการประยุกต์หลักจัดการสินค้าด้วยเทคนิค ABC และการควบคุมด้วยการมองเห็นนั้น สามารถแสดงข้อมูลเปรียบเทียบแสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมหลักของประเภทผลิตภัณฑ์ (ก่อนและหลังการปรับปรุง)

ประเภทผลิตภัณฑ์	กิจกรรมหลัก	ระยะเวลาก่อนปรับปรุง (นาที)	ระยะเวลาหลังปรับปรุง (นาที)	ระยะทางก่อนปรับปรุง (เมตร)	ระยะทางหลังปรับปรุง (เมตร)
กระดาษลูกฟูก	1. กระบวนการ**รับ**วัตถุดิบและสินค้า	5.56	*5.39*	36	36
	2. กระบวนการ**จัดเก็บ**วัตถุดิบและสินค้า	7.51	*8.56*	30	30
	3. กระบวนการ**เบิก**วัตถุดิบและสินค้า	2.00	*2.00*	-	-
	4. กระบวนการ**หยิบ**วัตถุดิบและสินค้า	12.08	*9.16*	30	30
รวม		**27.15**	***25.11***	**96**	**96**
พลาสติกลูกฟูก	1. กระบวนการ**รับ**วัตถุดิบและสินค้า	5.44	*3.00*	24	24
	2. กระบวนการ**จัดเก็บ**วัตถุดิบและสินค้า	7.30	*7.44*	18	18
	3. กระบวนการ**เบิก**วัตถุดิบและสินค้า	2.00	*2.00*	-	-
	4. กระบวนการ**หยิบ**วัตถุดิบและสินค้า	7.53	*3.71*	18	18
รวม		**22.27**	***16.15***	**60**	**60**
วัตถุดิบประเภทอื่นๆ	1. กระบวนการ**รับ**วัตถุดิบและสินค้า	8.07	*5.39*	36	36
	2. กระบวนการ**จัดเก็บ**วัตถุดิบและสินค้า	8.01	*6.58*	30	30
	3. กระบวนการ**เบิก**วัตถุดิบและสินค้า	2.00	*2.00*	-	-
	4. กระบวนการ**หยิบ**วัตถุดิบและสินค้า	11.16	*8.83*	30	30
รวม		**29.24**	***22.80***	**96**	**96**

สรุปและอภิปรายผล

จากการปรับปรุงตำแหน่งและการจัดวางสินค้าในคลังสินค้า บริษัทกรณีศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อให้มีการจัดการคลังวัตถุดิบและสินค้าที่เป็นระบบ สะดวกและง่ายต่อการใช้งาน สามารถลดเวลาในกระบวนการหยิบชิ้นส่วนในคลังวัตถุดิบและสินค้า โดยจากวิธีการจัดการคลังสินค้าแบบเดิมไม่ได้มีการวิเคราะห์ปริมาณการใช้ของสินค้าแต่ละประเภทและการจัดวางสินค้าไม่ได้มีการควบคุมอย่างมีระบบ ทำงานการตามประสบการณ์ของคนงาน ส่งผลให้เวลาในการรับ จัดเก็บ และหยิบวัตถุดิบและสินค้าแต่ละประเภทใช้ระยะเวลานาน พบว่าระยะเวลาของกิจกรรมของผลิตภัณฑ์กระดาษลุกฟูก คือ 27.15 นาที ระยะเวลาของกิจกรรมของผลิตภัณฑ์พลาสติกลุกฟูก คือ 22.27 นาที และระยะเวลาของกิจกรรมของวัตถุดิบประเภทอื่น คือ 29.24 นาที ดังนั้นงานวิจัยนี้ได้ทำการจำแนกรายการวัตถุดิบและสินค้าออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (1) กระดาษพลาสติกลูกฟูก (2) กระดาษพลาสติกลูกฟูก (3) วัตถุดิบประเภทอื่น ๆ ตามชนิด โดยใช้หลักการวิเคราะห์แบบ ABC Analysis ในการจัดแบ่งวัตถุดิบและสินค้าออกเป็นกลุ่มตามความถี่ในการเบิกใช้ คือ กลุ่ม A มีการเบิกใช้สูง กลุ่ม B มีการเบิกใช้ปานกลาง และกลุ่ม C มีการเบิกใช้ต่ำ

และหาปริมาตรการจัดเก็บของชั้นวางเพื่อที่จะสามารถจัดเก็บวัตถุดิบและสินค้าได้เหมาะสม และใช้ทฤษฎีการควบคุมการมองเห็น (Visual Control) ในการกำหนดสีป้ายบ่งชี้วัตถุดิบและสินค้าเพื่อสะดวกในการมองเห็นวัตถุดิบและสินค้า เมื่อดำเนินตามแนวทางที่กำหนด สรุปได้ว่าหลังจากการปรับปรุงระยะเวลาของกิจกรรมของผลิตภัณฑ์กระดาษลุกฟูก คือ 25.11 นาที เวลาลดลง 2.92 นาที คิดเป็น 7.51% ระยะเวลาของกิจกรรมของผลิตภัณฑ์พลาสติกลุกฟูก คือ 16.15 นาที เวลาลดลง 6.12 นาที คิดเป็น 27.48% และระยะเวลาของกิจกรรมของวัตถุดิบประเภทอื่น คือ 22.80 นาที เวลาลดลง 6.12 นาที คิดเป็น 22.02% ในส่วนของระยะทางของกิจกรรมทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม

ข้อเสอนแนะ

1. ปัญหาด้านการจัดชั้นวางวัตถุดิบและสินค้าไม่สามารถเคลื่อนย้ายชั้นวางได้เนื่องจากบริษัทมีการกำหนดพื้นที่ในการจัดวางไว้ โดยแนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ออกแบบการจัดวัตถุดิบและสินค้าให้ใกล้กับจุดเบิกวัตถุดิบและสินค้ามากที่สุด

2. สำหรับงานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยมีแนวคิดในการนำระบบอัตโนมัติ เข้ามาช่วยจัดการคลังสินค้า ได้แก่การนำระบบการจัดเก็บอัตโนมัติโดยหุ่นยนต์ร่วมกับเซนเซอร์ และการตรวจนับแบบอัตโนมัติ

เอกสารอ้างอิง

กัญญทอง หรดาล. (2551). การใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการคลังสินค้าสำหรับอุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

กนิษฐา พึ่งสุข และกฤษฎา ปัทคัมภ์. (2553). การจัดการวัสดุคงคลังประเภทอะไหล่ช่างด้วยวิธีการจัดกลุ่มสินค้า ABC และหาปริมาณการสั่งซื้ออย่างประหยัด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ณัฐวรรณ สมรรคจันทร์ และณปาล อุทยารัตน. (2565). การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังอะไหล่ชิ้นส่วน กรณีศึกษา บริษัท XYZ จำกัด. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 17(60), 1-8.

ธนัชชา ขลุ่ยประเสริฐ และไพโรจน์ เร้าธนชลกุล. (2566). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดผังคลังสินค้า กรณีศึกษาบริษัท ABC จำกัด. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 19(3), 1-16.

นิตยา เซ่งถาวร. (2549). การจัดการพัสดุคงคลังอะไหล่ให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้งาน (วิทยานิพนธ์ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปราโมทย์ อินทประสาท. (2557). การออกแบบจัดวางสินค้าในคลังสินค้า กรณีศึกษา โรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล วงษ์พาณิชย์บางประหัน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ภาวินี สิงห์ และสุระภูริตา ฉัตรสกุลเอก. (2555). การเพิ่มประสิทธิภาพการปรับปรุงคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท อาหารสากล จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ศิริวรรณ รวมชัย. (2557). ระบบการจัดการสินค้าคงคลังในอุตสาหกรรมเบเกอรี่ (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อุไรวรรณ พรไพรเพชร. (2556). การจัดการสินค้าคงคลังในบริษัทผลิตเครื่องประดับเพชรพลอย (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ระบบตรวจจับร่องมรสุม

Monsoon Trough Detection System

กัลยรัตน์ เจริญปรุ[1*], จักรภพ อกรณีย์[2]

Kanyarat Charoenpru[*], Jakrapop Akoranee[2]

[1] นักพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ, สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

[1] Information Research Scientists, Hydro-Informatics Institute (Public Organization)

[2] นักพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์, สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน)

[2] System developer, Hydro-Informatics Institute (Public Organization)

[*]**Corresponding author, E-mail:** kanyarat@hii.or.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบตรวจจับร่องมรสุม (Monsoon Trough detection system) ในบริเวณที่มีอิทธิพลต่อการเกิดฝนของประเทศไทย เนื่องจากข้อมูลร่องมรสุมจะปรากฏบนภาพแผนที่อากาศผิวพื้น ฉะนั้นการพัฒนาระบบจึงใช้แผนที่อากาศผิวพื้นเป็นข้อมูลนำเข้า และเพื่อหาระบบที่มีประสิทธิภาพจึงได้พัฒนา 2 แบบ ได้แก่ ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพ และระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งจากผลการทดสอบพบว่าระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกมีค่าความแม่นยำมากกว่าระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพ

โดยผลลัพธ์ที่ได้จากระบบตรวจจับร่องมรสุมคือสามารถบอกได้ว่าในบริเวณที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยตรวจพบร่องมรสุมหรือไม่ ซึ่งจากข้อมูลที่ได้จากระบบนี้ จะเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการติดตามเฝ้าระวังและเตือนภัยพื้นที่ที่มีฝนตกหนักให้ทันต่อสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยน้ำท่วม ดินโคลนถล่ม อีกทั้งช่วยลดเวลานักวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์สถานการณ์ฝนตกหนักของประเทศที่เกิดจากอิทธิพลของร่องมรสุมได้

คำสำคัญ: ข้อมูลแผนที่อากาศ, ร่องมรสุม, การเรียนรู้เชิงลึก, การประมวลผลภาพ

Abstract

This project aims to develop a monsoon trough detection system that influences rainfall in Thailand. In the development, weather map data was used to analyze and detect monsoon troughs in areas that affect Thailand. In order to find an effective system, Two types of monsoon trough detection systems have been developed with image

processing techniques and a monsoon trough detection system using deep learning techniques the results showed that a monsoon trough detection system using deep learning techniques is more accurate than image processing techniques.

The results from the monsoon trough detection system will provide information that supports monitoring and warning of areas with heavy rainfall in time for situations that may cause flooding, mudslides, and reduce data analyst time. In analyzing the country's heavy rain situation caused by the influence of monsoon troughs

Keyword: weather map data, monsoon trough, deep learning, image processing.

บทนำ

หลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหาด้านทรัพยากรน้ำเป็นประจำทุกปีทั้งอุทกภัย ภัยแล้ง และดินโคลนถล่ม เป็นต้น ส่วนหนึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดภัยพิบัติที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น ภัยพิบัติที่เกิดจากอิทธิพลของพายุ เกิดวาตภัย น้ำท่วมที่เกิดจากฝนตกหนัก น้ำป่าไหลหลาก เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งประเทศไทยมีฝนตกหนักไม่ได้เกิดจากอิทธิพลของพายุเพียงอย่างเดียว จากงานวิจัยพบว่าสาเหตุหนึ่งของการเกิดฝนอาจเนื่องมาจากอิทธิพลของร่องมรสุม และกำลังของฝนจะทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อร่องมรสุมปะทะกับพายุ และร่องมรสุมดังกล่าวได้พาดผ่านประเทศไทยทำให้เกิดฝนตกหนักในพื้นที่ประเทศไทยได้ (ฤทัย เพลงวัฒนา,2560)

ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้พัฒนาระบบตรวจจับร่องมรสุมที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยจากภาพแผนที่อากาศ โดยจากการศึกษาพบว่าเทคนิคสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลภาพคือเทคนิคการประมวลผลภาพและเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Robert R. McCormick School of Engineering and Applied Science,2023) จึงได้นำทั้งสองเทคนิคมาวิจัยเพื่อหากระบวนการที่ดีที่สุดสำหรับระบบ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากระบบนี้จะเป็นข้อมูลช่วยการวิเคราะห์และสนับสนุนระบบการติดตาม เฝ้าระวังและเตือนภัยฝนทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤตให้ทันต่อสถานการณ์ที่อาจก่อให้เกิดภัยน้ำท่วม ดินโคลนถล่ม ทำให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้ อีกทั้งเป็นข้อมูลช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำของประเทศ และประชาชนในภาคการเกษตรให้เตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวได้ทันต่อสถานการณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

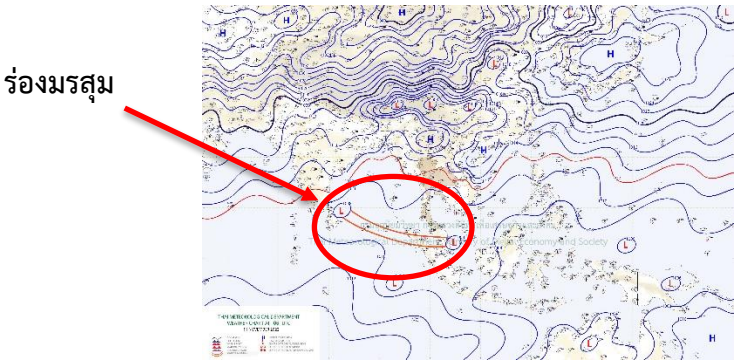
1. เพื่อพัฒนาระบบตรวจจับร่องมรสุมที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาหาวิธีตรวจจับร่องมรสุมที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ร่องมรสุม (Monsoon Trough)

ร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุม (กรมอุตุนิยมวิทยา,2023) มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษหลายชื่อด้วยกัน เช่น Intertropical Convergence Zone, Equatorial Trough หรือ Monsoon Trough เป็นต้น เป็นโซนหรือแนวแคบ ๆ ที่ลมเทรดหรือลมค้าในเขตร้อนของทั้ง 2 ซีกโลกมาบรรจบกัน คือ ลมค้าตะวันออกเฉียงเหนือของซีกโลกเหนือกับลมค้าตะวันออกเฉียงใต้ของซีกโลกใต้

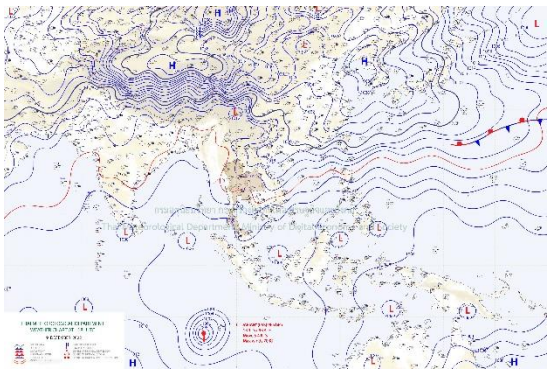
ร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุม มีลักษณะเป็นแนวพาดขวางในทิศตะวันออก-ตะวันตก ในร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุมเป็นบริเวณที่มีความกดอากาศต่ำ มีกระแสอากาศไหลขึ้น-ลงสลับกันร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุมจะอยู่ในเขตร้อนใกล้ ๆ เส้นศูนย์สูตรและจะมีการเลื่อนขึ้น-ลงตามแนวโคจรของดวงอาทิตย์โดยจะล้าหลังประมาณ 1-2 เดือน ความกว้างของร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องมรสุมประมาณ 6-8 องศาละติจูด เป็นบริเวณที่มีเมฆมากและฝนตกอย่างหนาแน่น ฉะนั้นเมื่อร่องนี้ประจำอยู่ที่ใดหรือผ่านที่ใดก็จะทำให้ที่นั้นฝนตกอย่างหนาแน่นได้



ภาพที่ 1 : ตัวอย่างร่องมรสุม

2. ภาพแผนที่อากาศพื้นผิว (Top Chart /Synoptic weather chart)

ภาพแผนที่อากาศพื้นผิว(ส่วนสารสนเทศอุตุนิยมวิทยา,2562) เป็นแผนที่แสดงระบบความกดอากาศซึ่งเกิดจากการหมุนเวียนของอากาศบนพื้นโลกที่ได้มาจากการวิเคราะห์ค่าความกดอากาศ (hPa) ที่หักแก้หาระดับน้ำทะเลปานกลางของสถานีตรวจอากาศ ณ ตำบลต่าง ๆ ตามภูมิภาคของโลกและประเทศไทย ในแผนที่อากาศผิวพื้นจะประกอบด้วยเส้นความกดอากาศเท่า (Isobar) ที่ลากผ่านตำบลต่าง ๆ ซึ่งบางบริเวณ มีลักษณะเป็นระเบียบ ห่างหรือชิดกัน และบางบริเวณมีลักษณะเป็นแนวโค้งของ Trough หรือ Ridge รวมทั้ง ตัวการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดสภาพอากาศ เช่น บริเวณความกดอากาศสูง หย่อมความกดอากาศต่ำพายุหมุนเขตร้อน ร่องมรสุม และแนวปะทะอากาศ เป็นต้น

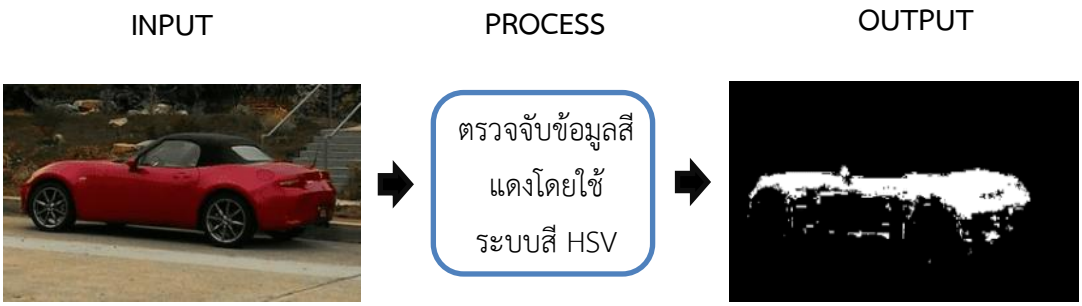


ภาพที่ 2 : ตัวอย่างภาพแผนที่อากาศพื้นผิว

3. การตรวจจับข้อมูลสี (Color detection)

การตรวจจับข้อมูลสี (ศุภกฤษฎิ์ เกรียงขจร,2562) เป็นหนึ่งในวิธีการทำ Partial Segmentation ซึ่งเป็นเทคนิคการประมวลผลภาพ (Image processing) การตรวจจับข้อมูลสี คือ การตรวจจับสี (ที่เราสนใจในภาพ) โดยภาพปกติทั่วไปจะใช้ภาพแบบระบบสีเป็น RGB นั้นหมายความว่าภาพที่เห็นประกอบขึ้นจากการรวมกันของภาพ 3 ภาพ ซึ่งแต่ละภาพจะเก็บค่าความเข้มแสง สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงินไว้ตามลำดับ

ในทางการประมวลผลภาพ มีโหมดสีต่าง ๆ ซึ่งไม่ได้มีแค่ RGB เท่านั้น แต่ยังมีระบบอื่น ๆ อีก เช่น HSV, Lab, และ HSL เป็นต้น เนื่องจากการตรวจจับสีออกจากวัตถุมีหลากหลายลักษณะ แต่การตรวจจับในระบบสี HSV นั้นจะนอกจากจะกรองตามสีแล้ว ยังกรองตามค่าความสว่าง และความอิ่มตัวของสีที่เราต้องการได้

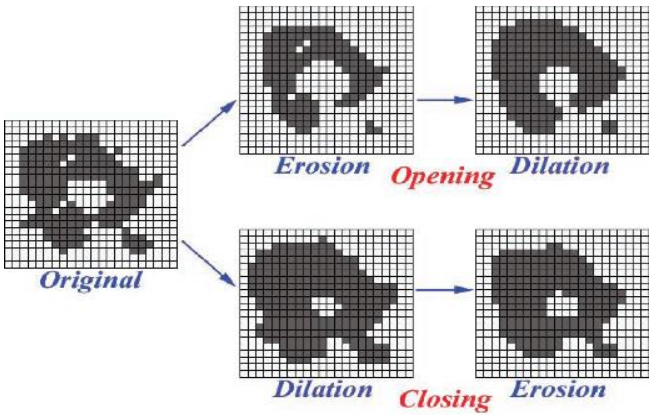


ภาพที่ 3 : ตัวอย่างการทำตรวจจับข้อมูลสี

4. การเปลี่ยนแปลงโครงร่างของภาพ (Morphological Transformations)

การเปลี่ยนแปลงโครงร่างของภาพ (วิรุฬห์ ศรีบริรักษ์,2022) เป็นตัวดำเนินการพื้นฐานที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงลักษณะรูปร่างหรือโครงสร้างของภาพ โดยใช้องค์ประกอบโครงสร้าง (Structuring Element) เป็นตัวกำหนดรูปร่าง มีตัวดำเนินการพื้นฐานของMorphology Transformations จะมีสองตัว คือ การกัดเซาะ (Erosion) และการขยาย (Dilation) จากนั้นจะมีรูปแบบที่หลากหลายที่พัฒนามาจาก

ตัวดำเนินการพื้นฐานอย่างเช่น การเปิด (Opening) การปิด (Closing) และอื่น ๆ ให้เลือกใช้

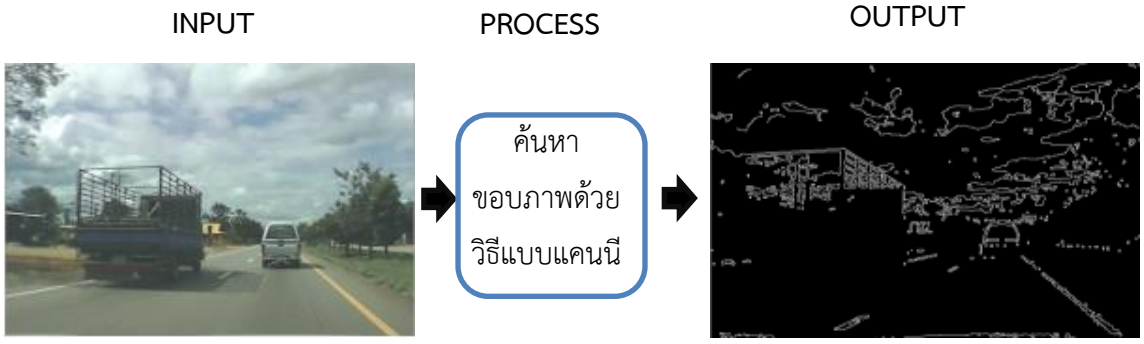


ภาพที่ 4 : ตัวอย่างแผนภาพการเปลี่ยนแปลงโครงร่างของภาพ (Morphological Transformations)

หมายเหตุ. จาก Digital Images Edge Detection Using Mathematical Morphology Operations, by Hanaa I. Ali.(2010). Iraq Journal of Science 51, pp. 177-184

5. การค้นหาขอบภาพด้วยวิธีแบบแคนนี (Canny edge detection)

การค้นหาขอบภาพด้วยวิธีแบบแคนนี (Canny edge detection) เป็นการหาเส้นรอบวัตถุที่อยู่ในภาพ เมื่อทราบเส้นรอบวัตถุจะสามารถคำนวณหาพื้นที่ (ขนาด) หรือรู้จำชนิดของวัตถุนั้นได้ การหาขอบภาพที่ถูกต้องสมบูรณ์ ในการค้นหาขอบภาพได้ใช้วิธีแบบแคนนี (Li and Yang, 2018) ซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีที่มีประสิทธิภาพสำหรับการหาขอบของรูปภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การปรับค่าสีโดยใช้ตัวกรองเกาส์เซียน การหาขนาดและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงค่าสีของพิกเซล การพิจารณาขอบที่เป็นไปได้จากขนาดของการเปลี่ยนแปลงค่าสี และเทียบค่าเกณฑ์สองระดับ (double thresholding) เพื่อกำหนดขอบเข้มและขอบไม่เข้มทำให้วิธีแคนนีสามารถตรวจจับขอบได้ดี



ภาพที่ 5 : ตัวอย่างค้นหาขอบภาพด้วยวิธีแบบแคนนี

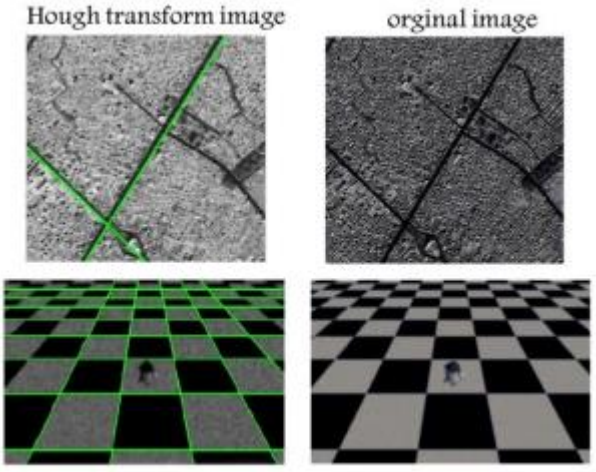
หมายเหตุ. จาก Prototype of Real-time Lane Detection Device,by Narathip Thongpan,Montean Rattanasiriwongwut, Mahasak Ketchum.(2019). Sripatum review of science and technology Vol.11 january-december 2019

6. การหาเส้นตรงด้วยวิธีการ Hough Transform

การหาเส้นตรงด้วยวิธีการ Hough Transform (Li and Yang, 2018) เป็นวิธีการที่นิยมในการวิเคราะห์หาวัตถุในภาพที่มีรูปทรงเลขาคณิตที่สามารถสร้างรูปดังกล่าวจากสมการได้ เช่น วงกลม เส้นตรง โดยวิธีการประมวลผลเพื่อค้นหาจากรูปร่างของวัตถุในรูปภาพ ซึ่งการค้นหาจะต้องทำการพิจารณาโครงร่างของภาพวัตถุต้นแบบเปรียบเทียบกับวัตถุปลายทาง ถ้าพบว่าวัตถุต้นแบบกับวัตถุปลายทางมีรูปร่างคล้ายคลึงกันก็จะสามารถสรุปได้ว่ามีวัตถุที่ต้องการอยู่ในรูปภาพนั้น

โดยที่ Hough Transform (Feng , Wu and Zhang ,2018) เป็นวิธีการใช้ในการจดจำวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เส้นวงกลมวงรี โดยสมการที่ใช้ในการหาเส้นตรง (Straight Line Hough Transform) คือ $x\cos\theta + y\sin\theta = r$ เมื่อ r คือ ระยะจากจุดศูนย์กลางถึงเส้นตรงและ θ คือมุมระหว่าง r กับแนวแกน x เมื่อกำหนดจุดของค่า r และθ สำ หรับทุกๆค่า x และ y ที่เป็นไปได้แล้วจะได้เป็นภาพในรูปของฮัฟสเปซ (HoughSpace) โดยในฮัฟสเปซจะสามารถระบุค่าที่เป็นค่าสูงสุด (Local Maxima) ที่มีอยู่ได้ซึ่งจุดนั้นจะเป็นจุดที่เส้นตรงอยู่นั่นเอง

หากต้องการหาเส้นโค้ง (Circular Hough Transform) สามารถค้นหารูปที่มีลักษณะเป็นวงกลมโดยใช้สมการ $(x-cx)2+(y-cy)2= r2$



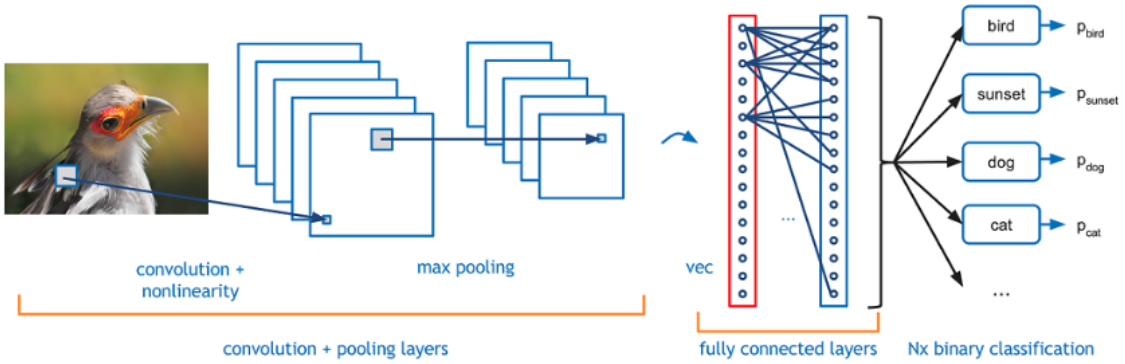
ภาพที่ 6 : ตัวอย่างการหาเส้นตรงด้วยวิธีการ Hough Transform

หมายเหตุ. Development Hough transform to detect straightlines using pre-processing filter(pp. 448-456),by Younes Parsa, Hasan Hosseinzadeh,Mehdi Effatparvar.(2015). International Journal of Information, Security and System Management, 2015, Vol.4, No.2

7. โครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน (Convolutional Neural Network, CNN)

โครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน (ชิตพงษ์ กิตตินราดร,2563) หรือ CNN เป็นโครงสร้าง Neural network แบบพิเศษ ที่มีความสามารถในการจำแนกข้อมูลประเภทรูปภาพได้ดีกว่า Neural

network ทั่วไปมาก หลักการของ CNN คือการที่ใช้ Layer ชนิดพิเศษ ที่เรียกว่า Convolution layer ซึ่งทำหน้าที่สกัดเอาส่วนต่าง ๆ ของภาพออกมา เช่น เส้นขอบของวัตถุต่าง ๆ เพื่อให้โมเดลสามารถเรียนรู้ลักษณะของภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ ใน CNN จะใช้ Convolution layer มาประกอบกับ Layer ชนิดอื่น เช่น Pooling layer แล้วนำกลุ่ม Layer ดังกล่าวมาซ้อนต่อ ๆ กัน โดยอาจเปลี่ยน Hyperparameter บางอย่าง เช่นขนาดของ Filter layer (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Convolution layer) และจำนวน Channel ของ layer วิธีการนำเอาส่วนต่าง ๆ มาประกอบกันนี้ เรียกว่าเป็นโครงสร้าง (Architecture) ของ CNN ซึ่งมีหลายแบบ เช่น LeNet, AlexNet, VGG, ResNet, Inception Network เป็นต้น



ภาพที่ 7 : ตัวอย่างโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน

หมายเหตุ. จาก https://www.glurgeek.com/education/ml-cnn/

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อหาวิธีการตรวจจับร่องมรสุมที่ดีที่สุด จึงได้พัฒนาแบบจำลองได้ 2 แบบ ได้แก่ ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพ และ ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

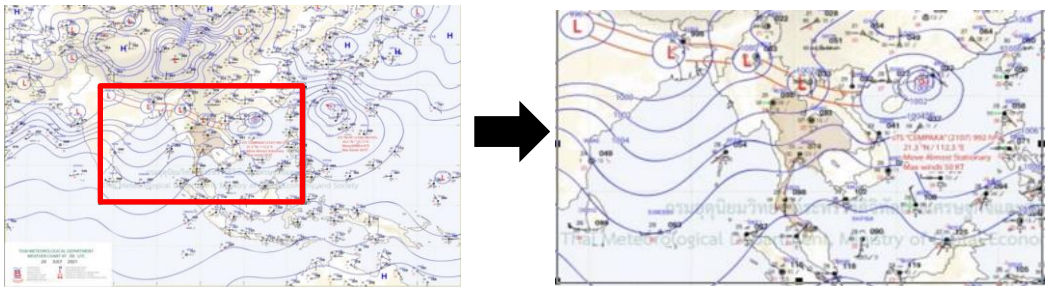
1. ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพ



ภาพที่ 8 : แผนภาพแสดงภาพรวมระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพ

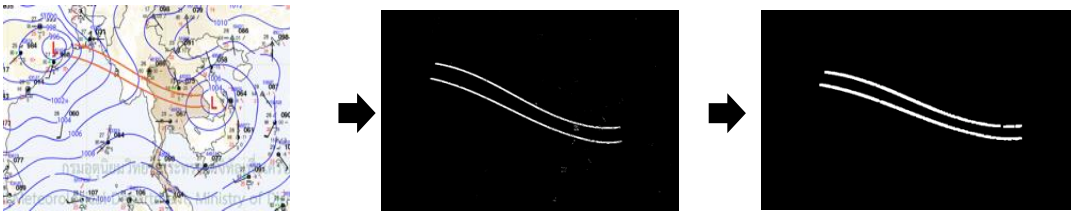
กระบวนการของระบบเริ่มจากนำข้อมูลแผนภาพอากาศผิวพื้นซึ่งเป็นข้อมูลนำเข้าโดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือข้อมูลแผนที่อากาศ ซึ่งมีข้อมูลทั้งหมด 3653 รูป แบ่งชุดข้อมูลจากข้อมูลทั้งหมด Training set, Test sets 90:10 ตามลำดับ จากอัตราส่วนนี้ทำให้ข้อมูล Training set มี 3289 รูป และ Test sets มี 364 รูป ซึ่งได้นำข้อมูล Trainning set ใช้สำหรับการพัฒนาระบบนี้

เมื่อได้ข้อมูลนำเข้าแล้วจากนั้น กำหนดขอบเขตที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยบนข้อมูลแผนที่อากาศ เมื่อกำหนดขอบเขตบนภาพเรียบร้อย จากนั้นทำการตัดข้อมูลภาพให้เหลือแต่ข้อมูลภาพที่ต้องการโดยใช้ opencv ในการตัดภาพ



ภาพที่ 9 : ขอบเขตที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยบนข้อมูลแผนที่อากาศ

เมื่อได้ข้อมูลภาพแผนที่อากาศในพื้นที่ที่สนใจแล้ว จากนั้นจะทำการกรองข้อมูลภาพเริ่มด้วยเทคนิค Color Detection จากนั้นกรองด้วยเทคนิค Morphological Operations โดยเทคนิค Color Detection จะทำการตรวจจับสิ่งที่สนใจบนภาพด้วยข้อมูลสี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้สิ่งที่สนใจคือร่องมรสุม และใช้ระบบสี HSV เป็นระบบสีที่ใช้กรองภาพ จากนั้นทำการกรองภาพด้วยเทคนิค Morphological Operations โดยชนิดของ Morphological Operations ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ Opening เนื่องจากหลักการของ Opening ใช้เพื่อกำจัดรายละเอียดขนาดเล็กของภาพ วิธีการของ Opening คือการทำการกร่อนขนาด(Erosion) ก่อน จากนั้นจึงทำการขยาย(Dilation)



ข้อมูลภาพแผนที่อากาศในพื้นที่ที่สนใจ

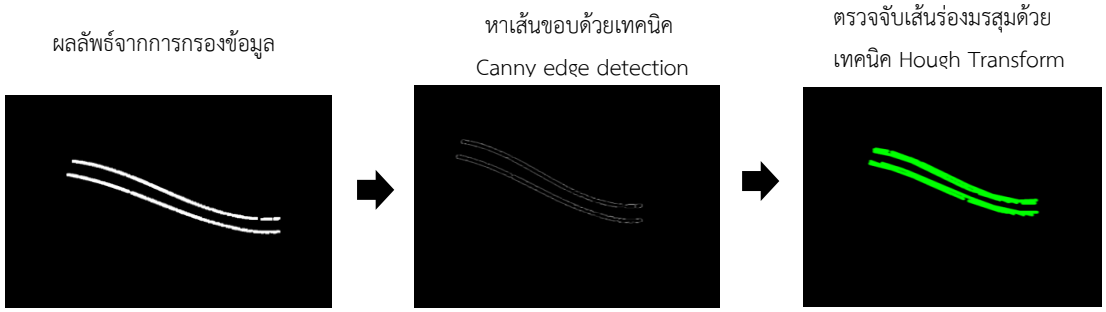
กรองข้อมูลภาพด้วยเทคนิค Color Detection

กรองข้อมูลภาพด้วยเทคนิค Morphological Operations

ภาพที่ 10 : กระบวนการกรองข้อมูลภาพ

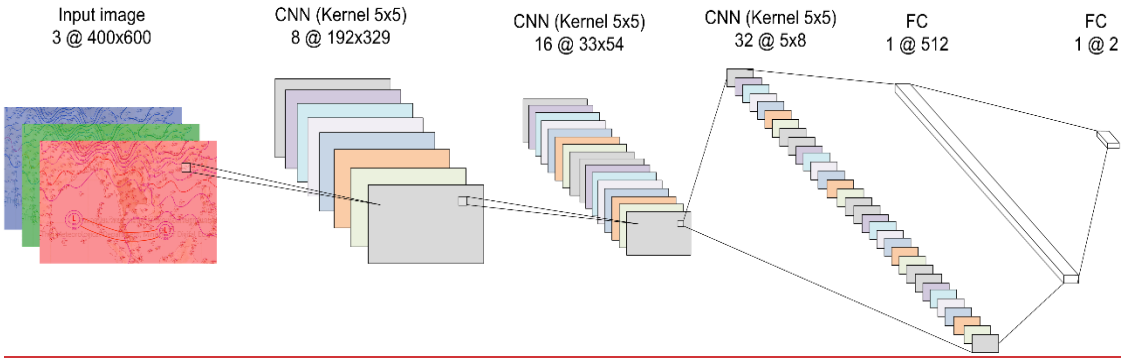
เมื่อกรองข้อมูลแล้วขั้นตอนถัดไปคือการตรวจจับร่องมรสุมจากข้อมูลแผนที่อากาศ เมื่อทำการ

กรองภาพเสร็จแล้ว จากนั้นทำ Line Detection ในการตรวจจับเส้นของร่องมรสุม ซึ่งวิธีการทำเริ่มจากการหาเส้นขอบด้วยเทคนิค Canny edge detection จากนั้นจึงตรวจจับเส้นร่องมรสุมด้วยเทคนิค Hough Transform



ภาพที่ 11 : กระบวนการหาเส้นขอบจับเส้นขอบและตรวจจับเส้นร่องมรสุม

2. ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก



ภาพที่ 12 : ภาพรวมขั้นตอนการทำงานของระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก

จากภาพที่12 ภาพรวมการทำงานของระบบซึ่งชุดข้อมูลสำหรับฝึก (Dataset)สำหรับระบบนี้คือภาพแผนที่อากาศผิวพื้น ปี พ.ศ. 2560, 2562, 2565 ซึ่งมีข้อมูลทั้งหมด 3653 รูป โดยชุดข้อมูลจะถูกแบ่งเป็น 3 ส่วน Training set, Validation set, Test sets ด้วยอัตราส่วน 80:10:10 ตามลำดับ จากอัตราส่วนนี้ทำให้ข้อมูล Training set มี 2681 รูป Validation set 658 รูป และ Test sets มี 364 รูป ซึ่งได้นำข้อมูลTrainning set ใช้สำหรับการพัฒนาระบบนี้ เมื่อเตรียมข้อมูลเรียบร้อยแล้วขั้นตอนถัดไปนำข้อมูลไปฝึกในแบบจำลอง ซึ่งประกอบไปด้วย CNN 3 layer และ Fully connected (FC) 2 layer ที่ CNN layer ใช้ Kernel ขนาด 5x5 และปิดท้ายด้วย ReLU activation function โดยทำการฝึกสอนจำนวน 100 รอบ (100 Epoch)

3.ผลลัพธ์ของระบบตรวจจับร่องมรสุม

โดยผลลัพธ์ที่ได้จากระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพและระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกคือสามารถทราบว่าแผนที่อากาศมีร่องมรสุมที่ส่งผลต่อประเทศไทยหรือไม่ โดยผลลัพธ์ที่ได้มี 2 ชนิด คือ พบร่องมรสุม(Detect) และ ไม่พบร่องมรสุม (Non Detect)

ผลการวิจัย

การทดสอบนี้เพื่อให้ทราบถึงความแม่นยำของระบบที่พัฒนาขึ้นโดยพิจารณาจากเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำของระบบจากสมการดังต่อไปนี้

$$\%\text{Accuracy} = (\frac{\sum x}{n}) \times 100$$

โดยที่

%Accuracy คือ ค่าเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำของระบบ

$\sum x$ คือ ผลรวมของจำนวนข้อมูลแผนที่อากาศที่ระบบสามารถให้ผลลัพธ์ที่ถูกต้อง

n คือ จำนวนข้อมูลแผนที่อากาศทั้งหมด

จากการพัฒนาแบบจำลอง 2 แบบ ได้แก่ ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพ และ ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก โดยทั้ง 2 ระบบใช้ชุดการทดสอบเดียวกันคือภาพแผนที่อากาศผิวพื้น ปี พ.ศ. 2560, 2562, 2565 จำนวนข้อมูล 364 ภาพ โดยผลการทดสอบของระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพมีค่าเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำเท่ากับ 96.38% และผลการทดสอบของระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก มีค่าเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำเท่ากับ 97.53%

จากผลการทดลองของทั้งสองระบบจะสังเกตว่าค่าเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำของทั้งสองระบบใกล้เคียงกันมาก โดยผลต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำของทั้งสองระบบเท่ากับ 1.15 เปอร์เซ็น ถือได้ว่าผลการทดสอบมีความแม่นยำสูงทั้งสองระบบ

สรุปและอภิปรายผล

ระบบตรวจจับร่องมรสุมเป็นการพัฒนาระบบตรวจจับร่องมรสุมที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย โดยข้อมูลนำเข้าของระบบคือภาพแผนที่อากาศผิวพื้น ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ของระบบคือสามารถบอกได้ว่าในบริเวณที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยตรวจพบร่องมรสุมหรือไม่เพื่อหาวิธีการตรวจจับร่องมรสุมที่ดีจึงได้พัฒนา 2 ระบบที่ใช้เทคนิคที่แตกต่างกัน ได้แก่ระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพและระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก

จากผลการทดสอบสรุปได้ว่าระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกมีความแม่นยำมากกว่าระบบตรวจจับร่องมรสุมด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพ ซึ่งผลการทดสอบจากเทคนิคการประมวลผลภาพมีค่าเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำเท่ากับ 96.38% และ จากเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก มีค่า

เปอร์เซ็นต์ความแม่นยำเท่ากับ 97.53% สังเกตว่าผลการทดสอบของทั้งสองระบบแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย โดยผลต่างของค่าเปอร์เซ็นต์ความแม่นยำของทั้งสองระบบเท่ากับ 1.15 เปอร์เซ็น ซึ่งถือได้ว่าผลการทดสอบมีความแม่นยำสูงทั้งคู่ แต่สำหรับในการนำระบบไปพัฒนาต่อนั้น ทางเทคนิคการประมวลผลภาพมีข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น การพัฒนาระบบด้วยเทคนิคนี้ถูกออกแบบให้ใช้กับชุดข้อมูลที่ลักษณะเดียวกันกับที่ใช้พัฒนาระบบนี้เท่านั้น หากเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะที่สำคัญของข้อมูลอาจทำให้การทำงานของระบบผิดพลาดได้ ในทางกลับกันระบบที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก ไม่จำเป็นต้องปรับระบบเนื่องจากการเรียนรู้เชิงลึกสามารถเรียนรู้ลักษณะ (Pattern) ต่าง ๆ ได้อยู่แล้วเพียงแต่นำข้อมูลเข้ามาให้ระบบได้ฝึกเรียนรู้เพียงให้มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น ซึ่งสำหรับข้อมูลแผนภาพอากาศนั้นอาจมีการใช้สีและสัญลักษณ์ที่แตกต่างออกไปจากข้อมูลที่ใช้สำหรับพัฒนา และในอนาคตมีแผนพัฒนาให้ระบบมีความสามารถมากกว่าเดิมซึ่งต้องใช้ข้อมูลจำนวนมากและมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น ฉะนั้นจึงเลือกเทคนิคการเรียนรู้เชิงลึกเป็นเทคนิคในการพัฒนาระบบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมอุตุนิยมวิทยา. (2023). เกณฑ์อากาศ. สืบค้นจาก https://www.tmd.go.th/info/เกณฑอากาศ-หน้า-4

โครงข่ายประสาทแบบคอนโวลูชัน. (2022). เรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่อง Convolutional Neural Network (CNN) คืออะไร. สืบค้นจาก https://www.glurgeek.com/education/ml-cnn/

ฤทัย เพลงวัฒนา. (2560). ร่องมรสุมกับผลกระทบต่อประเทศไทย. สืบค้นจาก http://earthscience.ipst.ac.th/wp-content/uploads/sites/19/2017/

ชิตพงษ์ กิตตินราดร. (2563). Convolutional Neural Network. สืบค้นจาก https://guopai.github.io/ml-blog19.html

ศุภกฤษฎิ์ เกรียงขจร. (2562). การเขียนโปรแกรมตรวจจับสีด้วย OpenCV. ม.ป.ท.

วิรุฬห์ ศรีบริรักษ์. (2022). Advance Innovation Centre. สืบค้นจาก https://docs.aic-eec.com/artificial-intelligence-ai/computer-vision-

ส่วนสารสนเทศอุตุนิยมวิทยา ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก. (2562). คู่มือองค์ความรู้เรื่องแผนที่อากาศ. กรุงเทพฯ : กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

Hanaa I. Ali. (2010). Digital Images Edge Detection Using Mathematical Morphology Operations. Iraq Journal of Science, 51, 177-184.

Li, Y. and Yang, Z. (2018, July 19-23). Progressive Probabilistic Hough Transform Based Nighttime Lane Line Detection for Micro-Traffic Road. In IEEE (Chair), IEEE 8th Annual International Conference on CYBER Technology in Automation, Control, and Intelligent Systems (CYBER). IEEE, Tianjin, China.

Narathip Thongpan, Montean Rattanasiriwongwut, Mahasak Ketchum. (2019). Prototype of Real-time Lane Detection Device. Sripatum review of science and technology, 11(1), 53-66.

Robert R. McCormick School of Engineering and Applied Science. (2023). Computer Vision And Image Processing Specialization. Retrieved from https://www.mccormick. northwestern.edu /electricalcomputer/academics/graduate/masters/electrical-engineering/computer-vision-and-image-processing.html

Younes Parsa, Hasan Hosseinzadeh, Mehdi Effatparvar. (2015). Development Hough transform to detect straightlines using pre-processing filter. International Journal of Information, Security and System Management, 4(2), 448-456.

การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง)

Development of 2D Animation in Title of Amazing Muang Lung (Phattalung)

คมกฤช เจริญ[1], ยุพดี อินทสร[2*], รัตนาภรณ์ รักนวล[3] และ ศิริณญา เกตุแก้ว[3]

Komkrit Chareon[1], Youppadee Intasorn[2*], Rattanaporn Raknuan[3] and Sirinya Ketkeaw[3]

[1] อาจารย์, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Lecturer, Computer Education Course, Songkhla Rajabhat University

[2] อาจารย์, หลักสูตรวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2] Lecturer, Computer Science Course, Songkhla Rajabhat University

[3] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[3] Undergraduate Student, Information Technology Course, Songkhla Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** youppadee.in@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) และ 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ชมสื่อผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและยูทูปของผู้วิจัย จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ สื่อแอนิเมชัน 2 มิติ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เนื้อหาของสื่อแอนิเมชันนำเสนอแบบมีแบบแผนและใช้โครงสร้างแบบสามองค์ในการดำเนินเรื่องผ่านทางตัวละครหลัก ตัวละครร่วม และฉาก ผสานกับการใช้มุมกล้องและการเคลื่อนที่ของกล้องในการนำเสนอ และใช้เทคนิคการสร้างแอนิเมชันตามหลักการสร้างภาพเคลื่อนไหว ทฤษฎีสีและเส้น ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้านกราฟิก ด้านภาพเคลื่อนไหว ด้านเสียง และด้านการตัดต่อ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ชมสามารถรับชมสื่อแอนิเมชันความยาวประมาณ 10 นาที ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อจากการตอบแบบสอบถามของผู้ชมจำนวน 40 คน โดยรวมมีความพึงพอใจในระดับดี

คำสำคัญ: แอนิเมชัน, 2 มิติ, พัทลุง

Abstract

The purposes of this research were 1) to produce in 2D animation in tittle of Amazing Muang Lung (Phattalung); and 2) to evaluate the satisfaction of the audiences to the media. The target audiences were 40 people who watched the proposed animation through Facebook and YouTube. The instruments used in this study were the proposed 2D animation and the satisfaction questionnaire. Mean, percentage and standard deviation were used to analyze data.

The content of the proposed animation was presented by Arch plot method and Three-Act-Structure through the story of main characters, co-characters and scenes with the camera view and camera movement. In addition, the principles of animation, color and line theory were also applied to create the animation with graphic software, motion graphic software, sound software and editing software. The results show that viewers can watch the animation for approximately 10 minutes. Moreover, the study of the satisfaction with the media by responding to the audience satisfaction questionnaire 40 viewers in total is a good level.

Keyword: animation, 2D, Phattalung

บทนำ

จังหวัดพัทลุง เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์เก่าแก่แห่งหนึ่ง และมีสภาพภูมิประเทศทั้งที่ราบลุ่ม เนินเขา และชายฝั่ง จึงทำให้จังหวัดพัทลุงเหมาะแก่การทำการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนาข้าว ชาวภาคใต้เรียกจังหวัดพัทลุงว่า “เมืองลุง” (จังหวัดพัทลุง, 2564) เนื่องด้วยความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชุมชนของคนในจังหวัด จึงทำให้จังหวัดพัทลุงมีจุดเด่นในด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้จังหวัดพัทลุงเป็นหนึ่งในสิบสองเมือง ต้องห้ามพลาด ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดอันดับให้เป็นเมืองรองที่มีเสน่ห์ของภาคใต้และติดอันดับต้นของประเทศ (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

จังหวัดพัทลุงมีคำขวัญประจำจังหวัดที่แสดงให้เห็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัด ดังนี้ “เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน” โดยมีความหมาย ดังนี้ “เมืองหนังโนรา” หมายถึง ศิลปะที่แสดงถึงรากเหง้าของคนปักษ์ใต้ จังหวัดพัทลุงจัดเป็นเมืองต้นกำเนิดของหนังตะลุงและมโนราห์ “อู่นาข้าว” หมายถึง การทำเกษตรนาข้าวในจังหวัดที่มีอยู่จำนวนมาก จนได้ชื่อว่าเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของแหลมมลายูมาตั้งแต่โบราณ “พราวน้ำตก” หมายถึง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ในจังหวัดที่เกิดจากลำน้ำไหลผ่านภูมิประเทศที่มีความลาดชัน มีการเปลี่ยนระดับหรือเกิดความแตกต่างของระดับธารน้ำ ทำให้ลักษณะการไหลของลำน้ำเปลี่ยนแปลงไป “แหล่งนกน้ำ” หมายถึง อุทยานนกน้ำ

ทะเลน้อย จัดเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งมีนกจำนวนมาก ทั้งนกประจำถิ่นและนกอพยพมาจากที่อื่นตามฤดูกาล “ทะเลสาบงาม” หมายถึง ทะเลสาบพัทลุง (ทะเลสาบสงขลาตอนใน) เป็นแหล่งน้ำจืดที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช “เขาอกทะลุ” เป็นภูเขาที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดพัทลุง ถือเป็นจุดชมวิวที่สามารถชมทิวทัศน์ของเมืองพัทลุงได้ทั่วทิศทางรอบจังหวัด และ “น้ำพุร้อน” หมายถึง น้ำร้อนจากใต้ดินที่พุ่งขึ้นมาผ่านตามช่องเปิดใต้ดินที่มีโครงสร้างหลายลักษณะต่างกันไหลมาขังเป็นแอ่งน้ำร้อนประมาณ 60 องศาเซลเซียส (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยมีจึงแนวคิดในการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) โดยนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงตามคำขวัญประจำจังหวัด ทั้งในด้านความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่ดังกล่าว ด้วยการผสานรูปแบบระหว่างข้อความ ภาพนิ่ง เสียง และภาพเคลื่อนไหว ผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครในรูปแบบการ์ตูน ที่มีการจำลองเหตุการณ์ เสียง และคำบรรยายประกอบ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความสนใจ เข้าใจเนื้อหา และได้รับความสนุกสนาน พร้อมเผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กหรือยูทูป (สุดารัตน์ สอนบัว, 2561) ซึ่งจะช่วยทำให้เข้าถึงผู้ชมได้เป็นจำนวนมากและผู้ชมมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อผลิตสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง)
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แอนิเมชัน

แอนิเมชัน หมายถึง การนำภาพนิ่งหลาย ๆ ภาพที่มีการเคลื่อนไหวต่อเนื่องกันมาแสดงด้วยความเร็ว โดยขั้นตอนการเคลื่อนไหว จำนวนภาพ และจำนวนเวลา (วินาที) ต้องมีความสัมพันธ์กันจึงจะทำให้การเคลื่อนไหวดูราบรื่นไม่ติดขัด โดยอัตราเร็วในการทำให้ภาพนิ่งเคลื่อนไหวจะอยู่ที่ 14 ภาพต่อ 1 วินาที หรือเร็วกว่า ซึ่งปัจจุบันจะใช้อัตราเร็วที่ 24 ภาพต่อ 1 วินาที อันเป็นอัตราเร็วมาตรฐานที่ใช้ในการผลิตภาพยนตร์โดยทั่วไป และอัตราเร็วที่ 25 ภาพต่อ 1 วินาที สำหรับการผลิตวิดีทัศน์ (สารานุกรมไทย, 2554)

ทฤษฎีสีและเส้น

สีทำให้ตัวละครและฉากในสื่อแอนิเมชันมีการสื่อสารเป็นไปอย่างชัดเจนและง่ายต่อการจดจำ สีถือเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดผู้ชมให้เกิดอารมณ์และการตอบสนอง วรรณะของสีจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน เช่น สีเหลืองส้ม สีส้ม สีแดง จะให้ความรู้สึกอบอุ่น ร้อนแรง สนุกสนาน สีเขียว สีฟ้า จะให้ความรู้สึกสดชื่น เย็นสบาย เป็นต้น

เส้นเป็นส่วนประกอบหนึ่งทางสายตาที่ใช้แทนตัวแสดงจริง ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวแทนความรู้สึกและอารมณ์ของตัวละครและฉากในสื่อแอนิเมชัน เช่น เส้นตั้งหรือเส้นดิ่ง ให้ความรู้สึกสูงสง่า มั่นคง แข็งแรง หนักแน่น เส้นโค้งแบบคลื่น ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ สุภาพ อ่อนโยน (อนัน วาโซะ, 2561)

ทฤษฎีด้านมุมกล้อง

มุมกล้องเป็นการนำเสนอการออกแบบด้วยภาพวาดเพื่อใช้แทนมุมมองการมองเห็น โดยทั่วไปมี 3 ลักษณะ ได้แก่ มุมสูง (High Angle) เป็นมุมมองจากด้านบนลงด้านล่าง ให้ความรู้สึกหดหู่ ต่ำต่อย หรือบางครั้งอาจสื่อถึงความใหญ่โต มุมระดับสายตา (Normal Angle) เป็นมุมมองระดับสายตาปกติ และมุมเงย (Low Angle) เป็นมุมมองจากด้านล่างขึ้นด้านบน ให้ความรู้สึกมีอำนาจ น่าเกรงขาม ยิ่งใหญ่ (สุธาทิพย์ หอมสุวรรณ, 2560)

หลักการเคลื่อนที่ของกล้อง

การเคลื่อนที่ของกล้อง เป็นมุมมองเสมือนการมองแทนสายตาผู้ชม ทำให้ผู้ชมติดตามสถานการณ์ในเรื่อง โดยทั่วไปมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การเคลื่อนกล้องซ้ายขวา (Pan) เป็นเทคนิคการเคลื่อนกล้องในแนวนอน การเคลื่อนกล้องขึ้นลง (Till) เป็นเทคนิคการเคลื่อนที่กล้องในแนวตั้ง และการซูมภาพ (Zoom) เป็นเทคนิคการเคลื่อนกล้องเข้าและออกเพื่อทำให้วัตถุดูใกล้หรือไกล (ธรรมศักดิ์ เอื้อรักสกุล, 2555)

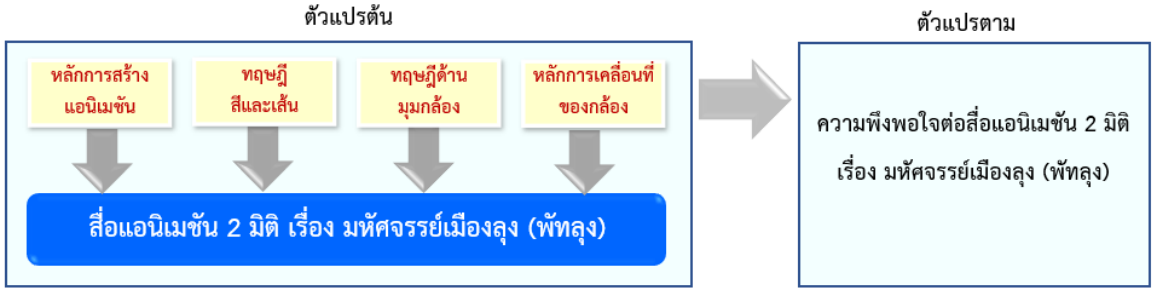
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อมีนา ฉายสุวรรณ (2561) ได้พัฒนาภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง รักษ์พลังงาน ผ่านระบบเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ซึ่งพัฒนาตามขั้นตอนการสร้างแอนิเมชันทั้ง 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) ขั้นตอนการผลิต (Production) ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) ทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ เกิดความสนุกสนาน ได้อรรถรสในการรับชม อีกทั้งสอดแทรกเรื่องของพลังงานให้เยาวชนได้รู้จักใช้พลังงานอย่างประหยัดและรู้จักคุณค่าของพลังงานได้โดยตรงเข้าใจง่ายและรวดเร็ว เหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัย

สุดารัตน์ สอนบัว (2561) ได้พัฒนาสื่อด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมอาเซียน เรื่อง การทักทาย ของประเทศไทยฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการรับชมสื่อ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษา และมีกระบวนการสร้างการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ เป็นตัวละครเล่าเรื่อง ประกอบภาพและเสียง ตามหลัก 3P คือ P1 การเตรียมงาน (Pre – production) P2 ขั้นตอนการพัฒนาสื่อ (Production) และ P3 ขั้นตอนหลังการพัฒนาสื่อ (Post - production) เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมอาเซียนให้มีความน่าสนใจ สามารถเข้าถึงบุคคลทั่วไปได้อย่างรวดเร็ว และเพื่อให้บุคคลที่สนใจพัฒนาสื่อใหม่ด้วยการ์ตูนแอนิเมชัน 2 มิติ ได้รับรู้และเข้าใจขั้นตอนการพัฒนาสื่อและสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อต่อไปได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำเสนอภาพรวมของกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพประกอบที่ 1)



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) มีรูปแบบวิธีการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ คือ ผู้ชมสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ ผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและยูทูปของผู้วิจัย

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ผู้ชมสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ ผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและยูทูปของผู้วิจัย ด้วยความสมัครใจและไม่มีเกณฑ์ในการคัดผู้ชม จำนวนทั้งสิ้น 40 คน ในช่วงระหว่างวันที่ 1-31 สิงหาคม 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) และแบบสอบถามความพึงพอใจในรูปแบบออนไลน์ของผู้ชมที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน

สถิติที่ใช้ในงานวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

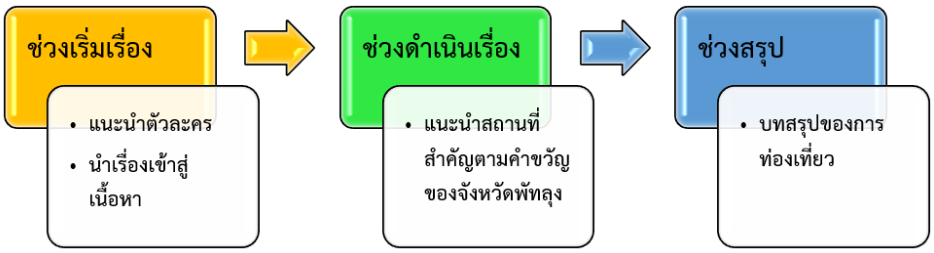
ขั้นตอนการวิจัย

แนวทางการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวตามคำขวัญของจังหวัดพัทลุง มีกระบวนการวิจัยตามหลัก 3P ดังนี้

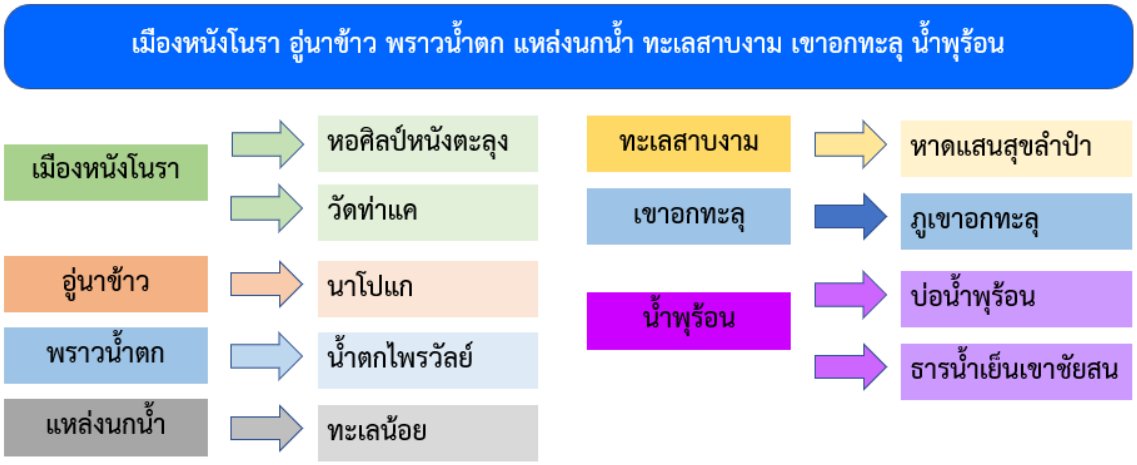
1. P1 (Pre-production)

เป็นขั้นตอนของการเตรียมงานก่อนการผลิต ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงาน ที่ต้องมีการวางแผนและเตรียมขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียดและชัดเจน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบตัวละคร ฉาก หรือสตอรี่บอร์ด ในขั้นตอนต่อไป

1.1 การออกแบบโครงสร้างของสื่อ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบของสื่อที่จะจัดทำ โดยออกแบบสื่อให้มีรูปแบบของเค้าโครงเรื่องแบบสากล (Arch Plot) มีการดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา ตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง และใช้โครงสร้างแบบสามองค์ (Three-Act-Structure) ซึ่งจะแบ่งช่วงของการเล่าเรื่องเป็น 3 ช่วง (ภาพประกอบที่ 2) ได้แก่ 1) ช่วงเริ่มเรื่อง เป็นช่วงของการแนะนำตัวละครและนำเรื่องเข้าสู่ช่วงถัดไป 2) ช่วงดำเนินเรื่อง เป็นการกล่าวถึงสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญต่าง ๆ ในจังหวัดพัทลุง ตามคำขวัญประจำจังหวัด คือ “เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน” โดยมีการสอดแทรกข้อมูล ความรู้ และประวัติความเป็นมาของสถานที่แต่ละแห่ง (ภาพประกอบที่ 3) และ 3) ช่วงสรุป เป็นบทสรุปของสื่อ โดยเล่าเหตุการณ์ด้วยการจบลงแบบสมหวังทำให้ผู้ชมรู้สึกมีความสุขและอิ่มเอมใจ



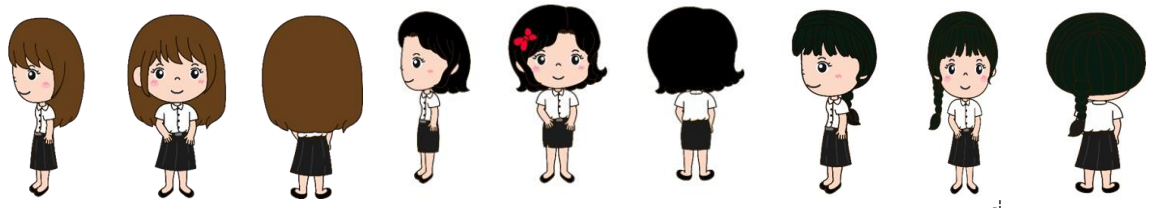
ภาพประกอบที่ 2 โครงสร้างโดยรวมของสื่อ



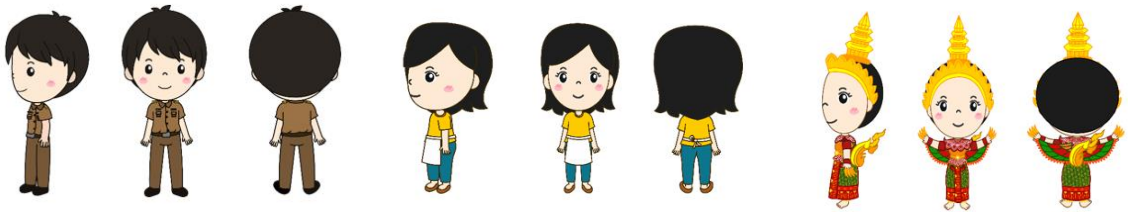
ภาพประกอบที่ 3 โครงสร้างของสื่อช่วงดำเนินเรื่อง

1.2 การออกแบบตัวละครและฉาก ผู้วิจัยได้ออกแบบตัวละครและฉาก โดยนำทฤษฎีด้านเส้นตรงมาออกแบบสร้างรูปทรงโครงร่างของตัวละครและฉาก จากนั้นจึงได้นำความรู้ด้านทฤษฎีสีมาตกแต่งให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ด้วยซอฟต์แวร์ Adobe Photoshop และ Adobe Illustrator ทั้งนี้ตัวละครหลักที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ชบา วาวา และเมมี่ นักศึกษาของสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่ต้องการท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง ตัวละครร่วม เช่น เจ้าหน้าที่ แม่ค้า มโนราห์ ขาวบ้าน เป็นต้น (ภาพประกอบที่ 4) และฉาก

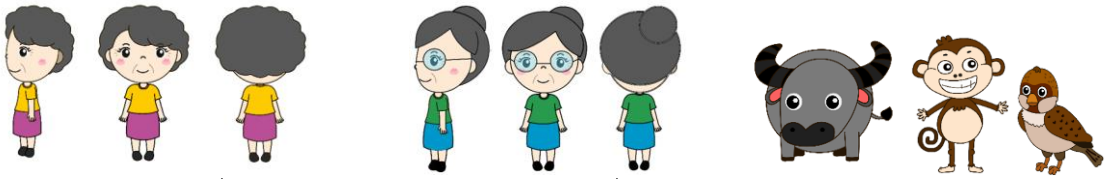
ที่ใช้ในงานวิจัย เช่น ฉากวัดท่าแค ฉากนาโปแก ฉากน้ำตกไพรวัลย์ ฉากทะเลน้อย ฉากเขาอกทะลุ ฉากบ่อน้ำร้อน ฉากร้านขายของ ฉากหน้าหมู่บ้าน และฉากสถานศึกษา (ภาพประกอบที่ 5)



(ก) ชบา (ข) วาวา (ค) เมมี่



(ง) เจ้าหน้าที่ (จ) แม่ค้า (ฉ) มโนราห์

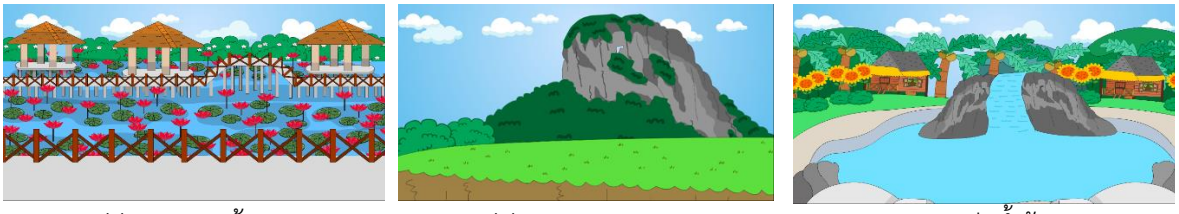


(ช) ชาวบ้านคนที่ 1 (ซ) ชาวบ้านคนที่ 2 (ฌ) สัตว์

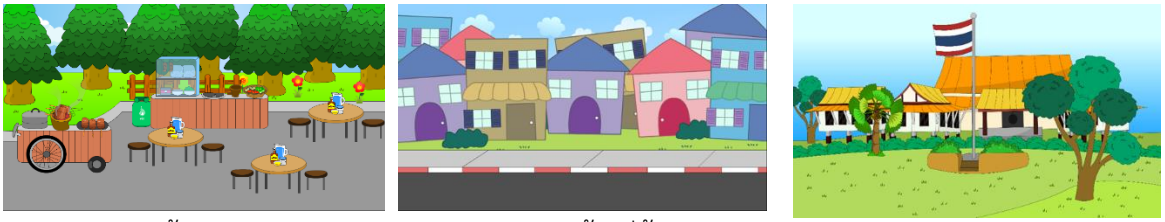
ภาพประกอบที่ 4 การออกแบบตัวละคร



(ก) ฉากวัดท่าแค (ข) ฉากนาโปแก (ค) ฉากน้ำตกไพรวัลย์



(ง) ฉากทะเลน้อย (จ) ฉากเขาอกทะลุ (ฉ) ฉากบ่อน้ำร้อน



(ช) ฉากร้านขายของ (ซ) ฉากหน้าหมู่บ้าน (ฌ) ฉากสถานศึกษา

ภาพประกอบที่ 5 การออกแบบฉาก

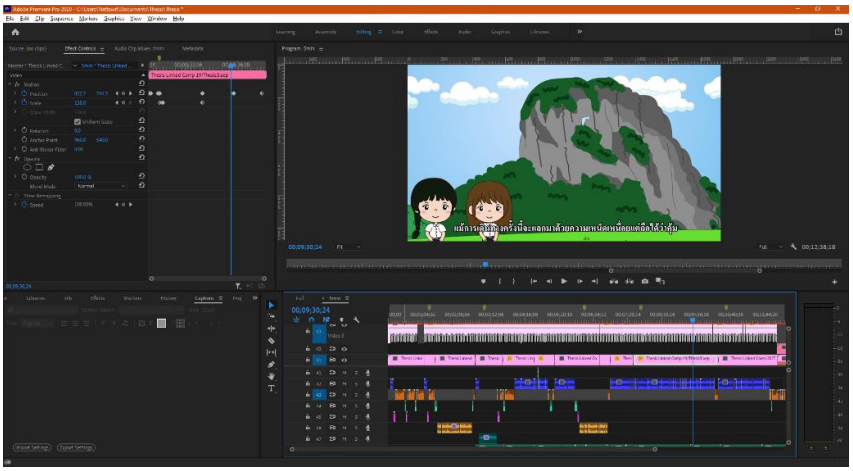
1.3 การออกแบบสตอรี่บอร์ด ผู้วิจัยได้ออกแบบสตอรี่บอร์ดเพื่อใช้เล่าเหตุการณ์ตามโครงสร้างที่ได้ออกแบบไว้ และกำหนดมุมกล้อง ตามทฤษฎีของมุมกล้องและการเคลื่อนที่ของกล้อง เสียงประกอบ เสียงบรรยาย (ภาพประกอบที่ 6) ผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครหลัก ที่เดินทางไปท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุงตามคำขวัญของจังหวัด “เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน”

	ฉาก 2 : การเดินทาง มุมกล้อง : Long Shot การเคลื่อนที่ของกล้อง : Pan เสียงประกอบ : เสียงดนตรี เสียงบรรยาย : วันรุ่งขึ้น ววา ชบา และเมมี่ ออกเดินทาง บทสนทนา : ชบาและเมมี่ : ววา แล้วเราจะไปที่ไหนเป็นที่แรก ววา : ที่แรกเราจะไปเที่ยวที่วัดท่าแค อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง และหอศิลป์หนังตะลุง ตำบลท่ามิหรำ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เราจะไปดูมโนราห์กันก่อนนะชบา

ภาพประกอบที่ 6 ตัวอย่างการออกแบบสตอรี่บอร์ด

2. P2 (Production)

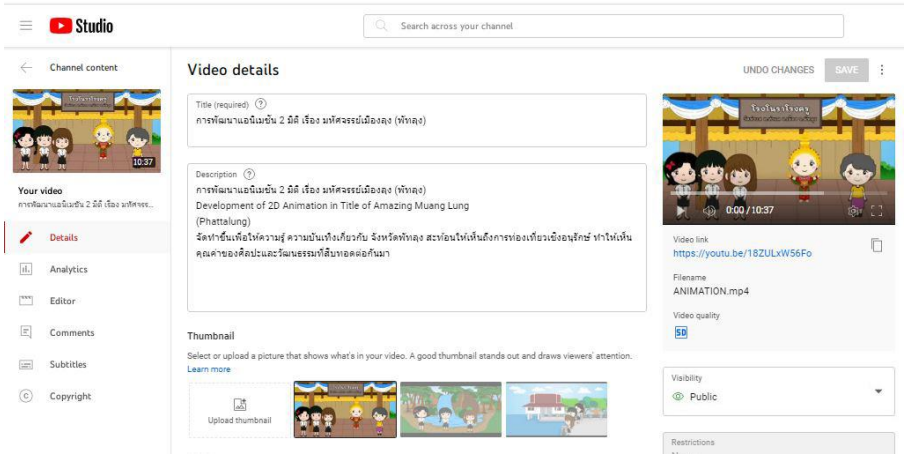
เป็นขั้นตอนการผลิตสื่อ ด้วยการนำเข้าไฟล์ตัวละครและฉาก เพื่อกำหนดการเคลื่อนไหวด้วยซอฟต์แวร์ Adobe After Effect ซึ่งมีมุมมองในการนำเสนอตามทฤษฎีของมุมกล้อง ทั้งแบบมุมสูง มุมระดับสายตา และมุมเงย และกำหนดการเคลื่อนที่ของกล้องตามทฤษฎี ในรูปแบบการเคลื่อนกล้องซ้ายขวา การเคลื่อนกล้องขึ้นลง และการซูมภาพ และใช้ซอฟต์แวร์ Adobe Soundbooth สร้างเสียงบรรยายพร้อมเสียงประกอบอื่น ๆ รวมถึงซอฟต์แวร์ Adobe Premiere ในการเรียบเรียงสื่อแอนิเมชันในรูปแบบไฟล์ MP4 (ภาพประกอบที่ 7)



ภาพประกอบที่ 7 การเรียบเรียงสื่อ

3. P3 (Post-production)

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพัฒนาสื่อ โดยรวบรวมภาพทั้งหมดมาเรียบเรียงและใส่เทคนิคพิเศษอื่น ๆ เพื่อมาประกอบเป็นผลงานที่สมบูรณ์ พร้อมใส่ชื่อเรื่อง ข้อความนำ และเครดิตตอนท้ายเรื่อง จากนั้นจึงเผยแพร่ผลงาน โดยผู้วิจัยได้เลือกเผยแพร่ผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและยูทูปของผู้วิจัย (ภาพประกอบที่ 8)



ภาพประกอบที่ 8 การเผยแพร่ผ่านทางยูทูป

ผลการวิจัย

แอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) มีผลการดำเนินงานดังนี้

1. ผลการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ

สื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) ได้วิเคราะห์เนื้อหาตามโครงสร้างแบบสามองค์ และพัฒนาสื่อตามหลัก 3P พร้อมทั้งใช้เทคนิคการสร้างแอนิเมชันตามหลักการสร้างภาพเคลื่อนไหว ทฤษฎีสีและเส้น รวมถึงนำไปเผยแพร่ผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและยูทูป ซึ่งผู้ชมสามารถรับชมสื่อแอนิเมชันความยาวประมาณ 10 นาที โดยมีตัวอย่างสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ (ภาพประกอบที่ 9)



ภาพประกอบที่ 9 ตัวอย่างผลการพัฒนาสื่อ

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ

สื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) ได้นำเสนอผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและยูทูปของผู้วิจัย มีผู้เข้าชมและตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อแอนิเมชันในช่วงระหว่างวันที่ 1-31 สิงหาคม 2565 จำนวน 40 คน (ตารางที่ 1) โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 32.50 เพศหญิง ร้อยละ 67.50 มีระดับช่วงอายุน้อยกว่า 20 ปี สูงสุดที่ร้อยละ 57.50 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สูงสุดที่ร้อยละ 67.50 และมีผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.43) โดยความพึงพอใจด้านการนำเสนอเนื้อหามากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ ด้านการจัดลำดับเนื้อหา และด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.44) ด้านความเข้าใจในเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.42) และด้านการออกแบบสื่อ ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.38) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ชม

ข้อมูล	ร้อยละ
เพศ	
- ชาย	32.50
- หญิง	67.50
ช่วงอายุ	
- น้อยกว่า 20 ปี	62.50
- 20 – 30 ปี	22.50
- 31 – 40 ปี	7.50
- มากกว่า 40 ปี	7.50
ระดับการศึกษา	
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	62.50
- ปริญญาตรี	27.50
- สูงกว่าปริญญาตรี	10.00

ตารางที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการออกแบบสื่อ	4.17	0.38	ดี
ด้านการจัดลำดับเนื้อหา	4.25	0.44	ดี
ด้านการนำเสนอเนื้อหา	4.33	0.47	ดี
ด้านความเข้าใจในเนื้อหา	4.22	0.42	ดี
ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.25	0.44	ดี
การประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวม	4.25	0.43	**ดี**

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า เพศชายมีผลประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.37) ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับเพศหญิงที่มีผลประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.46) และมีรายการประเมินด้านการนำเสนอเนื้อหาสูงที่สุด (ตารางที่ 3) เมื่อพิจารณาแยกตามช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุน้อยกว่า 20 ปี มีผลประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.44) และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ช่วงอายุ 20-30 ปี ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.35) ช่วงอายุ 31-40 ปี ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.43) และ ช่วงอายุมากกว่า 40 ปี ($\bar{X}$ = 4.26, S.D. = 0.54) โดยมีรายการประเมินด้านการนำเสนอเนื้อหาสูงที่สุด (ตารางที่ 4) และเมื่อพิจารณาแยกตามระดับการศึกษา พบว่าทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับปริญญาตรี และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีผลการประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับดี (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ แยกตามเพศ

รายการประเมิน	เพศ					
	ชาย			หญิง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการออกแบบสื่อ	4.08	0.28	ดี	4.22	0.42	ดี
ด้านการจัดลำดับเนื้อหา	4.15	0.37	ดี	4.30	0.46	ดี
ด้านการนำเสนอเนื้อหา	4.23	0.44	ดี	4.37	0.49	ดี
ด้านความเข้าใจในเนื้อหา	4.15	0.37	ดี	4.26	0.47	ดี
ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.15	0.37	ดี	4.30	0.46	ดี
การประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวม	**4.18**	**0.37**	**ดี**	**4.29**	**0.46**	**ดี**

ตารางที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ แยกตามช่วงอายุ

รายการประเมิน	ช่วงอายุ											
	น้อยกว่า 20 ปี			20-30 ปี			31-40 ปี			มากกว่า 40 ปี		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการออกแบบสื่อ	4.33	0.50	ดี	4.00	0.00	ดี	4.16	0.37	ดี	4.00	0.38	ดี
ด้านการจัดลำดับเนื้อหา	4.33	0.50	ดี	4.33	0.58	ดี	4.20	0.41	ดี	4.33	0.58	ดี
ด้านการนำเสนอเนื้อหา	4.22	0.44	ดี	4.33	0.58	ดี	4.36	0.49	ดี	4.33	0.58	ดี
ด้านความเข้าใจในเนื้อหา	4.22	0.44	ดี	4.00	0.00	ดี	4.24	0.43	ดี	4.33	0.57	ดี
ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.11	0.33	ดี	4.33	0.57	ดี	4.28	0.46	ดี	4.33	0.58	ดี
การประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวม	**4.24**	**0.44**	**ดี**	**4.20**	**0.35**	**ดี**	**4.25**	**0.43**	**ดี**	**4.26**	**0.54**	**ดี**

ตารางที่ 5 การประเมินความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ แยกตามระดับการศึกษา

รายการประเมิน	ระดับการศึกษา								
	มัธยมศึกษาตอนปลาย			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการออกแบบสื่อ	4.27	0.46	ดี	4.16	0.37	ดี	4.00	0.38	ดี
ด้านการจัดลำดับเนื้อหา	4.36	0.50	ดี	4.20	0.41	ดี	4.25	0.50	ดี
ด้านการนำเสนอเนื้อหา	4.27	0.47	ดี	4.36	0.48	ดี	4.26	0.50	ดี
ด้านความเข้าใจในเนื้อหา	4.27	0.46	ดี	4.24	0.43	ดี	4.00	0.00	ดี
ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.18	0.40	ดี	4.28	0.46	ดี	4.26	0.50	ดี
การประเมินความพึงพอใจโดยภาพรวม	**4.27**	**0.46**	**ดี**	**4.25**	**0.43**	**ดี**	**4.15**	**0.38**	**ดี**

สรุปและอภิปรายผล

สื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง มหัศจรรย์เมืองลุง (พัทลุง) ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยสื่อความยาวประมาณ 10 นาที ผู้ชมสามารถรับชมสื่อผ่านทางแอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและยูทูปของผู้วิจัย ทั้งนี้สื่อที่พัฒนาขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการสร้างสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ โดยมีผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ด้วยค่าเฉลี่ย 4.25 นอกจากนี้เมื่อแยกพิจารณาตามข้อมูลทั่วไป พบว่าความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อสื่อ ทั้งในด้านเพศ ช่วงอายุ และระดับการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีและเป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด ทั้งนี้ผู้ชมได้รับทราบถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญทั้ง 9 สถานที่ ตามคำขวัญประจำจังหวัดพัทลุง ซึ่งมีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงศิลปวัฒนธรรมที่เน้นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะสื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เกิดจากการผสมผสานสื่อหลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน เช่น ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการนำเสนอ (อมีนา ฉายสุวรรณ, 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ จะช่วยทำให้เข้าถึงผู้ชมได้เป็นจำนวนมากและผู้ชมมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา คงสงคราม และวรปภา อารีราษฎร์ (2561) นอกจากนี้รูปแบบของสื่อแอนิเมชันที่ดำเนินเรื่องผ่านตัวละคร ฉาก และบทพูด ทำให้เกิดความง่ายต่อการจดจำ สร้างความน่าสนใจ เข้าใจ และเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งยังช่วยสร้างแรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้ (สุชาดา ปราบมีชัย และสมสมร เรืองวรบูรณ์, 2560)

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาสื่อเพื่อการนำไปใช้งาน ควรเลือก render สื่อในรูปแบบ mp4 เนื่องจากเป็นไฟล์ขนาดเล็กที่ยังคงความคมชัดของภาพ ทำให้เหมาะสำหรับการเผยแพร่บนเว็บสังคมออนไลน์อย่างเว็บยูทูป หรือ

เฟซบุ๊ก และกำหนดอัตราการแสดงผลภาพความต่อเนื่องขนาด 60 fps และปรับความละเอียดของการแสดงผลภาพแบบ Ultra High Definition (3,840 x 2,160 pixel) เพื่อความคมชัดของสื่อ

เอกสารอ้างอิง

กรมประชาสัมพันธ์. (2564). พัทลุง เมืองแห่งขุนเขา เสน่ห์เมืองรองของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2565 จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/.

กาญจนา ดงสงคราม และวรปภา อารีราษฎ์. (2561) การ์ตูนแอนิเมชันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กรณีศึกษา ประวัติท้าวมหาชัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 8(2), 127 – 139.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). แผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2565 จาก https://www.tat.or.th/article-1758.

จังหวัดพัทลุง. (2564). เสน่ห์เมืองลุง ข้อมูลทั่วไปจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565 จาก http://www.phatthalung.go.th/2022/content/general.

ธรรมศักดิ์ เอื้อรักสกุล. (2555). การสร้าง 2D แอนิเมชัน. ปทุมธานี: มีเดีย อินเทลลิเจนซ์ เทคโนโลยี.

สารานุกรมไทย. (2554). แอนิเมชัน. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2565 จาก https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/

สุชาดา ปราบมีชัย และสมสมร เรืองวรบูรณ์. (2560). ผลของสื่อแอนิเมชันต่อความรู้และพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กวัยเรียนโรคธาลัสซีเมีย. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 27(2), 96-109.

สุดารัตน์ สอนบัว. (2561). การออกแบบกราฟิกเคลื่อนไหว 2 มิติ เรื่อง แนวทางการพัฒนาสื่อด้วยการ์ตูนแอนิมัน 2 มิติ เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมอาเซียน. ใน คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ประธาน), การประชุมวิชาการระดับชาติอาเซียนบนเส้นทางของประชาคม (ASEAN on the Path of Community. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สุธาทิพย์ หอมสุวรรณ. (2557). การพัฒนารูปแบบการใช้สีเรโทรในการออกแบบเว็บไซต์ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

อนัน วาโซะ. (2561). เริ่มต้นวาดการ์ตูนอย่างมืออาชีพด้วย Illustrator CC. นนทบุรี: ไอดีซี พรีเมียร์.

อมีนา ฉายสุวรรณ. (2561) การพัฒนาภาพยนตร์แอนิเมชัน 2 มิติ เรื่อง รักษ์พลังงานผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(3), 59 – 70.

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส

Development of Water-saving Automatic Sink Prototype with Contactless Sensor System.

จิตรพงษ์ เจริญจิตร[1*], จักรกฤษณ์ หมั่นวิชา[2], คณิดา ไกรสันติ[3], สุพรรณี หมาดยุโส๊ะ[4], ศิริภา จันทร์เกื้อ[5] และมัสยา หลงสมัน[6]

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer, Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer, Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Assistant Professor, Department of Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

[4] อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Lecturer, Department of General Education, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[5] อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5] Lecturer, Department of General Education, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[6] อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[6] Lecturer, Department of General Education, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** jittrapong_j@hu.ac.th.

บทคัดย่อ

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานของอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส โดยการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสนั้นจะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และเซ็นเซอร์ โดยการใช้โฟโต้อิเล็กทริคเซนเซอร์ ซึ่งเป็นเซ็นเซอร์ที่ใช้ลำแสงในการตรวจจับวัตถุแล้วส่งสัญญาณไปที่รีเลย์หน่วงเวลา เพื่อสั่งการให้วาล์วไฟฟ้าทำงานจ่ายน้ำตามระยะหน่วงเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งแสดงไฟสถานการณ์ทำงานเมื่อระบบทำงาน ได้มีการติดตั้งต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส ไว้บริเวณห้องสุขาชาย ชั้น 1 อาคารสงขลา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ โดยมีกลุ่มผู้ใช้งานคืออาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบ

เซ็นเซอร์ไร้สัมผัสมีการทำงานของระบบและเซ็นเซอร์ที่มีความเสถียร ส่งผลให้เกิดความสะดวกสบาย ต่อผู้ใช้งาน และสามารถช่วยให้ประหยัดน้ำ อีกทั้งยังลดการสัมผัสที่อาจจะก่อให้เกิดการติดต่อของเชื้อโควิด-19 ได้อีกด้วย

การประเมินคุณภาพของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีการประเมิน 2 รูปแบบ คือการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ผลการประเมินโดยผู้ใช้งานที่เกี่ยวข้องพบว่า ประสิทธิภาพของระบบที่ได้พัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ =3.92) ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานเครื่องมือ โดยผู้ใช้งาน พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ =4.09)
คำสำคัญ: อ่างล้างมืออัตโนมัติ, เซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุ, โมดูลหน่วงเวลา

Abstract

The objectives of automatic sink prototype for water-saving by contactless sensor system are to 1) develop a prototype the automatic sink for water-saving by a contactless sensor system and 2) evaluate performance of water-saving automatic sink prototype with contactless sensor system**.** The development of system is collaboration between hardware and sensor device. Using photoelectric sensor which has a beam of light to detect objects then sending a signal to the relay timer module to order the solenoid valve to work and showing status light when the system is working. The system has been installed at the male toilet on the first floor of the Songkhla building, Hatyai University. The group of users is lecturer, officers and students. The result has been found that the operation of automatic sink prototype for the water-saving by contactless sensor system is stable. All user are convenient as well as saving water. It also reduces the risk that may cause by COVID-19.

There are two quality evaluation of system in which the performance of the system was evaluated by experts and evaluation user satisfaction. The result of the evaluation performance is moderate ($\bar{x}$ = 3.92) and evaluation user satisfaction is good level ($\bar{x}$ = 4.09)
Keyword: automatic sink, photoelectric sensor, relay timer module

บทนำ

ในปัจจุบันการใช้น้ำประปาในประเทศไทยมีอัตราการใช้น้ำประปาค่อนข้างสูงมาก และมีแนวโน้มในการใช้ในการอุปโภคบริโภคมากขึ้นในทุก ๆ ปี สาเหตุที่มีอัตราเพิ่มขึ้นนั้นบางครั้งอาจจะเกิดจากการใช้น้ำประปาอย่างไม่ถูกต้อง เป็นผลให้เกิดการสิ้นเปลืองน้ำโดยใช่เหตุ เช่น การใช้น้ำประปาผิดวัตถุประสงค์

การใช้น้ำประปาเกินความจำเป็น หรือแม้กระทั่งการเปิดน้ำประปาลืมทิ้งไว้ ปัญหาที่กล่าวมาข้าง ต้นเป็นสาเหตุที่ทำให้ปริมาณการใช้ประปามากขึ้นในแต่ละปี จากข้อมูลสถิติการใช้น้ำประปา จากการประปาส่วนภูมิภาค พบว่ามีปริมาณการใช้น้ำประปา ในปี 2565 ที่ผ่านมานั้นพบว่าในแต่ละเดือนมีปริมาณการใช้น้ำประปาที่เพิ่มมากเป็นส่วนใหญ่ ในปัจจุบันการผลิตน้ำประปาแต่ละจังหวัดนั้นยังเพียงพอต่อการใช้งานของประชาชน และภาคส่วนธุรกิจ แต่หากมีการใช้น้ำประปาอย่างฟุ่มเฟือย อนาคตข้างหน้าอาจจะเกิดวิกฤตการณ์น้ำไม่เพียงพอต่อการใช้งานได้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจจะต้องได้รับการเตรียมการตั้งรับไว้ จึงเป็นที่มาของการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้น้ำอย่างผิดวิธี การใช้น้ำเกินความจำเป็น รวมทั้งการเปิดน้ำประปาลืมทิ้งไว้ ทำให้สูญเสียน้ำประปาไปโดยใช่เหตุ อีกทั้งการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส จะลดความเสี่ยงต่อการระบาดของโรคโควิด -19 ที่เกิดจากการใช้อ่างน้ำล้างมือร่วมกันได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานของอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. อินเตอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IoTs)

Kevin Ashton (1999) ได้กล่าวถึงอินเตอร์เน็ตในทุกสิ่ง (Internet of Things: IoTs) ถูกคิดค้นภายใต้โครงการที่ชื่อ “Auto-ID Center” ที่มหาวิทยาลัย Massachusetts Institute of Technology จากเทคโนโลยี RFID ที่จะทำให้เป็นมาตรฐานระดับโลกสำหรับ RFID Sensors ต่าง ๆ ที่จะเชื่อมต่อกันได้ ต่อมาในยุคหลังปี 2000 โลกมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ออกมาเป็นจำนวนมาก และมีการใช้คำว่า Smart ซึ่งในที่นี้คือ Smart device, Smart grid, Smart home, Smart network, Smart intelligent transportation.

Kevin Ashton นิยามมันไว้ว่าเป็น “Internet-like” หรือพูดง่าย ๆ ก็คืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สามารถสื่อสารพูดคุยกันเองได้ ซึ่งศัพท์คำว่า “Things” ก็แทนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

มหศักดิ์ เกตฉ่ำ (2560) ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีInternet of Things (IoTs) หรือ “อินเตอร์เน็ตในทุกสิ่ง” หมายถึง การที่สิ่งต่าง ๆ ถูกเชื่อมโยงทุกสิ่งทุกอย่างเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ต ทำให้มนุษย์สามารถสั่งการ ควบคุมใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ต เช่น การสั่งเปิด-ปิดอุปกรณ์

เครื่องใช้ไฟฟ้ารถยนต์ โทรศัพท์มือถือ เครื่องมือสื่อสาร เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องมือทางการเกษตร เครื่องจักรในโรงงานอุตสาหกรรม อาคาร บ้านเรือน เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยเทคโนโลยีนี้จะเป็นทั้งประโยชน์อย่างมหาศาล และความเสี่ยงไปพร้อม ๆ กัน เพราะหากระบบรักษาความปลอดภัยของอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ดีพอ จะทำให้ผู้ไม่ประสงค์ดีเข้ามากระทำการที่ไม่พึงประสงค์ต่ออุปกรณ์ข้อมูลสารสนเทศหรือความเป็นส่วนตัวของบุคคลได้ ดังนั้น การพัฒนาไปสู่ Internet of Things จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนามาตรการและเทคนิคในการรักษาความปลอดภัยไอทีควบคู่กันไปด้วยบางแห่งเรียก M2M ย่อมาจาก Machine to Machine คือเทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตที่เชื่อมอุปกรณ์กับเครื่องมือต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ ตู้เย็น โทรทัศน์ และอื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกัน โดยการเชื่อมโยงช่วยให้สื่อสารกันได้ผ่านระบบอินเตอร์เน็ตจากการคาดการณ์ ใน ปี ค.ศ. 2020 สิ่งต่าง ๆ กว่าแสนล้านชิ้น จะสามารถเชื่อมต่อกันได้ด้วยระบบ IoTs ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริโภคทั่วไปจะเริ่มคุ้นเคยกับเทคโนโลยีที่ทำให้พวกเขาสามารถควบคุมสิ่งของต่าง ๆ ทั้งจากในบ้านและสำนักงานหรือจากที่ไหนก็ได้ทั้งนั้น

2. หลักการทำงานของ Photoelectric Sensor

สุมิพล คอปอเรชั่น (2564) Photoelectric Sensor คือเซ็นเซอร์ที่ใช้ลำแสงในการตรวจจับวัตถุที่มองเห็นและมองไม่เห็น มีจุดเด่นด้านความเร็วในการตรวจจับ การทำงานไม่จำเป็นต้องสัมผัสตัววัตถุ รวมถึงระยะของเซ็นเซอร์ที่มากกว่าแบบอื่น ความโดดเด่นในการตรวจจับนี้ก่อให้เกิดการใช้งานมากมายทั้งในระบบอุตสาหกรรมและร้านค้า พื้นฐานการทำงานของ Photoelectric Sensor คือการที่ใช้แสงที่ออกมาจากตัวส่ง (Emitter) สู่ตัวรับ (Receiver) หากมีวัตถุมาขวางการรับส่งสัญญาณแสงนั้น ตัวเซ็นเซอร์จะทำงานส่งสัญญาณข้อมูลเข้าสู่เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ทำงานคู่กันให้ดำเนินงานตามที่ถูกกำหนดไว้ โดยมีการแบ่งรูปแบบการทำงานออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

1) Oppose Mode คือการที่อุปกรณ์ ส่งสัญญาณแสง (Emitter) และตัวรับสัญญาณ (Receiver) อยู่ ตรงกันข้ามกัน โดยตัวตัวรับสัญญาณ (Receiver) จะรับรู้ได้ว่ามีวัตถุผ่านหากลำแสงในไม่ส่งมาถึงตัวเอง Oppose Mode จะมีระยะในการตรวจจับไกลกว่าแบบอื่น ๆ เหมาะสำหรับตรวจจับวัตถุแบบทึบแสง มีขนาดใหญ่

2) Retroreflective Mode คือการที่อุปกรณ์ส่งสัญญาณแสงและจะถูกติดตั้งอยู่ฝั่งเดียวกับตัวรับสัญญาณ โดยฝั่งตรงข้ามจะเป็นแผ่นสะท้อน (Reflector) ตัวเซ็นเซอร์จะทำการตรวจจับลำแสงที่ส่งกลับมาจากแสงสะท้อน หากมีสิ่งใดกีดขวางระหว่างทางก็จะมีการส่งสัญญาณให้อุปกรณ์ที่มีการทำงานร่วมรับรู้ เหมาะสำหรับติดตั้งในพื้นที่จำกัด สามารถตรวจจับวัตถุได้ในระยะไกล

3) Proximity Mode คือรูปแบบที่อุปกรณ์ส่งสัญญาณแสงและตัวรับสัญญาณอยู่ฝั่งเดียวกันเพียงแต่ไม่ได้มีการใช้แผ่นสะท้อน แต่เป็นการตรวจจับแสงที่สะท้อนจากตัววัตถุผ่านเข้ามาโดยตรง

3. หลักการล้างมือ

กรมอนามัย (2562) การล้างมือ (Hand hygiene) หมายถึง การขัดถูให้ทั่วมือรวมทั้งซ่องลายนิ้วมือ ด้วยสบู่หรือสารเคมีและน้ำ แล้วล้างออกให้สะอาด โดยแบ่งวิธีการล้างมือ ดังนี้

1) Normal hand washing (การล้างมือทั่วไป) หมายถึง การล้างมือเพื่อขจัดสิ่งสกปรกต่าง ๆ เหงื่อ ไขมัน ที่ออกมาตามธรรมชาติและลดจำนวนเชื้อโรคที่อาศัยอยู่ชั่วคราวบนมือ การล้างมือที่ถูกวิธีต้องล้างด้วยสบู่ก้อน หรือสบู่เหลวใช้เวลาในการฟอกมือนานประมาณ 15 วินาที

2) Hygienic hand washing (การล้างมือด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ) หมายถึง การล้างมือด้วยสบู่เหลวผสมน้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น Chlorhexidine 4% ใช้เวลาในการฟอกมือประมาณ 20-30วินาที

3) Surgical hand washing (การล้างมือก่อนทำหัตถการ) หมายถึง การล้างมือก่อนทำหัตถการในห้องผ่าตัดหรือห้องคลอดเพื่อป้องกันการติดเชื้อ โดยการฟอกมือด้วยสบู่ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น Chlorhexidine 4% ตั้งแต่มือ แขน ถึงข้อศอกให้ทั่วเป็นเวลา2-5 นาที

4) Alcohol gel hand washing (การล้างมือด้วยแอลกอฮอล์เจล) หมายถึง การล้างมือในกรณีรีบด่วน ไม่สะดวกในการล้างมือด้วยน้ำและมือไม่ปนเปื้อนสิ่งสกปรก หรือสารคัดหลั่งจากผู้ป่วย ให้ทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์เจล การล้างมือ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. อ่างล้างมือป้องกันโควิดกึ่งอัตโนมัติ

นพวัลย์ อินปัญญา และพัทธพล แก้วดำ (2563) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างอ่างล้างมือป้องกันโควิดกึ่งอัตโนมัติ ซึ่งอ่างล้างมือที่ได้พัฒนาขึ้นมาจะใช้เซ็นเซอร์ในการตรวจจับวัตถุเมื่อผู้ใช้ยื่นมือระบบจะจ่ายน้ำอัตโนมัติ โดยระบบจะใช้ไฟเลี้ยงจากโซล่าเซลล์ไปจ่ายให้อุปกรณ์ต่าง ๆ ทำงานอีกทั้งยังมีระบบใช้เท้าเหยียบในกรณีกลางคืนที่ไม่มีพลังงานจากแสงอาทิตย์อีกด้วย 2) เพื่อหาคุณภาพอ่างล้างมือป้องกันโควิดกึ่งอัตโนมัติ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูในวิทยาลัยการอาชีพเวียงเชียงรุ้ง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพที่มีต่อ อ่างล้างมือป้องกันโควิดกึ่งอัตโนมัติ คะแนนเฉลี่ยโดยรวม คือ 4.78 เมื่อเทียบกับเกณฑ์อยู่ในระดับ ดีมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการและวัตถุประสงค์ของวิจัยที่ตั้งไว้

จากงานวิจัยนี้ สามารถนำเอาแนวคิดในการพัฒนาอ่างล้างมือป้องกันโควิดกึ่งอัตโนมัติ ในส่วนของการใช้งานเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสได้ แต่ก็ยังมีข้อแตกต่างกับงานวิจัยที่ดำเนินการคืองานวิจัยที่ดำเนินการจะเป็นระบบอัตโนมัติเท่านั้น ไม่มีระบบกึ่งอัตโนมัติ

2. อ่างล้างมืออัตโนมัติ

ธนาพงษ์ ไชยยะ และคณะ (2556) อ่างล้างมืออัตโนมัติถือเป็นสิ่งประดิษฐ์อย่างหนึ่งที่ตอบสนอง

ต่อความต้องการของคนเราในยุคปัจจุบันที่ต้องการความสะดวกสบาย และต้องการความสะอาดมากยิ่งขึ้น โดยอ่างล้างมือนี้ไม่ต้องใช้มือสัมผัสส่วนอ่างใด ๆ ที่คาดว่าจะมีเชื้อโรคปะปนอยู่ ทั้งก่อนและหลังล้างมือ อ่างจะทำงานปิด-เปิด เพียงแค่ยืนมือเข้าไปที่ตัวอ่างล้างมือ ซึ่งมีตัว "เซ็นเซอร์" ตรวจจับความเคลื่อนไหว ติดตั้งไว้ เมื่อ "เซ็นเซอร์" จับค่าได้ตัวควบคุมคือตัว GoGo Board หรือ สมองกลคอยสั่งงานให้ relay จ่ายกระแสไฟฟ้าให้โซลินอยด์ วาล์วทำงานปล่อยน้ำให้ไหล มี 7-Segment Display Module เพื่อนับเวลาการไหลออกของน้ำ จากนั้นให้โปรแกรมส่งเสียงเตือนผู้ใช้งานผ่าน Voice Recorder Module หากมีการใช้น้ำมากกว่าเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้ใช้งานตระหนักว่า ใช้น้ำอย่างในปริมาณที่เกินความจำเป็นแล้ว

จากงานวิจัยนี้สามารถนำเอาแนวคิดในการพัฒนาอ่างล้างมืออัตโนมัติ ในส่วนของการใช้งานเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติ ประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสได้ แต่เทคนิค วิธีการและอุปกรณ์จะมีความแตกต่างกันงานวิจัยอ่างล้างมืออัตโนมัติใช้บอร์ดไมโครคอนโทรลเลอร์ชื่อว่า GoGo ส่วนงานวิจัยที่ดำเนินการใช้ Relay Timer Module ที่มีความซับซ้อนน้อยกว่า

3. อ่างล้างมืออัตโนมัติลดการสัมผัส

วงค์ตะวัน ไชยเจริญ และคณะ (2564) อ่างล้างมืออัตโนมัติลดการสัมผัสจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการลดการสัมผัสจากมนุษย์ ซึ่งอ่างล้างมืออัตโนมัติลดการสัมผัส นี้ เปิดปิดน้ำควบคุมโซลินอยด์วาล์วด้วยเซนเซอร์อินฟาเรด ระยะตรวจจับมนุษย์ 30-40 ซม. ใช้ระบบไฟฟ้าได้ 2 ระบบ คือไฟฟ้ากระแสสลับ 220VAC และไฟฟ้ากระแสตรง 12 VDC จากโซล่าเซลล์ใช้งานสะดวกสบายและลดการสัมผัสเพื่อป้องกันโรคติดต่อ

จากงานวิจัยนี้ สามารถนำเอาแนวคิดในการพัฒนาอ่างล้างมืออัตโนมัติลดการสัมผัส ในส่วนของการใช้งานเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส และหลักการตรวจวัตถุด้วยเซนเซอร์อินฟาเรดมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสได้

กรอบแนวคิด



วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกแบบเจาะจง

1.1 อาจารย์ สังกัดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 10 คน

1.2 บุคลากร สังกัดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 10 คน

1.3 นักศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 30 คน

1.4 ผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส ใช้วงจรพัฒนาระบบ (System Development Life Cycle) ในวงจรนี้จะแบ่งกระบวนการพัฒนาระบบออกเป็นระยะดังนี้ กำหนดปัญหา ศึกษาความเป็นไปได้ วิเคราะห์ ออกแบบ พัฒนา การติดตั้งระบบ ประเมินผลและการ

บำรุงรักษา ลำดับแต่ละขั้นตอนดังกล่าวช่วยให้นักพัฒนาระบบดำเนินการได้อย่างเป็นรูปแบบขั้นตอน สามารถควบคุมสิ่งต่าง ๆ ในการปฏิบัติของโครงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับวงจรการพัฒนาระบบในโครงการนี้จะแบ่งเป็น 7 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหา

ปัจจุบันมีการใช้น้ำประปากันอย่างสิ้นเปลือง อาจจะเกิดการใช้น้ำประปาอย่างผิดวิธี หรือแม้กระทั่งการเปิดน้ำประปาลืมทิ้งไว้ ทำให้สิ้นเปลืองน้ำประปาโดยเปล่าประโยชน์ ทำให้ครัวเรือนหรือหน่วยงานต่างๆมีค่าน้ำประปาที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งการใช้อ่างล้างมือร่วมกันอาจจะมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด -19 ได้

2. ศึกษาความเป็นไปได้

ศึกษาเทคโนโลยีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประหยัดน้ำประปาได้ และลดการสัมผัสเนื่องจากการระบาดของเชื้อโควิด 19

3. วิเคราะห์

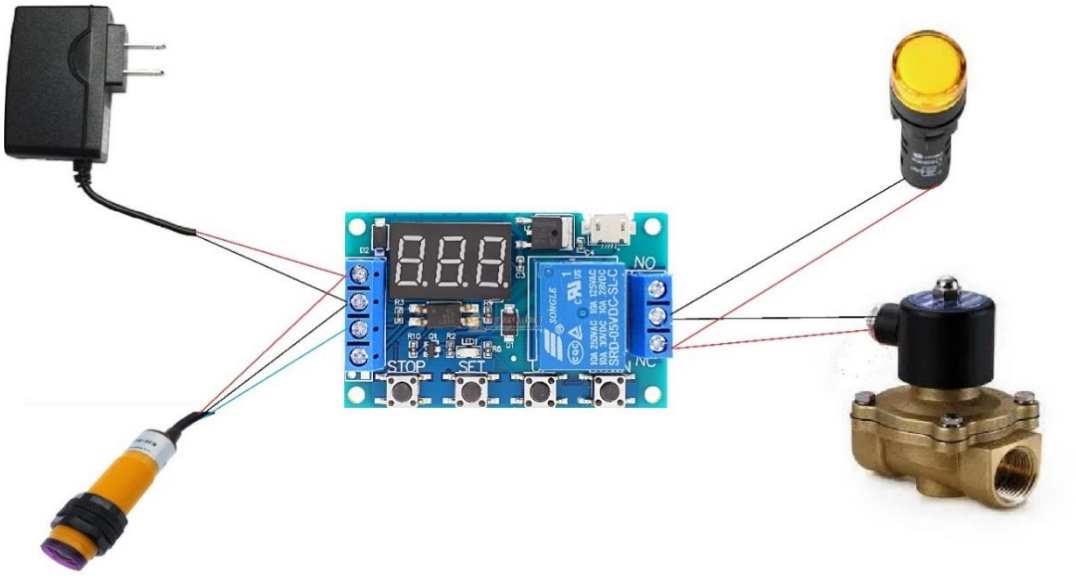
การนำระบบเซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุมาใช้ในการพัฒนาต้นแบบ อ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส โดยเลือกใช้ Photoelectric Sensor มาใช้เนื่องจากมีคุณสมบัติตรงกับความต้องการของระบบ มีความประสิทธิภาพในการทำงานสูง มีความเสถียร มีราคาถูก และสามารถนำมาใช้งานร่วมกับรีเลย์หน่วงเวลาได้

4. ออกแบบ

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีการออกแบบด้านฮาร์ดแวร์ โดยมีอุปกรณ์ได้แก่

1. อะแดปเตอร์ แรงดันไฟฟ้ากระแสตรง 12V กระแสไฟฟ้า 2 แอมป์
2. เซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุ รุ่น E3F-DS30P1 proximity PNP
3. รีเลย์หน่วงเวลา Relay Timer module (XY-J02)
4. วาล์วไฟฟ้า (Solenoid Valve)
5. ไฟแสดงสถานะ (Pilot Lamp)

โดยมีการออกแบบวงจรด้านฮาร์ดแวร์ ที่การเชื่อมต่อของเซ็นเซอร์ร่วมกับอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์อื่น ๆ ดังภาพประกอบที่ 1



ภาพประกอบที่ 1 การออกแบบด้านฮาร์ดแวร์ของระบบ

5. สร้างหรือพัฒนา

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีการพัฒนาส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.1 ไฟเลี้ยง ใช้อะแดปเตอร์ขนาด 12V 2A เป็นไฟเลี้ยงที่จ่ายให้บอร์ดหน่วงเวลา โดยให้ไฟขั้ว + ต่อเข้ากับช่อง VCC และไฟขั้วลบต่อเข้ากับช่อง GND ของบอร์ดหน่วงเวลา เพื่อเป็นไฟเลี้ยงไปยังอุปกรณ์อื่น เช่น เซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุ ไฟแสดงสถานการณ์ทำงาน รวมถึงโซลินอยด์วาล์ว

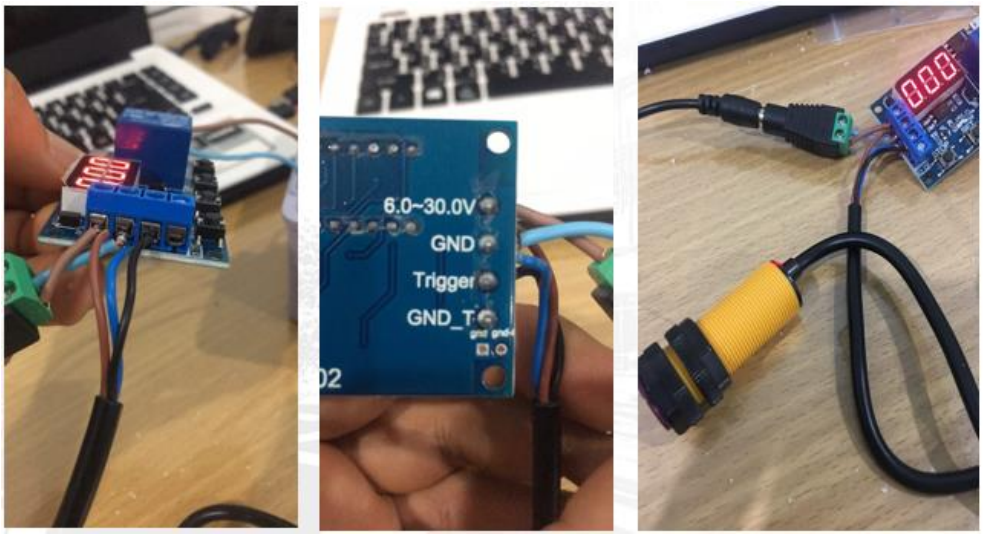
5.2 เซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุ ทำหน้าที่ในการตรวจวัตถุในระยะ 30 เซนติเมตร หากพบเจอวัตถุก็จะส่งสัญญาณไปยังบอร์ดหน่วงเวลา สั่งการให้รีเลย์ทำงาน เป็นผลให้วาล์วไฟฟ้าทำงาน

5.3 บอร์ดหน่วงเวลา ถือเป็นศูนย์กลางของระบบ ทำหน้าที่ในการรับสัญญาณจากเซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุ เมื่อเซ็นเซอร์ส่งสัญญาณมาบอร์ดจะทำงาน ควบคุมผ่านรีเลย์เพื่อให้วาล์วไฟฟ้าทำงาน ตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ คือ ใช้เวลาหน่วงให้ระบบทำงาน 15 วินาที

5.4 วาล์วไฟฟ้า หรือ โซลินอยด์วาล์ว เป็นตัวที่ทำหน้าที่ในการเปิด ปิดเพื่อให้น้ำประปาไหล หรือหยุดไหล

5.5 ไฟแสดงสถานะ จะติดก็ต่อเมื่อระบบมีการทำงานโดยรับสัญญาณมาจากเซ็นเซอร์ตรวจจับได้ว่าเจอวัตถุ ซึ่งไฟแสดงสถานะจะทำงานในเวลาเดียวกับวาล์วไฟฟ้า หรือโซลินอยด์วาล์วทำงาน หลัก การทำงานของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติไร้สัมผัส ระบบจะใช้เซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุในระยะ 30 เซนติเมตร หากผู้ต้องการล้างมือเอามือไปใกล้ในระยะของเซ็นเซอร์ เซ็นเซอร์จะส่งสัญญาณไปยังบอร์ด สั่งการให้วาล์วไฟฟ้าปล่อยน้ำออกมา ระบบจะหน่วงการทำงานเป็นเวลา 15 วินาที เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่

เหมาะสมกับปริมาณการใช้น้ำในการล้างมือแต่ละครั้ง โดยการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส ดังภาพประกอบที่ 2



ภาพประกอบที่ 2 แสดงการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส

6. การติดตั้งระบบ

เมื่อทดสอบระบบการทำงานของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติ ประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสแล้ว ระบบทำงานอย่างอย่างเสถียร ไม่มีข้อผิดพลาดใด ๆ หลังจากนั้นนำต้นแบบไปติดตั้งในห้องน้ำและใช้งานจริง ณ ห้องสุขาชาย ชั้น 1 อาคารสงขลา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ซึ่งรูปแบบการติดตั้งต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส ดังภาพประกอบที่ 3



ภาพประกอบที่ 3 แสดงการติดตั้งต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส

7. ประเมินผลและการบำรุงรักษา

หลังจากมีการติดตั้งใช้งานต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส แล้วจะมีการทดสอบระบบ และมีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำหน้าที่ในการทดสอบและประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบและให้ผลย้อนกลับ เพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้ต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) การประเมินจากผู้ใช้งานจริงโดยกลุ่มนักศึกษา อาจารย์และบุคลากร ภายในมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ เพื่อทำการทดสอบและประเมินประสิทธิภาพของระบบเพื่อให้ตรงกับความต้องการในการใช้งานจริง และให้ผลย้อนกลับเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้ต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยระบบเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส ได้ต้นแบบมาจำนวน 1 ต้นแบบ ที่มีการติดตั้งใช้งานจริง ณ ห้องสุขาชาย ชั้น 1 อาคารสงขลา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ซึ่งต้นแบบที่พัฒนาขึ้นได้ถูกนำไปติดตั้งร่วมกับอ่างล้างมือทำหน้าที่ในการสั่งให้น้ำประปาไหล โดยรับค่าจากเซ็นเซอร์ตรวจจับวัตถุ หากมีผู้ใช้นำมือเข้ามาใกล้บริเวณอ่างล้างมือเซ็นเซอร์จะส่งสัญญาณไปให้ รีเลย์หน่วงเวลาจะสั่งการให้วาล์วไฟฟ้าทำงาน โดยมีระยะหน่วงเวลา 15 วินาที เพราะเป็นระยะเวลาที่สอดคล้องกับหลักการล้างมือที่ถูกต้องตามคำแนะนำของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข คือไม่น้อยกว่า 15 วินาที โดยมีข้อมูลการใช้น้ำประปาในการล้างมือดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการใช้น้ำประปาและการเปรียบเทียบการใช้งานระหว่างอ่างล้างมือแบบธรรมดาและอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส

รูปแบบอ่างล้างหน้า	เวลาเฉลี่ยในการล้างมือต่อครั้ง	ปริมาณน้ำที่ใช้ต่อการล้างมือต่อครั้ง	ปริมาณน้ำที่ประหยัดได้ต่อการล้างมือต่อครั้ง
อ่างล้างมือแบบธรรมดา	20 วินาที	2 ลิตร	-
อ่างล้างมืออัตโนมัติแบบไร้สัมผัส	15 วินาที	1 .5 ลิตร	0.5 ลิตร

จากผลการวิจัยพบว่า เวลาในการล้างมือโดยอ่างล้างมือแบบธรรมดาจะใช้เวลาไม่แน่นอน โดยจากการทดลองกับผู้ใช้งานจำนวน 50 คน พบว่าค่าเฉลี่ยของการล้างมือด้วยอ่างล้างมือแบบธรรมดาอยู่ที่ 20 วินาทีต่อครั้ง ส่วนการล้างมือด้วยอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสอยู่ที่ 15 วินาที

ทุกครั้ง และอ่างล้างมือแบบธรรมดาใช้น้ำอยู่ที่ 2 ลิตรต่อครั้ง ส่วนอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสใช้น้ำอยู่ที่ 1.5 ลิตรต่อครั้ง ซึ่งจะประหยัดน้ำไปได้ 0.5ลิตร ต่อการล้างมือต่อครั้ง

โดยผลการประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพ การใช้งานต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส โดยแสดงค่าเฉลี่ยและค่าระดับความพึงพอใจ ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษา จำนวน 30 คน อาจารย์ จำนวน 10 คน บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 10 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม จำนวน 5 คน โดยมีผลการประเมินดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ประเด็น	ผลการประเมิน	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. ความถูกต้องของการออกแบบด้านฮาร์ดแวร์	4.16	ดี
2. การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง	3.52	ปานกลาง
2. ความสามารถในการนำไปใช้งานจริง	4.02	ดี
3. ความเสถียรของระบบ	4.16	ดี
4. รูปลักษณ์ของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติ	3.76	ปานกลาง
	3.92	**ปานกลาง**

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจและประสิทธิภาพของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสจากผู้ใช้งาน

ประเด็น	ผลการประเมิน	
	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1. ความสะดวกในการใช้งาน	4.22	ดี
2. ความสามารถในการนำไปใช้งานจริง	4.14	ดี
3. ความเสถียรของระบบ	4.26	ดี
4. ความเร็วในการตอบสนองในการใช้งาน	4.12	ดี
5. รูปลักษณ์ของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติ	3.72	ปานกลาง
	4.09	**ดี**

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้านฮาร์ดแวร์มาใช้ในการพัฒนา ซึ่งจะใช้เซ็นเซอร์และอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ที่หาซื้อได้ง่ายและมี

ราคาถูก การพัฒนาไม่ได้ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงมาก แต่สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการของผู้ใช้

การประเมินคุณภาพของต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส มีการประเมิน 2 รูปแบบ คือการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส อยู่ในระดับที่ปานกลาง ($\bar{x}$ =3.92) ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานโดยผู้ใช้งาน พบว่า ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัสที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ =4.09).

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาต้นแบบอ่างล้างมืออัตโนมัติประหยัดน้ำด้วยเซ็นเซอร์ไร้สัมผัส ในด้านของความเสถียรและการใช้งานได้จริง รวมถึงการประหยัดน้ำนั้นอยู่ในเกณฑ์ดี แต่รูปลักษณ์ของต้นแบบอ่างล้างมือยังไม่สวยงาม ในอนาคตควรมีพัฒนารูปลักษณ์ให้มีความสวยงามดูน่าใช้งานมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นพวัลย์ อินปัญญา และพัทธพล แก้วดำ. (2563). อ่างล้างมือป้องกันโควิดกึ่งอัตโนมัติ. สืบค้นจาก https://nia3portal.emworkgroup.co.th/info/innovation/item/24785

สุมิพล คอปอเรชั่น. (2564). หลักการทำงานของ Photoelectric Sensor. สืบค้นจาก https://www.sumipol.com /knowledge/photoelectric-sensor/

วงค์ตะวัน ไชยเจริญ, วิทยา สอนเสนา, วัชรพงษ์ กงไกล, วิทวัฒน์ ป้องศิริ และวุฒิชัย จำปาวัฒน์. (2564). อ่างล้างมืออัตโนมัติลดการสัมผัส. สืบค้นจาก https://www.thailandinnova tionportal.com /info/innovation/item/23183

มหศักดิ์ เกตุฉ่ำ. (2560). Internet of Things. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ธนาพงษ์ ไชยยะ, ธีรภาพ ไชยอ้าย และภาณุภัทร ไชยยะ. (2556). อ่างล้างมืออัตโนมัติ (รายงานการวิจัย). น่าน : โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดปรางค์.

กรมอนามัย. (2561). การล้างมือเพื่อสุขภาพที่ดีในวันนี้และอนาคตของชาติ. วารสารสุขาภิบาลอาหารและน้ำ ,10(1),1-56.

Kevin Ashton. (1999). That ‘Internet of Thing. Retrieved from https://www.rfidjournal.com /articles/view?4986







(ระดับชาติ)

กลุ่มสังคมศาสตร์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

PEOPLE'S PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT, THUNGNAREE SUBDISTRICT, PABON DISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE

วิพลรัตน์ คงยงค์[1*] และ นิรัตน์ เพชรรัตน์[2]

Wiphonrat Kongyong[1*] and Nirat Petcharat[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ, สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

[1] The degree of master of arts, Program in Integrated Local Development, learning institute for everyone (LIFE)

[2] อาจารย์, สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ, สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

[2] Lecterer, Program in Integrated Local Development, learning institute for everyone (LIFE)

*** Corresponding author, E-mail:** wiphonratk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ ในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่มีอายุระหว่าง 18 ปีขึ้นไป จำนวน 378 คน ใช้สูตรคำนวณของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน และวิเคราะห์เนื้อหาโดย 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา 2) วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน 3) ทดสอบสมมติฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และประชาชน ทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จำนวน 378 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41-50 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ,ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค,ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าระดับการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อันดับที่สาม คือ ด้านการมีส่วน

ร่วมในการตัดสินใจ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า 1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี ไม่แตกต่างกัน 2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน 3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี ไม่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน สัมภาษณ์ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และประชาชน ตำบลทุ่งนารี ทั้งหมด 4 ด้าน คือ

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการ กิจกรรม ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นการตัดสินใจของผู้นำเอง เพื่อร่วมโครงการที่ได้งบสนับสนุนมาจากภาครัฐ โดยพัฒนาชุมชน กิจกรรมโครงการต่าง ๆ จะเกิดจากการตัดสินใจของผู้นำชุมชน ที่สอดคล้องกับโครงการที่ภาครัฐจัดให้ เพื่อให้ได้งบประมาณในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนมีน้อยมาก โครงการส่วนใหญ่มุ่งเน้นด้านอาชีพการทำมาหากิน

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้ที่เข้าร่วมโครงการดำเนินงานตามแผนที่ผู้นำชุมชนและพัฒนาชุมชนได้วางแผนดำเนินงานไว้ การประสานงานและประชาสัมพันธ์โดยผู้นำชุมชน การดำเนินงานให้ประชาชนได้แบ่งงานกันตามเขตบ้าน จากการสัมภาษณ์ ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ และแก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด อาชีพและวัยรุ่น จะไม่ค่อยมีโอกาสในการร่วมดำเนินการ คนที่อายุมาก ก็จะไม่สะดวกเข้าร่วมงานกับชุมชนบ่อยนัก อีกทั้งประชาชนไม่เข้าใจในแต่ละเรื่อง แต่ละด้านของการร่วมโครงการกิจกรรมต่าง ๆ จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผู้เข้าร่วมโครงการได้ลดรายจ่าย และต่อยอดความรู้ที่ได้รับเพื่อนำมาประกอบอาชีพของตนเอง จากกิจกรรมที่ทำให้ชาวบ้านได้ร่วมใช้ประโยชน์ การรวมกลุ่มปลูกสละแปลงใหญ่ ทำให้ได้จำหน่ายผลผลิต มีรายได้พออยู่พอใช้ ประชาชนได้รับผลประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ จะเป็นผู้ที่เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดหามาให้ ถ้าเป็นโครงการที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับอาชีพที่คนในชุมชนทำอยู่ก็จะได้รับผลประโยชน์เป็นส่วนมาก ซึ่งโครงการส่วนใหญ่จะเหมาะกับผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ค้าขายและผู้ที่มีเวลาว่างการงานประจำ โครงการที่คนในชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกันมากที่สุดคือโครงการสาธารณูปโภคจากงบจัดสรรขององค์การบริหารส่วนตำบล

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงานโดยพัฒนาชุมชน ผู้เข้าร่วมโครงการได้ดำเนินการตามแผนและได้รับผลจริงหรือไม่ ได้รับประโยชน์เพียงพอต่อการบริโภคภายในครอบครัวหรือไม่จากการสัมภาษณ์ประชาชนได้ร่วมประเมินผลเป็นส่วนน้อย ประชาชนประสงค์ให้มีตู้แสดงความคิดเห็นและสอบถามถึงปัญหาให้แท้จริง ปฏิบัติจริงในการแก้ไขเป็นข้อ ๆ เจาะจงตรงประเด็นนั้น ๆ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม,การพัฒนาชุมชน,ตำบลทุ่งนารี

Abstract

This research aims to study the level of people's participation in community development and comparing people's participation in community development in Thungnaree Subdistrict, Pabon District, Phatthalung Province. Using quantitative research methodology together with qualitative as for the quantitative research,the researcher collected 378 people aged 18 years and over. Using the formula of Krazy and Morgan's sample and analyze the content 1) Analyze the general data of the respondents such as gender, age, occupation and educational level.2)Analyze the data on people's participation in community development. 3) Test the hypothesis as for the qualitative research, the researcher interviewed local leaders, local leaders, and people in all four aspects: 1) participation in decision-making 2) participation in operations 3) participation in decision-making. receive benefits and 4)participation in the evaluation.

The results showed that

Part 1 The results of the data analysis revealed that the respondents about participation in community development consisted of 378 people, mostly female, aged 41 - 50. Graduated from secondary school. Vocational certificate technical certificate, advanced certificate and farming career.

Part 2 The results of the data analysis revealed that People take part in community development. At a moderate level. The first level of participation was participation in receiving benefits, followed by participation in operations, and the third was participation in decision-making. and the final ranking is Participation in the evaluation All participation was moderate.

Part 3 The hypothesis testing results showed that 1) People of different sexes participate in community development in Thungnaree Subdistrict no difference. 2)People of different ages different participation in community development in Thung naree Subdistrict 3) People with different educational levels participate in community development in Thungnaree Subdistrict not different 4) People with different occupations different participation in community development in Thungnaree Subdistrict.

Interviews with local leaders, local leaders, and people in Thungnaree Subdistrict in all 4 aspects: 1) Involvement in decision-making, projects, activities that occur mostly in the decisions of the leaders themselves to join the project that received funding from the government by community development Project activities will be decided by community

leaders consistent with the projects provided by the government to get the budget for the operation Participation in public decision-making is minimal. Most of the projects are career-focused. 2) Participation in operations Those who participated in the project implementation plan the Community Leaders and Community Development have planned the implementation. Community leaders coordinate and publicize the work for the people to divide their work according to their home districts. Some people lack knowledge and therefore solve the problem inaccurately. Career and adolescence There are few opportunities for participation. Older people are infrequently engaged in the community. People do not understand each subject. In each aspect of the project participation, various activities are not cooperative. 3) Participation in receiving benefits for project participants to bring their own occupations. Most of the people benefited. will be those who participate in various projects provided by the government If the project is related Associated with suitable occupations that are suitable for those who work as farmers. Trade and people who have time to work full time. The project that people in the community benefited the most was the utility project from the Sub-District Administrative Organization's budget. 4) Participation in the evaluation Operations through community development Did the project participants implement the plan and get results? Is it beneficial enough for family consumption or not? According to the interviews, a small number of people participated in the evaluation. People wanted to have an opinion box and asked questions about the real problem. Actual practice in resolving one item at a time. be specific on that point.

Keywords: participation, community development, thungnaree subdistrict

บทนำ

รัฐธรรมนูญปี 2560 ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 ฉบับนี้ รับรองสิทธิของประชาชนไว้มากมายประเด็นที่หน้าสนใจคือสิทธิของประชาชนที่จะมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกระบวนการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมายที่จะมีผลกระทบต่อตัวเองในรัฐธรรมนูญซึ่งเขียนไว้ว่า“มีส่วนร่วม”

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 – พ.ศ.2579) เป็นกรอบอย่างหนึ่งในการจัดทำนโยบาย การจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลในการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพ

ชีวิต สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทยสังคมมีความมั่นคงเสมอภาคและเป็นธรรม หรืออาจกล่าวได้ว่า“การพัฒนา”เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาจึงเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว ทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่าลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า สภาพเก่า แต่โดยธรรม ชาติแล้วเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นย่อมเกิดปัญหาในตัวมันเองเพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อยต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2550,25)

การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้วย ซึ่งครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อหรือเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคน และสังคมได้ร่วมกิจกรรมนำไปสู่การพัฒนาทำให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนการเข้าไปเกี่ยวข้องโดยความสมัครใจเป็นประชาธิปไตยในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย การวางแผน ดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการเชื่อมระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุน (แรงงานและทรัพยากร) เพื่อการพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแตกต่างกันไปตามสภาพโครงสร้างการบริหารนโยบายและลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชาชน (ปัญญา เฉลียวชาติ 2560,19-21) การมีส่วนร่วมของประชาชนคือความร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจ โดยไม่ถูกบังคับ ซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการพัฒนา การติดตามและประเมินผล แผนและโครงการและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

ในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลทุ่งนารี มีค่อนข้างน้อยจะมีส่วนร่วมเฉพาะการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนด้านการพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ ก็จะเป็นเพียงผู้รับเท่านั้น ไม่ได้แสดงความคิดเห็นมากนัก ในปัจจุบันการมีจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลทุ่งนารี ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ยังอยู่ในระดับต่ำ สังเกตได้จากการจัดประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่บ้านได้ชี้แจงข้อราชการต่าง ๆ ที่ได้ไปประชุมร่วมกับนายอำเภอในช่วงต้นเดือนของทุก ๆ เดือน ให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบ ได้พบปะพูดคุยและให้ประชาชนในหมู่บ้านได้นำเสนอปัญหาที่ตนเองและหมู่บ้านมีความเดือนร้อนเพื่อชี้แจงให้ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านทราบในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2564 ถึงเดือนมีนาคม 2564 การเข้าร่วมประชุมของประชากรในหมู่บ้านยังมีจำนวนเฉลี่ยต่อครั้ง 400-500 คน เมื่อเทียบกับสัดส่วนของประชากรทั้งตำบลที่มี 7,060 คน (สำนักทะเบียนราษฎร์ อำเภอป่าบอน 18 มีนาคม 2564) เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตรและรับจ้าง เวลาส่วนใหญ่ในหนึ่งวันทุ่มเทไปกับการทำมาหาเลี้ยงชีพ จนไม่ได้สนใจในเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่น สนใจเพียงแต่เรื่องปาก เรื่องท้องของตนเองและครอบครัว และสาเหตุอีกประการคือโครงการบางโครงการที่ได้รับงบประมาณจากภาครัฐ ได้มีการดำเนินการทำไปแล้วขาดความต่อเนื่องในการทำโครงการ อีกประการคือประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนา และที่สำคัญในอดีตที่ผ่านมาผู้นำ

หมู่บ้านก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการของประชาชนเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะได้รับโครงการและทุนสนับสนุนมาจากภาครัฐนำมาเสนอให้กับประชาชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษาและอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

สมมติฐานในการวิจัย

ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงแตกต่างกัน ซึ่งโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980 อ้างถึงใน ณรงค์ วารีชล, 2551,9) กล่าวว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1. เพศ 2. อายุ 3. สถานภาพสมรส 4. ระดับการศึกษา 5. อาชีพ 6. รายได้ 7. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น 8. สถานภาพการทำงาน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สุวรรณ พิณตานนท์ (2546,46 อ้างถึงใน ปัญญาเฉลียวชาติ 2560,21) กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนคือความร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจ โดยไม่ถูกบังคับ ซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตกลงใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการพัฒนา 3) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนและโครงการ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง และการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้ว จำเป็นที่จะต้องยอมรับปรัชญาที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของกลุ่ม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน โกวิทย์ พวงงาม (2553,132) ได้ทำการสรุปประมวลความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน หรือมีการกำหนดทิศทางเป้าหมายที่แน่นอน ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐและภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือ

ระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันยังอาจหมายถึงการเรียนรู้และการธำรงไว้ซึ่งทุนทางสังคมที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม คือภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ชาติพันธุ์ ศาสนาและภาษาอีกด้วย

การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในทางที่ดีขึ้น เจริญรุ่งเรืองขึ้น ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสามารถจัดการกับภาวการณ์ของกระแสโลกาภิวัตน์เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ หรือช่วยตนเองได้ในการคิดตัดสินใจและดำเนินการแก้ไขปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม
1.สถานภาพส่วนบุคคลได้แก่ เพศ, อายุ,ระดับการศึกษา 2. สถานภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน 4 ด้าน 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยศึกษาครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน 4 ด้านได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผล

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยศึกษาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

โดยมีกลุ่มประชากรเป้าหมายให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ที่มีอายุระหว่าง 18 ปีขึ้นไป (7,060 คน) (ที่มา : ข้อมูลสถิติประชากรสำนักทะเบียนราษฎร์อำเภอป่าบอน ณ เดือน มีนาคม 2562)

1) กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) คือผู้ที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือผู้แทนครัวเรือนที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 378 ครัวเรือน โดยใช้สูตรคำนวณของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้จำนวน 378 ตัวอย่าง

2) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และประชาชน ทั้ง 9 หมู่บ้าน จำนวน 19 คนซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบอลล์หิมะ (Snowball Sampling) โดยการสุ่มแบบแนะนำปากต่อปากจากการแนะนำของผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 9 หมู่บ้าน

วิธีดำเนินการ

1. ติดต่อผู้นำและผู้เกี่ยวข้องในชุมชนตำบลทุ่งนารี เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาเก็บข้อมูล

2. นัดหมายจัดเวทีประชุมแกนนำชุมชนตำบลทุ่งนารี เพื่อสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ ดำเนินงาน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. จัดทำหนังสือแจ้งและประสานผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน เพื่อนัดแนะในการตอบแบบ สอบถามและให้สัมภาษณ์ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้ง 4 ด้าน

4. สัมภาษณ์ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากทางสถาบัน นำไปแจ้งกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูล

2. การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามกับประชาชนกลุ่มตัวอย่าง และสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามและสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามด้วยตนเองและนัดวันเก็บข้อมูลอีก 3 วันถัดไป รวมถึงการนัดสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชน ทั้ง 9 หมู่บ้านในตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น วิธี ตามสภาพของข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ LSD (Least significant difference test)

4. การสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ สร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง พบว่า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จำนวน 378 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41-50 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อยู่ในระดับปานกลาง ระดับการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่สาม คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง โดยภาพรวมรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน	$\bar{x}$	SD	แปลความ	อันดับ
1.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.05	0.83	ปานกลาง	3
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.06	0.82	ปานกลาง	2
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.19	0.81	ปานกลาง	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.92	0.86	ปานกลาง	4
ภาพรวม	3.05	0.77	ปานกลาง	

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า 1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี ไม่แตกต่างกัน 2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน 3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี ไม่แตกต่างกัน 4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมุติฐาน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงแตกต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
3. ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงแตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมุติฐาน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงแตกต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ และประชาชน ตำบลทุ่งนารี ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน 4 ด้าน

1) ด้านการมีส่วนรวมในการตัดสินใจ พบว่า โดยรวมแล้ว ผู้บริหารและผู้นำชุมชนให้ประชาชนได้เสนอความต้องการของชุมชน มีระเบียบ การวางแผน กำหนดนโยบายต่าง ๆ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการให้บริการประชาชนให้สะดวก ทันท่วงที ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนจะมีการประชุมลงมติในที่ประชุมเป็นหลัก เมื่อมีการประชุมตัวแทนประชาชนและประชาชนได้ร่วมกันคิด ปรึกษาหารือช่วยกันพัฒนาชุมชน เมื่อมีโครงการต่าง ๆ จากภาครัฐ ประชาชนจะได้รับข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์กระจายข่าวให้เข้าร่วมประชุม เพื่อแสดงความคิดเห็นว่าโครงการใดที่เหมาะสมกับชุมชน ด้วยแบบการออกเสียงข้างมากโดยการยกมือ เพื่อร่วมตัดสินใจเลือกทำในกิจกรรม โครงการต่าง ๆ เช่น การฝึกอาชีพ ความปลอดภัย ด้านความสะดวกสบาย และโครงการต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาในชุมชนต่อไป

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า จัดให้มีอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ เช่น อาสาสมัครประจำชุมชน อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จิตอาสาและ อาสาชุมชน จะทำให้การพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะโครงการรูปแบบไหน ก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชน ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะเป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมโครงการนั้น ๆ ในการร่วมกิจกรรมโครงการ จะมีประธาน มีกรรมการ มีที่ปรึกษา แต่ละคนจะมีตำแหน่ง ประชาชนที่เป็นอาสาสมัครจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการดำเนินงานส่วนใหญ่แล้วจะมีการจ้างเหมางาน กิจกรรมโครงการส่วนอื่น ๆ ที่เป็นการรวมกลุ่ม ก็จะเป็นการดำเนินงานตามแผนนโยบายของภาครัฐ ให้สมาชิกกลุ่มได้ปฏิบัติตามแผนงานนั้น

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จะเป็นไปตามระเบียบราชการที่มีให้เบิกจ่ายได้ ในรูปแบบของเบี้ยเลี้ยง และเงินค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ประชาชนเห็นชอบที่มีโครงการเข้ามาในชุมชน สามารถนำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนา

ชุมชน ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งได้รับความสะดวกในการดำเนินชีวิตร่วมกันในชุมชน สามารถนำความรู้ที่ได้รับแก้ปัญหาในชุมชนได้ ประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดหามาให้ ถ้าเป็นโครงการที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกับอาชีพที่คนในชุมชนทำอยู่ก็จะได้รับผลประโยชน์เป็นส่วนมาก

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า ได้เปิดโอกาสให้มีความคิดเห็นในช่องทางต่าง ๆ การประเมินผลการดำเนินงานโดยพัฒนาชุมชน ผู้เข้าร่วมโครงการได้ดำเนินการตามแผนและได้รับผลจริงและเพียงพอต่อการบริโภคภายในครอบครัวหรือไม่ ในการประเมินผลการดำเนินการก่อสร้างต่าง ๆ ผู้นำชุมชนและประชาชนได้ร่วมประเมินผลการก่อสร้าง หากมีส่วนใดที่ผู้รับเหมาทำไม่ถูกต้องตามแผนก็จะนัดประชุมทุกฝ่ายเพื่อให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยขอสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำนวน 378 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 41-50 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปวช. ปวท. ปวส.และประกอบอาชีพเกษตรกรรม การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี จึงพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนที่ต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ วชิราวรรณ นิลเกตุ (2553,48) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมในทุกด้านไม่แตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงมีบทบาทในสังคมในหลาย ๆ เรื่องเสมอภาคกับผู้ชาย ทำให้การแสดงออกในการมีส่วนร่วมมากขึ้นจากในอดีตที่ผ่านมาทำให้ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี เพศหญิงกับเพศชายจึงมีระดับการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ประชาชนที่ต่างอาชีพกันย่อมมีมุมมองและประสบการณ์ที่เกิดจากความเคยชินในการประกอบอาชีพของตน จึงทำให้เกิดความแตกต่างเรื่องความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมประชาชนที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดาวรรณ์ มหาโชต (2559,275) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยด้านอายุ พบว่าในการพัฒนาชุมชนบ้านป่าดิบ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน กล่าวได้ว่าประชาชนที่มีอายุน้อยมองเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ประชาชนที่มีอายุมากกว่า ที่มีประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน มองภาพได้กว้างกว่าและเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วม ประชาชน

ที่มีอายุต่างกันจึงมีระดับการมีส่วนร่วมไม่ต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ขัดแย้งกับงานวิจัยของวิษณุ หยกจินดา (2557,61) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ซึ่งพบว่าระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้าน ทุ่งกร่างอยู่ในระดับมาก ไตรทศ คูนิอาจและวิวัฒน์ ฤทธิมา (2562,1672) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านน้ำกระจาย ตำบลพะวง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก อาจกล่าวได้ว่าในทุกโครงการของการพัฒนาชุมชนนั้นประชาชน ที่อยู่ในหมู่บ้านทุกคนย่อมมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นด้วย จึงทำให้ระดับการประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนออกมาในระดับปานกลาง ผู้วิจัยอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากประชาชนได้เข้าร่วมประชุม ร่วมเสนอความคิดเห็นในกิจกรรม โครงการ ต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชน และยังเข้าร่วมรับฟังการเผยแพร่ความรู้ ร่วมในการคัดเลือกเกี่ยวกับกิจกรรม โครงการ ร่วมศึกษาข้อมูลและวิธีดำเนินงานก่อนตัดสินใจ และยังร่วมกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โครงการ แต่ยังมีประชาชนบางส่วนไม่ได้เป็นไปเช่นนั้น สอดคล้องกับ ธนิศร ยืนยง (2561,126) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่าประชาชนบางส่วนมีส่วนร่วมสละแรงงาน ปฏิบัติงาน เพื่อช่วยในการดำเนินงานกิจกรรม ร่วมให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการ ให้เหมาะสมกับชุมชน ร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมประสานงานขอความร่วมมือกับประชาชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประชาชนมีส่วนร่วมพิจารณา ร่วมดำเนินงานตามแผนหรือนโยบาย และร่วมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในการประชาสัมพันธ์กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ซึ่งขัดแย้งกับ วิษณุ หยกจินดา (2557,59) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ซึ่งพบว่าโดยภาพรวมระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่างอยู่ในระดับมาก

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง อาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากประชาชนบางส่วน ได้รับผลประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา มีความรู้ ความเข้าใจ ในขั้นตอนการดำเนินงานจากการร่วมกิจกรรม โครงการมากขึ้น และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มีความภาคภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน ส่งผลทำให้เศรษฐกิจความเป็นอยู่ และสังคมภายในชุมชนดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการส่งเสริมฝึกอบรมอาชีพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ กีรติวรรณ กัลยาณมิตรและคณะ(2563,83) ได้ศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง:กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

อยู่ในระดับสูง

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประชาชนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นข้อบกพร่องจากการดำเนินงานต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขและปรับใช้ในการดำเนินกิจกรรมโครงการครั้งไม่มีส่วนร่วมติดตามการดำเนินงาน ตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุดในกิจกรรม โครงการ การไม่ร่วมรับทราบผลสรุปเมื่อกิจกรรม โครงการดำเนินการเสร็จสิ้นลงอย่างถูกต้อง ไม่ร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อปรับปรุง แก้ไขพัฒนา ให้กิจกรรม โครงการ ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพประสิทธิผลแก่ชุมชนมากที่สุด ไม่ร่วมประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม โครงการ ไม่ร่วมเป็นคณะกรรมการ ประเมินผลการดำเนินงานในกิจกรรม โครงการ และไม่ร่วมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการ เพื่อทบทวนผลการดำเนินงานกิจกรรมโครงการ

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมุติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง กับข้อมูลส่วนทั่วไป พบว่า

สมมติฐานที่ 1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง แตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเดิม แพทย์รังษี (2556, 64) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่าการเปรียบเทียบเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรีไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงโดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าอายุมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเดิม แพทย์รังษี (2556,65) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น:ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี กับอายุ ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยและทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference test) อาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่มีอายุน้อยอาจจะยังมองไม่ออกว่าการมีส่วนร่วมสำคัญเพียงใด ซึ่งต่างจากประชาชนที่มีอายุมากกว่า ที่มีประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน มองภาพได้กว้างกว่าและเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วม

สมมติฐานที่ 3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จำเริญ ถาตะนาน,วิจิตรา ศรีสอน และ สัณฐาน ชยนนท์ (2564,465) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่าระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4.ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงโดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าอาชีพมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัณณทัต บนขุนทดและคณะ (2562,220).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่ต่างอาชีพกัน ย่อมมีมุมมองและประสบการณ์ที่เกิดจากความเคยชินในการประกอบอาชีพของตน จึงอาจทำให้เกิดความแตกต่างเรื่องความคิดเห็นในการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนารี ผู้นำชุมชน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินผลกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนติดตามผลการดำเนินงานของการพัฒนาในชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

2. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนารี ผู้นำชุมชน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในการพัฒนาชุมชน ตำบลทุ่งนารี อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสออกมามีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนารี ผู้นำชุมชน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรมอบหมายให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมสังเกตการณ์ และตรวจสอบการทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน เพื่อควบคุมและติดตามการทำงาน พัฒนาให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด

2. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนารี ผู้นำชุมชน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จัดให้มีโครงการพัฒนาชุมชนที่ประชาชนทุกคนได้มีโอกาสออกมาร่วมกัน ดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

กีรติวรรณ กัลยาณมิตร และคณะ. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. วารสารรัชต์ภาคย์, 14(34), 69-85.

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การสังเคราะห์และถอดบทเรียนนวัตกรรมท้องถิ่นและ การบริการสาธารณะของ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ต้นแบบการบริหารจัดการภารกิจที่ถ่ายโอน) (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

จำเริญ ถาตะนาน, วิจิตรา ศรีสอน และสัณฐาน ชยนนท์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(2), 465.

ณรงค์ วารีชล. (2551). การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลสู่เมืองน่าอยู่.กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ (ปัญหาพิเศษปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ไตรทศ คูนิอาจและวิวัฒน์ ฤทิมา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านน้ำกระจาย ตำบลพะวง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ธนิศร ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 5(2), 119-135.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

ประเดิม แพทย์รังสี. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณีเทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

ปัญญา เฉลียวชาติ. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล นครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

ปัณณทัต บนขุนทด และคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาณ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 6(1), 209-222

ลดาวรรณ มหาโชติ. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านป่าดิบ ตำบลทุ่งทอง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ.

วชิราวรรณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

สำนักทะเบียนราษฎร์ อำเภอป่าบอน. (2561-2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565) องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง). สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2564 จาก https://www.phatthalungpao.go.th/files/com_dev/2019-09/20190912_tzrhyiyx.pdf

การใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

Villagers use Herbal Qualities in Raising Coats of Farmers in Nathawi, Songkhla

พงษ์ศักดิ์ ราชสุวรรณ[1*], ศุภการ สิริไพศาล [2]

Pongsak Rachsuvan[1*], Supakarn Siripaisan[2]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ, สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

[1]Graduate student, Department of Master of Arts, Faculty of integrated local development , Learning Institute For Everyone.

[2]รองศาสตราจารย์, สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

[2]Associate Professor, Learning Institute For Everyone.

[*]**E-mail:** Peetuk2510@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาและ 3) เพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ราย และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) บริบทพื้นที่เลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ด้านสังคมและวิถีชีวิต พบว่า ชุมชนอำเภอนาทวี เดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันหันมาประกอบอาชีพทำสวนยางพารามากขึ้น เพราะปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากมายรอบ ๆ ชุมชน จึงนับว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีทุนทางสังคมและพร้อมที่จะบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้ ด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากสวนยางพารา และมีผลไม้ตามฤดูกาลบ้าง ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม การเลี้ยงโคพื้นเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้นในชุมชน และทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ก็ยังส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกัน ทำให้คนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและยังเป็นการสร้างรายได้เสริมอีกด้วย 2) องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองด้วยตนเองโดยการใช้ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา ได้แก่การใช้สมุนไพรในการบำรุงให้โคพื้นเมืองกินอาหารได้มาก การใช้สมุนไพรรักษาโรค สมุนไพรบาง

ชนิดเมือใช้แล้วได้สรรพคุณหลายอย่างและเป็นสมุนไพรที่หาได้ในท้องถิ่นของตนเอง 3) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกรอำเภอนาทวี ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ พ่อแม่ก็ได้รับการถ่ายทอดจากปู่ ย่า ตา ยายต่อ ๆ กันมา จะเห็นได้ว่า ผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดจะมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยเป็นระบบเครือญาติและเพื่อนบ้าน หรือคนที่มีความสนใจที่เข้ามาสอบถาม หรือขอคำแนะนำ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือจากคนในชุมชนว่า มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ด้วยวิธีการหรือใช้ เทคนิคต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ และจากประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมายาวนาน เมื่อผู้ถ่ายทอดได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือจาก ผู้รับการถ่ายทอด จะทำความเชื่อถือในเนื้อหาของ ภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดว่ามีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง สามารถยอมรับไปปฏิบัติได้

คำสำคัญ: การใช้ภูมิปัญญาสมุนไพร,เลี้ยงโคพื้นเมือง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the context of native cattle farmers in Na Thawi District, Songkhla Province, 2) to study and collect knowledge of local wisdom on the use of herbs in native cattle farming. of farmers in Na Thawi District Songkhla Province, and 3) to study methods for transferring local wisdom on the use of herbs in raising native cattle. of farmers in Na Thawi District, Songkhla Province. Content analysis by qualitative research. A group discussion interview with 50 samples was used and content was analyzed.

The results of the research were as follows: 1) The context of the native cattle raising area of farmers in Na Thawi District, Songkhla Province. Formerly a farming community Most of the population is mainly engaged in farming. But at present, turning to a career in rubber plantation more Because at present there are many industrial factories located around the community, it is considered a community that has social capital and is ready to manage to lead to a self-sustaining community. In terms of economy and culture, it was found that most of the population had income from rubber plantations. and some seasonal fruits Most of the population is engaged in agriculture. Raising native cattle is therefore a part of the better economic system in the community. And both activities still result in working together. People have good relations with each other and also create additional income as well. 2) Knowledge of local wisdom, using herbs in raising

native cattle. of farmers in Na Thawi District, Songkhla Province. The use of herbs in raising local cattle by themselves using the wisdom of using herbs that have been passed down. Another common practice is the use of herbs to nourish local cattle to eat more food. Use of medicinal herbs 3) Guidelines for transferring local wisdom on the use of herbs in raising native cattle of farmers in Na Thawi District, Songkhla Province; the transfer of local wisdom on the use of herbs in raising native cattle of farmers in Na Thawi District; From the past until now, it has been inherited from parents. Parents have been inherited from grandparents and grandparents successively, it can be seen that the conveyer and the receiver have a relationship within the family. It is a system of kinship and neighbors. or interested people who come to inquire or ask for advice It was also found that conveyer of wisdom Local people will be trusted by people in the community that proficient Knowledge and experience in the use of herbs in raising native cattle with methods or techniques that have been inherited from ancestors and from the experience that has been accumulated for a long time When the broadcaster has gained the trust and credibility of recipient of the broadcast will make credibility in the content of Wisdom that was transmitted It is reliable, accurate, and can be accepted into practice

Keyword: Using herbal wisdom, raising native cattle

บทนำ

กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองที่ได้ขึ้นทะเบียนภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือ ในอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีทั้งหมด 10 กลุ่ม และเกษตรกรผู้เลี้ยงโคที่ยังไม่ได้เข้าร่วมกลุ่ม ใน 8 ตำบลของอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา รวมทั้งหมด 1,247 ราย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา, 2560) มีเกษตรกรเลี้ยงโคพื้นเมือง เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนสำรอง ทั้งนี้สิ่งที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้เกษตรกรอำเภอนาทวียังคงเลี้ยงโคพื้นเมืองอยู่ในปัจจุบัน คือความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่ออาชีพการเลี้ยงโคพื้นเมือง นอกจากนี้ข้อมูลในด้านสภาพการเลี้ยงของเกษตรกรที่เลี้ยงโคพื้นเมืองในอำเภอนาทวี มีแนวโน้มการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้สมุนไพรบำบัด รักษาอาการป่วยของโคพันธุ์พื้นเมืองน้อยลง เนื่องจากขาดผู้สืบทอด (สุภรัชต์ อินทรเทพ, 2560) และเกษตรกรหันไปใช้บริการกับปศุสัตว์ แต่สิ่งที่เป็นปัญหาของเจ้าของวัวบางรายก็คือข้อจำกัดในการให้บริการของปศุสัตว์ในช่วงระบาดของโรคไม่ทันกับความต้องการของเกษตรกรที่ไม่ได้เข้ากลุ่มเลี้ยงโค ระยะทางไกล จำนวนโคน้อย ทำให้สัตว์เลี้ยงของเกษตรกรสูญเสียได้ ดังนั้นเกษตรกรกลุ่มนี้จึงต้องพึ่งตนเองไปก่อนโดยการใช้ภูมิปัญญาที่แต่ละคนได้รับมา

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะพื้นฐานทางสังคมของ

เกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง สภาพการเลี้ยง การใช้สมุนไพรรักษาโรค ปัญหาในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ตลอดจนแนวทางการอนุรักษ์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ซึ่งจะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อนุรักษ์ ปรับปรุงการให้ผลผลิตโคพื้นเมืองให้สูงขึ้น และเพิ่มจำนวนโคพื้นเมืองให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ต่อไป

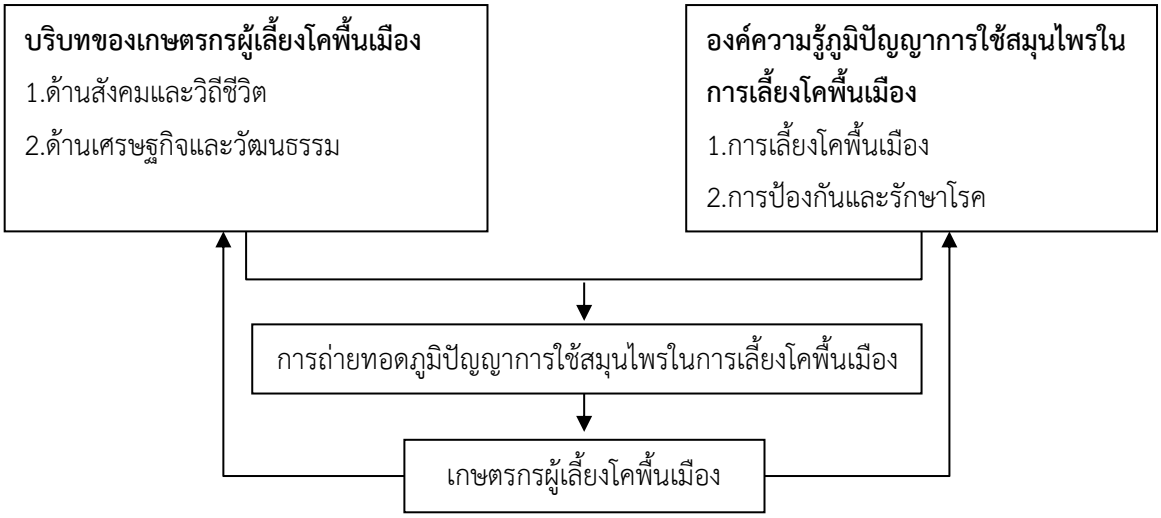
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง การใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางวิจัยและกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ความหมายของสมุนไพรและประโยชน์ของการใช้สมุนไพร
3. การเลี้ยงโคพื้นเมือง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบความคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้างและสนทนากลุ่มย่อยกับประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๕๐ คน ซึ่งได้มาจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้เคยใช้สมุนไพรรักษาโรคของโคพื้นเมือง จำนวน 5 คน และสนทนากลุ่มย่อยกับตัวแทนกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคพื้นเมือง จำนวน 25 คน และเกษตรกรที่เลี้ยงโคพื้นเมืองที่ไม่เข้ากลุ่ม จำนวน 20 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้เคยได้รับการถ่ายทอดความรู้และเคยใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองมาแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้มาจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้เคยใช้และถ่ายทอดความรู้สมุนไพรรักษาโรคของโคพื้นเมือง จำนวน 5 คน ประเด็นการใช้สมุนไพรชนิดใดบ้างในการเลี้ยงโคและการถ่ายทอดความรู้เรื่องสมุนไพร การสนทนากลุ่ม สนทนากลุ่มย่อยกับตัวแทนกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคพื้นเมือง จำนวน 25 คน และเกษตรกรที่เลี้ยงโคพื้นเมืองที่ไม่เข้ากลุ่ม จำนวน 20 คน ประเด็นการนำสมุนไพรมาใช้ในการเลี้ยงโคและปัญหา

2. ข้อมูลทุติภูมิ ได้จากการค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ บทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผู้ศึกษาและรวบรวมไว้ เพื่อประกอบการวิเคราะห์และวิจารณ์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผ่านการตรวจสอบโดยหมอสมุนไพรและปราชญ์ภูมิปัญญาผู้เชี่ยวชาญ นำมาถ่ายทอดภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองสำหรับเกษตรกร

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษา และรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาและเพื่อศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับและเสนอผลการวิจัยการใช้ภูมิปัญญาสมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. บริบทพื้นที่เลี้ยงโคพื้นเมือง อำเภอนาทวี 1) ด้านสังคมและวิถีชีวิต พบว่า ชุมชนอำเภอนาทวีเดิมเป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันหันมาประกอบอาชีพทำสวนยางพารามากขึ้น เพราะปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากมายรอบ ๆ ชุมชน สภาพความเป็นอยู่ของคนนั้นได้เปลี่ยนไปตามกระแส แต่ก็ยังคงมีวิถีชีวิตดั่งเดิมแบบสังคมชนบท มีความเอื้ออาทร มีความสามัคคี ยึดมั่นในหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ อีกทั้งยังมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ชุมชนอำเภอนาทวี จึงนับว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีทุนทางสังคมและพร้อมที่จะบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้ 2) ด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม พบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากสวนยางพารา และมีผลไม้ตามฤดูกาลบ้าง ประชากรส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมการเลี้ยงโคพื้นเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่ดีขึ้นในชุมชน และทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ก็ยังส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกัน ทำให้คนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและยังเป็นการสร้างรายได้เสริมอีกด้วย สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนนี้ล้วนเป็นวัฒนธรรมชุมชนที่คนในชุมชนได้สั่งสมกันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั้งปัจจุบัน คนในชุมชนยังมีการร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนไว้ได้ เช่น ประเพณีชักเรือพระหลังวันออกพรรษา ดังนั้นชุมชนนาทวีนับว่าเป็นชุมชนที่มีทุนชุมชนและทุนทางสังคมอยู่มากพร้อมจะรับมือกับวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศและสามารถแก้ไขได้อย่างยั่งยืน

2. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

2.1 ด้านสถานภาพการเลี้ยงโคพื้นเมืองทั่วไปของเกษตรกร เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง14 - 50 ปี สถานภาพส่วนใหญ่สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สมาชิกในครอบครัว 4 - 6 คน สมาชิกในบ้านมีรายได้เป็นของตนเอง เกษตรกรมีอาชีพหลักคือการทำสวนยางพารา มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคพื้นเมืองเฉพาะต่อปี 20,000 บาท ขึ้นไป

2.2 ด้านการเลี้ยงดูโคพื้นเมืองของเกษตรกร เกษตรกรมีคอกเลี้ยงโคพื้นเมืองทุกรายลักษณะของคอกส่วนใหญ่จะแยกอยู่ต่างหากจากบ้านพัก โดยจะอยู่ที่นา หรือที่สวน บางรายจะมีคอกเลี้ยงโคอยู่ในบริเวณรั้วบ้าน ขณะที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์ จะเลี้ยงแบบปล่อยแปลงหญ้า การเลี้ยงโคพื้นเมืองในอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา นิยมผสมด้วยสายเลือดวัวชน มากกว่าวัวเนื้อเนื่องจากความนิยมในท้องที่ เพราะลูกที่ได้หากเป็นลูกวัวชนลักษณะดีสามารถขายได้ในราคาสูงกว่า มีการสำรองอาหารสัตว์ไว้ในยามขาดแคลน โดยเฉพาะฟางข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้อาหารข้นในการเลี้ยงโคแต่นิยมใช้แร่ธาตุเสริมในการเลี้ยงโคพื้นเมือง

2.3 การป้องกันและรักษาโรคด้วยการใช้สมุนไพร เกษตรกรบางรายยังใช้สมุนไพรรักษาโคพื้นเมืองเพื่อป้องกันและรักษาอาการของโรคที่ไม่รุนแรง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นิยมถ่ายพยาธิภายใน

ให้กับโคพื้นเมืองของตนเอง การรักษาโรคโคพื้นเมืองที่ป่วย เกษตรกรจะใช้บริการจากเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์อาสาปศุสัตว์ในพื้นที่

2.4 ด้านการใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง การรักษาสัตว์ป่วยด้วยตนเองโดยการใช้ภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา และเป็นสมุนไพรที่หาได้ในท้องถิ่นของตนเอง แบ่งตามกลุ่มสมุนไพร ได้ 5 โรค

2.4.1. กลุ่มสมุนไพรป้องกันโรคพยาธิภายนอก

2.4.1.1 เห็บ เหา หมัด สมุนไพรที่ใช้

- ตะไคร้หอม ใช้ส่วนใบ ตากแห้ง นำมาบดให้ละเอียด จำนวน 400 กรัม ต่อน้ำ 8 ลิตร นำมาต้มในหม้อสแตนเลส ที่อุณหภูมิประมาณ 50 องศาเซลเซียส ใช้เวลาต้มประมาณ 3 ชั่วโมง กรองเอาส่วนของสารละลายไปใช้ โดยรดหรือฉีดพ่นไปที่ตัวโค ทุก ๆ 2 วัน

- น้อยหน่า/น้อยโหน่ง ใช้ ส่วนเมล็ด ตากแห้ง ตำหรือบดให้ละเอียด จำนวน 1 กิโลกรัม นำมาแช่ด้วยเหล้าขาว (40 ดีกรี) ผสมน้ำ 1ต่อ 3 ส่วน แช่ไว้ 12 ชั่วโมง แล้วจึงกรองเอาแต่เฉพาะสารละลายไปใช้ รดหรือฉีดพ่น ตัวโค สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

- โล่ติ๊นหรือหางไหล ใช้รากสด 1 กิโลกรัม นำมาตำหรือบดให้ละเอียด แช่น้ำ 20 ลิตร ในถังพลาสติก แช่ทิ้งไว้ 48 ชั่วโมง แล้วกรองเอาสารละลายที่ได้ไปใช้ รดหรือฉีดพ่น ตัวโค สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

- ยาสูบ ใช้ส่วนใบที่ตากแห้งแล้ว จำนวน 1 กิโลกรัม นำมาสั่น ผสมน้ำ 2 ลิตร ในถังพลาสติก แช่ทิ้งไว้ 1 คืน กรองและนำสารละลายไปใช้ รดหรือฉีดพ่น ตัวโค สัปดาห์ละ 2 ครั้ง

- มะขามเปียก ใช้เนื้อมะขามเปียกที่แกะเมล็ดออกแล้ว แช่กับแอลกอฮอล์ 10% (ได้จากแอลกอฮอล์ 95 % 1 ส่วน ผสมกับน้ำ 9 ส่วน) หรือเหล้าขาว 35 ดีกรี 1 ขวด ผสมกับน้ำ 2 ขวดครึ่ง ในอัตราส่วนน้ำหนักแอลกอฮอล์ 5 เท่าของน้ำหนักมะขามเปียก แช่ทิ้งไว้ 1 คืน กรองเอาเฉพาะสารละลายมาใช้ โดยฉีดพ่นให้ตัวเห็บเปียกโชคนาน ๆ กรดอินทรีย์ที่อยู่ในมะขามจะทำให้ผิวหนังของเห็บพองเป็นแผลแตกหรือแห้งตาย แต่ไม่ทำอันตรายต่อผิวโค

- น้ำหมักยูคาลิปตัส ใช้ส่วนใบ 7 กิโลกรัม น้ำตาลทราย 3 กิโลกรัม เกลือแกง 1 กิโลกรัม น้ำสะอาด 1 ลิตร โดยนำใบยูคาลิปตัสมาสับให้ละเอียดผสมกับน้ำตาลทราย 1.5 กิโลกรัม คลุกเคล้าให้เข้ากัน นำบรรจุลงถังพลาสติกแล้วเติมน้ำสะอาดลงไป 1 ลิตร หมักทิ้งไว้ 1 คืน หรือประมาณ 12 ชั่วโมง แล้วโรยน้ำตาลทรายที่เหลือลงไป (1.5กิโลกรัม) จากนั้นเติมเกลือตามลงไป 1 กิโลกรัม ปิดฝาถังให้สนิท หมักต่ออีกประมาณ 7-10 วัน ก็สามารถนำน้ำหมักไปใช้ได้

นำน้ำหมักยูคาลิปตัสมากรองเอาเฉพาะน้ำ เจือจางกับน้ำสะอาด ในอัตราส่วน น้ำหมัก 2 ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำสะอาด 10 ลิตร แล้วนำไปเทราด หรือฉีดพ่นให้ทั่วตัวโค

2.4.1.2 ไรขี้เรื้อน สมุนไพรที่ใช้

- ยี่หร่า (ภาคใต้เรียกใบรา) ใช้ส่วนใบและลำต้น มาตำให้ละเอียด ผสมน้ำเล็กน้อย แล้วนำไปทาหรือพอกบริเวณที่มีอาการ ทำบ่อย ๆ จะช่วยให้อาการดีขึ้นและหายได้

- น้ำหมัก ใบสะเดา ใบขี้เหล็ก ใบสาบเสือ ใบน้อยหน่า หญ้าดอกขาว นำมาสับหรือตำให้ละเอียด นำมาหมักกับน้ำสะอาดในถังพลาสติก อัตรา 1ต่อ2ส่วน ทิ้งไว้ 3 วัน แล้วจึงน้ำมาเทราดที่ตัวโคได้เลยโดยไม่ต้องกรองกากสมุนไพรออก สัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้ง

- ใบหนาด กับเปลือกมังคุด นำมาต้ม กรองเอาเฉพาะน้ำฉีดพ่นใส่ตัวโค ทำได้บ่อย ๆ นำไปทาหรือเทราดที่ตัวโค ทำทุกวันจนกว่าจะหาย

2.4.1.3 แผลหนอนแมลงวัน สมุนไพรที่ใช้

- ใบยาสูบ กับยางดอกรัก โดยใช้ใบยาสูบ 1 กำมือ ตำหรือบดให้ละเอียด นำมาผสมกับยางจากดอกรัก 1 ช้อนโต๊ะ คนหรือนวดให้เข้ากัน ให้มีลักษณะข้นเหนียว จับกันเป็นก้อน นำไปอุดที่ปากแผลของโคที่มีแผลเป็นหนอน

- กะเม็ง ใช้ทั้งใบและลำต้น ตำผสมกับเกลือเล็กน้อย ในไปพอกบริเวณที่เป็นแผลเช้า เย็น 3-5 วันแผลจะแห้งไม่เป็นหนอน

- ขมิ้นชัน เสลดพังพอนตัวผู้และตัวเมีย ใบสาบเสือ บัวบก นำสมุนไพรทั้งหมดอย่างละเท่า ๆ กัน มาสับเป็นชิ้นเล็ก ๆ คลุกเคล้าให้เข้ากัน นำมาใส่ในภาชนะ ราดด้วยเหล้าขาวให้พอท่วมแล้วปิดฝาให้สนิท หมักทิ้งไว้ 1 คืน ถ้าต้องการให้ได้ประสิทธิภาพมากขึ้นก็หมักให้นานขึ้น เมื่อจะนำไปใช้ให้กรองเอาแต่เฉพาะสารละลายไปใส่รักษาแผล จะช่วยสมานแผลให้แห้งเร็วขึ้น

- หนามเกี่ยวไก่ หรือ ผีไหว้ดาด (สงขลา) โดยขูดรากหรือต้น หนามเกี่ยวไก่ผสมกับใบยาสูบและน้ำมันเบนซินเล็กน้อย ใส่บริเวณที่เป็นแผล ทำให้หนอนเมา ตาย ช่วยรักษาแผลที่มีหนอน

- ใบยาสูบตากแห้งผสมกับปูนแดง นำไปอุดรูแผล โดยก่อนใส่ยาให้เอาตัวหนอนออกก่อน

- สังวาลพระอินทร์ (ช้องนางคลี่ ภาคใต้) ใช้ต้นถักเป็นวงคล้องคอลูกวัว และใช้ต้นผสมกับยาเส้น ตำให้ละเอียด พอกที่สะดือของลูกวัวเพื่อกำจัดหนอน

2.4.2. โรคพยาธิภายใน สมุนไพรที่ใช้

- สะแก ใช้ลูกสะแกประมาณ 2-3 กำมือ ตำกับเกลือพอเค็ม เติมน้ำ 1 ลิตร ใส่กระบอกไม้ไผ่กรอกทันทีครั้งละ 1 ลิตร

- มะเกลือ ใช้ผลมะเกลือประมาณ 10-15 ลูก ตำให้ละเอียด ผสมกับเกลือ 1 กำมือ ใส่น้ำ 1 แก้ว คั้นและกรองเอาแต่น้ำให้โคกิน

- บอระเพ็ดและเกลือ โดยนำบอระเพ็ด 1 กิโลกรัม และเกลือ 2 กำมือ มาตำให้เข้ากัน จากนั้นคั้นเอาเฉพาะน้ำ แล้วนำมาผสมกับน้ำสะอาดนำไปกรอกให้โคกิน จะช่วยถ่ายพยาธิ และรักษาอาการโคไม่กินหญ้า เบื่ออาหารได้ดี

- ชันหรือขี้ชัน ของชันโรง ซึ่งเป็นยางไม้ธรรมชาติ 100 - 200 กรัม ตำให้ละเอียด นำมาใส่ในกระบอกไม้ไผ่ ผสมน้ำซาวข้าวให้เกือบเต็มกระบอกไม้ไผ่ เขย่าให้เข้ากัน แล้วไปกรอกให้โคกินในตอนเช้า

- ใบขี้เหล็ก นำใบขี้เหล็ก 3 - 5 กำมือ เกลือแกง 3 ช้อนโต๊ะ ตำหรือปั่นให้ละเอียด ผสมน้ำ 1 ลิตร บีบคั้นเอาเฉพาะน้ำให้ได้มากที่สุด แล้วนำไปกรองเอาเฉพาะน้ำใบขี้เหล็กมากรอกให้โคกินในช่วงเช้าที่ท้องว่าง จะช่วยในการถ่ายพยาธิ ช่วยรักษาอาการเบื่ออาหารและยังช่วยให้โคสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ มีภูมิต้านทานโรคได้ดีขึ้นด้วย

- ผักหนาม ใช้หัวผักหนามสดแก่ 1 กิโลกรัม นำไปล้างน้ำให้สะอาด ผึ่งให้แห้ง แล้วนำไปเผาไฟให้เปลือกข้างนอกไหม้ ข้างในสุก นำไปตำผสมรวมกับเกลือแกง 300 กรัม เติมน้ำเปล่าสะอาดให้พอท่วม หมักแช่ทิ้งไว้ 1 คืน แล้วกรองเอาแต่น้ำใส่กระบอกไม้ไผ่ กรอกให้โคกินสัปดาห์ละ 3 ครั้ง

- สวาด ใช้ยอดสวาด ตำให้ละเอียด ผสมกับน้ำกรองเอาเฉพาะน้ำ นำไปกรอกให้โคกิน

2.4.3. โรคปากเท้าเปื่อย สมุนไพรที่ใช้

- ประดู่ นำเปลือกประดู่ 1 กิโลกรัม มาสับให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ ต้มในน้ำ 10 ลิตร เคี่ยวให้ข้น กรองเอาแต่น้ำ นำไปทาบริเวณที่โคเป็นโรค แผลจะหายภายใน 2 สัปดาห์

- เปลือกประดู่ เปลือกหว้า เปลือกต้นแค นำมาสับให้ละเอียด ประมาณ 1 กิโลกรัม ใส่น้ำพอท่วม หมักทิ้งไว้ 1 คืน กรองเอาน้ำหมักสมุนไพรนำมารดแผลในโค วันละ 2 ครั้ง เช้าเย็น ภายใน 3 - 5 วัน อาการมีแผลปากเปื่อย เท้าเปื่อย จะหายขาด

- ผลมะเฟือง นำผลมะเฟืองมาคลุกเกลือ บีบเอาแต่น้ำ นำมากวาดลิ้นโคที่เปื่อย เช้าเย็น จะทำให้อาการดีขึ้นได้

- มะขามเปียก โดยคั้นเอาเฉพาะเนื้อมะขาม นำมารูดลิ้นโคที่เป็นแผล ให้เนื้อที่เปื่อยหลุดออกมา

- ไพล เกลือ นำหัวไพลใส่เกลือพอมีรสเค็ม ตำให้ละเอียด ผสมน้ำสะอาดเล็กน้อย ใช้ทาปากและลิ้นโคช่วยรักษาปากอาการได้ดีขึ้น

2.4.4. โรคคอบวม สมุนไพรที่ใช้

- ฟ้าทะลายโจรผสมขมิ้นชันผสมบอระเพ็ด นำสมุนไพรทั้ง 3 ชนิด อย่างละ 1 กำมือ ตำให้ละเอียด ผสมกับน้ำสะอาด1 ลิตร กรองเอาเฉพาะสารละลาย กรอกให้โคดื่ม เช้าเย็น

- บอระเพ็ดผสมข้าวสาร นำสมุนไพรทั้ง 2 ชนิด อย่างละ 2 กำมือ ตำให้ละเอียด ผสมน้ำ 1 ลิตร กรองเอาเฉพาะน้ำ กรอกให้โคดื่ม เช้าเย็น

- ลูกใต้ใบ 1 กิโลกรัม ผสมกับหัวหอม 500 กรัม ต้มกับน้ำ 3 ลิตร ให้เหลือ 1 ลิตร กรองเอาเฉพาะน้ำ กรอกให้โคดื่ม

- ขมิ้นชันผสมน้ำตาลแว่น ตำทั้ง 2 อย่างคลุกเคล้าให้เข้ากัน ปั้นเป็นก้อน ป้อนให้โคกิน

- ใบหนาด ต้มกับน้ำ กรองเอาแต่น้ำ กรอกให้โคดื่ม

- ต้นหมุย หมาก ข่อย กระดูกสัตว์ ใช้สุมไฟให้โคสูดดม

2.4.5. โรคไข้ขา สมุนไพรที่ใช้

- ฟ้าทะลายโจร เสลดพังพอนและเถาตำลึง อย่างละ 500 กรัม นำมาต้มรวมกันในน้ำ 1 ลิตร นาน 15 นาที กรองเอาเฉพาะน้ำ กรอกให้โคดื่ม

- หูกวาง ใบหูกวาง นำมาตำหรือบดให้ละเอียดกับเกลือพอมีรสเค็ม ผสมน้ำกรอกให้โคกินโดยไม่ต้องกรอง

- เหงือกปลาหมอ ตากให้แห้ง นำมาตำหรือบดให้ละเอียด ผสมกับน้ำสะอาดกรอกให้โคกิน

3. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกร อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ พ่อแม่ก็ได้รับการถ่ายทอดจากปู่ ย่า ตา ยาย ต่อ ๆ กันมา จะเห็นได้ว่า ผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดจะมีความสัมพันธ์ภายในครอบครัว โดยเป็นระบบเครือญาติและเพื่อนบ้าน หรือคนที่มีความสนใจที่เข้ามาสอบถาม หรือขอคำแนะนำนอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือจากคนในชุมชนว่ามีความเชี่ยวชาญ มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ด้วยวิธีการหรือใช้ เทคนิคต่าง ๆ ที่ได้รับการถ่ายทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ และจากประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมายาวนาน เมื่อผู้ถ่ายทอดได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือจาก ผู้รับการถ่ายทอด จะทำความเชื่อถือในเนื้อหาของ ภูมิปัญญาที่ถูกถ่ายทอดว่า มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง สามารถยอมรับไปปฏิบัติได้ ผู้ถ่ายทอดจะใช้วิธีการบอกเล่าผ่านคำพูดซึ่งเป็นการพูดคุยระหว่างบุคคล แบบตัวต่อตัวในลักษณะซึ่งหน้า หรือการให้คำแนะนำเป็นกลุ่มตามความสนใจ โดยเป็นการจดจำจากประสบการณ์ตรง มาเล่าหรือพูดคุยกันภายในกลุ่มระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดมากกว่าที่จะบันทึกเป็นเอกสาร แต่บางครั้งจะมีการนำของจริงมาประกอบการบอกเล่า หรืออาจจะสาธิตประกอบคำอธิบายของผู้ถ่ายทอด ร่วมกับการปฏิบัติหรือลงมือทำของผู้รับการถ่ายทอด

สรุปและอภิปรายผล

การเลี้ยงโคพื้นเมืองด้วยการใช้สมุนไพรในการบำรุง ป้องกันรักษาโรค แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงภูมิปัญญาของชาวบ้าน นำไปสู่การมีอาชีพ มีรายได้เสริม นอกเหนือจากรายได้หลัก ไม่ต้องเฝ้าวัวทั้งวัน ไม่ต้องลงทุนมาก วัวตัวเมียจะตกลูกได้เกือบทั้งปี วัวที่ขายส่วนใหญ่จะได้ราคาดี อีกทั้งยังมีการรวมกลุ่มกันของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองที่ได้ขึ้นทะเบียนภายใต้โครงการธนาคารโค-กระบือ ในอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีทั้งหมด 10 กลุ่ม มีสมาชิกรวมทั้งหมด 1,247 ราย (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา, 2560)

ปัจจุบันภูมิปัญญาทางด้านสมุนไพรได้มีการนำมาใช้มากขึ้น เนื่องจากมีขั้นตอน กระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก และต้นทุนต่ำ ประกอบกับสารที่มีในสมุนไพรมีปริมาณเข้มข้น มีคุณภาพสูง มีประสิทธิภาพในการใช้งาน ควบคุมปริมาณสารที่ใช้ได้ง่าย สามารถรักษามาตรฐานและคุณภาพในการผลิตให้เหมือนกันได้ สมุนไพรจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการรักษาโรคในโคจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังที่ นวลจันทร์ พารักษา (2555) ได้แนะนำแนวทางการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงสัตว์ ในการป้องกันโรค ว่าสารจากสมุนไพรส่วนใหญ่มีคุณสมบัติในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ต่าง ๆ ทั้งเชื้อแบคทีเรีย ไวรัสและเชื้อบิด

แนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมือง ของเกษตรกรอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา โดยที่ผู้ถ่ายทอดจะให้คำแนะนำอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดมีความเข้าใจและจดจำเนื้อหาของภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งบรรยากาศจะมีความเป็นกันเองมากกว่าการเรียนรู้หรือรับการถ่ายทอดแบบที่เป็นการเรียนตามหลักสูตรหรือในห้องเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดภูมิปัญญา การใช้สมุนไพรเป็นอาหารและยาในจังหวัดนครนายก ซึ่งนภดล และคณะ (2546:อ้างใน อภิญญา รัตนไชย: 2563) ได้รายงานไว้ว่า วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ เรื่องการใช้สมุนไพรเป็นอาหารและยา จะเป็นการถ่ายทอดโดยการบอกเล่าให้ฟังแบบปากต่อปากและการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง นอกจากนี้แล้วยัง คล้ายคลึงกับผลการวิจัยของพระมหาเมธา (2547) ซึ่งได้ศึกษา กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำเครื่องทองลงหินของบ้านหนองบัวน้อย ตำบลหนองบัวน้อยอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า เป็นการส่งผ่านความรู้ในกลุ่มเครือญาติที่ใกล้ชิดและเพื่อนบ้านในชุมชน ผู้เรียนรู้ หรือผู้รับการถ่ายทอดได้ดูการทำงานสัมผัสงาน และช่วยงานของผู้ถ่ายทอดอยู่เป็นประจำ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญ จนสามารถปฏิบัติได้ดีทัดเทียมกับผู้ถ่ายทอด ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการถ่ายทอดภูมิปัญญา เช่นเดียวกับ นิยพรรณ วรรณศิริ (2550) รายงานไว้ว่า วิธีการถ่ายทอดดังที่ได้กล่าวมาเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมหรือรูปแบบของพฤติกรรม แต่ปัจจุบันการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้สมุนไพรในการเลี้ยงโคพื้นเมืองของอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา มีเป็นส่วนน้อย มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะคนในครอบครัวและผู้ที่สนใจเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ รัศมีวรรณ กนกนุวัตร (2564) ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดความรู้และทักษะ ช่างแกะสลักไม้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าแนวทางการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการสนทนากลุ่ม ปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้ของภูมิปัญญาในท้องถิ่น ค่อนข้างลดน้อยลง เนื่องจากขาดการถ่ายทอด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในครอบครัว หมู่บ้าน และโรงเรียน ทำให้คนไทยรุ่นใหม่ไม่สนใจศึกษาภูมิปัญญาดังกล่าว เป็นผลทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเลือนหายไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรมีการวิจัยเรื่องคุณสมบัติของสมุนไพรแต่ละชนิดที่บ่งบอกถึงคุณสมบัติของสมุนไพรบางอย่างที่มีผลต่อการ บำรุง ป้องกัน รักษา โรคที่เกิดกับโค

2. ควรมีการตรวจสุขภาพของโคพื้นเมืองเพื่อยืนยันว่า โคพื้นเมืองมีสุขภาพดี ไม่มีอันตรายจากโรคและสารเคมีตกค้าง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเลือกชนิดของสมุนไพร แม้ว่าสมุนไพรจะเป็นสิ่งที่มาจากธรรมชาติ แต่สมุนไพรไม่ได้ปลอดภัยเสมอไป ดังนั้นจึงต้องมีข้อมูลของพืชที่จะนำมาใช้ ทั้งในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเป็นพิษหน่วยราชการหรือผู้มีความรู้ด้านสมุนไพรควรมีการอบรม ส่งเสริมแก่กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง

2. การเตรียมพืชสมุนไพร ในการนำไปใช้ให้เกิดผลและปลอดภัย จำเป็นต้องมีการเตรียมพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีการควบคุมการปนเปื้อนต่าง ๆ

3. การร่วมมือและการประสานงาน แม้ว่าการวิจัยด้านการใช้สมุนไพรในสัตว์เลี้ยงจะดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่การใช้ประโยชน์ในด้านการผลิตยังมีน้อย สาเหตุเกิดจากหลายประการ การพัฒนาการใช้สมุนไพรของไทยในการภาคการผลิตปศุสัตว์ จึงจำเป็นต้องมีความร่วมมือและการประสานงานระหว่างนักวิจัย ปศุสัตว์ และผู้ผลิตสมุนไพร

4. การรณรงค์ส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองและปศุสัตว์หันมาให้ความสำคัญกับการผลิตสมุนไพรของไทย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสมุนไพร การขยายการใช้ประโยชน์จากพืชของไทย

เอกสารอ้างอิง

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2550). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม: แนวคิด ทฤษฎี ความเป็นมาและสาระสำคัญด้านมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นวลจันทร์ พารักษา. (2555). ศักยภาพและทิศทางของสมุนไพรในปศุสัตว์. แก่นเกษตร, 40(ฉบับพิเศษ 2), 110-113

พระมหาเมธา คำไหล. (2547). การศึกษากระบวนการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการทำเครื่องทองลงหินบ้านหนองบัวน้อย ตำบลหนองบัวน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.

รัศมีวรรณ กนกนุวัตร์. (2564). กระบวนการถ่ายทอดความรู้และทักษะช่างแกะสลักไม้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น.นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 15(1), 401-416

สุภรัชต์ อินทรเทพ. (2560). สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน จังหวัดสระแก้ว. วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(3), 221-231

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). ข้อมูลปศุสัตว์ปี 2560. สงขลา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา.

อภิญญา รัตนไชย (2563). กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำประมงพื้นบ้านของชุมชนลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ประเทศไทย. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 90112. แก่นเกษตร, 48(4), 743-478

แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

Guidance on Conservation Promotion and Inheritance of Shadow Puppet Carving Wisdom in Khuan Kalong Sub-district, Khuan Kalong District, Satun Province

กิตติยา ฤทธิภักดี [1*], วรวิท มาศแก้ว[2]

Kittiya Rittipakdee[1*], Worawit Maskaew[2]

[1] อาจารย์, วิทยาลัยชุมชนสตูล

[1] Lecturer, Satun Community College

[2] ผู้ช่วยนักวิจัย, วิทยาลัยชุมชนสตูล

[2] Research Assistant, Satun Community College

*** Corresponding Author: E-mail:** Kittiya.c2517@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง โดยเลือกศึกษาภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ปราชญ์ด้านภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างควบคู่กับการทำบันทึกภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้การศึกษาการวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

ผลการศึกษา พบว่าภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง ประกอบด้วย ความรู้ทั้งทางด้านศาสตร์และศิลป์ ซึ่งแฝงด้วยคุณค่าหลากหลายด้านอันส่งผลต่อการดำเนินชีวิต แต่ด้วยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุง ถูกลดบทบาทลงกลายเป็นภูมิปัญญาที่ขาดผู้สืบทอด การถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจึงขาดหายไป ขาดการได้รับความสนใจจากหน่วยงานและบุคคล จึงควรมีการค้นคว้าวิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมองค์ความรู้และการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการแกะหนังตะลุงอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำเป็นคู่มือการแกะรูปหนังตะลุง จัดกิจกรรมปลุกจิตสำนึกคนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าและแก่นสาระความสำคัญของภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง สำรวจและจัดทำทำเนียบช่างแกะรูปหนังตะลุงในท้องถิ่น ส่งเสริมหรือฝึกอบรมการแกะรูปหนังตะลุง และนำมาบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ริเริ่มสร้างสรรค์ภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย

และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ศิลปหัตถกรรมการแกะรูปหนังตะลุง ควรมีการลงนามบันทึกความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการทำงานร่วมกัน ควรมีการยกย่อง เชิดชูเกียรติปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการการแกะรูปหนังตะลุง และจัดหาศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในการจำหน่ายสินค้าจากการแกะหนังตะลุง เพื่อสร้างเป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลัก สร้างรายได้แก่บุคคลในท้องถิ่น

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การอนุรักษ์, การสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง

Abstract

This research applied the qualitative research approach to study the shadow puppet carving wisdom and examine the guidance on conservation promotion and inheritance of shadow puppet carving wisdom in Khuan Kalong Sub-district, Khuan Kalong District, Satun Province. Informants were philosophers of shadow puppet carving wisdom. The research tool was a non-structured interview and field record. Document analysis, participatory observation, and in-depth interviews with the triangulation method were utilized. Qualitative data were analyzed using analytic induction and conclusive analysis method.

Research results illustrated that shadow puppet carving wisdom comprised science and art knowledge involving values influencing the living. However, the changing world society was a vital factor compromising the role of shadow puppet carving wisdom, so there was a lack of inheritors and support from authorities and individuals. Therefore, the research and collection of knowledge and systematic knowledge management about shadow puppet carving were needed, as well as the activities or projects promoting the conservation and inheritance of shadow puppet carving via the research and participation of the community members. Consequently, children and youth were aware of the values and significance of shadow puppet carving wisdom. Furthermore, the survey and local carvers directory, creation of contemporary shadow puppet carving wisdom for the benefits of living, memorandum of cooperation with authorities to move forward the operations, admiration and tribute to local philosophers, support for producing more teachers of shadow puppet carving wisdom, and providing of products distribution center should be prioritized to create the occupation and generate income to community members.

Key words: Promotion, Conservation, Inheritance of shadow puppet carving wisdom

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนานและสังคมไทยมี ภูมิปัญญาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งภูมิปัญญานอกจากแสดงถึงความเป็นไทย ความเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่ง แล้ว ยังเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญและพัฒนาการของคนในชาติไทย เพราะภูมิปัญญาถือว่าเป็นสิ่งละเอียดอ่อนซึ่ง ชาติที่เจริญแล้วมักมีสังคมที่สงบสุขร่มเย็นไม่ระส่ำระสาย มีความเป็นอิสระจึงจะสามารถสร้างสรรค์และสั่งสมภูมิปัญญาเฉพาะตนขึ้นมาได้ (จักรพันธ์ โสมะเกษตริน, 2551) ทั้งนี้การสั่งสมภูมิปัญญาเฉพาะของตนที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้น บางพื้นที่มีการสร้างภูมิปัญญาที่ใช้ในพื้นที่ของตน เรียกได้ว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) (กนกพร ฉิมพลี, 2555) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไปสู่เด็ก มักกระทำด้วยวิธีง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนสามารถดึงดูดใจ ให้กระทำโดยไม่รู้ตัว เช่น การละเล่น การเล่านิทาน กระทำตามแบบอย่าง การเล่นคำทายปริศนา เป็นต้น วิธีการ ดังกล่าวล้วนเป็นการเสริมสร้างนิสัยและบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมประสงค์จะให้สมาชิกของสังคมเป็นอยู่ ส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องจริยธรรม ค่านิยม โลกทัศน์ ปรัชญาชีวิตและกฎเกณฑ์ การดำเนินชีวิตในสังคมทั่วไป 2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาไปสู่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นบุคคลที่มีวัยวุฒิและประสบการณ์มากและอยู่ในวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาจึงกระทำโดยการผ่านกระทำ เช่น การบอกเล่าในขณะที่มีการทำพิธีกรรมทั้งที่เป็นพิธีสู่ขวัญ พิธีทางศาสนา พิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมท้องถิ่น พิธีแต่งงาน เป็นต้น (จักรกฤษณ์ ดาวไธสง, 2552)

การแกะหนัง นับเป็นภูมิปัญญาที่เคียงคู่กับศิลปะการแสดง “หนังตะลุง” อันเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิต บอกกล่าวเล่าเรื่องราวผ่านหน้าจอผ้าขาวที่มีมากกว่า 200 ปี “ตัวหนัง” ที่ใช้เชิดแสดงนั้นแฝงไว้ด้วยศาสตร์และศิลป์ในการ สร้างสรรค์เพื่อเป็นสีสันและอรรถรสของการชมหนังตะลุงที่ต้องอาศัยการเชิดตัวหนังไปพร้อมกับบทพากย์อันสนุกสนาน การสร้างสรรค์ “ตัวหนัง” จึงต้องอาศัยช่างแกะหนังที่ต้องเป็น ที่ผู้ที่เปี่ยมไปด้วยทักษะและความชำนาญตั้งแต่การเลือกหนัง ฟอกหนัง วาดรูปตัวหนังด้วยเหล็กจาร ตลอดจนถึงขั้นตอน การแกะและตอกตัวหนังตะลุง ด้วยการเผื่อระยะการมองจากแสงที่ส่องผ่านเกิดเป็นความงามที่น่าประทับใจ การแกะรูปหนังตะลุง ถือเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นในครอบครัวของตัวเอง หรือเรียนรู้ด้วยการฝึกหัด ฝึกฝนเป็นหลัก จากเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน ซึ่งการแกะรูปหนังตะลุงมักจะแกะอยู่ในกรอบของวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งรูปแบบและลวดลายที่มีคุณค่า

ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล มีความโดดเด่นด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ที่มีเอกลักษณ์เด่นชัดได้แก่ หัตถกรรมแกะหนังตะลุง โดยในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านพรุ และในหมู่ที่ 9 บ้านวังผาสามัคคี ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ได้มีการรวมกลุ่มเกิดเป็นกลุ่มอาชีพคือกลุ่มแกะรูปหนังตะลุง ทั้งนี้การแกะหนังเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่ง เดิมนิยมแกะด้วยหนังวัว ควาย หมี เสือ กวาง และกระจง โดยแกะเป็นรูปหนังตะลุง ปัจจุบันประชาชนนิยมนำรูปหนังตะลุงไปใช้เป็นเครื่องประดับบ้านหรือสำนักงาน ทำให้รูปหนังตะลุงกลายเป็นสินค้าพื้นเมืองที่นิยมแพร่หลายมาก

นอกจากนี้ยังมีการพัฒนารูปแบบของการแกะหนังให้ทันสมัย และเป็นไปตามความต้องการของสังคมมากขึ้น ผลงานศิลปหัตถกรรมในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ ที่มีความรู้มีฝีมือเชิงช่าง เป็นผู้สืบทอดศิลปะดังกล่าว ถือเป็นกลุ่มบุคคลส่วนน้อย ที่มีความรู้ทั้งความเป็นมา วัสดุขั้นตอน กระบวนการในการผลิตและผนวกกับการถ่ายทอดความรู้จะถ่ายทอดความรู้กันในวงแคบเฉพาะแค่กลุ่ม ลูกหลาน หรือคนสนิทเพียงเท่านั้นซึ่งหากในอนาคต อาจส่งผลทำให้ศิลปหัตถกรรมการแกะรูปหนังสูญหายไป ซึ่งปัจจุบัน อัตลักษณ์ในงานหัตถกรรมการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล กำลังจะสูญหายไปกับกาลเวลา เนื่องจากเยาวชนรุ่นหลังขาดการเรียนรู้ เอาใจใส่ในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม (ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบลควนกาหลง, 2563) ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล เพื่อให้ทราบแนวทางในการสืบทอดภูมิปัญญา ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อเป็นการเก็บรวบรวมภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุง รวมถึงการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมการแกะหนังตะลุงไว้เป็นเอกสารหลักฐาน เพื่อมิให้ภูมิปัญญาสูญหายตามกาลเวลา และวิเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อการศึกษา สังเคราะห์แนวทางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการสืบทอดภูมิปัญญาหัตถกรรมการแกะหนังตะลุงอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้ช่วยกันสร้างสรรค์และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง จากอดีตถึงปัจจุบันโดยการเก็บรักษาความรู้ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น โดยการใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในการถ่ายทอดให้กับลูกหลานจากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ให้กับคนในครอบครัวก่อน และพัฒนาไปสู่สังคมในชุมชนท้องถิ่น เป็นการสะท้อนความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อม ความเชื่อประเพณี และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดจินตนาการทางความคิด การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาเป็นมรดกทางปัญญา ที่ได้มีการสั่งสมและสืบทอดจนถึงปัจจุบันหากคนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญภูมิปัญญาก็อาจเกิดการสูญหายได้ตามกาลเวลา เพราะขาดการเชื่อมโยง ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน เพื่อมิให้ภูมิปัญญาสูญหาย จึงมีแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ดังนี้ คือ 1) ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน ให้สามารถทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนได้อย่างเต็มที่ และให้โอกาสพัฒนาผลงานให้ได้ 2) สรรหาบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละสาขาวิชาที่มีความรู้ประสบการณ์จนเกิดความเชี่ยวชาญในอาชีพที่กระทำนั้น ๆ 3) การรวบรวม

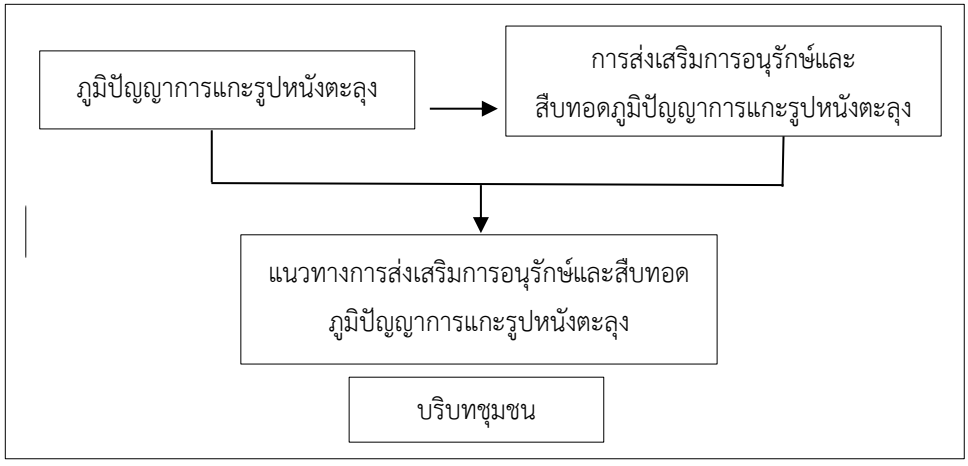
ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาจัดพิมพ์ในรูปของสื่อสารสนเทศประเภทต่าง ๆ 4) ส่งเสริมการเผยแพร่เมื่อมีการเลือกสรรภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น ๆ ของแต่ละสาขาแล้วเรียบร้อย ควรพิจารณาสื่อที่จะใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์ และความเหมาะสม เพื่อให้ผู้รับมีโอกาสได้รู้จักและศึกษาหาความรู้ โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติได้ 5) สนับสนุนให้มีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยเพื่อให้เกิดมีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยโดยนำผลจากการทดลองสรุปเป็นองค์ความรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรวัต สุขสิกาญจน์ (2554) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหนังตะลุง โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนสร้างสรรค์หัตถกรรมภาพแกะหนังตะลุง ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีความต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีผู้เข้าร่วมดำเนินการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหนังตะลุง จำนวน 20 คน มีการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3 วงรอบ แนวทางหลักในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์คือ ผลิตง่าย ไม่ซับซ้อน และยังคงอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมสร้างสรรค์หัตถกรรมหนังตะลุงอยู่ ต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างมีกระเป๋าสะพาย 1 ใบกระเป๋าถือแบบมีสายสะพาย 2 ใบ กระเป๋าถือ 2 ใบ และชุดเครื่องประดับ 2 ชุด โดยนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนในท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ และผลการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์อย่างเป็นรูปธรรม

ทัตพงศ์ เที่ยวแสวง และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง กรณี ศึกษา : วิสาหกิจชุมชนแกะรูปหนังตะลุง ชุมชนบ้านสวนจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การแกะหนังตะลุงของ วิสาหกิจชุมชนแกะรูป หนังตะลุง ชุมชนบ้านสวนจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการพัฒนาประเภท ผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ มีความหลากหลายและยังมีการเผยแพร่การถ่ายทอดความรู้ให้กับชุมชน ผู้ที่สนใจในการแกะหนังตะลุงอีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และดำเนินงานภาคสนามโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์แบบรวมกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านภูมิปัญญา ศึกษาปัญหาและอุปสรรค เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงร่วมกันอย่างลึกซึ้ง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยเลือกพื้นที่ ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล (Key information) เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน คือ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้อนุรักษ์ภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง จำนวน 8 คน ดังนี้ ปราชญ์ชาวบ้านการแกะรูปหนังตะลุง จำนวน 2 คน และบุคคลผู้ซึ่งได้รับการถ่ายทอดการแกะรูปหนังตะลุงจากปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 6 คน และ 2) ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้ที่สนับสนุนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนสตูล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกลุ่ม 5 ประชารัฐ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) ควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล และนายหนังตะลุง จำนวน 1 คน

เครื่องมือในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์ การบันทึกภาพ ในการจัดทำแนวทางการสัมภาษณ์ผู้วิจัย ได้มีการกำหนดประเด็นขอบเขตในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษา จากนั้นนำไปทดลองใช้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลจากการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์ และพรรณนา เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลหลังจากสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักแล้ว จากนั้นจึงนำข้อมูลมาเรียบเรียงวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปที่ชัดเจนและถูกต้อง

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) โดยได้ใช้วิธีการ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2553) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวม ข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ 1. ผู้วิจัยบันทึกการสังเกตการแกะสลักรูปหนังตะลุง 2. สนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลหลักและ 3. การสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลรอง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

จากการศึกษาพบว่า

1. ภูมิปัญญาด้านการแกะรูปหนังตะลุง ในพื้นที่ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล พบว่า ภูมิปัญญาด้านการแกะรูปหนังตะลุง ในพื้นที่ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล มีจำนวน 2 คน คือ

1) นายสุริยา กรงไกรจักร์ ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 9 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง เริ่มเรียนรู้เรื่องการแกะหนังมาตั้งแต่ตอน อายุได้ 9 ขวบ โดยเป็นลูกศิษย์ของ ครูอิ่ม จันทร์ชุม ซึ่งครูอิ่ม จันทร์ชุม ได้รับการยกย่องว่าเป็น "บรมครูแกะหนังตะลุงของภาคใต้" ณ ศูนย์ศิลปหัตถกรรมรูปหนังบางแก้ว ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านบางแก้ว ตำบลท่ามะเดื่อ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ศูนย์ศิลปหัตกรรมบางแก้วเป็นศูนย์ฝึกงานแกะหนังตะลุงแห่งภาคใต้ เปิดเมื่อปี พ.ศ. 2524 ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยมีนายอิ่ม จันทร์ชุม เป็นหัวหน้าศูนย์ศิลปะหัตกรรมบางแก้ว ทั้งนี้ นายสุริยา กรงไกรจักร์ ได้ใช้วิชาชีพเป็นวิชาชีพการแกะหนังในการเลี้ยงชีพเลี้ยงครอบครัวเรื่อยมาถึงปัจจุบัน



ภาพที่ 2 นายสุริยา กรงไกรจักร์ ภูมิปัญญาด้านการแกะรูปหนังตะลุงประจำจังหวัดสตูล



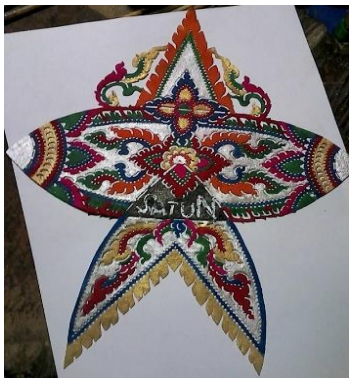
ภาพที่ 3 ผลงานการแกะหนังตะลุง โดยนายสุริยา กรงไกรจักร

2) นายสุริยา ชูวิจิตร ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 5 ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวังสตูล เริ่มเรียนรู้เรื่องการแกะหนังมาตั้งแต่ตอนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเรียนรู้มาจากบิดา แต่ทำได้ 3 ปีก็หยุดแกะหนังตะลุง เพราะต้องย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่อื่น และเริ่มแกะหนังตะลุงต่อในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2534 โดยเริ่มแกะกนกตามโลงศพแกะเป็นลายเทพพนมและทำเรือพระ แต่กนกโลงศพทำมาได้สักระยะก็ต้องหยุดทำ เพราะมีการใช้โลงแอร์มากขึ้น จึงหันมาแกะรูปหนัง โดยแกะมาจนถึงปัจจุบัน



ภาพที่ 4 นายสุริยา ชูวิจิตร ภูมิปัญญาด้านการแกะรูปหนังตะลุงประจำจังหวัดสตูล







ภาพที่ 5 ผลงานการแกะหนังตะลุง โดยนายสุริยา ชูวิจิตร

2. วัตถุดิบ และอุปกรณ์แกะหนังตะลุง พบว่า ใช้หนังวัวมากกว่าหนังควายเพราะหนังวัวเนื้อหนังจะใสกว่าหนังควาย แต่ในปัจจุบันนิยมใช้หนังสำเร็จรูปฟอกแล้วจากโรงงาน โดยที่หนังที่ฟอกจากโรงงานจะมีความบาง ไม่คงทนบิดงอง่ายและค่อนข้างทึบแสง ไม่นิยมใช้แกะรูปหนังสำหรับเชิด วัสดุอุปกรณ์

ได้แก่ เหล็กขีด เหล็กขุด มุก (ตุ๊ดตู่) เขียงขุดและเขียงตอก ค้อนตอก สีหมึกหรือสีผสมอาหาร น้ำมันชักเงา พู่กัน แปรงขนอ่อน ทินเนอร์ เชือก สบู่ ไม้ไผ่ มีด และกระดาษทราย เป็นต้น

3. ขั้นตอนการแกะหนังตะลุง พบว่า ขั้นตอนการแกะหนังตะลุง คือ **1) การร่างภาพ** เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการแกะรูปหนัง โดยวาดลวดลายที่ต้องการตามแบบลายภาพลงบนแผ่นหนัง ที่นิยมได้แก่ตัวละครในเรื่องของหนังตะลุง เช่น ฤๅษี พระอิศวร รูปพระ รูปนาง รูปยักษ์ และตัวตลก ส่วนรูปที่ใช้ประดับตกแต่งอาคารบ้านเรือนได้แก่ ตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ **2) การแกะฉลุ** การแกะฉลุต้องใช้ความชำนาญและพิถีพิถันมาก โดยใช้เครื่องมือตอกและสลักลายขณะแกะเครื่องมือควรชุบเทียนไขบ่อย ๆ เพื่อให้หล่อลื่น **3) การลงสีรูปหนัง** ขึ้นอยู่กับลักษณะรูป และประโยชน์การใช้สอย รูปหนังสำหรับเชิดเล่นหนังตะลุงต้องการความเด่นสะดุดตา ช่างจะเลือกใช้สีฉูดฉาด และเป็นสีโปร่งแสง **4) การลงน้ำมันเคลือบเงา** จะลงน้ำมันเคลือบหรือไม่ก็ได้ วิธีการคือนำรูปหนังวางบนกระดาษที่สะอาด ใช้พู่กันแบนชุบน้ำมันชักเงาทาตามตัวหนังด้านละ 3-4 ครั้ง วางให้แห้ง **5) การประกอบตัวหนังและการเข้าตับรูปหนัง** การผูกยึดตัวหนังงนั้นจะต้องใช้ไม้ไผ่ หรือ ไม้ทัง เป็นไม้สำหรับผูกใช้เชิด เรียกว่า ไม้ตับ นำมาผ่าเหลา แยกออกจากกันก่อนนำตัวหนังตะลุงเสียบเข้าไปในร่องระหว่าง กลางแล้วร้อยด้วยด้าย โดยวัดด้ายให้มีขนาดความยาวเท่ากับ ตัวหนังตะลุงก่อนตัดด้วยวิธีการลนไฟลงไปที่ด้าย หลังจากนั้น จึงเริ่มผูกยึดไม้เชิดกับตัวละคร



ภาพที่ 5 อุปกรณ์การแกะหนัง





ภาพที่ 6 ขั้นตอนการแกะหนัง

4. การดำรงอยู่ของช่างแกะหนังตะลุงในสมัยปัจจุบัน พบว่า ปัจจุบันรูปหนังตะลุงที่แกะขึ้นเพื่อใช้แสดงมีไม่มากนัก เพราะจำนวนคณะหนังตะลุงมีน้อยลง ประกอบกับรูปหนังที่ใช้ทำการแสดงใช้ได้นานหลายปี ช่างแกะหนังตะลุงจึงได้นำงานแกะสลักหนังตะลุงมาพัฒนาเป็นของตกแต่งบ้านและเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน โดยพัฒนารูปแบบจากการแกะหนังตะลุงเพื่อใช้ในการแสดง ต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์รูปแกะสลักหนังตะลุง ซึ่งยังคงใช้วิธีการผลิตแบบดั้งเดิมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น แต่ปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ใหม่ ให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ และใช้งานได้จริง ลายที่แกะจะมีลาย เทพ ครุฑ ลายว่าวควาย และตัวหนังตะลุงต่าง ๆ รูปที่สั่งทำส่วนใหญ่จะเป็นของฝากคือรูปว่าวควาย โดยที่ว่าวควายเป็นสัญลักษณ์ของการเล่นว่าวในจังหวัดสตูล เป็นที่นิยมของประชาชนในจังหวัดใกล้เคียง รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ส่วนหนังที่ทำจะแบ่งเป็น 2 แบบคือหนังขัดและหนังขน การแกะลายนั้นบางครั้งต้องใช้จิตนาการ ส่วนราคาของภาพแกะหนังนั้นตัวใหญ่จะอยู่ที่ราคา 4,000 บาท ถึง 12,000 บาท หากเป็นขนาดกว้าง 25 เซนติเมตร ยาว 30.00 เซนติเมตร อยู่ที่ราคา 400 บาท และตัวเล็ก ๆ เป็นพวงกุญแจราคาขายอยู่ที่ตัวละ 30-50 บาท ส่วนภาพแกะหนังตะลุง ที่สำเร็จอยู่ที่ตัวละราคา 50-350 บาท หากเป็นตัวใหญ่จะใช้เวลาทำ 20-30 วัน เพราะเป็นงานละเอียดและประณีต มีการสั่งจองจากลูกค้าทั้งในจังหวัดสตูลและนอกจังหวัด และมีวางขายที่ร้านขายของฝาก ร้านขายของที่ระลึก



ภาพที่ 7 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากการแกะหนัง

5. คุณค่าที่ได้รับจากการแกะรูปหนังตะลุง พบว่า 1) ด้านครอบครัว มีความรู้สึกผูกพันใกล้ชิด ก่อให้เกิดความรัก ความเข้าใจ ความผูกพันในครอบครัว 2) ด้านชุมชน จากการรวมกลุ่มแกะหนังตะลุง ขึ้นมาเป็นการใช้กระบวนการทำงานแบบการรวมกลุ่มทำงาน ทำให้มีการเคารพต่อกันและการอาศัยอยู่ร่วมกับคนอื่นภายใต้กฎระเบียบสังคมเดียวกัน ก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและยั่งยืน 3) ด้านศาสนา ความเชื่อในด้านศาสนาที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยจะแกะหนังเป็นรูปพระ สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและกราบไหว้สักการะบูชา 4) คุณค่าด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย ด้านความ มีวัฒนธรรมความเชื่อถือผีบรรพบุรุษ โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้ครูช่าง โดยความเชื่อนับถือครูบาอาจารย์ที่ประสาทวิชาความรู้การแกะหนังตะลุงมาสู่ รุ่นลูกรุ่นหลาน และไหว้วิญญาณของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นความเชื่อว่า วิญญาณของบรรพบุรุษยังมีความรักความห่วงใยลูกหลาน คอยพิทักษ์รักษาดูแลทุกคนในวงเครือญาติให้อยู่อย่างปลอดภัย มีความเจริญในหน้าที่การงาน 5) ด้านการสร้างจิตนิสัย จากการที่ชาวบ้านได้รวมกลุ่มทำศิลปหัตถกรรมการแกะรูปหนังตะลุง เป็นการรวมกลุ่มกันทำให้เกิดคุณค่าด้านการสร้างจิตนิสัยเกิดความสัมพันธ์กันเป็นสังคมท้องถิ่น ส่งผลให้ชาวบ้านสร้างจิตนิสัยในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามัคคีในกลุ่ม ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง ในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมาย กระบวนการ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. เป้าหมาย

1.1 ต้นแบบการส่งเสริมการอนุรักษ์และการเผยแพร่งานแกะรูปหนังตะลุง

1.2 ด้านการศึกษา โดยการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการสร้างหลักสูตร “การแกะรูปหนังตะลุง”

1.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการเสริมสร้างภูมิปัญญาและวัฒนธรรมและการอนุรักษ์และสร้างมูลค่า

1.4 การสร้างอาชีพและรายได้ ผลิตภัณฑ์การแกะหนังตะลุง โดย มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งขายของที่ระลึก

2. กระบวนการ

2.1 การอนุรักษ์การแกะรูปหนังตะลุง พบว่า มีการปลุกจิตสำนึกคนในท้องถิ่นโดยเฉพาะเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าและแก่นสาระ และความสำคัญของภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง ส่งเสริมสนับสนุนและสืบทอดการนำภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง

2.2 การฟื้นฟูการแกะสลักรูปหนังตะลุง พบว่า มีการสนับสนุนการแกะรูปหนังตะลุงในท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายหรือไม่มีการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้มาเพื่อส่งเสริมหรือฝึกอบรมให้มีการแกะรูปหนังตะลุงขึ้นมาใหม่หรือนำมาบันทึกไว้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดทำคู่มือการแกะรูปหนังตะลุงเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

2.3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า มีการริเริ่มสร้างสรรค์ภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐาน แต่ยังไม่มีการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดในการผลิต และการตลาด

2.4 การถ่ายทอดองค์ความรู้ พบว่า การถ่ายทอดความรู้ศิลปหัตถกรรมการแกะรูปหนังตะลุง เป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยเริ่มต้นจาการถ่ายทอดแก่บุคคลในครอบครัว และถ่ายทอดสู่เยาวชนและประชาชน ตลอดจนผู้สนใจ โดยไม่มีการคิดค่าใช้จ่ายในการถ่ายทอดใด ๆ สอนให้ทุกขั้นตอนของการแกะหนังตะลุง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้

2.5 การส่งเสริมกิจกรรมและการเผยแพร่แลกเปลี่ยน พบว่า เกิดการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านการแกะรูปหนังตะลุงและการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง เช่น การแสดงผลงานการศึกษาดูงาน การเยี่ยมชม กลุ่มแกะรูปหนังตะลุงภายในจังหวัดและต่างจังหวัดเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และแนวคิดจากภายนอกเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อความยั่งยืนต่อไป

2.6 การยกย่องและเสริมสร้างปราชญ์ด้านการการแกะรูปหนังตะลุง พบว่า มีการสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ แต่ยังไม่มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณ เพื่อให้ปราชญ์ท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและกำลังใจในการดำเนินการด้านภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง

2.7 การค้นคว้าวิจัย พบว่า มีสถานศึกษาทั้งในชุมชนและนอกชุมชนเข้ามาทำการศึกษาและเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการแกะรูปหนังตะลุง เช่นจัดทำเป็นคู่มือการแกะรูปหนังตะลุง เพื่อใช้เป็นข้อมูลและหลักฐานในการศึกษาและพัฒนาภูมิปัญญาต่อไป

3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

3.1 ภูมิปัญญาชาวบ้าน (ต้นแบบ/ชุมชนเข้มแข็ง)

3.2 สถาบันการศึกษาเป็นพี่เลี้ยง

3.3 การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการพัฒนา และนำไปต่อยอด ขยายผล

Guidance on Conservation Promotion and Inheritance of Shadow Puppet Carving Wisdom in Khuan Kalong Sub-district, Khuan Kalong District, Satun Province



ภาพที่ 8 แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง ในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

ผลจากแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ได้ข้อค้นพบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง กล่าวคือ ทั้งนายสุริยา กงไกรจักร์ และนายสุริยา ชูวิจิตร (ช่างแกะหนังตะลุง) ได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะสานต่ออาชีพการแกะหนัง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรมครูด้านการแกะหนัง และบิดา โดยทั้ง 2 ท่านต่างอุทิศตนในการถ่ายทอดให้กับศิษย์ผู้มีใจรักในงานการแกะหนังตะลุง โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด หน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่เพียงส่งเสริมสนับสนุน ซึ่งถ้าหน่วยงานภาครัฐทั้งในชุมชนและนอกชุมชน สามารถเชื่อมโยงกันได้ มีการกระตุ้นให้ชุมชนได้เห็นคุณค่าและวัฒนธรรมของภูมิปัญญาในการแกะ รูปหนังตะลุง ที่ได้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

“อาชีพแกะหนังตะลุง นับวันเป็นอาชีพที่จะเหลือน้อยเต็มที เพราะเป็นงานสะสมที่กว่าจะได้เงินสักก้อนต้องใช้เวลา ซึ่งงานแกะหนังถือเป็นศาสตร์และศิลป์ที่มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และเป็นอาชีพหนึ่งที่กำลังจะสูญหาย ผมยินดีที่จะถ่ายทอดวิชาการแกะหนังตะลุงให้แก่ลูกหลาน ที่สนใจเพื่อสืบทอดงานที่รัก สานต่องานแกะหนังตะลุงให้คงอยู่ตลอดไป”

นายสุริยา ชูวิจิตร ช่างแกะหนังตะลุง จังหวัดสตูล

“ลูกศิษย์หลายรุ่น ที่ได้ถ่ายทอดวิชาการแกะหนังตะลุงให้นั้น สามารถนำไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้เลี้ยงครอบครัว สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นผลงานศิลปะต่าง ๆ ได้ จึงอยากฝากถึงเยาวชนว่า อย่าทิ้งรากเหง้าของความเป็นไทย ความเป็นศิลปะของคนใต้ เราต้องช่วยกันรักษาไว้ เพื่อสืบทอดแก่ชนรุ่นหลังต่อ ๆ ไป”

นายสุริยา กงไกรจักร์ ช่างแกะหนังตะลุง จังหวัดสตูล

สรุปและอภิปรายผล

1. ภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล โดยรวมพบว่า รูปแบบของการแกะรูปผลิตภัณฑ์ หนังตะลุงเป็นวัตถุดิบที่ได้มาจากหนังวัวเป็นหลัก ในการประดิษฐ์สร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมการแกะรูปหนังตะลุงนี้ จะเห็นได้ว่าจากรูปหนังที่ได้ผลิตขึ้นมานั้นมีขั้นตอน วิธีการที่ซับซ้อนมากในการผลิตให้ออกมาเป็นตัวหนังตะลุงได้ และการที่ช่างได้พัฒนาภูมิปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าให้เกิดขึ้นนั้น ช่างต้องใช้ฝีมือในการผลิต โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องจักรกล หรือเทคโนโลยีในการผลิต นำวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลงาน จนสามารถประกอบเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนหลายครัวเรือนและมีการรวมกลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดความรักสามัคคี สามารถสร้างเสริมให้สังคมสันติสุขและยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทัตพงศ์ เที่ยวแสวง และคณะ (2560) ทำการศึกษาภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุง กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนแกะหนังตะลุง ชุมชนบ้านสวนจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า รูปแบบของการแกะรูปผลิตภัณฑ์หนังตะลุงเป็นวัตถุดิบที่ได้จากหนังวัวเป็นหลัก ขั้นตอนการแกะรูปหนังตะลุงจะอาศัยช่างผู้มีความชำนาญในการแกะ และมีความเข้าใจในตัวละครของหนังตะลุงความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ หนังตะลุงจะผลิตขึ้นตามความต้องการของตลาดและล้อไปตามวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

2. แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุง ในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จากการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถอดบทเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหาการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาในการสืบทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในงานวิจัยของ Hussadin A. (2016) โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มผู้สืบทอดที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ในขณะที่กลุ่มเด็กและเยาวชนไม่ค่อยให้ความสนใจ ดังนั้นการที่ชุมชนร่วมกันเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานการแกะรูปหนังตะลุง โดยผ่านกระบวนการวิจัย และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนโดยเฉพาะการแกะรูปหนังตะลุง ที่ถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีมาแต่ดั้งเดิมให้แก่เด็กและเยาวชนของชุมชน เพื่อให้ศิลปหัตกรรมการแกะรูปหนังตะลุงยังคงอยู่ต่อไป แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง ในตำบลควนกาหลง มีการสืบสานที่เกิดขึ้นจริงโดยกระบวนการฝึกทักษะและกระบวนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาการแกะหนัง

ตะลุง ถือว่าเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมแบบผสมตามแนวคิดของ Jirachai P. (2001) ที่มีทั้งการถ่ายทอดด้วยวาจาและกิริยาท่าทาง อีกทั้งให้มีการจัดทำฐานข้อมูลด้านภูมิปัญญา ขั้นตอนการแกะรูปหนังตะลุง เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนคนทั่วไปได้รู้จัก ภายใต้การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจและเรียนรู้ศิลปหัตกรรมด้านการแกะรูปหนังตะลุง ผ่านตัวหนังสือที่จัดพิมพ์เป็นเอกสารทางวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง ในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล สามารถเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสืบสานจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแกะรูปหนังตะลุง

1. จากการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง พบว่า แนวทางที่ได้เกิดขึ้นเป็นแนวทางที่สามารถปฏิบัติได้จริงและสามารถทำให้เยาวชนเห็นถึงคุณค่าของการแกะหนังตะลุง แต่แนวทางยังต้องการการพัฒนาและสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้แนวทางที่เกิดขึ้นประสบความสำเร็จ

2. ควรมีการจัดทำการวิจัยเพื่อศึกษาชีวิตของภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดรูปแบบการวิจัยในเชิงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีอาชีพเพราะอาชีพหลักของภูมิปัญญาท้องถิ่นการแกะหนังตะลุงในปัจจุบันคือการทำเกษตรกรรม หากภูมิปัญญาสามารถสร้างรายได้จากศิลปวัฒนธรรม การแกะหนังตะลุงจะสามารถพัฒนาต่อยอดไปได้อีก

3. หน่วยงานในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญกับการลงทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่า สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาได้ต่อไป ควรมีการสนับสนุนด้วยการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งในเครือข่ายการแกะหนังตะลุงและต่างอาชีพภายในชุมชนเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกชุมชนโดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายในการเผยแพร่ภูมิปัญญาการแกะหนังตะลุง เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ย้อนกลับสู่ชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กนกพร ฉิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

จักรพันธ์ โสมะเกษตรีน. (2551). การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นศรีสะเกษ เพื่อการแข่งขันอย่างยั่งยืน (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักการวิจัยแห่งชาติ.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). แนวทางส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทัตพงศ์ เที่ยวแสวง, อุดมศักดิ์ เดโชชัย, จิตติมา ดำรงวัฒนะ และ เดโช แขน้ำแก้ว. (2560). การศึกษาภูมิ

ปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง กรณีศึกษา : วิสาหกิจชุมชนแกะรูปหนังตะลุง ชุมชนบ้านสวนจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 4(1), 90-99.

ยุภาพร เจริญวัฒนมณีชัย. (2560). แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่กรณีศึกษา: ผ้าไหมมัดหมี่ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เรวัต สุขสิกาญจน์, เจษฎา สุขสิกาญจน์, และมนัส ช่วยกรด. (2554). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหนังตะลุง โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาชุมชนสร้างสรรค์หัตถกรรมภาพแกะหนังตะลุง ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 31(2), 1-14.

ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบลควนกาหลง. (2563). แผนชุมชนระดับตำบล ประจำปี พ.ศ. 2563. สตูล : องค์การบริหารส่วนตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล.

สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Jirachai, Phunwadee. (2001). Role in Preserving the Culture of Teachers in Secondary Schools belong to Department of General Education, Chiang Mai. Chiang Mai : Chiang Mai University.

Hussadin, Areewan. (2016). The Wisdom and Inheritance of Thai Phuan Hand–Woven, Ban Mai, Nakorn Nayok. Journal of Cultural Approach, 17(32), 73-88.

แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถี เขา ป่า นา เล ในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา

Guideline for the management in Khao Pa Na Lea way of life, 4 District, Songkhla Province

พรเพ็ญ ประกอบกิจ[1*], ปวรรณรัตน์ ประเทืองไทย[2] และ ปริยาภัทร เพ็ชรจรูญ[3]

Pornpen Prakobkit[1*], Pawannarat Prataungthai[2] and Priyapat Petjaroon[3]

[1] ผู้อำนวยการ, วิทยาลัยชุมชนสงขลา สถาบันวิทยาลัยชุมชน

[1] Director, Songkhla Community College, Institute of Community Colleges

[2] นักศึกษาปริญญาโท, สาขาวิชาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

[2] Master's Degree Student, Community Ecotourism Management Faculty of Environmental Management, Prince of Songkla University

[3] เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์, วิทยาลัยชุมชนสงขลา สถาบันวิทยาลัยชุมชน

[3] Public Relations Officer, Songkhla Community College, Institute of Community Colleges

[*]**Corresponding author, E-mail:** Pawanrat@sk-cc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ค้นหาแนวทางการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว ที่มีความเหมาะสมและบ่งบอกความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่เป็นวิถีชุมชนที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาศักยภาพ กำหนดแนวทางในการพัฒนา จัดทำเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนาสื่อในการประชาสัมพันธ์รูปแบบการท่องเที่ยวในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลาโดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล โดยชุมชนมีส่วนร่วมใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participator Action Research : PAR) มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ ชุมชนในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา มีศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนที่ใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เข้าถึงสะดวกด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีป้ายบอกเส้นทางตลอดสาย มีที่พักสะดวกสบายใกล้ชิดธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นรู้จักแพร่หลาย มีกิจกรรมหลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส มีปราชญ์ชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ และยังสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาทำกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นเป็นอย่างดี

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการท่องเที่ยว, เขา ป่า นา เล, พื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา

Abstract

This research is a research that seeks appropriate tourism management approaches and indicates the identity of the area as a clear community way of life. The purpose of the research to study the potential set guidelines for development Make routes and travel activities and develop media to promote tourism in the Special Development Area of Songkhla Province by using the Khao Pa Na Le resource base with community participation. Use Participator Action Research (PAR) method. The research results can be summarized as follows : Communities in the 4 districts of Songkhla Province There is potential for community tourism that uses the Khao Pa Na Le resource base, where the community participates in the operation. Both in terms of the value of tourist attractions about the pure nature. Easy access by private car. There are signs indicating the route along the line. There is a comfortable accommodation close to nature. There is an abundance of resources. The tourist attractions in the area are widely known. There are a variety of activities for tourists to experience. There are community sages as speakers to educate tourists on various matters. And can also accommodate tourists who will come to do travel activities as well.

Keyword: Guideline for the management, Khao Pa Na Lea, 4 District in Songkhla Province

บทนำ

สังคมโลกเริ่มให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชุมชนท้องถิ่นที่เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศผ่านการกระจายรายได้ในชุมชนที่เกิดขึ้นจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนอกเหนือจากระบบเศรษฐกิจแล้ว การท่องเที่ยวยังสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะปรากฏภาพสิ่งแวดล้อมค่อย ๆ ฟื้นคืน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความพร้อมทั้งวิถีชีวิตธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ในชุมชนค่อย ๆ กลับคืนมาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สิ่งที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นเพราะนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนอย่างจริงจัง มุ่งเน้นการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในภาคเอกชนเพิ่มขึ้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้ภาครัฐเองยังได้ใช้จุดแข็งด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถลุกขึ้นมาจัดการตนเองในการสร้างรายได้เพื่อการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (สินีนาฏ พูลเกื้อ, 2563)

นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการและการท่องเที่ยว โดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิต ทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น ขณะที่มี

อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่จะเป็นกลไก ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต รวมทั้งรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกด้วยการสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง มุ่งพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้มีมูลค่าสูงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยอัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย และใช้ประโยชน์จากข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางเศรษฐกิจและความหลากหลายของการท่องเที่ยวให้สอดรับกับทิศทางและแนวโน้มของตลาดยุคใหม่ กระจายโอกาสในการสร้างรายได้ไปสู่ชุมชนและเมืองอย่างทั่วถึงและยั่งยืน อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์และการจัดทำแผนพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) ได้สรุปไว้ว่า การเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นที่จะปรากฏตัวสู่ภายนอก เป็นการเตรียมเพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ว่าถ้าหากเปิดรับนักท่องเที่ยวจะมีผลอะไรเกิดขึ้นกับพวกเขาบ้าง การจะให้เขามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องให้เขาได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อให้เขามีรายได้เพียงพอในการยังชีพ มิฉะนั้นอาจเกิดการทำลายทรัพยากรขึ้นได้ การเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยวมีลักษณะสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมด้านทั่วไป เป็นการเตรียมในด้านการประชาสัมพันธ์ แนวทางการพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบด้านบวกและด้านลบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน การจัดทำแผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาภูมิทัศน์ของชุมชนท้องถิ่น การจัดทำเส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น การอบรมผู้นำทางแก่คนในชุมชนท้องถิ่นในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับการนำเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว หรือรายการนำเที่ยวที่ชุมชนจัดทำขึ้น และสิ่งสำคัญชุมชนต้องมีมาตรการในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

2. การเตรียมความพร้อมด้านการจัดหานักท่องเที่ยว เพราะถ้าไม่มีนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ในการจัดการก็ดำเนินการได้หลายวิธี เช่น ทำแผ่นพับ ใบปลิวระบุรายละเอียดเรื่องการท่องเที่ยว การขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ และเอกชนอื่น ๆ เพื่อการประชาสัมพันธ์ การเชิญชวนสื่อมวลชนเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดให้มีพนักงานขายบริการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ติดต่อดำเนินการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน

3. การเตรียมความพร้อมด้านการให้บริการการท่องเที่ยว แก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยว โดยพยายามให้ชุมชนเป็นผู้ให้บริการท่องเที่ยว อันเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรในการให้บริการ เช่น การพัฒนาบุคลิกภาพผู้ให้บริการเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว การอำนวยสะดวกและดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การรักษาเวลาให้เป็นไปตามที่กำหนด หากต้องเปลี่ยนแปลงต้องเป็นไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ต้องไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว ต้องคิดค่าบริการอย่างเปิดเผย ต้องจำหน่ายสินค้าที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับราคา ต้องให้บริการเป็นไปตามที่โฆษณาไว้ ต้องพัฒนาเส้นทางคมนาคมให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย และต้องให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

4. การเตรียมความพร้อมด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว เป็นการเตรียมความพร้อมให้ชุมชนมีทัศนคติที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยวเพื่อความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติงาน จึงต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารในด้านบริการการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องสร้างความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีของการทำงานด้านบริการ มีความเอาใจใส่นักท่องเที่ยว สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้ และสิ่งสำคัญต้องเป็นคนซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา เป็นต้น

พื้นที่ใน 4 อำเภอของจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่พิเศษที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรหรือที่เรียกว่าพื้นที่พัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ หรือที่รู้จักกันผ่านสาธารณชนว่า พื้นที่ 4 อำเภอ จังหวัดสงขลา อันประกอบด้วย อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ซึ่งพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ทั้งภูเขา สวนป่า ทุ่งนา และท้องทะเล ทำให้เป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนและความมั่นคงต่ออาชีพ นอกจากนี้ในพื้นที่ 4 อำเภอ ยังมีความหลากหลายของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ยังคงมีความงดงามพร้อมรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยว อาทิ พื้นที่ป่าต้นน้ำลุ่มน้ำคลองเทพา ในชุมชนบ้านบาโหย อำเภอสะบ้าย้อย พื้นที่สวนป่าและน้ำตกเวหุวัน ในชุมชนบ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อย พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี พื้นที่ทางการเกษตรทุ่งนาข้าวแห่งชุมชนบ้านป่าชิง อำเภอจะนะ และพื้นที่ชายฝั่งทะเล ชุมชนปากบางเทพา อำเภอเทพา เป็นต้น จากความหลากหลายทางธรรมชาติ ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นศักยภาพของพื้นที่ ที่จะร่วมพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง โดยการเชื่อมโยงพื้นที่ เขา ป่า นา เล เป็นเส้นทางท่องเที่ยวของพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ให้เป็นที่รู้จักและพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป ทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจฐานราก ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอีกด้วย

จากสถานการณ์ที่ปรากฏ คณะผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ที่เชื่อมโยงพื้นที่ เขา ป่า นา เล ใน 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา เป็นทรัพยกรการท่องเที่ยวที่บูรณาการอย่างยั่งยืน โดยจะดำเนินการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน ศึกษาความคิดเห็นของคนในชุมชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐที่จะสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 อำเภอให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เดินทางมายังดินแดน เขา ป่า นา เล ใน 4 อำเภอของสงขลา ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพของคนในชุมชน และส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

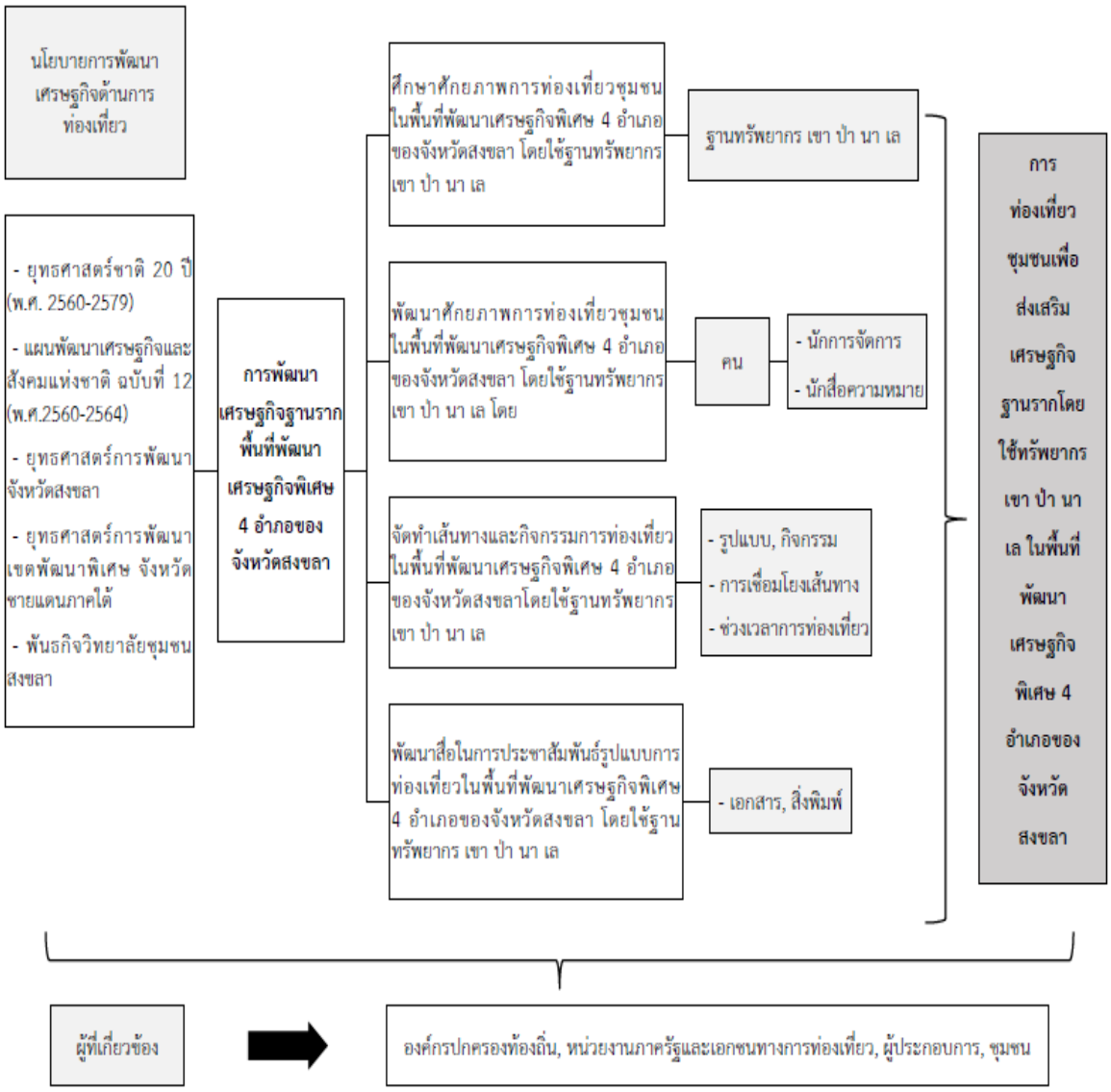
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลาโดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล โดยชุมชนมีส่วนร่วม

2. เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลาโดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล

3. เพื่อจัดทำเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลาโดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด



รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่เป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวสีเขียว ซึ่งเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้นไปสู่พื้นที่ท่องเที่ยวใหม่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับได้ ส่งผลให้เกิดความแออัด รวมถึงความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยว การให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมที่มักถูกมองข้ามหรือถูกละเลยทำให้เกิดผลกระทบมากมายในพื้นที่การท่องเที่ยว แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวหรือ Green Economy จึงได้เกิดขึ้น โดยเศรษฐกิจสีเขียวคือการพัฒนาหรือสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่มีการรักษาระบบธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวจึงถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในภาคเศรษฐกิจ เช่น ผลิตภัณฑ์สีเขียว โรงงานสีเขียว การขนส่งสีเขียว และการท่องเที่ยวสีเขียว เป็นต้น

การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) ได้สรุปนิยามของการท่องเที่ยวสีเขียวว่า มีลักษณะของการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมการท่องเที่ยวทุกประเภทเข้าด้วยกัน ทั้งประเภทกิจกรรมและองค์ประกอบทั้งในระดับของพื้นที่ท่องเที่ยวและจุดท่องเที่ยว ซึ่งจะให้ความสำคัญกับมิติทางด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก มีเป้าหมายสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวได้ขับเคลื่อนไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ส่วน กรวรรณ สังขกร และคณะ (2559) ได้สรุปแนวคิดของแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่มีกรอบนโยบายการดำเนินการในทิศทางของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยตั้งปณิธาน.(commitment) ในการปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อม ต้องช่วยกันดูแล หรือลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างถูกต้องและถูกวิธี ซึ่งอาจนำแนวคิด 7 Green ไปใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งจะเน้นในเรื่องการบริการ การจัดการพื้นที่ โดยใช้หลักการของความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การอาศัยอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน การรักษาไว้ซึ่งประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามที่ก่อให้เกิดการแสดงความเคารพต่อธรรมชาติมาใช้ให้มากขึ้น สิ่งสำคัญต้องคำนึงถึงการสร้างสิ่งดึงดูดใจหรือสร้างจุดสนใจให้นักท่องเที่ยวเพิ่มการจับจ่ายใช้สอยให้มากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างสภาพเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้นด้วย นอกจากนี้ ชุมชนก็จะต้องอาศัยผลิตผลที่เกิดจากธรรมชาติ และมีการจัดการที่ยั่งยืน ซึ่งต้องมีส วนก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน นอกจากนี้ กรวรรณ สังขกร และคณะ (2559 ; อ้างอิงจาก Gibson, Dodds, Joppe & Jemieson. 2003) ได้ให้คำจำกัดความของการทองเที่ยวสีเขียวโดยประยุกต์มาจากคำนิยามขององค์การทองเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO) ว่าการท่องเที่ยวสีเขียว คือการทองเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างความอยู่รอด (vitality) ให้เกิดขึ้นกับชุมชนซึมซับต่อวัฒนธรรมตามวิถีที่ปรากฏ และต้องเต็มไปด้วยประสบการณ (experiential richness) ยิ่งไปกวานั้น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตรและเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ให้คำนิยามโดยสรุปวา “การทองเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณะเฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีสวนร่วมของชุมชน

ทองถิ่นเพื่อมุงใหเกิดจิตสำนึกตอการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

จากการทบทวนเอกสารสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวสีเขียวเป็นคำที่ถูกใช้เพื่อให้เกิดการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนากลไกที่ควบคุมเรื่องหลักคือเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จากการดำเนินกิจกรรมของการท่องเที่ยว ทั้งในเขตพื้นที่ชนบทหรือเขตเมือง การพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวจะมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) มุ่งเน้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติและพื้นที่ชนบท (2) มุ่งเน้นที่กระบวนการท่องเที่ยวที่เป็นสีเขียว ที่ไปยังจุดหมายปลายทางซึ่งมีทั้งพืชพรรณ สัตว์ และมรดกทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจหลัก คำจำกัดความนี้ได้ถูกขยายให้กว้างออกไป โดยรวมความว่าเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จุดหมายปลายทาง ซึ่งมีทั้งพืชพรรณ สัตว์ และมรดกทางวัฒนธรรม โดยปราศจากการทำให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้ เพื่อเคารพและปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ และปรับการบริการการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับบริบททางสิ่งแวดล้อมที่เปราะบาง ในขณะเดียวกันช่วยส่งเสริมให้เกิดการเคารพ และอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ปกป้องอนุรักษ์ และฟื้นฟูธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้ดีขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจต่อประเด็นความสามารถในการค้ำจุนสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของระบบนิเวศในระยะยาว มีพลังทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น สนับสนุนเศรษฐกิจ ธุรกิจ และชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้แน่ใจถึงพลังและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ความหมายของการท่องเที่ยวสีเขียว จึงคล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) ในการสร้างความตระหนักว่าจะเกิดอะไรขึ้น เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปถึงที่นั่น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นที่ใดต้องให้ความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้นให้มากที่สุด ไม่เฉพาะแต่พื้นที่ที่มีการอยู่อาศัย แต่ยังรวมถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่มีการเดินทางท่องเที่ยวไปถึง ดังนั้นการท่องเที่ยวสีเขียวจึงครอบคลุมสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เสนอให้แก่นักท่องเที่ยว โดยต้องคำนึงถึงว่าการบริการดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ อย่างไรบ้าง การท่องเที่ยวสีเขียวจึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชนโดยมีคนในชนบทเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสมัครใจ โดยมุ่งไปที่การเพิ่มรายได้ของครอบครัวชนบทและชุมชนที่เป็นเจ้าบ้าน โดยการขายผลิตผลการเกษตรที่ตนเองปลูก การท่องเที่ยวสีเขียวเป็นการพัฒนาขนาดเล็กที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้คนในเมือง เห็นคุณค่าของพื้นที่ชนบทและความสำคัญของวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยให้คนในเมืองมีโอกาสได้สัมผัสกับชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากความเป็นเมืองนั่นเอง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวสีเขียวมีเป้าหมายเพื่ออธิบายรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีบทบาทในฐานะเป็นแรงบวกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยผ่านการส่งเสริมให้สามารถพึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจ

ในปัจจุบันแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวโดยรวมถูกนำมาใช้เพื่อระบุกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่จะมีมุมมองที่แตกต่างกัน คือ มุมมองเชิงพื้นที่และมุมมองในลักษณะที่เป็นกระบวนการ/กลไก/เครื่องมือ นั่นคือ มุมมองแรกเป็นการเน้นพื้นที่ ปลายทางที่เป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ธรรมชาติแปลกใหม่ สวยงามและไม่ได้ถูกทำลาย และมีการรักษา

สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ส่วนแนวทางที่สอง การท่องเที่ยวสีเขียวนำมาใช้เพื่อส่งสัญญาณว่าการดำเนินการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ต้นทางจนถึงจุดหมายปลายทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participator Action Research : PAR) โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในพื้นที่ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา การลงพื้นที่สัมภาษณ์และประชุมเชิงปฏิบัติกับผู้นำชุมชน ที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 4 คน ใน 4 พื้นที่ ๆ ละ 1 คน ผู้ประกอบการ 4 คน ใน 4 พื้นที่ ๆ ละ 1 คน และหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 4 อำเภอ อำเภอละ 4 คน ประกอบด้วย พัฒนากรอำเภอ 2 คน เกษตรอำเภอ 2 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการศึกษาศักยภาพ กำหนดแนวทาง จัดทำเส้นทาง และพัฒนาสื่อการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา 4 อำเภอ (เทพา สะบ้าย้อย นาทวี และจะนะ) โดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล ใช้สถานที่ทำการเก็บข้อมูลเรื่อง เขา ในชุมชนบ้านบาโหย อำเภอสะบ้าย้อย เรื่อง ป่า ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี เรื่อง นา ในพื้นที่ทางการเกษตรทุ่งนาข้าวชุมชนบ้านป่าชิง อำเภอจะนะ และเรื่อง เล ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลชุมชนปากบางเทพา อำเภอเทพา หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาพัฒนาเป็นโปรแกรมตามเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงตามวัตถุประสงค์ และได้ทดลองนำเที่ยวตามเส้นทางที่กำหนดจัดทำเป็นสื่อเพื่อเผยแพร่ต่อไป ซึ่งใช้ระยะเวลาในการทำวิจัย 1 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2564 ถึง 30 กันยายน 2565

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาศักยภาพท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา โดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล และชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participator Action Research : PAR) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลาโดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล โดยชุมชนมีส่วนร่วม ในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

- จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้ฐานทรัพยากรเขา ป่า นา เล ในประเด็นของพื้นที่เขา ของชุมชนบ้านบาโหย อำเภอสะบ้าย้อย ในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน สรุปได้ว่า พื้นที่ เขา ในชุมชนบ้ายบาโหยมีศักยภาพในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เข้าถึงสะดวกด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีป้ายบอกเส้นทางตลอดสาย มีที่พักสะดวกสบายใกล้ชิดธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวรู้จักแพร่หลาย แต่ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ที่ต้องการที่พักที่สะดวกสบายได้

- จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้ฐานทรัพยากรเขา ป่า นา เล ในประเด็นของพื้นที่ ป่า ของอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี ในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน สรุปได้ว่า พื้นที่ ป่า ยังคงความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าเป็นจำนวนมาก และมีพืชพันธุ์ที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวสามารถเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เรียนรู้วิถีการดำรงชีวิตอยู่ในป่า ในรูปแบบต่าง ๆ การเดินทางเข้าถึงสะดวก มีถนนลาดยางตลอดสาย มีที่พักสะดวกสบายใกล้ชิดธรรมชาติที่เป็นเรือนพักรับรองของอุทยานฯ หรือสามารถกางเต็นท์พักแรมในเส้นทางเดินป่าได้ มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทุกคนสามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการศึกษาธรรมชาติตลอดเส้นทาง แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักแพร่หลาย แต่การเข้าพื้นที่การเดินป่าต้องไม่นำรถส่วนตัวเข้าไป กรมอุทยานฯ ให้ใช้รถของกรมอุทยานฯ เท่านั้น

- จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้ฐานทรัพยากรเขา ป่า นา เล ในประเด็นของพื้นที่ นา ของชุมชนบ้านป่าชิง อำเภอจะนะ ในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน สรุปได้ว่า พื้นที่ นา มีกลุ่มชาวนาสืบทอดการทำนาแบบดั้งเดิมของบรรพบุรุษ มีพิพิธภัณฑ์ข้าวมีชีวิต โดยเป็นแหล่งรวบรวมพันธุ์ข้าวที่เพาะปลูกขึ้นจำนวน 31 ชนิด ตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ) การเดินทางเข้าถึงสะดวกแต่ต้องไปศึกษาแบบเช้าไปเย็นกลับเท่านั้น ทั้งนี้ ก็ต้องประสานเจ้าของนาข้าวเพื่อการดูแลและอำนวยความสะดวกก่อนการเดินทางเข้าไปซึ่งสามารถรับนักท่องเที่ยวเป็นฤดูกาลของการทำนาเท่านั้น อันได้แก่ ฤดูกาลดำนาและฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าว แหล่งท่องเที่ยวในท้องทุ่งนาข้าวชุมชนบ้านป่าชิงก็เริ่มรู้จักเป็นที่แพร่หลาย

- จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน โดยใช้ฐานทรัพยากรเขา ป่า นา เล ในประเด็นของพื้นที่ เล ของชุมชนบ้านหัวเขื่อนปากน้ำเทพา อำเภอเทพา ในด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว และความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน สรุปได้ว่า พื้นที่ เล ซึ่งเป็นศูนย์เรียนรู้วิถีเล และการจัดการธนาคารปู มีคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ มีกิจกรรมที่ได้ให้นักท่องเที่ยวมาปล่อยลูกปูลงสู่ท้องทะเล มีกิจกรรมปลูกป่าโกงกาง และมีกิจกรรมการวางซังกอ (บ้านปลา) ในทะเล การเดินทางเข้าถึงสะดวก ถนนทางเข้าเป็นถนนคอนกรีตมีความสะดวกต่อการขับรถเข้าไปเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีที่พักสะดวกมากมายในลักษณะของรีสอร์ท บริเวณหน้าหาดทรายชายทะเล มีอาหารทะเลสด ๆ ไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว มีปราชญ์ชุมชนมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการศึกษาเรื่องระบบนิเวศน์สัตว์น้ำชายฝั่ง ให้ได้เรียนรู้วิถีชาวเล สามารถรองรับนักเที่ยวที่จะมาทำกิจกรรมได้เป็นจำนวนมาก

ตอนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลาอย่างมีส่วนร่วม โดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล

- จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่จะกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม สรุปได้ว่า ต้องกำหนดกิจกรรมและแนวทางในการเดินทางท่องเที่ยวตามเส้นทาง เขา ป่า นา เล เพื่อการศึกษาวิถีชุมชนในแต่ละพื้นที่ จากนั้นจึงทดลองท่องเที่ยวในโปรแกรม “รองผู้ว่าพาเที่ยววิถีชุมชน เขา ป่า นา เล - สงขลาเที่ยวดีดูวิถีชุมชน” โดยเริ่มเดินทางจากพื้นที่ เขา ในชุมชนบ้านบาโหย ตำบลบาโหย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาวิถีอาหารพื้นถิ่นของคนนชุมชนซึ่งหาทานได้ยาก ตามด้วยการศึกษาเส้นทางการเดินป่าดูวิถีธรรมชาติในพื้นที่ ป่า ของ อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ต่อจากนั้นออกเดินทางสู่การเยี่ยมชมวิถีชาวนา ณ แปลงนาข้าวลูกปลาชุมชนบ้านป่าชิง ตำบลป่าชิง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ที่เป็นแหล่งสร้างความมั่นคงทางอาหารของคนในชุมชน และเส้นทางสุดท้ายเป็นการศึกษาวิถีชาวเล กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการดูแลทะเลหน้าบ้านให้เป็นแหล่งอาหารสำคัญไปจนชั่วลูกชั่วหลาน

ตอนที่ 3 เส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา โดยใช้ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล

- จากการร่วมจัดทำเส้นทาง รูปแบบและกำหนดกิจกรรมพร้อมรายการนำเที่ยว เพื่อการทดลองเปิดเส้นทางทางท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ฐานทรัพยากร เขา ป่า นา เล ในเรื่อง เขา ใช้ชุมชนบ้านบาโหย อำเภอสะบ้าย้อย เรื่อง ป่า ใช้พื้นที่อุทยานเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี เรื่อง นา ใช้พื้นที่ทางการเกษตรทุ่งนาข้าวชุมชนบ้านป่าชิง อำเภอจะนะ และเรื่อง เล ใช้พื้นที่ชายฝั่งทะเลชุมชนปากบางเทพา อำเภอเทพา สรุปผลวิจัยได้ดังนี้



รูปที่ 2 เส้นทาง เขา อำเภอสะบ้าย้อย กิจกรรมล่องแก่งคลองต้นน้ำเทพา



รูปที่ 3 เส้นทาง ป่า อำเภอนาทวี กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ



รูปที่ 4 เส้นทาง นา อำเภอจะนะ กิจกรรมเรียนรู้พันธุ์ข้าวพื้นถิ่นภาคใต้ พิพิธภัณฑ์ข้าวพื้นถิ่น จะณะแบ่งสุข



รูปที่ 5 เส้นทาง เล อำเภอเทพา กิจกรรมเรียนรู้วิถีประมงและการอนุรักษ์ ณ ธนาคารปูหัวเขื่อน

สรุปและอภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพ กำหนดแนวทางจัดทำเส้นทาง และพัฒนาสื่อการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พัฒนาพิเศษจังหวัดสงขลา 4 อำเภอ (เทพา สะบ้าย้อย นาทวี และจะนะ) โดยใช้ฐานทรัพยากรเขา ป่า นา เล ใช้สถานที่ทำการเก็บข้อมูลเรื่อง เขา ในชุมชนบ้านบาโหย อำเภอสะบ้าย้อย เรื่อง ป่า ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี เรื่อง นา ในพื้นที่ทางการเกษตรทุ่งนาข้าวชุมชนบ้านป่าชิง อำเภอจะนะ และเรื่อง เล ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลชุมชนปากบางเทพา อำเภอเทพา ซึ่งเป็นการกำหนดวิธีการที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่การท่องเที่ยวให้เป็นเส้นทางเดียวกัน มีวิธีการนำเสนอ วิถีชีวิตของชุมชนผ่านศักยภาพของภูมิปัญญาในแต่ละพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมได้สัมผัสเพื่อให้เกิดความประทับใจในวิถีชุมชน ซึ่งวิธีการนำเสนอแบบนี้เป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดกับชุมชน ทำให้ชุมชนหวงแหนและภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตนเอง นอกจากนี้ได้นำเสนอกิจกรรมบนเส้นทางท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

ในพื้นที่เขา นักท่องเที่ยวจะมีกิจกรรมการล่องแก่งในลุ่มน้ำคลองบาโหย ร่วมทำอาหารรับประทานตามวิถีชุมชนในชนบท ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในสิ่งที่อาจจะไม่เคยได้ทำมาก่อน **ในพื้นที่ป่า** ก็มีกิจกรรมของการเดินป่าเพื่อชมธรรมชาติที่เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ทำให้เกิดความตื่นตาตื่นใจต่อสรรพสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้พบเจอ **ในพื้นที่นา** นักท่องเที่ยวก็จะได้สัมผัสกับภาพท้องทุ่งนาอันเขียวขจี มีกิจกรรมการเกี่ยวข้าวด้วยแกระ ซึ่งเป็นเครื่องมือเก็บข้าวแบบโบราณได้ลิ้มรสอาหารขนมพื้นบ้านเช่น ทองม้วนสด ขนมจีนข้าวลูกปลา และได้ร่วมทำกิจกรรมการทำสบู่น้ำนมข้าวจากข้าวลูกปลาอีกด้วย **ส่วนในพื้นที่เล** นักท่องเที่ยวก็จะได้พบกับกิจกรรมการปล่อยปู ที่เกิดจากการนำปูไข่นอกกระดองมาอนุบาลจนมีขนาดที่เหมาะสมแล้วนำไปปล่อยในทะเลเพื่อการเพิ่มปริมาณปูให้มีมากขึ้น ร่วมกิจกรรมการทำบ้านปลาเพื่อการดูแลสัตว์น้ำวัยอ่อนในท้องทะเลให้มีชีวิตอยู่จนเติบโตเป็นอาหารของมนุษย์ต่อไป ซึ่งศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่ค้นพบทั้งหมดเป็นวิถีที่เป็นชีวิตประจำวันในการทำมาหากินของชุมชนอยู่แล้วซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวให้กับคนที่ชอบที่สนใจมาเยือนเพื่อชื่นชมและสัมผัสกับวิถีชุมชนทำให้ชุมชนคงเก็บรักษาความเป็นชุมชนไว้ได้อย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข (2559) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยว เพราะการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นกับการจัดการท่องเที่ยวมักให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ของชุมชนเพื่อนำเสนอในรูปแบบการท่องเที่ยวตลอดจนการสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง การท่องเที่ยวที่เป็นทางเลือกใหม่ต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ตอบแทนเจ้าของบ้านหรือเจ้าของพื้นที่ ให้เขาสามารถยกระดับความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น ทั้งยังต้องสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อผู้มาเยือน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและแนวปฏิบัติที่ตรงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาที่ดีขึ้น และมีความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวที่ใช้วิถีของชุมชนของตนเองเป็นฐานในการแสดงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นสามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกรักและหวงแหนแผ่นดินที่เป็นความดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุณิสา ศิริพรจุฑากุล (2559) ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีศักยภาพที่เป็นจุดแข็งที่สำคัญอยู่ 5 อันดับ

คือ เรื่องของความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ ความสวยงามและความโดดเด่น ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมมีความเหมาะสมกับพื้นที่ และความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงและความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว ชุมชนต้องมีวิธีการที่แสดงถึงการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ต้องสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเพื่อสร้างจุดเด่นที่น่าสนใจและดึงดูดใจให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนั้น สุภาวดี ทวีบุรุษ (2561) ยังได้พบว่า จุดแข็งของเส้นทางท่องเที่ยวจะต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเข้าถึงมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ มีการจัดการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวหลักที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวรองได้เป็นอย่างดี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ มีความสมบูรณ์ของธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยว และต้องมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นวิถีชีวิตและวิถีของชุมชนในเส้นทางท่องเที่ยวแต่ละเส้นทางด้วยก็จะทำให้การท่องเที่ยวนั้นน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

สิ่งสำคัญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกพื้นที่ร่วมแรงร่วมใจการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อรองรับการมาเยือนของผู้สนใจและนักท่องเที่ยวทั่วไป โดยพยายามประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เท่าที่จะสามารถทำได้ ร่วมกันดูแลรักษาพื้นที่ท่องเที่ยวให้พร้อมรับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ และทุกพื้นที่ได้พยายามรวมกลุ่มกันเพื่อสรรค์สร้างสินค้าและผลิตภัณฑ์ของท้องถิ่นเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ เขา ป่า นา เล จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในการร่วมกันดูแล อนุรักษ์ และพัฒนาขีดความสามารถของพื้นที่อย่างเหมาะสมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะมีขึ้นต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน จะต้องกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีผู้นำที่จะทำหน้าที่สำคัญในการประสานให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการ ผู้นำท้องที่ท้องถิ่นเพื่อการร่วมมือกันในการพัฒนาที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน
2. ในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาต้องเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้มากที่สุด คนในชุมชนต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่เกิดผลกระทบต่อประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดจากการท่องเที่ยวด้วย
3. จะต้องมีการพัฒนาผู้นำให้มีความรู้ความเข้าใจในเชิงลึกของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถเตรียมการในการรองรับนักท่องเที่ยวที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต
4. ควรมีการบูรณาการความร่วมมือตั้งแต่เริ่มการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม เพื่อให้เห็นบทบาทของหน่วยงานแต่ละหน่วยงานในการสนับสนุนหรือพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในการรองรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
5. ควรจัดทำแผนการพัฒนาที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ ให้มีความครอบคลุมในการพัฒนาทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อความยั่งยืนของการจัดการเชิงพื้นที่อย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

กรวรรณ สังขกร และคณะ. (2559). โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับชุมชน กรณีศึกษาพื้นที่ล่ามช้าง (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2565 จาก http//www.mots.go.th/ewt_dl_link.php

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ผ่านศึก.

บุณยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2559). ยล เยี่ยม เยือน เหย้า : แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2565 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สินีนาฏ พูลเกื้อ. (2563). ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสู่การเป็นเมืองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน. สงขลา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.

สุณิสา ศิริพรจุฑากุล. (2559). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนหมู่บ้านควนโอ ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุภาวดี ทวีบุรุษ. (2561). ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรณีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุทยานธรณี จังหวัดสตูล (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

บทเรียนสันติวิธี โดยการไม่ใช้ความรุนแรงผ่านอำนาจรัฐ จากภาพยนตร์เรื่อง Invictus จิตวิญญาณผู้ไม่แพ้ เนลสัน แมนเดลา

The Peace Lesson of Non – Violence through The State Power in The film Invictus

ธนา มณีพฤกษ์[1*]

Tana Maneepruk[1*]

[1] อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** tana_m@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการใช้แนวทางสันติวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยรัฐจากภาพยนตร์เรื่อง Invictus จิตวิญญาณผู้ไม่แพ้ เป็นการศึกษาโดยใช้ รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งเน้นการตีความและวิเคราะห์ (Interpretative and textual analysis) ในเรื่องการไม่ใช้ความรุนแรงผ่านอำนาจรัฐ โดยศึกษาจากภาพยนตร์เรื่อง Invictus จิตวิญญาณผู้ไม่แพ้ เป็นหลัก ส่วนเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การทบทวนวรรณกรรมจากทั้งภายในและต่างประเทศ และจากกรณีศึกษา (Case Studies) แล้วนำมาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสมานฉันท์ที่จะเกิดขึ้นแก่สังคม จากภาพยนตร์เรื่อง Invictus สามารถถอดบทเรียนได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การเลือกตั้งเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการอธิบายสังคมในประเด็นความต้องการของผู้คนอย่างมีกระบวนการ 2) การเปลี่ยนศัตรูเป็นมิตร 3) การเปลี่ยนความรักเป็นการกระทำ

คำสำคัญ การไม่ใช้ความรุนแรงผ่านอำนาจรัฐ, การให้อภัย

Abstract

This research aims to A study of the use of peaceful means in resolving conflicts by the state from Invictus movie. It was a study using qualitative research methodology, Emphasizing interpretation and analysis. (Interpretative and textual analysis) on non - violence through state power. By studying the movie Invictus, is mainly for other related documents such as literary reviews from both within and outside the country. And from the case studies and analyzed to obtain the results of the research, which found that the

reconciliation that will occur in society. The Lessons can be drawn in three main points: 1) Election as it is an important tool for explaining society's needs in a procedural way 2) Turning enemies into friends 3) Turning love into action

Keywords: Non – Violence by The State Power, Forgiveness

บทนำ

ภาพยนตร์ เรื่อง Invictus ชื่อแปลเป็นภาษาไทยว่า จิตวิญญาณผู้ไม่แพ้ โดยผู้กำกับ คลินต์ อีสต์วู้ด (Clinton Eastwood) ออกฉายในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2552 และได้รับเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลออสการ์ในสาขานักแสดงนำชายยอดเยี่ยม ในปี 2009 ซึ่ง มอร์แกน ฟรีแมน (Morgan Freeman) ผู้ซึ่งรับบทเป็นเนลสัน แมนเดลา ประธานาธิบดีผิวสีคนแรกของแอฟริกาได้รับรางวัลนี้ไปครอง

ภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงประเด็นที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของพัฒนาการทางการเมืองในประเทศแอฟริกาใต้ ในยุคซึ่งมีการแบ่งแยกในประเด็นทางสีผิว ซึ่งยังคงความเข้มข้นเป็นอย่างมาก ในประเทศแอฟริกาใต้ขณะนั้น และยังไม่ได้มีการรวมตัวกันอย่างสนิทใจมากนัก ของผู้คนในชาติ ในประเด็นเรื่องการการเหยียดผิว สิ่งที่เกิดขึ้นสำหรับผู้คนในชาติ ทำให้เห็นว่าเพียงแต่สีผิวที่แตกต่างกันของมนุษย์ สามารถกำหนดความรุนแรงของคนภายในชาติถึงขั้นทำร้ายร่างกาย มุ่งหมายจะเอาชีวิตกันได้

การบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับสันติวิธีของภาพยนตร์เรื่องนี้ ด้วยวิธีการเล่าผ่านตัวละครหลักของเรื่อง คือ ประธานาธิบดีเนลสัน แมนเดลา เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ในปี 1993 ซึ่งได้รับการปล่อยตัวจากการถูกจองจำมานานกว่า 27 ปี คำนวณการถูกจองจำ โดยเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม 1962 และได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 1990 (Hepple, 2013) และเมื่อออกจากคุกจนได้รับการเลือกตั้งกลายมาเป็นประธานาธิบดีแห่งประเทศแอฟริกาใต้ และเมื่อวันที่เนลสัน แมนเดลายังคงกล้ายืนหยัด ต่อสู้ และให้อภัย ยึดมั่นในหลักการสันติวิธี เพื่อสร้างสันติภาพแก่สังคมที่ประชาชนยังคงต้องการเรียกร้องความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยทุกวิธีการที่เนลสัน แมนเดลาได้แสดงออกนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการที่จะมาซึ่งความปรองดอง ปราศจากความรุนแรง เขาจึงกลายเป็นตำนานของผู้คนทั่วโลกทุกยุค ทุกสมัย โดยเฉพาะผู้ที่สนใจศึกษาการสร้างความปรองดองและสันติวิธี เขาจะถูกจดจำในฐานะผู้นำที่ต่อสู้มาตลอดชีวิต ยอมเสียสละทุกอย่าง แม้กระทั่งชีวิตของตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่ง อิสรภาพ ความยุติธรรมและความเท่าเทียมที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้คนในสังคม (ณัชชาภัทร อมรกุล, 2563)

เพราะชีวิตของเนลสัน แมนเดลานั้น ได้ประสบพบเจอกับประสบการณ์การโดนกระทำโดยความรุนแรงมาอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการล้อมปราบโดยเจ้าหน้าที่รัฐ หรือประชาชนผิวขาวที่ทำให้การใช้ความรุนแรงของมนุษย์ด้วยกันเกิดขึ้นเพียงเพราะแค่สีผิวที่แตกต่างกันเท่านั้น หรือในช่วงระหว่างที่ถูกจองจำในเรือนจำ ที่ต้องอาศัยอยู่ในห้องขังเล็ก ๆ บนเกาะโรบเบิน (Robben Island) อยู่ห่างจากชายฝั่งเคปทาวน์ ในประเทศแอฟริกาใต้ไปประมาณ 7 กิโลเมตร ซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้คุมขังนักโทษทางการเมืองที่มีชื่อเสียงอีกมาก ในช่วงยุคสมัยของการแบ่งแยกสีผิวในประเทศแอฟริกา

ชีวิตของเนลสัน แมนเดลาในขณะที่ถูกจองจำนั้น ไม่ได้มีความสะดวกสบาย มิหนำซ้ำผู้คุมเรือนจำซึ่งเป็นคนผิวขาวมีความรังเกียจคนผิวดำมาเป็นทุนเดิม ก็ใช้ความรุนแรงแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ จนเป็นความปกติวิสัยในการปฏิบัติงาน เลือกใช้ความรุนแรงในการบีบบังคับเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการ หรือใช้วิธีการให้ทรมานและลดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เช่น ให้อาหารน้อยกว่านักโทษผิวขาว อนุญาตให้เข้าเยี่ยมได้ 1 คน และ จดหมาย 1 ฉบับ ในทุก ๆ 6 เดือน (Kathrada, 2016) และเมื่อได้รับจดหมายก็โดนทำลายข้อความจนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาจากจดหมายได้ แต่เนลสัน แมนเดลา หาได้ยอมแพ้กับการถูกกดขี่ไม่ ในทางตรงข้าม เนลสัน แมนเดลาใช้แนวทางสันติวิธีในการตอบโต้ความรุนแรง โดยการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้คุมผิวขาว หรือไม่ว่าจะเป็นการเรียนภาษาที่คนผิวขาวใช้สื่อสาร ซึ่งเป็นประตูในการทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ โดยการทำความเข้าใจศัตรูให้ได้ ถือเป็นกลยุทธ์ในการต่อสู้ดังที่ตำราพิชัยสงครามของซุนวูได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “รู้เขารู้เรา ร้อยรบ มิรู้พ่าย” ซึ่งถ้าจะแปลความจากวลีดังกล่าว หาใช่การที่ต้องทำการสู้รบและชนะทุกครั้ง ตามที่หลาย ๆ คนแปลความหรือถ่ายทอดความหมาย แต่การ มิรู้พ่าย อาจจะหมายถึงผลเสมอได้เช่นเดียวกัน แต่กระนั้น การเรียนรู้คู่แข่ง หรือศัตรูในความหมายของคู่ต่อสู้ฝ่ายตรงข้าม ก็ยังคงมีความสำคัญที่สุด ซึ่งการที่แมนเดลาเลือกปฏิเสธความรุนแรงในการเรียกร้องสิทธิในขณะถูกต้องขัง ทำให้เกิดระบบการดูแลผู้ต้องขังที่ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนมากขึ้น โดยสมัชชาสหประชาชาติมีมติให้ปรับปรุงข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners-SMRs) หรือโดยให้ชื่อย่อของข้อกำหนดฉบับนี้ว่า “ข้อกำหนดเนลสันแมนเดลลา” (The Nelson Mandela Rules) เพื่อเป็นเกียรติแก่นายเนลสัน แมนเดลลา อดีตประธานาธิบดีแอฟริกาใต้ผู้ใช้ชีวิตช่วงหนึ่งในเรือนจำและได้รับการยกย่องให้เป็นวีระบุรุษที่ต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียม นอกจากนี้ องค์การสหประชาชาติยังกำหนดให้วันที่ 18 กรกฎาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันเนลสันแมนเดลาสากล (Nelson Mandela International Day) เป็นโอกาสในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม รวมทั้งส่งเสริมสิทธิและคุณค่าของผู้ต้องขังในฐานะส่วนหนึ่งของสังคม (สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2564)

ไม่มีหลักฐานแน่ใจชัดว่าประธานาธิบดีเนลสัน แมนเดลาจะเคยอ่านหนังสือตำราพิชัยสงครามของซุนวูหรือไม่ แต่สิ่งที่เนลสัน แมนเดลาทำให้ปรากฏต่อสาธารณะนั้น ล้วนแล้วเป็นกลยุทธ์ในการต่อสู้ชั้นยอด ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในหลักการการต่อสู้ที่แยบคายโดยไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงให้เกิดขึ้น โดยวลีหรือประโยคจากข้อบันทึกในตำราพิชัยสงครามที่ตรงกับสิ่งที่เนลสัน แมนเดลาได้กระทำอย่างมากคือ “รบร้อยชนะร้อย ยังหาใช่ความยอดเยี่ยมไม่ มิต้องรบแต่ชนะได้ จึงเป็นความยอดเยี่ยม” (Gary, 2007) เพราะสุดท้ายแล้วเมื่อใดหากต้องทำสงคราม เมื่อนั้นสันติภาพก็เป็นอันต้องยุติไป และราคาที่ต้องจ่ายในสงคราม ไม่เคยคุ้มค่ากับสันติสุขที่สังคมใฝ่หาหรือปรารถนาจะพบเจอ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการใช้แนวทางการสร้างสันติวิธีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยรัฐ จากภาพยนตร์เรื่อง Invictus จิตวิญญาณผู้ไม่แพ้

แนวคิด ทฤษฎี

แนวคิดการใช้ความรุนแรงจากอำนาจรัฐ

แม็กซ์ เวเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน (Munro, 2013) ได้พูดถึงการใช้ความรุนแรงจากรัฐว่า อำนาจรัฐเป็นการผูกขาด (Monopoly) การใช้ความรุนแรงในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเหนือสิทธิของพลเมือง บังคับให้ประชาชนทำในสิ่งที่รัฐต้องการแม้ว่าสิ่งนั้นจะขัดต่อความรู้สึก หรือ ศีลธรรมอันดีของสังคม เพื่อให้ได้มาซึ่งความสงบเรียบร้อยตามรัฐกล่าวอ้าง

จุดสำคัญของการสถาปนาความรุนแรงจากรัฐนั้น คือการสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจโดยผ่านการกำหนดโดยกฎหมาย ซึ่งภายใต้กรอบกติกาของรัฐสมัยใหม่ ความชอบธรรมที่จะใช้ความรุนแรงนั้น มักจะสัมพันธ์อยู่กับอำนาจในทางกฎหมายเสมอ เพราะในท้ายที่สุดแล้วนั้นชุมชนหรือสังคมจะมีข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดว่าเงื่อนไขแบบใดที่สามารถเรียกว่าความชอบธรรม และผู้ใดคือผู้ที่จะใช้อำนาจนั้นด้วยความชอบธรรม (Kritdikorn, 2019) และถ้าหากเชื่อว่าอำนาจ เป็นสิ่งที่กำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมของสังคมที่เกี่ยวข้องกับองคาพยพทั้งหมดในสังคม โดยจะต้องให้พวกเขาต้องทำตาม อำนาจนั้นก็จะหมายถึงการใช้กำลังในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น (Lasswell and keplan,1950)

มาคิอาเวลลี (Machiavelli) เสนอแนวคิดในการอนุญาตให้ผู้ปกครองรักษาอำนาจด้วยการที่ควรจะใช้ความรุนแรงหรือใช้กำลังหากมีความจำเป็นที่ต้องกระทำเช่นนั้น ซึ่งมาคิอาเวลลีเรียกว่า คุณธรรม (ธนา มณีพฤกษ์, 2555) ซึ่งเป็นการให้ความชอบธรรมอย่างเปิดเผยต่อผู้ปกครองที่จะกระทำการใช้ความรุนแรงเพื่อปกป้องตำแหน่งการมีอำนาจ และคงรักษาอำนาจนั้นไว้ มาคิอาเวลลีเห็นว่ารัฐควรปกครองโดยผู้ปกครองที่มีความเฉลียวฉลาดอย่างสุนัขจิ้งจอกและในภาวะจำเป็นก็สามารถโหดร้ายและเด็ดขาดเช่นราชสีห์ ในรูปแบบของการสร้างกองกำลังเพื่อให้รัฐสามารถมีความเข้มแข็งได้ตลอดเวลา (Paige, 2009)

แนวคิดทฤษฎีเรื่องสันติภาพ

โยฮัน กัลตุง (Galtung ,1999) ได้อธิบายความหมายคำว่า สันติภาพ ว่าเป็นการปราศจากภาวะความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงทางวัฒนธรรม และสันติภาพ คือ การแปรเปลี่ยนความขัดแย้ง ที่ไม่ใช้ความรุนแรง และสร้างสรรค์ ซึ่งมีนักวิชาคนสำคัญคือ เอ ริชาร์ด คอนราด (A. Richard Konrad) คือผู้เริ่มต้นตั้งคำถามกับวางสมมติฐานว่าความพร้อมที่จะทำการฆ่าเป็นวิธีการที่ทรงประสิทธิภาพเพียงรูปแบบเดียวที่สามารถจะจัดการความรุนแรง ไม่ว่าระดับของความรุนแรงนั้นจะเป็นการข่มขืนปัจเจกหรือในระดับของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ คอนราดอธิบายต่อว่า ทฤษฎีเรื่องความรุนแรงนั้น วางสมมติฐานอยู่สามข้อ ข้อแรกคือ เรารู้จักทางเลือกแบบไร้ความรุนแรงทั้งหมด ข้อสองคือ ได้มีความพยายามที่จะเลือกใช้วิถีแห่งสันติวิธีแล้ว และข้อสามคือ ความพยายามทั้งหมดไม่ประสบผลสำเร็จ แต่

สมมติฐานนี้ไม่เป็นความจริง (Piage, 2009) เพราะทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรงทั้งหมดนั้นมีมากมายไม่สิ้นสุด ความล้มเหลวอาจจะเกิดขึ้นเพราะให้เวลาและทรัพยากรกับทางเลือกแบบไร้ความรุนแรงน้อยเกินไป รวมทั้งอาจจะมีสาเหตุอื่นที่เกี่ยวข้องอีกมาก

มีข้อค้นพบบางอย่างที่ทำให้พอจะยืนยันได้ว่า การฆ่าหรือการใช้ความรุนแรงนั้นไม่ใช่ธรรมชาติของมนุษย์ แนวคิดของ Eibl-Eibesfeldt ได้รับการยืนยันว่าจากข้อค้นพบของ Grossman (1995) (อ้างถึงใน Piage, 2009) ว่ามนุษย์ส่วนใหญ่นั้น เมื่ออยู่ในสนามรบไม่ได้พยายามจะฆ่าข้าศึกฝั่งตรงข้ามเพียงแต่ต้องการปกป้องชีวิตของเขาหรือของเพื่อนเท่านั้น ซึ่ง Eibl-Eibesfeldt (1979) เป็นนักมานุษยวิทยาแนวชาติพันธุ์ ได้ค้นพบลักษณะของทางชีววิทยาที่เป็นพื้นฐานของจิตวิญญาณที่จะไม่ทำการฆ่าฟันกัน ในงานของเขามีข้อสังเกตว่า สัตว์หลายสายพันธุ์มีลักษณะร่วมในแง่ที่ความรุนแรงก้าวร้าวถูกทำให้เป็นพิธีกรรมเพื่อไม่ให้เกิดการทำร้ายทางกายภาพ และเอาเข้าจริงแล้วมนุษย์ก็มีลักษณะที่ว่านี้โดยมีการพัฒนาเครื่องมือหลากหลายชนิดเพื่อหลีกเลี่ยงการนองเลือด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณรงคฤทธิ์ อารยะชัยกุล (2016) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางสร้างสันติภาพของ เนลสัน แมนเดลา ตามหลักพุทธวิธี ซึ่งจากการวิจัยพบว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถยกระดับคุณค่าทางจิตใจของผู้คน ทำให้ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เกิดความสงบสุข โดยมีวิธีการที่ทรงคุณค่า คือ ทาน ได้แก่ การแบ่งปัน การเสียสละ และการให้อภัย, ปิยวาจา คือการกล่าววาจาที่เป็นจริง ด้วยน้ำใจ ด้วยเหตุผล, อัตถจริยา คือการแสดงออกซึ่งการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น สุดท้ายสมานัตตา เป็นการปฏิบัติต้นด้วยความเสมอต้นเสมอปลาย และแนวทางการสร้างสันติภาพของเนลสัน แมนเดลามี 4 แนวทางหลัก คือการวางตนให้เหมาะสมในทุกสถานการณ์ด้วยความกล้าหาญ ยึดมั่นในหลักการ เยือกเย็นในการสื่อสาร รู้บทบาททั้งผู้นำและผู้ตาม มีปณิธานอุทิศตนเพื่อส่วนรวมอย่างแรงกล้า ไม่ย่อท้อเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม

Davide Morselli & Stefano Passini (2010) ทำการศึกษาในชื่อเรื่อง Avoiding Crimes of Obedience: A Comparative Study of the Autobiographies of M. K. Gandhi, Nelson Mandela, and Martin Luther King Jr. จากผลการศึกษาพบว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในระดับปัจเจกนั้น เกิดจากประสบการณ์เกี่ยวกับความรุนแรงส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในวัยเด็ก และการพบเจอประสบการณ์ที่หลากหลายในช่วงวัยรุ่นเป็นส่วนที่สำคัญที่บุคคลจะแสดงออกถึงการใช้ความรุนแรงและการไม่เชื่อฟัง จากการค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมและการสื่อสารในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ลดการใช้ความรุนแรงปัจเจกได้

Ruixue Jia, Pinghan Liang (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Government Structure and Military Coups จากการศึกษา ผู้วิจัยได้ให้กำเนิดทฤษฎีเงื่อนไขและอุปสรรคของการทำรัฐประหาร ที่ชื่อว่า “โมเดลของ Jia กับ Liang” โดยผู้วิจัยทั้งคู่ระบุผลของการวิจัยว่า การรัฐประหารมีส่วนสัมพันธ์กับการกระจายอำนาจการเมืองการปกครอง (decentralization) อย่างมีนัยสำคัญ ข้อสรุปของผู้วิจัยทั้งคู่ คือ

การรัฐประหารจะทำได้ยากขึ้นหากประเทศใดก็ตามมีลักษณะการบริหารจัดการการเมืองแบบกระจายอำนาจ

ประจักษ์ ก้องกีรติ (2545) ได้ทำการเรื่อง ก่อนจะถึง 14 ตุลาฯ : ความเคลื่อนไหวทางการเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชน ภายใต้ระบอบเผด็จการทหาร (พ.ศ. 2506-2516) พบว่า ในทศวรรษที่ 2500 กลุ่มปัญญาชนและนักศึกษาได้ก่อตัวขึ้นเป็นกลุ่มทางสังคมทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ อันมาซึ่งนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของจอมพลสฤษฎ์ ธนะรัชต์ ทั้งสองกลุ่มมีบทบาทเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของสังคม นักศึกษาจำนวนหนึ่งได้ก่อตัวเป็นเครือข่ายทางวาทกรรมแสดงความคิดแปลกใหม่หลากหลายผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ที่พวกเขาทำขึ้น

ขบวนการนักศึกษาปัญญาชนก่อน 14 ตุลาคม 2516 ได้รับความคิดอุดมการณ์จากสองแหล่งที่สำคัญคือ จากภายนอก (ประเทศ) และภายใน (อดีต) ของสังคมไทยเอง ส่งผลให้พวกเขามีลักษณะหลากหลายทางอุดมการณ์ คือเป็นทั้งชาตินิยม ซ้ายใหม่บวกซ้ายเก่า และกษัตริย์นิยม

และแม้ว่ากระแสทางความคิดจะหลากหลายแตกต่างกันทางอุดมการณ์ แต่ก็มีจุดร่วมขมวดเป็นปมเดียวกัน มุ่งไปที่การต่อต้านเผด็จการทหาร เรียกร้องประชาธิปไตย และในที่สุดวาทกรรมทุกกระแสก็ปรากฏตัวร่วมกัน ในการเดินขบวนของนักศึกษาประชาชนในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง บทเรียนสันติวิธี โดยการไม่ใช้ความรุนแรงผ่านอำนาจรัฐ จากภาพยนตร์เรื่อง Invictus จิตวิญญาณผู้ไม่แพ้ เนลสัน แมนเดลา เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) แบบวิธีการเชิงพรรณนา (Descriptive) ซึ่งผู้วิจัยเริ่มศึกษาประวัติของเนลสัน แมนเดลา ในบทความวิจัยและสื่อต่าง ๆ เน้นในช่วงที่เนลสัน แมนเดลาถูกจับกุม ใช้ชีวิตในขณะอยู่ในเรือนจำ และช่วงเวลาที่ได้รับการปลดปล่อยสู่อิสรภาพ โดยเรื่องราวหลัก ๆ ของชีวิตเนลสัน แมนเดลาหลังจากการถูกปล่อยตัวและก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของประเทศแอฟริกาใต้ รวมไปถึงวิธีการที่เนลสัน แมลเดลาใช้ในการจัดการความขัดแย้ง จะศึกษาผ่านภาพยนตร์เรื่อง Invictus เป็นหลัก ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ถูกสร้างมาจากชีวิตจริงในขณะที่แมนเดลา ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของประเทศแอฟริกาใต้

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูล Scott (2006) ให้หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารซึ่งวิธีการคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้อง จะประกอบด้วย 1) มีความถูกต้อง (Authenticity) โดยที่เอกสารที่เลือกมาจะต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ มีความถูกต้อง เกี่ยวเนื่องกับบริบทของสถานการณ์ตามเนื้อหา 2) มีความน่าเชื่อถือ (Credibility) เป็นเอกสารที่สามารถค้นหาแหล่งอ้างอิงเพื่อมายืนยันและไม่มีการบิดเบือนเนื้อหาจากความเป็นจริง 3) มีความเป็นตัวแทน (Representative) คือการที่เอกสารนั้นสามารถใช้เป็นตัวแทนกลุ่มประชากร หรือใช้แทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ 4) มีความชัดเจน (Meaning) เป็นเอกสารที่สามารถเข้าใจได้ง่าย ชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดสันติวิธีของเนลสัน แมนเดลา จากภาพยนตร์เรื่อง Invictus พบว่า มีแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับด้านความขัดแย้งและสันติวิธีดังต่อไปนี้

1. การเลือกตั้ง (Election)

ภาพยนตร์เรื่อง Invictus เริ่มต้นฉากแรกด้วยเหตุการณ์โด่งดังที่สุดในประวัติศาสตร์แอฟริกาใต้ คือการปล่อยตัวเนลสัน แมนเดลา หลักจากถูกจำคุกยาวนานกว่า 27 ปี ด้วยความผิดฐานกบฏ และการก่อการร้าย และมีภาพเหตุการณ์การเลือกตั้งเกิดขึ้นนำมาสู่การก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีผิวสีคนแรกของแอฟริกาใต้ ท่ามกลางความขัดแย้งที่ยังไม่สิ้นสุดสำหรับการแบ่งแยกสีผิวของคนในชาติ วลีคลาสสิค โดย Lincoln อดีตประธานาธิบดีสหรัฐฯว่า Democracy is regime of people for peopleby people ซึ่งในบรรดาคำตอบที่มากมายหลากหลายนั้น คำตอบที่ดูเหมือนว่าจะกะทัดรัดเข้าใจง่าย และถูกอ้างอิงถึงมากที่สุดคำตอบ หนึ่งคือนิยามประชาธิปไตยที่ว่า เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งมาจากสุนทรพจน์อมตะของประธานาธิบดีอับบราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) นั้นนิยามประชาธิปไตยดังกล่าวแม้จะใช้คำง่าย ๆ และมีความหมายค่อนข้างกว้าง (สติธร ธนานิธิโชติ, 2563)

การตั้งคำถามที่สำคัญสำหรับการอธิบายสังคมการเมืองในภาวะสมัยใหม่ (Modernity) ที่มีความแตกต่างกันทางชนชั้น คือคำถามที่ว่า ประชาชนคืออะไร คำถามนี้ได้คลายความเขม็งเกรียวลงไปมากในทางการเมืองเมื่อผ่านกลไกของการเลือกตั้ง ไม่นับรวมข้อยกเว้นบางอย่าง เช่น เด็ก ๆ ย่อมไม่มีสิทธิในการเลือกตั้ง เท่ากับว่าไม่ถูกนับเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางการเมืองในสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นสังคมการเมืองแบบใดก็ตาม แต่กระนั้น ในวันเลือกตั้งก็ปรากฏการใช้อำนาจทางการเมืองอย่างมโหฬารไม่ว่าจะเป็นผู้ลากมากดี มหาเศรษฐี ไปกระทั่งคนยากจน ถึงจะเป็นแม้แค่เพียงวันเดียวเท่านั้น ที่ทำให้เสียงที่ไร้เสียง (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2558) ถูกแสดงออกมาเป็นตัวเลขที่มีความหมายและทรงพลัง เพราะเมื่อการปกครองเป็นไปตามหลักการของตัวเลขที่จำนวนมากกว่า เราจึงใช้ตัวเลขจำนวนที่มากกว่าของจำนวนบัตรเลือกตั้ง แทนการนับจำนวนผู้รอดชีวิตในการทำสงคราม เพื่อจะพิสูจน์ว่าฝ่ายใดมีผู้รอดชีวิตมากกว่า ฝ่ายนั้นจึงจะได้เป็นผู้ครองอำนาจในสังคมการเมืองแบบโบราณ ท้ายที่สุดแล้ว คำกล่าวที่ว่า การเลือกตั้งเป็นฐานของการขึ้นครองอำนาจเป็นวิธีการที่พิสูจน์ด้วยกาลเวลามานานมากแล้ว ในประวัติศาสตร์การต่อสู้ของมนุษยชาติ คือการได้พิสูจน์ว่าการเลือกตั้งเป็นนวัตกรรมทางการเมืองที่ยิ่งใหญ่มาก ที่เราตัดสินว่าใครจะขึ้นครองอำนาจโดย Ballots ไม่ใช่ Bullets คือตัดสินด้วยบัตรลงคะแนนเสียง มิใช่ตัดสินด้วยลูกปืนแบบสมัยก่อน จึงถือได้ว่าการเลือกตั้งเป็นก้าวที่ใหญ่มากในการจัดการความขัดแย้งในโลกนี้ และในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นเช่นนี้ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2008)

2. เปลี่ยนศัตรูเป็นมิตร (Transforming Enemies to friends)

หลายครั้งที่ ภาพยนตร์พยายามนำเสนอให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างสันติภาพของประธานาธิบดีเนลสัน แมนเดลา โดยการแนะนำให้ผู้ที่สนับสนุนท่าน สร้างสัมพันธไมตรีต่อผู้ที่เคยต่อต้านท่าน เพราะเหตุว่าไม่ต้องการสร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นเป็นความรุนแรงเหมือนที่ผ่านมา ดังตัวอย่าง เช่น หัวหน้าทีมอารักขาประธานาธิบดีซึ่งเป็นคนผิวสี ต้องทำงานร่วมกับหน่วยรักษาความปลอดภัยอีกทีมที่เข้ามาสมทบซึ่งทั้งหมดเป็นคนผิวขาว ในช่วงแรกของการเผชิญหน้ากัน มีความไม่พอใจอย่างมากจากกลุ่ม ซึ่งเป็นคนผิวสีเนื่องจากว่ารู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย

ซึ่งในพระคัมภีร์ได้มีบทที่กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “ท่านทั้งหลายได้ยินคำซึ่งกล่าวไว้ว่า จงรักเพื่อนบ้านของท่านและเกลียดชังศัตรูท่าน แต่พวกเราบอกว่า จงรักศัตรูของท่าน และจงอธิษฐานเพื่อบรรดาคนที่ข่มเหงพวกท่าน เพื่อว่าพวกท่านจะเป็นบุตรของพระบิดาของท่านผู้สถิตในสวรรค์ (แมทธิว 5:43-45, อ้างถึงใน ลูเทอร์, 2563)

การเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร คือการเปลี่ยนคำยามของผู้ที่อยู่ตรงหน้าของเราให้เป็นอีกอย่างหนึ่ง เพราะถ้าตราบใดที่เรานิยามผู้ที่เห็นต่าง หรือผู้ที่คิดแตกต่างไปจากเราว่าเป็นศัตรูซึ่งต้องถูกกำจัด เราก็จะหาทางที่จะจำกัดเขาหรือกลุ่มคนเหล่านั้น โดยวิธีการที่รุนแรงอาจจะสร้างความเสียหายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สิน แต่ถ้าหากเรานิยามผู้ที่คิดเห็นไม่เหมือนกับเรา ว่าเป็นเพื่อน หรือเป็นสหาย สิ่งที่เราจะทำต่อผู้ที่อยู่ตรงหน้าเราคือการสร้างสัมพันธไมตรี อาจจะไม่ต้องถึงกับการแสดงออกในเชิงพฤติกรรม เช่น การโอบกอดกับ จับมือกัน หรือแสดงออกในท่วงท่าที่เห็นว่าไว้เนื้อเชื่อใจกัน เพียงหากเป็นเพื่อน เราจะไม่ใช้ความรุนแรงซึ่งกันและกัน แม้ว่าความขุ่นเคืองใจ หรือความขัดข้องหมองใจก็ยังคงมีอยู่ เพราะในเรื่องที่เป็นความเห็นที่ไม่สอดคล้องหรือไปในทางเดียวกัน

3. การเปลี่ยนความรักเป็นการกระทำ (Put love into action)

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาแห่งความรัก ซึ่งไม่ว่าใครที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานมา ล้วนแล้วแต่จะเคยได้ยินคำกล่าวนี้ และสิ่งที่อยู่ในพระคัมภีร์พันธสัญญาใหม่ที่จะเป็นการยืนยันความเชื่อหรือข้อความดังกล่าวได้อย่างชัดเจน คือถ้อยคำที่พระองค์ได้เปล่งออกมาขณะที่ถูกตรึงกางเขนอยู่ ทรงกล่าวว่า “พระบิดาเจ้าข้าโปรดอภัยพวกเขาเถิดเพราะพวกเขาไม่รู้ว่าพวกเขาทำอะไรอยู่” (ลูกา 23:26-46, อ้างถึงใน ลูเทอร์, 2563) ประโยคดังกล่าวสามารถอธิบายถึงการแสดงความรักขั้นสุดในการที่เราจะมีความรักที่บริสุทธิ์ใจให้แก่ผู้อื่น

การเปลี่ยนความรักเป็นการกระทำ มีวิธีที่น่าสนใจในหลายรูปแบบ ดังข้อเสนอของชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2564) ในการให้สัมภาษณ์เรื่องสันติภาพไทยกับคำถาม 3 ฝ่าย ว่าการรักษาความขัดแย้งไว้ให้ได้ เป็นเรื่องสำคัญ การพิทักษ์ความความขัดแย้งนั้น เป็นการรักษาความขัดแย้งในลักษณะที่เป็นกระบวนการทั้งหมดเอาไว้

กล่าวคือเพราะความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติที่วางอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างกัน ระหว่างมนุษย์ การรักษาความขัดแย้งคือการรักษาคุณภาพของความขัดแย้ง คำถามสำคัญคือจะขัดแย้งอย่างไรให้

ดีกว่าเดิม ไม่ใช่การทำลายความขัดแย้งให้จบสิ้น การพยายามสร้างวาทกรรมให้ความขัดแย้งหมดไปนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เพราะมันไม่จริง เนื่องด้วยมนุษย์มีความแตกต่างกันโดยธรรมชาติ และการทำลายความขัดแย้งอีกรูปแบบหนึ่งคือการทำให้กลายเป็นความรุนแรง และเมื่อเกิดความรุนแรง จากคนที่เคยเป็นแต่เพียงคู่ขัดแย้งก็กลายเป็นศัตรู ฉะนั้นการรักษาความขัดแย้งคือการป้องกันมิให้คู่ขัดแย้งกลายเป็นศัตรู คงไว้เพียงแต่การเป็นแค่คู่ขัดแย้งเท่านั้น

และความรุนแรงบานปลายกลายเป็นสงคราม สิ่งที่สำคัญของสงครามหาใช่อาวุธยุทโธปกรณ์ หรือการข่าว แต่คือศัตรู ฉะนั้นระดับของความรุนแรง จึงสามารถเป็นคนที่อยู่ตรงหน้าให้กลายเป็นแบบอื่นได้

สรุปผลการวิจัย

จากภาพยนตร์เรื่อง Invictus ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอดีตประธานาธิบดีคนสำคัญของแอฟริกาใต้ มีการนำเสนอในประเด็นทางด้านสันติวิธีในรูปแบบที่ทำให้เห็นถึงการมีความหวังต่อสันติภาพเพียงแต่หากเราเข้าใจว่า การสร้างสันติภาพหรือการสร้างความสมานฉันท์เป็นกระบวนการ ซึ่งมีขั้นตอนมีระเบียบวิธีในการดำเนินการ ไม่ใช่เพียงแต่เป็นสิ่งปลูกสร้างขึ้นมาอย่างลอยลอย

เพราะการสร้างความสมานฉันท์นั้น ไม่ใช่เป็นการเพียงแต่ชักชวนให้คนที่เป็นคู่ขัดแย้ง หันหน้ามาคืนดีกัน ยิ้มแย้มกัน และทุกอย่างจะสวยงามกลับมาดังเดิม แต่การสร้างสันติภาพระหว่างกันนั้น เป็นการพยายามที่จะแก้ปัญหาความรุนแรง โดยมิได้ใช้วิธีการรุนแรงมาแก้ปัญหาเพื่อให้ความรุนแรงนั้น ลุกลามบานปลายต่อไป (Problem – solving Approach and not a violent Approach to solve a problem of violence)

และบนพื้นที่ฐานที่ต้องทำความเข้าใจว่า ความรุนแรงไม่ได้เพียงเกิดขึ้นจากผู้กระทำ แต่ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ภายใต้โครงสร้างและวัฒนธรรมแห่งความเกลียดชัง ผู้คนที่แตกต่างจากตัวเอง คอยหล่อเลี้ยงให้ความชอบธรรมอยู่ (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2548) ซึ่งการสนใจเรื่องโครงสร้างแห่งความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุเชิงโครงสร้างและเงื่อนไขทางความคิด หรือความเชื่อที่ให้ความชอบธรรมต่อความรุนแรง จะทำให้วัฏจักรของความรุนแรงที่มีอยู่ในสังคมสามารถจะยุติลงได้

และการสร้างสันติจำเป็นจะต้องเริ่มจากปัจเจกบุคคลเป็นเริ่มต้น โดยการมองผู้เห็นต่างจากเราเป็นเพียงผู้ที่มีความคิดที่แตกต่างจากเราแต่เพียงเท่านั้น หาใช่ศัตรูคู่อาฆาตที่จำต้องปลิดชีพเสมอไป และหากความสัมพันธ์เริ่มต้นจากการเป็นศัตรู การเปลี่ยนท่าทีระหว่างกันที่ผ่อนคลายมากขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการจะสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นระหว่างกัน เพราะความรุนแรงในบางมุมมองนั้น เกิดขึ้นแต่เพียงว่าเราอธิบายการดำรงอยู่ของศัตรูในลักษณะใด หากอธิบายว่าพวกเขาเหล่านั้นคือเพื่อน เราก็จะกระทำในรูปแบบที่ผู้ซึ่งเป็นมิตรสหายจะกระทำกัน แต่หากเรามองว่า พวกเขาเหล่านั้นคือศัตรูที่จะต้องทำลายล้างให้สิ้นซาก วิธีการที่จะปฏิบัติต่อกันก็จะกลายเป็นอีกอย่างหนึ่ง ฉะนั้นมุมมองต่อฝ่ายตรงข้ามจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับจุดเริ่มต้นในการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในสังคม

เอกสารอ้างอิง

เกล็น ดี เพจ. (2552). รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า. [Nonkilling Global Political Sciences] (ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : คบไฟ.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2551). การต่อสู้เวลานี้กำลังเพาะเมล็ดพันธุ์ความรุนแรงขึ้นในสังคม แม้ต่างฝ่ายต่างอ้างสันติวิธี. สืบค้นจาก https://www.sarakadee.com/2008/12/16/chaiwat-sataanant/3/

ณัชชาภัทร อมรกุล. (2563). ผู้นำปัญญาเชิงปฏิบัติ: แมนเดลา ผู้ปลดแอกแอฟริกาใต้. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า.

ณรงคฤทธิ์ อารยะชัยกุล. (2016). แนวทางสร้างสันติภาพของ เนลสัน แมนเดลา ตามหลักพุทธวิธี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ,4(1), 234-242.

ธนา มณีพฤกษ์. (2555). การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 กับแนวคิดมาคิอาเวลลี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ธเนศ วงศ์ยานนาวา. (2558). อะไรคือประชาชน: จากโรมันโบราณจนถึง เอ็มมานูเอล โจเซฟ ซีเยส. กรุงเทพฯ : สมมต.

ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2545). ก่อนจะถึง 14 ตุลาฯ ความเคลื่อนไหวทางการเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนภายใต้ระบอบเผด็จการทหาร (พ.ศ. 2506-2516). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มาร์ติน ลูเทอร์ คิง จูเนียร์. (2563). จงมีจิตใจที่แกร่งและหัวใจที่อ่อนโยน แปลโดยเนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล. กรุงเทพฯ : สำนักนิสิตสามย่าน.

สติธร ธนานิธิโชติ. (2563). ประชาธิปไตยและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย (Democracy and Democratization). เอกสารประกอบการสอนวิชา ประชาธิปไตยและกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน). (2564). ข้อกำหนดเนลสันแมนเดลลา. กรุงเทพฯ : สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย.

André Munro. (2013). State monopoly on Violence. United Kingdom: Encyclopædia Britannica, Inc.

Bob Hepple. (2013). Young Man with the Red Tie : a Memoir of Mandela and the Failed Revolution 1960-63. South Africa: Jacana Media.

Davide Morselli & Stefano Passini. (2010). Avoiding Crimes of Obedience: A Comparative Study of the Autobiographies of M. K. Gandhi, Nelson Mandela, and Martin Luther King, Jr., Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology, 16(3), 295-319

EIBL-EIBESFELDT, Irenäus. (1979). The Biology of Peace and War: Men, Animals, and Aggression. New York: Viking Press.

Gary Gagliardi. (2007). Sun Tzu's the art of war : plus the ancient Chinese revealed. Seattle, WA: Clearbridge Pub.

Glenn D. Paige, (2009). Nonkilling Global Political Science. USA: Center for Global Nonkilling.

Kathrada, Ahmed (2016). A Simple Freedom: The Strong Mind of Robben Island Prisoner No. 468/64. USA: University of Kentucky Press.

Lasswell, Harold D. and Kaplan, Abraham. 1950. Power and Society: A Flamework for Political Inquiry. New Haven, Conn.: Yale University Press.

Ruixue Jia and Pinghan Liang. (2012). “Decentralization and Military Coup”.in Manas Chatterji (ed.) Contributions to Conflict Management, Peace Economics and Development, 149-170.

Scott, J. (2006). Social Research and Documentary Sources. Sage Benchmarks in Social Research Methods, Documentary Research Volume 1. SAGE Publication. Online

Galtung, J. (1999). Conflict transformation by peaceful means: The Transcend method. UN. Retrieved from https://www.issuelab.org/resources/19719/19719.pdf

Kritdikorn Wongsawangpanich. (2019). ชาติที่บีบให้คนชังชาติ: ราคาของจ่านิว รัฐ และอำนาจการยกเว้น. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2565 จาก https://thematter.co/thinkers/state-makes-you-hate-being-patriot/80591

การศึกษาเปรียบเทียบยันต์ไทยในประเทศไทยกับยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

A Comparative Study of Thai Talismans and Chinese Talismans

หลิว ฉิน[1*] และ ธีรโชติ เกิดแก้ว[2]

Liu Qin[1*] and Teerachoot Kerdkaew[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] Ph.D. candidate, Department of Language Studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[2] รองศาสตราจารย์, ดร. สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Associate Professor Dr., Department of Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[*]**Corresponding author, E-mail:** liuqin@insightthai.com, tongin2000@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทยกับยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผลการวิจัยพบว่า ยันต์ไทยมากจากการเผยแพร่ของศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ ศิลปะโบราณวัตถุ วรรณคดี และประวัติศาสตร์ รูปแบบของยันต์ไทยพบ 6 รูปแบบ คือ ยันต์กลม ยันต์สามเหลี่ยม ยันต์สี่เหลี่ยม ยันต์แถว ยันต์ลูกผสม และยันต์รูปแบบอิสระ ความเชื่อของยันต์ไทย พบว่า มาจากพลังอำนาจในธรรมชาติ ภูตผีปีศาจ อำนาจศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้าในศาสนาและไสยศาสตร์ ส่วนความเป็นมาของยันต์ฮู้ พบว่า มาจากโบราณวัตถุ นิทานพื้นบ้าน และประวัติศาสตร์ รูปแบบของยันต์ฮู้พบ 5 รูปแบบ คือ ตัวอักษรจีนตัวเดิมหรือซ้ำ ตัวอักษรจีนลากเส้น ลายสัตว์มงคล รูปที่ดูไม่ออก และตัวอักษรจีนผสมกับรูปเทพเจ้า ความเชื่อของยันต์ฮู้พบว่ามาจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ภูตผีปีศาจ อำนาจศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้าในลัทธิเต๋า และไสยศาสตร์

ผลการเปรียบเทียบพบว่า ยันต์ไทยและยันต์ฮู้มีพื้นฐานมาจากการนับถือดิน ฟ้า ไฟ ลม อากาศของคนโบราณ และนำความเชื่อด้านศาสนามาผสมผสาน โดยยันต์ไทยได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ ขณะที่ยันต์ฮู้ได้รับอิทธิพลจากลัทธิเต๋า รูปแบบของยันต์ทั้งสองประเภทเขียนเป็นตัวอักษรและมีรูปภาพประกอบ โดยยันต์ไทยส่วนใหญ่เขียนเป็นอักษรขอม ส่วนยันต์ฮู้เขียนเป็นตัวอักษรจีน ความเชื่อของยันต์ทั้งสองมีความคล้ายกันในทุกด้าน และเน้นด้านไสยศาสตร์เป็นหลัก ที่สำคัญยันต์ทั้งสองประเภทเป็นสื่อแห่งภูมิปัญญาที่แฝงด้วยเรื่องราว คติธรรม คำสอนทางศาสนา และความงามที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติที่กำลังถูกลืมไป

คำสำคัญ: การเปรียบเทียบ, ยันต์ไทย, ยันต์ฮู้, ความเชื่อ, ภูมิปัญญา

Abstract

This article bases on the qualitative research about the origins, types, beliefs and wisdom of Thai talismans compared to Chinese talismans. Documentary study and in-depth interviews are research methodology. Research findings are reported as a descriptive analysis. For Thai talismans in Thailand, the research found four sources of the origin including the arrival of Buddhism and Brahmanism at Thailand; antique art; literature and history. Six types of Thai talismans were found, including the circle shape; triangle shape; square shape; row shape; two types mixed; and free form. Five beliefs relating to Thai talismans found are the supernatural power; ghosts and spirit related; power related; religious gods; and superstition. For Chinese talismans in People's Republic of China, the origin is from three sources, including antiquities; folktales; and history. Five types are found, including the old Chinese characters type; the type of Chinese characters in the form of auspicious animals; the free form type; the type that doesn't look out and the type of Chinese characters with gods. Five beliefs relating to Chinese talismans found are the supernatural power; ghosts and spirit related; power related; gods of Taoism; and superstition.

By the comparative study, many similarities of Thai and Chinese talismans are observed; the origins of both are relating to the worshipping of earth; sky; fire; wind; and air of the ancestors. Religious beliefs of Buddhism and Brahmanism, which are not original in Thailand, are interwoven in Thai talismans, while beliefs in Taoism, the original religion in China, mixed in Chinese talismans. Characters of Khorm and Chinese languages along with drawings are written on Thai and Chinese, respectively, talismans studied. Beliefs relating to both talismans are similar which focuses on superstition. Importantly, the two studied talismans are mediums that show the wisdom, through tales; moral; religious teachings and beauty, which is the fading cultural identities.

Keywords: comparative study; Thai talisman; Chinese talisman; beliefs; wisdom

บทนำ

ความเชื่อเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมาก โดยเฉพาะสังคมในอดีตที่เชื่อในอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ ซึ่งถูกตีความอย่างหลากหลายตามความคิดและจินตนาการของคนในแต่ละสังคม ส่งผลให้ความเชื่อมีอิทธิพลต่อชีวิตและสังคมในหลายด้าน เรื่องที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ ความเชื่อกลายเป็นพลังที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่มนุษย์ในการดำรงชีวิต รวมถึงก่อให้เกิดค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมด้วย (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2554) ระบบเลขยันต์ต่าง ๆ ถือเป็นหนึ่งในความเชื่อที่มาคู่กับมนุษย์ การที่จะกล่าวว่า ระบบเลขยันต์เป็นของชนชาติใดชนชาติหนึ่งก็คงไม่ได้ ในอารยธรรมโบราณของโลกทุกภูมิภาคก็ล้วนมีความเชื่อเรื่องดังกล่าวมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ แม้ว่ารูปแบบภายนอกของยันต์แต่ละภูมิภาคจะแตกต่างกันไปบ้าง ทว่าสารัตถะและแนวคิดเหมือนกันแทบทุกประการ กล่าวคือยันต์ต่าง ๆ มักเกิดจากแนวคิดแผนภูมิของจักรวาล อันได้แก่ดวงดาวและจักรราศีต่าง ๆ และอำนาจของเทพบรรพกาล อันได้แก่ธาตุทั้ง 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่อกาลเวลาล่วงเลยไป ความเชื่อดังกล่าวได้ผสมผสานกับแนวคิดด้านศาสนาจนกลายเป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในดินแดนสยามนี้ ระบบเลขยันต์ได้วิวัฒนาการมาเป็นเวลาช้านานจนกลายเป็นแบบแผนที่มีความลึกซึ้ง ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งได้ทีเดียว (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2551)

“ยันต์” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ให้ความหมายว่า ตารางหรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักขระ หรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ เป็นต้น ถือว่าเป็นของขลัง เช่น ยันต์ตรีนิสิงเห ยันต์พระเจ้า 5 พระองค์ เรียกเสื้อหรือผ้าเป็นต้นที่มีลวดลายเช่นนั้นว่า เสื้อยันต์ ผ้ายันต์ เรียกกิริยาที่ทำเช่นนั้นว่า ลงเลข ลงยันต์ ความเชื่อเกี่ยวกับยันต์ ไม่ว่าในทวีปเอเชียหรือทั่วโลก ถือเป็นสิ่งที่สืบเนื่องต่อกันมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ ความเชื่อเรื่องยันต์ไทยสำหรับชาวไทย เป็นความเชื่อที่อยู่คู่กันมาอย่างช้านาน ซึ่งคำว่า “ยันต์” มาจากคำว่า “ยัญญ์” เป็นภาษาบาลี ความเชื่อและวัฒนธรรมยันต์เข้ามาในประเทศไทยแล้วได้ผสมผสานกับศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งชาวไทยส่วนใหญ่นับถือยันต์ในทางไสยศาสตร์ โดยเฉพาะอานุภาพของยันต์ต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ยันต์ที่ปรากฏในสังคมมีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นผ้ายันต์ เสื้อยันต์ ตะกรุด พระเครื่อง หรือการสักยันต์บนผิวหนัง ความเชื่อเรื่องยันต์ปรากฏในการดำรงชีวิตของชาวไทยในทุกที่ทุกเวลา มีบทบาทและอิทธิพลต่อชีวิตของชาวไทยอย่างมาก

ยันต์ฮู้ หรือยันต์จีนนั้น ชาวไทยจะเรียกว่า ฮู้จีน โดยคำว่า “ฮู้” มาจากภาษาจีนที่เขียนว่า “符” แปลว่า “ฮู้” เป็นยันต์ที่เห็นกันทั่วไป เขียนเป็นตัวอักษรจีนบนกระดาษสีเหลืองและสีเขียว เป็นต้น ความเชื่อเรื่องยันต์ฮู้เป็นความเชื่อที่อยู่กับชาวจีนมาอย่างยาวนานตามประวัติศาสตร์จีน มีต้นกำเนิดมาจากความเชื่อในลัทธิเต๋าของจีน และความเชื่ออย่างหนึ่งที่ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ในสังคมจีนหรือสังคมไทย มักจะใช้ยันต์ฮู้ในการขึ้นบ้านใหม่ ซื้อรถยนต์คันใหม่ ย้ายที่ทำการของบริษัท หรือเปิดธุรกิจ มักจะมีการนำยันต์ฮู้ไปติดที่หน้าประตูบ้านเรือน บนรถยนต์ หรือแม้กระทั่งการเดินทางไกล การเข้าสอบ หรือการทำงาน ก็มักจะพกยันต์ฮู้ติดตัว รวมถึงการเผายันต์ฮู้

แล้วจิบน้ำฮู้กับยาสมุนไพรจีนเพื่อรักษาโรค เป็นต้น ยันต์ฮู้ถือเป็นเครื่องรางของขลังประเภทหนึ่งสำหรับชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน โดยที่ปรากฏในสังคมจีนและสังคมไทยมีทั้งผ้ายันต์และไม้ยันต์ แต่ที่เห็นกันมากที่สุด คือ กระดาษยันต์

ยันต์ไทยและยันต์ฮู้ต่างเป็นความเชื่อเรื่องยันต์ โดยยันต์ไทยถูกเผยแพร่ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนและทั่วโลก ขณะที่ยันต์ฮู้ก็ถูกเผยแพร่ตามการอพยพของชาวจีนทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก อย่างไรก็ตาม คนส่วนใหญ่มักมองเรื่องยันต์ว่าเป็นเรื่องงมงาย เป็นวัฒนธรรมล้าหลัง และให้ความสำคัญแก่อานุภาพของยันต์ โดยไม่ค่อยมีคนให้ความสนใจในเรื่องภูมิปัญญาและศิลปะที่แฝงอยู่ในยันต์ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและรูปแบบยันต์ไทยและยันต์ฮู้ในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมุ่งศึกษาถึงความเหมือนกันและความแตกต่างกันของความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อและภูมิปัญญาของยันต์ไทยและยันต์ฮู้ ซึ่งการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศและเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะศึกษายันต์ไทยและยันต์ฮู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทยและยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับข้อใดข้อหนึ่งไว้ว่าเป็นจริง การยอมรับเช่นนี้โดยสารัตถะสำคัญแล้วเป็นการรับเชิงพุทธิปัญญา แม้ว่าจะมีอารมณ์และความสะเทือนใจเข้ามาประกอบร่วมด้วย ความเชื่อจะก่อให้เกิดภาวะทางจิตขึ้นในบุคคล ความเชื่อเป็นความรู้สึกเชื่อมั่นศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเกิดจากความไม่รู้ ความหวาดกลัวต่อธรรมชาติ สิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติและมนุษย์ หรือต้องการความชดเชยก็ตาม ซึ่งช่วยบันดาลให้เกิดความสุขหรือทุกข์ เป็นสิ่งที่ทำให้มีความมั่นใจและมีกำลังใจมากขึ้น ถ้าขาดสิ่งเหล่านี้เสียแล้วก็ไม่อาจทำอะไรให้บรรลุเป้าหมายที่ดีได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับยันต์

ความเชื่อเรื่องยันต์มีอยู่ทุกที่ของโลกและอยู่กับสังคมมนุษย์มาอย่างช้านาน เป็นความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ความเชื่อเรื่องยันต์ในสังคมไทยและสังคมจีนส่วนใหญ่ถูกมองว่าเป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์ แต่ความเชื่อเรื่องยันต์ที่ปรากฏในสังคมไทยหรือสังคมจีนล้วนมีการผสมผสานกับศาสนาในพื้นที่นั้น ๆ จึงมีภูมิปัญญาแฝงอยู่ในความเชื่อเรื่องนี้ด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาจากความเชื่อ

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของมนุษย์ ซึ่งมีทั้งความเชื่อด้านสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ศาสนา ภาวะที่อยู่ การรักษาโรค เป็นต้น โดยภูมิปัญญาของความเชื่อเป็นการนับถือจักรวาลและโลก ศาสนา เป็นต้น เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างโลกกับมนุษย์ รวมถึงความไม่รู้ ความกลัว การเกิด การตาย ลม ดิน ไฟ อากาศ เป็นต้น ส่วนด้านศาสนาก็จะถูกนำมาใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์และสั่งสอนมนุษย์ให้ประพฤติปฏิบัติไปในทางที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Document Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยันต์ไทยในประเทศไทยและยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. ศึกษาประวัติและความเป็นมาของยันต์ไทยในประเทศไทยและยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ โดยพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาและสำนวนที่ใช้แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

4. ปรับแก้ไขเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ และนำไปเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับยันต์ไทยในประเทศไทยและยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

5. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ด้านความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทย

6. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ด้านความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญายันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

7. วิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทยและยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

8. นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยและยันต์ฮู้ในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทย

1.1 ความเป็นมาของยันต์ไทยในประเทศไทย

ความเป็นมาของยันต์ไทยในประเทศไทยพบว่า มาจาก 4 แหล่ง คือ (1) การเผยแพร่ พบว่า ยันต์ถูกเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลาช้านาน แรกเริ่มเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

เฉียงใต้ ส่งผลให้ชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย ยันต์ไทยส่วนใหญ่เป็นองค์รวมของสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งรูปทรง ลายเส้น รูปภาพ อักขระ ตัวเลข คาถา และชื่อยันต์ที่สื่อถึงพระพุทธเจ้า หลักคำสอน พุทธสาวก คัมภีร์ ศาสนพิธี ปูชนียวัตถุ เทพ ยักษ์ มนุษย์ สัตว์ และเรื่องอื่น ๆ (2) ศิลปะโบราณวัตถุพบว่า สงฆ์ได้สืบทอดการสร้างพระพิมพ์จากรุ่นสู่รุ่น เห็นได้จากพระพิมพ์ที่ถูกบรรจุไว้ในพระเจดีย์ต่าง ๆ แถบเมืองกำแพงเพชร เมืองสุพรรณบุรี เป็นต้น ขณะที่เมืองอื่น ๆ ก็มีหลักฐานที่บ่งชี้ถึงการสร้างพระพิมพ์จากจารึกลานเงินและจารึกลานทอง ซึ่งเป็นวัตถุที่บอกถึงอานุภาพและวิธีอาราธนาประการต่าง ๆ อีกทั้งยังปรากฏชื่อฤาษีเป็นผู้สร้างหลายตน ดังเช่นจารึกลานเงินอักษรขอมที่พบในพระเจดีย์ วัดบรมธาตุ จังหวัดกำแพงเพชร ได้กล่าวถึงฤาษีผู้สร้าง วัสดุในการสร้าง การใช้มนตร์คาถา ยันต์ประกอบ และอานุภาพของพระพิมพ์ที่สร้าง รวมถึงวิธีนำไปใช้ (3) วรรณคดีไทย พบว่า วรรณคดีสมัยอยุธยา ได้กล่าวถึงยันต์หลายเรื่อง เช่น ลิลิตพระลอ บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน และ (4) ประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะสมัยอยุธยาตอนปลาย พบว่า ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช การศึกษาเรื่องเลขยันต์และเวทมนตร์คาถาเจริญรุ่งเรืองมาก ระบบเลขยันต์ถูกพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบและมีการเรียนกันอย่างแพร่หลาย ความเชื่อในลักษณะนี้ได้แพร่กระจายไปยังทุกชนชั้น โดยพระเถราจารย์ในอดีตที่ชาวไทยรู้จัก ยอมรับด้วยความศรัทธา และเชื่อมั่นในอิทธิปาฏิหาริย์มากที่สุด

1.2 รูปแบบของยันต์ไทยในประเทศไทย

รูปแบบของยันต์ไทยพบ 6 รูปแบบ ได้แก่ (1) ยันต์วงกลม หมายถึง ยันต์ที่มีรูปลักษณ์วงกลม อาจมีวงเดียวหรือสองวงขึ้นไป ภายในมีเส้นแบ่งเป็นช่อง ๆ เรียกว่า “กระดูกยันต์” สำหรับใส่อักขระ มนตร์ เช่น ยันต์ปิโย ยันต์มงกุฎพระเจ้า (2) ยันต์สามเหลี่ยม หมายถึง ยันต์ที่มีรูปลักษณ์สามเหลี่ยม อาจมีรูปสามเหลี่ยมเพียงรูปเดียวหรือซ้อนกันก็ได้ โดยลงตัวอักขระตามช่องหรือมุมที่เป็นหัวใจของยันต์ เช่น ยันต์นกการเวก ยันต์เก้ายอด (3) ยันต์สี่เหลี่ยม หมายถึง ยันต์ที่มีรูปลักษณ์สี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสี่เหลี่ยมผืนผ้าโดยจะมีเส้นแนวตั้งกับเส้นแนวนอนตีเป็นช่องไว้ใส่อักขระ คาถา และมุมยันต์ทั้ง 4 ด้านจะมีการขมวดเอาไว้ ทั้งนี้ ชาวไทยจะคุ้นเคยกับรูปแบบยันต์สี่เหลี่ยมมากกว่ารูปแบบยันต์อื่น ๆ เช่น ยันต์ตะกรุดโทน ยันต์โภคทรัพย์ (4) ยันต์แถว หมายถึง ยันต์ที่มีลักษณะเรียงอักขระเป็นแถวแนวตั้งหรือเรียงอักขระเป็นแถวแนวตั้งและตีเป็นตารางซ้อนกัน เช่น ยันต์ห้าแถว ยันต์ฉัตรเพชร (5) ยันต์ลูกผสม หมายถึง ยันต์ที่นำรูปแบบที่กล่าวข้างต้นมาผสมกันตั้งแต่ 2 รูปแบบขึ้นไป เช่น ยันต์พระพุทธ ยันต์แคล้วคลาด และ (6) รูปแบบยันต์อิสระ หมายถึง ยันต์ที่มีลักษณะเป็นรูปภาพหรือลายเส้นประกอบกันหรือรูปวงกลม รูปสามเหลี่ยม และรูปสี่เหลี่ยมประกอบกันเป็นรูป โดยยันต์รูปแบบนี้มักจะพบในผ้ายันต์และการสักยันต์บนผิวหนัง เช่น ยันต์พญาราชสีห์ ยันต์มหาอุด

1.3 ความเชื่อของยันต์ไทยในประเทศไทย

ความเชื่อที่ทำให้เกิดรูปแบบยันต์ไทยพบ 5 ด้าน ได้แก่ (1) พลังอำนาจเหนือมนุษย์ที่สถิตในธรรมชาติ เป็นความเชื่อที่เกิดควบคู่มากับสังคมมนุษย์โบราณ เช่น ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ฝนตก ไฟ ลม ดิน น้ำ มนุษย์ได้สร้างเทวดาและนิทานต่าง ๆ เพื่อนำมาอธิบายสิ่งที่ตัวเองไม่รู้ และได้สร้างยันต์ขึ้นมาเพื่อแสดงถึง

ความเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นเพื่อขอไม่ให้ทำร้ายและให้ปกป้องคุ้มครองตน (2) ภูตผีปีศาจ เป็นความเชื่อที่เกิดจากความกลัวสิ่งชั่วร้ายที่ไม่สามารถอธิบายได้ เช่น วิญญาณที่จะมาทำร้ายชีวิตมนุษย์ ยันต์จึงเป็นเครื่องมือที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อช่วยป้องกันภัยและขจัดสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้น (3) อำนาจศักดิ์สิทธิ์ เป็นความเชื่อที่สำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจจากธรรมชาติ หรืออำนาจในความสัมพันธ์ของมนุษย์ อำนาจทำให้มนุษย์มีพลัง มีฐานะ และมีหน้ามีตาในสังคม ยันต์ที่มีความเชื่อด้านนี้ จึงสามารถเพิ่มพลังให้แก่ผู้ศรัทธา (4) เทพเจ้า เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ชาวบ้านจะนับถือบูชาพระสงฆ์ที่มีวิชายันต์เหมือนกับเทพ เช่น หลวงปู่ทวด และมีการนำเทพเจ้ามาเป็นองค์ประกอบในการสร้างยันต์และเชื่อว่ายันต์ดังกล่าวมีอานุภาพในหลายด้าน เช่น การปกป้องคุ้มกันภัย นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ที่ศรัทธาได้เรียนรู้จักหลักศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าด้วย และ (5) ไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อที่ไม่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรม แต่เป็นความต้องการของมนุษย์ แยกเป็นไสยศาสตร์ขาวกับไสยศาสตร์ดำ (มนตร์ดำ) ไสยศาสตร์ขาว หมายถึง การใช้คาถาอาคมผ่านยันต์เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เช่น ยันต์ที่เรียกทรัพย์ เสริมดวง เสริมเสน่ห์ รักษาโรค ส่วนไสยศาสตร์ดำ หมายถึง การใช้ยันต์ที่มีคาถาอาคมเพื่อทำร้ายผู้อื่น ทำให้ชีวิตหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นประสบกับหายนะ

1.4 ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในยันต์ไทย

ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในยันต์ไทยมี 5 ด้าน ได้แก่

1.4.1 ด้านแก้ไขปัญหาชีวิต ความเชื่อเรื่องยันต์มีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้ศรัทธามีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เสริมสร้างกำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาชีวิต ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

> *ความเชื่อเรื่องยันต์ ไม่ว่าเป็นเพราะความไม่รู้ของคนโบราณ เชื่อในวิญญาณ หรือทางศาสนา ไสยศาสตร์ก็ล้วนสะท้อนถึงความต้องการของมนุษย์ ยันต์สามารถสร้างกำลังใจ เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้พลังสู้กับปัญหาชีวิต*
>
> (ณัฏฐกานต์ จิระวณิชย์ศิริกุล, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2566)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ยันต์คือเครื่องมือที่คนโบราณนำมาใช้แก้ไขปัญหาชีวิตด้านต่าง ๆ ให้แก่มนุษย์ผ่านความเชื่อที่สามารถสร้างพลังใจให้แก่ผู้ศรัทธา ส่งผลให้ผู้ศรัทธามีความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต รู้สึกปลอดภัย คลายความกลัวภยันตรายต่าง ๆ ได้

1.4.2 ด้านธรรมะ ความเชื่อเรื่องยันต์มีหลักธรรมทางศาสนาแฝงอยู่ เมื่อมนุษย์เชื่อในความดีของยันต์ก็จะได้เรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาไปด้วย ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

> *ยันต์ไทยแฝงด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงศรัทธาต้องมีปัญญากำกับ ไม่ให้เชื่อยันต์ไทยอย่างงมงาย หลักความเชื่อมี “กาลามสูตร” และศรัทธา 4 โดยกาลามสูตรเป็นหลักความเชื่อที่พระพุทธเจ้าวางให้พุทธศาสนิกชนเชื่ออันใด ต้องมีสติปัญญา ศรัทธา 4 เป็นองค์ประกอบสำคัญเป็นสัญลักษณ์ของยันต์ไทย โดยให้เชื่อสิ่งที่มีเหตุผล*

(สีหราช จิระวณิชย์ศิริกุล, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2565)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ยันต์ไทยในมิติหนึ่งจะแฝงไว้ด้วยหลักธรรมหรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จากตัวอย่างคือ การสอนให้มนุษย์มีความเชื่ออย่างมีปัญญา มีเหตุผล ไม่งมงายตามแก่นของศรัทธาในกาลามสูตร

1.4.3 ด้านสมาธิปัญญา ความเชื่อเรื่องยันต์ไทยมีส่วนช่วยให้มนุษย์มีสติยั้งคิด ทำให้เกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิต และตระหนักถึงความดีงาม มีความสงบในจิตใจ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

ทุกทีที่แม่รู้สึกกังวลใจ นอกจากจะไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์แล้ว แม่จะนั่งสมาธิหน้ายันต์ที่อาจารย์ให้ เพื่อให้เราใจเย็นลง ค่อย ๆ คิดหาวิธีมาแก้ไข ยันต์ก็เหมือนพระที่อยู่กับเราเสมอ คุ้มครองปกป้องเรา และทำให้จิตใจเราสงบ ไม่ให้อารมณ์มากำกับชีวิต ทำอะไรวุ่นวาย อันนี้คือที่แม่รู้สึกนะ

(หทัยทิพย์ ลางคุณเสน, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2566)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ยันต์ไทยไม่ใช่มีแต่ความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างที่คนบางส่วนเข้าใจ แต่ยังเป็นสื่อหรืออุบายที่ช่วยให้ผู้ศรัทธาตั้งสติ สงบใจ มีสมาธิสู้กับปัญหาชีวิต และไม่ปล่อยให้อารมณ์มากำกับชีวิตจนทำให้เกิดปัญหาวุ่นวาย

1.4.4 ด้านการสืบทอดวัฒนธรรม ความเชื่อเรื่องยันต์ไทยเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานในประเทศไทย ซึ่งมีการเรียนรู้และสืบทอดจนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ส่งผลให้วัฒนธรรมไทยที่สื่อผ่านยันต์ไทยเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกมากขึ้น ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

ตอนนี้เรื่องความเชื่อยันต์ โดยเฉพาะสักยันต์ไทย ไม่ว่าคนไทย คนจีน ฝรั่ง หรือญี่ปุ่น คนมาสักกันเยอะมาก รวมถึงเชิญอาจารย์ไปสักที่ต่างประเทศด้วย เพราะว่าคนต่างชาติเขานับถือและเชื่อยันต์สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจและให้พลังแก่ชีวิตของผู้ที่สักได้ ซึ่งก็ทำให้การสักยันต์ไทยได้แพร่หลายไปทั่วโลก และทำให้คนไทย หันมาสนใจวัฒนธรรมนี้มากขึ้น อาจารย์ก็อยากให้ผู้ที่มาสักหรือผู้ที่สืบทอดวิชาเข้าใจยันต์อย่างถูกต้อง ใช้ยันต์ในด้านดีด้วย

(ณัฏฐกานต์ จิระวณิชย์ศิริกุล, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2566)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องยันต์ไทยโดยเฉพาะการสักยันต์ได้แพร่หลายไปทั่วโลก ทำให้คนในประเทศต่าง ๆ รวมถึงคนไทยด้วย ให้ความสนใจและเชื่อในยันต์ไทยมากขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ยันต์ไทยสืบต่อและธำรงคุณค่าไว้ได้ก็คือ อาจารย์ผู้สักยันต์ไทยได้พยายามถ่ายทอดสารัตถะที่เป็นภูมิปัญญาในยันต์ไทยและสอนให้ผู้สืบทอดต่อเข้าใจและใช้ยันต์ในทางที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ศรัทธา จึงจะทำให้วัฒนธรรมเกี่ยวกับยันต์ไทยสืบต่อและแพร่หลายมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา

1.4.5 ด้านศิลปะ การเขียนยันต์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในตัว ไม่ว่าจะปรากฏในรูปแบบใด การเขียนยันต์จะมีกฎเกณฑ์การเขียนตามศิลปะที่สวยงามและมีคุณค่าด้านวัฒนธรรม ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ที่ว่า

> *ผมรู้สึกว่ายันต์ไทยมีเสน่ห์มาก ไม่ว่าเป็นตัวอักษร หรือภาพประกอบตัวเลขต่าง ๆ การเขียนยันต์มีกฎของเขา ข้างบนต้องเขียนยังไง กลางต้องเป็นแบบไหน ล่างต้องเป็นยังไง แต่ก็ผสมผสานกับความสร้างสรรค์ของอาจารย์แต่ละคนด้วย โดยลวดลายการสักยันต์ก็อาจเป็นเหตุผลที่วัยรุ่นอย่างเรารู้สึกว่ายันต์ไทยสวย พิเศษ ดูมีวัฒนธรรม มีความหมาย*
>
> (นพดล มีมั่น, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2566)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ยันต์ไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่สวยงาม มีกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนในตัว ไม่ใช่คนทั่วไปจะทำได้ ผู้ที่จะสักหรือเขียนยันต์ได้จะต้องผ่านการเรียนรู้จากครูอาจารย์และฝึกฝนจนชำนาญ ดังนั้นจึงทำให้ยันต์ไทยมีเสน่ห์ดึงดูดชาวต่างชาติให้มาสนใจ ทำให้ยันต์ไทยมีคุณค่าในสายตาของชาวต่างชาติ ผู้ที่นิยมชมชอบ เช่น ชาวจีนที่นิยมมาสักยันต์ไทยในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก

2. ความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

2.1 ความเป็นมาของยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความเป็นมาของยันต์ฮู้พบแหล่งที่มา 3 ด้าน ได้แก่ (1) วัตถุ ในยุคสมัยอินซางของจีน มีภาชนะสำริด ซึ่งบนเครื่องสำริดจะมีลวดลายต่าง ๆ ที่สวยงาม มักจะเป็นรูปทรงเรขาคณิต หรือรูปสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งรูปทรงเรขาคณิตส่วนมากจะเป็นสามเหลี่ยมที่เรียกว่า “เถาเทียะ” ลายมังกร ลายหงส์ ลายงูใหญ่ เป็นต้น ลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏบนเครื่องสำริดสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวจีนโบราณว่าเป็นวัตถุที่สามารถช่วยชาวจีนให้ขึ้นสวรรค์ สามารถสื่อสารกับเทพเจ้าได้ ดังนั้น ก้อนเมฆ ฟ้าร้อง นก มังกร และเสือ จึงเป็นสิ่งที่มนุษย์นับถือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงกับเทพเจ้า ซึ่งยันต์ฮู้มาจากลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏบนเครื่องสำริด มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน (2) นิทานพบว่า มาจากพระแม่ตะวันตก หรือซีหวังหมู่ (西王母) ซึ่งเป็นเทวีในลัทธิเต๋า ในวรรณคดีเรื่อง “ซานไห่จิน” ได้บันทึกว่า จักรพรรดิเหลืองหรือหวงตี้ (黃帝) ระหว่างออกศึกรบกับจักรพรรดิชีเหยวฝันว่าได้รับยันต์ฮู้จากซีหวังหมู่ และสู้รบชนะยันต์ฮู้จึงกลายเป็นวิชาหนึ่งที่ปรากฏในสังคมมนุษย์ (Liu Xiaoming, 1995) นอกจากนี้ ยังมีวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ เช่น “ตำนานเทพเจ้า” กล่าวถึงเหลาจื่อได้สร้างหนังสือยันต์ฮู้ 72 บท และส่งมอบต่อหซูยเจี่ย (徐甲) และช่ายเฉียง (蔡琼) เพื่อให้ใช้ยันต์ฮู้มาช่วยชีวิตของมนุษย์ การที่หยวนสื่อเทียนจุนและเหล่าจื่อถูกมองว่าเป็นเทพเจ้าล้วนมาจากจินตนาการ ไม่ได้มีตัวตนอย่างแท้จริง ซึ่งก็เป็นตำนานที่เล่าต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น แต่ไม่มีหลักฐานแท้จริงที่สามารถยืนยันได้ และ (3) ประวัติศาสตร์ ยันต์ฮู้มาจากตราประทับในสมัยราชวงศ์ฮั่น ต่อมาถูกลัทธิเต๋านำมาดัดแปลง หลักฐานที่ค้นพบเป็นครั้งแรกมาจากเจี๋ยกู่เหวิน (甲骨文) ซึ่ง

เป็นอักษรจีนโบราณชนิดหนึ่งที่จากนกระดองเต่า หรือกระดูกสัตว์ หรือจินเหวิน (金文) ซึ่งเป็นอักษรจีนชนิดหนึ่งที่เขียนบนโลหะในยุคสมัยซางโจว (商周时代) นอกจากนี้ ยังมีตราประทับที่เป็นคทาอาญาสิทธิ์ด้านการทูตหรือการสั่งทหาร เป็นต้นอีกด้วย

2.2 รูปแบบของยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

รูปแบบยันต์ฮู้พบว่ามี 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) ตัวอักษรจีนตัวเดิมหรือซ้ำ หมายถึง ยันต์ฮู้ที่เขียนเป็นตัวอักษรจีนตัวเดิมหรือตัวอักษรจีนซ้ำ ๆ หลายตัว โดยชินแสกล่าวว่า ตัวอักษรจีนที่เป็นตัวเดิมหรือเขียนซ้ำจะมีเส้นเขียนจำนวนมาก สามารถแสดงถึงพลังของยันต์ เช่น ยันต์ฮู้ที่เขียนเป็นฟู่เหวินซานหวงเหวิน (2) ตัวอักษรจีนลากเส้น ชินแสจะเขียนยันต์ฮู้โดยใช้วิธีขีดเส้นตัวอักษรจีนยาว ๆ หรือลากเส้นวาดม้วนกัน เพื่อแสดงถึงความสวยงาม หรือให้เขียนเป็นลายก้อนเมฆหรือสายลม เป็นต้น เช่น ยันต์ฮู้เทียนเหวิน ยันต์ฮู้หยูนเหวิน (3) ลายสัตว์มงคล หมายถึง การเขียนเป็นตัวอักษรจีน หรือการเขียนให้มีลวดลายคล้ายกับสัตว์มงคลเพื่อแสดงถึงอำนาจ เช่น ยันต์ฮู้มังกร ยันต์ฮู้เสือ ยันต์ฮู้ปลา โดยส่วนใหญ่จะเขียนบนหยก จึงมักเรียกว่า ยู่เหวิน หลงจาง (ฮู้มังกร) หู่จาง (ฮู้เสือ) ในสมัยโบราณใช้ในการออกคำสั่งหรือแสดงอำนาจในกองทัพหรือทางการทูต (4) รูปที่ดูไม่ออก หมายถึง ยันต์ฮู้ที่เขียนออกมานอกจากชินแสที่เป็นผู้เขียนแล้วจะไม่มีใครดูออกว่าเป็นตัวอักษรจีนตัวใด ยันต์ฮู้ประเภทนี้มักเขียนตามรูปแบบโบราณที่มาจากเครื่องสำริด แสดงถึงฟ้าร้อง หรือเป็นสัตว์พิเศษที่คล้ายผีที่เรียกว่า เถาเทียะ เช่น เหลยเหวิน หรือลายเถาเทียะ ซึ่งเป็นยันต์ฮู้ที่มีฉายาว่า ก่วยเหวิน (ภาษาผี) หมายความว่า มนุษย์อ่านไม่ออก และ (5) ตัวอักษรจีนผสมกับรูปเทพเจ้า เป็นรูปแบบที่ทันสมัย ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบยันต์ฮู้ที่ใช้เครื่องพิมพ์ไม่ได้มาจากการเขียนด้วยมือชินแส โดยเป็นยันต์ที่มีตัวอักษรจีนผสมกับเทพเจ้าในลัทธิเต๋า เช่น ยันต์ฮู้เทพเจ้าไต้ ฮงกง ยันต์ฮู้เทพเจ้าหยวนซื่อเทียนจุน ซึ่งชินแสจะมองยันต์ฮู้แบบนี้ว่า ไม่ได้แสดงถึงพลังของยันต์ฮู้ เพราะในวิชาการเขียนยันต์ฮู้ ต้องมาจากชินแสที่มีวิชาจริงและเขียนด้วยพลังประกอบคาถา รวมถึงมีการเชิญเทพเจ้าและผีสางทั้งหลายมาให้พลังวิเศษด้วย การพิมพ์ยันต์ฮู้ด้วยเครื่องจึงเสมือนเป็นกระดาษเปล่า ไม่ได้มีพลังวิเศษใด ๆ

2.3 ความเชื่อของยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ความเชื่อที่ทำให้เกิดยันต์ฮู้พบว่า มาจากสาเหตุหลัก 5 ประการ ได้แก่ (1) ความไม่รู้ในสิ่งที่อยู่เหนือมนุษย์ ลวดลายเครื่องสำริดสมัยโบราณของจีนเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเชื่อในยุคแรก ๆ ของชาวจีน และยังเป็นต้นกำเนิดของยันต์ฮู้ โดยลายก้อนเมฆ ลายฟ้าร้อง ลายเถาเทียะ ต่างแสดงให้เห็นว่า มนุษย์ในสมัยโบราณนับถือบูชาฟ้าดินและสิ่งที่อยู่เหนือมนุษย์ (2) ความกลัวภูตผีปีศาจ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ชาวจีนต่างกลัวความตายและกลัวภูตผีปีศาจ รวมถึงความเชื่อที่ว่า โรคบางอย่างก็มาจากสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น ภูตผีปีศาจ ตัวอย่างเช่น คนไม่สบายก็เชื่อกันว่า ถูกภูตผีปีศาจทำให้ป่วย หากมีคนป่วยเสียชีวิตก็จะถูกมองว่า ผีสางมารบกวน ทำให้เสียชีวิต ส่งผลให้คนกลัวอำนาจของภูตผีปีศาจ จึงได้สร้างยันต์เพื่อป้องกันหรือขับไล่ภูตผีปีศาจให้ออกไป (3) อำนาจวิเศษ ลวดลายสัตว์ส่วนใหญ่มักจะเป็น

รูปมังกร รูปหงส์ รูปเสือ เป็นต้น ซึ่งในสมัยโบราณ มังกรถูกมองว่าเป็นสัตว์วิเศษอย่างหนึ่งที่เป็นอำนาจของจักรพรรดิ จักรพรรดิในสังคมจึงถูกมองว่าเป็นร่างมนุษย์ของมังกร ส่วนหงส์จะแสดงถึงอำนาจของผู้หญิงที่มีตำแหน่งสูงสุด เช่น ราชินี เป็นอำนาจที่มาควบคู่กับมังกร ขณะที่ลายยันต์เสือ เสือเป็นสัตว์ดุร้าย เป็นสัตว์ที่มีพลังและอำนาจสูง มนุษย์เชื่อว่า ลายยันต์เหล่านี้สามารถส่งพลังอำนาจให้แก่ตัวเอง และสามารถใช้พลังจากยันต์เพื่อให้ได้อำนาจจากสังคมอีกด้วย (4) ความเชื่อเทพเจ้าในลัทธิเต๋า ยันต์ฮู้ที่แพร่หลายในสังคมจีนมาจากความเชื่อลัทธิเต๋า ลัทธิเต๋าเป็นลัทธิที่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นลัทธิที่รวบรวมความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีน และใช้ยันต์ฮู้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดปรัชญาของลัทธิเต๋า ช่วยมนุษย์แก้ปัญหาชีวิตและรักษาโรคต่าง ๆ ทำให้มนุษย์มีที่พักพิงทางใจและคลายความทุกข์ เป็นสิ่งที่ศาลเจ้าเต้าซื่อยังสืบทอดต่อกันมาและชาวจีนบางพื้นที่ยังนับถือและมีความเชื่อเรื่องนี้อยู่ในปัจจุบัน และ (5) ความเชื่อไสยศาสตร์ ความเชื่อด้านไสยศาสตร์ในยันต์ฮู้แบ่งออกเป็นไสยศาสตร์ขาวและไสยศาสตร์ดำ เหมือนความเชื่อด้านนี้ในยันต์ไทย ไสยศาสตร์ขาวนำมาใช้ผ่านยันต์ฮู้เพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น เรียกทรัพย์ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน รักษาโรค คุ้มครองปกป้อง ขณะที่ไสยศาสตร์ดำถูกนำมาใช้ผ่านยันต์ฮู้มาเพื่อทำให้ชีวิตและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้อื่นมีอันเป็นไปในทางที่ไม่ดี ประสบกับความพิบัติ

2.4 ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในยันต์ฮู้จีน

ภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในยันต์ฮู้พบ 4 ประการ ได้แก่

2.4.1 สื่อแห่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาที่สื่อผ่านความเชื่อของชาวจีนโบราณที่เกิดจากความไม่รู้ ความกลัวธรรมชาติ ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของซินแสคนหนึ่งที่ว่า

> *ในสมัยนี้ พวกหนูเป็นวัยรุ่น ส่วนใหญ่ก็มองยันต์ฮู้เป็นความเชื่องมงาย เป็นไสยศาสตร์ แต่ถ้าเราค้นหาต้นกำเนิดของยันต์ฮู้จะเห็นได้เลยว่า ยันต์ฮู้เป็นสิ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาของคนโบราณ เป็นสัญลักษณ์สำคัญที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ คนโบราณเขาต้องป้องกันตัวเอง อธิบายสิ่งที่อธิบายไม่ได้ในยุคนั้น*
>
> (Ling Qin, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2565)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า คนในยุคปัจจุบันเข้าไม่ถึงภูมิปัญญาของยันต์ฮู้ ไม่ได้สนใจที่มาที่ไปของยันต์ฮู้ จึงมองยันต์ฮู้ว่าเป็นเรื่องงมงาย ไสยศาสตร์ ทั้งที่ความจริงแล้วยันต์ฮู้แฝงไว้ด้วยภูมิปัญญาของคนโบราณที่พยายามใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติ พยายามอธิบายในสิ่งที่ไม่รู้ เป็นภูมิปัญญาที่แสดงถึงต้นกำเนิดของยันต์ฮู้ด้วย

2.4.2 ภูมิปัญญาในการดึงคนเข้าหาคำสอนของลัทธิเต๋า ด้วยความศรัทธาที่มนุษย์มีต่อลัทธิเต๋า ทำให้มนุษย์ใกล้ชิดกับศาสนา และนำหลักคำสอนในลัทธิเต๋ามาช่วยคลายความทุกข์และแก้ปัญหาชีวิต ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของซินแส Yu Daoxing ที่กล่าวว่า

ผู้ที่สืบทอดเขียนยันต์ฮู้จะมีข้อปฏิบัติและข้อห้ามในการเขียนยันต์ฮู้ เมื่อเราเขียนยันต์ เราต้องทำความสะอาดร่างกายและจิตใจก่อน ท่องคาถาและเชิญเทพเจ้ามาช่วย หากเราคิดไม่ดี พลังก็จะมาจากสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งผิดหลักคำสอนของลัทธิเต๋า และเมื่อเราให้ยันต์ฮู้แก่ผู้ศรัทธา ก็ต้องสอนเขาให้ใช้ในทางที่ถูก ไม่อย่างนั้นเทวดาก็จะไม่ปกป้อง ไม่ช่วยแก้ปัญหาอย่างที่ขอ

(Yu Daoxing, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2566)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชาวจีนโบราณได้นำยันต์ฮู้ที่ได้รับอิทธิพลจากหลักคำสอนของลัทธิเต๋ามาใช้เป็นสื่อดึงผู้ที่ศรัทธาให้เข้าถึงหลักคำสอนในลัทธิเต๋า ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของความดี ถือเป็นมาตรการควบคุมผู้ที่สืบทอดวิชาและผู้ที่มีความเชื่อให้ใช้ยันต์ฮู้ไปในทางที่ดี เพื่อจะได้ช่วยแก้ไขปัญหาชีวิต และไม่ให้นำไปใช้ในทางที่ไม่ดีที่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่น

2.4.3 ภูมิปัญญาที่เป็นศิลปะที่แสดงถึงวัฒนธรรมของลัทธิเต๋า ตัวอักษรที่เขียนยันต์ฮู้ถูกมองว่าเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า มีศิลปะการเขียนที่สวยงาม ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของชินแสคนหนึ่งว่า

ถ้าไม่ใช่ผู้สืบทอดวิชา บางที เราจะมองไม่ออกว่าตัวอักษรที่เขียนในยันต์ฮู้คืออะไร แต่จริง ๆ แล้ว การเขียนตัวอักษรในยันต์ฮู้มีศิลปะแฝงอยู่ เช่น ตรงไหนต้องลากเส้นยาว ๆ ตรงไหนต้องเขียนตัวอักษรซ้ำ ๆ มันก็มีพลังหรือความหมายต่อยันต์ เพราะเรามองว่ายันต์ฮู้เหมือนเป็นจดหมายที่เราเขียนถึงเทพเจ้า ต้องสวยงาม เทพเจ้าถึงอ่านออก มนุษย์อ่านไม่ออกก็เป็นเรื่องธรรมดา

(Ling Qin, สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2565)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเขียนยันต์ฮู้เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาอย่างหนึ่งของบรรพชนจีนที่ผู้สืบทอดวิชาต้องปฏิบัติตาม ถือว่าตัวอักษรที่เขียนในยันต์ฮู้เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกับเทพเจ้า จึงต้องสวยงาม และมีกฎเกณฑ์กำหนดในการเขียน

2.4.4 ภูมิปัญญาที่ทำให้ผู้ที่ฝึกวิชายันต์ฮู้เกิดสมาธิ เพราะต้องฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง ปฏิบัติตัวตามคำสอนของลัทธิเต๋า และสืบทอดวิชาความรู้ของยันต์ฮู้ให้แก่คนรุ่นต่อไป ดังตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของชินแสอีกคนหนึ่งว่า

อย่างที่ผมพูดเมื่อกี้ ก่อนที่เราจะเขียนยันต์ฮู้ เราต้องทำความสะอาดร่างกาย และจุดธูปเทียน นั่งสมาธิ กล่าวความต้องการของผู้ศรัทธาหรือเราเองให้เทพเจ้าฟังก่อน แล้วค่อยเขียน ระหว่างเขียนก็ต้องทำจิตใจให้สงบ ท่องคาถาและคำสอนควบคุมด้วย ใจร้อนไม่ได้

(Yu Daoxing, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2566)

จากตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่สืบทอดวิชาความรู้เรื่องยันต์ฮู้จะมีข้อปฏิบัติในการเขียนยันต์ ต้องฝึกจิตใจให้สงบ ปฏิบัติตัวตามคำสอนของลัทธิเต๋า และสร้างประโยชน์ในทางที่ดีให้แก่ผู้อื่น ข้อปฏิบัติข้างต้นล้วนหล่อหลอมให้ผู้สืบทอดเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยศาสตร์และศิลป์ คือความรู้เรื่องยันต์ เพียบพร้อมด้วยความดีภายในอันได้แก่สมาธิและคุณธรรม และมีความประพฤติที่ดีงาม เหมาะสมกับผู้เป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของคนในสังคม

3. การเปรียบเทียบความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทยและยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นมาของยันต์ไทยและยันต์ฮู้มีส่วนที่เหมือนกัน คือ เกิดจากการที่มนุษย์ในยุคโบราณมีความเชื่อเรื่องฟ้า ดิน ลม ไฟ และอากาศ แล้วนำรูปภาพเหล่านี้มานับถือบูชา ต่อมามีการผสมผสานกับศาสนาจนสร้างยันต์ขึ้นมาเป็นระบบโดยมีภูมิปัญญา ธรรมะ หรือปรัชญา แฝงอยู่ในนั้น สังเกตได้จากโบราณวัตถุ โบราณสถาน วรรณคดี และประวัติศาสตร์ ส่วนความแตกต่างของยันต์ทั้งสองประเภทนี้มาจากศาสนาที่ต่างกัน โดยยันต์ไทยได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาที่มาจากอินเดียโบราณ ไม่ได้เป็นศาสนาดั้งเดิมของประเทศไทย เมื่อเกิดการผสมผสานทางศาสนาและวัฒนธรรม จึงส่งผลให้ยันต์มีลักษณะแบบไทย แล้วถูกนำไปสร้างเป็นเครื่องรางของขลังต่าง ๆ รวมถึงการสักยันต์ไทยบนผิวหนัง แต่ยันต์ฮู้ได้รับอิทธิพลและพัฒนาตามลัทธิเต๋าซึ่งเป็นลัทธิดั้งเดิมของชาวจีนในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ส่วนของรูปแบบยันต์ไทยและยันต์ฮู้นั้นพบส่วนที่เหมือนกัน คือ ยันต์ทั้งสองประเภทเขียนเป็นตัวอักษร หรือรูปภาพ หรือเขียนเป็นตัวอักษรและมีรูปภาพประกอบ แต่ส่วนที่แตกต่างกัน คือ อักษรที่เขียนบนยันต์ไทยส่วนใหญ่จะเป็นอักษรขอม หรืออักษรพื้นเมืองโบราณต่าง ๆ ของไทย เช่น อักษรล้านนา อักษรธรรมทางภาคอีสาน ส่วนยันต์ฮู้เขียนเป็นตัวอักษรจีน สำหรับรูปแบบของยันต์ไทยจะมียันต์วงกลม ยันต์สามเหลี่ยม ยันต์สี่เหลี่ยม ยันต์อักขระเป็นแถว ยันต์ลูกผสมที่ปรากฏรูปแบบยันต์ที่กล่าวข้างต้นตั้งแต่สองรูปแบบขึ้นไป และยันต์รูปแบบอิสระโดยจะมีรูปพระ (พระพุทธเจ้า พุทธสาวกองค์สำคัญ) เทพเจ้า ดอกไม้ สัตว์มงคล ตัวละครในวรรณคดี หรือรูปภาพที่ผสมผสานกันแล้วล้อมด้วยอักขระ แต่ยันต์ฮู้ส่วนใหญ่สร้างจากตัวอักษรจีน โดยใช้การลากเส้นยาวของตัวอักษรจีน และตัวอักษรจีนส่วนใหญ่เป็นตัวอักษรตัวเดิม หรือใช้ตัวอักษรจีนซ้ำ ๆ กันหลายตัว เพื่อแสดงพลังของยันต์ให้มากขึ้น หรือเขียนเป็นตัวอักษรจีนตามลายมังกร ลายหงส์ ลายเสือ หรือเป็นรูปแบบที่มีลวดลายอย่างเครื่องสำริดที่ดูไม่ออกว่าเป็นตัวอักษรจีนตัวใด และวัตถุที่ใช้เขียนยันต์ฮู้พบว่า ส่วนใหญ่จะเขียนบนกระดาษสีเหลืองและสีเขียว เป็นต้น เพื่อนำมาติดหน้าประตูบ้านเรือน บนรถยนต์ หรือแม้กระทั่งพกติดตัว และเผาในน้ำเพื่อดื่มกิน ดังนั้น รูปแบบยันต์ไทยและยันต์ฮู้จึงมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยมีอัตลักษณ์พิเศษในตัวเองอย่างเห็นได้ชัด ส่วนด้านความเชื่อของยันต์ไทยและยันต์ฮู้ที่เหมือนกันมีทั้งหมด 5 ด้าน คือ ด้านพลังธรรมชาติที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ด้านภูตผีปีศาจ ด้านอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ด้านเทพเจ้าทางศาสนา และด้านไสยศาสตร์

ส่วนที่แตกต่างกัน คือ ยันต์ไทยได้รับอิทธิพลด้านความเชื่อต่าง ๆ จากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู รวมถึงไสยศาสตร์ โดยยันต์ไทยสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เน้นการเรียกทรัพย์ เสน่ห์ ป้องกันภัย และแคล้วคลาดเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ยันต์ฮู้จะการเน้นขับไล่สิ่งชั่วร้าย รักษาโรค และป้องกันภัยเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นยันต์ไทยหรือยันต์ฮู้พบว่า มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน และแพร่ขยายต่อไปยังต่างประเทศ มีเสน่ห์ทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ตามปัจจัยความเชื่อของมนุษย์ ไม่ว่าจะด้วยความไม่รู้ ความกลัว ปัญหาชีวิต หรือภาวะเศรษฐกิจ เป็นต้น มนุษย์ต้องการสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตัวเอง คนปัจจุบันส่วนใหญ่มองว่า ความเชื่อเรื่องยันต์เป็นความเชื่องมงาย แต่จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องยันต์ทั้งสองนั้นแฝงด้วยภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ เป็นสื่อแห่งการเรียนรู้ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา โบราณวัตถุ วรรณคดี ศิลปะ และหลักธรรมคำสอน ล้วนรวบรวมอยู่ในยันต์ทั้งสิ้น ยันต์จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความหวังอันสวยงามของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่ทนทุกข์ และเป็นเครื่องหมายแห่งอัตลักษณ์พิเศษของชนชาติที่แสดงถึงวัฒนธรรมของตัวเอง

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยในประเทศไทยและยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งพบสาระสำคัญตามประเด็นที่ศึกษามีทั้งเหมือนกันและแตกต่างกันที่ว่า ไม่ว่าจะเป็นความเป็นมา รูปแบบ และความเชื่อของยันต์ไทยและยันต์ฮู้ต่างก็แฝงไว้ด้วยภูมิปัญญาทางศาสนาหรือลัทธิในการสร้างยันต์ ซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจและเป็นจุดเด่นที่น่าศึกษาค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธัญ มณีรัตน์ (2551) เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ระบบยันต์ในภาคกลางของประเทศไทยที่พบแก่นสำคัญของความเชื่อเรื่องนี้รวมลงในประเด็นของความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสิ่งเหล่านี้นำมาใช้ประกอบเป็นรูปแบบที่สื่อถึงพระพุทธเจ้า เทพเจ้า และหลักธรรมต่าง ๆ โดยคนโบราณถือว่าอักขระหนึ่งชุดแทนพระพุทธเจ้าหนึ่งองค์ นอกจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในระบบเลขยันต์ของไทย เช่น อักขระโอม องค์พระ จันทร์ สูรย์ อุณาโลม สูญนิพพาน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายในเชิงพระพุทธศาสนาในขณะที่ยันต์ฮู้ของชาวจีนก็จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกันในคืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถช่วยให้มนุษย์สมปรารถนาในสิ่งที่ต้องการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liu Xiaoming (1995) เรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมยันต์ฮู้ของจีน กล่าวว่า ยันต์ฮู้เป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของจีน ซึ่งมีประโยชน์ทางความเชื่อต่อมนุษย์ในสมัยโบราณ โดยให้กำลังใจแก่ผู้ศรัทธา ช่วยให้มนุษย์สามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค ซึ่งมีภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในยันต์ฮู้สะท้อนให้เห็นว่า คนโบราณต้องการก้าวข้ามตัวเอง ก้าวข้ามข้อจำกัดของเวลา และแสวงหาความสมบูรณ์แบบของชีวิตผ่านวัฒนธรรมของยันต์ฮู้ อีกประการหนึ่ง ยันต์ฮู้สะท้อนถึงปรัชญาขงจื๊อและลัทธิเต๋าของชาวจีนโบราณ วัฒนธรรมและหลักคำสอนของลัทธิทั้งสองปรากฏในยันต์ฮู้และถูกสืบทอดผ่านยันต์ฮู้ไม่ให้สูญหายไป

นอกจากนั้น ยันต์ฮู้ยังสืบทอดตัวอักษรจีนของแต่ละชนเผ่าไม่ให้หายไปตามกาลเวลา ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นยันต์ไทยในประเทศไทยหรือยันต์ฮู้ในสาธารณรัฐประชาชนจีนถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องลัทธิหรือศาสนาที่แฝงไว้ด้วยภูมิปัญญาของมนุษย์ ส่วนยันต์จะเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษอย่างไรนั้นล้วนขึ้นอยู่กับปัจจัยของผู้สร้างและผู้ที่นำไปใช้ ผู้สร้างต้องเข้าใจยันต์อย่างถูกต้องก่อน และสร้างยันต์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเท่านั้น โดยต้องประพฤติปฏิบัติตามศีลธรรมอันดีงาม มีกุศโลบายที่ดี ส่วนผู้ที่นำไปใช้ก็ต้องเข้าใจว่า ยันต์เป็นสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจในความดี ให้มีสมาธิ มีจิตที่มั่นคงความดี และมีปัญญาสำหรับแก้ไขปัญหาชีวิตเป็นสำคัญ และช่วยกันสืบทอดวัฒนธรรมด้านนี้ให้คงอยู่อย่างสร้างสรรค์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. นอกจากวิเคราะห์การเปรียบเทียบความเป็นมา รูปแบบ ความเชื่อ และภูมิปัญญาของยันต์ไทยและยันต์ฮู้แล้วยังสามารถศึกษาเปรียบเทียบพิธีกรรมในการสร้าง วิธีการเขียนยันต์ไทยและยันต์ฮู้

2. สามารถศึกษาการเปรียบเทียบคติชนสร้างสรรค์ทางความเชื่อ โดยเฉพาะศึกษาเรื่องการสร้างยันต์ไทยและยันต์ฮู้ในปัจจุบันในมิติต่าง ๆ เช่น มิติทางด้านปัญหาชีวิตและมิติทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2551). อิทธิพลของพุทธศาสนามหายานที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2554). การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย (รายงานการวิจัย). สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

Liu Xiaomin (刘晓明). (1995). 中国符咒文化大观. The People's Republic of China: Baihuazhou Literature and Art Publishing House.

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

นพดล มีมั่น. (21 กุมภาพันธ์ 2566). สัมภาษณ์.

ณัฏฐกานต์ จิระวณิชย์ศิริกุล. (21 กุมภาพันธ์ 2566). สัมภาษณ์.

สีหราช จิระวณิชย์ศิริกุล. (15 ธันวาคม 2565). สัมภาษณ์.

หทัยทิพย์ ลางคุณเสน. (1 กุมภาพันธ์ 2566). สัมภาษณ์.

Ling Qin. (15 ธันวาคม 2565). สัมภาษณ์.

Yu Daoxing. (17 มกราคม 2566). สัมภาษณ์.

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

The Relationship between the Practice of Good Governance and the Performance of Personnel in Yala Provincial Administrative Organization

ฮาฟีซีน หะยีเด็ง[1*], ฟูรกอน แว้ง[1], อะฮ์ซัน ดือราแม[1] และอิทธิชัย สีดำ[2]

Hafisen Hayeedeng[1*], Furkhorn Waeng[1], Ahsan Deramae[1] and Itthichai Seedam[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307037@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา จำนวน 238 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 149 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

จากการศึกษาพบว่า 1) การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยดังนี้ 4.41 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในลำดับสูงสุด ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในลำดับที่สอง ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในลำดับที่สาม ด้านหลักความมีส่วนร่วม อยู่ในลำดับที่สี่ ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในลำดับที่ห้า และ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในลำดับ

สุดท้าย 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา อยู่ในระดับสูงมาก มีค่าเฉลี่ยดังนี้ 4.35 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้ ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากร อยู่ในลำดับสูงสุด ด้านความรวดเร็ว อยู่ในลำดับที่สอง ด้านปริมาณงาน อยู่ในลำดับที่สี่ และ ด้านคุณภาพงาน อยู่ในลำดับสุดท้าย 3) จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าการการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, การบริหารงาน, หลักธรรมาภิบาล, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Abstract

This research on The Relationship between the Practice of Good Governance and the Performance of Personnel in Yala Provincial Administrative Organization had the objectives of 1) to study the level of compliance with good governance principles of personnel of Yala Provincial Administrative Organization. 2) To study the performance efficiency of personnel of Yala Provincial Administrative Organization. 3) To suggest ways to promote the practice of good governance principles to increase the performance efficiency of personnel of Yala Provincial Administrative Organization. The population used in this study was 238 Yala Provincial Administrative Organization personnel with a total sample of 149 people were obtained by Taro Yamane's sampling formula and Stratified Random Sampling. The research tools were questionnaires and interviews, statistics used for data analysis were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation. For hypothesis testing, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient were used.

From the study, it was found that 1) compliance with good governance principles of personnel of Yala Provincial Administrative Organization was at a high level with the averages: 4.41, it can be considering each aspect as follows, the rule of law is the highest level, the morality is the second level, the responsibility is the third level, the participation is the fourth level, and the transparency is the fifth level and the value aspect is at the last level. 2) The performance efficiency of personnel of Yala Provincial Administrative Organization was at a very high level with an average of 4.35, by considering each aspect as follows: the economical or cost-effectiveness of resources is the highest level, speed is the second level, the workload is at the third level, and work quality is at the last level. 3) From the hypothesis test, it was found that the good governance practice of personnel

of Yala Provincial Administrative Organization is related to the performance efficiency of personnel of Yala Provincial Administrative Organization.

Keywords: Relationship, Administration, Good Governance, Performance Efficiency

บทนำ

แนวคิดเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) เป็นแนวคิดของธนาคารโลก (World Bank) ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้กู้เงินกับประเทศในซีกโลกใต้ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 เพื่อแก้ปัญหาเรื่องไร้ประสิทธิภาพและการคอรัปชั่นของรัฐบาล ในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในแถบลาตินอเมริกาและแอฟริกา ที่มีปัญหาในการบริหารงานจนทำให้เกิดปัญหากู้เงินธนาคารโลกไปแล้วไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ สำหรับประเทศไทยแนวคิดดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้หลังวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา เนื่องจากในหนังสือแสดงเจตจำนงกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund (IMF)) ระบุให้รัฐบาลไทยให้คำมั่นว่าจะต้องสร้าง (Good governance) ให้เกิดขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเป็นผลส่วนหนึ่งที่เกิดจากความไร้ประสิทธิภาพในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคม (Bad governance) ของภาครัฐ รัฐบาลได้นำแนวคิดเรื่อง (Good governance) มาใช้ในระบบราชการไทย โดยในช่วงแรกใช้คำว่า “ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้นและเพื่อให้มีการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเกิดขึ้นทั้งในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สุพจน์ ทรายแก้ว, 2553: 107)

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการได้ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาล เพื่อการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการ เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันเห็นได้จากกรอบการประเมินผลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการที่สอดคล้องกับธรรมาภิบาลในแต่ละปี โดยใช้กับองค์การที่เป็นระบบราชการที่มีหลักจริยธรรมและศักดิ์ศรีจะเน้นการประเมินผลด้านจริยธรรม ธรรมาภิบาล โดยให้ความสำคัญเรื่องความโปร่งใสของการปฏิบัติราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการสร้างมาตรการป้องกันและปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบในส่วนราชการ จึงได้ให้ส่วนราชการทำคำรับรองการปฏิบัติราชการตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552 : 97)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดนโยบายและวางระเบียบปฏิบัติราชการเพื่อให้การจัดระบบกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักกฎหมายและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้สังคมสามารถมีส่วนร่วมตรวจสอบและรับผิดชอบในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมด้วยการเปิดเผย

ข้อมูลข่าวสารและให้โอกาสตรวจสอบได้ร่วมกัน ตลอดจนการขยายการให้บริการภาครัฐไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็วทั่วถึงและเป็นธรรมและจากข่าวสาร (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2558: ออนไลน์)

ดังนั้นทำให้องค์กรภาครัฐทุกหน่วยงานหันมาตื่นตัวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ ตามมาตรา 65 ระบุว่า รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว และการกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชนเช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐ การวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจ (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2560: ออนไลน์)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 กำหนดว่า "รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการ ท้องถิ่นได้เองในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่วิธีการในการจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การคลังและงบประมาณให้เป็นแบบแผนเดียวกัน การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตลอดมา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละช่วงเวลา ซึ่งปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถอำนวยประโยชน์ให้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ตามวัตถุประสงค์ในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์หลักในการปกครองท้องถิ่น คือการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการได้รับความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนไปสู่ทิศทางหรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ด้วยการสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน การปรับกระบวนทัศน์ค่านิยมในการทำงานให้ทันต่อวัตถุนิยมหรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภายในองค์กร นอกจากจะเป็นการกำจัดช่องทางหรือลดโอกาสของการนำมาซึ่งการทุจริตแล้ว ยังช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นแล้วจึงเป็นที่น่าสนใจว่าหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานหรือไม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลการประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา โดยผลของการวิจัยจะทำให้ทราบระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลรวมถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา อีกทั้งยังทราบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และสุดท้ายงายวิจัยชิ้นนี้จะนำไปสู่รูปแบบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลที่สามารถทำให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง วิธีการดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์การ อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้การดำเนินงานด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ เพื่อมุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชน และยังเป็นการมุ่งจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่า และเป็นระบบตามกฎหมาย มีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม ตลอดจนมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การ ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักภาระรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้น ฉันทามติ และ หลักคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 15)

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็น การปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึด หลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไป พร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็น นิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการ ให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจแก้ปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้า และ บริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ความหมายของประสิทธิภาพ (Efficiency)

มีผู้นิยามความหมายไว้อย่างหลากหลาย ทั้งนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการของไทย ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ จอนท์ ดี มิลเล็ต (Millet, 1954, 4) ให้นิยามที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่าประสิทธิภาพหมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่มวลมนุษย์ และให้ผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย

ไรอัน และสมิทธิ์ (Ryan and Smith, 1954, 276) กล่าวถึง ประสิทธิภาพของบุคคลไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทให้กับงานซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้นนอกจาก แง่มุมของการทำงานของแต่ละบุคคล โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ให้กับงาน

นักวิชาการของไทย ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ ดังนี้ สมใจ ลักษณะ (2552, 7) กล่าวว่า การมีประสิทธิภาพในการทำงานของตัวบุคคล หมายถึงการทำงานให้เสร็จ โดยสูญเวลาและเสียพลังงานน้อยที่สุด ได้แก่ การทำงานได้เร็ว และได้งานที่ดี บุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นบุคลากรที่ตั้งใจในการปฏิบัติงานเต็ม ความสามารถใช้กลวิธีหรือเทคนิคการทำงานที่จะสร้างผลงานได้มาก เป็นผลงานที่มีคุณภาพ เป็นที่น่าพอใจ โดยสิ้นเปลืองต้นทุน ค่าใช้จ่าย พลังงาน และเวลาน้อยที่สุด

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ ความสามารถของบุคคล ที่จะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันตามกำหนดเวลา มีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และประหยัด AT

องค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ปีเตอร์สัน และโพลแมน (Peterson and Plowman, 1953) กล่าวถึง องค์ประกอบของประสิทธิภาพประกอบด้วย คุณภาพ ปริมาณ เวลา และค่าใช้จ่าย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. คุณภาพของงาน (Quality) คือ ต้องมีคุณภาพสูง ผู้ผลิตและผู้ใช้ ได้ประโยชน์คุ้มค่า และมีความพึงพอใจ ผลการทำงานมีความถูกต้อง ได้ตามมาตรฐาน รวดเร็ว ซึ่งผลงานที่มีคุณภาพ จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มารับบริการ

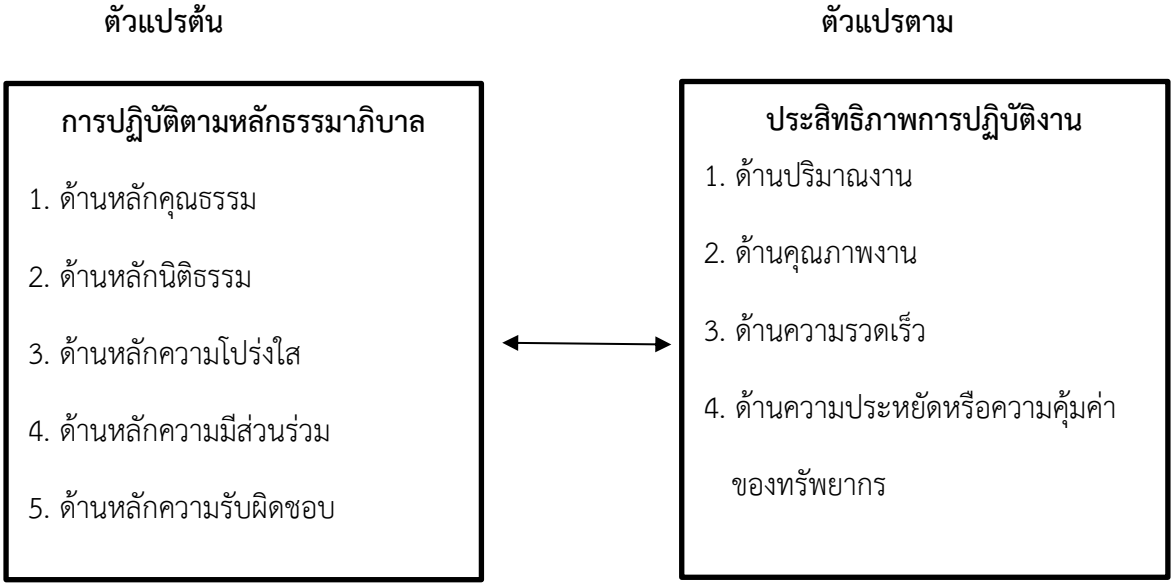
2. ปริมาณงาน (Quantity) คือ จำนวนงานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในแผนงาน หรือเป้าหมาย ขององค์กร

3. เวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตาม หลักการเหมาะสมกับงาน และทันสมัยมีการพัฒนาเทคนิคการทำงานให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นใช้เวลาในการปฏิบัติงานน้อย การส่งมอบตรงตามกำหนดถูกต้อง และรวดเร็ว

4. ค่าใช้จ่าย (Costs) คือ การดำเนินการทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงาน และวิธีการ โดยต้องลงทุนน้อยได้ผลกำไรมากที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดการสูญเสีย

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา โดยใช้กรอบวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากรเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรในสำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา จำนวนประชากรทั้งสิ้น 149 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane (1970 อ้างถึงใน ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 4 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับ

ความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับต่ำมาก

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับสูงมาก

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค ซึ่งได้ค่าดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .760 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) =.734 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านหลักคุณธรรม	4.42	.481	สูงมาก
ด้านหลักนิติธรรม	4.45	.503	สูงมาก
ด้านหลักความโปร่งใส	4.40	.513	สูงมาก
ด้านหลักความมีส่วนร่วม	4.41	.495	สูงมาก
ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.41	.488	สูงมาก
ด้านหลักความคุ้มค่า	4.36	.526	สูงมาก
การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลรวมทุกด้าน	**4.41**	**.439**	**สูงมาก**

จากตาราง 1 ผลการวิจัยระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาพบว่าอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.41 และมีค่า S.D. เท่ากับ .439 โดยด้านหลักนิติธรรมอยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.45 และมีค่า S.D. เท่ากับ .503 ด้านหลักคุณธรรมอยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.42 และมีค่า S.D. เท่ากับ .481 ด้านหลักความมีส่วนร่วมอยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.41 และมีค่า S.D. เท่ากับ .495 ด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในลำดับทีสี่ โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.41และมีค่า S.D. เท่ากับ .488 ด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในลำดับที่ห้า โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.40 และมีค่า S.D. เท่ากับ .513 และด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.36 และมีค่า S.D. เท่ากับ .526

2. ผลการวิจัยระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

ตารางที่ 2 ระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านปริมาณงาน	4.33	.516	สูงมาก
ด้านคุณภาพงาน	4.32	.503	สูงมาก
ด้านความรวดเร็ว	4.35	.522	สูงมาก
ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากร	4.40	.516	สูงมาก
ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานรวมทุกด้าน	**4.35**	**.472**	**สูงมาก**

จากตาราง 2 ผลการวิจัยระดับประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาพบว่าประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.35 และมีค่า S.D. เท่ากับ .472 โดยด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากรอยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.40 และมีค่า S.D. เท่ากับ .516 ด้านความรวดเร็วอยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.35 และมีค่า S.D. เท่ากับ .522 ด้านปริมาณงานอยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.33 และมีค่า S.D. เท่ากับ .516 และด้านคุณภาพงานอยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.32 และมีค่า S.D. เท่ากับ .503

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value	ระดับความสัมพันธ์
	.809**	.000	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 3 พบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ที่ระดับค่อนข้างมาก (r=.809)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

1. ด้านหลักคุณธรรม เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาปฏิบัติงานด้วยความสุจริตมีการตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่นอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนอย่างเสมอภาค และเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำความผิดทางวินัยองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาจะมีสอบสวนและพิจารณาโทษด้วยความเป็นธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรลักษณ์ วรรณกูล ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2559 : 64) ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและพนักงานส่วนตำบลปฏิบัติงานโดยยึดประโยชน์ ส่วนรวมเป็นหลัก และมีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยหลักคุณธรรม พนักงานปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในสังคม และปฏิบัติงานหรือให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกันหมดทุกคน

2. ด้านหลักนิติธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาปฏิบัติงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยยึดหลักความเสมอภาคในการให้บริการและออกกฎระเบียบต่าง ๆ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายซึ่งกฎระเบียบต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีความทันสมัยเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรลักษณ์ วรรณกูล ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2559 : 63) ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและพนักงานมีการปฏิบัติตามหลักของกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีการปรับปรุงกฎระเบียบของหน่วยงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ อีกทั้งมีการชี้แจงกฎระเบียบให้ประชาชนรับทราบ

3. ด้านหลักความโปร่งใส ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาได้โดยสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสำคัญที่ประชาชนควรรู้เช่น ข้อบังคับองค์บริหารส่วนจังหวัดยะลา ข้อบัญญัติ งบประมาณ ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างและดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆเช่น เสียงตามสาย รถขยายเสียง ปิดประกาศประชุมชี้แจงและแจ้งผู้นำชุมชนซึ่งต้องประชาชนเข้าถึงและรับรู้ข่าวสารได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรลักษณ์ วรรณกูล ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2559 : 64) ผลวิจัยพบว่า อบต.เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร้องทุกข์ร้องเรียนได้ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ถึงโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ก่อนที่ ดำเนินการ รวมทั้ง อบต.เปิดเผยให้ประชาชนรับรู้ถึงการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. และมีการแจ้งผลการดำเนินงานให้ประชาชนรับทราบ

4.ด้านหลักความมีส่วนร่วม องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนทั่วไป เพื่อไว้ใช้บริหารมีการตอบสนองและนำข้อคิดเห็นที่รับฟังมาใช้ในการตัดสินใจหรือปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีกิจกรรมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรลักษณ์ วรรณกูล ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2559 : 65) ผลวิจัยพบว่า อบต.จัดเวทีประชาคมเพื่อให้ชาวบ้านเสนอปัญหาและความต้องการ มีการเปิดช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนา หรือแผนชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีการออกประชาคมเพื่อทำความเข้าใจและต้องการทราบความคิดเห็นของประชาชน

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาได้ร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอย่าสม่ำเสมอและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรลักษณ์ วรรณกูล ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตาม

หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2559 : 65) ผลวิจัยพบว่า พนักงานปฏิบัติงานเต็มความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้กระทำผิดผู้บริหาร พนักงานมีความใส่ใจต่อปัญหาของประชาชนในพื้นที่ และมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่

6.ด้านหลักความคุ้มค่า การให้บริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีมาตรฐาน สะดวกรวดเร็ว คุ้มค่าประชาชนซึ่งมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และมีการจัดสรรงบประมาณพัฒนาชุมชนครอบคลุมทุกด้านเพื่อใช้จ่ายงบประมาณตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรลักษณ์ วรรณกูล ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2559 : 65) ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารและพนักงานแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว มีการใช้จ่ายงบประมาณตรงตามความต้องการของชุมชนและประชาชน มีการทำงานที่คุ้มค่ากับภาษีของประชาชนที่จ่ายไป และมีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

1. ด้านปริมาณงาน ปริมาณงานที่รับผิดชอบเป็นงานที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ภารกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาประสบความสำเร็จ หรือสร้างชื่อเสียง สร้างคุณค่าให้แก่หน่วยงานมีการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึงเหมาะสมกับปริมาณงานที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาได้รับและจำนวนบุคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่ท่านรับผิดชอบมีความเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยเชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า งานที่ตนเองได้รับมอบหมายมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรถึงแม้ว่างานของแต่ละคนจะเป็นงานคนละประเภทกันแต่ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีการมอบหมายงานตามความถนัดและมีความเหมาะสมกับสมรรถนะของบุคลากรแต่ละคน และจำนวนงานมีความสอดคล้องกับจำนวนบุคลากรที่มีอยู่

2.ด้านคุณภาพงาน บุคลากรในองค์กรมีการนำความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการทำงานมากยิ่งขึ้นและใช้ความรอบรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่หรือเต็มศักยภาพของตัวเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยเชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า บุคลากรได้มีการเข้าอบรมในเรื่องของเทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานทั้งในเรื่องของกฎระเบียบ ด้านทฤษฎี หรือการใช้เทคโนโลยี จึงมีผลทำให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

3. ด้านความรวดเร็ว สามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาตามที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลากำหนดได้ เมื่อถึงกำหนดเวลาส่งงาน เราสามารถทำงานได้อย่างดีและไม่มีความผิดพลาดในการทำงาน ถ้าไม่มีขอผิดพลาดก็สามารถส่งงานตามกำหนดได้อย่างรวดเร็วเมื่อถึงเวลาส่งงานจะมีข้อมูลที่ทำมีความเป็นปัจจุบันและทันสมัย ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยเชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่าตนเองสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จ

ทันเวลาเมื่อถึงกำหนดส่งและสามารถทำงานได้อย่างดีและไม่มีความผิดพลาดในการทำงาน ถ้าไม่มีขอผิดพลาดก็สามารถส่งงานตามกำหนดได้อย่างรวดเร็วเมื่อถึงเวลาส่งงานจะมีข้อมูลที่ทำมีความเป็นปัจจุบันและทันสมัย

4. ด้านความประหยัดหรือความคุ้มค่าของทรัพยากร สามารถดำเนินการใช้งบประมาณโดยเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา โดยวิธีการใช้งบประมาณในหน่วยงานให้มีความถูกต้องตามระเบียบของทางราชการและใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างประหยัดใช้งบประมาณในองค์การให้น้อยที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลวิจัยเชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า ส่วนงานของตนเองสามารถดำเนินงานภายใต้งบประมาณที่ได้รับมอบหมายได้อย่างคุ้มค่าและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ได้ และการเบิกจ่ายไปเป็นตามกฎระเบียบตามที่กระทรวงการคลังกำหนด ทำให้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเบิก-จ่าย งบประมาณ

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัยพบว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ ถ้าบุคลากรปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลก็จะทำให้บุคลากรมีคุณธรรมและมีความรับผิดชอบต่อการหน้าที่ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้นเป็นระเบียบมากขึ้นและเกิดความคุ้มค่า ตลอดจนทำให้การให้บริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีมาตรฐาน สะดวก รวดเร็ว คุ้มค่าประชาชน และมีความโปร่งใสเพราะมีการเปิดเผยข้อมูลให้กับประชาชน อีกทั้งยังมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและมีการจัดสรรงบประมาณพัฒนาชุมชนครอบคลุมทุกด้านเพื่อใช้จ่ายงบประมาณตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นในองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิญปฏิบัติ

1. ควรกำหนดตัวชี้วัดด้านการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแยกเป็นด้าน ๆ ลงในแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานและแผนการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

2. ควรจัดอบรมสัมมนาเพื่อให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้าง สำนักงาน ธรรมาภิบาล โดยคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติและจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้เป็นขวัญและกำลังใจกับผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและให้ข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างได้นำมาเป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานต่อไป

3. สนับสนุนบุคลากรประพฤติตนเป็นแบบอย่างของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. แนะนำควรเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การทำแผนวิจัยและการลงพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูลอย่างละเอียด

2. แนะนำควรมีการศึกษาหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานให้ดีก่อนลงพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

วรลักษณ์ วรรณกูล. (2559). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.

ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย. (2546). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. นนทบุรี : บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด.

สมใจ ลักษณะ. (2552).การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ : เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา, 116(63ง), 15.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565 จาก https://shorturl.asia/emdnk.

สุพจน์ ทรายแก้ว. (2553). ขอบข่าย แนวคิด และทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Millet, John D. (1954). Management in the Public Service. New York : McGraw Hill Book Company.

Peterson, E., & Plowman, E.G. (1989). Business organization and management. Richand D. Ewin, Homwood Illinois

Ryan, T.A. and Smith, P.C. (1954). Principle of Industrial Psychology. New York : The Mcnanla Press Company.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

Factors Affecting the Success of Applying the Sufficiency Economy Philosophy to Develop Communities in Budi, Mueang, Yala Province

ฟะห์มาน เตมะ[1*], มูฮิบบัน เลาะแบหอ[1], แวฮัสมีน สือนอยายา[1] และอิทธิชัย สีดำ[2]

Fahman Terma[1*], Muhibban Lohbaeho [1], Waehasmin Suenoyaya [1] and Itthichai Seedam[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail: 406307024@yru.ac.th**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี 2) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี ให้ประสบความสำเร็จ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชน ตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำนวนทั้งสิ้น 397 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย

จากการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยด้านเงื่อนไขความรู้อยู่ในลำดับสูงสุด ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอยู่ในลำดับที่สอง ด้านเงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในลำดับที่สาม ด้านความมีเหตุผลอยู่ในลำดับที่สี่ และด้านความพอประมาณอยู่ในลำดับสุดท้าย 2) ความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนอยู่

ในระดับสูง โดยด้านจิตใจและสังคมอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในลำดับที่สอง ด้านเศรษฐกิจอยู่ในลำดับที่สาม และด้านการเรียนรู้อยู่ในลำดับสุดท้าย 3) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเสร็จ,หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง,การพัฒนาชุมชน

Abstract

This research study on Factors Affecting the Success of Applying the Sufficiency Economy Philosophy to Develop Communities in Budi, Mueang, Yala Province, the objectives are 1) study the level of factors affecting success in applying the Sufficiency Economy Philosophy to develop communities in Budi Sub district. 2) To study the level of success in applying the Sufficiency Economy Philosophy to develop communities in Budi Sub district. 3) To suggest guidelines for applying the Sufficiency Economy Philosophy to develop communities in Budi Sub district to be successful. The sample group used in this study was the people in Budi Sub District, Muang, Yala, a total of 397 people were obtained by defining the number of samples according to Taro Yamane's formula and using stratified random sampling. The research tools were questionnaires and interviews, the statistics used to analyze the data were descriptive statistics such as percentage, frequency, arithmetic mean, standard deviation, The research tools were questionnaires and interviews, the statistics used to analyze the data were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean, standard deviation, Simple Regression Analysis was used for hypothesis testing.

The study found that 1) the factors affecting the success of applying the Sufficiency Economy Philosophy for community development were at a high level. In terms of knowledge conditions, it was in the highest level, the second level was self-immunity, the third level was morality, the fourth level was reasonableness, and the last level was moderation. 2) The success in applying the Sufficiency Economy Philosophy for community development was at a high level, with the mental and social aspects was the highest level, the natural resources and environment was the second level, the economy was the third level, and the learning was the last level. 3) The hypothesis testing found that the factors affecting the success in applying the sufficiency economy philosophy for community

development affected the success in applying the sufficiency economy philosophy for community development.

Keywords: Factors Affecting Success, Sufficiency Economy Philosophy, Community Development

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้พระราชทานความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางความพอเพียงโดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อให้เท่าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ทรงให้ความสำคัญการพัฒนาที่สมดุล มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานให้มีความเข้มแข็งในด้านความพออยู่พอกิน การพัฒนาสุขภาพอนามัย การปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และการพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นต่อไป นอกจากนั้นปรัชญายังให้หลักการพัฒนาที่เน้นองค์รวมโดยมุ่งความสุขของบุคคล ทั้งด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ชี้ให้มีความรู้เท่าทันผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก โดยอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

หลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังนี้ ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล และ ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (โครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่, 2555)

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการประเทศที่ยังขาดสมดุล การพัฒนาดังกล่าวจึงยังไม่สอดคล้องเป็นไปตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร เศรษฐกิจของประเทศยังพึ่งพาภายนอก และยังไม่เข้มแข็งพอที่จะมีภูมิคุ้มกันต่อภาวะความผันผวนจากกระแสโลกาภิวัตน์ ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้และผลประโยชน์จากการพัฒนาภูมิคุ้มกันของสังคมไทยลดลงจากกระแสบริโภคนิยม ดังนั้น

ทำให้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ในปี พุทธศักราช 2545 จนถึงฉบับปัจจุบัน คือฉบับที่ 13 ในปี พุทธศักราช 2566 ยังคงนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศที่สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืนในที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงล้วนมีความสำคัญกับการพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะการพัฒนาทางสังคม การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชน โดยจะเห็นได้ว่าในการพัฒนา ทางสังคม เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชน เมื่อองค์กรสมาชิกชุมชน ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้วเกษตรกรทั้งหมด ในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุก ๆ ด้านเมื่อเป็นเช่นนี้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถ“พึ่งตนเอง”ได้อย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น โดยกรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดเป้าหมายออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) ในระดับครัวเรือน ส่งเสริมให้ครัวเรือนดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ 2) ระดับกลุ่มหรือเครือข่ายเศรษฐกิจ การผลิตสินค้าหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 3) ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ควรมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพึ่งตนเอง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2551)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ย่อมมีผลทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น และปัจจุบัน“คุณภาพชีวิต”ได้รับการกำหนดให้เป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาประเทศดังนั้น เป้าหมายทุกด้าน ล้วนมุ่งไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ในสังคมคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีความสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลและสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดและสร้างเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมาได้ และเพื่อทำให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนา (กรมการพัฒนาชุมชน, 2551)

ในชุมชนตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นชุมชนที่มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความสมดุลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักทางสายกลาง มีความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผลและมีระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนว่ามีปัจจัยใดบ้าง ที่ทำให้การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนแล้วจะทำให้ประสบผลสำเร็จ และระดับความสำเร็จอยู่ในระดับใดรวมถึงการศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชนว่ามีอะไรบ้าง และสุดท้ายแล้วงานวิจัยชิ้นนี้จะได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนสำหรับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลาให้ประสบความสำเร็จ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้พระราชทานความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางความพอเพียงโดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อให้เท่าทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ทรงให้ความสำคัญการพัฒนาที่สมดุล มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานให้มีความเข้มแข็งในด้านความพออยู่พอกิน การพัฒนาสุขภาพอนามัย การปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และการพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่จะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าในระดับที่สูงขึ้นต่อไป นอกจากนั้นปรัชญายังให้หลักการพัฒนาที่เน้นองค์รวมโดยมุ่งความสุขของบุคคล ทั้งด้านวัตถุ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ชี้ให้มีความรู้เท่าทันผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก โดยอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนผนวกด้วยการเสริมสร้างจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญาและความพร้อมที่จะรับความผันผวนของการเปลี่ยนแปลง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542)

หลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบหลักการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ดังนี้

ห่วงที่ 1 คือ พอประมาณ หมายถึง พอประมาณในทุกอย่าง ความพอดีไม่มากหรือว่าน้อยจนเกินไปโดยต้องไม่เบียดเบียนตนเอง หรือผู้อื่นให้เดือดร้อน

ห่วงที่ 2 คือ มีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

ห่วงที่ 3 คือ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไขที่ 1 เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ

เงื่อนไขที่ 2 เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น คือ การพัฒนาที่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมในการประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการ (โครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่, 2555)

ดังจะเห็นภาพรวมของคำนิยาม 5 ที่มี 3 คุณลักษณะ ควบคู่ไปกับ 2 เงื่อนไข ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข
ที่มา : โครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่, 2555

การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถ“พึ่งตนเอง”ได้อย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านจิตใจและสังคม มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความสามัคคีและความร่วมมือ สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน

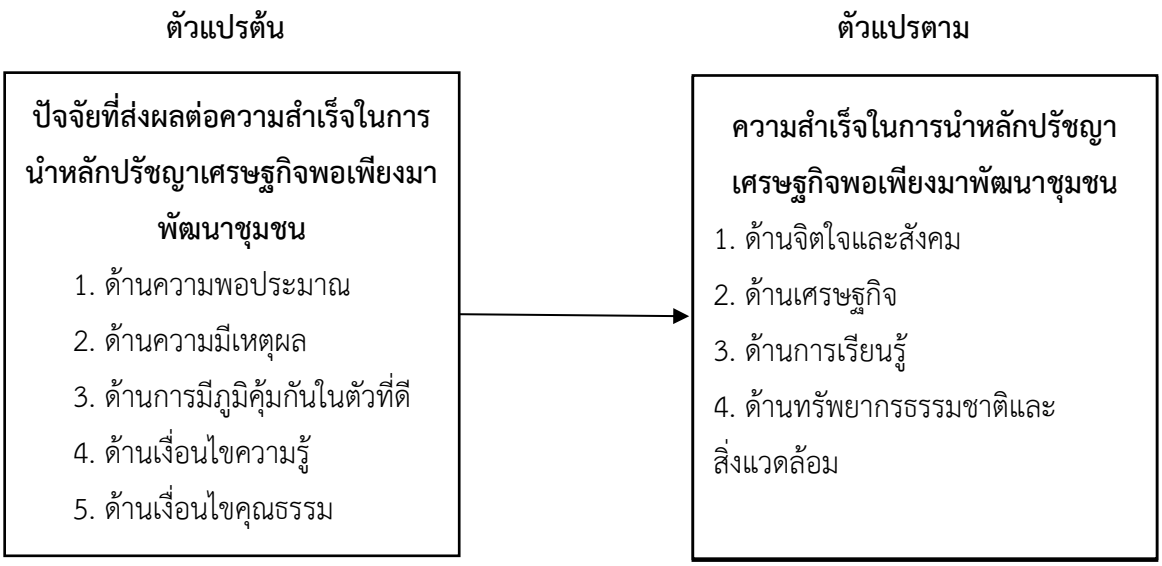
2. ด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด คิด และวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป ลดรายจ่ายสร้างรายได้ มีกิจกรรมออมที่หลากหลาย และมีวิสาหกิจชุมชน

3. ด้านการเรียนรู้ ค้าหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน สร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนาและปฏิบัติตามหลักการพึ่งตนเอง

4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการใช้พลังงานทดแทนและมีการสร้างมูลค้าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมการพัฒนาชุมชน,สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, 2562)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน และการวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชนในชุมชน ตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลาเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลดีต่อครอบครัวและชุมชนอย่างไร

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชน ตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำนวนทั้งสิ้น 397 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน และส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน โดยคำถามส่วนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค ซึ่งได้ค่าดังนี้ ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา α =.941 ด้านความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา α =.904 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงทั้ง 2 ด้าน

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรือง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยมีดังนี้

1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความพอประมาณ	3.85	.565	สูง
ด้านความมีเหตุผล	3.90	.573	สูง
ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	4.00	.501	สูง
ด้านเงื่อนไขความรู้	4.04	.498	สูง
ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	3.97	.580	สูง
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนรวมทุกด้าน	**3.95**	**.489**	**สูง**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\overline{X}$ เท่ากับ 3.95 และค่า S.D. เท่ากับ .489 โดยด้านเงื่อนไขความรู้อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\overline{X}$ เท่ากับ 4.04 และค่า S.D. เท่ากับ .498 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\overline{X}$ เท่ากับ 4.00 และค่า S.D. เท่ากับ .501 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\overline{X}$ เท่ากับ 3.97 และค่า S.D. เท่ากับ .580 ด้านความมีเหตุผล อยู่ในลำดับที่สี่ โดยมีค่า

$\bar{X}$ เท่ากับ 3.90 และค่า S.D. เท่ากับ .573 และด้านความพอประมาณ อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.85 และค่า S.D. เท่ากับ .565 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน

2 ระดับความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

ความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านจิตใจและสังคม	4.01	.507	สูง
ด้านเศรษฐกิจ	3.93	.527	สูง
ด้านการเรียนรู้	3.93	.524	สูง
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.94	.514	สูง
ความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนรวมทุกด้าน	**3.96**	**.472**	**สูง**

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน พบว่า ความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.96 และค่า S.D. เท่ากับ .472 โดยด้านจิตใจและสังคมอยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.01 และค่า S.D. เท่ากับ .507 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.94 และค่า S.D. เท่ากับ .514 ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า ($\bar{X}$)เท่ากับ 3.93 และค่า S.D. เท่ากับ .527 และด้านการเรียนรู้ อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.93 และค่า S.D. เท่ากับ .524 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน

3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

Model	Sum of squares	Df	Mean square	F	p-value
Regression	59.174	1	59.174	795.655	.000
Residual	29.337	395	0.74		
Total	88.551	396			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชนส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมา

พัฒนาชุมชนส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .050

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่าระดับปัจจัยที่ส่งต่อความสำเร็จฯ อยู่ในระดับสูง ซึ่งจะขออภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านความพอประมาณ ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีการดำรงชีวิตโดยการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการยึดหลักทางสายกลางและรู้จักพอประมาณ โดยมีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและไม่ก่อหนี้เกินกำลัง โดยครั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่มีการดำรงชีวิตโดยการพึ่งตนเองเป็นหลัก เช่น การปลูกพืชผักส่วนครัว เลี้ยงปลา ไก่ ไว้บริโภคในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ภู่ไพบูลย์ (2558) ศึกษาหัวข้อเรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่า การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนชุมชนบ้านโพธิ์ศรีหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย บ้านเรือนมีความสะอาดเรียบร้อย ส่งเสริมให้ ทุกครัวเรือนปลูกผักริมรั้วเป็นแนวกั้นที่สวยงาม และยังเก็บกินพืชผักจากรั้วได้ ชาวบ้านมีความรัก ความสามัคคีเสียสละซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านความมีเหตุผล ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีการคิดและทบทวนอย่างรอบคอบก่อนลงมือกระทำการต่างๆเสมอ โดยมีการใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล คุ้มค่าและมีความจำเป็น มีการใช้เหตุผลในการพิจารณาและแก้ไขปัญหาด้วยความรอบคอบ โดยมีการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาด้วยความเมตา เอื้ออาทร และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ สุภาพร ภู่ไพบูลย์ (2558) ศึกษาหัวข้อเรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์ศรีมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชาวบ้านพร้อม ที่จะเป็นผู้ตามเสมอ ร่วมคิดร่วมประชุมกิจกรรมของชุมชน ชาวบ้านมีความยินดีที่จะให้ผู้นำชุมชน มาจากภายนอกชุมชนเห็นว่าผู้นำที่มาจากภายนอกชุมชนนั้นมีแนวคิดที่แตกต่างในการพัฒนาที่ สามารถต่อยอดให้ชุมชนดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

ด้านการมีภูมคุ้มกันในตัวที่ดี ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีการใช้หลักประชาธิปไตยในการอยู่ร่วมกัน โดยมีความประนีประนอมยืดหยุ่นให้กับคนในครอบครัวและคนในชุมชน โดยมีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยการใช้จ่ายของประชาชนส่วนมากใช้ 3 ส่วน ออม 1 ส่วน โดยออมเงินเพื่อเป็นทุนสำรองยามฉุกเฉินและเป็นหลักประกันในอนาคต โดยมีเงินประกันชีวิต และมีความ

ตั้งใจว่าจะส่งชำระหนี้ได้ดีทุกปี ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ วิชุตตา ชูศรีวาส (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านหัวอ่าววิถีการดำเนินชีวิตที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยรุ่นบรรพบุรุษชาวบ้านยังคงดำรงวิถีชีวิตสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ให้อยู่คู่กับลูกหลานรุ่นต่อรุ่น

ด้านเงื่อนไขความรู้ ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้มีการนำความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีการนำความรู้มาเชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนในการดำเนินชีวิต มีการนำมาปรับปรุงตนเองและนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและดำเนินชีวิต มีการนำความรู้มาวางแผนเพื่อการดำเนินชีวิตในอนาคต เพื่อพัฒนาความรู้มาต่อยอดกิจการงาน ด้วยความระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากสิ่งของสาธารณะ ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ ศรีประภา ศรีสำราญ (2558) ศึกษาหัวข้อเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง :กรณีศึกษาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผลวิจัยพบว่า ชุมชนมีการผลักดันให้ชาวบ้านเกิดความรู้พัฒนาทักษะและประสบการณ์ด้าน ต่าง ๆ จึงได้ส่งเสริมให้ชาวบ้านไปศึกษาดูงานบ้านจำรุง จังหวัดระยอง ศึกษาการบริหารจัดการ ชุมชน กระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการแบ่งสันปันส่วน และยังได้ไปดูงานการทำโฮมสเตย์ที่ 82 อัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร อีกทั้ง หัวหน้ากลุ่มอาชีพได้ไปอบรมการจักสานหวาย-ไม้ไผ่จาก ภายนอกชุมชน

ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีการยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิตโดยมีความรู้สึกละอายเมื่อกระทำความผิดและใช้ชีวิตอย่างพอเพียงมีความสอดคล้องกับคำสอนของศาสนาในการดำเนินชีวิตตามหลักคุณธรรม ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ สุภาพร ภูไพบูลย์ (2558) ศึกษาหัวข้อเรื่อง การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์ศรีมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนถือปฏิบัติตามหลักเยาวชน คนดีศรีสุพรรณ มุ่งเน้นให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม รักษาความเป็นประชาธิปไตย พึ่งพาตนเองและหาเลี้ยงครอบครัวอย่างสุจริต ส่งเสริมให้ชาวบ้าน ห่างไกลจากยาเสพติด

2. ความสำเร็จในการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่าระดับปัจจัยส่งต่อความสำเร็จฯ อยู่ในระดับสูง ซึ่งจะขออภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านจิตใจและสังคม ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีการยึดหลักคุณธรรมในการใช้ชีวิต รู้จักการพึ่งพาตนเองโดยมีความคิดว่าการขยันอดทน อดออม จะนำไปสู่การกินดีอยู่ดีของตนเองและคนในครอบครัว มีการยึดหลักคุณธรรมในการใช้ชีวิต และมีการเข้าร่วมในกระบวนการปรึกษาและทบทวนร่วมกันอย่างรอบคอบก่อนลงมือกระทำกิจการต่าง ๆ ของชุมชนเสมอ มีการใช้หลักความมีเหตุผลในการพิจารณาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความรอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิสรา ใจซื่อ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็น

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ผิดกฎหมาย โดยมีการใช้จ่ายที่เหมาะสมกับรายรับ มีการแบ่งเงินส่วนหนึ่งจากรายได้เพื่อเป็นเงินออมไว้ใช้จ่ายยามจำเป็นหรือฉุกเฉิน และหน่วยงานราชการในพื้นที่มีการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งมั่นคงและยั่งยืน ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาพัฒนาชุมชนอย่างคุ้มค่าประหยัดแต่ได้คุณภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชุตตา ชูศรีวาส (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจ ฐานรากให้เข้มแข็ง เช่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการทำเกษตรแบบยั่งยืน

ด้านการเรียนรู้ ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีการบริหารจัดการชุมชนโดยให้คนในชุมชนมีการดำรงชีวิตด้วยปัจจัยสี่ให้พอดีพอเหมาะ โดยมีหน่วยงานราชการในพื้นที่ได้ส่งเสริมด้านการเกษตรอินทรีย์ให้แก่คนชุมชนโดยยึดตามหลักความพอประมาณ มีการส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการพัฒนาและส่งเสริมศิลปะวัฒนธรรมอันดีงามและควรค่าแก่การรักษาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคู่มือ ศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ของกลุ่มงานส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2562) ที่อธิบายว่า ศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์กลาง รวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา หน่วยงานราชการในพื้นที่มีการส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชน โดยมีการพัฒนาและส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้ปุ๋ยชีวภาพและน้ำหมักชีวภาพในการเกษตรเพื่อลดมลพิษที่เกิดจากดินน้ำที่เสื่อมโทรมเพราะเกิดจากการใช้สารเคมีมากเกินไป และหน่วยงานราชการในพื้นที่ได้มีการส่งเสริมในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาและสร้างผลผลิตด้านต่าง ๆ จากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ ศรีประภา ศรีสำราญ (2558) ศึกษาหัวข้อเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง :กรณีศึกษาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผลวิจัยพบว่า หมู่บ้านมีกิจกรรมส่งเสริมดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำของตนเองและแหล่งน้ำส่วนร่วม มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการขยะโดยเริ่มจากการคัดแยกขยะ เพื่อนำเอาขยะหลาย ๆ อย่างสามารถนำกลับมาใช้ใหม่

3 การทดสอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชุมชน ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่าการที่ประชาชนดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงโดยยึดหลักการพื้นฐาน คือ สามห่วงสองเงื่อนไข ทำให้ประชาชนรู้จักความพอประมาณในทุกอย่าง รู้จักความพอดีไม่มากหรือว่าน้อยจนเกินไป มีเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงว่าจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยมีการพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองในการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล มีความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งเมื่อประชาชนมีการดำรงตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักสามห่วงสองเงื่อนไขส่งผลให้ตัวของประชาชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีและส่งผลไปถึงชุมชนที่อยู่อาศัยด้วยโดยทำให้ชุมชนพัฒนา ดังนี้ ประชาชนมีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความสามัคคีและความร่วมมือ มีการสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน ไม่ใช้จ่ายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด คิด และวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป มีการลดรายจ่ายสร้างรายได้ มีการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และมีการจัดตั้งวิสาหกิจในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรวางด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการสนับสนุนทรัพยากรจิตสำนึกความรู้สึกถึงความพอเพียงในการดำเนินชีวิตสร้างภูมิคุ้มกันการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาและประชาชนมีส่วนเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับปัญหาเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมให้สอดคล้องเป็นเนื้อเดียวหรือเข้าไปอยู่ในยุทธศาสตร์ของการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรให้ความสำคัญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคการเกษตรให้เข้มแข็งและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนโดยการเพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคการเกษตร บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สร้างสรรค์

3. ควรสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานชีวภาพทั้งในระดับครัวเรือนและชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ภาคการเกษตรสามารถพึ่งพาตนเองได้และเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในตำบลบุดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลาเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปหากต้องการให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้นควรสอบถามในเขตจังหวัดอื่น ๆ ด้วย

2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นที่มีกลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลคล้ายคลึงกัน เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การทำแผนวิจัยและทำการลงพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูลอย่างละเอียด

4. นำเสนอแนวทางที่ต้องการจะพัฒนางานวิจัยในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น หรือพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่มีคุณค่าต่อการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรศึกษาเชิงสัมภาษณ์ให้ชัดเจน เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน,สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2562). การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความสุขให้ชุมชน. สืบค้นจาก https://shorturl.asia/lphCO

กรมการพัฒนาชุมชน. (2551). แนวทางส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนสำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : บางกอกบล็อก.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2542). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. ม.ป.ท.

โครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่. (2555). แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข. สืบค้นจาก https://shorturl.asia/79vNQ

นิสรา ใจซื่อ. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นจาก http://libdoc.dpu.ac.th/research/153526.pdf

วิชุตตา ชูศรีวาส. (2559). การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าว ตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. สืบค้นจาก http://research.rpu.ac.th/wpcontent/uploads/2017/08/Visutta-Chusriwart_2559.pdf

ศรีประภา ศรีสำราญ. (2558). การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง :กรณีศึกษาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบหมู่บ้านกลาง ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัด

สมุทรสาคร (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 13. สืบค้นจาก https://shorturl.asia/A5gSd

สุภาพร ภู่ไพบูลย์. (2558). การจัดการชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์ศรี อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

Social Welfare Needs of Disabled People in LamMai Sub district, Mueang, Yala

อรรฆราม ดารอแม[1*], ฟิตรี เจ๊ะและ[1], อุสมาน มะลีเละ[1] และปพน บุษยมาลย์[2]

Akhram Daromae[1*], Fitree Chelaeh[1], Usman Maleeleh [1] and Papon Budsayamarn

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail: 406307012@yru.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้พิการที่อาศัยอยู่ใน ตำบลลำใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 112 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sample Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ T-test และ One-Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีความต้องการสวัสดิการทางสังคมอยู่ในระดับสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการแพทย์และสาธารณสุข อยู่ในระดับสูงสุด ด้านความปลอดภัยในชีวิต อยู่ในระดับที่สอง ด้านการศึกษา อยู่ในระดับที่สาม ด้านนันทนาการ อยู่ในระดับที่สี และด้านทีอยู่อาศัยอยู่ในระดับสุดท้าย 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการสำหรับผู้พิการในตำบล ลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา คือ งบประมาณไม่เพียงพอ และการไม่ได้รับสวัสดิการที่ไม่ทั่วถึงของผู้พิการ 3) จากการทดสอบสมมติฐานความต้องการ

สวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่าผู้พิการที่มี เพศ อายุ สภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการของผู้พิการที่ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้พิการที่มีประเภทการพิการที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความต้องการ, สวัสดิการทางสังคม, ผู้พิการ

Abstract

This research study on Social Welfare Needs of Disabled People in LamMai Sub district, Mueang, Yala aims to: 1) to study the level of social welfare needs of disabled people in LamMai Sub district, Mueang, Yala. 2) To study the problems and obstacles in social welfare management of the disabled people in LamMai Sub district, Mueang, Yala. 3) To suggest guidelines for social welfare management of disabled people in LamMai Sub district, Mueang, Yala. The sampling group used in this research was 112 disabled people living in LamMai Sub district. The sampling group are obtained by Taro Yamane's formula and using the Stratified Sample Sampling method. The research tools were questionnaires and interviews, the statistics used to analyze the data were descriptive statistics such as percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation, for hypothesis testing, T-test and One-Way ANOVA were used.

The results showed that 1) disabled people in LamMai Sub district, Mueang, Yala had the highest level of need for social well-being with an average of 4.57. When considering each aspect, it was found that medical and public health were at the highest level, life safety was at the second level, education at the third level, recreation at the fourth level, and housing at the last level. 2) Problems and obstacles in the provision of welfare for disabled people in LamMai Sub districts, Mueang, Yala were insufficient budget and inaccessibility to disable. 3) From the hypothesis test, social welfare needs of disabled people in LamMai Sub district, Mueang, Yala; it was found that disabled people with different gender, age, marital status, educational level, occupation and income had no different needs for the well-being of disabled people. However, disabled people with different types of disability had different disability social welfare needs.

Keywords: Needs, Social welfare, Disabled people

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมี "ผู้พิการ" อยู่ 2,076,313 คน โดยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ซึ่งเป็นผู้ชาย 1,083,556 คน หรือคิดเป็น 52.21% และผู้หญิง 992,757 คน หรือคิดเป็น 47.79% หากแยกตามพื้นที่ผู้พิการส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือราว 829,170 คน หรือคิดเป็น 39.93% รองลงมาเป็นภาคเหนือ 22.01% ภาคกลาง 20.82% ภาคใต้ 12.30% และกรุงเทพฯ 4.64% โดยผู้พิการส่วนใหญ่กว่า 1.1 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ วัยทำงาน อายุ 15-59 ปี ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้มีความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายมากที่สุด ส่วนผู้พิการที่อยู่ในวัยแรกเกิด จนถึงอายุ 21 ปี มีสัดส่วนของการพิการทางสติปัญญามากที่สุด ขณะที่ในแง่ของการศึกษา พบว่าจากจำนวน 2 ล้านคน กว่า 1.5 ล้านคน เป็นผู้พิการที่ได้รับการศึกษา แต่ในจำนวนนั้นก็มีสัดส่วนกว่า 61.70% ของจำนวนคนพิการทั้งหมด หรือราว 1.28 ล้านคนนั้น ที่จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาเท่านั้น (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2564)

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้มีบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิคนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมาตรา 30 กำหนดให้การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องความพิการจะกระทำมิได้ และมาตรา 54 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำหน่วยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ รวมทั้งบุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และมาตรา 80 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550)

ในพื้นที่ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีจำนวนประชากรผู้พิการ 156 คน โดยแบ่งเป็นผู้พิการรายเดิม 148 คน รายใหม่ 8 คน ตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่, 2566)

ดังนั้น ผู้พิการเหล่านี้จำเป็นจะต้องได้รับสวัสดิการทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเทียบเท่ากับคนปกติ ดังนั้นแล้วถือเป็นสิ่งที่ท้าทายให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีภารกิจหลักในการดูแลผู้พิการในพื้นที่ของตนเอง ถึงแม้ว่าจังหวัดยะลาจะมีความพร้อมในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ แต่ในสภาพความเป็นจริงยังมีปัญหาและอุปสรรคภายใต้สภาวะจำกัดในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมและไม่สามารถเข้าถึงการบริการตรงตามความต้องการ อาจมีสาเหตุเพราะคนพิการส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและมีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย ทำให้การเข้าถึงสิทธิและความต้องการจึงมีความยากลำบาก โดยเฉพาะการจัดทำประชาคมทำแผนเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการคนพิการ การไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ดังนั้นการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการจำเป็นจะต้องอาศัยข้อมูลความต้องการรวมถึงปัญหาและอุปสรรค ในการรับสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการโดยตรง

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัญหาของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการ โดยจะศึกษากับผู้พิการในตำบลลำใหม่

อำเภอเมืองจังหวัดยะลา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าผู้พิการมีความต้องการสวัสดิการสังคมมากน้อยเพียงใด และยังทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้พิการ และท้ายที่สุดแล้วงานวิจัยนี้จะนำมาซึ่งแนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้พิการที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้พิการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาระดับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองจังหวัดยะลา

2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับผู้พิการ

ก่อนปี พ.ศ. 2534 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการของสังคมไทยมีทัศนะว่าคนพิการจำเป็นที่จะต้องได้รับการสงเคราะห์เลี้ยงดูให้มีชีวิตรอดด้วยความเมตตาสงสารตามหลักมนุษยธรรม โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันหรือฟื้นฟูให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เฉกเช่นบุคคลทั่วไปในสังคม จนกระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 จึงเริ่มให้ ความสำคัญกับการฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งด้านการแพทย์การศึกษา การฝึกอาชีพและมีงานทำรวมถึงการ เข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม ตามกฎหมายฉบับนี้ให้ความหมายของ“คนพิการ”ว่าเป็นคนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่อง ทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการเน้นไปที่ความพิการของปัจเจกบุคคลและพยายามแก้ไขปัญหาของแต่ละคน ดังนี้

1. หลักเกณฑ์กำหนดความพิการทางการเห็น ได้แก่ ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัด ในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการเห็น เมื่อ ตรวจวัดการเห็นของสายตาข้างที่ดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้ว

2. หลักเกณฑ์กำหนดความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่ หูหนวก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยิน

3. หลักเกณฑ์กำหนดความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่ ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรม ในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไป

มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความ บกพร่อง หรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมา จากสาเหตุ อัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงาน

สาเหตุของความพิการ ภัทรพร อ่อนไว (2548) ได้จำแนกสาเหตุของความพิการออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. ความพิการแต่กำเนิด จากองค์ประกอบภายใน ได้แก่ความผิดปกติของ โครโมโซมเพศ ความผิดปกติโดยมีการเพิ่มของโครโมโซม ภาวะผิดปกติของรบฮอร์โมนในมารดาและจาก องค์ประกอบภายนอก

2. ความพิการที่เกิดจากโรคติดต่อ ได้แก่กามโรค ซิฟิลิส และโรคเรื้อน

3. ความพิการจากภาวะทุพโภชนาการในเด็ก เช่น ขาดวิตามินดีการขาดโปรตีน

4. ความพิการจากโรคจิตชนิดต่าง ๆ

5. โรคพิษสิ ุราเรื้อรัง และติดสารเสพติดต่าง ๆ

6. ภยันตรายต่าง ๆ และการบาดเจ็บ

7. ความพิการจากโรคที่ไม่ติดต่อ ได้แก่ โรคระบบการเคลื่อนไหว โรคปอด หูหนวก หูตึง และโรคอื่น ๆ เช่น ลมชัก และโรคมะเร็ง

8. ความพิการจากสาเหตุอื่น ๆ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม การรักษาพยาบาลที่ไม่ถูกต้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม

การจัดสวัสดิการสังคมของไทยในปัจจุบันได้คำนึงถึงหลักการที่สอดคล้องกับความเป็นสากล โลก โดย ระพีพรรณ คำหอม (2549: 25) กล่าวไว้ว่า หลักการของสวัสดิการสังคมไทย ที่สำคัญ ได้แก่

1. สิทธิมนุษยชน (Human Rights) สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดถึง สิทธิของบุคคล สิทธิของเด็ก สตรี คนชรา และผู้พิการทุพพลภาพ ที่เน้นให้มีการพิทักษ์ปกป้อง คุ้มครอง สิทธิของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวโดยเฉพาะบริการพื้นฐานที่ประชาชนไทยควรจะได้รับ เช่น บริการการศึกษาภาคบังคับ บริการประกันสุขภาพจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

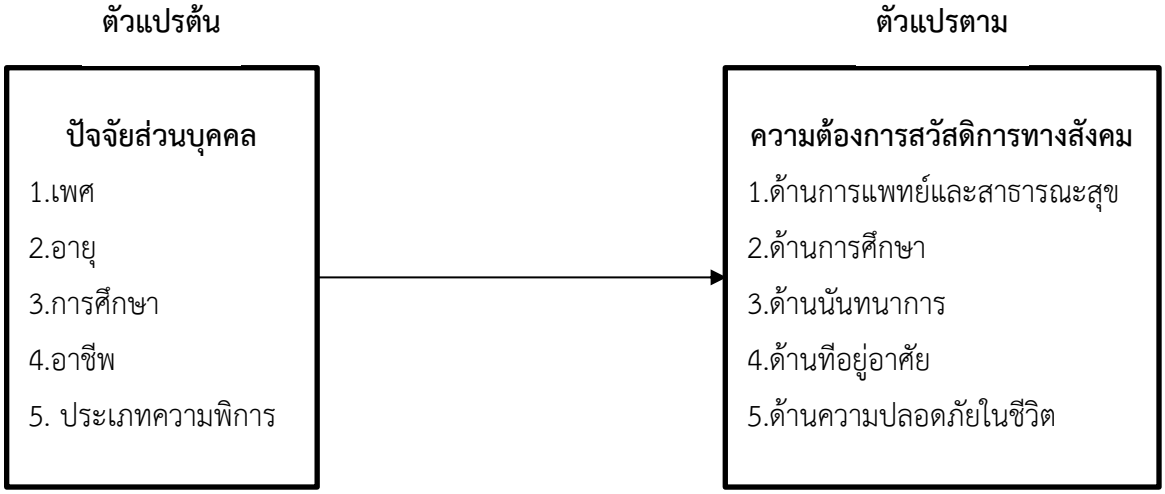
2. ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ประชาชนทุกคนควรได้รับบริการ สวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานจากรัฐ บริการที่มุ่งตอบสนองปัญหา และความต้องการของคนในสังคมโดยทั่วไป บริการพื้นฐานมักจะถือเป็นบริการขั้นต่ำสุด (Minimum Needs) ที่รัฐต้องจัดให้กับคนในสังคม เช่น การศึกษาภาคบังคับ บริการสุขภาพอนามัยของรัฐ เป็นต้น ซึ่งรัฐได้กำหนดให้มีเครื่องชี้วัดถึงความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เพื่อให้สามารถตอบสนองกับปัญหา และความต้องการของคนในสังคมได้ในระดับหนึ่ง

ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม

ระพีพรรณ คำหอม (2549) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคม โดยทั่วไปมีองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมในลักษณะกว้างแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ การศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ ความมั่นคงทางสังคม บริการสังคม นันทนาการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เรื่องความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการใน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้ พิการ และการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้ในการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทีเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทีมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ผู้พิการที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำนวน 156 คน ได้แก่ หมู่ที่ 1 จำนวน 43 คน หมู่ที่ 2 จำนวน 15 คน หมู่ที่ 3 จำนวน 32 คน หมู่ที่ 4 จำนวน 25 คน หมู่ที่ 5 จำนวน 10 คน หมู่ที่ 6 จำนวน 25 คน หมู่ที่ 7 จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ทำให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 112 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 10 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Selection Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 2 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 แบบสัมภาษณ์ โดยเนื้อหาในการสัมภาษณ์ โดยคำถามในการสัมภาษณ์ คือ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้พิการ มีอะไรบ้าง และสวัสดิการทางสังคมอะไรบ้างที่ผู้พิการต้องการ

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยวิธีครอนบาค ซึ่งได้ค่าดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .856 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ T-Test และ One-Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรกะ (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา	$\bar{x}$	**S.D.**	**แปลผล**
ด้านการแพทย์และสาธารณสุข	4.57	.376	สูงมาก
ด้านการศึกษา	4.17	.464	สูง
ด้านนันทนาการ	4.03	.569	สูง
ด้านที่อยู่อาศัย	4.00	.572	สูง
ด้านความปลอดภัยในชีวิต	4.32	.398	สูงมาก
ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการรวม	**4.22**	**.238**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความต้องการได้รับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้พิการตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ผู้พิการสวัสดิการทางสังคมอยู่ในอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.22 และค่า S.D. เท่ากับ .238 โดยด้านการแพทย์และสาธารณสุข อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.57 และค่า S.D. เท่ากับ .376 ด้านความปลอดภัยในชีวิตอยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.32 และค่า S.D. เท่ากับ .398 ด้าน การศึกษาอยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.17 และค่า S.D. เท่ากับ .464 ด้านนันทนาการ อยู่ในลำดับที่สี่ โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.03 และค่า S.D. เท่ากับ .569 และด้านทีอยู่อาศัยอยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.00 และค่า S.D. เท่ากับ .572

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

งบประมาณไม่เพียงพอ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในด้านการบริการสวัสดิการผู้พิการมีน้อย และผู้พิการที่ติดเตียงยังไม่มีบัตรผู้พิการจึงเป็นปัญหาสำหรับผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

3. การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางด้านสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ

ข้อมูลส่วนบุคล	n	$\bar{x}$	S.D.	t	P-Value
ชาย	61	4.21	.233	-.632	.529
หญิง	51	4.24	.246		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้พิการที่มีเพศที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทีระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการของผู้พิการใน ตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	5	.438	.088	1.576	.173
	ภายในกลุ่ม	106	5.897	.056		
	รวม	111	6.335			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้พิการที่มีอายุที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความต้องการได้รับการจัดสวัสดิการของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4	.094	.023	.402	.807
	ภายในกลุ่ม	107	6.241	.058		
	รวม	111	6.335			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้พิการที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความต้องการได้รับการจัดสวัสดิการของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	3	.144	.048	.840	.475
	ภายในกลุ่ม	108	6.191	.057		
	รวม	111	6.335			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าผู้พิการที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความต้องการได้รับการจัดสวัสดิการของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำแนกตามประเภทความพิการ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
ประเภทความพิการ	ระหว่างกลุ่ม	6	.755	.126	2.367	.035
	ภายในกลุ่ม	105	5.558	.053		
	รวม	111	6.335			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผู้พิการที่มีความพิการแตกต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ปรากฏผลดังนี้

ผู้พิการทางการมองเห็นมีความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการแตกต่างจากพิการทางสติปัญญา พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมายมีความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการแตกต่างจากพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายและพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม/พิการทางสติปัญญา พิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายมีความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการแตกต่างจากพิการทางสติปัญญา พิการทางสติปัญญามีความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการแตกต่างจากพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

1.1 ด้านการแพทย์และสาธารณสุข เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่อยู่ในลำดับที่หนึ่ง (ระดับสูงมาก) สามารถอภิปรายผลได้ว่า ผู้พิการที่ยากจนลำบากต้องการได้รับการรักษาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ในยามที่ผู้

พิการต้องไปรับการรักษาในโรงพยาบาล อนามัยหมู่บ้าน ก็อยากได้ความสะดวกสบายในการเปิดให้สถานบริการของรัฐและเอกชนต่าง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการให้คำปรึกษาในด้านความรักษา โดยการเปิดช่องทางพิเศษให้กับผู้พิการในโรงพยาบาล หรือ อนามัยหมู่บ้าน เพื่อความรวดเร็วในการรักษา การเป็นอยู่การดูแลตัวเองเมื่อไม่มีใครดูแลแก่ผู้พิการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับทิพย์ ไตรบำรุง เอื้อง (2550) พบว่า ต้องการให้มีแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์คอย ตรวจสุขภาพ และเยี่ยมบ้านคนพิการเป็นประจำทุกเดือน ควรจัดให้มีศูนย์บริการทางการแพทย์สำหรับคนพิการใน ชุมชน รักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของรัฐทุกแห่งโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

1.2 ด้านความปลอดภัยในชีวิต เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่อยู่ในลำดับที่สอง (ระดับสูงมาก) สามารถอภิปรายผลได้ว่า ความต้องการของผู้พิการจากรัฐให้มาช่วยเหลือ ในด้านของความปลอดภัยในชีวิต และจากผู้ที่มาแสวงหาผลประโยชย์ต่าง ๆ และการดูแลทางสภาพจิตใจ ให้มีเจ้าหน้าที่จากสาธารณสุข มาดูแลสุขภาพมาตรวจดูอาการอย่างสม่ำเสมอ การจัดสถานที่อำนวยความสะดวกตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้พิการง่ายต่อการดำรงชีวิต ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่ง Maslow (1943) ได้อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น คือ ความต้องการความ ปลอดภัยหรือความมั่นคง หลังจากที่เรามีปัจจัยสี่ครบแล้ว ขั้นต่อมาคนเราจะต้องการเรื่องความปลอดภัย เพื่อให้ชีวิตมีความมั่นคงมากขึ้น หรือบางคนก็มีคนที่ต้องดูแลพ่อแม่หรือครอบครัว การสร้างความปลอดภัยและมั่นคงให้กับชีวิตจะทำให้เราดำรงชีวิตได้โดยไม่รู้สึกกังวลหรือเป็นห่วง ทั้งตัวเองและคนรอบข้าง

1.3 ด้านการศึกษา เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่อยู่ในลำดับที่สาม (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่า ให้มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการเป็นการหน่วยประสารงานกลาง และกำกับการบริหารโดยประสานกับกรมและจังหวัดระดมความร่วมมือจากสถานศึกษาและสถานพยาบาลมาร่วมกันดำเนินงานจัดให้ผู้พิการมีโอกาสได้รับการศึกษาทัดเทียมกับเด็กปกติ และให้คนพิการหญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา จึงต้องจัดให้ผู้พิการทุกคนที่ที่อยากเรียนต้องได้เรียนโดยขยายการบริการทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เน้นการร่วมมือและจัดให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของผู้พิการ โดยให้ทางคณะกรรมการจัดการศึกษาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับประเภทและระดับของผู้พิการ โดยให้เด็กเป็นหลักในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการฝึกฝนปฏิบัติ ให้เด็กพิการทุกประเภทสามารถสื่อความหมายและปรับพฤติกรรมให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดของ ระพีพรรณ คำหอม (2549) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมโดยทั่วไป ได้แก่ การศึกษา (Education) การให้บริการสวัสดิการ ด้านการศึกษาสำหรับผู้พิการ ได้แก่ การให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นผู้พิการที่มีคุณภาพการฝึกอาชีพที่เหมาะสมการจัดกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสาร

1.4 ด้านนันทนาการ เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่อยู่ในลำดับที่สี่ (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุตรหลานนั้นไม่มีเวลาดูแลได้เต็มที่ เนื่องจากต้องประกอบอาชีพนอกบ้าน ทำให้ผู้พิการต้องอยู่บ้านเพียงลำพัง ส่งผลให้ผู้พิการมีความต้องการพักผ่อนและหาเพื่อนคุยด้วยการหากิจกรรมต่าง ๆ ทำเพื่อคลายความเหงาในยามว่าง จัดสถานที่สวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายและพักผ่อนที่เหมาะสม ปลอดภัยสำหรับผู้พิการ เป็นการทำให้ผู้พิการมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น รวมทั้งมีร่างกายที่แข็งแรงหรือจัดกิจกรรมทัศนศึกษาและกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เช่น กิจกรรมทำบุญและบำเพ็ญประโยชน์และลดราคาค่าโดยสารยานพาหนะแก่ผู้พิการในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้พิการได้ท่องเที่ยวและพักผ่อน จึงส่งผลให้ผู้พิการต้องการรวมกลุ่มเป็นชมรมเพื่อเพิ่มบทบาททางสังคมให้แก่ตนเอง รวมทั้งต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถโดยตรงมาทำหน้าที่ ด้านส่งเสริมนันทนาการให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการดูแลผู้พิการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของระพีพรรณ คำหอม (2549) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมโดยทั่วไป ได้แก่ นันทนาการ (Recreation) การให้บริการสวัสดิการด้านนันทนาการสำหรับผู้พิการ ได้แก่ การจัดตั้งชมรมผู้พิการการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะโครงการสวนสาธารณะและที่พักผ่อนหย่อนใจ

1.5 ด้านที่อยู่อาศัย เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่อยู่ในลำดับที่สุดท้าย (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่า ลักษณะของการอยู่อาศัยของผู้พิการนั้นอาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ผู้พิการต้องการได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยโดยให้ตำบลให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้พิการและมีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนพิการในระดับต่ำเพื่อให้ผู้พิการที่มีความสนใจเข้าไปอาศัยในสถานสงเคราะห์คนพิการโดยที่ให้รัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนพิการประเภทไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ อนัญญา เจียนรัมย์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในจังหวัดนนทบุรี พบว่า คนพิการมีความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนพิการส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มีรายได้จากเบี้ยยังชีพและบุตรหลานให้เพียงเล็กน้อย ซึ่งทำให้คนพิการไม่เงินพอเพียงทีจะนำมาซ่อมแซมหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของตนให้มีความมั่นคง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการในตำบลลำใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2.1 งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากผู้พิการในตำบลลำใหม่ มีประชากร 156 คน ถือว่าเป็น จำนวนที่มากพอสมควร ทำให้ผู้พิการไม่ได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงทุกคน เช่น การสร้างบ้านให้กับผู้พิการที่ประสบปัญหา จึงเป็นปัญหาบ่อยครั้งเพราะผู้พิการที่ประสบปัญหาดังกล่าวมีจำนวนมาก แต่งบประมาณไม่เพียงพอเนื่องจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ได้รับงบประมาณสนับสนุน

ด้านผู้พิการไม่มากพอ

2.2 จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในด้านการบริการสวัสดิการผู้พิการมีน้อย มีเพียงแค่หัวหน้า และผู้ช่วยหัวหน้า เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ มีทั้งหมด 7 หมู่บ้าน จึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มากกว่านี้ แต่ตอนนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ ได้แก้ไขปัญหานี้โดยขอความร่วมมือจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ ในมาช่วยทำงานด้านการจัดการสวัสดิการผู้พิการ

3. การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้พิการจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการอภิปรายผู้พิการที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันมีความต้องการในการรับสวัสดิการผู้พิการที่ไม่แตกต่างกัน เพราะประชากรผู้พิการทั้งหมดไม่มีอาชีพไม่มีรายได้ในการดำรงชีวิตประจำวันและบางคนอยู่ตัวคนเดียวตามลำพังไม่มีลูกหลานอยู่คอยให้ความช่วยเหลือจึงมีความต้องการที่จะรับสวัสดิการจากรัฐที่มอบให้ไม่ว่าจะเป็นเบี้ยยังชีพที่ได้รับทุก ๆ เดือนแล้วสวัสดิการด้านต่าง ๆ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ผู้พิการต้องการการจัดการสวัสดิการสำหรับการรักษาการดูแลโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ การที่หน่วยงานเข้าไปดูสุขภาพของผู้พิการจะช่วยให้ผู้พิการที่ไม่สามารถไปหาหมอด้วยตนเองได้หรือผู้พิการที่ติดเตียงสามารถได้รับการรักษาการดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการศึกษาการจัดกิจกรรมบรรยายธรรมการสอนอ่านกีรออาตีผู้พิการใช้เวลาว่างให้ เกิดประโยชน์และเติมเต็มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ด้านนันทนาการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่จัดทำขึ้นทางให้ผู้พิการที่อยู่แต่ในบ้านได้ออกมาพบปะเพื่อนบ้านและมีการพูดคุยถามสารทุกข์สุขดิบซึ่งกันและกันจะทำให้ผู้พิการมีสังคมผู้พิการโดยที่ไม่ต้องอยู่ตัวลำพัง ด้านที่อยู่อาศัยการที่หน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือหรือตรวจสอบความเสียหายของบ้านเรือนที่มีผู้พิการอาศัยอยู่และไม่สามารถซ่อมแซมด้วยตนเองและผู้พิการที่อยู่ตัวคนเดียวตามลำพังทางหน่วยงานก็ได้เข้าไปช่วยเหลือในการซ่อมแซมบ้านตามความจำเป็น ด้านความปลอดภัยและความมั่นคงของชีวิต เนื่องจากผู้พิการบางรายไม่มีลูกหลานที่คอยดูแลจึงจำเป็นที่ต้องการความดูแลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่จัดการสวัสดิการผู้พิการทั้งนี้การจัดการสวัสดิการผู้พิการจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีมากขึ้น

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 หน่วยงานภาครัฐควรมีการวางแผนจัดการบริการด้านสวัสดิการสังคมแกผู้พิการ โดยเน้นความต้องการของคนพิการเป็นหลัก เพื่อจัดสวัสดิการสังคมของคนพิการให้ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านความปลอดภัยในชีวิต ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านนันทนาการ และด้านที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะการบริการทางสังคมทั่วไปของคนพิการ เช่น ความช่วยเหลือด้านส่งเคราะห์ครอบครัว ด้านการได้รับสิทธิประโยชน์ นอกจากนั้นต้องการให้มีอาสาสมัครบริการดูแลคนพิการ มีกิจกรรมเยี่ยมบ้านคนพิการ และมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อช่วยเหลือคนพิการกรณีเจ็บป่วยและเสียชีวิต

1.2 หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมวันคนพิการ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มคนพิการหรือชมรมคนพิการ เพื่อช่วยเหลือกันเอง ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม เพื่อให้เกิดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ช่วยพัฒนาความสามารถ ช่วยให้คนพิการมีโอกาสไม่น้อยกว่าคนปกติ และเพื่อให้คนพิการได้เห็นคุณค่าของตนเองและเป็นที่ยอมรับของสังคม

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 แนะนำให้ผู้ทำวิจัยควรเพิ่มปริมาณกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้มีข้อมูลที่ตรงประเด็น ถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 เวลาไปสัมภาษณ์เชิงลึกหรือเวลาไปให้กรอกแบบสอบถาม แนะนำสำหรับผู้ที่ต้องการทำวิจัยให้คำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้พิการ ที่ทำการตอบแบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2564). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย ประจำเดือนมีนาคม 2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2565 จาก https://dep.go.th/th/law-academic/knowledge-base/disabled-person-situation.

ภัทรพร อ่อนไว. (2548). ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวการสร้างพลังศักยภาพของสตรพิการในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. (2549). การศึกษาทิศทางรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช. (2550). กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่. (2566). บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. ยะลา : องค์การบริหารส่วนตำบลลำใหม่.

อนัญญา เจียนรัมย์. (2557). ความต้องการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, กรุงเทพฯ :

เอื้องทิพย์ ไตรบำรุง. (2550). การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของคนพิการในเขตเทศบาลนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. Psychological Review, 50(4), 370–396.

ทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

People's Attitudes toward Leadership Characteristics of the Chief Executive of Asong Sub District Administrative Organization, Raman, Yala Province

ดารุณี หะยีมะเด็ง[1*], โรสดา สาและ[1], ซ้อดรุดดีน มะอีกะ[1] และอิทธิชัย สีดำ[2]

Darunee Hayeemadeng[1*], Rosda Saleh, Sordruddin Maaika[1] and Itthichai Seedam[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406304018@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 2) เพื่อศึกษาปัญหาในของการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องในมุมมองของประชาชนในตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนในตำบลอาซ่อง จำนวน 3,991 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 384 คน ซึ่งได้จาการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงแบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติ t-test และ One-Way ANOVA

จากการศึกษาพบว่า 1) ระดับทัศนคติของประชาชนในตำบลอาซ่อง ต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านมีเมตตาอยู่ในระดับที่สอง อยู่พื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้องอยู่ในระดับที่สาม ด้านเป็นนักคิดนักวิเคราะห์อยู่ในระดับที่สี่ ด้านวิสัยทัศน์อยู่ในระดับ

ที่ห้าด้านมีทักษะหลากหลาย อยู่ในระดับที่หก และด้านมีความรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัยอยู่ในระดับสุดท้าย 2) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างมีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ทัศนคติของประชาชน, คุณลักษณะของภาวะผู้นำ

Abstract

This research study on People's Attitudes toward Leadership Characteristics of the Chief Executive of Asong Sub District Administrative Organization, Raman, Yala Province had the objectives as follow: 1) to study the level of people's attitude towards the leadership characteristics of Chief Executive of Asong Sub-district Administrative Organization, Raman, Yala Province. 2) To study the internal problems of the Chief Executive of Asong Sub district Administrative Organization in the perspective of people in Asong Sub district, Raman, Yala Province. 3) To suggest guidelines for leadership development for sustainable local administration efficiency. The sample group in this study was 3,991 people in Asong Sub district, with a total of 384 sample groups obtained from finding Number of samples according to Taro Yamane's formula and using Stratified Random Sampling. The research tools were questionnaires and interviews, statistics used for data analysis were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation. For hypothesis testing, T-test and One-Way ANOVA were used.

From the study, it was found that 1) the level of attitudes of people in Asong Sub district towards leadership characteristics of the Chief Executive of Asong Sub district Administrative Organization was at a moderate level with an average of 3.36. By considering each aspect, it was found that the leadership aspect was at the highest level, compassionate aspect was the second level, knowing and understanding modern roles aspect was at the third level, based on reason and accuracy aspect was the fourth level, various skills aspect was at the fifth level, analytical thinking aspect was at the sixth level, decision-making aspect was at the seventh level, and visionary was at the last level. 2) From hypothesis testing, it was found that people with different personal factors had different attitudes toward leadership characteristics.

Keywords: People's attitudes, Leadership characteristics

บทนำ

การมีผู้นำที่ดีจะนำองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้และผู้นำที่ดีควรจะต้องกำหนดทิศทางขององค์กรตลอดจนรู้วิธีการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปในทางที่เหมาะสมที่สุดได้เช่นกัน การที่องค์กรได้ผู้นำที่ดีนั้นเสมือนมีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะผู้นำที่ดีจะมีเคล็ดลับในการบริหารงานบุคคลที่ยอดเยี่ยมนอกเหนือจากการบริหารงานด้วยเช่นกัน เพราะฟันเฟืองสำคัญขององค์กรนั้นก็คือบุคลากรทุกคนนั่นเอง ผู้นำที่ดีจะเข้าใจการประสานงานตลอดจนแนะนำวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด รวมไปถึงสามารถช่วยแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนั่นเป็นหนึ่งในเคล็ดลับที่ทำให้องค์กรพัฒนาและประสบความสำเร็จ ผู้นำจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และมีความรับผิดชอบสูง หากองค์กรใดได้ผู้นำที่เฉื่อยแฉะ เช้าชาม เย็นชาม ก็จะทำให้องค์กรหยุดนิ่งและเริ่มล้าหลังไปตามวันเวลา แต่ในทางกลับกันหากผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความคิดในการพัฒนาไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่แล้วร่วมด้วยช่วยกันในการกำหนดเป้าหมายแนวทางแล้วดำเนินการจะทำให้องค์กรนั้นๆมีการก้าว การพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกกำหนด ดังนั้น คุณสมบัติของผู้นำที่ควรได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ ควรจะสามารถหยั่งรู้ความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจและการดำเนินชีวิตคนที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบได้อย่างลึกซึ้ง หากขาดการหยั่งรู้ความจริงจากรากฐานจิตใจตนเอง อันควรถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ย่อมไม่อาจรู้ความจริงจากใจผู้อื่นเป็นสัจธรรม คุณสมบัติของผู้นำที่ขึ้นไปบริหารงาน ในขณะที่พิจารณาผู้อื่น ยิ่งเป็นผู้ที่อยู่ใต้ความรับผิดชอบ ก่อนอื่นน่าจะมีธรรมชาติที่หวนกลับมาพิจารณาทบทวนตัวเองได้อย่างลึกซึ้ง สิ่งนี้นับเป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้เกิดสมดุลระหว่างผู้บริหารกับผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ ช่วยให้ทุกอย่างเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย จากเหตุผลดังกล่าวจึงน่าจะมองเห็นได้ว่า ผู้นำที่ดีไม่ควรมีเจตคติที่มองมุ่งไปด้านหน้าเหนือกว่าการมองย้อนกลับมาสู่ด้านหลัง ก่อนการพิจารณาตัดสินใจปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่าง และไม่ควรมองว่า ชนรุ่นหลังหรือผู้ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบคืออนาคตของงาน หากควรมองว่า คืออดีตของตนเอง เพื่อมุ่งค้นหาความจริงจากทิศทางซึ่งคนมีความรู้สึกกับผู้ที่อยู่เหนือกว่ามาแล้วในอดีต (วิภาดา ขุนทองจันทร์, 2555)

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นผู้นำสูงสุดในองค์กร การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนั้นต้องอาศัยการมีภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาและเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ หากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขาดภาวะผู้นำอาจก่อให้เกิดการไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา ผลงานก็จะไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน ดังนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะผู้นำสูงสุดในองค์กรสมควรอย่างยิ่งที่จะพัฒนาภาวะผู้นำและหาวิธีสะท้อนมุมมองของผู้ใต้บังคับบัญชาต่อภาวะผู้นำของตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนตนอันจะได้มาซึ่งความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการบริหารพัฒนาองค์กรต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550: 123) ในยุคปัจจุบัน เป็นยุคแห่งการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคือผู้ที่มีหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าและประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

การที่ผู้นำท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้ดีจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ฉะนั้นความสำคัญของผู้นำจึงมีบทบาทอย่างมากในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะผู้นำจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้นำในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ที่ผ่านมานั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีจุดอ่อนหรือปัญหาเช่นกัน นั่นคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์อุดมการณ์ของประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง เพราะยิ่งมีการกระจายอำนาจมากเท่าไรยิ่งนำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ง่ายไม่ว่าจะเป็นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการคลัง ด้านคุณภาพชีวิต ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการบริหารสาธารณะ เนื่องจากอำนาจในทางการเมืองและการจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนทรัพยากรทางการบริหารขึ้นอยู่กับศักยภาพท้องถิ่นของชุมชนและผู้บริหารแต่ละแห่ง ความแตกต่างและไม่เท่าเทียมกันระหว่างท้องถิ่นจึง เกิดขึ้น เพราะเมื่อใดก็ตามหากปรากฏว่าผู้บริหารท้องถิ่นมีจุดอ่อนไม่ว่าจะเป็นการขาดความรู้ ความสามารถ ขาดความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบและขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่และขาดศักยภาพในเชิงบริหารเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง นั้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่หวังไว้เกิดความล้มเหลว (สาวิทตรี คำควร, 2555: 2-3)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้เห็นว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาพื้นที่บริการ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการวางพื้นฐานด้านกิจการสาธารณะให้กับพื้นที่บริการให้ประชาชนได้รับการบริการที่ดีและมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและเป็นที่ไว้วางใจของประชาชนในท้องถิ่น ถ้านายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีภาวะผู้นำสูงก็จะเป็นพลังสำคัญในการวางพื้นฐานการพัฒนาพื้นที่บริการให้มีความเจริญก้าวหน้า แต่ถ้าหากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขาดภาวะผู้นำอาจจะก่อให้เกิดความล้มเหลวในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ได้เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งพื้นที่ในการศึกษาคือตำบลอาซ่อง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่เพราะอยากจะทราบถึงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับภาวะผู้นำว่าอยู่ในระดับใด รวมทั้งปัญหาในของการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในมุมมองของประชาชนในพื้นที่ และสุดท้ายแล้วงานวิจัยชิ้นนี้จะนำมาซึ่งแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

2) เพื่อศึกษาปัญหาในของการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องในมุมมองของประชาชนในตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำที่พึงประสงค์ ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ

ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ (Trait Theory of Leadership) (นิตย์ สัมมาพันธ์, 2545: 33-34) เกิดขึ้นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 เพื่อคัดเลือกนายทหารที่มีรูปร่าง หน้าตาดี มีสัดส่วนที่ เหมาะสมภายหลังนักวิจัยจึงได้คิดค้นและกำหนดลักษณะเด่นของผู้นำในกลุ่มนี้ ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูง น้ำหนัก หน้าตา 2) ลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความเป็นมิตร การเก็บตัว ความช่างคิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 3) ลักษณะเด่นทางความสามารถ เช่น สติปัญญา ความสามารถทางเทคนิค 4) ลักษณะเด่นทางสังคม เช่น เก่งคน เข้าสังคมเก่ง มีสถานะภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมสูง

นักวิชาการที่สนใจภาวะผู้นำ ยูคูล (Yukl) (2013: 21, อ้างถึงใน บุษยา วีรกุล, 2558: 19) ได้รวบรวมลักษณะของผู้นำ (Key Variables in Characteristic of the Leaders) ดังนี้ 1) ลักษณะของบุคคล เช่น แรงจูงใจ, บุคลิกภาพ, คุณค่าที่ตนเองยึดถือ (Traits: Motives, Personality, Values) 2) ความมั่นใจในตนเองและการมองโลกในแง่ดี (Confidence and Optimism) 3) ความชำนาญและประสบการณ์ (Skills and Expertise) 4) พฤติกรรม (Behavior) 5) ความซื่อตรงและจริยธรรม (Integrity and Ethics) 6) วิธีการใช้อิทธิพล (Influence Tactics) 7) ความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ตาม (Attributions About Followers)

งานวิจัยที่สำคัญด้านทฤษฎีลักษณะผู้นำของของราล์ฟ สต๊อกดิลล์ (n.d.,: 35-71, อ้างถึงใน บุษยา วีรกุล, 2558: 91-92) เป็นการรวบรวมงานวิจัย สรุปว่าผู้นำคือ กลุ่มคนที่มี ความสามารถในการช่วยให้กลุ่มคนที่เชื่อฟังสามารถทำงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดย มีลักษณะดังนี้ 1) ความฉลาด (Intelligence) 2) ความเอาใจใส่ในความต้องการของผู้อื่น (Alertness to the Needs of Others) 3) ความเข้าใจในภาระงาน (Understanding of the Task) 4) การรับรู้และแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง (Intiative and Persistence in Dealing with Problems) 5) ความต้องการรับผิดชอบและมีตำแหน่งที่มีอำนาจและการควบคุม (Desire to Accept Responsibility and Occupy a Position of Dominance and Control)

ราล์ฟ สต๊อกดิลล์ (n.d., อ้างถึงใน บุษยา วีรกุล, 2558: 92) สรุปว่า ผู้นำที่ดีจะเป็น ผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) ลักษณะ (Traits) ได้แก่ ปรับตัวได้ดี สนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตัว ชอบทำงานให้สำเร็จ ตื่นตัวอยู่เสมอ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ตัดสินใจทันเหตุการณ์พึ่งพาได้ ชอบการมีอำนาจ มีพลังในตัวเองมาก มั่นใจในตนเอง ไม่ละทิ้งปัญหา มีความพากเพียร อดทนต่อความกดดัน เต็มใจทำหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ 2) ความเชี่ยวชาญ-ชำนาญ (Skills) ได้แก่ เฉลียวฉลาด จับประเด็นต่าง ๆ ได้เร็ว มีความคิดสร้างสรรค์ รู้กาลเทศะ พูดคุยได้ดี มีความรู้ในงานที่ทำ ทำงานเป็นระบบ ชักชวนผู้อื่นให้เข้า สังคมได้ดี

นักวิชาการที่สนใจด้านคุณลักษณะผู้นำได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจัดหมวดหมู่ ลักษณะของผู้นำ มีชื่อว่า “ลักษณะเด่นห้ากลุ่ม” (The Big Five Traits) ที่นำมาจากตำราเล่มต่าง ๆ เรื่องภาวะผู้นำ ซึ่งอธิบายลักษณะสำคัญของทั้งห้ากลุ่มดังนี้ (บุษยา วีรกุล, 2558: 94-95) 1. ความชอบเป็นผู้นำ คือ ชอบทำงานกับผู้อื่น มั่นใจในตัวเอง ชอบมีตำแหน่งที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่น 2) ความมีสติมั่นคง คือ เป็นที่พึ่งคนอื่นเพื่อให้งานสำเร็จ ทำงานสม่ำเสมอ มีระเบียบ วินัย มีจริยธรรม 3. ความเป็นมิตรกับผู้อื่น คือ อารมณ์ดี ให้อภัย อ่อนโยน มีเมตตา ให้ความร่วมมือ 4. การปรับตัวได้ดี คือ ควบคุมอารมณ์ สงบ มั่นคง ไม่หวั่นไหวโกรธเคือง ไม่คิดลบ รักษาความสัมพันธ์ที่ดีมีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น 5) ความเฉลียวฉลาด คือ เรียนรู้เร็วและกว้างขวาง สนใจในเรื่องรอบตัวทุกเรื่อง สร้างสรรค์ มีจินตนาการ ชอบเดินทาง ใฝ่รู้ ชอบอ่านหนังสือพัฒนาความรู้ ความคิดของตนเอง

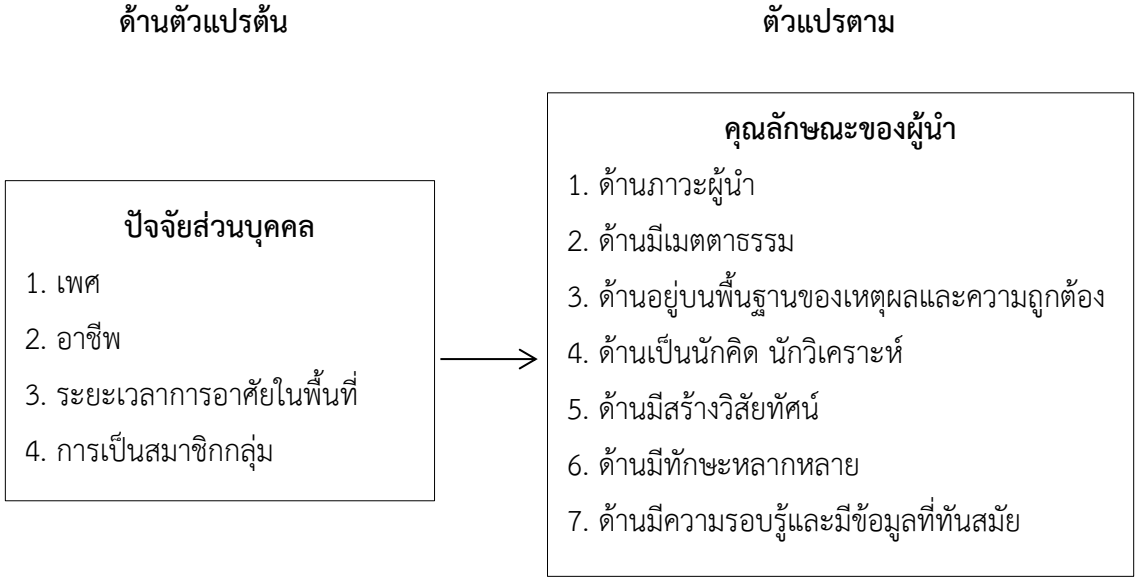
_ลัสเซียร์ และ แอชชัว (2013: 48, อ้างถึงใน บุษยา วีรกุล, 2558: 98) สรุปว่าลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมี 7 ประการ 1) ความชอบเป็นผู้นำ (Dominance) 2) ความใส่ใจในผู้อื่น (Sensitivity to Others) 3) ความมีสติมั่นคง (Stability) 4) พลังในตัวมาก (High Energy) 5) ความมั่นใจในตัวเอง (Self-Confidence) 6) ความเฉลียวฉลาด (Intelligence) 7) ความยืดหยุ่น (Flexibility)

แดฟ (2011: 36, อ้างถึงใน บุษยา วีรกุล, 2558: 100) แบ่งลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพมี 6 ด้าน 1) ลักษณะของตัวบุคคล (Personal Characteristics) 2) ความเฉลียวฉลาดและความสามารถ (Intelligence and Ability) 3) ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality) 4) ลักษณะทางสังคม (Social Characteristics) 5) ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน (Work-related Characteris) 6) ภูมิหลังทางสังคม (Social Background)

ยูคูล (Yukl, 2013: 62-65, อ้างถึงใน บุษยา วีรกุล, 2558: 100) ได้สรุปว่า ลักษณะที่ทำให้ผู้นำมีประสิทธิภาพ คือ ความมั่นใจในตนเอง มีอารมณ์คงที่ ความนิยมอำนาจเพื่อ ส่วนรวม จิตใจดีมีศีลธรรม การควบคุมตนเองได้ดี พลังในตัวสูง อดทนต่อความเครียดได้ดี ความต้องการเป็นที่รักไม่สูงมาก ความต้องการความสำเร็จพอสมควร

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545: 2-3) ภาวะผู้นำแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การกำหนดทิศทาง (Direction) ค่านิยม (Values) และวัตถุประสงค์ (Purposes) กับอีกส่วนหนึ่งคือ การทำให้เกิดแรงบันดาลใจ (Inspiriting) และการจูงใจ (Motivating) ให้คนทำงานตามวิสัยทัศน์ และ วัตถุประสงค์ร่วมกัน

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลอาซ่อง และการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำ

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้นคือ โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane (1970 อ้างถึงใน ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับทัศนคติของประชาชนในระดับเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยครอนบาค ซึ่งได้ค่า ดังนี้แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = มีค่าสัมประสิทธิ์ .768 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันต่อทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง โดยใช้สถิติ t-test และ One Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ถ้าหากว่ามีความแตกต่างกันจะใช้การเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้ LSD

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง ดังนี้

1. ระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง

2. เพื่อศึกษาปัญหาในของการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องในมุมมองของประชาชนในตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง

ระดับคุณลักษณะของผู้นำในตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
ด้านภาวะผู้นำ	3.45	.595	สูง
ด้านมีเมตตา	3.45	.640	สูง
ด้านอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง	3.41	.513	มาก

ด้านเป็นนักคิด นักวิเคราะห์	3.32	.710	ปานกลาง
ด้านมีสร้างวิสัยทัศน์	3.20	.683	ปานกลาง
ด้านมีทักษะหลากหลาย	3.37	.673	ปานกลาง
ด้านมีความรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัย	3.37	.853	ปานกลาง
ระดับคุณลักษณะของผู้นำในตำบลอาซ่องรวม	**3.36**	**.370**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง พบว่า ระดับทัศนคติของประชาชนที่มีคุณลักษณะของผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่า $\overline{x}$ เท่ากับ 3.36 และค่าS.D เท่ากับ .370 โดยด้านภาวะผู้นำอยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่าเท่ากับ 3.45 และค่า S.D เท่ากับ .595 ด้านมีเมตตาอยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\overline{x}$ เท่ากับ 3.45 และค่า S.D เท่ากับ .640 ด้านอยู่พื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่าเท่ากับ 3.41 และค่า S.D เท่ากับ .513 ด้านรู้และเข้าใจบทบาทที่ทันสมัย โดยมีค่า 3.42 และค่า S.D เท่ากับ .649 อยู่ในลำดับที่สี่ ด้านมีทักษะหลากหลาย โดยมีค่า $\overline{x}$ เท่ากับ 3.37 และค่า S.D เท่ากับ .673 อยู่ในลำดับที่ห้า ด้านมีความรู้และมีข้อมูลที่ทันสมัย โดยมีค่า $\overline{x}$ เท่ากับ 3.37 และค่า S.D เท่ากับ .853 อยู่ในลำดับที่หก ด้านเป็นนักคิด นักวิเคราะห์ โดยมีค่า x เท่ากับ 3.32 และค่า S.D เท่ากับ .710 อยู่ในลำดับที่เจ็ด ด้านการตัดสินใจ โดยมีค่า $\overline{x}$ เท่ากับ 3.28 และค่า S.D เท่ากับ .605 อยู่ในลำดับที่แปด และด้านมีสร้างวิสัยทัศน์อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\overline{x}$ เท่ากับ 3.20 และค่า S.D เท่ากับ .673

2. การทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชน ที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลอาซ่อง จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{x}$	S. D	t	P-Value
หญิง	223	3.42	.356	3.480	.001*
ชาย	161	3.28	.377		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่2 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในตำบลอาซ่อง ที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่3 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุ่ม	5	3.462	.692	5.353	.000*
ภายในกลุ่ม	367	47.478	.129		
รวม	372	50.941			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลอาซ่องที่มีอาชีพที่แตกต่างกันที่มีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง มีระดับความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ผลปรากฏว่า ประชาชนในตำบลอาซ่องที่มีอาชีพ ที่แตกต่างที่มีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง จำแนกตามอาชีพเป็นรายคู่ แล้วพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับความคิดเห็นที่ต่างกัน เกษตรกร ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่าง

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง จำแนกตามระยะเวลาอาศัยในพื้นที่

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุ่ม	5	13.107	2.621	25.041	.000*
ภายในกลุ่ม	378	39.572	.105		
รวม	383	52.679			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลอาซ่องที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ที่แตกต่างกันที่มีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง มีระดับความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ผลปรากฏว่า ประชาชนในตำบลอาซ่องที่มี ระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ ที่แตกต่างที่มีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง จากการทดสอบรายคู่พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่น้อยกว่า 10 ปี มีระดับความคิดเห็นที่ต่างกัน 20-30 ปี, 30-40 ปี, 40-50 ปี, 50 ปีขึ้นไป ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ที่แตกต่างกัน 10-20 ปี มีระดับความคิดเห็นที่ต่างกัน 10-20 ปี

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง จำแนกตามการเป็นสมาชิกในกลุ่ม

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุ่ม	5	6.111	1.222	9.920	.000
ภายในกลุ่ม	378	46.569	.123		
รวม	383	52.679			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลอาซ่องที่มีการเป็นสมาชิกในกลุ่มที่แตกต่างกันที่มีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง มีระดับความคิดเห็น อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ผลปรากฏว่า ประชาชนในตำบลอาซ่องที่มี การเป็นสมาชิกในกลุ่ม ที่แตกต่างที่มีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง จากการทดสอบเป็นรายคู่ พบว่าสมาชิกในกลุ่มอ.ส.ม มีระดับความคิดเห็นที่ต่างกันกลุ่มสินค้า O-top,กลุ่มผู้สูงอายุ,ไม่มีสมาชิกในกลุ่ม

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง ดังนี้

1. ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง

1. ด้านภาวะผู้นำ ประชาชนมีความคิดเห็นทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง เป็นผู้นำที่มีความกล้าคิด กล้าตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและเป็นผู้นำที่มีความคิดกว้างไกลและทันสมัยทันเหตุการณ์อีกทั้งยังเป็นผู้นำที่มีความเฉลี่ยวฉลาดและมีปฏิภาณไหวพริบและอีกทั้งยังเป็นผู้รักษาคำพูดและทำตามสัญญาเมื่อบริหารงานแล้วมีการพูดอะไรก็สามารถทำตามคำพูดซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ประชาชนกล่าวว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องบริหารงานอย่างมีความกล้าคิด กล้าที่จะตัดสินในเป็นผู้นำที่คิดการไกลทันสมัยและทำตามสัญญาในการบริหารงาน

2. ด้านมีเมตตา ประชาชนมีทัศคนติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง เป็นผู้มีเมตตาเป็นผู้นำที่เป็นมิตรต่อบุคคลอื่นอีกทั้งเป็นผู้นำที่มีความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขและเป็นผู้นำที่มีความเอาใจใส่ สนับสนุนการทำงานเพื่อให้ประชาชนมีความสุขและยังเป็นผู้นำที่มีความช่วยเหลือประชาชนให้ความเท่าเทียมไม่เอียงเอียนด้วยความรักหรือความชังซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กับเชิงลึกที่ประชาชนกล่าวว่าทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง บริหารงานต่อประชาชนอย่างเท่าเทียม

สนับสนุนในการทำงานเพื่อให้ประชาชนมีการงานที่ดี

3. ด้านอยู่พื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ประชาชนมีทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง เป็นผู้นำที่ไม่ใช้โอกาสหรือตำแหน่งหน้าที่การงานแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและเป็นผู้นำที่ไม่ทำการใด ๆ ที่เกี่ยวกับความขัดแย้งอีกทั้งเป็นผู้นำที่ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เที่ยงธรรม มาใช้ในการตัดสินใจที่ทำเกิดความเสียหายกับชมชุนซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กับเชิงลึกที่ประชาชนกล่าวว่า ทัศคนติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง แสวงหาโอกาสให้แก่ประชาชนและทำงานอย่างสื่อสัตย์ สุจริต เที่ยงธรรมเพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสต่าง ๆ ในการทำงาน

4. ด้านเป็นนักคิด นักวิเคราะห์ ประชาชนมีทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง เป็นผู้นำที่มีการจัดการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงาน หน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานอย่างเป็นระบบแต่บางครั้งก็ไม่ได้เป็นระบบอย่างที่วางไว้ อีกทั้งเป็นผู้นำที่รู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆไม่ชัดเจนมากนักและเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กับเชิงลึกที่ประชาชนกล่าวว่าทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง มีความรับผิดชอบกับหน้าการงานอย่างเป็นระบบในการบริหารงานและการจัดการกับสถานการณ์ต่างได้อย่างรอบคอบแต่บางครั้งไม่ได้เป็นอย่างที่วางไว้

5. ด้านมีสร้างวิสัยทัศน์ ประชาชนมีทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง นายกสามารถที่จะช่วยกำหนดทิศทางที่จะดำเนินชีวิตหรือกิจกรรมองค์กร โดยมีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจน และยังสามารถที่จะช่วยให้สมาชิกทุกคนรู้ว่าแต่ละคนมีความสำคัญต่อการมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง รู้ว่าจะต้องทำอย่างไร เมื่อใด อีกทั้งยังสามารถที่จะพอช่วยกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกน่าสนใจ มีความผูกพัน มุ่งมั่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจท้าทาย เกิดความหมายในชีวิตการทำงานและอาจจะยังไม่ค่อยทุ่มเทเพื่อผลงานที่ปฏิบัติสักเท่าไหร่ แต่ยังช่วยกำหนดมาตรฐานชีวิตองค์กรและสังคมที่แสดงถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพที่เจริญก้าวหน้ามีความเป็นเลิศในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กับเชิงลึกที่ประชาชนกล่าวว่า ทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง มีการช่วยเหลือประชาชนและกระตุ้นให้สมาชิก ทุกคน มีความรักความผูกพันและช่วยเหลือประชาชาชนอย่างเต็มใจ

6. ด้านมีทักษะหลากหลาย ประชาชนมีทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง นายกเป็นผู้นำที่ไม่ค่อยมีความรู้และเข้าใจในหลักการ ขั้นตอน โครงสร้าง และวิธีการบริหารจัดการโครงการให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นผู้นำที่สามารถวางแผนกำหนดกลยุทธ์และแผนงานและจัดสรรทรัพยากรใหม่ๆการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับระบบงานและสามารถค้นคว้าและแสวงหาทักษะใหม่ๆมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ให้องค์กรได้ อีกทั้งยังเป็นผู้นำที่สามารถฝึกอบรมให้ผู้อื่น สื่อสาร นำเสนอ และถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

และแตกต่างได้ ตลอดจนประยุกต์เทคนิค เครื่องมือ และวิทยากรสมัยใหม่ มาปรับใช้ในการสื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กับเชิงลึกที่ประชาชนกล่าวว่านายกเป็นผู้นำที่ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในหลักและไม่ค่อยได้ใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน

7. ด้านมีความรู้และข้อมูลที่ทันสมัย ประชาชนมีทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง มีหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับว่ามีความทันสมัย เปิดกว้างและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งช่วยดึงดูดและรักษาคนรุ่นใหม่ที่ทีศักยภาพสูงมาทำงานกับองค์กรด้วย อีกทั้งยังมีความเชื่อมั่นไว้วางใจจากประชาชนและผู้รับบริการมากขึ้น และคนในองค์กรสามารถใช้ศักยภาพในการทำงานที่มีมูลค่าสูงมากขึ้นจากการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์กับเชิงลึกที่ประชาชนกล่าวว่าหน่วยงานในองค์กรไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในการบริการประชาชน

2. การทดสอบความแตกต่างความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง

ประชาชนในตำบลอาซ่อง ที่มีเพศแตกต่างกันมีทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องที่แตกต่างกัน เพราะประชาชนเพศชายมีความคาดหวังเกี่ยวกับการบริหารงานทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำอย่างแข็งแกร่งมากกว่าเพศหญิง โดยทั่วไปถ้าอ้างอิงจากความพร้อมหรือความเป็นไปได้ เพศชายเป็นที่มีความพร้อมในเรื่องภาวะผู้นำได้มากกว่าเพศหญิง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของมุมมองหรือทัศนคติ ความฉลาดหลักแหลม มีไหวพริบปฏิภาณที่ดี มีไหวพริบปฏิภาณในการแก้ปัญหา และเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล พยายามคิดสิ่งที่ผู้อื่นคิดไม่ถึง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารประชาชนในพื้นที่ที่จำเป็นจะต้องเข้าใจถึงบริบทสภาพแวดล้อมต่างๆในพื้นที่และทราบถึงสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ในประเด็นต่อมาจะเป็นในเรื่องของการเข้าถึงหรือพบปะสอบถามกับผู้คนในพื้นที่ ให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ประชาชนในตำบลอาซ่อง ที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องที่แตกต่างกัน โดยประชาชนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีทัศนคติแตกต่างจากประชาชนที่ประกอบอาชีพรับจ้างอิสระ เพราะประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการมีพื้นฐานด้านภาวะผู้นำในหน่วยงานหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่แล้ว จึงต้องมีความคาดหวังสูงต่อผู้นำมากกว่าคนที่ทำงานอาชีพรับจ้างทั่วไปที่ไม่มีพื้นฐานการทำงานในหน่วยงานราชการ

ประชาชนในตำบลอาซ่อง ที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่แตกต่างกันมีระดับทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องที่แตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า 10 ปี และ 10-20 ปี มีทัศนคติแตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 20-30 ปี, 30-40 ปี, 40-50 ปี และ50 ปีขึ้นไป ประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า 20-30 ปี มีทัศนคติแตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 30-40 ปี, 40-50 ปี และ 50 ปีขึ้นไป เพราะประชาชนที่มีระยะเวลาอาศัยในพื้นที่เป็นเวลานาน มีการรับรู้ถึงปัญหาในด้านการบริหารต่าง ๆ จึงมีความ

คาดหวังมากกว่าประชาชนที่พึ่งเข้ามาอาศัยในพื้นที่ในการพัฒนาของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างมาก

ประชาชนในตำบลอาซ่องที่มีการเป็นสมาชิกในกลุ่มมีระดับทัศนคติต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องที่แตกต่างกัน โดยประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอสม. มีทัศนคติแตกต่างกับประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มสินค้า o-top, กลุ่มผู้สูงอายุ และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ประชาชนที่เป็นสมาชิกสินค้า o-top มีทัศนคติแตกต่างกับประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ มีทัศนคติแตกต่างกับประชาชนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม เพราะประชาชนที่มีกลุ่มสมาชิกที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีความคาดหวังสูงมากกว่าคนที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือภาครัฐอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะนำมาเป็นแนวทางต่อการบริหารงานด้านภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เพื่อช่วยให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนมากที่สุด ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความน่าเชื่อถือ นายก อบต. ควรปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีวิสัยทัศน์และแนวนโยบายในการดำเนินงานของอบต. ที่ชัดเจน และสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานแก่ประชาชน

1.2 ด้านการกล้าตัดสินใจ นายก อบต. มีการปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้บริหารจะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้รับมาจากโครงสร้างขององค์การ พฤติกรรมบุคคล โดยการค้นหาทางเลือก หรือแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดที่จะบรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้

1.3 ด้านบุคลิกภาพ นายก อบต.ควรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและเป็นผู้นำในการศึกษาหาความรู้ในพิธีการต่าง ๆ ตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อจะได้ปฏิบัติตามมารยาทสากลได้อย่างถูกต้อง สามารถเป็นตัวอย่างให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังกับบัญชา ตลอดทั้งคนรอบข้างได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่อง ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องโดยตรง เพื่อจะได้ทราบถึงการมีภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาซ่องได้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองทองถิ่น. (2550). แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบลและอบต. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองทองถิ่น.

นิตย์ สัมมาพันธ์.(2545). ภาวะผู้นำ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : อินเฟอร์มีเดียบุ๊ค.

บุษยา วีรกุล. (2558). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด.

พิศาล กรกุมสิน. (2551). ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำและผลการปฏิบัติงานของนายกองค์กรบริหารส่วนตำบลหนองบัวในสายตาประชาชน (การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วิภาดา ขุนทองจันทร์. (2555). สมรรถนะทางการบริหารสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2565 จาก http://www.gotoknow.org/posts/ 345489

ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย. (2546). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. นนทบุรี : บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด.

สาวิทตรี คำควร. (2555). ภาวะผู้นำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอฆ้องชัยจังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์.(2545). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. เชียงราย : สถาบันราชภัฏเชียงราย.

อิสริยา ภูมิภักดิ์. (2555). ทัศนคติของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนายกเทศมนตรีตำบลหนองลาด อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

Social Welfare Needs of the Elderly in Sateng-Nok Municipality, Mueang, Yala Province

อัลอารีป กูเตะ[1*], ณัฐวุฒิ มะดาเระ[1], อับดุลอาลิฟ หะยีซอ[1] และอิทธิชัย สีดำ[2]

Alarip Kuteh[1*], Natthawut Madareh, Abdul-alif Hayisor[1] and Itthichai Seedam[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307045@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จำนวน 2,911 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 352 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test และ One-Way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการศึกษาอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านความปลอดภัยในชีวิตอยู่ในลำดับที่สอง ด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในลำดับที่สาม และด้านนันทนาการอยู่ในลำดับสุดท้าย 2) การทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการทางสังคมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 แต่ผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ สถานภาพสมรส และรายได้ที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: สวัสดิการทางสังคม,ผู้สูงอายุ

Abstract

This research on Social Welfare Needs of the Elderly in Sateng-Nok Municipality, Mueang, Yala Province had the objectives of 1) to study the social welfare needs of the elderly in Sateng-Nok Municipality, Mueang Yala. 2) To suggest guidelines for social welfare management of the elderly in Sateng-Nok Municipality, Muang, Yala Province, to be effective and meet the needs of the elderly in Sateng-Nok Municipality . The population used in this study was the elderly in Sateng-Nok Municipality, total of 2,911 people with a sample size of 352 were obtained by Taro Yamane's quantification formula and Stratified Random Sampling. The research tools were questionnaires and interviews, statistics used for data analysis were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation. For hypothesis testing, T-test and One-Way ANOVA were used.

The result showed that 1) social welfare needs of the elderly in Sateng-Nok Municipality was high with an average of 4.20. When considering each aspect, it was found that education was the highest level, life safety was second level, housing was third level and recreation was at the last level. 2) Hypothesis testing found that elder people with different occupations, educational levels and different numbers of family members had different social welfare needs at the statistical level of .05. However, the elderly with different gender, age, marital status and income had similar needs for social welfare at the statistical level of .05 .

Keywords: Social welfare, the elderly

บทนำ

จากรายงานสถิติของภาครัฐบาล พบว่า จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี (สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) มีการคาดการณ์ในปี 2565 ว่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 18.0 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มากขึ้นเรื่อยๆ ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ (United Nation, 2015) ที่ว่าเมื่อประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนระหว่างร้อยละ 10 -

20 ของประชากรทั้งประเทศถือว่าเป็นประเทศที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและหากมีสัดส่วนเกินร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศจะถือว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นเนื่องจากจำนวนคนเกิดลดลงและคนมีอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และระบบสาธารณสุข ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นโครงสร้างแบบผู้สูงอายุซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศทำให้ต้องมีการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดการปรับปรุงระบบเกษียณอายุราชการ การจัดสวัสดิการสังคมที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุการจัดการสร้างระบบและสร้างนโยบายเพื่อรองรับประชากรกลุ่มนี้ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะรัฐจะต้องทำความเข้าใจโครงสร้างของประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะช่วยเหลือและตอบสนองความ ต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่ม ดังนั้น จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐจะต้องดำเนินการเตรียมรับมือในการบริหารจัดการปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม

ปัญหาของสังคมผู้สูงอายุได้เกิดขึ้นทั่วทุกภูมิภาคและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ภาครัฐจะต้องมีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการแสวงหาแนวทางและมาตรการในการรับมือกับปัญหาที่จะตามมาในด้านต่าง ๆ เมื่อประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคตเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมร่วมกันแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาให้เกิดประสิทธิผลและยั่งยืนเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2560) และเมื่ออัตราประชากรของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายทางด้านสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิที่ผู้สูงอายุควรได้รับจากผลการสำรวจไม่ว่าจะเป็นการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติและอื่น ๆ พบว่าผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 80 มีเงินไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในวัยหลังเกษียณแหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุ คือ การเกื้อหนุนทางการเงินจากบุตรซึ่งก็มีแนวโน้มลดลงด้วย เช่นกันอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ดั้งเดิมประเทศไทยเป็นครอบครัว ขยายที่อยู่ร่วมกันบุตรหลานที่มีการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจที่บิดามารดาเลี้ยงบุตรและเมื่อสูงวัยบุตรที่ทำงานก็เลี้ยงบิดามารดาสืบต่อกันมา ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมปัจจุบันคือสังคมเมืองหรือสังคมสมัยใหม่บางครั้งจึงมีการเรียกครอบครัวประเภทนี้ว่าครอบครัวสมัยใหม่หรือครอบครัวเดี่ยวเพราะครอบครัวมีขนาดที่เล็กลงอันประกอบด้วยแกนหลักของครอบครัวซึ่งก็คือ บิดา มารดาและบุตรและมีการไปมาหาสู่พ่อแม่เป็นครั้งคราวดังนั้นการหวังพึ่งพาทางการเงินจากลูกหลานจึงลดน้อยลง (อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร, 2560) ผู้สูงอายุจึงหวังพึ่งพาสวัสดิการสังคมจากรัฐบาลมากขึ้น เนื่องจากเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุควรได้รับผู้สูงอายุมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการช่วยเหลือเงินเบี้ยยังชีพ ด้านการช่วยเหลือ ด้านที่พักอาศัยอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ด้านกองทุนผู้สูงอายุ ด้านการศึกษาการศาสนาและข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นองค์กรภาครัฐที่รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชนรวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสไว้ในหมวด 2 มาตรา 16(10) ให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17 (27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับเทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตน (กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น, 2546 : 43) นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เป็นการเฉพาะตั้งแต่มาตรา 281 ถึง มาตรา 290 เพื่อกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการ จัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลประชาชนในท้องถิ่นและได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุไว้ดังนี้ คือ มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิ์ได้รับสวัสดิการ ซึ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน, 2563 : ออนไลน์)

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยได้เห็นปัญหาของการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในเรื่องของสวัสดิการว่ามีความต้องการมากน้อยแค่ไหนอีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้ยังทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ และท้ายที่สุดแล้วงานวิจัยนี้ จะนำมาซึ่งแนวทางในการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้อย่างเหมาะสม

ในเทศบาลตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีผู้สู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 2,911 คน โดยแยกตามหมู่ได้ดังนี้ หมู่ที่ 1 จำนวน 240 คน หมู่ที่ 2 จำนวน 211 คน หมู่ที่ 3 จำนวน 316 คน หมู่ที่ 4 จำนวน 255 คน หมู่ที่ 5 จำนวน 110 คน หมู่ที่ 6 จำนวน 218 คน หมู่ที่ 7 จำนวน 172 คน หมู่ที่ 8 จำนวน 105 คน หมู่ที่ 9 จำนวน 613 คน หมู่ที่ 10 จำนวน 213 คน หมู่ที่ 11 จำนวน 96 คน หมู่ที่ 12 จำนวน 259 คน และ หมู่ที่ 13 จำนวน 103 คน ดังนั้นแล้วถึงแม้ว่าเทศบาลตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีหน้าที่โดยตรงในการจัดสวัสดิการสังคมพื้นฐานให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่และทำหน้าที่ในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตามแต่ก็ยังมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากผู้สูงอายุว่าการ

ให้บริการยังมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควรปัญหาที่ผู้สูงอายุพบเจออาจได้แก่ การเลือกปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้สูงอายุผู้รับบริการความด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงานทำให้เกิดความล่าช้า เสียเวลา เสียค่าใช้จ่าย ความไม่สุจริตและความประพฤติที่ไม่ชอบของเจ้าหน้าที่การประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ เช่น การไม่มีมนุษย์สัมพันธ์ เป็นต้น การให้สวัสดิการผู้สูงอายุที่ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอาจเนื่องมาจากกฎระเบียบขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน พฤติกรรมผู้ให้บริการมีความไม่เหมาะสมต่อการให้บริการขาดจิตสำนึกในหน้าที่หรือทรัพยากรที่สนับสนุนไม่มีคุณภาพหรือไม่มีเพียงพอหรือขาดความทันสมัย ไม่สามารถรองรับผู้สูงอายุผู้มาติดต่อได้ดีการจัดระบบการบริหารของหน่วยงานขาดประสิทธิภาพและประการสุดท้าย อาจเป็นตัวผู้มารับบริการเองไม่ว่าจะเป็นการติดสินบนการไม่สอดส่องดูแลเจ้าหน้าที่ ที่กระทำการที่ไม่สมควรหรือร่วมกับเจ้าหน้าที่เสียเองในการหลอกลวงเพื่อแสดงหาประโยชน์จากผู้มาติดต่ออีกที่หนึ่ง หรืออาจจะเป็นการไม่ย่อมเปิดเผยพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ให้สาธารณชนทราบเพื่อหาทางจัดการกับพวกเหล่านี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ

ฮอลล์ (Hal, 1976, pp. 3-4 อ้างถึงใน แสงเดือน มุสิกรรมณี, 2545, หน้า 7) ได้แบ่ง การสูงอายุของบุคคลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Chronological Aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทิน โดยการนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป

2. การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) เป็นการพิจารณาการสูงอายุจากสภาพร่างกายและสรีระของบุคคลที่เปลี่ยนไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากประสิทธิภาพการทำงานของ อวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายลดน้อยลง

3. การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ การรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เชาว์ปัญญา และลักษณะบุคลิกภาพที่ปรากฏในระยะต่าง ๆ ของชีวิต

แต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น

4. การสูงอายุตามสภาพสังคม (Sociological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่สถานภาพของบุคคลในระบบสังคมรวมทั้งหมด

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1995) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่าหมายถึง ประชาชนผู้มีอายุตั้งแต่ 60ปี ขึ้นไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม

การจัดสวัสดิการสังคมของไทยในปัจจุบัน ได้คำนึงถึงหลักการที่สอดคล้องกับความเป็นสากลโลก โดย ระพีพรรณ คำหอม (2549 : 25) กล่าวไว้ว่า หลักการของสวัสดิการสังคมไทย ที่สำคัญ ได้แก่

1. สิทธิมนุษยชน (Human Rights) สาระสำคัญ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดถึงสิทธิของบุคคล สิทธิของเด็ก สตรี คนชรา และผู้พิการทุพพลภาพ ที่เน้นให้มีการพิทักษ์ปกป้องคุ้มครอง สิทธิของกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวโดยเฉพาะบริการพื้นฐานที่ประชาชนไทยควรจะได้รับ เช่น บริการการศึกษาภาคบังคับ บริการประกันสุขภาพจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

2. ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ประชาชนทุกคนควรได้รับบริการสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานจากรัฐ บริการที่มุ่งตอบสนองปัญหาและความต้องการของคนในสังคมโดยทั่วไป บริการพื้นฐานมักจะถือเป็นบริการขั้นต่ำสุด (Minimum Needs) ที่รัฐต้องจัดให้กับคนในสังคม เช่น การศึกษาภาคบังคับ บริการสุขภาพอนามัยของรัฐ เป็นต้น

3. ความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice) หลักการสำคัญข้อนี้ บริการสวัสดิการสังคมที่ดีจะต้องเป็นบริการที่อยู่บนพื้นฐานความถูกต้องของกฎหมายความยุติธรรมทางสังคมบริการทุกคน ไม่ว่าผู้รับบริการจะอยู่ในฐานะ หรือความเป็นอยู่อย่างใด รัฐควรจัดสวัสดิการให้อย่างยุติธรรมไม่เกิดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างประชาชน ไม่เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก

4.ความสม่ำเสมอบริการที่จัดให้แก่ประชาชนในประเทศนั้นควรจัดให้อย่างสม่ำเสมอไม่ใช่จัดตามความพอใจของรัฐบาล หรือผู้ให้บริการจัดสวัสดิการให้

5.การไม่เป็นภาระแก่ประชาชนการจัดสวัสดิการเพื่อผ่อนคลายความเดือดร้อนและเสริมสร้างความผาสุกให้แก่ประชาชน ดังนั้นการจัดสวัสดิการไม่ควรเป็นภาระแก่ประชาชน

3. ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม

งานสวัสดิการสังคม มีขอบเขตครอบคลุมลักษณะงาน ดังนี้ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544: 21-22)

1. การประกันสังคม (Social Insurance) เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต และคุ้มครองลูกจ้าง ให้ประโยชน์ทดแทนกรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตรายทุพพลภาพเสียชีวิต อันมิใช่เนื่องมาจากการทำงาน การคลอดบุตรการประกันกรณีชราภาพและการสงเคราะห์บุตรของลูกจ้างโดยรัฐได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายให้ความคุ้มครอง

2. การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) เป็นบริการที่จัดขึ้นสำหรับผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ผู้ยากไร้ผู้ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นลักษณะการสงเคราะห์แบบให้เปล่า ในรูปของเงิน สิ่งของการให้คำปรึกษาแนะนำและบริการต่าง ๆ

3. บริการสังคม (Social Services) เป็นบริการที่จัดขึ้นโดยภาครัฐและเอกชนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน แบ่งลักษณะบริการเป็น 6 ประเภท ดังนี้

3.1สุขภาพอนามัย (Health) เป็นบริการด้านสุขภาพอนามัยและการสาธารณสุขโภชนาการและมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกัน แก้ไขและฟื้นฟูสุขภาพของประชาชน

3.2 การศึกษา (Education) เป็นบริการที่จัดให้สำหรับประชาชนทุกคนที่อย่างน้อยต้องได้รับการศึกษาภาคบังคับจากรัฐและบริการด้านการศึกษานี้มีทั้งการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

3.3 ที่อยู่อาศัย (Housing) เป็นบริการที่รัฐจัดการและดูแลด้านที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้มีรายได้น้อย

3.4 การมีงานทำและมีรายได้(Employment and Income Maintenance) เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ คุ้มครองการทำงาน รายได้และประกันสังคม

3.5 บริการสังคม (Social Services) เป็นบริการที่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสมบูรณ์ในด้านการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.6 นันทนาการ (Recreation) เป็นบริการที่เกี่ยวกับการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมให้แก่ผู้ใช้บริการ เช่น บริการห้องสมุด บริการด้านกีฬา ดนตรี ภาพยนตร์ การออกกำลังและรวมทั้งงานอดิเรกอื่น ๆ

ระพีพรรณ คำหอม (2549: 18-21) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมโดยทั่วไป มีองค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมในลักษณะกว้างแบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่

1.การศึกษา (Education)

2. สุขภาพอนามัย(Healt)

3. ที่อยู่อาศัย (Housing)

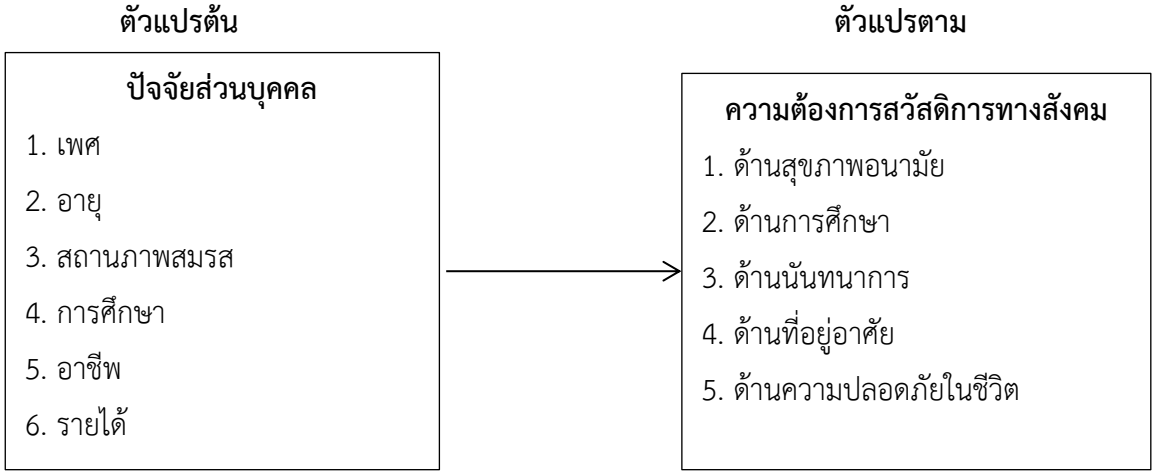
4. การทำงานและการมีรายได้(Employment and Income Maintenance)

5. ความมั่นคงทางสังคม (Social Security)

6. บริการสังคม (Social Services)

7. นันทนาการ (Recreation)

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการทางสังคม และการวิจัยเชิงคุณภาพมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สูงอายุ

2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีจำนวนทั้งสิ้น 2,911คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน 2565) โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane (1970 อ้างใน ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ทำให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 352 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 13 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability Selection Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ และแนวทางในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยมีค่า IOC รวมทั้งฉบับเท่ากับ .80 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค ซึ่ง ได้ค่า ดังนี้ ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .927 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ t-Test และ One-Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านสุขภาพอนามัย	4.30	.758	มากที่สุด
2. ด้านการศึกษา	4.24	.641	มากที่สุด
3. ด้านนันทนาการ	4.15	.723	มาก
4. ด้านที่อยู่อาศัย	4.17	.701	มาก
5. ด้านความปลอดภัยในชีวิต	3.86	.675	มาก
ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุรวมทุกด้าน	**4.14**	**.593**	**มาก**

จากตาราง 1 ผลการวิจัยความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.30 และค่า S.D. เท่ากับ .758 ด้านการศึกษาอยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.24 และค่า S.D. เท่ากับ .641 ด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.17 และค่า S.D. เท่ากับ .701 ด้านนันทนาการอยู่ในลำดับที่สี่ โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.15 และค่า S.D. เท่ากับ .723 และด้านความปลอดภัยในชีวิตอยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.86 และค่า S.D. เท่ากับ .675

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจการดูแลผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการ ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ ผู้สูงอายุที่ติดเตียงและยังไม่มีบัตรผู้สูงอายุ และจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในด้านการบริการสวัสดิการผู้สูงอายุมีน้อย

3. การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P-Value
ชาย	189	4.10	.633	.011	.174
หญิง	163	4.10	.546		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีเพศที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	Df	ss	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุ่ม	4	2.97	.744	2.138	.076
ภายในกลุ่ม	347	120.773	.348		
รวม	351	123.749			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีอายุที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	2.186	1.093	3.138	.547
ภายในกลุ่ม	349	121.749	.348		
รวม	351	123.749			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุ ที่มีสภาพสมรสแตกต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.50

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	2	2.18	1.093	3.138	.145

ภายในกลุ่ม	349	121.563	.348
รวม	351	123.749	

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก มีการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	6	3.235	.539	1.544	.163
ภายในกลุ่ม	345	120.514	.349		
รวม	351	123.749			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีอาชีพที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก จำแนกตามรายได้

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	4	4.783	1.196	3.487	.084
ภายในกลุ่ม	347	118.967	.343		
รวม	351	123.749			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความต้องการสวัดิการทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก จำแนกจำนวนสมาชิกในครอบครัว

แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	p-value
ระหว่างกลุ่ม	3	1.001	.334	.946	.418
ภายในกลุ่ม	348	122.748	.353		
รวม	351	123.749			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าผู้ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีจำนวนสมาชิกในครัวครัวที่แตกต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการทางสังคมที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ความต้องการด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากสภาพร่างกายของผู้สูงอายุนั้นได้เสื่อมถอย และมีความแข็งแรงน้อยลง เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่ายจึงทำให้ผู้สูงอายุต้องการได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้านและมีช่องทางพิเศษ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุที่ไปใช้บริการในโรงพยาบาล พร้อมทั้งต้องการได้รับการเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษาแนะนำการดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารสุขและต้องการให้สถานบริการของรัฐและเอกชนมีการจัดบริการให้คำปรึกษาทั่วไปแก่ผู้สูงอายุโดยที่ไม่ต้องเสียค่าใช่จ่าย

ความต้องการด้านการศึกษา ผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะได้รับความรู้ที่เหมาะสมโดยเฉพาะที่จำเป็นกับผู้สูงอายุเช่น ด้านสุขภาพ ด้านศาสนา และด้านสวัสดิการที่รัฐให้การสนับสนุนเพื่อที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้ที่ใช้สำหรับการดำรงชีวิต และทั้งนี้ผู้สูงอายุยังต้องการที่จะให้มีในการให้ความรู้ที่เผยแพร่ทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์อีกทั้งผู้สูงอายุยังต้องการให้มีการฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุบางคนเป็นวัยที่เกษียณอายุและไม่มีแรงหรือไม่มีกำลังในการทำงานได้เหมือนเมื่อก่อนจึงจะเป็นต้องมีการฝึกอบรมอาชีพให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้สูงอายุและผู้สูงอายุต้องการที่จะให้สังคมยอมรับและสามารถเปิดโอกาสแสดงความสามารถในฐานะที่เป็นคลังสมองในการเผยแพร่ภูมิปัญญาต่างๆและท้ายที่สุดต้องการให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยครั้งนี้

มีสอดคล้องกับแนวคิดของระพีพรรณ คำหอม (2549 : 18-21) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมโดยทั่วไป ได้แก่ การศึกษา (Education) การให้บริการสวัสดิการด้านการศึกษาสำหรับประชาชน ได้แก่ การให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ การฝึกอาชีพที่เหมาะสมการจัดกิจกรรมเผยแพร่ข่าวสาร

ความต้องการด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานในชมรมในชุมชนของผู้สูงอายุและจัดตั้งเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ทางด้านการจัด ตั้งเครือข่ายในชุมชนเพื่อให้มีการลดราคาค่าโดยสาร และยานพาหนะแก่ผู้สูงอายุในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนหย่อนใจในฤดูเทศกาลต่าง ๆ และให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น และต้องการให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ เพื่อที่จะให้ผู้สูงอายุจะได้สูดอากาศที่บริสุทธิ์และได้อยู่กับธรรมชาติมากขึ้น และส่งเสริมสนามกีฬาสำหรับออกกำลังกายพักผ่อนที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุและผู้สูงอายุต้องการให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เพื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมทางด้านอื่น ๆ อีกด้วย และสุดท้ายต้องการให้มีการจัดทัศนศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออก ทัศนศึกษานอกสถานที่ หรือต่างจังหวัด เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ไปเก็บเกี่ยวประสบการณ์และกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย ชูประดิษฐ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับมีความต้องการสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับสูงมากในด้านนันทนาการ สอดคล้องกับแนวคิดของระพีพรรณ คำหอม (2549, หน้า 18-21) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของงานสวัสดิการสังคมโดยทั่วไป ได้แก่ นันทนาการ (Recreation) การให้บริการสวัสดิการด้านนันทนาการสำหรับประชาชน ได้แก่ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในที่สาธารณะโครงการสวนสาธารณะและที่พักผ่อนหย่อนใจ

ด้านที่อยู่อาศัย ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุการต้องการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราในตำบล เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีที่พักสำรองที่จะเกิดเผื่อลูกหลานทิ้งหรือไม่มีความดูแลในมือของลูกหลานและต้องการให้ภาครัฐจัดสวัสดิการสถานสงเคราะห์คนชราประเภทไม่เสียค่าใช้จ่ายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสวัสดิการมากขึ้นเพื่อให้ได้ถุงยังชีพและสวัสดิการอื่นๆเพื่อให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้สูงอายุและต้องการให้รัฐบาลช่วยในด้านสถานที่สงเคราะห์คนชราเพื่อให้คนชรามีที่อยู่อาศัยในยามลำบากและมีความต้องการจากโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุมีเงินใช้มากขึ้นและต้องการให้ได้รับการปรับปรุง สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยโดยให้หน่วยงานราชการในพื้นที่ช่วยเหลือและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย ชูประดิษฐ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับมีความต้องการสวัสดิการสังคม ด้านที่อยู่อาศัยมีความต้องการน้อยกว่าด้านอื่น ๆ และงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว (2555) ได้ศึกษาความต้องการ

ในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้สูงอายุประสบปัญหาด้านที่พักอาศัย มีข้อเสนอแนะให้เทศบาลจัดให้มีโครงการซ่อมแซม

ความต้องการด้านความปลอดภัย ประชาชนผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุให้เสริมสัญญาณการแจ้งเตือนแต่ละบ้านสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อถ้าเกิดเรื่องหรือเกิดเหตุในบ้านผู้สูงอายุจะได้มีหน่วยงาน รักษาความปลอดภัยไปช่วยด้วยความเร่งด่วนและอีกทั้งให้มีการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนรับผิดชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทำร้ายถูกทางวรรณกรรมถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายและการถูกทอดทิ้งและอย่าให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดินห้องสุขาเพื่อความสะดวกแก่ผู้สูงอายุได้อย่างให้ภาครัฐเพิ่มเงินค่าครองชีพรายเดือนแก่ผู้สูงอายุและสุดท้ายต้องการให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาตรวจสุขภาพร่างกายประจำเดือนเพื่อหลีกเลี่ยงการเดินทางของผู้สูงอายุไปโรงพยาบาล ผลการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมาสโลว์ (Maslow, 1943: 370) ได้อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ 5 ขั้น คือ ความต้องการความปลอดภัยหรือ ความมั่นคง หลังจากที่เรามีปัจจัยสี่ครบแล้ว ขั้นต่อมาคนเราจะต้องการเรื่องความปลอดภัย เพื่อให้ชีวิตมีความมั่นคงมากขึ้น หรือบางคนก็มีคนที่ต้องดูแล พ่อแม่หรือครอบครัว การสร้างความปลอดภัย และมั่นคงให้กับชีวิต จะทำให้เราดำรงชีวิตได้โดยไม่รู้สึกกังวลหรือเป็นห่วง ทั้งตัวเองและคนรอบข้าง

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

1. งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากผู้สูงอายุในตำบลกาวะมีประชากร 500 คน ถือว่าเป็นจำนวนที่มาพอสมควร ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงทุกคน เช่น การสร้างบ้านให้กับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา จึงเป็นปัญหาบ่อยครั้งเพราะผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาดังกล่าวมีจำนวนมาก แต่งบประมาณไม่เพียงพอเนื่องจากทางเทศบาลเมืองสะเตงนอก ได้รับงบประมาณสนับสนุนด้านผู้สูงอายุได้ไม่มากเท่าด้านผู้พิการ ทางรัฐจำเป็นต้องเลือกผู้ที่ประสบปัญหามากที่สุด ซึ่งเป็นอุปสรรคให้กับผู้สูงอายุหลาย ๆ คนในการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ เพราะรัฐสามารถสร้างบ้านให้แก่ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา แค่ปีละ 1 หลัง

2. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในด้านการบริการสวัสดิการผู้สูงอายุมีน้อย ทำให้ไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึง

3. ผู้สูงอายุที่ติดเตียงและยังไม่มีบัตรผู้สูงอายุจึงเป็นปัญหาสำหรับผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป แต่ยังไม่สามารถรับเบี้ยผู้สูงอายุได้เนื่องจากไม่มีบัตรผู้สูงอายุ สาเหตุมาจากผู้สูงอายุที่ติดเตียงไม่สามารถออกไปถ่ายบัตรผู้สูงอายุได้ จึงได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือ เทศบาลเมืองสะเตงนอกได้ประสานเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางลงมาทำบัตรผู้สูงอายุตามบ้านที่มีผู้ป่วยติดเตียงที่ไม่สามารถไปทำบัตรที่เทศบาลเมืองสะเตงนอก

3. การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการอธิบายผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกันมีความต้องการในการรับสวัสดิการผู้สูงอายุ ที่ไม่แตกต่างกัน เพราะ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุทั้งหมดไม่มีอาชีพไม่มีรายได้ในการดำรงชีวิตประจำวันและบางคนอยู่ตัว คนเดียวตามลำพังไม่มีลูกหลานอยู่คอยให้ความช่วยเหลือจึงมีความต้องการที่จะรับสวัสดิการจากรัฐ ที่มอบให้ไม่ว่าจะเป็นเบี้ยยังชีพที่ได้รับทุก ๆ เดือนแล้วสวัสดิการด้านต่าง ๆ ด้านสุขอนามัย ผู้สูงอายุ ต้องการการจัดการสวัสดิการสำหรับการรักษาการดูแลโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ การที่หน่วยงานเข้าไปดู สุขภาพของผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถไปหาหมอด้วยตนเองได้หรือผู้สูงอายุที่ติดเตียง สามารถได้รับการรักษาการดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการศึกษา การจัดกิจกรรมบรรยายธรรม การสอนอ่านกีรออาตี ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเติมเต็มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ด้านนันทนาการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆที่เทศบาลเมืองสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จัดทำขึ้นทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่แต่ใน บ้านได้ออกมาพบปะเพื่อนบ้านและมีการพูดคุยถามสารทุกข์สุขดิบซึ่งกันและกันจะทำให้ผู้สูงอายุมี สังคมผู้สูงอายุโดยที่ไม่ต้องอยู่ตัวลำพัง ด้านที่อยู่อาศัย การที่หน่วยงานเข้าไปช่วยเหลือหรือตรวจสอบ ความเสียหายของบ้านเรือนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่และไม่สามารถซ่อมแซมด้วยตนเองและผู้สูงอายุที่อยู่ตัวคนเดียวตามลำพังทางหน่วยงานก็ได้เข้าไปช่วยเหลือในการซ่อมแซมบ้านตามความจำเป็นด้านความปลอดภัยและความมั่นคงของชีวิต เนื่องจากผู้สูงอายุบางรายไม่มีลูกหลานที่คอยดูแลจึงจำเป็นที่ต้องการความดูแลจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่จัดการสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งนี้การจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุจะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. เทศบาลเมืองสะเตงนอกควรจัดให้มีบริการด้านสุขภาพ การจัดตรวจสุขภาพประจำเดือน ให้แก่ผู้สูงอายุ และคำแนะนำการดูแลสุขภาพของตนเอง

2. เทศบาลเมืองสะเตงนอกควรจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการในชุมชนให้แก่ผู้สูงอายุ และส่งเสริมการจัดอบรมอาชีพเสริม เพื่อผู้สูงอายุพบปะและมีการทำกิจกรรมร่วมกัน

3. เทศบาลเมืองสะเตงนอกควรจัดบริการซ่อมแซมบ้านเรือนให้ผู้สูงอายุที่ยากไร้ และจัดอบรมความปลอดภัยในบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อความปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน

4. เทศบาลเมืองสะเตงนอกควรจัดหางบประมาณสนับสนุนกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ และจัดกิจกรรมนันทนาการรื่นเริงในเทศกาลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย ได้พูดคุยกัน

5. เทศบาลเมืองสะเตงนอกควรจัดการบรรยายความรู้เกี่ยวกับด้านกฎหมาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายในการนำไปใช้ในการป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิ และสวัสดิการของผู้สูงอายุ

6. เทศบาลเมืองสะเตงนอกควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือกันและกันภายในชุมชน และควรจัดบริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุไป เช่น โรงพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นเพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วน
2. ผู้ศึกษาควรศึกษาข้อมูลก่อนลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจได้ง่ายขึ้น
3. แนะนำให้สัมภาษณ์นักวิชาการ เพราะสามารถให้คำตอบที่ชัดเจน และผู้ศึกษาสามารถรับรู้ถึงปัญหาแท้จริงได้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองทองถิ่น. (2546). แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบลและอบต. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองทองถิ่น .

จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว. (2555). การศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา (การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2559. นครปฐม: พริ้นเทอรี่.

ระพีพรรณ คำหอม. (2023). สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ.2539 - 2562 โดยบริษัท ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

วันชัย ชูประดิษฐ์. (2554). การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปทุมธานี.

ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย. (2546). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. นนทบุรี : บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2544). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ.2553-2583 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ ลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

แสงเดือน มุกสิกรรมณี. (2545). ความต้องการด้านกิจกรรมของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน. (2563). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2563 จาก https://shorturl.asia/3zQ51.

อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร. (2560). ผลกระทบของสังคมผู้สูงอายุ ของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2563 จาก https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/641444.

United Nation. (2015). World populations ageing 2015. New York : Author.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. Psychological Review, 50(4), 370–396. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2563 จาก https://shorturl.asia/C3DmI.

การบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

Organizational Management Affecting Work Motivation of Personnel at the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC)

มูฮีบะห์ เจ๊ะตู[1*], มูฮำมัดฮาเฟนดี มะยูโซ๊ะ[1], นาเดีย เจ๊ะอามะ[1] และมุบดี อุเด็น [2]

Muhibah Chetu[1*], Muhammadhafendee Mausoh[1], Nadear Cheh-ama[1] and Mubdee Uden

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

***Corresponding author, E-mail :**406307009@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการองค์กรของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) 2) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานให้กับบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) กลุ่มตัวอย่างที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จำนวนทั้งสิ้น 149 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

จากการศึกษาพบว่า 1) การบริหารจัดการองค์กรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.03 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนอยู่ในลำดับสูงสุดด้านการควบคุมอยู่ในลำดับที่สอง ด้านการสั่งการอยู่ในลำดับที่สาม และด้านการจัดรูปงานหรือการจัดองค์การอยู่ในลำดับสุดท้าย 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคลอยู่ในลำดับที่สอง ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ในลำดับที่สาม ด้านการยอมรับนับถืออยู่ในลำดับที่สี่ ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว

อยู่ในลำดับที่ห้า ด้านเงินเดือนอยู่ในลำดับที่หก ด้านความมั่นคงในการทำงานอยู่ในลำดับที่เจ็ด และด้านนโยบายและการบริหารงานอยู่ในลำดับสุดท้าย 3) จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการองค์กรส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, การบริหารจัดการ, ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research study on Organizational Management Affecting Work Motivation of Personnel at the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC) aims to: 1) study the organizational management level of the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC). 2) To study the level of work motivation of personnel in the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC). 3) Propose management guideline to increase work motivation for personnel in the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC). The sample group in this study was personnel in the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC) with total 149 people, by using stratified random sampling.

The study found that 1) Organization management in the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC) was at a high level with an average of 4.03, considering each aspect, it was found that planning was at the highest level, control was at second level, command was at third level, and work arrangement or organization was at last level. 2) Work motivation of personnel of the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC) was at a high level with an average of 4.12, for each aspect, it was found that the responsibility was at the highest level, the success in the work of the person was at second level, the nature of work performed was at third level, respect was at fourth level, personal well-being at the fifth level, salary at the sixth level, job security was at seventh level, and the policy and administration aspects were the last level. 3) From the research hypothesis test, it was found that organization management affects the performance motivation of personnel in the Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC).

Keywords: Work motivation, Management, Southern Border Provinces Administrative Center (SBPAC)

บทนำ

การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (วิษณุ ภู่พันธ์, 2553) (1) การวางแผน (Planning) เป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการทั้งหลายกำหนดขึ้น จะเริ่มต้นด้วยหน้าที่ทางการวางแผนเป็นอันดับแรก จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการวางแผนเป็นอย่างดี โดยองค์ประกอบของการกระบวนการวางแผนองค์การหนึ่ง ๆ ประกอบด้วย ภารกิจ จุดหมาย และแผน (2) การจัดองค์การ (Organizing) หน้าที่ทางการบริหารที่สืบเนื่องจากการวางแผน กล่าวคือ เมื่อองค์การ จัดทำจุดหมาย และแผนเชิงยุทธศาสตร์แล้ว ผู้บริหารควรต้องออกแบบโครงสร้างองค์การ เพื่อให้การบริหารงานบรรลุจุดหมายแผนเชิงยุทธศาสตร์ขององค์การนั้น การออกแบบโครงสร้างองค์การเป็นกิจกรรมที่ควรได้รับการตรวจสอบอยู่เสมอ เนื่องจากปัจจัย ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างองค์การเกิดขึ้นมากมาย (3) การนำ (Leading) เป็นสภาวะที่ผู้นำใช้ความพยายามที่จะให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การที่ผู้นำจะเป็นผู้นำที่มีศักยภาพดังกล่าวได้พึงทำความเข้าใจทฤษฎีการจูงใจ (Motivation) ภาวะผู้นำ (Leadership) การติดต่อสื่อสาร (Communication) และการบริหารกลุ่ม (Group) เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และ (4) การควบคุม (Controling) เป็นกระบวนการวางระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ มุ่งให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์การได้ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลตามมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งขององค์การ การเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในองค์การ

การที่องค์การไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือของภาคเอกชนก็ตาม จะธำรงอยู่หรืออยู่รอดได้ มีความเจริญเติบโต และก้าวหน้าได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในองค์การไปดำเนินการด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการใด ๆ เพื่อที่จะให้องค์การอยู่รอดเจริญเติบโตและก้าวหน้าได้นั้นขึ้นอยู่กับการบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ท้าทาย และเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จะต้องทำงานในแต่ละวันที่ยาวนาน ต้องแก้ปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนตลอดเวลา ต้องเจอกับสภาพการแข่งขันทั้งระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับภายในประเทศ ต้องใช้เวลาติดตามระเบียบข้อบังคับของรัฐรวมทั้งถูกกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย นับวันงานบริหารยิ่งยุ่งยากมากขึ้น อันสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยไม่คาดคิด ภาวะวิกฤติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เหล่าผู้บริหารจึงต้องเสี่ยงกับภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและความหลากหลายต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องใช้ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์แสวงหาโอกาสและความได้เปรียบให้เกิดขึ้นแก่องค์การที่ตนเองรับผิดชอบได้ ผู้บริหาร

จะต้องใช้สื่อหรือวิธีจูงใจให้ถูกต้องตรงกับความต้องการของบุคลากรในองค์กร การจูงใจเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ตามปกติเรามีความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้หลายอย่างมีพฤติกรรมแตกต่างกัน แต่พฤติกรรมเหล่านี้จะแสดงออกเพียงบางโอกาสเท่านั้น สิ่งที่จะผลักดันเอาความสามารถของคนออกมาได้ คือ แรงจูงใจ ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าการจูงใจเป็นการสร้างพลังความสามารถออกมาเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การจูงใจมีส่วนสำคัญต่อองค์การ ในอันที่จะทำให้พนักงานแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่ผลสำเร็จของงานหรือเป้าหมายขององค์การ (ธงชัย สันติวงษ์, 2539)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นคำนามที่แสดงออกถึงการกระทำ หรือการปฏิบัติการบางอย่างที่เรียกว่า บริหารนั้น เป็นหน้าที่ของนักบริหาร ความหมายของการบริหารก็เช่นเดียวกับคำต่าง ๆ ในทางสังคมศาสตร์จำนวนมากที่ไม่ได้มีคำนิยามที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป (เอกวิทย์ มณีธร, 2551: 1)

แนวความคิดหลักการบริหารของ Henri Fayol (Principle of Organization)

ในขณะที่ Fayol เสนอวิธีการในการทำงานของพนักงานในองค์การซึ่งเป็นการมององค์การในระดับของการปฏิบัติงานนั้น Henri Fayol (1841) เสนอแนวความคิดในการบริหารงานขององค์การ ซึ่งพิจารณาวิธีการทำงานขององค์การข้อเสนอทางทฤษฎีของ Henri Fayol ประกอบด้วย

Henri Fayol (1841) เสนอองค์ประกอบของการบริหาร (element of management) 5 ประการ คือ (John Sheldrake, 1996: 53-55) ได้แก่

1. การวางแผน (planning) ซึ่งได้แก่ การกำหนดภาพในอนาคตที่องค์การต้องการจะบรรลุและวิธีการในการดำเนินการให้ประสบผล การวางแผนจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีความเป็นเอกภาพ (unity) มีความต่อเนื่อง (continuity) มีลักษณะยืดหยุ่น (flexible) และมีความกระชับและชัดเจน (precision) การวางแผนจะมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์อนาคตขององค์การ

2. การจัดรูปงานหรือการจัดองค์การ (organizing) องค์ประกอบในเรื่องการจัดองค์การเป็นการพิจารณาแบ่งงานภายในหน่วยงานว่าใครควรทำอะไรในองค์การควร จะประกอบด้วยหน่วยงานย่อยมาก

น้อยเพียง ใด และแต่ละหน่วยงานย่อยควร จะทำหน้าที่ใดจึงจะทำให้งานในองค์การบรรลุผล

3. การสั่งการ (command) ได้แก่ การกำหนดหรือการมอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามที่ต้องการ ได้ ผู้ที่สั่งการ จะต้องมีความรู้ในเรื่องของคน สามารถจัดการหรือขจัดผู้ที่ไร้ความสามารถออกไปจากองค์การได้ สามารถยกตัวอย่างที่เห็นชัด สามารถสรุปการทำงานที่ผ่านมาได้และไม่หมกมุ่นอยู่กับรายละเอียดมากนัก มีความสามารถในการเชื่อมโยงงานและบุคคลเข้าด้วยกัน

4. การประสานงาน (co-ordination) เป็นการสร้างความกลมกลืนในการปฏิบัติงานขององค์การให้ทุกส่วนในองค์การทำงานเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดเป้าหมายตามที่ต้องการ โดยการเชื่อมกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การเข้าด้วยกันเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ

5. การควบคุม (control) ได้แก่ การตรวจสอบการคำเนินการขององค์การให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การควบคุมจะเป็นหน้าที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนอย่างชัดเจน การควบคุมจะมุ่งพิจารณาถึงข้อผิดพลาดและจุดอ่อนที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ความหมายของแรงจูงใจ คำว่า "แรงจูงใจ" มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า "Movere" ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "To Move" อันมีความหมายว่า เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือมักชักนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To Move a Person to a Course of Action) ดังนั้นแรงจูงใจจึงได้รับความสนใจมากในทุกๆ วงการ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2548: 81)

แรงจูงใจ (Motivation) บุคคลหนึ่ง ๆ มีความต้องการในสิ่งต่าง ๆ ได้หลายประการความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการเพื่อการคำรงชีวิตและเกิดขึ้นจากภาวะดึงเครียดทางร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความรู้สึกไม่สบาย เป็นต้น ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการของสิ่งจำเป็นทางจิตใจที่เกิดจากภาวะตึงเครียดทางจิตหรือความไม่สบายใจ เช่น ความต้องการได้รับความเคารพนับถือหรือเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นต้น ความต้องการทางจิตเกิดขึ้นจากแรงจูงใจที่มีความรุนแรงมากพอที่จะกระตุ้นให้ความต้องการแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้

ทฤษฎีปัจจัยสองประการของ Herzberg

ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจเรียกว่า "ทฤษฎีองค์ประกอบสองปัจจัย" The two Factor Theory พบว่า มีมิติ 2 มิติ ที่แตกต่างกันที่อยู่ด้วยกัน คือ มิติหนึ่งเริ่มจากความไม่พอใจในการทำงานต่อเนื่องไปถึงความไม่มีความไม่พอใจ มีรายละเอียดดังนี้ (ทองใบ สุดชารี, 2543: 206)

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Faction) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสัมพันธ์กับงานโดยตรงทำให้เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มความสามารถ ดังนี้

1) ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี เป็นความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น เมื่อผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพึงพอใจและปราบปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้นๆ

2) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษา หรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนี้อาจจะอยู่ในการยกย่องชมเชยแสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่ส่อให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ เมื่อได้ทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดบรรลุผลสำเร็จ การยอมรับนับถือจะแฝงอยู่กับความสำเร็จในงานด้วย

3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ท้าทายให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะสามารถกระทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบโดยลำพังแต่เพียงผู้เดียว

4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

5) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) นอกจากจะหมายถึงการที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงานแล้วยังหมายถึง สถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะ (Skill) วิชาชีพ

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Faction) หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มีหรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์การ บุคคลในองค์การจะเกิดความไม่ชอบงานขึ้น ปัจจัยค้ำจุน มีดังนี้

1) เงินเดือน (Salary) สวัสดิการและการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้นเป็นที่พอใจของบุคลากรในการทำงาน

2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกริยา หรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานระดับเดียวกันให้สามารถทำงานร่วมกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

3) นโยบายและการบริหารงาน (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการและการบริหารงานขององค์การ การติดต่อสื่อสารภายในองค์การ

4) สถานะภาพการทำงาน (Working Conditions) ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสงเสียง อากาศ ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะของสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือ

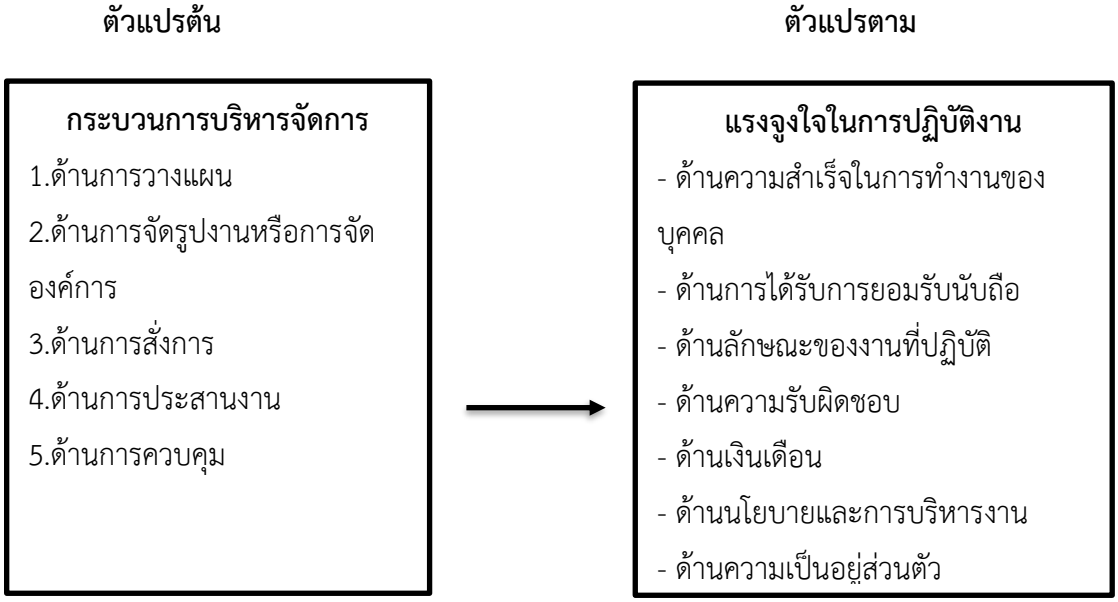
5) ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีเป็นผลที่ได้รับจากงานในหน้าที่ของเขา เช่น การที่บุคคลต้องถูกย้ายไปทำงาน ในที่แห่งใหม่ ซึ่งห่างไกลจากครอบครัวทำให้เขาไม่มีความสุข และไม่พอใจกับการทำงานให้แห่งใหม่

6) ความมั่นคงในการทำงาน (Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการทำงาน ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์การ

7) วิธีการปกครองบัญชา (Supervision-Technical) หมายถึง ความสามารถของ

ผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงานหรือความยุติธรรมในการบริหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต) เกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต) รวมถึงปัญหาในการบริหารและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้วย

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จำนวนทั้งสิ้น 149 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane (1973) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 4 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 และ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงมาก

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค ซึ่ง ได้ค่าดังนี้ ด้านการบริหารจัดการองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .842 ด้านแรงจูงใจของบุคลากรในการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) =.776 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีผู้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 10 ท่าน คือ นายสกลวรรธน์ ดันไทร นางสาวสุภาวรรณ วงษ์สำราญ นายซูเฟียน วานิ นายอัสมัน แวกามา นางสาวนันทิยา เตี่ยวสกุล นางสาวสุมัยยะห์ สาแม็ง นางอามีนา ไชยกุล นายนะรี คงบันนึก นายยะยา เจะอีซอ และนายแวปันดี วาเย๊ะ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการองค์กรของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับการบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้(ศอ.บต.)

การบริหารจัดการองค์กรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1.ด้านการวางแผน	4.09	.674	สูง
2.ด้านการจัดรูปงานหรือการจัดองค์การ	3.99	.714	สูง
3.ด้านการสั่งการ	4.01	.622	สูง
4.ด้านการควบคุม	4.04	.702	สูง
การบริหารจัดการองค์กรรวมทุกด้าน	**4.03**	**.594**	**สูง**

จากตาราง 1 ผลการวิจัยระดับการบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) พบว่า การบริหารจัดการองค์กรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.03 และค่า S.D. เท่ากับ .594 โดยด้านการวางแผน อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.09 และค่า S.D. เท่ากับ .674 ด้านการควบคุม อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.04 และค่า S.D. เท่ากับ .702 ด้านการสั่งการ อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.01 และค่า S.D. เท่ากับ .622 และด้านการจัดรูปงานหรือการจัดองค์การ อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.99 และค่า S.D. เท่ากับ .714

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

แรงจูงใจของบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
1.ด้านความสำเร็จในการทำงาน	4.25	.566	สูงสุด
2.ด้านการยอมรับนับถือ	4.13	.699	สูง
3.ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.21	.601	สูงสุด
4.ด้านความรับผิดชอบ	4.30	.547	สูงสุด
5.ด้านเงินเดือน	3.98	.790	สูง
6.ด้านนโยบายและการบริหารงาน	3.96	.713	สูง
7.ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว	4.13	.624	สูง
8.ด้านความมั่นคงในการทำงาน	3.98	.951	สูง
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน รวมทุกด้าน	**4.11**	**.533**	**สูง**

จากตาราง 2 ผลการวิจัยระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.11 และค่า S.D. เท่ากับ .533 โดยด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.30 และค่า S.D. เท่ากับ .547 ด้านความสำเร็จในการทำงาน อยู่ในระดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.25 และค่า S.D. เท่ากับ .566 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ อยู่ในระดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.21 และค่า S.D. เท่ากับ .601 ด้านการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับที่สี่ โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.13 และค่า S.D. เท่ากับ .699 ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว อยู่ในระดับที่ห้า โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.13 และค่า S.D. เท่ากับ .624 ด้านเงินเดือน อยู่ในระดับที่หก โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.98 และค่า S.D. เท่ากับ .790 ด้านความมั่นคงในการทำงาน อยู่ในระดับที่หก โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.98 และค่า S.D. เท่ากับ .951 และด้านนโยบายและการบริหารงาน อยู่ในระดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.96 และค่า S.D. เท่ากับ .713

3. การวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p-value
Regression	30.021	1	30.021	363.665	.000*
Residual	12.135	147	.083		
Total	42.156	148			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 การวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า การบริหารจัดการองค์กรส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการองค์กรของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

ด้านการวางแผน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีการวางแผนนโยบายของโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาและภารกิจขององค์กร ซึ่งบุคลากรในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดนโยบายขององค์กร โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร โดยระดมความคิดของบุคลากรและประชาชน อีกทั้งยังมีการติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเป็นระยะ ๆ และมีการนำผลจากการประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการทำงานและวางแผนงานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนมีการวางแผนนโยบายของโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาและภารกิจขององค์กรเช่นกัน ซึ่งบุคลากรในหน่วยงานของตนมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดนโยบายขององค์กร โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร โดยระดมทั้งความคิดของบุคลากรและความคิดของประชาชน ทั้งยังมีการติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเป็นระยะ ๆ และในหน่วยงานของตนมีการนำผลจากการประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการทำงานและวางแผนงานต่อไปเช่นกัน

ด้านการจัดรูปงานหรือการจัดองค์กร ในหน่วยงานมีการพิจารณาแบ่งงานภายในที่ชัดเจน มีการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน มีการแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้านของบุคลากร ซึ่งในแต่ละหน่วยงานย่อยมีบุคลากรที่เพียงพอ และในหน่วยงานย่อยมีปริมาณงานที่เหมาะสมกับจำนวนของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนมีการจัดแบ่งงานภายในอย่างชัดเจน และมีการแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละบุคคล ซึ่งในแต่ละหน่วยงานย่อยของตนมีบุคลากรที่เพียงพอ และในหน่วยงานย่อยของตนมีปริมาณงานที่เหมาะสมกับจำนวนของบุคลากรเช่นกัน

ด้านการสั่งการ ผู้บังคับบัญชามีการมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติงานตามที่ต้องการ สามารถจัดการบุคลากรที่ไร้ความสามารถออกไปจากองค์กรได้ มีวิธีการสั่งการที่เหมาะสม โดยมีความสามารถในการเชื่อมโยงงาน และบุคลากรเข้าด้วยกันได้ ซึ่งบุคลากรสามารถปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาได้ทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนมีการมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติงานตามที่ต้องการ สามารถจัดการบุคลากรที่ไร้ความสามารถออกไปจากองค์กรได้ มีวิธีการสั่งการที่เหมาะสมเช่นกัน โดยมีความสามารถในการเชื่อมโยงงาน สามารถทำให้บุคลากรเข้าด้วยกันได้ดี และบุคลากรสามารถปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาได้ทุกครั้งเช่นกัน

ด้านการควบคุม มีการกำหนดนโยบายแผนงาน แผนงบประมาณ และแนวทางหรือวิธีในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงทีชัดเจน โดยมีคู่มือการปฏิบัติงานมีการปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอและทันสมัยเป็นปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนก็ได้มีการกำหนดนโยบายแผนงาน แผนงบประมาณ และแนวทางหรือวิธีในการปฏิบัติงานเช่นกัน และยังมีการวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงทีชัดเจน โดยในหน่วยงานของตนมีคู่มือการ

ปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอและทันสมัยเป็นปัจจุบัน

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

ด้านความสำเร็จในการทำงานของบุคคล บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้รู้สึกพอใจกับผลงานที่ท่านปฏิบัติจนสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต้องการ และยังสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติงานของตนได้ รู้สึกพอใจกับผลงานที่ท่านปฏิบัติจนสำเร็จ

ด้านการยอมรับนับถือ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานยอมรับความคิดเห็นอยู่เสมอและได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งได้รับความยกย่องชมเชยในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานยอมรับความคิดเห็นอยู่เสมอและได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานเช่นกัน และได้รับความยกย่องชมเชยในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ

ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ได้มีการมอบหมายงานตามโครงสร้างที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานโดยมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด และงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่มีความสำคัญต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่า ในหน่วยงานของตนได้มีการมอบหมายงานตามโครงสร้างที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน โดยมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด และงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่มีความสำคัญต่อองค์กรเช่นกัน

ด้านความรับผิดชอบ บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด ซึ่งปริมาณงานที่ได้รับผิดชอบมีความเหมาะสม และสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัดอยู่เสมอ ซึ่งมีปริมาณงานที่ได้รับผิดชอบมีความเหมาะสมอยู่เสมอ และสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลาที่กำหนดเช่นกัน

ด้านเงินเดือน เงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่บุคลากรได้รับเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมกับปริมาณงานที่ปฏิบัติอยู่ และเพียงพอกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตน เงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่บุคลากรได้รับเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมกับปริมาณงานที่ตนปฏิบัติอยู่ และเพียงพอกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ด้านนโยบาย บุคลากรมีสถานที่ทำงานไม่ห่างไกลจากครอบครัว ทำให้มีความสุขและพอใจกับสถานที่ทำงานและงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังภาคภูมิใจในหน้าที่การงานที่ทำอยู่ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนบุคลากรมีสถานที่ทำงานไม่ห่างไกลจากครอบครัวและทำให้มีความสุขและพอใจกับสถานที่ทำงาน และยังภาคภูมิใจในหน้าที่การงานที่ทำอยู่ปัจจุบันด้วย

ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว บุคลากรมีที่พักอาศัยที่มีความเป็นอยู่ส่วนตัว ทำให้มีความสุขและพอใจกับสถานที่พักอาศัยทำงานและงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังภาคภูมิใจในสถานที่ที่อาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนบุคลากรมีที่พักอาศัยที่มีความเป็นอยู่ส่วนตัว ทำให้มีความสุขและพอใจกับสถานที่พักอาศัยทำงานและงานที่ทำอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังภาคภูมิใจในสถานที่ที่อาศัยอยู่

ด้านความมั่นคงในการทำงาน บุคลากรมีความมั่นคงและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สามารถจะก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกของบุคลากร ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในหน่วยงานของตนบุคลากรมีความมั่นคงและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สามารถจะก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนหน่วยงาน

3. การวิเคราะห์การบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผน ด้านการจัดรูปงานหรือการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านเงินเดือน ด้านนโยบายและการบริหารงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในการทำงาน ซึ่งอภิปรายผลได้ว่า การที่บุคลากรปฏิบัติงานให้องค์กรจะต้องมีการวางแผนนโยบายของโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาและภารกิจขององค์กร ซึ่งบุคลากรในหน่วยงานต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดนโยบายขององค์กร โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร ต้องมีการระดมความคิดของบุคลากรและประชาชน อีกทั้งยังมีการติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเป็นระยะ ๆ และนำผลจากการประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการทำงานและวางแผนงานต่อไป มีการกำหนดนโยบายแผนงาน แผนงบประมาณ และแนวทางหรือวิธีในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีการวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันท่วงทีชัดเจน โดยมีคู่มือการปฏิบัติงานที่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมอยู่เสมอและทันสมัยเป็นปัจจุบัน ซึ่งแน่นอนว่าในหน่วยงานจะต้องมีการพิจารณาแบ่งงานภายในอย่างชัดเจน แต่มีการทำงานที่ไม่ซ้ำซ้อน โดยการแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้านของบุคลากร ซึ่งในแต่ละหน่วยงานย่อยควรมีบุคลากรที่เพียงพอ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจะต้องมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติงานตามที่ต้องการ สามารถจัดการบุคลากรที่ไร้ความสามารถออกไปจากองค์กรได้อย่างสันติวิธี ซึ่งต้องมีวิธีการสั่งการที่เหมาะสม

ผู้บังคับบัญชามีความสามารถในการเชื่อมโยงงานและบุคลากรเข้าด้วยกันได้ และบุคลากรสามารถปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาได้ ซึ่งแน่นอนว่าบุคลากรต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการอย่างเคร่งครัด บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจหน้าที่และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานได้ และพอใจกับผลงานที่ปฏิบัติ สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเวลาที่กำหนด ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีการยอมรับความคิดเห็นอยู่เสมอและได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งได้รับความยกย่องชมเชยในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เสมอ สำหรับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่บุคลากรได้รับเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมกับปริมาณงานที่ปฏิบัติอยู่ และเพียงพอกับการดำรงชีวิตในชีวิตประจำวัน ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานตามโครงสร้างที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน โดยมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดี และงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่มีความสำคัญต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด คือด้านการวางแผน รองลงมาเป็นด้านการควบคุม ด้านการสั่งการ ด้านการจัดรูปงานหรือการจัดองค์การตามลำดับ ซึ่งสามารถนำไปจัดลำดับความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างองค์กรต่อไป เพื่อเสริมสร้างการบริหารที่ดีขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงานบุคลากรในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ควรมีการเร่งรัดในหน่วยงานให้มีการเบิกจ่ายสวัสดิการต่าง ๆ ให้รวดเร็วมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากร รวมทั้งการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนให้เป็นไปด้วยความเป็นธรรมเที่ยงตรง ตามความสามารถและความทุ่มเทของบุคลากร

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน หากต้องการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในแต่ละส่วนควรมีความสำคัญของทั้ง 2 ปัจจัยนี้ควบคู่กันไป

เอกสารอ้างอิง

ทองใบ สุดชารี. (2543). ทฤษฎีองค์การวิเคราะห์แนวความคิดทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ธงชัย สันติวงษ์. (2539). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.

วิษณุ ภู่พันธ์. (2553). ความสามารถด้านการจัดการของผู้ออกแบบชิ้นส่วนยานยนต์ประเภทโคมไฟ: กรณีศึกษา บริษัทไทยสแตนเลย์ จำกัด มหาชน (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต).

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

เอกวิทย์ มณีธร. (2551). ระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชนของไทย. กรุงเทพฯ: เวิลด์เทรด.

John Sheldrake. (1996). Management Theory : From Taylorism to Japanization. London : International Thomson Business Press.

Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York : Harper & Row

ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น
People's Attitudes toward the Role of Yala Provincial Administrative Organization in Local Development

อามีนา วาแนง[1*], ศุวรรณี ตาเห[1], ตัสณินทร์ การีดอง[1] และอิทธิชัย สีดำ[2]

Armeena Wa-naeng[1*], Suwannee Tahe, Tasnin Kareedong[1] and Itthichai Seedam[2]

[1]นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1]Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2]อาจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2]Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307001@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ในการพัฒนาท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่น 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี กลุ่มตัวอย่างที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตเทศบาลนครยะลาจำนวนทั้งสิ้น 59,983 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ T-test และ One-Way ANOVA

จากการศึกษา พบว่า 1) ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.27 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาชีพอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านสาธารณูปโภคอยู่ในลำดับที่สอง ด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่ในลำดับที่สาม ด้านการศึกษาอยู่ในลำดับที่สี่ ด้านสังคมอยู่ในลำดับที่ห้า และด้านสาธารณสุขอยู่ในลำดับสุดท้าย 2) จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มี

อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกกลุ่ม และสถานภาพสมรส ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ต่อการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ทัศนคติของประชาชน, บทบาท, องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

A research study on People's Attitude toward the Role of Yala Provincial Administrative Organization in Local Development aims to 1) the level of people's attitude towards the role of Yala Provincial Administrative Organization in local development. 2) To suggest guidelines for effective local development of the Yala Provincial Administrative Organization in order to provide people in the area with a good quality of life. The sample group used in this study is the population in the Yala municipality of 59,983 people with a total sample of 400 people. It was obtained by estimating the number of samples according to the formula of Taro Yamane and using the stratified random sampling method. The research tools were questionnaires and interviews, the statistics used to analyze the data were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean, standard deviation and hypothesis testing using T-test and One -Way ANOVA.

The study found that 1) people's attitude towards the role of Yala Provincial Administrative Organization in local development was at the highest level with an average of 4.27. Considering each side, it was found that Career was at the highest level. Infrastructure at the second level, Arts and Culture at the third level, Education at the fourth level, Society at the fifth level and Public Health at the last level. 2) From the hypothesis test, it was found that people of different genders had no different opinions on the people's attitudes towards the role of Yala Provincial Administrative Organization towards local development. However, people with different age, occupation, education level, earnings, residence period, group membership and marital status had different opinions on the people's attitudes towards the role of Yala Provincial Administrative Organization in local development.

Keywords: People's Attitude, Role, Yala Provincial Administrative Organization, Local Development

บทนำ

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีจังหวัดละหนึ่งแห่ง ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัด จัดตั้งเพื่อบริการสาธารณประโยชน์ในเขตจังหวัด ตลอดจนทั้งช่วยเหลือ งานของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมทั้งการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อไม่ให้การทำงานเกิดความซ้ำซ้อน ซึ่งมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องยาวนานด้วยการพัฒนาขึ้นมาจากสภาจังหวัดตาม พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนที่เข้ามาควบคุมและให้ข้อเสนอแนะ แก่ฝ่ายบริหารรัฐบาลและจังหวัด ในกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับจังหวัดและเทศบาล ต่อมาจึงมีการตรา พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 (ณัฐฏ์ภัทร์ สัมฤทธิ์, 2558)

หากพิจารณาจะพบว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นในชุมชน เฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่มีการปกครองระบบประชาธิปไตย ซึ่งกล่าวในทางทฤษฎีและแนวคิดทางปกครองจะเห็นได้ว่ารัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต (Well Being) อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง แต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับได้ทั่วถึงทุกพื้นที่ของประเทศ เมื่อเป็นดังนี้การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน จะทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 45 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

1. ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
2. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดท้องถิ่นอื่น
3. สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
4. ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วน
5. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
6. อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เฉพาะภายในเขตสภาตำบลท้องถิ่น
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. ทวี บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. จัดทำกิจการใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด

และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการ หรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

10. จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540)

แผนพัฒนาท้องถิ่น คือ การที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือแผนงานในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2548 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือ แผน ยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนระยะยาวและแผนพัฒนาสี่ปี ซึ่งเป็นแผนพัฒนาหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้อง มีการทบทวนและจัดทำทุกปี และจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบพิเศษ มีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนอกจากมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้ว ยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (สถาบันพระปกเกล้า, 2556)

การวางแผนการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึง ประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง และมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึง ความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยง และส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็น อุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจ กำหนดแนวทางการดำเนินงาน และใช้ทรัพยากร ในการบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด (สถาบันพระปกเกล้า, 2556) แต่สิ่งที่สำคัญไปกว่าการวางแผนการพัฒนานั่นก็คือ การนำแผนเหล่านั้นมาสู่ขั้นตอนของการปฏิบัติ โดยจะเห็นได้ว่าแผนการพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นแผนเพื่อก่อให้เกิดการบริการสาธารณะแก่ประชาชน อันส่งผลให้เกิดการกินดีอยู่ดีของประชาชนในท้องถิ่น

ดังนั้นจากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งมาเพื่อทำหน้าที่บริการสาธารณะในเขตจังหวัด ซึ่งทั้งนี้รวมถึงการพัฒนาท้องถิ่นด้วยเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นแล้วผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทัศนคติของประชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีพื้นที่ในการศึกษา คือ จังหวัดยะลา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและการศึกษาของพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลระดับทัศนคติที่ประชาชนมีต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการในการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นในบริบทของจังหวัดยะลา และท้ายสุดงานวิจัยนี้จะนำมาซึ่งแนวทางในการ

พัฒนาท้องถิ่นที่สามารถทำให้ประชาชนในจังหวัดยะลามีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่น

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 โดยเกิดขึ้นจากความต้องการกระจายอานาจการบริหารราชการแผ่นดินจาก ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมายังส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มต้นจากการจัดตั้งสภาจังหวัด ในปี พ.ศ. 2476 มีบทบาทหน้าที่ ให้คาปรึกษาแนะนาแก่คณะกรรมการจังหวัด ที่แยกจากการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นการปกครองท้องถิ่น ตามกฎหมายแต่มิได้มีฐานะเป็นนิติบุคคล จนกระทั้งปี พ.ศ. 2481 กำหนดให้สภาจังหวัดประกอบด้วยราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งภายในจังหวัด มีบทบาทหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด โดยอาศัยระเบียบแบบแผนและนโยบายของราชการส่วนกลาง งบประมาณจากส่วนกลาง แต่มิได้มีบทบาทในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ใน พ.ศ. 2498 จึงได้จัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติระเบียบราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 โดยได้ปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของสภาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น โดยดูแลรับผิดชอบพื้นที่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลของแต่ละจังหวัด มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน การศึกษา การทำนุบำรุงศาสนา และการส่งเสริมวัฒนธรรม การสาธารณูปการ การป้องกันโรค การบำบัดโรคและการจัดตั้งและบารุงสถานพยาบาล ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2498 เป็นต้นมา บทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดครอบคลุมระดับตาบลและระดับจังหวัด ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนมาก (ณัฐพงษ์ วงษ์สถิตย์, 2549).

การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าโดยทั่ว ๆ ไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือ การทeสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาจึงเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง และมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนาเป็นกระบวนการของการ เปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว ทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า สภาพเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นย่อม เกิดปัญหาในตัวมันเองเพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือ

ปัญหาน้อยต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลง นั้น ๆ ทำให้ความหมายการพัฒนาจะสามารถตีความหมายได้ 2 นัยด้วยกัน คือ (นิรันดร์ จงวุฒิ เวศน์, 2550)

ทิตยา สุวรรณชฎ (2517) ได้อธิบายการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา คือการ เปลี่ยนแปลงที่ต้องการ และได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะ การพัฒนาเป็นสภาวะสมาชิกของสังคมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่ โดยไม่มีสภาวะครอบงำ เช่น ความบีบคั้นทางการเมือง ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ หรือความไม่สมบูรณ์ในอนามัย ทุกคนสามารถที่จะนำเอาศักยภาพของตนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น การเพิ่มผลผลิตทาง การเกษตรของไทยไม่สามารถจะใช้รถแทรกเตอร์แบบอเมริกาได้ ม.ร.ว. เทพฤทธิ์ เทวกุล ได้ประดิษฐ์ “ควายเหล็ก” ขึ้นมาใช้ไถนาในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย

การพัฒนาท้องถิ่น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของขบวนการที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่นเป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนแตกต่างออกไป (โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2536, อ้างถึงใน แสงนภา ทองวิทยา, 2544, หน้า 22) โดยประกอบด้วย

1. การช่วยเหลือและพึ่งพาตัวเองได้
2. การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน
3. การพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่น ๆ

แนวคิด ทฤษฎี ว่าด้วยทัศนคติ

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือ สภาวะความ พร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อ บุคคล สิ่งของ สถานการณ์ต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้ จะต้องอยู่นานพอสมควร

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2541) ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติ คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใด คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น

พงศ์ หรดาล (2540,42) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็นและพฤติกรรมของคนงานที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร กลุ่มคน องค์กรหรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ โดยการแสดงออกในลักษณะของความรู้สึกหรือท่าที่ในทางยอมรับหรือปฏิเสธ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ(2538,124) ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งผู้บริโภคเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตโดยใช้เป็นตัวเชื่อมระหว่างความคิดและพฤติกรรม นักการตลาดนิยมใช้เครื่องมือการโฆษณา เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์และตราสินค้า

บทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านสังคม หมายถึง กลุมคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่องในบริเวณหรือพื้นที่แหงใดแห่งหนึ่งที่มีอาณาเขตชัดเจนและมีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีระเบียบและแบบแผนภายใตวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมที่สอดคลองกันตลอดจนสามารถเลี้ยงตนเองได้ตามควรแกอัตภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในชุมชนอาศัยอยู่รวมกันอย่างยาวนาน แบบมีระเบียบที่ดี ทำตามขนมธรรมเนียมประเพณีที่ดีมาอย่างยาวนาน

ด้านศิลปวัฒนธรรม หมายถึง ศิลปวัฒนธรรมเป็นผลรวมของความคิดของมนุษย์เกิดจากเหตุปัจจัยที่สภาพแวดล้อมและสะท้อนออกมาในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทยคือสิ่งที่สะท้อนความเป็นตัวตนของไทย เป็นการแสดงออกร่วมกันของกลุ่มสังคมที่มีต่อความคิดความเชื่อความศรัทธาอย่างใดอย่างหนึ่งและประพฤติปฏิบัติร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในชุมชนของตนปัจจัยที่สภาพแวดล้อมและสะท้อนออกมาเป็นการแสดงออกมาร่วมกันของกลุ่มที่มีต่อความคิดและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

ด้านอาชีพ หมายถึง อาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อวิวิตของมนุษย์ เพราะเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจเกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจในตัวเอง การประกอบอาชีพทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า ได้แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเองและทำประโยชน์ให้แก่สังคม การประกอบอาชีพเป็นการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย สังคมและจิตใจของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในชุมชนของตนมีการประกอบอาชีพ ทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมในการประกอบอาชีพได้

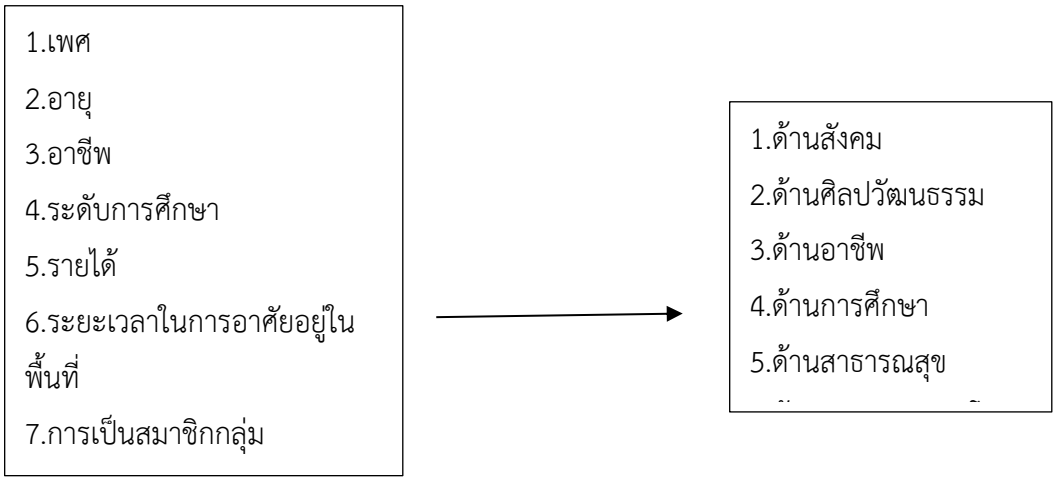
ด้านการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงดงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การสืบสานทางวัฒนธรรม การสังสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้าง องค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ วงษ์สถิต (2549) ได้วิจัยเรื่อง สำรวจทัศนคติของประชาชนจังหวัดชลบุรีที่มีต่อการบริหารขององค์การส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลและสังคมเพื่อให้ความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง

ด้านสาธารณสุข หมายถึง อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการแพทย์ การควบคุมอาหารและยารวมทั้งสิ่งที่อาจเป็นพิษหรือเป็นภัยแก่สุขภาพ กิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันการบำบัดโรคการรักษา และส่งเสริมสุขภาพของประชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ วงษ์สถิต (2549) ได้วิจัยเรื่อง สำรวจทัศนคติของประชาชนจังหวัดชลบุรีที่มีต่อการบริหารขององค์การส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า สาธารณสุขมีอำนาจเกี่ยวกับการป้องกัน การบำบัดโรคการรักษาและส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่

ด้านสาธารณูปโภค คือ สาธารณูปโภคหมายถึงการบริการสาธารณะที่จัดทำเพื่ออำนวยประโยชน์แก่ประชาชนในสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น การไฟฟ้า การประปา การเดินรถประจำทาง โทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในชุมชนมีบริการสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกภายในชุมชน และมีสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น(Independent Variable) **ตัวแปรตาม (Dependent Variable)**



วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อศึกษาระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบทบาทองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาท้องถิ่น และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชนเกี่ยวกับความคาดหวังในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับต่ำมาก
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับสูง
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ทัศนคติของประชาชนอยู่ในระดับสูงมา

3.2 แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ คือ ประชาชนมีความคาดหวังในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลามีอะไรบ้าง

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยครอบบาคเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) (α) = .872 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ T-test และ One-Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น

ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านสังคม	4.23	.361	สูงมาก
ด้านศิลปวัฒนธรรม	4.28	.458	สูงมาก
ด้านอาชีพ	4.38	.603	สูงมาก
ด้านการศึกษา	4.25	.505	สูงมาก
ด้านสาธารณสุข	4.19	.593	สูง
ด้านสาธารณูปโภค	4.28	.554	สูงมาก
ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นรวมทุกด้าน	**4.27**	**.362**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในลำดับสูงมาก โดยมีค่า $\bar{x}$ ค่า S.D. เท่ากับ .361 ซึ่งด้านอาชีพ อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.38 และค่า S.D เท่ากับ .603 ด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.28 และค่า S.D เท่ากับ .458 ด้านอาชีพอยู่ในระดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.28 และมีค่า S.D .603 ด้านการศึกษาอยู่ในระดับที่สี่ โดยมีค่า ท่ากับ 4.25 และมีค่า S.D เท่ากับ .505 ด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับที่ห้า โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.19 และมีค่า S.D เท่ากับ.593 และด้านสาธารณูปโภคอยู่ในระดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.28 และมีค่า S.D เท่ากับ .554

2. การเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	N	$\bar{x}$	S.D.	t	P-Value
ชาย	189	4.25	.336	-1.452	.004
หญิง	211	4.31	.390		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีเพศแตกต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	7	11.835	1.691	15.846	.000
	ภายในกลุ่ม	41.826	392	.107		
	รวม	53.661	399			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีอายุที่แตกต่างกันมีทัศนคติที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่. 05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้ LSD ผลปรากฏดังนี้ ประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีอายุ 18 - 25 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 26 - 30 ปี 31 - 35 ปี 41 – 45 ปี 46 – 50 ปี และ 51 – 55 ปี

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	5	16.207	3.241	34.100	.000
	ภายในกลุ่ม	394	37.453	.095		
	รวม	399	53.661			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีอาชีพที่แตกต่างกันมีทัศนคติที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่.05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ปรากฏผลดังนี้ LSD ประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนแตกต่างกับประชาชนที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทและค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างงานอิสระ

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
ระดับการศึกษา	ภายในกลุ่ม	4	15.184	3.796	.000	.000
	ระหว่างกลุ่ม	395	38.477	.097		
	รวม	399	53.661			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีทัศนคติที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่.05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ LSD ปรากฏผล ดังนี้ ประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่ศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนแตกต่างจากประชาชนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช./ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ 6 แสดงการทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่	ภายในกลุ่ม	4	10.206	2.551	23.192	.000
	ระหว่างกลุ่ม	395	43.455	.110		
	รวม	399	53.661			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ที่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกันมีทัศนคติที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ LSD ปรากฏผลดังนี้ ประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติแตกต่างกับประชาชนที่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ 10 - 15 ปี 15 - 20 ปี และมากกว่า 20 ปี

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนา อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น

ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับลำดับสูงสุด และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา เกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งผู้วิจัยจะขออภิปรายผลการวิจัยจากลำดับต่ำสุด

1.1 ด้านสังคม เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่อยู่ในลำดับสูงสุด (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่ากลุมคนตั้งแตสองคนขึ้นไป อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นระยะเวลายาวนาอย่างต่อเนื่อง ในบริเวณหรือพื้นที่แหงใดแห่งหนึ่งที่มีอาณาเขตชัดเจนและมีการปฏิสัมพันธตอกันอย่างมีระเบียบและแบบแผน ภายใตวิถีชีวิตและ ขนบธรรมเนียมที่สอดคลองกัน ตลอดจนสามารถเลี้ยงตนเองได้ตามควรแกอัตภาพ

ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าอาศัยอยู่รวมกันอย่างยาวนาน แบบมีระเบียบที่ดี ทำตามขนมธรรมเนียมประเพณีที่ดีมาอย่างยาวนาน

1.2 ศิลปวัฒนธรรม เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่อยู่ในลำดับสูงสุด (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่า เป็นผลรวมของความคิดของมนุษย์เกิดจากเหตุปัจจัยที่สภาพแวดล้อมและสะท้อนออกมาในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย คือสิ่งที่สะท้อนความเป็นตัวตนของไทย เป็นการแสดงออกร่วมกันของกลุ่มสังคมที่มีต่อความคิดความเชื่อความศรัทธาอย่างใดอย่างหนึ่งและประพฤติปฏิบัติร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติแวดล้อม

ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่าในชุมชนของตนปัจจัยที่สภาพแวดล้อมและสะท้อนออกมา เป็นการแสดงออกมาร่วมกันของกลุ่มที่มีต่อความคิดและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

1.3 ด้านอาชีพ เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่อยู่ในลำดับสูงสุด (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่า อาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตของมนุษย์ เพราะเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ เกียรติยศชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจในตัวเอง การประกอบอาชีพทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่าได้แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเองและทำประโยชน์ให้แก่สังคม การประกอบอาชีพเป็นการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย สังคมและจิตใจของบุคคล

ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ว่า ในชุมชนของตนมีการประกอบอาชีพ ทำให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง สามารถทำประโยชน์

ให้แก่สังคมในการประกอบอาชีพได้

1.4 ด้านการศึกษา เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่อยู่ในลำดับสูงสุด (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงดงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การสืบสานทางวัฒนธรรม การสังสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้าง องค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ วงษ์สถิต (2549) ได้วิจัยเรื่อง สำรวจทัศนคติของประชาชนจังหวัดชลบุรีที่มีต่อการบริหารขององค์การส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลและสังคมเพื่อให้ความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการได้อย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านสาธารณสุข” เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาต่อการพัฒนาท้องถิ่น ที่อยู่ในลำดับสูง (ระดับสูง) สามารถอภิปรายผลได้ว่า อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการแพทย์ การควบคุมอาหารและยารวมทั้งสิ่งที่อาจเป็นพิษหรือเป็นภัยแก่สุขภาพ กิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันการบำบัดโรคการรักษา และส่งเสริมสุขภาพของประชน

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพงษ์ วงษ์สถิต (2549) ได้วิจัยเรื่อง สำรวจทัศนคติของประชาชนจังหวัดชลบุรีที่มีต่อการบริหารขององค์การส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่าสาธารณสุขมีอำนาจเกี่ยวกับการป้องกัน การบำบัดโรคการรักษาและส่งเสริมสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่

2. การเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีทัศนคติต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.1 เพศ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เนื่องจากทั้งเพศหญิงและเพศชายต่างให้ความสนใจกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาแตกต่างกัน

2.2 อายุ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาไม่ว่าจะมีอายุอยู่ในระหว่างช่วงอายุใดต่างให้ความสนใจกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาเหมือนกันจึงมีทัศนคติต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาที่แตกต่างกัน

2.3 อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีอาชีพต่างกัน

2.4 ระดับการศึกษา มีทัศนคติต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

2.5 ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีทัศนคติต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาที่มีระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวทางในการศึกษาถึงทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น จึงสรุปประเด็นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานการพัฒนาและแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้วิจัยข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่น ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และด้านสาธารณูปโภค ดังนั้นเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จึงควรดำเนินดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติของประชาชนต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ด้านที่มีเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาชีพ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรส่งเสริมและสนับสนุนโดยจัดหาวิทยากรจากภายนอกชุมชนและผู้นำชุมชนที่มีความ รู้ความสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับผู้ที่สนใจเพื่อนำไปใช้ในการประกอบ อาชีพและพัฒนาชุมชน และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ จัดหาแหล่งเงินทุน ให้กับกลุ่มอาชีพ เพื่อให้กลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็งในการดำเนินงานมีอาชีพที่มั่นคงยั่งยืน ประชาชนมีรายได้เพียงพอกับการดำรงชีวิต มีเงินเก็บเงินออมบ้างพอสมควร เพื่อส่งเสริมการศึกษาบุตรหลานและการรักษาดูแลตัวเองและครอบครัว

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อบทบาทองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในการพัฒนาท้องถิ่นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสาธารณสุข ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรส่งเสริมการบริการสาธารณสุขโดยจัดให้มีรถการบริการสาธารสุขแบบเคลื่อนที่เพื่อให้ความสะดวกต่อการบริการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานในเชิงบุคลากรในการทำงาน และระบบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับระบบการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ในความคิดเห็นของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐฏ์ภัทร์ สัมฤทธิ์. (2558). การรับรู้เกี่ยวกับหน้าที่และความจำเป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัด. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 8(3), 1-9.

สถาบันพระปกเกล้า. (2556). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

ทิตยา สุวรรณชฎ. (2517). “สังคมวิทยา” ในวิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. (2536). การพัฒนาประเทศไทยแนวความคิดและทิศทาง (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกเบี้ย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2538). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทธรรมสาร จำกัด.

ณัฐพงษ์ วงษ์สถิตย์. (2549). สำรวจทัศนคติของประชาชนจังหวัดชลบุรีที่มีต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุมวิทยาเขตชลบุรี, ชลบุรี.

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและการปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : สุรีวิยาสาส์.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2541). พฤติกรรมองค์การ, ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: สำนักมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พงศ์ หรดาล. (2540). จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีประทุม.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา

The Quality of Working Life of Police Officers in Yala Provincial Police Station

ซูไรดา ยาเส็ง[1*], ซามีมี โต๊ะเงาะ[1], ฟาลีละห์ เจ๊ะซอ[1] และอิทธิชัย สีดำ[2]

Suraida Yaseng[1*], Sameemee Tohngoh, Falilah Cheso[1] and Itthichai Seedam[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307011@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำนวน 413 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 203 คน ได้จากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ One-way ANOVA

จากการศึกษาพบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในลำดับสูงสุด ด้านการบูรณาการด้านสังคมอยู่ในลำดับที่สอง ด้านความสมดุลของการดำเนินชีวิตและการดำเนินงานอยู่ในลำดับที่สาม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับสังคมอยู่ในลำดับที่สี่ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลอยู่ในลำดับที่ห้า ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงอยู่ในลำดับที่หก ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในลำดับที่เจ็ด และด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพออยู่ในลำดับสุดท้าย 2) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีอายุและระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ที่แตกต่างมีคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน แต่ข้าราชการตำรวจที่มี

เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา ชั้นยศ เงินเดือน อายุราชการและหน่วยงานที่สังกัดที่แตกต่างมีคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานที่ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต,การทำงาน,ข้าราชการตำรวจ

Abstract

This research on The Quality of Working Life of Police Officers in Yala Provincial Police Station had the objectives of 1) to study the quality of working life quality of police officers in Yala Provincial Police Station. 2) To suggest guidelines for managing the quality of working life of police officers in the Yala Provincial Police Station. The population used in this study was 413 Yala provincial police officers with a total of 203 samples were obtained by Taro Yamane's formula and Stratified Random Sampling. The research tools were questionnaires; statistics used to analyze the data were descriptive statistics such as percentage, frequency, arithmetic mean, and standard deviation. For hypothesis testing T-test and one-way ANOVA were used.

The study found that 1) The quality of working life of police officers in the Yala Provincial Police Station was high with an average of 3.86. When considering each aspect, it was found that the regulation of work performance was the highest level, the social integration was the second level, the work-life balance was the third level, the relationship between work and society was the fourth level, the development of personal abilities was the fifth level, progress and stability was the sixth level, environment and work safety was the seventh level and fair and adequate compensation ware the last level. 2) The hypothesis testing found that police officers with different ages and periods of residence in different areas had different quality of life in performing duties. However, the police officers with different gender, marital status, education, rank, salary, years of service and departments under different affiliations had no difference in quality of life in performing duties.

Keywords: Quality of life, Work, Police Officers

บทนำ

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างหันมาให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Working Life) ซึ่งเป็นแนวคิดในการทำงานที่คำนึงถึงเรื่องบุคคลที่ทำงานเป็นสำคัญ เพราะถือว่า “คน” เป็น “ทุนมนุษย์” มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนงานหากผู้ปฏิบัติงานมีความสุข

ในการทำงานมีความก้าวหน้าในการทำงานมีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองรวมถึงการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ตนเองพอใจก็จะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายบรรลุตามเป้าหมาย ที่ตั้งไว้และมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลดีต่อองค์กรนั้นดังจะเห็นได้จากการพัฒนาทางด้านกฎหมายระเบียบปฏิบัติทางด้านสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานของประเทศไทย ที่มีการพัฒนาและบังคับใช้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรของตนเองมีสุขภาพแบบองค์รวมที่ดี ดังนั้นแล้วคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำงานในปัจจุบันเมื่อคนต้องทำงานในที่ทำงานเป็นส่วนใหญ่จึงควรมีสภาวะที่เหมาะสมทำให้เกิดความสุขทั้งร่างกายและจิตใจมีความรู้สึกมั่นคงทั้งสุขภาวะทางกายสุขภาวะทางอารมณ์สุขภาวะทางจิตวิญญาณและสุขภาวะทางสังคม คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลต่อการทำงานมากนอกจากจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพแล้วยังช่วยลดปัญหาการขาดงานการลาออกลดอุบัติเหตุและส่งเสริมให้ได้ผลผลิตและการบริการที่ดีทั้งคุณภาพและปริมาณ (กองสวัสดิการแรงงาน, 2547: 12) เพราะฉะนั้น ผู้บังคับบัญชาควรสนใจคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ว่าจะเป็นด้านสวัสดิการ ด้านจิตใจ ด้านความคิด ด้านสุขภาพร่างกายที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นถึงผลประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของตนไปในทิศทางที่ดีแล้วย่อมส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ให้องค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลบรรลุวัตถุประสงค์จุดมุ่งหมายขององค์กรนั้นเป็นอย่างดี (ทรงศักดิ์ ทองพันธ์ ,2555)

การปฏิบัติงานไม่ว่าจะมีอาชีพอะไรก็ตามการจะปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพได้นั้นผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความสุขในการทำงาน ตามยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) กล่าวไว้ว่าจะพัฒนาคนต้องพัฒนาที่จิตใจจะพัฒนาใครต้องพัฒนาตัวเราก่อน คุณภาพชีวิตคือเป้าหมายสูงสุดเมื่อตำรวจมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้วก็จะปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจหลักที่สำคัญยิ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ ความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความสงบสุขของสังคมและชุมชนประสิทธิภาพสูงสุดในการรักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจำเป็นต้องพัฒนาตำรวจให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายความคิด จิตใจและได้รับสวัสดิการที่ดีจนกระทั่งเกิดอุดมคติและมีความมั่นคงในความคิดอย่างสูงเพื่อให้เป็นข้าราชการตำรวจที่มีคุณภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นที่พึ่งของประชาชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2561 : 5)

ตำรวจภูธรจังหวัดยะลาเป็นหน่วยงานในสังกัดศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของตำรวจ ไว้ดังนี้ จะมีหน้าที่แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ งานป้องกันปราบปราม (ในเครื่องแบบ) และงานสืบสวน ซึ่งภารกิจหลักของตำรวจทั้งสองรูปแบบ คือ การปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การบังคับใช้กฎหมายอาญา การสอบสวนคดีอาญา การควบคุมดูแลการจราจร การควบคุมฝูงชน ควบคุมดูแลความปลอดภัยของสาธารณชน

ปกป้องพลเรือน การจัดการเหตุฉุกเฉิน การค้นหาผู้สูญหาย ค้นหาทรัพย์สินที่สูญหาย และภารกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา มีภารกิจที่ค่อนข้างหลากหลาย และส่วนใหญ่ภารกิจก็จะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชน อีกทั้งข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลายังต้องปฏิบัติงานภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่งถือว่าส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการปฏิบัติงานโดยตรง จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา เพื่อนำผลวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บังคับบัญชาทุกระดับและผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับวางแผนกำหนด นโยบายในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานในการปฏิบัติหน้าที่ให้เหมาะสม อันเป็นผลประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์การ เพื่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตลอดจนอำนวยความยุติธรรม และการให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ ในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายคุณภาพชีวิตการทำงาน

การนิยามความหมาย คุณภาพชีวิต (Quality of life) เป็นเรื่องยากที่จะนิยามความหมายเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นสากลได้ เพราะคุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการทางด้านจิตใจที่สามารถบรรยายตีความผ่านตัวกรองด้านความคิดและภาษาที่แตกต่างกันจึงเกิดการมองที่แตกต่างกัน เนื่องจากพื้นฐานประสบการณ์ความคิดความรู้ที่แตกต่างกันของผู้ให้นิยาม นอกจากนี้คุณภาพชีวิตยังเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับคุณค่าแฝงอยู่ของบุคคล การนิยามคุณภาพชีวิตที่ผ่านมามักไม่กล่าวถึงความแตกต่างด้านอายุ สถานทางสังคม การศึกษา แต่โดยภาพรวมทุกกลุ่มต่างมีเป้าประสงค์ที่เหมือนกันคือเพื่อให้บุคคลในสังคมมีชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสุข ความสมบูรณ์ และมีการกินดีอยู่ดี ปัจจุบันคุณภาพชีวิตได้รับการกำหนดให้เป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาประเทศ Walton (1974:12) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง ลักษณะการทำงานที่ตอบสนองต่อความต้องการและความปรารถนาของบุคคล โดยพิจารณาคุณลักษณะแนวทางความเป็นบุคคล สภาพตัวบุคคลหรือสังคมขององค์การที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ Guest (1997:76-77) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานหมายถึง ปฏิกิริยาของปัจเจกบุคคลต่อการทำงานหรือผลที่เกิดขึ้นกับบุคคล อันเนื่องมาจากประสบการณ์ในการทำงาน นั่นคือคุณภาพชีวิตการทำงานอาจหมายถึงความรู้สึก

ทั้งหลายของบุคคลเกี่ยวกับทุกมิติของการทำงาน เช่น ความรู้สึกเกี่ยวกับผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง สภาพแวดล้อมการทำงาน ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับองค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และคุณค่าที่แฝงอยู่ภายในการทำงานในชีวิตของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน

คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นมิติที่สำคัญมิติหนึ่งของทรัพยากรบุคคลคุณภาพชีวิต Richard E.Walton (1 973:49-55) เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานอย่างจริงจัง โดยพิจารณาจากคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต เน้นแนวทางความเป็นมนุษย์ (humanistic) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมตัวบุคคลและสังคม ที่ส่งผลทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ ผลผลิตที่ได้รับตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของบุคคลในการทำงานโดย Walon ได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานนั้น แนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงานประกอบขึ้นเป็นหนังสือ Creteria for Quality of Working life โดยแบ่งออก เป็น 8 ประการ

1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (adequate and fair compensation) หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับค่าจ้าง เงินเดือน ค่าตอบแทน และผลประโยชน์อื่นๆ อย่างเพียงพอกับการมีชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป และต้องเป็นธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับงานหรือองค์การอื่น ๆ

2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (safe and healthy environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางด้านจิตใจ นั่นคือ สภาพการทำงานต้องไม่มีลักษณะที่ต้องเสี่ยงภัยจนเกิน ไป และจะต้องช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกสะดวกสบาย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย

3. โอกาสในการพัฒนาความรู้ (Development of Human Capacities) เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (development ofhuman capacities) งานที่ปฏิบัติอยู่นั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ความรู้และพัฒนาทักษะอย่างแท้จริง และรวมถึงการมีโอกาสได้ทำงานที่ตนยอมรับว่าสำคัญและมีความหมาย

4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (growth andsecuriy) นอกจากงานจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแล้วยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มี โอกาสก้าวหน้า และมีความมั่นคงในอาชีพตลอดจนเป็นที่ยอมรับทั้งของเพื่อนร่วมงานและสมาชิกในครอบครัว

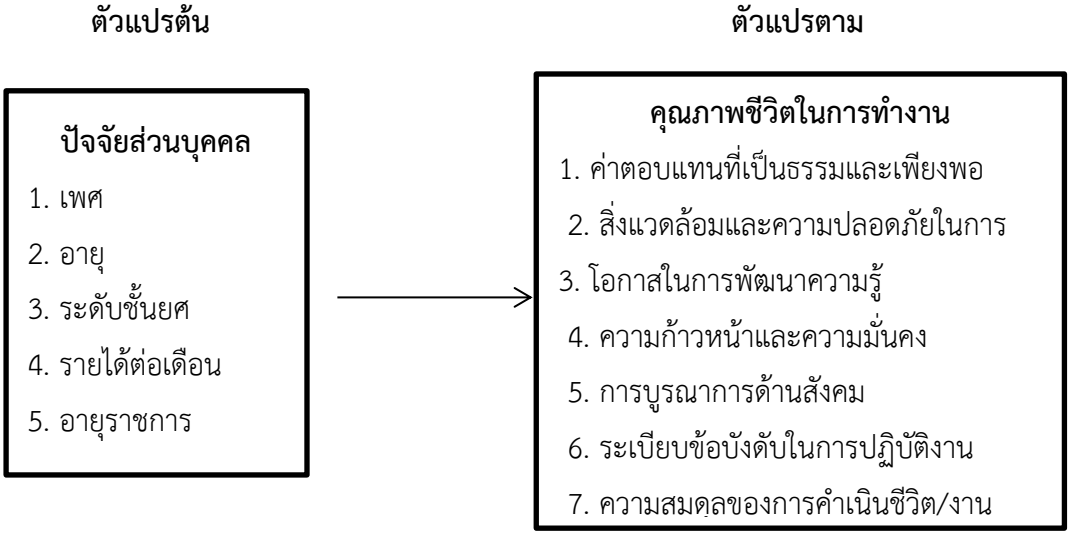
5. ด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (social integration) ซึ่งหมายความว่างานนั้นช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นๆ รวมถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันในความก้าวหน้าที่ตั้งอยู่บนฐานของระบบคุณธรรม

6. ระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน (Constitutionalism) ซึ่งหมายถึง วิถีชีวิต และวัฒนธรรมในองค์การ จะส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิส่วนบุคคล มีความเป็นธรรมในการพิจารณาให้ผลตอบแทนและรางวัล รวมทั้งโอกาสที่แต่ละคน จะได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย มีเสรีภาพ ในการพูด มีความเสมอภาค และมีการปกครองด้วยกฎหมาย

7. ความสมดุลระหว่างชีวิต กับการทำงานโดยส่วนรวม (the total life space) เป็นเรื่องของการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ชีวิตในการทำงาน และชีวิตส่วนตัวกับองค์การ ได้อย่างสมดุลนั่นคือต้องไม่ปล่อยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความกดดันจากการปฏิบัติงานมากเกินไป ด้วยการกำหนดชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยง การที่ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนไม่มีเวลาพักผ่อน หรือได้ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเพียงพอ

8. ความสัมพันธ์ระหว่างงานกับสังคม (Social Relcvance) ซึ่งนับเป็นเรื่องที่สำคัญประการหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้สึกและยอมรับว่าองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้น รับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านผลผลิต การจำกัดของเสีย การรักษาสภาพแวดล้อม การปฏิบัติเกี่ยวกับการจ้างงาน และเทคนิคด้านการตลาด

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ

2. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ข้าราชการตำรวจ จำนวน 413 คน (ข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2565) โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 203 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified

Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง สูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง สูงที่สุด

3.2 แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ คือ คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในปัจจุบันเป็นอย่างไร

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) (α) = .872 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ t-test และ One-Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา

ตารางที่1 ผลการวิจัยระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา

คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพอ	3.52	.828	สูง
ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน	3.77	.691	สูง
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	3.83	.679	สูง
ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง	3.79	.726	สูง
ด้านการบูรณาการด้านสังคม	3.98	.619	สูง
ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่	3.98	.644	สูง
ด้านความสมดุลของการดำเนินชีวิต/งาน	3.96	1.368	สูง
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับสังคม	3.86	.440	สูง
คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจทุกด้าน	**3.86**	**.440**	**สูง**

จากตารางที่1 ผลการวิจัย พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.86 และค่า S.D. เท่ากับ .440 โดยด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.98 และค่า S.D. เท่ากับ .644 ด้านการบูรณาการด้านสังคม อยู่ในลำดับสอง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.98 และค่า S.D. เท่ากับ .619 ด้านความสมดุลของการดำเนินชีวิต/งานในลำดับสาม โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.96 และค่า S.D. เท่ากับ 1.368 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับสังคมอยู่ในลำดับสี่ โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.86 และค่า S.D. เท่ากับ .440 ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลอยู่ในลำดับห้า โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.83 และค่า S.D. เท่ากับ .679 ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงอยู่ในลำดับหก โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.79 และค่า S.D. เท่ากับ .726 ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในลำดับเจ็ด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.77 และค่า S.D. เท่ากับ .691 ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพออยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.52 และค่า S.D. เท่ากับ .828

2. การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\overline{x}$	S.D.	t	P-value
ชาย	190	3.86	.441	-.390	.432
หญิง	13	3.91	.439		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา มีเพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่3 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	5	2.672	.534	2.893	.015*
ภายในกลุ่ม	197	36.394	.185		
รวม	202	39.066			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลาที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้ LSD ได้ผลดังนี้ ข้าราชการตำรวจที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกับข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี อายุ 25-30 ปี และอายุ 36-40 ปี

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำแนกตามระดับชั้นยศข้าราชการตำรวจ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	2	1.110	.555	2.924	.056
ภายในกลุ่ม	200	37.956	.190		
รวม	202	39.066			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลาที่มีระดับชั้นยศข้าราชการตำรวจแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	3	.393	.131	.674	.569
ภายในกลุ่ม	199	38.673	.194		
รวม	202	39.066			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลาที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำแนกตามอายุราชการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	3	1.133	.378	1.981	.118
ภายในกลุ่ม	199	37.933	.191		
รวม	202	39.066			

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าข้าราชการตำรวจภูธรจังหวัดยะลาที่มีอายุราชการแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา อภิปรายผลได้ดังนี้ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา

ด้านค่าตอบแทนเป็นธรรมและเพียงพอ เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ข้าราชการรู้สึกพึงพอใจในอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับในปัจจุบันและปริมาณงานที่รับผิดชอบเหมาะสมกับค่าตอบแทนที่จะได้รับ ในส่วนสวัสดิการทางด้านต่าง ๆ ที่ได้รับจากอาชีพนี้เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบันหรือไม่ และงานพิเศษนอกเวลาที่ได้รับตำแหน่งเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผลการศึกษาของ มานะ สินธุวงษานนท์ (2534:71) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ระดับตัวกำหนดคุณภาพชีวิตการทำงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสม และยุติธรรม อยู่ในระดับน้อยเพียงด้านเดียว โดยทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า พวกเขามีความพึงพอใจในค่าตอบแทนที่ได้รับเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย และสวัสดิการต่าง ๆ มีความเหมาะสมและสามารถทำให้ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า หน่วยงานข้าราชการตำรวจทุกชั้นยศพอใจกับสถานที่ทำงานในปัจจุบันนี้ และสถานที่ทำงานมีการส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในสำนักงานให้มีพร้อมใช้งานมีเพียงพอสภาพดีเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีมาตรกฎหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานปลอดภัยป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพจน์ แก้วจรัสฉายแสง (2536: 71) ได้ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดลพบุรี พบว่า ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ การติดโรค และความเครียด โดยทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า สถานที่ทำงานทำงานถึงแม้ว่าจะมีความคับแคบไปบ้างแต่ภายในก็ได้มีการจัดสัดส่วนที่เอื้อต่อการทำงาน อีกทั้งภายนอกห้องทำงานยังมีความร่มรื่นสามารถไปนั่งพักผ่อนได้เวลาพัก เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์มีความทันสมัยและเพียงพอต่อการทำงานในแต่ละด้าน

ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า หน่วยงานข้าราชการตำรวจทุกชั้นยศมีโอกาสใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ได้รับโอกาสในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหน่วยงานข้าราชการทุกชั้นยศมีความรับผิดชอบและมีโอกาสในการพัฒนา ความสามารถทราบถึงขอบเขตภารกิจของงานและสามารถตัดสินใจในหน้าที่ได้โดยไม่ต้องถามผู้บังคับบัญชา

ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทิน บุญแข็ง (2541: 71) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถ โดยทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ทางองค์กรได้มีการส่งข้าราชการตำรวจไปอบรมเพื่อเพิ่มสมรรถนะ และความรู้ในการทำงานอยู่ประจำ ซึ่งการคัดเลือกผู้ที่จะเข้ารับการอบรมจะดูที่หน้าที่ความรับผิดชอบเป็นหลัก และพยายามที่จะให้ทุกคนมีโอกาสไปอบรม

ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ข้าราชการทุกชั้นยศได้รับโอกาสในการศึกษาอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นและตำแหน่งที่ข้าราชการตำรวจปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนี้มีโอกาสในการก้าวหน้าสู่ตำแหน่งหรือสายงานอื่นๆทั้งผู้บังคับบัญชายังให้ความสำคัญต่อการเลื่อนขั้นตามความรู้ต่อบุคคลอย่างเป็นธรรมและหน้าที่ ที่ข้าราชการรับผิดชอบอยู่ ณ ปัจจุบันนี้ทำให้มีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่งไปอีกขั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทิน บุญแข็ง (2541: 71) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ข้าราชการครูสามารถมีความก้าวหน้าในสายอาชีพได้ถ้าหากว่าข้าราชการครูมีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด โดยทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ข้าราชการตำรวจทุกคนสามารถมีความก้าวหน้าในสายอาชีพของตนเองได้ ถ้าหากว่าการผลประเมินผลการปฏิบัติงานออกมาเป็นไปตามมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนด ก็อาจจะได้รับการเลื่อนขั้นและเลื่อนตำแหน่งได้

ด้านบูรณาการด้านสังคม เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ข้าราชการตำรวจได้รับคำแนะนำหรือวิธีการทำงานให้ประสบผลสำเร็จจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาหน่วยงานมีความเป็นกันเองระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อมีงานเร่งด่วนทุก ๆ คนสามารถขอความช่วยเหลือจากทุกฝ่ายได้อย่างเต็มที่และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มานะ สินธุวงษานนท์ (2534: 72) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของหัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า พวกตนมีเพื่อนร่วมงานที่ดีที่คอยช่วยเหลือในเรื่องการทำงานโดยไม่คิดที่จะแบ่งแยกว่างานใดเป็นงานใด แต่ทุกคนจะช่วยกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ อีกทั้งยังมีการให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษาในเรื่องส่วนตัวด้วยเช่นกัน

ด้านระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า องค์กรที่ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่ปัจจุบันนี้มีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนมีความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงานมีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจนมีแบบแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่ยุ่งยากระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานส่งเสริมให้มีการปฏิบัติอย่างมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พา ไม้จันทร์ดี (2541: 72) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดกรมสามัญศึกษา เฉพาะกรณีอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ด้านธรรมนูญในองค์การอยู่ในระดับสูง ทำให้ข้าราชการครูสามารถปฏิบัติภารกิจหรือหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เนื่องจากมีข้อกำหนดอย่างชัดเจน

ด้านความสมดุลของการดำเนินชีวิตและงาน เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า บุคลากรในองค์กรรู้สึกว่าการทำงานแต่ละวันมีเวลาพักผ่อนและอยู่กับครอบครัวมีเวลาผ่อนคลายความเครียดสร้างสรรค์กับเพื่อนร่วมงานและสนับสนุนจากครอบครัวอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุทิน บุญแข็ง (2541: 73) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ด้านความสมดุลของการดำเนินชีวิตและงานอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า พวกตนสามารถพักผ่อนได้อย่างสบายใจเมื่อถึงวันพักผ่อนของตนเอง จะไม่ได้รับมอบหมายงานให้ทำในวันหยุด แต่ถ้าหากมีงานด่วนผู้บังคับบัญชาจะถามความสมัครใจว่าจะทำหรือไม่ ถ้าหากว่าไม่สะดวกก็จะหาคนอื่นมาทำแทน หรือมอบหมายงานให้มีเวลางานปกติ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับสังคม เป็นคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า ข้าราชการได้รับคำชมเชยจากประชาชนและสื่อมวลชน ประชาชนมีความเชื่อถือในการปฏิบัติงานและมีความสัมพันธ์ที่ดีทางภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราภรณ์ ประกอบผล (2543,73) ได้ศึกษาวิจัยคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดน:ศึกษากรณีข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนส่วนกลาง พบว่า ข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนส่วนกลาง มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างงานกับสังคมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า พวกตนได้รับคำชื่นชมจากประชาชนอยู่เสมอเมื่อปฏิบัติภารกิจสำเร็จ อีกทั้งยังได้รับการแบ่งปันอาหาร น้ำดื่ม จากประชาชนในพื้นที่ที่ตนเองไปปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน

2. การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้าราชการตำรวจที่มี เพศ ระดับชั้นยศ รายได้ต่อเดือน อายุราชการ มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปวันรัตน์ ดนานนท์(2550) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับชั้นยศ อายุราชการ ระดับตำแหน่งรายได้ประจำต่อเดือน และรายได้นอกเหนือจากเงินเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัดดาวัณย์ สกุลสุข (2550) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)

ข้าราชการตำรวจที่มีอายุ ที่แตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มงคล ลาวรรณา (255l) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ พบว่า อายุ มีสถานภาพบุคลากรและประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรกำหนดนโยบายการเพิ่มเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ เบี้ยเลี้ยง ค่าครองชีพให้กับข้าราชการตำรวจมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการดำรงชีพและเหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ สำหรับการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง

2. ควรเพิ่มความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ควรดำเนินการจัดซื้ออาวุธ อุปกรณ์ที่ทันสมัยเพียงพอ และมีการตรวจสอบอาวุธยุทโธปกรณ์ให้พร้อมใช้งานเสมอ การฝึกทักษะการใช้งานของอาวุธอุปกรณ์ ตลอดจนชุดฝึกปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น การฝึกทบทวนยุทธวิธี เตรียมความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ

3. ควรจัดกิจกรรมกระชับมิตรในหน่วยงาน การจัดสถานที่ภายในหน่วยงานให้สวยงาม สะอาดตา จัดระบบผังของหน่วยงานให้น่าอยู่ เพื่อให้ข้าราชการตำรวจและผู้เข้ารับการบริการ เกิดความสบายตา ร่มรื่น อบอุ่น ส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลากับหน่วยงานที่มีลักษณะเดียวกัน

2. ควรเพิ่มตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม และเศรษฐกิจ ในการศึกษาครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองสวัสดิการแรงงาน. (2547). คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life). อนุสารแรงงาน, 11(4), 17 – 22.

ทรงศักดิ์ ทองพันธ์. (2555). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ปวันรัตน์ ตนานนท์. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พา ไม้จันทร์ดี. (2541). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีเกอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหาร

ศาสตร์, กรุงเทพฯ.

มานะ สินธุวงษานนท์. (2534). คุณภาพชีวิตของการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

มงคล ลาวรรณา. (2551). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช) (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.

ลัดดาวัณย์ สกุลสุข. (2550). คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่ปฏิบัติงาน ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

วราภรณ์ ปะกอบผล. (2543). คุณภาพชีวิตการทำงานชองตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนส่วนกลาง (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุพจน์ แก้วจรัสฉายแสง. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับคุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดลพบุรี (รายงานผลงานวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุทิน บุญแข็ง. (2541). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ (ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580). สืบค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2565 จาก https://shorturl.asia/lOIKZ.

Guest, R.H. (1979). Quality of work life - leaming form Tarrytown. Harward Business Review, 10(57), 76-77.

Walton, Richard E. (1974). Quality of Working Life: What is it?. Sloan Management Review, 4(7), 20-23.

คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

The Quality of Life of People in Chalerm Sub district, Ra-ngae, Narathiwat Province

อัสมะ สะมะแอ[1*], อารีน่า เลนิยะ[2], วาดัส ยะโก๊ะ[3] และมุบดี อุเด็น[4]

Asma Sama-ae[1*], Areena Leniya[2], Vadas Yakoh[3] and Mubdee Uden[4]

[1,2,3]นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1,2,3]Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[4]อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[4]Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail: 406307007@yru.ac.th**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนในตำบลเฉลิม จำนวน 20,031 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 393 คน ซึ่งได้จากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติ t-test และ One-Way ANOVA

จากการศึกษาพบว่า 1) ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในลำดับสุงสูด ด้านคุณภาพชีวิตด้านจิตใจอยู่ในลำดับที่สอง ด้านคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในลำดับที่สาม ด้านคุณภาพชีวิตด้านร่างกายอยู่ในลำดับสุดท้าย 2) การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน แต่ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสมาชิกในครอบครัว ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, ประชาชน, จังหวัดนราธิวาส

Abstract

This research on The Quality of Life of People in Chalerm Sub district, Ra-ngae, Narathiwat Province aims to study 1) the quality of life of people in Chalerm Sub district, Rangae, Narathiwat Province. 2) To compare quality of life of people in Chalerm Sub district, Rangae, Narathiwat Province classified by personal characteristics. The samples used in this study were people in Chalerm Sub district, total of 393 people were obtained by Taro Yamane sampling method and Stratified Random Sampling. The research tools were questionnaires, the statistics used to analyze the data were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation. For hypothesis testing, T-test and One-Way ANOVA were used.

The study found that 1) the quality of life of people in Chalerm Sub district, Rangae, Narathiwat Province was at a high level with an average of 3.87. Considering each aspect, it was found that the social relationship was the highest level; the psychological quality of life was the second level, the environmental quality of life was the third level, and the physical quality of life was at the last level. 2) people with different gender had no difference in quality of life. However, people of different age, educational level and family members had different quality of life.

Keywords: Quality of Life, People, Narathiwat Province

บทนำ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนพัฒนา ของตนเอง โดยการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การบริหารการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความเป็นอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินงานตามแผนของตนเอง

โดยพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้เพิ่มบทบาทให้อำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการวางผังเมือง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเอง ในระบบประชาธิปไตย และส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล เพื่อมีความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์กรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาชุมชนในขณะนี้เพราะอยู่ใกล้ชิดชุมชน และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้อง

กับปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2543 : 14) ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามพระราชบัญญัติข้างต้น จึงได้กำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2543 โดยให้มีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนดังกล่าว กำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และเรื่องการส่งเสริมอาชีพ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การนันทนาการ การส่งเสริมกีฬา หรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าในปัจจุบันการจัดบริการสาธารณะในด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ได้มีการดำเนินการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ งบประมาณ และบุคลากรบางส่วนจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคไปให้ส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนั้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานการปกครองมีบทบาทสำคัญในการเมืองการปกครองและการให้บริการพื้นฐานของชุมชนเพื่อตอบสนองต่อประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น รวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตแก่พลเมือง รวมถึงการส่งเสริมทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจ ต่างก็เป็นประเด็นที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งสิ้น การตื่นตัวในการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรมีมานานหลังจากที่แพร่ขยายในประเทศทางตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาและแคนาดาไปสู่นานาประเทศทั่วโลก เป็นการยืนยันถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรอันจะนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุง หรือวางแผนนโยบายของประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญ “มนุษย์หรือคนในสังคมเป็นหลัก” ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน”และ“คนเป็นศูนย์กลางพัฒนา” ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของการให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และจากการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์เพื่อให้คนไทยมีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสุขภาวะที่ดีขึ้น ให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้และความสามารถเพิ่มขึ้น รวมทั้งให้สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดมาจากนโยบายของภาครัฐที่มีการกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับชั้น จากการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารส่วนภูมิภาคและการบริหารส่วนท้องถิ่น มีการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวอย่างสอดคล้องกัน (พายัพ ชินวัตร และโชติรัส ชวนิชย์, 2559 : 205) หน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุดคือ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งตามตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ.2562 ในมาตราที่ 66-68 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในทุกเรื่อง รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่ง ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีลักษณะเป็นภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา ประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก เห็นว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ มีปัญหายาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ ระบบไฟฟ้าไม่ครบทุกหมู่บ้าน และยังมีปัญหาอีกหลายประการในเรื่องคุณภาพชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส และได้ให้ความสำคัญกับการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน มุ่งเน้นการบริการโดยยึดความพึงพอใจสูงสุดของประชาชนเป็นสำคัญ ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นที่แท้จริง ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ จึงได้ทำให้ทราบถึงระดับปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลเฉลิม และสุดท้ายงานวิจัยชิ้นนี้จะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมอย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของประชาชน และผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้ จะถูกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเฉลิม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนราธิวาส นำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลในการดำเนินการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนสี่ปี (พ.ศ. 2561 - 2564)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายของคุณภาพชีวิต

UNESCO (1993 : 40 อ้างถึงใน ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ, 2555 : 4) ได้นิยามคุณภาพชีวิตหมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์

ดังนั้น คุณภาพชีวิตจึงเป็นระดับของการมีชีวิตที่ดี มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลในสังคม

WHO (1998 :17 อ้างถึงใน ทิพย์วัลย์ เรืองขจร, 2554 : 15) ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้หรือความเข้าใจของปัจเจกบุคคลที่มีต่อสถานภาพชีวิตของตนเอง ตามบริบทของวัฒนธรรมและค่านิยมที่ใช้ชีวิตอยู่ และสัมพันธ์กับเป้าประสงค์ ความคาดหวัง มาตรฐาน และความกังวลสนใจที่มีต่อสิ่งต่างๆ คุณภาพชีวิตเป็นมโนมติที่มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุม เรื่องต่างๆ ที่สลับซับซ้อน ได้แก่ สุขภาพทางกาย สภาวะทางจิต ระดับความเป็นตัวของตัวเองความสัมพันธ์ต่างๆ ทางสังคม ความเชื่อส่วนบุคคล และสัมพันธภาพที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

Padilla and Grant (1985 : 45-60 อ้างถึงใน รัตนาวดี จูตะยานนนท์, 2545 : 10) ได้กล่าวถึงคุณภาพชีวิตว่าเป็นการรับรู้ความพึงพอใจในชีวิตที่เปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะสุขภาพ โดยวัดจากความสามารถในการทำงานที่ต่างๆ ของร่างกาย ทัศนคติของตนเองต่อสุขภาพความพอใจในชีวิต และความรู้สึกว่าตนเองได้รับการช่วยเหลือจากสังคม ซึ่งคำว่า คุณภาพชีวิตนั้น เป็นชื่อใหม่ของความดั้งเดิม (Old Notion) ซึ่งเรียกกว้างๆ ว่าการเป็นอยู่ที่ดี (Well-Being) คือ การเป็นที่ดีของตนเอง และสิ่งแวดล้อมตามสภาพทั่วไป ในด้านส่วนบุคคล คุณภาพชีวิตจะแสดงออกในรูปความต้องการ (Want) เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วทำให้บุคคลนั้นๆ มีความสุข หรือความพึงใจ แต่ในทางสังคมและสภาพแวดล้อมการมีชีวิตอย่างมีคุณภาพต้องไม่เป็นภาระหรือก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

Nicholas Bennet (1975 : 1 อ้างถึงใน จักรี สว่างไพร, 2525 : 6) ได้อธิบายถึง ชีวิตที่มีคุณภาพแทนคุณภาพชีวิต โดยกล่าวว่า คนที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมย่อมให้ความหมายคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน ไม่มีวิธีการตายตัวใดๆ ที่จะวัดคุณภาพชีวิตของบุคคล Nicholas Bennet จึงได้แบ่งชีวิตที่มีคุณภาพออกเป็น 2 ระดับ

ระดับแรก เกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความจำเป็นพื้นฐาน อาหาร ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพ มีความมั่งคง และอิสระจากความไม่ถูกต้อง

ระดับที่สอง เกี่ยวข้องกับความต้องการซึ่งเป็นที่พอใจของแต่ละบุคคลเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีรายละเอียดดังนี้

- มีค่านิยมที่เหมาะสมกลมกลืนกับสังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ซึ้งแต่ละบุคคลสามารถใช้เป็นรากฐานการตัดสินใจอันสิ่งสำคัญของชีวิต
- มีความสมดุลระหว่างความปรารถนาและความเป็นไปได้ที่จะบรรลุถึงความปรารถนา
- การมีจุดมุ่งหมายในชีวิต สิ่งที่ต้องการ และสังคมหรือสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการนั้นได้

Sharma (1975 : 4 อ้างถึงใน จักรี สว่างไพร, 2525 : 7) ได้เสนอความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความคิดรวบยอดที่ซับซ้อน เป็นทั้งความพึงพอใจ อันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและด้านสังคมในระดับจุลภาพและมหาภาค

Berghom and Others (1981 : 66 อ้างถึงใน เบญจวรรณ คุณรัตนาภรณ์, 2540 : 20 ได้กล่าวถึง คุณภาพชีวิตคือ การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการดำรงชีวิตในปัจจุบันตามองค์ประกอบที่เป็นตัวบ่งชี้ต่างๆ

Yong and Longmam (1983 : 43 อ้างถึงใน เบญจวรรณ คุณรัตนาภรณ์, 2540 : 239) กล่าวถึง คุณภาพชีวิตเป็นระดับความพึงพอใจในชีวิตปัจจุบันเกิดขึ้นจากการรับรู้ของแต่ละบุคคล

Ferrans (1990:15-21 อ้างถึงใน กฤษฎากมล ชื่นอิ่ม, 2555 : 30) คุณภาพ หมายถึง ความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of Well-being) ของบุคคลซึ่งเป็นผลต่อความรู้พึงพอใจแต่ละด้านของชีวิตที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้นๆ

ศรีเมือง พลังฤทธิ์ (2547 : 19) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตนั้น เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกของมนุษย์ ได้แก่ ด้านจิตใจ ความรู้ ความสามารถ อารมณ์และความรู้สึก และด้านร่างกายคือ ความมีสุขภาพกายที่ดี สภาพความเป็นอยู่ และสภาพการดำรงชีวิตที่ดีในสังคมนั้นคุณภาพชีวิตที่ดีจึงเป็นชีวิตที่มีความสุขกาย สุขใจ และสามารถดำรงชีวิตด้วยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมได้ตามสภาวะ

กล่าวโดยสรุปความหมายของคุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้ถึงความพึงพอใจในการดำรงชีวิต การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในทิศทางที่ดี ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้อง ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและสังคม

ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

พัชรี หล้าแหล่ง (2556 : 8-9) กล่าวถึง ความสำคัญของคุณภาพชีวิตไว้ดังนี้

1) ความสำคัญของคุณภาพชีวิตระดับตนเองและครอบครัว คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพพลานามัยที่ดี ไม่เจ็บป่วย ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายส่วนตน และสามารถประกอบอาชีพการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่นไร้ซึ่งปัญหา

2) ความสำคัญของคุณภาพชีวิตระดับสังคมและประเทศชาติ เมื่อประชากรในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมทำให้คุณภาพชีวิตในสังคมและประเทศชาติดีขึ้นไปด้วย แต่ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องมีนโยบายที่จะเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เช่น สภาพแวดล้อม การศึกษาการประกอบอาชีพและรายได้ของประชากร เป็นต้น

WHO (1948 อ้างถึงใน ภัทราภา สุขสง่า และพรรณทิพา ศักดิ์ทอง, 2557 : 204) องค์กรอนามัยโลกในฐานะเป็นองค์กรหลักที่ดูแลด้านสุขภาพอนามัย มองเห็นว่า “ร่างกาย จิตใจสังคมที่ดีและการไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเป็นสภาวะของความสมบูรณ์ที่ดี” ถึงแม้ว่าข้อกำหนดนี้ จะไม่ได้เกิดขึ้นจริง อย่างไรก็ตามในระยะแรกผลสัมฤทธิ์ของแนวคิดที่ว่านี้เกิดกับกลุ่มประชาชนในวัยทำงานในโลกตะวันตกซึ่งหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการให้คำแนะนำในเรื่องสุขภาพภายนอกร่างกาย และมีการชักชวนให้มีการดูแลสุขภาพ ซึ่งทำให้เชื่อมไปสู่ความสัมพันธ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเรา ซึ่งในช่วงนั้นสุขภาพ (Healtb) ถูกให้ความหมายว่า เป็นสภาวะของความสมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจและความเป็นอยู่ที่

ดีในสังคม มิใช่หมายแต่เพียงปราศจากโรค และความอ่อนแอเท่านั้น แต่การดำเนินการพัฒนาด้านการสาธารณสุขกับการพัฒนาด้านการคิดค้นความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ด้านการรักษาสุขภาพที่เกิดจากการเจ็บป่วยด้านเดียว ขณะที่การเจ็บป่วยด้านอื่นๆ กลับไม่ได้รับการดูแล ในเดือนพฤษภาคม 1998 ที่ประชุมสมัชชาองค์การอนามัยโลก (World Health Organization Assembly) เพิ่มคำว่า “Spiritual Well-being” หรือ “สุขภาวะทางจิตวิญญาณ” เข้าไปในคำนิยามเดิม ดังนั้น ความหมายของคำว่า “สุขภาพ” หลังจากนั้น จึงรวมความหมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ หรือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทุกๆ ทางเชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ ซึ่งความหมายในแต่ละด้าน คือ

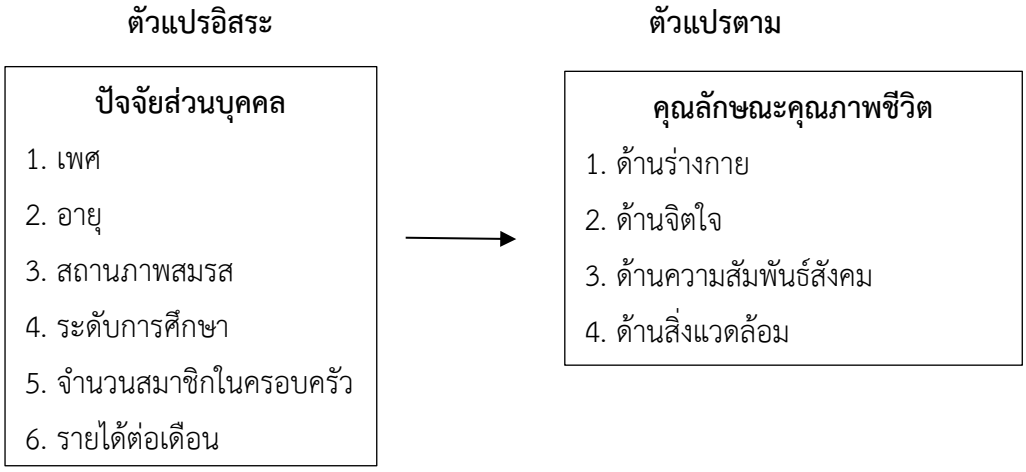
1) สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติภัย เป็นต้น

2) สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

3) สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดีและมีสันติภาพ เป็นต้น

4) สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูงเข้าถึงความจริงทั้งหมดและความเห็นแก่ตัว มุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุด ซึ่งหมายถึงพระนิพพานหรือพระผู้เป็นเจ้าหรือความดีสูงสุด สุดแล้วแต่ความเชื่อมที่แตกต่างกันของแต่ละคน สุขภาวะทางจิตวิญญาณ จึงหมายถึง มิติทางคุณค่าที่สูงสุดเหนือไปจากโลกหรือภาพภูมิทางวัตถุ การมีศรัทธา และมีการเข้าถึงคุณค่าที่สูงส่ง ทำให้เกิดความสุขอันประณีตลึกล้ำ

กรอบแนวคิด



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชนในประเด็นคุณภาพชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนในตำบลเฉลิมที่มีอายุ ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวน 20,031 คน และได้ทำการส่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตามสูตร ของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวนทั้งสิ้น 393 คน จากนั้นได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวแทนในแต่ละหมู่บ้านในตำบลเฉลิมมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค ซึ่ง ได้ค่าดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) =.785 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive

Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ t-test และ One-Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีผลวิจัยดังนี้

1. ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความคิดเห็นของประชาชนในตำบลเฉลิม

คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแระ จังหวัดนราธิวาส	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านร่างกาย	3.67	.581	สูง
ด้านจิตใจ	3.89	.696	สูง
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	4.04	1.00	สูง
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.96	.778	สูง
คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมรวมทุกด้าน	**3.87**	**.458**	สูง

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความคิดเห็นประชาชนในตำบลเฉลิม พบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.87 และค่า S.D เท่ากับ .458 โดยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในลำดับสูงสุดโดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.04 และค่า S.D. เท่ากับ 1.00 ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.96 และค่า S.D. เท่ากับ .778 ด้านจิตใจ อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.89 และค่า S.D. เท่ากับ .696 และด้านร่างกาย อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.67 และค่า S.D. เท่ากับ .581 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2. การเปรียบเทียบเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมจำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	N	$\bar{x}$	S.D.	T	P-Value
ชาย	143	3.8674	.39958	-.161	.865
หญิง	250	3.8752	.48996		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลเฉลิมที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมจำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	4	4.007	1.002	4.95	.001
	ภายในกลุ่ม	388	78.447	.202		
	รวม	392	82.454			

*มีนัยสำคัญที่สำคัญที่ระดับ 0.5

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีอายุที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงมีการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ผลปรากฏว่า ประชาชนที่มีอายุ 26-35 ปี มีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 46-55 ปี และ 56 ปีขึ้นไป ประชาชนที่มีอายุ 36-45 ปี มีคุณภาพชีวิตแตกต่างจากประชาชนที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่างจากอายุ 46-55 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมจำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5	4.196	.839	4.150	.001
	ภายในกลุ่ม	387	78.257	.202		
	รวม	292	82.454			

*มีนัยสำคัญที่สำคัญที่ระดับ 0.5

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงมีการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ผลปรากฏว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาแตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมตอนต้นแตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. แตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษาอื่นๆ และประชาชนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. แตกต่างจากประชาชนที่มีระดับการศึกษา

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	.534	.178	.845	.470
	ภายในกลุ่ม	389	81.920	.211		
	รวม	392	82.454			

*มีนัยสำคัญที่สำคัญที่ระดับ 0.5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส สามารถอภิปรายผลและสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับคุณชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส อาศัยอยู่ร่วมกันฉันญาติพี่น้องสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ดี ถ้าหากมีปัญหาสามารถขอความช่วยเหลือจากครอบครัวและคนรอบข้าง อีกทั้งยังมีความปรารถนาดีที่จะแนะนำสิ่งดีๆให้กันเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Power, Bullinger and WHOQOL Group (2002, 18, อ้างอิงใน ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ, 2555, 20) ที่ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม และการรับรู้ว่าตนนั้นได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย

ด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส มีสภาพแวดล้อมบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและยังมีบริการสาธารณสุขสามารถไปใช้ได้ตามความจำเป็น และรับรู้ข่าวสารต่างๆ ในแต่ละวันได้ดีเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อนรรฆ อิสเฮาะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่าด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ดีต่อสุขภาพ การคมนาคม สัญจรในพื้นที่มีความสะดวก เมื่อเจ็บป่วยสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็น อีกทั้งมีเงินหรือรายได้นำมาใช้จ่ายตามความจำเป็น และรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยในแต่ละวัน จึงไม่รู้สึกว่าไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากพื้นที่ที่ตนเองพักอาศัย

ด้านจิตใจ ประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ประชาชนรู้สึกมีความสุข มีความพึงพอใจและยอมรับในบุคลิกภาพ รูปร่าง หน้าตาของตน ไม่มีความรู้สึกหดหู่ หรือสิ้นหวัง มีสมาธิใน

การทำงานแต่ละวันได้ดี รู้สึกว่าชีวิตมีความหมายต่อตนเป็นอย่างมาก เพราะได้รับความรักและกำลังใจดีๆ จากครอบครัวอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย การศึกษาของ ประภาส บารมี (2546 : 42) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนชาวแพ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” การศึกษา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานและมีอาชีพค้าขายหรือทำธุรกิจการตลาด จึงต้องมีสมาธิและความจำดีพอสมควร พร้อมทั้งเกิดความพึงพอใจในความสามารถของตนเองที่มีอยู่ จึงมีความพอใจในตัวเองระดับหนึ่ง และสามารถยอมรับรูปร่างหน้าตาตนเองตามวัยได้ มีความเข้าใจและยอมรับสภาพปัญหาความเป็นจริงได้

ด้านร่างกาย ประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยทั่วไปแล้ว เมื่อมีอาการเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดท้อง ปวดตามตัว ไม่ถึงกับทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่างๆ ในแต่ละวันได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการงานหรือการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน โดยส่วนใหญ่แล้วประชาชนในชุมชนตำบลเฉลิม รู้สึกพึงพอใจที่สามารถใช้ชีวิตในแต่วันให้เกิดประโยชน์สูงสุด และในบางครั้งบุคคลที่เป็นเสาหลักของครอบครัวเกิดการเจ็บป่วยขึ้นมา แต่ยังคงจำเป็นต้องไปรักษาการพยาบาล เพื่อที่จะทำงานเลี้ยงชีพภายในครอบครัว และคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกๆ วัน อีกทั้งยังคงสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองได้ดี และพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อนรรฆ อิสเฮาะ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน ด้านร่างกาย พบว่า การเจ็บป่วยตามร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดตามตัว พบมากที่สุด ควรส่งเสริมการออกนโยบายการออกกำลังกาย รักษาสุขภาพ สร้างความแข็งแรงให้กับร่างกาย จัดหาเครื่องออกกำลังกายให้บริการประชาชน ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีการป้องกันและควบคุมภาวะที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคภัยไข้เจ็บ ส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงสามารถที่จะดำเนินชีวิตหรือประกอบอาชีพได้อย่างปกติ โดยไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเป็นอุปสรรค รวมถึงการร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น ให้บริการประชาชนกรณีเกิดอาการเจ็บป่วยของประชาชนในพื้นที่

2. เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประชาชนในตำบลเฉลิมที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีโอกาสสูงกว่าการศึกษาระดับประถมศึกษา เนื่องจากการศึกษาระดับปริญญาตรีมีการประกอบอาชีพที่ดีกว่าประชาชนที่ไม่มีการศึกษา มีความรู้ วิธีคิด ที่ร่ำเรียนมาย่อมเข้าถึงจุดมุ่งหมายของชีวิตได้เร็วและมีโอกาสสร้างกิจการหรือประกอบอาชีพที่ดี จึงมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า

ประชาชนในตำบลเฉลิมที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิมที่แตกต่างกัน เพราะประชาชนเพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัวต้องดูแลและเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวอย่าง

เต็มกำลังความสามารถ และแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัว ทำให้การประกอบอาชีพของเพศชายไม่เทียบเท่ากับเพศหญิง

ประชาชนในตำบลเฉลิมที่มีอายุต่างกัน จึงมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกัน เพราะคนที่มี อายุ 26-35 ปีกับประชาชนที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไปต่างกัน เนื่องจากคนที่มี อายุ 26-35 ปี มีพละกำลังเพียงพอที่จะทำงานและมีประสิทธิภาพทางด้านความคิดในการทำงานที่ดีกว่าประชาชนที่มี อายุ 56 ปีขึ้นไป

ประชาชนในตำบลเฉลิมที่มี จำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวนสมาชิก 2 คน กับ 3-5 คนต่างกัน เนื่องจากจำนวนสมาชิกที่มี 3-5 คน ต้องใช้เงินในการดำรงชีวิตสูงกว่าเพราะมีสมาชิกในครอบครัวหลายคนในการใช้จ่าย เช่น ค่าอุปโภคบริโภค ค่าเล่าเรียน ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายต่างๆในชีวิตประจำวัน จำนวนสมาชิกที่มี 2 คนมีการใช้เงินในการดำรงที่ชีวิตที่น้อยกว่า เนื่องจากมีสมาชิกในครอบครัวที่น้อยทำให้ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันลดลงในการใช้จ่ายในเรื่องของการอุปโภคบริโภค ภายในครัวเรือนและนอกครัวเรือน

ข้อเสอนแนะ

จากการศึกษา คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส พบว่า ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการดูแลสุขภาพกายของประชาชนในชุมชนให้ได้รับสิทธิในการรักษาสุขภาพทั้งจากนโยบายของรัฐ องค์กรที่จะเข้าไปบริการเพิ่มเติม ให้กับประชาชน เพราะจากการศึกษาพบประชาชนที่สูงอายุต้องใช้ยาหรือรักษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ รวมถึงการส่งเสริมให้ประชาชนได้ออกกำลังกาย เพราะจากการศึกษาพบว่าประชาชนขาดเรื่องการออกกำลังกาย/เล่นกีฬาเป็นประจำ

2. ด้านจิตใจ ควรดำเนินการนโยบายสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับด้านสุขภาพจิต การเสริมสร้างกิจกรรมนันทนาการภายในชุมชน เพราะจากการทำการวิจัยในครั้งนี้ได้พบเห็นปัญหาเรื่องการที่ประชาชนมีความอดทน/อดกลั้นใน สถานการณ์ที่บีบคั้น และการมีความจำที่ดี มีสมาธิและมีการตัดสินใจโดยใช้เหตุ ผลได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรส่งมีการส่งเสริมในด้านกิจกรรม การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบและส่งเสริมให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการประชุมประชาคมทั้งในระดับชุมชนและต่างชุมชน เพื่อเป็นกระตุ้นการมีส่วนร่วมกันและยังส่งผลต่อการผูกสัมพันธ์กันในชุมชนมากยิ่งขึ้น โดยหน่วยงานที่เข้ามาดูแลควรให้ความสำคัญมากขึ้น

4. ด้านสิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งสุขอนามัยเคลื่อนที่ เพื่อให้มีการประชาสัมพันธ์ในการรับรู้ด้านข่าวสาร สื่อสารความรู้ต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อเสริมสร้างให้ดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น เป็นส่วนหนึ่ง

เรื่องการรับรู้สภาพแวดล้อมจริงในแต่ละวัน เพื่อช่วยในเรื่องการรู้เท่าทัน ป้องกันอันตราย ด้านมลภาวะ มีกลิ่นเหม็น ฝุ่นละออง เสียงดัง น้ำเสีย ของเสียอันตราย ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎากมล ชื่นอิ่ม. (2555). คุณภาพชีวิตในมิติสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีภาวะข่อเข่าเสื่อมในชุมชนสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยคริสเตียน, นครปฐม.

จักรี สว่างไพร. (2525). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานครูโรงเรียนแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ชุมพร ฉ่ำแสง และคณะ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากรฝ่ายการพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดนครนายก. นครนายก : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิพย์วัลย์ เรืองขจร. (2554). วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ประภาส บารมี. (2546). คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยในชุมชนชาวแพ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พายัพ ชินวัตร และโซติรัส ชวนิชย์. (2559). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของจังหวัดเชียงใหม่ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์, 6(3), 2081-2086.

พัชรี หล้าแหล่ง. (2556). การศึกษาคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ (รายงานการวิจัย). ชุมพร : มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตชุมพร.

ภัทราภา สุขสง่า และ พรรณทิพา ศักด์ทอง. (2557). การทดสอบเบื้องต้นแบบประเมินผลลัพธ์ด้าน การใช้ยาที่ได้จากการรายงานของผู้ป่วยสำหรับคุณภาพชีวิตด้านยาโดยมใช้วิธีเชิงผสมผสาน. วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ, 9(4), 203-212.

รัตนาวดี จูละยานนท์. (2545). คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคเบาหวาน : กรณีศึกษาโรงพยาบาลนครชัยศรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ศรีเมือง พลังฤทธิ์. (2547). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยตนเอง ครอบครัว และชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์, กรุงเทพฯ.

อนรรฆ อิสเฮาะ. (2561). คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์ปริญญาปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2552). แปรถิ่นเปลี่ยนฐาน : สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานของประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

The Relationship between Human Resource Management Process and the Organizational Commitment of Personnel in Yala Municipal Office

อริสรา ยาการียา[1*], ไฟรัช ดาหามิ[2], นูรอินฟา หะมะ[3] และอิสยัส มะเก็ง[4]

Arisra Yakariya[1*], Fairat Dahamit[2], Nurainfa Hama[3] and Isayas Makeng[4]

[1,2,3] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1,2,3] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[4] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[4] Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307002@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ 1) ศึกษาระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา 2) ศึกษาระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา และ 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา จำนวน 1,260 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 304 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน

จากการศึกษาพบว่า 1) ระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเทศบาลนครยะลา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ซึ่งเมื่อพิจารนาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคัดเลือกอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อยู่ในลำดับที่สอง ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาอยู่ในลำดับที่ 3 และด้านการประเมินผลปฏิบัติงานอยู่ในระดับสุดท้าย 2) ระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรเทศบาลนครยะลา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ซึ่งเมื่อพิจารนาเป็นรายด้าน พบว่า

ความผูกพันด้านจิตใจอยู่ในลำดับสูงสุด ความผูกพันด้านบรรทัดฐานอยู่ในลำดับที่สอง และความผูกพันด้านการคงอยู่ อยู่ในระดับสุดท้าย 3) การทดสอบสมมติฐานพบว่ากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเทศบาลนครยะลามีความสัมพันธ์กับผูกพันองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

คำสำคัญ: การจัดการทรัพยากรมนุษย์,ความผูกพัน, องค์กร

Abstract

This research on The Relationship between Human Resource Management Process and the Organizational Commitment of Personnel in Yala Municipal Office aims to study 1-the level of human resource management process of personnel in Yala Municipal Office 2) to study the level of organizational commitment of personnel in Yala Municipal Office and 3) To find the relationship between human resource management process and the organizational commitment of personnel in Yala Municipal Office. The population used in this study includes 1,260 people in the area of Yala Municipal Office. A total of 304 people were obtained from the sample population according to Taro Yamane's formula and stratified random sampling was used. The research tools were questionnaire and interview form. Furthermore, the statistics used to analyze the data were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean, standard deviation and statistics for hypothesis testing using Pearson's correlation coefficient statistics (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient).

The study found that 1) the level of human resource management process of the Yala Municipal Office was at a high level with an average value of 4.07, when considering each aspect, it was found that the selection aspect was in the highest level. The second aspect was the compensation and benefits. The third aspect was training and development, and the performance evaluation aspect was at the last level. 2) The level of organizational commitment of personnel in Yala Municipal Office was at a high level with an average of 4.06, when considering each aspect, it was found that psychological commitment was in the highest level, the second was normative commitment, and the last level was persistence commitment and 3) The hypothesis testing found that the human resource management process of Yala Municipal Office had a relationship with organizational commitment of personnel in Yala Municipal Office.

Keywords: Human Resource Management, Commitment, Organizational

บทนำ

แม้ปัจจุบันนี้จะมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าสามารถตอบสนองและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานอย่างรวดเร็วก็ตาม แต่ทรัพยากรบุคคลก็ยังถือว่ามีความจำเป็นอยู่เหมือนเดิม เพราะคนเป็นผู้ควบคุมประสิทธิภาพการทำงานของเทคโนโลยีอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จขององค์การ เนื่องจากมนุษย์เป็นตัวจักรที่ขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ความมั่งคั่ง ความมีเสถียรภาพและความยั่งยืน องค์การใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่เต็มเปี่ยมด้วยความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และทักษะการทำงานเป็นเลิศ องค์การนั้นย่อมมีแต่ความเจริญก้าวหน้า

Channarong (2008) และกัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล (2557) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบุคคลตั้งแต่การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การวิเคราะห์งานการรับสมัคร การสรรหา การคัดเลือก การสัมภาษณ์ การบรรจุแต่งตั้ง การอบรมและการพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทน ผลประโยชน์และสวัสดิการ จนกระทั่งการธำรงรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้คงอยู่ในองค์การ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาขององค์การ ความรู้ ความสามารถพิเศษ และความเชี่ยวชาญ ของบุคลากรในองค์การ ถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีค่าและประเมินค่ามิได้ ดังที่ จารุนันท์ อิทธิอาวัชกุล (2553) กล่าวว่า มนุษย์เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สำคัญที่สุดขององค์การ ซึ่งจะช่วยนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นปัจจัยที่สร้างความแตกต่างและความเป็นเลิศให้กับองค์การในการแข่งขัน ดังนั้นองค์การจึงต้องมีกระบวนการสรรหาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้คนที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะการปฏิบัติงานตามที่องค์การต้องการและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความรู้ ความสามารถและศักยภาพอย่างเต็มที่ มีการให้ผลประโยชน์ สวัสดิการและค่าตอบแทนที่เพียงพอเพื่อให้บุคลากรมีความผูกพันและความภักดีต่อองค์การ

สิ่งที่องค์กรต้องให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ก็คือ การปลูกฝังหรือสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรภายในองค์กรเกิดความพึงพอใจ ความผูกพัน ความซื่อสัตย์ และจงรักภักดีที่จะร่วมมือและปฏิบัติงานให้กับองค์กรตลอดไป โดยองค์กรจะต้องใส่ใจดูแลรักษาความก้าวหน้าในอาชีพการงานให้กับบุคลากร อันจะส่งผลให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างชื่อเสียงและสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยและยากลำบาก แต่การที่องค์กรจะคาดหวังและมุ่งผลให้บุคลากรภายในองค์กรปฏิบัติเช่นนั้นได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ องค์กรจะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เป็นแรงเสริม เพื่อกระตุ้นและคอยผลักดันให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร (วิลาวรรณ รพีพิศาล, 2549)

องค์กรภาครัฐอาจมีข้อแตกต่างไปจากองค์กรธุรกิจทั่วไป เพราะองค์กรภาครัฐไม่ได้มีจุดประสงค์หลักในการแสวงหากำไร แต่ดำเนินกิจการเพื่อสนองนโยบายหลักของภาครัฐ หรือภาคสาธารณะอื่นๆ องค์กรภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานราชการในจังหวัดต่างๆ ถือ

เป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตลอดจนจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในประเทศให้มีความกินดีอยู่ดี และช่วยแก้ไขปัญหาของประชาชนในประเทศ

จากเหตุผลข้างต้นที่บ่งบอกว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถสร้างความผูกพันในองค์กรให้กับบุคลากรได้ ซึ่งเมื่อบุคลากรเกิดความผูกพันในองค์กรก็พร้อมที่จะทุ่มเทแรงกายแรงใจในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันในองค์กร โดยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในหน่วยงานภาครัฐ ก็คือ เทศบาลนครยะลา เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาอยู่ในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานภาครัฐ โดยการวิจัยนี้จะทำให้ทราบระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรในเทศบาลนครยะลาว่าอยู่ในระดับใด ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันในองค์กร และท้ายที่สุดจะได้แนวทางในการสร้างความผูกพันในองค์กรให้กับบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของบุคลากรเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

มอนดี้, โนว์ และพรีโมซ์ (Mandy, Noe, & Peneaux, 1999:5 อ้างถึงใน ปิยาพร ห้องแซง, 2555) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) หมายถึง การปฏิบัติและนโยบายในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ของธุรกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือเป็นกิจกรรมการออกแบบเพื่อสร้างความร่วมมือกับทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร กิจกรรมทรัพยากรมนุษย์มีดังนี้

1) ด้านการคัดเลือก หมายถึง กระบวนการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับองค์กรและเหมาะสมกับตำแหน่งที่ต้องการโดยคัดเลือกจากกลุ่มผู้มาสมัคร

2) การฝึกอบรมและพัฒนา หมายถึง กระบวนการพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ ความชำนาญ และทักษะที่จำเป็นสำหรับงาน มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร เพื่อเพิ่มความมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพในด้านของการปฏิบัติงาน

3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการประเมินพนักงาน โดยการวัดและเปรียบเทียบกบมาตรฐานที่กำหนดไว้ และการติดต่อสื่อสารกลับไปยังพนักงาน เป็นกิจกรรมระหว่างผู้บริหารโดยตรงและพนักงาน

4) ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์หมายถึง รางวัลที่พนักงานได้รับในการแลกเปลี่ยนกับงาน ได้แก่ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส สิ่งจูงใจ รวมถึงสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เพื่อเป็นรางวัลเพิ่มจากการจ้างงานและตำแหน่งภายในองค์กร

2. แนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร

Allen & Myer (1990: 18 อ้างถึงใน ศรัณย์ พิมพ์ทอง, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า ความผูกพันต่อองค์กร หมายถึง ทัศนคติที่สะท้อนความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลกับองค์กร ซึ่งตัวพนักงานมีความยินดีและเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกรวมถึงการยอมรับเป้าหมายและคุณค่าขององค์กรและยินดีที่จะปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุเป้าหมายนั้นตลอดจนปฏิบัติงานของตนอย่างเต็มความรู้ความสามารถโดยคานึงถึงผลประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญและไม่เต็มใจที่จะจากองค์กรไป ความผูกพันของบุคลากรจึงถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ได้มีการนามาเชื่อมโยงกับการประเมินพฤติกรรมของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราการเปลี่ยนและออกจากงานเพราะบุคลากรที่มีความผูกพันสูงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรนานกว่าและทางานอย่างเต็มความรู้ความสามารถมากกว่า

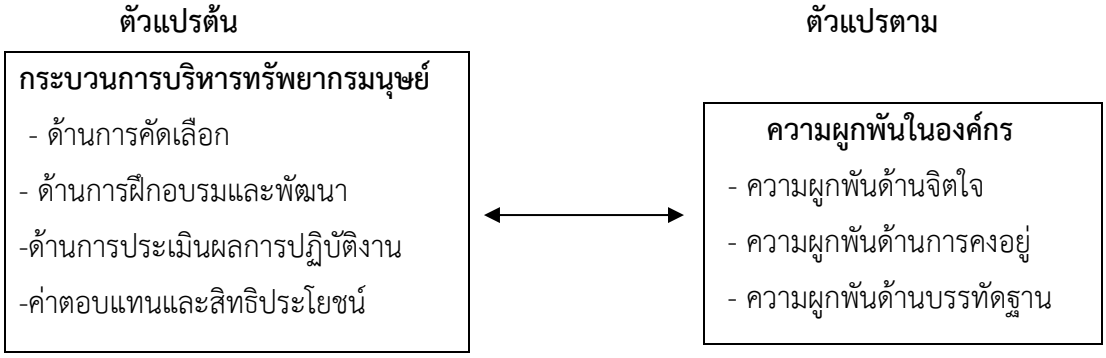
1) ความผูกพันด้านจิตใจ หมายถึง ความรู้สึกยึดมั่นกับองค์กร โดยรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว และปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

2) ความผูกพันด้านการคงอยู่ หมายถึง ความต้องการที่จะอยู่กับองค์กรต่อไป ซึ่งเกิดจากการประเมินและเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ได้รับจาการคงสภาพไว้และผลประโยชน์ที่จะต้องสูญเสียหากลาออกไป

3) ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน หมายถึง ความรู้สึกว่าการคงอยู่เพื่อเป็นสมาชิกขององค์กรเป็นสิ่งที่เหมาะสมและควรทำ ซึ่งเกิดจากค่านิยมส่วนบุคคล

กรอบแนวคิด

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ การจัดการทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันในองค์กรของเจ้าหน้าที่ (กรณีศึกษา เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา) โดยใช้กรอบวิจัย



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และความผูกพันในองค์กรของบุคลากร ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดที่เกี่ยวกับความผูกพันในองค์กร การสัมภาษณ์เชิงลึกของพนักงานเทศบาลนครยะลากระบวนการทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรในทัศนคติของบุคลากร

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา จำนวนประชากรทั้งสิ้น 304 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 4 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยในระดับต่ำมาก

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยในระดับสูงมาก

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและเนื้อหาดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีวิธีการอย่างไร ส่วนที่ 3 ความผูกพันในองค์กรของบุคลากรในขณะนี้มีสถานการณ์อย่างไร

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค ซึ่งได้ค่าดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .760 และสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันของบุคลากร มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) =.734 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา	$\bar{x}$	**S.D.**	**แปลผล**
ด้านการคัดเลือก	4.21	.650	สูงสุด
ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา	4.01	.758	สูง
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.98	.604	สูง
ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์	4.08	.607	สูง
กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา รวมทุกด้าน	**4.07**	**.434**	**สูง**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์พบว่ากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานเทศบาลนครยะลา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.07 และค่า S.D. เท่ากับ .434 โดยด้านการคัดเลือก อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.21 และค่า S.D. .650 อยู่ในลำดับที่สอง โดยด้านการฝึกอบรมและพัฒนา โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.01 และมีค่า S.D. .758 และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.98 และมีค่า S.D. .604 อยู่ในลำดับสุดท้ายโดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.08 และมีค่า S.D. .607

2. ระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับความผูกพันของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

ความผูกพันของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา	$\bar{x}$	**S.D.**	**แปลผล**
ความผูกพันด้านจิตใจ	4.05	.642	สูง
ความผูกพันด้านการคงอยู่	4.09	.643	สูง
ความผูกพันด้านด้านบรรทัดฐาน	4.04	.674	สูง
ระดับความผูกพันของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา รวมทุกด้าน	**4.06**	**.500**	**สูง**

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา พบว่าความผูกพันองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลาอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.06 และมีค่า S.D. เท่ากับ .500 โดยความผูกพันด้านการคงอยู่ อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.09 และมีค่า S.D. เท่ากับ .643 ความผูกพันจิตใจ อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.05 และมีค่า S.D. เท่ากับ .642 ด้านความผูกพันด้านบรรทัดฐานอยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.04 และมีค่า S.D. เท่ากับ.674

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

ความผูกพันของบุคลากร	กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันของบุคลากร		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	P - value	ระดับความสัมพันธ์
	.549**	.000	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของบุคลากร โดยมีระดับความสัมพันธ์อยู่ที่ระดับปานกลาง (r=.549) อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 เมื่อแยกเป็นรายด้านจะได้ผลดังนี้

สรุปอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

ด้านการคัดเลือก องค์กรมีเกณฑ์มาตรฐานในการคัดเลือกบุคลากรที่มีความเหมาะสมตามตำแหน่งที่รับโดยองค์กรมีวิธีการคัดเลือกหลากหลายวิธี ซึ่งสามารถตรวจสอบผู้สมัครที่มีความสามารถตรงกับความต้องการขององค์กรได้และมีกระบวนการคัดเลือกในองค์กร และสามารถระบุผู้สมัครที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและเติบโตไปพร้อมกับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา บุญธรรม (2559 : 144) ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความสมดุลชีวิตกับงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์กร พบว่า ด้านการคัดเลือก ต้องได้บุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับตำแหน่ง วิธีการคัดเลือกสามารถตรวจสอบได้

ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา องค์กรให้การฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทัศนคติ ทักษะและประสบการณ์ด้วยความต่อเนื่อง โดยมีองค์กรจัดกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ตอบสนองแผนการพัฒนาส่วนบุคคล แผนการพัฒนางาน และแผนการพัฒนาองค์กรที่ทำให้องค์กรมีการฝึกอบรมและพัฒนาโดยการให้ลงมือปฏิบัติ สามารถเข้าใจขั้นตอนการทำงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา บุญธรรม (2559 : 144) ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความสมดุลชีวิตกับงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์กร พบว่า ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ควรมีความ

สม่ำเสมอต่อเนื่อง สามารถตอบสนองแผนการพัฒนาส่วนบุคคล แผนการพัฒนางาน และแผนการพัฒนาองค์กร

ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน กระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กรมีความเหมาะสม ยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบภายในองค์กรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งมีเกณฑ์ที่เหมาะสมในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหรือเพิ่มค่าตอบแทนในแก่บุคลากร โดยมีการประเมินผลปฏิบัติงานในองค์กรทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา บุญธรรม (2559 : 144) ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความสมดุลชีวิตกับงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์กร พบว่า ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรมีความเหมาะสม ยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีหลักเกณฑ์การประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเสมอภาค

ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ องค์กรมีมาตรฐานที่เหมาะสมในการกำหนดและจ่ายค่าตอบแทนให้แต่ละสายงาน ให้มีความเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ โดยมีค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งท่านรู้สึกพอใจกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับนอกเหนือจากเงินเดือนที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้คงอยู่กับองค์กรได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิดา บุญธรรม (2559 : 145) ศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความสมดุลชีวิตกับงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์กร พบว่า ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ควรมีมาตรฐานทีเหมาะสมในแต่ละสายงานเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ สภาพเศรษฐกิจ และสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่พนักงานได้

2. ระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรเทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา

ความผูกพันด้านจิตใจ บุคลากรรู้สึกยึดมั่นผูกพันกับองค์กรและตั้งใจทำงานเต็มความสามารถเพื่อให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยมีความต้องการอย่างแรงกล้าในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนท์ธิญา ไกรวารี (2559 : 145) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสัญญาจ้างรายเดือน บริษัท ท้อปโกลฟ เทคโนโลยี พบว่า ความผูกพันด้านจิตใจ การที่พนักงานมีอารมณีเชิงบวกกับการผูกติดยึดเหนี่ยวกับองค์กร โดยพนักงานที่มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรอย่างแรงกล้าจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จขององค์กรและเขาก็ปรารถนาที่จะคงอยู่กับองค์กร

ความผูกพันด้านการคงอยู่ องค์กรที่อยู่เหมาะสมและดีที่สุดที่จะร่วมงานไม่รู้สึกสูญเสียประโยชน์หากลาออกจากองค์กรนี้ แม้ว่าจะมีที่อื่นเสนอค่าตอบแทนที่สูงกว่าจะตั้งใจทำงานที่องค์กรแห่งนี้จนกว่าจะเกษียณอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนท์ธิญา ไกรวารี (2559 : 17) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสัญญาจ้างรายเดือน บริษัท ท้อปโกลฟ เทคโนโลยี พบว่า ความผูกพันด้านการคงอยู่ เป็นความผูกพันส่วนตัวที่มีต่อองค์กร

เนื่องจากการที่เขาได้ลงทุนไปโดยการเป็นสมาชิกกับองค์กร เช่น ลงทุนด้านการเงิน ด้านสังคม เพื่อนร่วมงาน พนักงานจึงจำเป็นที่จะต้องอยู่ในองค์กร

ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน บุคลากรรู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นพนักงานขององค์กรที่พยายามหาวิธีใหม่ๆ ในการปรับปรุงการทำงานของตนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และมีส่วนช่วยอย่างมากในความสำเร็จขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนท์ธิญา ไกรวารี (2559 : 17) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสัญญาจ้างรายเดือน บริษัทท้อปโกลฟ เทคโนโลยี พบว่า ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน คือการที่พนักงานรู้สึกว่าเขามีหน้าที่ที่จะต้องอยู่กับองค์กรต่อไปเพราะพวกเขารู้สึกว่าองค์กรได้ให้ประโยชน์กับเขา ลงทุนกับเขา เช่นให้ได้รับการอบรม ดังนั้นเขาจึงควรจะตอบแทนองค์กรบ้าง

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

จากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากร ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ ถ้าองค์กรมีความรู้ ความสามารถ ในการเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับก็จะทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีทัศนคติ ทักษะและประสบการณ์อีกด้วย ซึ่งในองค์กรมีความยุติธรรม โปร่งใส และมีการส่วนช่วยอย่างมาก โดยมีค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่ได้รับมีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ บุคลากรจึงรู้สึกยึดมั่นผูกพันกับองค์กรและตั้งใจทำงานเต็มความสามารถเพื่อให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จจนกว่าจะเกษียณอายุในสำนักงานเทศบาลนครยะลา

ข้อเสอนแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า อุปสรรคที่สำคัญในการปฏิบัติของบุคลากรตามกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1. หน่วยงานควรจัดอบรมและส่งเสริมบุคลากรในองค์กรเรื่องกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

2. บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา ได้เข้าถึงหน่วยงานและกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลนครยะลา

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น การทำแผนวิจัยและการลงพื้นที่ในการจัดเก็บข้อมูลอย่างละเอียด

2. ควรมีการศึกษากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

เอกสารอ้างอิง

กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล. (2557). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : เอเชียเพรส.

จารุนันท์ อิทธิอาวัชกุล. (2553). การบริหารคนเหนือตำรา. กรุงเทพฯ : เนชั่น อินเตอร์เนชั่นแนล เอ็ดยูเคชั่น.

นนท์ธิญา ไกรวารี. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติการบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานสัญญาจ้างรายเดือน บริษัท ท้อปโกลฟ เทคโนโลยี (ประเทศไทย) (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ปิยาพร ห้องแซง. (2555). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานสาขาธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

พนิดา บุญธรรม. (2559). การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความสมดุลกับงานที่มีความผูกพันในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัทบริหารสอนทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2549). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : วิจิตรหัตถกร.

ศรัณย์ พิมพ์ทอง. (2557). ปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องกับการคงอยู่ในองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Channarong, S. (2008). Human resource management of the private and public universities in Bangkok Metropolitan Areas. Journal of Association of Private Higher Education Institutions of Thailand, 14(2), 176-191.

ความพึงพอใจของพนักงานจ้างเทศบาลนครหาดใหญ่ต่อคู่มือสิทธิสวัสดิการประกันสังคม

Satisfaction of Hatyai Municipality Employees to the Social Security Welfare Rights Handbook

สุทธิชัย รักจันทร์[1]* ฟารอฮาน ยีเส็นเบ็ญ[2] และชัยวัฒน์ ชุลีนวน[3]

Suttichai Rakjan[1*], Farahan Yeesenbenlah[2] and chaiwat chuleenuan[3]

[1] อาจารย์ประจำสาขาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Lecturer of Department the Politics and Government, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[2]นักศึกษาระดับปริญญาตรี, คณะรัฐศาสตร์, สาขาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Undergraduate student, Faculty of Political Science, Politics and Governance, Hatyai University

[3] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, คณะรัฐศาสตร์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Undergraduate student, Faculty of Political Science, Public Administration, Hatyai University

*Corresponding author, E-mail: rakjan_b@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของพนักงานจ้างต่อการใช้คู่มือสิทธิประกันสังคมซึ่งได้มาจากการฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาในกองการเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยได้รับมอบหมายให้จัดการงานด้านเอกสารสำคัญของกองการเจ้าหน้าที่ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการทำงานด้านต่าง ๆ ภายในหน่วยงานจากการที่ได้ฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาภายในสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่พบว่าพนักงานจ้างของหน่วยงานประสบปัญหาในเรื่องของการรับรู้และการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมซึ่งอาจทำให้พนักงานจ้างนั้นขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิสวัสดิการทางสังคม จนนำไปสู่การสูญเสียสิทธิประโยชน์ที่ตนพึงจะได้รับด้วยเหตุนี้จึงได้มี การจัดทำคู่มือสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมสำหรับพนักงานจ้างภายในสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ขึ้นเพื่อให้พนักงานจ้างเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมสามารถรับรู้และเข้าถึงสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมที่ตนควรจะได้รับเพิ่มมากขึ้นจนนำไปสู่การได้รับสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมในมาตรา 33 ตลอดจนพนักงานจ้างนั้นเกิดความพึงพอใจต่อคู่มือสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้และเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, คู่มือสิทธิประกันสังคม, พนักงานจ้างประจำ

Abstract

A study on employee satisfaction towards the use of the Social Security Rights Handbook obtained from the cooperative education training in the Staff Division at Hatyai Municipality Office. By being assigned to manage important documents of the staff division as well as participating in various work areas Within the agency, from the practice of cooperative education within the Hatyai Municipality Office, it was found that the employees of the agency faced problems in Recognition and access to social security welfare rights, which may cause employees to lack knowledge and understanding of the use of social welfare rights, leading to the loss of benefits that they should receive for this reason have Creating a manual on social security welfare rights for employers within the Hat Yai Municipality Office in order for employers to gain knowledge and understanding of the use of social security welfare rights, to be able to recognize and access the social security welfare rights that they should be. received more until it led to the right to social security welfare under section 33 Employees were also satisfied with the manual on social security welfare rights that was prepared to provide knowledge and public relations that could be researched by oneself.

Keywords: Satisfaction, Social Security Welfare Rights Handbook, Permanently Employed Employees

บทนำ

การประกันสังคมเป็นหน้าที่หนึ่งของรัฐบาลในการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนผู้มีรายได้ เพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่ประชาชน ตั้งแต่เกิดจนกระทั้งเสียชีวิต โดยจัดสวัสดิการในรูปแบบของการจัดเก็บเงินสมทบจากนายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาล การประกันสังคมจึงเป็นวิธีการหนึ่งยึดหลักการพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันของประชาชน ซึ่งประกันสังคม คือ สิ่งที่ลูกจ้างทุกคนต้องได้รับ เนื่องจากตามกฎหมายระบุไว้ว่านายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป จะต้องขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคม ดังนั้น ผู้ที่ถูกขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคม จะได้รับการเรียกจากประกันสังคมว่า ผู้ประกันตน มีหลักการสำคัญ คือ การให้ประชาชนมีส่วนช่วยเหลือตนเองด้วยการออกเงินสมทบ ทั้งในส่วนของลูกจ้างและนายจ้างเข้ากองกลาง หรือเรียกว่า กองทุนประกันสังคม เพื่อเป็นหลักประกันและคุ้มครองความเป็นอยู่ของประชาชนที่เป็นสมาชิกให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ในกรณีเจ็บป่วยหรือประสบอันตรายอันมิใช่จากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ ชราภาพ ว่างงาน เสียชีวิตและการให้เงินช่วยเหลือเลี้ยงดู

บุตรที่มีอายุตั้งแต่เกิดจนหกปี เป็นต้น นอกจากนี้ สิทธิประโยชน์ต่างๆ ของสำนักงาน ประกันสังคมตามบทกฎหมายนั้น มีไว้เพื่อเฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุขของผู้ประกันตน แต่หากสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับของสำนักงานประกันสังคม มีกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อกฎหมายอยู่จำนวนมากและยากต่อความเข้าใจ อาจทำให้เกิดความสับสนหรือต้องใช่ระยะเวลาในการไตร่ตรองเนื้อหา และใช้ทักษะทางปัญญาในการประมวลผลมากขึ้น ทำให้เกิดความเครียดและปัญหาด้านความจำ จึงอาจนำไปสู่ความไม่เข้าใจเนื้อหา ข้อมูล และสิทธิประโยชน์ของผู้ผู้ประกันตน ตลอดจนนำมาซึ่งการได้รับสิทธิที่อาจพึงจะได้รับไม่ครบถ้วน

ทั้งนี้ยังพบว่าพนักงานจ้างของสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ประสบปัญหาในเรื่องของการรับรู้และการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคม ซึ่งอาจทำให้พนักงานจ้างนั้นขาดความความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิสวัสดิการทางประกันสังคม จนนำไปสู่การสูญเสียสิทธิประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการจัดทำคู่มือสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมสำหรับพนักงานจ้างภายในสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ขึ้น เพื่อให้พนักงานจ้างเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้สิทธิสวัสดิการทางประกันสังคม สามารถรับรู้และเข้าถึงสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมที่ตนพึงจะได้รับในมาตรา 33 ตลอดจนพนักงานจ้างนั้นเกิดความพึงพอใจต่อคู่มือสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้และเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้พนักงานจ้างได้ทำความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมที่ตนเองพึงได้รับอย่างละเอียดและถูกต้องด้วยตัวเอง
2. เพื่อให้พนักงานจ้างมีคู่มือที่สามารถหาข้อมูลและทำความเข้าใจได้เพื่อที่พนักงานจ้างได้ทำความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมที่ตนเองพึงได้รับอย่างละเอียดและถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. พนักงานจ้างรับทราบเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมที่ตนเองพึงได้รับเพิ่มมากขึ้น
2. จ้างเข้าใจหลักเกณฑ์ สิทธิ เงื่อนไขต่างๆ ในการรับสิทธิประกันสังคม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความพึงพอใจของพนักงานจ้างต่อการใช้คู่มือสิทธิประกันสังคมสำหรับพนักงานจ้างภายในสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่นั้น ผู้จัดทำได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาคู่มือ
2. แนวคิดเกี่ยวกับประกันสังคม
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

4. แนวคิดประชาสัมพันธ์
5. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานประกอบการ

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาคู่มือ คู่มือการปฏิบัติงานเป็นเอกสารที่แต่ละหน่วยงานสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน เป็นคู่มือกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานตามขั้นตอน เป็นเอกสารที่รวบรวมกฎหมาย พระราชบัญญัติ ระเบียบข้อบังคับหลักการปฏิบัติที่เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบ

ปุณญพินัล กริสกรี (2559) ให้ความหมายว่า การจัดทำคู่มือจะต้องคำนึงว่า คู่มือที่สร้างขึ้นมานั้นมีความจำเป็นอย่างไร การนำคู่มือไปใช้งานต้องผ่านการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านจุดประสงค์ โครงสร้างองค์ประกอบของคู่มือและด้านเนื้อหาภายในคู่มือ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญจะมีส่วนอย่างมาก ในการให้คำแนะนำต่างๆ เช่น แก้ไขการยกตัวอย่าง แก้ไขเนื้อหาบางประเด็น แก้ไขรูปภาพประกอบและภาษาที่ใช้ เป็นต้น

วิยะดา ธนสรรวนิช (2558) ให้ความหมายว่า คู่มือการปฏิบัติงานเปรียบเสมือนแผนที่บอกเส้นทางการทำงานที่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของกระบวนการ ระบุถึงขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการต่างๆขององค์กรและเกี่ยวข้องกับหลายส่วน ซึ่งสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน

คู่มือการปฏิบัติงาน เป็นเอกสาร ที่ประกอบด้วยหลักการและวิธีการปฏิบัติงานต่างๆ รวมทั้งระเบียบ ข้อบังคับ โดยระบุลักษณะงาน วิธีการทำงานเป็นขั้นตอนตามลำดับ เขียนเป็นข้อๆ เพื่อให้ดูง่าย

คู่มือการปฏิบัติงาน หมายถึง เอกสารในเชิงคุณภาพ ซึ่งรวบรวมกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักปฏิบัติในหน้าที่ ความรับผิดชอบพร้อมทั้งแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะและพัฒนางานในหน้าที่

คู่มือ (Handbook) หรือ Manual หมายถึง เอกสารที่รวบรวมเนื้อหาทั้งทฤษฎี และแบบฝึกปฏิบัติ เพื่อใช้ประกอบหรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีรายละเอียดแนะนำวิธีการปฏิบัติในกิจกรรม เป็นการให้คำอธิบายและเฉลยปัญหา หรือข้อสงสัย เพื่อให้ได้ความรู้และคำตอบอย่างรวดเร็วด้วยตนเอง นิยมจัดทำเป็นรูปเล่ม ทำให้สามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆได้มากขึ้น และมักจะมีภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจ และเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

ขั้นตอนในการพัฒนาคู่มือ

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จากเอกสาร ตำรา หลักสูตร งานวิจัยต่างๆ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา และรูปแบบของคู่มือ
2. วิเคราะห์ลักษณะของผู้ใช้คู่มือ
3. กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา ความคิดรวบยอด ของคู่มือ
4. สำรวจรายละเอียดและกำหนดจุดประสงค์ในการให้ความรู้ ของคู่มือ

5. เขียนเนื้อหาของคู่มือตามวัตถุประสงค์และขอบข่ายเนื้อหากว้างๆ ของคู่มือ
6. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา
7. ออกแบบรูปเล่ม ภาพประกอบ จัดพิมพ์ ทดลองใช้ตามกระบวนการพัฒนาคุณภาพของคู่มือ
8. แก้ไข ปรับปรุง นำไปใช้กับกลุ่มทดลองเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของคู่มือที่ดี

ในการพัฒนาคู่มือขึ้นมานั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะของคู่มือเป็นสำคัญ เพราะผู้ที่ใช้หรือศึกษาคู่มือนั้นจะให้ความสนใจหรือไม่ ก็ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของคู่มือที่ดีนั่นเอง

1. ด้านเนื้อหา
   1.1 เนื้อหาสาระหรือรายละเอียดในคู่มือควรตรงกับเรื่องที่ศึกษา และไม่ยากจนเกินไป จนทำให้ไม่มีผู้สนใจที่จะหยิบอ่าน
   1.2 การนำเสนอเนื้อหาควรให้เหมาะสมกับพื้นความรู้ของผู้ที่จะศึกษา
   1.3 ข้อมูลที่มีในคู่มือ ผู้อ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้
   1.4 เนื้อหาควรเหมาะสมที่จะนำไปอ้างอิงได้
   1.5 ควรมีกรณีตัวอย่างประกอบในบางเรื่อง เพื่อจะได้ทำความเข้าใจง่าย

จากแนวคิดเกี่ยวกับ “ประเภทของคู่มือ” สรุปได้ว่า คู่มือแบ่งเป็น 3 ประเภทดังนี้

1) คู่มือที่ใช้กับการเรียนการสอนโดยตรงตามหลักสูตร เป็นคู่มือที่แนะนำแนวทางการสอน หรือเทคนิคการสอน วิธีการใช้สื่อนวัตกรรม ที่สัมพันธ์และตรงตามรายวิชาในหลักสูตร

2) คู่มือที่ใช้กับกิจกรรมเฉพาะกิจ เป็นคู่มือที่แนะนำแนวทางการจัดกิจกรรมเฉพาะกิจ การให้ความรู้เฉพาะเรื่องวิธีปฏิบัติงานเฉพาะเรื่อง

3) คู่มือที่มีการทดลองนำไปปฏิบัติ เพื่อช่วยให้เกิดทักษะและเข้าใจอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาการพัฒนาคู่มือ สรุปได้ว่า การพัฒนาคู่มือที่ดีนั้น เป็นการวางแผน เตรียมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา คู่มือ แหล่งเรียนรู้ และจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ ใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายข้อมูลละเอียดครบถ้วน เน้นการปฏิบัติ อธิบายการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ และมีการทดลองนำไปปฏิบัติงานจริง อีกทั้งยังสามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับ ระเบียบวิธีและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมประกันสังคม คือ การที่ประชาชนผู้มีรายได้แต่ละคนได้มีส่วนช่วยตนเองครอบครัว หรือผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน โดยร่วมกันเสี่ยงภัยหรือช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ยากเดือดร้อนซึ่งกันและกันระหว่างผู้มีรายได้ในสังคมด้วยกันร่วมกันออกเงินสมทบเข้ากองทุนกลางที่เรียกว่า “กองทุนประกันสังคม” โดยมีลูกจ้างนายจ้างและในส่วนโครงการของรัฐบาลที่มีส่วนร่วมออกเงินสมทบเข้ากองทุนนี้ด้วย และกองทุนจะจ่ายประโยชน์ทดแทนให้แก่ ลูกจ้างที่ส่งเงินสมทบเมื่อประสบเคราะห์กรรมหรือความเดือดร้อน อันทำให้เกิดการขาดรายได้เช่น เจ็บป่วย คลอดบุตร ว่างงาน ชราภาพ เป็นต้น

โดยรัฐบาลจะเข้ามาเป็นผู้รับผิดชอบ และดำเนินการประกันสังคม จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่ให้ความมั่นคง และเป็นหลักประกันทางสังคมแก่ผู้ประกันตนลูกจ้าง และบุคคลอื่นว่าในยามที่เดือดร้อนและจำเป็น ผู้ที่ทำประกันสังคมจะได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ถูกทอดทิ้งจนเป็นภาระสังคม

หลักการของการประกันสังคม แบ่งออกเป็น 5 ประเภท

1. นายจ้างและลูกจ้างจะออกเงินสมทบร่วมกันส่วนรัฐบาลจะออกเงินอุดหนุนบางส่วน
2. การเข้าโครงการประกันสังคมเป็นลักษณะบังคับ
3. การจัดตั้งกองทุนเพื่อนำไปจ่ายประโยชน์ทดแทนตามเงื่อนไขที่กำหนด และส่วนหนึ่งของเงินสมทบจะนำไปลงทุนเพื่อให้กองทุนมีสินทรัพย์มากขึ้น
4. สิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนเกิดจากการจ่ายเงินสมทบที่เป็นตามเงื่อนไข
5. อัตราเงินสมทบ และประโยชน์ทดแทนมีความสัมพันธ์กับรายได้ของผู้ประกันตน

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

น้ำสิน เทียมแก้ว (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2559 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการ และศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 420 คนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ได้รับความพึงพอใจเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ รองลงมาได้แก่ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านบริการตามจุดบริการต่าง ๆ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกระบวนการและขั้นตอนการให้บริการ และด้านทรัพยากรสำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการด้านทรัพยากรห้องสมุด พบว่า ด้านทรัพยากรสารสนเทศควรจัดซื้อหนังสือวารสาร นิติยสารเพิ่ม และควรมีฐานข้อมูล PubMed สำนักวิทยบริการหน่วยบริการศรีสวัสดิ์ และวิทยาพัฒนามีหนังสือที่มีความทันสมัยมีคุณภาพแต่ยังมีไม่เพียงพอ ป้ายที่บอกหมวดหมู่กว้างไปไม่ชัดเจน ด้านการบริการและขั้นตอนการให้บริการ พบว่า ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีมีปัญหา ควรเพิ่มห้อง Study room มากขึ้น มีคิวอาร์โค้ดโหลด full Text ทรัพยากรสารสนเทศ หนังสือบนชั้นไม่เป็นระเบียบตามหมวด หนังสือบางเล่มเกิดการชำรุด ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ เจ้าหน้าที่บางคนหน้าบึ้งตึงใช้น้ำเสียงไม่ไพเราะ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกโต๊ะนั่งอ่านไม่เพียงพอ สัญญาณ Internet WiFi ไม่มีประสิทธิภาพ ด้านประชาสัมพันธ์ ห้องสมุดเป็นสถานศึกษาหาความรู้ ควรกำชับเคร่งครัดเรื่องการใช้เสียง

จิณาภา ใคร้มา และประภัย สุขอิน (2557) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการ

ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 377 คน เครื่องมือที่ใช้บริการคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการใช้บริการ ยืม-คืนมากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาปริญญาตรี มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมากด้าน ความพึงพอใจต่อคุณภาพ การให้บริการมากเป็นลำดับแรก ได้แก่ ด้านบุคลากรห้องสมุด พบว่า บุคลากรแต่งกายและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมรองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ และขั้นตอนการให้บริการ พบว่าการบริการมีความถูกต้อง และรวดเร็ว ด้านการสื่อสารกับผู้ใช้ พบว่า ช่องทางการประชาสัมพันธ์หลากหลาย เช่น เว็บไซต์ อีเมล์ หนังสือเวียนอิเล็กทรอนิกส์ เฟสบุ๊ค ทวิสเตอร์ เป็นต้น ด้านทรัพยากรสารสนเทศและการบริการพบว่า ทรัพยากรมีจำนวนเพียงพอกับความต้องการและด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ห้องสมุดมีความสะอาด สำหรับข้อเสนอแนะด้านทรัพยากรสารสนเทศและการบริการ พบว่า หนังสือหายากหนังสือเก่าไม่มีการอัพเดท ชั้นหนังสือแน่นด้านกระบวนการ และขั้นตอนการให้บริการ พบว่า การวางบัตรใช้บริการห้องอินเตอร์เน็ตทำให้เสียเวลาชั้น 1 ควรเปิดประตูทางออกห้องประชุม ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรไม่ใส่ใจผู้ใช้บริการ ไม่เต็มใจให้บริการด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า อินเตอร์เน็ตช้า ห้องสมุดเสียงดังควรมีการแบ่งพื้นที่การอ่านหู ฟังไม่มีประสิทธิภาพปลั๊กไฟไม่เพียงพอร้านถ่ายเอกสารไม่เพียงพอ และด้านการสื่อสารกับผู้ใช้ พบว่า วิธีการสืบค้นข้อมูลซับซ้อน การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง มีป้ายมากเกินไป

จากความหมายของความพึงพอใจที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึงความรู้สึกชอบหรือความพอใจที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการ

วิธีการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

วิธีการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสามารถทำได้หลายวิธี ในการวัดนั้นอาจใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง หรือใช้หลายวิธีประกอบกัน เพื่อให้ได้ผลที่แน่นอนขึ้น นักวิชาการได้เสนอแนวคิดในการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2532) ได้กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจแบ่งแบบวัดตามลักษณะข้อความที่ถามออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1) แบบสำรวจปรนัย เป็นแบบวัดที่มีคำถามและคำตอบ ให้เลือกตอบโดยที่ผู้ตอบตอบตามที่ตนเองมีความคิดเห็น และความรู้สึก เป็นข้อมูลที่มีการวิเคราะห์ด้วยเชิงปริมาณ

2) แบบสำรวจเชิงพรรณนา เป็นแบบสอบถามที่ผู้ตอบตอบด้วยคำพูด และข้อเขียนของตนเอง เป็นแบบสัมภาษณ์หรือคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบตอบโดยอิสระ เป็นข้อมูลที่ได้ในเชิงคุณภาพ นอกจากนี้แบบวัดยังสามารถแบ่ง ได้ตามคุณลักษณะของงานเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 แบบวัดความพึงพอใจงานโดยทั่วไป เป็นแบบวัดที่วัดความพึงพอใจของบุคคลที่มีความสุขอยู่กับงานโดยส่วนรวม ตัวอย่างแบบวัดชนิดนี้ ได้แก่ แบบวัดของแฮคแมน และโอลแฮม

(Hackman and Oldham. 1975 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2532) ซึ่งมีข้อคำถามเพียง 5 ข้อ เป็นลักษณะแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีข้อ 2 และข้อ 5 เป็นคำถามนิเสธ

2.2 แบบวัดความพึงพอใจเฉพาะเกี่ยวกับงาน แบบวัดนี้เป็นการวัดความพึงพอใจในแต่ละด้านตัวอย่างแบบวัดชนิดนี้ ได้แก่ แบบวัดของแอคแมน และโอลแฮม แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีข้อความคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรายได้ ความมั่นคงในงานมิตรสัมพันธ์ผู้บังคับบัญชา และความก้าวหน้า

สาโรช ไสยสมบัติ (2554) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการวัดความพึงพอใจต่อการบริการอาจกระทำได้หลายวิธี ต่อไปนี้ผสมผสานกับรูปแบบและวิธีการข้างต้น ในการศึกษาการใช้และความพึงพอใจของผู้ใช้นั้นควรมีการวางแผนการสำรวจ ตลอดจนการออกแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และสามารถวิเคราะห์นำเอาผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตการทำคู่มือ

1.1 ขอบเขตด้านระยะเวลา เริ่มจัดทำโครงงานตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2565 – 25 ตุลาคม พ.ศ.2565 (9 สัปดาห์ 1 วัน)

1.2 ขอบเขตด้านข้อมูล ขอคำปรึกษาจากพนักงานที่ปรึกษาและพนักงานที่รับผิดชอบในการจัดทำสิทธิประกันสังคมของเทศบาล นครหาดใหญ่ อาจารย์ที่ปรึกษา และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเตอร์เน็ต

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิเคราะห์ประเด็นปัญหา
2. เสนอประเด็นปัญกาและหัวข้อโครงงาน
3. ศึกษาข้อมูลและรวบรวมข้อมูลในการจัดทำโครงงาน
4. วางแผนและจัดทำโครงงานในแต่ละบท
5. ประกันของพนักงานจ้างภายในเทศบาลนครหาดใหญ่
6. ปรับปรุงแก้ไขคู่มือเกี่ยวกับการสิทธิประกันสังคมของพนักงานจ้างภายในเทศบาลนครหาดใหญ่



ภาพที่ 1 รวบรวมข้อมูลจากหนังสือประกาศเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่มาผู้วิจัยเป็นผู้เรียบเรียง

ต่อจากนั้นใช้การวิจัยเชิงประเมิน ด้วยการวัดความพึงพอใจ อันสืบเนื่องมาจากคู่มือเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมของพนักงานเทสบาลนครหาดใหญ่เพื่อที่มุ่งไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ ความพึงพอใจกับวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ แล้วสามารถปรับปรุงคู่มือในอนาคตในอนาคตด้วย

สรุปผลและอภิปรายขั้นตอนการทดลองปฏิบัติ

1. การทดลองใช้

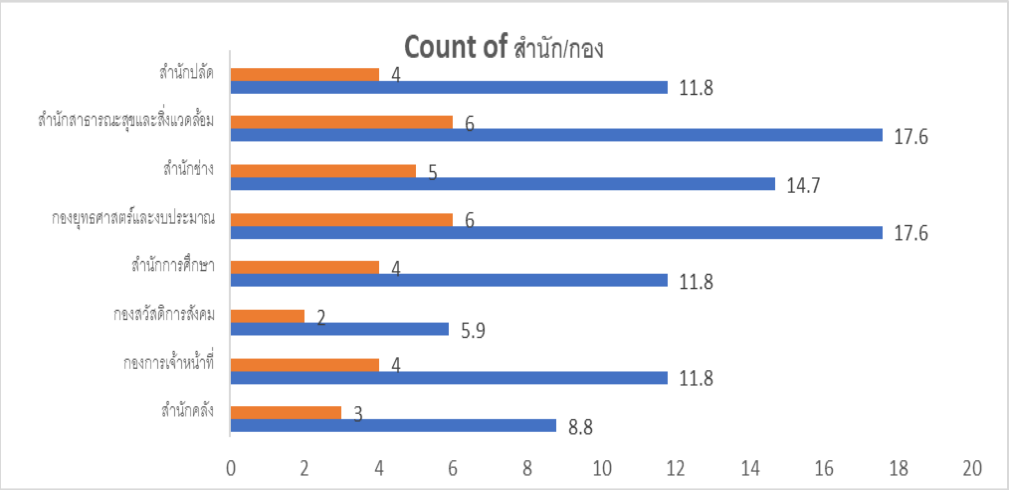
จาการที่ผู้จัดทำได้ทำคู่มือสิทธิประกันสังคม และInfographicสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมของพนักงานภายในเทศบาลนครหาดใหญ่เสร็จสิ้นแล้ว ได้มีการนำคู่มือไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ่านทาง facebook fanpage กองการเจ้าหน้าที่เทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อให้พนักงานจ้างได้ศึกษาหาความรู้และเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมที่ตนพึงได้รับ ซึ่งเมื่อพนักงานจ้างได้ศึกษาและทำความเข้าใจและได้มีการจัดทำแบบประเมินผลการใช่คู่มือเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมสำหรับพนักงานจ้างภายในเทศบาลนครหาดใหญ่โดยการประเมินผลการใช่งานผ่าน Google Form โดยระบุหัวข้อประเมินผลจากการนำคู่มือไปใช้จริงในเทศบาลนครหาดใหญ่

2. ผลการประเมินการใช้งาน



ภาพที่ 2 แสดงจำนวนเพศชายและหญิงที่ประเมินผล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มีผู้ประเมินแบบสอบถามเพศหญิง จำนวน 22 คนคิดเป็นร้อยละ64.7ของผู้ประเมินแบบสอบถาม และผู้ประเมินแบบสอบถามเพศชาย จำนวน 12 คนคิดร้อยละ35.3 ของผู้ประเมินแบบสอบถาม ซึ่งผลรวมของผู้ประเมินมีทั้งหมด จำนวน 34 คน



ภาพที่ 3 แสดงสำนัก/กองของผู้ประเมิน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มีผู้ประเมินสังกัดสำนักปลัด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 สังกัดสำนักคลัง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 สังกัดสำนักช่างจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7 สังกัดสำนักสาธารณะสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 สังกัดสำนักการศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 สังกัดกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 สังกัดกองสวัสดิการสังคม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และสังกัดกองการเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ของผู้ประเมินแบบสอบถาม ซึ่งผลรวมของผู้ประเมินมีทั้งหมด จำนวน 34 คน

ตารางที่ 1 ผลการประเมินการใช้คู่มือสิทธิประกันสังคม

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์การประเมิน
การจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่	4.56	มากที่สุด
เนื้อหาของการช่วยการช่วยให้พนักงานจ้างเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคม	4.65	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หัวข้อการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์การประเมิน
เนื้อหาคู่มือตรงต่อความต้องการ	4.82	มากที่สุด
มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความน่าสนใจในการอ่านและทำความเข้าใจ	4.62	มากที่สุด
รูปแบบตัวอักษรอ่านง่ายและสวยงาม	4.41	มาก
ความพึงพอใจของท่านโดยรวมจากประโยชน์และความรู้ที่ได้รับจากคู่มือฉบับนี้	4.68	มากที่สุด
รวม	4.62	มากที่สุด

จากตารางการสรุปข้อมูลจากแบบประเมินผลงาน พบว่า ข้อที่ 1 มีการจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ ค่าเฉลี่ย 4.56 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจมากที่สุด ข้อที่ 2 เนื้อหาของการช่วยให้พนักงานจ้างเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิสวัสดิการทางประกันสังคมค่าเฉลี่ย 4.65 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจมากที่สุด ข้อ 3 เนื้อหาคู่มือตรงต่อความต้องการค่าเฉลี่ย 4.82 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจมากที่สุด ข้อ 4 มีความคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความน่าสนใจในการอ่านและทำความเข้าใจค่าเฉลี่ย 4.62 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจระดับมากที่สุด ข้อ 5 รูปแบบตัวอักษรอ่านง่ายและสวยงามค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจมากและ ข้อ 6 ความพึงพอใจของท่านโดยรวมจาก ประโยชน์และความรู้ที่ได้รับจากคู่มือฉบับนี้คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.68 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจมากที่สุด จะสรุปได้ว่า ผลรวมค่าเฉลี่ยกลางอยู่ที่ 4.62 อยู่ในเกณฑ์การประเมินระดับความพึงพอใจมากที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการทำแบบประเมินผลการใช่คู่มือสิทธิประกันสังคมของพนักงานจ้างภายในเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่ได้รับความร่วมมือในการประเมินจากพนักงานจ้างในแต่ละสำนักกองทั้งหมด 5 สำนัก 3 กอง พบว่า พนักงานจ้างภายในสำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่ได้มีคู่มือเกี่ยวกับสิทธิ

ประกันสังคมและสื่อ Infographic สรุปย่อเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมเพื่อให้พนักงานจ้างได้ทำความเข้าใจ เรียนรู้และเข้าถึงสิทธิได้อย่างง่ายขึ้น ตลอดจนการมีสีสันและความกระชับของเนื้อหาคู่มือ ส่งผลให้คู่มือเกี่ยวกับสิทธิประกันสังคมมีส่วนทำให้พนักงานจ้างสามารถเข้าใจในสิทธิของตนที่ตนเองที่จะพึงได้รับมากเพิ่มขึ้น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ผู้จัดทำได้กำหนดไว้ทุกประการ ดังนั้นจากการทำคู่มือดังกล่าวส่งผลให้พนักงานจ้างมีความกระหายที่จะอยากเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิทธิประกันสังคมต่างๆ ที่ตนเองพึงได้รับ และเมื่อพนักงานเข้าใจแล้วก็จะนำไปสู่การได้รับสิทธิทางประกันสังคมอย่างครบถ้วนและรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

กองการเจ้าหน้าที่ ฝ่ายอำนวยการ สำนักปลัด. (2562). คู่มือการขอรับสวัสดิการทางประกันสังคม. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565 จาก http://www.saedcity.goth

ฝ่ายบรรจุและแต่งตั้งกองการเจ้าที่. (2564). คู่มือการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการดำเนินงานแบบฟอร์มการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับพนักงานจ้างตามภารกิจ พนักงานจ้างทั่วไปและพนักงานจ้างผู้เชี่ยวชาญพิเศษ. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565 จาก http:/clib.psu.ac.th/images/ratana/APA-6-edition-PDF

สำนักงานประกันสังคม. (2562). คู่มือผู้ประกันตน. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565 จาก http://www.oic.go.th

สิริกาญจน์ ศิโรจน์นวากุล. (2557). ความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทดแทนของผู้ประกันตนที่ทำงานในสถานประกอบการนิคมอมตะนครจังหวัดชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565 จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55930289.pdf

สุกฤต กมลวัฒนา. (2552). การเปิดรับข่าวสาร พฤติกรรมการใช้บริการ และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสำนักงานประกันสังคม. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2564 จาก http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/thesis/133340.pdf

โสภณ เจริญ. (2539). ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายประกันสังคมในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2564 จาก http://cuir.car.chula.ac.th

การรักษาความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษาช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี”

Thainess Restoration and Acculturation by Thai Daughters-in-law in a Foreign Country: A Case Study from a YouTube Channel “Super Wife Sapai-rotee”

หลู่ จั้วซี[1] * และสุธิดา สุนทรวิภาต[2]

LU ZUOXI[1] * and SUTHIDA SOONTORNWIPAT[2]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] Graduate student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts Huachiew Chalermprakiet University

[2]อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2]Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

*Corresponding author, E-mail: luzuoxi666@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การรักษาความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษาช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ซึ่งเป็นรายการที่เริ่มสร้างขึ้นปี 2564 โดยผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับผู้ชายอินเดีย ผู้วิจัยคัดเลือกคลิปวิดีโอที่มียอดเข้าชมมากที่สุดแบบจัดเรียงตามลำดับความนิยม ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2564 ถึงเดือนสิงหาคม 2565 จำนวน 6 คลิปวิดีโอ ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นการรักษาความเป็นไทยมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้ภาษาไทย 2) ด้านอาหารไทย 3) ด้านมารยาทไทย และ 4) ด้านความรักชาติไทย ยูทูบเบอร์สาวไทยมีการนำเสนอการใช้ชีวิตในประเทศอินเดียผ่านช่องยูทูบ มีการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้กับสมาชิกในครอบครัวอินเดีย และสังคมออนไลน์ให้ผู้ชมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ถือได้ว่ายูทูบเบอร์สาวไทยได้การรักษาความเป็นไทยอย่างสม่ำเสมอในต่างแดน ส่วนการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ พบว่า มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการทำอาหาร 2) ด้านการใช้ชีวิต ยูทูบเบอร์สาวไทยมีการปรับตัวเรียนรู้เข้ากับวัฒนธรรมอินเดียผ่านการทำอาหารอินเดียและมีการปรุงอาหารไทยผสมผสานกับวัตถุดิบอินเดีย ยังแสดงให้เห็นถึงยูทูบเบอร์สาวไทยมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมเพื่อเข้ากับครอบครัวของสามีในต่างประเทศอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: การรักษาความเป็นไทย, การผสมผสานทางวัฒนธรรม, สะใภ้ไทย, ยูทูบ

Abstract

This research aims to analyze Thainess restoration and acculturation by Thai daughters-in-law in a foreign country: A case study from a YouTube channel called *"Super Wife Sapai-rotee."* Contents of the channel were first uploaded in 2021 by Thai women who married Indian men. Six most viewed video clips, uploaded during March 2021 – August 2022, were analyzed.

The research finds four areas of Thainess restoration, including 1) Thai language usage; 2) Thai food; 3) Thai manners; and 4) Thai nationalism. Mainly, Thainess restoration was constantly presented through Thai ways of live in context of Indian family and online society by the Thai female YouTubers; this made viewers understood Thai culture. For acculturation, four areas were noted, including 1) cooking and 2) ways of living. For example, the Thai female YouTuber learned Indian culture through cooking Indian food and showed how to cook Thai food with Indian ingredients, as well. All acculturation clearly reflected that the Thai female YouTuber living in a foreign country has adapted well to her husband's family.

Keywords: Thainess restoration, acculturation, Thai daughter-in-law, YouTube

บทนำ

ในยุคของสังคมโลกาภิวัตน์ทำให้โลกมีการเชื่อมโยงหลายสิ่งหลายอย่างเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งมีอิทธิพลที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติทั้งทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี วัฒนธรรมเป็นอีกมิติหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลและที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อมนุษย์ได้พบเจอกับความแตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ต่างไปจากสิ่งที่ตนเองคุ้นเคยและได้เรียนรู้ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องทำการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความแตกต่างจนสามารถที่จะรับมือ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจได้ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าใจกันมากขึ้น ก่อนที่จะสื่อสารสิ่งใดออกไปนั้น มนุษย์จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจถึงการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมด้วย

ในอดีต การที่ชายกับหญิงต่างชาติ ต่างภาษา แต่งงานกันและใช้ชีวิตร่วมกันถือเป็นเรื่องใหญ่และยากมากที่จะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน เนื่องจากมีอุปสรรคด้านระยะทางที่ไกล อุปสรรคด้านความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรมอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัวเนื่องจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกันรวมถึงอุปสรรคด้านพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากมีพื้นฐาน แนวคิด และค่านิยมที่ต่างกัน แต่ในยุคปัจจุบัน มนุษย์ได้สร้างระบบคมนาคมและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารให้มีความก้าวหน้า

และมีความสะดวกรวดเร็ว ทำให้การติดต่อสื่อสารกันรวมถึงการแต่งงานกับชาวต่างชาติที่มีความต่างทั้งภาษา วัฒนธรรม และศาสนา จึงไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ปรากฏในสังคมมายาวนานแล้ว ปัจจุบันเรื่องนี้กำลังปรากฏเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในสังคมโลกาภิวัตน์ ซึ่งการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบันกลายเป็นเรื่องปกติเห็นได้จากทุกวันนี้ที่มีชาวต่างชาติเข้ามาในประเทศไทย และแต่งงานกับคนไทยจำนวนมาก ดังที่ พัชรินทร์ ลาภานันท์ (2561, น. 62 - 63) ได้กล่าวถึงการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในไทยสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการแต่งงานระหว่างหญิงชาวสยามและชายชาวจีนที่เข้ามาค้าขายและอาศัยอยู่ในประเทศ โดยชี้ให้เห็นว่าการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมมีมานานแล้ว ซึ่ง Lu, Melody Chia - Wen. (2008, p. 77) ได้สรุปว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ผู้หญิงมีความรับผิดชอบการดูแลครอบครัว การแสดงออกถึงความกตัญญูต่อ พ่อ แม่ สามีและลูกในครอบครัวเขาเหล่านั้นด้วย ไม่ใช่เพียงการแสวงหา และนำพาครอบครัวของเขาหลีกหนีความยากจนเท่านั้น เพราะยุคโลกาภิวัตน์ทำให้การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมในยุคนี้ ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่มุ่งเน้นเติมเต็มระบบเศรษฐกิจในระดับมหภาค และ สมสุข หินวิมาน (2548, น. 429) ได้กล่าวว่า ชาวไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ยังมีอัตลักษณ์ความเป็นไทยติดตัวโดยจะตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจแสดงออกก็ตาม แต่เนื่องจากประเทศได้พัฒนาเพื่อสู่สากลอย่างไม่หยุดยั้ง คนในยุคปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างประเทศผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้สะดวกมากขึ้น อัตลักษณ์ความเป็นไทยของคนไทยบางส่วนเริ่มสูญหายไป การรักษาความเป็นไทยจึงเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทย

นอกจากนี้ พัชรินทร์ ลาภานันท์ (2561) อธิบายว่า การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมอาจวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดการย้ายถิ่นในบริบทสังคมไร้พรมแดนหรืออาจจะวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดการเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์รวมถึงการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมอาจแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงองค์ความรู้เกี่ยวกับการแต่งงาน และการย้ายถิ่นข้ามชาติเข้ากับประเด็นทางสังคมอื่น ๆ อันเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ ๆ ในการทำความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับ พัทยา เรือนแก้ว (2561) ที่อธิบายว่า ความปรารถนาที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นผลักดันให้ผู้หญิงไทยเดินทางไปแต่งงานกับผู้ชายชาวต่างชาติ ส่วนผู้ชายชาวต่างชาติตัดสินใจแต่งงานกับผู้หญิงไทยเพราะต้องการมีครอบครัวที่มีผู้หญิงคอยเอาใจใส่ดูแล ซึ่งการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ชายชาวต่างชาติและผู้หญิงไทยมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรแตกต่างกันแต่ก็ถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียม

ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างมาก มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม เพราะมนุษย์มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่อการดำรงชีวิตเป็นอันมาก เทคโนโลยีได้เข้ามาเสริมปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดีในปัจจุบัน ดังนั้นคนในสังคมมีการถ่ายคลิปวิดีโอเพื่อการเผยแพร่การใช้ชีวิตของตนผ่าน Facebook, YouTube และTikTok เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ความรู้และชีวิตของคนให้กับผู้ชมทั่วโลกที่ได้รับรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต สำหรับยูทูบเบอร์สาวมีการถ่ายคลิปวิดีโอที่มีความสนุกและเผยเพร่ความรู้ผู้ชมไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติการย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศ มีการตั้งชื่อเป็น

“สะใภ้เกาหลี” “สะใภ้อเมริกา” “สะใภ้ญี่ปุ่น” ซึ่งสะใภ้เหล่านี้เป็นสะใภ้ที่อยู่ประเทศที่พัฒนา โดยเฉพาะใน YouTube Super wife สะใภ้โรตี เป็นผู้หญิงสาวชาวจันทบุรีชื่อ “พิล” มีการถ่ายคลิปวิดีโอการใช้ชีวิตในประเทศอินเดีย เผยแพร่วัฒนธรรมอินเดียและอาหารของอินเดียด้วย

จะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดชีวิตในประเทศอินเดียผ่านช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ทำให้เห็นถึงการรักษาความเป็นไทยและการผสมผสานทางวัฒนธรรมไทยและอินเดียอย่างลึกซึ้ง จึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การรักษาความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศจากช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ของยูทูบเบอร์สาวไทยผ่านช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การรักษาความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศจากช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี”

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ความเป็นไทยและการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของผู้หญิงไทยสมรสกับชาวต่างชาติที่มีวัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษาและค่านิยมที่แตกต่างกัน ใช้ชีวิตในต่างแดน มีการสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นไทย การปรับตัว และการเรียนรู้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย

ความเป็นไทยเป็นสิ่งที่สามารถพบเห็นวิถีชีวิตของคนไทยต้องมีรากเหง้ามาแต่โบราณกาล แต่เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ในสังคมจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทย เช่น อาหารไทย ประเพณีไทย และวัฒนธรรมของไทย เป็นต้น ดังที่ รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม (2550, น. 6 - 9) กล่าวว่าวัฒนธรรมไทยมีการสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทย ปัจจุบันมีวิวัฒนาการมาจากรากฐานของปรัชญา ความเชื่อ ค่านิยม สถาบัน ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปกรรมของชนรุ่นบรรพบุรุษ โดยวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นผลผลิตของการสร้างและปรุงแต่งจากวัฒนธรรมไทยแท้และจากการผสมกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมที่รับมาจากชาติอื่นที่ได้เกี่ยวข้องด้วย จึงเป็นลักษณะเฉพาะของไทยที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของสังคมไทย และเสาวภา ไพทยวัฒน์ (2538, น. 45) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ผลิตสร้างขึ้นมา ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด โดยวัฒนธรรมไทยนับเป็นมิติหนึ่งของความเป็นไทยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ไทยมากที่สุด วัฒนธรรมของไทยที่ปรากฏเป็นวัฒนธรรมประจำชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น คนไทยมีภาษาของตนเอง การให้ความเคารพในองค์พระมหากษัตริย์ คนไทยเป็นชาติที่มีประเพณีไทย การแสดงกิริยามารยาทแบบไทย และการมีอาหารไทยเป็นศิลปะและวัฒนธรรมประจำชาติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม หมายถึง การเลือกคู่สมรสที่มีความแตกต่างกันในทางเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อการดำเนินชีวิตคู่ร่วมกันอย่างมีความสุข คู่สมรสต้องมีการปรับตัวทั้งสองฝ่าย ในสังคมไทยปัจจุบันมีการต่างงานข้ามวัฒนธรรมเกิดขึ้นมมากมาย โดยเฉพาะผู้หญิงไทยแต่งงานกับผู้ชายชาวต่างชาติ ดังที่ ร่มเย็น โกไศยกานนท์ (2550, น. 12 - 15) ได้กล่าวว่า การแต่งงานที่มีความแตกต่างด้านเชื้อชาติย่อมเกิดปัญหาในด้านภาษาและการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมต่างชาติอยู่บ้าง แต่ผู้หญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติก็พยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความอดทนกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และความอบอุ่นต่อกันภายในครอบครัวต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีเวลา มีความอดทน มีการสร้างความผูกพันและมั่งคง มีความเข้าใจต่อกันและกัน การที่จะแก้ปัญหาในครอบครัวที่เกิดขึ้น ย่อมต้องอาศัย ความรัก ความเข้าใจและความอดทนเป็นหลักสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความเป็นไทยและการผสมผสานทางวัฒนธรรมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับสะใภ้ไทยในต่างแดนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกศึกษาคลิปวิดีโอของช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ที่มียอดเข้าชมมากที่สุดแบบจัดเรียงตามลำดับความนิยม ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2564 ถึงเดือนสิงหาคม 2565 จำนวน 6 คลิปวิดีโอ ได้แก่ 1) เจอกับสามีชาวอินเดียได้ยังไร (เล่าละเอียด) ยอดการเข้าชมมากกว่า 1.3 แสนครั้ง 2) Q&A part1 พูดคุยถามตอบกับสะใภ้อินเดีย ยอดการเข้าชมมากกว่า 6 หมื่นครั้ง 3) EP.109 อาหารไทยที่ครอบครัวอินเดียโปรดปรานสุด ๆ ก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋น ทำทีไรกินกันทั้งบ้าน ยอดการเข้าชมมากกว่า 1.4 แสนครั้ง 4) พาชมบ้านคุณพ่อสามี/ EP.62 27 ก.ย. 2564 ยอดการเข้าชมมากกว่า 1.4 แสนครั้ง 5) EP.123 หมี่กะทิแสนอร่อย คนอินเดียชอบมาก สระผมลูกก่อนไปตลาดสดซื้อของ 15 ก.พ. 2565 ยอดการเข้าชมมากกว่า 5 หมื่นครั้ง 6) EP.97 สถานทูตไทยจัดงานวันชาติ คนไทยในกรุงนิวเดลีมาพบปะกันอย่างอบอุ่น ยอดการเข้าชมมากกว่า 7 หมื่นครั้ง

3. สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ ตารางบันทึกข้อมูล (coding sheet) โดยใช้ตารางบันทึกข้อมูล 2 ตาราง คือ ตารางบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวเนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาความเป็นไทย และตารางบันทึกข้อมูลการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่องยูทูบที่มีลักษณะเฉพาะในกลุ่มยูทูบที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม การเล่าถึงการใช้ชีวิตของสะใภ้ไทยในประเทศอินเดีย

4. วิเคราะห์ การรักษาความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศในช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี”

5. รายงานผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากคลิปวิดีโอในช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับการรักษาความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การรักษาความเป็นไทยของสะใภ้ไทยในต่างประเทศในช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี”

การรักษาความเป็นไทยจากช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ผู้วิจัยพบว่ามี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ภาษาไทย อาหารไทย มารยาทไทย และความรักชาติไทย ดังนี้

1.1 ด้านการใช้ภาษาไทย

ภาษาไทยมีความสำคัญต่อคนไทย เป็นเอกลักษณ์ที่สื่อถึงความเป็นไทย คนไทยมีความภาคภูมิใจที่มีเอกลักษณ์ทางภาษาเป็นตัวของตัวเอง นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าได้ช่วยกันสร้างสรรค์ ดังนั้นจำเป็นต้องอนุรักษ์ภาษาไทยอยู่เสมอ เพื่อการรักษาความเป็นไทยไว้ ซึ่งยูทูบเบอร์สาวไทยมีการใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของการใช้ชีวิตในอินเดีย ทั้งยังมีคำบรรยายภาษาไทยในการดำเนินรายการ

คลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” มีการใช้ภาษาไทยในการทักทายตอนเปิดคลิปวิดีโอ และใช้ภาษาไทยในการดำเนินรายการ ทำให้แฟนคลับที่เป็นชาวไทยสนใจ และเรียนรู้วัฒนธรรมอินเดียด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *ยูทูบเบอร์สาว: “สวัสดีแฟนคลับทุกท่านนะคะ สำหรับช่อง* “Super wife สะใภ้โรตี” กลับมาแล้วนะคะ *ครอบครัวของเรานะคะ วันนี้พาทุกคนไปชมบ้านแล้วก็ที่อยู่อาศัยของพวกเราค่ะ บ้านหลังนี้นะคะ ก็เป็นบ้านหลังหนึ่งนะคะ ที่พิลอยู่กับครอบครัวของสามีนะคะ ก็เป็นตึกเก่า ๆ นะคะ สามชั้นครึ่งค่ะ.....”*
>
> *(พาชมบ้านคุณพ่อสามี/ EP.62 27 ก.ย. 2564)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยคนนี้อาศัยใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวของสามีชาวอินเดียในประเทศอินดียก็ตาม แต่เขาก็ยังคงใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาแม่ของตนในการถ่ายทำคลิปวิดีโอ ไม่ว่าจะเป็นการทักทาย และบรรยาย เพื่อดำเนินรายการ ยูทูบเบอร์สาวไทยได้สื่อสารโดยใช้ภาษาไทยได้อย่างชัดเจน และมีหางเสียงถูกต้องตามมารยาทไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยด้านภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในต่างแดน

นอกจากนี้ คลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” พยายามพูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว และสอนคนในครอบครัวที่เป็นคนอินเดียแท้ ๆ เรียนภาษาไทยแบบที่ละคำ ๆ ทำให้คนในครอบครัวสามารถพูดและฟังภาษาไทยได้เข้าใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “สวัสดีค่ะทุกคน มาทานด้วยกันนะคะ วันนี้พิลทำหมี่กะทิตามที่แฟนคลับแนะนำมาแล้วนะคะ วันนี้เราก็จะบอกว่ามันอร่อยมาก คล้าบ ๆ กับการกินข้าวซอยเลย นี่เป็นการทำครั้งแรกของพิลนะคะ พิลก็แอบใส่กุ้งลงไปด้วยนะคะ หวังว่าทุกคนคง enjoy มื้อนี้กับพวกเราค่ะ มาทานด้วยกันค่ะทุกคน อร่อยเนอะ”

สามีของ ยูทูบเบอร์สาว: “อือ อร่อยครับ”

(EP.123 หมี่กะทิแสนอร่อย คนอินเดียชอบมาก สระผมลูกก่อนไปตลาดสดซื้อของ 15 ก.พ. 2565)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยใช้ภาษาไทยแสดงให้ต่างชาติรู้จักความเป็นคนไทย มีการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักที่การถ่ายคลิปวิดีโอ และอธิบายการใช้ชีวิตในอินเดียกับวัฒนธรรมประเทศอินเดีย เพื่อให้ชาวไทย และคนต่างชาติที่ฟังไทยได้รู้จักกัน นอกจากนี้ สะใภ้อินเดียยังมีการพยายามพูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว และเพื่อนชาวอินเดียกัน เป็นการสร้างความเป็นไทยแก่คนในครอบครัว และเพื่อนชาวอินเดีย ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า คนไทยที่ใช้ชีวิตในต่างประเทศยังมีการรักษาและการใช้ภาษาไทยเพื่อสร้างความเป็นไทยของตัวตนอยู่เสมอ

1.2 ด้านอาหารไทย

อาหารไทยเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมการกิน และเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญของไทย เป็นตัวแทนของความเป็นไทยที่สะท้อนถึงความประณีตของศาสตร์ และศิลป์แห่งอาหารที่สั่งสมสืบทอดมานาน ในคลิปวิดีโอ YouTube “Super wife สะใภ้โรตี” ได้กล่าวว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยเป็นคนที่ชอบทำอาหาร ทำให้คนในบ้านทาน เช่น ก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋น ต้มยำกุ้ง ลูกชิ้นไก่ และเส้นหมี่กะทิ เป็นต้น ซึ่งการทำอาหารไทยให้กับชาวต่างชาติก็เป็นวิธีที่การเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้กับต่างชาติได้รับรู้

คลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ทำอาหารไทยเมนูก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋นให้คนในบ้านรับประทานกัน ทุกคนในบ้านที่เป็นคนอินเดียแท้ ๆ ชอบรสชาติอาหารไทย และชื่นชมอาหารไทยเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “แม่พิลทำก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋น ลูกชิ้นไก่ทำเอง น้ำต้มลูกชิ้นเดี๋ยวนำมาทำน้ำซุป”

“หัวไชเท้าลูกใหญ่คะ ก็ผักนะ คะน้าถั่วงอกที่แช่น้ำไว้นะคะ สด ๆ อะนี้ก็คะน้าค่ะ เดี๋ยวน้ำซุปไปเลยนะ สองชั่วโมง สามชั่วโมง พิลก็เคี่ยวไฟออกนะ กระเทียวเจียว ผักชี ใช้เซเลอรี่แทน

ยูทูบเบอร์สาว:“กินก๋วยเตี๋ยวไก่บ้านนี้อิ่มไปสามวัน”

(อาหารไทยที่ครอบครัวอินเดียโปรดปรานสุด ๆ ก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋น ทำที่ไรกินกันทั้งบ้าน/ EP.109 2 ม.ค. 2565)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยมีความพยายามในการทำเมนูก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋น ซึ่งเป็นอาหารไทยที่มีชื่อเสียง ให้ครอบครัวสามี และเพื่อนชาวอินเดียได้รับประทาน โดยเขามีความตั้งใจในการหาวัตถุดิบและจัดเตรียมวัตถุดิบและเครื่องปรุงต่าง ๆ เพื่อทำเมนูก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋น รวมทั้งหัวไชเท้าลูกใหญ่ ถั่วงอก กระเทียมเจียว ผักชี เป็นต้น เพื่อให้ได้รสชาติที่เป็นก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋นแบบไทย เพื่อให้

ครอบครัวสามีชาวอินเดียได้รับประทานก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋นแบบไทยในต่างแดน ซึ่งถือได้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยคนนี้ได้การรักษาความเป็นไทยผ่านการทำอาหารไทยได้อย่างชัดเจน

นอกจากมีการทำเมนูก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋นแล้ว ยังมีการทำอาหารไทยเมนูเส้นหมี่กะทิให้คนในบ้านรับประทานกัน ทุกคนในบ้านที่เป็นคนอินเดียแท้ ๆ เมื่อได้ทานอาหารไทย ก็รู้สึกชอบรสชาติอาหารไทยและชื่นชมรสชาติอาหารไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: "สวัสดีแฟนคลับ "Super wife สะใภ้โรตี" ทุกคนนะคะ วันนี้จะไปตลาดนะคะ และทำเมนูหมี่กะทิแสนอร่อย ตามคำเรียกร้องของแฟนคลับ ขอบคุณมาก ๆ นะที่แนะนำเมนูนี้เข้ามา ก็ทำเป็นครั้งแรก แล้วก็จะบอกว่าทุกคนที่บ้านนะชอบเมนูนี้มาก ๆ เลยค่ะ"

ยูทูบเบอร์สาว: "พิลก็จะแช่เส้นก่อน เพราะว่าเส้นแบบนี้แข็งนิดหนึ่ง แช่ไปหมดเลยค่ะ ผักสดต่าง ๆ ใส่กระเทียมเจียว สีเหลืองประมาณนี้เบาไฟด้วยนะคะ เดี๋ยวจะไหม้ ทอดพริกแห้งไว้แนมหมี่กะทิค่ะ ตีไข่ 4 ฟองค่ะ กะทิ 400 มิลลิลิตร พริกแกงแดงโขลกเอง 4-5 ช้อนโต๊ะ ใส่หมูสับลงไปค่ะ ใส่เต้าเจี้ยว 2 ช้อนโต๊ะ เพิ่มกะทิ 400 มิลลิลิตร ใส่น้ำลงไป 2-3 ถ้วย น้ำปลา 2 ช้อนโต๊ะ น้ำมะขามเปียก 3 ช้อนโต๊ะ น้ำตาลปึก ถั่วลิสงคั่วบดหยาบ ใส่ไข่สี่ฟองที่ตีไว้ค่ะ ตะล่อมให้สุกค่ะ ขอใส่กุ้งสักสิบตัวค่ะ"

(หมี่กะทิแสนอร่อย คนอินเดียชอบมาก สระผมลูกก่อนไปตลาดสดซื้อของ/ EP.123 15 ก.พ.2565)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยได้มีความพยายามในการทำเมนูหมี่กะทิรสชาติเข้มข้นกลมกล่อมอย่างมีเอกลักษณ์ เป็นเมนูที่ค่อนข้างหากินได้ยาก แต่ไม่ต้องบินไปกินไกลถึงถิ่น สะใภ้ชาวไทยสามารถทำเองง่าย ๆ ได้ที่บ้านกับครอบครัวสามีชาวอินเดียได้รับประทาน โดยเขามีความตั้งใจในการหาวัตถุดิบและจัดเตรียมวัตถุดิบ และเครื่องปรุงต่าง ๆ เพื่อทำเมนูหมี่กะทิ รวมทั้งผักสดต่าง ๆ กะทิ เต้าเจี้ยว น้ำปลา เป็นต้น เพื่อให้ได้รสชาติที่เป็นหมี่กะทิแบบไทย เพื่อให้ครอบครัวสามีชาวอินเดียได้รับประทานหมี่กะทิแบบไทยในต่างแดน ซึ่งถือได้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยคนนี้ได้รักษาความเป็นไทยผ่านการทำอาหารไทย

1.3 ด้านมารยาทไทย

มารยาทไทย คือ ขนบธรรมเนียม และค่านิยมอันดีงาม ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติของสังคมไทยมายาวนาน สะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นไทยในเรื่องความสุภาพเรียบร้อยอ่อนน้อมถ่อมตน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมถึงระเบียบปฏิบัติและกิริยามารยาทที่ถูกต้องเหมาะสม ตามกาลเทศะในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการอยู่ร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างมิตรภาพและความเข้าใจอันดีในสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: "สวัสดีค่ะ สวัสดี แฟนคลับช่อง "Super wife สะใภ้โรตีนะคะ วันนี้กลับมาพูดคุยกับแฟนคลับอีกแล้วนะคะ วันนี้ก็เป็นอีกอีกหนึ่งนะ ที่ต่อเนื่องจากเมื่อวันนะคะ ก็มีการแบบมีแฟนคลับส่งคำถาม ที่มีคำถามเกี่ยวกับส่วนตัวในชีวิตแบบมาอยู่อินเดียเป็นยังไง อะไรยังนี้ ก่อนหน้านี้ชีวิตก่อนที่จะมาอินเดียเป็นยังไง ทำอะไรมาบ้าง แล้วก็ มีเจอกับแฟนได้ยังไงนะคะ วันนี้ขึ้นหัวข้อไว้นะ ก็จะมาตอบคำถามนะคะทุกคน สวัสดีทุก ๆ คนเลยนะคะ"

(เจอกับสามีชาวอินเดียได้อย่างไร (เล่าละเอียด) 10 ก.ย. 2564)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นได้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยได้มีการพูดทักทายผู้ชมด้วยการ พูดว่า “สวัสดีค่ะ”พร้อมท่าไหว้ วัฒนธรรมการไหว้ คือ การแสดงความมีสัมมาคารวะอย่างหนึ่ง เป็นวัฒนธรรมการทักทายและแสดงความเคารพต่อกัน และมีการแนะนำตัวเอง โดยระหว่างการถ่ายทำคลิปวิดีโอ ยูทูบเบอร์สาวไทยยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่ตลอดทั้งในขณะพูดบรรยายหรือขณะพูดคุยกับคุณแม่ของสามี และเมื่อเวลาจบตอนท้ายของคลิปวิดีโอ ยังมีการยกมือไหว้พร้อมกับกล่าวคำอำลาผู้ชม ด้วยน้ำเสียงที่อ่อนหวานไม่แข็งกระด้าง มีความเป็นธรรมชาติ ยูทูบเบอร์สาวไทยได้มีการใช้คำว่า “คะ” “ค่ะ” “นะคะ” จบท้ายประโยคเสมอ ถือเป็นการแสดงถึงมารยาทไทยในการ ใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้คนได้เป็นอย่างดี ถือได้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยที่เป็นสะใภ้ไทยที่แต่งงานกับชาวอินเดีย ยังคงสามารถรักษาด้านมารยาไทยได้เป็นอย่างดี

1.4 ด้านความรักชาติไทย

ความรักชาติ หมายถึง มีความรัก ความสำนึก และภาคภูมิใจในความเป็นไทย นิยมไทยมีความผูกพันหวงแหนในมาตุภูมิ ปฏิบัติตนตามหน้าที่และสิทธิในฐานะพลเมืองดีบำเพ็ญประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ผู้หญิงไทยใช้ชีวิตต่างแดนแสดงความเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมในระดับชาติรวมไปถึงวัฒนธรรมสากลผ่านการแต่งกาย รูปสมบัติและพฤติกรรม

จากคลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ยูทูบเบอร์สาวไทยได้กล่าวว่า ถึงแม้กลายเป็นสะใภ้อินเดีย แต่ก็ยังรักประเทศอยู่เสมอมีความภูมิใจที่ได้มีโอกาสได้เข้างานกิจกรรมพิธีการวางพานพุ่มหน้าเพื่อน้อมรำลึกในหลวงรัชกาลที่ 9 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “วันนี้พิลกับสามีได้มีโอกาสไปไปสถานทูตไทยเข้าร่วมกิจกรรมในวันที่ 1 ธ.ค. 2564 มีพิธีการวางพานพุ่มหน้าเพื่อน้อมรำลึกในพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9”

(สถานทูตไทยจัดงานวันชาติ คนไทยในกรุงนิวเดลีมาพบปะกันอย่างอบอุ่น/ EP.97 2 ธ.ค. 2564)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การที่แต่งงานกับชาวต่างชาติย้ายอาศัยไปอยู่ในต่างประเทศแต่ก็ยังรักประเทศอยู่เสมอ การที่มีโอกาสที่ได้ไปเข้าร่วมกิจกรรมของไทยในประเทศอินเดียแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในการเข้าร่วมพิธีการวางพานพุ่มหน้าเพื่อน้อมรำลึกในหลวงรัชกาลที่ 9 เพราะว่าเป็นพ่อของคนไทยทุกคน

2. การผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี”

การวิเคราะห์ข้อมูลจากคลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ผู้วิจัยพบว่า ยูทูบเบอร์สาวซึ่งเป็นหญิงสาวชาวไทยที่แต่งงานกับผู้ชายชาวอินเดีย และได้ใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศอินเดีย ได้มีการปรับตัวและยอมรับวัฒนธรรมอินเดียได้อย่างลงตัว ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวของชาวอินเดียได้อย่างมีความสุขและสบายใจ อีกทั้งครอบครัวสามีชาวอินเดียเอง ต่างก็เข้าใจและเปิดใจยอมรับ ความเป็นไทย ของสะใภ้ชาวไทยพร้อมปรับตัวในการใช้ชีวิตร่วมกัน จึงทำให้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นภายในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ ด้านการทำอาหาร และด้านการใช้ชีวิต โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการทำอาหาร

อาหารการกินเป็นเรื่องที่สำคัญของมนุษย์ มนุษย์ต้องรับประทานอาหาร หากที่เปลี่ยนพื้นที่หรือการย้ายถิ่นฐานะเรื่องการกินจะเป็นเรื่องที่ปัญหาเกิดแรก เพราะแต่ละประเทศ หรือพื้นที่มีเรื่องการกินแตกต่างกันทั้งรสชาติ วัตถุดิบ และวิธีการทำด้วย และสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

จากคลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ซึ่งยูทูบเบอร์สาวทำอาหารไทยเมนูก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋นให้คนในบ้านรับประทานกัน แสดงให้เห็นว่ามีการผสมผสานเพิ่มวัตถุดิบท้องถิ่น เครื่องปรุงบางอย่างของอินเดียเพื่อที่จะสามารถนำไปประกอบอาหารไทยให้สมบูรณ์ที่สุด การใส่ผงการัมมาซาล่าใส่น้ำซุป เพื่อให้คนในบ้านที่เป็นชาวอินเดียทาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “ผงการัมมาซาล่าใส่น้ำซุปแล้วหอมมาก ที่เป็นเครื่องเทศที่ปั่นไว้สำหรับอาหารอินเดีย นำมาใส่ก๋วยเตี๋ยวอร่อยมากค่ะ เพราะเครื่องเทศจะเข้มข้น ทุกอย่างอยู่ในนี้นะ”

(อาหารไทยที่ครอบครัวอินเดียโปรดปรานสุด ๆ ก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋น ทำทีไรกินกันทั้งบ้าน/ EP.109 2 ม.ค. 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ยูทูบเบอร์สาวไทยได้ทำอาหารไทยผสมผสานกับวัฒนธรรมทางด้านอาหารอินเดียได้อย่างลงตัว โดยมีการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นของอินเดีย ยูทูบเบอร์สาวไทยมีการใส่ผงการัมมาซาล่าในน้ำซุป เพื่อทำให้อาหารทำถูกปากคนอินเดีย คนในครอบครัวที่เป็นคนอินเดียมาพร้อมทานอาหารไทยกัน และชื่นชมอาหารไทยว่า “อร่อย” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าทั้งสองฝ่ายได้มีการปรับตัวในเรื่องอาหารการกิน และได้เปิดใจยอมรับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมด้านอาหารซึ่งกันและกัน จึงทำให้ครอบครัวเกิดบรรยากาศในการรับประทานอาหารที่อุ่นและมีความสุข ซึ่งถือได้ว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมด้านอาหารที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง

2.2 ด้านการใช้ชีวิต

การปรับตัวในด้านการใช้ชีวิต หมายถึง มนุษย์มักจะมีการปรับตัวการเรียนรู้วิถีชีวิตใหม่เพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น ที่สำคัญเพื่อการปรับตัวดำเนินชีวิตเป็นปกติบนพื้นฐานวัฒนธรรมของอินเดีย ดังนั้นผู้หญิงที่แต่งงานกับชาวอินเดียจึงต้องมีการปรับตัว เพื่อเข้าร่วมกับครอบครัวชาวอินเดียได้

จากคลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมของอินเดียโดยทั่วไปสะใภ้อินเดียมีการรับหน้าที่ทำอาหารให้สมาชิกในครอบครัว แต่เนื่องจากพิลเป็นสะใภ้ชาวไทยก็ต้องทำอาหาร และทำงานบ้านตามหน้าที่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “แบบสะใภ้อินเดียโดยธรรมชาติแล้วเค้าจะต้องแบบทำอาหารให้ทุกคนในบ้านเลยนะคะ ก็คืออินเดียที่เค้าเป็นแบบสะใภ้ดั้งเดิมเลยนะ เค้าจะต้องแบบดูแลเรื่องอาหารการกินให้ทุกคนในบ้านทำชาเสิร์ฟให้ทุกคน ในบ้านไม่ว่าจะมีสมาชิกกี่คนก็คือกว่าจะได้ทาน ก็คือต้องทำให้ทุกคนทานเสร็จแล้ว แล้วถึงตัวเองจะทานทีหลังนะคะ แต่ “พิล” ไม่ได้เคยต้องทำแบบนั้น คือพ่อแม่ดูแลค่ะ”

(Q&A part1 พูดคุยถามตอบกับสะใภ้อินเดีย 24 พ.ค. 2564)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมอินเดียผู้หญิงยังคงถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีสิทธิด้อยกว่าผู้ชาย ต้องมีการรับหน้าที่ทำทุกอย่างในบ้าน ไม่ว่าการทำอาหาร และการทำชาเสิร์ฟให้กับคนในบ้านทานก่อน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผู้หญิงยังถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีสิทธิด้อยกว่าชายตามแบบสะใภ้ดังเดิมมีความจำเป็นต้องดูแลคนในครอบครัว การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกับผู้ชายอินเดีย หากฝ่ายหญิงมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ผู้หญิงจะต้องมีการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมของคนอินเดีย แต่การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมอีกฝ่ายหนึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ดังที่ผู้หญิงต้องรับหน้าที่ทำอาหารให้คนในครอบครัวอาจจะเป็นแบบสะใภ้ผู้หญิงอินเดีย เพื่อไม่ให้สะใภ้ต่างชาติมีความรู้สึกไม่ดี และน้อยใจ แต่อย่างไรก็ตามการเป็นสะใภ้อินเดียนอกจากต้องปรับตัวในเรื่องการทำอาหารให้กับคนในครอบครัว ก็ยังต้องเรียนรู้กัน เพื่อสร้างความสุขในครอบครัว

นอกจากนี้ คลิปวิดีโอช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ยังสะท้อนให้เห็นถึงการย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในประเทศอินเดียที่มีสภาพแวดล้อมและการใช้ชีวิตที่แตกต่างจากบ้านเกิด ทั้งด้านการกินและค่าใช้จ่ายมีการเปลี่ยนจากเดิม จึงมีการปรับตัวเพื่อที่อยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยูทูบเบอร์สาว: “ในฐานะคนไทยที่ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวงของประเทศอินเดีย พิลจะบอกว่าเราเป็นต่างชาติเราไม่ใช่คนที่ทานอาหารได้ทุกอย่างหรือไม่ได้เป็นคนทานอาหารอินเดียได้ทุกอย่าง”

ยูทูบเบอร์สาว: “พวกสิ่งของเครื่องใช้ที่มาจากประเทศไทยแล้วเป็นของนำเข้า ต่างๆนะคะ แน่นอนทุกๆประเทศราคาของสินค้ามันจะต้องแพงกว่า ต้องมีการจ่ายจ่ายมากกว่าเดิม ก็จะมีราคาที่แพงกว่าประมาณสองสามเท่าเลยทีเดียว”

(Q&A part1 พูดคุยถามตอบกับสะใภ้อินเดีย 24 พ.ค. 2564)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในฐานะที่เป็นชาวไทยย้ายมาอยู่ในประเทศอินเดียมีหลากหลายประเด็นที่เราไม่ได้มีประสบการณ์ หรืออยู่ในรอบข้าง ๆ ในเมื่อเปลี่ยนที่อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมวัฒนธรรม และการใช้ชีวิตใหม่ ๆ มีการตระหนกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านอาหารการกิน เพราะว่า การไปอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ปัญหาที่เกิดอาจจะเป็นเรื่องการกิน ซึ่งเราอาจจะทานอาหารอินเดียไม่ได้ ดังนั้น ด้านอาหารการกินจะเป็นเรื่องที่ต้องปรับตัวในช่วงแรกและทานอาหารที่สามารถทานได้ นอกจากนี้การใช้ชีวิตในอินเดีย สิ่งของเครื่องใช้และอื่น ๆ มีความแตกต่างจากไทย เพราะว่า สิ่งของเครื่องใช้บางสิ่งบางอย่างที่ใช้ต้องนำเข้าราคาจะแพงกว่า การที่มาอยู่ในอินเดียต้องปรับตัวยอมรับไม่สามารถการใช้ชีวิตเหมือนอยู่เมืองไทยได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษาช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า การรักษาความเป็นไทยที่แสดงให้เห็นจากช่องช่องยูทูบ “Super wife สะใภ้โรตี” มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการใช้ภาษาไทย ยูทูบเบอร์สาวไทยใช้ภาษาไทยเพื่อถ่ายทำ

คลิปวิดีโอ สื่อสารภาษาไทยกับบุตรสาวและคนในบ้านด้วย เป็นวิธีรักษาการใช้ภาษาไทยและสร้างความเป็นไทย 2) ด้านอาหารไทย ยูทูบเบอร์สาวไทยมีการทำอาหารไทยให้ครอบครัวรับประทาน เพื่อให้คนอินเดียรู้จักวัฒนธรรมไทยผ่านอาหารไทย เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยสร้างความเป็นไทยในต่างประเทศ 3) ด้านมารยาทไทย ยูทูบเบอร์สาวไทยมีการพูดทักทายแสดงมารยาทไทย ถือเป็นวิธีแสดงความเป็นไทย และมารยาทไทยผ่านคลิปวิดีโอออนไลน์ทำให้ชาวอินเดียเห็นความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี 4) ด้านความรักชาติไทย ยูทูบเบอร์สาวไทยย้ายอาศัยไปอยู่ในต่างประเทศ แต่ยังรักชาติอยู่เสมอ โดยเข้าร่วมกิจกรรมของไทย คือพิธีการวางพานพุ่มเพื่อน้อมรำลึกถึงในหลวง เป็นการสร้างความเป็นไทย และอัตลักษณ์การรักชาติอยู่สม่ำเสมอ

ส่วนการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ พบว่า มีการผสมผสานทางวัฒนธรรม 2 ด้าน 1) ด้านการทำอาหาร ยูทูบเบอร์สาวไทยมีการปรับตัวเรียนรู้เข้ากับวัฒนธรรมอินเดียจากการทำอาหารอินเดีย และการนำวัตถุดิบของอินเดียผสมผสานกับอาหารไทย เป็นวิธีการผสมผสานทางวัฒนธรรมด้านอาหารที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง 2) ด้านการใช้ชีวิต ยูทูบเบอร์สาวไทยมีการปรับการใช้ชีวิตเพื่อเข้ากับครอบครัวของสามีและใช้ชีวิตในต่างแดนได้ เช่น การรับหน้าที่ทำทุกอย่างในบ้าน

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ มธุรส สว่างบำรุง (2542, น. 380) ที่ได้กล่าวว่า ผู้สมรสกับชาวต่างชาติปรับตัวในการเรียนรู้ภาษา เพื่อเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมใหม่ พยายามดำเนินชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมคู่สมรสข้ามวัฒนธรรมอย่างกลมกลืน แต่อาจมีปัญหาด้านค่านิยมคือมีความเข้าใจที่ต่างกันในเรื่องความกตัญญูและการเคารพผู้อาวุโส วิธีการปรับตัวก็คือ สร้างความเข้าใจในข้อแตกต่างซึ่งกันและกัน ทั้งสองฝ่ายต้องปรับตัวเข้าหากันหรือพบกันครึ่งทาง ในด้านประเพณี ความเชื่อ ผู้หญิงไทยได้ปรับตัวโดยให้ความเคารพกับความเชื่อของชาวจีน และยังคงรักษาความเชื่อของตนและปฏิบัติในฐานะพุทธศาสนิกชนไว้ได้ ทำให้การดำเนินชีวิตสมรสมีความสุข ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เย็นจิตร ถิ่นขาม และมณีมัย ทองอยู่ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมข้ามพรมแดนในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างหญิงไทยกับชายญี่ปุ่น” และพบว่า ผู้หญิงไทยที่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมมีการสร้างหรือผลิตซ้ำวัฒนธรรมไทยในประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ การทำอาหารไทยหรืออาหารอีสาน การไปทำบุญที่วัดไทยในประเทศญี่ปุ่น การนัดพบปะสังสรรค์ในงานเทศกาลหรือประเพณีไทยต่างๆ การไปใช้บริการในร้านอาหาร หรือร้านนวดของไทย การอุปโภคหรือบริโภคสินค้าที่ผลิตจากประเทศไทย การรับสื่อต่างๆ ที่เป็นภาษาไทย และการส่งเงินให้ครอบครัวเดิมที่ประเทศไทย แม้จะมีความแตกต่างด้านทางวัฒนธรรมความเชื่อ ค่านิยม และศาสนา แต่คู่แต่งงานข้ามวัฒนธรรมก็ได้ผสมผสานวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมรูปธรรมและนามธรรม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีปัญหา เช่นเดียวกับงานวิจัยของ JIANG NANNAN และอิมธิรา อ่อนคำ (2565) เรื่อง “ความเป็นไทยกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษาช่องยูทูบ “สะใภ้เกาหลี by korean” พบว่า “ความเป็นไทย” โดยสะใภ้เกาหลีเสนอผ่านการดำเนินชีวิตประจำวัน

ยังเผยแพร่ให้ครอบครัวชาวเกาหลีได้รู้จักและได้ซึมซับอย่างลงตัวในประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งถือเป็นการสืบสานและรักษา เอกลักษณ์ความเป็นไทยในต่างแดนอย่างชัดเจน และการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งสะใภ้เกาหลีมีการปรับตัวโดยการเรียนรู้ภาษาเกาหลีเพื่อการใช้ชีวิตร่วมกันกับครอบครัวของชาวเกาหลีได้สะดวกขึ้น อีกทั้ง ยังมีการผสมผสานระหว่างกันด้านประเพณีคือ สามีชาวเกาหลีได้เข้าใจในวัฒนธรรมไทย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปิดใจยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรมรวมถึงเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและเกาหลีผ่านวิถีชีวิตของผู้หญิงไทยที่ทำหน้าที่ “สะใภ้” ได้อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งต่อไปสามารถวิเคราะห์การรักษาความเป็นไทยและการผสมผสานทางวัฒนธรรมของคนไทยที่ใช้ชีวิตอยู่ในกลุ่มประเทศตะวันตกด้วยการสัมภาษณ์ การศึกษาจากคลิปวิดีโอของช่องยูทูบหรือแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในด้านการรักษาความเป็นไทยและการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างคนไทยที่อาศัยอยู่ในกลุ่มประเทศยุโรป และกลุ่มประเทศเอเชีย

เอกสารอ้างอิง

พัชรินทร์ ลาภานันท์. (2561). การแต่งงานและการย้ายถิ่นข้ามชาติ: กรอบการศึกษาและสถานะองค์ความรู้. วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 37(1), 1-36.

พัทยา เรือนแก้ว. (2561). คู่สมรสไทย-เยอรมัน: การแลกเปลี่ยนชดเชยต่างตอบแทนและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน, วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา, 37(1), 43-71.

มธุรส สว่างบำรุง. (2542). จิตวิทยาทั่วไป. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

เย็นจิตร ถิ่นขาม และมณีมัย ทองอยู่. (2009). การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมข้ามพรมแดนในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมระหว่างหญิงไทยกับชายญี่ปุ่น. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 9(4), 90-101.

ร่มเย็น โกไศยกานนท์. (2550). โลกาภิวัตน์และปรากฏการณ์ธุรกิจเมียสั่งทางอินเตอร์เน็ต: ภาพสะท้อนของความไม่เท่าเทียมในความสัมพันธ์หญิงชาย. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. (2550). นักสร้าง สร้างหนัง หนังสั้น. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมสุข หินวิมาน. (2548). ทฤษฎีสำนักวัฒนธรรมศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 13 (น.429). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2538). พื้นฐานวัฒนธรรมไทย: แนวทางการอนุรักษ์ลากรพัฒนา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

JIANG NANNAN และอิมธิรา อ่อนคำ. (2565). “ความเป็นไทย” กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมของสะใภ้ไทยในต่างประเทศ: กรณีศึกษาช่องยูทูบ “สะใภ้เกาหลี by korean” .ใน Dr. Jonathan Rante Carreon (ประธาน), การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 งานวิชาการรับใช้สังคม. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

Lu, Melody Chia-Wen. (2008). Gender, marriage and migration: contemporary marriages between mainland China and Taiwan. Netherlands : Leiden University.

Super wife สะใภ้โรตี. (1/2/2565). EP.109 อาหารไทยที่ครอบครัวอินเดียโปรดปรานสุดๆ ก๋วยเตี๋ยวไก่ตุ๋นทำทีไรกินกันทั้งบ้าน [วิดีโอ] ยูทูบ. https://youtu.be/7bZNa_5Rn-s

Super wife สะใภ้โรตี. (9/9/2564). เจอกับสามีชาวอินเดียได้ยังไร (เล่าละเอียด) [วิดีโอ] ยูทูบ. https://youtu.be/Zl9umE1vnZQ.

Super wife สะใภ้โรตี. (27/9/2564). พาชมบ้านคุณพ่อสามี/ EP.62 [วิดีโอ] ยูทูบ. https://youtu.be/RIKKcioJGps.

Super wife สะใภ้โรตี. (2/12/2564). EP.97 สถานทูตไทยจัดงานวันชาติ คนไทยในกรุงนิวเดลีมาพบปะกันอย่างอบอุ่น [วิดีโอ] ยูทูบ. https://youtu.be/B28x2Aqp76U.

Super wife สะใภ้โรตี. (24/5/2564). Q&A part1 พูดคุยถามตอบกับสะใภ้อินเดีย [วิดีโอ] ยูทูบ. https://youtu.be/nyG8UVGdJv0

Super wife สะใภ้โรตี. (15/2/2565). EP.123 หมี่กะทิแสนอร่อย คนอินเดียชอบมาก สระผมลูกก่อนไปตลาดสดซื้อของ [วิดีโอ] ยูทูบ. https://youtu.be/E015losJ5Ls.

การพัฒนาการเรียนรู้สู่การเป็นผู้ประกอบธุรกิจเกษตรเพื่อสังคม

Developing Learning into an Agricultural Social Enterprise

เอื้องฟ้า จินดานนท์[1*], ชลิดา จูงพันธ์[2] และ ฝน นิลเขต[3]

Eaungfah Jindanon[1*], and Chalida Joongpan[2] and Fon-Ninkhate[3]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาโท, คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, สาขาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[1]Graduate student, Department of Education in Learning Sciences And Educational Innovation , Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University.

[2]ผศ.ดร., คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, สาขาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[3]ผศ.ภญ.ดร., คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, สาขาวิทยาการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[3]PH.D. ASST.PROF., Department of Education in Learning Sciences And Educational Innovation , Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Eaungfahj@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการทำธุรกิจเพื่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคม เพื่อทำความเข้าใจ ประสบการณ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ประกอบธุรกิจเพื่อสังคมเชิงการเกษตร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) วิธีการเรียนรู้การเป็นเกษตรกร และ 2) วิธีการเรียนรู้การทำธุรกิจเพื่อสังคม โดยเรียนรู้วิธีการทำเกษตรเกิดจากการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) วิธีการเรียนรู้จากครอบครัว 2) วิธีการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา และ 3)วิธีการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน ขณะที่วิธีการทำธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรเกิดจากวิธีการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานในอดีต 2) การเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เครือข่าย หรือองค์กรพัฒนาสังคม 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และ 4) การเรียนรู้จากงานอาสาสมัคร วิธีการเรียนรู้ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เรียนรู้จากประสบการณ์ของเพื่อนร่วมอาชีพทั้งที่เป็นผู้อาวุโสที่เคยทำการเกษตรมาก่อน และองค์กรที่ทำงานในลักษณะสถาบัน หรือหน่วยงาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรให้มีความหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถทำธุรกิจเพื่อสังคมได้ประสบความสำเร็จในที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์, เกษตรกรรุ่นใหม่, ธุรกิจเพื่อสังคม, ผู้ประกอบการสังคมเชิงเกษตร

Abstract

This research studied learning experiences of new generation farmers at agricultural social enterprises to examine learning processes. Phenomenological qualitative research was done with data gathered from four informants. Research results from in-depth interviews with all four informants were that main issues related to learning methods of new generation farmers who operate social businesses were divided into two major aspects: 1) learning methods for farmers; and 2) learning social aspects of business by four types of farming education: a) family methods b) educational institution and c) study visits to promote learning from past work experience; group, network, or social development organizational activities; and experiences of others; and 4) volunteering. These findings suggest that most farmers learn from experiences of their peers and elders who worked before in agriculture. In addition, institutional and agency organizations play an educative role. Therefore, relevant agencies should encourage networking by farmers for exposure to varied training sources to encourage new generations of farmers to successfully operate social enterprises.

Keywords: Experiential learning, New generation farmer, Social enterprise, Agricultural social entrepreneur

บทนำ

ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกรรมประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณเนื่องจากที่ตั้งของประเทศไทยเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ทางภูมิศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพ มีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืชพันธุ์ธัญญาหาร ประเทศไทยสามารถเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี ดังสมญานามที่ว่า เมืองอู่ข้าวอู่น้ำ หรือ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ประเทศไทยจึงนับได้ว่าเป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางด้านอาหารอย่างยิ่ง (ปรีชา หงอกสิมมา และคณะ, 2561)

แม้อาชีพเกษตรจะมีความสำคัญกับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน แต่ปัจจุบันอายุเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นของผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว และปริมาณที่ลดลงของเกษตรกรได้กลายมาเป็นปัญหาหลักในภาคเกษตรของประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกรวมถึงในประเทศไทยด้วย (Poung-ngamchuen, 2019) วิกฤติที่เกิดขึ้นกับภาคการเกษตรดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้รัฐบาลได้ริเริ่มโครงการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่หันกลับมาประกอบอาชีพเกษตรกร เช่นโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ Young smart farmer หลายต่อหลายโครงการที่เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันกลับมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเข้ามา

ในฐานะของเกษตรกรรุ่นใหม่มีศักยภาพในการเรียนรู้สิ่งใหม่ นำความรู้ทางวิชาการเข้าไปพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม ให้ทันสมัย ชาญฉลาด ตลอดจนถึงสามารถพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้วิทยาการใหม่ ๆ ไปผสมผสานกับภูมิปัญญาของเกษตรกรรุ่นเก่า ก่อเกิดการพัฒนาภาคเกษตรกรรมทั้งในเชิงลึก และภาพกว้าง ทำให้ปัจจุบันเกษตรกรรุ่นใหม่เริ่มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กระแสการผันตัวมาเป็นเกษตรกรของคนรุ่นใหม่เป็นสิ่งที่รับรู้อย่างกว้างขวางในสังคมปัจจุบันผ่านทางการสื่อสารประเภทต่าง ๆ (ปรีชา หงอกสิมมา และคณะ, 2561) ซึ่งทำให้เกิดเป็นกระแสของคนรุ่นใหม่ทั้งที่จบการศึกษาด้านการเกษตร และสาขาอื่น ๆ รวมทั้งกลุ่มคนที่เคยทำงานในภาครัฐ และภาคเอกชนจำนวนไม่น้อยที่ต้องการประกอบอาชีพทางการเกษตร (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, บำเพ็ญ เขียวหวาน, สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม, และ จำนงค์ จุลเอียด, 2559)

ยิ่งไปกว่านั้นยังพบอีกด้วยว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สนใจทำการเกษตรโดยส่วนใหญ่แล้วมักจะมีความรู้ด้านการบริหารจัดการ เทคโนโลยี การตลาด และการสร้างเครือข่ายมาจากประสบการณ์ในการทำงานภาคธุรกิจ ดังนั้นเมื่อกลับมาทำเกษตรชุดความรู้เหล่านี้จึงเป็นพลังสำคัญที่ทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่มองเห็นโอกาส และใช้สิ่งเหล่านี้กลับมาพัฒนาภาคการเกษตร โดยนอกจากทำเกษตรแล้ว ยังมีการแปรรูปและจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ แปรเปลี่ยนวิถีการทำเกษตรแบบเดิมมาเป็นการเกษตรครบวงจรจากการทำเกษตรพื้นฐาน พัฒนาสู่ผู้ประกอบการ (เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และคณะ, 2559)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีเกษตรกรรุ่นใหม่จำนวนหนึ่งได้พยายามนำความรู้ทางการเกษตรมาใช้ ร่วมกับความรู้ทางธุรกิจเกิดเป็นธุรกิจเพื่อสังคมขึ้นมา เช่นงานวิจัยชิ้นหนึ่งที่ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ในจังหวัด ขอนแก่น พบว่า เกษตรกรได้พัฒนาตนเองอย่างก้าวกระโดดจากการอบรม สัมมนา รวมถึงเปิดโอกาสในหลายๆ ด้าน เช่น ผู้ผลิตเครื่องสำอางสมุนไพรได้ก้าวข้ามจากการเป็นเพียงผู้ผลิต หากแต่มีการ "รับจ้างผลิต" โดยมีการขอมาตรฐานทางด้านอุตสาหกรรมเพื่อการันตีผลิตภัณฑ์ เป็นต้น ทำให้เกษตรกรได้ก้าวข้ามจากการเป็นเพียงผู้ผลิตไปเป็นผู้ประกอบการ (ปรีชา หงอกสิมมา และคณะ, 2561) ธุรกิจเพื่อสังคมเชิงเกษตรที่เกิดขึ้นนี้ นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคเกษตรกรรมแล้ว การทำธุรกิจเพื่อสังคมยังช่วยพัฒนาชุมชนสังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการทำธุรกิจเพื่อสังคมเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน (Sujit Majhi, 2019) อย่างไรก็ดียังไม่ปรากฏงานวิจัยที่เข้าไปศึกษาการเรียนรู้การทำธุรกิจเพื่อสังคมในเกษตรกรรุ่นใหม่ในไทย ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างในงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และคาดว่าการศึกษาวิจัยในแง่มุมของการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการทำธุรกิจเพื่อสังคมเชิงเกษตรนี้จะช่วยพัฒนาภาคเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนได้ อีกทั้งการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ยังจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร บุคคลทั่วไป ผู้สนใจการทำธุรกิจเพื่อสังคมเชิงเกษตรด้วย เพื่อจะได้เป็นต้นแบบให้กับเกษตรกรที่สนใจทำธุรกิจเพื่อสังคมเชิงเกษตรด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีการเรียนรู้ Zone of Proximal Development and Scaffolding

ทฤษฎีการเรียนรู้เรื่องฐานการช่วยเหลือ Scaffolding ถูกคิดค้นโดย Lev Vygotsky มีแนวคิดสำคัญว่า “ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา”(Vygotsky, (1978) อ้างถึงใน จารุณี ซามาตย์, 2553) เป็นกลยุทธ์การสอนที่มาจากแนวคิดของ Social Constructivist (จารุณี ซามาตย์, 2553) เป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน การออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นช่องทางสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภายในตัวผู้เรียนได้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของไวก็อตสกี้ Vygotsky ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เอาไว้ว่า การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงระดับของพัฒนาการ 2 ระดับ กล่าวคือ 1) ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง (Actual Development Level) และ 2) ระดับพัฒนาการที่สามารถจะเป็นได้ (Potential Development Level) ซึ่งหากจะเปรียบเทียบระดับของพัฒนาการทั้งสองระดับให้เห็นภาพชัดเจน ระดับที่ 1 คือ พัฒนาการในปัจจุบันของผู้เรียน กล่าวคือเป็นการเรียนรู้ของผู้เรียนในอดีต หรือสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้ว (Past Learning) การเรียนรู้ระดับที่ 2 เป็นการเรียนรู้ที่กำลังจะเกิดขึ้น หรือควรจะเกิดขึ้น หรือต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต

ไวก็อตกี้เสนอแนวคิดนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า พื้นที่พิเศษที่เป็นพื้นที่กึ่งกลางระหว่างพื้นที่ระดับที่ 1) ระดับพัฒนาการที่เป็นจริง ไปจนถึงพื้นที่ระดับที่ 2)ระดับพัฒนาการที่จะสามารถจะเป็นไปได้ ไวก็อตสกี้เรียกพื้นที่ในส่วนนี้ว่า พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) นิยมเรียกกันว่า ZPD นิยมใช้อธิบายการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยบริเวณพื้นที่รอยต่อของพัฒนาการที่เด็กกำลังจะเข้าใจในบางสิ่งบางอย่าง *“เป็นระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่แท้จริง ซึ่งกำหนดโดยลักษณะการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคล กับระดับของศักยภาพแห่งพัฒนาการที่กำหนด โดยผ่านการแก้ปัญหาภายใต้คำแนะนำของผู้ใหญ่ หรือในการร่วมมือช่วยเหลือกับเพื่อนที่มีความสามารถเหนือกว่า”* (Vygotsky. 1978, 86-89 อ้างถึงใน ธีระชน พลโยธา, 2549)

พื้นที่รอยต่อของพัฒนาการจะไม่มีความคงที่ ไม่มีความแน่นอน และจะแปรเปลี่ยนไป ความแปรเปลี่ยนนี้เองจะทำให้เด็กกลายเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้นมีความเข้าใจที่ซับซ้อนมากขึ้น และมีทักษะต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นด้วยตามลำดับ ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการในการเรียนรู้และเติบโตขึ้นจนกระทั่งสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างอิสระตามลำพังในที่สุด ในกระบวนการเรียนรู้เราจะพบว่ามีความแปรเปลี่ยนไปตลอดเวลาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ก็จะต้องมีกระบวนการเรียนรู้เหล่านี้เกิดขึ้นวนต่อเนื่องซ้ำไปซ้ำมาเป็นวงจร (ธีระชน พลโยธา, 2549) เช่นนี้ไปจนตลอดชีวิต

ด้วยเหตุนี้เราจึงพบว่าแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เรื่องพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ และฐานการช่วยเหลือ (Zone of Proximal Development and Scaffolding) ของไวก๊อตสกี้ สามารถนำมาอธิบายและส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ได้ไปจนตลอดชีวิต เมื่อมนุษย์ไม่เคยหยุดเรียนรู้ไม่ว่าเขาจะเป็น

เด็กหรือผู้ใหญ่ก็ตามเมื่อใดก็ตามที่ต้องเรียนรู้กระบวนการเหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าไม่รู้จบเช่นเดียวกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ด้านการทำธุรกิจเพื่อสังคมของเกษตรกรรุ่นใหม่โดยมุ่งทำความเข้าใจ ประสบการณ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ประกอบธุรกิจเพื่อสังคมเชิงการเกษตร ประสบการณ์ของมนุษย์ มีความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งแตกต่างกันออกไป และเป็นการมองเข้าไปให้ถึงการให้ความหมายของการดำรงชีวิตผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกการทำงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นวิธีการทำความเข้าใจประสบการณ์และการให้ความหมายของมนุษย์แต่ละคน

อาสาสมัคร

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ได้แก่เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เลือกที่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรและประกอบธุรกิจเพื่อสังคม ในการเข้าถึงอาสาสมัครที่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball sampling) โดยผู้วิจัยขอให้ผู้ให้ข้อมูลเริ่มต้นช่วยแนะนำรายชื่อของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการวิจัยจนได้จำนวนที่ต้องการ (ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2554) โดยในงานวิจัยนี้ทำการสัมภาษณ์อาสาสมัครจำนวน 4 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีหลักในการเก็บข้อมูล (Primary Method) ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์และการให้ความหมายต่อประสบการณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยมุ่งทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเป็นเกษตรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคม

การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic analysis) โดยเริ่มต้นจากการนำข้อมูลที่ถอดเทปมาได้ มาทำการแตกข้อมูลออกเป็นส่วนย่อย ๆ ตามความหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละส่วน เพื่อคัดและแยกข้อมูลออกเป็นเรื่อง ๆ โดยให้ความหมายข้อมูลในแต่ละส่วน (Coding) จากนั้นส่วนต่าง ๆ จะถูกนำมารวมกันเป็นกลุ่ม ๆ หรือเป็นเรื่อง ๆ (themes) ตามความหมายที่เชื่อมโยงกันของข้อมูลเหล่านั้น ซึ่งข้อมูลในแต่ละกลุ่มก็จะเป็นเรื่องเดียวกันอย่างแท้จริง โดยผู้วิจัยจะทำการมองหา และให้ความสำคัญกับเรื่องที่เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา จากนั้นนักวิจัยจะให้คำบรรยายสำหรับแต่ละเรื่อง ซึ่งเป็นข้อความที่สรุปและเรียบเรียงมาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลโดยมองทะลุผ่านสิ่งที่ปรากฏลงไปยังความหมายที่เบื้องหลังของสิ่งนั้น ๆ เพื่อหาแก่น (Essence) หรือสาระสำคัญของประสบการณ์ชนิดนั้น ๆ โดยในการนำเสนอจะใช้นามสมมุติทั้งหมดเพื่อป้องกันข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้

ผลการวิจัย

ผลจากสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่าประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) วิธีการเรียนรู้การเป็นเกษตรกร และ 2) วิธีการเรียนรู้การทำธุรกิจเพื่อสังคม

1. วิธีการเรียนรู้การเป็นเกษตรกร

จากการศึกษาเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคม พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีวิธีการเรียนรู้การเป็นเกษตรกร 4 ลักษณะคือ 1) วิธีการเรียนรู้จากครอบครัว 2) วิธีการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา และ 3) วิธีการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน

1) วิธีการเรียนรู้การเป็นเกษตรกรจากครอบครัว

วิธีการเรียนรู้ลักษณะนี้ แสดงอย่างชัดเจนจากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล 2 ท่าน ซึ่งครอบครัวของทั้งสองท่านล้วนประกอบอาชีพเกษตรกรมาแต่ดั้งเดิม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ โดยคุณดินเรียนรู้การทำการเกษตรจากครอบครัว และเลือกประกอบอาชีพเกษตรกรทันทีที่สำเร็จการศึกษา คุณดินเล่าว่า

“จบพืชศาสตร์ที่นั่น หลังจากจบจากที่นั่น ก็ไม่ได้ทำงานที่ไหน ก็กลับมาอยู่บ้าน แต่ก่อนที่บ้านมีสวนยาง สิ่งแรกเลยกลับมากรีดยางก่อนเลย ช่วยแม่กรีดยาง เที่ยงคืน ตีหนึ่ง หนูไปแล้ว 2 คน กับแม่กรีดยางกันเอง”

คุณดิน (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2564)

ซึ่งสอดคล้องกับคุณไฟ ที่ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรรมมาแต่ดั้งเดิมเช่นเดียวกัน คุณไฟจึงเลือกที่จะเรียนรู้ในการทำการเกษตรโดยการทำตามครอบครัวตั้งแต่อายุ 14 ปี และสานต่ออาชีพเกษตรกรจากครอบครัวมาจนถึงปัจจุบัน โดยคุณไฟเล่าว่า

“คือเราอ่ะขอที่ พ่อแม่ประมาณสักแปลงนึงประมาณ 3ไร่ 2 ไร่ครึ่ง แม่พ่อเค้าปลูกมันสำปะหลัง เราก็เห็นพ่อแม่เค้าปลูก เราเลยขอเค้าว่า ล็อคนี้เราขอเป็นของเราได้ไหม คือขอเป็นของเราเลยเดี๋ยวเราทำเอง คือเค้าก็ยอมครับ เค้าก็ปล่อยให้ทำ แต่ตอนปลูก ตอนไถอะไรเงี้ย พ่อแม่เค้าก็ออกตังค์ให้ แต่หลังจากนั้นน่ะเราดูแลเอง ไม่ว่าจะเป็นแบบทำหญ้า นู่นนี่นั่นใส่ปุ๋ย”

คุณไฟ (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

2) วิธีการเรียนรู้การเป็นเกษตรกรจากสถาบันการศึกษา

จากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยพบวิธีการเรียนรู้การเป็นเกษตรกรจากสถาบันการศึกษา ซึ่งพบว่าทั้งคุณดิน และคุณไฟ ล้วนมีความรู้พื้นฐานทางด้านการเกษตรจากการเลือกเรียนต่อทางด้านการเกษตรจากสถาบันการศึกษาใกล้บ้าน และเป็นสถาบันการศึกษาที่เดียวกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองท่านจบ

การศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิต คณะอุตสาหกรรมการเกษตร สาขาเทคโนโลยีการผลิตพืช และภูมิทัศน์ ในขณะที่คุณน้ำได้ศึกษาระดับปริญญาโท โดยทำการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาใช้ในการทำการเกษตรเช่นเดียวกันคุณดินเล่าถึงความรู้สึกคาดหวังหลังจากที่จบการศึกษาว่า

“คืออย่างนี้พี่ พอเราเรียนจบเกษตรมาแล้วก็รู้สึก ฮี๊ย เราจะต้องได้ความรู้เยอะ ได้เอามาใช้ในสวน ตอนแรกพอจบออกมาแล้วรู้สึกเราเป็นผู้ที่มีความรู้ที่จะสามารถทำนู่นทำนี่ในสวนเราได้แน่ๆ เลยแต่พอเอาความเป็นจริง จริงๆ นะพี่ มันก็ไม่ได้เยอะอะไรขนาดนั้นคือความรู้ในมหาลัยอ่ะมันก็ยังถูกสอนแบบที่หนูบอกนั่นแหละว่ามันก็สอนเป็นตำราที่แบบเป็นตำราที่แบบว่าสอนสอนกันมาอะไรเนี่ย แต่ในการปฏิบัติจริงมันทำแบบตำราทั้งหมดไม่ได้หรอกคือมันต้องลงมือปฏิบัติ มันถึงจะรู้และเข้าใจมันว่ามันใช่หรือเปล่าแล้วมันเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า”

คุณดิน (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2564)

ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของคุณไฟ ซึ่งเล่าว่า

“แต่ในระบบการเรียนในมหาลัยอ่ะ หลักสูตร มันเป็นหลักสูตรเกี่ยวกับเคมีซะเป็นส่วนใหญ่ อันเนี๊ยะเนี่ย เนี่ย เป็นตัวหนึ่งที่ผมอ่ะ คือเราไปโทษระบบการศึกษาซะทีเดียวก็ไม่ได้เนอะ แต่ว่าไม่ใช่เค้าไม่มีเรื่องของอินทรีย์ หรือออแกนิกส์นะ วิชาเสรี หรือว่าอะไรอย่างเนี๊ยะ เค้ายังพอมีให้เลือกบ้าง แต่ว่าแต่ว่ามันน้อย ที่เนี๊ยะ เราก็เลยเรียนในรูปแบบความเป็นเคมี จำเพื่อเอาไปสอบ หลังจากนั้นเราก็ลืมแล้วเพราะเราไม่ได้สนใจอะไรมาก”

คุณไฟ (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

3) วิธีการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน

วิธีการเรียนรู้จากการศึกษาดูงานตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมกลุ่มนี้ใช้ในการเรียนรู้เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมในการทำเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำเกษตรอินทรีย์ซึ่งเป็นเกษตรทางเลือก ไม่ใช่เกษตรกระแสหลัก โดยในระหว่างเรียนคุณไฟเล่าว่า “ระหว่างเรียนเนี่ย ตอนเลือก ตอนปี 3 เลือกไปฝึกงานนอกสถานที่ครับ ตอนเรียนอ่ะ ก็ ก็ผมเลือกไปอยู่กับศูนย์เกษตรวัดญาณสังวรที่อยู่ติดริมน้ำเจ้าพระยา... เค้าทำอันนั้นเป็น ออแกนิกส์ 100 % เค้าทำร่วมกับมูลนิธิอ่า.. MOA ของญี่ปุ่นด้วย”

วิธีการเรียนรู้โดยการพาเกษตรกรไปดูงานตามศูนย์เรียนรู้ต่างๆ เป็นวิธีการเรียนรู้อีกวิธีหนึ่งที่คุณน้ำใช้ขับเคลื่อนกลุ่มที่ตนเองรับผิดชอบโครงการอยู่ ซึ่งนอกจากเกษตรกรเหล่านั้นจะได้เรียนรู้แล้ว คุณน้ำยังเล่าว่า “คือหลายๆเรื่องเราก็พาชาวบ้านไปเรียนรู้เหมือนเราก็ไปเรียนรู้ด้วย”

2. วิธีการเรียนรู้การทำธุรกิจเพื่อสังคม

จากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลพบว่านอกจากวิธีการเรียนรู้ในการเป็นเกษตรกรแล้ว ข้อมูลของผู้ให้

ข้อมูลยังแสดงถึงวิธีการเรียนรู้ในการทำธุรกิจเพื่อสังคม อันประกอบไปด้วยการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานในอดีต 2) การเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เครือข่าย หรือองค์กรพัฒนาสังคม 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และ 4) การเรียนรู้จากการงานอาสาสมัคร

1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานในอดีต

คุณน้ำเล่าถึงการขับเคลื่อนกลุ่มด้วยนโยบายการสร้างเครือข่ายเพื่อหาคนที่สามารถก่อให้เกิดการสร้าง และพัฒนาคนต้นแบบในลักษณะที่ตนเองเป็นอยู่ ซึ่งเป็นการทำงานในรูปแบบนี้เป็นการทำงานลักษณะเดียวกันกับธุรกิจประกันชีวิต หรือธุรกิจที่เน้นการสร้างเครือข่าย ซึ่งมุ่งหวังการสร้างสมาชิกต้นแบบ ที่สามารถขยายเครือข่าย และสร้างผลกำไรให้เกิดขึ้นในองค์กรได้ในที่สุด หากแต่สิ่งที่คุณน้ำมุ่งหวังนั้นไม่ได้มุ่งหวังที่จะสร้างคนต้นแบบเพื่อทำกำไร แต่มุ่งหวังที่จะสร้าง และพัฒนาคนในลักษณะเดียวกันกับตนเองเพิ่มขึ้นมา โดยปลายทางที่ปรารถนาจะเห็นก็คือ คนต้นแบบนั้นจะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนพื้นที่ทำเกษตรเคมี มาทำเกษตรอินทรีย์ และสร้างการขยายเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่เพิ่มขึ้น คุณน้ำให้ข้อมูลดังนี้

“ใช่ แล้วศูนย์เรียนรู้มันก็แค่ศูนย์เรียนรู้นะ วันหนึ่งมันอาจจะเป็นอะไรก็ได้ แต่สิ่งที่เราต้องการมากที่สุดก็คือ ทำให้เค้าตกตะกอนในใจเค้าให้ได้ วันเนี๊ยะ เราทำ สมมติว่า มีคนมาหาเรา 1000 คน แล้วเป็นแบบเราสักคนเนี่ย โคตรคุ้มแล้วเพราะไอ้คนแบบเราเนี่ย จะไปปั่นได้อีกคน ต้องใช้แบบนั้นจริงๆ ถ้าจะให้มันโต นะต้องใช้แบบนั้น เราต้องสร้างเครือข่ายจริงๆ”

คุณน้ำ (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

คุณดินเล่าถึงประสบการณ์ในการร่วมทำโครงการรักษ์ป่าสร้างคนของปตท. โครงการนี้จะเน้นเรื่องการส่งเสริมชาวบ้าน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เธอได้มีโอกาสเรียนรู้ และลงมือทำเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ชาวบ้าน เธอเรียนรู้ทักษะนี้ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ในระหว่างทำโครงการมาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการธุรกิจของเธอจนถึงปัจจุบัน คุณดินเล่าว่า

“อย่างของโครงการรักษ์ป่าสร้างคนของปตท. อ่ะ มันก็คืองานที่ไปส่งเสริมชาวบ้านเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอะไรอย่างเนี้ยะล่ะค่ะ ในระหว่างที่เราทำงานไปด้วยเนี่ย เราก็ได้ทำสวนของเราไปด้วย คือเป็นงานที่แบบเราต้องลงพื้นที่ ในเนื้องานที่ทำ คือแบบว่า พาชาวบ้านดูงาน เศรษฐกิจพอเพียง ลดรายจ่าย เราได้ทำจริงด้วย คือก่อนที่เราจะพาชาวบ้านไปทำ เราก็ต้องเตรียมตัวเองด้วย ทำของตัวเองไปด้วย เปลี่ยนตัวเองให้ชาวบ้านเห็นด้วยว่า ทำแล้วมันดียังไง”

คุณดิน (สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2564)

2) การเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เครือข่าย หรือองค์กรพัฒนาสังคม

คุณดินเล่าถึงต้นทางที่ทำให้เธอเห็นประโยชน์จากการทำบัญชี ว่าเพราะเธอผ่านการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มจนเกิดความคุ้นชิน แล้วก็ใช้ข้อสรุปที่ได้จากการทำบัญชีในการทำธุรกิจเพื่อสังคม ดังนี้ “แล้วหนูเป็นคนที่ ต้องบอกว่า เค้าเรียกว่าอะไรนะ คุ้นชินกับการจดบัญชี เรา เพราะฉะนั้น เราจะรู้ตัวเลขค่อนข้างชัด ใช้อะไรบ้าง นี่งานนี้มันหมดค่าใช้จ่ายไปเท่าไร” เมื่อถามลึกลงไปถึงจุดเริ่มต้นทำบัญชี เธอเล่าให้ฟังว่า

“โอ้โหว ตั้งแต่เรียนมหาลัย จริงๆ ไอ้ต้นทางของบัญชีนี้เลย ไอ้เพราะ ไปทำกิจกรรมกับกลุ่มนี่แหล่ะด้วย เพราะว่าไอ้ตอนที่หนูเข้าไปตอนนั้นน่ะ พี่ไม้แกต้องไปสอนชาวบ้านว่า คุณต้องจดบัญชีครัวเรือนนะ อะไรประมาณนี้นี่แหล่ะ เราก็รู้สึก ถ้าไปสอนชาวบ้าน แล้วตัวเองไม่จดอ่ะ จะมีอะไรไปแลกเปลี่ยนกับเค้าล่ะ จะไปบอกเค้ายังไง จะไปแนะนำเค้ายังไงว่า จดแล้วมันเกิดประโยชน์อะไร เราก็เลยแบบว่าเอ๊ย ต้องบังคับตัวเอง ทำไปด้วยเลย”

คุณดิน (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

คุณไฟเปิดเผยว่า ในการเป็นผู้จัดการฟาร์มเกษตรอินทรีย์ขนาดใหญ่ เขาตั้งใจจะพัฒนาคุณภาพชีวิตคนงาน อันเป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรจะได้รับ ทั้งเรื่องคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ การได้รับโอกาสในการศึกษาของบุตรของแรงงาน ซึ่งการเห็นคุณค่าในสิ่งเหล่านี้เพราะได้รับการหล่อหลอมมาจากการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม A

“คือผมอ่ะ แล้วพื้นฐานเรา เราก็ลำบากนะ เราก็ค่อนข้างลำบาก เราลำบากมาก่อนไง แล้วก็เหมือนกับพื้นฐานเราอยู่ตรงเนี๊ยะ เรามีความรู้แล้วเราเห็นเรื่องการเคารพสิทธิ์ แล้วเรื่องการแบ่งปัน .. เค้าเรียกว่าอะไร การให้ ให้การพัฒนาคนเป็นเรื่องสำคัญ เรื่องการให้สิทธิ์เรื่องการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐานที่เค้าควรจะได้รับ อันนี้ต้องขอบคุณกลุ่มเพราะว่าถูกหล่อหลอมไปจากกลุ่ม โดยสิทธิ์พื้นฐานอย่างเด็กๆ ที่นั่น ก็ต้องได้เรียน ก็ต้องไปเรียนนะ”

คุณไฟ (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

3) การเรียนรู้จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

เมื่อคุณไฟซึ่งเป็นผู้จัดการสวนเกษตรอินทรีย์ขนาดใหญ่ ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงการทำงานของเจ้าของกิจการ เขาพบว่าเมื่อหัวหน้างานมีท่าทีที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือมีความยืดหยุ่นมากขึ้นเขาก็รู้สึกได้เรียนรู้ที่จะปรับเปลี่ยนเป็นคนที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้นด้วย คุณไฟเล่าถึงบรรยากาศในการทำงานกับคนงานว่า

“พอมาสักระยะหนึ่ง ผมรู้สึกว่าความเป็นธรรมชาติบางอย่างของมนุษย์เนี่ยแหล่ะ มันทำให้เราลดความคาดหวังลงไป บวกกับ พอเราได้คุยกับเจ้านาย คือเจ้านายผม ผมก็ได้ต้นแบบมาจากแก

แกบอกว่าเราไม่ได้ทำ เราไม่ได้เป็นบริษัทที่ทำงานกับคนที่เวลาเลือกเข้ามา เราเลือกได้ เราสัมภาษณ์ได้ เราคัดออกได้ เราไม่ได้ทำงานกับคนที่ ผม ผม ไม่ได้เหยียดคน หรือว่าแยกคนจากระดับการศึกษานะพี่ แต่ว่าถ้าเป็นบริษัท หรือเป็นองค์กรที่เค้าแบบเค้าคัดคนจากระดับการศึกษาได้ แต่เราทำงานแบบเนี๊ยะ เราไม่สามารถคาดหวังจากคนกลุ่มเหล่านี้ได้ 100 % เลย”

คุณไฟ (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

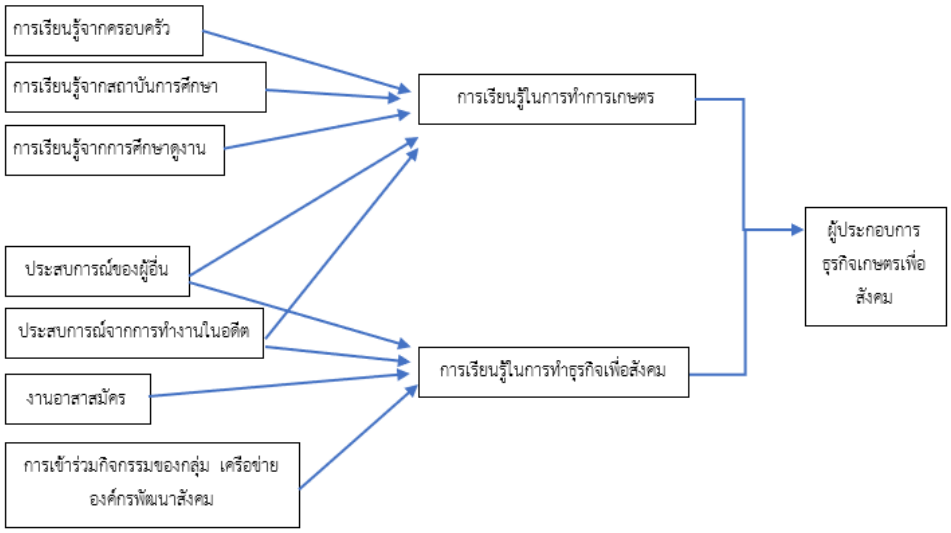
4) การเรียนรู้จากการงานอาสาสมัคร

การเรียนรู้จากการทำงานอาสาสมัคร เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเสริมทักษะในการทำธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งในระหว่างการทำงานคุณไฟได้เรียนรู้จากหลักสูตรการเรียนรู้ที่มูลนิธิจัดให้คุณไฟเล่าว่า

“เราเคยเป็นอาสาสมัครต้นกล้าชุมชนของมูลนิธิ SCG ด้วยนะ ใช่ๆ แต่ว่าโดยมีองค์กรที่เนี่ย (หมายถึงมูลนิธิรักษ์เขาชะเมา) เป็นองค์กรพี่เลี้ยงแล้วใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมที่นี่ด้วย ก็เกี่ยวกับเกษตรเหมือนกัน ของ มูลนิธิ SCG ก็ช่วยเราเยอะในเรื่อง การเพิ่มเติมความรู้ เพราะว่าคอร์สที่ แต่ละอย่างที่ ที่เค้าเรียกว่าอะไร ที่ คอร์สแต่ละอย่างที่เค้าจัดให้เราอ่ะ ก็คือมันเกี่ยวกับเรื่องของ เรื่องของการสร้างแบรนด์ การพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อะไรพวกเนี๊ยะ ซึ่งเราสามารถไปต่อยอดได้หมดเลยกับสิ่งที่เราจะทำต่อไป เราก็ได้ความรู้จากตรงนั้นด้วย พาเราไปดูงานที่ญี่ปุ่นเงี๊ยะไปดูงานหลักๆ ก็ไปดูงานเรื่องของ branding เรื่องของ แบรนด์ของญี่ปุ่นด้วย มีเรื่องของเกษตรด้วย ไปดูที่นั่นนะ”

คุณไฟ (สัมภาษณ์, 3 กันยายน 2564)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกข้างต้น แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้



ภาพประกอบที่ 1 แผนผังสรุปวิธีการเรียนรู้ของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรเพื่อสังคม

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมในพื้นที่จ.ระยอง ทั้ง 4 ท่านมีกระบวนการเรียนรู้ในการทำธุรกิจเพื่อสังคมเชิงเกษตรจากหลากหลายวิธีการ กล่าวคือ เรียนรู้วิธีการทำเกษตรจากการเรียนรู้ 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) วิธีการเรียนรู้จากครอบครัว 2) วิธีการเรียนรู้จากสถาบัน การศึกษา และ 3) วิธีการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน และเรียนรู้วิธีการทำธุรกิจเพื่อสังคมจากวิธีการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้จากประสบการณ์จากการทำงานในอดีต 2) การเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม เครือข่าย หรือองค์กรพัฒนาสังคม 3) การเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และ 4) การเรียนรู้จากงานอาสาสมัคร

รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายที่ปรากฏในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการบ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ให้สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองจนกลายเป็นผู้ประกอบการในลักษณะที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมเป็นงานที่มีความท้าทาย และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวดำเนินการได้สำเร็จ โดยเฉพาะการเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า ทั้งการเรียนรู้จากครอบครัว การเรียนรู้จากเพื่อนเกษตรกรที่มีประสบการณ์มากกว่า ไปจนถึงการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาที่มีความเฉพาะเจาะจง

การเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่านับเป็นการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่เคยมีการค้นพบในงานวิจัยอื่น ๆ ด้วย ดังเช่นงานวิจัยของ (อธิปไตย โพแตง และชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2559) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องการสะสมความรู้ในตัวคนเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของแรงงานในสถานประกอบการ โดยพบว่า การสะสมความรู้ในตัวคนของแรงงานเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม Socialization เป็นการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ตามแนวคิดความรับผิดชอบส่วนบุคคล (Personal Responsibility Orientation) หรือ PRO Model ใช้วิธีการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานที่มีประสบการณ์มากกว่า ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการสำคัญในทฤษฎีการเรียนรู้ของ ไวก็อตสกี้ ที่กล่าวว่า “ระยะห่างระหว่างระดับพัฒนาการที่แท้จริง ซึ่งกำหนดโดยลักษณะการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลกับระดับของศักยภาพแห่งพัฒนาการที่กำหนดโดยผ่านการแก้ปัญหาภายใต้คำแนะนำของผู้ใหญ่หรือในการร่วมมือช่วยเหลือเพื่อนที่มีความสามารถเหนือกว่า”(Vygotsky. 1978: 86-89 อ้างถึงใน ธีระชน พลโยธา, 2549)

ทฤษฎีการเรียนรู้เรื่องฐานการช่วยเหลือ Scaffolding ถูกคิดค้นโดย Lev Vygotsky มีแนวคิดสำคัญว่า “ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา”(Vygotsky, (1978) อ้างถึงใน จารุณี ซามาตย์, 2553) ทฤษฎีดังกล่าวเป็นกลยุทธ์การสอนที่มาจากแนวคิดของ Social Constructivist (จารุณี ซามาตย์, 2553) เป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน การออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ผู้สอนจะทำหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในขณะที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็น

ช่องทางสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ภายในตัวผู้เรียนได้ ไวก็อตสกี้เชื่อว่าเด็กทุกคนสามารถพัฒนาได้ “เขาตระหนักอยู่เสมอว่า เด็กมีความสามารถที่จะแก้ปัญหาที่เกินกว่าระดับพัฒนาการทางสติปัญญาของเขา ที่จะสามารถทำได้” (ธีระชน พลโยธา, 2549) หากแต่เด็กต้องได้รับคำแนะนำ การกระตุ้น หรือชักจูงโดยคนที่มีสติปัญญาที่ดีกว่า ซึ่งผู้คนเหล่านี้ สามารถเป็นบุคคลใดก็ได้ ส่วนใหญ่คือ คนที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั่นเอง

แม้ทฤษฎีดังกล่าวมักจะถูกนำมาอธิบายปรากฏการณ์ในห้องเรียนที่เกิดขึ้นกับเด็กเล็กแต่เมื่อพิจารณาจากผลที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ที่พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่เรียนรู้วิธีการทำเกษตรจากครอบครัว การศึกษาดูงานจากเกษตรกรคนอื่น และการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีประสบการณ์มากกว่านับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเกษตรกรรุ่นใหม่

ยิ่งไปกว่านั้น ผลจากงานวิจัยยังแสดงให้เห็นอีกด้วยว่า ในขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การประกอบอาชีพเกษตรกร และการทำธุรกิจเพื่อสังคมสามารถสำเร็จได้จากการเชื่อมโยงของเครือข่ายในการทำงานเกษตร และงานธุรกิจหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา เครือข่ายเกษตร และเครือข่ายธุรกิจ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้ค้นพบและเชื่อมโยงเครือข่ายที่มีความหลากหลายจึงนับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และเป็นเรื่องที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจังหากต้องการเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรของเกษตรกรปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาลจะพบว่า ปัจจุบันรัฐบาลมีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ และหนุนเสริมให้เกิดการเข้าสู่อาชีพเกษตรเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากนโยบายจำนวนมากที่มีการพัฒนาขึ้น เช่น แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มียุทธศาสตร์สำคัญที่ภาครัฐให้การส่งเสริมคือ การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เข้าสู่ภาคเกษตรทดแทนรุ่นเดิม พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนายุวเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่แบบมืออาชีพ มีการส่งเสริม และสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เข้าสู่ภาคเกษตร เพื่อปลูกฝัง และสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนรักและภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรม และเป็นการขับเคลื่อนเกษตรกรในอนาคต โดย 1) ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่อย่างจริงจัง 2) จัดหาที่ดินทำกิน สร้างโอกาสให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการผลิต เพื่อให้สามารถเข้าสู่อาชีพเกษตรได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2555)

นอกจากนี้ยังมีโครงการของภาครัฐ และเอกชนอีกหลายโครงการที่ส่งเสริม และสนับสนุนการเข้าสู่อาชีพเกษตรกรของคนรุ่นใหม่ เช่น โครงการเกษตรเพื่อชีวิต “เกษตรกรรุ่นใหม่ ใส่ใจมาตรฐาน” โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติร่วมกับหน่วยงานราชการด้านการเกษตรอีกหลายหน่วยงานในการร่วมสร้างองค์ความรู้ให้กบเกษตรกรรุ่นใหม่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร และอาหารปลอดภัยผ่านการทัศนศึกษาและการจัดค่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ โครงการสานฝันเกษตรกรรุ่นใหม่โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้ให้การสนับสนุนสินเชื่อให้กับทายาทเกษตรกร

หรือเกษตรกรที่มีอายุไม่เกิน 45 ปี ผู้ผ่านการอบรมด้านการเกษตรหรือธุรกิจการเกษตรแล้วในวงเงินถึง 1 ล้านบาท เพื่อเริ่มกิจการการเกษตรของตนเอง นอกจากนี้ยังมีโครงการ KUBOTA Smart Famer Camp โดยบริษัทสยามคูโบต้าคอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่มุ่งถ่ายทอดความรู้เรื่องการเกษตรแม่นยำสูง การรวมพลังกลุ่มชุมชน และการสร้างทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตร และโครงการอื่น ๆ อีกหลายโครงการที่เป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ (สุภัทร คำมุงคุณ, 2562 : 6-10) ดังนั้นจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เกษตรกรรุ่นใหม่กำลังได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายอย่างหลากหลายทั้งในแง่ของความเชี่ยวชาญ องค์ความรู้ และงบประมาณอย่างแท้จริง เมื่อสังเกตจากข้อมูลการสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ทั้งจากภาครัฐ และเอกชนดังเอกสารที่ปรากฏข้างต้นจะเห็นว่าทุกภาคส่วนมองไปในทิศทางเดียวกันว่าการสร้างเครือข่ายในกลุ่มเกษตรกรนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรรุ่นใหม่ และนับว่าสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเริ่มสร้างเครือข่ายแล้ว แต่ในความยั่งยืนของเครือข่ายยังเป็นอีกความท้าทายหนึ่งที่ควรได้รับการทำงานต่ออย่างใกล้ชิด ยิ่งไปกว่านั้น การเพิ่มจำนวนเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการนั้นยังเป็นเรื่องที่มีความท้าทาย และความซับซ้อนหลายประการ เนื่องจากอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่มีความซับซ้อนในหลายมิติ ทั้งเรื่องความมั่นคงด้านรายได้ที่ผกผันตามสภาพแวดล้อม และทิศทางตลาดในแต่ละปี เรื่องความเชื่อและค่านิยมของผู้ปกครองที่ยังคงเชื่อว่าอาชีพเกษตรเป็นอาชีพที่ลำบาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำงานในเชิงความคิดควบคู่กันไปด้วยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

เนื่องด้วยงานวิจัยนี้จัดทำขึ้นโดยศึกษาเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมในพื้นที่จังหวัดระยอง หากมีการศึกษาในพื้นที่อื่น หรือในระดับภาค หรือระดับประเทศ น่าจะช่วยทำให้สามารถมองเห็นประสบการณ์ของเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมในภาพรวมของสังคมไทย และอาจนำไปสู่ข้อค้นพบในมิติที่กว้างขึ้น อันจะนำไปสู่การส่งเสริม และพัฒนา และให้การสนับสนุนในทุกภาคส่วน นำไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559). กรุงเทพฯ : 2555.

ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2560). วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.

จารุณี ชามาตย์. (2553). การออกแบบฐานการช่วยเหลือที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 33(4), 1-9.

ธีระชน พลโยธา. (2549). การพัฒนาการตระหนักรู้ตนเองในการเตรียมตัวประกอบอาชีพของนิสิตวิชาเอกจิตวิทยาโดยให้บริการข้อสนเทศทางอาชีพ. วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 28(1), 23-41.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, บำเพ็ญ เขียวหวาน, สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม, และ จำนงค์ จุลเอียด.(2559) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 8(3), 140-153.

ปรีชา หงอกสิมมา หัวหน้าโครงการ, ณัฐปวีย์ โชคธนาพร, จงรัก จารุพันธุ์งาม, ธัญพร มาเตชะ, หัตถวุธ เอกก้านตรง, เจียรนัย ราชธา, เดชา ต้นกันยา, สุนันทา บุญคง และ ศิริพร ใจหยุด. (2561). กระบวนการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สุภัทร คำมุงคุณ. (2562). การสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/library

อธิปไตย โพแตง และ ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2559). การสะสมความรู้ในตัวคนเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานของแรงงานในสถานประกอบการ. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 26(2), 299-307.

Jukkaphong Poung-ngamchuen. (2019). เหตุจูงใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหลังจบการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่. มนุษยสังคมสาร (มสส.) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 17(3), 135-156.

Sujit Majhi. (2019). Social Entrepreneurship in Agriculture Sector: Challenges and Opportunities. Productivity, 60(1), 12-19. Retrieved May 9, 2021, from https://ezproxy.tulibs.net/login?url=https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&AN=137283836&site=eds-live

บุคลานุกรม

คุณไฟ (ผู้ให้สัมภาษณ์). เอื้องฟ้า จินดานนท์(ผู้สัมภาษณ์). โรงเรียนโรงเล่นกลุ่มรักษ์เขาชะเมา ต.คลองปูน อ.แกลง จ.ระยอง. เมื่อ 3 กันยายน พ.ศ.2564.

คุณดิน (ผู้ให้สัมภาษณ์). เอื้องฟ้า จินดานนท์ (ผู้สัมภาษณ์). บ้านสวนต้นน้ำ ต.ห้วยทับมอญ อ.เขาชะเมา จ.ระยอง . เมื่อ 2 กันยายน พ.ศ.2564.

คุณน้ำ (ผู้ให้สัมภาษณ์). เอื้องฟ้า จินดานนท์ (ผู้สัมภาษณ์). บ้านสวนต้นน้ำ ต.ห้วยทับมอญ อ.แกลง จ.ระยอง. เมื่อ 3 กันยายน พ.ศ.2564.

ความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 : กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง

The Readiness of the District Office to Step into the Official System 4.0: A Case Study of Muang Pattani District Office and Yarang District Office

อารีนา ดาแม[1*], นูรฮายาตี แซบากา[2], อัลอิกรอม มามะ[3] และมะพาริ กะมูนิง[4]

Areena Damae[1*], Nurhayatee Saebaka[2], Al-Ikrom Mama[3] and Mapari Kamuning[4]

[1,2,3]นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1,2,3]Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, YalaRajabhat University

[3] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[3] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail: 406307017@yru.ac.th**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 : กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง เพื่อก้าวสู่ระบบราชการ 4.0 2) เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังเพื่อก้าวสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง จำนวนทั้งสิ้น 113 คน ได้มาจากการหากลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ T-test และ One-Way ANOVA

จากการศึกษาพบว่า 1) ความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรังอยู่ในระดับสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ซึ่งพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธศาสตร์อยู่ในลำดับสูงสุด ด้านการจัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้อยู่ในลำดับที่สอง ด้านการนำองค์กรอยู่ในลำดับที่สาม ด้านการมุ่งเน้นบุคลากรอยู่ในลำดับที่สี่ ด้านการให้ความสำคัญกับผู้บริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ในลำดับที่ห้า ด้านผลลัพธ์การดำเนินการอยู่ในลำดับที่หก และด้านการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการอยู่ในลำดับสุดท้าย

2) การเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรเพื่อก้าวสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรที่มี เพศ ระดับการศึกษา และ หน่วยงานที่สังกัด ที่แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่แตกต่างกัน แต่บุคลากรที่มี อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส อัตราเงินเดือน และสถานที่ทำงาน ที่แตกต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่ไม่แตกต่างกัน
คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม, ที่ว่าการอำเภอ, ระบบราชการ 4.0

Abstract

This research on The Readiness of the District Office to Step into the Official System 4.0: A Case Study of Muang Pattani District Office and Yarang District Office aims to 1) study the readiness of Muang Pattani District Office and Yarang District Office to step up to the Bureaucracy System 4.0. 2) To compare the readiness of personnel in Muang Pattani District Office and Yarang District Office to step up to the Bureaucracy System 4.0 classified by personal characteristics. The sample group in this study consisted of 113 people in Muang Pattani District Office and Yarang District Office, by obtained from Taro Yamane's sampling method and Stratified Random Sampling. The research tools were questionnaires and interviews, statistics used for data analysis were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation. For hypothesis testing, T-test and One-Way ANOVA were used.

From the study, it was found that 1) the readiness of district offices to step into the Bureaucracy System 4.0, the case study of Muang Pattani District Office and Yarang District Office were at the highest level with an average of 4.38. By considering each aspect as follow: it was found that strategic planning was the highest level, analytical management and knowledge management were second level, organizational leadership was third level, personnel aspect was fourth level, pay attention to service recipients and stakeholders was fifth level, performance aspect was sixth level, and focus on the operating system was the last level. 2) the comparison of readiness of personnel in Muang Pattani District Office and Yarang District Office to step up to the Bureaucracy System 4.0 classified by personal characteristics found that personnel with different genders, educational levels, and departments under different affiliations had different preparations for entering the Bureaucracy System 4.0. However, personnel with gender, religion, marital

status, salary rate and work place different had no difference in preparation for entering the Bureaucracy System 4.0.

Keywords: Preparation, District office, Bureaucracy System 4.0

บทนำ

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีการปฏิรูปครั้งใหญ่อย่างเป็นระบบเพียงครั้งเดียวในสมัยรัชกาลที่ 5 หลังจากนั้นก็ขาดการปฏิรูปขนานใหญ่อย่างต่อเนื่องจวบจนปัจจุบัน ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ เมื่อพัฒนาได้ถึงระดับหนึ่ง ประเทศไทยต้องเผชิญกับกับดักประเทศรายได้ขนาดปานกลาง เป็นประเทศที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2558 : ออนไลน์) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ก่อนหน้าที่จะมีการพัฒนาประเทศไทย 4.0 นั้น ไทยเริ่มก้าวสู่โมเดลไทยแลนด์ 1.0 หลังจากเริ่มต้นพัฒนาภาคเกษตรกรรม แล้วจึงค่อยปรับมาสู่ไทยแลนด์ 2.0 การลงทุนอุตสาหกรรมเบาที่มุ่งเน้นแรงงานราคาต่ำ เช่น สิ่งทอ อาหาร และมาสู่ไทยแลนด์ 3.0 มุ่งเน้นการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งการพัฒนาของประเทศไทยใน 3 ช่วงแรกนั้น ไทยมีการอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงสุดเฉลี่ยถึงร้อยละ 7 ต่อปี แต่มาถึงจุดหนึ่งหลังปี พ.ศ. 2540 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลงมาเป็นร้อยละ 3-4 ต่อปี เหตุผลสำคัญเพราะไทยไม่เคยปรับโครงสร้างเศรษฐกิจอย่างจริงจังมาก่อน และไม่เคยมีการพัฒนาเทคโนโลยีของตัวเอง แรงงานไม่ได้มีทักษะจนกลายเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำของโอกาส ซึ่ง ในช่วงนี้รัฐบาลต้องการก้าวกระโดดข้ามหุบเหว ซึ่งต้องใช้ความกล้าหาญทางการเมือง และต้องใช้พลังที่เรียกกว่าพลังประชารัฐในการขับเคลื่อนไทยแลนด์ 4.0 (โอฬาร สุขเกษม, 2559 : ออนไลน์) ไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนา เศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการ ขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ การยกระดับประเทศไทยเพื่อให้ก้าวไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 การพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐให้มีความคิด สร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่ ไทยแลนด์ 4.0 คือ การสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในภาครัฐและทำให้นวัตกรรมภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560 : 78) รัฐบาลปัจจุบันให้ความสำคัญในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีจึงกำหนดนโยบายการพัฒนาและปรับปรุงระบบ เพื่อพัฒนาประเทศไทยทุกรูปแบบและมอบให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 - 2561) เพื่อมอบหมายให้ส่วนราชการและหน่วยงานของภาครัฐ

นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินภารกิจของหน่วยงานต่อไป ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน หน่วยงานภาครัฐหน่วยหนึ่งที่ถือว่ามีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2542) ได้มีการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริการส่วนตำบล และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมาย และกำหนดให้รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรเงินอุดหนุนและเงินจากการจัดสรรภาษีและอากร เพื่อให้การดำเนินการด้านบริการสาธารณะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นแล้วจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐหรือระบบราชการต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยน กระบวนการทำงานในรูปแบบใหม่ให้สอดรับกับไทยแลนด์ 4.0 ให้มากขึ้น จากความสำคัญข้างต้น ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการไว้ใน Facebook ว่า “ระบบราชการเป็นเสาหลักของประเทศและจะเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศสู่ ไทยแลนด์ 4.0 แต่หากเราปล่อยให้ระบบราชการอ่อนแอลงเรื่อย ๆ ทำงานไม่เต็มศักยภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพมากพอ และไม่เอื้ออำนวยให้คนดีและคนเก่งอยู่ในระบบได้ ในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อประชาชน และกลายเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศได้” (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560 : ออนไลน์)

ดังนั้นการที่ประเทศไทยจะพัฒนาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของไทยแลนด์ 4.0 ฟันเฟืองสำคัญก็คือระบบราชการและข้าราชการจะต้องมีการเตรียมพร้อมในทุกด้านให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ ดังนั้นแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องมีการรับรู้นโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญมากทั้งในด้านการพัฒนาพื้นที่ การจัดการบริการสาธารณะ ให้แก่ประชาชน รวมทั้งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยที่รากฐานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องพัฒนากระบวนทัศน์ใหม่ในการทำงาน เพื่อก้าวเข้าสู่ยุคสังคมโลก Digital Economy บนพื้นฐานของการพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบ Digital & Innovation for Green Society ตามกระแสหลักสากลในบริบทประเทศไทย พร้อมด้วยการปรับระบบคิดให้ทันต่อพัฒนาการด้านนวัตกรรมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งนวัตกรรมคือหัวใจเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมดิจิทัลตามมาตรฐานสากล อันเป็นจุดมุ่งหมายเชิงวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเพื่อก้าวสู่สังคมยั่งยืน

อำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรังถือว่าเป็นอำเภอที่มีความสำคัญต่อจังหวัดปัตตานี เนื่องจากเป็นเมืองท่าที่สำคัญของจังหวัดปัตตานีทำให้ตัวอำเภอค่อนข้างที่จะมีความเจริญเมื่อเทียบกับอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดปัตตานี โดยหน่วยงานราชการที่สำคัญในอำเภอเมืองปัตตานีก็คือ ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานี และที่ว่าการอำเภอยะรัง ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานราชการในระดับอำเภอที่ดูแลและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้กับประชาชนในพื้นที่ และในแต่ละวันมีประชาชนมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก และตัวชี้วัด

ความสำเร็จของหน่วยงานภาครัฐมิติความพึงพอใจของประชาชนยังถูกหยิบยกมาเป็นมิติในการประเมินหน่วยงาน และยิ่งในยุคปัจจุบันเมื่อรัฐบาลมีการขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทำให้หน่วยงานราชการทุกหน่วยงานจะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายซึ่งรวมถึงที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังเพื่อก้าวสู่ระบบราชการ 4.0 ซึ่งงานวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงระดับความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังในการก้าวสู้ระบบราชการ 4.0 รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 และสุดท้ายแล้วงานวิจัยชิ้นนี้จะนำมาซึ่งแนวทางในการพัฒนาระบบราชการของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง เพื่อเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง เพื่อก้าวสู่ระบบราชการ 4.0
2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังเพื่อก้าวสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ความเป็นมาของไทยแลนด์ 4.0

ประเทศไทย 4.0 หรือไทยแลนด์ 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และ ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 มิติ สำคัญ คือ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560 : ออนไลน์) 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” 2) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการ “ผลิตสินค้า” ไปสู่การเน้นภาค “บริการ” มากขึ้น 3) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ซึ่งหากกล่าวถึงที่มาของ 4.0 มีอะไรบ้าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2560 : ออนไลน์) ได้สรุปสาระสำคัญไว้ว่า ประเทศไทย 1.0 เน้นการเกษตรเป็นหลักหรือเป็นสังคมเกษตรกรรม ประเทศไทย 2.0 เน้นอุตสาหกรรมเบา แรงงานราคาถูก โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มี ประชากรเริ่มมีการศึกษามากขึ้น ประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก โดยใช้ต้นทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา (2559 : 7-9) ทำให้อุตสาหกรรมไทยมีความซับซ้อนมากขึ้นและเกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้นในประเทศ ดังนั้น ไทยแลนด์ 3.0 จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถสร้างความมั่งคั่ง มีความมั่นคงในแนวทางที่ยั่งยืนได้ ไทยแลนด์ 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำและกับดักความไม่สมดุล

พร้อม ๆ กับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ประเทศในโลกที่หนึ่งที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของโลกยุค The Fourth Industrial Revolution ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ”

2. ไทยแลนด์ 4.0 กับระบบราชการ 4.0

จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ภาครัฐหรือระบบราชการต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานในรูปแบบใหม่ให้สอดรับกับไทยแลนด์ 4.0 ให้มากขึ้น จากความสำคัญข้างต้น ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการไว้ใน Facebook ว่า “ระบบราชการเป็นเสาหลักของประเทศและจะเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศสู่ ไทยแลนด์ 4.0 แต่หากเราปล่อยให้ระบบราชการอ่อนแอลงเรื่อย ๆ ทำงานไม่เต็มศักยภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพมากพอ และไม่เอื้ออำนวยให้คนดีและคนเก่งอยู่ในระบบได้ ในที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อประชาชน และกลายเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศได้” (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560 : ออนไลน์) อีกทั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้กล่าวในการปาฐกถาพิเศษเรื่อง รัฐบาลดิจิทัล กุญแจสู่ประเทศไทย 4.0 : Digital Government the Key success to Thailand 4.0 ว่า การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการและบุคลากรภาครัฐนี้จะเป็นก้าวหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประเทศไทยจำเป็นต้องก้าวไปข้างหน้าและส่วนราชการก็ต้องพยายามเร่งรัดให้ทุกกระบวนการดำเนินการไปได้โดยต้องคำนึงถึงความต้องการจากภาคประชาชน เร่งสร้างความเข้าใจในทุกภาคส่วนทุกอย่างก็จะดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว การจะขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลได้ต้องบูรณาการจากสามส่วน คือ ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ แผนงานหรือแผนยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560 : 2-4) ได้กล่าวว่า ระบบราชการต้องปรับตัวในการทำงานอย่างมากเพื่อให้สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงกับแนวคิดการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการทำงานที่ สร้างสรรค์และนวัตกรรม ระบบราชการ จะต้องเป็นเจ้าภาพ กล่าวคือ เป็นผู้ที่ต้องประสานงานกับทุก ๆ ฝ่าย ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม องค์การอิสระ และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนประเทศต่อไปในอีกตลอด 20 ปีข้างหน้า

3. เกณฑ์ในการประเมินหน่วยงานราชการเป็นระบบราชการ 4.0

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินหน่วยงานราชการเป็นระบบราชการ 4.0 ดังนี้

หมวดที่ 1 ด้านการนำองค์กรมีเป้าหมาย เพื่อให้ระบบการนำองค์การของส่วนราชการมุ่งเน้นสัมฤทธิผลและสร้างความยั่งยืนให้กับองค์การ โดยส่วนราชการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่การบรรลุพันธกิจและสอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดนโยบายในการกำกับดูแลที่มีประสิทธิผลในเรื่องการป้องกันทุจริตและการสร้างความโปร่งใส

หมวดที่ 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์มีเป้าหมาย เพื่อให้ส่วนราชการมีกระบวนการวางแผน

ยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิผล รองรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

หมวดที่ 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีเป้าหมาย : เพื่อให้ส่วนราชการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านการบริการประชาชนที่ทันสมัยรวดเร็วและเข้าถึงในทุกระดับ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างนวัตกรรมการบริการที่สร้างความแตกต่างและตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม และความต้องการเฉพาะบุคคลซึ่งสามารถออกแบบได้

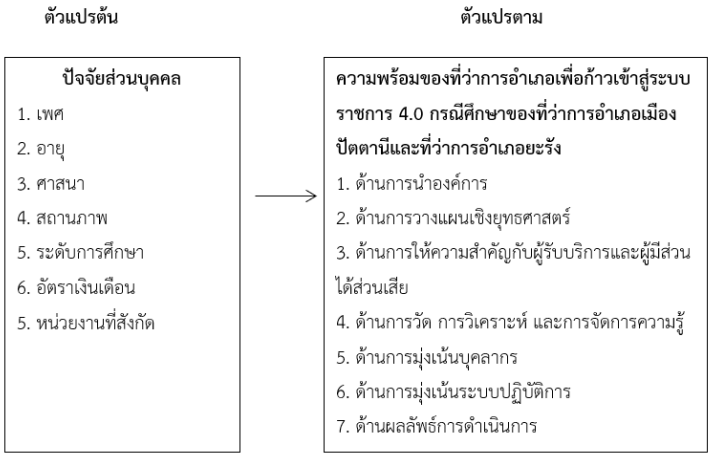
หมวดที่ 4 การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้มีเป้าหมาย เพื่อให้ส่วนราชการมีการใช้ข้อมูลและสารสนเทศ มากำหนดตัววัดที่สามารถใช้ติดตามงานทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิผลทั่วทั้งองค์การ รวมทั้งการสื่อสารและเปิดเผยข้อมูลสู่ผู้ใช้งานทั้งภายในและภายนอก มีการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลและตัววัด

หมวดที่ 5 การมุ่งเน้นบุคลากร เพื่อให้ส่วนราชการมีนโยบายและระบบการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองยุทธศาสตร์และสร้างแรงจูงใจ มีความคล่องตัวและมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ดี ก่อเกิดความร่วมมือ มีระบบการพัฒนาบุคลากรทันสมัย

หมวดที่ 6 การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการเป้าหมาย : เพื่อให้ส่วนราชการมีการบริหารจัดการกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เชื่อมโยงตั้งแต่ต้นจนจบและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ มีการสร้างนวัตกรรมในการปรับปรุงผลผลิต กระบวนการ และการให้บริการ มีการลดต้นทุนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยี

หมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินการเป้าหมาย : เพื่อให้ส่วนราชการกำหนดตัววัดที่สำคัญซึ่งสอดคล้องการปฏิบัติการในหมวดกระบวนการทั้ง 6 หมวด สะท้อนความสามารถในการบริหารจัดการกระบวนการ กาแก้ไขปัญหา และการพัฒนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่ว่าการอำเภอเกี่ยวกับความพร้อมในการเตรียม และการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตัวชี้วัดการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ของหน่วยงานราชการ และการสัมภาษณ์บุคลากรเกี่ยวกับความพร้อมของที่ว่าการอำเภอในการก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0

2. กลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรัง จำนวน 157 คน โดยใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 112 คน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เพื่อคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มประชากรเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมจำนวนประชากรทั้งหมดจาก 2 ที่ว่าการอำเภอ ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 14 คน ที่ว่าการอำเภอละ 7 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับความพร้อมอยู่ในระดับต่ำมาก

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับความพร้อมอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับความพร้อมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับความพร้อมอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับความพร้อมอยู่ในระดับสูงมาก

3.2 แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ คือ ปัญหาดดละอุปสรรคในการก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 มีอะไรบ้าง และหน่วยงานของท่านมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 อย่างไร

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค แบบสอบถามเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(alpha coefficient) (α) = .872 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ T-test และ One-Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 : กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง มีผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรังเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0

ตารางที่ 1 ความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรังเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0

ความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรัง	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	4.41	.751	สูงมาก
ด้านการให้ความสำคัญกับ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.36	.802	สูงมาก
การมุ่งเน้นบุคลากร	4.34	.702	สูงมาก
ผลลัพธ์การดำเนินการ	4.27	.771	สูงมาก
การมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ	4.52	.762	สูงมาก
ด้านการนำองค์การ	4.14	.633	สูงมาก
ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์	4.14	.740	สูงมาก
ความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรัง	**4.38**	**.754**	**สูงมาก**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่าการเตรียมความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง มีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับสูงมากโดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.38 และค่า S.D. เท่ากับ .754 โดยการมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ อยู่ในระดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.52 และค่า S.D. เท่ากับ .762 โดยการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.41 และค่า S.D. เท่ากับ.751 โดยด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.36 และค่า S.D. เท่ากับ.802 โดยการมุ่งเน้นบุคลากร อยู่ในลำดับที่สี่ โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.34 และค่า S.D. เท่ากับ.702 โดยผลลัพธ์การดำเนินการ อยู่ในลำดับที่ห้า โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.27 และค่า S.D. เท่ากับ .771 โดยด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ อยู่ในลำดับที่หก โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.14 และค่า S.D. เท่ากับ.740 และด้านการนำองค์กร อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$เท่ากับ 4.14 และค่า S.D. .633 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

2. การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	N	$\bar{x}$	S.D	t	P-Value
ชาย	51	4.32	.987	.786	.025
หญิง	62	4.44	.487	-	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าบุคลากรในที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังที่มีเพศ ที่แตกต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ.05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	3	.785	.262	.454	.715
	ภายในกลุ่ม	109	62.895	.577		
	รวม	112	63.680			

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าบุคลากรในที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังที่มีอายุ ที่แตกต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ.05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4	9.298	2.324	4.61	.002
	ภายในกลุ่ม	108	54.382	.504	6	
	รวม	112	63.680			

จากตารางที่ 4 เห็นว่าบุคลากรของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรัง ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีที่แตกต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามสถานที่ทำงาน

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
สถานที่ทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	1	1.104	1.104	1.958	.165
	ภายในกลุ่ม	111	62.576	.564		
	รวม	112	63.680			

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าบุคลากรในที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังที่มีสถานที่ทำงาน ที่แตกต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ.05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 : กรณีศึกษาของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความพร้อมของที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและอำเภอยะรังเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0

ด้านการนำองค์กร

ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์

เป้าหมายและตัวชี้วัด ชัดเจนตอบสนองต่อพันธกิจและภาระหน้าที่ของส่วนราชการ รวมทั้งยังมีนโยบายการป้องกันทุจริตและระบบกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ และยังสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ผ่านการมีส่วนร่วม ของบุคลากรภายในและการสร้างเครือข่ายภายนอก อีกทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ในหน่วยงานมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของหน่วยงานที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน และมีการปฏิบัติตามนโยบายการป้องกันทุจริตของรัฐบาลอย่างเคร่งครัด ในส่วนของสภาพแวดล้อมการทำงานหน่วยงานมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่ทำงานให้สะอาดเรียบร้อยเหมาะแก่การทำงานและบริการประชาชนอยู่เสมอ

ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์

ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง มีกระบวนการในการจัดทำแผนที่เป็นระบบเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและทำให้บรรลุพันธกิจองค์กร อีกทั้งยังมีการกำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่ตอบสนองพันธกิจในระยะสั้น-ระยะยาว ซึ่งแผนที่กำหนดขึ้นสามารถจะนำไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จได้ โดยได้มีการประเมินการปฏิบัติงานตามแผนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า หน่วยงานได้มีการนำความต้องการของประชาชนในพื้นที่มาใช้ในการกำหนดแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานเพื่อให้แผนสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ และเมื่อมีการดำเนินงานตามแผนแล้วมีการประเมินความสำเร็จทุกครั้ง

ด้านการให้ความสำคัญผู้รับบริการส่วนได้ส่วนเสีย

ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง มีการให้ความสำคัญผู้รับบริการส่วนได้ส่วนเสียโดยได้มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้มารับบริการ และนำผลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการหรือวิธีการให้บริการอยู่เสมอ เพื่อสร้างการบริการที่เป็นเลิศ และมีการนำวิธีการ หรือเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการให้บริการประชาชนอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า หน่วยงานจะมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการให้บริการของที่ว่าการอำเภอ

ด้านการวัด การวิเคราะห์ การจัดการความรู้

ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการจัดทำแผนมารวบรวมเป็นฐานข้อมูลกลางเพื่อให้หน่วยงานย่อยในที่ว่าการอำเภอสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนของหน่วยงานของตนเองได้ อีกทั้งยังมีการจัดการจัดการความรู้อยู่เสมอโดยมีการแลกเปลี่ยนวิธีการทำงานระหว่างหน่วยงานย่อยกับหน่วยงานย่อย หรือระหว่างบุคลากรกับบุคลากรอยู่เสมอ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการทำงานของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ที่ว่าการอำเภอมีฐานข้อมูลกลางซึ่งได้เก็บรวบรวมไว้ซึ่งบุคลากรทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นและสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นในการใช้เพื่อการปฏิบัติงานหรือเพื่อใช้ในการจัดทำแผนต่าง ๆ ของหน่วยงาน

ด้านมุ่งเน้นบุคลากร

ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรังได้มีการวางแผนกำลังคนให้ตรงกับความต้องการสูงสุดของหน่วยงานและได้คัดเลือกบุคลากรโดยใช้วิธีคุณธรรม สุจริต และโปร่งใส ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง ได้มีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและคล่องตัว สนับสนุนและสร้างความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมอีกทั้งยังให้อิสระแก่บุคลากรในการทำงานเพื่อให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ที่ว่าการอำเภอมีการทบทวนแผนบุคลากรทุกปีเพื่อให้ทราบถึงความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ถ้าหากว่ามีบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานบางครั้งก็ได้มีการจ้างบุคลากรมาทำงานซึ่งอาจจะไม่ใช้บุคลากรประจำ แต่เมื่อมีกรอบอัตรากำลังว่าก็จะมีการรับสมัครโดยใช้หลักคุณธรรม

ด้านมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ

ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง ได้มีแนวคิดการออกแบบกระบวนการในการทำงานที่เชื่อมโยงเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณค่าให้กับประชาชน รวมทั้งมีการบริหารจัดการและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบทั้งกระบวนการหลักและกระบวนการสนับสนุน และมีการวิเคราะห์ต้นทุนและผลลัพธ์เสมอก่อนเริ่มการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการของที่ว่าการอำเภอจะมีการประชุมเพื่อตรวจสอบค่าใช้จ่ายว่าเป็นไปตามงบประมาณที่ได้รับหรือไม่ หรือมีโครงการไหนสามารถที่จะลดงบประมาณเพื่อจะนำไปใช้ในโครงการอื่นที่งบประมาณไม่พอ แต่ทั้งนี้การพิจารณางบประมาณจะคำนึงถึงผลลัพธ์ก่อนเป็นอันดับแรก

ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ

ที่ว่าการอำเภอเมืองปัตตานีและที่ว่าการอำเภอยะรัง ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดของการบรรลุผลลัพธ์ตามพันธกิจหรือภารกิจของส่วนราชการตามที่ระบุไว้ โดยมีตัวชี้วัดในทุกด้านที่สำคัญ คือ ด้านผู้รับบริการหรือประชาชน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการด้านการเป็นต้นแบบ ด้านผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม และด้านการลดต้นทุน การสร้างนวัตกรรม และการจัดการกระบวนการพร้อมทั้งมีการประเมินผลทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ทุกภารกิจของที่ว่าการอำเภอมีการกำหนดตัวชี้วัดและมีการประเมินผลความสำเร็จ

2. การเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

บุคลากรที่มีอายุและสถานที่ทำงานที่แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากไม่ว่าบุคลากรจะมีอายุหรือสถานที่ทำงานต่างกัน แต่ก็จะต้องทำงานภายใต้ข้อกำหนดเดียวกันและข้อปฏิบัติเดียวกัน เนื่องจากมีการรับนโยบายและวิธีการทำงานมาจากส่วนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ที่ว่าการอำเภอมีแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นแนวทางเดียวกันที่ทุกคนที่มีสถานะบุคลากรจะต้องมีการปฏิบัติงานเดียวกันทั้งหมด ทำให้การเตรียมความพร้อมจึงมีการประเมินตามแนวทางเดียวกัน

บุคลากรที่มีเพศและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 ที่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากรที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันหมายถึงความรับผิดชอบก็จะต้องแตกต่างกันด้วย ลักษณะงานที่ทำก็แตกต่างกัน ดังนั้นแล้วการเตรียมความพร้อมถึงแม้ว่าจะมีแนวทางเดียวกันแต่เนื้องานต่างกัน การเตรียมความพร้อมก็ต่างกันด้วย

ข้อเสอนแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย มีดังนี้

ด้านการนำองค์กร ที่ว่าการอำเภอควรจะมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมายและตัวชี้วัด ให้ชัดเจน และจะต้องมีการแจ้งให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานรับทราบ เพื่อบุคลากรจะได้มีการคิดหากระบวนการทำงานที่สามารถบรรลุผลตามที่ระบุไว้ใน วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ถึงแม้ว่าแต่ละฝ่าย/กอง จะมีหน้าที่แตกต่างกันแต่บุคลากรจะต้องรับทราบว่าเมื่องานตนเองดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วจะต้องก่อให้เกิดอะไรกับองค์กร

ด้านการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ ที่ว่าการอำเภอควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม จากทั้งบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนและผู้มส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เพื่อที่จะได้แผนยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของประชานในพื้นที่ได้

ด้านการให้ความสำคัญผู้รับบริการส่วนได้ส่วนเสีย ที่ว่าการอำเภอควรมีประประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการของที่ว่าการอำเภอ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนากระบวนการทำงานของที่ว่าการอำเภอ

ด้านการวัด การวิเคราะห์ การจัดการความรู้ที่ว่าการอำเภอควรจะมีผู้รับผิดชอบเฉพาะในการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่ใช้ในการวางแผน การดำเนินงาน หรือการตัดสินใจ ของที่ว่าการอำเภอ จะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล เนื่องจากปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่แล้วก็ตามแต่ข้อมูลยังอยู่กระจัดกระจาย

ด้านมุ่งเน้นบุคลากรเนื่องจากการก้าวเข้าสู่ระบบราชการ 4.0 จะมีเรื่องของเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการทำงาน ดังนั้นแล้วที่ว่าการอำเภอ ควรจัดโครงการสร้างหรือเพิ่มสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านมุ่งเน้นระบบปฏิบัติการ ที่ว่าการอำเภอต้องลดขั้นตอนในการทำงานให้น้อยลง ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีบริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว (One Stop Service) แต่ก็ไม่ได้มีส่วนช่วยให้งานของที่ว่าการอำเภอมีความรวดเร็วขึ้นเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่จากฝ่าย/กอง มานั่งให้บริการ เมื่อประชาชนมาขอรับบริการก็ต้องไปติดต่อยังหน่วยงานเจ้าของภารกิจอยู่ดี

ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ที่ว่าการอำเภอควรมีตัวชี้วัดในภารกิจต่าง ๆ ที่ชัดเจน เพื่อที่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานจะได้มีแนวทางในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร และการกำหนดตัวชี้วัดควรให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการของบุคลากรในการปฏิบัติงานภายใต้ระบบราชการ 4.0 เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการในการปฏิบัติงาน

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำเอาระบบราชการ 4.0 มาใช้ในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน

3. ควรศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานภายใต้ระบบราชการ 4.0 กับหน่วยงานราชการ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). ประเทศไทย 4.0. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก https://shorturl.asia/V5axG

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน. กรุงเทพฯ : กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565 จาก https://www.lp-pao.go.th/Plan/images/book/Book-005.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). คู่มือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ก.พ.ร.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565 จาก https://shorturl.asia/HcAuq.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2558). ประเทศไทย 4.0 ผลึกความคิดฐานเศรษฐกิจ. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565 จาก www.thansettakij.com

_____. (2560) ประเทศไทย 4.0 สร้างเศรษฐกิจใหม่. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2565 จาก https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/documentt/dwnt/mjgy/~edisp/uatucm282681.

โอฬาร สุขเกษม. (2559). ประเทศไทยกำลังถูกนำเข้าสู่การบริหารประเทศตามแนวประชารัฐ จริงหรือ. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2566 จาก http://chantrawong.blogspot.com/2016/07/blog-post.html.

การจัดการความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping) ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

Conflict Management Adopted in Large-Scale Projects of Public Policies (Conflict Mapping) in Nakhon Si Thammarat

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ[1*] และสุนิสา เชาวน์เมธากิจ[2]

Chaleomsak Bunnam [1*] and Sunisa Chaomatagit[2]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1] Assistant Professor, Ph.D., College of Innovation and Management, Songkhla Rajabhat University

[2] อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** chaleomsak.bu@skru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้ง และวิเคราะห์ความขัดแย้งด้วยแผนที่ความขัดแย้ง โดยเน้นในด้านของความขัดแย้งอันเนื่องมาจากโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย ประกอบด้วย ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และตัวแทนผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการ รวมจำนวนทั้งสิ้น 38 คน ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนที่เกิดขึ้นจากโครงการตามแนวนโยบายของรัฐมาจากความขัดแย้งด้านข้อมูล ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ และความขัดแย้งด้านโครงสร้าง ส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจึงต้องมีกระบวนการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการใช้เวทีทางวิชาการ สร้างเวทีการพูดคุยโดยใช้เหตุผลและกระบวนการในการสร้างความสมานฉันท์ การแสวงหาทางออกร่วมกัน การเปิดเผยความรู้ ความจริง การรวมกลุ่ม ร่วมชุมนุม การเจรจา การใช้กระบวนการยุติธรรม คณะทำงานศึกษาข้อเท็จจริง เดินรณรงค์ยื่นหนังสือ การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน และการวิเคราะห์แผนที่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีทั้งกลุ่มที่ให้การสนับสนุน กลุ่มขัดแย้งอย่างเปิดเผย กลุ่มเป็นกลาง โดยการวิจัยครั้งนี้ขอเสนอแนะนวัตกรรมการ

จัดการความขัดแย้งด้วยวิธีการบริหารโครงการตามนโยบายภาครัฐด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีธรรมาภิบาล และไม่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน

คำสำคัญ: การจัดการความขัดแย้ง, นโยบายรัฐ, สิทธิมนุษยชน, จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

This research article revealed the consequences of qualitative research. The research aimed to investigate causes of conflict management and analyze conflict mapping with emphasis on conflicts occurring in large-scale projects of public policies in Nakhon Si Thammarat. Data were collected through documents, in-depth interviews, and focus groups. The key informants consisted of 38 representatives of the community, local leaders, central officials, regional officials, local officials, and project administrators/managers. It found that causes of conflicts occurring in large-scale projects of public policies included data conflict, conflict of interest, and structural conflict. It led to miscomprehension between the public sector and the public. To solve the conflicts, conflict management process must be creatively employed, namely academic conferences, public stages for rational conversation, building reconciliation, brainstorming, negotiation, group gathering, rally, negotiation, justice process, appointing a team to uncover the truth, run a walking campaign, handing a letter, writing a memorandum of understanding, and analyzing conflict mapping from supporters, opponents, and neutrals. The current study proposed innovative conflict management for projects of public policies by means of public participation on the basis of good governance and not against human rights.

Keywords : Conflict Management, Public Policies, human rights, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

ความขัดแย้งถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่งในปัจจุบันและเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมทุกระดับ ซึ่งผลของความขัดแย้งมีทั้งทางบวกและลบ แม้โดยส่วนใหญ่แล้วความขัดแย้งมักส่งผลในทางลบ และหากจัดการอย่างไม่ถูกวิธีแล้วอาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้ นอกจากนั้นความขัดแย้งอาจมิได้ส่งผลเฉพาะกับคู่ขัดแย้งเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบถึงบุคคลรอบข้าง ตลอดจนบุคคลอื่นในชุมชนหรือสังคมเดียวกันได้ ซึ่งจะกลายเป็นอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนหรือสังคมโดยรวม (Langkhulanon, Bua-ngam & Chaiya, 2020) ภาพความขัดแย้งที่ปรากฏเด่นชัดความเหลื่อมล้ำและ

ความไม่เป็นธรรมในการแก้ปัญหานับวันยิ่งทวีความรุนแรงภายใต้กระบวนการจัดการความขัดแย้งกระแสหลักที่สะท้อนความล้มเหลวของรัฐในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการความยุติธรรมให้กับประชาชน ความยุติธรรมจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมต่างมุ่งแสวงหาให้เกิดความเป็นจริงในทางปฏิบัติพร้อมกับกล่าวกันอย่างกว้างขวางในเชิงลบทำนองที่ว่าไม่สามารถหาความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมได้ในสังคมการขาดความเชื่อมั่นในระบบนิติธรรมที่รัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกความยุติธรรมสะท้อน (นิธิตา ศิริพงษ์ทักษิณ, 2561) ซึ่งความขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐมีสาเหตุสำคัญ คือ 1) การดำเนินงานของภาครัฐที่มีการตัดสินใจจากเบื้องบน (Top down) เป็นการใช้“อำนาจเชิงโครงสร้าง” ในการดำเนินโครงการและตัดสินใจ ส่วนใหญ่ความขัดแย้งได้ก่อตัวเริ่มขึ้นจากการที่ภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารของโครงการรัฐก่อนที่จะเริ่มโครงการ ไม่ได้รับการเปิดเผยข้อมูล หรือได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน 2) การดำเนินโครงการของภาครัฐที่ส่งผลกระทบทางลบต่อชุมชน หรือความผิดพลาดจากการดำเนินโครงการของรัฐในหลากหลายด้าน ได้แก่ ด้านมิติวัฒนธรรม 3) การบิดเบือนข้อมูลการดำเนินโครงการของรัฐ คือ การที่ภาครัฐให้ข้อมูลด้านเดียว จัดฉากพูดคุยเฉพาะกลุ่มที่สนับสนุนโครงการ 4) การสื่อสารกับภาคประชาชน/ผู้มีส่วนได้เสีย ขาดการรับฟังหรือสร้างกระบวนการรับฟังกับกลุ่มที่รับผลกระทบ 5) การบังคับใช้กฎหมาย และ 6) การพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานด้านโทรคมนาคมกับการพัฒนาประเทศด้วยการนำเทคโนโลยีมายกระดับ ทำให้เกิดความขัดแย้ง ผลของความขัดแย้งอาจทำให้เกิดความสูญเสียทั้งเวลา งบประมาณ ทรัพย์สินหรือแม้กระทั่งชีวิต บางกรณีก็สามารถจัดการความขัดแย้งนั้นสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี แต่หลายกรณีก็ยังไม่สามารถจัดการได้และยังยืดเยื้อมาเป็นเวลานาน (สุภัสตรา เก้าประดิษฐ์ ทรัพย์ชูกุล รัตนา วิงวอน และเกษรา รื่นภิรมย์, 2562)

โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่สำคัญของโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายภาครัฐที่เกิดความขัดแย้งที่ได้รับความสนใจ ประเด็นความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดย อนันต์ ไกรบำรุง และศรุตา สมพอง (2560) ระบุว่า ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชาวบ้านส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการจัดสรรทรัพยากรของชาติโดยรัฐที่ไม่เป็นธรรมกับชาวบ้าน โดยรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจในการกำหนดนโยบายแต่เพียงฝ่ายเดียว ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดสรรทรัพยากร ทำให้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นมีความไม่สอดคล้องกัน ในบางครั้งกลุ่มผู้ที่มีอำนาจใช้กลไกทางนโยบายแอบอ้างว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติ เป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ที่แท้จริงแล้วกับเอื้อผลประโยชน์ให้กับกลุ่มคนเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น โดยไม่ได้มองที่ผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ และเลวร้ายไปกว่านั้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐบางคนบางกลุ่ม มีการกระทำที่ไม่โปร่งใส จึงนำมาซึ่งการต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมของชาวบ้าน และปกป้องชุมชนของตนเอง ซึ่งการแสดงออกของประชาชนบางครั้งได้นำไปสู่สถานการณ์การใช้ความรุนแรงจนเกิดความเสียหายทั้งสองฝ่าย และความขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินการในโครงการต่าง ๆ ที่ประชาชนไม่เห็นด้วยนับวันจะรุนแรงมากขึ้น จนกลายเป็นประเด็นสาธารณะที่สังคมให้ความสนใจ

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายของรัฐ ซึ่งมาจากความไม่เข้าใจ ขาดการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดคู่ขัดแย้ง ทำให้เกิดทัศนคติด้านลบต่อกันอย่างรุนแรง จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญเพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้งและวิเคราะห์ความขัดแย้งด้วยแผนที่ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารโครงการของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของความขัดแย้งจากโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการจัดการความขัดแย้งของโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งจากโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยแผนที่ความขัดแย้ง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 58 การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติบุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่งในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า ไม่ขัดต่อหลักสิทธิชุมชนและสิทธิมนุษยชน ซึ่งประชาชนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต มีความอิสระในการกระทำ การแสดงออกซึ่งเป็นไปตามประชาธิปไตย (เฉลิมศักดิ์ บุญนำ และสุนิสา เชาวน์เมธากิจ, 2565) โดยโครงการของรัฐเป็นการดำเนินโครงการของหน่วยงานของรัฐอันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือโดยวิธีการให้สัมปทาน หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นทำ ทั้งนี้ บรรดาที่มีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย วิถีชีวิต หรือ

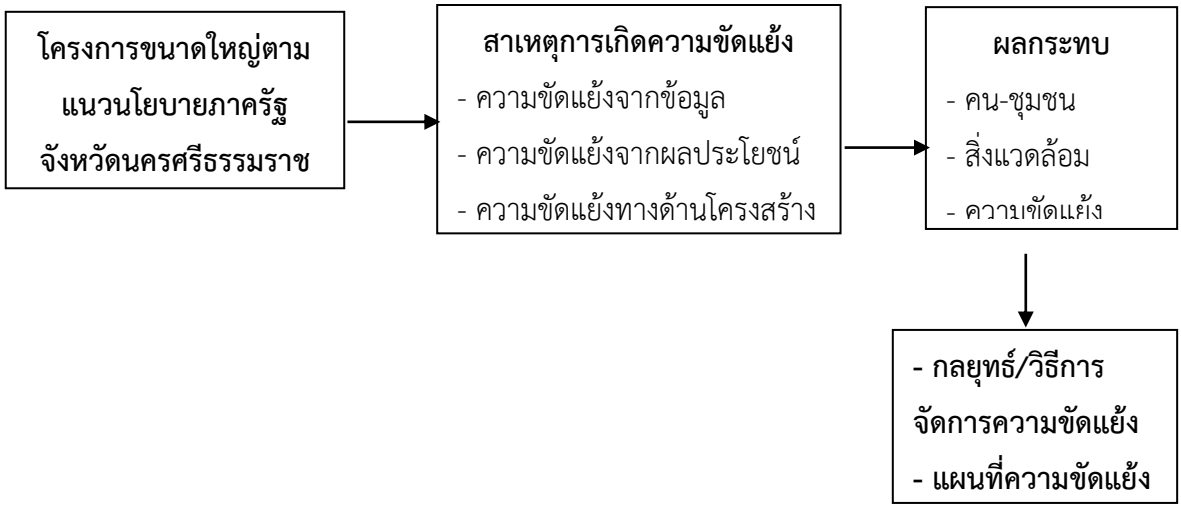
ส่วนได้เสียเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น และ Bent Flyvbjerg นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญการศึกษาโครงการขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “เมกะโปรเจกต์” เป็นผู้เขียนหนังสือเล่มสำคัญคือ The Oxford handbook of megaproject management (2017) ชี้ให้พิจารณาที่ขนาดของโครงการที่มีขนาดใหญ่มาก ๆ มีผลกระทบต่อคนและสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง ใช้ปริมาณเงินลงทุนมหาศาลเป็นพันล้าน ใช้เวลาในการดำเนินการนาน และมีความซับซ้อนของโครงการค่อนข้างมาก ทั้งส่วนมากเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก เจ้าของโครงการมักจะเป็นรัฐ หรือรัฐร่วมทุนกับเอกชน นอกจากนี้ เมกะโปรเจกต์ยังสามารถนิยามได้ว่าเป็น “การริเริ่มที่เป็นรูปธรรม มูลค่าสูงมาก และเป็นสาธารณะ” (คณะนักศึกษา 4ส8, 2561)

ดังนั้น การดำเนินโครงการจากภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขข้อกังวลจากประชาชนจะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายเกิดขึ้น ซึ่งสาเหตุของความขัดแย้งสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (Data Conflict) เป็นความขัดแย้งจากขาดข้อมูล มีปริมาณข้อมูลมากหรือน้อยเกินไปส่งผลต่อการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้ง 2) ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interest Conflict) การมีทรัพยากรที่จำกัดล้วนแต่ส่งผลให้ต่างฝ่ายต่างต้องการผลประโยชน์ต่าง ๆ และผลที่ตามมาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้น 3) ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง (Structural Conflict) ความขัดแย้งประเภทนี้เป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจ การแย่งชิงอำนาจ การกระจายอำนาจ 4) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (Relationship Conflict) เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากอารมณ์ความรุนแรงการรับรู้ที่คลาดเคลื่อนการสื่อสารที่ไม่ดีหรือผิดพลาดและพฤติกรรมต่าง และ 5) ความขัดแย้งด้านค่านิยม (Value Conflict) ความขัดแย้งนี้เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบค่านิยมที่แต่ละคนได้รับการหล่อหลอมมาจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กจนเป็นผู้ใหญ่ (Moore, 1996) สอดคล้องกับ สิญาธร นาคพิน และวิลาวัณย์ สมบูรณ์ (2562) ระบุว่าความขัดแย้งเกิดได้จากหลายสาเหตุ สามารถสรุปและแบ่งได้เป็น 8 ด้าน ดังนี้1) ด้านการติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 2) ด้านกระบวนการและวิธีการทำงาน 3) ด้านทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด หรือการขาดแคลนทรัพยากร 4) ด้านความขัดแย้งทางโครงสร้าง 5) ด้านความสัมพันธ์ 6) ด้านผลประโยชน์ 7) ด้านค่านิยม และ 8) ด้านบุคลิกภาพและคุณลักษณะของบุคคล เมื่อเกิดความขัดแย้งจึงต้องหาวิธีการหรือแนวทางการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ โดย ศรัญญา บิสลาม และสุจิตรา เจริญหิรัญยิ่งยศ (2562) กล่าวถึงแนวทางจัดการความขัดแย้งของภาครัฐ มีดังนี้ 1) ทำการขอความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน 2) มีการวางแผนและสร้างกรอบความร่วมมือ พร้อมระบุเป้าหมายในการจัดการและลดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและประชาชน 3) ทำการขอร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชนในการจัดกิจกรรมเพื่อลดและจัดการความขัดแย้งร่วมกันโดยมีการบูรณาการความร่วมมือในการจัดการความขัดแย้งผ่านการจัดกิจกรรมร่วมกัน และ 4) นำหลักสันติวิธีในการแก้ปัญหาความขัดแย้งมาใช้โดยการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ปราศจากอคติในการรับฟัง มีการจัดประชุมรับ

ฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของความขัดแย้ง และมีคนกลางเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ และประชาชน

นอกจากนี้ การจัดทำแผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) เปรียบเสมือนเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้ในการวางแผนการแก้ไขความขัดแย้ง ด้วยการสร้างแผนภาพง่าย ๆ แล้วระบุประเด็นการขัดแย้ง การแจกแจงคู่ขัดแย้ง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความขัดแย้ง และการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ไข เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นภาพรวมของสถานการณ์ตรงกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารเพื่อหาทางออกร่วมกันในกาดำเนินงานต่อไปในอนาคต และความขัดแย้งสามารถพบได้ในหลากหลายระดับตั้งแต่ระดับจุลภาคจนถึงระดับมหภาค ตั้งแต่ในระดับท้องถิ่น ระดับท้องที่ในจังหวัดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และระดับประเทศ ความขัดแย้งต่าง ๆ เหล่านั้นทำให้เกิดความสูญเสียทั้งงบประมาณ การเสียชีวิต และจิตใจที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ ตามกรอบแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อยาวนานหลายกรณีใช้เวลาเยียวยาหลายชั่วอายุคน (สถาบันพระปกเกล้า, ม.ป.ป.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 1) ตัวแทนภาคประชาชน 2) ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น 3) ตัวแทนข้าราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และ 4) ตัวแทนผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการ โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 17 คน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น จำนวน 11 คน ตัวแทนข้าราชการส่วนกลาง

ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และตัวแทนผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของโครงการ จำนวน 5 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 38 คน

2. ขอบเขตพื้นที่การศึกษาพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ขอบเขตโครงการ ประกอบด้วย 1) ความขัดแย้งโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง 2) ความขัดแย้งโครงการก่อสร้างเขื่อนวังหีบ 3) ความขัดแย้งการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 4) ความขัดแย้งโครงการสร้างเขื่อนคลองกลาย และ 5) ความขัดแย้งโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองท่าทน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อได้ข้อมูลการวิจัยที่ครอบคลุมรอบด้านนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีต่อการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายของรัฐในอนาคต

ผลการวิจัย

1. สาเหตุความขัดแย้งจากโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ความขัดแย้งด้านข้อมูล

สาเหตุความขัดแย้งทางด้านข้อมูล จากหลักเกณฑ์การสื่อสารข้อมูลที่ไม่ชัดเจน ทำให้ภาคประชาชนไม่ไว้วางใจ หรือไม่เชื่อมั่นต่อการดำเนินโครงการของรัฐ ข้อมูลที่มีการสื่อสารของทั้งภาครัฐและภาคประชาชนไม่ตรงกัน ข้อมูลผิดพลาด การตีความข้อมูลไม่ตรงกัน ดังนี้

1.1.1 โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

ขณะที่การก่อสร้างทั้งระบบยังไม่เสร็จ แต่ประตูระบายน้ำใหญ่ที่กั้นแม่น้ำปากพนัง คือ ประตูระบายน้ำอุทกวิภาชประสิทธิ์สร้างเสร็จไปก่อนและเปิดทำการ ซึ่งส่งผลให้การไหลเวียนของน้ำในลุ่มน้ำปากพนังผิดไปจากธรรมชาติ มีผลกระทบรุนแรงต่อคนในพื้นที่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอาชีพทำนาข้าวและทำนากุ้งในเรื่องของการใช้น้ำและการระบายน้ำทิ้ง และปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมอบหมายให้กรมชลประทานดำเนินการแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังโดยเร่งด่วน โดยการสร้างประตูระบายน้ำอุทกวิภาประสิทธิ์ (เขื่อนปากพนัง) ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการรุกตัวของน้ำเค็มสู่นาข้าว และเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นทุกปี การเกิดขึ้นของเขื่อนปากพนังได้นำมาซึ่งปัญหาการลดลงของสัตว์น้ำ ชาวประมงไม่สามารถหาปลาได้เนื่องจากระบบนิเวศน์ถูกทำลาย ในขณะที่ชาวนากุ้งที่ได้ขยายพื้นที่ทำนากุ้งรุกล้ำเข้าไปในเขตทำนาจนมีการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำนากุ้งกันอย่างกว้างขวาง ดินเค็ม ผลผลิตตกต่ำ นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาน้ำท่วมขังในเขตเทศบาลปากพนัง ปัญหาน้ำเสียที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปัญหาการขยายตัวของวัชพืชในลำคลองและปัญหาการขาดน้ำจืด ซึ่งประชาชนในพื้นที่ได้มีการเรียกร้องให้เปิดประตูระบายน้ำเพื่อเป็นการแก้ปัญหา ภาครัฐขาดการสื่อสารข้อมูล

การศึกษาข้อมูลทางวิชาการในการดำเนินโครงการที่ชัดเจน รวมถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นเพื่อการแก้ไขปัญหาร่วมกันกับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ประชาชนให้ข้อมูลการเกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดน้ำเปรี้ยว มีสารหนูเจือปน ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มนาข้าว เริ่มทำนาน้อยลง เหลือประมาณร้อยละ 30 ของพื้นที่เพาะปลูก เพราะได้ผลผลิตน้อย ราคาต่ำ น้ำท่วมขัง เกิดโรค และไม่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐ กลุ่มประมงพื้นบ้านในคลอง ประสบปัญหาสัตว์น้ำลดปริมาณลง เนื่องมาจากระบบนิเวศ 4 น้ำ เปลี่ยนสภาพ จนปลาหลายชนิดไม่สามารถอยู่ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัย อรัญญา อัศวอารีย์ และประมัยพร ศรีอรุณ ระหว่างเดือนตุลาคม 2544 ถึงเมษายน 2546 จากการวิจัยสำรวจประสิทธิภาพเครื่องมือทำการประมง และประเมินผลการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำ ในบริเวณลุ่มน้ำปากพนัง (หลังการปิดประตูระบายน้ำ)

> *“ก่อนการดำเนินโครงการไม่แจ้งกับชาวบ้านอย่างทั่วถึง ทำให้ชาวบ้านเกิดความไม่เข้าใจ ขาดเอกสารการสื่อสารในการก่อสร้างอย่างชัดเจน ”*

(ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1 , 6 พฤษภาคม 2561)

1.1.2 โครงการก่อสร้างเขื่อนวังหีบ

โครงการนี้ประชาชนในตำบลนาหลวงเสนคัดค้านการก่อสร้างเขื่อนวังหีบซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนและธรรมชาติอย่างรุนแรง แต่กรมชลประทานได้ให้เหตุผลในการก่อสร้างว่าเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง สรุปผลการศึกษาให้ชะลอการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำวังหีบออกไปก่อน เพราะไม่ชัดเจนว่าจำเป็นต้องมีโครงการนี้ โดยอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่อาจไม่ใช่คำตอบเดียวเพราะในประเด็นความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ มีประชาชนที่เข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่บางส่วนเป็นที่สาธารณะได้ต่อต้านโครงการและโครงการนี้ยังไม่ครอบคลุมเรื่องแก้ไขปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้ง อำเภอทุ่งสง และเขตชุมชนเมือง โดยให้กรมชลประทาน เสนอทางเลือกอื่นในการบริหารจัดการน้ำให้กับชาวบ้าน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ไม่เห็นด้วยกับโครงการ เพราะในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นไม่ได้รับข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการ และเห็นว่าการดำเนินโครงการมีวัตถุประสงค์ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้านในพื้นที่ ภาครัฐขาดการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและต่อเนื่องต่อประชาชนในพื้นที่ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ขาดการรับรู้ข้อมูลที่สำคัญหรือผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเขื่อน

> *“ไม่อยากให้มีการสร้างเขื่อน เพราะจะกระทบทรัพยากรในพื้นที่ ต้องการให้ที่ดินเป็นธรรมชาติอยู่เหมือนเดิม ไม่มีข้อมูลเอกสารยืนยันให้กับชาวบ้านได้มั่นใจกับการสร้างเขื่อนวังหีบแก้ไขปัญหาน้ำท่วม”*

(ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 , 10 พฤษภาคม 2561)

1.2 ความขัดแย้งจากผลประโยชน์

สาเหตุความขัดแย้งจากผลประโยชน์ จากหลักเกณฑ์เป็นการสูญเสียผลประโยชน์ โดยแต่ละฝ่ายระบุถึงผลประโยชน์ฝ่ายตนเองที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรในชุมชน โดยผลประโยชน์ของรัฐนั้นอยู่เหนือชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความไม่พอใจ จนกระทั่งนำไปสู่ความขัดแย้ง ดังนี้

1.2.1 โครงการการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ตั้งอยู่ที่ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ประมาณ 9,000 กว่าไร่ พื้นที่ก่อสร้างมหาวิทยาลัยฯ โดยการเวนคืนพื้นที่เลี้ยงวัว พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ของคนในพื้นที่ การเวนคืนพื้นที่ได้สร้างความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นอย่างมาก ประชาชนส่วนหนึ่งยอมรับค่าชดเชยตามที่ทางราชการประเมินให้ และยินยอมอพยพไปอยู่ในเขตชุมชนใหม่ที่ทางราชการจัดให้คนละ 5 ไร่ แต่ยังมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ยอมอพยพ และไม่ยอมรับค่าชดเชยตามข้อตกลงร่วมกัน และมีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งอ้างว่ามีเอกสารสิทธิ์โดยทางราชการออกให้อย่างถูกต้อง หากต้องย้ายออกไปจะขอรับค่าชดเชยเต็มราคาที่ดิน โดยทางราชการตั้งคณะกรรมการเพื่อการแก้ไขปัญหาหลายชุดยังไม่ประสบความสำเร็จ และทางราชการได้รับการต่อต้านจากประชาชนมากขึ้น โดยภาครัฐใช้อำนาจการใช้พื้นที่เพื่อการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่ดี แต่สำหรับประโยชน์ของประชาชนซึ่งดำรงชีวิตมายาวนานจะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างที่ไม่คาดคิด ทำให้เกิดการสูญเสียประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพที่ต้องเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่เดิมไปสู่สถานที่ใหม่ รวมถึงส่งผลกระทบทางจิตใจในความผูกพันธ์กับผู้คนและพื้นที่ทำกินมานาน อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า ภาครัฐสร้างสถาบันการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาในส่วนภูมิภาคได้มากขึ้น และประชาชนได้รับประโยชน์ในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้มากขึ้น และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเรียนใกล้บ้าน

> *“ครอบครัวและเพื่อนบ้านใช้ชีวิตร่วมกันในพื้นที่มายาวนาน แต่มาเกิดการเปลี่ยนแปลงจากที่เคยอยู่ ต้องเริ่มต้นชีวิตใหม่ในที่ดินใหม่ แล้วการประกอบอาชีพต่อไปจะเป็นอย่างไร ทำไมไม่หาพื้นที่ที่ไม่มีคนอยู่อาศัยและทำกินเลี้ยงครอบครัว”*

(ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3 , 4 พฤษภาคม 2561)

1.2.2 โครงการสร้างเขื่อนคลองกลาย

ชาวบ้านก็เริ่มคัดค้านเพราะเห็นว่าการดำเนินโครงการการไม่โปร่งใสและจะก่อให้เกิดปัญหา แต่กรมชลประทานระบุประโยชน์เพื่อรองรับโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อนคลองกลาย นอกจากต่อสิ่งแวดล้อมแล้วยังกระทบกับชุมชนจำนวนมากคือ ชุมชนในอ่างเขื่อน หากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองกลายจะทำให้น้ำท่วมพื้นที่บ้านปากลง หมู่ที่ 6 ตำบลกรุงชิง รวมถึงชุมชนอื่น ๆ ที่จะต้องมีการถูกอพยพออกจากพื้นที่ หลังจากนั้นเกิดการ

คัดค้านมาโดยตลอด จนกระทั่งรัฐบาลได้ประกาศยกเลิกการสร้างเขื่อนคลองกลาย โดยภาครัฐกล่าวอ้างถึงผลประโยชน์ในระดับชาติที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางภาคใต้ ซึ่งเป็นนโยบายที่คิดถึงผลประโยชน์ภาครัฐบนความสูญเสียผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ต้องมีการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยไปอยู่ในพื้นที่ใหม่ที่ยังไม่สามารถระบุถึงประโยชน์ในการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัยไปแล้วจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขและประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดีเหมือนเดิมหรือไม่

> *“โครงการเขื่อนคลองกลายไม่ใช่การแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน เพราะการแก้ไขปัญหาควรให้ชาวบ้านเป็นคนจัดการเอง รัฐได้รับประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมการพัฒนาตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้”*
>
> (ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 4 , 7 พฤษภาคม 2561)

1.3 ความขัดแย้งด้านโครงสร้าง

สาเหตุความขัดแย้งด้านโครงสร้าง จากหลักเกณฑ์การใช้อำนาจ กฎระเบียบ โครงการตามแนวนโยบายรัฐถือว่าเป็นการครอบงำการบังคับใช้ทรัพยากรของรัฐให้เกิดประโยชน์ การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนพื้นที่จนกระทั่งนำไปสู่ความขัดแย้ง ดังนี้

1.3.1 โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองท่าทน

ชาวบ้านหมู่ที่ 10 บ้านเผียนบน ตำบลเทพราช และฝั่งซ้ายอยู่ในเขตหมู่ที่ 10 บ้านวังสร้าน ตำบลฉลอง คัดค้านการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองท่าทนเพื่อรองรับอุตสาหกรรม โดยกรมชลประทานระบุการสร้างอ่างเก็บน้ำมีประโยชน์ต่อการอุปโภคบริโภคและอุตสาหกรรมต่าง ๆ การเกิดขึ้นของการสร้างเขื่อนคลองท่าทนพบว่า สร้างเขื่อนเพื่อเอาน้ำไปทำอุตสาหกรรม ปิโตรเคมีที่อำเภอสิชลและอำเภอท่าศาลา ตามการวางแผนของสภาพัฒน์ฯ และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้พื้นที่เหล่านี้เป็นสถานที่ก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม ตามแผนงานการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้พื้นที่ของการสร้างเขื่อนพบว่า พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์มากทั้งป่าไม้แม่น้ำลำคลองเป็นแหล่งน้ำของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งสามารถเลี้ยงดูประชากรได้นับหมื่น บริเวณสองฝั่งคลองท่าทนเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่เลี้ยงชีวิตคนหลายครอบครัว และที่สำคัญคลองท่าทนเป็นแหล่งต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงคนข้างล่างอีกจำนวนมาก การสร้างเขื่อนนั้นเกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมปิโตรเคมีอย่างแยกไม่ออก เพราะเขื่อนคือโครงสร้างพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเกิดนิคมตามมา การไม่ได้รับการตอบสนองจากภาครัฐ ภาครัฐขาดความรับผิดชอบอย่างจริงจัง จึงเกิดการคัดค้านจากประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อน ประชาชนในพื้นที่ต้องการให้ยกเลิกโครงการอ่างเก็บน้ำคลองท่าทน เนื่องจากที่ผ่านมาประชาชนไม่ทราบรายละเอียดที่ชัดเจน และขอรายละเอียดความชัดเจนทั้งทางเอกสารและทางวาจา ซึ่งนโยบายของรัฐเป็นการบังคับใช้ทรัพยากรของชุมชน โดยส่งผลกระทบต่อเจ้าของทรัพยากรในชุมชนขาดประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

“โครงการอ่างเก็บน้ำคลองท่าทน เป็นโครงการเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำดิบ พื้นที่ก่อสร้างบางส่วนอยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านการประกอบอาชีพ มีการออกหนังสือให้ประชาชนในพื้นที่ยินยอมเพื่อให้รังวัดที่ดิน โดยไม่ให้ข้อมูลใดๆ ทั้งสิ้น ในหนังสือฉบับนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน รัฐได้รับประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมการพัฒนาตามแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้”

(ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 5 , 12 พฤษภาคม 2561)

2. การจัดการความขัดแย้งของโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ความขัดแย้งโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

การจัดการความขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา โดยวิธีการ 1) การใช้เวทีทางวิชาการเป็นเครื่องมือหลักในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การใช้เวทีวิชาการเป็นเครื่องมือหลัก สร้างเวทีการพูดคุยด้วยใช้เหตุผลและกระบวนการในการสร้างความสมานฉันท์ และแสวงหาทางออกร่วมกัน 2) การเปิดเผยความรู้ ความจริง ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างรอบด้านในทุกเรื่องราว โดยเฉพาะวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในลุ่มน้ำปากพนังนี้ทำให้เห็นข้อมูลที่เป็นจริง และ 3) การสร้างกลไกในการจัดการปัญหาความขัดแย้งร่วมกัน การพยายามหาวิธีการร่วมกันเพื่อช่วยคลี่คลายปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบในทางลบ

2.2 ความขัดแย้งโครงการก่อสร้างเขื่อนวังหีบ

การจัดการความขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา โดยวิธีการ 1) ให้คณะทำงานบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อำเภอทุ่งสงและลุ่มน้ำวังหีบ และคณะศึกษาข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โครงการพัฒนาแหล่งน้ำภายใต้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เป็นคณะทำงานที่มีตัวแทนของชาวบ้านในพื้นร่วมอยู่ด้วยกลับมาดำเนินงานต่อให้แล้วเสร็จ เนื่องจากที่ผ่านมาชาวบ้านได้ศึกษาข้อเท็จจริงในพื้นที่และทางวิชาการ รวมไปถึงการศึกษาถึงแนวทางเลือกอื่นที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชาวบ้าน 2) เดินรณรงค์แสดงพลังคัดค้านการสร้างเขื่อนวังหีบ และ 3) ยื่นหนังสือคัดค้านต่อผู้บัญชาการมณฑลทหารบก ที่ 43

2.3 ความขัดแย้งโครงการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

การจัดการความขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา โดยวิธีการ 1) ชาวบ้านร่วมชุมนุมประท้วงเพื่อรักษาที่ทำกิน แสดงจุดยืนในพื้นที่ของตนเองอยู่อาศัยทำกิน ตั้งรกรากในที่ดินนั้นมานาน 2) ประชาชนยอมเจรจากับทางราชการโดยผู้ว่าราชการพร้อมยอมอพยพออกจากพื้นที่ และ 3) การใช้กระบวนการยุติธรรม โดยการฟ้องร้องให้ศาลยุติความขัดแย้ง โดยในกรณีนี้มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ฟ้องร้องชาวบ้านให้ออกจากพื้นที่ดินก่อสร้างของมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

2.4 ความขัดแย้งโครงการสร้างเขื่อนคลองกลาย

การจัดการความขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา โดยวิธีการ 1) ชาวบ้านรวมกลุ่มต่อต้านคัดค้านโดยการกดดันอย่างต่อเนื่อง เพราะเห็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อนคลองกลาย นอกจากต่อสิ่งแวดล้อมแล้วยังกระทบกับชุมชนจำนวนมาก คือ ชุมชนในอ่างเขื่อน หากมีการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองกลายจะทำให้น้ำท่วม และ 2) ความร่วมมือของกลุ่มเครือข่ายที่เกิดในการคัดค้านของชาวบ้าน กลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำคลองกลาย และมูลนิธิกองทุนไทย จนประสบความสำเร็จโครงการได้ยกเลิก

2.5 ความขัดแย้งสร้างอ่างเก็บน้ำคลองท่าทน

การจัดการความขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา โดยวิธีการ 1) ชาวบ้านจากคลองท่าทน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รวมตัวกันยื่นหนังสือให้กับหัวหน้าชลประทานที่ 15 เพื่อเรียกร้องให้มีการหยุดสร้างเขื่อน และ 2) การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างชาวบ้าน และผอ.โครงการก่อสร้าง 2 สำนักชลประทานที่ 15

3. การวิเคราะห์แผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) จากโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้ในการวางแผนการแก้ไขความขัดแย้ง จากผลการศึกษาโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายภาครัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งสร้างความขัดแย้งอย่างมากมาย พบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีทั้งกลุ่มที่ให้การสนับสนุน กลุ่มขัดแย้งอย่างเปิดเผย กลุ่มเป็นกลาง หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดขอบที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรง ทางอ้อม ทำให้เห็นได้ว่าการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นต้องอาศัยการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานรัฐกับชาวบ้านที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยสามารถสรุปแผนที่ความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังนี้



ภาพประกอบที่ 2 แผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) จังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุปและอภิปรายผล

สรุปและการอภิปรายผลตามประเด็น ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งโครงการขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ 2) การวิเคราะห์แนวทางการจัดการความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ และ 3) การวิเคราะห์แผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

1. การวิเคราะห์สาเหตุของความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ

ประเด็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางด้านข้อมูล ความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ และความขัดแย้งทางด้านโครงสร้าง สอดคล้องกับ Tissamana & Nontasak (2020) กล่าวถึง โครงการตามแนวนโยบายภาครัฐเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคใต้ ซึ่งมีบรรจุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งโครงการเหล่านี้เป็นโครงการรูปแบบโครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แม้ว่าหลายโครงการไม่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านในพื้นที่จะได้มีการชะลอโครงการหรือระงับโครงการเหล่านั้นไป แต่ในที่สุดจะพบว่าโครงการเหล่านั้นจะกลับมาถูกพูดถึงและบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาจังหวัด หรือการหลีกเลี่ยงการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเดิมเพื่อไม่ก่อให้เกิดการคัดค้านขึ้นมาอีกครั้ง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาจากโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายภาครัฐเป็นความขัดแย้งทางด้านข้อมูล ผลประโยชน์ และโครงสร้างนั้น ซึ่งก่อให้เกิดคู่ขัดแย้งจากโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ คือ ภาครัฐและภาคประชาชน รวมถึงบุคคล หน่วยงาน/องค์กร ที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ความขัดแย้งโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านจากอำเภอปากพนัง, หัวไทร, เชียรใหญ่, ชะอวด และเฉลิมพระเกียรติ ต่อต้านการดำเนินการโครงการที่ส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การไหลเวียนของน้ำในลุ่มน้ำปากพนังผิดไปจากธรรมชาติ มีผลกระทบรุนแรงต่อคนในพื้นที่

2) กรมชลประทานระบุการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเพื่อการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) คณะทำงานศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการน้ำ ในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2) นักวิชาการ

3) นายกรัฐมนตรี

4) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

5) กรมส่งเสริมการเกษตร

6) กรมปศุสัตว์

7) กรมประมง

8) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.2 ความขัดแย้งโครงการก่อสร้างเขื่อนวังหีบ

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้าน ต้องการให้ยุติโครงการสร้างเขื่อนวังหีบ เนื่องมาจากส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่อยู่อาศัย รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ

2) กรมชลประทาน ระบุการสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำ สำหรับส่งน้ำให้กับพื้นที่การเกษตรในเขต อำเภอทุ่งสง พื้นที่ได้รับผลประโยชน์ประมาณ 13,014 ไร่ ครอบคลุม 24 หมู่บ้าน 4 ตำบล ประมาณ 12,821 ครัวเรือน

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) นายกรัฐมนตรี

2) เลขาธิการคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) ภาคใต้

3) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4) นักวิชาการ

5) ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่

6) ทหาร

7) ข้าราชการ

8) เครือข่ายภาคประชาชน 24 องค์กร

9) รองนายกรัฐมนตรี

10) ปลัดอำเภอ

11) กำนัน

12) ผู้ใหญ่บ้าน

13) กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำเขาเหมน-วังหีบ

14) สำนักงานประปาทุ่งสง

1.3 ความขัดแย้งโครงการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านในพื้นที่ก่อสร้างมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา คัดค้านการต้องถูกเวนคืนที่ดินที่ทำกินเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

2) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งใหม่ ณ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) ผู้ว่าราชการจังหวัด

2) กรมที่ดิน

3) คณะทำงานแก้ไขปัญหา

4) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

1.4 ความขัดแย้งโครงการสร้างเขื่อนคลองกลาย

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ คัดค้านโครงการสร้างเขื่อนคลองกลาย เนื่องจากโครงการการไม่โปร่งใสและจะก่อให้เกิดปัญหา

2) กรมชลประทานระบุโครงการจะมีประโยชน์เพื่อรองรับโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) เอ็นจีโอ

2) เครือข่ายองค์กรชุมชนลุ่มน้ำภาคใต้

3) กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ต้นน้ำคลองกลาย

1.5 ความขัดแย้งโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองท่าทน

คู่ขัดแย้งหลักและจุดยืน :

1) ชาวบ้านหมู่ที่ 10 บ้านเผียนบน ตำบลเทพราช และฝั่งซ้ายอยู่ในเขตหมู่ที่ 10 บ้านวังสร้าน ตำบลฉลอง คัดค้านการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองท่าทน

2) กรมชลประทาน ระบุการสร้างอ่างเก็บน้ำคลองท่าทนมีประโยชน์ในการอุปโภค-บริโภค

ผู้เกี่ยวข้องอื่น :

1) กลุ่มอนุรักษ์คลองท่าทน

2) ผอ.โครงการก่อสร้าง 2 สำนักชลประทานที่ 15

3) หัวหน้ากลุ่มงานวิศวกรรมบริหาร โครงการก่อสร้าง 2 สำนักชลประทานที่ 15

4) กลุ่มศึกษาการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมปิโตรเคมีนครศรีธรรมราช

2. การวิเคราะห์การจัดการความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ

จากการศึกษาแนวทางการจัดการความขัดแย้งโครงการที่เกิดขึ้นตามแนวนโยบายของรัฐ พบว่า โครงการตามแนวนโยบายของรัฐในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์หลายรูปแบบ คือ วิธีการใช้เวทีทางวิชาการ สร้างเวทีการพูดคุยด้วยใช้เหตุผลและกระบวนการในการสร้างความสมานฉันท์ การแสวงหาทางออกร่วมกัน การเปิดเผยความรู้ ความจริง การรวมกลุ่มร่วมชุมนุม การเจรจา การใช้กระบวนการยุติธรรม คณะทำงานศึกษาข้อเท็จจริง เดินรณรงค์ ยื่นหนังสือ การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน สอดคล้องกับ Garagait & Chaijaroenwatana (2022) กล่าวว่า

การจัดการความขัดแย้งของภาครัฐและภาคประชาชนมีด้วยกัน 6 แนวทาง ได้แก่ 1) การเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลาง 2) การเจรจา 3) การรวมกลุ่มของภาคประชาชน 4) การคัดค้านโครงการ การคัดค้านด้วยแนวทางสันติและสร้างสรรค์ 5) ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง และ 6) ยื่นหนังสือถึงคณะกรรมาธิการการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสภาผู้แทนราษฎร และ นิธิตา ศิริพงษ์ทักษิณ (2561) กล่าวถึงกระบวนการจัดการความขัดแย้งของชุมชนนำมาซึ่งความสมานฉันท์คือ การสร้างความสงบสุข ให้เกิดขึ้นในชุมชนโดยการป้องกันและแก้ไขปัญหาบนฐานวัฒนธรรมชุมชนซึ่งแสดงออกในรูปแบบจารีตการรวมกลุ่มและการควบคุมทางสังคม โดยที่มาของความขัดแย้งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรของชุมชน การเห็นความจำเป็นและประโยชน์ร่วมกันในการจัดการปัญหาทำให้มีการร่วมกันสร้างกติกาชุมชนโดยหยิบยกปัญหามาพูดคุยกันให้ตระหนักรู้ว่าเป็นปัญหาที่ควรแก้ไขหรือป้องกัน

3. การวิเคราะห์แผนที่ความขัดแย้ง (Conflict Mapping) ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการวิเคราะห์แผนที่ความขัดแย้งโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายภาครัฐซึ่งสร้างความขัดแย้งอย่างมากมายในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีทั้งกลุ่มที่ให้การสนับสนุน กลุ่มขัดแย้งอย่างเปิดเผย กลุ่มเป็นกลาง คือ หน่วยงานผู้รับผิดชอบโครงการในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ดำเนินการ หน่วยงานภาคเอกชน ชาวบ้านในพื้นที่ และกลุ่มเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดย Tissamana & Nontasak (2020) กล่าวถึงฐานข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งเป็นเสมือนนวัตกรรมการวิเคราะห์ความขัดแย้งเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งไปในอนาคต โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลผ่านกระบวนการวิเคราะห์ความขัดแย้งโดยผ่านการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย โดยเฉพาะการวิเคราะห์องค์กรของรัฐซึ่งเป็นตัวแสดงหลักในการบริหารและจัดการความขัดแย้งในนโยบายของรัฐที่ลงไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนให้องค์กรภาครัฐต้องเปิดช่องทางสื่อสารในข้อเท็จจริงที่เป็นธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจ (Trust Building) ผ่านการปรึกษาหารือ ประชุม เสวนา ประชาพิจารณ์ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล จังหวัดและกลุ่มคนหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นถึงผลดีผลเสียของโครงการต่าง ๆ ตามแนวนโยบายของรัฐ เพื่อลดแรงเสียดทานในพื้นที่ โดยมีฐานข้อมูลแผนที่ความขัดแย้งเป็นข้อมูลและข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐานที่สามารถเข้าถึงในการพูดคุยกันได้ทุกคน ทุกระดับ เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในวงความขัดแย้งมีข้อมูลที่เท่าเทียมกันในการพูดคุยและเปิดโอกาสในการหารือหาทางออกร่วมกันอย่างสันติ

ข้อเสนอแนะ

1. โครงการตามแนวนโยบายภาครัฐทุกโครงการรัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ พร้อมทั้งภาครัฐต้องเปิดเผยข้อมูลที่ศึกษาต่อประชาชนและชุมชนให้รับรู้ด้วยเอกสาร หลักฐานการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมติดตามการดำเนินโครงการในทุกระยะ

2. การจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในด้านข้อมูล ภาครัฐควรมีการสร้าง Platform ข้อมูลโครงการขนาดใหญ่ตามแนวนโยบายรัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างหลากหลายตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และสิ้นสุดโครงการ ซึ่งสามารถเป็นช่องทางการติดตามผลกระทบได้ตลอดเวลา จะช่วยให้ลดความผิดพลาดการสื่อสารของข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

3. การจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในด้านผลประโยชน์ ภาครัฐควรมีระบบการตรวจสอบความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและไม่เป็นการทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานที่ไม่โปร่งใส และกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่

4. การจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในด้านโครงสร้าง ภาครัฐควรมีระบบการบริหารจัดการโครงการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล อยู่บนหลักกฎ ระเบียบ และการดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นของความขัดแย้ง และสามารถส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นโดยไม่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยการสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 2) ภาคใต้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน และแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

เอกสารอ้างอิง

คณะนักศึกษา 4ส8. (2561). กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพของพลเมืองในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เพื่อการพัฒนาอย่างสันติและยั่งยืน (โมเดล 4ส8) (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ และสุนิสา เชาวน์เมธากิจ. (2565). การจัดการความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 2) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร. ใน ทัศนีย์ ประธาน (ประธาน), การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

นิธิตา ศิริพงษ์ทักษิณ. (2561). การจัดการความขัดแย้งในชุมชนโดยใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของชุมชนพรุควนเคร็ง จังหวัดนครศรีธรรมราช. Journal of community Development Research, 11(1), 167-176.

ศรัญญา บิสลาม และสุจิตรา เจริญหิรัญยิ่งยศ. (2562). การจัดการความขัดแย้งของชาวบ้านจากชุมชนต่าง ๆ โดยรอบโรงกำจัดขยะอ่อนนุช. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 22(2), 304-315.

สถาบันพระปกเกล้า. (ม.ป.ป.). โครงการวิจัยการสำรวจแผนที่ข้อมูลประเด็นความขัดแย้งในประเทศไทย (Conflict Mapping Thailand). สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566 จาก https://conflictmappi ng-th.com/ProjectSource/Source

สิญาธร นาคพิน และวิลาวัณย์ สมบูรณ์. (2562). การบริหารความขัดแย้งในองค์กรภาครัฐ ยุคประเทศไทย 4.0. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(2), 21-46.

สุภัสตรา เก้าประดิษฐ์ ทรัพย์ชูกุล รัตนา วิงวอน และเกษรา รื่นภิรมย์. (2562). การสำรวจข้อมูลประเด็นความขัดแย้งจากการดำเนินโครงการตามแนวนโยบายของรัฐ (Conflict Mapping Phase 2) ภาคกลาง (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า.

อนันต์ ไกรบำรุง และศรุตา สมพอง. (2560). การจัดการความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับองค์การของรัฐโดยการอนุมัติโครงการด้านพลังงานชีวมวล ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 883-891.

Flyvbjerg, B. (2017). The Oxford Handbook of Megaproject Management. Oxford : Oxford University Press.

Garagait, S. & Chaijaroenwatana, B. (2022). Conflict Management on the State Development Project: A Case Study of the Coastal Protection Dam, Muang Ngam Subdistrict, Singhanakhon District, Songkhla Province. Public Administration Association of Thailand, 4(8), 46-57.

Langkhulanon, S., Bua-ngam, A. & Chaiya, N. (2020). Restorative Conflict Management in Conceptual Framework of Community Justice : A case study of Community Justice Network in Phanom Sarakham District, Chachoengsao Province. Journal of Politics and Governance, 10(1), 52–73.

Moore, G.A. (1996). Organization Type and Reported Conflict Styles. EDD Dissertation. United States : Peabody College for Teachers of Vanderbilt University.

Tissamana, A & Nontasak, T. (2020). Peaceful Means Innovation: Conflict Mapping Database Research. Mekong-Salween Civilization Studies Journal, 11(2), 223-240.

บุคลานุกรม

ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 1 (ผู้ให้สัมภาษณ์). สุนิสา เชาวน์เมธากิจ (ผู้สัมภาษณ์). ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง. วันที่ 6 พฤษภาคม 2561.

ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 2 (ผู้ให้สัมภาษณ์). สุนิสา เชาวน์เมธากิจ (ผู้สัมภาษณ์). ตำบลนาหลวงเสน อำเภอทุ่งสง. วันที่ 10 พฤษภาคม 2561.

ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 3 (ผู้ให้สัมภาษณ์). สุนิสา เชาวน์เมธากิจ (ผู้สัมภาษณ์). ตำบลไทรบุรี อำเภอท่าศาลา .วันที่ 4 พฤษภาคม 2561.

ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 4 (ผู้ให้สัมภาษณ์). สุนิสา เชาวน์เมธากิจ (ผู้สัมภาษณ์). ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ . วันที่ 7 พฤษภาคม 2561.

ผู้ให้สัมภาษณ์ คนที่ 5 (ผู้ให้สัมภาษณ์). สุนิสา เชาวน์เมธากิจ (ผู้สัมภาษณ์). ตำบลเทพราช อำเภอสิชล. วันที่ 12 พฤษภาคม 2561.

บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป

People's Roles in Local Development in Tha-Sap Sub District Municipality

มะรอมือลี สิกะ[1*], รสริน การะจักร[2], อิลฮัม ยูโซะ[3] และสุวิมล แซ่ก่อง[4]

Maromuelee Sika[1*], Rodsarin Kalajak[2], Ilaham Yusoh[3] and Suwimol Saekong[4]

[1,2,3]นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1,2,3]Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[4] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[4]Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307026@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป 3) เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป จำนวน 8,221 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 367 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test และ One-Way ANOVA

จากการศึกษา พบว่า 1) บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลท่าสาปอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ซึ่งเมื่อแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านสังคมอยู่ในลำดับที่สอง ด้านการศึกษาอยู่ในลำดับที่สาม และด้านเศรษฐกิจอยู่ในลำดับสุดท้าย 2) ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ประกอบไปด้วย ประชาชนไม่ได้เข้าถึงบทบาทของตนเองในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยหน่วยงานจะไม่ค่อยสนใจในการให้ประชาชนเข้าถึงบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองที่ควรมี 3) สนับสนุนให้กลุ่มสังคมเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น

คำสำคัญ: บทบาทของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research study on People's Roles in Local Development in Tha-Sap Sub District Municipality aims to: 1) Study the level of role in local development of the people in Tha-Sap Sub district Municipality. 2) To study the problems and obstacles in participation in local development of the people in Tha-Sap Sub district Municipality. 3) Suggest ways to encourage people to play a greater role in local development. The population used in this study was 8,221 people in Tha-Sap Sub District Municipality with a total sample of 367 people. It was obtained by estimating the number of samples according to the formula of Taro Yamane and using the method of stratified random sampling. The research tools were questionnaires; the statistics used to analyze the data were descriptive statistics such as percentage, frequency, arithmetic mean, and standard deviation for hypothesis testing using T-Test and One-Way ANOVA statistics.

From the study, it was found that 1) the role of people in local development in Tha-Sap Sub district Municipality was at a high level with an average of 3.82, which separated by aspect as follows: the environment was at the highest level, the social was at the second level, education was at the third level and the economy was at the last level. 2) Problems and obstacles in participation in local development of the people in Tha-Sap Sub district Municipality, Muang, Yala consists of people who do not really have access to their own role in local development. The agencies are less interested in giving citizens access to the role they should have in developing their own localities. 3) Encourage social groups to participate in local development

Keywords: Role of people, Local development

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546) การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาของตนเอง โดยการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการบริหารการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความเป็นอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินงานตามแผนของตนเอง

โดยพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้เพิ่มบทบาทให้อำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและการวางผังเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเอง ในระบบประชาธิปไตยและส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล เพื่อมีความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2543)

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นหลักการกระจายอำนาจเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเป็นพื้นฐานการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ทำหน้าที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีจังหวัดและอำเภอเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้อยู่ภายใต้ระเบียบกฎหมายซึ่งในการบริหารราชการแต่ละส่วนต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วมก็จะเกิดการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูง โครงการ กิจกรรม การพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็วนำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการร่วมมือของประชาชนจึงเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาท้องถิ่นที่นำมาซึ่งการเสริมสร้างความมั่นคง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเลือกพื้นที่ตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยงานวิจัยจะทำให้ทราบบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ตลอดจนได้แนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการและได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนาเป็นสภาวะสมาชิกของสังคมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่มีสภาวะครอบงำ เช่น ความบีบคั้นทางการเมือง ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ หรือความไม่สมบูรณ์ในอนามัย ทุกคนสามารถที่จะนำเอาศักยะของตนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ เช่น การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรของไทยไม่สามารถจะใช้รถแทรกเตอร์แบบอเมริกาได้ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล ได้ประดิษฐ์ “ควายเหล็ก” ขึ้นมาใช้ไถนาในสภาพแวดล้อมของสังคมไทย (ทิตยา สุวรรณชฎ, 2517)

การพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมในด้านใดย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้เป็นประการสำคัญ หากสิ่งใดเกินกว่าความสามารถของประชาชน เช่น ทางด้านวิชาการและวัสดุที่จำเป็น รัฐบาลย่อมเข้าให้การช่วยเหลือเพื่อโครงการ กิจกรรมของราษฎรบรรลุผลด้วยดี ทั้งนี้โดยใช้วิธีการ “ทำงานกับประชาชน (work with people) หมายถึง ร่วมคิด ร่วมปรึกษา และร่วมกันทำงาน ไม่ใช่ทำให้ประชาชน (Work for people) แต่ฝ่ายเดียว” (จิตจำนงค์ กิติกีรติ, 2525)

สำหรับแนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของกลุ่มประเทศทางตะวันตกได้ดี เพราะอาศัยพื้นฐานวัฒนธรรมทางตะวันตกเป็นแนวคิดหลักและทฤษฎีการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการได้ประจักษ์ถึงความบกพร่องของการพัฒนาตามกระแสหลัก เช่น ทฤษฎีทางพุทธศาสตร์ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (ทฤษฎีใหม่) ซึ่ง อาคม ใจแก้ว (2534) กล่าวว่า ทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งตนเองเป็นทางเลือกเพื่อการพัฒนาประเทศอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของกลุ่มประเทศโลกที่สาม จากนักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์หลาย ๆ ประเทศ โดยอาศัยรากฐานการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่ผ่านมาว่า ภายใต้กระบวนการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ทั้งในเอเชียบางประเทศและประเทศแถบละตินอเมริกา ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแท้จริงหรือไม่แต่ผลปรากฏจากการที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วในทฤษฎีความด้อยพัฒนาและการพึ่งพิงนั้นก็พบว่าประเทศในโลกที่สามต้องตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดมา การกระจายความเจริญกระจุกอยู่ในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางการปกครองความมั่งคั่งก็ตกอยู่กับผู้นำประเทศเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ความยากจนของประชาชนในชนบทก็ยังปรากฏอยู่ทั่วไป ถึงแม้ผู้นำประเทศจะพยายามแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยการพิจารณาจากรายได้ประชาชาติ ซึ่งเป็นการมองเพียงภาพรวมระดับประเทศที่มิได้คำนึงถึงความเป็นจริงระดับบุคคลว่า รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นนั้นได้กระจายไปทุกระดับหรือไม่

ความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่น

หากจะกล่าวถึงหลักการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาท้องถิ่นจะอาศัยหลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของท้องถิ่น วัฒนธรรม เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ เป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่น ใช้ผู้นำท้องถิ่นเป็นกลไกขับเคลื่อน ดำเนินงานร่วมกับภาคีอื่น ๆ

ทั้งบุคคล องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อทุกกลุ่มคนในท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวทางและนโยบายการพัฒนาของประเทศและมีการประเมินผลตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2554)

ประเภทการพัฒนาท้องถิ่น

การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใด จำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือแผนงานในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2548 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท คือ 1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว และ 2) แผนพัฒนาสามปี ซึ่งเป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี และจะนำไปสู่กระบวนการการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17 ได้บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย

การวางแผนการพัฒนาจึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากแผนการพัฒนาเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและมุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงและส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

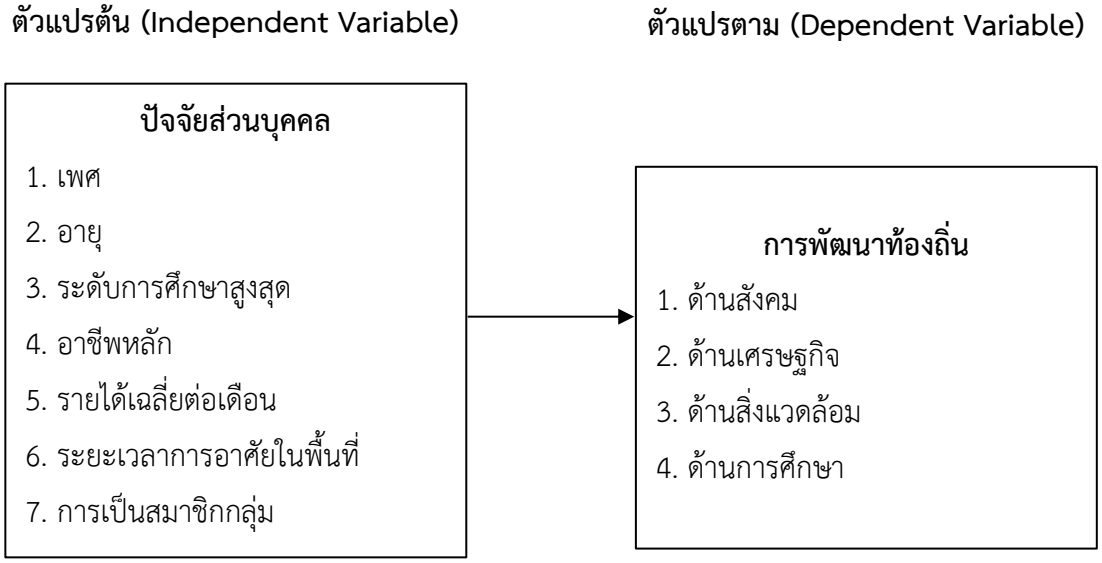
นอกจากนี้ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ได้เห็นข้อเด่น ข้อดี โอกาส และข้อจำกัดของท้องถิ่นในการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย มีช่องทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม สามารถกำหนดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและลงมือทำงานร่วมกันได้ สามารถวางแผนจัดการกับทรัพยากรหรือทุนในท้องถิ่นทั้งทุนบุคคลและทุนสังคมที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถรับผลประโยชน์ร่วมกันได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี เอื้ออาทรต่อกัน ปลูกฝังทัศนคติค่านิยมที่ดีให้กับท้องถิ่น และท้ายที่สุดสามารถหาภาคีแนวร่วมในการทำงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางใน

การบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหา/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย (กาญจนา จรทะผา, 2563)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลท่าสาป มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป เกี่ยวกับบทบาทของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป และการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล คือ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป จำนวนทั้งสิ้น 367 คน โดยใช้วิธีการหากลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale)

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ระดับบทบาทของประชาชนอยู่ในระดับต่ำมาก

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ระดับบทบาทของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ระดับบทบาทของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ระดับบทบาทของประชาชนอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ระดับบทบาทของประชาชนอยู่ในระดับสูงมาก

3.2 แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ คือ ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน มีอะไรบ้าง โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป

4. การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากรที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) (α) = .872 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ t-test และ One-Way ANOVA สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้ทำการบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป

บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล

ด้านสังคม	3.83	.662	สูง
ด้านเศรษฐกิจ	3.60	.615	สูง
ด้านสิ่งแวดล้อม	4.05	.663	สูง
ด้านการศึกษา	3.76	.582	สูง
บทบาทของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป รวมทุกด้าน	**3.82**	**.507**	**สูง**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป พบว่า บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาปอยู่ในลำดับสูง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.82 และค่า S.D. เท่ากับ .507 โดยด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.05 และค่า S.D. เท่ากับ .663 ด้านสังคม อยู่ในระดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.83 และค่า S.D. เท่ากับ .662 ด้านการศึกษา อยู่ในระดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.76 และค่า S.D. เท่ากับ .582 และด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 3.60 และค่า S.D. เท่ากับ .615

2. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป

ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป ซึ่งมีดังนี้

1. ประชาชนบางกลุ่มไม่ค่อยมีบทบาทในเวทีชุมชนหรือความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น

2. ประชาชนขาดการมีทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะด้านต่าง ๆ

3. ประชาชนได้รับการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน จึงทำให้ประชาชนไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

4. ประชาชนไม่ได้เข้าถึงบทบาทของตนเองในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. การเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	N	$\bar{x}$	S.D.	t	P-Value
ชาย	130	3.85	.523	1.050	.883
หญิง	236	3.79	.488		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป ที่มีเพศแตกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	5	1.724	.345	1.379	.231
	ภายในกลุ่ม	361	90.232	.250		
	รวม	366	91.956			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป ที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามศาสนา

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	N	$\bar{x}$	S.D.	t	P-Value
อิสลาม	357	3.80	.500	.-1229	.496
พุทธ	9	4.01	.548	-1.125	

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป ที่มีศาสนาแตกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ตารางที่ 5 แสดงเปรียบเทียบบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
ระดับการศึกษาสูงสุด	ระหว่างกลุ่ม	6	3.223	.537	2.180	.044
	ภายในกลุ่ม	360	88.696	.246		
	รวม	366	91.919			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป ที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงมีการทดสอบรายคู่โดยใช้ LSD ผลปรากฏดังนี้ ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปที่มีระดับการศึกษาสูงสุด มัธยมศึกษาตอนต้น มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนมีระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี

ตารางที่ 6 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามอาชีพหลัก

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
อาชีพหลัก	ระหว่างกลุ่ม	6	5.799	.967	4.040	.001
	ภายในกลุ่ม	360	86.119	.239		
	รวม	366	91.919			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปที่มีอาชีพหลักแตกต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบรายคู่ โดยใช้ LSD ผลปรากฏดังนี้ ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปที่มีอาชีพพนักงานเอกชน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และอาชีพอื่น ๆ

ตารางที่ 7 แสดงเปรียบเทียบบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	4	1.710	.427	1.715	.146
	ภายในกลุ่ม	362	90.209	.249		
	รวม	366	91.919			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ตารางที่ 8 แสดงเปรียบเทียบของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
ระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่	ระหว่างกลุ่ม	4	3.349	.837	3.422	.009
	ภายในกลุ่ม	362	88.569	.245		
	รวม	366	91.919			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป ที่มีระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงมีการทดสอบรายคู่โดยใช้ LSD ผลปรากฏดังนี้ ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปที่มีระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่11 - 15 ปี มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างจากประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปที่มีระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่ 15 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 9 แสดงเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับบทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป จำแนกตามระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่

ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P-Value
การเป็นสมาชิกกลุ่ม	ระหว่างกลุ่ม	5	.978	.196	.776	.567
	ภายในกลุ่ม	361	90.941	.252		
	รวม	366	91.919			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาป ที่มีการเป็นสมาชิกกลุ่มแตกต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นจากสูงสุดไปต่ำสุด ได้ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจ โดยที่ประชาชนที่มี เพศ อายุ ศาสนา รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มที่แตกต่างกันมีบบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับประชาชนที่มีระดับ

การศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน มีบบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บทบาทของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเทศบาลตำบลท่าสาป

1.1 ด้านสิ่งแวดล้อม ประชนได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะเป็นในส่วนของการช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การช่วยกันทำความสะอาดชุมชนให้สะอาดอยู่เสมอ ทั้งนี้ ประชาชนยังมีการรวมตัวกันกำหนดหลักเกณฑ์ในการรักษาความสะอาดของชุมชนอีกด้วย และที่สำคัญก็คือทางเทศบาลตำบลท่าสาป ถ้าหากว่ามีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการปรับปรุงภูมิทัศน์ต่าง ๆ ก็จะชวนชาวบ้านให้เข้ามาดำเนินโครงการร่วมกัน ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าตนเป็นเจ้าของพื้นที่โดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยประชาชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า เทศบาลตำบลท่าสาปบ่อยครั้งที่จะชวนชาวบ้านให้ช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน ทำให้ประชาชนทุกคนตระหนักถึงความสำคัญเรื่องสิ่งแวดล้อม ทำให้ประชาชนเข้าไปมีบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มใจ เพราะถือว่าเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

1.2 ด้านสังคม ประชาชนได้มีบทบาทในการสอดส่องดูแล อนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีอยู่ช้านานให้ยังคงอยู่ และได้มีบทบาทได้การแสดงความคิดเห็นในเวทีจัดทำข้อตกลงของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งประชาชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า สมาชิกบางคนในครอบครัวโดยส่วนมากจะเป็นผู้ชายมีโอกาสที่จะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อตกลงของชุมชน และได้ร่วมประชุมประชาคมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการก่อสร้างสนามกีฬา ปรับปรุงภูมิทัศน์ สวนสาธารณะต่าง ๆ ของตำบล

1.3 ด้านการศึกษา ประชาชนในเทศบาลตำบลท่าสาปส่วนใหญ่แล้วเข้าไปมีบทบาททางด้านการศึกษาที่ค่อนข้างที่จะมาก โดยส่วนใหญ่แล้วจะเข้ามาช่วยในการดำเนินการการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นที่หาความรู้นอกห้องเรียนของเยาวชนในชุมชน และประชาชนภายนอกที่สนใจ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ของชุมชน โดยแบ่งประเภทตามกลุ่มอาชีพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยประชาชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้เกิดขึ้นหลายแหล่งมากโดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชีพ เนื่องจากมีผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ได้อย่างถูกต้อง

1.4 ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจค่อนข้างมาก โดยส่วนใหญ่แล้วประชาชนที่มีบทบาทการพัฒนาด้านเศรษฐกิจจะเป็นมาชิกกลุ่มอาชีพในชุมชน เมื่อเป็นสมาชิกแล้วก็จะมีบทบาทในการกำหนดโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ และประเมินผลโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพหรือที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของชุมชน อีกทั้งยังมีการช่วยส่งเสริมสมาชิกในกลุ่มในการหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยประชาชนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า ส่วนใหญ่แล้วการกำหนดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพทาง

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาปจะมีการเชิญตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เข้าร่วมกระบวนการในการจัดทำโครงการ แต่ทั้งนี้ผู้ที่ได้เข้าร่วมกระบวนการส่วนใหญ่จะเป็นหัวหน้ากลุ่มอาชีพ และเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้วตัวแทนเหล่านั้นจะเข้าไปเป็นคณะกรรมการในการประเมินผลโครงการเหล่านั้นด้วย

2. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลท่าสาป

2.1 ประชาชนบางกลุ่มไม่ค่อยมีบทบาทในเวทีชุมชนหรือความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องด้วยสาเหตุหลายปัจจัย เช่น ท้องถิ่นหรือท้องที่ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ปัจจัยทางด้านร่างกาย เป็นต้น

2.2 ประชาชนขาดการมีทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะด้านการสื่อสาร เป็นต้น

2.3 ประชาชนได้รับการสื่อสารไม่ทั่วถึงในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน จึงทำให้ประชาชนไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธทางหน่วยงานไม่ค่อยให้ความสนใจในการให้โอกาสในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

2.4 ประชาชนไม่ได้เข้าถึงบทบาทของตนเองในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยหน่วยงานจะไม่ค่อยสนใจในการให้ประชาชนเข้าถึงบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองที่ควรมี

3. การเปรียบเทียบบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประชาชนที่มีเพศ อายุ ศาสนา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การเป็นสมาชิกกลุ่ม มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ที่ไม่แตกต่างกัน เพราะประชาชนเทศบาลตำบลท่าสาปมีบทบาทในการพัฒนาร่วมกัน ได้ให้ความร่วมมือร่วมใจไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ศาสนา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รวมทั้งการเป็นสมาชิกกลุ่มจะเป็นกลุ่มที่มีบทบาทมากที่สุดในการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากกลุ่มที่เป็นสมาชิกอยู่สามารถขับเคลื่อนและพัฒนาได้ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมที่ร่วมพัฒนาร่วมกัน ด้านเศรษฐกิจที่ได้สร้างผลิตภัณฑ์สร้างได้ให้กับท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมที่ร่วมกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ร่วมกัน รวมทั้งด้านการศึกษาที่มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ดี

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก ระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่ ที่แตกต่างกัน เพราะประชาชนเทศบาลตำบลท่าสาปสำเร็จการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน และมีอาชีพที่แตกต่างกัน รวมทั้งการระยะเวลาการอาศัยในพื้นที่ก็มีความแตกต่างกัน ดังนั้นประชาชนจะมีการแยกย้ายไปทำงานต่างพื้นที่ โดยประชาชนที่ทำงานนอกพื้นที่จะมีการออกไปทำงานตั้งแต่เช้าถึงเย็นหรือไม่ก็ช่วงค่ำ ประชาชนจึงมีเวลาในบทบาทการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป ส่วนประชาชนที่มีการอาศัยในพื้นที่ส่วนหนึ่งเข้ามาในพื้นที่เพียงไม่กี่เดือนจึงได้มีบทบาทที่แตกต่างกันกับประชาชนที่อายุอาศัยในพื้นที่ตั้งแต่ดั้งเดิม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรพัฒนา ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนต่าง ๆ เช่น ครู พระ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น เข้ารับการอบรมในการจัดกิจกรรมในท้องถิ่น เพื่อผลักดันให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2. ให้การสนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และดึงให้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลท่าสาปเพื่อเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหาในชุมชน

3. จัดทำระบบการติดตามประเมินผลความคุ้มค่าของการทำงานอย่างเป็นระบบโดยกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมการประเมินการดำเนินงานเทศบาลตำบลท่าสาปอย่างเป็นรูปธรรมด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างละเอียด

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้นเพื่อสร้างรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา จรทะผา. (2563). แผนพัฒนาท้องถิ่นคืออะไร มีความสำคัญอย่างไร. สืบค้นจาก https://www.khamnadee.go.th/blog/aebngpankhwaamruu/aephnphathnaath-ngthinkhuue-aair-miikhwaamsamkhay-yaangair

จิตจำนงค์ กิติกีรติ. 2525. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : คุณพินอักษรกิจ.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นติ้งเซ็นเตอร์.

เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2554). ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นเชิงสร้างสรรค์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สืบค้นจาก https://www.kpi.ac.th/knowledge/book/data/582.

ทิตยา สุวรรณชฎ. (2527). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อาคม ใจแก้ว. (2534). ทฤษฎีการพัฒนาประเทศ. ปัตตานี : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2543). เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น : ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติ อันสืบเนื่องจากการปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.

แผนที่ทางวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า นครสโตยมำบังสการา

Cultural Mapping of Rim Fah Community, Negeri Setoi Mumbang Segara

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[1*], เก็ตถวา บุญปราการ[2], นิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว[3], ชุติมา ทัศโร[4], ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร[5], ปัญญา เทพสิงห์[6], คัมภีร์ ทองพูน[7], อภิรักษ์ จันทวงศ์[8], จรัล บูลวิบูรณ์[9], นันทิยารัตน์ สุริโย[10] และนันทรัฐ สุริโย[11]

Jedsarid Sangkhapan[1*], Kettawa Boonprakarn[2], Niwat Sawatkeaw[3], Chutima Thutsaro[4], Triphumin Treetreesuan[5], Punya Tepsing[6], Kumphee Thongpun[7], Apirak Chanthawong[8], Jarun Boonviboon[9], Nunthiyarat Suriyo[10] and Nuntharat Suriyo[11]

[1,3]ดร, อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขาการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1,3]Ph.D., Lecturer of Master of Management Program in Department of Human Development and Organization, Faculty of Political Sciences, Hatyai University, Hat Yai District, Songkhla Province, Thailand

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

[2]Assist Prof. Ph.D., Lecturer of Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Hat Yai District, Songkhla Province, Thailand

[4,5]ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

[4,5]Ph.D., Lecturer of Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Hat Yai District, Songkhla Province, Thailand

[6]รองศาสตราจารย์ ดร.อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

[6]Assoc Prof. Ph.D., Lecturer of Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai District, Songkhla Province

[7]อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

[7]Lecturer of Faculty of Political Sciences, Hatyai University, Hat Yai District, Songkhla Province

[8]อาจารย์ประจำวิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ สถาบันอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ต.พะวง อ.เมือง จ.สงขลา

[8]Lecturer, Tinsulanonda Fisheries College, Southern Vocational Institute of Agriculture, Mueang District, Songkhla Province

[9]นักวิจัย, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

[9]Researcher, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai District, Songkhla Province

[10,11]นักวิจัยอิสระ

[10,11]Freelance Researcher

[*]**Corresponding author, E-mail:** sapichai@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า 2) การจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากเจ้าของวัฒนธรรมและผู้ให้ข้อมูล จำนวน 17 คน หลังจากนั้นนำมาจัดทำแผนที่วัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและทีมวิจัยในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูล เมื่อข้อมูลแผนที่วัฒนธรรมสมบูรณ์แล้วจึงกรอกในระบบฐานข้อมูล Cultural Mapping Thailand ผลการวิจัยพบว่า 1) ทุนวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้าที่ดำรงคุณค่าอยู่ในพื้นที่มีทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ แต่สิ่งหนึ่งที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นที่เชื่อมโยงกับชุมชนริมฟ้าคือช่างฝีมือพื้นถิ่นดั้งเดิมการทำว่าวควาย ซึ่งทำให้เกิดกีฬาภูมิปัญญาไทยการแข่งขันว่าวขึ้นสูงทุกปี และยังพบว่ามีช่างฝีมือการร้อยลูกปัด การจักสาน ตลอดจนศิลปะการแสดง ดนตรีไทย โบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์ บ้านพื้นถิ่นดั้งเดิม ท่าเรือบ้านเกาะนก ซึ่งยังคงดำรงคุณค่าทางวัฒนธรรมในพื้นที่ 2) การจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า พบว่ามีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการออกแบบ เพื่อสำรวจทุนวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า ซึ่งมีวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ การดำเนินการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์แบบเจาะลึกทั้งจากเจ้าของวัฒนธรรม และผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รู้ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและมีความเชื่อว่า การจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมจะสามารถพัฒนาให้เจ้าของวัฒนธรรม และชุมชนที่มีทุนวัฒนธรรมสามารถนำไปพัฒนาเมืองสตูลให้เป็นเส้นทางแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและเพิ่มมูลค่า

คำสำคัญ: แผนที่วัฒนธรรม, ชุมชนริมฟ้า, ช่างฝีมือพื้นถิ่นดั้งเดิมทำว่าวควาย

Abstract

This article aims to study 1) cultural capital that exists and the value of cultural capital of the Rim Fah Community; 2) the preparation of a cultural map of the Rim Fah Community. The research method used survey, observation, in-depth interviews from 17 cultural owners and key informants. After that, the cultural map was created by using the community participation process and the research team to analyze and verify the data. After the cultural map data was complete, it was filled in the Cultural Mapping Thailand database system. The results showed that 1) Rim Fah community cultural capital that maintains values in the area are both tangible and intangible, but one thing has an identity. The distinctive feature associated with the Rim Fah community is the traditional craftsman who makes buffaloes kites, which causes the Thai wisdom sport, kite flying competition to rise every year and also found that there are artisans in bead stringing, weaving as well as

performing arts, Thai music, important historical sites include Wat Tham Khao Chin Thirapradit, traditional local houses, Ban Koh Nok Historical Pier, which still maintains the cultural value in the area. 2) Mapping of the riverside community culture found that there was a process of collaboration between the community and researchers at every step from the beginning of the design to explore the riverside community cultural capital. which has a tangible and intangible culture, conducting surveys, observations, and in-depth interviews from both culture owners and informants who are knowledgeable about the culture. belief Cultural mapping can be developed for cultural owners, and communities with cultural capital can be used to develop Satun as a cultural learning route and add value.

Keywords: cultural map, Rim Fah community, traditional craftsmen making buffaloes kites

บทนำ

แผนที่ทางวัฒนธรรม (Cultural Map) เป็นการจัดทำขึ้นผ่านชุดกิจกรรมและกระบวนการที่เรียกว่า cultural mapping และในบางครั้งก็จะมีคนเรียกว่า cultural resource mapping หรือ cultural landscape mapping ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการมุ่งเน้นให้มีอยู่ในแผนที่ (พนิดา ฐปนางกูร และคณะ, 2559) แผนที่ทางวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ สำรวจ จับเก็บ แสดง สนับสนุนและเผยแพร่ ข้อมูลที่เป็นสหวิทยาการที่แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวเรื่องเล่าต่าง ๆ ของพื้นที่ วิถีปฏิบัติต่าง ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ความทรงจำของชุมชน พิธีกรรมต่าง ๆ สถานที่สำคัญและมีความหมายต่อชุมชน ซึ่งผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ไม่เจาะจงเฉพาะสาขาศิลปะและวัฒนธรรมสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเมือง (urban planning) การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (cultural sustainability) ตลอดจนการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้แก่พื้นที่ ชุมชน หรือเมืองในมิติที่หลากหลายได้

นครสโตยมำบังสการา (Negeri Setoi Mumbang Segara) เป็นภาษามาลายูแปลเป็นภาษาไทยว่า สตูล เมืองแห่งพระสมุทรเทวา ดังนั้น "ตราพระสมุทรเทวา" จึงกลายเป็นตราหรือสัญลักษณ์ของจังหวัดสตูล เป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างน่าสนใจ ดังจะเห็นได้จากชุมชนริมฟ้ามีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพุทธ ไทยจีน ไทยมุสลิม ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคลองขุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีพื้นที่ทั้งหมด 142,894 ตาราง กม. ก่อนนี้พื้นที่คลองขุดเคยทำนา แต่ปัจจุบันไม่ทำนาแต่หันไปทำนากุ้ง ปลูกพืชเศรษฐกิจ หมู่ 1-5 ทำประมง หมู่ 6-7 รับจ้าง ค้าขาย นับถือศาสนาพุทธ 70% อิสลาม 30 % มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมโยงกับท้องฟ้า และกระแสลม นั่นคือ การละเล่นว่าวของคนสตูลที่เมื่อเล่นว่าวจะลอยขึ้นเต็มท้องฟ้า เป็นพื้นที่ที่เชื่อมปริมณฑลของปราชญ์ชาวบ้าน ว่าวควายในพื้นที่จังหวัดสตูล ได้รับความนิยมถึงขั้นนำมาเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดสตูล และมีการจัดงานประเพณีว่าวสตูล

ในช่วงฤดูที่มีลมว่าวพัดผ่านนั่นคือเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ในงานประเพณีว่าวสตูลดังกล่าวจะมีศิลปะการแสดงระบำว่าวควายซึ่งเป็นอีกหนึ่งสัญญะ นอกจากนั้นยังพบว่าสัญลักษณ์ว่าวควายปรากฏให้เห็นในพิพิธภัณฑ์ของจังหวัดสตูล และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสตูล ตลอดจนแลนด์มาร์กต่าง ๆ ของพื้นที่จังหวัดสตูลจะมีสัญลักษณ์รูปว่าวควายปรากฏอยู่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป (เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เก็ตถวา บุญปราการ ปัญญา เทพสิงห์ ปกรณ์ ลิ้มโยธิน จุฑารัตน์ คชรัตน์ ตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร สุดาพร ทองสวัสดิ์ และสุภาวดี ธรรมรัตน์, 2563)

พื้นที่จังหวัดสตูลยังเป็นแลนด์มาร์ก (Land mark) และอุทยานธรณีสตูลได้รับการประกาศให้เป็นอุทยานธรณีโลกโดยยูเนสโก เป็นแห่งที่ 5 ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 17 เม.ย. 2562 โดยองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก ได้ประกาศให้ “อุทยานธรณีสตูล” หรือ Satun Geopark เป็นอุทยานธรณีโลก หลังผ่านการประเมินหลักเกณฑ์คุณสมบัติของยูเนสโก พบว่า ภูมิประเทศและธรรมชาติของอุทยานธรณีสตูล ก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลากหลายประเภท นอกจากทุนทางธรรมชาติแล้วทุนทางวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้มีอยู่มากมาย อันได้แก่ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน ช่างฝีมือดั้งเดิม เทศกาลประเพณี ศิลปะการแสดง ในการดำรงอยู่ของทุนวัฒนธรรมนั้นหากมีการจัดทำแผนที่วัฒนธรรมจะทำให้ทุนวัฒนธรรมได้รับการเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้เห็นคุณค่า และสามารถเพิ่มมูลค่าได้ ดังนั้นการจัดทำแผนที่วัฒนธรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของแผนที่ทางวัฒนธรรมที่จะนำมาใช้ในการศึกษาทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ชุมชนริมฟ้า และคุณค่าของทุนวัฒนธรรม ตลอดจนการจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า เพื่อที่จะนำแผนที่วัฒนธรรมไปใช้ประโยชน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเป็นเส้นทางวัฒนธรรม และการพัฒนาให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนและผู้ที่สนใจเพื่อให้เกิดการนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาให้เกิดคุณค่า และมูลค่าในการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้สามารถสร้างพลังเกาะเกี่ยวทางสังคม และชุมชนสามารถนำเป็นทุนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า
2. เพื่อจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดทุนทางวัฒนธรรม

ทุนทางวัฒนธรรม หมายถึง การปฏิบัติ การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุสิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่อง ซึ่งชุมชน กลุ่มชน หรือในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของทุนทางวัฒนธรรมของตน ภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยัง

คนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตนและความรู้สึกสืบเนื่องก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ (วรพงศ์ ผูกภู่, 2566)

ทุนวัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ 1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้เป็นสิ่งที่สามารถมองเห็น สัมผัสและจับต้องได้ทางกายภาพ โดยครอบคลุมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ได้และที่เป็นวัตถุเคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี อนุสรณ์สถานและแหล่งประวัติศาสตร์ เครื่องแต่งกาย ภาพจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปหัตถกรรม รวมถึงวัตถุที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นจากฝีมือ การประดิษฐ์ การคิดค้น การดัดแปลง การอยู่อาศัย หรือการใช้ประโยชน์จากมนุษย์ ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าในทางวัฒนธรรมและสมควรได้รับการสงวนรักษา 2) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง การปฏิบัติ (practices) การแสดงออก (expressions) การนำเสนอ (representations) ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน หรือในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งนี้ เป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในตัวตนและความรู้สึกสืบเนื่องก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เช่น เรื่องราวข้อมูลความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง ช่างฝีมือดั้งเดิม การละเล่นและกีฬาภูมิปัญญาไทย ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล

แนวคิดแผนที่วัฒนธรรม

แผนที่วัฒนธรรม (Cultural mapping) เป็นแผนที่ที่แสดงถึง ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชุนชน ได้แก่ วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ค่านิยมประเพณีและเศรษฐกิจ โดย แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น (1) ข้อมูลเชิงรูปธรรม เช่น การบ่งบอกพิกัดพื้นที่ที่ อาคารร้านค้า ถนน (2) ข้อมูลเชิงนามธรรม เช่น ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆของคนในชุมชน (ปรีดาพร ไวทยการ, 2554)

นอกจากนั้นยังพบว่า Cultural Mapping Toolkit (2010) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมเป็นไว้เป็น 6 ลำดับ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วางแผน (Planning) เริ่มต้นจากการจัดประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ หารือเกี่ยวกับข้อมูลแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องการ บ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ของชุมชนและกำหนดขอบเขต สมาชิกในชุมชนที่มีข้อมูลควรไปสัมภาษณ์ รวบรวม

ผู้ร่วมงานอาสา สร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมจากผู้นำชุมชน หารือด้านทรัพยากรที่ชุมชนหรือหน่วยงานในพื้นที่สามารถให้การสนับสนุนได้

2. ออกแบบโครงการ (Project design) จัดทำแบบสำรวจข้อมูล เตรียมคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ กำหนด ระยะเวลาการดำเนินงาน

3. ลงมือปฏิบัติ (Implementation) สร้างการรับรู้สู่สาธารณะเพื่อให้การดำเนินงานเป็นที่รับทราบของชุมชน ลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์คนในชุมชน หรือนอกชุมชนที่อาจมีความสัมพันธ์หรือมีข้อมูลของชุมชน ทั้งนี้ต้องระวังถึงความสัมพันธ์เชิงบวกและเชิงลบที่อาจมีอยู่ด้วย แล้วจึงรวบรวมข้อมูลที่ได้

4. สังเคราะห์ (Synthesis) จัดกลุ่มข้อมูลที่ได้และเทียบเคียงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จัดทำร่างแผนที่บนกระดาษหรือบนเว็บไซต์ ซึ่งในส่วนของการจัดทำร่างแผนที่อาจอาศัยความร่วมมือหน่วยงานด้านการวางผังเมืองหรือคณะวิชาที่เกี่ยวข้องจากสถาบันอุดมศึกษาและวิเคราะห์ผลที่ได้ ตีความ พร้อมตรวจสอบข้อมูลกับชุมชนอีกครั้ง ซึ่งเปรียบเสมือนการคืนข้อมูลสู่ชุมชน

5. จัดทำแผนที่ฉบับสมบูรณ์ (Finalizing the map) เมื่อได้ร่างแผนที่แล้ว เป็นการนำเสนอร่างแผนที่ที่ได้โดยการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อรับข้อมูลและข้อวิจารณ์เพิ่มเติมในการปรับปรุงให้แผนที่เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกภาคส่วนในชุมชน

6. เผยแพร่สาธารณะ (Going public) ปรับปรุงร่างแผนที่ให้เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ การจัดทำแผนที่ทางเว็บไซต์จะมีประโยชน์ในการรองรับการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงเพิ่มเติมในอนาคตได้ โดยสะดวก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย เป็นพื้นที่ชุมชนริมฟ้านั่นคือพื้นที่ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

2. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ปราชญ์พื้นบ้านดั้งเดิม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน เจ้าของทุนวัฒนธรรม และประชาชนในพื้นที่วิจัยซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ได้แก่ ช่างพื้นบ้านดั้งเดิมการทำว่าวควาย ช่างร้อยลูกปัด ช่างแกะหนังตะลุง ศิลปินพื้นบ้านแสดงหนังตะลุง การแสดงมโนราห์ ดนตรีไทย วัดถ้ำเขาจีน จักสานก้านจาก วัฒนธรรมใบจากมวนยาสูบ แพทย์แผนไทย การแสดงระบำว่าวควาย หมอเริม นิเวศป่าชายเลนคลองธรรมชาติบ้านท่าจีน ท่าเรือบ้านเกาะนกท่าเรือประวัติศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ศิลปะวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้โรงเรียนสตูลวิทยา (สมพร แกล้วทนงค์, สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2565) จำนวน 17 คน การได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีบอกต่อ (Snowball Sampling) ไปยังเจ้าของวัฒนธรรมของคนในพื้นที่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการวางจุดพิกัดทุนวัฒนธรรมโดยใช้ Google และการกรอกข้อมูลทุนวัฒนธรรมในเว็บไซต์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวางแผนออกแบบการจัดเก็บข้อมูล จัดทำข้อคำถาม ลงสำรวจชุมชนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ 11 ประเภท ตามที่กำหนด สัมภาษณ์แบบ

เจาะลึก ถ่ายภาพ สนทนากลุ่มชุมชนเพื่อให้ข้อเสนอแนะแผนที่วัฒนธรรมฉบับร่าง และจัดทำแผนที่วัฒนธรรม กรอกข้อมูลลงบนเว็บไซต์ Cultural Mapping Thailand

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการจำแนกหมวดหมู่ ตีความ สร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. ทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า นครสโตยมำบังสการา

ทุนวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมจากการสำรวจในพื้นที่ชุมชนริมฟ้าคลองขุด อำเภอเมืองสตูล พบว่า แบ่งได้เป็น 5 ประเภทดังนี้

1. Archeological Site (โบราณสถาน)

1.1 วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์



ภาพที่ 1 วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์

ที่มา: ถ่ายโดยคณะผู้วิจัยวันที่ 25 มีนาคม 2565

วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านเขาจีน หมู่ที่ 1 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เป็นวัดที่สันนิษฐานว่า เคยอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมถึงจึงทำให้มีซากหอยติดอยู่ที่ผนังถ้ำ จังหวัดสตูล เป็นวัดที่มีคุณค่าด้านการเผยแผ่ปฏิบัติธรรมและเป็นวัดที่เก่าแก่ที่อยู่ในพื้นที่ (พระครูปิยะสีลวิมล (พ่อท่านปลื้ม) และนายสมพร แกล้วทนงค์, สัมภาษณ์วันที่ 5 พฤษภาคม 2565)

1.2 ท่าเรือบ้านเกาะนกท่าเรือแห่งประวัติศาสตร์



ภาพที่ 2 ท่าเรือบ้านเกาะนก

ท่าเรือบ้านเกาะนก ตั้งอยู่ที่หมู่ 3 เป็นท่าเรือสำหรับรับส่งนักโทษไปเกาะตะรุเตาในอดีต เป็นนักโทษการเมือง สร้างในปี 2496 และเป็นคลองที่เชื่อมไปยังทะเลได้ เป็นน้ำกร่อย มีป่าชายเลนอุดม

สมบูรณ์ และมีหอยขาวจำนวนมากจนมีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์หอยขาวขึ้นในพื้นที่ กรมเจ้าท่าหมู่ที่ 3 บ้านเกาะนกเป็นเจ้าของวัฒนธรรม (ศุภกิจ กีบเส็น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2565)

1.3 บ้านพื้นถิ่นดั้งเดิม



ภาพที่ 3 บ้านพื้นถิ่นดั้งเดิม หมู่ 1

ที่มา: ถ่ายโดยคณะผู้วิจัยวันที่ 25 มีนาคม 2565

บ้านหลังนี้เจ้าของเดิมคือ นายกูฮาหมัด บินตำมะหง เป็นตระกูลเจ้าเมืองเก่า เจ้าของคนปัจจุบันคือ นายมะแอ ครอบครองบ้านหลังนี้มาราว ๆ 60 ปี เดิมทีบ้านหลังนี้เป็นส่วนของครัวเจ้าของตระกูลเจ้าเมืองเก่า เมื่อมีการขายที่ดินจึงได้รื้อบ้านหลังเดิมทิ้งนำมาเฉพาะที่เป็นครัวยกมาตั้งไว้ในพื้นที่ใหม่ที่อยู่ใกล้เคียงกัน ทำเป็นที่อยู่อาศัยถือว่ามีคุณค่าด้านการศึกษาบ้านพื้นถิ่นดั้งเดิม (โสภณ สุวรรณพงศ์, สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤษภาคม 2565)

2. Traditional Craftsmanship (งานช่างฝีมือดั้งเดิม)

2.1 กลุ่มช่างทำว่าวดั้งเดิม ประกอบด้วยนายเวียง ตั้งรุ่น นายดาบตำรวจประเทือง ศรีสว่าง นายเสริญ ยิ้มหิ้น และนายเลิศศักดิ์ พิกุล



ภาพที่ 4 ช่างฝีมือดั้งเดิม ซ้ายนายเวียง ตั้งรุ่น ขวา นายดาบตำรวจประเทือง ศรีสว่าง



ภาพที่ 5 ช่างฝีมือดั้งเดิม ซ้ายนายเสริญ ยิ้มหิ้น ขวา นายเลิศศักดิ์ พิกุล

นายเวียง ตั้งรุ่น อายุ 74 ปี อาศัยอยู่ที่ 442 หมู่ 2 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เป็นครูศิลป์ของแผ่นดิน ปี 2563 ด้านการทำว่าว และยังเป็นวิทยากรสอนทำว่าวให้นักเรียน

โรงเรียนสตูลวิทยา (เวียง ตั้งรุ่น, สัมภาษณ์วันที่ 12 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดการทำว่าวควาย

นายดาบตำรวจประเทือง ศรีสว่าง อายุ 66 ปี อาศัยอยู่ที่หมู่ 1 ซอยต้นรัก ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เป็นช่างฝีมือทำว่าวควาย เคยเป็นวิทยากรร่วมกับนายเวียง ตั้งรุ่น สอนนักเรียนโรงเรียนสตูลวิทยา และโรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์ (ประเทือง ศรีสว่าง, สัมภาษณ์วันที่ 12 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดการทำว่าวควาย

นายเสริญ ยิ้มหิ้น อายุ 76 ปี อาศัยอยู่ที่ 309 หมู่ 7 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ช่างฝีมือทำว่าวควาย เมื่ออายุ 12 ปี ปัจจุบันมีเยาวชน นักวิชาการหลายคนมาเรียนรู้การทำว่าวควายที่บ้านลุงเสริญ และยังเป็นวิทยากรสอนการทำว่าวควายให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองขุด โรงเรียนฉลุง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล (เสริญ ยิ้มหิ้น, สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดการทำว่าวควาย

นายเลิศศักดิ์ พิกุล อายุ 58 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 845 หมู่ 1 บ้านเขาจีน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เป็นบุตรนายสวน พิกุล จบการศึกษา ปวท.สาขาวิชาบัญชี ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นนักการภารโรงที่โรงเรียนสตูลวิทยา อาชีพรองทำว่าวจำหน่ายที่ตลาดนัด ถนนคนเดิน ตลาดป่าช้าจีน คุณเลิศศักดิ์เริ่มทำว่าวครั้งแรกโดยช่วยตัดกระดาษเป็นรูปดอกไม้เพื่อติดบนตัวว่าวให้มีลวดลายสวยงาม ตั้งแต่อายุ 13 ปี ว่าวที่ทำจะเป็นว่าวควาย ว่าวจุฬา (เลิศศักดิ์ พิกุล, สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดการทำว่าวควาย

2.2 ช่างวาดภาพ



ภาพที่ 6 ช่างวาดภาพ ทวีศักดิ์ มากแก้ว

ทวีศักดิ์ มากแก้ว อายุ 58 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 610 หมู่ 1 ซอยต้นรัก ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ช่างศิลปะการวาดภาพ เป็นช่างทาสีบ้าน นำสีทาบ้านมาทดลองวาดรูปดูในช่วงเวลาว่าง เป็นครูพักลักจำ ปรากฏว่าดีกว่าสีที่ใช้วาดภาพ หลังจากนั้นได้พัฒนาทักษาะการวดภาพจนสามารถนำภาพที่วาดไปจำหน่ายเพื่อเลี้ยงชีพได้ ส่วนใหญ่รูปภาพที่วาดเป็นภาพวิถีชีวิต ทิวทัศน์ธรรมชาติที่มีอยู่ในชีวิตประจำวันในพื้นที่คลองขุด (ทวีศักดิ์ มากแก้ว, สัมภาษณ์วันที่ 6 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดการวาดภาพ

2.3 ช่างฝีมือดั้งเดิมงานร้อยลูกปัดสำหรับชุดมโนราห์



ภาพที่ 7 ช่างฝีมือดั้งเดิมงานร้อยลูกปัดสำหรับชุดมโนราห์ ยายเพื่อม แกล้วทนงค์

ยายเพื่อม แกล้วทนงค์ อายุ 81 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 5/1 ถนนยนตรการกำธร หมู่ 7 ข้างบิ๊กซี ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เป็นสมาชิกกลุ่มร้อยลูกปัด และชมรมผู้สูงอายุรักษ์สิ่งแวดล้อมสตูล การร้อยลูกปัดไม่มีการวาดแบบ จินตนาการเอง สอนเด็กโรงเรียนสตูลวิทยา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ มีสมาชิก 10 คน (ยายเพื่อม แกล้วทนงค์ และสมพร แกล้วทนงค์, สัมภาษณ์วันที่ 5 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดด้านงานร้อยลูกปัด

2.4 งานช่างฝีมือหัตถกรรมพื้นบ้าน



ภาพที่ 8 ช่างฝีมือดั้งเดิมงานจักสานก้านจาก ปารีณา บัวหอม

ปารีณา บัวหอม อายุ 58 ปี อาศัยอยู่ที่ 881 หมู่ 7 ซอย 15 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล จุดที่เริ่มทำคือเห็นหมู่ 3 เอาก้านจากทิ้ง ใช้งานเฉพาะใบจากนำมามวนเป็นยาสูบ จึงไปขอก้านจากมาทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ก้านจากที่สามารถไปขอได้อยู่ที่ หมู่ 1-4 หมู่ 7 มะสอนให้ฟรี เลี้ยงข้าวด้วยแต่ไม่มีใครมาทำ การนำก้านจากไม่ใช้แล้วมาทำเป็นผลิตภัณฑ์กระจาดใส่สิ่งของเป็นการใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ และทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน นอกจากนั้นการลอกใบจากออกจากก้านจากยังสามารถนำไปทำปุ๋ยได้อีกด้วย (ปารีณา บัวหอม, สัมภาษณ์วันที่ 5 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดการจักสานหัตถกรรมพื้นบ้าน

3. Performing Arts (ศิลปะการแสดง)

3.1 หนังตะลุงวรวิทน้อย มาศแก้ว

วรวิท มาศแก้ว (น้องบาส) อายุ 20 ปี อาศัยอยู่ที่ 648 หมู่ 4 ซอยมิตรเปรียญ 1 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เรียนที่วิทยาลัยชุมชนสตูล ชั้นปีที่ 1 เริ่มฝึกเล่นหนังตะลุงเมื่ออายุ 10 ปี หัดเชิดเอง เมื่อก่อน พากย์ใส่เทป ตอนนี้ฝึกพากย์เอง ซื้อหนังวัวมาตอกเอง เล่นในงานบวช งานศพ งานแก้บน ไปเล่นเปิดหมวกที่ตลาดนัดถนนคนเดิน อยากให้หนังตะลุงพากย์ได้หลายภาษา เช่น อังกฤษ จีน มลายู (วรวิท มาศแก้ว, วันที่ 16 พฤษภาคม 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดการแสดงหนังตะลุงและการแกะหนังเป็นรูปต่าง ๆ



ภาพที่ 9 หนังบาส วรวิทน้อย มาศแก้ว

3.2 การแสดงมโนราห์



ภาพที่ 10 ซ้ายนายน้อม ชูเกื้อ ขวา หลานสาวผู้สืบทอดการแสดงมโนราห์

ที่มา: ถ่ายโดยคณะผู้วิจัยวันที่ 1 มิถุนายน 2565

นายน้อม ชูเกื้อ อายุ 66 ปี อาศัยอยู่ที่ 54 หมู่ 2 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เริ่มฝึกรำปี 2548 ตั้งคณะน้อมน้อย สร้อยทิพย์ ประดิษฐ์ศิลป์ เมื่อปี 2550 มีสมาชิกวงมโนราห์ 20 คน รวมนักดนตรีด้วย เล่นในงานเทศกาล แก้บน งานวัฒนธรรม งานกาชาด งานชักพระ มีการสืบทอดโดยสอนให้นักเรียนโรงเรียนหน้าเมือง โรงเรียนราษฎร์ประชานุเคราะห์ 42 โรงเรียนเทศบาล 1 บ้านท่าจีน (น้อม ชูเกื้อ, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565) มีคุณค่าด้านการศึกษา การสืบทอดด้านการแสดงศิลปะการแสดงมโนราห์

3.3 ศิลปะการแสดงระบำว่าวควาย

ศิลปะการแสดงระบำว่าวควายแนวขนบ นักเรียนและครูที่สอนนาฏศิลป์โรงเรียนสตูลวิทยาได้คิดค้นท่ารำระบำว่าวควาย เพื่อใช้ในวันสำคัญของงานประเพณีว่าวสตูลในทุกปี ระบำว่าวควายเป็นการแสดงของท้องถิ่นที่จัดประกอบในงานประเพณีว่าวสตูล ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นจังหวัดสตูล ซึ่งจัดเป็นภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดง มีความโดดเด่นทั้งท่ารำและเครื่องแต่งกาย (พงศ์ศักดิ์ คงสง, สัมภาษณ์ วันที่ 9 มิถุนายน 2565)



ภาพที่ 11 ระบำว่าวควายในพิธีเปิดงานว่าวประเพณีวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2565

ที่มา: ถ่ายโดยคณะผู้วิจัยวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2565

3.4 ศิลปะการแสดงระบำว่าวควายแนวสตรีทแดนซ์

เป็นการแสดงที่มีการพัฒนานวัตกรรมท่าเต้น และดนตรีประยุกต์ขึ้นมาใหม่ฝึกซ้อมโดยครูโจ้ และชมรมลีลาศอาวุโสก็โอเค โดยใช้พื้นที่สำนักงาน กศน. จังหวัดสตูล เป็นพื้นที่ซ้อมทุกตอนเย็น ระบำว่าวควายแนวสตรีทแดนซ์เป็นการแสดงลีลาลีลาศด้วยท่าฉวัดเฉวียนของว่าวควายที่ลอยลมอยู่บนฟ้า (ครูโจ้, สัมภาษณ์วันที่ 15 มกราคม 2566)



ภาพที่ 12 ครูโจ้ซ้าย และขวาทีมการแสดงระบำว่าวควายแนวสตรีทแดนซ์ที่งานว่าวสตูล

ที่มา: ถ่ายภาพโดยทีมวิจัยวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2566

3.5 ศูนย์เรียนรู้ดนตรีไทย

ครูวิศิษฎ์ ม่วงปลอด (ครูเล็กดนตรีไทย) อายุ 64 ปี อาศัยอยู่ที่บ้านเลขที่ 531 หมู่ 2 บ้านสุธาศิษฎ์ วัชรภูษา ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ความรู้จากการเรียนดนตรีไทยในระบบ จบการศึกษาดนตรีไทยของศิลปากร เรียนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์นครศรีธรรมราช ได้สะสมเครื่องดนตรี ซื้อเครื่องดนตรีไว้ที่บ้าน เน้นสอนนักเรียน เครื่องดนตรีที่ใช้สอนมีวงปี่พาทย์ 4 วง (ทับเอก 4 ปี่พาทย์มอญไม้แข็ง-ไม้นวม วงปี่พาทย์วงใหญ่เป็นเครื่องทอง วงเครื่องสาย)

(ครูวิศิษฎ์ ม่วงปลอด, สัมภาษณ์วันที่ 25 มีนาคม 2565) หลังจากเกษียณปี 2562 เริ่มสอนดนตรีไทยที่บ้านในปี 2562-2564 เป็นประธานชุมชน ต้องการเห็นคนในชุมชนได้มีความรู้ และจรรโลงใจในการดนตรี จึงเปิดสอนดนตรีไทยที่บ้าน จำนวนผู้เข้าเรียนรุ่นละ 20 คน สอนผู้ใหญ่ วันจันทร์-วันศุกร์เวลา 18.00-20.00 น.กลุ่มเด็กเยาวชนสอนวันเสาร์อาทิตย์ เวลา 9.00- 10.00 น. ค่าเรียนเดือนละ 200 บาท โดยนำค่าเรียนมาซื้อขนม และน้ำสำหรับเลี้ยงคนที่มาเรียน ผลงานเหล่านี้ที่ทำขึ้นได้ความสบายใจ ความสุขใจ และได้รับรางวัลโล่เกียรติยศจากกระทรวงวัฒนธรรม ด้วยการนำนักเรียนไปประกวดการเล่นดนตรีไทย



ภาพที่ 13 ครูวิศิษฎ์กับเครื่องดนตรีที่ศูนย์เรียนรู้ดนตรีไทย

ที่มา: ถ่ายโดยคณะผู้วิจัยวันที่ 25 มีนาคม 2565

4. Folk Sport game and Martial arts (กีฬาภูมิปัญญาไทย)

การแข่งขันกีฬาว่าวควายในงานประเพณีว่าวสตูล ปัจจุบันครั้งที่ 42 จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ เนื่องจากมีลมว่าว มีผู้เข้าร่วมแข่งขันหลายประเทศและหลายภูมิภาค มีการแข่งขันว่าวขึ้นสูง กติกาการแข่งขันคือ ว่าวที่ชักขึ้นพร้อมกัน ว่าวตัวไหนที่ชักขึ้นสูงทำมุม 90 องศา กับพื้นดินได้ก่อน ว่าวตัวนั้นก็จะชนะ โดยนิยมแข่งขันครั้งละ 2 ตัว (เวียง ตั้งรุ่น, สัมภาษณ์วันที่ 26 มีนาคม 2565)



ภาพที่ 14 งานว่าวที่มีการแข่งขันว่าวขึ้นสูง

5. Knowledge and Practices concerning nature and the universe (ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล)

5.1 แพทย์แผนไทย : หมอเริม

นายหมุด แก้วภักดี (สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2565) อายุ 60 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 720 หมู่ 6 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล เป็นหมอเริม ทำมาประมาณ 20 ปี เรียนมาจากครูที่เป็นชาวบ้านแถบนี้ วิธีการเรียนรู้คือ การรับคำสอนมาแล้วนำไปปฏิบัติเอง พิธีกรรมใช้หมาก พลู ปูนขาว เงิน

12 บาท เป็นเงินขันหมาก ค่าบูชาครู ใช้ต้นกกทั้งต้นมาผูกที่หัวแม่เท้าแล้วว่าคาถา



ภาพที่ 15 หมอเริมกำลังทำพิธีการรักษาโรคเริม

ที่มา: ถ่ายโดยคณะผู้วิจัยวันที่ 16 พฤษภาคม 2565

2. แผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า นครสโตยมำบังสการา



ภาพที่ 16 แผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้าคลองขุด อำเภอเมืองสตูล

กระบวนการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมเป็นไว้เป็น 6 ลำดับ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วางแผนการทำงานในพื้นที่ชุมชนริมฟ้าคลองขุด อำเภอเมืองสตูล โดยกำหนดตามประเภทวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ 11 ประเภท ดังนี้

1) Natural Resources (แหล่งธรรมชาติ)

2) Architecture (สถาปัตยกรรม)

3) Archeological Site (โบราณสถาน)

4) Archeological Artefact (โปราณวัตถุ)

5) Performing Arts (ศิลปะการแสดง)

6) Traditional Craftsmanship (งานช่างฝีมือดั้งเดิม)

7) Folk Literature (วรรณกรรมพื้นบ้าน)

8) Knowledge and Practices concerning nature and the universe (ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล)

9) Social Practices, ritual and festive events (แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล)

10) Folk Sport game and Martial arts (กีฬาภูมิปัญญาไทย)

11) Thai local and Ethnic Languages (ภาษา)

ทีมวิจัยร่วมกับชุมชนออกแบบการเก็บข้อมูล จัดทำแบบสำรวจข้อมูล เตรียมคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ กำหนด ระยะเวลาการดำเนินงาน

2. ลงมือปฏิบัติโดยการสำรวจชุดความรู้ทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในพื้นที่ชุมชนริมฟ้า นครสโตยมำบังสการา (ค้นหาของ ค้นหาคน) การสำรวจทุนวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนริมฟ้าคลองขุด ด้วยการเดินเคาะประตูบ้านพบเจ้าของวัฒนธรรมและสัมภาษณ์ใช้วิธี Snowball จดบันทึกทุนวัฒนธรรม เรื่องเล่า พิกัดจุด ถ่ายภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหรือเจ้าของวัฒนธรรม ชุมชนริมฟ้า โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียปักหมุด (พิกัดคน พิกัดของ) จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสกัดทุนวัฒนธรรมให้คมชัดขึ้น โดยให้ชุมชน ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

3. สังเคราะห์ จัดกลุ่มข้อมูลที่ได้ และเทียบเคียงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จัดทำร่างแผนที่บนกระดาษหรือบนเว็บไซต์ ซึ่งในส่วนของการจัดทำร่างแผนที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้เชี่ยวชาญด้านการทำแผนที่

4. นำแผนที่วัฒนธรรมไปให้เจ้าของวัฒนธรรมดูและตรวจสอบวัฒนธรรมกับชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมอีกครั้งโดยผู้วิจัยนำไปตรวจสอบรายบุคคล และรายกลุ่มจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และตัวแทนของหมู่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน เป็นลักษณะเสมือนการคืนข้อมูลสู่ชุมชน อภิปราย ปรับแก้ จัดทำแผนที่ฉบับสมบูรณ์ เมื่อได้ร่างแผนที่ฉบับสมบูรณ์แล้ว นำเสนอร่างแผนที่ที่ได้ให้กับภาคีเครือข่าย รับรู้ข้อมูลและวิจารณ์เพิ่มเติมในการปรับปรุง

5. นำแผนที่วัฒนธรรมที่เจ้าของวัฒนธรรมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันวิพากษ์และปรับแก้แล้วนำไปกรอกในระบบฐานข้อมูลของทีมกลาง บพท. Google mapping เพื่อเผยแพร่สาธารณะ (Going public)



ภาพที่ 17 การนำแผนที่ฉบับร่างไปให้ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อเสนอแนะเป็นรายคน



ภาพที่ 18 การตรวจสอบแผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้าคลองขุดเป็นรายกลุ่ม

สรุปและอภิปรายผล

การดำรงอยู่และคุณค่าของทุนวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้าคลองขุด จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีทุนทางวัฒนธรรมอยู่มากมาย ได้แก่ โบราณสถาน ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ได้แก่ วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์ ท่าเรือบ้านเกาะนก บ้านพื้นถิ่นดั้งเดิม งานช่างฝีมือดั้งเดิม ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ กลุ่มช่างทำว่าวดั้งเดิม ช่างวาดภาพ ช่างฝีมือดั้งเดิมงานร้อยลูกปัดสำหรับชุดมโนราห์ งานช่างฝีมือหัตถกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง ประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ หนังตะลุงวรวิทน้อย มาศแก้ว การแสดงมโนราห์ การแสดงระบำว่าวควายแนวขนบและแนวสตรีทแดนซ์ ดนตรีไทย กีฬาภูมิปัญญาไทย เป็นทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ การแข่งขันว่าวขึ้นสูง แข่งขันว่าวสวยงาม ส่วนความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ได้แก่ แพทย์แผนไทยหมอเริม เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ สำหรับแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทยกลุ่มประดิษฐ์ว่าวบ้านปลายชล โรงเรียนสตูลวิทยา ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี การแสดง และการสืบสานการทำว่าวควาย ยังคงดำรงอยู่ในพื้นที่ ทั้งหมดมีคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มได้ หากมีการพัฒนานวัตกรรมยกระดับให้มีคุณภาพ จนสามารถกลายเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมได้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ชุมชนสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนและส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าให้เจ้าของวัฒนธรรมมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยังได้มีการอนุรักษ์ สืบสาน ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของทิพย์วรรณ จุลิรัชนีกร และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษาชุมชนนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมในตำบลนาพันสามผ่านความร่วมมือกับภาคีหลักชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศิลปินในพื้นที่ และภาคเอกชน และเพื่อสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การสร้างผู้ประกอบการทาง วัฒนธรรมร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา (นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า) ศิลปะการแสดง (เพลงเรือ เห่เรือบก ระบำวัวลาน หนังตะลุง) แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล (ประเพณีทางศาสนา พิธีกรรมที่เกี่ยวกับการทำนาข้าว ศาล

ประจำหมู่บ้าน ความเชื่อ) ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล (อาหารท้องถิ่น ขนมหวาน การแพทย์ พื้นบ้าน) งานช่างฝีมือดั้งเดิม (จิตรกรรม สถาปัตยกรรม บ้านทรงไทย จักสาน กลองยาว) การละเล่นพื้นบ้าน กีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว (วัวลาน)

การจัดทำแผนที่วัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า พบว่ามีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและนักวิจัยทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มการออกแบบ เพื่อสำรวจทุนวัฒนธรรมชุมชนริมฟ้า ซึ่งมีวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ การดำเนินการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์แบบเจาะลึกทั้งจากเจ้าของวัฒนธรรม และผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้รู้ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและมีความเชื่อว่า การจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมจะสามารถพัฒนาให้เจ้าของวัฒนธรรม และชุมชนที่มีทุนวัฒนธรรมจะสามารถนำไปพัฒนาเมืองสตูลให้เป็นเส้นทางแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดิฐา แสงวัฒนะชัย อำภา บัวระภา และเมทินี โคตรรดี (2560) เรื่องการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การทำงานได้ร่วมกับชาวบ้านและผู้เกี่ยวข้องทำการศึกษาเพื่อจะรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ ความเป็นมา คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ถูกลืมเลือนขึ้นมาอีกครั้ง ไม่เฉพาะแต่ประวัติศาสตร์ของกู่พี่กู่น้อง ยังรวมถึงพื้นที่อื่นที่มีความสำคัญ เช่น เส้นทางสัญจรในอดีต รูปแบบวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ก่อให้เกิดความร่วมมือกันของชาวชุมชนและมหาวิทยาลัยในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและคุณค่าของมรดกให้คงอยู่ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

กระบวนการทำงานสำรวจทุนทางวัฒนธรรม และการทำแผนที่วัฒนธรรมสิ่งสำคัญคือเรื่องเล่าซึ่งผู้วิจัยควรค้นหาเรื่องเล่าที่มีอยู่ในทุนวัฒนธรรมแต่ละประเภทให้มากขึ้นเพื่อให้มีความน่าสนใจและสามารถต่อยอดให้เกิดคุณค่า และมูลค่าเพิ่มได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ เก็ตถวา บุญปราการ ปัญญา เทพสิงห์ ปกรณ์ ลิ้มโยธิน จุฑารัตน์ คชรัตน์ ตรัย ภูมินทร์ ตรีตรีศวร สุดาพร ทองสวัสดิ์ และสุภาวดี ธรรมรัตน์. (2563). การอนุรักษ์และการเพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำว่าวควายอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น จังหวัดสตูล. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

ดิฐา แสงวัฒนะชัย อำภา บัวระภา และเมทินี โคตรรดี. (2560, กันยายน-ตุลาคม). มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองคูขาด อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 36(5), 34-43.

ทิพย์วรรณ จุลิรัชนีกร อุบลวรรณ สวนมาลี และแสนประเสริฐ ปานเนียม. (2562, มกราคม-มิถุนายน). การขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษาชุมชนนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี, Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University. 11(1), 22-31.

ปรีดาพร ไวทยการ. (2554). การออกแบบแผนที่ชุมชนเชิงวัฒนธรรม : การศึกษาความสัมพันธ์ของมิติเวลา และวิถีชีวิตชุมชนกาดหลวง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชี่ยงใหม่, เชียงใหม่

พนิดา ฐปนางกูร และคณะ. (2559). การประสานงานชุดโครงการ “มหาวิทยาลัยกับการขับเคลื่อนศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่”. กรุงเทพฯ : สถาบันคลังสมองของชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วรพงศ์ ผูกภู่. (2566). มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ความรู้ของมนุษยชาติ. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566 จาก บริษัท อาร์แอนด์ดี ครีเอชั่น จำกัด https://www.randdcreation.com/content/3895/

Cultural Mapping Toolkit. (2010). A Partnership between 2010 Legacies Now & Creative City Network of Canada. British Columbia : Green Seal.

บุคลานุกรม

ครูโจ้, สัมภาษณ์วันที่ 15 มกราคม 2566 ที่สำนักงาน กศน. จังหวัดสตูล ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ครูวิศิษฎ์ ม่วงปลอด, สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2565 ที่บ้านเลขที่ 531 หมู่ 2 บ้านสุธาศิษฎ์ วัชรภูษา ศูนย์การเรียนรู้ดนตรีไทย ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ทวีศักดิ์ มากแก้ว, สัมภาษณ์วันที่ 6 พฤษภาคม 2565 ที่บ้านเลขที่ 610 หมู่ 1 ซอยต้นรัก ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

น้อม ชูเกื้อ, สัมภาษณ์วันที่ 1 มิถุนายน 2565 ที่บ้านเลขที่ 54 หมู่ 2 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ประเทือง ศรีสว่าง, สัมภาษณ์วันที่ 12 พฤษภาคม 2565 ที่หมู่ 1 ซอยต้นรัก ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ปารีณา บัวหอม, สัมภาษณ์วันที่ 5 พฤษภาคม 2565 ที่บ้านเลขที่ 881 หมู่ 7 ซอย 15 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

พงศ์ศักดิ์ คงสง, สัมภาษณ์ วันที่ 9 มิถุนายน 2565 ที่โรงเรียนสตูลวิทยา ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล

จังหวัดสตูล

พระครูปิยะสีลวิมล (พ่อท่านปลื้ม), สัมภาษณ์วันที่ 5 พฤษภาคม 2565 วัดถ้ำเขาจีนธีรประดิษฐ์ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านเขาจีน หมู่ที่ 1 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ยายเพื่อม แกล้วทนงค์, สัมภาษณ์วันที่ 5 พฤษภาคม 2565 ที่บ้านเลขที่ 5/1 ถนนยนตรการกำธร หมู่ 7 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

เลิศศักดิ์ พิกุล, สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2565 ที่บ้านเลขที่ 845 หมู่ 1 บ้านเขาจีน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

วรวิท มาศแก้ว, วันที่ 16 พฤษภาคม 2565 ที่ 648 หมู่ 4 ซอยมิตรเปรียญ 1 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

เวียง ตั้งรุ่น, สัมภาษณ์วันที่ 12 พฤษภาคม 2565เวียง ตั้งรุ่น, สัมภาษณ์วันที่ 26 มีนาคม 2565 ที่บ้านเลขที่ 442 หมู่ 2 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

ศุภกิจ กีบเส็น ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2565 ที่ท่าเรือบ้านเกาะนก หมู่ 3 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

สมพร แกล้วทนงค์, สัมภาษณ์วันที่ 25 มิถุนายน 2565, วันที่ 5 พฤษภาคม 2565 ที่ศาลาเอนกประสงค์บ้านท่าจีน ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

เสริญ ยิ้มหิ้น, สัมภาษณ์วันที่ 4 พฤษภาคม 2565 ที่ 309 หมู่ 7 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

โสภณ สุวรรณพงศ์, สัมภาษณ์วันที่ 10 พฤษภาคม 2565 ที่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

หมุด แก้วภักดี, สัมภาษณ์วันที่ 16 พฤษภาคม 2565 ที่บ้านเลขที่ 720 หมู่ 6 ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล

“สลากกินแบ่งรัฐบาล” วาทกรรมความหวัง...ของคนเล่นหวย

“Government Lottery” discourse of hope...of lottery players

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[1*], เก็ตถวา บุญปราการ [2], อภิรักษ์ จันทวงศ์[3], ธรรมนูญ บุญปราการ[4], อรัญญา ทิพย์อักษร[5], อุทร ทิพย์อักษร[6], นันทรัฐ สุริโย[7] และนันทิยารัตน์ สุริโย[8]

Jedsarid Sangkapan[1*], Kettawa Boonprakarn[2], Apirak Chanthawong[3] Thammanoon Boonprakarn[4], Aranya Thipaksorn[5], Uthorn Thipaksorn[6], Nuntharat Suriyo[7], Nauthiyarat Suriyo[8]

[1] อาจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

[1] Lecturer, Dr., Faculty of Political Sciences, Hatyai University, Hat Yai District, Songkhla Province

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

[2] Assist Prof Dr., Faculty of Education Foundation and Liberal Arts, Hatyai University, Hat Yai District, Songkhla Province

[3]อาจารย์, วิทยาลัยประมงติณสูลานนท์ สถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ จังหวัดสงขลา

[3]Lecturer, Tinsulanonda Fisheries College, Southern Vocational Institute of Agriculture, Songkhla

[4,7,8]นักวิจัยอิสระ

[4,7,8]Freelance Researcher

[5,6]อาจารย์โรงเรียนบ้านทุ่งแสงทอง ตำบลชุมแสง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

[5,6]Teacher of Ban Thung Sang Thong Primary School, Chumsang Sub-district, Nangrong District, Burirum Province

[*]**Corresponding author, E-mail:** sapichai@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นมาของสลากกินแบ่งรัฐบาล 2) การบรรจุความหมายของสลากกินแบ่งรัฐบาล 3) การเชื่อมโยงความเชื่อกับตัวเลข ความหวังของคนซื้อหวย 4) วาทกรรมความหวังของคนซื้อคนขายหวย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ซื้อ ผู้ขายหวย และประชาชนทั่วไป จำนวน 16 คน นำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ตีความตามประเด็น และสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นการพนันที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนานเกิดขึ้นราวสมัยรัชกาลที่ 2 จากการที่คนจีนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย และนำหวยจับยี่กี เข้ามาเล่นในหมู่คนจีนด้วยกัน สมัยรัชกาลที่ 5 ได้กำเนิดล็อตเตอรี่ไทยเป็นฉบับแรกฉบับละ 1 บาท จนปัจจุบันฉบับละ 80 บาท 2) สลากกินแบ่งรัฐบาลถูกนิยามความหมายในการช่วยพัฒนาประเทศและความหมายอื่นที่หลากหลายขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นคนให้คำนิยาม 3) การเชื่อมโยงความเชื่อกับตัวเลขความหวังของคนซื้อหวยได้จาก

ความฝัน ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ป้ายทะเบียนรถที่เกิดอุบัติเหตุ และกลุ่มไลน์ที่ส่งเลขเด็ดเข้ามาให้ 4) วาทกรรมความหวังของคนซื้อคนขายหวยนั่นคือการมุ่งไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้น การปลดหนี้ ความรวย
คำสำคัญ: ล็อตเตอรี่, วาทกรรมความหวัง, วาทกรรมความรวย, คนเล่นหวย

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the history of the government lottery, 2) the definition of the government lottery, and 3) the association of beliefs with numbers. The hope of the lottery buyer 4) The discourse of the hope of the lottery buyer. Qualitative research was used by in-depth interviews with buyers. Lottery sellers and the general public, 1 6 people, brought the information to classify, categorize, interpret according to the issue, and make a conclusion. The results of the research showed that 1) Government lottery is a gambling that has been in Thai society for a long time, occurring around the reign of King Rama 2, from the fact that Chinese people walked into Thailand. and bring the Yi Ki lottery come to play among the Chinese people together in the reign of King Rama V, the first Thai lotteries were born, one baht each, until now, 80 baht each. 2) Government lottery was defined as helping to develop the country. 3) Connecting beliefs and hope numbers of lottery buyers from dreams, beliefs in sacred things, car license plates that caused accidents, and line groups that send lucky numbers. 4) discourse of hopes of buyers Lottery salesman that is aiming for a better life, getting out of debt, getting rich.
Keywords: lottery, discourse of hope, discourse on wealth, lottery player

บทนำ

สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นการพนันที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน จากหลักฐานข้อมูลของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2504) ได้ทรงนิพนธ์ไว้ว่า หวยเกิดขึ้นในประเทศสยาม เมื่อราว พ.ศ. 2390 ตรงกับสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีแหล่งที่มาจากประเทศจีน โดยหวยเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศจีนตรงกับสมัยพระเจ้าเตากวง พระเจ้าแผ่นดินองค์ที่ 6 แห่งราชวงศ์ใต้เชง และได้ถูกเผยแพร่มายังประเทศไทยจากชาวจีนที่เข้า มาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ในช่วงแรกการละเล่นดังกล่าวมีชื่อว่า “ฮวยหวย” หมายถึงการชุมนุมดอกไม้ เพราะเริ่มแรกเขียนตัวหวยเป็นรูปดอกไม้ นิยมเล่นในชุมชนชาวจีนเท่านั้น ต่อมาได้รับความนิยมในหมู่คนไทยและพัฒนามาเป็น “หวย ก,ข” ซึ่งเป็นการพนันอย่างหนึ่งที่ออกเป็นตัวหนังสือ เพื่อง่ายต่อการเล่นของคนไทย และถูกพัฒนาปรับเปลี่ยนจนกลายเป็น “สลากกินแบ่งรัฐบาล” ที่เรารู้จักกันในปัจจุบัน (อรพรรณ โพทอง, 2562)

คำว่า “วาทกรรม (discourse)” เป็นคำที่มีความหมายแตกต่างหลากหลายในการใช้ การศึกษาวิธีวิทยาที่เรียกว่าการวิเคราะห์วาทกรรม ให้ความหมายของวาทกรรมว่าเป็นการศึกษาการใช้ภาษาและการให้ความหมายต่อชีวิตทางสังคมของมนุษย์ (Wetherell, 2001, p.3 อ้างถึงใน สามชาย ศรีสันต์, 2561) การศึกษาวาทกรรมในทางสังคมศาสตร์จึงไม่ใช่เพียงการวิเคราะห์ภาษาที่อยู่ในรูปของตัวอักษรถ้อยคำของการพูดหรือการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ของชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังหมายถึง เครื่องไม้เครื่องมือ บริบทแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบของการพูด การเขียน หรือการส่งสาร (message) ที่สร้างความหมายให้กับสรรพสิ่ง วาทกรรมในความหมายนี้จึงมีความหมายกว้างกว่าตัวบท (text) ถ้อยคำไม่แค่เพียงตัวอักษร แต่เป็นทุกสิ่งที่อ่านเพื่อค้นหาความหมาย (Grant, Keenoy and Oswisk, 1998; Kress, 1995 อ้างถึงใน สามชาย ศรีสันต์, 2561) การวิเคราะห์วาทกรรมจึงมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การวิเคราะห์รูปแบบ และการเปลี่ยนผ่านความหมายในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ แต่ความหมายวาทกรรมที่ถูกเขียนในงานของฟูโกต์ซับซ้อนมากไปกว่านั้น ฟูโกต์สนใจสิ่งที่อยู่เบื้องหลังของการก่อรูปขึ้นก่อนจะมาเป็นวาทกรรมในฐานะที่เป็นระบบทางสัญญะ (สิ่งที่มีความหมาย) เป็นความคิดชิ้นเล็กชิ้นน้อยมารวมกันอย่างเป็นระบบ เป็นกฎเกณฑ์ที่ทำให้ปรากฏเป็นรูปเป็นร่าง (object) ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งบ่งชี้แนะรูปแบบ วิธีการ ท่าทางของการพูด การเขียนสิ่งเหล่านั้น รวมทั้งเทคนิค วิธีการ เครื่องไม้เครื่องมือประกอบการพูด การเขียนที่ผลิตสร้างและสถาปนาระบบกฎเกณฑ์ รวมทั้งความคิด สิ่งเหล่านี้เมื่อมาเชื่อมต่อและเสนอตัวอย่างเป็นระเบียบ ได้กลายเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะทางในที่สุด (Foucault, 1972 อ้างถึงใน สามชาย ศรีสันต์, 2561) วาทกรรมในความหมายนี้จึงเป็นทั้งความคิด ความรู้ เครื่องไม้เครื่องมือ ที่มีอำนาจกำกับ ครอบงำให้มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์และการแสดงออกดังที่วาทกรรมนั้นชี้บอกในอีกรูปแบบหนึ่ง ฟูโกต์เห็นว่า วาทกรรมมีลักษณะเป็นตัวแทน (representation) ที่มองไม่เห็น แต่เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจ ได้รับการรับรองว่าเป็นความถูกต้อง โดยเรารับรู้และสัมผัสได้ผ่านภาษา จุดน่าสนใจของการศึกษาวาทกรรมแนวฟูโกต์จึงไม่ใช่ภาษา (Foucault, 1970 อ้างถึงใน สามชาย ศรีสันต์, 2561) แต่อยู่ที่ภาษาซึ่งกลายมาเป็นวาทกรรม เป็นวาทกรรมในฐานะที่เป็นภาพตัวแทน (representation)

ความหวังเป็นสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต หากเราได้ตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งลงไป โดยมีเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง ความหวังประกอบไปด้วยการมีอิสระในการตัดสินใจ ความหวัง (Hope) เป็นองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาอีกประการหนึ่งที่เป็นพลังช่วยให้เราผ่านวันเวลาที่ยากลำบากในยามที่ต้องพบกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต ผลการศึกษาที่ผ่านมาช่วยทำให้ ความหวัง (Hope) ที่เคยเป็นเรื่องลึกลับและมีความเป็นนามธรรมมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น Snyder, Sympson, Michael, and Cheavens (2001) ได้อธิบายไว้ว่า ความหวังนั้นเป็นภาวะที่เกิดจากแรงกระตุ้นในทางบวกที่ต่างไปจากการมองโลกในแง่ดี (Optimism) การมีความหวังคือบุคคลต้องมีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงและมีพลังใจในการหาทางที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้ ในอดีตที่ผ่านมาความหวังนั้นเป็นสิ่งที่ลึกลับและมีความหมายน่าค้นหา ความหวังเป็นหัวข้อที่ได้ผ่านการคิดวิเคราะห์ ถกเถียงกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ

ตำนานของความหวังพบได้แม้กระทั่งในตำนานการสร้างโลกของกรีกโบราณที่เล่าขานกันมาถึงความลึกลับของกล่องแพนโดรา (Pandora's box) ที่ถูกเปิดออกด้วยความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ เป็นสาเหตุให้สิ่งเลวร้ายและภยันตรายนานัปการหลุดหนีออกมาได้ ก่อให้เกิดเรื่องเลวร้ายมาสู่มวลมนุษย์ในเวลาต่อมาจวบจนกระทั่งปัจจุบัน แต่ความหวังยังคงเป็นสิ่งเดียวที่ยังติดค้างอยู่ในกล่องปริศนานั้น ไม่สามารถหลุดหนีออกมาได้ ปลายปี 1990 นักวิทยาศาสตร์ด้านสังคมศาสตร์ (Social scientist) ได้พยายามทำการศึกษาเกี่ยวกับความหวังด้วยมุมมองพื้นฐานจากแนวคิดดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณ คิดค้นหาคำอธิบายที่ชัดเจนมากขึ้นและแสวงหาวิธีในการวัดความหวังในจิตใจของมนุษย์ด้วยวิธีการต่าง ๆ และให้คำนิยามความหวังไว้ว่าเป็นการคาดการณ์ (Expectation) ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต และยังมีบางแนวคิดได้ให้คำนิยามของความหวังว่าเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อเรามีความเชื่อมั่นที่มีต่อตนเองว่าจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างประสบความสำเร็จ (Edwards, 2009)

วาทกรรมความหวังในชีวิตของคนเรามีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นความหวังที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้น หวังที่จะมีชีวิตที่สุขสบาย หวังที่จะลืมตาอ้าปาก หวังที่จะร่ำรวยเงินทอง ความหวังเหล่านี้ได้มาโดยการทำงาน การเล่นหุ้น การเล่นแชร์ แสดงให้เห็นถึงพลวัตรวาทกรรมความหวังที่ไหลเวียนอยู่ในประเทศไทยมาอย่างยาวนานและกว้างขวาง ในขณะเดียวกันสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ผลิตซ้ำวาทกรรมความหวัง "รวย" ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ ผู้ขายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่นำเสนอภาพลักษณ์ของผู้ถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลมีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปในชั่วข้ามคืน และถูกผลิตซ้ำโดยผู้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วยเช่นกัน แต่ละอย่างมีรูปแบบวาทกรรมของความหวังความรวยที่แตกต่างกัน ในส่วนของวาทกรรมความหวังที่ต้องการรวยจากสลากกินแบ่งรัฐบาล จึงเป็นวาทกรรมความหวังของความรวยที่แตกต่างจากวาทกรรมความรวยอื่น ๆ ที่กล่าวในข้างต้น เพราะสลากกินแบ่งรัฐบาลมีขบวนการสร้างวาทกรรมความหวังให้เกิดพลังทางบวกที่ต้องการให้เกิดความรวยแบบฉับพลันทันที โดยสังเกตได้จากการที่ผู้จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลมีการนำเสนอการขายผ่านคำพูดที่ว่า "พรุ่งนี้รวย วันนี้รวย" เป็นการแสดง ถึงวาทกรรมความรวยในรูปแบบที่รวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย ไม่ต้องรอนานเหมือนกับการสะสมทุนผ่านการทำงานหรือลงทุนแต่อย่างใด ซึ่งทำให้ชาวบ้านทุกชนชั้นหันมาซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เพราะชุดเครื่องมือนั้นคือสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ครอบงำคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และเป็นปัญหาของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ที่ปรากฏให้เห็นจากสื่อต่าง ๆ แต่การนำเงินที่ได้จากการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลไปพัฒนาประเทศไม่ได้ให้ชาวบ้านได้รับรู้อย่างชัดเจน

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงเกิดคำถามว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล มีความเป็นมาอย่างไร สลากกินแบ่งรัฐบาล ถูกนิยามความหมายอย่างไร การเชื่อมโยงความเชื่อกับตัวเลข ความหวังของคนซื้อหวยและคนซื้อคนขายหวยเหล่านี้มีวาทกรรมเกี่ยวกับความหวังอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ และเป็นความรู้ ไม่ให้ประชาชนถูกมอมเมาในสิ่งที่เกินความคาดหวัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของสลากกินแบ่งรัฐบาล
2. เพื่อศึกษา “การบรรจุความหมาย” ของสลากกินแบ่งรัฐบาล
3. เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความเชื่อกับตัวเลข ความหวังของคนเล่นหวย
4. เพื่อศึกษาวาทกรรมความหวังของคนเล่นหวย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ตำบลทุ่งรี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีความสำคัญ คือ เป็นพื้นที่เมืองที่ใกล้สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ซึ่งมีร้านขายหวยเกิดขึ้นมากมาย บางร้านใช้ชื่อว่าล็อตเตอร์รี่ นอกจากนั้นยังพบว่า บริเวณตลาดเช้า ริมถนนใกล้สถาบันการศึกษาเป็นพื้นที่สำหรับจับจ่ายใช้สอยอาหารการกินนักศึกษา ข้าราชการ และประชาชนต่างมาที่ตลาดแห่งนี้ เพื่อซื้ออาหารเช้า นอกจากอาหารแล้วยังมีล็อตเตอร์รี่ที่แม่ค้ายืนขายอยู่ริมถนน และหน้าร้านสะดวกซื้อทุกวัน

2. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ กลุ่มคนซื้อ และคนขายที่มีทั้งกลุ่มคนเฒ่าคนแก่ กลุ่มแม่บ้าน พ่อบ้าน ประชาชนทั่วไปที่นิยมซื้อหวยหรือล็อเตอร์รี่เป็นประจำ จำนวน 16 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประเด็นเกี่ยวกับความเป็นมาของหวยหรือสลากกินแบ่งรัฐบาล การนิยามความหมายของคนเล่นหวย เหตุผลของการซื้อหวย การได้เลขเด็ด ความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลขการตีความหมายจากสถานการณ์ต่าง ๆ เชื่อมโยงกับตัวเลข ความหวังของการเล่นหวยทั้งของคนซื้อ คนขาย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหวยหรือสลากกินแบ่งรัฐบาล สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลในประเด็นที่ศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็น ตีความสร้างข้อสรุป นำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของสลากกินแบ่งรัฐบาล

“หวย”เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน ข้อมูลจากหอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ อธิบายไว้ว่าจุดเริ่มต้นของการเล่นหวยนั้น เกิดขึ้นราว ๆ 1,300 ปีก่อน สำหรับในประเทศไทยมีหลักฐานว่า "หวย" น่าจะเกิดขึ้นราวสมัยรัชกาลที่ 2 จากการที่คนจีนเดินทางเข้ามาในประเทศไทย และนำหวยจับยี่กี เข้ามาเล่นในหมู่คนจีนด้วยกัน เมื่อเจ้ามือได้กำไรจากการเล่นหวยแล้ว ก็จะนำเงินมาบริจาคให้วังหลวง จนเกิดตำแหน่งขุนบาลหวยขึ้น หลังจากนั้นปี 2417 สมัยรัชกาลที่ 5 จึงถือกำเนิดล็อตเตอรี่ไทยเป็นฉบับแรก

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กรมทหารมหาดเล็ก ออกลอตเตอรี่เป็นครั้งแรกของประเทศไทย ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาเพื่อนำรายได้ไปช่วยชดเชยค่าใช้จ่ายแก่พ่อค้าต่างชาติที่นำสินค้ามาแสดงในการจัดพิพิธภัณฑ์ที่ตึกคองคาเดีย ในพระบรมมหาราชวัง และผู้ที่นำเข้ากลไกการผันรายได้ จากประชาชนสู่รัฐชิ้นนี้ ก็คือที่ปรึกษาชาวอังกฤษชื่อ นายเฮนรี อลาบาสเตอร์ (Henry Alabaster 1836 – 1884) ภายหลังได้รับ พระราชทานนามสกุล “เศวตศิลา” โดยเฮนรี่เป็นผู้อำนวยการในการออกลอตเตอรี่ ได้มีการศึกษาและทำตามวิธีการของชาวยุโรป หวยเริ่มพิมพ์ครั้งแรก 20,000 ฉบับ ราคาฉบับละ 1 ตำลึง หรือ 4 บาท โดยรางวัลที่ 1 จะได้รับเงินรางวัล 100 ชั่ง เท่ากับราว 8,000 บาท ในปัจจุบัน รางวัลที่ 2 ได้รับ 50 ชั่ง หรือราว 4,000 บาท รางวัลที่ 3 ได้รับ 25 ชั่ง หรือ 2,000 บาท (สายพิณ ศุพุทธมงคล, 2555) การออกลอตเตอรี่ครั้งที่ 2 นั้น ล่วงเลยมาอีกครั้งในปี 2460 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ออกสลากลอตเตอรี่ของสภารักชาติแห่งประเทศอังกฤษ จำหน่ายใบละ 5 บาท โดยมีเงื่อนไขการจ่ายเงินรางวัลเป็นสัญญาเงินกู้ของคณะกู้เงินในการสงคราม โดยมีสภารักชาติแห่งประเทศอังกฤษ สาขากรุงเทพฯ เป็นผู้ลงนามและมีประเทศสหพันธรัฐมลายู เป็นผู้ค้ำประกัน

ต่อมาในปี 2466 เป็นการออกลักษณะพิเศษ คือ ลอตเตอรี่เสือป่าล้านบาท (ภาพที่ 1) ในสมัยรัชกาลที่ 6 เพื่อนำรายได้ไปบำรุงกองเสือป่าอาสาสมัครที่ทรงตั้งขึ้น หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองสลากพระราชทานได้เปลี่ยนเป็น ล็อตเตอร์รี่รัฐบาลสยาม และจำหน่ายในปี 2476 รัฐบาลในขณะนั้นมีนโยบายที่จะลดการจัดเก็บเงินรัชชูปการ หรือเงินที่เรียกเก็บจากชายไทยที่ไม่ต้องรับราชการทหาร ทำให้รัฐขาดรายได้ส่วนนี้ไป รวมถึงเพื่อนำรายได้ไปใช้จ่ายในด้านการศึกษาและพยาบาล โดยให้กรมสรรพากรเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งมีการพิมพ์ออกจำหน่ายทั้งหมด 1 ล้านฉบับ ฉบับละ 1 บาท โดยใน 1 ปีจะออกรางวัล 4 งวด (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ก) ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 1 ซ้ายล็อตเตอร์รี่ลักษณะพิเศษ เสือป่าล้านบาทในสมัยรัชกาลที่ 6 ขวาลอตเตอรีรัฐบาลสยาม
ที่มา: สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ก



ภาพที่ 2 ลอตเตอรี่พิเศษรัฐบาลสยาม ฉบับละ 2 บาท
ที่มา: สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ก

ขณะเดียวกันในปี 2477 ปีต่อมาคณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยออกสลากบำรุงเทศบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินไปบำรุงกิจการทางเทศบาล ทั้งนี้กำหนดว่าหากเดือนไหนออกสลากให้งดจำหน่ายสลาก โดยเริ่มจำหน่ายงวดแรกเดือน พ.ย.2478 และเริ่มออกสลากเดือน เม.ย.2479 ทั้งหมด 500,000 ใบ ฉบับละ 1 บาท ก็มีการออกสลากมาเรื่อย ๆ (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ก) ภาพที่ 3



ภาพที่ 3 สลากกินแบ่งงานปีใหม่ พศ.2482 ฉบับละ 1 บาท
ที่มา: สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ก

ปี 2482 คือยุคที่มีการดำเนินการสลากกินแบ่งรัฐจริงจัง (ภาพที่ 4) รัฐบาลพันเอกหลวงพิบูลสงคราม ได้โอนย้ายกิจการสลากกินแบ่งรัฐบาล และสลากบำรุงเทศบาล ให้มาสังกัดกระทรวงการคลัง และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น ซึ่งประธานกรรมการคนแรกคือ พระยาพรหมทัตศรีพิลาส หลังจากนั้น

ปี 2494 ได้ตั้งกองการพิมพ์เพื่อพิมพ์สลากเอง หลังจากนั้นก็มีการออกสลากเรื่อยมา และมีการปรับราคาเพิ่มขึ้น เช่น 2 บาท 3 บาท 4 บาท 6 บาท 10 บาท 20 บาท



ภาพที่ 4 สลาก ฉบับละ 20 บาท 50 บาท และ 100 บาท
ที่มา: สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ก

ปี 2546 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีการออกรางวัลแบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว เพื่อมาแก้ปัญหาหวยใต้กินและปัญหาการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา โดยเริ่มมีการจำหน่ายงวดแรก 1 ส.ค.-16 พ.ย.2549 รวมทั้งหมด 8 งวด (ภาพที่ 5)



ภาพที่ 5 สลากกินแบ่งรัฐบาลยุคปัจจุบัน ฉบับละ 100 บาท
ที่มา: สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ก

ตั้งแต่วันที่ 1 ก.ย. 2560 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ปรับปรุงและขนาดของสลาก โดยจากเดิมเป็นจำหน่ายเป็นคู่ ราคาคู่ละ 80 บาท หรือฉบับละ 40 บาท ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นฉบับเดียว ราคา 80 บาท ซึ่งเงินรางวัลขณะนี้คือ (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ข)

รางวัลที่ 1 ออก 1 ครั้ง เงินรางวัล 6,000,000 บาท

รางวัลข้างเคียงรางวัลที่ 1 คือรางวัลที่เลขตัวสุดท้ายของรางวัลที่หนึ่ง มากกว่าหรือน้อยกว่า 1 หลัก มี 2 รางวัล เงินรางวัล 100,000 บาท

รางวัลที่ 2 ออก 5 ครั้ง เงินรางวัล 200,000 บาท

รางวัลที่ 3 ออก 10 ครั้ง เงินรางวัล 80,000 บาท

รางวัลที่ 4 ออก 50 ครั้ง เงินรางวัล 40,000 บาท

รางวัลที่ 5 ออก 100 ครั้ง เงินรางวัล รางวัล 20,000 บาท

รางวัลเลขหน้า 3 ตัว ออก 2 ครั้ง เงินรางวัล 4,000 บาท

รางวัลเลขท้าย 3 ตัว ออก 2 ครั้ง เงินรางวัล 4,000 บาท

รางวัลเลขท้าย 2 ตัว ออก 1 ครั้ง เงินรางวัล 2,000 บาท

ปรากฏการณ์แต่ละยุค สลากกินแบ่งรัฐบาลถูกให้ความหมายที่แตกต่างหลากหลายจากการเปลี่ยนผ่านจากหวยจับยี่กีที่เล่นในหมู่คนจีนซึ่งเมื่อเจ้ามือได้กำไรจากการเล่นหวยแล้ว ก็จะนำเงินมาบริจาคให้วังหลวง จนเกิดตำแหน่งขุนบาลหวยขึ้น ในปี 2466 รัชกาลที่ 5 ถือกำเนิดลอตเตอรี่และถูกให้ความหมายเพื่อนำรายได้ไปบำรุงกองเสือป่าอาสาสมัครที่ทรงตั้งขึ้น หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองสลากพระราชทานได้เปลี่ยนเป็น ล็อตเตอร์รี่รัฐบาลสยาม และจำหน่ายในปี 2476 รัฐบาลในขณะนั้นมีนโยบายที่จะลดการจัดเก็บเงินรัชชูปการ หรือเงินที่เรียกเก็บจากชายไทยที่ไม่ต้องรับราชการทหาร ทำให้รัฐขาดรายได้ส่วนนี้ไป รวมถึงเพื่อนำรายได้ไปใช้จ่ายในด้านการศึกษาและพยาบาลจน ส่วนในปี 2477 พบว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลถูกนิยามความหมายเพื่อนำเงินไปบำรุงกิจการทางเทศบาล ยุคปัจจุบันการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลมีผลประโยชน์มากมายแอบแฝง สลากกินแบ่งรัฐบาลจึงเป็นเพียงเครื่องมือในการสร้างวาทกรรมความหวังให้กับคนในสังคมไทย

2. “การบรรจุความหมาย” ของสลากกินแบ่งรัฐบาล

2.1 สลากกินแบ่งรัฐบาลกับการ “ช่วยราษฎร์ เสริมรัฐ ยืนหยัด ยุติธรรม”

สลากกินแบ่งรัฐบาลหนึ่งใบไม่เพียงเป็น กระดาษธรรมดาทั่วไป เพราะได้บรรจุความหมายทางสังคมต่าง ๆ ไว้มากมาย งานเขียนของ Blumer (1969 อ้างถึงใน พสุนิต สารมาศ, 2545) จากหนังสือ Symbolic Interactionism อธิบายไว้ว่า วัตถุสิ่งของไม่มีความหมายในตนเอง แต่ความหมายจะถูกนิยามและแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ โดยแต่ละความหมายจะถูกโยงเข้ากับการกระทำรูปแบบหนึ่ง และขึ้นอยู่กับการปฏิสังสรรค์ทางสังคม เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของสลากกินแบ่งรัฐบาลหนึ่งฉบับได้บรรจุความหมายของการพัฒนาประเทศไว้หลากหลาย เป็นต้นว่า “ช่วยเหลือรัฐบาล ในการนำเงินเข้าไปบำรุงรักษาประเทศ” “ทำบุญผ่านการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล” “ช่วยราษฎร์ เสริมรัฐ ยืนหยัด ยุติธรรม”

“ผู้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ” และ “สลากสร้างสรรค์..... เพื่อสังคม” (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, 2562ข) สะท้อนให้เห็นว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ไม่ใช่เพียงเพื่อความหวังส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบทุนนิยม และกลุ่มพลังทางเศรษฐกิจ การเมืองร่วมด้วย (หยาดฝน ธัญโชติกานต์, 2557 อ้างถึงใน อรพรรณ โพทอง, 2562)

จากการศึกษาพบว่าเงินที่ ‘ถูกกิน’ ถูกส่งให้รัฐบาลเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ 175,374 ล้านบาท คิดเป็น 19.28 % ของยอดขายสลากทั้งหมด ที่เหลือแบ่งให้ตัวแทนจำหน่าย ยี่ปั๊ว คนขายหวยทั่วไป มูลนิธิ องค์กรการกุศล ฯลฯ และแบ่งเป็นค่าดำเนินงานของกองสลากฯ อีกประมาณ 27,577 ล้านบาท ที่เหลืออีก 679 ล้านบาท สำนักงานสลากฯ เก็บเข้า ‘กองทุนสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อพัฒนาสังคม’ ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีบางคนตั้งข้อสังเกตว่า รัฐบาลได้อธิบายที่ไปของสลากกินแบ่งรัฐบาลไว้ว่า รายได้ที่ได้มาก็เอามา “คืน” ให้ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั้งนั้น ด้านทุนการศึกษา สร้างโรงพยาบาล สนามกีฬา โครงการหลวง ฯลฯ

ปี 2562 ส่งรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเข้ารัฐกว่า 41,916 ล้านบาท ปี 2563 นำส่ง 46,598 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 11.17% ปี 2564 ล่าสุดนำส่ง 51,124 ล้านบาท เพิ่มจากปีก่อน 9.71% เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส 2019 (Covid-19) แต่รายได้จากการขาย "หวย" หรือ "สลากกินแบ่งรัฐบาล" ในช่วงปี 2563 - 2564 ไม่ได้ลดลงกลับเพิ่มในอัตราเฉลี่ยถึง 10% ต่อปี นั่นก็หมายความว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ถูกบรรจุความหมายให้กับการ “ช่วยราษฎร์ เสริมรัฐ ยืนหยัด ยุติธรรม” นอกจากนั้นผู้ให้ข้อมูลยังได้ให้ทัศนคติในการที่สลากกินแบ่งรัฐบาลถูกนิยามความหมายว่าเป็นการพัฒนาประเทศ ไว้ดังนี้

> “...ชื่อมันก็เรียกว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล ถ้าเราได้กินเราก็ต้องแบ่งรัฐบาล ส่วนใหญ่เราซื้อเราก็ให้รัฐบาลหมดเลยเพราะไม่เคยถูกเลย...เขาจะเอาไปพัฒนาประเทศก็ไม่รู้ว่าจะพัฒนาอย่างไรไม่เคยเห็นเขียนไว้...” (ตุ๋ย, สัมภาษณ์วันที่ 10 มกราคม 2565)

> “...ไม่เคยเห็นเขียนไว้นะว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลจะเอาไปพัฒนาประเทศตอนไหน ไม่มีการประกาศว่าถนนเส้นนี้สร้างโดยสลากกินแบ่งรัฐบาล...” (แบงค์, สัมภาษณ์วันที่ 12 มกราคม 2565)

> “...ก็แล้วแต่เขาจะเอาไปไหน เราก็ไม่รู้หรอก ประชาชนคนธรรมดาก็มีความหวังอยู่กับหวยอยากได้เงินมากินมาใช้ ส่วนที่เขาบอกว่าจะเอาไปช่วยเขาก็ไม่เห็นมีประกาศไว้เลยว่าความช่วยเหลือมาจากสลากกินแบ่งรัฐบาล ก็เลยไม่ค่อยรู้เรื่อง...” (ออก้า, สัมภาษณ์วันที่ 12 มกราคม 2565)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ถูกนิยามความหมายว่าเป็นการนำเงินตราที่ได้มาพัฒนาประเทศ แต่โดยความเป็นจริงแล้วคนเล่นหวยไม่ได้สนใจในคำโฆษณาในลักษณะแบบนั้น แต่ที่สนใจเล่นหวยเนื่องจากยังมีความหวังที่จะได้มีเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน



ภาพที่ 6 ร้านค้าที่จำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัยวันที่ 20 มีนาคม 2565

2.2 “เล่นหวยรวยเบอร์” การนิยามความหมายถึงความหวัง และความรวย

สลากกินแบ่งรัฐบาลหนึ่งฉบับได้มาพร้อมกับเงินรางวัล 6 ล้านบาท รวมทั้งการถูกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลรางวัลที่ 1 ทำให้เกิดแรงจูงใจในการยอมจ่ายเงิน 100 บาท เพื่อเป็นการลงทุน ถึงแม้รัฐบาลจะประกาศให้ขาย 80 บาทก็ตาม แต่โดยความเป็นจริงผู้ซื้อจะต้องจ่ายใบละ 100 บาท และถ้าเป็นการรวมชุดจะยิ่งต้องซื้อแพงมากขึ้นไปอีก ตรงกันข้ามกับซื้อสิ่งของใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหากเราซื้อจำนวนมากราคาจะลดลง แต่ถ้าเป็นสลากกินแบ่งรัฐบาลถ้าซื้อตัวเลขตัวเดียวที่มีหลายใบเรียกว่าสลากรวมชุดจะยิ่งมีราคาแพงมากขึ้นเป็นหลายเท่า แต่คนก็ยอมจ่าย ผู้คนต้องการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเพียงเพราะต้องการช่วยเหลือประเทศ บำรุงงบประมาณ จากคำโฆษณาของกองสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือแท้จริงแล้วผู้คนไม่ได้สนใจกับการช่วยเหลืองบประมาณเพื่อพัฒนาประเทศ แต่เพราะคำโฆษณาของกองสลากกินแบ่งรัฐบาลกับจำนวนเงินรางวัลดังกล่าว ได้ทำให้ความร่ำรวยจากการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกลายเป็นความหวัง และความหวังที่จะรวยดังกล่าวได้ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนในทุกหนทุกแห่ง



ภาพที่ 7 สลากกินแบ่งรัฐบาลซ้ายมือรวมชุด 2 ใบ 200 บาท และแยกขายฉบับละ 100 บาท
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัยวันที่ 20 มีนาคม 2565

นอกจากนี้การเกิดขึ้นของวาทกรรมความหวัง ที่เกิดจากแรงจูงใจของการรวยทางลัดจากการถูกสลากกินแบ่งรัฐบาล มีความเชื่อมโยงกับความ เชื่อในตัวเลขอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งแตกต่างจากวาท

กรรมความรวยอื่น ๆ ที่ไม่มีความเชื่อมโยงกับความเชื่อ แต่อย่างใด สามารถพบได้จากคำกล่าวที่ว่า เป็นการผลิตซ้ำการนำตัวเลขเข้ามามี ความสัมพันธ์กับชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ตัวเลขรอบตัวสามารถนำพามาซึ่งความหวังความร่ำรวย และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวเลขจากความฝัน โดยมีความเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องความโชค ดี บุญ วาสนา ซึ่งสลากกินแบ่งรัฐบาลถูกผลิตขึ้นมาให้กลายเป็นสิ่งที่ถูกทำให้ไม่เป็นการพนัน สามารถซื้อได้โดยไม่ผิดศีลธรรมเพราะเป็นการเสี่ยงโชคที่ถูกกฎหมาย และยังมีส่วนในการช่วยชาติ โดยเมื่อถูกรางวัล สลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถรับเงินรางวัลได้ตามที่กำหนด ผู้คนจึงนิยมเข้าถึงความรวยจากการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มากกว่า เพราะถูกกำหนดให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ถูกศีลธรรมและได้เงินรางวัลแน่นอนในจำนวนมากที่นำมาซึ่ง “การเปลี่ยนแปลงชีวิตได้ในชั่วพริบตา” ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

> “...ซื้อหวยรัฐดีกว่าไม่ถูกจับ เห็นบางคนถูกหลายใบเป็นเลขชุด ส่วนใหญ่แล้วคนแถวภาคอีสานจะถูกหวยมากกว่าภาคใต้ เผลอ ๆ ได้เงินเป็นล้าน...” (ชัย, สัมภาษณ์วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2565)

> “...เคยได้ยินนะสามล้อถูกหวยรวยเป็นล้าน โชคดีเป็นบ้า ไม่รู้ว่าได้เลขเด็ดมายังไง ถ้าถูกหวยจะได้ปลดหนี้สักทีอย่างน้อยก็ได้ปลูกบ้านใหม่ด้วย...” (เล็ก, สัมภาษณ์วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565)

> “...วันก่อนเจ้าอาวาสวัดที่นครพนมถูกหวยรางวัลที่ 1 เอาเงินแจกชาวบ้านกัน สาธุ ได้กุศล อยากถูกเลขเหมือนคนอื่นบ้าง ไม่ถึงวันก็รวยล้นฟ้าได้จับเงินล้าน...” (ยายละไม, สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565)

> “ถ้าถูกหวยนะ จะเอาเงินไปซื้อของจำเป็น เอาไว้ให้ลูกเรียนหนังสือ เอาไว้ซื้อของใช้เปิดร้านขายข้าวแกง” (สุพร, สัมภาษณ์วันที่ 25 พฤษภาคม 2565)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเล่นหวยสามารถทำให้คนรวยชั่วข้ามคืนได้ดีกว่าทำงานอย่างอื่น สามารถทำให้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่คิดว่าเป็นการพนันหรือการมอมเมา แต่เป็นเพราะรัฐบาลทำให้เกิดความหวัง หวังว่าจะรวย หวังว่าจะปลดหนี้สิน

3. การเชื่อมโยงความเชื่อกับตัวเลข ความหวังของคนเล่นหวย

3.1 เลขในใจ ความฝัน ความเชื่อ กับความหวัง

คนเล่นหวยและเลือกซื้อหวยส่วนหนึ่งจะเลือกซื้อเพราะความฝัน และเป็นฝันที่สะดุดใจตื่นมายังเอาเก็บมาคิด และตีออกเป็นตัวเลข บางคนก็ฝันถึงบ้านที่เคยอยู่แล้วบ้านถูกไฟไหม้ บางคนฝันว่าได้ขับรถไปเที่ยว ตื่นมาก็จะตีเป็นตัวเลข ไปดูเลขท้ายรถ ซื้อตามเลขรถที่ตนเองฝันถึง บางคนซื้อตามเลขที่

บ้าน บางครั้งเลขที่บ้านก็ออก เลขรถก็ออกแต่ไม่ได้ซื้อ บางคนก็ซื้อตามเลขรถที่เกิดอุบัติเหตุดูจากโทรทัศน์ที่ออกข่าว แต่พอจะซื้อตามกลับไม่ถูก ก็คิดว่าดวงไม่มี ไม่มีโชควาสนา บางคนบอกว่าไม่ได้ฝัน แต่ซื้อตามคนอื่น หรือคิดเลขไว้ในใจว่าอยากจะซื้อเลขอะไร บางทีไปที่วัดก็จะมีต้นตะเคียนที่ทางวัดวางไว้ชาวบ้านก็จะเอาแป้งไปโรยที่ต้นตะเคียนแล้วก็ถูเพื่อให้ออกมาเป็นตัวเลข ซึ่งแต่ละคนที่ถูก็จะมีมุมมองที่แตกต่างกัน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

> “...เลขที่ได้ส่วนใหญ่ก็คิดไว้ในใจว่าอยากจะซื้อเลขอะไร เราชอบเลขไหนก็ซื้อเลขนั้นเลย ...”(ต๋วย, สัมภาษณ์วันที่ 15 มีนาคม 2565)

> “...เลขที่มาหาซื้อนะเลข 39 แต่ซื้อแผงไหนก็ไม่มี มีแต่ 38 ฝันตามเลขที่บ้านตามมาหลายงวดแล้วไม่ถูกสักทีวันนี้ขอตามอีก...” (น้อย, สัมภาษณ์วันที่ 13 มีนาคม 2565)

> “...เมื่อคืนวันไม่ค่อยดีฝันว่าขับรถไปแล้วมันก็วิ่งวน ๆ อยู่อย่างนั้นไม่ถึงสักที พอตื่นขึ้นมาก็ไปหาซื้อเลขป้ายทะเบียนรถ...” (เดือน, สัมภาษณ์วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565)

> “...ไปวัดเจดีย์ไอ้ไข่มา ไปถู ๆ ที่ต้นตะเคียนได้เลขมากันหลายตัวก็กะว่าจะซื้อทุกตัว...” (นิกร, สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2564)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การได้มาซึ่งตัวเลขส่วนใหญ่ที่พบคนเล่นหวยจะได้จากความฝัน ความเชื่อ การหาตัวเลขจากต้นไม้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีคนให้ความเคารพศรัทธา และบางครั้งก็จะตามเลขที่บ้าน และป้ายทะเบียนรถของตัวเองซึ่งเป็นเลขที่มีในใจของคนเล่นหวย

3.2 เลขเด็ดในสื่อทีวี และการบอกใบ้เลขเด็ดทางโทรศัพท์

เจ้าของร้านขายลอตเตอรี่ได้เอาเลขเด็ดจากโทรศัพท์ให้ผู้วิจัยดูว่ามีเลขที่เขาส่งมาเป็นเลขเด็ด ส่วนใหญ่ก็จะขายหมด แต่ตนเองเก็บลอตเตอรี่ไว้ 1 ใบ มีเลข 999 เผื่อมันจะฟลุ๊คออก การเล่นหวยแม้แต่คนขายก็ยังมีการติดตามความเคลื่อนไหวของตัวเลขเด็ดทางโทรศัพท์มือถือ ทางไลน์ที่เขาส่งต่อกันมา บางคนก็จะนั่งจดเลขป้ายทะเบียนรถที่มีในข่าวจากสถานีโทรทัศน์ว่าป้ายทะเบียนรถที่เกิดอุบัติเหตุแล้วคนเสียชีวิตจำนวนมาก เพื่อนำมาซื้อหวย อย่างเช่น ป้าหนุ่ย (สัมภาษณ์วันที่ 17 มีนาคม 2565) จะนั่งจ้องทีวีทั้งวันเวลามีข่าวอะไรที่เกี่ยวกับอุบัติเหตุก็จะจดป้ายทะเบียนรถ บางทีถ้ามีข่าวที่บ้านนั้นมีตัวเงินตัวทองทางผู้ประกาศข่าวจะบอกบ้านเลขที่ ป้าหนุ่ยก็จะจดเอาไว้และจะเดินไปซื้อหวยที่ตลาดตอนเช้า คนขายหวยก็ได้เลขเด็ดมาจากกลุ่มไลน์ที่เป็นเครือข่ายกันอยู่ดังคำสัมภาษณ์ “...เนี่ยะเขามีเลขเด็ดส่งมาให้ทางไลน์..คนขายเปิดมือถือให้ผู้วิจัยดู แล้วบอกเขาส่งมาให้.” (คนขายหวย, สัมภาษณ์วันที่ 17 มีนาคม 2565)



ภาพที่ 8 เลขเด็ดที่ถูกส่งมาทางไลน์ในโทรศัพท์มือถือของผู้ขาย
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัยวันที่ 17 มีนาคม 2565

4. วาทกรรมความหวังของคนเล่นหวย

ประมาณวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือน คือ วันแห่งความหวังหรือวันสู่เส้นทางรวยของคอหวย หรือวันที่นักเก็งกำไรสลากกินแบ่งรัฐบาลจะตั้งตาลุ้นเลขเด็ดกันอย่างคึกคัก

4.1. ความหวังของคนขาย

หลายคนอาจมองว่าการซื้อขายลอตเตอรี่นั้นมีโอกาสถูกรางวัลยากมาก ต้องซื้อถึง 100 บาทต่อเลขที่อยากได้ ยิ่งคนที่มีเลขในใจหลายตัว ต้องซื้อหลายใบ กลายเป็นว่าการลงทุนกับลอตเตอรี่อาจเป็นเรื่องไม่คุ้มค่า แต่คนที่เสี่ยงมากกว่าคนซื้อหวยคือคนขาย ซึ่งมีความหวังว่าจะขายหวยได้หมด ถ้าขายไม่หมดหมายถึงกระดาษที่เหลืออยู่ราคาใบละ 100 บาท นั่นหมายถึงต้นทุน และเงินที่ใช้เลี้ยงชีพที่ต้องขาดทุน หากที่เหลืออยู่ถูกรางวัลก็จะดี แต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกทำให้คนขายหวยต้องอยู่ในความเสี่ยงดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“..ขายไม่หมด ก็ลุ้นเอง อาจจะถูกก็ได้ ถ้าไม่ถูกก็ซวยไป”

“...ถ้าไม่ขายก็ไม่มีเงินใช้ พี่เอาสักใบไหมคะ” (ป้าคนขายร้องเรียกให้ผู้วิจัยช่วยซื้อลอตเตอรี่)



ภาพที่ 9 ผู้ขายเร่ลอตเตอรี่
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัยวันที่ 17 มีนาคม 2565

4.2. ความหวังของคนเล่นหวย : หวังรวย หวังปลดหนี้ หวังซื้อเครื่องมือประกอบอาชีพ

ความหวังของคนเล่นหวยมีหลากหลายประเด็น ความหวังของคนหาเช้ากินค่ำจากการสัมภาษณ์ พบว่า หากได้เงินจากการซื้อหวยเขาจะนำเงินเหล่านั้นมาซื้อเครื่องมือในการประกอบอาชีพ นำมาใช้หนี้ นำมาซื้อบ้านที่อยู่อาศัย นำเงินมาเก็บไว้กินยามแก่เฒ่า ความหวังของมนุษย์เงินเดือนคืออยากจะปลดหนี้ มีบ้านมีรถยนต์ขับ และอยากร่ำรวยเหมือนคนอื่น เงินรางวัลที่ได้จากหวย กลายเป็นเงินก้อนที่ลอยอยู่ในอนาคตและอากาศ จับต้องไม่ได้ แต่หวังว่าสักวันต้องเข้ามาในชีวิต ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

> “ถ้าถูกหวยนะอย่างแรกก็คงใช้หนี้ให้หมดก่อน” (ป้าแหว่ง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มีนาคม 2565)คำตอบของคุณลุงคุณป้า ที่วางเป้าหมายไว้ว่าถูกหวยรางวัลที่ 1 แล้วจะเอาเงินไปทำอะไร นอกนั้นก็ไม่พ้นเรื่องซื้อบ้าน ซื้อรถ และเอาเงินไปลงทุนเพื่อต่อยอดธุรกิจ
>
> “...วันหนึ่งซื้อได้ 1 ใบ ไป 15 วันก็ได้มา 15 ใบ เงินที่ซื้อก็เป็นเงินที่รัฐให้เงินสวัสดิการคนแก่...หมดเงินไปเยอะแต่ถือว่าถ้าถูกก็จะดี...อยากจะถูกหวย ลูก ๆ มันบอกว่าวันนี้กินผัดเผ็ดลอตเตอรี่ไหม...ไอ้เราแก่แล้วก็อยากได้เงินมาจับจ่ายใช้สอย อยากมีบ้านอยู่หลังใหญ่ ๆ...” (ป้าม้าย, สัมภาษณ์วันที่ 20 มีนาคม 2565)
>
> “...ป้าหาเช้ากินค่ำ จะหาเงินก้อนได้จากไหน จะซื้อรถเข็นมาขายของสักคันป้าก็ต้องคิดแล้วคิดอีก เอาเงินมาซื้อหวย ก็ยังพอได้หวังบ้างว่าจะมีเงินก้อนเข้ามา...” (ป้าน้อง, สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม 2565)
>
> “อยากรวยมีเงินเยอะ ๆ จะได้ไปเที่ยวไกล ๆ ต่างประเทศ” (ลุงชาย, สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม 2565)



ภาพที่ 10 คนเล่นหวยกำลังเลือกซื้อลอตเตอรี่
ที่มา: ถ่ายโดยผู้วิจัยวันที่ 17 มีนาคม 2565

สรุปและอภิปรายผล

สลากกินแบ่งรัฐบาลในสังคมไทยมีมาอย่างยาวนาน ซึ่งเรียกกันติดปากว่าหวย เป็นการตั้งขึ้นเพื่อให้รายได้ที่มาจากการจำหน่ายหวยหรือสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย และไม่เป็นการพนัน ไม่เพียงเท่านั้นการซื้อขายหวยยังเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถนำเงินมาพัฒนาประเทศชาติได้อีกทางหนึ่ง แต่สิ่งหนึ่งที่มองเห็นเชิงประจักษ์ในสังคมไทยนั่นคือ การสร้างวาทกรรมของรัฐบาล และคนอื่น ๆ ในสังคมต่างมองว่าหวยเป็นวาทกรรมความหวังสำหรับคนทั้งประเทศ จ่ายเงินเพียงนิดเดียวสามารถรวยได้ในชั่วข้ามคืน จึงทำให้บางคนถึงแม้จะไม่มีเงิน เป็นคนหาเช้ากินค่ำ ก็ยังเจียดเงินไปเล่นหวย เพราะมีความหวัง ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Snyder, Sympson, Michael and Cheavens (2001) ได้อธิบายไว้ว่าความหวังนั้นเป็นภาวะที่เกิดจากแรงกระตุ้นในทางบวก การมีความหวังคือบุคคลต้องมีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงและมีพลังใจในการหาทางที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตนได้ตั้งไว้ ในขณะที่การซื้อหวยในทัศนะของหลายคนเป็นสิ่งไม่ดี ไม่มีเหตุผล แต่ถึงกระนั้น การเล่นหวยก็ไม่ถึงกับเป็นความชั่วร้ายอย่างการจี้ ปล้น ฆ่าคน แต่การซื้อ สลากเป็นการพนันชนิดหนึ่ง การที่อบายมุขเป็นกิจที่ทำแล้วสนุก (pleasurable) และใคร ๆ ก็ทำกัน (popular) ส่งผลให้ทั้งเจ้ามือและผู้เล่น เกิดอาการอ้ำอึ้งก้ำกึ่ง (moral ambivalence) พูดไม่ได้เต็มปากเต็มคำว่า เช่น ซื้อหวยไม่ดีนะ ไม่ดีแล้วทำไมคนซื้อกันเยอะ หรือซื้อหวย ถูกหวยกิน แล้วทุกข์ แต่ตอนหวยออกนี่มันสนุก ตื่นเต้น มีลุ้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแต่ละความหมายจะถูกโยงเข้ากับการกระทำรูปแบบหนึ่ง และขึ้นอยู่กับการปฏิสังสรรค์ทางสังคม การเกิดขึ้นของสลากกินแบ่งรัฐบาลหนึ่งฉบับได้บรรจุความหมายของการพัฒนาประเทศไว้ วาทกรรมแนวฟูโกต์จึงไม่ใช่ภาษา (Foucault, 1970 อ้างถึงใน สามชาย ศรีสันต์, 2561) แต่อยู่ที่ภาษาซึ่งกลายมาเป็นวาทกรรม เป็นวาทกรรมในฐานะที่เป็นภาพตัวแทน (representation) ดังนั้นวาทกรรมความหวังในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลของคนซื้อหรือคนขาย หรือแม้แต่รัฐบาลจึงมีความหมายที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือเป็นความหมายที่แฝงเร้นและมีอำนาจในการครอบงำคนในสังคม เช่นเดียวกับงานศึกษาของพสุนิต สารมาศ (2545) ได้อธิบายไว้ว่า การที่ใครสักคนจะกลายเป็นนักเล่นหวย พวกเขาจะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องท่ามกลางปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยของสังคมคนเล่นหวยด้วยกัน โดยที่แต่ละขั้นตอนของกระบวนการกลายเป็นนักเล่นหวย ก็จะมีภาวะเงื่อนไขสำคัญที่เกี่ยวข้องอันเป็นจุดเปลี่ยนผ่านในการพัฒนาจากขั้นตอนหนึ่งไปสู่อีกขั้นตอนหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

พสุนิต สารมาศ. (2545). ชีวิตนักเสี่ยงโชคจากตัวเลข กรณีศึกษาคนเล่นหวยใต้ดิน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สามชาย ศรีสันต์. (2561). ว่าด้วยการวิเคราะห์วาทกรรมวิพากษ์ บทวิเคราะห์วาทกรรมการพัฒนาหลังการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สมมติ.

สายพิณ ศุพุทธมงคล. (2555). สลากกินแบ่งรัฐบาล: ลุ้นเพื่อเรา พนันเพื่อชาติ. ใน 25 ปี พิพิธภัณฑ์ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2530-2555. (น.121-125). กรุงเทพฯ : คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. (2562ก). จุดเริ่มต้นลอตเตอรี่. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565 จาก https://www.glo.or.th/about/history

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. (2562ข). การนำส่งรายได้แผ่นดิน. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2565 จาก https://www.glo. or.th/about/performance/revenue-export

หยาดฝน ธัญโชติกานต์. (2557). หวย : ความรู้และความหมายในมุมมองของผู้หญิง. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.

อรพรรณ โพทอง. (2562). ผู้หญิงเล่นหวย : วาทกรรมความรวยกับพฤติกรรมการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล กรณีศึกษาแม่บ้านในชุมชนหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรี (รายงานการศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

Edwards, L. M. (2009). Hope. In S. J. Lopez (Ed.). Encyclopedia of Positive Psychology (Vol. 1, pp.487-491). Hoboken, NJ: Wiley.

Snyder, C. R., Sympson, S. C., Michael, S. T., & Cheavens, J. (2001). Optimism and hope constructs: Variants on a positive expectancy theme. In E. C. Chang (Ed.), Optimism and pessimism: Implications for theory, research, and practice (pp.101-125). Washington DC: American Psychological Association.

บุคลานุกรม

ชัย, สัมภาษณ์วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

เดือน, สัมภาษณ์วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ต๋วย, สัมภาษณ์วันที่ 15 มีนาคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ตุ๋ย, สัมภาษณ์วันที่ 10 มกราคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

น้อย, สัมภาษณ์วันที่ 13 มีนาคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

นิกร, สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2564) ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

แบงค์, สัมภาษณ์วันที่ 12 มกราคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ป้าน้อง, สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ป้าม้าย, สัมภาษณ์วันที่ 20 มีนาคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ป้าหนุ่ย สัมภาษณ์วันที่ 17 มีนาคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ป้าแหว่ง, สัมภาษณ์วันที่ 22 มีนาคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ยายละไม, สัมภาษณ์วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ลุงชาย, สัมภาษณ์วันที่ 21 มีนาคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

เล็ก, สัมภาษณ์วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

สุพร, สัมภาษณ์วันที่ 25 พฤษภาคม 2565 ที่ตลาดศรีตรัง ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

ออก้า, สัมภาษณ์วันที่ 12 มกราคม 2565 ที่ทุ่งรี ตำบลคอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

การจัดการขยะชุมชนในพื้นที่บ้านด่าน หมู่ที่ 4 ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา

Solid Waste Management in Bandan Community Moo 4, Ko Taeo Sub-District, Songkhla Province

คุลยา ศรียม[1*],มาริษา มุสิกจินดา [2],พรรณพษา เสมามิ่ง[3] และศรีวรรณ ขำตรี[4]

Kulaya Sriyom[1*], Marisa Musikjinda[2], Phanpasa Semaming[3] and Sriwan Khamtree[4]

[1]ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหการ, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[1]Assistant Professor, Bachelor of Technology Program in Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Songkhla Rajabhat University

[2,3]นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหการ, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[2,3]Undergraduate, Bachelor of Technology Program in Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Songkhla Rajabhat University

[4]อาจารย์, หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหการ, คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

[4]Teacher, Bachelor of Technology Program in Industrial Technology, Faculty of Industrial Technology, Songkhla Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** kulaya.sr@skru.ac.th, kulaya.sr@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนในพื้นที่ชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการคัดแยกขยะ และหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาประกอบด้วยครัวเรือนในพื้นที่ชุมชนบ้านด่าน จำนวน 140 ครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.1 มีอายุ 21 - 40 ปี ร้อยละ 50.7 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย และเทียบเท่า ร้อยละ 57.1 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 63.6 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 48.6 และอาศัยในชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 73.4 มีความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมในการจัดการขยะในระดับครัวเรือน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13) ทั้งนี้แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่านต้องมีหน่วยงานของรัฐหรือผู้นำชุมชนเป็น

ผู้สนับสนุนและส่งเสริม โดยการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชนในประเด็นการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง และจัดหาถังขยะวางหน้าบ้านแต่ละครัวเรือนให้เพียงพอ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ผู้นำชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นในการวางแผนและกำหนดนโยบายการจัดการชุมชนบ้านด่านต่อไป
คำสำคัญ: การจัดการ, ขยะชุมชน

Abstract

This research was to collect data from households in Ban Dan Community, Moo. 4, Ko Taeo Sub-district, Songkhla Province. The sorting behavior to find the right way to manage waste in the community. The questionnaire was used as the main tool for collecting data. The sample group used in the study consisted of 140 households in the Ban Dan community. Quantitative data were analyzed using statistics, percentage and mean. The results showed that most of the respondents were female, 57.1%, aged 21-40 years 50.7%, a high school education and equivalent 57.1% were farmers, 63.6% had an average monthly income of less than 5,000 baht 48.6% and lived in the community for more than 5 years 73.4%. The households in Ban Dan Community understand and behaviors in waste management at a high level (mean 4.13). However, the appropriate approach for waste management of Ban Dan community requires government agencies or community leaders to support and promote by educating Learn more about the community on the issue of solid waste segregation before disposal. The providing enough garbage bins in front of each household. The results of this research can be used by community leaders as a preliminary guideline for planning and setting policies for Ban Dan community management in the future.
Keywords: Management, Solid Waste

บทนำ

ปัญหาขยะในประเทศไทยนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นโดยเฉพาะปัญหาขยะตกค้างในสิ่งแวดล้อม จากรายงานของกรมควบคุมมลพิษ (2566) ระบุว่า ในปี 2563 มีขยะที่ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง ปริมาณ 7.88 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 31 จากปริมาณที่เกิดขึ้นทั้งหมดในปีนั้น ขยะส่วนนี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมาก ทั้งเรื่องการเกิดแหล่งเชื้อโรคสะสม การรั่วไหลของขยะออกสู่ขยะกลายเป็นขยะทะเล หรือแม้กระทั่งการสะสมของไมโครพลาสติกในอาหารทะเลอีกด้วย พนมเทียน เส้งวั่น (2565) ท้องถิ่นจังหวัดสงขลา ได้กล่าวไว้ในที่ประชุมการบริหารจัดการขยะจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 6 มกราคม

พ.ศ.2565 ว่า จังหวัดสงขลาได้วางแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการขยะ ภายใต้แผน “จังหวัดสะอาด” ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับต้นทาง กลางทาง และปลายทาง โดยการจัดการขยะต้นทาง ใช้หลัก 3Rs ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือน การคัดแยกขยะอินทรีย์ หรือขยะเปียกออกจากขยะทั่วไป ซึ่งเป็นการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และแก้ไขปัญหาขยะได้เป็นอย่างดีสำหรับการจัดการขยะระดับกลางทาง จะเน้นในเรื่องของการเก็บขนขยะมูลฝอย แยกประเภทให้สอดคล้องกับพื้นที่ รวมถึงการดูแล ตรวจสอบรถขนขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีและดำเนินการเก็บขนอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่ให้เกิดการตกหล่นระหว่างทาง และในระดับปลายทาง จะมีการบริหารจัดการโดยกลุ่ม Cluster ซึ่งจังหวัดสงขลามีกลุ่ม Cluster หลัก จำนวน 6 กลุ่ม และในแต่ละกลุ่ม Cluster จะมี 5 กลุ่มที่มีแหล่งกำจัดขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล ประกอบด้วย เทศบาลนครสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองบ้านพรุ เทศบาลเมืองสะเดา และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองหอยโข่ง ในการเข้ามาบริหารจัดการขยะด้วยวิธีการแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า หรือกำจัดขยะตามความเหมาะสม

ชุมชนบ้านด่าน ตั้งอยู่ในพื้นที่ของหมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 1,613 ไร่ ประชากรทั้งหมด 826 คน หรือ 213 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำสวนมะพร้าว กรีดยางพารา และมีอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ทำขนมดอกจอก ทำเครื่องแกง และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รวมถึงทำงานในโรงงานต่าง ๆ จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า มีขยะจำนวนมากในแต่ละวัน ส่วนใหญ่เป็นขยะที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่มัสยิดนูรุลอิหม่าน ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นอีกด้วย เนื่องจากจำนวนประชากรที่มากขึ้น รวมทั้งสภาพทางสังคม และเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการบริโภคในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพื้นที่มัสยิดนูรุลอิหม่านถือเป็นพื้นที่ศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน จึงมีปริมาณขยะมูลฝอยมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ เป็นเท่าตัว ปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในชุมชนบ้านด่านจะเป็นขยะประเภทถุงพลาสติก กล่องโฟม เศษวัสดุ เศษไม้ กระดาษลัง ขวดแก้ว รวมถึงเศษอาหารทั่วไป จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 4 ต.เกาะแต้ว เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2565 พบว่า ในช่วงของเดือนรอมฎอนจะมีปริมาณขยะมากเป็นพิเศษ อีกทั้งพื้นที่ของมัสยิดนูรุลอิหม่านยังเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของชาวบ้าน เช่น กลุ่มทำขนมดอกจอก การละหมาดของชาวมุสลิม หรือกิจกรรมการประชุมของประชาชนในพื้นที่ จึงพบว่ามีอัตราการเกิดขยะเป็นเท่าตัวของวันปกติ การแยกขยะส่วนใหญ่มีรถของเทศบาลมาเก็บขยะในวันพฤหัสของทุก ๆ สัปดาห์ โดยชาวบ้านจะทำการแยกขยะใส่ถุงดำแล้วทำมาวางไว้หน้าบ้านของแต่ละครัวเรือน โดยไม่มีการเผาขยะ ยกเว้นจะมีการเผาตามไร่สวนเท่านั้น ในส่วนของมัสยิดจะมีถังขยะสีแดงวางไว้หน้ามัสยิดเพื่อใส่ขยะต่าง ๆ และขวดพลาสติกจะมีชาวบ้านมาเก็บไปขาย แต่จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชน พบว่า ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกและการจัดการขยะที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาขยะล้นเมือง สุขลักษณะที่ดีของคนในชุมชน หรือการปนเปื้อนของเชื้อโรคในแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้น้ำบาดาล น้ำบ่อตื้น ในการอุปโภคและบริโภค อีกทั้งปัจจุบันพบว่าในชุมชนมีถังขยะไม่เพียงพอ

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงมีเป็นความจำเป็นที่ต้องแก้ปัญหาด้านการจัดการขยะในชุมชนบ้านด่าน โดยผู้นำชุมชนและชาวบ้านต้องหันมาให้ความร่วมมือในแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เป็นรูปธรรมและกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในทางปฏิบัติต่อไป ผู้จัดทำวิจัยจึงดำเนินการศึกษาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสมของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปวางแผนการดำเนินงานบริหารจัดการขยะของชุมชนให้เป็นชุมชนที่สะอาด และน่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการคัดแยกขยะของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ความหมายของขยะมูลฝอย

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ได้ให้หมายความของคำว่า ขยะมูลฝอยว่าหมายถึง เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์หรือซากสัตว์รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น (พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535)

2. ประเภทของขยะมูลฝอย

ข้อมูลสมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ประเทศไทย) (กรมส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม, 2558) ได้กล่าวถึง ประเภทมูลฝอยที่จำแนกกันทั่วไป มี 4 ประเภท คือ

2.1 มูลฝอยอินทรีย์ เป็นสิ่งที่ย่อยสลายได้ง่าย เช่น เศษอาหาร ผัก ผลไม้ หญ้า ใบไม้ กิ่งไม้ ซากพืช ซากสัตว์ เป็นต้น

2.2 มูลฝอยรีไซเคิล เป็นสิ่งที่ยังมีประโยชน์สามารถนำไปแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เช่น กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระป๋อง และแผ่นซีดี เป็นต้น

2.3 มูลฝอยอันตราย เป็นสิ่งที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนสารอันตราย วัตถุมีพิษ วัตถุกัดกร่อน วัตถุติดเชื้อและวัตถุไวไฟ เช่น ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ ขวดน้ำยาล้างห้องน้ำ และกระป๋องสเปรย์ เป็นต้น

2.4 มูลฝอยทั่วไป หมายถึง สิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากข้างต้น อาจนำมาใช้ใหม่ได้ แต่ย่อยสลายยาก ไม่คุ้มค่าในการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เช่น เศษผ้า เศษหนัง ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป พลาสติกห่อขนม เป็นต้น

3. การจัดการขยะมูลฝอย

บัณฑิต คุ้มวานิช (2555) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพนั้น หลายหน่วยงาน หลายองค์กร ได้ศึกษาและค้นคว้าเพื่อหาแนวทางที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ได้ศึกษาแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพไว้ว่า การจัดการวางแผนจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องกำจัดได้มาก โดยการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ การใช้ซ้ำ (Reuse) การแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และเกิดผลพลอยได้จากการกำจัด เช่น ปุ๋ยหมัก การทำขยะหอม (ปุ๋ยน้ำจุลินทรีย์) ก๊าซชีวภาพ หรือพลังงานสะอาด ซึ่งการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การลดปริมาณการผลิตมูลฝอยโดยการรณรงค์ให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการลดการผลิตมูลฝอยในแต่ละวัน ได้แก่

3.1.1 ลดการทิ้งบรรจุภัณฑ์โดยการใช้สินค้าชนิดเติม เช่น ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน ถ่านไฟฉายชนิดชาร์ตใหม่และน้ำยาทำความสะอาด

3.1.2 เลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพ มีบรรจุภัณฑ์ห่อน้อย อายุการใช้งานยาวนาน และสินค้าไม่เป็นมลพิษ

3.1.3 ลดการใช้วัสดุกำจัดยาก เช่น โฟมบรรจุอาหารและถุงพลาสติก จัดระบบการรีไซเคิล เป็นการรวบรวมขยะมูลฝอยที่ยังสามารถนำไปสู่การแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ได้ รณรงค์ให้ประชาชนแยกประเภทของเสียที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้ เช่น กระดาษ พลาสติก และโลหะ

3.1.4 จัดระบบที่เอื้อต่อการรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาแปรรูปใหม่ เช่น จัดภาชนะแยกประเภทขยะมูลฝอยที่ชัดเจนเป็นมาตรฐาน

3.1.5 ประสานกับร้านค้ารับซื้อของเก่าในการรับซื้อสินค้ารีไซเคิลในชุมชน

3.1.6 จัดระบบการรับซื้อสินค้าขยะมูลฝอยรีไซเคิลให้เหมาะสมกับแหล่งกำเนิด

3.1.7 จัดกลุ่มอาสาสมัครในชุมชน นักเรียน ให้มีการนำวัสดุมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย

4. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน

เอกนรินทร์ กลิ่นหอม (2553) กล่าวว่า พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน หมายถึง การกระทำ หรือการปฏิบัติที่แสดงออกมา สัมพันธ์กับความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติ ดังนี้

4.1 มีความรู้ในการจัดการขยะ คือ มีความรู้เกี่ยวกับโทษ ประโยชน์ และปริมาณขยะ

4.2 ทัศนคติในการจัดการขยะคือ มองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย

4.3 การปฏิบัติ คือ มีการปฏิบัติที่ถูกต้องในการจัดการขยะ โดยมีการแยกถังขยะหรือการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ โดยใช้หลัก 5Rs เพื่อเป็นการลดปริมาณขยะ ดังนี้

4.3.1 Reduce หมายถึง การลดปริมาณขยะ

4.3.2 Reuse หมายถึง การนำขยะกลับไปใช้ใหม่หรือใช้ซ้ำ

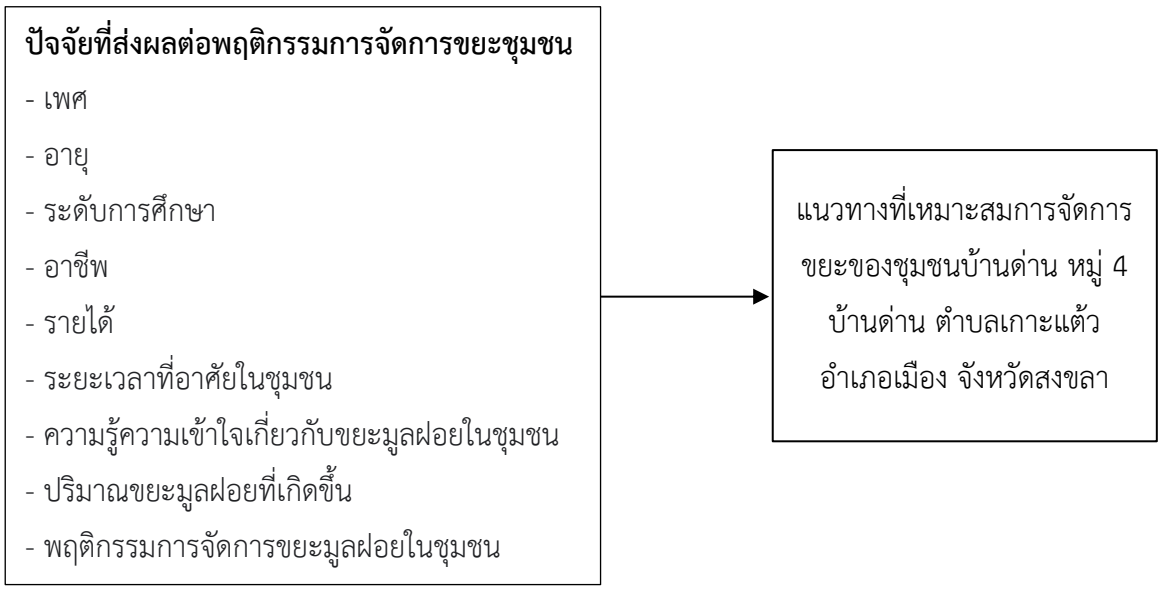
4.3.3 Recycle หมายถึง การนำขยะมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

4.3.4 Reject หมายถึง การปฏิเสธการใช้ผลิตภัณฑ์ที่กำจัดยาก

4.3.5 Response หมายถึง ผู้ทิ้งขยะยอมรับที่จะเป็นผู้คัดแยกขยะ

โดยการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในครัวเรือนถือเป็นความรับผิดชอบของประชาชนก่อนที่จะส่งให้ภาครัฐมาเก็บขน และนำไปกำจัด

5. กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร หมายถึง จำนวนประชาชนทั้งหมดในพื้นที่หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 213 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างคือ จำนวนประชาชนที่สุ่มเพื่อทำแบบสอบถาม โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชาชนหมู่ที่ 4 บ้านด่าน ดังนี้

จากสูตร $n = \frac{N}{1+N(e)2}$

เมื่อ n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ กำหนดมีค่าเท่ากับ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$N = \frac{213}{1+(213)(0.05)^2}$$

$$= \frac{213}{1.5325} = 138.9$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาเพื่อตอบแบบสอบถาม เท่ากับ 140 ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

2.1 แบบสอบถามประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว มีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ตอนที่ 3 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ต้องกำจัด ต่อ 1 วัน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 นำร่างแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$IOC = \Sigma R/N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง ค่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยที่ค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามที่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ค่า o หมายถึง ข้อคำถามนั้นไม่แน่ใจว่าจะนำไปวัดได้

ค่า - 1 หมายถึง ข้อคำถามที่ไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครัวเรือน โดยให้สมาชิกในครัวเรือนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามครัวเรือนละ 1 ฉบับ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจาก

ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง 140 ครัวเรือน ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกครัวเรือน ทำให้ได้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนมาทำการศึกษาครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม excel ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการประมวลผล ประกอบด้วยจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ในส่วนของแบบสอบถามปลายเปิดนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาพฤติกรรมการคัดแยกขยะ และแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยของนำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากครัวเรือน

ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เป็นผู้หญิง ร้อยละ 57.1 เป็นผู้ชาย ร้อยละ 42.9 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21 - 40 ปี ร้อยละ 50.7 รองลงมา อายุระหว่าง 41-60 ปี ร้อยละ 30 มีการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย และเทียบเท่า ร้อยละ 57.1 รองลงมา ระดับปริญญาตรี ร้อยละ ร้อยละ 23.6 ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 63.6 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง ร้อยละ 14.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 48.6 และอาศัยในชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 73.4 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากครัวเรือน

คุณลักษณะทั่วไป	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	60	42.9
	หญิง	80	57.1
2. อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	22	15.7
	21-40 ปี	71	50.7
	41-60 ปี	42	30.0
	60 ปีขึ้นไป	5	3.6
3. ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	25	17.9
	มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย และเทียบเท่า	80	57.1

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณลักษณะทั่วไป	รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	33	23.6
	สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.4
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	48.6
	5,001-10,000 บาท	42	30.0
	10,001 บาท ขึ้นไป	27	19.3
6. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	น้อยกว่า 3 ปี	16	11.4
	ระหว่าง 3-5 ปี	22	15.7
	มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	102	72.9

2. ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

จากข้อมูลแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้ผลแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (n=140)

รายละเอียด	ระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรม					ค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมของประชาชน
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
1. ความสามารถแยกแยะประเภทของขยะต่างๆได้	46 (32.9)	77 (55.0)	17 (12.1)	0 (0)	0 (0)	4.21 (มาก)
2. ความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะในครัวเรือน	46 (32.9)	76 (54.3)	17 (12.1)	1 (0.7)	0 (0)	4.19 (มาก)
3. ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะในครัวเรือน	49 (35)	78 (55.7)	13 (9.3)	0 (0)	0 (0)	4.26 (มาก)
4. ความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน	52 (37.1)	73 (52.2)	15 (10.7)	0 (0)	0 (0)	4.26 (มาก)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด	ระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรม					ค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมของประชาชน
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
5. ความรับผิดชอบในการกำจัดขยะมูลฝอยระดับครัวเรือน	45 (32.1)	74 (52.9)	20 (14.3)	1 (0.7)	0 (0)	4.16 (มาก)
6. การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชน	37 (26.4)	80 (57.1)	22 (15.8)	1 (0.7)	0 (0)	4.09 (มาก)
7. การคัดแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง	41 (29.3)	79 (56.4)	20 (14.3)	0 (0)	0 (0)	4.21 (มาก)
8. การทิ้งขยะตามวันเวลาที่เทศบาลกำหนด	38 (27.1)	78 (55.7)	22 (15.8)	2 (1.4)	0 (0)	4.09 (มาก)
9. การคัดแยกมูลฝอยทำให้ลดปริมาณขยะ	46 (32.8)	72 (51.4)	22 (15.8)	0 (0)	0 (0)	4.17 (มาก)
10. การทำความสะอาดหน้าบ้านเป็นหน้าที่ของตนเองไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานรัฐ	46 (32.8)	65 (46.5)	26 (18.6)	3 (2.1)	0 (0)	4.10 (มาก)
11. การทำความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ	35 (25.0)	66 (47.1)	35 (25.0)	4 (2.9)	0 (0)	3.94 (ปานกลาง)
12. การคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องปฏิบัติ	50 (35.7)	69 (49.3)	20 (14.3)	1 (0.7)	0 (0)	4.20 (มาก)
13. การทำความสะอาดหน้าบ้านและคัดแยกขยะมูลฝอยจะทำให้ชุมชนน่าอยู่มากขึ้น	59 (42.1)	61 (43.6)	18 (12.9)	1 (0.7)	1 (0.7)	4.26 (มาก)
14. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้เสียเวลาโดยใช่เหตุ	45 (32.1)	64 (45.7)	21 (15.0)	9 (6.5)	1 (0.7)	4.02 (มาก)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด	ระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรม					ค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมของประชาชน
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
15. การคัดแยกมูลฝอยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ	41 (29.3)	64 (45.7)	28 (20.0)	7 (5.0)	0 (0)	3.99 (ปานกลาง)
16. การจัดหาที่รองรับขยะบริเวณหน้าบ้านเอง	59 (42.1)	53 (37.9)	26 (18.6)	2 (1.4)	0 (0)	4.21 (มาก)
17. มีการคัดแยกขยะอันตรายทุกครั้งก่อนทิ้ง	56 (40.0)	62 (44.3)	20 (14.3)	2 (1.4)	0 (0)	4.23 (มาก)
18. มีการนำขยะอินทรีย์นำมาทำปุ๋ยหมัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน	46 (32.8)	71 (50.7)	22 (15.8)	1 (0.7)	0 (0)	4.16 (มาก)
19. มีการนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่เป็นประจำ	39 (27.9)	74 (52.8)	26 (18.6)	1 (0.7)	0 (0)	4.08 (มาก)
20. มีการคัดแยกขยะที่มีค่าและนำไปจำหน่ายทุกครั้ง	39 (27.9)	76 (54.3)	23 (16.4)	2 (1.4)	0 (0)	4.09 (มาก)
21. การทิ้งขยะตามประเภทของถังที่หน่วยงานรัฐได้จัดเตรียมไว้ให้ทุกครั้งในที่สาธารณะ	41 (29.3)	74 (52.8)	23 (16.4)	2 (1.4)	0 (0)	4.10 (มาก)
22. ผู้นำชุมชนเอาใจใส่ในการควบคุมและกำจัดขยะมูลฝอย	40 (28.6)	76 (54.3)	22 (15.8)	2 (1.4)	0 (0)	4.10 (มาก)
23. ผู้นำชุมชนมีการประชาสัมพันธ์เรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่เพียงพอ	39 (27.9)	74 (52.8)	25 (17.9)	2 (1.4)	0 (0)	4.07 (มาก)
24. มีถังขยะเพียงพอในชุมชน	37 (26.4)	70 (50)	21 (15.0)	9 (6.5)	3 (2.1)	3.92 (ปานกลาง)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายละเอียด	ระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรม					ค่าเฉลี่ยระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมของประชาชน
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
25. มีการทิ้งขยะลงที่จัดเก็บทุกครั้ง	40 (28.6)	72 (51.4)	24 (17.1)	4 (2.9)	0 (0)	4.06 (มาก)
26. ความพึงพอใจในการจัดการขยะของชุมชน	47 (33.6)	65 (46.3)	22 (15.8)	6 (4.3)	0 (0)	4.09 (มาก)
27. การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ เรื่อง การคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภท เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะทั่วไปและขยะรีไซเคิล อย่างสม่ำเสมอ	46 (32.8)	72 (51.4)	19 (13.7)	3 (2.1)	0 (0)	4.15 (มาก)

จากข้อมูลตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนระดับครัวเรือนในชุมชนบ้านด่านมีความรู้ ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมเกี่ยวกับขยะ และการจัดการขยะในระดับมาก แต่พบประเด็นความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมที่อยู่ระดับปานกลางมี 3 ประเด็น คือ การทำความสะอาดในชุมชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ การคัดแยกมูลฝอยเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ และจำนวนถังขยะที่เพียงพอในชุมชน

ซึ่งใน 3 ประเด็นนี้หน่วยงานของรัฐหรือผู้นำชุมชนต้องให้ความรู้ เพิ่มเติมเกี่ยวกับชุมชนต่อไป

3. ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ต้องกำจัดต่อ 1 วัน

จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ต้องกำจัดต่อ 1 วัน ของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา รายละเอียดดังตารางที่ 3 และภาพที่ 2 แสดงปริมาณขยะที่เกิดขึ้นแต่ละครัวเรือน ดังนี้

3.1 มีปริมาณขยะอินทรีย์ 3 อันดับ คือ มากที่สุดอยู่ที่ 1 กิโลกรัม/วัน/ครัวเรือน จำนวน 30 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาอยู่ที่ 2 กิโลกรัม/วัน/ครัวเรือน จำนวน 14 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 11.2 และอันดับที่สาม 10 กิโลกรัม/วัน/ครัวเรือน จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.4

3.2 มีปริมาณขวดพลาสติก 3 อันดับ คือ มากที่สุดอยู่ที่ 3 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.4 รองลงมาอยู่ที่ 5 และ 10 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 13.6 และอันดับที่สาม 8 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 8 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.4

3.3 มีปริมาณขวดแก้ว 3 อันดับ คือ มากที่สุดอยู่ที่ 2 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 25 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 19.8 รองลงมาอยู่ที่ 5 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 23 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 18.3 และอันดับที่สาม 3 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 13 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 10.3

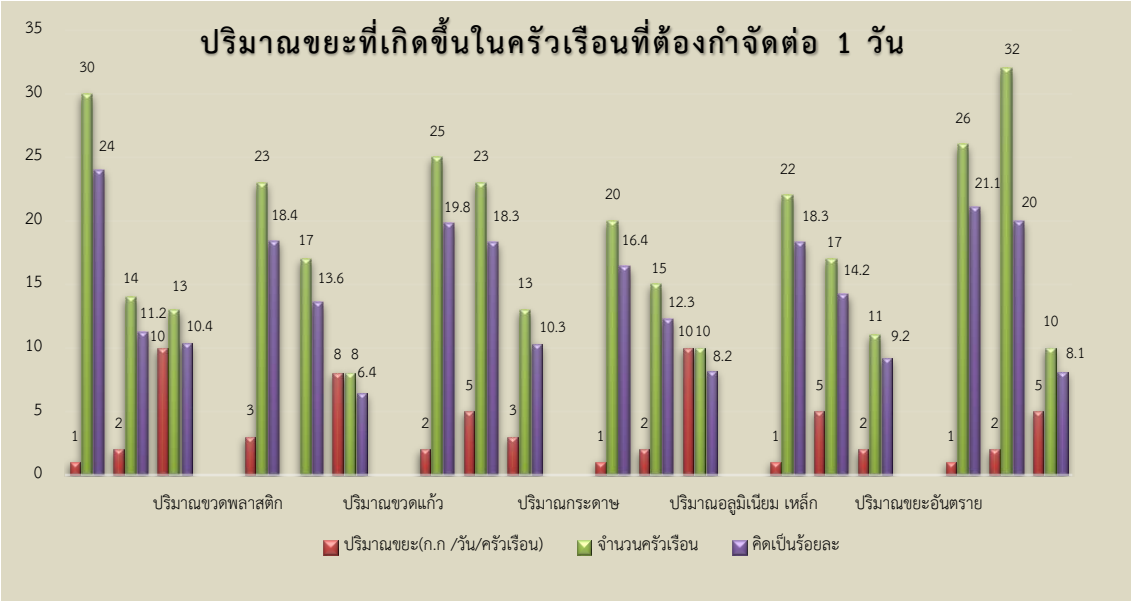
3.4 มีปริมาณกระดาษ 3 อันดับ คือ มากที่สุดอยู่ที่ 1 กิโลกรัม/วัน/ครัวเรือน จำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 16.4 รองลงมาอยู่ที่ 2 กิโลกรัม/วัน/ครัวเรือน จำนวน 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 12.3 และอันดับที่สาม 10 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.2

3.5 มีปริมาณอะลูมิเนียม เหล็ก ทองแดง สังกะสี 3 อันดับ คือ มากที่สุดอยู่ที่ 1 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 22 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 18.3 รองลงมาอยู่ที่ 5 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 17 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.2 และอันดับที่สาม 2 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 11 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 9.2

3.6 มีปริมาณขยะอันตราย 3 อันดับ คือ มากที่สุดอยู่ที่ 1 กิโลกรัม/วัน/ครัวเรือน จำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.1 รองลงมาอยู่ที่ 2 กิโลกรัม/วัน/ครัวเรือน จำนวน 32 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และอันดับที่สาม 5 ชิ้น/วัน/ครัวเรือน จำนวน 10 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.1

ตารางที่ 3 ประเภทของขยะที่เกิดขึ้นแต่ละครัวเรือนของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว

ประเภทของขยะ	ปริมาณขยะ	จำนวนครัวเรือน	คิดเป็นร้อยละ
ขยะอินทรีย์	1	30	24
	2	14	11.2
	10	13	10.4
ขวดพลาสติก	3	23	18.4
	5 และ 10	17	13.6
	8	8	6.4
ขวดแก้ว	2	25	19.8
	5	23	18.3
	3	13	10.3
กระดาษ	1	20	16.4
	2	15	12.3
	10	10	8.2
อลูมิเนียม เหล็ก ทองแดง สังกะสี	1	22	18.3
	5	17	14.2
	2	11	9.2
ขยะอันตราย	1	26	21.1
	2	32	20
	5	10	8.1



ภาพที่ 2 ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นแต่ละครัวเรือน

4. แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่าน หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะแต้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากผลการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมเกี่ยวกับขยะ และการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนบ้านด่าน พบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่านนั้น ต้องมีหน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก โดยหน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชนรณรงค์ให้ชุมชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งอย่างสม่ำเสมอ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการขยะระดับครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง จัดหาถังขยะวางหน้าบ้านแต่ละครัวเรือนให้เพียงพอ และให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การจัดการขยะชุมชนในพื้นที่บ้านด่าน หมู่ที่ 4 ต.เกาะแต้ว อ.เมือง จ.สงขลาสามารถ สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21 - 40 ปี มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย และเทียบเท่า มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และอาศัยในชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่าน พบว่า ประชาชนระดับครัวเรือนในชุมชนบ้านด่านมีความรู้ความเข้าใจ และมีพฤติกรรมเกี่ยวกับขยะ และการจัดการขยะในระดับมาก

3. แต่ละครัวเรือนมีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนที่ต้องกำจัดต่อ 1 วัน ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กระดาษ อลูมีเนียม และขยะอันตราย

4. แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านด่านนั้น ต้องมีหน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชน เป็นผู้ขับเคลื่อนหลักอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคลองกับงานวิจัยของ โสมศิริ เดชารัตน์ (2561) เรื่องการจัดการของเสียอันตรายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนจำนวน 253 คนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความพร้อมด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอันตรายในระดับครัวเรือนระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) และร้อยละ 38.24 มีการคัดแยกขยะอันตรายจากขยะทั่วไป ดังนั้นผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายการจัดการของเสียอันตรายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี สุทธศิลป์ และคณะ (2564) เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่มีอายุ 18 - 60 ปี จำนวน 362 คน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนร้อยละ 59.9 มีการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสม และร้อยละ 40.1 มีการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ร้อยละ 40.1 มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ร้อยละ 85.6 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า 0.05 ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนและปริมาณขยะในครัวเรือนในแต่ละวัน โดยผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนที่เป็นแม่บ้านมีโอกาสที่จะจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมเป็น 1.6 เท่าของผู้ที่ทำหน้าที่คัดแยกขยะในครัวเรือนที่ไม่ใช่แม่บ้าน ปริมาณขยะในครัวเรือนที่ทิ้งในแต่ละวัน 1 - 2 กิโลกรัม มีโอกาสที่จะจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมเป็น 3.0 เท่าของปริมาณขยะในครัวเรือนที่ทิ้งในแต่ละวัน 3 กิโลกรัม ขึ้นไป ผลการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่ วางแผนในการจัดการขยะมูลฝอย การส่งเสริมทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และรณรงค์ให้ครัวเรือนลดการใช้ขยะให้น้อยลง

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานภาครัฐหรือผู้นำชุมชนควรสร้างธนาคารขยะในชุมชน เพื่อรณรงค์ให้ชุมชนคัดแยกขยะและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายขยะในระดับครัวเรือน

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2566). ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://thaimsw.pcd.go.th/report1.php?year=2563

กรมส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม. (2558). ปัญหาขยะในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566 จาก https://adeq.or.th/

บัณฑิต คุ้มวานิช. (2555). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของกองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ (การค้นคว้าแบบอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่). สืบค้นจาก https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2555/mpa30955bk_tpg.pdf

พนมเทียน เส้งวั่น. (2565). การบริหารจัดการขยะจังหวัดสงขลา. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2566 จาก https://www.songkhla.go.th/news/detail/7036

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535. (2535). สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2566 จาก http://www.oic.go.th/FILEWEB /CABINFOCENTER13 /DRAWER007/GENERAL/DATA0000/00000231.PDF

เมธี สุทธศิลป์. (2564). การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนอร์ทเทิร์น, 3(4), 81-93.

โสมศิริ เดชารัตน์. (2561). การจัดการของเสียอันตรายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, 21(3) (ฉบับพิเศษ), 299-307.

เอกนรินทร์ กลิ่นหอม. (2553). การศึกษาความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

ความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

Innovation Capability Affecting to Sustainable Organization Performance of Community Enterprises in Phuket

ฟาตอนะห์ หะยีลาเตะ[1*] และยุทธชัย ฮารีบีน[2]

Fatonah Hajeelateh[1*]and Yuttachai Hareebin[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
Master's degree student, Master of Business Administration Program in Business Administration, Phuket Rajabhat University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
Assistant professor, Master of Business Administration Program in Business Administration, Phuket Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** s6480141111@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความสามารถเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต (2) เพื่อศึกษาความสามารถเชิงนวัตกรรมส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ตโดยงานวิจัยนี้มี รูปแบบวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 175 คน จาก 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งหรือหน้าที่รับผิดชอบ เป็นประธานกลุ่ม โดยที่ตั้งของกิจการ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอกะทู้ ประเภทกลุ่มกิจการ เป็นกลุ่มการผลิตสินค้า มีลักษณะการประกอบกิจการ เป็นวิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน มีทุนเริ่มต้นกิจการ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี ด้านความสามารถเชิงนวัตกรรม พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีนวัตกรรมด้านกระบวนการมากที่สุด รองลงมาเป็น นวัตกรรมด้านกลยุทธ์ นวัตกรรมด้านพฤติกรรม นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมด้านการตลาด ตามลำดับ โดยผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนพบว่าด้านสังคมมากที่สุด รองลงมาด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการเงิน ตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความสามารถเชิงนวัตกรรมด้านกระบวนการ และนวัตกรรมด้านกลยุทธ์มีผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

คำสำคัญ: ความสามารถเชิงนวัตกรรม, ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The Research on Innovative Capability Affecting to Sustainable Organization Performance of Community Enterprises in Phuket. The objectives are (1) to study the level of innovation capability and sustainable performance of community enterprises in Phuket Province (2) to study the innovation capability affecting to sustainable Organization performance of community enterprises in Phuket Province. Quantitative research model which has a sample group It is a community enterprise in Phuket in the amount of 175 locations in 3 districts: Muang District, Thalang District and Kathu District. The questionnaire was used as a tool for collecting data. Data were analyzed by percentage, mean, and standard deviation statistics. and multiple regression analysis

The results showed that Respondents have positions or responsibilities. Group chair by the location of the business Most of them are located in Kathu District. Group type is a production group have the nature of business is a basic community enterprise have start-up capital Less than or equal to 100,000 baht, business period Less than or equal to 3 years in innovation capability found that community enterprises have Process innovation was the most followed by strategic innovation. Behavioral Innovation Product Innovation and marketing innovation, respectively, with sustainable performance found most social followed by environment and financial, respectively. When testing the hypothesis, it was found that process innovation capability and strategic innovation affecting the sustainable organization performance of community enterprises in Phuket.

Keywords: Innovation capability, sustainable Organization Performance, Community enterprise

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันส่งผลให้องค์กรทางธุรกิจต้องปรับตัวเพื่อสร้างการอยู่รอด และจำเป็นต้องพัฒนาสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้ เนื่องจากการแข่งขันที่สูงและนวัตกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 รัฐบาลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 เพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ คือการพลิกโฉมประเทศไทย สู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 ทำให้ชุมชนมีรายได้ต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น และสามารถลดจำนวนคนว่างงานในชุมชนชนบทได้อย่างชัดเจน วิสาหกิจชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างรายได้มากกว่า 2.55 หมื่นล้านบาทต่อปี

เกิดการรวมตัวของกลุ่มวิสาหกิจกว่า 8.5 หมื่นแห่ง มีสมาชิกกว่า 1.4 ล้านคน เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการให้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอีกไม่ต่ำกว่า 5% ต่อปี (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) ปัจจุบันพบว่าวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต มีจำนวน 309 กลุ่ม (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ณ วันที่ 16 พฤษภาคม 2565) โดยวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย กลุ่มการผลิต และกลุ่มการให้บริการที่มีลักษณะเป็นวิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน ที่เน้นการผลิตแบบพอเพียง และวิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้า ที่เน้นการผลิตเพื่อจัดจำหน่ายและการส่งออก ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนได้มีการนำเอานวัตกรรมมาช่วยพัฒนากระบวนการผลิตและการให้บริการมากขึ้น ส่งผลให้องค์เกิดการพัฒนา ยกระดับคุณภาพการให้บริการและสร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ลูกค้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นวัตกรรมจึงปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบการในการสร้างศักยภาพการแข่งขันในเชิงธุรกิจและความมั่งคั่ง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ หรือจากการสร้างขึ้นใหม่รวมทั้งเป็นการพัฒนาขึ้นจากความรู้ใหม่ (Drucker, 1993) เมื่อองค์กรเกิดความสามารถเชิงนวัตกรรมแล้วย่อมส่งผลให้องค์กรเกิดผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้ รวมถึงเป็นที่ยอมรับของตลาดในลักษณะของผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือเป็นกระบวนการใหม่ ที่มีการพัฒนาขึ้นมาใช้เป็นครั้งแรก และทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Utterback, 2004) และเกิดการยอมรับของคนในองค์การ (Damanpour, 1987)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านวิสาหกิจชุมชน (Community enterprise factors) ความสามารถเชิงนวัตกรรม (Innovation capability) ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน (Sustainable organization performance) โดยการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอถลาง และอำเภอกะทู้ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการขึ้นทะเบียน กับสำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต ซึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสลงพื้นร่วมกับอาจารย์และบุคคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตในการลงพื้นที่ 3 จังหวัดอันดามันที่ผ่านมา จึงทำให้มีความสนใจศึกษา โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถเชิงนวัตกรรม และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาความสามารถเชิงนวัตกรรมส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความสามารถเชิงนวัตกรรม (Innovation Capabilities)

ความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กร เกิดจากการสร้างสรรค์โดยดำเนินการผสานแนวกลยุทธ์กับพฤติกรรมและกระบวนการเชิงนวัตกรรมขององค์กรในการผลิตสินค้าใหม่ ๆ ออกมาสู่ตลาด (Wang &

Ahmed, 2004) รวมถึงความตั้งใจขององค์การในการส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมของพนักงานด้วยการพัฒนาความรู้และข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ (Husseina, Mohamad, Noordina, & Amirlshakb , 2006) สามารถนำความคิดไปใช้ในเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่หรือกระบวนการใหม่ (Schilling, 2008) โดยสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาขึ้นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม (ศุภกร ลิ้มคุณธรรม และคณะ, 2559) โดยการสร้างนวัตกรรมเกิดจากภาวะผู้นำของเจ้าของกิจการการร่วมมือร่วมใจของ บุคคลในทุกระดับขององค์การ สภาพแวดล้อมในองค์การ การแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรมองค์การ การบริหาร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันจะนำมาซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน (อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และอภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และธีระวัฒน์ จันทึก, 2560) รวมถึงลักษณะ ทัศนคติ นิสัยที่ชื่นชอบต่อการพัฒนาหรือการยอมรับนวัตกรรม ความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กรโดยรวม เป็นการนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาด หรือการเปิดตลาดใหม่ผ่านการผสมผสานระหว่างการมุ่งเน้นกลยุทธ์กับความสามารถทางนวัตกรรมด้านพฤติกรรมและกระบวนการ (อนุวัต สงสม, 2561) ปัจจุบันนั้นมีนักวิชาการและนักปฏิบัติการให้ความหมายไว้หลากหลายความหมายตามความรู้ ประสบการณ์ และความเข้าใจที่มีต่อเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันออกไป (มงคล เอกพันธ์, 2562)

โดยความสามารถเชิงนวัตกรรมสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (PRD) องค์กรมีการกระตุ้นให้ พนักงานแสดงความคิดเห็น คิดค้นหรือทดลองอย่างสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า มีการนำเสนอสินค้าและบริการใหม่ที่ออกสู่ตลาดเร็วกว่าคู่แข่ง การปรับปรุงและพัฒนาสินค้าและบริการ (Wang & Ahmed, 2004) และสามารถแก้ไขปัญหาให้กับผู้บริโภคได้ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการใช้นวัตกรรมสามารถมองเห็นและสัมผัสได้หรืออยู่ในรูปของการบริการ (กนกวรรณ ภู่ไหม, 2559)

2. นวัตกรรมด้านกระบวนการ (PRC) เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหรือสร้างสรรค์กระบวนการในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานให้สูงขึ้น รวมถึงแนวคิดการบริหารงานและเทคโนโลยีที่นำมาใช้ (Wang & Ahmed, 2004) ให้มีความทันสมัยตอบสนองความต้องการและความสะดวกสบายรูปแบบใหม่แก่ลูกค้า เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของการบริการและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจไปในทิศทางที่ดี (Edison, Ali, & Torkar, 2013)

3. นวัตกรรมด้านการตลาด (MKC) เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหรือสร้างสรรค์แนวทางการดำเนินงานด้านการตลาด ที่ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาด รวมถึงการกำหนดตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ รูปแบบใหม่ ๆ ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการ (Wang & Ahmed, 2004) การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ การส่งเสริมการขายและการตั้งราคา รวมไปถึงการแสวงหาลูกค้าในตลาดใหม่

4. นวัตกรรมด้านพฤติกรรม (BVC) เป็นการสร้างรูปแบบของวัฒนธรรมนวัตกรรม (Innovative Culture) ที่ทำให้เกิดความคิดใหม่และนวัตกรรม โดยการแสดงออกระดับบุคคล ทีมงาน และผู้บริหาร นวัตกรรมดังกล่าวเป็นปัจจัยพื้นฐานของผลลัพธ์ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์กรสามารถดึงเอา

ศักยภาพและสมรรถนะของวิสาหกิจชุมชนออกมา เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของธุรกิจให้ สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน วิสาหกิจชุมชนสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ทันเวลา ความรวดเร็วในการปฏิบัติ (Wang & Ahmed, 2004)

5. นวัตกรรมด้านกลยุทธ์ (STI) เป็นนวัตกรรมการใช้กลยุทธ์เพื่อเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์และบริการ ทำให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้และสัมผัสได้ และได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการใช้ผลิตภัณฑ์ โดยรวมถึงการใช้วิธีการตลาดใหม่ ๆ นวัตกรรมกลยุทธ์สามารถทำให้เกิดความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคได้ การที่องค์การกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานขององค์การจะต้องสอดประสานกันและสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมของ องค์การมีระบบหรือกระบวนการทดลองความผิดพลาด ความล้มเหลว ความเสี่ยงในการตัดสินใจใด ๆ อย่างเป็นระบบผ่านเทคนิคต่าง ๆ เช่น การบริหารภาพอนาคต (Scenario Management) และความสามารถในการประสานพฤติกรรมของวิสาหกิจชุมชน ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในการแข่งขันขององค์การ (Wang & Ahmed, 2004)

ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน (Sustainable Organization Performance)

การวัดผลการดำเนินงานของกิจการว่าผลสำเร็จทมากน้อยเพียงใดโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือบริบทของกิจการ (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2554) ซึ่งการวัดผลการดำเนินงานจะสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการเงิน และด้านที่ไม่ใช่ด้านการเงิน ได้แก่ กระบวนการภายใน คุณภาพในการปฏิบัติงาน การบริหารงาน ส่วนแบ่งทางการตลาด ความพึงพอใจของลูกค้า ภาพลักษณ์ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ คุณภาพการให้บริการ รวมถึงการวัดผลการเรียนรู้และการพัฒนา (มยุรี บุญโต, 2561) หรืออาจจะกล่าวได้ในอีกทางหนึ่งก็คือ การดำเนินงานของกิจการเกิดจากผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินของกิจการในหลาย ๆ มิติร่วมกัน สามารถนำมาเปรียบเทียบและประเมินผลกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กิจการได้วางไว้ ซึ่งจะสามารถบ่งชี้ได้ถึงความสำเร็จในเป้าหมายกิจการได้ (ศตายุ ร่มเย็น, 2562) ผลการดำเนินงานแนวใหม่ พบว่า มีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียขององค์กร (Stakeholder) มากขึ้น (สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2562) และตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและลูกค้าในระยะยาว (Garske and Ekardt, 2021) ผลการดำเนินงานที่ยั่งยืนขององค์กรสามารถบรรลุผลได้ในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจแบบพลวัตร (Dynamic) โดยองค์กรต้องมีความกระตือรือร้นในการเปลี่ยนแปลง และพยายามตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างคล่องตัว (Friedman & Miles, 2006) ดังนั้นความยั่งยืนขององค์กรจึงมีบทบาทสำคัญในห่วงโซ่อุปทานและในบริบทการจัดการ และเชื่อมโยงกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรโดยการประเมินหลายมิติ เช่น การเมือง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Wood, 2021) หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่ง คือ ผลการดำเนินงานขององค์กร เกิดจากการเรียนรู้และการเติบโตโดยองค์กรมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความสามารถของพนักงาน ความสามารถของระบบข้อมูล และการรับรู้กลยุทธ์และแรงจูงใจ และสามารถสนับสนุนโดยตัวชี้วัดที่เหมาะสมขององค์กร บางครั้งผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนขององค์กรเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากกระบวนการ (Process) และผลผลิตจากการปฏิบัติงานขององค์กร

(Productivity) โดยเชื่อมโยงกับพันธกิจ (Mission) กลยุทธ์ (Strategy) เป้าหมาย (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ความสำเร็จที่เกิดขึ้นสามารถทำนายความสามารถขององค์กรในเชิงการแข่งขันได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรได้ โดยผลลัพธ์สามารถจับต้องและวัดผลได้ (Kaplan & Norton, 2004; Santos, & Brito, 2012) อีกทั้ง ผลการดำเนินงานเกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองกับสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างความได้เปรียบทางทรัพยากรในองค์กรตามทฤษฎีฐานทรัพยากรของกิจการ (RBV: Resource -based view) และทฤษฎีฐานความรู้ (KBV: Knowledge based view)

ดังนั้นผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน จึงประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ **ด้านการเงิน (finance)** ประกอบด้วย ความสามารถในการรักษาคุณภาพในการส่งมอบสินค้าและบริการได้อย่างรวดเร็ว สามารถลดเวลาในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกระดับคุณภาพสินค้า ลดต้นทุนการผลิต และนำเอาวิธีการใหม่ ๆ มาช่วยพัฒนามากขึ้น **ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance)** ประกอบด้วย การดำเนินกิจการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีส่วนรวมกับสังคม มีการวางแผนการควบคุมมาตรฐานสินค้าอย่างเป็นระบบและปลอดภัย เกิดจากการจัดการทรัพยากรอย่างประหยัด การลดการสูญเสียในกระบวนการผลิตเพื่อการรับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม และ**ผลการดำเนินงานด้านสังคม (Social Performance)** ประกอบด้วยการส่งมอบคุณค่าที่ดีแก่ลูกค้า เกิดความพึงพอใจ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีบนความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นที่ประจักษ์ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี และมีการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจเพิ่มขึ้น

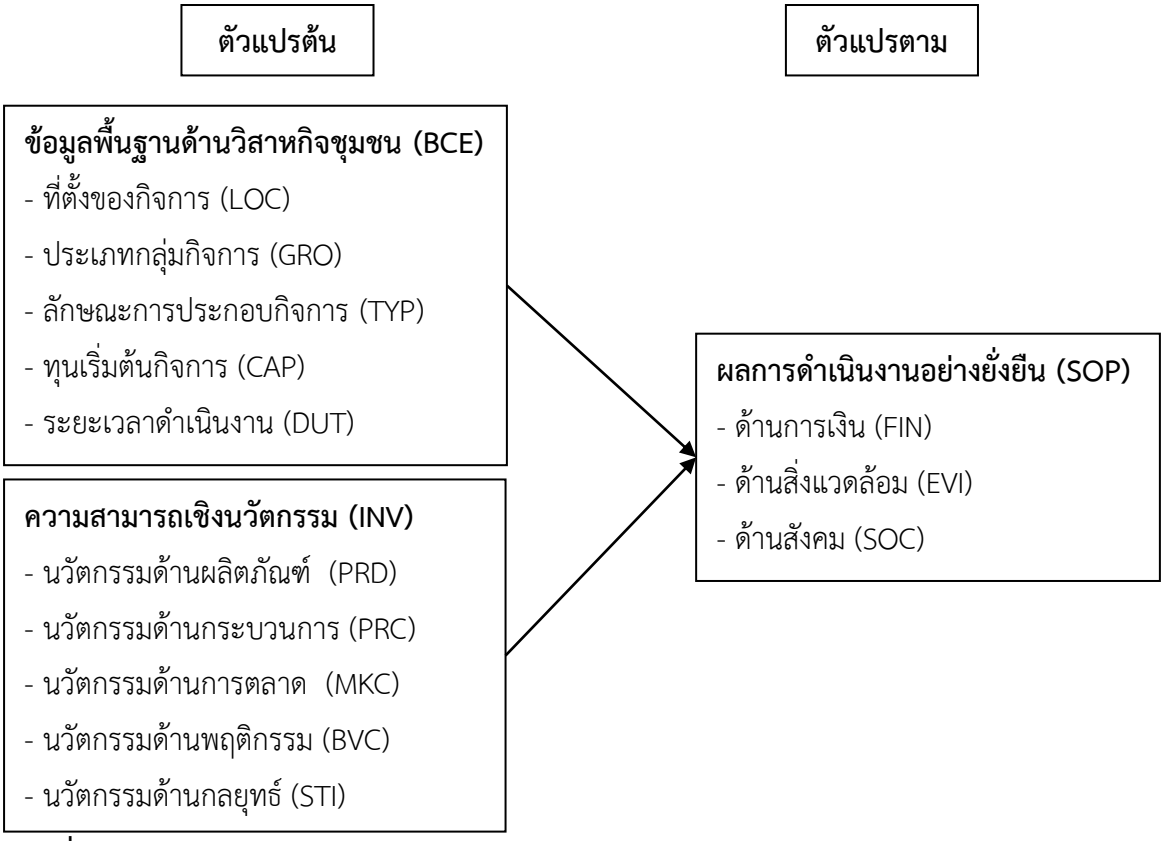
ความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน (Innovation Capabilities affect to Sustainable Organization Performance)

วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพและมีความสามารถเชิงนวัตกรรม (Innovation Capability) ทำให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปสู่ผลการดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน (Sustainable Organization Performance) ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านช่องทางจัดจำหน่าย (ศตายุ ร่มเย็น, 2562) และความสามารถเชิงนวัตกรรมยังมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสร้างคุณค่าร่วมกันบนความเป็นเลิศทางการแข่งขัน (สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์, 2562) นวัตกรรมประเภทต่าง ๆ ที่วิสาหกิจชุมชนนำไปใช้พัฒนาองค์กร ได้แก่ นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (PRD) ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ นวัตกรรมด้านกระบวนการ (PRC) ช่วยลดขั้นตอนการผลิต ทำให้เกิดการประหยัดมากขึ้น นวัตกรรมด้านการตลาด (MKC) สามารถเพิ่มยอดขาย ขยายตลาดได้ เปิดตัวสินค้าใหม่ได้อย่างรวดเร็ว นวัตกรรมด้านพฤติกรรม (BVC) ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภค หันมาให้ความสำคัญกับนวัตกรรมสมัยใหม่มากขึ้น และนวัตกรรมด้านกลยุทธ์ (STI) ทำให้เกิดการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน ส่งผลให้องค์กรเกิดความยั่งยืนได้ในระยะยาวได้ (จันทิมา พรหมเกษ, จักเรศ เมตตะธำรงค์ และวรรณิดา สารีคำ, 2562) นอกจากนี้ ยังสามารถวิเคราะห์ได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ต้องอาศัยปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ความสามัคคีในกลุ่ม การมีส่วนร่วม

การสร้างเครือข่าย ระบบการบริหารจัดการที่ดี มีเงินทุนเพียงพอ หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน (ทักษญา สง่าโยธิน, 2560) เป็นต้น

ดังนั้นความสามารถเชิงนวัตกรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนได้ ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานด้านวิสาหกิจชุมชนมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน
2. ความสามารถเชิงนวัตกรรมมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดภูเก็ต จำนวน 309 คน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร ณ วันที่ 16 พฤษภาคม 2565) นำมาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1970) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 175 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและครอบคลุม ทำการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มแบบเป็นสัดส่วน (Proportional Allocation) ได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 63 คน อำเภอถลาง จำนวน 23 คน อำเภอกะทู้ จำนวน 89 คน ตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา เพื่อสร้างข้อคำถามในรูปแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert)) จากนั้นนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำเพื่อนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เมื่อทำการปรับปรุงแล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) โดยค่าที่ได้ต้องอยู่ระหว่าง 0.50 – 1.00 โดยค่า IOC ที่ได้เท่ากับ 0.945 จากนั้นผู้วิจัยนำไปทดสอบ (Try out) จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาช (Cronbach alpha coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.950 มีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประเด็นความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต พื้นที่ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ อำเภอเมือง จำนวน 63 คน อำเภอถลาง จำนวน 23 คน อำเภอกะทู้ จำนวน 89 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งสิ้น 175 คน ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ตุลาคม พ.ศ. 2565 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลโดยใช้เกณฑ์กำหนดช่วงคะแนน และความหมายไว้ 5 ช่วง โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าพิสัย} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วง}}$$

$$= \frac{5-1}{5} = 0.80$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวนำมาสู่การกำหนดความหมายของระดับความสามารถเชิงนวัตกรรม ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 1 ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลพื้นฐานด้านวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ตำแหน่งหรือหน้าที่รับผิดชอบ ที่ตั้งของกิจการ ประเภทกลุ่มกิจการ ลักษณะการประกอบกิจการ ทุนเริ่มต้นกิจการ และระยะเวลาการดำเนินงาน

ส่วนที่ 2 ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ SD) เพื่อใช้อธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูล แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ด้านการเงิน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม โดยกำหนดใช้วิธีการแบบ Stepwise ในวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการอบรมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบข้อมูลดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลพื้นฐานด้านวิสาหกิจชุมชนจังหวัดภูเก็ต

ตำแหน่ง (POS)	จำนวน	ร้อยละ
ประธานกลุ่ม	132	75.4
รองประธานกลุ่ม	36	20.6
กรรมการ	7	4.0
ที่ตั้งของกิจการ (LCA)	**จำนวน**	**ร้อยละ**
เมือง	63	36.0
ถลาง	23	13.1
กะทู้	89	50.9

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเภทกลุ่มกิจการ (GRO)	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มการผลิตสินค้า	142	81.1
กลุ่มการให้บริการ	33	18.9
ลักษณะการประกอบกิจการ (TYP)	**จำนวน**	**ร้อยละ**
วิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน	152	86.9
วิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้า	23	13.1
ทุนเริ่มต้นกิจการ (CAP)	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท	104	59.4
100,001 – 200,000 บาท	39	22.3
200,001 – 300,000 บาท	18	10.3
300,001 – 400,000 บาท	12	6.9
400,001 – 500,000 บาท	2	1.1
ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ (DUT)	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี	65	37.1
4 - 6 ปี	35	20.0
7 – 9 ปี	30	17.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 10 ปีขึ้นไป	45	25.7

จากตารางที่ 1 พบว่า ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลพื้นฐานด้านวิสาหกิจชุมชนจังหวัดภูเก็ต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ประธานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 75.4 ที่ตั้งกิจการส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอกะทู้ คิดเป็นร้อยละ 50.9 ประเภทกลุ่มกิจการเป็น กลุ่มการผลิตสินค้า คิดเป็นร้อยละ 81.1 ลักษณะการประกอบกิจการส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 86.9 มีทุนเริ่มต้นกิจการต่ำกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.1

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสามารถเชิงนวัตกรรม

ด้านการเงิน (FIN)	$\bar{\bar{X}}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (PRD)	3.86	0.56	มาก	4
นวัตกรรมด้านกระบวนการ (PRC)	3.99	0.54	มาก	1
นวัตกรรมด้านการตลาด (MKC)	3.65	0.70	มาก	5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ด้านการเงิน (FIN)	$\bar{\bar{X}}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
นวัตกรรมด้านพฤติกรรม (BVC)	3.93	0.58	มาก	3
นวัตกรรมด้านกลยุทธ์ (STI)	3.95	0.61	มาก	2
รวม	**3.88**	**0.51**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถเชิงนวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.88 โดยพบว่า นวัตกรรมด้านกระบวนการ (PRC) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.99 รองลงมาคือ ด้านนวัตกรรมด้านกลยุทธ์ (STI) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 นวัตกรรมด้านพฤติกรรม (BVC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (PRD) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 และ นวัตกรรมด้านการตลาด (MKC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลการดำเนินงาน

ด้านการเงิน (FIN)	$\bar{\bar{X}}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการเงิน (FIN)	3.95	0.59	มาก	3
ด้านสิ่งแวดล้อม (EVI)	4.15	0.57	มาก	2
ด้านสังคม (SOC)	4.26	0.55	มากที่สุด	1
รวม	**4.12**	**0.46**	**มาก**	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.12 โดยพบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.26 รองลงมาด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และด้านการเงินมีค่าเฉลี่ย 3.95 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแบบ (Model Summary)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	0.865	0.748	0.745	0.23650

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R Square) ซึ่งแสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ .748 ซึ่งหมายความว่าความสามารถเชิงนวัตกรรม ส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 74.80

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแบบ (ANOVA)

Model		Sum of Square	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	28.609	2	14.304	255.753	.000**
	Residual	9.620	172	.056		
	Total	38.229	174			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ได้ค่า Sig.เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 จึงหมายความว่า มีอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณ ด้านความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต โดยวิธีการแบบ Stepwise

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.382	0.137		10.094	0.000
ด้านกลยุทธ์ (STI)	0.592	0.041	0.780	14.558	0.000**
ด้านกระบวนการ (PRC)	0.100	0.046	0.116	2.159	0.032*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 6 พบว่า ความสามารถเชิงนวัตกรรมทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ และ ด้านกระบวนการ มีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต โดยผลที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ สามารถนำมาเขียนในรูปสมการถดถอยเชิงพหุคูณ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.382 + 0.592 \text{ ด้านกลยุทธ์ (STI)} + 0.100 \text{ ด้านกระบวนการ (PRC)}$$

ดังนั้นความสามารถเชิงนวัตกรรม (INV) จึงมีความสัมพันธ์ต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	ความสัมพันธ์	ผลการทดสอบ
สมมติฐานที่ 1-5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต		
ที่ตั้งของกิจการ (LCA: Location)	0.018*	ยอมรับ
ประเภทกลุ่มกิจการ (PDS : Product and Services)	0.869	ปฏิเสธ
ลักษณะการประกอบกิจการ (TYF: Type of firm)	0.040*	ยอมรับ
ทุนเริ่มต้นกิจการ(CAP: Capital)	0.003*	ยอมรับ
ระยะเวลาดำเนินธุรกิจจนถึงปัจจุบัน (DUT: Duration time)	0.045*	ยอมรับ
สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต		
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (PRD)	0.483	ปฏิเสธ
นวัตกรรมด้านกระบวนการ (PRC)	0.000**	ยอมรับ
นวัตกรรมด้านการตลาด (MKC)	0.377	ปฏิเสธ
นวัตกรรมด้านพฤติกรรม (BVC)	0.439	ปฏิเสธ
นวัตกรรมด้านกลยุทธ์ (STI)	0.032*	ยอมรับ

สรุป และอภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งหรือหน้าที่รับผิดชอบ เป็นประธานกลุ่ม โดยที่ตั้งของกิจการ (LOC) ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอกะทู้ ประเภทกลุ่มกิจการ (GRO) เป็นกลุ่มการผลิตสินค้า มีลักษณะการประกอบกิจการ (TYP) เป็นวิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน มีทุนเริ่มต้นกิจการ (CAP) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ (DUT) ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านระดับความสามารถเชิงนวัตกรรม (INV) และผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่า **นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์** (PRD: Product innovation) มีการกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นพัฒนาสินค้าและบริการใหม่อยู่เสมอ มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สะดวก และง่ายต่อการใช้งาน ตรงกับความต้องการของลูกค้า ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการพัฒนาสินค้า การพัฒนาสูตร การออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ เครื่องหมายการค้า โดยได้รับการอบรมให้ความรู้ รวมถึงงบประมาณสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานทำให้สามารถคิดค้นพัฒนาสินค้าใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง **นวัตกรรมด้านกระบวนการ** (PRC : Process innovation) พบว่า

วิสาหกิจชุมชนสามารถรักษาคุณภาพในการส่งมอบสินค้าหรือบริการได้อย่างรวดเร็ว สามารถลดเวลาในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการผลิตสินค้าส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนและตลาดผู้ซื้ออยู่ในชุมชนเป็นหลัก จึงทำให้เมื่อสินค้าผ่านกระบวนการผลิตเสร็จแล้ว สามารถส่งมอบสินค้าให้กับลูกค้าได้ทันที จึงสามารถรักษาคุณภาพได้ **นวัตกรรมด้านการตลาด** (MKC: Marketing capability) พบว่า วิสาหกิจชุมชนสามารถส่งมอบสินค้าและบริการให้กับลูกค้าได้อย่างทั่วถึง ด้วยเครื่องมือทางตลาดสมัยใหม่ และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันสามารถลงทุนด้านนวัตกรรมทางการตลาดสมัยใหม่เพื่อนำมาช่วยเพิ่มยอดขายและขยายตลาดใหม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จันทิมา พรหมเกษ, จักเรศ เมตตะธำรงค์ และวรรณิดา สารีคำ, 2562) **นวัตกรรมด้านพฤติกรรม** (BVC: Behavior capability) พบว่า มีการนำเอาผลลัพธ์จากการใช้งานนวัตกรรมต่าง ๆ มาปรับปรุงการทำงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทีมงานได้ มีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม ที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่เสมอ มีการนำเอานวัตกรรมที่จำเป็นมาใช้ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น ด้านการติดต่อสื่อสาร มีการตั้งกลุ่มไลน์ (Line Group) เพื่อให้ง่ายต่อการติดต่อ ประสานงาน และประหยัดค่าใช้จ่าย ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้มากขึ้น เปิดรับสิ่งใหม่ ๆ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (มงคล เอกพันธ์, 2562) **นวัตกรรมด้านกลยุทธ์** (STI: Strategic capability) พบว่า มีการปรับใช้กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงน้อยลง มีการใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ให้เกิดขึ้นกับลูกค้าจากการใช้ผลิตภัณฑ์ มีการปรับตัวเพื่อสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พยายามรักษาฐานลูกค้าที่มีอยู่เดิมให้มีการบริโภคอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการพัฒนาสินค้าใหม่จึงสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับลูกค้าได้ทดสอบสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ เพื่อรองรับกับการสั่งซื้อในอนาคต แต่ยังพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดการวางแผนงานยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน สำหรับผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ด้านสังคม รองลงมาด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการเงิน ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถเชิงนวัตกรรมส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

1. ข้อมูลพื้นฐานของวิสาหกิจชุมชนส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน พบว่า **ที่ตั้งกิจการ (LOC)** ที่ต่างกันมีผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืนที่แตกต่างกัน เนื่องจากการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในอำเภอเมือง จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาที่มากกว่า และการจัดกิจกรรมอบรม สัมมนา ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง ทำให้เข้าถึงการให้บริการได้รวดเร็วกว่า สะดวกกว่า **ประเภทกลุ่มกิจการ (GRO)** ที่ต่างกันมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนไม่แตกต่างกันในทุกด้าน เนื่องจากทั้ง 2 ประเภท ต่างมีเป้าหมายในการดำเนินงานเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับกิจการ **ลักษณะการประกอบกิจการ (TYP)** ที่ต่างกันมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนแตกต่างกันด้านสังคม โดยวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานมุ่งเน้นที่การผลิตเพื่อพึ่งพาตนเองแบบพอเพียง ส่วนวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าเน้น

การผลิตได้มาตรฐานสามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไปได้ **ทุนเริ่มต้นกิจการ (CAP)** ที่ต่างกันมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่มีทุนเริ่มต้นกิจการมาจากการระดมทุนของสมาชิกภายในชุมชนภายใน ซึ่งมีจำนวนไม่มาก และส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการผลิต ที่ไม่ใช่เป็นเงินทุน ทำให้พบว่า วิสาหกิจชุมชนที่มีทุนเริ่มต้นกิจการที่ต่างกันจะส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนแตกต่างกัน ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ทุนเริ่มต้นกิจการที่ต่างกันส่งผลต่อการผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วยเช่นกัน **ระยะเวลาการดำเนินงาน (DUT)** ที่ต่างกันมีผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนแตกต่างกัน พบว่า หากวิสาหกิจชุมชนไหนที่ดำเนินกิจการมานานแล้วจะมีผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

2. ความสามารถเชิงนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน พบว่า นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (PRD) ที่เกิดจากการกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นสินค้า พัฒนาสินค้าและบริการใหม่อยู่เสมอ รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สะดวก ง่ายต่อการใช้งาน ตรงกับความต้องการของลูกค้า แต่เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีองค์ความรู้เพียงพอในการนำนวัตกรรมไปพัฒนาสินค้าจึงทำให้ผลการศึกษาไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืน **นวัตกรรมด้านกระบวนการ (PRC)** เกิดจากความสามารถรักษาคุณภาพในการส่งมอบสินค้าหรือบริการได้อย่างรวดเร็วมีการนำเอาวิธีการใหม่ ๆ มาช่วยพัฒนากระบวนการผลิตให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Acar and Acar (2012) และศตายุ ร่มเย็น (2562) นอกจากนี้ยังสามารถลดเวลาในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดต้นทุนสินค้าจากกระบวนการผลิตได้ สามารถยกระดับคุณภาพสินค้าได้จากกระบวนการผลิตที่ทันสมัยได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Matthews et al (2013) และทักษญา สง่าโยธิน (2560) **นวัตกรรมด้านการตลาด (MKC)** เกิดจากการลงทุนด้านนวัตกรรม การนำเอาเครื่องมือทางการตลาดสมัยใหม่และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมาช่วยติดตาม ประเมินผลลูกค้า ผ่านช่องทางการตลาดในรูปแบบต่าง ๆ โดยปัจจุบันพบว่า วิสาหกิจชุมชนยังขาดการลงทุนด้านนวัตกรรมในด้านนี้ จึงทำผลการศึกษาไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างยั่งยืน **นวัตกรรมด้านพฤติกรรม (BVC)** เกิดจากการส่งเสริมบุคลากรเรียนรู้ด้านนวัตกรรม นำนวัตกรรมมาปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งนวัตกรรมด้านพฤติกรรมยังไม่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน **นวัตกรรมด้านกลยุทธ์ (STI)** มีการปรับใช้กลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ทำให้ธุรกิจมีความเสี่ยงน้อยลง ส่งผลต่อผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดภูเก็ต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Karabulut (2015) การนำเอากลยุทธ์มาสร้างให้เกิดคุณค่ากับสินค้าและบริการ ทำให้ลูกค้าสามารถรับรู้และสัมผัสได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ (2562) มีการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานด้านนวัตกรรมอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson, Dibrell and Hansen (2009) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ferraresi, Santos, Frega

and Pereira (2012) ที่ระบุว่า ความเป็นนวัตกรรมจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน การวางแนวกลยุทธ์ที่ช่วยให้องค์กรสามารถคาดการณ์และตอบสนองต่อสภาวะตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปได้

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. วิสาหกิจชุมชนควรกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ มุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมที่ทันสมัย เช่น การออกแบบให้สะดวก ง่ายต่อการใช้งาน ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคอย่างสม่ำเสมอ

2. วิสาหกิจชุมชนควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการเรียนอย่างต่อเนื่อง สามารถนำความรู้นำไปพัฒนาต่อยอดองค์กรได้

3. วิสาหกิจชุมชนควรนำเอานวัตกรรมด้านการตลาด เช่น เครื่องมือทางตลาดสมัยใหม่มาให้บริการลูกค้าให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถช่วยเพิ่มยอดขายและขยายตลาดใหม่ได้ หรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Youtube, Tiktok เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ภู่ไหม. (2559). การศึกษาปัจจัยสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมองค์กร บริบทธนาคารพาณิชย์. วารสารวิทยาการจัดการ, 28(1), 6.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). รายได้ต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น. สืบค้นจาก https://www.doae.go.th/gallery_detail.php?Id=b3M0bmNRcTQyRm1QalBMdERBMkRSdz09 879 (2022, April)

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (ม.ป.ป.). รายชื่อวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2565 จาก https://smce.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php?region_id=5&province_id=83&amphur_id=&key_word=

กัลยารัตน์ ธัระธนชัยกุล. (2554). การวัดผลการดำเนินงานขององค์กรเชิงกลยุทธ์โดยใช้ Balanced Scorecard ในอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์.วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทร์ทรวิโรฒ, 2(1).

จันทิมา พรหมเกษ, จักเรศ เมตตะธำรงค์ และวรรณิดา สารีคำ. (2562). ผลของความสามารถทางนวัตกรรมที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 12(3), 84–85.

ทักษญา สง่าโยธิน. (2560). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์. 12(2), 11-26.

มงคล เอกพันธ์. (2562). โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถการเรียนรู้องค์กรกับความ สามารถทางนวัตกรรมองค์กรความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงาน: การศึกษาเชิงประจักษ์บริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ในประเทศไทย. Journal of Modern Management Science, 12(2).

มยุรี บุญโต. (2561). การประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 9(1), 53-64

ศตายุ ร่มเย็น. (2562). ความสามารถทางนวัตกรรมและความสามารถทางการตลาดที่มีผลต่อผลดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ศุภกร ลิ้มคุณธรรม, กอบชัย เมฆดี, บุญเชิด ศิริยศ, วรรณวิมล บุญญพงษ์, สุตาภัทร จันทร์ประเสริฐ, พรเทพ แก้วเชื้อ, ศิรินยา แตงอ่อน และวัลลภาภรณ์ เล้าสกุล. (2559) วารสารการจัดการสมัยใหม่, 14 (1), 145–146.

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์. (2562). ความสามารถในการจัดการนวัตกรรมเพื่อผลการดำเนินงานขององค์กรที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรม การเกษตรในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

อนุวัต สงสม. (2561). ผลของความสามารถทางนวัตกรรมที่มีต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดสงขลา. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 12(3), 821-835

อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และธีระวัฒน์ จันทึก. (2560). ทุนมนุษย์เชิงนวัตกรรมและสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 10(2), 1572-1589.

Acar, A. Z. & Acar, P. (2012). The effects of organizational culture and innovativeness on business performance in healthcare industry. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 58, 683 - 692.

Damanpour, F. (1987). The Adoption of Technological, Administrative, and Ancillary Innovations: Impact of Organizational Factors. Journal of Management, 13(4), 675 - 688.

Drucker, F. P. (1993). Post-Capitalist Society. New York: Harper business.

Edison, Henry, Nauman bin Ali, and Richard Torkar. (2013). “Toward innovation measurement in the software industry.” The Journal of Systems Software 86, 5 (May), 1390-1407.

Ferraresi, A.A., Santos, S.A., Frega J.R., Pereira, H.J. (2012). Knowledge management, market orientation, innovativeness and organizational outcomes: A study of companies operating in Brazil, Journal of information Systems and Technology Management, 9(1), 89-108.

Friedman, A. L. & Miles, S. (2006). Stakeholders: Theory and Practice, OUP, Oxford.

Garske, B. and Ekardt, F. (2021). Economic policy instruments for sustainable phosphorus management: Taking into account climate and biodiversity targets, Environmental Sciences Europe, 33(1), 1-20.

Husseina, N., Mohamad, A., Noordina, F., & AmirIshakb, N. (2006). Learning organization and its effect on organizational performance and organizational innovativeness: A proposed framework for Malaysian Public Institutions of Higher Education. Procedia-Social and Behavioural Sciences, 130(15), 299-304.

Johnson, A.J., Dibrell, C.C. & Hansen, E. (2009). Market orientation, innovativeness, and performance of food companies. Journal of Agribusiness, 27(1/2), 85-106.

Kaplan., & Norton, D. P. (2004). Measuring the strategic readiness of intangible assets. Harvard Business Review, 82(2), 52-63.

Karabulut, AT. (2015). Effects of innovation types on performance of manufacturing firms in Turkey. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 195, 1355-1364.

Matthews, T. Whittaker, S., Badenes, H., Smith, B. Muller, M., Ehrlich, K.,... Lau, T. (2013, May). Community insights: Helping community leaders enhance the value of enterprise online communities. In Mackay, W. E. (Chair), Conference on Human Factors in Computing Systems. Paris France.

Santos, J. B. & Brito, L. A. L. (2012). Toward a subjective measurement model for firm performance. Brazilian Administration Review, 9(6), 95-117.

Schilling, M.A. (2008). Strategic management of technological innovation. 2nd ed. NY: McGraw-Hill Education.

Utterback, J. (2004). The dynamics of innovation. Educause Review. 39(1), 42.

Wang, C. L., & Ahmed, P. K. (2004). The development and validation of the organizational innovativeness construct using confirmatory factor analysis. European Journal of Innovation Management, 7(4), 303-313.

Wood, D.J., Mitchell, R.K., Agle, B.R. & Bryan, L.M. (2021). Stakeholder identification and salience after 20 years: Progress, problems, and prospects. Business and Society, 60(1), 196-245.

Yamane, T. (1967). Statistics: An Introductory Analysis, 2nd Edition, New York: Harper and Row.

ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

People's Needs towards Public Services of Sako Sub district Administrative Organization, Si-Sakhon, Narathiwat

รุสนี กีโต๊ะ[1*], นัฟซะห์ เจ๊ะมะ[2], มูฮำมัดฟีซัน สะมะแอ[3] และศรินทร์ญา จังจริง[4]

Rusnee Kitoh[1*], Nafsah Chemat[2], Muhammadfisan Samaae[3] and Sarinya Jungjing[4]

[1,2,3]นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1,2,3]Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[4] อาจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[4] Lecturer, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 406307010@yru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 374 คน ได้มาจากการหากลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติ t-test และ One-Way ANOVA

จากการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาสรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในลำดับที่สอง ด้านความมั่นคงและเสริมสร้างสันติสุขอยู่ในลำดับที่สาม ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับที่สี่ ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนอยู่ใน

ลำดับที่ห้า ด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในลำดับที่หก ด้านการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในลำดับที่เจ็ด และด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในลำดับสุดท้าย 2) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนมีปัจจัยส่วนบุคคล อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความต้องการการบริการสาธารณะที่แตกต่างกัน และประชาชนมีปัจจัยส่วนบุคคล เพศ ที่แตกต่างกันมีความต้องการของการบริการสาธารณะที่ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความต้องการ, ประชาชน, บริการสาธารณะ

Abstract

This research study on People's Needs towards Public Services of Sako Sub district Administrative Organization, Si-Sakhon, Narathiwat had the objectives of 1) to study the level of people's needs in public services of Sako Sub-District Administrative Organization, Si-Sakorn, Narathiwat. 2) To study the factors affecting the level of people's needs for public services of Sako Sub-District Administrative Organization, Si Sakhon, Narathiwat. 3) To suggest ways to provide efficient public services that meets the needs of people in the area. A total of 374 people aged 18 years or older in this study were obtained by sampling according to Taro Yamane's formula and using a Stratified Random Sampling method, The research tools were questionnaires and interviews, statistics used for data analysis were descriptive statistics including percentage, frequency, arithmetic mean, standard deviation, for hypothesis testing, t-test was used and one-way ANOVA.

The study found that 1) People's needs for public services of Sako Sub district Administrative Organization, Si Sakhon, Narathiwat included all aspects at a high level, with infrastructure being the highest level, social and quality development is the second level, security and peace are the third level, economy and tourism is the fourth level, poverty alleviation is the fifth level. For education, religion, tradition, arts and culture and local wisdom are at the sixth level, good management is at the seventh level, and the management of natural resources and the environment is the last level. 2) Hypothesis testing found that people have different personal factors; age, occupation and average monthly income, have different needs for public services. However, the people have personal factors, gender, there is no difference in needs for public service.

Keywords: Needs, People, Public Services

บทนำ

การจัดระดับการปกครองในประเทศไทยในปัจจุบัน ได้แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งราชการส่วนกลางประกอบด้วย กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาคประกอบด้วย จังหวัดและอำเภอ และราชการส่วนท้องถิ่นจะประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งในการแบ่งระดับการปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว เป็นการกระจายอำนาจ (Decentralization) เพื่อให้เหมาะกับการปฏิบัติงานของราชการให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดี (ฐิติรัตน์ อินต๊ะพิงค์, 2555 : 1) ภารกิจและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องกระทำที่ได้รับจากการถ่ายโอนกระจายอำนาจมานั้น เรียกได้ว่า เป็นการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งความหมายของบริการสาธารณะ (Public Service) หมายถึง กิจการที่อยู่ในความอำนวยหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จะทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2559 : 34)

การจัดทำบริการสาธารณะเป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐที่จะต้องจัดทำให้กับประขาชนที่อยู่อาศัยภายในประเทศให้ได้รับความปลอดภัยและความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตตามปกติ การจัดทำบริการสาธารณะในประเทศไทยมีวิวัฒนาการอันยาวนานมาตั้งแต่สมัยสมบูรณายาสิทธิราชย์ ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ทำให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริการสาธารณะเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ มีทั้งกฎหมายที่จะตั้งองค์กรขึ้นเพื่อจัดทำบริการสาธารณะ และกฎหมายที่กำหนดกติกาในการจัดทำบริการสาธารณะ ได้กำหนดให้มีการถ่ายโอนอำนาจการให้บริการสาธารณะ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการเมืองการปกครองและการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น

องค์กรปกกรองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านการเลือกตั้งสมาชิกแต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีเขตพื้นที่ที่กำหนดโดยมีกฎหมายรับรอง แต่สภาพเป็นจริงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากประสบปัญหาหลายด้าน เช่น รายได้ไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ระบบการเมืองท้องถิ่นผูกขาดไม่แข่งขัน การบริหารไม่โปร่งใส ขาดการตรวจสอบจากประชาชน จึงเป็นไปได้ที่อาจจะเกิดปัญหาความด้อยประสิทธิภาพจากหลายสาเหตุ ซึ่งปัจจุบันมีแนวความคิดการปรับปรุงการบริหารภาครัฐทำให้เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก กะทัดรัด มีประสิทธิภาพโปร่งใส ตอบสนองความต้องการของประชาชน ตรวจสอบได้ว่า มีการบริหารคล้ายการทำงานของภาคเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่นหลายแห่ง จึงได้นำเทคนิคการวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ (Strategic planning) มาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขั้นตอนการสร้างวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายขององค์กร การวิเคราะห์ศักยภาพในอนาคต และความสามารถวางแผนอนาคต (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2557 : 74)

จากกฎหมายและสภาพการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กล่าวถึงในตอนต้น พบว่า องค์กรส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวอย่างมากสำหรับการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น งบประมาณ ขนาดของพื้นที่ ความสามารถของผู้บริหารท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงาน เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่มีคุณภาพใกล้เคียงกัน และสนับสนุนให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพของการจัดบริการสาธารณะให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น รวมทั้งมีมาตรฐานเพื่อความเป็นเลิศสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพมากเพียงพอในการพัฒนาบริการสาธารณะ

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ ได้ทำตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 โดยมีการจัดแบ่งส่วนราชการออกเป็นส่วนต่าง ๆ คือ สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนการคลัง ส่วนการศึกษา และส่วนโยธา เพื่อรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานประจำที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่ตำบลซากอ โดยมีผู้บังคับบัญชาสูงสุด คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง มีการบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพภายใต้การกำกับดูแลของนายอำเภอ ทั้งนี้การดำเนินงานขององค์การบริหารงานส่วนตำบลยังไม่สามารถแก้ไขปัญหา ทำให้ชุมชนไม่สามารถมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานขององก์การบริหารส่านตำบลยังไม่บรรลุเป้าหมายหรือ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งสาเหตุอาจมาจากองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดแผนพัฒนาไม่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของประชาชน งบประมาณไม่เพียงพอหรืออาจเป็นเพราะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีคุณภาพ (วันนี นนท์ศิร, 2554 : บทคัดย่อ) ดังนั้นจึงทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร

จากปัญหาการจัดบริการสาธารณะข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะในเขตตำบลซากอ ว่าประชาชนมีความต้องการบริการสาธารณะในด้านในบ้าง และในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่ต้องพบเจอ รวมทั้งผลการวิจัยจะนำมาซึ่งข้อเสนอแนะในการจัดบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ความหมายของการให้บริการสาธารณะ

มีผู้ให้ความหมายของการให้บริการสาธารณะที่หลากหลาย ดังนี้ ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2558) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ (Public services) หมายถึง การตอบสนองความต้องการของสังคมและปัจเจกชนที่เป็นสมาชิกของสังคมในอันที่จะได้รับบริการจากรัฐในเรื่องที่เอกชนหรือวิสาหกิจเอกชนไม่อาจตอบสนองได้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดให้มีบริการสาธารณะในด้านให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ชวลิต สละ (2556) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญกิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นบริการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำขึ้น หรือจัดให้มีหรือมอบหมายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเอง เช่น การเก็บขยะมูลฝอย การดำเนินงานสระว่ายน้ำ หรือการขนส่งสาธารณะ มานิตย์ จุมปา (2556) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่ฝ่ายปกครองกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอันเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชน เช่น การคมนาคมขนส่งการศึกษา การสาธารณะ เป็นต้น สรุปได้ว่า การให้บริการสาธารณะ หมายถึง การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมการเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกโดยคำนึงถึงลักษณะที่ตั้งการเดินทาง ความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งบริการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยุติธรรมทุกคนได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ต้องเป็นกิจการที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนร่วมของประชาชน บริการสาธารณะจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณะประโยชน์และเป็นกิจกรรมหรือบริการที่จัดให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมและตรงตามความต้องการของประชาชน

2. หลักการให้บริการสาธารณะ

มีผู้อธิบายหลักการการให้บริการสาธารณะ ไว้ดังนี้

ฐิติรัตน์ อินต๊ะพิงค์ (2555) ได้อธิบายถึงการบริการสาธารณะไม่ว่าจะเป็นประเภทใดหรือจัดทำโดยผู้ใดย่อมต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. หลักว่าด้วยความเสมอภาค หลักนี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญประการแรกในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ เนื่องจากการที่ฝ่ายปกครองเข้ามาจัดทำบริการสาธารณะนั้น ฝ่ายปกครองมิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดทำบริการสาธารณะขึ้น เพื่อประโยชน์ของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่เป็นการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน คือ ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติ หรือได้รับผลประโยชน์จากบริการสาธารณะอย่างเสมอภาคกัน ดังนั้น กิจการใดที่ฝ่ายปกครองจัดทำขึ้นเพื่อบุคคลใดโดยเฉพาะจึงไม่มีลักษณะเป็นบริการสาธารณะ

2. หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง เนื่องจากบริการสาธารณะเป็นกิจการที่มีความจำเป็นสำหรับประชาชน ดังนั้น หากบริการสาธารณะหยุดชะงักไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตามประชาชนผู้ใช้บริการสาธารณะย่อมได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายได้ ด้วยเหตุนี้บริการสาธารณะจึงต้องมีความต่อเนื่องในการจัดทำ ซึ่งหลักการที่สำคัญของหลักว่าด้วยความต่อเนื่องของบริการสาธารณะ คือ นิติบุคคลผู้มีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะจะต้องดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องตลอดเวลา หากมีกรณีที่เกิดการหยุดชะงักจะต้องมีการรับผิดชอบ และในกรณีที่เกิดการหยุดชะงักขององค์กรปกครองท้องถิ่นหรือองค์กรมหาชนอิสระหรือองค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลจะต้องเข้าดำเนินการแทนเพื่อเป็นหลักประกันการว่าการบริการสาธารณะจะดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

3. หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การบริการสาธารณะที่ดีนั้นจะต้องสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตลอดเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และความจำเป็นในทางปกครองที่จะรักษาประโยชน์สาธารณะ รวมทั้งปรับปรุงให้เข้ากับวิวัฒนาการของความต้องการส่วนรวมของประชาชนด้วย ซึ่งหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หมายความถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้บริการสาธารณะอยู่เสมอเพื่อให้บริการสาธารณะที่ฝ่ายปกครองจัดทำมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือประโยชน์มหาชน

Katz & Danet (1973) ได้ศึกษาการบริการประชาชน เช่น หลักการที่สำคัญของการให้บริการขององค์กรของรัฐ ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ

1. การติดต่อเฉพาะงาน (Specificity) เป็นหลักการที่ต้องการให้บทบาทของประชาชนและเจ้าหน้าที่อยู่ในวงจำกัด เพื่อให้การควบคุมเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์และทำได้ง่าย ทั้งนี้โดยดูจากเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการว่าให้บริการประชาชนเฉพาะเรื่องที่ติดต่อหรือไม่ ปฏิบัติหรือมีการสอบถามเรื่องอื่นหรือไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ติดต่อหรือไม่ หากมีการให้บริการที่ไม่เฉพาะเรื่องและสอบถามเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องนอกจากจะทำให้ล่าช้าแล้วยังทำให้การควบคุมเจ้าหน้าที่เป็นไปได้ยาก

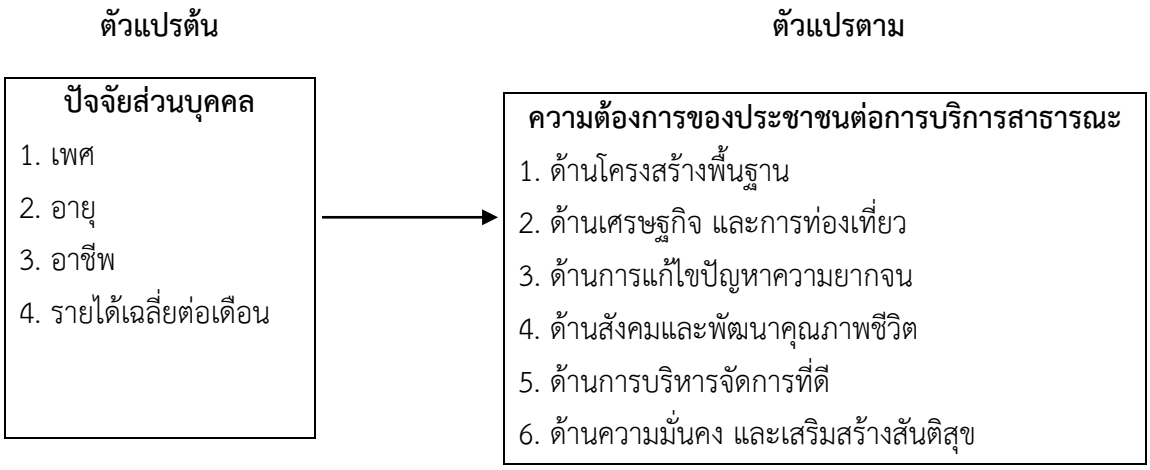
2. การให้บริการที่มีลักษณะเป็นทางการ (Universality) หมายถึง การที่ผู้ให้บริการจะต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการอย่างเป็นทางการไม่ยึดถือความสัมพันธ์ส่วนตัวแต่ยึดถือการให้บริการแก่ผู้รับบริการทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในทางปฏิบัติ

3. การวางตัวเป็นกลาง (Affective Neutrality) หมายถึง บริการแก่ผู้รับบริการ โดยจะต้องไม่นำเอาเรื่องของอารมณ์ของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการเข้ามาเกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า หลักสำคัญของการให้บริการสาธารณะมีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยมีสาระสำคัญ คือ ความเสมอภาค ความเป็นกลาง ความต่อเนื่องและการปรับปรุงให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส และการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การศึกษาขอมูลจากเอกสารที่เกี่ยวของเพื่อให้ได้ข้อมูลการบริการสาธารณะ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการบริการสาธารณะของประชาชน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในตำบลซากอ จำนวนทั้งสิ้น 374 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane (1970 อ้างถึงในศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย โดยคำถามส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert, 1967) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.2 แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ คือ ประชาชนมีความต้องการบริการสาธารณะอะไรบ้าง

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยครอนบาค ซึ่งได้ค่าดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .964 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ t-test และ One Way ANOVAสำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส ผลวิจัยมีดังนี้

1. ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะฯ

ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะฯ	$\overline{x}$	S.D	แปลผล
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.39	.722	มากที่สุด
ด้านสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต	4.39	.651	มากที่สุด
ด้านความมั่นคง และเสริมสร้างสันติสุข	4.36	.775	มากที่สุด
ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว	4.33	.722	มากที่สุด
ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน	4.26	.753	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะฯ

ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะฯ	$\bar{x}$	S.D	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการที่ดี	4.25	.697	มากที่สุด
ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ฯ รวมทุกด้าน	**4.27**	**.609**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส พบว่า ประชาชนมีความต้องการต่อการบริการสาธารณะอยู่ในลำดับมากที่สุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.27 และค่า S.D. เท่ากับ .609 โดยด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.39 และค่า S.D. เท่ากับ .722 ด้านสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.39 และค่า S.D. เท่ากับ .651 ด้านความมั่นคง และเสริมสร้างสันติสุขอยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.36 และค่า S.D. เท่ากับ .775 ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับที่สี่ โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.33 และค่า S.D. เท่ากับ .722 ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนอยู่ในลำดับที่ห้า โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.26 และค่า S.D. เท่ากับ .753 และด้านการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 4.25 และค่า S.D. เท่ากับ .697

2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D	t	P-Value
ชาย	158	4.29	.571	.363	0.81
หญิง	216	4.27	.637	.369	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในตำบลซากอ ที่มีเพศแตกต่าง มีความต้องการต่อการบริการสาธารณะที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุม	4	6.763	1.691	4.727	.001*
ภายในกลุม	369	131.974	.358		
รวม	373	138.736			

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีความต้องการต่อการบริการสาธารณะ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ปรากฏผลดังนี้ ประชาชนในตำบลซากอ ที่มีอายุ 30 - 39 ปี มีความต้องการบริการสาธารณะแตกต่างจากประชาชนในตำบลซากอที่มีอายุ 50 - 59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุม	6	5.373	.896	2.464	.024*
ภายในกลุม	367	133.363	.363		
รวม	373	138.736			

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีความต้องการต่อการบริการสาธารณะ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ปรากฏผลดังนี้ ประชาชนในตำบลซากอที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ มีความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะแตกต่างจากประชาชนในตำบลซากอที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา และแตกต่างจากประชาชนในตำบลซากอที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว แตกต่างจากประชาชนในตำบลซากอที่มีอาชีพเกษตรกรรม แตกต่างจากประชาชนในตำบลซากอที่มีอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	P-Value
ระหว่างกลุม	5	17.916	3.583	10.91	.000*
ภายในกลุม	368	120.821	.328	4	
รวม	373	138.736			

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความต้องการต่อการบริการสาธารณะ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ LSD ปรากฏผลดังนี้ ประชาชนในตำบลซากอ ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ แตกต่างจากจากประชาชนในตำบลซากอที่มี

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท แตกต่างจากจากประชาชนในตำบลซากอที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 25,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประชาชนต้องการให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขัง โดยการปรับปรุงท่อระบายน้ำครอบคลุมทุกพื้นที่ และอยากให้มีการปรับปรุงถนนและซ่อมแซมที่ชำรุดอย่างต่อเนื่อง มีการขยายเขตไฟฟ้าให้แสงสว่างตามชุมชนและครอบคลุมถึงจุดที่ลับตาหรือเสี่ยงภัยเพื่อจัดให้มีน้ำประปาที่สะอาดและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนีย์ วงษ์แก้ว (2553) ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลดำเนินการปรับปรุงถนนและติดตั้งไฟฟ้าให้ทั่วชุมชน

2. ด้านสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลซากอดำเนินการส่งเสริมสุขภาพประชาชนในท้องถิ่นอย่างจริงจังโดยการจัดสถานที่ออกกำลังกาย และมีแนวทางในการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างชัดเจน ส่งเสริมงานด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการชุมชนแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม (ผู้พิการ เด็กกำพร้า คนยากจน และบุคคลเร่ร่อน/ไร้ที่อยู่อาศัย) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูศักดิ์ เสโลห์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนมีความต้องการให้มีการจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย พร้อมทั้งการจัดแข่งขันกีฬาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย การปรับปรุงอาคารศูนย์ดูแลเด็กก่อนปฐมวัย พร้อมจัดอุปกรณ์เสริมทักษะให้เหมาะสม ให้อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ได้มีบทบาทในการดูแลรักษาพยาบาลประชาชนมากขึ้น และการให้มีความรู้และสนับสนุนประชาชนการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

3. ด้านความมั่นคง และเสริมสร้างสันติสุข ประชาชนต้องการให้มีการส่งเสริมให้ผู้นำศาสนาเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองโดยการร่วมคิดร่วมทำ มีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชูศักดิ์ เสโลห์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล จัดให้มีอาสาสมัครในการบรรเทาสาธารณภัยและการให้มีอาสาสมัครรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในเขตเทศบาล เช่น ตำรวจบ้าน อปพร.ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้ผู้นำศาสนาเข้ามามีบทบาทกับการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่

4. ด้านเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว ประชาชนมีความต้องการให้มีการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลซากอเพื่อพัฒนาบทบาทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสุขภาพ ที่มีคุณภาพ และส่งเสริมการรวมกลุ่มด้านอาชีพและสหกรณ์ อีกทั้งยังต้องการให้มีการส่งเสริมสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และส่งเสริมการตลาดการค้าการลงทุนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนีย์ วงษ์แก้ว ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนต้องการให้เทศบาลมีการส่งเสริมอาชีพ และมีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชน

5. ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ประชาชนมีความต้องการให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างงานสร้างอาชีพแบบยั่งยืนให้กับประชาชน และพัฒนาทักษะและศักยภาพในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังมีความต้องการให้มีการจ้างงานโดยองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ เสโลห์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนมีความต้องการให้จัดให้มีการอบรมให้มีความรู้เพิ่มเติมและสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพต่าง ๆ การจัดให้มีการจ้างงานเสริมรายได้ในเขตเทศบาลตลอดปี การจัดหางานให้เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส อย่างใกล้ชิดและสร้างโอกาสให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ รายได้น้อยผู้ด้อยโอกาส

6. ด้านการบริหารจัดการที่ดี ประชาชนต้องการให้มีการกำหนดแนวทางในการฟื้นฟูสภาพแม่น้ำลำคลองให้มีการดูแลให้สะอาดอยู่เสมอ และแก้ไขปัญหาน้ำกัดเซาะริมชายฝั่ง อีกทั้งยังต้องการให้ดำเนินการเพื่อจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล และเพิ่มพื้นที่ในการทิ้งขยะมูลฝอยให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ภาวิกา เลาวัณย์ศิริ (2547) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักเทศบาลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลมีการจัดการขยะมูลฝอยและเรื่องน้ำเน่าเสีย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

เพศ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีระดับความต้องการต่อการบริการสาธารณะของ แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพวัลภ์ คงคาลิหมีน (2555) ความต้องการของประชาชนต่อการบริการ สาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา พบว่า จำแนกตาม เพศ ระยะเวลาในการทำงานหรืออาศัยอยู่ ความหนาแน่นของประชาชนในพื้นที่ และลักษณะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน มีความต้องการต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นโดยรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานที่ตั้งไว้

อายุ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีระดับความต้องการต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนีย์ วงษ์แก้ว (2553) ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับความต้องการต่อการบริการสาธารณะ แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ เชิดชัยภูมิ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของประชาชนใน การรับบริการของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และปัจจัยด้าน ที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า เพศ รายได้ต่อเดือน อาชีพ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ไม่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับความต้องการต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ เสโลห์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความ ต้องการการให้บริการของเทศบาลในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรลงพื้นที่สำรวจความเป็นอยู่ของประชาชนและช่วยเหลือประชาชนให้มากขึ้น

2. ทุกหน่วยงานในพื้นที่ต้องทำงานเป็นเครือข่ายเพื่อจัดบริการสาธารณะ

3. เนื่องจากในตำบลมีผู้ว่างงานจำนวนมาก องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีมาตรการช่วยเหลือผู้ว่างงานอย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ในด้านความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาในเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส

3. ควรทำการศึกษาวิจัย โดยที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่ใช่แค่เฉพาะ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเท่านั้น เพื่อที่จะได้รู้ว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปนั้น มีความต้องการในเรื่องอะไรบ้าง เพราะความต้องการ ของแต่ละช่วงอายุไม่เหมือนกัน

4. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ อำเภอศรีสาคร จังหวัดนราธิวาส และนำวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์ไป ให้ผู้บริหารได้รับรู้ว่าประชาชนพอใจมากแค่ไหนกับการให้บริการของทางองค์การบริหารส่วนตำบล และเพื่อที่ทางผู้บริหารจะได้ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องนั้น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลซากอ. สืบค้นจาก https://shorturl.asia/VWhaw

ชวลิต สละ. (2556). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2558). กฎหมายปกครอง (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2557). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทพิฆเนศพริ้นติ้งเซ็นเตอร์จำกัด.

ชูศักดิ์ เสโลห์. (2556). ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ฐิติรัตน์ อินต๊ะพิงค์. (2555). การรับรู้ต่ออำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

นพวัลภ์ คงคาลิหมีน. (2555). ความต้องการของประชาชนต่อคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2559). บริการสาธารณะในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

พจนีย์ วงษ์แก้ว. (2553). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ภาวิกา เลาวัณย์ศิริ. (2547). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานเทศบาลตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

มานิตย์ จุมปา. (2556). คำอธิบายกฎหมายปกครองว่าด้วยหลักทั่วไป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วันนี นนท์ศิร. (2554). การศึกษาความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย. (2546). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. นนทบุรี : บริษัท ออฟเซ็ทเพรส จำกัด.

อภิชาติ เชิดชัยภูมิ. (2546). ความต้องการของประชาชนในการรับบริการของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Katz, E lihu and Brenda, Danet. (1973).Bureaucracy as a Problem for Sociology and Society. New York : Basic Books.

Likert, Scale. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbeic, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement. New York : Wiley & Son.

Yamane, T. (1973). Statistics : An Introductory Analysis. 3rd. New York : Harper and Row.

การเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง

Citizenship of High School students who participated to promote citizenship in the Digital age, in a case study Pakpayoon Pittayakom School, Phatthalung Province

หมัดเฟาซี รูบามา[1*], จิตกรี บุญโชติ[2], นพวัลภ์ มงคงศรี[3], คารม บัวผัน[4], และไกรษร วงศ์พรัด[5]

Madpouzee Rubama[1*], Jitkree Boonchot[2] , Noppawan Mongkolsri[3], Karom Buaphun[4] and Kraisorn Wongprad[5]

[1 2,3,4,5]อาจารย์, สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่น, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1 2,3,4,5]Lecturer, Department of Local Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Madpouzee@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับการเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง โดยใช้แบบวัดความเป็นพลเมืองเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพลเมืองดิจิทัล (Modern Citizen) จำนวน 99 คน การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 และเพศชายจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 โดยมีอายุระหว่าง 17-18 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 ตามลำดับ ผลการศึกษาการเป็นพลเมืองของนักเรียน พบว่า

นักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง มีระดับการเป็นพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.33 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.40 รองลงมาในลำดับที่ 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.39, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.33 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.20 ตามลำดับ

คำสำคัญ: พลเมืองนักเรียนมัธยม, โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร, ความต่างทางเพศ

Abstract

The purposes of this research were to measure the level of citizenship of high school students who participated in activities promoting citizenship in the digital age, a case study of Pak Payoon Pittayakan School. The citizenship test was used as a tool to collect data from 99 students participating in the Modern Citizen project. Most of the samples were 59 females, representing 59.6 percent and 40 males, representing 40.4 percent, aged between 17-18 years old, studying in Grade 6, the highest number of 63 people, representing one hundred. 63.6 per cent and 36 students in grade 5, representing 36.4 per cent, respectively. The study of student citizenship found that:

High school students who participated in activities to promote citizenship in the digital age, a case study of Pak Payoon Pittayakarn School. Phatthalung Province have a degree of citizenship The overall picture was at the highest level with an average of 4.33 and when considering each aspect as follows: 1. The aspect of giving importance to cultural ways the highest. The average was at the highest level equal to 4.40, followed by the 2nd order. The aspect of good citizenship. 3. Emphasis on community had the highest average of 4.33 and 4. Emphasis on independence, progress and modernity had the highest average of 4.39. as much as 4.20 respectively

Keywords: high school student citizens, Pak Payoon Pittayakan School, gender difference

บทนำ

การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดเป็นวัฒนธรรมพลเมืองมีหลากหลายรูปแบบโดยอาจเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยหรือความเป็นพลเมืองเพื่อให้เกิดความตระหนัก และสำนึกความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองและสังคม สังคมประชาธิปไตยที่ดีไม่อาจเกิดขึ้นได้หากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงการขาดซึ่งความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และการเป็นพลเมืองที่ร่วมลงมือปฏิบัติและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม (common good) อย่างมีความรู้ ความสามารถ ซึ่งเป็นการยกระดับที่สำคัญต่อความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (หมัดเฟาซี รูบามา, 2566 : 78) เนื่องจากสังคมประชาธิปไตยที่ดีไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจรวมไปถึงการขาดซึ่งความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของการเป็นพลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ดังนั้นการที่เยาวชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมย่อมส่งผลต่อประเทศ คือ สังคมและประเทศมีการพัฒนาเป็นประชาธิปไตยโดยมีพลเมืองที่มีคุณภาพร่วมไม้ร่วมมือกันสร้างสรรค์สังคม สังคมก็

จะมีแต่ความสงบสุขสถาพรและเป็นสังคมแห่งคุณภาพ (สุภีร์ สมอนา, 2558) โดยการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยต้องให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับชุมชน และให้ความสำคัญกับอิสรภาพ รวมถึงความก้าวหน้าทันสมัยในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง (หมัดเฟาซี รูบามา, 2566) เพื่อการสื่อสารไปยังประชาชนในปัจจุบัน สอดคล้องกับ Kusnadi and Hikmawan (2020) กล่าวว่าความเป็นพลเมืองดิจิทัลถูกกำหนดให้เป็นของบทบาทของผู้คนในสังคมที่แวดล้อมด้วยข้อมูลจำนวนมากในยุคดิจิทัลผ่านการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ และแพลตฟอร์มซึ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในการดำรงชีวิตและการทำกิจกรรมทางสังคม ส่งผลต่อการขยายขอบเขตของกิจกรรมของพลเมืองมากขึ้นและสามารถสื่อสารข้อมูลของตนเองผ่านสื่อดิจิทัล โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และได้รับอิทธิพลทางการเมืองมาจากเทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่นๆ

แต่อย่างไรก็ตาม จากรายงานวิจัยของ Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (2008) สำรวจข้อมูลเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรมของพลเมือง สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าชาย คือ การหาเงินบริจาคเพื่อการกุศล การเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มที่ไม่ใช่การเมือง การเป็นสมาชิกในกลุ่มทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการเดินหรือวิ่งเพื่อการกุศล

2. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมต่ำกว่าชาย คือ การออกเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้ง การบริจาคเพื่อการรณรงค์หาเสียงทางการเมือง และการเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มทางการเมือง

นอกจากนี้ The Australian Temperament Project ศึกษาพัฒนาการของเด็กในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียตั้งแต่ปี 1983-2000 (Prior, M., et al., 2000) พบว่า ตัวแปรอิสระสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำนายความตระหนักด้านการเมืองของความเป็นพลเมืองในวัยรุ่นได้ คือ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือ เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครอบครัวที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่น ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของเยาวชนผ่านวิถีวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับชุมชน รวมถึงความมีอิสรภาพ จากความก้าวหน้าทันสมัยของเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันที่เปิดโอกาสในการเสริมพลังพลเมืองและเอื้อต่อการเป็นประชาธิปไตย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของการเป็นพลเมืองดิจิทัลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ

ดังนั้นคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างพลเมืองเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นพลเมืองของประเทศ จึงจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองใน

ยุคดิจิทัลให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น โดยแบ่งกิจกรรมการเป็นพลเมืองออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม 2) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับชุมชนของตน 3) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย และ 4) การเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนทุกคนมีส่วนในการช่วยให้ประเทศเกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาต่อไปได้ จึงได้วางแผนคัดเลือกโรงเรียนที่มีศักยภาพ มีความพร้อมในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทั้งโรงเรียนของรัฐและเอกชนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยในงานชิ้นนี้ได้วัดการเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมในโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวัดระดับการเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษากรอบแนวความคิดจากแนวคิดความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล ที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารทางการเมืองในโลกยุคใหม่ผ่านสื่อดิจิทัล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชน โดยศึกษาจากแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

การสร้างความเป็นพลเมืองดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างจริงจังและได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลาย โดย DQinstitute (2020) ให้ความหมายของพลเมืองดิจิทัลว่า ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่ออย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม ขณะที่ Kusnadi and Hikmawan (2020) กล่าวว่าความเป็นพลเมืองดิจิทัลถูกกำหนดให้เป็นของบทบาทของผู้คนในสังคมที่แวดล้อมด้วยข้อมูลจำนวนมากในยุคดิจิทัลผ่านการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือ และแพลตฟอร์มซึ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประชาชนในการดำรงชีวิตและการทำกิจกรรมทางสังคม ส่งผลต่อการขยายขอบเขตของกิจกรรมของพลเมืองมากขึ้นและสามารถสื่อสารข้อมูลของตนเองผ่านสื่อดิจิทัล ดังนั้นจึงเป็นโอกาสในการเสริมพลังพลเมืองและเอื้อต่อการเป็นประชาธิปไตย จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ

นอกจากนี้ Moonsun Choi (2016) ยังนิยามความเป็นพลเมืองดิจิทัลออกเป็น 3 มิติ คือ

1) มิติด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อและสารสนเทศ ซึ่งพลเมืองดิจิทัลต้องมีความรู้และสามารถเข้าถึง ใช้ สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล

2). มิติด้านจริยธรรม พลเมืองดิจิทัลจะต้องใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างปลอดภัย มีจริยธรรม ความรับผิดชอบ ต้องตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดต่อสังคม เคารพสิทธิและความรับผิดชอบออนไลน์ และ

3). มิติด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม พลเมืองดิจิทัลจะสามารถมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ

จะเห็นได้ว่า พลเมืองในยุคดิจิทัลจะมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงทักษะในการรู้คิดขั้นสูงและมีวิจารณญาณ และเนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีออนไลน์มากขึ้น ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนมากขึ้น การรู้จักสิทธิตนเอง เคารพผู้อื่น และการปกป้องตนเองและชุมชนจากความเสี่ยงออนไลน์ จึงเป็นทักษะที่สำคัญ นอกจากนี้พลเมืองดิจิทัลยังสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการการเมืองภาคพลเมือง และการแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น

ความท้าทายของการเป็นพลเมืองดิจิทัลคือ ผู้คนในยุคปัจจุบันมีความหลากหลาย ที่เรียกกันว่า Generation ซึ่งมีทั้ง Baby Boomer, Gen X, Gen Y, Gen Z และ Gen Alpha โดยที่ผ่านมาความแตกต่างระหว่างผู้คนในแต่ละรุ่นอาจมีไม่มากนัก แต่การเข้ามากระทบของเทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital Disruption กับวิถีชีวิตอย่างหนักหน่วง ทำให้ผู้คนที่ถูกเรียกว่า Gen Z และ Gen Alpha มีพฤติกรรม ความคิด และความเชื่อแตกต่างอย่างคนรุ่นก่อนหน้าค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากเติบโตมาในสิ่งแวดล้อมดิจิทัลหรือชาวดิจิทัลดั้งเดิม (Digital Natives) ที่ทะลายกำแพงด้านสถานที่และเวลา ทำให้ได้เห็น ได้เรียนรู้ ได้ทราบเหตุการณ์รอบตัวและรอบโลกอย่างหลากหลายและรวดเร็ว ในขณะที่ Baby Boomer, Gen X, Gen Y ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบผู้อพยพเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Immigrants) ต้องมีการปรับตัวในการใช้ชีวิตยุคดิจิทัลอย่างมาก โดยความแตกต่างนี้ถูกกระตุ้นให้ชัดเจนและมีการส่งต่อมากขึ้นด้วยสื่อสังคมออนไลน์ ปรากฏการณ์นี้เองอาจก่อให้เกิดความแตกแยก ความเป็นอื่น และความเกลียดชังได้ นอกจากความท้าทายด้านการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองดิจิทัลซึ่งเป็นคนต่างรุ่นแล้ว ยังมีความท้าทายด้านอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นในประเด็นทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการที่เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างเครื่องมือและทรัพยากรที่น่าทึ่งทำให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ การปฏิวัติทางเทคโนโลยีทำให้ชีวิตของเราง่ายขึ้น เร็วขึ้น ดีขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการสื่อสารและพฤติกรรมของผู้คนไปอย่างมาก จากเดิมที่ผู้คนส่วนใหญ่เป็นผู้รับสารและรอรับข้อมูลจากผู้ส่งสาร แต่ในปัจจุบันทุกคนสามารถเป็นผู้ส่งสารได้อย่างง่ายดาย

เทคโนโลยีที่มีผลด้านบวกต่อสังคมคือส่งผลต่อการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีการโต้ตอบและทำงานร่วมกันมากขึ้นซึ่งจะช่วยให้ผู้คนมีส่วนร่วมกับเนื้อหาที่เรียนรู้และมีปัญหาได้ดีขึ้น เพราะอินเทอร์เน็ตช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้เทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อสังคมคือช่วยให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้แม้อยู่คนละมุมโลก

อย่างไรก็ตามเทคโนโลยียังส่งผลกระทบด้านลบต่อผู้คน กล่าวคือ เทคโนโลยีโทรทัศน์มือถือลดการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างกัน การบริหารจัดการเวลาส่วนตัวมีน้อยลงเนื่องจากต้องออนไลน์ติดตามผู้อื่น และถูกผู้อื่นติดตามตลอดเวลา จนอาจกล่าวได้ว่าอิทธิพลทางเทคโนโลยีมีส่วนกำหนดและการเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการกระทำของมนุษย์ในปัจจุบันไปแล้ว

ด้วยความรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การแข่งขันด้านความรวดเร็วจึงเกิดขึ้นอย่างเลี่ยงไม่ได้ ความถูกต้องของข้อมูลจึงถูกมองข้ามไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะทั้งทางร่างกายและทางใจของสมาชิกในสังคมจากการได้รับชุดข้อมูลผิดหรือบิดเบือนซึ่งกลายเป็นปัญหาของโลก ที่สั่นคลอนเสถียรภาพทั้งเศรษฐกิจและสังคม เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงและเต็มไปด้วยความหวาดกลัว ทำให้เกิดการแพร่สะพัดของข้อมูลบิดเบือนจำนวนมากผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังรวมถึงอาชญากรรมไซเบอร์ที่สร้างผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิทธิของพลเมืองในยุคดิจิทัล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Cary (1970) วิจัยเรื่อง Education for Citizenship in the U.S.S.R. เป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัญหา การฝึกอบรม ความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชน โดยการจัดการสอนในโรงเรียนของรัสเซีย โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา วิธีที่ใช้ในการวิจัยก็คือ การศึกษาวิเคราะห์แบบเรียน วัสดุสิ่งพิมพ์ที่ได้จากหน่วยงานทางการศึกษาของรัสเซียและการใช้การสังเกต ความคิด ความรู้สึกที่เป็นผล มาจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในรัสเซีย2 เดือน ประกอบการวิจัยนี้ด้วย ผลการวิจัยพบว่า ในการสร้างความรู้ความเข้าในเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของรัสเซีย พลเมืองจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และจะต้องผูกพันกับรัฐบาลนักเรียนจะมีความคิดไปในทางที่กำหนดกลุ่มเพื่อมีอิทธิพลต่อเด็ก รัฐบาลจึงพยายามอบรมกลุ่มเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่กำหนดไว้

The Australian Temperament Project ศึกษาพัฒนาการของเด็กในรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียตั้งแต่ปี 1983-2000 (Prior, M., et al., 2000) พบว่า ตัวแปรอิสระสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำนายความตระหนักด้านการเมืองของความเป็นพลเมืองในวัยรุ่นได้ คือ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว กล่าวคือ เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครอบครัวที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง

Rothwell, N. & Turcotte, M. (2006) พบว่า 1. เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไปในพื้นที่ชนบทมีแนวโน้มที่จะเป็นอาสาสมัครมากกว่าเยาวชนในเมือง 2. 4 ใน 5 ของเยาวชนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งอาศัยอยู่ในชนบทที่ใกล้กับเมืองเป็นสมาชิกในองค์กร เช่น พรรคการเมือง กลุ่มวัฒนธรรม และองค์กรทางกีฬาอย่างต่ำคนละ 1 องค์กร และ 3. เยาวชนในชนบทที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองและการประชุมสาธารณะมากกว่าเยาวชนในเมือง

Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (2008) สำรวจข้อมูลเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรมของพลเมือง สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าชาย คือ การหาเงินบริจาคเพื่อการกุศล การเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มที่ไม่ใช่การเมือง การเป็นสมาชิกในกลุ่มทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการเดินหรือวิ่งเพื่อการกุศล

2. กิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมต่ำกว่าชาย คือ การออกเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้ง การบริจาคเพื่อการรณรงค์หาเสียงทางการเมือง และการเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มทางการเมือง

พรพรรณ วีระปรียากูร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย พบว่า การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทยถูกสร้างขึ้นได้ในชุมชนที่ดีงาม ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ คือ 1. อุดมการณ์ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. บริบททางกายภาพและสังคมที่สอดรับกับอุดมการณ์ 3. โครงสร้างทางสังคมที่มีลักษณะเป็นแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของกันและกัน และความเป็นกัลยาณมิตร 4. ทุนทางสังคม ประกอบด้วย ช่องทางหรือเครือข่ายการสื่อสาร คือ การสื่อสารสองทางแบบทางตรงที่เห็นหน้าเห็นตากันด้วยการสนทนาปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน ประชุมร่วมกัน ความไว้วางใจกันและเชื่อถือกัน ความมีอุดมการณ์ที่เหมือนกันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมเกิดจากความไว้เนื้อเชื่อใจกัน

ประภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย (2553) ศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับชั้นปวช.ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน อันได้แก่ เพศ สาขาวิชา และผลการเรียนที่แตกต่างกัน มีความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ปัจจัยสนับสนุนด้านความเชื่อมั่นในตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน

หมัดเฟาซี รูบามา และคณะ (2564) ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าและทันสมัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุ และระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หมัดเฟาซี รูบามา (2566) ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดสตูล พบว่า 1) นักเรียนมีความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.23 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านได้แก่ (1) ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.38 (2) ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.35, (3) ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.17 และ (4) ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าและทันสมัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.99 ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและระดับชั้นมัธยมศึกษาแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า การเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับหลายปัจจัย อาทิ การให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ให้ความสำคัญกับชุมชน ให้ความสำคัญอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย และการเป็นพลเมืองที่ดี และยังพบอีกว่าลักษณะประชากรที่ต่างกันก็มีผลต่อการเป็นพลเมืองที่แตกต่างกัน อาทิ เพศ สถานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และอายุ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม 2) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับชุมชนของตน 3) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย และ4) การเป็นพลเมืองที่ดี และนำมาศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โดยมีลักษณะประชากรที่แตกต่างกันมาวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยกำหนดเป็นเครื่องมือในการวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

<u>ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง</u>

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง ที่เข้าร่วมโครงการการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Modern Citizen) จำนวน 99 คน

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</u>

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสำรวจการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (Modern Citizen) โดยแบ่งแบบสำรวจเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลเพศ และ 2) คำถามเพื่อวัดความเป็นพลเมืองของนักเรียน

จำนวน 4 ด้าน คือ ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม 2) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับชุมชนของตน 3) ความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า ทันสมัย และ 4) การเป็นพลเมืองที่ดี โดยสร้างเป็นคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการประมวลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยนำผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมานำเสนอข้อมูลในรูปของค่าสถิติต่าง ได้แก่ 1) ข้อมูลเพศ วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และ 2) วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการสำรวจการเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 และเพศชายจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 ตามลำดับ สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	40	40.4
หญิง	59	59.6
รวม	99	**100.00**

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นการเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.33 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ 1. ด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.40 รองลงมาในลำดับที่ 2. ด้านให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.39, 3. ด้านการให้ความสำคัญกับชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.33 และ 4. ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้า และทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.20 ตามลำดับ โดยสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง (N=99)

ความเป็นพลเมืองของนักเรียน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม	4.40	0.41	มากที่สุด
2. ด้านให้ความสำคัญกับชุมชนของตน	4.33	0.47	มากที่สุด
3. ด้านให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย	4.20	0.54	มาก
4. ด้านการให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี	4.39	0.42	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.33**	**0.38**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง มีความเป็นพลเมือง อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม ด้านการให้ความสำคัญกับชุมนของตน และด้านการให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองที่ดี แต่ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย มีความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์รายข้อคำถามเพิ่มเติมเพื่ออธิบายการเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล กรณีศึกษา โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง โดยสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย (N=99)

ความเป็นพลเมืองกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย	เพศ	N	Mean	Std. D
นักเรียนเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองตามกระแสโลกาภิวัตน์	ชาย	40	4.58	.50
ให้ทันสมัย และทันเหตุการณ์อยู่เสมอ	หญิง	59	4.29	.64
นักเรียนชอบเรียนรู้และติดตามข่าวสารบ้านเมืองอย่าง	ชาย	40	4.40	.59
สม่ำเสมอผ่านสื่อเทคโนโลยีต่างๆ อาทิเช่น Social	หญิง	59	4.10	.60
Media, Facebook, Youtube, Tiktok เป็นต้น				
นักเรียนชอบการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นทางการ	ชาย	40	4.40	.70
เมืองภายใต้สิทธิเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตยผ่านสื่อ	หญิง	59	4.03	.69
เทคโนโลยีต่างๆ				
นักเรียนมีการติดตามการทำงานของนักการเมืองใน	ชาย	40	4.45	.67
ท้องถิ่นและระดับชาติอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางต่างๆ	หญิง	59	3.90	.84

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความเป็นพลเมืองกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย	เพศ	N	Mean	Std. D
นักเรียนมีการนำทรัพยากรที่มีการใช้แล้วในชุมชนมาใช้ใหม่อย่างคุ้มค่า	ชาย	40	4.33	.82
	หญิง	59	3.92	.91
ภาพรวมความเป็นพลเมืองกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย	ชาย	40	4.43	.48
	หญิง	59	4.04	.52

จากตารางที่ 3 พบว่า การเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล มีระดับความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัย เมื่อพิจารณาจากรายข้อคำถาม พบว่าทุกข้อคำถามนักเรียนมีระดับความเป็นพลเมืองกับการให้ความสำคัญกับอิสรภาพความก้าวหน้าทันสมัย โดยเฉพาะนักเรียนเพศชายมีระดับความเป็นพลเมืองสูงกว่าเพศหญิง อาทิเช่นนักเรียนมีการติดตามการทำงานของนักการเมืองในท้องถิ่นและระดับชาติอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางต่างๆ

สรุปและอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ เพื่อวัดระดับความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร จังหวัดพัทลุง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นต่อความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด สอดรับกับที่พรพรรณ วีระปรียากูร (2542) พบว่า การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทยถูกสร้างขึ้นได้ในชุมชนที่ดีงาม ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ คือ 1. อุดมการณ์ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2. บริบททางกายภาพและสังคมที่สอดรับกับอุดมการณ์ 3. โครงสร้างทางสังคมที่มีลักษณะเป็นแนวราบมากกว่าแนวดิ่ง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของกันและกัน และความเป็นกัลยาณมิตร 4. ทุนทางสังคมประกอบด้วย ช่องทางหรือเครือข่ายการสื่อสาร คือ การสื่อสารสองทางแบบทางตรงที่เห็นหน้าเห็นตากันด้วยการสนทนาปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยน ประชุมร่วมกัน ความไว้วางใจกัน และเชื่อถือกัน ความมีอุดมการณ์ที่เหมือนกันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมเกิดจากความไว้เนื้อเชื่อใจกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูลของหมัดเฟาซี รูบามา (2566) ที่พบว่า นักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูลมีความเป็นพลเมืองโดยการให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรมสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าความเป็นพลเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษายังให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตที่สอดรับกับวิถีวัฒนธรรมของสังคม

อาจเป็นเพราะการอบรมบ่มเพาะและการเลี้ยงดูของครอบครัวในสังคมไทยที่พ่อแม่ ครอบครัวครูบาอาจารย์ ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างการเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียน และทำให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมต่อไป

นอกจากนี้ยังพบว่า ด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพ ความก้าวหน้าทันสมัยของนักเรียนเพศชายมีระดับความเป็นพลเมืองสูงกว่าเพศหญิง อาทิ นักเรียนเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองตามกระแสโลกาภิวัตน์ ให้ทันสมัย และทันเหตุการณ์อยู่เสมอ มีการติดตามการทำงานของนักการเมืองในท้องถิ่นและระดับชาติอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางต่างๆ เช่น Social Media, Facebook, Youtube, Tiktok เป็นต้น สอดรับกับที่ Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement (2008) สำรวจข้อมูลเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความแตกต่างในการเข้าร่วมกิจกรรมของพลเมือง โดยกิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมมากกว่าชาย คือ การหาเงินบริจาคเพื่อการกุศล การเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มที่ไม่ใช่การเมือง การเป็นสมาชิกในกลุ่มทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการเดินหรือวิ่งเพื่อการกุศล ส่วนกิจกรรมความเป็นพลเมืองที่เยาวชนหญิงมีส่วนร่วมต่ำกว่าชาย คือ การออกเสียงเลือกตั้ง การชักชวนให้ผู้อื่นไปเลือกตั้ง การบริจาคเพื่อการรณรงค์หาเสียงทางการเมือง และการเป็นอาสาสมัครให้แก่กลุ่มทางการเมือง และ Portney, K. E., et al. (2009) ยังพบว่า เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาดีและสนใจทางการเมือง จะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางพลเมืองของเยาวชนหญิงมากกว่าชาย และการพูดคุยกับบิดา มารดาเกี่ยวกับการเมือง จะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการเลือกตั้งในเยาวชนหญิงมากกว่าชาย แต่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมที่ไม่หวังกำไรในเยาวชนชายมากกว่าหญิง แสดงให้เห็นว่าบริบทของสังคม วิถีวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือนและสังคมมีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองของที่ดีของนักเรียนระดับมัธยมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านการให้ความสำคัญกับอิสรภาพในการรับรู้ข่าวสาร ความก้าวหน้า และทันสมัย ซึ่งตัวแปรอิสระสำคัญตัวหนึ่งที่สามารถทำนายความตระหนักด้านการเมืองของความเป็นพลเมืองในวัยรุ่นได้ คือ สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญสูง (Margot Prior, et al, 2000) อาจเป็นเพราะ ครอบครัวที่มีสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงจะประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้มากกว่าครอบครัวที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

ประภัสสร ไพบูลย์ฐิติพรชัย. (2553). การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการ บางบัวทองจังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

พรพรรณ วีระปรียากูร. (2542). การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ :.

สุภีร์ สมอนา. (2558). ความเป็นพลเมืองของนักเรียนในโครงการโรงเรียนพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า. (รายงานการวิจัย). สืบค้นเมื่อ 2 May 2023 from https://www.kpi.ac.th/media/pdf /research /fulltext_44b0490b34aeb1595b20092f5e53983f.pdf

หมัดเฟาซี รูบามา. (2566). ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูล. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(1), 76-96. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2566 จาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php /JRKSA /article /view/257300/175069

หมัดเฟาซี รูบามา และคณะ. (2564). ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนรัตภูมิวิทยา จังหวัดสงขลา. ใน ทัศนีย์ ประธาน (ประธาน), การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.

Cary, Lee (1970). Introduction. In Lee Cary's (ed.), COMMUNITY DEVELOPMENT AS A PROCESS (pp. 213). Columbia : University of Missouri Press.

Center for International and Research on Civic Learning and Engagement. (2008). 2006 Civic and Political Health of the Nation (Online). Retrived from http://www. civicyourth.org/2006-civic -and -political-health-of-thenation/?cat_id=0.

Dqinstitute. (2020). Digital Citizenship**.** Retrived from https://www.dqinstitute.org/dq-framework

Kusnadi IH., & Hikmawan MD. (2020). Digital Cohesion in Era of Pandemic COVID-19 in Indonesia. International Journal of Engineering Research and Technology, 13(7), 1775-1779.

Margot Prior, Ann Sanson, Diana Smart and Frank Oberklaid. (2000). Pathways from infancy to adolescence AUSTRALIAN TEMPERAMENT PROJECT 1983–2000**.** Retrived from https://www.theactgroup.com.au /documents/AustralianTemperamentProject 1983-2000.pdf

Portney, K.E., et al. (2009). Gender Differences in Political and Civic Engagement among Young People [Online]. Retrived from https://ase.tufts.edu/polsci /faculty /eichenberg/NiemiPortneyEichenbergAug26.pdf.

Moonsun Choi. (2016). A Concept Analysis of Digital Citizenship for Democratic Citizenship Education in the Internet Age. Theory & Research in Social Education, 44(4), 565-607.

Rothwell, N. & Turcotte, M. (2006). The Influence of Education on Civic Engagement: Differences Across Canada's Rural-Urban Spectrum (Online). Retrived from http://publications.gc.ca/Collection / Statcan/2 1 -006 -X/2 1 -0 0 6 - XIE2006001.pdf. (20 May 2016)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

Factors Affecting Performance Efficiency of Personnel of Yala Municipality Office

อัซวาน เส็นและ[1*], ฟิตรัน การาวัล[1], นูรุดดีน ยามา[1] และอิทธิชัย สีดำ[2]

Aswan Senlaeh[1*], Fitran Karawan[1], Nuruddeen Yama[1] and Itthichai Seedam[2]

[1] นักศึกษาปริญญาตรี, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Bachelor student, Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[2] อาจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Lecturer Dr., Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail: 406307042@yru.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา จำนวน 1,260 คน ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 304 คน ได้มาจากการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบสมมติฐานใช้สถิติการวิเคราะห์การถดทอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

จากการศึกษาพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านวัฒนธรรมองค์กรอยู่ในลำดับที่สอง ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานอยู่ในลำดับที่สาม ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงานอยู่ในลำดับที่สี่ ด้านค่าตอบแทนอยู่ในลำดับที่ห้า ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานอยู่ในลำดับที่หก และด้านนโยบายและการบริหารอยู่ในลำดับสุดท้าย 2) ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา อยู่ในระดับสูง

โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเวลาอยู่ในลำดับสูงสุด ด้านค่าใช้จ่ายอยู่ในลำดับที่สอง ด้านปริมาณงานอยู่ในลำดับที่สาม และด้านคุณภาพของงานอยู่ในลำดับสุดท้าย 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านค่าตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านภาวะผู้นำ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, ประสิทธิภาพ, การปฏิบัติงาน, สำนักงานเทศบาลนครยะลา

Abstract

This research on Factors Affecting Performance Efficiency of Personnel of Yala Municipality Office has the objectives: 1) to study the level of factors affecting performance efficiency of personnel of Yala Municipality Office. 2) To study the level of performance efficiency of personnel of Yala Municipality Office. 3) To study factors affecting the factors affecting performance efficiency of personnel of Yala Municipality Office. The population used in this study consisted of 1,260 people in the Yala Municipality Office with a total of 304 samples, obtained by Taro Yamane's sampling method and using a Stratified Random Sampling method. The research tools were questionnaires and in-depth interview , the statistics used to analyze the data were descriptive statistics such as percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation. For hypothesis testing, Simple Regression Analysis was used.

The study found that 1) the level of factors affecting the performance efficiency of personnel of Yala Municipality Office at high level with an average of 4.06, when considering each aspect; it was found that leadership was the highest level, organizational culture was second level, colleague relations was third level, security and work progress were fourth level, compensation was fifth level, work environment was sixth level, and policy and administration were last level. 2) The level of performance efficiency of personnel of Yala Municipality Office was high with an average of 4.05, when considering each aspect, it was found that time was the highest level, cost was second level, quantity was third level and quality of work was the last level. 3) Hypothesis testing found that the factors affecting the performance were working environment, policy and administration, compensation, relationship with colleagues, security and work progress, organizational culture and leadership affect the performance of personnel of Yala City Municipality.

Keywords: affecting factors, efficiency, performance, Yala municipality office

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 กำหนดว่า "รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการ ท้องถิ่นได้เองในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่วิธีการในการจัดทำบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การคลังและงบประมาณให้เป็นแบบแผนเดียวกัน ซึ่งเทศบาลเป็น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นองค์กรที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการบำบัด ทุกข์บำรุงสุขและสร้างความเจริญต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนในเขตชุมชนเมือง ที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ, 2560 : ออนไลน์) การปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว เป็นการกระจายอำนาจ (Decentralization) เพื่อให้เหมาะกับการปฏิบัติงานของราชการให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและความต้องการของ ท้องถิ่นได้ดี (ฐิติรัตน์ อินต๊ะพิงค์, 2555 : 1) ภารกิจและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลต้องกระทำและอาจกระทำได้ รวมทั้งภารกิจและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการถ่ายโอนกระจายอำนาจมานั้นเรียกได้ว่าเป็นการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งความหมายของบริการสาธารณะ (Public Service) หมายถึง กิจการที่อยู่ในความอำนวยหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จะทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชน (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2555 : 34) ดังนั้นแนวความคิดในการกระจายอำนาจการบริหารการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่น จึงเกิดขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาล สามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง รวดเร็วและตรงกับความเป็นจริงที่ชุมชนต้องการ การบริหารกันเองนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมากในการกระจายอำนาจการปกครอง หลักการกระจายอำนาจการปกครองนี้มีเพื่อให้ท้องถิ่นทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ โดยมีความเป็นอิสระสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของพลเมืองในท้องถิ่นได้ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539: 15)

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 มีอิสระในการปกครองตนเองภายใต้ระเบียบกฎหมายเทศบาลเป็นหน่วยงานที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด มีภารกิจในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนภายใต้การกำกับติดตามของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของเทศบาลให้มีศักยภาพในการจัดบริการสาธารณะและการดำเนินงานตามภารกิจเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำเครื่องมือในการประเมินประสิทธิภาพของเทศบาลขึ้นเพื่อให้เทศบาลทราบถึงระดับคุณภาพในการดำเนินงานของตนเอง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563) ซึ่งเทศบาลมีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล ทำให้ต้องมีการพัฒนามากขึ้น เพื่อรองรับในภารกิจถ่ายโอน และสืบเนื่องจากกระบวนการพัฒนาทำให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนขึ้น มีการลงทุนมากขึ้น มีปริมาณการหมุนเวียนของเงิน การจ้างงาน

สถาบันการศึกษาเพิ่มขึ้น และมีสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาด้านการจัดให้บริการสาธารณะที่มากขึ้น โดยเกิดจากการขาดความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานเนื่องจากการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับ รวมทั้งระเบียบมีมาก ทำให้ขาดความชัดเจนในการปฏิบัติ อีกทั้งงบประมาณไม่เพียงพอในการนำมาแก้ปัญหาและภาระหน้าที่ด้านการจัดการบริการที่มากขึ้นแต่แนวโน้มการเพิ่มบุคลากรยังไม่ชัด เนื่องจากข้อจำกัดทางกฎระเบียบที่ส่วนกลางวางไว้ และประชาชนผู้รับบริการบางส่วนขาดความเข้าใจในระเบียบ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของหน่วยงานและขาดจิตสาธารณะทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการทำลายสิ่งแวดล้อมเกิดปัญหาขยะ น้ำเน่าเสีย มลพิษทางอากาศเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้เป็นการเพิ่มภาระในการดูแลแก่เทศบาล (สำนักงานเทศบาลนครสงขลา, 2558) ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ของเทศบาลค่อนข้างจะมีมากและสลับซับซ้อนตามระดับความเจริญของชมชุนในเขตเทศบาลนั้น เริ่มจากเทศบาลตำบล เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร ซึ่งถือเป็นเทศบาลที่มีขนาดใหญ่ที่สุดและมีหน้าที่ในการให้บริการแก่ท้องถิ่นที่ซับซ้อนที่สุด โดยครอบคลุมภารกิจทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

ปัจจุบันองค์กรทุกองค์กรที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากการมีระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดี สามารถบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรให้มีความรู้ ความสามารถ และมีความพร้อมที่จะเอื้อประโยชน์ให้องค์กรดำเนินภารกิจต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นงานที่มุ่งเลือกสรรคนดี มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงานและเมื่อคัดสรรให้บุคลากรเหล่านี้เข้ามาอยู่ในองค์กรแล้ว งานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องดูแลฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น ที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง บุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะคุณภาพของบุคลากรนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่เป้ามายได้ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติที่มีคุณภาพ ตัวบุคลากรนั้นเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนระบบการดำเนินงานให้เป็นไปตามทิศทางที่องค์กรกำหนด นอกจากนั้นบุคลากรยังเป็นปัจจัยในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นที่ยอมรับในสังคมอีกด้วย หน่วยงานราชการแม้ว่าจะไม่ได้เป็นองค์กรที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงดังเช่นองค์กรธุรกิจแต่การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญและมีความจงรักภักดีอยู่ภายในองค์กรนั้น ถือเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อหน่วยงานราชการ เพราะบุคลากรเหล่านั้นเป็นปัจจัยที่จะช่วยขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวไปถึงจุดหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ง่ายขึ้น เช่นเดียวกันหากเทศบาลจะมีผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุดบุคลากรในองค์กรเป็นเสมือนทรัพย์สินประเภทหนึ่งขององค์กรที่ต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จ่ายค่าตอบแทนให้รางวัลและสวัสดิการ (วนิดา วาดีเจริญ, อธิวัฒน์ กาญจนวณิชย์กุล และสมบัติ ทีฆทรัพย์, 2556) พัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

อย่างไม่หยุดนิ่งของโลก ดังนั้นองค์กรจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความพร้อมอยู่เสมอทรัพยากรมนุษย์เป็นทุนที่สำคัญที่สุดที่จะสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่องค์กร (เกวลิน รัตนาวลีอาภรณ์, 2555)

เทศบาลนครยะลาตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา และเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการสำคัญหลายแห่ง โดยมีผู้บริหารที่บริหารงานอย่างเป็นระบบและมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มีการพัฒนากระบวนการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และมีการนำเครื่องมือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีการมอบอำนาจในการปฏิบัติงานให้กับฝ่ายต่าง ๆ มีการกำกับดูแลโดยหัวหน้า หน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละส่วนโดยยึดระเบียบในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมเพิ่มศักยภาพให้กับพนักงานของเทศบาล โดยการอบรมและศึกษาดูงาน ตลอดจนมีแผนพัฒนาที่ชัดเจน แต่ปัจจุบันเทศบาลนครสงขลาประสบกับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญบางประการ ส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การที่ กำหนดไว้ ผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาของเทศบาลนครยะลา โดยวิเคราะห์สถานการณ์ด้วยเทคนิค SWOT Analysis (สำนักงานเทศบาลนครยะลา, 2565) พบว่า จุดอ่อนขององค์การ คือ 1) พนักงานมีสมรรถนะไม่เท่าเทียม 2) ประสิทธิภาพการทำงานที่ใช้ ICT ของพนักงานยังไม่เข้มแข็ง โดยเฉพาะพนักงานอาวุโส 3) การจัดการข้อมูลยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และ 4) พนักงานของเทศบาลบางส่วนยังขาดทักษะในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ อีกทั้งการให้ความร่วมมือและการอุทิศตนให้กับงานน้อย ซึ่งจุดอ่อนดังกล่าวเป็นภัยคุกคามที่พึงระวังและรีบแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ดังนั้นแล้วจากภารกิจของเทศบาลจะเห็นได้ว่าเกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนในพื้นที่เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาชีวิตที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการกระจายอำนาจการปกครอง แต่การที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพที่ดีได้นั้นกลไกสำคัญที่สุดก็คือบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา ซึ่งถือว่าเป็นเทศบาลที่เป็นศูนย์รวมทางด้านการค้า การท่องเที่ยว และการศึกษา โดยงานวิจัยชิ้นนี้จะทำให้ทราบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านค่าตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านภาวะผู้นำ รวมถึงทราบระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้วยเช่นเดียวกัน ขณะเดียวกันงานวิจัยนี้ยังค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของบุคลากร และสุดท้ายแล้วงานวิจัยชิ้นนี้จะนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร

1. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งนักวิชาการได้กล่าวไว้ว่า ศิริอนันต์ จูฑะเตมีย์ (2529) สภาพแวดล้อมในการงาน หมายถึง สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวผู้ทำงานในองค์การเป็นสิ่งสะท้อนถึงความรู้สึกของคนที่มีต่องาน และผู้ร่วมงาน ถ้าทุกคนมีความรู้สึกที่ดีต่องานทุ่มเทกำลังใจกำลังความคิดและกำลังกายงานร่วมกันและช่วยกันแก้ไข ปัญหาในการทำงาน การทำงานก็จะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นแต่ในทางตรงข้ามสภาพแวดล้อมในการทำงานอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดภาวะกดดัน และส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า

2. ด้านของนโยบายและการบริหาร เทย์เลอร์ (Taylor, 2002 : 5) กล่าวว่า งานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2551 : 8) การบริหารเป็นกระบวนการโดย หมายถึง กระบวนการนำเอาการตัดสินใจและนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจ หมายถึง เกี่ยวข้องกับการเอานโยบาย สาธารณะไปปฏิบัติ วิโรจน์ สารรัตนะ (2555 : 1) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหน้าที่ในการบริหาร ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (leading) และการควบคุมองค์กร (Controlling)

3. ด้านค่าตอบแทน (Compensation) คือ ค่า ใช้จ่ายที่องค์กรจ่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยค่า ใช้จ่ายนี้อาจเป็นในรูป ตัวเงินที่คงที่ เช่น เงินเดือน และเบี้ยประจำ หรือที่ไม่คงที่ เช่น โบนัสตามผลงาน และค่าคอมมิชชั่น หรือที่มิใช่ตัวเงิน เช่น สวัสดิการต่างๆ ก็ได้เพื่อตอบแทนการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ จูงใจใหม่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพส่งเสริมขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งการบริหารค่าตอบแทนให้มีประสิทธิภาพ หรือที่เรียกว่าการบริหารค่าตอบแทนเชิงกลยุทธ์นั้น

4. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ดลนภา ดีบุปผา (2555) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพภายในองค์กร คือการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน เป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ระหว่างบุคคล เพื่อความรู้จักกัน เพื่อให้ได้ซึ่งความรักใคร่ ความเข้าใจอันดีต่อกัน อันจะนำมาซึ่งความสัมพันธ์ซึ่งเกี่ยวข้องกันของบุคคลรวมทั้งสังคมให้เกิดการปรับตัวกันในสังคมยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลเคารพในสิทธิผู้อื่นรู้จักการให้และการยอมรับพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร แบ่งได้ดังนี้

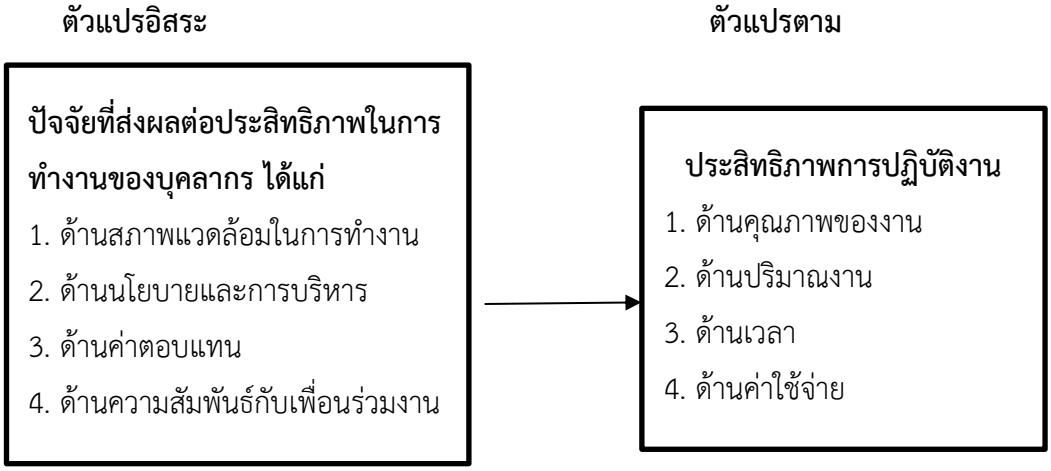
1. ด้านคุณภาพงาน มารวย วิชาญยุทธนากูล (2560) กล่าวว่า คุณภาพของงาน (Quality) การที่ผู้ผลิตหรือผู้ปฏิบัติงานและผู้ใช้ประโยชน์คุ้มค่า และได้รับความพึงพอใจ โดยที่ผลการทำงานถูกต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งการตั้งเป้าหมายเป็นการวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้าช่วยทำให้การปฏิบัติงานมีทิศทางผิดพลาดน้อย

2. ด้านปริมาณงาน นลพรรณ บุญฤทธิ์ (2558) กล่าวว่า ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสมตามที่กำหนดในแผนงาน หรือเป้าหมายที่บริษัทวางไว้ และควรมีการวางแผน บริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ด้านเวลา มารวย วิชาญยุทธนากูล (2560) กล่าวว่า เวลา (Time) เป็นสิ่งสำคัญและเป็นหน้าที่ที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องวางแผนและบริหารเวลาด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

4. ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน อุสุมา ศักดิ์ไพศาล (2556) กล่าวว่า ค่าใช้จ่าย (Cost) ในการดำเนินงานทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ คือ จะต้องลงทุนน้อยและให้ได้ผลกำไรมากที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดวิจัย



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้การศึกษาเอกสารเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อมากำหนดตัวแปรและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

2. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรเทศบาลนครยะลา จำนวน 1,260 คน โดยการคัดเลือกเลือกบุคลากรที่ทำงานในสำนักงานเทศบาลนครยะลา 1 ปีขึ้นไป โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 304 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตร ของ Taro Yamane และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยได้คัดเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามหน่วยงานภายในของสำนักงานเทศบาลนครยะลา กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลาจำนวน 21 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยผู้ที่ถูกคัดเลือก ให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวโดยตรงกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 4 ส่วน โดยคำถามส่วนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของ ลิเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ลำดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงมาก

3.2 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา โดยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างและเนื้อหา ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ส่วนที่ 3 แนวทางการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของบุคลากรเทศบาลนครยะลา

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดย ครอนบาค ซึ่ง ได้ค่าดังนี้ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .843 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) = .871 ซึ่งถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า IOC โดยรวมทั้งฉบับ .60

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive

Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ สถิติการวิเคราะห์การถดทอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

5.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัยหรือเชิงตรรก (inductive analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้การบันทึกไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลายะลา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา	$\bar{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.06	.694	สูง
ด้านนโยบายและการบริหาร	3.96	.644	สูง
ด้านค่าตอบแทน	4.06	.621	สูง
ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.07	.692	สูง
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานฯ รวมทุกด้าน	**4.06**	**.421**	**สูง**

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา อยู่ในระดับสูง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.06 และค่า S.D. เท่ากับ .421 โดยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อรร่วมงาน อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.07 และค่า S.D. เท่ากับ .692 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.06 และค่า S.D. เท่ากับ .694 ด้านค่าตอบแทน อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.06 และค่า S.D. เท่ากับ .621 และด้านนโยบายและการบริหาร อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 3.96 และค่า S.D. เท่ากับ .644

2. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านคุณภาพของงาน	4.00	.513	สูง
ด้านปริมาณงาน	4.06	.558	สูง
ด้านเวลา	4.08	.562	สูง
ด้านค่าใช้จ่าย	4.06	.546	สูง
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา รวมทุกด้าน	**4.05**	**.441**	**สูง**

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลนครยะลา อยู่ในลำดับสูง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.05 และค่า S.D. เท่ากับ .441 โดยด้านเวลา อยู่ในลำดับสูงสุด โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.08 และค่า S.D. เท่ากับ .562 ด้านปริมาณงาน อยู่ในลำดับที่สอง โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.06 และค่า S.D. เท่ากับ .558 ด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.06 และค่า S.D. เท่ากับ .546 และค่า S.D. และด้านคุณภาพของงาน อยู่ในลำดับสุดท้าย โดยมีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 4.00 และค่า S.D. เท่ากับ .513

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบานครยะลา

Model	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	p-value
Regression	54.131	1	54.131	3281.707	.000
Residual	4.981	302	.016		
Total	59.112	303			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลาส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ผู้วิจัยจะอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

1. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน สำนักงานเทศบาลนครยะลา มีสภาพแวดล้อมทั่วไปในห้องทำงานที่มีความสงบและเหมาะสมในการปฏิบัติงาน อีกทั้งยังได้รับวัสดุอุปกรณ์ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมถึงยังมีการติดต่อประสานงานภายในหน่วยงานของตนเองและหน่วยงานอื่นที่มีความสะดวก รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า ภายในสำนักงานเทศบาลนครยะลามีความร่มรื่นเหมาะแก่การทำงาน รู้สึกผ่อนคลาย อีกทั้งในห้องทำงานยังมีการจัดเป็นสัดส่วน และมีอุปกรณ์สำหรับปฏิบัติงานครบถ้วน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

2. ด้านนโยบาย หน่วยงานแต่ละสังกัดในสำนักงานเทศบาลนครยะลา มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้ อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อกำหนดความรับผิดชอบขอบเขตการปฏิบัติงาน รวมถึงมีการกระจายงานและมอบหมายหน้าที่อย่างเสมอภาคและเหมาะสมกับบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า ในแต่ละส่วนราชการภายในสำนักงานเทศบาลนครยะลาจะมีการใช้นโยบายการบริหารงานเดียวกันทั้งหมด แต่จะให้สิทธิ์แต่ละส่วนงานสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานหรือกระบวนการทำงานโดยเฉพาะได้ เนื่องจากงานแต่ละส่วนงานไม่เหมือนกัน

3. ด้านค่าตอบแทน ในสำนักงานเทศบาลนครยะลา มีการแจกจ่ายเงินเดือนและค่าตอบแทนพิเศษที่เหมาะสมกับตำแหน่งและความรับผิดชอบให้กับบุคลากรในแต่ละหน่วยงาน รวมไปถึงสวัสดิการต่าง ๆ เงินรักษาค่าพยาบาลที่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล อีกทั้งบุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา จะได้รับเงินเดือนเพิ่มก็ต่อเมื่อผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่องค์กรกำหนด ซึ่งจะสอดคล้องกับคำกล่าวของ ชินวุฒิ เจษฎาญานเมธา (2563) โดยได้กล่าวว่า การจัดการค่าตอบแทนที่ดีจะช่วยให้บุคลากรเกิด และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า สำนักงานเทศบาลนครยะลามีการจัดสวัสดิการที่เป็นธรรมให้กับบุคลากรทุกคน โดยเกณฑ์การให้เงินตอบแทนหรือสวัสดิการต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละคน

4. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ในสำนักงานเทศบาลนครยะลา บุคลากรในหน่วยงานแต่ละส่วนงานมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกคน ซึ่งจะส่งผลให้ในบุคลากรของหน่วยงานแต่ละส่วนงานมีการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานด้วยบรรยากาศที่ดี อีกทั้งยังได้รับความเป็นกันเองในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่มีผลทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงาน โดยได้รับความความช่วยเหลือซึ่งกันและ เพราะจะช่วยให้งานสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา

1. ด้านคุณภาพของงาน หัวหน้างานในแต่ละสังกัดของสำนักงานเทศบาลนครยะลามีการนำความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงในการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม ช่วยให้บุคลากรสามารถใช้ความรอบรู้และประสบการณ์ในการทำงานในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่หรือเต็มศักยภาพของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ลดขั้นตอนในการทำงานเพื่อให้งานมีคุณภาพมากขึ้นกว่าเดิม โดยที่บุคลากรในแต่ละสังกัดทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องครบถ้วนและสมบูรณ์ ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานนั้น ๆ และท้ายที่สุดประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของท่านเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิ่มนวน ทองแสน (2557) ที่กล่าวว่า คุณภาพเกี่ยวกับผลงานมีความถูกต้องครบถ้วน เป็นที่พึงพอใจจาก ผลงานที่สำเร็จจากผู้เกี่ยวข้อง และการนำทักษะเทคนิคต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นมาประยุกต์ใช้กับงานของ ตนเองและงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ด้านปริมาณงาน ปริมาณงานที่บุคลากรในหน่วยงานรับผิดชอบเป็นงานที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ภารกิจของสำนักงานเทศบาลนครยะลาประสบความสำเร็จ หรือสร้างชื่อเสียง สร้างคุณค่าให้แก่หน่วยงาน โดยที่สำนักงานเทศบาลนครยะลามีการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึงเหมาะสมกับปริมาณงานที่สำนักงานเทศบาลนครยะลาได้รับ ซึ่งจำนวนบุคลากรเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่ตนเองรับผิดชอบมีความเหมาะสม บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลาปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายหรืออาจเกินเป้าหมายและงานสำเร็จตามกำหนดเวลาทุกครั้งและบางครั้งอาจเร็วกว่ากำหนด โดยในส่วนของค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ได้รับมีความเหมาะสมกับปริมาณงานที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นลพรรณ บุญฤทธิ์ (2558) กล่าวว่า ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน โดยผลงานที่ปฏิบัติได้มีปริมาณที่เหมาะสมตามที่กำหนดในแผนงาน หรือเป้าหมายที่บริษัทวางไว้ และควรมีการวางแผนบริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ด้านเวลา บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลาสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จทันเวลาตามที่กำหนด เมื่อถึงกำหนดเวลาส่งงานบุคลากรในแต่ละหน่วยงานสามารถทำงานได้อย่างดี มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากขั้นตอนหรือระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ทันเวลา ซึ่งจากการบริหารจัดการภายในสำนักงานเทศบาลนครยะลาทำให้การทำงานของบุคลากรในแต่ละหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้รวดเร็วขึ้นกว่าเดิม ในสำนักงานมีระบบสารสนเทศที่นำมาใช้ในสำนักงานเทศบาลนครยะลาทำให้การทำงานของบุคลากรในหน่วยงานมีความรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มารวย วิชาญยุทธนากูล (2560) กล่าวว่า เวลา (Time) เป็นสิ่งสำคัญและเป็นหน้าที่ที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องวางแผนและบริหารเวลาด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

4. ด้านค่าใช้จ่าย บุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา ส่วนใหญ่ดำเนินการใช้งบประมาณโดยเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสำนักงานเทศบาลนครยะลา โดยมีวิธีการใช้งบประมาณในหน่วยงานมีความ

ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ บุคลากรในหน่วยงานได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของสำนักงานอย่างประหยัดภายใต้ทรัพยากรของสำนักงานเทศบาลนครยะลาที่มีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งบุคลากรในแต่ละหน่วยงานสามารถใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดผลผลิตสูงสุดได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสำนักงานเทศบาลนครยะลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นลพรรณ บุญฤทธิ์ (2558) กล่าวว่า ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Costs) ในการดำเนินงานทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ คือ จะต้องลงทุนน้อยและให้ได้ผลกำไรมากที่สุด ประสิทธิภาพในมิติของค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต ได้แก่ การใช้ทรัพยากรด้านการเงิน คน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างประหยัดคุ้มค่า และเกิดการสูญเสียน้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเทศบาลนครยะลา

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านนโยบาย ด้านค่าตอบแทน และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านระยะเวลา และด้านค่าจ่าย ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ว่า

สภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าบุคลากรให้ความคิดเห็นกับด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน พบว่า สภาพแวดล้อมในที่ทำงานเหมาะสมต่อการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อภิชัย จตุพรวาที (2557) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายในองค์การที่จะสร้างบรรยากาศที่ดีหรือไม่ดีให้องค์การก็คือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งก็คือ อาคารสถานที่ทำงาน เครื่องมือใช้ในสำนักงาน รวมถึงเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

นโยบายขององค์การ มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าบุคลากรให้ความคิดเห็นกับด้านนโยบาย พบว่า การที่หน่วยงานมีนโยบายกลางเพียงนโยบายเดียวทำให้บุคลากรสามารถรับรู้ได้ว่าการปฏิบัติงานของตนเองจะมุ่งเป้าไปที่อะไร ถึงแม้ว่างานแต่ละงานจะมีความแตกต่างกันแต่ทุกคนล้วนแล้วแต่ปฏิบัติบนนโยบายเดียวกันเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า บุคลากรทุกคนไม่เคยสับสนกับภาระงานของตนเอง เนื่องจากมีนโยบายกำกับการทำงานของตนเองอยู่

ค่าตอบแทน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าบุคลากรให้ความคิดเห็นกับด้านค่าตอบแทน พบว่า การที่สำนักงานเทศบาลนครยะลามีการจ่ายค่าตอบแทนทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงินให้กับบุคลากรอย่างเหมาะสม ส่งผลให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ทำให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการทำงานซึ่งส่งผลดีต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สโรธร ปุษปาคม (2550) ศึกษาระบบค่าตอบแทนในธุรกิจไทยผลกระทบต่อผลลัพธ์ระดับบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในค่าตอบแทนสามารถอธิบาย ความผันแปรของความพึงพอใจในงาน ผลการปฏิบัติงาน และการออกจากงานได้ เนื่องจากความ พึงพอใจในค่าตอบแทน

มีส่วนช่วยให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน ดังจะเห็นได้จากการที่ค่าตอบแทนมักเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่ถูกนำมาใช้วัดความพึงพอใจในงาน ทั้งนี้เพราะ ค่าตอบแทนเป็นผลที่พนักงานพึงได้จากการทำงาน ซึ่งอยู่ในรูปของการแลกเปลี่ยนระหว่างองค์การ กับพนักงาน ดังนั้น หากพนักงานมีความพึงพอใจในค่าตอบแทนแล้วย่อมส่งผลให้มีความพึงพอใจ และส่งผลให้การปฏิบัติงานที่ดีด้วย

ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าบุคลากรให้ความคิดเห็นกับด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน พบว่า บุคลากรที่มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกิดการทำงานเป็นทีม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัครวัฒน์ นิธิจิวงค์ (2559) ได้กล่าวว่า ลักษณะของทีมการทำงานที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้ ในทีมการทำงานจะผสมผสานทักษะความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ของบุคคลและใช้ความแตกต่างดำเนินบทบาทของแต่ละงานได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป เป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สมาชิกทุกคนได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความจริงใจต่อกัน สามารถพูดได้อย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน รวมทั้งการสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เอื้อประโยชน์ต่อการทำงาน มีการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผู้บริหารองค์กรควรวางแผนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่มีความสุขในการทำงานให้เหมาะสมกับบุคลากร ทั้งทางพฤติกรรมและทางทัศนคติ เป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการทำงาน ประกอบไปด้วย บรรยากาศในการทำงานเป็นกันเอง ความสะอาดของสถานที่ทำงาน ห้องปฏิบัติงานควรมีแสงสว่างที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ควรมีความทันสมัย และเพียงพอ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ

2. ด้านนโยบาย การดำเนินงานตามนโยบายของสำนักงานเทศบาลนครยะลาดีอยู่แล้ว ดังนั้นควรที่จะรักษามาตรฐานตรงนี้ไว้

3. ด้านค่าตอบแทน สำนักงานเทศบาลนครยะลาควรมีการให้ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้เกินจากความคาดหมายของสักนักงานเทศบาลนครยะลา เพราะจะทำให้บุคลากรเหล่านั้นขยันทำงานมากขึ้น และยังส่งผลให้บุคลากรทั่วไปมีความกระตือรือร้นการทำงานเพราะอยากได้ค่าตอบแทนพิเศษ

4. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับพนักงานทุกคนที่เท่าเทียมกัน และมีความเสมอภาค รวมทั้งควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา แสดงให้เห็นถึง

ความเข้าอกเข้าใจ เคารพในความเป็นมนุษย์เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีในองค์กร นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน โดยการส่งเสริมให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากรกับบุคลากร และบุคลากรกับผู้บริหาร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของของบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลา เช่น ปัจจัยปัจจัยส่วนบุคคล

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบุคลากรสำนักงานเทศบาลนครยะลาเท่านั้น ดังนั้น ควรขยายขอบเขตด้านประชากรให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น หน่วยราชการอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563) สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สถ.–อปท.) ประจำปี พ.ศ. 2563 Local Performance Assessment (LPA). สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก https://shorturl.asia/6KemG.

เกวลิน รัตนาวลีอาภรณ์. (2555). การศึกษาระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรกรมชลประทาน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565 จาก https://shorturl.asia/emdnk.

ชินวุฒิ เจษฎาญานเมธา. (2563). การจัดการค่าตอบแทนที่ดีเพื่อดึงดูดพนักงานในองค์กร. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2565 จาก https://shorturl.asia/FDo3t.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : พิฆเณศ พริ้นติ้งเซ็นเตอร์.

ฐิติรัตน์ อินต๊ะพิงค์. (2555). การรับรู้ต่ออาณาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

ดลนภา ดีบุปผา. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมในองค์กร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน กับความผูกพันในองค์กร ของพนักงานบริษัทเอบี ฟู้ด จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ติน ปรัชญาพฤทธิ์. (2551). การบริหารการพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นลพรรณ บุญฤทธ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2555). มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศาลรัฐธรรมนูญ.

นิ่มนวน ทองแสน. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานกลุ่มธุรกิจผลิตเครื่องสำอาง ในเขตจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

มารวย วิชาญยุทธนากูล. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรมระดับ 5 ดาว (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : ทิพยวิสุทธิ์.

วนิดา วาดีเจริญ, อธิวัฒน์ กาญจนวณิชย์กุล และสมบัติ ทีฆทรัพย์. (2556). การจัดการทรัพยากรมนุษย์จากแนวคิดทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ศิริอนันต์ จูฑะเตมีย์. (2529). ความเครียดหรือสนุกกับงาน. พยาบาลสาร, 5(13), 48-55.

สโรธร บุษปาคม. (2550). ผลกระทบของการออกแบบระบบค่าตอบแทนในธุรกิจไทยที่มีผลต่อผลลัพธ์ระดับบุคคล และความพึงพอใจในค่าตอบแทน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเทศบาลนครยะลา (2565). สรุปผลการพัฒนาทองถิ่นตามแผนพัฒนาท่องถิ่น (พ.ศ.2561 - 2565). สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565 จาก http://destyy.com/egfhYp.

สำนักงานเทศบาลนครสงขลา. (2558). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลนครสงขลา. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565, จาก https://www.songkhlacity.go.th/2020/strategy/?cid=2.

อภิชัย จตุพรวาที. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

อุสุมา ศักดิ์ไพศาล. (2556). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท อินเตอร์ เรียลตี้ แมเนจเม้นท์ จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

อัครวัฒน์ นิธิจิรวงศ์. (2559). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศกิจตามแผนปฏิบัติงานฝ่ายเทศกิจ กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Frederick W.Taylor. (2002). Principles of Scientific Management. New York : Harper.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยกับการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา,ยะลา,นราธิวาส,ปัตตานี,สตูล)

Legislative measures on the problem of e-cigarette distribution in Thailand and youth access to e-cigarettes in the 5 southern border provinces

วรา บุญพันธ์[1*], ปูชิตา ชูเชิดปานรังษี[2], นูรีย๊ะ ใจตรง[3] และตูแวนุรซาวีรา ยีตอหะ[4]

Wara Bunphan[1*], Puchita Chuchirdpanrangsi[2], Nureeyah Jaitrong[3] and Tuwaenursaweera Yeetoha[4]

[1,2]อาจารย์สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Lecturer of Department the Law, Faculty of Law, Hatyai University

[3,4]นักศึกษาสาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Student of Department the Law, Faculty of Law, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** wara_bu@hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาในการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศและทำการศึกษาการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยในปัจจุบันมีการสูบกันอย่างแพร่หลายในหมู่ของวัยรุ่นและมีแนวโน้มการสูบที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในประเทศไทยปัจจุบันกฎหมายไทยยังไม่มีมาตรการควบคุม ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าที่เป็นการเฉพาะมีเพียงประกาศจากกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ.2559 ทำให้เสมือนเป็นการเปิดโอกาสให้มีสินค้าที่ไม่ปลอดภัยอยู่ในตลาดส่งผลเสีย โดยตรงต่อผู้บริโภค เกิดการลักลอบนำเข้าและซื้อขายในหลากหลายช่องทาง เช่น ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะหรือร้านค้าออนไลน์ และตามเว็บไซต์ต่าง ๆ ก็มีให้เห็นอยู่มาก อันจะนำมาสู่การซื้อสินค้าที่ผิดกฎหมายและสภาวะเศรษฐกิจนอกระบบและทำให้ภาครัฐขาดรายได้จากภาษีอันพึงจะได้รับจากผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าซึ่งเป็นสินค้านำเข้าและเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย

จากการศึกษา บุหรี่ไฟฟ้าสำหรับประเทศไทยยังไม่ได้มีการอนุญาตให้นำเข้ามาและเป็นสินค้าต้องห้ามตามรัฐบาลสมัยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ประกาศให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็น “สินค้า

ต้องห้าม" ในการนำเข้า ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2557 ซึ่งหากผู้ใดนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าหรือน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจะต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ทั้งที่ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว เป็นสินค้าเทียบเคียงกับบุหรี่อยู่ในหมวดของ “ผลิตภัณฑ์ยาสูบ” และกฎหมายที่เกี่ยวข้องบางส่วนยังมีความไม่ชัดเจน และไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ทำให้ผู้ใช้กฎหมายเกิดความไม่เข้าใจ รวมถึงผู้บังคับใช้กฎหมายเองก็เกิดความสับสนจนนานมาซึ่งการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานในการตัดสินความถูกผิดของพฤติการณ์ ต่าง ๆ แทนการใช้ตัวบทกฎหมายในการกำหนดความผิดเป็นหลัก

ด้วยเหตุนี้ เพื่อเป็นการพัฒนากฎหมายไทยที่เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ผู้วิจัยจึงข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายไทยในส่วนดังกล่าวเพื่อให้มีการกำหนดมาตรการบังคับแยกต่างหากเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สะดวกต่อการควบคุม และตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ รวมถึงการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

คำสำคัญ : บุหรี่ไฟฟ้า, น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า, ผลิตภัณฑ์ยาสูบ

Abstract

The purpose of this research was to study legal measures to address the problem of selling e-cigarettes. At present, smoking is widely used among teenagers, and there is an increasing trend toward smoking. At present, there is no such measure in Thai law. The only e-cigarette products available are those listed in an announcement from the Ministry of Commerce on Prohibited Products to be Brought Through the Kingdom. B.E. direct to consumers There is smuggling and trading through various channels, such as shops that sell e-cigarettes in particular or online stores. And according to various websites, it is seen a lot. which will lead to illegal purchases and non-formal economic conditions, allowing the government to lack income from taxes that should be obtained from electric cigarette products, which are imported products and luxury products.

From the study, e-cigarettes for Thailand have not yet been allowed to be imported and are prohibited products according to the National Council for Peace and Order (NCPO). The government has announced that e-cigarettes are "prohibited goods" in importing according to the announcement of the Ministry of Commerce dated December 12, 2014. If anyone imports electronic cigarettes or electronic cigarette liquid, they will be liable under the Export and Import Act, 2522, although such products It is a product comparable to cigarettes in the category of "tobacco products," and some related laws

remain unclear. and not as comprehensive as it should be, causing the law's users to misunderstand Even the law enforcement officials themselves were confused until a long time ago, when the discretion of the official was used to determine the right and wrong of various circumstances instead of using the law to determine the offense.

For this reason, in order to develop Thai laws related to e-cigarettes, the researcher suggests a solution. Amend Thai laws in such areas so that specific mandatory measures are imposed separately. for ease of control and checking product quality, including distribution, E-cigarette products are in line with the Tobacco Products Control Act.

Keywords : electronic cigarette, electronic cigarette liquid, tobacco products

บทนำ

บุหรี่ไฟฟ้า เป็นอุปกรณ์สูบบุหรี่ชนิดหนึ่งที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในหมู่ของวัยรุ่นหรือบุคคลทั่วไป ด้วยความที่มีความแตกต่างจากบุหรี่มวนธรรมดา ตรงที่ง่ายต่อการพกพา ไม่มีกลิ่นเหม็นติดตัว สามารถสูบในอาคารหรือรถยนต์ได้ รวมทั้งมีกลิ่นที่หอมและรสชาติให้เลือกอย่างหลากหลาย จึงทำให้ในปัจจุบันนี้วัยรุ่นในประเทศไทยได้มีการหันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าแทนการใช้บุหรี่มวนเป็นจำนวนมาก ซึ่งที่มาของบุหรี่ไฟฟ้านั้น ถูกพัฒนาขึ้นโดย Hon Lik เภสัชกรชาวจีนที่ต่อสู้กับการเลิกบุหรี่ บุหรี่ไร้ควันแบบใช้แล้วทิ้งเป็นวิธีการรักษาที่แปลกใหม่สำหรับผู้ที่เคยประสบปัญหาในการเลิกบุหรี่แบบเดิม ๆ สิ่งนี้ทำให้ความคิดใหม่ที่น่าตื่นเต้นของเขาถูกละเลยและถูกเก็บถาวรมานานหลายทศวรรษจนถึงเมื่อปี 2003 เมื่อ Hon Lik ก้าวเข้ามาเป็นเภสัชกรและนักวิจัยทางการแพทย์รายเล็กจากประเทศจีนและเป็นคนติดบุหรี่ที่สิ้นหวัง ซึ่งเกลียดความคิดที่ว่าเขาอาจจะต้องเผชิญกับชะตากรรมเดียวกันกับพ่อของเขาที่เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งปอด ปัญหาปัจจุบันในประเทศไทยผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าและอุปกรณ์ประกอบทุกชนิดนั้น "ไม่มีกฎหมายรับรอง" จึงมีผู้จำหน่ายหลายรายที่นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้ามาแบบผิดกฎหมายถึงแม้ว่ารัฐบาลสมัยของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จะประกาศให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็น “สินค้าต้องห้าม" ในการนำเข้าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ลงวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2557 และแม้จะมีการประกาศออกมาว่าบุหรี่ไฟฟ้านั้นเป็นสินค้าต้องห้าม ก็ไม่ได้ทำให้ความนิยมของบุหรี่ไฟฟ้านั้นลดลงแต่อย่างใดแต่กลับมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยผู้วิจัยได้ทำแบบสำรวจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ากับเยาวชนพื้นที่ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งได้แก่จังหวัด นราธิวาส,ปัตตานี,ยะลา,สงขลา และสตูล โดย5 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีเนื้อที่รวมประมาณ 20,809.730 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12.97 ล้านไร่ ซึ่งจังหวัดสงขลามีพื้นที่มากที่สุด และจังหวัดปัตตานีมีพื้นที่น้อยที่สุด ซึ่งใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีประชากรรวมอยู่เป็นจำนวนเยอะซึ่งทางผู้วิจัยเองก็ได้ทำแบบสำรวจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ากับเยาวชนพื้นที่ใน 5จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหนึ่ง ซึ่งความนิยมของบุหรี่ไฟฟ้าในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น

เป็นที่นิยมกันอย่างมากในหมู่วัยรุ่น 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจากผลสำรวจที่ได้สำรวจเยาวชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าผลสำรวจที่เยาวชน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีแนวโน้มที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ร้อยละ 60 เปอร์เซ็นต์ ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันว่าอยากให้บุหรี่ไฟฟ้านั้นถูกกฎหมาย และ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้พบว่าบุหรี่ไฟฟ้านั้นเติบโตสูงและระบาดเข้าทางชายแดนประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างง่ายดาย ซึ่งในปัจจุบันเราสามารถพบเห็นผู้ที่จำหน่ายโดยไม่ถูกกฎหมายอยู่มากไม่ว่าจะเป็นร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะตามแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ หรือตามตลาดนัดกลางคืน และตามโซเชียลต่างๆไม่ว่าจะเป็น Facebook , Instagram , Twitter และเว็บไซต์ต่างๆ และพบเห็นผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าได้ตามสถานที่ทั่วไปอยู่มากเช่นกัน ซึ่งในบางคราวยังเห็นเจ้าหน้าที่รัฐเองก็ยังคงเป็นผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าก็ยังมีให้เห็นอยู่มากเช่นกัน ซึ่งทำให้เห็นแล้วว่าถึงแม้จะมีการสั่งห้ามการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามแต่ก็ยังมีการลักลอบจัดจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ดี ซึ่งผู้ที่จำหน่ายก็นำเข้ามาจำหน่ายแบบผิดกฎหมาย จึงทำให้มีปัญหาการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายให้รองรับบุหรี่ไฟฟ้า ให้การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าให้ถูกกฎหมาย ซึ่งทางผู้วิจัยได้จัดทำเรื่องมาตรการควบคุมทางกฎหมายในการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยกับการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สงขลา,ยะลา,นราธิวาส,ปัตตานี,สตูล) เนื่องจากทางผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการแก้ไขกฎหมายให้รองรับบุหรี่ไฟฟ้าให้การนำเข้าบุหรี่ฟ้าให้ถูกกฎหมายและจ่ายภาษีการนำเข้ามาให้ถูกกฎหมายก็จะทำให้ปัญหาของการลักลอบนำเข้าและลักลอบจำหน่ายเหล่านี้หมดไปและเปลี่ยนให้รัฐได้มีรายได้จากส่วนตรงนี้เพิ่มขึ้นมาอีกได้ เนื่องจากรัฐเองสูญเสียรายได้จากการเก็บภาษีจากบุหรี่ไฟฟ้าเป็นจำนวนเงินมหาศาลถึงแม้จะมีข้อห้ามแล้วก็ยังมีการนำเข้าและจำหน่ายอย่างผิดกฎหมายอยู่ดี เพราะเหตุนี้จึงควรเปลี่ยนให้ถูกกฎหมายเสีย และจากงานวิจัยจากต่างประเทศทั่วโลก ก็สามารถยืนยันได้ว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้สร้างโทษมากไปกว่าบุหรี่แบบเผาไหม้ปกติอย่างแน่นอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาในการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในประเทศไทย ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายในการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ การคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ รวมถึงการวิเคราะห์ในเรื่องของการคุ้มครองสุขภาพของผู้สูบบุหรี่นั้น มีความจำเป็นอย่าง ยิ่งที่

จะต้องศึกษาแนวคิดทางกฎหมายเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเอาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหากฎหมายในการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบ บุหรี่ เพื่ออาศัยเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ภายใต้แนวคิดของกฎหมายดังกล่าว ดังจะกล่าวต่อไปนี้ 2.1 สิทธิที่เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สิทธิในสิ่งแวดล้อมถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องให้แก่ประชาชนทุกคน หากมีบุคคลใด ได้กระทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายลง ย่อมถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดหลักการพื้นฐานว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชน ชาวไทยไว้เพื่อการบัญญัติกฎหมายในลำดับต่อๆไป ไม่ให้ล่วงละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยรวม ซึ่งสิทธิในสิ่งแวดล้อมของประชาชนมีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้แก่ 1. สิทธิของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดไว้ให้บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิ อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน 4 2. สิทธิของบุคคลในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีคุณภาพ และมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลทั่วไปในอันที่จะดำรงชีวิตอยู่ใน สิ่งแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งสิทธิ ในการมีส่วนร่วมกับชุมชนและรัฐในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและพิทักษ์สิทธิดังกล่าวนี้ไว้ อันพัฒนา มาจากแนวความคิดในเรื่องสิทธิในคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ว่า “มนุษย์นั้นมีสิทธิพื้นฐานในธรรมชาติที่ได้ คุณภาพในแสงแดดที่ระยิบระยับในน้ำและอากาศที่บริสุทธิ์ ในธรรมชาติป่าเขาที่สวยงานและหลากหลาย” สิทธิในคุณภาพสิ่งแวดล้อมนี้จึงมีความหมายจำกัดอยู่เพียงในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเท่านั้น ไม่รวมถึง สิ่งแวดล้อมอื่นๆ อาทิ สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรม ฯลฯ สิทธิของปัจเจกชนในการที่จะมีส่วน ร่วมกับรัฐและชุมชนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เมื่อการกระทำของบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและส่งผลให้เกิด อันตรายแก่สุขภาพอนามัยและทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายแล้ว การกระทำของบุคคลดังกล่าวถือได้ว่า เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งบุคคลผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในกรณีที่การกระทำของตนนั้นมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นของรัฐหรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน กล่าวคือ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สิ่งแวดล้อมนอกจากผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ เกิดขึ้นแก่เอกชนแล้ว ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐด้วย หากการกระทำดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น 2.2 การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) สิทธิในการร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามปกติแล้วผู้มีสิทธิกล่าวโทษ ผู้กระทำผิดต่อเจ้าพนักงานจะต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยเท่านั้น กล่าวคือ ต้องเป็นผู้เสียหายอย่างแท้จริง และไม่มีส่วนร่วมในการกระทำ

ความผิด ดังนั้น ในคดีสิ่งแวดล้อม ประชาชนทั่วไปซึ่งมิใช่ผู้เสียหาย โดยตรง จึงไม่สามารถกล่าวโทษผู้กระทำผิดในคดีสิ่งแวดล้อมได้ เพราะไม่ใช่ผู้เสียหายที่แท้จริง ซึ่งปัจจุบัน กฎหมายของประเทศไทยได้มีการบัญญัติเรื่อง การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ไว้ในหมวด 4 การดำเนิน คดีแบบกลุ่ม มาตรา 222/1 ถึงมาตรา 222/49 ในลักษณะ 2 วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น ภาค 2 วิธีพิจารณา ในศาลชั้นต้นแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหาย คนหนึ่งฟ้องคดีแล้ว ก็อาจใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแทนผู้เสียหายคนอื่นๆได้ และคำพิพากษา ในคดีนั้นจะมีผลผูกพันผู้เสียหายคนอื่นๆ ด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หากได้นำเอาหลักการดังกล่าวมาปรับใช้กับกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่แล้ว จะสามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนที่ได้รับ ความเสียหายจากคดีสิ่งแวดล้อมได้อีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้เสียหายที่ไม่ต้องการฟ้องคดี เพราะไม่แน่ใจว่าค่าเสียหายนี้จะคุ้มกับการฟ้องร้องหรือไม่ ก็จะได้รับความยุติธรรมจากหลักการนี้ได้ 2.3 หลักการลงโทษทางอาญา ในการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่นั้น ได้มีการกำหนด บทลงโทษทางอาญาเอาไว้โทษทางอาญาเป็นโทษที่มีลักษณะร้ายแรงและทำให้ผู้ต้องโทษได้รับความ เสียหาย โดยการกำหนดโทษนั้นมีหลายประการไม่ว่าจะเป็นโทษถึงชีวิต (ประหารชีวิต) ต่อเสรีภาพ (จำคุก, กักขัง) หรือแก่ทรัพย์สิน (ปรับ ริบทรัพย์สิน) การกำหนดโทษจึงต้องดูว่าเหมาะสมกับการกระทำที่ผู้ต้องโทษ ได้กระทำลงหรือไม่กล่าวคือ การกระทำความผิดจะต้องเป็นการมุ่งร้ายต่อสังคมโดยรวม ทำลายความ สงบสุขหรือก่อให้เกิดภยันตรายต่อชุมชน การลงโทษเป็นวิธีการตอบโต้ของชุมชน ต่อผู้ละเมิดกฎระเบียบ ของชุมชนนั้นๆ (a means of expressing social disapproval or reaction) โดยกำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการลงโทษ ซึ่งมีหลักการใหญ่ๆ อยู่ 2 ประการ ประการแรกคือ การลงโทษเพื่อแก้แค้น ทดแทนให้สาสมกับความผิด (retribution) โดยถือว่า เป็นการชดเชยความผิดที่ได้กระทำลงอย่างหนึ่งที่ผู้กระทำสมควรจะได้รับโทษตามความหนักเบาของความผิดผู้เสียหายไม่ต้องทำการแก้แค้นด้วยตนเอง รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการแทนให้อย่างเหมาะสมกับ ความผิด ประการที่สอง ก็เพื่อป้องกันแก้ไขมิให้มีการกระทำความผิด มีด้วยกัน 2 ระดับ ระดับแรก คือ เพื่อเป็นการป้องกันทั่วไป (General Prevention) กล่าวคือ การลงโทษผู้กระทำความผิดย่อมจะข่มขู่มิให้บุคคล ทั่วไปเอาเป็นเยี่ยงอย่างอันเป็นการยับยั้งให้บุคคลที่คิดจะกระทำผิดล้มเลิกความตั้งใจเสีย การลงโทษเพื่อ แก้ไขระดับที่สองก็เพื่อป้องกันเฉพาะ(Deference) โดยลงโทษผู้กระทำความผิดให้หวาดกลัวโทษและ กลับตนเป็นคนดี 2.4 หลักความผิดเด็ดขาดในกฎหมายอาญา จากวิวัฒนาการแนวความคิดเรื่องความรับผิดโดยเด็ดขาด ได้มีการแบ่งความรับผิดในทางอาญา ออกเป็น 3 ชนิด และน่าจะนำมาใช้กับการแบ่งประเภทของความรับผิดในทางแพ่งได้ด้วย กล่าวคือ 1) ความรับผิดซึ่งต้องการการพิสูจน์ (Mens Rea) ของจำเลย ความผิดประเภทนี้ ได้แก่ ความผิดอาญา ทั่วไป ซึ่งโจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาท 2) ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Offenses of strict liability) เป็นความผิดที่โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึง Mens Reaของจ าเลย แต่จำเลยอาจจะปลด

ตนเองให้หลุดพ้นจากความรับผิดได้ หากจำเลยสามารถพิสูจน์ได้ว่า จำเลย ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการป้องกันมิให้ความผิดเกิดขึ้น หรือจำเลยสำคัญผิดใน ข้อเท็จจริงซึ่งบุคคลทั่วไปที่ตกอยู่ในสภาพเดียวกับจำเลยย่อมจะสำคัญผิด 3) ความรับผิดโดยเด็ดขาด (Offenses of absolute liability) เป็นความผิดที่โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึง Mens Reaของจำเลย เช่นเดียวกับความรับผิดโดยเคร่งครัด อย่างไรก็ดี จำเลยในคดีความรับผิดโดยเด็ดขาดไม่ สามารถยกข้อต่อสู้เพื่อปลดตนเองให้พ้นจากความรับผิดโดยการพิสูจน์ว่าตนเองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร หรือการกระทำผิดเกิดจากการสำคัญผิดของจำเลย ซึ่งจำเลยจะสามารถยกข้อต่อสู้ได้เฉพาะข้อต่อสู้ ที่กฎหมายในเรื่องนั้นๆ บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้ง

แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นคุณและโทษของบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายต่อต้านและฝ่ายสนับสนุน สำหรับฝ่ายต่อต้าน ที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรมจะประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายควบคุมผลิตภัณฑ์เป็นหลัก ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หน่วยงานเอกชน ได้แก่ มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ และหน่วยงานอิสระอย่างศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) ฝ่ายนี้จะมองถึงการขาดหลักฐานทางวิชาการที่น่าเชื่อถือเพียงพอที่จะสรุปว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัย และมองว่าอาจเป็นช่องทางเพิ่มนักสูบหน้าใหม่หรือแม้กระทั่งเป็นสะพานไปสู่การเริ่มสูบบุหรี่ของเยาวชน ส่วนฝ่ายที่เห็นด้วย มีทั้งหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กรมสรรพสามิต วงเสวนา เช่น ศูนย์วิจัยและพัฒนาการป้องกันและจัดการภัยพิบัติ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมสถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์ และวิทยาลัยนวัตกรรมและสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต รวมทั้งนักวิชาการหลากหลายแขนง ฝ่ายสนับสนุนจะยกผลวิจัยจากต่างประเทศที่ระบุว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความเสี่ยงต่อสุขภาพน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวนเป็นหลัก และมองว่าในต่างประเทศอนุญาตให้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างถูกกฎหมาย และมีมาตรการควบคุมที่เหมาะสมทำให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายมากกว่าการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมาย (กลมพร ยศนันท์, 2563)

แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526, หน้า 91) ยังกล่าวถึง ที่มาของทัศนคติ (Source of Attitude) ไว้ดังนี้ คือ (1) ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experience) วิธีการหนึ่งที่เราเรียนรู้ทัศนคติ คือ การมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้น (2) การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from Others) ทัศนคติหลายอย่างของ บุคคลเกิดขึ้นจากผลที่ได้จากการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเรียนรู้อย่าง ไม่เป็นทางการ จากบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด (3) สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) ทัศนคติบางอย่างของบุคคล ถูกสร้างขึ้นจากการ เลียนแบบบุคคล (4) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) ทัศนคติของบุคคลเกิดขึ้น สืบเนื่องจากสถาบัน เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสถาบัน เหล่านี้ จะเป็นทั้งแหล่งที่มาและสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้บุคคลเกิดทัศนคติบางอย่างได้องค์ประกอบของทัศนคติ

ถวิล ธาราโรจน์ (2543, หน้า 61) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น เกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้ (1) องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) บุคคลจะมี ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ต่อสิ่งนั้นเสียก่อน เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งนั้น มีประโยชน์หรือโทษเพียงใดบางคนมีความรู้ในเรื่องนั้นเพียงเล็กน้อย ก็เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นได้ ในทางตรงข้ามบางคนต้องมีความรู้มากกว่า จึงจะเกิดทัศนคติได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าปริมาณความรู้ ต่อการเกิดทัศนคติของบุคคลนั้นมีความแตกต่างกัน (2) องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึกหรือท่าทีความรู้สึก (Affective Component) ถ้าบุคคล มีความรู้ดีต่อสิ่งนั้นอย่างเพียงพอ ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์จะเกิดความรู้สึกชอบสิ่งนั้น หรือจะเกิด ความรู้สึกไม่ชอบได้ ถ้ารู้ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่มีประโยชน์และมีโทษต่อตนเอง เป็นต้น (3) องค์ประกอบของการกระทำ หรือการปฏิบัติ (Behavioral Component) เมื่อบุคคลมี ความรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะนำไปสู่การเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบตามมา และถ้าสิ่งนั้นสามารถสร้างความสุขความพอใจแก่ตนได้ บุคคลก็พร้อมที่จะปฏิบัติตาม แต่ถ้าหากเห็นว่าสิ่งนั้นไม่ดี ไม่ถูกใจ บุคคลจะหลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการปฏิบัติได้เช่นเดียวกัน (พงษ์สันต์ เสนีย์ศรีสกุล, 2556)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาและวิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องและการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative)

การวิจัยเอกสาร (Document research) สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการวิจัย โดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีกระบวนวิธีการวิจัยเชิงเอกกสาร (Documentary research) นั้น โดยเบื้องต้นทางผู้วิจัยได้ดำเนินกระบวนการศึกษา ตามระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนวิธีการวิจัย โดยการใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการทบทวนแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการวิจัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ซึ่งในการกำหนดกระบวนการ การวิจัยในครั้งนี้นั้น ได้กำหนดให้มีกระบวนวิธีการวิจัยโดยเป็นการสัมภาษณ์พูดคุยและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียง และยังมีการสัมภาษณ์แบบดิจิตอล โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะเป็นการใช้คำถามถามเหมือนกันทุกคนเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิดซึ่งเป็นกระบวนวิธีการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นและทรรศนะที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการนำเข้าและการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าให้ถูกต้อง โดยดำเนินการคัดเลือกสอบถามความคิดเห็น

ของกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) อันเป็นบุคคลที่มีความรู้ที่เกี่ยวกับทางกฎหมาย จาก ทนายความผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมายจำนวน 10 ท่าน และเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีประสบการณ์ จำนวน 10 ท่าน

การทำแบบสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง (Population and sample) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งในครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้กำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากเยาวชน เป็นการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัยได้ศึกษา โดยผู้วิจัยได้เลือกเป็นเยาวชนจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 20 คน, จังหวัดยะลา จำนวน 20 คน, จังหวัดปัตตานี จำนวน 20 คน, จังหวัดสงขลา จำนวน 20 คน, จังหวัดสตูล จำนวน 20 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

(1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำคำตอบที่สัมภาษณ์จากผู้ที่ถูกสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล มาจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล ในส่วนของแบบสอบถามที่เป็น google form นั้นทางผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมคำตอบทั้งหมดที่ได้และนำมาคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เพื่อศึกษาอัตราที่เยาวชนส่วนใหญ่ตอบว่ามีความคิดเห็นกันยังไงบ้าง

(2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสอบถามที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล

(3) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการศึกษาต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแบบสัมภาษณ์ลักษณะปลายปิด (Close Ended Question) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเอกสาร พบว่า

1.1 กฎหมายเกี่ยวกับปัญหาในการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยนั้น ในด้านกฎหมายและมาตรการในการจำหน่ายนั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอยู่หลายฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับก็มีบทบัญญัติในด้านที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยภาพรวมของข้อกฎหมายของไทยนั้นคือการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้านั้นเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมายอยู่ และเรื่องการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้ามาในราชอาณาจักรนั้น ไม่สามารถทำได้อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากได้มีประกาศจากกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ.2559 ระบุให้สินค้าจำพวก “บารากู่และบารากู่ไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า” ลงไว้ในบัญชีท้ายลำดับที่ 3 ของประกาศดังกล่าว

และได้กำหนดให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากู่ และบารากู่หรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้าในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 โดยมีผลตาม ข้อ 4 ที่บัญญัติไว้ แต่ในส่วนของผู้ซื้อในปัจจุบันนั้นประเทศไทยยังคงไม่มีการตราหรือบัญญัติกฎหมายที่ใช้ควบคุมโดยเพียงใช้การออกประกาศหรือคำสั่งตามขอบเขตอำนาจของผู้รับผิดชอบในส่วนราชการนั้นๆ เพื่อการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในขอบข่ายอำนาจตามกฎหมายที่มีอยู่ทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้และทำความเข้าใจต่อเนื้อหาของกฎหมายนั้น จากการศึกษายังพบว่าพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 มาตรา 20 ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับเป็นเงินห้าเท่าของสินค้าที่นำเข้าหรือส่งออก หรือทั้งจำทั้งปรับ และบุหรี่ไฟฟ้ายังเป็นสินค้าที่ห้ามขายหรือให้บริการ ตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 ซึ่งกำหนดโทษสำหรับผู้ประกอบธุรกิจทั่วไป ให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้ประกอบธุรกิจในฐานะผู้ผลิต ผู้สั่ง หรือผู้ที่นำเข้ามาเพื่อขาย ต้องรับโทษเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากเป็นกรณีนำเข้า ผลิต หรือ ขายบุหรี่ไฟฟ้า มีความผิดตามกฎหมายไทยอย่างแน่นนอน กรณีของผู้ครอบครองเพื่อใช้ส่วนตัว อาจไม่มีความผิดโดยตรง หากมีความผิดจะเข้าข่ายตามมาตรา 246 ของ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2560 ที่บอกว่า “ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้ ซึ่งของที่รู้ว่าเป็นความผิดตามมาตรา 242 มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับ 4 เท่าของราคาของ หรือทั้งจำทั้งปรับ” หากมีผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าในสถานที่สาธารณะ ที่กำหนดให้เป็นเขตปลอดบุหรี่ เช่น ในโรงเรียน โรงพยาบาล ตลาด ถือว่าฝ่าฝืนมาตรา 42 พ.ร.บ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2560 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ว่ารวบรวมหลักฐานได้มากน้อยแค่ไหน ก่อนจะส่งฟ้องอัยการ

การศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบกฎหมายในการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าของต่างประเทศกับประเทศไทยนั้นมีความแตกต่างกันซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศนั้นได้มีผลการวิจัยที่ไปในทิศทางเดียวกันคือ บุหรี่ไฟฟ้าปลอดภัยกว่าบุหรี่ทั่วไป ทั้งในด้านสุขภาพของผู้ที่บริโภคโดยตรงผลกระทบที่เกิดกับผู้อยู่แวดล้อมที่เกิดจากควันมือสอง หรือแม้กระทั่งปริมาณมลพิษในอากาศที่เกิดจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้าก็น้อยกว่ามลพิษที่เกิดจากบุหรี่มวนด้วย ด้วยเหตุนี้เองปัจจุบันจึงมีประเทศที่บุหรี่ไฟฟ้านั้นถูกกฎหมายอยู่ เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และเครือรัฐออสเตรเลีย นั้นเป็นประเทศที่มีมาตรการทางกฎหมายควบคุม ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า “กฎหมายในสหราชอาณาจักร” ได้ระบุมาตรการควบคุมไว้ใน (ระเบียบว่าด้วยยาสูบและ ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง 2559) เป็นการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่ก็มีการบัญญัติมาตรการที่เป็นรายละเอียดที่เกี่ยวข้องแยกต่างหากเป็นการเฉพาะ “กฎหมายในสหรัฐอเมริกา” ได้มีมาตรการกลางควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ใน พระราชบัญญัติป้องกันการสูบบุหรี่ในครอบครัวและการควบคุมยาสูบ โดยในแต่ละรัฐก็จะมีบทบัญญัติที่ควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าที่แตกต่างกันออกไป โดยมีประเทศที่อนุญาตให้ขายบุหรี่ไฟฟ้าได้ภายใต้กฎหมายควบคุมมี 73 ประเทศ ซึ่ง

ในจำนวนนี้มี 34 ประเทศที่ควบคุมนิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งแตกต่างกับประเทศไทยที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรการควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าไว้อย่างเฉพาะและคนกลุ่มใหญ่ก็ยังมีความเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความอันตรายกว่าบุหรี่มวน และยังมีการวิจัยเรื่องบุหรี่ไฟฟ้าน้อยว่าของต่างประเทศจึงทำให้ประเทศไทยกำหนดให้เป็นสินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ.2559 โดยระบุให้สินค้าจำพวก “บารากู่และบารากู่ไฟฟ้า หรือบุหรี่ไฟฟ้า”

2. ผลการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายผู้ประกบวิชาชีพทนายความทนายความจำนวน 10 ท่าน พบว่า ทนายความที่ไม่เห็นด้วยเรื่องที่บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายจำนวน 2 คนเพราะตอนที่มีการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเข้าไปแล้วพ่นควันออกมานั้นปริมาณของควันจะมีเยอะกว่าบุหรี่มวน ซึ่งอาจจะไปกระทบถึงภูมิคุ้มกันของเด็กที่ยังมีภูมิคุ้มกันยังไม่เพียงพออาจจะก่อให้เกิดโรคต่างๆตามมาในระยะยาวและเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความอยากรู้อยากลองในบุหรี่ไฟฟ้า และมีทนายความที่เห็นด้วยเรื่องที่บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายจำนวน 8 คน โดยให้เหตุผลว่าหากบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายก็จะเป็นการลดการนำเข้าและจำหน่ายซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและมีการควบคุมผู้ซื้อได้โดยกำหนดอายุของผู้ซื้อเพื่อเลี่ยงการที่เด็กจะซื้อบุหรี่ไฟฟ้าใช้เอง และรัฐบาลก็มีรายได้จากการเก็บภาษีบุหรี่ไฟฟ้าอย่างถูกต้องเพื่อนำมาพัฒนาประเทศชาติต่อไป และเห็นว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายของบุหรี่ไฟฟ้าจึงควรมีการกำหนดอายุของผู้สูบ กำหนดเวลาที่จำหน่าย และมีการจัดพื้นที่สำหรับสูบบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะอย่างบุหรี่ม้วนปกติและควรให้มีการวิจัยในเรื่องบุหรี่ไฟฟ้าออกมาอย่างแน่ชัดก่อนโดยทางหน่วยงานของสาธารณะสุขว่ามีผลกระทบระยะยาวอย่างไรบ้าง หน่วยงานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมว่ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร กรมสรรพสามิตในการนำเข้ามาต้องเสียภาษีอย่างไร และกรมศุลกากรเรื่องของการจัดเก็บภาษีว่าอย่างไรจึงต้องมีหลายหน่วยงานเข้ามาวิจัยในเรื่องนี้

ในส่วนของความเห็นภาพรวมทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 10 ท่าน จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงให้บุหรี่ไฟฟ้าจำหน่ายโดยถูกกฎหมาย พบว่า มีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่เห็นด้วยเรื่องที่บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมาย จำนวน 1 คน เพราะคำว่าบุหรี่ที่มีตัวยาเป็นยาเส้น หรือบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสารส่วนผสมต่างๆ ทำให้มีควันแล้วสูดเข้าไปในปอดทำให้เป็นโรคร้ายแรงได้สมควรและไม่ควรให้มีการผลิตหรือนำเข้ามาจำหน่ายในเมืองไทยและอาจจะเป็นการมอมเมาตั้งแต่เยาวชนและคนอื่นทั่วๆไป และมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เห็นด้วยเรื่องที่บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายจำนวน 9 ท่าน เพราะจะเป็นการลดการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างไม่ถูกกฎหมายมีข้อจำกัดในการจำหน่ายอย่างชัดเจนเช่นการจำอายุผู้ซื้อบุหรี่ไฟฟ้าและทำในรัฐมีรายได้เพิ่มจากการจัดเก็บภาษีในส่วนนี้

3. แบบสอบถามกลุ่มเยาวชน

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จากแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชน5จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 100 คน เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ากับการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สงขลา,ยะลา,นราธิวาส,ปัตตานี,สตูล สามารถสรุป ได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเยาวชนที่ศึกษานั้นเป็นดังนี้ เป็นเพศหญิง มากที่สุดร้อยละ 52.6% รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 31.6% และเป็นLGBTQ+ ร้อยละ 15.8% และมีอายุอยู่ในช่วง 21 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ76.3% รองลงมาเป็นช่วงอายุ 19-20 ปี ร้อยละ 18.4% และช่วงอายุ 16-18 ปี ร้อยละ 5% ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นนักเรียน/นักศึกษา มากที่สุดร้อยละ 89.5% และรองลงมาเป็นอาชีพอิสระ ร้อยละ 5.3% และอาชีพรับราชการ/รัฐวิสากิจและอื่นๆ เป็นจำนวนเท่ากัน ร้อยละ 2.6%

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า

เคยสูบบุหรี่หรือไม่	ร้อยละ
ไม่เคยสูบ	39.5%
เคยสูบแต่ปัจจุบันเลิกสูบไปแล้ว	31.6%
เคยสูบและปัจจุบันยังสูบอยู่	28.9%
รวม	100%

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเป็นผู้ไม่เคยสูบ มากที่สุดร้อยละ 39.5% รองลงมาเป็น ผู้เคยสูบแต่ปัจจุบันเลิกไปแล้ว ร้อยละ 31.6% และเป็นผู้เคยสูบและปัจจุบันยังสูบอยู่ ร้อยละ 28.9%

ตารางที่ 2 ระยะเวลาที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนจากพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ระยะเวลาที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า	**ร้อยละ**
ไม่เกิน1ปี	66.7%
มากกว่า1ปี	29.2%
มากกว่า1ปี แต่ไม่เกิน2ปี	4.1%
รวม	**100%**

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระยะเวลาที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าซึ่งระยะเวลาที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า มากที่สุดคือระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 66.7% รองลงมาเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี ร้อยละ 29.2% และเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี ร้อยละ 4.1%

ตารางที่ 3 ทราบหรือไม่ว่าบุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายในประเทศไทย

บุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายทราบหรือไม่	**ร้อยละ**
ทราบ	92.1%
ไม่ทราบ	7.9%
รวม	**100%**

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามส่วนมากทราบเรื่องที่บุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 92.1% และเป็นคนที่ไม่ทราบเรื่องที่บุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 7.9%

ตารางที่ 4 เห็นด้วยหรือไม่ถ้าบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในประเทศไทย

เห็นด้วยหรือไม่ถ้าบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมาย	**ร้อยละ**
เห็นด้วย	68.4%
ไม่เห็นด้วย	31.6%
รวม	**100%**

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม พบว่ามีส่วนมากเป็นผู้เห็นด้วยหากบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในประเทศไทย ร้อยละ 68.4% และมีผู้ไม่เห็นด้วยหากบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในประเทศไทย ร้อยละ 31.6% โดยผู้ที่เห็นด้วยหากบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในประเทศไทยได้ให้เหตุผลว่าบุหรี่อันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวนและทำให้เลิกการสูบบุหรี่มวนได้ดีมาก

ตารางที่ 5 ทราบหรือไม่ว่าการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายในประเทศไทย

การจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายทราบหรือไม่	**ร้อยละ**
ทราบ	94.7%
ไม่ทราบ	5.3%
รวม	**100%**

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามไฟฟ้า พบว่าคนส่วนมากทราบเรื่องที่การจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 94.7% และเป็นคนที่ไม่ทราบเรื่องที่การจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ายังไม่ถูกกฎหมายในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 5.3% %

ตารางที่ 6 เห็นด้วยหรือไม่ถ้าการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในประเทศไทย

เห็นด้วยหรือไม่ถ้าการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมาย	**ร้อยละ**
เห็นด้วย	71.1%
ไม่เห็นด้วย	28.9%
รวม	**100%**

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามซึ่งพบว่ามีส่วนมากเป็นผู้เห็นด้วยหากการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในประเทศไทย ร้อยละ 71.1% และมีผู้ไม่เห็นด้วยหากการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายในประเทศไทย ร้อยละ 28.9%

ตารางที่ 7 พฤติกรรมการจัดหาหรือซื้ออุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้าของผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

ช่องทางการซื้อบุหรี่ไฟฟ้า	ร้อยละ
ร้านค้าที่จำหน่ายโดยเฉพาะ	55.6%
ช่องทางออนไลน์	44.4%
รวม	**100%**

จากตารางที่ 7 พบว่า พฤติกรรมการจัดหาหรือซื้ออุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้าของผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยนั้น ส่วนมากเป็นการซื้อจากร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะซึ่งเป็นร้านค้าในท้องถิ่นที่คนสูบจากรู้กันหรือร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่มวนปกติอยู่และมีบุหรี่ไฟฟ้าจำหน่ายร่วมด้วยมากถึงร้อยละ 55.6% และรองลงมาเป็นซื้อมาจากช่องทางออนไลน์ซึ่งเป็นทางเว็บไซต์ ร้านในกลุ่ม Facebook หรือร้านใน Twitter คิดเป็นร้อยละ 44.4%

สรุปและอภิปรายผล

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 100 คน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยพงษ์สันต์ เสนีย์ศรีสกุล (2556) เรื่อง ทัศนคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนวัดหนองรี มหาวิทยาลัยบูรพา และงานวิจัยของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) การรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวคือ เหตุผลที่เยาวชนส่วนใหญ่เลือกที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นเพราะเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้านั้นมีความอันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวน และเชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าจะทำให้สามารถเลิกสูบบุหรี่มวนได้ประกอบกับบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นที่หอม มีกลิ่นให้เลือกเยอะ และไม่ได้กลิ่นเหม็นเหมือนบุหรี่มวนปกติ และยังมีปัจจัยในเรื่องของความสะดวกพกพาของบุหรี่ไฟฟ้าซึ่งมีขนาดเล็กสามารถพกพาได้สะดวก สำหรับสถานที่ใช้สูบบุหรี่ไฟฟ้านั้น สำหรับพฤติกรรมการจัดหาหรือซื้ออุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้าของผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยนั้น ส่วนมากเป็นการซื้อจากร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะซึ่งเป็นร้านค้าในท้องถิ่นที่คนสูบจากรู้จักหรือแนะนำให้กันหรือร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่มวนปกติอยู่และมีบุหรี่ไฟฟ้าจำหน่ายร่วมด้วยมากและรองลงมาเป็นซื้อมาจากช่องทางออนไลน์ซึ่งเป็นทางเว็บไซต์ ร้านในกลุ่ม Facebook หรือร้านใน Twitter

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลควรจะมีการแก้กฎหมายให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่จัดอยู่ในหมวดของผลิตภัณฑ์ยาสูบและแก้ประกาศของกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องนำห้ามราชอาณาจักรที่สามารถนำเข้าและจำหน่ายได้อย่างถูกต้องตามเพื่อที่รายได้ของรัฐบาลจะเพิ่มมากขึ้นจากการกำหนดและเรียกเก็บภาษีสรรพมิตจากผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าซึ่งถือว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย และการเรียกเก็บภาษีศุลกากรจากการนำเข้าอย่างถูกกฎหมายได้ และลดการนำเข้ามาโดยไม่ถูกกฎหมาย

2. ให้นำมาตรการเฉพาะของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าในกฎหมายของสหราช คือ มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ไว้ว่าผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้จัดจำหน่ายจะสามารถจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าได้ตามที่กำหนดไว้เท่านั้น มาใช้เป็นต้นแบบในการสร้างกรอบควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย โดยการบัญญัติมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าเป็น หมวดใหม่ต่อจากหมวด 4 การควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบเพื่อใช้กับผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าเท่านั้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อที่ประชาชนจะได้อย่างแน่ชัดมากกว่าที่มีอยู่ตอนนี้และมีการแนะนำในเรื่องนี้ได้อย่างถูกต้องอย่างเช่นทำป้ายขนาดใหญ่ไปติดตั้งตามสถานที่สำคัญ ๆ ของหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์ตามเสียงของหมู่บ้านสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

4. การศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาในการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในครั้งนี้เป็นการวิจัยในส่วนของการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าของเยาวชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

กลมพร ยศนันท์. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พงษ์สันต์ เสนีย์ศรีสกุล. (2556). ทัศนคติที่มีต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนวัดหนองรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). การรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม ที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ถวิล ธาราโรจน์. (2543). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชายอาชีวศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิททยาลับบูรพา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ผลการเรียนรู้คุณค่าและประโยชน์ของพืชใบพลูด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Using Storytelling Activity towards Learning Achievement on Value and Benefits of Betel Leaf Plants for Secondary School Students, Year 1

เยาวลักษณ์ ตระกูลเมฆี[1*], วิมล งามยิ่งยวด[2] และณธัชสร จุติสงขลา[3]

Yaowalak Trakulmaykee[1*], Wimol Ngamyingyuad[2] and Nathatsorn Jutisongkhla[3]

[1]ดร., สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Dr., Bachelor of Business Administration Program in Management, Hatyai Business School, Hatyai University

[2]อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Lecturer, Bachelor of Education Program in Thai, Faculty of Education and Liberal Art, Hatyai University

[3]อาจารย์, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Lecturer, Bachelor of Science (Information Technology), Faculty of science and technology, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** yaowalak@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการเรียนรู้ด้านคุณค่าและประโยชน์พืชใบพลูของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ “ครอบครัวใบพลู” และหลังเรียน 2) ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการเรียนรู้โดยนิทานประกอบภาพ “ครอบครัวใบพลู” ใช้แบบแผนการวิจัยการทดลองขั้นต้น (Pre-experimental design) แบบ The One-Group Pretest-Posttest Design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนจะโหนงพิทยาคม ตำบลจะโหนง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลความรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านคุณค่าและประโยชน์พืชใบพลู หลังเรียนโดยใช้นิทานประกอบภาพสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้นิทานประกอบภาพอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: พืชใบพลู, การเล่านิทานประกอบภาพ

Abstract

The objectives of this research were 1) To compare the learning outcomes about the values and benefits of betel leaf plants of Secondary Year 1 students between before and after class by using storytelling activities. 2) Study the satisfaction of Secondary Year 1 students who received storytelling activities. The research is a pre-experimental (one-group pretest and posttest design). Through purposive sampling, the sample group consisted of 30 students in Secondary Year 1, 2nd semester of the academic you 2022, at Chanong Pitiyakom School, Chana district, Songkhla. The tools that used in this research were a multiple-choice knowledge test and a storytelling "Bai-Plu's family". The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and test the hypothesis with t-test statistics.

Keywords: Betel Vine, Storytelling activities

บทนำ

พลู เป็นสมุนไพรที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ส่วนมากแล้วมักรู้จักพลูในมุมที่ใช้ใบสำหรับบริโภคเป็นอาหารมากกว่าด้านสรรพคุณที่เป็นยาสมุนไพร เนื่องจากในสมัยก่อนคนไทยนิยมบริโภคพลูคู่กับหมาก มีการปลูกพลู แซม ปะปนกับพืชอื่นแบบไร่นาสวนผสมเพื่อเป็นการค้า สมัยหลังชาวไทยเลิกนิยมกินหมาก ต้นหมากและต้นพลูในปัจจุบันจึงมีเหลือให้เห็นน้อยเมื่อเทียบกับพืชสวนอื่น (จีรวรรณ ศรีหนูสุด และคณะ, 2561) ต่อมารัฐบาลไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพืชสมุนไพร และได้จัดพลูเข้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติมาตั้งแต่ฉบับที่ 6 จนถึงปัจจุบัน เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรได้ฟื้นฟูการปลูกพลู การผลิตใบพลูสดและแห้งส่งเป็นสินค้าส่งออกไปตลาดต่างประเทศ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย (จิราภา สุนันต๊ะ และคณะ, 2562) ดังนั้น หากเกษตรกรแบ่งพื้นที่ดินมาปลูกพลูก็จะช่วยทำให้ยกฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวได้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น พืชสมุนไพรใบพลูและอาชีพปลูกพลูจึงเป็นภูมิปัญญาไทยที่น่าศึกษาและควรถ่ายทอดสืบต่อให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันพืชใบพลูและการปลูกพลูจะเป็นที่รู้จักกันในกลุ่มคนวัยเกษียณ หากคนรุ่นนี้จากไป ภูมิปัญญาอาชีพทำสวนปลูกพลูก็จะหายไปจากชุมชนท้องถิ่น การขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญาและขาดผู้สืบทอดอาชีพปลูกพลูที่สั่งสมกันมานานจากบรรพบุรุษจึงเป็นปัญหาสำคัญเฉกเช่นเดียวกับในตำบลจะโหนง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา (ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะโหนง, สัมภาษณ์วันที่ 3 มีนาคม 2565) เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นละเลย ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าของใบพลูที่มีในท้องถิ่น สาเหตุมาจากค่านิยมตะวันตกและเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ เข้ามามีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชน กอปรกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ในรายวิชาเกี่ยวกับพืชในท้องถิ่นชุมชนไม่สามารถกระตุ้นให้เยาวชนเกิดความรู้ในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่น อาชีพ และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ (คงศักดิ์ วัฒนะโชติ และคณะ, 2565)

ฉะนั้น การสร้างให้เกิดการเรียนรู้ในคุณค่าและความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน จึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการศึกษาทำให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ Bloom et al. (1956) กล่าวว่า การเตรียมพร้อมในด้านอารมณ์ความรู้สึก ค่านิยม สู่การยอมรับในผู้เรียน ผู้เรียนจะแสดงออกมาในรูปของความเต็มใจ ยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้านั้น การเรียนรู้โดยสร้างให้เกิดความตระหนักสามารถนำเสนอผ่านสื่อเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เช่น นิทาน นิทานเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมตรงกับความสนใจ มีลักษณะเป็นรูปธรรมซึ่งทำให้ผู้เรียนโดยเฉพาะเด็กเข้าใจได้มากกว่าการเรียนการสอนในรูปนามธรรม (ปิมปภา ร่วมสุข และคณะ, 2558) นอกจากนี้ นิทานยังสามารถปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนได้ เนื้อหาในนิทานจะสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ทัศนคติ และทักษะที่ดีงามอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติ (ศุภศิริ บุญประเวศ, 2552) งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการใช้นิทานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กด้านต่าง ๆ เช่น อิทธิพลของตัวแบบจากในนิทานมีผลต่อพฤติกรรม การรับรู้ด้านความมีวินัยและความเอื้อเฟื้อของเด็ก และการเล่านิทานทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการควบคุมอารมณ์ตนเองสูงขึ้น สำหรับนิทานเพื่อการเรียนรู้พัฒนาให้เกิดความรู้และคุณค่าของพืชท้องถิ่นยังมีน้อย (อาอีเซ๊าะ อุเซ็ง, 2564)

จากสถานการณ์ที่เกิดการขาดผู้สานต่อภูมิปัญญาบรรพบุรุษเกี่ยวกับพืชใบพลูในพื้นที่ตำบลจะโหนง อันเนื่องจากสภาพปญหาของการเรียนรู้และการส่งเสริมการตระหนักรู้ และจากข้อดีของการนำกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพมาช่วยในการเรียนการสอน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาการเรียนรู้ทางคุณค่าและประโยชน์ของพืชใบพลูสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจะโหนงพิทยาคมด้วยการเล่านิทานประกอบภาพเรื่องครอบครัวใบพลู เพื่อเสริมให้นักเรียนได้รู้จักและมีความตระหนักในคุณค่าของใบพลูในท้องถิ่นที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้านคุณค่าและประโยชน์พืชใบพลูของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ “ครอบครัวใบพลู”
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ “ครอบครัวใบพลู”

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

ความรู้เป็นการแสดงออกของสมรรถภาพสมองด้านความจำ โดยใช้วิธีรำลึกออกมาเป็นหลัก ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำไว้อาจจะโดยการนึกได้ หรือโดยการมองเห็นหรือโดยการ

ได้ยิน สรุปได้ว่า ความรู้หมายถึง การรู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้า การสังเกตและประสบการณ์ โดยการจดจำและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เรียกเอาสิ่งที่จำได้ออกมาให้ปรากฏให้สังเกตได้วัดได้รวมทั้งสามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นรับทราบได้ (ชญานิศ ปลื้มอุดม, 2557) การวัดความรู้ เป็นการวัดสมรรถภาพสมองในด้านการระลึกออกของความจำเกี่ยวกับเรื่องราวที่มีประสบการณ์หรือเคยรู้ เคยเห็น เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะ ซึ่งแตกต่างกันออกไป และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้นิยมกันมาก คือ แบบทดสอบ แบบทดสอบถือเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกทดสอบให้แสดงอาการให้ตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การพูด เขียน ท่าทาง เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นหรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้ (กฤษณี นานิล และกรวิภา สรรพกิจจำนง, 2565)

แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางความคิด มนุษย์เราสามารถเรียนรู้ได้จาก การได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การเห็น รวมถึงผ่านการใช้ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นส่วนส่งผ่าน องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ ผู้เรียน สิ่งเร้า และการตอบสนอง

ที่ผ่านมานักวิชาการต่างได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ไว้หลายแนวคิด ในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาการเรียนรู้ตามแนวคิดของโรเบิร์ต กาเย่ กาเย่ยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ มีหลักการคิดในเรื่องเร่งเร้า กระตุ้น และดึงดูดความสนใจ (Gain Attention) ของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้าหรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี ก่อนที่จะเริ่มการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนควรมีการจูงใจและเร่งเร้าความสนใจให้ผู้เรียนอยากเรียน ดังนั้น บทเรียนจึงควรเริ่มด้วยการใช้ภาพ สี เสียง หรือใช้สื่อประกอบกันหลาย ๆ อย่าง โดยสื่อที่สร้างขึ้นมานั้นต้องเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและน่าสนใจ ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อความสนใจของผู้เรียน นอกจากเร่งเร้าความสนใจแล้ว ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะศึกษาเนื้อหาต่อไปอีกด้วย ภาพจะช่วยอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้ง่ายต่อการรับรู้ การทดสอบความรู้ใหม่หลังจากศึกษาบทเรียน เรียกว่า การทดสอบหลังบทเรียน (Post-test) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดสอบความรู้ของตนเอง นอกจากนี้จะยังเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ เพื่อที่จะไปศึกษาในบทเรียนต่อไปหรือต้องกลับไปศึกษาเนื้อหาใหม่ การทดสอบหลังบทเรียนจึงมีความจำเป็นสำหรับบทเรียนทุกประเภท นอกจากจะเป็นการประเมินผลการเรียนรู้แล้ว การทดสอบยังมีผลต่อความคงทนในการจดจำเนื้อหาของผู้เรียน ด้วยแบบทดสอบจึงควรถามแบบเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน (ธีรวัฒน์ กัดมั่น และคณะ, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับนิทาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ได้ระบุถึงความสำคัญของนิทานว่า นิทานเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพราะนอกจากนิทานจะช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกหรรษาแล้วยังเป็นโลกแห่งจินตนาการที่สมบูรณ์แบบที่คอยช่วยถักทอสายใยความรัก

ความฝัน สานสัมพันธ์อันอบอุ่น ความละมุนละไมในกลุ่มสมาชิกของครอบครัว อีกทั้ง นิทานยังให้แง่คิด คติสอนใจ และปรัชญาชีวิตอันล้ำลึกแก่เด็ก นิทานมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก

นิทานในงานวิจัยนี้จัดอยู่ในประเภทอธิบายเหตุ (Explanatory tale) เป็นเรื่องอธิบายกำเนิดความเป็นมาของสิ่งที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ กำเนิดของพืชใบพลูว่าเหตุใดจึงมีความสำคัญ เหตุใดจึงมีคุณค่า และเหตุใดจึงต้องมาทำความรู้จักเรียนรู้พืชใบพลู วิธีการเล่าเรื่องงานวิจัยนี้ได้ใช้การเล่าโดยใช้หนังสือประกอบการเล่า หมายถึง การใช้หนังสือที่มีภาพประกอบ การเล่านิทานประกอบภาพ หมายถึง การเล่านิทานประกอบภาพที่วาดเขียนด้วยมือ หรือภาพที่วาดจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การที่มีภาพสวย ๆ มาประกอบการเล่าเป็นการจูงใจให้เด็กเยาวชนติดตามเรื่องราวด้วยความอยากรู้ เด็กจะสนุกสนามมากขึ้น ถ้าในขณะฟังเรื่องและดูภาพ ผู้เล่าจะกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและร่วมสร้างจินตนาการให้กับนิทานที่เล่า (ธนิยา สายตำลึง, 2565)

แนวคิดและทฤษฎีการสร้างความพึงพอใจ

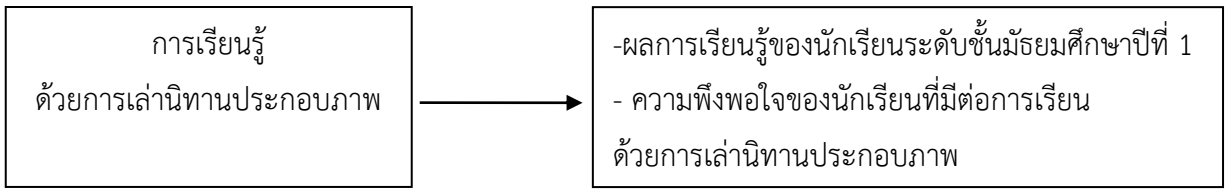
ความพึงพอใจในการเรียนมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ กิจกรรมจะเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความคาดหวังทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามทฤษฎีสร้างความพึงพอใจของมาสโลว์ (Maslow, 1954) ซึ่งกล่าวว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนหรือผู้รับจะเกิดขึ้นได้เมื่อสอดคล้องกับความต้องการพื้นฐาน และครูในฐานะผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วย ดังทฤษฎีการคาดหวังของวรูม (Vroom, 1970) ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจไว้ว่า บุคคลไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะทำการประเมินผลที่จะเกิดขึ้น แล้วจึงดำเนินการปฏิบัติที่ตนคาดหวังไว้

ผลจากการนำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นมาผสมผสานเข้าด้วยกันทำให้ผู้วิจัยสนใจใช้การเล่าเรื่องจากหนังสือนิทานประกอบภาพเพื่อเป็นการจูงใจผู้เรียนตามแนวคิดทฤษฎีการคาดหวังของวรูม (Vroom, 1970) และมาส์โลว์ (Maslow, 1954) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้ดีขึ้น และมีความตระหนักในคุณค่าของใบพลูในท้องถิ่นที่ต่อเนื่องยั่งยืน ดังสมมติฐานและกรอบแนวคิดข้างนี้

สมมติฐาน

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพมีค่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิด



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทานภาพที่ช่วยในการสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของพืชใบพลู โดยใช้การเล่านิทานประกอบภาพ เรื่อง ครอบครัวใบพลู เป็นหนังสือนิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ รายละเอียดประกอบด้วย 1) เนื้อหาคุณค่ามิติทุนทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับใบพลู ได้แก่ ประเพณี พิธีกรรมความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา การดำรงชีวิต 2) คุณประโยชน์ของพืชใบพลูมิติทางการแพทย์พืชสมุนไพรรักษาโรคและมิติทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างรายได้ประสิทธิผลของการเรียนรู้ในคุณค่าพืชใบพลูด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ พิจารณาจาก คะแนนการเรียนรู้จากการใช้แบบวัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการรับรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งเพศชายและเพศหญิง โรงเรียนจะโหนงพิทยาคม ตำบลจะโหนง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (เพศชาย 15 คน และเพศหญิง 15 คน)

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ

ระยะเวลาในการศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. นิทานประกอบภาพ เรื่อง ครอบครัวใบพลู จำนวน 1 เล่ม มี 24 หน้า ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2565
2. แบบทดสอบวัดผลความรู้ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อคำถาม
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 3 ระดับ มี 5 ข้อคำถาม

การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลความรู้ทางการเรียนโดยใช้นิทานประกอบภาพ สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดความรู้รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ด้านคุณค่าและประโยชน์พืชใบพลู เป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก เพื่อนำไปจัดทำเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ก่อน-หลังเรียน แบบทดสอบผ่านเกณฑ์การประเมินความตรงของเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 มีการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 ทดลองใช้กับนักเรียน 1 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ครั้งที่ 2 ทดลองใช้กับนักเรียน 3 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อแก้ไขปรับปรุง ครั้งที่ 3 ทดลองใช้กับนักเรียน 10 คนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้เกิดความถูกต้อง

แบบสอบถามความพึงพอใจ มีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้ ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจและเอกสารที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ข้อ ชนิด 3 ตัวเลือก โดยมีระดับ มาก ปานกลาง น้อย (ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50, 1.51-2.50 และ 1.00-1.50) นำแบบสอบถามความพึงพอใจประเมินความสอดคล้อง (IOC) มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.60-1.00

ขั้นตอนการดำเนินการ

ก่อนการเล่าเรื่องจากนิทานภาพประกอบให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลความรู้ทางการเรียน เพื่อเป็นการเก็บคะแนน pre-test จากนั้นจึงให้ครูเล่านิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างฟัง ระหว่างที่ครูเล่านิทาน ผู้วิจัยจะบันทึกความสนใจของนักเรียนขณะฟังนิทาน และหลังจากการเล่านิทานผู้วิจัยจะให้ กลุ่มตัวอย่างทำแบบแบบทดสอบวัดผลความรู้ทางการเรียน เพื่อเก็บคะแนน post-test และทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้นิทานประกอบภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนาอธิบายข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ที่ได้จากการเรียนโดยใช้นิทานประกอบภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังโดยใช้ Dependent Sample t-test

ผลการวิจัย

ผลของการเรียนรู้คุณค่าของพืชใบพลูด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้เรียนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพมีผลการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยได้คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$= 1.73, S.D. = 0.64) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.45) และค่า t-test เท่ากับ -20.994 ค่า Sig. มีค่า 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพมีความรู้ด้านคุณค่าและประโยชน์พืชใบพลูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเรียนรู้คุณค่าของพืชใบพลูด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ ก่อนและหลังการเรียนรู้

คะแนนของแบบทดสอบวัดผลความรู้ทางการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	30	1.73	0.64	-20.994**	0.00
หลังเรียน	30	4.76	0.45		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ เรื่อง “ครอบครัวใบพลู” พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการสอนด้วยการนิทานประกอบภาพโดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$= 2.96, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านเนื้อหาของนิทานมีความสนุก และด้านความคมชัดของภาพมองเห็นชัดเจน มีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$= 3.00, S.D. = 0.00) รองลงมา คือ สีสันภาพสวยงาม ขนาดอักษร และน้ำเสียงในการเล่านิทาน มีความน่าสนใจ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.เนื้อหา	3.00	0.00	มาก
2.ความคมชัดของภาพชัดเจน	3.00	0.00	มาก
3.สีสันสวยงาม	2.85	0.35	มาก
4.ขนาดอักษร	2.94	0.26	มาก
5.น้ำเสียงในการเล่านิทาน	2.91	0.31	มาก
รวม	2.96	0.17	มาก

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้เรียนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพเรื่อง “ครอบครัวใบพลู” หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้เรียนด้วยการเล่านิทานประกอบภาพเรื่อง “ครอบครัวใบพลู” มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เนื้อหาของนิทานมีความสนุก ภาพคมชัดมองเห็นชัดเจน มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมา คือ สีสันภาพสวยงาม ขนาดอักษร และน้ำเสียงในการเล่านิทาน มีความน่าสนใจ

อภิปรายผล จากการศึกษาที่พบว่า ความรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจะโหนงพิทยาคม ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยการเล่านิทานประกอบภาพ เรื่อง “ครอบครัวใบพลู” นักเรียนจะได้รับรู้รายละเอียดครอบคลุมในหัวข้อ 1) ความสำคัญของพืชใบพลู 2) ประโยชน์ของการประกอบอาชีพปลูกพลู 3) ที่มาและชนิดของใบพลู 4) ลักษณะการปลูก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าคะแนนความก้าวหน้าของความรู้ในคุณค่าและประโยชน์พืชใบพลูสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน สอดคล้องดังที่ อาอีเซ๊าะ อุเซ็ง และคณะ (2564); ยุวดี แก้วกันหา และคณะ (2561) ได้พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้นิทาน

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การสอนโดยใช้การเล่านิทานเป็นสื่อนั้นทำให้ตรงต่อความต้องการ และตอบสนองต่อความสนใจและธรรมชาติของนักเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูงขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อนิทานประกอบภาพอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกขณะร่วมกิจกรรมมีประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจ กล่าวได้ว่านิทานประกอบภาพ “ครอบครัวใบพลู” ทำให้นักเรียนมีความเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้และความรู้ในเรื่องคุณค่าและประโยชน์ของพืชใบพลู การใช้นิทานประกอบภาพจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการใช้ประกอบการสอนของครูในชั้นเรียนแก่เด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการผลการวิจัยไปใช้

ผลของการใช้นิทานประกอบภาพมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถใช้สอนร่วมกับการเรียนการสอนรูปแบบอื่น จะทำให้มีการเรียนการสอนที่หลากหลายมากขึ้น เมื่อกระแสความสนใจการรับรู้ในคุณค่าประโยชน์ของพืชใบพลูของนักเรียนได้รับความสนใจทางโรงเรียนควรสร้างให้เป็นกระแสหลัก ตัวอย่างเช่น การก่อตั้งชมรมเกี่ยวกับการปลูกพืชใบพลูให้เป็นชมรมเลือกเสรีให้นักเรียนที่สนใจเรื่องการเกษตรได้เข้าร่วม เด็กนักเรียนจะได้เรียนรู้ลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการเกษตรที่หลากหลาย และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

พัฒนาต่อยอดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยนิทานอิเลคทรอนิกส์เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ในด้านอาชีพ จัดระบบค่านิยมสร้างให้นักเรียนเห็นคุณค่าและลักษณะนิสัยการปลูกและอนุรักษ์พืชสมุนไพรในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กฤษณี นานิล และกรวิภา สรรพกิจจำนง. (2565). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการสอนโดยใช้นิทาน AR ชุดคุณธรรมพื้นฐานสำหรับเด็กกับการสอนแบบปกติ. วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร, 7(5), 184-195.

คงศักดิ์ วัฒนะโชติ และกิตติภัฏ วงค์กระโซ่. (2565). กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์พืชสมุนไพรของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารสหศาสตรศรีปทุม ชลบุรี, 8(3), (41-52).

จิราภา สุนันต๊ะ, ศิริชัย หงษ์วิทยากร, นิกร มหาวัน และวิทยา ดวงธิมา. (2562). สถานการณ์คงอยู่ของหมาก พืชที่ใช้เป็น เครื่องในพิธีกรรมความเชื่อของล้านนา. ใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม(ประธาน), การประชุมวิชาการด้านการวางแผนภาคและเมือง (URPAS 2019) ครั้งที่ 7 ประจำปี 2562. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม

จีรวรรณ ศรีหนูสุด และวนิษา ติคำ. (2561). วัฒนธรรมหมาก:วิถีแหงความสุขแบบพอเพียงของคนตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารมนุษยศาตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 37(6), (52-64).

ชญานิศ ปลื้มอุดม. (2557). ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ (ปัญหาพิเศษปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ธนิยา สายตำลึง. (2565). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้นิทานเป็นฐานร่วมกับการสร้างสรรค์ศิลปะที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ธีรวัฒน์ กัดมั่น และภาสกร เรืองรอง. (2564). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนตามรูปแบบแนวคิดของกาเย่ รายวิชาวิทยาการคำนวน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางระกำวิทยศึกษา. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 8(1), (33-45).

ปิมปภา ร่วมสุข, ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, นันทิยา ดวงภุมเมศ, และขนบพร วงศ์กาฬสินธุ์. (2558). การสร้างสื่อนิทานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมด้านความมีน้ำใจในเด็กปฐมวัย. Veridian E-Journal, 8(1), (903-922).

ยุวดี แก้วกันหา และอรทัย อนุรักษ์วัฒนะ. (2564). การส่งเสริมความมีวินัยในตนเองโดยกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ. ใน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (ประธาน), การประชุมวิชาการระดับชาติสำหรับนักศึกษา ครั้งที่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, กำแพงเพชร.

ศุภศิริ บุญประเวศ. (2552). การพัฒนาหนังสือนิทาน เพื่อเพิ่มทักษะการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพฯ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อาอีเซ๊าะ อุเซ็ง, มูหามัดสุใหมี เฮงยามา, และอับดุลรอแม สุหลง. (2564). ผลของการใช้นิทานเรื่องสั้นที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระการเรียนรู้อัลหะดีษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 11(22), (153-164).

Bloom, B.S., et al. (1956). A Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain. New York: Longman, Green Co.

Maslow, A. H. (1954). Motivation and Personality. New York: Harper & Row.

Vroom, V. H. (1970). Work and Motivation. New York: John Willey & son.

บุคลานุกรม

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะโหนง (ผู้ให้สัมภาษณ์). เยาวลักษณ์ ตระกูลเมฆี (ผู้สัมภาษณ์). องค์การบริหารส่วนตำบลจะโหนง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. วันที่ 3 มีนาคม 2565.

การขาดแคลนแรงงานและความจำเป็นการใช้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

Labor shortage and the need for foreign workers to meet the needs of employers in Thailand

พิมณฑ์ทิพย์ อุบลจินดา[1*], ภานุพงศ์ ธนินทรานนท์[2], ศิริรัตน์ สุริยประเสริฐ[3], เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[4], และนิวัตน์ สวัสดิ์แก้ว[5]

Pimonthip Ubonjinda[1*] , Panupong Thanintranon[2] and Sirirat Suriyaprasert[3] Jedsarid Sangkhaphan [4], Niwat Sawatkaew[5]

[1,2,] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการจัดการมหามหาบัณฑิต, สาขาวิชานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1,2,3]Master's Degree Student, Master of Management Program, Human Development and Organization Innovation Program, Hat Yai University

[4,5]อาจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหามหาบัณฑิต, สาขาวิชานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1,2,3] Lecturer Dr., Master of Management Program, Department of Human and Organization Development Innovation, Hat Yai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** Pimonthip.ubo003@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอ การขาดแคลนแรงงานและและความจำเป็นการใช้แรงงานต่างด้าวเพื่อตอบสนองความต้องการนายจ้างในประเทศไทย พบว่าสาเหตุของการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศ เกิดจาก 1) คนไทยเลือกงานและไม่ทำงานบางชนิด 2) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้คนไทยในระดับการใช้แรงงานลดน้อยลง 3) สภาพเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความต้องการแรงงานอย่างสูง และ 4) ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 เกิดปัญหาโรคระบาดของไวรัส โคโรนา (Covid-19) จึงเกิดการไหลกลับของแรงงานต่างด้าวสู่ประเทศบ้านเกิด จากสาเหตุดังกล่าวเป็นอัตราเร่งทำให้ประเทศไทยมีความต้องการแรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ปัญหาคือการปรับเปลี่ยนกลไกภาครัฐให้มีความคล่องตัวมากขึ้น แก้กฎหมายและข้อบังคับ รวมถึงระเบียบต่างๆเพื่อเป็นการผ่อนคลาย มาตรการการนำเข้าแรงงานแบบบันทึกความเข้าใจ (MOU) และหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ต้องมีความพร้อมทางด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อรองรับวิกฤติการขาดแคลนแรงงานที่อาจจะมีความรุนแรงขึ้นในอนาคต รวมถึงการเร่งพัฒนาฝีมือแรงงานที่มีอยู่ เพื่อลดการนำเข้าและใช้แรงงานที่มีอยู่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การขาดแคลนแรงงาน, แรงงานแบบมีทักษะ, การพัฒนาฝีมือแรงงาน

Abstract

This academic article aims to synthesize data and present labor shortage and the need for foreign workers to meet the needs of employers in Thailand. It was found that the cause of the labor shortage in the country was caused by 1) Thai people choosing to work and not working in certain types of work, 2) entering an aging society. causing the Thai people to use less labor. 3) The economy is growing continuously resulting in a high demand for labor and 4) in the beginning of the year 2020, there was an epidemic of the Corona virus (Covid-19), resulting in the flow of foreign workers back to their home countries. from the aforementioned cause It is an accelerating rate that causes Thailand to have a continuous demand for foreign workers. The study found that The solution to the problem is to modify the government mechanism to be more flexible. amend laws and regulations Including regulations to relax Labor import measures, Memorandum of Understanding (MOU) and agencies Organizations must be ready in terms of human resource management. to support the labor shortage crisis that may be more severe in the future Including accelerating the development of existing labor skills. To reduce imports and use existing labor efficiently.

Keywords: Labor shortage, skilled labor, skill development

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 -2580) มีเป้าหมาย “มุ่งมั่นให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในศตวรรษที่ 21”เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และสังคมไทยมีความสุข มีความปรองดอง สามัคคี และมีความเอื้ออาทร คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้กำหนดเป้าหมายชัดเจนที่จะพัฒนาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง มุ่งหมายให้คนไทยในทุกช่วงวัยเป็นกำลังคุณภาพที่จะผลักดันประเทศไทยให้เติบโตอย่างยั่งยืน ดังนั้นการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง รวมทั้งการบริหารจัดการด้านแรงงานเป็นงานที่มีความสำคัญและท้าทาย (กระทรวงแรงงาน ,2564, น. คำนำ) อันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมามีขยายตัวในการพัฒนาประเทศทำให้เกิดความต้องการแรงงานระดับล่างจำนวนมาก การนำเอาแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานทดแทนแรงงานไทยในหลายธุรกิจโดยเฉพาะในภาคการก่อสร้าง ภาคการประมง และงานบ้าน เป็นต้น ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวจำนวนนับหลายล้านคนเข้ามาทำงานในประเทศไทย

การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวที่มากขึ้นเป็นผลมาจากปัจจัยของการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นการเป็นประเทศฐานการผลิตของภาคอุตสาหกรรมซึ่งเปิดโอกาสให้นกลงทุนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจึงเป็นประเทศหลักที่มีการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวที่อัตรามากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และเป็นผลให้รัฐบาลไทยจำเป็นจะต้องสร้างระบบการจัดการกับแรงงานจากต่างด้าวให้อยู่ในระบบการจัดการของรัฐเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการตรวจสอบและสร้างความปลอดภัยความมั่นคงให้กับรัฐ ทั้งนี้ มาตรการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายถือเป็นเรื่องที่ดีและเป็นความถูกต้องที่ภาครัฐจะต้องกระทำและต้องอยู่บนพื้นฐานความจริงที่สามารถปฏิบัติได้ การจัดระเบียบในหลายๆ เรื่องจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำการหารือร่วมกันระหว่างผู้ที่ได้รับผลกระทบ รวมไปถึงปัญหาของแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยทั้งถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งที่อาศัยและทำงานอยู่ในประเทศ ซึ่งกลุ่มแรงงานเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งในด้านสิทธิความเป็นอยู่และการทำให้แรงงานสามารถอยู่ภายในระบบของรัฐไม่เช่นนั้นก็จะส่งผลกระทบทางสังคมและนำไปสู่ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจอันเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ ทั้งในด้านการบริหารจัดการชายแดน การสร้างความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และการเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน (บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์, 2560) การเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวเกิดจากการที่ประเทศไทยต้องพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวจำนวนมากในแต่ละปี เพราะกำลังแรงงานไทยไม่เพียงพอทดแทนแรงงานที่จะเกษียณ และไทยมีนโยบายที่จะเปลี่ยนโครงสร้างภาคแรงงานให้มีทักษะยิ่งขึ้น ประกอบกับคนไทยไม่นิยมทำงานหนัก นอกจากนี้ แรงงานต่างด้าวยังมีค่าแรงถูก และนายจ้างไม่ต้องดูแลและรับผิดชอบในเรื่องสวัสดิการแรงงานมากนัก ทำให้มีการไหลเข้ามาของแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น รัฐบาลจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาแรงงานต่างด้าวและยอมรับว่าปัญหาแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาสำคัญของชาติ และเป็นเรื่องที่รัฐบาลพยายามดำเนินการแก้ไขมาโดยตลอด

สถานการณ์การขาดแคลนแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน

รัฐบาลได้เปิดให้นำเข้าแรงงานเพื่อนบ้าน 4 สัญชาติ ได้แก่ ลาว เมียนมา กัมพูชา เวียดนามมาทำงานในไทยตาม MOU โดยไม่ต้องกักตัว 14 วัน ถือเป็นมาตรการที่ดี แม้นายจ้างมีค่าใช้จ่ายให้กับบริษัทนายหน้าจัดหางานหลายพันบาทต่อคน ก็ยังดีกว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมายที่เสี่ยงถูกลงโทษ นายธนิต โสรัตน์ รองประธานสภาองค์การนายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทย (ECONTHAI) กล่าวว่า ในภาพรวมไทยประสบปัญหา ทั้งแรงงานขาด และแรงงานเกิน โดยแรงงานขาดจากผลพวงแรงงานต่างด้าวกลับประเทศช่วงโควิดระบาด ที่ทำให้แรงงานหายไปกว่า 5 แสนคน อีกส่วนจากแรงงานไทยกลับคืนภูมิลำเนา ช่วงโควิดระบาด 2 ปีกว่า รวมกว่า 1.7 ล้านคน ที่เวลานี้บางส่วนหันไปทำเกษตรกรรม ขายของออนไลน์ เป็นสตาร์ทอัพ หรือทำอาชีพส่วนตัว ฯลฯ ขณะที่พนักงานลูกจ้างในระบบประกันสังคม (มาตรา 33) เมื่อเม.ย. 2563 ช่วงเกิดโควิดใหม่ๆ มีจำนวนกว่า 11.73 ล้านคน ล่าสุด

ข้อมูล ณ เม.ย. 2565 มีจำนวน 11.23 ล้านคน หรือหายไปกว่า 5 แสนคน ที่ยังไม่สามารถกลับสู่ระบบได้ (ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) “ส่วนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MOU นั้น 70% เป็นแรงงานเมียนมา ที่ส่วนหนึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย ที่รัฐบาลเมียนมาไม่อยู่ในวิสัยที่จะพิสูจน์สัญชาติ ทำให้ยังนำแรงงานเข้ามาไม่ได้มาก ซึ่งปัญหาขาดแคลนแรงงานนี้ต้องเร่งแก้ไขกันต่อไป” นายอิสระ บุญยัง ประธานคณะกรรมการอสังหาริมทรัพย์ออกแบบและก่อสร้าง สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เผยว่า ปัญหาภาคอสังหาฯ ล่าสุด คือ การขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวในระบบ ซึ่งภาคก่อสร้างไทยใช้แรงงานชาวเมียนมาเป็นหลัก และยังเป็นปัญหาใหญ่มาก เพราะการกลับเข้ามาตาม MOU ไม่คืบหน้า “ทราบว่าเร็ว ๆ นี้ ภาครัฐจะเสนอ ครม. พิจารณาปลดล็อกแรงงานต่างด้าวรอบใหม่ ให้เปิดโอกาสขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวอีกครั้ง เพื่อแก้ปัญหาแรงงานที่ไม่มีหลักฐานแสดงตัวตน แรงงานที่ไม่มีใบอนุญาติทำงาน (work permit) แรงงานที่ผิดสัญญาเปลี่ยนนายจ้างกะทันหัน หรือทำงานข้ามเขต ช่วยคลี่คลายปัญหาขาดแคลนแรงงานในภาคก่อสร้างได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้ากระบวนการยังยุ่งยาก ค่าใช้จ่ายสูง รวมถึงขั้นตอนตรวจโรคยาว ก็จะยังเป็นข้อจำกัด ทำให้เผชิญปัญหาขาดแรงงานก่อสร้างต่อไป” นางสาวลิซ่า งามตระกูล นายกสมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ กล่าวว่า สมาคมอยู่ระหว่างประสานกับกระทรวงแรงงานอย่างใกล้ชิด เพื่อเร่งรัดการยกร่างกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งรัฐมนตรีแรงงานดูแลเรื่องนี้อย่างใกล้ชิด เพื่อนิรโทษกรรมกลุ่มแรงงานต่างด้าว คาดว่าจะได้ข้อสรุปภายในเดือนกรกฎาคมนี้ ทั้งนี้ แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยตามระบบถึงเดือนเม.ย.2565 มีจำนวนทั้งสิ้น 2,003,390 คน แบ่งเป็นแรงงานประเภททั่วไป 1,778,776 คน เป็นแรงงานจากเมียนมามากที่สุด 1.26 ล้านคน กัมพูชา 3.46 แสนคน ลาว 1.68 แสนคน ประเภทแรงงานฝีมือ 1.69 แสนคน และประเภทชนกลุ่มน้อยและแรงงานต่างด้าวที่จ้างตลอดชีพ อีก 8.5 หมื่นกว่าคน (ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565)

จากรายงานดังกล่าว พบว่าตั้งแต่มีสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของแรงงานต่างด้าวอย่างมาก จนทำให้เกิดสภาวะขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก ถึงแม้ว่าภาครัฐ จะพยายามแก้ปัญหาด้วยการ เปิดขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและที่ยังตกค้างอยู่ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการต่างๆ ยังคงต้องเผชิญกับสภาวะขาดแคลนแรงงานต่างด้าวจนอาจจะนำไปสู่การจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายได้

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทยและความแตกต่างกัน ในวัฒนธรรมภาษา การสื่อสาร ทักษะฝีมือของแรงงาน อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลการทำงาน แรงงานข้ามชาติหรือแรงงานต่างด้าวเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศไทยไม่น้อยไปกว่าแรงงานไทย แรงงานข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาทำงานใน ประเทศไทยมีจำนวนมากและกระจายอยู่เกือบทุกภาคส่วนธุรกิจทั่วประเทศไทย จากการสำรวจ “สถานการณ์แรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทยประจำเดือนพฤษจิกายน ปีพ.ศ. 2565” พบว่า มีแรงงานข้ามชาติที่พำนักอยู่ในประเทศไทย

จำนวนทั้งสิ้น 2,891,087 คน หากพิจารณาในกลุ่มแรงงานข้ามชาติ 4 สัญชาติ (เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา และเวียดนาม) มีจำนวนทั้งสิ้น 2,642,069 คน เป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจก่อสร้าง การผลิต และการบริการ ทำให้แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศ ไทยกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่พำนักอยู่ในบริเวณ เขตปริมณฑล รองลงมา คือ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2565) ในขณะเดียวกันประเทศไทยมีความต้องการแรงงานข้ามชาติเพิ่มสูงขึ้นในทุกปีทั้งแรงงานทักษะต่ำและแรงงานทักษะสูง ซึ่งสะท้อนผ่านจำนวนแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศ ไทยผ่านการนำเข้าแรงงานตาม MOU ที่เพิ่มสูงขึ้น นงเยาว์ ประสมทอง (2562) กล่าวว่า ปัญหาการขาดแคลนแรงงานสัมพันธ์กับความต้องการแรงงานของภาคธุรกิจซึ่งเป็นปัญหาทั้งในเชิง ปริมาณและเชิงคุณภาพ จากปัญหาขาดแคลนแรงงานดังกล่าวจึงเป็นส่วนหนึ่งให้เกิดการนำเข้าแรงงานต่างด้าว เพื่อทดแทน การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นทางออกระยะสั้นในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น ประกอบกับ แรงงานจากประเทศที่มีรายได้ต่ำกว่ามักจะนิยมไปทำงานหรือตั้งรกรากในประเทศที่มีรายได้สูงกว่า ประเทศ ไทยจึงเป็นประเทศปลายทางหลักของประเทศเพื่อนบ้านในการเคลื่อนย้ายมาทำงาน จาก ประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา โดยเฉพาะแรงงานจากประเทศพม่าซึ่งถือว่าเป็นแรงงานหลักในทุกภาคส่วนธุรกิจ

นิตตะโย, ธัญญาเวชกิจ, จินดารักษ์, และ ทองศรี (2563) ได้ทำการศึกษาการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำในแต่ละประเภทธุรกิจ พบว่า ในปี 2019 ภาคเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง มีสัดส่วนการจ้างแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.2 ของแรงงานทั้งหมดในประเภทธุรกิจนี้ รองลงมาคือภาคการก่อสร้าง การบำบัดของเสียและสิ่งปฏิกูล (โดยเฉพาะการนำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่) การผลิต (โดยเฉพาะการผลิตอาหาร ผลิตภัณฑ์ยาง และสิ่งทอ) การผลิตไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ ระบบปรับอากาศ และกิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ (โดยเฉพาะการบริการซักอบรีด) แสดงในภาพที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากโครงการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเศรษฐกิจการเงินระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยและนักธุรกิจ ที่พบว่า แรงงานต่างด้าวทักษะต่ำส่วนใหญ่ทนต่อสภาพการทำงาน และมักทำงานประเภท 3D ได้แก่ งานหนัก (Difficult) งานสกปรก (Dirty) และงานอันตราย (Dangerous) ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่นิยมทำ นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบสัดส่วนการจ้างงานแรงงานต่างด้าวในปี 2019 และ 2010 พบว่า แรงงานต่างด้าวทักษะต่ำมีแนวโน้มเข้ามาทำงานในหลายประเภทธุรกิจมากขึ้น จากเดิมในปี 2010 ที่มีการจ้างงานในเพียงไม่กี่ประเภทธุรกิจ แต่ปี 2019 มีการจ้างแรงงานต่างด้าวแทบจะครอบคลุมในเกือบทุกประเภทธุรกิจ รวมไปถึงภาคบริการ เช่น การศึกษา การจ้างงานในครัวเรือน กิจกรรมด้านสุขภาพ กิจกรรมทางการเงิน กิจกรรมด้านข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีการจ้างแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำในสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นมากในเกือบทุกประเภทธุรกิจ อาทิ ในภาคการเกษตร สัดส่วนการจ้างแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นจากประมาณร้อยละ 1 ในปี 2010 เป็นร้อยละ 23 ในปี 2019 เป็นต้น

ตารางที่ 1 แสดงสัดส่วนแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำต่อแรงงานทั้งหมดในบริษัท (dependency ratio) แยกตามประเภทธุรกิจ

ประเภทธุรกิจ (ISIC Rev.4)	ค่าเฉลี่ย dependency ratio	ค่าเฉลี่ย dependency ratio แยกตามขนาดบริษัท		
		S	M	L
เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	49.6	54.3	41.8	36.5
การก่อสร้าง	48.3	48.7	48.8	40.0
การจัดหาน้ำ บำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล	43.6	43.3	41.7	65.8
กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	36.7	38.7	25.7	19.8
ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	36.6	42.4	21.6	24.1
การผลิต	35.6	37.8	33.3	29.8
กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	35.6	36.0	34.6	31.9
การขายส่งขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์	33.9	35.2	27.1	23.6
กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	32.3	36.6	28.7	15.5
กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	28.9	30.8	20.8	19.3
ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	28.6	33.2	16.0	7.0
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	27.9	31.2	18.3	23.7
การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า	27.5	31.1	22.5	14.9
ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	26.7	32.9	18.3	18.8
ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	24.7	27.9	6.8	1.1
การศึกษา	21.8	25.4	7.6	0.2
กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	20.9	23.2	21.6	2.3
กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	12.9	20.7	5.0	0.8
ไม่ทราบประเภทธุรกิจ	73.4	74.8	37.9	18.9
รวม	**50.2**	**54.5**	**31.7**	**25.9**

อย่างไรก็ตาม นโยบายของไทยค่อนข้างเปิดกว้างสำหรับนายจ้าง ยังไม่มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องการแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำจำนวนเท่าไหร่ หรือต้องการให้มีการจ้างงานในอุตสาหกรรมใดบ้าง มีเพียงการกำหนดรายการประเภทงานที่ห้ามแรงงานต่างด้าวทำการใช้นโยบายในลักษณะนี้มีข้อพึงระวังที่นายจ้างอาจจะมีแรงจูงใจในการลดต้นทุนด้วยการจ้างแรงงานต่างด้าวแทนคนไทยมากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาการแย่งงานแรงงานไทยในอนาคตได้ (ชมนาถ นิตตะโย, โสภณ ธัญญาเวชกิจ, และนันทนิตย์ ทองศรี, 2563)

อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาการขาดแคลนแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยนั้น เกิดจากคนไทยไม่อดทนในการทำงานในประเภทงานที่ต้องใช้แรงงานในสภาพงานหนัก งานสกปรกและงานอันตราย จึงเป็นที่มาของการนำเข้าแรงงานต่างด้าวประเภทแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งจากสถิติพบว่าได้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวประเภทแรงงานไร้ฝีมือทักษะต่ำเพิ่มมากขึ้นเกือบทุกประเภทธุรกิจ รวมถึงธุรกิจด้านในครัวเรือน ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ กิจกรรมทางการเงิน โดยเฉพาะกิจการประเภทอุตสาหกรรมการผลิตและธุรกิจก่อสร้างมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี

การกำหนดนโยบายของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

กระทรวงแรงงานได้กำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์ หน้า 11- 21 /2564) เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการการใช้แรงงานของผู้ประกอบการ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการปฏิบัติราชการในการขับเคลื่อนนโยบาย.“MOL.Agenda. รวมไทยสร้างชาติ ปี 2564” ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ นโยบายเร่งด่วน 13 ข้อ ภายใต้ 4 แนวทาง นโยบายที่สำคัญ การจัดระบบบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามนโยบายสำคัญ 10 ข้อ และกลไกขับเคลื่อน 5 ข้อ ดังนี้

1. นโยบายเร่งด่วน 13 ข้อ 4 แนวทาง ประกอบด้วย

แนวทางที่ 1 เยียวยาความเจ็บปวดที่ประเทศกำลัง เผชิญอยู่โดยเฉพาะ SMEs และประชาชนตกงาน 4 ข้อ ดังนี้

1. มาตรการชดเชยรายได้แก่ลูกจ้างของสถานประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด - 19 ซึ่งยังไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยา
2. มาตรการลดอัตราเงินสมทบกองทุนประกันสังคมให้นายจ้างและผู้ประกันตน
3. มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบกิจการที่กู้ยืมเงินกองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยปลอดดอกเบี้ย (ดอกเบี้ย 0%) นโยบายกระทรวงแรงงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564
4. มาตรการเชิงรุกให้ลูกจ้างที่ว่างงานได้รับสิทธิประโยชน์โดยเร็ว

แนวทางที่ 2 แก้ปัญหาต่าง ๆ ในแนวทางที่ต้องยั่งยืน (เศรษฐกิจยั่งยืน)และที่สำคัญช่วยเหลือตรงกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือจริง และกลุ่มเปราะบาง โดยกลไกศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจ (ศบศ.) 3 ข้อ ดังนี้

1. มาตรการสนับสนุนการจ้างงาน เพื่อคนว่างงานในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจโควิด
2. มาตรการเร่งรัดการออกกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ เพื่อรองรับแรงงานนอกระบบทุกคน
3. มาตรการส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์เชิงรุกในภาวะวิกฤติ

แนวทางที่ 3 สร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจต่าง ๆ ยังคงจ้างงานต่อไป และใช้วิกฤติเป็นโอกาสในพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้ 3 ข้อ ดังนี้

1. มาตรการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานให้เป็นแรงงานคุณภาพ (Productive Labor)
2. มาตรการสินเชื่อเพื่อส่งเสริมการจ้างงาน
3. มาตรการส่งเสริมการเข้าสู่ระบบมาตรฐานแรงงานไทย และมาตรฐานด้านความปลอดภัยในการทำงาน

แนวทางที่ 4 ส่งเสริมการจ้างงานคนรุ่นใหม่ รัฐ (หน่วยงานของรัฐ) ให้มีแผนการจ้างงาน คนรุ่นใหม่ และผู้ไม่เคยเข้าสู่ตลาดแรงงานให้มีงานทำ 3 ข้อ ดังนี้

1. มาตรการสนับสนุนการจ้างงานผู้สำเร็จการศึกษาใหม่
2. JOB EXPO THAILAND
   2.1. ไทยมีงานทำ ล้านงาน เพื่อล้านคน
   2.2. รวมไทยสร้างชาติไม่ทิ้งกัน
3. Platform ไทยมีงานทำ .com นโยบายกระทรวงแรงงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

2. นโยบายสำคัญ การจัดระบบบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามนโยบายสำคัญ ประกอบด้วย 10 ข้อ

2.1. มาตรการบริหารจัดการการทำงานของแรงงานต่างด้าว

2.1.1. บริหารจัดการแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ (เมียนมา ลาว และกัมพูชา)

2.1.2. บริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ยังไม่ได้เดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อให้แรงงานต่างด้าวที่ได้รับการอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่การอนุญาตนั้นได้สิ้นสุดลง และยังไม่ได้เดินทางกลับออกไปนอกราชอาณาจักร สามารถอยู่และทำงานได้จนถึงวันที่ 31มีนาคม 2565

2.1.3. บริหารจัดการการนำเข้าแรงงานต่างด้าว โดยนำเข้าแรงงานต่างด้าว 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนต่างด้าวเข้ามาทำงานตามระบบ MOU และกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่มี.WP.และ.VISA.แล้ว แต่ได้เดินทางกลับประเทศ เนื่องจากสถานการณ์โรคโควิด – 19

2.1.4. ถ่ายโอนภารกิจการออกใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวให้ภาคเอกชนดำเนินการ (Outsource)

2.2 มาตรการปูองกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานเพื่อมุ่งสู่ Tier 1 (นำข้อเสนอแนะในรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย 5 ข้อ (จาก 16 ข้อ))

2.2.1 พัฒนาการฝึกอบรมให้ความรู้แก่แรงงาน เพื่อดำเนินการเชิงรุกในการคัดแยกผู้เสียหาย

2.2.2 เพิ่มการตรวจสอบการจัดทำสำเนาเอกสารสัญญาจ้าง ให้มีภาษาของประเทศต้นทางให้ลูกจ้างเข้าใจนโยบายกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

2.2.3 เพิ่มการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมระดับท้องถิ่นในศูนย์ร่วมบริการช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว ศูนย์แรกรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้าง และสถานคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ของรัฐ รวมถึงการจัดการให้บริการแก่ผู้เสียหาย

2.2.4 เพิ่มความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการละเมิดแรงงานและการร้องเรียนของแรงงานต่างด้าว รวมถึงข้อบ่งชี้ของแรงงานบังคับจะได้รับการสอบสวนในคดีค้ามนุษย์

2.2.5 บังคับให้มีการจ่ายค่าแรงตามกฎหมายมีข้อกำหนดให้นายจ้างต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการจัดหางานให้กับแรงงานต่างด้าวและให้สิทธิแก่ลูกจ้างในการครอบครองเอกสารประจำตัวและเอกสารทางการเงิน

2.3 มาตรการถอดรายการสินค้าออกจากรายการที่ถูกขึ้นบัญชีการใช้แรงงานเด็กหรือแรงงานบังคับ (List of Goods Produced by Child Labor or Force Labor: TVPRA List)

2.3.1 เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจแรงงานทั้งในและนอกระบบ

2.3.2 เพิ่มศักยภาพพนักงานตรวจแรงงานอย่างต่อเนื่อง

2.3.3 สำรวจการใช้ข้อมูลแรงงานเด็กในประเทศไทย

2.3.4 สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน โดยกลไกคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เป็นประธาน ร่วมกันกำหนดวิธีการ แนวทางการดำเนินการ และร่วมกันดำเนินการยื่นขอถอดถอนรายชื่อสินค้าออกจากบัญชีดังกล่าว และจัดทำ MOU ประกาศเจตจำนง เพื่อยืนยันเจตนารมณ์ว่าไม่มีการใช้แรงงานเด็กในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนนโยบายกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

2.3.5 ส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการจัดทำแผนปฏิบัติการมีความชัดเจนในแนวปฏิบัติที่จะไปสู่ความสำเร็จในการไม่ใช้แรงงานบังคับ และแรงงานเด็ก

2.3.6 ส่งเสริมการจัดทำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (GoodLabour Practices:GLP) ในอุตสาหกรรมกุ้ง อาหารทะเล และอุตสาหกรรมเรือประมง

2.4 มาตรการส่งเสริม คุ้มครอง พัฒนา และสร้างหลักประกันทางสังคมสู่แรงงานนอกระบบ

2.4.1 ส่งเสริมพัฒนาอาชีพและรายได้ของแรงงานนอกระบบ

2.4.2 คุ้มครองและสร้างหลักประกันทางสังคม

2.4.3 พัฒนาองค์กรเครือข่ายแรงงานนอกระบบ

2.5 มาตรการส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศ

2.5.1 รักษาตลาดงานเดิมในต่างประเทศ

2.5.2 ส่งเสริมการจ้างงานระยะสั้น

2.5.3 ขยายตลาดแรงงานใหม่ในต่างประเทศ

2.6 มาตรการเร่งรัดการดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศเพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล

2.7 มาตรการบริหารจัดการด้านแรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก(EEC) และเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (SEZ) เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์บริหารแรงงานเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อให้มีการส่งเสริมการมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน พัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน อ านวยความสะดวกในการตรวจลงตรา และอนุญาตทำงานให้แก่แรงงานต่างนโยบายกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

2.8 มาตรการ Safety & Healthy Thailand

2.8.1 ตรวจและกำกับสถานประกอบกิจการ/หน่วยงานรัฐวิสาหกิจให้ปฏิบัติตามมาตรฐานกฎหมายความปลอดภัย อาชีว อนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2.8.2 สร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงานแก่ลูกจ้าง นายจ้าง

2.8.3 พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาวะให้สอดคล้องกับภารกิจและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

2.8.4 ส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยเชิงปูองกันเพื่อให้แรงงานมีความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดี ภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม

2.8.5 ยกระดับและประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ความปลอดภัยในการทำงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสพระชนมายุ 60 พรรษา

2.8.6 โครงการรณรงค์ลดสถิติอุบัติเหตุจากการทำงานให้เป็นศูนย์ (Zero Accident)

2.8.7 โครงการส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัย ได้แก่ การจัดงาน สัมมนาวิชาการประจำปี (Safe@Work) การจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัย 5 ภาค งานประกวดนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ด้านความปลอดภัยในการทำงาน

2.8.8 Healthy Thailand เพื่อผู้ประกันตนผ่านกลไก 3 H (Helping– Healthy - Harmless) นโยบายกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

2.9 มาตรการพัฒนาสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องภาวะเศรษฐกิจและสังคม

2.9.1 ส่งเสริมการมีงานทำและฝึกอบรมแรงงานผู้สูงอายุให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะฝีมือ เพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ มีรายได้

2.9.2 ดำเนินการแก้ไขกฎหมายประกันสังคมและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์ ดังนี้

1) เพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ให้ผู้ประกันตนที่ป่วยเป็นไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ไปทำการปลูกถ่ายไตในสถานพยาบาลนอกความตกลง ได้รับยากดภูมิคุ้มกัน

2) กรณีทุพพลภาพ เพิ่มเงินทดแทนการขาดรายได้จากร้อยละ 50 เป็น ร้อยละ 70 ของค่าจ้าง

3) กรณีคลอดบุตร เพิ่มระยะเวลาการจ่ายเงินสงเคราะห์ การหยุดงานเพื่อการคลอดบุตร จาก 90 วัน เป็น 98 วัน

4) กรณีสงเคราะห์บุตรให้ผู้ประกันตนที่สิ้นสุดสภาพการเป็นลูกจ้างให้ได้รับสิทธิสงเคราะห์บุตรต่อไปอีก 6 เดือน

5) กรณีค่าทำศพ กองทุนเงินทดแทน กรณีเสียชีวิตเนื่องจากการทำงาน ปรับจาก 40,000 บาท เป็น 50,000 บาท

6) ให้ผู้ประกันตนที่สิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างได้รับประโยชน์ทดแทนกรณีสงเคราะห์บุตร ต่อไปอีก 6 เดือน นโยบายกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

2.10 มาตรการสนับสนุนส่งเสริมแรงงานผู้สูงอายุ แรงงานคนพิการให้มีงานทำ

2.10.1 ขยายอายุการเป็นผู้ประกันตนมาตรา 33 จากเดิม 60 ปีบริบูรณ์เป็นไม่กำหนดอายุขั้นสูง

2.10.2 ประกันเงินบำนาญขั้นต่ำให้แก่ทายาทกรณีผู้ประกันตนเสียชีวิตภายใน 60 เดือน

2.10.3 ปรับสูตรการคำนวณบำนาญของผู้ประกันตนเมื่อเกษียณอายุ

2.10.4 พัฒนาสิทธิประโยชน์ให้ผู้รับบำนาญสามารถเป็นผู้ประกันตนต่อไป โดยได้รับสิทธิประโยชน์ 3 กรณี (เจ็บป่วย ทุพพลภาพ และตาย)

3. กลไกการขับเคลื่อน 5 ข้อ ประกอบด้วย

3.1. จัดตั้งศูนย์อำนวยการแรงงานแห่งชาติ จัดตั้งศูนย์อำนวยการแรงงานแห่งชาติ ชื่อย่อ ศอร. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการกำกับ ติดตามสถานการณ์ด้านแรงงานอย่างรวดเร็ว ฉับไว และทันต่อสถานการณ์ รวมทั้งบูรณาการการทำงานเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

3.2. มาตรการให้บริการประชาชนทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับรัฐบาลดิจิทัล

3.2.1. พัฒนา Job Demand Open Platform ให้ใช้งานสะดวกผ่าน Mobile Application โดยระบบนำ AI มาใช้ในการจับคู่งาน จำนวน 1 ระบบ

3.2.2. พัฒนาระบบบริการภาครัฐผ่านระบบเล็กทรอนิกส์ (e-Service) จำนวน 5 ระบบ ได้แก่ สมัครฝึกอบรมฝีมือแรงงาน สมัครทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน ยื่นคำขอรับรองหลักสูตรและค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ยื่นคำขอประเมินเงินสมทบ ยื่นคำขอรับรองความรู้ความสามารถนโยบายกระทรวงแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564

3.2.3. การพัฒนาระบบการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ (ภาคความรู้) ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e - Testing) จำนวนแรงงานที่เข้ารับการทดสอบผ่านระบบ 12,000 คน

3.2.4. Fixer Finder (รวมช่าง) จำนวนช่างที่พร้อมให้บริการ 5,000 คน

3.2.5. การยื่นคำร้องเกี่ยวกับสิทธิที่เป็นตัวเงินตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน

3.2.6. การตรวจสอบข้อมูลผู้ประกันตนผ่าน Application “SSO Connect Mobile”

3.2.7. ระบบ e – payment, e – filing, e – self Service,และ e – compensate

3.2.8. Mobile App “T – Osh Guide” เพื่อให้ผู้สมัครเป็นสมาชิกสามารถใช้บริการได้สะดวกอีกช่องทางหนึ่ง เช่น การดาวน์โหลดสื่อและมาตรฐานความปลอดภัย

3.2.9. Web App เพื่อคัดกรองผู้มาใช้บริการด้านวิชาการความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ลงทะเบียนอบรม สัมมนา แบบคำร้องขอใช้บริการต่าง ๆ ของ สสปท.

3.2.10.สายด่วน 1506 บริการสอบถามข้อมูลและรับเรื่องร้องเรียน ตลอด 24 ชั่วโมง

3.3 พัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ด้านแรงงาน (Labour Big Data Analytics) เพื่อพัฒนากำลังแรงงานของประเทศ โดยบูรณาการฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้สามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการทั้ง Demand และ Supply ในตลาดแรงงาน

3.4 การบริหารจัดการแนวนโยบายเชิงรุก

3.5 การบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล

ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวมีมากมายในประเทศไทยจนกลายเป็นความเคยชินกันไปแล้วที่จะเจอคนที่พูดไม่ ชัดทำงานอยู่ตามที่ต่าง ๆ ทั้งในร้านอาหาร อยู่ตามเกาะ โรงงานต่าง ๆ และก่อสร้าง จะเห็นได้ชัดว่า ปัจจุบันความ นิยมการใช้แรงงานต่างด้าวมีแนวโน้มที่สูงขึ้น เพราะคนไทยเริ่มที่จะมีการศึกษามากขึ้น ดังเช่น พ่อแม่ที่ทำงาน โรงงานหรือก่อสร้างก็จะส่งเสริมให้ลูกหลานเรียนสูง ๆ ไม่เหมือนกับสมัยก่อนที่จะให้เรียนถึงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น (ภัคสิริ แอนิหน, 2018) อีกทั้งคนต่างด้าวจะพยายามทำตัวเองให้พัฒนาอยู่เสมอหลายๆ คนจะสามารถพูดไทยได้อย่างรวดเร็วเพื่อ สื่อสารกับนายจ้างและสามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีความรู้ความเข้าใจงาน นายจ้างจึงไม่ต้องมาสั่งซ้ำซ้อนไปมา แรงงานต่างด้าวจึงมีความจำเป็น และมีประโยชน์อย่างมาก สาเหตุความจำเป็นของการจ้างแรงงานต่างด้าวใน ประเทศไทย (ปณิตา ศรศรี, 2557) สรุปได้ดังนี้

1. เกิดจากการขาดแคลนแรงงานของตลาดแรงงานระดับล่างในสาขาอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง ผู้รับใช้ในบ้าน และกรรมกร เป็นต้น ประกอบกับเหตุผลที่หน่วยธุรกิจและ อุตสาหกรรมต่าง ๆ ต้องการรักษาความสามารถในการแข่งขันในตลาด จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อลด ความตึงตัวของตลาดแรงงานที่เกิดขึ้น เนื่องจากค่าแรงงานของแรงงานต่างด้าวมีต้นทุนต่ำกว่า

2. การเลือกทำงานของแรงงานไทย โดยเฉพาะงานที่มีความเสี่ยง งานที่ลำบาก และงานที่สกปรก เป็นสาเหตุหนึ่งของการขาดแคลนแรงงานของตลาดแรงงานระดับล่าง จึงจำเป็นต้องจ้างแรงงานต่างด้าวมาทำงาน ทดแทนในตำแหน่งงานที่ว่างดังกล่าว เนื่องจากแรงงานไทยเลือกการทำงาน การขาดแคลนแรงงานภายในประเทศ ความต้องการลดค่าใช้จ่ายอัตราค่าจ้างภายในประเทศที่มี แนวโน้มสูงขึ้น และความสำเร็จในการลดอัตราการเกิดของประชากร ทำให้มีแรงงานไทยเข้าสู่ตลาดแรงงานลดลง

3. แรงงานต่างด้าวมีความขยันอดทน ไม่เกี่ยงงาน ไม่เปลี่ยนงานบ่อย และแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ จะเข้ามาทำงานที่แรงงานไทยไม่ทำแล้ว เพราะแรงงานไทยส่วนหนึ่งมีการพัฒนาทักษะไปในระดับสูงและมีค่านิยม ในการเลือกงานเพื่อผลตอบแทนที่ดีกว่าและมีลักษณะงานที่ปลอดภัยกว่า

4. เกิดจากความจำเป็นของนายจ้างที่ต้องการใช้แรงงานต่างด้าวในระดับสูง เนื่องจากนโยบายและ การจัดการภายในกิจการของนายจ้าง และปัจจัยพื้นที่ตั้งสถานที่ทำงานซึ่งเอื้ออานวยต่อการใช้แรงงานต่างด้าว เพื่อลดต้นทุนการดำเนินงานและให้สามารถแข่งขันในตลาดได้

จากปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าการที่แรงงานต่างด้าวมีความจำเป็นต่อภาคการผลิตนั้น มาจากเหตุและปัจจัยที่ประกอบไปด้วย ปัจจัยภายในประเทศ คือตัวประชากรไทย ที่มีการเลือกและเกี่ยงงานหนักจึงทำให้นายจ้างต้องหันไปใช้แรงงานต่างด้าวที่ข้อจำกัดในการทำงานน้อยกว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจึงจำเป็นต่อภาคการผลิตเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการการใช้แรงงานต่างด้าวที่มีแนวโน้มมากขึ้นในประเทศไทยและสวัสดิการแรงงานจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองการใช้แรงงานต่างด้าวโดยกำหนดนโยบายสำคัญและกลไกในการขับเคลื่อนโดยสรุปดังนี้

แนวทางที่ 1 การเยียวยาความเจ็บปวดที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่โดยเฉพาะ SME และประชาชนตกงาน

แนวทางที่ 2 แก้ปัญหาต่างๆในแนวทางที่ยั่งยืนตรงกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ โดยตั้งกลุ่มบริหารสถานการณ์เศรษฐกิจ

แนวทางที่ 3 สร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจต่างๆยังคงสภาพงานต่อไปได้ ใช้วิกฤตให้เป็นโอกาสในการพัฒนาองค์การที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 4 ส่งเสริมการจ้างงานคนรุ่นใหม่และผู้ไม่เคยเข้าสู่ตลอดแรงงานให้มีงานทำ

จากนโยบายของภาครัฐดังกล่าว จึงทำให้การจ้างแรงงานของผู้ประกอบการเป็นการพลิกสภานการณ์วิกฤตให้เป็นโอกาสในการพัฒนาประเทศในยุคสู่ความปกติใหม่ (New Normal)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงแรงงาน. (2562). โครงการฝึกอบรมการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการประชาสัมพันธ์ในยุคดิจิทัลแก่ข้าราชการยุคใหม่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2565 จาก https://www.dga.or.th/our-activities/ training-seminar

ชมนาถ นิตตะโย, โสภณ ธัญญาเวชกิจ และ นันทนิตย์ ทองศรี. (2563). เปิดข้อเท็จจริงแรงงานต่างด้าวในไทย: ตอนที่ 1 แรงงานทักษะต่ำ. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2563 จาก https://www.pier.or.th/abridged/2020/14/

ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). แรงงานขาดนับล้าน เปิดต่างด้าวเข้าประเทศยังสะดุดทุบ ซ้ำเศรษฐกิจหลังโควิด. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2565 จาก https://www. thansettakij.com/economy/530945

บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์.(2560). การกำหนดหลักเกณฑ์การนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างใน ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองบรรณาธิการประชาไท

ปณิตา ศรศรี. (2557). แรงงานต่างด้าว: ความสำคัญและการบริหารจัดการ. นครราชสีมา : ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 3.

ภัคสิริ แอนิหน. (2018, พฤษภาคม-สิงหาคม). แรงงานต่างด้าว: การบริหารและการจัดการในประเทศไทย. Journal of Arts Management, 2(2), 117-132.

ปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย: การทบทวนวรรณกรรม

Risk factors of crude palm oil price changes in Thailand

ภณัชษ์ฉัตร คำนวณศิลป์[1*], ฉัตรแก้ว ธนินทรานนท์[2], รพิพรรณี วรรณเพชร[3], ญาณินี ศรีสำราญ[4], ปกรณ์ ลิ้มโยธิน[5] และเจตนฺสฤษฎิ์ สังขพันธ์[6]

Phanatchat Kamnuansin[1*] ,Chatkaew Thanintranon[2] , Raphiphannee Wannapetch[3] , Yaninee Srisumran[4], Pakron Limyothin[5] and Jedsarid Sangkapan[6]

[1,2,3,4] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1,2,3,4] Master Of Education Students, Master of Management Program in Human and Organization Development Inovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[5] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5] Assist. Prof. Dr., Master of Management Program in Human and Organization Development Inovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[6] อาจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[6] Lecturer Dr., Master of Management Program in Human and Organization Development Inovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** phanatchat.kam005@hu.ac.th

บทคัดย่อ

ปาล์มน้ำมันเป็นหนึ่งในสินค้าเศรษฐกิจของโลกที่สำคัญ มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่นๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ส่วนแบ่งการผลิตน้ำมันปาล์มในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว นอกจากจะเป็นพืชสำหรับการบริโภคแล้ว ปาล์มน้ำมันยังนำไปใช้ในอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในอุตสาหกรรมอาหารและไม่ใช่อาหาร รวมถึงการนำไปใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน ซึ่งบทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลและการใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า มีปัจจัยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 5 ปัจจัย 1) ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย 2) ปริมาณส่งออกน้ำมันปาล์มดิบไทย 3) ปัจจัยเสี่ยง

ของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่อาจมีผลต่อผู้ประกอบการ ที่เกิดจากมาตรการ/โครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน 4) การบริหารจัดการปริมาณน้ำมันทั้ง 5) การบริหารการนำเข้า
คำสำคัญ: น้ำมันปาล์ม, ราคาน้ำมันปาลมดิบ, อุตสาหกรรม, พลังงานทดแทน

Abstract

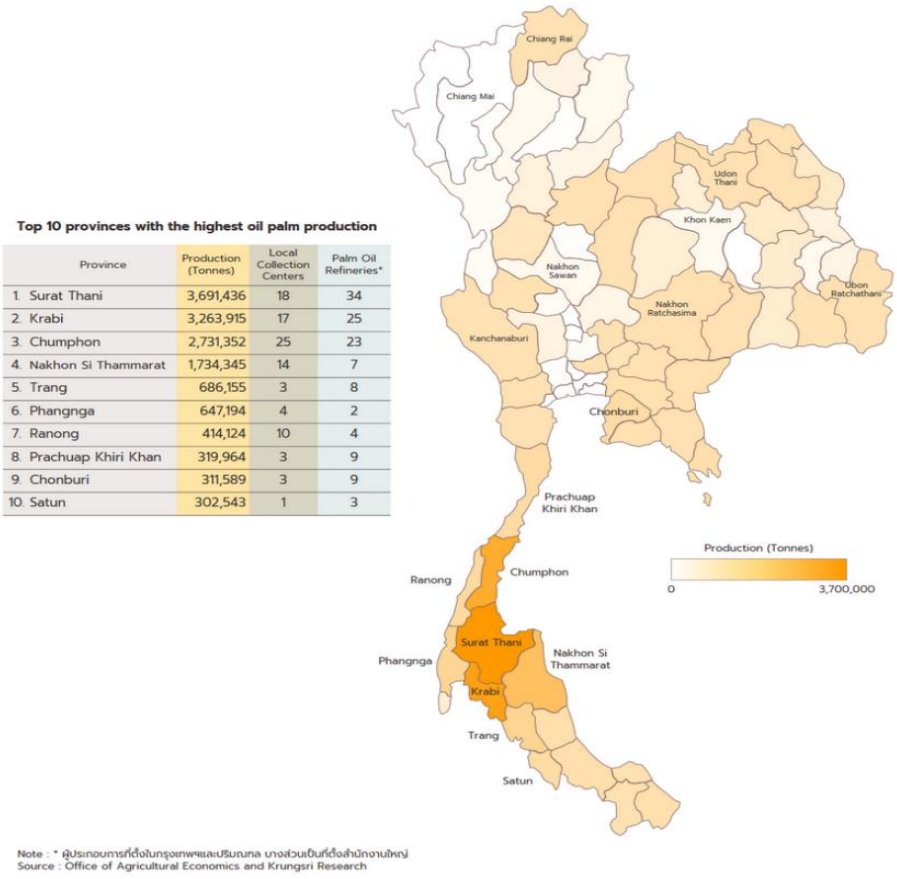
Oil palm is one of the important global economic products and has higher economic potential than other oil plants in spite of production, marketing, and current share of palm oil production. There is a tendency to continuously and quickly rise. In addition to being a plant for consumption Oil palm is also widely used in the industry. Both in the food industry and not food Including energy production Substitution, which this article aims to analyze the risk factors of the change in raw palm oil prices in Thailand by studying from secondary sources through online databases both domestically and internationally. To collect data and use content analysis. The results of the study found that there are 5 variable factors used in the study 1) Demand for crude palm oil in Thailand 2) Export volume of Thai crude oil 3) Risk factors of the palm oil industry that may affect operators Caused by measures/Key projects related to the palm oil industry 4) Management of total oil content 5) Import management
Keywords: Palm Oil, Crude Palm Oil price Industry, Alternative energy

บทนำ

ปาล์มน้ำมันเป็นหนึ่งในพืชน้ำมันที่สำคัญของโลก และเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญอันดับต้นๆ ของประเทศไทย สามารถทำรายได้ให้ประเทศไทยจำนวนมหาศาล ปัจจุบันอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันนั้นมีมูลค่ามากกว่า 50,000 ล้านบาท จากความต้องการใช้น้ำมันปาล์มที่เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านบริโภค-อุปโภค การใช้เป็นแหล่งพลังงานทดแทนสำหรับผลิตไบโอดีเซล รวมถึงราคาผลผลิตทะลายสดที่สูงขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกษตรกรและภาคเอกชนให้ความสนใจในการปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก แม้ว่าประเทศไทยมีผลผลิตน้ำมันปาล์มสูงเป็นอันดับ 3 ของโลก แต่มีสัดส่วนน้อยเพียง 3.8% ของผลผลิตน้ำมันปาล์มโลก จึงยังไม่มีบทบาทกำหนดทิศทางราคา พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันและโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบของไทยส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ คิดเป็นสัดส่วน 86.1% ของพื้นที่เก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันทั่วประเทศ (Harvested Area) โดยเฉพาะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กระบี่ และชุมพร (สัดส่วนรวมกันเกือบ 58.3%) ที่เหลือกระจายปลูกอยู่ในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ (ภาพที่ 2) โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบมักตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ เนื่องจากผลผลิตปาล์มน้ำมันสดที่ตัดแล้วควรขนส่งให้ถึงโรงงานสกัดภายใน

24 ชั่วโมง เพื่อให้ได้น้ำมันปาล์มคุณภาพสูง การหันมาปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มขึ้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2552-2561) ตามยุทธศาสตร์ของแผนพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกของประเทศ ทำให้ปี 2564 ไทยมีพื้นที่ให้ผลผลิต (Harvested Area)อยู่ที่ 5.1 ล้านไร่ ให้ผลผลิตปาล์มน้ำมัน 16.8 ล้านตัน และมีการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ 3.0 ล้านตัน โดยทั่วไปต้นปาล์มน้ำมันเริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุ 3.5-4 ปี และจะมีอัตราให้ผลผลิต (Yield) สูงสุดในช่วงอายุ 6-16 ปี จากนั้นผลผลิตจะทยอยลดลง แต่ยังสามารถให้ผลผลิตได้ถึงอายุ 25-28 ปี จากนั้นจึงล้มทิ้งและปลูกใหม่ทดแทน (ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมการค้าภายใน)

Figure 2: Thailand's Oil Palm Production (2020)



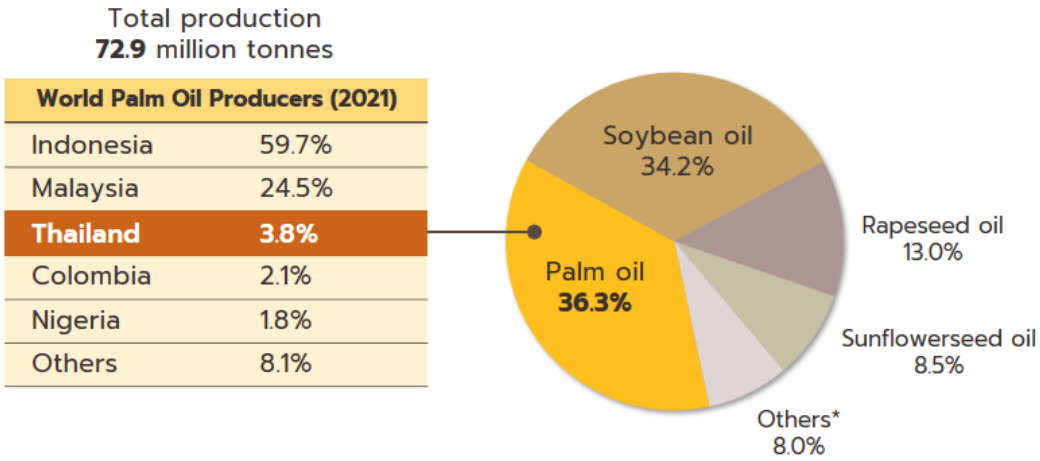
ภาพที่ 1 พื้นที่การผลิตปาล์มของไทย

ที่มา: ชัยวัช โชวเจริญสุข (2565 : 6)

ในปี 2564 การผลิตและการบริโภคน้ำมันปาล์มทั่วโลกมีปริมาณ 72.9 ล้านตัน และ 73.5 ล้านตัน หรือคิดเป็นสัดส่วน 36.3% และ 36.5% ของปริมาณการผลิตและการบริโภคน้ำมันจากพืชทุกชนิดตามลำดับ แหล่งผลิตน้ำมันปาล์มที่สำคัญอยู่ในภูมิภาคอาเซียน โดยประเทศผู้ผลิตและส่งออกรายใหญ่ที่มีบทบาทกำหนดทิศทางราคาในตลาดโลก คือ อินโดนีเซียและมาเลเซีย มีผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ 43.5 ล้านตัน

และ 17.9 ล้านตัน ตามลำดับ ด้วยสัดส่วนรวมกัน 84.2% ของผลผลิตโลก และมีสัดส่วนส่งออกรวมกัน 89.2% ของปริมาณส่งออกน้ำมันปาล์มในตลาดโลก ส่วนประเทศผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มที่สำคัญ ได้แก่ อินเดีย (สัดส่วน 17.7% ของปริมาณนำเข้ารวมในตลาดโลก) จีน (14.3%) สหภาพยุโรป (13.0%) และปากีสถาน (7.2%) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2560-2564) ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบจากทั่วโลก (เพื่อบริโภคและผลิตเป็นเชื้อเพลิง) เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 4.8% ต่อปี ขณะที่ปริมาณน้ำมันปาล์มดิบเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 2.8% ต่อปี โดยมีน้ำมันปาล์มดิบคงเหลือสะสมอยู่ที่ 12.9 ล้านตัน ณ ปี 2564 (ภาพที่ 2)

Figure 1: World Vegetable Oil Production



Source : U.S. Department of Agriculture and Krungsri Research
Note: Others* include coconut oil, cottonseed oil, olive oil and peanut oil

ภาพที่ 2 การผลิตและการบริโภคน้ำมันปาล์มทั่วโลก

ที่มา: ชัยวัช โชวเจริญสุข (2565 : 5)

แต่ในปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต้องเผชิญกับความไม่มีเสถียรภาพของราคาผลผลิต และการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมัน รวมทั้งความผันผวนของปริมาณและคุณภาพ ผลผลิตปาล์มน้ำมันจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยง ด้านรายได้จากการทำสวนปาล์มน้ำมัน อันมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีพและคุณภาพชีวิตของ เกษตรกร ราคาน้ำมันปาล์มดิบเป็นสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอตามปัจจัยที่เข้ามากระทบ เป็นการยากที่จะเข้าใจความเป็นไปของราคาน้ำมันปาล์มได้อย่างถ่องแท้การได้รับรู้ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มี ผลต่อการเคลื่อนไหวขึ้นลงของราคาปาล์มน้ำมันอย่างแท้จริง ก็จะเป็นพื้นฐานที่บ่งชี้ทิศทางของราคา ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น การแก้ไขปัญหาราคาผลปาล์มน้ำมันตกต่ำ ต้องติดตามสถานการณ์ปาล์มน้ำมันและ น้ำมันปาล์มอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง รวมทั้งต้องดำเนินการตรวจสอบสต๊อกน้ำมันปาล์มทั้งระบบเช่นการลักลอบนำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านและ ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อราคาทะลายปาล์มในลักษณะเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ราคาน้ำมันปาล์ม

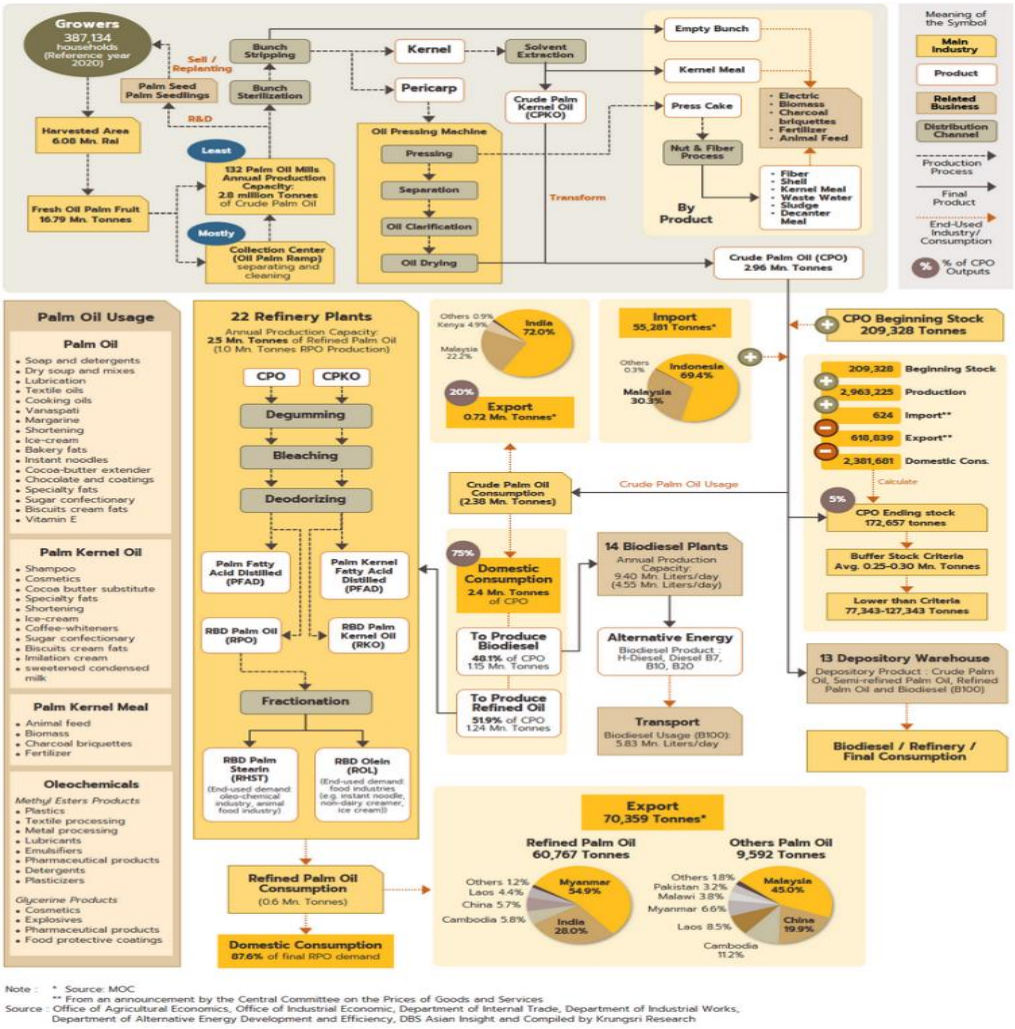
ดิบเฉลี่ยในตลาดกระบี่ สุราษฎร์ธานี และชุมพร ราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาด ก.ท.ม เกษตรกรชาวสวนปาล์มกำลังเผชิญกับภาวะราคาผลปาล์มทะลายตกต่ำลงเป็นประวัติการณ์ หลังจากที่ตลาดการค้าน้ำมันปาล์มโลกตกอยู่ในภาวะซบเซา ไม่ว่าจะเป็นผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มรายใหญ่อย่างอินเดียปรับขึ้นภาษีนำเข้าจาก 15% เป็น 40% สหภาพยุโรปลดการใช้น้ำมันปาล์มจากการแก้ไขกฎหมายทางด้านพลังงานทดแทน มีผลทำให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกปรับตัวลดลงมาเหลือ กก.ละ 19.50 บาทจากช่วงเดียวกันของปีก่อนที่ กก.ละ 26 บาทถือเป็นราคาน้ำมันที่ต่ำที่สุดในรอบ 20 ปี

ปี 2565 มีทิศทางขยายตัว โดยอุปทานมีแรงหนุนจากพื้นที่เพาะปลูกที่เพิ่มขึ้น ราคาผลปาล์มที่จูงใจเกษตรกรเก็บเกี่ยว และผลผลิตต่อไร่ที่สูงจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ส่วนอุปสงค์เร่งตัวตามคำสั่งซื้อจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลจากวิกฤตความมั่นคงทางด้านอาหาร (ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 และสงครามรัสเซีย-ยูเครน) ของประเทศคู่แข่งทำให้สามารถเร่งส่งออกได้สูง ขณะที่ความต้องการใช้ในประเทศหดตัวตามความต้องการของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง สำหรับปี 2566-2567 อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันโดยรวมมีทิศทางขยายตัวตามความต้องการทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะจากอุตสาหกรรมอาหารและโอเลโอเคมิคอลที่ขยายตัวตามภาวะเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัวจากการเปิดประเทศหลัง COVID-19 คลี่คลาย และอุตสาหกรรมไบโอดีเซลตามการฟื้นตัวของภาคขนส่ง ขณะที่ราคามีแนวโน้มปรับลดลงแต่ยังอยู่ในเกณฑ์ดีตามทิศทางราคาน้ำมันในตลาดโลก โดยแรงกดดันด้านราคามาจากผลผลิตที่เพิ่มขึ้นมากทั้งในประเทศ รวมถึงตลาดโลกโดยเฉพาะจากอินโดนีเซียและมาเลเซียที่มีแนวโน้มกลับมาเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตามปกติ เมื่อพิจารณาลงไปในรายละเอียดของห่วงโซ่การผลิต จะเห็นได้ว่า เกษตรกรปาล์มน้ำมัน รายได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะอุปสงค์ในประเทศที่ทยอยฟื้นตัวและราคาจูงใจ ประกอบกับมาตรการสนับสนุนของภาครัฐยังคงช่วยให้ระดับราคาผลปาล์มสดสูงกว่าระดับต้นทุน อย่างไรก็ตาม ธุรกิจยังมีปัจจัยเสี่ยงจากต้นทุนราคาปุ๋ยที่สูงขึ้น และผลผลิตปาล์มที่เพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและประเทศคู่แข่งผลผลิตของมาเลเซียและอินโดนีเซียมีแนวโน้มกลับมาสู่ช่วงปกติ

น้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย

น้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil) เป็นผลิตภัณฑ์ที่สกัดได้จากผลปาล์มสด (Fresh Fruit Bunch: FFB) โดยทั่วไปน้ำมันปาล์มดิบจะถูกนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องหลากหลายประเภท ได้แก่ อุตสาหกรรมน้ำมันพืชสำหรับบริโภค อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล และอุตสาหกรรมโอลีโอเคมีคอล ซึ่งนำไปใช้ต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น สบู่ ยาสระผม ยาสีฟัน ผงซักฟอก เครื่องสำอาง และเวชภัณฑ์ เป็นต้น

Figure 3: Supply Chain of Thailand's Palm Oil Industry (2021)



Note : * Source: MOC
** From an announcement by the Central Committee on the Prices of Goods and Services
Source : Office of Agricultural Economics, Office of Industrial Economic, Department of Internal Trade, Department of Industrial Works, Department of Alternative Energy Development and Efficiency, DBS Asian Insight and Compiled by Krungsri Research

ภาพที่ 3 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทย

ที่มา: ชัยวัช โชวเจริญสุข (2565 : 7)

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มของไทยมีจุดแข็งจากการมีห่วงโซ่การผลิตที่ครบวงจร (ภาพที่ 3) ประกอบด้วย

เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน (อุตสาหกรรมขั้นต้น) มีจำนวนประมาณ 3.9 แสนครัวเรือนทั่วประเทศ ส่วนใหญ่เป็นรายย่อย สำหรับเกษตรกรรายใหญ่มักมีการลงทุนโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบเป็นของตนเอง

โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (อุตสาหกรรมขั้นกลาง) มีจำนวน 131 แห่ง (ที่มา : กรมการค้าภายใน) มีเครื่องจักรที่ให้กำลังการผลิตน้ำมันปาล์มดิบในประเทศอยู่ที่ประมาณ 5.6 ล้านตัน/ปี (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) โดยผู้ผลิตรายใหญ่มักมีการขยายการลงทุนสวนปาล์ม เพาะพันธุ์ รวมถึงพัฒนาสายพันธุ์ปาล์มควบคู่ไปด้วย โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบมักนำผลผลิตที่เหลือจากการสกัดน้ำมันปาล์มมาใช้ประโยชน์อื่นๆ อาทิ กากปาล์มใช้ผลิตอาหารสัตว์ ทะลายปาล์มเปล่า เส้นใย และกะลาปาล์มใช้เป็นเชื้อเพลิง ปุ๋ยชีวภาพ และผลิตไฟฟ้า เป็นต้น

โรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (อุตสาหกรรมขั้นปลาย) มีจำนวน 21 แห่ง โดย สศอ. ประเมินกำลังการผลิตรวมอยู่ที่ 2.5 ล้านตัน/ปี ผู้ประกอบการรายใหญ่มักลงทุนในธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทาน ด้วย อาทิ โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ และธุรกิจผลิตน้ำมันพืช อุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวเนื่องช่วยดูดซับอุปทานส่วนเกินในตลาด อาทิ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล (B100) อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล (Oleochemicals) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมผลิตเคมีภัณฑ์จากไขมันปาล์มเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำมันหล่อลื่น ผงซักฟอก สารกำจัดแมลง เป็นต้น

ด้านโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบ: ปี2565 ผลประกอบการดีขึ้นตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ ส่วนปี 2566-2567 ได้แรงหนุนทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับมาตรการสนับสนุนและยกระดับมาตรฐานพลังงานของภาครัฐ อาทิ การนำน้ำมันปาล์มดิบไปผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น การนำไปผลิตไบโอดีเซล และการสนับสนุนการส่งออกน้ำมันปาล์ม อย่างไรก็ตาม กำลังการผลิตรวมของโรงสกัดที่สูงกว่าปริมาณผลปาล์มสดที่ออกสู่ตลาด ส่งผลให้มีอัตรากำลังการผลิตส่วนเกินในธุรกิจ รวมถึงการแข่งขันแย่งชิงวัตถุดิบจะผลักดันให้ต้นทุนการผลิตของน้ำมันปาล์มดิบสูงขึ้น อาจกดดันผลกำไรของธุรกิจหรือมีผลให้โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบเผชิญปัญหาขาดทุนจากสต๊อกในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มดิบรายย่อยที่ไม่มีเครือข่ายโรงกลั่นน้ำมัน

ส่วนโรงกลั่นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์: ผลประกอบการยังมีแนวโน้มเติบโตดีจากความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ เพื่อกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ที่มีแนวโน้มเติบโต 10.0%-11.0% จากแนวโน้มอุตสาหกรรมอาหารที่น่าจะกลับมาเติบโตตามทิศทาง การฟื้นตัวของธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม และร้านอาหาร ประกอบกับอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล ที่คาดว่าจะมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ/ไขมันปาล์ม (ได้จากกระบวนการสกัดบริสุทธิ์) เพิ่มขึ้นตามทิศทาง การฟื้นตัวของการบริโภคสินค้าในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ ผงซักฟอก สบู่ ยา และเครื่องสำอาง

อุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวเนื่องช่วยดูดซับอุปทานส่วนเกินในตลาด อาทิ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล (B100) อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล (Oleochemicals) ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมผลิตเคมีภัณฑ์จากไขมันปาล์มเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำมันหล่อลื่น ผงซักฟอก สารกำจัดแมลง เป็นต้น

ในปี 2564 ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบสัดส่วนประมาณ 75% ถูกใช้เพื่อการบริโภคในประเทศ โดยใช้กลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ (สัดส่วน 52% ของปริมาณน้ำมันปาล์มดิบในประเทศ) เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร อาทิ ขนมขบเคี้ยว บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป นมข้นหวาน ครีมเทียม มาการีน เนยขาว ไอศกรีม ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพประเภทวิตามิน รวมถึงอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์และอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล (Oleochemicals) สำหรับใช้ในการผลิตสินค้าอื่นๆ เช่น สบู่ เครื่องสำอาง แชมพู น้ำมันหล่อลื่น เป็นต้น ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมไบโอดีเซลหรือ B100 (สัดส่วน 48%) เพื่อนำไปผสมเป็นน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับยานยนต์ โดยทางการจะปรับอัตราส่วนผสม B100 ในน้ำมันดีเซลให้สอดคล้องกับผลผลิตน้ำมัน

ปาล์มดิบในแต่ละช่วงเวลา (เช่น ปี 2562 ปรับเพิ่มจาก B7 เป็น B10 จากภาวะอุปทานส่วนเกินของน้ำมันปาล์มดิบที่ค่อนข้างสูง และปรับลดสัดส่วนเหลือเป็น B7 และ B5 ในปี 2564 และปี 2565 ตามลำดับ จากผลของราคาน้ำมันปาล์มในประเทศที่สูงขึ้นมาก และสต๊อกในประเทศที่ลดลง ส่วนการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบแต่ละปีจะมีปริมาณไม่มากนัก ขึ้นอยู่กับผลผลิตส่วนเกินในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งภาครัฐจะมีมาตรการหรือโครงการส่งเสริมการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบเพื่อบรรเทาภาวะอุปทานส่วนเกินในประเทศเป็นระยะ เช่นเดียวกับการนำเข้าเฉพาะเมื่อเกิดปัญหา Supply Shortage ภายในประเทศ เช่น ช่วงที่สต๊อกน้ำมันปาล์มดิบต่ำกว่าระดับสินค้าคงคลังสำรอง (Buffer Stock) ซึ่งทางการกำหนดที่ระดับประมาณ 2.5-3.0 แสนตัน เพื่อป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบระหว่างการผลิตหรือการบริโภคของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวเนื่องภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นกระทันหันทำให้ผู้ผลิตยังสามารถผลิตสินค้าได้ต่อเนื่องโดยไม่ขาดแคลนน้ำมันปาล์มที่เป็นวัตถุดิบสำคัญ

ปัจจุบัน อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมีคณะกรรมการนโยบายปาล์มแห่งชาติ (กนป.) เข้ามากำกับดูแลเพื่อให้มีเสถียรภาพ และสร้างความเข้มแข็งตลอดห่วงโซ่การผลิต ตั้งแต่การออกนโยบายและแผนพัฒนาปาล์มน้ำมัน จัดสรรผลผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและในภาคอุตสาหกรรม ควบคุมการนำเข้าปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มจากต่างประเทศ (กนป. กำหนดให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้นำเข้าน้ำมันปาล์มในช่วงที่มีปัญหาขาดแคลนแต่เพียงผู้เดียว โดยกำหนดอัตราภาษีนำเข้า ดังนี้ 1) การนำเข้าในโควตาไม่เกิน 4,860 ตัน คิดอัตรา 20% 2) การนำเข้านอกโควตาคิดอัตรา 143% และ 3) การนำเข้าตามกรอบข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA) คิดอัตรา 0%) ตลอดจนรับซื้อผลผลิตปาล์มน้ำมันจากเกษตรกรในช่วงราคาตกต่ำ หรือชะลอการใช้ผลผลิตในช่วงที่ราคาสูง อย่างไรก็ตาม กนป. ยังต้องบูรณาการร่วมกับหลายหน่วยงานในการช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรม อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม สนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารและอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล กระทรวงพลังงานรับผิดชอบอุตสาหกรรมไบโอดีเซล ไฟฟ้า และพลังงานชีวภาพ ส่วนกรมการค้าภายใน (กระทรวงพาณิชย์) กำหนดราคารับซื้อผลปาล์มสดและน้ำมันปาล์ม รายละเอียดดังนี้

ราคารับซื้อผลปาล์มสด คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) (สังกัดกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์) จะกำหนดราคาแบบคละเกรดตามเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ได้ตกลงรับซื้อในแต่ละช่วง ซึ่งตั้งแต่ปี 2560 กำหนดให้โรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบรับซื้อผลปาล์มสดจากเกษตรกรในเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ 18% ขึ้นไป (จากเดิม 17%) ล่าสุดเดือนมิถุนายน 2565 ราคารับซื้ออยู่ที่ 9.22 บาทต่อกิโลกรัม เพื่อพัฒนาคุณภาพน้ำมันปาล์ม โดยการเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่สุกจะทำให้ได้เปอร์เซ็นต์น้ำมันสูงขึ้น และช่วยให้เกษตรกรขายผลปาล์มสดได้ในราคาสูงขึ้น

ราคารับซื้อน้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil: CPO) จะพิจารณาจากต้นทุนวัตถุดิบ (ผลปาล์มสดในประเทศ) และทิศทางราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลก โดย ณ เดือนมิถุนายน 2565 กำหนดราคารับซื้อที่กิโลกรัมละ 51.6 บาท ตามการลดลงของอุปทานทั้งผลปาล์มสดและน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลก

ราคาขายปลีกน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์บรรจุขวด กรมการค้าภายในกำหนดให้ราคาน้ำมันปาล์มบรรจุขวดลอยตัวโดยอ้างอิงตามราคาต้นทุน ณ เดือนมิถุนายน 2565 ราคาขายปลีกน้ำมันปาล์มสำเร็จรูปบรรจุขวด 1 ลิตรอยู่ที่ 69.0 บาทต่อขวด ปี 2564 อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มไทยได้แรงหนุนจากการปรับลดลงของอุปทานในประเทศคู่แข่งและสต๊อกน้ำมันปาล์มโลกที่ลดลง ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มโลกปรับสูงขึ้นต่อเนื่อง

ผลผลิตปาล์มสดและน้ำมันปาล์มดิบของไทยอยู่ในระดับสูงสุดเป็นประวัติการณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรประเมินว่าในปี 2564 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่ให้ผลผลิตอยู่ที่ 6.08 ล้านไร่ โดยให้ผลผลิตปาล์มสดสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ 16.8 ล้านตัน เทียบกับ 15.7 ล้านตันในปี 2563 ทำให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันต่อไร่เพิ่มขึ้นเป็น 2,761 กิโลกรัม แรงหนุนจาก 1) สภาพอากาศและปริมาณฝนที่เอื้ออำนวย 2) ราคาผลปาล์มสดที่ปรับขึ้นสูงถึง 6.7 บาท/กก. สอดคล้องกับทิศทางของราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกที่ปรับเพิ่มอย่างต่อเนื่อง จูงใจให้เกษตรกรเร่งบำรุงรักษาต้นปาล์มและเก็บเกี่ยวผลปาล์มตามเกณฑ์มาตรฐาน ทำให้ร้อยละของน้ำมันที่สกัดได้เพิ่มขึ้น โดยปริมาณการสกัดน้ำมันปาล์มดิบ (Crude Palm Oil: CPO) ทั้งปีอยู่ที่ 2.96 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 2.65 ล้านตันในปี 2563 สอดคล้องกับดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) ของโรงสกัดน้ำมันปาล์มดิบเฉลี่ยทั้งปี 2564 ที่เพิ่มขึ้น 7.1%

แผนพัฒนาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย

แผนพัฒนา เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การบริหารงานของภาคอุตสาหกรรมมีทิศทาง เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และปริมาณการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อบริโภคและอุตสาหกรรม ดังนี้

1) แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561-2580 (Alternative Energy Development Plan:AEDP2018) ปี 2563 คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ และคณะ รัฐมนตรีเห็นชอบแผนพัฒนาฯใหม่โดยลดเป้าหมายการใช้ไบโอดีเซลลงจากเดิมที่กำหนดไว้เพื่อให้สอดรับแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าระยะยาวปี 2561-2580 (PDP)โดยจะเพิ่มสัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนประเภทอื่น และปรับลดการใช้พลังงานทดแทนประเภทเชื้อเพลิงชีวภาพโดยเฉพาะเอทานอลและไบโอดีเซล เนื่องจากภาคขนส่งจะเน้นระบบรถไฟฟ้ามากขึ้น (เบื้องต้นคาดว่าจะปรับลดเป้าหมายการผลิตไบโอดีเซลจาก 14 ล้านลิตรเป็น 8 ล้านลิตรในปี 2580)

2) แผนปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบปี 2561-2580 ตั้งเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และปริมาณการใช้น้ำมันปาล์มดิบทั้งเพื่อบริโภคและอุตสาหกรรม โดยมีรายละเอียดดังตารางตามภาพที่ 4

ศักยภาพน้ำมันปาล์มเพื่อผลิตไอโอดีเซล

รายการ	หน่วย	ข้อมูลเฉลี่ย ปี 2564	แผนระยะสั้น ปี 2561-2565	แผนระยะกลาง ปี 2565-2569	แผนระยะยาว 2571-2580	
					ปี 2571-2575	ปี 2576-2580
ผลผลิตต่อไร่ *	ตัน/ไร่	2.76	3.0 - 3.1	3.2 - 3.4	3.4 - 3.5	3.6 - 3.7
เปอร์เซนต์น้ำมัน *	%	17.89	19 - 20	20 - 22	22	23
ผลผลิตผลปาล์มสด *	ล้านตัน/ปี	16.79	15.39 - 18.47	19.02 - 20.57	20.88 - 21.53	21.62 - 22.86
ผลผลิตน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) *	ล้านตัน/ปี	2.96	2.78 - 3.69	3.80 - 4.53	4.59 - 4.74	4.97 - 5.26
การใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อบริโภคและอุตสาหกรรม *	ล้านตัน/ปี	1.24	1.23 - 1.33	1.35 - 1.46	1.49 - 1.62	1.65 - 1.78
น้ำมันปาล์มดิบคงเหลือ **	ล้านตัน/ปี	N.A.	1.55 - 2.36	2.45 - 3.07	3.10 - 3.12	3.32 - 3.48
ไบโอดีเซลสูงสุดที่ผลิตได้ ***	ล้านลิตร/วัน	4.55	4.88 - 7.44	7.72 - 9.67	9.77 - 9.83	10.46 - 10.96

Note: * ยุทธศาสตร์การปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ พ.ศ. 2561 – 2580
** คิดน้ำมันปาล์มดิบคงเหลือโดยยังไม่ได้หักปริมาณการส่งออกและอุตสาหกรรมโอลิโอเคมิคอล
*** คำนวณจากการผลิตไบโอดีเซล ชนิด Fatty Acid Methyl Esters (FAME) (น้ำมันปาล์มดิบ 1 กก. ผลิตไบโอดีเซลได้ 1.15 ลิตร)

Source: 1. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
2. แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 - 2580 (AEDP2018) กระทรวงพลังงาน
3. จากการรวบรวม

ภาพที่ 4 กราฟแสดงราคาน้ำมันพืชในตลาดโลก

ที่มา: ชัยวัช โชวเจริญสุข (2565 : 22)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ด้านอุปสงค์ และอุปทาน

1. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ อุปทาน ดุลยภาพตลาดและการกำหนดราคาจากกลไกตลาด

1.1 กฎอุปสงค์และกฎอุปทาน อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาและปริมาณสินค้า เมื่อปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากปัจจัยอื่นเกิดความเปลี่ยนแปลงจะเกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปสงค์หรือ ปริมาณอุปทานที่จะมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงที่ทุกระดับราคา แสดงในแผนภูมิในลักษณะของการ เปลี่ยนแปลงเส้นอุปสงค์หรืออุปทาน ปัจจัยกำหนดอุปสงค์สำคัญที่มักกล่าวถึงได้แก่ รายได้, ราคาของสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้อง, รสนิยม,ความคาดหวัง, จำนวนผู้ซื้อ ในขณะที่ปัจจัยที่กำหนดอุปทานมักกล่าวถึง ปริมาณผลผลิต, ต้นทุนปัจจัยการผลิต,เทคโนโลยี,ความคาดหวัง และจำนวนผู้ขาย

1.2 ดุลยภาพตลาดหมายถึง ภาวะที่เกิดจากราคามีความเหมาะสมทำให้ปริมาณความต้องการซื้อเท่ากับปริมาณความต้องการขาย ทำให้สินค้าหมดพอดีหรือมีหลักการคือราคาสินค้าจะวิ่งสู่ดุลยภาพเสมอ ถ้าราคาสูงขึ้นจะทำให้ปริมาณที่ผู้บริโภคมีต้องการซื้อลดลงและทำให้ผู้ผลิต จำเป็นต้องลดราคาลง ถ้าราคาสินค้าถูกเกินไปผู้ผลิตก็ต้องเพิ่มราคาขึ้น โดยกลไกราคาในทาง เศรษฐศาสตร์นั้นจะมีข้อยกเว้นกับสินค้าที่เป็นทรัพย์เสรี

1.3 ในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กลไกราคาเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมอุปสงค์และอุปทานในตลาดให้เกิดความสมดุล ถ้าอุปสงค์และอุปทานไม่เท่ากันจะมีการปรับตัวจนกระทั่งเกิด สมดุล หรืออุปสงค์เท่ากับอุปทาน ดุลยภาพจะไม่เปลี่ยนแปลงตราบเท่าที่ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์และ อุปทานไม่เปลี่ยนแปลง ราคาสินค้า ณ จุดที่อุปสงค์เท่ากับอุปทานเรียกว่า “ราคาดุลยภาพตลาด” ปริมาณสินค้า ณ จุดนั้นเรียกว่า “ปริมาณดุลยภาพตลาด” และเรียกจุดดังกล่าวว่า “ดุลยภาพตลาด”

2. อุปสงค์ต่อราคาสินค้าชนิดอื่น หรืออุปสงค์ไขว้มีมุมมองสินค้าแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ ก. สินค้าที่ใช้ประกอบกัน: เป็นสินค้า 2 ชนิดเมื่อผู้บริโภคต้องการใช้สินค้าชนิดหนึ่ง ก็จะต้องซื้อ สินค้าอีกชนิดหนึ่งตามมาด้วย เช่น สมุดกับปากกา,กาแฟกับน้ำตาล เป็นต้น เมื่อมีเหตุจากราคา กาแฟสูงขึ้น จะทำให้การบริโภคกาแฟลดลง และยังทำให้การบริโภคน้ำตาลลดลงด้วย ข. สินค้าที่ใช้ทดแทนกัน : ถ้าราคาสินค้าชนิดหนึ่งสูงขึ้นผู้บริโภคอาจไปเลือกซื้อสินค้าอีกชนิดหนึ่งที่ ทดแทนกันได้เช่น สินค้าชากับกาแฟ น้ำมันถั่วเหลืองกับน้ำมันปาล์มที่ใช้ประกอบอาหาร เป็นต้น

3. อุปสงค์ขั้นปฐมและอุปสงค์ต่อเนื่อง

3.1 อุปสงค์ขั้นปฐม เป็นอุปสงค์ในตลาดขายปลีกหรืออุปสงค์ของผู้บริโภคคนสุดท้าย เพราะความต้องการของผู้บริโภคจะเสนอไปยังตลาดขายปลีกก่อน โดยผู้บริโภคจะกำหนดลักษณะ และตำแหน่งของอุปสงค์นี้ฉะนั้นในการวิเคราะห์อุปสงค์ขั้นปฐม จึงพิจารณาจากความสัมพันธ์ ระหว่างปริมาณการซื้อและราคาสินค้าในตลาดขายปลีก

3.2 อุปสงค์ต่อเนื่อง เป็นอุปสงค์ในตลาดขายส่งและตลาดที่แหล่งการผลิตอุปสงค์ในตลาดทั้งสองนี้ได้รับอุปสงค์มาจากตลาดขายปลีกอีกที่หนึ่งหรือหมายถึงอุปสงค์ของปัจจัย การผลิตที่ใช้สำหรับนำไปผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย เพื่อบริโภคหรือตารางอุปสงค์เช่น ผลปาล์มเป็นปัจจัยการผลิต ในอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม อุปสงค์ปาล์มของโรงงานผลิตน้ำมันปาล์มจึงเป็นอุปสงค์ต่อเนื่อง

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการผลิต การส่งออก และราคา

1. ปัจจัยด้านบวก

1.1 การเพิ่มสัดส่วนการใช้ไบโอดีเซล ผสมในน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ส่งผลทำให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกเพิ่มขึ้น (อินโดนีเซีย มีการปรับสัดส่วนการใช้ไบโอดีเซล เป็น B10 มาเลเซียและไทยมีการปรับสัดส่วนการใช้ไบโอดีเซล เป็น B7)

1.2 ปัจจุบันไทยอยู่ระหว่างดำเนินการการยกร่างยุทธศาสตร์ปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มปี 2558 - 2569 และยกร่างพระราชบัญญัติปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ส่งผลให้อุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มของไทยมีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันได้

1.3 สหภาพยุโรปมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตไบโอดีเซลเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับไทยมีการจัดทำมาตรฐานในการผลิตน้ำมันปาล์มตาม RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil) ส่งผลทำให้น้ำมันปาล์มดิบของไทยเป็นที่ต้องการของตลาดสหภาพยุโรป

2. ปัจจัยด้านลบ

2.1 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การเกิดภาวะน้ำท่วมและฝนทิ้งช่วงในแหล่งปลูกจะส่งผลให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันที่จะออกสู่ตลาดมีความคลาดเคลื่อน ไม่เป็นตามฤดูกาลปกติ ซึ่งอาจเกิดปัญหาการขาดแคลนหรือเกินความต้องการใช้ในบางช่วง

2.2 ปริมาณสต๊อกน้ำมันปาล์มดิบของอินโดนีเซีย มาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตปาล์มน้ำมันรายใหญ่ของโลกปรับตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกปรับตัวลดลง

2.3 ภาวะเศรษฐกิจโลกยังชะลอตัว ส่งผลทำให้ความต้องการน้ำมันปาล์มดิบในตลาดโลกโดยเปรียบเทียบปรับตัวเพิ่มขึ้นน้อยกว่าปริมาณผลผลิตปาล์มในตลาดโลก

2.4 ปริมาณผลผลิตถั่วเหลืองของโลกมีมาก ทำให้ราคาน้ำมันถั่วเหลืองอ่อนตัวลง และกระทบต่อราคาน้ำมันพืชอื่น รวมถึงราคาน้ำมันปาล์มดิบปรับตัวลดลง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทย

2.5 นโยบายการปรับลดอัตราภาษีการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของอินโดนีเซีย และมาเลเซีย เพื่อกระตุ้นการส่งออกและขยายตลาด ส่งผลให้ราคาน้ำมันปาล์มดิบโลกมีแนวโน้มลดลง และจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทย

2.6 แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558-2579 (AEDP 2015) เมื่อเทียบกับแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2556-2578 (AEDP 2012) มีการลดเป้าหมายการใช้ไบโอดีเซล ในช่วงต้นแผนค่อนข้างมาก ส่งผลทำให้ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อผลิตไบโอดีเซลตั้งแต่ ปี 2563-2579 ต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้เดิม

ข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา

1. กำหนดมาตรการ แนวทางส่งเสริมการใช้ในประเทศให้มากขึ้น เช่น มาตรการภาษี ส่งเสริมด้านงานวิจัย

2. ส่งเสริมและผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสากล

3. ส่งเสริมและผลักดันน้ำมันปาล์มบริโภคเข้าสู่ตลาดอินโตจีนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไทยมีความได้เปรียบในด้านโลจิสติกส์

4. ป้องกันการลักลอบนำเข้าอย่างเข้มงวด

ข้อเสนอมาตรการ

1. ผลักดันการใช้ไบโอดีเซลเพิ่มขึ้นจาก 87 เป็น B10 ซึ่งจะสามารถเพิ่มปริมาณการใช้น้ำมันปาล์มดิบได้ ประมาณ 30,000 ตันต่อเดือน

2. กำหนดให้โรงงานสกัดจัดทำแผนการรับซื้อผลปาล์มน้ำมันประจำปี พ.ศ. 2559

3. จัดระบบการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร โดยเชื่อมโยงร่วมกับสภาเกษตรกร ลานเท และ

4. ควบคุมคุณภาพผลผลิตทะลายปาล์มตามมาตรฐานทะลายปาล์ม โดยควบคุมประสิทธิภาพ

5. ผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มเพิ่มขึ้น (ออนไลน์, (https://www.moac. go.th/palm_ situation-files-391991791796)

กลไกราคา

กลไกราคา หมายถึง ภาวการณ์เปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าและบริการอันเกิดจากแรงผลักดันของอุปสงค์ และอุปทาน เมื่อผู้ผลิตพยายามปรับปรุงการผลิตและบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้นจะเห็นได้ว่าราคาสินค้าและบริการเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน ตลอดจนเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนราคาให้เข้าสู่จุดดุลยภาพ เช่น เมื่อราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น โดยทั่วไปแล้วความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ก็จะลดลง แต่อุปทานของสินค้าและบริการจะเพิ่มขึ้น เป็นต้น

กลไกราคาจะพบได้ในทุกตลาด ยกเว้น ตลาดแบบผูกขาด เพราะกลไกราคาจะเกิดได้เฉพาะตลาดที่มีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะของตลาดเสรี หรือประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม หรือระบบเศรษฐกิจแบบผสมเท่านั้น โดยระบบเศรษฐกิจเหล่านี้จะมีกลไกราคาเป็นตัวกำหนดว่าจะผลิตสินค้าปริมาณเท่าใดและราคาเท่าใด

การกำหนดราคาสินค้าและบริการในทางเศรษฐกิจ กำหนดไว้ 2 วิธี คือ

1. ให้กลไกราคาเป็นเครื่องมือในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามแรงผลักดันของอุปสงค์และอุปทาน

2. รัฐบาลกำหนดราคาสินค้าและบริการ ด้วยการควบคุมและแทรกแซงราคาสินค้า และบริการด้วยวิธีกำหนดราคาเมื่อสินค้าที่จำเป็นขาดตลาด เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภค, การประกันราคาขั้นต่ำเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิต , การพยุงราคาสินค้าไม่ให้ตกต่ำมากเกินไป เพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่ให้ขาดทุน (ออนไลน์, http://www.digitalschool.club/digitalschool/social1_1_1/ social2_3 /more/page08.php

ปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย

ปัจจัยเสี่ยงของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่อาจมีผลต่อผู้ประกอบการ ที่เกิดจากมาตรการ/โครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม ปี 2564-2565

1) โครงการประกันรายได้แก่เกษตรกรสวนปาล์มน้ำมัน - คณะรัฐมนตรีอนุมัติจ่ายเงินส่วนต่างระหว่างราคาประกันและราคาอ้างอิงของปาล์มน้ำมันให้แก่เกษตรกรจำนวนไม่เกิน 25 ไร่/ครัวเรือน และต้นปาล์มต้องให้ผลผลิตแล้วมีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ปีขึ้นไป (กรณีราคาตลาดต่ำกว่า) โดยราคาประกันอยู่ที่ 4 บาท/กิโลกรัม สำหรับเปอร์เซ็นต์น้ำมันที่ 18% โดยโครงการระหว่างช่วงเดือนกันยายน 2564-สิงหาคม 2565 อยู่ระหว่างการนำเสนอ กนป. อนุมัติหลักการก่อนจะนำเสนอ ครม. พิจารณาให้ความเห็นชอบ และอนุมัติกรอบวงเงิน 7,660 ล้านบาท

2) มาตรการคู่ขนาน เพื่อปรับสมดุลน้ำมันปาล์มในประเทศ –ประกอบด้วย

2.1) ปรับลดสัดส่วนการใช้ B100 ในน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว B7, B10 และ B20 เป็น B7 (ธันวาคม 2564 - มีนาคม 2565) และปรับลดสูตรผสมจาก B7 เป็น B5 ในเดือนวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2565 เพื่อบรรเทาผลกระทบจากราคาน้ำมันดีเซลหมุนเร็วที่ปรับตัวสูงขึ้น จนกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน

2.2) โครงการผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มเพื่อลดผลผลิตส่วนเกิน เป้าหมาย 3.0 แสนตัน โดยจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสำหรับการส่งออกเฉพาะน้ำมันปาล์มดิบ (CPO) ในอัตรากิโลกรัมละ 2 บาท เมื่อระดับสต๊อกน้ำมันปาล์มดิบในประเทศสูงกว่า 3 แสนตัน และราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศสูงกว่าราคาตลาดโลก โดยมีมติคณะอนุกรรมการในปี 2564-2565 ดังนี้

- เห็นชอบขยายระยะเวลาส่งออกตามโครงการจากเดือนกันยายน 2564 เป็นธันวาคม 2564 และสำหรับระยะเวลาโครงการจากธันวาคม 2564 เป็นมีนาคม 2565 โดยมีกรอบวงเงินที่ 618 ล้านบาท
- เห็นชอบหลักการโครงการผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มเพื่อลดผลผลิตส่วนเกินปี 2565 เป้าหมาย 1.5 แสนตัน ภายในเดือนกันยายน 2565

3) มาตรการส่งเสริมการขับเคลื่อนการเพิ่มมูลค่าปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์ม โดยกำหนดผลิตภัณฑ์เป้าหมายทั้งหมด 8 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์สารหล่อลื่นพื้นฐาน (Base Oil) 2) น้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้าชีวภาพ (Bio-Transformer Oil) 3) สารซักล้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (สารตั้งต้น MES: Methyl Ester Sulfonate) 4) น้ำมันหล่อลื่น และจาระบีชีวภาพ (Bio Lubricant and Greases) 5) พาราฟิน (Paraffin) 6) สารกำจัดศัตรูพืชและแมลง (Pesticides/Insecticides) 7) น้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพกรีนดีเซล (Bio Hydrogenated Diesel : BHD)[16] และ 8) น้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยานชีวภาพไบโอเจ็ต (Biojet Fuels) สำหรับแผนการดำเนินงานและความคืบหน้า มีดังนี้

3.1) ด้านกระบวนการผลิต/เทคโนโลยีและนวัตกรรม สนับสนุนและส่งเสริมผู้ประกอบการไทยให้ขึ้นทะเบียนนวัตกรรม การขึ้นทะเบียนสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนรับรองสินค้า และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความคืบหน้าในปัจจุบันทางสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) และภาคเอกชน อยู่ระหว่างขั้นตอนการทดสอบและวิเคราะห์คุณสมบัติน้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้าชีวภาพเทียบกับน้ำมันหม้อแปลงที่นำเข้าจากต่างประเทศ

3.2) ด้านมาตรฐานและการทดสอบ สนับสนุนการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การจัดทำมาตรฐานการใช้และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและยกระดับห้องปฏิบัติการทดสอบความปลอดภัยผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล ความคืบหน้าทางสำนักงานมาตรฐาน

ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้แต่งตั้งอนุกรรมการวิชาการรายสาขา เพื่อจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์น้ำมันหม้อแปลงไฟฟ้าชีวภาพ

3.3) ด้านสิทธิประโยชน์ การเพิ่มประเภทกิจการที่ให้การส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล เพิ่มกิจการหรือประเภทอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล ให้สอดคล้องกับสิทธิประโยชน์ของกิจการเคมีภัณฑ์หรือ พอลิเมอร์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการยกเว้นและลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล มีมาตรการ Green Tax Expense เพื่อส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพของนิติบุคคล ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สกท.) อยู่ระหว่างการเสนอร่างประเภทกิจการที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 6 ผลิตภัณฑ์

3.4) ด้านอุปสงค์ ออกมาตรการสนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือพิจารณาเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองฉลากเขียวหรือตะกร้าเขียวเป็นลำดับแรก หรือสินค้าที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวตั้งแต่ระดับ 4 ขึ้นไป ปัจจุบันมีหน่วยงานที่ตกลงร่วมใช้ผลิตภัณฑ์เป้าหมาย เช่น กรมเจ้าท่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) นอกจากนี้กระทรวงการคลังได้ประกาศกฎกระทรวงกำหนดพัสดุและวิธีการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุที่รัฐต้องการสนับสนุน พ.ศ. 2563 ซึ่งรวมถึงพัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.5) มาตรการด้านอื่น เช่น การปรับปรุงกฎหมายผังเมืองให้เอื้อต่อการผลิต ปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงให้ใช้ผังเมืองรวมเพื่อสนับสนุนการประกอบกิจการอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมาย มาตรการส่งเสริม และสิทธิประโยชน์ภายใต้เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) สิทธิประโยชน์ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ อีอีซี เพื่อสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอลที่กำหนดให้โรงงานต้องตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมเท่านั้น การพิจารณาสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมสำหรับการลงทุน ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจชีวภาพ

4) การบริหารจัดการปริมาณน้ำมันทั้งระบบ ทางคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบดำเนินการโครงการติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบเพื่อบริหารจัดการและควบคุมสต๊อก ใช้งบประมาณ 372.5 ล้านบาท โดยให้กรมการค้าภายในติดตั้งเครื่องวัดปริมาณน้ำมันปาล์มดิบที่ถังเก็บของผู้ประกอบการ

5) การบริหารการนำเข้าโดย 1) กำหนดด่านศุลกากร (การนำเข้าปกติ) ได้เฉพาะด่านมาบตาพุด กรุงเทพฯ และแหลมฉบัง และ 2) กำหนดด่านนำผ่าน ซึ่งจะต้องนำผ่านต้นทางที่ด่านกรุงเทพฯเพียงด่านเดียว ส่วนด่านปลายทางกำหนดไว้ 3 ด่าน ได้แก่ ด่านจันทบุรี (ไปกัมพูชา) ด่านหนองคาย (ไป สปป. ลาว) และด่านแม่สอด (ไปเมียนมา)

ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศปี 2566-2567 คาดว่าจะกลับมาเติบโตเฉลี่ย 8.0-9.0% ต่อปี จากความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องโดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอล และภาคขนส่ง ที่คาดว่าจะทยอยฟื้นตัวตามภาวะเศรษฐกิจ ดังนี้

อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ คาดว่าความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบเพื่อกลั่นเป็นน้ำมันปาล์มบริสุทธิ์มีแนวโน้มเติบโต 10.0%-11.0% จากแนวโน้มอุตสาหกรรมอาหารที่น่าจะกลับมาเติบโตตามทิศทางการฟื้นตัวของธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม และร้านอาหาร ประกอบกับอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอลที่คาดว่าจะมีความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ/ไขมันปาล์ม (ได้จากกระบวนการสกัดบริสุทธิ์) เพิ่มขึ้นตามทิศทางการฟื้นตัวของการบริโภคสินค้าในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ ผงซักฟอก สบู่ ยา และเครื่องสำอางล่าสุด ทางการยังมีมาตรการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์โอเลโอเคมิคอลเป้าหมายจำนวน 8 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นไปตามแผนการปฏิรูปปาล์มน้ำมันและน้ำมันปาล์มทั้งระบบ พ.ศ. 2561-2580 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมโอเลโอเคมิคอลขั้นสูง และเพิ่มความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบ

อุตสาหกรรมไบโอดีเซล คาดว่าจะมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง โดยมีความต้องการใช้อยู่ที่ 5.3-5.5 ล้านลิตร/วัน หรือเติบโตเฉลี่ย 6.0%-7.0% ต่อปี ปัจจัยหนุนจาก

ความต้องการใช้ยานยนต์ดีเซลในภาคขนส่งที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 1) ภาวะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัว 2) การขยายตัวของธุรกิจ E-commerce ที่หนุนความต้องการใช้รถขนส่งเชิงพาณิชย์โดยเฉพาะรถปิกอัพ 3) ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งช่วยกระตุ้นความต้องการใช้รถเชิงพาณิชย์ และ 4) จำนวนรถเครื่องยนต์ดีเซลสะสมที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3.0-4.0% ต่อปี ผู้ผลิตยานยนต์รายใหญ่มีแนวโน้มพัฒนาเครื่องยนต์ดีเซลเพื่อรองรับการใช้น้ำมันดีเซลที่มีสัดส่วนไบโอดีเซลสูงขึ้น ทั้งรถขนาดใหญ่ รถปิกอัพ รถอเนกประสงค์และรถบรรทุก

ด้านปริมาณส่งออกคาดว่าอัตราการเติบโตจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยเพิ่มขึ้น 2.5-3.5% ต่อปี จากความต้องการของประเทศคู่ค้าสำคัญ เช่น อินเดีย และมาเลเซีย ขณะที่ภาครัฐของไทยยังมีมาตรการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง อาทิ การผลักดันการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบเพื่อลดผลผลิตส่วนเกิน เป็นต้น

บทสรุปและวิจารณ์

ปาล์มน้ำมันเป็นหนึ่งในพืชน้ำมันที่สำคัญของโลก และเป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย สามารถทำรายได้ให้ประเทศไทยจำนวนมหาศาล และเป็นสินค้าเศรษฐกิจของโลกที่สำคัญ มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่นๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ส่วนแบ่งการผลิตน้ำมันปาล์มในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว นอกจากจะเป็นพืชสำหรับการบริโภคแล้ว ปาล์มน้ำมันยังนำไปใช้ในอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในอุตสาหกรรมอาหารและไม่ใช่อาหาร รวมถึงการนำไปใช้ในการผลิตพลังงานทดแทน ซึ่งปัจจัยเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย พบว่า มีปัจจัยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 5 ปัจจัย 1) ความต้องการใช้น้ำมันปาล์มดิบในประเทศไทย 2) ปริมาณส่งออกน้ำมันปาล์มดิบไทย 3) ปัจจัยเสี่ยงของอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มที่อาจมีผลต่อผู้ประกอบการ ที่เกิดจากมาตรการ/โครงการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน 4) การบริหารจัดการปริมาณน้ำมันทั้ง 5) การบริหารการนำเข้า ซึ่งปัจจัย ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า

เมื่อสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดการผันแปรทางด้านเศรษฐกิจย่อมมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในเรื่องของเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มในการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยที่ได้นำเสนอมา จะเห็นได้ว่า ราคาปาล์มน้ำมันเป็นสิ่งที่มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอตามปัจจัยที่เข้ามากระทบ เป็นการยากที่จะเข้าใจความเป็นไปของราคาปาล์มน้ำมันได้อย่างแท้จริงหากไม่ใช่ผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่หากสามารถหาคำตอบได้ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวขึ้น-ลงของราคาปาล์มน้ำมันอย่างแท้จริง จะเป็นประโยชน์ในการบ่งชี้ทิศทางการเคลื่อนไหวของราคาปาล์มน้ำมันที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมน้ำมันพืชสำหรับบริโภค อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมไบโอดีเซล และอุตสาหกรรมโอลีโอเคมีคอล

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2563). แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2561 – 2580 (AEDP2018). กรุงเทพฯ : กระทรวงพลังงาน.

ชัยวัช โชวเจริญสุข. (2565). แนวโน้ม/ธุรกิจและอุตสาหกรรม ปี 2565- 2567 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : อุตสหกรรมน้ำมันปาล์ม.

วาริสวริน ชาญสุไชย. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อราคาปาล์มน้ำมันของไทย. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วิชัย รุ่งเรืองอนันต์. (2558). กลไกในการวิเคราะห์สถานการณ์ของราคาปาล์มน้ำมัน (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อุทิศ ฉัตรสิรพ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อราคาน้ำมันปาล์มในประเทศไทยปี 2560. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 9(1), 79-85.

เอกกร ภุมมารินทร์ และลลิตา จันทรวงศ์ไพศาล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันปาล์มดิบของในภาคใต้ประเทศไทย. ใน ลักขณา เศาธยะนันท์ (ประธาน), การประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.

Green Network. (2021). แผนพลังงานชาติ (National Energy Plan) คืออะไร. Retrieved from https://www.greennetworkthailand.com/แผนพลังงานชาติ-คืออะไร

การประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น :การทบทวนวรรณกรรม

Assessment of Service Innovation in Local Government: Literature Review

ภัทราวดี โพธิเหาะ[1*], ประภัสสร รักษาชนม์[1] , ชนาธิป มินสิน[1] , ชวรัฐ ธนินทรานนท์[1] , นุกูล ชิ้นฟัก[2] และเจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[3]

Pattrawadee Potihoh[1*], Papatsorn Raksachon[2] , Chanatip Minsin[3] , Chawarat Thanindaranond[4] , Nukool Chinfuk[5] and Jedsarid Sangkapan[6]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Master Of Education Students, Master of Management Program in Human and Organization Development Inovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Assist. Prof. Dr., Master of Management Program in Human and Organization Development Inovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[3]อาจารย์ ดร., หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Lecturer Dr., Master of Management Program in Human and Organization Development Inovation, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** pattrawadee.pot001@hu.ac.th

บทคัดย่อ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการจัดทำบริการสาธารณะมีการบริหารงานบริการสาธารณะท้องถิ่นมีลักษณะแตกต่างจากการบริหารงานบริการสาธารณะของรัฐบาลโดยทั่วไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการบริหารงานในระดับรองจากระดับชาติ หรือระดับรัฐบริหารงานท้องถิ่นเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครอง ตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น (Local Government) ประชาชนในห้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเองตามที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลดำเนินการปกครองท้องถิ่นของตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระภายใต้กรอบนโยบาย และการกำกับดูแลของรัฐ

บทความนี้เป็นการนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมศึกษาการประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย การประเมิน

นวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อรวบรวมข้อมูลและการใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษากรอบแนวคิดการวิจัยการประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่นมีปัจจัยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของนวัตกรรมบริการ 2) ด้านความน่าเชื่อถือของนวัตกรรมบริการ 3) ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ และ4) ด้านการเอาใจใส่ผู้รับบริการ ทั้งนี้การบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่นจะต้องมีการปรับตัวและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการคิดให้มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางและวิธีการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ทำงานเชิงรุกแบบบูรณาการ คล่องตัว รวดเร็ว มีขีดสมรรถนะสูงและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

คำสำคัญ: การบริการสาธารณะ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

A local administrative organization plays a very crucial role in providing public services, administering its public services differently from the ones provided by the government in general. The local administrative organization is an autonomous unit of local people where the administration is carried out under the national or government level. The local administration is established by decentralizing governance to allow local people to govern themselves in the form of the local government. The local people are authorized to govern themselves under decentralizing governance so as to conduct their own local government in accordance with their wills independently within the framework of policy and supervision of the government

This paper presents the literature review of the assessment of service innovation in the local government with the objective to form a conceptual framework for studying the assessment of service innovation in the local government. The secondary sources of information through online databases on both domestic and international levels are used for the data collection and content analysis. The research framework for assessing service innovation in the local government discloses four variables: 1) the concreteness of service innovation, 2) the reliability of service innovation, 3) the response to the needs of service users, and 4) the attention on service users. The assessment of service innovation in the local government has to be optimized and developed all the time, as well as changing the way of thinking to be people-centered and working methods in order to build a

modern, proactive, integrated, flexible, and fast-paced organization; and has the high performance and ability to respond with changes in a wide variety of operations as to fulfill the needs of people.

Keywords: Public Services, Local Administrative Organization

บทนำ

การบริหารงานสาธารณะมีความสำคัญมากในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการจัดทำบริการสาธารณะมีการบริหารงานบริการสาธารณะท้องถิ่นมีลักษณะแตกต่างจากการบริหารงานบริการ สาธารณะของรัฐบาลโดยทั่วไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองตนเองของ ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการบริหารงานในระดับรองจากระดับชาติ หรือระดับรัฐบริหารงานท้องถิ่นเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครอง ตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น (Local Government) ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจ ปกครองตนเองตามที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลดำเนินการปกครองท้องถิ่นของตนเองตาม เจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระภายใต้กรอบนโยบาย และการกำกับดูแลของรัฐ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2557) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ระบุไว้ชัดเจนว่า ต้องมีหน้าที่ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการ สาธารณะฉะนั้นบทบาทพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คือ การจัดทำและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดบริการสาธารณะมากขึ้น ซึ่งโดยหลักการแล้วการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นสามารถ การได้ในหลายแนวทาง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551) นอกจาก ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์ โอชา นายกรัฐมนตรีและ หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นกระบวนทัศน์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะนำไปสู่การรับมือกับพลวัตรของโลกในศตวรรษที่ 21 หน่วยงานภาครัฐในระบบบริหารราชการ แผ่นดิน ซึ่งถือเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการตอบสนองและขับเคลื่อนภารกิจของราชการให้ บรรลุตามเป้าหมายจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อปรับบทบาทให้สอดรับกับทิศทางการพัฒนา ท่ามกลางความท้าทายใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2559)

จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เป็นองค์กรที่มีความสำคัญในด้านการพัฒนาประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าในรูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหลาย อันจะเป็นองค์กรที่ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เป็นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นทั้งในแง่ของงาน (ภารกิจ) งบประมาณ (เงิน) และบุคลากรของท้องถิ่น ภายใต้การถ่ายโอนภารกิจและงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ดำเนินภารกิจ ซึ่งในการปฏิบัติงานขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเรื่องท้าทายความสามารถในเชิงการบริหารจัดการให้มีความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส เป็นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปรับตัวและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ตลอดจนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการคิดให้มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางและวิธีการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ทำงานเชิงรุกแบบบูรณาการ คล่องตัว รวดเร็ว มีขีดสมรรถนะสูงและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยการใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม และจิตสำนึกควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น สร้างภาระให้แก่ประชาชนเกินควร หรือเปิดช่องโอกาสการทุจริต เช่น ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง การอนุญาต การอนุมัติ และการขอรับบริการของรัฐที่มีขั้นตอนยืดยาว ใช้เวลานาน ซ้ำซ้อนและเสียค่าใช้จ่ายทางทั้งภาครัฐและภาคประชาชน (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2564) ภายใต้บริบทเหล่านี้ ผู้นำและบุคคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องพัฒนากระบวนทัศน์ใหม่ในการทำงาน เพื่อก้าวเข้าสู่ ยุคสังคมโลก Digital Economy บนพื้นฐานของการพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบ Digital & Innovation for Green Society ตามกระแสหลักสากลในบริบทประเทศไทย พร้อมด้วยการปรับระบบคิดให้ทันต่อพัฒนาการในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งคือหัวใจ เพื่อพัฒนาไปสู่สังคมดิจิทัลตามมาตรฐานสากลอันเป็นจุดมุ่งหมายเชิงวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเพื่อก้าวสู่สังคมยั่งยืน Smart City (ภาวิณี ลักขษร และกฤชวรรธน์ โล่ห์วัชรินทร์, 2562)

ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมได้ทำการศึกษาทั้ง ในประเทศและต่างประเทศจากระบบฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์รวมทั้งการรวบรวม ข้อมูล และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการศึกษาเฉพาะตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างมีเหตุมีผล โดยผลการศึกษาจะทำให้ได้คำตอบที่สามารถนำไปสร้างและพัฒนา เป็นตัวแบบการดำเนินงาน และสามารถนำเสนอแนวทางการดำเนินงานที่สามารถนำไปประยุกต์บูรณาการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างทันท่วงที

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎี

การสังเคราะห์สาระจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับการประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น ดังนี้

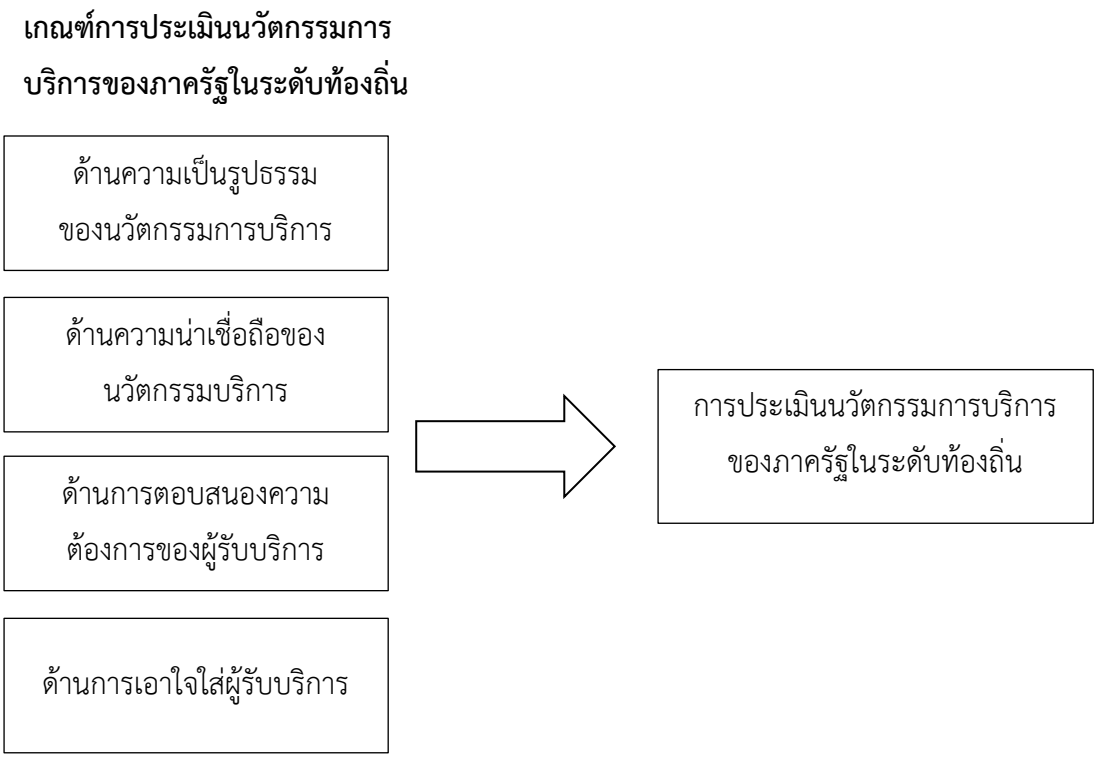
ปัจจุบัน นวัตกรรมได้กลายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปรับตัวของภาครัฐในการ เตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัฒน์ ทำให้ภาครัฐไทยอาจจะไม่สามารถใช้วิธีการบริหารจัดการภาครัฐเช่นเดิมและจำเป็นจะต้องหาวิธีการบริหารจัดการภาครัฐ ใหม่เพื่อเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น ก่อให้เกิดการสร้าง นวัตกรรมภาครัฐเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ภาครัฐไทยสามารถปรับตัวทันต่อความเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าของโลก และช่วยให้ภาครัฐไทยมีกลไกที่มีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันกับ ประเทศอื่น ๆ ในโลกได้ นวัตกรรมภาครัฐประกอบด้วย นวัตกรรมบริการ นวัตกรรมการส่งมอบ บริการนวัตกรรมการบริหาร/องค์การ นวัตกรรมทางความคิด นวัตกรรมเชิงนโยบาย และ นวัตกรรมเชิงระบบเรียกรวมว่า ระบบราชการ 4.0 ซึ่งเป็นแนวคิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการการ บริหารจัดการภาครัฐใหม่ ทั้งนี้ การสร้างนวัตกรรมภาครัฐนั้นจำ เป็นต้องมีการขับเคลื่อนโดยความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ข้าราชการหรือบุคลากรภาครัฐ ซึ่งเป็น กลไกสำคัญในฐานะผู้ให้บริการ ตลอดจนประชาชนในฐานะผู้รับบริการ อย่างไรก็ตาม การสร้างนวัตกรรมภาครัฐยังคงประสบปัญหากับความเป็นระบบราชการที่เป็นระบบที่ไม่มีความยืดหยุ่น ไม่มี ความคล่องตัว ยึดติดกับระเบียบแบบแผน ทำให้เกิดความล่าช้าและไม่ตอบสนองกับความต้องการ ของประชาชน ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าวยังเป็นความท้าทายที่องค์กรภาครัฐในบริบทของไทย (พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิ และณัฏยาณี บุญทองคำ, 2563)

อย่างไรก็ตามหากภาครัฐนำกลไกหรือแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนนวัตกรรมในองค์กรภาครัฐที่นำเสนอนั้นไปปฏิบัติ ก็จะส่งผลให้ความพยายามในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ไปสู่ระบบราชการ 4.0 ประสบความสำเร็จต่อไปด้วย ซึ่งการสร้างนวัตกรรม (Innovation) บนพื้นฐานของการสานพลังความร่วมมือกัน (Collaboration) ระหว่างภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม เพื่อทำการปรับปรุงและออกแบบนโยบายสาธารณะและการจัดบริการสาธารณะให้สามารถตอบโจทย์ ความท้าทายของประเทศหรือตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนที่แปรผันไปตามสภาพ พลวัตของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพ ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกช่องทางได้อย่างมั่นคงในอนาคต (พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิ และณัฏยาณี บุญทองคำ, 2563)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาทบทวนวรรณกรรมการประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่นของ จิตตินันท์ เดชะคุปต์, (2544); ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2548); นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2554); ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2559); ปิยะนุช ตันเจริญ และสุรศักดิ์ โตประสี (2560); พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิ และณัฏยาณี บุญทองคำ (2563); จิดาภา เร่งมีศรีสุข, นันทยา คงประพันธ์, ชนิดาภา กระแจะจันทร์, สมพงษ์ เกศานุช และนิสาชล ตรีไพบูลย์ (2564); เมลิสา มหาพล และกมลพร กัลยาณมิตร (2564); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (มปป.); Brudney and Selden (1995) และ Osborne and Plastril (2000)

สามารถสังเคราะห์การประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น ได้แก่ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของนวัตกรรมการบริการ 2) ด้านความน่าเชื่อถือของนวัตกรรมบริการ 3) ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ และ 4) ด้านการเอาใจใส่ผู้รับบริการ ตามภาพที่ 1



ภาพที่1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมการประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐของศึกษาทบทวนวรรณกรรมการประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่นของ จิตตินันท์ เดชะคุปต์, (2544); ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2548); นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2554); ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2559); ปิยะนุช ตันเจริญ และสุรศักดิ์ โตประสี (2560); พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิ และณัฏยาณี บุญทองคำ (2563); จิดาภา เร่งมีศรีสุข, นันทยา คงประพันธ์, ชนิดาภา กระแจะจันทร์, สมพงษ์ เกศานุช และนิสาชล ตรีไพบูลย์ (2564); เมลิสา มหาพล และกมลพร กัลยาณมิตร (2564); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (มปป.); Brudney and Selden (1995) และ Osborne and Plastril (2000) สามารถสังเคราะห์ปัจจัยตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านความเป็นรูปธรรมของนวัตกรรมบริการ 2) ความน่าเชื่อถือของนวัตกรรมบริการ 3) ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ และ 4) ด้านการเอาใจใส่ผู้รับบริการ

สรุปและอภิปรายผล

การประเมินนวัตกรรมการบริการของภาครัฐในระดับท้องถิ่น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยปัจจัยด้านความเป็นรูปธรรมของนวัตกรรมการบริการเป็นการสร้างนวัตกรรมการบริการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนโดยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วแก่ประชาชนที่มาเข้าใช้บริการ และเป็นการประหยัดต้นทุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (มปป.) ได้กล่าวถึงการสร้างนวัตกรรม คือ การนำวิธีคิด และกระบวนการใหม่ ๆ มาสร้างสรรค์ผลงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้คน ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมภาครัฐคงเกิดขึ้นจริงไม่ได้ หากภาครัฐไม่เปิดพื้นที่ให้เกิดการทดลองและทดสอบ เพื่อค้นคว้าสรรหาวิธีการใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ในการพัฒนาบริการสาธารณะ ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดนวัตกรรม คือ ศักยภาพการปรับตัวขององค์กรให้รวดเร็วและสอดคล้องกับบริบทของสถานการณ์สังคมเศรษฐกิจ

ด้านความน่าเชื่อถือของนวัตกรรมการบริการ เป็นการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างนวัตกรรมการบริการขึ้นมาโดยที่นวัตกรรมนั้นสามารถใช้ได้จริงและมีความยั่งยืนของอายุการใช้งาน มีการพัฒนาที่ทันต่อสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2559) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมการบริการเป็นแนวคิดที่ต่อยอดมาจาก เรื่องโซ่คุณค่า (Value Chain) หรือกระบวนการส่งต่อสินค้า และบริการให้ถึงมือลูกค้าอย่างราบรื่น เพียงแต่ได้เพิ่มเรื่อง การสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์บริการ การตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างทันที (Real-time) ระบบการส่ง มอบสินค้าที่มีประสิทธิภาพสูง และการใช้อินเทอร์เน็ตหรือระบบดิจิตอลมาให้บริการแก่ลูกค้า การบริการยุคใหม่จึงมีความจำเป็นอย่างสูงที่จะต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในเรื่องความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการ ใช้บริการและมีแนวโน้มการพัฒนาบริการด้วยการเชื่อมต่อ กับลูกค้า ขยายบริษัทจัดหา ซึ่งผู้จัดหาการบริการก็ต้องติดตามผลความพึงพอใจ ประสบการณ์ และพฤติกรรมของ ลูกค้า เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาบริการและแข่งขันกับคู่แข่ง

ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ เป็นพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่เข้ารับบริการที่แสดงออกหลังจากได้รับการบริการเป็นพฤติกรรมการแสดงออกในทางบวกของบุคคลที่เกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริง ใน สถานการณ์การบริการ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีองค์ประกอบของความพึงพอใจในการบริการ 2 ประการ คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์และคุณภาพของการบริการ แต่ถ้าการบริการที่ได้รับจริงน้อยกว่า บริการที่คาดหวังไว้จากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์บริการจะเกิดความไม่พึงพอใจในบริการ

ด้านการเอาใจใส่ผู้รับบริการ การให้บริการที่ดีและมีคุณภาพจำเป็นต้องประยุกต์ใช้แนวคิดทางจิตวิทยาในการให้บริการ คือ แนวคิดจิตวิทยาผสมผสานเข้าด้วยกันในลักษณะเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ในอันที่จะเสริมสร้างกลยุทธ์การให้การบริการและการพัฒนาทักษะการให้การบริการที่เน้นคุณภาพและ

ประสิทธิภาพ เพื่อที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายของการสร้างความพึงพอใจสูงสุดเกินคาดแก่ประชาที่รับบริการและช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยที่เป็นกิจกรรมหรือปฏิบัติการใด ๆ เพื่อช่วยเหลือในการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น (Hospitality) ซึ่งเป็นการปฏิบัติด้วยความตั้งใจ สนใจดูแลเอาใจใส่อย่างมีไมตรีจิต ส่งผลให้ เกิดความพึงพอใจแก่ประชาชนที่รับบริการ

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรยกระดับคุณภาพมาตรฐานการให้บริการโดยดำเนินการ จัดตั้งศูนย์รับบริการ ณ จุดเดียว (One Stop Service) ด้วยการเชื่อมโยงและบูรณาการกระบวนงาน บริการที่หลากหลายจากส่วนราชการต่าง ๆ มาไว้ ณ จุดเดียว อันเป็นการยกระดับคุณภาพมาตรฐาน การให้บริการประชาชน ที่เชื่อมโยงกันทุกภาคส่วนองค์กรโดยการปรับปรุงกระบวนงาน ขั้นตอนหรือ แก้ไขกฎ ระเบียบข้อบังคับให้มีความยืดหยุ่นให้เอื้อแต่การแก้ไขปัญหาของประชาชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาส่งเสริมการให้บริการประชาชน (e-Service) เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการขอรับบริการ แก่ประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจ ถึงขั้นตอนในการขอรับและการให้บริการขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของ ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจ มีทักษะ ในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการมีจิตใจที่เอื้อต่อการให้บริการที่ดีและให้บริการแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเจ้าหน้าที่ให้บริการต้องมีความรู้ในงานที่บริการเป็นอย่างดีให้บริการด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ และ บริการด้วยความเสมอภาค

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :กระทรวงมหาดไทย.

จิดาภา เร่งมีศรีสุข, นันทยา คงประพันธ์, ชนิดาภา กระแจะจันทร์, สมพงษ์ เกศานุช และนิสาชล ตรีไพบูลย์. (2564). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการบริหารเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทศวรรษหน้า (รายงานผลการวิจัย). สืบค้นเมื่อ14 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://so04.tcithaijo.org/index.php/ JSBA/article/view/255636?fbclid= IwAR15ZJ 5jywX9LR0KolplaaIAUNf_u4JcfWjkJkmpNFRydfvKi3HjsJrdbU

จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2544) จิตวิทยาการบริการ, เอกสารการสอนหน่วยที่ 8 – 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2559). นวัตกรรมการบริการ : กลยุทธ์ที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์การธุรกิจบริการ. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 14(2), 13-24.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2548. การบริหารราชการแนวใหม่ บริบทและเทคนิควิธี. กรุงเทพฯ : บริษัท วิชั่น พริ้นท์ แอนด์มีเดีย จำกัด.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2554). มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2557). เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดบริการสาธารณะของท้องถิ่น. หน่วยที่ 1-15. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ปิยะนุช ตันเจริญ และสุรศักดิ์ โตประสี. (2560). คุณภาพการให้บริการสาธารณะด้านงานสวัสดิการขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองชุมพลเหนือ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.

พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิ และณัฏยาณี บุญทองคำ. (2563). การสร้างนวัตกรรมในบริบทภาครัฐไทย. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 6(3), 287-299.

ภาวิณี ลักขษร และกฤชวรรธน์ โล่ห์วัชรินทร์. (2562). เงื่อนไขการเกิดนวัตกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 10(2), 109-126.

เมลิสา มหาพล และกมลพร กัลยาณมิตร. (2564). การสร้างนวัตกรรมการบริหารองค์การภาครัฐ. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 7(1), 295-305.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2559). การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (มปป.). ห้องปฏิบัติการนวัตกรรมภาครัฐ. สืบค้นเมื่อ14 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://www.opdc.go.th

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2564). แผนการบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2560-2564. สืบค้นเมื่อ14 กุมภาพันธ์ 2566 จาก http://www.personnel.moi.go.th/manpower/2560/hrmplan.pdf

Brudney, J. L.; Selden, Sally Coleman. (1995). The Adoption of Innovation by Smaller Local Governments: The Case of Computer Technology. The American Review of Public Administration, 25(1), 15.

Osborne, D. &Plastril, P. (2000). Innovation in public services-Literature review. Retrieved July 2, 2013, from http://www.idea.gov.uk/idk/aio/1118552.

การศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565 ศึกษากรณีการเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอดของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่

Study on the satisfaction of the people in Hat Yai Municipality with the enforcement of the Land Traffic Act B.E. 2522; Study on the case of strict parking restrictions of traffic police at Hat Yai Provincial Police Station

วันเฉลิม ว่องสนั่นศิลป์[1*] และฟารฮานา มะแตฮะ[2]

Wanchlearm Wongsanansin[1*] and Farhana Mataeha[2]

[1] อาจารย์ประจำสาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Lecturer of Department the law, Faculty of Law, Hatyai University.

[2]นักศึกษาระดับปริญญาตรี, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Undergraduate student, Faculty of law, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** wanchlearm@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้จัดทำเพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ฉบับ แก้ไขเพิ่มเติม ปีพ.ศ.2565 ศึกษากรณีการเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอด ของตำรวจจราจร สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยเน้นศึกษาเกี่ยวกับผู้ถูกเจ้าพนักงานล็อคล้อรถ โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของจราจรทางบกและมาตรการการลงโทษจากการฝ่าฝืนกฎจราจรของไทยและต่างประเทศ 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดเป็นจำนวน 100 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอบ่าง คือ ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยการสอบถามประชาชนทั้ง 2 กลุ่มตัวอบ่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีอายุมากกว่า 25 ปี ที่อยู่ในภูมิลำเนาเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มามากกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี โดยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ในปัจจุบันมีการขยายตัวเมือง และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้ในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่มีรถเพิ่มเป็นจำนวนมากขึ้น ทำให้มีพื้นที่จอดรถมีไม่เพียงพอ และจะก่อให้เกิดมีการจอดรถที่พื้นที่ที่ห้ามจอด โดยกลุ่มตัวอย่างมีทั้งที่ทราบและไม่ทราบว่าการที่จอดรถในบริเวณห้ามจอดมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ฉบับ แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ.2565

ผลการวิจัยพบว่า โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าเป็นความผิดแต่สำหรับผู้ใช้รถใช้ถนนส่วนใหญ่จะทราบถึงกฎจราจรเป็นอย่างดี และหากมีกฎแล้วจะต้องพบถึงโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น ถูกเสียค่าปรับจากการฝ่าฝืนกฎจราจร โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะต้องเสียค่าปรับ ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่ทราบว่าหากมีการฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับกฎหมายแล้วยังจะต้องเสียค่าปรับอีก

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, เทศบาลนครหาดใหญ่, พระราชบัญญัติจราจรทางบก, การจอดรถในที่ห้ามจอด, ตำรวจจราจร

Abstract

This research article was developed to study the satisfaction of the people in Hat Yai Municipality with the enforcement of the Road Traffic Act B.E. park of the traffic police Hat Yai Police Station The researcher focused on the study of people who were wheel-locked by an officer. The objectives are: 1. To study the laws, regulations, rules and regulations of road traffic and punishment measures for traffic violations in Thailand and abroad. 2. To study the satisfaction of the people in Hat Yai municipality. Regarding the enforcement of the Road Traffic Act, B.E. 2522, amended in B.E. Hat Yai and people who use cars in Hat Yai municipality The research tool is an online questionnaire. by asking the people of both groups The statistics used in data analysis were the percentage value. It was found that most of the respondents were aged over 25 years and lived in Hat Yai municipality for more than 1 year but not more than 5 years. urban expansion And it is also a tourist attraction in the area of Hat Yai Municipality, there are more and more cars. resulting in insufficient parking space And will cause parking in the area where parking is prohibited. The sample group both knew and did not know that parking in the prohibited area is an offense under the Road Traffic Act B.E. 2522, amended in B.E. 2565.

The results of the research revealed that most of the sample did not know that it was an offense but most of the road users knew the traffic rules very well. And if there are rules, then there will be penalties for those who break the law, such as being fined for violating traffic rules. The majority of the sample did not agree to pay the fine. Which the general public does not know that if there is a violation of the law and will still have to pay a fine

Keywords : Satisfaction , Hat Yai City Municipality , Land Traffic Act , Parking in prohibited places , Traffic Police

บทนำ

ปัญหาการจราจร นับเป็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญของประเทศต่างๆทั่วโลก สำหรับประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ามั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอุตสาหกรรม รวมทั้งการขยายตัวเมือง และจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ของแต่ละประเทศมีความก้าวหน้าทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะการเร่งพัฒนาการคมนาคมขั้นพื้นฐาน การขนส่งและการอุตสาหกรรม การขนส่งและการคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้จำนวนยานพาหนะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับทุกปี แม้ว่าจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่ในทางกลับกันผลของการพัฒนาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน กฎจราจร คือส่วนหนึ่งของกฎหมายจราจร ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการบังคับควบคุมการจราจรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีความเป็นระเบียบ กฎหมายจราจรที่ใช้เป็นหลักในประเทศก็คือพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522

ในสังคมปัจจุบันนี้วิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าไปมากการคมนาคมสะดวกขึ้น ในสมัยโบราณจะเดินทางไปที่ใดก็อาศัยการเดิน ถ้าเดินทางไปในระยะทางไกลก็จะใช้สัตว์เป็นพาหนะ เช่น ช้าง ม้า ฯลฯ แต่ในปัจจุบันนี้จะเห็นว่าการคมนาคมรวดเร็วทั้งทางบก ทางเรือและทางอากาศ โดยเฉพาะการคมนาคมทางบก มีรถยนต์ประเภทต่างๆ เป็นพาหนะจำนวนมากขึ้นตามฐานะเศรษฐกิจของพลเมือง ดังนั้นจึงมีกฎหมายว่าด้วยการจรจรทางบกขึ้นมาเป็นหลักเพื่อควบคุมการใช้เส้นทางของผู้ขับขี่ คนเดินท้าคนจูงหรือหรือไล่ต้อนสัตว์ ให้ปฏิบัติตามหลักของกฎหมาย เพื่อสงวนไว้ซึ่งชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม วัตถุประสงค์สำคัญของพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 คือ ต้องการควบคุมการใช้รถใช้ถนนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

การกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรเป็นการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญาประเภท Mala Prohibita ซึ่งหมายถึงคือความผิดที่เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด โดยอาจมิได้เกี่ยวกับศีลธรรมเลย เพราะเมื่อสังคมเจริญขึ้น การติดต่อระหว่างคนในสังคมมีมากขึ้นและใกล้ชิดยิ่งขึ้น ซับซ้อนยิ่งขึ้น เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตก็มีมากขึ้น ทำให้มีข้อขัดแย้งในสังคมมากขึ้น กฎเกณฑ์ที่เป็นแต่ขนบธรรมเนียมประเพณีไม่เพียงพอจึงจำต้องมีกฎเกณฑ์ที่บัญญัติขึ้นมาทันทีเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การกระทำผิดที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด กล่าวคือการกระทำนั้น ๆ ไม่ได้เป็นความชั่วหรืออาชญากรรมด้วยตัวของมันเองแต่อย่างใด เช่น การที่ผู้ขับขี่รถยนต์จะเลี้ยวซ้าย หรือเลี้ยวขวาก็ย่อมสามารถกระทำได้โดยอิสระหากขับขี่ในบ้านของตนเอง แต่หากขับขี่ไปบนท้องถนนแล้วฝ่าฝืนเครื่องหมายจราจรบังคับห้ามเลี้ยวซ้ายเข้า ก็จะเป็นความผิดทันทีทั้งที่การเลี้ยวซ้ายหรือเลี้ยวขวาก็ไม่ได้เป็นการชั่วหรือเป็นอาชญากรรมแต่อย่างใด

การขับรถฝ่าสัญญาณไฟจราจรถือว่าเป็นความผิดจราจรที่ร้ายแรง เพราะเป็นการกระทำที่อันตราย เป็นปัญหาสำคัญด้านความปลอดภัยบนท้องถนนเพราะเป็นสาเหตุทำให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนที่

รุนแรง และก่อให้เกิดความสูญเสียเป็นอย่างมาก สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุบนถนนเกิดจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ พฤติกรรมต่างๆอันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุ เช่น ความประมาท มักง่าย การฝ่าฝืนกฎระเบียบ เป็นต้น

โดยบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมจัดการจราจรและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจร ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ก็มีส่วนต่อการที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจรด้วย หากการบังคับใช้กฎหมายไม่สัมฤทธิผล มีการปล่อยละเลยไม่จับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมายจราจรอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ใช้รถใช้ถนนที่ขาดซึ่งวินัยทางการจราจรอยู่แล้ว ยังมีโอกาสฝ่าฝืนกฎจราจรได้ง่ายขึ้นซ้ำอีก

เทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นเทศบาลนครที่ตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หาดใหญ่ถือได้ว่าเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ ครั้งหนึ่งเคยเป็น ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การค้า และการขนส่งที่สำคัญของภาคใต้ และเป็นเทศบาลนครที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 3 ของประเทศไทย รองจากเทศบาลนครนนทบุรี และเทศบาลนครปากเกร็ด หาดใหญ่ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลนครหาดใหญ่เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2538 มีพื้นที่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ 21 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดใหญ่ทั้งตำบล มีประชากรใน พ.ศ. 2560 จำนวน 159,233 คน ซึ่งนับได้ว่าการจราจรในเขตพื้นที่นครหาดใหญ่ติดขัดในช่วงเวลาเร่งด่วน หรือในช่วงเทศกาลต่างๆ เหมือนในเขตกรุงเทพมหานคร

จากปัญหาผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลหาดใหญ่ กับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ศึกษากรณี การเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอด ของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของจราจรทางบกและมาตรการการลงโทษจากการฝ่าฝืนกฎจราจรของไทยและต่างประเทศ

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ฉบับ แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การจราจร หมายถึง การใช้ทางของผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือคนที่จูง ขี่ หรือไล่ต้อนสัตว์ ซึ่งปัญหาการจราจร หมายถึง อุปสรรค ข้อขัดข้อง ที่ทำให้การจราจรติดขัดไม่บรรลุเป้าหมายของผู้ขับขี่ คนเดินเท้า หรือประชาชนทั่วไปในสังคม ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการจราจรทั้งทางตรงและทางอ้อม

กฎหมายจราจร เป็นกฎหมายที่บัญญัติเพื่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของผู้ขับขี่ ผู้ใช้รถใช้ถนน ตลอดจนความประสงค์ที่จะให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการใช้รถใช้ถนน

กฎหมายจราจรเป็นกฎหมายที่ไม่ได้ถูกบัญญัติขึ้นโดยเหตุผลทางด้านศีลธรรม แต่ได้ถูกบัญญัติขึ้นโดยเหตุผลทางเทคนิค จึงเรียกว่า กฎหมายเทคนิค การกระทำผิดตามกฎหมายจราจรจึงเป็นการกระทำผิดตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้เนื่องจากความเจริญของสังคมทำให้การใช้รถใช้ถนนมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้มีการพัฒนารูปแบบ

เทศบาลนครหาดใหญ่เป็นเมืองเศรษฐกิจ เมืองการค้า มีสินค้าปลอดภาษีธุรกิจภาคบริการและการท่องเที่ยว เมืองศูนย์กลางการคมนาคมของจังหวัดสงขลาและภาคใต้ เมืองที่มีสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง เมืองที่ติดกับประเทศ เพื่อนบ้านอดีตถึงปัจจุบันหาดใหญ่เป็นเมืองที่ชาวมาเลเซียและสิงคโปร์นิยมเข้ามาท่องเที่ยว เทศบัญญัติเทศบาลนครหาดใหญ่ เรื่อง จัดระเบียบการจอดรถ พ.ศ. 2565 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 ประกอบกับมาตรา 7 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดรถในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2562 และข้อ 5 แห่งกฎกระทรวงการมอบให้เอกชนทำหน้าที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมจอดรถแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2564

ตามที่เทศบาลนครหาดใหญ่ได้แต่งตั้งคณะทำงานตราเทศบัญญัติเทศบาลนครหาดใหญ่ เรื่อง การจัดระเบียบการจอดรถ พ.ศ.2565 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติ จัดระเบียบการจอดยานยนต์ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล พ.ศ.2530 มาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาให้ใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดยานยนต์ในเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล พ.ศ.2530 เพื่อใช้บังคับในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ต่อมาพระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดรถในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้วันที่ 6 พฤษภาคม 2564 โดยให้ยกเลิกพระราชบัญญัติ จัดระเบียบการจอดยานยนต์ในเขตเทศบาลและเขตสุขาภิบาล พ.ศ.2530 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 จึงจำเป็นต้องตราเทศบัญญัตินี้ และนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ ได้เสนอร่างเทศบัญญัติดังกล่าวต่อสภาเทศบาล ซึ่งสภาเทศบาลได้มีมติเห็นขอบให้ตราเป็นเทศบัญญัติได้ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาได้ให้ความเห็นชอบเทศบัญญัติแล้วนั้น เทศบาลนครหาดใหญ่ จึงประกาศใช้เทศบัญญัติ เรื่อง การจัดระเบียบการจอดรถ พ.ศ.2565 และให้มีผลบังคับใช้นับแต่วันประกาศโดยเปิดเผยแล้ว 7 วัน ณ สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงเทศบัญญัติเมืองหาดใหญ่ ว่าด้วยการจัดระเบียบการจอดยานยนต์ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 60 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 ประกอบกับมาตรา 7 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดรถในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2562 และข้อ 5 แห่งกฎกระทรวงการมอบให้เอกชนทำหน้าที่เรียกเก็ค่าธรรมเนียมจอดรถแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2564 เทศบาลนครหาดใหญ่ โดยความเห็นชอบของสภาเทศบาลนครหาดใหญ่และผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา จึงตราเทศบัญญัติไว้ ข้อ 4 ในเทศบัญญัตินี้

“รถ” หมายความว่า รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ยานพาหนะทางบกประเภทอื่นที่กำหนดในบัญชีอัตราค่าธรรมเนียมจอดรถท้ายเทศบัญญัตินี้

“จอดรถ” หมายความรวมถึง หยุดรถ เว้นแต่การหยุดนั้นจะเกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ หรือเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุที่ไม่อาจนำรถนั้นเคลื่อนที่ไปได้โดยมิใช่ความผิดของผู้ขับขี่

“ที่จอดรถ” หมายความว่า ที่ที่เทศบาลนครหาดใหญ่จัดไว้เป็นที่จอดรถ หรือที่ที่มีเครื่องหมายอนุญาตให้จอดรถได้ แต่ไม่หมายความรวมถึงอาคารที่จอดรถของเทศบาลนครหาดใหญ่

ในส่วน ข้อ 6 ผู้ใดจอดรถในที่จอดรถต้องปฏิบัติตามระเบียบการจอดรถ ดังต่อไปนี้

(1) ให้จอดรถในที่จอดรถ ตามชนิดของรถที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดไว้ ช่องละ 1 คัน

(2) ระหว่างเวลา 08.00 นาฬิกา - 18.00 นาฬิกา ยกเว้น ที่จอดรถบริเวณถนนนิพัทธ์อุทิศ 1 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 2 ถนนนิพัทธ์อุทิศ 3 และถนนเสน่หานุสรณ์ ระหว่างเวลา 07.30-17.00 นาฬิกา หรือตามที่นายกเทศมนตรีหาดใหญ่ประกาศกำหนด ให้เสียค่าธรรมเนียมจอดรถแก่พนักงานเจ้าหน้าที่และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกบัตรหลักฐานให้ โดยแสดงบัตรหลักฐานดังกล่าวไว้ในที่ซึ่งเห็นได้ง่าย

(3) ถ้านำรถออกไปจากที่จอดรถก่อนสิ้นสุดกำหนดเวลาที่เสียค่าธรรมเนียมไว้ จะเรียกค่าธรรมเนียมคืนไม่ได้ และให้ถือว่าสิทธิการใช้ที่จอดรถครั้งนั้นสิ้นสุดลง

ข้อ 7 ผู้ใดจอดรถในที่จอดรถตามข้อ 4 ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราท้ายเทศบัญญัตินี้ เทศบาลนครหาดใหญ่อาจมอบให้เอกชนทำหน้าที่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมจอดรถแทนเทศบาลนคร หาดใหญ่ได้

ข้อ 8 ห้ามจอดรถในที่จอดรถ เมื่อปรากฏว่า

(1) รถนั้นบรรทุกวัตถุระเบิด น้ำมันเชื้อเพลิง วัตถุอันตรายอื่นๆ

(2) เกิดสาธารณภัยในบริเวณที่จอดรถนั้น

(3) รถนั้นมีขนาดหรือบรรทุกของยื่นเกินช่องที่กำหนดไว้

ข้อ 9 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดๆ เป็นการกีดขวางต่อการจอดรถในที่จอดรถ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

ข้อ 10 ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมจอดรถแก่รถ ดังต่อไปนี้

(1) รถที่ใช้ในการพยาบาลของสถานพยาบาลในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่

(2) รถที่เข้าปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และรถที่ช่วยเหลือ

(3) รถที่ใช้ปฏิบัติหน้าที่ในขณะปฏิบัติตามเทศบัญญัตินี้

(4) รถที่ใช้ในการเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของเทศบาลนคร

(5) รถของเทศบาลนครหาดใหญ่หรือรถของส่วนราชการอื่นที่ใช้ขณะปฏิบัติหน้าที่

ข้อ 11 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) ควบคุมการจอดรถในที่จอดรถให้เป็นไปตามเทศบัญญัตินี้

(2) เรียกเก็บค่าธรรมเนียมจอดรถในที่จอดรถตามอัตราและวิธีการที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัตินี้ ณ สถานที่ที่จอดรถ

ให้นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่และรองนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่มีอำนาจว่ากล่าวตักเตือนหรือเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน หรือจะส่งให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดำเนินการเปรียบเทียบก็ได้ให้ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล หรือพนักงานเทศบาลซึ่งนายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่แต่งตั้ง สั่งให้ผู้จอดรถในที่ที่มีกฎหมายห้ามจอดรถตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกเคลื่อนย้ายรถออกไปจากที่ตังกล่าว ในกรณีที่ไม่พบผู้ขับขี่รถนั้น จะใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถหรือเคลื่อนย้ายรถไปไว้ณ สำนักงานเทศบาลนครหาดใหญ่หรือสถานที่อื่นที่นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่ประกาศกำหนดก็ได้ และให้มีอำนาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายในการใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถ ค่าเคลื่อนย้ายรถในกรณีมีการเคลื่อนย้ายค่าดูแลรักษารถตามอัตราท้ายเทศบัญญัตินี้ และให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบกเช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก

ข้อ 12 ผู้ใดเจตนาจอดรถในที่จอดรถ นอกเหนือเวลาที่กำหนดไว้ตามข้อ 6(2) โดยกีดขวางทางเข้าออกอาคารของผู้อื่น จนทำให้เจ้าของอาคารหรือผู้อยู่อาศัยได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ผู้นั้นต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็นพิเศษหนึ่งพันบาท

ข้อ 13 ผู้ใดฝ่าฝืนเทศบัญญัตินี้หรือผู้ซึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อ 11 ต้องเสียค่าธรรมเนียมเป็นพิเศษตั้งแต่สองร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาทให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีสิทธิยึดหน่วงรถที่อยู่ในครอบครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระคำธรรมเนียมเป็นพิเศษ โดยในการยึดหน่วงดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับ เจ้าพนักงานจราจรตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก

ข้อ 14 ให้นายกเทศมนตรีนครหาดใหญ่รักษาการตามเทศบัญญัตินี้และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหา ออกระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่ง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามเทศบัญญัตินี้

กฎหมายจราจรที่เกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามปฏิบัติในการใช้รถ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 57 เว้นแต่จะได้มีบทบัญญัติ กฎ หรือข้อบังคับตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ห้ามมิให้ผู้ขับขี่จอดรถ

(1) บนทางเท้า

(2) บนสะพานหรือในอุโมงค์

(3) ในทางร่วมทางแยก หรือในระยะสิบเมตรจากทางร่วมทางแยก

(4) ในทางข้าม หรือในระยะสามเมตรจากทางข้าม

(5) ในเขตที่มีเครื่องหมายจราจรห้ามจอดรถ

(6) ในระยะสามเมตรจากท่อน้ำดับเพลิง

(7) ในระยะสิบเมตรจากที่ติดตั้งสัญญาณจราจร

(8) ในระยะสิบห้าเมตรจากทางรถไฟผ่าน

(9) ซ้อนกันกับรถอื่นที่จอดอยู่ก่อนแล้ว

(10) ตรงปากทางเข้าออกของอาคารหรือทางเดินรถ หรือในระยะห้าเมตรจากปากทางเดินรถ

(11) ระหว่างเขตปลอดภัยกับขอบทาง หรือในระยะสิบเมตรนับจากปลายสุดของเขตปลอดภัยทั้งสองข้าง

(12) ในที่คับขัน

(13) ในระยะสิบห้าเมตรก่อนถึงเครื่องหมายหยุดรถประจำทางและเลยเครื่องหมายไปอีกสามเมตร

(14) ในระยะสามเมตรจากตู้ไปรษณีย์

(15) ในลักษณะกีดขวางการจราจร

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 59 หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจร หรือเจ้าพนักงานจราจร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรภายใต้การควบคุมดูแลของบุคคลดังกล่าว มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

การเคลื่อนย้ายรถหรือใช้เครื่องมือบังคับให้รถที่หยุดหรือจอดอยู่ไม่ให้เคลื่อนย้ายได้ตามวรรคสอง หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจร หรือเจ้าพนักงานจราจร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจร ไม่ต้องรับผิดสำหรับความเสียหายใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรานี้ เว้นแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการที่รถถูกเคลื่อนย้ายหรือการใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษารถระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจร ทั้งนี้ ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

เงินที่ได้จากเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซึ่งชำระตามวรรคสี่ เป็นรายได้ที่ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง และให้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการตามมาตรานี้ตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

ในกรณีที่เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาตามวรรคสี่ หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจยึดหน่วงรถนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระค่าใช้จ่ายและค่า

ดูแลรักษาดังกล่าว โดยในระหว่างที่ยึดหน่วงนั้นให้คำนวณค่าดูแลรักษาเป็นรายวัน ถ้าพ้นกำหนดสามเดือนแล้วเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ยังไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว ให้หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจนำรถนั้นออกขายทอดตลาดได้ เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดเมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาที่ค้างชำระแล้ว เหลือเงินเท่าใดให้คืนแก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิที่แท้จริงต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลหาดใหญ่ กับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ฉบับ แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565 ศึกษากรณี การเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอดของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่ใช้รถยนต์ในการเดินทางในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบแผนการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ

ผู้วิจัยใช้กระบวนวิธีการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 100 คน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งจำนวนของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

กลุ่มที่ 2 ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้ทำการแบบสอบถามความพึงพอใจที่บังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ.2565 ในรูปแบบออนไลน์ (Forms Online)

ขั้นตอนการดำเนินวิจัย ผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการถูกเจ้าพนักงานล็อคล้อรถฯ และได้นำข้อมูลไปทำแบบสำรวจเพื่อที่จะให้ประชาชน ได้ทำแบบสอบถามความพึงพอใจในการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ฉบับ แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ.2565 ศึกษากรณี การเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอดของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ (Social Online) แนวคิด ทฤษฎี วิจัย ตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มตัวอบ่างที่ได้ทำแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยมีวัตถุในการศึกษาคือ 1. เพื่อศึกษากฎหมายจราจรทางบกและมาตรการการลงโทษจากการฝ่าฝืนกฎจราจร 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ.2565

1. กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับการจราจร

พระราชบัญญัติจราจรทางบก คือ ส่วนหนึ่งของกฎหมายจราจร ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการบังคับควบคุมจราจรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีความเป็นระเบียบกฎหมายจราจรเป็นหลักในประเทศ คือพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ.2565

การกำหนดอัตราค่าปรับ ในการกำหนดค่าปรับในแต่ละข้อหาความผิดที่เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แม้ตามกฎหมายจราจรจะกำหนดโทษปรับเฉพาะไว้ แต่ในทางปฏิบัติที่เจ้าพนักงานดำเนินการอยู่นั้นเจ้าพนักงานได้กำหนดค่าปรับแต่ละข้อหาความผิดไว้ตายตัว

การที่ผู้ขับขี่จอดรถในที่ห้ามจอด ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ตามมาตรา 59 หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ได้

หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจร หรือเจ้าพนักงานจราจร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรภายใต้การควบคุมดูแลของบุคคลดังกล่าว มีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

การเคลื่อนย้ายรถหรือใช้เครื่องมือบังคับให้รถที่หยุดหรือจอดอยู่ไม่ให้เคลื่อนย้ายได้ตามวรรคสอง หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจร หรือเจ้าพนักงานจราจร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจร ไม่ต้องรับผิดสำหรับความเสียหายใด ๆ อันเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรานี้ เว้นแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ต้องชำระค่าใช้จ่ายในการที่รถถูกเคลื่อนย้ายหรือการใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้าย ตลอดจนค่าดูแลรักษารถระหว่างที่อยู่ในความครอบครองของหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจร ทั้งนี้ตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

เงินที่ได้จากเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซึ่งชำระตามวรรคสี่ เป็นรายได้ที่ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังและให้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการตามมาตรานี้ตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

ในกรณีที่เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาตามวรรคสี่ หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจยึดหน่วงรถนั้นไว้ได้จนกว่าจะได้รับชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว โดยในระหว่างที่ยึดหน่วงนั้นให้คำนวณค่าดูแลรักษาเป็นรายวัน ถ้าพ้นกำหนดสามเดือนแล้วเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ยังไม่ชำระค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาดังกล่าว ให้หัวหน้าเจ้าพนักงานจราจรหรือเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจนำรถนั้นออกขายทอดตลาดได้ เงินที่ได้จากการขายทอดตลาด เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาด ค่าใช้จ่ายและค่าดูแลรักษาที่ค้างชำระแล้ว เหลือเงินเท่าใดให้คืนแก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิที่แท้จริงต่อไป

ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้มีเพื่อต้องการคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้ที่สัญจรรถ เพื่อความเรียบร้อยของสังคม และเพื่อไม่ก่อให้เกิดการทำความผิดซ้ำที่เกิดจากความมักง่ายของประชาชน และการที่เจ้าพนักงานจราจรเคลื่อนย้ายรถหรือใช้เครื่องมือบังคับไม่ให้เคลื่อนย้ายรถ (ล็อคล้อ) ที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎจราจร เจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

2. กฎหมายต่างประเทศ

ประเทศญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่นำระบบแต้มมาใช้ในกฎหมายจราจร โดยมีจุดประสงค์หลักคือ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนของทุกฝ่าย ซึ่งระบบแต้มความผิดของญี่ปุ่นนั้น แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือ 1) แต้มความผิดพื้นฐานสำหรับความผิดทั่วไป 2) แต้มความผิดพื้นฐานสำหรับความผิดเฉพาะ 3) แต้มความผิดเพิ่มเติมกรณีเกิดอุบัติเหตุ และ 4) แต้มความผิดเพิ่มเติมกรณีชนแล้วหนี

กรณีแต้มความผิดพื้นฐานสำหรับความผิดทั่วไป เช่น ขับโดยไม่มีใบขับขี่ 25 แต้ม ร่วมกันกระทำการอันอาจเป็นอันตราย (เช่น ขับรถแข่งกัน หรือขับรถจักรยานยนต์คู่ขนานกัน) 25 แต้ม ขับรถในสภาพที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในลมหายใจเกินกว่า 0.25 มก./ลิตร 25 แต้ม ขับขี่ในสภาพเหนื่อยล้า 25 แต้ม จอดรถในที่ห้ามจอด 2 แต้ม ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน 2 แต้ม ขับรถย้อนศร 2 แต้ม ไม่หยุดที่ทางม้าลาย 2 แต้ม ขับรถโดยไม่ระมัดระวัง 2 แต้ม ไม่เว้นระยะห่างจากรถคันหน้าเพียงพอ 1 แต้ม ใช้โทรศัพท์มือถือขณะขับขี่ 1 แต้ม (แต่หากใช้แล้วเป็นผลให้เกิดอันตรายต่อการจราจรจะเป็น 2 แต้ม) ขับรถแทรก 1 แต้ม ไม่ให้สัญญาณไฟเลี้ยว 1 แต้ม เป็นต้น

เมื่อผู้ขับขี่มีแต้มความผิดสะสมถึงระดับที่กำหนด จะถูกพักการใช้ใบขับขี่ชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่แล้วแต่กรณี โดยจะมีระยะเวลาแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับแต้มความผิดสะสมที่มี รวมไปถึงประวัติการถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ด้วย

เช่น กรณีไม่เคยถูกเพิกถอนใบขับขี่ หากมีแต้มความผิดสะสม 6-8 แต้ม จะถูกพักใช้ใบขับขี่เป็นระยะเวลา 30 วัน ถ้า 9-11 แต้ม จะเป็น 60 วัน ถ้า 15-19 แต้ม จะถูกเพิกถอนการใช้ใบขับขี่เป็นเวลา 1 ปี แต่หากเคยถูกเพิกถอนการใช้ใบขับขี่มาแล้ว 1 ครั้ง มีแต้มสะสมเพียง 4-5 แต้มก็จะถูกพักใช้ใบขับขี่ 60 วัน ถ้ามีแต้ม 10-19 แต้ม จะถูกเพิกถอนการใช้ใบขับขี่เป็นเวลา 1 ปี แต่ถ้าเคยถูกเพิกถอนการใช้ใบขับขี่มาแล้ว 2 ครั้ง มีแต้มสะสมเพียง 2 แต้มก็จะถูกพักใช้ใบขับขี่ 90 วัน ถ้า 3 แต้มก็จะเป็น 120 วัน และเพียง 5-14 แต้ม ก็จะถูกเพิกถอนการใช้ใบขับขี่เป็นเวลา 1 ปี เป็นต้น

ในการดูประวัติแต้มสะสมดังกล่าวนั้น โดยทั่วไปแล้วจะดูประวัติย้อนหลัง 3 ปีนับจากวันที่กระทำความผิดครั้งสุดท้าย ทั้งนี้บางกรณีก็อาจไม่นับรวมเข้าไปเป็นแต้มสะสม เช่น กรณีที่มีการกระทำความผิดที่มีแต้มความผิดต่ำกว่า 3 แต้ม โดยที่ไม่มีประวัติความผิดย้อนหลังเลยในระยะเวลาสองปีก่อนหน้านั้น และถ้าหากหลังจากวันที่กระทำความผิดนับไปอีกสามเดือนข้างหน้า ไม่ได้กระทำความผิดใด ๆ อีกเลย แต้มความผิดดังกล่าวจะไม่ถูกนับรวมเข้าไปด้วย อนึ่งแต้มดังกล่าวจะยังถูกบันทึกเป็นแต้มประวัติความผิดอยู่ไม่ได้ถูกลบออกไป

นอกจากนี้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนเคารพกฎหมาย หากใครเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ไม่เคยมีประวัติแต้มความผิดสะสมหรือไม่เคยเกิดอุบัติเหตุใด ๆ เลยตลอดระยะเวลา 5 ปี ก็จะได้รับใบขับขี่ทองคำ ซึ่งจะได้รับประโยชน์คือสามารถที่จะต่ออายุใบขับขี่ได้สะดวกขึ้น และลดราคาค่าเบี้ยประกันได้อีกด้วย ในการใช้ระบบแต้มนี้จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจน มีการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมและเที่ยงธรรม ทั้งยังต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้เพื่อที่จะสามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริงและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการนำระบบแต้มมาใช้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการมีมาตรการบังคับใช้อย่างจริงจัง และการปลูกฝังจิตสำนึกแก่ประชาชนในการเคารพกฎหมาย

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจกับการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565 ศึกษากรณี การเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอดของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่

ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามโดยรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์อายุ 25 ปีขึ้นไป ซึ่งอยู่ในกลุ่มประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นจำนวน 89% และอยู่ในเกณฑ์อายุมากกว่า 20 ปีแต่ไม่เกิน 25 ปี เป็นจำนวน 38% ส่วนประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไปเป็นจำนวน 87.5% และประชาชนที่มีอายุ 20 ปีแต่ไม่เกิน 25 ปีเป็นจำนวน 41.5% และในกลุ่มประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่พบว่า เพศชายได้ตอบแบบสอบถามมากกว่าเพศหญิงเป็นจำนวน 56.5% เพศหญิง 43.5% ส่วนประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่พบว่าเพศหญิงได้ตอบแบบสอบถามเป็นจำนวน 59.5% และเพศชายเป็นจำนวน 40.5%

ตารางที่ 1 แสดงการรับรู้การจอดรถในที่ห้ามจอด

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน	ทราบว่าเป็นความผิด	ไม่ทราบว่าเป็นความผิด
ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	7.5%	92.5%
ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	100%	-

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ทราบว่าการจอดรถในที่ห้ามจอดมีความผิดเป็นจำนวน 7.5% คน และไม่ทราบว่าเป็นความผิดเป็นจำนวน 92.5% คน แต่สำหรับกลุ่มประชาชนที่ใช้รถใช้ถนนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ทราบว่าการจอดรถในที่ห้ามจอดเป็นความผิดเป็นจำนวน 100% คน เพราะคนที่ใช้รถมักจะรู้กฎจราจรจึงทราบว่าการจอดรถในที่ห้ามจอดมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ.2565

ตารางที่ 2 แสดงการรับรู้กฎจราจร

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน	จำนวนที่ทราบ	จำนวนที่ไม่ทราบ
ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	10.5%	89.5%
ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	79.5%	20.5%

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นจำนวน 10.5% ทราบว่าถ้าหากถูกเจ้าพนักงานล็อคล้อรถแล้วต้องเสียค่าปรับ และไม่ทราบเป็นจำนวน 89.5% ว่าถ้าหากถูกเจ้าพนักงานล็อคล้อรถแล้วต้องเสียค่าปรับเพราะไม่ทราบถึงพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565 แต่สำหรับประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่แล้วโดยทั่วไปจะทราบถึงกฎจราจรเป็นจำนวน 79.5% และไม่ทราบว่าต้องเสียค่าปรับเป็นจำนวน 20.5%

ตารางที่ 3 แสดงการรับรู้การเสียค่าเปรียบเทียบปรับจราจร

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน	จำนวนที่เห็นด้วย	จำนวนที่ไม่เห็นด้วย
ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	8%	92%
ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	1.5%	98.5%

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยกลุ่มตัวอย่างโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการที่ต้องเสียค่าเทียบปรับเป็นจำนวน 92% และเห็นด้วยกับการที่ต้องเสียค่าเทียบปรับเป็นจำนวน 8% ส่วนประชาชนที่ใช้รถใช้ถนนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่พบว่าไม่เห็นด้วยที่จะต้องเสียค่าเทียบปรับเป็นจำนวน 98.5% และเห็นด้วยเป็นจำนวน 1.5%

ตารางที่ 4 แสดงการรับรู้เจ้าพนักงานใช้เครื่องมือบังคับล้อในที่ห้ามจอด

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน	จำนวนที่เห็นด้วย	จำนวนที่ไม่เห็นด้วย
ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	83.5%	16.5%
ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	10.5%	89.5%

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เห็นด้วยกับการที่เจ้าพนักงานใช้เครื่องมือบังคับล้อในที่ห้ามจอดเป็นจำนวน 83.5% และไม่เห็นด้วยเป็นจำนวน 16.5% ส่วนประชาชนที่ใช้รถใช้ถนนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่โดยทั่วไปแล้วไม่เห็นด้วยกับการที่เจ้าพนักงานใช้เครื่องมือบังคับล้อในที่ห้ามจอดเป็นจำนวน 89.5% และเห็นด้วยกับการที่เจ้าพนักงานล็อคล้อรถในที่ห้ามจอดเป็นจำนวน 10.5%

ตารางที่ 5 แสดงการรับรู้เจ้าพนักงานล็อคล้อรถในบริเวณพื้นที่ห้ามจอด

กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย	จำนวน
ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	โดยทั่วไปของประชาชนเห็นด้วยกับการที่ถูกเจ้าพนักงานล็อคล้อรถ เพราะเป็นพื้นที่ที่ห้ามจอด และในบางพื้นที่เห็นด้วยเพราะไม่เป็นที่กีดขวางกับการที่มีรถจอดอยู่หน้าร้าน หรือหน้าบ้านของตนที่อยู่ติดกับบริเวณถนน	83.5%
ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	ประชาชนที่ใช้รถใช้ถนนที่เห็นด้วยกับการที่เจ้าพนักงานล็อคล้อรถในบริเวณห้ามจอด เพราะถือว่ากฎจราจรมีไว้ให้เคารพและปฏิบัติตาม การที่ไม่เคารพกฎจราจรและไม่ปฏิบัติตามกฎ เจ้าหน้าที่ก็มีสิทธิที่จะล็อคล้อรถเพราะเป็นการฝ่าฝืนตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565	10.5%

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการที่เจ้าพนักงานล็อคล้อรถในบริเวณพื้นที่ที่ห้ามจอด เพราะถือได้ว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎจราจรตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2565

ตารางที่ 6 แสดงการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

กลุ่มตัวอย่าง	ไม่เห็นด้วย	จำนวน
ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	โดยส่วนใหญ่จะเห็นว่าการที่เจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดที่เป็นบริเวณห้ามจอด เป็นการกระทำที่ไม่เห็นใจแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน เพราะคิดว่าการที่ประชาชนที่จอดรถบริเวณที่ห้ามจอดอาจเพราะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องจอด หรือมีเหตุสุดวิสัย	16.5%

ตารางที่ 6 (ต่อ)

กลุ่มตัวอย่าง	ไม่เห็นด้วย	จำนวน
ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	สำหรับผู้ใช้รถใช้ถนนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ที่ไม่เห็นด้วย เพราะในบางพื้นที่ไม่มีพื้นที่มีที่จอดรถไม่เพียงพอต่อประชาชน โดยทั่วไปแล้วเป็นการจอดรถเป็นการชั่วคราวเพื่อรับบุตร ที่เป็นบริเวณสถานศึกการะดับชั้นอนุบาล และที่ไม่เห็นด้วยเพราะอาจจะมีเหตุที่ไม่คาดคิด หรือมีธุระเร่งด่วน	89.5%

จากตารางที่ 6 พบว่า โดยทั่วไปแล้วกลุ่มตัวอย่างจำนวน 16.5% ไม่เห็นด้วยเพราะเห็นใจผู้ที่ใช้รถใช้ถนน อาจจะมีเหตุเร่งด่วนเพราะถือได้ว่าการที่ถูกเจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดจะทำให้ผู้ที่ใช้รถลำบาก และเสียเวลาที่จะต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ให้มาปลดล้อรถและในบางพื้นที่ควรพิจารณาว่าการที่จอดรถในที่ห้ามจอด อาจจะมีเหตุจำเป็น หรือเหตุสุดวิสัยก็เป็นได้

ตารางที่ 7 แสดงการบังคับใช้กฎหมายของพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนคน	จำนวนที่เห็นด้วย	จำนวนที่ไม่เห็นด้วย
ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	15.5%	84.5%
ประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	50	-	100%

จากตารางที่ 7 พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการที่เจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยที่เจ้าตัวไม่ทราบว่าเป็นสถานที่ห้ามจอดเป็นจำนวน 84.5% และเห็นด้วยกับเจ้าหน้าที่เป็นจำนวน 15.5% ส่วนประชานชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่พบว่าไม่เห็นด้วยกับการที่ถูกเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยที่ไม่ทราบว่าเป็นที่สถานที่ห้ามจอดเป็นจำนวน 100%

และสำหรับพื้นที่ที่เป็นสีขาว-แดง ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนว่าเป็นที่ที่จอดได้หรือไม่กับพื้นที่ดังกล่าว สำหรับฟุตบาทที่เป็นขาวแดง เป็นที่ห้ามจอดรถ หากฝ่าฝืนมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 57 และมาตรา 59 และสำหรับเจ้าของรถที่โดนยกรถยังจะต้องเสียค่าเคลื่อนย้ายรถ พร้อมค่าดูแลรักษารถอีกด้วย ส่วนเส้นสีขาวที่มีอยู่ให้จอดอาจเกิดความหลงลืมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้น 2 อย่างนี้ถือได้ว่าเป็นการกระทำคนละเวลา แต่พอปรากฏต่อประชาชน 2 อย่างพร้อมกันทำให้ประชาชนเกิดความสับสน หรือเข้าใจว่าเป็นที่ที่จอดได้ แต่ในความเป็นจริงตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ห้ามจอดในพื้นที่ฟุตบาทที่เป็นขาว-แดง

ในประเด็นดังกล่าว ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม มันก่อให้เกิดปัญหาความไม่รู้ระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ เพราะว่าเส้นที่มีให้จอดรถไม่ได้เกิดจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่เกิดจากเทศบาลทาสีคนละเวลา

สรุปและอภิปรายผล

1. จากการศึกษาวิจัย ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในเขตเทศบาลหาดใหญ่ กับการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ศึกษากรณี การเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอดของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ โดยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ในปัจจุบันมีการขยายตัวเมือง และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทำให้ในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่มีรถเพิ่มเป็นจำนวนมากขึ้น ทำให้มีพื้นที่จอดรถมีไม่เพียงพอ และจะก่อให้เกิดมีการจอดรถที่พื้นที่ที่ห้ามจอด โดยประชาชนมีทั้งที่ทราบและไม่ทราบว่าการที่จอดรถในบริเวณห้ามจอดมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 จากการทำแบบสอบถามแล้วโดยประชาชนทั่วไปไม่ทราบว่าเป็นความผิดเป็นจำนวนมาก แต่สำหรับผู้ใช้รถใช้ถนนส่วนใหญ่จะทราบถึงกฎจราจรเป็นอย่างดี และหากมีกฎแล้ว จะต้องพบถึงโทษของผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เช่น ถูกเสียค่าปรับจากการฝ่าฝืนกฎจราจร โดยประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะต้องเสียค่าปรับ ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่ทราบว่าหากมีการฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับกฎหมายแล้วยังจะต้องเสียค่าปรับอีก

กฎหมายจราจรที่บัญญัติขึ้นมีผลบังคับใช้ให้ประชาชนปฏิบัติตาม การที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ถูกเจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ก็เพราะไม่ทำตามกฎระเบียบตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกกำหนดไว้ การที่จอดรถในที่ห้ามจอดซึ่งมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 และเจ้าพนักงานจราจรมีอำนาจเคลื่อนย้ายรถที่หยุดหรือจอดอยู่อันเป็นการฝ่าฝืน หรือใช้เครื่องมือบังคับ (ล็อคล้อ) และเจ้าของรถต้องชำระค่าใช้จ่ายที่ได้ฝ่าฝืนกฎจราจร ตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 ซึ่งการกำหนดอัตราค่าปรับ ในการกำหนดค่าปรับในแต่ละข้อหาความผิดที่เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบปรับตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก แม้ตามกฎหมายจราจรจะกำหนดโทษปรับเฉพาะไว้ แต่ในทางปฏิบัติที่เจ้าพนักงานปฏิบัติอยู่นั้นเจ้าพนักงานได้กำหนดค่าปรับแต่ละข้อหาความผิดไว้ตายตัว ซึ่งเงินที่ได้จากการเปรียบเทียบปรับจากผู้ขับขี่นั้นนับว่าเป็นรายได้ที่ไม่ต้องส่งกระทรวงการคลังและให้นำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการตามระเบียบที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด

บทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการควบคุมจัดการจราจรและบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจราจร ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ก็มีส่วนต่อการที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจรด้วย หากการบังคับใช้กฎหมายไม่สัมฤทธิผล มีการปล่อยละเลยไม่จับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมายจราจรอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ใช้รถใช้ถนนที่ขาดซึ่งวินัยทางการจราจรอยู่แล้ว และยังมีโอกาสฝ่าฝืนกฎจราจรได้ง่ายขึ้นซ้ำอีก

ตามกฎหมายจราจรต่างประเทศโดยส่วนใหญ่นำระบบแต้มมาใช้ในกฎหมายจราจร หากผู้ขับขี่มีแต้มความผิดสะสมตามถึงระดับที่กำหนด จะถูกพักใช้ใบขับขี่ชั่วคราวหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ ซึ่งจะดูตามกรณีที่ผู้ขับขี่โดยจะมีระยะเวลาแตกต่างกันขึ้นอยู่กับแต้มความสะสมที่มีรวมไปถึงประวัติการถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ด้วย ซึ่งในการดูประวัติแต้มสะสมดังกล่าว โดยทั่วไปจะดูประวัติย้อนหลัง 3 ปีนับจากวันที่กระทำความผิดครั้งสุดท้าย ทั้งนี้บางกรณีก็อาจไม่นับรวมเข้าไปเป็นแต้มสะสม ในการใช้ระบบแต้มนี้จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจน มีการบังคับใช้อย่างเท่าเทียมและเที่ยงธรรม ทั้งยังต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้เพื่อที่จะสามารถบังคับใช้ได้อย่างแท้จริงและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการนำระบบแต้มมาใช้

2. จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจกับการบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ศึกษากรณี การเข้มงวดกวดขันการจอดรถในที่ห้ามจอดของตำรวจจราจรสถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ โดยประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่มาแล้วมากกว่า 5 ปี มีทั้งที่เป็นประชาชนโดยทั่วไป และประชาชนที่ใช้รถใช้ถนน ส่วนมากประชาชนที่ใช้รถใช้ถนนมีอายุมากกว่า 25 ปีเพราะโดยส่วนใหญ่แล้วประระชาชนส่วนมากจะเดินทางด้วยการใช้รถส่วนตัวเพราะมีความสะดวกมากกว่ารถประจำทาง ประชาชนส่วนโดยทั่วไปส่วนใหญ่แล้วไม่ทราบข้อบังคับเกี่ยวกับกฎหมายจราจร แต่ประชาชนที่ใช้รถใช้ถนนส่วนใหญ่จะทราบถึงข้อบังคับเกี่ยวกับกฎหมายจราจรเป็นอย่างดี เพราะก่อนที่จะใช้รถใช้ถนนต้องทดสอบเกี่ยวกับการขับขี่ และรู้ถึงข้อกฎหมายถึงจะได้ผ่านการทดสอบ หรือหมายถึงสอบใบอนุญาตขับขี่ที่ผู้ใช้รถจำเป็นต้องมี จากการทำแบบสอบถามประชาชนโดยทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 92.5% ไม่ทราบว่าการจอดรถในที่ห้ามจอดมีความผิดและมีโทษ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 การที่เจ้าพนักงานใช้เครื่องมือบังคับล้อในที่ห้ามจอดประชาชนทั่วไปเห็นด้วยเป็นจำนวน 83.5% เพราะไม่ก่อให้เกิดมีรถมากีดขวางบริเวณหน้าบ้านแต่ในส่วนของผู้ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ไม่เห็นด้วยเป็นจำนวน 89.5% กับการที่เจ้าพนักงานใช้เครื่องมือบังคับล้อเพราะจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับเจ้าของรถ และการที่เจ้าพนักงานใช้เครื่องมือบังคับล้อโดยที่เจ้าของรถไม่ทราบว่าเป็นที่ห้ามจอดโดยประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่หรือประชาชนที่ใช้รถในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการที่เจ้าพนักงานบังคับใช้เครื่องมือบังคับล้อ ซึ่งการกระทำดังกล่าวที่ผู้ขับขี่ได้กระทำขึ้นอาจจะเป็นเพราะเครื่องหมาย ป้ายจราจร หรือสีของฟุตบาต ไม่มีความชัดเจน

โดยส่วนใหญ่จากผู้วิจัยได้ศึกษาจะพบกับปัญหาดังกล่าวมากที่สุด จะเป็นบริเวณสถานศึกษาโดยเฉพาะสถานศึกษาที่เป็นระดับชั้นอนุบาลเพราะต้องจอดรถลงไปรับบุตรหน้าสถานศึกษา และจากการสอบถามของผู้ใช้รถใช้ถนนในบริเวณดังกล่าว พบว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีความเข้มงวดจนเกินไป จึงมีความรู้สึกว่าไม่ยุติธรรมเป็นอย่างมาก สำหรับในสถานที่อื่น ๆ เช่น หน้าร้านที่อยู่ติดกับบริเวณถนนเจ้าของร้านมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เพราะหน้าจะไม่มีอะไรมาบดบัง หรือมีรถจอดกีดขวาง แต่ในส่วนของผู้ใช้รถใช้ถนนพบว่าไม่เป็นที่พึงพอใจเป็นอย่างมากเพราะต้องเสียเวลากับการหาพื้นที่ที่จอดรถ

ในระหว่างสถานศึกษากับสถานที่อื่น ๆ จะพบว่าในบริเวณสถานศึกษาจะพบปัญหาที่ถูกเจ้าพนักงานบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดมากที่สุด ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าตำรวจไม่ยุติธรรมเป็นอย่างมาก แต่สำหรับสถานที่อื่นผู้วิจัยมีความรู้สึกเฉย ๆ และเห็นด้วยกับตำรวจ

ข้อเสอนแนะ

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจควรใช้ดุลพินิจในการล็อคล้อรถ เพราะในบางที่หรือบางสถานการณ์ประชาชนมีเหตุจำเป็น เช่น ตามสถานศึกษา เป็นการจอดรถเพื่อรับบุตรจากสถานศึกษา แต่สำหรับในสถานที่อื่น ๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องแล้วที่ล็อคล้อรถในบริเวณที่เป็นที่ห้ามจอด

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมในการบังคับใช้กฎหมายจราจรในประเด็นการขับรถบนทางเท้าในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2563). กฎหมายจราจรของต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2566 จาก http://www.phetchaburi.go.th

จตุรงค์ ผัดวงศ์. (2562). แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายจราจร กรณีศึกษาพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจนครบาลพญาไท (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,กรุงเทพฯ.

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ. (2559). การบังคับใช้กฎหมายจราจรในเขตเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 5(2), 96-102

เทศบาลนครหาดใหญ่เทศบาลนครหาดใหญ่. (2564). ข้อมูลเทศบาลนครหาดใหญ่. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2566 จาก https://www.hatyaicity.go.th

ทรรศนีย์ เชื้อเชิญ. (2556). แนวคิดเกี่ยวกับจราจรและกฎหมายจราจรที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎจราจรของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ฝ่ายกฎหมายกฤษฎีกา. (2530). กฎหมายจราจรที่เกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามปฏิบัติในการใช้รถตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2566 จาก https://www.krisdika.go.th/law

ฝ่ายสารสนเทศโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยพะเยา. (2563). การบังคับใช้กฎหมาย. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2566 จาก http://www.satit.up.ac.th

วุฒิไชย ทองเสภี. (2562). มาตรการในการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2562 ศึกษากรณีใบอนุญาตขับขี่ (ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 8) หลักการของกฎหมายเกี่ยวกับการจราจร. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566 จาก https://sites.google.com

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2565). ความหมายการบังคับใช้กฎหมายจราจร. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2566 จาก http://dspace.spu.ac.th

_____. (2565). แนวทางการบังคับใช้กฎหมายจราจร. สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2566 จาก http://dspace.spu.ac.th

กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

The Process of Cultural Adaptation of Thai Students in The United States

หลัน เซี่ยหลิง[1*]และสุธิดา สุนทรวิภาต[2]

LAN XIALING[1*] and Suthida Soontornwipat

[1]นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1]Graduate Student, Communicative Thai as a Second Language Program, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[2]อาจารย์ประจำ ภาควิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2]Lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

***Corresponding author, E-mail:** 261687842@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือคลิปวิดีโอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักเรียนไทยที่ไปเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมียอดชมมากที่สุดแบบจัดเรียงตามลำดับความนิยมจากช่อง YouTube ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2565 จำนวนทั้งหมด 10 ตอน

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตื่นตาตื่นใจ นักเรียนไทยเกิดความรู้สึกแบบตื่นเต้นสนุกสนาน ยินดีและตื่นตาตื่นใจ 2) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม นักเรียนไทยมีความรู้สึกท้อแท้และตึงเครียด 3) ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ นักเรียนไทยเริ่มเข้าใจและเปิดใจรับวัฒนธรรมอเมริกัน 4) ขั้นปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ นักเรียนไทยมีความรู้สึก สนุกสนาน สามารถผูกมิตรและมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับคนอเมริกัน

ปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า มี 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลและเตรียมตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ บุคลิกนิสัยที่ดี ทัศนคติเชิงบวก ความคาดหวังที่ไม่สูงเกินความจริง และการเตรียมภาษาและวัฒนธรรมให้พร้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่สามารถลดความตระหนกทางวัฒนธรรมให้น้อยลง และ 2) สภาพแวดล้อม

ของสังคมประเทศสหรัฐอเมริกา ลักษณะวัฒนธรรมที่อิสระเสรี ความประทับใจแรกพบเชิงบวกต่อสังคม การได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มคนในสังคม การได้รับรองอย่างเป็นทางการจากราชการ และการเลือกไปที่ที่มีคนไทยน้อยและเพิ่มความถี่ในการสื่อสารกับชาวอเมริกันให้มากขึ้น มีส่วนช่วยในการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

คำสำคัญ: กระบวนการปรับตัว, วัฒนธรรม, นักเรียนไทย, ประเทศสหรัฐอเมริกา

Abstract

This qualitative research aims to analyze the process and supportive factors of cultural adaptation of Thai students in the United States of America. Purposive sampling, Ten most viewed video clips exchanging experiences of Thai students in the US, uploaded on YouTube during 2017 – 2023, are analyzed.

The research finds four processes of adaptation of the Thai students, including 1) Honeymoon Phase, the students felt excited; enjoyable; pleased; and amazed. 2) Crisis Phase, Thai students were discouraged and nervous. 3) Recovery Phase, the students started to comprehend and adopt the American culture. 4) Adjustment Phase, Thai students felt entertained and able to befriend and develop friendships with the Americans.

For supportive factors, including 1) personal background or The personal characteristics, including good habits; positive attitude; being realistic; and language and culture adequacy, effectively decrease cultural shock of the students. and 2) social environment of the host country are related, including the independent culture; the positive first impression toward the society; assistance from groups in communities; the governmental certification; and association with less Thais and more Americans are coordinating factors decreasing the crisis phase.

Keywords: process of adaptation, culture, Thai student, the United States of America

บทนำ

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ได้รับความนิยมสูงสุดในการศึกษาต่อต่างประเทศสำหรับกลุ่มนักเรียนไทย จากสถิติของ Higher Education Policy Institute พบว่า ในแต่ละปีมีนักเรียนไทยจำนวน 15,000 คน เดินทางไปศึกษาต่างประเทศ โดย 80% เลือกเดินทางไปยังสหรัฐอเมริกาหรือสหราชอาณาจักร โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นจุดหมายปลายทางสำหรับการเรียนต่อในต่างประเทศของคนไทยเป็นส่วนมาก (ฐานเศรษฐกิจ, 2564) เนื่องจากเป็นประเทศที่มีหลายเมืองซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่นักเรียนไทย และเป็นประเทศที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูง รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้นักเรียนไทยต่างหลั่งไหลเข้าไปศึกษาต่อ

สำหรับนักเรียนไทยที่มีโอกาสได้สัมผัสกับวัฒนธรรมใหม่ ๆ ออกไปเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ในประเทศที่ไม่คุ้นเคย ย่อมต้องผ่านกระบวนการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ นอกจากการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ต้องอาศัยการปรับตัวและในการปรับตัวของผู้ที่เข้าไปอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากวัฒนธรรมเดิมของตนนั้น มักจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งเรื่องของความวิตกกังวล ความเครียด ความเหงา ความไม่แน่ใจในการสื่อสารกับคนวัฒนธรรมนั้น ๆ (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2559) ทั้งนี้ การที่นักเรียนไทยไปเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมไทยที่ตนไม่คุ้นเคยเป็นอย่างมาก ก็อาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ตามมาด้วย จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตหรือการเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาอีกด้วย ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้เรียกว่าความตระหนกทางวัฒนธรรม (Culture Shock)

ด้วยเหตุนี้ การปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่เป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นสิ่งที่ควรเรียนรู้สำหรับนักเรียนไทยที่ไปศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนหรือนักศึกษาในต่างประเทศพบงานวิจัยจำนวนมาก เช่น งานวิจัยของสุรศักดิ์ บุญอาจ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวลาวและชาวกัมพูชาในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” งานวิจัยของชัชวาล ไชยสัจ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “การปรับตัวสู่วัฒนธรรมไทยผ่านการทำกิจกรรมนอกเหนือหลักสูตร: กรณีศึกษาของนักศึกษาแลกเปลี่ยน ณ สถาบันการศึกษานานาชาติมหาวิทยาลัยรามคำแหง” และงานวิจัยของธิดาพร บุญเม่น (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “การปรับตัวและวัฒนธรรมของนักศึกษานานาชาติในมหาวิทยาลัยมหิดล” เป็นต้น ดังที่กล่าวมาส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียนต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศไทย แต่งานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียนไทยไปเรียนต่างประเทศยังไม่พบมากนัก โดยเฉพาะนักเรียนไทยไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ยังไม่พบผู้ใดได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาผ่านการวิเคราะห์คลิปวิดีโอจากแพลตฟอร์มโซเชียลต่าง ๆ การวิเคราะห์คลิปวิดีโอจากแพลตฟอร์มโซเชียลมีความสำคัญมาก เนื่องจากก่อนที่จะตัดสินใจวางแผนไปเรียนต่างประเทศ นักเรียนไทยมักจะค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลและนำประสบการณ์ที่คนอื่นแชร์ไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในต่างประเทศ โดยเฉพาะเลือกรับชมวิดีโอผ่านสื่อยูทูป (YouTube) จากการจัดอันดับโซเชียลมีเดียของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ในปี 2561 ที่ผ่านมา พบว่า มีการใช้ยูทูบ 98.8% (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2561) เพราะฉะนั้น สื่อยูทูป (YouTube) เป็นสื่อออนไลน์ที่มีจำนวนผู้ติดตามอยู่ระดับสูง และได้รับความนิยมจากกลุ่มนักเรียนไทยเป็นอย่างมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษากระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อได้ทราบถึงขั้นตอนในการปรับตัว รวมถึงปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา โดยศึกษาจากคลิปวิดีโอจากสื่อยูทูป (YouTube) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักเรียนไทยที่ไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวทางด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดด้านการปรับตัวทางวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการปรับตัวทางวัฒนธรรม

การปรับตัวทางวัฒนธรรม หมายถึง การที่มนุษย์ต้องอยู่ในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้มนุษย์บุคคลนั้นต้องพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิดของตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของวัฒนธรรมนั้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต, 2542)

Kim (1989, อ้างถึงใน มัญชรี โชติรสฐิต, 2556) ได้เสนอขั้นตอนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของ Sojourner ตามแนวคิดของของ Kalervo Oberg ไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) Honeymoon Stage เป็นช่วงที่บุคคลรู้สึกตื่นตาตื่นใจกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ 2) Hostility Stage เป็นช่วงที่บุคคลรู้สึกไม่ดีต่อวัฒนธรรมใหม่ที่ตนไปอยู่ และเริ่มคบหากันเองในกลุ่มคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมด้วยกัน 3) Recovery Stage เป็นช่วงที่บุคคลเริ่มเข้าที่เข้าทาง คือบุคคลมีความรู้ด้านภาษา และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น 4) Final Stage เป็นช่วงที่บุคคลปรับตัวได้มากที่สุด ความวิตกกังวลต่างๆ ลดลงและรู้สึกสนุกสนานที่ได้อยู่ในวัฒนธรรมใหม่

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว

Hammer (1989, อ้างถึงใน Ren Zhiyuan, 2555) ได้เสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมไว้ 8 ประการ คือ การสนับสนุนของสังคมเจ้าภาพ โครงสร้างของสังคมเจ้าภาพการยอมรับของสังคมเจ้าภาพ วิธีการคบค้าสมาคมระหว่างกัน อคติที่มีต่อกลุ่มชนและวัฒนธรรม ความเห็นพ้องระหว่างวัฒนธรรม ความใกล้เคียงระหว่างวัฒนธรรม และความสามารถในการใช้ภาษาถิ่น นอกจากนี้แล้วความรู้ความเข้าใจของวัฒนธรรมท้องถิ่น ระยะเวลาในการพำนักอาศัย และประสบการณ์ของการดำเนินชีวิตในต่างประเทศก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมเช่นกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

2. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับนักเรียนไทยในต่างแดนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยคัดเลือกคลิปวีดีโอจากสื่อยูทูป (YouTube) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักเรียนไทยที่ไปเรียนสหรัฐอเมริกา ซึ่ง**มียอดเข้าชมมากที่สุดแบบจัดเรียงตามลำดับความนิยม** ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 - 2565 จำนวนทั้งหมด 10 ตอน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คลิปวิดีโอการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนสหรัฐอเมริกาใน YouTube

ลำดับที่	ผู้แชร์	ชื่อคลิปวิดีโอ	ยอดเข้าชม
1.	Ggigie	ใช้ชีวิตอยู่ USA US ดีจริงหรอ ?? | เล่าประสบการณ์ส่วนตัว #เล่าประสบการณ์ # ชีวิตในอเมริกา	1,220,203 ครั้ง
2.	Lukmai Maimonlapat	1 วันในโรงเรียนอเมริกา! School tour | มีเพื่อนได้ยังไง?	696,821 ครั้ง
3.	Khaimoog CNY	[ข.ม.ขอเม้าท์] เรียนอเมริกาดียังไง มีคนมาจีบมั้ย วีรกรรมไปเรียนวันแรก โดนเหยียด?	346,475 ครั้ง
4.	Ployladda	เล่าเรื่อง บินไปเรียนที่อเมริกา ทั้ง ๆ ที่พูดอังกฤษไม่ได้!	212,770 ครั้ง
5.	Peanut Butter	แชร์การเรียนต่ออเมริกา 7 ปี เก่งอังกฤษขึ้นไหม? ชีวิตที่นั่นเป็นไง? ทำไมกลับไทย?	189,323 ครั้ง
6.	Mow	ย้ายประเทศ เรียนต่อที่อเมริกาทำยังไง?US ไม่ขอทุนรัฐบาลไทยไม่ต้องกลับมาใช้ทุน!	112,234 ครั้ง
7.	VOAthai	นักเรียนทุนไทย เตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัยอย่างไร ในอเมริกา	32,120 ครั้ง
8.	Jane Soraya	เล่าประสบการณ์เรียนแลกเปลี่ยนที่อเมริกา โดนเหยียดผิว? เรียนยาก? มีแฟน? อ้วนขึ้น?	31,132 ครั้ง
9.	Ainum Phanapas	ย้ายมาอเมริกาปรับตัวยังไง? ทำยังไงถึงจะพูดภาษาอังกฤษได้แล้วก็คุยกับฝรั่งรู้เรื่อง	28,396 ครั้ง
10.	Dreamydream	EP.1 แชร์ประสบการณ์อเมริกา 7 ปี US ทำไมเรียนนานจัง? โฮสเป็นไง? เพื่อนบูลลี่ไหม!	23,578 ครั้ง

3. สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ ตารางบันทึกข้อมูล (Coding Sheet) โดยใช้ตารางบันทึกข้อมูล 2 ตาราง คือ ตารางบันทึกข้อมูลกระบวนการปรับตัว และตารางบันทึกข้อมูลปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัว

4. วิเคราะห์ประเด็นกระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวทางด้านการศึกษาข้ามวัฒนธรรมจากวิดีโอจำนวน 10 คลิป ที่ได้รับการคัดเลือกศึกษาจากช่อง YouTube

5. รายงานผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่และการปรับตัวของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ใน 2 มิติ ได้แก่ กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม

ในการวิจัยการปรับตัวของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ตามแนวคิดขั้นตอนการปรับตัว (Stages of Cultural Adaptation) ของ Kalervo Oberg ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตื่นตาตื่นใจกับวัฒนธรรมใหม่ (Excitement - Honeymoon) 2) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม (Irritation - culture shock) 3) ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ (Adjustment - Perception) 4) ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ (Adaptation - feeling at home)

1.1 ขั้นตื่นตาตื่นใจ

ขั้นตื่นตาตื่นใจ (Excitement - Honeymoon) ในการวิจัยนี้ หมายถึง ขั้นแรกที่เกิดความตื่นเต้นและความรู้สึกยินดีในประเทศสหรัฐอเมริกาของนักเรียนไทยที่ไปอยู่ใหม่ ดังตัวอย่าง

> *“วันแรกนะคะที่ไปโรงเรียน ดรีมตื่นเต้นดีใจมากเลยทุกคน แล้วเราได้ใส่ uniform ด้วยนะ..... พอไปถึงเพื่อนทุกคนก็ออกมาต้อนรับ คุณครูก็จะพาเราไปเหมือน room tour แบบว่าดู class ต่าง ๆ ที่โน่นมี Hallway เหมือนในหนังเลยอ่ะ เขาก็จะให้ textbook ที่เราจะต้องใช้เข้า class และให้ schedule ของเรา ทำให้เรารู้ว่าเราต้องเรียนอะไรบ้าง ซึ่งช่วงแรก ๆ ของดรีมคือ Excite ทุกอย่างก็คือ smooth and easy ซึ่งเราก็ได้ make friend ทำความรู้จักกับเพื่อนใน class.....” (Dreamydream, 2565)*

จากตัวอย่างคำกล่าวที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยที่เข้าเรียนใหม่ ๆ เกิดความรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน ยินดีและตื่นตาตื่นใจ เนื่องจากเพิ่งเข้ามาเรียนในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกับชีวิตเดิม สิ่งรอบข้างที่แปลกใหม่ทำให้นักเรียนไทยที่เข้าเรียนใหม่ ๆ รู้สึกเปิดหูเปิดตา อีกทั้งยังมีโอกาสได้พบเห็นและติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่ไม่เคยสัมผัสมาก่อน

1.2 ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม

ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม (Irritation - culture shock) ในการวิจัยนี้ หมายถึง ความรู้สึกสับสนต่อวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคย และเกิดความยากลำบากในการปรับตัว

ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนไทยหลายคนได้เล่าถึงความรู้สึกขั้นตระหนกต่อชีวิตการเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังตัวอย่าง

> *“เมื่อตอนที่อยู่ไทยอ่ะ เราพูดได้ฟังได้ เราได้เกรดสี่ภาษาอังกฤษมาตลอด อยู่ที่นี่มันต่างกันเยอะเลยค่ะ เพราะว่าที่นี่เค้าไม่ได้พยายามพูดช้าเหมือนที่คนไทยเข้าใจ ถ้าเราฟังแล้วเราก็ไม่ได้เกรดเลยตั้งแต่ครั้งแรก รู้สึกไม่ดีกับตนเองมามากเลยทำไมเราถึงทำไม่ได้ เพราะว่าอยู่ที่นี่ก็รู้สึกว่าฟังก็ฟังไม่รู้เรื่องพูดก็พูดไม่รู้เรื่อง ต้องถามย้ำว่าอะไรนะก็รู้สึกแบบแย่มาก ๆ” (Ainum Phanapas, 2562)*

จากตัวอย่างคำกล่าวที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยความรู้สึกตระหนกจนกระทั่งไม่มั่นใจตนเอง เกิดความรู้สึกแบบท้อแท้ใจ เกิดความทุกข์และเกิดความสับสนอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลการเรียนที่อยู่ประเทศไทยแล้ว ยิ่งมีความรู้สึกตึงเครียดในเรื่องของการเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนเป็นอย่างมาก

1.3 ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่

ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ (Adjustment - Perception) ในการวิจัยนี้ หมายถึง ขั้นที่นักเรียนไทยเริ่มต้นที่จะเรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังตัวอย่าง

> *“พอจบการศึกษาปีนั้นแล้วก็มีเด็กใหม่เข้ามา เราก็ได้มีเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้น ก็คือหลังจากนั้นเราเริ่มเข้ากับคนอื่นได้ ก็เริ่มพูดภาษาอังกฤษได้มากขึ้น เราก็เริ่มปรับตัวได้และเข้ากับคนอื่นได้นะคะ ก็เริ่มพูดภาษาอังกฤษได้มากขึ้น เราก็เริ่มปรับตัวได้ และเข้ากับคนอื่นได้ .....ตอนหลัง ๆ ก็เริ่มร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ” (Ainum Phanapas, 2562)*

จากตัวอย่างคำกล่าวที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึง นักเรียนไทยเริ่มเข้าใจและเปิดรับเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้มากขึ้น โดยเริ่มมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษและวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าร่วมสังคมและทำกิจกรรมร่วมกันกับชาวอเมริกัน ทำให้มีการปฏิสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น และปรับตัวตามสภาพแวดล้อมของชาวอเมริกันมากขึ้น ซึ่งมีส่วนช่วยในการลดความวิตกกังวลและทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถเรียนร่วมกับนักเรียนอเมริกันเป็นอย่างดี

1.4 ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่

ขั้นปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ (Adaptation - feeling at home) ในการวิจัยนี้ หมายถึง ขั้นตอนที่แสดงถึงความสามารถของนักเรียนไทยที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ ดังตัวอย่าง

“สุดท้ายก็ได้ make friend ที่นี้นะคะ น่ารักมาก ทุกคนแบบใจดีกับเจน คอยช่วยเหลือ คอยแบบ ออกไป camping ออกไปเที่ยวกับเพื่อนกลุ่มนี้ ถ้าอยาก make friend จริง ๆ ก็ออกไปเข้าชมรม” (Jane Soraya, 2562)

จากตัวอย่างคำกล่าวที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดความสุขและความสนุกสนานในการใช้ชีวิตในอเมริกาเพิ่มมากขึ้น ยังสามารถผูกมิตรและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ๆ ภายในสังคมสหรัฐอเมริกาได้ ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันและมิตรภาพต่อสังคมและวัฒนธรรมอเมริกันที่เข้ามาอยู่ใกล้ และใช้ชีวิตเหมือนคนในสังคมอเมริกัน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนกทางวัฒนธรรมและการปรับตัวทางวัฒนธรรม

บุคคลที่เกิดความตระหนกทางวัฒนธรรม แต่สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้เป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนกทางวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักเรียนไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลและเตรียมตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ และสภาพแวดล้อมของสังคมประเทศสหรัฐอเมริกา

2.1 ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลและเตรียมตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่

1) บุคลิกนิสัย

บุคลิกนิสัย หมายถึง คุณลักษณะ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ที่แสดงออก ทั้งภายใน และภายนอก ที่ถูกหล่อหลอมมาจากประสบการณ์ วิธีการปรับตัว และสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อความคิดอันเป็นผลทำให้ตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่น

ในการวิจัยครั้งนี้ ถึงแม้ว่านักเรียนไทยที่ไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้เล่าถึงบุคลิกนิสัยของตนโดยตรง แต่จากการสังเกตจากการสนทนา สามารถรับรู้ถึงบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะโดยรวมของผู้ที่เล่าประสบการณ์ผ่านหน้าจอ ดังตัวอย่าง

“ก็พูดตรง ๆ การ make friends ของ Jane ไม่ใช่เรื่องยาก เพื่อนส่วนใหญ่ของ Jane ก็จะเป็นเพื่อนแลกเปลี่ยนเหมือนกัน เข้าใจกันได้ดี ก็เลยเป็นเพื่อนสนิทกันได้ นอกจากเพื่อนพวกนี้ ก็จะมีเพื่อนที่เป็นคนท้องถิ่น คนที่เป็นอเมริกัน ก็มีเหมือนกัน make friends ได้ ไม่ได้ยากขนาดนั้น วิธี make friends ที่ดีที่สุดก็คือไปร่วมกิจกรรม การไปเล่นกีฬา การไปชมรม ดูหนัง ก็คือ make friends ได้ดีที่สุด” (Jane Soraya, 2562)

สรุปได้ว่า การที่มีนิสัยร่าเริง การเป็นคนมองโลกในแง่ดี และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของนักเรียนไทย การเปิดใจรับสิ่งใหม่ ๆ ความมั่นคงทางอารมณ์ ก็สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายและจะมีโอกาสลดปัญหาทางตระหนกทางวัฒนธรรมให้น้อยลง หรือถ้าประสบปัญหาก็สามารถปรับตัวได้ทันที และปรับตัวได้ง่ายกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้าย ซึ่งบุคลิกนิสัยเหล่านี้ทำให้เขาลดความตระหนกทางวัฒนธรรมได้ดีกว่าคนอื่น

2) ทัศนคติ

ทัศนคติ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความรู้สึกในเชิงบวกหรือเชิงลบของนักเรียนไทยที่มาเรียนต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมในการเรียนหรือเพื่อนร่วมห้องที่ต้องปฏิสัมพันธ์ด้วย ย่อมส่งผลต่อการปรับตัวของนักเรียนไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *“เรียนที่เมริกา สอนเข้าใจแล้วก็ไม่ได้เรียนหนักนะคะ แล้วเรียนไปก็ได้ใช้จริง ๆ นะคะ แล้วก็ให้เลือกเรียนด้วยนะคะ ที่ว่าจะเรียนอะไรเรียนตามความถนัดได้เลย ก็จะไม่มีความกดดันติดเด็กใดใดทั้งสิ้นนะคะ” (Khaimoog CNY, 2565)*

จากตัวอย่างคำกล่าวของนักเรียนไทยที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการที่มีพื้นฐานความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ของสภาพการเรียนหรือเพื่อนร่วมเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา การมีทัศนคติที่เป็นบวกกับประเทศสหรัฐอเมริกาโดยรวม และพร้อมจะเปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ไม่มีความคุ้นเคยมาก่อน ก็จะเป็นปัจจัยที่ดีที่ช่วยในการปรับตัวเรื่องต่าง ๆ ในการเรียนต่าง ประเทศได้ง่ายขึ้น

3) ความคาดหวัง

ความคาดหวัง ในงานวิจัยนี้หมายถึง ระดับความคาดหวังของนักเรียนไทยที่มีต่อการเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ถ้านักเรียนมีความคาดหวังต่อวัฒนธรรมเจ้าบ้านสูง แต่กลับไม่ได้พบกับสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ก็จะเกิดความตระหนกทางวัฒนธรรมได้มากกว่า ดังตัวอย่าง

> *“ก่อนจะมาอเมริกาก็คิดว่าอเมริกาคงจะชิว แต่มาจริง ๆ แล้วมาเลี้ยงชีพ ครูโรงเรียนก็ค่อนข้างเข้มงวดทั้งเรื่องคณะมีเล่นทั้งเรื่องกีฬา ทุกวันเนี่ยจะมีเรียนตอนเช้าแล้วตอนเย็นก็ไปเล่นกีฬา ถ้าเรียนที่เมืองไทยก็ไม่ค่อยเข้มงวดกับเรื่องกีฬาอะไรอีกอ่ะค่ะ” (VOAthai, 2562)*

จากตัวอย่างคำกล่าวที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความความคาดหวังต่อการเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาแบบสบาย ๆ เรียนไม่หนัก ไม่ต้องกดดัน แต่หลังจากมาเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่เพียงแต่ต้องเข้มงวดกับเรื่องเรียนแล้ว ยังต้องเข้มงวดกับเรื่องกีฬาอีกด้วย มีความกดดันที่ว่าการเรียนจริงไม่สอดคล้องกับความคาดหวัง ทำให้นักเรียนไทยเกิดความไม่ชินกับการเรียนแบบหนัก ซึ่งส่งผลต่อความตระหนกวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น ดังนั้นคนที่อยากมาเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ควรศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับการเรียนก่อน เพื่อทำให้ความคาดหวังของตนไม่สูงเกินความจริง จึงมีประโยชน์ต่อการลดความตระหนกและสามารถปรับตัวในการเรียนได้ง่ายขึ้น

4) การเตรียมตัวด้านภาษาและวัฒนธรรม

ระดับการเตรียมตัว ในงานวิจัยนี้ หมายถึงการเตรียมตัวของนักเรียนไทยก่อนไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบไปด้วยการเตรียมความรู้ทั้งภาษาอังกฤษ และการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกามาก่อน ดังตัวอย่าง

“ก่อนมาอเมริกาก็พูดได้ภาษาอังกฤษ พูดเป็นอยู่แล้ว เพราะอยู่โรงเรียน inter ก็ไม่ค่อยมีปัญหาในการสื่อสาร” (Jane Soraya, 2562)

จากตัวอย่างคำกล่าวที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ทักษะการใช้ภาษาก่อนไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้นักเรียนไทยมีความสามารถในการสื่อสารที่ดีและสามารถใช้ภาษาอังกฤษกับชาวอเมริกันได้ ย่อมช่วยให้เพิ่มความมั่นใจในตนเองและลดปัญหาความตระหนกได้ อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ง่ายกว่าคนอื่น

นอกจากนี้แล้ว นักเรียนไทยที่ไม่ค่อยมีความพร้อมด้านภาษาอังกฤษและวัฒนธรรม ได้เล่าถึงการเตรียมตัวก่อนเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังตัวอย่าง

“พอที่ไปเรียน คือพลอยพูดภาษาอังกฤษไม่ได้เลยอ่ะ คือพูดไม่ได้เลย สื่อสารไม่ได้เลยอ่ะ แบบไม่เคยพูดภาษาอังกฤษกับฝรั่งมาก่อนค่ะ ยกเว้นที่จะเป็นครูฝรั่งที่สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียน แล้วโรงเรียนของพลอยเป็นโรงเรียนวัดนะคะ พลอยไม่ได้เรียนอินเตอร์มาก่อน.....ตอนนั้นก็เลยได้ใช้แต่ภาษามือและเวลาจะไปกินข้าวก็พูดไม่เป็นนะคะ ก็ไปต่อแถวตามเค้าไปกินอะไรก็ได้แต่ชี้นะคะ.....ตอนที่ไปใหม่ ๆ กินแต่อาหารที่ไม่อยากกินนะประมาณเดือนสองเดือนเพราะว่าสั่งไม่เป็น” (Ploylladda, 2562)

จากตัวอย่างคำกล่าวที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแม้ว่านักเรียนไทยบางคนไม่ค่อยมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกามาก่อน ก็ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานในการปรับตัว แต่ถ้าอยากลดความตระหนกให้น้อยที่สุด ก็ต้องพยามยามเรียนรู้ให้มากกว่าคนที่มีพื้นฐานด้านภาษามาก่อน เพื่อได้เรียนรู้ภาษาและข้อมูลต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ทันและสามารถช่วยลดความตระหนกทางวัฒนธรรมได้

สรุปได้ว่า การเตรียมตัวเป็นสิ่งที่สำคัญต่อนักเรียนไทยก่อนไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา การเตรียมตัวดังกล่าวรวมถึงการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษจากโรงเรียน การศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกาจากช่องทางต่าง ๆ มาก่อน รวมถึงการค้นคว้าหาข้อมูลที่จะช่วยในการปรับตัวระหว่างที่อยู่ในวัฒนธรรมใหม่ ถ้าไม่ค่อยมีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ และวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกามาก่อน ก็ต้องพยามยามเรียนรู้ให้มากกว่าคนที่มีพื้นฐาน จึงสามารถปรับตัวได้มีประสิทธิภาพ

2.2 สภาพแวดล้อมของสังคมและประเทศเจ้าบ้าน

1) ลักษณะวัฒนธรรม

ลักษณะวัฒนธรรม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง วัฒนธรรมของเจ้าบ้านมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการทำให้เกิดความตระหนกทางวัฒนธรรม และเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนไทย

นักเรียนไทยที่ไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เล่าถึงลักษณะวัฒนธรรมเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังตัวอย่าง

“บรรยากาศโรงเรียนที่โน่นนะคะค่อนข้างที่จะแตกต่างกับที่ไทยเลยค่ะ อันดับแรกคือยูนิฟอร์มนะคะ โรงเรียนเราจะไม่มียูนิฟอร์มกันค่ะ คุณจะแต่งตัวยังไงมาก็ได้ แต่งตัวขาสั้น แต่งตัวโป๊มาก็ได้ เค้าก็ไม่สนใจค่ะ ถ้าเดินไปเดินมาก็อาจจะเห็นคนนั่งจูบกัน กอดกัน ไปได้หรออะไรอย่างนี้อ่ะ แล้วคุณครูเดินผ่านเค้าก็ไม่ได้สนใจค่ะ บางทีก็จะเจอคนท้องเดินไปเดินมา เค้าไม่ได้เป็นตัวประหลาดนะคะ คือทุกคนมองว่ามันเป็นเรื่องปกติมันเป็นเรื่องสิทธิของแต่ละคน” (Ggigie, 2564)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมอเมริกันแบบอิสระเสรีเป็นสิ่งที่สำคัญที่สร้างความประทับใจให้กับนักเรียนไทย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักเรียนไทยเกิดความรักและความผูกพันกับคนอเมริกันได้ง่ายขึ้น จึงเป็นปัจจัยภายนอกอันดับแรกที่มีส่วนช่วยในการลดความตระหนกและสร้างการปรับตัวให้กับนักเรียนไทยที่ไปเรียนที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

2) ความประทับใจแรกพบต่อสังคม

ความประทับใจแรกพบต่อสังคมประเทศเจ้าบ้าน ถ้าความประทับใจแรกที่เกิดขึ้นเป็นไปในแง่บวก ย่อมช่วยให้บุคคลเกิดความสุขสบายใจที่จะอยู่ในวัฒนธรรมนั้น แต่ถ้าความประทับใจแรกเป็นไปในแง่ลบ ย่อมทำให้บุคคลไม่ต้องการอยู่ในวัฒนธรรมนั้นต่อไป รวมทั้งก่อให้เกิดอคติต่อวัฒนธรรมเจ้าบ้านได้ ดังตัวอย่าง

“พอที่ได้เข้าเรียนนะคะ สิ่งแรกที่รู้สึกได้เลยคือคุณครูค่ะ ครูเนี่ยมีความใส่ใจเด็กนักเรียนมาก ๆ ค่ะ ไม่ว่าเด็กจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจ เด็กที่นี่นะคะดีอย่างนึงนะคะเวลาเค้าไม่เข้าใจเค้าจะถามเลย แล้วคุณครูพร้อมที่จะตอบแล้วเวลาเด็กถามเนี่ยเค้าตอบจนกว่าเด็กจะเข้าใจนี่คือสิ่งสำคัญมาก ๆ กับการศึกษานะคะ ตอนที่จี้ไปอ่ะ ทุกวิชาคือจี้เริ่มใหม่รีสตาร์ทใหม่ รีเซ็ทใหม่กับสมองของตัวเองอ่ะค่ะ” (Ggigie, 2564)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยมีความประทับใจแรกพบแบบเชิงบวกต่อสังคมอเมริกา เนื่องจากคนในสังคมมีความเป็นมิตรและเข้าขากันได้ง่าย การวางตัวของคนในสังคมมีความเสมอภาค ไม่แสดงอาการหยิ่ง จนทำให้นักเรียนไทยมีความรู้สึกผ่อนคลาย สามารถเข้ากับสังคมได้ดีและปรับตัวได้เร็ว เป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนไทยมีแรงบัลดาลใจในการเรียนมากขึ้น

3) ความช่วยเหลือและสนับสนุนจากกลุ่มคนในสังคม

ความช่วยเหลือและสนับสนุนจากกลุ่มคนในสังคม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง นักเรียนไทยที่ได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากคนอเมริกัน ถ้าคนในสังคมให้ความช่วยเหลือและยอมรับ ปัญหาความตระหนกทางวัฒนธรรมย่อมน้อยลง แต่ถ้าคนในสังคมไม่ให้ความช่วยเหลือ กีดกัน รังเกียจ ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ดี วิตกกังวล ทุกข์ร้อน และมีความรู้สึกแปลกแยกมากขึ้น ดังตัวอย่าง

“ตอนเข้าชมรมบาสเกตบอล โดนเหยียดผิว สุดท้ายก็มีโค้ชเขาใจดีเข้ามาช่วย (ชี้รูปถ่ายโค้ช) คนนี้แหละ เป็นนางฟ้าของเรา ถ้าไม่มีโค้ชคนนี้ เจนก็ไม่ได้เล่น” (Jane Soraya, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการที่ได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากคนอเมริกา ทำให้นักเรียนไทยซาบซึ้งใจและมีกำลังใจในการใช้ชีวิตในต่างแดน ทั้งในด้านการช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ระหว่างการใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยลดความตระหนกให้น้อยลงและปรับตัวได้ดีขึ้น

4) การรับรองอย่างเป็นทางการจากทางราชการ

การรับรองอย่างเป็นทางการจากทางราชการ หมายถึง การต้อนรับ การได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากทางราชการ เป็นการรับรองบุคคลที่เข้ามา เป็นการรองรับบุคคลที่เข้ามาอยู่ใหม่อย่างเป็นทางการ ดังตัวอย่าง

“สำนักงานผู้ดูแลนักเรียนไทยในสหรัฐ อเมริกา ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ปกครอง และที่ปรึกษา คอยดูแล สนับสนุนด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียนทุนของไทย ที่เดินทางมาศึกษาต่อสหรัฐอเมริกาที่นับพันคนต่อปี เพื่อให้นักเรียนไทย สามารถดึงศักยภาพด้านการเรียน การใช้ชีวิตและตักตวงประสบการณ์ความรู้จนสำเร็จเพื่อกลับไปทำงานพัฒนาประเทศไทยต่อไปในอนาคต” (VOAthai, 2562)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยที่ไปเรียนที่อเมริกาได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานราชการอย่างเป็นทางการ รวมทั้งได้รับคำปรึกษาและได้รับรู้ที่เกี่ยวกับการดำเนินเรียนที่อเมริกา ซึ่งเป็นการรับรองของนักเรียนไทยที่เข้าไปเรียนในสภาพแวดล้อมที่ประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการ จึงเป็นประโยชน์ในการลดความตระหนกและปรับตัวในการใช้ชีวิตของนักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก

5) โอกาสในการสื่อสาร

บุคคลที่เข้ามาในวัฒนธรรมใหม่มีโอกาส พูดคุยและติดต่อสื่อสารกับเจ้าของวัฒนธรรมมาก ย่อมมีโอกาสช่วยลดการปิดกั้นตัวเองและลดความตระหนกทางวัฒนธรรมได้

ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนไทยได้เล่าถึงโอกาสในการสื่อสารกับคนอเมริกัน มีหลายคนได้พูดว่า ถ้าอยากมีโอกาสในการสื่อสารกับคนท้องถิ่น ก็ต้องไปที่ที่มีคนไทยน้อย จะได้บังคับให้ตนเองให้พยายามมากขึ้น คือไม่ได้ก็ต้องได้ การที่มีเพื่อนคนไทยน้อยก็จะทำให้นักเรียนไทยแสวงหาโอกาสและเพิ่มความถี่ให้สื่อสารกับชาวอเมริกันให้มากขึ้น ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้สามารถลดความตระหนกและเปิดรับคนในวัฒนธรรมใหม่ให้มากขึ้นของนักเรียนไทย

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษากระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ของนักเรียนไทยมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตื่นตาตื่นใจ นักเรียนไทยเกิดความรู้สึกแบบตื่นเต้น สนุกสนาน ยินดีและตื่นตาตื่นใจ 2) ขั้นตระหนกทางวัฒนธรรม นักเรียนไทยมีความรู้สึกท้อแท้และตึงเครียด 3) ขั้นเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ นักเรียนไทยเริ่มเข้าใจและเปิดใจรับวัฒนธรรมอเมริกัน 4) ขั้นปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ นักเรียนไทยมีความรู้สึก สนุกสนาน สามารถผูกมิตรและมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับคนอเมริกัน

ปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวการสื่อสารเข้าวัฒนธรรมใหม่ของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามีทั้งลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลและเตรียมตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ และสภาพแวดล้อมของสังคมประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่า บุคลิกนิสัยที่ดี ทัศนคติเชิงบวก ความคาดหวังที่ไม่สูงเกินความจริง และเตรียมภาษาและวัฒนธรรมให้พร้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลที่สามารถลดความตระหนกทางวัฒนธรรมให้น้อยลง

นอกจากนี้ ลักษณะวัฒนธรรมที่อิสระเสรี ความประทับใจแรกพบเชิงบวกต่อสังคม การได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มคนในสังคม การได้รับรองอย่างเป็นทางการจากราชการ และการเพิ่มโอกาสในการสื่อสารกับคนอเมริกัน เป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นสภาพแวดล้อมของสังคมที่ช่วยในการลดความตระหนกทางวัฒนธรรม และปรับตัวในการศึกษาทางด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เมตตา วิวัฒนานุกูล (2559) ที่กล่าวว่า การมีความรู้องค์ประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการสื่อสารจะมีส่วนช่วยลดปัญหาการสื่อสารภาษาที่แตกต่างกันในวัฒนธรรมต่าง ๆ และสร้างความเข้าใจร่วมกันมากขึ้น การช่วยลดปัญหาการปรับตัวเข้าไปสู่วัฒนธรรมที่แตกต่างจากตน ลดความตื่นตระหนกทางวัฒนธรรม สร้างทัศนคติและพฤติกรรมเชิงบวก เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมต่างจากตนได้อย่างมีความสุขและอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังพบว่า ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ บุญอาจ (2558) เรื่อง “กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวลาวและชาวกัมพูชาในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี” ที่พบว่า องค์ประกอบที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวทางวัฒนธรรม นอกจากมีพื้นฐานที่ติดตัวและเตรียมตัวไว้ล่วงหน้า และสภาพแวดล้อมของสังคมและประเทศเจ้าบ้านแล้ว ยังมีบทบาทของสื่อมวลชนอีกด้วย ซึ่งงานวิจัยของ สุรศักดิ์ บุญอาจเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการปรับตัวทางวัฒนธรรมในมิติที่ต่างกัน โดยเฉพาะนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา หากต้องการปรับตัวได้ดีต้องปรับตามทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก งานวิจัยที่ค้นพบในครั้งนี้ ทำให้สังคมไทยได้ทราบถึงปัจจัยและมีความเข้าใจว่าปัจจัยเหล่านั้นมีส่วนช่วยให้นักเรียนไทยที่ไปเรียนที่ต่างประเทศปรับตัวข้ามวัฒนธรรมได้อย่างไร และก่อให้เกิดความตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น โรงเรียน เอเจนซี่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนการบริหารจัดการเพื่อคัดเลือก เตรียมความพร้อม สนับสนุน และช่วยเหลือนักเรียนไทยสามารถปรับตัวและเรียนอย่างมีประสิทธิภาพในต่างประเทศ

ข้อเสอนแนะ

1. การปรับตัวด้านวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน จึงควรวิเคราะห์การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศที่ได้รับความนิยมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยนี้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่แสดงถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงไม่สามารถอธิบายถึงความเป็นตัวแทนของนักเรียนไทยที่เรียนระยะยาวอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ทั้งหมด งานวิจัยในอนาคตจึงควรพัฒนางานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสามารถมองภาพประเด็นการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาล ไชยสัจ. (2559). การปรับตัวสู่วัฒนธรรมไทยผ่านการทำกิจกรรมนอกเหนือหลักสูตร: กรณีศึกษาของนักศึกษาแลกเปลี่ยน ณ สถาบันการศึกษานานาชาติมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 17(1), 122-134.

ฐานเศรษฐกิจ. (2564). หนีโควิด เด็กไทยเลือกเรียนอเมริกา-อังกฤษน้อยลง. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://www.thansettakij.com/general-news/469319

ธิดาพร บุญเม่น. (2565). การปรับตัวและวัฒนธรรมของนักศึกษานานาชาติในมหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารวิพิธพัฒนศิลป์ บัณฑิตศึกษา, 2(1), 52-66.

ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต. (2542). กระบวนการให้สารนิเทศเพื่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคลากรต่างชาติในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

มัญชรี โชติรสฐิต. (2556). การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในต่างประเทศ (การค้นคว้าอิสระ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

เมตตา วิวัฒนานุกูล (กฤตวิทย์). (2559). การสื่อสารต่างวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2561). ETDA เปิดพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตปี 61. สืบค้นจาก https://www.etda.or.th/content/etda-reveals-thailand-internet-user-profile-2018.html.

สุรศักดิ์ บุญอาจ. (2558). กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวลาวและชาวกัมพูชาในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. วารสารนิเทศศาสตร์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 33(2), 91-106.

Ainum Phanapas. (2562). ย้ายมาอเมริกาปรับตัวยังไง? ทำยังไงถึงจะพูดภาษาอังกฤษได้แล้วก็คุยกับฝรั่งรู้เรื่อง. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://www.youtube.com /watch ?v=_yTDwemPV2U

Dreamydream. (2565). EP.1แชร์ประสบการณ์อเมริกา 7 ปี US ทำไมเรียนนานจัง? โฮสเป็นไง? เพื่อนบูลลี่ไหม! Dreamydream. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com /watch?v=vbQNQ-Oi19g

Ggigie. (2564). ใช้ชีวิตอยู่ USA US ดีจริงหรอ ?? | เล่าประสบการณ์ส่วนตัว #เล่าประสบการณ์ #ชีวิตในอเมริกา. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com /watch?v= elCMQpY97hw

Jane Soraya. (2562). เล่าประสบการณ์เรียนแลกเปลี่ยนที่อเมริกา โดนเหยียดผิว? เรียนยาก? มีแฟน? อ้วนขึ้น?. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v =zzUTuvkO2SQ

Khaimoog CNY. (2565). [ข.ม.ขอเม้าท์] เรียนอเมริกาดียังไง มีคนมาจีบมั้ย วีรกรรมไปเรียนวันแรก โดนเหยียด?. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com /watch?v= PyB1Xmtr1ec

Lukmai Maimonlapat. (2561). 1 วันในโรงเรียนอเมริกา! School tour | มีเพื่อนได้ยังไง?. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v=PyB1Xmtr1ec

Mow. (2565). ย้ายประเทศ เรียนต่อที่อเมริกาทำยังไง? US ไม่ขอทุนรัฐบาลไทย ไม่ต้องกลับมาใช้ทุน!. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v=cyBZPtgLiZI

Peanut Butter. (2564). แชร์การเรียนต่ออเมริกา 7 ปี เก่งอังกฤษขึ้นไหม? ชีวิตที่นั่นเป็นไง? ทำไมกลับไทย?. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v=jQN LQZJxycc

Ploylladda. (2562). เล่าเรื่อง บินไปเรียนที่อเมริกา ทั้ง ๆ ที่พูดอังกฤษไม่ได้!. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v=-Ti1W5kbEL0

Ren Zhiyuan. (2555). การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยบูรพา (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

VOAthai. (2562). นักเรียนทุนไทย เตรียมตัวเข้ามหาวิทยาลัย อย่างไร ในอเมริกา. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.youtube.com/a/1896884

ปัญหาการกำหนดอายุเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ต้องรับโทษในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 และ 74

Problems Determining the Age of Children and Youth who are not punished in Criminal Cases According to the Criminal Code Sections 73 and 74

เชิดพงศ์ จินดาสุวรรณ์[1*] และจิระพงศ์ แก้วบัว[2]

Cherdpong Jindasuwan[1*] and Jirapong Kaewbua[2]

[1,2]อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1,2]Lecturer of Department Faculty of Law, Hatyai University[1]

[*]**Corresponding author, E-mail:** cherdpong@hu.ac.th

บทคัดย่อ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 - 76 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีและลงโทษกับเด็กไว้เป็นการเฉพาะโดยแบ่งตามช่วงอายุ ดังนี้

1. เด็กอายุไม่เกิน 12 ปี หากกระทำผิดไม่ต้องรับโทษ

2. เด็กอายุกว่า 12 ปีแต่ไม่ถึง 15 ปี หากกระทำผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลกำหนดมาตรการพิเศษ เช่น ว่ากล่าวตักเตือนทั้งเด็กและผู้ปกครอง วางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองควบคุมดูแลเด็ก หากเด็กยังฝ่าฝืนให้ผู้ปกครองจ่ายเงินไม่เกิน 10,000 บาท กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้เด็ก หรือส่งไปยังโรงเรียนหรือสถานฝึกอบรม

3. เยาวชนอายุ 15 - 18 ปี หากกระทำผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบแล้วแต่กรณีและอาจไม่สั่งลงโทษ แต่ใช้มาตรการพิเศษ เช่นเดียวกับเด็กอายุ 12 - 15 ปีก็ได้ หรือจะสั่งลงโทษก็ได้ แต่ให้ลดโทษลงมาครึ่งหนึ่ง

4. เยาวชนอายุ 18 - 20 ปี หากกระทำผิดศาลจะลงโทษครึ่งหนึ่งหรือ 1 ใน 3 ก็ได้

ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนซึ่งได้กระทำผิดขณะที่มีอายุไม่เกิน15 ปี กระทำการอันที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ลักขโมย ทำร้ายร่างกาย เสพยาเสพติด รวมไปถึงการฆ่าคนซึ่งเป็นความผิดร้ายแรงแต่สังคมและกฎหมายยังคงให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นโดยไม่ต้องให้ได้รับโทษ หรือหากได้รับโทษส่งสถานพินิจไม่นานก็ถูกปล่อยตัวออกมาโดยมีแนวโน้มที่เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้จะกลับมากระทำความผิด เพราะตนกระทำความผิดก็ไม่ได้รับโทษอะไรแค่ได้รับการว่ากล่าวตักเตือนก็ปล่อยตัวแล้ว ซึ่งเป็นช่องว่าทางกฎหมายที่ควรแก้ไข เพื่อลดโอกาศในการกระความผิดของเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: อาชญากรรม, เด็กและเยาวชน

Abstract

Section 73-76 of the Criminal Code has specific rules for prosecuting and punishing children, divided by age range as follows

1. Children under 12 years old, if they commit an offense, they will not be punished.

2. Children over 12 years old but less than 15 years old, if they commit an offense, they will not be punished. But let the court prescribe special measures such as reprimanding both children and parents. Establish requirements for parents to supervise children If the child still violates, the parent must pay no more than 10,000 baht, impose conditions on probation for the child. or sent to a school or training facility

3. Youth aged 15-18 years, if they commit an offense, the court will consider their responsibilities depending on the case and may not impose a penalty but apply special measures. Like 12 - 15 year olds, or they can order punishment. but to reduce the penalty by half

4. Youth aged 18 - 20 years, if they commit an offense, the court will punish half or 1 in 3.

At present, children and young people who commit crimes under 15 years of age commit acts that the law stipulates as offenses under the Criminal Code, such as theft, assault, drug use, including murder, which is a serious offence. Society and the law continue to provide opportunities for those children or young people without impunity Or if they are sentenced to a detention center soon, they will be released, with the likelihood that these children or youth will return to commit crimes. Because he committed an offense, he was not punished, he was just warned and released. This is a legal gap that should be addressed. To reduce the chances of children and youth committing crimes.

Keywords: crime, youth

บทนำ

ปัจจุบันเรามักพบว่า มีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมาก ในลักษณะที่หลากหลายรูปแบบไม่ใช่เฉพาะความผิดทางศีลธรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น แต่ได้ล่วงไปถึงการกระทำผิดทางกฎหมายบ้านเมือง โดยเรามักพบเห็นจากข่าวสารต่าง ๆ ที่มักปรากฏพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน เช่น การลักขโมย การเสพยาเสพติด การยกพวกตีกันของกลุ่มนักศึกษาต่าง

สถาบัน การก่อคดีข่มขืนไปจนถึงการก่อคดีฆาตกรรมด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีประเด็นที่สงสัยตามมาก็คือ เด็กและเยาวชนเหล่านี้ควรจะต้องได้รับโทษหรือไม่หรือจะต้องรับโทษอย่างไร เนื่องจากเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้มีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรม การเรียนรู้และความรู้สึกผิดชอบชั่วดีเพราะมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้ง่าย แต่เราจะใช้หลักเกณฑ์ใดมาตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเหล่านั้นไม่มีวุฒิภาวะทางความคิดหรือขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เนื่องจากที่เราเห็นตามข่าวเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีอายุระหว่าง 10 - 18 ปี ก่ออาชญากรรมหรือกระทำความผิดโดยไตร่ตรองหรือวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนแล้ว

ถ้ามิฉะชีพอาศัยช่องว่างของกฎหมายนั้นใช้เด็กนั้นเป็นผู้กระทำผิดเองหรือเด็กซึ่งมีวุฒิภาวะและรู้ผิดชอบชั่วดีวางแผนกระทำความผิดเองจะมีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันอย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ได้กำหนดว่าเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีกระทำความผิดทางอาญาแล้วไม่ต้องรับโทษ ซึ่งมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

กรณีที่ 1 เด็กนั้นไม่รู้ว่าการกระทำความผิดคืออะไร เช่นพ่อแม่เด็กสอนเด็ก 3 ขวบให้ไปขโมยของของคนอื่นโดยหลอกว่าเป็นของพ่อแม่เองซึ่งเด็กที่เข้าใจว่าเป็นของพ่อแม่จึงไปเอามา เช่นนี้แล้วเด็กมิได้มีเจตนาในการกระทำความผิด แต่พ่อแม่เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดในทางกฎหมายถือเป็นตัวการร่วม (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83)

กรณีที่ 2 หากเป็นเด็กอายุ 12 ปี ซึ่งรู้ความผิดถูกพอสมควรแล้วและไปกระทำความผิด ขโมยของตามที่พ่อแม่สอนและสั่งให้ทำ เช่นเดียวกันพ่อแม่ถือเป็นผู้ร่วมกระทำผิดต้องรับโทษอย่างผู้กระทำผิด แต่สำหรับเด็กซึ่งกฎหมายได้มีการยกเว้นโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 เด็กอายุไม่เกิน 12 ปี กระทำความผิด กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับโทษทางอาญาแต่เด็กเหล่านั้นที่ได้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่เป็นตัวเงิน มีความผิดในฐานะผู้กระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 แต่มันเพียงพอแล้วหรือไม่สำหรับการได้รับโทษของเด็กซึ่งรู้สำนึกและผิดชอบชั่วดีที่จะไม่ต้องโทษทางอาญาแต่ไปชดใช้ค่าเสียหายแทน จะเป็นการที่ทำให้เด็กซึ่งกระทำผิด อยากจะกระทำอีกหรือไม่เพราะไม่ได้มีการลงโทษทางกฎหมายแบบเด็ดขาด

จากปัญญาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจว่าเพราะเหตุใดเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนั้นจึงได้รับการยกเว้นโทษและมีหลักเกณฑ์ใดที่มาตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำผิดรู้เท่าไม่ถึงการหรือไม่ได้รู้จักความผิด เราสามารถพบเห็นการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนได้ดังนี้

กรณีคดีกลุ่มเยาวชนทำร้ายชายสติไม่สมประกอบ เสียชีวิตที่โคราช ชาวบ้านหวั่นกฎหมายไทยอ่อน เอาผิดเด็กไม่ได้ ด้านตำรวจยังไม่แจ้งข้อหาฆ่าคนตาย รอผลชันสูตรจากแพทย์ก่อน ผู้สื่อข่าวรายงานความคืบหน้า นายประเสริฐ ใจเรือน อายุ 44 ปี ถูกทำร้ายร่างกาย นอนเสียชีวิตอยู่ที่ศาลาประชาคม

หมู่บ้านพะเนา หมู่ที่ 1 ต.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา เหตุเกิดเมื่อวันที่ 24 ก.ค. ที่ผ่านมา โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจสอบพบว่า ถูกทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง จนศีรษะโชกไปด้วยเลือด ร่ายกายบอบช้ำอย่างหนัก ก่อนที่จะมีชาวบ้านแจ้งว่ามีเด็กอายุประมาณ 12 - 14 ปี ประมาณ 4 - 5 คน เป็นผู้ก่อเหตุทำร้ายร่างกาย ซึ่งญาติผู้เสียชีวิตได้เข้าไปแจ้งความดำเนินคดีไว้แล้วที่ สภ.จอหอ อ.เมือง จ.นครราชสีมา

กรณีตำรวจสุราษฎร์ธานี บุกทลายปาร์ตี้ไอซ์ในโรงแรม พบเยาวชนชาย-หญิง อายุเพียง 14 - 16 ปี ร่วมวงเกือบ 10 คน ตำรวจ สภ.เมืองสุราษฎร์ธานี ควบคุมตัวเยาวชนชาย-หญิง อายุระหว่าง 14 - 16 ปี จำนวน 9 คน มาสอบสวนที่โรงพัก หลังก่อนหน้านี้ตำรวจได้รับแจ้งจากชาวบ้านว่ามีเด็กวัยรุ่นเปิดห้องพักมั่วสุมกันในโรงแรมแห่งหนึ่ง ตำบลตลาด เขตเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จึงนำกำลังไปตรวจสอบ พบชายอายุ 24 ปี ผู้ดูแลสถานที่ ให้ข้อมูลว่าทั้งหมดเปิดห้องพัก 2 ห้อง บริเวณชั้น 2 เมื่อบุกเข้าไปพบเยาวชนหญิง 7 คน และเยาวชนชาย 2 คน อายุ 14 ปี 4 คน อายุ 15 ปี 4 คน และอายุ 16 ปีอีก 1 คน ตรวจค้นในห้องพักพบไอซ์น้ำหนัก 1 กรัม พร้อมอุปกรณ์การเสพ จึงควบคุมทั้งหมดมาที่โรงพัก พร้อมประสานผู้ปกครองมาพบ

จากกรณีที่ได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น พบกว่ามีการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มจะกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ในกรณีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมายมีบทบัญญัติให้ลงโทษเด็กและเยาวชนกลุ่มนั้นอย่างไร พร้อมวิธีแก้และรับมือกับการที่เด็กและเยาวชนมีโอกาสจะกลับมากระทำความผิดซ้ำ (ดวงพร เพชรคง, 2559)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวช
2. เพื่อศึกษาปัญหาการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อหาแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73-74 ในเรื่องการการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการกำหนดเหตุในการลงโทษและสาเหตุของการกระทำความผิด

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน

ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุการกระทำความผิดทางอาญาของเด็ก และเยาวชน มีหลายทฤษฎีทฤษฎีที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 ทฤษฎีโอกาสที่แตกต่าง (Different Opportunity Theory)

Richard Cloward และ Lloy E. Ohlin อธิบายว่า การกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมและโอกาส เช่น เด็กหรือเยาวชนซึ่งยากจนในแหล่งเสื่อมโทรมไม่มีโอกาสพบเห็นแบบอย่างของคนซึ่งประสบความสำเร็จตามวิถีทางที่สังคมยอมรับแต่กลับพบเห็น

แบบอย่างของการกระทำความผิดทางอาญา จึงพบว่า เด็กและเยาวชนดังกล่าว มักเลือกปฏิบัติตามแบบอย่างที่ตนพบเห็น (วรเดช จันทรสอน, ม.ป.ป.)

1.2 ทฤษฎีการเลียนแบบ (Immitation Theory)

Gabriel Tarde (อ้างถึงใน Minimore, 2565) อธิบายว่า การกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน เกิดจากพฤติกรรมเลียนแบบ กล่าวคือ เคยพบเห็น เรียนรู้จดจำการกระทำความผิดทางอาญามาก่อนแล้วเกิดการปฏิบัติตามแบบพฤติกรรมนั้นในเวลาต่อมา

1.3 ทฤษฎีความสัมพันธ์ที่แตกต่าง (Differential Association Theory) Edward H. Sutherland (อ้างถึงใน อาชญาวิทยาแนวสังคมวิทย, 2554) อธิบายว่า การกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นจากผลของความสัมพันธ์หรือคบหาสมาคมกับกลุ่มคนซึ่งมีพฤติกรรมของการกระทำความผิดทางอาญา และห่างเหินกลุ่มคนซึ่งต่อต้านการกระทำความผิดทางอาญา โดยการเรียนรู้ ทัศนคติ เทคนิคและพฤติกรรม การกระทำความผิดทางอาญาของกลุ่มคนซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนม เช่น คนในครอบครัว หรือเพื่อนสนิท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถี่ (Frequency)และระยะเวลา (Duration) ในการคบหาสมาคมรวมทั้งลำดับของความสัมพันธ์ (Priority) กล่าวคือ ยิ่งเรียนรู้ตั้งแต่อายุน้อยก็ยิ่งมีผลต่อพฤติกรรมมาก ตลอดจนความเข้มข้น (Intensity) ของการคบหาซึ่งหมายถึงผู้ซึ่งมีความสำคัญ หรือมีอิทธิพลมากในความสัมพันธ์ย่อมมีผลในการชักจูงหรือต่อการเรียนรู้พฤติกรรมมาก

1.4 ทฤษฎีปฏิกิริยาของสังคม (Social Reaction Theory) หรือทฤษฎีตราบาป (The Labelling Theory)

Edward H. Sutherland (อ้างถึงใน อาชญาวิทยาแนวสังคมวิทย, 2554) นักอาชญาวิทยาอเมริกันและ Gabriel Tarde (อ้างถึงใน Minimore, 2565) นักอาชญาวิทยาฝรั่งเศส อธิบายว่า นิสัยหรือพฤติกรรมในการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นผู้ตราบาปโดยเกิดขึ้นเมื่อเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดครั้งแรก ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ ในฐานะเป็นอาชญากรอันเป็นการสร้างตราบาปติดตัวเด็กหรือเยาวชนผู้นั้นนับแต่นั้น อีกทั้ง ยังรวมถึงการที่สังคมเป็นผู้ตราบาปโดยแสดงความห่างเหิน ไม่ให้โอกาสเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดทางอาญากลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ซึ่งยิ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีพฤติกรรมถลำลึกในการกระทำความผิดทางอาญาซ้ำหรือรุนแรงยิ่งขึ้น

1.5 ทฤษฎีตราหน้า (Symbolic Interaction Theory)

Frank Tannenbaum อธิบายว่า การที่สังคมไม่ยอมเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำความผิดแก้ไขกลับตัว แต่กลับตอบโต้อย่างไม่เหมาะสมด้วยการตราหน้า เช่น แสดงความรังเกียจเหยียด หยาม ไม่ยอมรับ มิได้ก่อให้เกิดผลดีหากแต่เป็นการผลักดันเด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำความผิดไปสู่ความ ชั่วร้ายและการกระทำความผิดทางอาญาที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นภัยแก่สังคมในที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ เป็นรูปแบบการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยว โดยใช้ข้อมูลจากหนังสือ ตำราวิชาการ งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ปัจจุบันพบปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย การทำร้ายร่างกาย ยาเสพติด รวมไปถึงการฆาตกรรม เรียกสิ่งเหล่านั้นว่า การก่ออาชญากรซึ่งเป็นความผิดตามที่ได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา จากข่าวสารต่าง ๆ พบเห็นได้ว่าเด็กหรือเยาวชนซึ่งได้กระทำผิดสามารถรับรู้ได้ถึงผลแห่งการกระทำความผิด กล่าวคือ เด็กและเยาวชนสามารถรับรู้ได้แล้วว่าการลักขโมย การทำร้ายร่างกาย หรือการฆ่าคน นั้นคือความผิด ซึ่งอาจมีผลทำให้มีคนเสียชีวิตจากการกระทำที่หลายคนเรียกว่า “รู้เท่าไม่ถึงการ”

ปัจจัยหลักในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีสาเหตุหลักมาจาก 1.ครอบครัว 2.แหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่เด็กและเยาวชนกำเนิด 3.โรงเรียนและเพื่อนที่เด็กหรือเยาวชนคบหาที่โรงเรียน กล่าวคือ

1. ครอบครัว เป็นสาเหตุหลัก ๆ ที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิดมีหลายเหตุการณ์ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองบอกหรือสั่งให้ลูกหลานของตนกระทำความผิด เช่น ขโมยของ เป็นเด็กส่งยาเสพติด รวมไปถึงการชักชวนให้เด็กหรือเยาวชนเสพยาเสพติด

2.แหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่เด็กหรือเยาวชนอาศัย เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด หากคนในชุมชนเป็นกลุ่มคนซึ่งเสพยาเสพติดหรือในชุมชนเป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติดอาจมีส่วนทำให้เด็กกลายเป็นคนแบบนั้นด้วย

3. โรงเรียนและเพื่อน เมื่อเด็กหรือเยาวชนโตขึ้นต้องไปโรงเรียนและพบเพื่อนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบที่ดีและไม่ดี ซึ่งล้วนมีส่วนทำให้เด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นร่วมกระทำความผิด

จากสาเหตุที่ได้กล่าวมาการแก้ไขปัญหาอันดับแรกมาจากสถาบันครอบครัวชุมชนและสังคม เริ่มจากการควบคุมกลุ่มคนซึ่งไม่พร้อมจะมีลูกเนื่องจากสภาวะทางการเงินเพราะยากจนไม่มีงานทำเป็นสาเหตุให้เกิดการขโมยของเพื่อหาเงินมาเลี้ยงลูกหรือใช้ลูกในการหาเงินโดยผิดวิธีเมื่อเด็กเห็นสิ่งเหล่านั้นโดยไม่มีใครสอนก็อาจจะร่วมกระทำความผิดหรือกระทำความผิดเสียเอง

เพื่อนและโรงเรียนเป็นอีกสาเหตุที่สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการเข้มงวดของครูในการอบรมสั่งสอนเด็กนักเรียนโดยสอนให้รู้ถึงโทษและความผิด ก็อาจช่วยทำให้เด็กและเยาวชนเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดและโทษทางกฎหมายที่ควรลงโทษเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอย่างจริงจัง เพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่กล้าที่กระทำความผิดอีก

เปรียบเทียมกฎหมายเด็กในประเทศไทยกับต่างประเทศ ในต่างประเทศให้ความสำคัญกับลงโทษเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดโดยกำหนดให้ลงโทษแต่ไม่ได้ร้ายแรง แต่ก็เพื่อเป็นการตักเตือนเพื่อไม่ให้กลับไปกระทำความผิดอีก ในขณะที่ประเทศไทยยังคงคิดว่าเด็กซึ่งกระทำความผิดนั้นรู้เท่าไม่ถึงการจึงไม่ลงโทษร้ายแรง เพียงแค่ตักเตือน หรือส่งไปสถานพินิจเพียงแค่ชั่วคราวแล้วก็ปล่อยตัวออกมา

สรุปและอภิปรายผล

จากปัญหาการกระทำผิดของเด็กไทยปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคม ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ปัจจุบันจึงมีปัญหาและมีแนวโน้มที่ ประเทศไทยต้องเผชิญปัญหาเหล่านี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปัญหาของเด็กและเยาวชน เกี่ยวกับพฤติกรรมการกระทำความผิด โดยเฉพาะเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้รับการเลี้ยงกูหรือถูกอบรมสั่งสอนโดยถูกต้องอย่างที่ควรจะเป็น ต้องตกเป็นภาระของสังคมตามมา ปัจจัยสำคัญส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดคือ สภาพแวดล้อมในครอบครัวและสังคม การเสพสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน รวมถึงการศึกษาในทางที่ถูกต้องของเด็กและเยาวชน ไม่เช่นนั้นจะนำไปสู่การกระทำรุนแรงทางร่างกายและจิตใจต่อบุคคลอื่น การเอาใจใส่และการอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้องต้องเริ่มตั้งแต่เกิด แต่ปัจจุบันประเทศไทยมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่มี การกระทำความผิดอย่างเห็นได้ชัด เพราะปัจจุบันตามสื่อข่าวมักจะมีผู้กระทำความผิดที่อยู่ช่วงอายุของเด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมากให้เราทราบและมีจำนวนมากขึ้นมากกว่าอดีต สำหรับสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ที่พบได้ชัดตามคำพูดหรือพฤติกรรมนั้น ล้วนมาจากการที่ครอบ ครัวไม่เอาใจใส่หรืออบรมสั่งสอนในสิ่งที่ควรให้มากพอว่าสิ่งใดถูกผิด หรือการได้เติบโตขึ้นแล้วเข้าสู้สังคมพบปะคนจำนวนมากหลากหลายพฤติกรรม ตัวอย่างเช่นการถูกชักชวนให้กระทำโดยที่ไม่ได้ตระหนักถึงการกระทำดังกล่าวมากน้อยเพียงใด อีกทั้งก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเด็กในช่วงอายุดังกล่าวล้วนอยู่ในวัยที่มีพฤติกรรมอยากรู้อยากลองจึงเป็นเหตุให้นำไปสู่การการะทำความผิดโดยเจตนาหรือไม่เจตนา

ข้อเสอนแนะ

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมของกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับปัจจุบัน เพราะในปัจจุบันเด็กมีความคิดที่โตกว่าช่วงอายุ โดยแต่ละครั้งที่มีข่าวว่าเด็กเป็นผู้กระทำผิดแต่ละคดีการกระทำแต่ละครั้งล้วนมีความรุนแรงอย่างมาก มีการเจตนาและไตร่ตรองก่อนลงมือกระทำความผิดเสมอ แต่โทษที่เด็กได้รับนั้นคือไม่ต้องรับโทษหรือแค่ว่ากล่าวตักเตือนเพียงเท่านั้นจึงเป็นเหตุให้เด็กผู้ที่กระทำผิดบางส่วนนั้นได้ลงมือกระทำความผิดซ้ำหรือเกิดการชักชวนเพื่อนให้กระทำความผิดโดยอ้างว่าตนทำผิดแต่ตนไม่ได้รับโทษ ดังนั้นกฎหมายควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องตามยุคสมัยเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดของเด็กที่มักจะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

ควรให้เด็กได้เรียนรู้พื้นฐานความผิดของกฎหมายเป็นสำคัญ เพื่อที่เด็กจะได้ตระหนักถึงโทษของการกระทำความผิด โดยเป็นการปลูกฝังให้แก่เด็กเพื่อที่จะใช้ชีวิตเป็นบุคคลที่ดีในสังคม รวมถึงให้เด็กรู้จักสิทธิและหน้าที่ต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม

เอกสารอ้างอิง

ชื่นจิตร วาณิชย์สุวรรณ. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำของเด็กและเยาวชน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2557). ทฤษฎีความรับผิดทางอาญา. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

ดวงพร เพชรคง. (2559). กฎหมายใหม่กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. ราชกิจจานุเบกษา, 127(72ก), 12-73.

อาชญาวิทยาแนวสังคมวิทยา. (2554). Differential Association theory. สืบค้นจาก https://adunparvitchai .wordpress.com/2011/04/11/edwin-h-sutherland/

Minimore. (2565). อิทธิพลของสื่อต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนในสังคม. สืบค้นจาก https://minimore.com/b/QSQ01/2

ปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดนในที่ว่าการอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

Decision Factors to Make a Border Pass in Su-ngai Kolok District Office Narathiwat Province

สุกรี บุญเทพ[1*], ปฏิพัฒน์ กิตติโชควัฒนา[2], เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[3], โซราญา เตะปูยู[4], และสิริกุล จันทร์ดี[4]

Sukree Boontep[1*], Patipat Kittichokwatana[2], Jedsarid Sangkaphan[3], Soraya Taepuyu[4] and Sirikul Jandee[4]

[1]สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Department of Politics and Government, Faculty of Political Sciences, Hatyai University

[2]สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Department of Public Administrations, Faculty of Political Sciences, Hatyai University

[3]หลักสูตรการจัดการมหามหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการพัฒนามนุษย์และองค์การ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Lecturer Dr., Master of Management Program, Department of Human and Organization Development

[3]Innovation, Hatyai University

[4]นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4]Students Department of Public Administration, Faculty of Political Sciences, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** sukree@hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดน ในที่ว่าการอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ร้อยละ 67.00 อยู่ในช่วงอายุ 21-40 ปี ร้อยละ 45 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/กรรมกร ร้อยละ 49.00 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดน คือเรื่องของสถานที่ในการทำหนังสือผ่านแดนมากที่สุด ร้อยละ 45.00 สถานที่ในการทำหนังสือผ่านแดนอยู่ใกล้บ้านมากกว่าการไปทำหนังสือเดินทาง ที่ต้องไปเดินทางไปศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) อำเภอเมือง จังหวัดยะลา รองลงมาคือ ขั้นตอนในการทำหนังสือผ่านแดน ไม่ซับซ้อนและไม่ยุ่งยาก ร้อยละ 30.00 โดยใช้แค่บัตรประชาชนก็สามารถทำได้แล้ว และเรื่องต่อมา คือ ระยะทางในการเดินทางข้ามไปชายแดนเข้าไปยังฝั่งประเทศมาเลเซีย กับราคาในการทำหนังสือผ่านแดนมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าการทำหนังสือเดินทาง ร้อยละ 10.00 ระยะทางที่ต้องเข้าไปทำธุระต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซียไม่ได้ไปเกินกว่าระยะทางที่กำหนดไว้จึงไม่จำเป็นที่จะต้องทำหนังสือเดินทาง ส่วนในเรื่องของราคาสำหรับการทำหนังสือผ่านแดน สำหรับชาวบ้านรู้สึกว่าเสียค่าใช้จ่ายน้อยและประหยัดกว่าการไปทำหนังสือเดินทาง อีกทั้งยังต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำหนังสือเดินทางอีกอื่น ๆ

ร้อยละ 5.00 เช่น บางคนทำหนังสือผ่านแดน เพราะต้องการเข้าไปซื้อของหรือไปเยี่ยมญาติพี่น้องในฝั่งประเทศมาเลเซียเท่านั้น

คำสำคัญ: หนังสือเดินทาง, หนังสือผ่านแดน, การตัดสินใจ

Abstract

This research aims to study decision factors to make a border pass in Su-ngai Kolok District Office. Narathiwat Province. Most of the respondents were women, 67.00 percent, between the ages of 21-40 years, 45 percent, most of them working as general contractors/labor 49.00 percent. The study found that, the factor that affects the decision to make a border pass is the place to do border pass, 45.00%. The place to do the border pass is closer to home than to do passport that have to go to the Southern Border Administrative Center (SBPAC), which is located in Muang District, Yala Province. Followed by the process of making a border pass is not complicated and not difficult 30.00% by using just an ID card, it can be done and the distance to travel across the border on Malaysia. With the price of making a border pass with a lower cost than making a passport 10.00 percent in terms of distance is the distance to do business in Malaysia does not go beyond the specified distance, therefore it is not necessary to obtain a passport. As for the price for making a border pass, in terms of the price for the local people or villagers, they felt that it was cheaper and more economical than getting a passport and also has to have travel expenses to get a passport. As for other matters, 5.00 percent, for example, some people make a border pass because they want to go shopping or visit their relatives in Malaysia only.

Keywords: Passport, Border Pass, Decision Making

บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้านรอบด้าน ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเทศด้วยกัน ได้แก่ ติดกับประเทศพม่าทางทิศเหนือและทิศตะวันตก ติดกับประเทศลาวทางทิศเหนือและตะวันออก ติดกับประเทศกัมพูชาทางทิศตะวันออก ติดกับประเทศมาเลเซีย และทางทิศใต้ ซึ่งรัฐสมัยใหม่ ได้กำหนดพื้นที่ของแต่ละรัฐไว้อย่างชัดเจน หากประชากรของรัฐหนึ่งรัฐใดจะข้ามพรหมแดนไปยังอีกรัฐหนึ่งนั้น ก็ต้องให้เป็นไปตามที่กฎหมายระหว่างประเทศอนุญาตและกำหนดไว้ เช่นจะต้องมีหนังสือเดินทาง หรือเอกสารที่ระบุรับรองจากรัฐนั้น ๆ ถึงแม้ว่ารัฐชาติสมัยใหม่ได้แบ่งเส้นพรหมแดนระหว่างรัฐไว้อย่างชัดเจน แต่ก็ไม่

อาจแบ่งวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ที่ ปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างช้านานของประชาชนที่อาศัยอยู่เขตพรหมแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน การไปมาหาสู่ ติดต่อสานสัมพันธ์กันยังคงเกิดขึ้น

บางกลุ่มรัฐที่มีเขตชายแดนติดกันได้มีข้อตกลงร่วมกันให้มีการอนุโลมไม่จำเป็นต้องใช้หนังสือเดินทางหรือวีซ่าในการข้ามเขตแดนไปยังอีกรัฐหนึ่ง แต่สามารถใช้หนังสือผ่านแดน (Border Pass) ได้ โดยยะระทางจะต้องไม่เกินจากที่ตกลงกันไว้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนของรัฐที่อาศัยอยู่ในบริเวณชายแดน ที่ต้องการข้ามเขตแดนรัฐไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยเรียกพื้นที่นั้นว่า พื้นที่ชายแดน

พื้นที่ชายแดน (Border Area) หมายถึง พื้นที่ที่กำหนดขอบเขตอำนาจทางการเมืองหรือทางภูมิศาสตร์ เช่น เส้นที่แบ่งขอบเขตอำนาจของศาล เส้นแบ่งเขตหน่วยการปกครองย่อย รัฐเอกราชหรือประเทศ ปกติแล้วการกำหนดเขตแดนจะเกิดจากการที่รัฐบาลทั้งสองประเทศทำการปักปันเขตแดนร่วมกันเพื่อให้เป็นที่แน่นอนและยอมรับกันทั้งสองฝ่าย ส่วนการแบ่งเขตแดนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ระดับประเทศจะเป็นหน้าที่ของผู้ดูแลพื้นที่นั้น ๆ เขตแดนระหว่างประเทศส่วนใหญ่จะมีการควบคุมและป้องกัน การจะข้ามเขตแดนระหว่างประเทศนั้นจึงจำเป็นต้องเดินทางผ่านจุดผ่านแดนหรือด่านพรมแดน ส่วนเขตของหน่วยการปกครองย่อยภายในประเทศกับเขตแดนของประเทศที่อยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มักไม่มีการป้องกันหรือการควบคุม บางเขตแดนจะมีการกำหนดเขตกันชนหรือเขตปลอดทหารขึ้นเนื่องจากมีสถานการณ์พิเศษระหว่างรัฐทั้งสอง จากข้อมูลของแผนบริหารจัดการชายแดนด้านความมั่นคง พ.ศ. 2559-2564 ได้แบ่งขอบเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนของประเทศไทยที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนี้

- ชายแดนประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 2,401 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

- ชายแดนประเทศไทย-สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 1,810 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 12 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี

- ชายแดนประเทศไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 798 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 7 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด

- ชายแดนประเทศไทย-สหพันธรัฐมาเลเซีย มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 647 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ยะลา และนราธิวาส

- อาณาเขตทางทะเลประเทศไทย-ราชอาณาจักรกัมพูชา-สหพันธรัฐมาเลเซีย (ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย) มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 2,055 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัด ได้แก่ ตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพมหานคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส

- อาณาเขตทางทะเลประเทศไทย-สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา (ชายฝั่งทะเลอันดามัน) มีพื้นที่เขตแดนติดต่อประมาณ 1,093 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล

จากข้อมูล สามารถสรุปได้ว่า ประเทศไทยมีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านรอบด้านทั้งทางบกและทางทะเล และมีจุดผ่านแดนทั้งที่เป็นด่านถาวรและด่านชั่วคราวหลายจุดในแต่ละพื้นที่ เพื่อเป็นการเอื้ออำนวยแก่ประชาชนที่อยู่บริเวณเขตชายแดนสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้อย่างสะดวกมากขึ้น ซึ่งประชาชนบางส่วนใช้หนังสือเดินทางในการผ่านข้ามชายแดนแต่บางส่วนก็ใช้หนังสือผ่านแดน และประชาชนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดนราธิวาสซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับรัฐกลันตันประเทศมาเลเซียก็เช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดนในที่ว่าการอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

หนังสือเดินทาง (Passport)

หนังสือเดินทางไทย (Thai passport) เป็นหนังสือเดินทางที่ออกให้เฉพาะประชาชนไทย โดยกองหนังสือเดินทางกระทรวงการต่างประเทศ สามารถออกในประเทศไทยโดย หน่วยงานในสังกัด กองหนังสือเดินทาง กระทรวงการต่างประเทศ บางกรณีอาจจะออกได้ที่สถานเอกอัครราชทูตในต่างประเทศ หรือสถานกงสุลไทยทั้ง 86 แห่ง

ลักษณะของหนังสือเดินทาง (Passport)

หนังสือเดินทางประเทศไทยสำหรับประชาชนทั่วไปรุ่นปัจจุบันจะมีสีแดงเลือดหมูโดยมีตราครุฑอยู่ตรงกลางที่ปกด้านหน้า และคำว่า “หนังสือเดินทาง ประเทศไทย” (อยู่ต่างบรรทัดกัน) อยู่ด้านบนสุด ส่วนคำว่า “THAILAND PASSPORT” (อยู่ต่างบรรทัดกัน) อยู่ใต้ตราครุฑ ด้านล่างสุดจะเป็นสัญลักษณ์ของหนังสือเดินทางที่มีข้อมูลทางชีวภาพ (biometric passport) อักษรและสัญลักษณ์ที่หน้าปกเป็นสีทอง ขนาด : หนังสือเดินทางมีขนาดกว้าง 8.5 เซนติเมตร ยาว 12.5 เซนติเมตรมีจำนวนหน้าทั้งหมด 50 หน้า ข้อมูลภายในเล่ม : ข้อมูลจำเพาะผู้ถือหนังสือเดินทาง หนังสือเดินทางประเทศไทยจะมีข้อมูล 2 ภาษา เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

- รหัส (Type) “P” อักษรย่อสำหรับคำว่า “Passport”
- ประเทศ (Country code) “THA” สำหรับประเทศไทย
- หนังสือเดินทางเลขที่ (Passport No.) มีรูปแบบเป็น A123456 (ตัวอักษรหนึ่งตัวตามด้วยตัวเลขหกหลัก)
- นามสกุล (Surname) เป็นภาษาอังกฤษ

- คำนำหน้าชื่อ ชื่อ (Title Name) เป็นภาษาอังกฤษ
- ชื่อภาษาไทย (Name in Thai) ประกอบด้วยคำนำหน้า ชื่อ และนามสกุลเป็นภาษาไทย
- สัญชาติ (Nationality) “THAI” สำหรับประชาชนไทย
- วันเกิด (Date of birth) ในรูปแบบ DD-MMM-YYYY (วัน เดือน ปีค.ศ.) เช่น 20 NOV 2006
  เลขประจำตัวประชาชน (Personal No.)
- เพศ (Sex) “M” สำหรับบุรุษ หรือ “F” สำหรับสตรี
- ส่วนสูง (Height) หน่วยเป็นเมตร
- สถานที่เกิด (Place of birth) โดยทั่วไปจะเป็นจังหวัดที่เกิด
- วันที่ออก (Date of issue) ในรูปแบบเดียวกับวันเกิด
- วันที่หมดอายุ (Date of expiry) ในรูปแบบเดียวกับวันเกิด โดยจะหมดอายุในอีก 5 ปีให้หลัง
  ออกให้โดย (Authority) โดยทั่วไปจะเป็น “MINISTRY OF FOREIGN AFFAIR”
- ลายมือชื่อผู้ถือหนังสือเดินทาง (Signature of bearer)

ประเภทของพาสปอร์ต (หนังสือเดินทาง)

passport หนังสือเดินทางประเทศไทยในปัจจุบันมี 4 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือเดินทางธรรมดา (หน้าปกสีแดงเลือดหมู) ออกให้สำหรับประชาชนทั่วไป หนังสือเดินทางมีอายุไม่เกิน 5 ปี

2. หนังสือเดินทางราชการ (หน้าปกสีน้ำเงินเข้ม) หนังสือเดินทางมีอายุไม่เกิน 5 ปี ผู้ถือต้องใช้ในราชการเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ในการเดินทางส่วนตัว โดยมีข้อกำหนดออกเฉพาะข้าราชการเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่จัดตั้งตามรัฐธรรมนูญ สมาชิกรัฐสภาซึ่งเดินทางไปราชการในต่างประเทศ และบุคคลอื่นใดที่เดินทางเพื่อทำประโยชน์แก่ทางราชการตามที่กระทรวงการต่างประเทศอนุมัติ

3. หนังสือเดินทางทูต (หน้าปกสีแดงสด) ประเภทนี้จะมีอายุไม่เกิน 5 ปี ไม่สามารถต่ออายุเพิ่มได้ มีข้อกำหนดออกให้เฉพาะบุคคล ดังต่อไปนี้

3.1.พระบรมวงศ์และพระนัดดาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
3.2.พระอนุวงศ์ชั้นพระองค์เจ้าและคู่สมรส
3.3.พระราชวงศ์และบุคคลสำคัญที่ราชเลขาธิการขอไปเป็นกรณีพิเศษ
3.4.ประธานองคมนตรี และองคมนตรี
3.5.นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี
3.6.ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา
3.7.ประธานศาลฎีกา รองประธานศาลฎีกา และประธานศาลอุทธรณ์
3.8.ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และประธานศาลปกครองสูงสุด
3.9.อดีตนายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ

3.10.ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และ ผู้บัญชาการเหล่าทัพ

3.11.ข้าราชการที่มีตำแหน่งทางการทูต ซึ่งเดินทางไปราชการในต่างประเทศ

3.12.ข้าราชการที่มีตำแหน่งทางการทูต ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำอยู่ ณ ส่วนราชการในต่างประเทศ คู่สมรส และบุตรในประเทศที่ประจำอยู่หรือทำการศึกษาอยู่ในประเทศอื่น แต่บุตรจะต้องอายุไม่เกิน 25 ปี

3.13.คู่สมรสที่ร่วมเดินทางไปกับบุคคลดังกล่าวในข้อ 2-8

3.14.บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการหรือภายใต้พันธกรณีระหว่างประเทศหรือภายใต้สถานการณ์พิเศษที่มีความจำเป็น หรือเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณของประเทศไทย

4. หนังสือเดินทางชั่วคราว (หน้าปกสีเขียว) นอกจากนี้ ยังมีอีก 2 ประเภทพิเศษ คือ

4.1. หนังสือเดินทางพระ ออกให้สำหรับพระภิกษุและสามเณรที่ได้รับอนุญาตให้เดินทางไปต่างประเทศตามนัยระเบียบมหาเถรสมาคม

4.2. หนังสือเดินทางเพื่อไปประกอบพิธีฮัจญ์ ออกให้ชาวมุสลิมที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ หนังสือเดินทางประเภทนี้จะมีอายุ 2 ปีเท่านั้น

หนังสือผ่านแดน (Border Pass)

บัตรผ่านแดน คือ เอกสารเดินทางที่ออกให้ตามความตกลงฉบับนี้ ผู้ถือเอกสารดังกล่าวสามารถใช้ในการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ชายแดนของคู่ภาคีซึ่งจะต้องได้รับการอนุมัติจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของภาคีแต่ละฝ่าย เพื่อจุดประสงค์ดังนี้

ก) เยี่ยมญาติ

ข) ท่องเที่ยว

ค) การกีฬา

ง) หลักสูตรและการฝึกอบรมระยะสั้น (ไม่เกิน 6 เดือน)

จ) เข้าร่วมการสัมมนา พบปะหารือและการประชุม

ฉ) การเข้าร่วมงานแถลงข่าว และ/หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ช) วัตถุประสงค์อื่นที่อาจตกลงร่วมกันโดยคู่ภาคี

การขอบัตรผ่านแดน

1. ผู้ขอบัตรผ่านแดน จะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้:

ก) บุคคลผู้นั้นจะต้องเป็นประชาชนของประเทศมาเลเซีย หรือ ประเทศไทย และ

ข) บุคคลผู้นั้นจะต้องเกิด หรืออาศัยอยู่บนพื้นที่ชายแดนของประเทศตน เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี

2. ผู้ขอบัตรผ่านแดนสามารถยื่นคำขอให้รวมชื่อบุตรของตน ซึ่งจะเดินทางไปพร้อมตนไว้ในบัตรผ่านแดนได้ โดยบุตรของผู้ขอบัตรผ่านแดนจะต้องเป็นประชาชนของประเทศนั้นและมีอายุต่ำกว่า 12 ปี

อายุการใช้งานของบัตรผ่านแดน

1. บัตรผ่านแดนจะมีอายุใช้ได้สำหรับระยะเวลาหนึ่ง (1) ปี นับจากวันออกบัตร
2. บัตรผ่านแดนจะมีผลใช้ได้-
   ก) สำหรับการเดินทางเข้าและออกของผู้ถือบัตรผ่านแดน ณ จุดผ่านแดนที่ได้รับอนุญาตที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนมาเลเซียหรือพื้นที่ชายแดนของไทย; และ
   ข) สำหรับการเดินทางภายในรัฐในพื้นที่ชายแดนของมาเลเซีย หรือจังหวัดในพื้นที่ชายแดนของไทย
3. บัตรผ่านแดน จะต้องแสดง ณ จุดตรวจเข้า/ออก ของภาคีแต่ละฝ่าย และอาจใช้เข้า/ออก ได้หลายครั้ง

ระยะเวลาของการพำนัก

ผู้ถือบัตรผ่านแดนจะได้รับอนุญาตให้พำนักอยู่ในพื้นที่ชายแดนได้ครั้งละไม่เกิน 30 (สามสิบ) วัน

ระเบียบการใช้บัตรผ่านแดน (Border Pass)

1. หนังสือผ่านแดนนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัด 7 จังหวัดชายแดน นายอำเภอ ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนเป็นผู้ออกและต่ออายุให้
2. อนุญาตให้บุตรของผู้ถือหนังสือผ่านแดนซึ่งมีอายุต่ำกว่า 12 ปี เท่านั้นที่สามารถมีรายชื่อร่วมอยู่ในหนังสือผ่านแดนนี้ได้
3. ห้ามมิให้ผู้เยาว์ที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในหนังสือผ่านแดนนี้เดินทางโดยลำพัง
4. หนังสือผ่านแดนเป็นเอกสารทางราชการ ห้ามแก้ไขเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงข้อความ หรือส่วนใด ๆ ทั้งสิ้น รวมทั้งไม่ควรให้ตกไปอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น
5. กรณีหนังสือผ่านแดนสูญหาย โปรดแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ณ จุดที่ผ่านแดนเข้ามา สำหรับค่าธรรมเนียมในการออกบัตรและต่ออายุบัตรผ่านแดน ครั้งละ 200 บาท.

ความหมายของการตัดสินใจ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2556) การตัดสินใจ หมายถึง การกระทำของบุคคลในการที่เลือกทางเลือกที่มีอยู่หลายๆทางเลือก โดยการรวบรวมและประเมินข้อมูลและสิ่งประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญ โดยการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเลือกเดียวที่สามารถตอบสนองเป้าหมายหรือความต้องการของผู้เลือก เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์ และคณะ (2548) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรืออาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจจะเกิดขึ้นมาได้ต้องมีทางเลือกหลาย ๆ ทางเกิดขึ้นก่อน จากนั้นจึงนำทางเลือกเหล่านั้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกันจนได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดแล้วจึงนำแนวทางที่เลือกนั้นมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่อไป

ดวงนภา เขมะลักษณ์ (2547) กล่าวว่า การตัดสินใจ เป็นกระบวนการประเมินผลเกี่ยวกับทางเลือกหรือตัวเลือกที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย การคาดคะเนผลที่เกิดจากทางเลือกปฏิบัติที่จะส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด

สมคิด บางโม (2548) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจนี้อาจเป็นการตัดสินใจที่จะกระทาการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ในทางปฏิบัติการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่ยุ่งยากสลับซับซ้อนและมีวิธีการแก้ปัญหามากกว่าหนึ่งทางเสมอ

ฉัตราพร เสมอใจ (2550) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2550) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกที่เป็นไปได้เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์ (2551) ได้ให้ความหมายว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการใช้ความคิดและการกระทำของการรับรู้โดยการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา (Problem) หรือโอกาส (Opportunity) และประเมินทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อจัดการกับปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้น

วรวิทย์ จักรบุตร (2543) กล่าวว่า การตัดสินใจ คือ กระบวนการเลือกสรรวิธีการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือดำเนินการในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และพิจารณาอย่างมีเหตุผล แล้วจึงนำวิธีการที่ตนเองคิดว่าดีที่สุดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สุพจน์ เตระจิตร (2541) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงถึงความตั้งใจไตร่ตรองอย่างสุขุมรอบครอบในการพิจารณาทางเลือกเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายหรือความมุ่งหวังตามที่กำหนดไว้

จากความหมายของการตัดสินใจที่หลาย ๆ ท่านได้ให้ไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า การตัดสินใจ คือ กระบวนการคัดเลือกทางเลือกโดยการคิดอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดและนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ประเภทของการตัดสินใจ

การตัดสินใจสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท (วีรพล สุวรรณนันต์, 2534)

1) การตัดสินใจแบบมีเหตุผล (Rational decision making) การตัดสินใจแบบมีเหตุผลเป็นการตัดสินใจของบุคคลหรือองค์การที่มีการใช้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ มาประกอบการวิเคราะห์ทางเลือก ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่ง การตัดสินใจแบบมีเหตุผลเป็นการตัดสินใจที่มีความสำคัญในทางการบริหารองค์การต่าง ๆ และเป็นประเภทการตัดสินใจที่นักวิชาการให้ความสนใจมากที่สุด เพราะเชื่อว่าหากเรามีข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจแล้ว เราสามารถที่จะปรับปรุงการตัดสินใจให้มีคุณภาพสูงขึ้นได้

2) การตัดสินใจโดยสัญชาตญาณ (Instinct) การตัดสินใจประเภทนี้ เป็นการตัดสินใจกระทำการใดโดยสัญชาตญาณ ซึ่งมีลักษณะเป็นอัตโนมัติ เช่น การกระพริบตาเมื่อมีคนชี้นิ้วหรือวัตถุใดเข้าใกล้ดวงตา ซึ่งเป็นสัญชาตญาณการป้องกันตัวของมนุษย์

กระบวนการตัดสินใจ

วุฒิชัย จำนง (2535) กล่าวถึง การตัดสินใจของมนุษย์ว่ามีลักษณะเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ต่อเนื่องกันไปดังนี้

1) การแยกแยะตัวปัญหา ในขั้นตอนแรกของการตัดสินใจนั้น จึงเป็นเรื่องราวของการสร้างความแน่ใจ มั่นใจกับตัวปัญหาที่แท้จริง ก็เพราะเหตุว่ากระบวนการตัดสินใจเริ่มต้นตามขั้นแรก เมื่อผู้ทำการตัดสินใจมีความรู้สึกว่าได้เกิดปัญหาขึ้นมา นั่นก็คือ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในว่าได้มีปรากฏการณ์บางสิ่งบางอย่างมิได้เป็นไปตามแนวคิด

2) การหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตัวปัญหานั้นก็คือ การเสาะหาสิ่งที่เป็นสาเหตุหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดตัวปัญหานั้น ซึ่งอาจไม่ใช่สาเหตุโดยตรงก็ได้

3) การประเมินข่าวสาร เป็นความจำเป็นที่ต้องประเมินค่าดูว่าข่าวสารที่ได้มานั้นถูกต้องเหมาะสมเพียงพอตรงกับความเวลาและความสามารถที่นำไปวิเคราะห์ปัญหาได้หรือไม่

4) การกำหนดทางเลือก เป็นขั้นตอนสำคัญของการตัดสินใจ คือการกำหนดทางเลือกมากที่สุดเท่าที่ทำได้ เป็นการพยายามครอบคลุมทิศทางที่แก้ปัญหาได้หลายวิธี ถ้ามีข่าวสารสมบูรณ์สำหรับปัญหาแต่ละเรื่องกำหนดทางเลือกได้เหมาะสมและครอบคลุมได้อย่างแท้จริง

5) การเลือกทางเลือกเมื่อได้กำหนดทางเลือกต่าง ๆ ออกมาแล้ว พร้อมทั้งกำหนดลำดับความสำคัญและความเหมาะสมในการแก้ปัญหาขั้นตอนต่อไป คือการเลือกทางเลือกปฏิบัติการต่อไปและขั้นนี้เองเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นการตัดสินใจอย่างแท้จริง

6) การปฏิบัติตามการตัดสินใจเมื่อทางเลือกได้ถูกเลือกเข้ามาแล้วก็เป็นการปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจหรือทางเลือก

อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดนี้เป็นขั้นตอนของการตัดสินใจที่จำเป็นต้องมี กล่าวโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตามเมื่อได้ดำเนินการตั้งแต่เกิดความรู้สึกในตัวปัญหา ตลอดจนการปฏิบัติการแก้ปัญหานั้นตามผลของการตัดสินใจ คือ การเลือกทางเลือกนั้นเอง และในหลายกรณีอาจมีการแบ่งขั้นตอนละเอียดย่อยไปกว่านี้

สรุปได้ว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกทางเลือกปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง โดยการแยกแยะปัญหาการหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาประมวลข่าวสารที่ได้มาว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ กำหนดทางเลือกและปฏิบัติตามการตัดสินใจ ซึ่งลำดับอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสุไหงโก-ลก จำนวนทั้งหมด 78,543 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 400 คน และจากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดนในที่ว่าการอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 และเพศชายจำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงอายุ 21-40 ปี มากที่สุด จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมา คือ อยู่ในช่วงอายุ 41-60 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และอยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 น้อยที่สุด คือ ผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ดังแสดงตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	132	33.00
หญิง	268	67.00
รวม	**400**	**100.00**

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	40	10.00
21-40 ปี	180	45.00
41-60 ปี	160	40.00
61 ปีขึ้นไป	20	5.00
รวม	**400**	**100.00**

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ และสถานภาพการทำงานในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดนในที่ว่าการอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติหาค่าร้อยละ

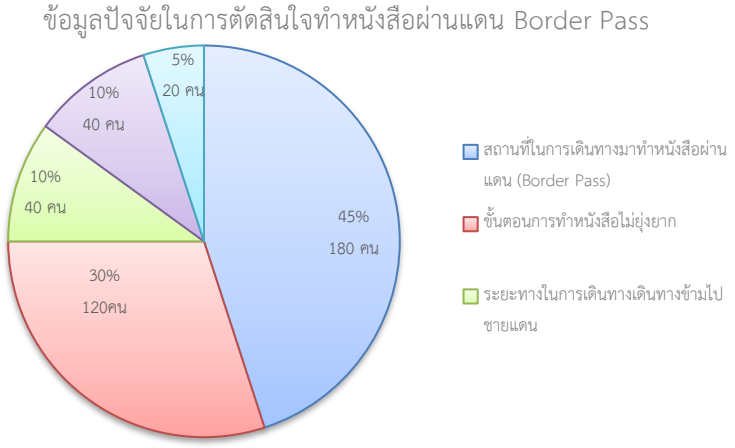
ผลการวิจัย

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพการทำงานในปัจจุบัน

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว	124	31.00
รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	196	49.00
นักเรียน/นักศึกษา	40	10.00
อื่น ๆ	40	10.00
รวม	**400**	**100.00**

จากข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดนในที่ว่าการอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/กรรมกรมากที่สุด จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาคือมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 และนักเรียน/นักศึกษากับมีอาชีพอื่นๆมีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเท่ากันที่จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ข้อมูลปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass)



ภาพประกอบที่ 1 ข้อมูลปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดน

สรุปและอภิปรายผล

จากงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง คิดเป็นร้อยละ 67 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-40 ปี ร้อยละ 45 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป/กรรมกร ร้อยละ 49.00 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) คือเรื่องของสถานที่ในการทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) มีการให้คำตอบในเรื่องของสถานที่ในการเดินทางมาทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) มากที่สุด อยู่ที่ ร้อยละ 45.00 โดยมีเหตุผลประกอบคือ สถานที่ในการทำหนังสือผ่านแดนอยู่ใกล้บ้านกว่าการไปทำหนังสือเดินทาง (Passport) ที่ต้องไปเดินทางไปศูนย์อำนวยการบริหารชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา รองลงมา คือ ขั้นตอนการทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) ไม่ซับซ้อนและไม่ยุ่งยาก ร้อยละ 30.00 ขั้นตอนในการทำหนังสือไม่ได้ยุ่งยากเพียงแค่นำบัตรประชาชนไปยื่นก็สามารถทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) ได้แล้ว และเรื่องต่อมาคือ ระยะทางในการเดินทางข้ามไปชายแดนฝั่งประเทศมาเลเซีย กับราคาในการทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) มีค่าใช้จ่ายต่ำว่าการทำหนังสือเดินทาง (Passport) ร้อยละ 10.00 ในเรื่องของระยะทางก็คือ ระยะทางที่ต้องเข้าไปทำธุระต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซียไม่ได้ไปเกินกว่าระยะทางที่กำหนดไว้จึงไม่จำเป็นที่จะต้องทำหนังสือเดินทาง (Passport) ส่วนในเรื่องของราคาสำหรับชาวบ้าน เขารู้สึกว่ามันถูกกว่าและประหยัดกว่าการไปทำหนังสือเดินทาง (Passport) อีกทั้งยังต้องเดินทางไปทำต่างจังหวัดและมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีก ส่วนเรื่องอื่น ๆ ร้อยละ 5.00 เช่น บางคนทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) เพราะเข้าไปซื้อของหรือไปเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องในฝั่งประเทศมาเลเซียเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัย พบว่า สถานที่ในการเดินทางมาทำหนังสือผ่านแดนเป็นปัจจัยในการตัดสินใจมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานควรให้ความสำคัญกับสถานที่ทั้งในเรื่องภูมิทัศน์ กายภาพของสถานที่ เช่น การจัดบรรยากาศของห้องทำหนังสือผ่านแดน การอำนวยความสะดวกในเรื่องของสถานที่สำหรับผู้เดินทางมาทำหนังสือผ่านแดน

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. สำหรับผลของการวิจัยในครั้งนี้สามารถต่อยอดในการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) ในที่ว่าการอำเภอสุไหง-โกลก จังหวัดนราธิวาส และยังสามารถศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยในการตัดสินใจทำหนังสือผ่านแดน (Border Pass) ในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

เอกสารอ้างอิง

กรมการกงสุล กระทรวงต่างประเทศ. (2566). หนังสือเดินทาง. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566 จาก https://consular.mfa.go.th/th/page/cate-5383

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). หนังสือผ่านแดน. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566 จาก https://www.dopa.go.th/public_service/service_guide139/view140

ฉัตราพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท.

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์ และคณะ. (2548). การคิดและการตัดสินใจ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

วรวิทย์ จักรบุตร. (2543). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกถั่วเขียวฤดูแล้งในเขตชลประทาน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

วีรพล สุวรรณนันต์. (2534). กระบวนการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วุฒิชัย จำนง. (2535). พฤติกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สุพจน์ เตระจิตร. (2541). ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 11 ของเกษตรกรในจังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552. (2556). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559. สืบค้นจาก ww.mua.go.th/users/tqf/hed/news/FilesNews /.../ News328072552.pdf

สมคิด บางโม. (2548). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2550). พฤติกรรมองค์การ ทฤษฎีและการประยุกต์ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากมาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศในกรอบของสหประชาชาติว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลทางระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมไซเบอร์

The protection of human right from international cooperation in accessing personal data for prevention of cybercrime under draft treaty of the United Nations.

คณาธิป ทองรวีวงศ์[1*]

Kanathip Thongrawewong[1*]

[1] รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[1] Associate Professor, Faculty of law, Kasembundit University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** kanathip.tho@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

อาชญากรรมไซเบอร์เกิดขึ้นโดยไม่จำกัดเขตแดน แต่มาตรการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศในปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ 2. วิเคราะห์มาตรการเข้าถึงและได้มาซึ่งข้อมูลในกรอบร่างสนธิสัญญาสหประชาชาติ โดยเปรียบเทียบกับมาตรการความร่วมมือที่ประเทศต่าง ๆ ใช้ในปัจจุบัน ในแง่ประสิทธิภาพและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ข้อมูลส่วนบุคคล และการจำกัดสิทธิดังกล่าวภายใต้หลักความจำเป็นและได้สัดส่วน

ผลการศึกษาพบว่า 1. มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศที่ประเทศต่าง ๆ ใช้ในปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ ได้แก่ มาตรการ MLA ซึ่งมีข้อจำกัดในเชิงประสิทธิภาพ และมาตรการฝ่ายเดียวซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน 2. ผลการศึกษาร่างสนธิสัญญาเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการแสวงหาพยานหลักฐานของสหประชาชาติ พบว่ามีบทบัญญัติสำหรับการได้มาซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะ แต่ในส่วนมาตรการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ข้ามพรมแดนโดยตรง ให้น้ำหนักกับการสืบสวนสอบสวนมากกว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (3) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลวางหลักการห้ามเปิดเผยหรือส่งข้อมูลไปต่างประเทศตามมาตรา 28 แต่ไม่ได้กำหนดเรื่องการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามความร่วมมือระหว่างประเทศในการแสวงหาพยานหลักฐานไว้อย่างชัดเจน

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐในการดำเนินการมาตรการร่วมมือเพื่อแสวงหาหลักฐานของอาชญากรรมไซเบอร์อย่างสมดุลกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คำสำคัญ: อาชญากรรมไซเบอร์, ข้อมูลส่วนบุคคล, สิทธิมนุษยชน, สหประชาชาติ

Abstract

Cybercrime could be committed without borders. However, legal measures of access to computer data for the investigation of such crimes could have impact on human rights. The purposes of this study were: 1) to analyze existing international cooperation measures on access to computer data for the prevention and suppression of computer crime 2) to analyze data acquisition and access measures stipulated in the United Nations draft treaty framework of cybercrime by making comparative analysis with the existing international cooperation measures in terms of efficiency and impact on human rights. The conceptual framework used in the research is the right to privacy, the protection of personal data and the restriction of such right under the principle of proportionality.

This qualitative research used content analysis of related international, foreign and domestic laws. It was found that 1.) Existing international cooperation measures regarding access to computer data consist of two main measures, i.e., MLAs which are limited in their effectiveness and unilateral measures which affect human rights. 2) Certain provisions of the UN's Draft Treaty for International cooperation could impact human rights such as measures of direct access to computer data across borders. Consequently, the researcher, therefore, proposed recommendations for the Thai government to implement cooperative measures to obtain evidence of cybercrime in balance with human rights protection.

Keywords: Cybercrime, personal data, human rights, United Nations.

บทนำ

อาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมไซเบอร์ ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมหลากหลาย ทั้งในส่วนของอาชญากรรมที่กระทบต่อความปลอดภัยของระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่าอาชญากรรมไซเบอร์โดยแท้ (Pure cybercrime) และอาชญากรรมรูปแบบดั้งเดิมแต่เปลี่ยนวิธีการมากระทำทางระบบคอมพิวเตอร์ เช่น การใช้เนื้อหาข้อมูลเท็จหลอกลวงหรือที่เรียกว่า การฉ้อโกงหลอกลวงทางคอมพิวเตอร์ (Yvonne, 2010) อาชญากรรมดังกล่าวส่งผลกระทบในหลายแง่มุม เช่น ผลกระทบในด้านการเงิน ซึ่งประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังจะเห็นได้จากความผิดเกี่ยวกับบัญชีธนาคาร ทั้งใน

ลักษณะของการหลอกลวงให้เหยื่อโอนเงิน การเจาะเข้าระบบบัญชีธนาคารออนไลน์ของผู้อื่นและใช้บัญชีของบุคคลนั้นทำธุรกรรม (Hoofnagle, 2007) นอกจากผลโดยตรงด้านการเงินที่เสียไปแล้ว ยังมีผลกระทบด้านอื่นเช่น เวลาที่เสียไปในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น เวลาและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดำเนินคดีของผู้เสียหาย (Listerman and Romesberg,2009) ในบางกรณีอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลผู้อื่นกระทำผิดเพื่อปกปิดตัวตน ส่งผลให้เจ้าของข้อมูลตกเป็นผู้ต้องหากระทำความผิด (Biegelman, 2009) นอกจากในระดับของบุคคลผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ยังส่งผลกระทบในระดับมหภาคต่อสถาบันการเงิน ภาคธุรกิจอื่น (Conkey 2007) รวมทั้งส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Jonker, 2007) รวมทั้งความกังวลต่อการใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต (Sproule & Archer, 2010) ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์จึงมีความสำคัญ แต่เนื่องจากอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะข้ามพรมแดน (Cross border) ทั้งในแง่ของการกระทำที่ไม่จำกัดเขตแดนรัฐ และในแง่พยานหลักฐานที่อยู่ในรูปแบบข้อมูลคอมพิวเตอร์ อาจถูกเก็บรักษาไว้โดยผู้ให้บริการ (Service provider) หรือในอุปกรณ์เก็บข้อมูลที่ตั้งอยู่ในประเทศอื่น ประกอบกับสภาพของอาชญากรรมไซเบอร์ที่พยานหลักฐานในรูปข้อมูลคอมพิวเตอร์อาจถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบได้โดยง่าย ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายและการแสวงหาพยานหลักฐาน นำไปสู่ความจำเป็นของความร่วมมือระหว่างประเทศ

ในปัจจุบันประเทศต่างๆ ดำเนินการความร่วมมือโดยอาศัยสนธิสัญญา (Mutual Legal Assistance Treaty ซึ่งต่อไปในบทความนี้จะเรียกว่า MLAT) แต่มีข้อจำกัดเนื่องตัวบทและหลักการของสนธิสัญญาวางหลักเกี่ยวกับการดำเนินการทางกายภาพ เช่น การส่งประเด็นไปสอบสวนสืบพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ ในต่างประเทศ การส่งคำฟ้อง หมายเรียก ฯลฯ ไม่ได้ระบุถึงการเข้าถึงข้อมูล คอมพิวเตอร์ไว้โดยตรง อีกทั้งขึ้นอยู่กับการตกลงทวิภาคีระหว่างรัฐเป็นกรณีไป สำหรับประเทศไทยมีความตกลง MLAT กับบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐประชาชนจีน ฯลฯ และดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายภายในคือพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 ซึ่งไม่ได้ระบุเรื่องความร่วมมือในการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ระหว่างประเทศ ในระดับเดือนธันวาคม ค.ศ. 2019 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับรองมติว่าด้วย “การต่อต้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบอาชญากรรม” และจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ (Ad Hoc Committee) เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการร่างสนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมเทคโนโลยี (Draft of a comprehensive international convention on countering the use of information and communications technologies for criminal purposes ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า “ร่างสนธิสัญญา”) ประกอบด้วยหลายหมวด เช่น การกำหนดต้นแบบฐานความผิด (Model offence) สำหรับงานวิจัยนี้จะศึกษาหมวด 4 ว่าด้วย “ความร่วมมือระหว่างประเทศ” (International cooperation) ซึ่งวางหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์หลายมาตรา ปัจจุบันร่างดังกล่าวอยู่ระหว่างการจัดทำโดย

ผู้แทนประเทศสมาชิก ในส่วนของประเทศไทยไม่ปรากฏการเป็นผู้แทนหรือคณะทำงาน (Ad hoc committee) ในการร่างสนธิสัญญา แม้ว่ามาตรการตามร่างสนธิสัญญานี้วางหลักเกณฑ์เจาะจงถึงการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่ปรากฏชัดเจนในแนวทางความร่วมมือแบบ MLAT แต่ในอีกแง่หนึ่งมาตรการได้มาหรือเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชนหรือเจ้าของข้อมูล จึงนำไปสู่ประเด็นการชั่งน้ำหนักเพื่อความสมดุลระหว่างมาตรการแสวงหาหลักฐานเพื่อปราบปรามอาชญากรรมไซเบอร์กับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในแง่สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีประเด็นคำถามสำคัญว่า 1. มาตรการร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันเกี่ยวกับการได้มาหรือเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมไซเบอร์ มีหลักและข้อจำกัดหรืออุปสรรคอย่างไรอันนำไปสู่การร่างหลักความร่วมมือของสหประชาชาติ รวมทั้งคำถามว่ามาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างไร 2. มาตรการความร่วมมือตามร่างสนธิสัญญาสหประชาชาติมีข้อดีและข้อจำกัดอย่างไร และผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการที่มีผลบังคับใช้อยู่ โดยนำเกณฑ์หรือองค์ประกอบตามหลักสิทธิมนุษยชนมาวิเคราะห์ชั่งน้ำหนักมาตรการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมไซเบอร์กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การศึกษาตามประเด็นดังกล่าวนอกจากมีประโยชน์ทางวิชาการในการสร้างแนวทางการนำเกณฑ์สิทธิมนุษยชนมาวิเคราะห์ประเมินมาตรการของรัฐที่อ้างเหตุผลอย่างกว้างเกี่ยวกับการปราบปรามอาชญากรรมแล้วยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการดำเนินการของประเทศไทยเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศที่ประเทศต่างๆใช้ในปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ในแง่ประสิทธิภาพและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

2. วิเคราะห์ประสิทธิภาพและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของมาตรการเข้าถึงและได้มาซึ่งข้อมูลในกรอบร่างสนธิสัญญาสหประชาชาติ โดยวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบกับมาตรการความร่วมมือที่ประเทศต่าง ๆ ใช้ในปัจจุบัน ในแง่ประสิทธิภาพและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

มาตรการของรัฐในการแสวงหาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อดำเนินคดีหรือสืบสวนสอบสวน ส่งผลกระทบต่อข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ข้อมูลผู้ใช้บริการที่จัดเก็บในระบบของผู้ให้บริการ ในแง่สิทธิมนุษยชนการกระทำที่กระทบต่อข้อมูลนั้นเกี่ยวข้องกับ “สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว” (Right to privacy) ซึ่งจัดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Hannah, 1973) กล่าวคือ เป็นสิทธิที่ติดตัวคนมาตั้งแต่กำเนิด จึงอยู่ใน

กลุ่มของสิทธิมนุษยชน (Donnelly ,1982) บางตำราเรียกว่า สิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง (Right to be let alone) กล่าวคือ ปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลภายนอก (Samuel and Brandies,1890) แต่การพิจารณาในแง่ปราศจากการแทรกแซงหรือความลับอาจทำให้สิทธินี้กว้างเกินไป โดยเฉพาะในสภาพสังคมที่มีการติดต่อระหว่างบุคคล ทำให้การไม่ถูกแทรกแซงเป็นไปได้ยาก (Alan F. Westin, 1967) ต่อมามีการพัฒนาแนวคิดว่าหมายถึง การจำกัดการเข้าถึงปัจเจกชนโดยบุคคลอื่น (Rubenfield, 1989) ในทางวิชาการ สิทธิดังกล่าวยังคงมีความหมายและขอบเขตกว้าง (Schoeman, 1984) โดยจำแนกได้หลายมิติ รวมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Solove,2006) ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวปรากฏในกฎหมายคอมมอนลอว์และกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายลักษณะละเมิด (Bloustein, 1984) เมื่อพิจารณาในระดับกฎหมายระหว่างประเทศ พบว่า กติกาสากลว่าด้วยสิทธิทางแพ่งและการเมืองของสหประชาชาติ (International Covenant on Civil and Political Rights ค.ศ.1966 หรือ ICCPR) รับรองสิทธินี้ไว้ในข้อ 17 แต่มีข้อยกเว้นว่า การจำกัดหรือแทรกแซงสิทธิดังอาจชอบด้วยกฎหมายหากมีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้มิใช่รัฐจะสามารถตรากฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพได้อย่างกว้าง โดยข้อวินิจฉัยทั่วไปที่ 16 (General comment No. 16) อธิบายข้อ 17 ของ ICCPR ว่า กฎหมายที่จำกัดสิทธิจะต้องมีข้อจำกัดและเงื่อนไขเพื่อมิให้เกิดการใช้อำนาจแทรกแซงความเป็นส่วนตัวโดยอำเภอใจ (Arbitrary interference) (Office of the High commissioner for human rights,1988) กล่าวคือ กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพต้องสอดคล้องกับหลักความจำเป็นและได้สัดส่วน ซึ่งแยกพิจารณาตามองค์ประกอบหลายประการ แช่น

(1) องค์ประกอบในแง่การตรวจสอบถ่วงดุล กล่าวคือ มาตรการตามกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพต้องมีกระบวนการตรวจสอบจากองค์กรอิสระจากหน่วยงานที่ใช้อำนาจ เช่น เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายต้องขอหมายศาล หรือ การตรวจสอบโดยองค์กรอิสระอื่น (2) องค์ประกอบในแง่ความแคบและเจาะจงของกฎหมายที่จำกัดสิทธิ กล่าวคือ กฎหมายที่ให้อำนาจเข้าถึงข้อมูล ต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขปัจจัย และองค์ประกอบอันนำไปสู่การจำกัดเสรีภาพอย่างชัดเจนและเจาะจง (Office of the High commissioner for human rights, 1988) รวมทั้งมีขอบเขตจำกัดในแง่เป้าหมายของข้อมูล เพื่อมิให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง และมีขอบเขตจำกัดในแง่วิธีการในการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูล เพื่อมิให้มีการใช้วิธีการทางเทคนิคที่กระทบสิทธิเกินจำเป็น (United Nations Special Rapporteur on freedom of opinion and expression, 2015) จะเห็นได้ว่า มาตรการของรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานโดยการเข้าถึงข้อมูล แม้ว่าจะเป็นการดำเนินตามกฎหมายแต่ก็ยังคงต้องพิจารณาชั่งน้ำหนักตามหลักความจำเป็นและได้สัดส่วน (Cate, 1995) ซึ่งแยกเป็นองค์ประกอบหลายประการ

สำหรับกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อหลายประเทศ ได้แก่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรป (Directive 95/46/EC) ซึ่งมีผลผูกพันตามกฎหมายต่อประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยหลักสำคัญประการหนึ่งของกฎหมายนี้คือ การวางเงื่อนไขการใช้การเปิดเผย การโอนข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งรวมถึงข้อจำกัดด้านการโอนข้อมูลออกนอกประเทศ ต่อมา

ค.ศ. 2018 กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลฉบับใหม่ของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation หรือ GDPA) มีผลใช้บังคับแทนกฎหมายเดิม (Directive 95/46/EC) โดยมีหลักการสำคัญเช่นเดิมคือ การเก็บรวบรวมใช้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นต้องอ้างอิงฐานทางกฎหมาย ซึ่งโดยหลักต้องอาศัยฐานความยินยอม เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นเช่นการปฏิบัติตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามในบริบทของกฎหมายสหภาพยุโรป การดำเนินการของรัฐหรือการบังคับใช้กฎหมายที่กระทบข้อมูลส่วนบุคคลยังต้องอยู่ภายใต้สนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนยุโรปอีกฉบับด้วย ซึ่งรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวและข้อมูลในมาตรา 8 ซึ่งมีข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดสิทธิคือ กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิ (Safeguard) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจะพบว่าศาลวางหลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบในการชั่งน้ำหนักกฎหมายที่เป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดสิทธิไว้หลายประการ (Council of Europe, 2016) เช่น กฎหมายที่จำกัดสิทธิต้องมีขอบเขตเจาะจง แคบและจำกัด การตรวจสอบถ่วงดุลโดยองค์กรอิสระ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นองค์ประกอบการชั่งน้ำหนักกฎหมายอันเป็นข้อยกเว้นของสิทธิในความเป็นส่วนตัว ในแนวทางคล้ายคลึงกับแนวทางของสหประชาชาติ

จากกรอบแนวคิดสรุปได้ว่า ความร่วมมือในการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ส่งผลจำกัดหรือแทรกแซงสิทธิมนุษยชน แม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนกำหนดให้รัฐทำได้โดยการบัญญัติกฎหมาย แต่กฎหมายดังกล่าวต้องสอดคล้องกับหลักความจำเป็นและได้สัดส่วน (Fromholz, 2000) ซึ่งจำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยหลายประการ เช่น การตรวจสอบถ่วงดุลการบัญญัติกฎหมายจำกัดสิทธิที่แคบและจำกัด ซึ่งงานวิจัยนี้จะนำองค์ประกอบดังกล่าวมาวิเคราะห์มาตรการความร่วมมือในการเข้าถึงข้อมูลต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดย มีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ประกอบด้วยเอกสาร 3 กลุ่มคือ (1) ร่างสนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมอิเล็กทรอนิกส์ (2) วรรณกรรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัย บทความวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากแหล่งเอกสาร ห้องสมุด ในส่วนของแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เก็บรวบรวมจากเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบัญญัติและตีความกฎหมาย เช่น เว็บไซต์องค์การสหประชาชาติ เว็บไซต์ของสถาบันการศึกษา ฐานข้อมูลวิจัยออนไลน์ต่างประเทศ เช่น SpingerLink , EBSCO, ProQuest เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) นำหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับอยู่ และร่างสนธิสัญญาของสหประชาชาติมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงเปรียบเทียบกับในประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตีความเนื้อหาตัวบทกฎหมายและร่างตัวบทของสนธิสัญญาเพื่อทราบข้อจำกัด อุปสรรค และผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยไม่ได้ใช้วิธีเชิงปริมาณและสถิติ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศที่ประเทศต่างๆใช้ในปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ พบว่า ประกอบด้วยสองมาตรการคือ MLA และมาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral measure) พบว่า ในแง่ประสิทธิภาพของการแสวงหาหลักฐาน มาตรการความร่วมมือ MLA มีข้อจำกัดและอุปสรรคหลายประการ ไม่สอดคล้องกับการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในสภาพแวดล้อมการสื่อสารสารสนเทศ อย่างไรก็ตามมาตรการดังกล่าวเป็นที่ยอมรับในทางกฎหมายระหว่างประเทศและเป็นการขอให้ประเทศปลายทางที่ข้อมูลจัดเก็บอยู่ดำเนินการซึ่งเป็นไปภายใต้กฎหมายภายในของประเทศผู้รับคำขอ แม้เป็นข้อจำกัดของสิทธิมนุษยชนแต่ก็สอดคล้องกับหลักความจำเป็นและได้สัดส่วน เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการฝ่ายเดียว พบว่ามีประสิทธิภาพมากกว่าเนื่องจากลดขั้นตอนและกระบวนการในการติดต่อกับหน่วยงานประเทศที่ผู้ให้บริการตั้งอยู่ แต่ไม่มีหลักการและขั้นตอนที่ชัดเจน ไม่ผ่านกระบวนการตามกฎหมายภายในของประเทศปลายทางหรือที่จัดเก็บข้อมูล จึงส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในแง่ความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนบุคคล

2. ผลการศึกษากรอบความร่วมมือของสหประชาชาติพบวาปัจจุบันมีการร่างสนธิสัญญาเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการแสวงหาพยานหลักฐานในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับความร่วมมือในการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม แบ่งเป็น 3 มาตรา คือ มาตรา 68 มาตรา 70 และมาตรา 72 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า มาตรา 68 และ 70 พัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขข้อจำกัดของมาตรการร่วมมือระหว่างประเทศรูปแบบเดิมที่ใช้ในปัจจุบัน เช่น MLA เพราะออกแบบเพื่อตอบสนองรูปแบบอาชญากรรมในยุคสารสนเทศ แต่ในอีกแง่หนึ่งพบว่า หลักการบางส่วนของมาตรการนี้ โดยเฉพาะมาตรา 72 ให้น้ำหนักกับการสืบสวนสอบสวนมากกว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการให้สิทธิสมาชิกสนธิสัญญาในการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ข้ามพรมแดนโดยตรง (Cross border data access)

ในส่วนของกฎหมายไทย พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้หน่วยงานต่างประเทศ แม้ว่ามีหลักการห้ามเปิดเผยตามมาตรา 28 แต่ไม่ได้กำหนดเรื่องการเปิดเผยตามความร่วมมือระหว่างประเทศชัดเจน รวมทั้งให้คณะกรรมการไว้อย่างกว้าง จึงอาจทำให้สามารถเปิดเผยข้อมูลตามความร่วมมือแบบต่าง ๆ ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ ซึ่งการเปิดเผยตามความร่วมมือบางประการส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลจะจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์การศึกษาข้อ 1 พบว่า มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลข้ามพรมแดน มี 2 มาตรการ คือ มาตรการความร่วมมือทางอาญาในการดำเนินมาตรการช่วยเหลือระหว่างประเทศ (Mutual legal assistance (MLA) และมาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral measure) ซึ่งจะวิเคราะห์เปรียบเทียบในแง่ประสิทธิภาพและผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ดังนี้

1.1 ความร่วมมือทางอาญาในการดำเนินมาตรการช่วยเหลือระหว่างประเทศ (Mutual legal assistance (MLA) ซึ่งเมื่อทำเป็นความตกลงระหว่างประเทศในรูปสนธิสัญญาทวิภาคีหรือพหุภาคีจะเรียกว่า สนธิสัญญาความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ “Mutual legal assistance treaty” (MLAT) โดยจะมีขอบเขตในเรื่อง การให้ความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวน พยานหลักฐาน หรือร่วมมือตามมาตรการย่อยอื่น เช่น

- สนธิสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยความร่วมมือในทางอาญา (The European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters) กำหนดกรอบความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งมีพันธกรณีจะให้ความร่วมมืออย่างโดยกำหนดมาตรการในระดับกว้างที่สุดที่เป็นไปได้ (Widest measure) เพื่อการสืบสวนสอบสวน ดำเนินคดีกับออาชญากรรม โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ ประเทศผู้ร้องขอ (Requesting state) และประเทศผู้รับการร้องขอ (Requested state) ต้องมีความตกลงร่วมกัน ด้วยการส่งคำร้องขอและพิจารณาคำร้อง ตามหลักต่างตอบแทนและตามความตกลงระกว่างกัน สนธิสัญญานี้เปิดให้ประเทศนอกสหภาพยุโรปให้สัตยาบันด้วย ซึ่งมีประเทศนอกสหภาพยุโรปที่เข้าร่วมเช่น รัสเซีย อิสราเอล เกาหลีใต้ สำหรับไทยไม่ได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญานี้

- สนธิสัญญาความร่วมมือในการดำเนินกระบวนการทางอาญาของอาเซียน (Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (MLAT) เป็นความตกลงของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยไทยเข้าร่วมลงนามในปี ค.ศ. 2006 ขอบเขตความร่วมมือ ระบุในมาตรา 1 ว่า ประเทศสมาชิกจะดำเนินการให้ความร่วมมือในมาตรการช่วยเหลือกันทางด้านคดีอาญาอย่างกว้างเท่าที่สุดที่เป็นไปได้ รวมถึงความร่วมมือด้านสืบสวนสอบสวน การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานหรือเอกสารจากบุคคล การจัดให้ซึ่งเอกสารต้นฉบับหรือสำเนา บันทึก และหลักฐานการสืบสวนและบ่งระบุตัวพยานและผู้ต้องสงสัย

เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาของมาตรการ พบว่า MLAT เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องทางอาญาแบบดั้งเดิม ที่ประเทศต่างๆยังคงใช้เป็นวิธีการหรือช่องทางหลักของการแสวงหาพยานหลักฐาน (UNODC, 2013) แต่มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น

- ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความร่วมมือในด้านการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ข้ามพรมแดน (Cross border data access) (Swire and Hemmings, 2017) จะเห็นได้จากสนธิสัญญา MLAT สหภาพยุโรปและอาเซียน ไม่ได้ระบุถึงความร่วมมือในการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ตั้งอยู่ใน

ประเทศสมาชิกอื่น หรือเข้าถึงข้อมูลข้ามพรมแดนไว้โดยตรง แม้ว่ามีบทบัญญัติความร่วมมือในแง่ของพยานหลักฐาน แต่ถ้อยคำตามตัวบทยังคงมุ่งเน้นการส่งเอกสารทางกายภาพ การสอบถามหรือส่งตัวบุคคล ฯลฯ ไม่ได้บ่งระบุมาตรการที่มีลักษณะเจาะจงทางเทคโนโลยีสารสนเทศหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Woods, 2015) เนื่องจากมาตรการ MLA มีโครงสร้างและหลักการที่เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนการแพร่หลายของการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต จึงไม่รองรับการร้องขอข้อมูลทางคอมพิวเตอร์จากรัฐที่มีจำนวนมากทั้งในแง่ความถี่และปริมาณ (Hill and Noyes, 2018)

- มาตรการ MLA อยู่บนพื้นฐานหลักการที่ว่าประเทศที่ร้องขอข้อมูลทราบว่าข้อมูลนั้นจัดเก็บที่ใดในประเทศผู้รับการร้องขอ เช่น เก็บไว้ที่ผู้ให้บริการรายใด อย่างไรก็ตามในสภาพแวดล้อมการใช้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ซึ่งมีการเก็บข้อมูลในระบบคลาวด์เป็นการยากที่จะบ่งระบุที่ตั้งข้อมูลชัดเจน (Schwerha, 2010)

- กำหนดหลักการกว้างในลักษณะกรอบความร่วมมือ โดยให้ประเทศภาคีตกลงร่วมกันในการร่วมมือเป็นรายกรณีด้วยกระบวนการส่งคำร้องขอและพิจารณาคำร้องขอ การศึกษาในสหรัฐอเมริกาชี้ให้เห็นข้อจำกัดของ MLA ในแง่ที่อยู่บนหลักการต่างตอบแทน (Reciprocal) กล่าวคือ หากสหรัฐอเมริกาไม่ให้ความร่วมมือประเทศอื่นที่ขอเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เก็บรักษาไว้โดยผู้ให้บริการสหรัฐอเมริกา รัฐบาลสหรัฐก็จะไม่ได้รับความร่วมมือในกรณีที่ประสงค์จะขอเข้าถึงข้อมูลที่เก็บรักษาไว้นอกประเทศ (Halefom, 2021)

- การแสวงหาหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ในกรณีที่ข้อมูลหลักฐานอยู่ในความครอบครองของผู้ให้บริการที่อยู่นอกประเทศ หากใช้กระบวนการ MLA ซึ่งใช้เวลาและขั้นตอนอาจทำให้ไม่สามารถได้มาซึ่งหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์เนื่องจากเกิดการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายของข้อมูลนั้น (Nojeim, 2015)

1.2 มาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral measure) ในการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ในวิชาการหมายความถึง การดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐประเทศหนึ่งที่ต้องการข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่จัดเก็บในอีกประเทศหนึ่งเพื่อใช้ดำเนินคดี ในกรณีที่ไม่มีความตกลงระหว่างประเทศระดับทวิภาคีหรือพหุภาคี หรือในกรณีที่มีความตกลง MLAT แต่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและกระบวนการทำให้ต้องดำเนินมาตรการฝ่ายเดียว (Tahraoui, 2016) ดังนั้น มาตรการฝ่ายเดียวจึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุมการดำเนินการหลายอย่างของรัฐ ตัวอย่างเช่น การขอความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการที่จัดเก็บข้อมูลในประเทศอื่นส่งข้อมูลให้หรือขอให้ถอดรหัสในกรณีที่ข้อมูลนั้นถูกเข้ารหัส (Encryption) การใช้กฎหมายภายในบังคับกับทรัพย์สินของผู้ให้บริการต่างประเทศในส่วนทรัพย์สินที่อยู่ในเขตแดนของประเทศที่ใช้มาตรการฝ่ายเดียว การฟ้องร้องหรือจับกุมลูกจ้างของผู้ให้บริการข้อมูลต่างประเทศ ซึ่งทำงานหรืออาศัยในประเทศที่ดำเนินมาตรการฝ่ายเดียว (Swire, 2012)

การวิเคราะห์เนื้อหาเปรียบเทียบมาตรการดังกล่าวในสองประเด็น พบว่า

(1) ในแง่ประสิทธิภาพของมาตรการ พบว่า มาตรการฝ่ายเดียว แก้ไขข้อจำกัดและอุปสรรคของมาตรการ MLA ดังกล่าวในผลการศึกษาข้อ 1.3 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Timely access) ซึ่งจัดเก็บโดยผู้ให้บริการที่อยู่นอกประเทศ เพราะเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นความรวดเร็วเชิงกระบวนการและลดขั้นตอนการประสานงานขอให้ประเทศปลายทางดำเนินการทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลหลักฐานทางคอมพิวเตอร์ได้ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงหรือลบ จึงเป็นการให้น้ำหนักกับการปราบปรามอาชญากรรมและมีประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการ MLA

(2) ในแง่ของผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน เมื่อนำองค์ประกอบการชั่งน้ำหนักกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพจากกรอบแนวคิดมาทำการวิเคราะห์ประกอบกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แยกพิจารณาได้ดังนี้

- การเข้าถึงข้อมูลตามมาตรการฝ่ายเดียวขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างหน่วยงานของประเทศผู้ขอข้อมูลกับผู้ให้บริการในอีกประเทศที่เก็บข้อมูลไว้ เป็นการดำเนินการระหว่างฝ่ายบริหารไม่มีการตรวจสอบโดยศาลหรือองค์กรอิสระ และเนื่องจากกระบวนการนี้ไม่มีกระบวนการที่ชัดเจน อาจดำเนินการโดยไม่เปิดเผย เจ้าของข้อมูลที่เป็นผู้ใช้บริการและภาคประชาสังคมอาจไม่สามารถทราบว่ามีการเข้าถึงข้อมูลโดยหน่วยงานต่างประเทศ เป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบโดยเอกชนที่ได้รับผลกระทบหรือภาคประชาสังคม ลักษณะดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุล (Council of Europe, 2016)

- มาตรการฝ่ายเดียวมีขอบเขตกว้างในแง่เป้าหมายข้อมูลที่อาจเข้าถึง อาจนำไปสู่การเข้าถึงข้อมูลที่กว้างเกินจำเป็นกับการสืบสวนอาชญากรรมอันเป็นเหตุให้ดำเนินมาตรการแต่ละครั้ง และ มีความกว้างในแง่วิธีการซึ่งอาจรวมถึงการใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การถอดรหัส ฯลฯ จึงไม่สอดคล้องกับหลักการจำกัดสิทธิที่จะต้องมีขอบเขตแคบและจำกัด

- เนื่องจากความไม่ชัดเจนเจาะจงของมาตรการฝ่ายเดียว ส่งผลทางลบต่อผู้ให้บริการที่อาจไม่สามารถประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการ เพราะหากยินยอมเปิดเผยหรือให้เจ้าหน้าที่รัฐประเทศอื่นเข้าถึงข้อมูล อาจฝ่าฝืนกฎหมายภายในของประเทศที่ผู้ให้บริการนั้นตั้งอยู่ แต่หากไม่ปฏิบัติตามคำขอฝ่ายเดียวก็มีความเสี่ยงฝ่าฝืนกฎหมายของประเทศที่ร้องขอเข้าถึงข้อมูล ดังตัวอย่างหน่วยงานรัฐบราซิลร้องขอเข้าถึงข้อมูลที่จัดเก็บโดยผู้ให้บริการในสหรัฐอเมริกา ซึ่งไม่ตกลงยอมตามคำขอเพราะเกรงจะฝ่าฝืนกฎหมายสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้เกิดการดำเนินคดีตามกฎหมายบราซิล (Smith and Browne, 2019)

- ความร่วมมือตามมาตรการฝ่ายเดียวที่อาจเกิดขึ้นโดยการเจรจาระหว่างฝ่ายบริหารหรือเจ้าหน้าที่ของสองประเทศ โดยไม่มีกฎหมายระบุชัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการจำกัดสิทธิมนุษยชนต้องเป็นไปโดยกฎหมายบัญญัติ

เมื่อนำมาตรการฝ่ายเดียวมาเปรียบเทียบกับมาตรการ MLA พบว่า เป็นที่ยอมรับทางกฎหมายระหว่างประเทศและเป็นแนวทางหลักของความร่วมมือในปัจจุบัน โดยเป็นการขอให้ประเทศปลายทางที่

ข้อมูลจัดเก็บอยู่ดำเนินการซึ่งเป็นไปภายใต้กฎหมายภายในของประเทศผู้รับคำขอ มีกระบวนการขั้นตอนชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ จึงสอดคล้องกับหลักการจำกัดสิทธิโดยกฎหมายบัญญัติ หลักความชัดเจนของกระบวนการขั้นตอน

2. จากวัตถุประสงค์การศึกษาข้อ 2 พบว่า ในกรอบการดำเนินการของสหประชาชาติเกี่ยวกับอาชญากรรมไซเบอร์ ได้มีการจัดทำร่างสนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมเทคโนโลยี (Draft of a comprehensive international convention on countering the use of information and communications technologies for criminal purposes) หมวด 4 ว่าด้วย “ความร่วมมือระหว่างประเทศ” (International cooperation) ซึ่งผลการศึกษาในส่วนมาตรการร่วมมือด้านการเข้าถึงข้อมูลทางระบบคอมพิวเตอร์ พบร่างมาตราที่เกี่ยวข้องคือ หลักทั่วไปมาตรา 56 หลักการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 68 มาตรา 70 และมาตรา 72 โดยจำแนกวิเคราะห์ดังนี้

(1) หลักการทั่วไปของความร่วมมือ ปรากฏใน ร่างมาตรา 56 ของสนธิสัญญาสหประชาชาติกำหนดหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศทั่วไปในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเทคโนโลยี มีหลักการสำคัญว่า ประเทศสมาชิกจะดำเนินการให้ความร่วมมือระหว่างกัน ในการดำเนินมาตรการป้องกันปราบปรามอาชญากรรรมอิเล็กทรอนิกส์ในด้านสืบสวนสอบสวน การบังคับใช้กฎหมาย การรวบรวม แลกเปลี่ยน พยานหลักฐาน การดำเนินคดีกับอาชญากรรม...”

จากเนื้อหาตัวบทมาตรา 56 พบว่าไม่ได้ระบุถึงการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ แต่เป็นหลักทั่วไประบุขอบเขตความร่วมมือเกี่ยวกับพยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ สำหรับประเด็นที่ว่าอาชญากรรมไซเบอร์อันเป็นเหตุแห่งการขอความร่วมมือนั้น ร่างยังไม่เป็นที่สุด จากความเห็นผู้แทนประเทศที่เข้าร่วมการร่างแบ่งเป็นสองฝ่าย (United Nations, 2022) ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าอาชญากรรมในขอบเขตความร่วมมือจำกัดเฉพาะฐานความผิดที่ระบุในสนธิสัญญานี้ ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่กระทบต่อความปลอดภัยของระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ เช่น การโจรกรรมข้อมูลคอมพิวเตอร์ โดยไม่รวมถึงความผิดเกี่ยวกับเนื้อหาเช่น การโพสต์แชร์ข้อมูลหรือหมิ่นประมาทออนไลน์ แต่อีกฝ่ายเห็นว่ามาตรการความร่วมมือนี้ควรเป็นไปอย่างกว้างเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมใดก็ตามที่กระทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ แม้ว่าไม่ระบุในสนธิสัญญานี้ ในแง่สิทธิมนุษยชน ความร่วมมือตามสนธิสัญญานี้ประกอบด้วยมาตรการหลากหลายรวมถึงการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ การขยายขอบเขตความร่วมมือไปครอบคลุมอาชญากรรมที่ไม่ระบุเจาะจงอาจทำให้ประเทศสมาชิกบางแห่งใช้มาตรการนี้โดยมิชอบ (Abuse) ซึ่งอาจส่งผลต่อการสื่อสารของสื่อมวลชน ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ การสื่อสารที่เป็นความผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดต่อความมั่นคงของระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์

(2) หลักการเกี่ยวกับการขอข้อมูลหรือเข้าถึงข้อมูลแบ่งเป็น 4 มาตราดังนี้ 1. ร่างมาตรา 68 มีหลักว่า ประเทศสมาชิกอาจร้องขอให้ประเทศสมาชิกดำเนินการออกคำสั่งหรือดำเนินการตามกฎหมายภายในของประเทศผู้รับคำร้อง เพื่อให้มีการเก็บรักษาไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ในระบบหรืออุปกรณ์ที่ตั้งอยู่

ในเขตอำนาจของประเทศผู้รับคำร้องขอ 2. ร่างมาตรา 69 ในการดำเนินการความร่วมมือตามมาตรา 68 ประเทศผู้รับการร้องขอต้องเปิดเผยข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับข้อมูลการสื่อสารนั้น 2. ร่างมาตรา 70 มีหลักว่า ประเทศสมาชิกอาจร้องขอให้ประเทศสมาชิก ทำการค้น (Search) หรือเข้าถึง (Access) หรือยึด (Seize) หรือการกระทำอื่นในลักษณะเดียวกัน และ เปิดเผย (Disclose) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เก็บไว้ในระบบหรืออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในเขตอำนาจประเทศสมาชิกนั้น 3. ร่างมาตรา 73 มีหลักว่า ประเทศสมาชิกมีพันธกรณีในการให้ช่วยเหลือประเทศสมาชิกอื่นเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์แบบตามเวลาจริง (Real time traffic data collection) 4. ร่างมาตรา 72 มีหลักว่า ประเทศสมาชิกมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ใด ๆ ซึ่งเปิดเผยหรือเข้าถึงได้โดยสาธารณะโดยไม่ต้องดำเนินการร้องขอต่อประเทศสมาชิกอื่น และมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านระบบการสื่อสารใดๆ ที่จัดเก็บไว้อุปกรณ์ที่ตั้งอยู่ในประเทศสมาชิกอื่น ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้มีสิทธิตามกฎหมายของระบบคอมพิวเตอร์นั้น หลักการเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลจำแนกวิเคราะห์ได้เป็นสองกลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 มาตรการเข้าถึงหรือขอข้อมูลผ่านกระบวนการของประเทศผู้รับคำขอพบได้จาก ร่างมาตรา 68 จัดเป็นความร่วมมือในการขอให้เก็บรักษาข้อมูล (Preservation of computer data) โดยการขอให้ให้ประเทศผู้รับคำขอระงับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือให้เก็บรักษาข้อมูลไว้ แต่ยังไม่มีการเข้าถึงหรือขอให้ส่งข้อมูล ซึ่งอาจดำเนินการต่อไปในการขอความร่วมมือค้นหรือเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวตามร่างมาตรา 70 นอกจากนี้ ยังอาจมีการขอความร่วมมือให้ส่งข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์แบบเรียลไทม์ตามมาตรา 73 เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหากับมาตรการ MLA พบข้อแตกต่างคือ ร่างสหประชาชาติระบุเจาะจง ถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ และ มาตรการร่วมมือด้านการขอให้เก็บรักษาและเข้าถึงข้อมูลไว้โดยเฉพาะซึ่งหลักการนี้ไม่ปรากฏในสนธิสัญญา MLAT สหภาพยุโรปและอาเซียน ในแง่หนึ่งจึงเป็นมาตรการที่ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพขึ้นกว่ามาตรการ MLA แต่หากวิเคราะห์การชั่งน้ำหนักระหว่างการสืบสวนอาชญากรรมกับการคุ้มครองสิทธิบุคคล ตามหลักสิทธิมนุษยชนในแง่ความได้สัดส่วน พบว่า ร่างมาตรา 68 และ 70 ไม่ได้เปิดทางให้เจ้าหน้าที่ของประเทศที่ร้องขอ ทำการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ได้เอง แต่เป็นการขอให้หน่วยงานตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำขอในการดำเนินการ โดยในกรณีที่ข้อมูลเก็บอยู่ในความครอบครองของผู้ให้บริการในประเทศผู้รับคำร้องขอ ร่างมาตราดังกล่าวไม่ได้กำหนดว่าประเทศผู้ร้องขอสามารถดำเนินการขอข้อมูลจากผู้ให้บริการโดยตรง แต่ยังคงต้องผ่านกระบวนการและการดำเนินการของประเทศที่รับคำขอ นอกจากนั้น ความร่วมมือตามร่างมาตรา 68 70 และ 73 ยังปรากฏในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศอื่น เช่น ความร่วมมือในกรอบสนธิสัญญาอาชญากรรมไซเบอร์สหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการขอข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์แบบเรียลไทม์ ซึ่งแม้ว่าเป็นข้อมูลเมทาดาทา (Metadata) ซึ่งไม่ใช่เนื้อหาการสื่อสาร (Content) แต่ในแง่สิทธิมนุษยชน การได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในหลายมิติ ดังจะเห็นได้จากข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล (United Nations,2020) วางแนวทางว่า ข้อมูลเมทาดาทา (Metadata)

บางชนิดเมื่อนำมาประมวลรวมกัน อาจบ่งชี้หรือทำให้เห็นถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความ “อ่อนไหว” (Sensitive) ไม่น้อยไปกว่าเนื้อหาการสื่อสาร (content data) เช่น ข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ ที่นำมาวิเคราะห์บ่งชี้ พฤติกรรมทางสังคม ความชื่นชอบของบุคคล สำหรับคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติมีความเห็นทำนองเดียวกัน ว่าข้อมูลเมทาดาทา อาจมีลักษณะ “อ่อนไหว” โดยเฉพาะเมื่อนำไปบ่งชี้พฤติกรรม ความเคลื่อนไหวของบุคคล กิจกรรมทางการเมือง ความชื่นชอบส่วนบุคคล และ เอกลักษณ์ของบุคคล (United Nations, 2021) ดังนั้น มาตรการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์จึงทำให้ทราบถึงข้อมูลในมิติชีวิตของบุคคลอย่างกว้างกว่าเนื้อหาการสื่อสารเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

กลุ่มที่ 2 มาตรการเข้าถึงหรือขอข้อมูลข้ามพรมแดนโดยตรง ร่างมาตรา 72 ซึ่งให้สิทธิประเทศสมาชิกทำการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่จัดเก็บในประเทศสมาชิกอื่น (Cross-border access to stored computer data) โดยอาจดำเนินการทางเทคนิคจากระยะไกล (Remote access) และไม่ต้องขอให้หน่วยงานของประเทศปลายทางดำเนินการ แต่มีเงื่อนไขจำแนกตามประเภทข้อมูลได้สองกรณีคือ 1 กรณีข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ กำหนดให้สิทธิเข้าถึงได้โดยไม่ต้องขออนุญาตหรือขอให้หน่วยงานประเทศปลายทางดำเนินการ 2. กรณีข้อมูลที่จัดเก็บหรืออยู่ในอุปกรณ์ของบุคคลใดในประเทศปลายทาง เช่น ผู้ให้บริการหรือผู้ประกอบการเอกชน ประเทศสมาชิกสามารถเข้าถึงได้เองภายใต้เงื่อนไขขอความยินยอมจากผู้มีสิทธิ

จากหลักการเข้าถึงข้อมูลตามมาตราในกลุ่มที่ 2 ในแง่ประสิทธิภาพของมาตรการ มาตรา 72 แก้ไขข้อจำกัดและอุปสรรคของมาตรการ MLA เนื่องจากเป็นการร้องขอโดยตรงระหว่างประเทศที่ร้องขอกับผู้ให้บริการในต่างประเทศ โดยไม่ผ่านกระบวนการและขั้นตอนของประเทศปลายทาง จึงมีความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ (Timely access) จัดเป็นมาตรการที่ให้น้ำหนักกับประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม ในแง่ผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ร่างมาตรา 72 กำหนดหลักการใหม่ที่ไม่ปรากฏใน MLA และมีลักษณะเทียบเคียงได้กับมาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral measure) โดยในกรณีที่รัฐผู้ประสงค์ได้ข้อมูลจะเข้าถึงข้อมูลซึ่งอยู่ในความครอบครองของผู้ให้บริการในอีกประเทศ จะดำเนินการร้องขอความยินยอมไปยังผู้ให้บริการโดยไม่ต้องผ่านหรืออาศัยการดำเนินการของหน่วยงานรัฐประเทศปลายทางที่ผู้ให้บริการนั้น จึงมีหลักการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนมากกว่ามาตรการ MLA ในหลายแง่มุม เมื่อนำองค์ประกอบการชั่งน้ำหนักกฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพจากกรอบแนวคิดมาทำการวิเคราะห์ประกอบกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะแยกพิจารณาได้ดังนี้

- การเข้าถึงข้อมูลโดยตรงในกรณีที่จัดเก็บในระบบของผู้ให้บริการเอกชน รัฐผู้ขอมีสิทธิเข้าถึงได้เองโดยขอความยินยอมจากผู้มีสิทธิ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่มีการขอหมายศาล จึงไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตรวจสอบถ่วงดุลโดยศาล (Judicial review) หรือองค์กรอิสระ (Independent review) (Council of Europe, 2016)

- องค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น “Article19” แสดงความไม่เห็นด้วยกับร่างสนธิ

สัญญาในหลายประเด็น เช่น การเปิดทางให้เจ้าหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐานในลักษณะสอดแนม (Surveillance) โดยไม่ได้กำหนดกระบวนการตรวจสอบที่เหมาะสม (Article19, 2022)

- องค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ หลายองค์กร (เช่น Privacy International (PI) และ Electronic Frontier Foundation) ร่วมกันจัดทำรายงานความเห็นต่อร่างสนธิสัญญาอาชญากรรมไซเบอร์สหประชาชาติ โดยมีความเห็นและข้อกังวลในส่วนร่างมาตรการเข้าถึงข้อมูลว่า จากตัวบทที่กว้างอาจเปิดทางให้รัฐที่ประสงค์เข้าถึงข้อมูลใช้วิธีการและมีเป้าหมายอย่างกว้าง เปรียบเหมือนการแฮกโดยภาครัฐ (Government hacking) (Privacy International, 2022).

- การกำหนดองค์ประกอบของการเข้าถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการเอกชนเป็นถ้อยคำที่กว้าง ไม่ระบุวิธีการที่รัฐต่างประเทศจะนำมาใช้เพื่อเข้าถึง ไม่ได้ระบุข้อจำกัดการใช้วิธีการทางเทคนิคบางประการ หากข้อมูลเข้ารหัสอาจใช้วิธีการถอดรหัส (Decrypt) หรือการใช้รหัสที่ทำให้เกิดช่องโหว่ในระบบที่ต้องการเข้าถึง (Article 19, 2023)

- ตามหลักการชั่งน้ำหนักด้านสิทธิมนุษยชน มาตรการเข้าถึงข้อมูลเพื่อสืบสวนสอบสวนต้องเป็นไปอย่างจำกัดและเจาะจง หากให้อำนาจเข้าถึงได้กว้าง นอกจากส่งผลในแง่สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวยังส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในการแสดงความคิดเห็น (United Nations Special Rapporteur on freedom of opinion and expression ,2015) เมื่อพิจารณาหลักการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง พบว่าไม่ระบุขอบเขตอย่างจำกัด ในแง่เป้าหมายและขอบเขตข้อมูลที่จะเข้าถึง และไม่ได้จำกัดวิธีการเข้าถึง ดังนั้น รัฐที่เข้าถึงอาจเข้าถึงข้อมูลเป้าหมายโดยอ้างความจำเป็นหรือความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสืบสวนอย่างกว้างทำให้ได้มาหรือเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลอื่น

- แม้ว่าความร่วมมือในการเข้าถึงข้อมูลที่อ้างอิงเหตุผลด้านความรวดเร็วในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม แต่มาตรการดังกล่าวยังคงต้องอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน ซึ่งคณะกรรมมาธิการต่อต้านการก่อการร้ายสหประชาชาติ เห็นว่าการให้อำนาจหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วอาจส่งผลกระทบในอีกหลายแง่มุม เช่น กระทบต่อกฎหมายสารบัญญัติ (United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee Executive Directorate, 2022)

- ในทางวิชาการมีความเห็นเกี่ยวกับการให้อำนาจเข้าถึงโดยไม่ผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนตามกฎหมายภายในว่าเป็นกรณีที่ไม่สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบถ่วงดุลตามหลักสิทธิ มีข้อเสนอให้ความร่วมมือในกรอบสหประชาชาติควรต้องทบทวนหลักการส่วนนี้ (Albader, 2022)

- คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรป มีข้อแนะนำ โดยสนับสนุนหลักการความร่วมมือแสวงหาพยานหลักฐานข้ามพรมแดน แต่เห็นว่าในส่วนมาตรการเข้าถึงข้อมูลโดยตรง ไม่ได้สัดส่วนกับผลกระทบต่อสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากมีขอบเขตที่กว้างไม่เจาะจงและขาดการตรวจสอบถ่วงดุล (European Data Protection Supervisor, 2022)

นอกจากนี้ ในแง่ของผู้ให้บริการที่ได้รับคำร้องขอจากหน่วยงานรัฐประเทศอื่น หากมาตรา 72 มี

ผลบังคับและประเทศที่ผู้ให้บริการตั้งอยู่ได้ให้สัตยาบันจะส่งผลว่าประเทศนั้นมีพันธกรณีที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายภายในเพื่อให้การส่งข้อมูลของผู้ให้บริการชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการเจ้าของข้อมูลที่ได้รับผลกระทบอาจไม่สามารถใช้กลไกทางกฎหมายภายในต่อผู้ให้บริการที่เปิดเผยข้อมูลตามคำร้องขอนั้นได้อีกด้วย

จากการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า หลักการความร่วมมือตามร่างมาตรากลุ่มที่ 2 ไม่สอดคล้องกับองค์ประกอบการชั่งน้ำหนักตามหลักสิทธิมนุษยชนหลายประการ เช่น หลักการตรวจสอบถ่วงดุลโดยศาลหรือองค์กรอิสระ หลักความเจาะจงและจำกัดในแง่ขอบเขตเป้าหมาย (Target) และวิธีการของการเข้าถึงหรือได้มาซึ่งข้อมูล จึงเป็นการให้น้ำหนักกับการสืบสวนสอบสวนโดยไม่ได้สัดส่วนกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สำหรับ กฎหมายไทยที่มีผลบังคับในปัจจุบันเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเมื่อหน่วยงานรัฐต่างประเทศขอข้อมูลหรือเข้าถึงข้อมูลในความครอบครองของผู้ให้บริการในประเทศไทย โดยหากผู้ให้บริการทำตามคำขอจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลและเป็นการส่งข้อมูลไปต่างประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ วางหลักห้ามผู้ให้บริการเปิดเผยหรือโอนข้อมูลไปต่างประเทศ ตามมาตรา 28 ภายใต้เงื่อนไขว่าประเทศปลายทางต้องมีมาตรฐานคุ้มครองข้อมูลที่เหมาะสม ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดในมาตรา 16 (5) ทั้งนี้มาตรการคุ้มครองที่เหมาะสมมีความหมายมุ่งเน้นแง่ความปลอดภัย (Security) (คณาธิป ทองรวีวงศ์, 2564) โดยไม่ได้มุ่งเน้นถึงมาตรการคุ้มครองในมิติสิทธิมนุษยชนเช่นหลักความได้สัดส่วน จึงทำให้คณะกรรมการฯ สามารถกำหนดเกณฑ์การโอนหรือส่งข้อมูลให้รัฐบาลต่างประเทศที่มีคำร้องขอได้ หากกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัย ส่งผลให้โครงสร้างกฎหมายไทยเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นอยู่เอื้ออำนวยให้สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศหรือที่อยู่ในครอบครองของผู้ให้บริการในประเทศ แก่รัฐบาลต่างประเทศตามความร่วมมือระหว่างประเทศแบบต่างๆ ที่ศึกษาในงานวิจัยนี้คือ (1) รัฐต่างประเทศเข้าถึงข้อมูลโดยมีคำขอบนพื้นฐานความตกลง MLAT (2) รัฐต่างประเทศเข้าถึงข้อมูลโดยการดำเนินการฝ่ายเดียว (Unilateral) (3) การเข้าถึงข้อมูลตามหลักการของร่างสนธิสัญญาสหประชาชาติ รวมถึงการเข้าถึงโดยตรงตามมาตรา 72 จากเงื่อนไขกฎหมายไทยในปัจจุบันดังกล่าว ในแง่หนึ่งอาจพิจารณาได้ว่ากฎหมายมีเงื่อนไขที่ยืดหยุ่นและเปิดทางให้เกิดความร่วมมือแสวงหาหลักฐานซึ่งเป็นการให้น้ำหนักกับการบังคับใช้กฎหมายแต่ในอีกแง่หนึ่งอาจพิจารณาได้ว่าเป็นการเปิดทางให้เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลโดยมีข้อจำกัดและเงื่อนไขการคุ้มครองสิทธิที่เข้มงวดน้อยกว่ากฎหมายสหภาพยุโรป ซึ่งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสหภาพยุโรปให้ความเห็นแย้งมาตรการเข้าถึงโดยตรงดังที่วิเคราะห์มาแล้ว

ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมไซเบอร์ในการแสวงหาหลักฐาน ประกอบกับการสร้างความสมดุลกับสิทธิมนุษยชนแล้วเห็นว่า ความร่วมมือระดับพหุภาคีตาม

กรอบองค์กรระหว่างประเทศเช่นสหประชาชาติมีความจำเป็นต่อประเทศไทย ซึ่งแม้ไม่ปรากฏว่ามีส่วนร่วมในการร่างสนธิสัญญาดังกล่าวแต่เมื่อสหประชาชาติเปิดให้ประเทศต่าง ๆ ให้สัตยาบันแล้วจะมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาครัฐ ดังนี้

- เสนอให้ดำเนินการให้สัตยาบันในส่วนหลักการความร่วมมือในการเข้าถึงข้อมูลตามมาตรา 68 และ 70 ซึ่งเป็นมาตรการที่พัฒนาขึ้นจาก MLA โดยไม่มีลักษณะที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนจนเกินความจำเป็นและได้สัดส่วน แต่ควรตั้งข้อสงวน (Reservation) ในส่วนของมาตรการเข้าถึงข้อมูลข้ามพรมแดนโดยตรง ตามมาตรา 72 ซึ่งผลการศึกษาประเมินว่ามีความไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็นและได้สัดส่วนในหลายองค์ประกอบ เช่น ความกว้างและไม่เจาะจงในแง่ขอบเขตเป้าหมาย วิธีการ ขาดการตรวจสอบถ่วงดุลโดยศาลหรือองค์กรอิสระ

- เมื่อให้สัตยาบันและมีความผูกพันตามมาตรการแสวงหาข้อมูลโดยกระบวนการร้องขอตามกรอบสหประชาชาติมาตรา 68 และ 70 แล้ว เสนอให้กำหนดนโยบายและกฎหมายให้มีความชัดเจนในการที่จะไม่ให้หน่วยงานรัฐใช้มาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral measure) ซึ่งผลการศึกษาประเมินว่ามาตราฝ่ายเดียวมีความไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็นและได้สัดส่วนในหลายองค์ประกอบ เช่น การจำกัดสิทธิโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติชัดเจน ความกว้างและไม่เจาะจงในแง่ขอบเขตเป้าหมาย วิธีการ ขาดการตรวจสอบถ่วงดุลโดยศาลหรือองค์กรอิสระ โดยมีข้อเสนอสองแนวทางคือ (1) กำหนดเป็นกฎหมายเฉพาะ ที่วางหลักการเรื่องการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำร้องขอจากหน่วยงานต่างประเทศ (2) แก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจนว่าการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำขอรัฐบาลต่างประเทศจะทำได้ต่อเมื่อเป็นไปตามหลักการและแนวทางของความร่วมมือตามแนวทางมาตรา 68 และ 70 และกำหนดในตัวบทให้ชัดเจนว่าไม่รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรการฝ่ายเดียวและการเข้าถึงโดยตรงของหน่วยงานรัฐต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2564). หลักกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

Albader, F. (2022). The Pivotal Role of International Human Rights Law in Defeating Cybercrime. Vanderbilt Transnational Law, 55(5), 1115-1128.

Article19. (2022). UN: Cybercrime treaty must enhance human rights protections. Retrieved from https://www.article19.org/resources/

Article 19. (2023). Article 19’s comments on the consolidated negotiating document on the elaboration of a comprehensive international convention on countering the use of information communications technologies for criminal purposes.

Bloustein, E. (1984). Privacy as an Aspect of Human Dignity. “Philosophical Dimensions of privacy: An Anthology”, Schoeman, Ferdinand (ed.), UK: Cambridge University Press.

Cate, F. H. (1995). “The EU Data Protection Directive, Information Privacy, and the Public Interest”. Iowa Law Review, 80 (1), 431 - 443.

Council of Europe. (2016). Mass surveillance - Who is watching the watchers?. Council of Europe.

Fromholz, J. M. (2000). The European Union data privacy directive. Berkeley technology law journal, 15(1), 460 - 484.

Hannah, A. (1973). The Human Condition. Chicago : University of Chicago Press.

Donnelly, J. (1982). Human Rights and Human Dignity. The American Law Review, 76(2), 303-316.

Tahraoui, M. (2016). Unilateralism Ahead? Human Rights, Digital Surveillance and the “Extraterritorial Question” in International Law. Retrieved from https://voelkerrechtsblog.org/unilateralism-ahead

European Data Protection Supervisor. (2022). Opinion 9/2022. Retrieved from http://edps.europa.eu

Biegelman, T. (2009). Identity theft Handbook Detection, Prevention and Security. New Jersey : John Wiley & Sons, Inc.

Conkey, C. (2007). Assessing Identity-Theft Costs. Retrieved from https://www.wsj.com/articles/SB119621922590906207

European Data Protection Supervisor. (2022). Opinion 9/2022. Retrieved from http://edps.europa.eu

Hoofnagle, J.(2007). Identity theft: Making the Known Unknowns Known. Harvard Journal of Law & Technology, 21(1), 98-112.

Halefom H. A.(2021). Law enforcement access to electronic evidence across borders: mapping policy approaches and emerging reform initiatives, International Journal of Law and Information Technology, 29(2), 118–153.

Jonker, N. (2007) Payment instruments as perceived by consumers - Results from a household survey. De Economist, 155(3), 271-303.

Listerman, R & Romesberg, J. (2009). Are we safe yet? Creating a culture of security is key to stopping a data breach. Strategic Finance, 91(1), 27-38.

Nojeim,G. (2015). MLAT Reform: A Straw Man Proposal. Retrieved from. https://cdt.org/ insights/mlat -reform-a-straw-man-proposal/a (UN-Backed) Global Treaty on Cybercrime. Vanderbilt Journal of Transnational Law, 55, 1117.

Hill, J. and Noyes, M. (2018). Rethinking Data, Geography, and Jurisdiction: Towards A Common Framework for Harmonizing Global Data Flow Controls. Washington D.C. : New America and Cybersecurity Initiative.

Office of the High commissioner for human rights,1988). CCPR General comment No.16: Article 17 (Right to privacy). Retrieved from https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/general-comments.

Privacy International (2022). Privacy International and Electronic Frontier Foundation's comments on the consolidated negotiating document of the UN Cybercrime Treaty. Retrieved from https://privacyinternational.org/sites/default/files/

Rubenfield, J. (1989). The Right of Privacy. Harvard Law Review, 102(4), 737-807.

Schwerha, J. (2010) Law Enforcement Challenges in Transborder Acquisition of Electronic Evidence from Cloud Computing Providers. Strasbourg : Council of Europe.

Smith, B. and Browne, C. (2019). Tools and Weapons: The Promise and the Peril of the Digital Age. Hodder & Stoughton.

Swire, P. (2012). From Real-Time Intercepts to Stored Records: Why Encryption Drives the Government to Seek Access to the Cloud. International Data Privacy Law, 2(4), 200-206.

Swire, P., and Hemmings, J. (2017). Mutual Legal Assistance in an Era of Globalized Communications: The Analogy to the Visa Waiver Program. NYU Annual Survey of American Law, 71(1), 688-738.

Sproule S & Archer, N. (2010) Measuring identity theft and identity fraud. International Journal of Business Governance and Ethics, 5(1), 51-63.

Schoeman, F. (1984). Philosophical Dimensions of privacy: An Anthology. UK : Cambridge University Press.

Solove, D. (2006). A Taxonomy of Privacy. The University of Pennsylvania Law Review, 154(3), 477 - 560.

UNODC. (2013). Comprehensive study of the problem of cybercrime and responses to it by Member States. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/organized-crime/UNODC_CCPCJ_EG.4_2013

United Nations. (2022). Compilation of Draft provisions submitted by Member States on Criminalization. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/Cybercrime /AdHocCommittee

United Nations. (2020). UN General Assembly Resolution on the Right to Privacy in the Digital Age. Retrieved from https://digitallibrary.un.org/record/3896430?ln=en

United Nations. (2021). UN Human Rights Council Resolution on the Right to Privacy in the Digital Age. UN Doc A/HRC/RES/48/4. Retrieved from https://www.ohchr.org /en/calls-for-input/2021/right-privacy-digital-age-report.

United Nations Special Rapporteur on freedom of opinion and expression. (2015). Report of the Special Rapporteur on the Promotion and Protection of the Right to Freedom of Opinion and Expression. Retrieved from https://www.ohchr.org /en/special-procedures/

United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (CTED). (2022). The state of international cooperation for lawful access to digital evidence: Research Perspectives. Retrieved from https://www.un.org/security council/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files.

Woods, A. (2015). Data Beyond Borders: Mutual Legal Assistance in the Internet Era. Global Network Initiative. Retrieved from https://globalnetworkinitiative.org/wp-content/uploads/2016/12/GNI-MLAT-Report.pdf

Warren D Samuel, Brandies D. (1890). The Right to Privacy. Harvard Law Review, 4(5), 193 - 220.

Westin, A. (1967). Privacy and Freedom. New York : Atheneum.

Yvonne, J. (2010). Media and Crimes, Second Edition. London : Sage Publications.

กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

PROBLEM-BASED LEARNING PROCESS FOR EMPOWERMENT PROMOTION OF COMMUNITY IN KHUN TAT WAI SUBDISTRICT, CHANA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

หมัดเฟาซี รูบามา[1*] และ พิทยาภรณ์ พัฒโน[2]

Madpouzee Rubama[1*] and Pittayaporn Pattano[2]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาการบริหารจัดการท้องถิ่น, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] อาจารย์, สาขาวิชาสังคมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Lecturer, Department of Local Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University.

[2] Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Madpouzee@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 2) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการนำกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้นำชุมชน 20 คน 2) กลุ่มปราชญ์ชุมชน 7 คน และ 3) ตัวแทนประชาชน 50 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างโดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว เป็นเครื่องมือในการประชุมกลุ่มย่อยและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจำแนกข้อมูลและการเปรียบเทียบข้อมูล

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนต้นแบบที่ดีในหมู่ที่ 8 มีกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้ 1) การรับรู้และตระหนักในความสำคัญของปัญหาร่วมกัน 2) ร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา 3) ร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไข และ 4) ชุมชนเกิดความเข้มแข็งโดยปัจจัยความสำเร็จของชุมชนในหมู่ที่ 8 คือ ผู้นำชุมชนมีความเสียสละ ทุ่มเทแรงกายแรงใจ ชาวบ้านในชุมชนมีความสามัคคี และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน เป็นต้น ทั้งนี้ปัญหาและอุปสรรคในการนำกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนแต่ละหมู่บ้านมีความต่างกัน ส่วนหนึ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคคือ ด้านการดำเนินงาน อาทิ ความร่วมมือของชาวบ้านในระยะแรก ๆ มีค่อนข้างน้อย และการขาดการมีส่วนร่วมจากเยาวชนและคนรุ่นใหม่ เป็นต้น

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, การส่งเสริมความเข้มแข็ง, ตำบลขุนตัดหวาย

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the problem-based learning process, and 2) to study the success factors, problem-based learning process to strengthen the community. A good model in Khun Tad Wai Subdistrict, Chana District, Songkhla Province, using qualitative research methods combined with participatory action research (PAR) to study data from 3 groups of key informants by purposive selection, consisting of 1) A group of 20 community leaders, 2) A group of community scholars, 7 people, and 3) 50 people representatives, used unstructured interviews that were considered by experts. It is a tool for small group meetings and in-depth interviews. and analyze the data by means of data classification and data comparison.

The results of the study showed that good model communities in Group 8 had a problem-based learning process to promote community strength as follows: 1) mutual recognition and awareness of the importance of problems; 2) jointly searching for causes. of the problem, 3) jointly formulate a solution, and 4) the community is strengthened by the success factor of the community in Group 8, namely, the community leaders have sacrifice dedication People in the community are united. and government agencies to support, etc. However, the problems and obstacles in implementing the problem-based learning process to promote the strength of the community in each village are different. Part of the problems and obstacles are In terms of operations, for example, the cooperation of the villagers in the early stages was relatively small. and the lack of participation from the youth and the new generation, etc.

Keywords: problem-based learning process, strengthening promotion, Khun Tad Wai Subdistrict

บทนำ

ปัจจุบันกระบวนการพัฒนาประเทศได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization theory) ที่มุ่งสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ยังผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และปัญหาต่าง ๆ อีกมากมาย ทั้งในภาพรวมของประเทศและในระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตามในหลาย ๆ พื้นที่ของประเทศได้เกิดปรากฏการณ์ที่แตกต่างออกไป โดยการให้ความสำคัญกับการมีความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเพื่อร่วมกันแก้ไขทั้งปัญหาส่วนรวม และปัญหาที่สมาชิกแต่ละรายประสบ รวมทั้งได้ร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยวิธีการดำเนินงานที่ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน อีกทั้ง

ยังมีการจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงาน และมีการประสานความเชื่อมโยงกับเครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล และที่สำคัญยังเป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีของชุมชน ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวนี้ นักวิชาการส่วนหนึ่งให้ชื่อว่า “ กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning Process: PBL)” (กิจฐเชต ไกรวาส และคณะ, 2563)

ตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นตำบลหนึ่งที่อยู่ในอำเภอจะนะ และมีหน่วยงานมากมายเข้ามาพัฒนาพื้นที่ทั้งภาคอุตสาหกรรม และภาคส่วนอื่น ๆ อาทิ มีโรงไฟฟ้าชีวมวล ที่มีการผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลในชุมชน ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของชุมชน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลเสียต่อสภาพสิ่งแวดล้อมโดยรอบชุมชน ทั้งโรงเรียน และชุมชน และมีทั้งกลุ่มคนในชุมชนที่เห็นด้วยและคัดค้านการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนที่แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน จนทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนมีปัญหาการทำงานร่วมกัน และเกิดความขัดแย้งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของหน่วยงาน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม ภายในสถานการณ์ดังกล่าว หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ก็มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ผู้นำชุมชน โรงเรียน และมหาวิทยาลัย ในการสร้างความร่วมมือในการขับเคลื่อนนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะในชุมชน โดยได้นำเอากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ที่ประสบปัญหาด้านการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากชุมชนประสบกับปัญหาการทิ้งขยะในถังขยะ หน้าบ้านที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประกอบกับ ขยะริมทางขยะที่มาจากบุคคลภายนอกชุมชน เป็นต้น โดยพบว่าขยะในพื้นที่พุ่งสูงขึ้น และไม่มีการจัดการขยะที่เหมาะสม ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมภูมิทัศน์ ภายในชุมชน สุขภาพผู้อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมกลายเป็นแหล่งรวมสิ่งปฏิกูล อีกทั้งยังนำพาสัตว์พาหะ และโรคต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งชุมชนได้มีกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและดำเนินการในการแก้ไขปัญหาด้านจัดการขยะจนประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่องในกิจกรรมด้านการจัดการขยะต่าง ๆ จนถึงทุกวันนี้ ไม่เพียงแต่รุ่นใดรุ่นหนึ่งแต่กลับมีการดำเนินการตั้งแต่กลุ่มเยาวชนจนถึงกลุ่มผู้สูงอายุ โดยกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวมีความสำคัญต่อความยั่งยืนในเรื่องการเรียนรู้ที่สามารถทำให้ชุมชนรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และไม่หยุดที่จะพัฒนาเรื่อยมา ซึ่งส่งผลให้ชุมชนได้เป็นชุมชนต้นแบบการจัดการขยะ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ประสบความสำเร็จอย่างมากในการพัฒนาชุมชน ต้นแบบจัดการขยะจากเดิมที่ไม่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับชุมชนอื่น ๆ แต่กลับมีการประยุกต์ด้าน วิธีการ นวัตกรรมและองค์ความรู้ของชุมชนในการจัดการขยะให้เหมาะสมกับบริบทชุมชนตนเอง (กันตพงศ์ สินอาภา และคณะ, 2565) ในการแก้ไขปัญหาจนเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสมาชิกของชุมชน จนได้รับรางวัลหมู่บ้านดีเด่นด้านการจัดการขยะภายในชุมชน และมีตัวอย่างชุมชนต้นแบบที่ดีในการจัดการขยะภายในชุมชน

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาตามที่ได้นำเสนอมาทั้งหมดข้างต้น จึงมีความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ตลอดจนปัจจัยความสำเร็จ และปัญหาและอุปสรรคในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดี ทั้งนี้เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อนำไปขยายผลในพื้นที่และชุมชนอื่น ๆ ของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำเอาการศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในภาคตะวันออก (กิจฐเชต ไกรวาส และคณะ, 2563) มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดี
- การรับรู้และตระหนักในความสำคัญของปัญหาร่วมกัน
- ร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา
- ร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา
- ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

⇩

ปัจจัยความสำเร็จในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ร่วมกับวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) โดยผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้

ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการนำนักศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ร่วมลงพื้นที่ชุมชนศึกษาประเด็นปัญหา และการให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชน ภายใต้โครงการการรณรงค์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยมีการดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีที่ 1 – ปีที่ 4 จึงเห็นผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น และมีหมู่บ้านในชุมชนสามารถบริหารจัดการขยะในชุมชนและเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะที่ดีในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในตำบลขุนตัดหวาย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

1. ประชากร ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) ปราชญ์ชุมชน และ 3) ตัวแทนประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ดังนี้ 1) กลุ่มผู้นำชุมชน คือกลุ่มแกนนำหลัก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลขุนตัดหวาย และส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลขุนตัดหวาย จำนวน 20 คน 2) กลุ่มปราชญ์ชุมชน ต้องเป็นมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนพื้นที่ศึกษาที่ได้รับการยอมรับในชุมชน จำนวน 7 คน และ 3) กลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่ชุมชนต้องเป็นตัวแทนที่มีประสบการณ์การทำงานกับผู้นำชุมชนและอาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะแนวคำถามแบบไม่มีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาจัดทำเป็นร่างแนวคำถาม ทำการนำร่างแนวคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้ไข ทำการปรับแก้ไขแนวคำถามให้มีความตรงเชิงเนื้อหา และมีความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ชุมชน และกลุ่มตัวแทนประชาชนด้วยประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ใช้วิธีการระดมความคิดเห็นและการอภิปราย และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ในรายที่คณะผู้วิจัยพิจารณาจาการให้ข้อมูลในการประชุมกลุ่มย่อยแล้วเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาได้เพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) ในทั้งวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1-2 จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison analysis) เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา นำเสนอผลการศึกษาโดยลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในชุมชน มีดังนี้

1.1 การรับรู้และตระหนักในความสำคัญของปัญหาร่วมกัน

ประชาชนในชุมชน ส่วนใหญ่มีการรับรู้และตระหนักปัญหาร่วมกัน เริ่มจากผู้นำชุมชนได้มาร่วมพูดคุยปรึกษาหารือกันในเรื่องปัญหาขยะของชุมชน ซึ่งจากการที่ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ ประสบปัญหาในด้านการจัดการขยะในชุมชน เนื่องจากยังขาดความรู้ และทักษะสำหรับการแปลงขยะให้เป็นรายได้ และนำกลับมาใช้ใหม่ จึงได้ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมการรับรู้และการตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชนร่วมกันโดยผู้นำชุมชนที่เป็นกลุ่มเริ่มต้นนี้ได้มีการขยายการรับรู้ และตระหนักในความสำคัญของปัญหาไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนผ่านเวทีการพบปะพูดคุยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

1.2 ร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา

สาเหตุของปัญหาการจัดการขยะในชุมชนที่เคยประสบ และเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบไปถึงการเกิดปัญหาทางสังคม ขยะล้นเมืองจากการที่ประชาชนยังขาดความรู้ และทักษะสำหรับการแปลงขยะให้เป็นทุนและรายได้ และนำกลับมาใช้ใหม่ภายในครัวเรือน และปัญหาจากการลงทุนที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดการขยะในชุมชน จึงมีการประสานงานมาที่คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ให้ร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหา โดยได้มีการพูดคุยแนวทางการร่วมมือในการบริการวิชาการต่อยอดจากโครงการเดิมที่คณะรัฐศาสตร์เคยทำวิจัยเรื่องพลังงานทดแทนในพื้นที่ ผลจากการปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชน และมหาวิทยาลัยจึงได้ข้อสรุปว่าควรเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหามาส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการจัดการขยะในระดับครัวเรือนแทน โดยการจัดโครงการอบรมให้ความรู้ในการจัดการขยะในชุมชนและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในชุมชน และพัฒนาเป็นพลังงานทางเลือกจากการจัดการขยะในชุมชนในระดับครัวเรือน

1.3 ร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไข

ประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้

1.3.1 รวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับขยะภายในชุมชนของตนโดยการแปรรูปและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในทุกระดับครัวเรือน

1.3.2 แสวงหาช่องทางการตลาดให้กับชุมชนในการนำขยะไปขายและจัดตั้งจุดคิดแยกขยะก่อนทิ้งในชุมชนในทุกหมู่บ้าน

1.3.3 จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อส่งเสริมการออม และสร้างแหล่งเงินทุนในชุมชนที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้โดยทั่วกัน

1.3.4 จัดสรรรายได้จากการจัดการขยะในชุมชนเพื่อเป็นรายได้เสริม และนำมาจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในชุมชน

1.3.5 จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เพื่อเป็นแหล่งพัฒนา สะสมและถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกในชุมชนและผู้ที่สนใจ

1.4 ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

หลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน มีดังนี้

1.4.1 ประชาชนมีช่องทางการสร้างรายได้ของครัวเรือนในชุมชนเพิ่มขึ้นจากเดิมที่ประชาชนไม่สนใจคัดแยกขยะในครัวเรือน แต่เมื่อหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงการรับแลกซื้อขยะและส่งเสริมอาชีพในชุมชนทำให้ชุมชนมีช่องทางสร้างรายได้เพิ่มขึ้น อาทิ การขายขยะให้กับอบต./ธนาคารขยะ และการนำไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ช่องทางสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นของชุมชน

1.4.2 สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้ทั้งจากอาชีพหลักและอาชีพเสริมจากการแปรรูปเป็นเครื่องประดับ หรือของใช้ภายในครัวเรือน และนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และขายผลผลิตให้กับผู้สนใจ

1.4.3 มีแหล่งเงินออมและแหล่งเงินทุนของชุมชนที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้โดยทั่วกัน

1.4.4 มีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในชุมชนที่ครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานในทุกด้าน

1.4.5 จำนวนขยะในชุมชนลดลง และปัญหาสังคมในพื้นที่ลดลง เห็นได้จากความร่วมมือของคนในชุมชนและสภาพแวดล้อมภายในชุมชนสะอาดขึ้น รวมถึงการที่ชุมชนได้รับรางวัลหมู่บ้านดีเด่นด้านการจัดการขยะในชุมชน จากความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของชุมชนไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมขยะกองบุญ หรือขยะแลกไข่ ซึ่งในปี 2566 จะมีการระดมทุนขยะกองบุญจากพี่น้องประชาชนเพื่อนำเงินไปสมทบกับการซ่อมบำรุงมัสยิดกลาง ซึ่งต้องใช้งบประมาณไม่น้อยกว่า 29 ล้านบาท ทำให้ในช่วงนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลขุนตัดหวาย ต้องหยุดภารกิจประจำเดือนโครงการขยะแลกไข่ไว้ก่อน เพื่อเตรียมนำขยะภายในชุมชนไปสมทบในโครงการขยะกองบุญ เพื่อระดมทุนให้ได้มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเมื่อขยะภายในชุมชนลดลงจึงทำให้ต้องขอความร่วมมือกับชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดเก็บขยะเหลือใช้หรือขยะที่

สามารถนำมาเข้าร่วมในโครงการขยะกองบุญได้เอาไว้ก่อน (รายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลขุนตัดหวาย ครั้งที่ 3/2565 วันที่ 6 ตุลาคม 2565)

2. ผลการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดี พบว่า จากการศึกษากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการนำนักศึกษาจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ร่วมลงพื้นที่ชุมชนศึกษาประเด็นปัญหา และการให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนภายใต้โครงการการรณรงค์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลขุนตัดหวาย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยมีการดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีที่ 1-ปีที่ 4 จึงเห็นผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น และมีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องถึงปัจจุบันเป็นปีที่ 8 แล้ว ซึ่งสามารถทำให้มีหมู่บ้านในชุมชนสามารถบริหารจัดการขยะในชุมชนและเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการขยะที่ดีในชุมชน ส่งผลให้มีชุมชนมีปัจจัยความสำเร็จในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

2.1 ผู้นำชุมชนมีความเสียสละ ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2.2 ประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นอย่างดี

2.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมการพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงมหาวิทยาลัย ให้การสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างจริงจัง

2.4 มีการส่งเสริมการออมเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของสมาชิกทุกคนในชุมชน

2.5 มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

2.6 มีศูนย์เรียนรู้ของชุมชนทำให้เกิดการพัฒนา สะสม และถ่ายทอดองค์ความรู้

3. ปัญหาและอุปสรรคในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดี พบว่า ชุมชนมีปัญหา และอุปสรรคในการนำกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

3.1 ระดับการรับรู้ และตระหนักในความสำคัญของปัญหาชุมชนของผู้นำและชาวบ้านในระยะแรก ยังมีความแตกต่างกันมาก ทำให้ในระยะแรกความร่วมมือของชาวบ้านมีค่อนข้างน้อย แต่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น เมื่อปรากฏผลความสำเร็จในการส่งเสริมความเข้มแข็ง

3.2 ปัญหาการจัดการ และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงผู้นำ ซึ่งทางชุมชนไม่ได้ มีการดำเนินการในเรื่องนี้ไว้ล่วงหน้า ทำให้กระบวนการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้องชะลอตัวลงไป ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ

อภิปรายผล

1. จากข้อค้นพบในเรื่อง กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ที่พบว่า กระบวนการเรียนรู้ในชุมชน มีกระบวนการที่ครอบคลุมทั้ง 1) การรับรู้และตระหนักในความสำคัญของปัญหาร่วมกัน 2) การร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหา 3) การร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และ 4) ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ (กิจฐเชต ไกรวาส และคณะ, 2563) ที่ศึกษาเรื่อง กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในภาคตะวันออก ที่พบว่า กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบที่ดีในภาคตะวันออกที่ศึกษา จะเริ่มจากการพูดคุยปรึกษาหารือหรือการจัดเวทีประชาคม เพื่อรับฟังปัญหาของประชาชนในชุมชน และตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาร่วมกันจากนั้น จึงร่วมกันหาแนวทางและวิธีการในการแก้ไขปัญหา และร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหา สอดรับกับที่ หมัดเฟาซี รูบามา (2566) ศึกษาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม และให้ความสำคัญกับชุมชนของตน และประชาชนจะมีความภาคภูมิใจในการแสดงออกและพร้อมให้การช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนของตน นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กิจฐเชต ไกรวาส (2558) เรื่องประชาธิปไตยชุมชนที่ผลิบานในล้านนาของไทย ที่พบว่า ชุมชนต้นแบบที่ทำการศึกษาในทุกชุมชนมีกระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนที่คล้ายคลึงกัน โดยเริ่มจากการทำให้สมาชิกของชุมชนตระหนักในความสำคัญของปัญหา จากนั้นจึงร่วมกันหาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหา ต่อด้วยการผนึกกำลังสมาชิกของชุมชนในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อการแก้ไขปัญหา และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน กับกระบวนการประชาธิปไตยชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน

2. จากข้อค้นพบในเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนพบว่า ทั้งในประเด็นผู้นำชุมชน มีความเสียสละ ทุ่มเทแรงกายแรงใจ ชาวบ้านในชุมชนมีความสามัคคี และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน สอดรับกับที่ ชุมแพ แสนยะบุตร และ ศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ (2560) ที่พบว่า ศักยภาพนโยบายของผู้นำ กลไกการตรวจสอบและการสนองตอบความต้องการของประชาชน เป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จที่ทำให้เกิดการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้ ผลการศึกษาดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ การศึกษาของพรทิพย์ อุศุภรัตน์ และคณะ (2556) เรื่อง แหลมใหญ่ : การพลิกฟื้น วัฒนธรรมชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากร ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาของชาวบ้านและชุมชนสามารถลุล่วงไปได้ จะต้องอาศัยพลังท้องถิ่นที่เข้มแข็ง และผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของทวี วัชระเกียรติศักดิ์ (2559) เรื่อง การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพ ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนคือ การมีชุมชนเป้าหมายเป็นศูนย์กลางในการสร้างความ

เข้มแข็ง จากบริบทเชิงพื้นที่ในการดำเนินงานและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและชุมชน มีความพร้อมต่อการพัฒนา แนวทางและการดำเนินการส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพ จะต้องสร้างจากภายใน ภายนอก และทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตามปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ความรู้ การยอมรับ ศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมของภาคีสมาชิก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยความสำเร็จในการนำกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนต้นแบบ รวมทั้งปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน และชุมชนแหลมใหญ่ลุล่วงไปได้ และปัจจัยความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพลสงคราม เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นในกระบวนการภายในชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งยังเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันทำ ร่วมกันคิด และแก้ปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิจฐเชต ไกรวาส, เอกลักษณ์ ณัถฤทธิ์ และอาภาภรณ์ สุขหอม. (2563). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในภาคตะวันออก. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(2), 84-94.

กิจฐเชต ไกรวาส. (2558). ประชาธิปไตยชุมชนผลิบานในภาคอีสานของประเทศไทย ใน ธัชทอง วิริยเวชกุล (ประธาน), การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติด้านคุณภาพ ครั้งที่ 2. วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, กรุงเทพฯ.

กันตพงศ์ สินอาภา, ปาจารีย์ ชิบังเกิด, วันทนา ฮึกหาญสู้ศัตรู, ศุภกร ลิ้มคุณธรรมโม, ศศิวัลย์ พูลสวัสดิ์, ระวี จูฑศฤงค์ และศุภรักษ์ อธิคมสุวรรณ. (2565). กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อการจัดการขยะอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านรางพลับ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 16(2), 313-326.

ชุมแพ แสนยะบุตร และศุภวัฒนากร วงศ์ธนวสุ. (2560). การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและภาคประชาชนต่อต้านการทุจริตขององค์กรชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลกลางหมื่น อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 7(3), 53-62.

ทวี วัชระเกียรติศักดิ์ (2559). การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 5(1), 43-54.

พรทิพย์ อุศุภรัตน์ และคณะ (2556). เรื่อง แหลมใหญ่: การพลิกฟื้นวัฒนธรรมชุมชนเพื่อจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิช.

หมัดเฟาซี รูบามา. (2566). ความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดสตูล. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(1), 76-96.

การเตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุเพื่อรองรับสังคมสูงวัย อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

The preparation of pre-aging population entering an aging society in Buached District, Surin Province

สาวิณี สำเภา[1*]และ ปวีณา ลิมปิทีปราการ[2]

Sawinee Sampao[1*] and Pawena Limpiteeprakarn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต, วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

[1] Graduate student, Master of Public Health, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

[2] Assistant Professor, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

[*]**Corresponding author, E-mail:** sawinee.sa.64@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อม และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การเตรียมความพร้อมของประชากรวัยทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างอายุ 40-59 ปี ในเขตอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 330 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า ประชากรวัยทำงานมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง มากที่สุด ร้อยละ 80.3 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการเตรียมความพร้อม เพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัย พบว่า อาชีพ ภาระหนี้สิ้น รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 3 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 (p-value <0.05) แสดงให้เห็นว่าหากประชาชนในวัยทำงานสามารถประกอบอาชีพ หารายได้ และไม่มีภาระหนี้สินจะมีส่วนช่วยในเรื่องการเตรียมพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงวัยที่มีคุณภาพได้

คำสำคัญ: สังคมสูงวัย, วัยทำงาน, การเตรียมความพร้อม

Abstract

This research study is a cross-sectional descriptive research. The objective is to study the preparation and factors related to readiness of the working-age population to support the aging society. Data were collected by questionnaire among 330 subjects aged

40-59 years in Buachet District, Surin Province. Data were analyzed by descriptive statistics. The study results revealed that the working population had the highest level of preparation for the overall aging society at 80.3%. When analyzing the relationship between personal factors and the level of readiness for entering an aged society, it was found that careers, debt burden, income, and the number of family members of more than 3 people correlated with the readiness to enter the aging society at the statistical significance level of .05 (p-value <0.05). This suggests that if people of working age are able to earn a living and are free from debt, they will help prepare them for entering a quality aging society.

Keywords: Aging Society, Working-age population, Preparedness

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ภายในปี พ.ศ. 2578 โดยประมาณการว่าจะมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2559) เมื่อสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นแต่สัดส่วนของอัตราการเกิด และจำนวนประชากรในวัยทำงานลดน้อยลง ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่จะขับเคลื่อนการทำงานในหลาย ๆ ประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เหตุผลที่สำคัญคือประชากรไทยมีอัตราการเจริญพันธุ์ลดลง เช่น อยู่เป็นโสดมากขึ้น มีลูกจำนวนน้อย และประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยมีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นวัยพึ่งพิง ที่ต้องการการดูแลจากรัฐและครอบครัว (อุบล วัฒนศักดิ์ภูบาล, 2553)

การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทย ส่งผลให้ผู้คนในสังคมมีวิถีชีวิตและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก หน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะต้องมีการเตรียมมาตรการต่าง ๆ เพื่อออกมารองรับกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุ พร้อมทั้งการปรับทัศนคติของประชาชนส่วนใหญ่ที่มองว่าผู้สูงอายุนั้นเป็นภาระของสังคม เปลี่ยนไปเป็นผู้มีและใช้ประสบการณ์ที่สะสม เป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม ในการเตรียมตัวเพื่อการเข้าสู่สังคมสูงวัย ของกลุ่มคนทุกช่วงวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน ดังนั้น ก่อนที่จะเกิดความพร้อมในการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพนั้น ต้องมีการเตรียมการด้านต่าง ๆ เช่น การเตรียมพร้อมด้านร่างกายให้มีสุขภาพแข็งแรง ด้านจิตใจ ทัศนคติ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม การส่งเสริมจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ทั้งครอบครัว และชุมชนร่วมด้วย (พิมพงา เพ็งนาเรนทร์, 2565) จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องการรับรู้และการเตรียมตัวเพื่อการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรไทยวัย 50-59 ปี ใน 4 ภาคของประเทศไทย พบว่า ประชากรไทยมีความพร้อมในเรื่องการรับรู้การเข้าสู่วัยสูงอายุอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 72.6 (วรรณรา ชื่นวัฒนา และชูชีพ เบียดนอก, 2555) ในขณะที่ ภาณุวัฒน์ มีชะนะ และคณะ (2560) พบว่า ประชากรก่อนวัยสูงอายุ

ในตำบลหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุอยู่ในระดับต่ำมากที่สุด ร้อยละ 43.6 โดยมีความพร้อมในด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำมากที่สุด ถึงร้อยละ 83.3

ข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุของจังหวัดสุรินทร์จากกรมกิจการผู้สูงอายุ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565 ได้รายงานว่าจังหวัดสุรินทร์มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 250,481 คน คิดเป็นร้อยละ 1.99 ของจำนวนผู้สูงอายุรวมทั้งประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) สำหรับในพื้นที่อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ ประชากรส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ปัจจุบันมีสัดส่วนของผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.76 ซึ่งเรียกได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว และยังพบว่ามีประชากรวัยก่อนสูงอายุที่อยู่ในช่วง 40-59 ปี ถึงร้อยละ 24.69 ทำให้เห็นแนวโน้มว่ากลุ่มประชากรในส่วนนี้ก็จะเข้าสู่วัยสูงอายุอีกในอนาคตอันใกล้นี้ ส่งผลโดยตรงต่อกำลังการผลิตและเศรษฐกิจภายในประเทศ เพราะจะขาดแคลนกำลังคนทั้งในเรื่องของคุณภาพและปริมาณ สถานการณ์ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในอำเภอบัวเชด พบอัตราการป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ (NCD) อยู่ในอัตราที่สูง มีภาวะพึ่งพิงค่อนข้างมาก เพื่อรับมือกับการก้าวสู่สังคมสูงวัย เราจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเข้าสู่สังคมสูงวัย เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและมีการเตรียมตัว ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านการออม ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการปรับตัวทางด้านสังคมและจิตใจ รวมทั้งด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเตรียมความพร้อมของประชากรวัยทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัยของประชากรอายุ 40-59 ปี ในอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ขึ้น โดยจะทำการศึกษาความพร้อมในการเตรียมตัวใน 5 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ การเตรียมความพร้อมด้านสังคม การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้ในการวางแผนระดับนโยบายเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชนในพื้นที่ เพื่อการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพและไม่เป็นปัญหาต่อครอบครัวและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยของประชากรวัยทำงาน ในอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยของประชากรวัยทำงานในอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ประชากรวัยทำงาน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) หมายถึง เป็นกลุ่มประชากรที่อยู่ในช่วงวัย 15-60 ปี และสามารถแบ่งได้ ดังนี้ วัยทำงานตอนต้น (อายุ 15-29 ปี) วัยทำงานตอนกลาง (อายุ 30-44 ปี) และวัยทำงานตอนปลาย(อายุ 45-59 ปี) สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ สนใจการเตรียมความพร้อมในกลุ่มที่เป็นประชากรวัยก่อนสูงอายุ (Pre-aging) คือ วัยทำงานตอนปลาย ผู้ที่มีอายุ 40 - 59 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุ

ที่เหมาะสมต่อการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองก่อนเป็นผู้สูงวัยในอนาคตเพื่อไม่ให้เป็นภาระกับลูกหลานสูงอายุ

ความหมายของสังคมผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของสังคมผู้สูงอายุ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) และระดับ Super-aged society โดยให้นิยามของระดับต่าง ๆ ไว้ดังนี้ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564)

1. ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปรวมทั้งเพศชายและเพศหญิงมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี เกินร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ

2. ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ คือ การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 หรือประชากรอายุ 65 ปี เพิ่มเป็นร้อยละ 14 ของประชากรโดยรวมทั้งหมดของทั้งประเทศ

3. ระดับ Super-aged society คือ การมีประชากรอายุ 65 ปี ขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund: UNFPA) และองค์การเฮล์พเอจ อินเตอร์เนชั่นแนล

การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพในวัยสูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) จะแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่มองเห็นได้ เช่น ผม ผิวหนัง เล็บ หลัง สายตา หูฟัน ลิ้น และการเปลี่ยนแปลงที่มองไม่เห็น เช่น ไขมัน กล้ามเนื้อ กระดูก ข้อต่อ เส้นเอ็น ฯลฯ การเปลี่ยนแปลง ด้านจิตใจและอารมณ์

การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัย (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) ประกอบด้วย

การเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ คือ การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข บุคคลที่จะเตรียมการเพื่อเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุต้องเตรียมการด้านสุขภาพ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจ จะต้องปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสุข มีอารมณ์แจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ได้ ด้านร่างกาย จะต้องมีร่างกายแข็งแรง อวัยวะต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ดี ทำงานได้ตามปกติ ด้านปัญญา จะต้องรู้เท่าทันสังคม เรียนรู้ นำความรู้มาปรับใช้ในชีวิต และด้านสังคม จะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมได้ การสร้างเสริมสุขภาพทางจิตใจ การปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสุข มีจิตใจเบิกบานแจ่มใสรู้จักควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ จะช่วยให้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุมีจิตใจมั่นคง ยอมรับในความเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตที่ดี

การเตรียมความพร้อมด้านสังคม คือ การรับรู้และแสวงหาแนวทางในการทำให้ตัวเองมีความพร้อมทางด้านสังคม เช่น การเรียนรู้เพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ การรู้สิทธิของตนเองเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อประโยชน์ของตนเองและผู้อื่นเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ สิ่งที่ควรรับรู้ในการเตรียมความพร้อมด้านสังคม ประกอบด้วย พัฒนาการตลอดช่วงอายุการเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลง ทุกช่วงวัยต้องมี

ทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ ต่อความสูงอายุ และตระหนักถึงการเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในอนาคต การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ การไม่ถูกหลอกลวง ไม่ตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ และรู้เท่าทันสังคม

การเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะวัยสูงอายุเป็นวัยมีค่าใช้จ่ายหลายประการ ทั้งค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่ารักษาพยาบาล สวนทางกับการมีรายได้ที่ลดลง เนื่องจากพ้นเกณฑ์อายุการจ้างงานหรือมีสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยในการประกอบอาชีพ ดังนั้น เราควรเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจ โดยมีการสร้างความมั่นคงทางรายได้ การทำงานและการวางแผนทางการเงินจะช่วยให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ สิ่งที่ควรเตรียมความพร้อมด้านเศรษฐกิจประกอบด้วย การมีรายได้ภายหลังที่ยุติจากงานประจำ ทักษะด้านอาชีพต่าง ๆ การออม การจัดการหนี้เป็นต้น

การเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม การเตรียมการในด้านที่อยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรง สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย ควรมีความสะดวก ปลอดภัยในการเดินทางอยู่ใกล้แหล่งชุมชนสามารถติดต่อกับบุตรหลาน ญาติเพื่อนสนิทได้ง่าย มีการจัดบ้านและสภาพแวดล้อมในบ้าน เพื่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม อย่างสะดวกสบาย

การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม คือ การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างรู้เท่าทัน ปกป้องการตกเป็นเหยื่อของเทคโนโลยีและผู้ใช้เทคโนโลยีทางมิจฉาชีพ สิ่งที่ควรรับรู้ในด้านเทคโนโลยี ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เป็นประโยชน์ต่อตัวเองและเข้าสู่วัยสูงอายุ การศึกษาเรียนรู้และฝึกใช้เทคโนโลยีจะทำให้คุ้นเคยและสามารถนำไปปรับใช้ ในการเตรียมความพร้อมสู่วัยสูงอายุในอนาคตในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเดินทาง ระบบการเงิน การสื่อสารและการเรียนรู้การส่งเสริมพัฒนาจิตใจ การส่งเสริมสุขภาพ เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างรู้เท่าทัน ปกป้องการตกเป็นเหยื่อจากมิจฉาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2565 ประชากร คือ ผู้ที่มีอายุ 40-59 ปี ที่อาศัยอยู่ในอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 11,754 คน โดยคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร กรณีทราบจำนวนประชากรที่ศึกษา และกำหนดค่าประมาณสัดส่วนประชากร การเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงวัยในระดับมาก ค่า p มีค่าเท่ากับ 0.58 (วชากร นพนรินทร์, 2563) และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เป็นร้อยละ 10 คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 275 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความไม่ครบถ้วนของข้อมูลจึงเพิ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 330 คน

เกณฑ์การคัดเข้ากลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1. เป็นบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน และมีอายุระหว่าง 40-59 ปี
2. เป็นบุคคลที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
3. ไม่เป็นผู้พิการทางการได้ยิน และการสื่อสาร
4. สามารถให้ข้อมูลแก่นักวิจัยได้
5. ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

เกณฑ์การยุติของกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. มีการเก็บข้อมูลในบางส่วนได้ไม่ครบถ้วน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิตามตำบล เลือกจับฉลากมา 1 ตำบล จาก 6 ตำบล จับฉลากได้ตำบลบัวเชด ซึ่งแบ่งการปกครองเป็น 13 หมู่บ้าน สุ่มหมู่บ้านแบบง่ายด้วยการจับฉลากชื่อหมู่บ้าน ได้มา 6 หมู่บ้าน จากนั้นสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรวัยทำงานของแต่ละหมู่บ้าน ใช้เทคนิคการจับฉลากแบบไม่ใส่คืนเพื่อเลือกตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวแทนที่ดีตามจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจับฉลากใหม่หากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในตอนแรกไม่สะดวกให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สิน ลักษณะครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 การเตรียมความพร้อมของประชากรวัยทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย จำนวน 25 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ปฏิบัติ/ไม่ปฏิบัติ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ตอบปฏิบัติ ให้ 1 คะแนน และตอบไม่ปฏิบัติ ให้ 0 คะแนน แบ่งระดับการเตรียมความพร้อมตามแนวคิดของ Best (1981) มีเกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนของมีช่วงคะแนน ดังนี้

มีการเตรียมความพร้อมระดับสูง	คะแนน 17-25 คะแนน
มีการเตรียมความพร้อมระดับปานกลาง	คะแนน 9-16 คะแนน
มีการเตรียมความพร้อมระดับต่ำ	คะแนน 0-8 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการทำงานและการวิจัยในเรื่องผู้สูงอายุ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยพิจารณาให้ครอบคลุมถึงความถูกต้องของเนื้อหา ภาษาและสำนวนที่ใช้ หลังจากนั้นได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามต่อไป ได้ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.6-1 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ชุด ที่อำเภอสังขะ

จังหวัดสุรินทร์ หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.8

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดำเนินการหลังจากได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้าน ทำการอบรมผู้ช่วยวิจัยในพื้นที่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งการตรวจสอบความถูกต้อง ดำเนินการสุ่มตัวอย่างและแจ้งรายชื่อให้กับผู้ช่วยวิจัย เพื่อนัดหมายและดำเนินการเก็บข้อมูล หลังจากได้รับการยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างด้วยความสมัครใจ ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามก่อนนำมาลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และสถิติเชิงวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับคมสูงวัย โดยใช้สถิติ Chi-square กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หมายเลขใบรับรอง UBU-REC-140/2565 ลงวันที่ 27 กันยายน 2565 และในการเข้าร่วมการวิจัยนี้ต้องได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ในแบบสอบถามไม่มีการระบุชื่อ-นามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง แต่ใช้รหัสในสอบถาม ข้อมูลทุกอย่างที่ได้จากการวิจัยถูกเก็บเป็นความลับ มีเพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่ได้อ่านและรับทราบข้อมูล โดยนำเสนอข้อมูลในลักษณะภาพรวม และทำลายข้อมูลภายหลังจากผลการวิจัยได้เผยแพร่และตีพิมพ์แล้ว

ผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง 330 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.6 เพศชาย ร้อยละ 29.4 อายุ 50-59 ปีมากที่สุด ร้อยละ 57.0 (Median = 51, IQR = 8) สถานภาพสมรสมากที่สุด ร้อยละ 75.2 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 58.8 ประกอบอาชีพการเกษตร ร้อยละ 70.6 มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 3,000 บาท ร้อยละ 55.5 (Median =3,000, IQR =3,000) มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 62.1 มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 79.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 3 คน ร้อยละ 59.1

เมื่อพิจารณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย เป็นรายด้าน ในด้านสุขภาพ พบว่าการเตรียมความพร้อมประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติมากที่สุด คือ การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตัวเองเพื่อเตรียมความพร้อมในวัยสูงอายุ ร้อยละ 91.8 รองลงมาคือ การทำให้ตัวเองมีสุขภาพจิตใจที่ดี ให้แจ่มใส นั่งสมาธิ มองโลกในแง่บวก และมีการรับมือกับความเครียดได้ ร้อยละ 89.4 ข้อที่มีการเตรียมความพร้อมน้อยที่สุด คือ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ สัปดาห์ละ 3-5 วัน ต่อสัปดาห์ อย่างน้อยวันละ 30 นาที มีการปฏิบัติร้อยละ 79.4

ในด้านสังคม พบว่า การเตรียมความพร้อมประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติมากที่สุด คือ การทำกิจกรรมหรืองานอดิเรกในเวลาว่างร่วมกับคนในครอบครัว ร้อยละ 92.4 รองลงมาคือ การพบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูงอยู่เสมอ และสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลต่างวัยในครอบครัว ร้อยละ 90.6 ข้อที่มีการเตรียมความพร้อมน้อยที่สุด คือ การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์บริการทางสังคมของผู้สูงอายุ สิทธิพิเศษของผู้สูงอายุ มีการปฏิบัติร้อยละ 83.0

ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า การเตรียมความพร้อมประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติมากที่สุด คือ การพยายามจัดการกับหนี้สินที่ค้างไว้ให้หมดก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ร้อยละ 92.7 รองลงมาคือ มีการวางแผนการใช้เงินเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ ร้อยละ 83.6 และข้อที่มีการเตรียมความพร้อมน้อยที่สุด คือ การประเมินรายรับ-รายจ่ายเพื่อวางแผนการใช้เงินให้เพียงพอเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ มีการปฏิบัติร้อยละ 75.8

ในด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม พบว่า การเตรียมความพร้อมประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติมากที่สุด คือ สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัยของท่านมีความปลอดภัย มั่นคง แข็งแรง ร้อยละ 96.7 รองลงมาคือ ที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้สถานบริการสุขภาพ หรือเข้าถึงบริการทางสังคมได้ และอยู่ใกล้แหล่งชุมชน ร้อยละ 87.3 และข้อที่มีการเตรียมความน้อยที่สุด คือ การติดตั้งราวช่วยพยุงบริเวณห้องน้ำและเตียงนอนเพื่อความปลอดภัยในการลื่น หกล้ม มีการปฏิบัติร้อยละ 67.3

ในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม พบว่า การเตรียมความพร้อมประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติมากที่สุด คือ สามารถใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนในการติดต่อสื่อสารได้ ร้อยละ 83.6 รองลงมาคือ.มีการใช้เทคโนโลยี รับข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ Line (ไลน์) Facebook (เฟสบุ๊ค) เป็นต้น ร้อยละ 81.5 และข้อที่มีการเตรียมความพร้อมวัยน้อยที่สุด คือ สามารถชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ ดิจิทัลแทนเงินสดได้ มีการปฏิบัติร้อยละ 59.7 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเตรียมความพร้อมของประชากรวัยทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย รายข้อ (n = 330)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	จำนวน (ร้อยละ) ของการปฏิบัติ
ด้านสุขภาพ	
1. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตัวเองเพื่อเตรียมความพร้อมในวัยสูงอายุ	303 (91.8)
2. ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ สัปดาห์ละ 3-5 วัน ต่อสัปดาห์ อย่างน้อยวันละ 30 นาที	262 (79.4)
3. หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น สูบบุรี่ ดื่มสุรา	278 (84.2)
4. ทำให้ตัวเองมีสุขภาพจิตใจที่ดี ให้แจ่มใส นั่งสมาธิ มองโลกในแง่บวก และมีการรับมือกับความเครียดได้	295 (89.4)
5. มีการตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	284 (86.1)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	จำนวน (ร้อยละ) ของการปฏิบัติ
ด้านสังคม	
6. มีการวางแผนเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านสังคมต่าง ๆ เพื่อบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมพุทธศาสนา โรงเรียนผู้สูงอายุ จิตอาสา	288 (87.3)
7. ทำกิจกรรมหรืองานอดิเรกในเวลาว่างร่วมกับคนในครอบครัว	305 (92.4)
8. มีการพบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูงอยู่เสมอ และสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลต่างวัยในครอบครัว	299 (90.6)
9. มีการวางแผนไว้ว่าจะอาศัยอยู่กับใครในอนาคต เช่น ลูกหลานญาติพี่น้อง หรือสถานบริการของรัฐ หรือเอกชน	290 (87.9)
10. มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์บริการทางสังคมของผู้สูงอายุ สิทธิพิเศษของผู้สูงอายุ	274 (83.0)
ด้านเศรษฐกิจ	
11. มีการวางแผนการใช้เงินเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ	276 (83.6)
12. มีการประเมินรายรับ-รายจ่ายเพื่อวางแผนการใช้เงินให้เพียงพอเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ	250 (75.8)
13. มีการออมเงินในรูปแบบต่างๆ เช่น ฝากธนาคาร หุ้นสหกรณ์ กองทุน สัจจะออมทรัพย์ สลากออมทรัพย์	264 (80.0)
14. พยายามจัดการกับหนี้สินที่ค้างไว้ให้หมดก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ	306 (92.7)
15. มีการศึกษาอาชีพที่เหมาะสมที่สามารถทำได้ในวัยผู้สูงอายุเพื่อหารายได้เพิ่มเติม	267 (80.9)
ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม	
16. สถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัย มั่นคง แข็งแรง	319 (96.7)
17. มีการติดตั้งราวช่วยพยุงบริเวณห้องน้ำและเตียงนอนเพื่อความปลอดภัยในการลื่นหกล้ม	222 (67.3)
18. มีการเตรียมห้องส้วมโดยเป็นแบบชักโครก	263 (79.7)
19. มีการวางแผนล่วงหน้าว่าจะอยู่กับใคร	264 (80.0)
20. ที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้สถานบริการสุขภาพ หรือเข้าถึงบริการทางสังคมได้ และอยู่ใกล้แหล่งชุมชน	288 (87.3)
ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม	
21. มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดูแลสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย	259 (78.5)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	จำนวน (ร้อยละ) ของการปฏิบัติ
22. มีการใช้เทคโนโลยี รับข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ Line (ไลน์) Facebook (เฟสบุ๊ค) เป็นต้น	269 (81.5)
23. สามารถชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ ดิจิทัล แทนเงินสดได้	197 (59.7)
24. สามารถใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนในการติดต่อสื่อสารได้	276 (83.6)
25. สามารถใช้โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ หรือแท็บเล็ต ในการค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ได้	254 (77.0)

เมื่อทำการวิเคราะห์ระดับการเตรียมความพร้อมของประชากรวัยทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการเตรียมความพร้อมเท่ากับ 20.7 คะแนน (SD 5.29) คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน และคะแนนสูงสุด 25 คะแนน เมื่อพิจารณาระดับการการเตรียมความพร้อมตามเกณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 80.3 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเตรียมความพร้อมของประชากรวัยทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัย (n = 330)

การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ	10	3.0
ระดับปานกลาง	55	16.7
ระดับสูง	265	80.3
Mean=20.76, **SD**=5.29, **Min**=0.00, **Max** =25.00		

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัย พบว่า อาชีพ ภาระหนี้สิ้น รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากกว่า 3 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์กับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัยภาพรวม (n=330)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับการเตรียมความพร้อม						χ^2	p-value
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ								
ชาย	6	6.2	16	16.5	75	11.3	4.668	0.097
หญิง	4	1.7	39	16.7	190	81.5		
อายุ								
40-49 ปี	5	3.5	17	12.0	120	84.5	4.043	0.132
50-59 ปี	5	2.7	38	20.2	145	77.1		
สถานภาพ								
โสด	3	3.7	12	14.6	67	81.7	0.439	0.803
สมรส	7	2.8	43	17.3	198	79.8		
ระดับการศึกษา								
ประถมศึกษา	6	4.4	19	14.0	111	81.6	2.515	0.284
สูงกว่าประถมศึกษา	4	2.1	36	18.6	154	79.4		
อาชีพ								
เกษตรกร	2	0.9	41	17.6	190	81.5	12.903	0.002
รับจ้างและอื่นๆ	8	8.2	14	14.4	75	77.3		
สถานภาพ								
โสด	3	3.7	12	14.6	67	81.7	0.439	0.803
สมรส	7	2.8	43	17.3	198	79.8		
รายได้								
< 3,000 บาท/เดือน	8	4.4	46	25.1	129	70.5	25.047	0.001
≥ 3,000 บาท/เดือน	2	1.4	9	6.1	136	92.5		
ภาระหนี้สิน								
มีภาระหนี้สิน	6	4.8	31	24.8	88	70.4	12.524	0.002
ไม่มีภาระหนี้สิน	4	2.0	24	11.7	177	86.3		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับการเตรียมความพร้อม						χ^2	p-value
	ต่ำ		ปานกลาง		สูง			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ลักษณะครอบครัว								
ครอบครัวเดี่ยว	8	3.0	41	15.6	214	81.4	1.086	0.581
ครอบครัวขยาย	2	3.0	14	20.9	51	76.1		
จำนวนสมาชิก								
≤ 3 คน	6	4.4	30	22.2	99	73.3	7.120	0.028
> 3 คนขึ้นไป	4	2.1	25	12.8	166	85.1		

สรุปและอภิปรายผล

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมากที่สุด ร้อยละ 80.3 แสดงให้เห็นว่าประชากรวัยทำงานในอำเภอบัวเชด มีการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับที่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไปที่ต้องใช้แรงงาน ดังนั้นจึงมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงสามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิชญา วงศ์ไวศยวรรณ และคณะ (2564) ที่พบว่าประชาชนในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร มีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุที่มีศักยภาพโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ในด้านสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตัวเองเพื่อเตรียมความพร้อมในวัยสูงอายุ ซึ่งส่วนหนึ่งน่าจะมาจากข่าวสารต่าง ๆ ที่เริ่มเผยแพร่กันมากขึ้น แต่ในด้านการออกกำลังกาย กลุ่มตัวอย่างยังมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอสัปดาห์ละ 3-5 วัน ต่อสัปดาห์ อย่างน้อยวันละ 30 นาที เพียงร้อยละ 79.4 สอดคล้องกับการศึกษาของประกาย จิโรจน์กุล และคณะ (2560) ที่พบว่า ผู้ใหญ่วัยกลางคนที่มีอายุในช่วง 35-60 ปี ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร มีการเตรียมตัวน้อยที่สุดในด้านร่างกาย คือการออกกำลังกาย อาจเนื่องมาจากการทำงานในชีวิตประจำวันทำให้เกิดความเหนื่อยล้า จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ไปออกกำลังกายให้เพียงพออย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าจังหวัดสุรินทร์จะมีนโยบายของจังหวัดในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการออกกำลังกาย สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการออกกำลังกาย แต่ก็ยังพบว่ายังมีการออกกำลังกายไม่สม่ำเสมออยู่

ด้านสังคม กลุ่มตัวอย่างมีการทำกิจกรรมหรืองานอดิเรกในเวลาว่างร่วมกับคนในครอบครัว ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพกับบุคคลต่างวัยในครอบครัวได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นยังมีการพบปะสังสรรค์ระหว่างเพื่อนฝูงอยู่เสมอ ซึ่งถือเป็นการสร้างคุณค่าให้ตนเองและคลายเหงาได้เป็นอย่างดี ข้อที่ยังมีความพร้อมน้อยคือ เรื่องการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์บริการทางสังคมของผู้สูงอายุ สิทธิพิเศษของผู้สูงอายุ ซึ่งหากไม่ทำการศึกษาก็อาจจะทำให้เกิดการไม่ได้รับสิทธิที่ควรจะได้เมื่อ

เข้าสู่การเป็นวัยผู้สูงอายุได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ นนทะสุต และคณะ (2564) ที่กล่าวว่าการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมผู้สูงอายุนั้น บุคคลต้องมีความตระหนักรู้ล่วงหน้าและวางแผนเตรียมความพร้อมของตนเองด้านสุขภาพ การเงิน ที่อยู่อาศัย และอาชีพตั้งแต่วัยทำงาน ภาครัฐจะต้องบริหารและจัดศูนย์บริการทางสังคมของผู้สูงอายุที่เหมาะสมเพียงพอแก่ผู้สูงอายุ

ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องการพยายามจัดการกับหนี้สินที่ค้างไว้ให้หมดก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ และมีการวางแผนการใช้เงินเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งพฤติกรรมนี้ จะช่วยให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ ยศพิมพ และอูทอง นามวงษ (2562) ที่เสนอแนะว่าการวางแผนทางการเงิน เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ควรส่งเสริมเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสู่วัยสูงอายุ ข้อที่ต้องมีการปรับปรุงในกลุ่มตัวอย่างคือ ยังขาด การประเมินรายรับ-รายจ่ายเพื่อวางแผนการใช้เงินให้เพียงพอเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยของ สุภมาศ อังศุโชติ และกาญจนี กังวานพรศิริ (2558) ที่ได้แนะนำว่าวิธีการที่จะส่งเสริมการออมของผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อจะทำให้เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายของตัวเองมากขึ้น

ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างมีสถานที่ตั้ง แหล่งที่อยู่อาศัยมีความปลอดภัย มั่นคง แข็งแรง และอยู่ใกล้สถานบริการสุขภาพ หรือเข้าถึงบริการทางสังคมได้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อดีแต่ข้อที่ควรเตรียมพร้อมคือเรื่องการติดตั้งราวช่วยพยุงบริเวณห้องน้ำและเตียงนอนเพื่อความปลอดภัยในการลื่นหกล้ม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างยังไม่ได้เห็นความสำคัญในการติดตั้งเนื่องจากอาจจะยังไม่ได้ตระหนักในด้านนี้เพียงพอ ความสำคัญของราวจับนั้นจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเอง เพื่อใช้ชีวิตประจำวันได้มากขึ้น ลดภาวะพึ่งพิงผู้อื่นให้เกิดขึ้นสั้นที่สุด และหากที่อยู่อาศัยของเรามีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตประจำวัน จะส่งผลต่อเมื่อเราเข้าสู่วัยสูงอายุ การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมสูงวัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในกรณีราวจับนั้นนอกจากจะติดตั้งในห้องน้ำและห้องนอนแล้ว ยังสามารถติดตั้งในจุดที่มีทางลาดต่างระดับ หรือทางเดินระหว่างอาคารได้ด้วย (ประกาย จิโรจน์กุล และคณะ, 2564)

ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่างสามารถใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนในการติดต่อสื่อสารได้ และมีการใช้เทคโนโลยี รับข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ Line (ไลน์) Facebook (เฟสบุ๊ค) เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านเทคโนโลยีที่ดี แต่กลุ่มตัวอย่างยังสามารถชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์ ดิจิทัล แทนเงินสดได้ ได้เพียงร้อยละ 59.7 เรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเนื่องจากในอนาคต การใช้เงินสดจะถูกแทนที่ด้วยระบบการชำระเงินดิจิทัล เป็นสังคมไร้เงินสด (Cashless Society) ซึ่งในขณะนี้มีในรูปแบบของพร้อมเพย์ (Prompt Pay) หรือการชำระเงินด้วย QR Code ดังนั้นควรมีการให้ความรู้ และส่งเสริมให้มีการใช้งานในส่วนนี้ให้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ พบว่า อาชีพ ภาระหนี้สิน รายได้ และสมาชิกในครัวเรือน

มีผลต่อการเตรียมความพร้อม กล่าวได้ว่า การประกอบอาชีพและรายได้เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อม เช่น สามารถมีการจัดสรรค่าใช้จ่ายในการออมได้มากขึ้น รวมถึงผู้ที่ไม่มีภาระหนี้สินก็จะสามารถเก็บเงินออมเพื่อรองรับเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน ในส่วนของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน หากมีจำนวนสมาชิกที่มากก็จะมีคนที่หารายได้มากขึ้นด้วย จึงน่าจะส่งเสริมให้เกิดการเตรียมความพร้อมโดยรวมของครัวเรือนนั้น ๆ สูงขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการเตรียมพร้อมของประชากรวัยทำงานเพื่อรองรับสังคมสูงวัยให้มีคุณภาพนั้น ทุกภาคส่วนจะต้องมีแนวทางการวางนโยบาย เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานการเตรียมพร้อมของประชากรวัยทำงานให้ครอบคลุมทั่วถึงในทุกด้าน โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารเงิน และเพิ่มการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทางการเงินแก่ให้กับกลุ่มวัยทำงานโดยจัดหาวิทยากรผู้มีความรู้ให้การแนะนำจะได้มีความเข้าใจและมีการเตรียมความพร้อมมากขึ้น

เนื่องจากการประกอบอาชีพเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับเข้าสู่สังคมสูงวัย ดังนั้นการสร้างการรับรู้ควรจะเน้นหนักในกลุ่มอาชีพที่มีระดับต่ำ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการฝึกอบรมทักษะความสามารถต่าง ๆ และการสนับสนุนกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมด้านทักษะอาชีพ เช่น การจักสาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนให้ประชาชนเข้าใจแนวทางวิธีการสะสมเงินในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของงานวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการออกกำลังกายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชน ให้มีคุณค่าต่อสังคม ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ สำหรับวัยทำงาน เพื่อวางแผนรายรับ-รายจ่ายให้เพียงพอเพื่อรองรับสังคมสูงวัย มีการเตรียมสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม เพื่อให้ดำรงชีวิตภายในบ้านได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้สามารถใช้งานได้อย่างเท่าทัน

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2580). สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก https://www.dop.go.th/download/laws/th1653553501-843_0.pdf

_____. (2565). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ณ.วันที่ 31 ธันวาคม 2565. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก https://ww.dop.go.th/th/know/side/1/1/1766

_____. (2562). เติมรู้เตรียมพร้อมก่อนสูงวัย. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก https://www.dop .go.th /download/laws/th1653553501-843_0.pdf

เกรียงศักดิ์ ยศพิมพ์ และ อูทอง นามวงษ. (2562). การเตรียมความพร้อมสู่วัยสูงอายุของบุคลากรด้านสุขภาพในจังหวัดเลย. วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก, 6(2), 20-32.

จิราภรณ์ นนทะสุต. รัชฎา ฟองธนกิจ. อนันต์ รัศมี และ สุนทร ผจญ. (2564). แนวทางการเตรียมความพร้อมของบุคคลเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ. Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology, 6(10), 80-95.

ประกาย จิโรจน์กุล ศุภวรรณ ทองแท้ และ ดำเกิง อัศวสุนทรางกูร. (2564). การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุตามหลักการสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4(1), 81-88.

ประกาย จิโรจน์กุล, นิภา ลีสุคนธ์, เรณู ขวัญยืน และ วันเพ็ญ แก้วปาน. (2560). การเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ของผู้ใหญ่วัยกลางคนในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI =10.14457 /SDU.res. /2017.14

พิมพงา เพ็งนาเรนทร์. (2565). แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้สูงอายุในจังหวัดนครปฐม. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 10(1), 47-58.

พิชญา วงศ์ไวศยวรรณ, อรพิน ปียะสกุลเกียรติ, วิชัย โถสุวรรณจินดา, รังสรรค์ ประเสริฐศรี, ปกรณ์ ปรียากร, พระปลัดสุระ ญาณธโร (จันทึก) และคณะ. (2564). การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างมีศักยภาพของประชาชน ในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(1), 129-142.

ภาณุวัฒน์ มีชะนะ, ณิชชาภัทร ขันสาคร, ทัศนีย์ ศิลาวรรณ, ทัศนีย์ รวิวรกุล และเพ็ญศรี พิชัยสนิธ. (2560). การเตรียมความพร้อมของประชากรก่อนวัยสูงอายุเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุคุณภาพ ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาวศาสตร์และเทคโนโลยี, 11(1), 259-271.

วชากร นพนรินทร์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพของประชาชน ในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

วรรณรา ชื่นวัฒนา และชูชีพ เบียดนอก. (2555). การรับรู้และการเตรียมตัวเพื่อการเข้าสู่วัยสูงอายุของประชากรไทยก่อนวัยสูงอายุ, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 4(2), 197-208.

ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2559). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก https://www.dop.go.th/th/know/3/70

สุภมาส อังศุโชติ และ กาญจนี กังวานพรศิริ. (2558). แนวทางและมาตรการส่งเสริมการออมของผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาจังหวัดนนทบุรี. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(14), 146-158.

อุบล วัฒนศักดิ์ภูบาล. (2553). การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล บางเขา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี (การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

Best, J.W. (1981). Research in Education. New Jersey: Prentice – Hall.







(ระดับชาติ)

กลุ่มการศึกษา

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2

Development of Inquiry-based Learning (5Es) and Concept Attainment Model on the topic of heredity in Science for business and services of Vocational Education Certificate Level 2

ศิรินุช ทองขาว
Sirinoot Thongkhaw

อาจารย์แผนกวิชาสามัญ, วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์
Academic, Department of general subjects, Amnuaywit Hatyai Technology College
***Corresponding author, E-mail**: ormthongkhaw@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 350 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/6 สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 29 คน ประจำปีการศึกษา 2563 โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้เป็นนักเรียนที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่และมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง-ต่ำ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ จำนวน 1 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ซึ่งใช้สำหรับทดสอบนักเรียนก่อนและหลังเรียนเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหาค่าความแตกต่างโดยค่าที-เทส (t-test) แบบ Dependent ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ: การสืบเสาะหาความรู้ (5Es), แผนผังมโนทัศน์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract:

The purpose of this study was to compare the learning achievements on the genetic inheritance in the science for business and services course for professional development in business and services before and after learning with the 5Es inquiry cycle supplemented with the mind mapping technique. The population in this research were

350 vocational education certificate level 2 students. representative sample in this research is 29 vocational certificate 2/6 students in the Department of Foreign Languages, academic year 2020 at Hatyai Amnuaywit Technological College by purposive sampling. The learning instruments are one learning management plan on genetic inheritance in the science for business and services course and 20 items of the multiple choice achievement tests for testing students before and after learning. Average standard deviation and Index of Item - Objective Congruence was used for data analysis and difference tested using t-test (Dependent Samples).

The result of this study revealed that the post-test achievement scores were higher than the pre-test and the difference was statistically significant at the .01 level.

Keywords: Inquiry Method (5Es), Concept Mapping, Achievement

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในชีวิตประจำวันและการงานอาชีพ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้ อีกทั้งช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดมีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและวิทยาศาสตร์ยังเป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้ด้านวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 92)

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เป็นหลักสูตรพัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนการศึกษาแห่งชาติโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านการปฏิบัติจริง สามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียนอย่างเหมาะสม จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเป็นผู้มีปัญญา มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ มีทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะการจัดการสามารถสร้างอาชีพและพัฒนาอาชีพ ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2562) ปัจจุบันการสอนวิชาวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่น่าสนใจ เน้นการท่องจำมากกว่าการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเรียนการสอนที่มีเนื้อหามาก นักเรียนขาดความกระตือรือร้นขณะเรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2551: 2)

การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดและลงมือเสาะแสวงหาความรู้เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง (ทิศนา แขมมณี. 2555: 141) ซึ่งวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้นั้นมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นการสำรวจและค้นคว้า 3) ขั้นการอภิปรายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ 5) ขั้นประเมิน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2551) การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์พัฒนามาจากการเรียนรู้อย่างมีความหมายของ ออซูเบล (Ausubel. 1968: 7-9) คือ การที่ผู้เรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วโดยมีการจัดลำดับความคิดเพื่อ

เชื่อมโยงความคิดเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ (Novak & Gowin. 1984: 36-37)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 โดยมุ่งเน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้การเชื่อมโยง ความคิดเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และสามารถเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์สำหรับรายวิชาอื่นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2546: 34) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่างๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาและคำตอบทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement)
2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration)
3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation)
4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration)
5. ขั้นประเมิน (Evaluation)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สามารถฝึกทักษะการแสวงหาความรู้พัฒนาการคิดขั้นสูงและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสนใจของนักเรียนเองหรือเกิดจากการอภิปรายกลุ่มในเรื่องที่น่าสนใจ อาจมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่เพิ่งเรียนมาแล้วเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม กำหนดประเด็นที่จะศึกษา รวมทั้งการรวบรวมความรู้จากประสบการณ์เดิมหรือความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่จะช่วยให้นำไปสู่ความเข้าใจมากขึ้นและมีแนวทางที่ใช้ในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย

2. ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้ มีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อสนเทศ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ วิธีการตรวจสอบอาจทำได้หลากหลายวิธี เช่น การทำการทดลอง การทำกิจกรรมภาคสนาม การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อช่วยสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) การศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป

3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอจากการสำรวจตรวจสอบแล้ว จึงนำข้อมูลหรือข้อสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผลและนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรยาย สรุป สร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ รูปวาด หรือสร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็นไปได้หลายทาง เช่น สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ โต้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำหนดไว้ แต่ผลที่ได้จะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

4. ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมหรือนำแบบจำลอง หรือข้อมูลที่สรุปได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่นๆ ถ้าใช้อธิบายเรื่องต่างๆ ได้มากก็แสดงว่าข้อจำกัดน้อยซึ่งก็จะช่วยให้เชื่อมโยงกับเรื่องต่างๆ และทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น

5. ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไรและมากน้อยเพียงใด จากขั้นนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2546: 34-36)

ความหมายของแผนผังมโนทัศน์

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551) ได้ให้ความหมายของแผนผังมโนทัศน์ไว้ว่า แผนผังมโนทัศน์ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบความคิดหลักของนักเรียน ก่อนเรียนหรือประเมินนักเรียนว่าหลังจากทำกิจกรรมต่างๆ แล้วนักเรียนได้เรียนรู้อะไร เข้าใจเนื้อหาถูกต้องหรือไม่ เป็นแผนภาพที่เขียนแสดงการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่างความคิดหลักหรือมโนทัศน์ต่างๆ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ต่างๆ อย่างครอบคลุมเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

เสาวนีย์ มาตรา (2554) สรุปไว้ว่า แผนผังมโนทัศน์เป็นเครื่องมือในการจัดระบบความรู้ กระบวนการคิดและความเข้าใจของนักเรียนในเรื่องราวนั้นๆ สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ที่สัมพันธ์กันโดยใช้คำสำคัญ สัญลักษณ์แทนความคิดหลักเชื่อมโยงสัมพันธ์แตกย่อยไปความคิดรอง และความคิดย่อยๆ

เทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์

การใช้ผังโมทัศน์ประกอบการสอนจะทำให้เห็นวิธีเชื่อมโยงความหมายของมโนทัศน์ ทำให้นักเรียนสามารถสรุปสิ่งที่เรียนได้และผู้เรียนที่สามารถสรุป อธิบายสิ่งใดๆ เหตุการณ์ใดๆ จากความรู้ความเข้าใจของเขาเป็นภาษาพูดของเขาเอง มิใช่เป็นลักษณะการท่องจากข้อความหรือคำจำกัดจากทฤษฎีหรือผู้รู้ใดๆ (บุญเกิด ไชยวงค์. 2549) และการเรียนรู้มโนทัศน์ของผู้เรียนนั้นผู้เรียนต้องสร้างจินตนาการได้ตามสามารถในการสร้างจินตนาการเป็นหนทางไปสู่ความเข้าใจซึ่งแต่ละคนไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน ผู้เรียนจะสร้างมโนทัศน์ได้เมื่อผู้เรียนสามารถแยกแยะและสามารถสรุปรวบยอด (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชวาล แพรัตกุล (2516) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถคุณลักษณะความรู้ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้หรือมวลประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วย ความรู้ ทักษะ และความสามารถของสมองด้านต่างๆ โดยสามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในลักษณะต่างๆ และการวัดตามสภาพจริงเพื่อบอกคุณภาพการศึกษาความหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะวัดความสามารถของผู้เรียนในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาซึ่ง บลูมและคณะ (Benjamin, S. Bloom. 1956) จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งสมหวัง คุรุรัตนะ (2539: 51 - 63) และภพเลาห์ ไพบูลย์ (2542: 97 – 99) ให้คำอธิบายไว้ ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย เป็นการแสดงความรู้ ความจำและทักษะทางปัญญา ได้แก่ ความเข้าใจในเนื้อหา การจัดระบบความคิด การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูลการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และประเมินคุณค่า

2. ด้านทักษะพิสัย เป็นวัตถุประสงค์ที่ใช้การวัดความสามารถในการกระทำอย่างมีทักษะการปฏิบัติงาน เกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของทักษะที่ออกมาจะสัมพันธ์กับผลที่ออกมาจริง มีความถูกต้องแม่นยำโดยอาศัย ข้อมูลจากภายนอกเป็นเกณฑ์ตัดสิน

3. ด้านเจตพิสัย เป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เกี่ยวกับการแสดงความรู้สึกเจตคติคุณธรรมหรือค่านิยมต่อคน ความคิดหรือสิ่งของ สามารถวัดได้จากพฤติกรรมความรู้สึกที่แสดงออกมา

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์การเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และเจตพิสัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

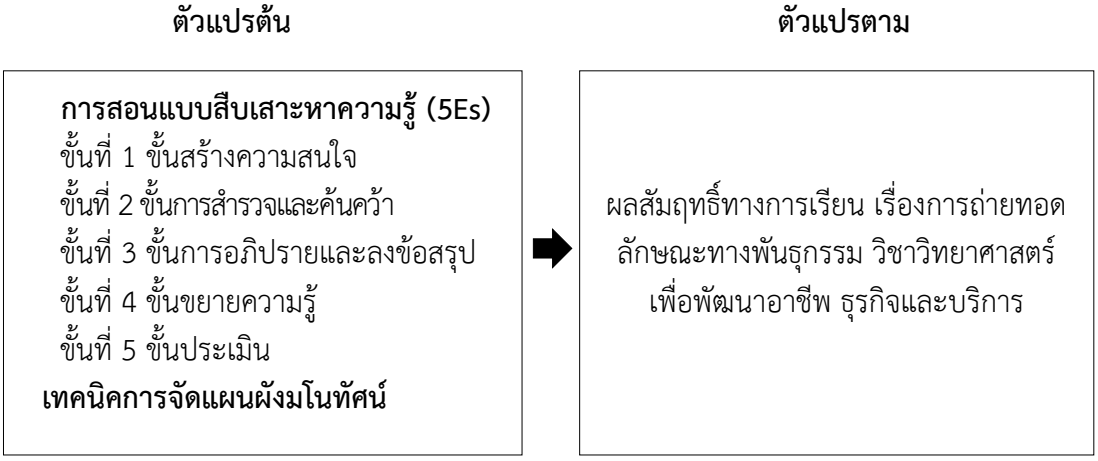
เสาวลักษณ์ หล้าสิงห์ (2558 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหา ความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสม เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสม เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสม เรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อุไรวรรณ ปานีสงค์ และคณะ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเทคนิค การจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ของหลังเรียนสูงกว่าด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผัง มโนทัศน์ ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .0.5

อับดุลเลาะ อูมาร์ (2560 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมดุลเคมี ที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัย พบว่า

แบบจำลองทางความคิดเรื่องสมดุลเคมีครั้งที่ 1 ถึง 5 ของนักเรียนดีขึ้นตามลำดับ และพบว่า คะแนนเฉลี่ยแบบจำลองทางความคิดในแต่ละครั้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นครั้งที่ 3 กับ 5 และครั้งที่ 4 กับ 5 ส่วนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) อยู่ในระดับมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 350 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/6 สาขาภาษาต่างประเทศ จำนวน 29 คน โดยเลือกแบบเจาะจง 1 ห้องเรียน เนื่องจากนักเรียนกลุ่มนี้เป็นนักเรียนที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่และมีผลการเรียน อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง-ต่ำ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ จำนวน 1 แผน (คาบละ 3 ชั่วโมงจำนวน 2 คาบ)

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ จำนวน 1 ฉบับ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้

1.1 ศึกษาหลักสูตรหมวดทักษะชีวิต ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 และศึกษาโครงสร้างรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดผังมโนทัศน์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบผลปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของแผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 4.64 ซึ่งเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการทำวิจัย

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน

2. แบบทดสอบ

2.1 ศึกษาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 และศึกษาโครงสร้างรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2

2.2 ศึกษาจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อนำมาสร้างแบบทดสอบ

2.3 สร้างแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 20 ข้อ

2.4 นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและจุดประสงค์โดยการหาค่า IOC แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม โดยเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ซึ่งได้ข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66- 1.00 จำนวน 20 ข้อ สามารถนำแบบทดสอบไปใช้ในการทดสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม โดยใช้แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วกับกลุ่มตัวอย่างครูบันทึกคะแนนไว้

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม โดยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์โดยผ่านกระบวนการกลุ่ม

3. ทดสอบหลังเรียน เพื่อนำคะแนนมาหาค่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน

4. นำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

5. สรุปผลการดำเนินงาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าความแตกต่างโดยค่าที-เทส (t-test) แบบ Dependent

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2/6 สาขาภาษาต่างประเทศ

คะแนนสอบ	n	$\bar{\chi}$	S.D.	t-test	sig
ก่อนเรียน	29	10.21	1.59	25.142**	0.000
หลังเรียน	29	17.34	1.01		

จากตารางที่ 1 ผลปรากฏว่าจำนวนผู้เรียนทั้งหมด 29 คน ก่อนเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 10.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.59 และหลังเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) 17.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.01 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียน เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์เท่ากับ 25.142 เมื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการศึกษานำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง เรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม รายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาอาชีพธุรกิจและบริการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้สืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2/6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ทำให้นักเรียนอยากค้นคว้า เสาะหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้ในหลักการด้วยตนเองและเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้กระบวนการคิดและทักษะต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาและคำตอบทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546: 34) โดยมีแผนผังมโนทัศน์เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างเป็นระบบจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ที่คงทนสามารถนำความรู้นั้นมาใช้ในการคิดเพื่อแก้ปัญหาการตัดสินใจและสรุปข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล อีกทั้งการเรียนรู้มโนทัศน์นั้นผู้เรียนสามารถสร้างจินตนาการเป็นหนทางนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งแต่ละคนไม่เท่ากันและไม่เหมือนกัน ผู้เรียนจะสร้างมโนทัศน์ได้เมื่อผู้เรียนสามารถ แยกแยะและสามารถสรุปรวบยอดได้ (ปรียาพร วงศ์อนุตร

โรจน์, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ หล้าสิงห์ (2558) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสม เรื่องระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสมเรื่อง ระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสมเรื่องระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรวรรณ ปานีสงค์ และคณะ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของหลังเรียนสูงกว่าด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับอับดุลเลาะ อูมาร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมดุลเคมีที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองทางความคิดเรื่องสมดุลเคมีครั้งที่ 1 ถึง 5 ของนักเรียนดีขึ้นตามลำดับ และพบว่า คะแนนเฉลี่ยแบบจำลองทางความคิดในแต่ละครั้งแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นครั้งที่ 3 กับ 5 และครั้งที่ 4 กับ 5 ส่วนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมี และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเคมีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งนี้

1.1 ผู้สอนควรมีการศึกษาข้อมูลด้านพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนขณะเริ่มเรียนในแต่ละรายวิชาเพื่อใช้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรคำนึงถึงหน่วยการเรียนที่เกี่ยวข้อง รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ หน่วยการเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะต่างๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์กับประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่นและหน่วยการเรียนรู้อื่น หรือใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการสอนกับกลุ่มตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด)

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์กับรูปแบบการสอบแบบอื่นๆ (เพื่อศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ชวาล แพรัตกุล. (2516). เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

ทิศนา แขมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเกิด ไชยวงค์. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ผังมโนทัศน์ (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2537). แนวการสอนวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สมหวัง คุรุรัตนะ. (2539). เอกสารคำสอน การออกแบบ และพัฒนาระบบการสอน. ภาคเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562. กรุงเทพฯ

เสาวนีย์ มาตรา. (2554). ผลการใช้แผนผังมโนทัศน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ภายใต้รูปแบบการสอนแบบ 3 ขั้น ของ Underhill เรื่องคู่อันดับและกราฟสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เสาวลักษณ์ หล้าสิงห์. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ด้วยสื่อประสมเรื่องระบบประสาทและอวัยวะรับความรู้สึกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.

อับดุลเลาะ อูมาร์. (2560). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมดุลเคมีที่มีต่อแบบจำลองทางความคิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี.

อุไรวรรณ ปานีสงค์และคณะ. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เสริมด้วยเทคนิคการจัดแผนผังมโนทัศน์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถใน การคิด

วิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

Ausubel, David P. (1968). The Psychology of Meaningful Verbal Learning. New York: Grune & Stration.

Bloom B S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives the classification of educational goals – Handbook I: Cognitive Domain. New York: McKay.

Novak, J.D. & Gowin, D. B. (1984). Learning How to Learn. London: Cambridge University.

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 ที่เรียนรู้ด้วยชุดเกม

Achievement of English vocabulary recognition by using Games in English listening and speaking class of first vocational certification

อธิวัฒน์ ละอาด
Atiwat Laard

อาจารย์แผนกวิชาภาษาต่างประเทศ วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์
Lecturer of Foreign Language Department, Hatyai Amnuaywit Technological college
*Corresponding author, E-mail: th630029@anw.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากชุดเกมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 ก่อนเรียนและหลังเรียนคำศัพท์โดยการใช้เกม และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนในการเล่นเกมเพื่อเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จากประชากร นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ จังหวัดสงขลา ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษฟัง-พูด จำนวน 280 คน จากจำนวน 11 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ชุดเกม มี 3 เกม คือ เกมOXคำศัพท์ เกมจับคู่ และเกมปริศนาอักษรไขว้ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดเกม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่า (t-test dependent), ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (%) ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.85)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์, คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, ชุดเกม

Abstract

The objectives of this research were to compare achievement of English vocabulary recognition in English listening and speaking class of first vocational certification students learning ability test before and after English vocabulary by using Games and to study the Satisfaction of students in learning English vocabulary through games. From the population, 280 first-year vocational certificate students from HatYai Amnuaywit Technological College, Songkhla Province, were enrolled in the English Listening-Speaking course, totaling 280 people from 11 classrooms. The samples were 30 people from 1/1 year vocational certificate students from HatYai Amnuaywit Technological College,

Songkhla Province, using cluster random sampling. The instrument used in this research were 1) A English vocabulary learning ability test used before and after the implementation of lesson plans 2) Games which are Vocabulary OX game, Matching game and Crossword game. 3) The learning satisfaction survey. The Data analysis was conducted for t-test, Mean, Standard Deviation and Percentage. The finding indicated the learning achievement of first vocational certification students was higher than before using Games at the significant level of .05, The learner's satisfaction about English vocabulary recognition by using Games at the end of lesson was at the highest at level ($\bar{x}$ = 4.85)

Keywords: Achievement, English vocabulary, Games

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนประชากรที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นการพูด หรือการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต จากการใช้ภาษาอังกฤษกันมากกว่าพันล้านคน ทำให้ภาษาอังกฤษได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงธุรกิจระหว่างประเทศ จึงทำให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีผู้สนใจมากจำนวนมากและภาษาอังกฤษจึงถูกนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (สรศักดิ์ นิมิต-รัตนพร : 2556) จะเห็นได้ว่า ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าภาษาอื่นในโลก

ภาษาอังกฤษมีความยาก ดังนั้นการฝึกฝนเป็นสิ่งที่จำเป็นในการจดจำภาษาอังกฤษ และการศึกษายังต้องปรับปรุงการเรียนการสอนให้ทันสมัยขึ้น เพื่อง่ายต่อการเรียนรู้การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น วรรณพร ศิลาขาว (2557) ได้กล่าวว่าในการเรียนภาษาไม่ว่าภาษาใด หากผู้เรียนยังไม่สามารถรู้ถึงความหมายของคำศัพท์ การพัฒนาด้านความเข้าใจที่จะเรียนรู้ประโยคและนำไปใช้นั้นย่อมมีอุปสรรคอย่างใหญ่หลวง ในผู้เรียนระดับชั้นใด หรือช่วงอายุใดก็ตาม ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์และโครงสร้าง มิเช่นนั้นการเรียนการสอนก็ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะในผู้เรียนระดับเริ่มต้น จากปัญหาในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า เรื่อง คำศัพท์ การออกเสียง โครงสร้างของคำศัพท์จะเป็นปัญหาในการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ซึ่งผู้เรียนไทยส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาและความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการเรียนภาษา คำศัพท์เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาในด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้ดีด้วย แต่ปัญหาในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยยังคงมีอยู่อีกมากมาย โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ค่อนข้างอ่อนถึงปานกลาง แม้จะมีการท่องศัพท์ทุกวัน แต่ก็ไม่สามารถช่วยผู้เรียนจดจำคำศัพท์ได้ดี เนื่องจากความจำกัดของเวลา และปริมาณของคำศัพท์ที่มีมากเกินไป ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้พยายามศึกษาหาแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้จดจำคำศัพท์ และนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้มากขึ้น ปัญหาที่พบในงานวิจัยอื่น ๆ เกี่ยวกับการจดจำคำศัพท์ ในงานวิจัยของ อนุภาพ ดลโสภณ (2557) พบว่าถ้าเด็กไม่มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เลย จะทำให้เรียนภาษาได้ยาก โดยเฉพาะ ทักษะการอ่านและการเขียนซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญที่เด็กจะต้องมีพื้นฐานเกี่ยวกับคำศัพท์ จึงจะสามารถเรียนภาษาได้ดี และอุทัย ภิรมย์รื่นและเพ็ญศรี รังสิยานุกูล. (2556 : 91) ได้กล่าวถึงปัญหาจาก

คำศัพท์ว่าปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งของนักเรียนไทยเวลาอ่านหนังสือ คืออ่านแล้วไม่เข้าใจเรื่องราว ทั้งนี้เนื่องมาจากแปลความหมายของคำศัพท์ไม่ได้หรือไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ทั้งประโยค และปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นกับผู้เรียนในโรงเรียนเองเช่นกัน กล่าวคือผู้เรียนจำคำศัพท์ได้ในระยะสั้นทั้งที่มีการท่องศัพท์ และทบทวนอยู่เสมอ ผู้เรียนยังไม่สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องรวมทั้งยังไม่สามารถนำคำศัพท์ที่เรียนมาใช้ในการเขียนได้ถูกต้อง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ไขโดยการใช้เกมเพื่อช่วยในการจดจำของผู้เรียน สุคนธ์ สินธพานนท์ (2554: 141) ได้กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้เล่น มีกฎกติกา ส่งเสริมให้ผู้เล่นเกิดการเรียนรู้ เข้าใจและจดจำในสิ่งที่เรียนได้ง่ายยิ่งขึ้นและพัฒนาทักษะต่างๆ รวดเร็ว และทำให้ผู้เล่นรู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักความสามัคคี ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากชุดเกม ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ จังหวัดสงขลา และต้องการทราบถึงผลสัมฤทธิ์ในการจดจำของผู้เรียนเพื่อที่จะได้ทราบว่าการใช้เกมช่วยในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพหรืออาจเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนและครูผู้สอนเพื่อที่จะพัฒนาการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการใช้ชุดเกม
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดเกมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 หลังเรียนรู้ด้วยชุดเกม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถด้านการจดจำ

ชัยพร วิชชาวุธ (2558 : 71) ทฤษฎีการจดจำสองกระบวนการ (Two – Process Theory of Memory) ทฤษฎีนี้สร้างขึ้นโดย แอตคินสัน และชิฟฟริน (Atkinson and Shiffrin) ในปี ค.ศ. 1968 กล่าวถึงการจดจำระยะสั้นและการจดจำระยะยาวว่า การจดจำระยะสั้นเป็นการจดจำชั่วคราว สิ่งใดก็ตามถ้าอยู่ในการจดจำระยะสั้นจะต้องมีการทบทวนอยู่ตลอดเวลามิฉะนั้นการจดจำสิ่งนั้นจะสลายตัวไปหรือลืมอย่างรวดเร็ว ในการทบทวนนั้นเราจะไม่สามารถทบทวนทุกสิ่งที่เข้ามาอยู่ในระบบการจดจำระยะสั้น ดังนั้น จำนวนที่เราจำได้ในการจดจำระยะสั้นจึงมีจำกัดการทบทวนป้องกันไม่ให้การจดจำสลายตัวไปจากการจดจำระยะสั้น และถ้าสิ่งใดอยู่ในการจดจำระยะสั้นเป็นระยะเวลายิ่งนาน สิ่งนั้นก็มีโอกาสฝังตัวในการจดจำระยะยาว ถ้าเราจำสิ่งใดได้ในการจดจำระยะเวลายิ่งนาน สิ่งนั้นก็มีโอกาสฝังตัวในการจดจำระยะยาว ถ้าเราจำสิ่งใดไว้ในการจดจำระยะยาวสิ่งนั้นก็จะติดอยู่ในความทรงจำตลอดไป

แนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเกมที่ใช้ประกอบการสอน

เยาวพา เดชะคุปต์ (2552 : 47) ได้จำแนกประเภทของเกมต่าง ๆ ดังนี้

1. เกมพัฒนาทักษะโดยการกระทำหรือการเล่นวัสดุต่าง ๆ (Manipulative Game) เกมชนิดนี้เป็นการที่นำของเล่นต่าง ๆ มาเล่นอย่างมีกฎและกติกา เพื่อให้เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็กระหว่างการใช้มือ และสายตา

2. เกมการศึกษา (Didactive Game or Cognitive Game) คือ เกมที่พัฒนาความคิดของเด็ก ซึ่งจากการเล่นเกมของเด็กนั้น ผู้สอนจะสามารถบอกได้ว่า เด็กมีความเข้าใจในด้านความคิดของเรื่องนั้น ๆ อย่างไรบ้าง

3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย (Physical Game) หรือเกมพลศึกษามีมากมายหลายชนิด ซึ่งรวมทั้งการฝึกกายบริหาร แต่นำมาฝึกทักษะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ฝึกการรับฟัง ฝึกทำตามทิศทาง ฝึกการมีส่วนร่วม สำหรับเด็กเล็ก ๆ กติกาที่กำหนดไว้ควรง่าย และไม่ยุ่งยากซับซ้อน

4. เกมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา (Language Game) เป็นเกมที่ใช้จินตนาการ และการใช้คำพูดโดยไม่ต้องใช้วัสดุใด ๆ เกมฝึกทักษะทางภาษาบางเกมนั้นจะส่งเสริมทักษะเกี่ยวกับด้านความจำ ฝึกทักษะการฟัง หรือเกมการเดา

5. เกมทายบัตร (Card Game) เป็นบัตรที่ผู้สอนทำขึ้นเอง ช่วยให้เด็กสามารถแยกความเหมือนความต่าง ฝึกความจำและเสริมทักษะอื่น ๆ ซึ่งผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าจะเลือกเกมอะไรให้เหมาะสมกับความต้องการ และจุดมุ่งหมายของเด็ก

6. เกมพิเศษ (Special Game) เกมนี้จะเล่นในโอกาสพิเศษ ผู้สอนอาจจะจัดให้เด็กเล่นเป็นครั้งคราว ซึ่งจะต้องใช้ความร่วมมือของเด็กเป็นอย่างมาก

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2557 : 78) ได้เสนอเกมสำหรับฝึกทักษะไว้ 6 ประเภท คือ

1. เกมฝึกทักษะการฟังและระยะความสนใจ เกมนี้เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อฝึกให้เด็กเป็นผู้ฟังที่ดี และมีสมาธิยิ่งขึ้น

2. เกมฝึกปฏิบัติตามคำสั่ง เกมนี้คล้ายกับเกมฝึกทักษะการฟัง คือ เด็กจะต้องฟังเสียก่อนจะปฏิบัติ

3. เกมสอนมโนทัศน์เกี่ยวกับจำนวนเป็นการท่องคำคล้องจองเกี่ยวกับจำนวนต่าง ๆ แต่ไม่ค่อยมีความหมาย

4. เกมฝึกการฟังเสียงเด็กเล็กชอบที่จะฟังเสียง และชอบส่งเสียง เด็กจะเรียนรู้ว่ารูปจะต้องมีชื่อ เช่น เมื่อผู้สอนเรียก (ก) เด็กที่ขึ้นต้นด้วย (ก) จะต้องลุกขึ้น

5. เกมฝึกการรู้จักอักษร เกมนี้จะช่วยให้เด็กจำได้ว่าชื่อใดใช้ตัวอักษรใด เช่น ครูเรียกชื่อเด็ก “ปรีชา” ให้เด็กออกเสียงนำหน้า และหาว่าสิ่งของในห้องมีอะไรที่ขึ้นต้นด้วยตัวอักษรนี้

6. เกมฝึกสมองและร่างกาย เป็นเกมประเภทที่มีขอบเขตกว้างมาก เกมที่กล่าวมาแล้ว ก็ต้องใช้สมอง และร่างกายร่วมด้วยกัน เกมนี้จะฝึกจินตนาการ และสมองโดยตรงแล้วอาจใช้ร่างกายเข้าร่วมด้วย

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และลออ ชุติกร (2559 : 226) ได้กล่าวถึง เกมสามารถแยกได้ตามประโยชน์ที่ผู้เล่นจะได้รับ ดังนี้

1. เกมเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นเกมที่เล่นเหมือนกับเกมประเภทอื่น ๆ แต่เน้นความเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่

2. เกมเสริมทักษะเคลื่อนไหว เป็นเกมที่เน้นด้านเสริมทักษะการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่วว่องไว

3. เกมเสริมทักษะทางการเรียน เป็นเกมที่มีจุดมุ่งหมาย จำนวนผู้เล่น มีกติกาการเล่นเล็กน้อย และมีสื่อประกอบการเล่นเหมือนเกมประเภทอื่น ๆ แต่เกมเสริมทักษะบทเรียน และจะเน้นด้านการแข่งขัน หรือเสริมการเรียนรู้มากกว่าการออกกำลังกาย

เยาวพา เดชะคุปต์ (2552 : 47) ได้กล่าวถึงเกมการศึกษาแบ่งออกได้ดังนี้

1. เกมการแยกประเภท (Classification) หมายถึงการแยกกลุ่ม จัดกลุ่ม จับกลุ่ม จับคู่ ซึ่งสามารถฝึกทักษะเด็กได้หลายอย่าง โดยแยกเป็นของที่เหมือนกันและต่างกัน

1.1 เกมลอตโต (Lotto) เป็นเกมที่เล่นอย่างง่าย โดยเด็กจะมีรูปภาพเล็ก ๆ อยู่ชุดหนึ่ง ซึ่งจะนำมาจับคู่กับรูปในกระดาษโดยรูปที่เด็กเลือกออกมา และเด็กจะต้องหารูปที่เหมือนกันวางลงให้ได้ ถ้ารูปนั้นไม่มีคู่เด็กก็จะวางบัตรนั้นลงแล้วหาภาพใหม่

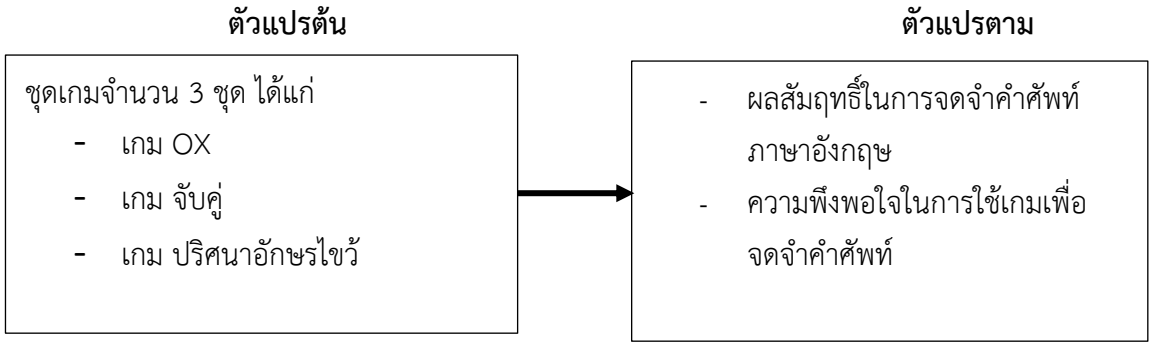
1.2 เกมโดมิโน (Domino) เป็นเกมที่ในแต่ละด้านของโดมิโนจะมีภาพเป็นจำนวน ตัวเลข จุด ให้เด็กเลือกภาพที่มีสี รูป หรือขนาดต่อในแต่ละด้านไปเรื่อย ๆ

1.3 เกมตารางสัมพันธ์ (Matrix) เป็นเกมที่ประกอบด้วยตาราง ซึ่งแบ่งเป็นช่องมีขนาดเท่ากัน 16 ช่อง และมีบัตรเล็ก ๆ ขนาดเท่ากับตารางแต่ละช่อง โดยการเล่นจะเป็นการจับคู่ภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่เด็กวางลงให้ตรงกัน หรืออาจจะจับคู่ภาพที่มีส่วนประกอบของภาพที่อยู่ข้างบนกับภาพที่อยู่ด้านข้างก็ได้

2. เกมฝึกทำตามแบบ (Patterning) ในเกมนี้ เด็กจะต้องสร้างตามแบบตามลำดับ ซึ่งเด็กจะใช้ลูกปัด หรือบล็อกที่มีสีหรือขนาดต่าง ๆ กับบัตร หรือแม้แต่แปรงสีฟันก็ได้ มาวางไว้ตามลำดับ ตัวอย่างเช่น มี 3 สี คือ ดำ ขาว แดง เด็กก็จะจัดสิ่งของตามลำดับเรื่อยไป ซึ่งเด็กจะต้องตัดสินใจว่าจะเลือกอะไรก่อนหลังเพื่อทำตามแบบ

3. เกมฝึกลำดับหรืออนุกรม (Sequence, Serration) ในเกมนี้ จะเป็นการฝึกความจำของเด็ก โดยผู้สอนจะเล่าเหตุการณ์ ลำดับเรื่องราว หรือนิทาน แล้วให้เด็กวางสิ่งต่าง ๆ หรือภาพตามลำดับในเรื่อง สรุปได้ว่า ประเภทของเกมที่กล่าวมาข้างต้น นักวิจัยจะเน้นเกมที่ฝึกทักษะด้านความคิด และความจำของเด็กเป็นส่วนใหญ่ และในการเล่นเกมแต่ละเกมนั้น จะทำให้เด็กรู้สึกสามัคคีกับเพื่อนในกลุ่ม พร้อมทั้งทำให้รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินและมีสมาธิกับเกม ซึ่งหากนำเนื้อหาในชั้นเรียนมาสอดแทรกเพื่อประยุกต์ใช้ในเกม อาจทำให้เด็กจำเนื้อหาที่เรียนมาได้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์กับผู้เรียนและผู้สอนอีกด้วย

กรอบแนวความคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษฟัง-พูด จำนวน 280 คน จากจำนวน 11 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

1.1 ผู้วิจัยกำหนดข้อสอบของแบบทดสอบมาจากคำศัพท์ในเกม และเนื้อหาในหนังสือ “ภาษาอังกฤษฟัง-พูด”

1.2 แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย (Objective) จำนวน 20 ข้อ ใช้การเลือกตอบ (Multiple Choice) ใน 1 ข้อ มี 4 ตัวเลือก แบ่งออกเป็น A, B, C, และ D

2. เกม

2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลการเรียนการสอนจากครูผู้สอนภาษาอังกฤษ และได้ความอนุเคราะห์หนังสือเรียนเรื่อง “ภาษาอังกฤษฟัง-พูด” ที่นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 กำลังศึกษาอยู่ ให้แก่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับคำศัพท์ และนำคำศัพท์มาใส่ไว้ในเกม

2.2 ศึกษาข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิจัยหลาย ๆ ท่าน โดยการใช้ทฤษฎีการจดจำด้วยการเรียนซ้ำ (ชัยพร วิชชาวุธ, 2558: 13 - 29) เพื่อสร้างเกม การทำซ้ำ ๆ ในการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้ดียิ่งขึ้นโดยผู้วิจัยได้สร้างเกมทั้งหมด 3 เกม ที่มีคำศัพท์ในเกมเหมือนกัน แต่มีวิธีการเล่นที่แตกต่างกัน ได้แก่ เกม OX คำศัพท์ เกมจับคู่ และเกมปริศนาอักษรไขว้

2.3 ผู้วิจัยสร้างคำสั่งและกฎกติกาในการเล่นชัดเจนให้เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 และมีการแข่งขันชิงรางวัลเพื่อสร้างความสนใจและความสนุกสนานแก่ผู้เล่น ส่งเสริมให้ผู้เล่นเกิดการเรียนรู้ เข้าใจและจดจำในสิ่งที่เรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามความพึงพอใจ

3.1 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจโดยการกำหนดหัวข้อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดเกม จำนวน 10 ข้อ โดยแบบสอบถามมีความพึงพอใจ เป็นแบบความพึงพอใจ 5 ระดับ

4. นำเกม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบความพึงพอใจที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item-Objective Congruence Index: IOC) โดยมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ตรวจก่อนนำไปเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่ได้รับคืนมา 100%

2. วิเคราะห์ข้อมูลคะแนนสอบของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการคำนวณหาค่าที (t-test dependent) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความพึงพอใจโดยใช้กิจกรรมเกมเพื่อส่งเสริมการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์ข้อมูลของประชากร นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ จังหวัดสงขลา ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษฟัง-พูด จำนวน 280 คน จากจำนวน 11 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 วิทยาลัยเทคโนโลยีหาดใหญ่อำนวยวิทย์ จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษ คำนวณหาค่าทีเพื่อหานัยสำคัญทางสถิติให้ได้น้อยกว่า .05 งานวิจัยจึงจะมีประสิทธิภาพ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาจำนวนและค่า ร้อยละ (%) ของนักเรียน จำแนกเพศ

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจ โดยการนำเสนอข้อมูลมาคำนวณวิเคราะห์หาค่าสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลผลแบบสอบถามส่วนนี้ มีเกณฑ์คะแนนตามเกณฑ์ของ ปรวศา นำบุญจิตร์ ชาตรีมณีโกศล และ ผจงกาญจน์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2556) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ	มาก
คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ	มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 1 คะแนนสอบของนักเรียน จำนวน 30 คน ในการทำแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่าง
1	6	13	7
2	5	10	5
3	7	14	7
4	8	13	5
5	5	15	10
6	7	13	6
7	4	10	6
8	3	10	7

ลำดับที่	คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน	ผลต่าง
9	5	6	1
10	7	12	5
11	6	13	7
12	4	12	8
13	3	14	9
14	7	16	9
15	9	18	9
16	6	19	13
17	5	15	10
18	7	15	8
19	9	14	5
20	7	12	5
21	7	11	4
22	6	12	6
23	7	16	9
24	8	10	2
25	7	18	11
26	9	12	11
27	4	10	6
28	8	14	6
29	6	10	4
30	6	11	5

จากตารางที่ 1 แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนมีคะแนนทั้งหมด 20 คะแนน พบว่า คะแนนสอบก่อนเรียนของผู้เรียนทั้งหมดมีคะแนนไม่ถึง 10 คะแนน ซึ่งถือว่าไม่ผ่านแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนไม่สามารถจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เคยเรียนมาได้มากนัก ในขณะที่คะแนนหลังเรียนของผู้เรียนเกือบทั้งหมดนั้นมีคะแนนเกิน 10 คะแนน ซึ่งถือว่าผ่าน แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้เรียนได้มีการฝึกฝนการจดจำคำศัพท์จากเกมทำให้ผู้เรียนมีการจดจำคำศัพท์ได้มากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสอบจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการใช้ชุดเกมในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียน

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	t-test	sig
ก่อนเรียน	6.27	1.66	13.24	0.00*
หลังเรียน	12.93	2.85		

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.27 คะแนน และ 12.93 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. แบบสอบถามความพึงพอใจ

ตารางที่ 3 จำนวนและค่าร้อยละของนักเรียน โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	4	13.33
หญิง	26	86.67
รวม	**30**	**100.00**

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และเป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากชุดเกม

หัวข้อประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา	4.97	0.18	มากที่สุด
2. คำชี้แจงในการเล่นเกมแต่ละชุดเหมาะสมและเข้าใจง่าย	4.93	0.36	มากที่สุด
3. เกมหลากหลายเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถนักเรียน	4.93	0.25	มากที่สุด
4. เกมช่วยให้เกิดทักษะด้านความจำ	4.90	0.30	มากที่สุด
5. มีความสวยงามและเหมาะสม	4.67	0.71	มากที่สุด
6. ภาพประกอบและตัวอักษรชัดเจน	4.77	0.63	มากที่สุด
7. ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน	4.90	0.40	มากที่สุด
8. มีความน่าสนใจ	4.77	0.77	มากที่สุด
9. ระยะเวลาที่ใช้เล่นมีความเหมาะสม	4.73	0.64	มากที่สุด
10. ส่งเสริมทักษะการคิด	4.97	0.18	มากที่สุด
รวม	**4.85**	**0.22**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากชุดเกม ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.85) และหัวข้อประเมินที่ผู้เรียนพึงพอใจมากที่สุดคือ ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา และส่งเสริมทักษะการคิด ($\bar{x}$ =4.97)

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

ผลการวิเคราะห์พบว่าการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1/1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.27 คะแนน และ 12.93 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 และเป็นเพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากชุดเกม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.85) ซึ่งหัวข้อประเมินที่ผู้เรียนพึงพอใจมากที่สุด คือ ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา และส่งเสริมทักษะการคิด ($\bar{x}$ = 4.97)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนสามารถอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

พื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะทำการวิจัย ผู้เรียนมีความรู้ และการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย ($\bar{x}$ = 6.27) ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้เรียนไม่ได้สนใจที่จะทบทวนคำศัพท์ที่เรียน ดังเช่น ทฤษฎีการสลายตัว (Decay Theory) เป็นทฤษฎีการลืม Adams (1967 : 23 – 25) กล่าวว่า การลืมเกิดขึ้นเพราะการไม่สนใจในการทบทวน หรือไม่นำสิ่งที่จดจำไว้ออกมาใช้ให้เป็นประจำ การไม่สนใจจะให้การจดจำนั้นค่อย ๆ สลายตัวไปเองไปในที่สุด ทฤษฎีการสลายตัวนี้น่าจะเป็นจริงในการจดจำระยะสั้น เพราะในการจดจำระยะสั้นเราไม่ได้จดจำหรือสนใจทบทวนในสิ่งที่ต้องการจดจำระยะสั้นสิ่งนั้นจะหายไปจากความทรงจำทันที ดังนั้นผู้วิจัยจึงสร้างชุดเกมเพื่อช่วยในการจดจำคำศัพท์ของผู้เรียน โดยนำทฤษฎีการจดจำของชัยพร วิชชาวุธ (2558 : 13 - 29) ที่เรียกว่า การเรียนซ้ำ (Relearning) หมายถึง การทำซ้ำ ๆ หรือการเสนอสิ่งเร้าซ้ำ ๆ ในการเรียนรู้ การเรียนแบบนี้มักใช้วัดด้วยเวลาหรือจำนวนครั้งที่ใช้ในการเรียนซ้ำครั้งที่ 2 และที่ใช้ในการเรียนครั้งแรก แล้วคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของเวลา และจำนวนครั้งที่ลดลง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเกมให้ผู้เรียนเล่นจำนวน 3 ครั้ง ในเวลา 3 สัปดาห์ โดยเว้นระยะเวลา 1 ครั้ง ต่อ 1 สัปดาห์ การสร้างเกมผู้วิจัยได้นำทฤษฎีของ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2554 : 141) ให้ความหมายของเกมไว้ว่าเกมเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจ และความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้เล่น มีกฎกติกาส่งเสริมให้ผู้เล่นเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ และจดจำในสิ่งที่เรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น และพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวดเร็ว และทำให้ผู้เล่นรู้จักการทำงานเป็นทีม รู้จักความสามัคคี ซึงผู้วิจัยได้กำหนดคำสั่ง และกฎกติกาการเล่นเกมไว้อย่างชัดเจนและมีของรางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจในการจดจำให้แก่ผู้เรียนที่ทำคะแนนได้ดีตามความเหมาะสม จึงทำให้ผู้เรียนมีผลคะแนนในการทำแบบทดสอบระดับที่ดีมาก ($\bar{x}$ =12.93**)** และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษในระดับที่ดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ รอดคุ้ม ศิตา เยี่ยมขันติถาวร และอารีรักษ์ มีแจ้ง (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ผล

การใช้เกมที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ภาษาอังกฤษคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ดีในการจดจำคำศัพท์ แสดงให้เห็นว่าการใช้เกมมาเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนการสอนนั้น สามารถทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ในบทเรียนยิ่งขึ้นและยังสามารถพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ อีกด้วย

ผลความพึงพอใจผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจากชุดเกม ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.85) และหัวข้อประเมินที่ผู้เรียนพึงพอใจมากที่สุดคือ ความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา และส่งเสริมทักษะการคิด ($\bar{x}$ =4.97) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรวศา นำบุญจิตร์ ชาตรี มณีโกศล และผจงกาญจน์ ภู่วิภาดาวรรธน์ (2556 : บทคัดย่อ)ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้เกมประกอบการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้เกมประกอบการสอนคำศัพท์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนพึงพอใจอย่างมากที่จะใช้เกมประกอบการสอนคำศัพท์เพื่อพัฒนาทักษะการจดจำของผู้เรียนเอง ต้องการให้การเรียนสอนที่เรียนอยู่นั้นมีความสนุกสนาน และหัวข้อประเมินที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.97)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เรียนในระดับชั้นปวช. นั้นเป็นวัยที่มีความสนใจในการเรียนการสอนที่สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย ดังนั้นครูผู้สอนควรนำเกมไปใช้ในการเรียนการสอนในระดับชั้นปวช. เพื่อยกระดับการเรียนรู้และการจดจำของผู้เรียน
2. ในรายวิชาควรมีการบรรจุเกมเข้าไปผนวกกับการศึกษาวิชาชีพ เพื่อให้เกมมีส่วนในการยกระดับการศึกษาให้ไปในทิศทางเดียวกัน
3. เกมที่ใช้ในการเรียนสอนควรเล่นก่อนเริ่มต้นบทเรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้น และสนใจในสิ่งที่กำลังเรียนมากขึ้น
4. เกมที่ใช้ในการเรียนสอนควรเป็นที่เล่นได้ง่าย และมีกฎกติกาที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป
5. ระยะเวลาในการเล่นเกมไม่ควรนานจนส่งผลต่อเวลาเรียน

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ รอดคุ้ม, ศิตา เยี่ยมขันติถาวร และ อารีรักษ์ มีแจ้ง. (2559). ผลการใช้เกมที่มีต่อการเรียนรู้และความคงทนในการเรียนรู้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. หลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, จังหวัดนนทบุรี.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2557). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ชัยพร วิชชาวุธ. (2558). ความจำของมนุษย์. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.

บุญเลิศ คำปัน. (2560). การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที 2 ในจังหวัดเชียงใหม่.

ปรวศา นำบุญจิตร์, ชาตรี มณีโกศล และผจงกาญจน์ ภู่วิภาดาวรรธน์. (2556). ผลของการใช้เกมประกอบการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้ คำศัพท์ความคงทนในการเรียนรู้ คำศัพท์และความพึงพอใจของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

พรพรรณ คงสนทนา. (2558). ผลของการสอนพูดภาษาอังกฤษโดยการใช้กิจกรรมเกมส์ ดิจิทัลทีมีต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2552). การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. หน้า MN-M8. กรุงเทพ ฯ : เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.

วรรณพร ศิลาขาว. (2557). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้ คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที 6 ที เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที มีเกมและไม่มีเกมประกอบการสอน. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และลออ ชุติกร. (2559). การเล่นเกมสำหรับปฐมวัยศึกษา. หน่วยที่ 1-7 หน้า 558-595. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.

สรศักดิ์ นิมิตรัตนพร. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพลของปัจจัยที มีผลต่อความตั้งใจเข้าเรียนสถาบันสอนภาษาอังกฤษของผู้ปกครองและบุตรหลาน: กรณีศึกษา โรงเรียนฮัลโหลหนีห่าว. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุชาติ ทังสถิรสิมา และ สถาพร ขันโต. (2555). การใช้เกมในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2), 168-175.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2554). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคปริ้นติ้ง.

อุทัย ภิรมย์รื่น และเพ็ญศรี รังสิยานุกูล. (2556). ปัญหาการสอนอ่านภาษาอังกฤษแก่ผู้เริ่มเรียน (Problems in teaching beginning reading in English). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อนุภาพ ดลโสภณ. (2557). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ เกมและการสอนตามคู่มือครู (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Adams, J. A. (1967). Human Memory. New York : McGraw – Hill

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The development of a learning management model with Active Learning process based on brain-based learning theory to develop reading and writing skills of Prathom Suksa 1 students.

วชิรา ฉางวางปราง[1*]
Wachira changwangprang[1*]

[1] ครูชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี
[1] professional teacher, Anubantadsabantambon Mae Khari school.
[*]**Corresponding author, E-mail:** Wachi_tik@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบบทดสอบวัดทักษะการอ่าน การเขียน และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation) 2) ขั้นนำเสนอความรู้ (exhibit) 3) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summarize) และ 5) ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) หลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะ การอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีทักษะการอ่าน การเขียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (PEASA Model) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning,แนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน,ทักษะการอ่าน การเขียน

Abstract

The development of a learning management model with Active Learning process based on brain-based learning theory to develop reading and writing skills of Prathom Suksa 1 students.The samples were 32 PrathomSuksa one students in Anubantadsabantambon Mae Khari school. The research instruments were lesson plans following the PEASA Model, reading and writing ability test and opinion questionnaire about learning through PEASA model. The results of study revealed that, the model was consisted of principle, objective, learning process and condition of application. In term of learning process included Loosen the Preparation (P), exhibit (E), Action (A), Summarize (S) and Apply (A). Reading and writing ability of students were statistically significant higher than before the instruction at .01 level. The opinions of the students toward the model were at the highest agreement level.

Keyword: Active Learning Management, Brain Based Learning, reading ability, writing ability, Thai subject

บทนำ

เป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในฐานะของพลเมืองโลกคือการพัฒนาความรู้ความคิด สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงในลักษณะการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคม การเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ที่เน้นองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า สามารถนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพเศรษฐกิจ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2579) คือ “ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักของ กระทรวงศึกษาธิการ (2553) คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังสอดคล้องกับสมรรถนะทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิด 3R และ 8C สมรรถนะทักษะของผู้เรียนที่เรียกว่า 3R คือ ผู้เรียนต้องมีทักษะการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการอ่าน (Reading) 2) ด้านการเขียน (Writing) 3) ด้านการคำนวณ (Arithmetic) ส่วนทักษะการเรียนรู้ 8C ได้แก่ 1) คิดอย่างมีวิจารณญาณและมีทักษะการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) 4) ทักษะการร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) 5) ทักษะด้านการสื่อสารรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ (Communication Information and Media Literacy) 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการเรียนรู้ ICT (Computing and ICT Literacy) 7) ทักษะอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) 8) มีคุณธรรมจริยธรรมเมตตากรุณา (Compassion) (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2561) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพรอบด้านและทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน สามารถจัดระบบการคิดได้อย่างมี

ประสิทธิภาพบรรลุตามจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา ดังนั้นสมรรถนะจึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะสมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคล เป็นผลรวมของการนำความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในงาน หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ได้กำหนดสมรรถนะหลักของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 10 สมรรถนะดังนี้ 1) ด้านภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร 2) ด้านคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) ด้านสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 5) ด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 6) ด้านทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 7) ด้านทักษะการคิดขั้นสูงและนวัตกรรม 8) ด้านการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 9) ด้านการทำงานแบบรวมพลัง เป็นทีมและภาวผู้นำ 10) ด้านการเป็นพลเมืองตื่นรู้และสำนึกสากล หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

จากการกำหนดสมรรถนะพบว่าทั้งสมรรถนะหลักของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 จะเน้นเรื่องของการสื่อสารเป็นหลัก เนื่องจากการสื่อสารถือเป็นสมรรถนะสำคัญที่จะทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและนำไปสู่การทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการจะพัฒนาเรื่องการสื่อสารจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนมีทักษะด้านการอ่าน และการเขียน เป็นสำคัญ โดยเฉพาะการปูพื้นฐานการอ่านการเขียนตั้งแต่เบื้องต้น ซึ่งการแสวงหาความรู้ก็จำเป็นจะต้องอาศัยทักษะด้านภาษาที่ถูกต้องมาช่วยในการเรียนรู้และการติดต่อสื่อสารเพราะการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องตามหลักการของภาษา ทำให้ความเข้าใจในการสื่อสารเกิดความผิดพลาดและคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นทักษะการสื่อสารในภาษาไทยเป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญและเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในการติดต่อสื่อสาร ส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากการศึกษาปัญหาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ อยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถือว่าเป็น “เด็กเล็ก” ที่ต้องได้รับการวางรากฐานการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการกระตุ้นความสนใจของให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดความคิดและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดด้วยตนเองดังกล่าว เรียกว่า การเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ซึ่ง Felder and Brent (1996) อธิบายว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือกระทำ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) ซึ่งความรู้ที่เกิดขึ้นจะเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ดังนั้นครูผู้สอนควรปรับเปลี่ยนวิธีสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และเกิดกระบวนการคิดด้วยตนเองที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ซึ่งผู้ศึกษาจึงได้หาแนวทาง

พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการเรียนรู้จากครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนจนกลายเป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เมื่อมีการเปลี่ยนแนวคิดใหม่จากการสอนไปเป็นการเรียนรู้ วิธีการหนึ่งของการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความหมาย นั่นก็คือการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Thompson, Jungst, Colletti, Licklider & Benna, 2003) ซึ่งแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว แนวทางหนึ่งที่เลือกใช้คือ การสร้างนวัตกรรมทางการเรียนการสอนตามแนวคิด Brain-based learning จึงเป็นทางออกหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพของสมอง ทั้งยังเป็นการให้ความสำคัญกับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้และช่วยเร้าความสนใจของนักเรียนไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ซึ่งการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการนำแนวคิด Brain-based learning มาช่วยพัฒนาการเรียนการสอน

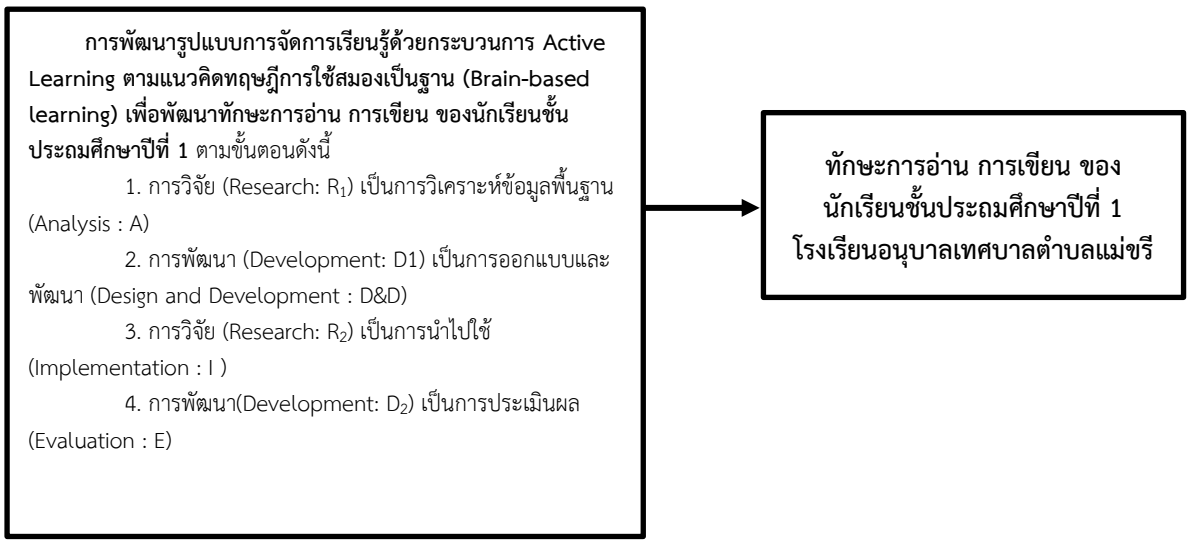
จากความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ด้านการอ่านโดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้โดยส่งเสริมให้สมองทั้งสองซีกเกิดการเรียนรู้อย่างสมดุล มีการจัดการเรียนรู้อย่างมีหลักการ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การสร้างความผ่อนคลาย สร้างประสบการณ์หลากหลาย และสร้างประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนนั้น เป็นปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนเก่งหรือฉลาด ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ในแง่มุมหนึ่งเป็นการสะท้อนถึงสมรรถภาพของผู้เรียนผนวกกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียน จนเป็นคุณลักษณะที่เรียกว่า สมรรถภาพทางสมอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) และจากที่ได้ศึกษาปรัชญาและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ การสอน และการพัฒนารูปแบบการสอน จึงสนใจพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมตามแนวทาง Brain Based Learning เพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านการอ่าน การเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื่องจากเมื่อศึกษาจะพบว่าเป็นทฤษฎีที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning) ที่กล่าวว่า ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553) คือ 1) เป็นการเรียนการสอนที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ 2) เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด 3) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน 5) ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ 6) เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง 7) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง 8) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด 9) ผู้สอน จะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง 10) ความรู้เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ และการสรุปทบทวนของผู้เรียน ผู้ศึกษาจึงได้นำทั้ง 2 แนวทางมาผสานกันเพื่อสร้างรูปแบบการสอนที่นำไปพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาเพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้สมองเป็นฐาน และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้



วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 32 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสร้างโดยนำ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบและประเมินหาความเหมาะสมพร้อมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านการเขียน ผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้น โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบ และหาค่าความดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R_1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 5 step และแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ และแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานของ Caine and Caine (2005) และแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของ ดร.พรพิไล เลิศวิชา เพื่อนำมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยได้รูปแบบการเรียนรู้ PEASA Model ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม (Preparation) คือ การเตรียมความพร้อมของสมองเพื่อให้สมองพร้อมที่จะเรียนรู้โดยการทำ Brain Gym/Brain Break

2. ขั้นนำเสนอความรู้ (exhibit) คือ เป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ

3. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) คือ การให้นักเรียนทุกคนต้องทำการเรียนรู้ด้วยตัวเองจนสำเร็จ

4. ขั้นสรุปความรู้ (Summarize) คือ การทำกิจกรรมการเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนนำข้อมูลความรู้ใหม่ที่ได้รับแต่ยังไม่มีการนำมาจัดระบบระเบียบให้เป็นความคิดรวบยอด

5. ขั้นการประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) คือ กิจกรรมการเรียนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ปัญหาที่เผชิญ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้พัฒนาและหาคุณภาพ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบและด้านการสอนภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R_2) เป็นการนำไปใช้ (Implementation: I) : การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในขั้นการวิจัย (Research: R_2) ในขั้นนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างใช้รูปแบบการวิจัย Pre-Experimental Design โดยประยุกต์ใช้แบบแผนการการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The one group Pretest-Posttest Design)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D_2) เป็นการประเมินผล (Evaluation: E) การประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในขั้นของการพัฒนา (Development: D_2) และแนวคิดการประเมินผลตามแบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอน ซึ่งมีการปรับปรุงจากแนวคิดเดิมของการลำดับขั้นตอนให้มีความเป็นระบบ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันร่วมกับแนวคิดแบบจำลองการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบของ Dick and Carey (2005) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ Joyce and Weil (2009) และทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐานและกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 โดยผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบ ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิด

ทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 84.81/85.31 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. หลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (PEASA Model) นักเรียนมีทักษะในการอ่านการเขียนโดยภาพรวมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการอ่าน การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3

ทักษะการอ่านการเขียน	MEAN	S.D.	t
ก่อนเรียน	5.72	0.58	15.942**
หลังเรียน	8.53	0.80	

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความพึงพอใจว่านักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาทางภาษาไทยด้วยตนเองและฝึกกับเพื่อนเป็นกลุ่มในระดับมากที่สุด เป็นอันดับ 1 และมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและเพื่อนในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1” สรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นนี้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสม /สอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการและองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้ภาษาไทยและศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงเพื่อเติมเต็มทักษะที่ต้องมีมาก่อน (Prerequisite Skills) วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย การสร้างความรู้ แนวทางการจัดการศึกษาภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 ทักษะแห่งอนาคตใหม่ แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน มาตรฐานสากลและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และได้ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนโดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนจากการสัมภาษณ์ครู ผู้เชี่ยวชาญการสอนภาษาไทยเพื่อเติมเต็มความรู้ ทักษะที่จำเป็น

ในการเรียนรู้เรื่องใหม่ ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยหลักการและแนวปฏิบัติของรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้เน้นการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ นำไปสู่การสร้างความรู้องตนเองด้วยการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนทางภาษาไทยและการร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของธอร์นไดค์ (Thorndike's Classical connectionism as cited in Hergenhahn and Olson, 1993) ที่ว่าด้วยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่และหลักการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือการกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน รวมทั้งแนวคิดการสร้างความรู้ของ ไวก็อทสกี้ (Vygotsky, 1978) ที่ว่าการเรียนรู้ตามหลักการแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of Knowledge Construction) เป็นการเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง (Authentic Tasks) เนื่องจากการฝึกทักษะเป็นการต้องทำซ้ำบ่อย ๆ การเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่จะทำให้สามารถปรับพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถต่อยอดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติร่วมกันเพื่อจะให้ผู้เรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและคงทน ซึ่งครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสถานการณ์ บรรยากาศ สื่อการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งชี้แนะการให้แนวคิดแนวทางและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเอง โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งประยุกต์ใช้แนวคิดของ คอทเทรล (Cottrel, 1999, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2554), วัชรา เล่าเรียนดี (2554) และยุพิน พิพิธกุล (2545) ที่ประกอบด้วย การดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ระบุปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา จำแนกแยกแยะสิ่งที่โจทย์ถาม (ผล) และสิ่งที่โจทย์ถาม (เหตุ) 2) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล 3) กำหนดหลักการวิธีคิดหาคำตอบและดำเนินการคิดย้อนกลับจากผลไปสู่เหตุ 4) สรุป เขียนแสดงวิธีจากเหตุไปสู่ผล นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับผลการวิจัยสรุปหลักการสอนที่มีประสิทธิภาพของโบรฟี่ (Brophy, 1979,1982, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2554) ที่ว่าควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยตลอดโดยครูเป็นผู้ดำเนินการด้วยกิจกรรมและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตลอดเวลาในการสอนโดยใช้คำถาม คำสั่ง การแนะนำที่ชัดเจน ง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติ เพื่อการตอบที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพนั้นคือ ครูต้องเตรียมคำถาม กิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้าเป็นอย่างดี ให้โอกาสนักเรียนในการอ่าน ฝึกปฏิบัติและตอบคำถามทั่วถึงกันทั้งชั้นและตามด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจนและเพื่อการปรับปรุงแก้ไขคำตอบที่ผิดของนักเรียน พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนให้เกิดความชำนาญคล่องแคล่วที่สุด ติดตามความเจริญก้าวหน้า พัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและให้คำแนะนำเมื่อจำเป็น จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้ตามแนวคิดของสลาวิน (Slavin, 1990) ที่ว่าการที่ผู้เรียนได้ร่วมมือกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตัวเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจในตนเองและรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับจอยซ์และเวล (Joyce and Weil, 1986) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญาโดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกัน เนื่องจากผู้เรียนในวัยเดียวกันสามารถสื่อสารสื่อความหมายแก่กันได้ง่ายและทำให้เข้าใจง่ายกว่าที่ครูสอน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นนี้ผู้ศึกษาให้ความสำคัญกับการกระตุ้นเตรียมความพร้อมการนำเสนอเนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกระบวนการคิดขั้นสูงด้านการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการ ฝึกกระการคิด

เน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและคงทน สร้างสังคมของการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยให้เกิดมโนทัศน์ แนวคิด มุมมองที่หลากหลาย จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผ่านเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าความเหมาะสม/สอดคล้องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 4.60-4.80 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตั้งแต่ 0.45-0.55 ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้องใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเหมาะสมในการนำไปใช้สถานการณ์จริงและทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ PEASA Model ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีกระบวนการขั้นตอนที่เป็นระบบต่อเนื่อง มีการทบทวนความรู้เดิมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกันซ้ำ ๆ บ่อย ๆ มีสื่อที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากง่ายไปยาก มีการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ และมีการตรวจสอบความเหมาะสมสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับแนวคิดของจอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 2009) ที่ว่าการเรียนรู้ที่เป็นระบบหรือการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นหนทางหนึ่งที่จะสร้างระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะการสอนที่เป็นระบบ คือ การสอนที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพแบบองค์รวม ซึ่งดำเนินตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีการเรียนที่เป็นที่ยอมรับและมีผลการวิจัยรองรับ หัวใจสำคัญคือ สอนให้นักเรียนเรียนรู้เป็น ไม่ใช่สอนให้นักเรียนรู้แค่เพียงเนื้อหา สอนให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนและมีประสิทธิภาพในอนาคต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กาญจนา คุณารักษ์ (2552) ที่กล่าวว่าการออกแบบการเรียนรู้เป็นกระบวนการแก้ปัญหาการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์สถานการณ์หรือเงื่อนไข การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดหมาย โดยอาศัยความรู้จากหลายๆทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร และได้ให้แนวคิดว่าความต้องการจำเป็นในการออกแบบการเรียนรู้ คือ การแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่หลากหลายเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพ ด้วยวิธีการเชิงระบบที่ให้ผลอันยิ่งใหญ่ต่อการพัฒนาปัจเจกบุคคลและมนุษย์โดยทั่วไปและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ที่ว่ามนุษย์เรียนรู้ได้อย่างไร ซึ่งวิธีการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเชิงระบบด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลโดยเริ่มจากการประเมินความต้องการจำเป็น การระบุปัญหา การทำปัญหาให้ชัดเจน การวางแผนสำหรับการแก้ไขปัญหานั้น ตลอดจนทดสอบ การแก้ปัญหา ปรับปรุงวิธีการแก้ปัญหา แล้วจึงเริ่มต้นออกแบบการเรียนรู้ใหม่อีก การนำวิธีการเชิงระบบมาใช้ในการจัดการเรียนรู้จึงทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะระบบจะช่วยให้ครูมีความเข้าใจและเห็นความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องของส่วนประกอบของการเรียนรู้ในระบบโดยตลอดและรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีทั้งศิลป์และศาสตร์ในการสอนและสอดคล้องกับที่วัชรา เล่าเรียนดี (2552) ที่ให้แนวคิดว่ารูปแบบการสอนและวิธีจัดการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบและหลายวิธี การเลือกใช้ควรให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ลักษณะเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียนและสื่อการเรียนรู้ รูปแบบวิธีสอนคิดหรือวิธีสอนคิดหลาย ๆ วิธีสามารถนำมาพัฒนาได้ทั้งทักษะการคิดและความรู้ในเนื้อหาสาระครูควรสามารถรู้และตัดสินใจได้ว่าควรเลือกรูปแบบใดและควรบูรณาการรูปแบบใดกับเทคนิควิธีสอนแบบใดในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมและพัฒนาทักษะ

การคิดนั้นไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนคิดเฉพาะที่เหมาะสมเท่านั้น เพราะทักษะการคิด ลักษณะการคิดแต่ละประเภท แต่ละระดับ สามารถจะผสมผสานกับวิธีจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ แม้กระทั่งวิธีสอนแบบบรรยายหรือวิธีสอนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิธีสอนทักษะการคิดโดยตรง ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (PEASA Model) ที่พัฒนาขึ้นนี้จึง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนมีทักษะการอ่าน การเขียนโดยภาพรวมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะ การอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการทบทวนความรู้ ทักษะสำคัญที่เกี่ยวข้องจนเข้าใจ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ฝึกการคิดการแก้ปัญหาการอ่าน การเขียน ด้วยตนเองที่มุ่งเน้นกระบวนการ มีขั้นตอนที่ชัดเจน นำไปสู่การคิดที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงและให้ความสำคัญกับการตรวจสอบย้อนกลับ นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันสร้างพลังในการเรียน ได้แนวคิดมุมมองที่หลากหลายและฝึกทักษะอย่างอิสระเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันเรียนรู้กับเพื่อน รวมทั้งการฝึกทักษะด้วยตนเอง นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่แปลกใหม่ไปจากเดิม นักเรียนมีความสุขเมื่อได้ออกนอกห้องเรียน นักเรียนเรียนรู้ได้ดีในบรรยากาศของการเรียนที่เป็นกันเอง ท้าทายการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ฝึกการใช้ภาษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ การวิจัยบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นนั้น สามารถใช้พัฒนาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เป็นอย่างดี อีกทั้ง เคนและเคน (Caine & Caine, 1990) ได้เสนอการทำงานของสมองและการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา โดยกล่าวไว้ว่า สมองทำงานได้หลายอย่างในขณะเดียวกันการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นหากมีสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยการกระตุ้นที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การมีวุฒิภาวะตามวัย ความสะดวกสบายทางร่างกายและอารมณ์ ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสมองจะเข้าใจได้ดีที่สุด เมื่อมีข้อมูลและทักษะแฝงฝังอยู่ในความจำ แบบเชื่อมโยงที่เป็นไปโดยธรรมชาติ และการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการท้าทายและถูกขัดขวาง โดยสมองแต่ละส่วนจะมีลักษณะเฉพาะโครงสร้างของสมองซึ่งสามารถเปลี่ยนไปได้จากการเรียนรู้ของสมองเอง

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด นักเรียนมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาทางภาษาไทยด้วยตนเองและฝึกกับเพื่อนเป็นกลุ่มในระดับมากที่สุด

เป็นอันดับ 1 และมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและเพื่อนในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมที่ไม่เน้นวิชาการมากจนเกินไปแต่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานการณ์ที่กำหนดทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ตื่นเต้นที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ใกล้ตัว และได้เรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และจากการจัดบรรยากาศเชิงบวกให้กับผู้เรียนโดยครูเป็นเพียงที่ปรึกษา ช่วยคิดช่วยแสดงความคิดเห็นทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความสุข ผู้เรียนจึงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับทฤษฎีของ เฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg and other) ที่กล่าวว่า มีปัจจัยหรือองค์ประกอบ 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) และ องค์ประกอบค้ำจุน (Maintenance Factors) หรือเรียกว่าองค์ประกอบสุขอนามัย (Hygiene Factors) ซึ่งองค์ประกอบจูงใจ เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติโดยตรง และเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ลักษณะของงาน (Work itself) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และ ความก้าวหน้า (Advancement) เมื่อพิจารณาพบว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแรงจูงใจที่ดี ในการจัดกิจกรรมของครู ได้เห็นความสำเร็จของงาน ได้เป็นที่ยอมรับ ผู้เรียนจึงเกิดความพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอย่างคงทน สอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐชญา เอื้อมอุ่น (2550) ได้สรุปความพึงพอใจไว้ว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่องานหรือกิจกรรม ซึ่งสามารถเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ถ้าเป็นไปในทางบวกก็ทำให้เกิดผลดีต่องานและกิจกรรมที่ทำหรือเข้าร่วม แต่ถ้าเป็นไปในทางลบก็จะเกิดผลเสียต่องานหรือกิจกรรมเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้ศึกษามีข้อเสนอดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมอง เป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้ควรมุ่งเน้นการเชื่อมโยงและการสื่อสารให้มาก ครูผู้สอนควรใช้คำถามนำไปสู่การเชื่อมโยงและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning : BBL) ร่วมกับการใช้สื่อโมชันกราฟิก เพื่อผู้สอนจะสามารถพัฒนาบทเรียนให้มีความสมบูรณ์และสามารถชี้แจง แนะนำหรือตอบข้อซักถามแก่นักเรียนได้อย่างถูกต้อง

3. ควรมีการบันทึกวีดิโอการทดสอบทักษะการอ่าน การเขียน ก่อนและหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ของนักเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) เพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านอื่น ๆ

เช่น การเขียนคำศัพท์ภาษาไทย การอ่านเพื่อความเข้าใจ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดทฤษฎีการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-based learning) มีความเป็นระบบต่อเนื่องเหมาะสำหรับการใช้ฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ มีความสอดคล้องเหมาะสมที่จะนำมาจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเหมาะสมที่จะเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระในรายกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะหลักของผู้เรียน

3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กาญจนา คุณารักษ์. (2552). หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). เทคโนโลยีการศึกษา: ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

ณัฐชญา เอื้อมอุ่น. (2550). ความพึงพอใจต่อการใช้บริการห้องสมุดประชาชนของนักศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ วิธีเรียนทางไกล ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียน อาเภอพิบูลรักษ์ (วิทยานิพนธ์ กศ.ม). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2561). 7 ทักษะของครูยุค 4.0 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุพิน พิพิธกุล. (2545). การสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2552). การนิเทศการสอน. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานความก้าวหน้าการจัดการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานปี 2561-2562. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

Caine, R. N., & Caine, G. (2005). 12 brain/ mind learning principles in action: The field book for making connections, teaching, and the human brain. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Caine, R.,and Caine, G. (1990). Understanding a Brain-Based Approach to Learning and Teaching. Educational Leadership, 48(2), pp. 66-70.

Dick, W., and Carey L.O. (2005). The Systematic Design of Instruction. 5th ed. New York : Addison-Wesley, Longman.

Felder, R., & Brent, R. (1996). Navigating the Bumpy Road to Student-Centered Instruction. Journal of College Teaching, 44(2), 43 -47.

Hergenhahn, B.R., and Olsen, M.H. (1993). An Introduction to Theories of Learning. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.

Joyce Bruce and Marsha Weil. (1986). Models of Teaching (3rd ed). London : Prentice – Hall International .

Joyce, B., Weil, M., and Calhoun, E. (2009). Models of Teaching (8th ed). New York : Allyn and Bacon.

Slavin, Robert E. 1990. Cooperative Learning : Theory, Research and Practice. New Jersey : Prentice - Hall.

Thompson, J., Jungst, S., Colletti, J., Licklider, B., & Benna, J. (2003). Experiences in developing a learning-centered natural resource curriculum. Journal of Natural Resource and Life Science Education, 32(1), 23-31.

Vygotsky, L. (1978). Problems of Method in Mind in Society**.** Cambridge, MA: Harvard University Press.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

The development of a learning management model using an active learning management process based on computational concepts to develop problem-solving skills Science and Technology Learning Group (Computing Science) for Prathomsuksa three students.

ชัญญาพัทธ์ คุ่มเคี่ยม[1*]
Chanyabhat Kumkeam[1*]

[1] ครูชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง)
[1] professional teacher, Tessaban 3 (watsalahuayang)
[*]**Corresponding author, E-mail:** kunchanya13@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ จำนวน 12 แผน แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จำนวน 30 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสัมพันธ์ (C- Correlation) 2) ขั้นสร้างประสบการณ์ (A - Advance) 3) ขั้นสร้างองค์ความรู้ใหม่ (N - New knowledge) 4) ขั้นสรุปองค์ความรู้ (Y-Yield) และ 5) ขั้นนำเสนอความรู้ (A-Announce) 2) หลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ (CANYA Model) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning , แนวคิดเชิงคำนวณ, ความสามารถในการคิด

แก้ปัญหา

Abstract

The development of a learning management model using an active learning management process based on computational concepts. to develop problem-solving skills Science and Technology Learning Group (Computing Science) for the student in Prathomsuksa three. The samples were 27 PrathomSuksa three students in Tessaban 3 (watsalahuayang) School. The research instruments were lesson plans following the CANYA Model, problem solving ability test and opinion questionnaire about satisfaction through CANYA Model. The results of study revealed that, the model in term of learning process included C- Correlation, A - Advance, N - New knowledge, Y-Yield and A-Announce. Problem solving Ability of students were statistically significant higher than before the instruction at .01 level. The student's satisfaction toward the model was at the highest agreement level

Keyword: Active Learning Management, computational concepts, Problem solving Ability

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โดยเพิ่มสาระเทคโนโลยีซึ่งประกอบด้วย การออกแบบและเทคโนโลยี และวิทยาการคำนวณ เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี กับกระบวนการเชิงวิศวกรรม ทั้งนี้เป้าหมายของการปรับเปลี่ยนมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด มุ่งให้สถานศึกษาได้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งนโยบายในการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตรวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมทักษะขั้นพื้นฐานในการนำเทคโนโลยีไปสร้างนวัตกรรมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองต่อโมเดลประเทศไทย 4.0 ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการก้าวไปสู่ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน จึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปสู่หลักสูตรวิทยาการคำนวณ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ มีทักษะการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งผู้เรียนสามารถนำทักษะนี้ ไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562)

วิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณนั้น มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ 1) เพื่อใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ 2) เพื่อให้มีทักษะในการค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมิน จัดการ วิเคราะห์ สังเคราะห์และนำสารสนเทศไปใช้ในการแก้ปัญหา 3) เพื่อประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใน

การแก้ปัญหาในชีวิตจริง การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคม และ 4) เพื่อใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย รู้เท่าทัน มีความรับผิดชอบ มีจริยธรรม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) กล่าวคือ วิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณเป็นการเน้นการเรียนรู้ในเรื่องการคิดเชิงคำนวณ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้ การทำงาน และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการรู้เท่าทันและมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นพื้นฐานของการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (ผนวกเดช สุวรรณทัต, 2560) ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดเชิงคำนวณ คือทักษะพื้นฐานด้านวิธีการหรือกระบวนการคิดแก้ปัญหา ที่ใช้ความสามารถของเทคโนโลยีหรือซอฟต์แวร์มาช่วยแก้ปัญหาได้ กระบวนการของการคิดเชิงคำนวณ ประกอบไปด้วย 1) Decomposition (การย่อยปัญหา) หมายถึงการย่อยปัญหาหรือระบบที่ซับซ้อนออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการและแก้ปัญหา 2) Pattern Recognition (การจัดรูปแบบ) คือ การหารูปแบบหรือลักษณะที่เหมือนกันของปัญหาเล็ก ๆ ที่ถูกย่อยออกมา 3) Abstraction (การคิดด้านนามธรรม) คือ การมุ่งความคิดไปที่ข้อมูลสำคัญ และคัดกรองส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป เพื่อให้จดจ่อเฉพาะสิ่งที่เราต้องการจะทำ และ 4) Algorithm (อัลกอริทึม) คือ การพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน หรือสร้างหลักเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อดำเนินตามทีละขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา ผู้ที่มีทักษะการคิดเชิงคำนวณ จะแก้ปัญหาและสามารถเผชิญกับสภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง รวมทั้ง (Wing et al., 2006) ได้กล่าวว่า การคิดเชิงคำนวณเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา การออกแบบระบบ และความเข้าใจในการทำงาน โดยใช้กรอบแนวคิดพื้นฐานทางวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรทางการศึกษา (Barefoot et al., 2014) ในประเทศอังกฤษที่นำเสนอว่าการคิดเชิงคำนวณเป็นวิธีการคิดที่ช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจใช้คอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหาหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น การคิดเชิงคำนวณจึงเป็นกระบวนการคิดแก้ปัญหาที่สามารถพัฒนาต่อยอดไปถึงทักษะการคิดขั้นสูง และเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างมาก การคิดเชิงคำนวณเป็นพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทำให้ปัญหาที่ซับซ้อนให้เข้าใจได้ง่าย เป็นพื้นฐานของการเขียนโปรแกรม เตรียมพลเมืองเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งส่งเสริมทักษะพื้นฐานของทุกคน ไม่ใช่เฉพาะนักคอมพิวเตอร์ เป็นพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรมอันสนองต่อนโยบายประเทศไทย 4.0 ทั้งนี้องค์ประกอบของการคิดเชิงคำนวณ เช่น การแบ่งปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหา/งานย่อย (decomposition) การพิจารณารูปแบบของปัญหาหรือวิธีการแก้ปัญหา (pattern recognition) การพิจารณาสาระสำคัญของปัญหา (abstraction) และการออกแบบอัลกอริทึม (algorithms) / (algorithms design) ทั้งนี้ทั้งครูและนักเรียนสามารถประยุกต์ใช้การคิดเชิงคำนวณในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (ศศิเทพ ปิติพรเทพิน, 2563)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผู้เรียนเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการปูพื้นฐานการคิด โดยเฉพาะการคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) เป็นกระบวนการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งที่ผ่านมามีการใช้วิธีการตั้งโจทย์ปัญหาให้ผู้เรียนได้คิดและวิเคราะห์โดยใช้การคิดเชิงคำนวณแต่ละองค์ประกอบในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งมีการตั้งคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล (ศิริรัตน์ หวังสะแล่ะฮ์, 2563) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน เป็น

การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต้องใช้วิธีการสอน เทคนิคที่เหมาะสมกับกิจกรรม ลักษณะเนื้อหารายวิชา ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาเป้าหมายที่สำคัญดังกล่าวให้เกิดขึ้น ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัย (Tsarava et al., 2017) กล่าวว่า กิจกรรมแบบ Unplugged เป็นการจำลองสถานการณ์การจัดกิจกรรมแบบ plugged โดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันโดยใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณกับชุดกิจกรรมแบบ Unplugged พบว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับ (Bell et al., 2015) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมแบบ Unplugged เป็นการสอนวิทยาการคอมพิวเตอร์โดยไม่ต้องใช้คอมพิวเตอร์ แต่จัดกิจกรรมผ่านรูปแบบเกมปริศนาแบบออฟไลน์ ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ เช่น การใช้บัตรคำสั่ง รูปภาพสัญลักษณ์ เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Unplugged Coding จึงถูกนำมาใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ฝึกทักษะความสามารถพื้นฐานที่จำเป็น โดยปราศจากข้อจำกัดของเครื่องมืออุปกรณ์ทางเทคนิค เป็นการใช้คำสั่งหรือสัญลักษณ์ เพื่อสื่อถึงลำดับขั้นตอนการทำงานที่ผู้เรียนต้องการ เช่น การใช้บัตรคำสั่งด้วยข้อความหรือสัญลักษณ์ที่มนุษย์เข้าใจง่ายโดยสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสมกับชิ้นงานหรือความถนัดของผู้ออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้แบบ Unplugged Coding จึงส่งผลให้เกิดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล คิดสร้างสรรค์คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และที่สำคัญ คือ การคิดเชิงคำนวณ ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนวิทยาการคำนวณ (ผนวกเดช สุวรรณทัต, 2562) ได้กล่าวว่า หัวใจของการสอนวิทยาการคำนวณ คือ การฝึกทักษะพื้นฐานของชีวิตให้ผู้เรียนเข้าใจ รู้เท่าทัน และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร นักเรียนควรมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งสอดคล้องพีระมิดการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบการบรรยาย จะมีอัตราการเรียนรู้เพียง 5% ในทางตรงข้ามการสอนคนอื่นหรือลงมือทำ เอาความรู้มาใช้ในทันที จะมีอัตราการเรียนรู้ถึง 90% แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้จากการรับการถ่ายทอดเพียงอย่างเดียวจะเกิดการเรียนรู้น้อยกว่าการเรียนรู้จากการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือทำและการคิด ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยหนึ่งในแนวคิดที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2556) การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญา (constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวก ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือ นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ

ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิผลสูงสุดที่สอดคล้องกับหลักสูตรของไทยในปัจจุบัน (สถาพร พฤฑฒิกุล, 2555) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดได้อย่างเหมาะสม จึงถือเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในเชิงวิทยาการคำนวณ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการคิดแก้ปัญหา

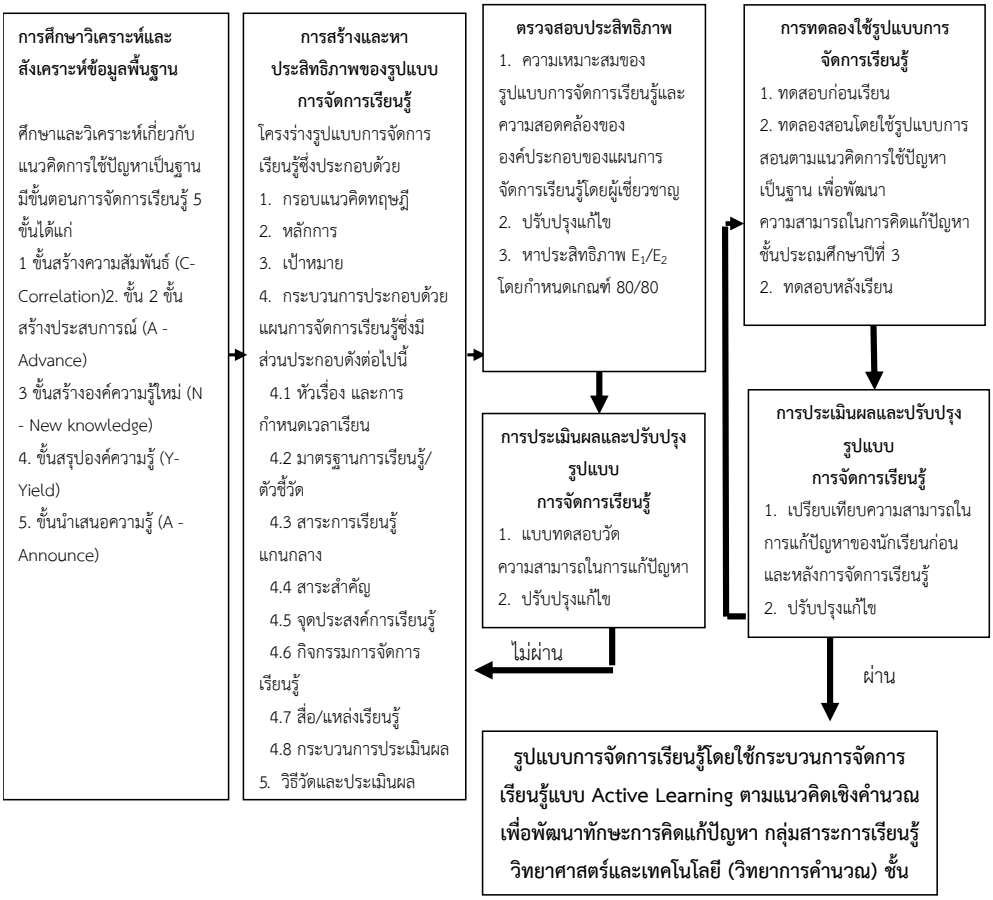
ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยโดยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงคำนวณมาผสมผสานกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการและได้ฝึกคิด อันจะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และมีผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ที่สูงขึ้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาเพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก แนวคิดเชิงคำนวณ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดศาลาหัวยาง) ปีการศึกษา 2565 จำนวน 27 คน

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการสร้างโดยนำ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบและประเมินหาความเหมาะสมพร้อมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบการแก้ไขสถานการณ์ ซึ่งเป็นแบบปรนัย เลือกตอบจำนวน 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 มีค่าอำนาจ

จำแนกตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบ และหาค่าความดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน โดยศึกษาจากทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การตั้งคำถาม 2. การแสวงหาความรู้สารสนเทศ 3. สร้างองค์ความรู้ 4. เรียนรู้เพื่อการสื่อสาร และ 5. การตอบแทนสังคม นำความรู้ไปเผยแพร่ ผสานกับแนวคิดเชิงคำนวณ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R_1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้พัฒนาและหาคุณภาพ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบและด้านการสอนวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหา จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และประสิทธิภาพก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R_2) เป็นการนำไปใช้ (Implementation: I) : การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในขั้นการวิจัย (Research: R_2) ในขั้นนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างใช้รูปแบบการวิจัย Pre-Experimental Design โดยประยุกต์ใช้แบบแผนการการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The one group Pretest-Posttest Design)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D_2) เป็นการประเมินผล (Evaluation: E) การประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในขั้นของการพัฒนา (Development: D_2) และแนวคิดการประเมินผลตามแบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอน ADDIE Model ซึ่งมีการปรับปรุงจากแนวคิดเดิมของ University of Florida ที่ดำเนินการลำดับขั้นตอนให้มีความเป็นระบบ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันร่วมกับแนวคิดแบบจำลองการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบของ Dick และ Carey (2005) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ Joyce และคณะ (2009) และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองของ ซีมัวร์ พาร์เพิร์ท (Seymour Papert, 2022) การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 โดยผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบ ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (CANYA Model) มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องเชิงโครงสร้าง และ ประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 86.74/83.83 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยภาพรวมของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (นักเรียน จำนวน 27 คน)

ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา	MEAN	S.D.	t
ก่อนเรียน	12.63	1.07	43.276**
หลังเรียน	25.15	1.13	

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความสามารถใน

การคิดแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	ประเด็นความคิดเห็น	ความคิดเห็น		
		Mean	S.D.	ระดับ
1	นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นต้องใช้เชื่อมโยงในการเรียนรู้เนื้อหาใหม่	4.63	0.61	มากที่สุด
2	นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและเพื่อน	4.33	0.55	มาก
3	นักเรียนมีโอกาสสนทนาซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือไม่เข้าใจ	4.57	0.57	มากที่สุด
4	นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปรายสรุปสาระสำคัญและเชื่อมโยงความรู้	4.80	0.41	มากที่สุด
5	นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์และกระบวนการคิดแก้ปัญหา	4.60	0.56	มากที่สุด
6	นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและฝึกกับเพื่อนเป็นกลุ่ม	4.90	0.31	มากที่สุด
7	นักเรียนได้ฝึกการสื่อความหมาย สื่อสารและนำเสนอ	4.63	0.61	มากที่สุด
รวม		4.64	0.22	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด นักเรียนมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเองและฝึกกับเพื่อนเป็นกลุ่มในระดับมากที่สุด เป็นอันดับ 1 และมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและเพื่อนในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3” สรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการ

คำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย

หลักการ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ นำไปสู่การสร้างความรู้ของตนเองด้วยกระบวนการในการคิดแก้ปัญหาและการร่วมมือกันเรียนรู้

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาทักษะในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3

องค์ประกอบเชิงกระบวนการ ประกอบด้วยการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสัมพันธ์ (C- Correlation) คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในห้องเรียนด้วยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน กิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนกล้าคิดและกล้าแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนรู้

2. ขั้นสร้างประสบการณ์ (A - Advance) คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม ผู้เรียนได้กระทำกับสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ ได้แก่ ของจริง ของจำลองหรือสถานการณ์จริงจากการสร้างประสบการณ์ การสอบถาม การศึกษานอกสถานที่ การเรียนรู้แบบลงมือทำ โดยให้เชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนรับรู้ถึงความสัมพันธ์กันระหว่างหัวข้อที่เรียนกับความรู้เดิมและเพื่อให้ผู้เรียนระบุปัญหาหรือข้อมูลสำคัญร่วมกัน โดยทำความเข้าใจปัญหาเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ใดที่กล่าวถึงในปัญหานั้นแล้วร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่กำหนดขึ้นจากเหตุการณ์ที่ได้รับในขั้นตอนแรก

3. ขั้นสร้างองค์ความรู้ใหม่ (N - New knowledge) คือ การกระตุ้นให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวทางเงื่อนไขที่จำเป็นและเงื่อนไขที่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา มีข้อมูลความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลตลอดจนกำหนดและจำแนกข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล อาศัยการฝึกปฏิบัติโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือทำ เพื่อย้ำทวนประสบการณ์การเรียนรู้ แก้ปัญหา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการศึกษา ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์แล้วสร้างชิ้นงานชิ้นใหม่โดยบูรณาการความรู้และสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง

4. ขั้นสรุปองค์ความรู้ (Y-Yield) คือ การที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ จัดระบบการเรียนรู้โดยการลงมือทำจนประจักษ์แก่ใจตนเองว่าการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ รวบรวมความรู้เพื่อจัดการระบบการเรียนรู้และเมื่อเข้าใจแล้วก็จะเกิดพฤติกรรมในการเรียนรู้ที่ดี รู้จักคิดแก้ปัญหา รู้จักการแสวงหาความรู้ การปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาอันจะนำไปสู่การ “คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น”

5. ขั้นนำเสนอความรู้ (A-Announce) คือ การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการนำเสนอผลงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ การสาธิต เป็นต้น แล้วช่วยกันวิเคราะห์แนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

องค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ : บรรยากาศการเรียนการสอน การเตรียมความพร้อมในการเรียน

สมาธิในการเรียนอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และก่อนการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้เรียนต้องมีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ (Prerequisite Knowledge)

ปัจจัยสนับสนุน : การเตรียมความพร้อมก่อนนำรูปแบบไปใช้

1. ผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอน พร้อมทั้งทำความเข้าใจกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และกระบวนการต่าง ๆ ทุกขั้นตอน

2. ผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถในด้านเทคนิควิธีสอนที่ใช้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีทักษะการสอน การบริหารจัดการชั้นเรียนและสามารถประเมินตามสภาพจริง

3. ผู้สอนต้องมีทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการให้เหตุผล ทักษะการนำไปใช้ ทักษะกระบวนการในการแก้ปัญหา ทักษะการใช้คำถามและสามารถถ่ายทอดทักษะเหล่านี้สู่ผู้เรียน

2. จากผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและ หลังการเรียนรู้โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า หลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก และสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้โดย รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน มีทักษะสำคัญที่เกี่ยวข้องจนเข้าใจ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ฝึกการคิดเชิงคำนวณ และการแก้ปัญหาที่มุ่งเน้นกระบวนการ มีขั้นตอนที่ชัดเจน นำไปสู่การคิดที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงและให้ความสำคัญกับการตรวจสอบย้อนกลับ นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันสร้างพลังในการเรียน ได้แนวคิดมุมมองที่หลากหลาย และได้ฝึกทักษะอย่างอิสระเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันเรียนรู้กับเพื่อน รวมทั้งการฝึกทักษะด้วยตนเอง สอดคล้องกับที่ โจนส์ (Jones, 1967) ให้ความคิดเห็นว่าในการแก้ปัญหานั้น สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงก็คือการแยกแยะและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อพิจารณาว่ามีสิ่งใดที่จะช่วยในการแก้ปัญหาได้บ้าง ซึ่งในขั้นนี้ไม่เพียงแต่จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านสติปัญญาทั่วไปเท่านั้น แต่ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมและความรู้พื้นฐานไปสู่สถานการณ์ใหม่อีกด้วย และจอห์นสัน และ ริสซิ่ง (Johnson and Rising, 1972) มีความคิดเห็นในเรื่องขององค์ประกอบในการคิดแก้ปัญหาว่ากระบวนการคิดแก้ปัญหาเป็นกระบวนการทางสมองที่ซับซ้อนประกอบด้วยการมองเห็นภาพ การจินตนาการ การจัดทำ อย่างมีทักษะการแก้ปัญหา การสรุปในเชิงนามธรรมและการเชื่อมโยงความคิด ซึ่งไฮเมอร์ และทรูบลัด (Heimer and Trueblood, 1977) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาไว้หลายประการ คือ เทคนิคการรู้คำศัพท์ การรู้คำศัพท์ในโจทย์คำถามจะช่วยให้นักเรียนมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา ครูอาจจะช่วย

ฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มให้มากขึ้น โดยการจัดหาเกมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ทักษะการแก้ปัญหามาให้นักเรียนเล่น นอกจากนี้แล้วนักเรียนยังจะต้องมีทักษะการคำนวณ การแยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง การหาความสัมพันธ์ของข้อมูล การคาดคะเนคำตอบ การเลือกใช้วิธีจัดกระทำกับข้อมูลอย่างถูกต้อง ความสามารถในการหาข้อมูลเพิ่มเติมและการแปลความหมายของโจทย์ นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับที่ วัชรา เล่าเรียนดี (2552) ให้แนวคิดว่ารูปแบบการสอนและวิธีจัดการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบและหลายวิธี การเลือกใช้ควรให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ลักษณะเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน และสื่อการเรียนรู้ รูปแบบวิธีสอนคิดหรือวิธีสอนคิดหลาย ๆ วิธีสามารถนำมาพัฒนาได้ทั้งทักษะการคิดและความรู้ในเนื้อหาสาระ ครูควรจะสามารถเลือกและตัดสินใจได้ว่าควรเลือกรูปแบบใดหรือควรบูรณาการรูปแบบใดหรือเทคนิควิธีสอนแบบใดในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดนั้นไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนคิดที่เหมาะสมเท่านั้น เพราะทักษะการคิด ลักษณะการคิดแต่ละประเภท แต่ละระดับความสามารถจะผสมผสานกับวิธีจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ แม้กระทั่งวิธีสอนแบบบรรยายหรือ วิธีสอน อื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิธีสอนทักษะการคิดโดยตรง การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดจะต้องใช้กิจกรรมหลากหลาย ประกอบด้วยกิจกรรมการใช้คำถามปลายเปิดที่ไม่ได้มีคำตอบเพียงคำตอบเดียว คำถามเปิดกว้างให้คิดหาคำตอบคำอธิบายที่หลากหลาย นอกจากนี้แล้วอาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เน้นกระบวนการเรียนรู้ ไม่เน้นแต่เพียงความถูกต้องของคำถาม ในการนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา อาศัยสาระความรู้เป็นสื่อในการพัฒนาความสามารถในการคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการนำเสนอกระบวนการคิดมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ (Concept) การเสนอกระบวนการคิดเป็นการช่วยให้มองเห็นสิ่งที่จะเรียนที่เป็นกระบวนการชัดเจนหรือผลลัพธ์ที่ต้องปฏิบัติให้ได้ โดยใช้วิธีการคิดและวิธีการสอนแบบผสมผสาน ร่วมกับสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้เรียนไปสู่การค้นพบและสรุปมโนทัศน์ (Concept) ได้ด้วยตนเองและเน้นการฝึกทักษะใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกทักษะเป็นกลุ่มเป็นคู่ และเป็นรายบุคคล ตรวจสอบความเข้าใจ ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ซึ่งแบ่งกลุ่มคละตามความสามารถในการเรียน ดังนั้นระหว่างเรียนนักเรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการคิดและฝึกใช้กระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการคิดแก้ปัญหา พร้อมทั้งฝึกการเชื่อมโยง การสื่อสารนำไปสู่ มโนทัศน์ แล้วนักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะหลายรูปแบบ ทั้งจากการชี้แนะของครูผู้สอน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันกับเพื่อนและฝึกด้วยตนเองอย่างอิสระ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เกิดแรงจูงใจภายในมีกำลังใจ ท้าทายความสามารถของตนเอง เกิดการใฝ่เรียนรู้ เพียรพยายามและเกิดความชำนาญมากขึ้นเป็นลำดับ

3. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ตามแนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด นักเรียนมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเองและฝึกกับเพื่อนเป็นกลุ่มในระดับมากที่สุด เป็นอันดับ 1 และมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและเพื่อนในระดับมาก

เป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมที่ไม่เน้นวิชาการมากจนเกินไปแต่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานการณ์ที่กำหนดทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ตื่นเต้นที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ใกล้ตัว และได้เรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และจากการจัดบรรยากาศเชิงบวกให้กับผู้เรียน โดยครูเป็นเพียงที่ปรึกษา ช่วยคิดช่วยแสดงความคิดเห็นทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความสุข ผู้เรียนจึงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับทฤษฎีของ เฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg and other) ที่กล่าวว่า มีปัจจัยหรือองค์ประกอบ 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) และ องค์ประกอบค้ำจุน (Maintenance Factors) หรือองค์ประกอบสุขอนามัย (Hygiene Factors) องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติโดยตรง และเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ลักษณะของงาน (Work itself) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และความก้าวหน้า (Advancement) เมื่อพิจารณาพบว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแรงจูงใจที่ดี ในการจัดกิจกรรมของครู ได้เห็นความสำเร็จของงาน ได้เป็นที่ยอมรับ ผู้เรียนจึงเกิดความพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอย่างคงทน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงในการจัดการเรียนรู้รายวิชาเทคโนโลยีวิทยาการคำนวณ ในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดขั้นสูงด้านอื่น ๆ ของนักเรียน
3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม
4. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) .กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ผนวกเดช สุวรรณทัต. (2560). Computational Thinking ในชั้นเรียนแห่งศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ในโรงเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2552). ทักษะการคิดและการจัดการเรียรู้. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

วิจารณ์ พานิช. (2556). การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส อาร์.พริ้นติ้ง.

ศศิเทพ ปิติพรเทพิน. (2563). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: บอสส์ การพิมพ์.

ศิริรัตน์ หวังสะแล่ะฮ์. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนสาระวิทยาการคำนวณ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารสมาคมนักวิจัย, 26(1), 125–137.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สถาพร พฤฑฒิกุล. (2555). คุณภาพผู้เรียน...เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (QUALITY OF STUDENTS DERIVED FROM ACTIVE LEARNING PROCESS). วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 3(2), 1-13.

Barefoot, C. A. S. (2014). Computational thinking. from https://barefootcas.org.uk/wpcontent/uploads /2014/10/Computational-thinking-Barefoot-Computing.pdf

Bell, T. C., Witten, I. H., & Fellows, M. (2015). CS unplugged: An enrichment and extension programme for primary-aged students. University of Canterbury.

Dick, W., & Carey L.O. (2005). The systematic design of instruction. 5th ed. New York: Addison-Wesley, Longman.

Heimer, R.T., and Trueblood, C.R. (1997). Strategies for teaching children mathematics. Reading Mass: Addison wesly.

Johnson, D.A., and Rising, G.R. (1972). Guidelines for teaching mathematics. Belmont, California: Wadsorth Publishing.

Joyce, B., Weil, M., and Calhoun, E. (2009). Models of teaching. 8th ed. New York: Allyn & Bacon.

Seymour Papert. (2002). Toward constructivism for adult learners in online learning environments. British journal of educational technology, 33(1), 27-37.

Tsarava, K., Moeller, K., Pinkwart, N., Butz, M., Trautwein, U., & Ninaus, M. (2017). Training computational thinking: Game-based unplugged and plugged-in activities in primary School. Germany: University of Tübingen.

Wing, J. M. (2006). Computational thinking. Communications of the ACM, 49(3), 33-36.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The development of a learning management model using Active Learning process based on the Problem Based Learning (PBL) concept to develop problem-solving abilities Science and Technology Learning of Prathom Suksa 5 students.

เสาวนิตย์ แก้วฤทธิ์[1*]
Saowanit Keawrit[1*]

[1] ครูชำนาญการพิเศษ, โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี
[2] professional teacher, Anubantadsabantambon Mae Khari school.
[*]**Corresponding author, E-mail:** saowanit@atm.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ (ADICE Model) แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหา และแบบวัดความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ADICE Model) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ องค์ประกอบเชิงกระบวนการ และองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention) 2) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (Diagnose) 3) ขั้นคิดค้นวิธี (Invent) 4) ขั้นรวบรวมข้อมูล (Compile) และ 5) ขั้นนำเสนอข้อมูลและลงข้อสรุป (Exhibit) หลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ADICE Model) พบว่า นักเรียนมีความสามารถในความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (ADICE Model) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ความสามารถในการแก้ปัญหา

Abstract

The purpose of this study was to develop the instructional model for develop Problem solving ability by using problem based learning concept approach in science and technology Subject for the student in prathomsuksa five. The samples were 23

PrathomSuksa five students in Anubantadsabantambon Mae Khari school . The research instruments were lesson plans following the ADICE Model, problem solving ability test and opinion questionnaire about satisfaction through ADICE Model. The results of study revealed that, the model in term of learning process included Attention (A), Diagnose (D), Invent (I) Compile (C) and Exhibit (E). Problem solving Ability of students were statistically significant higher than before the instruction at .01 level. The students' satisfaction toward the model was at the highest agreement level.

Keywords: Problem based Learning, Problem solving Ability

บทนำ

ในปัจจุบันการศึกษาของประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศโดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ พัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 1) สำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ 3R x 7C ประกอบด้วย 3R ได้แก่ อ่านออก เขียนได้และคิดเลขเป็น 7C ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ ดังนั้นการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st century skills) จึงจำเป็นต้องเตรียมคนให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผันและคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว (วิจารณ์ พานิช, 2555: 18-19) นอกจากนี้วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์ (2560: 15) ได้กล่าวว่า ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 นั้นถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ นักเรียนทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นต้น ๆ จะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างจริงจัง เพื่อเกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คือทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาการสื่อสาร และการร่วมมือกันทำงาน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 23 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความรู้และทักษะ ทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ในมาตรา 24 ระบุว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2562: ออนไลน์) การจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต จะต้องเชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม ระบบเศรษฐกิจที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์, 2560:

15) ซึ่งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งในด้านความสามารถ ในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการหาวิธีการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักการเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้ มาใช้ในการป้องกัน แก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 6-7) ในชีวิตประจำวันของคนต้องเผชิญกับปัญหาอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาจะสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เคร่งเครียด และหาทางออกหรือวิธีการที่เหมาะสมกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ หากบุคคลที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ, 2561: 160) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหานั้น การจัดการเรียนรู้ของนักเรียนควรเน้นให้การเรียนรู้ของนักเรียนเกิดจากกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ เพราะกระบวนการเท่านั้น ที่นำไปสู่การทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ เผชิญสถานการณ์ การสร้างค่านิยมต่อสังคม จึงส่งผลให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจเลือกอย่างชาญฉลาด และสามารถแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในทุกสถานการณ์ได้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข,2558: 5)

สำหรับแนวทางการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาวิธีคิด ความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางานด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสามารถค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมินสารสนเทศ ประยุกต์ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณและความรู้ด้านวิทยาการวิทยาศาสตร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ,2560: 30) นอกจากนี้แนวทางการจัดการศึกษาจากร่างยุทธศาสตร์ชาติในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์การปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมโดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นนักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลามีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการใช้ฐานความรู้และระบบคิดในลักษณะ สหวิทยาการ ประกอบด้วย Science (ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการตั้งคำถาม) Technology (ความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี) Engineering (ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์และการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา) และ Mathematics (ความรู้ด้านคณิตศาสตร์และระบบคิดของเหตุผลและการหา

ความสัมพันธ์) พัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีผสมผสานในการเรียน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560:ออนไลน์) มุ่งแก้ไขปัญหาที่พบเห็นในชีวิตจริงเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการปฏิบัติงานที่ต้องใช้องค์ความรู้และทักษะกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี ผนวกกับการออกแบบเชิงวิศวกรรม นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในอนาคต (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558: 4) สอดคล้องกับวศิณีส์ อิศรเสนา ณ อยุธยา (2559: 33) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาได้รับความสนใจมากในปัจจุบัน เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้ลงมือกระทำอย่างกระตือรือร้นและได้ผลงานออกมา โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนได้เรียนรู้จากการวางแผนทำกิจกรรม สืบค้น และการคิดแก้ปัญหา

การจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning :PBL) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง นักเรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อนักเรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 1) โดยวศิณีส์ อิศรเสนา ณ อยุธยา (2559: 38) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษารูปแบบหนึ่ง ซึ่งครูมีหน้าที่เลือกวิธีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับวัย เนื้อหาจุดประสงค์ในการเรียนรู้ และผลที่ได้รับ โดยนำมาตรฐานการศึกษามาใช้ประกอบในการจัดการเรียนการสอนตามหัวข้อที่สอน ครูอาจสอนตามหัวข้อโดยแยกตามแต่ละกระบวนการหรือนำมาสอนร่วมกันทีละส่วนขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสามารถของครู เป็นการสอนที่ให้นักเรียนได้ลงมือกระทำอย่างกระตือรือร้น และได้ผลงานออกมา โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนได้เรียนรู้จากการวางแผนทำกิจกรรม สืบค้น และการคิดแก้ปัญหา สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555: 15) ครูต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง สำหรับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการใช้ปัญหาเป็นฐานตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ของ Wood (2003: 9) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ระบุและทำความกระจ่างกับคำที่ไม่คุ้นเคยในสถานการณ์ ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 3 ระดมสมองหาทางแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ระบุวิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ขั้นที่ 6 ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นรายบุคคล และขั้นที่ 7 นำสิ่งที่ได้ศึกษามาเสนอกลุ่ม การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการใช้ปัญหาเป็นฐาน ใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล (ศศิเทพ ปิติพรเทพิน, 2558: 163) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิขรินทร์ธาร โคตรสิงห์ (2557: 40-52) ได้พัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับพัฒนาทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมทางการเรียนที่ดีขึ้นและมีเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ดีขึ้น สอดคล้องกับอาทิตยา พูนเรือง (2559: 30-66) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เรื่องเอนไซม์โดยใช้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับปุญญพัฒน์ โคตรบุตร (2560: 41-66) ได้ศึกษาการบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาในการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่สามารถเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ ทั้งนี้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการกระทำ และผู้เรียนต้องมีการทำความเข้าใจความรู้ใหม่โดยต้องอาศัยประสบการณ์เดิมที่สั่งสมมาเป็นพื้นฐานในรูปแบบของการพัฒนาหรือเปลี่ยนความคิดที่มีอยู่แล้วของผู้เรียน การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เป็นการสร้างและยอมรับความคิดใหม่ หรือเป็นการจัดโครงสร้างความคิดที่มีอยู่แล้วใหม่เพื่อนำไปปรับใช้ ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวจะสัมพันธ์กับการมีปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการคิดเชิงตรรกะ รวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม วุฒิภาวะ และการปรับตัวของบุคคลนั้น จากแนวคิดดังกล่าวทฤษฎีของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้ เมื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียน ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหา จะได้ไม่ถูกหลอกลวง หรือถูกครอบงำ จากสื่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยเฉพาะสื่อทางเครือข่ายอินเตอร์เน็ต และ มีความสามารถในการสรุปและตัดสินใจด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล โดยการเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ของตนเองจากความสัมพันธ์ของสิ่งที่เผชิญ กับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมโดยจัดให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหา ที่แตกต่างกันโดยผู้สอนจะเป็นผู้ช่วยเหลือมีการตรวจสอบความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งการตรวจสอบกันเอง ระหว่างกลุ่ม หรือผู้สอนช่วยเหลือในการตรวจสอบความรู้ใหม่ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติกิจกรรมการแก้ปัญหาด้วยตนเอง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อธิบายเหตุผล ในการแก้ปัญหาของตนเอง ซึ่งจะสะท้อนถึงความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้ที่จะนำมาแก้ปัญหาและสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้รวมทั้งการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญในตัวผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้โดยใช้ “ปัญหา” มาเป็นฐานในการแสวงหาความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาได้ด้วยตนเอง จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) นักการศึกษาชาวอเมริกันซึ่งเป็น ผู้คิดค้น วิธีสอนแบบแก้ปัญหา และเป็นผู้เสนอแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติ หรือ ได้ลงมือกระทำ ด้วยตนเอง (Learning by doing) จากแนวคิดนี้ ได้นำไปสู่แนวคิดของการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งแนวคิดของ PBL ก็มีรากฐานมาจากแนวคิดของ ดิวอี้ เช่นเดียวกัน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎี การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทของการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาไปพร้อมกันด้วยการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการ

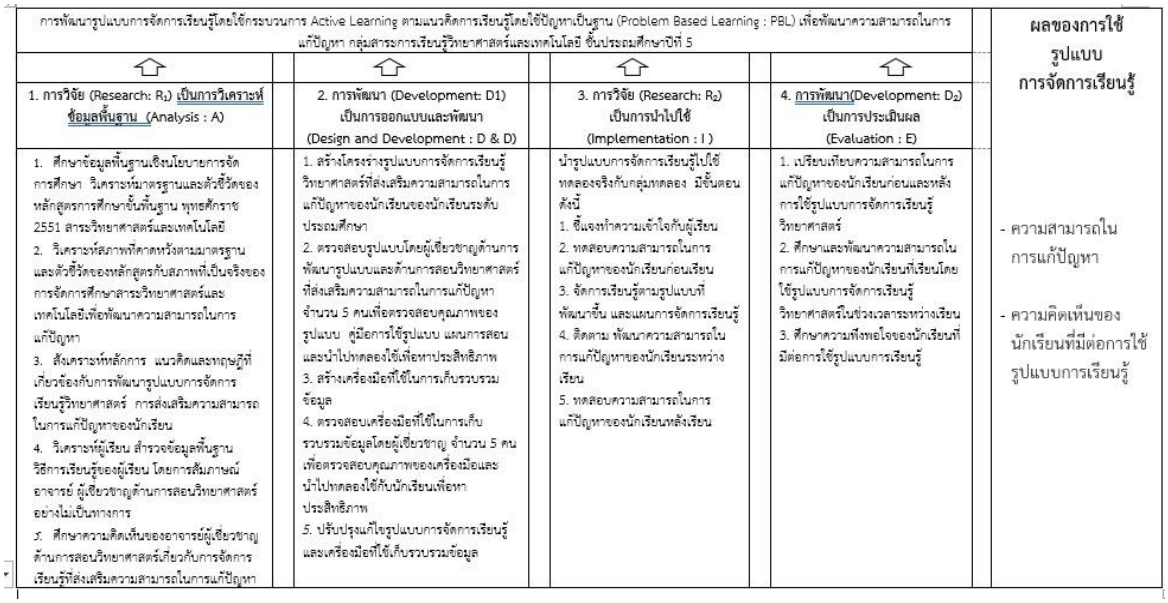
ทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก ถ้ามองในแง่ของยุทธศาสตร์การสอน PBL เป็นเทคนิคการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิจารณญาณ แก้ปัญหาการคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้นำเอาทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) มาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนำมาจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ สามารถออกแบบขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการและได้ฝึกคิดอย่างฉลาด อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาและมีผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สูงขึ้นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาเพื่อการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้



ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 23 คน

2. การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ทำการสร้างโดยนำ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบและประเมินหาความเหมาะสมพร้อมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยได้ทำการสร้างขึ้นโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.813 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและหาค่าความดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R_1) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis: A) : การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์แนวคิดหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อนำมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D_1) เป็นการออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D & D) การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้พัฒนาและหาคุณภาพ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนารูปแบบและด้านการสอนวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้และเครื่องมือประกอบการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพก่อนนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R_2) เป็นการนำไปใช้ (Implementation: I) : การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของแนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในขั้นการวิจัย (Research: R_2) ในขั้นนี้ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างใช้รูปแบบการวิจัย Pre-Experimental Design โดยประยุกต์ใช้แบบแผนการการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (The one group Pretest-Posttest Design)

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D_2) เป็นการประเมินผล (Evaluation: E) การประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในขั้นของการพัฒนา (Development: D_2) และแนวคิดการประเมินผลตามแบบจำลองการออกแบบระบบการเรียนการสอน ซึ่งมีการปรับปรุงจากแนวคิดเดิมของการลำดับขั้นตอนให้มีความเป็นระบบ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันร่วมกับแนวคิดแบบจำลองการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบของ Dick and Carey (2005) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ Joyce, will & Calhoun (2009) และทฤษฎีการใช้ปัญหาเป็นฐานและกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในขั้นตอนที่ 3 โดยผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของรูปแบบ ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active

Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลแม่ขรี

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Attention) 2) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (diagnose) 3) ขั้นคิดค้นวิธี (Invent) 4) ขั้นรวบรวมข้อมูล (Compile) และ 5) ขั้นนำเสนอข้อมูลและลงข้อสรุป (Exhibit) โดยสังเคราะห์ขึ้นจากแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งมาจากกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมนิยม (Behaviorist learning theory) และกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพุทธิปัญญานิยม (Cognitive learning theory) เมื่อนำไปหาประสิทธิภาพพบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.94/84.69 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. หลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ADICE Model) นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning: PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ADICE Model) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5” สรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นนี้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสม /สอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมครอบคลุมความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา และองค์ประกอบของรูปแบบแต่ละองค์ประกอบ มี

ความสัมพันธ์สอดคล้องส่งเสริมซึ่งกันและกัน และมีความเหมาะสม /สอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแต่ละองค์ประกอบ ในส่วนขององค์ประกอบเชิงหลักการและวัตถุประสงค์ หลักการของรูปแบบมีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานสามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนแสดงให้เห็นจุดเน้นในการเรียน การสอนวัตถุประสงค์มีความเหมาะสมชัดเจน สามารถแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดในตัวผู้เรียน หลักการและวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกันตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสม/สอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับองค์ประกอบเชิงกระบวนการ กระบวนการเรียนการสอนมีขั้นตอนครบถ้วนเหมาะสมและสอดคล้องต่อเนื่องกัน ขั้นตอนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสามารถทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ มีความเหมาะสม/สอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้แล้วองค์ประกอบเชิงเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการและวัตถุประสงค์ ปัจจัยสนับสนุนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสม /สอดคล้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning: PBL) เพื่อพัฒนาการคิดแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบมีการดำเนินตามขั้นตอนของวิธีการเชิงระบบโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและศึกษาวิเคราะห์สิ่งที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นจริงเพื่อเติมเต็มทักษะที่ต้องมีมาก่อน (Prerequisite Skills) วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทักษะแห่งอนาคตใหม่ แนวทางการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและได้ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนโดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐานวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนจากการสัมภาษณ์ครู ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อเติมเต็มความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้เรื่องใหม่ ร่วมกับกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยหลักการและแนวปฏิบัติของการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้เน้นการเชื่อมโยงความคิด นำไปสู่ กระบวนการแก้ปัญหาและการร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของธอร์นไดค์ (Thorndike 1993) ที่ว่าด้วยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่และหลักการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือการกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้เกิด การเรียนรู้ ที่คงทน รวมทั้งแนวคิดการสร้างความรู้ของ ไวก็อทสกี้ (Vygotsgy, 1978) ที่ว่าการเรียนรู้ตามหลักการแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ มุ่งเน้นไปที่กระบวนการสร้างความรู้ (Process of Knowledge Construction) เป็นการเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง (Authentic Tasks) ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจัดสถานการณ์ บรรยากาศ สื่อการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งชี้แนะการให้แนวคิดแนวทางและฝึกฝนกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเอง โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งประยุกต์ใช้แนวคิดของ คอทเทรล (Cottrel 1999, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี 2554: 11), วัชรา เล่าเรียนดี (2554: 10-12) และยุพิน พิพิธกุล (2545: 21-23) ที่ประกอบด้วยการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ระบุปัญหาทำความเข้าใจปัญหา จำแนกแยกแยะสิ่งที่โจทย์ถาม (ผล) และสิ่งที่โจทย์ถาม (เหตุ) 2) เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล 3) กำหนดหลักการวิธีคิดหาคำตอบและดำเนินการคิดย้อนกลับ จากผล

ไปสู่เหตุ 4) สรุป เขียนแสดงวิธีจากเหตุไปสู่ผล นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับผลการวิจัยสรุปหลักการสอนที่มีประสิทธิภาพของโบรฟี่ (Brophy, 1979, 1982, อ้างถึงใน วัชรา เล่าเรียนดี, 2554: 138) ที่ว่าควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดยตลอดโดยครูเป็นผู้ดำเนินการด้วยกิจกรรมและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติตลอดเวลาในการสอนโดยใช้คำถาม คำสั่ง การแนะนำที่ชัดเจน ง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติ เพื่อการตอบที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพนั้นคือ ครูต้องเตรียมคำถาม กิจกรรมต่าง ๆ ล่วงหน้าเป็นอย่างดี ให้โอกาสนักเรียนในการอ่าน ฝึกปฏิบัติและตอบคำถามทั่วถึงกันทั้งชั้นและตามด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจนและเพื่อการปรับปรุงแก้ไขคำตอบที่ผิดของนักเรียน พัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนให้เกิดความชำนาญคล่องแคล่วที่สุด ติดตามความเจริญก้าวหน้า พัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและให้คำแนะนำเมื่อจำเป็น จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนร่วมกันเรียนรู้ตามแนวคิดของสลาวิน (Slavin, 1990) ที่ว่าการที่ผู้เรียนได้ร่วมมือกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ภูมิใจในตัวเอง ตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองและกลุ่ม ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี มีการยอมรับผู้อื่นมากขึ้น สร้างความมั่นใจ ในตนเองและรู้ถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น สอดคล้องกับจอยซ์ และเวล (Joyce and Weil, 1986) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ช่วยพัฒนาผู้เรียนด้านสติปัญญาโดยเพื่อนในกลุ่มจะช่วยเหลือแนะนำกัน เนื่องจากผู้เรียนในวัยเดียวกันสามารถสื่อสารสื่อความหมายแก่กันได้ง่ายและทำให้เข้าใจง่ายกว่าที่ครูสอน รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับ การกระตุ้นเตรียมความพร้อม การนำเสนอเนื้อหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และกระบวนการคิดแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการ ฝึกการคิด เน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ มีความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและคงทน สร้างสังคมของการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยให้เกิดมโนทัศน์ แนวคิด มุมมองที่หลากหลาย จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ผ่านเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น อย่างเป็นระบบตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่าความเหมาะสม/สอดคล้อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตั้งแต่ 4.60-4.80 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตั้งแต่ 0.45-0.55 ซึ่งแสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม/สอดคล้องใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความเหมาะสมในการนำไปใช้สถานการณ์จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (2552: 109) ได้ให้กล่าวถึงการออกแบบจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบมีลักษณะเป็นศาสตร์แห่งการสร้างสรรค์การสอนที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จากบริบทของการเรียนการสอนโดยอาศัยทฤษฎีระบบเป็นพื้นฐานในการดำเนินการเพื่อนำมาสู่การวางเค้าโครง (outline) ให้เห็นภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนทั้งระบบ ด้าน Kevin Kruse (2008) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเชิงระบบ (system approach) ว่าประกอบด้วย 5 ขั้นหรือที่เรียกว่า “ADDIE Model” ซึ่งเป็นวิธีการเชิงระบบที่ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิผล (effectiveness) และมีความเหมาะสม (appropriateness) โดยมีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ คือขั้นตอนของการวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการนำเสนอ ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา เป็นการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัด การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้ เป็นการนำสาระและกิจกรรมไปใช้ประกอบด้วยการวางแผน ในการบริหารจัดการในการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้และดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนที่ 5 การประเมิน เป็นการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนและประสิทธิผลของสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิด ของทิศนา แขมมณี (2548: 204) ที่กล่าวโดยสรุปว่ากระบวนการที่จำเป็นในการสร้างระบบ คือการกำหนดจุดมุ่งหมายของระบบการศึกษาหลักการทฤษฎีแนวคิดสภาพการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดองค์ประกอบของระบบและการจัด ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นนี้จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ สามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนโดย รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีการทบทวนความรู้ ทักษะสำคัญที่เกี่ยวข้องจนเข้าใจ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ฝึกการคิด การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ที่มุ่งเน้นกระบวนการ มีขั้นตอนที่ชัดเจน นำไปสู่การคิดที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงและให้ความสำคัญกับการตรวจสอบย้อนกลับ นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันสร้างพลังในการเรียน ได้แนวคิดมุมมองที่หลากหลาย และได้ฝึกทักษะโดยการชี้แนะของครูผู้สอน ฝึกทักษะอย่างอิสระเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันเรียนรู้กับเพื่อน รวมทั้งการฝึกทักษะด้วยตนเอง สอดคล้องกับที่ โจนส์ (Jones, 1967) ให้ความคิดเห็นว่าในการแก้ปัญหานั้น สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงก็คือการแยกแยะและวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อพิจารณาว่ามีสิ่งใดที่จะช่วยในการแก้ปัญหาได้บ้าง ซึ่งในขั้นนี้ไม่เพียงแต่จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านสติปัญญาทั่วไปเท่านั้น แต่ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมและความรู้พื้นฐานไปสู่สถานการณ์ใหม่อีกด้วย และจอห์นสัน และริสซิ่ง (Johnson and Rising, 1972) มีความคิดเห็นในเรื่องขององค์ประกอบในการแก้ปัญหาว่าเป็นกระบวนการทางสมองที่ซับซ้อน ประกอบด้วยการมองเห็นภาพการจินตนาการ การจัดทำ อย่างมีทักษะการแก้ปัญหา การสรุปในเชิงนามธรรมและการเชื่อมโยงความคิด ซึ่งไฮเมอร์ และทรูบลัด (Heimer and Trueblood, 1977) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาไว้หลายประการ คือ เทคนิคการรู้คำศัพท์ การรู้คำศัพท์ในโจทย์คำถามจะช่วยให้นักเรียนมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา ครูอาจจะช่วย

ฝึกฝนให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มให้มากขึ้น โดยการจัดหาเกมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ทักษะการแก้ปัญหามาให้นักเรียนเล่น นอกจากนี้แล้วนักเรียนยังจะต้องมีทักษะการคำนวณ การแยกแยะข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง การหาความสัมพันธ์ของข้อมูล การคาดคะเนคำตอบ การเลือกใช้วิธีจัดกระทำกับข้อมูลอย่างถูกต้อง ความสามารถในการหาข้อมูลเพิ่มเติมและการแปลความหมายของโจทย์ นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับที่ วัชรา เล่าเรียนดี (2552: 44) ให้แนวคิดว่ารูปแบบการสอนและวิธีจัดการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบและหลายวิธี การเลือกใช้ควรให้เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ลักษณะเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน และสื่อการเรียนรู้ รูปแบบวิธีสอนคิดหรือวิธีสอนคิดหลาย ๆ วิธีสามารถนำมาพัฒนาได้ทั้งทักษะการคิดและความรู้ในเนื้อหาสาระ ครูควรจะสามารถเลือกและตัดสินใจได้ว่าควรเลือกรูปแบบใดหรือควรบูรณาการรูปแบบใดหรือเทคนิควิธีสอนแบบใดในการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดนั้นไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับวิธีสอนหรือรูปแบบการสอนคิดที่เหมาะสมเท่านั้น เพราะทักษะการคิด ลักษณะการคิดแต่ละประเภท แต่ละระดับความสามารถจะผสมผสานกับวิธีจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ แม้กระทั่งวิธีสอนแบบบรรยายหรือ วิธีสอน อื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิธีสอนทักษะการคิดโดยตรง การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดจะต้องใช้กิจกรรมหลากหลาย ประกอบด้วยกิจกรรมการใช้คำถามปลายเปิดที่ไม่ได้มีคำตอบเพียงคำตอบเดียว คำถามเปิดกว้างให้คิดหาคำตอบคำอธิบายที่หลากหลาย นอกจากนี้แล้วทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เน้นกระบวนการเรียนรู้ ไม่เน้นแต่เพียงความถูกต้องของคำถาม ในการนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา อาศัยสาระความรู้เป็นสื่อในการพัฒนาความสามารถในการคิดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการนำเสนอกระบวนการคิดมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ (Concept) การเสนอกระบวนการคิดเป็นการช่วยให้มองเห็นสิ่งที่จะเรียนที่เป็นกระบวนการชัดเจนหรือผลลัพธ์ที่ต้องปฏิบัติให้ได้โดยใช้วิธีการคิดและวิธีการสอนแบบผสมผสาน ร่วมกับสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาและคุณลักษณะของผู้เรียนไปสู่การค้นพบและสรุปมโนทัศน์ (Concept) ได้ด้วยตนเองและเน้นการฝึกทักษะใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกทักษะเป็นกลุ่ม เป็นคู่ และเป็นรายบุคคล ตรวจสอบความเข้าใจ ดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ซึ่งแบ่งกลุ่มคละตามความสามารถในการเรียน ดังนั้นระหว่างเรียนนักเรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนกระบวนการคิดและฝึกใช้กระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการคิดแก้ปัญหา พร้อมทั้งฝึกการเชื่อมโยง การสื่อสารนำไปสู่มโนทัศน์ แล้วนักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะหลายรูปแบบ ทั้งจากการชี้แนะของครูผู้สอน และเปลี่ยนเรียนรู้กันกับเพื่อนและฝึกด้วยตนเองอย่างอิสระ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เกิดแรงจูงใจภายในมีกำลังใจ ท้าทายความสามารถของตนเองเกิดการใฝ่เรียนรู้ เพียรพยายามและเกิดความชำนาญมากขึ้นเป็นลำดับ

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ Active Learning ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด นักเรียนมีความคิดเห็นว่านักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาโดยการชี้แนะของครู รวมทั้งฝึกด้วยตนเองและฝึกกับเพื่อนเป็นกลุ่มในระดับมากที่สุด เป็นอันดับ 1 และมีความคิดเห็นว่า

นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและเพื่อนในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดกิจกรรมที่ไม่เน้นวิชาการมากจนเกินไปแต่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานการณ์ที่กำหนดทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ตื่นเต้นที่จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ใกล้ตัว และได้เรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และจากการจัดบรรยากาศเชิงบวกให้กับผู้เรียน โดยครูเป็นเพียงที่ปรึกษา ช่วยคิดช่วยแสดงความคิดเห็นทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความสุข ผู้เรียนจึงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีของ เฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg and other.) ที่กล่าวว่า มีปัจจัยหรือองค์ประกอบ 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) และ องค์ประกอบค้ำจุน (Maintenance Factors) หรือองค์ประกอบสุขอนามัย (Hygiene Factors) องค์ประกอบจูงใจ (Motivation Factors) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติโดยตรง และเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ลักษณะของงาน (Work itself) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และ ความก้าวหน้า (Advancement) เมื่อพิจารณาพบว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแรงจูงใจที่ดี ในการจัดกิจกรรมของครู ได้เห็นความสำเร็จของงาน ได้เป็นที่ยอมรับ ผู้เรียนจึงเกิดความพอใจและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนอย่างคงทน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่บูรณาการเนื้อหาสาระในรายกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียน
3. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม
4. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างของผู้เรียน
5. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). .กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชนาธิป พรกุล. (2552). การออกแบบการสอนการบูรณาการการอ่านการคิดวิเคราะห์และการเขียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2548). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปุญญพัฒน์ โคตรบุตร. (2560). การบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาในการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข.(2558).การจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2561). *จำเป็นต้องปฏิรังสรรค์การศึกษาไทย.*กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุพิน พิพิธกุล. (2554). *รูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ (1).* ในประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางคณิตศาสตร์. หน่วยที่ 6, (หน้า 1-69). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วศิณีส์ อิศรเสนา ณ อยุธยา.(2559). เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ STEM Education (สะเต็มศึกษา). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์ (2560).กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 12). นครปฐม: เพชรเกษมพริ้นติ้ง กรุ๊ป.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ศศิเทพ ปิติพรเทพิน.(2558). การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์กับสังคมแห่งศตวรรษที่ 21. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิขรินทร์ธาร โคตรสิงห์. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสาหรับพัฒนาทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา. 11(2), 40-52.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2550). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กในการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2562). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2564 จาก https://www.soc.go.th/?p=9636

อาทิตยา พูนเรือง. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์เรื่อง เอนไซม์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Dick, W., & Carey L.O. (2005). The systematic design of instruction. 5th ed. New York: Addison-Wesley, Longman.

Heimer, R.T., and Trueblood, C.R. (1997). Strategies for teaching children mathematics. Reading Mass: Addison Wesly.

Johnes, C.J. (1967). *Learning: Professional education for teacher.* New York: Harcourt Brace and World.

Johnson, D.A., and Rising, G.R. (1972). Guidelines for teaching mathematics. Belmont, California: Wadsorth Publishing.

Joyce, B., Weil, M., and Calhoun, E. (2009). *Models of teaching*. 8th ed. New York: Allyn & Bacon.

Joyce, Bruce and Weil, Masha. (1986). *Models of teaching*. United States of America. Prentice Hall International.

Kruse, K. (2008). Introduction to instructional design and the ADDIE model. Available from http://www.transformativedesigns.com/id_systems.html.

Slavin, R. E. (1980). Effects of student teams and peer tutoring on academic achievement and time on-task. Journal of Experimental Education, 48, 252-257.

Thorndike, Edward Lee. (1993). *Management of organization behavior*. New Jersey: A Simon & Schuster.

Wood, Douglas. (2003). Strategy, competition and diversification in European and Mexican banking. International Journal Banking Marketing. 21 (4) pp. 202 – 216.

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนวิชาการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

The Development of English Reading and Writing Skills of Kanchanaburi Rajabhat University Students Studying Communicative English for Reading and Writing

พรรณวิภา ชมภูงาม[1*]
Phanwipha Chomphungam[1*]

[1] อาจารย์, คณะมนุษศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาอังกฤษธุรกิจ
[1] Lecturer, Department of English Business, Faculty of Humanities and Social Science Rajabphat Kanchanaburi University
* **Corresponding author, E-mail:** hanaongju@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ภาคการศึกษาที่ 2/2564 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาปริญญาตรีที่เรียนลงเรียนวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับผู้วิจัย ภาคการศึกษาที่ 2/2564 จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยคือการวัดผลโดยข้อสอบวัดผลก่อนและหลังทำการวิจัย ข้อสอบกลางภาค ข้อสอบย่อยและข้อสอบปลายภาค การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1.การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีผลคะแนนสอบมากขึ้นในระดับดีและสอบผ่านอย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ของ E.I คือ 80/80

2.การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยกิจกรรมเป็นฐานเสริมสร้างให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนภาษาอังกฤษ สนุกสนาน มีความสามัคคีและเรียนรู้เรื่องการแบ่งงานกันทำ เพิ่มทักษะทางด้านภาษาและความรู้ทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนา ทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ กิจกรรมเป็นฐาน

Abstract

The objective of this research was to develop of English reading and writing skills of Kanchanaburi Rajabhat University students studying Communicative English for Reading and Writing academic year of 2/2021 by using Activities- Based Learning. This was a participatory action research (PAR). The target group was 21 undergraduate students,

studying Communicative English for Reading and Writing course, academic year 2/2021. Data collections were pre-test and post-test, midterm-examination, a mini-test, and final-examination, respectively. The data were analyzed by percentage and mean.

The research found the following results:

1. The developing of reading and writing skills of English of the sampling group by Activities- Based Learning had higher test scores in good level and passed the exams effectively, according to E.I criterion of 80/80.

2. The developing of reading and writing skills of English of the sampling group by Activities- Based Learning encouraged the students to have more enthusiasm for learning English, having fun, having unity, learning to share a work and increasing the language skills and cultural knowledge.

Keywords: the Development, English Reading and Writing Skills, Activities- Based Learning

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ดังกล่าว (ศิริวรรณ ฉัตรมณี รุ่งเจริญ และ วรางคณา ทองนพคุณ, 2557: 4)

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) (อนงค์ คำแสงทอง อ้างถึงใน วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สาระวิชาหลัก (Core Subjects) หนึ่งในนั้น คือ ภาษาแม่และภาษาสำคัญของโลก โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษในสังคมโลกปัจจุบัน คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลของโลกที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย และเข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีชีวิตของผู้คนจำนวนไม่น้อย จากอิทธิพลของความก้าวไกลทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งผลให้ภาษาอังกฤษยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงการประกอบอาชีพ และการจัดหลักสูตรการศึกษาของไทยมีหลักสูตรการศึกษาระดับขั้นการศึกษาพื้นฐาน ไม่ได้มองข้ามความสำคัญและความจำเป็นของภาษาอังกฤษ มีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องได้เรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน เข้าใจความแตกต่างของภาษา การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ง่ายและกว้างขึ้น ในขณะที่ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เช่น ภาษาจีน

ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี เป็นต้น สถานศึกษาสามารถจัดสอนได้ตามความเหมาะสมโดยให้อยู่ในดุลพินิจเพื่อพัฒนาให้สังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าและเพื่อยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล (ฟาฏินา วงศ์เลขา, 2553: ออนไลน์) Education First ได้เผยดัชนีการจัดอันดับทักษะด้านภาษาอังกฤษจากกลุ่มประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักหรือภาษาราชการ หรือ EF English Proficiency Index ประจำปี 2019 โดยพบว่าปีนี้ ทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยร่วงต่อเนื่องเป็นปีที่สามติดต่อกัน อยู่ในอันดับที่ 74 จากทั้งหมด 100 ประเทศ ได้ผลคะแนนรวม 47.62 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับต่ำมาก (very low proficiency)

หากย้อนไปในปี 2018 ทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่ในอันดับที่ 64 จากทั้งหมด 88 ประเทศ ด้วยคะแนน 48.54 ขณะที่ปี 2017 อยู่ในอันดับ 53 จากทั้งหมด 80 ประเทศด้วยคะแนน 49.7จากการจัดอันดับดังกล่าวส่งผลให้ ประเทศไทยกลายเป็นมีคะแนนต่ำสุดเป็นอันดับสามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เวียดนามในอันดับ 52 ของโลก ตามด้วยอินโดนีเซียในอันดับ 61 ซึ่งแม้ถูกจัดในระดับ Low Proficiency แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ดีกว่าไทย (โพสต์ทูเดย์,2562: ออนไลน์)

นอกจากนั้นยังพบว่าทักษะภาษาอังกฤษจากการสอบ TOEFL ของคนไทยเฉลี่ยอยู่ที่ 78 จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย 82 คะแนนในขณะที่ประเทศอื่นในเอเชียได้คะแนนสูงกว่า อาทิ เช่น อินเดีย 94 คะแนน มาเลเซีย 91 คะแนน ฟิลิปปินส์ 89 คะแนน ฮ่องกง 88 คะแนน อินโดนีเซีย 85 คะแนน เกาหลีใต้ 83 คะแนน พม่า 81 คะแนน และจีน 79 คะแนน เป็นต้น

จากยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาภาษาอังกฤษของประเทศไทย มี 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1. ปรับหลักคิดในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ กล่าวคือต้องเรียนเพื่อการนำไปใช้เป็น “เครื่องมือ” ในการสื่อสารและการเรียนรู้ มากกว่าการเรียนที่เน้นความถูกต้องในเชิงไวยากรณ์ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าการเรียนที่ผ่านมาเป็นไปในลักษณะการท่องจำและไวยากรณ์ 2. การออกแบบกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้เหมาะสมตามช่วงวัย 3. การพัฒนาคนหรือบุลลากรด้านการสอนภาษาอังกฤษ 4.การสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบดิจิทัล และ 5. การดีไซน์แบบทดสอบเพื่อวัดความสามารถภาษาอังกฤษ หรือ English Proficiency Tests เมื่อศึกษาต่อในระดับต่างๆ เพื่อให้กฎเกณฑ์ดังกล่าวเป็นตัวกระตุ้นความสามารถด้านการใช้ภาษาต่างประเทศของคนไทย จะเห็นได้ว่าแม้ปัจจุบันจะมีการดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหามาอย่างต่อเนื่อง แต่ผลสัมฤทธิ์ในศักยภาพดังกล่าวก็ยังไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร และยังคงเป็นปัญหาด้านการศึกษาของประเทศ ที่ลดทอนความสามารถในการแข่งขันของไทย (ผู้จัดการออนไลน์, 2562: ออนไลน์)

และผลงานวิจัยของ กรรณิการ์ ทองรุ่ง พรภิรมย์ หลงทรัพย์ รสริน เจิมไธสง และ ประนอม พันธไสว (2565) เรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทย ที่จัดการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้ กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 11.62 คิดเป็นร้อยละ 58.10 และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16 คิดเป็นร้อยละ 80 2. นักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48) และ งานวิจัยของปิยะนุช แจ่มหม้อ (2563) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เสริมทักษะภาษาอังกฤษ

เพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็น 7.05/81.08 หมายความว่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยในระหว่างเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 แผนคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.05 และมีร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ เฉลี่ยร้อยละ 81.08

จากผลการวิจัยข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนวิชาการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่โดยกิจกรรมเป็นฐาน”เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และ สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อสร้างความสนใจในการศึกษาภาษาอังกฤษแก่นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ภาคการศึกษาที่ 2/2564 โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ภาคการศึกษาที่ 2/2564 โดยใช้กจกรรมเป็นฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามแผน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. ระยะเวลาในการทำวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือในการทำวิจัย
5. ขั้นตอนในการทำวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1.การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสาร (Communicative reading and writing English Communication) รหัสวิชา 15021003 ปีการศึกษา 2/2564 แบ่งออกเป็น 3 ห้องมีจำนวน นักศึกษาทั้งหมด 100 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: https://cms.kru.ac.th/search_table.aspx.2010.)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative reading and writing English Communication) รหัสวิชา 15021003 ปีการศึกษา 2/2564 กับผู้วิจัยทั้งหมด 3 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษาทั้งหมดนักศึกษา 100 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ข้อสอบ pre-test วัดผลคะแนนโดยภาพรวมของแต่ละห้องเรียน โดยการใช้หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ จากห้องเรียนที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุดเป็นนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 21 คน

2.ระยะเวลาในการทำวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยใช้เวลาในการสอน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 60 นาที รวมเป็น 30 คาบและรวมเวลาที่ให้นักศึกษาทำโครงงาน 5 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 15 สัปดาห์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1 แผนการเรียนการสอนวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (มคอ.3)

3.2 แบบทดสอบภาษาอังกฤษ pre-test และ post-test

3.3 ข้อสอบย่อย (Mini-test)

3.4 ข้อสอบกลางภาคและปลายภาคเรียนที่ 2/2564

4.การสร้างเครื่องมือในทำวิจัย

4.1 แผนการเรียนการสอนวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (มคอ. 3) เป็นการการเรียนการสอนของวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานของคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษซึ่งมีแผนการสอนแบ่งเป็นการบรรยาย 3 ชั่วโมง หัวข้อในการเรียนการสอนครอบคลุมทั้งหมด 8 หัวข้อ รวมจำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอนตลอดภาคการศึกษาทั้งสิ้น 60 ชั่วโมง ในภาคการศึกษานี้ผู้วิจัยใช้หนังสือแบบเรียนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร Q: Skills for Success Reading and Writing by Jennifer Bixby and Joe McVeigh , Oxford เป็นหนังสืออ้างอิงในการวิจัย ซึ่งมีหัวข้อในการบรรยายคลุมทั้งหมด 8 หัวข้อตลอดภาคการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา 150213003 ทั้งหมด 8 บท โดยที่ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ 4-5 คน ตามจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 21 คน และทำการสอนตามเนื้อหาของแต่ละบทก่อนให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มคิดรูปแบบโครงการเพื่อที่จะนำมาเสนอให้สอดคล้องกับเนื้อหาแบบอิสระ ซึ่งหัวข้อและรายละเอียดมีดังนี้

หัวข้อบทที่ 1 Social Psychology ใช้เวลาเรียน 3 คาบ เวลาในการทำโครงงานนอกเวลาเรียน 1 สัปดาห์ และ ประเมินผลกิจกรรม 1 สัปดาห์

หัวข้อบทที่ 2 Education และ บทที่ 3 Cultural Studies ใช้เวลาเรียน 6 คาบ เวลาในการทำโครงงานนอกเวลาเรียน 1 สัปดาห์ และประเมินผลกิจกรรม 1 สัปดาห์

หัวข้อบทที่ 4 How do you have fun? และบทที่ 5 Architecture ใช้เวลาเรียน 6 คาบ เวลาในการทำโครงงานนอกเวลาเรียน 1 สัปดาห์ และประเมินผลกิจกรรม 1 สัปดาห์

หัวข้อบทที่ 6 Health Sciences และบทที่ 7 Urban Planning ใช้เวลาเรียน 9 คาบ เวลาในการทำโครงงานนอกเวลาเรียน 1 สัปดาห์ และประเมินผลกิจกรรม 1 สัปดาห์

หัวข้อบทที่ 8 Developmental Psychology ใช้เวลาเรียน 3 คาบ เวลาในการทำโครงงานนอกเวลาเรียน 1 สัปดาห์ และ ประเมินผลกิจกรรม 1 สัปดาห์

เนื้อหาทุกบทได้ระบุไว้ตาม มคอ.3 วิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มาสร้างเป็นแผนการสอนตามแนวคิดแบบกิจกรรมเป็นฐานดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปการสอนกิจกรรมในเนื้อหาของแต่ละบท

บทที่	เนื้อหา	โครงงาน
1.Social Psychology	Present simple tense (การใช้ is,am,are Vocabularies (adjectives) Reading Comprehension	-บอร์ดความรู้+เกมส์สุ่มวงล้อ -เกมส์โดมิโน่ (Domino) -เกมส์เขียนคำศัพท์จากภาพ -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ -โปรแกรมตอบคำถาม Kahoot
2.Education และ 3 Cultural Studies	Present simple tense (การใช้กริยาแท้) Vocabularies Capitalization and punctuation Adjectives and Adverbs Reading Comprehension	-บอร์ดความรู้+เกมส์ใบ้คำ -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ -เกมส์ตอบคำถามออนไลน์ -เกมส์ตอบคำถามโดยการที่มีความกับคำที่มีอักษรตัวหนาออนไลน์ -แข่งเติมคำศัพท์ลงในช่องว่างตามแนวนอนแนวตั้ง+word search
4 How do you have fun? และ5 Architecture	Vocabularies V+ noun collocations Subject and object pronoun Prepositions of locations Subject-verb agreement in different sentence types Reading Comprehension	-เกมส์บันไดงู -บอร์ดความรู้+ words search -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ+เกมส์เติมเลือกคำศัพท์ให้สอดคล้องกับประโยค -แบบฝึกหัดโปรแกรม Quizzes Whizzer ออนไลน์ -boardgames ออนไลน์
6 Health Sciences และ 7	Vocabularies	-เกมส์เสี่ยงเซียมซี (fortune

บทที่	เนื้อหา	โครงงาน
Urban Planning	Subject and object pronoun and possessive adjectives Collocations Modals can, could, should, and shouldn't Past simple tense (การใช้ was, were) Reading Comprehension	cookies) -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ+เกมส์แข่งเติมคำศัพท์ลงในช่องว่าง -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ+เกมส์แข่งเติมคำศัพท์แนวนอนแนวตั้ง -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ+แข่งจับคู่คำศัพท์คำแปล -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ
8 Developmental Psychology	Vocabularies Past simple tense (การใช้กริยาแท้) Reading Comprehension	-ต้นไม้แห่งความรู้ (จับสลากสอยดาว -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ + การนำเสนอ+การเรียงลำดับเหตุการณ์ (life event) -บอร์ดความรู้+การนำเสนอ + การนำเสนอ+การเรียงลำดับเหตุการณ์จากเนื้อเรื่อง -บอร์ดความรู้+นำเสนอ -โปรแกรมตอบคำถาม Kahoot

***หมายเหตุ** เนื่องจากสถานการณ์ Covid-19 ได้เกิดการระบาดขึ้นระลอกใหม่ ทางมหาวิทยาลัยจึงมีนโยบายให้บุคลากรจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ดังนั้นการประเมินโครงงานของนักศึกษาในหัวข้อบทที่ 4-8 ผู้วิจัยจึงจัดให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างอัดวีดีโอคลิปการนำเสนอกิจกรรมส่งผู้วิจัยแทนการประเมินผลในห้องเรียน

4.2 แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน Pre-test and Post-test นักศึกษาที่ลงเรียนการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในภาคเรียนที่ 2/2564 มีนักศึกษา จำนวน 3 ห้อง ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบความรู้ภาษาอังกฤษเพื่อทดสอบคัดเลือกห้องเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุดเพื่อทำการวิจัย โดยออกแบบทดสอบตามคำศัพท์ ไวยากรณ์ และการอ่านที่ระบุไว้ในเนื้อหาของแต่ละบท และการทำการสอบแบบออนไลน์

4.3 ข้อสอบย่อย (Mini-test) ผู้วิจัยได้สร้างข้อสอบย่อย โดยออกแบบทดสอบตามคำศัพท์ ไวยากรณ์ และการอ่านที่ระบุไว้ในเนื้อหาของแต่ละบท และการทำการสอบแบบออนไลน์

4.4 ข้อสอบกลางภาคและปลายภาคเรียนที่ 2/2564 แบบทดสอบกลางภาคและปลายภาคเป็นการออกข้อสอบร่วมโดยคณาจารย์ที่สอนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทุกท่าน

5. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

5.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล นำหนังสือแบบเรียน Q: Skills for Success Reading and Writing มาใช้ในชั่วโมงการสอนตั้งแต่เวลา 13.30-16.30 น. ในภาคการศึกษาที่ 2/2564 กับนักศึกษาที่เรียนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา 150213003 ซึ่งไม่ใช่นักศึกษาภาควิชาเอกภาษาอังกฤษ จำนวน 21 คน โดยดำเนินการสอน ครั้งละ 3 ชั่วโมง จำนวน 1 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยรวมเวลาทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 การดำเนินการวิจัย

สัปดาห์	การดำเนินการวิจัย
1	-ทำการทดสอบก่อนเรียนกับนักศึกษาทั้ง 3 ห้อง เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการวิจัย
2	-บรรยายเนื้อหา ไวยากรณ์ และ คำศัพท์ ของบทที่ 1 Social Psychology -ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน -ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับ ไวยากรณ์ และคำศัพท์ของบทที่ 1 เช่น บอร์ดความรู้ เกมส์ ผลิตสื่อต่างๆ เป็นต้น
3	-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงโครงงานร่วมกันและผู้วิจัยประเมินผลและให้คะแนน
4	-บรรยายเนื้อหา ไวยากรณ์ และ คำศัพท์ของบทที่ 2 เรื่อง Education -ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับ ไวยากรณ์ และคำศัพท์ของบทที่ 2 เช่น บอร์ดความรู้ เกมส์ ผลิตสื่อต่างๆ เป็นต้น
5	-บรรยายเนื้อหา ไวยากรณ์ และ คำศัพท์ของ บทที่ 3 Cultural Studies -ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับ ไวยากรณ์ และคำศัพท์ของบทที่ 3 เช่น บอร์ดความรู้ เกมส์ ผลิตสื่อต่างๆ เป็นต้น
6	-ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงโครงงานร่วมกันและผู้วิจัยประเมินผลและให้คะแนน
7	-บรรยายเนื้อหา ไวยากรณ์ และ คำศัพท์ของบทที่ 4 How do you have fun? และ บทที่ 5 Architecture -ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับ ไวยากรณ์ และคำศัพท์ของบทที่ 4 และ 5 เช่น บอร์ดความรู้ เกมส์ ผลิตสื่อต่างๆ เป็นต้น
8	-สอบกลางภาคเรียนที่ 2/2564
9-11	-บรรยายเนื้อหา ไวยากรณ์ และ คำศัพท์ของบทที่ 6 Health Sciences และบทที่ 7 Urban Planning -ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับ ไวยากรณ์ และคำศัพท์ของบทที่ 6 และ 7 เช่น บอร์ดความรู้ เกมส์ ผลิตสื่อ

สัปดาห์	การดำเนินการวิจัย
	ต่างๆ เป็นต้น
12	-บรรยายเนื้อหา ไวยากรณ์ และ คำศัพท์ของบทที่ 8 Developmental Psychology
13	-สอบย่อย (Mini-test)
14	-สอบปลายภาคเรียนที่ 2/2564

*หมายเหตุ เนื่องจากสถานการณ์ Covid-19 ได้เกิดการระบาดขึ้นระลอกใหม่ ทางมหาวิทยาลัยจึงมีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ดังนั้นการประเมินกิจกรรมของนักศึกษาในหัวข้อบทที่ 4-8 ผู้วิจัยจึงจัดให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่างอัดวีดีโอคลิปการนำเสนอกิจกรรมส่งผู้วิจัยแทนการประเมินผลในชั้นเรียน และการให้คะแนนในแต่ละกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีด้วยกันทั้งหมดกลุ่มละ 5 กิจกรรม กิจกรรมละ 4 คะแนน รวมทั้งหมด 20 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนโครงงานที่ถูกบรรจุอยู่ใน ประมวลรายวิชา (Course Syllabus) รายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร รหัสวิชา 150213003

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการเครื่องมือวัดผลการวิจัย แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน Pre-test and Post-test ข้อสอบย่อย (Mini-test) ข้อสอบกลางภาคและปลายภาคเรียนที่ 2/2564 มาหาค่าเฉลี่ยร้อยละตามเกณฑ์วัดผลที่ตั้งไว้ โดยนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์วัดผล จะต้องคิดเป็นจำนวนร้อยละ 80 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 21 คน

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนวิชาการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ลงเรียนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ภาคการศึกษาที่ 2/2564 โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐาน

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่ได้มาจากการประเมินการวัดความสามารถทางด้านการอ่านและการเขียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐานตามหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร จำนวนเนื้อหาทั้งหมด 8 บท ซึ่งนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปีที่ 2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาควิชาเทคโนโลยีการอาหาร จำนวน 12 คน และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ จำนวน 9 คน ซึ่งไม่ใช่นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาผ่านเกณฑ์การวัดความรู้ความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารดังนี้

1. การสอบกลางภาคเรียนที่ 2/2564 นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 95.23 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 21 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.76 เปรียบเทียบกับนักศึกษาปกติกลุ่มที่ 1 ที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 94.44

จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 36 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.55 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.44 เปรียบเทียบกับนักศึกษาปกติกลุ่มที่ 2 ที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 90.47 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 42 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.52 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.11

2. การสอบย่อย (Mini-test) นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 21 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.95 เปรียบเทียบกับนักศึกษาปกติกลุ่มที่ 1 ที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 97.22 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 36 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.77 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.94 เปรียบเทียบกับนักศึกษาปกติกลุ่มที่ 2 ที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 95.23 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 42 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.88

3. การสอบปลายภาคเรียนที่ 2/2564 นักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 21 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.19 เปรียบเทียบกับนักศึกษาปกติกลุ่มที่ 1 ที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 97.22 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 36 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผลมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.77 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.69 เปรียบเทียบกับนักศึกษาปกติกลุ่มที่ 2 ที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 95.23 จากเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 80 จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 42 คน นักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผล มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.11

4. การสอบ Pre-test และ Post-test ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างข้างต้นคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ สรุปได้ว่า ค่าเฉลี่ยของผลการสอบ Pre-test เท่ากับ 17.33 คิดเป็นร้อยละของนักศึกษาที่สอบผ่านเท่ากับ 90.47 และ นักศึกษาที่สอบไม่ผ่าน เท่ากับ 10 ค่าเฉลี่ยของผลการสอบ Post-test เท่ากับ 21.85 คิดเป็นร้อยละของนักศึกษาที่สอบผ่าน เท่ากับ 95.23 และ นักศึกษาที่สอบไม่ผ่าน เท่ากับ 4.76 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าการสอบ Pre-test เท่ากับ 4.52

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการสรุปข้างต้นนักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้นอย่างมาก ผลจากตารางการแสดงผลการสอบกลางภาคของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผลจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีจำนวน 1 คน และจำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผล จำนวน 20 คน จากนักเรียนทั้งหมด 21 คน คิดเป็นร้อยละ 95.23 ผลการสอบย่อย (Mini-test) ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผลจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีจำนวนทั้งหมด 0 คน และจำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านเกณฑ์วัดผลมี

จำนวนทั้งหมด 21 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการสอบปลายภาคของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักศึกษาที่เกณฑ์สอบไม่ผ่านเกณฑ์วัดผลจากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีจำนวนทั้งหมด 0 คน และจำนวนนักศึกษาที่สอบผ่านมีจำนวนทั้งหมด 21 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และผลการสอบ Pre-test และ Post-test แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างสูงขึ้น ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ปิยะนุช แจ่มหม้อ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้โดนใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning) เสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็น 76.05/81.08 หมายความว่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยในระหว่างเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 5 แผน คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.05 และมีร้อยละขอคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ เฉลี่ยร้อยละ 81.08 และตรงกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ทองรุ่ง พรภิรมย์ หลงทรัพย์ รสริน เจิมไธสง และ ประนอม พันธ์ไสว ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมชั้นปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทย ที่จัดการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.62 คิดเป็นร้อยละ 58.10 และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16 คิดเป็นร้อยละ 80 และตรงกับงานวิจัยของ พิชชุดา น่วมนองบุญ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกเสริมการอ่านภาษาอังกฤษที่เน้นการเรียนศัพท์ที่มีต่อความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจ โดยใช้การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวลนรดิศวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ผลการศึกษาพบว่า (1) ประสิทธิภาพของแบบฝึก เสริมการอ่านภาษาอังกฤษ มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 76.84/77.89 ซึ่งถือว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 และตรงกับงานวิจัยของ ฝนพรม พุทธนา ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning พบว่า สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning 2) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลัง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning อยู่ในระดับดีและตรงกับงานวิจัยของ ญาณัญฎา ศิรภัทร์ธาดา ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการวิชาหลักการตลาดโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาด โดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) พัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญมีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำข้อสอบได้คะแนนสูงมากกว่าเดิม ซึ่งยังมิเคยได้รับการจัดแผนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมาก่อนทำให้พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาภาคทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติรายวิชา MKT 1101 หลักการตลาด เป็นไปตามประสงค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการสอนแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าก่อน เรียนได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรคือ70%ขึ้น

ไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ และตรงกับงานวิจัยของ กัลยา ผากาเกตุ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยการใช้สื่อการสอนแบบ Active Learning ในรายวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษมากขึ้น โดยนักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานอยู่ในระดับดีทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรม ความรับผิดชอบ การมีสัมพันธภาพ และการแสดงความคิดเห็น 2. จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดการเรียนการสอนตามปกติ จำนวน 20 คะแนน คะแนนก่อนเรียน มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 คะแนน คะแนนหลังเรียนมีค่า 3 คะแนนรวมเฉลี่ยเท่ากับ 10.55 คะแนน และ ผลจากการสร้างและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน รายวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) มีประสิทธิภาพของ กระบวนการจัดการเรียนการสอนระหว่างชั้นเรียน และประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากแบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 คะแนน คะแนนก่อนเรียน มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 5.65 คะแนน คะแนนหลังเรียนมีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย เท่ากับ 15.61 คะแนน ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าการ จัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และตรงกับงานวิจัยของ ลลิตา อรรถประจง ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทาการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามชัย ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามชัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น +4.26 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามชัย มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.63) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=.60) และตรงกับแนวคิดของ ศิริชัย นามบุรี (2556) กล่าวว่า การเรียนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน หรือ ABL เป็นการเรียนรู้ที่เน้นความสำคัญไปที่ผู้เรียนเรียนผ่านประสบการณ์ที่เรียกว่า Experiential Learning ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงมากในการการส่งเสริมศักยภาพของบุคคล Individual Potential ที่จะพัฒนาไปได้ตลอดชีวิต ผู้เรียนจะเรียนอย่างมีความสุข มีการพัฒนาไปด้วยความมั่นใจและพึงพอใจ ซึ่งนั่นเป็นข้อดีของ ABL ที่สามารถนำมาร่วมกับการจัดการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนในระบบอีเลิร์นนิ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้จากตารางการจัดการเรียนการสอนการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิกจกรรมการเรียนการสอนเป็นฐานนั้นผลการวิจัยยังพบอีกด้วยว่า นักศึกษาทุกกลุ่มส่วนใหญ่มักใช้บอร์ดความรู้ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนเนื่องจาก เป็นสิ่งที่ง่ายและสามารถทบทวนเนื้อหาได้อย่างครอบคลุม ทำให้นักศึกษาสามารถจำคำศัพท์และกฎทางไวยากรณ์ได้แม่นยำขึ้น การใช้เกมส์สื่อความรู้ออนไลน์เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 ได้มีการส่งเสริมทางด้านเทคโนโลยีและอีกทั้งยังส่งเสริมการจัดการแข่งขันเกมส์ออนไลน์ (E-sport) ขึ้นอย่างมากในหลายๆประเทศและในประเทศไทยด้วย ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมการเรียนการสอนและเกิดความสนุกสนาน เกมส์ที่นักศึกษาคุ้นเคยในชีวิตประจำวันเช่น บันไดงู โดมิโน่ (Domino) เป็นต้น และเกมส์ที่ประยุกต์จากวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เห็นได้จากวัดวาอารามหรืองานรื่นเริงต่างๆที่จัดขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆอย่างเช่น เซียมซี การจับสลาก เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน

2. ควรวัดผลความรู้ทางด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ และการอ่าน เป็นค่าเฉลี่ย ร้อยละ ในแต่ละส่วน เพื่อให้เห็นการพัฒนาทักษะทางด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารชัดเจนยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากสถานการณ์ Covid-19 แพร่ระบาด ทางมหาวิทยาลัยจึงมีนโยบายให้อาจารย์ผู้ประสานรายวิชาจัดการสอบออนไลน์ของนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้

3. ควรนำการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานประยุกต์ใช้การเรียนการสอนในรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการสอน เกิดความสนุกสนานและสนใจการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ ทองรุ่ง, พรภิรมย์ หลงทรัพย์, รสริน เจิมไธสง และ ประนอม พันธ์ไสว. (2565). การจัดการเรียน การสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา. (น.1-9). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

กัลยา ผากาเกตุ. (2554). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยการใช้สื่อการสอนแบบ Active Learning ในรายวิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน (เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์). แผนกวิชาสามัญ-สัมพันธ์ วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน สถาบันอาชีวศึกษาภาคกลาง 5 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.

ญาณัญฎา ศิรภัทร์ธาดา. (2553). การพัฒนาพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการวิชาหลักการตลาดโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) (เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์). คณะวิทยาการจัดการ, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ปิยะนุช แจ่มหม้อ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ฝนพรม พุทธนา. (2562). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิชชุดา น่วมนองบุญ. (2562). การพัฒนาแบบฝึกเสริมการอ่านภาษาอังกฤษที่เน้นการเรียนศัพท์ที่มีต่อความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจ โดยใช้การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวลนรดิศวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

โพสต์ทูเดย์.(2562). ทักษะภาษาอังกฤษคนไทยหล่น 3 ปีติด รั้ง 74 ของโลก. จาก Bangkok Post. https://www.posttoday.com/international-news/605556

ฟาฏินา วงศ์เลขา.(2553). พัฒนาภาษาอังกฤษ เตรียมเด็กไทยสู่เวทีโลก.หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. จาก http://www.educationnews.in.th/963.html

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (ม.ป.ป.). จาก https://cms.kru.ac.th/search_table.aspx.2010

ลลิตา อรรถประจง. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสามชัย. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาตางประเทศ โรงเรียนสามชัย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์.

ศิริชัย นามบุรี. (2556). การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน: แนวทางการจัดการเรียนรู้ในระบบอีเลิร์นนิ่งให้สำเร็จตามเป้าหมาย.เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ ICT-based Learning:ICT-BL.

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ และวรางคณา ทองนพคุณ. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต 21st Century Skill: The Challenges Ahead. จาก https://pubhtml5.com/lymh/grul

อนงค์ คำแสงทอง (2555). ทักษะในศตวรรษที่ 21. จาก http://anong.esdc.go.th/home/thaksa-ni-stwrrs-thi21

โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์
Quantitative Phrases with the Numeral “Nueng” in a Thai Translation of the Dystopian Novel, *Brave New World*

ฐิติภัสร์ วัฒธาจารุเกียรติ[1*] และจอมขวัญ สุทธินนท์[2]
Thitipat Watthajarukiat[1*] and Jomkwan Sudhinont[2]

[1] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
[1] Lecturer, Department of Foreign Languages, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Thailand.
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
[2] Asst. Prof. Dr., Department of Society, Culture, and Human Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Thailand.
[*]**Corresponding author, E-mail:** thitipat.wa@psu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการสังเกตการณ์ทางอ้อมแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ผลการวิจัยพบโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม เป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ มากที่สุด ซึ่งมีคำลักษณนาม 4 ลักษณะ คือ (1.1) คำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม 180 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.31 (1.2) คำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.77 (1.3) คำลักษณนามที่ใช้กับกริยาบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา 23 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.99 และ (1.4) คำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.39 (2) โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม เป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ มากเป็นลำดับที่สอง ซึ่งมีคำลักษณนาม 4 ลักษณะ คือ (2.1) คำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.86 (2.2) คำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.17 (2.3) คำลักษณนามที่ใช้กับกริยาบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.17 และ (2.4) คำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.39 และ (3) โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏคำลักษณนาม เป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ น้อยที่สุด คือพบ 23 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.99

คำสำคัญ: โครงสร้าง, ปริมาณวลี, คำบอกจำนวน, นวนิยายแปล, โลกวิไลซ์

Abstract

This descriptive research aims to analyze quantitative phrases containing the numeral "Nueng" meaning "one" in a Thai translation of the dystopian novel, *Brave New World*. The sample is quantitative phrases containing the numeral "Nueng" mentioned in the Thai version of the novel. A purposive non-probability sampling technique was employed to select the sample. The research instrument was the structured-indirect observation, and the percentage was used for data analysis. The study found three features of quantitative phrases containing the numeral "Nueng". (1) Quantitative phrases with the numeral "Nueng" following classifiers were found the most in number, and there were 4 different types of classifiers. (1.1) Classifiers in a different word form from the noun found in 180 phrases = 70.31%. (1.2) Classifiers in the same word form as the noun itself found in 26 phrases = 9.77%. (1.3) Classifiers indicating the number of times of action found in 23 phrases = 8.99%. (1.4) Classifiers with a part of the noun form found in 1 phrase = 0.39%. (2) Quantitative phrases containing the numeral "Nueng" preceding classifiers, were found the second most in number, and there were 4 different types of classifiers. (2.1) Classifiers in a different word form from the noun found in 15 phrases = 5.86%. (2.2) Classifiers in the same word form as the noun itself found in 3 phrases = 1.17% (2.3) Classifiers indicating the number of times of action found in 3 phrases = 1.17%. and (2.4) Classifiers with a part of the noun form found in 1 phrase = 0.39%. (3) Quantitative phrases with the numeral "Nueng" without classifiers were found the fewest in number which was in 23 phrases = 8.99%.

Keywords: structure, quantitative phrase, numeral, translated novel, Brave New World

บทนำ

โลกวิไลซ์เป็นนวนิยายแปลมาจากเรื่อง Brave New World ซึ่งเป็นนวนิยายแนวดิสโทเปียประพันธ์ขึ้นโดยอัลดัส ฮักซเลย์ (Aldous Huxley) เมื่อปี พ.ศ. 2475 ได้รับการคัดเลือกจาก เดอะนิวยอร์ก พาบลิก ไลบรารี (The New York Public library) ให้เป็นหนึ่งใน "หนังสือแห่งทศวรรษ" (Books of the century) (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523) เนื้อเรื่องกล่าวถึงเทคโนโลยีการสืบพันธุ์ สุพันธุศาสตร์และการควบคุมจิตใจ เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ด้วยความนำสมัยของเรื่องราวจึงเป็นเหตุผลที่นวนิยายเรื่องนี้เป็นที่รู้จักและจดจำได้มากที่สุดของ อัลดัส ฮักซเลย์ (wikiwand, ม.ป.ป.) นอกจากนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์จะมีคุณค่าทั้งด้านความบันเทิง การสร้างจินตนาการ วัฒนธรรม สาระความรู้ และจิตใจแล้วยังมีคุณค่าทางภาษาอีกด้วย รวมถึงผู้อ่านชาวไทยที่ได้อ่านนวนิยายเรื่องดังกล่าวฉบับแปลในชื่อนวนิยายว่าโลกวิไลซ์ นวนิยาย ซึ่งแปลโดย ธีร พงศ์ ธนสุทธิพิทักษ์ นักวิทยาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยา (ฐิติภัสร์ วัธาจารุเกียรติ และจอมขวัญ สุทธินนท์, 2565, น. 871)

นวนิยายเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งที่สามารถศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวนซึ่งหมายถึงคำที่มีความหมายถึงจำนวน มักปรากฏหน้าคำนาม เช่น เรามี*สอง*มือ*สอง*ตีนเท่ากัน ปรากฏหน้าคำลักษณ

นาม เช่น เขามีลูก *3* คน รวมถึงปรากฏหลังกริยาต้องเติมเต็ม เช่น มีคนมาประชุมเป็น*ร้อย* (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561ก, น. 46) ปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวนอยู่ในโครงสร้าง ‘คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม’ ซึ่งอาจไม่มีคำหน้าจำนวนและคำหลังจำนวน เช่น แม่ซื้อของ*หลาย*อย่าง มีคำหน้าจำนวน เช่น บ้านนี้มีคน*กว่า*ห้าคน หรือมีคำหลังจำนวน เช่น ผ้าสามหลา*เศษ* รวมถึงมีทั้งคำนำหน้าจำนวนและคำหลังจำนวน เช่น เขาต้องการซื้อเงาะ*อีก* 2 กิโล*เท่านั้น* (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561ข, น. 78-79)

อย่างไรก็ตาม คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่หมายถึง จำนวนเดียว คนเดียว หรือสิ่งเดียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2565, น. 1,293) มีโครงสร้างปริมาณวลีในภาษาพูดแตกต่างไปจากคำบอกจำนวนอื่น กล่าวคือ คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ มีลักษณะเฉพาะ คือ ปรากฏหลังคำลักษณนามได้โดยไม่ต้องมีคำใดปรากฏหลังคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ อีก เช่น เพื่อนคนหนึ่ง ขณะที่คำบอกจำนวนอื่นต้องปรากฏคำเชื่อมคุณานุประโยค เช่น เพื่อนคน*ที่* 2 หรือต้องย้ายคำลักษณนามไปไว้หลังคำบอกจำนวน เช่น เพื่อน 2 คน

นวนิยายเป็นแหล่งข้อมูลที่จะศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้ประพันธ์นิยมใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ ที่รูปประโยคอาจไม่สมบูรณ์และไม่ซับซ้อน อาจละบางส่วนของประโยค และใช้ถ้อยคำระดับสามัญที่ใช้สื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวันแต่ยังคงความสุภาพ (กาญจนา นาคสกุล, ทรงพรรณ มณีวรรณ, จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และชุมสาย สุวรรณชมภู, 2561, น. 45) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบรรยาย และนิยมใช้ภาษาระดับสนทนาหรือภาษาปาก ซึ่งมีถ้อยคำระดับต่ำปะปนอยู่บ้าง (กาญจนา นาคสกุล, ทรงพรรณ มณีวรรณ, จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และชุมสาย สุวรรณชมภู, 2561, น. 45) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทสนทนาระหว่างตัวละคร จึงใกล้เคียงกับภาษาที่สมาชิกในสังคมใช้สื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวัน มากไปกว่านั้น นวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์แปลโดย ธีรพงศ์ ธนสุทธิพิทักษ์ ซึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยา จึงเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาโครงสร้างทางภาษาของนวนิยายแปลเรื่องนี้

ปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ อยู่ในโครงสร้าง มีลักษณะแบบ ‘คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ + คำลักษณนาม’ อาจไม่มีคำหน้าจำนวนและคำหลังจำนวน ดังตัวอย่างโครงสร้างปริมาณวลีมีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ “นี่คือห้องเก็บไข่ซึ่งจะใช้ไปตลอด*หนึ่ง*สัปดาห์” (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, 19) มีคำหน้าจำนวน เช่น “เหล่าทารกถูกนำขึ้นหิ้งบนรถเข็น*อีก*ครั้งหนึ่ง” (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, 29) หรือมีทั้งคำนำหน้าจำนวนและคำหลังจำนวน เช่น “วิทยาศาสตร์ทั้งหลายของเราเป็น*เพียง*ตำราทำกับข้าวเล่มหนึ่ง*เท่านั้นเอง*” (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, 146)

คำลักษณนามเป็นคำที่ใช้บอกลักษณะของคำนามหรือกริยา (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561ก, น. 18) หากพิจารณาโครงสร้างของปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ จากลักษณะของคำลักษณนาม รวมถึงลักษณะของคำกริยา ทำให้โครงสร้างของปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ต่างไปจากการพิจารณาการปรากฏของคำหน้าจำนวนและคำหลังจำนวน (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561ก, น. 20) ดังนี้

(1) คำลักษณนามที่มีรูปเหมือนคำนาม เช่น คนหนึ่ง*คน*

(2) คำลักษณนามที่มีรูปต่างกับคำนาม เช่น ประตูหนึ่ง*บาน*

(3) คำลักษณนามต่างกันแสดงลักษณะของคำนามที่แตกต่างกัน เช่น นักศึกษาคนหนึ่ง นักศึกษากลุ่ม

(4) คำลักษณนามต่างกันแต่ไม่แสดงลักษณะของคำนามที่แตกต่างกัน เช่น พยาบาลสาว*คน*หนึ่ง พยาบาล*ผู้*หนึ่ง

(5) คำลักษณนามที่บอกลักษณะของกริยา เช่น หยุดยืน*ครู่*หนึ่ง

(6) คำลักษณนามที่บอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา เช่น โบกมืออี*กครั้ง*หนึ่ง

(7) คำลักษณนามที่มีลักษณนามใช้เฉพาะ เช่น ไข่หนึ่ง*ฟอง*

ด้วยเหตุที่นวนิยายมีลักษณะและการเลียนแบบธรรมชาติ อัลดัส ฮักซเลย์ (Aldous Huxley) ผู้ประพันธ์บรรยายเรื่องราวที่มีมูลเหตุมาจากชีวิตจริง ถ้อยคำที่ผู้ประพันธ์ใช้บรรยายและนำเนอเรื่องราวผ่านบทสนมนาของตัวละครจึงปรากฏคำบอกจำนวนเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่มีโครงสร้างต่างไปจากคำบอกจำนวนอื่น ๆ ซึ่งสัมพันธ์อยู่กับคำลักษณนาม และด้วยเหตุของความสำคัญและความเป็นมาของนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ อันสะท้อนให้เห็นการคงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในสภาพปัจจุบันได้ทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ 3 ประเด็น ได้แก่ คำบอกจำนวน คำลักษณนาม และปริมาณวลี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำบอกจำนวน

ตำราภาษาไทยแสดงรายละเอียดคำอธิบายเกี่ยวกับคำบอกจำนวนแตกต่างกัน เช่น ตำราลักษณะภาษาไทย (คุณบรรจบ พันธุเมธา, 2562, น. 130) ระบุให้คำบอกจำนวนเป็นคำคุณศัพท์ (สังขยาคุณศัพท์) อาจบอกเป็นจำนวน หนึ่ง สอง สาม สี่ คำคุณศัพท์บอกจำนวนนับนี้จะอยู่ในโครงสร้างทางภาษาโดยมาข้างหลังคำหลักเพื่อทำหน้าที่ขยาย แต่มีลักษณะพิเศษกว่าคุณศัพท์อื่นคือจะต้องมีคำลักษณนามตามมาข้างท้าย ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของภาษาไทยและภาษาคำโดดอื่น ขณะที่หนังสืออุเทศภาษาไทยชุดบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยคและสัมพันธภาพ (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561ก, 46-47) ระบุให้คำบอกจำนวนเป็นคำประเภทหนึ่งของคำที่เกี่ยวกับจำนวน ซึ่งมีโครงสร้างทางภาษาแบบ คำบอกจำนวน + คำนาม หรือ คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม

ภาษาจีนเรียงคำประสมบอกจำนวนนับเหมือนกับภาษาไทย คือ เรียงคำบอกจำนวนและคำลักษณนามไว้หลังคำนาม เช่น อี้เกอเหยินฺ (อี้ = 1, เกอ = คน, เยอรฺ = คน) หมายถึง คนหนึ่งคน (อภิชาญ ปานเจริญ, 2561, น. 76-77)

ขณะที่ภาษาอังกฤษมีประโยคพื้นฐานแสดงคำบอกจำนวนต่างไปจากภาษาไทยและภาษาจีน (วิทยา นาทอง, 2542, น. 86) เช่น

There are	twenty men	there.
มี	คน 20 คน	ที่นั่น

ประโยคดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาษาภาษาอังกฤษไม่มีคำลักษณนาม ขณะที่ภาษาไทยใช้คำลักษณนามที่มีรูปเหมือนคำนาม

2. คำลักษณนาม

คำลักษณนามจัดเป็นคำประเภทหนึ่งของคำนาม (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561ก, 18) คำลักษณนามคือคำที่ใช้บอกลักษณะของคำนามหรือคำกริยา ดังนี้

2.1 คำที่บอกลักษณของคำนาม

คำที่บอกลักษณของคำนามอาจปรากฏอยู่ข้างหน้าหรือข้างหลังคำนามหรือปรากฏในตำแหน่งต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2558, น. 66-67) เช่น *ฝูง*นก (อยู่หน้าคำนาม) สุนัข*ตัว*ที่ถูกรถชน (อยู่หลังคำนาม) น้ำท่วมโต๊ะ 10 *ตัว* (อยู่หลังคำบอกจำนวน) รถ*คัน*แรก (อยู่หน้าคำบอกลำดับ) บ้าน*หลัง*ใหม่ (อยู่หน้าคำกริยาคุณศัพท์) และอำเภอ*แห่ง*นี้ (อยู่หน้าคำบอกกำหนดชี้เฉพาะ)

2.2 คำที่บอกลักษณของคำกริยา

คำที่บอกลักษณของคำกริยาจะปรากฏหลังคำกริยาและอยู่ติดกับคำกริยา เช่น ช่อยจอด*ที* ถึงจุดหมายแล้ว

3. ปริมาณวลี

วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล (2561ข, น. 77) ให้นิยามของปริมาณวลีว่า ปริมาณวลี คือ “วลีที่ประกอบด้วยคำที่เกี่ยวกับจำนวน อาจมีคำหน้าจำนวนประกอบข้างหน้า และอาจมีคำหลังจำนวนประกอบข้างหลัง หรือมีทั้งคำหน้าจำนวนประกอบข้างหน้าและมีคำหลังจำนวนประกอบข้างหลัง โครงสร้างทางปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน” ดังโครงสร้างทางภาษาต่อไปนี้

3.1 คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม ไม่มีคำหน้าจำนวนและคำหลังจำนวน

	ปริมาณวลี
เด็ก	2 + คน
แม่ซื้อของ	หลาย + อย่าง
แดงหนัก	50 + กิโลกรัม

3.2 คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม อาจมีคำหน้าจำนวนหรือคำหลังจำนวนหรือทั้งคำหน้าจำนวนและคำหลังจำนวน

	ปริมาณวลี
ผ้า	3 + หลา + เศษ
บ้านหลังนี้มีคน	กว่า + 5 + คน
เขาต้องการซื้อเงาะ	อีก + 2 + กิโล + เท่านั้น

ปริมาณวลีใช้ขยายส่วนหลักของนามวลีหรือกริยาวลี ปริมาณที่ใช้ขยายส่วนหลักของนามวลีจะบอกจำนวนของนาม ส่วนปริมาณวลีที่ใช้ขยายส่วนหลักของกริยาวลีจะบอกจำนวนของกริยา (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561ข, น. 78)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ มีเครื่องมือการวิจัยการสังเกตการณ์ทางอ้อมแบบมีโครงสร้าง มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาประเด็นชนิดของคำโดยเจาะจงที่คำที่เกี่ยวกับจำนวนประเภทคำบอกจำนวน และประเด็นวลีโดยเจาะจงที่วลีประเภทปริมาณวลี

2. ศึกษาและรวบรวมปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ ของ อัลดัส ฮักซเลย์ (Aldous Huxley) ซึ่งแปลโดย ธีรพงษ์ ธนสุทธิพิทักษ์ (2523)

3. วิเคราะห์โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ ตามแนวคิดเรื่องชนิดของคำและวลี (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล, 2561, น. 46 และ 77)

4. นำเสนอผลการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ รูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ประกอบตัวอย่างโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์

5. นำเสนอสรุปผลเชิงปริมาณรูปแบบตาราง และอภิปรายผลการศึกษาในพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ พบคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ปรากฏร่วมกับคำลักษณนาม 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม เป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ มากที่สุด (2) โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม เป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ มากเป็นลำดับที่สอง และ (3) โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏคำลักษณนาม เป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ น้อยที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม

เมื่อพิจารณาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ พบว่าสัมพันธ์กับคำลักษณนาม จึงปรากฏเป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ จำนวน 4 โครงสร้าง ได้แก่ 1.1 โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม 1.2 โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม และ 1.3 ครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา 1.4 โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนามโ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม พบมากที่สุดในโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม คือ 180 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.31 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

หัวหน้าพยาบาล ซึ่งยืนอยู่อีกด้าน**หนึ่ง**ของห้อง สับสวิทช์ลงทันที (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 27)

ข้อความในตัวอย่างที่ 1 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม ดังนี้ ด้าน + หนึ่ง + ของ + ห้อง (คำลักษณนาม + คำบอกจำนวน + คำบุพบท + คำนามสามัญ)

1.2 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม พบรองลงมาจากโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม คือ 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.77 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

แม้ว่าแสงสีแดงจะค่อนข้างสลัวทุกคนก็มองเห็นว่าเธอเป็นคนที่สวยมากคน**หนึ่ง** (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 24)

ข้อความในตัวอย่างที่ 2 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม ดังนี้ คน (ที่สวยมาก) + คน + หนึ่ง (คำนามสามัญ + คำลักษณนาม + คำบอกจำนวน)

1.3 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา พบรองลงมาจากโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม คือ 23 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.99 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

เหล่าพยาบาลพากันรีบออกจากห้อง และอีก 2-3 นาที ต่อมาก็กลับเข้ามาอีกครั้ง**หนึ่ง** (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 27)

ข้อความในตัวอย่างที่ 3 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา ดังนี้ กลับเข้ามา + อีก + ครั้ง + หนึ่ง (โครงสร้างกริยาเรียง + คำหน้าจำนวน + คำลักษณนาม + คำบอกจำนวน)

1.4 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม พบน้อยที่สุดในโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม คือ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.39 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

พนักงานปฏิบัติการเพียงแต่ยื่นมือไปหยิบชิ้นส่วนนั้นออกมาแล้วขึงปิดปากขวด ลูบให้ติดสนิทกับผนังขวด แล้ววางขวดบนสายพานให้เคลื่อนที่ต่อไป ก่อนที่จะหยิบอีกชิ้น**หนึ่ง**มาบรรจุขวดแล้วส่งต่อไปเรื่อย ๆ ตามสายพานเคลื่อนที่ราวกับไม่มีวันจบสิ้น (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 22)

ข้อความในตัวอย่างที่ 4 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม ดังนี้ ชิ้นส่วน + ... + ชิ้น + หนึ่ง (คำนามสามัญ + ... + คำลักษณนาม + คำบอกจำนวน)

2. คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม

เมื่อพิจารณาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ พบว่าสัมพันธ์กับคำลักษณนาม จึงปรากฏเป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ จำนวน 4 โครงสร้าง ได้แก่ 1.2 โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม 1.1 โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม 1.4 โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่ใช้กับกริยาบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา และ 1.3 โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม พบมากที่สุดในโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม คือ 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.86 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5

ทั้งสองเงียบอยู่ราว**หนึ่ง**หรือสองนาที (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 64)

ข้อความในตัวอย่างที่ 5 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม ดังนี้ (เวลา) + ราว + หนึ่ง + ... + นาที (คำนามสามัญ) + คำหน้าจำนวน + คำบอกจำนวน + ... + คำลักษณนาม)

2.2 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม พบรองลงมาจากโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม คือ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.17 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6

ไข่หนึ่งฟอง ให้ตัวอ่อนหนึ่งตัว หรือคน**หนึ่ง**คน (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 20)

ข้อความในตัวอย่างที่ 6 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม ดังนี้ คน + หนึ่ง + คน (คำนามสามัญ + คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม)

2.3 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่ใช้กับกริยาบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่ใช้กับกริยาบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา พบรองลงมาจากโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม และพบว่ามีปริมาณเท่ากับโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม คือ 3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.17 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 7

คนที่สามกำลังเอาแส้ตีเธอ **หนึ่ง**, สอง, สาม ครั้ง (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 89)

ข้อความในตัวอย่างที่ 7 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่ใช้กับกริยาบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา ดังนี้ ตี + เธอ + หนึ่ง + ... + ครั้ง (คำกริยาสกรรม + คำสรรพนามบุรุษที่ 3 + คำบอกจำนวน + ... + คำลักษณนาม)

2.4 โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม

ผลการศึกษาโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม พบน้อยที่สุดในโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม คือ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.39 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8

ไข่หนึ่งฟอง ให้ตัวอ่อน**หนึ่ง**ตัว หรือคนหนึ่งคน (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 20)

ข้อความในตัวอย่างที่ 8 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม ดังนี้ ตัวอ่อน + หนึ่ง + ตัว (คำนามสามัญ + คำบอกจำนวน + คำลักษณนาม)

3. คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏคำลักษณนาม

เมื่อพิจารณาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏคำลักษณนาม ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ พบว่าสัมพันธ์กับคำนาม จึงปรากฏเป็นโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ จำนวน 1 โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏหลังคำลักษณนาม พบ 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.95 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9

ฝ่ามือทั้ง 12 คู่ฟาดลงพร้อม ๆ กันเป็นเสียงเดียว สิบสองรวมเป็น**หนึ่ง** สิบสองทำเป็น**หนึ่ง** (อัลดัส ฮักซเลย์, 2523, น. 58)

ข้อความในตัวอย่างที่ 9 มีโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏคำลักษณนาม ในบริบทนี้หมายถึง จำนวนเดียว คนเดียว สิ่งเดียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2565, น. 1,293)

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยสรุปผล พบคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ปรากฏร่วมกับคำลักษณนาม 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม 2. คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม และ 3. คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏคำลักษณนาม ดังแสดงข้อมูลเชิงปริมาณในตารางที่ 1 พร้อมอภิปรายผลต่อไปนี้

โครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์		ความถี่ที่พบ	คิดเป็นร้อยละ
1.	**คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม**		
1.1	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม	180	70.31
1.2	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม	25	9.77
1.3	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา	23	8.99
1.4	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม	1	0.39
2.	**คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนาม**		
2.1	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม	15	5.86
2.2	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำเหมือนคำนาม	3	1.17
2.3	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่ใช้กับกริยาบอกจำนวนครั้งของการกระทำกริยา	3	1.17
2.4	โครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหน้าคำลักษณนามที่มีรูปคำซ้ำกับบางส่วนของคำนาม	1	0.39
3.	**คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ไม่ปรากฏคำลักษณนาม**	5	1.95
	รวม	**256**	**100**

คำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ในนวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างคำบอกจำนวน ‘หนึ่ง’ ที่ปรากฏหลังคำลักษณนามที่มีรูปคำต่างจากคำนาม พบมากที่สุด 180 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.31 จากความถี่ที่พบทั้งหมด 256 ครั้ง เนื่องจากนวนิยายเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดี ซึ่งผู้ประพันธ์ใช้ระดับภาษาแบบไม่เป็นทางการในการสื่อสารกับผู้อ่าน ทั้งในส่วนที่เป็นบทบรรยายบริบทของเนื้อหาและส่วนที่เป็นบทสนทนาของตัวละคร เพื่อให้เกิดอรรถรสจากความเป็นธรรมชาติของภาษาที่ผู้ใช้ภาษาไทยใช้กันจริงในชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ผู้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันนิยมใช้ บ้านหลังหนึ่ง ในภาษาพูด ไม่นิยมใช้ บ้านหนึ่งหลัง และนิยมใช้ เชือกเส้นหนึ่ง ในภาษาพูด ไม่นิยมใช้ เชือก 1 เส้น เมื่อไม่ประสงค์เน้นจำนวน

กรณีที่ผู้ใช้ภาษาไทยประสงค์เน้นจำนวนจึงจะใช้โครงสร้างปริมาณวลีแบบ คำบอกจำนวน + ลักษณนาม ดังปรากฏเป็นผลการวิจัยเรื่องโครงสร้างทางภาษาของส่วนของประโยคที่ปรากฏคำบอกจำนวนในหนังสือเรื่องเจ้าชายน้อย (จันทรรัตน์ เรืองคณะ และจอมขวัญ สุทธินนท์, 2565, น. 88) ที่พบโครงสร้างปริมาณวลีแบบ คำบอกจำนวน + ลักษณนาม ซึ่งมีความถี่มากถึง 60 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.46 จากความถี่ที่พบทั้งหมด 156 ครั้ง

ลักษณะการใช้โครงสร้างภาษาดังกล่าวเนื่องจากเรื่องราวในนวนิยายเป็นเรื่องเบาสมอง วัตถุประสงค์ของผู้อ่านคือความบันเทิง ผู้ประพันธ์จึงใช้ประโยคสั้น ๆ และใช้บทสนทนาสั้น ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินเรื่องราว ซึ่งเหมาะกับการอ่านเรื่องราวเบาสมอง ผู้ประพันธ์จึงไม่ยึดหลักการใช้ไวยากรณ์ที่ถูกต้อง แต่เลือกที่จะเลือกใช้ภาษาที่สอดคล้องกับภาษาพูดในสมาชิกในสังคมใช้จริง ทั้งในบทบรรยายและบทสนทนา (รัตติยา กาญจนาภิญโญกุล และปรีดา อัครจันทโชติ, 2563, น. 53 ออกมาเป็นภาษาไทยเช่นเดียวกับผู้แปลนวนิยายเรื่องอื่น ๆ เช่น สมพล สังขะเวส ผู้แปลนวนิยายเรื่องโลกใบใหม่ของฟอร์เรสท์ กั๊มพ์ ที่ใช้คำไม่เป็นทางการหรือภาษาปาก รวมถึงคำที่แตกต่างจากที่ปรากฏในภาษามาตรฐาน เพื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะตัวของตัวละครในฐานะผู้พูดหรือผู้ใช้ภาษา และให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ของตัวละครจากการสื่อสารด้วยบทสนทนา อันช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้สึกร่วมและเกิดทัศนคติต่าง ๆ ต่อตัวละครตามเจตนาในการสื่อสารของผู้ประพันธ์อีกด้วย (สุปรียา วิลาวรรณ ธนะภูมิ และพนิดา ซิมาภรณ์, 2558, น. 70)

ข้อเสอนแนะ

1. ควรศึกษาโครงสร้างปริมาณวลีที่มีคำบอกลำดับที่มีมากกว่าคำบอกลำดับที่เป็นจำนวนนับเท่านั้น แต่ยังมีคำว่า แรก ที่โหล่ ที่รองสุดท้าย บ๊วย ฯลฯ

2. ควรศึกษาโครงสร้างของปริมาณวลีด้านคำหน้าจำนวนนับ เช่น เพียง เกือบ มากกว่า ฯลฯ และคำหลังจำนวน เช่น เท่านั้น กว่า เศษ ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา นาคสกุล ทรงพรรณ มณีวรรณ จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และชุมสาย สุวรรณชมภู. (2561). ประเภทโวหาร และการใช้ภาษาในงานเขียน. ใน กาญจนา นาคสกุล และคณะ (บ.ก.), บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 5: กระบวนการคิดและการเขียนร้อยแก้ว. (น. 20-73). กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

คุณบรรจบ พันธุเมธา. (2562). ลักษณะภาษาไทย STRUCTURE OF THAI (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จันทรรัตน์ เรืองคณะ และจอมขวัญ สุทธินนท์. (2565). โครงสร้างทางภาษาของส่วนของประโยคที่ปรากฏคำบอกจำนวนในหนังสือเรื่องเจ้าชายน้อย. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7(4), 84-100.

ฐิติภัสร์ วัฒธาจารุเกียรติ และจอมขวัญ สุทธินนท์. (2565). สุญภาคของหน่วยนามวลีในโครงรูปผิวของประโยคกรรมกรณีปรากฏคำบ่งชี้ “ได้รับ” ใน นวนิยายแปลเรื่องโลกวิไลซ์. ใน การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ครั้งที่ 15 “MIXed-

methods as a way to reach 21st Century Goal (น. 870-884). อุดรธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

รัตติยา กาญจนาภิญโญกุล และปรีดา อัครจันทโชติ. (2563). กลศิลป์ในการเล่าเรื่องของนิยายออนไลน์ในสังคมไทย. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม, 19(2), 45-58.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2565). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2561ก). ชนิดของคำ. ใน วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และคณะ (บ.ก.), บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธสาร (พิมพ์ครั้งที่ 3). (น. 16-65). กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และอนันต์ เหล่าเลิศวรกุล. (2561ข). วลี. ใน วิจินตน์ ภาณุพงศ์ และคณะ (บ.ก.), บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 3: ชนิดของคำ วลี ประโยค และสัมพันธสาร (พิมพ์ครั้งที่ 3). (น. 66-90). กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

วิทยา นาทอง. (2542). การเปรียบเทียบภาษาอังกฤษกับภาษาไทย CONTRASTIVE ANALYSIS OF ENGLISH AND THAI (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). หนังสืออุเทศภาษาไทย: หลักภาษาไทย: เรื่องที่ครูภาษาไทยต้องรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สุปรียา วิลาวรรณ ธนะภูมิ และพนิดา ชิมาภรณ์. (2558). การแปรของภาษาในนวนิยายและการแปล: กรณีศึกษา Forrest Gump ของ Winston Groom. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 15(1), 45-73.

อภิชาญ ปานเจริญ. (2561). ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย INFUENCES OF FOREIGN LANGUAGES ON THAI (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อัลดัส ฮักซเลย์. (2523). โลกวิไลซ์ [Brave New World] (ธีรพงศ์ ธนสุทธิพิทักษ์, แปล). นครศรีธรรมราช : สำนักพิมพ์เม็ดทราย. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1932)

Wikiwand. (ม.ป.ป.). โลกวิไลซ์. สืบค้นจาก https://www.wikiwand.com/th/%E0%B9%82%E0%B8% A5% E0%B8%81%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B9%84%E0%B8%A5%E0%B8%8B%E0%B9%8C#introduction

การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

Development of Handwriting skills, Using handwriting exercise for Mathayomsuksa 3/3, Tassaban 2 (Watkaphangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province.

ณัฐฑริกา จูฮุ้ง[1*], จารุนันท์ ย่องจีน[2] และชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ[3]

Nattarika Juhung[1*], Jarunan Yongjeen[2] and Chayathat Aiewruengsurat[3]

[1] นักศึกษาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Student of Bachelor of Education Program in Thai Language, Faculty of Education and Liberal Arts, Hat Yai University.

[2] ครูภาษาไทย โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

2 Teacher Thai language, Tessaban 2 (Watkaphangsurin) Mueang Trang District, Trang Province.

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Lecturers of Thai Language for Business Communication Program, Faculty of Education and Liberal Arts, Hat Yai University.

***Corresponding author, E-mail** : Nattarika.juh073@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพัง-สุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดแบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 3/3 กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2/2565 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง จำนวน 37 คน เนื่องจากลายมือของนักเรียนมีปัญหาและส่งผลต่อการสื่อสารที่ผิดพลาด ผู้วิจัยจึงสร้างแบบฝึกทักษะการคัดลายมือ ดังนี้ 1) แบบฝึกการคัดลายมือ เรื่อง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ 2) แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ คือ คำไทย 3) แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ เรื่อง ประโยคภาษาไทย ผลการวิจัย พบว่า 1) ลายมือของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ดีขึ้น 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ อันดับที่ 1 การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ของบทเรียน อันดับที่ 2 การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ ผู้เรียนสามารถปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และอันดับที่ 3 สิ่งที่นักเรียนได้รับจากการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือในครั้งนี้ตรงตามความคาดหวังของนักเรียน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาลายมือของนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้น และแบบฝึกทักษะการคัดลายมือสามารถปรับประยุกต์ใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของปีการศึกษาอื่น ๆ ได้โดยมีการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ : การคัดลายมือ, แบบฝึกทักษะ

Abstract

The purposes of this research were 1) To develop the handwriting of Mathayomsuksa 3/3 students at Tessaban 2 School (Watkapangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province. 2) To study the achievement of calligraphy skills by using the calligraphy skill practice form of Mathayomsuksa 3/3 students at Tessabanl 2 (Watkaphangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province. 3) To study the student's satisfaction with the handwriting skills practice set of Mathayomsuksa 3/3 students at Tessaban 2 (Watkaphangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province. The sample used were 37 students in Mathayomsuksa 3/3 who are studying in the 2nd semester of 2022, Tassaban 2 (Watkaphangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province, totaling 37 people. Because the students' handwriting is problematic and can cause miscommunication. Therefore, the researcher has created a handwriting exercise as follows: 1) A handwriting exercise on consonants, vowels, tone marks. 2) Handwriting skills exercises on Thai words 3) Handwriting exercises on Thai sentences. The results showed that 1) the student's handwriting developed by using the handwriting skill practice form of Mathayomsuksa 3/3 students at Tassaban 2 (Watkaphangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province improved. 2) Achievement in the subject The development of calligraphy skills by using the calligraphy skill practice form for Mathayomsuksa 3/3 students at Tessaban 2 School (Watkaphangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province found that after learning was higher than before. Statistically significant at the 0.05 level. 3) Satisfaction with the use of the practice form for calligraphy skills of Mathayomsuksa 3/3 students at Tassaban 2 (Watkaphangsurin) School, Mueang Trang District, Trang Province. It was found that students were satisfied. First, teaching using the calligraphy practice exercise was consistent with the objectives of the lesson. Second, teaching using the calligraphy practice exercise. The learners could apply it in their daily lives and the third thing that the students received from teaching by using this calligraphy

practice exercise matched the expectations of the students. Overall, the mean was 4.74, in the highest level. Therefore, the research results on The development of calligraphy skills by using the calligraphy practice exercises for Mathayomsuksa 3/3 students at Tessaban 2 School (Watkaphangsurin) School, Muang Trang District, Trang Province indicated that the students' handwriting development was in the direction of better and the calligraphy practice exercises can be adapted to be applied to the Mathayomsuksa 3 level in other academic years by teaching and learning according to the learning management plan effectively. make learners have higher learning achievement after school.

Keywords: Handwriting, Exercise.

บทนำ

ลูกผู้ชายลายมือนั้นคือยศ เจ้าจงอตส่าห์ทำสม่ำเสมียน
(ขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม)

จากคำกลอนที่กล่าวมาเห็นได้ว่า การคัดลายมือเป็นค่านิยมของสังคมไทยมาแต่โบราณ เนื่องจากบทร้อยกรองดังกล่าวบันทึกอยู่ในวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม ทำให้ทราบได้ว่าลายมือเขียนเป็นสิ่งที่ผู้คนในสมัยก่อนสั่งสอนกันมาตั้งแต่สมัยก่อนแล้ว เพราะลายมือเขียนสะท้อนให้เห็นถึงตัวบุคคลได้ดีตามบทร้อยกรองที่ว่า ลูกผู้ชายลายมือนั้นคือยศ และการเขียนด้วยลายมือด้วยรูปแบบการเขียนของตัวอักษรไทยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากคนที่เขียนหนังสือได้มักเป็นคนที่มีโอกาสในการรับราชการหรือมีชีวิตที่ดีดั่งคำกลอนที่ว่า เขียนสวยสดเขาเห็นให้เป็นเสมียน เขียนให้พออ่านได้เป็นนายทะเบียน (กฤษมันต์ วัฒนารงค์, 2553) แต่ต่อมาในระยะหลัง การคัดลามือลดความนิยมลงไปมาก อาจเป็นเพราะวิวัฒนาการทางด้านความคิดทางการศึกษา และรวมไปถึงเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตมากขึ้น จึงทำให้ความสำคัญของการคัดลายมือลดลงไป อย่างไรก็ตาม การเขียนถือเป็นสิ่งที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และเป็นคำยืนยันได้ดีที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งใจทำแบบฝึกการคัดลายมือที่มีรูปแบบของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้นักเรียนได้คัดและเมื่อสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ นักเรียนสามารถนำไปต่อยอดในด้านต่าง ๆ ได้อีกด้วย

การคัดลายมือ เป็นการฝึกเขียนตัวอักษรไทยให้ถูกต้องตามหลักการเขียนคำไทย คำนึงถึงความถูกต้องของตัวอักษรไทย เขียนให้อ่านง่าย มีช่องไฟ มีวรรคตอน ตัวอักษรวางพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกที่ ตัวสะกดการันต์ถูกต้อง และมีลายมือสวยงาม การคัดลามือเป็นสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของไทยทุกฉบับ โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในทุกช่วงชั้น กล่าวถึง การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด ในสาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวชี้วัดข้อที่ 1 คัดลามือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด กล่าวว่า การคัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัดตามรูปการเขียนตัวอักษรไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากเหตุการณ์ปัจจุบันที่มีเชื้อโรคระบาด Covid-19 หรือ Coronavirus ทางโรงเรียนทั่วประเทศได้ทำการปรับเปลี่ยนการเรียนของนักเรียนเป็นแบบ Online แทน On-site ทำให้นักเรียนไม่ได้จดบันทึกด้วยลายมือเขียนเป็นเวลานาน ทำให้พบได้ว่าลายมือของนักเรียนมีความไม่เป็นระเบียบอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเขียนตัวพยัญชนะที่ผิดรูป การวางวรรณยุกต์ที่ไม่ตรงช่อง และเมื่ออ่านลายมือแล้วไม่เข้าใจ ครูควรเน้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการคัดให้ถูกต้องและสวยงาม ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคำที่เขียนผิดส่วนมากเป็นพยัญชนะ นักเรียนไม่เขียนหัว เขียนหยักหรือขมวดไม่ถูกขนาดของพยัญชนะไม่พอดี เขียนไม่ตรง สำหรับรูปสระและวรรณยุกต์ก็เขียนไม่ถูกตำแหน่ง เขียนไม่สมบูรณ์ (สุภากร ราชากรกิจ, 2537) ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเขียน นงนุช คุ้มพันธ์ (2565) กล่าวว่า จากสภาพปัญหาที่นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการคัดลายมือที่ถูกต้องตามแบบตัวอักษรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น เขียนตัวอักษรผิดทิศทางของหลักการเขียน ลักษณะของตัวอักษรมักเขียนตัวไม่มีหัว เขียนหวัดหัวบอด เขียนตัวหนังสือเอียง รวมทั้งเขียนไม่เป็นระเบียบ มีรอยขีด ลบ ขีดฆ่า ทำให้ผลงานดูสกปรก ทำให้ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกคัดลายมือขึ้นมาและผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกพัฒนาการคัดลายมือมีคุณภาพการคัดลายมือที่ดีขึ้น จากผลการทดสอบก่อนการใช้แบบฝึกพัฒนาการคัดลายมือ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 49.7 และหลังจากการใช้แบบฝึกพัฒนาการคัดลายมือ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 72.4 ซึ่งมีการพัฒนาดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อารีรัตน์ ปุ้งกี่ (2563) กล่าวว่า จากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน พบว่า เด็กนักเรียนบางคนอ่านได้แต่เขียนภาษาไทยไม่ถูกต้อง และลายมือของนักเรียนไม่สามารถอ่านได้ หรือเขียนพยัญชนะไม่ถูกต้องตามหลักกระทรวง โดยมีสาเหตุหลายประการ เช่น ขาดการฝึกฝนในด้านการเขียน บางคนก็ขาดเรียนจนทำให้ไม่มีการพัฒนาทางด้านการอ่านและการเขียน บางคนเขียนได้ถูกต้องแต่พยัญชนะที่นักเรียนเขียนมีตัวเอียง ตัวเล็ก ตัวใหญ่เกินขนาด ตัวผอม พยัญชนะไม่มีหัว พยัญชนะหัวไม่กลม ทำให้ส่งผลให้ผู้เรียนทำงานไม่เป็นระเบียบและไม่ถูกต้อง จึงนำแบบฝึกทักษะการคัดลายมือมาใช้ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาลายมือที่ดีขึ้นโดยคิดเป็นร้อยละ 61.53 อยู่ในเกณฑ์ดี ประภาวิจิตรานนท์ (2563) กล่าวว่า นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการคัดลายมือ แก้ไขลายมือให้ดีขึ้น สวยงามและมีระเบียบจากการใช้ชุดฝึกทักษะการคัดลายมือ ซึ่งแสดงว่าการใช้ชุดฝึกทักษะการคัดลายมือเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการคัดลายมือของนักเรียนทำให้การคัดลายมือถูกต้อง สวยงามและมีระเบียบขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงสร้างแบบฝึกทักษะการคัดลายมือ โดยมีขั้นตอนการฝึก คือ คัดพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ คำประโยค และแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนตามลำดับ แบบฝึกทักษะการคัดลายมือดังกล่าวผู้วิจัยจะนำไปประยุกต์และปรับใช้ในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดแบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการเรียนรู้/การคัดลายมือภาษาไทย สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดสาระมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการคัดลายมืออยู่ในสาระที่ 2 การเขียน ท 2.1 ตัวชี้วัด ม. 3/1 คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด และจัดอยู่ในโครงสร้างของโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) จังหวัดตรัง การคัดลายมือเป็นสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของไทยทุกฉบับ โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในทุกช่วงชั้น กล่าวถึง การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด ในสาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวชี้วัดข้อที่ 1 คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด กล่าวว่า การคัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัดตามรูปการเขียนตัวอักษรไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2. คุณภาพของผู้เรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียน ในเรื่องของการคัดลายมือ ดังนี้ เขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องและเหมาะสมตามระดับภาษา เขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวประวัติ อัตชีวประวัติ และประสบการณ์ต่าง ๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์และแสดงความรู้ ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

3. แนวคิดที่เกี่ยวกับการคัดลายมือ อัชชา แสงอัสนีย์ และสมใจ บุญอุรพีภิญโญ (2554) กล่าวว่า การคัดลายมือเป็นการฝึกเขียนตัวอักษรไทยให้ถูกต้อง สวยงาม เป็นระเบียบ อ่านง่าย เว้นช่องไฟเหมาะสม ตัวอักษรเสมอกัน วางพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกที่ ใช้ตัวสะกดและตัวการันต์ถูกต้อง เว้นวรรคตอนเมื่อจบประโยคหรือจบข้อความ

หลักการคัดลายมือ 1) นั่งตัวตรง เขียนด้วยมือขวา ส่วนมือซ้ายวางบนกระดาษที่จะเขียนเพื่อไม่ให้กระดาษเลื่อนไปมา ข้อศอกขวาวางบนโต๊ะ ขณะที่เขียนประมาณ 1 ฟุต 2) จับดินสอหรือปากกาให้ถูกต้อง โดยใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้จับดินสอหรือปากกาไว้ นิ้วกลางรองอยู่ข้างใต้ ส่วนนิ้วนางกับนิ้วก้อยงอไว้ในฝ่ามือ 3) เขียนตัวอักษรให้ถูกส่วน ตัวอักษรตั้งตรง การเขียนพยัญชนะไทยทุกตัวต้องเริ่มเขียนหัวก่อน ยกเว้นตัว ก และ ธ ซึ่งไม่มีหัว เว้นช่องไฟและวรรคตอนให้พองาม วางเครื่องหมายต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามตำแหน่ง 4) การเขียนพยัญชนะต้องเขียนให้ตัวพยัญชนะจรดเส้นบรรทัดทั้งบนและล่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก	ข	ฃ	ค	ง	จ

5) วางพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกต้องตามตำแหน่งซึ่งสระทุกตัวมีตำแหน่งที่สัมพันธ์กับพยัญชนะ คือ

สระที่อยู่หน้าพยัญชนะ	ได้แก่	เ-	แ-	โ-	ใ-	ไ-	
สระที่อยู่หลังพยัญชนะ	ได้แก่	-ะ	-า	-อ	-ว		
สระที่อยู่เหนือพยัญชนะ	ได้แก่	อั	อิ	อี	อึ	อื	อ็
อำ							
สระที่อยู่ใต้พยัญชนะ	ได้แก่	อุ	อู				
ตัวอย่าง	สวัสดี		ค่ะ				

ผกาศรี เย็นบุตร และคณะ (2558) กล่าวว่า การคัดลายมือมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อพัฒนาลายมือให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้นักเรียนมีระเบียบ มีสมาธิ ปลูกฝังนิสัยรักความงาม และรักความสะอาดในการทำงานโดยผู้คัดลายมือต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ดังนี้ 1) ความถูกต้อง ได้แก่ ตัวอักษรถูกต้อง การวางพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวการันต์ถูกต้องไม่ตกหล่น และเว้นระยะห่างของตัวอักษร (ช่องไฟ) สม่ำเสมอ 2) ความสะอาด คือ เมื่อคัดลายมือเรียบร้อยแล้ว ต้องดูสะอาดตา ไม่มีรอยลบเปรอะเปื้อน ตัวอักษรไม่เบียดไปทางซ้ายหรือทางขวาของกระดาษ การย่อหน้าต้องได้ระดับเดียวกัน 3) ความสวย คือ ต้องน่าดูและน่าอ่าน การคัดลายมือมีวิธีการฝึกแบบ ได้แก่ การฝึกคัดตัวบรรจงเต็มบรรทัด การฝึกคัดตัวบรรจงครึ่งบรรทัด การคัดลายมือมีหลักการคัดให้สวยงาม ดังนี้ 1) เส้นแนวตั้งควรขนานกันทุกตัวอักษร ไม่เอนหรือโย้เย้ไปมา 2) รูปแบบของตัวอักษรต้องเป็นรูปแบบเดียวกัน คือ แบบกลมกับแบบเหลี่ยม 3) ความกว้างของขนาดตัวอักษรแต่ละตัวจะต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน 4) ระยะห่างของตัวอักษร (ช่องไฟ) ต้องเท่ากัน 5) เว้นวรรคชัดเจนแน่นอน เช่น เว้นวรรคขนาด 3 ตัวอักษร หรือ 2 ตัวอักษร ต้องปฏิบัติเหมือนกันทั้งหมด 7) หัวตัวอักษรต้องไม่บอดคือต้องมีหัว มีขนาดเป็นมาตรฐานเดียวกัน 8) แนวคิดเกี่ยวกับแบบฝึก ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ให้ความหมายไว้ว่า แบบฝึกหัด เป็นคำนาม หมายถึง แบบตัวอย่างปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบเป็นต้น 9) หางตัวอักษรยาวพองาม เป็นมาตรฐานเดียวกัน ลักษณะของตัวอักษรแบบกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) และในส่วนของแบบฝึก วชิราภรณ์ ชำนิ (2555) กล่าวว่า แบบฝึก หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่นักเรียนและเป็นสื่อการเรียนสำหรับให้นักเรียนได้ทบทวน ฝึกฝนทักษะจนเกิดความชำนาญ มีลักษณะเป็นแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้นำไปใช้แก้ปัญหา สมศรี อภัย (2553) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะที่ดีควรมีลักษณะที่ปลุกเร้าความสนใจของนักเรียน โดยการใช้จิตวิทยาและภาษาที่เหมาะสมกับวัย ณัฐชา อักษรเดช (2554) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นอย่างมีจุดหมายที่แน่นอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการกระทำจริง เป็นประสบการณ์ตรงของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สามารถเรียนรู้และจดจำสิ่งที่เรียนได้ดีและนำการเรียนรู้และความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายกันได้ สรุปได้ว่า การคัดลายมือเป็นการพัฒนาให้ลายมือเขียนของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีรูปแบบกระทรวงศึกษาธิการเป็นต้นแบบในการเขียน ซึ่งการแข่งขันไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันศิลปหัตถรรมหรือแข่งขันด้านวิชาการในหัวข้อการคัดลายมือ ล้วนใช้รูปแบบของตัวอักษรกระทรวงศึกษาธิการเป็นต้อนแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) และแบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีความสำคัญสำหรับ

ครูผู้สอน เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ และแบบฝึกทักษะควรมีลักษณะที่โดดเด่น สร้างความสนใจให้กับนักเรียน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ให้ดีขึ้น ผู้วิจัยจึงจัดทำแบบฝึกทักษะการคัดลายมือโดยมีขั้นตอนการฝึกคือ คัดตัวอักษรพยัญชนะ สระ คำ ประโยค ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนตามลำดับ และแบบฝึกทักษะที่จัดทำขึ้นผู้วิจัยจะนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในโอกาสถัดไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การคัดลายมือภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง 2) แบบฝึกทักษะการคัดลายมือเรื่องพยัญชนะไทย 3) แบบฝึกทักษะการคัดลายมือเรื่อง สระ 4) แบบฝึกทักษะการคัดลายมือเรื่อง คำ 5) แบบฝึกทักษะการคัดลายมือเรื่อง ประโยค 6) แบบทดสอบการคัดลายมือก่อนเรียน 1 ชุด 7) แบบทดสอบการคัดลายมือหลังเรียน 1 ชุด 8) แบบสอบถามความพึงพอใจโดยการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ	⇨	1. การคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 2. ผลสัมฤทธิ์ทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดแบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพัง-สุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดแบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง จำนวน 4 ห้องเรียน มีจำนวน 145 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์)

จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 37 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพของเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพลายมือและแบบฝึกทักษะการคัดลายมือ มีดังนี้

2.1 การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพลายมือ ผู้วิจัยศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกณฑ์การแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเกณฑ์การประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ การจัดงานมหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่น พุทธศักราช 2565 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสร้างเกณฑ์โดยประยุกต์เกณฑ์จากการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมและเกณฑ์การประกวดแข่งขันทักษะทางวิชาการ เพื่อให้เกณฑ์เหมาะสมและสะดวกในการตรวจ การบันทึกคะแนนสำหรับการประเมิน มีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน	คะแนน
ตัวอักษรตรงเรียบ การวางสระ วรรณยุกต์ ช่องไฟถูกต้อง	5	สะกดคำถูกต้อง	5
ใช้ตัวอักษรแบบกระทรวงศึกษาธิการ	5	ความสะอาด ความสวยงาม	5
รวม	**20**		

2.2 การสร้างแบบฝึกทักษะ 1) ผู้วิจัยศึกษาประเภทของตัวอักษรไทย ตัวอักษรของไทยมีรูปแบบการเขียน 2 ประเภท คือ ประเภทตัวกลมหรือเรียกว่า ตัวอักษรแบบกระทรวงศึกษาธิการ และประเภทตัวเหลี่ยมหรือเรียกว่า ตัวอักษรแบบอาลักษณ์ ซึ่งแบบเรียนใช้การเขียนประเภทตัวกลม หรือแบบกระทรวงศึกษาธิการ อลงกรณ์ พลอยแก้ว (2564) ได้เรียบเรียงไว้ว่า รูปแบบของกระทรวงศึกษาธิการนั้นถือเป็นแบบตัวอักษรอย่างเป็นทางการสำหรับในการพิมพ์หนังสือ ประกาศ ตำราเรียนและแบบเรียน 2) ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการเขียนประเภทตัวกลม หรือตัวอักษรแบบกระทรวงศึกษาธิการ และได้นำมาจัดทำแบบฝึกทักษะให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการเขียนคัดลายมือของนักเรียนคุณภาพที่ดีขึ้น

2.3 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การคัดลายมือ โดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 ผู้วิจัยได้จัดทำแบบการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) ศึกษาโครงสร้างของการสอนรายวิชาภาษาไทยของโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 3) ศึกษาเนื้อหารายวิชาภาษาไทย เพื่อนำมาประกอบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในเรื่อง คำ ประโยค แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 4) วิเคราะห์หลักสูตร โครงสร้าง เนื้อหาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 5) ศึกษารูปแบบการจัดลำดับของแผนการจัดการเรียนรู้จากรูปแบบของโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังและศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6) กำหนดรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกส่วนประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับดังนี้ สาระสำคัญ

จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ข้อเสนอแนะ

2.4 การสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบโดยศึกษาแบบเรียนของนักเรียน หนังสือแบบเรียนรายวิชาอื่น ๆ เพื่อพิจารณาในการคัดเลือกหาข้อความให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วนำมาสร้างเป็นแบบทดสอบ จำนวน 2 ฉบับ ใช้เวลาฉบับละ 50 นาที โดยคัดตัวบรรจงครึ่งบรรทัดด้วยรูปแบบตัวอักษรของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อความที่ผู้เรียนทำแบบทดสอบอยู่ในเนื้อหาของหนังสือเรียนวิวิธภาษา และเป็นเนื้อหาที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำเป็นต้องศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรภาษาไทยของโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ดังนี้ 1) แบบทดสอบการคัดลายมือก่อนเรียน จำนวน 1 ฉบับ 2) แบบทดสอบการคัดลายมือหลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ

2.5 การสร้างและหาค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินความพึงพอใจ ผู้วิจัยศึกษาพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัยจากเอกสารและงานวิจัยของ (Bloom, 1976) และจัดสร้างรายการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้แบบฝึกทักษะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและหาค่าความสอดคล้องโดยใช้สูตรของ พิสณุ ฟองศรี (2551) โดยแบบสอบถามความพึงพอใจประกอบด้วยรายการคำถาม 10 ข้อ และการประเมินค่าความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 1 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบวิธีการวิจัยแบบวัดผลก่อนและหลัง (One-group Pre Test-Post Test Design) แสดงในตารางที่ 2 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) ดังนี้

ตารางที่ 2 แบบแผนการวิจัย

ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนวิจัย

เมื่อ T_1 แทน การทดสอบก่อนเรียน *X* แทน นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ T_2 แทน การทดสอบหลังเรียน

สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ของคะแนนใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2544) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน N แทน จำนวนคนทั้งหมด

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2553) ดังนี้

$$S.D = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - \left(\sum (X)^2\right)}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง N แทน จำนวนคนทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. หาค่าความเที่ยงตรง ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แผนการจัดการเรียนรู้และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Consistency : IOC) ใช้สูตรของพิสณุ ฟองศรี (2549) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบหาค่าที (t-test แบบ Dependent Sample) ใช้สูตรของชูศรี วงศ์รัตนะ (2553) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ $\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนการเรียน

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียน

$(\sum D)^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนการเรียนกับหลังการเรียนยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าเฉลี่ยของการสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้ชุดฝึกทักษะการคัดลายมือ เพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย แบบที่ 3 ของบุญชม ศรีสะอาด (2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	**ระดับความพึงพอใจ**		**ค่าเฉลี่ย**	**ระดับความพึงพอใจ**
4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด	1.51 – 2.50	หมายถึง น้อย
3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก	1.00 – 1.50	หมายถึง น้อยที่สุด
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง		

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและนำเสนอตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ทดสอบก่อนเรียน	37	20	9	2.37	16.87	0.05
ทดสอบหลังเรียน	37	20	15.32	4.94		

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จำนวน 37 คน เปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.37 ส่วนคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.94 เมื่อตรวจสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยจากการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง การคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผู้วิจัยได้สอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนในการเรียนรู้เรื่อง การคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ปรากฏผลดัง ตารางที่ 4 ตารางแสดงผลความพึงพอใจของผู้เรียนในการเรียนรู้เรื่อง การคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	5	4	3	2	1			
1. การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน	33	4				4.89	0.31	มากที่สุด
2. การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือมีความสอดคล้องตามโครงสร้างในรายวิชาเรียน	21	14	2			4.51	0.61	มากที่สุด
3. การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือช่วยให้ผู้เรียนเกิดการทบทวนและการเรียนรู้เพิ่มขึ้น	28	7	2			4.70	0.57	มากที่สุด
4. การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ ผู้เรียนสามารถปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	33	4				4.89	0.31	มากที่สุด
5. การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน	23	14				4.62	0.49	มากที่สุด
6. นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจมากยิ่งขึ้นในการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะทางการคัดลาย	31	4	2			4.78	0.53	มากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	5	4	3	2	1			
7. นักเรียนนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนการสอนโดยการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือไปนำไปใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด	27	10				4.73	0.45	มากที่สุด
8. นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเขียนจากการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ	29	8				4.78	0.42	มากที่สุด
9. ความพึงพอใจโดยรวมของการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ	27	8	2			4.68	0.58	มากที่สุด
10. สิ่งที่นักเรียนได้รับจากการเรียนการสอนโดยการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือในครั้งนี้ ตรงตามความคาดหวังของนักเรียน	30	7				4.81	0.40	มากที่สุด
รวม						4.74	0.47	มากที่สุด

หมายเหตุ ความหมายระดับความคิดเห็น

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความพอใจน้อย

ต่ำกว่า 1.50 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาของนักเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ในข้อที่ 1) เพื่อพัฒนาการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.32 และก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ในข้อที่ 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพัง-สุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง และจากตารางที่ 2 ผลแสดงความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของที่ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดแบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง โดยการทำวิจัยในครั้งนี้ พบว่าการฝึกการคัดลายมือมีผลต่อการฝึกสมาธิในการเรียน นอกจากนักเรียนจะมีลายมือที่สวยขึ้น นักเรียนยังมีสมาธิในการเรียนมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ส่งผลให้ทักษะอื่น ๆ พัฒนาเพิ่มขึ้นด้วย

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัด

ตรัง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.32 และก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9 แสดงให้เห็นว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง มีความพึงพอใจต่อการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมืออยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74)

อภิปรายผลได้ดังนี้

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรู้เรื่อง การพัฒนาทักษะการคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้วิธีการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝน ทำให้นักเรียนเกิดทักษะทางกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของแผนการจัดการเรียนรู้ที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด อีกทั้งนักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เพ็ญศรี วงศ์ไวโรจน์, 2539) ได้กล่าวไว้ว่า หากนักเรียนได้รับการฝึกจากแบบฝึกคัดลายมือ นักเรียนจะพัฒนาลายมือได้ดีขึ้นทั้งในด้านทักษะ ความสวยงาม ความเป็นระเบียบ ความสะอาด ซึ่งเป็นรากฐานที่นำไปสู่ลายมือที่ดีและสามารถนำไปปรับใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ ได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) ที่ทางโรงเรียนให้นักเรียนได้เน้นการเขียน เนื่องจากทางโรงเรียนมีนโยบายในการงดใช้และห้ามนำโทรศัพท์เข้ามาในโรงเรียนจึงทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการเขียนด้วยลายมือ เพราะไม่ว่าจะเป็นการเขียนการบ้านหรือแม้กระทั่งการเขียนด้วยลายมือภาษาไทย ในรายวิชาต่าง ๆ ผู้เรียนจะต้องเขียนด้วยลายมือที่อ่านออก ผู้วิจัยจึงเกิดความตั้งใจและจัดทำแบบฝึกเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น

2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โรงเรียนเทศบาล 2 (วัดกะพังสุรินทร์) อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.74) เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจในการเรียนการสอนเรื่อง การคัดลายมือ จากผลการเรียนดังกล่าว จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้ง 10 ข้อ เนื่องจากผู้เรียนมีความเข้าใจ ให้ความร่วมมือ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยโดยเฉพาะเรื่อง การใช้แบบฝึกทักษะคัดลายมือภาษาไทย เพราะช่วยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีมากยิ่งขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.57 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9 สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนให้ความร่วมมือ และมีความตั้งใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนเรื่อง การคัดลายมือโดยการใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือ การวิจัยครั้งนี้ทำให้พบว่าผู้เรียนที่ทำแบบทดสอบโดยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้เรียนที่เขียนโดยไม่เคยใช้แบบฝึกทักษะการคัดลายมือในการทำแบบทดสอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย (ศฤงคาร แป้นกลาง, 2538) ได้กล่าวไว้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาเฉพาะทักษะ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ทำให้นักเรียนได้ดึงศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การใช้แบบฝึกทักษะช่วยพัฒนาลายมือของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ ดังนั้น จึงแนะนำให้นำแบบฝึกคัดลายมือไปปรับใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแบบฝึกการคัดลายมือทั้ง 4 ชุด ได้แก่ พยัญชนะไทย สระ คำ และประโยค ไปใช้พัฒนาคุณภาพลายมือของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาหรือวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างแบบฝึกที่มีเนื้อหาความรู้เหมือนกันแต่ใช้รูปแบบวิธีการสอนที่แตกต่างกัน เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย

2.3 ควรมีการพัฒนาแบบฝึกการคัดลายมือให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น โดยการเพิ่มเติมสีสันให้กับแบบฝึกทักษะการคัดลายมือ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). เกณฑ์การแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2565 จาก https://www.sillapa.net/rule70/thai-70.pdf?141122.

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. 2553. บทความที่น่าสนใจ. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566, จาก https://www.moe.go.th/การสอนคัดลายมือ/

ณัฐชา อักษรเดชร. (2554) การสร้างแบบฝึกการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นงนุช คุ้มพันธ์. (2565). นวัตกรรมภาษาไทย นวัตกรรมห้องเรียนคุณภาพ “ห้องเรียนลายมือสวย”ด้วยแบบฝึกพัฒนาการคัดลายมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. สระบุรี: โรงเรียนวัดป่าไผ่.

ประภา วิจิตรานนท์. (2563). การพัฒนาทักษะการคัดลายมือภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ชุดฝึกทักษะการคัดลายมือ. กรุงเทพฯ: โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย.

ผกาศรี เย็นบุตรและคณะ. (2558). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย 1 เล่ม 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอมพันธ์.

พิสณุ ฟองศรี. (2551). เทคนิคการประเมินโครงการ กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.

เพ็ญศรี วงศ์ไวโรจน์. (2539). การสร้างแบบฝึกคัดลายมือเพื่อพัฒนาคุณภาพลายมือของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคลองสองต้นนุ่น กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2554. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2556, จาก https://dictionary.orst.go.th/.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วชิรภรณ์ ชำนิ. (2555). ผลของการใช้แบบฝึกที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศฤงคาร แป้นกลาง. (2538).). การสอนคณิตศาสตร์โดยใช้หลักการเรียนรู้ของจี.ดี.ฮอทชดีสในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา บ้านป่าลาน อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมศรี อภัย. (2553). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก และการลบ จำนวน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติ. พระนครศรีอยุธยา: ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุภากร ราชากรกิจ. (2537). การศึกษาเชิงวิเคราะห์คุรภาพลายมือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ห้องสมุดดิจิทัลวชิรญาณ. 2560. คำสอนเตือนใจจากบทประพันธ์สุนทรภู่. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566, จาก https://tonkit360.com/26654.

อลงกรณ์ พลอยแก้ว. การเขียนตัวอักษรไทย. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2565 จาก https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34223.

อัชชา แสงนีย์ และสมใจ บุญอุรพีภิญโญ. (2554). หลักภาษา และการใช้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ.

อารีรัตน์ ปุ้งกี้. (2563). การพัฒนาทักษะการเขียนคัดลายมือโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนคัดลายมือ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม (จันทร์ประชานุเคราะห์). ราชบุรี: โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม.

Bloom, B. S. (1967). *Huma characteristics and school learning.* New York: McGraw-hill.

การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The Development of Khluy-Peang-Or Skill by Using the Student Practice skill set for Prathomsuksa 3 Students at Ban Na Khuan Lang School (Rat Samakkhi), Hat Yai District, Songkhla Province

สุรเชษฐ์ เปล่งประดับ[1*]และเก็ตถวา บุญปราการ[2]

Surachet Plengpadup[*]and Kettawa Boonprakarn[2]

[1] นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, หลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Master's Degree of Education Program, Curriculum and Instruction, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Asst. Prof. Dr., Department of Curriculum and Instrument, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:**kogta027@gmail.com.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติขลุ่ยเพียงอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออจำนวน 5 แผน 11 ชั่วโมง 2) ชุดฝึกทักษะปฏิบัติการเป่าขลุ่ยเพียงออ 3) แบบประเมินทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติการเป่าขลุ่ยเพียงออ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐานด้วยค่า one sample t-test (1-Tailed) ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออด้วยชุดฝึกทักษะทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงอออยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ,ชุดฝึกทักษะ

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the Khluy-Peang-Or playing skills after using the Khluy-Peang-Or practice set of Prathomsuksa 3 students at Ban Na Khuan Lang School (Rat Samakkee), Hat Yai District, Songkhla Province, during the comparison study. with 80 percent threshold. 2) To study the satisfaction with the Khluy-Peang-Or playing skills by using the practice skills of Prathomsuksa 3 students at Ban Na Khuan Lang School (Rat Samakkhi), Hat Yai District, Songkhla Province. 3 Ban Na Khuan Lang School (Rat Samakkhi), Hat Yai District, Songkhla Province, first semester, academic year 2021, 1 room, 34 students which was obtained by random sampling by group (Cluster Random Sampling). The instruments used in the research were 1) learning management plans, 5 plans, 11 hours of Khluy-Peang-Or practice practice set. 3) A form to assess playing Khluy-Peang-Or skills 4) A form to measure satisfaction with learning with a practice set for practicing Khluy-Peang-Or playing skills the statistics used to analyze the data were mean, percentage and standard deviation. The confidence of the satisfaction questionnaire was determined by Cronbach's Alpha Coefficient method. The results of the research showed that 1) the ability to practice Khluy-Peang-Or only of the 3rd grade students after studying with the Khluy-Peang-Or practice skill set have a grade point average after school 2) The students' satisfaction with the learning management by teaching Khluy-Peang-Or practice was at the highest level.

Keywords: Khluy-Peang-Or Skill, Practice skill set

บทนำ

ในปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรุง 2563 ได้บรรจุการเรียนการสอนดนตรีไว้ในชื่อสาระดนตรีซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยระบุไว้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมทางศิลปะจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปสู่พัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

ขลุ่ยเป็นเครื่องดนตรีดั้งเดิมของไทย ประเภทเครื่องเป่าที่มีประวัติมายาวนาน อาจจะเกิดขึ้นก่อนหรือในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พบหลักฐานสำคัญที่แน่ชัดปรากฏในกฎมนเทียร สมัยกรุงศรีอยุธยา (กฤชกร เพชรนอก, 2556) ขลุ่ยเพียงออนิยมนำมาบรรเลงในวงดนตรีไทย เพื่อสร้างเสียงที่กลมกลืนในวงมากขึ้น เช่น วงมโหรี วงเครื่องสาย วงปี่พาทย์ไม้นวม และวงดึกดำบรรพ์ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าขลุ่ยเพียงออมีบทบาทสำคัญมากในวงดนตรีไทย เหมาะสำหรับเป็นเครื่องดนตรีชนิดแรกที่เป็นเครื่องมือเริ่มต้นในการเรียนดนตรีไทย ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่

กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีไทยใน มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรี ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบันคนไทยให้ความสำคัญการดนตรีไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติลดน้อยลด แต่ในทางกลับกันค่านิยมในการเล่นดนตรีสากลเพิ่มมากขึ้น คนที่สามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยได้จึงมีจำนวนน้อย การเรียนดนตรีไทยจึงมีความจำเป็นต้องมีการให้เด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติเรียนรู้ดนตรีไทย เพื่ออนุรักษ์ดนตรีไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติให้คงอยู่สืบไป ส่วนการฝึกดนตรีไทยเครื่องมือแรกที่สามารถฝึกทักษะดนตรีไทยให้กับเด็กได้ดี คือ ขลุ่ยเพียงออ ซึ่งการพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงอออจะต้องใช้ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติเพื่อช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อยๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและรวดเร็วขึ้นชุดฝึกทักษะช่วยสอนสามารถสนองความต้องการในการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลได้อย่างดีและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามเวลาที่สะดวก ตามความสนใจของ ผู้เรียน และที่สำคัญที่สุดคือ ชุดฝึกทักษะช่วยสอนมีการประเมินผลในตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเห็นผลสำเร็จ เห็นความก้าวหน้าของตนในการเรียนรู้ในแต่ละตอนแต่ละหน่วยการเรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ชุดฝึกทักษะสอนยังสามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้สอนได้ด้วยเพราะสามารถใช้สอนแทนครูและสอนผู้เรียนได้จำนวนมากๆในเวลาเดียวกัน

ชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ซึ่งมีลักษณะมีจุดหมายที่จะทำการฝึกทักษะด้านโน้ตดนตรีไทย ความแม่นยำของจังหวะ ท่านั่งและการจับขลุ่ยของผู้บรรเลง และการบรรเลงโดยภาพรวม ใช้สัญลักษณ์โน้ตดนตรีไทยซึ่งสามารถเข้าใจได้ง่าย มีความน่าสนใจ มีเนื้อหาตรง เรียงลำดับจากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี โดยมีความเชื่อว่าชุดฝึกทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออที่ดี จะสามารถทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลามีทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออที่ดีขึ้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้อาจเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ หรือดนตรีไทยประเภทอื่นต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประภาพร ถิ่นอ่อง (2553) ได้สรุปลักษณะของชุดฝึกทักษะที่ดี ว่าลักษณะของชุดฝึกทักษะที่ดีจะต้องมีจุดหมายที่แน่นอนจะทำการฝึกทักษะด้านใด ควรใช้ภาษาง่ายๆ และมีความน่าสนใจ เรียงลำดับจากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน มีเนื้อหาตรง จัดกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจและเกิดประสิทธิภาพในการเรียน

นพชัย อุปชิต (2558) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของซูซูกิ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เสียงใสขลุ่ยเพียงออ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนมหิธรวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 33 จำนวน 20 คน ผลการวิจัย พบว่า 1. ชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของซูซูกิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เสียงใสขลุ่ยเพียงออ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.61/84.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของซูซูกิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เสียงใสขลุ่ยเพียงออ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ดัชนีประสิทธิภาพของผลการเรียนชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของซูซูกิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เสียงใสขลุ่ยเพียงออ มีค่าเท่ากับ 0.7387 หรือคิดเป็นร้อยละ 73.87 4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดของซูซูกิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง เสียงใสขลุ่ยเพียงออ พบว่า อยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41

นิคม วุฒิเกรียงไกร (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ขลุ่ยไทยเบื้องต้น โดยใช้ชุดการสอนเทคนิคผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 40 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ชุด การสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ชุด แบบทดสอบวัดผมสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบการสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบทดสอบย่อยหลังเรียน จำนวน 5 ชุดๆละ 10 ข้อ และ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทย เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ ค่าดัชนีประสิทธิผลและทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Dependent Sample t-test พบว่า ชุดการสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.80/83.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.6286 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้นสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้ชุดการสอน เทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

พัฒนพงศ์ บรรณการ (2552) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาแบบฝึกเรื่องการเป่าขลุ่ยไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลการเรียนรูเรื่องการเป่าขลุ่ยไทยก่อนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกเรื่องการเป่าขลุ่ยไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน หลังการใช้แบบฝึกนักเรียนมีคะแนนความสามารถในการเป่าขลุ่ยอยู่ในระดับสูงและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้แบบฝึกอยู่ในระดับเห็นด้วยมากคือแบบฝึกช่วยส่งเสริมในด้านทักษะการเป่าขลุ่ยไทยและการเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ทำให้นักเรียนเป่าขลุ่ยไทยไดถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยการใช้ชุดฝึกทักษะการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ระหว่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 ห้องเรียน ทั้งหมด 102 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 5 แผน จำนวน 11 ชั่วโมง

2.1.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.1.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ด้านเนื้อหาการสอนดนตรี จำนวน 1 คน และด้านวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5 คะแนน หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
4 คะแนน หมายถึง เหมาะสมมาก
3 คะแนน หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
2 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อย
1 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

4.50 – 5.00 ระดับความเหมาะสม มากที่สุด
3.50 – 4.49 ระดับความเหมาะสม มาก
2.50 – 3.49 ระดับความเหมาะสม ปานกลาง

1.50 – 2.49 ระดับความเหมาะสม น้อย

1.00 – 1.49 ระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด

จากการนำผลคะแนนการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย โดยผลการคำนวณพบว่า ค่าความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=5.00) ด้านองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=5.00) ด้านสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.73) และด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=5.00)

2.2 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ มีวิธีการสร้าง ดังนี้

2.2.1 การสร้างแบบประเมินการฝึกทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินแบบรูบริค (Rubrics) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามความสำคัญของการฝึกทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออน้ำหนักของคะแนนเป็น 4 3 2 และ1

เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติ

4 คะแนน หมายถึง ดีมาก

3 คะแนน หมายถึง ดี

2 คะแนน หมายถึง พอใช้

1 คะแนน หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การแปลผลระดับคุณภาพ

คะแนนรวม	14-16	หมายถึง	ดีมาก
คะแนนรวม	11-13	หมายถึง	ดี
คะแนนรวม	8-10	หมายถึง	พอใช้
คะแนนรวม	4-7	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์การสรุปผลการประเมิน

นักเรียนที่ได้ระดับคุณภาพพอใช้ขึ้นไป ถือว่าผ่าน

2.2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ด้านเนื้อหาการสอนดนตรี จำนวน 1 คน และด้านวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะการเป่าขลุ่ย ซึ่งการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5 คะแนน หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง เหมาะสมมาก

3 คะแนน หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อย

1 คะแนน หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลประเมินความเหมาะสมของแบบประเมิน มีดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสม มากที่สุด
3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม มาก
2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม ปานกลาง
1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อย
1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสม น้อยที่สุด

จากการนำผลคะแนนการประเมินทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ไปคำนวณหาค่าความเหมาะสมของแบบประเมินทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ โดยการหาค่าเฉลี่ย ซึ่งผลการคำนวณ พบว่า ค่าความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.87) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=5.00)

2.3 การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วย ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ

2.3.1 กำหนดโครงสร้างของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติ จำนวน 1 ฉบับ 25 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศ ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ และด้านการวัดและการประเมินผล

2.3.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 1 ฉบับ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำแก้ไขในส่วนที่บกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3.3 ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ กับคุณลักษณะที่ต้องการวัด โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 คน ด้านเนื้อหาการสอนดนตรี จำนวน 1 คน และด้านวัดผล จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออโดยการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543)

+1 เมื่อแน่ใจว่าแบบประเมินนั้นตรงตามคุณลักษณะและจุดประสงค์
0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบประเมินนั้นตรงตามคุณลักษณะและจุดประสงค์
-1 เมื่อแน่ใจว่าแบบประเมินนั้นไม่ตรงตามคุณลักษณะและจุดประสงค์

2.4 นำผลคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) วิเคราะห์ข้อมูลดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งค่า (IOC) ที่ได้จะต้องอยู่ในระหว่าง 0.50 – 1.00 ขึ้นไป หมายความว่าแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการ

ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนได้ ซึ่งปรากฏว่าแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ที่สร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงตรงตั้งแต่ 0.67 – 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนดำเนินการทดลองมีขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอนขลุ่ยเพียงออโดยใช้ทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2) ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3) ประเมินทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ

4) วัดความพึงพอใจของโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติการเป่าขลุ่ยเพียงออและนำผลคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ได้จาก One Sample t-test (1-tailed)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 80

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ หลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียน ด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ร้อยละ 80 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ หลังเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ทักษะการเป่าขลุ่ย	n	คะแนน			เทียบสัดส่วนเต็ม100		t	Sig.
		คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
คะแนนทักษะปฏิบัติหลังการจัดการเรียนรู้	34	16	13.32	0.59	83.27	3.68	5.184	*.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลผลการเปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 หลังเรียน ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	$S.D.$	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหาสาระ				
1	ความน่าสนใจของเนื้อหาสาระ	4.71	0.47	มากที่สุด
2	ความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.41	0.73	มาก
3	ความเชื่อมโยงของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาดนตรี เรื่องการเป่าขลุ่ยเพียงออ	4.38	0.87	มาก
4	ประโยชน์ของเนื้อหาสาระในการนำไปใช้	4.88	0.32	มากที่สุด
5	ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินของเนื้อหาที่เรียนรู้	4.82	0.38	มากที่สุด
ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้				
6	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น	4.71	0.46	มากที่สุด
7	การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.74	0.44	มากที่สุด
8	นักเรียนรู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนานและรู้สึกไม่เบื่อหน่ายต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.41	0.73	มาก
9	ครูให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน	4.71	0.46	มากที่สุด
10	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม	4.47	0.61	มาก
ด้านบรรยากาศ				
11	บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนาน ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.41	0.73	มาก
12	ครูกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก หรือกล้าที่จะขอคำปรึกษาและข้อสงสัย	4.18	1.04	มาก
13	ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือจะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียนและรักการมาเรียน	4.47	0.70	มาก
14	ความสะดวกสบายของห้องที่ใช้ทำกิจกรรม มีความคล่องแคล่วในการทำกิจกรรมในห้องเรียนที่กว้างเพียงพอ	4.41	0.73	มาก
15	ห้องเรียนมีความสะอาด เรียบร้อยน่าเรียน	4.41	0.73	มาก

ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้				
16	ครูมีการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ อื่น ๆ ไว้ล่วงหน้า เพื่อที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน	4.41	0.73	มาก
17	ครูใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย	4.18	1.04	มาก
18	สื่อการสอนมีความสอดคล้องตรงกับเนื้อหาที่เรียน	4.91	0.37	มากที่สุด
19	เกิดความเข้าใจชัดเจนในเนื้อหา จากการใช้สื่อวีดีทัศน์และรูปภาพต่าง ๆ มาประกอบการอธิบาย	4.71	0.46	มากที่สุด
20	ครูใช้สื่อการสอน ถูกต้อง มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือได้	4.41	0.73	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผล				
21	ครูมีการแจ้งผลการเรียนและความก้าวหน้าให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะ ๆ	4.79	0.53	มากที่สุด
22	ครูมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย	4.41	0.73	มาก
23	ครูแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าทุกครั้ง เมื่อมีการทดสอบ	4.71	0.46	มากที่สุด
24	ความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูชี้แจง	4.18	1.04	มาก
25	ความพึงพอใจต่อเกณฑ์การให้คะแนน	4.41	0.73	มาก
	ภาพรวม	**4.55**	**0.64**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาสาระ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ประโยชน์ของเนื้อหาสาระในการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.88) ข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมโยงของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะ รายวิชาดนตรี เรื่องการเป่าขลุ่ยเพียงออ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.38) ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$=4.74) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ นักเรียนรู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนานและรู้สึกไม่เบื่อหน่ายต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.41) ด้านบรรยากาศ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือ จะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียนและรักการมาเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.47) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ครูกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก หรือกล้าที่จะขอคำปรึกษาและข้อสงสัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.18) ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ สื่อการสอนมีความสอดคล้องตรงกับเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X}$=4.91) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ครูใช้สื่อการสอนที่มีความหลากหลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.18) ด้านการวัดและการประเมินผล ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ครูมีการแจ้งผลการเรียนและความก้าวหน้าให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะ ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.79) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูชี้แจง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.18)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหน้าควนลัง (ราษฎร์สามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เรื่องการเป่าขลุ่ยเพียงออ กับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยชุดฝึกทักษะปฏิบัติการเป่าขลุ่ยเพียงออ มีคะแนนหลังเรียน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 34 คน จากนักเรียนจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหลังจากได้เรียนรู้เนื้อหาผ่านไปด้วยตนเองโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยที่มีความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นที่จะใช้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับ ประภาพร ถิ่นอ่อง (2553) ได้กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีต้องมีจุดหมายที่แน่นอนจะทำการฝึกทักษะ ด้านใด ควรใช้ภาษาง่าย ๆ และมีความน่าสนใจ เรียงลำดับจากง่ายไปหายากให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน มีเนื้อหาตรง จัดกิจกรรมให้หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจและเกิดประสิทธิภาพในการเรียน

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ($\bar{x}$ = 4.55, $S.D.$ = 0.64) อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องเป็นผลการที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติขลุ่ยเพียงออ ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น ได้ลงมือปฏิบัติจริง จึงเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนจึงมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพชัย อุปชิต (2558) ที่มีผลการวิจัยพบว่าชุดฝึกทักษะดนตรีตามแนวคิดของซูซูกิ เรื่องเสียงใสขลุ่ยเพียงออ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคม วุฒิเกรียงไกร (2556) ที่มีผลการวิจัยพบว่าชุดการสอนเทคนิคผสมผสานขลุ่ยไทยเบื้องต้นนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนพงศ์ บรรณการ (2552) ที่มีผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาแบบฝึก เรื่องการเป่าขลุ่ยไทย การพัฒนาแบบฝึก เรื่องการเป่าขลุ่ยไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้แบบฝึกนักเรียนมีคะแนนความสามารถในการเป่าขลุ่ยอยู่ในระดับสูงและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้แบบฝึกอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยนี้ไปใช้ ครูต้องมีการจัดการบริหารเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและคอยดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ และควบคุมชั้นเรียนในอยู่ในขอบเขตเนื่องจากเป็นการเรียนที่ต้องฝึกปฏิบัติในการเป่าขลุ่ยที่อาจรบกวนการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติ เรื่องการเป่าขลุ่ยเพียงออ สามารถพัฒนาทักษะด้านทักษะในการปฏิบัติ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ดังนั้นควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุดฝึกทักษะปฏิบัติในเนื้อหาอื่น ๆ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, กรุงเทพฯ.

กฤชกร เพชรนอก. (2556). เครื่องดนตรีและวงดนตรีไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2).ปทุมธานี: สกายบุ๊ค.

นพชัย อุปชิต. (2558). ผลการใช้ชุดฝึกทักษะดนตรีไทยตามแนวคิดซูซูกิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่องเสียงใสขลุ่ยเพียงออ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

นิคม วุฒิเกรียงไกร. (2556). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ขลุ่ยไทยเบื้องต้นโดยใช้ชุดการสอนเทคนิคการผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องตน (พิมพครั้งที่7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.

ประภาพร ถิ่นอ่อง. (2553). การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของ พหุนามดีกรีสอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พัฒนาพงศ์ บรรณการ. (2552). การพัฒนาแบบฝึก เรื่องการเป่าขลุ่ยไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลกาเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ ของมาลา คำจันทร์
Techniques of Presenting Representations of the Nature in Moo-ban Arp-chan, a Novel by Mala Kumchan

จื้อหลาน สวี[1*] และ พัชรินทร์ บูรณะกร[2]

ZHILAN XU [1*] and Patcharin Buranakorn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] Ph.D. candidate, Doctor of Arts Program in Communicative Thai as a second language, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] lecturer, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 980469039@qq.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพตามกรอบแนวคิดภาพแทนและแนวคิดกลวิธีการนำเสนอ วิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรมโดยพิจารณาจากความหมายของคำประพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์มีการนำเสนอ 2 ด้าน คือ 1) การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดี พบว่า ผู้เขียนนำเสนอความงาม ประโยชน์ และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์ นำเสนอว่าธรรมชาติให้ประโยชน์มากมายแก่มนุษย์ เป็นแหล่งอาหาร เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ และนำเสนอผ่านฉาก ได้แก่ เวลา ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พืชที่เป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก และสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก นำเสนอว่าช่วงฤดูฝนชาวบ้านมีแหล่งน้ำสามารถปลูกพืชผักต่าง ๆ ได้ดี พืชมีประโยชน์มากมาย เป็นทั้งอาหาร ยา และวัตถุดิบสร้างบ้านของมนุษย์ 2) การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย พบว่า ผู้เขียนนำเสนอความโหดร้าย ความอันตราย ภาพที่น่ากลัวของธรรมชาติผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์ สัตว์ตัวร้าย และอากาศที่แห้งแล้ง นำเสนอว่าธรรมชาติอาจทำร้ายชีวิตผู้คนได้ ธรรมชาติมีสิ่งที่น่ากลัวซ่อนอยู่ในนั้นทำให้ชาวบ้านหวาดกลัว เป็นต้น

คำสำคัญ: หมู่บ้านอาบจันทร์, กลวิธีการนำเสนอ, ภาพแทนธรรมชาติ, มาลา คำจันทร์

Abstract

This article aims to study techniques of presenting the nature in *Moo-ban Arp-chan*, a novel by Mala Kumchan. Qualitative study techniques of representations; presentation techniques; and text analysis and interpretation are research methodologies. The study finds two major representations of the nature in the studied novel, including 1) the beneficial nature, attraction; usefulness; and fruitfulness of the nature were

presented through human characters as their food and residences, while through setting the natural phenomena, including plants and animals, during the rainy season provided water for agriculture and consequently brought food; medicine and raw material for housing. 2) The frightening nature, presented through human and animal characters and the drought, might harm human lives; fearful dangers were hidden in the nature which the neighborhood should be scared.

Keywords: Moo-ban Arp-chan, techniques of presenting, representations of the nature, Mala Kumchan

บทนำ

หมู่บ้านอาบจันทร์ เป็นนวนิยายสะท้อนวิถีชีวิตของชาวชนบทที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ โดยถ่ายทอดผ่านตัวละคร ฉากและสถานที่ในเรื่องซึ่งสมมติขึ้นเหมือนนวนิยายทั่ว ๆ ไป นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีแบบใหม่ มีลักษณะเป็นเรื่องสมมติ มีตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ สร้างเป็นเค้าโครงเรื่องแสดงเหตุการณ์อย่างสัมพันธ์ตั้งแต่ต้นจนจบ โดยหลักการเบื้องต้นในการสร้างวรรณกรรมคือการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เหมาะสม น่าสนใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของเรื่อง (นิตยา วรรณกิตร์, 2562) นักเขียนนวนิยายมักใช้กลวิธีการสร้างที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นได้ง่ายว่าเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นด้วยจินตนาการของตนเอง แต่พยายามทำให้สมจริง โดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ แต่งเรื่องของบุคคลที่มีชีวิตอยู่จริง ๆ ทำให้น่าติดตามและสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ (สุริยา คำกุนะ, 2559)

การนำเสนอนวนิยายผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ มีผลทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสและทำให้เชื่อได้ว่าเรื่องที่อ่านเป็นจริง ตัวละครมีตัวตนจริง ๆ โดยนำเสนอผ่านองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉากและสถานที่ ตัวละคร บทสนทนา และกลวิธีในการเล่าเรื่อง (ชไมพร กุลบุตรดี, 2564) กลวิธีการนำเสนอนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์ จึงนับว่ามีความสำคัญที่จะเล่าถึงวิถีชีวิตของชาวชนบทที่มีความผูกพันกับธรรมชาติให้สมจริงน่าติดตาม

ธรรมชาติเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่ง มนุษย์กับธรรมชาติมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ธรรมชาติมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ทางตรงและทางอ้อม ดังที่ ชนันภรณ์ อารีกุล, อุทัย สติมั่น และพระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญโญ (2560) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมธรรมชาติเป็นสิ่งที่คอยค้ำจุนความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งระบบห่วงโซ่อาหาร เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ และยังสามารถทำเครื่องนุ่งห่มจากสิ่งแวดล้อม ยารักษาโรค ซึ่งเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยเหตุนี้ ทรัพยากรธรรมชาติจึงเป็นวัตถุดิบที่นักประพันธ์ทั้งหลายมักจะนำมาผูกเรื่องกัน

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของเด็ก ๆ และผู้คนเผ่าหนึ่งทางภาคเหนือที่อาศัยอยู่บนดอยเขา มีชีวิตที่ยากจน ต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นแหล่งอาหาร ทำเกษตรตามสิ่งแวดล้อม ภูมิอากาศ เช่น หากอยู่ในช่วงที่อากาศแห้งแล้ง ผู้คนในหมู่บ้านแห่งนี้จะขาดอาหาร ใช้ชีวิตลำบาก ทุกคนต่างดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด แต่ยังโชคดีที่สามารถหาอาหารจากแหล่งธรรมชาติได้ จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพของธรรมชาติในแง่มุมต่าง ๆ มีทั้งด้านดีและด้านร้าย โดยถ่ายทอดผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ตัวละคร เวลา เป็นต้น ทำให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติมากขึ้น

ปัจจุบันการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาพแทนธรรมชาติในวรรณกรรม และนวนิยาย เรื่อง หมู่บ้าน

อาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์ มีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายเรื่อง เช่น อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพแทนและการประกอบสร้างความจริงเรื่องธรรมชาติในนวนิยายแนวจินตนิมิตของไทย และ พรศิริ ปินไชย (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ มาลา คำจันทร์ ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า ภาพแทนธรรมชาติมีการนำเสนอ 2 ด้าน คือ ด้านร้ายและด้านดี โดยนำเสนอผ่านองค์ประกอบทางวรรณกรรมต่าง ๆ และนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์ สะท้อนให้เห็นความยากลำบากในการดำเนินชีวิตทางด้านสาธารณสุข ตลอดจนความแร้นแค้นในเรื่องอาหารการกินของกลุ่มชาวเขาดอย อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับ ภาพแทนธรรมชาติในวรรณกรรมและนวนิยาย เรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์มาหลายเรื่อง แต่ยังไม่มีการศึกษาภาพแทนธรรมชาติในนวนิยาย เรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ ของมาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีความสนใจศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยาย เรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ เพื่อทำให้ทราบว่าภาพแทนธรรมชาติและกลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติมีลักษณะอย่างไร โดยผลของการวิจัยจะทำให้เข้าใจความหมายและลักษณะของธรรมชาติที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน เพื่อให้มนุษย์เข้าใจธรรมชาติมากขึ้น สามารถปรับตัวอยู่กับธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอ

กลวิธีการนำเสนอ เป็นวิธีการหรือเทคนิคที่นำเสนอเหตุการณ์ตามลำดับ ตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่อง เพื่อชี้แนะแนวทางการสร้างวรรณกรรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนส่งต่อผู้อ่าน กลวิธีการนำเสนอมีหน้าที่ในการทำให้งานออกมาอย่างงดงาม และช่วยเพิ่มความเข้าใจในงาน การศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอในงานวิจัยนี้จะศึกษาตามแนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรม ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉากและสถานที่ และบทสนทนา (ชไมพร กุลบุตรดี, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับภาพแทน

ภาพแทน เป็นภาพจำลองสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านวรรณกรรมหรือประดิษฐภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ในฐานะที่ภาพจำลองนั้นสร้างขึ้นจากการคัดเลือก ปรุงแต่ง เน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริงความคติความเชื่อและค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพเสนอหนึ่ง ๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมาย และคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคม วัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ภาพเสนอมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความเป็นจริงเป็นเช่นไร เพราะมิใช่ภาพสะท้อน แต่บ่งบอกให้ทราบว่าคนในสังคมมีความเชื่อ ความคาดหวังและให้ความหมาย คุณค่าต่อสิ่งที่ถูกนำเสนออย่างไร (เสนาะ เจริญพร, 2546)

ผู้วิจัยใช้ตัวบทนวนิยายเป็นข้อมูลในการศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิดหลักคือกลวิธีการนำเสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบทางวรรณกรรม และผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดภาพแทนเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ การ

วิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดี และกลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบทางวรรณกรรมในการวิเคราะห์ประกอบด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉากและสถานที่ และบทสนทนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทวรรณกรรม (Textual Analysis) โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการนำเสนอและภาพแทนในวรรณกรรมเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษานวนิยายของมาลา คำจันทร์ ที่มีเนื้อหานำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

3. คัดเลือกนวนิยายของมาลา คำจันทร์ได้จำนวน 1 เรื่อง คือ หมู่บ้านอาบจันทร์ที่ตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2523 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตท่ามกลางธรรมชาติของผู้คนเผ่าหนึ่งทางภาคเหนือ นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างชัดเจน ทำให้เห็นภาพของธรรมชาติที่ผู้เขียนนำเสนอ

4. วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์ โดยพิจารณาจากความหมายของคำประพันธ์

5. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์นั้น ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของนวนิยายในการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติ จากการศึกษานวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ พบภาพแทนธรรมชาติ 2 ด้าน คือภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายและภาพแทนธรรมชาติด้านดี ซึ่งนำเสนอผ่านองค์ประกอบของนวนิยาย ได้แก่ ตัวละคร ฉากและบรรยากาศ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดี

ภาพแทนธรรมชาติด้านดี คือ การนำเสนอภาพธรรมชาติในลักษณะที่เป็นมิตรกับมนุษย์ ทำประโยชน์และช่วยเหลือมนุษย์ นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ถ่ายทอดภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านองค์ประกอบของนวนิยาย 2 หน่วย คือ ตัวละคร และฉาก ในมิติฉาก ได้แก่ เวลา ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พืชที่เป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก และสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านตัวละคร

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ถ่ายทอดภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์ ดังนี้

1.1.1 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์

นวนิยายหมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอพฤติกรรมของผู้คนที่ออกมาสัมผัสกับแสงแดด เมื่อดวงอาทิตย์สาดแสงส่อง ต่างพากันออกไปรับแสงแดด ดังตัวอย่าง

แดดอ่อนเริ่มทอแสงลงมาบ้างแล้ว ผู้เฒ่าพาหลานตัวเล็กออกมาตาก

แดด แสวงหาความอบอุ่นจากดวงอาทิตย์

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523: 18)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอความงามของธรรมชาติผ่านพฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกของผู้คน เช่น อากาศยามเช้า มีแสงแดดอ่อน ๆ ทำให้ผู้คนรู้สึกดีใจ ต้องการสัมผัสแสงธรรมชาติ เพื่อได้รับความอบอุ่น ทำให้เห็นว่าธรรมชาติสร้างความสุขให้แก่มนุษย์

นวนิยายหมู่บ้านอาบจันทร์ยังได้กล่าวถึงความรู้สึกที่สุขสบายของตัวละครเอกนุโพ เมื่ออยู่กลางธรรมชาติ ได้สัมผัสลมเย็น ๆ ทำให้เขารู้สึกมีความสุข ดังตัวอย่าง

เดือนครึ่งแล้ว แสงสีนวลใยอาบไล้ไปทั้งหมู่บ้าน ลมพัดมาหวีดหวิว หอบเอากลิ่นแห่งความหนาวเย็นตามมาด้วย ขุนเขาตะคุ่มตัวใต้นวลเดือน อ่อนหวาน นุโพสูดลมหายใจลึก ๆ เกิดความเป็นสุขที่เรียกไม่ถูก

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523: 27)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครกับการใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ทำให้มีความสุข เพราะได้สัมผัสสิ่งแวดล้อมที่มีอากาศบริสุทธิ์ สูดลมหายใจลึก ๆ ได้ผ่อนคลาย รู้สึกสดชื่นอยู่ในธรรมชาติ ทำให้เห็นว่าธรรมชาติได้ให้ประโยชน์แก่มนุษย์

สรุปได้ว่า การศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านตัวละครในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ พบว่า ผู้เขียนนำเสนอความสำคัญ ประโยชน์ และความงามของธรรมชาติผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์ โดยกล่าวถึงธรรมชาติเป็นแหล่งอาหารของมนุษย์ มนุษย์พึ่งพาธรรมชาติทำการเกษตร ทำให้เห็นภาพแทนด้านดีของธรรมชาติอย่างชัดเจน

1.2 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านฉาก

ฉาก คือการกำหนดสถานที่ มีลักษณะเป็นสถานที่จริง ๆ ตามภูมิศาสตร์ เป็นเวลาและบรรยากาศของเรื่อง เป็นภาวะแวดล้อม นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านฉาก 4 ประเภท คือ เวลา ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พืชที่เป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก และสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก ดังนี้

1.2.1 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านฉากที่เป็นเวลา

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ดังตัวอย่าง

ข้าวสุกเหลืองเต็มไร่แล้ว ฤดูเก็บเกี่ยวมาถึงแล้ว คมเคียวจึงขาวจับตัด เปลวแดดอีกครั้ง ลำนำลงไร่ กังวานอีกครั้ง

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 101)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านเวลา กล่าวว่าช่วงฤดูหนาว เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ที่เป็นฤดูเก็บเกี่ยว ชาวนาก็จะเริ่มเกี่ยวข้าวซึ่งช่วงเวลาที่ได้ผลิตผลมากจะเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านมีความสุขมากที่สุด เพราะได้อาหารมากเพียงพอสำหรับเลี้ยงชีพ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการดำรงชีวิตของมนุษย์กับธรรมชาติ ธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้คน

1.2.2 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านฉากที่เป็นปรากฏการณ์ทาง

ธรรมชาติ

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์กล่าวถึงชาวบ้านดีใจเพราะฝนตก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกว่าฤดูหว่านไถมาถึงแล้ว ดังตัวอย่าง

> *ฝนตกโครม ๆ แล้วซาลงเป็นตกจั๊ก ๆ กระท่อมหลายหลังวุ่นวายอยู่กับการซ่อมแซมรูโหว่ฉุกเฉิน ฟ้าแลบฟ้าเลียยังขีดเส้นไล่กันอยู่แปลบปลาบ ฟ้าคำรณคำรามยังกึกก้องแก้วหู เม็ดฝนซาลงเป็นลำดับแต่น้ำสีแดงซึ่งหลายหลากถากเซาะมาจากที่สูงยังหลากพล่านไม่เหือดหาย ใบไม้พลิกตัวสลัดน้ำเหมือนมันสำลักน้ำ สำลักความอิ่มเอมที่รอคอยมานาน บนฟ้ายังมีเมฆมืดครึ้มอีกมาก หลายคนนึกถึงข้าวไร่ เถาฟักทอง ฝักข้าวโพด และสรรพพืชปลูกฝัง การรอคอยอันเนิ่นนานในที่สุดก็สิ้นสุดลง*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 81)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเพื่อ บ่งบอกถึงความดีของธรรมชาติ โดยกล่าวว่าในช่วงฤดูฝน ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม มีฝนตก ทำให้ชาวบ้านดีใจมาก เพราะมีแหล่งน้ำสามารถทำเกษตรได้อย่างเต็มที่ และได้ผลผลิตที่มากเพียงพอ จะมีอาหารกินให้อิ่มท้อง ไม่ต้องอดข้าวเหมือนอยู่ในช่วงแห้งแล้ง ธรรมชาตินำความหวังมาให้ ชาวบ้านรู้สึกดีใจและมีความสุข สามารถทุ่มแรงทำเกษตร ปลูกข้าว และพืชต่าง ๆ จะทำให้ได้ผลผลิตมากมาย สามารถเลี้ยงตนเองและคนในครอบครัวได้ด้วย ทำให้เห็นว่าธรรมชาติมีความสำคัญมากสำหรับการใช้ชีวิตของมนุษย์

1.2.3 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านพืชที่เป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก

นวนิยายหมู่บ้านอาบจันทร์ได้นำเสนอเรื่องสรรพคุณและประโยชน์ของพืชต่าง ๆ ซึ่งนำมาเป็นอาหารกินก็ได้ และเป็นยารักษาโรคได้ด้วย ดังตัวอย่าง

> *บนดงดอยไม่มีขนม ไม่มีของหวานของว่างให้ขบเคี้ยว แต่เด็ก ๆ ก็มีของกินมากมาย หม่อแงพอตัวสูงกว่าเพื่อน เขาน้าวมือหักก้านอ่อนของยอดสนเล็ก ๆ แจกเพื่อน แทะเปลือกสนออก ลอกกระพี้มาเคี้ยวกินน้ำ ฝาด ๆ หวาน ๆ ผู้ใหญ่บอกว่ากระพี้สนเป็นยารัดรากเหงือกทำให้ฟันยึดกันแน่น เด็ก ๆ มักรู้จักตัวยาหลายอย่าง เช่น ใบต่อสู่โพต้มน้ำ เป็นยาเจริญอาหารสำหรับคนป่วย มะกอกกินแก้เจ็บคอ ว่านใบลายแก้ฟกช้ำ เหง้าของหญ้าถอดปล้องต้มน้ำแก้เจ็บหลังเจ็บเอว เปลือกไม้ชี้โยรักษาโรคไอได้ ความรู้เหล่านี้ไม่ได้ร่ำเรียนมาจากสำนักไหน ป่าคือโรงเรียนอันกว้างใหญ่ของพวกเรา...*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523: 42)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนกล่าวถึงความสำคัญของธรรมชาติผ่านพืชที่เติบโตขึ้นตามธรรมชาติ มีคุณค่าต่อมนุษย์ สามารถนำมาเป็นอาหารและยา มีคุณประโยชน์มาก แสดงให้เห็นว่า ธรรมชาติมีพืชต่าง ๆ มากมาย บางชนิดสามารถนำมาเป็นอาหาร เป็นของว่างกินได้ บางชนิดนำมาเป็นยารักษาโรคได้ ผู้คนที่อาศัยอยู่กับป่าธรรมชาติจะรู้สรรพคุณและประโยชน์ของพืชต่าง ๆ ได้อย่างดี ทำให้เห็นความดีของธรรมชาติ เป็นแหล่งอาหารของชาวบ้าน ทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติด้านดีที่ให้อาหารและยารักษาโรคแก่ชาวบ้านผ่านการนำเสนอคุณค่าของพืช

ในนวนิยายหมู่บ้านอาบจันทร์ได้นำเสนอลักษณะบ้านของนุโพ ซึ่งเป็นบ้านไม้ไผ่ ดังตัวอย่าง

ตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงคือบ้านของนุโพ แม้ว่าจะเป็นบ้านไม้ไผ่เหมือนกัน มุงด้วยหญ้าคาเหมือนกัน แต่บ้านของนุโพกว้างใหญ่และแข็งแรงกว่ามาก

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 72)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอพืชธรรมชาติเป็นวัสดุที่ใช้สร้างบ้านเป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตของผู้คน เช่น ชาวบ้านใช้ไม้ไผ่จากธรรมชาติมาสร้างบ้าน เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัว ทำให้เห็นว่า ธรรมชาติมอบสิ่งของที่สำคัญให้มนุษย์ ทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติอย่างสะดวกสบาย สะท้อนถึงภาพความดีของธรรมชาติ

นวนิยาย เรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ยังได้นำเสนอประโยชน์ของต้นไม้ ชื่อว่าต้นก่อ ซึ่งมีประโยชน์มากมาย ดังตัวอย่าง

ป่าไม้มีต้นไม้ และต้นไม้มากหลายก็มีมากพันธุ์ ต้นก่อไม่สูงใหญ่ชะลูดชะลิ่วอย่างต้นสน ลำต้นก็ไม่ตรงแหนวเคร่งครัด หากแต่คดงอและแตกกิ่งก้านได้ตามใจ ต้นก่อกำเนิดประโยชน์มากมาย แก่นของมันใช้ทำเสาบ้าน เปลือกก่อตากแห้งแล้วทุบจนเหลือแต่เส้นใยใช้กินกับหมาก ลูกก่อยิ่งมีประโยชน์ใหญ่เพราะใช้กินได้

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 90)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอประโยชน์ของพืชธรรมชาติต้นก่อ ว่าสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสร้างบ้านได้ เป็นอาหารกินได้ และเป็นยารักษาโรคได้ มีประโยชน์มากมายหลายอย่างต่อชาวบ้าน ซึ่งเป็นของขวัญที่ธรรมชาติมอบให้แก่ผู้คนที่อาศัยอยู่กับธรรมชาติ ทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติด้านดี ได้มอบสิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์

1.2.4 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก

นวนิยายหมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการแสวงหาอาหารตามแหล่งธรรมชาติ นุโพกับเพื่อน ๆ หาจักจั่นและคางคกจากป่าเพื่อเป็นอาหาร ดังตัวอย่าง

“วันนี้เรามีจักจั่นกิน พรุ่งนี้เราไปหาแมงอีปุ่มกินไหม”

“แมงอีปุ่มหายาก พวกผู้ใหญ่หายังไม่ค่อยได้ ข้าว่าเราไปหาคางคกกันดีกว่า”

“ข้าได้ยินพ่อว่า คนพื้นราบเขาไม่กินคางคก”

“คนเมืองมันกลัวเอ็นพิษที่หลังคาคางคก” อีกคนสู่รู้

“พ่อข้าว่าคนพื้นราบไม่รู้จักของดี ถ้าถลกเอ็นพิษที่หลังมันออก คางคกก็คือกบดี ๆ นี่เอง”

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 53)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอประโยชน์ของธรรมชาติผ่านสัตว์ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ สามารถนำมาเป็นอาหารของมนุษย์ได้ โดยเฉพาะสำหรับผู้คนที่อาศัยอยู่กลางธรรมชาติ อยู่ใกล้ป่า สามารถหาสัตว์ต่าง ๆ ที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกายมาเป็นอาหารสำคัญ ทำให้

เห็นว่ามนุษย์พึ่งพาธรรมชาติเป็นแหล่งอาหาร ธรรมชาติทำประโยชน์มากมายให้แก่มนุษย์

สรุปได้ว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านฉากที่เป็นเวลา ฉากที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ พืชที่เป็นอุปกรณ์ประกอบฉาก และสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก โดยกล่าวถึงกาลเวลาเป็นปัจจัยสำคัญในการทำเกษตรของชาวบ้าน และเมื่อฝนตกจะนำมาซึ่งความหวังให้กับชาวบ้าน เพราะได้แหล่งน้ำสามารถทำเกษตรได้ดี และนำเสนอว่าพืชธรรมชาติมีประโยชน์มากมาย เช่น เป็นอาหาร ยา และวัตถุดิบที่นำมาสร้างบ้าน ส่วนสัตว์ก็เป็นอาหารสำคัญของมนุษย์ที่สามารถหาตามป่า องค์ประกอบนวนิยายดังกล่าว ทำให้เห็นประโยชน์ของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์โดยผ่านฉาก

2. กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย

ภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย คือ การนำเสนอภาพธรรมชาติในลักษณะที่น่ากลัว เป็นอันตรายต่อมนุษย์ ทำให้มนุษย์หวาดกลัวธรรมชาติ นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านองค์ประกอบของนวนิยาย 2 ประเภท คือ ตัวละคร และฉาก ในมิติฉาก ได้แก่ บรรยากาศ พื้นที่ธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เวลา และสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านตัวละคร

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์ดังนี้

2.1.1 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านตัวละครที่เป็นมนุษย์

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอเรื่องความเหน็บหนาวในช่วงฤดูหนาวของบนเขาดอย น้ำเย็นมากจนกัดมือนุโพ และพ่อนุโพต้องใส่เสื้อหนาวด้วย ดังตัวอย่าง

> *หนาวนัก ขนที่ต้นแขนลุกซู่ หมอกเหมยยังเป็นเงามัวมนอยู่รอบด้าน นุโพเทน้ำจากกระบอกไม้ซางลูบหน้าสองสามที หนาวออก...น้ำเย็นจนกัดมือ ที่ตีนกระไดเด็กชายมองเห็นพ่อนั่งลับมีดอยู่กรีดกราด พ่อใส่เสื้อหนาวไหม พรมแบบคนพื้นราบสีคล้ำ ๆ มันเก่าแล้วแต่พ่อยังไม่ยอมทิ้ง เสื้อตัวนี้พี่ชายคนโตที่ออกเรือนไปแล้วซื้อมาฝากพ่อแต่เมื่อสองปีก่อน*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 16)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอความโหดร้ายของฤดูหนาวที่มีอากาศหนาวมาก ทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่บนเขาดอยไม่ไหว และไม่มีน้ำอุ่นให้ใช้ การดำเนินชีวิตจึงยากลำบาก อากาศหนาวแบบนี้ ผู้คนต้องใส่เสื้อหนาวด้วย แต่ไม่มีเงินไปซื้อเสื้อใหม่ ทำให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านตัวละครมนุษย์ ทำให้เห็นความเหน็บหนาวของธรรมชาตินั้นทำให้มนุษย์ใช้ชีวิตลำบาก

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการเพาะปลูกพืชของครอบครัวนุโพ แม้จะอยู่ในช่วงแห้งแล้ง แต่พ่อของนุโพก็ไม่ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดไป พยายามต่อสู้กับอากาศที่แห้งแล้ง ดังตัวอย่าง

> *พ่อบอกว่าดงดอยหน้าแล้งมีพื้นที่น้อย น้อยนักที่จะปลูกฝังอะไรได้ เพราะเนื้อดินขาดความชุ่มชื้นเนื่องจากฝนฟ้าละทิ้ง แต่พ่อยังอยากลองอยู่ดี โดยไม่ยี่หระต่อเสียงทักท้วงของเพื่อนบ้าน*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 20)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ธรรมชาติไม่อำนวยน้ำให้กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านทำเกษตรยากลำบาก เพราะการทำเกษตรต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมทางภูมิอากาศ ถ้าอยู่ในช่วง แห้งแล้ง ชาวบ้านทำเกษตรก็จะลำบาก เพราะไม่มีน้ำเลี้ยงพืชผักต่าง ๆ ชาวบ้านต้องอดอยากในช่วงแห้งแล้ง ทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายที่ทำให้ชาวบ้านต้องอยู่อย่างลำบาก

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ได้นำเสนอเรื่องเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ว่า ถ้าอากาศหนาวมาก ๆ จะมีเด็กตายด้วย ดังตัวอย่าง

> *หนาวปีนี้จะเหมือนกับคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ไหม ผู้เฒ่าพูดว่าสมัยที่อพยพกันมาอยู่ใหม่ ๆ มันหนาวจนมีเกล็ดน้ำแข็งแข็งตามใบหญ้า หนาวจนเด็กน้อยตาย คาอกแม่ ความหนาวคืออาคันตุกะผู้ไม่พึงประสงค์สำหรับที่นี่*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 17-18)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนของธรรมชาติด้านร้ายผ่านชีวิตบุคคล กล่าวว่า ถ้าอากาศหนาวมาก จะทำให้ผู้คนเสียชีวิตไปได้ โดยเฉพาะกลุ่มคนยากจนที่ดำเนินชีวิตอยู่บนภูเขา ใช้ชีวิตลำบาก ไม่สามารถสู้กับอากาศหนาวได้ ต้องอดทนกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ถ้าสิ่งแวดล้อมร้ายขึ้น กลุ่มคนเหล่านี้ก็อาจทนไม่ไหว สุดท้ายต้องเสียชีวิตไป ทำให้เห็นว่าธรรมชาติอาจทำร้ายชีวิตมนุษย์ได้

สรุปได้ว่า การศึกษากลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านตัวละครใน นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ พบว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพที่สะพรึงน่ากลัว อันตราย และโหดร้ายของธรรมชาติ โดยกล่าวถึงในช่วงอากาศที่แห้งแล้ง ชาวบ้านทำเกษตรยากลำบาก ต้องอดอยาก และความเหน็บหนาวของธรรมชาติทำให้ผู้คนเสียชีวิตได้ ทำให้เห็นภาพแทนด้านร้ายของธรรมชาติอย่างชัดเจน

2.2. การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านฉาก

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีผ่านฉาก 5 ประเภท คือ บรรยากาศ พื้นที่ธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เวลา และสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก ดังนี้

2.2.1 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านฉากที่เป็นบรรยากาศ

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอบรรยากาศในปากถ้ำแห่งหนึ่ง เต็มไปด้วยความหวาดกลัว แม้แต่สิ่งของที่ปรากฏอยู่ในรอบข้างก็ดูน่ากลัว ดังตัวอย่าง

> *ปากถ้ำดำมืด... เหมือนสัตว์ร้ายคอยอ้าปากงับกลืนเหยื่อ กลิ่นเหม็นหืนของขี้ค้างคาวโชยคลุ้งจนแทบสำลักเด็ก ๆ จุดไฟแจกจ่ายกันแล้วขยับทีลูทอให้เข้าที่ ยิ่งเข้าลึกยิ่งอับชื้น ก้อนหินก้นถ้ำเปียกกลืนล้อไฟพราย เพดานถ้ำมีหินย้อยเหมือนเขี้ยวในปากงู ...*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 47)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ธรรมชาตินั้นไม่ได้มีแค่สวยงาม ยังเต็มไปด้วยความลับที่ผู้คนมองไม่เห็น ผู้เขียนนำเสนอบรรยากาศที่ลึกลับ ทำให้รู้สึกกลัว บรรยากาศความมืดนั้นยิ่งสร้างความน่าหวาดกลัวให้กับผู้คน ทำให้เห็นว่ามนุษย์กลัวธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าในป่าธรรมชาตินั้นมีสิ่งที่น่ากลัวซ่อนอยู่ สะท้อนถึงภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย

2.2.2 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านฉากที่เป็นพื้นที่ธรรมชาติ

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอสภาพป่าในสมัยก่อนโดยผ่านคำพูดของ พ่อเฒ่าคนหนึ่งว่า ป่านั้นเต็มไปด้วยอันตราย ดังตัวอย่าง

> *พ่อเฒ่าบอกว่าป่าเมื่อหลายสิบปีก่อนไม่ได้ปลอดโปร่งโล่งบางอย่างวันนี้ ภยันตรายมีรอบด้านแทบจะเรียกได้ว่าทุกฝีเท้ามีความตายรองรับ ถ้าไม่ใช่คนที่เข้มแข็ง ถ้าไม่ใช่คนที่เด็ดเดี่ยว ไม่มีทางจะดิ้นรนอยู่ท่ามกลางดงดอยใหญ่กว้างได้*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 35)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอสภาพของพื้นที่ธรรมชาติ ทำให้เห็นอันตรายของป่าธรรมชาติ ซึ่งถึงขั้นที่ทำลายชีวิตมนุษย์ได้ ทำให้มนุษย์ต้องพยายามหาทางต่อสู้ เพื่อดำเนินชีวิตอยู่กับป่าธรรมชาติได้

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอเรื่องชาวบ้านห้าคนเดินป่าเพื่อล่าสัตว์เป็นอาหาร ระหว่างทางนั้นเต็มไปด้วยความลำบาก ดังตัวอย่าง

> *ขุนยะหม่นโรยอยู่ข้างหน้า ขุนยะเป็นป่าใหญ่ไม่แพ้อินทนนท์หรือดงสามหมื่น ตะวันเลยหัวแล้ว แดดร้อน แรงถูกเงาไม้บดบังไว้เกือบสิ้น สูงขึ้นไต่แปดอยจนเหนื่อยหอบ ถุงย่ามยัดข้าวสารเหมือนยัดหิน ดิ่งลงอีก ดิ่งลงต่ำลง หนาวชื้น เยือกเย็น*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 62)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอว่าพื้นที่ธรรมชาตินั้นไม่ได้เข้าไปง่าย เส้นทางเดินไม่สะดวกมาก ถ้ามนุษย์อยากเข้าป่าแสวงหาอาหาร ต้องประสบปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าธรรมชาติสร้างอุปสรรคแก่มนุษย์ แม้จะมีธรรมชาติเป็นแหล่งอาหาร แต่กว่าจะได้อาหารนั้นก็เต็มไปด้วยความเหนื่อยยาก ทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ ยังได้นำเสนอบรรยากาศในป่าใหญ่ อธิบายสิ่ง ต่าง ๆ ที่อยู่ในป่า ทั้งต้นไม้ใหญ่ และเสียงนก สร้างภาพที่น่ากลัว ดังตัวอย่าง

> *ป่าใหญ่รอบข้างเริ่มเงียบงัน ต้นไม้สูงสล้างที่เบียดชันเหมือนมันจะข่มขู่และคุกคามให้พรั่นพรึง กระทั่งความมืดเข้ามาเยือนป่าใหญ่ก็เปลี่ยนสภาพไปจากที่เห็น ๆ รอบข้างเหมือนมีภูติร้ายพรายดงแฝงตัวตะคุ่มอยู่หลังพุ่มไม้เยือกเย็นอยู่วังเวง หวั่น ๆ หวาด ๆ นกกลางคืนร้องฮือ ๆ แหบเครือเหมือนผีกระซิบกระซาบ ลมลอดหลืบไม้เบา ๆ เครือเถาเท่าขาเหมือนเคลื่อนไหวเหมือน ๆ งูร้ายคืบคลานเข้ารัดเหยื่อ ยะเอสูดลมหายใจอัดลึก ... ป่าดิบดงดำล้วนซุกซ่อนอาถรรพณ์ลี้ลับ พลาดนิดเดียวคือตาย*
>
> *(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 64-65)*

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านพื้นที่ธรรมชาติ ซึ่งเต็มไปด้วยความหวาดกลัว รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติ ทั้งพืชและสัตว์ ผู้เขียนนำเสนอให้เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์หวาดกลัว ทำให้เห็นอำนาจของธรรมชาติ จะทำให้มนุษย์กลัว

2.2.3 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านฉากที่เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือ ยามเช้าตรู่ของหมู่บ้านบนดอยสูงแห่งหนึ่ง อากาศหนาวมาก นุโพรู้สึกเย็นเยียบจนปวดกระดูก ดังตัวอย่าง

ไก่ขันมาแว่ว ๆ หมอกมัวมนห่มตัวหนาวหนักอยู่ที่หมู่บ้านบนดอยสูงจะเช้าแล้ว หมู่บ้านกำลังตื่นจากคืนหนาวอันยาวนาน ลมฤดูใบไม้ผลิหล่นร่วงพัดหวีดหวิว นุโพขยับกายเกียจคร้านแล้วซักผ้าห่มคลุมหัว หนาวน้ำค้างหยดย้อยจากชายคาดังเปาะ ๆ หนาวนัก เย็นเยียบจนปวดกระดูก

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 14)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอบรรยากาศของหมู่บ้านดอยสูงในช่วงฤดูหนาว อากาศหนาวมาก ชาวเขาดำเนินชีวิตลำบาก ไม่มีน้ำอุ่น ต้องทนกับนำเย็น จนรู้สึกความหนาวนั้นเข้าไปในร่างกาย ทำให้ปวด ทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายที่ทำให้ผู้คนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อากาศหนาวมาก ๆ ต้องดำเนินชีวิตอย่างลำบาก

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือต้นไม้ พืชพรรณตายลง เพื่อบอกถึงฤดูแห้งแล้งมาถึง ดังตัวอย่าง

แล้งแล้ว ดอกไม้กำลังจะตายจาก เพื่อหลีกทางให้ดอกไม้ใหม่ขึ้นมาแทนที่ น้ำในลำห้วยลดระดับและความรุนแรงลงมาก นั่นหมายถึงว่าฤดูแห่งความหิวคอยจะเริ่มขึ้นอีกครั้ง

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 24)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เพื่อบอกถึงอากาศที่แห้งแล้ง เป็นช่วงฤดูแล้ง ชาวบ้านจะปลูกพืชผักอะไรไม่ได้ ผลก็คือไม่มีอาหารรับประทาน หรืออาหารไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ ทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายที่อาจทำให้ชาวบ้านไม่มีอาหารมากเพียงพอ

2.2.4 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านฉากที่เป็นเวลา

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอช่วงเวลาแห้งแล้ง ประมาณเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม ชาวบ้านมักไม่ได้ทำเกษตร ทุกคนก็รอฤดูหว่านไถมาถึง คือช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ดังตัวอย่าง

ช่วงนี้คือช่วงเวลาแห่งการสะสมพลังเพื่อการรอรับฤดูหว่านไถที่จะมาถึง มันเป็นอย่างนี้แหละสำหรับผู้คนที่นี่ คนนอกที่ไม่เข้าใจมักกล่าวหาว่าชาวยางขี้เกียจ แกอยากเถียงว่าขี้เกียจหรือจะดำรงอยู่ได้ท่ามกลางธรรมชาติอันรกร้างและกันดาร...

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 51)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านเวลาซึ่งเป็นช่วงเวลาที่แห้งแล้ง ชาวบ้านทำเกษตรไม่ได้ เพราะอยู่ท่ามกลางธรรมชาติอันรกร้างและกันดาร ดำเนินชีวิตจึงลำบากในช่วงที่อากาศแห้งแล้ง

2.2.5 การนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอสาเหตุการปลูกกระท่อมเบียดชิดกันในหมู่บ้านหล่าเกวคี เป็นเพราะว่าค่ำคืนจะมีสัตว์ร้ายนานามาคาบผู้คนไปกิน ชาวบ้านหล่าเกวคีจึงไม่อาจแยกตัวออกโดดเดี่ยวได้ ดังตัวอย่าง

หมู่บ้านออกันอยู่เป็นกระจุก ถ้ามองจากที่สูงจะเห็นหลังคาเก่าร่ำรูปทรงสามเหลี่ยมเบียดชิดกันแน่น ดุเกะกะรกรุงรังไม่เป็นระเบียบ ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่าสาเหตุที่ต้องปลูกกระท่อมเบียดชิดกัน เป็นเพราะแต่ก่อนนั้นดงดอยรอบด้านอุดมไปด้วยสัตว์ร้ายนานา เพียงเดินออกไปสามก้าวเจ็ดก้าวก็พบรอยตีนเสือแล้ว ค่ำคืนเมื่อไปมอดดับมันอาจดอดมาคาบสัตว์เลี้ยงหรือผู้คนไปกินได้ ดังนั้นชาวหล่าเกวคีจึงไม่อาจแยกตัวออกโดดเดี่ยวได้

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 23)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนนำเสนอภาพที่สะพรึงกลัวของธรรมชาติผ่านสัตว์ร้ายที่อยู่รอบข้างของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านหวาดกลัว จึงต้องหาทางหนีสัตว์ร้าย เพื่อปกป้องทั้งชีวิตและสรรพสินของตนเอง การนำเสนอความโหดร้ายของสัตว์ป่า ทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย ซึ่งเป็นอันตรายต่อมนุษย์มาก เป็นสิ่งที่มนุษย์ควบคุมไม่ได้ ต้องพยายามหาทางหนี

นวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ นำเสนอบทสนทนาระหว่างนุโพกับพ่อเกี่ยวกับเรื่องตัวตุ่นกินผัก ดังตัวอย่าง

“อะไรพ่อ”

“วี” (ตัวตุ่น)

พ่อขุดหลุมลึกและกว้างราวช่วงแขน แล้วหิ้วเจ้าตัวงุ่มง่ามขึ้นมาทุบบีกด้วยสันจอบ มันตายแล้วแต่ตาหยิบหยีเท่าเม็ดงาเหมือนมันไม่ตาย นุโพรับมันมาวางแล้วนั่งกอดเข่ายอง ๆ

“มันยังไม่โตเลย”

“ไม่โตนี่แหละ รากผักเราเสียหายหมด”

“มันคืออาหาร”

(หมู่บ้านอาบจันทร์ 2523 : 21)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สัตว์ที่อยู่ในธรรมชาตินั้นทำร้ายพืชผักที่ชาวบ้านปลูกไว้ได้ ซึ่งอาจจะทำให้ชาวบ้านไม่ได้ผลผลิต จะทำให้ชีวิตชาวบ้านลำบาก เพราะไม่มีอาหารกิน ดังนั้นชาวบ้านต้องปกป้องผลผลิตที่ตนเองปลูกนั้นไว้ให้ดี เมื่อมีสัตว์ร้ายเข้ามาทำร้ายพืชผัก ชาวบ้านต้องจับไว้และฆ่ามันตาย เพราะไม่อยากให้ความเหนื่อยยากของตนเองสูญเปล่า

สรุปได้ว่า นวนิยายหมู่บ้านอาบจันทร์ ได้นำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายผ่านบรรยากาศ พื้นที่ธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เวลา และสัตว์ที่เป็นส่วนประกอบของฉาก ทำให้เห็นอันตราย อำนาจของธรรมชาติ ซึ่งมีสิ่งที่น่ากลัวอยู่ในธรรมชาติ สิ่งนั้นอาจทำลายชีวิตชาวบ้านได้ ทำให้ชาวบ้านหวาดกลัว ไม่กล้าอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ และเคารพธรรมชาติ นอกจากนี้ธรรมชาติยังแสดงความโหดร้ายผ่านลักษณะทางภูมิอากาศและภูมิศาสตร์ ส่วนพืชธรรมชาตินั้นนำเสนอว่าถูกสัตว์ในธรรมชาติทำร้าย ทำให้ชาวบ้านไม่ได้ผลผลิต ดำเนินชีวิตลำบาก

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์ของมาลา คำจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า หมู่บ้านอาบจันทร์นำเสนอภาพแทนธรรมชาติใน 2 ด้าน คือ ภาพแทนธรรมชาติด้านดี และภาพแทนธรรมชาติด้านร้าย โดยถ่ายทอดผ่านตัวละคร และฉาก ทำให้เห็นภาพธรรมชาติในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาพแทนธรรมชาติด้านดีทำให้เห็นความงาม ประโยชน์ และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติโดยนำเสนอผ่านพืชผัก และสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นอาหารของมนุษย์ และภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายทำให้เห็นความโหดร้าย ความอันตราย ภาพที่น่ากลัวของธรรมชาติโดยนำเสนอผ่านสัตว์ตัวร้าย อากาศที่แห้งแล้ง เป็นต้น ผู้เขียนนำเสนอภาพแทนธรรมชาติด้านดีและด้านร้าย ทำให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ทางตรงและทางอ้อม มนุษย์กับธรรมชาติพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้น มนุษย์ควรตระหนักในความสำคัญของธรรมชาติ รักษาธรรมชาติให้อยู่คู่กับมนุษย์ตลอดไป ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของชไมพร กุลบุตรดี (2564) กล่าวว่า การนำเสนอนวนิยายผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ มีผลทำให้ผู้อ่านได้รับอรรถรสและทำให้เชื่อได้ว่าเรื่องที่อ่านเป็นจริง ตัวละครมีตัวตนจริง ๆ ทำให้เห็นแนวคิดของเรื่อง โดยนำเสนอผ่านองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ฉากและสถานที่ ตัวละคร บทสนทนา และกลวิธีในการเล่าเรื่อง และแนวคิดเกี่ยวกับภาพแทนของเสนาะ เจริญพร (2546) กล่าวว่า ภาพแทนเป็นภาพจำลองสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านวรรณกรรม ในฐานะที่ภาพจำลองนั้นสร้างขึ้นจากการคัดเลือก ปรุงแต่ง เน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริง ความคติ ความเชื่อและค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพเสนอหนึ่ง ๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมาย และคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคมวัฒนธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ภาพเสนอมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าความเป็นจริงเป็นเช่นไร เพราะมิใช่ภาพสะท้อน แต่บ่งบอกให้ทราบว่า คนในสังคมมีความเชื่อ ความคาดหวังและให้ความหมาย คุณค่าต่อสิ่งที่ถูกนำเสนออย่างไร ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร (2562) เรื่อง ภาพแทนและการประกอบสร้างความจริงเรื่องธรรมชาติในนวนิยายแนวจิตนิมิตของไทย พบว่า ด้านภาพแทนธรรมชาติมีการนำเสนอ 2 ด้านคือ ด้านร้ายและด้านดี ภาพแทนธรรมชาติด้านร้ายมีการนำเสนอผ่าน ตัวละครอมนุษย์ (สัตว์ สัตว์ประหลาด และเทพารักษ์) และฉากและบรรยากาศ (พื้นที่ธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ) ภาพแทนธรรมชาติด้านดีมีการนำเสนอผ่านตัวละครอมนุษย์ (สัตว์ และเทพารักษ์) และฉากและบรรยากาศ (พื้นที่ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ)

กลวิธีการนำเสนอภาพแทนธรรมชาติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทางวรรณกรรมมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอเรื่อง สามารถสื่อความหมายของสิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอ กลวิธีการนำเสนอนวนิยายเรื่อง หมู่บ้านอาบจันทร์จึงทำให้เห็นภาพแทนธรรมชาติในด้านดีและด้านร้ายมีลักษณะอย่างไร ทำให้เข้าใจความหมายและลักษณะของธรรมชาติที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมชาติมากขึ้น สามารถปรับตัวอยู่กับธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรศึกษาภาพแทนธรรมชาติในนวนิยายของผู้เขียนคนอื่น เช่น อัศศิริ ธรรมโชติ และ

ประชาคม ลุนาชัย เป็นต้น

2) ควรศึกษาภาพแทนด้านอื่นในนวนิยายของมาลา คำจันทร์ เช่น ภาพแทนของเด็กชนบท ภาพแทนชาวเขา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ชนันภรณ์ อารีกุล, อุทัย สติมั่น และพระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญโญ. (2560). ความสัมพันธ์มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 3(2), 78 - 87.

ชไมพร กุลบุตรดี. (2564). กลวิธีการนำเสนออัตลักษณ์วัยรุ่นในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นที่ได้รับรางวัลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

นิตยา วรรณกิตร์. (2562). วรรณกรรมสำหรับเด็ก (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อินทนิล

พรศิริ ปินไชย. (2563). ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของมาลา คำจันทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.

มาลา คำจันทร์. (2523). หมู่บ้านอาบจันทร์. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

สุริยา คำกุนะ. (2559). คำพิพากษา: กลวิธีการนำเสนอความขัดแย้ง. วารสาร “สักทอง” มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 22(3), 102-113.

เสนาะ เจริญพร. (2546). ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นทางสังคม (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

อรวรรณ ฤทธิ์ศรีธร. (2562). ภาพแทนและการประกอบสร้างความจริงเรื่องธรรมชาติในนวนิยายแนวจิตนิมิตของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามทฤษฎีของ Michael Byram

An Analysis of Cultural Contents in GUFS Textbooks of Thai Language by Michael Byram's Evaluation of Cultural Contents in a Textbook

จวิ้นไฉ หลี่[1*]และ พัชรินทร์ บูรณะกร[2]

Juncai Li[1*]and Patcharin Buranakorn[2]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1]Ph.D. Candidate, Doctor of Arts Program in Communicative Thai a Second Language, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[2] อาจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Lecture, Department of Language Studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 584971404@qq.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย 5 เล่ม ของทีมงาน GUFS โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram ผลการวิจัยพบว่า 1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมตาม 8 รายการของ Byram's Checklist ได้แก่ เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม (46.34%) โครงสร้างทางสังคม (10.98%) กลุ่มสังคม (9.76%) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (8.54%) เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (7.32%) ความเชื่อและพฤติกรรม (6.02%) ภูมิศาสตร์ (6.02%) และสามัญทัศน์ (4.88%) จะน้อยลงตามลำดับ 2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในแบบเรียนไม่ครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมตาม 8 รายการของ Byram's Checklist ได้ พบเพียง 5 ด้าน ได้แก่ เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม โครงสร้างทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ 3) ด้านการเปรียบเทียบ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยมีมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในทุกด้าน ซึ่งสัมพันธ์กับสาเหตุ 2 ประการคือ สาเหตุด้านนโยบายทางการศึกษา และเจตนาของผู้สร้างแบบเรียน

คำสำคัญ: เนื้อหาเชิงวัฒนธรรม, แบบเรียนภาษาไทย, ทฤษฎีของ Michael Byram

Abstract

This research aims to analyze cultural contents in five GUFS textbooks of Thai language by evaluation theories of cultural contents in a textbook of Michael Byram. Research findings are: 1) Thai cultural contents in the textbooks studied cover the eight checklists of Byram, including contents of socialization (46.34%); social structures (10.98%); social groups (9.76%); social interactions (8.54%); historical events (7.32%); beliefs and behaviors (6.02%); geography (6.02%); and common views (4.88%). 2) Five areas of Chinese

cultural contents are also found, including contents of socialization; social structures; social interactions; historical events; and national geography. 3) The found Thai cultural contents compared to Chinese cultural contents are exceeding; this is relevant to the educational policy and objectives of creators of the textbooks.
Keywords: cultural content, textbook of Thai language, Micheal Byram's theories

บทนำ

แบบเรียนเป็นสื่อสำคัญในการเรียนการสอน แบบเรียนมีอิทธิพลสำหรับผู้เรียนและผู้สอนเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า แบบเรียนเป็นหัวใจของการเรียนการสอน (สุณีย์ อัตศาสตร์, 2526) โดยเฉพาะแบบเรียนภาษาต่างประเทศ ไม่เพียงแต่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแปล หากยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรม และพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของผู้เรียน เนื้อหาของแบบเรียนจึงมีอิทธิพลมากต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมในการเรียนการสอน ดังที่ Robert Lado (1964) กล่าวว่า แบบเรียนยังต้องมีเนื้อหาทางวัฒนธรรม เพราะความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษามีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา และเรียนภาษาได้ดีขึ้น ดังนั้นผู้เรียนควรเรียนวัฒนธรรมควบคู่กับภาษาไปด้วย เพราะการเรียนรู้วัฒนธรรมทำให้เข้าใจวิถีชีวิต แนวคิด ความรู้สึกนึกคิด คติความเชื่อ ความประพฤติปฏิบัติที่ถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาพูด ภาษาเขียน อนึ่ง การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างประเทศ ไม่เพียงแต่สามารถขยายความรู้สังคมในด้านต่าง ๆ และพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมผู้เรียน หากยังเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของตนให้มากขึ้น

วัฒนธรรมเป็นสาระสำคัญของการเรียนการสอนภาษา และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจะประกอบอยู่ในแบบเรียนด้านภาษาเกือบทุกเล่ม (Kramsch, 1993) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีต่อการปลูกฝังค่านิยม และการสร้างโลกทัศน์ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารมีความหลากหลายมากขึ้น จนทำให้ผู้คนแยกข้อมูลที่ถูกต้องไม่ออก แต่แบบเรียนสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ เนื้อหาต้องสอดคล้องและครอบคลุมกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความถูกต้องตามหลักวิชา (ปราณี ปราบริปู และคณะ, 2560) เนื้อหาแบบเรียนจึงมีความน่าเชื่อถือกว่าหนังสือทั่วไป โดยเฉพาะแบบเรียนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งมียอดจำหน่ายมากเกิน 10,000 เล่ม ในร้านหนังสือออนไลน์ JD.com คือแบบเรียนภาษาไทยจากทีมงานของมหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง (GUFS) รวม 5 เล่ม ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนที่ศึกษาในสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามแนวคิดของ Michael Byram เพื่อคำถามว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามแนวคิดทฤษฎีของ Michael Byram มีอะไรบ้าง และการปรากฏของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยและจีนในแบบเรียนภาษาไทยมีความแตกต่างกันอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

Micheal Byram เป็นนักวิชาการผู้สำคัญที่บุกเปิดแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาต่างประเทศ แนวคิดของ Byram เป็นเครื่องมือที่ได้แสดงถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม โดยเน้นวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ทฤษฎีนี้เป็นที่นิยมในตะวันตกมาอย่างยาวนาน แต่ในประเทศไทย นักวิชาการไม่นิยมนำทฤษฎีนี้ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียน ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนเพื่อเปิดมุมมองใหม่ในการศึกษาแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน Byram (1994) ได้แบ่งเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1) อัตลักษณ์ทางสังคม และกลุ่มสังคม (social identity and social groups) รวมทั้ง ชนชาติ กลุ่มน้อย ชนกลุ่มใหญ่ ชนชั้นสังคม ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ของคนในอาชีพต่าง ๆ และฐานะทางสังคม

2) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) หมายถึง พฤติกรรมทางการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนทางสังคมผ่านวัจนภาษา และอวัจนภาษา รวมทั้งการรับรู้ทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม และการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

3) ความเชื่อ และพฤติกรรม (belief and Behavior) ประกอบไปด้วยศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และความเชื่อที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคม

4) โครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง (social and political institution) หมายถึง สถาบันทางสังคม และสถาบันทางการเมืองการปกครอง

5) การขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต (socialization and the life cycle) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และพิธี งานตามประเพณีต่าง ๆ ในวงจรชีวิต

6) เหตุการณ์ และประวัติศาสตร์ (national history)

7) ภูมิศาสตร์ (national geography) หมายถึง สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรม รวมทั้งการกระจายของสิ่งต่าง ๆ

8) สามัญทัศน์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (stereotypes and national identity) หมายถึง สามัญคติที่มีต่อวัฒนธรรมอื่น ๆ รวมทั้งทัศนะของคนกลุ่มหนึ่งในการชื่นชอบ หรือเกลียดชังที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิเคราะห์แบบเรียน (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาของแบบเรียนภาษาต่างประเทศเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2) รวบรวมและศึกษาแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็นแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS จำนวน 5 เล่ม

3) นำแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Byram เป็นเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

4) วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Byram

5) เปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยและเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS
6) นำเสนอผลการวิจัย และอภิปรายผลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS มี 5 เล่ม ซึ่งประกอบด้วยบทเรียน 93 บท บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยมี 82 บท เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram มีดังนี้

ตารางที่ 1 การกระจายของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

ประเภท	จำนวนบทเรียน	ร้อยละ	การกระจายเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย				
			เล่ม 1	เล่ม 2	เล่ม 3	เล่ม 4	เล่ม 5
อัตลักษณ์และกลุ่มสังคม	8	9.76	0	0	0	4	4
การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	7	8.54	2	1	0	1	3
ความเชื่อ และพฤติกรรม	5	6.02	2	0	2	0	1
โครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง	9	10.98	0	2	3	0	4
การขัดเกลาทางสังคมและวัฏจักรชีวิต	38	46.34	8	11	6	5	8
เหตุการณ์ประวัติศาสตร์	6	7.32	0	1	2	1	2
ภูมิศาสตร์	5	6.02	0	3	1	1	0
สามัญทัศน์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	4	4.88	0	0	0	0	4
รวม	**82**	**100**	**12**	**18**	**14**	**12**	**26**

จากตารางที่ 1 เห็นได้ชัดว่า ในบทเรียน 82 บทที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย บทเรียนที่มีเนื้อหาเน้นการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต มี 38 บท ซึ่งมีมากที่สุด บทเรียนที่มีเนื้อหาเน้นโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง 9 บท บทเรียนที่เน้นอัตลักษณ์และกลุ่มสังคม 8 บท บทเรียนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 7 บท บทเรียนที่เน้นเหตุการณ์ และประวัติศาสตร์ 6 บท บทเรียนที่เน้นความเชื่อและพฤติกรรม และบทเรียนที่เน้นภูมิศาสตร์ต่างมี 5 บท สำหรับบทเรียนที่เน้นสามัญทัศน์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีเพียง 5 บท ซึ่งมีน้อยที่สุด สรุปโดยรวมแล้ว แบบเรียนชุดนี้ได้ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน แต่เนื้อหาจะเจาะจงไปที่ชีวิตประจำวัน และสิ่งที่ใกล้ตัวของคนไทย ซึ่งเป็นชุดแบบเรียนเชิงประยุกต์มากกว่าเนื้อหาที่กระจายในแบบเรียนแต่ละเล่มไม่แตกต่างกันมาก ที่น่าสังเกตคือ แบบเรียนชุดนี้ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคมไทย และสังเกตถึงปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทยด้วย อนึ่ง เนื้อหาด้านภูมิศาสตร์จะน้อยลงตามลำดับแบบเรียน ในแบบเรียนสำหรับผู้เรียนชั้นสูงแทบจะไม่มีเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์ แต่เนื้อหาด้านกลุ่มสังคม เอกลักษณ์ทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ และการเมืองการปกครองค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS สามารถครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมทั้ง 8 รายการตามแนวคิดของ Michael Byram ดังนี้

1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านอัตลักษณ์ทางสังคม และกลุ่มสังคม

ในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS บทเรียนที่เน้นอัตลักษณ์ทางสังคม และกลุ่มสังคมมี 8 บท ที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 4 และเล่ม 5 ซึ่งได้แนะนำถึงกลุ่มชนที่มีปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่ ปัญหาครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน กลุ่มคนเร่ร่อนขอทาน กลุ่มยากจนที่อาศัยในสลัม โดยเฉพาะกลุ่มชนใช้แรงงานในเมือง และกลุ่มคนติดยาเสพติด กลุ่มผู้พิการ ซึ่งเป็นปัญหาของชนชั้นล่างเท่านั้น ผู้สร้างแบบเรียนได้นำปัญหา และกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคมไทยเสนอต่อผู้เรียนชาวจีน มุ่งจะชักชวนให้ผู้เรียนเห็นค่าของชีวิต รักชีวิต และสร้างภาคภูมิใจกับวัฒนธรรมของตน พร้อมยังเสนอแนวทางแก้ปัญหาว่า “กวาดล้างแหล่งผลิต และแหล่งค้ายาเสพติด ฝึกเด็กให้รู้พิษภัยของยาเสพติด เพื่อตัดไฟแต่ต้นลม” และชักชวนให้ครอบครัวมีความรับผิดชอบต่อลูกด้วย “เลี้ยงเขาให้ได้ทั้งตัวและใจ” จากบทเรียนทั้ง 8 บทได้แสดงสภาพชีวิตของกลุ่มด้อยโอกาสต่าง ๆ ในสังคม แต่ไม่มีบทเรียนที่ได้แนะนำถึง อัตลักษณ์ของชนชาติ และชาติพันธุ์ในสังคม ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมไทยไม่เพียงแต่มีกลุ่มชนชั้นล่างเท่านั้น หากยังมีกลุ่มชนที่มีอำนาจ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จบการศึกษาสูง และกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม ไม่เพียงแต่มีปัญหาเท่านั้น หากยังคงมีอัตลักษณ์ของตนบ้าง

2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ปฏิสัมพันธ์มี 3 รูปแบบคือ ความร่วมมือ การแข่งขัน และความขัดแย้ง ในแบบเรียนภาษาไทย 5 เล่ม ประกอบด้วยเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 7 บท แบบเรียนภาษาไทย 1-2 จะเน้นเนื้อหาเชิงปฏิสัมพันธ์ด้านวัจนภาษา เช่น การใช้คำ “ครับ” “ค่ะ” “คะ” การเรียกชื่อคนไทย การเขียนจดหมายประเภทต่าง ๆ ยังมีเนื้อหาวัฒนธรรมด้านการแข่งขันคือ การแข่งขันฟุตบอลระหว่างทีมไทยและทีมจีน สำหรับแบบเรียนภาษาไทยชั้นสูงจะมีเนื้อหาเชิงปฏิสัมพันธ์ความร่วมมือระดับประเทศในด้านต่างๆ เช่น แถลงการณ์ร่วมว่าด้วยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ปฏิญญาสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การค้าโลก และการติดต่อกับต่างประเทศ ทั้งนี้ ล้วนเป็นเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบความร่วมมือ ในแบบเรียนภาษาไทยยังได้แนะนำนโยบายการค้าไทยแก่ผู้เรียนแล้วพอสมควร แต่ไม่พบเนื้อหาด้านการแลกเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม อนึ่ง แบบเรียนภาษาไทยไม่เพียงแต่มีการแนะนำการใช้วัจนภาษาในการสื่อสารเท่านั้น หากยังมีการแนะนำมารยาทของชาวไทยในโอกาสต่าง ๆ อีกด้วย

3) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านความเชื่อ และพฤติกรรม

บทเรียนที่มีเนื้อหาเน้นความเชื่อ และพฤติกรรมมี 5 บท ความเชื่อของคนไทยที่ได้นำเสนอมากที่สุดในแบบเรียนคือ ความเชื่อทางศาสนาพุทธ เช่น ความเชื่อเรื่องกรรม หรือเรื่องบุญบาป พฤติกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยในวันพระ (วิสาขบูชา) สำหรับพฤติกรรมปล่อยนกปล่อยปลา ผู้สร้างแบบเรียนพยายามชี้ให้เห็นปัญหาในการทำบุญด้วยการปล่อยสัตว์ให้เป็นอิสระโดยยกตัวอย่างธุรกิจค้าขายนก อนึ่ง ได้นำตัวอย่างเรื่องสั้น “ขอแรงหน่อยเถอะ” ของศรีบูรพาแสดงให้เห็นคุณค่าของคนใช้แรงงาน และปลูกฝังค่านิยมในการใช้เงินทองอย่างถูกต้อง ได้นำเรื่อง “บทเรียนบทสุดท้าย”ที่เล่าถึงสงครามระหว่างเยอรมันและฝรั่งเศสตักเตือนให้ผู้เรียนรักชาติและรักภาษาของตน บทเรียนเรื่อง “ใครหนอ รักเราเท่าชีวัน” สร้างภาพยิ่งใหญ่

ของบิดามารดาให้กับผู้เรียน และบทเรียนเรื่อง “พรเปี่ยมชีวิต” บันดาลให้ผู้เรียนเห็นพลังของชีวิต ค่าของชีวิต ทั้งนี้ล้วนเป็นการหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมอันดีงาม ทั้งด้านความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา ความรักชาติ และมุ่งมั่นในการใช้ชีวิต นอกจากนี้แล้ว ยังได้พบเนื้อหาด้านการสนับสนุนออกกำลังกาย อุตสาหกรรมฟิตเนสได้รับความนิยมมากในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 การมีบัตรสมาชิกฟิตเนสเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตผู้มั่งมี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสรุปว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมด้านความเชื่อในแบบเรียนทั้ง 5 เล่มไม่เพียงแต่ช่วยหล่อหลอมจิตใจให้ดีงาม และเข้มแข็ง และสร้างค่านิยมอันถูกต้องในสังคม หากยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยอบรมพฤติกรรมของผู้เรียนให้ถูกตามแบบแผน และกฎระเบียบของสังคม ยังได้ช่วยทำความรู้จักกับความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวไทยให้แก่ผู้เรียนชาวจีน

4) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง จำนวน 9 บท ด้านการเมืองการปกครองไทย ได้แนะนำถึงการปกครองส่วนกลาง การปกครองภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น ระบบรัฐสภา และองค์กรฝ่ายตุลาการของประเทศไทย (ระบบศาล) สำหรับด้านอื่น ๆ ยังไม่ปรากฏในแบบเรียน สรุปคือเนื้อหาแบบเรียนชุดนี้ยังไม่ได้ครอบคลุมทุกด้านตามแนวคิดของ Byram ยังขาดเนื้อหาด้านระบบสุขภาพ ระบบการศึกษา และกฎหมายบางประการที่ประยุกต์ได้จริง

5) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต

เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิตได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ ชีวิตประจำวัน วรรณกรรม และประเด็นร้อนในสังคม

บทเรียนที่มีเนื้อหาที่ได้แนะนำถึงสิ่งที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันมี 24 บท ได้นำเสนอเนื้อหาด้านชีวิตประจำวันโดยใช้วิธีเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบระหว่างครอบครัวไทยกับครอบจีน อาหารไทยกับอาหารจีน อาหารไทยที่ได้นำเสนอในบทเรียนมีมากมาย เช่น กะเพราหมูสับ ต้มยำ ส้มตำ กะปิ พะโล้ และอาหารประเภทราดหน้า ด้านผลไม้ มีทุเรียน มังคุด กล้วยชนิดต่าง ๆ มะพร้าว มะม่วง ชมพู่ และขนุนเป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ยังได้แนะนำปฏิทินไทย การเดินทาง และชีวิตประจำวันในครอบครัว โรงเรียน และการรักษาสุขภาพ ที่น่าสังเกตคือ แบบเรียนชุดนี้ได้แนะนำสภาพการใช้ชีวิตนักศึกษา และสภาพการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยการค้าและภาษาต่างประเทศกวางตุ้งเพิ่มเพื่อโฆษณาสถาบัน

บทเรียนที่มีเนื้อหาด้านวรรณกรรมมี 24 บท ซึ่งได้รวมตัวบท 6 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ 1) นิทานและเพลงเด็ก เช่น นิทานเรื่อง สัตว์สัมมนา สมบัติมหาศาล บ้านแสนสุข เพลงอาขยาน (เด็กเอ๋ย เด็กน้อย) เพลงกล่อมเด็ก (จันทร์เอ๋ย จันทร์เจ้า) เพลงช้าง และเพลงฝึกการออกเสียงต่าง ๆ (เพลงพยัญชนะ) ซึ่งส่วนมากจะปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 1-2 2) คำคมและวาจาสุภาษิต มีคำคมบทละ 1 ประโยค ประกอบหลังบทในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 3-5 รวม 55 ประโยค ซึ่งถือเป็นจุดเด่น หรือประเด็นสร้างสรรค์ของแบบเรียนชุดนี้ ยังได้แนะนำถึงความสำคัญของการใช้สุภาษิตด้วยสำนวน “สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล” 3) นิทานอีสปและเทพนิยายแอนเดอร์เซน เช่น เรื่องกระต่ายกับเต่า เรื่องพ่อกับลูก และเทพนิยายเรื่อง หนูน้อยผู้ขายไม้ขีดไฟ ซึ่งส่วนมากจะปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 2-3 4) นวนิยายและเรื่องสั้น ผู้สร้างได้ตัดบางตอนของนวนิยาย หรือเรื่องสั้นเป็นบทเรียนจำนวนมากในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 4-5 เช่น เรื่อง ชีวิตริมน้ำ เรื่องปีนั้นในวันนี้ เรื่องบทเรียนบทสุดท้าย เรื่อง ขอแรงหน่อยเถอะ ตอนเพื่อนบ้านที่น่าสงสารในเรื่อง สงครามชีวิต เรื่อง จากอีสานไปสู่อีสาน เรื่อง เขาชื่อกานต์ เรื่อง เขียดขาคำ เรื่องบ้านแขนขาด และเรื่อง เด็กห้องแถว ยังได้แนะนำนักประพันธ์ชื่อพร้อมผลงานไปด้วย

เช่น สุนทรภู่ ศรีบูรพา หยกบูรพา สุวรรณณี สุคนธา คำสิงห์ ศรีนอก และ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช 5) บทร้อยกรอง ผู้สร้างแบบเรียนได้นำโคลงสี่สุภาพ “บุพการี” และกลอนสี่สุภาพ “รุ่งอรุณแห่งหัวใจ” เป็นบทเรียน และแนะนำข้อบังคับของโคลง และกลอนให้ผู้เรียน 6) บทละคร ผู้สร้างแบบเรียนได้แนะนำตอนตีคลีในบทละครนอกเรื่อง สังข์ทอง ในบทเรียน พร้อมขยายความรู้ด้านละครนอกและละครในให้แก่ผู้เรียน จากทั้ง 6 ด้านแสดงให้เห็นว่า ในแบบเรียนชุดนี้ได้นำวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยผู้เรียนทำความเข้าใจกับสังคมวัฒนธรรมไทยโดยจากง่ายไปสู่ยาก

บทเรียนที่มีการนำเสนอประเด็นร้อนสังคมในแบบเรียน 5 เล่ม มีเพียง 4 บท แต่เป็นประเด็นสำคัญมากสำหรับมนุษย์ หนึ่งคือ ปัญหาสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาที่มนุษย์ทั่วโลกต้องเผชิญ ทั้งปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะ และปัญหาภาวะโลกร้อน ผู้สร้างแบบเรียนจึงนำเสนอในบทเรียนเพื่อตักเตือนมนุษย์ให้ร่วมมือกันในการแก้ปัญหา สองคือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในสังคมไทย และมีผลกระทบร้ายแรงมากต่อเยาวชนไทย ผู้สร้างแบบเรียนได้นำปัญหาเร่งด่วนของมนุษย์และสิ่งน่าภูมิใจทางเทคโนโลยีเสนอในบทเรียน ซึ่งช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจหน้าที่การงานของตนที่ควรมีต่อโลกมนุษย์ และภูมิใจกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สรุปได้ว่า ในแบบเรียนทั้ง 5 เล่ม แม้ผู้เรียนได้นำเสนอเนื้อหาด้านชีวิตประจำวัน วรรณกรรม และประเด็นร้อนสังคมในการขัดเกลาผู้เรียน แต่ยังขาดเนื้อหาด้านสื่อสังคมในแบบเรียนภาษาไทยชุดนี้

6) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านเหตุการณ์ และประวัติศาสตร์

เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ได้รวมบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์ บทเรียนที่มีเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์มีเพียง 9 บทในแบบเรียนทั้ง 5 เล่ม ด้านเหตุการณ์ ได้แนะนำถึง 1 เหตุการณ์ คือ ภัยพิบัติสึนามิที่เกิดขึ้นที่ชายแดนอันดามันของไทยเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2004 ด้านประวัติศาสตร์ของสถานที่สำคัญ ได้นำเสนอความรู้ประวัติศาสตร์พร้อมสถานที่หลายแห่ง เช่น ประวัติศาสตร์นครหลวง (กรุงเทพฯ) เมืองโบราณ (พระนครศรีอยุธยา) เมืองท่องเที่ยว (หัวหิน) ด้านบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์มีไม่มากนัก มีเพียง 2 คนคือ ศรีบูรพา และสุนทรภู่ ซึ่งมีลักษณะร่วมกันคือ เป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาของวรรณกรรมไทย

เนื้อหาแบบเรียนชุดนี้ได้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านตามแนวคิดทฤษฎีของ Byram ที่น่าสังเกตคือ ผู้สร้างแบบเรียนสามารถสังเกตถึงเหตุการณ์สำคัญทั้งวิกฤติ และผลงานยิ่งใหญ่ในยุคนั้น ๆ และนำมาเสนอในแบบเรียนได้ทันเวลา อนึ่ง ผู้สร้างแบบเรียนสามารถสอดแทรกความรู้ประวัติศาสตร์ไปพร้อมสถานที่ต่าง ๆ ยังได้นำเสนอประวัติศาสตร์ของสถาบันการศึกษาของตนในแบบเรียน แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับบุคคลสำคัญด้านการเมืองการปกครองในประวัติศาสตร์ และไม่ได้นำเสนอเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ด้านอื่น ๆ เป็นอย่างมากนัก เช่น ความสัมพันธ์ไทย-จีน ประวัติศาสตร์ของแต่ละยุคสมัย

7) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านภูมิศาสตร์

ตามแนวคิดทฤษฎีของ Byram ภูมิศาสตร์ และปัจจัยด้านภูมิศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ของแต่ละประเทศมีความสัมพันธ์กับสังคม และดินฟ้าอากาศประเทศนั้น ๆ ทั้งอดีตและปัจจุบัน บทเรียนที่มีเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์มีเพียง 7 บท ได้นำเสนอภาพรวมด้านภูมิศาสตร์และดินฟ้าอากาศของประเทศไทยในแบบเรียนภาษาไทยขั้นพื้นฐาน เช่น จังหวัดในแต่ละภาค สภาพอากาศ และฤดูกาล ภาพรวมแม่น้ำ ทะเลในไทย (แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำโขง เกาะพังงา อ่าวไทย อันดามัน) จากเนื้อหาเชิงภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในแบบเรียนแสดงให้เห็นว่า ผู้สร้างแบบเรียนไม่เพียงแต่ได้แนะนำภูมิศาสตร์ของทั้ง

สองประเทศเท่านั้น หากยังขยายความรู้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศอื่น ๆ ไปด้วย อนึ่ง ผู้สร้างแบบเรียนได้แนะนำภูมิศาสตร์โดยเน้นสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหลัก และบทเรียนที่เน้นแนะนำความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับเกษตรกรรมยังมีน้อย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่สร้างรายได้จากการเกษตร การกระจายของการเกษตรมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับภูมิศาสตร์

8) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านสามัญทัศน์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

บทเรียนที่มีเนื้อหากล่าวถึงสามัญทัศน์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีเพียง 4 บทเท่านั้น ในบทเรียนไม่ได้กล่าวถึงสามัญทัศน์ของชาวไทยที่มีต่อกลุ่มชนชาติอื่นๆ และแต่มีสามัญทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคนไทยคือ “คนไทยใจดี และมีน้ำใจ” “คนไทยมีมารยาท” ซึ่งเป็นคตินิยมเชิงบวกด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ได้นำเสนอในแบบเรียนคือ การละเล่นไทย (ม้าก้านกล้วย) ภาษาไทย ตลาดน้ำ ละครไทย (โขน) และเทศกาลไทย (เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง วันพระ) สรุปคือ ผู้สร้างแบบเรียนพยายามสร้างภาพลักษณ์อันดีงามของประเทศไทยให้กับผู้เรียนชาวจีน

2. เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีเพียง 26 บท เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram มีดังนี้

ตารางที่ 2 การกระจายของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียน

ประเภท	จำนวนบทเรียน	ร้อยละ	การกระจายเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน				
			เล่ม 1	เล่ม 2	เล่ม 3	เล่ม 4	เล่ม 5
อัตลักษณ์และกลุ่มสังคม	0	0	0	0	0	0	0
การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	4	15.38	0	1	0	1	2
ความเชื่อ และพฤติกรรม	0	0	0	0	0	0	0
โครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง	3	11.54	0	2	0	0	1
การขัดเกลาทางสังคม และ วัฏจักรชีวิต	14	53.85	6	5	0	2	1
เหตุการณ์ประวัติศาสตร์	3	11.54	0	0	2	1	0
ภูมิศาสตร์	2	7.69	0	0	2	0	0
สามัญทัศน์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	0	0	0	0	0	0	0
รวม	**26**	**100**	**6**	**8**	**4**	**4**	**4**

จากตารางที่ 2 เห็นได้ชัดว่า ในบทเรียน 26 บทที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน เนื้อหาเน้นการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต มี 14 บท ซึ่งมีมากที่สุด บทเรียนที่เน้นการเมืองการปกครอง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ มีน้อยมาก เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีเพียง 5 ด้าน ไม่สามารถครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน ซึ่งไม่มีเนื้อหาเน้นด้านสามัญทัศน์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และพฤติกรรม และด้านกลุ่มสังคม แต่สังเกตได้ว่า เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักร

ชีวิตได้มีน้อยลงตามลำดับหนังสือเช่นกัน เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทย GUFS มีลักษณะดังนี้

1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4 บท ส่วนมากจะพบในแบบเรียนชั้นสูง เช่น การแนะนำนโยบายต่างประเทศของจีน การแนะนำนโยบายการค้าจีน และความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ แต่ไม่พบเนื้อการแนะนำมารยาทของคนจีนในแบบเรียน ผู้เรียนภาษาต่างประเทศทุกคนเป็นทูตทางวัฒนธรรมจีน มีความจำเป็นเรียนรู้วัฒนธรรมจีนเพื่อแนะนำความดีงามของชาวจีนแก่ชาวโลก ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มารยาทจีนยังควรเป็นประเด็นใหม่ในแบบเรียนภาษาไทย

2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครองจำนวน 3 บท มีการแนะนำระบบสภาผู้แทนประชาชน และองค์กรรัฐของจีน ซึ่งรวมองค์กรอำนาจ องค์กรบริหาร องค์กรพิพากษา องค์กรอัยการ และระบบตุลาการของจีน ส่วนด้านความปลอดภัยทางสังคมมีการแนะนำถึงหน้าที่การงานขององค์กรสันติบาลของจีน ยังมีการแนะนำถึงสวัสดิการ กฎหมายสมรส กฎหมายด้านภาษี กฎหมายแพ่ง และกฎหมายการค้าในแบบฝึกหัด

3) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านวัฏจักรชีวิต จำนวน 14 บท ส่วนมากจะเป็นบทสนทนาสมมุติฉากจีนในแบบเรียนขั้นพื้นฐาน เช่น การแนะนำอาหาร ครอบครัว การซื้อของ โรงเรียน การหาหมอ การถามทาง แต่อาหารจีนจะมีไม่มาก ซึ่งส่วนมากจะเป็นอาหารจีนทั่วไปเห็นได้ในประเทศไทย เช่น เป็ดย่าง ซาลาเปา บะหมี่ เกี๊ยว ติ่มซำ และโจ๊กเป็นต้น เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านวงจรชีวิตจะมีน้อยลงตามลำดับชั้นของผู้เรียน

4) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านเหตุการณ์ และประวัติศาสตร์

บทเรียนด้านเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีจำนวน 3 บท ด้านเหตุการณ์ โรคไข้หวัดใหญ่ที่ร้ายแรงขึ้นในเมืองกวางโจวเมื่อปีพ.ศ. 2003 และประวัติศาสตร์การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเมืองเปิดตามชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปีพ.ศ. 1980 ด้านประวัติศาสตร์ของสถานที่สำคัญ ได้นำเสนอความรู้ประวัติศาสตร์พร้อมสถานที่ 3 กลุ่ม เมืองหลวง (เช่น ปักกิ่ง เทียนอันเหมิน) และเมืองโบราณ (กวางโจว) ด้านบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์มีไม่มากนัก มีเพียง 1 คนคือ หลู่ซิ่น (นักประพันธ์ชาวจีน)

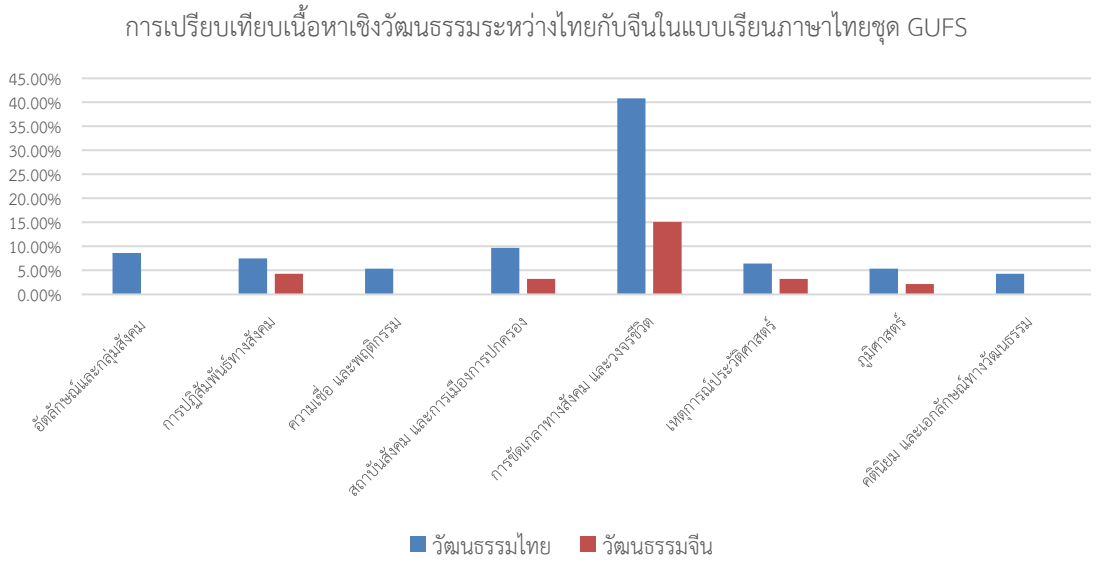
5) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์

บทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์ จำนวน 2 บท ซึ่งมีการนำเสนอภาพรวมแม่น้ำ ทะเลของจีน (แม่น้ำแยงซีเกียง แม่น้ำฮวงเหอ ทะเลจีนใต้) และภาพรวมของเทือกเขาจีนให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะภูเขาจีนที่ขึ้นชื่อในโลก เช่น ภูเขา 5 แห่ง (ภูเขาไท่ซานในภาคตะวันออก ภูเขาหวนซานในภาคตะวันตก ภูเขาซงซานในภาคกลาง ภูเขาเหิงซานในภาคใต้ และภูเขาเหิงซานอีกแห่งในภาคเหนือของจีน) ภูเขาหลูซานที่ได้รับสมญาว่า “งามอันดับหนึ่งของแผ่นดิน” ทั้งนี้ล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจีน

3. การเปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

แบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS มี 5 เล่ม ซึ่งประกอบด้วยบทเรียน 93 บท ในแบบเรียนแต่ละเล่มประกอบด้วยทั้งเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม

ไทยมี 82 บท (88.17%) แบบเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีเพียง 26 บท (27.96%) แต่มี 15 บท ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมจีน จึงมีกลุ่มตัวอย่างบทเรียนในการวิเคราะห์จริงมากกว่า 93 บท



ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมระหว่างไทยกับจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS เนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยสามารถครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม 8 รายการของแนวคิดของ Byram และเนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีนไม่สามารถครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม 8 รายการของแนวคิดของ Byram เนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยมีมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในทั้ง 8 ด้าน โดยเฉพาะเนื้อหาด้านอัตลักษณ์และกลุ่มสังคม การขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต ความเชื่อ และพฤติกรรม และสามัญทัศน์ สรุปโดยรวม ไม่ว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน หรือเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยจะเน้นด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิตเป็นหลัก เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนเพียงเป็นตัวช่วยในการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยและเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS มีความแตกต่างกันมาก มีสาเหตุ 2 ด้าน ได้แก่ 1) สาเหตุด้านนโยบาย ปี ค.ศ. 2000 “หนักการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม” ปรากฏใน “ต้ากัง (มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน) ” เป็นครั้งแรก (กระทรวงการศึกษาธิการจีน, 2000) และกระทรวงการศึกษาธิการจีน (2004) กำหนดว่า การพัฒนาความสามารถการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ แสดงว่า ผู้สร้างแบบเรียนต้องปรับปรุงเนื้อหาของแบบเรียนภาษาต่างประเทศตาม “ต้ากัง” แบบเรียนภาษาไทยในฐานะแบบเรียนภาษาต่างประเทศในสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงต้องสร้างตาม “ต้ากัง” เช่นกัน แบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนจึงเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล 2) เจตนาของผู้สร้างแบบเรียน Lin Xiumei (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2023) ผู้สร้างแบบเรียนหลักกล่าวว่า แบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแบบเรียนภาษาต่างประเทศ มีความจำเป็นต้องมี

เนื้อหาด้านวัฒนธรรมของประเทศเจ้าของภาษาอยู่แล้ว ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมประเทศไทยให้มากกว่าวัฒนธรรมของจีนผ่านแบบเรียน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Byram เป็นเครื่องมือการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนภาษาไทยชุดนี้ในฐานะเป็นสื่อการสอนภาษาต่างประเทศผลิตขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนมีมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนหลายเท่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Su Yingying (2021) ที่ว่า แบบเรียนภาษากลุ่มน้อยหลังปี ค.ศ. 2000 เนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษากลุ่มน้อยน้อยลง เนื้อหาด้านประเทศเป้าหมายมากขึ้น จนทำให้ผู้เรียนจบไปที่ทำงานในต่างประเทศไม่สามารถแนะนำวัฒนธรรมของตนอย่างถูกต้องได้ นอกจากนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Lin Xiumei (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2023) ผู้สร้างแบบเรียนที่กล่าวว่า แบบเรียนภาษาต่างประเทศย่อมต้องมีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมต่างประเทศมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมผู้เรียน เนื่องจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนเป็นหน้าที่หลักของผู้สร้างแบบเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาต่างประเทศเพียงเป็นส่วนที่ช่วยทำความเข้าใจวัฒนธรรมต่างประเทศ อนึ่ง ผู้วิจัยยังไม่พบนักวิจัยชาวไทยที่นำแนวคิดทฤษฎีของ Byram มาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียน แต่ผู้วิจัยได้พบงานวิจัยของสุนีย์ ลีลาพรพินิจ (2561) เรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของแบบเรียนสำหรับผู้เรียนชาวจีน ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีขอบเขตร่วมกันกับการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยมี 29 หัวข้อ เช่น อาหารการกิน การทักทายและการแนะนำ ถ้อยคำในชีวิตประจำวัน สถานที่ ประเทศไทย วันเดือนปี เวลา ความเจ็บป่วย ครอบครัวและญาติพี่น้อง โทรศัพท์ นิทาน เรื่องสั้นและนิยาย กิจกรรมบันเทิง การถามทางและบอกทาง ฤดูกาล ประเทศจีน เทศกาลและวันสำคัญ และคำอวยพรเป็นต้น เนื้อหาส่วนมากจะเป็นเนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้คือ ไม่ว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน หรือเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคมและวัฏจักรชีวิตจะมีมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า แม้เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคมและวัฏจักรชีวิตจะมีมากที่สุดก็จริง แต่เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคมและวัฏจักรชีวิตส่วนมากจะปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยขั้นพื้นฐาน และจะน้อยลงตามลำดับของแบบเรียน

ข้อเสนอแนะ

ระหว่างการทำงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่า เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนยังมีหลายอย่าง เช่น แนวคิดของ Moran อนึ่ง นักวิจัยไทยที่วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติยังมีน้อยมาก ผู้วิจัยจึงแนะนำให้ผู้สนใจศึกษาเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยตามแนวคิด Moran
2. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับประเทศอื่น ๆ ตามแนวคิดของ Byram

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการศึกษาธิการจีน. (2000). *มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา.* Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.

กระทรวงการศึกษาธิการจีน. (2004). *ข้อกำหนดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา (ฉบับทดลอง).* Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.

ปราณี ปราบริปู, ปรัชญา ใจภักดี, พรทิพย์ รักชาติ และจงกล เก็ตมะยูร. (2560). แนวทางการสร้างหนังสือเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม. *วารสารศึกษาศาตร์ มสธ., 10*(2), 346-359.

สุนีย์ ลีลาพรพินิจ. (2561). การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบและเนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน. *วรรณวิทัศน์*, *18*(11), 185-210.

สุณีย์ อัตศาสตร์. (2526). *ความเป็นมาของแบบเรียนภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูธนบุรี.

Byram, M. (1994). *Teaching and Learning and Culture*. Clevedon : Mutilingual matters.

Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Robert Lado. (1964). *Language Teaching: A Scientific Approach*. New York: McGraw-Hill.

Yingying, S., & Xiyao, D. (2021). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของแบบเรียนภาษากลุ่มน้อยในประเทศจีน. *Foreign Language Education in China*, *52*(4), 77-83.

บุคลานุกรม

Lin Xiumei (ผู้ให้สัมภาษณ์). Li Juncai (ผู้สัมภาษณ์). ผ่านโทรศัพท์. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2023.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย

STUDY OF MATHEMATICS ACHIEVEMENTS AND COMMUNICATION ABILITIES FROM STUDENT TEAMS ACHIEVEMENT DIVISION OF MATHAYOMSUKSA 6, PHUKETWITTAYALAI SCHOOL

เพชรรัตน์ จันทร์อุดม[1*], อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[2] , จุฑามาศ ชูจันทร์[3] และสมภพ อำพัน[4]
Petcharat Janudom[1*], Anuwat Jirawatpanit [2], Chuthamart Chuchan[3] and Sompop Umpun[4]

[1] นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
[1] Teaching Internship, Mathematics, Bachelor of Education, Phuket Rajabhat University
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
[2] Assistant Professor, Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University
[3] อาจารย์กลุ่มวิชาชีพครู, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
[3] Teacher profession group, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University
[4] ครูชำนาญการ, กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์, โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย
[4] Professional Level Teachers, Learning Area of Mathematics, Phuketwittayalai school
[*]**Corresponding author, E-mail:** s6110357114@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/10 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จำนวน 37 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 10 แผน 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 24.43 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.11 โดยนักเรียนจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 86.49 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ และพบว่าคะแนนการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ยแล้วก่อนเรียน อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังเรียน อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์, ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purpose of this research was to study the mathematics learning achievement and mathematical communication ability from the cooperative learning management using STAD technique. The target group was 37 Mathayomsuksa 6/10 at Phuketwittayalai school students in the second semester of the academic year 2022.

The research tools were 1) Learning management plan using STAD-based cooperative learning management number 10 Learning Plans 2) Mathematics Achievement Test 3) Mathematical Communication Ability. Test The statistics used in the analysis were mean, standard deviation and percentage.

The results showed that Mathematics learning achievement of the students after school was higher than before, with an average of 24.43 out of 30, representing 81.43 percent and standard deviation of 4.11. There were 32 students, representing 86.49 percent, with academic achievement. Mathematics passed the criteria. And it was found that the students' mathematic communication scores were on average before learning. At a level that should be improved after studying at a good level.

Keyword: Student Teams Achievement Division (STAD), Mathematical Communication Ability, Mathematics Achievement

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 คณิตศาสตร์ช่วยพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบมีแบบแผน ดังนั้นการศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่ดีที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ความสามารถในการสื่อสารและการนำเสนอเป็นความสามารถหนึ่งที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ รวมถึงการผสมผสานความรู้สู่สถานการณ์อื่น ซึ่งสมาคมครูคณิตศาสตร์แห่งสหรัฐอเมริกา (National Council of Teachers of Mathematics : NCTM) ซึ่งกำหนดให้ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องทำให้มีความหมายแก่นักเรียน หากนักเรียนต้องการสื่อสารความคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์และสามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิผล ความสามารถทั่วไปในการสื่อสารจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจภาษาคณิตศาสตร์ เป็นเสมือนสะพานที่จะช่วยให้นักเรียนแปลข้อความต่าง ๆ ให้เป็นภาษาเชิงนามธรรมและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การสื่อสารยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่ใช้แทนความคิดทางคณิตศาสตร์ในด้านวัตถุ รูปภาพ กราฟ สัญลักษณ์ต่าง ๆ คำพูด และการแทน

ความคิดทางคณิตศาสตร์เพื่อให้ได้มาซึ่งการรับรู้ในคุณค่าของคณิตศาสตร์ ทั้งในฐานะเป็นชนิดของระบบสื่อสารและในฐานะที่เป็นเครื่องมือ การใช้คณิตศาสตร์ในการสื่อสารยังช่วยให้นักเรียนมีความรู้ชัดเจนในแนวคิดและเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น (NCTM, 1989) อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอว่าในการพัฒนาเยาวชนเข้าสู่ยุคแห่งศตวรรษที่ 21 ในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานของวิชาคณิตศาสตร์ ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และหนึ่งในนั้นคือความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: สสวท, 2560)

นอกจากนี้การสื่อสารทางคณิตศาสตร์ได้ถูกอธิบายว่า “มีบทบาทสำคัญในฐานะการเป็นตัวแทนทางคณิตศาสตร์ของความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับแนวคิดทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเอง” (Kuntari & Rosnawati, 2016) จะเห็น ได้ว่าหนึ่งในหัวใจของการเรียนรู้แนวคิดทางคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ (Tiffany, Surya, Panjaitan, & Syahputra, 2017) ซึ่งการสื่อสารนั้นไม่เป็นเพียงแค่การท่าความเข้าใจ แต่การสื่อสารนั้นเป็นสิ่งที่จ่าเป็นในการศึกษา ซึ่งในชั้นเรียนที่สอนโดยใช้วิธีการแบบเปิด จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเกิดขึ้นได้อย่างมากเมื่อเทียบกับชั้นเรียนทั่วไป (เอื้อจิตร, ไมตรี และนฤมล, 2551)

การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยที่นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีความรับผิดชอบและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้การเรียนแบบร่วมมือส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา มีทักษะการทำงานร่วมกันเกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนที่นักเรียนทุกคนได้พูดคุยปรึกษาหารือ ทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น

การแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ (Student Teams Achievement Division หรือ STAD) เป็นวิธีการเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการเน้นให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แล้วมีการทดสอบย่อย โดยแบบแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์นั้น คะแนนทดสอบย่อยของนักเรียนจะถูกนำมาพิจารณาเป็น 2 ตอน ตอนแรกดูคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่ม ตอนที่สองดูคะแนนสอบรายบุคคล จุดสำคัญของการเรียน คือ ต้องลดการทำงานเพื่อตนเองให้ความร่วมมือ ความรับผิดชอบและการช่วยเหลือกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนการฝากการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยครูเป็นผู้กำหนดบทเรียนและงานของกลุ่ม กลุ่มทำงานตามที่ครูกำหนดในกลุ่มช่วยเหลือกัน คนที่เรียนเก่งช่วยเหลือเพื่อนๆ (อุษา ยิ่งนารัมย์, 2552) การเรียนเป็นกลุ่มย่อย จะทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนมากขึ้น สามารถเรียนรู้จากกันและกันได้เข้าใจกว่าการเรียนจากครู ด้วยภาษาที่ใช้สื่อความเข้าใจได้ตรงกันมากกว่า สำหรับเด็กเก่งที่ได้รับการเรียนเป็นกลุ่มโดยทำหน้าที่สอนเด็กอ่อนจะทำให้เด็กเก่งได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ทันที (บุญชม ศรีสะอาด, 2541) รวมทั้งการเป็นกำลังใจสำหรับกันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองและร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่มเป็นวิธีการเรียนแบบร่วมมือ (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2542)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/10 เป็นห้องเรียนที่ผู้วิจัยทำการเรียนการสอนและเกิดปัญหาในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยจึงต้องการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสามารถในการสื่อสาร มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองและของเพื่อนร่วมกลุ่มทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมถึงมีความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อม หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนและทบทวนความรู้เดิมเพื่อเตรียมพร้อมให้เข้าใจในสิ่งที่จะเรียนและสามารถเชื่อมโยงไปสู่เรื่องที่จะเรียนได้

2) ขั้นนำเสนอความรู้ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยนำเสนอความรู้ใหม่ สร้างความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนจนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน

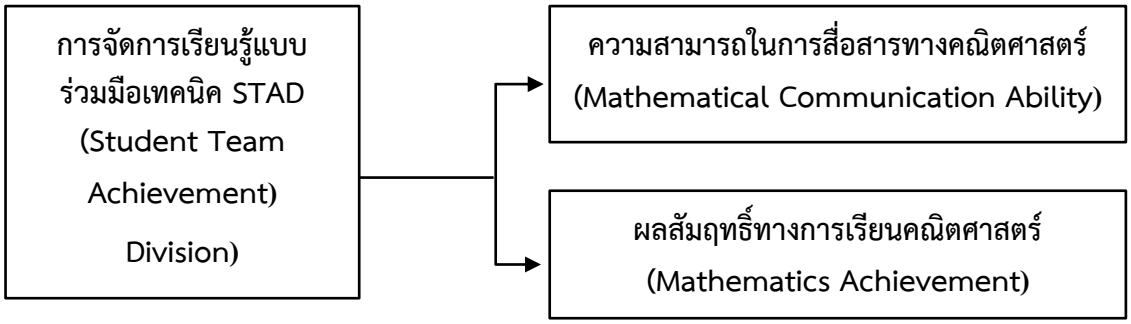
3) ขั้นกิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะ หมายถึง เป็นการจัดนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 - 5 คนโดยคละความสามารถกันในแต่ละกลุ่ม ซึ่งสมาชิกในกลุ่มครูจะเป็นผู้กำหนดให้ และสมาชิกทุกคนจะต้องทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำใบงานและทบทวนความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเตรียมพร้อมสำหรับการทดสอบย่อย

4) ขั้นสรุปความรู้ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันนำเนื้อหาสาระจากการเรียนรู้ มาสรุปเป็นความรู้รวบยอดอีกครั้งหนึ่ง

5) ขั้นการทดสอบย่อย หมายถึง นักเรียนทดสอบเป็นรายบุคคลแล้วนำคะแนนที่ได้ไปหาคะแนนพัฒนาการของสมาชิกแต่ละคน และคะแนนพัฒนาการของกลุ่มแล้วให้แต่ละกลุ่มนำคะแนนพัฒนาการของทีมไปเทียบกับเกณฑ์

6) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำโดยนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ผลงานที่มอบหมายให้ และแก้ปัญหาต่าง ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ตามกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/10 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 37 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 10 แผน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ (จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วยคำถามแบบปรนัย 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน)

3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ (จำนวน 1 ชุด โดยประกอบด้วย 3 ข้อ ข้อละ 12 คะแนน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ ให้นักเรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ แบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ข้อ ดำเนินการสอน โดยผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ จึงทดสอบความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้แบบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์และแบบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และตรวจให้คะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

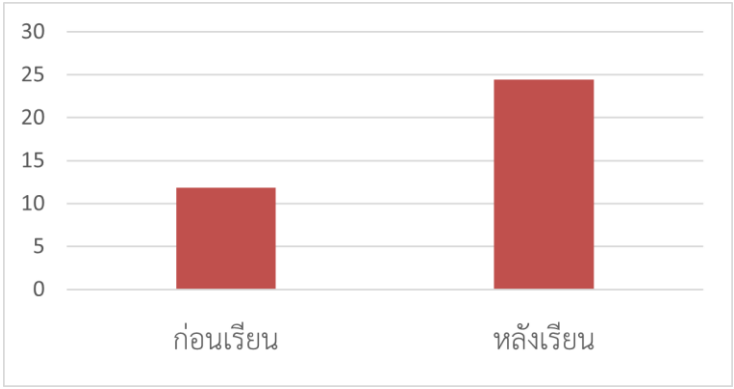
ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

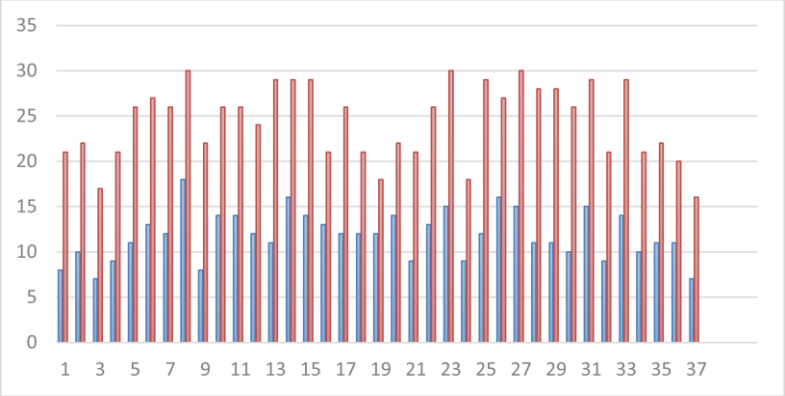
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียคณิตศาสตร์	N (คน)	μ (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)	σ
ก่อนเรียน	37	11.84	2.65
หลังเรียน	37	24.43	4.11

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 37 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 11.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.65 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.11



ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

จากภาพที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 11.84 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.30



ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนรายบุคคล

จากภาพที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ซึ่งผู้เรียนจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 86.49 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีผู้เรียนจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.51 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนน้อยกว่าร้อยละ 70

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์	ก่อนเรียน		หลังเรียน		คะแนนเฉลี่ยแต่ละด้าน	SD
	คะแนนเฉลี่ย	SD	คะแนนเฉลี่ย	SD		
ด้านที่ 1	1.65	0.82	3.14	0.67	2.40	0.75
ด้านที่ 2	1.70	0.66	3.05	0.66	2.38	0.66
ด้านที่ 3	2.24	0.72	3.03	0.73	2.64	0.73
รวม	1.86	0.73	3.07	0.69	2.88	0.71

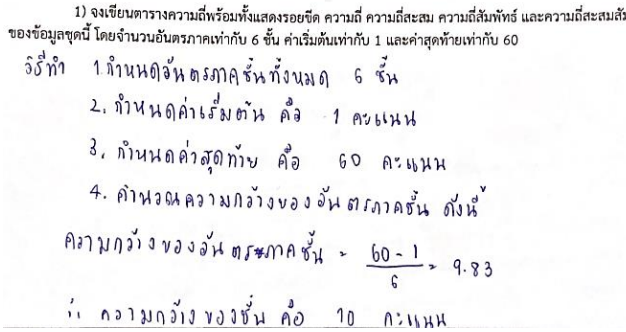
จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 37 คน มีความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ โดยเฉลี่ยแล้วก่อนเรียน อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังเรียน อยู่ในระดับดี โดยที่ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ 2) การวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ และ 3) การเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งพบว่า หลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในการเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์สูงที่สุด ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยรองลงมาคือ การอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ และคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์

ผลงานของผู้เรียนที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน แสดงได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์

การอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ คือ การเขียนอธิบายจากภาพ กราฟ หรือตาราง ให้เป็นแนวคิดทางคณิตศาสตร์ สังเกตได้ชัดว่าในขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอความรู้ ได้มีการนำเสนอความรู้ใหม่ สร้างความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนจนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนซึ่งเป็นขั้นที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการอธิบายถึงแนวคิดในการหาคำตอบ ทำให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญในการอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ อีกทั้งในขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะ ยังเป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนภายในกลุ่ม ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันและร่วมกันอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันนำเนื้อหาสาระจากการเรียนรู้มาสรุปเป็นความรู้รวบยอด ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้รายละเอียดของการอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำโดยนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ผลงานที่มอบหมายให้ และแก้ปัญหาต่าง ๆ

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนด้านการอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ได้ 4 คะแนน (ดีมาก) ซึ่งพิจารณาจากการเขียนอธิบายแนวโน้มและลักษณะกาสร้างตารางความถี่ได้ถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 4


1) จงเขียนตารางความถี่พร้อมทั้งแสดงรอยขีด ความถี่ ความถี่สะสม ความถี่สัมพัทธ์ และความถี่สะสมสัมพัทธ์ของข้อมูลชุดนี้ โดยจำนวนอันตรภาคเท่ากับ 6 ชั้น ค่าเริ่มต้นเท่ากับ 1 และค่าสุดท้ายเท่ากับ 60

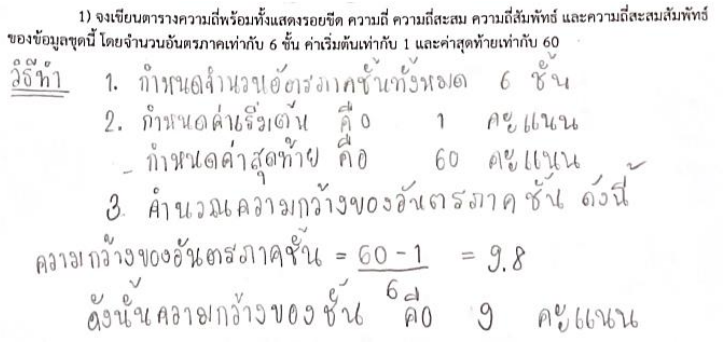
วิธีทำ 1. กำหนดจำนวนอันตรภาคชั้นทั้งหมด 6 ชั้น
2. กำหนดค่าเริ่มต้น คือ 1 คะแนน
3. กำหนดค่าสุดท้าย คือ 60 คะแนน
4. คำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น = $\frac{60-1}{6} = 9.83$

∴ ความกว้างของชั้น คือ 10 คะแนน

ภาพที่ 4 ตัวอย่างผลงานของนักเรียนการอธิบายแผนภาพที่เป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องและครบถ้วน

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนด้านการอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ได้ 3 คะแนน (ดี) ซึ่งพิจารณาจากการเขียนอธิบายแนวโน้มและลักษณะกาสร้างตารางความถี่ได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 5

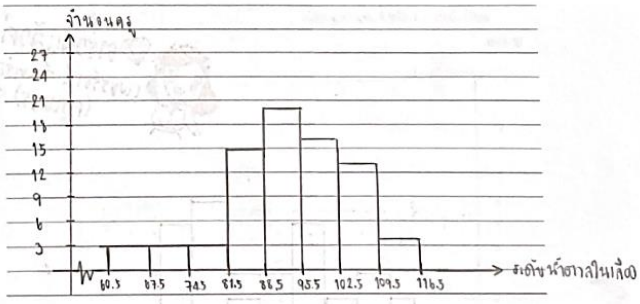


ภาพที่ 5 ตัวอย่างผลงานของนักเรียนการอธิบายแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน

ด้านที่ 2 การวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์

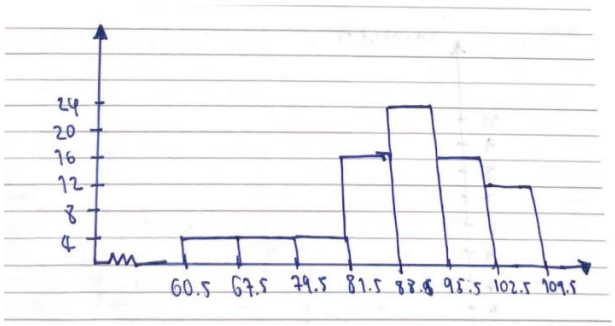
การวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ คือ การวาดภาพ กราฟ หรือตารางในการแสดงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ สังเกตได้ชัดว่าในขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอความรู้ ได้มีนำเสนอความรู้ใหม่ สร้างความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนจนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน ซึ่งเป็นขั้นที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ และเห็นถึงความสำคัญของภาพ กราฟ หรือตาราง อีกทั้งในขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะ ยังเป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนภายในกลุ่มทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันและร่วมกันวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปความรู้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันนำเนื้อหาสาระจากการเรียนรู้มาสรุปเป็นความรู้รวบยอด ทำให้นักเรียนได้รายละเอียดของการวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำโดยนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ผลงานที่มอบหมายให้ และแก้ปัญหาต่าง ๆ

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนด้านการวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ได้ 4 คะแนน (ดีมาก) ซึ่งพิจารณาจากการวาดกราฟ แผนภาพหรือตารางได้ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งได้ดังภาพที่ 6



ภาพที่ 6 ตัวอย่างผลงานนักเรียนด้านการวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องครบถ้วน

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนด้านการวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ที่ได้ 3 คะแนน (ดี) ซึ่งพิจารณาจากการวาดกราฟ แผนภาพหรือตารางได้ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากไม่มีการกำหนดแกน X และ Y ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 7

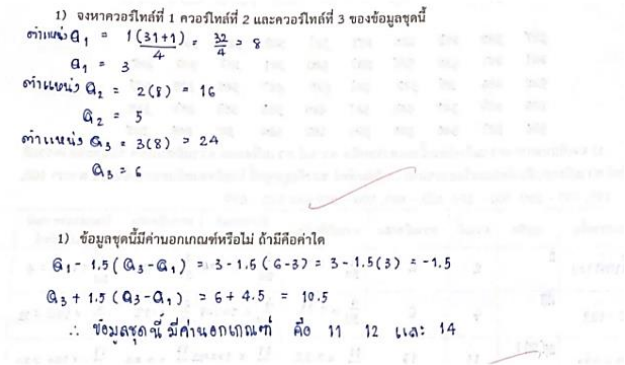


ภาพที่ 7 ตัวอย่างผลงานนักเรียนด้านการวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน

ด้านที่ 3 การเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

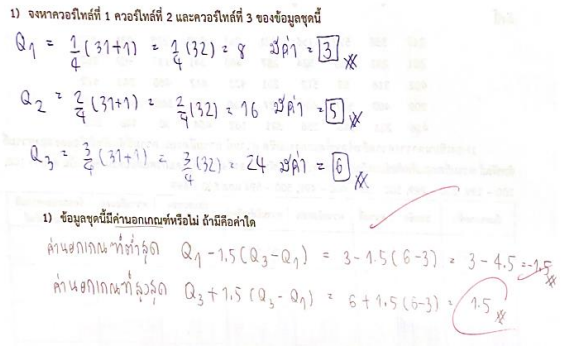
การเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ คือ การเขียนเพื่อแสดงแนวคิดทางคณิตศาสตร์หรือแสดงสถานการณ์โดยการใช้สัญลักษณ์หรือภาษาทางคณิตศาสตร์ สังเกตได้ชัดว่าในขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอความรู้ ได้มีการนำเสนอความรู้ใหม่ สร้างความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนจนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน ซึ่งเป็นขั้นที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการอธิบายถึงแนวคิดในการในคำตอบ ทำให้นักเรียนมีเป้าหมายในการแสดงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ อีกทั้งในขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะ เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้นักเรียนภายในกลุ่ม ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกันและร่วมกันเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปความรู้ ของการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันนำเนื้อหาสาระจากการเรียนรู้ มาสรุปเป็นความรู้รวบยอดทำให้นักเรียนได้รายละเอียดของการเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนทำโดยนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์ผลงานที่มอบหมายให้ และแก้ปัญหาต่าง ๆ

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนด้านการเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ที่ได้ 4 คะแนน (ดีมาก) ซึ่งพิจารณาจากการอธิบายแนวคิดในการหาคำตอบได้ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งได้ดังภาพที่ 8



ภาพที่ 8 ตัวอย่างผลงานนักเรียนด้านการเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องครบถ้วน

ตัวอย่างผลงานของนักเรียนด้านการเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ 3 คะแนน (ดี) ซึ่งพิจารณาจากการอธิบายแนวคิดในการหาคำตอบได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน ซึ่งแสดงได้ดังภาพที่ 9



ภาพที่ 9 ตัวอย่างผลงานนักเรียนด้านการเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนเทคนิค STAD เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า นักเรียนจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 86.49 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป และมีผู้เรียนจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.51 มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนน้อยกว่าร้อยละ 70 โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 24.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.11 แสดงว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มี 6 ขั้น ประกอบไปด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอความรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นการทดสอบย่อย ขั้นที่ 6 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้

2. ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD นักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 37 คน มีความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์โดยเฉลี่ยแล้วก่อนเรียน อยู่ในระดับควรปรับปรุง หลังเรียน อยู่ในระดับดี โดยที่ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) การอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ 2) การวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ และ 3) การเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งพบว่า หลังเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในการเขียนอธิบายโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์สูงที่สุด ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยรองลงมา คือ การอธิบายรูปภาพหรือแผนภาพเป็นความคิดทางคณิตศาสตร์ และคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การวาดหรืออธิบายความคิดทางคณิตศาสตร์ โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 1.68 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 และคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 3.07 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 แสดงว่า คะแนนความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเชิง

ปริมาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการการเรียนรู้แบบการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนได้รับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

จากผลการวิจัยข้างต้นได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กนกรดา มีชาญ, 2553) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD วิชา คณิตศาสตร์ประยุกต์ 2 เรื่อง เลขยกกำลัง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 จากผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD วิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์ 2 เรื่อง เลขยกกำลัง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัจฉราพรรณ อาโน, 2555) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ของโรงเรียนที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ไม่ต่ำกว่าระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉากอยู่ในระดับไม่ต่ำกว่าระดับความพึงพอใจมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (อำไพ ธนะมูล, 2557) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้รูปแบบการสอนผสมผสานระหว่างแบบ 5E และ STAD เรื่องสถิติ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้รูปแบบการสอนผสมผสานระหว่างแบบ 5E และ STAD เรื่อง สถิติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ซึ่งนักเรียนที่อ่อนจะได้รับการกระตุ้นภายในกลุ่ม ซึ่งเพื่อนคนที่เก่งจะช่วยทำให้นักเรียนที่อ่อน เกิดการเรียนรู้ ได้ช่วยเหลือกันให้ผ่านเกณฑ์จากการทำใบงาน จึงทำให้นักเรียนรู้หลักการเรียนที่ดีขึ้นจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ควรคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียน หากผู้เรียนมีความรู้ไม่เพียงพอ อาจได้ข้อสรุปที่ไม่ถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนได้

1.2 ในการจัดการเรียนการสอน ครูควรที่จะมีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนรายบุคคลเพื่อที่ได้อธิบายเนื้อหาให้เข้าใจได้อย่างถ่องแท้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ในเนื้อหาคณิตศาสตร์อื่น ๆ หรือระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจหรือเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ควบคู่ไปด้วยกัน

เอกสารอ้างอิง

กนกรดา มีชาญ. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD วิชาคณิตศาสตร์ ประยุกต์ 2 เรื่อง เลขยกกำลัง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1* (การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กระทรวงศึกษาธิการ (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. สุวีริยาสาส์น.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

อัจฉราพรรณ อาโน. (2555). *การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิยาลัยราชภัฏเชียงราย.

อำไพ ธนะมูล. (2557). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนตรัคติวิสต์โดยใช้รูปแบบการสอนแบบผสมผสานระหว่างแบบ 5E กับ STAD* (วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุษา ยิ่งนารัมย์. (2552). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่องระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือแบบ STAD กับการสอนแบบปกติ* (การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เอื้อจิตร พัฒนจักร, ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และนฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2551). *การศึกษาการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครูที่ใช้การศึกษาชั้นเรียน.*

Kuntari, Rosnawati. (2016). The Effect of Problem Based Learning (PBL) Model to Mathematical Communication Skills and Problem Solving 7 th Grade Students of Junior High School in MERGANGSAN DISTRICTS of YOGYAKARTA. *Jurnal Pendidikan Matematika-S1*, 5(4), 1-10.

National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (1996) *Curriculum and Evaluation Standards for School Mathematics*. Reston, Virginia: The National council of teachers of Mathematics.

Tiffany, Surya, Panjaitan, Syahputra. (2017). Analysis Mathematical Communication Skills Student At The Grade IX Junior High School. *IJARIIE-ISSN (O)-2395-4396*, 3(2),2160-2164.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต

A study of academic achievement and ability to solve mathematical problems. from the learning management according to Polya's problem-solving process for grade 11 students at Phuket Wittayalai School Phuket

จิรสุตา นวนน้อม[1*], อนุวัตร จิรวัฒนพาณิช[2], ภานุพงศ์ อึ่งสืบเชื้อ[3] และสุพรรณี วิรุณสาร[4]

Jirasuta Nuannom[1*], Anuwat Jirawatpanit [2], Panupong Uengsuebchua[3] and Supannee Wirunsan[4]

[1] นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Teaching Internship, Mathematics, Bachelor of Education, Phuket Rajabhat University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Assistant Professor, Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University

[3] อาจารย์กลุ่มวิชาชีพครู, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[3] Teacher profession group, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University

[4] ครูชำนาญการ, กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์, โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย

[4] Professional Level Teachers, Learning Area of Mathematics, Phuketwittayalai school

[*]**Corresponding author, E-mail:** s6110357106@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/9 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 36 คน

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา จำนวน 10 แผน 10 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อและ 3) แบบวัดความสามารถใน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำนวน 2 ข้อ

ผลการศึกษาพบว่า1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาพบว่ามีคะแนน เฉลี่ยรวม 5.13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.26 อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คำสำคัญ: กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา , ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ , ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

Abstract

The purpose of this research was to study the learning achievement and to study the ability to solve mathematical problems from the learning management according to the problem solving process of Polya. The target group is 36 students in Grade 5/9 of Phuket Wittayalai School in the academic year 2022.

The tools used were 1) a learning management plan based on the problem-solving process of Polya, 10 plans, 10 hours, 2) a learning achievement test, 20 items, and 3) an ability to measure Solving 3 math problems

The results of the study revealed that 1) mathematics learning achievement from the learning management process Polya's problem solving after the learning management was higher than before the learning management. Mathematical problems from learning management according to Polya's problem-solving process found that There was a total average score of 5.13 points, representing 84.26 percent, in excellent level

Keyword: Polya's problem solving process, mathematical problem solving ability, mathematics achievement

บทนำ

ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโลกปัจจุบัน มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของทุก ๆ ประเทศ จึงจำเป็นที่ทุกคนในสังคมต้องมีความรู้ความสามารถทันโลกทันเหตุการณ์ สามารถจัดการกับเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร สามารถตัดสินประเด็นปัญหาข้อโต้แย้งของสังคม และมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์มีศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันได้ในอนาคตการที่บุคคล จะมีศักยภาพดังกล่าวข้างต้นนั้นต้องเป็นผู้มีความรู้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และสามารถใช้ความรู้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินชีวิต ทุกประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีประชากรที่รู้คณิตศาสตร์เพื่อให้สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อนของสังคม ทั้งจากสาระข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงและรับรู้ได้มีมากขึ้น (สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (ณัฐดนัย โสทะ, 2563)

ปัจจุบันคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ คณิตศาสตร์ช่วยพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์มีความสมดุล มีสติปัญญา อารมณ์ สามารถคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถหนึ่งในทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งการเรียนการสอนคณิตศาสตร์มีการมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่ประกอบไปด้วยมีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการให้

เหตุผล มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอมีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีเหตุผลเป็นระบบมีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและ ศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและสามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ยังคงพบปัญหาในการจัดการเรียนการสอน คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ ต่ำกว่าเกณฑ์ เนื่องจากนักเรียนเกิดความสับสนในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และขาดการคิดอย่าง มีเหตุผล และการคิดอย่างมีระบบในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทั้งนี้สาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง คือ นักเรียนวิเคราะห์โจทย์ปัญหาไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อีกทั้งยังขาดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างเป็นระบบและสภาพปัญหาคุณภาพการสอนของครูผู้สอน คือ ผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่เหมาะสมและเอื้ออำนวยที่จะทำให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีเหตุผล และการคิดอย่างมีระบบตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้นักเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (ภัสราภรณ์ บัวเขียว และคณะ, 2562) ซึ่งปัญหาดังกล่าวต้อง ได้รับการแก้ไข กระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป คือ กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน การแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา (Understanding the Problem) ขั้นที่ 2 การวาง แผนการ แก้ปัญหา (Devising a Plan) ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน (Carrying out the Plan) และขั้นที่ 4 การตรวจสอบผล (Looking Back) จะเห็นว่าการแก้ปัญหา ตามรูปแบบของโพลยานั้น มีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน การแก้ปัญหาตามขั้นตอนของโพลยาน่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น

การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นกระบวนการแก้ปัญหาถือว่ามีความสำคัญสำหรับกระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ กระบวนการสอนแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ซึ่งกระบวนการสอนโดยใช้แนวคิดของโพลยา เป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริม ให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบระเบียบมีขั้นตอนชัดเจน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนต้องทำความเข้าใจโจทย์ขั้นนี้เป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์โจทย์ ที่พบว่าโจทย์กำหนดอะไรให้บ้าง และสิ่งที่กำหนดให้มีความสัมพันธ์กันอย่างไรมีเงื่อนไขอะไรบ้างในการที่จะช่วยหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ ขั้นที่ 2 การวางแผนแก้ปัญหา นักเรียนต้องรู้จักการวางแผน การแก้ปัญหาโดยจะคิดหาวิธีการวางแผนการแก้ปัญหาว่าจะใช้วิธีการหรือหลักการใดมาคิดแก้ปัญหา นั้น ๆ ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน นักเรียนจะต้องดำเนินการคำนวณตามแผนที่วางไว้นั้น ขั้นที่ 4 การตรวจสอบ เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาสำเร็จก็จะตรวจสอบดูว่าผลที่ได้นั้นถูกต้องมีความเป็นไปได้ สำหรับโจทย์นั้นหรือไม่จะเห็นว่าการแก้ปัญหาตามรูปแบบของโพลยามีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้นักเรียนฝึก คิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ถ้านักเรียนได้ใช้การแก้ปัญหาตามขั้นตอนของโพลยาน่าจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ ทางการ

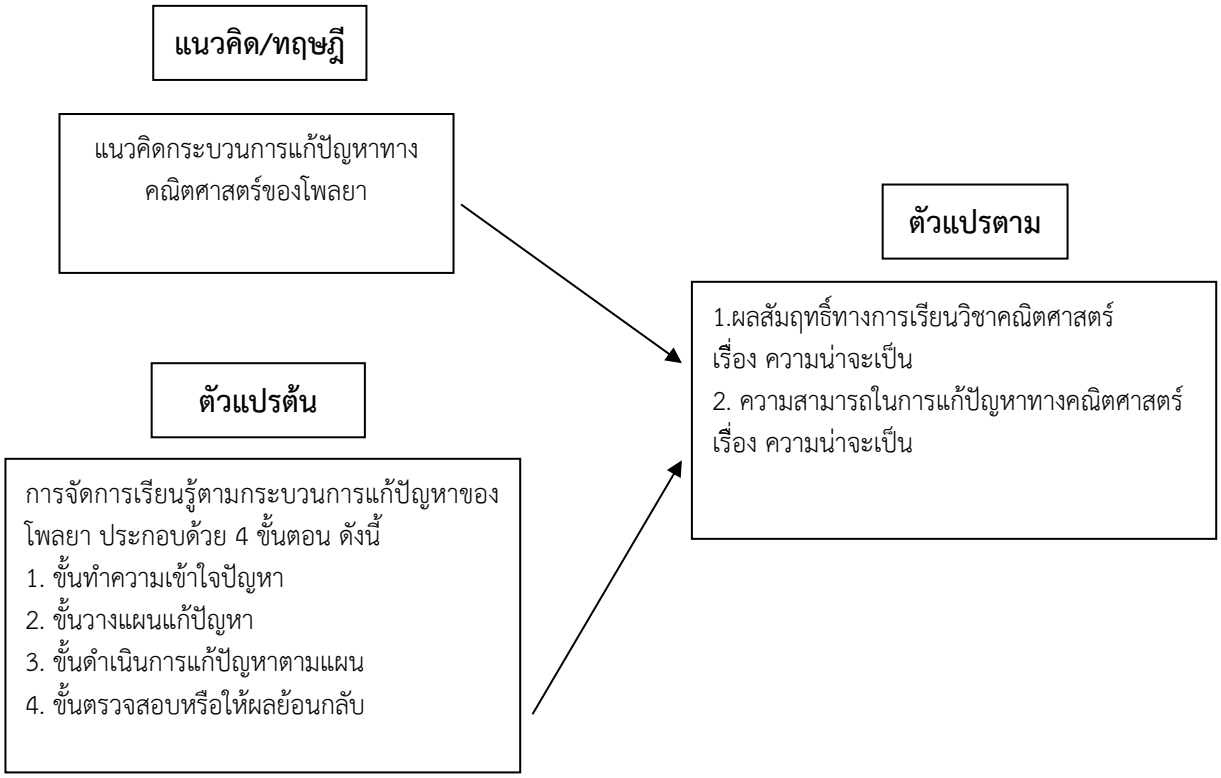
เรียนคณิตศาสตร์ดีขึ้น (Polya, 1957: 87 อ้างถึงใน โสมภิลัย สุวรรณ์, 2554: 16–17) สอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ จิตติมา พิศาภาค (2552: 49) และดวงพร ตั้งอุดมเจริญชัย (2551: 52) ที่ได้ศึกษาถึงความสามารถในการแก้ปัญหากับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ โพลยา พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดทำวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด



1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/9 โรงเรียน ภูเก็ตวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ปีการศึกษา 2565 จำนวน 36 คน การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายใช้วิธีการแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้สอนห้อง 5/9 อยู่แล้ว การที่ผู้วิจัยไปเกี่ยวข้องกับชั้นเรียนไม่ใช่คนแปลกหน้าที่ไปรบกวนการเรียนการสอน

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ความน่าจะเป็น รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจก่อนนำไปใช้จัดการเรียนการสอน

3.2 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจหาค่า IOC จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.3 นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ หาค่า IOC จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

4. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย

4.2. ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยใช้แผนการจัดการเรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาโพลยา เรื่อง ความน่าจะเป็น รวมแผนการจัดการเรียนรู้ 10 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง

4.3 เมื่อดำเนินการสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้จึงวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย

4.4 ตรวจให้คะแนนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์นำผลคะแนนจากการตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ซึ่งดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของ โพลยา และใช้แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

5.1 สถิติที่ใช้สำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์คือค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวชี้วัด IOC

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 เกณฑ์วัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เทียบจากเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ซึ่งแบ่งเกณฑ์ออกเป็น 8 ระดับดังนี้

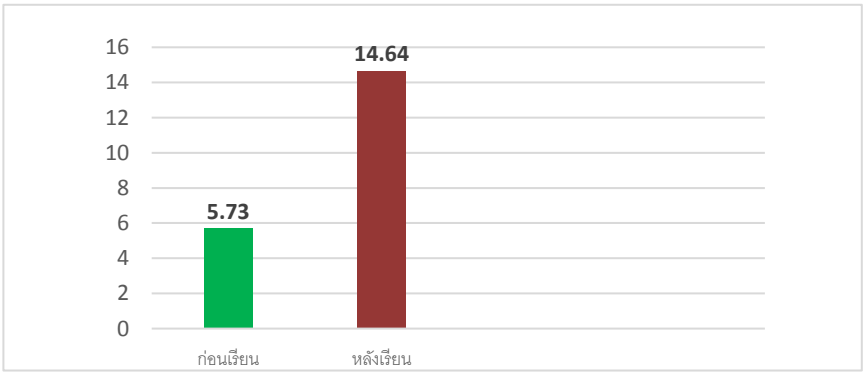
คะแนนร้อยละ 80 – 100 อยู่ในระดับดีเยี่ยม
คะแนนร้อยละ 76 – 79 อยู่ในระดับดีมาก
คะแนนร้อยละ 70 – 75 อยู่ในระดับดี
คะแนนร้อยละ 65 – 69 อยู่ในระดับค่อนข้างดี
คะแนนร้อยละ 60 – 64 อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนร้อยละ 55 – 59 อยู่ในระดับพอใช้
คะแนนร้อยละ 50 – 54 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 0 – 49 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

ผลการวิจัย

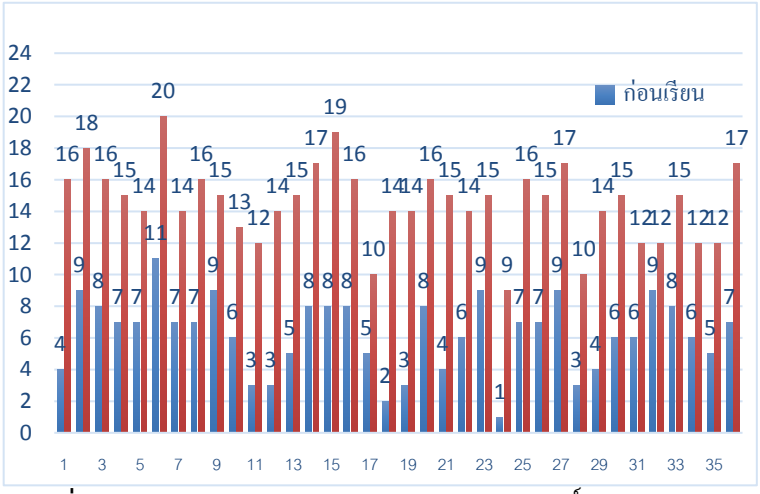
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียน จำนวน 36 คน มีผลการเรียนรู้ก่อนเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.73 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.45 และมีผลการเรียนรู้ หลังเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14.64 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.21 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนตามกระบวนการ แก้ปัญหาของโพลยา

ผลการวิเคราะห์	คะแนนก่อนเรียน (เต็ม 20 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (เต็ม 20 คะแนน)
ค่าเฉลี่ย	5.73	14.64
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.45	2.21



ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน



ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนรายบุคคล

คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจำนวน 36 คน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นทำความเข้าใจ 5.78 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 96.30 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นวางแผนแก้ปัญหา 5.51 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.35 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นดำเนินการตามแผน 4.89 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.16 อยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยขั้นตรวจสอบผล 4.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 72.22 ซึ่งอยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยรวม 5.13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.26 อยู่ในระดับดีเยี่ยม

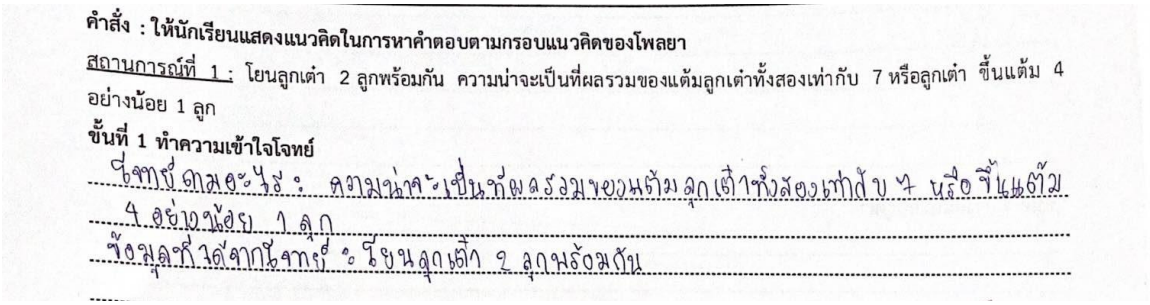
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับความสามารถ
ขั้นทำความเข้าใจ	6	5.78	96.30	0.54	ดีเยี่ยม
ขั้นวางแผนแก้ปัญหา	6	5.51	89.35	0.66	ดีเยี่ยม
ขั้นดำเนินการตามแผน	6	4.89	79.16	0.96	ดีมาก
ขั้นตรวจสอบผล	6	4.33	72.22	0.99	ดี
เฉลี่ยรวม	6	5.13	84.26	0.79	ดีเยี่ยม

ผลงานของนักเรียนที่แสดงถึงการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาทั้ง 4 ขั้นตอน แสดงดังต่อไปนี้

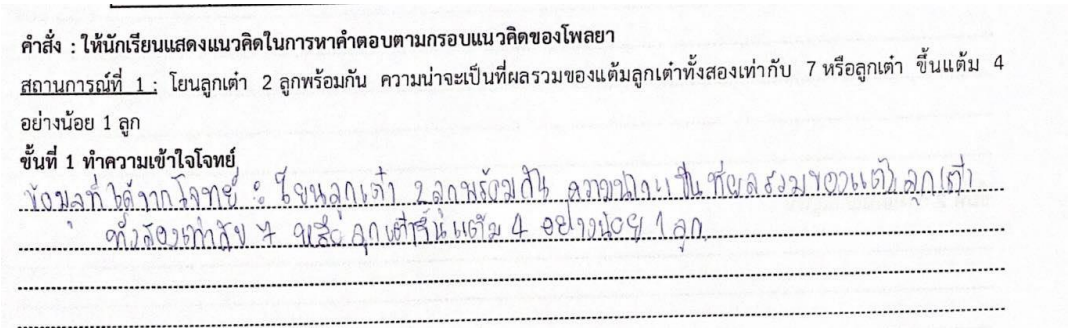
ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา (Understanding the Problem) เป็นการมองไปที่ตัวปัญหาโดย พิจารณาว่าโจทย์ถามอะไร โจทย์กำหนดอะไรมาให้บ้าง มีสาระความรู้ใดที่เกี่ยวข้องบ้าง มีความเพียงพอ สำหรับการแก้ปัญหานั้นหรือไม่

ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายได้อย่างครบถ้วนมีการอธิบายสิ่งที่โจทย์กำหนดให้มา สิ่งที่โจทย์ถามได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์


คำสั่ง : ให้นักเรียนแสดงแนวคิดในการหาคำตอบตามกรอบแนวคิดของโพลยา
สถานการณ์ที่ 1 : โยนลูกเต๋า 2 ลูกพร้อมกัน ความน่าจะเป็นที่ผลรวมของแต้มลูกเต๋าทั้งสองเท่ากับ 7 หรือลูกเต๋า ขึ้นแต้ม 4 อย่างน้อย 1 ลูก
ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโจทย์
โจทย์ถามอะไร : ความน่าจะเป็นที่ผลรวมของแต้มลูกเต๋าทั้งสองเท่ากับ 7 หรือขึ้นแต้ม 4 อย่างน้อย 1 ลูก
ข้อมูลที่ได้จากโจทย์ : โยนลูกเต๋า 2 ลูกพร้อมกัน

ภาพที่ 3 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนขั้นการทำความเข้าใจปัญหาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

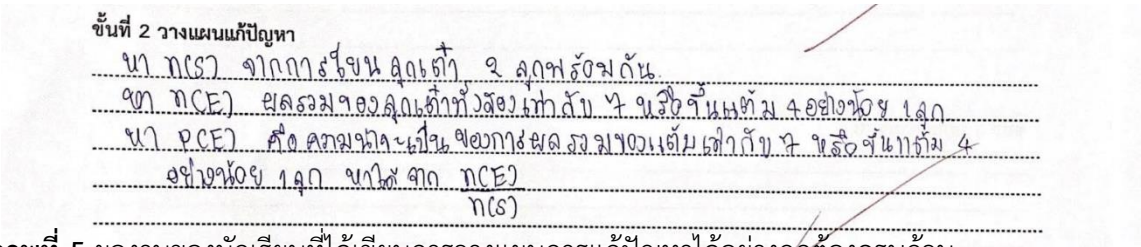
ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายสิ่งที่โจทย์กำหนดให้มาแค่อย่างเดียวไม่ได้แยกเป็นส่วนที่โจทย์ต้องการถามอะไร


คำสั่ง : ให้นักเรียนแสดงแนวคิดในการหาคำตอบตามกรอบแนวคิดของโพลยา
สถานการณ์ที่ 1 : โยนลูกเต๋า 2 ลูกพร้อมกัน ความน่าจะเป็นที่ผลรวมของแต้มลูกเต๋าทั้งสองเท่ากับ 7 หรือลูกเต๋า ขึ้นแต้ม 4 อย่างน้อย 1 ลูก
ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโจทย์
ข้อมูลที่ได้จากโจทย์ : โยนลูกเต๋า 2 ลูกพร้อมกัน ความน่าจะเป็นที่ผลรวมของแต้มลูกเต๋าทั้งสองเท่ากับ 7 หรือลูกเต๋าขึ้นแต้ม 4 อย่างน้อย 1 ลูก

ภาพที่ 4 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนขั้นการทำความเข้าใจปัญหาได้อย่างถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน

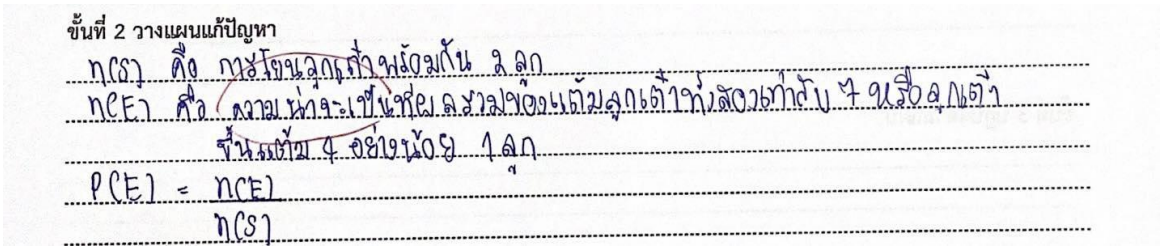
ขั้นที่ 2 การวางแผนการแก้ปัญหา (Devising a Plan) เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะต้องพิจารณาว่าจะ แก้ปัญหาด้วยวิธีใด จะแก้ปัญหาอย่างไร นักเรียนต้องมองเห็นความสำคัญของข้อมูลต่าง ๆ ในโจทย์ปัญหา อย่างชัดเจนมากขึ้นซึ่งเป็นขั้นที่ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่โจทย์ถามกับข้อมูลหรือสิ่งที่โจทย์กำหนด ให้

ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายวางแผนการแก้ปัญหาได้ถูกต้องครบถ้วนในสิ่งที่โจทย์ถามทั้งการหา n (E), n(S) และ P(E)


ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา
หา n(S) จากการโยนลูกเต๋า 2 ลูกพร้อมกัน
หา n(E) ผลรวมของลูกเต๋าทั้งสองเท่ากับ 7 หรือขึ้นแต้ม 4 อย่างน้อย 1 ลูก
หา P(E) คือ ความน่าจะเป็นของการผลรวมของแต้มเท่ากับ 7 หรือขึ้นแต้ม 4 อย่างน้อย 1 ลูก นำไปหาร $\frac{n(E)}{n(S)}$

ภาพที่ 5 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนการวางแผนการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

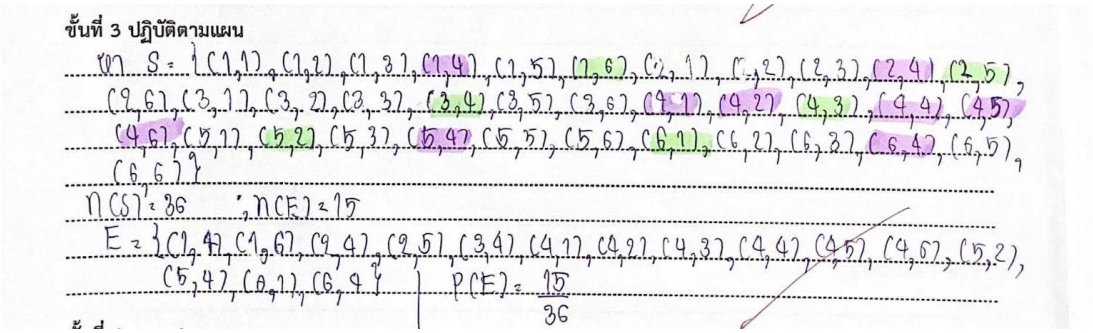
ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายวางแผนการแก้ปัญหาในสิ่งที่โจทย์ถามทั้งการหา n (E), n(S) และมี P(E) ที่คลาดเคลื่อน (ได้คะแนน 2 คะแนน)



ภาพที่ 6 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนการวางแผนการแก้ปัญหาได้อย่างครบถ้วนแต่ยังมีคำตอบที่คลาดเคลื่อนในสิ่งที่โจทย์ถาม

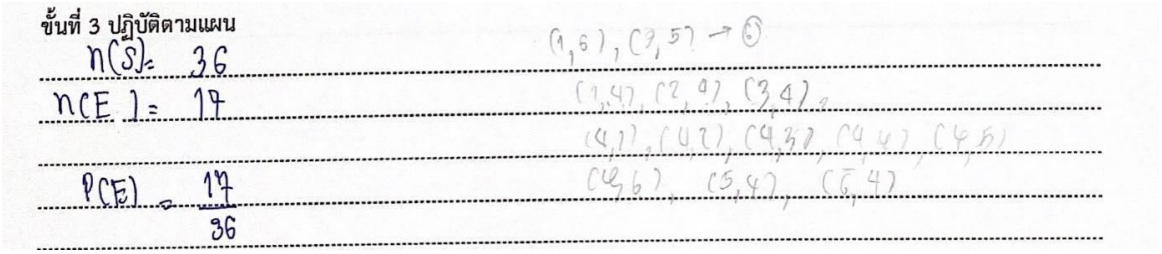
ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน (Carrying out the Plan) เป็นขั้นตอนที่ลงมือปฏิบัติการตามแผนที่ วางไว้ เพื่อให้ได้คำตอบของปัญหาด้วยการรู้จักเลือกวิธีการคิด คำนวณ กฎ หรือสูตรที่เหมาะสมมาใช้

ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายขั้นการดำเนินการตามแผนได้อย่างถูกต้องครบถ้วนมีการอธิบายเป็นแซมเปิลสเปซและเหตุการณ์ที่สนใจ



ภาพที่ 7 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนขั้นปฏิบัติตามแผนได้อย่างเข้าใจและถูกต้องครบถ้วน

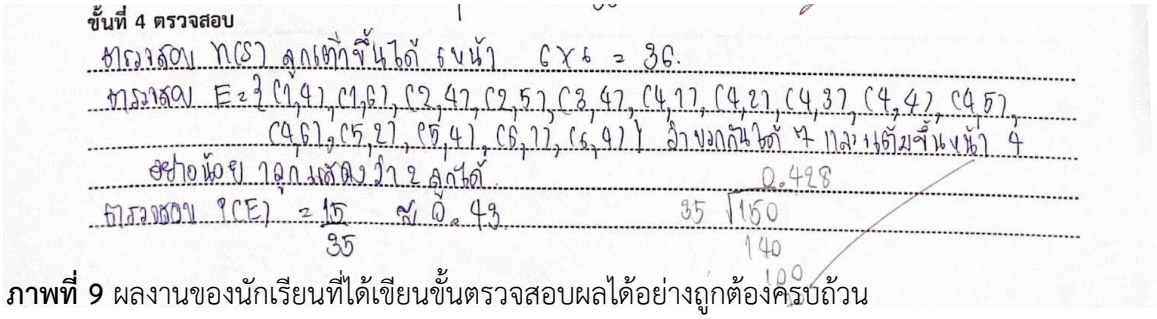
ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายขั้นการดำเนินการตามแผนได้อย่างครบถ้วนมีการหา n(S) ที่ถูกต้อง แต่ได้นับตัวซ้ำที่เป็นทั้งบวกกันได้ 7 และขึ้นแต้ม 4 อย่างน้อย 1 ครั้งซ้ำ



ภาพที่ 8 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนขั้นปฏิบัติตามแผนได้อย่างครบถ้วนแต่คำตอบ คลาดเคลื่อน

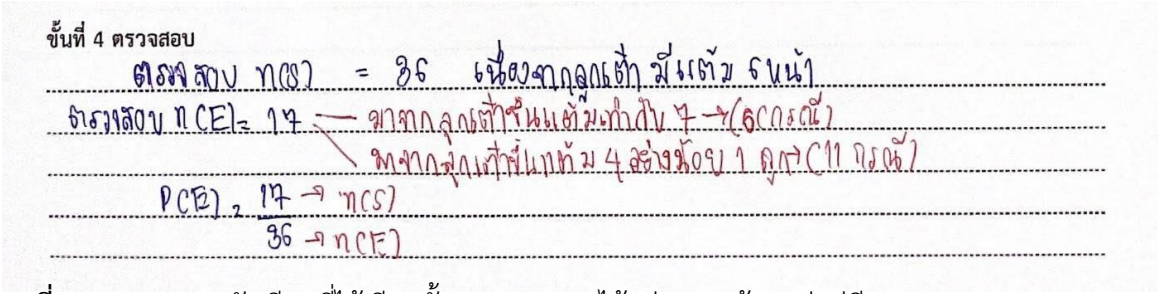
ขั้นที่ 4 การตรวจสอบผล (Looking Back) เป็นขั้นตอนที่ผู้แก้ปัญหามองย้อนกลับไปที่ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ผ่านมาเป็นการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าผลลัพธ์ที่ได้ถูกต้องสมบูรณ์โดยพิจารณาและตรวจดูว่าผลลัพธ์ ถูกต้องและมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้

ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายขั้นการตรวจสอบผลได้อย่างถูกต้องครบถ้วนมี การอธิบายถึงคำตอบที่ได้มา



ภาพที่ 9 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนขั้นตรวจสอบผลได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

ตัวอย่างผลงานนักเรียนที่ได้เขียนอธิบายขั้นขั้นการตรวจสอบผลได้อย่างครบถ้วนเขียนอธิบายถึงคำตอบที่ได้มาแต่มีการตรวจสอบ n(E) ที่คลาดเคลื่อน



ภาพที่ 10 ผลงานของนักเรียนที่ได้เขียนขั้นตรวจสอบผลได้อย่างครบถ้วนแต่แต่มีการตรวจสอบ n(E) ที่คลาดเคลื่อน

สรุปและอภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียน จำนวน 36 คน มีผลการเรียนรู้ก่อนเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.73 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.45 และมีผลการเรียนรู้ หลังเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 14.64 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.21 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากการจัดการเรียนรู้ตามตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจำนวน 36 คน พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นทำความเข้าใจ 5.78 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 96.30 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นวางแผนแก้ปัญหา 5.51 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.35 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นดำเนินการตามแผน 4.89 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 79.16 อยู่ในระดับดีมาก มีคะแนนเฉลี่ยขั้นตรวจสอบผล 4.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 72.22 ซึ่งอยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยรวม 5.13 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.26 อยู่ในระดับดีเยี่ยม

จากผลการวิจัยข้างต้นสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้จากการสังเกต เข้าใจสถานการณ์ปัญหาและสามารถเลือกวิธีการในการแก้ปัญหาได้โดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์เดิม และในขั้นกิจกรรมการเรียนการสอนใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาการแก้ปัญหาเพื่อให้เห็นภาพรวมและขั้นตอนในการแก้ปัญหานั้นได้ง่ายขึ้น ได้แก่ ยุทธวิธีสร้างแผนภาพ ยุทธวิธีสร้างตาราง และยุทธวิธีแจงกรณีที่เป็นไปได้ทำให้นักเรียนเห็นวิธีการแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ว่าคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีระบบที่จะต้องเรียนไปตามลำดับขั้น เพื่อสร้างความคิดความเข้าใจที่ง่ายไม่ซับซ้อนและต้องอาศัยความพร้อมของผู้เรียนในการทบทวนความรู้เดิม เชื่อมโยงไปสู่ความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการสอนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องความน่าจะเป็น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิราภรณ์ พูนเกล้า โกวิท วัชรินทรางกูล และกระพัน ศรีงาน ,2013) ได้ทำการวิจัย เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาทศนิยมโดยใช้แบบฝึกทักษะเทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาทศนิยมเทคนิค การแก้ปัญหาของโพลยาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และ (นพชัย ยอดโยม ดลชนก พัชนี และ อุไรวรรณ ปานทโชติ ,2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็น หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ในเรื่องของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จะเน้นการเขียนและการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาทั้ง 4 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้อง กับผลงานวิจัยของ (วรางคณา สำอาง พรชัย ทองเจือ และ ผ่องลักษณ์ จิตต์การุณ , 2017) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างดีและความ สามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาสูง กว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการศึกษาครั้งต่อไป ซึ่งประกอบด้วยข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1. การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ควรคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่าง เวลากับเนื้อหาสาระที่จะสอนในคาบนั้น

1.2. การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ควรมีการปฐมนิเทศผู้ร่วมศึกษา ค้นคว้า เพื่อนักเรียนให้เกิดความเข้าใจในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

คณิตศาสตร์ตามกระบวนการ แก้ปัญหาของโพลยา

1.3. ครูผู้สอนควรสังเกตนักเรียน กระตุ้น เสริมแรง ให้กำลังใจนักเรียนและสร้างบรรยากาศให้ เป็นกันเองในขณะที่ทำกิจกรรมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ ปัญหาของโพลยาเพื่อจะได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้สอดคล้องกับความ ต้องการและความสนใจของนักเรียนทำให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างสมบูรณ์และมี ประสิทธิภาพ

1.4. เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมีการ สรุปบทเรียนทุกครั้งที่ทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยากับการสอนโดยใช้สื่อนวัตกรรม อื่น ๆ เพื่อดูความแตกต่าง

2.2. ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างการสอนแบบกลุ่มกับรายบุคคลด้วยแผนการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้คณิตศาสตร์ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเปรียบเทียบความความแตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

จิตติมา พิศาภาค. (2552). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search /SearchDetail /222398

จิราภรณ์ พูนกล้า, โกวิท วัชรินทรางกูร, และกระพัน ศรีงาน. (2556). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาทศนิยมโดยใช้แบบฝึกทักษะ เทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ณัฐดนัย โสทะ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการศึกษาคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. มหาวิทยาลัยนเรศวร. จาก http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2020_09_13_13_00_43.pdf?fbclid=IwAR1l0WwRLAUEWoSDk8hGJ0dXPFSI8WPzw6G59UCL0sFah3gcTPO

ดวงพร ตั้งอุดมเจริญชัย. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ในการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้ขั้นตอนของโพลยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. http://thesis.rru.ac.th/files/pdf/360_2010_12_17_093821.pdf

นพชัย ยอดโยม, ดลชนก พัชนี, และอุไรวรรณ ปานทโชติ. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กำแพงเพชร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ภัสราภรณ์ บัวเขียว, วีรหาญ รัตนวีรพงษ์, และอุไรวรรณ ปานทโชติ. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และทักษะการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว. กำแพงเพชร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วรางคณา สำอางค์, พรชัย ทองเจือ, และผ่องลักษม์ จิตต์การุญ. (2560). การพัฒนาความสามารถใน การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยา. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ. (2549). การเรียนรู้เพื่อวันพรุ่งนี้. เซเว่น พริ้งติ้ง กรุ๊ป.

โสมภิลัย สุวรรณ์. (2554). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลลำพูน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จาก https://dric.nrct.go.th/Search/SeachDetail/247309?fbclid=IwAR1OUdP4AFWusObspTuIlDPW3I3lCkxGUiF5EhgwjR

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม

The learning achievements of the diesel engine of the 2nd year vocational certificate students, the mechanic department, Langsuan Vocational College by using multimedia kits

สาธิต แซ่เฮง[1*], ศิริพร เพชรสุวรรณ[2], ดวงตา อินทรนาค[3] และเยาวนาตร อินทร์สำเภา[4]

Sathit Saeheng[1*], Siriporn Patsuwarn[2], Duangta Intaranak[3] and Yaowanart Insumpao[4]

[1] นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

[1] Graduate Diploma Program Students Teacher profession Faculty of Arts, Tapee University

[2] นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

[2] Graduate Diploma Program Students Teacher profession Faculty of Arts, Tapee University

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

[3] Instructor for Graduate Diploma Program Teacher profession Faculty of Liberal Arts Tapee University

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

[4] Instructor for Graduate Diploma Program Teacher profession Faculty of Liberal Arts Tapee University

[*]**Corresponding author, E-mail:** Sathit35150@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อประสม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 มี 4 ห้อง จำนวน 63 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ ห้อง 2/3 วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 19 คนได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม และแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 15.42) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 7.11) เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

คำสำคัญ: ชุดสื่อประสม,งานเครื่องยนต์ดีเซล,ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purpose of this research was to compare learning achievements in diesel engine work of the 2nd year vocational certificate students in the automotive mechanic department at Lang Suan Vocational College before and after class by using multimedia sets. The population used in this research were 2nd year vocational certificate students, automotive mechanic department, Lang Suan Vocational College, semester 1, academic year 2022, there were 4 rooms with 63 people. The sample group were 19 2nd year vocational certificate students in the automotive mechanic department, room 2/3, Lang Suan Vocational College, Chumphon Province, semester 1, academic year 2022, obtained by simple random sampling by lottery. The research tools consisted of a learning management plan for the diesel engine of the 2nd year vocational certificate students in the automotive mechanic department, Lang Suan Vocational College, Chumphon Province, using a multimedia set and an achievement form for the diesel engine learning course of the diploma students. 2nd year vocational mechanic department, Lang Suan Vocational College, Chumphon Province using multimedia sets. The research results showed that learning achievements in diesel engine work of 2nd year vocational certificate students in the department of automotive mechanics, Lang Suan Vocational College by using multimedia kits, Post-learning was significantly higher than before at the .05 level. The post-learning mean ($\bar{X}$ = 15.42) was higher than the pre-learning mean ($\bar{X}$ = 7.11) according to the hypothesis.

Keywords: multimedia sets, diesel engine work, learning achievement

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนสาขาช่างยนต์ประกอบไปด้วยหมวดวิชาสมรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะสาขาช่างยนต์ ดังนี้ งานเครื่องยนต์แก๊สโซลีน งานเครื่องยนต์ดีเซล งานเครื่องล่างรถยนต์ งานส่งกำลังรถยนต์ งานไฟฟ้ารถยนต์ เชื้อเพลิงและวัสดุหล่อลื่น กลศาสตร์เครื่องกล งานขับรถยนต์ งานวัดละเอียดช่างยนต์ งานนิวเมติกส์และไฮดรอลิกส์เบื้องต้น ในส่วนงานเครื่องยนต์ดีเซลนั้นจะมีจุดประสงค์ในการเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซล คือ 1. เข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและหลักการทำงานของเครื่องยนต์ดีเซล 2. สามารถใช้เครื่องมืออุปกรณ์ช่างยนต์ได้ถูกต้องตามขั้นตอน 3.สามารถถอดประกอบ ตรวจสภาพชิ้นส่วนปรับแต่งและบำรุงรักษาเครื่องยนต์ดีเซล 4. มีกิจนิสัยที่ดีในการทำงานรับผิดชอบ ประณีตรอบคอบ ตรงต่อเวลา สะอาดปลอดภัยและรักษาสภาพแวดล้อม สมรรถนะรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลประกอบไปด้วย 1.แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการตรวจสอบ บำรุงรักษา ปรับแต่งชิ้นส่วนเครื่องยนต์ดีเซล 2.ถอด ประกอบชิ้นส่วนเครื่องยนต์ดีเซลตามคู่มือ 3.ตรวจสภาพชิ้นส่วนดีเซลตามคู่มือ 4.ปรับแต่งเครื่องยนต์ดีเซลตามคู่มือ 5.บำรุงรักษาชิ้นส่วนเครื่องยนต์ดีเซลตามคู่มือ จะเห็นได้ว่าผู้เรียนต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านโครงสร้างส่วนประกอบของเครื่องยนต์ดีเซลและหลักการต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคเรียนที่ผ่านมา 1/2563 รายวิชาเครื่องยนต์ดีเซล ของนักเรียนจากแผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวนพบว่านักเรียนมีผลการเรียนภาพรวมส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับพอใช้หรือปานกลาง คือจำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ในระดับดี ร้อยละ 12.16 ระดับปานกลาง ร้อยละ 70.87 และไม่ผ่านเกณฑ์ 16,97 คณะผู้วิจัยได้มีศึกษาถึงสาเหตุและพบว่านักเรียนมีผลการประเมินต่ำเนื่องจากนักเรียนเรียนจะได้เรียนตามที่ผู้สอนอธิบายให้ฟังและให้ลองทำในชั้นเรียน หรืออ่านจากหนังสือเรียนโดยขาดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติและฝึกฝนด้วยตนเอง ขาดสื่อการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนรู้สึกไม่ดีต่อการเรียน และไม่ตั้งใจเรียน ทางคณะผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้มีผลการเรียนดีขึ้น ด้วยการนำสื่อเทคโนโลยีเรื่องหน้าที่และส่วนประกอบของเครื่องยนต์ดีเซลมาจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนผ่านสมาร์ท ทีวี ร่วมกับวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือช่างยนต์ สื่อของจริง ใบงาน เพื่อให้นักเรียนได้มีผลสัมฤทธิ์ในรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลที่สูงขึ้น และนักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครื่องมือการสื่อสารได้ทุกที่ ทุกเวลาเพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนให้มากขึ้น

การเรียนรู้ด้วยตนเองจำเป็นที่จะต้องมีสื่อการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ซึ่งสื่อประสมเป็นสื่อที่ประยุกต์ใช้งานกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีอยู่หลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อประสมที่ผลิตเป็นบทเรียนสำเร็จรูปสำหรับกลุ่มผู้ใช้ในแวดวงการศึกษาและฝึกอบรม เพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้นและเพิ่มประสิทธิผลในการเรียนรู้ (ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ, 2546, 8) สอดคล้องกับเต็มดวง เศวตจินดา. (2549) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อประสมไว้คือ 1. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ ได้ดีเกือบทุกเรื่องจากแหล่งหลายแหล่งโดยถือว่าสื่อแต่ละอย่างมีเนื้อหาต่างกันและรูปแบบต่างกัน 2. ช่วยประหยัดเวลาทั้งผู้สอนและผู้เรียน 3. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามความสามารถ และความพร้อมของแต่ละบุคคล และ 4. ช่วยดึงดูดความสนใจ เพราะสื่อประสมจะมีการผสมผสานกันของสื่อที่มีการนำเอาเทคนิคการผลิตแบบต่าง ๆ มาใช้ทำให้น่าสนใจซึ่งตรงกับการศึกษาของนิตยา ภู่พันธ์, (2556) และวราภรณ์ กิจสวัสดิ์, (2555) ต่างพบว่าสื่อประสมสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น

จากเนื้อหาและปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการสอนและสื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ นอกจากวิธีการสอนแล้ว สิ่งสำคัญที่ควรมีในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพิ่มเติม นั่นคือสื่อการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้นสื่อประสมเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในการถ่ายทอดข้อมูลของสื่อหลายๆ ประเภทมาใช้ร่วมกัน ทั้งวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (แจ่มใส วรรณสา, 2554) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกใช้สื่อประสมแบบหลากหลายอย่าง มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ พร้อมทั้งการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด สื่อประสมนั้นมุ่งที่จะให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อเทคโนโลยีตามความสามารถของตน และการได้ร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง โดยที่ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับทันทีในขณะเรียน ทำให้ผู้มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น (จิรภา กองมา , 2559)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยรวมทั้งปัญหาการเรียนการสอนที่พบดังนั้นคณะผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสมในรายวิชาการเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวนเป็นอีกแนวทางเลือกที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เพิ่มความสนใจและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบและสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อประสม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับ การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพ หลังสวน จังหวัดชุมพร โดยใช้ชุดสื่อประสม

ความหมายของสื่อประสม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 3) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 1 15) ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526: 141) และ หนูม้วน ร่มแก้ว (2551:218) ต่างให้ความหมายของ สื่อประสม หมายถึง การนำสื่อการสอนหลายประเภทต่าง มีคุณค่าที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มาสัมพันธ์กันเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระในลักษณะสื่อแต่ละชิ้นส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากสัมผัสที่ผสมผสานกันได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

ประเภทของสื่อประสม

สื่อประสมนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ซึ่งได้มีผู้แบ่งประเภทของสื่อประสมออกตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

จริยา เหนียนเฉลย (2548) ได้แบ่งประเภทของสื่อประสม จำแนกตามจุดหมาย และลักษณะการใช้โดยจำแนกตามจุดมุ่งหมาย แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายอย่าง สื่อประสมประเภทนี้ มักอยู่ในสื่อหลายชนิดมาอยู่รวมกันแล้วใช้สอนได้หลายเรื่อง เรียกว่า “ชุดอุปกรณ์” (Kit) เช่น ชุดอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ใช้สอนการแยกน้ำ ด้วยกระแสไฟฟ้าก็ได้สอนการผสมสารเคมีบางอย่างเพื่อพิสูจน์สมการเคมีได้

2. ใช้เพื่อจุดหมายเฉพาะอย่าง ประเภทนี้ มักจัดอยู่ในรูปสื่อหลายชนิดมารวมกัน แต่สอนได้เพียงเรื่องเดียว เรียกว่า “ชุดการสอน” (Learning Package)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 23) ได้จำแนกสื่อประสมได้ดังนี้

1. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายอย่างสื่อประเภทนี้มักอยู่ในรูปของสื่อหลายชิ้นมาอยู่ร่วมกันใช้สอนได้หลายเรื่อง เรียกว่า ชุดอุปกรณ์ เช่น ชุดอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ใช้สอนสภาพความสมดุล ใช้สอนสภาพของอากาศ ลมและทิศทางของลม เป็นต้น

2. ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายเฉพาะอย่างสื่อประสมนี้มักอยู่ในรูปของสื่อหลายขึ้นมาอยู่รวมกันแต่ใช้สอนเพียงเรื่องเดียว เรียกว่า ชุดสื่อประสม เช่น ชุดสื่อประสมเรื่อง อาหารหลัก 5 หมู่ จะนำไปสอนเรื่อง การเจริญเติบโตของพืชไม่ได้ จากข้อความข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่าประเภทของสื่อประสมนั้นมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจำแนกประเภทว่าจะจำแนกแบบใด เช่น

2.1 จำแนกตาม ลักษณะของสื่อ

2.2 จำแนกตามจุดมุ่งหมายของการใช้

2.3 จำแนกตามการประสมของสื่อ

หลักในการเลือกใช้และผลิตสื่อประสม

ยุพิน พิพิธกุล (2523: 795) ได้กล่าวว่าการสอนโดยใช้สื่อประสมนั้นครูควรจะได้คำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบดูความสามารถของนักเรียนเสียก่อนโดยให้นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน ทั้งนี้เพื่อตรวจดูพื้นฐานความรู้ของนักเรียน

2. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมว่าให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไร

3. เลือกเนื้อหาให้เหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

4. เลือกวิธีสอน กลวิธี และเทคนิคการสอน พร้อมกับเลือกสื่อที่จะนำมาใช้ว่าจะใช้สื่ออะไรจึงจะเหมาะกับเนื้อหา สอดคล้องกับวิธีสอนนั้น ๆ ในการสอนแต่ละครั้งทั้งวิธีสอนและการเลือกใช้สื่อประสมจะต้องควบคู่กันไป ถ้าเราเน้นที่วิธีสอนก็จะตอบได้ว่าใช้วิธีสอนแบบไหนแต่ถ้าเรามองเน้นที่สื่อการเรียนการสอน ก็จะทราบว่าในแต่ละขั้นตอนนั้นใช้สื่อการเรียนการสอนอะไร เช่น ในการนำเข้าสู่บทเรียนครูใช้แผนภูมิประกอบการถามตอบก็จะกล่าวได้ว่า ใช้วิธีสอนแบบถามตอบ และใช้สื่อคือแผนภูมิ เมื่อถึงขั้นสอนครูก็อาจจะใช้วิธีสอนโดยการสาธิต และใช้สื่ออย่างอื่นประกอบ เป็นต้น

5. เมื่อสอนจบแล้ว ครูก็ควรจะได้มีการประเมินผลการใช้สื่อประสมว่าทำให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์ (2528: 148) ได้กล่าวถึงหลักการพิจารณาใช้สื่อประสมสรุปได้ ดังนี้

1. การใช้สื่อประสมจะต้องมั่นใจว่าสื่อที่ใช้นั้นจะไม่ทำให้นักเรียนเกิดความสับสนยุ่งยาก

2. การจัดลำดับการใช้สื่อจากชนิดหนึ่ง ไปยังอีกชนิดหนึ่ง จะต้องให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3. การเลือกสื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบทเรียนจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้กว้างขวาง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 4-5) ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาเลือกหรือผลิตสื่อประสม ดังนี้

1. สื่อที่เลือกหรือผลิตต้องตอบสนองตามจุดมุ่งหมายได้อย่างแท้จริง

2. ในการผลิตสื่อประสมต้องกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน และควรเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

3. คู่มือการใช้สื่อประสมต้องมีคำอธิบาย คำแนะนำการใช้อย่างชัดเจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้บันทึกข้อสังเกตต่าง ๆ ได้ตอบคำถาม และซักถามปัญหาต่าง ๆ ที่สนใจ

4. สื่อที่เลือกใช้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหา โดยพิจารณาจากคำถามต่อไปนี้

4.1 สื่อนั้นตอบข้อสงสัยของผู้เรียนได้หรือไม่

4.2 สื่อนั้นมีเทคนิคต่าง ๆ ที่เร้าความสนใจหรือไม่

4.3 ถ้าสื่อนั้นเป็นภาพยนต์ หรือวีดีทัศน์ การลำดับเรื่องและเทคนิคการตัดต่อทำได้ดีหรือไม่ นักเรียนสามารถติดตามเนื้อเรื่องได้มากน้อยเพียงใด

5. ควรเลือกใช้สื่อหลาย ๆประเภททั้งภาพและเสียง ตลอดจนสื่อที่นักเรียนมีโอกาสสัมผัสได้ด้วยมือ เพราะถ้าอวัยวะรับสัมผัสสิ่งเร้าได้หลายทาง การเรียนรู้จะเพิ่มพูนมากขึ้น

6. การใช้สื่อหลายๆชนิด ควรจะให้สื่อแต่ละชนิดส่งเสริมซึ่งกันและกัน และต้องแน่ใจว่าสื่อชนิดหนึ่งจะไม่ขัดขวางการเรียนรู้จากสื่ออีกชนิดหนึ่ง

7. สื่อที่ใช้ในชุดสื่อประสมจะต้องมีคุณค่าในตัวเองเมื่อใช้อย่างอิสระ และเมื่อใช้ร่วมกับสื่ออื่นก็จะมีคุณค่าของตัวเองโดยเฉพาะอีกด้วย

8. เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในชุดสื่อประสมควรเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ง่าย

9. สื่อในชุดสื่อประสมควรจะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เป็นผู้กระทำ

10. ชุดสื่อประสมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถตัดสินใจได้เองว่าจะเลือกเรียนเนื้อหาใดตามความสนใจ และความถนัดของตน

11. ชุดสื่อประสมควรออกแบบให้มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การเลือกใช้สื่อประสมและการเลือกใช้วิธีสอนนั้นมีความเกี่ยวข้องกันอย่างแยกไม่ออกที่จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ครูควรจะได้เลือกใช้วิธีสอนแบบผสม (Mixed Method) ผสมผสานกลมกลืนไปกับการใช้สื่อประสม (Multi media) ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ดียิ่งขึ้น

ประโยชน์ของสื่อประสม

ยุพิน พิพิธกุล (2524: 295) ได้กล่าวถึงคุณค่าของสื่อประสม ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ไม่เบื่อหน่าย เพราะมีการเปลี่ยนสิ่งเร้าอยู่ตลอดเวลา

2. ทำให้นักเรียนได้รับความรู้กว้างขวางและเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น

3. เป็นการประหยัดเวลา ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ได้รวดเร็ว เพราะได้เรียนจากสื่อการเรียนการสอนที่แตกต่างกันหลายๆ อย่าง

4. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งวิธีสอนกลวิธีและการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่ผสมผสานกัน

จริยา เหนียนเฉลย (2546: 173) กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของสื่อประสม ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ ได้ดีเกือบทุกเรื่องจากแหล่งหลายแหล่ง โดยถือว่าสื่อแต่ละอย่างมีเนื้อหาต่างกันและรูปแบบต่างกัน

2. ช่วยประหยัดเวลาทั้งผู้สอนและผู้เรียน

3. ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ตามความสามารถและความพร้อมของแต่ละบุคคล

4. ช่วยดึงดูดความสนใจ เพราะสื่อประสมจะเป็นการผสมผสานกันของสื่อที่มีการนำเอาเทคนิค การผลิตแบบต่าง ๆ มาใช้ ทำให้น่าสนใจ

5. ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากข้อได้เปรียบในหลายรูปแบบของสื่อประสมจากข้อความข้างต้นสรุปประโยชน์ของสื่อประสมได้ดังนี้

5.1 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น

5.2 ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วเพราะได้เรียนจากสื่อการสอนที่หลากหลาย

5.3 ช่วยจูงใจผู้เรียนให้เกิดความสนใจในการเรียน ไม่เบื่อหน่าย

5.4 ช่วยประหยัดเวลาในการสอน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2533 : 23) ได้ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าหมายถึง ความสำเร็จความสามารถในการกระทำใด ๆ ที่ต้องอาศัยทักษะหรือความรอบรู้ในวิชาหนึ่งวิชาใดโดยเฉพาะ

ภพ เลาหไพบูลย์ (2542, หน้า 329) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้จากที่ไม่เคยกระทำ หรือ กระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอนซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีการวัดได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 29) ได้กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ซึ่งรวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือ คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพสมอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากผลของความรู้ ความจำความเข้าใจและทักษะต่าง ๆ ใบเนื้อหาวิชาที่ได้เรียนรู้มาแล้ว และสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สุภาพ วาดเขียน (2525 : 176) และไพศาล หวังพานิช (2526 : 137) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการวัดผลสัมฤทธิ์ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของสมรรถภาพทางสมองของบุคคลว่าเรียนรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถในด้านใดมากน้อยแค่ไหน เช่น มีพฤติกรรมด้าน ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การสังเคราะห์ และการประเมินค่ามากน้อยอยู่ในระดับใดนั้น คือ การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมของผู้เรียนในด้านพุทธิพิสัยนั้นเอง ซึ่งเป็นการวัด 2 องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายในลักษณะของเนื้อหาวิชาที่เรียน คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตราจสอบความรู้ ความสามารถทางปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นผลงานปรากฏออกมา ให้ทำการสังเกตและวัดได้ เช่น วิชา ศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง ฯลฯ การวัดแบบนี้จึงต้องวัดโดยใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งการประเมินผลจะพิจารณาที่วิธีปฏิบัติและผลที่ปฏิบัติ

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชารวมทั้งพฤติกรรมความสามารถค้านต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน ที่สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2536 : 146 - 147) กล่าวว่าเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (achievement tests) หมายถึง แบบทดสอบที่วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิทยาการที่นักเรียนได้เรียนรู้มาในอดีต ว่ารับรู้ได้มากน้อยเพียงใด แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (catcher made test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราวเพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ และความสามารถทางวิชาการของนักเรียนมีที่ได้เรียนในห้องเรียนว่านักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บกพร่องที่ตรงไหนจะได้ซ่อมเสริม หรือวัดดูความพร้อมที่จะขึ้นบทเรียนใหม่ ใช้กันทั่วไปในสถาบันการศึกษา แบบทดสอบประเภทนี้สอบเสร็จก็ทิ้งไป จะสอบใหม่ก็สร้างขึ้นใหม่ หรือนำเอาของเก่ามาเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีวิธีการอะไรเป็นหลักในการปรับปรุง ไม่มีการวิเคราะห์ว่าข้อสอบนั้นดีหรือไม่ดีแต่ประการใด

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (standardized test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาหรือจากครูสอนวิชานั้นและมีกระบวนการ หรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เมื่อสร้างเสร็จก็มีการนำไปทดลองสอบ แล้วนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้งหลายหน เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐานซึ่งแบบทดสอบมาตรฐานนี้จะมีความเป็นมาตรฐานอยู่ 2 ประการ คือ 1. มาตรฐานในการดำเนินการสอบ หมายความว่า แบบทดสอบนี้ไม่ว่าจะนำไปใช้ที่ไหนเมื่อไหร่ก็ตาม คำชี้แจง คำบรรยาย การดำเนินการสอบจะเหมือนกันทุกครั้งไป จะไม่มีการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ที่ทำให้คะแนนคลาดเคลื่อน เช่น ผู้คุมสอบ การจัดชั้น การจัดชั้นเรียน การใช้คำสั่ง เป็นต้น กระบวนการประเภทนี้ จึงต้องมีคำชี้แจงในการใช้ข้อสอบอยู่ด้วย 2. มาตรฐานในการแปลความหมายของคะแนน ไม่ว่าจะสอบที่ไหน เมื่อไหร่ก็ตาม ก็ต้องแปลคะแนนได้เหมือนกัน ฉะนั้นข้อสอบประเภทนี้จึงต้องมีเกณฑ์ปกติ สำหรับเปรียบเทียบให้เป็นมาตรฐานเดียวกันได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เตือนใจ พรหมสุขันธ์ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมสื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดชุดกิจกรรมสื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมาก

เนตรนภิส ตันเทิดทิตย์ (2557) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่อง การอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดสื่อประสมกับการสอน

แบบ SQ4R พบว่า นักเรียน ที่เรียนด้วยชุดสื่อประสมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกัน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุนทร สารเจริญ (2559) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อประสมวิชางานเครื่องยนต์แก๊สโซลีน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน ในรายวิชางานเครื่องยนต์แก๊สโซลีนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ โดยการใช้ชุดสื่อประสม พบว่า 1. นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างยนต์ คณะช่างอุตสาหกรรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

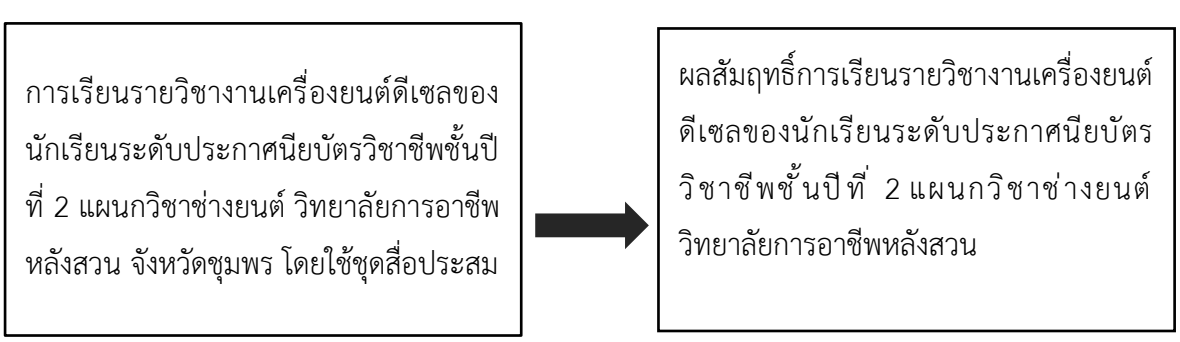
บีสเลย์ (Beasley. 1998 : 23 - 42) ได้ทำการวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาสื่อประสมเชิงโต้ตอบใช้เป็นรูปแบบในการออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสมและผลที่ได้จากสื่อประสมเชิงโต้ตอบสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อบรรยายการวิเคราะห์รูปแบบต่าง ๆ และสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวงจรการพัฒนาระบบการเรียนการสอน (Instructional System-Development Life Circle : ISDLC) ซึ่งผลที่ได้ในระดับเป็นที่น่าพอใจในการศึกษาเกี่ยวกับการหาแนวทางการนำสื่อประสมเชิงโต้ตอบมาใช้ในการเรียนการสอน

ลี (Lee. 2000 : 1330 - A) ได้ศึกษาประสิทธิภาพใช้สื่อประสมกับการศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as a Second Language : ESL) โดยมีจุดประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบของสื่อประสมเพื่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนและหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนในระบบการศึกษา ESL ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์โดยแบ่งผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองเรียนด้วยสื่อประสม กลุ่มควบคุมเรียนแบบปกติไม่มีสื่อประสม ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ฟิลพอร์ทส (Philpoots. 2001 : 1185 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการใช้สื่อประสมในการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์กับนักเรียนที่มีความคิดปกติในการอ่านของนักเรียนเกรด 8 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนเกรด 8 : จำนวน 46 คน โดยให้นักเรียนตอบคำถามแบบปลายเปิด ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียน โดยใช้สื่อประสมมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้สื่อประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า และมีการตอบคำถามมากกว่า นอกจากนี้นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อประสมมีความกระตือรือร้น และนักเรียนเหล่านั้นมีทัศนคติที่ดีในการเรียนด้วยสื่อประสมอีกด้วย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของผู้วิจัยดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองโดยการใช้รูปแบบแผนการวิจัยแบบแผนการทดลองโดยใช้ชุดสื่อประสม รายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร เชิงทดลองในรูปแบบ one group pretest - posttest design (หนึ่งกลุ่มสอบก่อน-สอบหลัง) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553 : 249) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ทดลอง	T_1	X	T_2

เมื่อ T_1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

X แทน ใช้ชุดสื่อประสมรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร

T_2 แทน การทดสอบหลังเรียน

ขั้นตอนการผลิตสื่อประสม

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 เอกสารประกอบการเรียน หลักสูตรสถานศึกษา สาขาช่างยนต์ งานวิจัยเกี่ยวกับสื่อประสม และเทคโนโลยี

2. กำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เชิงพฤติกรรม

3.จัดทำสื่อเทคโนโลยีเรื่องหน้าที่และส่วนประกอบของเครื่องยนต์ดีเซลและคู่มือการใช้สื่อประสม

4. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำไปทดลอง (try out) นำมาปรับปรุง เพื่อใช้จริงต่อไป

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือจากสถานศึกษา ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. เตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงให้ทราบถึงความสำคัญในการทดลองครั้งนี้

3. ทดสอบก่อนเรียน (Pre–test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยใช้ชุดสื่อประสม จำนวน 40 ข้อ ในการสอนชั่วโมงแรก แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปฐมนิเทศ (ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน) เพื่อศึกษาความรู้เดิมของนักเรียน แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาเป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

4. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดสื่อประสม แผนกวิชาช่างยนต์กับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยใช้ชุดสื่อประสมตามกิจกรรมที่ออกแบบในแต่ละแผน โดยให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วทำแบบทดสอบ และกิจกรรมจนครบทุกแผน

5. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อสิ้นสุดการสอนครบตามแผนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยใช้ชุดสื่อประสม จำนวน 40 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาเป็นคะแนนทดสอบหลังเรียน สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

6. นำคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยใช้ชุดสื่อประสม ก่อนเรียนและหลังเรียน มาหาค่า t-test

ผลการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อประสม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อประสม

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนเรียน	19	7.11	1.487	18	19.836	.000
หลังเรียน	19	15.42	1.644			

มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 15.42) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 7.11) เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$ = 15.42) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 7.11) เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

การวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสมสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชางานเครื่องยนต์ดีเซลของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 แผนกช่างยนต์ วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน โดยใช้ชุดสื่อประสมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$=15.42) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$=7.11) เป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้อาจเนื่องมาจากมีการศึกษา ค้นคว้าอย่างเป็นระบบของคณะผู้วิจัย มีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีขั้นมีตอนตรงตามเนื้อหา และจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เชิงพฤติกรรม โดยการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ใช้ชุดสื่อประสมซึ่งเป็นการนำสื่อการสอนหลายอย่างมาสัมพันธ์กันเป็นการส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน กระตุ้นนักเรียนให้มีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่ผสมผสานจนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ มีพัฒนาการในการเรียนรู้และมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น ดังที่ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523) นำเสนอว่าสื่อประสมเป็นการนำสื่อการสอนหลายอย่างมาสัมพันธ์กันเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาสาระในลักษณะสื่อแต่ละขึ้นส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความสนใจในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิด การใช้สื่อประสมจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากสัมผัสที่ผสมผสานกันได้ค้นพบวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ตรงกับคำกล่าวของ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526) ได้กล่าวว่าเป็นการนำเอาสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเครื่องมือ วัสดุและวิธีการมาใช้ร่วมกันอย่างสัมพันธ์กันในลักษณะที่สื่อแต่ละชนิดส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันสอดคล้องกับการวิจัยของสุนทร สารเจริญ (2559) ปาริฉัตร นามทัศน์ (2562) และ ลี (Lee. 2000) ต่างพบว่าผลการใช้ชุดสื่อประสมสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการกระบวนการในการเรียนรู้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1. สำรวจความพร้อมของนักเรียน ครูจะต้องทราบข้อมูลและความรู้พื้นฐานของนักเรียนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนได้เรียนรู้เต็มที่ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

2. ครูต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมในการนำสื่อประสมมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น ข้อความ ภาพถ่าย ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์ ภาพแอนิเมชั่น และเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ในการนำเสนอควบคุมโปรแกรมมัลติมีเดียหรือแฟ้มสื่อประสมจะส่งผลช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจัดเตรียมสื่อให้นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้ไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างกรณีที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้มุมมองและความรู้ที่หลากหลายในเนื้อหาเดียวกัน ซึ่งอาจได้มาจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ตามความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลของแต่ละคน โดยที่ครูจะแนะนำสื่อที่เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาพื้นฐานที่ต้อง นำมาใช้ในชั้นเรียนได้โดยให้ทางเลือกแก่นักเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นได้ทั้ง วีดีโอ เอกสารใบงาน และสื่ออุปกรณ์จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2533). แนวการจัดทำแผนการเรียนรู้หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ: คุรุสภา ลาดพร้าว.

จริยา เหนียนเฉลย. (2546). เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ. พิมพ์ดี จำกัด.

จริยา เหนียนเฉลย. (2548). เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ. พิมพ์ดี จำกัด.

จิรภา กองมา. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ POE ร่วมกับสื่อประสม เรื่อง ลมฟ้าอากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

แจ่มใส วรรณสา. (2554). การพัฒนาสื่อประสมเรื่องระบบสุริยะของเรา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ, มหาสารคาม.

ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์. (2528). การเลือกการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยยงค์ พรหมวงค์. (2523). เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชา 020301 เทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). เทคโนโลยีทางการศึกษา (หลักการและแนวปฏิบัติ). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

เต็มดวง เศวตจินดา. (2549). คู่มือการพัฒนาและการใช้สื่อประสม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

เตือนใจ พรหมสุขันธ์. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมสื่อประสมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านออกเสียงคำและการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.

ทวีศักดิ์ กาญจนสุวรรณ. (2546). Multimedia ฉบับพื้นฐาน กรุงเทพฯ: ไทยเจริญการพิมพ์.

นิตยา ภู่พันธ์. (2556). วิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สื่อประสม เรื่องการวางแผนโครงการวิชาชีพตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวิชาโครงการ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตพณิชยการ กรุงเทพมหานคร.

เนตรนภิส ตันเทิดทิตย์. (2557). การเปรียบเทียบผลการเรียนเรื่อง การอ่านจับใจความกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดสื่อประสมกับการสอนแบบ SQ4R. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ภพ เลาหไพบูลย์. (2542). แนวการสอนวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่3 กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ยุพิน พิพิธกุล. (2523). การเรียนการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาคมัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

วราภรณ์ กิจสวัสดิ์. (2555). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง ตัวประกอบ ของจำนวนนับของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมโรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร.

สุภาพ วาดเขียน. (2525). เครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ลักษณะที่ชนิดและวิธีหาคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สุนทร สารเจริญ. (2559). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดสื่อประสมวิชางานเครื่องยนต์แก๊สโซลีนของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ. วิทยาลัยเทคโนโลยีพายัพและบริหารธุรกิจ.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2531). สื่อประสมโครงการพัฒนาคุณภาพประถมศึกษา. (คพศ). กรุงเทพฯ: อักษรไทย.

สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. (2562). หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. Online. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม จาก http://www.chaehomic.ac.th/uploads/20170117144825VNF9XEe/contents/file_20190905110145.pdf

หนูม้วน ร่มแก้ว. (2551). ความรู้เบื้องต้นในการวิจัยเทคโนโลยีการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Beatsley, E.R. (1998). Interactive multimedia development: Pre - design Analyses," Educational Technology System. 27 (1), 23 - 42.

Lee, E.A. (2000). A study of the effectiveness of interactive multimedia in adult ESL education. Dissertation Abstracts International. 61 (4), 1330 - A.

Philpotts, A.E. (2001). The effects of interactive multimedia in geographic education for dyslexic students. Dissertation Abstracts International. 62 (3): 1185 - A.

การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับพนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

Development of English Communicative Skill through Situation Based Learning for Salesclerk of Local Textile Group at Nongbualamphu Province

มธุรส ศิลาคม[1*], โศภิดา บุญจำนง[2]

Maturos Silakhom[1*], Sopida Boonjumnong[2]

[1] อาจารย์, สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

[1] Lecturer, Office of General Education, Udon Thani Rajabhat University

[2] อาจารย์, สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

[2] Lecturer, Office of General Education, Udon Thani Rajabhat University

[*]**Corresponding author, E-mail:** boxerbee@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ สำหรับพนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้สำหรับพนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังการเรียน เมื่อวิเคราะห์โดยใช้ t-test ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมหลังการเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรมก่อนการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ, การใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้, พนักงานขาย, กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

Abstract

Development of English Communicative Skill through Situation Based Learning for Salesclerk of Local Textile Group at Bannakomhai (Thawaphathai), Nongbualamphu Province, this study aimed to compare the learning outcomes of the English for Communication between pre-test and post-test by using situation based learning in local textile group at Bannakomhai (Thawaphathai), Nongbualamphu Province. The result of the pre-test and post-test by using English achievement test, was analyzed using match-pair t-test. The result was the post-test scores after learning English using situation based learning was higher than the pre-test scores at .001 level of significance.

Keywords: Development of English Skill, Situation Based Learning, Salesclerk, Local Textile Group

บทนำ

ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสำคัญของโลกและยังเป็นภาษาปัจจุบันคือภาษานานาชาติเป็นภาษากลางและมนุษยชาติเป็นภาษาที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อระหว่างกันเป็นหลัก ไม่ว่าแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ เมื่อต้องติดต่อกับคนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกันทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ทุกคนทุกชาติทุกภาษาจึงบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองลงมาจากภาษาประจำชาติ เป็นแกนหลักของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงการศึกษาตลอดชีวิตโดยเฉพาะในอนาคตข้างหน้า อาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็น “working language” เราจึงต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ตามความหมายของถ้อยคำว่าเป็น “ภาษาทำงาน” ของทุกคนในอาเซียน ทุกคนที่ทำงานเกี่ยวกับอาเซียน, ทำงานในอาเซียน, ทำงานร่วมกับเพื่อนอาเซียน, มีเครือข่ายประชาสังคมอาเซียน, แสวงหาโอกาสทางการศึกษาในอาเซียน, มีเพื่อนในอาเซียน และ เดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน ทุกคนต้องเรียนรู้ และใช้ภาษาอังกฤษให้ได้ทั้งสิ้น ภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับใช้ในการทำงาน การศึกษา การดำเนินชีวิตประจำวัน แม้กระทั่งการติดต่อซื้อขาย และที่สำคัญที่สุดของทุกวันนี้ คือ การใช้งานอินเตอร์เน็ต เนื่องจากอินเตอร์เน็ตสามารถเข้าถึงได้จากทั่วโลก และภาษาอังกฤษถูกใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสาร ดังนั้น เมื่อต้องทำการค้นหาข้อมูล หรือติดต่อทำธุรกิจคนที่มีความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษดีจึงได้เปรียบกว่า

การประกอบธุรกิจในยุคปัจจุบันมีการแข่งขันค่อนข้างสูงที่มีการก้าวข้ามพรมแดนทั้งทางเทคโนโลยีและทางระบบโลกออนไลน์ ในยุคของการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่เรียกว่า การค้าผ่านอินเตอร์เน็ต สิ่งต่างๆเหล่านี้ที่ต้องทำให้เกิดการปรับตัวในการแข่งขันและต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการเตรียมพร้อมด้านการแข่งขันทางธุรกิจซึ่งธุรกิจของไทยที่เป็นผลิตภัณฑ์ของคนรากหญ้า ภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าชมชุน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาและเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ AEC ของประเทศไทย การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของกลุ่มชาวบ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนยังมีความจำเป็นอยู่มากที่จะพัฒนาเพื่อให้การติดต่อสื่อสารระหว่างชาวบ้านและนักท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความเข้าใจ จึงควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้านทักษะการสื่อสาร เพื่อเป็นการอธิบายภูมิปัญญาที่ชาวบ้านได้มีความรู้แต่ไม่สามารถอธิบายได้เป็นภาษาอังกฤษ ทักษะด้านการสื่อสารจะเป็นทักษะที่ผู้มีทักษะทางด้านนี้น้อย ก็สามารถสื่อสารได้เร็วที่สุดมากกว่าทักษะทางด้านอื่นๆ

การจะพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนการสอน จึงควรมีลักษณะที่ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและการสอน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ นอกจากนี้การจัดกระบวนการสอนยังควรสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และการเรียนภาษาจึงควรประกอบไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการฝึกทักษะทางภาษา และควรฝึกให้ควบคู่กับการเรียนรู้ที่ไปสู่การพึ่งตัวเองได้(Learner–Independence) และสามารถ เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) อันนำไปสู่การใช้ภาษาให้ถูกต้องคล่องแคล่วเหมาะสม และใช้ได้จริงมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันปัญหาด้านการขาดทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ รวมถึงขาดความมั่นใจในตนเอง อันเนื่องมาจากบุคลิกภาพส่วนตัว ความกลัวจะพูดเพราะกลัวว่าสำเนียงไม่ดี ขาดความรู้เรื่องไวยากรณ์ หรือการใช้คำศัพท์ในบริบทต่างๆ การจะแก้ปัญหานี้ได้การจัดกระบวนการเรียนการสอน ต้องสอดคล้องกับสถานการณ์จริง ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย น่าสนใจ และผ่อนคลาย โดยกิจกรรมเหล่านี้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ฝึกทักษะทางด้านภาษา ได้มีแรงเสริมสร้างความมั่นใจ และรู้วิธีการเรียนภาษาต่างประเทศได้อย่างถูกต้อง

ในขณะที่กิจกรรมการใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้ถูกวิจัยได้แสดงบทบาทที่ถูกกำหนดด้วยบทบาทและหน้าที่ ได้แสดงถึงความเป็นจริงในสถานการณ์ที่พบเจอ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในสถานการณ์นั้นๆ โดยผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงที่เขาพบเจอบ่อย และสามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และเมื่อสามารถแก้ปัญหาได้ก็จะเกิดความรู้สึกมั่นใจและภูมิใจในตัวเองในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำกิจกรรมนี้มาศึกษาและพัฒนาพนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านนาคำไฮ จังหวัดหนองบัวลำภู เนื่องจากสมาชิกในกลุ่ม มีพื้นฐานทักษะด้านการสื่อสารที่ต่างกัน และรวมไปถึงช่วงอายุที่ไม่เท่ากัน กิจกรรมการใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้จึงเหมาะสมสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและง่ายต่อการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆ (วรางคณา เค้าอ้น, 2560)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจในการนำเอาเทคนิคการสอนโดยใช้ สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ (Situation Based Learning) มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้แบบ สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้เป็นการสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด ที่ผู้ถูกวิจัยอาจจะประสบในภายหลังการเรียนด้วยสถานการณ์ จะช่วยให้เกิดการถ่ายโยงความรู้ ผู้เรียนจะได้คิดแก้ปัญหาจาก สถานการณ์ทำให้เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งจะช่วยให้เกิดการกระตือรือร้นในการสื่อสารภาษาอังกฤษจากสถานการณ์จริง การสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะพัฒนา ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น สถานการณ์จะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ในสถานการณ์จริง และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกวิจัยได้ใช้ทักษะทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในลักษณะการผสมผสานกันในสถานการณ์ นอกจากนั้น ยังมีความรู้ในวิชาชีพของตนประกอบกับการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ ต่างๆ ทำให้มีแรงจูงใจในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2540)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้สำหรับพนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านนาคำไฮ จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานการวิจัย

พนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านนาคำไฮ จังหวัดหนองบัวลำภูที่ได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษภายหลังทำการทดลองสูงกว่าก่อนทำการทดลอง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

Canale และ Swain (1980) กล่าวว่า ความสามารถในการออกเสียง (Pronunciation) คำศัพท์ (Vocabulary) และหลักภาษาและไวยากรณ์ (Grammar) เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจข้อความที่ใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพ (Quality of communication) องค์ประกอบเหล่านี้จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งจะทำให้การสนทนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องจะต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ความสามารถด้านไวยากรณ์ (Grammatical Competence) คือ เสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์ สามารถเลือกใช้ถ้อยคำในการพูดเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและตรงกับความต้องการ

2. ความสามารถด้านภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistic Competence) ผู้พูดสามารถเลือกแบบของภาษาให้สัมพันธ์กับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความหรือการเชื่อมประโยค (Discourse Competence) สามารถใช้ภาษาในการสนทนา ลำดับก่อน-หลัง และสำนวนที่ผู้พูดใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

4. ความสามารถด้านกลวิธีในการสื่อสาร (Strategic Competence) มีกลวิธีในการสื่อสาร เพิ่มศักยภาพทางการพูดเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถของทักษะทางการพูด 9 ระดับ

Carroll (1982) ได้จัดลำดับความสามารถของทักษะทางการพูดไว้ 9 ระดับ ดังนี้คือ

ระดับที่ 1 หมายถึง ระดับที่ผู้พูดไม่สามารถเข้าใจหรือพูดไม่ได้เลย (Non-User)

ระดับที่ 2 หมายถึง ระดับที่ผู้ใช้ภาษาได้เล็กน้อย (Intermittent User)

ระดับที่ 3 หมายถึง ระดับที่ผู้ใช้ภาษาได้ในวงจำกัด ผู้พูดเกิดความผิดพลาดบ่อยๆ เข้าใจบทสนทนาและรู้รายละเอียดบางส่วน ไม่สามารถจับรายละเอียดได้ จับได้แต่ใจความสาคัญเท่านั้น (Extremely Limited User)

ระดับที่ 4 หมายถึง ระดับที่ผู้พูดใช้ภาษาเกือบดี สามารถสนทนาโต้ตอบได้ แต่ไม่คล่องแคล่ว ไม่สามารถนำการสนทนา หรือ อภิปรายได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้การสนทนาขาดความต่อเนื่อง (Marginal User)

ระดับที่ 5 หมายถึง ระดับที่ผู้พูดใช้ภาษาได้ปานกลาง สามารถสื่อความหมายใจความหลัก แต่ยังมีข้อผิดพลาดในการใช้ไวยากรณ์ จึงทำให้การสื่อสารไม่ชัดเจน ขาดความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และท่าทางประกอบการพูด (Modest User)

ระดับที่ 6 หมายถึง ระดับที่ผู้พูดใช้ภาษาได้ สามารถคุยในหัวข้อที่ต้องการ และปะติดปะต่อเรื่องราวที่พูดได้ หรือ เปลี่ยนหัวข้อที่พูดได้ มีการหยุดพูด หรือ พูดไม่ต่อเนื่องในการสนทนาเป็นบางครั้ง แต่ก็สามารถเริ่มต้นการสนทนาใหม่ได้ (Competence User)

ระดับที่ 7 หมายถึง ระดับที่ผู้พูดใช้ภาษาได้ดี สามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างชัดเจน มีการเก็บรายละเอียด มีเหตุผล สามารถสนทนาได้เป็นเรื่องราว แต่ยังขาดความคล่องแคล่ว มีความสามารถในการติดตามการสนทนาเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอารมณ์ ส่วนน้ำเสียงยังขาดความมั่นใจ มีการพูดซ้ำข้อความ แต่สามารถโต้ตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Good User)

ระดับที่ 8 หมายถึง ผู้พูดใช้ภาษาได้ดีมาก สามารถพูดหรืออภิปรายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำการสนทนาและดำเนินการสนทนาได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีอารมณ์ร่วมในการโต้ตอบ และใช้กริยาท่าทางได้อย่างเหมาะสม (Excellent User)

ระดับที่ 9 หมายถึง ผู้พูดใช้ภาษาได้อย่างเชี่ยวชาญ สามารถพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินการสนทนาได้อย่างต่อเนื่อง ขยายความได้ ตลอดจนสามารถพูดได้ใจความสำคัญ (Expert User)

ขั้นตอนการสอนพูด

สก๊อต (Scott, 1981) ได้นำเสนอขั้นตอนการสอนพูดไว้ดังนี้

1. ขั้นบอกวัตถุประสงค์ ผู้สอนควรจะบอกให้ผู้เรียนรู้ถึงสิ่งที่จะเรียน

2. ขั้นเสนอเนื้อหา การเสนอเนื้อหาควรจะอยู่ในรูปบริบท ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนสังเกตลักษณะของภาษา ความหมายของข้อความที่จะพูดซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับบริบท

3. ขั้นการฝึกและการถ่ายโอน การฝึกจะทำทันทีหลังจากเสนอเนื้อหา อาจจะฝึกพูดพร้อมๆกันหรือฝึกเป็นคู่ ผู้สอนควรให้ผู้ฟังได้ยินได้ฟังสำนวนภาษาหลายๆ แบบและเป็นสำนวนภาษาที่เจ้าของภาษาใช้จริงและควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างอิสระใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง

โดยสรุปแล้ว ความสามารถทางด้านภาษาที่สำคัญคือความสามารถที่จะสื่อสารให้ได้ใจความที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ความสามารถในการพูดประกอบด้วย การเลือกใช้คำประโยค ให้เหมาะสมกับสถานะทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง มีความคล่องแคล่ว มีความตั้งใจในการสื่อสารตลอดจนมีกลวิธีการเลือก กลวิธีในการสื่อสาร

เกณฑ์การประเมินความสามารถด้านการพูด

Clark (1972) กล่าวถึง ระบบการให้คะแนนวัดความสามารถ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ เริ่มจากระดับที่ 1 จนถึงระดับที่ 4 โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

การออกเสียง (Pronunciation)

ระดับที่ 1 ยังพูดและโต้ตอบการสนทนาไม่ได้

ระดับที่ 2 ออกเสียงผิดบ่อยมาก และฟังไม่เข้าใจ

ระดับที่ 3 ออกเสียงผิดเป็นบางครั้ง

ระดับที่ 4 ออกเสียงถูกต้องพูดได้

คำศัพท์ (Vocabulary)

ระดับที่ 1 ใช้คำศัพท์ผิดและโต้ตอบการสนทนาไม่ได้

ระดับที่ 2 ใช้คำศัพท์ผิดบ่อยมาก แต่ใช้ถูกต้องในสถานการณ์ต่างๆ ได้

ระดับที่ 3 สื่อความหมายได้เป็นส่วนใหญ่ เลือกใช้คำศัพท์ได้อย่างเหมาะสม

ระดับที่ 4 สื่อความหมายได้ และใช้คำศัพท์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

ไวยากรณ์ (Grammar)

ระดับที่ 1 ใช้โครงสร้างไวยากรณ์ผิด ไม่สามารถสื่อสารได้

ระดับที่ 2 ใช้ไวยากรณ์เบื้องต้นผิด วลีถูกต้องบ้าง

ระดับที่ 3 ใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ได้อย่างถูกต้อง มีข้อผิดพลาดเล็กน้อย

ระดับที 4 ไม่มีข้อผิดพลาดทั้งในการเลือกใช้คำศัพท์ และโครงสร้างทางภาษา

ความคล่องแคล่ว (Fluency)

ระดับที่ 1 พูดแล้วหยุดคิดนาน พูดไม่ต่อเนื่อง โต้ตอบการสนทนาไม่ได้
ระดับที่ 2 โต้ตอบสนทนาไม่ได้ แต่พยายามพูดต่อ โดยการเริ่มต้นใหม่
ระดับที่ 3 พูดต่อเนื่อง ราบรื่นเป็นธรรมชาติ แต่ก็มีสะดุดเป็นบางครั้ง
ระดับที่ 4 พูดต่อเนื่อง ราบรื่นเป็นธรรมชาติ มีความคล่องแคล่วต่อเนื่องในการสนทนา หยุดได้ถูกจังหวะเช่นเดียวกับเจ้าของภาษา

แนวคิดเกี่ยวกับการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน

ความหมายของการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน

โจนส์ (Leo Jones, 1983 : 1) ให้ความหมายของการเรียนโดยใช้สถานการณ์ว่า สถานการณ์เป็นตัวแทนของเหตุการณ์ในชีวิตจริงห้องเรียนเป็นตัวแทนของสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์บทบาทของผู้เรียนนั้นดำเนินไปโดยไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของครูความสำเร็จหรือล้มเหลวรจะเป็นผลมาจากการตัดสินใจของผู้เรียนเองสถานการณ์จำลองไม่ใช่เกมที่จะมีแต่ความสนุกสนานและพยายามเอาชนะการแข่งขันแต่ผู้เรียนทุกคนมีความรู้สึกว่าเค้าต้องทำบทบาทนั้นเพราะต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจและการกระทำของเขาเองซึ่งเหมือนกับชีวิตจริงตรงที่ไม่มีคำตอบถูกหรือผิดโดยสิ้นเชิง

สเตอร์ทริดจ์ (Sturtridge, 1987: 1) อธิบายว่า กิจกรรมสถานการณ์คือการจัดการเรียนการสอนให้มีสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุดโดยผู้เรียนซึ่งเรียกว่าผู้ร่วมสถานการณ์จะมีปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์และบุคคลต่างๆ ผู้เรียนจะใช้ภาษาในการสื่อสารของตัวเองในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถตัดสินใจได้โดยอิสระอย่างเหมาะสมกับบทบาทของตัวเองและบทบาทของผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2537 : 151) อธิบายว่า การเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นการสอนโดยการจำลองสถานการณ์ขึ้นให้เหมือนจริงหรือใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุดและให้ผู้เรียนเข้า ไปสู่สถานการณ์นั้น ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น และให้ข้อมูลที่คล้ายกับข้อมูลจริงในสถานการณ์นั้นในการตัดสิน และการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยการตัดสินใจนั้นจะ ส่งผลถึงผู้แสดงในลักษณะเดียวกันกับสิ่งที่ เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

โดยสรุปแล้วการใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ (situation based) หมายถึง การจำลองสภาพแวดล้อมเลียนแบบสภาพจริงในสังคมให้เหมือนจริงมากที่สุดให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมคิดวิธีแก้ไขด้วยตนเอง และสามารถนำไปเผชิญกับปัญหาหรือสถานกรณีที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

รูปแบบการใช้การใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้

โจนส์ (1983) ได้สรุปลักษณะสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ไว้ดังนี้ การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนซึ่งจำลองเหตุการณ์จากชีวิตจริง ดังนั้นห้องเรียนจึงกลายเป็นสถานที่จำลองของสถานการณ์ที่เกิดเหตุการณ์จริงและผู้ร่วมแสดงสถานการณ์จึงเป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์จริงนั้นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับสถานการณ์จำลองจะเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปของเอกสารการบันทึกและตำรา

ทิศนา แขมมณี (2522) อธิบายว่า ผู้สอนเป็นผู้เตรียมสถานการณ์ที่จะใช้สอน โดยอาจสร้างขึ้นเองหรืออาจเลือกสถานการณ์ที่มีผู้สร้างไว้แล้ว ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด เมื่อมีสถานการณ์จำลองแล้วผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในสถานการณ์จำลองนั้นและควรลงเล่นด้วย

ตนเองเพื่อจะได้ทราบถึงอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ ในการเล่นจะได้จัดเตรียมการป้องกันหรือแก้ไขไว้ให้พร้อม การนำเสนอการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ เนื่องจากสถานการณ์ส่วนใหญ่จะมีความซับซ้อนพอสมควรไปถึงระดับมาก การนำเสนอสถานการณ์บทบาทและกติกาจำเป็นต้องมีการเตรียมการอย่างดี ควรนำเสนออย่างเป็นไปตามลำดับขั้นตอนไม่สับสนและควรจัดข้อมูลทุกอย่างไว้ให้พร้อม ควรเริ่มด้วยการบอกเหตุผลและวัตถุประสงค์กว้างๆ แก่ผู้เรียนว่าการเล่นในสถานการณ์จำลองนี้จะให้อะไรและเหตุใดจึงมาเล่นกัน ต่อไปจึงค่อยให้ภาพรวมของสถานการณ์ทั้งหมดแล้วจึงให้รายละเอียดที่จำเป็นเช่นกติกาบทบาทเมื่อทุกคนเข้าใจพอสมควรแล้วจึงให้เล่นได้

ประโยชน์ของการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน

ทิศนา แขมมณี (2522 : 370-373) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ว่าเป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะกระบวนการต่างๆจำนวนมากเช่นกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นกระบวนการสื่อสารกระบวนการตัดสินใจกระบวนการแก้ปัญหาและกระบวนการคิดเป็นต้น

สุภา กิจจาทร (2519 : 196) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของสถานการณ์จำลองไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหามากมายมีระยะเวลาที่กำหนด
2. ช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัวให้ความร่วมมือและกล้าแสดงความคิดเห็น
3. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือไม่คิดถึงการแข่งขัน
4. ช่วยให้ผู้เรียนได้พบกับสถานการณ์ก่อนที่จะเกิดขึ้นในชีวิตจริง
5. มีประโยชน์ต่อการใช้เป็นแนวทางในการตัดสินปัญหาตาต่อไป

โดยสรุปประโยชน์ของการใช้สถานการณ์ในการเรียนการสอนคือผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนสามารถแสดงความสามารถและถ่ายทอดบทบาทตามที่ตัวเองได้รับในบรรยากาศที่สนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความตึงเครียดและได้ร่วมกิจกรรมที่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการแก้ปัญหาและส่งเสริมจินตนาการของผู้เรียนพร้อมที่จะประเชิญกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านนาคำไฮ จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 40 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นพนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านนาคำไฮ จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จำนวนร้อยละ 25 เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แผนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน
2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษ

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ 5 ชุด ดังนี้

1. แผนการสอน ผู้วิจัยใช้แผนการสอนตามหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
   1.1 ศึกษาหลักการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานในการเรียนรู้

1.2 ศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาของรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกเนื้อหาและโครงสร้างสำหรับการสอนด้วยสถานการณ์เป็นฐาน (ตามเอกสารภาคผนวก ก)

1.3 เขียนโครงร่างแผนการสอน โดยนำหลักการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานมาประกอบในแผนการสอน จำนวน 4 สัปดาห์ในหัวข้อต่อไปนี้

- การกล่าวคำทักทายและกล่าวต้อนรับ
- การพูดคุยเรื่องทั่วไป
- การแนะนำสินค้า
- การบอกสินค้าหมด
- การต่อรองราคา
- การสอบถามข้อมูลทั่วไป
- การบอกราคาสินค้า
- เปลี่ยนสินค้า

1.4 เขียนแผนการสอนตามโครงร่าง

1.5 นำแผนการสอนให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจความเหมาะสมและความถูกต้อง

2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางด้านการพูดภาษาอังกฤษ

2.1 ศึกษาวัตถุประสงค์และเนื้อหาของภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพนักงานขาย

2.2 ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานแล้วสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน (pre-post test) สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นบทเรียน

2.3 นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

3. เกณฑ์ประเมินความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ

จากการศึกษาเกณฑ์การวัดความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของ Harris (1990 : 84) ผู้วิจัยได้กำหนดการประเมินความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ออกเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับ 5 ดีมาก สามารถสนทนาได้คล่องแคล่ว มีความมั่นใจ ออกเสียงชัด ใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ถูกต้อง การสนทนาราบรื่น

ระดับ 4 ดี สามารถสนทนาได้ค่อนข้างคล่อง ออกเสียงค่อนข้างชัด ใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ ผิดบ้างเล็กน้อย การสนทนาค่อนข้างราบรื่น

ระดับ 3 พอใช้ สามารถสนทนาได้ แต่ยังไม่คล่องแคล่ว ออกเสียงไม่ชัดเจนเป็นบางครั้ง ใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์ผิดมาก การสนทนาไม่ต่อเนื่อง

ระดับ 2 เกือบพอใช้ สนทนาได้ในขั้นพื้นฐาน ส่วนมากใช้คำตอบแบบสั้น หรือคำเดียว (Yes/No) ออกเสียงไม่ชัดเจน คำศัพท์ที่ใช้อยู่ในวงจำกัดมาก หยุดการสนทนาบ่อย

ระดับ 1 อ่อน พูดโต้ตอบเกือบไม่ได้ หรือไม่เข้าใจเรื่องที่สนทนา ออกเสียงไม่ชัดเจน การสนทนาไม่ต่อเนื่อง หยุดการสนทนานานและบ่อยครั้ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำแบบทดสอบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบก่อนการสอนเพื่อวัดความสามารถก่อนการอบรม โดยใช้เวลาทดสอบ 1 ชั่วโมง

2. แบ่งกลุ่มนักศึกษาโดยใช้การแบ่งกลุ่มโดยพิจารณาจากผลคะแนนในการทดสอบก่อนเรียน

3. อธิบายถึงหลักการและประเด็นสำคัญของการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนเป็นระยะเวลา 3 ชั่วโมง ในครั้งแรกของการอบรม

4. นำแผนการสอนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐาน จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

5. หลังจากทดลองเสร็จเรียบร้อยครบตามเนื้อหาในแผนการสอนแล้วจะนำแบบทดสอบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษมาทดสอบอีกครั้ง

6. นำค่าคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window วิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t- test แบบ dependent (t-test for dependent Samples)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนจากการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังการสอน โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้

การทดสอบ	จำนวนผู้เข้าอบรม	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนการเรียน	10	3.105	.683
หลังการเรียน	10	5.885	.726

จากตารางที่ 1 คะแนนก่อนการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.105) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=.683) และคะแนนหลังการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.885) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.=.726) แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้สูงขึ้นกว่า ก่อนการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนจากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนก่อนการสอนและหลังการสอน โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนก่อนการสอนและหลังการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้

การทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	*t*	*p-value*
ก่อนการเรียน	3.105	.683	-17.433	.000*
หลังการเรียน	5.885	.726		

*p-value < .001

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ ผลปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่า t ที่คำนวณได้ (t=-17.433) มีค่ามากกว่า t จากตาราง (t=.000) แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนหลังการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนก่อนการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังการเรียน โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ ผลปรากฏว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่า t ที่คำนวณได้ (t=-17.433) มีค่ามากกว่า t จากตาราง (t=.000) แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เข้าอบรมหลังการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานสูงกว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เข้าอบรมก่อนการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ให้แก่พนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองในจังหวัดหนองบัวลำภู แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เข้าอบรมหลังการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานสูงกว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เข้าอบรมก่อนการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้แก่พนักงานขายของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ซึ่งมีความจำเป็นต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติเมื่อมาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองลำภู จากการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้แก่พนักงานขายโดยใช้เทคนิคการสอนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้ โดยกำหนดสถานการณ์ ไว้ดังนี้คือ การกล่าวคำทักทายและกล่าวต้อนรับ การพูดคุยเรื่องทั่วไป การแนะนำสินค้า การบอกสินค้าหมด การต่อรองราคา การสอบถามข้อมูลทั่วไป การบอกราคาสินค้า เปลี่ยนสินค้า โดยใช้สถานการณ์บทสนทนาสั้นๆ ในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้ได้ง่าย จดจำได้ง่าย ได้ผลการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา ณ ศรีสุข (2561) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อเสริมสร้างความสามารถการสนทนาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ความสามารถด้านการสนทนาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดภูเก็ตหลังการเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองสูงกว่า

ความสามารถดังกล่าวก่อนการเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานของวิภาวี ไชยทองศรี (2563) ซึ่งศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการฟัง – พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยการใช้สถานการณ์จำลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความสามารถด้านการฟัง–พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยการใช้ สถานการณ์จำลอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสอนแนะ

1. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วิธีการเรียนโดยใช้ใช้สถานการณ์เป็นฐานในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นประสบความสำเร็จเพราะผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้น ครูผู้สอนควรนำวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ใช้สถานการณ์เป็นฐานไปใช้เสริมในการสอนวิชาภาษาอังกฤษทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา

2. ควรนำวิธีการเรียนการสอนโดยใช้ใช้สถานการณ์เป็นฐานนี้ไปเผยแพร่เพื่อประโยชน์ต่อวงวิชาการในระดับต่างๆ อาทิโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ครูผู้สอนต้องพยายามอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการเรียนโดยใช้สถานการณ์เป็นฐานอย่างเต็มที่เพื่อจะได้ไม่สับสนในบทบาทของตนเองและครูจะต้องเตรียมเนื้อหา การจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอน และการแบ่งเวลาให้ถูกต้องเหมาะสม

4. สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานนี้ไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษให้แก่ชุมชนต่างๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญซึ่งมีโอกาสได้พบปะกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). หลักสูตรภาษาอังกฤษพุทธศักราช 2539. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

กาญจนา ณ ศรีสุข. (2561). ผลของการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อเสริมสร้างความสามารถการสนทนาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ทิศนา แขมมณี. (2522). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

วรางคณา เค้าอ้น. (2560). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วิภาวี ไชยทองศรี. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการฟัง – พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยการใช้สถานการณ์จำลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรธานี, 8(1), 120.

สุภา กิจจาทร. (2519). การใช้สถานการณ์จำลอง. ใน เอกสารประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบจุลภาค. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมตำรวจ.

สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). แนวคิดและเทคนิคการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Carroll. (1982). Testing Communication Performance. London : Pergamon Press.

Canale M.;& Swain M. (1980). Theoretical base of communicative approaches to second language teaching and testing. Retrieved December 1st, 2007, from https:// academic.oup.com/applij/article-abstract/I/1/1/181953?redirectedFrom=fulltext

Clark, J. L. D. (1972). Foreign language testing: Theory and practice. Philadephia: Centre of Curriculum Development.

Harris, D.P. (1990). Testing english as a second language. New York: MaGraw Hill.

Jones, Leo. (1983). Eight simulations. UK: Cambridge University Press.

Scott, R. (1981). Speaking in communication in the classroom. UK: Longman Group UK Ltd.

Sturtridge, Gill. (1987). Simulation ELT guide 2. London : NFER.

ปัญหาและแนวทางแก้ไขการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีน โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร

Problems and Solutions of Cross-cultural Communication of Chinese Students in the Short-term Program between Hainan Normal University and Silpakorn University

จ้าว เผิง[1*], สมเกียรติ รักษ์มณี[2]

Zhao Peng[1*], Somkiat Rakmanee[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[1] A Ph.D. candidate, Department of Language studies, Faculty of liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[2] รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

[2] Associate Professor Dr. , Department of Language studies, Faculty of liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

[*]**Corresponding author, E-mail:** 251623681@qq.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) รวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้นมหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร 2) นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้นมหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสังเกตจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชาวจีนที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 25 คน

ผลการวิจัยพบ 1) ด้านปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมพบปัญหา 3 ด้าน ดังนี้ 1.1) ปัญหาด้านความไม่รู้ภาษา ร้อยละ 84 แบ่งออกเป็นการจำวิธีสะกดไม่ได้ การออกเสียงไม่ชัดเจนและไม่ถูกต้อง การรู้คำศัพท์ไม่มากพอทำให้ไม่เข้าใจ และปัญหาความสับสนในการใช้สรรพนาม 1.2) ปัญหาด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรม ร้อยละ 88 แบ่งออกเป็น การไม่ทราบถึงระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาตามระเบียบของมหาวิทยาลัย การไม่เข้าใจวัฒนธรรมเกี่ยวกับเวลาและการนัดหมายของชาวไทย การไม่เข้าใจวัฒนธรรมการไหว้ที่เหมาะสม 1.3) ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ร้อยละ 100 คือ การไม่เข้าใจวิถีชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาชาวจีนที่มาแลกเปลี่ยนระยะสั้นครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกเหงา แปลกแยก และปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง 2) ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า มีแนวทางดังต่อไปนี้ 2.1) ด้านการไม่รู้ภาษา อาจารย์ผู้สอนได้เพิ่มการทำแบบฝึกหัดการสะกดคำ จัดให้มีเพื่อนสนิทชาวไทยคอยแนะนำการออกเสียง การใช้พจนานุกรมหรือ electronic-dictionary และการแก้ไขการใช้คำสรรพนามโดยให้ฝึกสังเกตบริบทผู้พูดและเปรียบเทียบกับคำสรรพนามที่ตนเองเคยเรียนรู้มา 2.2) ด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย วัฒนธรรมการแต่งกายของนักศึกษาไทย นักศึกษาจีนได้ซื้อชุดนักศึกษาและแต่งกายตามระเบียบของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย วัฒนธรรมเกี่ยวกับเวลา อาจารย์ผู้

ควบคุมอธิบายให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนัดหมายกับคนไทยในสถานการณ์ส่วนบุคคลกับสถานการณ์ทางการว่ามีความแตกต่างกัน วัฒนธรรมการไหว้ในสังคมไทย อาจารย์ผู้ควบคุมอธิบายเพิ่มเติมเช่นเดียวกัน 2.3) ด้านสภาพแวดล้อม อาจารย์ผู้ควบคุมได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมและอธิบายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยจีน และให้ใช้เวลาในการทำกิจกรรมหลังเลิกเรียนกับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น แนวทางการแก้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นล้วนส่งผลทำให้นักศึกษาชาวจีนเข้ากับกลุ่มเพื่อนและอาจารย์ได้ดียิ่งขึ้น และเป็นผลให้การแลกเปลี่ยนระยะสั้นในครั้งนี้มีสัมฤทธิผลตามวัตถุประสงค์

คำสำคัญ: การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม, ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

Abstract

This qualitative research aims to study 1) To collect and analyze the problems of cross-culture communication problems of the short-term program between Hainan Normal University and Silpakorn University; and 2) solutions of cross-culture communication problems of the short-term program between Hainan Normal University and Silpakorn University. Research methodologies include the questionnaire and observations of twenty-five Chinese students, participating in the project.

For 1) Cross-cultural communication problems, the research found three areas of problems, including 1.1) the insufficient knowledge of Thai language of the Chinese students 84 %, including poor spelling; unclear accent; incorrect grammar; limited vocabulary, and confusion in using personal pronouns. 1.2) Not being aware of Thai culture 88 %, concerning codes of student uniforms; time and appointments; and Thai codes of paying respect. 1.3) Environmental problems 100 %, including being unfamiliar with the lifestyle of Thai university students; this made the Chinese students feel lonely, alienated, and behave incorrectly. Regarding 2) solutions of the problems, three suggestions are concluded, including 2.1) teachers and classmates provided extra practices or assistance to the Chinese students, covering all problems found about communication in Thai, for example spelling; pronunciation; using of electronic dictionary. 2.2) Relating to cultural problems, the program coordinator orientated the Chinese students about rules and regulations of Thai universities and all cultural problems found. 2.3) Environmental problems, the program coordinator provided additional knowledge about contexts of studying in Thai universities and after class activities to the Chinese students, who eventually developed good relationships with both Thai teachers and students. By all solutions, the short-term program between the two universities studied could achieve its objectives.

Keywords: cross-cultural communication, problems and solutions of cross-cultural communication

บทนำ

การจัดโครงการแลกเปลี่ยนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เพื่อประโยชน์ในการผลิตบัณฑิตจีนที่ร่วมโครงการให้เป็นบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยและสาขาวิชาเฉพาะทาง ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายในการส่งบัณฑิตไปให้บริการในโครงการท่าเรือการค้าเสรีไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นท่าเรือที่เปิดเสรีทางการค้าให้แก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และหนึ่งในนั้นคือประเทศไทย โครงการแลกเปลี่ยนนี้จึงเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาชาวจีนที่เรียนภาษาไทยและได้เข้าร่วมในโครงการนี้เพื่อประโยชน์ดังกล่าว

โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาจีนที่เรียนวิชาภาษาไทยในลักษณะดังกล่าวนี้ปกติจะจัดให้แก่นักศึกษาผู้เลือกเรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเอกร่วมกับวิชาเฉพาะทางอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังที่ Duan Lina (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดหลักสูตรวิชาภาษาใดภาษาหนึ่งรวมกับสาขาวิชาวิชาเฉพาะทางเป็นแนวคิดการสอนที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เพื่อมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ทางวิชาชีพและทักษะทางภาษาดังเช่นภาษาไทยเป็นต้น ซึ่งนอกจากบัณฑิตจะสามารถใช้ภาษาไทยแล้วยังควรมีความรู้ในวิชาชีพเหล่านั้นด้วย ทั้งนี้ในการเรียนภาษาไทยนอกจากนักศึกษาจะสามารถสื่อสารภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้แล้ว ยังควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าโดยทั่วไปหลักสูตรภาษาไทยในประเทศจีนที่ส่งนักศึกษามาแลกเปลี่ยนในประเทศไทยนั้น มีเพียงหลักสูตรวิชาเอกซึ่งใช้เวลาเรียน 4 ปี โดยผู้ที่มาแลกเปลี่ยนสามารถอยู่ในประเทศไทยได้นานตั้งแต่ 1 ภาคเรียนถึง 1 ปีการศึกษา กล่าวคือเรียนในประเทศจีน 3 ปี และมาเรียนในประเทศไทย 1 ปี เป็นรูปแบบ 3 + 1 ดังที่ Fang Fang (2562) ได้กล่าวว่า สาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยหงเหอ จัดนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ไปแลกเปลี่ยนที่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยเป็นเวลา 10 -12 เดือน นักศึกษาแลกเปลี่ยนระยะยาวดังกล่าวนี้จึงมีเวลาพอสมควรในการปรับตัวให้เข้ากับคนไทยและประเทศไทยได้ดีขึ้น ในขณะที่หลักสูตรวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำนั้นมิได้เป็นวิชาเอก นักศึกษาที่เรียนภาษาต่างประเทศทั่วไปมีเวลาที่กำหนดให้เรียนเพียง 2 ปี แต่โครงการแลกเปลี่ยนนี้ยังมีความมุ่งมั่นที่จะให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง จึงสามารถดำเนินการให้นักศึกษาได้มาแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ในประเทศไทยได้เพียง 2 สัปดาห์ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว

โครงการ **“HNU International Youth Camp 2019”** มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาที่เรียนภาษาไทยเป็นวิชาภาษาต่างประเทศทั่วไปได้สัมผัสภาษาและวัฒนธรรมไทยในระยะสั้น โครงการนี้จัดขึ้นในช่วงปิดภาคเรียนฤดูหนาวและฤดูร้อน ในครั้งที่ 1 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 6 - 17 มกราคม พ.ศ. 2562 และครั้งที่ 2 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม – 3 สิงหาคม พ.ศ.2562 นักศึกษามีพื้นฐานในการเรียนภาษาไทยที่ประเทศจีนมาแล้วเป็นนเวลา 3 ภาคเรียน รวม 141 คาบ นักศึกษามีเวลาในการเรียนค่อนข้างน้อย ทำให้ทักษะการพูดและฟังภาษาไทยมีเวลาจำกัด ทำให้ไม่เข้าใจถึงวัฒนธรรมไทยอย่างเพียงพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความไม่รู้ภาษาและวัฒนธรรม การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ สังเกตเมื่อมีการทดสอบความรู้พื้นฐานการสะกดคำ นักศึกษาชาวจีนมีการจำวิธีการสะกดคำไม่ได้ รู้คำศัพท์ไม่มากพอ ไม่เข้าใจมากนักเมื่อใช้สนทนา กระทบการใช้ชีวิต สับสนในการทำความเคารพที่เหมาะสม ไม่เข้าใจวัฒนธรรมเกี่ยวกับการนัดหมายของชาวไทย กระทบชีวิตประจำวันให้เกิดความล่าช้า นักศึกษาชาวจีนในระยะแรกเมื่อไม่ทราบถึงระเบียบการแต่งกายตามระเบียบของมหาวิทยาลัยที่แน่ชัด และเมื่อมีการไปเรียน

ที่มหาวิทยาลัย บรรยากาศสภาพแวดล้อมในการใช้ชีวิตของทั้งสองประเทศแตกต่างกันทำให้นักศึกษาชาวจีนเกิดความแปลกใจ และไม่สามารถปรับตัวได้ในระยะแรก

ผู้เขียนในฐานะอาจารย์ชาวจีนซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการดังกล่าวได้มีความสนใจรวบรวมปัญหาและวิธีแก้ไขรวมทั้งข้อสังเกตต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการรายงานผลโครงการต่อหน่วยงานต้นสังกัดไว้ ครั้นเมื่อมีโอกาสได้มาศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ได้พบว่าข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้นั้นมีความสมบูรณ์ในกระบวนการวิจัย ขาดเพียงการจัดเรียบเรียงให้เรียบร้อยและขัดเกลาให้อ่านเข้าใจง่ายเท่านั้น จึงได้นำมาเรียบเรียงขึ้นในรูปของบทความวิจัยเพื่อนำเสนอไว้ในการประชุมระดับชาติครั้งนี้ จึงสนใจที่จะรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบโครงการแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่องการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้นนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คือ กระบวนการในการส่งผ่านหรือสื่อความหมายระหว่างกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติและภาษา ในงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความแตกต่างระหว่างชาวจีนกับชาวไทย การศึกษานี้มุ่งกระทำบนแนวคิดพื้นฐานว่ามนุษย์เป็นสังคมที่สมาชิกสามารถใช้ความสามารถของตนสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ โดยแสดงออกในรูปของความต้องการ ความปรารถนา ความรู้สึกนึกคิดความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง

สุนทรียา ไชยปัญหา (2561, น. 2) ได้ศึกษาเรื่องการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของนักศึกษาต่างชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏหมาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาต่างชาติมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถทางการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมไทยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากและปานกลาง ได้แก่ ด้านความสามารถด้านการตีความ และด้านความสามารถในด้านทักษะ นักศึกษาต่างชาติมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวโดยรวมเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความคิด ความรู้สึก และด้านพฤติกรรม

2) แนวคิดเรื่องการปรับตัวด้านภาษาและวัฒนธรรม

การปรับตัว คือ การจัดการกับความคิดและความรู้สึกของตนเอง ให้สามารถลดความรู้สึกกังวลใจ ไม่สบายใจ ความสับสนต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้และปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ที่ไม่คุ้นเคย สามารถอยู่ได้อย่างมี

ความสุขสอดคล้องกับค่านิยมของวัฒนธรรมใหม่ได้

พระมหาประสิทธิ์ แก้วศรี (2563, น. 38-39) ศึกษาเรื่องการปรับตัวของนักเรียนไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษานักเรียนไทยในดาร์จีลิง ประเทศอินเดีย พบว่านักศึกษามีการปรับตัวทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษา นักเรียนที่ย้ายมาใหม่มักจะประสบปัญหาการสื่อสารเพราะไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้และใช้เวลาประมาณสามเดือนจึงจะเกิดการปรับตัวจนสามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี 2) อารมณ์ การมาแรก ๆ เด็กบางคนมีภาวะเครียดเพราะการสื่อสารและสภาพสังคมที่แตกต่าง ความยากของการเรียนและต้องเร่งให้ทันเพื่อน การปรับตัวด้านนี้ถ้าไม่สามารถทำได้ก็ไม่สามารถอยู่ต่อได้ 3) อากาศ นักเรียนจะต้องปรับตัวให้เข้ากับอากาศที่หนาวเย็นตลอดปี และฝนที่ตกติดต่อกันหลายวันในหน้าฝน 4) อาหาร นักเรียนจะต้องปรับตัวกับอาหารที่มีวัฒนธรรมการกินที่แตกต่างจากประเทศไทยอย่างมาก 5) วัฒนธรรมเมืองดาร์จีลิง เป็นเมืองเล็กที่มีวัฒนธรรมหลากหลายมีทั้งฮินดู พุทธ คริสต์และอิสลาม และมีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์

แนวคิดทางวิชาการรวมทั้งแนวทางที่มีผู้ศึกษไว้ก่อนทั้ง 2 ประการข้างต้นนี้ เป็นแนวคิดและแนวทางที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ดังจะได้นำเสนอต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และแนวทางการแก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2) สร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 21 ข้อ โดยมีจำนวน 8 ข้อที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์งานวิจัยครั้งนี้ คำถาม 8 ข้อได้แก่ 1) นักศึกษามีปัญหาทางการใช้ภาษาไทยอย่างไรบ้าง 2) นักศึกษามีปัญหาด้านการเข้าใจวัฒนธรรมไทยอย่างไรบ้าง 3) การเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษามีช่องทางใดบ้าง 4) การเรียนรู้วัฒนธรรมไทยของนักศึกษามีช่องทางใดบ้าง 5) นักศึกษามีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมอย่างไรบ้าง 6) นักศึกษามีวิธีการอย่างไรในการปรับตัวด้านการใช้ภาษาไทย 7) นักศึกษามีวิธีการอย่างไรในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย 8) นักศึกษามีวิธีอย่างไรในการปรับตัวด้านสภาพแวดล้อม แล้วนำแบบสอบถามนี้ไปสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มประชากรจำนวน 25 คน โดยมีวิธีในการเก็บข้อมูล ทั้งการทำแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ข้อมูลในกรณีที่กลุ่มประชากรในการทำแบบสอบถามตอบไม่ชัดเจน แล้วจึงรวบรวมปัญหา แนวทางการแก้ไขและข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3) แจกแบบสอบถามแก่นักศึกษาชาวจีนที่เข้าร่วมในโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 25 คน เพื่อรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1) ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ของนักศึกษาชาวจีนที่เป็นกลุ่มประชากรในการศึกษา

3.2) แนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ของนักศึกษาชาวจีนที่เป็นกลุ่มประชากรในการศึกษา

4) วิเคราะห์ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของกลุ่มปนะชากรตามโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้จากการทำแบบสอบถาม พร้อมทั้งสัมภาษณ์

เพิ่มเติมในข้อที่ไม่ชัดเจน ทั้งนี้ การนับจำนวนเป็นรายบุคคลนั้น กรณีที่เป็นข้อปัญหารายย่อยในข้อปัญหาใหญ่ด้านเดียวกัน จะนับเป็นเพียง 1 ราย ไม่นับจำนวนซ้ำกัน

5) วิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้นมหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้จากการทำแบบสอบถาม พร้อมทั้งสัมภาษณ์เพิ่มเติมในข้อที่ไม่ชัดเจน

6) สรุปผลการวิจัยและนำเสนอในรูปบทความวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

1.1 ปัญหาด้านความไม่รู้ภาษา

เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้เข้าโครงการระยะสั้นครั้งนี้ พอมาถึงประเทศไทยช่วงแรกพวกเขามีปัญหาใหญ่ที่สุดคือไม่เข้าใจภาษาไทย ทั้ง ๆ ที่เคยเรียนมาในชั้นเรียนที่ประเทศจีนก่อนเดินทางมาเมืองไทยแล้ว แต่เมื่อมาอยู่ในสถานการณ์จริงกลับพบว่ายังมีปัญหาในการสื่อสาร ตามรายละเอียดต่อไปนี้ (ถ้อยคำที่เป็นความคิดเห็นของนักศึกษา ได้คงรูปสะกดตามแบบเดิมที่นักศึกษาเขียนมา)

1) การจำวิธีสะกดไม่ได้ (มีจำนวน 12 คน คือคนที่ 5,7,8,9,12,14,15,18,19,20,21,25)

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 7 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

> *หนูเคยเรียนวิธีสะกดคำมาก่อนแล้ว แต่เมื่อมีการทดสอบอ่านภาษาไทยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการสะกดภาษาไทย หนูอ่านภาษาไทยผิด เพราะว่าจำวิธีสะกดคำและเว้นวรรคพยางค์ไม่ได้ ในการสอบมีคำว่า “สามารถ” แต่หนูสะกดคำออกมาได้ถึงสามพยางค์ อ่านว่า “สา-มา-รด” ซึ่งจริง ๆ แล้วควรอ่านว่า “สา-มาด” มีเพียงสองพยางค์เท่านั้น*
>
> *(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 7 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)*

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า เมื่อมีการทดสอบการอ่านสะกดคำศัพท์ภาษาไทยทีละคนนักศึกษาชาวจีนมีการสะกดคำผิดพลาดไป เช่น คำว่า สามารถ นักศึกษาอ่านเป็น สา-มา-รด แต่แท้จริงแล้วควรอ่านออกเสียงว่า สา-มาด เพียงสองพยางค์เท่านั้น ทำให้เข้าใจได้ว่านักศึกษาชาวจีนยังขาดทักษะการอ่านสะกดคำยากทำให้อ่านได้ไม่คล่องแคล่ว

2) การออกเสียงไม่ชัดเจนและไม่ถูกต้อง (มีจำนวน 7 คน คือ คนที่ 1,2,4,6,9,11,24)

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 11 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

> *เมื่อหนูกับเพื่อนคนไทยกำลังรอขึ้นรถเมย์ไปทัศนศึกษา หนูเห็นเพื่อนแต่งตัวแต่งหน้าสวยมาก หนูเลยเดินเข้าไปชมเพื่อน และเอ่ยปากชมเพื่อนไปว่า “วันนี้คุณแต่งตัวเรียบร้อยและแต่งหน้าสวยมากๆเลยค่ะ” แต่หนูออกเสียงคำว่าสวยผิด “ซวย” จากนั้น หนูจึงได้สังเกตและเรียนรู้ความต่างของคำและการออกเสียงคำว่า สวย และ ซวย ใหม่ ซึ่งให้ความหายที่ต่างกัน*

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 11 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า การเอ่ยปากชมกันระหว่างนักศึกษามีการออกเสียงไม่ชัดเจน สื่อความหมายผิด เหตุจากประสบการณ์พูดและการออกเสียงมีไม่มาก อีกทั้งวิธีการออกเสียงจากการเรียนรู้ทั้งสองแหล่ง (เดิมเรียนรู้ในประเทศจีน/ ใหม่เรียนรู้ในประเทศไทย) มีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนและไม่คุ้นชิน เหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เกิดการออกเสียงผิดไปและทำให้การสื่อความหมายผิดพลาดโดยไม่ได้เจตนา

3) การรู้คำศัพท์ไม่มากพอทำให้ไม่เข้าใจ (มีจำนวน 3 คน คือ คนที่ 3,6,23)

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 3 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

ในห้องเรียนการเรียนวัฒนธรรมไทย อาจารย์เปิดคลิปละครหนึ่งตอนในเรื่องบุพเพสันนิวาสให้ดู มีการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยมากมาย ในคลิปมีการพูดถึงเรื่องบ้านเรือน แต่จากความรู้ที่เคยเรียนมา หนูและเพื่อนๆไม่เข้าใจในการใช้คำว่า “เรือน” ว่าเป็นอย่างไร อาจารย์เลยยกตัวอย่าง รูปบ้าน ให้ดูจากนั้นจึงเข้าใจว่าบ้านและเรือนมีความหมายเหมือนกันค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 3 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า ในห้องเรียนวัฒนธรรมไทยมีคลิปวีดิทัศน์จากอาจารย์ให้ดูเป็นความรู้ จากในคลิปมีเนื้อหาเกี่ยวกับบ้านเรือน แต่นักศึกษาชาวจีนไม่เข้าใจคำว่าเรือน จึงได้มีการสอนคำเพิ่มเติม แม้ว่ามีนักศึกษาชาวจีนเรียนรู้พื้นฐานภาษาไทยมาบ้างแล้ว แต่เนื่องจากในภาษาไทย มีการใช้คำแตกต่างกันตามบริบท ทำให้รู้ถึงปัญหาการรู้คำศัพท์ไม่มากพอ ทำให้เกิดความสับสนและไม่เข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

4) ความสับสนในการใช้สรรพนาม (มีจำนวน 3 คน คือ คนที่ 16,18,24)

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 18 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

ในห้องเรียนอาจารย์สอนเรื่องการใช้คำสรรพนามในภาษาไทย มีคำว่า ผม ดิฉัน ฉัน คุณ เธอ แต่ตอนที่หนูมาประเทศไทย เพื่อนๆคนไทยมีการใช้คำว่า ตัวเอง เค้า เธอ เรา ทำให้หนูงงว่าเพื่อนๆพูดถึงใคร และไม่เข้าใจความหมายที่เพื่อนๆจะพูด

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 18 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า นักศึกษาชาวจีนมีความสับสนในด้านการใช้คำสรรพนามที่เพื่อน ๆ ชาวไทยใช้ แตกต่างกันกับที่เคยเรียนรู้มา เนื่องจากการใช้คำสรรพนามในภาษาไทยมีทั้งทางการและไม่เป็นทางการ ทำให้เกิดความสับสน เข้าใจความหมายในการใช้คำผิดพลาด ว่าผู้พูดกำลังชี้แจงถึงบุลคลใด สื่อให้เห็นปัญหาในการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับในสถานการณ์จริงที่แตกต่างกัน

จากข้อมูลในหมวด 1.1 ปัญหาด้านความไม่รู้ภาษา มีข้อปัญหาย่อย 4 รายการ สรุปได้ดังนี้ การจำวิธีสะกดไม่ได้จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 48 การออกเสียงไม่ชัดเจนและไม่ถูกต้อง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28 การรู้คำศัพท์ไม่มากพอทำให้ไม่เข้าใจ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12 และปัญหาความสับสนในการใช้สรรพนาม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12 เมื่อรวมทั้งหมดแล้วมีนักศึกษาที่ประสบปัญหาในด้านความไม่รู้ภาษา นี้ จำนวน 21 คน (ตัดคนที่ซ้ำออก) คิดเป็นร้อยละ 84

1.2 ปัญหาด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย

เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้เข้าโครงการระยะสั้นครั้งนี้ ในช่วงระยะเวลาที่มาถึงประเทศไทยช่วงแรก ๆ พวกเขาประสบปัญหาด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย เช่น การไม่ทราบถึงระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาตามระเบียบของมหาวิทยาลัย การไม่เข้าใจวัฒนธรรมเกี่ยวกับเวลาและการนัดหมายของชาวไทย และการไม่เข้าใจวัฒนธรรมการไหว้ที่เหมาะสม ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1) การไม่ทราบถึงระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาตามระเบียบของมหาวิทยาลัย (มีจำนวน 10 คน คือ คนที่ 2,3,4,6,8,9,16,17,21,23)

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 21 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

เสื้อผ้าที่หนูเตรียมนำมาใส่ที่ประเทศไทย ส่วนมากเป็นเสื้อผ้าที่ใส่ในชีวิตประจำวัน และมีเสื้อผ้าสองชุดที่เป็นทางการ แต่เมื่อหนูมาถึงประเทศไทยแล้วหนูเห็นว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยศิลปากรล้วนแต่งกายใส่ชุดนักศึกษาที่เหมือกกันและเรียบร้อย หนูเลยคิดว่า การแต่งกายของนักศึกษาที่ไทยและจีนมีความต่างกัน ทำให้หนูงงและจับแนวการแต่งกายไม่ถูก

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 21 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า นักศึกษาชาวจีนได้จัดเตรียมเสื้อผ้าตามวัฒนธรรมการแต่งกายของประเทศตนเองไป แต่ระเบียบการแต่งกายของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยต่างกับในประเทศจีน โดยนักศึกษาเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยควรใส่ชุดนักศึกษาเท่านั้น ทำให้นักศึกษาจีนเกิดความสับสน ไม่มั่นใจในตัวเอง รู้สึกแตกต่างจากเพื่อนชาวไทย ก่อให้เกิดปัญหาการไม่ทราบถึงระเรียบการแต่งงายในช่วงเวลาแรก ๆ ที่มาอยู่ในประเทศไทย

2) การไม่เข้าใจวัฒนธรรมเกี่ยวกับเวลาและการนัดหมายของชาวไทย

(มีจำนวน 9 คน คือ คนที่ 1,9,11,12,13,18,21,24,25)

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 1 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

ในตอนเช้าของทุกวันเพื่อนชาวไทยจะช่วยมารับพวกหนู และพาไปกินข้าวที่โรงอาหารค่ะ บางครั้งมีเพื่อนที่มาสายกว่าเวลานัดทำให้พวกหนูมีเวลากินข้าวเช้าน้อยลง ทำให้เข้าห้องเรียนสาย แต่เพื่อนชาวไทยยังกินข้าวที่โรงอาหารอย่างไม่รีบร้อน ทำให้พวกหนูลำบากใจว่าพวกหนูควรเข้าห้องเรียนตามเวลาเลยหรือรอเพื่อนคนไทยให้กินข้าวเสร็จก่อนแล้วค่อยเข้าห้องเรียนด้วยกัน

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 1 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า เนื่องจากชาวจีนและชาวไทยมีแนวคิดการใช้เวลาที่แตกต่างกัน การที่ชาวจีนมีความเข้มงวดเรื่องเวลามากกว่า จึงเกิดปัญหาการไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทยว่าการมาสายกว่าเวลานัดเป็นพฤติกรรมผิดหรือไม่ เกิดปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อนชาวไทยเรื่องการนัดเวลา รู้สึกแกรงใจแต่ก็ยังต้องการเข้าห้องเรียนได้ตรงเวลา แสดงให้เห็นถึงปัญหาของนักศึกษาจีนที่ไม่ทราบถึงวัฒนธรรมไทยด้านการนัดและตกลงเวลาในช่วงเวลาแรก ๆ ที่มาอยู่ในประเทศไทย

3) การไม่เข้าใจวัฒนธรรมการไหว้ที่เหมาะสม

(มีจำนวน 6 คนคือ คนที่ 5,8,14,15,20,22)

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 15 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

เมื่อเข้าร่วมโครงการที่มาประเทศไทยครั้งนี้ หนูเห็นเพื่อน ๆ คนจีนบางคนเจอคนไทยคนเดียวกันในช่วงเวลาตอนเช้า กลางวัน และหลังเลิกเรียนตอนเย็น เขายกมือไหว้คนไทยทุกครั้ง ส่วนตัวหนูเอง บางทีเจอกับคนไทยก็ทักทายด้วยภาษาไทย แต่ก็ลืมยกมือไหว้ทุกครั้ง

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 15 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า นักศึกษาชาวจีนสังเกตการไหว้เมื่ออยู่ประเทศไทย ด้วยวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ปกติชาวจีนไม่มีการยกมือไหว้ผู้อื่นจึงเกิดการไม่เคยชินกับยกมือไหว้ ทำให้เกิดความรู้สึกสับสน และสงสัยว่าควรจะยกมือไหว้หรือไม่ยกมือไหว้ และจะต้องยกมือไหว้ทุกครั้งที่พบหน้ากันหรือไม่

จากข้อมูลในหมวด 1.2 ปัญหาด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย มีข้อปัญหาย่อย 3 รายการ สรุปได้ดังนี้ การไม่ทราบถึงระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาตามระเบียบของมหาวิทยาลัย 10 คน คิดเป็นร้อยละ 40 การไม่เข้าใจวัฒนธรรมเกี่ยวกับเวลาและการนัดหมายของชาวไทย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และการไม่เข้าใจวัฒนธรรมการไหว้ที่เหมาะสม 6 คน คิดเป็นร้อยละ 24 เมื่อรวมทั้งหมดแล้วมีนักศึกษาที่ประสบปัญหาในด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทยนี้ จำนวน 22 คน (ตัดคนที่ซ้ำออก) คิดเป็นร้อยละ 88

1.3 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม (มีจำนวน 25 คน)

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนต่างแดนต่างวัฒนธรรมเกิดความรู้สึกกังวลใจไม่สบายใจและความสับสน เป็นเหตุอันเนื่องมาจากการใช้วิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ทั้งช่วงเวลา การทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย สัมพันธ์กับปริมาณบุคลากรและนักศึกษา การที่นักศึกษาชาวจีนได้เข้าโครงการระยะสั้นครั้งนี้ เมื่อมาถึงประเทศไทยช่วงแรก ๆ พวกเขาจึงประสบปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ตามตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 24 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม)นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่หนูมาถึงมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตเพชรบุรี บรรยากาศมหาวิทยาลัยที่นี่ค่อนข้างต่างกับมหาวิทยาลัยของประเทศจีน ที่นี่หนูไม่ค่อยเห็นนักศึกษาและคนอื่นๆ อาจจะเพราะหมดเวลาของคาบเรียนไปแล้ว ทำให้หนูรู้สึกเหงา เปล่าเปลี่ยว แต่พอเมื่อถึงชั่วโมงเรียนช่วงเช้าวันถัดไปที่นี่กลับมีนักศึกษาและบุคลากรจำนวนเพิ่มขึ้นจากเมื่อวาน คึกคัก และทำให้หนูรู้สึกดีขึ้นมากๆค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 24 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า บรรยากาศและวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เงียบสงบเมื่อไม่มีคาบเรียนแตกต่างกับประเทศจีนที่มีความคึกคักอยู่ตลอดเวลา ความแตกต่างทางด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยนี้ทำให้นักศึกษาจีนเกิดความรู้สึกแปลกใจว่าเหตุใด

เมื่อไม่มีชั่วโมงเรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจึงไม่คึกคักเหมือนในประเทศจีน จึงกลายเป็นปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในระยะแรก

จากข้อมูลในหมวด 1.3 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม สรุปได้ว่า มีนักศึกษาที่ประสบปัญหาในด้านสภาพแวดล้อมนี้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. แนวทางการแก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

หลังจากการรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามได้แบ่งประเด็นปัญหาเป็นทั้งสามประเด็นดังข้อมูลข้างต้น และได้มีการปรึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหากับทั้งผู้จัดทำโครงการและผู้ร่วมโครงการในการแลกเปลี่ยนระยะสั้นครั้งนี้ทั้งในประเทศไทยและจีน โดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งสามประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการไม่รู้ภาษา

เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้เข้าโครงการระยะสั้นครั้งนี้ พอมาถึงประเทศไทยช่วงแรกพวกเขามีปัญหาใหญ่ที่สุดคือไม่เข้าใจภาษาไทย โดยมีแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เช่น อาจารย์ผู้สอนเพิ่มการทำแบบฝึกหัดการสะกดคำ จัดให้มีเพื่อนสนิทชาวไทยคอยแนะนำการออกเสียง การใช้พจนานุกรมหรือ electronic-dictionary การจัดให้มีเพื่อนสนิทชาวไทยคอยแนะนำการออกเสียง และการใช้คำสรรพนามโดยให้ฝึกสังเกตบริบทผู้พูดและเปรียบเทียบกับคำสรรพนามที่เคยเรียนรู้ ตามเนื้อหาดังต่อไปนี้

1) อาจารย์ผู้สอนเพิ่มการทำแบบฝึกหัดการสะกดคำ

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 7 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

อาจารย์ได้มีการให้หนูฝึกสะกดคำค่ะ โดยให้ทดลองทำแบบฝึกหัด ชี้แจงรายละเอียดกฎการใช้ ด้วยตนเอง เมื่อถึงเวลาอาจารย์ให้เราอ่านทีละคน เมื่ออ่านออกเสียงผิดตรงคำไหนอาจารย์ก็จะสอนสะกดใหม่ ทำแบบนี้ไปในทุกๆแบบฝึกหัด ทำให้หนูได้เรียนรู้และเข้าใจได้ดีมากขึ้นจริงๆค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 7 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า ปัญหาการอ่านสะกดคำไม่ถูกนั้นแก้ไขได้ด้วยการมีแบบฝึกหัดเฉพาะที่เกี่ยวกับการฝึกอ่านสะกดคำ สอนอ่านและชี้แจงกฎ ฝึกฝนรายบุคคลและตรวจสอบความถูกต้องให้นักศึกษาชาวจีนรายบุคคล ทำให้การสะกดคำดีขึ้น แม่นยำมากขึ้น การสื่อสารของนักศึกษาชาวจีนระหว่างเพื่อนและอาจารย์ก็ชัดเจนมากขึ้นด้วย

2) การจัดให้มีเพื่อนสนิทชาวไทยคอยแนะนำการออกเสียง

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 11 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

เพื่อนๆที่อาจารย์จับคู่ให้มีการสอนการออกเสียงที่ไม่ชัดเจน ทำให้ปัญหาของหนูดีขึ้นมากๆเลยค่ะ เพื่อนให้อ่านออกเสียงทีละตัว อ่านว่า สอ-อัว-ยอ สวย เพื่อนก็สอนให้ทำการผันวรรณยุกต์ เช่นกา-ก่า-ก้า-ก๊า-ก๋า และเพื่อนๆจะทำมือขึ้นลงตามความสูงต่ำของเสียง ทำให้หนูได้เรียนรู้สำเนียงการออกเสียงให้ชัดขึ้น และการออกเสียงสูงเสียงต่ำให้สื่อความหมายของคำได้ถูกต้องค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 11 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า ภาษาที่สำเนียงถูกต้องได้จากการพูดคุยสอบถามเพื่อนร่วมชั้นชาวไทย โดยอาจารย์มีการจับคู่เพื่อนชาวจีนและชาวไทยเพื่อสอนสะกดคำพื้นฐาน อธิบายการออกเสียง ทำท่าทางมือตามลักษณะความสูงต่ำของเสียง คอยสอบถามขณะเรียน ทำให้นักศึกษาชาวจีนนั้นมีการออกเสียงที่ชัดเจนมากขึ้น สื่อสารตรงเจตนาที่ต้องการจะสื่อได้ดีขึ้น

3) การพกพาพจนานุกรม หรือ electronic-dictionary

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 3 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหา วิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

การที่หนูและเพื่อน ๆ พกพา พจนานุกรม หรือ electronic-dictionary ไปด้วยทุกที่ ในห้องเรียนเราก็เรียนและสื่อสารกับเพื่อนได้ดีขึ้น แม้กระทั้งละครบุพเพสันนิวาสที่อาจารย์เคยเปิดให้ดูในครั้งที่แล้ว พอหนูกับเพื่อนๆได้ดูอีกครั้ง เมื่อคำศัพท์ในหัวก็เพิ่มมากขึ้นก็เข้าใจมากขึ้น คำไหนที่ไม่รู้ก็เปิดดูจาก พจนานุกรม หรือ electronic-dictionary ทำให้ดูละครซีรี่ไทยสนุกมากขึ้นเลยค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 3 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ อาจารย์ผู้ควบคุมแนะนำเรื่องการพกพาพจนานุกรมหรือ electronic-dictionary นักศึกษาบางคนจึงมีการพกพาพจนานุกรมไทย-จีน (เล่มสีส้ม) มาจากประเทศจีนเพื่อเป็นตัวช่วยในการสื่อสารและเรียนรู้ และสะสมคำศัพท์ใหม่ ๆ ให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ทำให้มีการพัฒนาการด้านการเรียนรู้คำศัพท์ ภาษา การสื่อสารกับคนรอบข้าง ในการเลือกใช้คำในประโยคได้ดีขึ้นมาก ๆ

4) การใช้คำสรรพนามโดยให้ฝึกสังเกตบริบทผู้พูดและเปรียบเทียบกับคำสรรพนามที่เคยเรียนรู้

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 18 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

หนูลองตั้งใจฟังตามบริบทและลองสังเกตท่าทางการชี้มือ ผายมือ หรือชี้ตัวเองของเพื่อนชาวไทยทำให้หนูเข้าใจในสรรพนามที่เพื่อนๆจะสื่อค่ะ และอาจารย์ยังมีเทคนิคเปรียบเทียบให้ฟังว่า“เค้า”สื่อได้หมายถึง “เรา ฉัน (คนที่พูด)” คำว่า “ตัวเอง” สื่อได้หมายถึง “เธอ (คนที่ฟัง)” ทำให้ปัญหาเรื่องนี้ของหนูเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นและใช้สรรพนามพูดคุยกับเพื่อน ๆ ได้เป็นกันเองมากขึ้นเลยค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 18 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า การสังเกตบริบทในการพูด สังเกตท่าทางการวางมือ ชี้มือ การเปรียบเทียบคำสรรพนามที่นักศึกษาชาวจีนเคยเรียนรู้มากับคำสรรพนามที่ได้ยินใหม่ ทำให้นักศึกษาชาวจีนเข้าใจคำสรรพนามได้ดีขึ้นจึงเข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้นและไม่สับสน ทำให้สื่อสารสรรพนามกับเพื่อน ๆ ชาวไทยได้ดี ถูกต้องและเป็นกันเองยิ่งขึ้น

2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทย

เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้เข้าโครงการระยะสั้นครั้งนี้มาถึงประเทศไทย ช่วงแรกพวกเขามีปัญหาใหญ่ในด้านการแต่งกายเมื่อไปเรียนในมหาวิทยาลัย เนื่องจากพบว่านักศึกษาชาวไทย แต่งกายตามระเบียบของ

มหาวิทยาลัยในประเทศไทย แต่ชาวจีนแต่งกายตามสบาย นอกจากนี้ยังต้องเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวการนัดหมายกับคนไทย รวมทั้งวัฒนธรรมการไหว้ของคนไทย จึงมีวิธีแก้ไขตามเนื้อหาดังต่อไปนี้

1) การซื้อชุดนักศึกษาและแต่งกายตามระเบียบของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 21 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

หนูตื่นเต้นกับการซื้อชุดศึกษาของประเทศไทยมากๆค่ะ ชุดมีความแปลกใหม่ มีลูกเล่นที่สวยงามอีกทั้งเครื่องประดับ อย่างเช่นตุ้งติ้ง เข็มติดอก เครื่องประดับเนคไทที่มีความเฉพาะ ทำให้หนูอยากซื้อเป็นสะสมเป็นที่ระลึก และซื้อกลับไปฝากเพื่อนๆที่ประเทศจีน เพื่อเป็นตัวอย่างให้น้อง ๆ และคนที่ยังไม่เคยมาศึกษาที่ประเทศไทยอีกด้วยค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 21 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า วัฒนธรรมการแต่งกายของไทยและจีนมีความแตกต่างกันทำให้นักศึกษากังวล อาจารย์จึงเสนอแนะให้ซื้อชุดนักศึกษาเพื่อจะได้แต่งกายเหมือนนักศึกษาไทยเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย อันหนึ่งอันเดียวกัน การปฏิบัติตามระเบียบของมหาวิทยาลัยของนักศึกษาต่างชาติจึงเป็นเรื่องจำเป็น เมื่อได้ปฏิบัติแล้วก็ไม่เกิดความรู้สึกแตกต่างระหว่างนักศึกษาชาวจีนกับชาวไทย จึงเข้ากับเพื่อน ๆ ชาวไทยได้อย่างเป็นธรรมชาติ

2) อาจารย์ผู้ควบคุมอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวการนัดหมายกับคนไทย

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 21 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

การรีบไปเรียนตอนเช้าในบางครั้งที่เพื่อนชาวไทยมารับช้าทำให้ไปกินข้าวเช้าช้า และเข้าห้องช้า อาจารย์ผู้ควบคุมจึงแนะนำ โดยให้หนูพยายามนัดเพื่อนก่อนเวลาซัก 15-30 ทำให้เพื่อนมาตรงเวลาพอดี ไปกินข้าวที่โรงอาหารไม่ช้า และเข้าห้องเรียนได้ตรงเวลา เมื่อการเรียนในห้องมีเวลาเตรียมตัว มีประสิทธิภาพในการเรียนมากขึ้น ความสัมพันธ์กับเพื่อนชาวไทยก็เกิดความสบายใจมากขึ้นค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 2 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่านักศึกษาจีนมีปัญหาเรื่องการนัดหมายกับเพื่อนชาวไทยว่าไม่ตรงต่อเวลา อาจารย์ผู้ควบคุมจึงอธิบายให้เข้าใจว่าคนไทยไม่เคร่งครัดเรื่องเวลามากนักหากเป็นการนัดหมายส่วนบุคคล ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ที่สบาย ๆ ต่างกับในประเทศจีนที่อากาศเย็นจัดและแปรปรวนมากกว่า จึงให้คำแนะนำว่าควรนัดก่อนเวลา ประมาณ 15-30 นาทีทำให้ลงตัวมากกว่า นักศึกษาชาวจีนสบายใจมากขึ้น และสามารถนัดหมายกันได้ตามเวลาที่กำหนดเป็นผลให้เกิดการเรียนรู้ในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เกิดเป็นผลดีทางด้านการจัดการกับเวลาในการใช้ชีวิตอีกด้วย

3) อาจารย์ผู้ควบคุมอธิบายเพิ่มเติมวัฒนธรรมการไหว้

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 9 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

ในชั่วโมงวิชาวัฒนธรรมไทย อาจารย์ผู้ควบคุมมีกิจกรรมให้แต่งชุดไทยค่ะ หนูตื่นเต้นมาก เราได้เรียนรู้ทั้งการไหว้ในแต่ละแบบ ทั้งไหว้พระ ไหว้ผู้ใหญ่ ไหว้บุลคลทั่วไป ไหว้เมื่อเจอกัน ท่าทางกริยาในการไหว้แสดงถึงความเคารพ ทำให้หนูเข้าใจได้ดีและจำการไหวแต่ละแบบได้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น สึกเป็นการเรียนรู้ที่สนุก และใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันเลยค่ะ

(ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 9 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำ 17 กุมภาพันธ์ 2565)

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า ในวิชาวัฒนธรรมไทย อาจารย์ผู้สอนมีกิจกรรมให้แต่งกายชุดไทย เรียนรู้ลักษณะวิธีในการไหว้ในระดับต่าง ๆ สื่อถึงการเคารพและนอบน้อม เป็นผลให้ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง จดจำ เรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน อาจารย์ผู้ควบคุมได้อธิบายเพิ่มเติมว่าในแต่ละวันจะยกมือไหว้กันเมื่อพบหน้ากันครั้งแรก ไม่ต้องไหว้ทุกครั้ง หากจะไหว้อีกครั้งก็คือในเวลาที่ลาจากกัน ทำให้นักศึกษาชาวจีนปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมมารยาทของชาวไทยได้ดีมากขึ้น ส่งผลในนักศึกษาชาวจีนดูมีสัมมาคารวะเป็นที่รักที่เอ็นดู การใช้ชีวิตการเรียนของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทยก็จะมีความสุข

3.1 แนวทางการแก้ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

เมื่อนักศึกษาชาวจีนได้เข้าโครงการระยะสั้นครั้งนี้ ปัญหาหนึ่งที่พบคือ ความรู้สึกเงียบเหงาภายในมหาวิทยาลัยหลังเลิกเรียน และมีวิธีแก้ไขดังนี้

ตัวอย่างความเห็น ผู้ตอบแบบสอบถามคนที่ 24 (17 กุมภาพันธ์ 2565 : แบบสอบถาม) นักศึกษามหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำได้เล่าว่า

วันนี้หลังเลิกเรียนหนูได้ลองไปตลาดกับเพื่อน ๆ ค่ะ มีเพื่อน ๆ ชาวไทยในห้องมากมายที่ชวนหนูไปทำกิจกรรม เช่น เล่นแบดมินตัน วิ่ง เดินตลาด ไปห้องสมุด เมื่อปรับตัวเข้ากับเพื่อนทำให้หนูเข้าใจเหตุผลที่ว่าทำไมตอนเย็นมหาวิทยาลัย ถึงมีบรรยากาศเงียบ เมื่อเข้ากับเพื่อน ๆ นักศึกษาชาวไทยได้ทำให้ชีวิตหลังเลิกเรียนนอกรั้วมหาลัยของหนูมีความสุขขึ้นมากๆค่ะ

ข้อความของผู้ตอบแบบสอบถามคนนี้ วิเคราะห์ได้ว่า จากปัญหาสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่ทำให้นักศึกษาชาวจีนรู้สึกเงียบเหงานั้น อาจารย์ผู้ควบคุมได้อธิบายว่านักศึกษาไทยเกือบทั้งหมดพักอยู่ภายนอกมหาวิทยาลัย จึงทำให้เงียบเหงาเมื่อถึงเวลาเลิกเรียน การแก้ไขปัญหานี้จึงต้องให้นักศึกษาชาวไทยเข้ามาช่วย เช่น การชวนไปตลาด เล่นกีฬา อ่านหนังสือ เพื่อช่วยให้นักศึกษาจีนปรับตัวได้ดีขึ้น และเข้าใจถึงปัญหาความต่างด้านการใช้ชีวิต เกิดการเรียนรู้วิถีใหม่ในต่างแดน การแก้ปัญหานี้ได้ช่วยสร้างความสุขให้แก่นักศึกษาชาวจีนที่ร่วมโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้นครั้งนี้ได้เป็นอย่างมาก

จากประเด็นปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยต้องการค้นหาตามวัตถุประสงค์ทั้งข้อ 1 และ 2 สรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร

1. ด้านความไม่รู้ภาษา	
ปัญหา ร้อยละ 84	**แนวทางการแก้ไขปัญหา**
1.จำวิธีการสะกดไม่ได้ ร้อยละ 48	1.อาจารย์ผู้สอนเพิ่มการทำแบบฝึกหัดการสะกดคำ
2.การออกเสียงไม่ชัดเจนและไม่ถูกต้อง ร้อยละ 28	2.การจัดให้มีเพื่อนสนิทชาวไทยคอยแนะนำการออกเสียง
3.การรู้คำศัพท์ไม่มากพอทำให้ไม่เข้าใจ ร้อยละ 12	3.การพกพาพจนานุกรม หรือ electronic-dictionary
4.ความสับสนในการใช้สรรพนาม ร้อยละ 12	4.การฝึกสังเกตบริบทผู้พูดและเปรียบเทียบกับคำสรรพนามที่เคยเรียนรู้
2. ด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรม	
ปัญหา ร้อยละ 88	**แนวทางการแก้ไขปัญหา**
1. การไม่ทราบถึงระเบียบการแต่งกายของนักศึกษาตามระเบียบของมหาวิทยาลัย ร้อยละ 40	1. การซื้อชุดนักศึกษาและแต่งกายตามระเบียบของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
2. การไม่เข้าใจวัฒนธรรมเกี่ยวกับเวลาและการนัดหมายของชาวไทย ร้อยละ 36	2. อาจารย์ผู้ควบคุมอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวการนัดหมายกับคนไทย
3. การไม่เข้าใจวัฒนธรรมการไหว้ที่เหมาะสม ร้อยละ 24	3. อาจารย์ผู้ควบคุมอธิบายเพิ่มเติมวัฒนธรรมการไหว้
3.ด้านสภาพแวดล้อม	
ปัญหา ร้อยละ 100	**แนวทางการแก้ไขปัญหา**
1.ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในระยะแรก ร้อยละ 100	1.นักศึกษาชาวไทยเข้ามาช่วย เช่น การชวนไปตลาด เล่นกีฬา อ่านหนังสือ เพื่อช่วยให้นักศึกษาจีนปรับตัวได้ดีขึ้น

จากตารางที่ 1 วิเคราะห์สรุปได้ว่า ประเด็นปัญหาที่สำคัญและเกิดกับทุกคน คือร้อยละ 100 ได้แก่ ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทุกคนมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ปัญหาด้านการไม่เข้าใจวัฒนธรรม มีปัญหาร้อยละ 88 และน้อยที่สุดคือ ปัญหาด้านความไม่รู้ภาษา มีร้อยละ 84

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องโครงการการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปและอภิปรายผล ดังนี้

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Gudykunst and Kim (2003) กล่าวว่า อุปสรรคและปัญหาในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้แก่ ด้านความรู้และความคิด การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้กัน วิธีคิด ด้านทัศนคติและความรู้สึก ด้านพฤติกรรม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยงานวิจัยของ อัลณิกา สายน้ำเย็น (2563) ศึกษางานวิจัยเรื่อง ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนยังประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการใช้ภาษาและวัฒนธรรม ปัญหาด้านทัศนคติความรู้สึก ซึ่งแบ่งเป็นการรับรู้ที่ขาดประสิทธิภาพ และทัศนคติที่เป็นอุปสรรค ปัญหาด้านพฤติกรรม

จากการนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยนระยะสั้น มหาวิทยาลัยครุศาสตร์ไหหลำกับมหาวิทยาลัยศิลปากร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ มัญชรี โชติรสฐิติ (2556) กล่าวว่า แนวทางการแก้ไขและวิธีการปรับตัวเป็นเรื่องที่เกิดจากการที่คนพยายามเปลี่ยนแบบแผนในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่ตนเองไป ทั้งนี้ระยะเวลาก็เป็นสิ่งหนึ่งมีผลอย่างมากที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชราภา เอื้ออมรวนิช (2559) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและแนวทางการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติกับนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า เมื่อเกิดปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม อาจารย์ต่างชาติจะมีแนวทางในการปรับตัวที่หลากหลาย ทั้งสภาพแวดล้อม สื่อ ภาษา โดยเพื่อนร่วมงานมีส่วนช่วยสำคัญให้อาจารย์ชาวต่างชาติสามารถปรับตัวได้ง่ายขึ้น ทั้งมิติด้านภาษาและวัฒนธรรม มีส่วนช่วยให้อาจารย์ต่างชาติสามารถประสบผลสำเร็จในการสื่อสารร่วมกับนักศึกษาไทยได้

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้พบว่า ประเด็นปัญหาที่โดดเด่นที่สุดที่ผู้รับผิดชอบโครงการควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเพื่อที่จะช่วยให้นักศึกษาอยู่ในสถานการณ์แลกเปลี่ยนได้อย่างมีความสุขเป็นอันดับแรก คือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เพราะเมื่อพวกเข้าถูกเปลี่ยนจากสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยอย่างหนึ่งมาเป็นสภาพแวดล้อมที่แตกต่างอีกอย่างหนึ่งนั้นทำให้เกิดความสงสัยและการปรับตัวขนานใหญ่ อาจารย์ผู้ควบคุมจึงมีส่วนอย่างยิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวนี้โดยเร็ว ส่วนปัญหารองลงไปคือ การไม่เข้าใจวัฒนธรรม และความไม่รู้ไม่เข้าใจภาษาปลายทางเป็นเรื่องรองลงมาที่อาจจะทอดเวลาออกไปได้บ้างเล็กน้อยเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่นต่อไป

ข้อเสอนแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ผู้อ่านและผู้สนใจสามารถนำวิธีการตามที่ได้เสนอแนะมานี้ไปประยุกต์ใช้กับโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยพิจารณาข้อมูลรายละเอียดของโครงการเป็นสำคัญ

2) ควรศึกษาวิจัยปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในบริบทอื่น ๆ รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเพื่อให้องค์ความรู้ด้านนี้กว้างไกลและก้าวไปสู่การพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

พัชราภา เอื้ออมรวนิช. (2559). การศึกษาปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและแนวทางการปรับตัวของอาจารย์ต่างชาติกับนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 10(2), 78-92.

พระมหาประสิทธิ์ แก้วศรี. (2563). การปรับตัวของนักเรียนไทยในสังคมพหุวัฒนธรรม:กรณีศึกษานักเรียนไทยในดาร์จีลิง ประเทศอินเดีย. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(11), 33-44.

มัญชรี โชติรสฐิติ. (2556). การปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนไทยในต่างประเทศ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุนทรียา ไชยปัญหา. (2561). การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

อัลณิกา สายน้ำเย็น. (2563). ปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการปรับตัวของนักศึกษาแลกเปลี่ยนยังประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. วารสาร TNI บริหารธุรกิจและภาษา, 8(2), 32-47.

Duan Lina. (2563). Study on the Thai curriculum design under the training mode of “Major + General Thai”. A Comparative Study of Cultural Innovation, 4(25), 82-84.

Fang Fang. (2562). Reflections on the training model of Thai professionals in the context of the Belt and Road Initiative - Take Red River College as an example. Tourism Today, 1(7), 223-226.

Gudykunst, W. B. , & Kim, Y. Y. (2003). Communicating with strangers: An approach to interculrural communication (4th ed.). New York: McGraw-Hill.

เสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคม

Khun Chang Khun Phaen literature: The transformation of Thai literature into Thai contemporary songs that reflect societal perspectives

ธิดา เอ่งฉ้วน[1*] และจตุพร เพชรบูรณ์[2]

Thida Eangchoun[1*] and Chatuporn Petchaboon[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

[2] ดร., อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[2] Dr., Department of Society, Culture, and Human Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** 6511120002@email.psu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยที่มีการเล่าเรื่องสะท้อนมุมมองจากสังคม โดยปรับจากแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา รวบรวมข้อมูลบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนที่เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2483-2564 จำนวนทั้งหมด 8 บทเพลง โดยจำแนกบทเพลงไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีขุนช้างขุนแผนเป็น 2 กลุ่ม คือ บทเพลงไทยยุคสมัยเก่า (พ.ศ. 2483-2506) สามารถจำแนกประเด็นคือ การกล่าวถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ผ่านบทเพลง พบจำนวน 3 บทเพลง และบทเพลงไทยยุคสมัยใหม่ (พ.ศ. 2559-2564) จำแนกประเด็นคือ การใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง พบจำนวน 5 บทเพลง ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนได้มีการนำมาแปรเปลี่ยนเป็นบทเพลงอันสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางบริบทสังคมอย่างชัดเจน ความเด่นชัดของการกล่าวถึงตัวละคร “วันทอง” จากการโดนประณามในตัวบทวรรณคดีที่ส่งผลต่อความคิดของคนในสังคมที่มองว่าเป็นผู้หญิงหลายใจ และความเด่นชัดของการกล่าวเสียงพูด ความรู้สึกของตัวละครที่ไม่ปรากฏในตัวบทวรรณคดี ซึ่งพบในบทเพลงไทยสมัยใหม่ สะท้อนให้เห็นผู้คนสามารถแสดงออก มีอิสระทางความคิดมากขึ้น จึงได้มีการขยายมุมมองความคิด อารมณ์ของตัวละครออกมาได้

คำสำคัญ: ขุนช้างขุนแผน, วรรณคดี, บทเพลงไทย, การแปรรูปวรรณกรรม

Abstract

The objective of this research article is to study the transformation of literature into Thai songs that reflect societal perspectives, based on the concept of literary

transformation by Jakraphan Duangpatra. Data on songs that contain content related to Khun Chang Khun Phaen literature, published between the years 1940-2021, were collected. A total of 8 songs were categorized into two groups: old-era Thai songs (1940-1963) and new-era Thai songs (2016-2021). The former group contains 3 songs that use characters to evoke emotions through the lyrics, while the latter group contains 5 songs that use characters in the lyrics to tell stories. The results show that the transformation of Khun Chang Khun Phaen literature into Thai songs in the present day has brought about a new and different presentation style, particularly in the important aspect of presenting contemporary Thai songs, where the emotions of the main characters, such as Wanthong, Khun Chang, and Khun Phaen, are emphasized, which were not presented in the original literature. In particular, new-era Thai songs provide an opportunity for Wanthong to express herself through the lyrics. These groups of songs reflect the increasing expression and freedom of people's thoughts in the present day, thus allowing for a broader range of perspectives and emotions to be portrayed through the characters.
Keywords: Khun Chang, Khun Phaen, literature, Thai songs, literary transformation

บทนำ

วรรณคดีเป็นเรื่องราวที่คนไทยรับรู้หรือเรียนรู้ผ่านการศึกษาหรือสังคมมาตั้งแต่เด็ก หลายเรื่องได้มีการนำมาสร้างสรรค์อย่างหลากหลายทั้งในรูปแบบของละคร ภาพยนตร์ การ์ตูน สิ่งพิมพ์ หรือแม้แต่บทเพลง ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยงกลับมาหาตัวบทวรรณคดีดั้งเดิมทั้งสิ้น (วรางคณา ปัญญามี, 2559) การนำวรรณคดีมาสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ อยู่เสมอเช่นนี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วรรณคดีไทยยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนในยุคสมัยปัจจุบันมากกว่าการเป็นเพียงมรดกของชาติที่รอการเลือนหายไปตามกาลเวลา วรรณคดีเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผนเป็นวรรณคดีเรื่องหนึ่งที่มีการนำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการแปรเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอจากวรรณคดีเป็นสื่อในรูปแบบอื่น ได้แก่ นวนิยาย บทละคร ลิเก ภาพยนตร์ การ์ตูน แม้กระทั่งบทเพลง (ณรงศักดิ์ สอนใจ, 2545)

นอกจากนี้วรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนปรากฏในแบบเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2551) ของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในตอน ขุนช้างถวายฎีกา การกำหนดให้เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผนเป็นส่วนหนึ่งของแบบเรียนในระดับมัธยมศึกษาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้คนที่ผ่านระบบการศึกษาของไทยรู้จักและรับรู้เรื่องขุนช้างขุนแผนในวงกว้าง

บทเพลง คือ บทประพันธ์ชนิดหนึ่งที่มีไว้ใช้ขับร้องหรือบรรเลง ใช้บอกเล่าเรื่องราว อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ (ชวัลรัตน์ วุฒิกร และคณะ, 2562) นับเป็นสื่อบันเทิงที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาอย่างยาวนานและมีความใกล้ชิดต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก นอกจากมอบความบันเทิงแล้วบทเพลงยังเป็นสื่อสะท้อนชีวิต ความเป็นไปของสังคมได้อย่างดี บทเพลงมีการนำเรื่องราวจากวรรณคดีมาถ่ายทอดดัดแปลงอาจเป็นเพราะเนื้อหาในวรรณคดีน่าสนใจและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนยุคปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญและยังคงหยิบยกเรื่องราวและตัวละครมาแต่งเนื้อร้องให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมมากขึ้น

เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผนเป็นที่รู้จักแพร่หลายเป็นวงกว้างในสังคมไทย น่าสนใจว่ามีเพลงลูกกรุงรวมถึงเพลงไทยร่วมสมัยหลายเพลงที่หยิบยกเอาวรรณคดีเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผนเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์บทเพลง จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่ามีเพลงลูกกรุง จำนวน 3 เพลง ได้แก่ 1) บทเพลงพลายแก้ว นางพิม 2) บทเพลงศรีมาลา 3) บทเพลงนางใจ และเพลงไทยร่วมสมัยจำนวน 5 เพลง ได้แก่ 1) บทเพลงอาญาสองใจ 2) บทเพลงขุนช้างฮ้างฮัก 3) บทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) 4) บทเพลงสองใจ ฉบับประกอบละครโทรทัศน์ เรื่องวันทอง และ 5) บทเพลงสองใจ ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) น่าสนใจว่าเพลงลูกกรุงและเพลงไทยร่วมสมัยข้างต้นหากนำแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2563) มาศึกษา เมื่อพิจารณาตัวบทร่วมกับการจำแนกตามยุคสมัยที่ผลิตบทเพลงจะสะท้อนมุมมองจากสังคมที่มีการเปลี่ยนทางทั้งในบริบททางสังคม และมุมมองความคิดของคนแต่ละยุคสมัยผ่านบทเพลงไทยที่มีความเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการแปรเปลี่ยนวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่มีการเล่าเรื่องสะท้อนมุมมองจากสังคม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาการแปรเปลี่ยนวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคมโดยนำแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2563) กล่าวไว้ว่า การแปรรูปวรรณกรรม คือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอของวรรณกรรมจากรูปแบบเดิมให้มีความแปลกใหม่และมีความแตกต่างไปจากเดิม เช่น การแปรรูปวรรณกรรมสู่บทละครและภาพยนตร์ การแปรรูปนิทานสู่การแสดงเพลงพื้นบ้าน หรือการแปรรูปวรรณกรรมเพื่อการอ่านสู่การแสดงละคร เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาเป็นแนวทางศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยทั้งเพลงลูกกรุงและเพลงไทยร่วมสมัยที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเสภาขุนช้างขุนแผนว่ามีการแปรเปลี่ยนในลักษณะใด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์เสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคมมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูลบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน เผยแพร่บนเว็บไซต์ยูทูบ (www.youtube.com) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 8 บทเพลง ได้แก่ 1) บทเพลงพลายแก้ว นางพิม (ประมาณ พ.ศ. 2483) 2) บทเพลงศรีมาลา (พ.ศ. 2501) 3) บทเพลงนางใจ (พ.ศ. 2506) 4) บทเพลงอาญาสองใจ (พ.ศ. 2559) 5) บทเพลงขุนช้างฮ้างฮัก (พ.ศ. 2559) 6) บทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) (พ.ศ. 2562) 7) บทเพลงสองใจ ฉบับประกอบละครโทรทัศน์ เรื่องวันทอง (พ.ศ. 2564) และ 8) บทเพลงสองใจ ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) (พ.ศ. 2564)

2. จำแนกกลุ่มการวิเคราะห์บทเพลงไทยร่วมสมัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) บทเพลงไทยยุคสมัยเก่า (พ.ศ. 2483-2506) และ 2) บทเพลงไทยยุคสมัยใหม่

(พ.ศ. 2559-2564) อ่านตัวบทวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนอย่างละเอียด อ่านตัวบทเพลงข้างต้นอย่างละเอียด พิจารณาจากตัวบท วิเคราะห์เนื้อหาของการเล่าเรื่องที่สะท้อนมุมมองจากสังคมผ่านบทเพลงไทย

3. นำแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2563) มาเป็นแนวทางการวิเคราะห์ และสรุปนำเสนอผลการวิจัยแบบวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์เสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนกระทำโดยนำแนวคิดการแปรรูปวรรณกรรมของ จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา (2563) จำนวนทั้งสิ้น 8 บทเพลง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) บทเพลงไทยยุคสมัยเก่า (พ.ศ. 2483-2506) จำแนกประเด็นย่อยได้ 1 กลุ่ม คือ การกล่าวถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ผ่านบทเพลง และ 2) บทเพลงไทยยุคสมัยใหม่ (พ.ศ. 2559-2564) จำแนกประเด็นย่อยได้ 1 กลุ่ม คือ การใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. บทเพลงไทยยุคสมัยเก่า (พ.ศ. 2483 - 2506) เป็นบทเพลงที่ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกและเนื้อเพลง มีความละเอียดอ่อนทางด้านภาษา มีความละเอียดลออและประณีตในด้านการใช้ภาษาของเนื้อเพลง โดยบทเพลงไทยยุคสมัยเก่าจัดอยู่ในประเภทของเพลงลูกกรุง พบจำนวน 3 บทเพลง ได้แก่ 1) บทเพลงพลายแก้ว นางพิม 2) บทเพลงศรีมาลา และ 3) บทเพลงนางใจ จำแนกประเด็นย่อยได้ 1 กลุ่ม คือ การกล่าวถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ผ่านบทเพลง ดังนี้

1.1 การกล่าวถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ผ่านบทเพลง เป็นการนำชื่อของตัวละครหรือเรื่องราวของตัวละครที่มีลักษณะเด่นเป็นที่จดจำภายในเรื่องมาเปรียบเปรย ดังที่ปรากฏใน 3 บทเพลงข้างต้น เช่น ตัวละครนางวันทอง ตัวละครขุนแผน ตัวละครนางศรีมาลา เพื่อเสริมให้เกิดอรรถรสของอารมณ์ผ่านบทเพลง โดยไม่ปรากฏเหตุการณ์ตามเนื้อเรื่องของวรรณคดีอย่างชัดเจน ดังนี้

1.1.1 บทเพลงพลายแก้ว นางพิม เป็นบทเพลงที่ปรากฏในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2483 ขับร้องโดย วินัย จุลละบุษปะ และชวลี ช่วงวิทย์ จากวงดนตรีสุนทราภรณ์ มีการใช้ตัวละครหลักผ่านเนื้อหาในบทเพลงโดยตัวละครชาย คือ “พลายแก้ว” และตัวละครหญิง คือ “นางพิม” หรือ “พิมพิลาไลย” เพลงนี้เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน มีการร้องโต้ตอบระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ให้ฝ่ายชายเป็นพลายแก้วและฝ่ายหญิงเป็นนางพิม โดยพลายแก้วพูดจาเกี้ยวพาราสีนางพิม ลีลาเพลงมีการโต้ตอบแสดงถึงความหยอกเย้าเพื่อเสริมอารมณ์ในบทเพลง ดังตัวอย่างเนื้อร้องบางช่วงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ญ.	น่าขำจริงเอย	แทบเจอก็ทำเพ้อพร่ำ
	มาร้องมารำ	มาย้ำไม่วาย พลายแก้วอะไร
ช.	แก้วแผนฤทธี	พี่ปองแม่พิมพ์พิไล
ญ.	ยังไม่เชื่อใจ	แก้วของใคร ๆ เสียใจไม่ปอง
ช.	โอ้แม่พิมทอง	เชิญน้องปรานี เห็นใจพี่เอย

จากตัวอย่างที่ 1 เพลงรำวงพลายแก้วนางพิม เป็นเพลงที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน มีการโต้ตอบของนักร้องหญิง-นักร้องชาย เนื้อเพลงสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงออกหยอกเย้ากันระหว่างหนุ่มสาว สื่อถึงอารมณ์ที่กำลังเกี้ยวพาราสีกันโดยไม่มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ใด ๆ ในวรรณคดี

เพียงหยิบยกเอาชื่อตัวละครคือพลายแก้วและนางพิมมาใช้ จากคำร้องข้างต้น มีการหลากคำเมื่อพูดถึงพลายแก้ว โดยใช้คำว่า “พลายแก้ว” “แก้วแผนฤทธี” พลายแก้วเป็นชื่อเดิมที่บิดามารดาตั้งให้ ในขณะที่แก้วแผนฤทธี ผู้ประพันธ์นำมาจากชื่อเดิมส่วนหนึ่งคือ “แก้ว” นำมาจากยศที่ได้รับพระราชทานเมื่อครั้งกลับจากศึกให้เป็นขุนแผน นำคำว่า “แผน” มาใช้ ส่วนคำ “ฤทธี” สื่อเป็นนัยว่า ผู้ประพันธ์คำร้อง ทราบว่าพลายแก้วหรือขุนแผนเป็นผู้ที่มีฤทธิ์ เป็นผู้มีวิชาอาคม ส่วนคำเรียกนางพิมในบทประพันธ์ เรียกว่า “แม่พิมพ์พิไล” และ “แม่พิมทอง” พิไลมีความหมายว่างาม พิมทอง มีนัยยะว่านางเป็นหญิงที่สูงค่าดุจทอง จากเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการเกี้ยวพาราสี ฝ่ายชายเป็นผู้ที่ออกปากเกี้ยวผู้หญิง ฝ่ายหญิงก็ป้องปัดไม่รับรักจากชาย เนื้อหาในบทเพลงสะท้อนให้เห็นว่ามีการหยิบยกตัวละครของ “พลายแก้ว” มีลักษณะเป็นชายรูปงาม มีอุปนิสัยที่ช่างพูดโปรยเสน่ห์แก่หญิงสาวอย่างเปิดเผย และตัวละคร “นางพิม” มีลักษณะเป็นหญิงสาวที่มีความงาม มีอุปนิสัยที่มีกิริยาเรียบร้อย ไม่กล้าเผยความในใจอย่างลึกซึ้งแก่เพศตรงข้าม แสดงให้เห็นว่าช่วงยุคสมัยก่อนผู้หญิงไม่กล้าเผยความรู้สึกภายในใจให้ผู้ชายรับรู้ก่อน มีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่สามารถพูดหรือเผยความในใจออกมาได้ ซึ่งแตกต่างกับยุคสมัยใหม่ที่ทุกเพศไม่ว่าจะเพศหญิงหรือเพศชายทุกคนต่างมีความเท่าเทียมสามารถแสดงออกทางความคิดหรือเปิดเผยความในใจอย่างตรงไปตรงมาอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนี้การใช้ถ้อยคำภาษาที่มีแสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อน ความประณีต บ่งบอกถึงยุคสมัยของบทเพลง เช่นคำว่า “ปอง” “เพ้อพร่ำ” และ “ปรานี” เป็นต้น เนื่องจากมีรูปภาษาที่ประณีต ใช้คำที่สละสลวย และมีความหมายอย่างไม่ตรงไปตรงมา

1.1.2 บทเพลงศรีมาลา เป็นบทเพลงที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2501 ขับร้องโดย สุเทพ วงศ์กำแหง มีการใช้ตัวละครผ่านเนื้อหาในบทเพลงคือ “ศรีมาลา” โดยในวรรณคดีขุนช้างขุนแผนนางศรีมาลาเป็นลูกสาวของพระพิจิตร ต่อมาได้หมั้นหมายกับจมื่นไวยวรนาถหรือพลายงามซึ่งเป็นลูกชายของขุนแผน เป็นการหยิบตัวละครศรีมาลาเพื่อเปรียบให้เห็นถึงความงาม และคุณสมบัติที่ดีของผู้หญิงในสมัยก่อน ดังตัวอย่างเนื้อร้องบางช่วงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 2

งามแท้นงพะงา	โอ้ศรีมาลายอดหญิงของพี่
ไม่เพียงงามเหมือนเทพเทพี	หรือมีจริตอย่างหญิงทั่วไป
แม่งามเพียบพร้อม	นอบน้อมและมีน้ำใจ
ซื่อตรงรักเดียวเรื่อยไป	หาที่ไหนยอดหญิงเช่นนี้

จากตัวอย่างที่ 2 เนื้อเพลงมีการกล่าวถึงตัวละครคือ “ศรีมาลา” ที่ไม่ได้บอกถึงเรื่องราวในวรรณคดีอย่างชัดเจน แต่มีการเปรียบเปรยผ่านบทเพลงถึงคุณสมบัติของผู้หญิงที่ดีซึ่งเป็นการตีกรอบและให้คุณค่าของความเป็นผู้หญิงที่ต้องมาพร้อมกับความงาม การปฏิบัติตัวที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง มีความอ่อนน้อมทั้งการประพฤติทางกายและวาจา สะท้อนให้เห็นถึงสังคมสมัยเก่าผู้หญิงต้องอยู่ในกรอบประเพณีเสมอและให้คุณค่าของผู้หญิงพร้อมกับกำหนดคุณสมบัติอย่างชัดเจนดังที่กล่าวมาซึ่งเป็นการจำกัดมุมมองให้เห็นว่าการจะเป็นผู้หญิงที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะแบบนี้

นอกจากนี้การใช้ถ้อยคำภาษาแสดงถึงความประณีตสามารถบ่งบอกถึงยุคสมัยของบทเพลง เช่นคำว่า “ยอดหญิง” “เทพเทพี” และ “เพียบพร้อม” เป็นต้น เนื่องจากมีรูปภาษาที่ประณีต ใช้คำที่สละสลวย และมีความหมายอย่างไม่ตรงไปตรงมา

1.1.3 บทเพลงนางใจ เป็นบทเพลงที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2506 ขับร้องโดย สุเทพ วงศ์กำแหง มีการใช้ตัวละครหลักผ่านเนื้อหาในบทเพลงคือ “วันทอง” เป็นการหยิบยกตัวละครวันทองโดยเป็นที่รับรู้และถูกประณามตามเนื้อเรื่องจากวรรณคดีว่าเป็นผู้หญิง “สองใจ” เพื่อเสริมอารมณ์ในบทเพลง ดังตัวอย่างเนื้อร้องต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3

เธอเป็นนางพิมพ์ของใครมาก่อน	คนทั่วทั้งนครเขาก็รู้ทั่วไป
ฉันรักเธอไม่เคยคิดแคลงแหนงใจ	รักเธอตลอดไปเทิดไว้อยู่เหนือชีวา
จะเป็นวันทองของใครก็ช่าง	เธอย่อมเหนือร้อยนางฉันเคยคิดใฝ่หา
แม้ทุกคนประณามหยามเธอเรื่อยมา	ฉันเองยังศรัทธารักเธอนั้นเป็นอาจิณ
จงเพ่งดูดวงใจแห่งฉัน	จะเห็นในนั้นเจิ่งนองล้วนกระแสสินธุ์
กระแสธารใจฉันมีให้อาบมีให้ดื่มกิน	มีให้ล้างมลทินที่เคยเปื้อนเรือนกาย
มาเป็นนางใจของฉันดีกว่า	ลืมเรื่องแล้วแล้วมาลบมันเสียให้หาย
ฉันรักเธอแน่นอนไม่มีวันหน่าย	แม้เธอจะผ่านชายร้อยชายฉันยังรักเธอ

จากตัวอย่างที่ 3 เนื้อเพลงมีการกล่าวถึงตัวละคร “วันทอง” ที่ไม่ได้บอกถึงเรื่องราวในวรรณคดีอย่างชัดเจน บทเพลงนี้เป็นการเปรียบเปรยถึงผู้หญิงที่ผ่านการแต่งงานมาแล้ว ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงความรู้สึกของตัวละครแต่เป็นการหยิบภาพตัวแทนของตัวละครวันทองเพื่อสื่อถึงอารมณ์ผ่านบทเพลงที่ผู้ชายแสดงความเห็นอกเห็นใจ สะท้อนมุมมองความรักอย่างแท้จริงที่มีต่อผู้หญิง มอบความรักความห่วงใย การไม่รังเกียจแม้ว่าจะเคยผ่านเรื่องราวในอดีตมาเช่นไร ดังเนื้อเพลงบางช่วงเช่น “ฉันรักเธอไม่เคยคิดแคลงแหนงใจ รักเธอตลอดไปเทิดไว้อยู่เหนือชีวา” หรือ “แม้ทุกคนประณามหยามเธอเรื่อยมา ฉันเองยังศรัทธารักเธอนั้นเป็นอาจิณ” ซึ่งในสังคมสมัยก่อนยังไม่เปิดกว้างเกี่ยวกับการผ่านการแต่งงานมาแล้วของผู้หญิง บทเพลงนี้จึงสะท้อนความคิดที่ทันสมัยเมื่อเทียบกับปีของการเผยแพร่บทเพลง คือ พ.ศ. 2506 นอกจากนี้การใช้ถ้อยคำภาษาแสดงถึงความประณีตสามารถบ่งบอกถึงยุคสมัยของบทเพลง เช่นคำว่า “อาจิณ” “กระแสสินธุ์” และ “เหนือชีวา” เป็นต้น เนื่องจากมีรูปภาษาที่ประณีต การใช้คำที่สละสลวย และมีความหมายอย่างไม่ตรงไปตรงมา

2. บทเพลงไทยยุคสมัยใหม่ (พ.ศ. 2559 - 2564) เป็นบทเพลงที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตกโดยได้รับความนิยมเป็นอย่างแพร่หลาย ซึ่งบทเพลงไทยยุคสมัยใหม่จัดอยู่ประเภทของเพลงไทยป็อป (T-Pop) หรือเพลงสตริง รวมไปถึงเพลงประเภทเพลงร็อคไทย เพลงแรป และเพลงป็อป ซึ่งภาษาของบทเพลงมีความตรงไปตรงมา บางเพลงมีทำนองหรือจังหวะที่แปลกใหม่ พบจำนวน 5 บทเพลง ได้แก่ 1) บทเพลงอาญาสองใจ 2) บทเพลงขุนช้างฮ้างฮัก 3) บทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) 4) บทเพลงสองใจ ฉบับประกอบละครโทรทัศน์ เรื่องวันทอง และ 5) บทเพลงสองใจ ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) จำแนกประเด็นย่อยได้ 1 กลุ่ม คือ การใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง ดังนี้

2.1 การใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง เป็นการถ่ายทอดอารมณ์ของตัวละครออกมาผ่านตัวผู้เล่าซึ่งคือ ผู้ขับร้อง ที่แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกที่เป็นการขยายมุมมองความคิดหรือเสียงของตัวละครที่อยากจะบอกกล่าวอารมณ์หรือเรื่องราวบางอย่างผ่านจินตนาการของผู้เล่าจากตัวละครหลักคือ ขุนแผน ขุนช้าง และวันทอง ซึ่งมีความแตกต่างจากตัวบทวรรณคดีที่เป็นการเล่าเรื่องราว

เพียงอย่างเดียวแต่ไม่ปรากฏความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร โดยเสียงพูดบางเสียงที่แสดงผ่านมุมมองของตัวละครสามารถสะท้อนสังคมในยุคสมัยใหม่ ดังนี้

2.2.1 บทเพลงอาญาสองใจ เป็นบทเพลงที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2559 ขับร้องโดย มินตรา น่านเจ้า มีการใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง คือ “วันทอง” เป็นการหยิบยกตัวละครเพื่อแสดงให้ถึงมุมมองจากเสียงของวันทอง ดังตัวอย่างเนื้อร้องบางช่วงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

หนึ่งใจก็รัก ขุนแผนพี่คือที่หนึ่ง
อุบายก่อนนั้นเคยฉุดรั้งยื้อฉันเอาไว้
เคียงข้างกายมีใครหลายคน
เคยนึกถึงหัวใจฉันบ้างไหม
เป็นหญิงแค่ใคร่อุ่นอิงหนึ่งรัก
สูญเสียความเป็นตัวตน

ขุนช้างก็ซึ้ง คอยดูแลไม่เคยจากไป
ขุนแผนก็แสนหลายใจ
เคยมองเห็นคุณค่ากันบ้างไหม
ยื้อแย่งกันไปฉุดกายฉันเหมือนไม่ใช่คน
ยากนักไม่ได้ดั่งใจสักหน
ต้องทนอีกนานเท่าไร

จากตัวอย่างที่ 4 เนื้อเพลงมีการบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร “วันทอง” ที่วรรณคดีไม่ได้กล่าวถึง โดยเนื้อเรื่องจากวรรณคดีที่มีเหตุการณ์ของตัวละครวันทองโดนประหารชีวิตเนื่องจากไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะใช้ชีวิตอยู่กับขุนแผนหรือขุนช้าง เหตุการณ์นี้ทำให้ตัวละครวันทองเป็นภาพแทนที่คนในสังคมไทยมองว่าเป็นนางวันทองสองใจ

นอกจากนี้จากตัวอย่างที่ 4 สะท้อนถึงความในใจของนางวันทองที่ภายในใจของนางก็รักขุนแผนและรักขุนช้างเพียงแต่ไม่เคยมีใครมองเห็นความรักของนางเลย ซึ่งการที่นางวันทองถูกช่วงชิงไปมาระหว่างขุนแผนและขุนช้างโดยไม่มีใครได้ถามถึงหัวใจทีแท้จริงของนางวันทองเลย อีกทั้งยังไม่เคยล่วงรู้ความรู้สึกนี้ของนางวันทอง

อย่างไรก็ตามบทเพลงนี้ได้สะท้อนเสียงพูดและความรู้สึกแทนใจของวันทองที่ถ่ายทอดผ่านคนในยุคสมัยใหม่เพื่อสะท้อนถึงความรู้สึกที่อัดอั้นไม่เคยเปล่งเสียงออกมาของตัวละครวันทอง โดยบอกกล่าวว่าเรื่องบางเรื่องเหตุการณ์บางอย่างหากไม่ได้ประสบพบเจอเองจะไม่มีทางรู้เลยว่าคนที่เจอเหตุการณ์เหล่านี้จะรู้สึกอย่างไร ซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลของตนเองเฉกเช่นนางวันทองที่มีเหตุผลในการเลือกใครไม่ได้เช่นกัน ซึ่งบทเพลงนี้ผู้เล่าขยายมุมมองและจินตนาการออกมาอย่างเห็นอกเห็นใจและมีความเข้าใจสถานการณ์ที่นางวันทองประสบอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่ปรากฏในตัวบทวรรณคดีหากมาจากการตีความของผู้ประพันธ์และผู้ขับร้องซึ่งเป็นบุคคลเดียวกัน

2.2.2 บทเพลงขุนช้างฮ้างฮัก เป็นบทเพลงที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2559 ขับร้องโดย บอย พนมไพร หรือ เทอดเกียรติ น้อยมาลา มีการใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง คือ “ขุนช้าง” เป็นการหยิบยกตัวละครเพื่อแสดงให้มุมมองของตัวละครขุนช้าง โดยเพลงนี้มีลักษณะเด่นคือการขับร้องที่ใช้ภาษาอีสาน ดังตัวอย่างเนื้อร้องต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 5

ถ้าสิเปรียบชีวิตของอ้ายกะซำขุนช้าง
กะบ่คือขุนแผนคนหล่อ
ถ้าถามถึงความฮักจริงได้ครึ่งอ้ายอยู่บ่
อ้ายน้ำตาไหลยามถึก

มีแต่โตกับใจฮ้างฮ้างที่มันฮักจริง
คนที่บ่พอสะหล่อเรื่องผู้หญิง
ขุนช้างจังอ้ายกะมีหัวใจ
เจ้าถิ่มลงคลอง

ขุนช้างบ่เคยนอกใจวันทอง แล้วขุนแผนของน้องเฮ็ดได้คืออ้ายอยู่บ่

จากตัวอย่างที่ 5 เนื้อเพลงมีการบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เล่าผ่านตัวละคร “ขุนช้าง” ที่เนื้อเรื่องในวรรณคดีไม่ได้กล่าวถึง เป็นการหยิบยกคุณสมบัติเด่นของขุนช้างคือ การรักเดียวใจเดียว ปรากฏในเนื้อเพลงเช่น “ขุนช้างบ่เคยนอกใจวันทอง” และหยิบยกจุดด้อยของตัวละครขุนช้างในเรื่องรูปลักษณ์ภายนอก ปรากฏในเนื้อเพลงเช่น “กะบ่คือขุนแผนคนหล่อ คนที่บ่พอสะหล่อเรื่องผู้หญิง” มาเปรียบเทียบกับชีวิตของตนเอง กล่าวคือผู้เล่าซึ่งคือ ผู้ขับร้อง ได้ถ่ายทอดอารมณ์ที่ตัดพ้อและน้อยใจผ่านบทเพลง นอกจากนี้คุณสมบัติและลักษณะเด่นของตัวละครขุนช้างที่มีความซื่อสัตย์ รักเดียวใจเดียว สะท้อนให้เห็นถึงความคิดของผู้คนในยุคสมัยใหม่ที่มีมุมมองว่าการซื่อสัตย์ต่อคนรักเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสำคัญและการมากรักหรือมีคู่หลายคนเฉกเช่นสมัยก่อนนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้เสภาขุนช้างขุนแผนที่มีเนื้อเรื่องปรากฏในภาคกลางแต่บทเพลงนี้มีลักษณะเด่นเนื่องจากปรากฏเนื้อร้องเป็นภาษาอีสานสะท้อนให้เห็นว่าเสภาขุนช้างขุนแผนมีความแพร่หลาย เช่น ปรากฏในแบบเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2551) จึงทำให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เห็นได้จากการประพันธ์คำร้องเป็นภาษาไทยถิ่นอีสานในเพลงขุนช้างฮ้างฮัก ที่สะท้อนความในใจของขุนช้างที่น้อยใจว่าตนได้รับความรักจากนางวันทอง

2.2.3 บทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) เป็นบทเพลงที่ปรากฏในปี พ.ศ. 2562 ขับร้องโดย เพิ่มพูน มิตรประเสริฐพร และนครินทร์ จรูญวิทยา มีการใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง คือ “ขุนแผน” และ “ขุนช้าง” เป็นการหยิบยกตัวละครเพื่อแสดงให้มุมมองของตัวละครขุนแผน และตัวละครขุนช้าง โดยบทเพลงนี้สลับกันขับร้องเพื่อสื่อถึงเสียงของตัวละคร ดังตัวอย่างเนื้อร้องบางช่วงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 6 การใช้ตัวละคร “ขุนแผน” ในการเล่าเรื่อง

และนี่คือเสียงของขุนแผนที่ร้องถึงวันทอง เคยคิดว่าน้องเป็นรักแท้แต่ว่าดันปลอม
เมื่อใจน้องมันมีทั้งสองพี่ก็ต้องปล่อยมือ เพราะเหตุอันใดไฉนกันเล่าจึงต้องเป็นพี่ที่เจ็บ
หรือว่า คงเป็นเพราะบาป เพราะกรรม กำลังสำแดงฤทธิ์เดชหรือว่าเพราะพี่ไม่ได้มีเงินทอง

จากตัวอย่างที่ 6 เนื้อเพลงมีการบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกและเสียงของตัวละคร “ขุนแผน” ผ่านผู้เล่าซึ่งคือ ผู้ขับร้อง ที่เนื้อเรื่องในวรรณคดีไม่ได้กล่าวถึง ซึ่งตัวละครขุนแผนจะแสดงให้เห็นถึงมุมมองที่ตัวละครไม่เคยพูดความในใจออกมา โดยบทเพลงนี้เปล่งเสียงแทนตัวละครขุนแผนว่ารู้สึกน้อยใจที่ได้เห็นนางวันทองกับขุนช้างอยู่ด้วยกันและเกิดความไม่ไว้ใจในตัวของวันทองเช่นเดิม อีกตัวละครขุนแผนมีการตัดพ้อน้อยใจในตนเองที่ไม่มีฐานะร่ำรวยจึงทำให้วันทองไม่รักตนเองและเลือกที่จะไปอยู่กับขุนช้าง

ตัวอย่างที่ 7 การใช้ตัวละคร “ขุนช้าง” ในการเล่าเรื่อง

เคยคิดคำนึงว่าจะได้สมหวัง สักวันคงจะได้สวมแหวนกลับกลายเป็นน้องมาลวง
มาหลอกมาสวมเขา เพราะคนที่เจ้ารักมันคือไอ้ขุนแผน
แล้วเหตุอันใดจึงทิ้งรอยแผลให้ปวดฤทัย ทั้งที่เคยกอดหอมนอนอีนางวันทองสองใจ

จากตัวอย่างที่ 7 เนื้อเพลงมีการบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกและเสียงของตัวละคร “ขุนช้าง” ผ่านผู้เล่าซึ่งคือ ผู้ขับร้อง ที่เนื้อเรื่องวรรณคดีไม่ได้กล่าวถึง ซึ่งตัวละครขุนช้างมีการตัดพ้อและ

น้อยใจจะเห็นถึงมุมมองความรู้สึกเสียใจที่นางวันทองทั้งที่อยู่กับตนแต่จริง ๆ ขุนช้างก็รู้อยู่เต็มอกว่านางวันทองนั้นรักแต่ขุนแผนไม่เคยมีใจให้ขุนช้างแม้แต่น้อย

บทเพลงนี้สะท้อนการเล่ามุมมองความรู้สึกของตัวละครทั้งขุนแผนและขุนช้างที่เพิ่มเติมจากตัวบทวรรณคดีให้เห็นชัดเจนขึ้นเป็นมุมมองที่เกิดการจินตนาการผ่านตัวผู้เล่า สะท้อนให้เห็นว่าคนในสมัยใหม่อยู่ในบริบทสังคมที่เปิดกว้างสามารถเพิ่มเติมหรือแสดงความเห็นต่าง ๆ ที่ได้ตีความต่อตัวบทวรรณคดีได้ โดยเป็นการเปล่งเสียงของตัวละครที่รู้สึกอัดอั้น ต่างฝ่ายต่างตัดพ้อและน้อยใจ และยังสะท้อนให้เห็นว่าสุดท้ายไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนผ่านไปนานแค่ไหนตัวละครวันทองยังคงถูกหยิบยกและประณามว่าเป็นคนหลายใจเช่นเดิม

2.2.4 บทเพลงสองใจ ฉบับประกอบละครโทรทัศน์ เรื่องวันทอง เป็นบทเพลงที่ปรากฏในปี พ.ศ. 2564 ขับร้องโดย ดา เอ็นโดรฟิน หรือ ธนิดา ธรรมวิมล มีการใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง คือ “วันทอง” เป็นการหยิบยกตัวละครเพื่อแสดงให้มุมมองของตัวละครวันทองเพื่อสื่อถึงเสียงของผู้หญิงที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลง ดังตัวอย่างเนื้อร้องบางช่วงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8

แปลกที่คนหนึ่งคนรักฉันจนหมดใจ แต่ใจฉันไม่เคยมีเขา
คนอีกคนที่เอาแต่ทำให้ปวดร้าว แต่ใจเจ้ากรรมไม่เคยลืม
ใครจะอยากเป็นคนไม่ดี ผิดที่ใจไม่จำว่ามันไม่ควรรักใคร
เจ็บที่ใคร ๆ เขาก็มองว่าเราหลายใจ เกลียดตัวเองจริง ๆ ที่ฝืนหัวใจไม่ได้
ฉันยอมสองใจเพราะรักเธอ

จากตัวอย่างที่ 8 เนื้อเพลงมีการบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร “วันทอง” ผ่านผู้เล่าซึ่งคือ ผู้ขับร้อง ที่เนื้อเรื่องวรรณคดีไม่ได้กล่าวถึง ปรากฏเนื้อเพลงที่กล่าวถึงตัวละคร “ขุนช้าง” เช่น “แปลกที่คนหนึ่งคนรักฉันจนหมดใจ แต่ใจฉันไม่เคยมีเขา” และกล่าวถึงตัวละคร “ขุนแผน” เช่น “คนอีกคนที่เอาแต่ทำให้ปวดร้าว แต่ใจเจ้ากรรมไม่เคยลืม” โดยเป็นการเปล่งเสียงของนางวันทองในเรื่องของความรักและตกอยู่ในความสัมพันธ์ที่ตัดสินใจไม่ได้มาเปรียบเทียบให้เห็นผ่านมุมมองของผู้เล่าทำให้ผู้ฟังเห็นอีกมุมมองหนึ่งของตัวละครวันทองที่โดนตัดสินจากสังคมไปแล้วว่าเป็นหลายใจ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมยุคใหม่เปิดกว้างทางความคิดต่อผู้หญิงในการแสดงออกทางความคิดที่ต่างจากยุคสมัยเก่า บทเพลงนี้สามารถทำให้เข้าใจเรื่องราวทั้งในบทวรรณคดีที่มีความแปรเปลี่ยนเป็นเรื่องราวผ่านภาษาเพลงสมัยได้รับรู้ความคิดและความรู้สึกอีกแง่มุมหนึ่งของตัวละครวันทอง ทำให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจและเห็นใจในตัวละครวันทองมากขึ้น

2.2.5 บทเพลงสองใจ ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) เป็นบทเพลงที่ปรากฏในปีพ.ศ. 2564 ขับร้องโดย ศักดินันท์ สุขสวัสดิ์ มีการใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง คือ “ขุนช้าง” เป็นการหยิบยกตัวละครเพื่อแสดงให้มุมมองของตัวละครขุนช้าง เพื่อสื่อถึงความเจ็บช้ำของขุนช้างที่ถ่ายทอดผ่านบทเพลง ดังตัวอย่างเนื้อร้องบางช่วงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 9

อย่าทำอย่างงี้กับฉันสิจ๊ะ ได้โปรดเถอะนะแม่วันทอง
ฉันยอมหมดแล้ว ไม่ว่าอะไรไอ้ช้างก็พร้อมจะยอม
ทำดีเท่าไหร่ทุ่มหมดทั้งใจ เพื่อให้ได้เป็นเจ้าของแล้วเหตุอันใดเล่าเอย

เขาอยู่เฉย ๆ แต่กลับได้เจ้าไปครอง เห็นเขากอดเขาหอมแล้วปวดหัวใจนัก

จากตัวอย่างที่ 9 เนื้อเพลงมีการบอกถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร “ขุนช้าง” ผ่านผู้เล่าซึ่งคือ ผู้ขับร้อง ที่เนื้อเรื่องวรรณคดีไม่ได้กล่าวถึง มีการใช้ตัวละครเพื่อถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกที่กำลังแสดงการอ้อนวอน แสดงความปรารถนาที่ต้องการความรัก ความเมตตาจากวันทอง โดยในเนื้อเรื่องวรรณคดีเป็นเพียงการเล่าให้เห็นว่าขุนช้างได้ยื้อแย่งวันทองจากขุนแผนแต่ไม่ได้ถ่ายทอดอารมณ์ในอีกแง่มุมหนึ่งที่มีความรักต่อวันทองจริง ๆ พร้อมด้วยการตัดพ้อต่อตนเองของตัวละครขุนช้าง

น่าสนใจว่ากลุ่มเพลงไทยร่วมสมัยที่ได้รับแรงบันดาลใจจากเสภาขุนช้างขุนแผนมีลักษณะร่วมกันที่เด่นชัดประการหนึ่งคือ การขยายมุมมองความคิดของผู้เล่าหรือผู้ขับร้องที่ไม่ปรากฏจากตัวบทวรรณคดี ซึ่งเป็นการเล่าความตามอารมณ์ และความรู้สึกแทนตัวละครในเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน

- เพลงอาญาสองใจและบทเพลงสองใจ ฉบับประกอบละครโทรทัศน์ เรื่องวันทอง เลือกเล่าเรื่องจากมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของนางวันทอง
- เพลงขุนช้างฮ้างฮักและบทเพลงสองใจ ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) บทเพลงที่เล่าจากมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของขุนช้าง
- บทเพลงซ้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) เลือกเล่าเรื่องจากมุมมอง อารมณ์และความรู้สึกของตัวละครสองตัวคือ ทั้งขุนช้างและขุนแผน

เพลงเป็นผลผลิตของสังคม เพลงไทยร่วมสมัยข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความคิดของคนยุคใหม่ที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวได้อย่างมีอิสระทางความคิด รวมถึงการขยายความคิดของตัวละคร “วันทอง” ที่เป็นผู้หญิง ที่ยุคสมัยเก่าไม่สามารถบอกเล่าได้ แต่ในปัจจุบันสังคมได้เปิดกว้างและมีความเท่าเทียมมากขึ้นจึงทำให้ผู้หญิงสามารถเปิดเผย แสดงความคิดเห็นได้เทียบเท่ากับผู้ชาย ผู้ประพันธ์เพลงได้คิดต่อ คิดเติม อารมณ์และความรู้สึกของตัวละครหลักทั้งสาม คือ นางวันทอง ขุนช้าง ขุนแผน ทำให้เพลงไทยร่วมสมัยมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ได้เปิดเผยความคิด ได้เปล่งเสียง ได้บอกเล่าอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครออกมาโดยไม่กักเก็บอารมณ์นั้นไว้ในใจ

นอกจากนี้การใช้รูปภาษาในบทเพลงไทยร่วมสมัยและบทเพลงไทยยุคสมัยเก่ามีความแตกต่างตามยุคสมัยอย่างชัดเจน ซึ่งบทเพลงไทยยุคสมัยเก่ามักปรากฏรูปภาษาที่มีความประณีต และมีความหมายไม่ตรงไปตรงมา แต่บทเพลงไทยร่วมสมัยมีการใช้รูปภาษาที่ตรงไปตรงมา มีความรู้สึกอย่างไรก็แสดงออกผ่านภาษาในบทเพลง โดยไม่มีความหมายนัยแฝงเอาไว้

ความคิดของคนยุคใหม่ที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวได้อย่างมีอิสระทางความคิด รวมถึงการขยายความคิดของตัวละคร “วันทอง” ที่เป็นผู้หญิง ที่ยุคสมัยเก่าไม่สามารถบอกเล่าได้ แต่ในปัจจุบันสังคมได้เปิดกว้างและมีความเท่าเทียมมากขึ้นจึงทำให้ผู้หญิงสามารถเปิดเผย แสดงความคิดเห็นได้เทียบเท่ากับผู้ชาย

สรุปและอภิปรายผล

ผลการการศึกษาเสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าเวลาจะผ่านไปแต่ผู้คนในสังคมก็ยังคงให้ความสำคัญกับวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผน ซึ่งการแปรเปลี่ยนจากวรรณคดีสู่บทเพลงไทยทั้งในยุคสมัยเก่าและยุค

สมัยใหม่สะท้อนว่าวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนยังมีหน้าที่สำคัญในการเป็นต้นทางของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานในแขนงต่าง ๆ จากบทเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีขุนช้างขุนแผนรวมทั้งสิ้นจำนวน 8 เพลง สามารถจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) บทเพลงไทยยุคสมัยเก่า (พ.ศ. 2483-2506) สามารถจำแนกประเด็นย่อยคือ การกล่าวถึงตัวละครเพื่อเสริมอารมณ์ผ่านบทเพลง โดยเรียงลำดับตามบทเพลงที่เผยแพร่ก่อน ได้แก่ 1) บทเพลงพลายแก้ว นางพิม (พ.ศ. 2483) 2) บทเพลงศรีมาลา (พ.ศ. 2501) และ 3) บทเพลงนางใจ (พ.ศ. 2506) บทเพลงไทยสมัยเก่าแสดงให้ว่าเนื้อหาในบทเพลงใช้ภาษาที่สละสลวย มีความประณีตของถ้อยคำ ทั้งสะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมที่ผู้ชายมีเสียงที่สามารถแสดงความรู้สึก โดยเฉพาะความรัก การเกี้ยวพาราสีฝ่ายหญิงก่อน ในเพลงรำวงพลายแก้วนางพิม และการให้คุณค่าของผู้หญิงที่มีการกำหนดกรอบไว้อย่างชัดเจนว่าผู้หญิงต้องเป็นแม่บ้านแม่เรือน ซื่อสัตย์ต่อสามี ในเพลงศรีมาลายอดหญิง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบริบททางสังคมของยุคสมัยเก่ากับปัจจุบันเป็นอย่างมาก และ 2) บทเพลงไทยยุคสมัยใหม่ (พ.ศ. 2559-2564) สามารถจำแนกประเด็นย่อย คือ การใช้ตัวละครผ่านบทเพลงเสมือนตัวละครเล่าเรื่อง โดยเรียงลำดับตามบทเพลงที่เผยแพร่ก่อน ได้แก่ 1) บทเพลงอาญาสองใจ 2) บทเพลงขุนช้างฮ้างฮัก 3) บทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) 4) บทเพลงสองใจ ฉบับประกอบละครโทรทัศน์ เรื่องวันทอง และ 5) บทเพลงสองใจ ฉบับเดอะแรปเปอร์ (The Rapper) พบว่ามีการใช้ตัวละครเสมือนตัวละครเล่าเรื่องทำให้ผู้ฟังรับรู้อารมณ์และความรู้สึกในมุมมองของตัวละครอีกด้านหนึ่ง เสมือนว่าตัวละครมีความคิดที่ลึกซึ้งที่เพิ่มเติมจากตัวบทวรรณคดี และผู้เล่าทำให้ผู้ฟังรู้สึกถึงเรื่องราวของความเป็นจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการนำชื่อตัวละครหรือเรื่องราวอุปนิสัย ตัวตนต่าง ๆ ของตัวละครถ่ายทอดผ่านเพื่อความรู้สึกแปลกใหม่ และเป็นการเปล่งเสียงของตัวละครที่วรรณคดีไม่ได้กล่าวถึงเพื่อให้คนในสังคมเข้าใจความรู้สึกตัวละครมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงถ้อยคำภาษาภายในบทเพลงที่มีความตรงไปตรงมา มีการใช้คำที่เข้าใจง่ายและปรับเปลี่ยนเนื้อเพลงให้เข้ากับชีวิตจริงของคนในสังคม นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงบริบทของผู้หญิงในสังคมในสมัยใหม่ที่สามารถแสดงออกทางความคิดหรือแสดงความรู้สึกภายในใจออกมาได้ เห็นได้ชัดว่าความคิด ทัศนคติ มุมมองของผู้คนยุคใหม่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย

ผลการศึกษาเสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคม แสดงให้เห็นว่าบางบทเพลงผู้หญิงไม่สามารถแสดงออกทางความคิดได้เท่าผู้ชายทั้งยังถูกตีกรอบจากสังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาเรื่องภาพแทนสตรีในวรรณคดีไทยเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน” (สุพัชริณทร์ นาคคงคำ, 2564) พบว่าสตรียังคงถูกกำหนดให้มีลักษณะที่เป็นไปตามความต้องของผู้แต่งภายใต้ระบบปิตาธิปไตย เช่น ภาพแทนสตรีกับความเป็นเมีย หรือภาพแทนสตรีในฐานะเป็นวัตถุทางเพศ เป็นต้น สิ่งที่กล่าวว่าสะท้อนให้เห็นว่าสตรียังคงมีบทบาทและสถานภาพที่ไม่เท่าเทียมกับเพศชายและยังด้อยกว่าอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการแปรเปลี่ยนจากวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนบริบทของคนในแต่ละยุคสมัยและทำให้รับรู้เรื่องราวที่ไม่ได้ปรากฏผ่านเนื้อเรื่องในวรรณคดีทั้งยังรับรู้เสียงของตัวละครเพื่อให้เข้าใจตัวละครมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมดัดแปลงเรื่องขุนช้างขุนแผน (ณรงศักดิ์ สอนใจ, 2545) พบว่าการดัดแปลงวรรณคดีจากบทเสภาขุนช้างขุนแผนโดยเรียงลำดับตามปีที่เผยแพร่ก่อน ซึ่งถูกดัดแปลงเป็นนวนิยายเรื่องขุนช้างขุนแผน ของ พิชัย โอตตรดิตถ์ (พ.ศ. 2506) นิราศขุนช้างขุนแผน ของ ฉันท์ ขำวิไล (พ.ศ. 2513)

นวนิยายเรื่องขุนช้างขุนแผน ของ ป. อินทรปาลิต (พ.ศ. 2515) และบทละครเวทีเรื่องพิมพิลาไลย ของ ปาริชาติ จึงวิวัฒนาภรณ์ (พ.ศ. 2538) ซึ่งทั้งหมด 4 เรื่องนี้เป็นงานที่มีความสร้างสรรค์เนื่องจากเป็นการดัดแปลงมาจากเค้าโครงเรื่องหลักเหมือนกัน แต่มีปัจจัยในการดัดแปลงที่แตกต่างกัน เช่น ปรากฏด้านบริบททางสังคมที่ปรากฏเด่นชัดในการดัดแปลงนวนิยายเรื่องขุนช้างขุนแผนของ พิชัย โอตตรดิตถ์ ซึ่งผู้แต่งได้เพิ่มเติมเนื้อหาบางช่วงตอน เพื่อแสดงทัศนะการเมืองในเรื่องลัทธิชาตินิยม รวมทั้งนิราศขุนช้างขุนแผนก็ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับความรักชาติ ซึ่งเป็นผลจากยุคสมัยที่แต่ง ปรากฏด้านทัศนะของผู้แต่งในนวนิยายเรื่องขุนช้างขุนแผนมีการแสดงทัศนะเชิงวิจารณ์วรรณคดีบทเสภาขุนช้างขุนแผนในหลายตอน รวมถึงบทละครเวทีเรื่องพิมพิลาไลย ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสิทธิสตรี และปรากฏด้านการใช้ภาษาหรือรูปแบบคำประพันธ์ เช่น ในนิราศขุนช้างขุนแผนจะแต่งเป็นกลอนนิราศและเพิ่มเติมบทพรรณนาครวญและบทชมต่าง ๆ และบทละครเวทีเรื่องพิมพิลาไลยมีการใช้กลวิธีทางละครทั้งการเลือกจัดแสดง การใช้คอรัส เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะของการดัดแปลงวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนแต่ละฉบับ

ผลการศึกษาการศึกษาเสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคมมีความเด่นชัดในการกล่าวถึงตัวละคร “วันทอง” ที่โดยประณาม ซึ่งจากตัวบทวรรณคดีปรากฏในตอนขุนช้างถวายฎีกา พระพันวษาซึ่งเป็นกษัตริย์ในขณะนั้นจึงตรัสให้นางวันทองเลือกว่าจะอยู่กับผู้ใด แต่นางวันทองมีความลังเล เลือกไม่ได้ พระพันวษาเห็นดังนั้นทรงกริ้วจึงรับสั่งให้ประหารชีวิต เรื่องราวเหล่านี้จึงเป็นที่มีในความเข้าใจของผู้คนที่ได้รับรู้และตัดสินตัวละครผ่านตัวบทวรรณคดีว่าการที่นางวันทองไม่สามารถเลือกใครได้เป็นการแสดงออกว่ารักทั้งสองคนซึ่ง คือ “ขุนช้าง” และ “ขุนแผน” สังคมจึงตีความและประณามนางวันทองเป็นผู้หญิงสองใจ แม้ยุคสมัยจะแปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาแต่มุมมองการประณามนางวันทองยังปรากฏอยู่ในบางบทเพลง เช่น บทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ พบว่ายังมีการกล่าวถึงนางวันทองว่าเป็นผู้หญิงมากรัก สองใจ สะท้อนให้เห็นว่าแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไปแต่การรับรู้จากตัวบทวรรณคดีหรือสื่อดัดแปลงรูปแบบต่าง ๆ ยังไม่สามารถเปลี่ยนมุมมองของผู้คนในสังคมได้ทุกคน ซึ่งเหตุผลจริง ๆ หากขยายจากมุมมองของนางวันทองไม่มีใครรู้ได้ว่าช่วงเวลาณ ขณะนั้นนางรู้สึกเช่นไร เหตุใดจึงไม่สามารถเลือกใครได้ นอกจากนี้ในบทเพลงที่เด่นชัดอีกอย่างหนึ่งคือการกล่าวเสียงพูด ความรู้สึกของตัวละคร ที่ไม่ปรากฏในตัวบทวรรณคดี พบในบทเพลงไทยสมัยใหม่สะท้อนให้เห็นว่ายุคสมัยใหม่ผู้คนสามารถแสดงออก มีอิสระทางความคิดมากขึ้น จึงได้มีการขยายมุมมองความคิด ความรู้สึกของตัวละครออกมาได้ และมักจะหยิบยกลักษณะเด่น หรือคุณสมบัติของตัวละครมาใช้ในการเล่าเรื่อง เช่น เสียงพูดของตัวละคร “ขุนช้าง” ในบทเพลงขุนช้างฮ้างฮัก และบทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ ที่มีการหยิบยกลักษณะเด่นเรื่องรูปร่างหน้าตา ฐานะร่ำรวย และความรักที่มีต่อนางวันทองมาใช้ในการเล่าเรื่อง เสียงพูดของตัวละคร “ขุนแผน” ในบทเพลงช้ำคือเรา ฉบับเดอะแรปเปอร์ ที่มีการกล่าวถึงความรู้สึกน้อยใจของขุนแผนที่ได้เห็นนางวันทองแต่งงานและอยู่กินกับขุนช้าง และเสียงของตัวละคร “วันทอง” ในบทเพลงอาญาสองใจ และบทเพลงสองใจ ที่มีการกล่าวเสียงของผู้หญิงที่ถูกประณามจากสังคมมาโดยตลอดว่าเป็นคนสองใจ เป็นการขยายให้เห็นความคิดอีกแง่มุมหนึ่งของวันทอง และสะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบันสังคมมีความเปลี่ยนแปลงและเท่าเทียมทางทัศนะทางความคิดมากขึ้น ส่งผลให้ผู้หญิงสามารถบอกกล่าวได้อย่างอิสระ มีความชัดเจนและตรงไปตรงมา ซึ่งมีความแตกต่างจากยุคสมัยเก่าที่ยังไม่สามารถแสดงออกความรู้สึกภายในใจได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้การศึกษาเสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคมพบการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอของวรรณคดีรูปแบบเดิมให้มีความแปลกใหม่และมีความแตกต่างไปจากเดิม กล่าวคือ เป็นการแปรเปลี่ยนจากบทเสภาที่เป็นกลอนขับร้องเพื่อเล่าเรื่องราวเพียงอย่างเดียวของวรรณคดีขุนช้างขุนแผนปรับเปลี่ยนมาสู่บทเพลงไทยที่มีทั้งการหยิบยกเนื้อหาภายในวรรณคดีมาขยายมุมมองความคิด อารมณ์และความรู้สึกของตัวละครให้เหมาะสมกับยุคสมัยนั้น ๆ และสร้างความแปลกใหม่ทั้งในเรื่องเนื้อเพลง ความหมาย การแสดงความรู้สึกตัวละครซึ่งคือ เสียงที่ในเสภาขุนช้างขุนแผน ไม่เคยได้เปล่งออกไปของตัวละครหลัก “วันทอง ขุนช้าง และขุนแผน” แต่กลับถูกนำเสนอและเปล่งออกมาผ่านบทเพลง อีกทั้งการแปรเปลี่ยนที่มีความเด่นชัดของการเล่าเรื่องราวผ่านเนื้อเพลง ซึ่งเป็นการเล่าความรู้สึก เช่น การตัดพ้อ ของตัวละคร “ขุนช้าง” ในบทเพลงขุนช้างฮ้างฮัก ที่มีการพูดถึงจุดด้อยของขุนช้างในเรื่องรูปลักษณ์ภายนอกโดยเป็นการนำไปเปรียบเทียบกับตัวละคร “ขุนแผน” ที่มีรูปลักษณ์ภายนอกเป็นชายรูปงาม หรือการน้อยใจ ของตัวละคร “ขุนแผน” ที่เห็นนางวันทองอยู่กับขุนช้างจึงเกิดความเสียใจ อีกทั้งน้อยใจในเรื่องของฐานะของตนเองที่ไม่ได้ร่ำรวยเฉกเช่นขุนช้างจนทำให้นางวันทองไม่รักตน การขยายมุมมองเช่นนี้ไม่ปรากฏในบทเสภาขุนช้างขุนแผนฉบับดั้งเดิม การแปรเปลี่ยนเช่นนี้นับว่าเป็นการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยของสังคมและเพื่อสะท้อนมุมมองความคิดของผู้คน รวมไปถึงเป็นความสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์และผู้ขับร้องเพื่อให้เกิดความโดดเด่นและความแปลกใหม่

บทเพลงไทยยุคสมัยเก่าเป็นการสะท้อนให้เห็นความคิดหรือมุมมองในอดีตของคนในสังคมที่ในเรื่องยังไม่เปิดกว้าง สื่อในสังคมยังไม่ครอบคลุมจึงทำให้ไม่เห็นความคิดใหม่ ๆ ของผู้คนในสังคม แม้กระทั่งการมีภรรยาหลายคนเป็นเรื่องที่ปกติ และการที่ผู้หญิงไม่สามารถเรียกร้องสิทธิแก้ต่างในมุมมองของตนได้จึงถูกประณามและตัดสินจากคนในสังคม และการใช้ภาษาในบทเพลงไทยยุคสมัยเก่าที่มีลักษณะเด่นคือความประณีต ละเอียดอ่อนของภาษาภายในบทเพลง มีความหมายที่ต้องผ่านการแปลความ นับเป็นเอกลักษณ์ของบทเพลงยุคสมัยเก่า

บทเพลงไทยยุคสมัยใหม่เป็นการสะท้อนให้เห็นแนวความคิดของคนปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับบริบทของสังคมที่มีความเปลี่ยนไป ซึ่งบทเพลงผลิตออกมาจากผู้คนในสังคมและเป็นความคิดส่วนหนึ่งที่คนในสังคมนำเสนอขึ้นโดยอธิบายขยายมุมมองผ่านบทเพลง ซึ่งพบว่ามีความคิดหลากหลายในบทเพลงสมัยใหม่เป็นเสียงที่ไม่เคยปรากฏในตัวบทวรรณคดี โดยมีการขยายขอบเขตทางความคิดออกไปอย่างกว้างขวาง และการใช้ภาษาในบทเพลงไทยยุคสมัยใหม่เป็นการใช้คำแบบตรงไปตรงมา มีการใช้คำที่มีความหมายตรงตัว ไม่ต้องอาศัยการตีความ

การศึกษาเสภาขุนช้างขุนแผน : การแปรเปลี่ยนวรรณคดีสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยที่สะท้อนมุมมองจากสังคมเป็นการสะท้อนให้เห็นมุมมองของคนในยุคอดีตและปัจจุบันที่มีความแตกต่างกันตามช่วงเวลา เช่น การแสดงออกทางความคิดคนในในอดีตและปัจจุบัน การแสดงทัศนะของผู้ขับร้อง รวมไปถึงการใช้ภาษาในบทเพลง การแปรเปลี่ยนจากวรรณคดีมาสู่บทเพลงเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้ฟังกลับมาสนใจเรื่องราวหรือเนื้อเรื่อง และวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนยังคงเป็นแบบอย่างที่สามารถนำมาแปรเปลี่ยนไปยังรูปแบบต่าง ๆ ในมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เปรียบข้อมูลจากที่ได้รับแรงบันดาลใจจากวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนทั้ง 2 กลุ่มบทเพลง คือ บทเพลงไทยยุคสมัยเก่า และบทเพลงไทยยุคสมัยใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงความ

แปรเปลี่ยนของความคิดของคนในสังคม เนื่องจากบทเพลงถูกผลิต สร้างสรรค์ออกมาโดยคน และคนก็อาศัยอยู่ในสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผลผลิตของคนในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาการแปรเปลี่ยนวรรณคดีเสภาขุนช้างขุนแผนสู่บทเพลงไทยร่วมสมัยสามารถเป็นตัวอย่างด้านการแปรเปลี่ยนของวรรณคดีรูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำไปประกอบการเรียนรู้

2. ผลการวิจัยยังสามารถนำไปเปรียบเทียบบทเพลงไทยหรือสื่อในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ละคร ภาพยนตร์ เพื่อเห็นว่าในยุคอดีตและยุคปัจจุบันมีความแตกต่างหรือเหมือนกันเช่นไร

3. ศึกษาการแปรเปลี่ยนจากวรรณคดีเรื่องอื่น ๆ เช่น สังข์ทอง รามเกียรติ์ พระอภัยมณี สามารถเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งอาจจะทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งด้านภาษา คุณค่าของตัวบทวรรณคดี

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ ดวงพัตรา. (2563). การแปรรูปวรรณกรรม. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2566 จาก https://hs.kku.ac.th/Publications/book/05ภาษาไทย/31_การแปรรูปวรรณกรรม_จักรกฤษณ์ดวงพัตรา.pdf

ชวัลรัตน์ วุฒิกร, โสภิตา เก้าเอี้ยน, และณัฐนันท์ คำภา. (2562). กลวิธีการใช้ภาษาสื่อถึงตัวละครวรรณคดีที่ปรากฏในบทเพลงจากวรรณคดีไทย พ.ศ. 2559 - 2560. วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2(2), 9-22.

ณรงศักดิ์ สอนใจ. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมดัดแปลงเรื่องขุนช้างขุนแผน (วิทยานิพนธ์อ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เพิ่มพูน มิตรประเสริฐพร และนครินทร์ จรูญวิทยา. (2562). ช้ำคือเรา Perm YARB vs MAIYARAP The Rapper 2. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=TWM5BLZdayo

มินตรา ธุระยศ. (2559). อาญาสองใจ (วันทอง). สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=WjhxcvMzFFM

วรางคณา ปัญญามี. (2559). รามเกียรติ์ : การปรับเปลี่ยนจากวรรณคดีราชสำนักสู่เพลงสมัยนิยม. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), 1-30.

วิชัย โกกิลกนิษฐ์ และสมพงษ์ ทิพยกลิน. (2565). รำวงพลายแก้วกับนางพิม. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v=j7NHxgqwEr4

ศักดินันท์ สุขสวัสดิ์. (2564). สองใจ NOT'TOY The Rapper 2021. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=jo4SRH4gca4

สง่า อารัมภีร. (2560). ศรีมาลา สุเทพ วงศ์กำแหง. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v=ytktpxRUKkI

สติ สติฐิต. (2560). นางใจ สุเทพ วงศ์กำแหง. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2566 จาก https://www.youtube.com/watch?v=j7NHxgqwEr4

สุพัชริณทร์ นาคคงคำ. (2564). ภาพแทนสตรีในวรรณคดีไทยเรื่อง “ขุนช้างขุนแผน”. วารสารพิฆเนศวร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 17(2), 43-59.

อธิบดินทร์ ชูปัญญา. (2559). ขุนช้างฮ้างฮัก บอยพนมไพร OST. ไทบ้านเดอะซีรีส์. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=hmmCgtVI004

อัจฉริยา ดุลยไพบูลย์. (2564). สองใจ (เพลงจากละครวันทอง). สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2565 จาก https://www.youtube.com/watch?v=Ei1XTuWjoa8

ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด

Mathematical Reasoning Abilities of Grade 1 Students in Mathematics Classroom using Lesson Study and Open Approach

อนัญดา บุตรหลำ[1*], นิธิดา วิ่งชิงชัย[2] และจุฬาลักษณ์ ใจอ่อน[3]

Ananda Butlam[1*], Nitida Wingchingchai[2] and Julaluk Jai-on[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, คณะครุศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษา(คณิตศาสตร์), มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Graduate student, Department of Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[2] ครู, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Teacher, Demonstration School of Phuket Rajabhat University.

[3] อาจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[3] Lecturer, Mathematics Department, Faculty of Education, Rajabhat Phuket University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** s6210357229@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน (2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการแบบเปิด กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2565 จำนวน 22 คน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการวิเคราะห์โพรโตคอลและการบรรยายเชิงวิเคราะห์ในการวิเคราะห์ผลการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นวิธีการแบบเปิดสร้างโดยทีมการศึกษาชั้นเรียน จำนวน 9 แผน และแบบสังเกต นำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของ DeJarnette and González (2013) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาผลของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการแบบเปิด โดยใช้แบบทดสอบ และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน และร้อยละ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ทำให้นักเรียน (1) มีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น (2) มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 มีจำนวน 18 คน จาก 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) มีค่าเท่ากับ 16.32 คิดเป็นร้อยละ 81.59 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) มีค่าเท่ากับ 2.51 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (3) มีความพึงพอใจต่อวิธีการแบบเปิดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =2.95, S.D.=0.15)

คำสำคัญ: ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์, การศึกษาชั้นเรียน, วิธีการแบบเปิด

Abstract

This research aims to (1) develop students' mathematical reasoning abilities. (2) Improve students' academic achievements. (3) Students' satisfaction per open approach. The target

group was 22 students in grade 1/1 of the Demonstration School of Phuket Rajabhat University (primary school) in the 2022 academic year. This qualitative research used protocol analysis and analytic description to analyze the results of developing students' mathematical reasoning abilities through 9 lesson plans focusing on an open approach created by the lesson study team and observation form. The data were analyzed according to the conceptual framework of DeJarnette and González (2013). The quantitative research analyzed how to improve learning achievement and students' satisfaction with an open approach using achievement tests and a satisfaction assessment form. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and percentage.

The research results concluded that mathematics classes using lesson study and an open approach enable students to (1) increased mathematical reasoning abilities. (2) using an open approach enabled 18 out of 22 students (accounting for 81.82%) to pass the criterion of 70%. The students' average post-instruction achievement assessment score was 16.32 or 81.59% and the standard deviation achieved was 2.51, higher than the criterion set. (3) Student satisfaction at high level. ($\bar{X}$ =2.95, S.D.=0.15)
Keyword: Mathematical Reasoning Ability, Lesson Study, Open Approach

บทนำ

การให้เหตุผลเป็นทักษะและกระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุมีผล คิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การคิดอย่างมีเหตุมีผลเป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้ในการพัฒนาตนเองในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการทำงานและการดำรงชีวิต ดังนั้น การคิดอย่างมีเหตุมีผลจึงเป็นหัวใจสำคัญของการสอนคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่าการสอนให้นักเรียนเรียนด้วยความเข้าใจอย่างมีเหตุผลดีกว่าการสอนแบบให้จดจำ การสอนคณิตศาสตร์อย่างเป็นเหตุเป็นผล จะทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ สามารถจดจำได้ดีและนานกว่าเดิม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2550) อีกทั้งการให้เหตุผลของนักเรียนยังเป็นส่วนสำคัญที่ผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีมาตรฐานด้านการให้เหตุผลสูงขึ้น (กนิษฐา สนุ่นไพบูลย์, 2560)

การพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ครูควรให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและควรใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้แสดงเหตุผลอย่างต่อเนื่อง โดยครูควรให้ความสำคัญกับทุกเหตุผล ไม่เฉพาะเหตุผลที่ถูกต้องหรือสมเหตุสมผลเท่านั้น ซึ่งการให้นักเรียนได้อธิบายชี้แจงเหตุผล จะช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนการทำงานเพื่อสะท้อนความคิดของตน และที่สำคัญคือนักเรียนจะได้ข้อสรุปหรือตัดสินความถูกต้องของสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง (อัมพร ม้าคะนอง, 2553) การสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง และครูทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตเพื่อค้นหาแนวคิดของนักเรียนในระหว่างการแก้ปัญหา แล้วนำแนวคิดของนักเรียนมาอภิปรายกันทั้งชั้น โดยเน้นปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน รวมทั้งการพยายามหาเหตุผลของแนวคิดของนักเรียนแต่ละ

คนเพื่อมาสรุปเป็นวิธีการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งชั้นเรียนนี้ เป็นการสอนที่เรียกว่า “วิธีการแบบเปิด (Open approach) ” (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2561)

ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล (2557) กล่าวว่า วิธีการแบบเปิดที่มีการนำปัญหาปลายเปิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมเรียนการสอนคณิตศาสตร์จะทำให้นักเรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแก้ปัญหาที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาทักษะของนักเรียนได้ในหลายด้าน รวมไปถึงทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์อีกด้วย เนื่องด้วยการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดเป็นเรื่องค่อนข้างยากมากสำหรับครู ในการแสดงบทบาทที่จะไม่เป็นการเข้าไปแทรกแซงหรือชี้นำวิธีคิดของนักเรียน เพราะเป็นรูปแบบการสอนที่ต่างไปจากรูปแบบการสอนที่ครูส่วนใหญ่คุ้นเคย นอกจากนั้นการเตรียมคำถามของครูเพื่อใช้ในการกระตุ้นให้นักเรียนสามารถอธิบายหรือให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มครูและผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด เพื่อร่วมกันกำหนดบทบาทการสอนและกำหนดประเด็นต่างๆในการอภิปรายกับนักเรียน และร่วมสะท้อนผลเกี่ยวกับสิ่งที่พบและข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการเข้าไปสังเกตชั้นเรียนแต่ละครั้ง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบทบาทของครูผู้สอนและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งรูปแบบการทำงานร่วมกันดังกล่าวเรียกว่า การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) (จุฬาลักษณ์ ใจอ่อน และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช, 2561) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดเพื่อให้สามารถพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้จึงจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของครูตามขั้นตอนของการศึกษาชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วิภู พรหมรักษ์ (2562) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดเป็นการเน้นให้นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตัวนักเรียนและมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดร่วมกันทั้งชั้นเรียน จึงเกิดแนวคิดที่หลากหลายในชั้นเรียน โดยจะทำให้นักเรียนสามารถแสดงการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีอิสระ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นว่าความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจนำการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดมาใช้พัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน เนื่องด้วยการศึกษาชั้นเรียนจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดที่จะทำให้นักเรียนได้แสดงสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้อย่างอิสระจนนำไปสู่ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่ถูกต้องด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โดยใช้วิธีการแบบเปิด

2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โดยใช้วิธีการแบบเปิด ให้มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

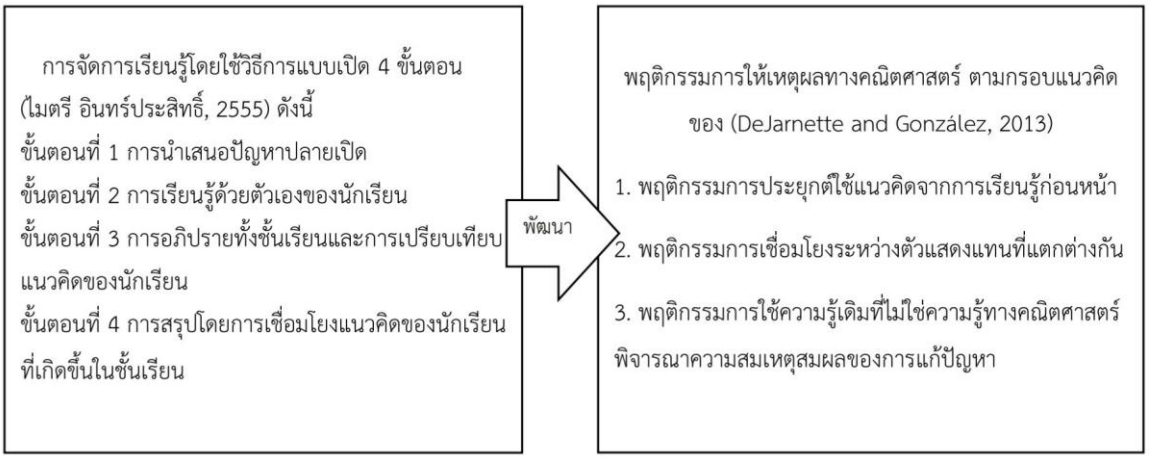
แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

DeJarnette and González (2013) กล่าวว่าการส่งเสริมการพัฒนาการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสามารถสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมในการแก้ปัญหาดังนี้

1. พฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดจากการเรียนรู้ก่อนหน้า (Habits for Applying Previously Leamed Concepts) เป็นส่วนหนึ่งพฤติกรรมการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้แนวคิดที่นักเรียนได้เรียนรู้ก่อนหน้านี้แล้วนำมาช่วยในการแก้ปัญหาใหม่ๆ

2. พฤติกรรมการเชื่อมโยงระหว่างตัวแสดงแทนที่แตกต่างกัน (Habits for Using Connections Between Different Representations) คือ การใช้การเชื่อมโยงในขณะที่กำลังแก้ปัญหาและการเชื่อมโยงระหว่างตัวแสดงที่แตกต่างกัน นักเรียนควรจำได้ว่าตัวแสดงแทนที่แตกต่างกันมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันอย่างไร ทั้งในลักษณะปัญหาที่เหมือนกันและปัญหาในรูปแบบอื่น ๆ

3. พฤติกรรมการใช้ความรู้เดิมที่ไม่ใช่ความรู้ทางคณิตศาสตร์พิจารณาความสมเหตุสมผลของการแก้ปัญหา (Habits for Using Non-mathematical Prior Knowledge to Consider the Reasonableness of a Solution) เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมการสะท้อนผลให้เห็นถึงวิธีการแก้ปัญหาที่จะต้องพิจารณาความสมเหตุสมผลของการแก้ปัญหาของนักเรียน โดยอาจจะใช้จากประสบการณ์ของตนเองที่ผ่านมา ก่อนที่จะตรวจสอบข้อสรุปที่นักเรียนสร้างด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์ กล่าวได้ว่าเป็นการนำประสบการณ์ในชีวิตจริงมาช่วยให้การทำความเข้าใจคณิตศาสตร์



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการวิเคราะห์โพรโตคอลและการบรรยายเชิงวิเคราะห์ และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ปีการศึกษา 2565 จำนวน 22 คน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนพิจารณาร่วมกันแล้วว่า ให้มีการจัดการเรียนการ

สอนโดยใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด โดยมีการกำหนดทีมการศึกษาชั้นเรียนที่ประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย นักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาทุกวิชาเอก ครู และผู้เชี่ยวชาญ โดยมีการร่วมกันเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และร่วมกันสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 วัน และมีการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ร่วมกันสร้างขึ้นไปใช้จริงตามตารางสอนปกติตลอดทั้งสัปดาห์โดยมีทีมการศึกษาชั้นเรียนร่วมสังเกตอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลจากการสังเกตมาสะท้อนปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและปรับปรุงการสอนของครูผู้สอนให้สามารถพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้วางแผนสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการตามแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลที่วางแผนไว้ร่วมกันดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามขั้นตอนของวิธีการแบบเปิด และเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยด้วยการสังเกต บันทึกวิดีทัศน์ บันทึกภาพนิ่ง และบันทึกเสียง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด จำนวน 9 คาบ

2.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด และให้นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อวิธีการแบบเปิด เรื่องการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 โดยครูประจำการจะเป็นผู้แจกแบบประเมินความพึงพอใจและชี้แจงการทำแบบประเมินแก่นักเรียน

2.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัดระบบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ผู้วิจัยรวบรวมภาพและเสียงที่ได้จากเครื่องบันทึกวิดีทัศน์ เครื่องบันทึกภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียงระหว่างจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ซึ่งเป็นภาพและวิดีโอขณะที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ระหว่างการแก้ปัญหา นำเสนอแนวคิด หรือร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน โดยข้อมูลจากวิดีทัศน์ในชั้นเรียนแต่ละคาบ จะถูกนำมาถอดเป็นข้อความในรูปโพรโตคอล เพื่อหาหลักฐาน “การให้เหตุผล” ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนร่วมกับแบบสังเกตความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และผลงานนักเรียนขณะจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เรื่องการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 จำนวน 9 แผน แผนละ 1 คาบ ออกแบบกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามหนังสือเรียนคณิตศาสตร์สำหรับระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประเทศญี่ปุ่น ฉบับแปลและเรียบเรียงโดย ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2562) โดยผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย ร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียนวางแผนการจัดการเรียนรู้ภายใต้การให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิธีการแบบเปิดจำนวน 3 ท่าน พิจารณารายสัปดาห์เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2 แบบสังเกตความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายการแบบสังเกตการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ตามกรอบแนวคิดของ DeJarnette and González (2013) และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรายการในแบบสังเกตและกรอบแนวคิดการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ตามกรอบแนวคิดและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าระหว่าง 0.66 - 1.00

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบทดสอบหลังเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบตามเนื้อหาที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้ง 9 แผน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องของข้อคำถาม และความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบและโครงสร้างของเนื้อหา มีการปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าระหว่าง 0.66 - 1.00

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการแบบเปิด จำนวน 10 รายการ เป็นแบบมาตรประมาณค่า(Rating Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจ เป็น 3 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจมาก ปานกลาง และน้อย

3.5 เครื่องบันทึกวิดีทัศน์ ใช้บันทึกภาพและเสียงของนักเรียนและครูผู้สอนในระหว่างที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

3.6 เครื่องบันทึกภาพนิ่ง ใช้บันทึกภาพและบรรยากาศการเรียนการสอนตามขั้นตอนของวิธีการแบบเปิด และบันทึกผลงานการทำกิจกรรมของนักเรียนทั้งในส่วนที่เป็นผลงานการให้เหตุผลของนักเรียนบนกระดาน และผลงานการทำกิจกรรมเดี่ยวของนักเรียน

3.7 เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกเสียงของนักเรียนและครูผู้สอนในระหว่างที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบกับข้อมูลจากเครื่องบันทึกวิดีทัศน์เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

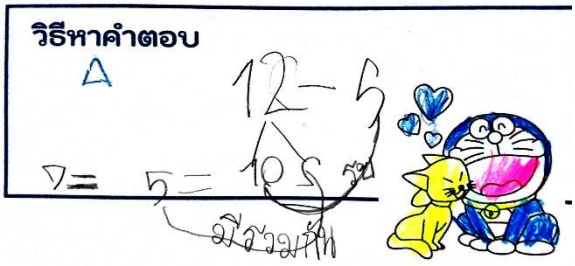
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการแบบเปิด ที่ได้จากการวิเคราะห์โพรโตคอล การวิเคราะห์ผลงานนักเรียน การวิเคราะห์แบบบันทึกการสังเกตชั้นเรียนและการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Analytic Descriptions) จากกรอบแนวคิดของ DeJarnette and González (2013) โดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนพยายามจะให้เหตุผลจากการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นการพูด การชี้ การหยิบ การจับ การวาดภาพ การขีดเขียน การเคลื่อนไหว อารมณ์ สีหน้า ท่าทางและการแสดงออก ซึ่งสามารถแบ่งรายละเอียดผลการวิเคราะห์การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้วิธีการแบบเปิด ดังนี้

1. พฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดจากการเรียนรู้ก่อนหน้า (Habits for Applying Previously Leamed Concepts)



ภาพที่ 2 ภาพประกอบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเล่า “กุ๊กไก่”

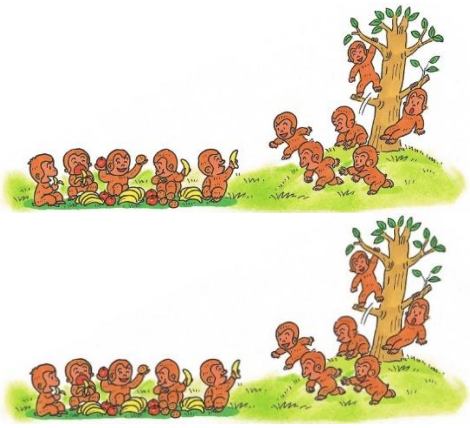
จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่องเล่าเรื่องกุ๊กไก่ คุณครูมีภาพสถานการณ์ปัญหามาให้ 1 ภาพ (ดังภาพที่ 2) ซึ่งในภาพจะมีรูปไข่ทั้งหมด 12 ฟอง และจากไข่ทั้งหมดจะมีไข่ที่ถูกฟักออกมาเป็นลูกไก่ 5 ฟอง จากนั้นคุณครูให้นักเรียนทำใบกิจกรรมเล่าเรื่องกุ๊กไก่ โดยการให้เขียนเล่าเรื่องการลบกุ๊กไก่แล้วแสดงแนวคิดลงในใบกิจกรรมที่คุณครูแจกให้ ซึ่งได้แนวคิดจากผลงานของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมดังต่อไปนี้



ภาพที่ 3 พฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดจากการเรียนรู้ก่อนหน้าจากใบกิจกรรมเรื่องเล่าเรื่องกุ๊กไก่

จากภาพที่ 3 พบว่า นักเรียนแสดงพฤติกรรมการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้แนวคิดที่นักเรียนได้เรียนรู้ก่อนหน้านี้ เรื่องการแยกตัวตั้งลบ มาช่วยในการแก้ปัญหาการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 ซึ่งนักเรียนแยก 12 เป็น 10 กับ 2 และนำ 10 ไปลบกับ 5

2. พฤติกรรมการเชื่อมโยงระหว่างตัวแสดงแทนที่แตกต่างกัน (Habits for Using Connections Between Different Representations)



ภาพที่ 4 ภาพประกอบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่องลิงแสนซน

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่องลิงแสนซน ซึ่งมีลิงอยู่ 5 ตัว มาเพิ่มอีก 6 ตัว จะมีลิงทั้งหมดกี่ตัว จากนั้นคุณครูให้นักเรียนสังเกตและช่วยกันอภิปรายวิธีการคำนวณลิงแสนซน โดยการให้แสดงแนวคิดลงในใบกิจกรรมที่คุณครูแจกให้ ซึ่งเมื่อนักเรียนได้ออกมานำเสนอแนวคิด นักเรียนพยายามอธิบายเหตุผลในการแสดงวิธีการคำนวณลิงแสนซน และได้แสดงพฤติกรรมดังโพรโตคอลต่อไปนี้

ครู : คราวนี้ทุกคนฟังแอมบูนะครับ

แอมบู : แอมบูใช้ลิงแทนบล็อกครับ

ครู : อ๋อ แอมบูวาดภาพบล็อกแทนลิงใช่ไหมครับ ที่บอกว่าใช้ลิงแทนบล็อก คราวนี้ทำยังไงต่อครับ

แอมบู : อันนี้ที่แอมบูแยกมาก็จะมีลิงบนต้นไม้ 6 ตัว (ชี้ไปที่บล็อก 6 อัน) แล้วก็จะมีลิง 5 ตัว (ชี้ไปที่บล็อก 5 อัน) มีลิงที่กำลังวิ่งลงมา 5 ตัว แล้วจากนั้นก็....มันก็จะสิบ (ชี้ไปที่ลูกศรรวมบล็อก 5 กับ 5) แล้วก็เหลือบนต้นไม้ 1 ตัว มันก็จะได้เป็น 11

จากโพรโตคอลข้างต้นจะเห็นว่านักเรียนได้พยายามอธิบายเหตุผลในการแก้ปัญหาของตัวเอง ซึ่งได้แสดงพฤติกรรมการเชื่อมโยงระหว่างตัวแสดงแทนที่แตกต่างกัน ด้วยการพยายามอธิบายจำนวนลิงทั้ง 11 ตัว โดยแสดงแทนด้วยบล็อก แล้วใช้บล็อกในการแสดงวิธีการหาผลบวกแบบแยกตัวบวก ระหว่างที่นักเรียนพยายามอธิบายและให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ครูจะคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอธิบายเหตุผลออกมาให้ได้มากขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนในห้องสนใจและจดจ่ออยู่กับการนำเสนอของเพื่อนๆ

3. พฤติกรรมการใช้ความรู้เดิมที่ไม่ใช่ความรู้ทางคณิตศาสตร์พิจารณาความสมเหตุสมผลของการแก้ปัญหา (Habits for Using Non-mathematical Prior Knowledge to Consider the Reasonableness of a Solution)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเรื่องกินชิ้นไหนดี ซึ่งมีช็อคโกแลต 11 ชิ้น กินไป 3 ชิ้น จะเหลือช็อกโกแลตอยู่เท่าไร จากนั้นคุณครูให้นักเรียนเขียนประโยคสัญลักษณ์และแสดงแนวคิดลงในใบกิจกรรมที่คุณครูแจกให้ ซึ่งเมื่อนักเรียนได้ออกมานำเสนอแนวคิด นักเรียนพยายามอธิบายเหตุผลในการแสดงวิธีการคำนวณ 11-3 และได้แสดงพฤติกรรม ดังโพรโตคอลต่อไปนี้

ครู : ของเฮฟวี่กับของต้นข้าวกินช็อกโกแลตต่างกันตรงไหนคะ

นท : ต่างกันที่ช็อกโกแลต



ต้นข้าว : ต่างกันที่กินช็อกโกแลตครับ

ครู : ต่างยังไงนะ

โบนัส/ต้นข้าว : ต่างกันที่เฮฟวี่กินด้านใน

ต้นข้าว : แล้วก็เฮฟวี่ 10-3 แล้วเฮฟวี่กินใน 10 เลยครับ ไม่เหมือนของผม ของผมลบด้านนอก แล้วค่อยมาลบด้านใน 2 ครับ ต่างกันของเฮฟวี่กิน ของผมลบครับ

ครู : แล้วกินกับลบต่างกันยังไงคะ

ออกัส/ไอริน/มิลิน/โบนัส/ชามิล : มันเหมือนค่ะ/เหมือนกันค่ะ

ครู : เหมือนกันยังไงคะโบนัส

โบนัส : มันเหมือนหนูมีสตรอเบอร์รี่อยู่ 3 อัน กินไป 2 อัน มันลบเหลือ 1 กินเหมือนการลบเลยค่ะ

ครู : ตกลงของเฮฟวี่กับต้นข้าวต่างกันยังไง

ออกัส : เฮฟวี่กินด้านในเลย ของต้นข้าวกินด้านนอกที่เหลือก่อน ค่อยมากินด้านใน

จากโพรโตคอลข้างต้นจะเห็นว่านักเรียนได้พยายามอธิบายเหตุผลในการแก้ปัญหาของตัวเอง ซึ่งได้แสดงพฤติกรรมการใช้ความรู้เดิมที่ไม่ใช่ความรู้ทางคณิตศาสตร์พิจารณาความสมเหตุสมผลของการแก้ปัญหาด้วยการพยายามอธิบายธรรมชาติของการกินหรือแกะห่อขนมของตนเอง บางคนจะเริ่มกินจากขนมที่เหลืออยู่ก่อน ส่วนบางคนจะกินขนมหรือช็อกโกแลตห่อใหม่เท่านั้น โดยครูจะคอยตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอธิบายเหตุผลออกมาให้ได้มากขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนในห้องสนใจและจดจ่ออยู่กับการนำเสนอของเพื่อนๆ

เมื่อวิเคราะห์การแสดงพฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์และการไม่แสดงพฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จากผลงานของนักเรียน สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จากผลงานของนักเรียน

คาบที่	พฤติกรรมการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์			ไม่แสดงพฤติกรรมการให้เหตุผล	สรุป	
	พฤติกรรมที่ 1	พฤติกรรมที่ 2	พฤติกรรมที่ 3		แสดงพฤติกรรม	ไม่แสดงพฤติกรรม
1	3	7	0	12	10	12
2	8	6	1	7	15	7
3	10	3	2	7	15	7
4	8	7	2	5	17	5
5	12	5	2	3	19	3
6	10	4	5	3	19	3
7	14	4	2	2	20	2
8	18	2	1	1	21	1
9	17	3	1	1	21	1

จากตารางที่ 1 ข้างต้น พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการให้เหตุผลทั้ง 3 พฤติกรรม ซึ่งการให้เหตุผลส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่ 1 การประยุกต์ใช้แนวคิดจากการเรียนรู้ก่อนหน้า ถัดมาจะเป็นพฤติกรรมที่ 2 การเชื่อมโยงระหว่างตัวแสดงแทนที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมที่แสดงออกน้อยที่สุดคือพฤติกกรรมที่ 3 การใช้ความรู้เดิมที่ไม่ใช่ความรู้ทางคณิตศาสตร์พิจารณาความสมเหตุสมผลของการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าคาบแรกนักเรียนไม่ค่อยแสดงการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ แต่เมื่อจัดการเรียนรู้ในคาบต่อ ๆ ไปทำให้นักเรียนที่ไม่แสดงการให้เหตุผลลดน้อยลง และเหลือเพียงแค่ 1 คนเท่านั้นที่ไม่แสดงพฤติกรรมการให้เหตุผล ซึ่งนักเรียนที่ไม่แสดงการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในคาบแรก ๆ พยายามจะเขียนสัญลักษณ์ เครื่องหมาย แยกจำนวนและวาดรูปต่าง ๆ ประกอบแนวคิดในการพยายามอธิบายแนวคิด และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของตนเอง

จากโพรโตคอลการวิเคราะห์ ผลงานของนักเรียน และข้อมูลจากแบบสังเกตความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการประยุกต์ใช้แนวคิดจากการเรียนรู้ก่อนหน้า พฤติกรรมการเชื่อมโยงระหว่างตัวแสดงแทนที่แตกต่างกัน และพฤติกรรมการใช้ความรู้เดิมที่ไม่ใช่ความรู้ทางคณิตศาสตร์พิจารณาความสมเหตุสมผลของการแก้ปัญหา และสามารถสรุปได้ว่านักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 1/1 มีการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีการแบบเปิด ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 70/80

ผู้วิจัยได้ทำการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดครบทั้ง 9 แผน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 จำนวน 20 ข้อ ปรากฏผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 ของนักเรียนหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

จำนวนนักเรียน (คน)		คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.
คะแนน 70% ขึ้นไป	คะแนนน้อยกว่า 70%			
18	4	20	16.32	2.51

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 18 คน จาก 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{x}$) มีค่าเท่ากับ 16.32 คิดเป็นร้อยละ 81.59 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 2.51 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

ผู้วิจัยได้การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 อันดับ ทำการวิจัยหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหาที่เรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียน	2.91	0.43	มาก
2	กิจกรรมมีความสนุกสนาน ทำให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกครั้ง	2.86	0.47	มาก
3	สื่อการเรียนมีความน่าสนใจทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น	2.95	0.21	มาก
4	คำสั่งหรือสถานการณ์ปัญหาปลายเปิดมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	2.95	0.21	มาก
5	คำถามของครูช่วยกระตุ้นให้นักเรียนคิดหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเองต่อไปได้	2.95	0.21	มาก
6	ครูยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของนักเรียน	3.00	0.00	มาก
7	ครูให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา	2.95	0.21	มาก
8	นักเรียนมีความเพลิดเพลินสนุกสนานขณะเรียน	2.95	0.21	มาก

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
9	นักเรียนต้องการการเรียนลักษณะนี้บ่อย ๆ	3.00	0.00	มาก
10	นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	2.95	0.21	มาก
	รวม	**2.95**	**0.15**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด โดยรวมระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X}$ =2.95, S.D.=0.15) และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักเรียนในแต่ละรายการประเมินพบว่ารายการที่ 6 ครูยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างของนักเรียน และรายการที่ 9 นักเรียนต้องการการเรียนลักษณะนี้บ่อย ๆ มีคะแนนความพึงพอใจสูงที่สุด($\bar{X}$=3.00, S.D.=0.00) เป็นความพึงพอใจระดับมาก ส่วนรายการที่ 2 กิจกรรมมีความสนุกสนาน ทำให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกครั้ง มีคะแนนความพึงพอใจต่ำสุด ($\bar{X}$=2.86, S.D.=0.47) เป็นความพึงพอใจระดับมาก แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โดยใช้วิธีการแบบเปิด สามารถสรุปผลวิจัยและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดมีความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ครบทั้ง 3 พฤติกรรม พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาการให้เหตุผลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากคาบแรกจนถึงคาบสุดท้าย โดยคาบแรกนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยแสดงการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เมื่อจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดอย่างต่อเนื่องพบว่านักเรียนที่ไม่แสดงการให้เหตุผลลดน้อยลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศกร ยังสวัสดิ์ (2560) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เรื่องฟังก์ชันหลังจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล (2557) เรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20 ของนักเรียนหลังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 18 คน จาก 22 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย($\bar{X}$) มีค่าเท่ากับ 16.32 คิดเป็นร้อยละ 81.59 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าเท่ากับ 2.51 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริรัตน์ บัวชู (2561) พบว่า ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาพร วรเนตร

สุดาทิพย์ และคณะ (2552) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการแบบเปิดภายใต้การทำงานร่วมกันของครูทีมการศึกษาชั้นเรียนทำให้นักเรียนมีอิสระในการคิดหาคำตอบด้วยตนเองเกิดทักษะกระบวนการคิด มีความคิดที่หลากหลาย คิดเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์และคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รู้จักการแก้ปัญหา จากงานวิจัยและเหตุผลที่สอดคล้องดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดเป็นสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดทักษะกระบวนการคิดในระดับต่าง ๆ นักเรียนมีอิสระในการคิดหาคำตอบ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้นได้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ต่อวิธีการแบบเปิด พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก สามารถอภิปรายผลได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดมีการใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดที่มาจากโลกจริงของนักเรียนจึงทำให้นักเรียนทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามความสามารถและความสนใจของนักเรียน และในการสอนครูผู้สอนมีการกระตุ้นให้นักเรียนคิดตอบคำถามอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลิน จึงรู้สึกพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด ซึ่งสอดคล้องกับที่ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2547) กล่าวว่า วิธีการแบบเปิดเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มีลักษณะเป็นปัญหาแบบเปิด กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และให้ความสนใจในกิจกรรม จึงทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการทำงาน รวมทั้งได้รับการยอมรับจากครูผู้สอน จึงส่งผลให้เกิดความพึงพอใจขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชนกนันท์ จันทร์อร่าม และอังคณา อ่อนธานี (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการแบบเปิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการแบบเปิดจากการประเมินผลในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนาผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดอย่างอิสระเพื่อให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลได้

1.2 การใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ครูจะต้องร่วมอภิปรายองค์ความรู้ให้ตกผลึกแก่ตัวผู้เรียน

1.3 ครูควรให้การเสริมแรงทางบวก เช่น การกล่าวชมเชยนักเรียนที่ตอบคำถามได้ถูกต้องเหมาะสม และให้กำลังใจสำหรับนักเรียนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในการตอบคำถาม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในเนื้อหาสาระอื่นๆที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด

2.2 ควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องการบวก การลบของนักเรียนโดยใช้วิธีการแบบเปิดในรายวิชาและระดับชั้นเรียนอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐา สนุ่นไพบูลย์. (2560). การศึกษาระดับการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. Union Catalog of Thai Academic Libraries. http://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2560/123828/Sanoonpaiboon%20Kanittha.pdf

จุฬาลักษณ์ ใจอ่อน และอนุวัตร จิรวัฒนพาณิช.(2561). การศึกษาบทบาทและความสามารถด้านการสอนของครูที่ใช้วิธีการแบบเปิด. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 11: 2561 “การบูรณาการภูมิปัญญาสู่นวัตกรรมและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน”: 20 ธันวาคม 2561. (หน้า 132-145). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

ชนกนันท์ จันทร์อร่าม และอังคณา อ่อนธานี. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการแบบเปิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์สาหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารครุพิบูล, 6(1), 118-133. https://doi.org/10.14456/edupsru.2019.10

ตติมา ทิพย์จินดาชัยกุล. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์เรื่องทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ผวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/3673

นภาพร วรเนตรสุดาทิพย์ และคณะ. (2552). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีแบบเปิด(Open Approach):กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม. Journal Of Education Khon Kaen University, 32(4), 76-80.

พงศกร ยังสวัสดิ์. (2560). การพัฒนาการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ เรื่องฟังก์ชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิด. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2547). การสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิดในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ของญี่ปุ่น. KKU Journal of Mathematics Education, 1(1), 1-17.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2561). พื้นฐานการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สำหรับศตวรรษที่ 21 ระดับประถมศึกษา. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรเพื่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสายการสอน ปี 2561. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนาวิชาชีพครูสำหรับอาเซียน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2562). Study with your friends: Mathematics for elementary school 1st grade. [คณิตศาสตร์สำหรับระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1] (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยคณิตศาสตรศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิภู พรหมรักษ์. (2562) การให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในชั้นเรียนที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด. (คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น)

ศิริรัตน์ บัวชู. (2561). การส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนไชยาวิทยา โดยใช้วิธีการแบบเปิด. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อัมพร ม้าคนอง. (2553). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

DeJarnette, A.F. and González, G. (2013). Building students' reasoning skills by promoting student-led discussions in an algebra ii class. The Mathematics Educator. 23(1), 3–23.

การศึกษาชั้นเรียน : การตั้งใจเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา

Lesson Study: The Attentive Behavior and Scientific Process Skills of Grade 2 Students by Inquiry-Based Learning (5E) in Conjunction with Shadow Puppet on Light and Shadow in Science Subject

นิตยาพร ชูสุวรรณ์[1*], นิภาภรณ์ ดีหนู[1], พิมพ์ขวัญ คงอุป[1], อารี สาริปา[2] และกิตติศักดิ์ ใจอ่อน[2]
Nittayaporn Choosuwan[1*], Nipaporn Deenoo[1], Pimkhwan Kongoup[1], Aree Saripa[2] and Kittisak Jai-on[2]

[1] นักศึกษาบัณฑิต, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[1] Graduate student, Department of Curriculum and Learning Management Innovation, Faculty of Education, Rajabhat University.
[2] ผศ.ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2] Assistant Professor Doctor, Department of Curriculum and Learning Management Innovation, Faculty of Education, Rajabhat University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** 6555711004@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการตั้งใจเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องแสงและเงา ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง และ 2) ศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องแสงและเงา ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 คน โรงเรียนอนุบาลตรัง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง เครื่องมือที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และแบบสังเกตพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียน สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน สนใจครูและบทเรียน มุ่งมั่นตั้งใจ มีการตั้งคำถาม ตอบคำถามและกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมชั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีทักษะด้านการวัด คิดเป็นร้อยละ 85.0 ซึ่งเป็นทักษะที่นักเรียนมีโดดเด่นในวงรอบที่ 1 นักเรียนมีทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปสและสเปสกับเวลา คิดเป็นร้อยละ 80.0 ซึ่งเป็นทักษะที่นักเรียนมีความโดดเด่นในวงรอบที่ 2 นักเรียนมีทักษะการพยากรณ์ คิดเป็นร้อยละ 85.0 ซึ่งเป็นทักษะที่นักเรียนมีโดดเด่นในวงรอบที่ 3

คำสำคัญ: การศึกษาชั้นเรียน, การเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5E), สื่อหนังตะลุง , การตั้งใจเรียน, ทักษะ

กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study attentive behavior of grade 2 students on light and shadow that uses inquiry-based learning (5E) together with shadow puppet and 2) to study the science process skills of grade 2 students on light and shadow that use inquiry-based learning (5E) together with shadow puppet. The research sample consisted of 20 grade 2 students in Anuban Trang school. The research instruments included learning plan, scientific process skills assessment and an observation of attentive behavior. Statistic for data analysis were percentages.

The results showed that 1) the attentive behavior of students using the 5Es inquiry based learning together with shadow puppet on light and shadow of grade 2 students was found that students participate in teaching and learning activities. interested in teachers and lessons concentrate answers question and dare to express opinions enthusiastic responsibility for assigned tasks and cooperation with classmates in organizing teaching and learning activities. 2) the scientific process skills of students using the 5Es inquiry based learning together with shadow puppet on light and shadow of grade 2 students through lesson study was found that students have measuring accounted for 85.0 percent, which is a skill the students were outstanding in Circle 1. Students had using space and time relationship, accounting for 80.0 percent, which were skills that students were outstanding in Circle 2. predicting 85.0 percent, which is a skill that students have outstanding in the 3rd round.

Keyword: Lesson Study, Inquiry-based learning (5E), Shadow puppet, Attentive behavior, Science Process Skills

บทนำ

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละระดับควรนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครบทุกด้านทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งเป็นวิธีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด กล่าวคือ บทบาทส่วนใหญ่ในการเรียนรู้จะอยู่ที่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีการจดจ่อกับสิ่งที่ทำหรือสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (กุลิสรา จิตรชญาวณิช,2564) โดยสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ที่

เหมาะสมกับระดับชั้น เพื่อให้สามารถนำความรู้นี้ไปใช้ในการดำรงชีวิตและศึกษาต่อในวิชาชีพที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์ได้

พฤติกรรมการตั้งใจเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจ และเอาใจใส่ต่อการเรียน ประกอบด้วยการเข้าเรียนตรงเวลา การตั้งใจฟังขณะที่สอน มีสมาธิ มีการตั้งคำถามและตอบคำถาม และกล้าแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในขณะที่มีการเรียนการสอน ไม่พูดคุยหรือไม่ส่งเสียงรบกวน การส่งงานภายในเวลาที่กำหนด มีการทบทวนบทเรียน มีการวางแผน และให้ความสำคัญต่อการเรียน มีความอยากรู้อยากเห็น มีความเพียรพยายาม และมีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม (พิษณุ ลิมพะสูตร, 2555) ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะสำคัญที่แสดงถึงการมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผลตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียน และผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ สามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปสู่กระบวนการคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น สมาคมอเมริกันเพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ (The American Association for the Advancement of Science: AAAS อ้างใน บรรณรักษ์ คุ้มรักษา, 2563) จำแนกทักษะกระบวนการตามลักษณะความยากง่ายของ ทักษะต่างๆ ได้แก่ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน 8 ทักษะ ได้แก่ 1. ทักษะการสังเกต 2. ทักษะการวัด 3. ทักษะการจำแนกประเภท 4. ทักษะทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปสและสเปสกับเวลา 5. ทักษะการคำนวณ 6. ทักษะการกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 7. การลงความเห็นจากข้อมูล 8. และทักษะการพยากรณ์ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงต้องเน้นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จักและใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาอื่นๆ ในการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต

การสอนวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษาในปัจจุบันพบว่าพฤติกรรมการสอนของครูยังเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไม่มากพอในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการที่เน้นเนื้อหามากกว่าที่จะฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียน นอกจากจะทำให้ผู้เรียนขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แล้วยังส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์และคิดว่าวิชาวิทยาศาสตร์นั้นเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่า การทดลอง การสืบเสาะหาความรู้และกิจกรรมที่ต้องลงมือปฏิบัติ มีอิทธิพลต่อความชอบวิทยาศาสตร์มากที่สุด จึงถือว่าปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ การเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ ไม่ค่อยให้ความสนใจเรียนมากเมื่อคุณครูสอนด้วยวิธีบรรยาย โดยนักเรียนส่วนใหญ่จะตั้งใจฟังและมีความสนใจเรียนน้อย (จุฬาลักษณ์ สนเกื้อกูล และ เมษา นวลศรี, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กล่าวไว้ว่าปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ คือการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายไม่เน้นการฝึกปฏิบัติผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจดบันทึกและท่องจำซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนและสัมพันธ์กับแนวคิดของ อโนทัย เช่นพิมาย (2564) ได้สรุปว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่นำไปสู่ทักษะในการแสวงหาความรู้น้อย ขาดการพัฒนาในการคิดวิเคราะห์ มีการใช้แหล่งเรียนรู้น้อย นักเรียนส่วนใหญ่เรียนรู้แต่เพียงในห้องเรียนและขาดความกระตือรือร้น ในการเรียน ไม่สนใจที่จะเรียนรู้ มีความรู้สึกเบื่อกับการเรียนทำให้นักเรียนขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่จะใช้ใน การแสวงหาความรู้และวิทยาศาสตร์

จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสร้างนวัตกรรมการสอนที่ช่วยเพิ่มการตั้งใจเรียน และเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยรูปแบบการสอนที่ผู้ศึกษาสนใจนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ รวมทั้งการส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 คือการจะจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เนื่องจากกระบวนการสืบเสาะหาความรู้คือการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดคำถาม เกิดความคิด และเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือแสวงหาความรู้และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำมาตอบข้อสงสัยของตนเอง ซึ่งครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยอำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้รียน (ทิศนา แขมมณี, 2555) ซึ่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ได้แก่ ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบาย (Explanation) ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มากหรือน้อยเพียงใด (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2560) และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ในเรื่องแสงและเงา ผู้ศึกษาจึงใช้สื่อการเรียนการสอนหนังตะลุง ซึ่งเป็นมหรสพอย่างหนึ่ง ใช้หนังสัตว์สลักเป็นรูปภาพขนาดเล็ก คีบด้วยไม้ตับอันเดียว เชิดภายในโรงให้แสงไฟส่องผ่านตัวหนังสร้างเงาให้ปรากฏบนจอผ้าขาวหน้าโรง (นุชนันต์ สัจจาเฉลียว และสราวุฒิ ไกรเสม, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ (พินัย สิริเกียรติกุล, 2545) ได้กล่าวไว้ว่า หนังตะลุงเป็นมหรสพพื้นบ้านของชาวไทยภาคใต้ที่ตั้งใจเล่นกับปรากฏการณ์ของเงา กล่าวคือ การแสดงหนังตะลุง คือ การเชิด "ตัวหนัง" และ "การพากษ์หนัง" โดยนายหนังจะเชิดตัวหนังให้โลดเต้นไปตามบทพากษ์และเสียงดนตรี เพื่อให้เงาของหนังไปปรากฏบนจอ โดยอาศัยแสงไฟที่ส่องผ่านตัวหนัง คนดูจะดูเพียงเงาที่เคลื่อนไหวบนจอผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรากฏการณ์ของภาพเงาเคลื่อนไหวในการแสดงหนังตะลุงมาจากความสัมพันธ์ระหว่าง 1. ตัวหนังที่กำลังถูกเชิด (วัตถุเคลื่อนไหวที่แสงส่องผ่าน) 2. ดวงไฟ (แหล่งกำเนิดแสง) 3. จอผ้าขาว (ฉากรับเงา) และ 4. ผู้ชม (ผู้สังเกตการณ์) ตลอดจนระยะ ทิศทาง และที่ว่าง ที่สัมพันธ์ระหว่างกันและกันของตัวแปรเหล่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะและที่ว่างระหว่างแหล่งกำเนิดแสง ตัวหนังและฉากรับ เงาจะเกิดการเคลื่อนไหวได้ ก็เมื่อตัวหนังถูกเชิด ในขณะเดียวกันภาพเงาก็อาจขยายโตขึ้นหรือหดเล็กลงได้ เมื่อตัวหนังเคลื่อนไหวให้เข้าใกล้หรือถอยห่างออกจากแหล่งกำเนิดแสง ซึ่งการแสดงตัวหนังตะลุงนี้เองเป็นสื่อการสอนอย่างหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนมีความตั้งใจ สนใจ และกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อย่างมีความสุข

การศึกษาชั้นเรียน (lesson study) คือ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นการที่คณะครูอยู่ร่วมกันใน ระยะยาวเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน เป็นการเรียนรู้จากบทเรียนการจัดการเรียนการสอนระหว่างกันและกัน (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์, 2561) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาบทเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องโดยความร่วมมือของกลุ่มครู มี 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Collaboratively Plan) การสังเกตชั้นเรียน (Collaboratively See) และการสะท้อนคิดร่วมกัน (Collaboratively Reflect) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555 ; และ ชาริณี ตรีวรัญญู, 2560) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นกลไกสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองโดยอิสระด้วยการร่วมมือกันของครู เพื่อสร้างบทเรียนที่ดีกว่าในทุกรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ผลดีที่สุด

จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาการตั้งใจเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การศึกษาชั้นเรียนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่นำไปสู่ทักษะในการแสวงหาความรู้ พัฒนาในการคิดวิเคราะห์ มีความกระตือรือร้นในการเรียน สนใจที่จะเรียนรู้ ช่วยเพิ่มการตั้งใจเรียน ทำให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่จะใช้ในการแสวงหาความรู้ และนักเรียนสามารถบูรณาการความรู้ทักษะในการแก้ปัญหา สรุปข้อค้นพบและสร้างความรู้ใหม่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตั้งใจเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องแสงและเงา ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง
2. เพื่อศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องแสงและเงา ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ใช้การศึกษาชั้นเรียน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การร่วมมือกันวางแผนการสอน (Co-Plan) 2. การร่วมมือกันสังเกตการสอน (Co-Do) 3. การร่วมมือกันสะท้อนผลการสอน (Co-See)

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 20 คนจากโรงเรียนอนุบาลตรัง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ผู้ศึกษาดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยนักเรียนกลุ่มนี้ไม่เคยเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามาก่อน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง แสงและเงา

ตัวแปรที่ศึกษา

1.ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้แบบสืบเสาะ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง ผ่านการศึกษาชั้นเรียน

2.ตัวแปรตาม คือ การตั้งใจเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องแสงและเงา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 แผน จำนวน 4 ชั่วโมง เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และขั้นประเมิน (Evaluation) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง

2. แบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้ศึกษาศึกษาจากคู่มือวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์ ที่จัดทำโดยสาขาประเมินมาตรฐาน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) และสมาคมอเมริกันเพื่อความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์ (The American Association for the Advancement of Science: AAAS อ้างใน บรรณรักษ์ คุ้มรักษา, 2563) รวมทั้งศึกษาจากทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กับแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า สามารถวัดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ 8 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการวัด ทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปส และสเปสกับเวลา ทักษะการคำนวณ ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ทักษะการลงความเห็นจากข้อมูล และทักษะการพยากรณ์

3. แบบสังเกตพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียน ผู้ศึกษาทำการศึกษาทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตั้งใจเรียน นำมาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียน โดยลักษณะพฤติกรรมต้องครอบคุมนิยามของพฤติกรรมการตั้งใจเรียน

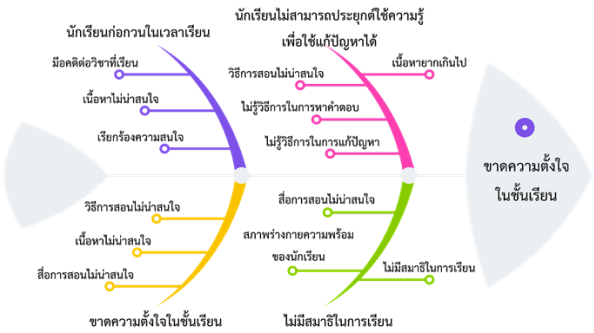
การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาชั้นเรียน 3 วงรอบ จาก 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การร่วมมือกันวางแผนการสอน (Co-Plan)

วงรอบที่ 1

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน

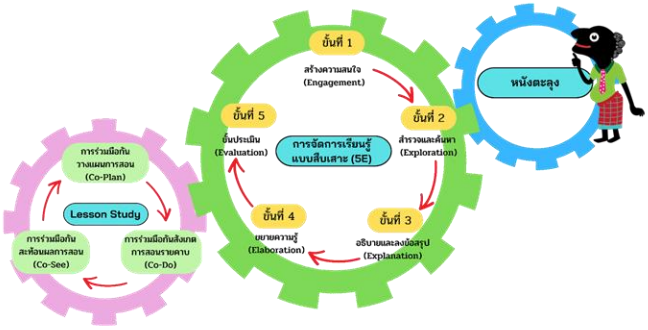


ภาพที่ 2 แผนผังแสดงสภาพปัญหาในชั้นเรียน

จากภาพประกอบ 2 แสดงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน ผู้ศึกษาสนใจปัญหาการขาดการตั้งใจเรียน จึงนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชั้นเรียน : การตั้งใจเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา

2. ผู้ศึกษาร่วมกันวางแผนหาวิธีการการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งวิธีการที่ผู้ศึกษาเลือกใช้ในการแก้ปัญหาการขาดการตั้งใจเรียน คือการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง

3. ออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเกิดเงา ตามขั้นตอนการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1. การสร้างสถานการณ์ปัญหา, 2. การคาดการณ์แนวคิดของนักเรียน, 3. สื่อการเรียนรู้ (ตัวหนังตะลุง, ฉากหนัง, หลอดไฟ), 4. แบบบันทึกกิจกรรม



ภาพที่ 3 ขั้นตอนการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง

วงรอบที่ 2 จากปัญหาการเรียนการสอนครั้งที่ 1 ผู้ศึกษาร่วมกันวางแผนหาวิธีการการแก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยการปรับแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง เรื่องตัวกลางของแสง มีการกำหนดขั้นตอนในการทำกิจกรรม และ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ชัดเจน

วงรอบที่ 3 จากปัญหาการเรียนการสอนครั้งที่ 2 ผู้ศึกษาร่วมกันวางแผนหาวิธีการการแก้ปัญหาในชั้นเรียน โดยการปรับแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การนำความรู้เรื่องแสงไปประยุกต์ใช้ในการสร้างตัว

ละครหุ่นเงา ให้มีเวลาเพิ่มมากขึ้น จาก 1 ชั่วโมงเป็น 2 ชั่วโมงและกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนมากขึ้น สำหรับการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน

ขั้นที่ 2 การร่วมมือกันสังเกตการสอน (Co-Do)

1.นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนการสอน

วงรอบที่ 1 ผู้ศึกษานำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการเกิดเงา ที่ได้ร่วมกันออกแบบวางแผนจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนการสอน

วงรอบที่ 2 ผู้ศึกษานำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องตัวกลางของแสง ที่ได้ร่วมกันออกแบบวางแผนจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนการสอน

วงรอบที่ 3 ผู้ศึกษานำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องแสงไปประยุกต์ใช้ในการสร้างตัวละครหุ่นเงาที่ได้ร่วมกันออกแบบวางแผนจัดการเรียนรู้ไปจัดการเรียนการสอน

2. มีผู้ศึกษา 1 คน รับหน้าที่เป็นครูผู้สอน และผู้ศึกษาอีก 2 คน ร่วมกันสังเกตการสอนภายในห้องเรียน และเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการตั้งใจเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแต่ละบุคคล

3. ผู้สังเกตการสอนบันทึกพฤติกรรมการตั้งใจเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแต่ละบุคคลลงในแบบสังเกตพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียน และแบบบันทึกผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ขั้นที่ 3 การร่วมมือกันสะท้อนผลการสอน (Co-See)

วงรอบที่ 1 ผู้ศึกษาได้ร่วมกันวางแผนและปรับปรุงในสิ่งที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการคิดของนักเรียน คือ

- เวลาในการทำกิจกรรมไม่เพียงพอ ที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ในการเรียนรู้
- การบันทึกผลการทดลองของนักเรียนเกิดความคลาดเคลื่อน เนื่องจากไม่มีการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งที่ชัดเจน

วงรอบที่ 2 ผู้ศึกษาได้ร่วมกันวางแผนและปรับปรุงในสิ่งที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการคิดของนักเรียน คือ

- เวลาในการทำกิจกรรมไม่เพียงพอที่จะทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ในการเรียนรู้

วงรอบที่ 3 ผู้ศึกษาได้ร่วมกันวางแผนและปรับปรุงในสิ่งที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการคิดของนักเรียน คือ

– ตัวละครที่นักเรียนสร้างขึ้นมีขนาดเล็กเกินไป

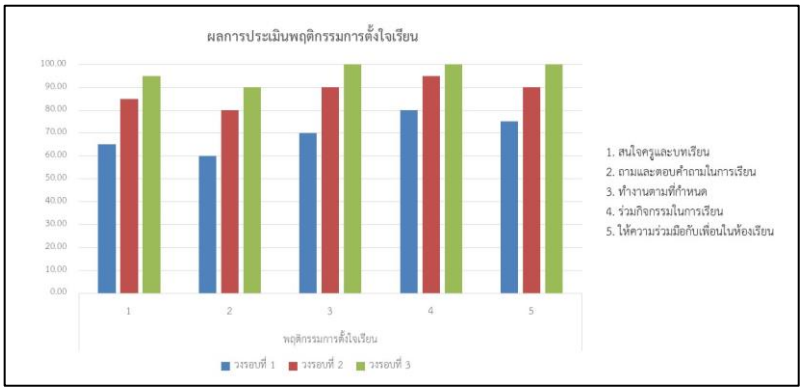
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา จากแบบบันทึกผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุงรายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การตั้งใจเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องแสงและเงา ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง

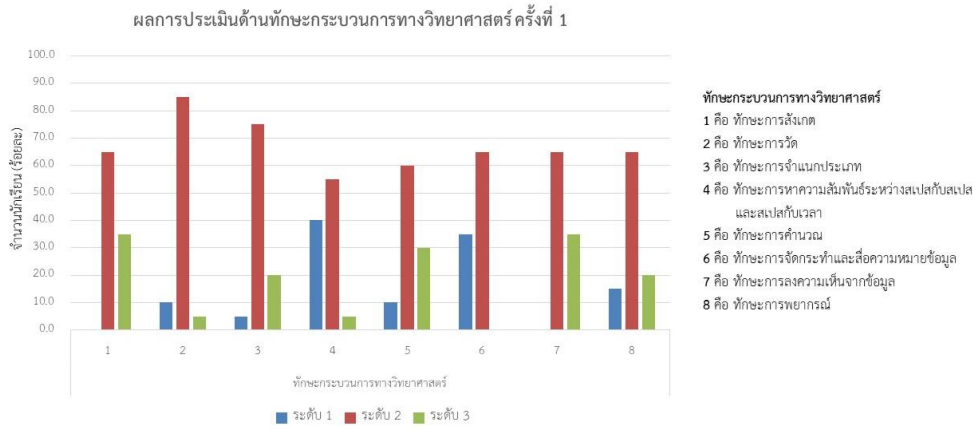
ลักษณะพฤติกรรมการตั้งใจเรียน	ภาพตัวอย่างพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของนักเรียนในชั้นเรียน	ลักษณะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของนักเรียนในชั้นเรียน
1. สนใจครูและบทเรียน		นักเรียนมีความสนใจเนื้อหาที่ครูนำเสนอในชั้นเรียน และรู้สึกตื่นเต้นกับกิจกรรมการนำเข้าสู่บทเรียน ในคลิปการแสดงหนังตะลุง
2.ถามและตอบคำถามในการเรียน		นักเรียนมีส่วนร่วมกันตอบคำถาม โดยการยกมือถามและกล้าที่จะยกมือตั้งคำถามในประเด็นที่ตนเองไม่เข้าใจ เพื่อไขข้อส่งสัยในประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
3.ทำงานตามที่กำหนด		นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและสามารถส่งงาน (เช่น ตัวละคร) ได้ตามที่กำหนดตามจุดประสงค์การเรียนรู้
4.ร่วมกิจกรรมในการเรียน		นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกขั้นตอนที่นักเรียนลงมือปฏิบัติได้เป็นอย่างดี เช่น นักเรียนออกมาเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประดิษฐ์ตัวหนังตะลุง
5.ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในห้องเรียน		นักเรียนมีการวางแผน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน เช่น นักเรียนออกแบบตัวละครหนังตะลุงและร่วมกันประดิษฐ์ จนงานออกมาสำเร็จลุล่วง



ภาพที่ 4 ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมการตั้งใจเรียนจำแนกรายพฤติกรรมได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักเรียนจากการศึกษาชั้นเรียนทั้ง 3 วงรอบ

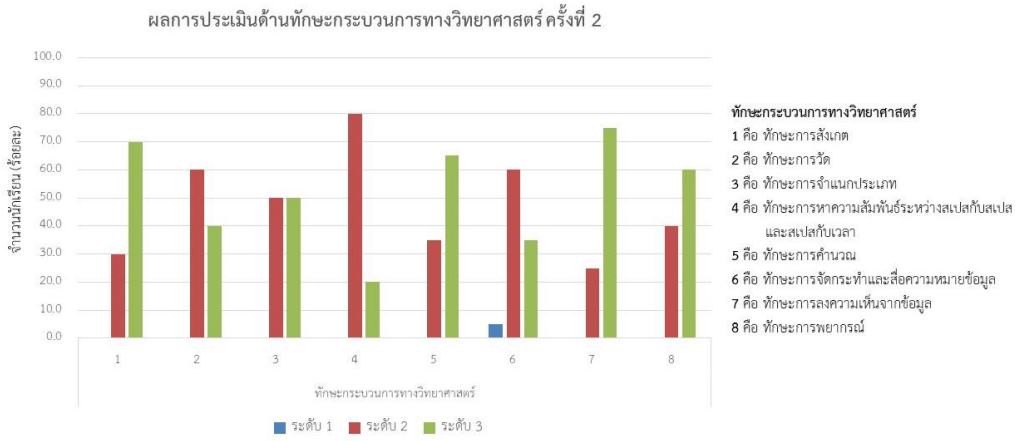
จากภาพประกอบ 4 ผลการสังเกตพฤติกรรมการตั้งใจเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา จากการศึกษาชั้นเรียน 3 วงรอบ พบว่า ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรมสนใจครูและบทเรียน เรียงจากน้อยไปมาก ได้แก่การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 2 และการจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 3 คือ 65.00, 85.00 และ 95.00 ตามลำดับ ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรมถามและตอบคำถามในการเรียน เรียงจากน้อยไปมาก ได้แก่การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 2 และการจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 3 คือ 60.00, 80.00 และ 90.00 ตามลำดับ ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรมทำงานตามที่กำหนด เรียงจากน้อยไปมาก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 2 และการจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 3 คือ 70.00, 90.00 และ 100.00 ตามลำดับ ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรมร่วมกิจกรรมในการเรียน เรียงจากน้อยไปมาก ได้แก่การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 2 และการจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 3 คือ 80.00, 95.00 และ 100.00 ตามลำดับ ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีลักษณะพฤติกรรมให้ความร่วมมือกับเพื่อนในห้องเรียน เรียงจากน้อยไปมาก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 2 และการจัดการเรียนรู้วงรอบที่ 3 คือ 75.00, 90.00 และ 100.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดย การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา



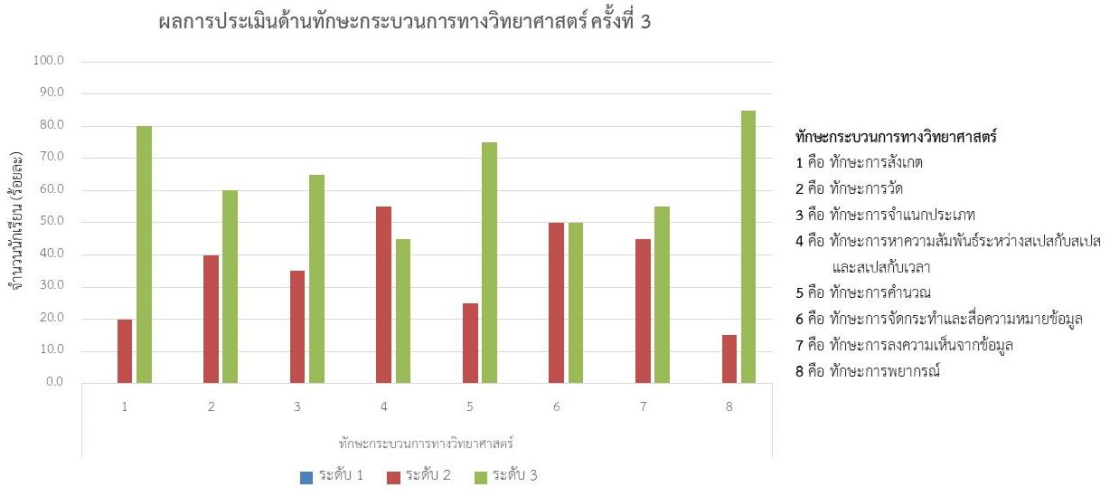
ภาพที่ 5 ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จำแนกรายทักษะได้จากแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการศึกษาชั้นเรียน วงรอบที่ 1

จากภาพประกอบ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องแสงและเงา (การเกิดเงา) วงรอบที่ 1 พบว่านักเรียนที่มีทักษะด้านการวัดอยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.0 และทักษะการลงความเห็นจากข้อมูลน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.0



ภาพที่ 6 ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จำแนกรายทักษะได้จากแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการศึกษาชั้นเรียน วงรอบที่ 2

จากภาพประกอบ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องแสงและเงา(ตัวกลางของแสง) วงรอบที่ 2 พบว่านักเรียนที่มีทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปสและสเปสกับเวลาอยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.0 และทักษะการพยากรณ์น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.0



ภาพที่ 7 ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จำแนกรายทักษะได้จากแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จากการศึกษาชั้นเรียน วงรอบที่ 3

จากภาพประกอบ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องแสงและเงา (การนำความรู้เรื่องแสงไปประยุกต์ใช้) วงรอบที่ 3 พบว่า นักเรียนที่มีทักษะการพยากรณ์อยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.0 และทักษะการลงความเห็นจากข้อมูลน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.0

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาชั้นเรียน : การตั้งใจเรียน และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องแสงและเงา นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องแสงและเงา ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง พบว่า 1. พฤติกรรมการสนใจครูและบทเรียน 2. พฤติกรรมถามและตอบคำถามในการเรียน 3.พฤติกรรมทำงานตามที่กำหนด 4.พฤติกรรมร่วมกิจกรรมในการเรียน และ 5.พฤติกรรมให้ความร่วมมือกับเพื่อนในชั้นเรียน มีพฤติกรรมการตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้นในแต่ละวงรอบที่ 1-3 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน มีการฝึกกระบวนการทำงาน การกล้าแสดงออก การเป็นผู้นำและผู้ตาม ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับหนังสื่อตะลุง มีกิจกรรมที่น่าสนใจ ให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง ได้ฝึกคิด ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาสรุปผล จึงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอน ซึ่งผลจากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดิรักษ์ แสงดอกไม้ (2565) ได้ศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้คำถามแบบโสเครติกที่มีผลต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้คำถามแบบโสเครติกมีคะแนนเฉลี่ยมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุงช่วยให้นักเรียนมีการตั้งใจเรียน สนใจบทเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่องแสงและเงา ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง พบว่า วงรอบที่ 1 นักเรียนมีทักษะด้านการวัดอยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.0 เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนเรื่องแสงและเงา (การเกิดเงา) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยที่ครูกำหนดและแสดงรูปแบบเงาของตัวหนังตะลุง 3 รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งได้มาจากหนังตะลุงตัวเดียวกัน ดังนี้ รูปแบบที่ 1 เงาของตัวหนังมองเห็นได้อย่างชัดเจน รูปแบบที่ 2 เงาของหนังตะลุงมีขนาดใหญ่ และมีความเข้มของเงาน้อยลง รูปแบบที่ 3 เงาของตัวหนังตะลุงมีลักษณะคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู และ ให้นักเรียนภายในกลุ่มช่วยกันสำรวจและค้นหาคำตอบว่าเพราะเหตุใดตัวหนังตะลุงตัวเดียวกันแต่มีลักษณะของเงาที่แตกต่างกัน จากการที่นักเรียนลงมือสำรวจและค้นหาคำตอบ โดยทำการทดลองสร้างเงารูปแบบต่าง ๆ จากชุดแบบจำลองโรงหนังตะลุงที่ครูได้เตรียมไว้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะด้านการวัดที่สูงที่สุด เนื่องจากนักเรียนสามารถบอกและอธิบายตำแหน่งของวัตถุ (ตัวหนังตะลุง) กับฉากกั้นที่ทำให้เกิดเงาได้ เช่น ถ้าวางตัวหนังตะลุงไว้ใกล้กับฉากกั้นสามารถมองเห็นเงาของตัวหนังได้อย่างชัดเจน วงรอบที่ 2 นักเรียนมีทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปสและสเปสกับเวลาอยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.0 เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอน เรื่องแสงและเงา (ตัวกลางของแสง) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยที่ครูกำหนดและแสดงรูปแบบเงาของตัวหนังตะลุง 3 รูปแบบ แต่ละรูปแบบมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งได้มาจากหนังตะลุงที่ทำมาจากวัสดุต่างกัน เช่น วัสดุชนิดที่ 1 ตัวหนังตะลุงจากหนังวัวฟอกสี วัสดุชนิดที่ 2 ตัวหนังตะลุงจากพลาสติกใส วัสดุชนิดที่ 3 ตัวหนังตะลุงจากกระดาษแข็ง โดยให้นักเรียนภายในกลุ่มช่วยกันสำรวจและค้นหาความแตกต่างของตัวหนังตะลุงจากวัสดุที่สร้างขึ้น ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการหาความสัมพันธ์ระหว่างสเปสกับสเปสและสเปสกับเวลาอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยนักเรียนสามารถระบุเงาของวัตถุได้ เช่น ตัวกลางที่มีความทึบแสง แสงไม่สามารทะลุผ่านได้ แต่สะท้อนได้หรือบางชนิดดูดกลืนแสงได้ วงรอบที่ 3 นักเรียนมีทักษะการพยากรณ์อยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.0 เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอน เรื่องแสงและเงา (การนำความรู้เรื่องแสงไปประยุกต์ใช้) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยที่คุณครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสร้างตัวละครสำหรับแสดงละครหุ่นเงา ซึ่งใช้อุปกรณ์ที่ครูกำหนดให้ เช่น กระดาษแข็ง กระดาษลัง กระดาษสา แผ่นใส เป็นต้น จากกิจกรรมดังกล่าวนักเรียนแต่ละกลุ่มได้มีการเลือกวัสดุที่นำมาใช้ในการประดิษฐ์ที่แตกต่างกันจากการทำนายหรือคาดคะเนคำตอบ ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการพยากรณ์อยู่ในระดับสูงที่สุด โดยนักเรียนสามารถทำนายหรือคาดคะเนคำตอบกับวัสดุที่ทำให้เกิดเงา ได้ว่า การนำกระดาษแข็งมาประดิษฐ์ตัวหนังตะลุงกระดาษแข็งจะมีความทึบแสง ทำให้แสงไม่สามารถผ่านได้ ทำให้เกิดเงาที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากการนำแผ่นใส่มาประดิษฐ์ตัวหนังตะลุง เพราะ แผ่นใสมีความโปร่งแสงทำให้แสงผ่านได้ จึงไม่สามารถเกิดเงาได้ จะเห็นได้ว่า ในแต่ละวงรอบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง สามารถพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน ในแต่ละขั้นตอนนั้น ช่วยส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในหลาย ๆ ทักษะ และเรียนรู้หา

คำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยครูผู้สอนสอดแทรกคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติในแต่ละทักษะได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา ดาสา (2560) ได้วิจัยการเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กประถมวัยผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการสืบเสาะ พบว่า ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานในการนำมาใช้แก่ปัญหาในชีวิตประจำวันและต่อยอดการเรียนรู้ สอดแทรกกิจกรรมที่พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เด็กปฐมวัยได้อย่างเป็นธรรมชาติผ่านกิจกรรมการสำรวจ การทดลอง และการเล่นเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาตร์ใหกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง เพื่อศึกษาการตั้งใจเรียนและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่ม ครูผู้สอนควรจัดกลุ่มโดยคละความสามารถ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือ ปรึกษากันได้ภายในกลุ่มและครูต้องกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน

2. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับสื่อหนังตะลุง เพื่อศึกษาการตั้งใจเรียนและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีหลายขั้นตอนซึ่งต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากครูผู้สอนต้องควบคุมเวลา และยืดหยุ่นกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมและควรเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560), ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กุลิสรา จิตรชญาณิช. (2564). การจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรรยา ดาสา. (2560).การเสริมสร้างทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กประถมวัยผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการสืบเสาะ.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ 19 (ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2560).

จุฬาลักษณ์ สนเกื้อกูล และเมษา นวลศรี.(2565). การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบสุริยะ ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เกม. Journal of Modern Learning Development ปีที่ 7 ฉบับที่ 7 (สิงหาคม 2565).

ชาริณี ตรีวรัญญู.(2560). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพด้วยการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน:แนวคิดและแนวทางสู่ความสำเร็จ.วารสารครุศาสตร์,45(1).

ทิศนา แขมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นุชนันต์ สัจจาเฉลียว และสราวุฒิ ไกรเสม.(2563). หนังตะลุงภาคใต้ การเคลื่อนไหวทางภาษาในสังคมพหุวัฒนธรรม.วารสารภาษาและวัฒนธรรม ปีที่ 39 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2563).

บรรณรักษ์ คุ้มรักษา. (2563). การศึกษาแบบพฤติกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐานของนักศึกษาครูวิทยาศาสตร์:ทักษะการตั้งสมมุติฐานและทักษะการทดลอง.วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2563).

ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิณ ศิริสัมพันธ์. (2561). ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครู. สำนักพิมพ์ M&N Design Printing.)ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พินัย สิริเกียรติกุล.(2545). ศูนย์ศิลปะการแสดงหนังตะลุง[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. http://www.thapra.lib.su.ac.th/thesis/showthesis_th.asp?id=0000001109.

พิษณุ ลิมพะสูตร.(2555).พฤติกรรมการตั้งใจเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีภาคพิเศษวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัญฑิต http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Dev_Psy/Pissanu_L.

ราชบัณฑิตยสถาน.(2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). การวัดผลและประเมินผลตัวอย่างแบบประเมินทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. สืบค้นจากhttp://physics.ipst.ec.th.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560).ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0. สำนักพิมพ์ 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

อโนทัย เช่นพิมาย.(2564). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 13 ฉบับที่ 37 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2564.

อดิรักษ์ แสงดอกไม้. (2565).การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้คำถามแบบโสเครติกที่มีผลต่อมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2565).

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการให้เหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต

The effect of cooperative learning management using buddy technique on learning achievement and reasoning skills on trigonometric ratios of Mathayomsuksa 3 students at Wachirathamsopit School.

ชนากานต์ คชชะ[1*], ธัญญลักษณ์ สังข์ด้วง[2], อิสราภรณ์ ทองสมนึก[3] และ ปิยวัฒน์ เนียมมาลัย

[3]Chanakan Khotcha[1], Tunyalak Sungdaung[2], Issaraporn Thongsomnuk[3] and Piyawat Neammalai[3]

[1] นักศึกษาสาขาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

[1] Student, Department of Mathematics, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University

[2] ครูพี่เลี้ยง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนชิรธรรมโศภิต

[2] Mentor, Department of Mathemetics, Wachirathamsopit school

[3]อาจารย์สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

[3]Lecturer, Department of Mathemetics, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University

***Corresponding author,** E-mail: Chanakan.kho@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในชั้นเรียนนี้มีจุดหมายการวิจัย 1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ 2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผล หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 60 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ

สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผลหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ สูงกว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: เทคนิคเพื่อนคู่คิด, อัตราส่วนตรีโกณมิติ, ทักษะการให้เหตุผล

Abstract

This classroom research aims to: 1. To compare learning achievement in mathematics. Before and after the cooperative learning management with the buddy technique on trigonometric ratios 2. to compare reasoning skills. After the cooperative learning management with the buddy technique and the 60 percent criterion on trigonometric ratios

The research results can be summarized as follows.

1. Comparison of mathematics learning achievement on trigonometric ratios Between before and after the cooperative learning management with the buddy technique, it was found that the achievement after learning was higher than before. Statistically significant at the 0.01 level.

2. The comparison of the reasoning skills after the cooperative learning management with the buddy technique on trigonometric ratios. Higher than 60 percent, statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Companion Techniques, Trigonometric Ratios, Reasoning Skills

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจากเป็นวิชาที่ต้องใช้เหตุผล กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ มีทักษะการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาได้อย่างรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผนตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดการพัฒนาในศาสตร์ต่าง ๆ (สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2550:1) ดังนั้น คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ จึงมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ความสมดุลทางร่ายกาย จิตใจ สติปัญญาและอารมณ์ สามารถทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ 2544:1) แต่ปัจจุบันพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์เท่าที่ควร ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ กัน เช่น ลักษณะของวิชาซึ่งค่อนข้างเป็นนามธรรม ซึ่งประกอบด้วยสัญลักษณ์ อาศัยการคิดที่เป็นแบบแผน มีขั้นตอนและเหตุผล (สิริพร ทิพย์คง 2544:1) และปัญหาในการสอนคณิตศาสตร์พบอยู่ประจำคือ นักเรียนคิดแก้ปัญหาไม่เป็น ครูต้องอธิบายวิธีทำแล้วนักเรียนทำตาม โดยที่นักเรียนไม่มีโอกาสได้คิด การที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดได้โดยฟังครูอธิบายนั้นแสดงว่า นักเรียนไม่ได้คิดก็ย่อมไม่เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ถ้าเช่นนั้นการได้ทำแบบฝึกหัดเพียงอย่างเดียว นักเรียนจำคำอธิบายจากครูแล้วมาเขียน ไม่นานก็อาจจะเกิดการลืม ดังนั้น ปัญหาดังกล่าวครูผู้สอนควรตระหนักให้มากกว่า เราควรสอนอย่างไร ฝึกอย่างไร จึงจะพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป (ชัยศักดิ์ ลีลาจรัสกุล 2539:121)

สาเหตุข้างต้นสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545:43) กล่าวว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยส่วนรวมยังไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสอน ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่ยังคงประสบปัญหาในทุกระดับการศึกษา ผู้เรียนส่วนใหญ่รู้สึกว่าเป็นวิชาที่ยาก ไม่น่าสนใจ และไม่ประสงค์จะเลือกเรียนในสาขาวิทยาศาสตร์ โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ขั้นสูง (A-NET) และผลการทดสอบทางศึกษาแห่งชาติ (O-NET) พบว่า คะแนนสอบของเด็กไทยทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ เฉลี่ยไม่ถึง 50 คะแนน และในวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีคะแนนต่ำที่สุด โดยผลสอบ O-NET ประจำปีการศึกษา 2562 พบว่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 26.73 คะแนน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2562:Online) ดังนั้นเพื่อให้การเรียนการสอน มีประสิทธิภาพ ครูต้องเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีลักษณะน่าสนใจ ท้าทายและสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียน ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนที่มีความหมายและนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (สุลัดดา ลอยฟ้า 2541:9-10)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนของครู จึงควรที่จะตอบสนองต่อการพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนและคำนึงการจัดประสบการณ์ที่คล้ายกับสภาพจริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน มากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนที่เรียนอ่อนได้รับการเอาใจใส่จากครูหรือเพื่อน และช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนตลอดเวลา คือ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นเทคนิคที่ผู้สอนนิยมใช้คู่กับวิธีสอนแบบอื่น ๆ (รัชนี ภู่พัชรกุล 2551:392) เทคนิคเพื่อนคู่คิดนี้จะช่วยให้นักเรียนเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะในการแก้ปัญหา และการสื่อความหมาย จากการทำงาน อภิปรายซักถาม ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี รวมทั้งเป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น มีความมั่นใจกล้าแสดงออก และผลงานที่ทำโดยนักเรียนสองคนช่วยกันทำ ย่อมดีกว่าผลงานโดยบุคคลเพียงคนเดียว โอกาสที่จะผิดพลาดมีน้อยกว่า (วิภาวดี วงศ์เลิศ 2544:37-38) ซึ่งเทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ได้ริเริ่มขึ้น โดย Frank Lyman แห่งมหาวิทยาลัยแมรีแลนด์ ในปี คศ. 1981 เทคนิคนี้ได้ชื่อมาจากขั้นตอนการดำเนินการของนักเรียน 3 ขั้นตอน โดยให้ความสำคัญไปที่สิ่งที่นักเรียนกำลังกระทำการในแต่ละขั้นตอน เลวิน (Levin 2008:Online) นับว่าเป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่ ๆ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ใช้ได้ในผู้เรียนทุกระดับชั้น ทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ จัดว่าเป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับมากอีกรูปแบบหนึ่ง เพราะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนร่วมกัน เพื่อให้แนะนำ ปรึกษา หรือ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และร่วมมือทำกิจกรรม ตามกระบวนการเรียนจนค้นพบข้อสรุปความรู้ หรือคำตอบร่วมกัน (ชำนาญ โพธิคลัง 2547:7) ซึ่งจะมีขั้นตอนที่สำคัญอยู่ 3 ข้อ คือ การคิด (Think) เป็นขั้นตอนแรกที่ครูจะกระตุ้นด้วยปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบ และการจับคู่ (Pair) เป็นขั้นตอนที่สองที่จะให้ผู้เรียนจับคู่ เพื่ออภิปรายปัญหา และวิธีการหาคำตอบของปัญหา ส่วนขั้นตอนสุดท้ายคือ การแลกเปลี่ยน (Share) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนและนำเสนอความรู้ที่ได้จากการค้นหาคำตอบ ไบร์เลย์ (Byerley 2002:3) ซึ่งเทคนิคนี้ใช้เมื่อต้องการให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล ฝึกทักษะการสื่อสาร การแสดงออกและการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (กัญญา ชัยรัตน์ 2552: ออนไลน์)

สำหรับการพัฒนาทักษะการคิด จึงมีความสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลอยู่ในขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กที่เข้าสู่การปฏิบัติการคิดค้นรูปธรรมเป็น (Concrete Operational Stage) จุดเริ่มต้นของกระบวนการคิดที่ซับซ้อน ซึ่งนำไปสู่การคิดที่มีเหตุผลเชิงตรรกะ (Logical Thinking) ซึ่งดัทช์ (Deutsche) ได้กล่าวว่า การคิดของเด็กจะค่อยเป็นค่อยไป ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหัน จากการคิดอย่างมีเหตุผล โดยแท้จริงแล้วเด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลได้ในทุกระดับ เพียงแต่ว่าเด็กที่โตกว่าจะมีเหตุผลที่สูงกว่า (เตือนใจ ทองสำริด 2531:38-40 อ้างถึงใน Donalson 1983:231-256) ทิศนา แขมมณี (2545:408) ได้กล่าวว่าวิธีการคิด หรือขั้นตอนในการคิดอย่างมีเหตุผล มีดังนี้ 1) สามารถแยกแยะข้อเท็จจริง และความคิดเห็นออกจากกันได้ 2) สามารถใช้เหตุผลแบบนิรนัยหรืออุปนัยในการพิจารณาข้อเท็จจริง 3) สามารถใช้เหตุผลทั้งแบบนิรนัยและอุปนัยในการพิจารณาข้อเท็จจริงเพื่อนำไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถเรียนรู้และรู้จักสร้างองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองและประเทศชาติ

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และทักษะการให้เหตุผล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต อีกทั้งเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ในระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผลของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 60 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย One-Group Pre-test Post-test Design: ทดลองใช้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นทุกห้องที่สอนแล้ววัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน

$$O_1 \quad X \quad O_2$$

เมื่อ O_1 แทน การวัดผลก่อนเรียน

X แทน การสอนโดยใช้นวัตกรรม

O_2 แทน การวัดผลหลังการทดลองใช้นวัตกรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ที่เรียนในรายวิชา ค 23202 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ จำนวน 2 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 40 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องเรียน 3/1 ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จำนวนนักเรียน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมานั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามหลักเกณฑ์และจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ รวมไปถึงกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นนักเรียนที่มีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.00 ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้พัฒนาผู้เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนวชิรธรรมโศภิต อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วยสาระที่ใช้จัดการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ อัตราส่วนตรีโกณมิติ จำนวน 12 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ จำนวน 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของมุม 30, 45 และ 60 องศา จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาและการนำไปใช้ของอัตราส่วนตรีโกณมิติ จำนวน 5 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างตารางวิเคราะห์จุดประสงค์และพฤติกรรม โดยจำแนกพฤติกรรมออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการนำไปใช้ และด้านการวิเคราะห์

3. สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และระดับพฤติกรรมที่วัด เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

4. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อครูพี่เลี้ยงและครูในหมวดคณิตศาสตร์ของโรงเรียนวชิรธรรมโศภิต ตรวจพิจารณาให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดผลสัมฤทธิ์โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ดัชนี ความสอดคล้องของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละข้อคำถาม มีค่ามากกว่า 0.5 ทุกข้อ

5. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ผ่านการพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์

7. นำผลการทดลองมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งได้ค่าความยากอยู่ที่ 0.32-0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ 0.2-0.8 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.842

8. ผู้วิจัยทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ โดยมีลักษณะเป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) พุทธศักราช 2544 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)

2. ศึกษาวิธีการสร้างและเทคนิคการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือต่างๆ ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของ พร้อมพรรณ อุดมสิน (2545: 28 - 59) เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ของ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 85 - 201) และคู่มือวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์ของ สสวท. (2546ก: 28 - 73)

3. วิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ กำหนดพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถที่ต้องการวัด เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

4. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ตามจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัยพร้อมระบุการแก้ปัญหาและนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้จำนวน 10 ข้อให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ตามที่กำหนด

5. นำแบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อครูพี่เลี้ยงและครูในหมวดคณิตศาสตร์โรงเรียนวชิรธรรโศภิต เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และชี้แนะข้อบกพร่องพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

6. นำแบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินที่ได้รับการตรวจสอบจากครูพี่เลี้ยงและครูในหมวดคณิตศาสตร์โรงเรียนวชิรธรรโศภิตไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

7. นำแบบทดสอบและเกณฑ์การประเมินที่แก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาว่า ข้อสอบที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้หรือไม่ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

คะแนน + 1 สำหรับข้อสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้

คะแนน 0 สำหรับข้อสอบที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้

คะแนน - 1 สำหรับข้อสอบที่ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน แล้วมาคำนวณหาค่า IOC แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5

9. นำแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนวชิรธรรมโศภิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบและความเชื่อมั่น

10. นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบอัตนัย มาวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (D) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อสอบแบบอัตนัยของ วิทนีย์ และ ซาเบอร์ส (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2543: 199 - 201) โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความง่าย (P) ตามเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (D) ตามเกณฑ์ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าความง่าย (P) ตั้งแต่ 0.59 - 0.72 มีค่าอำนาจจำแนก (D) ตั้งแต่ 0.56 - 0 77 และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.71 ซึ่งวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบัด (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 200) จัดเลือกให้ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยจัดเลือกไว้จำนวน 10 ข้อ และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

11. เกณฑ์การตรวจให้คะแนนข้อสอบแบบอัตนัยที่นักเรียนทำได้โดยแบ่งคะแนนเป็น 4 คะแนน และมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรวมโดยตรวจเป็นรายข้อ ดังแสดงใน ตาราง 1

ตาราง 1 เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับคะแนน	เกณฑ์การให้คะแนน
4	เขียนแสดงวิธีการหาคำตอบได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งวาดภาพแสดงเหตุผลอธิบาย การแก้ปัญหา กำหนดค่ามุม มีการแทนค่าที่ถูกต้อง แสดงถึงการเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจนและมีคำตอบที่ถูกต้อง
3	เขียนแสดงวิธีหาคำตอบได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่สรุปคำตอบหรือคำตอบไม่ถูก
2	เขียนแสดงวิธีหาคำตอบไม่ชัดเจน ขาดการอธิบาย แต่คำตอบถูกต้อง
1	มีร่องรอยการคิดที่จะนำไปสู่คำตอบที่ถูกต้อง แต่ไม่มีคำตอบ
0	คำตอบไม่ถูกต้อง ไม่ตอบหรือมีร่องรอยในการคิดที่ไม่บ่งบอกว่าจะนำไปสู่คำตอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลองสอน ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในเครื่องมือวิจัยดังต่อไปนี้

1) เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

- แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แผน จำนวนทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ
- แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ

2) ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้วัดประเมิน ประกอบด้วย

- ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ
- ทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเข้าเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อน เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

2. ขั้นหลังการทดลองสอน เมื่อทำการทดลองสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ประกอบด้วย

- ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ
- ทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนเมื่อใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การทดสอบ t - test for Dependent Sample

2 วิเคราะห์ทักษะการให้เหตุผลของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ในการผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 โดยใช้การทดสอบ t - test for One Sample

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการให้เหตุผล เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวชิรธรรม

โศภิต ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด

ลักษณะการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-value
ก่อนเรียน	12.47	3.71	-21.36	42	<0.01
หลังเรียน	27.69	4.25			

$t_{(0.01,44)}$=2.414 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผลของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 60 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 60

ลักษณะการเรียน	จำนวนนักเรียน	คะแนน	$\bar{X}$	S.D.	μ_0	t
หลังเรียน	20	40	27.69	4.25	24	5.86

$t_{(0.01,44)}$=2.414 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าทักษะการให้เหตุผลของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.69 คิดเป็นร้อยละ 69.22

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในชั้นเรียนนี้มีจุดหมายการวิจัย 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการให้เหตุผล หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดกับเกณฑ์ร้อยละ 60 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ

กลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

โรงเรียนวชิรธรรมโศภิต อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ที่เรียนรายวิชา ค 23102 เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ จำนวน 20 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นห้องที่ผู้วิจัยได้เห็นถึงปัญหาในการเรียนของนักเรียน ซึ่งพบว่า มีความสามารถในการเรียนรู้ได้แตกต่างกันและต้องการพัฒนาให้นักเรียนได้ตามรูปแบบที่คาดหวังไว้ ดำเนินการวิจัยในช่วงคือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยสาระที่ใช้จัดการเรียนรู้ 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ อัตราส่วนตรีโกณมิติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนวิชา คณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดสำหรับนักเรียนชั้น 3 ที่มีลักษณะเป็นแบบอัตนัยเขียนคำตอบ จำนวน 10 ข้อ พบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถคิดอย่างมีเหตุผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าความง่าย (P) ตั้งแต่ 0.59-0.72 มีค่าอำนาจจำแนก (D) ตั้งแต่ 0.56-0.77 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.71 ผลการวิเคราะห์นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวอาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เป็นวิธีการเรียนแบบร่วมมือในลักษณะการอภิปรายกลุ่มย่อย โดยครูจะต้องฝึกให้นักเรียนได้คิด แล้วหาคำตอบด้วยตนเองก่อน หลังจากนั้นผู้เรียนก็มาจับคู่กัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในความคิดและคำตอบของของตนเองให้คู่ฟัง ฝึกให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นวิธีที่ผู้เรียนทุกคนได้ ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไปจึงมีความสนใจในเรื่องที่เรียนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกัญญา ชัยรัตน์ (2552: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า เทคนิคเพื่อนคู่คิด ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด โดยให้นักเรียนฝึกกระบวนการคิดด้วยตนเอง แล้วแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนเป็นคู่ ซึ่งเทคนิคเพื่อนคู่คิดใช้เมื่อต้องการให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุภนันท์ เสถียรศรี (2536:125 - 128) และ อารีย์ ศรีเดือน (2547: 85) พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนสูงขึ้นได้

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด นักเรียนจะได้ศึกษา ทำความเข้าใจในเนื้อหาด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อเข้าใจในเนื้อหาแล้ว มาร่วมกันทำกิจกรรมของบทเรียนร่วมกับคู่ของตน ทำให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นร่วมกันอีกทั้งยังเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง ซึ่งทำให้นักเรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ คำปล้อง (2536: 46) พบว่า การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนเป็นอย่างดี ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โซเฟียตัน Sofiatun. 2009: Onine ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดที่มีต่อการสอนภาษาอังกฤษในการปรับปรุงความสามารถในทักษะการฟังของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิดมีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนและพัฒนาการของความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ผลการศึกษาดังกล่าวอาจเนื่องมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

2.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนทุกคนต้องกระทำกิจกรรมการเรียนอย่างจริงจัง ทำให้นักเรียนมีความสนใจในเรื่องที่เรียนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2537: 120) กล่าวว่า การเรียนเป็นคู่จะทำให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างเข้มข้นและมั่นคง เนื่องจากจะต้องศึกษาเรื่องที่ได้รับมอบหมาย เพื่อที่จะสามารถร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นร่วมกัน คิดหาคำตอบต่อเพื่อนที่เป็นคู่เรียนได้ ซึ่งจากการที่นักเรียนแต่ละคู่ได้ร่วมกันทำแบบฝึกหัดทำให้นักเรียนสามารถจดจำเนื้อเรื่อง และสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ได้นานกว่าการที่นักเรียนกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนแบบปกติ

2.2 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในคาบสอนมีการใช้สื่อประกอบการสอนทำให้นักเรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้ และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งทำให้นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม และมีการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อกิจกรรมนั้นเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ควรอธิบายรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนก่อน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนได้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้

2. ในการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเพื่อนคู่คิด ต้องใช้เวลาในการฝึกฝน โดยเฉพาะคู่นักเรียนที่เรียนเก่งจับคู่กับนักเรียนที่เรียนอ่อน นักเรียนที่เรียนเก่งอาจมีบทบาทอยู่คนเดียว ดังนั้น ครูผู้สอน จึงควรชี้แจงวิธีการจับคู่ให้นักเรียนเข้าใจ ครูควรจะเตรียมเทคนิคต่าง ๆ ให้พร้อมใช้เพื่อที่จะทำให้การจับคู่เป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว ซึ่งอาจมีการสับเปลี่ยนดูระหว่างนักเรียนให้บ่อยครั้ง

3. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด ครูต้องให้คำแนะนำและเอาใจใส่ต่อนักเรียนอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน และควรมีการเสริมแรง เพื่อให้นักเรียนเกิดกำลังใจในการเรียนมากขึ้น

4. บรรยากาศภายในห้องเรียน จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ครูจึงควรเดินไปรอบ ๆ ห้องเรียนเพื่อรับฟังและกำกับดูแลการพูดคุย เมื่อนักเรียนมีข้อสงสัยสามารถปรึกษากับครูผู้สอนได้ตลอดเวลาซึ่งจะช่วยทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องในช่วงอภิปรายทั้งชั้นเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2544). สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กัญญา ชัยรัตน์. (2552). กลวิธีการสอน. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566 จาก http://www.pv-school.com/ganya/konote.pdf

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2552, 28 เมษายน) เด็กไทยคณิตวิทย์-ร่วง. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566จาก http://www.oknation.net/blog/kriengsak/2009/04/28/entry-2

ชัยศักดิ์ ลีลาจรัสกุล. (2539). เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการจัดกิจกรรมคณิตศาสตร์ในโรงเรียน. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชำนาญ โพธิคลัง. (2547), การพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้กิจกรรมเพื่อนคู่คิดในโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล จังหวัดร้อยเอ็ด, วิทยานิพนธ์ ค.ด. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)โปรแกรมวิชาการบริหารการศึกษา. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

เตือนใจ ทองสำริด. (2531). การทดลองใช้วิธีการจัดกิจกรรมทางภายในการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษวิทยานิพนธ์ คม. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทิศนา แขมมณี. (2522). กลุ่มสัมพันธ์: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ: บูรพาศิลป์. (2545). คู่มือครูรูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พร้อมพรรณ อุดมสิน. (2545). การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชนี ภู่พัชรกุล. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ระหว่างวิธีสอนแบบนิรนัยร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนคู่คิดและวิธีสอนแบบปกติ สงขลา: โรงเรียนชุมชนบ้านปาดัง อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 จังหวัดสงขลา. สืบคันเมื่อ 20 มกราคม 2566, จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=26023&bcat_id=16

วิภาวดี วงศ์เลิศ. (2544). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบมัลติมีเดียเรื่อง " เซต "ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบคู่คิดอภิปราย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.(2550). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2546ก). คู่มือวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). รายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ปีการศึกษา 2543 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ . กรุงเทพฯ:องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

สิริพร ทิพย์คง. (2544). การวิจัยการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2521-2542. กรงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภนันท์ เสถียรศรี(2536). การพัฒนาชุดการเรียนคณิตศาสตร์โดยวิธีการแก้ปัญหาเรื่องวาม เท่ากันทุกประการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุลัดดา ลอยฟ้า. (2541,มกราคม-สิงหาคม). การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ : การมีส่วนร่วมของผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์. 20(1): 9-10.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

อารีย์ คำปล้อง. (2536:46). การสอนแบบปฏิบัติการเรื่องคุณสมบัติเกี่ยวกับวงกลมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์).กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อารีย์ ศรีเดือน (2547), การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการเรื่องการประยุกเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรโรฒ.

Byerley, R. Aaron. (2002). Using Multimedia and "Active Learning" Techniques to "Energize" An Introductory Engineering Thermodynamics Class. Frontiers in Education Conference.

Levin, Roger. (2008). Inside Jennifer's 1st Grade Classroom: Think - Pair - Share. RetrievedOctober 12,2010, from http://clte.asu.edu/active/usingtps.pdf.

Sofiatun, Sofiatun. (2009). Teaching English Using Think Pair Share (TPS) to Improve theStudents' Speaking Competence an Action Research at the Fiifth Year of SD Negeri 2 Kemiri, Tulung), Dissertation Abstracts International. from http://www.etd.eprints.ums.ac.id/6453/

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์แบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH VOCABULARY MEMORY BY USING RHYMES - VOCABULARY PRACTICE FOR PRATOMSUKSA 4 STUDENTS

พิชามญชุ์ ศรีสวัสดิ์[1*], อัญกรณ์ สูญกรรมรัตน์[2], คณิตา นุราภักดิ์[3] และพล เหลืองรังษี[4]

Pichamon Srisawad [1*], Anyakorn Soonkamrat[2], Khanita Nurapak[3]and Pol Luangrangsee[4]

[1,2,3]นักศึกษาระดับปริญญาโท, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

[1,2,3]Graduate student, Department of curriculum and instructions, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Lecturer of Master of Education Program (Curriculum and Instructions), Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** pichamon.sri034@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองและไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ห้อง ป. 4/1 และ ป. 4/3 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลาก ใช้เวลาทดลองจำนวน 3 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน 3) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง และ 4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ 4 ตัวเลือก

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.07/80.29 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: คำคล้องจอง, การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, แบบฝึกจดจำคำศัพท์

Abstract

The objectives of this research were: to develop the English vocabulary memorizing practice by using rhymes vocabulary for Pratomsuksa 4 students at 80/80 criteria and to

compare students' vocabulary memorizing ability with and without using the English vocabulary memorizing practice by using rhymes vocabulary for Pratomsuksa 4 students. The sample was Pratomsuksa 4 students, 4/1 and 4/3, of Samarnkoonvitayatan School in the second semester of year 2022. They were selected using Simple Random Sampling technique. The duration of experimental research covered 3 class sessions. The instruments used for collecting data consisted of: 1) The English vocabulary memorizing practice by using rhymes vocabulary for Pratomsuksa 4 students 2) a lesson plan using the English vocabulary memorizing practice by using rhymes vocabulary for Pratomsuksa 4 students and a regular lesson plan, and 3) a posttest.

The results of this study were as follows: 1) The efficiency of the English vocabulary memorizing practice by using rhymes vocabulary for Pratomsuksa 4 students was 80.07/80.29. 2) The student's ability to memorize the meaning of English vocabulary by using the English vocabulary memorizing practice by using rhymes vocabulary for Pratomsuksa 4 students was significantly higher at 0.01 level than the one without using the English vocabulary memorizing practice.

Keywords: rhymes vocabulary, vocabulary memorizing ability, English vocabulary memorizing practice

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือช่วยให้มนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นนามธรรมต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อกับผู้อื่นในลักษณะใด ย่อมต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ เช่น การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การทำงานร่วมกัน เป็นต้น ภาษาจึงเป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ช่วยให้เด็กเกิดความมั่นคง ภาษาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีแนวคิด ความรู้สึก ตลอดจนเจตคติต่าง ๆ การปรับตัวของเด็กจึงได้รับอิทธิพลมาจากการพูด (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม, 2541) ปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นภาษาสากล ทำให้ภาษาอังกฤษเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของเด็กไทยจึงมีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน ดังนั้นเด็กไทยจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้เกิดความคุ้นเคยและสามารถนำไปใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยให้เข้าใจภาษาได้ดี คือ ความเข้าใจโครงสร้างของภาษา และการรู้ความหมายของคำศัพท์ การที่เด็กจะพูดถูกต้องเนื่องมาจากการรู้คำศัพท์มาก และสามารถใช้ได้อย่างเข้าใจ เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และยังสามารถใช้เกี่ยวกับการเรียน การผูกเรื่องราว การอ่านหนังสือ ฯลฯ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนภาษาต่าง ๆ ที่สนใจ (Cross, 1992 อ้างถึงใน ณลาธิป เหรียญทอง, 2550)

ความสำคัญของคำศัพท์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ อย่างเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน ผู้สอนมักจะดำเนินการสอนโดยเริ่มตั้งแต่การสอนศัพท์ สอนอ่าน แล้วจึงสอนโครงสร้างของประโยค คำศัพท์จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาษาที่จะ

นำไปสู่การเรียนรู้ข้อความประโยคและโครงสร้างของภาษา ดังนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่าคำศัพท์จะช่วยให้นักเรียนจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำ สามารถเรียงลำดับตัวอักษรได้ถูกต้อง กล้าพูด อ่าน และเขียนเป็นประโยคอย่างมั่นใจสรุป ศัพท์ภาษาอังกฤษมีความสำคัญเพราะ จะช่วยให้เข้าใจความหมายของคำที่อ่าน อันจะนำไปสู่การพูด การฟัง การอ่านและการเขียนอย่างมีความหมายที่ถูกต้อง

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถจำคำศัพท์และเรียนรู้คำได้ดีพอ ซึ่งเมื่อนักเรียนไม่สามารถจำคำศัพท์ จึงเป็นเรื่องยากที่นักเรียนจะเรียนเรื่องต่างๆ ที่ต่อยอดต่อไปได้ จากปัญหาที่พบนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้คำคล้องจองซึ่งจะช่วยให้เด็กจดจำแล้วเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินมากขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องความคงทนในการจดจำคำศัพท์ โดยคำคล้องจองจะทำให้เด็กมีความเพลิดเพลินกับการได้ท่องคำคล้องจอง ทั้งนี้เด็กบางคนอาจมีจินตนาการ คล้อยตามไปกับเนื้อหาในคำคล้องจองนั้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่ว่าคำคล้องจองจึงมีความสำคัญสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาอย่างมาก ทางด้านสังคม เด็กได้ฝึกความมีระเบียบ วินัย เรียนรู้ข้อตกลงกฎระเบียบภายในห้องเรียน และทางด้านสติปัญญา เด็กได้ฝึกความจำ เข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น และที่สำคัญเด็กมีพัฒนาการทางภาษาและคำศัพท์เพิ่มขึ้น จินตนา ใบกาซูยี (2551) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการทดลองเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ร่วมกับวิธีการสอนแบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี 4 เพื่อให้เด็กมีความคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ และสามารถใช้คำศัพท์อย่างง่ายในชีวิตประจำวันได้ รวมทั้งเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกจดจำคำศัพท์แบบคำคล้องจอง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองและไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ในการเรียนภาษาต่างประเทศ คำศัพท์ถือว่าเป็นอีกองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ทั้งนี้มีผู้ให้ความหมายของคำศัพท์ไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) คำศัพท์ หมายถึง กลุ่มเสียง เสียง เสียงพูด หรือ ลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อความคิดเป็นคำหรือคำยากที่ต้องนำมาแปล

วัลยา ช้างขวัญยืน (2547) ให้ความหมายของคำศัพท์ไว้ว่า หมายถึง หน่วยย่อยของภาษาที่เจ้าของภาษารู้จักใช้ในการพูด และเขียนคำ เป็นหน่วยภาษาที่สามารถใช้ตามลำพังเพื่อสื่อสารได้

ศิธร แสงธนูและคิด พงศทัต (2521) ได้ให้ความหมายของคำศัพท์ว่า คำศัพท์ คือ กลุ่มเสียงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีความหมายให้รู้ว่าเป็นคน สิ่งของ อาการหรือลักษณะอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง

แฮทช์และบราวน์ (1995) ได้ให้ความหมายของคำศัพท์ไว้ว่า คำหรือกลุ่มคำสำหรับภาษาใดภาษาหนึ่งที่ผู้พูดอาจจะใช้สื่อความหมายในแต่ละภาษา

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าคำศัพท์ คือ คำ ถ้อยคำ หรือวลีในภาษาที่ถูกใช้เพื่อสื่อความหมาย ซึ่งเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไประหว่างผู้รับและผู้ส่งสาร โดยที่คำศัพท์เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดและมีความหมายในตัวเอง

ความสำคัญของคำศัพท์

ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ความรู้ในด้านคำศัพท์ถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญในการเรียนภาษา หากผู้อ่านไม่ทราบความของคำศัพท์จะส่งผลต่อการทำความเข้าใจประโยคที่คำศัพท์นั้นปรากฏอยู่หรืออาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจเรื่องนั้น ๆ ทั้งเรื่อง ทั้งนี้จึงมีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของคำศัพท์ไว้ดังนี้

กาเดสซี่ (1998) เสนอความเห็นว่า การสอนคำศัพท์มีความสำคัญยิ่งกว่าการสอนโครงสร้างไวยากรณ์ เพราะคำศัพท์เป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา หากผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ก็สามารถจะนำคำศัพท์มาสร้างเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น เช่น วลี ประโยค แต่หากไม่เข้าใจคำศัพท์ก็ไม่สามารถเข้าใจหน่วยทางภาษาที่ใหญ่กว่าได้เลย

วรรณพร ศิลาขาว (2539) ได้กล่าวว่า หน่วยพื้นฐานทางภาษาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เป็นอันดับแรกคือ คำศัพท์ เพราะคำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการฝึกฝนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน

สมใจ หอมสุวรรณา (2544) กล่าวไว้ว่าความสำเร็จในการเรียนภาษาต่างประเทศส่วนหนึ่ง ขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้องค์ประกอบของภาษาซึ่งประกอบด้วยเสียง โครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์ องค์ประกอบทั้ง 3 อย่างนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนสื่อสารความหมายได้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คำศัพท์เป็นหน่วยพื้นฐานทางภาษาที่สำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้เป็นอันดับแรก เพราะจะช่วยฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนรวมถึงจะนำคำศัพท์มาสร้างเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้น

หลักในการเลือกคำศัพท์

การเลือกคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรเลือกคำศัพท์ที่เกี่ยวของกับประสบการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียนเพื่อจัดการเรียนการสอน

นันทพร คชศิริพงศ์ (2541) ได้กล่าวถึงการเลือกคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า ควรเลือกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ใกล้ตัวของผู้เรียนมาใช้ในการสอน เพื่อที่ง่ายสำหรับผู้เรียนในการเรียนรู้และจดจำ ซึ่งสิ่งสำคัญของการเรียนคำศัพท์อยู่ที่การฝึกฝนซ้ำ ๆ จนกว่าผู้เรียนจะสามารถ นำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างคล่องแคล่วโดยอัตโนมัติ

แม็คกี้ (1997) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักในการเลือกคำศัพท์ ดังนี้

1. คำศัพท์ที่ปรากฏบ่อย (Frequency) หมายถึง คำศัพท์ที่ปรากฏบ่อยในหนังสือ เป็นคำศัพท์ที่นักเรียนต้องรู้จัก

2. อัตราความถี่ของคำศัพท์จากหนังสือต่าง ๆ สูง (Range) หมายถึง จำนวนหนังสือที่นำมาใช้ในการนับความถี่ ยิ่งใช้หนังสือจำนวนมากเท่าไร บัญชีความถี่ยิ่งมีคุณค่ามากเท่านั้น เพราะคำที่หาได้จากหลายแหล่ง ย่อมมีความสำคัญมากกว่าคำที่จะพบเฉพาะในหนังสือเล่มใดเล่ม หนึ่งอย่างเดียว แม้ว่าความถี่ของคำศัพท์ที่พบในหนังสือเล่มนั้น ๆ จะมีมากก็ตาม

3. สถานการณ์หรือสภาวะในขณะนั้น (Availability) คำศัพท์ที่เลือกมาใช้ไม่ได้ขึ้นอยู่ กับความถี่เพียงอย่างเดียว ต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ด้วย

4. คำที่ครอบคลุมคำได้หลายอย่าง (Coverage) หมายถึง คำที่สามารถครอบคลุมความหมายได้หลายอย่างหรือสามารถใช้คำอื่นแทนได้

5. คำที่เรียนรู้ได้ง่าย (Learn ability) หมายถึง คำที่สามารถเรียนรู้ได้ง่าย เช่น คำที่คล้ายกับภาษาเดิม มีความหมายชัดเจน สั้น จำง่าย

ลาโด (Lado. 1996) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักในการเลือกคำศัพท์ ดังนี้

1. ควรเป็นคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน

2. ควรมีปริมาณของตัวอักษรในคำศัพท์เหมาะสมกับระดับอายุ และสติปัญญาของผู้เรียน เช่น ในระดับประถมศึกษาตอนต้น ก็ควรนำคำศัพท์สั้น ๆ มาสอน

3. ไม่ควรมีคำศัพท์มากเกินไป หรือน้อยเกินไปในบทเรียนหนึ่ง แต่ควรเหมาะสมกับวุฒิภาวะทางสติปัญญาของผู้เรียน

4. ควรเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนมีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น นำไปพูดสนทนาหรือพบเห็นคำศัพท์นั้นตามป้ายโฆษณา เป็นต้น

จากที่กล่าวมาการเลือกคำศัพท์ก็เป็นสิ่งสำคัญในการสอนศัพท์ ดังนั้นในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเลือกคำศัพท์ตามที่ปรากฏในหนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 Extra and Friends 4 โดยเป็นคำศัพท์ในบทที่ 6 ที่ปรากฏบ่อย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ประเภทของคำศัพท์

จากการศึกษาประเภทของคำศัพท์พบว่ามีผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษาหลายท่านได้นิยามประเภทของคำศัพท์ไว้ดังนี้

เดล เอตกา และคณะ (1999) ได้แบ่งคำศัพท์ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำศัพท์ที่มีความหมายในตัวเอง (Content Words) คือ คำศัพท์ที่เราบอกความหมายได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับโครงสร้างของประโยค เป็นคำที่มีความหมายตามพจนานุกรม ได้แก่ nouns, verbs, adjectives, adverbs เป็นต้น

2. คำศัพท์ที่ไม่มีความหมายแน่นอนในตัวเอง (Function Words) ได้แก่ คำนำหน้า (Article) คำบุพบท (Preposition) สรรพนา (Pronoun) คำ เป็นคำที่ไม่สามารถสอนและบอกความหมายได้ แต่ต้องอาศัยการสังเกตจากการฝึกการใช้โครงสร้างต่าง ๆ ในประโยค

แพททีบุคท์ และเวสเช่ (1997) ได้แบ่งประเภทของคำศัพท์ โดยอาศัยระดับของการรู้คำศัพท์ 5 ขั้นดังนี้

1. คำที่ไม่คุ้นเคยเลย
2. คำที่คุ้นเคยแต่ไม่รู้ความหมาย
3. คำที่รู้ความหมายและคำที่มีความหมายเหมือน
4. คำที่สามารถใช้ในประโยคได้เหมาะสม
5. คำที่สามารถใช้ในประโยคได้เหมาะสม และถูกไวยากรณ์

แฮทช์และบราวน์ (1995) ได้แบ่งคำศัพท์ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ คือ

1. คำศัพท์ที่ใช้เพื่อรับสาร (Receptive Vocabulary) คือ คำศัพท์ที่ใช้เพื่อการรับรู้ เป็นคำศัพท์ที่ผู้เรียนได้รับจากการฟังและการอ่าน ผู้เรียนสามารถจำได้เมื่อคำศัพท์นั้นอยู่ในบริบท แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผู้สอนเพียงให้ผู้เรียนรู้แค่ความหมายเท่านั้น

2. คำศัพท์ที่ใช้เพื่อสื่อสาร (Productive Vocabulary) คือ คำศัพท์ที่ใช้เพื่อการสื่อสาร เป็นคำศัพท์ที่ผู้เรียนเข้าใจ ออกเสียงได้ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องในการพูดและการเขียน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คำศัพท์ถูกจำแนกออกเป็นหลายชนิด แต่ในที่นี้สามารถสรุปประเภทของ คำศัพท์ได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ลักษณะการใช้คำศัพท์ ได้แก่ การใช้คำศัพท์เพื่อส่งสาร (Productive Vocabulary) และคำศัพท์ที่ใช้รับสาร (Receptive Vocabulary)

2. ความหมายของคำศัพท์ ได้แก่ คำที่มีความหมายในตัวเอง (Content Words) คำที่ไม่มีความหมายในตัวเอง (Function Words)

แนวคิดการทำแบบฝึกในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ แบบคำคล้องจอง

กิฟลี วรรณจิยี (2535) คำคล้องจองเป็นคำที่มีเสียงสัมผัสสระทำให้ง่ายต่อการออกเสียง ง่ายต่อการจดจำ และหากนำมาเรียงเป็นเรื่องเป็นราวต่าง ๆ ก็จะเป็นเรื่องที่น่าสนใจติดตามอ่านเด็ก ๆ จะชอบอ่านข้อความที่มีเสียงคล้องจองกันมาก นอกจากนี้การฝึกเขียนคำคล้องจองยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเขียนหรือแต่งประโยคประเภทร้อยกรองต่าง ๆ ต่อไปในอนาคตด้วย

เครือรัตน์ เรืองแก้ว (2547) คำคล้องจองหมายถึงคำที่รับสัมผัสกัน ไม่ขัดกัน คล้องจองสัมผัสกันด้วยรูปสระและตัวสะกด เช่น ก่อร่างสร้างตัว คุณงามความดี

ไพเราะ พุ่มมั่น (2544) กล่าวถึงความหมายของคำคล้องจองว่าหมายถึงคำประพันธ์อ่านเป็นโคลงกลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และมีความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระเด็กท่องและเกิดความสนุกสนาน

ผู้วิจัยสรุปว่า คำคล้องจองเป็นคำที่มีเสียงสัมผัสกันด้วยรูปสระและตัวสะกดทำให้ง่ายต่อการออกเสียงเด็ก ๆ จะชอบฟังและชอบพูดตามเนื่องจากคำคล้องจองเป็นถ้อยคำง่าย ๆ และมีความยาวไม่มากนัก ปรากฏในรูปของคำประพันธ์ต่าง ๆ เช่น โคลงกลอนกาพย์ ฯลฯ

การใช้คำคล้องจองในการสอน

1. ทบทวนเรื่องของคำสัมผัส เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและรู้จักสังเกตคำที่มีเสียงคล้องจองกัน

2. จากนั้นสอนโดยใช้คำคล้องจอง 2 คำ เช่น Paper - Laser

3. พยายามสอนให้นักเรียนตอบคำคล้องจองที่มีความหมายสัมพันธ์กันมีลักษณะของเนื้อเรื่องที่สัมผัสกัน

4. สอนคำคล้องจองที่มีจำนวนคำเพิ่มขึ้นจาก 2, 3, 4, 5 และ 6 ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นาถศจี สงค์อินทร์ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง Big&small book เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านของเด็กปฐมวัย ตามแนวทาง brain-based learning ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง Big & Small Book จำนวน 5 เล่มประกอบด้วย เสียง ก ข ค ง จ และ กระบวนการ AEAE 4 Step เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านของเด็กปฐมวัยตามแนวทาง Brain - based learning ที่ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีผลค่าเฉลี่ยที่ 4.83 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2. ความสามารถด้านการอ่านของเด็กปฐมวัยตามแนวทาง Brain-based learning หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

จารุเดช ประภาศรี (2564) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้คำคล้องจองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกการคำคล้องจองภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุทัย มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.82 แสดงว่านักเรียนที่เรียนรู้การจำคำศัพท์โดยใช้แบบฝึกการคำคล้องจองภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอุทัย ที่ผู้วิจัยได้คิดค้นขึ้น ทำให้นักเรียนมีคะแนนการเรียนรู้ที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82.00

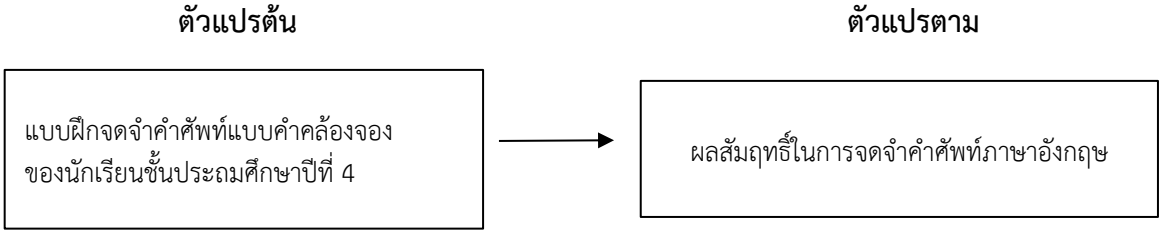
Gareebullah Hago Hamdoun Mudaw (2015) ได้วิจัยเรื่อง Using Rhymes and Songs for Teaching Core Vocabulary to Elementary School Students ผลการวิจัยพบว่าการใช้กลอนและเพลงที่มีสัมผัสคล้องจองกัน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถจดจำคำศัพท์ได้มากขึ้น โดยสังเกตได้จากผลการทดสอบหลังเรียนนั้นมีคะแนนที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าก่อนเรียน

Isabel Maria GARCÍA CONESA (2015) ได้วิจัยเรื่อง The use of rhymes and songs in the Teaching of English in Primary Education ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านกลอนและเพลง ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์โดยการใช้กลอนและเพลงได้ดียิ่งขึ้นกว่าก่อนเรียน ซึ่งกลอนและเพลงนั้นช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาและคำศัพท์อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนนั้น ผ่อนคลายในการเรียนภาษาอังกฤษ

Li -Shan Wu (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Application of English Songs and Nursery Rhymes on Developing Taiwanese Children's Phonological Awareness and Learning Motivation วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้เพลงร่วมกับการสอนแบบใช้คำคล้องจองสำหรับเด็กนักเรียนไต้หวันในการเพิ่มแรงจูงใจการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า การใช้เพลงร่วมกับการสอนแบบใช้คำคล้องจองช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ รวมไปถึงพฤติกรรมต่างๆ เช่น การร้องเพลง การเต้นและการแสดงออกในห้องเรียน

Alhamdulillahi Rabbit Alamin (2018) ได้วิจัยเรื่อง The Effectiveness of Teaching Vocabulary by Using Nursery Rhymes to The First Grade Students at MTS DDI Pattojo Soppeng ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์โดยการใช้คำคล้องจอง ได้ดียิ่งขึ้นกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 ห้องเรียน 164 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลาก ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้ห้อง ป. 4/1 จำนวน 41 คน และ ป. 4/3 จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ แบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. แบบทดสอบระหว่างเรียน (E1) จำนวน 2 ชุด ชุดละ 20 ข้อ และ แบบทดสอบหลังเรียน (E2) จำนวน 1 ชุด จำนวน 20 ข้อ
3. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบ คำคล้องจอง
4. แบบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ 4 ตัวเลือก

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและพัฒนาแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.1 ศึกษาจุดประสงค์รายวิชาและเนื้อหาวิชาจากคำอธิบายรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน 4 อ 41101

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัย และรวบรวมเนื้อหา เกี่ยวกับคัดเลือกคำศัพท์ที่นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.3 คัดเลือกคำศัพท์ที่ใช้ในแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.4 ศึกษาขั้นตอนในการสร้างแบบฝึก และการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตรการหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4

1.5 จัดทำแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4

1.6 นำชุดแบบฝึกไปหาค่าประสิทธิภาพของชุดแบบฝึก โดยทดลองใช้นักเรียนชั้น ป. 4/4

1.7 ปรับปรุงแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4

1.8 นำแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แผน คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

2.2 ศึกษา แนวคิด และวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบ คำคล้องจองตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แผน

2.4 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและความตรงของเนื้อหา จากนั้นคำนวณผล พบว่ามีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 คู่มือครู หนังสือเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3.2 ศึกษาค้นคว้าการสร้างข้อสอบ และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนที่ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ ซึ่งใช้วัดความสามารถด้านการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษจำนวน 1 ฉบับ

3.4 เสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาข้อสอบรายข้อเพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและ

สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จากนั้นคำนวณผล พบว่ามีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

3.5 ปรับปรุงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มได้เรียนกับแผนการจัดการเรียนรู้ 2 แผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับฉลากเพื่อสุ่มห้องเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ป.4/1 เป็นกลุ่มที่ไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง (กลุ่มควบคุม)

ป.4/3 เป็นกลุ่มที่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (กลุ่มทดลอง)

2. ทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยใช้เวลา 1 คาบ

3. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนของนักเรียน 2 กลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบความแตกต่าง

4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. T-test สองกลุ่มอิสระ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียน (E1) (40 คะแนน)		คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน (E2) (20 คะแนน)		ประสิทธิภาพของแบบฝึก (E1/E2)
คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	80.07/80.29
1153	32.48	562	16.06	

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนได้คะแนนรวม 1153 คะแนน คะแนนคิดเป็นร้อยละ 80.07 และในการทำแบบทดสอบหลังเรียน นักเรียนได้คะแนนรวม 562 คะแนน จากคะแนนเต็ม 700 คะแนน

คะแนนคิดเป็นร้อยละ 80.29 ซึ่งการหาค่าประสิทธิภาพที่ได้จากการทดลองนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ค่าประสิทธิภาพของแบบฝึก คือ 80.07/80.29 ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง และไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีการจัดการเรียนรู้	N	$\bar{x}$	SD	t	P
ไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์แบบคำคล้องจอง	41	10.66	4.41	2.91	.005
ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์แบบคำคล้องจอง	40	13.43	4.13		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์แบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 10.66 และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์แบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่ากับ 13.43 เมื่อทำการทดสอบพบว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

จากการทดลองและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.07/80.29 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน โดยวิธีการสอนแบบใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าไม่ใช้แบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นผลมาจากแบบฝึกจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษแบบคำคล้องจองมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.07/80.29 ซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพในการใช้วัดพุทธิพิสัย ทั้งนี้เนื่องจากคำศัพท์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในจัดทำแบบฝึกจดจำคำศัพท์เป็นคำศัพท์ที่พบเจอบ่อยและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และลักษณะของการสอนด้วยคำคล้องจอง มีการสัมผัสเสียงระหว่างคำ ซึ่งสามารถใช้เชื่อมโยงระหว่างคำศัพท์ภาษาอังกฤษและคำแปลก่อให้เกิดความคล่องแคล่วในการจำความหมายได้ดีขึ้น รวมถึงแบบวัดผลสัมฤทธิ์การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน เป็นการวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนาถศจี สงค์

อินทร์ (2560); จารุเดช ประภาศรี (2564); Gareebullah Hago Hamdoun Mudaw (2015); Isabel Maria GARCÍA CONESA (2015); Li -Shan Wu (2015) และ Alhamdulillahi Rabbit Alamin (2018) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านกลอน เพลงและคำคล้องจองช่วยให้ผู้เรียนบอกจดจำและบอกความหมายของคำศัพท์คำต่อไปได้ อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนนั้นผ่อนคลายในการเรียนภาษาอังกฤษ และสามารถจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการดำเนินการสอนศัพท์โดยใช้คำคล้องจอง ในแต่ละชั่วโมงควรสอนให้ครบทุกทักษะโดยเฉพาะการเขียน ควรให้นักเรียนเขียนสะกดศัพท์ให้มาก

1.2 ควรเพิ่มคาบเรียนในการสอนคำศัพท์ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนคำศัพท์ที่มากขึ้น และมีเวลาในการจดจำคำศัพท์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มจำนวนคำศัพท์ในแบบฝึกให้มากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาการสอนเรื่องคำศัพท์ที่ผสมผสานการใช้คำคล้องจองร่วมกับรูปแบบอื่น

เอกสารอ้างอิง

กิฟลี วรรณจิยี. (2535). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์กับการใช้แบบฝึกแบบปกติ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เครือรัตน์ เรืองแก้ว. (2547). คำคล้องจอง. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพาณิชย์.

จินตนา ใบกาซูยี. (2551). หนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: บูรพาสาร์น.

จารุเดช ประภาศรี. (2564). รายงานผลการพัฒนางานที่เป็นประเด็นท้าทายในการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน เรื่อง การพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้คำคล้องจองสำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 1 (โรงเรียนอุทัย, พระนครศรีอยุธยา). พระนครศรีอยุธยา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา.

ฌลาธิป เหรียญทอง. (2550). ผลการเรียนรู้ทางด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการเล่านิทานประกอบภาพ. ปริญญานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นันทพร คชศิริพงษ์. (2541). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากการสอนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมและไม่มีเกมประกอบ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นาถศจี สงค์อินทร์. (2560). การพัฒนาหนังสือภาพประกอบคำคล้องจอง Big & Small book เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านของเด็กปฐมวัย ตามแนวทาง Brain – based learning. ปริญญานิพนธ์ ศษ.ด. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ไพเราะ พุ่มมั่น. (2544). การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วรรณพร ศิลาขาว. (2539). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดที่มีเกม และไม่มีเกมประกอบการสอน, ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วัลยา ช้างขวัญยืน (2547). บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2 คำการสร้างคำและการยืมคำ. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมารตฐานการศึกษา สถาบันภาษาไทย.

ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม. (2541). พัฒนาการทางภาษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิธร แสงธนู และ คิด พงศ์ทัต. (2541). คู่มือภาษาอังกฤษภาคทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมใจ หอมสุวรรณ. (2544). การพัฒนารายการวีดีทัศน์แบบโปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ เรื่องคำศัพท์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: ดับบลิว เจ พร็อพเพอตี้.

Alhamdulillahi Rabbil Alamin (2018). The Effectiveness of Teaching Vocabulary by Using Nursery Rhymes to The First Grade Students at MTs DDI, Pattojo Soppeng. Indonesia : Alauddin Islamic State University.

Dale, Edgar and others. (1999). Techniques of Teaching Vocabulary. Rotherham : Field Educational Publication Incorporated.

Gareebullah Haso Hamdoun Mudaw (2015). Using Rhymes and Songs for Teaching CoreVocabulary to Elementary School Students: Department of English and translation, college of languages and translation. Saudi Arabia : King Saud university.

Ghadessy, Mohsen. (1998). Word Lists and Materials Preparation: A New Approach. English Teachings Forum, 17(1), 24-27.

Hatch, Evlyn, and Cheryl Brown (1995.). Vocabulary, Semantics, and Language Education. Cambridge : Cambridge Press.

Isabel Maria GARCA CONESA (2015). The use of rhymes and songs in the Teaching of English in Primary Education: Fliming Activities at Arab International University (AIU). Spain : Centro Universitario de la Defensa.

Lado, Robert. (1996). Language Learning Teaching and Learning English. New York : Mc Graw-Hill.

Li -Shan Wu. (2015). Application of English Songs and Nursery Rhymes on Developing Taiwanese Children's Phonological Awareness and Learning Motivation. Taiwan : National Pingtung University.

Mackey, William. (1997). Language Teaching Analysis. London : Green Co.Ltol.

Paribakht, I.S., and Marjorie Wesche. (1997). Vocabbulary Enhancement Activities and reading for Meaning. In J. Coady and T. Huckin (Eds.), Second Language Vocabulary Acquisition. England : Cambridge University.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ โดยใช้เกม Code Math ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

THE DEVELOPMENT OF MATHEMATICS ACHIEVEMENT BY CODE MATH GAMES ON ADDITION AND SUBTRACTION FOR PRATOMSUKSA 3 STUDENTS

ภานุวัฒน์ แสงทอง[1*], ศิรสิทธิ์ ศรีประพันธ์[1], โนรกัสมา ทิพยานนท์[1] และพล เหลืองรังษี [2]

PANUWAT SANGTONG[1*], SIRASIT SRIPRAPHUN[1], NORKASMA TIPPAYANONT[1] and Pol Luangrangsee[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

[1] Graduate student, Department of curriculum and instructions, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน)

[2] Lecturer of Master of Education Program (Curriculum and Instruction).

[*]**Corresponding author, E-mail:** panuwat.san052@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อสร้างเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนที่ใช้และไม่ใช้เกม Code Math ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้เกม Code Math และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกม Code Math กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโปะหมอ(พรหมเทพราษฎร์บำรุง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย แบบจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ และ 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกม Code Math ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการหาค่าประสิทธิภาพเกม Code Math มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.14/84.76 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้เกม Code Math สูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้เกม Code Math อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 3) คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 4) ความพึงพอใจต่อเกม Code Math โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: เกม Code Math , สื่อการเรียนรู้

Abstract

The aim of this research was. 1) to created Code Math Games on Addition and Subtraction for Pratomsuksa 3 student with an efficiency of 80/80 2) to compare the mathematics achievement of using this Code Math game and non using Code Math game

for Pratomsuksa 3 student 3) to compare the mathematics process skills before and after learning by using the game 4) to study the satisfaction of using this Code Math game by simple random sampling was employed in this study and the participants of Pratomsuksa 3 students studying in the 2nd semester academic year 2022 at Banpomo School. The instruments used in the research consisted of 1) Addition and Subtraction lesson plan 2) The achievement test of Mathematics for Pre-test and Post-test 4) The satisfaction assessment form for Code Math game. The result of the research shows 1) Efficiency of Code Math game on Addition and Subtraction for Pratomsuksa 3 student is 82.14/84.76 which met the criterion set. 2) The mathematics learning achievement for Pratomsuksa 3 higher than not using game at a significant level of .001. 3) learning average for Pratomsuksa 3 student after using Code Math game higher than before using Code Math game at a significant level of .001. 4) The overall satisfaction of Pratomsuksa 3 student on the Code Math game is at a high level.

Keyword: Code Math game, instructional media

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาของศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพให้ทัดเทียมกับนานาชาติ คณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญ ที่เน้นให้คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากคณิตศาสตร์มีบทบาทต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ

ปัจจุบันการเรียนการสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้วามเข้าใจเนื้อหาคณิตศาสตร์ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทักษะ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ (คมกริช ศรีสวัสดิ์, 2555) สรุปได้ว่าการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ปัจจุบันส่งเสริมให้นักเรียนได้คิด กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักว่าคณิตศาสตร์ สามารถเรียนรู้และสนุกสนานด้วยได้ อาจกล่าวได้ว่า หน้าที่ของครูคณิตศาสตร์ในปัจจุบันนี้นอกจากจะเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านเนื้อหาสาระ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง ครูจะต้องสร้างความตระหนักและทำให้นักเรียนมองเห็นว่าคณิตศาสตร์มีคุณค่ามีอยู่ในชีวิตประจำวัน และสามารถใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ ครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการถกอภิปราย

เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงแต่ผ่านการสนทนา การอภิปรายเท่านั้น แต่นักเรียนควรจะมีความเข้าใจและซาบซึ้งในการใช้คณิตศาสตร์ด้วย

จากผลการประเมินคุณภาพทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2562 นักเรียนโรงเรียนบ้านโปะหมอ(พรหมเทพราษฎร์บำรุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 มีผลคะแนนรายวิชาคณิตศาตร์โดยเฉลี่ย 50.15 และ 33.48 ตามลำดับเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยมีค่าลดลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2562) บ่งบอกถึงการขาดคุณภาพของนักเรียน แสดงให้เห็นถึงปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ขาดความเข้าใจที่นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้สมการทางคณิตศาสตร์และใช้ในชีวิตประจำวัน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ โดยที่จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ ของนักเรียนให้ดีขึ้นได้ ซึ่งเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ เป็นเกมคณิตศาสตร์ที่นักเรียนสามารถเล่นได้ทุกวัย เป็นกิจกรรมที่ตื่นเต้น เกิดความเพลิดเพลิน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะในการแก้ปัญหาของนักเรียนได้ และยังส่งผลให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนอีกด้วยในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยสนใจการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ โดยใช้เกม Code Math

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนที่ใช้เกม Code Math และไม่ใช้เกม Code Math ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การบวก ลบ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) ได้กล่าวว่า เกมหมายถึง วิธีการวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้ดีโดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้นให้นักเรียนเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลง หรือกติกาที่กำหนดขึ้น นักเรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่งในอันที่จะให้มีผลออกมาในการรู้แพ้–ชนะ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและยังช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2553) ได้กล่าวว่า เกมหมายถึงเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและความสนุกสนานให้แก่นักเรียน มีกฎกติกาส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจ และจดจำบทเรียนได้ง่ายและพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวดเร็ว อีกทั้งส่งให้นักเรียนได้รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ในเกมแต่ละเกมนั้น อาจมีนักเรียนเล่นคนเดียว หรือหลายคนแข่งขันกัน หรือร่วมมือกันทำกิจกรรมตามกติกาที่ตกลงกัน มีการกำหนดระบบการให้คะแนนหรือวิธีการตัดสินใจให้ชนะหรือแพ้

ข้อดีหรือประโยชน์ของการใช้เกมประกอบการสอน

1. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง มีความสนุกสนาน และเกิดการเรียนรู้จากการเล่น

2. เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการเห็นประจักษ์แจ้งด้วยตนเองทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายและอยู่คงทน

3. เป็นวิธีสอนที่ผู้สอนไม่เหนื่อยแรงมากขณะสอนและนักเรียนชอบ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เกมมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนคือช่วยสร้างความสนใจของนักเรียนเกิดความสนุกสนาน และผ่อนคลายความตึงเครียดในเวลาเรียน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น ได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ส่งเสริมความสามัคคี การทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกให้นักเรียนมีวินัยในตนเองและทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียน

เกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ

เกม Code Math ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเป็นเกมรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอนการดำเนินการทางคณิตศาสตร์

1. คำนิยาม

1.1 ผู้ส่ง หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ส่งโค้ดลับไปยังบุคคลอื่น

1.2 ผู้รับ หมายถึง ผู้ที่รับโค้ดลับจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น

1.3 โค้ดลับ หมายถึง ข้อความที่ผ่านการเข้ารหัสแล้ว ประกอบด้วยรหัสลับและตัวอักษร

1.4 การเข้ารหัส หมายถึง การแปลงข้อความรูปหนึ่งที่อ่านได้ให้อยู่ในรูปแบบหนึ่งที่เปลี่ยนไปจากเดิม

1.5 การถอดรหัส หมายถึง การแปลงข้อความรูปหนึ่งที่เปลี่ยนไปจากเดิมให้อยู่ในรูปแบบเดิม (ก่อนเข้ารหัส)

1.6 ชุดรหัสตัวเลข หมายถึง ตัวอักษรที่แทนด้วยชุดตัวเลขนั้น ๆ

1.7 ตารางเข้ารหัส หมายถึง ตารางที่มีตัวอักษรและชุดรหัสตัวเลขที่แสดงก่อนเข้ารหัสและหลังเข้ารหัสด้วยโค้ดลับ

1.8 รหัสลับ หมายถึง รหัสที่แสดงระดับ การบวก ที่ประกอบด้วยเครื่องหมายและตัวเลขสำหรับสร้างโค้ดลับ

2. ความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่นำมาใช้ในเกม

2.1 การบวก หมายถึง การนำจำนวนตั้งแต่สองจำนวนขึ้นไปมารวมกันเพื่อหาจำนวนทั้งหมด

2.2 การลบ หมายถึง การนำจำนวนหนึ่งออกจากจำนวนหนึ่งเพื่อหาจำนวนที่เหลือ

วิธีการเล่นเกม Code Math

ผู้เล่นแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ผู้ส่ง และผู้รับ ผู้ส่งจะทำการส่งข้อความที่ผ่านการเข้ารหัสที่เป็นโค้ดลับส่งให้แก่ผู้รับ และผู้รับโค้ดต้องถอดรหัสออกมาเป็นข้อความ และแปลความหมายของข้อความนั้น โดยใช้เวลาในการถอดรหัสตามที่กำหนดตกลงกัน

ตารางที่ 1 ข้อตกลง แทนชุดอักษร A – Z ด้วย 00 – 25

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	25	25

1. การเข้ารหัส ผู้ส่งต้องการส่งข้อความ คำว่า DOG ด้วยรหัสลับ +5 จะได้ว่า พิจารณาตัวอักษร D มีชุดรหัสตัวเลข คือ 03 หลังบวกด้วย 5 จะได้ 08 ซึ่งตรงกับตัวอักษร I ตัวอักษร O มีชุดรหัสตัวเลขคือ 14 หลังบวกด้วย 5 จะได้ 19 ซึ่งตรงกับตัวอักษร T และตัวอักษร G มีชุดรหัสตัวเลขคือ 06 หลังบวกด้วย 5 จะได้ 11 ซึ่งตรงกับตัวอักษร L ตามตารางข้อตกลงและเราจะได้ว่าผู้ส่งจะส่งโค้ดลับ แทนข้อความว่า DOG คือ โค้ดลับ +5 ITL

2. พิจารณาตัวอักษรที่รานำชุดรหัสตัวเลขมาบวกด้วยรหัสลับแล้วมามีค่ามากกว่า 25 ในนำค่านั้นมาลบด้วย 26 แล้วนำผลลัพธ์ที่ได้ไปเทียบตามตารางข้อตกลง ว่าตรงกับตัวอักษรใด เช่น พิจารณาตัวอักษร Y มีชุดรหัสตัวเลข คือ 24 หลังบวกด้วย 5 จะได้ 29 ซึ่งมีค่ามากกว่า 25 ให้นำ 29-26 = 3 ผลลัพธ์ที่ได้คือ 03 ตรงกับตัวอักษร D วิธีการสร้างโค้ดลับ การเข้ารหัสการบวก มีตัวอย่างขั้นตอนดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสร้างโค้ดลับ การเข้ารหัส

ตัวอักษรที่ต้องการส่ง	ชุดรหัสตัวเลข	เข้ารหัส +5	ตัวอักษรที่ส่งไป
A	00	05	F
D	03	08	I
O	14	19	T
G	06	11	L
Z	25	30-26 = 04	E

3. การถอดรหัส ผู้รับจะได้รับโค้ดลับ คือ +5 ITL โดย +5 คือรหัสลับ และตัวอักษรคือ ITL ที่เข้ารหัสมาแล้ว เราต้องถอดรหัสคือ I มีชุดรหัสตัวเลขคือ 08 ที่เข้ารหัสบวก 5 แล้ว ดังนั้นเรานำ 08 ลบด้วย 5 จะได้ชุดรหัสตัวเลขเดิมเป็น 03 คือตัวอักษร D และ ตัวอักษร T มีชุดรหัสตัวเลขคือ 19 ที่เข้ารหัสบวก 5 แล้ว ดังนั้นนำ 19 ลบด้วย 5 จะได้ชุดรหัสตัวเลขเดิมเป็น 14 คือตัวอักษร O ทำในทำนองเดียวกันเราจะได้ว่าผู้ส่งต้องการส่งคำว่า DOG

4. ชุดรหัสตัวเลขที่ลบด้วยรหัสลับแล้ว มีค่าติดลบ ให้นำชุดรหัสตัวเลขนั้นบวกด้วย 26 แล้วจึงนำมาลบด้วยตัวเลขโค้ดลับ เช่นตัวอักษร B มีชุดรหัสตัวเลขคือ 02 ที่เข้ารหัสบวก 5 มาแล้ว เมื่อนำ 02 ลบด้วย 5 ไม่สามารถลบได้(มีค่าเป็นลบ) จะได้ 02+26 = 28 ดังนั้นนำ 28 ลบด้วยตัวเลขโค้ดลับ จะได้ 28-5 = 23 ได้ชุดรหัสตัวเลขเดิมเป็น 23 คือ ตัวอักษร X และการถอดรหัสมีตัวอย่างขั้นตอนดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การถอดรหัส

ตัวอักษรที่ได้รับ	ชุดรหัสตัวเลข	ถอดรหัส +5	ตัวอักษรที่ถูกส่ง
F	05	05-5=00	A
I	08	08-5=03	D
T	19	19-5=14	O
L	11	11-5=6	G
E	04	04+26-5=25	Z

5. เกณฑ์การให้คะแนน ถอดรหัสและแปลความหมายถูกต้องได้ 10 คะแนน ถอดรหัสถูกต้องแต่ความหมายผิดได้ 7 คะแนน และถอดรหัสผิดได้ 0 คะแนน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฮูดา ซิ และ ปฏิพัทธ์ ชุมเกศ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อเกมในการฝึกทักษะการบวกและ การลบ จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโกตาบารู จังหวัดยะลา พบว่า การใช้สื่อเกม JUMPING ON THE WAY ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการบวก ลบ จำนวนเต็มมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และความพึงพอใจที่มีต่อการใช้สื่อเกม JUMPING ON THE WAY อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

ลดาวัลย์ แย้มควญ (2559) ได้ศึกษาเกมเพื่อการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์พบว่า นักเรียนที่เรียนแบบปกติร่วมกับเกมเพื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการ เรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Yu-Jy Luo. (2020) ได้ศึกษาผลของการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเกมกลุ่มแข่งขัน (TGT) ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน โดยใช้กระบวนวิธีการวิจัย แบบกึ่งทดลองและดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (Pretest Posttest Control Group Design) ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะการเรียนรู้และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านโปะหมอ(พรหมเทพราษฎร์บำรุง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม มีห้องเรียน 2 ห้องเรียน และทำการสุ่มได้ ห้องเรียน 3/1 มีนักเรียนจำนวน 28 คน เป็นกลุ่มทดลอง และห้องเรียน 3/2 มีนักเรียนจำนวน 22 คน เป็นกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมง ครอบคลุมเนื้อหา เรื่อง การบวก ลบ โดยแบ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเกม Code Math และแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ

3. แบบทดสอบระหว่างเรียนชุดที่ 1 และชุดที่ 2 เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ

4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ

5. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 พึงพอใจน้อยที่สุด ระดับที่ 2 พึงพอใจน้อย ระดับที่ 3 พึงพอใจปานกลาง ระดับที่ 4 พึงพอใจมาก และระดับที่ 5 พึงพอใจมากที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเกม Code Math ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

2. เกม Code Math เรื่องการบวก ลบ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำเกม Code Math และหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การบวก ลบ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

4. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกม Code Math และหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยทำแบบทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนรู้ด้วยเกม Code Math ทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ทำแบบทดสอบหลังเรียน ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อเกม Code Math
2. นักเรียนกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้แบบปกติ และทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

แบบฝึกหัดระหว่างเรียน		แบบทดสอบหลังเรียน		ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	E1	คะแนนเต็ม	E2	E1/E2
100	82.86	100	84.76	82.86/84.76

จากตารางที่ 4 พบว่าคะแนนที่ได้ในการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียน E1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 82.86 และผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างนักเรียนที่ใช้เกม Code Math และไม่ใช้เกม Code Math ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การบวก ลบ

รายการ	n (จำนวนคน)	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
นักเรียนที่ใช้เกม	28	12.71	1.44	8.79	28.36	.001
นักเรียนที่ไม่ใช้เกม	22	6.55	3.04			

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ใช้เกม Code Math ได้คะแนนเฉลี่ย 12.71 คะแนนและนักเรียนที่ไม่ใช้เกม Code Math ได้คะแนนเฉลี่ย 6.55 คะแนน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ใช้เกม Code Math สูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้เกม Code Math อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	9.46	2.95	5.31	27	.001
หลังเรียน	12.71	1.436			

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนได้คะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 9.46 คะแนนและได้คะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 12.71 คะแนน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 7 แสดงผลวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องการบวก ลบ ไปใช้กับวิชาอื่นได้	4.64	0.56	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถ บวก ลบ ได้มีความถูกต้อง	4.64	0.42	มากที่สุด
3. นักเรียนสามารถนำความรู้เรื่องการบวก ลบ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.79	0.39	มากที่สุด
4. นักเรียนเล่นเกมได้อย่างสนุกสนาน	4.82	0.39	มากที่สุด
5. นักเรียนสามารถ บวก ลบ ได้มีความรวดเร็วมากขึ้น	4.71	0.46	มากที่สุด
6. ความน่าสนใจของเกม Code Math	4.71	0.46	มากที่สุด
7. ความสนุกสนานระหว่าเล่นเกม	4.75	0.44	มากที่สุด
8. ระยะเวลาการเล่นเกมมีความเหมาะสม	4.57	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.70	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการสร้างเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.86 /84.76 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ใช้เกม Code Math สูงกว่านักเรียนที่ไม่ใช้เกม Code Math อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อเกม Code Math เรื่อง การบวก ลบ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.70 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ที่ผลเป็นเช่นนี้เพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม Code Math ส่งเสริมนักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นักเรียนได้รับความรู้และเข้าใจเนื้อหาหลักการในการบวกและการลบจำนวนเต็มได้ตามระดับความง่ายไปยากจากสื่อเกม Code Math และ

พัฒนาความสามารถต่างด้วยตนเอง มีความท้าทายในการแข่งขันระหว่างกลุ่ม ซึ่งทำให้นักเรียนมีความตั้งใจและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยฮูดา ซิ และ ปฏิพัทธ์ ชุมเกศ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อเกมในการฝึกทักษะการบวกและ การลบ จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโกตาบารู จังหวัดยะลา พบว่า การใช้สื่อเกม JUMPING ON THE WAY ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการบวก ลบ จำนวนเต็มมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสอนแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ครูควรสาธิตการเล่นให้นักเรียนดูก่อนลงมือปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำเทคนิคการสอนใช้ร่วมกับสื่อเกม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

คมกริช ศรีสวัสดิ์. (2555). คณิตศาสตร์ในปัจจุบัน. สืบค้นวันที่ 30 มกราคม 2566 จาก https://sites.google.com/คณิตศาสตร์ในปัจจุบัน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น

ลดาวัลย์ แย้มควญ (2559). การออกแบบและพัฒนาเกมเพื่อการเรียนรู้สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ วิทยาการสารสนเทศมหาบัณฑิต (สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.(2562).สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (NT).

ฮูดา ซิ และ ปฏิพัทธ์ ชุมเกศ (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อเกมในการฝึกทักษะการบวกและ การลบ จานวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านโกตาบารูจังหวัดยะลา. คุรุศาสตรบัณฑิต (สาขาคณิตศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yu-Jy Luo. (2020). The Effects of Team-Game-Tournaments Application towards Learning Motivation and Motor Skills in College Physical Education. Sustainability 2020, 12(15), 1-12.

ผลการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Title in Results of using online social media for learning elementary education of Elementary education students in Bachelor of education, Hatyai University

สายสุดา สุขแสง[1*],ณัฐกา นาเลื่อน[2] ,จุฑารัตน์ คชรัตน์[3] ,วิภาวี มณีเนตร[4] ,วิชุนา สัตยารักษ์[5], ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล[6] ,ปิยวรรณ ขอจิตต์เมตต์[7] , กฤษฎา มงคลศรี[8]

Saisuda Suksang[1*] Nuttaka Naluan[2] Jutarat Kotcharat[3], Wipapvee Maneenet[4], Wichuna Sattayaraksa[5],Thanan Tangrujikul[6] , Piyawan Khojitmate[7], Krisada Mongkolsri[8]

[1,2,3,4,5,6,7] อาจารย์, หลักสูตรศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, สาขาวิชาการประถมศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Lecturer, Education and Liberal Arts Program, Elementary Education Program, Hat Yai University
[8]อาจารย์, หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
Lecturer, Graduate Diploma Program in Teaching Profession, Hat Yai University
[*]**Corresponding author, E-mail:** saisuda@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนรายวิชาการประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สื่อสังคมออนไลน์, การเรียนรู้, รูปแบบการเรียนแบบผสมผสาน

Abstract

The use of social media for learning elementary school subjects of bachelor of education students Elementary Education Hat Yai University Objectives: 1) To compare the learning achievement in elementary subjects of students in the Bachelor of Education program. Elementary education before and after school 2) to study the satisfaction with learning using social media of students in the Bachelor of Education program. Elementary

education subjects that have an effect on learning elementary education subjects The results showed that Learning Achievement in Elementary Education Subjects of Bachelor of Education Program Students Elementary Education that were managed to learn by using social media after the study was higher than before the study at the statistical significance of .01 and the satisfaction of the Bachelor of Education students. Elementary Education Program on Learning Elementary Education Using Social Media at the highest level
Keywords: social media, learning, blended learning style

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยน รวมทั้งบทบาทของครูและนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้แบบทางเดียว โดยครูผู้สอนเป็นผู้บรรยายเนื้อหาของบทเรียน นักเรียนเป็นผู้ฟัง กลายมาเป็นลักษณะการเรียนการสอนแบบสองทาง โดยครูผู้สอนและนักเรียนจะร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน โดยครูผู้สอนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทเรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจะใช้ สื่อการสอน หรือสื่อการสอนออนไลน์ จึงไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบกับพฤติกรรมการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนเปลี่ยนไป เช่น นักเรียนใช้สมาร์ทโฟน เพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียนเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น อีกทั้งนักเรียนยังมีความต้องการต่อการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้แบบองค์รวมหรือบูรณาการการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ปัจจุบันมีการเรียนรู้แบบสองทางแต่อาจไม่ได้นำสื่อมาใช้ในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

บทบาทและความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในการนำมาใช้ในหลายลักษณะ รวมถึงการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในกระบวนการศึกษาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ทำวิจัย พบว่า พัฒนาการทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับมาก (ณัฐพล บัวอุไร, 2554) สอดคล้องกับ โสภณวิชญ์ อิ่นแก้ว (2556) ที่ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน 1 ที่พบว่านักเรียนที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีขึ้น รวมไปถึง ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจจากการใช้เว็บเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้เว็บเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือมีระดับคะแนนที่สูงกว่าก่อนเรียนและนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการเรียนโดยใช้เว็บเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือประกอบการเรียน สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน ทั้งในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนและผู้สอน การประเมินผลการเรียนการสอนและอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยเรื่องการใช้ระบบสังคมดิจิตอลผ่านอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนระบุว่าระบบการเรียนที่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายสังคมระหว่างผู้เรียนในชั้นเรียนและส่งเสริมประสิทธิภาพทางการเรียนให้ผู้เรียนอีกทั้งส่งผลให้เกิดความร่วมมือและสื่อสารกันระหว่างผู้เรียนเองและระหว่างผู้เรียนและผู้สอนมากขึ้น ส่วนในด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินผลการสอนได้

อย่างแม่นยำ ชัดเจนและรวดเร็วมากกว่าการเรียนการสอนทั่วไปที่ไม่ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ (ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี,2558)

จากข้อมูลดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา เพื่อช่วยเสริมสร้างความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เนื่องจากสาขาวิชาการประถมศึกษา/ศึกษาศาสตร์ มีลักษณะเป็นศาสตร์เกี่ยวกับศิลปะและจิตวิทยาการสอน การจัดการเรียนรู้การผลิตครูยุคใหม่หรือการเตรียมครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งแนวทางหนึ่งของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ดังนั้น นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคนในอนาคต และนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการเรียนรู้ในสังคมยุคสารสนเทศตลอดจนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนรายวิชาการประถมศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษา

ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2558) กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์กับการศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน ทั้งในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนและผู้สอน การประเมินผลการเรียนการสอนและอื่น ๆ ซึ่งผลการวิจัยเรื่องการใช้ระบบสังคมดิจิตอลผ่านอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนระบุว่าระบบการเรียนที่ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านสังคมออนไลน์ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายสังคมระหว่างผู้เรียนในชั้นเรียนและส่งเสริมประสิทธิภาพทางการเรียนให้ผู้เรียนอีกทั้งส่งผลให้มีความร่วมมือและสื่อสารกันมากขึ้นระหว่างผู้เรียนเองและระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ส่วนในด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประเมินผลการสอนได้อย่างแม่นยำ ชัดเจนและรวดเร็วมากกว่าการเรียนการสอนทั่วไปที่ไม่ได้นำเทคโนโลยีมาใช้

สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนการสอนและกิจกรรมระหว่างผู้เรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาได้ดีขึ้นกว่าการเรียนที่ไม่ได้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งจากผลการวิจัยในชั้นเรียนที่นำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประกอบการเรียนการสอน พบว่า ร้อยละ 60 ของผู้เรียนที่ใช้สังคมออนไลน์สำหรับการเรียนการสอนใช้สื่อ ดังกล่าวพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและการวางแผนการเรียน และร้อยละ 50 ของผู้เรียนที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ระบุว่าได้

ใช้สังคมออนไลน์สำหรับพูดคุยและเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับเรื่องเรียน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่าผู้เรียนใช้เวลาสำหรับใช้สื่อสังคมออนไลน์มากเท่า ๆ กับการใช้ดูโทรทัศน์และพบว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์รวมทั้งอินเทอร์เน็ตช่วยส่งเสริม กิจกรรมการติดต่อสื่อสารและโครงการที่เกี่ยวกับนานาชาติอีกด้วย อย่างไรก็ตาม มีผลการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายสังคมออนไลน์และการรับรู้ทางการเรียนและการเข้าสังคมในหมู่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาพบว่า นักศึกษาใช้เวลาโดยเฉลี่ยวันละ 2.5 ชั่วโมงบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ผู้สอนกำหนดให้ใช้งาน โดยส่วนใหญ่ใช้ติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาด้วยกัน รวมไปถึงครอบครัวและเพื่อนนอกชั้นเรียน ในทางตรงกันข้ามผลการวิจัยระบุว่านักศึกษาใช้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ติดต่อสื่อสารกับผู้สอนน้อยมากอย่างเห็นได้ชัด (Kord & Wender,2009) และที่สำคัญ อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาข้อกำหนดของขอบเขตเรื่องในและนอกห้องเรียนไม่ว่าจะเป็นสื่อสังคมออนไลน์ ระบบข้อความสื่อสารแบบ Instant messaging เว็บบล็อก (Blogs) ส่งเสริมให้มีการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วอย่างน่าเชื่อถือได้ในระดับหนึ่ง สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ เหล่านี้บทบาทเพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับระดับความนิยมที่สูงขึ้นและการมีส่วนที่มากขึ้นของคนในสังคม และแม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ มีรูปแบบและความสามารถในการปฏิบัติการที่เพิ่มสีสันให้กับการติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน งานวิจัยพบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีลักษณะที่เหมือนกันอยู่ 4 อย่างได้แก่

1. มีความมั่งคงและต่อเนื่องของการทำงานของระบบ
2. ใช้งานได้โดยผู้ใช้จำนวนมากในเวลาเดียวกัน
3. มีการใช้สัญลักษณ์แทนตนเองของผู้ใช้แต่ละคน ที่เรียก อวาตาร์
4. ทำงานผ่านเครือข่ายขนาดใหญ่ เช่น อินเทอร์เน็ต

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งที่ แสดงออกถึงความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ มีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้มากมาย เช่น

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ว่า เป็นคุณลักษณะรวมถึงความ สามารถของบุคคล อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือมวลประสบการณ์ที่บุคคลได้รับทำให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมรรถภาพทางสมองหลังจะเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้วผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในวิชาเรียนมากน้อยเพียงใดมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิมตามความมุ่งหมายของหลักสูตรในวิชานั้น ๆ เพียงใด

ภพ เลาหไพบูลย์ (2542) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ว่า คือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ จากที่ไม่เคยกระทำได้หรือกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนรู้ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงคุณลักษณะความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนและเป็นผลให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่างๆซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมใจ อลิสนันท์ (2548) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ว่า หมายถึง ผลที่เกิดจากการเรียน การอบรม การฝึกฝน ทำให้นักเรียนมีความสามารถหรือพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

ศุภพงศ์ คล้ายคลึง (2548) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง ผลสำเร็จที่เกิดจากพฤติกรรมการกระทำของแต่ละบุคคลที่ต้องอาศัยความพยายามอย่างมากทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาซึ่งสามารถสังเกตและวัดด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางด้านต่างๆ

ละออ ปิ่นทอง (2549) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอันเนื่องเป็นผลมาจากการเรียนการสอนการฝึกและประสบการณ์ที่ได้รับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความรู้สึก และค่านิยมต่างๆ

สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะความสามารถ และประสบการณ์ ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยวัดจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บุญชม ศรีสะอาด (2545) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์ สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้สอบมีความรู้ตามเกณฑ์กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างเพื่อวัดครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อน ได้ดีเป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้ การรายงานผลสอบอาศัยมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมายแสดงถึงสถานภาพความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้เสนอกรอบแนวคิดที่เป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น นิยมสร้างโดยยึดตามจำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัย ของ

Bloom (1956) ที่จำแนกจุดประสงค์ทางการศึกษาด้านพุทธิพิสัย ออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ความรู้ (Knowledge)
2. ความเข้าใจ (Comprehension)
3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
6. การประเมินคุณค่า (Evaluation)

สมนึก ภัททิยธนี (2546) ได้แบ่งประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. ข้อสอบแบบความเรียงหรืออัตนัย (Subjective or Essay) ข้อสอบที่มีเฉพาะคำถามแล้วให้นักเรียนเขียนตอบอย่างเสรี เขียนบรรยายความรู้ และข้อคิดเห็นของแต่ละคน

2. ข้อสอบแบบกาถูก-ผิด (True-F False Test) เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบที่มี 2 ตัวเลือกแต่ละตัวเลือกดังกล่าวเป็นแบบคงที่และมีความหมายตรงกันข้าม เช่น ถูก-ผิด ใช่-ไม่ใช่ จริง-ไม่จริง เหมือนกัน-ต่างกัน เป็นต้น

3. ข้อสอบแบบเติมคำ (Completion Test) เป็นข้อสอบที่ประกอบด้วยประโยคหรือข้อความที่ยังไม่สมบูรณ์แล้วให้ผู้ตอบเติมคำ หรือประโยค หรือข้อความที่เว้นว่างเอาไว้นั้นเพื่อให้มีใจความสมบูรณ์และถูกต้อง

4. แบบทดสอบแบบตอบสั้นๆ (Short Answer Test) ข้อสอบประเภทนี้คล้ายกับข้อสอบแบบเติมคำ แต่แตกต่างกันที่ข้อสอบแบบตอบสั้นๆเขียนเป็นประโยคคำถามที่สมบูรณ์ แล้วให้ตอบเขียนตอบคำตอบที่ต้องตอบจะสั้นและกะทัดรัดได้ใจความสมบูรณ์ไม่ใช่เป็นการบรรยายแบบข้อความเรียงหรืออัตนัย

5. ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching Test) เป็นข้อสอบเลือกตอบชนิดหนึ่งโดยมีคำหรือข้อความแยกออกจากกันเป็น 2 ชุดแล้วให้ผู้ตอบเลือกจับคู่ว่าแต่ละข้อความในชุดหนึ่ง (ตัวยืน) จะคู่กับคำหรือ ข้อความใดในอีกกลุ่มหนึ่ง (ตัวเลือก) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ผู้ออกข้อสอบกำหนดไว้

6. ข้อสอบเลือกตอบ (Multiple Choice Test) ลักษณะทั่วไป คำถามแบบเลือกตอบโดยทั่วไปจะประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนนำหรือ คำถาม (stem) ตัวเลือก (Choice) ในตัวเลือกนี้จะประกอบด้วยตัวเลือกที่เป็นคำตอบถูกและตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ปกติจะมีคำถามที่กำหนดให้นักเรียนพิจารณาแล้วหาตัวเลือกที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงข้อเดียวจากตัวอื่นๆ คำถามแบบตัวเลือกที่ดีนิยมใช้ตัวเลือกที่ใกล้เคียงกันจะเห็นว่าทุกตัวเลือกถูกหมดแต่ความจริงมีน้ำหนักถูกมากน้อยต่างกัน

สรุปประเภทและรูปแบบของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ใช้ในการศึกษามีความแตกต่างกันหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่าจะนำแบบทดสอบแบบไหนไปใช้ได้ตามความถูกต้องเหมาะสมในการทดสอบ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

จิราพร หนูลาย (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความสุขที่เกิดจากการปฏิบัติงานเมื่อได้รับการสนองความต้องการของตนทำให้เกิดความรู้สึกดีในสิ่งนั้น

ลิขิต พวงประโคน (2552) ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ เห็นด้วย ยินดีของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และได้รับผลตอบแทน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ

วิทูรย์ วงษ์อามาตย์ (2552) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกเจตคติหรือปฏิกิริยาทางอารมณ์ที่ดีที่มีต่อการปฏิบัติงานหรือการทำกิจกรรมที่ได้รับความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

สุรางค์ โค้วตระกูล (2554) อธิบายว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน ที่มีต่องานและปัจจัย หรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นๆจนสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ตลอดจนสามารถลดความเครียดของผู้ปฏิบัติงานให้ต่ำลงได้

วรรณี ลิมอักษร (2554) สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถลดความตึงเครียด และตอบสนองตามความต้องการของบุคคลได้ ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความสุขใจในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ยินดีซึ่งเกิดมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคล

แนวทางในการวัดความพึงพอใจ

ฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2545 : 142) ได้กล่าวถึง การวัดความพึงพอใจว่าอาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การรายงานตนเอง การสร้างจินตนาการ และการวัดทางสรีระภาพก็ได้แล้วแต่ความสะดวกและความเหมาะสม แต่โดยทั่วไปแล้วจะใช้การประเมินตนเอง คือการตอบแบบทดสอบหรือแบบสอบถาม โดยการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น

คชากฤช เหลี่ยมไธสง (2546 : 57) กล่าวว่า มีวิธีที่สามารถวัดความพึงพอใจได้ดังนี้

1. การใช้แบบทดสอบ โดยผู้ออกแบบสอบถามจัดทำแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น สามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ ซึ่งคำถามดังกล่าวอาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยตรงซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจา กิริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกต อย่างมีระเบียบแบบแผน

สุรางค์ โค้วตระกูล (2554) ได้กล่าวถึง เครื่องมือวัดความพึงพอใจสรุปได้ว่าการจะค้นหาว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ วิธีที่ง่ายที่สุดก็คือ การถาม ซึ่งการศึกษาในระยะหลังๆที่ต้องมีผู้บอกข้อมูลจำนวนมากๆ มักใช้แบบสอบถาม ที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคร์ท (Likert) ประกอบด้วยชุดคำถาม และมีตัวเลือก 5 ตัว สำหรับเลือกตอบ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และคะแนนความพึงพอใจนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ว่า บุคคลมีความพึงพอใจในด้านใดสูงและด้านใดต่ำ โดยใช้วิธีการทางสถิติ ซึ่งหากต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร ก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้แบบสอบถามที่มีข้อคำถามหลายข้อ เพื่อจะได้ครอบคลุมลักษณะต่างๆของงานทุกๆด้านขององค์กร และนอกจากการใช้แบบสอบถามแล้วอาจใช้วิธีการเขียนตอบอย่างเสรีได้เช่นกัน

นุชลี อุปภัย (2556) ได้กล่าวถึง การวัดความพึงพอใจไว้ว่าในการวัดความรู้สึกหรือการวัดทัศนคตินั้นจะวัดออกมาในลักษณะของทิศทาง (Direction) ซึ่งมีอยู่ 2 ทิศทาง คือ ทางบวกหรือทางลบ ทางบวก หมายถึง การประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ดี ชอบ หรือพอใจ ส่วนทางลบจะเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่ไม่ดี ไม่ชอบ หรือไม่พอใจ และการวัดในลักษณะปริมาณ (Mangnitude) ซึ่งเป็นความเข้มข้น ความรุนแรง หรือระดับทัศนคติไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์นั่นเอง ซึ่งวิธีการวัดนี้มีอยู่หลายวิธี เช่น วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วิธีการสังเกต เป็นวิธีการใช้ตรวจสอบบุคคลอื่นโดยการเฝ้ามอง และจดบันทึกอย่างมีแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบันแต่ก็เหมาะสม กับการศึกษาเป็นรายกรณีเท่านั้น

2. วิธีการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถาม โดยการพูดคุยกับบุคคลนั้นๆ โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3. วิธีการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) วิธีการนี้จะเป็นการใช้แบบสอบถามที่มีข้อคำอธิบายไว้อย่างเรียบร้อย เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนตอบมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติรูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตราวัดทัศนคติ ซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ท (Likert Scales) ประกอบด้วย ข้อความที่แสดงถึงทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วมีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยสุด

สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งต้องใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เช่น แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม หรือแบบสังเกต โดยเป็นหน้าที่ของผู้วิจัยหรือผู้ประเมินที่ต้องเลือกให้เหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 กลุ่มเรียน จำนวนนักศึกษา 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการประถมศึกษา กลุ่มเรียน EE265 คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองศึกษากลุ่มเดียวสอบ ก่อน- หลังการทดลอง (One – Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2539 : 249)

T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง มีดังนี้

X แทน การสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์

T_1 แทน การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษา สอบก่อนที่จัดกระทำการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์

T_2 แทน การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษา สอบหลังที่จัดกระทำการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์รายวิชาการประถมศึกษา จำนวน 3 แผน โดยแผนประกอบด้วย 1. วิชา หน่วยที่สอนและสาระสำคัญ (ความคิดรวบยอดของเรื่อง) 2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม 3. เนื้อหา 4. กิจกรรมการเรียนการสอน 5.สื่อดิจิทัลและ PowerPoint 6. วัดผลประเมินผล

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 607-101 การประถมศึกษา เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ รายวิชา 607-101 การประถมศึกษาผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ

แบบสอบถามความพึงพอใจที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านวิชาการ และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.90 อยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 1 จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

2. ดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 3 แผน เป็นเวลา 15 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง

3. ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 2 จำนวน 30 ข้อ โดยใช้เวลา 60 นาที

4. สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์รายวิชา 607-101 การประถมศึกษา จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลา 30 นาที (Posttest only)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. เปรียบเทียบคะแนนก่อน และหลังจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ t – test แบบ Dependent

2. หาค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้ กรมวิชาการ (2545)

4.51	- 5.00	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
3.51	- 4.50	หมายถึง	พึงพอใจมาก
2.51	- 3.50	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
1.51	- 2.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1.00	- 1.50	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักศึกษาก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษา ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ (n = 30)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		t
		$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
1. ด้านความรู้	15	5.46	0.78	11.33	0.96	31.98 **
2. ด้านทักษะทางปัญญา	15	5.21	0.59	11.38	0.92	28.79 **
รวม	30	10.67	0.76	22.71	1.20	47.85 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงว่าโดยภาพรวมนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.67 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.71 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน)

เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายด้าน โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในด้านความรู้ ($\overline{X}$ = 11.33, S.D. = 0.96 จากคะแนนเต็ม 15) และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะทางปัญญา ($\overline{X}$ = 11.38, S.D. = 0.92 จากคะแนนเต็ม 15 จะเห็นได้ว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์

ตารางที่ 2 คะแนนความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ (n = 30)

ความพึงพอใจ	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับความพึงพอใจ**
ด้านระบบการจัดการเรียนรู้	**4.94**	**0.13**	**มากที่สุด**
1. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook)เป็นการเรียนที่สะดวก และรวดเร็วที่ใช้ในบทเรียนสามารถใช้ได้สะดวก	4.96	0.20	มากที่สุด
2. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook)ทำให้มีโอกาสคุยกับครูและเพื่อนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) ได้เร็วเช่น การส่งข้อความกระดาษเสวนา	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านระบบการจัดการเรียนรู้	**4.94**	**0.13**	**มากที่สุด**
3. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) ทำให้มีโอกาสคุยกับเพื่อนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook)ได้เร็ว เช่น การส่งข้อความกระดาษเสวนา	4.75	0.44	มากที่สุด
4. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook)มีการรายงานผลการเรียนที่เร็ว และมีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook)สามารถรายงานผลกิจกรรมสะดวกและเข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านเนื้อหา	**4.88**	**0.24**	**มากที่สุด**
6. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook)มีความน่าสนใจในการนำเสนอเนื้อหา	4.80	0.40	มากที่สุด
7. ปริมาณเนื้อหาของบทเรียนการเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) มีความเหมาะสม การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) ทำให้มีโอกาสคุยกับครูและเพื่อนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook)ได้เร็ว เช่น การส่งข้อความกระดาษเสวนา	5.00	0.00	มากที่สุด
8. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) มีลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหาที่มีความต่อเนื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด
9. เนื้อหาของการเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) มีความสมบูรณ์	4.80	0.40	มากที่สุด
10. เนื้อหาของบทเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.80	0.40	มากที่สุด
ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน	**4.72**	**0.57**	**มากที่สุด**
11. เฟสบุ๊ค (Facebook) เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	4.88	0.97	มากที่สุด
12. สื่อเฟสบุ๊ค (Facebook) เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพียงพอ	4.71	0.46	มากที่สุด
13. สื่อเฟสบุ๊ค (Facebook) มีความน่าสนใจและมีความสนุกสนาน	4.67	0.48	มากที่สุด
14. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) เป็นสื่อสามารถเชื่อมโยงการสืบค้นข้อมูลในการหาความรู้ เช่น Google YouTube ได้รวดเร็วและถูกต้อง	4.67	0.48	มากที่สุด
15. การเรียนผ่านเฟสบุ๊ค (Facebook) เป็นสื่อที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พร้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้	4.67	0.48	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	**4.61**	**0.49**	**มากที่สุด**
16. ครอบคลุมเนื้อหา และตรงตามจุดประสงค์	4.54	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความพึงพอใจ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
17. พอใจที่มีการประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.58	0.50	มากที่สุด
18. มีโอกาสทราบผลการประเมินของตนเองและของกลุ่ม	4.79	0.41	มากที่สุด
19. อาจารย์ประเมินผลงานของนักศึกษาด้วยความละเอียดและยุติธรรม	4.54	0.51	มากที่สุด
20. นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อน	4.58	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยโดยรวม	**4.79**	**0.36**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 แสดงว่าความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 คะแนน

ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านระบบการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.94 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน) รองลงมา ด้านเนื้อหา ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ย 4.88, 4.72 และ 4.61 ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัย การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ อภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.67 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.71 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการประถมศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนผ่านออนไลน์ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหา บทเรียนและสอบถามประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่สงสัยกับผู้สอนได้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้จากข้อมูลและสารสนเทศ เนื่องจากผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งในการศึกษาค้นคว้านี้ผู้เรียนยังต้องใช้การทำงานเป็นกลุ่ม มีการปรึกษาหารือกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการฝึกฝนการทำงานเป็นทีมและการได้สืบสอบเป็นกลุ่มของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนได้ทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบ รวมทั้งยังได้ใช้ความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการศึกษาจึงเป็นผล ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเทพยพงษ์ เศษคีมบง (2554) ได้ศึกษาผลการเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา สื่อการศึกษาเบื้องต้นของนักศึกษาที่เรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้

ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาที่เรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระศาสตร์ อายุเจริญ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมตามแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมตามแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยความใฝ่รู้หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

จากการเปรียบเทียบคะแนนความพึงพอใจ โดยภาพรวมความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 คะแนน

จากการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา ต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาการประถมศึกษาโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นการจัดการเรียนที่สะดวกผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหา บทเรียนและสอบถามประเด็นปัญหาต่างๆที่สงสัยกับผู้สอนได้ทุกที่ ทุกเวลา ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในการศึกษาค้นคว้านี้ผู้เรียนยังต้องใช้การทำงานเป็นกลุ่ม มีการปรึกษาหารือกันอยู่ตลอดเวลา ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน ซึ่ง วรรณี ลิมอักษร (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถลดความตึงเครียด และตอบสนองตามความต้องการของบุคคลได้ ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสิ่งนั้น

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ก่อนดำเนินการวิจัยควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้านการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการใช้งานก่อนเริ่มการทดลอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนการสอนรูปแบบอื่นๆ เช่น การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์มาใช้กับการเรียนการสอนในรูปแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545). คู่มือการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คชากฤช เหลี่ยมไธสง. (2546). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากบทเรียนโปรแกรมการเรียนการสอนผ่านเว็บที่มีโครงสร้างต่างกันของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

จิราพร หนูลาย. (2550). ผลการใช้วิธีสอน SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6 (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

ณัฐพล บัวอุไร. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วิชาการสร้างงานสื่อผสมเรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการลำลูกกา. จาก http://www.slideshare.net/jokesparrow/ss-21042416.

เทพยพงษ์ เศษคีมบง. (2554). ผลการเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความสามารถการใช้เทคโนโลยีและความสามารถในการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

ธีระศาสตร์ อายุเจริญ. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เป็นทีมตามแนวคิดชุมชนนักปฏิบัติโดยใช้สื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมความใฝ่รู้ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี. (2558). สังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา. ร้อยเอ็ด: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวิริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก

วรรณี ลิมอักษร. (2546). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

โสภณวิชญ์ อิ่นแก้ว. (2556). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (SMEDU).จาก http://www.slideshare.net /taxiboat/smedu-25550410.

ฤตินันท์ สมุทร์ทัย. (2545). เอกสารประกอบการสอน กระบวนการวิชา 055400 (การวัดและการประเมินผลการศึกษาเบื้องต้น). เชียงใหม่ : ภาควิชาประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นุชลี อุปภัย. (2556). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2554). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทูรย์ วงษ์อามาตย์. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การวัด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบเกมการสอน. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

ลิขิต พวงประโคน. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการแก้ปัญหา และความพึงพอใจในการเรียนการสอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบสอดแทรก. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สมนึก ภัททิยธนี. (2546). การวัดผลการศึกษา (พิมพครั้งที่ 4). กาฬสินธิ์: ประสานการพิมพ์.

สมใจ อลิสานันท์. (2548). ผลการใช้แผนภูมิมโนทัศน์ในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ละออ ปิ่นทอง. (2549). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามรูปแบบการสอนแบบกลุ่ม ร่วมมือกิจกรรม STAD กับวิธีสอนตามปกติ (รายงานการวิจัย). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ศุภพงศ์ คล้ายคลึง. (2548). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะการทดลองโดยใช้ชุดปฏิบัติการทางวทยาศาสตร์ (ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2542). แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร.

Kord, J., & Wolf-Wendel, L. (2009). The relationship between online social networking and Academics and social integration. College Student Affairs Journal, 28(1), 103-123.

Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of Education Objectives. New York: David Mckay Company.

การวิเคราะห์คำศัพท์และการสร้างสื่อบูรณาการ : กรณีศึกษาภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา

Vocabulary Analysis and Integrated Teaching Tools Creation: A Case Study of Southern Dialects; Sakom Dialects, Songkhla Province

อรดา ไพคำนาม[1], ซากีย๊ะ มันนะ[1], อารียา ชูฉางหวาง[1], ถลัชนันท์ พระไพรี[1] และจริยา ก่อภัทสิริกุล[2*]
Orada Phaikhumnam[1], Sakeeyah Manna[1], Areeya Chuchangwang[1], Talatchanan Prapairee[1] and Jariya Kophatthasirikul[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[1] Undergraduate student, Bachelor of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University.
[2] อาจารย์ ดร., ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[2] Professor, Ph.D., Curriculum instructor of Bachelor of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Songkhla Rajabhat University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** Jariya.no@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา และสร้างสื่อบูรณาการ และติดตามผลการสร้างสื่อด้วยภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม การดำเนินการวิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาในพื้นที่ด้วยการใช้ตัวอย่างรูปภาพ ลักษณะท่าทาง และคำถามนำ ประกอบด้วยผู้บอกภาษาจากตำบลสะกอม อำเภอเทพา จำนวน 3 คน และตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 6 คน กลุ่มตัวอย่างของการเลือกใช้สื่อจะเป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 46 คน แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 22 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 คน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำคำศัพท์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 16 หมวด รวมรายการคำทั้งสิ้น 190 คำ โดยการเลือกคำศัพท์ในแต่ละหมวดมา 10 คำ ที่นอกเหนือจากหมวดคำกริยา หมวดคำขยาย หมวดพืชและสัตว์ในท้องถิ่นที่ผู้วิจัยจะคัดเลือกมาหมวดละ 20 คำ โดยคัดเลือกจากการสอบถามและสำรวจจากผู้บอกภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมเบื้องต้น และจากการใช้ภาษาของผู้วิจัยด้วยตนเอง แล้วจึงนำคำศัพท์ในหมวดต่าง ๆ มาวิเคราะห์การแปรเสียงและการแปรศัพท์ และสร้างสื่อบูรณาการต่อไป โดยในการออกแบบสื่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยใช้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการสอน เลือกใช้สื่อการสอนและประเภทของสื่อที่เหมาะสมกับช่วงวัย และนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนที่มีความชัดเจน น่าสนใจ และดึงดูดผู้เรียน

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา สามารถแยกประเภทของการวิเคราะห์คำศัพท์ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำศัพท์ชนิดเดียวกันมีจำนวนทั้งหมด 115 คำ

และคำคนละศัพท์จำนวน 75 คำ ในส่วนของการประเมินและติตตามผลสื่อ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่หนึ่ง การประเมินความรู้ที่ได้รับจากสื่อ โดยวัดจากผลต่างของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง และแบบประเมิน ขั้นตอนที่สอง การประเมินสื่อ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของสื่อเพื่อการเรียนรู้ ผลสรุปพบว่า ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมรอบรู้ภาษาถิ่นใต้สะกอม ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 และความพึงพอใจต่อสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรม ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71

คำสำคัญ: การวิเคราะห์คำศัพท์, ภาษาถิ่นสะกอม, การสร้างสื่อบูรณาการ

Abstract

The objective of this research is to study and analyze the vocabulary of Thai dialects of South Sakom, Songkhla province, and Integrated Teaching Tools Creation and follow up on the creation of Thai language media in South Sakom. Conducting research uses field data collection methods. By interviewing local language tellers using sample images, gestures, and leading questions, there were 3 language tellers from Sakom Subdistrict, Tepa District, and Sakom Subdistrict, Chana District, totaling 6 people. As for the sources of media selection, there are 46 students in Ban Sakom Elementary School, Chana District, Songkhla Province , divided into 22 fifth graders and 24 6th graders.

In data analysis We used 16 categories of vocabulary collected, including a list of 190 words, with a selection of 10 words in each category, in addition to the verb category, the expanded word category, the flora and fauna category. The researchers selected 20 words each, selected from preliminary inquiries and surveys from the southern Sakom dialect tellers, and from the language of the researchers themselves, and then used the vocabulary in different categories to analyze the variations and variations and create an integrated medium. By designing learning materials. We used the principles and concepts of teaching materials. Choose teaching materials and types of materials that are appropriate for your age. and present lesson content that is clear, interesting, and engaging to learners.

According to the analysis study, Southern Sakom dialects, Songkhla province can be divided into 2 types of vocabulary analysis: 115 words of the same type and 75 words of different words. In the assessment and assessment section, according to the media results. We divided the researchers into two phases: 1. Assess the knowledge gained from the media based on the difference in pre-school and post-school test scores of the sample, and 2. Evaluate the media using the learning materials satisfaction assessment. The conclusions showed that the knowledge gained from the activities of the Southern Sakom dialect was well-versed. The results were very good, with an average of 4.38 and

a standard deviation of 0.71 and satisfaction with the media used for the activity. The results were very good, with an average of 4.37 and a standard deviation of 0.71.
Keyword: Vocabulary Analysis, Sakom dialects, Integrated Teaching Tools Creation

บทนำ

ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมเป็นภาษาใต้กลุ่มหนึ่งที่มีความเป็นเอกลักษณ์ แตกต่างจากภาษาใต้ถิ่นอื่น ๆ แม้ว่าจะอยู่ในบริเวณของจังหวัดสงขลา แต่ก็มีความแตกต่างจากภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา เนื่องจากพื้นที่ของอำเภอสะกอม จังหวัดสงขลา เป็นบริเวณรอยต่อที่ใกล้ชิดกับจังหวัดปัตตานีที่ใช้ภาษามลายูในการสื่อสารภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมบางคำจึงได้รับอิทธิพลมาจากภาษามลายู ส่งผลให้ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมมีลักษณะเฉพาะ ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมปรากฏผู้ใช้สื่อสารกันแค่สองอำเภอในจังหวัดสงขลา คือ อำเภอจะนะและอำเภอเทพา มีอาณาเขตตั้งแต่ตัวเมืองอำเภอจะนะ เลียบชายฝั่งทะเลไปจนถึงตำบลปากบาง อำเภอเทพา ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิเคราะห์ว่าภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมที่มีเอกลักษณ์นี้จะมีการใช้คำศัพท์ที่ต่างไปจากภาษาไทยถิ่นใต้สงขลาอย่างไร

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยเรื่อง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ภาษาสะกอมของคน 3 กลุ่มอายุของภารตี บินหรีม (2563) จะเห็นได้ว่า เยาวชนรุ่นใหม่จะไม่ค่อยนิยมใช้ภาษาไทยถิ่นสะกอมแล้ว เนื่องจากอาจจะได้รับอิทธิพลจากการศึกษาที่มากกว่าผู้ที่มีอายุมากในพื้นที่ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ และตำบลสะกอม อำเภอเทพา หรือสำหรับการประกอบอาชีพต่าง ๆ เช่น อาชีพค้าขาย ที่ต้องพบปะผู้คนหลากหลาย และต้องใช้ภาษาไทยมาตรฐานในการสื่อสารเพื่อให้สะดวกต่อการติดต่อค้าขายระหว่างกัน และเงื่อนไขทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับอายุและเขตที่อยู่อาศัยของผู้ใช้ภาษาสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับตัวแปรทางสังคมอย่างเห็นได้ชัดเจน และจากผลการศึกษาพบว่าการแปรดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับผู้บอกภาษาในระดับอายุที่ 1 มากที่สุด ที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป มากกว่าผู้บอกภาษาในระดับที่ 2 และระดับที่ 3 ที่มีอายุ 35-50 ปี และ 15-30 ปีตามลำดับ ซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มว่าภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อาจถูกแทนที่ด้วยคำศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญว่า ควรศึกษาต่อว่าจะมีวิธีการใดบ้างที่จะอนุรักษ์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมนี้ไว้ และเผยแพร่คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในวงการศึกษามากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัยเรื่องการใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบุรารักษ์ (บุษรีย์ ฤกษ์เมือง, 2552) ผลการศึกษาปรากฏว่า การนำคำศัพท์ การนำเกมคำศัพท์เข้ามาประกอบการเรียนการสอนเป็นสื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจและจดจำคำศัพท์ได้แม่นยำมากขึ้น และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น และนักเรียนมีความชอบในกิจกรรมเกมคำศัพท์ในระดับชอบมาก ซึ่งส่งผลให้ผู้วิจัยเลือกสร้างสื่อขึ้นเพื่อที่จะนำสื่อเข้ามาช่วยในการอนุรักษ์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมให้อยู่คู่คนสะกอมไปอีกยาว

ผู้วิจัยเลือกการสร้างสื่อในชนิดของเกมเพื่อที่จะนำเกมมาใช้ประกอบการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบถึงคำศัพท์เฉพาะถิ่น มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด ก่อให้เกิดการรับรู้อย่างเข้าใจ และจดจำได้จากการร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน ซึ่งบางเกมผู้เรียนอาจจะต้องให้ความร่วมมือต่อผู้ร่วมเกม ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้ฝึกทักษะต่าง ๆ

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ประกอบการสอน จะทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน บรรยากาศในห้องเรียนไม่ตึงเครียด ผู้เรียนได้ปลดปล่อยอารมณ์ และมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน จึงทำให้นักเรียนสามารถจดจำคำศัพท์ได้จากกิจกรรมที่นักเรียนเข้าร่วม ทั้งยังเป็นวิธีการที่จะอนุรักษ์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา และเพื่อสร้างสื่อบูรณาการและติดตามผลการสร้างสื่อภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา

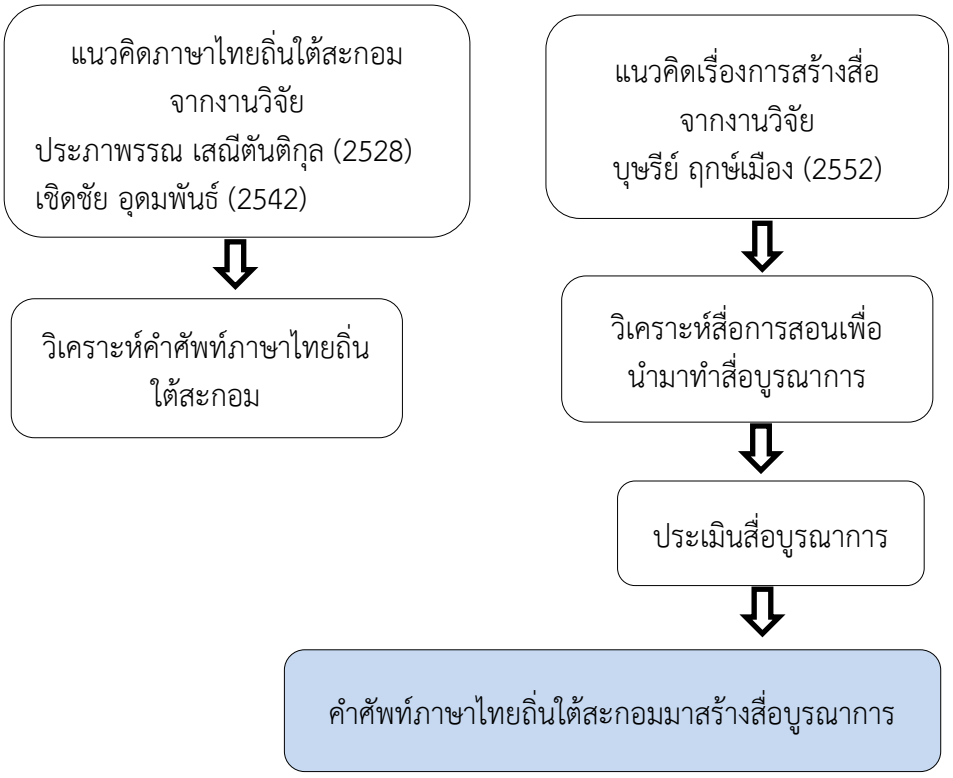
ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยนี้จะใช้พยัญชนะภาษาอังกฤษเป็นอักษรย่อแทนภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ ดังนี้

S = ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา
ST = ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา
SC = ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ และกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสื่อบูรณาการและความพึงพอใจต่อสื่อภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา สรุปได้ดังแผนผังกรอบแนวคิดต่อไปนี้



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative) นำเสนอผลการศึกษาด้วยพรรณนา (Descriptive) และใช้ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ มีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. การคัดเลือกกลุ่มผู้บอกภาษาในการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้บอกภาษาจากประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลสะกอม อำเภอเทพา จำนวน 3 คน และประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จำนวน 3 คน รวมทั้งหมด 6 คน โดยกำหนดเกณฑ์ของผู้บอกภาษาตามลักษณะดังต่อไปนี้

1) ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ
2) เป็นคนในพื้นที่และใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมตั้งแต่กำเนิด ไม่มีการย้ายถิ่นฐาน
3) อาชีพทางการเกษตร และอาชีพประมง
4) ระดับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์การสร้างสื่อบูรณาการและติดตามผลการสร้างสื่อภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม

นักเรียนทุกคนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 22 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 46 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) รายการคำศัพท์ จำนวน 190 คำ
2) รูปภาพและลักษณะท่าทาง เพื่อให้ผู้บอกภาษาสามารถบอกคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมได้
3) คำถามนำ เช่น มีวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้างในห้องครัว
4) เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกข้อมูล เพื่อที่ผู้วิจัยจะสามารถนำกลับมาฟังย้อนหลังได้
5) สมุด ปากกา ไว้สำหรับจดบันทึกคำศัพท์เครื่องมือในการสร้างสื่อบูรณาการและติดตามผล เช่น กระดาษ กรรไกร และกาว เป็นต้น
6) แบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อวัดประเมินผลความพึงพอใจเกี่ยวกับสื่อ
7) แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความรู้ที่ได้จากสื่อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม

4. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์คำศัพท์ และการรวบรวมสื่อเพื่อสร้างสื่อบูรณาการ โดยในส่วนของการวิเคราะห์คำศัพท์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาในพื้นที่ ด้วยการถามคำถามนำหรือใช้รูปภาพประกอบเพื่อให้ผู้บอกภาษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม และในส่วนของการรวบรวมสื่อเพื่อสร้างสื่อบูรณาการ ผู้วิจัยได้สำรวจสื่อการสอนที่ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคำศัพท์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ในหมวดต่าง ๆ มาวิเคราะห์การแปร

เสียงและวิเคราะห์การแปรศัพท์ จากนั้นนำคำศัพท์ที่ได้วิเคราะห์แล้วนำมาสร้างสื่อบูรณาการในลำดับต่อไป

5.1 การวิเคราะห์คำศัพท์ โดยวิเคราะห์ว่าคำศัพท์ที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมกับภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา จะเป็นคำคนละศัพท์ คำศัพท์เดียวกัน หรือคำศัพท์ที่มีโครงสร้างใกล้เคียงกับภาษาอื่น

ตัวอย่าง *คำคนละศัพท์*

ความหมาย	**ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา**	**ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม**	**ภาษาไทยมาตรฐาน**
“ขี้เกียจ”	ขี้คร้าน	ทุร่าตับ	ขี้เกียจ
	[khi:^{3}khra:n^{2}]	[thuʔ^{2}ra:^{5}tap^{6}]	[khi:^{4}kiat^{1}]

ตัวอย่าง *คำศัพท์เดียวกัน*

ความหมาย	**ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา**	**ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม**	**ภาษาไทยมาตรฐาน**
“กะลา”	พร็อก	กะพร็อก	กะลา
	[phrɔk^{4}]	[ka^{1}phrɔk^{4}]	[ka^{1}la:^{3}]

ตัวอย่าง *คำศัพท์ที่มีโครงสร้างใกล้เคียงกับภาษาอื่น*

ความหมาย	**ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม**	**ภาษามลายู**
“กระด้ง”	บาดัง	บาแด
	[ba:^{3}daŋ^{6}]	[ba:^{3}dɛ:^{3}]

5.2 การวิเคราะห์การสื่อ โดยดูจากผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจว่าสื่อในรูปแบบใดจะทำให้เกิดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมได้ดีที่สุด ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินความพึงพอใจของสื่อ สูตรการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ค่าความพึงพอใจจากการใช้สื่อมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต Mean X = $w_1x_1 + w_2x_2 + w_3x_3 + \cdots + w_nx_n/n$

ให้ X แทนขนาดของข้อมูล

และให้ W แทนขนาดน้ำหนักหรือระดับความพอใจของข้อมูล

เมื่อ n คือ จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D = $\sqrt{\frac{\sum(x_i-\bar{x})^2}{(n-1)}}$

ให้ $x_1, x_2, x_3, \ldots, x_n$ แทนข้อมูล เมื่อ n แทนขนาดกลุ่มตัวอย่าง และให้ $\bar{x}$ แทนค่าเฉลี่ยของข้อมูลชุดนี้

โดยผู้วิจัยได้อ้างอิงสถิติของการวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ คู่มือครูรายวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา

ผลการศึกษาการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา พบว่า สามารถวิเคราะห์คำศัพท์ได้เป็น 2 ประเภท คือ คำศัพท์ชนิดเดียวกันและคำคนละศัพท์

1.1 คำศัพท์ชนิดเดียวกัน หมายถึง คำศัพท์ที่ใช้ในภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ภาษาไทยถิ่นใต้ตำบลสะกอม อำเภอเทพา และภาษาไทยถิ่นใต้ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ มีการออกเสียงและมีความหมายเหมือนกัน จะถือว่าเป็นคำศัพท์ชนิดเดียวกัน ซึ่งคำศัพท์ชนิดเดียวกับพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 115 คำ ในการวิเคราะห์คำศัพท์ชนิดเดียวกันจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงที่แตกต่างกัน 2 ลักษณะคือ คำศัพท์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียงกับคำศัพท์ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง

1.1.1 คำศัพท์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเสียง มีทั้งหมด 69 คำ ซึ่งภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ ออกเสียงเหมือนกันทุกคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยอรรถ	**S**	**ST**	**SC**
ฟูก	bɔʔ^{5}	bɔʔ^{5}	bɔʔ^{5}
(ซุงไม้) ท่อน	do:n^{6}	do:n^{6}	do:n^{6}
ไฟฉาย	fay^{3} khɛ:p^{5}	fay^{3} khɛ:p^{5}	fay^{3} khɛ:p^{5}

1.1.2 คำศัพท์มีการเปลี่ยนแปลงด้านเสียง มีทั้งหมด 46 คำ ซึ่งภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่แตกต่างกันเป็น 6 ลักษณะ คือ การสูญเสียง การเพิ่มเสียง การเปลี่ยนเสียง การสูญเสียงและการเพิ่มเสียง การเพิ่มเสียงและเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ และการแยกเสียง ดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ

การเปลี่ยนแปลงเสียง	**หน่วยอรรถ**	**S**	**ST**	**SC**	**ลักษณะการเปลี่ยนแปลง**
1. การสูญเสียง	ผ้าขาวม้า	pha:^{5} sak^{7} na:m^{7}	pha:^{5} sak^{7}	pha:^{5} sak^{7}	สูญเสียง na:m^{7}
	ขยะแขยง	khon^{1} phɔ:ŋ^{3}	phɔ:ŋ^{3}	phɔ:ŋ^{3}	สูญเสียง khon^{1}
2. การเพิ่มเสียง	(มะพร้าว) ทลาย	la:y^{3}	cha^{3} la:y^{3}	cha^{3} la:y^{3}	เพิ่มเสียง cha^{3}
	เป็นพยาธิ	pen^{2} dɯ:an^{2}	pen^{2} sa^{1} dɯ:an^{2}	pen^{2} sa^{1} dɯ:an^{2}	เพิ่มเสียง sa^{1}
3. การเปลี่ยนเสียง	เหงือก	hɯ:ak^{5}	ŋɯ:ak^{5}	ŋɯ:ak^{5}	เปลี่ยนเสียง [h] เป็น [ŋ]
4. การสูญเสียงและการเพิ่มเสียง	กาบหมาก	tɔ^{2} ma:k^{5}	sa^{1} tɔ^{2}	sa^{1} tɔ^{2}	สูญเสียง ma:k^{5}เพิ่มเสียง sa^{1}
5. การเพิ่มเสียงและการเปลี่ยนเสียง	เมล็ด	met^{7}	ba^{2} lɛt^{7}	ba^{2} lɛt^{7}	เพิ่มเสียง ba^{2}เปลี่ยนเสียง [m] เป็น [l]

การเปลี่ยนแปลงเสียง	หน่วยอรรถ	S	ST	SC	ลักษณะการเปลี่ยนแปลง
	ฉุด	chut^{1}	kra^{2} chaʔ^{1}	kra^{2} chaʔ^{1}	เพิ่มเสียง kra^{2}เปลี่ยนเสียง [u] เป็น [a]
6. การแยกเสียง	หญ้าเจ้าชู้	ya:^{5} khi:^{5} trɤy^{2}	ya:^{5} khi:^{5} ta^{2} trɤy^{2}	ya:^{5} khi:^{5} ta^{2} trɤy^{2}	แยกเสียง “tr” ออกจากกัน โดยการเพิ่มเสียง [a]

1.2 คำคนละศัพท์ หมายถึง คำศัพท์ที่ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ ที่มีโครงสร้างต่างกันอย่างชัดเจน แต่ใช้แทนความหมายเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นคำพยางค์เดียวหรือมากกว่าหนึ่งพยางค์ พบว่ามีคำคนละศัพท์จำนวน 75 คำ

1.2.1 คำศัพท์ที่ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพาและภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ ใช้ต่างกันทุกคำ (S≠ST≠SC) มีจำนวนทั้งหมด 7 คำ ได้แก่

หน่วยอรรถ	S	ST	SC
สาบเสือ	sa:p^{5} sɯ:a^{1}	ya:^{5} ba:n^{6} ra:ŋ^{7}	bay^{2} khi:^{5} kay^{2}
โรคตาปลา	ta:^{2} dɯ:an^{2}	ta:^{2} ŋɔy^{1} plɔy^{3} ba:t^{6}	ta:^{2} pla:^{2}
เยอะมาก (สิ่งมีชีวิต)	caŋ^{2} hu:^{1}	kha^{1} luy^{3}	sa:^{3} lɔ:^{3} wɔt^{1}
สกปรก	sok^{1} khro:k^{4}	sɔk^{3} mɔk^{1}	sa:^{3} lu:^{4} pu:t^{6}
กระสือ	phi:^{1} kla:^{6}	ca^{2} ra:p^{5}	kra^{2} sɯ:^{1}
ไม้ขีดไฟ	khi:t^{5} fay^{3}	lek^{1} fay^{3}	fay^{3} chɛk^{7}
เข็มขัด	sa:y^{1} ʔe:w^{2}	sa:y^{1} rat^{7}	sa:y^{1} ka2 dɛt^{2}

1.2.2 คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา มีลักษณะเหมือนกัน แต่ต่างกันที่ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ (S=ST≠SC) มีจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 8 คำ ได้แก่

หน่วยอรรถ	S	ST	SC
ผ้าเช็ดตัว	pha:^{5} khon^{1} nu:1	pha:^{5} khon^{1} nu:^{1}	pha:^{5} pho:y^{1}
ไข่เจียว	khay^{1} thɔ:t^{4}	khay^{1} thɔ:t^{4}	khay^{1} khu:a^{4}
น้ำพริก	na:m^{7} chup^{4}	na:m^{7} chup^{4}	sa:^{1} man^{1}
ไล่	yik^{7}	la:^{3} yik^{1}	thu:t^{1}
สะโพก	pho:k^{4}	ta^{6} phok^{4}	pa^{6} koŋ^{2}
พูด	lɛ:ŋ^{1}	tha^{1} lɛ:ŋ^{1}	ya:^{3} kap^{2}
พริก	li:^{3} pli:^{2}	di:2 pli:^{2}	ba^{6} ci:n^{2}
ทัพพี	wak^{5} tak^{5} kha:w^{5}	cu:^{2} wak^{5}	sɔ:^{3} dɛ:t^{6}

1.2.3 ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ มีลักษณะเหมือนกัน แต่ต่างกันที่ ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา (S=SC≠ST) มีจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 3 คำ ได้แก่

หน่วยอรรถ	S	ST	SC
พายุ	pha:^{3} yoʔ^{7}	phat^{7} lu:aŋ^{1}	pha:^{3} yoʔ^{7}
กว่า	wa:^{1}	kɔ:ŋ^{2} chaʔ^{7}	luy^{4} wa:^{1}
มีดอีโต้	mi:t^{4} to:^{6}	bet^{6} khrɔk^{7}	bet^{6} to:^{6}

1.2.4 ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอจะนะ มีลักษณะเหมือนกัน แต่ต่างกันที่ภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา (SC=ST≠S) มีจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด 57 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน่วยอรรถ	S	ST	SC
ตะคริว	khiw^{3} kin^{2}	ʔen^{2} chak^{1}	ʔen^{2} chak^{1}
โกรธ	wip^{3}	pɔ:ŋ^{2} ŋa^{7}	pɔ:ŋ^{2} ŋa:^{7}
ถังน้ำ	thuŋ^{5}	ti^{2} ma:^{1} thaŋ^{5}	ti^{2} ma:^{1} thaŋ^{5}

ผลการศึกษาคำคนละศัพท์ จำนวนทั้งหมด 75 คำ ยังพบคำศัพท์ที่เป็นคำยืมจากภาษามลายูเป็นส่วนมาก ในตำบลสะกอม อำเภอจะนะ และตำบลสะกอม อำเภอเทพา ดังตัวอย่าง

หน่วยอรรถ	S	ST	SC
ใบบัวบก	bu:a^{2} bok^{2}	phak^{1} ba^{2} kha^{7} kha:^{3}	phak^{1} ba^{2} kha^{7} kha:^{3} (gaga)
ขวาน	khwa:n^{1}	ka^{2} paʔ^{2}	ka^{2} paʔ^{2} (kapak)
กระสือ	phi:^{1} kla:^{6}	ca^{2} ra:p^{5}	kra^{2} sɯ:^{1} (cerah)

2. การสร้างสื่อบูรณาการและติดตามผล

2.1 การสร้างสื่อบูรณาการ

2.1.1 สื่อการสอน

ผู้วิจัยสร้างสื่อบูรณาการการสอนคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม ซึ่งประกอบไปด้วย ภาพ คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม และสัทอักษร ซึ่งอยู่ในรูปแบบของสื่อวัสดุ โดยมีข้อดีในเรื่องสะดวกการใช้งาน ราคาไม่แพง ประกอบกับการใช้บัตรคำหรือบัตรภาพช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำหรือเห็นภาพของคำศัพท์ได้อย่างเข้าใจ การนำของจริงหรือของจำลองที่ผู้เรียนสามารถจับต้องได้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจนขึ้น และการใช้ผังมโนภาพ ช่วยแสดงลำดับหรือขั้นตอนของเนื้อหาว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไรได้อย่างละเอียดชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามสื่อวัสดุมีข้อจำกัดในเรื่องการสิ้นเปลือง มีเวลาใช้งานจำกัด การเก็บรักษาลำบากและอาจชำรุดเสียหายได้ง่าย บางประเภทอาจหาซื้อได้ยาก และเหมาะสำหรับการเรียนการสอนผู้เรียนกลุ่มเล็ก

ผู้วิจัยเลือกใช้สีเหลือง และสีส้มในการสร้างสื่อบูรณาการการสอนคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม ตามทฤษฎีการใช้สี โดยพิจารณาลักษณะของสีและผลกระทบทางจิตวิทยาสี (Psychology of colors) โดยปกติสีแต่ละสีจะมีลักษณะเฉพาะ อันเป็นเอกลักษณ์ประจำแต่ละสี และมีวิธีเฉพาะในการส่งผลกระทบต่อความรู้สึกนึกคิด หรืออารมณ์ของผู้ชม หรือผู้รับสาร ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่าสีแต่ละสีมีลักษณะและส่งผลกระทบดังต่อไปนี้ (Morton Water, แปลโดยเกรียงศักดิ์ กำลังสินเสริม, 2538:35-40)สีส้ม เป็นสีที่บ่งบอกถึงความคิดสร้างสรรค์ และความทะเยอทะยาน ความมักใหญ่ใฝ่สูง

พร้อมด้วยกิจกรรมที่เปี่ยมพลัง นอกจากนี้สีส้มยังช่วยสร้างความภาคภูมิใจ และความรู้สึกปกปักรักษาตัวเอง สีส้มในพืชและผักหลายชนิดบ่งบอกถึงสีแห่งการบำรุงกำลัง ในส่วนของแร่ธาตุ สีส้มแทนการดึงดูดของธาตุ ทำงานคล้ายแรงยึดเหนี่ยวของอะตอม

สีเหลือง เป็นสีแห่งความสนุกสนาน รื่นรมย์ สีแห่งความฉลาดรอบรู้ ความเข้าใจและการหยั่งรู้โดยสัญชาตญาณชั้นสูงสุด นอกจากนี้สีเหลืองยังบ่งบอกถึงความสมบูรณ์ ความแข็งแรงและความดีในแง่เลิศสี เหลืองเป็นตัวแทนของความสมบูรณ์ของจิตวิญญาณ ความสงบสุขและการพักผ่อน ความหนุ่มสาว ความสรวลเสเฮฮา รื่นเริง สดชื่นขึ้นเมื่อใช้เป็นสีทาผนังห้อง ในด้านบวก สีเหลืองบ่งบอกถึงความ เมตตากรุณา ความคิดสร้างสรรค์ ในแง่ลบ สีเหลืองถ้าสว่างเกินไปหรือใช้บ่อยเกินไปจะกระตุ้นเร้าประสาทอย่างมาก สามารถก่อให้เกิดการกวนทางจิตจนถึงขั้นทำลายเสียหายได้ นอกจากนี้ในด้านลบยังหมายถึงสีแห่งความขลาด คติ และการทำลายล้าง

2.1.2 เกมที่ใช้ประกอบกิจกรรม

1) เกมค้นหาคำศัพท์ ใช้คำศัพท์ทั้งหมด 20 คำใช้วัดทักษะด้านการนำไปใช้ คือ สามารถนำความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้มาแล้วไปใช้ที่แปลกใหม่ โดยก่อนที่นักเรียนจะสามารถเล่นเกมค้นหาคำศัพท์ดังภาพได้ นักเรียนอาจจะต้องเคยได้ยิน หรือเคยใช้คำศัพท์เหล่านี้มาก่อน จึงจะสามารถค้นหาคำศัพท์เหล่านี้ได้ ผลการศึกษาปรากฏว่ามีนักเรียนชื่นชอบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31 ด้วยเหตุผลที่ว่าเกมชนิดนี้นักเรียนต้องทำคนเดียว ใช้สมาธิสูง และสายตาที่ว่องไว

2) เกมใบ้คำ ใช้คำศัพท์ทั้งหมด 20 คำ โดยประกอบไปด้วยคำภาษาสะกอม ความหมาย และตัวอย่างประโยค ใช้วัดทักษะด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ คือ นักเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ หรือสามารถตีความคำศัพท์ได้ ดังนั้นนักเรียนจะมีการตีความออกไป แล้วสามารถนำคำศัพท์ที่ได้รับไปใบ้ต่อให้กับเพื่อนได้ ผลการศึกษาปรากฏว่ามีนักเรียนส่วนใหญ่ชื่นชอบ คิดเป็นร้อยละ 35 โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า เกมมีความสนุกสนาน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความสามัคคี ได้ใช้ความว่องไว ใช้สมาธิในการเล่นเกม และสามารถทำให้จำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น

3) เกมบอกต่อประโยค ใช้คำศัพท์ทั้งหมด 17 คำ ตัวอย่างประโยค

ชายใช้หลานภะชายไปซื้อชาเย็นให้ชาย
มะบายใจปะบอกว่าได้เบี้ยมาสองเบิน
ชายให้ไปซื้อขนมครกขดมเข้าะกับดอดอยที่ตลาด

ใช้วัดทักษะด้านการอ่าน ความรู้ความจำ คือ ความสามารถในการนึกถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะด้วยวิธีการใดก็ตาม เช่น จากการเรียนรู้ในห้องเรียนการอ่านหนังสือ การบอกเล่าต่อ ๆ กันมา เพื่อให้เกิดการจำประโยคต่าง ๆ และสามารถนำไปบอกต่อคนถัดไปได้อย่างถูกต้อง และครบถ้วน ผลการศึกษาปรากฏว่ามีนักเรียนชื่นชอบรองลงมาจากเกมใบ้คำคิดเป็นร้อยละ 34 โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า มีความสนุกสนาน เพิ่มความสามัคคีในการเล่นเกมร่วมกัน ช่วยในการฝึกความจำ

2.2 การติดตามผลแบบทดสอบ และแบบประเมินความพึงพอใจ

2.2.1 การทำแบบทดสอบก่อน – หลังเรียน

ผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 79.1 เนื่องจากนักเรียนบางส่วน

พอจะมีความรู้เกี่ยวกับภาษาถิ่นของตนเอง และผลการทำแบบทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 91.3 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม แสดงให้เห็นว่านักเรียนได้รับความรู้จากกิจกรรมนี้เพิ่มยิ่งขึ้น

2.2.2 ผลการประเมินกิจกรรม

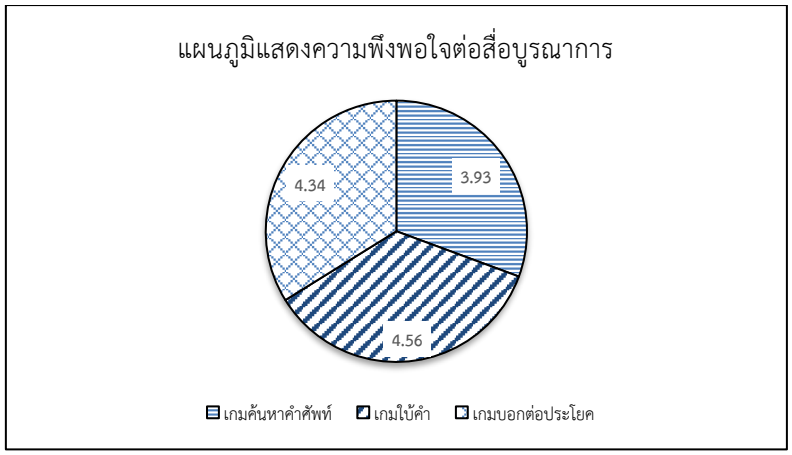
ผลการประเมินกิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต 4.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 โดยแบ่งผลการประเมินเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินความรู้ที่ได้จากกิจกรรมรอบรู้ภาษาถิ่นใต้สะกอมและความพึงพอใจต่อสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมรอบรู้ภาษาถิ่นใต้สะกอม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมรอบรู้ภาษาถิ่นใต้สะกอม ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.38 และส่วนเยี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 ผลการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือนักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเลขคณิต 4.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งผลการประเมินในแต่ละด้านจะมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แบบประเมินกิจกรรมรอบรู้ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม

ข้อ	รายละเอียด	□	SD	ระดับ
1.	นักเรียนรู้จักคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมมากขึ้น	4.08	0.71	ดี
2.	นักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ถูกต้อง	4.36	0.76	ดีมาก
3.	นักเรียนภูมิใจในภาษาถิ่นตัวเองมากยิ่งขึ้น	4.45	0.64	ดีมาก
4.	นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้	4.54	0.61	ดีมาก
5.	เนื้อหาที่ได้รับมีส่วนช่วยในการเรียนภาษาถิ่นต่อไป	4.36	0.70	ดีมาก
6.	นักเรียนต้องการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมในการสื่อสาร	4.45	0.57	ดีมาก
รวม		**4.38**	**0.71**	**ดีมาก**

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อสื่อที่ใช้ประกอบกิจกรรมรอบรู้ภาษาถิ่นใต้สะกอม พบว่า เกมค้นหาคำศัพท์มีผลการประเมินความพึงพอใจค่าเฉลี่ย 3.93 เกมใบ้คำมีผลการประเมินความพึงพอใจค่าเฉลี่ย 4.56 และเกมบอกต่อประโยคมีผลการประเมินความพึงพอใจค่าเฉลี่ย 4.34 และสรุปความพึงพอใจต่อสื่อทั้งในด้านความทันสมัย ความหลากหลาย และความสามารถในการดึงดูดผู้เรียน พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.37 และส่วนเยี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71



ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงความพึงพอใจต่อสื่อบูรณาการ

สรุปและอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คำศัพท์และการสร้างสื่อบูรณาการ : กรณีศึกษาภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยอภิปรายผลได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. อภิปรายผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม

1.1 ผลการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม ตรงกับสมมติฐานที่ว่า คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมมีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา แต่คำศัพท์บางคำเป็นคำเฉพาะถิ่นของภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมเอง

1.1.1 คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ เหมือนกันแต่ต่างกันในภาษาไทยถิ่นใต้สงขลา เนื่องจากข้อมูลวิจัยของ ประภาพรรณ เสณีตันติกุล (2528) ที่นำมาอ้างอิงในการเก็บคำศัพท์ เป็นการเก็บข้อมูลภาษาไทยถิ่นใต้สงขลาในเขตหาดใหญ่เท่านั้น ทำให้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมบางคำใช้ต่างกันกับเขตที่เก็บข้อมูล แต่กลับเหมือนกันกับภาษาไทยถิ่นใต้สงขลาในบางพื้นที่

1.1.2 ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมบางคำเป็นคำที่เปลี่ยนมาจากภาษามาตรฐาน ตัวอย่างเช่น เทียบกับภาษามาตรฐานคำว่า "มะนาว" ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมทั้ง 2 อำเภอใช้คำว่า "บะนาว" ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น แต่เมื่อเทียบกับภาษาสงขลาตามขอบเขต การวิจัยจะเกิดจากการสูญเสียง สูญจากคำว่า "ลูก" เป็น "บะ"

1.1.3 คำยืมภาษาอื่น มีคำภาษาสะกอมบางคำที่เป็นคำยืมมาจากภาษามลายู เนื่องจากพื้นที่ของสะกอมเป็นบริเวณรอยต่อที่ใกล้ชิดกับจังหวัดปัตตานีที่ใช้ภาษามลายูในการสื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดชัย อุดมพันธ์ (2543) ที่ว่า "ภาษาสะกอมมีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายใกล้ชิดกับภาษาตากใบ" ซึ่งเป็นภาษาที่มาจากภาษามลายู และอ้างอิงจากพจนานุกรมมาเลย์-ไทยอีกด้วย

ผลการศึกษาจะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้คำศัพท์เฉพาะถิ่นของภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ และนำไปสู่เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ทั้งสองภาคภูมิใจในภาษาไทยถิ่นใต้ของตนเอง และสนับสนุนให้ใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ ในกลุ่มของเด็กเล็กที่โรงเรียน

2. การอภิปรายผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สร้างสื่อบูรณาการและติดตามผล ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ว่า สื่อบูรณาการในรูปแบบของเกมได้รับการตอบสนองต่อนักเรียนที่ดีกว่าเดิม

2.1 เกมการใบ้คำ ได้รับการชื่นชอบมากที่สุด เนื่องจากนักเรียนให้เหตุผลว่า ทำให้จำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น ได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสนุกสนาน สร้างความสามัคคี ฝึกไหวพริบ และความว่องไว

2.2 จากตารางการประเมินผลในส่วนความรู้ที่ได้จากกิจกรรมรอบรู้ภาษาถิ่นใต้สะกอม จะเห็นได้ว่าในข้อที่ 1 คือ นักเรียนได้รู้จักคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมมากขึ้นนั้น ได้รับผลการประเมินที่น้อยที่สุด เมื่อเทียบกับรายละเอียดข้ออื่น ๆ แต่ก็ยังมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี และเมื่ออ้างอิงจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน พบว่านักเรียนได้รู้จักคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมได้มากขึ้นกว่าเดิม

2.3 คำในภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมสามารถนำไปใช้ในการเรียนภาษาไทยของเด็กประถมศึกษาได้ และสื่อที่ผู้วิจัยจัดทำก็สามารถบูรณาการไปใช้ในการเรียนการสอนได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแผนการสอนของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ที่ได้จัดหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ภาษาถิ่น...บอกความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งทำให้การเรียนรู้ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอมมีประโยชน์โดยตรง และเป็นพื้นฐานความรู้ เพื่อช่วยในการเรียนภาษาถิ่นในอนาคตได้

2.4 การเรียนรู้ภาษาถิ่นทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ดีขึ้น และการเรียนรู้ภาษาถิ่นเป็นการช่วยอนุรักษ์ภาษา ก่อให้เกิดความรักสามัคคี ความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน เป็นการธำรงภาษา ซึ่งสอดคล้องกับปรีชา มีแจ้ (2551: 44 อ้างถึงในกัญญู เพชราภรณ์, (ม.ป.ป.) ที่ว่า การธำรงภาษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อมเกิดความรักถิ่นฐาน สืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดทักษะและบางครั้งสามารถนำไปสู่การประกอบอาชีพได้

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้สำคัญกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามธรรมชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมจริง การเรียนรู้ภาษาถิ่นสามารถทำให้สื่อสารกับคนในท้องถิ่นได้ดีขึ้นก่อให้เกิดความรักความสามัคคี ความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม และยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ รักและภูมิใจในถิ่นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดทักษะ ตลอดจนผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการธำรงภาษาในลักษณะหนึ่ง

คำภาษาถิ่น สามารถเอาไปใช้ในการเรียนภาษาไทยของเด็กประถมศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแผนการสอนของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ที่ได้จัดหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ภาษาถิ่น....บอกความเป็นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งทำให้สื่อการเรียนรู้ภาษาถิ่นใต้สะกอมมีประโยชน์โดยตรงที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนั้นยังสามารถสืบทอดและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่โบราณให้คงอยู่อย่างเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันและอนาคตได้

จากผลการวิจัยทั้งสองวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยค้นพบว่า ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ มีคำศัพท์เฉพาะถิ่นของตนเองที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสงขลา แต่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ กลับไม่ค่อยใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และอำเภอจะนะในการสื่อสารมากนัก เมื่อผู้วิจัยนำคำศัพท์เฉพาะถิ่นของภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา

และอำเภอจะนะ ไปผลิตสื่อการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียนบ้านสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา โดยมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 จำนวน 46 คน พบว่านักเรียนสนใจในภาษาไทยถิ่นใต้ของตนเองมากขึ้น ซึ่งหากนำไปสู่การปรับใช้เชิงนโยบายก็จะสามารถช่วยในการดำรงภาษาไทยถิ่นใต้สะกอม อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ ให้เข้มแข็งมากขึ้น และลดการแทรกแซงทางภาษาจากภาษาไทยมาตรฐานซึ่งผู้ใช้ภาษามองว่าเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. องค์ความรู้ในการวิจัยเรื่องนี้สามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภาษาถิ่น หรือสามารถนำไปใช้บูรณาการในการจัดการเรียนการสอน และเป็นการอนุรักษ์ภาษาถิ่นไว้ด้วย

2. ควรมีการศึกษาคำศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้ถิ่นอื่น ๆ เพิ่มขึ้น หรือควรมีการศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยถิ่น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กลัญญู เพชราภรณ์. (ม.ป.ป.). การบูรณาการสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน. เอกสารประกอบการสอน.

เชิดชัย อุดมพันธ์. (2542). ความสัมพันธ์ทางเชื้อสายของภาษาสะกอมกับภาษาตากใบและภาษาสงขลา (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณัฐพนธ์ อนุสรณ์ทรางกูร. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้พื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสร้างงานออกแบบของผู้เรียนที่มีพื้นฐานด้านการเรียนที่แตกต่างกัน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2543). การใช้สีในการสร้างสารเพื่องานประชาสัมพันธ์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

บุษรีย์ ฤกษ์เมือง. (2552). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบุรารักษ์. (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต).

ประภาพรรณ เสณีตันติกุล. (2528). การศึกษาเรื่องศัพท์ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราชและสงขลา. การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต ภาควิชาอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภารตี เบ็นหรีม. (2563). แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์ภาษาไทยถิ่นสะกอมของ คน 3 กลุ่มอายุ. สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

มุจรินทร์ ทีปจิรังกูล. (2538). ภาษิตชาวบ้านตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. (ปริญญานิพนธ์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ภาคใต้.

วีระชัย เชื่อนแก้ว , ศรีประไพ อินทร์ชัยเทพ, ชมพูนุท แสงวิจิตร และ จิตอารี ชาติมนตรี. (2561). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบนำตนเองในการส่งเสริมทักษะปฏิเสธในเด็กวัยเรียน. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง.

วรวรรณ สุขใส. (ม.ป.ป.). สื่อ กิจกรรม และการประเมินผลการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ศศิวิมล พชรศิลป์ และอัญชลี ทองเอม. (ม.ป.ป.). การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นโดยใช้เกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

A study of mathematical learning achievement and mathematical problem-solving ability based on an inquiry-based instructional management (5Es) of Prathom Suksa 4 students at Municipal School 2, BanKathu, Phuket Province

อรจิรา ภู่แก้วเผือก[1*], อนุวัตร จิรวัฒนพานิช[2] และเบญจวรรณ ดาบทอง[3]

Onjira Phukrawpheak[1*], Anuwat Jirawattanapanit[2] , and Benjawan Dabthong [3]

[1] นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Teaching Internship, Mathematics, Bachelor of Education, Phuket Rajabhat University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Assistant Professor, Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University

[3] ครูวิทยฐานะ, กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์, โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้

[3] Academic Status Teachers, Learning Area of Mathematics, Municipal School 2 Ban Kathu

[*]**Corresponding author, E-mail:** s6210357130@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางการเรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และแบบวัดความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนขั้นที่ 1 ขั้นทำความเข้าใจ อยู่ในระดับดีเยี่ยม ขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา อยู่ในระดับดีเยี่ยม ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการตามแผน อยู่ในระดับดีเยี่ยม และขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผล อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

คำสำคัญ: การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์, การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

Abstract

That research will help to obtain the outcomes and curriculum competence from the inquiry learning module (5Es) and to study the training outcomes for the inquiry (5Es). The target group is grade 4/3 students. Municipal School 2, Ban Kathu, second semester,

academic year 2022, totaling 36 students. Research instruments were learning management plans. Mathematics Achievement Test and a mathematics learning ability test

The results showed that The learning achievement in mathematics of the students after the learning management was higher than before and the ability to solve mathematical problems of the students in the comprehension stage 1. At an excellent level, the 2nd step is planning to solve the problem. At an excellent level, step 3, the implementation of the plan At an excellent level and step 4, check the results is below the threshold

Keywords: A study achievement, Ability to solve math problems, Inquiry Teaching (5Es)

บทนำ

คณิตศาสตร์ถือเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาชีวิตมนุษย์ ทำให้สามารถวางแผนคาดการณ์ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมช่วยพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางจิตใจ สติปัญญา ร่างกาย และความรู้สึกที่แสดงออกทางอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังพัฒนาความสามารถในการคิด ความสามารถในการวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม (Suskie, L. A., 2009) การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมให้สอดคล้องกับชีวิตจริงนั้น คณิตศาสตร์ถือเป็นพื้นฐานในการพัฒนากระตุ้นความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ความรู้ผ่านขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหาด้วยยุทธวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลาย เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องบูรณาการเนื้อหาและทักษะกระบวนการเข้าด้วยกัน ตลอดจนจัดกิจกรรมสร้างเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ตระหนักในคุณค่าของคณิตศาสตร์ฝึกการทำงานที่เป็นระบบ มีระเบียบ รอบคอบ มีความรับผิดชอบ มีวิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเอง

สภาพปัจจุบัน ชั้นเรียนคณิตศาสตร์ได้เน้นการสอนโดยพิจารณาตัวอย่าง อธิบายและต้องหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ไม่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีระบบ จึงทำให้นักเรียนผิดพลาดในการตรวจคำตอบที่ถูกต้องจากการสอบถามครูผู้สอนในรายวิชาคณิตศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนขาดความสนใจในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะเรื่อง ทศนิยม ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเรื่อง ทศนิยม เนื่องจากเป็นพื้นฐานที่จะต้อง นำไปศึกษาต่อในเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นเรื่องสำคัญที่นักเรียนต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อีกปัญหาที่พบ คือนักเรียนขาดทักษะความสามารถในการแก้ปัญหา ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนควบคู่กันไป (อังคณา กรีณะรา, 2564) การพัฒนานักเรียนให้สามารถเรียนรู้ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียน

ตามกระบวนการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ประกอบด้วย 1) การสร้างความสนใจ (Engage) 2) การสำรวจและค้นหา (Explore) 3) การอธิบาย (Explain) 4) การขยายความรู้ (Elaborate) 5) การประเมินผล (Evaluate) (BSCS. 1997)

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ พบว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการใช้ กระบวนการคิดและทักษะต่าง ๆ เพื่อที่จะแก้ปัญหาหรือ ค้นหาคำตอบทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ได้ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2548) ซึ่งจะส่งเสริมให้ นักเรียนได้มีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รักการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จาก การศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ (5Es) เช่น มาลัย ปะติเพนัง (2550) อารีย์ ปานถม (2550) และมงคล ประเสริฐสงฆ์ (2551) พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ Action Research) สามารถพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ได้จริง และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีความสามารถ ในทักษะกระบวนการแก้ปัญหาสามารถเชื่อมโยง ประสบการณ์ไปใช้แก้ปัญหาได้ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

จากการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5Es ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเรื่องทศนิยม รวมถึงการแก้โจทย์ปัญหาจึงเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาความสารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้นและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางการเรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการแบบสอนสืบเสาะหาความรู้ (5ES)

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) อยู่ในระดับดี

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

ชาตรี ฝ่ายคำตา (2552 : 33-45) ได้ให้ความหมายว่า เป็นวิธีการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ ปฏิบัติและเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้วิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จิตวิทยาศาสตร์ และความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้จะเปิดโอกาส นักเรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการสำรวจตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหรือ หลักฐานต่าง ๆ มาใช้

เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ

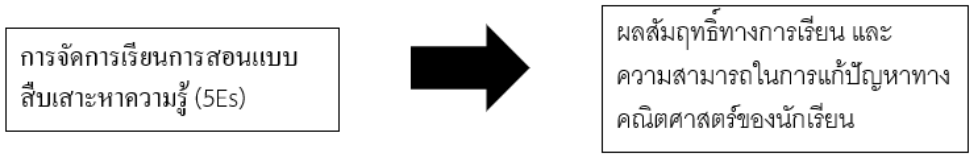
ภพ เลาหไพบูลย์ (2542 : 123) กล่าวว่า การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการ สอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความจริงต่าง ๆ ด้วยตัวของนักเรียน และมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เนื้อหา

2. ความหมายของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์

สุภักษร ทองสัตย์ (2558 : 7) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ว่าเป็นความสามารถของนักเรียนในการวิเคราะห์ และทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา เลือกกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่เหมาะสม และใช้ทักษะในการคำนวณหาคำตอบ ซึ่งเป็นโจทย์ปัญหาที่นักเรียนไม่สามารถหาคำตอบได้ทันที การได้มาของคำตอบจะต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ โดยอาศัยกระบวนการแก้โจทย์ปัญหา

ปัทมาภรณ์ ศรีบุญ (2561, หน้า 5) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ว่าเป็นการแปลความหมายปัญหา พิจารณาปัญหาว่าต้องการอะไร ปัญหากำหนดอะไรให้บ้าง สาระความรู้ใดที่เกี่ยวข้องบ้าง คำตอบของปัญหาต้องอยู่ในรูปแบบใด การทำความเข้าใจปัญหาอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การเขียนรูป การเขียนแผนภาพ การเขียนสาระด้วยถ้อยคำของตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ จำนวน 36 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบกึ่งทดลอง โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มเดียว (One Group Pretest-Posttest Design) และศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ทศนิยม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบอัตนัยจำนวน 1 ข้อ

สร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบอัตนัย 1 ข้อ รายละเอียดการให้คะแนน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ตามเกณฑ์ ดังนี้ (กาญจนา การสมทรัพย์, 2561)

ตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ประเด็นการประเมิน	คะแนน		
	3	2	1
1) การทำความเข้าใจปัญหา	เข้าใจปัญหาได้ถูกต้อง	เข้าใจปัญหาบางส่วนไม่ถูกต้อง	เข้าใจปัญหาน้อยมากหรือไม่ถูกต้อง
2) การวางแผน	เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้เหมาะสม	เลือกวิธีการแก้ปัญหาซึ่งอาจนำไปสู่คำตอบที่ถูกแต่ยังมีบางส่วนที่ผิด	เลือกวิธีการส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง
3) การดำเนินการตามแผน	นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ได้ถูกต้อง	นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ได้ถูกต้องเป็นบางครั้ง	นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ไม่ถูกต้อง
4) การตรวจสอบ	ตรวจคำตอบได้ถูกต้องและสรุปได้ตรงประเด็น	ตรวจคำตอบได้ถูกต้องและสรุปได้บางประเด็น	ตรวจคำตอบได้เป็นบางส่วนหรือไม่ได้เลย

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์มาวิเคราะห์หาระดับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้ตาม แนวคิดของโพลยา โดยวิเคราะห์เกณฑ์จากคะแนนสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละเทียบจากเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ซึ่งแบ่งเกณฑ์ออกเป็น 8 ระดับ คือ

คะแนนร้อยละ 80 - 100 อยู่ในระดับดีเยี่ยม
คะแนนร้อยละ 76 - 79 อยู่ในระดับดีมาก
คะแนนร้อยละ 70 - 75 อยู่ในระดับดี
คะแนนร้อยละ 65 - 69 อยู่ในระดับค่อนข้างดี
คะแนนร้อยละ 60 - 64 อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนร้อยละ 55 - 59 อยู่ในระดับพอใช้
คะแนนร้อยละ 50 - 54 อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์
คะแนนร้อยละ 0 – 49 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

3.4 สร้างและการตรวจสอบคุณภาพ

3.4.1 แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชา คณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ซึ่งแต่ละแผนจะ ใช้รูปแบบการสอนตามขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 สำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 อธิบายและลงข้อสรุป ขั้นที่ 4 ขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ประเมิน

3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามขั้นตอนการจัดการเรียน การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย และผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน คณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ทศนิยม ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

3. เลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ เพื่อใช้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

3.4.3 การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เรื่องทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 แบบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วทำการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

3. เลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ เพื่อใช้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

ก่อนจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนจำนวน 8 ชั่วโมง แล้วผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน ได้ผลการทดสอบ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์	N (คน)	คะแนนเต็ม	μ	σ	ร้อยละ
ก่อนเรียน	36	20	7.39	2.74	36.90
หลังเรียน	36	20	12.94	2.99	64.85

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 36 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนร้อยละของคะแนนสอบหลังเรียน (64.85) ซึ่งมากกว่าคะแนนร้อยละของคะแนนก่อนเรียน (36.90) แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

หลังจากใช้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 ชั่วโมงแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับนักเรียน ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ตามแนวคิดของโพลยา

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	μ คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		ระดับความสามารถ
						จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ขั้นทำความเข้าใจ	36	3	2.56	85.18	0.61	34	94.44	ดีเยี่ยม
ขั้นวางแผนแก้ปัญหา	36	3	2.50	83.33	0.56	35	97.22	ดีเยี่ยม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	μ คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		ระดับความสามารถ
						จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ขั้นดำเนินการตามแผน	36	3	2.44	81.48	0.65	33	91.67	ดีเยี่ยม
ขั้นตรวจสอบผล	36	3	1.31	43.52	0.47	10	27.78	ต่ำกว่าเกณฑ์
เฉลี่ยรวม	**36**	**12**	**2.20**	**73.38**	**0.57**	**28**	**77.78**	

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายจำนวน 36 คน มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นทำความเข้าใจ 2.56 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.44 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นวางแผนแก้ปัญหา 2.50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97.22 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยในขั้นดำเนินการตามแผน 2.44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91.67 อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีคะแนนเฉลี่ยขั้นตรวจสอบผล 1.31 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 27.78 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ หลังได้รับการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) พบว่า การทดสอบหลังเรียนของผู้เรียน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีคะแนนสูงสุด 19 คะแนน และมี คะแนนต่ำสุด 6 คะแนน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.94 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 64.85 และมีผลการทดสอบก่อนเรียนจากคะแนนเต็ม 20 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.39 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 36.90 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการทดสอบสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนิยม หลังได้รับการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเสาะแสวงหาความรู้โดยการใช้คำถาม หรือ สถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคำตอบ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติจริง ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เมื่อทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทศนิยม ทำให้ได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริภรณ์ ต้นนะลา (2554) ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 78.26 ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70 นอกจากนี้ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 142) ได้กล่าวถึง ข้อดีของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการค้นคว้า หาความรู้และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ความรู้ที่ได้มีคุณค่า มีความหมายสำหรับผู้เรียน เป็นประโยชน์และจดจำได้นาน สามารถเชื่อมโยงความรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีความอิสระ มีชีวิตชีวา และสนุกสนานกับการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จึงควรเน้นทั้งทางความรู้ กระบวนการ ให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และที่สำคัญต้องให้ผู้เรียน สร้างองค์ความรู้เอง เน้นการปฏิบัติ และสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งกระบวนเรียนรู้เหล่านี้ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ และจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้โดยการค้นคว้า และแสวงหาความรู้มาใช้แก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาด้วยตนเอง ช่วยให้จดจำความรู้ได้นาน และสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะสามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2544 : 56)

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 60 คะแนนเต็ม 3 คะแนน ผลการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.20 คิดเป็นร้อยละ 77.78 ของคะแนนเต็ม ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังได้รับการจัดกิจกรรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 การเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ หลังได้รับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) พบว่า การทดสอบหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติการแก้ปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ วางแผน และยังเป็นการแก้ปัญหาตามกระบวนการแก้ปัญหา และยังเน้นการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้น (5Es) อย่างแท้จริง และการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มที่มุ่งให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด และแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนทุกคนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง เมื่อทำการทดสอบการแก้ปัญหาทำให้นักเรียนสอบได้คะแนนค่อนข้างสูง ส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ มาลัย พิมพาเลีย (2553 : 72-73) ที่ศึกษาผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 69.5 และนักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 74.25 และนักเรียนจำนวน ร้อยละ 82.76 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และสอดคล้องกับ ศิริภรณ์ ต้นนะลา (2554) ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปี

ที่ 4 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ มีทั้งหมด 17 คน คิดเป็นร้อยละ 73.91 ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 70

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนให้นักเรียนเข้าใจ ควรคำนึงถึงความสามารถในการแก้ปัญหาของแต่ละคน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนความรู้พื้นฐานเดิมไม่เท่ากัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นนักเรียนมีความสนใจใน กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมไปตามวัตถุประสงค์

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในขั้นตอนการตรวจสอบ ผลอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ดังนั้น ครูผู้สอนควรเน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในขั้นตอนนี้มากยิ่งขึ้น ภายใต้การให้คำแนะนำจากครูผู้สอนที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของวิธีการสอน โดยการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กับวิธีการสอนแบบอื่น

2.2 ควรนำวิธีการสอนใหม่ๆ มาใช้สอน เพื่อเปรียบเทียบกับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ได้ หรืออาจศึกษาตัวแปรต้นอื่นๆ ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น หรือนำนวัตกรรมอื่น ๆ เช่น แบบฝึกทักษะ ชุดกิจกรรมเข้ามาร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา การสมทรัพย์. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปากับการแก้ปัญหาของโพลยา. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ , ปทุมธานี.

ชาตรี ฝ่ายคำตา. (2552). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-based Teaching and Learning). วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 11(1), 33-45.

ปัทมาภรณ์ ศรีบุญ. (2560). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาเรื่องการคูณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะ โรงเรียนวัดตะกล่ำ. (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีการ เทคนิคการสอน 2. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.

ภพ เลาหไพบูลย์. (2542). แนวการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนพานิช.

มาลัย ปะติเพนัง. (2560). การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะความรู้ (Inquiry Method) (การค้นคว้าอิสระ กศ.ม). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

มาลัย พิมพาเลีย. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

มงคล ประเสริฐสังฆ์. (2551). การศึกษาโครงสร้างความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง ทศนิยม จากการจัดการเรียนการสอนแบบ 5Es. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ศิริภรณ์ ตันนะลา. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สุภักษร ทองสัตย์. (2558). การศึกษาการสอนแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธี STAR ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ วท.ม.). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

อารีย์ ปานถม. (2550) การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ทศนิยม จาการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es). ม.ป.ท. : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

อังคณา กรีณะรา. (2564). การพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ทศนิยม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น และใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.วารสารออนไลน์ครุศาสตร์ ปริทรรศน์ฯ, 8(1), 119-128.

Biological Science Curriculum Society. (1997). Teacher's guide BSCS biology : A human approach. Kendell//Hunt.

Suskie, L. A. (2009). Assessing student learning: A common sense guide (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.

เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล 2 บ้านกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

A study of learning achievement in mathematics by using skill exercises of Prathom Suksa 5 students at Municipal School 2, Ban Kathu, Phuket Province.

ศิรพล ยนฮิ่น[1*], อนุวัตร จิรวัฒนพานิช[2] และวุฒิชัย พูแหว่น[3]

Sirapon Yonhin[1*], Anuwat Jirawatpanit[2] and Wuttichai Phuwaen[3]

[1] นักกศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Teaching Internship, Mathematics, Bachelor of Education, Phuket Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Assistant Professor, Mathematics, Faculty of Education, Phuket Rajabhat University.

[3] ครูผู้สอน,กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้

[3]teacher, Learning Area of Mathematics, Municipal School 2 Ban Kathu.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were To study the learning achievement in mathematics by using a skill exercise. of Prathomsuksa 5 students, Ban Kathu Municipal School. The target group used in this research was 34 students in Prathomsuksa 5/3, Ban Kathu Municipal School 2, semester 2, academic year 2022. used in research, including learning management plans Achievement Measurement

The results showed that Mathematics Learning Achievement of Prathom Suksa 5/3 Students After Learning Management Using Skill Exercises Achievement after school is higher than before. which is according to the assumptions set

Keyword: exercise, math achievement, Mathematics Achievement Test

บทนำ

ปัจจุบันคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ คณิตศาสตร์ช่วยพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ มีความสมดุล มีสติปัญญา อารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถหนึ่งในทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งการเรียนการสอนคณิตศาสตร์มีการมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ที่ประกอบไปด้วย มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการให้เหตุผล มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทาง คณิตศาสตร์และการนำเสนอมีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน โดยมุ่งเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ คณิตศาสตร์จึงมีบทบาท สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ควรจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างในความสามารถทางการเรียนการสอนของนักเรียนเพื่อประกอบการเลือกกิจกรรมในการเรียนการสอนซึ่งในการสอนนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันแต่มีความสามารถแตกต่างกันในการเรียนคณิตศาสตร์นั้นจะเป็นผลดีเมื่อมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของแต่ละบุคคลหรืออาจให้นักเรียนที่มีความสามารถสูงกว่าได้มีโอกาสช่วยเพื่อนที่มีความสามารถต่ำกว่า ซึ่งจะสามารถทำให้นักเรียนที่มีความสามารถต่ำกว่า เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ด้วยวัยที่ใกล้เคียงกันทำให้สามารถใช้ภาษาที่สื่อสารกันให้เข้าใจง่ายกว่า และกล้าที่จะซักถาม (สาคร บุญดาว, 2557)

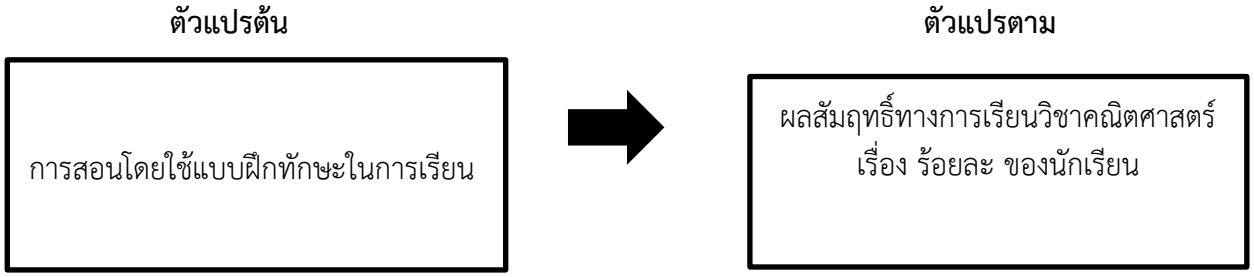
จากการศึกษาปัญหาในการเรียนการสอน พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นที่เนื้อหาและความจำมากกว่า กระบวนการที่ให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญของการใช้สื่อ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน บางครั้งสอนเร็วเกินไป ไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งในสภาพห้องเรียนที่มีบทบาทของครูมากเกินไปทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนน้อยนั้น จะไม่สามารถทำให้นักเรียนทั้งหมดเรียนรู้ได้ดี (ลักษณ์ ทรงธรรม, 2560) และพบว่าเนื้อหาเรื่อง ร้อยละ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ้งมีเนื้อหาค่อนข้างยากแก่การเข้าใจและต้องอาศัยทักษะในการคิดคำนวณ ปัญหาเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ การเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะเป็นการใช้สื่อที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ทำให้เข้าใจบทเรียนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ไม่เกิดความเบื่อหน่ายและทำให้เกิดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำชุดแบบฝึกทักษะในเรื่อง ร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยในการแก้ไขปัญหา ทบทวนให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และเกิดความเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะเรื่อง ร้อยละ โดยทำการทดสอบจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในเรื่องอื่น ๆ ให้ มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด



วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนเทศบาล ๒ บ้านกะทู้ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมงรวม 15 ชั่วโมงโดยไม่รวมเวลา ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 แบบฝึกทักษะที่ 1 เรื่อง **ร้อยละและเปอร์เซ็นต์**

2.2 แบบฝึกทักษะที่ 2 เรื่อง **โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับร้อยละ**

2.3 แบบฝึกทักษะที่ 3 เรื่อง **การลดราคา**

2.4 แบบฝึกทักษะที่ 4 เรื่อง **กำไร ขาดทุน**

2.5 แบบฝึกทักษะที่ 5 เรื่อง **การหาร้อยละและเปอร์เซ็นต์**

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ร้อยละ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เรื่อง ร้อยละ จำนวน 10 ข้อ แล้วบันทึกคะแนนเป็นคะแนนก่อนเรียน (Pretest)

2) ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 15 คาบ คาบละ 1 ชั่วโมง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เริ่มทดลองสอนตั้งแต่ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 ถึงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2565

3) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ร้อยละ จำนวน 10 ข้อ แล้วบันทึกคะแนนสอบให้เป็นคะแนนหลังเรียน (Posttest)

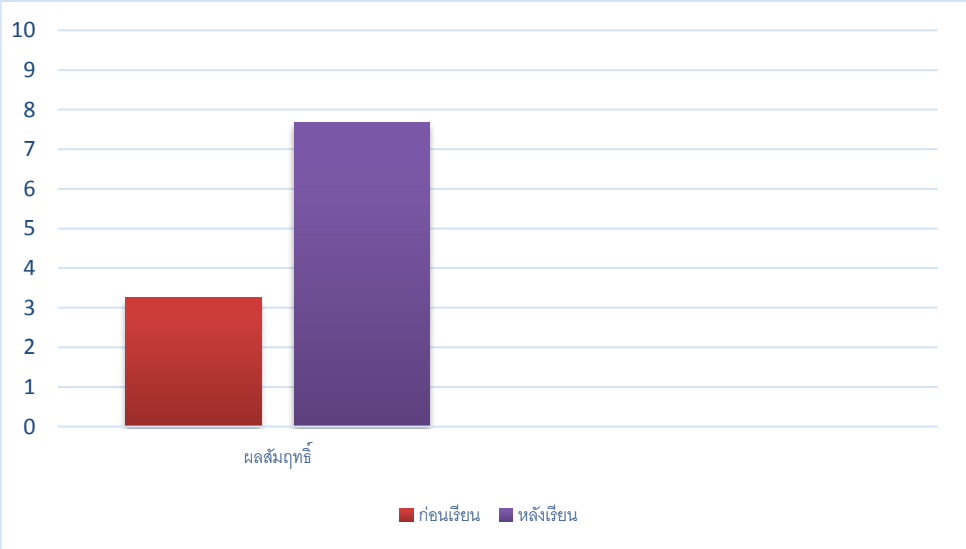
4) นำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

ผลการวิจัย

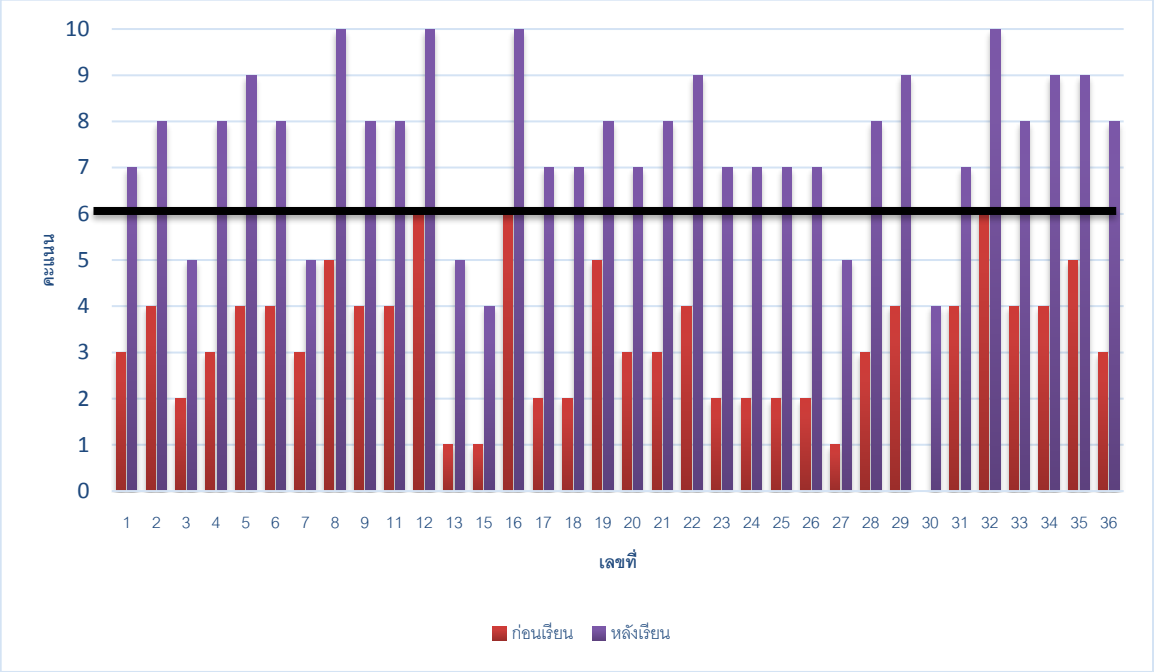
ตารางที่ 1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์	N (คน)	คะแนนเต็ม	μ	σ	ร้อยละ
ก่อนเรียน	34	10	3.26	1.50	32.60
หลังเรียน	34	10	7.68	1.47	76.80

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 34 คน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนสอบหลังเรียน (μ = 76.80) ซึ่งมากกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละของคะแนนก่อนเรียน (μ = 32.60) แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน



ภาพที่ 1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะ



ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนรายบุคคล

สรุปและอภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร้อยละ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 34 คน มีผลการเรียนรู้ก่อนเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.50 และมีผลการเรียนรู้หลังเรียนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.68 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.47 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากการจัดการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 34 คน ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ร้อยละ พบว่าการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียน โดย ไพศาล หวังพานิช (2531) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือการสอบจึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถของบุคคลว่าเรียนแล้วมีความรู้เท่าใด สามารถวัดได้ 2 แบบ คือ การวัดด้านปฏิบัติกับการวัดด้านเนื้อหา ประกอบกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก พรพรหม อัตตวัฒนากุล (2557) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึก คือ สิ่งที่ผู้สอนมอบให้ผู้เรียนกระทำเพื่อฝึกฝนเนื้อหาต่างๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและสามารถนำไปแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ณัชญ์ชญาน์ แตงหนู (2561) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณมีค่าเท่ากับ 84.50 /86.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ ของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (3) นักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้แบบฝึกทักษะโดยรวมในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 ณัฐดนัย เดชมา (2561) ทำวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนคณิตศาสตร์ จากโปรแกรม GSP กับการสอนแบบปกติ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผลวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียน คณิตศาสตร์ จากโปรแกรม GSP มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับกับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสอนแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างเวลากับเนื้อหาสาระที่จะสอนในคาบนั้น

2) ครูผู้สอนควรสังเกตนักเรียน กระตุ้น เสริมแรง ให้กำลังใจนักเรียน และสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองในขณะที่ทำกิจกรรมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องร้อยละชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อจะได้พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน ทำให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

3) การสร้างแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ควรทำให้นักเรียนเกิดแนวคิดเป็นขั้นตอน โดยให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์โจทย์ปัญหามีแบบฝึกทักษะที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะและความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ร้อยละ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับการสอนโดยใช้สื่อ/นวัตกรรมอื่น ๆ เพื่อดูความแตกต่าง

2) ควรมีการเปรียบเทียบระหว่างการสอนแบบกลุ่มกับรายบุคคลด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง ร้อยละ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

กัญญาภัค ธรรมสุข. (2563). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร ระคนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่2. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ไข่มุก มณีศรี. (2556). การสร้างแบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ การคูณ ทศนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ชลบุรี.

จำเนียร แซ่เล่า. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการคูณ สำหรับนกัเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4. นครศรีธรรมราช.

ณัชญ์ชญาน์ แตงหน. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบชุดฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. บางสะพาน.

ณัฐดนัย เดชมา. (2561). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนคณิตศาสตร์ จากโปรแกรม GSP กับการสอนแบบปกติ. กรุงเทพ.

พรพรหม อัตตวัฒนากุล. (2557). ผลการใช้แบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องการประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพ.

พิริยา เลิกชัยภูมิ. (2556). ประสิทธิภาพการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เกมทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพ.

มยุรี พรสุวรรณ. (2560). การพัฒนาชุดฝึกทกัษะคณติศาสตร์เรื่อง ทศนิยม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. อุบลราชธานี.

ลักษณ์ ทรงธรรม. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการเรียนแบบปกติ. กรุงเทพ.

สุรชาติ เกิดศรี, มนตรี หลินภ และ สุพัตรา อินทรเกษม. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การบวกและการลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านไร่ จังหวัดกำแพงเพชร. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติสำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, (หน้า 435-445). กำแพงเพชร.

การพัฒนาทักษะการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง

The development of melody reading ability, the story of Inao, in the Battle of Kamang Kuning using video teaching aids For Mathayomsuksa 4 students of Yantakhaorattachanupathum School, Trang Province.

มัยมูนะห์ ทองเกื้อ[1*], ชญาน์ทัต เอี่ยวเรืองสุรัติ[2] และปรีดา ช่วยเรือง[3]

Maimunah thongkur[1*], Chayathat Aiewruengsurat [2] and Preeda Chuayruang [3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Undergraduate students, Department of Thai Language, Faculty of Education and Liberal Arts, HatyaiUniversity.

[2] อาจารย์ประจำ, สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Lecturer Department of Thai for Business Communication, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[3] ครูภาษาไทย โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

[3] Teacher Thai Language, Yantakhaorattachanupathum School, Yan Ta Khao District, Trang Province.

[*]**Corresponding author, E-mail:** maimunahhh.2541@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์คะแนนระหว่างเรียน และคะแนนทดสอบภาคปฏิบัติในการอ่านทำนองเสนาะหลังเรียน พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน เท่ากับ 81.28 และค่าคะแนนทดสอบภาคปฏิบัติในการอ่านทำนองเสนาะหลังเรียนเท่ากับ 82.17 แสดงให้เห็นว่า สื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ 81.28/82.17 สรุปได้ว่า สื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบทดสอบภาคปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พบว่า คะแนนทดสอบภาคปฏิบัติในการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/7 ก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.14 ($\overline{X}$ =9.43

S.D. =6.14) ส่วนคะแนนทดสอบภาคปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/7 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.04 ($\overline{X}$ =16.43 S.D. =3.04) เมื่อตรวจสอบพบว่า ทดสอบภาคปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
คำสำคัญ: การอ่านทำนองเสนาะ, อาขยานบทหลัก, สื่อวิดีโอช่วยสอน

Abstract

The purpose of this research was to develop a video aid to help teach melodies reading on Inao during the Battle of Kamangkuning. for Mathayomsuksa 4 students at Yan Ta Khao Ratchanupatham school, Trang province according to the 80/80 criterion, and to compare the reading results of Mathayom Suksa 4 students at Yantakhaorattachanupatham school, Trang province before and after school. use video teaching aids.

The results showed that:

1. Result of score analysis during the study And the results of the practical tests for reading melodies after class showed that the average score during the study was 81.28 and the results of the practical tests for reading melodies melodies were 82.17, indicating that Video media to help learn to read melodies on Inao during the Battle of Kamang Kuning For students of Mathayomsuksa 4,Yantakhaorattachanupatham School, Trang Province, established by the researcher, had an efficacy value of 81.28/82.17. In conclusion, it can be concluded that the video helps to learn to read melodies about Inao during the Battle of Kamangkuning. For the students of Mathayomsuksa 4, the school, Yantakhaorattachanupatham Trang province, established by the researcher, was effective according to the 80/80 criterion.

2. Comparative results of sample melody reading practice test before and after learning management revealed that Mathayomsuksa 4/7 students' melody reading practice test results before management learning had a mean of 9.43 and a standard deviation of 6.14 ($\overline{X}$ =9.43 S.D. =6.14). For Mathayomsuksa 4/7 Melody Reading practice test results, students after learning management using video-assisted media had a mean of 16.43 and a standard deviation of 3.04 ($\overline{X}$ =16 .43 SD = 3.04). Students' melody reading practice test after learning management was statistically significant at the .01 level.
Keywords: Song recitation, lead vocals, video tutorials

บทนำ

การอ่านทำนองเสนาะเป็นรูปแบบการอ่านอย่างมีศิลปะอย่างหนึ่งของไทย ซึ่งพัฒนามาตั้งแต่ครั้งอดีตดังที่ นันทา ขุนภักดี (2557 : 62) ได้ศึกษาค้นคว้าเชิงประวัติ พบว่า การอ่านทำนองเสนาะน่าจะเริ่มมีขึ้นในสมัย กรุงศรีอยุธยาตอนต้น โดยอาจเรียกเป็นการอ่านต่าง ๆ เช่น การอ่านโองการ หรืออ่านกลอน

ส่วนคำว่าอ่านทำนองเสนาะน่าจะเริ่มใช้เมื่อการศึกษาของไทยเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียนโดยมีชั่วโมงให้นักเรียนอ่านฟังเสียงและท่องบทอาขยานก่อน เลิกเรียนทุกวัน จนกระทั่งปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ถือว่าการอ่านทำนองเสนาะเป็นกิจกรรมทาง ภาษาและวรรณศิลป์ที่มีคุณค่าเป็นอย่างมาก นับเป็นเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะของไทย สามารถนำไปใช้ ประกอบการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดความคิดในบทวรรณคดีกวีนิพนธ์ให้ผู้เรียนรู้สึกซาบซึ้งในความ ไพเราะของบทประพันธ์ร้อยกรอง และเข้าถึงรสของวรรณคดีที่เรียนได้ อีกทั้งยังช่วยเปลี่ยนบรรยากาศใน ห้องเรียนให้รื่นรมย์ มีชีวิตชีวา น่าเรียนมากยิ่งขึ้น ประโยชน์ของการอ่านทำนองเสนาะที่มีต่อกระบวนการ เรียนการสอน ได้แก่ ทำให้นักเรียนเข้าใจและจำบทวรรณคดีกวีนิพนธ์ได้เร็วยิ่งขึ้น และชวนให้สนใจอยาก อ่านบทอื่น ๆ ต่อไป ช่วยในการศึกษาและถ่ายทอดวรรณคดี ช่วยเผยแพร่วรรณคดีให้กว้างขวางขึ้น ช่วย เร้าความสนใจด้านการเรียนวรรณคดีให้มีมากขึ้นในทุกระดับการศึกษา ช่วยเสริมการแต่งคำประพันธ์ ร้อยกรองให้ไพเราะขึ้น สามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งที่ถ่ายทอดผ่านถ้อยคำ รวมทั้งเข้าใจได้ ว่าบทประพันธ์ของไทยเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านเสียงวรรณยุกต์ นอกจากนี้ นักเรียนย่อมจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วยการออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน มีความกล้า แสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ศิลปะการอ่านทำนองเสนาะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อ่าน และความไพเราะของบทประพันธ์แต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อ่านทำนองเสนาะจึงต้องศึกษาวิธีการอ่านให้ไพเราะและต้องหมั่นฝึกฝนการอ่านจนเกิดความชำนาญ ดังที่ นันทา ขุนภักดี (2559 : ออนไลน์) การอ่านทำนองเสนาะหมายถึง อ่านออกเสียงคำประพันธ์ตามลีลา ของบทร้อยกรอง ทุกประเภททั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย ให้มีเสียงสูงต่ำ มีจังหวะสั้นยาว และมีความไพเราะ ฟังแปลกแตกต่างกับอ่านธรรมดา อันนับเป็นกิจกรรมทางภาษา และวรรณศิลป์ที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์สั่งสมไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้อนุรักษ์สืบไป เนื่องจากวรรณกรรมร้อยกรองไทยทั้งมุขปาฐะ และลายลักษณ์ บุรพกวีมีเจตจำนงรจนาขึ้นเพื่อรสและอรรถรส คือ สุนทรียภาพที่เป็นความรู้สึกถึงคุณค่าถึงความเป็นระเบียบของเสียง และถ้อยคำอันไพเราะ ดังนั้นการเข้าถึงสุนทรียรสของวรรณกรรมร้อยกรองแต่ละชนิด และเมื่อได้ลิ้มรสของบทร้อยกรองแล้วย่อมเข้าถึงอรรถ คือความหมายของเนื้อหาไปพร้อมกันโดยปริยาย ดังที่ ปิยะฤกษ์ บุญโกศล (2561 : ออนไลน์) ได้แสดงทัศนะว่าผู้ที่เคยท่อง บทอาขยานหวนรำลึกถึงบรรยากาศของการท่องอาขยานว่าเป็นช่วงเวลาที่น่าประทับใจ การจดจำบทอาขยาน ได้อย่างแม่นยำและสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรมและเป็นการปลูกสำนึกให้เยาวชน รู้สึกซาบซึ้งในบทประพันธ์แต่เยาว์วัย การท่องบทอาขยานจึงไม่ใช่การท่องแบบนกแก้วนกขุนทอง แต่เป็นการ ท่องเพื่อให้เกิดการจำและรับรู้เกิดทักษะทางภาษา เกิดความซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในความงามของภาษา และได้ ข้อคิดนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิต

การอ่านทำนองเสนาะจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อนักเรียน ก็คือ เมื่อนักเรียนได้อ่านทำนองเสนาะด้วยตนเอง นักเรียนจะได้เห็นความงดงามของคำประพันธ์ สามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้แต่งที่ถ่ายทอดผ่านถ้อยคำ รวมทั้งเข้าใจได้ว่าบทประพันธ์ของไทยเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ในด้านเสียงวรรณยุกต์ สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้นักเรียน รัก ชื่นชม สนใจวรรณคดีและบทประพันธ์ต่างๆ จนบางคนอาจจะสนใจแต่งร้อยกรองด้วยตนเองก็ได้ นอกจากนี้นักเรียน ย่อมจะพัฒนาบุคลิกภาพของตนด้วยการออกเสียงภาษาไทยได้ถูกต้อง ชัดเจน มีความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม มี ความเชื่อมั่นในตนเอง ดังที่ ขจรศรี ชาติกานนท์ (2560 : ออนไลน์) กล่าวว่า ครูผู้สอนจะจัดลำดับการเรียนรู้ตามชนิดของร้อยกรองโดยยึดตามตำราที่ใช้เรียนใช้สอนในโรงเรียนมัธยม ทั่วไป ซึ่งมีเพียง 5 ชนิด คือ โคลง ร่าย ฉันท์ กาพย์

และกลอนเท่านั้น การกำหนดชนิดคำประพันธ์ที่จะ เรียนก่อนหลัง มักนิยมจากคำประพันธ์ที่ง่ายไปหายากเป็นลำดับไป ในด้านเนื้อหาจะกำหนดส่วนที่เป็น พื้นฐานเพื่อการเรียนรู้เบื้องต้น และขยายเนื้อหาออกไปมากน้อยตามศักยภาพผู้เรียน และเวลาในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้

จากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ภาคเรียนที่ 1 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะยังไม่เป็นทำนอง การขึ้นเสียงสูงเสียงต่ำ อ่านตะกุกตะกัก ขาดความไพเราะ และนักเรียนยังขาดความมั่นใจในการอ่าน เนื่องจากนักเรียนยังอ่านหนังสือไม่คล่อง และไม่มีการรักการอ่าน รวมทั้งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีความสนใจเป็นพิเศษ สาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนาความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้วิดีโอช่วยสอน ด้วยกระบวนการจัดทำวิดีโอสอนการอ่าน เพื่อพัฒนาการอ่านทำนองเสนาะให้นักเรียนอ่านออกเสียงถูกต้อง ชัดเจน ถูกทำนองไพเราะ มีประสิทธิภาพในการอ่านมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระการเรียนรู้/มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการอ่านทำนองเสนาะอยู่ในสาระที่ 5 ม.4-ม.6/6.ท่องจำและบอกคุณค่าบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจและนำไปใช้อ้างอิง การอ่านทำนองเสนาะจึงจัดอยู่ในโครงสร้างของโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง การอ่านทำนองเสนาะเป็นสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาของไทย โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การอ่านทำนองเสนาะ ในสาระที่สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2. การอ่านทำนองเสนาะ

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 528) การอ่านทำนองเสนาะ หมายถึง วิธีการอ่านออกเสียงอย่างไพเราะตามลีลาของบทร้อยกรองแต่ละประเภท หรือหมายถึงการอ่านตามทำนอง (ทำนอง = ระบบเสียงสูงต่ำ ซึ่งมีจังหวะสั้นยาว) เพื่อให้เกิดความเสนาะ (เสนาะ, น่าฟัง, เพราะ, วังเวงใจ)

มนตรี ตราโมท (2557 : 50) ศิลปะการอ่านทำนองเสนาะอยู่ที่ตัวผู้อ่านต้องรู้จักวิธีการอ่านทอดเสียง โดยผ่อนจังหวะให้ช้าลง การเอื้อนเสียงโดยการลากเสียงช้า ๆ เพื่อให้เข้ากับจังหวะและให้หางเสียงไพเราะ

ปราโมช ณ อยุธยา (2558 : 47) ที่มาหรือต้นเค้าของการอ่านทำนองเสนาะสันนิษฐานได้ว่า เกิดจากการดำเนินชีวิตของคนไทยในสมัยก่อน ที่มีความคิดเกี่ยวกับการร้องเพลงทำนองต่าง ๆ ตลอดมา ทั้งนี้จากเหตุผลที่ว่า คนไทยมีนิสัยชอบพูดคำคล้องจองให้มีจังหวะด้วยลักษณะสัมผัสกัน จึงทำให้คำมี ระดับเสียงสูงต่ำเหมือนดนตรี เมื่อประดิษฐ์ทำนองง่าย ๆ ใส่เข้าไปก็ทำให้สามารถสร้างบทเพลงร้องขึ้นมา ได้แล้ว และศิลปะการอ่านทำนองเสนาะขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อ่าน และความไพเราะของบทประพันธ์แต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อ่านทำนองเสนาะจึงต้องศึกษาวิธีการ อ่านให้ไพเราะ และต้องหมั่นฝึกฝนการอ่านจนเกิดความชำนาญ

นันทา ขุนภักดี (2559 : 15) อ่านทำนองเสนาะ หมายถึง อ่านออกเสียงคำ ประพันธ์ตามลีลาของบทร้อยกรอง ทุกประเภททั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย ให้มีเสียงสูงต่ำ มีจังหวะสั้นยาว และมีความ ไพเราะ ฟังแปลกแตกต่างกับอ่านธรรมดา อันนับเป็นกิจกรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ที่ บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์สั่งสมไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้อนุรักษ์สืบไป เนื่องจากวรรณกรรม ร้อยกรองไทยทั้งมุขปาฐะและลายลักษณ์ บุรพกวีมีเจตจำ นงรจนาขึ้นเพื่อรสและอรรถ รส คือสุนทรียภาพที่เป็นความรู้สึกถึงคุณค่าของความเป็นระเบียบของเสียงและถ้อยคำอัน ไพเราะ ดังนั้น การเข้าถึงสุนทรียรสของวรรณกรรมร้อยกรองจึงจำ เป็นต้องเปล่งเสียงให้ถูก ทำ นองและลีลาของร้อยกรองแต่ละชนิด และเมื่อได้ลิ้มรสของบทร้อยกรองแล้ว ย่อมเข้าถึง อรรถคือความหมายของเนื้อหาไปพร้อมกันโดยปริยาย

สรุปได้ว่า การอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ คือ เป็นการออกเสียงที่มีความไพเราะ จะมีการเอื้อนเสียง เน้นสัมผัสคำคล้องจอง ออกเสียงตามจังหวะ ลีลา และท่วงทำนองของบทร้อยกรองแต่ละประเภท เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน โดยผู้อ่านต้องเปล่งเสียงให้มีความสูง-ต่ำ ไม่ดังจนเกินไปและไม่เบาจนเกินไป มีจังหวะสั้นยาว ตามลีลาท่วงทำนองของบทร้อยกรองแต่ละประเภท เพื่อให้เกิดความไพเราะน่าฟัง และซาบซึ้งในรสของเรื่องที่อ่าน

1.2 สื่อวิดีโอ

มนัส สายแก้ว (2562 :1) สื่อวิดีโอ หมายถึง มัลติมีเดียที่สามารถแสดงภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียงบรรยายได้ การนำเสนอวิดีโอมีหลายรูปแบบ เช่น วิดีโอเพื่อการศึกษา วิดีโอเพื่อความบันเทิง ประโยชน์ของวิดีโอมี มากมาย นอกจากให้ความรู้ ให้ความบันเทิง ยังสามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ใช้งาน เช่น วิดีโอนำเสนอ สินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น

ประทิน คล้ายนาค (2545) ให้ความหมายของวีดิโอในทางเทคนิคว่า เป็นการใช้กล้องอิเล็กทรอนิกส์ถ่ายภาพเคลื่อนไหว พร้อมกบเสียงแล้วสงเป็นสัญญาณไฟฟ้าไปออกที่จอโทรทัศน์

อดิศักดิ์ โคตรชุม (2562 : 69) วีดิโอ หมายถึง สิ่งที่สามารถบันทึกได้ทั้งภาพและเสียง หลังจากบันทึกสัญญาณภาพและเสียงแล้วสามารถนำไปใช้งานได้ทันทีสามารถใช้ทบทวนเนื้อหาได้หลาย ๆ ครั้ง

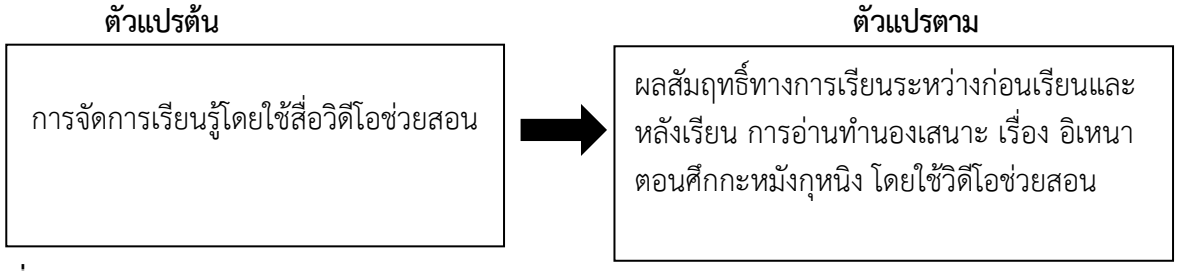
เพื่อศึกษาบทเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นสื่อที่ถ่ายทอดเรื่องราวไปยังผู้ชมจำนวนมากในเวลาเดียวกันได้เป็นอย่างดีผู้ชมสามารถรับรู้สถานการณ์ต่างๆ ได้โดยการรับสัมผัสทางตาและหู

สรุปได้ว่า สื่อวิดีโอ เป็นสื่อที่มีภาพเคลื่อนไหว พร้อมกับมีเสียงประกอบการบรรยายที่ชัดเจน สามารถดูเนื้อหา และทบทวนเนื้อหาในหลาย ๆ ครั้งได้

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจในการพัฒนาความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้วิดีโอช่วยสอน ด้วยกระบวนการจัดทำวิดีโอสอนการอ่านเพื่อพัฒนาการอ่านทำนองเสนาะให้นักเรียนอ่านออกเสียงถูกต้อง ชัดเจน ถูกทำนองไพเราะ มีประสิทธิภาพในการอ่านมากขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง จำนวน 9 ห้อง จำนวน 351 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง 1 ห้อง จำนวน 39 คน เนื่องจากผลการทดสอบการอ่านทำนองเสนาะจากภาคเรียนก่อนต่ำกว่าเกณฑ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ สื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 แผน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง ได้แก่

2.1.1 แผนการจัดกาเรียนรู้ที่ 1 การอ่านออกเสียงคำ การเว้นจังหวะในแต่ละวรรค เวลา 2 ชั่วโมง

2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การอ่านตามรูปแบบฉันทลักษณ์ เวลา 2 ชั่วโมง

2.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การอ่านทำนองเสนาะ เวลา 2 ชั่วโมง

2.2 แบบบันทึกการอ่านทำนองเสนาะ

2.2.1 บทอาขยานบทหลัก เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง

2.2.2 แบบบันทึกการฝึกอ่านบทอาขยานบทหลัก เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยฝึกอ่านจากสื่อวิดีโอช่วยสอน เป็นการฝึกทักษะการอ่านทำนองเสนาะระหว่างเรียนประกอบแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 แบบทดสอบภาคปฏิบัติการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง มีลักษณะ เป็นมาตรส่วนระดับจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1.) ออกเสียงเป็นทำนองถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์ 2.) การแบ่งวรรคตอน 3.) การออกเสียงชัดเจน และออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี 4.) การใช้น้ำเสียง 5.) ความดังของเสียงและอารมณ์

2.4 สื่อวิดีโอช่วยสอน

2.4.1 จัดทำวิดีโอการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้ “สื่อวิดีโอช่วยสอน” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.1.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านทำนองเสนาะในวรรณคดี

3.1.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง (ไม่รวมประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนอีก 1 ชั่วโมง) โดยมีรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด 2.สาระสำคัญ 3.จุดประสงค์การเรียนรู้ 4. ชิ้นงาน/ภาระงาน 5. กิจกรรมการเรียนรู้ 6. สื่อ / แหล่งเรียนรู้ 7. การวัดและประเมินผล และ8. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

3.1.4 เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย หัวหน้ากลุ่มสาระภาษาไทย และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ด้านการใช้ภาษาและเนื้อหา

3.2 แบบทดสอบการอ่านทำนองเสนาะภาคปฏิบัติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ ในการอ่านทำนองเสนาะ โดยการอ่าน บทอาขยานหลัก เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง มีลักษณะ เป็นมาตรส่วนระดับจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1.) ออกเสียงเป็นทำนองถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์ 2.) การแบ่งวรรคตอน 3.) การออกเสียงชัดเจน และออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี 4.) การใช้น้ำเสียง 5.) ความดังของเสียงและอารมณ์

3.2.1 สร้างเกณฑ์ทดสอบการอ่านทำนองเสนาะภาคปฏิบัติ ของนักเรียนมีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านทำนองเสนาะโดยอ่านบทอาขยานบทหลัก เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติด้านการอ่านทำนองเสนาะ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน			
	(4)ดีมาก	(3)ดี	(2)พอใช้	(1)ปรับปรุง
1. ออกเสียงเป็นทำนองถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์	อ่านออกเสียงเป็นทำนองได้ถูกต้องเคร่งครัด และเหมาะสมตามรูปแบบของคำประพันธ์	อ่านออกเสียงสูงต่ำได้ถูกต้องตามรูปแบบของคำประพันธ์ แต่อ่านผิด1-3 ครั้ง	อ่านออกเสียงเป็นทำนองแต่ขึ้นเสียงลงเสียงไม่ถูกจังหวะและถูกตามรูปแบบของคำประพันธ์แต่อ่านผิด 4-5 ครั้ง	อ่านออกเสียงเหมือนการท่องจำและถูกต้องตามรูปแบบของคำประพันธ์ แต่อ่านผิด 6 ครั้งขึ้นไป
2. การแบ่งวรรคตอน	แบ่งวรรคตอนในการอ่านถูกต้องทุกแห่ง	แบ่งวรรคตอนในการอ่านผิด1-3 ครั้ง	แบ่งวรรคตอนในการอ่านผิด4-5 ครั้ง	แบ่งวรรคตอนในการอ่านผิด 6 ครั้งขึ้นไป
3. การออกเสียงชัดเจน และออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี	ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำ คำศัพท์ถูกต้องตามอักขรวิธีทุกคำ	ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำ คำศัพท์ ถูกต้องตามอักขรวิธีแต่อ่านผิด 1-3 ครั้ง	ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำ คำศัพท์ถูกต้องตามอักขรวิธีแต่อ่านผิด 4-5 ครั้ง	ออกเสียง ร ล และคำควบกล้ำ คำศัพท์ถูกต้องตามอักขรวิธีแต่อ่านผิด 6 ครั้งขึ้นไป
4. การใช้น้ำเสียง	น้ำเสียงมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่าน	น้ำเสียงมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่านเป็นส่วนใหญ่	น้ำเสียงมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่านเป็นบางส่วน	น้ำเสียงมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาที่อ่านเป็นส่วนน้อย
5. ความดังของเสียงและอารมณ์	มีเสียงคำที่ฟังชัดเจนและอ่านใส่อารมณ์ได้ถูกต้องและเหมาะสมตามเนื้อหาที่อ่าน	มีเสียงคำที่ฟังชัดเจนและอ่านใส่อารมณ์ได้ถูกต้องและเหมาะสมตามเนื้อหาที่อ่านเป็นส่วนใหญ่	มีเสียงคำที่ฟังชัดเจนและอ่านใส่อารมณ์ได้ถูกต้องและเหมาะสมตามเนื้อหาที่อ่านเป็นบางส่วน	มีเสียงคำที่ฟังไม่ชัดเจนและอ่านไม่ใส่อารมณ์หรือใส่อารมณ์ไม่ถูกต้องตามเนื้อหาที่อ่าน

เกณฑ์การประเมิน.

17-20 คะแนน ระดับคะแนน 4 = ดีมาก
13-16 คะแนน ระดับคะแนน 3 = ดี
9-12 คะแนน ระดับคะแนน 2 = พอใช้
5-8 คะแนน ระดับคะแนน 1 = ปรับปรุง

3.2.2 เสนอแบบทดสอบการอ่านการอ่านทำนองเสนาะภาคปฏิบัติ ของนักเรียนต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และประเมินคุณภาพของแบบประเมินการอ่าน จากนั้นปรับปรุงและแก้ไขแบบประเมินการอ่านตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

+1 = ถ้าแน่ใจว่า ประเด็นการประเมินที่แน่ใจว่าวัดตรงจุดประสงค์
0 = ถ้าไม่แน่ใจว่า ประเด็นการประเมินที่ไม่แน่ใจว่าวัดตรงจุดประสงค์
- 1 = ถ้าแน่ใจว่า ประเด็นการประเมินที่แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

3.2.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

3.3 สื่อวิดีโอช่วยสอน

3.3.1 จัดทำวิดีโอการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเตรียมความพร้อม ดังนี้

4.1.1 สร้างข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1.2 ทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือ

4.1.3 สร้างแบบทดสอบการอ่านทำนองเสนาะภาคปฏิบัติ ของนักเรียนมีต่อการจัดการเรียนรู้ในการอ่านทำนองเสนาะโดยอ่านบทอาขยานบทหลัก เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง

4.2 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ดังนี้

4.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสอนในชั้นเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4/7 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง

4.2.2 ทดสอบการอ่านทำนองเสนาะหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มอย่าง โดยใช้แบบทดสอบการอ่านทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทอาขยานหลัก เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง มีลักษณะ เป็นมาตรส่วนระดับจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1.) ออกเสียงเป็นทำนองถูกต้องตามลักษณะคำประพันธ์ 2.) การแบ่งวรรคตอน 3.) การออกเสียงชัดเจน และออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี 4.) การใช้น้ำเสียง 5.) ความดังของเสียงและอารมณ์ เป็นแบบทดสอบการอ่านทำนองเสนาะภาคปฏิบัติเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) ใช้สูตรต่อไปนี้ (รุจิราพรรณ คงช่วย, 2561)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N แทน จำนวนคนทั้งหมด

1.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตรต่อไปนี้ (รุจิราพรรณ คงช่วย. 2561 :9)

$$S.D = \sqrt{\frac{N\sum X^2-\left(\sum (X)^2\right)}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
X แทน คะแนนสอบ
f แทน ความถี่
$\sum fx^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนนสอบ
N แทน จำนวนคนทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าความแตกต่างของคะแนน ค่าที (t-test) (เนตรยา ศิลวิศาล. 2556)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2-(\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบกับค่าวิกฤตเพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
D แทน ค่าผลต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
$\sum D$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนวัดความรู้หลังเรียนและก่อนเรียน
$(\sum D)^2$ แทน ผลรวมของผลต่างระหว่างคะแนนวัดความรู้หลังเรียนและก่อนเรียนทั้งหมดยกกำลังสอง
n แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มตัวอย่าง
n – 1 แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

2.2 หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (อนิวัช แก้วจำนง. 2564 : ออนไลน์, อ้างถึงใน นิรัช สุดสังข์, 2559)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินแต่ละข้อกับ

จุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพัฒนาทักษะการอ่านทำนองเสนาะ เรื่อง อิเหนา ก่อนและหลังทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยกับวิดีโอช่วยสอน โดยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนน (ค่าที) (t-test แบบ Dependent Sample) ใช้สูตรของชูศรี วงศ์รัตนะ (2553) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและนำเสนอตามตารางดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนาสื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำสื่อวิดีโอช่วยสอนพัฒนาขึ้นมาใหม่กระบวนการพัฒนาคือผู้วิจัยได้มีการสร้างสื่อวิดีโอขึ้นมาไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 39 คน จากนั้นวิเคราะห์ หาค่าของสื่อวิดีโอช่วยสอน โดยหาค่าร้อยละของคะแนนจากการประเมินการอ่านทำนองเสนาะท้ายแผนการสอน ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์คะแนนระหว่างเรียน และคะแนนทดสอบภาคปฏิบัติในการอ่านทำนองเสนาะหลังเรียน

คะแนน	จำนวนนักเรียน	คะแนนรวม	$\overline{X}$	ประสิทธิภาพ
คะแนนระหว่างเรียน	39	634	16.26	81.28
คะแนนหลังเรียน	39	641	16.43	82.17

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนระหว่างเรียน และคะแนนทดสอบภาคปฏิบัติในการอ่านทำนองเสนาะหลังเรียน พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน เท่ากับ 81.28 และค่าคะแนนทดสอบภาคปฏิบัติในการอ่านทำนองเสนาะเท่ากับ 82.17 แสดงให้เห็นว่า สื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ 81.28/82.17 สรุปได้ว่า สื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน

ผู้วิจัยได้ประเมินการอ่านทำนองเสนาะ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนด้วยสื่อวิดีโอช่วยสอน ก่อนเรียน (pretest) และหลังเรียน(posttest) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติ ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน	จำนวนนักเรียน	$\overline{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนการจัดการเรียนรู้	39	9.43	6.14	-28.40	.000
หลังการจัดการเรียนรู้	39	16.43	3.04		

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนทดสอบการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/7 ก่อนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.14 ($\overline{X}$ =9.43 **S.D.** =6.14) ส่วนคะแนนทดสอบการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 16.43 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.04 ($\overline{X}$ =16.43 **S.D.** =3.04) เมื่อตรวจสอบพบว่า ทดสอบการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการเพื่อพัฒนาสื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานไว้ E_1/E_2 =80/80 ผลปรากฏว่า สื่อวิดีโอช่วยสอน มีประสิทธิภาพ 81.28/82.17 การวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ หมายความว่า สื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะ เรื่อง อิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.28 และคะแนนจากการประเมินวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 82.17 คือ ได้มีการศึกษา มีการวิเคราะห์เนื้อหาของบทเรียน ผ่านการประเมินคุณภาพ จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งด้านเนื้อหา และด้านสื่อ ผู้วิจัยจึงปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนให้สูงขึ้นจึงทำให้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับสมชาย แก้วเจริญ (2555) ได้ศึกษาการใช้สื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อประสมสำหรับพัฒนาความสามารถด้านการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 80.90/81.30 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์

2. ผลการเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านทำนองเสนาะเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ จังหวัดตรัง ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน พบว่า หลังจากที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยการอ่านทำนองเสนาะเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะห

มังกุหนิง ด้วยสื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านทำนองเสนาะเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้โดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน การนำเสนอเนื้อหาในสื่อวิดีโอช่วยสอนการอ่านทำนองเสนาะเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง ด้วยสื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยมีการนำเสนอด้วยหลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงประกอบการบรรยาย เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นทำให้สื่อวิดีโอช่วยสอน การอ่านทำนองเสนาะเรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง ด้วยสื่อวิดีโอช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดี นักเรียนมีความเพลิดเพลินในการเรียน สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ จำจิตต์ (2562:1) การพัฒนาทักษะการอ่านทำนองเสนาะ โดยใช้บทอาขยานบทหลัก ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี งานวิจัยในชั้นเรียนฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงแก้ไขการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะได้ถูกต้อง การอ่านออกเสียงพยัญชนะควบกล้ำ การแบ่งวรรคตอน การเอื้อนเสียง และความไพเราะ จากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การสังเกต และการทดสอบการอ่านทำนองเสนาะจากนักเรียน มีการฝึกฝนการ อ่านทำนองเสนาะ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาไทย การวิเคราะห์หาข้อมูลผู้วิจัยใช้ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าจากข้อมูลจากการสังเกต และการทดสอบการอ่านทำนองเสนาะ ในการทำวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี มีการพัฒนาขึ้น หลังจาก เรียนรู้ฝึกฝนฝึกทักษะการอ่านทำนองเสนาะ ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการอ่านที่ดี ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงขึ้น นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน เมื่อนักเรียนมีปัญหาจะได้รับคำอธิบายเพิ่มเติมทันที ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างเข้าใจ โดยดูจาก การสังเกตการอ่านทำนองเสนาะ ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการอ่านทำนองเสนาะ เพิ่มขึ้นร้อยละ 82 ทั้งนี้พบว่าสอดคล้อง ฤดีรัตน์ ลอองแก้ว , ศิริภา จันทร์เกื้อ , วิมล งามยิ่งยวด และจิตรพงษ์ เจริญจิตร (2565) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่ สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลาการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนกับ หลังเรียน ในการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคม ออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 17.02 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.03 ($\overline{X}$ = 17.02, S.D. = 3.03) และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) เท่ากับ 21.71 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. เท่ากับ 3.87 ($\overline{X}$ = 21.71, S.D. = 3.87) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง พบว่า การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะจาการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ครูผู้สอนต้องมีความรู้ควาสามารถพื้นฐานในการอ่านทำนองเสนาะอย่างถ่องแท้ จะได้ปรับแก้และแนะนำผู้เรียนให้ออกเสียงได้อย่างถูกต้อง

1.2 การอ่านทำนองเสนาะเป็นความสามารถพิเศษ นักเรียนทั่วไปอาจไม่สามารถอ่านให้ฟังเสนาะได้ทุกคนเนื่องจากพื้นฐานเสียงที่แตกต่างกัน แต่ควรให้อ่านให้ถูกต้องตามหลักการอ่านทำนองเสนาะด้วยการสอนโดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอนงานวิจัยเล่มนี้ เพราะสื่อวิดีโอช่วยสอนสามารถช่วยพัฒนาการอ่านได้

1.3 การเรียนด้วยสื่อวิดีโอช่วยสอน ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองแต่ครูไม่ควรละเลยที่จะดูแลเพราะนักเรียนบางคนไม่รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ได้เกิดจากปัญหาของสื่อแต่เกิดจากตัวของนักเรียนว่าให้ความสนใจมากน้อยแค่ไหน

1.4 สนับสนุนให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก โดยที่ครูผู้สอนให้การชมเชย ยอมรับ นักเรียนที่มีความตั้งใจ และความพยายามที่จะเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อวิดีโอช่วยสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทร้อยกรองประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น บทร้อยกรองประเภท โคลง ฉันท์ ร่าย เป็นต้น

2.2 ควรมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อวิดีโอช่วยสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และในช่วงชั้นอื่น ๆ ด้วย

2.3 ควรให้ระยะเวลาที่เหมาะสมในฝึกทักษะ เพื่อให้ได้ผลและประสิทธิภาพที่ดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.

ขจรศรี ชาติกานนท์. (2560). การพัฒนาความสามารถในการอ่านบทร้อยกรองแบบทำนองเสนาะจากนิทานส่งเสริมคุณธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและวิธีสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชูศรี วงศ์รัตนะ .(2553). วิธีดำเนินการวิจัย. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565 จาก file:///C:/Users/USER/Downloads/Fulltext%235_307303.pdf

นันทา ขุนภักดี. (2557). “การอ่านทำนองเสนาะ” ใน คีตวรรณกรรม ใน เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมทักษะการสอนภาษาไทยแนวคีตวรรณกรรม. นครปฐม : ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นันทา ขุนภักดี. (2559). การอ่านทำนองร้อยกรองไทย. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565 จาก file:///C:/Users/USER/Downloads/TLTCKU.

ประทิน คล้ายนาค. (2545). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิดีทัศน์. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565 จาก https://krupiyadanai.wordpress.com

ปิยะฤกษ์ บุญโกศล. (2561). บทอาขยานภาษาไทย. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565, จาก https://krupiyarerk.wordpress.com

เนตรยา ศิลวิศาล. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิทางการเรียนวิชาระบบเครื่อข่ายเบื้องต้น เรื่อง เครือข่ายอินเตอร์เน็ตของนักเรียนระดับชั้น ปวช. 3/2. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565, จาก http://rms.technictrang.ac.th/files/84393_17081922224013.pdf

นิรัช สุดสังข์. 2559. ระเบียบวิธีวิจัยทางการออกแบบ. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565,จาก https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b2116699.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

รุจิราพรรณ คงช่วย. (2561). การวิเคราะห์ข้อมูล. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2565,จาก http://www.phichsinee.cmru.ac.th/

ฤดีรัตน์ ลอองแก้ว, ศิริภา จันทร์เกื้อ, วิมล งามยิ่งยวด และจิตรพงษ์ เจริญจิตร. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงทำนองเสนาะ โดยการอ่านบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพะตงวิทยามูลนิธิ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2565 จาก https://www.hu.ac.th/ Conference /conference2022/proceedings/doc.

มนัส สายแก้ว. (2562). รู้จักสื่อวิดิทัศน์เบื่องต้น. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565, จาก http://kruthinkandan.net/.

สมชาย แก้วเจริญ. (2555). การใช้สื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านทำนองเสนาะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

อดิศักดิ์ โคตรชุม. (2562). การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ เพื่อประกอบการเรียนรู้รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การจัดและตกแต่งสวน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก file:///C:/Users/USER/Downloads

การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ

Developing reading skills live syllable for students with intellectual disabilities, Mathayomsuksa 1 by using reading skills exercises together with flashcards.

รูไวดา ดาแลหมัน[1] , โสภณ ชัยวัฒนกุลวานิช[2] , และพัชยากรณ์ พูลเกตุ[3]
Ruvaida Dalaeman[1] , Sophon Chaiwattanakulwanich[2] and Patchayakorn Poolkate[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต, สาขาการศึกษาพิเศษ-ภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[1] Undergraduate students in the Bachelor of Education Program in Special Education - Thai Language, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาการศึกษาพิเศษ - ภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[2] Assistant Professor Dr. Department of Special Education - Thai Language, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University
[3] อาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ - ภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[3] Lecturer, Department of Special Education - Thai Language, Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University
*Corresponding author, E-mail: 624193022@parichat.skkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ ประชากรเป็นนักเรียน จำนวน 12 คน กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2565 จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำจำนวน 4 แบบฝึกทักษะ แบบทดสอบทักษะในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ประกอบไปด้วย 1 แบบทดสอบทักษะวัดความสามารถในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความเที่ยงตรง ค่ามัธยฐาน และสถิติ Wilcoxon Signed Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า

1) ทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะมีทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ มีความสามารถ อยู่ในระดับดีมาก

2) ทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ สูงกว่าก่อนการสอน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05
คำสำคัญ: พัฒนาทักษะด้านการอ่าน แบบฝึกทักษะ สื่อบัตรคำ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

Abstract

This research is intended to 1) To develop the reading skills of live syllable for students with intellectual disabilities. Mathayomsuksa 1 , using the practice of reading skills together with Flashcards . 2) To compare reading skills, live syllable for students with intellectual disabilities before and after using the practice of reading skills together with flashcards. The population is 12 students. The target group is a 1st grade student, Phuket Panyanukul School, 1st semester, 2022 education, 5 people. Research tools include lesson plan 4. Practice reading skills. Live syllable together with 4 word Flashcards. Practice skills. Test reading skills. Live syllable section consists of 1 test. Skill test. Measure the ability to read words live syllable. The statistics used in the research were median and Wilcoxon Signed Rank Test statistics.

The research found that

1) The reading skills of live syllable for students with intellectual disabilities. Secondary school 1 using practice, reading skills together with flashcards. Have a very good level of ability

2) The reading skills of live syllable for students with intellectual disabilities. Secondary school 1 using the practice of reading skills with flashcards. significantly higher than before teaching at the .05 level.
Keyword: Development of reading skills , Live syllable, Flashcards , Students with intellectual disabilities

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติของคนไทย ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป กระทรวงศึกษาธิการ (2551)

การอ่านมีบทบาทสำคัญมากในสังคมปัจจุบัน เพราะทุกคนต้องพยายามค้นคว้าหาความรู้จากการอ่านหนังสือ ตำรา จุลสาร และนิตยสารต่าง ๆ เพื่อรับรู้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี นอกจากนี้ การอ่านยังให้ความเพลิดเพลินใจด้วย แม้แต่ในโรงเรียน ความรู้ส่วนใหญ่ก็ได้มาจากการอ่าน ดังนั้นในโรงเรียนส่วนมากจึงมุ่งที่จะพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน พนิตนันท์ บุญพามี (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ให้คนเรามีความงอกงามทางวุฒิปัญญา และความสามารถมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่านให้เป็นไปในทางที่ดีงามได้โดยตนเอง รวมทั้งสามารถพัฒนาตนให้ประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ส่วน พรทิพย์ ชาตะรัตน์ (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการแสวงหาความรูผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน คือ สามารถอ่านได้มาก อ่านได้เร็ว และอ่านได้ถูกต้องมีโอกาสในชีวิตหลาย ๆ ด้านมากกว่า เช่น ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านการประกอบอาชีพเป็นต้น สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วและทันสมัยกว่าผู้ที่ขาดทักษะในการอ่าน ดังนั้นถ้าหากนักเรียนมีปัญหาหรือขาดทักษะด้านการอ่าน จะส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาในอนาคต

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักพบความบกพร่องทางสติปัญญาได้มากในระดับประถมศึกษา เด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่มีภาวะความบกพร่องในการเรียนด้านการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง การคิด การคำนวณ ถ้าหากครูผู้สอนไม่มีความเข้าใจลักษณะและธรรมชาติของเด็กเหล่านี้ จะส่งผลกระทบต่อการเรียน เด็กที่มีปัญหาทางสติปัญญาเป็นเด็กกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ โดยเฉพาะในเรื่องของการอ่าน ทั้งนี้ งานวิจัยจำนวนมากที่ระบุว่ากว่าครึ่งหนึ่งของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีปัญหาทางการเรียนโดยเฉพาะในด้านการอ่าน (ผดุง อารยะวิญญู, 2554)

การจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจเป็นปัญหาอย่างมากสำหรับกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากเนื้อหาสาระที่สอนในชั้นเรียนมักเป็นสาระการเรียนรู้ทางวิชาการ เช่น สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ เป็นต้น จึงทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจเรียนตามไม่ทันเพื่อน ครูจึงจำเป็นต้องกำหนดเนื้อหาที่จะสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนดังกล่าว ส่วนของการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำบัตรคำหรือสัญลักษณ์ติดในที่ต่าง ๆ การจัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะ สอนให้ปฏิบัติตามระเบียบ สอนให้รู้จักการเก็บรักษา ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การสื่อสารกับนักเรียน ควรชัดเจน กระชับ ครูต้องมั่นใจว่านักเรียนเข้าใจ และมีการวางแผนการสอนที่ละเอียด ซึ่งในแต่ละขั้นตอนครูจะต้องเข้าไปช่วยเพื่อให้เด็กทำให้ได้การช่วยเหลือนี้ครูจำเป็นต้องใช้เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กทำได้ ในระยะแรกครูต้องช่วยทุกขั้นตอนและลดลงเมื่อเด็กทำได้มากขึ้น ดังนั้นการสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงต้องสอนทีละขั้น โดยแต่ละขั้นนั้นต้องมีความต่อเนื่อง ทำการสอนซ้ำ ๆ ฝึกบ่อย ๆ การที่ให้นักเรียนได้ทำซ้ำ ๆ และฝึกบ่อย ๆ นั้นจะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญและความถูกต้อง สำหรับการสอนนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ควรยึดหลักการสอนโดยสภาพความเป็นจริง อาจจัดเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล สอนตามความสามารถ สอนซ้ำ มีบรรยากาศในการเรียนไม่ตึงเครียด ปฏิบัติจริง มีการประเมินผล และเสริมแรงด้วยรางวัลหรือการชมเชย (ประกฤติ พูลพัฒน์, 2547)

ผู้วิจัยจึงได้สังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนและสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน ถึงสภาพปัญหาดังกล่าว พบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังอ่านคำมาตราแม่ ก กา ไม่คล่อง ซึ่งส่งผลให้การเรียนวิชาทักษะภาษาและการสื่อสารในแต่ละ

บทเรียน มีผลการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ สาเหตุจากนักเรียนไม่เข้าใจหลักการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ดังนั้น การนำแบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการฝึกให้นักเรียนรู้จักลักษณะของมาตราแม่ ก กา และฝึกอ่านออกเสียงด้วยเริ่มที่คำในมาตราแม่ ก กา จะสามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในการอ่านคำที่ดีขึ้นได้ การนำแบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การอ่านคำมาตราแม่ ก กา จะทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น เพราะการนำแบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำที่มีภาพประกอบมาใช้จะทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นภาพมากขึ้น ทั้งนี้ ยังเป็นการใช้สื่อทางสายตาและเป็นการฝึกการอ่านคำซ้ำ ๆ ฝึกบ่อย ๆ การที่ให้นักเรียนได้ทำซ้ำ ๆ และฝึกบ่อย ๆ นั้นจะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญและความถูกต้อง

ด้วยหลักการและเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาความสามารถในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทักษะภาษาและการสื่อสาร ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยที่ดีขึ้น และเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาสื่อการสอนและพัฒนาความสามารถในด้านการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและมีปัญหาด้านการอ่านต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ความจำกัดในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเห็นได้จากความล่าช้าทางสติปัญญาการตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เหมาะสม ความสามารถทางด้านวิชาการ จิตวิทยา ภาษา และสังคมต่ำกว่าเกณฑ์ และในสมัยก่อนเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยมักถูกเรียกว่า เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ (Educable Mental Retardation หรือ EMR) หมายถึง เด็กที่มีความสามารถพอที่จะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ทักษะทางวิชาการ ส่วนเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาปานกลางถูกเรียกว่า เด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับฝึกได้ (Trainable Mental Retardation หรือ TMR) ซึ่งหมายถึง เด็กที่ไม่สามารถเข้าเรียนทักษะวิชาการได้ แต่ควรได้รับการฝึกทักษะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมาตราแม่ ก กา

ทีมงานทรูปลูกปัญญา (2564) ได้ให้ความหมายของมาตราแม่ ก กา ว่า มาตรา ก กา หรือ แม่ ก กา คือ คำหรือพยางค์ที่ไม่มีตัวสะกด ตัวอย่างเช่น 1. สัตว์บก: ม้า ลา แพะ แกะ หมา หมู ไก่ หมี วัว เสือ งู 2. สัตว์น้ำ: ปลา ปลาบู่ ปลาเสือ ปลาหมอ โลมา เต่า ปู 3. ผักและผลไม้: คะน้า มะเขือ ถั่ว เงาะ ลำไย

มะไฟ ตะไคร้ มะละกอ มะระ 4. ของใช้: เสื้อ เก้าอี้ โต๊ะ ตู้ หวี กระทะ นาฬิกา 5. ดอกไม้: จำปา จำปี มะลิ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกหัด

คณิศร ศรีประไพ (2555) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่าแบบฝึก แบบฝึกหัด หรือชุดการฝึกเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน คืองานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนกระทำเพื่อฝึกทักษะและทบทวนความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วให้เกิดความชำนาญถูกต้อง คล่องแคล่ว จนสามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาได้โดยอัตโนมัติ

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย
ที่มา : ผู้เขียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต จำนวน 12 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล จังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำ มาตราแม่ ก กา

2.2 แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ

2.3 แบบทดสอบทักษะในการอ่านคำมาตราแม่ก กา ก่อนและหลังเรียน

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำมาตราแม่ ก กา

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำมาตราแม่ ก กา มีดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล ปีการศึกษา 2565

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับนักเรียนที่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาด้านอ่านคำมาตราแม่ ก กา

3. เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา จำนวน 4 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้ในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอต่อครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ โดยนำผลพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

5. ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำมาตราแม่ ก กา ตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านคำมาตราแม่ ก กา ที่ได้ปรับปรุงไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ

ขั้นตอนการสร้างชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำมาตราแม่ ก กา และสื่อบัตรคำ

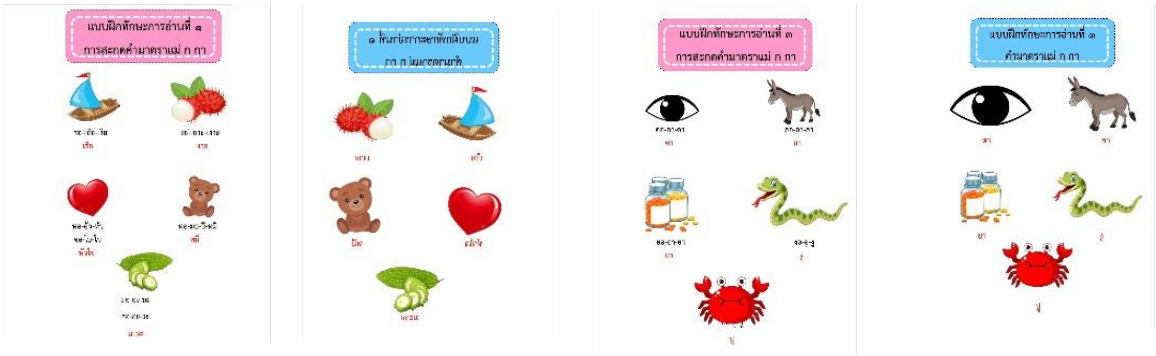
2. ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะของความสามารถในการคำมาตราแม่ ก กา และสื่อบัตรคำ ให้ชัดเจน

3. สร้างชุดฝึกทักษะการคำมาตราแม่ ก กา และสื่อบัตรคำให้ชัดเจน

4. นำชุดฝึกทักษะการคำที่มีมาตราแม่ ก กา และสื่อบัตรคำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบเพื่อดูความเหมาะสม โดยนำผลพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สำหรับชุดฝึกทักษะ การอ่านคำมาตราแม่ ก กา และสื่อบัตรคำที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

5. ปรับปรุงชุดฝึกทักษะการคำมาตราแม่ ก กา และสื่อบัตรคำ ตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ

6. นำชุดฝึกทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา และสื่อบัตรคำที่ได้ปรับปรุงไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง



ภาพที่ 2 แบบฝึกทักษะ
ที่มา : ผู้เขียน



ภาพที่ 3 สื่อบัตรคำ
ที่มา : ผู้เขียน

3.3 แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการคำมาตราแม่ ก กา
2. สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน
3. นำร่างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน
4. นำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนวัดความสามารถการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ที่ ปรับปรุงแล้วไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. การดำเนินการทดลอง

4.1 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบมีการควบคุมแบบสุ่มและมีการทดลองก่อนและหลัง (Pre – test Post – test Control Group Design) ซึ่งมีรายละเอียดแบบแผน ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มเป้าหมาย	ทดสอบก่อนใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ (Pre – Test)	การจัดกระทำหรือการทำการทดลอง	ทดสอบหลังใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ (Post – Test)
E	T1	X	T2

E แทน นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
T1 แทน การทดสอบก่อนใช้แบบฝึกทักษะ
X แทน การจัดกระทำหรือการทำการทดลอง
T2 แทน การทดสอบหลังใช้แบบฝึกทักษะ

4.2 ขั้นตอนการทดลอง

1. นำแบบทดสอบก่อนเรียนวัดความสามารถด้านการอ่านคำที่มีมาตราแม่ ก กา ไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก่อนการสอน (Pretest) โดยครูจะเป็นผู้สังเกตแล้วให้นักเรียนอ่านคำศัพท์มาตราแม่ ก กา 2. ดำเนินการสอนนักเรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านคำที่มีมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ โดยใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน ได้แก่ วันพุธ และวันศุกร์ ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 8 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้

ครั้งที่	แผนการจัดการเรียนรู้	คำศัพท์	กิจกรรม
1	ทดสอบก่อนเรียน	แบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ	ทดสอบก่อนเรียน
2	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (ครั้งที่ 1)	ตา ลา ยา งู ปู	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
3	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (ครั้งที่ 2)	ทบทวนคำศัพท์ (ตา ลา ยา งู ปู)	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
4	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ครั้งที่ 1)	กา ปลาทู ไฟ เต่า หมู	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
5	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (ครั้งที่ 2)	ทบทวนคำศัพท์ (กา ปลาทู ไฟ เต่า หมู)	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
6	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (ครั้งที่ 1)	เรือ เงาะ หัวใจ หมี มะระ	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
7	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (ครั้งที่ 2)	ทบทวนคำศัพท์ (เรือ เงาะ หัวใจ หมี มะระ)	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
8	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ครั้งที่ 1)	ม้า มะลิ เสือ ไข่ แกะ	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
9	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 (ครั้งที่ 2)	ทบทวนคำศัพท์ (ม้า มะลิ เสือ ไข่ แกะ)	แบบฝึกทักษะมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ
10	ทดสอบหลังเรียน	แบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ	ทดสอบหลังเรียน

ที่มา : ผู้เขียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับสื่อบัตรคำ โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range: IQR)

5.2 การเปรียบเทียบความสามารถในทักษะการอ่านคำมาตราแม่ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับสื่อบัตรคำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed – Ranks Test

ผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ มีความสามารถอยู่ในระดับดีมาก ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ โดยหาค่ามัธยฐานและประเมินระดับความสามารถในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา

กลุ่มตัวอย่าง (คนที่)	**คะแนนก่อนใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านคำร่วมกับสื่อบัตรคำมาตราแม่ ก กา คะแนนเต็ม 10 คะแนน**		**คะแนนหลังใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านคำร่วมกับสื่อบัตรคำมาตราแม่ ก กา คะแนนเต็ม 10 คะแนน**	
	คะแนน	**ระดับ**	**คะแนน**	**ระดับ**
1	5	ปานกลาง	10	ดีมาก
2	2	ปรับปรุง	7	ดี
3	3	พอใช้	9	ดีมาก
4	3	ปรับปรุง	8	ดี
5	4	ปรับปรุง	10	ดีมาก
Mdn	**2**	**ปรับปรุง**	**9**	**ดีมาก**
IQR	**2**		**2.5**	

ที่มา : ผู้เขียน

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ พบว่า ก่อนสอนนักเรียนมีคะแนนตั้งแต่ 2 – 5 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 2 มีระดับความสามารถในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา อยู่ในระดับปรับปรุง และหลังการสอนนักเรียนมีคะแนนตั้งแต่ 7 - 10 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 9 มีความสามารถในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา อยู่ในระดับดีมาก และค่าพิสัยควอไทล์ ก่อนการสอนมีค่าเท่ากับ 2 หลังการสอนมีค่าเท่ากับ 2.5

1. ทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ สูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ

นักเรียน (คนที่)	คะแนน คะแนนเต็ม 10 คะแนน		ผลต่างของคะแนน D=Y-X	ลำดับที่มีความแตกต่าง	เครื่องหมาย	
	ก่อนทดลอง (X)	หลังทดลอง (Y)			บวก	ลบ
1	5	10	5	2	**+2**	-0
2	2	7	5	2	**+2**	-0
3	3	9	6	2	**+2**	-0
4	3	8	5	4.5	**+4.5**	-0
5	4	10	6	4.5	**+4.5**	-0
T=0*					**T+ = 15**	**T- = -0**

ที่มา : ผู้เขียน

จากตารางที่ 4 พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ หลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ สูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ สูงกว่าก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ

1. ทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ มีความสามารถอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นการสอนเป็นไปตามลำดับ คือ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ และ 3) ขั้นสรุป โดยการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้กับนักเรียนมีการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำ ซึ่งจะเน้นให้นักเรียนมีการปฏิบัติ และกระทำซ้ำ ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านคำมาตราแม่ ก กา ได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับวรรณี โสมประยูร (2544) ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือสัญลักษณ์ โดยแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านได้เข้าใจความหมายตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำความหมายนั้น ๆ ไปใช้ประโยชน์ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชลาทิพย์ ผอมคง (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง

สติปัญญา โดยการใช้กิจกรรมการเล่นเกมประกอบบัตรคำภาพสามมิติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มีความพิการซ้ำซ้อน โรงเรียนชุมพรปัญญานุกูล จังหวัดชุมพร จำนวน 6 คน ผลวิจัย พบว่า 1) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการพัฒนาโดยกิจกรรมการเล่นเกมประกอบบัตรคำภาพสามมิติมีทักษะการอ่านคำอยู่ในระดับดี 2) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านคำโดยกิจกรรมการเล่นเกมประกอบบัตรคำภาพสามมิติมีทักษะการอ่านคำสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับวิจัยของพิกุล ธรรมลังกา (2565) การพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านคำที่ตรงมาตรา 8 มาตรา โดยใช้กลวิธีการสอนเล่น-เรียน-ร่วม สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านคำที่ตรงมาตรา 8 มาตราโดยใช้กลวิธีการสอน เล่น-เรียน-ร่วม 8 ขั้นตอน , แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP), แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP), แบบฝึกส่งเสริมทักษะการอ่านคำใช้ร่วมกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การหาประสิทธิภาพของรูปแบบค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.67/82.22 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ผลการพัฒนาทักษะการอ่านคำ จากผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ พฤติกรรมในการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสนใจในการอ่านคำ และเกิดมารยาทในการอ่านคำ 3) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่าเกิดประโยชน์ทุกด้าน รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านคำที่ตรงมาตรา 8 มาตรา โดยใช้กลวิธีการสอนเล่น-เรียน-ร่วม จึงมีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะการอ่านคำที่ตรงมาตรา 8 มาตราของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน

2. เปรียบเทียบทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ สูงกว่า ก่อนการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการอ่านคำที่ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการสอน และแบบฝึกทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ร่วมกับสื่อบัตรคำที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น สอนซ้ำย้ำทวน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียนมากขึ้น อีกทั้งยังมีบัตรคำที่มีรูปภาพประกอบด้วยทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ ความเพลิดเพลินและมีความสุขกับการเรียน และทำให้ผลการพัฒนาทักษะอ่านคำมาตราแม่ ก กา ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปานหทัย วังทะพันธ์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ ก กาและมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่าน และเขียนสะกดคำมาตราแม่ ก กา และมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 81.48/82.00 เป็นไปเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่าน และเขียนสะกดคำมาตรา แม่ ก กา และมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ ก กาและมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับวิจัยของกาญจนา ชลเกริกเกียรติ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ กลุ่มสาระ การเรียนรู้

ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น จำนวน 6 แบบฝึกมีประสิทธิภาพ 80.51./83.33 หมายถึง นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำพื้นฐานทั้ง 6 แบบฝึก คิดเป็นร้อยละ 80.51 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงว่าการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนคำพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะ ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะที่ผู้รายงานได้ศึกษาวิธีการและขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะได้ผ่านการตรวจ แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องและประเมินความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการทำแบบฝึกทักษะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น จดจำความรู้ได้นานและคงทน รวมทั้งพัฒนาความรู้ทักษะและเจตคติด้านต่าง ๆ ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ อกนิษฐ์ กรไกร (2549) ได้สรุปความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อเสริมสร้างทักษะให้แก่นักเรียน มีลักษณะเป็นแบบฝึกหัดที่มีกิจกรรมให้นักเรียนทำโดยมีการทบทวนสิ่งที่เรียนผ่านมาแล้วจากบทเรียน ให้เกิดความเข้าใจและเป็นการฝึกทักษะ และแก้ไขในจุดบกพร่องเพื่อให้นักเรียนได้มีความสามารถและศักยภาพยิ่งขึ้น เข้าใจบทเรียนดีขึ้น

ข้อเสอนแนะ

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านคำมาตราแม่ ก กา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านร่วมกับสื่อบัตรคำ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนสนใจในการเรียนรู้เมื่อได้ลงมือทำและมีอุปกรณ์ประกอบการสอนที่น่าสนใจ หากครูนำแบบฝึกทักษะร่วมกับสื่อบัตรคำไปใช้ ครูสามารถจัดหาบัตรคำอื่น ๆ ที่หลากหลายที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

1.2 ในระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนอาจจะไม่เข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้ช้าหรือต้องการความช่วยเหลือ ครูควรใช้เทคนิคเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ เช่น ให้รางวัล หรืออธิบายซ้ำให้เข้าใจชัดเจนอีกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสามารถในการอ่านคำมาตราแม่อื่น ๆ ที่นักเรียนมีปัญหาในด้านการอ่านคำมาตรามาปรับใช้ในการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะร่วมกับสื่อบัตรคำที่หลากหลายมากขึ้น และให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

2.2 ควรใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการ และใช้เวลาในการอ่านคำมาตราแม่ ก กา ให้มากยิ่งขึ้นสอน เพราะการสอนเด็กบกพร่องทางสติปัญญาต้องมีการซ้ำ ยำ ทวน ทำให้ต้องให้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ. คุรุสภา. ลาดพร้าว.

กาญจนา ชลเกริกเกียรติ. (2561). การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2561. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนวัดบ่อมะปริง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณิศร ศรีประไพ. (2555). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชลาทิพย์ ผอมคง. (2550). การพัฒนาทักษะการอ่านคำของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยการใช้กิจกรรมการเล่นเกมประกอบบัตรคำภาพสามมิติ (สารนิพนธ์ กศ. ม.). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทีมงานทรูปลูกปัญญา. (2564). มาตรา ก กา. จาก https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/33470 สืบค้นวันที่ 14 สิงหาคม 2565

ประกฤติ พูลพัฒน์. (2547). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ปานหทัย วังทะพันธ์. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนสะกดคำมาตราแม่ ก กา และมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. นครพนม: สังกัด โรงเรียนเทศบาล 1 (หนองแสง)

ผดุง อารยะวิญญู และสุวิทย์ พวงสุวรรณ. (2554). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: ไอ คิวบุ๊คเซนเตอร์.

ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.

พนิตนันท์ บุญพามี. (2542). เทคนิคการอ่านเบื้องต้นสำหรับบรรณารักษ์. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

พรทิพย์ชาตะรัตน์. (2545). การอ่าน: เครื่องมือในการแสวงหาความรู้. วิชาการ. 5(1)} 59.

พิกุล ธรรมลังกา. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านคำที่ตรงมาตรา 8 มาตรา โดยใช้กลวิธีการสอนเล่น-เรียน-ร่วม สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลเชียงราย. เชียงราย: โรงเรียนอนุบาลเชียงราย, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 1.

วรรณี โสมประยูร. (2544). การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

อกนิษฐ์ กรไกร. (2549). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กาพย์ยานี11 ด้วยแบบฝึกทักษะชั้นประถมศึกษาปี ที่ 5 ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Co-op Co –op และแบบเดี่ยว (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

The relationship between instructional management and core competencies. of junior high school students Pak Poon School Nakhon Si Thammarat Province

พีรวิชญ์ เรืองเพ็ง[1]*, เก็ตถวา บุญปราการ[2]

Peerawit Ruangpheng[1]*, Kettawa Boonprakarn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate Degree, Master of Education, Curriculum and Instruction, Hatyai University

[2] ผู้ช่วยศาสตรจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Asst. Prof., Ph.D. Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

***Corresponding author, E-mail:** keempeerawit@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2565 วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณโดยการสอบถามความคิดเห็นจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน จากประชากร 130 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรง 0.67 และค่าความเชื่อมั่น 0.90 การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ และค่าความสัมพันธ์ Correlation ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน; สมรรถนะหลัก

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the relationship between teaching and learning management and core competencies of lower secondary school students at Pak Phun School, Nakhon Si Thammarat Province in the academic year 2022. The research method used a quantitative method by asking opinions of lower secondary school students. The samples were 97 people out of 130 people. The research tool was a questionnaire with a 5-level estimation scale with a validity value of 0.67 and a confidence value of 0.90. standard bias,

and correlation values. The results showed that Comparison of the relationship between instructional management and core competencies of junior high school students at Pak Phun School, Nakhon Si Thammarat Province had a positive relationship with statistical significance at the .05 level.

Keywords: teaching and learning management; core competencies

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) อย่างไรก็ตามท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนของไทยในทุกระดับชั้น ทำให้สถานการศึกษาต้องถูกปิดไป เพื่อลดช่องทางการแพร่ระบาดของเชื้อ ขณะที่รัฐบาลได้ออกประกาศและมีมาตรการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อ อาทิ การกำหนดให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ห้ามการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาทุกประเภท เพื่อจัดการเรียน การสอน การสอบ ฝึกอบรม หรือการทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประเทศไทยได้มีโอกาสทบทวนบทเรียนจากต่างประเทศเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป และมีความสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการระบาดของโรค โดยการนำรูปแบบการเรียนการสอนที่มีการจัดทำสื่อและนำเครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ ที่สามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เข้าใจและมีความรู้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนแบบเดิมที่นั่งเรียนในชั้นเรียน แต่เป็นการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยี (Technology Based Learning) ซึ่งจะครอบคลุมวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ (ปิยะวรรณ ปานโต, 2563)

การจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ ซึ่งก็คือการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนใช้เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลมากมายที่มีอยู่ทั่วโลกอย่างไร้ขอบเขตจำกัด ทำให้ระบบการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นระบบปิดมาเป็นระบบเปิด ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งวิชาที่มีการเชื่อมโยงอยู่ในเว็บ โดยไม่มีอุปสรรคทางด้านภูมิศาสตร์ ระยะทาง และเวลา การเรียนในลักษณะนี้ช่วยทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเป็นอิสระจากปัญหาการจัดตารางเรียนตารางสอน เพราะผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้อย่างความสะดวกตามความต้องการ ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามพัฒนาการของตนเอง รวมถึงเป็นการช่วยในการปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจากผู้บอกและถ่ายทอด มาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวก ในขณะที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ศึกษา

ค้นคว้าและสำรวจข้อมูลในลักษณะการเรียนรู้ร่วมกัน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มิใช่เป็นแต่เพียงผู้รอรับ ดังนั้นรูปแบบการเรียน การสอนแบบออนไลน์ จึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) (เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) แต่การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวก็มีปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการขาดประสิทธิผลจากการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากการสอบถามถึงการขาดประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างบุคลากรครูบางส่วน พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ยังขาดประสิทธิผลในด้านต่าง ๆ เช่น 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพบว่าการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากนักเรียนจะรู้สึกเบื่อ ไม่มีสมาธิ และขาดแรงจูงใจในการเรียน เนื่องจากการเรียนออนไลน์จะประยุกต์การจัดกิจกรรมและฝึกปฏิบัติการเช่นเดียวกับที่โรงเรียนได้ค่อนข้างยาก หรือเกิดจากสภาพแวดล้อมที่บ้านไม่เหมาะสม ทำให้นักเรียนได้รับความรู้จากการเรียนออนไลน์น้อย และ 2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยลงทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม เช่น ด้านร่างกาย การเรียนออนไลน์จะทำให้นักเรียนปวดตา มีปัญหาด้านสายตา ปวดเมื่อย ปวดหลัง เนื่องจากต้องนั่งอยู่หน้าจอนาน ๆ จึงไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับวัย หรือด้านสังคม การเรียนออนไลน์ทำให้เด็กขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ซึ่งเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ฝึกทักษะทางสังคม เด็กบางรายจะรู้สึกวิตกกังวลและซึมเศร้า เป็นต้น (นพวรรณ ศรีวงค์พานิช, 2564)

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุการด้อยประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยหลัก ๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยจากผู้สอน ที่ยังขาดความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ 2) ปัจจัยจากผู้เรียน ที่ยังขาดความรู้ความสามารถ และจิตสำนึกในการเรียนรู้แบบออนไลน์ และพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอ และไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จึงเป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร 3) ปัจจัยจากเนื้อหาบทเรียน เนื้อหาที่มีในบทเรียนออนไลน์ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมดของเนื้อหาในรายวิชาที่นักเรียนได้ลงทะเบียนเรียน ทำให้นักเรียนไม่สนใจเนื้อหาที่อยู่ในบทเรียนออนไลน์เท่าที่ควร และ 4) ปัจจัยจากระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการเรียนออนไลน์ ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ กล่าวคือ ระบบอินเทอร์เน็ตที่จุดใช้งาน (Access Point) ยังไม่สามารถส่งและรับข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ที่สะดวกและรวดเร็ว ซึ่งปัจจัยดังกล่าวล้วนส่งผลให้แต่ละโรงเรียนยังขาดประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (กฤตย์ษุพัช สารนอก, ศศิธร อิ่มวุฒิ, กัญญารัตน์ คำวิชัย และกนกรัตน์ จิรสัจจานุกูล, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในพื้นที่

จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) โรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ต่างก็ประสบปัญหาในด้านการขาดประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ที่หลาย ๆ โรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศในหลาย ๆ สาระการเรียนรู้ และนอกจากด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าโรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช หลาย ๆ โรงเรียน ยังมีความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่ดีเท่าที่ควร พิจารณาจากนักเรียนที่จบออกไปยังไม่สามารถนำความรู้ความสามารถและทักษะอันจำเป็นไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมยุคปัจจุบันได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช, 2564) จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิผลมากขึ้น

การทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน และระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ (เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564) ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ แต่การศึกษาถึงประเด็นดังกล่าวที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ได้รับคำตอบที่ไม่สมบูรณ์ เช่น 1) การศึกษาถึงปัจจัยดังกล่าวที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ เป็นการศึกษาในสถานการณ์ปกติของสถานศึกษา ซึ่งแตกต่างจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นสถานการณ์วิกฤติที่มีข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนในหลาย ๆ ด้าน อาจทำให้ผลการวิจัยที่ได้มีความแตกต่างกันได้ และ 2) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ที่ผ่านมา ยังไม่ได้ศึกษาในบริบทของโรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ซึ่งบริบทของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน อาจมีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่แตกต่างกันได้

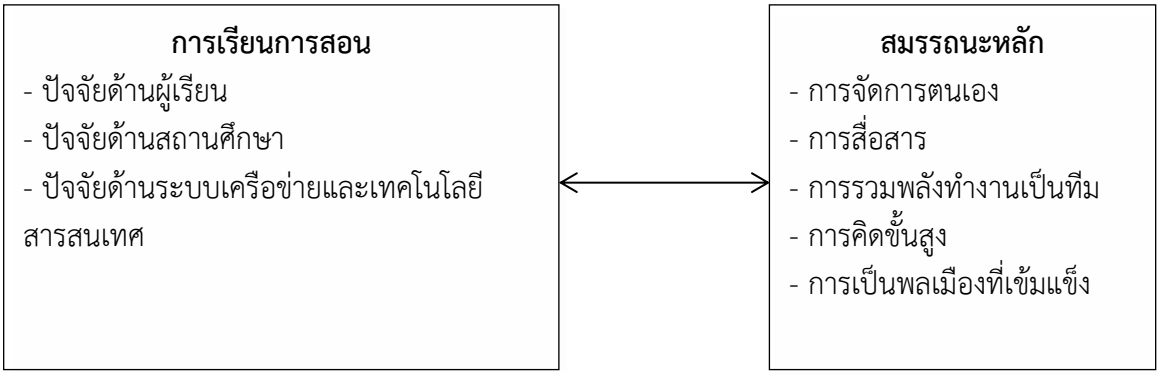
จากปัญหาที่โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังขาดประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เมื่อได้ทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวส่งเสริมหรือขัดวางประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอน คือ ปัจจัยด้านผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาบทเรียน และระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดบางประการของงานวิจัยที่ผ่านมา อาจทำให้ยังไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนมากพอที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาการการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยปัจจัยที่เลือกนำมาศึกษาได้มาจากการจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้บนโลกออนไลน์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ การทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน สถานศึกษา และระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ (กฤตย์ษุพัช สารนอก, ศศิธร อิ่มวุฒิ, กัญญารัตน์ คำวิชัย และกนกรัตน์ จิรสัจจานุกูล, 2564) โดยการวัดประสิทธิผลการจัดการเรียน การสอนใน 5 สมรรถนะประกอบด้วยด้านการจัดการตนเอง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การคิดขั้นสูง และการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง งานวิจัยนี้ ใช้แนวคิดของ Mott (1992 อ้างถึงใน กรนันท์ เอี่ยมภูเขียว, 2563) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน สามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 130 คน แบ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 44 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 41 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 45 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการใช้ตารางเครจซี และมอร์แกน (Krejcic & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 97 คน ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แต่ละระดับชั้น และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากนักเรียนแต่ละระดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสอบถามความคิดเห็นของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับชั้นปีการศึกษา และเกรดเฉลี่ย

ตอนที่ 2 ปัจจัยการจัดการเรียนการสอน สร้างขึ้นโดยประยุกต์ใช้แบบวัดของ พชร ลิ่มรัตนมงคล (2555) และรุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์ และคณะ (2564) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ จำแนกเป็นรายปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน จำนวน 5 ข้อ 2) ปัจจัยด้านเนื้อหาบทเรียน จำนวน 5 ข้อ 3) ปัจจัยด้านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 สมรรถนะหลัก 5 ด้าน สร้างขึ้นโดยประยุกต์ใช้แบบวัดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2553) และแบบวัดของ เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ (2563) ประกอบด้วยคำถาม 25 ข้อ จำแนกเป็นรายปัจจัย ดังนี้ 1) การจัดการตนเอง จำนวน 5 ข้อ 2) การสื่อสาร จำนวน 5 ข้อ 3) การรวมพลังทำงานเป็นทีม จำนวน 5 ข้อ 4) การคิดขั้นสูง จำนวน 5 ข้อ 5) การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จำนวน 5 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่มี 5 ระดับ (Rating Scale) มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
3	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
1	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าความตรงเชิงโครงสร้างและความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC ได้ค่า 0.67 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ และนำไปให้นักเรียนที่เป็นประชากรแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถาม จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น 0.90 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์

3. การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลัก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน

2. ศึกษาแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ในลักษณะงานวิจัยเชิงปริมาณที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. นำข้อมูลจากการศึกษามาประมวลผล กำหนดเป็นโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลัก นักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน สถานศึกษา และระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ แล้วนำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือนิยาม (Item Objective Congruence Index: IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องต้องไม่ต่ำกว่า 0.67 จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามใช้เกณฑ์ ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

คะแนน +1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
คะแนน -1	หมายถึง	แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม พบว่า ข้อคำถามในแต่ละข้อของแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงตามเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) โดยนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 จึงจะสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) พบว่าแบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่น 0.917 แสดงว่าสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ มาจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลทั่วไปของนักเรียน โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ระดับสภาพจริงของความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน และระดับประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนฯ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการแปลผลค่าเฉลี่ยนั้นใช้การคำนวณหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

ระดับคะแนน	สภาพจริงของปัจจัยการจัดการเรียนการสอน
4.21 - 5.00	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากที่สุด
3.41 - 4.20	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
2.61 - 3.40	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

1.81 - 2.60	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
1.00 - 1.80	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำที่สุด

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (คน) (n=97)	ร้อยละ
เพศ			
	ชาย	52	53.6
	หญิง	45	46.4
ระดับชั้นปีการศึกษา			
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	32	33.0
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	32	33.0
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	33	34.0
เกรดเฉลี่ย			
	ต่ำกว่า 2.00	0	0
	2.01 - 2.50	9	9.3
	2.51 - 3.00	20	20.6
	3.01 - 3.50	30	30.9
	3.51 ขึ้นไป	38	39.2
	รวม	**97**	**97**

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศชาย ร้อยละ 53.6 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 46.4 เรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 34.0 ส่วนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 33.0 โดยเท่ากัน นักเรียนส่วนใหญ่มีเกรดเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมาได้แก่ เกรดเฉลี่ย 3.01 – 3.50 คิดเป็นร้อยละ 30.9 ส่วนใหญ่มีระดับเกรดเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป และรองลงมาคือระดับเกรดเฉลี่ย3.01 - 3.50 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลัก ด้านผู้เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

		สมรรถนะหลัก (Y)				
		Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
ปัจจัยด้านผู้เรียน (X1)	**r**	0.109	-0.208	0.195	-0.413	-0.462
	Sig	0.502	0.092	0.021	0.359	0.198
	ทิศทางความสัมพันธ์	ทางบวก	ทางลบ	ทางบวก	ทางลบ	ทางลบ
	ระดับความสัมพันธ์	ต่ำมาก	ไม่สัมพันธ์	ต่ำมาก	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์

*มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนปัจจัยด้านผู้เรียนกับก่อนสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการจัดการตนเอง (Y_1) ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม (Y_3) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก ในส่วนด้านการสื่อสาร (Y_2) ด้านการคิดขั้นสูง (Y_4) และด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Y_5) มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลัก ด้านสถานที่ศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

		สมรรถนะหลัก (Y)				
		Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา (X2)	**r**	0.608	0.380	0.675	0.848	0.579
	Sig	0.619	0.242	0.212	0.919	0.717
	ทิศทางความสัมพันธ์	ทางบวก	ทางบวก	ทางบวก	ทางบวก	ทางบวก
	ระดับความสัมพันธ์	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง

*มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนปัจจัยด้านสถานที่ศึกษากับสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการคิดขั้นสูง (Y_4) โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง ส่วนด้านการจัดการตนเอง (Y_1) ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม (Y_3) และด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Y_5) โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และด้านการสื่อสาร (Y_2) โดยมีค่าความสันพันธ์ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนด้านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

		สมรรถนะหลัก (Y)				
		Y1	Y2	Y3	Y4	Y5
ปัจจัยด้านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศ (X3)	**r**	-0.727	-0.032	0.351	0.519	0.358
	Sig	0.818	0.285	0.053	0.783	0.483
	ทิศทางความสัมพันธ์	ทางลบ	ทางลบ	ทางบวก	ทางบวก	ทางบวก
	ระดับความสัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

*มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนปัจจัยด้านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศกับสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการจัดการตนเอง (Y_1) ด้านการสื่อสาร(Y_2) มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่มีค่าความสัมพันธ์ ในส่วนด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม (Y_3) ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Y_5) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ และด้านการคิดขั้นสูง (Y_4) ความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

		สมรรถนะหลัก (Y)
		Y
ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน (X)	**r**	0.140
	Sig	0.233
	ทิศทางความสัมพันธ์	ทางบวก
	ระดับความสัมพันธ์	ต่ำ

*มีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

สรุปและอภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนปัจจัยด้านผู้เรียนกับก่อนสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการจัดการตนเอง (Y_1) ด้านการ

รวมพลังทำงานเป็นทีม (Y_3) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก ในส่วนด้านการสื่อสาร (Y_2) ด้านการคิดขั้นสูง (Y_4) และด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Y_5) มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความสุขในวิชาที่ได้เรียนและคิดว่าสิ่งที่เรียนนั้นมีประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิณ ศิริสัมพันธ์ (2550) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ด้านทัศนคติ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนาวลัย ตันติเอกรัตน์ (2559) พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทัศนคติอยู่ในมาก นักศึกษาตั้งเป้าหมายในการเรียนไว้อย่างชัดเจนและมีความพยายามในการค้นคว้า ข้อมูลในการเรียนอยู่เสมอ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนปัจจัยด้านสถานที่ศึกษากับสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการคิดขั้นสูง (Y_4) โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับสูง ส่วนด้านการจัดการตนเอง (Y_1) ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม (Y_3) และด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Y_5) โดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และด้านการสื่อสาร (Y_2) โดยมีค่าความสันพันธ์ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์และคณะ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการ เรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น พบว่า ระดับความพึงพอใจ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ทุกปัจจัยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผู้สอน ตามลำดับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านผลการเรียนที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านสถานที่ศึกษา และปัจจัยด้านเทคโนโลยีแตกต่างกัน ปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั้นปีที่ศึกษาที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในปัจจัยด้านผู้เรียน และปัจจัยด้านผู้สอน แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนปัจจัยด้านระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีสารสนเทศกับสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการจัดการตนเอง (Y_1) ด้านการสื่อสาร(Y_2) มีความสัมพันธ์กันในเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่มีค่าความสัมพันธ์ในส่วนด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม (Y_3) ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Y_5) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ และด้านการคิดขั้นสูง (Y_4) ความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะวรรณ ปานโต (2563) การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลักของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ในระดับต่ำ สอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องการปรับตัวของ Roy & Andrews,

(1999 อ้างถึงใน เก็จกนก เอื้อวงศ์และคณะ, 2564) กล่าวว่า เมื่อเกิดสิ่งเร้าก็จะเกิดขบวนการเผชิญปัญหาและนำมาซึ่งการปรับตัว ซึ่งการปรับตัวมีทั้งสิ่งที่ปรับตัวได้และสิ่งที่ปรับตัวไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ขึ้นกับความรุนแรงของสิ่งเร้าและความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ Joint Research Center Report (Di Pietro & Others, 2020 อ้างถึงใน เก็จกนก เอื้อวงศ์และคณะ, 2564) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ต่อการศึกษาของประเทศในยุโรป ได้ข้อสรุปว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ทำให้การเรียนรู้เกิดความสูญเสีย (Learning Loss) ซึ่งมีเหตุปัจจัยมาจากการมีเวลาในการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ความเครียดในการเรียนรู้ วิถีของปฏิสัมพันธ์ในการเรียนที่เปลี่ยนไป และการขาดแรงจูงใจในการเรียน และ 2) สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการเรียนรู้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการความไม่พร้อมของผู้ปกครองซึ่งได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ของผู้ปกครอง การไม่มีเวลา และบ้านขาดแคลนอุปกรณ์ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยความสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนกับสมรรถนะหลัก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ควรเพิ่มการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ภายนอก

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูและนักเรียนในอนาคต

3. ออกแบบการเรียนการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งวางแผนการรับมือกับสภาวะหยุดชะงักทางการศึกษา

4. เพิ่มเติมประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนโดยมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนลองผิดลองถูก รวมทั้งพยายามสร้างแรงจูงใจ และการปลูกฝังนิสัยให้แก่นักเรียนต้องมั่นศึกษา ค้นคว้า

5. หาสิ่งแปลกใหม่ในโลกวิชาการให้ทัน หมั่นฝึกฝน ปรับปรุงตนเอง เพื่อจะทำให้มีสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การจัดการตนเอง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การคิดขั้นสูง และการเป็นผู้เมืองที่เข้มแข็งนั้นเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน เช่น บริบททางสังคม วัฒนธรรม ทัศนคติ การเปิดรับข่าวสาร เป็นต้น

2. ควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรนันท์ เอี่ยมภูเขียว. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในจังหวัดสุโขทัย (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กฤตย์ษุพัช สารนอก, ศศิธร อิ่มวุฒิ, กัญญารัตน์ คำวิชัย และกนกรัตน์ จิรสัจจานุกุล. (2564). การจัดการนวัตกรรมการเรียนรู้บนโลกออนไลน์ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง คุณภาพของการบริหารจัดการและนวัตกรรม ครั้งที่ 7 (น. 1-13). อุบลราชธานี:มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สามลดา.

เก็จกนก เอื้อวงศ์, ชูชาติ พ่วงสมจิตร์, นงเยาว์ อุทุมพร, กุลชลี และฐิติกรณ์ ยาวิไชย จานึกศิลป์.(2564) รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

จุฑารัตน์ คชรัตน์, เก็ตถวา บุญปราการ, เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์, สายสุดา สุขแสง, กฤษฎา มงคลศรี, ปิยดา จิงวังสะ และ รัชนี ทองเงิน. (2563). โครงการกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสมรรถนะเป็นฐาน: กรณีศึกษาสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนเข้มแข็งในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

ทัศนาวลัย ตันติเอกรัตน์. (2559). พฤติกรรมการเข้าเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคิดและการตัดสินใจของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์ตรัง. ใน รายงานการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7. (น. 1038). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นพวรรณ ศรีวงค์พานิช, และ อิสราภา ชื่นสุวรรณ. (2564). การเรียนออนไลน์กับเด็ก. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2564, จาก www.princsuvarnabhumi.com/ online-learning-with-children/

ปิยะวรรณ ปานโต. (2563). การจัดการเรียนการสอนของไทยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID–19). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

พชร ลิ่มรัตนมงคง. (2555). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย. มหาวิทยาลัยรังสิต.

รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์, อาจารีย์ ประจวบเหมาะ, ใกล้รุ่ง กระแสร์สินธุ์, วทัญญู รัศมิทัต และ สุรสิทธิ์ อุดมธนวงค์.(2564). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของ คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(8), 237-252.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. (2564). ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงาน สพม.นครศรีฯ เขต 1. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565, จาก http://www.sea12.go.th

อรพิณ ศิริสัมพันธ์ (2550). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (รายงานการวิจัย). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Krejcic & Morgan, 1970, p. 608 “Determining Sample Size for Research Activities”. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607 – 610.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Improving Mathematical Learning Achievement in Factoring Second-Degree Polynomials Utilizing the CIPPA Model with Mathayomsuksa 2 Students

นูรีซัง หะเด็ง[1] และปฏิพัทธ์ ชุมเกศ[2*]

Patipat Chumket[1] and Nureesang Hadeng[2*]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต, สาขาคณิตศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[1] Undergraduate student, Department of Mathematic, Faculty of Education, Yala Rajabhat University.

[2] อาจารย์, หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต, สาขาคณิตศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

[2] Teacher, Department of Mathematic, Faculty of Education, Yala Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Nureesang.611@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” จังหวัดยะลา จำนวน 39 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

ผลวิจัย พบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$=4.58 และ S.D. = 0.51)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) , ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were: (1) to compare the learning achievement in mathematics on the factorization of second-degree polynomials before and after classes

using the CIPPA MODEL of Mathayomsuksa 2 students, and (2) to study the satisfaction of Mathayomsuksa 2 students with the CIPPA MODEL on factoring second-degree polynomials. The sample used in this research consisted of 39 Mathayomsuksa 2 students from Room 2, who were studying in the 2nd semester of the academic year 2022 at Betong "Wiraratprasarn" School in Yala Province. The sample was obtained through cluster random sampling using classrooms as random units.

The research found that:

1) Mathayomsuksa 2 students achieved significantly higher mathematics achievement after the class than before, with statistical significance at the .05 level.

2) Mathayomsuksa 2 students were satisfied with the CIPPA MODEL for the factorization of second-degree polynomials, and overall there was a very good level of satisfaction ($\bar{x}$ = 4.13 and SD = 0.62).

Keyword: CIPPA model learning management (CIPPA MODEL), Mathematics learning achievement

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียม กับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้า อย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์สอนเมื่อปีที่การศึกษา 2564 การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของครูผู้สอนยังคงเป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการบรรยายตามเนื้อหาสาระที่กำหนดในหนังสือแบบเรียน โดยที่นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ในห้อง และนักเรียนในปัจจุบันขาดทักษะการทำงานเป็นทีม จึงไม่เกิดปฏิสัมพันธ์กัน ประกอบกับจากการสอบถามครูพี่เลี้ยง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” ในปีการศึกษาที่ผ่านมาจำนวนนักเรียนที่สอบผ่านมีจำนวนน้อย เนื่องจากการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสองมีรูปแบบการหาคำตอบที่หลากหลาย บางวิธีการจำเป็นต้องสุ่มตัวเลข ซึ่งการหาคำตอบไม่มีหลักการที่ตายตัว เสียเวลาในการสุ่มหาคำตอบ และยังต้องมีการตรวจคำตอบ ยิ่งไปกว่านั้นการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสองยังเป็นเนื้อหาสำคัญที่นักเรียนต้องนำไปประยุกต์ใช้ในระดับมัธยมปลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลทิช ต่อจรัส (2557) ที่กล่าวว่า นักเรียน

ขาดความรู้ในการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสองเนื่องจากต้องใช้เวลาการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลานาน และประกอบกับเนื้อหาเป็นลักษณะของนามธรรมมากกว่ารูปธรรม จึงทำให้ยากต่อการสร้างความเข้าใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ อุตรา และธัญญรัศม์ ชิดไธสง (2563) ที่กล่าวว่า เรื่อง พหุนาม ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นเนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรมค่อนข้างสูง และต้องมีพื้นฐานมาจากเรื่องสมบัติของเลขยกกำลัง ทั้งในเรื่องการบวก การลบ การคูณและการหารเลขยกกำลัง จึงเป็นปัญหาในเรื่องความเข้าใจของนักเรียนเป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ข้อเสอนแนะและประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ซึ่งเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์การทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ห้องเรียนมีสีสันไม่เกิดความเบื่อหน่าย การที่นักเรียนได้พูดคุยเป็นการลดความกดดันจากการเรียนแบบเดิมที่มีครูเป็นผู้บรรยาย และยังมีการกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งร่างกายและสติปัญญา สังคม อารมณ์ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้

จากข้อมูลที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” จังหวัดยะลา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้สูงขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยหวังว่าหากมีการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ไปใช้ในการสอนน่าจะใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์และทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ก่อนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน”
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิด ทฤษฎี

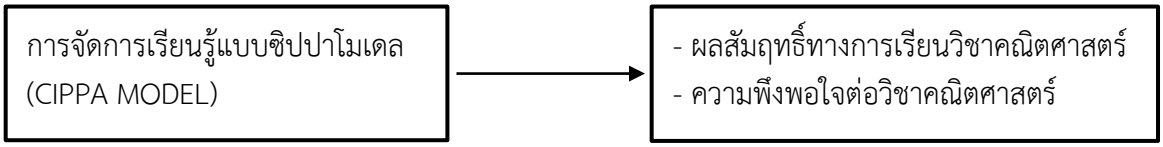
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

โมเดล (CIPPA MODEL) หรือรูปแบบการประสานห้าแนวคิด ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยรองศาสตราจารย์ (ทิศนา แขมมณี, 2560) อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยนำประสบการณ์ในการสอนที่สามารถใช้ได้ดีและให้ผลในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างดีมาประสานกันเกิดเป็นแบบแผนขึ้น แนวคิดดังกล่าวได้แก่

1. แนวคิดการสร้างความรู้
2. แนวคิดกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนความรู้

จากทั้ง 5 แนวคิดของโมเดลซิปปาสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในลักษณะที่นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง C = (Construction of Knowledge) ยังต้องพึ่งการปฏิสัมพันธ์ I = (Interaction) กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการ P = (Process Skills) ต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี หากนักเรียนอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมในการรับรู้ และเรียนรู้ มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัว ไม่เฉื่อยชา ซึ่งสิ่งที่สามารถช่วยให้นักเรียนอยู่ในสภาพดังกล่าวได้ คือ การให้มีการเคลื่อนไหวทางกาย P = (Physical Participation) อย่างเหมาะสม กิจกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้น จะมีความหมายลึกซึ้งและอยู่คงทนมากขึ้น หากนักเรียนมีโอกาสนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ A= (Application) ในสถานการณ์ที่หลากหลาย จนเกิดแบบแผน “CIPPA” ขึ้น ซึ่งครูสามารถนำแนวคิดทั้ง 5 ดังกล่าว ไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้มีคุณภาพได้

กรอบแนวคิด



วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ทั้งหมด 7 ห้อง จำนวน 240 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” อำเภอเบตง จังหวัดยะลา จำนวน 39 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ต้องการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความพึงพอใจต่อวิชาคณิตศาสตร์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 แผน ซึ่งแต่ละแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นทบทวนความรู้เดิม ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นปฏิบัติหรือแสดงผลงาน และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1.00 ค่าความยากง่าย (Difficulty Index) อยู่ระหว่าง 0.47 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Index) อยู่ระหว่าง 0.27 – 0.40 และค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) เท่ากับ 0.79

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ประกอบด้วย 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ (IOC) อยู่ระหว่า 0.67 - 1 และค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟ่าครอนบาคเท่ากับ 0.90

4. การทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ที่ผ่านกระบวนการหาคุณภาพแล้ว จำนวน 20 ข้อ มาทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ปฐมนิเทศให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบรายละเอียดของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)

4.3 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) จำนวน 3 แผน ให้กับนักเรียนกลุมตัวอย่าง

4.4 เมื่อทำการจัดการเรียนรู้ครบตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) แล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบ (Post-test) และให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA

MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบค่าทีที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent samples)

2. วิเคราะห์ความความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปรผลค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น.121)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)

ตารางที่ 1 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
ก่อนเรียน	39	6.26	2.94	17.08	.00*
หลังเรียน	39	14.67	4.45		

*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 6.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.94 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเท่ากับ 14.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.45 นอกจากนี้ผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL)

ตารางที่ 2 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ความพึงพอใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์	$\bar{x}$	S.D.	แปลความหมาย
ด้านที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้	4.58	0.52	มากที่สุด

ด้านที่ 2 ปฏิสัมพันธ์ต่อกัน	4.54	0.50	มากที่สุด
ด้านที่ 3 บรรยากาศในชั้นเรียน	4.62	0.59	มากที่สุด
รวม	4.58	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) โดยภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.58 และ S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านบรรยากาศในชั้นเรียน ($\bar{x}$=4.62 และ S.D. = 0.59) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง หลังการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” ผลการวิจัย พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเนื่องจากนำความรู้เดิมที่เคยเรียนในขั้นการทบทวนความรู้ เรื่อง ตัวประกอบร่วม ผลคูณ ผลบวก เลขยกกำลัง สมบัติการแจกแจง มาประกอบกับการศึกษาใบความรู้การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสอง ที่ออกแบบให้เข้ากับนักเรียนและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและยังมีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ แลกเปลี่ยนความรู้ที่ศึกษามา โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนสิ่งที่ไม่เข้าใจ และมีการแบ่งปันความรู้กับเพื่อน นอกจากนี้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงทำให้เกิดความสนใจ และเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน ทั้งนี้ยังใช้กระบวนการกลุ่มกระตุ้นเพื่อนให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ได้ศึกษามา โดยมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและให้คำแนะนำเมื่อพบปัญหา เช่น นักเรียนเกิดความเข้าใจไม่เหมือนกัน ไม่สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ และภายในกลุ่มมีปัญหากัน เป็นต้น ครูจึงแนะแนวทางในการแก้ปัญหา อีกทั้งนักเรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อลดความกดดันในการเรียน นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้ได้มือปฏิบัติ ทำให้ห้องเรียนมีชีวิตชีวา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ อาทิจวงศ์ และสิรินาถ จงกลกลาง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ การบวก ลบ หารเศษส่วน และความสามารถในการวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพลิน หนูเปีย (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) สูงกว่าก่อน ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร มามาตร และวิทิต มูลวงค์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนามดีกรีสองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยภาพรวมและทุกด้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านบรรยากาศในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) นักเรียนสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็นกับเพื่อน ๆ ในห้องได้ตลอดเวลา ซึ่งสามารถลดความกดดันจากการเรียนได้ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมให้เคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนสนุกสนาน นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขไม่เบื่อหน่ายและไม่เคร่งเครียดกับการเรียน แต่ความพึงพอใจด้านปฏิสัมพันธ์ต่อกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อยกว่าด้านอื่น ๆ อาจจะเป็นเพราะนักเรียนไม่สามารถจัดตั้งกลุ่มตามความสนิทสนมของนักเรียน ทำให้การช่วยเหลือกันและการมีส่วนร่วมภายในกลุ่มไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ พรพิทักษ์ หมู่หัวนา (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องเงิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) เรื่องเงินโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี คำสว่าง (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรูปแบซิปปาร่วมกับรูปแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มทดลองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ วิชาภูมิศาสตร์ด้วยรูปแบซิปปาร่วมกับรูปแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพิมล อินธิแสง และแสงเดือน คงนาวัง (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องเวลาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA Model) ร่วมกับแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาโมเดลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.81, S.D. = 0.39)

ข้อเสอนแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนควรกระตุ้นนักเรียนในระหว่างการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือกันในกลุ่มอยู่ตอลดเวลา

1.2 ผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นหน่วยซัพพอร์ตและให้การเสริมแรง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ไปใช้ในรายวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เช่น KWDL, TGT เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชลทิชา ต่อจรัส. (2557). ผลการใช้สื่อประสมประกอบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของหพุนามดีกรีสอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ทิศนา แขมมณี. (2560). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้อต้น.พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพ: สุวีริยาสาสน์.

พรพิทักษ์ หมู่หัวนา. (2561). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องเงิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ไพลิน หนูเปีย. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปาโมเดล (CIPPA MODEL) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (รายงานกาวิจัย). พิจิตร: กลุ่มวิจัยและส่งเสริมการวิจัยทางการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.

วราภรณ์ อาทิจวงศ์ และสิรินาถ จงกลกลาง. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ การบวก ลบ คณู หารเศษส่วน และความสามารถในการวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารราชพฤกษ์, 15(1), 96-103.

วัชรินทร์ อุตรา และธัญญรัศม์ ชิดไธสง. (2563). การสร้างคู่มือการประเมินความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบ การให้ข้อมูลย้อนกลับ ตามแนวคิดการประเมินเพื่อการเรียนรู้. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(11), 133-146.

ศศิพิมล อินธิแสง และแสงเดือน คงนาวัง. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง เวลาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล (CIPPA Model) ร่วมกับแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(1), 418-489.

ศิวพร มามาตร และวิทิต มูลวงค์. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่5 โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 11(3), 52-59.

สุมาลี คำสว่าง. (2561). การจัดการเรียนรูปแบซิปปาร่วมกับรูปแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหาร

The results of using the skill exercise on addition, subtraction, multiplication, division, fractions and mixed numbers of students in grade 5 at Ban Han School

สายสุดา สุขแสง[1*] และ อัสมาอ์ โส๊ะเบ็ญอาหลี[2]

[1*] Saisuda Suksang and Assama Sohbenalee[2]

[1] อาจารย์, สาขาวิชาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Academic, Department of Elementary Educational, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[2] นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาการประถมศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Undergraduate Student, Department of Elementary Educational, Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail: Saisuda@hu.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหาร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80โรงเรียนบ้านหาร 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะเรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหาร กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2565 รวมจำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1.) แบบฝึกทักษะ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 แบบฝึก 2) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะ เรื่องการแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วน และจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.35/80.24 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The objectives of this research were: 1. To develop a problem-solving exercise on addition, subtraction, multiplication, division, fractions and mixed numbers for 5th grade students at Banharn School to be effective according to the benchmark. 2. To compare pre- and post-study achievements using the subject skill exercises. The target group is 5th grade students, Ban Han School, Bang Klam District, Songkhla Province, who are studying in the academic year 2022, a total of 21 students. Grade 5: Solving the problem of addition, subtraction, multiplication, division, fractions and mixed numbers of 5th graders, 12 plans of 1 hour each, totaling 12 hours 3) 20 pre- and post-lesson tests, 4 multiple-choice options, statistics used in data analysis, including mean, standard deviation, performance of the exercise, and t-test.

The results showed that

1) the results of the exercise performance study on problem solving, addition, subtraction, multiplication, division, fractions and mixed numbers of 5th grade students were 81.35/80.24, which is higher than the benchmark of 80/80.

2) Academic achievement using the practice of combining, subtracting, multiplying, dividing, fractional and mixed numbers of 5th grade students after studying was statistically significantly higher than before school at a level of .05

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหา

ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์

จากความสำคัญของคณิตศาสตร์ดังกล่าว หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ปรับปรุง 2560 จึงได้จัดวิชาคณิตศาสตร์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยการเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและการร่วมมือ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ พร้อมที่จะประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา หรือสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน

จากเหตุผลและปัญหาข้างต้น ภาพใหญ่ของปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ของผู้เรียน คือ ผู้เรียนยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า วิธีการหนึ่งที่จะสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ให้แก่นักเรียนก็คือ การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้โจทย์ปัญหา คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประโยชน์ต่อการเรียนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ การได้ฝึกซ้ำ และได้ทบทวนในสิ่งที่ฝึกอยู่เสมอจะทำให้นักเรียนจดจำในเรื่องที่เรียน เกิดความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนยิ่งขึ้น จะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ และเป็นการวางรากฐานให้ผู้เรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหารตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนการแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ

สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลัง

เรียนดีกว่าก่อนเรียนตามนัยทางสถิติที่ .05

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1.หลักการการสอนคณิตศาสตร์

กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนการสอน ดังนั้นวิธีการสอนของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการสอนคณิตศาสตร์ ดังนี้

อัมพร ม้าคะนอง (2546) ได้สรุปไว้ว่า หลักการสอนคณิตศาสตร์ที่สำคัญมีดังนี้

1. สอนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ หรือได้ความรู้ทางคณิตศาสตร์จากการคิด และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับผู้อื่น ใช้ความคิด และคำถามที่นักเรียนสงสัยเป็นประเด็นในการอภิปรายเพื่อให้ได้แนวคิดที่หลากหลาย และนำไปสู่ข้อสรุป

2. สอนให้ผู้เรียนเห็นโครงสร้างทางคณิตศาสตร์ ความสัมพันธ์และความต่อเนื่องของเนื้อหาคณิตศาสตร์

3. สอนโดยคำนึงว่า จะให้นักเรียนเรียนอะไร (What) และเรียนอย่างไร (How) นั่นคือ ต้องคำนึงถึงเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียน

4. สอนโดยใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรม อธิบายนามธรรมหรือการทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมมาก ๆ เป็นนามธรรมที่ง่ายขึ้นหรือพอที่จะจินตนาการได้มากขึ้น

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

6. สอนโดยใช้การฝึกหัดให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทั้งการฝึกรายบุคคลถ ฝึกเป็นกลุ่ม การฝึกทักษะบ่อยทางคณิตศาสตร์ และการฝึกทักษะรวมเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น

7. สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหา สามารถให้เหตุผลเชื่อมโยงสื่อสารและคิดอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนเกิดความอยากรู้อยากเห็น และนำไปคิดต่อ

8. สอนให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคณิตศาสตร์ในห้องเรียนกับคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

9. ผู้สอนควรศึกษาธรรมชาติ แถะศักยภาพของผู้เรียน เพื่อ>ได้จัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียน

10. สอนให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ รู้สึกว่าคณิตศาสตร์ไม่ยากและมีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม

11. สังเกตและประเมินการเรียนรู้ และดวามเข้าใจของผู้เรียนในห้อง โดยใช้คำถามสั้น ๆ หรือการพูดคุยปกติ

จากหลักการสอนดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักการสอนดนิดศาสตร์นั้น ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงประสบการณ์และความพร้อมของนักเรียน เวลาที่ใช้สอน ความรู้พื้นฐาน และศักยภาทของผู้เรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมเอง โดยครูเป็นผู้คอยเสนอแนะโดยจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน และเน้นการฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนอย่างมีเหตุผล โดยสอนจากสิ่งที่เป็น รูปธรรมให้ไปสู่นามธรรม ให้ผู้เรียนรู้คุณค่าของการเรียนคณิตศาสตร์ และรู้สึกสนุกสนานกับกาเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักการสอนคณิตศาสตร์ของยุพิน พิพิธกุล มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในครั้งนี้เทคนิคการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คนิดศาสตร์ ครูควรนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ระดับชั้นและบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนและเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์

2.ทฤษฎีการเรียนรู้คณิตศาสตร์

การพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีการศึกษาทฤษฎีหลักการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner)

ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ โดยกล่าวถึงการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ โดยกล่าวถึงการเรียนการสอนที่ดีกว่าต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ โครงสร้าง ของเนื้อหาสาระ ความพร้อมที่จะเรียนรู้ การหยั่งรู้ โดยการคาดคะเนจากประสบการณ์อย่างมีหลักเกณฑ์และแรงจูงใจ ที่จะเรียนเนื้อหาใด 1 บรูเนอร์ให้ความสำคัญกับสมดุลระหว่างผลลัพธ์กับกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังให้แนวคิดว่า มนุษย์สามารถเรียนหรือคิดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ได้ 3 ระดับ (อัมพร ม้าคะนอง, 2546) ดังนี้

1. ระดับที่มีประสบการณ์ตรงและสัมผัสได้ (Enactive stage) เช่น ผู้เรียนรวมของ 4 ชิ้น กับของชิ้น เพื่อเป็นของ 9 ชิ้น ซึ่งเป็นการสัมผัสกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete objects ormanipulatives)

2. ระดับของการใช้ภาพเป็นสื่อในการมองเห็น (Iconic stage) เช่น การใช้ภาพใคอะแกรม ฟิล์มที่เป็นสื่อทางสายตา (Visual medium) ตัวอย่างการเรียนรู้ระดับนี้ เช่น ผู้เรียน ดูภาพรถ 4 ดัน ในภาพแรก ดูภาพรถ ร ดัน ในภาพที่สอง และดูภาพรถรวม 9 คัน ในภาพที่สามซึ่งเป็นการรวมภาพของรถในภาพที่หนึ่งและภาพที่สอง รถ 9 ดัน ในที่นี้เกิดจากการที่ผู้สอนวางแผนให้ผู้เรียนเรียนรู้ มีใช่เกิดจากตัวผู้เรียนเอง

3. ระดับการสร้างความสัมพันธ์และใช้สัญลักษณ์ (Symbolic stage) ซึ่งเป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถเขียนสัญลักษณ์เทนสิ่งที่เห็นในระดับที่สอง หรือสิ่งที่สัมผัสในระดับที่นึ่งได้ เช่น 5 + 4=9 เป็นสัญลักษณ์ในภาพที่ 2 แนวคิดของบรูเนอร์ที่นับว่ามีประโยชน์มากต่อการศึกษาคณิตศาสตร์คือ แนวคิดที่

กล่าวว่า มนุษย์สามารถคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์เฉพาะใด ๆ ได้ใน 3 ระดับ คือ Enactive, Iconicและ Symbonic ซึ่งแนวคิดนี้ถูกแปลความหมายและนำไปใช้อย่างกว้างขวางในการเรียนการตอนคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ระดับ Enacive กิจกรรมคณิตศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับการให้เดีกรับประสบการณ์ตรงจากการสัมผัสกับสื่อและวัตถุจริงในระดับของ Iconic ครูอาจใช้สื่อที่เป็นตัวแทนของวัตถุจริง เช่น ฟิล์ม รูปภาพ แผนภาพ ที่นักเรียนสามารถมองเห็นด้วยดา สำหรับในระดับของ Symbonic เป็นระดับที่ผู้เรียนจะสามารถใช้สัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมแทนสิ่งที่เป็นวัตถุจริง จะเห็นว่าแนวคิดของการเรียน 3 ระดับนั้นเหมาะสมกับการนำไปใช้ในการสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม แต่ต้องการให้เด็กเข้าใจความหมายและที่มาของสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ตัวอย่างของการสอนในทางคณิตศาสตร์ เช่น ต้องการให้นักเรียนทราบว่า 6 + 3 = 2 ในขั้นแรก อางใช้ทอฟฟี่ 6 เม็ด จัดเป็น 3 กอง กองละ 2 เม็ดซึ่งเป็นขั้น Enacive จากนั้น ให้นักเรียนเขียนหรือวาดเป็นภาพของทอุฟฟี่ 3 กอง กองละ 2 เม็ด ซึ่งเป็นขั้น Iconic และในขั้นสุดท้ายคือ Symbonic นักเรียนควรต้องเขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ว่า6 + 3 - 2 ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจสัญลักษณ์ว่าหมายถึง การแบ่งของ 6 ชิ้น ออกเป็น 3 ส่วนเท่า ๆ กัน จะได้ส่วนละ 2 ชิ้น อย่างไรก็ตาม บรูเนอร์เห็นว่า ความพร้อมที่จะเรียนขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา หู ซึ่งสอดคล้องกับงานของเพียร์เจค์ที่กล่าวว่า "สิ่งสำคัญที่สุดของการสอนมโนทัศน์พื้นฐาน คือ การช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาจากการคิดเชิงรูปธรรมสู่การคิดที่ต้องใช้ความเข้าใจเชิงมโนทัศน์มากขึ้น" บรูเนอร์จึงเสนอแนะว่า ความพร้อมขึ้นอยู่กับการผสมผสานของวิธีการเรียนรู้ทั้ง 3 ขั้นมากกว่าการรอดอยให้เด็กพัฒนาความสามารถที่จะเรียนได้เอง (อัมพรม้าคะนอง, 2547)

3.หลักการจัดการศึกษาและการสอน

ทิศนา แขมมณี (2554) กล่าวถึง การนำทฤษฎีการสอนของธอร์นไดค์มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ มีดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนแบบลองผิดลองถูกบ้าง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิธีการแก้ปัญหา จดจำการเรียนรู้ได้ดี และเกิดความภาคภูมิใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

2. การสำรวจความพร้อมหรือการสร้างความพร้อมของผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำก่อนการสอนบทเรียน

3. หากต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในเรื่องใดจะต้องช่วยให้เขาเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง แล้วให้ฝึกฝน โดยกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ แต่ควรระวังอย่าให้ถึงกับซ้ำซาก

4. เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แล้วควรให้ผู้เรียนฝึกนำการเรียนรู้นั้นไปใช้บ่อย ๆจากที่ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผู้วิจัย ได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการ สอนคณิตศาสตร์ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ (Bruner) และทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน คณิตศาสตร์ คือ ผู้สอนใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อช่วยอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยเริ่มจากการใช้ของจริง แผนภาพ รูปภาพ จนถึงขั้นใช้สัญลักษณ์ ใช้สื่อการ

เรียนใหม่ ๆ ที่ช่วยในการเรียนของนักเรียนและช่วยในการสอนของครู โดยครูเป็นผู้ดอยให้คำแนะนำเท่านั้น และการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำบ่อยๆการเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เน้นให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง ได้คิด พูด อภิปราย แลกเปลี่ยนนความคิดเห็น และประเมินความคิดของตนเองและของผู้อื่น

4.การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

4.1 ความหมายของปัญหาและการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน (2525) กล่าวว่า “ ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย”

ปรีชา เนาว์เย็นผล (2537) ได้ให้ความหมายของปัญหาทางคณิตศาสตร์สรุปได้ดังนี้

1. เป็นสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์ที่ต้องการคำตอบซึ่งอาจอยู่ในรูปปริมาณ หรือจำนวนหรือคำอธิบายให้เหตุผล

2. เป็นสถานการณ์ที่ผู้แก้ปัญหาไม่คุ้นเคยมาก่อน ไม่สามารถหาคำตอบได้ในทันทีทันใด ต้องใช้ทักษะความรู้ และอุปกรณ์หลายๆอย่างประมวลเข้าด้วยกันจึงหาคำตอบได้

3. สถานการณ์ใดจะเป็นปัญหาหรือไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลผู้แก้ปัญหาและเวลา สถานการณ์หนึ่งอาจเป็นปัญหาสำหรับบุคคลหนึ่ง แต่อาจไม่ใช่ปัญหาสำหรับบุคคลอีกคนก็ได้ และสถานการณ์ที่เคยเป็นปัญหาสำหรับบุคคลหนึ่งในอดีต อาจไม่เป็นปัญหาสำหรับบุคคลนั้นในปัจจุบัน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์) การแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ หมายถึง ช่วยแก้ปัญหาให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผนตัดสินใจหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์จัดเป็น 3 สาระ ได้แก่ จำนวนและพีชคณิต การวัดและเรขาคณิต และสถิติและความน่าจะเป็น

จำนวนและพีชคณิต เรียนรู้เกี่ยวกับ ระบบจำนวนจริง สมบัติเกี่ยวกับจำนวนจริง อัตราส่วนร้อยละ การประมาณค่า การแก้ปัญหาเกี่ยวกับจำนวน การใช้จำนวนในชีวิตจริง แบบรูป ความสัมพันธ์ฟังก์ชัน

เซต ตรรกศาสตร์ นิพจน์ เอกนาม พหุนาม สมการ ระบบสมการ อสมการ กราฟ ดอกเบี้ยและมูลค่าของเงินลำดับและอนุกรม และการนำความรู้เกี่ยวกับจำนวนและพีชคณิตไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

การวัดและเรขาคณิต เรียนรู้เกี่ยวกับ ความยาว ระยะทาง น้ำหนัก พื้นที่ ปริมาตรและความจุเงินและเวลา หน่วยวัดระบบต่าง ๆ การคาดคะเนเกี่ยวกับการวัด อัตราส่วนตรีโกณมิติ รูปเรขาคณิตและสมบัติของรูปเรขาคณิต การนึกภาพ แบบจำลองทางเรขาคณิต ทฤษฎีบททางเรขาคณิตการแปลงทางเรขาคณิตในเรื่องการเลื่อนขนาน การสะท้อน การหมุน และการนำความรู้เกี่ยวกับการวัดและเรขาคณิตไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

สถิติและความน่าจะเป็น เรียนรู้เกี่ยวกับ การตั้งคำถามทางสถิติ การเก็บรวบรวมข้อมูลการคำนวณค่าสถิติ การนำเสนอและแปลผลสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ หลักการนับเบื้องต้น ความน่าจะเป็น การใช้ความรู้เกี่ยวกับสถิติและความน่าจะเป็นในการอธิบายเหตุการณ์ต่างๆและช่วยในการตัดสินใจ

ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในที่นี้ เน้นที่ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นและต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ความสามารถต่อไปนี้

1. การแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจปัญหา คิดวิเคราะห์ วางแผนแก้ปัญหาและเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง

2. การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการใช้รูปภาษาและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ในการสื่อสาร สื่อความหมาย สรุปผล และนำเสนอได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน

3. การเชื่อมโยง เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื้อหาต่าง ๆ หรือศาสตร์อื่น ๆ และนำไปใช้ในชีวิตจริง

4. การให้เหตุผล เป็นความสามารถในการให้เหตุผล รับฟังและให้เหตุผลสนับสนุน หรือโต้แย้งเพื่อนำไปสู่การสรุป โดยมีข้อเท็จจริงทางคณิตศาสตร์รองรั

5. การคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการขยายแนวคิดที่มีอยู่เดิม หรือสร้างแนวคิดใหม่เพื่อปรับปรุง พัฒนาองค์ความรู้

สรุปได้ว่า ปัญหาทางคณิตศาสตร์ คือ สถานการณ์หรือคำถามที่เกี่ยวข้องกับปริมาณ การพิสูจน์และปัญหาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเผชิญ และต้องการหาคำตอบ ซึ่งยังไม่รู้วิถีทางที่จะได้คำตอบของปัญหาในทันที ต้องใช้ความรู้และวิธีการต่างๆ ที่มีอยู่มาผสมผสานกันเป็นแนวทางใหม่ในการหาคำตอบของปัญหาให้สำเร็จลงได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ปัญหาคณิตศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ปัญหาที่พบในหนังสือเรียน ซึ่งอาจเป็นปัญหาให้ค้นหาคำตอบหรือปัญหาให้พิสูจน์ตามกฎ นิยาม ทฤษฎี และปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องอาศัยยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาเข้ามาช่วยแก้ปัญหา เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์ จึงจะทำให้ปัญหานั้นสำเร็จลุล่วงไปได้

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งเกิดจากนักเรียนได้รับประสบการณ์จากกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยครูต้องศึกษาแนวทางในการวัดและประเมินผลการสร้างเครื่องมือวัดให้มีคุณภาพนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

สมพร เชื้อพันธ์ (2557) สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หมายถึงความสามารถความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่างๆของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2563) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน

ปราณี กองจินดา (2558) กล่าว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถวัดได้โดยการแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน หรือการตัดสินผลการเรียน เพราะเป็นการวัดระดับความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลหลังจากที่ได้รับการฝึกฝน โดยอาศัยเครื่องมือประเภทแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นเครื่องมือที่นิยมมากที่สุด

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดของ Bloom (1982) ถือว่าสิ่งใดก็ตาม ที่มีปริมาณอยู่จริงสิ่งนั้นสามารถวัดได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว ซึ่งผลการวัดจะเป็นประโยชน์ในลักษณะทราบและประเมินระดับความรู้ ทักษะและเจตคติของนักเรียน และระดับความรู้ความสามารถตามแนวคิดของ Bloom มี 6 ระดับ ดังนี้

1. ความจำ คือ สามารถจำเรื่องต่าง ๆ ได้ เช่น คำจำกัดความสูตรต่าง ๆ วิธีการ เช่น นักเรียนสามารถบอกชื่อสารอาหาร 5 ชนิดได้ นักเรียนสามารถบอกชื่อธาตุที่เป็นองค์ประกอบของโปรตีนได้ครบถ้วน

2. ความเข้าใจ คือ สามารถแปลความ ขยายความ และสรุปใจความสำคัญได้

3. การนำไปใช้ คือ สามารถนำความรู้ ซึ่งเป็นหลักการ ทฤษฎี ฯลฯ ไปใช้ในสภาพการณ์ที่ต่างออกไปได้

4. การวิเคราะห์ คือ สามารถแยกแยะข้อมูลและปัญหาต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยเช่น วิเคราะห์องค์ประกอบ ความสัมพันธ์ หลักการดำเนินการ

5. การสังเคราะห์ คือ สามารถนำองค์ประกอบ หรือส่วนต่าง ๆ เข้ามารวมกันเป็นหมวดหมู่อย่างมีความหมาย

6. การประเมินค่า คือ สามารถพิจารณาและตัดสินจากข้อมูล คุณค่าของ หลักการโดยใช้มาตรการที่ผู้อื่นกำหนดไว้หรือตัวเองกำหนดขึ้น

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2560) ได้กล่าวถึงข้อตกลงเบื้องต้นที่ควรคำนึงถึงในการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ไว้ดังนี้

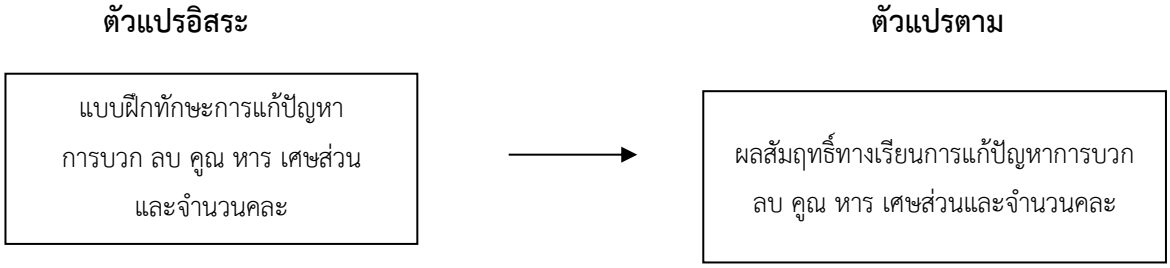
1. เนื้อหา หรือทักษะภายในขอบเขตที่ครอบคลุมในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์นั้น จะต้องสามารถจำกัดอยู่ในรูปของพฤติกรรม ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงในลักษณะที่จะสื่อสารไปยังบุคคลอื่นได้ ถ้าเป้าหมายทางการศึกษาไม่สามารถจำกัดอยู่ในรูปของพฤติกรรมแล้ว ย่อมไม่สามารถที่จะวัดได้ในลักษณะของผลสัมฤทธิ์ได้อย่างชัดเจน

2. ผลิตผลที่แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วัดนั้น จะต้องเป็นผลิตผลเฉพาะที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการเท่านั้น จะวัดผลผลิตผลอย่างอื่นไม่ได้

3. ผลสัมฤทธิ์หรือความรู้ต่าง ๆ ที่แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์วัดได้นั้น ถ้าจะนำไปเปรียบเทียบกันแล้ว ผู้เข้าสอบทุกคนจะต้องมีโอกาสได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ เท่าเทียมกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่า การที่จะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วน และจำนวนคละของผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์นั้นผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝน โดยอาศัยเครื่องมือประเภทแบบฝึกทักษะ แบบทดสอบ การวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ และผู้เรียนจะต้องนำการเรียนรู้นั้น ๆ ไปใช้บ่อย ๆ เพื่อให้เกิดทักษะอย่างเต็มศักยภาพ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหาร จังหวัดสงขลา จำนวน 1 ห้องเรียน ๆ ละ 20 คน รวมนักเรียนทั้งหมด 20 คน

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหาร จังหวัดสงขลา ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแบบจับฉลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 12 แผน

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการ คือ สร้างแผนจัดการเรียนรู้ มีทั้งหมด 12 แผน นำแผนที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ของ Likert มี 5 ระดับ ปรับปรุงแก้ไขตามความแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ 5 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ ปรับปรุงแก้ไขจัดฉบับสมบูรณ์

2) ผู้วิจัยดำเนินการ คือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) หาค่าความยาก (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกปีที่ 5 จากการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

3) การรวบรวมข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัย

หาค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) ของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มตัวอย่าง 20 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 80/80

2) หาประสิทธิภาพของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ ดังนี้

3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ t-test (paired Samples t-test)

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ประสิทธิภาพ
แบบทดสอบหลังเรียนท้ายแบบฝึกทักษะ	60	48.81	81.35
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	20	16.05	80.24

จากตารางที่ 1 ผลการทดลองหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าประสิทธิภาพของกระบวนการจากแบบทดสอบระหว่างเรียน E1 81.35 เท่ากับ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากแบบทดสอบหลังเรียน E2 เท่ากับ 80.24 ซึ่งได้ประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80

2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คะแนนทดสอบ	N	Mean	S.D.	t	df	Sig
ก่อนเรียน	20	8.10	6.19	9.07*	7.95	0.0000
หลังเรียน	20	16.05	3.87			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 20 คน พบว่า คะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 8.10และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.19 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.05 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.87 เมื่อทดสอบโดยใช้ค่า t (t-test) ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

1. แบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.35/80.24 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย ผลการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า แบบฝึกทักษะ เรื่องการแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ
เท่ากับ 81.35/80.24 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศักดิ์ชาย ขวัญสิน (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษา พบว่าชุดฝึกเสริมทักษะ การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง ทักษะการแก้โจทย์ปัญหา

คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 79.47/78.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดไว้ คือ 75/75 สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิระพันธุ์ ปากวิเศษ (2561) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก ทักษะ เรื่องการคูณ มีประสิทธิภาพ(E1/E2) เท่ากับ 82.08/81.82ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.10 หลังเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 16.05 การที่นักเรียนมีผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยการใช้แบบฝึกทักษะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น สังเกตได้จากคะแนนทดสอบ การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหา เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกคิดและฝึกทำแบบฝึกหัด จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภรพิชญา พุตซ้อน (2561) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะ คณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า 1) แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.65/80.78 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านควนเคี่ยม ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 24.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.73 โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 82.22

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ครูผู้สอนสามารถนำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติได้

2. นักเรียนสามารถนำแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วนและจำนวนคละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้ฝึกทักษะด้วยตนเองหลังจากเรียนกับผู้สอนเสร็จสิ้นแล้ว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2560)ตามหลกัสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช2551. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจากัด.

จิระพันธุ์ ปากวิเศษ (2561 : 2) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกทักษะ เรื่องการคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก ทักษะ เรื่องการคูณ มีประสิทธิภาพ(E1/E2) เท่ากับ82.08/81.82ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

ชานนท์ ปิติสวโรจน์. (2557). การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาการบวกและการลบโดยใช้กระบวนการแกโจทย์ปัญหาของโพลยาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, วารสารบัณฑิตวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 8(1): 57 - 69.

ปิ่นเพชร ไชยประเสริฐ. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องการบวก ลบเศษส่วนระดับชั้นประถมศึกษาปี ที่ 6 กลุ่มเครือข่ายโนนสว่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ปราณี กองจินดา (2558) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบซิปปา โดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะการคิดเลขในใจ กับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือครู . มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา/ พระนครศรีอยุธยา

ปราณี จิณฤทธิ. (2558). ผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ที"มีต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที" 6 โรงเรียนเคหะประชาสามัคคี จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ปรีญานุช บุศราคำ. (2560). แบบฝึกเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คุณ หารจำนวนนับกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. เอกสารประกอบการสอน. ชอนแก่น: โรงเรียนอนุบาลเขาสวนกวาง.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2557). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มิสท์.

พิมพ์ญาดา เจนเช่น. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิค KWD. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์.กรุงเทพฯ : 11 สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2548). การวัดผลและการสร้ างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรางคณา สำอางค์. (2560). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6โดยการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของโพลยา[สื่ออิเล็กทรอนิกส์].วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 11(1), 54

วีรนาท ศาลางาม. (2561). รายงานผลการใช้และพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเหล็กเบญจวิทยา. สุรินทร์.

ศักดิ์ชาย ขวัญสิน. (2557). การพัฒนาชุดฝึกเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่องทักษะการแก้โจทย์ ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านปงแม่ลอย. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมบูรณ์ ตันยะ. (2556). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สุภานันท์ ปั้นงาม. (2562). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือ ความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุภวัฒน์ นามเจริญ. (2552). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สมพร เชื้อพันธ์. (2557). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอน แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองกับการจดัการเรียนการสอนตามปกติ. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, กรุงเทพฯ.

เหรียญทอง เสาร์ทอง. (2557). ผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้เทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.

Polya, G. (1957). How to Solve it. New York: Doubleday & Company.

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการจัดเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกระแสสินธุ์วิทยา จังหวัดสงขลา

Creativity development in visual arts course by organizing learning by using infographics together with exercises of Secondary 1 Students at Krasae Sin Witthaya School, Songkhla Province

วีระยุทธ์ โพธิกุล[1*] และ เก็ตถวา บุญปราการ[2]

Veerayutt potigul[1*]and Kettawa Boonprakarn[2]

[1]นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Master of Education students Curriculum and Instruction, Faculty of, Education and Liberal Art, Hatyai University

[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Assist. Ph. Dr., Faculty of, Education and Liberal Arts, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail**: veerayutt.pot049@hu.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ ด้วยการจัดเรียนรู้ โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาทัศนศิลป์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้อินโฟก ราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ใช้วิธีวิจัยกึ่งทดลองแบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน โรงเรียนกระแสสินธุ์วิทยา โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ 2) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ทางการเรียน 3) แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที(t – test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาทัศนศิลป์ โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.80, S.D. = 0.45)

คำสำคัญ ความคิดสร้างสรรค์, ทัศนศิลป์, อินโฟกราฟิกส์, แบบฝึกทักษะ

Abstract

This article aims to 1) compare creative arts and arts courses by learning using infographics with skills before and after school 2) study the satisfaction of learning management visual arts by learning management using infographics with skills training. The method of conducting this quasi-experimental research was a one-group study. Each sample was 25 students at the specified grade level 1, Krasaesin Wittaya School. Classroom was

constructed as a simple random sampling unit. The tools used are 1) Learning Management Plan using infographic in conjunction with skills training 2) Creative Education Form 3) Measurement of the satisfaction of learning. Analyze data by finding a percentage, average, standard deviation, and t-testing dependent. The research shows that 1) creative arts creativity with learning management using infographics after studying is significantly before studying .05, and 2) stisfaction with management learn the arts and arts courses by using the infographic media together with the skill training, found that the overall level is at the highest level ($\overline{X}$ = 4.80, S.D. = 0.45).

Keywords: Creativity, Visual Arts, Infographics, Skill Exercises

บทนำ

ศิลปะ หมายถึงความงามที่เป็นคุณค่าทางสุนทรียะ ความงามจึงเป็นนามธรรมในสมัยต่อมามีผู้ให้ความหมายของศิลปะว่า ศิลปะเป็นผลงานการสร้างสรรค์ แต่เดิมคำว่าศิลปะ หมายถึง งานช่างฝีมือ เป็นงานที่มนุษย์ใช้สติปัญญาสร้างสรรค์ขึ้น ศิลปะยังเป็นรากฐานของความคิดในความรู้ความเข้าใจและการสื่อสารความคิดให้ตรงกัน ศิลปะเป็นคำที่มีความหมายทั้งกว้างและจำเพาะเจาะจง ศิลปะนั้นจะเป็นที่พึงพอใจได้ก็ต่อเมื่อประสาทสัมผัสของเรารู้สึกชื่นชมในเอกภาพ หรือความประสานกลมกลืน ในความสัมพันธ์อันมีระเบียบแบบแผน ต่อมามีความเข้าใจว่าการเลียนแบบความเหมือนตามธรรมชาตินั้นไม่มีความแน่นอน แนวโน้มการถ่ายทอดเปลี่ยนไปศิลปะเป็นผลงานที่เกิดจากการแสดงออกของ อารมณ์ สติปัญญา และทัศนคติ ทั้งลักษณะความชำนาญของมนุษย์ทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจการสร้างสรรค์งานศิลปะ ในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางเทคนิคในการสร้างสรรค์ และการแสดงออกของความคิด ศิลปะจึงมีความหมายถึงการทำให้วิจิตรพิสดารต่าง ๆ รวมทั้งการใช้วัสดุและเครื่องมือในการสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีในปัจจุบัน ศิลปะมีความลักษณะหลากหลายรูปแบบ และยังมีการประยุกต์ศิลปะหรือความงามไปใช้ประโยชน์ นอกจากนั้นศิลปะยังมีความหมายที่ลุ่มลึกเกี่ยวข้องกับความเป็นเลิศ ความดีงาม ความยอดเยี่ยมในวิถีชีวิตอีกด้วย อีกทั้งเราสามารถอธิบายคุณค่าของศิลปะได้หลากหลายแง่มุม ถ้าศิลปะไม่มีคุณค่าต่อมนุษยชาติ ไม่ได้เป็นส่วนสำคัญหนึ่งในวิถีชีวิตของมนุษย์ศิลปะคงไม่ผูกพันยืนยาวกับมนุษย์มาจากมนุษย์สมัยหินจนถึงทุกวันนี้ เราจึงเชื่อมั่นร่วมกันว่าศิลปะมีคุณค่ามีความหมายต่อชีวิตทั้งในฐานะผู้สร้างสรรค์และผู้ชื่นชมศิลปะ ศิลปะมีพลังฝังแฝงในชีวิตเป็นคุณค่าภายใน เป็นคุณค่าแก่ชีวิตและคุณค่าแก่การสร้างความเข้มแข็งในสังคมหลากหลายด้าน เราอาจพิจารณาพัฒนาการศิลปะทั้งกระแสสากลและศิลปะในสังคมไทยได้หลากหลายลักษณะ หลายคลื่นความคิดพิจารณาทั้งพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงจนถึงการคลี่คลายจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2558)

การสร้างสรรค์คือการทำให้เกิดบางสิ่งบางอย่างขึ้นมา ซึ่งบางสิ่งบางอย่างนั้นไม่เคยมีอยู่มาก่อนทั้งที่เป็นผลิตผล กระบวนการหรือความคิด ดังนั้นสิ่งที่จะเป็นงานสร้างสรรค์ได้จะต้องเป็นประดิษฐกรรมใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนในโลก หรือเป็นกระบวนการใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อกระทำการบางสิ่งบางอย่างให้ประสบผลสำเร็จ หรือเป็นการสร้างแนวคิดใหม่ที่จะนำไปสู่วิธีการใหม่ เพราะแนวคิดใหม่จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการที่จะนำไปสู่ผลผลิตหรือประดิษฐ์กรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นมาในโลก อาจกล่าวได้ว่าศิลปะเป็นผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ศิลปะเป็นผลจากความคิดสร้างสรรค์ และเป็น

ผลของวิธีการคิดที่เรียกว่า “ความคิดสร้างสรรค์” ในกลุ่มการเรียนรู้วิชาศิลปะ เป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีมุมมองที่สร้างสรรค์ เกิดจินตนาการ มีความรักทางศิลปะ สนใจสิ่งรอบตัว มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงออกถึงความเป็นตัวตน มีความเป็นเอกลักษณ์ พัฒนากระบวนการเรียนทางศิลปะ มีส่วนในการเพิ่มประสบการณ์ นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกทางการคิดจินตนาการอย่างเสรี จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ (Albert Einstein) “Imagination is more important than knowledge for knowledge is limited to all we now know and understand.” “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้ เนื่องจากความรู้นั้นจำกัดอยู่แค่ที่เรารู้และเข้าใจทั้งหมดเท่านั้น ในขณะที่จินตนาการรวมเอาโลกกับความรู้และความเข้าใจที่จะต้องรู้ทั้งหมดทั้งโลกไว้ด้วยกัน (ปริยากร ธนาภาวราโชติ, 2561)

โรงเรียนกระแสสินธุ์วิทยาเป็นสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชนบท การจัดการเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์ในโรงเรียนมีปัญหาเรื่องอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน จึงส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ความคิดสร้างสร้างสรรค์อันเป็นส่วนสำคัญที่จะสร้างนักเรียนมีจินตนาการกว้าง ลึก และมากขึ้น ด้วยการลงมือปฏิบัติจะก่อให้เกิดความมั่นใจ และหากนักเรียนไม่ได้รับพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความคิดต่อไป (ซ่อนกลิ่น กาหลง, 2559) ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสาเหตุดังกล่าวพอสรุปได้ว่า นักเรียนยังขาดความรู้ ความมั่นใจ และความเข้าใจของความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาทัศนศิลป์ ซึ่งจะมีผลนำไปสู่ทักษะปฏิบัติ ซึ่งด้วยเหตุผลนี้ทำให้ผู้วิจัยรู้ว่านักเรียนยังคงด้อยความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาทัศนศิลป์ ผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องหารูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เพื่อปรับยกระดับความคิดสร้างสรรค์ อินโฟกราฟิกส์เป็นสื่อที่สามารถสร้างพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ จึงไม่ควรปล่อยให้ความคิดการศึกษาของนักเรียนย่ำอยู่กับที่ แบบฝึกทักษะเป็นสื่อที่ใช้ฝึกทักษะต่าง ๆ ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะที่มีอยู่ในแบบฝึกทักษะนั้น ๆ จากการเรียนรู้ฝึกฝนและปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เพิ่มเติมจากเนื้อหาจนเกิดทักษะและสามารถปฏิบัติทักษะนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียนโดยการใช้แบบฝึกทักษะ

สื่ออินโฟกราฟิกส์จะส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจของความคิดและส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น หากนักเรียนได้รับการสนับสนุนในการให้ความรู้พื้นฐานในความคิดที่มีระบบระเบียบเป็นขั้นตอน มีการปฏิบัติงานตามแผน จนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนทัศน์ของการทำงาน มีการพัฒนาผลงานตามจินตนาการที่แปลกใหม่ โดยใช้สื่อเป็นตัวช่วยในการให้ความรู้ผ่านภาพในการอธิบาย บอกเล่าแผนการลำดับขั้นตอนในการคิด ตอบสนองต่อการสังเกต ง่ายต่อการเรียนรู้ สามารถเข้าใจได้รวดเร็วจนสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาผ่านกระบวนความคิด

จากปรากฏการณ์ข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว โดยคาดหวังว่าจะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการจัดเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาทัศนศิลป์ โดยใช้สื่ออินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

การจัดเรียนรู้รายวิชาทัศนศิลป์โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ ร่วมกับแบบฝึกทักษะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง (One Group Pretest – Posttest Design) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกระแสสินธุ์วิทยา จังหวัดสงขลา จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 50 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม ได้ห้อง ม. 1/1 จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการจัดเรียนรู้ โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกระแสสินธุ์วิทยา จังหวัดสงขลา จำนวน 5 แผน 10 ชั่วโมง นำแผนการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 0.50-1.00

2.2 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์

2.2.1 สร้างแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์โดยยึดหลักเกณฑ์การประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ ตามทฤษฎีแนวคิดของ Guilford (1967) ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 1 หลักเกณฑ์การประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ ตามทฤษฎีแนวคิดของ Guilford, J.P. (1967)

รายการประเมิน	คะแนน	ระดับความสามารถ	
ความคิดคล่องแคล่ว	4	คิดรูปแบบงานได้ตรงประเด็น 90% ขึ้นไปในเวลาที่กำหนด	
	3	คิดรูปแบบงานได้ตรงประเด็น 70% ขึ้นไปในเวลาที่กำหนด	
	2	คิดรูปแบบงานได้ตรงประเด็น 50% ขึ้นไปในเวลาที่กำหนด	
	1	คิดรูปแบบงานได้ตรงประเด็น ต่ำกว่า 50% ในเวลาที่กำหนด	
ความคิดคิดยืดหยุ่น	4	คิดรูปแบบงานที่จะทำได้อย่างหลากหลาย	

รายการประเมิน	คะแนน	ระดับความสามารถ	
	3 2 1	คิดรูปแบบงานที่จะทำได้อย่างหลากหลายเป็นส่วนใหญ่ คิดรูปแบบงานที่จะทำได้อย่างหลากหลายเป็นบางส่วน คิดรูปแบบงานที่จะทำได้ไม่หลากหลาย	
ความคิดริเริ่ม	4 3 2 1	คิดแปลกใหม่ต่างจากเดิม/ดัดแปลง/ประยุกต์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง คิดแปลกใหม่ต่างจากเดิม/ดัดแปลง/ประยุกต์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ คิดแปลกใหม่ต่างจากเดิม/ดัดแปลง/ประยุกต์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องเป็นบางส่วน คิดแปลกใหม่ต่างจากเดิม/ดัดแปลง/ประยุกต์และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนน้อย	
ความคิดละเอียดลออ	4 3 2 1	บอกรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบงานและเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง บอกรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบงานและเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ บอกรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบงานและเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเป็นบางส่วน บอกรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบงานและเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเป็นส่วนน้อย	

ที่มา: Guilford, J.P. (1967)

2.2.2 นำแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC และเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.50-1.00

2.3 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทัศนศิลป์ โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

2.3.1 สร้างแบบวัดความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ มีวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตร IOC และเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.50-1.00

2.3.2 นำแบบวัดความพึงพอใจที่ผ่านเกณฑ์ตามค่า IOC ไปให้นักเรียนห้อง ม. 1/2 จำนวน 25 คน ทำแบบวัดความพึงพอใจ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach, 1990) เกณฑ์ของค่าความเชื่อมั่นควรมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ปรากฏว่าแบบวัดความพึงพอใจได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำงานโดยใช้อินโฟกราฟิกส์ ครูสังเกตและบันทึกคะแนนตามแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เวลาในการทดสอบทั้งสิ้น 1 คาบ

2) สอนตามแผนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการจัดเรียนรู้ โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สอน 5 แผน 10 ชั่วโมง กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอนและทำกิจกรรม และขั้นสรุป

3) หลังจากสอนครบตามแผนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนทำงานโดยใช้อินโฟกราฟิกส์ ครูสังเกตและบันทึกคะแนนตามแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้เวลาในการทดสอบทั้งสิ้น 1 คาบ

4) ให้นักเรียนทำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาทัศนศิลป์โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานได้ค่าที (t-test dependent) นำเสนอเป็นตาราง

ผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการจัดเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยนำเสนอดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความคิดสร้างสรรค์	N	คะแนน			t	Sig. (2-tailed)
		คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.		
ก่อนการจัดการเรียนรู้	25	16	3.01	0.50	15.09***	.000
หลังการจัดการเรียนรู้	25	16	3.29	0.75		

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ ด้วยการจัดเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาทัศนศิลป์ โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยนำเสนอดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาทัศนศิลป์ โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S. D.	ระดับความพึงพอใจ
	ด้านเนื้อหา			
1	เนื้อหาความรู้ในรายวิชาตรงกับความต้องการของผู้เรียน	4.96	0.20	มากที่สุด
2	เนื้อหาความรู้ในรายวิชาที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต	4.40	0.63	มาก
3	เนื้อหาความรู้ในรายวิชาที่เรียนได้ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา	4.64	0.69	มากที่สุด
4	เนื้อหาความรู้ในรายวิชาทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางทัศนศิลป์	4.96	0.20	มากที่สุด
	รวม	**4.74**	**0.43**	**มากที่สุด**
	ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้			
5	วิธีการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.92	0.27	มากที่สุด
6	สื่อประการเรียนการสอนที่ทันสมัยช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้	4.88	0.32	มากที่สุด
7	วิธีการสอนสอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์ เนื้อหาและการวัดผลประเมินผล	4.84	0.37	มากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S. D.	ระดับความพึงพอใจ
8	วิธีการสอนทำให้ผู้เรียนมีร่วมในการแสดงความคิดเห็น	4.68	0.61	มากที่สุด
	รวม	**4.83**	**0.39**	**มากที่สุด**
	ด้านบรรยากาศ			
9	บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนาน ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.84	0.46	มากที่สุด
10	ครูกับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อกัน ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก หรือ กล้าที่จะขอคำปรึกษาและข้อสงสัย	4.88	0.43	มากที่สุด
11	ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือจะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียน	4.76	0.43	มากที่สุด
12	ความสะดวกสบายของห้องที่ใช้ทำกิจกรรม มีความคล่องแคล่วในการทำกิจกรรมในห้องเรียนที่กว้างเพียงพอ	4.60	0.75	มากที่สุด
	รวม	**4.77**	**0.52**	**มากที่สุด**
	ด้านบุคลิกภาพครูผู้สอน			
13	ผู้สอนมีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน	4.76	0.51	มากที่สุด
14	ผู้สอนอธิบายเนื้อหาชัดเจนเข้าง่าย	4.84	0.37	มากที่สุด
15	ผู้สอนพูดจาสุภาพ บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ	4.96	0.20	มากที่สุด
16	ผู้สอนมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา	4.80	0.49	มากที่สุด
	รวม	**4.84**	**0.39**	**มากที่สุด**
	ด้านการวัดและการประเมินผล			
17	ครูมีการแจ้งผลการเรียนและความก้าวหน้าให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะ	4.96	0.20	มากที่สุด
18	ครูมีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย	4.92	0.27	มากที่สุด
19	ครูแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าทุกครั้ง เมื่อมีการทดสอบ	4.64	0.56	มากที่สุด
20	ความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูชี้แจง	4.68	0.68	มากที่สุด
	รวม	**4.80**	**0.43**	**มากที่สุด**
	รวมเฉลี่ยทุกรายการ	**4.80**	**0.45**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.80, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายข้อแต่ละด้านพบว่าข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะอยู่ในระดับมากสูงสามอันดับแรก ได้แก่ เนื้อหาความรู้ในรายวิชาตรงกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้

ทางทัศนศิลป์ และผู้สอนพูดจาสุภาพ บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ ตลอดจนครูมีการแจ้งผลการเรียนและความก้าวหน้าให้ผู้เรียนทราบเป็นระยะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{x}$ = 4.96, S.D. = 0.20)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกระแสสินธุ์วิทยา จังหวัดสงขลา โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้สื่ออินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์รายวิชาทัศนศิลป์ ด้วยการจัดเรียนรู้โดยใช้อินโฟกราฟิกส์ ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการที่นักเรียนได้เรียนรู้กับสื่อการเรียนรู้อินโฟกราฟิกส์ และได้เรียนรู้ผ่านแบบฝึกทักษะ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อยที่มีความต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นที่จะใช้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจสอดคล้องกับ

2. ผลการประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ อยู่ในระดับมากอยู่ในระดับมากที่สุดประกอบด้วยด้านบุคลิกภาพครูผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านบุคลิกภาพครูผู้สอน และด้านการวัดผลประเมินผลตามลำดับ ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนมวรรณ ผลสาลี่ (2561) เรื่องการออมเพื่ออนาคต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.54/18.67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 3) และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่ออินโฟกราฟิกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และ 4) ผู้เรียนมีพฤติกรรมการออมหลังเรียนด้วยสื่ออินโฟกราฟิก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรภัทร เครือฟัก (2562) เรื่อง ดาราศาสตร์และอวกาศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจ่านกร้อง ด้านผู้เรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสุริยะมากขึ้นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจสื่อประกอบการเรียน คุณภาพสื่อประกอบการเรียนแบบอินโฟกราฟิกเรื่องดาราศาสตร์และอวกาศสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งด้านความเข้าใจ ด้านรูปแบบและด้านการใช้งาน โดยด้านความเข้าใจเป็นด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านรูปแบบและด้านการใช้งาน พบว่าโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย จากผลการวิจัยพบว่าอินโฟกราฟิกส์และแบบฝึกทักษะทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้และสามารถทำให้เกิดการรับรู้อย่างรวดเร็ว การจำ การเข้าใจ และสามารถความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้สอนควรมีการพัฒนาสื่อการสอนให้เป็นสื่อที่ทันสมัยให้แก่นักเรียนทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดเป็นความรู้ที่คงทนถาวร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การจัดการเรียนรู้ที่ใช้อินโฟกราฟิกส์ร่วมกับแบบฝึกทักษะเรื่องการออกแบบตราสัญลักษณ์ สามารถพัฒนาทักษะในการปฏิบัติด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ดังนั้นควรมีวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยสร้างอินโฟกราฟิกส์ที่หลากหลายที่สามารถส่งผลต่อกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จักรภัทร เครือฟัก. (2562). การวัดการรับรู้และความพึงพอใจสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจ่านกร้อง ที่มีต่อสื่อประกอบการเรียนรู้แบบอินโฟกราฟิก รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ดาราศาสตร์และอวกาศ (สารนิพนธ์การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ซ่อนกลิ่น กาหลง. (2559). การวิจัยและพัฒนาแบบฝึกทักษะการแก้ปัญหา ด้วยกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

พนมวรรณ ผลสาลี่. (2561). การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกตามทฤษฎีการถ่ายโยงความรู้ เรื่อง การออมเพื่ออนาคต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปริยากร ธนาภาวราโชติ. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ในงานทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพมหานคร.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2558). กรณีศึกษา: ศึกษาและสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์. วารสารราชบัณฑิตยสภา, 40(2), 111-120.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper & Row.

Guilford, J. P. (1967). Creativity: Yesterday, today and tomorrow. Journal of Creative Behavior, 1(1), 3–14.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน

Factors Affecting Learning Achievement in French Language Among Students in Schools under the Center for the Development of French Teaching and Learning in the upper South

พรเพชร รวมเงาะ[1*] และเก็ตถวา บุญปราการ [2]

Pornpetch Ruamngoh[1] and Kettawa Boonprakarn[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, สาขาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Graduate student, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education Foundation and Liberal Arts Hatyai University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2] Assistant Prof. Dr., Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** pornpetch.rua021@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน จำนวน 4 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี และมอร์แกน (Krejcic & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ขั้นตอนแรกใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้นักเรียนที่เรียนภาษาฝรั่งเศสในโรงเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสภาคใต้ตอนบนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ซึ่งได้ตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regressions analysis)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.58 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดอยู่ที่ 91 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุดอยู่ที่ 60 เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรอิสระ พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ด้านคุณภาพการสอนของครู และปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านเจตคติต่อการเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสรุปแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสควรส่งเสริมและให้

ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสให้มากขึ้น ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ทันสมัย และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสให้แก่นักเรียน และนักเรียนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียน มีการตั้งเป้าหมายในการเรียน และการประกอบอาชีพในอนาคต
คำสำคัญ: ปัจจัย, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ภาษาฝรั่งเศส

Abstract

This research intends to study the factors affecting learning achievement in French language among students in schools under the Center for the development of French teaching and learning in the upper South using quantitative research methods. The sample group consisted of grade 5 students studying French in 4 schools under Center for the development of French teaching and learning in the upper South The sample size was determined using the Krejcic & Morgan table (Krejcic & Morgan, 1970, p. 608). A sample of 136 people was obtained. The sampling was Multi-Stage Random Sampling, using the students as the random unit. The research tool was a questionnaire and the in-depth interview. The content validity (IOC) was examined and the data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation. and multiple regression analysis

The results showed that the sample group had academic achievement at a very good level with an average of 76.58 and a maximum academic achievement of 91 and the lowest academic achievement is 60. When considering each factor, the motivation (the student factor) is affecting in learning French at a significant level of .01, the teacher's teaching quality (educational management factors) and the attitude toward learning (the student factor) is affecting in learning French at a significant level of .05. For the guidelines to development of French teaching and learning are the organizations involved in the teaching and learning of French should promote and give more importance to the teaching and learning of the French language. The teachers must constantly develop themselves, modernize teaching and learning and create a positive attitude towards learning French. The students must realize the importance of education and have a commitment to study and set goals for study and careers in the future.
Keywords: Factor, Learning achievement, French language

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศหลายภาษา เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างกว้างขวางเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความรู้ ความคิด การค้าขาย การท่องเที่ยว การศึกษาและการทำงาน ซึ่งผู้ที่รู้ภาษาต่างประเทศมากกว่าหนึ่งภาษา จะได้เปรียบกว่าผู้ที่รู้เพียงแค่ภาษาเดียว ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศที่บรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของ

ประเทศไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาในบทบาทภาษาต่างประเทศที่สอง ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 220) ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศที่ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม และความต้องการของสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร เพื่อการแสวงหาความรู้ เพื่อการประกอบอาชีพและเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จากประสบการณ์ของผู้วิจัย พบว่าในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน มีนักเรียนบางกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ไปใช้ในการทดสอบเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน เพื่อจะได้นำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสต่อไป เนื่องจาก ในปัจจุบันภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญบนเวทีโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจ ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในตลาดสินค้าระดับสูงวงการ แฟชั่น และศาสตร์การทำอาหาร ทั้งยังเป็นผู้สนับสนุนหลักในเรื่องพลังงาน การบิน ยา และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวิชาการ ฝรั่งเศสเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางชั้นนำสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คุณภาพและเกียรติภูมิของปริญญาที่ได้รับจากระบบการศึกษาฝรั่งเศสเป็นเหตุผลเพียงบางส่วนที่ทำให้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่น่าเรียน และด้านวัฒนธรรมฝรั่งเศสเป็นผู้กำหนดมาตรฐานของความสง่างาม ความประณีต ปรัชญา และศาสตร์การใช้ชีวิต (สมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพ, 2562) หากนักเรียนมีความรู้ด้านภาษาฝรั่งเศสเป็นอย่างดี สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน Bloom (1976: 175) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า มีตัวแปรอยู่ 3 ประการที่เกี่ยวข้อง คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้และความคิด (Cognitive Entry Behaviors) หมายถึง ความรู้ความสามารถ ทักษะ ความถนัด และพื้นฐานของผู้เรียนที่มีมาก่อน
2. คุณลักษณะทางจิตใจ (Affective Entry Characteristics) หมายถึง แรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียน อยากรู้สิ่งใหม่ ได้แก่ ความสนใจในวิชาเรียน เจตคติต่อเนื้อหาวิชา ระบบการเรียนและสถาบัน การยอมรับความสามารถของตนเอง
3. คุณภาพทางการเรียนการสอน (Quality of Instruction) หมายถึง การเรียนการสอนหรือประสิทธิผลที่ผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียน ได้แก่ การได้รับคำแนะนำการปฏิบัติ และแรงเสริมของ

ผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน

ปัจจัยด้านผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึงบทบาทของนักเรียนไว้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย วางแผน ·และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
2. เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ
3. ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
4. มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
5. ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน

วิลาวัลย์ กองสะดี (2552) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียนประกอบด้วย 3 (F) และ 5 (F) 3 เอฟ (F) คือ ครอบครัว (Family) เพื่อน (Friend) และเงิน (Finance) ส่วน 5 H คือ หัวคิด (Head) จิตใจ (Heart) ใช้มือเป็น (Hand) เน้นสุขภาพ (Health) และซาบซึ้งสุข (Happiness) ทั้ง 8 ประการเป็นกงล้อที่จะต้องมีสมดุลกันหากส่วนใดมากเกินไป ก็จะทำให้กงล้อต้องวิ่งไปสู่ความสำเร็จได้ยากขึ้น จึงถือว่าเป็นปัจจัยใกล้ตัวผู้เรียนที่ส่งผลต่อการสำเร็จทางการเรียน

ปัจจัยด้านครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุดในการเป็นรากฐานที่มั่นคงให้แก่สังคม การมีครอบครัวที่ดีจึงเปรียบได้กับการมีภูมิต้านทานที่ดี ในเรื่องของการศึกษาพ่อแม่มีหน้าที่ต้องสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545 มาตรา 11 ระบุไว้ว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษา ภาคบังคับตามมาตรา 17 และตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

นิศากร สนามเขต (2550) ได้กล่าวถึงการคบเพื่อนและการเข้ากลุ่มเพื่อนเป็นการพัฒนาการทางสังคมตามธรรมชาติของบุคคล เพราะนอกจากจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจแล้วยังเกิดโอกาสให้แสดงความสามารถเฉพาะตัว มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้เพื่อนยอมรับ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น และช่วยให้มีมโนภาพแห่งตนที่ดีอีกด้วย

ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยด้านการจัดการศึกษาในความหมายของสภาพหรือสถานการณ์ต่าง ๆที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนในขณะที่มีการเรียนการสอนรวมไปถึงสิ่งต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ดังนี้

ด้านหลักสูตร

หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมือง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนในหลักสูตรนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกระบบ เนื่องจากข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตรจะเป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งทำให้เป็นแนวทางนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

คุณภาพการสอนของครู

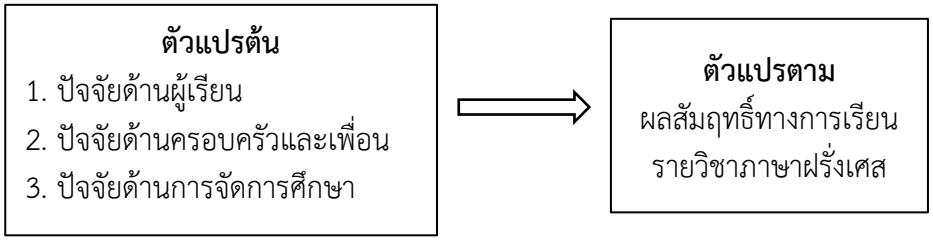
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนไว้ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ 5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน

ด้านการสนับสนุนของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

นิคม ทาแดง และคณะ (2545) ได้จัดประเภทแหล่งเรียนรู้เป็น 4 ประเภท คือ 1) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทบุคคล 2) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ 3) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทสื่อ และ4) แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ประเภทวัตถุและอาคารสถานที่

พัชราภรณ์ โพธิสัย (2558) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในโรงเรียน หมายถึง ลักษณะหรือสภาพต่าง ๆในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน เป็นสิ่งที่มีอยู่โดยรอบหรือปะปนกันทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้ต่อลักษณะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งด้านอาคารสถานที่ ด้านการบริหารบรรยากาศการเรียนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียนและผู้บริหาร ซึ่งมีอิทธิพลและผลกระทบต่อการเรียนการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัย มีวัสดุ อุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเหมาะสม

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบนที่เปิดสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส ในปีการศึกษา 2565 ทั้งที่เปิดสอนเป็นแผนการเรียนและวิชาเลือก ประกอบด้วย 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี โรงเรียนศรียาภัย โรงเรียนอำมาตย์พานิชนุกูล และโรงเรียนวิเชียรมาตุ

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2565 ในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสภาคใต้ตอนบนที่เปิดสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส ประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี โรงเรียนศรียาภัย โรงเรียนอำมาตย์พานิชนุกูล และโรงเรียนวิเชียรมาตุ จำนวน 208 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี และมอร์แกน (Krejcic & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 136 คน และเลือกใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ขั้นตอนแรกใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้นักเรียนที่เรียนภาษาฝรั่งเศสในโรงเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสภาคใต้ตอนบนเป็นหน่วยในการสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน แบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ตรงเชิงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์และข้อคำถาม โดยคัดเลือกไว้เพียงแค่ข้อที่มีค่าจุดประสงค์ (Index of item-objective congruence: IOC) ซึ่งข้อคำถามที่ยอมรับได้จะต้องมีค่าตั้งแต่ .67 ขึ้นไป (Riviovelli and Hambleton, 1997) และผลจากการทดสอบพบว่า ข้อคำถามค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเป็นรายข้อ มีค่าระหว่าง .66-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นตามสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970) ผลจากการทดสอบพบว่า แบบสอบถามมีค่าค่าความเชื่อมั่น .918 แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ประกอบไปด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์การเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสภาคใต้ตอนบน ซึ่งประกอบด้วย

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้เรียน ประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และด้านเจตคติต่อการเรียน

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน ประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง และด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในสถานศึกษา ด้านคุณภาพการสอนของครู และด้านการสนับสนุนของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบนที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการทำวิจัย แล้วจัดส่งแบบสอบถามในรูปแบบกูเกิ้ลฟอร์ม (Google form) ให้กับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้น ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่นักเรียนตอบกลับมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้แก่

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ของกลุ่มตัวอย่าง นำมาแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage) ตามเกณฑ์การให้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์การให้ระดับผลการเรียนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 14) ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ และความหมายของแต่ละระดับมีรายละเอียด ดังนี้

ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	80-100	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	ดีเยี่ยม
ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	75-79	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	ดีมาก
ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	70-74	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	ดี
ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	65-69	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	ค่อนข้างดี
ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	60-64	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	ปานกลาง
ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	55-59	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	พอใช้
ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	50-54	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ	0-49	หมายถึง	มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับ	ต่ำกว่าเกณฑ์

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียนโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสภาคใต้ตอนบน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นตีความ สร้างข้อสรุป เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าร้อยละ (percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence index -IOC)

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach,1990, p.161)

วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้าน ครอบครัวและเพื่อน และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบนโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ **ผลการวิจัย**

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ใช้วิธีการประมวลผลค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็น
ตีความ และสร้างข้อสรุป เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาภาษา

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียน

ประกอบด้วยคะแนนวิชาภาษาฝรั่งเศสของกลุ่มตัวอย่าง ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้**ตารางที่ 1** จำนวน ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(คะแนน)	จำนวน	ร้อยละ
91	1	0.74
90	2	1.47
89	2	1.47
88	1	0.74
87	1	0.74
86	4	2.94
85	5	3.68

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(คะแนน)	จำนวน	ร้อยละ
83	6	4.41
82	9	6.62
81	5	3.68
80	13	9.55
79	-	0
78	10	7.35
77	6	4.41
76	7	5.15
75	11	8.08
74	2	1.47
73	4	2.94
71	6	4.41
70	10	7.35
69	-	0
68	5	3.67
67	4	2.94
66	2	1.47
65	4	2.94
64	-	0
63	-	0
62	2	1.47
61	-	0
60	2	1.47
รวม	**136**	**100**

หมายเหตุ : ค่าเฉลี่ย = 76.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.80 ค่าสูงสุด = 91 ค่าต่ำสุด = 60

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับ ดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.58 (SD = 6.80) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดอยู่ที่ 91 และต่ำสุดอยู่ที่ 60

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้เรียน ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียน (2) ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง และความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน (3) ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในสถานศึกษา คุณภาพการสอนของครู การสนับสนุนของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

ภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน

ปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	b	SEB	Beta	t	Sig.
ปัจจัยด้านผู้เรียน					
1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	4.90	1.58	.47	3.09	.002**
2. เจตคติต่อการเรียน	6.75	2.79	.63	2.14	.017*
ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน					
1.ด้านการสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง	-1.41	1.11	-.143	-1.27	.204
2.ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน	-2.13	1.26	.17	1.68	.094
ปัจจัยด้านการศึกษา					
1.ด้านหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในสถานศึกษา	-2.20	3.18	-.194	-.69	.492
2.ด้านคุณภาพการสอนของครู	-9.49	4.25	-.88	-2.23*	.027
3.ด้านการสนับสนุนของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน	2.47	1.31	.19	1.88	.061

$R = 0.454$ $R^2 = 0.206$ Adjusted $R^2 = 0.163$ SE = 6.446

** มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด ศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน พบว่า เมื่อกำหนดให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรตาม และกำหนดให้ตัวแปรอิสระ คือ (1) ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียน (2) ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง และด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน (3) ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ได้แก่ ด้านหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในสถานศึกษา ด้านคุณภาพการสอนของครู และด้านการสนับสนุนของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา (คุณภาพการสอนของครู) ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้าน ผู้เรียน (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) รองลงมา และปัจจัยด้านผู้เรียน (เจตคติต่อการเรียน) ตามลำดับ ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ดังแสดงในสมการถดถอยพหุคูณ ดังนี้

Unstandardized coeffcients เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบหรือค่าจริง

	$\hat{y}$ = 63.213+4.909(X1_1)+6.758(X1_2)-1.419(X2_1)+2.132(X2_2)-2.200(X3_1)-9.498(X3_2)+2.475(X3_3)
หรือ	
Standardized coefficients	เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}$ = 0.472(X1_1)+0.632(X1_2)-0.143(X2_1)+0.171(X2_2)-0.194(X3_1)+0.886(X3_2)+0.199(X3_3)

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 76.58 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดอยู่ที่ 91 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำสุดอยู่ที่ 60 ทั้งนี้ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์การให้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์การให้ระดับผลการเรียนของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 14) และเมื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า

ปัจจัยด้านผู้เรียน

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เจตคติต่อการเรียน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน

ด้านการสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง และด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน

ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา

ด้านหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในสถานศึกษา และด้านการสนับสนุนของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน

ด้านคุณภาพการสอนของครู ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่เรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งหากพิจารณาค่าเฉลี่ยในภาพรวม ถือว่าเป็นระดับคุณภาพการศึกษาภาษาฝรั่งเศสที่ดีมาก และตามความคิดของผู้วิจัย สืบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในระดับมัธยมศึกษา ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จัดทำรายวิชาประกอบการจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนได้ตามความสมัครใจทั้งในรูปแบบโปรแกรม แผนการเรียน วิชาเลือก รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ ทำให้นักเรียนที่มีสนใจศึกษาด้านภาษา มีความมุ่งมั่นในการเรียนเพื่อให้มีทักษะด้านภาษาต่างประเทศที่นักเรียนสนใจ จากผลการวิจัยและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน พบว่า

ปัจจัยด้านผู้เรียน

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน สอดคล้องกับการศึกษาของกนกภรณ์ เทสินทโชติ (2560) ที่พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับ ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland (1969 a) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นแรงขับให้บุคคลพยายามประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนตั้งไว้ ถ้าผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีความมานะและมุ่งมั่นที่จะศึกษาเล่าเรียนให้ประสบความสำเร็จสูง

เจตคติต่อการเรียน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน สอดคล้องกับการศึกษาของนวรัตน์ ศึกษากิจ (2561) ที่ศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ซึ่งถือว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันจะส่งเสริมการศึกษาให้เกิดสัมฤทธิ์ผล ด้านที่นักเรียนมีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านเจตคติต่อการเรียนและแรงจูงใจต่อการเรียน

ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน

ด้านการสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน สอดคล้องกับกนกภรณ์ เทสินทโชติ (2560) ศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในการให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงิน วัตถุสิ่งของ หรือการให้ความมั่นคงทางจิตใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงผลักดันไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จนั้น มีระดับผลการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกับนักเรียนที่ด้อยโอกาสในการได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมสนับสนุนจากครอบครัวไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด ขัดแย้งกับ น้ำผึ้ง จันทะสิงห์ (2560) พบว่า การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่ผู้ปกครองเอาใจใส่ดีจะมีแรงจูงใจในการเรียนมีกำลังใจที่ดีตั้งใจเรียน มีความพยายาม ขยัน มีความพร้อมในการเรียน ทำให้นักเรียนมีผลการเรียนดีและไม่มีปัญหาในการเรียน ส่วนนักเรียนที่ผู้ปกครองไม่ค่อยเอาใจใส่นักเรียนจะไม่ค่อยตั้งใจเรียน ทำให้ผลการเรียนต่ำและมี

ปัญหาในการเรียน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน ขัดแย้งกับปัญญา กันเกตุ (2558) พบว่า พฤติกรรมของเพื่อนมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้ของผู้เรียน และเพื่อนเป็นกำลังใจสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะเพื่อนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเพื่อนเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากเรื่องที่เรียน ช่วยส่งเสริมแรงบันดาลใจให้นักเรียนต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้น พฤติกรรมของบุคคลที่มีผลต่อการเรียนรู้เป็นกำลังใจสำคัญต่อการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้และบุคลิกภาพ

ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา

ด้านหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในสถานศึกษา ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน แตกต่างกับปัญญา กันเกตุ (2558) พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตร ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดรายวิชาภาษาฝรั่งเศสในหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละแห่ง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความสมัครใจทั้งในรูปแบบแผนการเรียนและวิชาเลือก เมื่อผู้เรียนมีความสนใจและความถนัดในการเรียนภาษาฝรั่งเศสอยู่แล้ว ทำให้เกิดความกระตือรือร้นต่อการเรียน ประกอบกับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

ด้านคุณภาพการสอนของครู ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบน สอดคล้องกับปัญญา กันเกตุ (2558) พบว่า ปัจจัยด้านครู ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ครูใช้เทคนิค การจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ครูใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ตามแนวของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูดำเนินการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ และ Carroll (1963, p. 730) กล่าวว่าคุณภาพการสอนของครูขึ้นอยู่กับประสบการณ์การสอนของครู ครูที่มีประสบการณ์จะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว หากครูขาดประสบการณ์ก็จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ประสบการณ์ของครูมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างกับ กนกภรณ์ เทสินทโชติ (2560) พบว่าไม่ว่าครูประจำ ชั้นจะมีประสบการณ์ในการสอนนานหรือครูประจำชั้นที่ประสบการณ์การสอนมากน้อยแตกต่างกัน ไม่มีผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดขึ้น อีกทั้งจากแนวคิดว่าในปัจจุบันมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเข้ามาเติมเต็มในกระบวนการจัดการเรียนการสอนมากขึ้นบทบาทในการส่งสารหรือถ่ายทอดความรู้จึงไม่ได้มาจากครูประจำชั้นเพียงอย่างเดียว จึงทำให้ผลการศึกษาที่ออกมาพบว่าประสบการณ์ของครูประจำชั้นที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนแต่อย่างใด และอีกนัยหนึ่งคือครูรุ่นใหม่ในปัจจุบันมีความกระตือรือร้นและมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เร้าความสนใจจากนักเรียนได้มาก ซึ่งไม่ต่างกับครูรุ่นเก่าที่สอนมานาน

ด้านการสนับสนุนของโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ไม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาฝรั่งเศสของนักเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส เขตภาคใต้ตอนบน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนในสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอนบนที่เปิดสอนภาษาฝรั่งเศสส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในเขตเมืองทำให้โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งการจัดสภาพห้องเรียนให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ระบบอินเตอร์เน็ตที่ทำให้เข้าถึงข้อมูลทางออนไลน์อย่างง่ายดาย และยังมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งการจัดกิจกรรม การแข่งขันทักษะให้แก่นักเรียนและการจัดอบรมครู สอดคล้องกับ น้ำผึ้ง จันทะสิงห์ (2560) พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 6 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับต่ำ เพราะสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน ทั้งด้านแสงสว่างและอากาศ เสียง กลิ่น สื่อ วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลครูและนักเรียน

จากการสัมภาษณ์ครูสอนภาษาฝรั่งเศสและนักเรียนในโรงเรียนสังกัดศูนย์เครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสเขตภาคใต้ตอบบน เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาภาษาฝรั่งเศส โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสให้มากขึ้น ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จัดกระบวนการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ทันสมัย และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสให้แก่นักเรียน และนักเรียนต้องตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียน มีการตั้งเป้าหมายในการเรียน และการประกอบอาชีพในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสทุกภาคส่วนควรสนับสนุนการเรียนภาษาฝรั่งเศสตามความสนใจของผู้เรียน
2. โรงเรียนและชุมชนจัดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้แก่ผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนภาษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาต่างประเทศที่สองอื่น ๆ
2. การประเมินหลักสูตรภาษาฝรั่งเศสในสถานศึกษา
3. การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาต่อสาขาภาษาฝรั่งเศสในระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกภรณ์ เทสินทโชติ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี ค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564, จากhttp://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/589

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ.

นวรัตน์ ศึกษากิจ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชยกรรมของโรงเรียนอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษาและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2564, จาก https://e-research.siam.edu/kb/factors-affecting-learning/

น้ำผึ้ง จันทะสิงห์. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. (การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

นิคม ทาแดง และคณะ. (2545). เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ ชุดฝึกอบรมครู: ประมวลสาระ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

นิศากร สนามเขต. (2550). การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ

ปัญญา กันเกตุ. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา. จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/56950002.pdf

พัชราภรณ์ โพธิสัย. (2558). *สภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาคำนาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.* การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี. ค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564, จาก http://www.graduate.cmru.ac.th/core/km_file/350.pdf

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). *“หลักสูตร”. สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

วิลาวัลย์ กองสะดี. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษารหัส 52 คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีการศึกษา 2552*. สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยราชพฤกษ์, นนทบุรี. สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 ธันวาคม 2564, จาก http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2552_Market_wirawan.pdf

สมาคมฝรั่งเศสกรุงเทพ. (2562). ทำไมต้องเรียนภาษาฝรั่งเศส. สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 มิถุนายน 2565, จาก https://afthailande.org/th/pourquoi-apprendre-le-francais-2/#/

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ.

Bloom, Benjamin S. et al, (1956). Taxonomy of Education Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain. New York: David McKey. Orthopsychiatry, 52(1), 20-31.

Carroll, John B. (1963). A model of schoollLearning. Teacher College Record. 64(May), 723-733.

Cronbach, L. J. (1970). Essentials of psychological testing. 3 rd ed. New York: Harper & Row.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607 – 610.

McClelland, David C.; Winter, David G. (1969). Motivating economic achievement. NewYork: the Free Press.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Dutch Journal of Educational Research. 2, 49-60.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา

The study of learning achievement in Pythagorean theorem topic by using the concept of STEAM Education for student mathayomsuksa 2 of Banlaemwittaya school

อชรายุ ไชยมงคล[1*], ศิริชัย แดงสุข[2] , อิสราภรณ์ ทองสมนึก[3] และปิยวัฒน์ เนียมมาลัย[3]
Oatcharayu Chaimongkol[1*], Sirichai Dnagsuk[2], Issaraporn Thongsomnuk [3] and Piyawat Neammalai[3]

[1] นักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
[1] Student, Department of Mathematics, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University
[2] ครูพี่เลี้ยง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา
[2] Mentor, Department of Mathemetics, Banlaemwittaya school
[3] อาจารย์สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
[3] Lecturer, Department of Mathemetics, Faculty of Science and Technology, Phetchaburi Rajabhat University
***Corresponding author,** E-mail: oatcharayu.cha@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในชั้นเรียนนี้มีจุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิธีการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ STEAM Education ได้ผลตามเกณฑ์พัฒนาร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา จำนวน 35 คน ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 สัปดาห์ รวม 9 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education จำนวน 9 แผน รวม 9 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผลการพัฒนาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education พบว่า ประสิทธิภาพของแผน E1/E2 เท่ากับ 87.59/82.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (70/70) และดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.53 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผล 2) ผลเปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังใช้การจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education พบว่า ภาพรวมของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผลการเรียนรู้วิชาวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education, ทฤษฎีบทพีทาโกรัส

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop a learning management plan by using the teaching method based on the STEAM Education concept of Pythagorean theorem 2) to compare achievement in mathematics before and after by organizing the learning process according to the STEAM Education concept of learning management and 3) to compare the learning achievements in mathematics of students after learning management using the STEAM Education process By using development criteria of 70 percent. The samples were 35 Mathayomsuksa 2/1 students of Banlaemwittaya School, Carry out research in the second semester of the academic year 2022, totaling 3 weeks, totaling 9 hours. The tools used for data collection were 1) learning management plans based on the STEAM Education concept of learning management, 9 plans totaling 9 hours; 2) a mathematics learning achievement test.

The research results can be summarized as follows: 1) the results of the development of the quality of the learning management plan according to the STEAM Education model showed that the efficiency of the E1/E2 plan was 87.59/82.50, which was higher than the set criteria (70/70) and the effectiveness index (E.I.) was 0.53, which was considered within the acceptable range that the developed learning management plan is effective 2) the comparison of mathematics learning outcomes between before and after using the STEAM Education learning management methodology found that the overall score was higher than before learning and statistically significant at the 0.05 level 3) mathematics learning outcomes of students after STEAM Education learning management compared to the criteria of 70 percent were found to be higher than the criteria at a statistically significant level of 0.05.

Keyword: Learning based on STEAM Education concepts, Pythagorean theorem.

บทนำ

คณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งการนำคณิตศาสตร์มาใช้ในชีวิตจริง และการนำมาพัฒนาการศึกษาให้แก่ผู้อื่น คณิตศาสตร์จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า ในทุกยุคทุกสมัยอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันคณิตศาสตร์ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นทั้งในมุมมองของการพัฒนาความคิด ความสมเหตุสมผล การทำงานอย่างเป็นระบบ ช่วยคาดการณ์หรือทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้น ช่วยคิดค้นสิ่งใหม่สร้างสรรค์นวัตกรรม และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาศาสตร์ในสาขาอื่น ๆ นอกจากนั้น

ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์หลายอย่างยังเป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิตอีกด้วย (อัมพร ม้าคนอง , 2557:23 อ้างถึงใน พิฌาวรรณ แช่มชื่น ชมดง, 2559:136) และในปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิชาคณิตศาสตร์มีความสำคัญมาก เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 1) ตลอดจนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระคณิตศาสตร์เท่านั้น โดยจะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยคุณครูจะไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สอน และถ่ายทอดความรู้ที่อยู่บนกระดานหน้าชั้นเรียนเพียงเท่านั้น แต่คุณครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนอยากเรียนรู้ สังเกต ค้นคว้าหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลายด้วยตนเอง (สุพรรณิการ์ ชนะนิล, 2560: 55)

นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ อัน เป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัฒน์(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 อ้างถึงใน สุประวีณ์ สังข์ทอง และมนตรี วงษ์สะพาน, 2563 : 223) เพราะนอกจากสาระการเรียนรู้ที่เป็นความรู้ทางคณิตศาสตร์แล้ว ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับนักเรียนเช่นกัน เพราะความรู้ทางคณิตศาสตร์และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นของคู่กัน เมื่อมีความรู้แล้วจำเป็นต้องมีทักษะจึงจะสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ และทักษะกระบวนการแก้ปัญหายังรวมทักษะอื่น ๆ ที่สำคัญเข้าไว้ด้วยกัน และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2556, หน้า 3 - 4) ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนคณิตศาสตร์ไว้ 5 ประการ ได้แก่ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนั้นทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ประกอบด้วย การแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสารและการสื่อความหมาย การเชื่อมโยง การคาดการณ์ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ การใช้สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยี รวมทั้ง แหล่งข้อมูล การรู้เรื่องคณิตศาสตร์ (mathematical literacy) คือ ความสามารถของบุคคลในการคิด ใช้ และ ตีความคณิตศาสตร์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งการ ให้เหตุผลอย่างเป็นคณิตศาสตร์ ใช้แนวคิดและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ในการอธิบายและทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ (สุชาดา ปัทมวิภาค, 2015: 3)

สภาพปัญหาการเรียนการสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นช่วงหลังของการระบาดของโรค COVID-19 เป็นการกลับเข้ามาเรียนในห้องเรียนอีกครั้งหลังจากเรียนออนไลน์เป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาการเรียนไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน เนื่องจากครูจะสอนเนื้อหาเรื่องพีทาโกรัสที่เน้นทฤษฎี มีส่วน

เนื้อหาที่ต้องจำเป็นจำนวนมาก ยกตัวอย่างโจทย์และแสดงวิธีการแก้ปัญหาให้นักเรียนดูโดยไม่ได้อธิบายขั้นตอนอย่างชัดเจนให้นักเรียนได้เข้าใจว่าในแต่ละขั้นตอนมีวิธีการอย่างไร และการมีส่วนร่วมของนักเรียนลดลง นักเรียนจะฟังที่ครูพูดเพียงอย่างเดียว ไม่ค่อยมีการตอบโต้กับครู จึงทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนลดลงอย่างชัดเจน จากสภาพปัญหาข้างต้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนลดลงเมื่อเทียบกับผลสัมฤทธิ์ของรุ่นเก่า ครูผู้สอนจึงควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยพยายามส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบรูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหาเน้นทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรูปแบบ STEAM Education เริ่มจากให้นักเรียนทำความเข้าใจโจทย์ วางแผนแก้ปัญหา ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และตรวจสอบว่าเมื่อนักเรียนแก้ปัญหาสำเร็จก็จะตรวจสอบดูว่าผลที่ได้นั้น ถูกต้องมีความเป็นไปได้สำหรับโจทย์นั้น จากสภาพของผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา ด้วย ที่ผู้วิจัยอยู่ในฐานะผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์จึงเห็นสมควรศึกษาวิจัย โดยใช้การสอนรูปแบบตามแนวสตีม STEAM Education เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสให้มีประสิทธิภาพ และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้เมื่อเจอสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดเรียนรู้ โดยวิธีการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ STEAM Education เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ได้ผลตามเกณฑ์พัฒนาร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ที่เรียนรายวิชา ค 22101 เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 112 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ที่เรียนรายวิชา ค 22101 เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัสจำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 35 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวจัดกระทำ

ตัวจัดกระทำ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education

2.2 ตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม คือ

1) ผลสัมฤทธิ์การเรียนเรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส

3. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

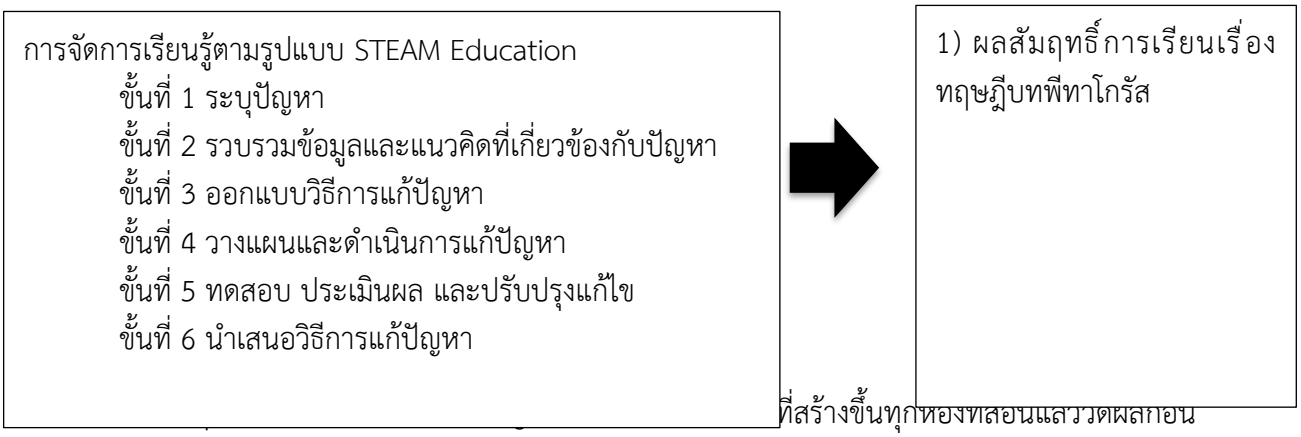
เนื้อหาในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) สาระที่ 2 เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส รายวิชาคณิตศาสตร์ ค 22101 ตัวชี้วัด ค 2.2 ม.2/5 เข้าใจและใช้ทฤษฎีบทพีทาโกรัสและบทกลับในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์และปัญหาในชีวิตจริง ประกอบด้วยเนื้อหา 3 เรื่องได้แก่ 1) สมบัติของรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก 2) ทฤษฎีบทพีทาโกรัส 3) บทกลับทฤษฎีบทพีทาโกรัส

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 9 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวจัดกระทำ



ที่สร้างขึ้นทุกห้องทดสอบและวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน

O_1 X O_2

เมื่อ O_1 แทนการวัดผลก่อนเรียน

X แทนการสอนโดยใช้นวัตกรรม

O_2 แทนการวัดผลหลังการทดลองใช้นวัตกรรม

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านแหลมวิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมจำนวน 39 คน

เครื่องมือที่ใช้พัฒนาผู้เรียน

1.ขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพัฒนาผู้เรียน

แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสตีม STEAM Education เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องคือ การจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education จากเอกสารตำราต่าง ๆ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

1.2 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมวิทยา ที่อิงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

1.3 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายละเอียดของสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล และแบ่งเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาที่จะดำเนินการสอน

1.4 จัดทำโครงสร้างเวลาของแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education สำหรับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 แผน ประกอบด้วย

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องสมบัติของรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก : (1)	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องสมบัติของรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก : (2)	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส : (1)	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส : (2)	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับทฤษฎีบทพีทาโกรัส	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องบทกลับทฤษฎีบทพีทาโกรัส : (1)	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องบทกลับทฤษฎีบทพีทาโกรัส : (2)	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับบทกลับทฤษฎีบทพีทาโกรัส	จำนวน 1 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เรื่องทดสอบหลังเรียน	จำนวน 1 ชั่วโมง

1.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และมุ่งมั่นในการทำงานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมด 9 แผน จำนวน 9 ชั่วโมง

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 9 แผน เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษาและรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education หรือไม่ จากนั้นนำมาปรับแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือผู้เชี่ยวชาญด้านวิธีสอน ด้านเนื้อหา และด้านการวัดผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปสอนกลุ่มตัวอย่างขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกเป็นการพัฒนาแผนหรือนวัตกรรมการจัดการ เรียนรู้ ระยะที่ 2 เป็นการนำแผนหรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้ รายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาแผนหรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

1. ร่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ระดับหน่วยการเรียนรู้จำนวน 1 แผน ชื่อแผนการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 9 แผน

2. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแผนการ จัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำผลที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ จำนวน 1 แผน เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส การเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำผลการจัดการเรียนรู้ ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ หลักการและแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education นำผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงคุณภาพของแผนนำปรับมาใช้จริง รายละเอียดของ การบูรณาการการพัฒนาตัวแปรตามตัวแปร คือ ผลการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส ลงในแผนการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การนำแผนหรือนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ไปใช้มีดังนี้

1. ดำเนินการวัดผลการเรียนรู้ก่อนการพัฒนาหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ด้วยแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสแบบมาตรส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 5 ระดับ

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ที่วางไว้ในกำหนดการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้มีการดำเนินการพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทฤษฎีบทพีทาโกรัส เรื่อง สมบัติของรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส เรื่องบทกลับทฤษฎีบทพีทาโกรัส รวมจำนวน 9 ชั่วโมง ผลการเรียนรู้

3. วัดผลระหว่างการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้วยข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สำหรับข้อมูล เชิงปริมาณ ด้วยการเก็บคะแนนระหว่างเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ราย หน่วยต่าง ๆ และข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมด้วยการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน ความรู้สึก ความคิดเห็น พร้อม ทั้งผลการเรียนรู้ต่าง ๆ

4. วัดผลการเรียนรู้ช่วงหลังการพัฒนาหรือหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดกระบวนการพัฒนา ด้วยเครื่องมือที่เก็บรวบรวมก่อนเรียน แต่สำหรับการวัดผลการเรียนรู้ที่เป็นแบบทดสอบ ใช้แบบทดสอบ คู่ขนาน ส่วนการประเมินพฤติกรรมผู้เรียน/ทักษะของผู้เรียน ใช้กิจกรรมคู่ขนานแต่แบบประเมินมีโครงสร้าง หลักเหมือนวัดก่อนเรียน

5. วิเคราะห์และสรุปผลการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลก่อนจัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับความรู้ ด้วยแบบทดสอบ ข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส

2. รวบรวมข้อมูลระหว่างการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทุกแผนการเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ดังท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้เรียนที่เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัสของนักเรียน จากผลงานของผู้เรียน ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือพฤติกรรมต่าง ๆ

3. ดำเนินการวัดผลหลังการพัฒนาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ และความมุ่งมั่นในการทำงานในการเรียนด้วยเครื่องมือวัดและประเมินผลเช่นเดียวกับเครื่องมือที่วัด และประเมินการเรียนรู้ก่อนเรียน แต่มีลักษณะของแบบทดสอบที่คู่ขนานกัน (รูปแบบข้อสอบเหมือนกัน จุดประสงค์ที่วัดเหมือนกัน ระดับความยากใกล้เคียงกัน)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผล E1/E2 และดัชนี E.I.

2. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย โดยใช้ความถี่ และร้อยละ

3. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสตีม STEAM Education

ตารางที่ 1 ผลสรุปดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้ค่า E1/E2 และดัชนีประสิทธิภาพ (E.I.) จำแนกผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนจำแนกรายกลุ่ม (แบ่งตามคะแนนก่อนเรียน	คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (50คะแนน)	คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ (ความรู้และทักษะหลังเรียน) (80 คะแนน)	ประสิทธิภาพของแผน (E_1/E_2)
กลุ่มอ่อน (เกรดเฉลี่ยสะสมน้อยกว่า 2.50)	43.54	62.08	87.08/77.60
กลุ่มปานกลาง (เกรดเฉลี่ยสะสม 2.51 - 3.45)	43.85	65.69	87.69/82.12
กลุ่มเก่ง (เกรดเฉลี่ยสะสมมากว่า 3.51)	44.00	70.23	88.00/87.79
รวม	**43.79**	**66.00**	**87.59/82.50**
	ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) =		**0.53**

จากตารางที่ 1 แสดงว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education มีค่าดัชนีประสิทธิภาพ E1/E2 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (70/70) และดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.53 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผล

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้ รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้ รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education

ลักษณะการเรียน	ค่าเฉลี่ย (mean)	SD	t	df	p-value
คะแนนเกณฑ์ร้อยละ 70	-	-	-59.84	38	0.000
หลังเรียน	41.97	2.92			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p > .05$)

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ หลังจัดการเรียนรู้แบบรูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ได้ผลตามเกณฑ์พัฒนาร้อยละ 70 ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p > .05$)

ลักษณะการเรียน		ค่าเฉลี่ย (mean)	SD	t	df	p-value
รวม	ก่อนเรียน	32.87	5.20	-11.40	38	0.000
	หลังเรียน	41.97	2.92			

จากตารางที่ 3 ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนหลังจัดการเรียนรู้แบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เมื่อเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เรื่อง ทฤษฎีบทพีทาโกรัส พบว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education สูงกว่าเกณฑ์ 70/70 กลุ่มเด็กอ่อน อยู่ที่ระดับ 87.08/77.60 กลุ่มเด็กปานกลาง อยู่ที่ระดับ 87.69/82.12 กลุ่มเด็กสูง อยู่ที่ระดับ 88.00/87.79 โดยเฉลี่ยรวม อยู่ที่ระดับ 87.59/82.50 อาจเนื่องมาจากขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสตีม STEAM Education ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากคณะผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน และผ่านเกณฑ์คุณภาพ เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสตีม STEAM Education มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์คุณภาพ E1 /E2 เท่ากับ 80/80 และดัชนีประสิทธิผล E.I.มีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขันตี แสนทวีสุขและคณะ (2560 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก การลบ การคูณทศนิยม โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณ ทศนิยม โดยใช้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.68/81.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 นักเรียนมีผลการเรียน เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education สูงกว่า ก่อนได้รับการจัดการเรียนโดยใช้รูปแบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เนื่องจาก ขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education ดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้อง มี 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ขั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ขั้นทดสอบ ประเมิน และปรับปรุงแก้ไข 6) ขั้นนำเสนอวิธีแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุนารี ศรีบุญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน, 2562: 12) ได้ศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะ

และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ชุดการสอนแบบตามแนวคิด STEAM Education โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมี ค่าเท่ากับ80.10/78.97

3. ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจัดการเรียนรู้แบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ STEAM Education เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส เมื่อเทียบกับเกณฑ์ ร้อยละ 70 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 นักเรียนมีผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป เนื่องจากขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสตีม STEAM Education เรื่อง เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส ดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้อง 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นระบุปัญหา 2) ขั้นรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) ขั้นออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) ขั้นวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) ขั้นทดสอบ ประเมิน และปรับปรุงแก้ไข 6) ขั้นนำเสนอวิธีแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุนารี ศรีบุญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน, 2562: 14) ได้ศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถ ในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เรื่องทฤษฎีจำนวนเบื้องต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัด กิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความสามารถในการสื่อสารด้านการเขียนทางคณิตศาสตร์ เรื่องทฤษฎีจำนวนเบื้องต้น ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมี นัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสอนแนะ

1. ควรได้มีการพัฒนาแผนการเรียนที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ มีกิจกรรมที่หลากหลายด้านเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน

2. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับ ทฤษฎีบทพีทาโกรัส โดยการจัดการรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสตีม STEAM Education ร่วมกับนวัตกรรมหรือวิธีการสอนแบบอื่น ๆ

3. ควรนำรูปแบบกิจกรรมการจัดการรู้แบบตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสตีม STEAM Education ไปใช้ในระดับอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยว่าเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2544). สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ขันตี แสนทวีสุขและคณะ. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณทศนิยม โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สืบค้นจากสุนารี ศรีบุญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education โดยใช้

เดือนฉาย บุตรเรียง และ ปริณ ทนันชัยบุตร. (2562). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การแจกแจงปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ STEM Education ร่วมกับเทคนิค KWDL (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

ภิญโญ วงษ์ทอง. (2561). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ STEAM Education ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, นครนายก.

รัชฎาภรณ จันทรทอง. (2562). การใช้ STEAM Education พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.(2550). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุชาดา ปัทมวิภาค. (2015). การบูรณาการการรู้รื่องคณิตศาสตร์และการรู้เรื่องภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้เชิงบริบท. จาก ird_286_59 (5).pdf (ssru.ac.th)

สุนารี ศรีบุญ. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด STEAM Education โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สุประวีณ์ สังข์ทอง และมนตรี วงษ์สะพาน. (2563).การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์ เพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.

สุพรรณิการ์ ชนะนิล. (2560). การศึกษาการบูรณาการด้านความรู้ในเนื้อหาผนวกการสอนในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวข้อสอบ PISA ด้านการรู้เรื่องคณิตศาสตร์กับหลักสูตรแกนกลางสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชา.

อัมพร ม้าคะนอง. (2557). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ลำดับและอนุกรม โดยใช้รูปแบบ SSCS ร่วมกับการใช้คำถาม.

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ตามการรับรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Teaching and Learning Management that Integrates Cross-Disciplinary Knowledge According to the Perceptions of Students of the Faculty of Education Thaksin University

ศิริรัตน์ รักกิจ[1*], นรีกานต์ เหมแก้ว[1], สกุลกานต์ มติธรรม[1], พิทักษ์ แพงวงษ์[1] และเสาวรส ยิ่งวรรณะ[2]

Sirirat Rakkit[1*], Nrekan Hemkaew[1], Sakunkarn Matitham[1], Phituck Paengwong[1] and Saowaros Yingwanna[2]

[1] นิสิตระดับปริญญาโท, หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Graduate student, Master of Education, Department of Teaching Science, Mathematics and Computer, Faculty of Education, Thaksin University.

[2] อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประเมินผลและการวิจัย, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[2] Lecturer, Department of Evaluation and Research, Faculty of Education, Thaksin University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** rakkit.si@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจเรื่องการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ตามการรับรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ระหว่างนิสิตเพศชาย และนิสิตเพศหญิง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณที่มีเพศต่างกันและเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ระหว่างนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณที่มีระดับชั้นปีแตกต่างกัน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 5 มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ มีข้อคำถาม 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชา ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ มีข้อคำถาม 10 ข้อ สถิติที่ใช้ 1) ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ร้อยละ 3) การวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ที-เทสต์แบบกลุ่มอิสระ 4) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ผลการวิจัยสรุปได้ว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศและระหว่างชั้นปี

คำสำคัญ: สมรรถนะ, การจัดการเรียนรู้, การบูรณาการข้ามศาสตร์

Abstract

This research is survey research on the topic of teaching and learning management that integrates cross-disciplinary knowledge according to the perceptions of students of the Faculty of Education at Thaksin University. The objectives were to compare opinions on integrated cross-disciplinary teaching and learning between male and female students Faculty of Education Thaksin University and to compare opinions on integrated cross-disciplinary teaching and learning between students of the Faculty of Education Thaksin University with different years of study. The target group was students of the Faculty of Education who were studying in the 1st-5th year Thaksin University, Songkhla in the academic year 2022. The research instruments are a questionnaire that consisted of 2 parts: Part 1 is a questionnaire about the personal status of the respondents. The questionnaire was a checklist form with 4 questions in terms of genders, ages, years of study, and field of study. Part 2 is opinions about integrated cross-disciplinary teaching and learning. The questionnaire was a checklist form with 10 questions. The statistics used were 1) Mean and Standard Deviation 2) Percentage 3) Variable difference analysis by Independent Samples t-Test 4) One-way analysis of variance (ANOVA). The result showed that there were no differences in cross-disciplinary teaching and learning between genders and years of study.

Keywords: Competency, Learning Management, Transdisciplinary

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนถือเป็นหัวใจสำคัญทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สูงเกิดทักษะความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ได้แก่ ความสามารถทางด้านความรู้ในวิชาเอกและวิชาชีพครู ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้มีการกำหนดให้การศึกษาฐานสมรรถนะนั้นเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้เกิดการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งอาจารย์สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้อะไร เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ เจตคติ และสามารถนำเอาองค์ความรู้มาเชื่อมโยง นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จนประสบผลสำเร็จ รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่ควรจะต้องมีในการทำสิ่งนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ในระดับที่ต้องการ

หลักสูตรฐานสมรรถนะมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียน ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้เรียน และความสามารถในการประยุกต์ใช้ทักษะความรู้ ซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์นำไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ ซึ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เมื่อนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาจัดการเรียนการสอนเป็นการสอนที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ใช้เวลาในการเรียนรู้ตามความสามารถเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง

จะช่วยให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพออกมาหลังได้รับการชี้แนะและลงมือปฏิบัติหรือการกระตุ้นให้ได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสม เมื่อผู้เรียนนำศักยภาพมาใช้ส่งผลให้มีความสามารถในด้านนั้นสูง ดังนั้นการได้รับการเรียนรู้ที่เหมาะสม จะฝึกให้เกิดกระบวนการคิดและปฏิบัติ ส่งผลดีต่อผู้เรียน (รณธิชัย สวัสดิ์ และรัตนะ บัวสนธ์, 2565) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ เป็นการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ทักษะ นำมาประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ (ทิศนา แขมมณี, 2564) ทำให้สามารถลดเวลาเรียน จากเดิมที่ต้องเรียนเนื้อหาเป็นจำนวนมาก มาให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะต้องออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานสมรรถนะและจุดประสงค์การเรียนรู้เชิงสมรรถนะอย่างเป็นลำดับเป็นกรอบในการจัดการเรียนการสอนพร้อมกับการออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่อิงสมรรถนะ ใช้การบูรณาการทางการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ (มนตรา พงษ์นิล, 2562) ซึ่งมีการทดสอบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการคิด เจตคติ จนกระทั่งผู้เรียนแสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ ประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ (เอนก เทียนบูชา, 2559) หลักสูตรที่มีอยู่ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งหมด 12 หลักสูตรในระดับปริญญาตรี ทุกหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนฐานสมรรถนะไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะสมรรถนะทางการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ซึ่งหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา จะมีการประยุกต์ใช้ความรู้เนื้อหาในสาขาวิชาเอก ทั้งแนวคิดทฤษฎีวิชาชีพครู หลักสูตรศาสตร์และวิธีการสอนในวิชาเฉพาะสาขาวิชาเอก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้มาบูรณาการร่วมกันเพื่อพัฒนาต่อยอดศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2562) โดยนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ โดยเฉพาะการผลิตครูในปัจจุบันที่ต้องตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการปฏิบัติเพื่อพัฒนานิสิตครูให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ (รายละเอียดของมาตรฐานวิชาชีพและประสบการณ์วิชาชีพครู (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2563) และสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสูงเท่าทันบริบทสังคมโลก เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องผลิตครูที่มีสมรรถนะสูง มีคุณลักษณะความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวิชาเฉพาะ ทักษะเชิงวิชาการและวิชาชีพครู มีสมรรถนะและประสบการณ์ในการประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติงานเหมาะสมกับความเป็นครูตามกรอบจรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะ เป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ที่ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องกับประสบการณ์ตรงของผู้เรียนเอง ทำให้สามารถนำไปประยุกต์กับการทำงานและการดำรงชีวิต รวมทั้งการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในห้องเรียนให้กับผู้เรียนเพื่อสร้างประสบการณ์ (ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และจินตกานต์ สุธรรมดี, 2560) มีความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องกันระหว่างศาสตร์สาขาวิชา บางสถานการณ์ผู้เรียนที่เรียนรู้เพียงศาสตร์เดียว ไม่อาจแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามศาสตร์จะพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (สิราวรรณ จรัสรวีวัฒน์, 2560) การบูรณาการของศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำให้ลดเวลาในการเรียนรู้ของเนื้อหา

บางรายวิชาที่ซ้ำซ้อน ซึ่งการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์สามารถตระหนักได้ว่าความรู้ทุกศาส ตร์มีความสัมพันธ์กันและทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย

จากประเด็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำความรู้เกี่ยวกับวิชาเอก วิชาชีพครู และมีการเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างวิชาเอกและวิชาชีพครูไปประยุกต์ใช้ (ประสพสุข มะแก้ว และอิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2563) ทำให้เกิดทักษะกระบวนการคิด และนำผลการเรียนรู้ไปแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง นำมาซึ่งการตั้งคำถามทางการศึกษาว่าการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยมีการจัดการการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ที่กำหนดเป็นมาตรฐานตัวชี้วัดของหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยอาจารย์มีการนำองค์ความรู้เกี่ยวกับวิชาเอก วิชาชีพครู และมีการเชื่อมโยงความเข้าใจระหว่างวิชาเอกและวิชาชีพครู นำมาบูรณาการร่วมกันเพื่อสร้างทักษะและองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้กับนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จากประเด็นดังกล่าวนำมาซึ่งการตั้งคำถามต่อในมุมมองตามการรับรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ว่านิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ของอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ของคณะศึกษาศาสตร์ โดยบทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาการวิจัยทางการศึกษา รหัสวิชา 0320511

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ระหว่างนิสิตเพศชาย และนิสิตเพศหญิง คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณที่มีเพศต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ระหว่างนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณที่มีระดับชั้นปีแตกต่างกัน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างวิชาที่เรียนและความเป็นจริงในชีวิตประจำวันได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากศาสตร์ทุกศาสตร์ไม่อาจแยกจากกัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์จะเป็นการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและเรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ แบบเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายสอดคล้องกับชีวิตจริงและช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา แบ่งเบาภาระในการสอนของครู และทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ และทักษะด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระไปพร้อม ๆ กัน (กุลิสรา จิตรชญาวณิช, 2562) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้มีประสิทธิภาพที่ดีนั้นจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนรู้จะต้องเป็นความต้องการของผู้เรียน การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ต้องคำนึงถึง 3 องค์ประกอบคือ เนื้อหาวิชา (Subject Matter Unit) เป็นการเน้นเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องที่นำมาบูรณาการกับวิชาอื่น การเรียนรู้จะต้องมาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นพื้นฐานและการบูรณาการประสบการณ์ (Integrative Experience Unit) เป็นการรวบรวมประสบการณ์มีจุดเน้นอยู่ที่ผลการเรียนรู้และความสามารถที่นำไปสู่พฤติกรรมการปรับตัวของผู้เรียนโดยนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ใหม่ลักษณะสำคัญของการสอน

แบบบูรณาการ คือ การเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันประมวลความรู้หลากหลายและประสบการณ์เพื่อสร้างประเด็นหลักและหัวข้อเรื่องและนำความรู้จากหน่วยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหัวข้อนั้น ๆ มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนและลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณมีการกำหนดหลักสูตรที่ใช้การบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์มาจัดการเรียนรู้ โดยพบว่ามีการกำหนดกลยุทธ์การสอนที่ใช้พัฒนาการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในหลักสูตร โดยใช้การจัดการเรียนการสอนและมีรายวิชาในลักษณะของการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน คณะผู้วิจัยยกตัวอย่างหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ทั้งหมด 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย สาขาวิชาชีววิทยา และสาขาวิชาเคมี

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้ เนื้อหาวิชาทางการศึกษาปฐมวัย แนวคิด ทฤษฎีวิชาชีพครู หลักสูตร ศาสตร์และการสอน วิธีการสอนในวิชาเฉพาะ และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ มีความเท่าเทียมและเสมอภาค มีการบูรณาการความรู้วิชาการกับความรู้ชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรมและนำไปสู่ปฏิบัติการเรียนรู้ในการทำงานของครูรวมกับชุมชน ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมและความแตกต่างด้านบุคคล กลุ่ม และสังคมโดยใช้ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องการเป็นผู้นำการสร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) และบูรณาการความรู้เนื้อหาด้านการศึกษาปฐมวัย แนวคิดทฤษฎีของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และทางหลักสูตรกำหนดกลยุทธ์ดังนี้ เน้นการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดให้มีการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง จัดบรรยายพิเศษโดยวิทยากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ตรง จัดให้มีรายวิชาการศึกษาอิสระ/การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาปฐมวัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2562)

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการเพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บูรณาการเรียนการสอนกับการปฏิบัติจริงและการบูรณาการข้ามศาสตร์สามารถบูรณาการความรู้โดยใช้นวัตกรรมอย่างเหมาะสมทันสมัย บูรณาการความรู้วิชาการกับความรู้ชุมชน บูรณาการศาสตร์การสอน เนื้อหาเทคโนโลยีและจรรยาบรรณวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวิจัย ด้านความรู้ สามารถอธิบายและบูรณาการความรู้ ทักษะการปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ และนำนวัตกรรมมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทางชีววิทยาเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม และทางหลักสูตรกำหนดกลยุทธ์ดังนี้ จัดการเรียนการสอนแบบบรรยาย โดยใช้เทคโนโลยีประกอบ เน้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และสังเคราะห์ องค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยใช้สืบสอบ รวมพลัง และแบบผสมผสานการเรียนรู้โดยบูรณาการการปฏิบัติงานทั้งในและนอกชั้นเรียน (คณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2562)

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้เนื้อหาวิชาเคมี วิชาชีพครู วิธีการสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้มีความรอบรู้ในหลักการ ทฤษฎี เนื้อหาทางเคมี วิทยาศาสตร์ วิชาชีพ

ครู และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิทยาการความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 21 และมีความเข้าใจการบูรณาการความรู้ทางเคมีกับการปฏิบัติจริง และใช้ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยีการสอนแบบบูรณาการความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรมและคณิตศาสตร์ (STEM Education) รวมทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีการวัดและประเมินผล มีความสามารถในการนำความรู้ทางเคมีมาวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ และทางหลักสูตรกำหนดกลยุทธ์ดังนี้ อธิบายให้นิสิตเห็นภาพรวมความรู้ก่อนเข้าสู่เนื้อหาที่เรียน โดยการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่เกี่ยวข้อง การสรุปความรู้ใหม่หลังจากจบบทเรียน โดยเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหา จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ทางปฏิบัติในบริบทจริง การเรียนรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายนอกและภายในห้องเรียน การเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย โดยส่งเสริมให้นิสิตอ่านและวิเคราะห์ผลงานการวิจัยในระดับนานาชาติที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน (คณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2562)

จากหลักสูตรทั้ง 3 หลักสูตรที่กล่าวมาข้างต้น พบความเชื่อมโยงได้ว่ามหาวิทยาลัยทักษิณมีการนำการจัดการเรียนรู้ข้ามศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะพัฒนานิสิตให้มีความรู้ความสามารถ เป็นบัณฑิตตามที่หลักสูตรคาดหวัง โดยการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ที่พบในหลักสูตรทั้ง 3 หลักสูตร กล่าวถึงการบูรณาการข้ามศาสตร์ในมิติของการบูรณาการทางด้านเนื้อหารายวิชานั้น ๆ กับการปฏิบัติจริง และบูรณาการศาสตร์ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสูง มีคุณลักษณะความรู้ความสามารถ และทักษะเชิงวิชาการและวิชาชีพครู มีสมรรถนะและประสบการณ์ในการประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติงานเหมาะสมกับความเป็นครูตามกรอบจรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 5 มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีการศึกษา 2565 ซึ่งใช้หลักสูตรที่อยู่ภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ คิดเป็นสัดส่วน 16.97%

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ค่าความคลาดเคลื่อน ±5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 345 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 5 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 วิทยาเขตสงขลา รวมจำนวน 477 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยได้ทำการเผยแพร่ข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เพื่อให้ทุกคนที่ได้รับข้อคำถามสามารถตอบคำถามที่ได้จากการสำรวจ โดยอธิบายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการข้ามศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ว่าการจัดการเรียนการสอนได้มีการนำการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือไม่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) มีข้อคำถาม 10 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ได้ดังนี้ (Sullivan & Artino, 2013)

ระดับความพึงพอใจ	ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ
น้อยที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน
น้อย	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ปานกลาง	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
มาก	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
มากที่สุด	กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยค่าความพึงพอใจ กำหนดเป็นช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	แปลความว่า	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49	แปลความว่า	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	แปลความว่า	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	แปลความว่า	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00	แปลความว่า	มีความพึงพอใจมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปดำเนินการให้นิสิตตอบแบบสอบถาม ผ่านกลุ่มสังคมออนไลน์นิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในภาคเรียนที่ 1 ของทุกชั้นปีในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2565 รวมจำนวน 477 คน ได้รับการตอบกลับและผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จำนวน 476 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.79 เพื่อให้ทุกคนได้รับทราบการประชาสัมพันธ์ดำเนินการสำรวจการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ระยะเวลาทั้งสิ้น 1 สัปดาห์

3.3 นำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และสรุปผล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

4.1 การคำนวณหาข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศของผู้ตอบแบบบสอบถาม จากแบบสอบถามตอนที่ 1 ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 การคำนวณหาข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของนิสิตทุกชั้นปี คณะศึกษาศาสตร์ จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

4.3 การคำนวณหาค่าการแสดงความคิดเห็นจากข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ ของนิสิตทุกชั้นปี คณะศึกษาศาสตร์ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ที่มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.4 การคำนวณหาค่าการแสดงความคิดเห็นของนิสิตทุกชั้นปี คณะศึกษาศาสตร์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ ระหว่างนิสิตเพศชายและนิสิตเพศหญิง โดยใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วย Independent Samples t-test ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ 1

4.5 การเปรียบเทียบการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอบแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นของนิสิตแต่ละชั้นปี ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยในข้อที่ 2

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง“การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ตามการรับรู้ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 5 มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ปีการศึกษา 2565” มีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอนตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สาขาวิชา และชั้นปีที่กำลังศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (476 คน)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	160	22.28
หญิง	370	77.72
อายุ		
18 ปี	52	10.92
19 ปี	115	24.16
20 ปี	132	27.73
21 ปี	59	12.39
22 ปี	77	16.18
23 ปี	36	7.56
24 ปี	4	0.84

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
25 ปี	1	0.21
สาขาวิชา		
การวัดและการประเมินทางการศึกษา	43	9.03
การศึกษาปฐมวัย	100	21.01
คณิตศาสตร์	40	8.40
เคมี	25	5.25
ชีววิทยา	53	11.13
เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา	30	6.30
พละศึกษา	30	6.30
ฟิสิกส์	45	9.45
ภาษาไทย	15	3.15
ภาษาอังกฤษ	21	4.41
ศิลปศึกษา	3	0.63
สังคมศึกษา	71	14.92
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	132	27.73
ชั้นปีที่ 2	166	34.87
ชั้นปีที่ 3	32	6.72
ชั้นปีที่ 4	91	19.11
ชั้นปีที่ 5	55	11.55

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างนิสิตชายและนิสิตหญิง สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด เป็นเพศหญิง จำนวน 370 คน คิดเป็นร้อยละ 77.72 ที่เหลือเป็นเพศชายจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 22.28

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของนิสิตที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ไม่เกิน 25 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ปีการศึกษา 2565 สรุปได้ว่าอายุของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ อายุ 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.73 รองลงมาได้แก่ อายุ 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.16 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ อายุ 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.21

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของนิสิตที่มีสาขาวิชาแตกต่างกัน ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ปีการศึกษา 2565 แสดงผลการวิเคราะห์จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนมากที่สุด คือสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 21.01 รองลงมาได้แก่ สาขาวิชาชีววิทยา จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 11.13 สาขาวิชาฟิสิกส์ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 9.45 สาขาวิชาการวัดและการประเมินทางการศึกษา จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 9.03

ตามลำดับ ส่วนนิสิตสาขาวิชาศิลปศึกษา มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.63

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของนิสิตแต่ละชั้นปี แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 34.87 รองลงมา ได้แก่ ระดับชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 27.73 ระดับชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 19.11 ระดับชั้นปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 11.55 ตามลำดับ ส่วนนิสิตระดับชั้นปีที่ 3 มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 6.72

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ของนิสิตแต่ล่ะชั้นปี

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. อาจารย์ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอน โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาจากศาสตร์ที่หลากหลายตามความเชี่ยวชาญของแต่ละสาขาวิชา	4.38	0.66	มาก
2. อาจารย์ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพครูและวิชาเอกให้นิสิตมองเห็นถึงความสัมพันธ์และนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านการฝึกสอน	4.50	0.65	มากที่สุด
3. อาจารย์ผู้สอนสามารถมีรูปแบบการสอนและเทคนิคที่หลากหลาย ซึ่งสามารถถ่ายทอดให้นิสิตมองเห็นรายละเอียดและเข้าใจมโนทัศน์ของการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูมากขึ้น	4.43	0.66	มาก
4. อาจารย์ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนที่ฝึกให้นิสิตศึกษาบทความทางวิชาการ และบทความการวิจัยทั้งในสาขาวิชาเอกกับการใช้ความรู้ทางด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการคิด	4.41	0.67	มาก
5.อาจารย์ผู้สอนฝึกนิสิตให้มีการเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้พื้นฐานสำหรับการสอน 2 ชนิดคือความรู้ในเนื้อหาและความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนเพื่อนำไปใช้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียนและปฏิบัติการสอนในโรงเรียน	4.45	0.67	มาก
6. อาจารย์ผู้สอนมีการยกตัวอย่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนมาฝึกปฏิบัติให้นิสิตนำความรู้เนื้อหาทางด้านวิชาเฉพาะและวิชาชีพครูมาใช้ในการแก้ปัญหาและมีรูปแบบการจัดกระบวนการสอนที่หลากหลาย	4.46	0.64	มาก
7. อาจารย์ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน เช่น การเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่น การสืบค้นเนื้อหาจากหลายศาสตร์อ่านบทความวิชาการ เป็นต้น	4.33	0.70	มาก
8. นิสิตสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้เมื่อเจอกับปัญหาและสถานการณ์ที่เจอในห้องเรียน	4.42	0.65	มาก

ข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
9. ในการผลิตนิสิตครูมีการเชื่อมโยงระหว่างการนำความรู้ในวิชาเอกและทางวิชาชีพมาสอดแทรกเพื่อกระตุ้นให้นิสิตมองเห็นถึงการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ทางด้านการเรียนการสอน	4.43	0.65	มาก
10. การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในคณะศึกษาศาสตร์ตอบโจทย์ในวิชาชีพความเป็นครูในอนาคตได้อย่างดี	4.42	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ของนิสิตแต่ละชั้นปี พบว่า นิสิตเห็นด้วยกับข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ โดยข้อคำถามที่นิสิตเห็นด้วยสูงสุดเป็นอันดับแรก และอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ข้อคำถามข้อที่ 2 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 รองลงมา คือ ข้อคำถามข้อที่ 6 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และข้อคำถามข้อที่ 5 คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนข้อคำถามที่มีนิสิตเห็นด้วยต่ำสุดเป็นลำดับสุดท้ายและอยู่ในระดับมาก คือ ข้อคำถามที่ 7 มีค่าค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการแสดงความคิดเห็นของนิสิตแต่ละชั้นปี

2.1 ศึกษาผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการแสดงความคิดเห็นระหว่างนิสิตเพศชายและนิสิตเพศหญิง ที่เป็นอิสระต่อกันด้วย Independent Sample t-Test ที่ได้มาจาก Output Window ของโปรแกรม SPSS

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	$\bar{X}$	S.D.	t-value	Sig.
ชาย	106	4.42	0.49	0.15	0.06
หญิง	370	4.42	0.56		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่าค่าการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ **4** แสดงค่าสถิติของการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณในแต่ละชั้นปี ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA)

การเปรียบเทียบความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.10	4	0.52	1.78	0.13
ภายในกลุ่ม	139.04	471	0.30		
ทั้งหมด	141.14	475			

2.2 เพื่อแสดงค่าสถิติของการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ในแต่ละชั้นปี มหาวิทยาลัยทักษิณ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) พบว่าผลการทดสอบสมมติฐานของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณในแต่ล่ะชั้นปี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

อาจารย์ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพครูและวิชาเอกให้นิสิตมองเห็นถึงความสัมพันธ์และนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านการฝึกสอน ส่วนอาจารย์ผู้สอนมีการจัดกิจกรรมการเรียนที่หลากหลายโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน เช่น การเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่น การสืบค้นเนื้อหาจากหลายศาสตร์ อ่านบทความวิชาการ เป็นต้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ และชั้นปีไม่แตกต่างด้วย อาจเนื่องจากในทุกหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้มีการบูรณาการความรู้ในหลักการ ทฤษฎีในสาขาวิชาเอก วิชาชีพครู และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้นิสิตทุกคนที่กำลังศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มีการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพครู และวิชาเอกทำให้นิสิตมองเห็นถึงความสัมพันธ์และนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านการฝึกสอน เช่น บูรณาการศาสตร์การสอน เนื้อหา เทคโนโลยีและจรรยาบรรณวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และการวิจัยเป็นฐาน (คณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2562) (หลักสูตร กศ.บ. ชีววิทยา)

นอกจากนี้ยังพบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาสะเต็มศึกษา โครงงานวิทยาศาสตร์ และอื่น ๆ ในหลักสูตรของคณะศึกษาศาสตร์ เช่น หลักสูตร กศ.บ. สาขาวิชาเคมี เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้รูปแบบการบูรณาการ เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนตรา พงษ์นิล (2562) เกี่ยวกับการใช้การบูรณาการทางการสอนโดยการใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ พบว่าการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นโดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของประเภทรายวิชา จำนวนนักศึกษา สภาพและขนาดของห้องเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาประยุทธ์ ปยุตฺโต (ยาวิชัย) และคณะ (2564) พบว่าการสอนแบบบูรณาการ คือการเชื่อมโยงกันของเนื้อหาความรู้เพื่อให้เรียนรู้อย่างมีความหมายลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหาวิชา นอกจากนี้ ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และ จินตกานต์ สุธรรมดี (2560) ยังกล่าวไว้ว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดสมรรถนะเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งให้ความสนใจการพัฒนาขีด

ความสามารถของผู้เรียนโดยยึดแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะและความสามารถที่มาจากตัวตนที่ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมการทำงานที่มีความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผลและก่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด

กล่าวได้ว่าหลักสูตรคณะศึกษาศาสตร์มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) มีการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน และเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานได้ผลงานที่โดดเด่นกว่าคนอื่น ๆ ในสถานการณ์ที่หลากหลาย และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณการข้ามศาสตร์ของหลักสูตรในคณะศึกษาศาสตร์มุ่งประเด็นสำคัญในส่วนของการพัฒนาความรู้ความสามารถแบบองค์รวมทั้งทางด้านวิชาเอกและวิชาชีพครู ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการส่งต่อความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในงานสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสพสุข มะแก้ว และ อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต (2563) พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงของการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ช่วยจัดเนื้อหาวิชาหรือความรู้ให้อยู่ในลักษณะเหมือนชีวิตจริง คือ ผสมผสานและสัมพันธ์เป็นความรู้ที่อยู่ในลักษณะหรือรูปแบบที่เอื้อต่อการนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ผลจากงานวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณการความรู้ข้ามศาสตร์ของหลักสูตรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ข้อเสนอแนะ

1. การสำรวจความคิดเห็นจากนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ต่อการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ภายในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ว่ามีการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถและให้นิสิตตระหนักถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อให้นิสิตมีการประยุกต์ใช้ศาสตร์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

3. ผู้วิจัยควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตในสาขาวิชาเอกเดียวกัน แต่ต่างวิทยาเขต ระหว่างวิทยาเขตสงขลากับวิทยาเขตพัทลุง ว่ามีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กุลิสรา จิตรชญาวณิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาปฐมวัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2562). หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาปฐมวัย (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

คณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2562). หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

คณะศึกษาศาสตร์ร่วมกับคณะวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2562). หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาชีววิทยา (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และจินตกานต์ สุธรรมดี. (2560). กรอบแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 12(ฉบับพิเศษ), 168-184.

ทิศนา แขมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประสพสุข มะแก้ว และอิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2563). การศึกษาแบบบูรณาการ กรณีศึกษาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา แบบบูรณาการด้านกิจกรรม. วารสาร อัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, 10(20), 13-24.

พระมหาประยุทธ์ ปยุตฺโต (ยาวิชัย), พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, และวรกฤต เถื่อนช้าง. (2564). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในชั้นเรียน. วารสารร้อยแก่นสาร, 6(12), 329-341.

มนตรา พงษ์นิล. (2562) การบูรณาการการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา: องค์ความรู้และการพัฒนานวัตกรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 19(1), 1-14.

รณธิชัย สวัสดิ์ และรัตนะ บัวสนธ์. (2565). การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ. วารสารศิลปะศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 4(1), 187-201.

ระบบฐานข้อมูลหลักสูตร มหาวิทยาลัยทักษิณ. (4 พฤศจิกายน 2565). หลักสูตรการศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (4 ปี) และ (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง 2562. จาก https://cur.tsu.ac.th/home/program.jsp?curriculumid=10000186

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553. ม.ป.พ.

สิราวรรณ จรัสรวีวัฒน์. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในยุคประเทศไทย 4.0 ตามแนวคิด STEM, STEAM และ STREAM. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 13(1), 19-30.

เอนก เทียนบูชา. (2559). หลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นสมรรถนะ. วารสารจันทรเกษมสาร, 22(43), 33 – 47.

Sullivan, G., & Artino, A. (2013). Analyzing and interpreting data from likert-type scales. Journal of graduate medical education, 5(4), 541–542.

Yamane, T. (1967). Statistics: An Introductory Analysis. 2nd Edition. New York: Harper and Row.

การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ
Development of the Soft Skills Assessment for the Juveniles who Studied in Non-formal Education

กฤติยา แสงสุวรรณ[1*]และ สุใจ ส่วนไพโรจน์[2]
Krittiya Sangsuwan[1*]and Sujai Suanpairoth[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาจิตวิทยา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี
[1] Graduate student, Department of Psychology, Faculty of Education, Prince of Songkla University. Pattani Campus.
[2] รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาจิตวิทยา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี
[2] Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education, Prince of Songkla University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** krittiya.khim31@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ และ2) เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ (15 - 18 ปี) ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบโควต้า จำนวน 30 คน โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้ 1. สังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะมนุษย์จาก 19 แหล่งความรู้ 2. สร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์โดยมีข้อคำถามครอบคลุมทักษะมนุษย์ที่สังเคราะห์ได้ 3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน ผลการวิจัยพบว่า แบบประเมินครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง ความยืดหยุ่น การจัดการอารมณ์ การมองโลกในแง่ดี การร่วมรู้สึก การแบ่งปัน ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 และผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญได้ข้อคำถามจำนวน 57 ข้อ ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อโดยทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.942 - 0.945 ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกรายการ และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.944 ดังนั้น แบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ประเมินในบริบทของเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

คำสำคัญ: ทักษะมนุษย์, การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์, เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

Abstract

This research purposed to 1) develop the soft skills assessment for the juveniles who studied in non-formal education and 2) inspect the quality of the Soft Skills assessment for the juveniles who studied in non-formal education. The sample group was 30 juveniles who studied in non-formal education (15-18 years old) using a quota sampling method. The research methodology consisted of 1. synthesizing components of the Soft

Skills from 19 sources, 2. developing the Soft Skills assessment for the juveniles who learned in non-formal education with questions that covered the synthesized Soft Skills, and 3. inspecting the quality of the assessment. The research results indicated that the assessment covered the eight attributives entailed Self-awareness, Flexibility, Emotional Management, Optimism, Empathy, Sharing, Responsibility, and Honesty. The results of IOC analysis from three experts indicated that the IOC was between 0.67-1.00. After editing, as the experts suggested, there were 57 questions. Moreover, the reliability analysis in each item from the trial with the sample group of 30 people had a reliability between 0.942-0.945, which passed the criteria, and the overall instrument had a reliability of 0.944. Thus, the Soft Skills assessment for the juveniles who learned in non-formal education was appropriate to apply in the context of the juveniles who studied in non-formal education.
Keywords: Soft Skills, Soft Skills assessment development, Juveniles who Studied in Non-formal education

บทนำ

เยาวชนไทยส่วนหนึ่งมีเงื่อนไขและข้อจำกัดในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ทำให้ไม่ได้รับการขัดเกลาจากระบบการศึกษาอันมีสาเหตุมาจากการเป็นผู้ด้อยโอกาส ผู้พลาดโอกาส และผู้ขาดโอกาสโดย ผู้ด้อยโอกาส คือ ผู้พิการ ผู้ประกอบอาชีพแรงงานนอกระบบและกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อย กลุ่มผู้พลาดโอกาส คือ กลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่ออกกลางคันจากการศึกษาภาคบังคับ เนื่องจากความผิดพลาดในการดำเนินชีวิต และกลุ่มผู้ขาดโอกาส คือ กลุ่มที่ไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอต่อการเข้าเรียนตามระบบปกติ รวมถึงการเป็นประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยจากการก่อการร้าย การก่อความไม่สงบในพื้นที่ชายแดน กลุ่มประชาชนในพื้นที่ชนบทห่างไกลที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงการศึกษาในระบบปกติ ทำให้มักพลาดประสบการณ์ในการเรียนรู้ทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตให้ประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตจากระบบการศึกษาและผู้ทรงความรู้

ทักษะสำคัญที่ทำให้ชีวิตเป็นสุขและประสบความสำเร็จในทุกมิติ มี 2 ทักษะ นั่นคือ ทักษะเฉพาะวิชาชีพ (Hard Skills) เป็นทักษะภายนอกบุคคลในการใช้องค์ความรู้ในงานหรือความสามารถในการแก้ปัญหาด้านเทคนิควิธีการและวิชาชีพ แก้ปัญหาในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการเรียนการสอนจากสถาบันการศึกษาและผู้ทรงความรู้ และทักษะมนุษย์ (Soft Skills) เป็นทักษะภายในส่วนบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบคลุมคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม การสื่อสาร การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ รวมถึงด้านการปรับตัว ซึ่งเป็นกลุ่มทักษะที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์อีกด้วย โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561) กล่าวถึงทักษะมนุษย์ในยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2564) ไว้ว่า สถาบันการศึกษามีลักษณะมุ่งเน้นการพัฒนาด้านวิชาการและวิชาชีพ ทำให้ทักษะมนุษย์ได้รับความสนใจน้อย แต่เมื่อนิสิตนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้ว จำเป็นต้องใช้ทักษะมนุษย์ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ซึ่งทักษะมนุษย์สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ในช่วงวัยเด็กเป็นต้นไป โดยการเริ่มปลูกฝังจากภายในห้องเรียนเพื่อเป็นการสร้างมนุษย์ที่มีคุณภาพตั้งแต่ต้นทาง (บุษกร วัฒนบุตร, 2564) ขณะเดียวกันกลุ่มเยาวชนผู้อยู่ในช่วงชีวิตวัยรุ่นมักประสบปัญหา

การปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเยาวชนนอกระบบการศึกษา หากไม่ได้รับการขัดเกลาและเอาใจใส่อย่างเหมาะสมจึงมักจะมีความเสี่ยงต่อการเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรม โดยเฉพาะความบกพร่องในทักษะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอารมณ์และการแสดงออกทางสังคม มักส่งผลให้เกิดความผิดพลาดในการดำเนินชีวิตทั้งด้านการเรียน การทำงาน และชีวิต รวมถึงเป็นสาเหตุของการออกกลางคันหรือหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับเยาวชนกลุ่มผู้พลาดโอกาสที่มักมีปัญหาด้านพฤติกรรม

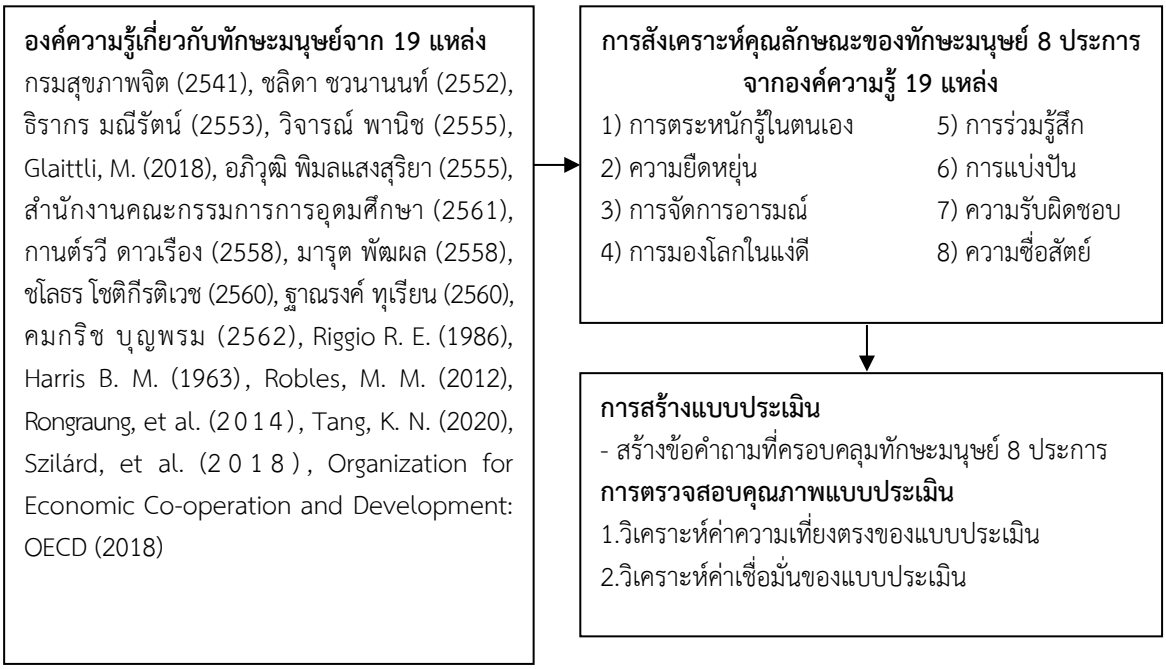
ในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยได้มีการกำหนดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือเรียกชื่อย่อว่า กศน. เป็นการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและสภาพแวดล้อม โดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดการเรียนการสอนเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมถึงการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อให้การศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อสังเกตจากลักษณะของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนจะต้องพึ่งพาตนเอง กำกับควบคุมตนเองและเรียนรู้การแก้ปัญหาจากประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งอาจเป็นวิธีที่ถูกต้องหรือผิดพลาดก็ได้ การเอาใจใส่ต่อทักษะที่เอื้อต่อการเผชิญอุปสรรคเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข โดยเฉพาะทักษะมนุษย์ที่เป็นคุณลักษณะสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในด้านการเรียนและการทำงาน

ด้วยเหตุที่กล่าวไปข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในการสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินทักษะมนุษย์แก่เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบอย่าง มีคุณภาพ จึงรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะมนุษย์จาก 19 แหล่ง เพื่อมาสังเคราะห์ให้ได้ซึ่งทักษะมนุษย์ที่จำเป็นและเหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสามารถสร้างเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินระดับของทักษะมนุษย์ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสม ทั้งยังก่อเกิดประโยชน์ในการสร้างการตระหนักรู้ในประเด็นความก้าวหน้าในชีวิตของเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้หรือข้อมูลที่ได้ไปสู่การสร้างกรอบแนวทางในการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงในการประสบปัญหาในชีวิตแก่เยาวชน เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศชาติที่ทรงประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบประเมินทักษาะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการพัฒนาแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทักษะมนุษย์จากองค์ความรู้ทั้ง 19 แหล่งความรู้ ประกอบด้วย กรมสุขภาพจิต (2541), ชลิดา ชวนานนท์ (2552), ธิรากร มณีรัตน์ (2553), วิจารณ์ พานิช (2555), Glaittli, M. (2018), อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา (2555), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561), กานต์รวี ดาวเรือง (2558), มารุต พัฒผล (2558), ชโลธร โชติกีรติเวช (2560), ฐาณรงค์ ทุเรียน (2560), คมกริช บุญพรม (2562), Riggio R. E. (1986), Harris B. M. (1963), Robles, M. M. (2012), Rongraung, et al. (2014), Tang, K. N. (2020), Szilárd, et al. (2018) และ Organization for Economic Co-operation and Development: OECD (2018) แต่ละคุณลักษณะที่ได้มาเป็นความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่สอดคล้องตรงกัน คุณลักษณะบางประการเกิดจากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีนัยความหมายคล้ายคลึงกัน และบางคุณลักษณะมีนัยความหมายที่นอกเหนือจากความคิดเห็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อพิจารณาแล้วมีความสำคัญและครอบคลุมทักษะที่จำเป็นต่อการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตจึงนำมารวบรวมและทำการศึกษาร่วมด้วย โดยได้สังเคราะห์ทักษะมนุษย์ออกมาเป็น 25 คุณลักษณะ และแบ่งออกเป็น 3 ส่วน มีหลักการรองรับตามทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) ของรูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) ได้แก่ ฐานกาย (Willing) เกี่ยวข้องกับการลงมือกระทำ ฐานใจ (Feeling) เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และฐานคิด (Thinking) เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด (อนุพันธุ์ พฤกษ์พันธ์ขจี, 2552) โดยศึกษาทักษะมนุษย์ส่วนฐานใจ (Willing) ของเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี อันมีคุณลักษณะ 8 ประการ ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ความยืดหยุ่น (Flexibility) การจัดการอารมณ์ (Emotional management) การมองโลกในแง่ดี

(Optimism) การร่วมรู้สึก (Empathy) การแบ่งปัน (Sharing) ความรับผิดชอบ (Responsibility) และความซื่อสัตย์ (Honesty)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส อายุระหว่าง 15-18 ปีจำนวน 759 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ เป็นนักศึกษากลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาที่อยู่ในการดูแลของ กศน. อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบโควต้า โดยมีเกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี อ่านเขียนภาษาไทยได้ เป็นกลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาหรือออกจากระบบการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา (ออกกลางคัน) และเป็นนักศึกษาที่อยู่ในการดูแลของ กศน. อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ องค์ความรู้ทั้ง 19 แหล่งความรู้ ประกอบด้วย กรมสุขภาพจิต (2541), ชลิดา ชวนานนท์ (2552), ธิรากร มณีรัตน์ (2553), วิจารณ์ พานิช (2555), Glaittli, M. (2018), อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา (2555), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2561), กานต์รวี ดาวเรือง (2558), มารุต พัฒผล (2558), ชโลธร โชติกีรติเวช (2560), ฐาณรงค์ ทุเรียน (2560), คมกริช บุญพรม (2562), Riggio R. E. (1986), Harris B. M. (1963), Robles, M. M. (2012), Rongraung, et al. (2014), Tang, K. N. (2020), Szilárd, et al. (2018) และ Organization for Economic Co-operation and Development: OECD (2018)

ขั้นตอนวิธีการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างแบบประเมิน

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบประเมิน ในการวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

2. ศึกษาค้นคว้านิยาม แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะมนุษย์จากองค์ความรู้ทั้ง 19 แหล่ง ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้ต่าง ๆ โดยพิจารณาความคิดเห็นส่วนใหญ่ที่สอดคล้องตรงกัน คุณลักษณะส่วนใหญ่ที่มีนัยความหมายคล้ายคลึงกัน และพิจารณาคุณลักษณะบางประการที่นอกเหนือจากความคิดเห็นส่วนใหญ่แต่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

1. ผู้วิจัยนำแบบประเมินทักษะมนุษย์ไปตรวจหาค่าความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของนิยามปฏิบัติการกับข้อความของแบบประเมิน พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องและความรัดกุมของภาษา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยพิจารณาค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 และปรับปรุงแก้ไขข้อความของแบบประเมิน

2. ตรวจสอบความเหมาะสมด้านความถูกต้องของการนำไปใช้ (Usability) ด้วยการนำแบบประเมินไปทดลอง (Try-out) กับเยาวชนที่เข้ารักการศึกษานอกระบบ อายุ 15-18 ปี เป็นนักศึกษาที่อยู่ในความดูแลของ กศน. อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่คุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทักษะมนุษย์ในกลุ่มทดลองที่คุณลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) โดยมีเกณฑ์พิจารณาแบบประเมินที่มีค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ส่วนข้อคำถามที่ไม่ตรงตามเกณฑ์คุณภาพของแบบประเมินทักษะมนุษย์จะคัดออกจนได้ข้อคำถามชุดใหม่

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างแบบประเมิน

จากการสังเคราะห์คุณลักษณะของทักษะมนุษย์จากองค์ความรู้ทั้ง 19 แหล่ง ได้สังเคราะห์ทักษะมนุษย์ออกมาเป็น 25 คุณลักษณะ และแบ่งออกเป็น 3 ส่วน มีหลักการรองรับตามทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ตามแนวมนุษยปรัชญา (Anthroposophy) ของรูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) ได้แก่ ฐานกาย (Willing) เกี่ยวข้องกับการลงมือกระทำ ฐานใจ (Feeling) เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกและฐานคิด (Thinking) เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด (อนุพันธุ์ พฤกษ์พันธ์ขจี, 2552) ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาทักษะมนุษย์ส่วนฐานใจ โดยมีคุณลักษณะที่สอดคล้องและครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ ดังนั้น การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์ครั้งนี้ครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ ประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นความสามารถส่วนบุคคลในการเข้าใจและรับรู้ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก รวมถึงศักยภาพที่มีอยู่นำไปสู่การคิดพิจารณาและสามารถประเมินสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่กำลังเผชิญให้ตนเองเกิดความเข้าใจ และสามารถแสดงหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม

2. ความยืดหยุ่น (Flexibility) เป็นความสามารถในการปรับความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและการกระทำ เพื่อการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในสังคม นั้นหมายถึงการอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างเต็มที่โดยที่บุคคลสามารถรับรู้และยอมรับความคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นทั้งเชิงบวกและลบ โดยพยายามบริหารจัดการอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกเพื่อปรับเข้ากับสิ่งที่ตนกระทำอยู่และความสามารถในการคิดปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ หรือการคิดที่สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดีที่สุดอันส่งเสริมให้เกิดความริเริ่มสร้างสรรค์และความยืดหยุ่นทางจิตใจ

3. การจัดการอารมณ์ (Emotional management) เป็นการเรียนรู้เพื่อจัดการกับสถานการณ์ขณะเผชิญภาวะที่ถูกกระตุ้นทางอารมณ์อย่างมีเหตุผล แสดงออกในทางที่กลุ่มหรือสังคมยอมรับและมีผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นทั้งร่างกายและจิตใจน้อยที่สุด

4. การมองโลกในแง่ดี (Optimism) เป็นการมีมุมมองต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือคนอื่นบนพื้นฐานของความจริงและถูกต้องแน่นอน เชื่อว่าสามารถแก้ปัญหาทุกอย่างได้ด้วยความพยายาม เข้าใจพื้นฐานของปัญหา และรู้ว่าหนึ่งปัญหาอาจมีหลายสาเหตุและหนึ่งสาเหตุอาจก่อให้เกิดหลายปัญหา สามารถอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปในทางที่ดี ก่อเกิดกำลังใจ มองเห็นทางออกหรือรู้สึกดีต่อตนเอง

5. การร่วมรู้สึก (Empathy) เป็นความเข้าใจ การตระหนักถึงอารมณ์ความรู้สึกและการสื่อสารที่แสดงออกถึงความเข้าใจต่อผู้อื่น ซึ่งคุณลักษณะนี้นำมาซึ่งเมตตา รู้สึกโอบอ้อมอารี และก่อให้เกิดความอ่อนโยนในการดำเนินชีวิต

6. การแบ่งปัน (Sharing) เป็นการให้ส่วนที่เป็นของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ การสละส่วนที่เป็นของตนทั้งการเปิดเผยตนเอง การแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ให้ผู้อื่นในกลุ่มหรือสังคมได้รับรู้ รวมถึงองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในทางสร้างสรรค์แก่ผู้อื่นในสังคม

7. ความรับผิดชอบ (Responsibility) เป็นการรู้จักหน้าที่ของตนเอง และคำนึงถึงการกระทำที่ส่งผลดีและผลเสียต่อทั้งตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ กติกา ด้วยความมุ่งมั่นละเอียด รอบคอบ โดยสามารถกำกับควบคุมได้ด้วยตนเอง ยอมรับผลการกระทำของตนเอง และพยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

8. ความซื่อสัตย์ (Honesty) เป็นการการคิดและกระทำในสิ่งที่ตนรู้ผิดชอบชั่วดี เข้าใจ ยอมรับ รัก และปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามที่ควรปฏิบัติโดยการทำสิ่งใด ๆ อย่างเปิดเผย ถูกต้องตามหลักจริยธรรม สุจริต ไม่คดโกง กล้าเผชิญความจริง สามารถแสดงออกได้ด้วยการประพฤติดี การเคารพระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย การไม่เบียดเบียนกัน และการเคารพเพื่อนมนุษย์ทั้งกาย วาจา ใจ

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

1. ผลวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามในแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จำนวน 58 ข้อ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนได้ข้อคำถามของแบบประเมินทักษะมนุษย์ชุดใหม่ทั้งหมด 57 ข้อ

2. ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อโดยวิธีครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.942-0.945 ซึ่งข้อคำถามของแบบประเมินผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจึงเชื่อมั่นได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นรายข้อของแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

ข้อ	Corrected Item-Total	Cronbach's Alpha if Item
1	.409	.944
2	.536	.943
3	.484	.943
4	.498	.943
5	.328	.944
6	.465	.943
7	.319	.944
8	.345	.944
9	.571	.943
10	.491	.943

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	Corrected Item-Total	Cronbach's Alpha if Item
11	.109	.945
12	.138	.945
13	.492	.943
14	.471	.943
15	.555	.943
16	.309	.944
17	.678	.942
18	.607	.943
19	.384	.944
20	.298	.944
21	.545	.943
22	.501	.943
23	.338	.944
24	.664	.942
25	.428	.944
26	.494	.943
27	.389	.944
28	.397	.944
29	.052	.945
30	.554	.943
31	.387	.944
32	.321	.944
33	.575	.943
34	.740	.942
35	.511	.943
36	.203	.945
37	.398	.944
38	.364	.944
39	.538	.943
40	.564	.943
41	.617	.943
42	.514	.943
43	.521	.943
44	.640	.942
45	.352	.944
46	.368	.944
47	.265	.944

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	Corrected Item-Total	Cronbach's Alpha if Item
48	.575	.943
49	.484	.943
50	.633	.943
51	.805	.942
52	.555	.943
53	.364	.944
54	.598	.943
55	.552	.943
56	.760	.942
57	.698	.942

3. สำหรับค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทักษะมนุษย์ โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ซึ่งเป็นแบบประเมินที่เชื่อมั่นได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ

ค่าความเชื่อมั่น	
Cronbach's Alpha	N of Item
.944	57

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยจาการศึกษาเรื่อง "การสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ" สามารถนำมาอภิปรายผลได้ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างแบบประเมิน

จากการสังเคราะห์คุณลักษณะของทักษะมนุษย์จาก 19 แหล่งองค์ความรู้ ผลปรากฏว่า ทักษะมนุษย์จากการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 8 คุณลักษณะ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง ความยืดหยุ่น การจัดการอารมณ์ การมองโลกในแง่ดี การร่วมรู้สึก การแบ่งปัน ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ โดยครอบคลุมอยู่ในทักษะมนุษย์ ส่วนฐานใจ (Feeling) อันเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นกลุ่มทักษะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ (Nitonde, 2014) รวมถึงคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมอันก่อเกิดความงอกงามแห่งคุณความดีในชีวิต จึงควรศึกษาและเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งแก่เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ อายุ 15-18 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงชีวิตวัยรุ่นและเป็นกลุ่มผู้พลาดโอกาสทางการศึกษา ด้วยสาเหตุเพราะเป็นวัยเข้าสู่วัยผู้ใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จิตใจ และสังคมเป็นอย่างมากหากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจะมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีรูปแบบข้อคำถามครอบคลุมทักษะมนุษย์ 8 คุณลักษณะ เพื่อสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบอย่างครอบคลุม ชัดเจน และเหมาะสม

ระยะที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

1.ผลวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามในแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 57 ข้อ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 สอดคล้องกับการศึกษาของวิมล มิระสิงห์ (2558) และกันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร และคณะ (2565) ที่ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบประเมิน อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ 0.66-1.00 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อของแบบประเมินด้วยวิธีครอนบาค (Cronbach's Alpha Procedure) จำนวน 57 ข้อ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน พบว่า ค่าความเชื่อมั่นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.942-0.945 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.944 โดยมีเกณฑ์พิจารณาแบบประเมินที่มีค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป (Trochim, 1999) เป็นไปตามระบบการสร้างแบบประเมินและเป็นไปตามระบบการหาคุณภาพของแบบประเมิน และเป็นไปตามเกณฑ์ที่วางไว้ แสดงว่าแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือแล้วนั้น มีความเหมาะสมถูกต้อง สามารถนำไปใช้ให้ตรงสาระสำคัญที่ต้องการประเมินได้อย่างแท้จริง

เนื่องจากการวิจัยนี้ดำเนินการสอดคล้องกับหลักคิดของจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2560) และสมบัติ ท้ายเรือคำ (2559) ซึ่งเป็นหลักการในการสร้างแบบประเมินที่ข้อคำถามต้องถูกสร้างขึ้นตามกรอบของแนวคิดของทักษะมนุษย์ การออกแบบแบบประเมินจะต้องมีความเหมาะสมกับประเด็นที่ต้องการศึกษา นั่นคือ ทักษะมนุษย์ทั้ง 8 คุณลักษณะ ประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง ความยืดหยุ่น การจัดการอารมณ์การมองโลกในแง่ดี การร่วมรู้สึก การแบ่งปัน ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ โดยพิจารณาขอบข่ายของข้อมูลทั้งหมดจากแนวคิดและการศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้ง 19 แหล่งองค์ความรู้ เพื่อสร้างข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน อีกทั้งเลือกรูปแบบของข้อคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มเยาวชนฯ ด้วยการสร้างประเด็นคำถามอย่างครอบคลุม คำถามมีความชัดเจน ตรงประเด็น ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งดังที่กล่าวมานั้นเป็นส่วนสำคัญอันช่วยให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทักษะมนุษย์ของเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยนี้ได้ดำเนินการดังกล่าวจึงสามารถสร้างแบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ข้อเสอนแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้แบบประเมินทักษะมนุษย์สำหรับเยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบ แบบประเมินนี้เหมาะสำหรับใช้ประเมินทักษะมนุษย์ในเยาวชนช่วงอายุ 15-18 ปี หากต้องการนำไปใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ควรทำการศึกษาคุณภาพเครื่องมือใหม่ เช่น อาจลดตัวเลือกของแบบประเมินหรือปรับระดับภาษาของข้อคำถามให้เข้าใจง่ายขึ้นในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย หรือเพิ่มความละเอียดของข้อคำถามในแต่ละคุณลักษณะให้มากขึ้นสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า ซึ่งจะช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการสำรวจและเข้าใจตนเอง และพร้อมที่จะเติมเต็มในส่วนที่ต้องพัฒนา ช่วยให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาทักษะมนุษย์ในฐานอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่เป็นสุขและประสบความสำเร็จ ได้แก่ ทักษะมนุษย์ฐานกาย (Willing) และฐานคิด (Thinking)

2. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะมนุษย์แก่เยาวชนที่เข้ารับการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขและประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข, กรมสุขภาพจิต. (2541). คู่มือการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็ก นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต.

กันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร, ณัฐพร แจ่มจำรัส, ถวัลยรัตน์ อินทร์สุนทร, อภิญญา จิตราศรี, อดิศรา ชัยธวัชวิบูลย์, ปวีณา ศรีเมือง, ปริญญา แสนศักดิ์, จิราภร แสนทวีสุข, นิรันดร์ เงินแย้ม และสุรเดช ประยูรศักดิ์. (2565). การสร้างแบบประเมินความวิตกกังวลในการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารการวัดประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 3(1), 34-44. จาก https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mesr/article/view/261881/174133.

กานต์รวี ดาวเรือง. (2558). ทักษะชีวิตและการวางแผนการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน (ชาย) หลังจากออกจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน. (วิทยานิพนธ์ สส.ม.). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

คมกริช นันทะโรจพงศ์, ภูธิป มีถาวรกุล, และธีระวัฒน์ จันทึก. (2561). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นตอนกลาง. วารสารสงขลานครินทร์, 24(1), 14-18. จาก https://so05.tci-haijo.org/index.php/psujssh/article/view/127907

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2560). คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 7(1), 1-15. จาก https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jrcd/article/view/9145.

ชลิดา ชวนานนท์. (2552). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ กศ.ม.). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.

ชโลธร โชติกีรติเวช. (2560). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะ Soft Skills เพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(1), 44-52. จาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/100476.

ฐาณรงค์ ทุเรียน. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ ค.ม.). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธิราภร มณีรัตน์. (2553). การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับประถมศึกษาโดยใช้เรื่องราวทางสังคม. (วิทยานิพนธ์ ศ.ม.). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

บุษกร วัฒนบุตร. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา Soft Skills ของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(1), 87-94. จาก https://doi.org/10.14456/jra.2021.8.

มารุต พัฒผล. (2558). แนวคิดหลักการของการโค้ชเพื่อการรู้คิด. ใน เอกสารประกอบการเรียนรู้รายวิชา สัมมนานวัตกรรมโค้ชเพื่อการรู้คิด (เอกสารประกอบการสอน) (น.1-39). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. จาก http://www.curriculumandlearning.com/upload /Coaching.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงษ์.

วิมล มิระสิงห์. (2558). การสร้างแบบประเมินการสนับสนุนพันธกิจด้านการวิจัยเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. วารสารจันทรเกษมสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 21(41), 19-28. จาก https://li01.tci-thaijo.org/index.php/crujournal/article /view/44642.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิต นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ.2560-2564). สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2564 จาก http://old.rmutto.ac.th/rmuttonews/attachment/TR3332_235442.pdf.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565, 27 เมษายน). ศิลปะบำบัด ARTFIELD. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.artculture4health.com/contents /view/3036.

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2559). การพัฒนาแบบสอบถามและแบบวัดทางจิตวิทยา. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(1), 35-48.

อนุพันธุ์ พฤกษ์พันธ์ขจี. (2552). ศิลปะบำบัด คืนความสมดุลสู่ชีวิต: ความเข้าใจของการวาดภาพ ระบายสี เพิ่มการบำบัดบนพื้นฐานแนวคิดมนุษย์ปรัชญา. ใน การประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปกรรมบำบัด ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สถาบันราชานุกูล.

อภิวุฒิ พิมลแสงสุริยา. (2555). การพัฒนาพนักงาน. จดหมายข่าวรายเดือนสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 13(149). สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2563 , จาก http://ns.ftpi.or.th/th/ knminf_pconerdetail.php?ptdlid=1144.

Glaittli, M. (2018). Soft Skills in High School [Doctoral dissertation, Arizona State University]. Retrieved July 26, 2021, from https://keep.lib.asu.edu/_flysystem/ fedora/c7/205817/Glaittli_asu_0010E_18354.pdf.

Harris, B. M. (1963). Supervisory Behavior in Education. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.

Nitonde, R. (2014). Soft Skills and Personality Development. Shri Shivaji College, Parbhani India. Retrieved July 26, 2021. from https://www.researchgate.net /publication/310613314_Soft_Skills_Personality_Devlopement.

Organization for Economic Co-operation and Development. (2018). Social and Emotional Skills: Well-being connectedness and success. Retrieved July 26, 2021, from http://www.oecd.org/education/school/UPDATED%20Social%20and%20Emotional %20Skills%20-%20Wellbeing,%20connectedness%20and%20 success.pdf%20(website).pdf

Riggio, R. E. (1986). Assessment of basic social skills. Journal of Personality and Social Psychology, 51(3), 649–660, from https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.649

Robles, M. M. (2012). Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace. Business Communication Quarterly, 75(4), 453-465, fromhttps://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1080569912460400.

Rongraung, Suravee., Somprach, Kanokorn., Khanthap, Juladis., & Sitthisomjin, Junrat. (2014). Soft Skills for Private Basic Education School in Thailand. Social and Behavioral Sciences. Retrieved July 20, 2021, from https://doi.org/10.1016/j.sbspro. 2014.01.1254.

Szilárd, S., Benedek, A. & Ionel-Cioca, L. (2018). Soft Skills Development Needs and Methods in Micro-Companies of ICT Sector. Social and Behavioral Sciences. Retrieved July 20, 2021, from https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2018.03.012.

Trochim, W. M. K. (1999). The Research Methods Knowledge Base. Retrieved November 18, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/ 243783609_The_Research_Methods_Knowledge_Base.

Tang, K. N. (2020). The importance of soft skills acquisition by teachers in highereducation insituations. Kasetsart Journal of Social Sciences, 41(1), 1-6.







(ระดับชาติ)

กลุ่มบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว

การศึกษาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานและความภักดีเพื่อการทำนายพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงาน : กรณีศึกษาร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร

Study of work life balance and employee loyalty as predictors of employee innovative behavior: Case study of convenience store in Bangkok

ธารทิพย์ พจน์สุภาพ[1*], วิวรรณ มุกดาประกร[2], ปราณี คงธนสมุทร[3] และสมคิด ชัยโพธิ์น้อย[4]

Thantip Pojsupap[1*], Wiwan Mukdaprakorn[2], Pranee Kongtanasamut[3] and Somkid Chaiponoi[4]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[1] Assistant professor Dr, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University.

[2] อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[2] Lecturer, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University.

[3] อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[3] Lecturer, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University.

[4] อาจารย์ประจำ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

[4] Lecturer, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** thantip.poj@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงาน และ 2) สร้างสมการที่ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ผลการศึกษาพบว่า 1) พนักงานที่อายุการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันจะมีความสมดุลในชีวิตการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) พนักงานที่อายุ และอายุการทำงานแตกต่างกัน จะมีความภักดีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) พนักงานที่อายุการทำงานแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความสมดุลในชีวิตการทำงานและความภักดีสามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมได้ร้อยละ 63.8

คำสำคัญ: ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน, ความภักดี, พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม

Abstract

This study aims were 1) to study the work life balance, loyalty and employee innovative behavior and 2) to develop prediction equations to predict the employee innovative behavior. The sample group were 400 employees at convenience stores in bangkok. Use questionnaires as a tool to collect data. The statistics of frequently, percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA and multiple regression analysis were

used to analyzed data. The result was found that 1) The employees of different experience in the job and average income had different in the work life balance at a statistical significance level of .05 2) The employees of different age and experience in the job had different in the loyalty at a statistical significance level of .05 3) The employees of different experience in the job had different in the innovative behavior at a statistical significance level of .05 and 4) Work life balance and loyalty could jointly predict innovative work behavior at 63.8 percent.

Keywords: work life balance, loyalty, innovative work behavior

บทนำ

จากการรายงานแนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2564 - 2566 ของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ระบุว่ายอดขายของร้านค้าปลีกสมัยใหม่มีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ย 1.5 - 2.5% ตามเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัว หนึ่งในรูปแบบร้านค้าปลีกสมัยใหม่ที่สำคัญในปัจจุบัน คือ ร้านสะดวกซื้อ ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน เน้นการบริการ และให้ความสะดวกแก่ลูกค้า จากการขยายสาขาการลงทุนส่งผลให้การแข่งขันในธุรกิจร้านสะดวกซื้อทวีความรุนแรงทุกด้าน ทั้งด้านทำเลที่ตั้ง การบริการ ราคา การส่งเสริมการขาย และการร่วมมือกับพันธมิตร (นรินทร์ ตันไพบูลย์, 2564) และการทำงานเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำรงชีพ แต่ในขณะเดียวกันทุกคนย่อมต้องการมีเวลามากขึ้นในแต่ละวันเพื่อทำสิ่งที่ตนเองชอบ การทำงานอย่างทุ่มเทจนละเลยการใช้ชีวิตในด้านอื่น นำมาซึ่งความไม่สมดุลในการใช้ชีวิตและอาจส่งผลกระทบไปถึงครอบครัว สังคม และองค์การ การขาดความสมดุลนี้อาจนำไปสู่ภาวะหมดไฟ คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ลักษณะของงานบางประเภทไม่สามารถทำงานนอกสถานที่ได้ เช่น ร้านสะดวกซื้อ ซึ่งหมายถึงร้านค้าปลีกขนาดกลางที่จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน และเปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง พนักงานผู้ให้บริการในร้านสะดวกซื้อจึงเป็นกำลังสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าโดยเน้นการให้บริการทุกระดับประทับใจ ดังนั้นองค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ หากองค์กรละเลยหรือไม่สนใจชีวิตส่วนตัวของพนักงาน ความขัดแย้งก็อาจเกิดขึ้นได้ ในทางกลับกัน หากองค์กรแสดงออกถึงความเข้าใจต่อพนักงานและสามารถช่วยหาสมดุลที่เหมาะสมได้ ความจงรักภักดีของพวกเขาจะเพิ่มขึ้น ความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานนั้น เป็นความรู้สึกและการแสดงออกของพนักงานซึ่งเคารพต่อองค์กร มีความเต็มใจปฏิบัติงานและอุทิศตนต่อองค์กร เมื่อพวกเขาเกิดความผูกพันมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความภูมิใจในการเป็นสมาชิกขององค์กร พวกเขาย่อมมีความตั้งใจที่จะทำงานอยู่กับองค์กรนี้ตลอดไป การลาออกของพนักงานและมีการจ้างพนักงานใหม่ อาจต้องใช้เวลาฝึกฝนพวกเขาให้มีทักษะที่ดีเพียงพอ ดังนั้นองค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัตินโยบายอย่างเป็นธรรม

ประเด็นที่เกี่ยวกับนวัตกรรม คือหนึ่งในปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญขององค์กร ความสามารถในการแข่งขันและความอยู่รอดขององค์กรล้วนขึ้นอยู่กับความสามารถในการคิดค้นนวัตกรรมของบุคลากร (Palangkaraya, Stierwald, Webster, & Jensen, 2010) การนำผลิตภัณฑ์และวิธีการทำงานในองค์กรมาพัฒนา การนำไปใช้ และการนำแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติ ถือเป็นพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมของบุคลากร ดังนั้น องค์กรจึงต้องพัฒนาให้พวกเขามีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือมีพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ดังนั้นการศึกษาเพื่อการพัฒนาความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน เป็นวิถีทางหนึ่งที่จะรักษาความภักดีของพนักงาน ลดปัญหาการลาออก หากพวกเขามีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี ย่อมส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน (Shi, 2012) ดังที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า ผลการวิจัยเรื่องนี้จะได้สะท้อนระดับความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ สร้างความผูกพันและความจงรักภักดี และความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล
2. เพื่อสร้างสมการที่ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการทำงานของพนักงานร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. ความสมดุลระหว่างชีวิตและงาน

Grzywacz & Marks (2000) อธิบายว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับงานนั้นมีนิยามที่หลากหลาย ทั้งในมิติการเกื้อหนุนระหว่างครอบครัวกับงาน และความขัดแย้งระหว่างครอบครัวกับงานของ Ransome (2007) สนับสนุนว่า สมดุลงานและชีวิต เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับสมดุลระหว่างงานและชีวิต โดยอาจหมายรวมถึงนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับครอบครัว ความเสมอภาคระหว่างเพศเกี่ยวกับงาน การคำนึงถึงอย่างครอบคลุมทั้งแรงงานในและนอกระบบตลาดแรงงาน ในขณะที่ Fisher (2019) อธิบายว่า ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานเกี่ยวข้องกับการลดความเครียดจากการทำงานและการสร้างวิธีการทำงานที่มั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกับการรักษาสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี โดยทั่วไปสมดุลงานและชีวิต มักได้รับการบรรจุเป็นนโยบายขององค์กร โดยมุ่งเน้นเรื่องเวลาการทำงาน และครอบครัว องค์การแรงงานระหว่างประเทศมีการนำเสนอมาตรการและนโยบายต่าง ๆ ในระดับองค์กร (Fagan, Lyonette, Smith, and Salda a-Tejeda, 2012) ประกอบด้วย สิทธิการลางาน เช่น มีการให้หยุดงานประจำปีรวมอย่างน้อย 3 สัปดาห์ การให้หลักประกันต่าง ๆ การลดชั่วโมงการทำงาน การทำงานนอกเวลางาน การยืดหยุ่นเวลางาน การดูแลและการบริการต่าง ๆ การฟื้นฟูแรงงาน เช่น การฝึกสอนอาชีพ การฝึกอบรม และการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม การสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานมีผลในเชิงบวกมากมาย ทั้งความเครียดที่น้อยลง ความเสี่ยงที่จะเกิดความเหนื่อยหน่ายน้อยลง และความรู้สึกเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สิ่งนี้ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อพนักงานเท่านั้นแต่ยังดีต่อนายจ้างด้วย องค์กรที่มุ่งมั่นในการจัดหาสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความสมดุลระหว่างชีวิตและงานสำหรับพนักงาน อาจเสนอทางเลือก เช่น การสื่อสารทางไกลหรือตารางการทำงานที่ยืดหยุ่น นอกจากจะสามารถประหยัดค่าใช้จ่าย ลดปัญหาการขาดงานแล้วยังทำให้พนักงานมีความซื่อสัตย์และมีประสิทธิผลให้การทำงานมากขึ้นด้วย

2. ความจงรักภักดีของพนักงาน

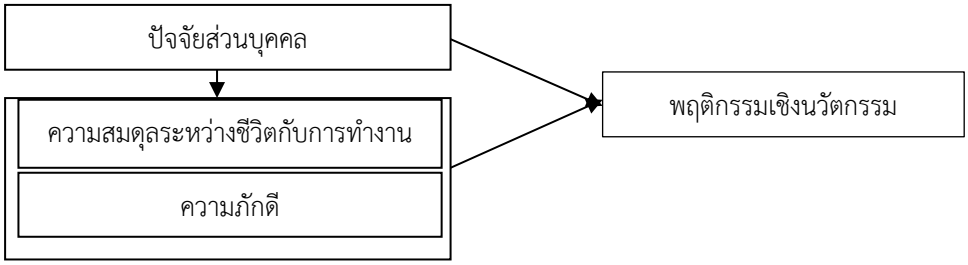
Bettencourt, Gwinner and Meuter (2001) แนะนำว่าความภักดีเป็นพฤติกรรมการเป็นพลเมืองขององค์กรที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของพนักงานต่อองค์กรผ่านการส่งเสริมผลประโยชน์

Wan (2012) อธิบายว่าความภักดีของพนักงาน คือ ความผูกพันทางจิตใจของบุคคลหรือความมุ่งมั่นต่อองค์กร ในอดีตความจงรักภักดีต่อองค์กรเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งสัมพันธภาพระหว่างบุคคลกับองค์กร ถ้ายิ่งมีความจงรักภักดีต่อองค์กรสูงมากขึ้นเท่าไร แนวโน้มที่จะลาออกหรือทิ้งองค์กรไปก็จะน้อยลงเท่านั้น

Guillon and Cezanne (2014) ได้อธิบายว่า ความภักดีของพนักงานเป็นความสัมพันธ์บนพื้นฐานของความไว้วางใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของที่แข็งแกร่ง และเต็มใจที่จะอยู่ในองค์กร ความภักดีของพนักงาน คือ ทัศนคติของพนักงานที่เต็มใจที่จะอยู่ให้การสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของบริษัท ด้วยความพยายามในเชิงบวก โดยให้ความสำคัญกับความผูกพันทางจิตใจ Forbes Councils Member (2021) เสนอกลยุทธ์ เพื่อสร้างความภักดีและรักษาพนักงานไว้ในระยะยาว ได้แก่ 1) การให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น เช่น ความยืดหยุ่นในด้านชั่วโมง สถานที่ทำงาน 2) รับฟังความคิดและข้อกังวลใจ 3) ให้โอกาสในการเติบโต 4) ปล่อยให้พวกเขาเป็นผู้นำโครงการของตนเอง ให้พนักงานมีอิสระในการสร้างสรรค์และดำเนินโครงการของตนเอง 5) ช่วยให้พวกเขาบรรลุเป้าหมาย 6) ยกระดับพนักงาน ส่งเสริมให้พวกเขามีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่สูงขึ้น 7) รับรู้ถึงความพยายามของพนักงาน ให้รางวัลกับความสำเร็จของพวกเขา และ 8) ขับเคลื่อนให้เกิดวัฒนธรรมเชิงบวกในสถานที่ทำงาน

3. พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงาน

Marina (2007) ได้ให้ความหมายของนวัตกรรมว่า “เป็นการสร้างความรู้และความคิดใหม่ เพื่อให้ผลลัพธ์ใหม่ทางธุรกิจ ซึ่งให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกระบวนการดำเนินธุรกิจภายในองค์กร และโครงสร้างธุรกิจ เพื่อสร้างสินค้าและบริการที่สร้างขึ้นตามความต้องการของตลาด พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงาน หมายถึง การคิดสร้างสรรค์ คิดใหม่ ทำใหม่ เพื่อพัฒนาองค์กร ช่วยให้การทำงานได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงกว่า สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นสำคัญ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2556) อธิบายว่า พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเป็นการกระทำของพนักงานที่กำกับตั้งแต่การใช้ความคิดที่แปลกใหม่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับงานตามตำแหน่ง หน้าที่ แผนก หรือ องค์การ รวมถึงการใช้และการนำไปปฏิบัติ ตัวอย่างของพฤติกรรม เช่น การแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ แนะนำกลยุทธ์ใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย วิธีการทำงานใหม่ และสนับสนุนการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรเพื่อใช้สร้างความคิดที่แปลกใหม่ De Jong (2007) กล่าวว่า พนักงานเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดขององค์กร องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการองค์กรทำให้พนักงานมีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือมีพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม De Jong and Den Hartog (2010) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายโดยตรงในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่การแนะนำความคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตสินค้า บริการ และกระบวนการทำงานใหม่อย่างมีเป้าหมายนั้นเป็นการสร้างพฤติกรรรมเชิงนวัตกรรม ตัวแปรที่ใช้วัดประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน ความมีนวัตกรรมของพนักงาน พฤติกรรมการปฏิบัติงานเชิงรุกและพฤติกรรมการแสวงหาโอกาส ดังนั้นพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่มุ่งเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน เป็นการเสริมสร้างให้พนักงานรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้านความรู้ความสามารถ ความเข้าใจ ทักษะและวิธีการในการทำงาน รวมถึงทัศนคติของบุคลากรในองค์กรธุรกิจให้เป็นไปทางที่ดีขึ้นเพื่อให้บุคลากรได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแล้วนั้นจะทำให้การปฏิบัติงานได้ผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ จากการที่กล่าวมานำสู่กรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรคือ พนักงานปัจจุบันที่ทำงานในร้านสะดวกซื้อเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ใช้สูตรของ Cochran หาขนาดตัวอย่างกำหนดความผิดพลาดยอมรับได้ 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่าง 385 คน และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ จึงสำรองเพิ่มอีก 15 คน และสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก ปรับปรุงข้อคำถามจากงานวิจัยของ พนิดา บุญธรรม (2559) De Jong (2007) และ Shoukun Chen, Kaili Xu and Xiwen- Yao (2022) โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ อายุการทำงาน ระดับการศึกษา สถานภาพ ระดับรายได้ต่อเดือน โดยเป็นแบบตรวจรายการ ตอนที่ 2 แบบวัดความสมดุลในชีวิตการทำงาน จำนวน 10 ข้อ เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 3 แบบวัดความภักดี จำนวน 10 ข้อ เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 4 แบบวัดพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม จำนวน 10 ข้อ เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง การใช้ภาษา และความครอบคลุมของเนื้อหา ผลการตรวจสอบสอบ พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 เมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงสิงหาคมถึงกันยายน พ.ศ.2565 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของระดับคะแนนใช้เกณฑ์ในการประเมินค่าของธานินท์ ศิลป์จารุ (2548) และใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบเปรียบเทียบความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม จำแนกตามลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล โดยอาศัยการวิเคราะห์ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่างระหว่างกลุ่มใช้การทดสอบเป็นรายคู่ ในการวิเคราะห์สมการที่ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม

พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 19 – 26 ปี อายุการทำงาน 1 – 3 ปี ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด และมีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง 7,001–10,000 บาท ด้านความสมดุลในชีวิตการทำงานในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.64) ด้านความภักดีของพนักงานในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.77) และด้านพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมใน

ภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =3.84)

2) ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ

	_ ชาย n=112		_ หญิง n=288		t	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ความสมดุลในชีวิตการทำงาน	3.67	0.66	3.63	0.66	.445	.657
ความภักดี	3.72	0.72	3.79	0.77	-.913	.362
พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม	3.82	0.71	3.85	0.76	-.296	.767

จากตารางที่ 1 พบว่า พนักงานเพศชายกับเพศหญิง มีระดับความสมดุลในชีวิตการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ

	<18 ปี n=21		19–26 ปี n=314		27–34 ปี n=50		>35 ปี n=15		F	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ความสมดุลในชีวิตการทำงาน	3.74	0.94	3.65	0.64	3.56	0.72	3.67	0.57	.441	.724
ความภักดี	4.18	0.69	3.73	0.76	3.78	0.75	4.18	0.64	3.920	.009*
พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม	4.13	.061	3.79	0.76	3.93	0.66	4.09	0.62	2.239	.083

จากตารางที่ 2 พบว่า พนักงานที่กลุ่มอายุแตกต่างกัน มีระดับความสมดุลในชีวิตการทำงานและพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่พนักงานระหว่างกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน มีความภักดีแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยแต่ละด้าน จำแนกตามอายุการทำงาน

	1–3 ปี n=283		4–5 ปี n=55		≥5 ปี n=62		F	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ความสมดุลในชีวิตการทำงาน	3.66	0.63	3.43	0.75	3.77	0.68	4.174	.016*
ความภักดี	3.72	0.77	3.74	0.65	4.02	0.75	4.106	.017*
พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม	3.80	0.75	3.77	0.79	4.06	0.64	3.270	.039*

จากตารางที่ 3 พบว่า พนักงานที่อายุการทำงานแตกต่างมีระดับความสมดุลในชีวิต ระดับความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการทำงานแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยแต่ละด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

	มัธยมศึกษาตอนต้น n=28		มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. n=131		อนุปริญญา/ปวส. n=73		ปริญญาตรี n=168		F	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ความสมดุลในชีวิตการทำงาน	3.56	0.64	3.56	0.69	3.67	0.74	3.71	0.60	1.489	.217
ความภักดี	3.66	0.70	3.75	0.85	3.77	0.79	3.81	0.67	.424	.736
พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม	3.63	0.62	3.77	0.85	3.90	0.82	3.91	0.63	1.795	.148

จากตารางที่ 4 พบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความสมดุลในชีวิตการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยแต่ละด้าน จำแนกตามสถานภาพ

	โสด n=347		สมรส n=39		หม้าย / หย่าร้าง/ แยกกันอยู่ n=14		F	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ความสมดุลในชีวิตการทำงาน	3.66	0.64	3.53	0.82	3.67	0.65	.697	.499
ความภักดี	3.77	0.77	3.72	0.73	3.97	0.62	.575	.563
พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม	3.83	0.75	3.84	0.71	4.08	0.58	.745	.475

จากตารางที่ 5 พบว่า พนักงานที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความสมดุลในชีวิตการทำงาน ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของระดับปัจจัยแต่ละด้าน จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

	≤7,000 บาท n=68		7,001–10,000 บาท n=135		10,001–13,000 บาท n=99		>13,000 บาท n=98		F	sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ความสมดุลในชีวิตการทำงาน	3.71	0.58	3.56	0.68	3.55	0.62	3.82	0.70	4.148	.007*
ความภักดี	3.79	0.63	3.70	0.79	3.75	0.69	3.89	0.85	1.225	.300
พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม	3.75	0.59	3.76	0.81	3.84	0.73	4.01	0.75	2.613	.051

จากตารางที่ 6 พบว่า พนักงานที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความสมดุลในชีวิตการทำงาน แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่พนักงานระหว่างกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ไม่แตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ตัวแปรพยากรณ์		b	SE_b	β	t	sig
ค่าคงที่		.721	.134	-	5.366	.000
ความสมดุลในชีวิตการทำงาน (WLB)		.101	.043	.090	2.370	.018*
ความภักดี (LOY)		.729	.037	.741	19.598	.000**
Model	R	R Square	Adjusted R Square		Std. Error of the Estimate	
1	.799	.638	.636		.44901	

จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่า มีค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .536 ถึง .795 เมื่อพิจารณาค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.20 และค่า Variance Inflation Factors (VIF) น้อยกว่า 5.3 จึงเชื่อได้ว่าไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2006) จากตารางที่ 7 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ ความสมดุลในชีวิตการทำงาน (WLB) และความภักดี (LOY) สามารถร่วมกันพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการทำงาน (INN) ได้ร้อยละ 63.8 (R^2=.638) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยความสมดุลในชีวิตการทำงานสามารถพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการทำงานของพนักงานมากที่สุด รองลงมา คือ ความภักดี มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ .043 และ .037 ตามลำดับ โดยมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นจากการพยากรณ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ .45 สมการที่ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม มีดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y_{INN} = .721 + .101X^*_{WLB} + .729X^*_{LOY}$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_{INN} = .090Z^*_{WLB} + .741Z^*_{LOY}$

ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการทำงานของพนักงาน เรียงตามลำดับจากมากที่สุดไปหาตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลน้อยที่สุด อธิบายได้ดังนี้

1. ความภักดี สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้คงที่ แล้วหากพนักงานมีความภักดีเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้มีพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการทำงานเพิ่มขึ้น .729 หน่วย (b = .729)

2. ความสมดุลในชีวิตการทำงาน สามารถแปลความหมายได้ว่า เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นให้คงที่ แล้วหากพนักงานมีความสมดุลในชีวิตการทำงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้มีพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมในการทำงานเพิ่มขึ้น .101 หน่วย (b = .101)

สรุปและอภิปรายผล

ความสมดุลในชีวิตการทำงาน

งานวิจัยนี้ พบว่า พนักงานที่เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และสถานภาพแตกต่างกัน จะมีความสมดุลในชีวิตการทำงาน ไม่แตกต่างกัน แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ ไม่มีผลต่อความสมดุลในชีวิตการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิพัฒน์ นีซัง (2555) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานทั้งเพศหญิงและเพศชาย ล้วนต้องการความสมดุลในชีวิตการทำงาน พวกเขาจึงให้ความสำคัญทั้งด้านชีวิตการทำงานและด้านครอบครัว ดังนั้น องค์กรจำเป็นต้องจัดสรรบทบาทหน้าที่และภาระความรับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินชีวิตระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิตส่วนตัวและครอบครัวสอดประสานสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับ Anindita, Lindawati, Rachman and Hasyim (2018) ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศอินโดนีเซีย พบว่า สรุป เพศ อายุ สถานภาพ ไม่ส่งผลกระทบต่อความสมดุล

ระหว่างชีวิตและการทำงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานที่มีอายุมากหรืออายุน้อยทุกคนต่างต้องแบกรับภาระงานส่วนตัวและงานส่วนตัวที่มากขึ้น ทำให้มีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับองค์กรที่ต้องการรักษาพนักงานไว้เพื่อระบุปัญหาเรื่องความสมดุลระหว่างงานและชีวิต

ในขณะที่พนักงานที่อายุการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันจะมีความสมดุลในชีวิตการทำงานแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานร้านสะดวกซื้อที่ประสบการณ์ทำงาน ย่อมมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น และด้วยชั่วโมงการทำงานที่เพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลดีต่อรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่เพิ่มขึ้นด้วย สามารถเลือกเข้าปฏิบัติงานแบบเป็นกะ การเข้างานกะดึก อาจส่งให้พวกเขาต้องมีภาระรับผิดชอบจึงให้ความสำคัญกับการจัดการด้านเวลาในเรื่องงานซึ่งอาจส่งให้การใช้ชีวิตส่วนตัวและดำเนินกิจกรรมในครอบครัวตามปกติลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับ ปวีณรัตน์ สิงหภิวัฒน์ (2557) ที่อธิบายว่า พนักงานที่มีอายุการทำงาน มีระดับตำแหน่งงานสูงนอกจากการจะมีความรู้และประสบการณ์ที่มากกว่าแล้ว พวกเขายังมีความคาดหวังในความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความสำเร็จในชีวิต การทำงานต้องใช้ความละเอียดรอบคอบเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจทำให้พวกเขาอยู่ในภาวะเครียด วิตกกังวลจากการทำงานจนส่งผลกระทบถึงชีวิตส่วนตัวได้

ความภักดี

งานวิจัยนี้ พบว่า พนักงานที่เพศ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันจะมีความภักดีไม่แตกต่างกัน แสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ ไม่มีผลต่อความภักดีของพนักงาน สอดคล้องกับ จีรภัคร เอนกวิถี, ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ และพีระพงษ์ กิติเวชโภคาวัฒน์ (2558) ที่พบว่าพนักงานโรงแรมเอเชียแอร์พอร์ทที่มีอายุต่างกัน มีความจงรักภักดีต่อองค์การไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากในการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทนั้น มีการชี้แจงเกี่ยวกับโครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กรไว้อย่างชัดเจน ซึ่งพนักงานทุกคนยอมรับเงื่อนไขได้และพนักงานทุกคนล้วนแต่มีความตั้งใจในการทำงาน อีกทั้งพนักงานที่ทำงานในร้านสะดวกซื้อที่วุฒิการศึกษาแตกต่างกันจะมีความภักดีไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นิศาชล เรืองชู (2557) ที่ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีในองค์กรของพนักงานธนาคารต่างชาติแห่งหนึ่งในประเทศไทย เนื่องจากความภักดีต่อองค์กรไม่ได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพนักงาน ไม่ว่าพนักงานจะการศึกษาระดับใดทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของทางองค์กร เช่นเดียวกัน องค์กรยังส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมแก่พนักงานอยู่เสมอจึงทำให้พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กร ไม่แตกต่างกัน

ในประเด็นด้านสถานภาพ งานวิจัยนี้พบว่า พนักงานที่สถานภาพแตกต่างกัน จะมีความภักดีไม่แตกต่างกัน แม้ว่าข้อค้นพบนี้จะไม่สอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่ระบุว่าสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดี แต่พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญภาภัญ เจริญชันษา (2561) ที่ระบุว่าสถานภาพแตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงานสินเชื่อธุรกิจรายใหญ่ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความภักดีต่อองค์กรไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานภาพการสมรสของพนักงาน การกำกับดูแลของบริษัท นโยบายต่าง ๆ ย่อมครอบคลุมและเป็นไปด้วยความเสมอภาคความเท่าเทียมโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของสถานภาพสมรสของพนักงาน ทั้งด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านการทำงาน ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ ไม่ว่าพวกเขาจะโสดหรือมีคู่สมรส หรือหย่าร้างแยกกันอยู่ จึงส่งผลให้ผลการเปรียบเทียบความจงรักภักดีของพนักงานร้านสะดวกซื้อที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความจงรักภักดีต่อองค์กร ไม่แตกต่างกัน

สำหรับประเด็นรายได้เฉลี่ยต่อเดือน งานวิจัยนี้พบว่า พนักงานที่ทำงานในร้านสะดวกซื้อที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกันจะมีความภักดีไม่แตกต่างกัน แม้ว่าข้อค้นพบนี้จะไม่สอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่ระบุว่า ระดับของรายได้มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดี แม้ว่าเงินเดือนเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินชีวิต แต่หากเงินเดือนที่พวกเขาได้รับมีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถเหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ พวกเขาจะทำให้เต็มใจในการปฏิบัติงาน มีความทุ่มเทอย่างเต็มที่ให้กับบริษัท สิ่งเหล่านี้ทำให้รู้สึกมั่นคงในการปฏิบัติงานกับองค์การและต้องการที่จะอยู่กับองค์การต่อไป (จีรภัคร เอนกวิถี, ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ และพีระพงษ์ กิติเวชโภคาวัฒน์, 2558) และด้วยสภาพเศรษฐกิจในช่วงเวลาที่ศึกษาวิจัยนี้อยู่ในสภาวะกำลังฟื้นตัวหลังจากได้รับผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด 19 ซึ่งส่งผลต่อการเลิกจ้างในหลายภาคส่วน จึงทำให้ผู้ปฏิบัติให้ความสำคัญกับการรักษาคงอยู่ของสภาพการจ้างงานของตนไว้

ในขณะที่พนักงานที่มีอายุ และมีอายุการทำงาน แตกต่างกันจะมีความภักดีแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานที่มีอายุมากขึ้นย่อมมีการเรียนรู้ที่มากขึ้น มีประสบการณ์ รวมทั้งมีความรู้สึกว่าการคงอยู่ในองค์การต่อไปเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ทำให้มีความสนใจต่อองค์การอื่นลดลง จึงทำให้มีแนวโน้มเปลี่ยนงานน้อย ประกอบกับอาจจะมีความรู้สึกว่าตนเองแก่เกินไปที่จะไปเริ่มต้นใหม่กับนายจ้างคนใหม่ ในขณะที่พนักงานที่มีอายุน้อย อาจมองว่า พวกเขายังมีเวลา การเปลี่ยนงานนำมาซึ่งโอกาสเรียนรู้งานต่าง ๆ ได้มากขึ้น ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ธนัชพร กบิลฤทธิวัฒน์ (2557) ที่สรุปว่า พนักงานไทยในบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีความจงรักภักดีโดยรวมแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอายุการทำงานที่แตกต่างกันส่งผลให้พนักงานมีความภักดีแตกต่างกันด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานอยู่กับองค์กรมายาวนาน พวกเขาจะมีประสบการณ์ในการทำงานมากขึ้น พวกเขาจะมีความรักที่จะทำงานกับบริษัทเดิมและมีความภูมิใจในการเป็นสมาชิกของบริษัท มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท อาจจะมีความรู้สึกว่าตนเองแก่เกินไปที่จะไปเริ่มต้นใหม่กับนายจ้างคนใหม่ ในขณะที่พนักงานที่มีอายุงานน้อย คนอายุน้อยมักจะมีความคิดเสรีนิยม พวกเขาอาจรู้สึกว่าการปฏิบัติงานหรือสถานที่ทำงานที่ทำอยู่นั้นยังไม่เป็นตามที่คาดหวัง จึงมองหาความท้าทายใหม่ ๆ เพื่อความก้าวหน้าหรือเงินเดือนที่สูงขึ้น

พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม

งานวิจัยนี้พบว่าพนักงานที่เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมไม่แตกต่างกันแสดงว่าปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ไม่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม แม้ว่าข้อค้นพบนี้จะไม่สอดคล้องกับการศึกษาในอดีตที่ระบุว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีต่อพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากงานบริการร้านสะดวกซื้อ มีขั้นตอนวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน ในขณะที่พนักงานที่อายุการทำงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของภัทรพล อังคณานุวัฒน์ (2563) ที่พบว่า พนักงานบริษัททิสโก้ไฟแนนเชียลกรุ๊ปจำกัด (มหาชน) ที่มีประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งงานที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นของพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมที่ต่างกันด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานคนที่มีประสบการณ์การทำงานสูงขึ้นพวกเขาจะได้รับมอบหมายงานในตำแหน่งที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้น ย่อมมีความสนใจเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงสามารถให้คำแนะนำแนวทางการแก้ปัญหา บอกต่อสิ่งใหม่ ๆ แก่เพื่อนร่วมงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ความสมดุลในชีวิตการทำงาน และความภักดี สามารถพยากรณ์พฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานได้ จากข้อสรุปที่ว่า ความสมดุลในชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

พฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ซึ่งเป็นไปได้ว่าหากพนักงานมีความรู้สึกกดดันด้านเวลามากเท่าใด พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมก็จะยิ่งน้อยลงเท่านั้น อธิบายได้ว่า หากพนักงานมีความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิตในระดับสูง พวกเขาจะค่อนข้างผ่อนคลายทั้งทางร่างกายและจิตใจ และพวกเขาจะมีความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมในการทำงาน (Wan and Liu, 2020) ในขณะที่ความภักดีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม ข้อสรุปนี้บ่งชี้ว่า พนักงานที่ภักดีมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมสร้างสรรค์ในที่ทำงานของตนเพิ่มขึ้นด้วย พนักงานที่ภักดีมีความรู้สึกผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร นั่นคือเหตุผลที่พวกเขาเต็มใจที่จะปรับปรุงและปกป้ององค์กร สิ่งนี้ทำให้พนักงานแสดงพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กร สอดคล้องกับ Dede and Sazkaya (2018) ที่สรุปว่า เมื่อพนักงานมีความภักดี พวกเขาจะแสดงออกถึงความทุ่มเทการทำงานให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของเป้าหมายขององค์กรด้วยความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น หากพิจารณาจากลักษณะการทำงานของพนักงานร้านสะดวกซื้อ พวกเขาจะมีการวางแผนปฏิบัติงานรายสัปดาห์ รายเดือน โดยแบ่งกะเข้าทำงานเป็น 3 รอบ อีกทั้งการที่พนักงานได้รับภาระงานที่เหมาะสมกับเวลาปฏิบัติงาน สามารถวางแผนและควบคุมการทำงานได้ตามแผน รวมถึงสามารถเปลี่ยนกะการทำงานกับเพื่อนร่วมงานได้ทำให้มีเวลาเพียงพอที่จะพักผ่อนทำให้พวกเขารู้สึกพึงพอใจในความสมดุลระหว่างการทำงานและชีวิต สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งความทุ่มเทในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นเมื่อพวกเขามีความพึงพอใจต่อสภาพการทำงานและมีความตั้งใจที่จะอยู่กับองค์กรอย่างจงรักภักดี พวกเขาย่อมพร้อมที่ใช้ความพยายามในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและพร้อมที่จะปรับตัวเองเพื่อให้เข้ากับสิ่งใหม่ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ
มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้บริหารองค์กรและผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์ สามารถนำข้อมูลเพื่อไปส่งเสริมให้เกิดความสมดุลของชีวิต ความภักดี และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานได้ กล่าวคือ พนักงานจำนวนมาก ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพหรือเพศใด มีอายุ ประสบการณ์ ระดับการศึกษาต่างกันอย่างไร พวกเขาทุกคนต่างต้องแบกรับภาระของครอบครัวและงานส่วนตัว และความกังวลที่มากขึ้น การบริหารความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานจึงเป็นหน้าที่สำคัญอันหนึ่งของผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องบริหารความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มพนักงานแต่ละช่วงวัย เพื่อช่วยสนับสนุนให้บุคลากรขององค์การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ส่งผลให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและช่วยขับเคลื่อนองค์การให้บรรลุเป้าหมาย อีกทั้งยังเพิ่มอัตราการคงอยู่ของบุคลากร

ผู้วิจัยขอเสนอแนะการสร้างสมดุลให้กับชีวิตและการทำงานทั้งในมุมของพนักงานและมุมขององค์กร สามารถทำได้ดังนี้ ในส่วนตัวสำหรับพนักงาน ควรรู้จักการบริหารเวลา แบ่งเวลางานกับเวลาพักผ่อนให้เป็น อย่าโหมทำงานหนักมากเกินความจำเป็น จัดสรรเวลาพักเบรกระหว่างทำงาน เพื่อปรับเปลี่ยนอิริยาบถและลดความตึงเครียดในการทำงาน จัดตารางงาน พยายามทำงานให้แล้วเสร็จภายในเวลา ไม่นำงานกลับมาทำที่บ้าน หลังเวลางานควรออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและกิจกรรมที่มีประโยชน์ เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมช่วยเหลือสังคมและชุมชน พบปะ พูดคุยกับเพื่อน และคนในครอบครัวเพื่อ

สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หรือให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา ควรฝึกสมาธิ ฝึกการคิดเชิงวิเคราะห์ พยายามคิดบวก หรือคิดในแง่ดีไว้เสมอ มีสติสัมปชัญญะในการทำงาน และการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ อย่างรอบคอบ สำหรับองค์กรควรปรับความสมดุลทางด้านเวลา เช่น การยืดหยุ่นเวลาเข้า-ออกงาน การจัดมอบหมายกะงานให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล กำหนดนโยบายองค์กรในเรื่อง Work Life Balance เพื่อให้ทุกคนได้มีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน และทำอย่างไม่รู้สึกผิด เช่น เมื่อถึงเวลาเลิกงานต้องไม่มีใครอยู่ที่โต๊ะทำงานโดยเด็ดขาด การกำหนดชั่วโมงการทำงานให้เหมาะสม ปรับปรุงและส่งเสริมค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงระดับค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต มีความยุติธรรมตามความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน รวมถึงจัดให้มีการอบรมความรู้เพื่อให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง สร้างความก้าวหน้าสร้างในสายอาชีพ ความรู้สึกปลอดภัย และความมั่นคงในหน้าที่การงาน องค์กรควรส่งเสริมกระตุ้นให้พนักงานเกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น มอบงานที่ท้าทายให้อิสระในการทำงาน การสนับสนุนจากองค์กรและจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ ให้กำลังใจให้รางวัลที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้มีแรงจูงใจทำงานที่สร้างสรรค์ต่อไป นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับสุขภาพจิต สุขภาพใจของพนักงาน เช่น การจัดบริการด้านจิตแพทย์ การจัดบริการให้คำปรึกษาทางการเงิน

นอกจากนี้องค์กรยังต้องให้ความสำคัญกับแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อรักษาความภักดีของพนักงาน เช่น การออกแบบงานที่ยืดหยุ่น การเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การให้โอกาสได้เติบโตในสายงาน การจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม การจัดนโยบายสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ รวมถึงการชมเชยยกย่องเมื่อพวกเขามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานด้านนวัตกรรมและการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาบุคลากรให้มีพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมนั้น องค์กรอาจจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ เช่น กระบวนการรับสมัคร การคัดเลือก การฝึกอบรมและพัฒนา การให้สิ่งจูงใจ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญต่อสร้างสรรค์นวัตกรรมให้กับองค์กร (บุปผา ภิภพ และเชฐธิดา กุศลาไสยานนท์, 2563)

เอกสารอ้างอิง

จีรภัคร เอนกวิถี, ประพันธ์ ชัยกิจอุราใจ และพีระพงษ์ กิติเวชโภคาวัฒน์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับความจงรักภักดีต่อองค์การของพนักงาน:กรณีศึกษาโรงแรมเอเชียแอร์พอร์ท. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1(3), 48–58.

ญภาภัญ เจริญชันษา. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กรและความจงรักภักดีของพนักงานสินเชื่อธุรกิจรายใหญ่ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ธนัชพร กบิลฤทธิวัฒน์. (2557). แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อองค์กรของพนักงานไทยในบริษัทข้ามชาติญี่ปุ่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: วีอินเตอร์พริ้นท์.

นรินทร์ ตันไพบูลย์. (2564). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปี 2564-2566 : ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่. สืบค้นเมื่อ 7 ธันวาคม 2565 จากhttps://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/wholesale-retail/modern-trade/io/io-modern-trade-21

นิศาชล เรืองชู. (2557). คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีในองค์กรของพนักงานธนาคารต่างชาติแห่งหนึ่งในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

บุปผา ภิภพ และเชฐธิดา กุศลาไสยานนท์. (2563). แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมของพนักงานที่มีต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 30(2), 333-342.

ปวีณรัตน์ สิงหภิวัฒน์. (2557). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดลำปาง (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเนชั่น, ลำปาง.

พนิดา บุญธรรม. (2559). การจัดการทรัพยากรมนุษย์และความสมดุลชีวิตกับงานที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันในองค์กร : กรณีศึกษา บริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.

ภัทรพล อังคณานุวัฒน์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมของพนักงานบริษัท ทิสโก้ ไฟแนนเชียลกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

วิพัฒน์ นีซัง. (2555). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.บี.เพ้นท์. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1033/1/131794.pdf

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2556). ติดปีกธุรกิจนวัตกรรมร้อยล้าน. กรุงเทพฯ: สำนักนวัตกรรมแห่งชาติ.

Anindita, R., Lindawati, Rachman, T., & Hasyim. (2018). How demographics affect quality of work life and work-life balance. Retrieved from https://www.scitepress.org/Papers/2018/99492/99492.pdf

Bettencourt, L. A., Gwinner, K. P., & Meuter, M. L. (2001). A comparison of attitude, personality and Knowledge predictors of service-oriented organizational citizen-ship behaviour. Journal of Applied Psychology, 86(1), 29-41.

Dede, Y. E., & Sazkaya, M. K. (2018). The mediating role of employee loyalty between Employee empowerment and employee innovative behavior: a study from Teknopark Istanbul. Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi, 8(1), 55-82.

De Jong, J. P. (2007). Individual innovation: the connection between leadership and employees' innovative work behavior. Retrieved from https://pure.uva.nl/ws/files/4343764/52860_Jong_jeroen_de_Ind_innovation_JJO_cropped.pdf

De Jong, J. P., & Den Hartog, D.N. 2010. Measuring innovative work behaviors. creativity and innovation management, 19(1), 23-36.

Fagan, C., Lyonette, C., Smith ,M., & Salda a-Tejeda, A. (2012). The influence of working time arrangements on work-life integration or 'balance': a review of the inter-national evidence: International Labour Organization. Retrieved from http://www.

ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_protect/—protrav/—travail/documents/publication/wcms_187306.pdf

Fisher, S. (2019). Work life balance – what does it mean and why does it matter?. Retrieved from https://www.qualtrics.com/blog/work-life-balance/

Forbes Councils Member. (2021). Nine simple strategies to build loyalty and retain employees for the long term. Retrieved from https://www.forbes.com/sites/theyec/2021/10/12/nine-simple-strategies-to-build-loyalty-and-retain-employees-for-the-long-term/

Grzywacz, J, S., & Marks, N. F. (2000). Reconceptualizing the work–family interface: An ecological perspective on the correlates of positive and negative spillover between work and family. Journal of Occupational Health Psychology, 5, 111–126.

Guillon, O., & Cézanne, C. (2014). Employee loyalty and organizational performance: A critical survey. journal of organizational change management, 27(5), 839-850.

Hair, J. F., Black., W. C., Babin., B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). Multivariant data analysis. New Jersey: Pearson International Edition.

Marina, D. P. (2007). The role of knowledge management in innovation. Journal of Knowledge Management, 11(4), 20-29.

Palangkaraya, A., Stierwald, A., Webster, E., & Jensen, P. (2010). Examining the characteristics of innovative firms in australia. Retrieved from https://www.swinburne.edu.au/media/swinburneeduau/research/docs/word/Examining_the_Characteristics_of_Innovative_Firms_in_Australia_2010.pdf

Ransome, P. (2007). Conceptualizing boundaries between ‘life’ and ‘work’. The International Journal of Human Resource Management, 18(3), 374-386.

Shi, J. (2012). Influence of passion on innovative behavior: An empirical examination in people republic of china. African Journal of Business Management, 6(30), 8889-8896.

Shoukun, C., Kaili, X., & Xiwen,Y. (2022). Empirical study of employee loyalty and satisfaction in the mining industry using structural equation modeling. Retrieved from https://www.nature.com/articles/s41598-022-05182-2.pdf

Wan, H. L. (2012). Employee loyalty at the workplace: The impact of japanese style of human resource management. International Journal of Applied HRM. 3(1), 1-17.

Wan, L., & Liu, J. (2020). The Impact of work-life balance on post-90s young employees on innovative behavior: Empirical research based on three cities in Shandong province. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/345085481_The_Impact_of_Worklife_Balance_on_Post90s_Young_Employees_on_Innovative_Behavior_Empirical_Research_Based_on_Three_Cities_in_Shandong_Province

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้จากเศษปลาดุกเหลือใช้ของชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง

Tourists Satisfaction toward Southern Catfish Chili Paste Products from Waste Catfish of the Ban Ngok Nam Community, Phatthalung Province

วิวัฒน์ จันทร์กิ่งทอง[1*] , กอแก้ว จันทร์กิ่งทอง[1] และ นุษณา ณ พายัพ[2]

Wiwat Jankingthong[1*], Korkaew Jankingthong[1] and Nutsana Na Phayap[2]

[1]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Assistant Professor, Ph.D., Hatyai Business School, Hatyai University

[2]อาจารย์ วิทยาลัยนานาชาติดิษยะศริน มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Lecturer, Didyasarin International College, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** wiwat@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้จากเศษปลาดุกเหลือใช้ของชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง และเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ขนาดตัวอย่างของจำนวนประชากรในการวิจัย จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ

Abstract

This research was to study the level of tourists satisfaction toward southern catfish chili paste products from waste catfish of the Ban Ngok Nam community, Phatthalung province and compare of the subjects' personnel toward the tourist satisfaction. The population sample size in this research were 400 tourists. The instrument for data collection were an accidental sampling and questionnaire. The results of this research revealed that the tourists were satisfied with the overall level of the high. Regarding the comparison of personal factors toward the Thai tourist satisfaction, the results show that their different age and income did differentiate their level of satisfactions.

Keywords: Tourist Satisfaction, Southern Catfish Chili Paste Products, Ban Ngok Nam Community

บทนำ

ชุมชนบ้านโงกน้ำ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านมุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองและอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร ชาวบ้านในชุมชนบ้านโงกน้ำมีความพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยนำความรู้ได้รับการถ่ายทอดเกี่ยวกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่มาประยุกต์ใช้ในการทำ “ปลาดุกร้า” ซึ่งเป็นอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่นภาคใต้ที่ทำกันมาเป็นร้อยปี โดยเฉพาะแถบทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยชาวบ้านในชุมชนบ้านโงกน้ำแปรรูปดุกร้าจากปลาดุกที่ชาวบ้านเลี้ยง ครัวเรือนละ 500 - 800 ตัว ในบ่อพลาสติกข้างบ้าน และนำมาแปรรูปเป็นปลาดุกร้าเพื่อขาย จนเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของจังหวัดพัทลุง เพราะปลาดุกร้าของชุมชนบ้านโงกน้ำเป็นปลาดุกร้ากางมุ้ง ที่เน้นความสะอาด เนื้อปลามีความนิ่ม มีกลิ่นหอม รสชาติเค็มนิด หวานหน่อย แต่อร่อยมาก ประกอบกับการบรรจุถุงที่ไร้กลิ่น จึงกลายเป็นผลิตภัณฑ์ของฝากแก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนบ้านโงกน้ำ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง, 2565)

จากการสำรวจ พบว่า ชุมชนบ้านโงกน้ำมีเศษหัวปลาดุกเหลือใช้จากการทำปลาดุกร้าต่อเดือนจำนวนกว่า 1 พันกิโลกรัม ซึ่งเอาไปทิ้งเป็นปุ๋ยให้ต้นปาล์มในชุมชน ในการประชุมกลุ่มกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปว่า ชุมชนบ้านโงกน้ำมีความต้องการนำเศษปลาดุกเหลือใช้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ได้แก่ น้ำพริกบูดูปลาดุก และน้ำพริกโจรปลาดุก เพื่อลดการสูญเปล่าจากเศษปลาดุกเหลือใช้ และเพิ่มรายได้ผ่านผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนด้วยการแปรรูปเป็นน้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ที่มีรสชาติเข้มข้น จัดจ้าน สมุนไพรหลากหลาย ดีต่อสุขภาพ รวมถึงการออกแบบจัดหาบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากที่เหมาะสมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ และสามารถนำไปใช้ในการทำการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว (เฉลา ด้วงเรือง, สัมภาษณ์, 2565; สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง, 2565)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นท่าที ความรู้สึก หรือเจตคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์โดยการเปรียบเทียบกันระหว่างการรับรู้ของนักท่องเที่ยวกับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์นั้น หากการรับรู้ของนักท่องเที่ยวมากกว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยวก็จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมาก และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการซื้อซ้ำ เกิดการแนะนำและบอกต่อในทางบวกต่อผู้อื่น และเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากการรับรู้ของนักท่องเที่ยวน้อยกว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยวก็จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจน้อยหรือไม่พึงพอใจ และจะไม่ซื้อผลิตภัณฑ์นั้นอีก (Grigoroudis, 2009) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้จากเศษปลาดุกเหลือใช้ของชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง ซึ่งจะทำให้ทราบถึงทัศนคติและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นข้อมูลให้ชุมชนบ้านโงกน้ำ และหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่ยอดขายและรายได้ของชุมชนที่เพิ่มขึ้น เพื่อการดำรงอยู่ของชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง

2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

สมมติฐานการวิจัย

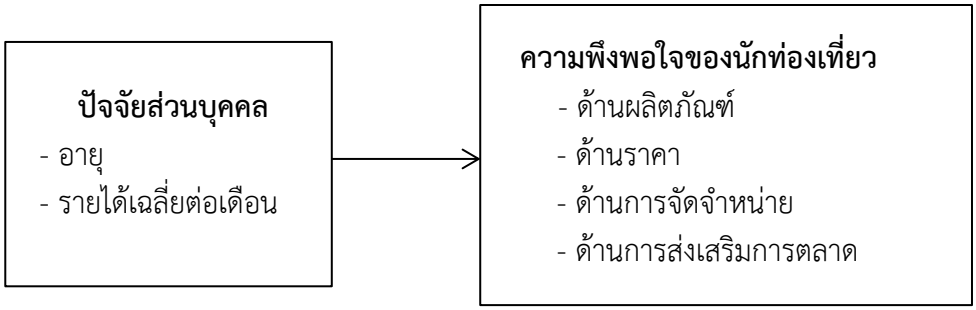
นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ แตกต่างกัน

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การศึกษาความพึงพอใจเริ่มมีตั้งแต่ก่อนปี ค.ศ.1960 และในปี ค.ศ.1980 ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยธุรกิจจะต้องให้ความสำคัญต่อผู้บริโภค และจำเป็นต้องค้นหาความต้องการของผู้บริโภค เพื่อที่จะนำไปสู่การวางแผนตอบสนองต่อความต้องการนั้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจสูงสุด เพราะความพึงพอใจของผู้บริโภคจะส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจภายหลังการซื้อ ซึ่งจะช่วยเพิ่มยอดขายและกำไร รวมถึงความยั่งยืนของธุรกิจ ดังนั้น ธุรกิจที่ขายผลิตภัณฑ์ให้แก่นักท่องเที่ยวจำเป็นจะต้องทราบถึงความคาดหวัง การรับรู้ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อสนองให้การรับรู้ของนักท่องเที่ยวเป็นไปตามความคาดหวัง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจกับผลิตภัณฑ์ที่ซื้อ และกลับมาซื้อซ้ำ รวมถึงแนะนำบอกต่อในทางบวก (Illescas-Manzano, Martínez-Puertas, & Sánchez-Pérez, 2022)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เป็นท่าที ความรู้สึก หรือเจตคติในทางที่ดีของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์ โดยเกิดจากการคาดหวังของนักท่องเที่ยวก่อนการเข้ามาเห็นผลิตภัณฑ์ และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวหลังได้เห็นผลิตภัณฑ์แล้ว และเกิดเป็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีแบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัดความพึงพอใจ 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด โดยด้านผลิตภัณฑ์ จำเป็นต้องคำนึงถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ด้านราคา จำเป็นต้องคำนึงถึงต้นทุนของผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของสินค้ากับราคา ด้านการจัดจำหน่าย จำเป็นต้องคำนึงถึงความสะดวกของผู้บริโภค คือ ต้องทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าได้ง่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด จำเป็นต้องสื่อสารให้ผู้บริโภคเข้าใจและเกิดความสนใจในสินค้า (Steve, Kim, & Toni, 2018; Swart, 2018)

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การศึกษาครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง หากแต่ในการดำเนินงานของชุมชนนั้น ไม่มีการเก็บข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้นในการศึกษานี้จึงไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

2. การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่สามารถหาจำนวนประชากรที่แน่นอนได้ จึงใช้วิธีคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรโดยใช้สูตรของ Cochran (1977) มีรายละเอียดดังนี้

สูตร $$n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2}$$

ผู้วิจัยกำหนดให้สัดส่วนของประชากรที่ต้องการสุ่ม คือ 50% หรือ 0.5 ดังนั้น P = 0.5 กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% มีระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่าเท่ากับ 1.96 ดังนั้น Z = 1.96 ยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ดังนั้น d = 0.05 จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 384 ตัวอย่าง และเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความคงที่และผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ แบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนาปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความพึงใจของนักท่องเที่ยว 4 ด้าน 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านราคา 3) ด้านการจัดจำหน่าย และ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด แบบสอบถามมีลักษณะคำถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด (5 คะแนน) ถึง น้อยที่สุด (1 คะแนน)

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ใช้เกณฑ์การกำหนดช่วงความกว้างของข้อมูลแต่ละระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง จำนวน 50 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ผลการวิเคราะห์ พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีค่าสูงกว่า 0.8 ทุกด้าน แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกับผู้ช่วยวิจัยที่ผ่านการชี้แจงในข้อคำถาม กระบวนการดำเนินการ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียดก่อนดำเนินการทุกครั้ง ซึ่งกระจายเก็บแบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง โดยเก็บแบบสอบถามในช่วงวันธรรมดา วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดเทศกาล และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยผู้วิจัยให้แบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตอบเอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในงานสถิติเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย

1) ค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนาปัจจุบัน

2) ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ได้แก่ (1) ด้านผลิตภัณฑ์ (2) ด้านราคา (3) ด้านการจัดจำหน่าย และ (4) ด้านการส่งเสริมการตลาด

3) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ โดยจำแนกตามอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบด้วยสถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Pairwise Comparisons) โดยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 81 ส่วนใหญ่อายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 35 เมื่อพิจารณาถึงอาชีพส่วนใหญ่มีอาชีพข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 29 ในส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30 และภูมิลำเนาปัจจุบันของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ โดยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพัทลุงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26

จากผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.34 โดยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.63 ในส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 นอกจากนี้ ด้านราคานักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.27 ในขณะที่ด้านการจัดจำหน่าย นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง

ปัจจัยทางการตลาด	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.63	0.68	มากที่สุด
2. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.31	0.72	มาก
3. ด้านราคา	4.27	0.67	มาก
4. ด้านการจัดจำหน่าย	4.14	0.70	มาก
ภาพรวม	**4.34**	**0.69**	**มาก**

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านผลิตภัณฑ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.63 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รสชาติของน้ำพริกปลาดุก มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมา คือ สีของน้ำพริกปลาดุก มีค่าเฉลี่ย 4.69 และลำดับสุดท้าย คือ ลักษณะบรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 4.52 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง ด้านผลิตภัณฑ์

ด้านผลิตภัณฑ์	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. รสชาติของน้ำพริกปลาดุก	4.71	0.71	มากที่สุด
2. สีของน้ำพริกปลาดุก	4.69	0.72	มากที่สุด
3. กลิ่นของน้ำพริกปลาดุก	4.65	0.69	มากที่สุด
4. ป้ายฉลาก	4.58	0.66	มากที่สุด
5. ลักษณะบรรจุภัณฑ์	4.52	0.68	มากที่สุด
ภาพรวมด้านผลิตภัณฑ์	**4.63**	**0.70**	**มากที่สุด**

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านราคาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.27 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมา คือ ราคาเหมาะสมกับปริมาณของสินค้า มีค่าเฉลี่ย 4.56 และลำดับสุดท้าย คือ ความหลากหลายของการชำระเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.49 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านราคา

ราคา	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า	4.67	0.71	มากที่สุด
2. ราคาเหมาะสมกับปริมาณของสินค้า	4.56	0.69	มากที่สุด
3. การตั้งราคาสินค้าแต่ละรูปแบบมีความเหมาะสม	4.35	0.67	มาก
4. ความหลากหลายของการชำระเงิน	3.49	0.75	ปานกลาง
ภาพรวมด้านราคา	**4.27**	**0.72**	**มาก**

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านการจัดจำหน่ายโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.14 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ความรวดเร็ว และถูกต้องในการชำระเงิน มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าเฉลี่ย 4.64 รองลงมา คือ การจัดวางสินค้าเป็นระเบียบ มีค่าเฉลี่ย 4.61 และลำดับสุดท้าย คือ สถานที่จำหน่ายมีที่จอดรถเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 3.45 ดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านการจัดจำหน่าย

การจัดจำหน่าย	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ความรวดเร็ว และถูกต้องในการชำระเงิน	4.64	0.67	มากที่สุด
2. การจัดวางสินค้าเป็นระเบียบ	4.61	0.72	มากที่สุด
3. สถานที่จัดจำหน่ายสะดวกในการเข้าถึง	3.88	0.74	มาก
4. สถานที่จำหน่ายมีที่จอดรถเพียงพอ	3.45	0.75	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการจัดจำหน่าย	**4.14**	**0.71**	**มาก**

ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านการส่งเสริมการตลาดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.31 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การให้คำแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ค่าเฉลี่ย 4.74 รองลงมา คือ การให้ชิมสินค้าตัวอย่างก่อนตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.69 และลำดับสุดท้าย คือ การเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ มีค่าเฉลี่ย 3.28 ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านการส่งเสริมการตลาด

การส่งเสริมการตลาด	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การให้คำแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า	4.74	0.73	มากที่สุด
2. การให้ชิมสินค้าตัวอย่างก่อนตัดสินใจซื้อ	4.69	0.75	มากที่สุด
3. การส่งเสริมการขาย เช่น การลด การแถม	4.53	0.78	มาก
4. การเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ เช่น คนละครึ่ง เราเที่ยวด้วยกัน	3.28	0.71	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการส่งเสริมการตลาด	**4.31**	**0.74**	**มาก**

จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านผลิตภัณฑ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จำแนกตามอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	การทดสอบด้วย F-test ปัจจัยส่วนบุคคล	
	อายุ (F)	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (F)
ด้านผลิตภัณฑ์	5.12**	8.93**
ด้านราคา	1.94	5.49**
ด้านการจัดจำหน่าย	1.67	5.28**
ด้านการส่งเสริมการตลาด	1.26	6.51**

** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 21 - 29 ปี นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป มีความพึงพอใจ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ ประกอบด้วยน้ำพริกโจรปลาดุก และน้ำพริกบูดูปลาดุก เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของชุมชนบ้านโงกน้ำ ที่มุ่งเน้นการนำภูมิปัญญาของชุมชนในการนำเศษปลาดุกเหลือใช้จากการทำปลาดุกร้า มาใช้เป็นวัตถุดิบในการทำน้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ซึ่งเป็นน้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้มีรสชาติอร่อยและเข้มข้นด้วยส่วนผสมของสมุนไพรต่าง ๆ ทำให้มีสีสันน่ารับประทาน รวมถึงมีกลิ่นหอมของน้ำพริกอย่างชัดเจน ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง เมื่อได้ทดลองชิมน้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้แล้ว ส่วนใหญ่จะซื้อกลับไปรับประทาน และซื้อเพื่อนำไปเป็นของฝาก ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการตั้งราคาน้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ของชุมชนบ้านโงกน้ำมีความเหมาะสมทั้งคุณภาพและปริมาณของสินค้า เมื่อพิจารณาด้านการจัดจำหน่าย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะชุมชนได้นำระบบขายหน้าร้านมาใช้ ทำให้การชำระเงินมีความถูกต้องและสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมถึงชุมชนได้นำชั้นมาใช้ในการวางสินค้าและจัดสินค้าอย่างเป็นระเบียบเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถหยิบได้อย่างสะดวก ในส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะชุมชนบ้านโงกน้ำได้ให้คำแนะนำรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าได้อย่างชัดเจน อีกทั้ง ให้ผู้ที่สนใจสามารถทดลองชิมสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ

การเปรียบเทียบความแตกต่างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้ ชุมชนบ้านโงกน้ำ จำแนกตาม อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจ ด้านผลิตภัณฑ์ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 21 - 29 ปี เป็นเพราะผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านที่มีความชอบรับประทานน้ำพริก โดยเฉพาะน้ำพริกปักษ์ใต้ที่ทำจากปลาดุกซึ่งมีความแตกต่างจากน้ำพริกบูดู และน้ำพริกโจรทั่ว ๆ ไป ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวในช่วงอายุ 21 - 29 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักศึกษาและวัยแรกเริ่มทำงานส่วนใหญ่นิยมรับประทานอาหารนอกบ้าน หรือซื้ออาหารสำเร็จรูปกลับมารับประทาน จึงไม่ค่อยให้สนใจกับผลิตภัณฑ์น้ำพริกปลาดุกปักษ์ใต้มากนัก ในขณะที่ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไปมีความพึงพอใจ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท เป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มผู้ที่มีรายได้ค่อนข้างสูงขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อมาก จึงให้ความสำคัญและมีความพึงพอใจกับผลิตภัณฑ์ปลาดุกปักษ์ใต้ที่มีคุณภาพดี ทั้งรสชาติ สีสัน กลิ่น รวมถึงมีบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากที่สวยงาม มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและให้ชิมสินค้าตัวอย่างก่อนตัดสินใจซื้อ รวมถึงมีการตั้งราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณของสินค้า มีการจัดวางสินค้าเป็นระเบียบ มีความสะดวกรวดเร็วในการชำระเงิน สอดคล้องกับ Grigoroudis (2009) และ Kardes, Cronley, and Cline (2015) ที่กล่าวไว้ว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูง ย่อมมีกำลังซื้อมาก เมื่อกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้สูงเกิดความสนใจกับสินค้าใดก็จะให้ความสำคัญมาก และหากเกิดความพึงพอใจในสินค้า ย่อมทำให้การตัดสินใจซื้อได้ง่ายและซื้อสินค้าในจำนวนที่มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ภาพรวมด้านราคาในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความหลากหลายของการชำระเงินอยู่ในระดับปานกลาง จึงเสนอแนะให้ชุมชน ควรเพิ่มความหลากหลายของการชำระเงิน อาทิ การชำระเงินดิจิทัล (digital payment) โดยการสแกน QR code และพัฒนาเป็น QR payment ที่สามารถรองรับการชำระเงินได้หลายประเภท ทั้งจากบัญชีธนาคาร บัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัญชีกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet) เพื่อตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคปัจจุบันในการซื้อสินค้าและชำระเงินผ่านทางออนไลน์ อันจะทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องในการชำระเงินยิ่งขึ้น

2. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ภาพรวมด้านการจัดจำหน่ายอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสถานที่จำหน่ายมีที่จอดรถอยู่ในระดับปานกลาง จึงเสนอแนะให้ชุมชน ควรจัดทำสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อจำนวนรถที่จะเข้ามาจอด และควรจัดหาสถานที่จอดรถเพิ่มเติมให้กับนักท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ซึ่งเป็นวันที่นักท่องเที่ยวจะท่องเที่ยวในชุมชน และนำรถเข้ามาจอดที่ชุมชนจำนวนมาก

3. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ภาพรวมด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐอยู่ในระดับปานกลาง จึงเสนอแนะให้ชุมชนควรเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ อาทิ คนละครึ่ง เราเที่ยวด้วยกัน เราชนะ เป็นต้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการซื้อสินค้าของชุมชน โดยการใช้สิทธิ์จากโครงการของภาครัฐ ซึ่งเป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้บริโภคในการซื้อสินค้าของชุมชน

4. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงให้ความสำคัญกับปัจจัยการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลาง จึงเสนอแนะชุมชนให้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น มีคุณภาพที่ดี และมีการตั้งราคาสินค้าที่เหมาะสม รวมถึงการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายให้หลากหลายและให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยการขายผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อาทิ shopee Lazada รวมถึงการส่งเสริมการตลาดโดยการจัดเก็บข้อมูลของลูกค้า เพื่อใช้ในการโฆษณาสินค้าต่าง ๆ ของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ปลาดุกให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น รวมถึงการมีเครื่องหมายรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น อย. ฮาลาล และเครื่องหมายมาตรฐานสินค้าเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP)

2. ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนแบบการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน การเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาของชุมชน และการเรียนรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ปลาดุกปักษ์ใต้

3. ควรทำการวิจัยเชิงพัฒนาความร่วมมือระหว่างชุมชนในจังหวัดพัทลุง ในการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวแบบเรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนในจังหวัดพัทลุง เพื่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนแบบผสมผสาน และเป็นอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพัทลุงที่น่าสนใจ

เอกสารอ้างอิง

เฉลา ด้วงเรือง. (4 ก.ค. 2565). ประธานกลุ่มผลิตปลาดุกร้า บ้านโงกน้ำ. สัมภาษณ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพัทลุง. (2565). ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดพัทลุง. สืบค้น19 ก.ค. 2565 จาก https://phatthalung.cdd.go.th

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2565). ข้อมูลชุมชนบ้านโงกน้ำ จังหวัดพัทลุง. สืบค้น 10 มิ.ย. 2565. จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/

Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques (3rd ed.). New York: Wiley.

Grigoroudis, E. (2009). Customer satisfaction evaluation. New York: Springer.

Illescas-Manzano, M., Martínez-Puertas, S., & Sánchez-Pérez, M. (2022). The power of price and quality to explain customer satisfaction through spatial analysis. In D. Jaziri & R. A. Rather (Eds.), Contemporary approaches studying customer experience in tourism research (pp. 245-265). Retrieved August 24th, 2022, from https://www.emerald.com/ insight/publication/doi/10.1108/9781801176323

Kardes, F. R., Cronley, M. L., & Cline, T. W. (2015). Consumer behavior. Stamford, CT: Cengage Learning.

Steve, B., Kim, H., & Toni H. (2018). Services Marketing: Text and Cases. Red Globe Press

Swart, M. P. N. (2018). Providing service quality and customer care in tourism businesses. In M. Sotiriadis (Ed.), The emerald handbook of entrepreneurship in tourism, travel and hospitality (pp. 191-206). Retrieved August 26th, 2022, from https://www.emerald.com/insight/publication/doi/10.1108/9781787435292

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

Marketing Mix Factors Affect the Decision to Buy Running Shoes After the Covid-19 in Hatyai District Songkhla Province

นาตยา โชติกุล[1], ณัฐสุดา มะลิแก้ว[2*], กฤษฎา โตโส[2] และ คณิดา ไกรสันติ[3]

Nattaya Chotikul[1], Natsuda Malikaew[2*] ,Kitsada Toso[2] and Kanida Kraisanti[3]

[1]อาจารย์, สาขาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Lecturer, Department of management, Hatyai Business School, Hatyai University

[2]นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Bachelor students, Department of management, Hatyai Business School, Hatyai University

[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Assistant Professor, Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

***Corresponding author, E-mail:** nattaya_c@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค 2) ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค 3) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจโดยประชากรที่ทำการศึกษา คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อรองเท้ากีฬาที่อยู่ในจังหวัดสงขลา โดยทำการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งได้รับข้อมูลแบบสอบถามตอบกลับที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด 385 คน และการใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาประเภทรองเท้าวิ่ง ได้แก่ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ปัจจัย ด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

คำสำคัญ : รองเท้ากีฬา, โควิด-19, ผู้บริโภค

Abstract

The objectives of this research article were to 1) the market mix factors affecting the decision to buy running shoes after covid-19 of consumers in Songkhla 2) Study the behavior of consumers who decide to buy running shoes after covid-19 situation of consumers in Songkhla 3) To study the marketing mix factors affecting the decision to buy running shoes after COVID-19 of consumers in Songkhla province. This research study is survey research in which the population of the study is consumers who have purchased sports shoes in Songkhla province, conducting a questionnaire which received a total of 385 complete responses and the use of simple random sampling in which the research tool was a questionnaire. The statistics used in the research were mean, percentage, standard deviation, multiple regression analysis. The results showed that the marketing mix that influenced the decision to buy sports shoes, including running shoes, marketing promotion factors. price factor product factor and distribution channel factors the results showed that The four marketing mix factors in terms of marketing promotion Affecting the decision to buy running shoes after the COVID-19 situation of consumers in Songkhla province, other aspects do not affect purchasing decisions.

Keywords: Sports shoes, Covid-19, Consumer

บทนำ

สังคมยุคปัจจุบันผู้บริโภคใส่ใจและรักสุขภาพกันมากขึ้นรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายดูแลร่างกายอย่างดีรวมถึงการออกกำลังเพื่อร่างกายที่แข็งแรง ผู้ที่รักสุขภาพเลือกที่จะใช้เวลาว่างกับกีฬาที่ตนเองสนใจ เช่น ฟุตบอล บาสเกตบอล วอลเลย์บอล แบดมินตัน เป็นต้น และไม่ว่าจะออกกำลังกายในรูปแบบใดก็ตามโดย ส่วนใหญ่แล้วกีฬาเกือบทุกชนิดจำเป็นต้องมีรองเท้ากีฬาเป็นส่วนประกอบในการทำกิจกรรมนั้น ๆ เพราะนอกจากจะสวมใส่เพื่อความสวยงาม ยังสามารถช่วยป้องกันหรือลดอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นในขณะเล่นกีฬา กระแสการออกกำลังกายและการเล่นกีฬายังคงได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมถึงกระแสความนิยมของการแข่งขันกีฬาหลากหลายประเภททั้งฟุตบอลไทยลีก วอลเลย์บอล แบดมินตัน กอล์ฟ ฯลฯ และการมีนักกีฬาไทยที่มีชื่อเสียงหลายคนเป็น แรงบันดาลใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาดเสื้อผ้า รองเท้า อุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ มีความคึกคักมากขึ้นและอาจกล่าวได้ว่านี่เป็นหนึ่งในกี่ไม่ธุรกิจที่ยังสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องท่ามกลางเศรษฐกิจและกำลังซื้อที่ไม่เอื้ออำนวยนัก และเนื่องจากกระแสการออกกำลังกายมีมากในสังคมปัจจุบันทำให้เป็นโอกาสในการสร้างรายได้ของธุรกิจที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นธุรกิจเสื้อผ้าและอุปกรณ์กีฬา ธุรกิจให้บริการฟิตเนสหรือโรงเรียนสอนกีฬาชนิดต่าง ๆ เพราะเมื่อมีกระแสการออกกำลังกายมากขึ้น ผู้บริโภคจึงเกิดความสนใจที่จะออกกำลังกายขึ้นย่อมต้องหาซื้อรองเท้ากีฬาที่เหมาะสมกับตนเอง และเหมาะสมกับกีฬาประเภทนั้น ๆ เพื่อความสวยงามเพิ่มประสิทธิภาพและเพิ่มความสนุกสนานในการเล่นกีฬาชนิดนั้น ๆ การออกกำลังกายแบบเดียว เช่น การวิ่ง เวทเทรนนิ่ง บอดี้เวท เป็นการออกกำลังกายที่ได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือบาดเจ็บ เพื่อให้ร่างกายสามารถใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ในด้านของการป้องกันในขณะออกกำลังกายก็มีหลากหลายรูปแบบเช่นกัน (Billionaire Mindset Team, 2561)

การออกกำลังกายมีทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม รองเท้ากีฬาเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกกำลังกายที่สำคัญ โดยต้องเลือกจากการดูร่างกายของตนเองว่าเหมาะกับรองเท้าแบบใด โดยที่สามารถดูได้จาก 6 ส่วนในการเลือกซื้อรองเท้า คือ 1. ส้นเท้า 2. หลังเท้า 3. ความกว้างของหน้าเท้า 4. ความยาวของหน้าเท้า 5. จุดยืดหยุ่น และ 6. ความรู้สึก เนื่องจากเท้าเป็นส่วนสำคัญในการเคลื่อนไหวพื้นฐานของร่างกาย ถ้ามีรองเท้าที่มีคุณภาพจะช่วยป้องกันการบาดเจ็บของร่างกายได้ดี และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการออกกำลังกายในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปจะเห็นว่ารองเท้าบาสเกตบอล นั้นจะมีส้นรองเท้าค่อนข้างใหญ่เพื่อป้องกันการบาดเจ็บ กีฬาเทนนิสควรเป็นรองเท้าที่เคลื่อนไหวไปมาได้ง่ายในสนามและต้องเป็นรองเท้าที่ไม่ลื่น การเดินควรเป็นรองเท้าที่ใส่ได้ทุกวันเพื่อช่วยให้การเดินของเรานานขึ้นและการวิ่งไม่ว่าจะเป็นการวิ่งบนลู่หรือนอกบ้านเราก็ควรเลือกที่เหมาะกับเรารองรับการกระแทกของข้อเท้าและไม่หนักจนเกินไป เป็นต้น การเลือกรองเท้าให้เหมาะสมกับการใช้งานก็จะสามารถที่จะช่วยป้องกันอาการบาดเจ็บให้กับร่างกายและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งานได้ดียิ่งขึ้น (โจนาทาน เบลฟเวอรี่, 2563) เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญมากในการชิงส่วนแบ่งทางการตลาดรองเท้ากีฬา ผู้บริโภคจะพิจารณาถึงเทคโนโลยีที่สามารถจะป้องกันอาการบาดเจ็บหรือเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผู้บริโภคปัจจุบันมีของบริษัทใหญ่ที่ครองตลาดรองเท้ากีฬามาอย่างยาวนานการออกแบบรองเท้าในแต่ละแบรนด์มีเทคโนโลยีของรองเท้าที่ค่อนข้างแตกต่างกันแต่จะเน้นไปที่รองเท้าที่นุ่มเบาและการใช้งานเป็นหลัก เทคโนโลยีที่ใช้จะขึ้นอยู่กับโครงสร้างรองเท้าสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้ 1.ส่วนที่หุ้ม 2.ส่วนบนบริเวณที่เป็นรูรองเท้าใช้เชือกผูก 3.ส่วนพื้นรองเท้า 4. ส่วนส้นเท้า 5.ส่วนพื้นบริเวณส้นเท้า 6.แถบส้น 7.ส่วนที่บุในรองเท้าควรจะทำด้วยวัสดุที่นุ่มและที่สำคัญต้องไม่มีตะเข็บ และ 8.พื้นส่วนที่เว้าเข้าของพื้นรองเท้า โดยในแต่ละบริษัทจะใช้วัสดุที่แตกต่างกันไปเป็นการถักของตัวรองเท้าที่ช่วยทำให้รองเท้าทนทานมากยิ่งขึ้น เป็นพื้นรองเท้าในแบบต่าง ๆ ที่จะใช้ในพื้นที่เหมาะสมเพื่อดึงศักยภาพของตัวรองเท้าและบริเวณของส้นเท้าที่เป็นส่วนที่รองรับแรงกระแทกในการเคลื่อนไหว แบรนด์ที่ต่างกันจะใช้ส่วนนี้เพื่อดึงเอกลักษณ์เฉพาะของแบรนด์ออกมาให้ผู้บริโภคได้เลือกสรรให้เหมาะสมกับบุคลิกของตนเอง (John Vonhof, 2554) จากความนิยมของการออกกำลังกายที่มากขึ้นทำให้เกิดการเติบโตของการจำหน่ายรองเท้า เช่นกัน การระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ต้นปี 2563 ทำให้ภาครัฐต้องออกมาตรการเข้มข้น ล็อกดาวน์ธุรกิจ กิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการรวมกลุ่มเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดรวมถึงการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ทุกประเภท การเล่นกีฬาเพื่อสันทนาการแม้กระทั่งการเล่นกีฬาตามชุมชนทั่วไป ส่งผลกระทบอย่างหนักทำให้มูลค่าตลาดเสื้อผ้าและอุปกรณ์กีฬาลดลงเหลือเป็นศูนย์ จากปี 2561-2562

จากปัจจัยดังกล่าวผู้วิจัยเล็งเห็นว่าร่างกายที่หายป่วยจากเชื้อโรคระบาดทำให้ประชาชนตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการกลับมาดูแลตัวเองมากขึ้นด้วยเหตุที่หยุดออกกำลังกายมายาวนานและต้องการความแข็งแรงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา เพื่อได้เห็นถึงเหตุผลในการตัดสินใจซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการผลิตและทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้งานและคาดว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้บริโภคและการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของในการตัดสินใจซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค
3. ศึกษาระดับความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค

สมมติฐานของการวิจัย

ส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อจะผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การรับรู้ปัญหา หมายถึงผู้บริโภคตระหนักถึงความต้องการและความจำเป็นในสินค้า นักการตลาดกระตุ้นความต้องการด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือการส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในสินค้า 2) การค้นหาข้อมูล เมื่อผู้บริโภครับรู้ปัญหา หมายถึง การเกิดความต้องการขั้นที่หนึ่งหลังจากนั้นเข้าสู่การค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ 3) การประเมินผลทางเลือก จากข้อมูลที่ได้ในขั้นที่สองนำมาพิจารณาเลือกผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา คือ คุณสมบัติผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น รูปร่าง รูปทรง การให้ประเมินความสำคัญสำหรับคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ ได้แก่ เรื่องของราคาเหมาะสม คุณภาพและความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับตราสินค้า 4) การตัดสินใจซื้อ คือ การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อันหนึ่งอันใดหลังจากมีการประเมินผลทางเลือกต่าง ๆ มาแล้วผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ต้องการมากที่สุด 5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อเป็นความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจหลังจากการซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้แล้วความพอใจขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของสินค้าตรงกับความต้องการของผู้บริโภคหรือไม่ ถ้าผู้บริโภคพึงพอใจก็จะมีโอกาสที่จะซื้อซ้ำ หากผู้บริโภคไม่พอใจก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่ซื้อซ้ำค่อนข้างสูง สรุปได้ว่า การตัดสินใจเป็นการพิจารณาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างเพื่อไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดและเป็นประโยชน์มากที่สุดสำหรับการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อของ ขายของ การวางแผน การเลือกซื้อต่าง ๆ สุดท้ายแล้วการตัดสินใจจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีหรือไม่ดีนั้นอยู่ที่การพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจทั้งหมด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์ และ ศุภร เสรีรัตน์, 2546)

แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix)

ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาดชั้นนำของโลกได้ให้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดเป็นแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของสินค้าและบริการในด้านการตลาด โดยพิจารณาจากปัจจัย 7 ประการ ในธุรกิจบริการจะใช้หลักของส่วนประสมทางการตลาดแบบ 4P ซึ่งได้แก่ (วิกรานต์ มงคลจันทร์, 2558) 1) Products ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ที่เป็นได้ทั้งสินค้าและบริการ โดยเราอาจจะแบ่งตัวผลิตภัณฑ์ได้เป็น 2 ชนิดได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้กับผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ 2) Price ปัจจัยด้านราคา ในการ

กำหนดราคาให้เหมาะสมนั้นก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่สำคัญเพราะหากเราใช้กลยุทธ์ในการกำหนดราคาที่ผิดพลาดจะส่งผลไปยังอุปสงค์ของลูกค้าได้ 3) Promotion ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดหรือโปรโมชั่น เป็นการกระตุ้นให้เกิดการซื้อจากลูกค้ามากยิ่งขึ้น 4) Place ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย โดยในวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอในส่วนของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4 ด้าน คือ 1. ผลิตภัณฑ์ 2. ราคา 3. ช่องทางจัดจำหน่าย 4. การส่งเสริมการตลาด

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา ที่จะช่วยให้ทราบถึงลักษณะความต้องการของผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ ภายในกล่องดำ (Black box) เพื่อที่สามารถจัดส่วนประสมทางการตลาดต่าง ๆ ให้สามารถกระตุ้นและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคโดยมีจุดเริ่มต้นจากการเกิดสิ่งกระตุ้น (Stimuli) ที่ผ่านเข้ามาให้ผู้บริโภครู้สึกนึกคิดให้เกิดความต้องการซื้อหรือใช้บริการตอบสนองขึ้น (Response) สิ่งกระตุ้นทางการตลาด คือ สิ่งที่สามารถควบคุมและกระตุ้นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาดได้ สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคที่อยู่ภายนอก เช่น สิ่งแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจทางเทคโนโลยี ทางการเมืองและทางวัฒนธรรม (ราช ศิริวัฒน์, 2560) พฤติกรรมของผู้บริโภค หมายถึง เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มในการจัดหา การเลือกสรร การซื้อ การใช้และการจัดการภายหลังการบริโภคผลิตภัณฑ์/บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ พฤติกรรมผู้บริโภค คือ กระบวนการที่เกี่ยวกับการค้นหาข้อมูลการซื้อ การใช้การประเมินผลในสินค้าหรือบริการจากความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคนี้สามารถแยกได้ดังนี้

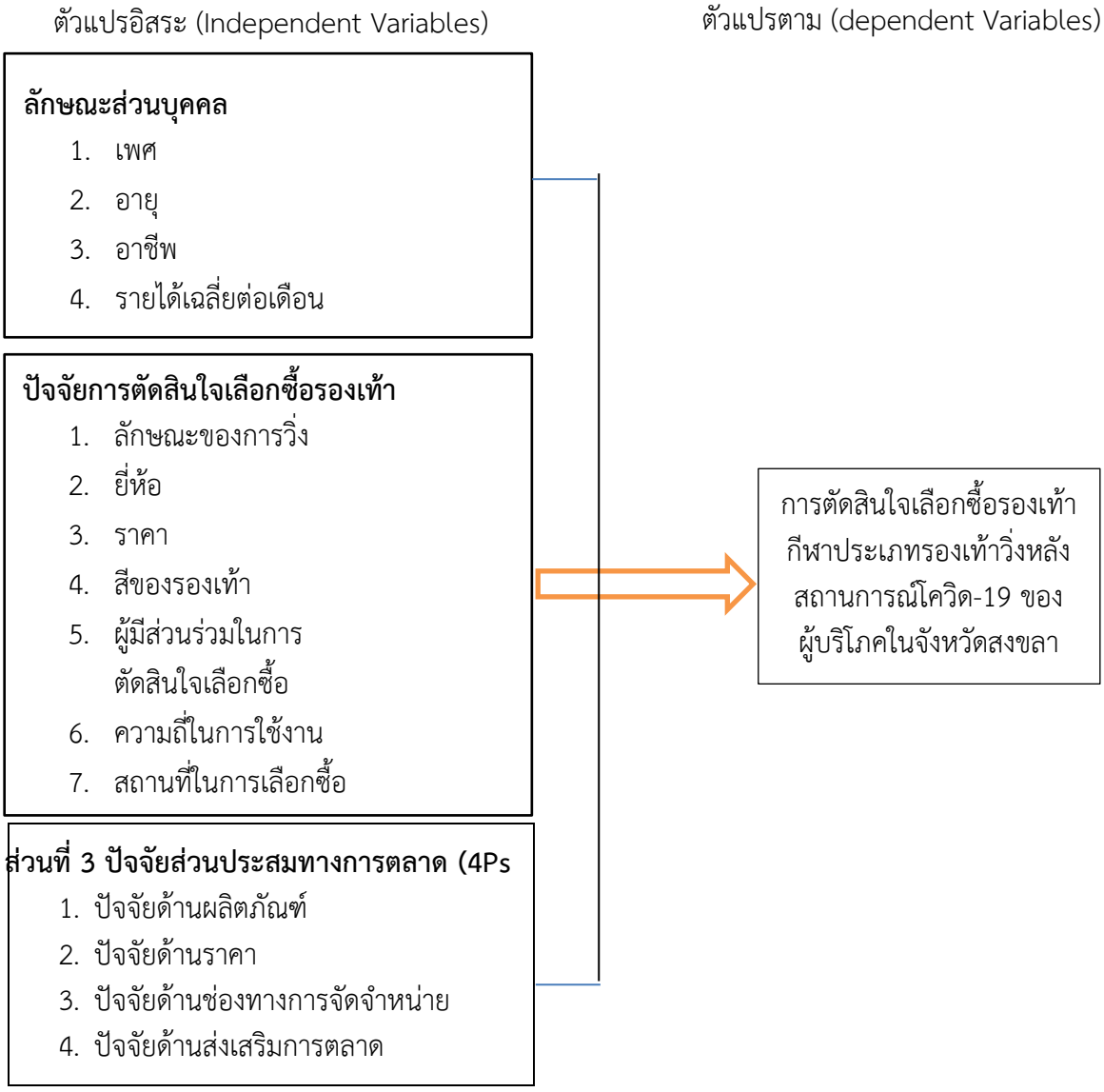
1. มีการแสดงกิริยาอาการของบุคคล ด้วยการเดินทางไปจับจ่ายหาซื้อและใช้สินค้าหรือบริการ
2. พฤติกรรมผู้บริโภคเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ การพิสูจน์ความต้องการ การตรวจสอบ
3. บุคคลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริโภคคนสุดท้ายที่เป็นครอบครัวแม่บ้าน หรือซื้อไปเป็นของขวัญให้บุคคลอื่น (ปณิศา มีจินดา, 2553)

แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการคิดโดยใช้เหตุผลเลือกสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากเพื่อให้ได้ทางเลือกตอบสนองต่อความต้องการของตนเองมากที่สุด กระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อของผู้บริโภคเริ่มต้นจากความต้องการ ค้นหาข้อมูลเปรียบเทียบสินค้าที่ต้องการ ราคาคุณภาพว่าสินค้าตัวไหนตรงกับความต้องการจึงตัดสินใจซื้อ (มานิต รัตนสุวรรณ และสมฤดี ศรีจรรยา, 2554) กระบวนการหรือขั้นตอนพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (Buyer's Decision Process) เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคประกอบไปด้วยการรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูลการประเมินผลทางเลือกการตัดสินใจซื้อและพฤติกรรมภายหลังการซื้อกระบวนการพฤติกรรมตัดสินใจซื้อในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคนั้นจะประกอบไปด้วยบุคคลที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ริเริ่ม (Initiator) คือ บุคคลที่เสนอแนวความคิดในการซื้อสินค้าเป็นคนแรก
2. ผู้มีอิทธิพล (Influencer) คือ ผู้ที่ให้คำแนะนำข้อเสนอแนะในการตัดสินใจซื้อ
3. ผู้ที่ตัดสินใจซื้อ (Decider) คือ ผู้ที่ตัดสินใจซื้อสินค้าเป็นครั้งสุดท้ายในทุก ๆ เรื่อง
4. ผู้ซื้อ (Buyer) คือ ผู้ซื้อสินค้าในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ
5. ผู้ใช้ (user) คือ ผู้ใช้หรือบริโภคในสินค้าที่ต้องการ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2560)

กรอบแนวคิด



ภาพ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตตัวแปร

1.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1.1.1 ลักษณะส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.1.2 ปัจจัยการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้า คือ ลักษณะของการวิ่ง ยี่ห้อ ราคา สีของรองเท้า ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกซื้อ ความถี่ในการใช้งาน สถานที่ในการเลือกซื้อ

1.2.3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

1.2 ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนทั่วไปที่เคยซื้อรองเท้าวิ่งในจังหวัดสงขลา ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้บริโภคที่เคยซื้อรองเท้าวิ่งในจังหวัดสงขลาแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้สูตรในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนโดยอาศัยสูตรคำนวณของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดขึ้น 5% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 385 ตัวอย่างและเพื่อป้องกันความผิดพลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการตอบแบบสอบถาม (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2550) แต่ทั้งนี้เพื่อวิธีการเลือกตัวอย่างผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อรองเท้ากีฬาประเภทรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้สุ่มตัวอย่าง คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาประเภทรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา โดยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ส่วนที่ 2) สอบถามเกี่ยวกับลักษณะการวิ่งยี่ห้อ ราคา สีของรองเท้า ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ ความถี่ในการใช้งานกี่ครั้งต่อสัปดาห์ สถานที่ในการเลือกซื้อ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกคำตอบ ส่วนที่ 3) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4P's) 1. ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ 2. ปัจจัยด้านราคา 3. ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 4. ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbacb's alpha) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.751 ซึ่งถือว่ามีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2550) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Jacops, L. C., Fraen8el, R. J., & Wallen, E. N. ซึ่งระบุว่าค่าความเชื่อมั่นไม่ควรต่ำกว่า 0.70

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลใช้สถิติค่าความถี่ และร้อยละ พฤติกรรมในการเลือกซื้อรองเท้าวิ่งใช้สถิติค่าความถี่ และร้อยละ ระดับความสำคัญส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อรองเท้าวิ่งใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อรองเท้าวิ่ง โดยวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis - MRA) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่งตัวแปรกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2551)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประเภทแบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ในจังหวัดสงขลา ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการเลือกผู้บริโภคที่เคยซื้อรองเท้า

ผลการวิจัย

1. ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 55.06 เพศหญิง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 49.94 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.03 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31

2. พฤติกรรมการเลือกซื้อรองเท้าประเภทรองเท้าวิ่ง

ผลวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะการวิ่งแบบมินิมาราธอนระยะทางไม่เกิน 10.5 กม. จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.88 เลือกใช้รองเท้ายี่ห้อ NIKE จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31 ราคา 3,001 – 4,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.52 นิยมเลือกเลือกสีดำ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.74 ตัวเองมีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 38.44 ส่วนใหญ่ใช้งาน 2 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 39.48 สถานที่ในการเลือกซื้อศูนย์การค้า จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 45.97

3. ระดับความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรองเท้าวิ่ง

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับ
1) **ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์**	**4.68**	**0.69**	**มากที่สุด**	
- น้ำหนักเบาและระบายอากาศได้ดี	4.77	0.59	มากที่สุด	1
- เลือกขนาดของรองเท้าที่ใส่แล้วพอดี	4.76	0.58	มากที่สุด	2
- เลือกจากการใส่ต้องรองรับแรงกระแทกได้ดี	4.75	0.59	มากที่สุด	3
- เลือกรองเท้าให้ถูกกับพื้นผิวการวิ่ง	4.69	0.68	มากที่สุด	4
- ยืดหยุ่นดี โค้งงอตามรูปเท้า	4.68	0.71	มากที่สุด	5
- เลือกให้เหมาะกับประเภทของการวิ่ง	4.68	0.71	มากที่สุด	5
- สินค้ามีรูปทรงที่ออกแบบได้ทันสมัย	4.68	0.68	มากที่สุด	5
- สินค้ามีความหลากหลายให้เลือก	4.68	0.65	มากที่สุด	5
- สินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว	4.62	0.73	มากที่สุด	6

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับ
- มีการรับประกันคุณภาพสินค้า	4.49	0.96	มากที่สุด	7
2) ปัจจัยด้านราคา	**4.60**	**0.74**	**มากที่สุด**	
- ทางร้านฯ ระบุราคาสินค้าอย่างชัดเจน	4.72	0.63	มากที่สุด	1
- ชำระค่าสินค้าได้หลากหลายช่องทาง	4.70	0.65	มากที่สุด	2
- ป้ายแสดงราคาบนชั้นวางมีรายละเอียดชัดเจน	4.69	0.69	มากที่สุด	3
- ราคาสินค้ามีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	4.68	0.66	มากที่สุด	4
- ราคาสินค้ามีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับสินค้าและบริการที่ได้รับ	4.68	0.65	มากที่สุด	4
- แนะนำโปรโมชั่น และส่วนลดสินค้าให้	4.65	0.73	มากที่สุด	5
- การกำหนดราคาเป็นมาตรฐาน	4.46	0.81	มากที่สุด	6
- ราคาพิเศษสำหรับสมาชิก	4.46	0.90	มากที่สุด	6
- มีช่องทางการส่งเสริมด้านการตลาด เช่น ของแถม บัตรกำนัล	4.34	1.00	มากที่สุด	7
3) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	**4.57**	**0.79**	**มากที่สุด**	
- สถานที่จัดจำหน่ายสะดวกในการเดินทาง	4.71	0.64	มากที่สุด	1
- สถานที่จำหน่ายจัดได้เป็นระเบียบ สวยงาม สะดุดตา	4.67	0.66	มากที่สุด	2
- ทางร้านฯ มีพื้นที่จอดรถเพียงพอและสะดวกสบาย	4.66	0.71	มากที่สุด	3
- มีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการ	4.66	0.67	มากที่สุด	3
- ความน่าเชื่อถือของตัวแทนจำหน่าย	4.64	0.72	มากที่สุด	4
- พื้นที่ภายในร้านกว้างขวางสะดวกในการเลือกซื้อ	4.58	0.75	มากที่สุด	5
- การวางผังและจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่ หาสินค้าได้ง่าย	4.57	0.75	มากที่สุด	6
- มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ฟรี Wi-Fi น้ำดื่ม กาแฟ	4.34	1.06	มากที่สุด	7
- มีบริการจัดส่งสินค้าไปยังสถานที่ตามที่ลูกค้าต้องการ	4.27	1.20	มากที่สุด	8
4) ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด	**4.60**	**0.74**	**มากที่สุด**	
- ลูกค้าชำระเงินได้หลายช่องทาง เช่น ผ่านบัตรเครดิต	4.66	0.67	มากที่สุด	1
- บริเวณทางเข้าร้านสะอาดและสะดวก	4.66	0.69	มากที่สุด	1
- ลูกค้าสามารถหาสินค้าที่ชั้นวางและชำระเงินได้อย่างรวดเร็ว	4.63	0.69	มากที่สุด	2

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	ลำดับ
- พนักงานสามารถตรวจสอบสินค้าคงคลังได้อย่างรวดเร็ว	4.60	0.77	มากที่สุด	3
- พนักงานดูแลเอาใจใส่ลูกค้าทั้งการแจ้งเงื่อนไขการซื้อ	4.59	0.77	มากที่สุด	4
- พนักงานคำนึงถึงงบประมาณและประโยชน์ของลูกค้า	4.59	0.79	มากที่สุด	4
- พนักงานเต็มใจและกระตือรือร้นในการบริการลูกค้า	4.56	0.79	มากที่สุด	5
- พนักงานสามารถแนะนำการใช้สินค้าได้ครบถ้วน	4.56	0.77	มากที่สุด	5
รวม	**4.61**	**0.74**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้บริโภคมีความคิดเห็นต่อการให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.61 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาดและปัจจัยด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และลำดับสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 4.57 มีค่าเฉลี่ย 4.21 ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.68 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า น้ำหนักเบาและระบายอากาศได้ดี มีค่าเฉลี่ย 4.77 รองลงมาคือ เลือกขนาดของรองเท้าที่ใส่แล้วพอดี มีค่าเฉลี่ย 4.76 รองลงมาคือ เลือกจากการใส่ต้องรองรับแรงกระแทกได้ดี มีค่าเฉลี่ย 4.75 รองลงมา คือ เลือกรองเท้าให้ถูกกับพื้นผิวการวิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.69 และยืดหยุ่นดี โค้งงอตามรูปเท้า/เลือกให้เหมาะกับประเภทของการวิ่ง/สินค้ามีรูปทรงที่ออกแบบได้ทันสมัย/สินค้ามีความหลากหลายให้เลือก มีค่าเฉลี่ย 4.68 มีค่าเฉลี่ยที่เท่ากันทุกประเด็น รองลงมา คือ สินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีค่าเฉลี่ย 4.62 ลำดับสุดท้าย คือ มีการรับประกันคุณภาพสินค้า มีค่าเฉลี่ย 4.49

ด้านราคา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ทางร้านฯ ระบุราคาสินค้าอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.72 รองลงมา คือ ชำระค่าสินค้าได้หลากหลายช่องทาง มีค่าเฉลี่ย 4.70 รองลงมา คือ ป้ายแสดงราคาบนชั้นวางมีรายละเอียดชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.69 รองลงมา คือ ราคาสินค้ามีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย/ราคาสินค้ามีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับสินค้าและบริการที่ได้รับ/แนะนำโปรโมชั่น และส่วนลดสินค้าให้/กำหนดราคาเป็นมาตรฐาน/ราคาพิเศษสำหรับสมาชิกมีช่องทางการส่งเสริมด้านการตลาด เช่น ของแถม บัตรกำนัล มีค่าเฉลี่ย 4.68 4.65 4.46 และ 4.34 ตามลำดับ ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.57 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า สถานที่จัดจำหน่ายสะดวกในการเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมาคือ สถานที่จัดได้เป็นระเบียบ สวยงาม สะดุดตา มีค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมาคือ ทางร้านฯ มีพื้นที่จอดรถเพียงพอและสะดวกสบาย/มีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 4.66 เท่ากัน รองลงมา คือ ความน่าเชื่อถือ ของตัวแทนจำหน่าย มีค่าเฉลี่ย 4.64 รองลงมาคือ พื้นที่ภายในร้านกว้างขวางสะดวกในการเลือกซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมาคือ การวางแผนและการจัดสินค้าเป็นหมวดหมู่ หาสินค้าได้ง่าย

มีค่าเฉลี่ย 4.57 รองลงมาคือ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ฟรีwi-fi น้ำดื่ม กาแฟ มีค่าเฉลี่ย 4.34 และลำดับสุดท้าย คือ มีบริการจัดส่งสินค้าไปยังสถานที่ตามที่ลูกค้าต้องการส่ง มีค่าเฉลี่ย 4.27 ซึ่งทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านส่งเสริมการตลาด เมื่อพิจารณาเป็นประเด็นเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่า ลูกค้าชำระเงินได้หลายช่องทาง เช่น ผ่านบัตรเครดิต/บริเวณทางเข้าร้านสะอาดสะดวก/ลูกค้าสามารถหาสินค้าที่ชั้นวางและชำระเงินได้อย่างรวดเร็ว/พนักงานสามารถตรวจสอบสินค้าคงคลังได้อย่างรวดเร็ว/พนักงานดูแลเอาใจใส่ลูกค้าทั้งการแจ้งเงื่อนไขการซื้อ/พนักงานคำนึงถึงงบประมาณและประโยชน์ของลูกค้า/พนักงานเต็มใจและกระตือรือร้นใน การบริการลูกค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 , 4.63 , 4.60 , 4.59 และ 4.56 ตามลำดับ

4. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภค

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับของพฤติกรรมในการเลือกซื้อรองเท้าประเภทรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19

ตัวแปร	B	S.E	Beta	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	0.58	0.35		1.67	0.09
ผลิตภัณฑ์ (X_1)	0.39	0.14	0.24	2.69	0.07
ราคา (X_2)	0.10	0.08	0.06	0.66	0.51
ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	0.15	0.05	0.10	0.96	0.34
การส่งเสริมการตลาด (X_4)	0.37	0.10	0.26	2.90	0.04*
R^2 = .095 SEE = 4.389 F = 10.029*					

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณพบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว ร่วมกันอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์ โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.04) ส่งผลได้ร้อยละ 9.5 ส่วนปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาประเภทรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ปัจจัยด้านราคา (Sig.=0.51) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.34) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.07)

โดยสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้ $y = 0.58 + (0.39)X_1 + (0.10)X_2 + (0.15)X_3 + (0.37)X_4$

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา สรุปและอภิปรายผลดังนี้

1. ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 55.06 เพศหญิง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 49.94 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.03 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31

2. พฤติกรรมการเลือกซื้อรองเท้าวิ่ง ส่วนใหญ่มีลักษณะการวิ่งแบบมินิมาราธอนระยะทางไม่เกิน 10.5 กม. จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.88 เลือกใช้รองเท้ายี่ห้อ NIKE จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31 ราคา 3,001 – 4,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.52 นิยมเลือกเลือกสีดำ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.74 ตัวเองมีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 38.44 ส่วนใหญ่ใช้งาน 2 – 3 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 39.48 สถานที่ในการเลือกซื้อศูนย์การค้า จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 45.97 อภิปรายผล พบว่า ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาดและปัจจัยด้านราคาอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ อรชร (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬา ของพนักงานบริษัท แมคคีย์ฟู้ด เซอร์วิสเซส (ประเทศไทย) จำกัด สาขาชลบุรี ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬา ของพนักงานบริษัทแมคคีย์ฟู้ด เซอร์วิสเซส (ประเทศไทย) จำกัด สาขาชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีผลต่อตัวแปรตามคือการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของพนักงานบริษัทในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ที่มีการล็อคดาวน์ปิดประเทศ สั่งหยุดการเคลื่อนไหวในทุก ๆ ด้าน จึงเกิดการหยุดใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อของที่ยังไม่จำเป็นแต่หลังจากสถานการณ์โควิด-19 ผู้วิจัยมีความสนใจจึงทำแบบสอบถามพบว่าปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาดและปัจจัยด้านราคา ทั้งนี้ผู้บริโภคยังต้องการความสะดวกสบาย ในการชำระเงินได้หลากหลายช่องทาง/บริเวณทางเข้าร้านสะอาดและสะดวก/ลูกค้าสามารถหาสินค้าที่ชั้นวางและชำระเงินได้อย่างรวดเร็ว/พนักงานสามารถตรวจสอบสินค้าคงคลังได้อย่างรวดเร็ว/พนักงานดูแลเอาใจใส่ลูกค้าทั้งการแจ้งเงื่อนไขการซื้อ/พนักงานคำนึงถึงงบประมาณและประโยชน์ของลูกค้า/พนักงานเต็มใจและกระตือรือร้นในการบริการลูกค้าและสามารถแนะนำการใช้สินค้าได้อย่างครบถ้วน และปัจจัยด้านราคาเป็นปัจจัยที่ควบคู่ทั้งด้านการระบุราคาสินค้าที่ชัดเจน/การชำระค่าสินค้าได้หลากหลายช่องทาง/ป้ายแสดงราคาอย่างชัดเจน/สินค้ามีความเหมาะสมกับประโยชน์ที่ใช้สอย/ราคามีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับบริการที่ได้รับ/การแนะนำโปรโมชั่นและส่วนลดสินค้าให้/สินค้าราคามาตรฐาน/มีราคาพิเศษสำหรับสมาชิกและมีช่องทางการส่งเสริมด้านการตลาด ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านราคาเป็นด้านที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญที่สุดด้วยเทคโนโลยีบวกกับความทันสมัย ความสะดวกสบาย

3. ผู้บริโภคมีความคิดเห็นส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และลำดับสุดท้าย คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ตามลำดับ อภิปรายผล พบว่าส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ปัจจัย

ด้านส่งเสริมการตลาด (Sig.=0.04) ส่งผลได้ร้อยละ 9.5 ส่วนปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาประเภทรองเท้าวิ่งหลังสถานการณ์โควิด-19 ของผู้บริโภคในจังหวัดสงขลา ปัจจัยด้านราคา (Sig.=0.51) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Sig.=0.34) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Sig.=0.07) สอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศักดิ์ อรชร (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬา ของพนักงานบริษัท แมคคีย์ฟู้ด เซอร์วิสเซส (ประเทศไทย) จำกัด สาขาชลบุรี ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการ ตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬา ของพนักงานบริษัทแมคคีย์ฟู้ด เซอร์วิสเซส (ประเทศไทย) จำกัด สาขาชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีผลต่อตัวแปรตามคือการตัดสินใจซื้อ รองเท้ากีฬาของพนักงานบริษัท และงานวิจัยของ ธนากรณ์ ฮู้ผลเอิบ (2561) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการซื้อ ค่านิยม และความภักดีในตราสินค้าที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและการตัดสินใจซื้อรองเท้าผ้าใบแบรนด์เนมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพบว่าพฤติกรรมการซื้อค่านิยม และความภักดีในตราสินค้าส่งผลต่อแรงจูงใจ และการตัดสินใจซื้อรองเท้าผ้าใบแบรนด์เนมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยให้กว้างขึ้น เนื่องจากการวิจัยนี้วิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริโภคในจังหวัดสงขลาเท่านั้น ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่เพียงพอ หากต้องการนำไปวิเคราะห์สินค้าจริงควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมภาคใต้หรือประเทศ

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของความพึงพอใจหลังการขาย ความพึงพอใจในการสวมใส่รองเท้ากีฬา เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจนำไปใช้วิเคราะห์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2550). การวิเคราะห์สถิติ:สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. พิมพ์ครั้งที่10. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ อรชร. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของพนักงาน บริษัท แมคคีย์ ฟู้ด เซอร์วิสเซส (ประเทศไทย) จำกัด สาขาชลบุรี. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ราช ศิริวัฒน์. (2560). การวิจัยเชิงประยุกต์ทางธุรกิจ (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2564, จาก https://doctemple.wordpress.com

วิกรานต์ มงคลจันทร์. (2558). งานตลาด "จากการวางแผน สู่การปฏิบัติ". อาคเนย์การพิมพ์. กรุงเทพฯ

ธนากรณ์ ฮู้ผลเอิบ. (2561). พฤติกรรมการซื้อค่านิยมและความภักดีในตราสินค้าที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและการตัดสินใจซื้อรองเท้าผ้าใบแบรนด์เนมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ปณิศา มีจินดา. (2553). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ. บริษัท ธรรมสาร จำกัด

มานิต รัตนสุวรรณ และสมฤดี ศรีจรรยา. (2554). ยุทธศาสตร์การตลาด ทฤษฎีและภาคปฏิบัติกรุงเทพฯ.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์ และศุภร เสรีรัตน์. (2546). อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อรถยนต์กระบะของผู้บริโภคจังหวัดลำปาง. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2560). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพ. Diamond In Business World

สุวิมล ติรกานันท์. (2550). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Billionaire Mindset Team. (2561). วิเคราะห์ตลาด “งานวิ่ง” ในประเทศไทย มีมูลค่ามหาศาลเพียงใด. สืบค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2565. แหล่งที่มาจาก https://www.billionway.co/how-much-running-market-in-thailand/

John Vonhof. (2011). Fixing Your Feet: Prevention and Treatments for Athletes. Birmingham, Alabama: Wilderness Press. pp. 58–59

JONATHAN BEVERLY. (2563). Gear Up with the Right Running Shoes. แหล่งที่มา https://www.runnersworld.com/gear/a20842305/how-to-buy-the-right-running-shoes

Likert,

การพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

Development of E-Commerce Prototypes for Khuan Khan Batik Community Enterprise in Khuan Khan Sub-district, Mueang District, Satun Province

วีนา หาญณรงค์[1*], อารียา ภูมิเวท[2], ณัฐชนันท์ สาแมแน็ง[2], สาโรช เพ็รชทอง[2], พาฝัน รัตนะ[3], นาตยา โชติกุล[4] และ จิตรพงษ์ เจริญจิตร[5]

Weena Hannarong[1*], Ariya Phumiwet[2], Natthachanan Semeenaeng[2], Saroch Phettong[2], Phafan Rattana[3], Nattaya Chotikul[4] and Jittrapong Jaroenjit[5]

[1]อาจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1]Academic, Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

[2]นักศึกษาระดับปริญญาตรี, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[2]Bachelor student, Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

[3]อาจารย์, สาขาวิชาระบบสารสนเทศทางธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3]Academic, Business Information Systems, Hatyai Business School, Hatyai University.

[4]อาจารย์, สาขาวิชาการจัดการ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4]Academic, Department of Management, Hatyai Business School, Hatyai University.

[5]อาจารย์, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5]Academic, Department of Information Technology, Faculty of Science and Technology, Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** weena@hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 7 คน และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 400 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบและพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก แบ่งการทำงานเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน และระบบหลังร้าน มีชื่อเว็บไซต์ คือ www.khuankhanbatik.com การใช้งานระบบประกอบด้วยผู้ใช้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลูกค้า และกลุ่มผู้จำหน่าย ผลการประเมินจากผู้ใช้งานระบบ จำนวน 400 คน พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44 และเพศหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ด้านคุณภาพของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ด้านประสิทธิภาพของระบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.27 โดยทางกลุ่มได้นำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการจัด

จำหน่าย ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป
คำสำคัญ: พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, ผ้าบาติก, กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก

Abstract

The research aimed to design and develop the electronic commerce prototypes for Khuan Khan Batik Community Enterprise in Khuan Khan Sub-district, Mueang District, Satun Province. The data was collected by the interview with seven committees of Khuan Khan Batik Community. Including, 400 questionnaires for the satisfaction of e-commerce user was employed. The data were analyzed via Content Analysis and the statistics comprising of frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings indicated as follows: The design and develop the electronic commerce prototypes for Khuan Khan Batik Community Enterprise is divided into two sections: the Front-end and the Back-end. E-commerce website is www.khuankhanbatik.com. There are 2 groups of users which are Customers and Suppliers. The results of the evaluation of 400 users on the system found that the respondents were 176 males, representing 44 percent, and 224 females, representing 56 percent. The users' satisfaction on E-Commerce system was at the high level in overall, with the average of 4.20. When it was critiqued in each topic, it found that the design and styling was at the high level with an average of 4.26 in terms of content quality was at the high level with an average of 4.07 and for system performance was at high level with average 4.27. The group has applied the E-Commerce system for being friendly usage on the product management, increasing more channels to sell the products, promoting the products to be more well-known and being a guideline to develop the E-Commerce system of other groups.
Keywords: E-Commerce, Batik, Khuan Khan Batik Community Enterprise

บทนำ

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเจริญเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการที่มีผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เข้าสู่ตลาดมากขึ้น การกำหนดนโยบายของภาครัฐบาลที่มุ่งเน้นการส่งเสริมธุรกิจท้องถิ่นในชุมชนให้มีความเข้าใจและสามารถเข้าถึงช่องทางการทำธุรกรรมออนไลน์และรูปแบบการทำธุรกรรมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สาเหตุอีกประการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย คือคุณลักษณะสำคัญของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ลูกค้าสามารถเข้าถึงร้านค้าได้จากทุกที่ ลูกค้าสามารถเข้าถึงร้านค้าได้จากทั่วโลก มีมาตรฐานสากล มีความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้ขายและผู้ซื้อสามารถโต้ตอบกันได้ มีความหนาแน่นของสารสนเทศ และสามารถกำหนดกลยุทธ์การตลาดส่วนบุคคลได้ นอกจากนั้นการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยังมีประโยชน์ต่อผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค สังคมและชุมชน แต่ผู้ประกอบการที่ต้องการทำการพาณิชย์

อิเล็กทรอนิกส์ ควรมีระบบรักษาความปลอดภัยของร้านค้าที่ได้มาตรฐาน สำหรับผู้บริโภคก็ควรเลือกใช้บริการเว็บไซต์ที่น่าเชื่อถือ มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน (กนกวรรณ กาญจนธานี, 2561)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตั้งอยู่ เลขที่ 181 หมู่ที่ 4 ตำบลควนขัน อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล โดยมีนางสาวพรพรรณ รักนิยม เป็นประธานกลุ่ม เดิมเป็นกลุ่มยุวเกษตรบ้านไทรงาม ต่อมา พ.ศ. 2540 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ มีภัยพิบัติจากธรรมชาติทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย มีผลให้สมาชิกขาดรายได้ คณะกรรมการกลุ่มเลยเรียกประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ปัญหา สมาชิกได้เสนอการทำผ้าบาติกเพราะสมาชิกหลายคนชอบการวาดภาพ จึงตกลงกันทำผ้าบาติกและใช้เวลาในการศึกษาเรียนรู้การทำผ้าบาติกประมาณ 2 ปีกว่า และได้นำออกจำหน่ายสู่ท้องตลาดให้เห็นและเป็นที่รู้จักจนถึงทุกวันนี้ ดังภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างลายผ้าบาติก การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนมาซื้อสินค้า ซึ่งปัจจุบันลดน้อยลง ทางกลุ่มจึงประสบปัญหาด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า และการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง (พรพรรณ รักนิยม. สัมภาษณ์. 2565, 30 กันยายน)

คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เพื่อออกแบบและพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก โดยใช้ LnwShop เป็นเครื่องมือในการพัฒนา เนื่องจากมีระบบหลังบ้านที่สะดวกและง่ายต่อการจัดการของทางกลุ่ม อีกทั้งทางกลุ่มสามารถนำเสนอขายสินค้าใน website เป็นของตัวเอง และนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคอีกช่องทางหนึ่ง



ภาพที่ 1 แสดงตัวอย่างลายผ้าบาติก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อออกแบบและพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)

กนกวรรณ กาญจนธานี (2561) กล่าวว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เกิดจากแนวคิดการโอนเงินผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และพัฒนาไปเป็นระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แนวคิดของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่ การบริหารความสัมพันธ์ของลูกค้า การจัดการโซ่อุปทาน และการวางแผนบริหารทรัพยากรภายในองค์กร

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถจำแนกประเภทต่าง ๆ ได้หลายลักษณะ โดยสามารถจำแนกตามรูปแบบการปฏิสัมพันธ์กับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ธุรกิจแบบบริคและมอร์ต้า เป็นธุรกิจแบบดั้งเดิมที่มีสถานที่หน้าร้านจำหน่ายสินค้าเพียงช่องทางเดียว ธุรกิจแบบคลิกและมอร์ต้า เป็นธุรกิจที่มีร้านค้าแบบบริคและมอร์ต้า และร้านค้าออนไลน์ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินธุรกิจปกติ และธุรกิจแบบคลิกและคลิก เป็นธุรกิจไม่มีสถานที่หรือร้านค้าเพื่อการจำหน่ายสินค้าแต่ติดต่อทางธุรกิจกับลูกค้าจะดำเนินการผ่านเว็บไซต์เท่านั้น และสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของสินค้าและการให้บริการหลัก ๆ ได้แก่ ธุรกิจการสื่อสาร ธุรกิจการโฆษณาใช้เว็บเพจบนอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ ธุรกิจการซื้อและจัดส่งสินค้าจำหน่ายสินค้า ธุรกิจการศึกษาทางไกล ธุรกิจฐานข้อมูลออนไลน์ ธุรกิจการประมูลสินค้า ธุรกิจศูนย์การค้าอิเล็กทรอนิกส์ ธุรกิจด้านการเงิน ธุรกิจให้บริการด้านการท่องเที่ยว และธุรกิจซื้อขายหุ้นผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบของการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)

กนกวรรณ กาญจนธานี (2561) ได้แบ่งรูปแบบของการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1. ธุรกิจแบบบริคและมอร์ต้า (Brick and Mortar Business) เป็นธุรกิจแบบดั้งเดิมที่มีสถานที่หน้าร้านจำหน่ายสินค้าเพียงช่องทางเดียว ไม่มีการทำการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กัน ซึ่งธุรกิจแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะนี้ เช่น ร้านมิสเตอร์โดนัท แต่ด้วยความก้าวหน้าของการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ธุรกิจบริคและมอร์ต้า จึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นธุรกิจแบบคลิก และมอร์ต้า

2. ธุรกิจแบบคลิกและมอร์ต้า (Click and Mortal Business) เป็นธุรกิจที่ร้านค้าแบบบริคและมอร์ต้ารวมทั้งร้านค้าออนไลน์ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินธุรกิจปกติ ซึ่งบางธุรกิจแบบคลิกและมอร์ต้ามีเพียงเว็บไซต์ที่นำเสนอสินค้า และระบุสถานที่จัดจำหน่าย และมีธุรกิจจำนวนมากที่มีเว็บไซต์เพื่อการซื้อขายสินค้าออนไลน์ ตัวอย่างธุรกิจประเภทนี้ เช่น ร้านหนังสือซีเอ็ด ร้านเดอะพิซซ่าคอมพานี

3. ธุรกิจแบบคลิกและคลิก (Click and Click Business) เป็นธุรกิจไม่มีสถานที่หรือร้านค้าเพื่อการจำหน่ายสินค้า ผู้ซื้อไม่สามารถจะเดินทางไปเลือกซื้อสินค้าด้วยตนเองได้ เนื่องจากร้านค้ามีเฉพาะบนเว็บไซต์เท่านั้น ถึงแม้ว่าธุรกิจคลิก และคลิกจะมีสถานที่ทำการ และคลังสินค้าก็ตาม แต่การติดต่อทางธุรกิจกับลูกค้าจะดำเนินการผ่านเว็บไซต์เท่านั้น ตัวอย่างเช่น อเมซอน ลาซาด้า

การออกแบบเว็บเพจ

1. ความเรียบง่าย ได้แก่ มีรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และใช้งานได้สะดวก ไม่มีกราฟิกหรือตัวอักษรที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ชนิดและสีของตัวอักษรไม่มากจนเกินไปทำให้วุ่นวาย

2. ความสม่ำเสมอ ได้แก่ ใช้รูปแบบเดียวกันตลอดทั้งเว็บไซต์ เช่น รูปแบบของหน้า สไตล์ของกราฟิก ระบบเนวิเกชันและโทนสี ควรมีความคล้ายคลึงกันตลอดทั้งเว็บไซต์

3. ความเป็นเอกลักษณ์ การออกแบบเว็บไซต์ควรคำนึงถึงลักษณะขององค์กร เพราะรูปแบบของเว็บไซต์จะสะท้อนถึงเอกลักษณ์และลักษณะขององค์กรนั้น ๆ เช่น ถ้าเป็นเว็บไซต์ของทางราชการ จะต้องดูน่าเชื่อถือไม่เหมือนสวนสนุก ฯลฯ

4. เนื้อหาที่มีประโยชน์ เนื้อหาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในเว็บไซต์ ดังนั้น ควรจัดเตรียมเนื้อหาและข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องการให้ถูกต้อง และสมบูรณ์ มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เนื้อหาไม่ควรซ้ำกับเว็บไซต์อื่น จึงจะดึงดูดความสนใจ

5. ระบบเนวิเกชันที่ใช้งานง่าย ต้องออกแบบให้ผู้ใช้เข้าใจง่ายและใช้งานสะดวก ใช้กราฟิกที่สื่อความหมายร่วมกับคำอธิบายที่ชัดเจน มีรูปแบบและลำดับของรายการที่สม่ำเสมอ เช่น วางไว้ ตำแหน่งเดียวกันของทุกหน้า

6. ลักษณะที่น่าสนใจ หน้าตาของเว็บไซต์จะต้องมีความสัมพันธ์กับคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ เช่น คุณภาพของกราฟิกที่จะต้องสมบูรณ์ การใช้สี การใช้ตัวอักษรที่อ่านง่าย สบายตา การใช้โทนสีที่เข้ากันลักษณะหน้าตาที่น่าสนใจนั้นขึ้นอยู่กับความชอบของแต่ละบุคคล

7. การใช้งานอย่างไม่จำกัด ผู้ใช้ส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้มากที่สุดเลือกใช้บราวเซอร์ชนิดใดก็ได้ในการเข้าถึงเนื้อหาสามารถแสดงผลได้ทุกระบบปฏิบัติการและความละเอียดหน้าจอต่างๆ กันอย่างไม่มีปัญหาเป็นลักษณะสำคัญสำหรับผู้ใช้ที่มีจำนวนมาก

8. คุณภาพในการออกแบบ การออกแบบและเรียบเรียงเนื้อหาอย่างรอบคอบ สร้างความรู้สึกว่าเว็บไซต์มีคุณภาพ ถูกต้อง และเชื่อถือได้

9. ลิงค์ต่างๆ จะต้องเชื่อมโยงไปหน้าที่มีอยู่จริงและถูกต้อง ระบบการทำงานต่างๆ ในเว็บไซต์จะต้องมีความแน่นอนและทำหน้าที่ได้อย่างถูก (ปิยะดนัย วิเคียน, 2560)

เทคโนโลยีในการสร้างเว็บเพจ

1. ช่องทางออนไลน์ในรูปแบบเว็บไซต์สำเร็จรูป

1.1 LnwShop เป็นเว็บไซต์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีระบบหลังบ้านไว้ช่วยในการจัดการข้อมูล ทำให้ง่ายต่อการใช้งาน มีเทมเพลตเว็บไซต์ ใช้ตกแต่งหน้าร้านแบบฟรี ๆ เพียงแค่สมัครสมาชิก พร้อมรองรับสินค้าทุกหมวดหมู่ สามารถกดสินค้าเข้าตะกร้า และเปิดบิลเพื่อรองรับลูกค้า จัดการออเดอร์และสต๊อกจากทุกช่องทางได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้ง Lazada, Shopee, Google Shopping, Facebook Shop (แอลเอ็นดับเบิ้ลยูช็อป, 2565)

1.2 Shopee เป็นแพลตฟอร์ม e-commerce ที่ใหญ่ที่สุดในตะวันออกเฉียงใต้และไต้หวัน เป็นช่องทางที่ซื้อขายง่ายที่สุด มีความปลอดภัยและระบบจ่ายเงินที่รัดกุม การเปิดร้านขายสินค้าบน Shopee ทำได้ง่ายมาก ๆ เพียงสมัครสมาชิกบนเว็บไซต์ ก็สามารถวางขายสินค้าได้เลย

จุดเด่นของ Shopee คือ มีกิจกรรมส่งเสริมการขายมากมาย ไม่ว่าจะเป็น โค้ดส่วนลด คูปองแทนเงินสด เหรียญ Coins และยังมีเกมส์ให้เล่นสนุก ๆ เพื่อรับรางวัล และยังมีฟังก์ชันการเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้ซื้อด้วยการติดดาวและรีวิว โดยร้านที่มีคะแนนดีก็จะได้รับการส่งเสริมการขายจากช้อปปี้ด้วยฟังก์ชั่น “ร้านแนะนำ” ทำให้เพิ่มยอดขายได้มากขึ้น และยังมีการเชื่อมต่อกับบริการขนส่งทั่วประเทศทำให้ผู้ซื้อ – ผู้ขาย ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ก็สามารถส่ง – รับสินค้าได้สะดวกอีกด้วย

1.3 Lazada เป็นแพลตฟอร์มช้อปปิ้งออนไลน์ที่เหมือนมีห้างสรรพสินค้าอยู่ในมือ เพราะมีสินค้าให้เลือกมากมาย โดยเฉพาะอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เต็มไปด้วยสินค้าคุณภาพมากมาย และบริการครบ

วงจรไม่แพ้ Shopee ทั้งการขนส่ง การสั่งซื้อ และระบบการชำระเงินที่ครอบคลุมทั้งหมด แตกต่างที่ใน Lazada จะไม่มีสินค้าประเภทอาหารเพียงเท่านั้น

จากข้อมูลช่องทางออนไลน์ในรูปแบบเว็บไซต์สำเร็จรูปข้างต้น นักวิจัยได้เลือกใช้ LnwShop เป็นเครื่องมือในการพัฒนา เนื่องจากมีระบบหลังบ้านที่สะดวกและง่ายต่อการจัดการของทางกลุ่ม อีกทั้งทางกลุ่มสามารถนำเสนอขายสินค้าใน website เป็นของตัวเอง และนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ประชาสัมพันธ์สินค้าให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคอีกช่องทางหนึ่ง

2. โดเมนเนม (Domain Name)

โดเมนเนม หรือ ชื่อโดเมน เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ เนื่องจากไอพีแอดเดรสนั้นจดจำได้ยากกว่า และเมื่อการเปลี่ยนแปลงไอพีแอดเดรส ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องรับรู้หรือจดจำไอพีแอดเดรสใหม่ ยังคงใช้โดเมนเนมเดิมได้ต่อไปอักขระที่จะใช้ในการตั้งชื่อโดเมนเนม ได้แก่ ตัวอักษรภาษาอังกฤษ ตัวเลข และ(ยัติภังค์) คั่นด้วย (มหัพภาค) โดยปกติ จะขึ้นต้นด้วยตัวอักษร และลงท้ายด้วยตัวอักษรหรือตัวเลข มีความยาวตั้งแต่ 1 ถึง 63 ตัวอักษร ตัวอักษรตัวใหญ่ A - Z หรือตัวอักษรตัวเล็ก ถือว่าเหมือนกัน

3. เว็บโฮสติ้ง (Web Hosting)

เป็นบริการให้เช่าพื้นที่ในการนำเว็บไซต์มาฝากเพื่อให้เว็บไซต์สามารถออนไลน์บนอินเตอร์เน็ตได้ โดยเป็นการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ คือ ผู้ใช้บริการไม่ต้องยุ่งยากกับระบบเว็บเซิร์ฟเวอร์ เพราะทางผู้ให้บริการ Web Hosting จะเตรียมการทุกอย่างไว้ให้เรียบร้อย แต่ต้องทำการ จดโดเมนก่อนจึงจะมาเช่า Web Hosting เพื่อเก็บเว็บไซต์ (บุญเลิศ อรุณพิบูลย์, 2556)

การวัดระดับความพึงพอใจ

สรชัย พิศาลบุตร (2551) ได้กล่าวถึงการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้า หรือผู้ให้บริการว่าสามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1. วัดจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ เป็นการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการโดยตรง ทำได้โดยกำหนดมาตรวัดระดับความพึงพอใจที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ และกำหนดเกณฑ์ชี้วัดระดับความพึงพอใจจากผลการวัดระดับความพึงพอใจเฉลี่ยที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2. วัดจากตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการที่กำหนดขึ้น โดยการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากเกณฑ์ชี้วัดระดับคุณภาพสินค้าหรือบริการที่กำหนดขึ้นนี้อาจใช้เกณฑ์คุณภาพระดับต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยผู้ให้บริการ ผู้ประเมินผลการให้บริการ และมาตรฐานกลาง หรือมาตรฐานสากลของการให้บริการนั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณิดา ไกรสันติ และคณะ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเซรามิกดินสามน้ำ ชุมชนบ้านบางกล่ำ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเซรามิกดินสามน้ำ มีศักยภาพความพร้อมด้านการบริหารจัดการกลุ่ม แต่ยังมีข้อด้อยในช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า มีความต้องการในการจัดทำเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ และการจัดจำหน่ายสินค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ใช้ซอฟต์แวร์ LnwShop ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการ

ร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แบ่งการทำงานเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน และระบบหลังร้าน ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ข้อมูลมีความทันสมัย ครบถ้วนสมบูรณ์ การสืบค้นข้อมูลง่าย สะดวก รวดเร็ว การจัดรูปแบบของเว็บไซต์ มีความสวยงาม ทันสมัย และน่าสนใจ เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ใช้บริการเว็บไซต์ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้งานแตกต่างกัน อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประดิษฐ์ สมจันทร์ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนามีความต้องการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ให้เป็นที่รู้จักในสังคมมากขึ้น 2) ต้องการช่องทางการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อให้ทราบถึงความต้องการของตลาดและนำมาประยุกต์ให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาตินั้นตรงกับความต้องการของลูกค้ามากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ได้แก่ ประธานกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์จากแหล่งต่าง ๆ กลุ่มที่ 2 กลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 400 คน เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่ และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณจากสูตร ไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คน เพื่อสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ คณะกรรมการกลุ่มควนขันบาติก จำนวน 7 คน เพื่อศึกษาระบบการทำธุรกิจของกลุ่ม สำหรับใช้ประกอบการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่ 2 ซอฟต์แวร์ LnwShop ซึ่งเป็นเว็บไซต์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล จำนวน 400 ชุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ก่อนดำเนินการพัฒนาระบบ ใช้แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มควนขันบาติก เพื่อศึกษาระบบการทำธุรกิจของกลุ่ม

3.2 พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีขั้นตอน ดังนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาระบบการทำธุรกิจของกลุ่มควนขันบาติก สำหรับใช้ประกอบการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2) วิเคราะห์และออกแบบระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและจากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เพื่อออกแบบขั้นตอนทำงานของระบบ ดังภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการทำงานของระบบ (Use case diagram) และออกแบบระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

(1) ระบบหน้าร้าน (Front-End) เป็นระบบที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า โดยส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับลูกค้า ซึ่งสามารถดูข้อมูลรายละเอียดของสินค้าในเว็บไซต์ สมัครสมาชิก สั่งซื้อสินค้า ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อ และแจ้งการชำระเงินกลับไปยังผู้จำหน่าย

(2) ระบบหลังร้าน (Back-End) เป็นส่วนของการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ภายในระบบ โดยส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับผู้ดูแลระบบ ซึ่งสามารถดูข้อมูลรายละเอียดของสินค้าในเว็บไซต์ ตรวจสอบข้อมูลการสมัครสมาชิก จัดการข้อมูลสินค้าในเว็บไซต์ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ตรวจสอบข้อมูลสถานะการสั่งซื้อของลูกค้า และเรียกดูรายงานสรุปต่าง ๆ

3) พัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

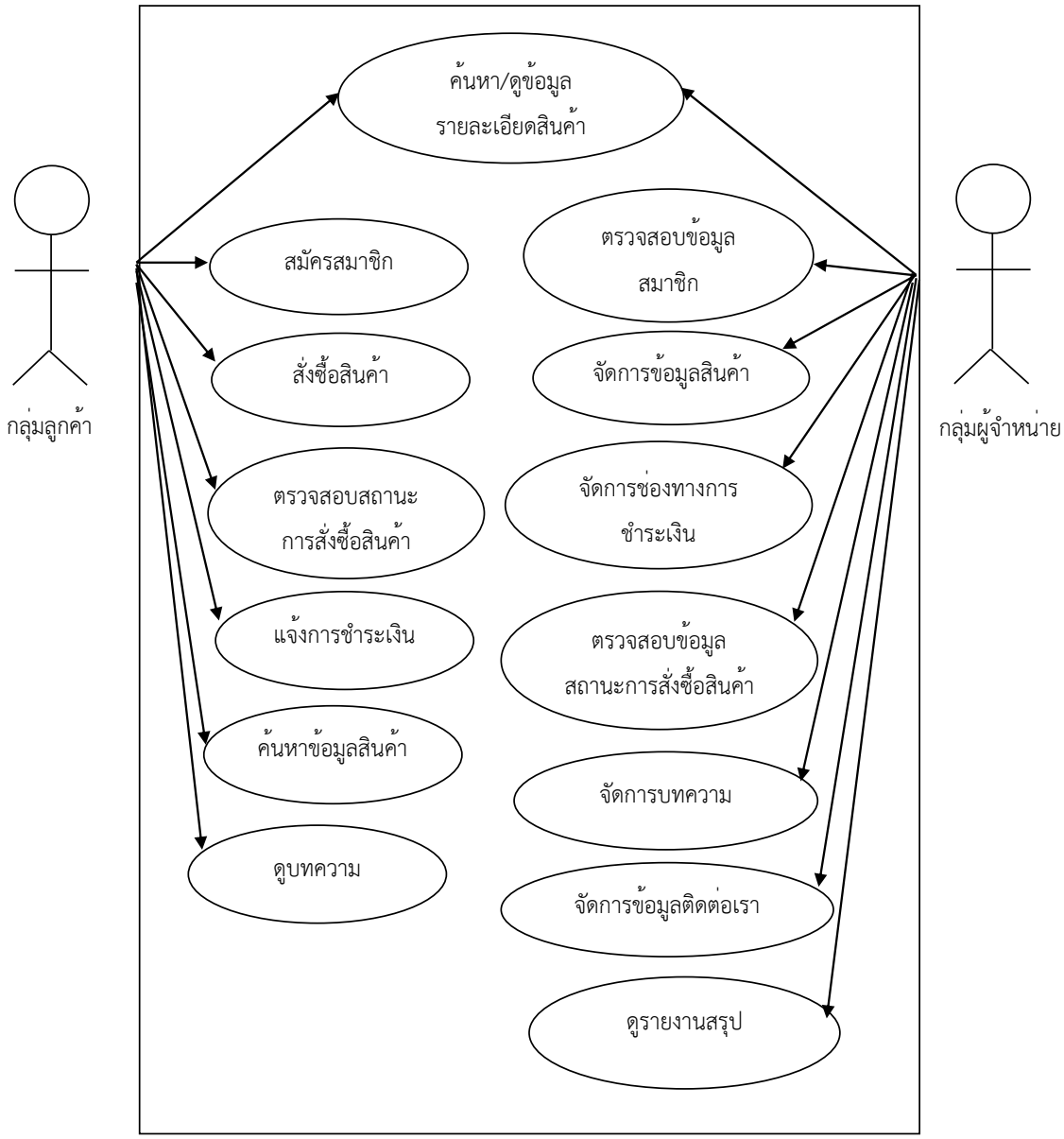
4) นำระบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการกลุ่มควนขันบาติก

5) ปรับปรุงระบบให้ใช้งานได้จริง

6) จัดทำคู่มือการใช้งานและจัดอภิปรายกลุ่ม เพื่ออธิบายการใช้งานระบบ ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คณะกรรมการกลุ่มควนขันบาติก และนำระบบไปใช้งานจริง

3.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ไปให้กลุ่มลูกค้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำการประเมินวัดความพึงพอใจต่อระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ได้พัฒนาขึ้น จำนวน 400 ชุด โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 พฤศจิกายน 2565

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ทางสถิติจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน



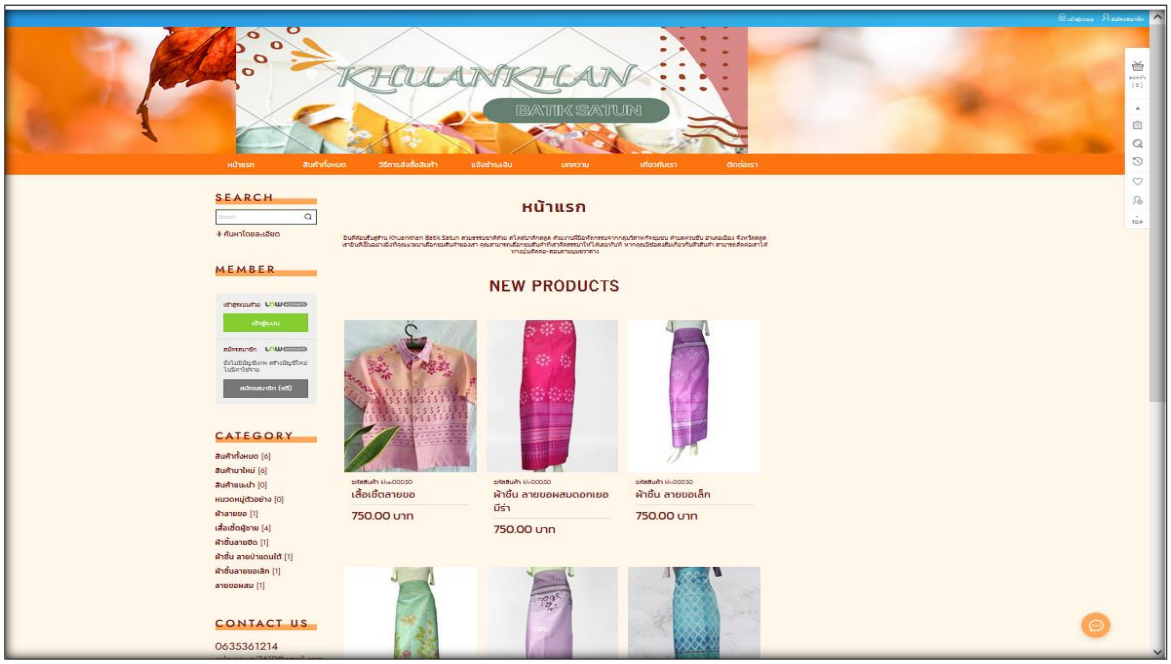
ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการทำงานของระบบ (Use case diagram)

ผลการวิจัย

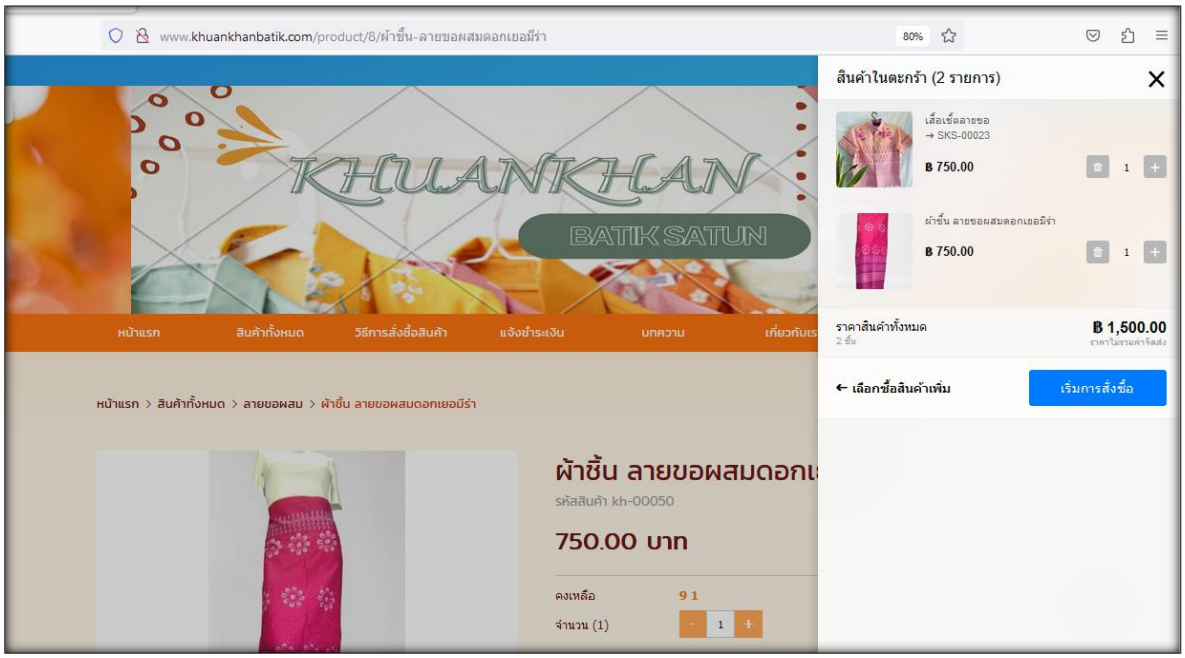
จากการพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ชื่อเว็บไซต์ คือ www.khuankhanbatik.com มีการวิเคราะห์และออกแบบขั้นตอนการทำงานของระบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน สำหรับกลุ่มลูกค้าเข้าใช้งาน และระบบหลังร้าน สำหรับกลุ่มผู้จัดจำหน่ายหรือผู้ดูแลระบบไว้ใช้จัดการข้อมูล และใช้ LnwShop ซึ่งเป็นเว็บไซต์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังภาพที่ 3 แสดงหน้าหลักของเว็บไซต์ ซึ่งในส่วนของหน้าหลัก จะแสดงเมนูหลัก เช่น สินค้าทั้งหมด วิธีการสั่งซื้อสินค้า แจ้งชำระเงิน ตะกร้าสินค้า สมัครสมาชิก เข้าสู่ระบบ สำหรับในส่วนของระบบตะกร้า

สินค้าและการชำระเงิน เมื่อลูกค้าเลือกสินค้าแล้วทำการยืนยันการสั่งซื้อ ระบบก็จะให้ทำการกรอกข้อมูลสำหรับการจัดส่งสินค้า ดังภาพที่ 4 แสดงหน้าตะกร้าสินค้าเพื่อตรวจสอบสินค้าที่จะสั่งซื้อ

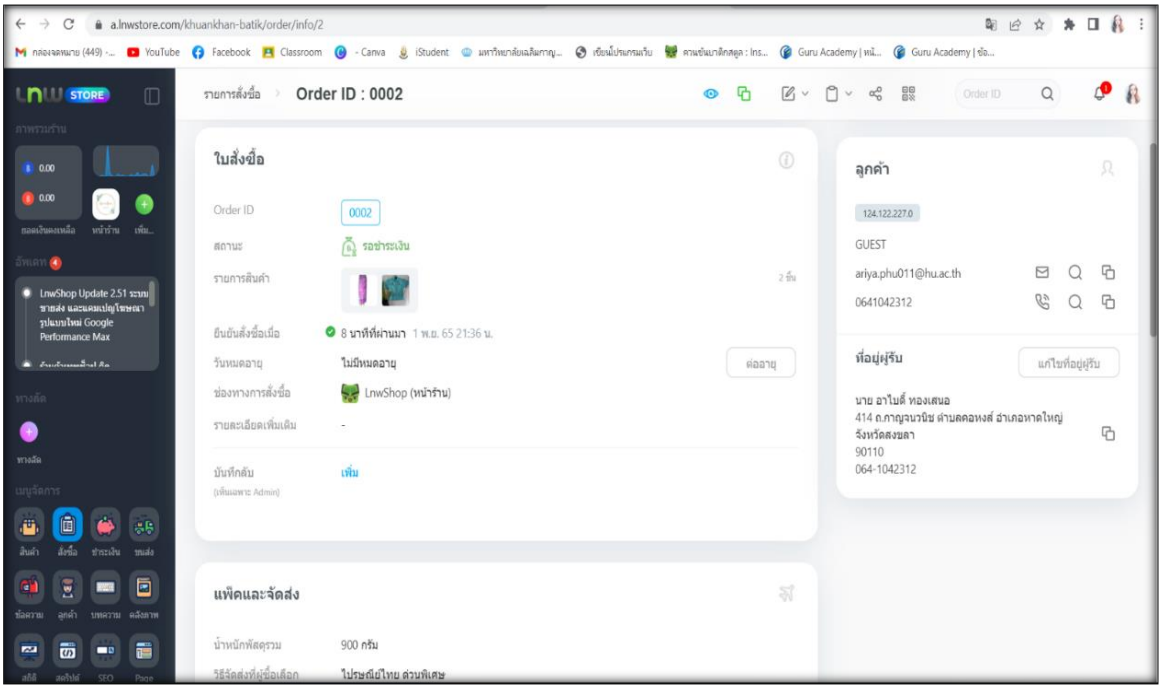
ส่วนการจัดการข้อมูลระบบทั้งหมดจะอยู่ในระบบหลังร้านซึ่งทางผู้จำหน่าย (คณะกรรมการกลุ่ม/ดูแลระบบ) จะต้องทำการล็อคอินเข้าสู่ระบบ ประกอบด้วย การจัดการสินค้า การจัดการส่วนเสริม การจัดการลูกค้า การจัดการระบบ และงานขาย ดังภาพที่ 5 การจัดการข้อมูลหลังร้าน



ภาพที่ 3 แสดงหน้าหลักของเว็บไซต์ www.khuankhanbatik.com



ภาพที่ 4 แสดงหน้าตะกร้าสินค้าเพื่อตรวจสอบสินค้าที่จะสั่งซื้อ



ภาพที่ 5 การจัดการข้อมูลหลังร้าน

สรุปและอภิปรายผล

จากการพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีการวิเคราะห์และออกแบบขั้นตอนการทำงานของระบบ โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ระบบหน้าร้าน เป็นระบบที่แสดงรายละเอียดที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ภายในร้าน โดยในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับลูกค้า สามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ สมัครสมาชิก สั่งซื้อผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบสถานการณ์สั่งซื้อ และแจ้งการชำระเงินผ่านระบบกลับไปยังผู้จำหน่าย 2) ระบบหลังร้าน เป็นส่วนของการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ภายในระบบ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบหรือผู้ดูแลระบบ สามารถดูรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบข้อมูลการสมัครสมาชิก จัดการรายละเอียดข้อมูลผลิตภัณฑ์ ตรวจสอบสถานะการสั่งซื้อของลูกค้า และดูรายงานสรุปการซื้อขายสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่เกิดจากแนวคิดการโอนเงินผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และพัฒนาไปเป็นระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยสามารถจำแนกตามรูปแบบการปฏิสัมพันธ์กับธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ธุรกิจแบบบริคและมอร์ต้า เป็นธุรกิจแบบดั้งเดิมที่มีสถานที่หน้าร้านจำหน่ายสินค้าเพียงช่องทางเดียว ธุรกิจแบบคลิกและมอร์ต้า เป็นธุรกิจที่มีร้านค้าแบบบริคและมอร์ต้า และร้านค้าออนไลน์ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินธุรกิจปกติ และธุรกิจแบบคลิกและคลิก เป็นธุรกิจไม่มีสถานที่หรือร้านค้าเพื่อการจำหน่ายสินค้าแต่ติดต่อทางธุรกิจกับลูกค้าจะดำเนินการผ่านเว็บไซต์เท่านั้น (กนกวรรณ กาญจนธานี, 2561) และสอดคล้องกับผลวิจัยของ คณิดา ไกรสันติ และคณะ เรื่อง การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเซรามิกดินสามน้ำ ชุมชนบ้านบางกล่ำ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา พบว่ากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเซรามิกดินสามน้ำ มีศักยภาพความพร้อมด้านการบริหารจัดการกลุ่ม แต่ยังมีข้อด้อยในช่องทางการจัดจำหน่วยสินค้า มีความต้องการในการจัดทำเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่ม

ช่องทางในการประชาสัมพันธ์ และการจัดจำหน่ายสินค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ใช้ซอฟต์แวร์ LnwShop ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ แบ่งการทำงานเป็น 2 ส่วน คือ ระบบหน้าร้าน และระบบหลังร้าน มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ข้อมูลมีความทันสมัย ครบถ้วนสมบูรณ์ การสืบค้นข้อมูลง่าย สะดวกรวดเร็ว การจัดรูปแบบของเว็บไซต์ มีความสวยงาม ทันสมัย และน่าสนใจ (คณิดา ไกรสันติ และคณะ, 2566) และทำการทดสอบการใช้งานระบบกับกลุ่มผู้จำหน่าย(คณะกรรมการกลุ่ม/ผู้ดูแลระบบ) และได้เก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานจากผู้ที่ได้ทดลองใช้งานระบบจำนวน 400 คน ในช่วงระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2565 – 30 พฤศจิกายน 2565 โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ ด้านคุณภาพของเนื้อหา และด้านประสิทธิภาพของระบบ พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44 และเพศหญิง จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ความพึงพอใจของผู้ใช้งานเว็บไซต์ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ด้านคุณภาพของเนื้อหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ด้านประสิทธิภาพของระบบ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.27 สอดคล้องกับหลักการออกแบบเว็บเพจ ให้ผู้ใช้ใช้งานได้สะดวก มีรูปแบบที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และมีความสม่ำเสมอเป็นรูปแบบเดียวกันตลอดทั้งเว็บไซต์ มีความเป็นเอกลักษณ์ เนื้อหาและข้อมูลมีความถูกต้องและสมบูรณ์ มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ มีการออกแบบให้ผู้ใช้เข้าใจง่ายและใช้งานสะดวก (ปิยะดนัย วิเคียน, 2560) และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ประดิษฐ์ สมจันทร์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร พบว่า กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนามีความต้องการเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าให้เป็นที่รู้จักในสังคมมากขึ้น และต้องการช่องทางการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเพื่อให้ทราบถึงความต้องการของตลาดและนำมาประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากยิ่งขึ้น (ประดิษฐ์ สมจันทร์, 2561) โดยทางกลุ่มได้นำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปประยุกต์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการผลิตภัณฑ์ เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มียอดขายเพิ่มขึ้น และประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการออกแบบและพัฒนาต้นแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควนขันบาติก ตำบลควนขัน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ควรได้รับการพัฒนาต่อ เพื่อเป็นเว็บไซต์พาณิชย์ที่สมบูรณ์ โดยการนำระบบการจัดส่งสินค้า และระบบการชำระเงินออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาเสริม และในอนาคตควรมีการเพิ่มเติมในส่วนของข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสู่ลูกค้าชาวต่างชาติ ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ กาญจนธานี. (2561). การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์.

คณิดา ไกรสันติ, ฐานันท์ ตั้งรุจิกุล, พาฝัน รัตนะ และบุญรัตน์ บุญรัศมี. (2566). การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมศักยภาพทางการตลาดของผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเซรามิกดินสามน้ำ ชุมชนบ้านบางกล่ำ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(2), 442-459.

บุญเลิศ อรุณพิบูลย์. (2556). การออกแบบพัฒนาเว็บไซต์. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2565 จาก http://www.stks.or.th.

ประดิษฐ์ สมจันทร์. (2561). การพัฒนาระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติบ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2565 จาก https://www.citethisforme.com/topic-ideas/business-marketing/AGEING-64550275.

ปิยะดนัย วิเคียน. (2560). หลักการออกแบบเว็บไซต์. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2565 จาก https://krupiyadanai.wordpress.com.

พรพรรณ รักนิยม. (30 กันยายน 2565). ประวัติความเป็นมาของกลุ่มควนขันบาติก. (นางสาวอารียา ภูมิเวท, ผู้สัมภาษณ์)

พิมลพรรณ อุดมพันธ์. (2560). การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ภาวุธ พงษ์วิทยภานุ. (2556). e-Commerce “สุดยอดช่องทางรวย ทุนน้อย ทำง่าย สร้างรายได้ 24 ชั่วโมง”. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สรชัย พิศาลบุตร. (2551). การวิจัยตลาด. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.

แอลเอ็นดับเบิ้ลยูช็อป. (2565). คู่มือ LnwShop หน้าเดียวจบ. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2565 จาก https://www.lnwshop.com/.

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง: กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย

Marketing Mix Factors Affecting Decision Making of Thai Exporters Business Operatore in the Mekong River Special Economic Zones: A Case Study of the Special Economic Zones of Nongkhai Province

รจน์พรรณ สวนิตจำเรียง[1*] และวนิชย์ ไชยแสง[2]

Rodjapran Sawanitchamrieng [1*] and Vanich Chaisaeng[2]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
[1]Graduate student, Department of Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, Udon Thani Rajabhat University.
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สังกัดสาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
[2]Academic, Department of Program in General Management, Faculty of Management Science, Udon Thani Rajabhat University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** mo.bcg65@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศและประเภทของการประกอบการ 2) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง จำนวน 55 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานใช้ Independent Samples t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และทำการทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe's Method

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านราคา อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านกระบวนการ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง และประเภทของการประกอบการ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) การตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินทางเลือก ด้านพฤติกรรมหลังการใช้บริการและด้านการรับรู้ปัญหา อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการหาข้อมูลในสินค้าหรือบริการ ($\overline{X}$ = 2.99, S.D. = 0.34) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด, การตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้า, ผู้ประกอบการธุรกิจ, เขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง

Abstract

The purpose of this study was to 1) study and comparison the marketing mix factors affecting the decision to choose export services of export business entrepreneurs in the Mekong Special Economic Zones: a case study of the Special Economic Zones, Nong Khai Province classified by gender and type of business. 2) study decisions to choose export services of export business entrepreneurs in the Mekong Special Economic Zone, a case study of special economic zones, Nong Khai Province. The population and sample was export business in the Mekong Special Economic Zone; 55 establishments. The research tool was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were percentage, standard deviation S.D., the hypothesis test was used Independent Samples T-Test, one-way analysis of variance (One-way ANOVA) and comparison of pairwise means by Scheffe' method.

The results showed that: 1) Marketing mix factors affecting the decision to choose export services of export business entrepreneurs in the Mekong Special Economic Zone, a case study of the Special Economic Zone in Nong Khai Province: as a whole it was found to be at a high level. When considering each aspect, it was found that there were problems sorted by average from descending; product, physical attributes, marketing promotion, distribution channels, process aspect, human aspect, were at a high level, while the price aspect was at a moderate level respectively. 2) The comparison of marketing mix factors affecting decisions in choosing export services of export business entrepreneurs in the Mekong Special Economic Zone, a case study of special economic zones, Nong Khai Province classified by gender, and type of business, there was a statistically significant difference of 0.01 and 0.05 3) Decisions to choose export services of export business entrepreneurs in the Mekong Special Economic Zone, a case study of special economic zones, Nong Khai Province: as a whole it was found to be at a high level. When considering each aspect, it was found that the decision-making aspect, alternative assessment, behavior after using

the service and problem perception were at a high level. As for finding information on products or services ($\overline{X}$ = 2.99, S.D. = 0.34), they were at a medium level respectively.

Keywords: Marketing Mix Factors, Decision Making of Export Business, Thai Exporters Business Operatore, Mekong River Special Economic Zones

บทนำ

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นอาณาเขตภายในประเทศที่มีการกำหนดขอบเขตแน่นอน เป็นเขตเศรษฐกิจเฉพาะที่มีการเลือกใช้นโยบายพิเศษที่เปิดกว้าง และยืดหยุ่นต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้มีการริเริ่มกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS Economic Corridors) ประกอบด้วย ประเทศไทย ประเทศเมียนมาร์ ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม และบางมณฑลตอนใต้ของประเทศจีน ได้มีการจัดตั้งระเบียบเศรษฐกิจกลุ่มอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง รองรับการส่งเสริมการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม การเกษตร การค้า การลงทุน และการบริการ รวมถึงประสานความร่วมมือด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างประโยชน์ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2556) ซึ่งจังหวัดหนองคายเป็นพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรัฐจะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์การลงทุน และการบริการอื่นที่จำเป็น และมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีชายแดนในลักษณะที่มีแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคายจึงเป็นจุดสำคัญในการส่งออกสินค้า และมีมูลค่าการส่งออกสินค้าเป็นอันดับ 1 มาโดยตลอด เมื่อเปรียบเทียบกับด่านศุลกากรจังหวัดอื่น ๆ (ยุวดี สามิบัตร, 2560)

จังหวัดหนองคายมีรูปแบบการค้าชายแดน 2 รูปแบบ และมีการติดต่อทางการค้าผ่านช่องทางการค้า จำนวน 6 แห่ง (ศูนย์บริการประชาชนด้านการพาณิชย์ จังหวัดหนองคาย, 2560) ได้แก่ 1) รูปแบบการค้าชายแดน แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การค้าชายแดนในระบบ เป็นการนำเข้าและส่งออกสินค้าที่ต้องผ่านพิธีการศุลกากรตามช่องทางการค้าตามจังหวัดชายแดน ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องจดทะเบียน เป็นผู้ประกอบการค้านำเข้า-ส่งออก และการค้าชายแดนนอกระบบ การค้ารูปแบบนี้จะไม่ผ่านระบบพิธีการศุลกากร เป็นการทำการค้าเล็กๆ น้อยๆ ของประชาชนที่อยู่ตามแนวบริเวณชายแดน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค ของใช้ประจำวัน 2) จุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง ด่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ตรงข้ามเมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ และด่านพรมแดนท่าเรือหนองคาย (ท่าเรือหายโศก) ตรงข้ามด่านท่าเดื่อ 3) จุดผ่อนปรน 4 แห่ง บ้านม่วงอำเภอสังคมตรงข้ามบริเวณบ้านโคกแฮ่ เมืองสังทอง บ้านหม้อ อำเภอศรีเชียงใหม่ ตรงข้ามบริเวณท่าเรือเก้าเลี้ยว บ้านด่านคาเมืองศรีโคตรบอง บ้านจุมพล อำเภอโพนพิสัยตรงข้ามกับบริเวณบ้านโดนใต้ เมืองปากงึม นครหลวงเวียงจันทน์ และบ้านเปงจาน อำเภอรัตนวาปีตรงข้ามบ้านทวย เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ มูลค่าสินค้าของผู้โดยสาร/คนเดินทางเข้า-ออกประเทศ ประจำเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ซึ่งมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 128,170,028.64 บาท และมูลค่าสินค้าส่งออก 128,151,618.64 บาท มูลค่าการนำเข้าสินค้า 18,410 บาท สินค้าที่นำติดตัวของผู้โดยสารขาออกที่สำคัญ ได้แก่ อาหาร ผัก ผลไม้ วัสดุก่อสร้าง เครื่องอุปโภค-บริโภค เครื่องมือการเกษตร สินค้าเบ็ดเตล็ด เป็นต้น สินค้าติดตัวผู้โดยสารขาเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องจักสาน เครื่องใช้ในครัวเรือน เป็นต้น

เศรษฐกิจไทยในปัจจุบันนี้จะเป็นปีที่ต้องเผชิญกับปัญหาจากเศรษฐกิจโลกที่มีความรุนแรงที่ส่งผลกระทบถึงตลาดเงินและเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในโลก นอกจากปัญหาเฉพาะหน้าดังกล่าวแล้ว รัฐบาลยังมีภารกิจสำคัญอื่น ๆ ในการวางรากฐานการเจริญเติบโตที่มั่นคงและยั่งยืน และส่งเสริมภาค

การผลิตและบริการให้สามารถปรับตัวไปสู่การผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นปัญหาโครงสร้างระยะยาวของประเทศ

จากข้อมูลการค้าชายแดนของด่านศุลกากร จังหวัดหนองคาย ที่มีมูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มขึ้นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบกิจการส่งออกและเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบกิจการการส่งออกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศและประเภทของการประกอบการ
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคสามารถพิจารณาตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้เป็น 5 ขั้นตอน โดยเริ่มจากเหตุการณ์ก่อนที่จะมีการซื้อสินค้าจริง ๆ จนถึงเหตุการณ์ภายหลังจากการซื้อ ซึ่งสรุปขั้นตอนที่สำคัญ (Kotler & Keller, 2006) ดังนี้ 1) การรับรู้ถึงความต้องการ (Problem Recognition) พฤติกรรมการซื้อจะมีจุดเริ่มต้นจากการที่ผู้บริโภค มีความต้องการที่อาจได้รับการกระตุ้นจากภายนอก เช่น ความรู้สึกหิว ความต้องการขั้นพื้นฐาน 2) การค้นหาข้อมูล (Information Search) หลังจากผู้บริโภคเกิดความต้องการแล้ว การค้นหา เสาะหาศึกษาข้อมูลของสินค้านั้นๆ ก็จะเกิดขึ้น 3) การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ (Evaluation of Alternatives) ผู้บริโภคแต่ละคนก็มีแนวทางการตัดสินใจที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการตัดสินใจและทางเลือกที่มีอยู่ 4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) การพิจารณาถึงทัศนคติของผู้อื่นที่มีต่อการตัดสินใจซื้อ การที่ผู้บริโภคสามารถประเมิน และเลือกสินค้าได้แล้ว ไม่ได้หมายความว่าจะเกิดการซื้อได้ เพราะปัจจัยทั้งสองอย่างนี้ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสี่ยงจากการเลือกบริโภคสินค้านั้น ๆ ได้อีกด้วย 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) หลังจากมีการซื้อแล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค

2. ทฤษฎีส่วนผสมทางการตลาด

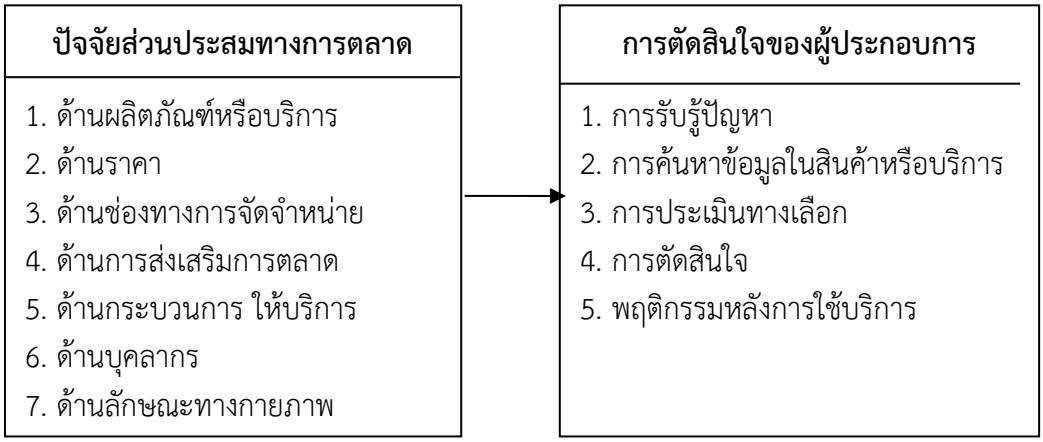
ทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ตามแนวคิดของ Kotler and Keller (2006) เป็นส่วนผสมทางการตลาดของการบริการจึงประกอบไปด้วย 7’Ps ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ (Product) เป็นสิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ ผลิตภัณฑ์ต้องมีอรรถประโยชน์ มีคุณค่าในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์ สามารถขายได้ 2) ราคา (Price) ราคาเป็นสิ่งที่กำหนดรายได้ของกิจการ กล่าวคือ ราคาเป็นเครื่องกำหนดมูลค่าในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าและบริการต่าง ๆ การซื้อขายจะสำเร็จเมื่อผู้ซื้อเต็มใจจะจ่ายในราคาหนึ่งและผู้ขายพอใจที่จะขายในราคาเดียวกันนั้น (Armstrong & Kotler, 2003; Belch & Belch, 2004) 3) การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสาร หรือจูงใจให้เกิดทัศนคติที่ดีและเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ 4) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งประกอบด้วย สถาบันและกิจกรรมใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์การไปยังตลาด 5) บุคลากร (People) บุคลากรทั้งหมดในองค์กรที่ให้บริการนั้น ซึ่งจะรวมตั้งแต่เจ้าของผู้บริหาร พนักงานในทุกระดับ ซึ่งบุคคลดังกล่าวทั้งหมดมีผลต่อคุณภาพของการให้บริการในทุกระดับ 6) กระบวนการในการทำงาน (Process) กระบวนการ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการ เพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็วและทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ 7) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ซึ่งมีการให้บริการและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจับต้องได้อย่างใดอย่างหนึ่งที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการและส่งมอบบริการ เช่น เครื่องแบบของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการการตกแต่งสถานที่ให้ บริการหรือสิ่งที่ผู้บริโภคสามารถสังเกตเห็นได้ง่ายทางกายภาพ เช่น ความมีระเบียบภายในสำนักงาน ความสะอาดของตัวอาคารสถานที่ (ยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์, 2548)

สรุปได้ว่า ส่วนผสมทางการตลาดทั้ง 7 ตัวได้แก่ ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ ราคา การส่งเสริมการตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย บุคลากร กระบวนการในการทำงาน และลักษณะทางกายภาพ ล้วนมีความสำคัญกับผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดส่วนผสมทางการตลาด มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง จำนวน 55 สถานประกอบการ โดยการวิจัยในครั้งนี้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 55 สถานประกอบการ (กองข้อมูลธุรกิจ, 2564)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล เพศ ช่วงอายุ รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ประเภทของสินค้าที่ส่งออก ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการของผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออก เพื่อสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) โดยเลือกใช้ประเด็นข้อคำถามที่มีค่าดัชนีสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จากนั้นก็จะนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานประกอบการในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ได้ความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha-coefficient) เท่ากับ 0.95 และจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างช่วงเดือนกันยายน – มกราคม พ.ศ. 2565 และทำการประสานขอให้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ออกหนังสือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยกับผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งผู้วิจัยก็จะนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปดำเนินการเก็บข้อมูลและขอรับกลับคืนด้วยตนเองทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติวิจัยที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลตามสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและประเภทของสินค้าที่ส่งออก วิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย และแบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (Mean หรือ $\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) และแปลความหมายโดยเทียบเกณฑ์สัมบูรณ์ ซึ่งแบ่งค่าช่วงคะแนนเป็นช่วง ๆ โดยใช้เกณฑ์การแปลผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ (Best, 1970: 161) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับความสัมพันธ์น้อยที่สุด

ผู้วิจัยทำการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples t-test) โดยทำการเปรียบเทียบเพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง และผู้ศึกษาทำการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) โดยทำการเปรียบเทียบสถานประกอบการ ได้แก่ 1) ห้างหุ้นส่วนจำกัด 2) บริษัท 3) รัฐวิสาหกิจ 4) กิจการเจ้าของคนเดียว เมื่อพบความแตกต่างกันจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' method)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.41	0.23	มาก
2. ด้านราคา	2.99	0.34	ปานกลาง
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.80	0.25	มาก
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	4.10	0.37	มาก
5. ด้านบุคคล	3.54	0.31	มาก
6. ด้านกระบวนการ	3.61	0.41	มาก
7. ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ	4.28	0.32	มาก
รวม	**3.76**	**0.12**	**มาก**

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.76, S.D.= 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\overline{X}$ = 4.41, S.D.= 0.23) 2) ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ($\overline{X}$ = 4.28, S.D.= 0.32) 3) ด้านส่งเสริมการตลาด ($\overline{X}$ = 4.10, S.D.= 0.37) 4) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\overline{X}$ =3.80, S.D.= 0.25) 5) ด้านกระบวนการ ($\overline{X}$ = 3.61, S.D.= 0.41) 6) ด้านบุคคล ($\overline{X}$ = 3.54, S.D.= 0.31) อยู่ในระดับมาก ส่วน 7) ด้านราคา ($\overline{X}$ = 2.99, S.D.= 0.34) อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ชาย		หญิง		t	P-Value
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.35	0.23	4.54	0.17	-3.00	0.00**
2. ด้านราคา	3.04	0.35	2.89	0.30	1.53	0.13
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.82	0.22	4.00	0.27	-2.63	0.01*
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	3.23	0.25	3.33	0.24	-0.76	0.45
5. ด้านบุคคล	3.90	0.25	3.50	0.24	-8.57	0.00**
6. ด้านกระบวนการ	3.43	0.27	3.74	0.27	-3.90	0.00**
7. ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ	3.60	0.46	3.61	0.27	-0.79	0.98
รวม	**3.71**	**0.74**	**3.87**	**0.12**	**-5.36**	**0.00****

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม ผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านกระบวนการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามประเภทของการประกอบการ

ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	P-value
1. ด้านผลิตภัณฑ์	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	0.12	2.46	0.10
	ภายในกลุ่ม	2.63	52	0.51		
	รวม	2.88	54			
2. ด้านราคา	ระหว่างกลุ่ม	0.57	2	0.29	2.64	0.08
	ภายในกลุ่ม	5.64	52	0.11		
	รวม	6.21	54			
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	ระหว่างกลุ่ม	0.17	2	0.09	1.41	0.25
	ภายในกลุ่ม	3.16	52	0.06		
	รวม	3.33	54			
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	ระหว่างกลุ่ม	0.75	2	0.38	2.90	0.06
	ภายในกลุ่ม	6.73	52	0.13		
	รวม	7.48	54			
5. ด้านบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.93	2	0.46	5.77*	0.00
	ภายในกลุ่ม	4.18	52	0.08		
	รวม	5.11	54			
6. ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	0.63	2	0.32	1.96	0.15
	ภายในกลุ่ม	8.34	52	0.16		
	รวม	8.97	54			
7. ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.18	2	0.09	0.90	0.41
	ภายในกลุ่ม	5.25	52	0.10		
	รวม	5.43	54			
ภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**0.16**	**2**	**0.08**	**6.74***	**0.00**
	ภายในกลุ่ม	**0.60**	**52**	**0.01**		
	รวม	**0.75**	**54**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย คุณลักษณะส่วนบุคคล จำแนกตามประเภทของการประกอบการ ภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคคล มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ และด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย ด้านบุคคล จำแนกตามประเภทของการประกอบการ

ประเภทของการประกอบการ	ค่าเฉลี่ย	จำนวน	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	บริษัท	รัฐวิสาหกิจ	กิจการเจ้าของคนเดียว
1. ห้างหุ้นส่วนจำกัด	3.44	29	-	-0.01	-	0.27*
2. บริษัท	3.43	6	-	-	-	0.28
3. รัฐวิสาหกิจ	-	-	-	-	-	-
4. กิจการเจ้าของคนเดียว	3.71	20	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจ พิเศษจังหวัดหนองคาย ด้านบุคคล พบว่า กลุ่มห้างหุ้นส่วนจำกัด มีความแตกต่างกับกลุ่มกิจการเจ้าของคนเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 4 ผลการศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม

การตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้า	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรับรู้ปัญหา	4.17	0.34	มาก
2. ด้านการหาข้อมูลในสินค้าหรือบริการ	2.99	0.34	ปานกลาง
3. ด้านการประเมินทางเลือก	4.35	0.32	มาก
4. ด้านการตัดสินใจ	4.48	0.20	มาก
5. ด้านพฤติกรรมหลังการใช้บริการ	4.25	0.27	มาก
รวม	**4.05**	**0.14**	**มาก**

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.05, S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การตัดสินใจเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านการตัดสินใจ ($\overline{X}$ =4.48, S.D.= 0.20) 2) ด้านการประเมินทางเลือก ($\overline{X}$ = 4.35, S.D.= 0.32) 3) ด้านพฤติกรรมหลังการใช้บริการ ($\overline{X}$ = 4.25, S.D.= 0.27) 4) ด้านการรับรู้ปัญหา ($\overline{X}$ = 4.17, S.D.= 0.34) และ 5) ด้านการหาข้อมูลในสินค้าหรือบริการ ($\overline{X}$ = 2.99, S.D.= 0.34) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำนวน 55 สถานประกอบการ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 58.20 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 43.60 ประเภทของการประกอบการส่วนใหญ่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 มีระยะเวลาที่ท่านประกอบกิจการธุรกิจด้านการส่งออก จำนวน 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.90 และมีบุคลากรในกิจการของท่าน (ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวและนับรวมเจ้าของกิจการ) จำนวน 10 - 20 คน คิดเป็นร้อยละ 41.80 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.76, S.D.= 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาเรียงตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ 2) ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ 3) ด้านส่งเสริมการตลาด 4) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย 5) ด้านกระบวนการ 6) ด้านบุคคล อยู่ในระดับมาก ส่วน 7) ด้านราคา อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม ผู้ประกอบธุรกิจด้านการส่งออกที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านกระบวนการ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย คุณลักษณะส่วนบุคคลจำแนกตามประเภทของการประกอบการ ภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคคล มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการและด้านคุณลักษณะทางกายภาพ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.05, S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การตัดสินใจเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านการตัดสินใจ ($\overline{X}$ = 4.48, S.D.= 0.20) 2) ด้านการประเมินทางเลือก ($\overline{X}$ = 4.35, S.D.= 0.32) 3) ด้านพฤติกรรมหลังการใช้บริการ ($\overline{X}$ = 4.25, S.D.= 0.27) 4) ด้านการรับรู้ปัญหา ($\overline{X}$ = 4.17, S.D.= 0.34) และ 5) ด้านการหาข้อมูลในสินค้าหรือบริการ ($\overline{X}$ = 2.99, S.D.= 0.34) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาเรียงตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ มีการส่งออกสินค้าอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบของการส่งออกอย่างเคร่งครัด 2) ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ สถานประกอบการสะอาด และมีอากาศถ่ายเททั้งภายในและภายนอก อาคาร มีเพจและเว็บไซต์ของสถานประกอบการ 3) ด้านส่งเสริมการตลาด มีการตรวจเช็คอัตราค่าบริการได้ มีการชำระค่าบริการผ่านแอพของธนาคาร 4) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีการสร้างเพจ หรือเว็บไซต์ เพื่อให้ข้อมูลต่างๆ กับผู้ที่สนใจ มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้สะพานไทย-ลาว 5) ด้านกระบวนการ มีความสะดวกรวดเร็วในการส่งสินค้า มีขั้นตอนการขึ้น-ลง สินค้าที่ปลอดภัย 6) ด้านบุคคลอยู่ในระดับมาก ส่วน 7) ด้านราคา อยู่ในระดับปานกลาง มีอัตราค่าบริการส่งออกสินค้าที่เหมาะสม เมื่อเปรียบเทียบกับการบริการที่ได้รับตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ส่วนประสมทางการตลาดบริการมีส่วนประกอบสำคัญนำมาประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดตำแหน่งของการบริการ และส่วนตลาดของธุรกิจบริการ แต่ละส่วนของส่วนผสมการตลาดมีความเชื่อมโยง และสอดคล้องกัน เพื่อให้การดำเนินงานด้านตลาดประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยหลัก 7P' ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด กระบวนการ บุคคล และคุณลักษณะทางกายภาพ เป็นการส่งเสริมการตลาดและการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของลูกค้า โดยมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับลูกค้าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หรืออาจเรียกว่า การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยุทธ ชิโนกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนผสมทางการตลาดของธุรกิจในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน: มุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่า สภาพแวดล้อมภายนอกโดยรวมเป็นโอกาสอยู่ใน “ระดับมาก” และเป็นอุปสรรคอยู่ใน “ระดับน้อย” สำหรับสินค้าที่ขายดีคืออาหาร ส่วนใหญ่ใช้การค้าปลีก ใช้การโฆษณา และตั้งราคาโดยเพิ่มจากต้นทุน อนาคตทางธุรกิจหลังการประกาศเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจยังไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ความคิดเห็นต่อความพึงพอใจในส่วนผสมทางการตลาดทั้ง 7 องค์ประกอบโดยรวมอยู่ใน “ระดับมาก” ลูกค้ามาซื้อสินค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยยุทธ ชิโนกุล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนผสมทางการตลาดบริการของผู้ประกอบการธุรกิจ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงราย) กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (จังหวัดหนองคายและมุกดาหาร) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อส่วนผสมทางการตลาดบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย จำแนกตามเพศ และประเภทของการประกอบการ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เพศจะมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการในตัวสินค้าหรือ ความต้องการในการใช้บริการ ซึ่งจะมีผลต่อทั้งความคิดพฤติกรรมในด้านต่างๆ หรือความต้องการของแต่ละบุคคล ส่วนประเภทของการประกอบการ จะมีความเกี่ยวข้องกับความต้องการในการใช้บริการส่งออกของสินค้าของแต่ละประเภทของการประกอบการต่างๆ ผู้ใช้บริการจะบ่งบอกถึงความสามารถในการซื้อสินค้าของแต่ละประเภทของการประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ญาณปรีชา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัย

ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของลูกค้าบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านเพศ ความถี่ในการเลือกใช้บริการช่วงเวลาที่ใช้บริการ วันที่เลือกใช้บริการ และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือก ใช้บริการขนส่งพัสดุของลูกค้า 2) ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใจบริการขนส่งพัสดุของที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ (β = 0.332) และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า (β = 0.253) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง กรณีศึกษาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดหนองคาย พบว่า โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การตัดสินใจเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านการตัดสินใจดูจากอัตราค่าบริการในการส่งออกสินค้า และการส่งเสริมการขาย 2) ด้านการประเมินทางเลือก มีคุณภาพในการให้บริการส่งออกสินค้า มีอัตราค่าบริการในการส่งออกสินค้า 3) ด้านพฤติกรรมหลังการใช้บริการมีความพึงพอใจในอัตราค่าบริการส่งออกสินค้า 4) ด้านการรับรู้ปัญหา ไม่สามารถติดตามสินค้าได้ มีสินค้าชำรุดระหว่างการส่งออก และมีการบริการที่ล่าช้า และ 5) ด้านการหาข้อมูลในสินค้าหรือบริการ สามารถหาข้อมูลได้จากอินเตอร์เน็ต สามารถหาข้อมูลได้จากเพจในเฟสบุ๊ค และสามารถหาข้อมูลได้จากเพื่อน ญาติ พี่น้อง หรือคนรู้จัก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อผู้ประกอบการธุรกิจให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านใดด้านหนึ่งแล้วก็จะส่งผลให้เกิดการตัดสินใจ เลือกใช้บริการส่งออกสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกในเขตเศรษฐกิจพิเศษลุ่มแม่น้ำโขง ตามมาด้วย กล่าวคือ ส่วนประสมทางการตลาดไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งออกสินค้าทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรรัตน์ โหตระไวศยะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใชบริการขนสงสินค้าและพัสดุภัณฑ์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย กรณีศึกษา สถานีหัวลำโพง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสวนใหญ่ตัดสินใจในการใช้บริการขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ด้วยตัวเอง ซึ่งรับรู้ข่าวสาร จากคนรอบข้างแนะนำ ราคา เป็นเหตุผลสำคัญในการเลือกใชบริการอาหารแห่งเป็นสินค้าใชบริการขนสง มากที่สุด ใชบริการอาทิตยละ 1-2 ครั้ง ปริมาณการสงมากกวา 3 ชิ้น ชวงเวลาในการใชบริการ 15.00-18.00 น. ส่วนด้านปัจจัยสวนประสมทางการตลาดบริการ พบวา ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมาก คือ ดานบุคลากรในการใหบริการ รองลงมา คือ กระบวนการใหบริการ ดานองคประกอบด้านกายภาพ ด้านราคา ด้านการสงเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านชองทางการบริการ ใหความสำคัญอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา ศรีพระบุ และเชฎฐา ชำนาญหล่อ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ประกอบการขนส่งสินค้า ในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปร 28 ตัวแปรที่นำมาศึกษาสามารถจัดกลุ่มได้ 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 การส่งเสริมการตลาด ปัจจัยที่ 2 อัตราการให้บริการที่เหมาะสม ปัจจัยที่ 3 การประสานงานและการบริการแบบครบวงจร ปัจจัยที่ 4 บุคลากรที่ทำงานอย่างมืออาชีพและเครื่องมือที่มีคุณภาพ ปัจจัยที่ 5 การบริการที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่ 6 คุณภาพการให้บริการ และปัจจัยที่ 7 ความปลอดภัยในการทำงาน โดยปัจจัยที่มีน้ำหนักมากที่สุดต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ประกอบการรถขนส่งสินค้าในจังหวัดชลบุรี คือ ปัจจัยที่ 5 การบริการที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การดูแลสินค้าอย่างปลอดภัย การส่งมอบสินค้าได้ครบถ้วนถูกต้องและมีความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่สำคัญรองลงมาคือ ปัจจัยที่ 7 ความปลอดภัยในการทำงาน ได้แก่ อุปกรณ์ทางด้านการปลอดภัยครบถ้วน และสภาพของรถอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน

เอกสารอ้างอิง

กองข้อมูลธุรกิจ. (2564). ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาธุรกิจการค้า.

ฉัตรรัตน์ โหตระไวศยะ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการขนส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย: กรณีศึกษา สถานีหัวลำโพง. วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4(1), 63-75.

ชัยยุทธ ชิโนกุล. (2564). ส่วนผสมทางการตลาดบริการของผู้ประกอบการธุรกิจ ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือตอนบน (จังหวัดเชียงราย) กับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (จังหวัดหนองคายและมุกดาหาร). วารสารสันติศึกษาปริทรรศน มจร, 9(2), 522-533.

ชัยยุทธ ชิโนกุล. (2560). ส่วนผสมทางการตลาดของธุรกิจในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน: มุกดาหาร. วารสารรัฏฐาภิรักษ์, 59(2), 49-60.

พัชรา ศรีพระบุ และ เชฎฐา ชำนาญหล่อ. (2563). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผู้ประกอบการขนส่งสินค้า ในจังหวัดชลบุรี. วารสารวิศวกรรมศาสตร์ราชมงคลธัญบุรี, 19(1), 55-66.

ยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์. (2548). การตลาดการบริการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุวดี สามิบัติ. (2560). นโยบายและมาตรการของรัฐบาลไทยในการจัดการการค้าชายแดนและการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (สาขาวิชารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิริรัตน์ ญาณปรีชา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของลูกค้า บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส จำกัด ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศูนย์บริการประชาชนด้านการพาณิชย์จังหวัดหนองคาย. (2560). เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย. หนองคาย : ศูนย์บริการประชาชนด้านการพาณิชย์จังหวัดหนองคาย.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2556). คู่มือการขอรับการส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2556. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.

Armstrong, G., & Kotler, P. (2003). Marketing and introduction (6th ed.). New Jersey : Pearson Education.

Belch, G. E., & Belch, M. A. (2004). Advertising and promotion: An integrated marketing communications perspective (6th ed.). Boston : McGraw-Hill.

Best, J. W. (1993). Research in education. Boston, M.A.: Allyn and Bacon.

Kotler, P., & Keller, K. (2006). Marketing management. Retrieved from https://www.scirp.org/(S(vtj3fa45qm1ean45vvffcz55))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1755960.

แนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

Guideline for Increasing the Decision to Apply for a Vehicle Title Pledge Loan with Fast Cash Co., Ltd. (Srisawat) for Customers of Government Savings Bank, Phuket District

นัฏชฎา แพทย์รัตน์[1*]และ จรัชวรรณ จันทรัตน์[2]

Natchada Peatrat[1*] and Jarachawan Chantarat[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, กลุ่มวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[1] Graduate student, Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Thai Chamber of Commerce University.

[2] ดร., กลุ่มวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[2] Dr., Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Thai Chamber of Commerce University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Natchadap12@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ 2) ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ และ 3) แนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่าง 385 ราย และสัมภาษณ์บุคลากรธนาคารและบริษัทเงินสดทันใจ 12 ราย ลูกคาที่ได้อนุมัติ 6 ราย วิเคราะห์หาค่าสถิติเชิงพรรณนาและอนุมาน วิเคราะห์เนื้อหา แผนผังก้างปลา SWOT และตาราง TOWS Matrix ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ลูกค้าจำเป็นต้องใช้เงินหมุนเวียน เข้าถึงพนักงานและตัดสินใจเอง มีแรงจูงใจจากดอกเบี้ยต่ำและจะบอกต่อ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยเรียงลำดับคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และการตัดสินใจเลือกใช้บริการภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย 2) ปัจจัยอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด ลักษณะทางกายภาพ ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ บุคคล และการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจขอสินเชื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ได้แนวทางเพิ่มยอดขอสินเชื่อ โดยใช้กลยุทธ์การตลาดด้านบุคคล พัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์และให้ประชาสัมพันธ์โฆษณาผ่านสื่อและบอกต่อ

คำสำคัญ: สินเชื่อจำนำทะเบียนรถ, แนวทางกลยุทธ์การตลาด, ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

Abstract

The objectives of this research were to study 1) Behavior of credit service, marketing mix factors, and the decision to choose the service applying for a car registration loan. 2) Personal factors and service marketing mix factors affecting the decision to apply for a car registration loan, and 3) Guidelines for increasing the decision applying for a car registration loan. Using by questionnaires data collection the sample group 385 case, and interviews bank and Instant Cash Companies personnel 12 case and approved customers 6 case. Descriptive and inferential statistics were analyzed, analyze content, SWOT, Fishbone Diagram, and TOWS Matrix table. The results of research showed that 1) Behavior of credit customer service the need for cash flow, to reach employees and make your own decisions, low interest incentives, and will tell. The overall marketing mix factors and all aspects in all aspects were at the agreed level, physical, process, marketing promotion, personnel, distribution channels and prices, and the decision to choose the service were at the agreed level. 2) factors of age, occupation, highest level of education, physical, products, processes, people and marketing promotion affect the decision to apply for credit at statistically significant level of 0.05. 3) get guidelines for increasing a car registration loan using personal marketing strategies to develop employees to be knowledgeable in products and to promote advertising through media and word of mouth.

Keywords: car registration loans, guidelines to marketing strategies, Government Savings Bank, Phuket

บทนำ

ธนาคารออมสินได้เข้าร่วมทุนบริษัทศรีสวัสดิ์ คอปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จัดตั้งบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) เปิดตัวผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อช่วยเสริมสภาพคล่องให้กับลูกค้าทุกกลุ่มเป็นสินเชื่อจำนำทะเบียนรถและรีไฟแนนซ์รถจักรยานยนต์ รถยนต์ อนุมัติไว ไม่ต้องมีคนค้ำ ไม่ต้องโอนเล่มด้วยต้นทุนเงินกู้ที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด ส่งผลให้ตลาดสินเชื่อจำนำทะเบียนรถปรับลดโครงสร้างดอกเบี้ย ซึ่งธนาคารได้ตั้งวงเงินสินเชื่อรวมกว่า 16,000 ล้านบาท ในการให้บริการประชาชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ไตรมาสแรก ธนาคารออมสินได้เปิดตัวโครงการนำร่อง 35 สาขา และในไตรมาสที่ 2 - 4 ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ที่ได้เริ่มดำเนินการให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดภูเก็ต ยอดอนุมัติวงเงินสินเชื่อร้อยละ 151.30 เกินเป้าหมายที่กำหนด แต่ปัจจุบันในช่วงมกราคม-กรกฎาคม พ.ศ. 2565 มีวงเงินอนุมัติร้อยละ 65.61 และผู้ขอสินเชื่อจำนวน 493 ราย ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ธนาคารออมสิน ภาค 16, 2565) และแนวโน้มการเพิ่มยอดถึงสิ้นปี พ.ศ. 2565 คาดว่าเพิ่มขึ้นไม่มาก เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เศรษฐกิจอยู่ในระยะฟื้นตัว ภาวะหนี้ของผู้มีรายได้น้อย เงื่อนไขผลิตภัณฑ์สินเชื่อรับจำนำพนักงานมีไม่เพียงพอให้บริการ บางสาขาไม่มีเคาน์เตอร์พนักงานบริษัทเงินสดทันใจ และขณะเดียวกันต้องแข่งขันเชิงรุกกับบริษัทไม่ใช่ธนาคาร (Non-Bank) ที่มีจำนวนมากในพื้นที่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และต้องดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่ธนาคารกำหนดไว้ ดังนั้นเป็นเหตุผลทำให้ผู้วิจัยสนใจการศึกษาแนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบันนี้เพื่อคาดหวังให้ยอดขอสินเชื่อ

ได้รับการอนุมัติเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาแนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดและองค์ประกอบของพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภคที่นักการตลาดนำมาใช้วิเคราะห์และวางแผนทางการตลาด เพื่อค้นหาความต้องการของลูกค้าใช้บริการ โดยใช้องค์ประกอบคำถามที่ช่วยในการเพื่อค้นหาคำตอบ 7 ประการ (6Ws 1H) ว่าใคร (Who) จะทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) ทำไม (Why) กับใครบ้าง (Whom) และอย่างไร (How) ก่อนจะนำมาสู่การกำหนดกลุ่มเป้าหมายว่าผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อสินค้าหรือเลือกใช้บริการเป็นใคร มีความต้องการสิ่งใด ทำไมผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อสินค้าหรือเลือกใช้บริการถึงต้องการสินค้านั้น ๆ แล้วจะซื้อสินค้าเมื่อไหร่ ผ่านช่องทางไหน ในช่วงเวลาใด และซื้อหาอย่างไร เมื่อตอบครบทั้ง 6W1H นี้ได้ก็จะกำหนดกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด (วุฒิ สุขเจริญ, 2559) และจากงานวิจัยของกันตเมต วลัยทวีสิน และเชาว์ วายุภักตร์ (2565) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจใช้สินเชื่อรถยนต์ส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อประเภทโซเชียลมีเดีย ช่องทางการผ่อนชำระเป็นการชำระเงินด้วยบาร์โค้ดหรือ QR code ผ่านแอปพลิเคชันธนาคารมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อรถยนต์ ซึ่งแนวคิดนี้ประยุกต์ใช้ศึกษาถึงพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

แนวคิดกระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจช่วยให้นักการตลาดเข้าใจในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการตั้งแต่การผลิตสินค้าหรือบริการ การวางแผนการตลาดจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ซึ่งกระบวนการตัดสินใจที่นิยมใช้โดยทั่วไป 5 ขั้นตอน ได้แก่ การตระหนักรู้ถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ การประเมินพฤติกรรมหลังใช้บริการ (วิทวัส รุ่งเรืองผล, 2563) และจากงานวิจัยของณัฐพงศ์ สินธุ (2559) อธิบายว่า กระบวนการตัดสินใจสินเชื่อมาจากอัตราดอกเบี้ยและการพิจารณาที่รวดเร็วและสามารถประเมินผลทางเลือกก่อนตัดสินใจและตัดสินใจจากความไว้วางใจให้กับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแนวคิดนี้ประยุกต์ใช้ศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ

ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ 7’Ps

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P’s เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่กล่าวได้ว่าด้านผลิตภัณฑ์ลักษณะที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ ซึ่งการให้บริการผลิตภัณฑ์สินเชื่อต้องพิจารณาคุณสมบัติและเงื่อนไขของผลิตภัณฑ์ และกำหนดด้านราคา ได้แก่ ค่าธรรมเนียมบริการต่าง ๆ อัตราดอกเบี้ย ค่าประกัน และค่า

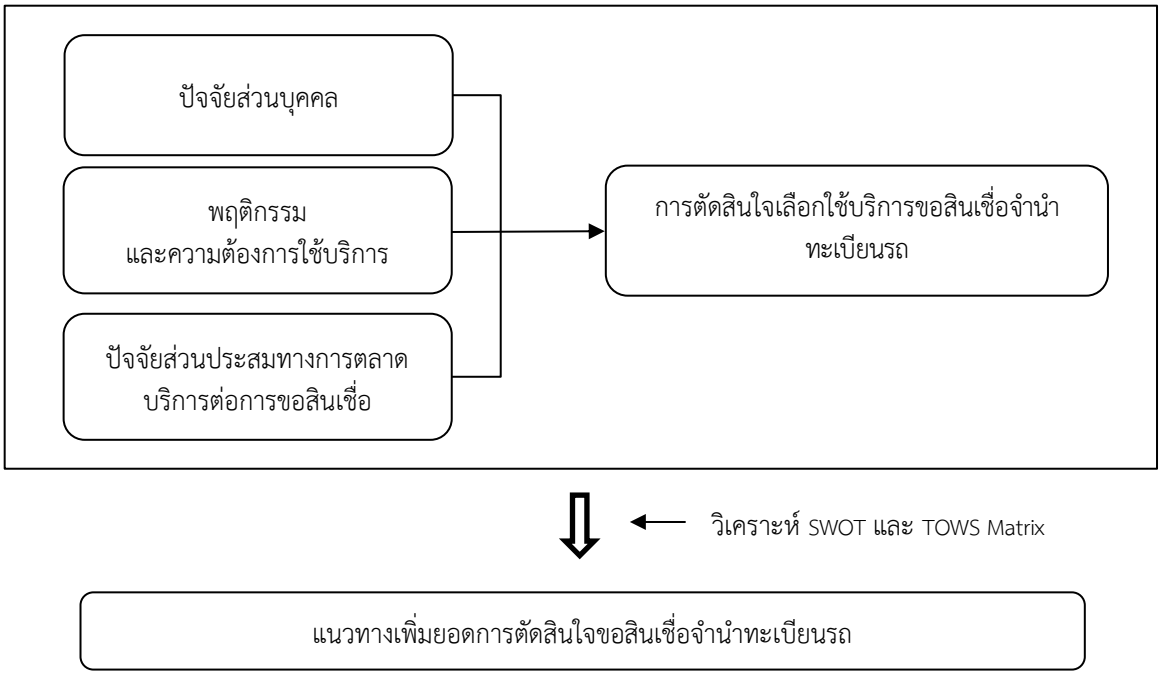
อื่น ๆ ซึ่งองค์กรจะมีการกำหนดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีวิธีการวิธีส่งเสริมการตลาด เพื่อให้ด้านบุคคลปฏิบัติ ซึ่งบุคคลหรือพนักงานต้องมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในผลิตภัณฑ์ และให้ความสำคัญด้านกระบวนการหรือวิธีการลำดับขั้นตอนการดำเนินงานส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้า มีการสร้างและนำเสนอด้านลักษณะทางกายภาพเพื่อลูกค้าสัมผัสได้ (วิทวัส รุ่งเรืองผล, 2563) และจากงานวิจัยของปฐมพงศ์ กุกแก้ว (2562) ที่อธิบายว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจสินเชื่อทะเบียนรถจักรยานยนต์ และงานวิจัยของวชิราพร พงษ์สวัสดิ์ (2559) ที่อธิบายว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกสินเชื่อรถยนต์ ซึ่งทฤษฎีนี้ประยุกต์ใช้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ

เครื่องมือที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์

เครื่องที่เกี่ยวข้องทางการตลาดการหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ ทฤษฎีแผนผังก้างปลาเพื่อหาสาเหตุ และทฤษฎี SWOT ทฤษฎี TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางเลือกมาแก้ไข ซึ่งทฤษฎีแผนผังก้างปลาเป็นการวิเคราะห์โดยการระดมสมอง แล้วนำมาเขียนแผนผัง สร้างผังก้างปลา กำหนดปัญหาที่หัวปลาและใส่ปัจจัยสาเหตุหลักของปัญหา และหาสาเหตุรอง สาเหตุย่อยถ้ามี (ปรียาวดี ผลเอนก, 2556) หลังจากหาแนวทางแก้ไขสาเหตุวิเคราะห์ SWOT Analysis คือ Strengths (จุดแข็ง) Weakness (จุดอ่อน) ศึกษาองค์ประกอบจากปัจจัยภายในขององค์กร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์สินเชื่อ บุคคลและทรัพยากร เป็นต้น ส่น Opportunities (โอกาส) และ Threats (อุปสรรค) ศึกษาองค์ประกอบจากภายนอกองค์กร ได้แก่ คู่แข่ง เศรษฐกิจ แนวโน้มตลาดสินเชื่อ เป็นต้น หลังจากนั้นเอาข้อมูล SWOT วิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix สร้างกลยุทธ์ใหม่ 4 รูปแบบด้วยกันคือ กลยุทธ์ที่ 1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) เป็นการใช้จุดแข็งเพื่อหาประโยชน์จากโอกาสที่มี กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) เป็นการนำเอาโอกาสที่องค์กรมีมาปิดจุดอ่อนหรือทำให้จุดอ่อนลดลง เป็นกลยุทธ์ที่เน้นการแก้ไขจุดอ่อนด้วยโอกาสที่เข้ามา กลยุทธ์ที่ 3 กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) เป็นการใช้จุดแข็ง เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบที่เกิดจากอุปสรรคภายนอก และกลยุทธ์ที่ 4 กลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy เป็นการลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงอุปสรรคจากภายนอกที่องค์กรไม่สามารถควบคุมได้ (เอกชัย บุญยาทิษฐาน, 2556)

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

จากกรอบแนวคิดกำหนดสมมติฐานในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ และ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นลูกค้าทั่วไปที่สนใจใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถเงินสดทันใจ จำกัด ของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจากธนาคารสาขา 13 สาขา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรตามสูตรการคำนวณของ W.G. Cochran กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้มีความผิดพลาดได้ ร้อยละ 5 (นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี, 2554) ได้กลุ่มตัวอย่าง 385 ราย นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลสุ่มตัวอย่างแต่ละสาขาโดยแบ่งสัดส่วนตามโควตาธนาคารสาขา 13 สาขา โดยใช้เกณฑ์พิจารณาธนาคารที่มียอดใช้บริการ เก็บข้อมูลสาขาละ 29 ราย ได้แก่ สาขาภูเก็ต สาขาสามกอง สาขาป่าตอง สาขาห้าแยกฉลอง สาขาถลาง และสาขาละ 30 ราย ได้แก่ สาขากะรน สาขาสี่แยกท่าเรือ สาขาเชิงทะเล สาขาถนนพูนผล สาขาถนนเทพกระษัตรี สาขาถนนนาใน (ป่าตอง) สาขากะทู้ สาขาเซ็นทรัล เฟสติวัล ภูเก็ต

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสร้างแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด สร้างข้อคำถามออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการ

เลือกใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถลักษณะเป็นคำถามปลายปิด จำนวน 5 ข้อ ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ 7 ด้าน จำนวน 28 ข้อ ส่วนที่ 4 การตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ จำนวน 12 ข้อ ในส่วนที่ 3-4 โดยสร้างแบบสอบถามลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้ระดับในการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) ระดับความคิดเห็น 5 ระดับ และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด นำแบบสอบถามหาคุณภาพเครื่องมือโดยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) 30 ราย หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการเท่ากับ 0.94 (ตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์เท่ากับ 0.80 ด้านราคาเท่ากับ 0.81 ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายเท่ากับ 0.78 ด้านการส่งเสริมการตลาดเท่ากับ 0.90 ด้านบุคคลเท่ากับ 0.82 ด้านกระบวนการเท่ากับ 0.91 ด้านลักษณะทางกายภาพเท่ากับ 0.89) ตัวแปรการตัดสินใจเลือกใช้บริการเท่ากับ 0.93 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ใช้แบบสอบถามผ่านระบบ Google Forms โดยขอความอนุเคราะห์พนักงานแต่ละสาขาเก็บตามความสะดวกตามรายชื่อและเบอร์โทรศัพท์ โดยส่งแบบสอบถามระบบ Google Forms ผ่านสื่อออนไลน์ให้กลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลประมาณ 3 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน - 2 ตุลาคม 2565

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้องและลงรหัสข้อมูลแล้วนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และสถิติในเชิงอนุมานตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ใช้สถิติ t-test (t–test independent) One-way ANOVA และเมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบปกติ (Enter method) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ให้ข้อมูลมาจาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 บุคลากรของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ตและบริษัทเงินสดทันใจ 12 ราย กลุ่มที่ 2 ลูกคาที่ได้อนุมัติสินเชื่อจำนำทะเบียนรถเงินสดทันใจ ใช้เกณฑ์คัดกรองตามรายชื่อลูกค้าใน 13 สาขา ได้สาขาป่าตองที่มียอดการอนุมัติมากที่สุดปี 2565 (มกราคม -กรกฎาคม) 6 ราย รวมทั้งสิ้น 18 ราย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่สร้างข้อคำถามจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างข้อคำถามเพื่อการสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ข้อคำถามสัมภาษณ์บุคลากร สร้างข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ ออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและแนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ ชุดที่ 2 ข้อคำถามสัมภาษณ์ลูกคาที่ได้อนุมัติสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ สร้างข้อคำถามออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ และส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจและแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการติดต่อประสานและขอหนังสือเพื่อเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย นำไปใช้เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน - 2 ตุลาคม 2565

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาทั้งแหล่งสถานที่ เวลาและบุคคล นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยแยกประเด็นและหมวดหมู่และสรุปพรรณนาวิเคราะห์

3. การวิจัยผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกัน โดยการนำข้อมูลการสอบถามที่พิจารณาจากค่าเฉลี่ยและข้อมูลสัมภาษณ์ เพื่อหาสาเหตุของปัญหาด้วยแผนผังก้างปลา และค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix และประเมินทางเลือกหาแนวทางที่ดีที่สุดนำไปใช้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ และการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต พบว่า พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ขอสินเชื่อเพื่อความจำเป็นต้องใช้เงินหมุนเวียนค่าใช้จ่าย ร้อยละ 60.26 สื่อที่เข้าถึงในการเลือกใช้บริการเป็นสื่อบุคคล (พนักงานธนาคาร) ร้อยละ 44.94 ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการเป็นผู้กู้ตัดสินใจด้วยตัวเอง ร้อยละ 57.40 ผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ตัดสินใจด้วยตัวเองไม่มีผู้มีส่วนร่วม ร้อยละ 51.95 เลือกใช้บริการจำนำทะเบียนรถกับธนาคารอื่น เป็นธนาคารกรุงไทย ร้อยละ 29.09 แรงจูงใจจากความต้องการใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถเพราะดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 55.06 การรับรู้คุณค่าการเลือกใช้บริการคุ้มค่ากับการรับจำนำทะเบียนรถและจะบอกต่อ ร้อยละ 87.53 ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย เรียงลำดับ คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ดังตารางที่ 1 สำหรับการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อการขอสินเชื่อ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ความหมาย
ด้านผลิตภัณฑ์	4.12	0.72	เห็นด้วย
ด้านราคา	4.10	0.76	เห็นด้วย
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.13	0.77	เห็นด้วย
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.18	0.69	เห็นด้วย
ด้านบุคคล	4.14	0.73	เห็นด้วย
ด้านกระบวนการ	4.18	0.73	เห็นด้วย
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.18	0.73	เห็นด้วย
ภาพรวม	**4.15**	**0.73**	**เห็นด้วย**

2. ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต พบว่าปัจจัยตัวแปรอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลตัวแปรเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ

ปัจจัยส่วนบุคคล	การตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ		
	t	F	Sig. (2-tailed)
เพศ	-1.13	-	0.26
อายุ	-	3.03	0.03*
อาชีพ	-	4.00	0.00*
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-	1.71	0.17
ระดับการศึกษาสูงสุด	-	3.08	0.02*
สถานภาพสมรส	-	2.34	0.10

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อ พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงสามารถนำไปทดสอบการพยากรณ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ได้ว่าตัวแปรด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 และด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ไม่มีผลต่อการตัดสินใจขอสินเชื่อ และพบว่าด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปร (R) เท่ากับ 0.77 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.59 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.60 สามารถทำนายการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถได้ร้อยละ 60 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อ จำนำทะเบียนรถ

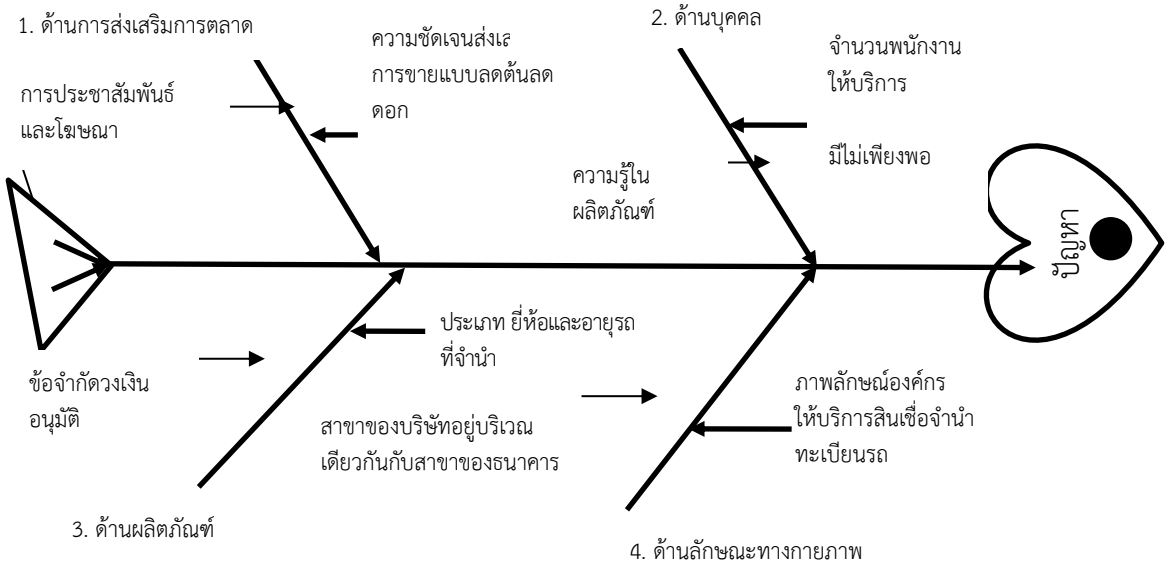
ตัวแปร (X)	B	Std.Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.27	0.12	-	10.17	0.00*
ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	0.14	0.04	0.20	3.71	0.00*
ด้านราคา (X_2)	0.01	0.03	0.01	0.24	0.81
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	-0.03	0.04	-0.05	-0.74	0.46
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	0.21	0.03	0.28	5.94	0.00*
ด้านบุคคล (X_5)	0.15	0.04	0.23	3.36	0.00*
ด้านกระบวนการ (X_6)	0.14	0.03	0.20	4.30	0.00*

ด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7)	0.08	0.04	0.11	2.27	0.02*

Multiple R = 0.77, R Square = 0.60, Adjusted R Square = 0.59, Std. Error of the Estimate = 0.22,
F = 79.54* Dependent Variable: Y, *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. จากผลการสัมภาษณ์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อคือ 1) ด้านลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ สาขาของบริษัทมีอยู่เป็นจำนวนมากและอยู่บริเวณเดียวกันกับสาขาของธนาคารออมสิน จุดให้บริการเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ธนาคารแต่ละสาขา 2) ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ข้อจำกัดวงเงินอนุมัติหรือการกำหนดวงเงินอนุมัติ และประเภทหรือยี่ห้อ อายุรถที่นำมาจัดสินเชื่อ 3) ด้านบุคคล ได้แก่ จำนวนพนักงานให้บริการมีไม่เพียงพอ ความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และโฆษณาผลิตภัณฑ์เข้าถึงลูกค้ามีน้อย

4. นำข้อมูลผลการวิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อทั้งในเชิงปริมาณตารางที่ 3 คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ และพิจารณาร่วมกับค่าเฉลี่ยการสอบถามรายข้อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และโฆษณาผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.34) ความชัดเจนการส่งเสริมการขายแบบลดต้นลดดอก (ค่าเฉลี่ย 4.31) ด้านบุคคล ได้แก่ จำนวนพนักงานที่ให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.25) ความรู้ในผลิตภัณฑ์สินเชื่อ (ค่าเฉลี่ย 4.23) ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ประเภทและยี่ห้อรถที่จำนำทะเบียน วงเงินสินเชื่อและการอนุมัติ (ค่าเฉลี่ย 4.28) ด้านลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ภาพลักษณ์องค์กรให้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ (ค่าเฉลี่ย 4.20) และนำผลวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ข้อที่ 3 มาพิจารณาร่วมกันด้วย นำมาเขียนแผนผังก้างปลา เพื่อมาหาสาเหตุของปัญหายอดสินเชื่อจำนำทะเบียนรถเงินสดทันใจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้สาเหตุหลักและสาเหตุรองดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาด้วยแผนผังก้างปลา

5. จากผลสาเหตุของปัญหาภาพที่ 2 นำมาหาแนวทางแก้ไขโดยนำข้อมูลการสัมภาษณ์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคมาวิเคราะห์ และนำมาใช้เพื่อหาทางเลือกด้วยการวิเคราะห์ในตาราง TOWS Matrix ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายในองค์กร / ปัจจัยภายนอกองค์กร	จุดแข็ง (Strength : S) S1 : มีโปรโมชั่นดอกเบี้ยต่ำ S2 : ไม่ตรวจเครดิตลูกค้า S3 : ธนาคารออมสินและบริษัทเงินสดทันใจมีสาขาจำนวนมากในพื้นที่	จุดอ่อน (Weakness : W) W1 : สาขาของบริษัทเงินสดทันใจและสาขาธนาคารออมสินอยู่บริเวณเดียวกัน W2 : ความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์ของพนักงานให้บริการ W3 : จำนวนพนักงานมีไม่เพียงพอรองรับการบริการ W4 : ภาพลักษณ์องค์กรของธนาคารออมสินให้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ W5 : ประเภท ยี่ห้อรถอายุรถที่นำมาจัดสินเชื่อ W6 : ไม่มีความชัดเจนส่งเสริมการขายแบบลดต้นลดดอกระหว่างธนาคารออมสินกับบริษัทเงินสดทันใจ
โอกาส (Opportunity :O) O1: ธนาคารออมสินตอบสนองนโยบายของรัฐโปรโมชันแข่งขันดอกเบี้ยต่ำ O2: ธนาคารออมสินและบริษัทประกันประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ O3: ธนาคารออมสินและบริษัทประกันร่วมกันกำหนดนโยบายลดต้นลดดอกเบี้ยการผ่อนชำระหนี้ O4: ธนาคารออมสินและบริษัทประกันเพิ่มสินเชื่อการรีไฟแนนซ์รถยนต์ที่กำลังผ่อนชำระ O5: ปัญหาเศรษฐกิจและโรคระบาดปรับนโยบายการผ่อนผันการชำระหนี้ช่วยเหลือลูกหนี้	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) (S+O Strategy) กลยุทธ์เชิงรุกด้านส่งเสริมการตลาดเน้นการโปรโมชั่นดอกเบี้ยต่ำกว่าคู่แข่งและการลดต้นลดดอกในการผ่อนชำระหนี้และการเครดิตลูกค้าชั้นดีในการรีไฟแนนซ์ (S1, S2, O1, O3, O4)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) (W+O Strategy) กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านบุคคลพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์และให้พนักงานประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่และบอกต่อลูกค้าให้มากขึ้นเหมือนผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของธนาคาร (W2, W3, W4, O2)
อุปสรรค (Threat :T) T1: บริษัทคู่แข่งขันหลายรายในพื้นที่เดียวกันกับธนาคารสาขา T2 : บริษัทเงินสดทันใจที่เป็นพันธมิตรมีสาขามากเกินไปในพื้นที่ T3 : ธนาคารออมสินกับบริษัทเงินสดทันใจกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมที่แตกต่างกัน T4 : ธนาคารออมสินขาดรายได้ในการผ่อนชำระของลูกหนี้จากปัญหาเศรษฐกิจและโรคระบาด T5 : ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ลูกหนี้มีภาวะหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น T6 :ปัญหาค่าครองชีพของลูกค้าในพื้นที่ต่อความมั่นคงการประกอบอาชีพและการชำระหนี้	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) (S+T Strategy) กลยุทธ์เชิงป้องกันด้านลักษณะกายภาพ ธนาคารสาขาและบริษัทสาขาที่อยู่ใกล้เคียงกันสามารถร่วมมือการให้บริการได้ตลอดเวลานอกเหนือวันทำการธนาคาร เพื่อแข่งขันกับคู่แข่งได้มากขึ้น (S3, T1, T2)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT)(W+T Strategy) กลยุทธ์เชิงรับผลิตภัณฑ์ปรับเปลี่ยนเงื่อนไขผลิตภัณฑ์ตามสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยได้มีสภาพคล่องและเป็นทางเลือกได้มากขึ้น (W5, T4, T5)

จากตารางที่ 4 ได้แนวทางเลือก 4 แนวทางเลือก คือ กลยุทธ์เชิงรุกด้านส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านบุคคล กลยุทธ์เชิงป้องกันด้านลักษณะกายภาพ กลยุทธ์เชิงรับผลิตภัณฑ์ และประเมินทางเลือกที่ดีที่สุด โดยขอความร่วมมือผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ร่วมกันประเมินตามเกณฑ์ด้วยวิธีการถ่วงน้ำหนักจากดัชนีชี้วัดความสำเร็จ 4 ประเด็น คือ ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา (พิจารณาข้อดีข้อเสีย) งบประมาณ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ และประโยชน์ต่อองค์กรระหว่างธนาคารออมสินและบริษัทเงินสดทันใจในพื้นที่ ผลการประเมินได้กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านบุคคล ที่เน้นการพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์และให้พนักงานประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่และบอกต่อทำตลาดกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มและสาขาอาชีพเหมือนผลิตภัณฑ์อื่นๆ ของธนาคาร ซึ่งเป็นทางเลือกนี้ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต และธนาคารสาขาสามารถนำไปใช้แนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ตตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อมาจากความจำเป็นต้องใช้เงินหมุนเวียน วิธีเข้าถึงพนักงานและตัดสินใจเอง แรงจูงใจจากดอกเบี้ยต่ำ และจะบอกต่อ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยเรียงลำดับ คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา และการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย 2) ปัจจัยส่วนบุคคลตัวแปรอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการตัวแปรด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล และด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลตัวแปรเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพสมรส และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการตัวแปรด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ และเมื่อหาสาเหตุของปัญหายอดสินเชื่อไม่บรรลุเป้าหมาย มาจากด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านลักษณะทางกายภาพ 3) ได้แนวทางเพิ่มยอดการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถกับบริษัทเงินสดทันใจ จำกัด (ศรีสวัสดิ์) ของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ใช้กลยุทธ์การตลาดด้านบุคคล โดยวิธีพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์ และให้ประชาสัมพันธ์โฆษณาผ่านสื่อและบอกต่อ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถลูกค้ามีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เงินหมุนเวียนและตัดสินใจด้วยตัวเองในการเลือกใช้บริการซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ อาศัยสื่อบุคคลในเข้าถึงข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวุฒิ สุขเจริญ (2559) ที่ว่าแหล่งบุคคลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเข้าถึงข้อมูล โดยมีการค้นหาเลือกดอกเบี้ยต่ำเป็นแรงจูงใจและรับรู้คุณค่ากับความคุ้มค่า และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการต่อการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ

กับบริษัทเงินสดทันใจภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมพงศ์ กุกแก้ว (2562) ที่ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Keller (2016) ที่ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการถือว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดบริการที่สามารถนำไปวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาด นอกจากนี้ผลการวิจัยการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย และให้ความสำคัญการค้นหาข้อมูลสินเชื่อจำนำทะเบียนรถที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำและบริการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป็นสิ่งแรก สอดคล้องกับแนวคิดของวิทวัส รุ่งเรืองผล (2563) และแนวคิดของวุฒิ สุขเจริญ (2559) ที่ว่ากระบวนการตัดสินใจที่สำคัญต่อการตอบสนองความต้องการเมื่อรับรู้ปัญหาและเกิดการอยากรู้ ลูกค้าจะค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และค้นหาผลิตภัณฑ์ที่มีการเสนอแตกต่างจากคู่แข่งขันเพื่อตัดสินใจเลือกใช้บริการ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ชี้ให้เห็นว่าอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด มีผลการตัดสินใจเลือกใช้บริการขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภางค์ ไชยูปถัมภ์ (2559) ที่ว่าระดับการศึกษา และอาชีพ ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการและการวิเคราะห์สินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ ส่วนเพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมพงศ์ กุกแก้ว (2562) ที่ว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจจัดการแหล่งทุนหมุนเวียนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการตัวแปรด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล และด้านการส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจขอสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ สอดคล้องกับงานวิจัยของปฐมพงศ์ กุกแก้ว (2562) ที่ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการให้บริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจัดการแหล่งทุนหมุนเวียน

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ชี้ให้เห็นว่าเมื่อไปหาสาเหตุของปัญหานำมาเขียนแผนผังก้างปลา ทำให้ได้สาเหตุปัญหามาจากด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านลักษณะทางกายภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของปรียาวดี ผลอเนก (2556) ที่ว่าการค้นหาสาเหตุสามารถทำด้วยแผนผังก้างปลา และะสาเหตุที่ได้ไปหาแนวทางแก้ไข ซึ่งจากการศึกษาได้ 4 แนวทางเลือก คือ กลยุทธ์เชิงรุกด้านส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านบุคคล กลยุทธ์เชิงป้องกันด้านลักษณะกายภาพ กลยุทธ์เชิงรับผลิตภัณฑ์ และประเมินทางเลือกที่ดีที่สุด คือ กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านบุคคล ที่เป็นกลยุทธ์การตลาดสอดคล้องกับแนวคิดของสุดใจ ดิลกฑรรศนนท์ (2558) ที่ว่ากลยุทธ์การตลาดด้านบุคคลเป็นกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ สามารถพัฒนาพนักงานให้มีความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์สินเชื่อ และให้พนักงานประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่และบอกต่อทำตลาดกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภางค์ ไชยูปถัมภ์ (2559) การพัฒนาบุคลากรด้วยการอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจให้บริการจำนำสินเชื่อทะเบียนรถยนต์และพัฒนาระบบสารสนเทศการสื่อสารกับลูกค้าควบคู่กัน

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต สามารถมอบนโยบายเพื่อการปฏิบัติต่อธนาคารระดับสาขา เน้นการเคารพสิทธิข้อมูลหลักฐานความเป็นส่วนตัวของลูกค้าเพื่อรักษาความไว้วางใจและความเชื่อถือ มีการประชาสัมพันธ์และโฆษณาผลิตภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น เพราะลูกค้าที่จะเลือกตัดสินใช้บริการมีความจำเป็นต้องใช้เงินมาหมุนเวียน

2. ผลการวิจัยธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต มอบนโยบายเพื่อการปฏิบัติต่อธนาคารระดับสาขา ควรนำปัจจัยส่วนบุคคลตัวแปรอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุดมาวางแผนการตลาด โดยเฉพาะอาชีพของลูกค้าควรให้สำคัญทุกอาชีพเข้าถึงแหล่งสินเชื่อ และควรนำปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล และด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจขอสินเชื่อ มาใช้ในการปฏิบัติงานในการสร้างความเชื่อถือและประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการตลาดเนื่องจากจำนำทะเบียนรถยังไม่เป็นรู้จักและลูกค้ายังยึดติดกับบริษัทมากกว่าธนาคาร และสร้างเข้าใจระบบการจำนำทะเบียนรถ การจ่ายชำระหนี้ให้ลูกค้าได้เข้าใจในผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น

3. ผลการวิจัยธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต สามารถนำแนวทางกลยุทธ์ทางการตลาดด้านบุคคลนำไปใช้ปฏิบัติแก้ไขปัญหายอดสินเชื่อจำนำทะเบียนรถ ไม่บรรลุเป้าหมาย โดยการสนับสนุนการพัฒนาพนักงานด้วยการอบรมเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในผลิตภัณฑ์สินเชื่อจำนำทะเบียนรถ และให้พนักงานใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ประชาสัมพันธ์และโฆษณาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ลูกค้าบอกต่อ และสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการ

4. จากผลการวิจัยข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรกำหนดพื้นที่ศึกษาธนาคารออมสินระดับภาค เพื่อเปรียบเทียบปัญหา และควรศึกษาควบคู่บริษัททันใจในพื้นที่เดียวกัน เพื่อหากลยุทธ์การแข่งขันการตลาดในการสร้างการเติบโตผลิตภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

กันตเมต วลัยทวีสิน และเชาว์ วายุภักตร์. (2565). พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้สินเชื่อรถยนต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่. 7(1), 112-123.

ณัฐพงศ์ สินธุ. (2559). การศึกษาการใช้กลยุทธ์ของธุรกิจให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ใหม่ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี : กรณีศึกษา ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน). (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ธนาคารออมสิน ภาค 16. (2565). รายงานจำนวนเงินอนุมัติสินเชื่อจำนำทะเบียนรถธนาคารออมสิน ภาค 16. กรุงเทพฯ : ธนาคารออมสิน.

นราศรี ไววนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปฐมพงค์ กุกแก้ว. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจัดหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียน: กรณีศึกษาสินเชื่อทะเบียนรถจักรยานยนต์ บริษัท เมืองไทยแคปปิตอลจำกัด (มหาชน) สาขาย่อย อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. 8 (1), 249-257.

ปรียาวดี ผลเอนก. (2558). การจัดการคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วชิราพร พงษ์สวัสดิ์. (2559). ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการเลือกสินเชื่อรถยนต์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ., กรุงเทพมหานคร.

วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2563). หลักการตลาด Principles Of Marketing. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วุฒิ สุขเจริญ. (2559). พฤติกรรมผู้บริโภค. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จี.พี. ไซเบอร์พริ้นท์.

สุดใจ ดิลกฑรรศนนท์. (2558). การจัดการเชิงกลยุทธ์ Strategic Management. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สามลดา.

สุภางค์ ไชยูปถัมภ์. (2559). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการวิเคราะห์สินเชื่อจำนำทะเบียนรถยนต์ของธนาคารทิสโก้ (มหาชน) จำกัด จังหวัดชลบุรี. (งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). วิทยาลัยพาณิชย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

เอกชัย บุญยาทิษฐาน. (2556). คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

Kotler, P. & Keller, K.L. (2016). Marketing Management. (15th global edition). Edinburgh: Pearson Education.

การศึกษากระบวนการจัดการโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร

Study of Supply Chain Management process and Distribution of local rice, Khai Mod Rin, from the Full Cycle Rice Production Community Enterprise Group in Hua Sai district

ดนวัต สีพุธสุข[1*], ภูเด่น แก้วภิบาล[2] บุปผชาติ แต่งเกลี้ยง[3] และภริศฑ์ชาก์ ชดช้อย[4]

Donnawat Seeputsuk[1*], Puden Kaewpibal[2] Buppachat Taengkliang[3] and Pritcha Chodchoy[4]

[1] อาจารย์, วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยทักษิณ

[1] Lecturer, Management for Development College, Thaksin University.

[2] อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

[2] Lecturer, Faculty of Management Science, Suratthani Rajabhat University.

[3] อาจารย์ ดร., คณะเทคโนโลยีการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

[3] Ph.D., Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya.

[4] อาจารย์, วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและการจัดการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

[4] Lecturer, College of Industrial Technology and Management, Rajamangala University of Technology Srivijaya

[*]**Corresponding author, E-mail:** Donnawat.s@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาโซ่อุปทานของข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลในโซ่อุปทานของข้าวไข่มดริ้น ผ่าน 5 กระบวนการหลักใน SCOR Model ซึ่งผลการศึกษา พบว่า กระบวนการในการจัดซื้อจัดหามีความสำคัญที่สุดในการดำเนินงานในโซ่อุปทานข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร โดยการจัดซื้อจัดหาข้าวเปลือกเพื่อใช้การแปรรูปเป็นข้าวสาร ซึ่งการจัดซื้อสมาชิกภายในกลุ่มมีการเรียกประชุม เพื่อลงหุ้นรับซื้อข้าวเปลือก เป็นเงินทุนที่ใช้หมุนเวียนภายในกลุ่ม เรียกว่า เงินค่าหุ้น นอกจากปัญหาการจัดซื้อจัดหาแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกประการ คือ การจัดเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และการบรรจุหีบห่อ โดยความสามารถของกลุ่มที่สามารถผลิตต่อครั้ง จำนวน 18 ตัน แต่กลุ่มวิสาหกิจสามารถรับซื้อได้เพียง 3 – 5 ตัน เนื่องจากจำนวนเงินที่มีอย่างจำกัด และเครื่องจักรที่ทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนมาจากภาครัฐนั้นไม่ตรงตามความต้องการ โดยเป็นเครื่องจักรที่มีกำลังการผลิตที่มีขนาดใหญ่เกินความจำเป็นไม่สอดคล้องกับปริมาณของข้าวเปลือกที่ทางกลุ่มรับซื้อมาผลิต ดังนั้น จึงควรมุ่งเน้นการบริหารการจัดซื้อจัดหา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมของระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

คำสำคัญ: โซ่อุปทาน, ข้าวพันธุ์พื้นเมือง , วิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research studied the supply chain of local rice, Khai Mod Rin, from the Full Cycle Rice Production Community Enterprise Group in Hua Sai district, Nakhon Si Thammarat. A qualitative research method was employed in this research, using in-depth interviews to collect data about the supply chain of the local rice through the SCOR Model. The results revealed that the procurement process is the most important in the operation of the local rice (Khai Mod Rin) supply chain for the Full Cycle Rice Production Community Enterprise Group in Hua Sai district. The community enterprise group buys rough rice from group members and then processes it into milled rice to sell. The group members invest in the group's capital to operate the Full Cycle Rice Production Community Enterprise Group, in return for shares. Other important responsibilities of the group are preparing facilities and packaging. The community enterprise group is capable of producing 18 tons of milled rice per production lot, but the group could only afford to buy three to five tons of rough rice at a time due to limited capital. The machine which the group received from the government is too large, does not fit the production requirement, and does not match the amount of rough rice the group could afford to procure. Therefore, the group should focus on procurement management to increase the overall efficiency of the logistics and the supply chain.

Keywords: supply chain, local rice, community enterprise

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม โดยปี 2563/2564 ไทยมีผลผลิตข้าวสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก คิดเป็น 3.7% ของผลผลิตข้าวทั่วโลก (รองจากจีน อินเดีย อินโดนีเซีย บังคลาเทศ และเวียดนามซึ่งมีสัดส่วนผลผลิต 29.3%, 24.1%, 7.0%, 6.8% และ 5.4% ตามลำดับ) และไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 3 ของโลก มีส่วนแบ่งตลาด คิดเป็น 11.9% รองจากอินเดียและเวียดนาม ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาด 38.9% และ 12.9% ตามลำดับ และยังมีคู่แข่งอื่นๆ อาทิ ปากีสถาน สหรัฐฯ และจีน เป็นต้น (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2565) โดยพื้นที่ทั้งหมดของประเทศไทย พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีพื้นที่ในการปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ภาคใต้เป็นภาคที่มีพื้นที่การปลูกข้าวเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ แต่ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่สามารถปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี ซึ่งในภาคใต้จังหวัดที่มีการปลูกข้าวมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา และจังหวัดพัทลุง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวมากที่สุดในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย แผนพัฒนา 4 ปี พ.ศ.2561-2564 จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แสดงข้อมูลพื้นที่การปลูกข้าว ซึ่งอำเภอที่ใช้พื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด คือ 1) อำเภอหัวไทร จำนวน 60,141 ไร่ 2) อำเภอปากพนัง จำนวน 33,058 ไร่ และ 3) อำเภอเชียรใหญ่ จำนวน 27,122 ไร่ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การพัฒนาระบบชลประทานที่เอื้อต่อการเพาะปลูกข้าว และเป็นอาชีพหลักพื้นถิ่นดั้งเดิม แต่ปัญหาที่พบจากการทำนา คือ พื้นที่ปลูกข้าวของจังหวัดนครศรีธรรมราชลดลงทุกปีประกอบกับราคาที่ตกต่ำทำให้เกษตรกรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง (อำเภอปากพนัง หัวไทร เชียรใหญ่ และเฉลิมพระเกียรติ) ได้ทำการขุด

ร่องพื้นที่นาข้าวมาปลูกปาล์มน้ำมันทดแทนมากขึ้น

พันธุ์ข้าวที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นนครศรีธรรมราชและมีการรักษาพันธุ์ข้าวไว้และปลูกในพื้นที่ คือ พันธุ์ข้าวไข่มดริ้น มีลักษณะประจำพันธุ์ เป็นข้าวเจ้าที่ไวต่อช่วงแสง การปลูกเริ่มปลูกตั้งแต่ช่วงปลายปี ต้นข้าวจะออกดอกช่วงกลางเดือนมกราคม และสามารถเก็บข้าวได้ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ต้นข้าวมีความสูงประมาณ 176 เซนติเมตร กอตั้ง แผ่นใบสีเขียวเข้ม ใบธงอยู่ในแนวนอน ความยาวรวงประมาณ 31 เซนติเมตร รวงค่อนข้างแน่น ระแง้ถี่ คอรวงยาว เปลือกเมล็ดสีน้ำตาล น้ำหนักข้าวเปลือกต่อถังประมาณ 11 กิโลกรัม ให้ผลผลิตเฉลี่ย 436 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อเทียบกับข้าวเล็บนกปัตตานี ข้าวพันธุ์ไข่มดริ้นจะให้ผลผลิตสูงกว่า ประมาณ 18 เปอร์เซ็นต์ โดยวิสาหกิจที่ทำการเพาะปลูกและแปรรูปข้าวไข่มดริ้นที่สำคัญ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร ซึ่งเป็นวิสาหกิจชุมชนที่สำคัญในพื้นที่ โดยผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการจำหน่ายสินค้าภายใต้แบรนด์ “นา ณ คอน” ซึ่งมีเป้าหมายทางการตลาดไว้ให้ชาวนครศรีฯ บริโภคข้าวที่ชาวนาปลูกตามโครงการ “ปลูกเอง กินเอง เหลือขาย” โดยบริหารจัดการข้าวให้มีจำหน่ายไปยังผู้บริโภคภายในจังหวัดในราคาที่ไม่แพง ได้มาตรฐาน อีกทั้งยังเป็นการช่วยเกษตรกรชาวนาไม่ต้องรอการซื้อขายข้าวจากรัฐบาล เนื่องจากทางกลุ่มมีโรงสีข้าวเป็นของตนเอง ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากทางรัฐบาลได้รับซื้อข้าวเปลือกในราคาที่สูง ทำให้สมาชิกเกิดความพึงพอใจ โดยเมื่อพิจารณาระบบโลจิสติกส์ข้าวไทย ประกอบไปด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเริ่มจากเกษตรกรเป็นหน่วยผลิตขั้นแรกของห่วงโซ่อุปทานการค้าข้าวหลังจากนั้นข้าวเปลือกจะถูกส่งไปเพื่อแปรสภาพจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร โดยการส่งอาจจะส่งโดยเกษตรกรเอง หรือส่งโดยคนกลาง ซึ่งคนกลางจะทำหน้าที่ในการส่งในขั้นตอนนี้มีหลายประเภท โดยประกอบด้วยพ่อค้า ข้าวเปลือก ตัวแทน/นายหน้าท่าข้าว สถาบันเกษตรกรและสถาบันรัฐบาล การดำเนินของคนกลางแต่ละประเภทจะมีวิธีการและการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าข้าวจะสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและมีมูลค่าในการซื้อขาย แต่ก็ยังมีปัญหาในด้านโลจิสติกส์และระบบโซ่อุปทานและเป็นอุปสรรคในการแข่งขันตลาดการค้า (พงษ์ชัย อธิคมรัตนกุล, 2551)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าของข้าวพันธุ์ไข่มดริ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองและข้าวประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร ที่ผลิตข้าวพันธุ์ไข่มดริ้นเป็นกรณีศึกษา ซึ่งการวิจัยนี้จะช่วยในการบริหารจัดการโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าข้าวพันธุ์ไข่มดริ้นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มวิสาหกิจ รวมทั้งเพื่อเพิ่มรายได้ของกลุ่มให้เพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยตนเองและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโซ่อุปทานและรูปแบบการกระจายสินค้าข้าวไข่มดริ้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการจัดการโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าข้าวไข่มดริ้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

โซ่อุปทานประกอบไปด้วยขั้นตอนทุก ๆ ขั้นตอนที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีผลที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า

1. ความหมายของการจัดการโซ่อุปทาน Verma and Boyer (2010) ได้ให้ความหมาย การจัดการโซ่อุปทานประกอบด้วยกิจกรรมการจัดซื้อวัตถุดิบและอะไหล่จากซัพพลายเออร์ การกระจายวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูป รวมทั้งการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า โดยมุ่งหวังให้เกิดคุณค่าสูงสุดแก่ลูกค้า ส่งผลทำให้เกิดการเปรียบทางการแข่งขัน การจัดการโซ่อุปทานจึงเกี่ยวข้องกับการประสานงานกับทุกหน่วยงาน โดยความมุ่งหวังในการจัดการโซ่อุปทานจากวัตถุดิบสู่สินค้าสำเร็จรูปหรือบริการอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการภายในองค์การ โดยครอบคลุมกิจกรรมการดำเนินงานการจัดซื้อ และการทำงานของโลจิสติกส์ภายในองค์การ ที่เป็นการสนับสนุนการจัดการโซ่อุปทานในการส่งมอบสินค้าหรือบริการที่ดีที่สุดสู่ลูกค้า ดังนั้น การจัดการโซ่อุปทานจึงมุ่งเน้นไปที่ความมีประสิทธิภาพจากการดำเนินงานและประสิทธิผลทางด้านต้นทุน (Cost Effective) ซึ่งต้องมีการบริหารกิจกรรมในหลายมิติ เช่น การประสานกิจกรรมภายในฝ่ายงาน การประสานกิจกรรมระหว่างฝ่ายงาน และการประสานกิจกรรมระหว่างบริษัทภายในโซ่อุปทาน

2. แนวคิดและทฤษฎีการจัดการโซ่อุปทาน โดยการอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR) Model เป็นตัววัดมาตรฐานซึ่งได้รับการพัฒนาขึ้นขององค์กร Supply Chain Council (SCC) ซึ่ง SCOR Model ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานขององค์กร โดยการวัดประสิทธิภาพของแบบจำลอง SCOR นั้นแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) การพิจารณาในด้านของความยืดหยุ่นและการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า 2) การพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นการวัดผลการดำเนินงานภายนอกของโซ่อุปทานที่ส่งผลต่อลูกค้า 3) การพิจารณาในส่วนของต้นทุนค่าใช้จ่าย 4) การพิจารณาด้านทรัพย์สินเป็นการวัดผลการดำเนินงานภายในของโซ่อุปทานที่ส่งผลต่อองค์กร

กระบวนการมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโซ่อุปทาน ตั้งแต่ผู้จัดหาวัตถุดิบของผู้จัดหาวัตถุดิบจนถึงลูกค้าของลูกค้าหรือลูกค้ารายสุดท้าย โดยแบ่งระดับการปฏิบัติการในการนำไปใช้งานตามกระบวนการต่าง ๆ (เสาวนิตย์ จันทนโรจน์, 2552) ซึ่งแต่ละกระบวนการสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การวางแผน คือ ส่วนหนึ่งในการพิจารณาของอุปสงค์และอุปทาน โดยจำเป็นมีการจัดการการวางแผนเพื่อประเมินตั้งแต่ความสามารถของแหล่งวัตถุดิบ การวางแผนด้านการผลิต การวางแผนด้านสินค้าคงคลัง ช่องทางการกระจายสินค้า รวมทั้งการตัดสินใจเพื่อกำหนดการซื้อหรือการผลิตเอง

2. การจัดหาวัตถุดิบ คือ การจัดการด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ รวมทั้งการดูในส่วนของการป้อนวัตถุดิบเข้าสู่ระบบการผลิต เพื่อไม่ให้กระบวนการผลิตหยุดชะงัก ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาว่าควรจะมีการทำสัญญากับผู้ผลิตวัตถุดิบ เพื่อตกลงในการส่งวัตถุดิบป้อนเข้าสู่กระบวนการผลิต รวมทั้งการจัดการในส่วนของการชำระค่าวัตถุดิบที่มีการจัดซื้อเพื่อการผลิต

3. การผลิต คือ กระบวนการที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของวัตถุดิบ เพื่อตอบสนองแผนการและความต้องการปัจจุบัน กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง คือ การจัดสรรการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักร ส่วนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับวัตถุดิบเข้ามาสู่กระบวนการ กระบวนการของการผลิต การตรวจสอบของผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

4. การจัดส่ง คือ การจัดส่งสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้า

5. การรับคืน คือ กระบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งคืนหรือการรับ ผลิตภัณฑ์ที่ถูกส่งคืน

จากลูกค้าด้วยเหตุผลใดก็ตามกระบวนการ เหล่านี้ยังขยายผลไปสู่การสนับสนุนลูกค้าหลังจากการจัดส่งด้วย

3. งานวิจัยด้านการจัดการโซ่อุปทานข้าว

Surjasa, Gumbira-Sa'id, Arifin, Sukardi and Jie (2013) ได้ทำการวิเคราะห์โซ่อุปทานข้าวอินโดนีเซียรวมทั้งการคัดเลือกซัพพลายเออร์ ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบช่องทางการกระจายการค้าข้าวในกรุงจาการ์ตา ซึ่งเริ่มต้นจากโรงงานและมีการกระจายไปสู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผู้ส่งออก ผู้กระจายสินค้า นายหน้า พ่อค้าส่ง ซุปเปอร์มาร์เก็ต ร้านค้าปลีก จนไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย และการเลือกรูปแบบของผู้จัดจำหน่ายข้าวที่ถูกสร้างขึ้น โดยใช้วิธีการตั้งค่าการสั่งซื้อ มีกระบวนการเชื่อมโยงกับเครือข่ายของโซ่อุปทานข้าวที่ได้รับการรับรองส่งผลทำให้สามารถกำหนดรูปแบบของการคัดเลือกการจัดอันดับของซัพพลายเออร์ผู้ผลิตข้าว และเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาสำหรับซัพพลายเออร์ข้าวในในกรุงจาการ์ตาประเทศอินโดนิเซีย

วรรณิศา หวังใจ, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และพลสราญ สราญรมย์ (2560) ได้ศึกษาการจัดการโซ่อุปทานการผลิตข้าวอินทรีย์ของกลุ่มสหกรณ์เกษตร อินทรีย์ทัพไทย จำกัด ตำบลทมอ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สมาชิกมีการจัดการโซ่อุปทานการผลิตข้าวอินทรีย์ ต้นน้ำ ในระดับมากที่สุด มีการจัดการโซ่อุปทานการผลิตข้าวอินทรีย์ กลางน้ำ ในระดับมากที่สุด และมีการจัดการโซ่อุปทานการผลิตข้าวอินทรีย์ ปลายน้ำ ในระดับปานกลาง โดยสมาชิกมีปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำและระบบชลประทาน สถานที่รับซื้อข้าวอินทรีย์มีน้อย ขาดเทคโนโลยีในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวอินทรีย์ จึงเสนอแนะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าว การศึกษาโอกาสทางการตลาดและผลิตภัณฑ์

จากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าการวางแผนจัดการในโซ่อุปทานของข้าว รวมทั้งสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ ที่ช่วยในการขับเคลื่อนอุปทานมีความสำคัญ โดยส่วนสำคัญที่ต้องศึกษา คือ บริบทของการจัดการโซ่อุปทานในปัจจุบันของกลุ่มผู้ผลิตข้าว เพื่อจัดการปัญหาและสนับสนุนกระบวนการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในกระบวนการจัดการโซ่อุปทาน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ต้องการศึกษากระบวนการจัดการโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 88 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทานข้าวในพื้นที่ มีความเชี่ยวชาญและเข้าใจในกระบวนการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ กระบวนการจัดการโซ่อุปทานและการกระจายสินค้าข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) เป็นการสำรวจสภาพและการดำเนินงานในโซ่อุปทานข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) ตามกรอบแนวคิดของ SCOR Model ได้แก่ (1) การวางแผน (2) การจัดซื้อจัดหาและขนส่ง (3) การผลิตและการจัดการคลังสินค้าสำเร็จรูป (4) การขนส่งสินค้าไปยังลูกค้า (5) การรับคืนสินค้า ผ่านการวิเคราะห์ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ 3 ประเด็นที่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การจัดการโซ่อุปทานและรูปแบบการกระจายสินค้าข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร

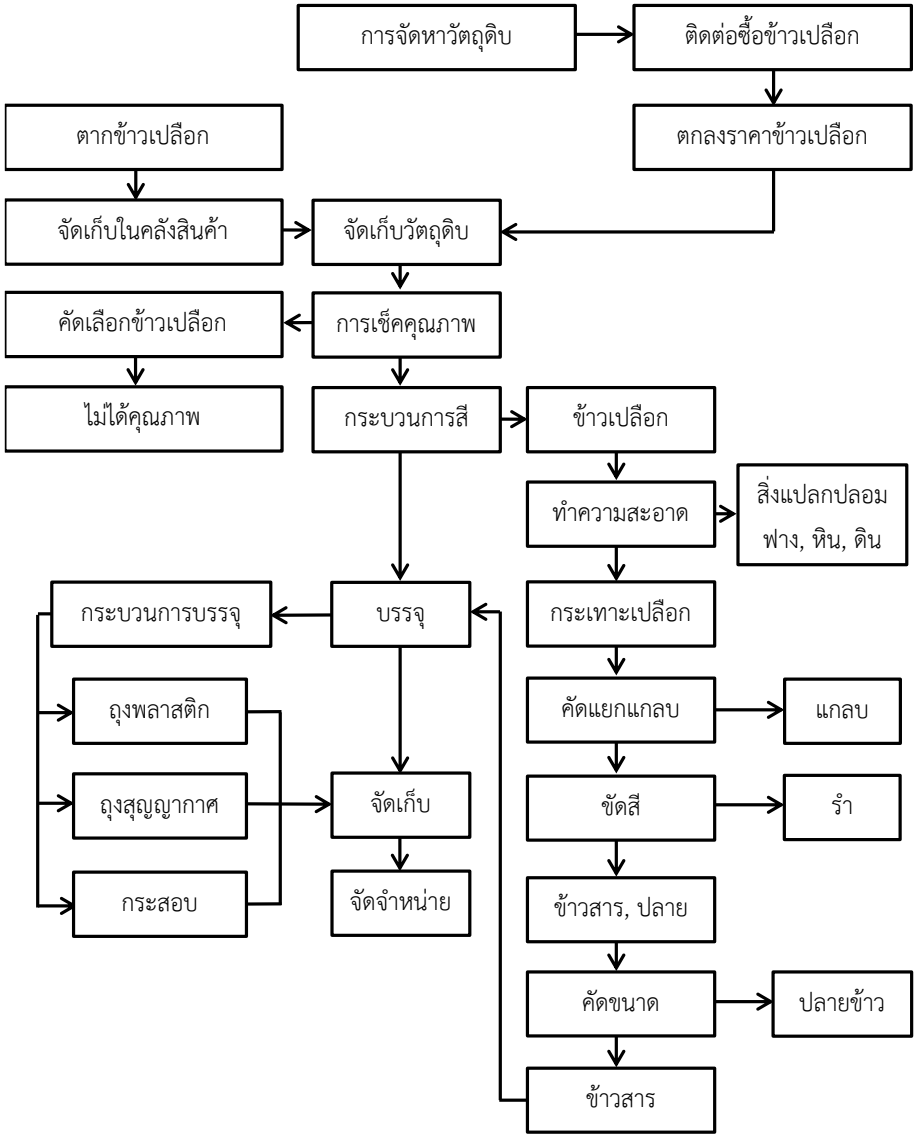
จากแนวคิดของการจัดการโซ่อุปทาน SCOR Model โดยประกอบด้วยกระบวนการหลัก คือ การวางแผน การจัดซื้อจัดหา การผลิต การจัดส่ง และการส่งคืน ผ่านการขับเคลื่อนกิจกรรมโลจิสติกส์ 9 กิจกรรม ประกอบด้วย การให้บริการแก่ลูกค้าและกิจกรรมสนับสนุน การจัดซื้อจัดหา การสื่อสารด้านโลจิสติกส์และกระบวนการสั่งซื้อ การขนส่ง การเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและคลังสินค้า การวางแผนหรือการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า การบริหารสินค้าคงคลัง การจัดการเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และการบรรจุหีบห่อ และโลจิสติกส์ย้อนกลับ โดยกระบวนการจัดการในโซ่อุปทานและรูปแบบการกระจายสินค้าข้าวไข่มดริ้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจรอำเภอหัวไทร สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ระดับต้นน้ำ ในการวางแผนการผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางกลุ่มจะมีการผลิตข้าวในจำนวนที่แน่นอนและเท่ากันในทุก ๆ ครั้ง ซึ่งบางครั้งความต้องการของลูกค้ามีมากกว่าจำนวนการผลิตของทางกลุ่ม ซึ่งมีผลทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าในขณะนั้นได้ ในกระบวนการรับซื้อวัตถุดิบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่มีการรับซื้อข้าวเปลือกเกษตรกรจากภายนอกมาแปรรูป เนื่องจากทางกลุ่มเป็นกลุ่มที่ผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ปลอดสารเคมี ข้าวเปลือกที่นำมาแปรรูปนั้น จะเป็นข้าวเปลือกจากเกษตรกรของทางกลุ่มที่ปลูก ซึ่งเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) โดยเมล็ดข้าวเปลือกที่ให้สมาชิกในกลุ่มทำการเพาะปลูก จะเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตขึ้นเอง โดยแจกจ่ายให้กับสมาชิกที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ทางเกษตรกรจะนำข้าวมาขายที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งทางกลุ่มรับซื้อข้าวเปลือกไม่ต่ำกว่า 3 ตันถึง 5 ตัน ต่อครั้งในรอบปีจะรับซื้อ ข้าวเปลือกประมาณ 2 ครั้ง คือประมาณกลางเดือนมีนาคมจะเป็นข้าวนาปี และกลางเดือนกันยายน ประมาณ 30 ตัน ต่อปีซึ่งในการคัดเลือกข้าวเปลือก จะมีคณะกรรมการของกลุ่มที่จะคอยตรวจสอบและดูแลรวมถึงกำหนดช่วงเวลาในการหว่านข้าว และแนะนำปริมาณในการใช้น้ำหมัก การใช้ปุ๋ย ส่วนการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตรัฐบาลจะเข้ามาให้การสนับสนุน ก่อนที่ทางกลุ่มจะจัดซื้อข้าวเปลือกจากเกษตรกรนั้น ทางกลุ่มจะประชุมกับสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อหาเงินทุนในการจัดซื้อข้าวเปลือกมาผลิตในแต่ละครั้ง

กระบวนการจัดซื้อจัดหาทางกลุ่มจะทำการจัดซื้อข้าวเปลือกที่จะนำมาแปรรูป โดยเรียกประชุมสมาชิกเพื่อประชุมในเรื่องการนำเงินมาลงทุนในการจัดซื้อข้าวเปลือก กระบวนการติดต่อไปยังเกษตรกรเพื่อทำการสั่งซื้อรวมถึงการตรวจเช็คคุณภาพของข้าวเปลือก สีของข้าวเปลือก ความเรียวของเมล็ดข้าวเปลือก โดยทำการต่อรองในเรื่องของราคาระหว่างกลุ่มวิสาหกิจ และเกษตรกรซึ่งจะเป็นราคาที่ยอมรับทั้งสองฝ่าย และตกลงซื้อขายกันรวมทั้งขนย้ายข้าวเปลือกนำไปจัดเก็บไว้ในคลังสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจ

1.2 ระดับกลางน้ำ การจัดการด้านการผลิต จากกระบวนการจัดหาวัตถุดิบเริ่มจากการจัดหาข้าวเปลือกเป็นการจัดซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกที่อยู่ภายในกลุ่มเท่านั้น เนื่องจากทางกลุ่มผลิตข้าวปลอดสารเคมี โดยการปลูกข้าวจะมีการตกลงกันในส่วนของราคาในการซื้อขายข้าวเปลือกระหว่างกันว่าจะรับซื้อในราคากิโลกรัมละเท่าไร และทำการขนส่งข้าวเปลือกจากที่นาของเกษตรกรมา จัดเก็บไว้ในคลังเก็บสินค้า ข้าวเปลือกที่ได้มาจะแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งจะจัดเก็บไว้ในคลังสินค้า และอีก ส่วนจะนำไปตาก

แดด การนำข้าวเปลือกไปตากจะใช้เวลา 1 อาทิตย์ จากนั้นจึงจัดเก็บเข้าคลังสินค้า และก่อนการนำไปสีจะต้องเช็คสภาพข้าวเปลือก คือการคัดเลือกข้าวเปลือก ซึ่งในข้าวเปลือกจะมีทั้งข้าวเปลือกที่ได้คุณภาพและข้าวเปลือกที่ไม่ได้คุณภาพ กระบวนการก่อนการสีข้าวจะมีการทำความสะอาดข้าวเปลือก โดยใช้เครื่องทำความสะอาดและอบข้าวเพื่อจำกัด ใบ เมล็ดลีบ เมล็ดวัชพืช ดิน หิน กรวด ทราย และสิ่งสกปรกอื่น ๆ ออก จากนั้นจึงนำเข้าเครื่องสีการกระเทาะเป็นการทำให้เปลือกข้าวหลุดออกจากเมล็ด สิ่งที่ได้จากขั้นตอน การกะเทาะ คือ แกลบ การขัดสีเพื่อทำให้รำหลุดจากเมล็ดข้าว สิ่งที่ได้คือ รำและข้าวสาร และการคัดขนาด คือการแยกข้าวสารออกเป็นข้าวเต็มเมล็ด ต้นข้าว และข้าวหักขนาดต่าง ๆ ออกจากกัน ซึ่งข้าวที่ดีควรสีได้ข้าวเต็มเมล็ด โดยมีข้าวหักน้อย กระบวนการผลิตดังกล่าวแสดงในภาพที่ 1



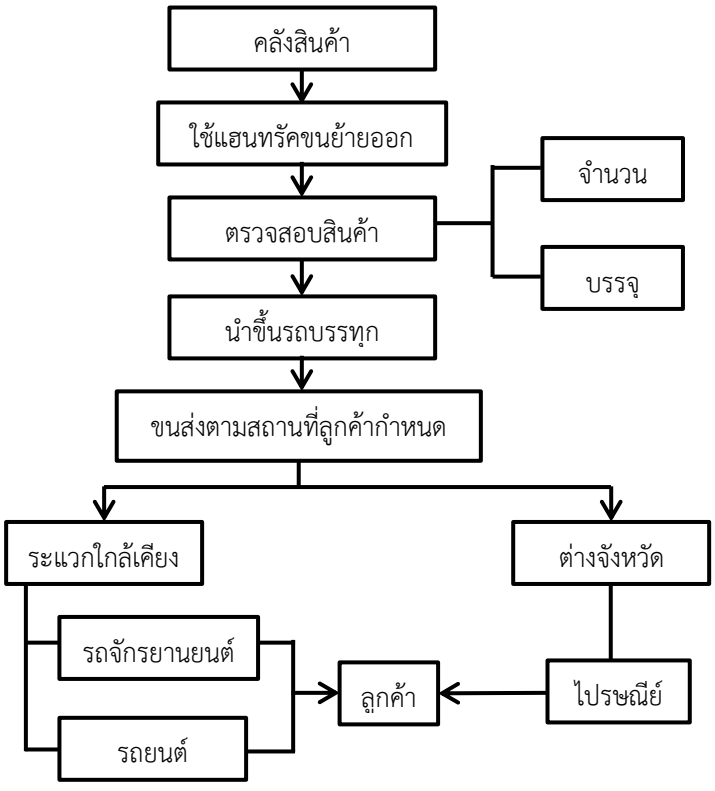
ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น)

เมื่อได้เป็นข้าวสารที่มีคุณภาพ โดยการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเก็บไว้ในคลังสินค้าโดยยังไม่เข้าสู่กระบวนการบรรจุภัณฑ์ และส่วนที่ 2 จะนำไปบรรจุภัณฑ์ ในกระบวนการบรรจุภัณฑ์ของทางกลุ่มจะมี 3 รูปแบบ คือ ถุงพลาสติก ถุงสุญญากาศ และกระสอบ การบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ถุงพลาสติกและถุงสุญญากาศ มีโลโก้ สโลแกนของแบรนด์ ประเภทของข้าว น้ำหนักสุทธิ ที่อยู่ในการผลิต และตรา ซึ่งการ

บรรจุใส่ถุงพลาสติกและถุงสุญญาอากาศคือ การบรรจุไว้เพื่อเตรียมการจำหน่าย ส่วนการบรรจุใส่กระสอบจะเป็นการบรรจุเก็บไว้ในคลังสินค้า เพื่อรอที่จะนำมาบรรจุภัณฑ์และเตรียมจำหน่าย

เมื่อผ่านกระบวนบรรจุภัณฑ์เสร็จเรียบร้อยจะถูกย้ายไปจัดเก็บไว้ในคลังสินค้า และนำไปจัดจำหน่ายจัดส่งให้ลูกค้าตามคำสั่ง

1.3 ระดับปลายน้ำ วิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตข้าวครบวงจร มีวิธีการขนส่งสินค้าทางบก โดยการใช้รถยนต์ที่ทำการขนส่งในระแวกใกล้เคียง คือ การจัดส่งข้าวไปยังเครือข่ายในกลุ่มวิสาหกิจ และการขนส่งไปต่างจังหวัดจะเป็นการขนส่งทางไปรษณีย์ ระยะเวลาในการขนส่งนั้นจะขึ้นอยู่กับไปรษณีย์ตามที่กำหนดไว้ตามรูปแบบการขนส่ง ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ถ้าส่งไม่เกิน 5 กิโลกรัม ราคากิโลกรัม 6 บาท หากขนส่ง 5 กิโลกรัมขึ้นไป ราคาส่งกิโลกรัมละ 8 บาท จังหวัดที่มีการส่งสินค้ามากที่สุด ได้แก่ จังหวัดสงขลาและกรุงเทพมหานคร นอกจากนั้นมีลูกค้าบางรายที่มาซื้อข้าวจากกลุ่มด้วยตนเอง โดยการขนส่งสินค้าทางกลุ่มจะทำการขนส่งสินค้าเมื่อได้รับคำสั่งจากลูกค้า มีการตรวจเช็คสต็อกและขนย้ายสินค้าออกจากคลังสินค้า โดยสินค้าที่ทางกลุ่มจะขนส่งให้ลูกค้าเป็นสินค้าสำเร็จรูปที่แปรรูปแล้ว ซึ่งในการขนย้ายสินค้าออกจากคลังสินค้านั้นใช้แฮนทรัคในการขนย้ายออกจากคลังก่อนการจัดส่งขึ้นรถบรรทุกจะมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนการจัดส่งจะตรวจสอบ โดยตรวจสอบจำนวนของสินค้าถูกต้องครบถ้วนตามจำนวนคำสั่งของลูกค้า ตรวจสอบสภาพของบรรจุภัณฑ์มีการชำรุดหรือได้รับความเสียหายก่อนการจัดส่งหรือไม่ จากนั้นนำขึ้นรถบรรทุกเพื่อขนส่งให้ลูกค้าตามสถานที่ที่ลูกค้ากำหนด ตามวันเวลาที่ลูกค้ากำหนด โดยการขนส่งของทางกลุ่มวิสาหกิจจะมีทั้งการขนส่งในระแวกใกล้เคียงและต่างจังหวัด ซึ่งในระแวกใกล้เคียงจะพื้นที่ ภายในหมู่บ้าน ภายในตำบล ภายในอำเภอ หรือภายในจังหวัด กระบวนการขนส่งและการกระจายสินค้า ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 แสดงการขนส่งสินค้าและการกระจายสินค้า

สรุปและอภิปรายผล

การจัดการด้านการวางแผน ประกอบไปด้วยการวางแผนการผลิต การางแผนวัตถุดิบ และการวางแผนงบประมาณ 1.) การวางแผนการผลิต คือการวางแผนในการจัดเตรียม เครื่องมือและเครื่องจักรที่ต้องใช้ในการผลิต ทั้งการทำความสะอาดเครื่องจักรการเช็คสภาพของเครื่องจักร เพื่อพร้อมสำหรับการผลิต 2.) วางแผนวัตถุดิบ คือ ทางกลุ่มมีการวางแผนการจัดซื้อข้าวเปลือกปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนมีนาคม และเดือนกันยายน 3.) การวางแผนงบประมาณ คือ การวางแผนเงินทุนในการนำไปจัดซื้อมาผลิต ซึ่งได้จากสมาชิกภายในกลุ่มได้ลงหุ้นกัน เรียกว่า เงินค่าหุ้น เมื่อได้กำไรจากการขายจึงนำมาแบ่งกัน

การจัดซื้อจัดหา เป็นการรับซื้อข้าวเปลือกที่ทางกลุ่มวิสาหกิจไปรับซื้อข้าวเปลือก จากเกษตรกรที่เป็นสมาชิก ซึ่งข้าวเปลือกที่เกษตรกรนำมาขายที่กลุ่ม ทางกลุ่มจะชั่งน้ำหนักพร้อมตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือก ข้าวที่ไม่ได้คุณภาพจะแยกไว้เพื่อคืนเกษตรกรและนำข้าวที่ได้คุณภาพจัดเก็บไว้ในคลังสินค้า

การจัดการด้านการผลิต ตั้งแต่ขั้นตอนการจัดซื้อจัดหาข้าวเปลือกมาใช้ในการผลิตตรวจเช็คคุณภาพของข้าวเปลือก นำไปจัดเก็บไว้ในคลังสินค้า เมื่อถึงเวลาผลิตนำข้าวเปลือกที่จัดเก็บไว้ออกจากคลังสินค้า เข้าสู่กระบวนการแปรรูปให้เป็นข้าวสาร โดยใช้เครื่องจักรซึ่งมีการจ้างบุคคลในการจ้างสีข้าว หลังเสร็จสิ้นการสีจะมีพนักงานในการแยกข้าวสารอีกครั้งก่อนการนำไปบรรจุ เมื่อนำไปบรรจุจะเป็นการบรรจุแบบถุงพลาสติกพร้อมการซีลปากถุง และการบรรจุแบบถุงสุญญากาศ ประกอบไปด้วย 3 ลักษณะบรรจุภัณฑ์ คือ บรรจุภัณฑ์น้ำหนัก 1 กิโลกรัม บรรจุภัณฑ์น้ำหนัก 5 กิโลกรัม และกระสอบน้ำหนัก 25 กิโลกรัม

การขนส่ง จะแบ่งออกเป็นการขนส่งวัตถุดิบและการขนส่งสินค้า การขนส่งวัตถุดิบจะใช้รถบรรทุกในการขนย้ายข้าวเปลือกมายังกลุ่ม เพื่อชั่งน้ำหนักและตรวจสอบคุณภาพก่อนจัดเก็บในคลัง และการขนส่งสินค้า จะขนส่งสินค้าตามจำนวนที่ลูกค้าสั่งซื้อ และจัดส่งตามสถานที่ที่ลูกค้ากำหนด โดยการใช้รถจักรยานยนต์และรถยนต์ในการขนส่งในพื้นที่ ตำบล อำเภอ ระแวกใกล้เคียงส่วนการขนส่งไปยังต่างจังหวัดทางกลุ่มจะใช้บริการบริษัทไปรษณีย์ไทย

การรับคืน/ส่งคืน สินค้าที่ถูกตีกลับอาจเกิดจากการส่งที่เกินจำนวน การส่งที่ไม่ครบจำนวน และสภาพของบรรจุภัณฑ์ชำรุดหรือเสียหาย ซึ่งทางกลุ่มไม่ประสบปัญหาในการส่งคืนสินค้า

แนวทางการปรับปรุงโซ่อุปทานข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ไข่มดริ้น) และการบริหารจัดการกลุ่ม

ตารางที่ 1 แสดงแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน

ประเด็นปัญหา	แนวทางการปรับปรุง
1. ด้านการวางแผน	- กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้า โดยการจดบันทึกคำสั่งของลูกค้า เพื่อใช้ในการวางแผนเรื่องเงินทุนในการจัดซื้อวัตถุดิบแต่ละครั้งในอนาคต
1. ด้านการจัดซื้อจัดหา	- ควรมีการตั้งเงินกองกลางจากกำไรที่ได้ ใช้สำหรับจัดซื้อวัตถุดิบข้าวเปลือก แทนการระดมทุน ที่เป็นหุ้นแต่ละรอบของการผลิต
3. การจัดการด้านการผลิต	- ควรมีการแบ่งหน้าที่หรือแจ้งล่วงหน้าให้สมาชิกทราบในรอบแต่ละการผลิต เพื่อลดค่าใช้จ่ายในค่าจ้างแรงงานการผลิต

ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาจากการเก็บข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ทำลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ประธานและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตข้าวครบวงจร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพื้นฐานความรู้ของทางกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่เป็นคนมีอายุ จึงไม่มีประสบการณ์และไม่เข้าใจในกระบวนการโซ่อุปทาน ทำให้ไม่ทราบถึงการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมของกระบวนการผลิตเท่าที่ควรจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนก่อนจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน

2. บรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองไข่มดริ้น ควรเพิ่มเนื้อหาที่บ่งบอกถึงความสำคัญและอัตลักษณ์ความเป็นนครศรีธรรมราชเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์รู้ผ่านเรื่องราวบนบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

Surjasa, D., Gumbira-Sa'id, E., Arifin, B., Sukardi and Jie, F. (2013). Indonesian Rice Supply Chain Analysis Supplier Selection Model. International Journal of Information, Business and Management. 5(1): 198-212

Verma, R. & Boyer, K. (2010). Operations and Supply Chain Management: World Class Theory and Practice. London: South-Western Cengage Learning.

วรรณิศา หวังใจ, เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ และพลสราญ สราญรมย์ . (2560). การจัดการโซ่อุปทานการผลิตข้าวอินทรีย์ของกลุ่มสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ทัพไทย จำกัด ตำบลทมอ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. แก่นเกษตร, 45 (1), 1576-1581.

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2565) แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม 2565-2567: อุตสาหกรรมข้าว. สืบค้น 5 สิงหาคม 2565, จาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/agriculture/rice/io/io-rice-2022

พงษ์ชัย อธิคมรัตนกุล. (2551). บทความ. สืบค้น 25 มิถุนายน-1 กรกฎาคม 2550, จาก http://pongchai.blogspost.com/2007/08seven-rights-7.html

เสาวนิตย์ จันทนโรจน์. (2552) การประยุกต์แบบจำลองโซ่อุปทานเพื่อการประเมินสมรรถนะของโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมเม็ดพลาสติกรีไซเคิล : กรณีศึกษาโรงงานผลิตเม็ดพลาสติกรีไซเคิล. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย : กรุงเทพฯ.

วิจัยแนวทางการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง

Guidelines for increasing welfare deposits and customer relationships case study of BAAC. Phatthalung province

ศุภกร หะยะกังฉัตร[1*] และ นภวรรณ คณานุรักษ์[2]
Suppakorn hayakangchat[1*] and Napawan Kananurak[2]

[1] นักศึกษาปริญญาโท,หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการตลาด,มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
[1] Graduate student, Department of marketing, University of the thai chamber of commerce
[2] รองศาสตราจารย์ ดร.,สาขาวิชาการตลาด,มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
[2] Associate Professor Dr., Department of marketing, University of the thai chamber of commerce
[*]**Corresponding author, E-mail**: Suppakorn.hay@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเพิ่มเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุงและศึกษาปัจจัยการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต ธ.ก.ส.จังหวัดพัทลุง เพื่อนำมากำหนดกลยุทธ์ในการเพิ่มยอดขายเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตและรักษาฐานลูกค้าเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต โดยใช้กลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ ลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดพัทลุง จำนวน 400 คน ในการทำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตมากที่สุด คือ ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุงมีความน่าเชื่อถือ จึงทำให้ลูกค้ามีความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต รองลงมา คือ อัตราค่าเบี้ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตมีความเหมาะสม อีกทั้งผลิตภัณฑ์สงเคราะห์ชีวิตของ ธ.ก.ส. มีความหลากหลายและครอบคลุมตามความต้องการ ในส่วนแนวทางการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ คือ เจาะกลุ่มลูกค้ารายใหม่ โดยการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น ไปยังครอบครัวเกษตรกร ให้บริการลูกค้าสัมพันธ์แก่ลูกค้าเดิมให้ดีมากขึ้น บริการด้วยใจเพื่อรักษาฐานลูกค้าเก่าให้มีการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: เงินฝากสงเคราะห์, ลูกค้าสัมพันธ์, ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

This research was study to increase welfare deposit and customer relationships case study of BAAC. phatthalung province it aims to study the marketing contributions that affect the increase in welfare deposit of BAAC. phatthalung province and studied the treatment factors for customer relations that influenced the increase in sales of welfare deposit of BAAC. phatthalung province to formulate strategies to increase sales of welfare deposit and maintain a base of welfare deposit customers. Using the sample population

is customers of the bank for agriculture and agricultural cooperatives in phatthalung province. For 400 people completed a data collection questionnaire. The results showed that the factors that most influence the decision to purchase welfare deposit in phatthalung province, secondly, premium rates are appropriate, welfare deposit are diverse and comprehensive according to the needs, and the approach to increasing the amount of welfare deposit and customer relations is to target new customers by increasing publicity to farmer families, providing more customer relations to existing customers.
Keywords: welfare deposit, customer relationships, marketing mix

บทนำ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรหรือ ธ.ก.ส. (Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives : BAAC) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2509 โดยได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง โดยปัจจุบันมีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้น 98.80% นิติบุคคล 0.17% และบุคคลทั่วไป 0.03%

ธ.ก.ส. จัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เป็นแหล่งเงินทุนและบริการทางด้านการเงินให้แก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์การเกษตร เพื่อสำหรับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวเนื่องกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประกอบธุรกิจอื่นๆ อันเป็นการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม ดำเนินงานเป็นสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาชนบท โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือการบริหารจัดการแก่บุคคล กลุ่มบุคคล ผู้ประกอบการ กองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชน รวมทั้งองค์กรที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบใด ที่มีวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพของเกษตรกรหรือชุมชน นอกเหนือจากการให้บริการด้านเงินทุนและด้านการเงินต่างๆให้กับลูกค้าเกษตรกรแล้ว ยังมีภารกิจหลัก เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้อย่างทั่วถึง จากผลประกอบการย้อนหลัง พบว่า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้ให้บริการสินเชื่อภาคเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายฐานลูกค้าเกษตรกรเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้ผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตมีโอกาสในการเพิ่มยอดขายตามไปด้วย ในสถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ประสบภัยธรรมชาติ รวมถึงปัญหาโรคระบาด COVID - 19 การให้สินเชื่อภาคเกษตรมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นหนี้ค้างชำระจากปัญหาดังกล่าว ทำให้การจ่ายสินเชื่อเป็นไปด้วยความระมัดระวังมากขึ้น รวมทั้งลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่เป็นลูกค้าวัยสูงอายุ อายุประมาณ 40-60 ปี ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงสูงที่จะเสียชีวิตได้ ธนาคารจึงต้องหากลยุทธ์ในการกระจายความเสี่ยงดังกล่าว โดยการแนะนำให้ลูกค้าสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจลูกค้า ธ.ก.ส. รวมทั้งแนะนำผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตเพื่อช่วยกระจายความเสี่ยงในการแบกรับภาระหนี้สินให้แก่ครอบครัวลูกค้าเกษตรกรและเป็นการสร้างหลักประกันชีวิตที่มั่นคงให้กับลูกค้าเกษตรกรในอนาคต

เนื่องจากในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน รายได้ทางการเกษตรของลูกค้าลดลง เนื่องจากราคาผลผลิตตกต่ำ อีกทั้งค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูงขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตที่ลูกค้าจัดทำไว้กับธนาคารอาจขาดอายุลง ด้วยเหตุผลการขาดส่งเบี้ยประกัน หรือกรณีลูกค้ารายใหม่ ไม่ประสงค์ที่จะใช้บริการผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตกับธนาคาร ซึ่งลูกค้ามองว่าเป็นค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ต้องการเก็บเงินไว้ใช้

สำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและฉุกเฉินในครัวเรือนก่อน จึงเป็นที่มาของงานวิจัย ในการศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ เพื่อเป็นประโยชน์กับธนาคารในการนำไปปรับใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเพิ่มเงินฝากสงเคราะห์ชีวิต กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง
3. เพื่อเสนอแนวทางและกำหนดกลยุทธ์การเพิ่มยอดขายผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ส่วนประสมการตลาดบริการ (7Ps)

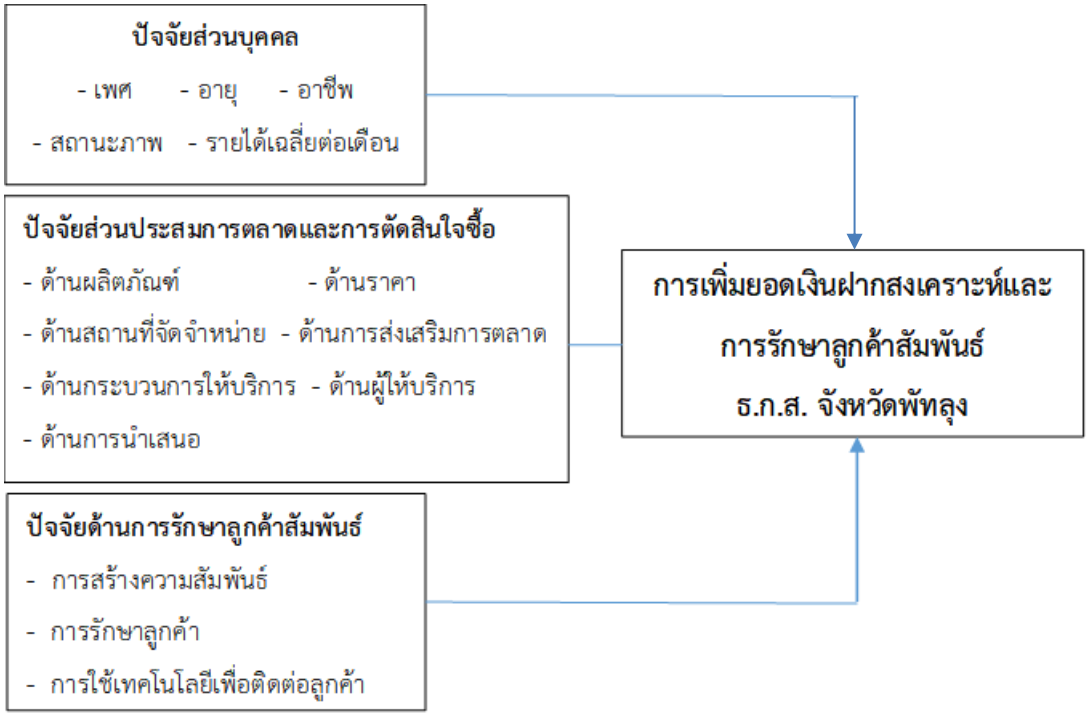
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ
2. ด้านราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการ
4. ด้านการส่งเสริม (Promotions) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรม
5. ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งขัน
6. ด้านกายภาพและการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation) เป็นแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอให้กับลูกค้าให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวมทั้งทางด้ายกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า
7. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการ ที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ หรือ Customer Relationship Management (CRM)

Kotler (2003) อธิบายว่า ต้นทุนการหาลูกค้าใหม่สูงกว่าต้นทุนการขายผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าเดิมถึง 5 เท่า องค์กรธุรกิจจึงต้องสร้างกลยุทธ์เครื่องมือผูกสัมพันธ์กับกลุ่มลูกค้าเดิม ความสำเร็จไม่ได้วัดผลในรูปแบบยอดขายเท่านั้น การที่ลูกค้ามีความภักดีในตราผลิตภัณฑ์ ลูกค้าที่จงรักภักดีจะทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงกระจายข่าวสารทางบวกไปยังลูกค้าคาดหวังคนอื่น ๆ ค่อยปรับความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องจากเสียงที่เป็นลบต่อผลิตภัณฑ์ขององค์กรได้อีกด้วย CRM จึงเป็นเครื่องมือทางการบริหารจัดการ

ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถจัดการกระบวนการต่าง ๆ ภายในองค์กรให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดต่อองค์กร

กรอบแนวคิดงานวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล คือ กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง ทั้งลูกค้าใหม่และฐานลูกค้าเดิมที่มีกรมธรรม์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตแล้ว อายุระหว่าง 20 - 60 ปี จำนวน 18,325 ราย จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ Taro Yamane,(1973) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่จำนวน 400 ราย ที่ได้จากการคำนวณจากฐานลูกค้าเงินกู้ทั้งหมดของ ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง เพื่อกำหนดให้กลุ่มลูกค้าดังกล่าวมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ โดยทำการสุ่มเก็บข้อมูลโดยการทำแบบสอบถามจากทั้งหมด 15 สาขา สาขาละประมาณ 27 คน แบ่งเป็นลูกค้าเพศหญิงและเพศชายในสัดส่วนที่เท่ากัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ซึ่งแบบสอบถามจะแบ่งรายละเอียดของคำถาม ที่ใช่ออกเปน 4 สวน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยสวนบุคคลของกลุมตัวอยาง เชน เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายไดเฉลี่ยต่อเดือน โดยลักษณะคำถามที่ใชจะเปนคำถามปลายปด (Closed-ended Questions)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต ธ.ก.ส. จำนวน 10 ข้อ โดยแบ่งเกณฑ์เป็น 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) ในการวัด ซึ่งแบ่งระดับ

ความคิดเห็น/ระดับการตัดสินใจ ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ส่วนที่ 3 ปัจจัยเกี่ยวกับการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต จำนวน 5 ข้อ โดยแบ่งเกณฑ์เป็น 5 ระดับ ตามมาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) ในการวัด ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็น/ระดับการตัดสินใจ ออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ถึงสาเหตุการไม่ต่ออายุกรมธรรม์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ การทำให้ลูกค้าเกิดความภักดี และต่อกรมธรรม์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ เปนคำถามปลายเปด (Open-ended Questions)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับหลักประชากรศาสตร์ที่ได้จากการทำแบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Questions) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้การหาตัวเลขทางสถิติที่ได้จากการคำนวณข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

2. การวิเคราะหข้อมูลเชิงพรรณาเกี่ยวกับปจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ส่วนที่ 2 โดยใช้คาเฉลี่ย (Mean) และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณาเกี่ยวกับการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ ส่วนที่ 3 โดยใช้คาเฉลี่ย (Mean) และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ

- จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 และเพศชาย จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00
- จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 51 – 60 ปี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 รองลงมา อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.25 และอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75
- จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีสถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25 รองลงมา มีสถานภาพหย่า จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 สถานภาพโสด จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.75 และสถานภาพหม้าย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00
- จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.75 รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.75 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75 ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 และน้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพข้าราชการ จำนวน 3 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.75 และ ประกอบอาชีพอื่นๆ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75

- จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายได้ 15,000 – 30,0000 บาท มากที่สุด จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.75 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 มีรายได้ 30,000 – 50,000 บาท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 และน้อยที่สุด คือมีรายได้ 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75

- จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานะการเป็นลูกค้า ธ.ก.ส. พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลูกค้า ธ.ก.ส. มากที่สุด จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 95.00 และไม่เป็นลูกค้า ธ.ก.ส. จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดและการตัดสินใจซื้อ เพื่อหาคาสถิติโดยใชคาเฉลี่ย ($\bar{X}$) และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาดและการตัดสินใจซื้อ

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. อัตราค่าเบี้ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตมีความเหมาะสม	4.04	1.40	มาก	2
2. ผลิตภัณฑ์สงเคราะห์ชีวิตของ ธ.ก.ส.มีความหลากหลายและครอบคลุมตามความต้องการ	3.98	1.24	มาก	3
3. พนักงานมีความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ สามารถให้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน	3.62	0.73	มาก	7
4. ความมั่นใจในการเคลมและการบริการหลังการขาย	3.74	0.75	มาก	4
5. เป็นหลักประกันความเสี่ยงจากการกู้เงินในอนาคตได้	3.65	0.83	มาก	5
6. มีโปรโมชั่นและการส่งเสริมการขาย	2.77	0.33	ปานกลาง	10
7. สถานที่ซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่ สะดวก ติดต่อง่าย	3.63	0.70	มาก	6
8. ธ.ก.ส.จังหวัดพัทลุง มีความน่าเชื่อถือ	4.44	1.26	มาก	1
9. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ผ่านช่องทางต่าง ๆ	2.84	0.33	ปานกลาง	9
10.สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินอื่นได้	3.56	0.75	มาก	8
รวม	**3.62**	**0.83**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ความคิดเห็นต่อปจจัยด้านสวนประสมทางการตลาดบริการและการตัดสินใจซื้อ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62 , S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอันดับ 1 เห็นว่า ธ.ก.ส.จังหวัดพัทลุง มีความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44 , S.D. = 1.26) อันดับ 2 อัตราค่าเบี้ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04 , S.D. = 1.40) อันดับ 3 ผลิตภัณฑ์สงเคราะห์ชีวิตของ ธ.ก.ส.มีความหลากหลายและครอบคลุมตามความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98 , S.D. = 1.24) อันดับ 4 ความมั่นใจในการเคลมและการบริการหลังการขาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.74 , S.D. = 0.75) อันดับ 5 เป็นหลักประกันความเสี่ยงจากการกู้เงินในอนาคตได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65 , S.D. = 0.83) อันดับ 6 สถานที่ซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต ให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่สะดวก ติดต่อง่ายได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.63 , S.D. = 0.70) อันดับ 7 พนักงานมีความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ สามารถให้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62 , S.D. = 0.73) อันดับ 8 สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ของสถาบันการเงินอื่นได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.56 , S.D. = 0.75) อันดับ 9 มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ ผ่านช่องทางต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.84 , S.D. = 0.33) และอันดับ 10 มีโปรโมชั่นและการส่งเสริมการขาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.77 , S.D. = 0.33)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ เพื่อหาคาสถิติโดยใช ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยด้านการรักษาลูกค้าสัมพันธ์

ปัจจัยด้านการรักษาลูกค้าสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ธนาคารมีความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าเสมือนญาติมิตร	4.53	1.42	มากที่สุด	1
2. ธนาคารมีการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้แก่ลูกค้าได้อย่างทันท่วงที	4.00	0.91	มาก	2
3. ธนาคารมีการแจ้งเตือนก่อนถึงวันครบกำหนดชำระเบี้ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอย่างต่อเนื่อง	2.39	0.22	น้อย	5
4. ธนาคารมีการดูแลลูกค้าอย่างเป็นธรรมและรักษาผลประโยชน์ของลูกค้า	3.69	0.84	มาก	3
5. ถ้ามีโอกาสจะซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตกับ ธ.ก.ส.จังหวัดพัทลุงอีก	3.65	0.85	มาก	4
รวม	**3.65**	**0.85**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อปจจัยดานการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65 , S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ความคิดเห็นอันดับ 1 เห็นว่า ธนาคารมีความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าเสมือนญาติมิตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53 , S.D. = 1.42) อันดับ 2 ธนาคารมีการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้แก่ลูกค้าได้อย่างทันท่วงที อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00 , S.D. = 0.91) อันดับ 3 ธนาคารมีการดูแลลูกค้าอย่างเป็นธรรมและรักษาผลประโยชน์ของลูกค้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69 , S.D. = 0.84) อันดับ 4 ถ้ามีโอกาสจะซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตกับธ.ก.ส.จังหวัดพัทลุงอีก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65 , S.D. = 0.85) อันดับ 5 ธนาคารมีการแจ้งเตือนก่อนถึงวันครบกำหนดชำระเบี้ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.39 , S.D. = 0.22)

สรุปและอภิปรายผล

1.ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 51 – 60 ปี สถานภาพสมรส ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 15,000 – 30,000 บาท ซึ่งเป็นลูกค้า ธ.ก.ส.อยู่แล้ว มีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62 , S.D. = 0.83) และนำแต่ละด้านมาพิจารณาถึงปัญหาที่ควรนำมาปรับปรุง ได้แก่ การจัดโปรโมชั่นและการส่งเสริมการขาย รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ ยังมีน้อยเกินไป ควรมีการประชาสัมพันธแจงผลิตภัณฑใหมๆ ใหลูกคาทราบถึงผลิตภัณฑของธนาคารอยางตอเนื่อง และจัดโปรแกรมส่งเสริมการขาย ไม่ว่าจะเป็นแจกของสมนาคุณ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตให้เพิ่มมากขึ้น และปัจจัยด้านการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65 , S.D. = 0.85) และพบปัญหาที่ควรปรับปรุง นั่นก็คือ ธนาคารไม่ค่อยมีการแจ้งเตือนก่อนถึงวันครบกำหนดชำระเบี้ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอย่างต่อเนื่อง ลูกค้าจึงไม่ทราบวันครบกำหนดต่ออายุ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ลูกค้าไม่ต่อกรมธรรม์ เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตจึงขาดการคุ้มครอง ธนาคารควรมีระบบจัดการฐานข้อมูลที่ดี และปรับปรุงการให้บริการ เพื่อเป็นการรักษาฐานลูกค้าเดิมให้มีพึงพอใจในผลิตภัณฑ์และขยายฐานลูกค้าใหม่ๆ เพื่อเป็นการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตทั้งระบบอย่างยั่งยืน

2.ข้อมูลแสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นที่มากที่สุด คือ ธ.ก.ส.จังหวัดพัทลุงมีความน่าเชื่อ และนำแต่ละด้านมาพิจารณาถึงปัญหาที่ควรนำมาปรับปรุง ได้แก่ การจัดโปรโมชั่นและการส่งเสริมการขาย ยังมีน้อยเกินไป ควรมีการประชาสัมพันธแจงผลิตภัณฑใหมๆ ใหลูกคาทราบถึงผลิตภัณฑของธนาคารอยางต่อเนื่อง และปัจจัยด้านการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ธนาคารมีความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้าเสมือนญาติมิตร คือปัจจัยหลักที่ทำให้ลูกค้ามีความจงรักภักดีต่อธนาคาร และพบปัญหาที่ควรปรับปรุง นั่นก็คือ ธนาคารไม่ค่อยมีการแจ้งเตือนก่อนถึงวันครบกำหนดชำระเบี้ยเงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอย่างต่อเนื่อง ลูกค้าจึงไม่ทราบวันครบกำหนดต่ออายุ ธนาคารควรมีระบบจัดการฐานข้อมูลที่ดี และปรับปรุงการให้บริการ เพื่อเป็นการรักษาฐานลูกค้าเดิมให้มีพึงพอใจในผลิตภัณฑ์และขยายฐานลูกค้าใหม่ๆ

3.ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อ รวมทั้งปัจจัยด้านการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง

แนวทางการเพิ่มยอดเงินฝากสงเคราะห์และการรักษาลูกค้าสัมพันธ์ กรณีศึกษา ธ.ก.ส. จังหวัดพัทลุง มี 2 แนวทาง มาจากผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานและสถิติเชิงพรรณา ดังนี้

แนวทางที่ 1 แนวทางเชิงรุก เจาะกลุ่มลูกค้ารายใหม่ โดยทำการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น ไปยังครอบครัวเกษตรกร ซึ่งสามารถใช้บริการผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตของธนาคารที่มีความหลากหลายได้ด้วย เช่น คู่สมรส บุตร เป็นต้น เพื่อขยายฐานลูกค้าให้เพิ่มมากขึ้น โดยการออกบูทประชาสัมพันธ์ในแหล่งชุมชน และให้ข้อมูลรายละเอียดผ่านจอโทรทัศน์หน้าเคาน์เตอร์ธนาคาร ทำสื่อสิ่งพิมพ์แจกให้แก่ผู้มาใช้บริการธนาคาร รวมทั้งประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ผ่านผู้นำชุมชนที่ธนาคารมีความสัมพันธ์อันดีอยู่แล้ว

แนวทางที่ 2 แนวทางเชิงรับ ให้บริการลูกค้าสัมพันธ์แก่ลูกค้าเดิมที่ดีมากขึ้น บริการด้วยใจเพื่อรักษาฐานลูกค้าเก่าให้มีการใช้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยธนาคารควรปรับการให้บริการให้ดีขึ้น มีการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในผลิตภัณฑ์มากขึ้น รวมทั้งบริการหลังการขายที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงการให้บริการให้เกิดความประทับใจมากยิ่งขึ้น เช่น การปรับปรุงระบบแจ้งเตือนวันครบกำหนดต่ออายุโดยอัตโนมัติ เพื่อเป็นการรักษาลูกค้าสัมพันธ์

2. ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการเลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิต เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นข้อมูลในการออกแบบผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง และประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายทราบ รวมทั้งจัดโปรโมชั่นส่งเสริมการขาย เพื่อเป็นการเพิ่มยอดผลิตภัณฑ์เงินฝากสงเคราะห์ชีวิตของธนาคารต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Kotler, P. (2003). Marketing management. New Jersey: Prentice-Hall.

Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper & Row.

ธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย
Good Governance in International Maritime Business Administration in Thailand

ชรินทร์ นวลนิ่ม[1*] และอนิวัช แก้วจำนงค์[2]
Charin Nuannim[1*]and Aniwat Kaewjomnong[2]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ, มหาวิทยาลัยทักษิณ
[1]Graduate student, Department of Business, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.
[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
[2]Asst.Prof.Dr., Department of Business Administration, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University.
[*]**Corresponding author:** anthonythai8@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย และอธิบายการบริหารงานที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในสำนักงานใหญ่ของธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในกรุงเทพมหานคร โดยเลือกแบบเอกพันธ์จากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีในธุรกิจเรือเดินทะเล และเลือกแบบสะดวก เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีเวลาว่างและสะดวกในการให้ข้อมูลหลักเลิกงานประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลหลักอิ่มตัวที่จำนวน 11 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แบบเชิงประเด็นและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้บริหารมีแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทยด้านความรับผิดชอบ นิติธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จริยธรรม และความคุ้มค่า สำหรับการบริหารงานในองค์กรผู้บริหารได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้โดยเห็นได้อย่างชัดเจน ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาลที่ดี, การบริหาร, ธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ

Abstract

The purpose of this research was to study the concept of governance in the management of international shipping business in Thailand and describe the management that has applied good governance in the international marine business management. The key informants was an executive working in the international working in the international maritime business office in Bangkok , who were homogeneously selected from executives with over 5 years of experience and were selected by convenience. The research instrument used a semi-structured interview form by conducting in-depth interviews with

key informants after finishing their daily work, the data were saturated at 11 people. The data was analyzed by thematic data analysis and used triangular analysis. The analysis of the data found that the management has a concept of good governance in managing the international shipping business in Thailand in terms of responsibility, rule of laws, transparency, participation, efficiency, effectiveness and value of money. As for the management of that organization, the executives have applied the principles of good governance clearly including efficiency principles, effectiveness, transparency, participation and value for money.

Keywords : Good Governance, Management, International Shipping Business Typing

บทนำ

ธรรมาภิบาลที่ดี (Good Corporate Governance) เป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติ โดยยึดหลักเหตุผลและความเป็นธรรม ธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ (Principles) และแนวทาง (Guidelines) สาเหตุสำคัญของปัญหาในการบริหารงานภาครัฐ คือ การพัฒนาประเทศไม่สามารถเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ โดยอาจเกิดจากการคอร์รัปชั่นของผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่รัฐ การไม่ยึดกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง การขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานและการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ก่อให้เกิดพลานุภาพอย่างเต็มที่ในการปกครองบุคคลในองค์การและสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การ (Thaithong, 2017: 607) โดยในปัจจุบันไม่เพียงแต่หน่วยงานภาครัฐเท่านั้นที่นำมาใช้ภาคธุรกิจก็มีการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กรเช่นเดียวกัน

โดยหลักธรรมาภิบาลที่ดีได้มีการนำไปใช้ทั้งในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งส่วนใหญ่นำไปกำหนดไว้ในโครงสร้างและกระบวนการบริหารภายในองค์การเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงสุด โดยการนำไปใช้นั้นผู้บริหารระดับสูงจะต้องเป็นผู้เริ่มต้นในการสร้างความเข้าใจว่าธรรมาภิบาลคืออะไร มีส่วนในการสร้างผลการปฏิบัติงานสูงและความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิผลได้อย่างไร เป็นต้น โดยผู้บริหารเป็นผู้นำไปใช้ในการปกครองคนในองค์กรบริหารภารกิจต่าง ๆ และประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างของการมีธรรมาภิบาลในการบริหาร ความพร้อมขององค์กรที่มีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารส่วนใหญ่ จึงเห็นได้โดยทั่วไปจากการแสดงออกด้วยความชัดเจนของการมีหลักคิดที่ถูกต้องตามหลักการของธรรมาภิบาลที่ดี (Kaewjomnong, 2013: 139) การที่ผู้บริหารระดับสูงได้มีการปฏิบัติตามหลักการของธรรมาภิบาลที่ดีด้วยความเต็มใจจะทำให้บุคคลในองค์กรไม่อาจปฏิเสธที่จะเลี่ยงการปฏิบัติ แต่จะมีผลทำให้ทุกคนได้เลียนแบบจากผู้บริหารที่ปฏิบัติดี ทำให้ทุกคนสามารถใช้ความรู้ ความสามารถ สติพิจารณาและไตร่ตรองการกระทำต่าง ๆ ของตนเองที่อาจเกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างรอบคอบมากขึ้น หลักธรรมาภิบาลที่ดีที่ถูกนำมาใช้ในการดำเนินงานในทุกภารกิจของทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน จึงย่อมเป็นการสร้างโอกาสที่จะทำให้องค์กรได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร จึงย่อมสร้างประโยชน์ในเชิงบวกต่อการบริหารและการจัดการองค์กรให้ไปสู่ความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศที่ทำการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไทยไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่อาจมีหลักการบริหารธุรกิจที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่อาจเข้าใจได้ ด้วยเป็นองค์กรที่ทำงานระหว่างประเทศจึงยิ่งไม่ได้ทำให้คนทั่วไปรู้จักในเชิงการบริหารว่าใช้หลักการหรือมาตรการในการบริหารธุรกิจโดยมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ในการบริหารธุรกิจมากน้อยเพียงใดและในภารกิจใดบ้าง ซึ่งข้อมูลในเรื่องนี้มีน้อยมากๆ หรือแทบจะสืบค้นหาไม่ได้เลยจึงยิ่งเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากขึ้น อีกทั้ง ในช่วงที่ภาคธุรกิจกำลังฟื้นตัวและเร่งฟื้นฟูองค์กรการทำให้ข้อมูลมีความโปร่งใสและสาธารณชนได้รับรู้ข้อมูลภายในองค์กรมากยิ่งขึ้นเท่าใดก็ย่อมสร้างความรู้จักและความเข้าใจในธุรกิจมากขึ้นตามลำดับ ผู้วิจัยซึ่งเป็นนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการค้นหาคำตอบที่เป็นที่เคลือบแคลงสงสัยในการบริหารธุรกิจว่ามีปัญหาหรือข้อจำกัดอย่างไรในการทำธุรกิจและมีการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในการบริหารธุรกิจมากน้อยเพียงใด การที่ธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศมีข้อมูลในเรื่องนี้น้อยมากๆ อาจมีผลทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ขาดความเข้าใจในการทำธุรกิจ อีกทั้ง การบริหารธุรกิจอาจไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของลูกค้าที่ส่วนใหญ่ล้วนต้องการสนับสนุนธุรกิจเฉพาะธุรกิจที่มีการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีเท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าในช่วงเริ่มต้นของการฟื้นฟูธุรกิจภายหลังการชะลอตัวของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) หากธุรกิจสามารถสร้างการรับรู้ในการปกครองและการบริหารธุรกิจด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีได้ในวงกว้างจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือและการยอมรับในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศที่เข้ามาตั้งสำนักงานในประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งนั่นหมายถึงเศรษฐกิจของประเทศไทยที่จะเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นอีกด้วย การบริหารธุรกิจโดยนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีเข้ามาใช้ร่วมด้วยสำหรับภาคธุรกิจจึงย่อมนำมาซึ่งการบรรลุผลสำเร็จในการบริหารธุรกิจที่เชื่อมั่นได้ว่าในทุกภารกิจที่ดำเนินการมีความโปร่งใส คุ้มค่า เสมอภาค มีจริยธรรม และใช้หลักนิติธรรมในการบริหารธุรกิจโดยทุกคนมีความเข้าใจและร่วมกันปฏิบัติอย่างพร้อมเพรียงในองค์กร

นอกจากนี้ การมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทยนั้นจะสร้างการรับรู้ของบุคลากรระดับผู้บริหารด้วยกันที่สามารถถ่ายทอดไปยังบุคลากรที่ปฏิบัติงานในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศได้ทำความเข้าใจและข้อมูลสามารถสื่อสารไปยังสาธารณะเพื่อให้ได้เข้าใจหลักการบริหารด้วยธรรมาภิบาลของธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศมีความเหมือนหรือแตกต่างจากการบริหารธุรกิจประเภทอื่นอย่างไร โดยหากต้องทำการสร้างความตระหนักในเรื่องนี้จะได้ปลูกฝังและฝึกปฏิบัติไปพร้อม ๆ กันได้ในทุกระดับชั้นในองค์กร โดยหากธุรกิจได้มีการสื่อสารอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะบุคลากรระดับปฏิบัติงานสามารถตอบสนองด้วยการมีจิตสำนึกในการปฏิบัติงานด้วยการใช้หลักธรรมาภิบาลในการทำงานให้เด่นชัดและเกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมของประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น โดยนอกจากธุรกิจจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบด้วยการกระทำแต่ในสิ่งที่ดีในสิ่งที่ได้กระทำด้วยความถูกต้องแล้วย่อมส่งผลถึงประเทศไทยด้วยที่จะได้รับการยอมรับในเรื่องของการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศด้วยเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ

ดังนั้น ในการบริหารธุรกิจโดยทั่วไปที่ได้มีการยอมรับในหลักการบริหารที่ว่าด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารและการปกครองคนในองค์กร ผู้บริหารองค์กรจึงต้องมีความพร้อมในการตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเปิดเผย โดยทั้งองค์กรและผู้บริหารองค์กรที่ต้องพร้อมรับผิดชอบในภารกิจขององค์กรได้อย่างผู้มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน ด้วยจากการที่มีบุคลากรในองค์กร

ที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ การตัดสินใจดำเนินการและประเมินผล และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องย่อมเป็นเรื่องสำคัญในการบริหารองค์การ นอกจากนี้ การทำงานที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งคนด้อยโอกาส การลดการสร้างความเดือดร้อน มุ่งทำให้ทุกภารกิจเกิดความเป็นธรรมจากการให้บริการของบุคลากร เพื่อให้เป็นที่ยอมรับโดยเปิดเผย (Daokongkaew, et al., 2021: 149) ด้วยเหตุนี้ การที่ธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศได้มีการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องสู่สังคมไทยอย่างเปิดเผย จึงย่อมเป็นที่รู้จักและกล่าวถึงในเชิงบวกในสังคมธุรกิจในปัจจุบัน แต่หากธุรกิจนิ่งเฉยไม่ได้มีการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องสู่สังคมไทยบ้างก็อาจทำให้ธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศไม่เป็นที่รู้จักและไม่ถูกกล่าวถึงในเชิงบวกในแวดวงธุรกิจในประเทศไทย

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต จึงเห็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถสร้างความเข้าใจและการรับรู้ในหลักการบริหารธุรกิจด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดี โดยในครั้งนี้จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย” ผลวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทยที่สามารถนำข้อมูลเบื้องต้นไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายเพื่อการวางแผนในการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในภารกิจต่าง ๆ ของธุรกิจได้มากขึ้น และสถาบันการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์เชิงวิชาการในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศได้ และนักวิจัยหน้าใหม่ที่สนใจทำวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถออกแบบวิจัยและนำไปใช้ในการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัยในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) ศึกษาแนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย

2) อธิบายการบริหารงานที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ กล่าวถึงองค์ประกอบของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

โดยแม้ว่าธรรมาภิบาลส่วนใหญ่ได้ถูกนำมาใช้ในการบริหารองค์กรภาครัฐแต่ปัจจุบันภาคเอกชนก็ได้มีความตระหนักในเรื่องนี้ ด้วยการบริหารธุรกิจในภาคเอกชนยังคงเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในองค์กรด้วยการบริหารที่บุคลากรต้องทำการติดต่อกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมากจึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการบริหารที่สามารถทำให้องค์กรได้รับการยอมรับและทำให้บรรลุผลสำเร็จในการบริหาร หลักธรรมาภิบาลที่ดี (Good Governance) จึงมีความเหมาะสมด้วยสอดคล้องกับองค์กรภาครัฐที่นำมาใช้ในการบริหารองค์กรเพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการที่กำหนดโดยกิจกรรมต่าง ๆ ได้นำรูปแบบหรือแนวทางของหลักธรรมาภิบาลที่ดีมาเป็นระบบกลไกที่จะทำให้การบริหาร การจัดการ และการควบคุมดูแลต่างๆ เป็นไปในครรลองธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ การปฏิบัติทั้งหลายจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้นย่อมอาศัยความมีคุณธรรมและจริยธรรมในจิตใจ (Santiwong, 1999)

การบริหารองค์กรโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีจะมีความสำคัญต่อความสำเร็จของทุกองค์กรที่มีระบบธรรมาภิบาล ช่วยในการควบคุมระบบและกระบวนการในความพฤติกรรม คุณธรรม และจริยธรรมผู้บริหารและผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องที่ใช้หลักธรรมาภิบาลมาบริหารงานในองค์กรทุกคนที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวง เพื่อให้ปัจจัยด้านบุคคลขององค์กรเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุดตลอดเวลาที่จะส่งผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์กร (Office of the Public Sector Development Commission, 2009)

- แนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในองค์กร

วิธีการง่าย ๆ เพื่อทำให้ธรรมาภิบาลเกิดผลที่ถูกต้องผู้บริหารในทุกระดับต้องเป็นตัวอย่างของการนำไปใช้ในการบริหารองค์กรและการปฏิบัติงานในภารกิจของฝ่ายงานต่าง ๆ ภายในธุรกิจ ดังนี้ (Kaewjomnong, 2013)

1) การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง (Right Understanding) โดยต้องยอมรับในหลักประการว่าธรรมาภิบาลที่ดีมีพลวัตและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยจึงไม่มีผู้ใดที่จะผูกขาดความเป็นผู้รู้ด้านบรรษัทภิบาลที่ดีได้

2) การสร้างความคิดที่ถูกต้อง (Right Thinking) หรือสร้างความคิดในเชิงบวก (Positive Thinking) การพัฒนากระบวนการคิดอาจเกิดขึ้นจากการระดมความคิดของบุคคลในองค์การหลาย ๆ หน่วยงานก็ได้ทั้งนี้เพื่อความแม่นยำและการได้รับการยอมรับว่าแนวความคิดที่จะทำไปปรับใช้ภายในองค์การนั้นมาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องครอบคลุมทุกหน่วยงานภายในองค์การช่วยทำให้เกิดการยอมรับในความคิดที่ถูกต้องมากขึ้น ในการสร้างความคิดที่ถูกต้องนั้นจะต้องพิจารณาให้ครอบคลุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ โครงสร้างองค์การ (Structure) กระบวนการ (Process) คุณธรรมและจริยธรรม (Integrity and Ethics) ที่องค์การมีบวกรวมด้วยหลักความสามารถ (Competence) ขององค์การ ภูมิปัญญาของคนในองค์การ (Wisdom) และหลักการจัดการ (Principles of Management)

3) การกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง (Right Action) เมื่อได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาลด้วยความเข้าใจดีแล้วบวกกับการนำความคิดของบุคคลในหลาย ๆ หน่วยงานมาปรับประยุกต์ใช้ย่อมนำไปสู่การกระทำที่ถูกต้อง ทุกคนยอมรับ และยินดีปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์การ

4) การทุ่มเทในสิ่งที่ถูกต้อง (Right Commitment) ผู้บริหารทุกระดับต้องทุ่มเทเวลางานและเวลาส่วนตัวในเข้ามาดูแลในเรื่องนี้อย่างจริงจังรวมถึงการให้เงินทุนเพื่อการสถาปนาและดำเนินการในหลักธรรมาภิบาลในองค์การด้วย

5) การควบคุมดูแลที่ถูกต้อง (Right Monitoring) ผู้บริหารจำเป็นต้องเฝ้าติดตามการดำเนินงานตามหลักการของธรรมาภิบาลที่ดีอย่างใกล้ชิด โดยสร้างระบบการกำกับควบคุมที่สอดคล้องกับการกระทำที่ถูกต้อง พัฒนาบุคคลในองค์การให้มีความสามารถเพียงพอที่จะทำหน้าที่ด้านการควบคุม และให้มีการปฏิบัติตามแนวทางหรือมาตรการกำกับควบคุมที่เหมาะสมเพื่อดูผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อองค์การโดยรวม

6) การประเมินด้วยความถูกต้อง (Right Evaluation) เป็นการตรวจสอบและวินิจฉัยผลของการกระทำเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายขององค์การในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ทั้งนี้ ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการประเมินต้องไม่ใช้ความรู้สึกส่วนตัวนำมาเป็นบรรทัดฐานในการประเมินโดยปัจจัยที่ควรนำมาใช้วัดและสร้างเป็นบรรทัดฐานในการประเมินเพื่อนำไปสู่การปรับแก้ที่ถูกต้อง โดยต้องมีการการประเมินตนเอง (Self-Assessment) ของผู้ปฏิบัติเป็นประจำปี การสอบทานคุณภาพ

(Quality Assurance Review) เป็นการตรวจสอบระบบธรรมาภิบาลจากผู้เชี่ยวชาญ และการสร้างมาตรวัดที่สามารถใช้ได้จริงในองค์การ

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Pramote Saenkla (2019) ทำวิจัยเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ผลวิจัยพบว่า ระดับหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ คุณธรรม ความเสมอภาค และความโปร่งใส ส่วนระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรพยากรณ์หลักธรรมาภิบาลร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 55.50

Woraluck Wannakoon (2016) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในระดับมากและประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยใช้แนวการตั้งข้อคำถามกับผู้ให้ข้อมูลหลักแบบกว้าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพูดคุยและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้แนวคิดและรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดี

2) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Informants) คือ บุคลากรระดับบริหารที่ปฏิบัติงานในสำนักงานใหญ่ของธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้หลักแบบเอกพันธ์ (Homogeneous Sampling) และกำหนดเกณฑ์ในการทำการเลือกเฉพาะบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งระดับบริหาร มีภูมิหลังโดยมีประสบการณ์ทำงานและการเป็นผู้บริหารในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศขนาดใหญ่มากกว่า 5 ปี จากนั้นทำการเลือกแบบสะดวก (Convenient Sampling) โดยติดต่อผ่านบุคลากรขององค์เพื่อขอเข้าพบและขอความอนุเคราะห์ให้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เฉพาะผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีเวลาว่างและสะดวกในการให้ข้อมูลหลักเลิกงานประจำวัน

โดยผู้วิจัยได้จัดส่ง (ร่าง) ข้อคำถามให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักล่วงหน้าเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันและใช้เวลาพูดคุยสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้าที่ไม่รบกวนมากจนเกินไป ในการทำวิจัยครั้งนี้ข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) ที่จำนวน 11 คน โดยแต่ละบุคคลใช้เวลาในการสัมภาษณ์และร่วมพูดคุยประมาณ 30-45 นาที

3) ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์และพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุผลที่ธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีสำนักงานตั้งของสำนักงานในประเทศไทย ณ กรุงเทพมหานคร

4) ด้านเครื่องมือวิจัย (Instrument) คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ที่มีลักษณะแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นแนวคำถามสำหรับการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสาร ตำรา หนังสือ งานวิจัย และบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

6) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ใช้การวิเคราะห์แบบแก่นสาระหรือการวิเคราะห์เชิงประเด็น (Thematic Analysis) โดยทำการวิเคราะห์แยกประเด็นของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการสังเคราะห์เพื่อการแยกแยะประเด็นต่าง ๆ ออกมา โดยนำมาทบทวนประเด็นของเรื่อง นำมาจัดกลุ่มคำเพื่อให้สามารถหาแก่นสาระหรือประเด็น (Theme) โดยการใช้วิธีการรวมกลุ่มคำ ทำการเชื่อมโยงประเด็นของกลุ่มคำและจัดแยกกลุ่มคำในแต่ละข้อคำถามให้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้แนวคิดของ (Krueger, 1998) ที่ให้พิจารณาสิ่งที่เหมือนกันและสิ่งที่แตกต่างกันเพื่อจัดระบบข้อมูลและลดทอนข้อมูลที่ไม่จำเป็นออก (Data Reduction) ในขั้นตอนนี้ได้ทำการตีความ (Interpret) โดยดึงความหมายออกมาและจัดกลุ่มคำให้เป็นประเด็นสุดท้ายของข้อมูลที่สามารถเขียนออกมาโดยมีความเชื่อมโยงกัน (Ritchie and Spencer, 2002) ทำให้ได้ Theme ที่เป็นประโยคมาจากการตีความที่สามารถสร้างข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน

7) การตรวจสอบข้อมูล (Data Validation) ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบโดยการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้มาตรวจสอบ แบบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1970) แบบการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ พิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาต่างเวลา ต่างสถานที่ ต่างบุคคล จะได้ข้อมูลที่แตกต่างกันหรือไม่ และการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ ตรวจสอบจากแนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีว่าเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลและจัดประเด็นจากการตีความแล้วได้ข้อมูล ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันโดยมีความต่างไปจากเดิมมากน้อยเพียงใด

ผลการวิจัย

1. แนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย ผลวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้บริหารมีแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการให้บริการ ด้านบุคลากร ด้านการซ่อมบำรุงเรือ และด้านการจอดเรือ โดยธรรมาภิบาลที่ดีที่ได้มีการนำมาใช้ในการบริหารธุรกิจ ได้แก่ ความรับผิดชอบ นิติธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จริยธรรม และความคุ้มค่า โดยตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ว่า:

> *“การทำธุรกิจอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมที่ต้องใช้กฎหมายระหว่างประเทศ จึงต้องโปร่งใส ใช้การมีส่วนร่วมและให้ความคุ้มครองที่ธุรกิจต้องรับผิดชอบสูง” (สัมภาษณ์ A2, วันที่ 30 ม.ค.2566)*
>
> *“ธุรกิจทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่เอื้อประโยชน์ ให้บริการด้วยความซื่อสัตย์ และยอมรับระเบียบข้อปฏิบัติในระดับสากล” (สัมภาษณ์ A3, วันที่ 2 ก.พ.2566)*
>
> *“การทำธุรกิจอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรมใช้กฎหมายระหว่างประเทศ โปร่งใส และตรวจสอบได้ตามระเบียบและรับผิดชอบสูงในการให้บริการที่ต้องมีประสิทธิภาพ” (สัมภาษณ์ A5, วันที่ 12 ก.พ.2566)*

จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลักผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์แบบแก่นสาระหรือเชิงประเด็น (Theme) โดยสรุปดังแผนภาพสุดท้ายเชิงประเด็น (Final Thematic Analysis) ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนภาพสุดท้ายเชิงประเด็นแนวคิดแนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย

แก่นสาระหรือประเด็น (Theme)	แนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย (Good Governance Concepts)
1) การบริหารงานทั่วไป	มีความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความโปร่งใสตรวจสอบได้ สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจ เปิดเผยตรงไปตรงมา ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ ต้องรู้จักธุรกิจก่อนร่วมงาน ใช้กฎระเบียบปฏิบัติตามกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายระหว่างประเทศ *(ความรับผิดชอบ, การมีส่วนร่วม, นิติธรรม และความโปร่งใส)*
2) ด้านการให้บริการ	ให้ความคุ้มครอง ให้ความยุติธรรม เที่ยงตรง โปร่งใสตรวจสอบได้ ไม่เอื้อประโยชน์ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ยึดหลักความซื่อสัตย์ต่อทุกคน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องปฏิบัติตามระเบียบของการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศและระเบียบระดับสากล ต้องมีสำนึกความรับผิดชอบในการทำธุรกิจ *(ความรับผิดชอบ, นิติธรรม, ความโปร่งใส และจริยธรรม)*
3) ด้านบุคลากร	การสรรหาลูกเรือ ลูกเรือทุกคนต้องสอบผ่านการสร้างความพร้อม รับรู้ภารกิจหน้าที่และแสดงความรับผิดชอบ ให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น ทำงานตามมาตรฐานสากลก่อนขึ้นเรือต้องผ่านการตรวจสอบแล้วเท่านั้น *(ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล)*
4) ด้านการซ่อมบำรุงเรือ	ต้องหมั่นตรวจสอบสภาพของเรืออย่างสม่ำเสมอ ในการซ่อมบำรุงต้องใช้อะไหล่เรือแท้ ต้องบริหารจัดการไม่จอดเรือทิ้งไว้เป็นเวลานานโดยเปล่าประโยชน์ ระหว่างการขนส่งคำนึงถึงต้นทุน *(ความคุ้มค่า)*

2) อธิบายการบริหารงานที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ

ผลวิเคราะห์เชิงประเด็น พบว่า ไม่สามารถระบุงาน รูปแบบ หรือกิจกรรมในการทำงานที่ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีที่ชัดเจนแต่มีการทำงานที่อธิบายได้ว่าได้มีการใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการทำงานใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการประสานงาน ด้านบุคลากร และด้านเรือเดินทะเล โดยหลักธรรมาภิบาลที่ดีที่ได้นำมาใช้ในการทำงานในองค์กร ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ดังคำกล่าวนี้:

“การทำธุรกิจให้ความสำคัญกับลูกเรือที่ผ่านการสรรหาและเตรียมความพร้อมให้ทำงานได้ ด้วยต้องประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ พิธีการเข้า-ออกต้องทำได้ และต้องบำรุงรักษาเรือ คนไม่มีคุณภาพทำให้เรือถูกทิ้งขาดความพร้อม เรือและคนต้องพร้อมเพราะต้องรับผิดชอบสูง” (สัมภาษณ์ A3, วันที่ 2 ก.พ.2566)

“อาจไม่สามารถมีกิจกรรมใดที่ชัดเจนเป็นพิเศษแต่เป็นเรื่องส่วนบุคคลที่แฝงไว้ในทุกภารกิจ ในทุกตำแหน่งที่ต้องออกความคิดเห็น ยึดความรับผิดชอบ โปร่งใส ตรงไปตรงมา ต้องพบปะพูดคุยงานในหน้าที่ยึดหลักความถูกต้อง (สัมภาษณ์ A4, วันที่ 10 ก.พ.2566)

“การทำธุรกิจต้องคุ้มค่า ต้องซ้อมอุบัติเหตุบนเรือ ต้องตรวจสอบ ต้องเข้าถึงได้ กิจกรรมต้องใช้ทั้งทฤษฎีและฝึกปฏิบัติให้ได้ผลลัพธ์ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตรวจสอบความพร้อมถือเป็นหลักการทำงานตามระเบียบและต้องศึกษาตามหลักสากล” (สัมภาษณ์ A5, วันที่ 12 ก.พ.2566)

จากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระหรือเชิงประเด็น (Theme) โดยสรุปดังแผนภาพสุดท้ายเชิงประเด็น (Final Thematic Analysis) ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนภาพสุดท้ายเชิงประเด็นการบริหารงานที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย

แก่นสาระหรือประเด็น (Theme)	การบริหารงานที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ (Good Governance)
1) การบริหารงานทั่วไป	มุ่งเน้นหลักการทำงานที่ดี ใช้ทฤษฎีในการทำงานและบริหารงาน ที่ต้องมีความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การขนส่งมีมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก *(หลักประสิทธิภาพและหลักประสิทธิผล)*
2) ด้านการประสานงาน	ส่วนใหญ่ประสานงานกับหน่วยงานราชการทั้งขาเข้าและขาออก การบริหารจึงต้องมีความโปร่งใส ตรงไปตรงมาและตรวจสอบได้ *(หลักความโปร่งใส)*
3) ด้านบุคลากร	บุคลากรมีความพร้อม แต่เรืออาจไม่สมบูรณ์ในบางฤดูกาล ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ต้องศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา จัดกิจกรรมในลูกเรือได้มีการพูดคุยกันมากขึ้น ในส่วนผู้บริหารได้มีการศึกษาเพิ่มเติมและให้ทุกคนร่วมความคิดเห็นร่วมกัน และกิจกรรมต่าง ๆ ของกรมเจ้าท่า *(หลักการมีส่วนร่วม)*
4) ด้านเรือเดินทะเล	มีความไม่สมบูรณ์บ้างในบางฤดูกาล มีการซ่อมแซมเรืออย่างเต็มที่ ต้องรออะไหล่แท้ต้องใช้ระยะเวลาในการซ่อม *(หลักความคุ้มค่า)*

สรุปและอภิปรายผล

1) จากผลวิจัยแนวคิดธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารมีแนวคิดในการบริหารธุรกิจในด้านการบริหารงานทั่วไป การให้บริการ ด้านบุคลากร ด้านการซ่อมบำรุงเรือ และด้านการจอดเรือ โดยมีแนวคิดในหลักธรรมาภิบาลที่ดีที่ควรนำนำไปใช้ในการบริหารธุรกิจ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักจริยธรรม และหลักความคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nodthaisong & Rabob (2017: 15) ที่ทำวิจัยเรื่องความตระหนักและการยอมรับต่อเกณฑ์ธรรมาภิบาล กรณีศึกษาสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่เข้าร่วมโครงการธรรมาภิบาล โดยผลวิจัย พบว่า สถานประกอบการมีแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกับเกณฑ์ธรรมาภิบาล ได้แก่ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และนิติธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Daokongkaew et al. (2021) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานสำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความโปร่งใส รองลงมา คือ ด้านหลักการตอบสนอง หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล และหลักการกระจายอำนาจ ตามลำดับ

2) จากผลวิจัยที่อธิบายการบริหารงานของผู้บริหารที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย พบว่า ในการทำงานไม่พบรูปแบบการทำกิจกรรมที่ชัดเจนและไม่สามารถระบุได้ชัดว่ามีรูปแบบหรือกิจกรรมอะไร แต่พบว่าในการบริหารงานในภารกิจต่าง ๆ ของผู้บริหารได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในการทำงานด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการประสานงาน ด้านบุคลากร และด้านเรือเดินทะเล โดยหลักธรรมาภิบาลที่ดีที่ได้มีการนำไปใช้ในการบริหารงานเห็นได้

ชัดเจน ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ผลวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ Mahapirom (2017) ที่ให้แนวคิดธรรมาภิบาลของภาคอุตสาหกรรมไทยที่พบว่าควรนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการโดยประยุกต์ในการบริหารของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทยเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชน โดยธรรมาภิบาลสำคัญ ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ Noonin (2016) ที่เสนอบทความวิชาการเรื่อง ธรรมาภิบาลในองค์การภาคเอกชน : ธุรกิจภาคบริการ โดยให้ความคิดเห็นว่าองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลของธุรกิจที่นักวิชาการตลอดจนองค์การต่าง ๆ ได้สรุปให้เห็นความสำคัญมีด้วยกันหลายด้านที่สอดคล้องพ้องกัน โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องของความโปร่งใส การตรวจสอบ ความมีประสิทธิภาพ ความมีประสิทธิผล ความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

1) การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลวิจัยที่พบว่าผู้บริหารในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทยมีแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารธุรกิจ ผู้วิจัยแนะนำให้นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแผนงานหรือแผนปฏิบัติการเพื่อการถ่ายทอดและทำความเข้าใจให้ชัดเจนกับบุคลากรในองค์กรให้มากขึ้นเพื่อปลูกฝังให้ทุกคนในธุรกิจสามารถนำไปใช้ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายประจำวันได้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 จากผลวิจัยที่พบว่าการบริหารงานของผู้บริหารที่ได้นำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้ในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทยในด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการประสานงาน ด้านบุคลากร และด้านเรือเดินทะเล โดยได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลที่ดีไปใช้อย่างชัดเจน ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้บริหารได้นำข้อมูลวิจัยไปใช้เพื่อการวางแผนการปฏิบัติงานประจำปีในการจัดกิจกรรม/โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดี ซึ่งจะทำให้ทั้งลูกเรือและพนักงานประจำสำนักงานได้เข้าใจและสามารถนำไปพูดคุยเพื่อร่วมกันนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในภารกิจที่รับผิดชอบให้มากขึ้น

2. การทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 จากผลวิจัยแนะนำให้ทำวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลที่ใช้ในองค์กรโดยทำแบบเจาะลึกในแต่ละด้านของธรรมาภิบาลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เช่น หลักธรรมาภิบาลที่มีผลต่อการยอมรับการให้บริการของเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ หรือทำวิจัยหัวข้อ อิทธิพลของธรรมาภิบาลที่ดีที่ส่งผลต่อการสร้างความสำเร็จในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศในประเทศไทย

2.2 จากผลวิจัยที่พบว่าผู้บริหารได้ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ดีในการบริหารด้านต่าง ๆ ในองค์กร ผู้วิจัยแนะนำให้ทำวิจัยเรื่องการรับรู้การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ หรือทำวิจัยในหัวข้อแนวทางการประยุกต์และพัฒนาบุคลากรผ่านการทำงานด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดีในธุรกิจเรือเดินทะเลระหว่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

Daokongkaew, S., Chanwichian, J., Chansongpol, T., Somanee, B., et al. (2021). Using good governance principles in administration Prawet District office Bangkok Metropolis. Rajapark Journal, 15(40), 147-159.

Denzin, N. (1970). The Research Art in Sociology. London: Butterworth.

Kaewjomnong, A. (2013). Ethics for Business (3rd ed.). Songkhla: Numsin Advertizing.

Krueger, R. A. (1998). Moderating Focus Groups. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Mahapirom, P. (2017). Green Governance of Thai Industry. Journal of MCU Social Science Review. Contributor(s), 6(2), 293-301.

Nodthaisong, S., & Rabob, C. (2017). Awareness and Acceptance on Good Environmental Governance Criteria: A Case Study of Industrial Factory Participated in Environment Governance Project of Samut Prakan Province. Journal of Social Synergy, 11(2), 15-24.

Noonin, S. (2016). Good Governance in Private Organization: Service Business. Silpakorn University Journal, 32(2), 57-76.

Office of the Public Sector Development Commission. (2009). Good Governance Rating. Bangkok: Office of the Public Sector Development Commission.

Ritchie, J., & Spencer, L. (2002). Qualitative Data Analysis for Applied Policy Research. U.S.A.: SAGE Publications.

Saenkla, P. (2019). Good Governance Affecting Effectiveness of Schools Attached to the Office of Primary Educational in Nakhon Ratchasima Province. A Dissertation, Doctor of Public Administration Program, Pathumthani: Pathumthani University.

Santiwong, T. (1999). Personnel Management. (10th ed.). Bangkok: Thai Wattanapanich.

Thaithong, P. (2017). Good Governance and Public Administration, Thailand's New 4.0, Journal of MCU Social Science Review. Contributor(s), 6(2), 609-615.

Wannakoon, W. (2016). Management Following the Good Governance of Sup-district Administration Organizations in Bang Pahun District Phranakhon Si Ayutthaya Prpvomce. An Independent Study, Master of Public Administration, Phranakhon Si Ayutthaya: Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.

แนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

The Marketing Guidelines to Increase Sales Business Credit Line Protection Insurance of the Government Savings Bank, Phuket District

ศิวาภรณ์ คูหามุข[1*] และอริสรา เสยานนท์[2]

Siwaporn Kuhamuk[1*] and Arisara Seyanont [2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, กลุ่มวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[1] Graduate student, Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Thai Chamber of Commerce University.

[2] ผศ.ดร., คณะการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมบริการ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[2] Asst. Prof. Dr., School of Tourism and Services, Thai Chamber of Commerce University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** nanaaofg@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการ 2) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการ 3) นำเสนอแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต เก็บข้อมูลแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 390 ราย และสัมภาษณ์ผู้บริหาร พนักงานและลูกค้า 24 ราย วิเคราะห์หาค่าสถิติเชิงพรรณนา One-way ANOVA การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน วิเคราะห์เนื้อหา หาสาเหตุด้วยแผนผังก้างปลา และแนวทางการตลาดด้วย SWOT และตาราง TOWS Matrix

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทกิจการ รายได้กิจการต่อปี วงเงินคุ้มครองสินเชื่อ เบี้ยประกันชีวิต มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาและด้านกระบวนการให้บริการมีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ได้แนวทางการตลาดกลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านกระบวนการ โดยการแก้ไขกระบวนการหลังการขายประกัน และทุกกระบวนการใช้สื่อออนไลน์บริการ

คำสำคัญ: ประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ, แนวทางการตลาดเพิ่มยอดขาย, ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

Abstract

The purposes of this research were 1) to study personal factors that affects the decision-making process for using the service 2) to study marketing mix that affects the decision-making process for using the service, and 3) to present the marketing guidelines to increase sales business credit line protection insurance of the Government Savings Bank at Phuket area. Data were collected with a sample questionnaire of 390 people and interviewed with executive's employees and customers 24 people. This study analyzed

descriptive statistics, one-way ANOVA, stepwise multiple regression. The second data use analyzed the cause with a fishbone diagram and marketing mix guidelines by using SWOT analysis and TOWS matrix tables.

The results of research showed that 1) the highest level of personal factors was education, type of business, income of business per year credit protection limit and life insurance premiums affecting the service decision making process with statistical significance at the 0.01 level. 2) the marketing mix factors were price and service process affecting the decision-making process at the statistical significance level of 0.01. 3) to get the Process-based remedial strategy marketing approach by modifying the after-sales insurance process and every process of using online media services.

Keywords : Business Credit Protection Insurance, Marketing Guidelines to Increase Sales, Government Savings Bank Phuket District

บทนำ

จากการดำเนินงานสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน ซึ่งธนาคารได้ร่วมมือบริษัททิพยประกันชีวิต ที่เปิดโอกาสให้ผู้ขอสินเชื่อได้รับความคุ้มครองสินเชื่อ และทำให้ธนาคารมีรายได้ค่าเบี้ยประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อ ที่มาทดแทนรายได้ค่าธรรมเนียมที่เสียไป และเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระหนี้เมื่อผู้กู้เสียชีวิต ซึ่งสินเชื่อธุรกิจวงเงินกู้เริ่มต้นที่ 500,000 บาท ระยะเวลากู้สูงสุด 10 ปี โดยลูกค้าสามารถเลือกทำประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อได้ทุนประกันเริ่มต้นที่ 30,000 บาท ระยะเวลาคุ้มครองเริ่มต้นที่ 1 ปี ซึ่งในการทำประกันลูกค้าสามารถทำประกันได้ที่สาขา โดยธนาคารสาขาจะได้ส่วนแบ่งจากค่าเบี้ยประกันที่ลูกค้าทำประกัน 5% ของค่าเบี้ยประกัน และถือว่าเป็นรายได้ของธนาคารสาขา แต่จากการดำเนินงานขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ที่มีสาขา 13 สาขา ได้แก่ สาขากะทู้ สาขากะรน สาขาเชิงทะเล สาขาเซ็นทรัล เฟสติวัล ภูเก็ต สาขาถนนเทพกระษัตรี สาขาถนนนาใน (ป่าตอง) สาขาถนนพูนผล สาขาถลาง สาขาป่าตอง สาขาภูเก็ต สาขาสี่แยกท่าเรือ สาขาสามกอง และสาขาห้าแยกฉลอง มียอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจตั้งแต่ปี 2564-2565 (23 มิถุนายน 2565) ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 100% ของแต่ละสาขา และเมื่อเปรียบเทียบยอดขายมีแนวโน้มการขึ้นลงแต่ละสาขาแตกต่างกันไป บางสาขามียอดขายลดลง และบางสาขามียอดขายเพิ่มขึ้นของการขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

จากยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสินเขตภูเก็ต ปี พ.ศ. 2564 คิดเป็นร้อยละ 39.90 และปี พ.ศ. 2565 (มกราคม-23 มิถุนายน 2565) คิดเป็นร้อยละ 53.98 ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด และสาขาที่แนวโน้มยอดขายลดลง ได้แก่ สาขาเชิงทะเล สาขาถนนเทพกระษัตรี สาขาถนนพูนผล สาขาถลาง และสาขาสี่แยกท่าเรือ ซึ่งผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายและแนวโน้มยอดขายแต่ละสาขาที่มีความแตกต่างกันมาก อาจมีผลกระทบในภาพรวมของธนาคารออมสินเขตภูเก็ตในระยะสั้นและระยะยาว เพราะเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจแหล่งท่องเที่ยว กระทบต่อรายได้ของสาขาจากยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ รวมถึงมีผลกระทบต่อผลตอบแทนของบุคลากรที่ประเมินจากการวัดผลสำเร็จของงาน และที่สำคัญอาจส่งผลกระทบต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของแต่ละสาขาหรือแผนปฏิบัติงานที่ต้องทบทวนให้สอดคล้องกับความไม่

แน่นอน และการแข่งขันทางการตลาดของธนาคารสาขากับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินที่มิใช่ธนาคาร ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต เพื่อหาสาเหตุและแนวทางการตลาดมาแก้ไขในการเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ให้เป็นไปตามเป้าหมายและเสนอแนวทางการตลาดในภาพรวมเพื่อตอบโจทย์ความต้องการลูกค้ารายใหม่และรักษาลูกค้ารายเดิมจากกลุ่มลูกค้าสินเชื่อธุรกิจในการทำประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจเพิ่มยอดปริมาณขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธนาคารออมสินแต่ละสาขาใกล้เคียงกันสอดรับกับนโยบายของธนาคารออมสิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

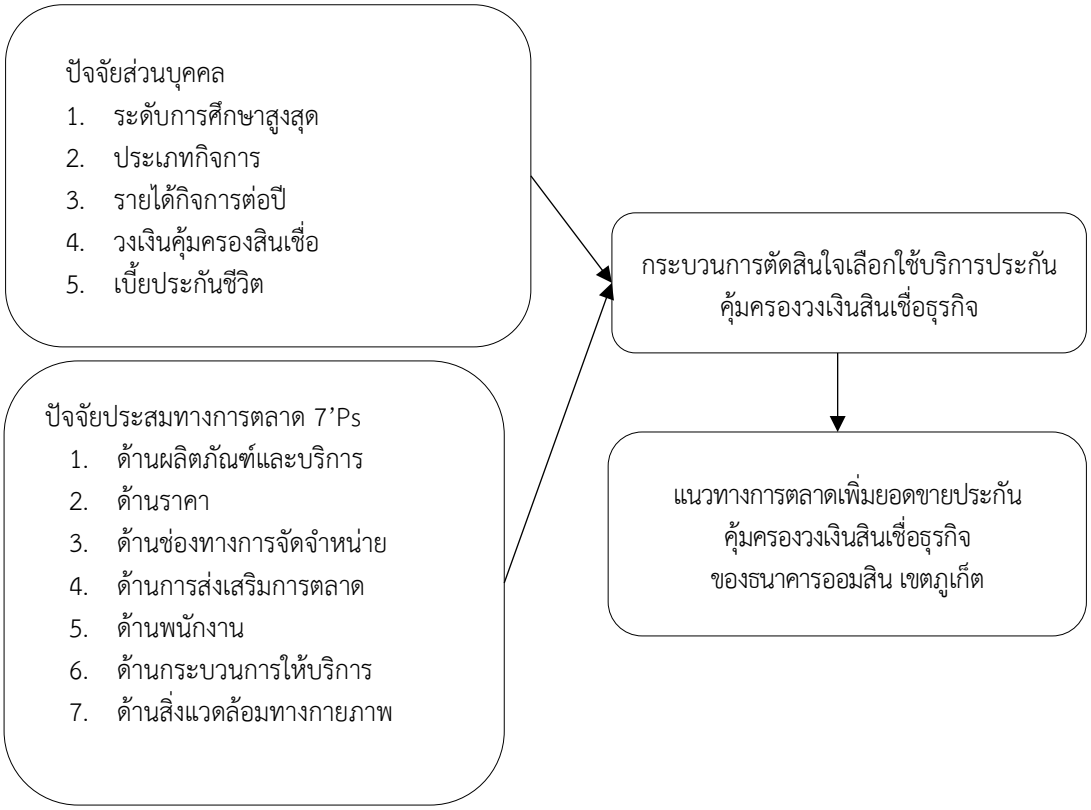
การศึกษาครั้งได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ 7’Ps กระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ เครื่องมือในการวิเคราะห์เป็นแนวคิดหาสาเหตุด้วยแผนผังก้างปลา การวิเคราะห์ SWOT และการวิเคราะห์ TOWS Matrix ซึ่งในส่วนของทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการ 7’Ps เป็นเครื่องทางการตลาด ที่สามารถนำมาประยุกต์ศึกษาสาเหตุและหาแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ อาทิเช่น ด้านผลิตภัณฑ์และบริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขความคุ้มครอง เงื่อนไขกรมธรรม์และรูปแบบกรมธรรม์ที่เหมาะสมหลากหลายและผลประโยชน์จากรูปแบบกรมธรรม์ ด้านราคา พิจารณาถึงค่าเบี้ยประกันชีวิต การผ่อนชำระเบี้ยประกันชีวิต ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พิจารณาถึงการให้บริการผ่านธนาคารสาขา แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ ด้านการส่งเสริมการตลาดพิจารณาถึงการให้ส่วนลดค่าเบี้ยประกันชีวิต ด้านพนักงานพิจารณาถึงความรู้และการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต ด้านกระบวนการให้บริการพิจารณาถึงการคำนวณค่าเบี้ยประกัน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพพิจารณาถึงภาพลักษณ์องค์กร ชื่อเสียงของธนาคารและบริษัทประกัน เป็นต้น Kotler and Armstrong (2017) ส่วนกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการเป็นกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งทำให้ผู้ใช้บริการต้องทำการประเมินรายละเอียดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดยใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ได้แก่ การรับรู้ปัญหาและความต้องการ การค้นหาเพื่อระบุทางเลือก การประเมินทางเลือกหลังจากได้ข้อมูลต่าง ๆ การตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ การประเมินผลหลังจากตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ (Kotler and Keller, 2016) นอกจากนี้เครื่องมือในการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องที่เป็นแนวคิดหาสาเหตุด้วยแผนผังก้างปลา เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา (ภูษิต วงศ์หล่อสายชล, 2561) การวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร และ TOWS Matrix มาสร้างแนวทางกลยุทธ์เชิงรุก

กลยุทธ์เชิงแก้ไข กลยุทธ์เชิงป้องกันและกลยุทธ์เชิงรับ (ประดิษฐ์ ภิญโญภาสกุล, 2552) เพื่อที่สามารถนำไปหาวิเคราะห์แนวทางเลือกจากข้อดีและข้อเสีย ซึ่งเครื่องมือสร้างนำไปใช้วิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ

อัจฉราภรณ์ แสนทะวงศ์ (2558) ศึกษาแนวทางในการเพิ่มยอดขายประกันชีวิตที่ว่าปัจจัยด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลในการเลือกซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ที่ต้องไปหาแนวทางในการเพิ่มยอดขายประกันชีวิตโดยจัดโครงการ งานวิจัยของ นีลุบล เดชพละ (2561) ศึกษากลยุทธ์การเพิ่มยอดขายกรมธรรม์ประกันชีวิต ที่เห็นว่ากลยุทธ์การเพิ่มยอดขายกรมธรรม์ประกันชีวิตธนาคารกรุงไทยคือการดูแลลูกค้าคนพิเศษและรักษาสิทธิของลูกค้าทำประกันชีวิต และงานวิจัยของ นันทวัน ชิวสันต์วัง (2561) ศึกษาพฤติกรรมและการสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต ที่อธิบายว่าสาเหตุของปัญหามีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของลูกค้าธนาคารกสิกรไทยมาจากการสื่อสารการตลาด รวมถึงงานวิจัยของ จิราพัชร สุทธ (2563) ศึกษาเหตุผลความจำเป็นและความคุ้มค่าทางการเงินของการทำประกันชีวิต ที่อธิบายว่าความคุ้มค่าทางการเงินของการทำประกันชีวิตเป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อประกัน

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยของการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการวิจัยดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยที่ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มาจากธนาคารออมสิน 13 สาขา เขตภูเก็ต จำนวน 24 ราย แยกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหาร (ธนาคารขนาดไซส์ S M L XL) 4 ราย กลุ่มที่ 2 พนักงานที่เกี่ยวข้องการคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ (ธนาคารขนาดไซส์ S M L XL) 4 ราย กลุ่มที่ 3 ลูกค้าที่ประสงค์ขอกู้สินเชื่อธุรกิจไม่ทำประกัน (ธนาคารขนาดไซส์ S M L XL) ธนาคารไซส์ละ 2 ราย รวม 8 ราย และกลุ่มที่ 4 ลูกค้าที่ทำประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจระยะเวลากู้สูงสุด 10 ปี (ธนาคารขนาดไซส์ S M L XL) ธนาคารไซส์ละ 2 ราย รวม 8 ราย

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษาคือ ลูกค้าที่เคยใช้บริการภายใต้เงื่อนไขการขอกู้ตามวงเงินแต่ประสงค์ใช้บริการกู้สินเชื่อธุรกิจและทำประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของแต่ละสาขาจาก 13 สาขา ได้แก่ สาขากะทู้ สาขากะรน สาขาเชิงทะเล สาขาเซ็นทรัล เฟสติวัล ภูเก็ต สาขาถนนเทพกระษัตรี สาขาถนนนาใน (ป่าตอง) สาขาถนนพูนผล สาขาถลาง สาขาป่าตอง สาขาภูเก็ต สาขาสี่แยกท่าเรือ สาขาสามกอง และสาขาห้าแยกฉลอง

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษามาจากตัวแทนประชากรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้การคำนวณใช้สูตรคำนวณของ Khazanie ที่กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความผิดพลาดได้ 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง 385 ราย และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 390 ราย เพื่อการสุ่มอย่างง่ายในการเก็บข้อมูลในสัดส่วนเท่า ๆ กัน 13 สาขา สาขาละ 30 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยเป็นวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามการสัมภาษณ์ขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งชุดคำถามออกเป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 ชุดคำถามสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร พนักงานที่เกี่ยวข้องการคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วน 2 สาเหตุและแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต และชุดที่ 2 ชุดคำถามสัมภาษณ์ลูกค้าที่ประสงค์ขอกู้สินเชื่อธุรกิจไม่ทำประกัน และลูกค้าที่ทำประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจระยะเวลากู้สูงสุด 10 ปี แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนที่ 2 สาเหตุและแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต โดยหาคุณภาพเครื่องมือนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขนำเสนอสอบต่อคณะกรรมการสอบป้องกัน หลังจากนั้นปรับปรุงเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

2. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างแบบสอบถามแบ่งออก 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดที่ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ ส่วนที่ 3 กระบวนการตัดสินใจ

เลือกใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ ซึ่งส่วนที่ 2- 3 นี้ลักษณะแบบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) วัดความคิดเห็น 5 ตัวเลือก และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างนี้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และนำเสนอสอบต่อคณะกรรมการสอบป้องกัน ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลอง Try out กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง 40 ราย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นแต่ละด้านและภาพรวมมากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 หลังจากนั้นปรับปรุงเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์ด้วยตนเองด้วยการติดต่อประสานและนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 9-14 กันยายน 2565

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ด้วยการสร้างแบบสอบถามผ่าน Google Forms โดยการประสานงานขอความอนุเคราะห์จากพนักงานธนาคารสาขา 13 สาขา ช่วยแชร์แบบสอบถาม google form ส่งต่อลูกค้า โดยการเก็บข้อมูลในสัดส่วนเท่า ๆ กัน 13 สาขา สาขาละ 30 ราย ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 21 กันยายน - 4 ตุลาคม 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ จากข้อมูลเก็บรวบรวมการสัมภาษณ์นำมาตรวจสอบแหล่งข้อมูลทั้งแหล่งเวลา แหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลเพื่อให้ได้ความสมบูรณ์ของเนื้อหา และนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยการแยกประเภทและจัดหมวดหมู่ข้อมูลและสรุปข้อค้นพบ

2. การวิจัยเชิงปริมาณ จากข้อมูลเก็บรวบรวมแบบสอบถามเมื่อตรวจสอบข้อมูลและลงรหัสเพื่อนำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์หาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานสถิติ One-way ANOVA เมื่อพบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทำการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ Scheffe (Post Hoc) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

3. นำผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อตอบหาสาเหตุยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้แผนผังก้างปลา และค้นหาแนวทางการแก้ไขเพื่อตอบแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต โดยใช้ผลการวิเคราะห์ SWOT มาวิเคราะห์ในตาราง TOWS Matrix และประเมินทางเลือกเพื่อตัดสินใจทางเลือกที่ดีที่สุดที่นำไปใช้

ผลการวิจัย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผลการวิจัยจากการสอบถามนำเสนอดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.00 ประเภทกิจการธุรกิจบริการ คิดเป็นร้อยละ 38.97 รายได้กิจการต่อปี 10-20 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 42.56 วงเงินคุ้มครองสินเชื่อ 5-10 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 39.74 เบี้ยประกันชีวิตต่ำกว่า 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.10

1.2 ความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับเห็นด้วยทุกด้านเรียงลำดับคือ ด้านราคา รองลงมา ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ส่วนความคิดเห็นกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณาภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งเรียงลำดับ 3 อันดับคือ รับรู้ปัญหาความเสี่ยงที่เกิดจากการกู้เงินสินเชื่อธุรกิจ รองลงมา เมื่อตัดสินใจซื้อแล้วมีการบอกต่อความมั่งคงของธนาคารและบริษัทประกัน และรับรู้ปัญหาผลกระทบที่อาจเกิดจากการสูญเสียรายได้จากธุรกิจ นอกจากนี้ในส่วนของข้อเสนอแนะแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ส่วนใหญ่เห็นว่าการให้ข้อมูลแสดงถึงความคุ้มค่าระหว่างเบี้ยประกันกับความคุ้มครองของธนาคารที่แตกต่างจากคู่แข่งขัน รองลงมา 3 อันดับคือ การให้ข้อมูลผลประโยชน์ความคุ้มครองที่ดีกว่าของการประกันชีวิตเหนือคู่แข่งขัน การบริการหลังการขายตอบสนองความต้องการเมื่อติดต่อธนาคาร และสามารถให้รายละเอียดขั้นตอนการติดต่อเอาเงินประกันที่ลูกค้าเข้าถึงได้รวดเร็วกว่าสถาบันการเงินอื่น

1.3 ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทกิจการ รายได้กิจการต่อปี วงเงินคุ้มครองสินเชื่อ และเบี้ยประกันชีวิตที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

1.4 ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 2 ปัจจัยประสมทางการตลาดด้านราคา และด้านกระบวนการให้บริการ มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ส่วนด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านพนักงาน และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพไม่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ ซึ่งปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ เป็นตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมา ด้านราคา ที่มีอำนาจพยากรณ์กระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

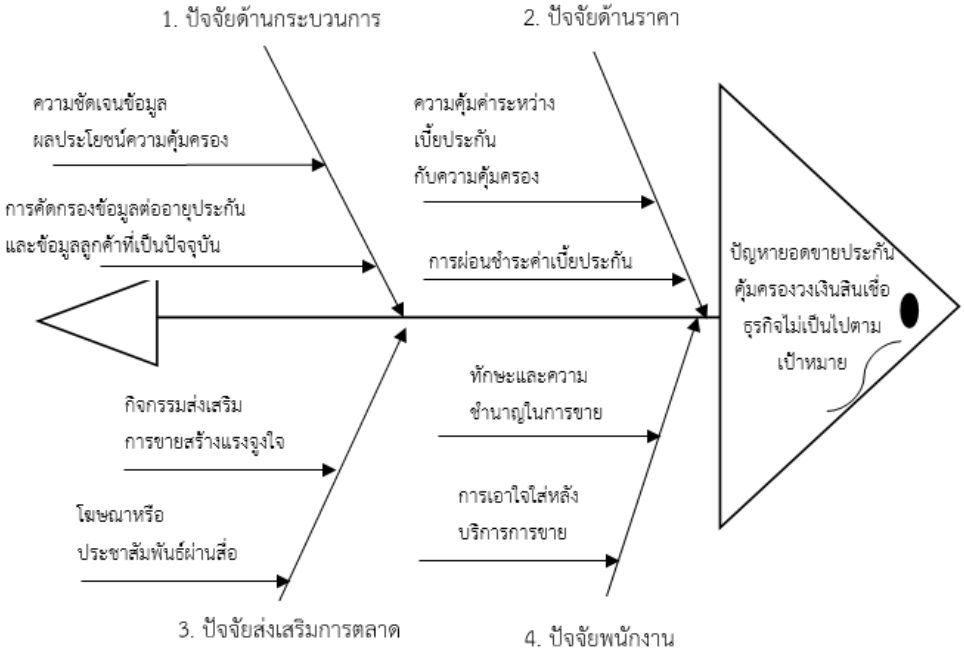
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์นำเสนอดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ 24 ราย กลุ่มผู้บริหารและพนักงานมีอายุ 30-54 ปี กลุ่มลูกค้าอายุ 28-65 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี กลุ่มผู้บริหารประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป กลุ่มพนักงานประสบการณ์ทำงาน 3 ปีขึ้นไป กลุ่มลูกค้ามีเหตุผลที่ทำประกันส่วนใหญ่เห็นว่าดอกเบี้ยถูกและมีดอกเบี้ยพิเศษ รองลงมา ต้องการความคุ้มครองและป้องกันความเสี่ยงเป็น

หลักประกันได้ และไม่เป็นภาระต่อบุตรหลานในวันข้างหน้า และเหตุผลที่ไม่ทำประกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าความคุ้มครองไม่คุ้มค่าเงินที่จ่าย รองลงมา อายุมาก และมีประกันชีวิตอยู่แล้ว

2.2 จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารและพนักงาน เกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคและโอกาสขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต จุดแข็งมาจากค่าเบี้ยประกันพิเศษไม่สูง และจังหวัดภูเก็ตเป็นเขตพื้นที่มรสุมง่ายต่อการขายประกัน จุดอ่อนมาจากเงื่อนไขผลิตภัณฑ์สินเชื่อ จำนวนพนักงานที่ให้บริการและความชำนาญในการขายของพนักงานอุปสรรคมาจากทัศนคติเชิงลบของลูกค้า รายได้ของผู้ทำประกันและภาวะเศรษฐกิจ ส่วนโอกาสของการพัฒนามาจากความน่าเชื่อถือการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงิน การร่วมมือกับพันธมิตรบริษัทประกัน ส่วนผลการสัมภาษณ์กลุ่มลูกค้าสาเหตุมาจากต้องทำเต็มวงเงินกู้ คุณสมบัติผู้ทำประกัน การชำระค่าเบี้ย ช่องทางขายไม่หลากหลาย การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของพนักงาน การบริการหลังการขาย ความชัดเจนการให้ข้อมูลผลประโยชน์ เอกสารในการชำระค่าเบี้ย และการเคารพสิทธิของลูกค้า ส่วนแนวทางแก้ไขคือ เพิ่มประกันเพื่อรักษาสุขภาพ แสดงความน่าเชื่อถือความคุ้มค่าของเงินที่จ่าย เพิ่มช่องทางขายและชำระเบี้ย โฆษณาประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรม ฝึกอบรมพนักงานติดตามแนะนำหลังการขาย และยึดถือความพึงพอใจลูกค้าเป็นหลัก

3. นำผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาสาเหตุยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากผลข้อ 1.4 ข้อ 1.2 และ 2.2 พิจารณาร่วมกันและสรุปได้ว่าสาเหตุปัญหามาจากสาเหตุปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยส่งเสริมการตลาดและปัจจัยพนักงาน ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาด้วยแผนผังก้างปลา

จากภาพที่ 2 เมื่อได้สาเหตุของปัญหานำมาหาแนวทางเพื่อแก้ไขและนำเสนอแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต โดยการวิเคราะห์ SWOT และวิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์แนวทางเลือกด้วยตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน / ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (S) ค่าเบี้ยประกันไม่สูงเมื่อเทียบกับสถาบันการเงินอื่น จังหวัดภูเก็ตเป็นเขตพื้นที่มรสุม สามารถเสนอขายประกันให้ลูกค้าเข้าใจความเสี่ยงได้ง่าย พันธมิตรทางธุรกิจเป็นบริษัทรับประกันชีวิตที่มั่นคงและมีชื่อเสียง มีอัตราดอกเบี้ยพิเศษสำหรับวงเงินกู้เพื่อเป็นค่าเบี้ยประกัน	จุดอ่อน (W) 1. ทักษะ ความชำนาญการขาย และความรู้ผลิตภัณฑ์ของพนักงาน 2. สินเชื่อมีระยะเวลากู้สูงสุด 10 ปี 3. ไม่มีการผ่อนชำระค่าเบี้ยประกัน 4. ช่องทางซื้อประกันไม่หลากหลาย 5. บริการหลังการขายติดต่อกับบริษัทประกันไม่ใช่ธนาคาร 6. ไม่ค่อยมีโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ 7. ความชัดเจนข้อมูลผลประโยชน์ความคุ้มครอง 8. เอกสารในการชำระค่าเบี้ยต่อปีส่งถึงลูกค้าล่าช้า ก่อให้เกิดข้อผิดพลาดข้อมูล 9. การเคารพสิทธิของลูกค้า
โอกาส (O) 1. ธนาคารออมสินและบริษัทประกันควรสร้างความน่าเชื่อถือต่อการขายประกัน 2. การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินในการทำประกันผ่านสื่อออนไลน์หรือแอปพลิเคชันธนาคาร 3. การร่วมมือกับพันธมิตรบริษัทประกันให้บริการประกันเพื่อสุขภาพนอกเหนือการประกันชีวิต	(SO Strategy) กลยุทธ์เชิงรุกปัจจัยด้านราคา การทำตลาดเชิงรุกอัตราดอกเบี้ยพิเศษสำหรับผู้ทำประกันและการบุกตลาดร่วมกับพันธมิตรเพิ่มบริการประกันสุขภาพนอกเหนือจากประกันชีวิตเพื่อคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ S1, S3, S4, O1, O3	(WO Strategy) กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านกระบวนการ การแก้ไขกระบวนการหลังการขายประกันเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อการขายประกันของธนาคารและบริษัทประกันที่เป็นพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อสร้างความชัดเจนการคุ้มครองและผลประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับและมีเอกสารยืนยันความถูกต้องทุกกระบวนการให้รวดเร็วอาศัยสื่อออนไลน์ในการดำเนินการและสามารถรักษาสิทธิของลูกค้าทำให้ลูกค้ายอมรับถึงความคุ้มค่าบริการหลังการขาย รวมถึงกระบวนการใช้ข้อมูลที่ควรอัพเดตข้อมูลลูกค้าให้เป็นปัจจุบัน W7- W9, O1-O3
อุปสรรค (T) 1. ทัศนคติเชิงลบของลูกค้าต่อการทำประกัน 2. รายได้ของผู้ทำประกันและภาวะเศรษฐกิจ 3. ภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่ต่อการดำเนินธุรกิจที่มีผลต่อรายได้เจ้าของบริษัทหรือกิจการ 4. ลูกค้าได้รับดอกเบี้ยพิเศษหากทำประกัน ทำให้มีการแข่งขันดอกเบี้ยของคู่แข่งขัน	(ST Strategy) กลยุทธ์เชิงป้องกันปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด การปรับทัศนคติของลูกค้าด้วยการส่งเสริมการตลาดในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตที่เพิ่มโอกาสเสนอขายประกันให้ลูกค้าเข้าใจความเสี่ยงได้ง่ายในภาวะการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และการเผชิญการแข่งขันทางธุรกิจของเจ้าของบริษัทหรือกิจการในการสร้างวิกฤตเป็นโอกาสต่อการทำประกันสินเชื่อธุรกิจ S2, S3, T1- T4	(WT Strategy) กลยุทธ์เชิงรับปัจจัยด้านพนักงาน การเพิ่มศักยภาพความรู้ความชำนาญของพนักงานต่อการขายประกัน และการติดตามลูกค้าทุกรายอย่างเทียมกันให้บริการทั้งก่อนและหลังการขายประกันทำให้ลูกค้าเชื่อถือและมีทัศนคติที่ดี และสามารถพัฒนาศักยภาพพนักงานในการแข่งขันร่วมกับพันธมิตรบริษัทประกัน W1, W5, T1

จากตารางที่ 1 ได้ทางเลือกแนวทางการตลาด 4 แนวทางเลือก คือ กลยุทธ์เชิงรุกด้านราคา กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านกระบวนการ กลยุทธ์เชิงรับด้านส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์เชิงป้องกันด้านพนักงาน และประเมินทางเลือกพิจารณาจากความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา ข้อดีข้อเสีย งบประมาณที่ต้องใช้ ขอบเขตของระยะเวลาแก้ไขปัญหา และประโยชน์ต่อธนาคารสาขา เขตภูเก็ต เลือกกลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านกระบวนการ ที่เป็นทางเลือกแนวทางการตลาดที่ดีที่สุด นำไปใช้เป็นแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต โดยการแก้ไขกระบวนการหลังการขายประกัน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อการขายประกันของธนาคารและบริษัทประกันที่เป็นพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อสร้างความชัดเจนการคุ้มครองและผลประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับ และมีเอกสารยืนยันความถูกต้องทุกกระบวนการให้รวดเร็วอาศัยสื่อออนไลน์ในการดำเนินการและสามารถรักษาสิทธิของลูกค้า ทำให้ลูกค้ายอมรับถึงความคุ้มค่าบริการหลังการขาย รวมถึงกระบวนการใช้ข้อมูลที่ควรอัพเดตข้อมูลลูกค้าให้เป็นปัจจุบัน

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ว่า 1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการขายประกันภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วย คือ ด้านราคา รองลงมา ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ส่วนกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการประกันภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย 2) ปัจจัยส่วนบุคคลระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทกิจการ รายได้กิจการต่อปี วงเงินคุ้มครองสินเชื่อ เบี้ยประกันชีวิตมีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาและด้านกระบวนการให้บริการมีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) สาเหตุปัญหายอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มาจากสาเหตุปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยส่งเสริมการตลาด และปัจจัยพนักงาน และ 4) แนวทางการตลาดกลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านกระบวนการเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดนำไปใช้เป็นแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต โดยการแก้ไขกระบวนการหลังการขายประกัน และทุกกระบวนการใช้สื่อออนไลน์บริการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายการวิจัยดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญด้านราคา ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์และบริการ สอดคล้องกับทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการของ Kotler and Armstrong (2017) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทฤษฎีส่วนประสมการตลาดบริการเป็นเครื่องทางการตลาดที่สามารถนำมาวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ทางการตลาดของธุรกิจธนาคารได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ นภาวรรณ คณานุรักษ์ (2559) ที่อธิบายว่าส่วนประสมทางการตลาดบริการ 7P’s ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม ด้านพนักงาน ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเป็นเครื่องทางการตลาดที่องค์กรนำไปใช้ศึกษาการตลาดของธุรกิจ นอกจากนี้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉราภรณ์ แสนทะวงศ์ (2558) ที่ว่าด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการเลือกซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชานันท์ มากดี (2558) ที่ว่าด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบุคคล ด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ เมื่อพิจารณาข้อมูลการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เห็นว่าการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย การบริการหลังการขายเป็นจุดอ่อนต่อการขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัน ชิวสันต์วัง (2561) ที่ว่าการสื่อสารการตลาด การกำหนดเบี้ยประกัน บริการหลังการขาย การส่งเสริมการขาย ทัศนคติต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตเป็นจุดอ่อนหรือ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของลูกค้าธนาคาร ส่วนความคิดเห็นกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจมาจากการรับรู้ปัญหาและความต้องการก่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อประกัน และการประเมินผลหลังตัดสินใจซื้อประกัน ซึ่งจะแตกต่างจากงานวิจัยของชานันท์ มากดี (2558) ที่ว่าพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตขึ้นอยู่กับธนาคารพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องนโยบายผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต ช่องทางการจัดจำหน่ายของสาขาของธนาคารพาณิชย์ เบี้ยประกันภัย รวมถึงจากงานวิจัยของนันทวัน ชิวสันต์วัง (2561) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมการซื้อประกันชีวิตได้แก่ การคัดเลือกตัวแทนประกันชีวิต วัตถุประสงค์ในการซื้อประกัน และการกำหนดเบี้ยประกันภัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมและกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการมีความสำคัญต่อองค์กรสถาบันการเงินเพื่อที่จะให้นำมาให้กำหนดกลยุทธ์การตลาดของผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ

2. ปัจจัยส่วนบุคคลระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทกิจการ รายได้กิจการต่อปี วงเงินคุ้มครองสินเชื่อ และเบี้ยประกันชีวิตมีต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของชานันท์ มากดี (2558) ที่ว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษามีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ และปัจจัยประสมทางการตลาดตัวแปรด้านราคา และด้านกระบวนการให้บริการ มีผลต่อกระบวนการตัดสินใช้บริการประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของชานันท์ มากดี (2558) ที่ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้ามีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์ของธนาคารหรือสถาบันการเงิน ซึ่งธนาคารควรนำมาใช้วางแผนการตลาดผลิตภัณฑ์ในการเพิ่มยอดเป้าหมาย

3. สาเหตุปัญหายอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ตที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มาจากสาเหตุปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยราคา ปัจจัยส่งเสริมการตลาด และปัจจัยพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉราภรณ์ แสนทะวงศ์ (2558) ที่ว่าปัจจัยด้านราคา กระบวนการ บุคลากร การส่งเสริมการตลาด มีผลในการเลือกซื้อประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ที่ต้องไปหาแนวทางในการเพิ่มยอดขายประกันชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของนีลุบล เดชพละ (2561) ส่วนประสมทางการตลาดพนักงานของ KTB มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต และงานวิจัยของนันทวัน ชิวสันต์วัง (2561) ที่อธิบายว่าสาเหตุของปัญหามีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของลูกค้าธนาคารกสิกรไทยมาจากการสื่อสารการตลาด การส่งเสริมการขายและตัวแทนขาย และงานวิจัยของปิ่นหทัย แบนเพชร (2563) ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกระบวนการให้บริการ และด้าน

พนักงาน เป็นสาเหตุทำให้สินเชื่อ SMEs ประเภทสินเชื่อหมุนเวียนที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ดังนั้นเมื่อหาแนวทางเลือกที่เป็นแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ได้ทางเลือกแนวทางการตลาดกลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านกระบวนการที่เป็นทางเลือกแนวทางการตลาดที่ดีที่สุดนำไปใช้เป็นแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต โดยการสร้างความน่าเชื่อถือ รักษาสิทธิของลูกค้าทำให้ลูกค้ายอมรับถึงความคุ้มค่ากระบวนการบริการหลังการขาย และการใช้สื่อออนไลน์ในการให้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นหทัย แบนเพชร (2563) ที่ว่ากลยุทธ์การตลาดมาแก้ไขปัญหา คือ กลยุทธ์เชิงรับและเชิงป้องกันด้านกระบวนการเป็นแนวทางเลือกในการแก้ไขปัญหาเพิ่มยอดสินเชื่อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพัชร สุทธ (2563) ที่อธิบายว่าความคุ้มค่าทางการเงินของการทำประกันชีวิตเป็นสิ่งสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อประกัน รวมถึงสอดคล้องงานวิจัยของ นีลุบล เดชพละ (2561) ที่เห็นว่ากลยุทธ์การเพิ่มยอดขายกรมธรรม์ประกันชีวิตธนาคารกรุงไทย คือ การดูแลลูกค้าคนพิเศษและรักษาสิทธิของลูกค้าทำประกันชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสาเหตุมาจากกระบวนการที่ธนาคารออมสินควรจะมีกลยุทธ์แนวทางตลาดมาแก้ไขเพื่อสร้างความชัดเจนผลประโยชน์ความคุ้มครองและการต่ออายุประกันของลูกค้า และควรให้ข้อมูลที่มีการเปลี่ยนที่เป็นปัจจุบันเพื่อสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้กับลูกค้ารายเดิมและรายใหม่ หรือบอกต่อเพื่อการใช้บริการที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้กับธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต และภาพรวมของธนาคารออมสินดังนี้

1. ธนาคารควรพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการขายประกันที่เป็นเครื่องมือทางการตลาดในการนำมาศึกษาและวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจ เพื่อที่สามารถปรับแผนและกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมตามสถานการณ์ในยุคปัจจุบันและการแข่งขันทั้งในภาพรวมของธนาคาร ระดับเขตและสาขา

2. ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ควรให้ความสำคัญลูกค้าระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีหรือปริญญาตรี ประกอบธุรกิจบริการ พาณิชยกรรม เกษตรเพื่อการค้าและอุตสาหกรรม มีรายได้กิจการต่อปีทั้งในส่วนต่ำกว่าหรือมากกว่า 10 ล้านบาท และกำหนดเงื่อนไขวงเงินคุ้มครองสินเชื่อทั้งในส่วนต่ำกว่าหรือมากกว่า 5 ล้านบาท เพื่อมอบโอกาสให้ลูกค้าในพื้นที่ได้มีโอกาสเข้าถึงประกันสินเชื่อธุรกิจมากยิ่งขึ้น

3. ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต สามารถนำแนวทางการตลาดด้านกระบวนการมาปรับใช้แก้ไขปัญหาในการเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด โดยผู้บริหารระดับเขตภูเก็ตและระดับสาขา สามารถมอบแนวปฏิบัติต่อพนักงานนำไปปฏิบัติเน้นกระบวนการสร้างความน่าเชื่อถือต่อการขายประกันของธนาคาร การรักษาสิทธิของลูกค้าทำให้ลูกค้ายอมรับถึงความคุ้มค่ากระบวนการบริการหลังการขาย และการใช้สื่อออนไลน์ทุกกระบวนการในการให้บริการตอบสนองความต้องการลูกค้าให้รวดเร็ว

4. ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ควรพิจารณาแนวทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดที่ธนาคารสามารถนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเน้นการทำตลาดเพื่อปรับทัศนคติต่อประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจเพื่อให้ลูกค้าเดิมบอกต่อลูกค้าใหม่ และควรพัฒนาพนักงานธนาคารในการขายประกันให้มีความรู้เทียบเท่าพนักงานของบริษัทเพื่อสร้างความเชื่อ ติดตามการดำเนินงานธุรกิจของลูกค้า และเยี่ยม

เยียนและเอาใจใส่ลูกค้าเพื่อการแก้ไขปัญหาในการเพิ่มยอดขายประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อธุรกิจของธนาคารทั้งในภาพรวมของธนาคารออมสิน และธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางการตลาดเพิ่มยอดขายประกันจากบริษัททิพยประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) ที่เป็นบริษัทรับประกันชีวิตร่วมกับธนาคารออมสินในระดับภาค ซึ่งจะทำให้การศึกษากลุ่มประชากรที่มีขอบเขตพื้นที่ศึกษากว้างขึ้น เพื่อธนาคารออมสินสามารถแก้ไขนโยบายและเงื่อนไขจากปัจจัยผลิตภัณฑ์หรือเงื่อนไขอื่น ๆ จากปัจจัยภายในองค์กรและปัจจัยจากภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการขายประกันและการขอสินเชื่อธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

จิราพัชร สุทธ. (2563). ศึกษาเหตุผลความจำเป็นและความคุ้มค่าทางการเงินของการทำประกันชีวิตเพื่อเป็นหลักประกันคุ้มครองวงเงินสินเชื่อที่ขอไว้กับธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 12(2), 164-180.

ชานันท์ มากดี. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าประกันชีวิตผ่านธนาคารพาณิชย์ในอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค สาขามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(2), 62-68.

นภาวรรณ คณานุรักษ์. (2559). กลยุทธ์การตลาด. กรุงเทพฯ : ซีวีแอลการพิมพ์.

นันทวัน ชิวสันต์วัง. (2561). พฤติกรรมและการสื่อสารการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิตของลูกค้าธนาคารกสิกรไทยในจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 5(2), 59–74.

นีลุบล เดชพละ. (2561). กลยุทธ์การเพิ่มยอดขายกรมธรรม์ประกันชีวิตธนาคารกรุงไทย สาขาประทายจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(1), 39-56.

ประดิษฐ์ ภิญโญภาสกุล. (2552). แผนกลยุทธ์ : กุญแจสู่ความสำเร็จในการบริหารงานและธุรกิจ. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

ปิ่นหทัย แบนเพชร. (2563). กลยุทธ์การเพิ่มยอดสินเชื่อ SMEs ประเภทสินเชื่อหมุนเวียน กรณีศึกษาสำนักสินเชื่อธุรกิจลูกค้า SMEs 1 ของธนาคารออมสิน. ค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (สาขาวิชาการตลาด). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ภูษิต วงศ์หล่อสายชล. (2561). การจัดการเชิงนวัตกรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

อัจฉราภรณ์ แสนทะวงศ์. (2558). แนวทางในการเพิ่มยอดขายประกันชีวิต แบบประกันประเภทตลอดชีพไอ-ไพรเทคของธนาคารกรุงไทยในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558 (น.1490-1497). ขอนแก่น : วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Kotler, P. & Armstrong, G. (2017). Principles of Marketing (17th ed.). Boston : Pearson.

Kotler, P. & Keller, K.L. (2016). Marketing Management (15th ed.). New York: Pearson Education.

แนวทางกลยุทธ์การตลาดจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด: กรณีศึกษา ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

Guideline Marketing Strategy for Non-Performing Asset: A Case Study of Government Savings Bank, Phuket District

สิริวัล เวียงสมุทร[1*] และ จรัชวรรณ จันทรัตน์[2]

Siriwan wiengsamut[1*] and Jarachawan Chantarat [2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, กลุ่มวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[1] Graduate student, Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Thai Chamber of Commerce University.

[2] ดร., กลุ่มวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[2] Dr., Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Thai Chamber of Commerce University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** Siriwan.gig15@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการเลือกซื้อ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคา และกระบวนการตัดสินใจซื้อ 2) ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ 3) ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคาที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ และ 4) หาแนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต เก็บข้อมูลแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 385 ราย และสัมภาษณ์ผู้บริหาร พนักงาน และลูกค้า 23 ราย วิเคราะห์ข้อมูลสถิติพรรณนาและอนุมาน วิเคราะห์เชิงเนื้อหา แผนผังก้างปลา SWOT และ TOWS Matrix

ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการเลือกซื้อส่วนใหญ่เพื่ออยู่อาศัยและลงทุน หาข้อมูลจากเว็บไซต์ เลือกทรัพย์เป็นที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ทำเลเหมาะสม ราคาตามสภาพทรัพย์ ซื้อจากธนาคารสาขา พร้อมเลือกใช้และบอกต่อ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคา และกระบวนการตัดสินใจซื้อภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย 2) เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานการณ์ซื้อมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเป็นสาเหตุปัญหาผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย 4) ได้แนวทางกลยุทธ์การตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด โดยการประชาสัมพันธ์โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์และสื่อบุคคล

คำสำคัญ: ทรัพย์สินขายทอดตลาด, แนวทางกลยุทธ์การตลาด, ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

Abstract

The purpose of this research was to (1) the study the purchasing behavior, service marketing mix factor per bid, and the purchase decision process. 2) Demographic factors affecting the purchasing decision process. 3) service marketing mix factors per bid that affect the purchase decision process and 4) find a marketing strategy for non-performing asset of the Government Savings Bank in Phuket District. Data were collected with a sample questionnaire 385 cases, and interviewed 23 executives, employees and customers. Descriptive and inferential statistical data were analyzed. content analysis Fishbone Diagram SWOT and TOWS Matrix.

The study found that 1) Buying behavior mostly for living and investment Find information from the website. Choose the property as land with buildings, suitable location, price according to the condition of the property. buy from bank branch Ready to use and tell, service marketing mix factor per bid and the overall purchase decision-making process was in agreement level. 2) Gender, age, status, highest level of education average monthly income and the purchasing situation had a statistically significant effect on the purchasing decision process at level 0.05. 3) Factors in terms of products and services, prices, distribution channels and marketing promotion affects the purchasing decision process at a statistical significance of 0.05 and is the cause of performance problems that do not meet the target. 4) Get a marketing strategy guideline for marketing promotion. by publicizing advertisements through online media and personal media.

Keywords: non-performing asset, marketing strategic guidelines, Government Savings Bank, Phuket District

บทนำ

ธนาคารออมสินเป็นสถาบันการเงินที่ปฏิบัตินโยบายและหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการจำหน่ายขายทอดตลาดทรัพย์สินหรือทรัพย์สินรอการขาย (Non-Performing Asset หรือ NPA) ที่มีพนักงานฝ่ายบังคับคดีดำเนินการยึดไว้โดยเปิดเผยแก่บุคคลทั่วไป และมีการจำหน่ายขายทอดตลาดทรัพย์สิน ด้วยวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจซื้อเข้าเสนอราคากัน โดยผู้ใดให้ราคาสูงสุดผู้นั้นจะเป็นผู้ซื้อทรัพย์สินได้ ซึ่งทรัพย์สินนั้นมาจากเจ้าของเดิมซื้อมาแล้วไม่สามารถผ่อนชำระแก่ธนาคารได้ตามกำหนด ธนาคารจึงต้องยึดทรัพย์ดังกล่าวเพื่อขายแล้วนำเงินมาชำระหนี้ หรือไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด ทำให้ทรัพย์สินนั้นถูกฟ้องร้องและบังคับคดีเพื่อนำมาขายทอดตลาด ซึ่งราคาจะต่ำกว่าราคาตลาด และมีความยืดหยุ่น ซึ่งทรัพย์สินรอขายของธนาคารออมสิน ได้แก่ บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮ้าส์ ห้องชุด อาคารสำนักงาน โรงงาน ที่ดินเปล่า รวมถึงทรัพย์สินประเภทโครงการเพื่อการอยู่อาศัย และการลงทุน เป็นต้น

จากการดำเนินงานการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต มีทรัพย์สินรอการขาย(NPA) ได้แก่ ทรัพย์สินประเภททาวน์เฮ้าส์ บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ห้องชุด อาคารพาณิชย์ อาคารสำนักงาน ที่ดินว่างเปล่า และอื่นๆ โดยราคาเริ่มต้นขายของแต่ละหน่วยซื้อธนาคารสาขามีมากกว่า 1 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งในภาพรวมปัจจุบัน ณ กรกฎาคม 2565 มีราคาทรัพย์สินรอการขายมูลค่ากว่า 500

ล้านบาท ทำให้เกิดปัญหาผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ธนาคารต้องแบกรับภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา เช่น ค่าส่วนกลาง ค่าบำรุงรักษา ค่าภาษีโรงเรือน เป็นต้น ซึ่งหากธนาคารสามารถขายทรัพยสินรอการขายได้ จะสามารถช่วยให้ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและสามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินสดมาเสริมสภาพคล่องให้กับธนาคารได้ (ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต, 2565) ดังนั้นเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาแนวทางกลยุทธ์การตลาดจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด: กรณีศึกษา ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ซึ่งคาดว่าผลการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการขายทรัพย์สินรอการขายของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ให้สอดคล้องกับนโยบายของธนาคารออมสินและธนาคารแห่งประเทศไทยในการหมุนเวียนเสริมสภาพคล่องทางการเงินต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคาและกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคาที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต
4. เพื่อหาแนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดพฤติกรรมและกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

พฤติกรรมจะเกี่ยวข้องกับความตั้งใจเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการหรือลูกค้าในทางหนึ่งทางใดตามแนวคิดของของศิวารัตน์ ณ ปทุม (2550) ที่ว่าบุคคลจะตัดสินใจบริการหรือไม่อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับหลายเหตุผลหรือสาเหตุ เพราะพฤติกรรมมีความเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างความรู้สึกนึกคิดการกระทำของตัวผู้ใช้บริการ ส่วนกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการนักการตลาดต้องสำรวจตลาดก่อนว่าผู้บริโภคต้องการมากน้อยเพียงใดผู้บริโภคจะซื้อหรือไม่ซื้อ ซื้อสินค้าหรือบริการอะไร จากที่ไหน เมื่อไร โดยวิธีใด และต้องศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค 5 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นหาความต้องการหรือปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Kotler and Keller, 2016) ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำประยุกต์ใช้ศึกษาพฤติกรรมและกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด

ทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ 7P's

ส่วนประสมการตลาดบริการ 7’Ps เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่องค์กรนำมาใช้วางแผนและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจ มี 7 ตัวแปร คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product) เป็นสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ทั้งในรูปของสินค้า บริการ สถานที่ ความคิดองค์กรหรือบุคคล ด้านราคา (Price) เป็นตัวเงินหรือสิ่งที่บุคคลต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับสินค้าและหรือบริการนั้นๆ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นช่องทางการตลาดที่เคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์บริการหรือสินค้าไปยังตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการส่งเสริมการขายที่ใช้การส่งเสริม

การตลาดเป็นเครื่องมือ การบริหารความสัมพันธ์สื่อสารกับลูกค้า ด้านพนักงาน (People) หรือบุคลากรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) เป็นกระบวนการหรือวิธีการลำดับขั้นตอนในการให้บริการหรือขายสินค้า ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) เป็นปัจจัยหนึ่งที่นำเสนอลักษณะทางกายภาพส่งเสริมภาพลักษณ์การรับรู้ การให้บริการในการจับต้องมองเห็นได้เป็นรูปธรรม (ณงลักษณ์ จารุวัฒน์, 2560 และพนิตสุภา ธรรมประมวล, 2563)

ทฤษฎีก้างปลา

การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาใช้ทฤษฎีก้างปลาที่เป็นการระดมสมองเพื่อหาสาเหตุในแต่ละปัจจัยหาสาเหตุหลักของปัญหา และหาสาเหตุรอง สาเหตุย่อยถ้ามี ซึ่งเป็นการแสดงด้วยแผนผังที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับสาเหตุทั้งหมดที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้นเรียกว่า แผนผังก้างปลาหรือแผนผังสาเหตุและผล (ปรียาวดี ผลเอนก, 2558) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้นำแผนผังก้างปลาประยุกต์ใช้เพื่อหาสาเหตุปัญหาการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

ทฤษฎี SWOT และ TOWS Matrix

SWOT Analysis เป็นทฤษฎีทางด้านตลาดที่ใช้เป็นเครื่องในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพสำหรับองค์กรในการประเมินสถานการณ์ที่จะช่วยให้ผู้บริหารรู้ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในมองเห็นจากตัวเราและมองเห็นโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่อาจมีผลต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร ซึ่งข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis นำมาใช้ในทฤษฎี TOWS Matrix เพื่อการวิเคราะห์ในรูปของตารางโดยการจับคู่ระหว่างจุดแข็งกับโอกาสออกเป็นกลยุทธ์เชิงรุก จุดแข็งกับอุปสรรคออกเป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน จุดอ่อนกับโอกาสออกเป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข และจุดอ่อนกับอุปสรรคออกเป็นกลยุทธ์เชิงรับในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อประกอบการตัดสินใจและนำไปใช้ (David, 2013) ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้หาแนวทางแก้ไขปัญหาการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

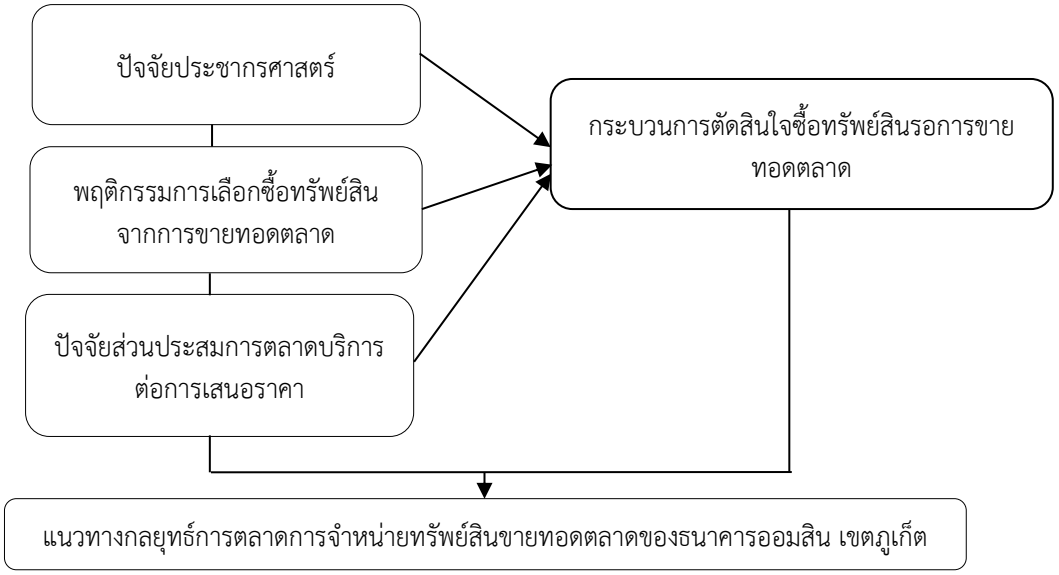
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คมสัน ฤทธิ์ศรีสันต์ (2559) ศึกษาพฤติกรรมและส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขาย พบว่า พฤติกรรมการซื้อส่วนใหญ่ซื้อเพื่อเป็นสินทรัพย์มากที่สุด ความคิดเห็นส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายภาพรวมอยู่ในระดับมาก และลูกค้าที่มีเพศ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน ให้ความสำคัญส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จีรานุช ศรีสุรีย์ไพศาลและสวรส ศรีสุตโต (2559) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับกลยุทธ์ทางการตลาดของทรัพย์สินรอการขาย พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรมีระดับความสำคัญมาก ด้านราคา ด้านช่องทางจำหน่าย ด้านกระบวนการในการให้บริการ ด้านกายภาพและการนำเสนอมีระดับความสำคัญมากที่สุด

วสันต์ชัย คำมงคลและธีรนุช พูศักดิ์ศรีกิจ (2562) ศึกษาปัญหาการจำหน่ายทรัพย์สินรอการขาย (NPA) ธนาคารออมสิน ภาค 9 พบว่า สาเหตุปัญหามาจากสภาพทรัพย์สินทรุดโทรม ราคาทรัพย์สินที่ไม่เหมาะสมกับสภาพทรัพย์ สื่อที่ใช้สำหรับการประชาสัมพันธ์ พนักงานมีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการดูแลทรัพย์สิน แนวทางการแก้ไขปัญหา กลยุทธ์การปรับปรุงคุณภาพทรัพย์สินรอการจำหน่าย ตั้งราคาทรัพย์สินให้มีความเหมาะสมกับสภาพทรัพย์ ดังนั้นก่อนการจำหน่ายควรมีการปรับปรุงทรัพย์สินก่อนการตั้งราคาจำหน่าย เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต เป็นการศึกษาทรัพย์สินเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ บ้านพร้อมที่ดิน คอนโด ห้องชุด และที่ดินเปล่า ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดของลูกค้าโดยตรงและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 23 ราย มาจาก 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เจาะจงตัวแทนกลุ่มผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องการพิจารณาทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต 13 สาขา จำนวน 13 ราย และกลุ่มที่ 2 เจาะจงผู้ที่มีความประสงค์จะซื้อทรัพย์จากการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต จำนวน 10 ราย ใช้เกณฑ์จากลูกค้าที่เคยซื้อมาแล้วและประสงค์จะซื้ออีก จำนวน 5 ราย และลูกค้าใหม่ที่ไม่เคยซื้อมาก่อนแต่มีความสนใจ จำนวน 5 ราย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นผู้เข้าเสนอราคาทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดที่เคยซื้อและไม่เคยซื้อของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนจากธนาคารออมสิน สาขา 13 สาขา และใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้การคำนวณตามสูตรไม่ทราบจำนวนขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2556) ที่กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้มีความผิดพลาดได้ 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ราย และคัดเลือกแบบกำหนดโควต้า ธนาคารสาขา 13 สาขา แยกเป็น 240 ราย มาจาก 8 สาขาๆ ละ 30 ราย ได้แก่ ธนาคารสาขากะทู้ สาขากะรน สาขาเชิงทะเล สาขาถนนเทพกระษัตรี สาขาถนนนาใน (ป่าตอง) สาขาถนนพูนผล สาขาภูเก็ต สาขาสี่แยกท่าเรือ อีก 145 ราย มาจาก 5 สาขา ๆ ละ 29 ราย ได้แก่ สาขาถลาง สาขาสามกอง สาขาห้าแยกฉลอง สาขาเซ็นทรัลเฟสติวัลภูเก็ต สาขาป่าตอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามาจากศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เครื่องมือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วมาสังเคราะห์เป็นเครื่องมือ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีต่อการเสนอราคาและการจำหน่ายทรัพย์สิน พิจารณาปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ ส่วนที่ 3 ภาพรวมจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สิน ชุดที่ 2 สัมภาษณ์กลุ่มลูกค้า ออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด และส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีต่อการเสนอราคา และกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาด และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด

ส่วนแบบที่ 2 เป็นแบบสอบถามมีโครงสร้าง 1 ชุด แบ่งออก 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ส่วนที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคาการจำหน่ายทรัพย์สิน ส่วนที่ 4 กระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาด ในส่วนที่ 3-4 ลักษณะแบบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) วัดความคิดเห็น 5 ตัวเลือก ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด สร้างลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด จากเครื่องมือแบบสอบถาม นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อคำปรึกษา ตรวจสอบเนื้อหาและการใช้ภาษา และมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากคณะกรรมการของมหาวิทยาลัย ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งเสนออาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต 13 สาขา โดยมีหนังสือจากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเพื่อการสัมภาษณ์และชี้แจงก่อนเก็บข้อมูล มีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและสัมภาษณ์ผ่านสื่อออนไลน์และทางโทรศัพท์ ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 12 กันยายนถึง 30 กันยายน 2565 ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความอนุเคราะห์แต่ละสาขา ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลไม่เกิน 1 เดือน (ตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน - 8 ตุลาคม 2565)

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ในส่วนการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พิจารณาความถี่เพื่อนำไปใช้ และในส่วนแบบสอบถามนำมาประมวลผลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติอนุมาน ได้แก่ t-test, One-way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างทำการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบปกติ (Enter method) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาสาเหตุปัญหาโดยใช้แผนผังก้างปลา และวิเคราะห์ SWOT Analysis และนำมา

วิเคราะห์ด้วยตาราง TOWS Matrix พร้อมทั้งประเมินทางเลือกโดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ก่อนนำไปใช้เสนอแนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 1 จากการสอบถามพฤติกรรมการเลือกซื้อของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ลูกค้ามีวัตถุประสงค์ในการซื้อทรัพย์สินขายตลาดเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ร้อยละ 42.34 แหล่งที่มาของข้อมูลค้นจากเว็บไซต์ธนาคารออมสิน ร้อยละ 41.56 ลักษณะทรัพย์ธนาคารที่ซื้อเป็นที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง คิดเป็นร้อยละ 50.65 ราคาทรัพย์ที่ซื้อ 1,500,001- 2,000,000 บาท ร้อยละ 40.00 ช่องทางการซื้อทรัพย์สินธนาคารสาขา ร้อยละ 64.16 การตัดสินใจเลือกซื้อมีความพร้อม ร้อยละ 68.57 บอกต่อให้ผู้อื่นเลือกใช้บริการ ร้อยละ 78.70 ส่วนจากการสัมภาษณ์กลุ่มลูกค้า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการซื้อทรัพย์สินขายตลาดเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย รองลงมา ซื้อมาเพื่อนำไปขายต่อ โดยผู้ซื้อจะเป็นบุคคลธรรมดา นักลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ นายหน้า เมื่อซื้อมาแล้วจะมีการปรับปรุงใหม่และนำไปขายต่อ มีการค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ เลือกลักษณะทรัพย์สินตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม คมนาคมสะดวก ราคาถูกกว่าท้องตลาด ราคาทรัพย์เหมาะสมตามสภาพทรัพย์ และช่องทางการซื้อทรัพย์โดยติดต่อธนาคารสาขา

ส่วนปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคาการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}$ = 3.57) เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยทุกด้านเรียงลำดับด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ($\bar{X}$ = 3.67) รองลงมา ด้านราคา ($\bar{X}$ = 3.67) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 3.60) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 3.57) ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X}$ = 3.54) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}$ = 3.53) และด้านบุคลากร ($\bar{X}$ = 3.44) สำหรับกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}$ = 3.62) เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับเห็นด้วย คือ ศึกษาข้อมูลและเข้าชมทรัพย์สินรอการขายก่อนตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.84) รองลงมา สามารถนำซื้อทรัพย์สินรอการขายไปขายต่อในราคาที่สูงขึ้น ($\bar{X}$ =3.82)

2. ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 2 ปัจจัยประชากรศาสตร์ตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานะการซื้อทรัพย์สินจากการขายมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

ปัจจัยประชากรศาสตร์	กระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาด		
	t	F	Sig.
1. เพศ	2.32	-	0.02*
2. อายุ	-	51.52	0.00*
3. สถานภาพ	-	5.09	0.01*
4. ระดับการศึกษาสูงสุด	-	79.31	0.00*
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	-	63.99	0.00*
6. สถานะการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด	-10.42	-	0.00*

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ไม่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 75 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคาที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต

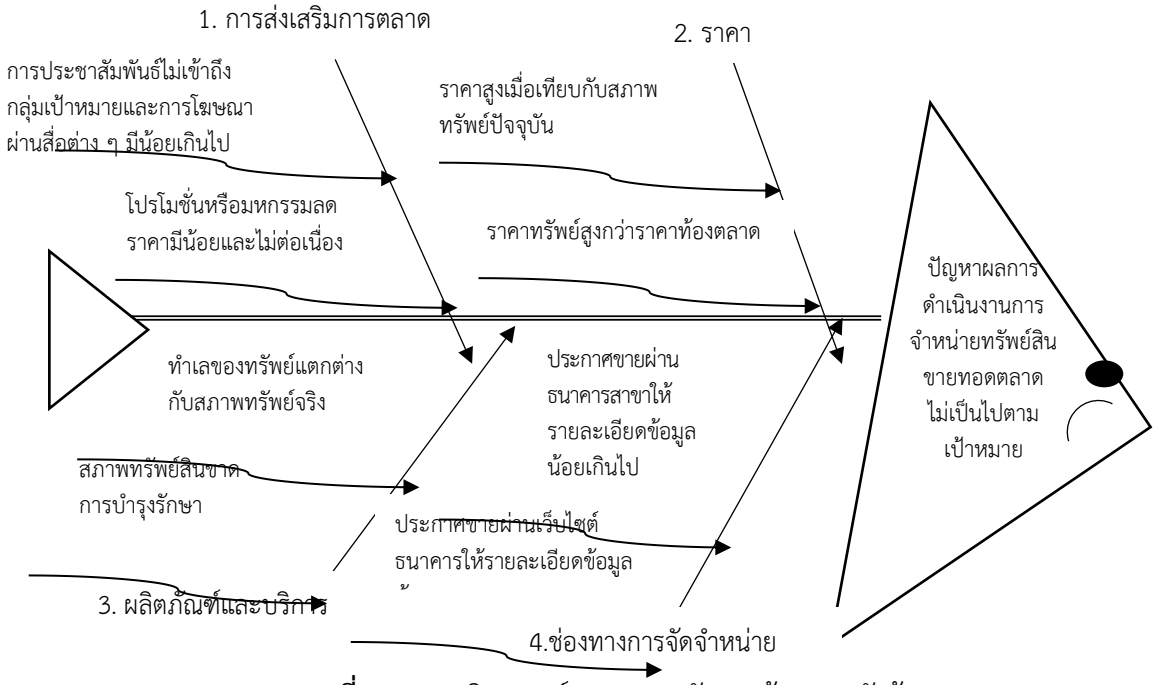
ตัวแปร	b	SE_b	β	t	Sig.
(Constant)	0.26	0.11	-	2.42	0.02*
X1	0.23	0.04	0.24	6.33	0.00*
X2	0.29	0.04	0.28	6.56	0.00*
X3	0.17	0.04	0.19	3.79	0.00*
X4	0.22	0.04	0.26	5.36	0.00*
X5	-0.01	0.03	-0.01	-0.19	0.85
X6	-0.01	0.04	-0.01	-0.30	0.77
X7	0.03	0.04	0.04	0.79	0.43
R = 0.87		SEest = 0.31		F = 163.48*	
R^2 = 0.75		R^2 adj = 0.75			

Dependent Variable: Y ,*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนผลการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้บริหารและพนักงานที่เกี่ยวข้องการพิจารณาทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต ส่วนใหญ่เห็นว่าสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคต่อการเสนอราคาและการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดมาจากสภาพทรัพย์สิน ทำเลทรัพย์สิน การบำรุงรักษาทรัพย์สิน โปรโมชั่นลดราคามีน้อย การประชาสัมพันธ์ไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย รองลงมา พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจ พนักงานบางสาขาไม่ทราบข้อมูล ระยะเวลาการพิจารณาสินเชื่อและในการยื่นขอสินเชื่อค่อนข้างช้า และราคาทรัพย์สินสูงกว่าราคาท้องตลาด และสัมภาษณ์กลุ่มลูกค้า ส่วนใหญ่เห็นว่ามาจาก

การส่งเสริมการตลาด มีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ มีน้อยเกินไป และโปรโมชั่นหรือมหกรรมลดราคาตามสภาพทรัพย์สินไม่ต่อเนื่อง สภาพทรัพย์สินทรุดโทรม ราคาไม่เหมาะสมกับสภาพทรัพย์สิน และช่องทางประกาศขายให้รายละเอียดทรัพย์สินน้อยเกินไป

เมื่อนำข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์มาพิจารณาร่วมกัน แล้วมาวิเคราะห์แผนผังก้างปลาสาเหตุของปัญหาที่ได้พบว่ามาจากสาเหตุด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาด้วยแผนผังก้างปลา

4. ตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 4 จากสาเหตุของปัญหานำมาหาแนวทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา ได้ทางเลือก 4 ทางเลือก คือ กลยุทธ์เชิงรุกด้านราคา กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านการส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์เชิงป้องกันด้านผลิตภัณฑ์และบริการ กลยุทธ์เชิงรับ กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์แนวทางเลือกตาราง TOWS Matrix

ปัจจัยภายใน (Internal) / ปัจจัยภายนอก (External)	จุดแข็ง (S) S1) ติดต่อกับธนาคารได้ทุกสาขา S2) มีราคาโปรโมชั่น S3) ประกาศขายทางเว็บไซต์ธนาคาร S4) มีงานมหกรรมบ้านธนาคารในพื้นที่	จุดอ่อน (W) W1) สภาพทรัพย์ทรุดโทรมขาดการบำรุง W2) ทำเลทรัพย์ห่างไกลชุมชน W3) ราคาทรัพย์สูงกว่าราคาท้องตลาด W4) โปรโมชั่น/มหกรรมลดราคาไม่ต่อเนื่อง W5) การประชาสัมพันธ์ไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ มีน้อยเกินไป W6) พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจ W7) พนักงานบางสาขาไม่ทราบข้อมูล W8) ระยะเวลาการพิจารณาสินเชื่อล่าช้า W9) ช่องทางประกาศขายผ่านธนาคารและเว็บไซต์ให้รายละเอียดทรัพย์สินน้อยเกินไป
<u>โอกาส</u> (O) O1) ธนาคารออมสินสามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อการให้สินเชื่อบ้านดอกเบี้ยต่ำกับลูกค้าตามนโยบายรัฐ O2) เสนอนโยบายธนาคารออมสินโปรโมชั่นลดราคาและจัดมหกรรมขายทอดตลาดในพื้นที่ให้บ่อยครั้ง O3) ธนาคารออมสินร่วมกับบริษัทเอกชนใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยผ่านแอปพลิเคชันประชาพันธ์ทรัพย์สินขายทอดตลาด O4) ธนาคารออมสินมอบนโยบายธนาคารสาขาปรับปรุงดูแลทรัพย์สินก่อนจำหน่าย O5) ธนาคารออมสินร่วมกับสำนักงานบังคับคดีจังหวัดพัฒนาศักยภาพพนักงานในการให้ข้อมูลลูกค้า	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) ด้านราคา จัดมหกรรมบ้านธนาคารหรือมหกรรมขายทอดตลาดในโซนภาคใต้โดยรุกการจัดโปรโมชั่นราคาพิเศษจัดกระจายไปทุกพื้นที่และจัดต่อเนื่องหลายครั้งใน 1 ปี ตอบโจทย์ความต้องการลูกค้าธนาคารทุกสาขาสร้างความเชื่อมั่นการเป็นธนาคารที่ดอกเบี้ยต่ำตามนโยบายรัฐ (S1, S2, S4, O2, O1)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) ด้านการส่งเสริมการตลาด เน้นการประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์และแอปพลิเคชันธนาคารและประชาสัมพันธ์ผ่านธนาคารสาขาสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ประชาสัมพันธ์โดยสื่อบุคคลจากพนักงานทุกคนที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการขายผลิตภัณฑ์ และผ่านลูกค้าปากต่อปาก รวมถึงใช้เว็บไซต์และธนาคารระดับสาขาเป็นช่องในการซื้อขายที่ต้องให้รายละเอียดทรัพย์สินให้มากกว่านี้ (W5, W6, W7, O3, O5)
<u>อุปสรรค</u> (T) T1) คู่แข่งที่มีจำนวนทรัพย์ให้เลือกมากกว่า T2) บริษัทเอกชนมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง T3) การชะลอตัวของเศรษฐกิจ T4) การปรับขึ้นดอกเบี้ยของธนาคารออมสิน T5) สถานการณ์โควิด 19 มีผลต่อกำหนดราคา T6) บริษัทเอกชนมีสภาพทรัพย์สินที่ดีกว่า T7) ความไม่แน่นอนของการโปรโมชั่นของธนาคารออมสิน T8) ทำเลทรัพย์ของคู่แข่งขันเป็นที่ต้องการของท้องตลาด	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ นโยบายปรับปรุงทรัพย์สินก่อนมีการประกาศขายทางเว็บไซต์ธนาคารออมสิน และเลือกทรัพย์ที่เป็นต้องการของตลาด โดยการจัดอันดับทรัพย์เพื่อการแข่งขันกับคู่แข่งและแยกประเภททรัพย์ให้ชัดเจนและข้อมูลที่ประกาศต้องเป็นข้อมูลปัจจุบันเพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยในมีโอกาสมีทรัพย์แม้ว่าในช่วงเศรษฐกิจชะลอตัวหรือได้รับผลกระทบสถานการณ์โควิด 19 (S1, S3, T1, T8)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง การนำกลยุทธ์สร้างความแตกต่างราคาทรัพย์สินและการโปรโมชั่นหรือมหกรรมลดราคาดอกเบี้ยต่ำ ในฐานะธนาคารแห่งรัฐเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งขันทั้งจากสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงินเพื่อเปิดโอกาสให้ลูกค้าทุกพื้นที่ได้เข้าถึงทรัพย์ที่ต้องการ และมีการปรับปรุงให้เหมือนสภาพจริงมากที่สุดเพื่อดึงดูดผู้คนที่ต้องการมีบ้านและที่ดิน (W2,W3,W4, T1,T4,T8)

จากตารางที่ 3 นำแนวทางเลือกที่ได้มาประเมินทางเลือกได้ทางเลือกยุทธ์การตลาดเชิงแก้ไขด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นทางเลือกที่ธนาคารออมสิน ระดับเขตภูเก็ต สามารถนำไปปฏิบัติได้ และธนาคารระดับสาขาสามารถขับเคลื่อนด้วยพนักงานของแต่ละสาขา ประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ ประชาสัมพันธ์ผ่านธนาคารสาขา สำนักงานบังคับคดีจังหวัด โดยสื่อบุคคลจากพนักงานและผ่านลูกค้าปากต่อปาก เป็นแนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดของธนาคารออมสินเขตภูเก็ต

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสรุปได้ว่า 1) พฤติกรรมการเลือกซื้อส่วนใหญ่เพื่ออยู่อาศัยและลงทุน หาข้อมูลจากเว็บไซต์ เลือกทรัพย์เป็นที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ทำเลเหมาะสม ราคาตามสภาพทรัพย์ ซื้อจากธนาคารสาขา พร้อมเลือกใช้และบอกต่อ ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคา และกระบวนการตัดสินใจซื้อภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย 2) เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานการณ์ซื้อมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเป็นสาเหตุปัญหาผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย 4) ได้แนวทางกลยุทธ์การตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด โดยการขับเคลื่อนการประชาสัมพันธ์โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์และสื่อบุคคลผ่านธนาคารสาขา และสำนักงานบังคับคดีจังหวัด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. พฤติกรรมการเลือกซื้อมีวัตถุประสงค์ของการซื้อส่วนใหญ่เพื่ออยู่อาศัย สอดคล้องกับงานวิจัยของคมสัน ฤทธิ์ศรีสันต์ (2559) ที่ว่าพฤติกรรมการซื้อทรัพย์สินรอการขายส่วนใหญ่ซื้อเพื่อเป็นสินทรัพย์ ส่วนความคิดเห็นลูกค้ามองว่าส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการซื้อทรัพย์สินเพื่อขายต่อหรือการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ โดยผู้ซื้อจะเป็นบุคคลธรรมดา นักลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ นายหน้า เมื่อซื้อมาแล้วจะมีการปรับปรุงใหม่และนำทรัพย์สินไปขายต่อ ได้แก่ บ้านพร้อมที่ดิน คอนโด ห้องชุด และที่ดินเปล่า โดยค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์ธนาคารออมสิน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัชนา ถิ่นไทยงาม (2560) ที่ว่าพฤติกรรมการเลือกซื้อส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการซื้อบ้านเดี่ยว มีวัตถุประสงค์การซื้อทรัพย์ธนาคารเพื่ออยู่อาศัย มีการค้นหาแหล่งที่มาของข้อมูลทรัพย์สินรอการขาย ส่วนปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยเรียงลำดับ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ รองลงมา ด้านราคา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของคมสัน ฤทธิ์ศรีสันต์ (2559) ที่ว่าส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของจีรานุช ศรีสุริย์ไพศาลและสวรส ศรีสุตโต (2559) ที่ว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร มีระดับความสำคัญมาก นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัชนา ถิ่นไทยงาม (2560) ที่ว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านพนักงาน ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีผลต่อกระบวนการ

ตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของจักกพันธุ์ แอกทอง (2561) ที่ว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมทางการตลาด และด้านช่องทางจัดจำหน่ายมีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย คือ ศึกษาข้อมูลและเข้าชมทรัพย์สินรอการขายก่อนตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของณิชญา ฑีฆาอุตมากร และญานพล แสงสันต์ (2563) ที่ว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายมีการศึกษาหาข้อมูลก่อนการลงทุนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยประชากรศาสตร์ตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานะการซื้อทรัพย์สินจากการขายมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของคมสัน ฤทธิ์ศรีสันต์ (2559) ที่ว่าตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายของธนาคาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัชนา ถิ่นไทยงาม (2560) ที่ว่าตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อทรัพย์สินรอการขาย รวมถึงสอดคล้องงานวิจัยของณิชญา ฑีฆาอุตมากร และญานพล แสงสันต์ (2563) ที่ว่าข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายแตกต่างกัน

3. ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการต่อการเสนอราคาที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อมาจากด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัชนา ถิ่นไทยงาม (2560) ที่ว่าปัจจัยทางการตลาดผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อทรัพย์สินรอการขาย และสาเหตุของปัญหาที่ทรัพย์สินรอการขายทอดตลาดของธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต มีจำนวนมาก มาจากสาเหตุการส่งเสริมการตลาดจากขาดการประชาสัมพันธ์ โปรโมชั่นลดราคามีน้อย สาเหตุราคาจากราคาทรัพย์สูงกว่าราคาท้องตลาด ราคาไม่เหมาะสมกับสภาพทรัพย์สิน สาเหตุผลิตภัณฑ์และบริการจากสภาพทรัพย์สิน ทรุดโทรม ทำเลทรัพย์สิน การบำรุงรักษาทรัพย์สิน และสาเหตุช่องทางการจัดจำหน่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ชัย คำมงคล และธีรนุช พูศักดิ์ศรีกิจ (2562) ที่ว่าสาเหตุปัญหาการจำหน่ายทรัพย์สินรอการขายของธนาคารออมสินมาจากปัญหาสภาพทรัพย์สินทรุดโทรม ปัญหาการตั้งราคาทรัพย์สินที่ไม่เหมาะสมกับสภาพทรัพย์ ปัญหาสื่อที่ใช้สำหรับการประชาสัมพันธ์ และปัญหาการขาดงบประมาณการดูแลทรัพย์สิน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของณิชญา ฑีฆาอุตมากร และญานพล แสงสันต์ (2563) ที่ว่าปัจจัยการเลือกทำเลที่ตั้งอสังหาริมทรัพย์มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ

4. แนวทางกลยุทธ์การตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดจากสาเหตุของปัญหานำมาหาแนวทางเลือก ได้กลยุทธ์เชิงรุกด้านราคา กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านการส่งเสริมการตลาด กลยุทธ์เชิงป้องกันด้านผลิตภัณฑ์และบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ชัย คำมงคลและธีรนุช พูศักดิ์ศรีกิจ (2562) ที่ว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาการจำหน่ายทรัพย์สินรอการขายของธนาคาร คือ กลยุทธ์การปรับปรุงคุณภาพทรัพย์สินรอการจำหน่าย เป็นแนวทางการดำเนินการปรับปรุงคุณภาพของทรัพย์สินรอการจำหน่ายก่อนเสนอจำหน่ายให้กับลูกค้า และระหว่างการเก็บรักษาทรัพย์สินรอการจำหน่าย และกลยุทธ์การตั้งราคาทรัพย์สินให้มีความเหมาะสมกับสภาพทรัพย์ ดังนั้นก่อนการจำหน่ายควรมีการปรับปรุงทรัพย์สินก่อนและต้องมีการประเมินสภาพทรัพย์ที่แท้จริงก่อนการตั้งราคาจำหน่าย เมื่อประเมินทางเลือก เลือกกลยุทธ์การตลาดเชิงแก้ไขด้านการส่งเสริมการตลาดเป็นทางเลือกที่ธนาคารออมสิน ระดับ

เขตภูเก็ต สามารถนำไปปฏิบัติได้ และธนาคารระดับสาขาสามารถขับเคลื่อนด้วยพนักงานของแต่ละสาขา ประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ ประชาสัมพันธ์ผ่านธนาคารสาขา สำนักงานบังคับคดีจังหวัด โดยสื่อบุคคลจากพนักงานและผ่านลูกค้าปากต่อปาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจีรานุช ศรีสุรีย์ไพศาลและสวรส ศรีสุตโต (2559) ที่ว่ากลยุทธ์ทางการตลาดด้านส่งเสริมการตลาดสามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดของทรัพย์สินรอการขายของธนาคารออมสิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวสันต์ชัย คำมงคลและธีรนุช พูศักดิ์ศรีกิจ (2562) ที่ว่ากลยุทธ์ด้านส่งเสริมการตลาดเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ สามารถเพิ่มการจำหน่ายทรัพย์สิน

ข้อเสนอแนะ

มีข้อเสนอแนะต่อธนาคารออมสิน เขตภูเก็ตและภาพรวมของธนาคารออมสิน ดังนี้

1. ควรขับเคลื่อนการส่งเสริมการตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด เพื่อการนำไปปฏิบัติของธนาคารสาขา โดยใช้สื่อบุคคลให้พนักงานของแต่ละสาขา ประชาสัมพันธ์และโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ ผ่านธนาคารสาขา สำนักงานบังคับคดีจังหวัด และผ่านลูกค้าปากต่อปาก

2. เสนอกลยุทธ์การตลาดด้านราคาต่อธนาคารออมสิน เพื่อเป็นทางเลือกนอกเหนือการส่งเสริมการตลาด โดยเสนอให้ธนาคารออมสินมีนโยบายปรับดอกเบี้ยต่ำในการปล่อยสินเชื่อการซื้อทรัพย์สินขายทอดตลาด ทำให้ธนาคารออมสิน มีโอกาสแข่งขันเรื่องดอกเบี้ยในส่วนแบ่งตลาดมากกว่าคู่แข่งขันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินหรือสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารอาคารสงเคราะห์

3. จัดงานมหกรรมจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตให้บ่อยครั้งขึ้นก็จะยิ่งทำให้ลูกค้ามีโอกาสในการตัดสินใจเลือกซื้อได้มากยิ่งขึ้น หรือเข้าร่วมงานมหกรรมในพื้นที่ภาคใต้เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้เข้าถึงการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด

4.การนำกลยุทธ์การตลาดไปใช้ในการวางแผนการตลาด ธนาคารควรพิจารณาปัจจัยประชากรศาสตร์ไม่ว่าเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานะการซื้อทรัพย์สินจากการขายของลูกค้า เพื่อจะได้การวางแผนการตลาดการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

ส่วนข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้ หากมีการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาภาพรวมของธนาคารออมสิน เพื่อที่จะเป็นการแก้ไขปัญหาในเชิงนโยบายและกำหนดแนวปฏิบัติครอบคลุมทุกพื้นที่ นอกจากนี้ควรศึกษาเปรียบเทียบกลยุทธ์การตลาดของคู่แข่งขันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินหรือสถาบันการเงินการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนเศรษฐกิจในประเทศ

เอกสารอ้างอิง

คมสัน ฤทธิ์ศรีสันต์. (2559). พฤติกรรมและส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายของลูกค้าธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, จังหวัดนครปฐม.

ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต. (2565). การดำเนินงานการจำหน่ายทรัพย์สินขายทอดตลาด ราคาทรัพย์สินรอการขาย(NPA) ณ กรกฎาคม 2565. ภูเก็ต : ธนาคารออมสิน เขตภูเก็ต.

จักกพันธุ์ แอกทอง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายของลูกค้าของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

จีรานุช ศรีสุรีย์ไพศาลและสวรส ศรีสุตโต. (2559). ปัจจัยส่วนบุคคลกับกลยุทธ์ทางการตลาดของทรัพย์สินรอการขาย : กรณีศึกษาธนาคารออมสิน เขตสมุทรสาคร. (ค้นคว้าอิสระธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพมหานคร.

ณิชญา ฑีฆาอุตมากร และญานพล แสงสันต์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทรัพย์สินรอการขายของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เขตพิษณุโลก. (ปริญญานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

ณงลักษณ์ จารุวัฒน์. (2560). Marketing 4.0 (การตลาด 4.0). กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์.

ปรียาวดี ผลเอนก. (2558). การจัดการคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พนิตสุภา ธรรมประมวล. (2563). การตลาดบริการ (SERVICES MARKETING). กรงเทพฯ : พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2556). การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

วสันต์ชัย คำมงคลและธีรนุช พูศักดิ์ศรีกิจ. (2562). ปัญหาการจำหน่ายทรัพย์สินรอการขาย(NPA) ธนาคารออมสิน ภาค 9. ใน การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14 ปีการศึกษา 2562 วันที่ 2 สิงหาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ศิวารัตน์ ณ ปทุม. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภคชั้นสูง : การตลาด อุตสาหกรรม ธุรกิจการค้าปลีก การสื่อสารการตลาดบูรณาการ. กรุงเทพฯ : Brand Age Books.

สุรัชนา ถิ่นไทยงาม. (2560). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อทรัพย์สินรอการขายของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาลำพูน จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, จังหวัดเชียงใหม่.

David R. F. (2013). Strategic Management. (14th ed). Harlow: Pearson Education.

Kotler, P., & Keller, K. (2016). Marketing Management. (15th ed). New Jersey: Pearson Education.

แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศ กรณีศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

Guidelines for Development Service Quality to Excellence : Case Study of Medical Science Center 11/1 Phuket

จำรัส พูลเกื้อ[1*] และยุทธชัย ฮารีบิน[2]

Jamrat Poolkua[1*] and Yuttachai Hareebin[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ , สถาบันมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Graduate student, Department of Business Administration, Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Assistant professor, Faculty of Management Sciences , Phuket Rajabhat University

Corresponding author, E-mail: s6480141103@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพบริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต (2) เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต และ (3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ รวบรวมข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้รับบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/ 1 ภูเก็ต จำนวน 147 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพบริการและความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยคุณภาพบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศโดยใช้ 5 กลยุทธ์ ได้แก่ การบริการความสัมพันธ์กับลูกค้า การบริหารประสบการณ์ของลูกค้า การพัฒนาเทคโนโลยี การปรับปรุงมาตรฐานบริการ และการสร้างนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: คุณภาพบริการ, ความเป็นเลิศ, ความพึงพอใจ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of service quality and satisfaction of service users at Medical Sciences Center 11/1 Phuket 2) to study the service quality factors that affect the satisfaction of service recipients who come to use the service at the Medical Sciences Center 11/1 Phuket and 3) to propose a guideline for improving service quality toward excellence at the Medical Sciences Center 11/1 Phuket. It is a

questionnaire-based survey research. Data were collected from respondents in a sample group of 147 service recipients at the Medical Science Center 11/1 Phuket. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. This study found that the level of service quality and satisfaction was at the highest level. Service quality factors affecting service recipients' satisfaction at a statistical significance level of 0.05 were empathy, tangibles, responsiveness and assurance. Researchers proposed a guideline for developing service quality to excellence using five strategies: customer relationship management, customer experience management, technology development, service improvement and service & products innovation.
Keywords: Service Quality, Excellence, Satisfaction

บทนำ

ประเทศไทยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศตามแนวทางนโยบาย และทิศทางการพัฒนาที่กำหนดตามกรอบการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ระบบบริหารราชการแบบดั้งเดิมมีสภาพไม่เอื้อต่อการตอบสนองสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป มีลักษณะล่าช้า ขาดความคล่องตัว ทำให้การบริหารภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ จึงได้มีการนำเอาระบบการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐ โดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการ และแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ รูปแบบการนำการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ได้กำหนดให้ต้องมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการปฏิบัติงานที่สามารถประเมินผลการปฏิบัติราชการได้อย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนอง ต่อการพัฒนาประเทศ และการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2545)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กำหนดทิศทางพัฒนาระบบราชการประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาบริการภาครัฐ เพื่อประชาชน มุ่งเน้นให้ภาครัฐมีบริการที่เป็นมาตรฐานสากลตอบสนองความต้องการของประชาชนในฐานะผู้รับบริการได้อย่างทันที ผ่านการเชื่อมโยงบริการของทุกหน่วยงานแบบเบ็ดเสร็จ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ, 2564)

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต เป็นหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานภายในสังกัดกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ รับผิดชอบเขตพื้นที่เครือข่ายบริการเขตสุขภาพที่ 11 ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดภูเก็ต กระบี่ และพังงา เป็นหน่วยงานที่ให้บริการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ ได้แก่ อาหาร น้ำ เครื่องดื่ม ยา เครื่องสำอาง สมุนไพร สารเสพติดในปัสสาวะ เครื่องเอกซเรย์ และชันสูตรโรค โดยให้บริการแก่กลุ่มประชาชนทั่วไป หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อสนับสนุนในการช่วยแก้ปัญหาทางด้านสาธารณสุข รวมทั้งเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานบริการสาธารณสุขและประชาชนมีการมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ (ลูกค้า) และนำระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ มากำหนดเป็นตัวชี้วัดสมรรถนะในการให้บริการประชาชนของหน่วยงาน (ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต, 2564)

งานบริการเป็นหนึ่งในภารกิจของของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ลักษณะการบริการ คือ การให้บริการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ มีรายงานผลการทดสอบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งมอบแก่ผู้รับบริการ ผู้บริหารองค์กรให้ความสำคัญกับการบริการ โดยพยายามผลักดัน ให้องค์กรมุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีการบริการที่เป็นเลิศ ที่สามารถตอบสนองความต้องการ รวมทั้งส่งมอบคุณค่าของผลงานให้แก่ผู้รับบริการได้ และได้นำงานด้านบริการมากำหนดเป็นตัวชี้วัดขององค์กร โดยวัดระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการของหน่วยงาน

ดังนั้น เพื่อวิเคราะห์คุณภาพการบริการขององค์กร นำมาจัดทำแนวทางการพัฒนายกระดับคุณภาพการบริการสู่ความเป็นเลิศขององค์กร ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ และเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการที่จะทำให้การบริการมีความเป็นเลิศ โดยนำปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ มาใช้เป็นข้อมูลในวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพบริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการสู่ความเป็นเลิศ

การบริการ หมายถึง การกระทำหรือปฏิบัติซึ่งฝ่ายหนึ่งนำเสนอต่ออีกฝ่ายหนึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่มีรูปลักษณ์หรือตัวตน จึงไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของในสิ่งใด ๆ การผลิตบริการอาจผูกติดหรือไม่ผูกติดกับตัวสินค้าก็ได้ โดยการปฏิบัติงานให้มีผลเป็นไปตามความคาดหวังของลูกค้า ผู้ให้บริการจึงควรมีคุณสมบัติที่สามารถอำนวยความสะดวก และทำงานเพื่อผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (ยงยุทธ ฟูพงศ์ศิริพันธ์, ยุทธนา ธรรมเจริญ, อุไรวรรณ แย้มนิยม, อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า, และธนวรรณ แสงสุวรรณ, 2546; Bateson, 1977, อ้างถึงใน น้ำเพชร อยู่สกุล, 2553; วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์, 2542) มีหลายองค์กรพยายามคิดหาวิธีการบริการที่ดี รวดเร็ว และครบวงจร ให้ผู้รับบริการชื่นชม รู้สึกประทับใจ จนทำให้เกิดแบรนด์ในการบริการ ซึ่งแต่ละองค์กรมีวิธีการที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะธุรกิจ ค่านิยม และวัฒนธรรมขององค์กรนั้นๆ การสร้างระบบบริการที่เป็นเลิศและครบวงจร เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญ และสามารถนำมาใช้ในการยกระดับการบริการได้ การสร้างความเป็นเลิศในการบริการ เป็นการบริการคุณภาพโดยผ่านกระบวนการจัดการด้านกลยุทธ์ ระบบ และคน เพื่อสนองความต้องการ รวมถึงความคาดหวังของลูกค้าปัจจุบันและลูกค้าใหม่ ทั้งภายในและภายนอก (Albrecht, 1988)

องค์ประกอบการบริการ

งานบริการเป็นงานที่มีลักษณะดังนี้ 1) ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangibility) ผู้ซื้อมองหาสิ่งที่ใช้ประเมินคุณภาพ ดังนั้นผู้ให้บริการต้องมีการจัดการหลักประกันความมั่นใจ เพื่อทำให้สิ่งที่จับต้องไม่ได้เป็นสิ่งที่จับต้องได้ ได้แก่ สถานที่ บุคคล เครื่องมือ สัญลักษณ์ ราคา 2)ไม่สามารถแบ่งแยกการให้บริการ (Inseparability) การให้บริการเป็นทั้งการผลิต และการบริโภคในขณะเดียวกัน ต่างกับผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตน ถ้าบุคคลหนึ่งเป็นผู้ให้บริการ เขาจะเป็นส่วนหนึ่งของการบริการ เมื่อลูกค้ามาแสดงตัวเพื่อขอรับบริการ การบริการจึงเกิดขึ้น 3) ไม่แน่นอน (Variability) เนื่องจากขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้ให้บริการ เมื่อไร และที่ไหน ผู้ซื้อบริการทราบความไม่แน่นอนนี้ จึงมักสอบถามผู้อื่นก่อนตัดสินใจเลือกผู้ให้บริการเสมอ 4) ไม่สามารถเก็บไว้ได้ (Perishability) เหมือนสินค้าอื่น ๆ ถ้ามีอุปสงค์สม่ำเสมอการบริการจะไม่มีปัญหา แต่ถ้าอุปสงค์ไม่คงที่ การบริการจะเกิดปัญหา (ยงยุทธ ฟูพงศ์ศิริพันธ์, ยุทธนา ธรรมเจริญ, อุไรวรรณ แย้มนิยม, อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า, และธนวรรณ แสงสุวรรณ, 2546)

องค์ประกอบความเป็นเลิศ

องค์กรที่มีความต้องการเป็นเลิศในการบริการจำเป็นต้องขยายตลาดและคุณค่าให้มากกว่าคู่แข่ง ซึ่งการบริการเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศมีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์ทางกายภาพ (Physical Products) 2) การบริการ (Service Product) 3) สิ่งแวดล้อมด้านบริการ (Service Environment) 4) การส่งมอบการบริการ (Service Delivery) และ 5) การมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Focus) รวมทั้งการมอบอำนาจแก่พนักงานสำหรับการบูรณาการปัจจัยทั้ง 5 ในการสร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ (Albrecht, 1988)

การสร้างระบบบริการให้เป็นเลิศ (SEA Model) มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การจัดการข้อมูลของลูกค้า (Customer Database Management) เป็นการเก็บบันทึก จัดการรวบรวม จัดกลุ่ม แยกข้อมูล และนำเอาข้อมูลของลูกค้าออกมาใช้งานตามวัตถุประสงค์ 2) การออกแบบบริการ (Service Design) เป็นการนำเอาข้อมูลของลูกค้าที่สำคัญมาจัดกลุ่ม และออกแบบบริการให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการ 3) การปฏิบัติตามมาตรฐานบริการ (Service Operation) เป็นการนำเอามาตรฐานบริการที่กำหนดไว้ไปดำเนินการทำงานและส่งมอบบริการแก่ลูกค้า 4) การจัดการข้อร้องเรียน (Complaint Handling) เป็นการนำเอาข้อร้องเรียนของลูกค้ามาทำการแก้ไข เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และ 5) การปรับปรุงมาตรฐานบริการ (Service Improvement) เป็นการสร้างมาตรฐานการให้บริการลูกค้าให้สูงขึ้นตามความต้องการของลูกค้า (พิสิทธิ์ พิพัฒน์โภคากุล, 2549)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ คุณภาพการบริการ

คุณภาพบริการ เป็นสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังว่าจะได้รับจากการให้บริการ (Lewis & Booms, 1983) การที่องค์กรใดจะบริการให้มีคุณภาพ ไม่ใช่เพียงการส่งมอบบริการที่ดีเท่านั้น แต่เป็นการส่งมอบบริการตามความต้องการของผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ประทับใจ มีทัศนคติเชิงบวกต่อองค์กร ดังนั้นในการบริการอย่างมีคุณภาพ องค์กรหรือหน่วยงานต้องพิจารณาว่าต้องมีคุณภาพอย่างไรที่สามารถบริการตามที่ผู้รับบริการต้องการได้ ซึ่งอาจจะต้องพิจารณาหลาย ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับภารกิจหรือพันธกิจขององค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจตรงกับคำในภาษาอังกฤษ ว่า Satisfaction คือ คุณภาพหรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่าง ๆ และทัศคติที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น ๆ เป็นการประเมินสินค้าหรือบริการนั้น

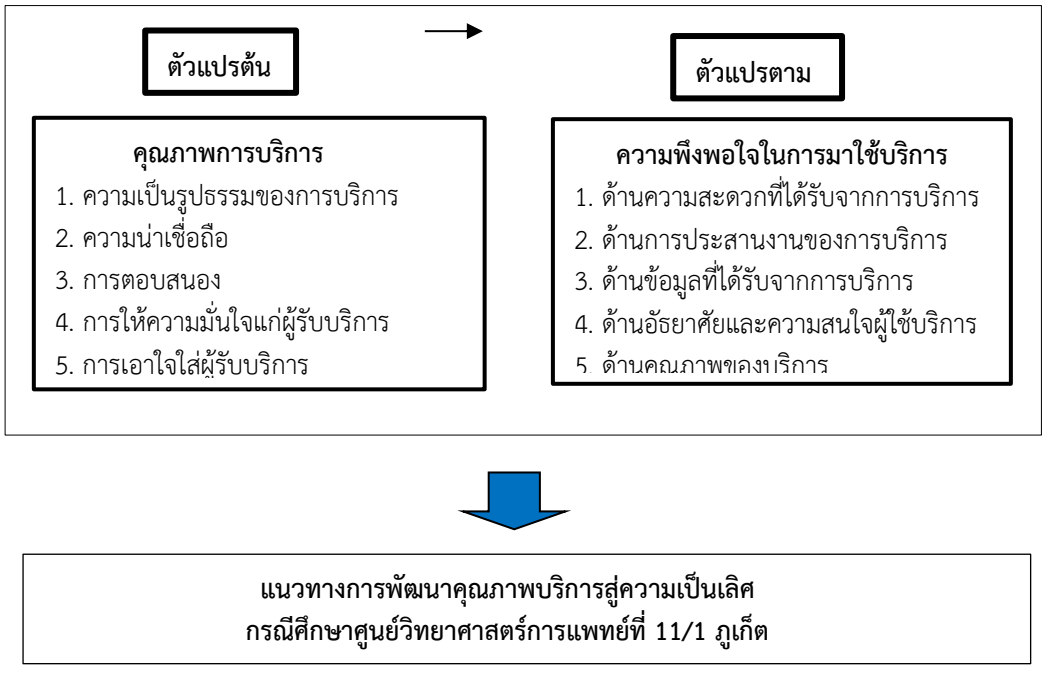
ๆ ว่าได้ตอบสนองความต้องการของตนได้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ถ้าได้ตามที่ตั้งความหวังไว้ ลูกค้าจะมีความพึงพอใจ (Good, 1973; สมวงศ์ พงศ์สถาพร, 2547) ความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นหัวใจสำคัญของงานด้านบริการ ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่ใช้วัดระดับความสำเร็จ และประสิทธิภาพของงานด้านบริการ ดังนั้นองค์กรที่มีภารกิจงานด้านบริการควรมีการศึกษาถึงปัจจัย และองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ

องค์ประกอบ และการวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกทัศนคติของคนที่เกิดจากประสบการณ์ในการใช้บริการ ความพึงพอใจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการได้รับบริการได้ตามคาดหวังหรือไม่ โดยแบ่งความพึงพอใจเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความพึงพอใจต่อความสะดวกในการใช้บริการ (Convenience) ได้แก่ การรอคอย ได้รับการดูแลเมื่อต้องการ และความสะดวกสบายจากสถานที่ 2) ความพึงพอใจต่อการประสานงานของการใช้บริการ (Coordination) ได้แก่ การได้รับบริการตามความต้องการ ให้ความสนใจกับผู้รับบริการ และมีการติดตามผลการให้บริการ 3) ความพึงพอใจต่ออัธยาศัย และความสนใจของผู้ให้บริการ (Courtesy) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อผู้มารับบริการ เช่น พูดจาสุภาพ สนใจผู้ใช้บริการ ดูแลเอาใจใส่ เป็นต้น 4) ความพึงพอใจต่อข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ (Medical Information) ได้แก่ ข้อมูลเป็นปัจจุบัน 5) ความพึงพอใจต่อคุณภาพของการให้บริการ (Quality of Care) เป็นคุณภาพในภาพรวมของการให้บริการทั้งหมด และ 6) ความพึงพอใจต่อค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ (Quit of Pocket Cost) ค่าบริการที่ผู้ใช้บริการยินดีจ่าย (Aday & Andersen, 1975, อ้างถึงใน สุกัญญา ถึงอินทร์, 2561)

งานวิจัยฉบับนี้ใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพบริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต โดยใช้เครื่องมือ SERVQUAL ในการประเมินคุณภาพบริการ 5 ด้าน ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของบริการ การสร้างความมั่นใจในการบริการ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ การดูแลเอาใจใส่ และการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย



วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจมาวิเคราะห์เสนอเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้รับบริการที่เคยมาใช้บริการ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต จำนวน 230 แห่ง (ข้อมูลการใช้บริการระหว่าง เดือนมกราคม – ธันวาคม 2564) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้รับบริการที่เคยมาใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีคำนวณจากสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 147 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพบริการ และความพึงพอใจต่อการใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นผู้ที่ใช้บริการต่อคุณภาพบริการ และความพึงพอใจจากการใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต โดยมีเนื้อหาครอบคลุมกรอบแนวคิดในงานวิจัย

2.3 นำแบบสอบถามตรวจความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 และนำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุด ไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliabiliy) โดยการพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coetficient) ควรมีค่ามากกว่า 0.7 พบว่าค่าความเชื่อมั่น มีค่าตั้งแต่ 0.773 – 0.975 ถือว่ามีความสอดคล้องภายในของข้อคำถาม (Nunnally & Bernstein, 1994, อ้างถึงใน นภาพร ภู่บุบผา, 2562)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบถามแบบสอบถามส่งให้ผู้รับบริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ 11/1 ภูเก็ต นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ใช้สถิติดังนี้

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่ปรากฏในแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล และการวิจัยครั้งนี้ใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความหมายแต่ละระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) กับ ตัวแปรตาม (Y)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาลักษณะทั่วไปขององค์กรกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมา คือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 46.9 มีอายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 19.7 รองลงมาคือช่วงอายุ 41 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 19 ประเภทกิจการเป็นภาคเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมา คือ ภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 40.8 จังหวัดที่ตั้งกิจการ คือ จังหวัดภูเก็ตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมา คือ จังหวัดพังงา คิดเป็นร้อยละ 32 ประเภทของการใช้บริการเพื่อตรวจวิเคราะห์ น้ำ อาหาร และเครื่องดื่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.7 รองลงมา คือ เชื้อ Legionella (ตัวอย่างน้ำและ Swab) คิดเป็นร้อยละ 14 วัตถุประสงค์ที่ใช้บริการ ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.8 รองลงมาคือ พิสูจน์ – ยืนยัน คิดเป็นร้อยละ 22.6 และจำนวนครั้งที่มาใช้บริการต่อปี มากกว่า 5 ครั้งต่อปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาคือ 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 32

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับคุณภาพบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่ 11/1 ภูเก็ต

คุณภาพบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	อันดับ
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.63	.51	มากที่สุด	5
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	4.73	.48	มากที่สุด	2
ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	4.66	.53	มากที่สุด	4
ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	4.74	.47	มากที่สุด	1
ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ	4.70	.52	มากที่สุด	3
รวม	**4.69**	**.47**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 คุณภาพบริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ผลการศึกษาคุณภาพบริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญคุณภาพบริการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.74 รองลงมา คือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

ความพึงพอใจผู้รับบริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	อันดับ
ความสะดวกที่ได้รับจากการบริการ	4.65	.53	มากที่สุด	4
ด้านการประสานงานของการบริการ	4.67	.54	มากที่สุด	3
ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ	4.72	.52	มากที่สุด	2
ด้านอัธยาศัยและความสนใจผู้รับบริการ	4.76	.47	มากที่สุด	1
ด้านคุณภาพบริการ	4.63	.53	มากที่สุด	5
ด้านค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ	4.56	.57	มากที่สุด	6
รวม	**4.66**	**.48**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญต่อความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.66 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ด้านอัธยาศัยและความสนใจผู้ใช้บริการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 รองลงมา คือ ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 ด้านการประสานงานของการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ความสะดวกที่ได้รับจากการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ด้านคุณภาพบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 และด้านค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ตัวแบบที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.932	.869	.864	.17657

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R Square) แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ .869 ซึ่งหมายความว่า คุณภาพบริการ 5 ด้าน สามารถอธิบายความพึงพอใจต่อการใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ได้ร้อยละ 86.9 ส่วนที่เหลือเป็นอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแบบ (ANOVA)

Model		R Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	29.078	5	5.816	186.535	.000*
	Residual	4.396	141	.031		
	Total	33.474	146			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลที่ได้จากการทดสอบได้ค่า Sig. เท่ากับ .000 มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งหมายความว่า มีคุณภาพบริการอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อความพึงพอใจการใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	.318	.152		2.099	.038*
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	.225	.059	.240	3.835	.000*
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	.007	.078	.007	.086	.932
ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	.173	.073	.190	2.364	.019*
ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ	.151	.074	.149	2.043	.043*
ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ	.372	.072	.401	5.142	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 เมื่อพิจารณาค่า Sig สามารถสรุปได้ว่า คุณภาพบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่าคุณภาพบริการด้านที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ และด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยเชิงพหุทั้งในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

Y = 0.318 + 0.225 (ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ) + 0.173 (ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ) + 0.151(ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ) + 0.372 (ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ)

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ = 0.372 (ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ)+0.225 (ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ) + 0.173 (ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ) + 0.151 (ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ)

ตารางที่ 6 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐาน ปัจจัยคุณภาพบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต		
ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles)	✓	
ความเชื่อถือไว้วางใจ (Reliability)		✓
การตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness)	✓	
ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ (Assurance)	✓	
ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ (Empathy)	✓	

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด รองลงมา คือ เพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด รองลงมา คือ ช่วงอายุ 41 – 45 ปี ประเภทกิจการเป็นภาคเอกชนมากที่สุด รองลงมา คือ ภาครัฐ จังหวัดที่ตั้งกิจการคือจังหวัดภูเก็ตมากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดพังงา ประเภทของการใช้บริการเพื่อตรวจวิเคราะห์ น้ำ อาหาร และเครื่องดื่มมากที่สุด รองลงมาคือ เชื้อ Legionella (ตัวอย่างน้ำและ Swab) วัตถุประสงค์ที่ใช้บริการ ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมา คือ พิสูจน์ – ยืนยัน และจำนวนครั้งที่มาใช้บริการต่อปี มากกว่า 5 ครั้งต่อปี มากที่สุดคิด รองลงมา คือ 1 ครั้งต่อปี

2. ผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณภาพบริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ตโดยรวมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. จากการประเมินระดับคุณภาพบริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่า คุณภาพบริการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการมีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการตามลำดับ ซึ่งคุณภาพบริการในภาพรวมสอดคล้องกับการศึกษาของนักวิจัยดังนี้ ประภาพร สิงห์ทอง และทัตษภร ศรีสุข (2564) พบว่า ปัจจัยการให้บริการภาพรวมของสำนักงานแรงงานจังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านสำคัญมากที่สุด คือ ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ อานนท์ จันจิตร (2563) พบว่า คุณภาพการให้บริการของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่แตกต่างจากการศึกษาของนักวิจัยดังนี้ สอ วรรณศักดิ์ (2564) พบว่าคุณภาพการบริการของธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมเมืองพนมเปญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการมีค่าสูงสุด นาฏยา โสภาค (2562) พบว่า คุณภาพการให้บริการของแผนกแพทย์แผนไทยโรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการมีค่าสูงสุด

2. จากผลการประเมินระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ตในครั้งนี้พบว่าระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านอัธยาศัยและความสนใจผู้ใช้บริการมีค่าสูงสุด รองลงมา คือ ด้านข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ ด้านการประสานงานของการบริการ ความสะดวกที่ได้รับจากการบริการ ด้านคุณภาพบริการ และด้านค่าใช้จ่ายเมื่อใช้บริการ ซึ่งผลการศึกษาแตกต่างกับนักวิจัย ดังนี้ มุจจรินทร์ หาญทรงกณิฎฐ์ (2562) พบว่าความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการของร้านยาคุณภาพประเภทร้านยาเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ระดับมาก และปฐมพงศ์ กุกแก้ว (2563) พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการของผู้ใช้บริการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากการศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มาใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่า คุณภาพบริการส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต คุณภาพบริการด้านที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการให้ความเข้าใจผู้รับบริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ แสดงให้เห็นว่าคุณภาพบริการด้านต่าง ๆ ของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ตสามารถตอบความต่อต้องการของผู้รับบริการได้จึงเกิดความพึงพอใจ (Good, 1973; สมวงศ์ พงศ์สถาพร, 2547) แต่ด้านความเชื่อถือไว้วางใจไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ สอดคล้องกับการศึกษา ศิริรักษ์ ภูหิรัญ และกฤษฎา มูฮัมหมัด (2563) พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทรายอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ด้านการเข้าใจและรู้จักผู้รับบริการ ด้านการตอบสนองผู้รับบริการ และด้านน่าเชื่อถือ กรณ์ ธาดาฐิติกรณ์ (2561) พบว่า คุณภาพการให้บริการ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองอย่างรวดเร็ว ด้านการให้ความรู้สึกเชื่อมั่น และด้านการเอาใจใส่ ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีป้ายในพื้นที่สำนักงานเขตธนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ในการศึกษาครั้งนี้ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้รับบริการมีดังนี้ ต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์หน่วยงานให้ประชาชนรู้จักมากขึ้น เพิ่มรายการที่ให้บริการตรวจวิเคราะห์ ต้องการให้มีการเปิดอบรมอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับด้านอาหารปลอดภัย คิดราคาค่าบริการให้น้อยลง ให้มีการจัดทำ แผนสนับสนุนสถานประกอบการโรงแรม ร้านอาหาร เรื่องมาตรฐานการรับรองต่างๆให้ชัดเจน สม่ำเสมอ กรณีพบเคสใหม่ๆ หรือตัวอย่างที่ไม่ได้ส่งบ่อย ต้องการให้ศูนย์ฯ จัดทำแนวทางการจัดทำเอกสารนำส่งตัวอย่าง หรือมีคู่มือหรือแนวทางให้ชัดเจน ต้องการให้เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างใจเย็นๆและมีความเข้าใจผู้รับบริการ การติดตามผลวิเคราะห์น้ำและรายงานผลวิเคราะห์ ควรจะดำเนินการแบบออนไลน์ที่สามารถเข้าไปดาวน์โหลดไฟล์ได้ การส่งรายงานต้องการให้ตรงกับวันที่นัดหมาย รวมถึงการระยะเวลาที่ไปรษณีย์ด้วย ต้องการให้มีบริการ เข้ารับตัวอย่าง ณ ที่ตั้งของผู้ใช้บริการ และให้มีการบริการในเวลาช่วงพักกลางวัน ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนวทางด้านกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศ 5 ด้าน ดังนี้

4.1 กลยุทธ์ด้านการบริการความสัมพันธ์กับลูกค้า องค์กรต้องมีการสร้างระบบการจัดการลูกค้า โดยต้องมีการเก็บข้อมูลของผู้รับบริการ เช่น ความต้องการ วิธีการใช้บริการ มีการทำความเข้าใจลักษณะของผู้รับบริการ จากนั้นนำเสนอการบริการที่สอดคล้องกับความต้องการผู้รับบริการแต่ละบุคคล/กลุ่ม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้ลูกค้าเกิดความสัมพันธ์และใช้บริการตลอดไป

4.2 กลยุทธ์ด้านการบริหารประสบการณ์ของลูกค้า องค์กรต้องนำข้อมูลผู้รับบริการที่สำคัญมาออกแบบและจัดทำมาตรฐานในการบริการ ซึ่งจะต้องมีความโดดเด่น แตกต่างจากคู่แข่ง ให้ผู้รับบริการได้รับประสบการณ์ในการบริการจนเกิดความผูกพัน

4.3 กลยุทธ์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี องค์กรต้องนำระบบเทคโนโลยีมาช่วยในการดำเนินงานเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ เช่น ระบบการกรอกแบบฟอร์มส่งตัวอย่าง การรายงานผล electronic ระบบการรับฟังความคิดเห็นชนิด Realtime

4.4 กลยุทธ์ด้านการปรับปรุงมาตรฐานบริการ องค์กรนำเอามาตรฐานบริการที่กำหนดไว้ไปดำเนินการทำงานและส่งมอบบริการแก่ลูกค้า โดยต้องมีการอบรมพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติจริงตามมาตรฐานบริการที่ได้ออกแบบไว้อย่างมีระบบแบบแผน เพื่อส่งมอบบริการลูกค้าอย่างสม่ำเสมอตามมาตรฐาน

4.5 กลยุทธ์ด้านการสร้างนวัตกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ องค์กรต้องมีการนำนวัตกรรมการบริการใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ เช่น การบริการเก็บตัวอย่างนอกสถานที่ รวมทั้งคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น รายการทดสอบใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการของพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพบริการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการให้มีประสิทธิภาพ

2. ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต: สามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสู่ความเป็นเลิศที่สามารถให้บริการที่ตอบสนองความต้องการหรือความคาดหวังของผู้รับบริการ ซึ่งจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานด้านบริการที่มีประสิทธิภาพและองค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดี

3. ผู้บริหารสามารถนำปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพบริการมาจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนงบประมาณ และแผนปฏิบัติการด้านบริการ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นที่สามารถตอบสนองนโยบายการบริหารภาครัฐยุคใหม่ด้านบริการประชาชนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกด้านบริการ เพื่อนำมาจัดทำกลยุทธ์ด้านบริการจะทำให้องค์กรมีแนวทางการพัฒนาที่สมบูรณ์ ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเร็ว

2. ควรมีการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมในการจัดทำแนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการสู่ความเป็นเลิศ

เอกสารอ้างอิง

กรณ์ ธาดาฐิติกรณ์. (2561). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษีป้ายในพื้นที่สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2(3), 14-27.

นภาพร ภู่บุบผา. (2562). ทัศนคติต่อการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อกล้องติดรถยนต์ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.

นาฏยา โสภาค. (2562). คุณภาพการให้บริการของแผนกแพทย์แผนไทยโรงพยาบาลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 3(2), 31-40.

น้ำเพชร อยู่สกุล. (2553). ความเป็นเลิศในการบริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ปฐมพงค์ กุกแก้ว. (2563). คุณภาพการให้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิชาการศรีปทุม, 17(2), 55-63

ประภาพร สิงห์ทอง และทัตษภร ศรีสุข. (2564). การศึกษาปัจจัยการให้บริการเพื่อพัฒนาคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ กรณีศึกษา สำนักงานแรงงานจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(1), 159-172.

พิสิทธิ์ พิพัฒน์โภคากุล. (2549). เทคนิคการสร้างระบบบริการให้เป็นเลิศ. กรุงเทพ ฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

มุจจรินทร์ หาญทรงกณิฎฐ์. (2562). การประเมินความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการของร้านยาคุณภาพในเขตกรุงเทพมหานคร โดยประยุกต์ใช้ SERVQUAL MODEL (วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

ยงยุทธ ฟูพงศ์ศิริพันธ์, ยุทธนา ธรรมเจริญ, อุไรวรรณ แย้มนิยม, อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า, และธนวรรณ แสงสุวรรณ. (2546). การจัดการการตลาด. กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

ราชกิจจานุเบกษา. (2545). พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. เล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก.

วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์ (2542) . คุณภาพในงานบริการ. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมลสมัย.

ศิริรักษ์ ภูหิรัญ และกฤษฎา มูฮัมหมัด. (2563). ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชากรที่ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยทราย อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี. ใน , การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต. (2564). รายงานประจำปี 2564. ภูเก็ต: ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต.

สมวงศ์ พงศ์สถาพร. (2547). การตลาดบริการ. กรุงเทพมหานคร: แบรนด์เอจ.

สอ วรรณศักดิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาคุณภาพบริการของธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมเมืองพนมเปญ: กรณีศึกษาสนามฟุตบอล เวเทิร์น (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี, ชลบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ. (2564). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (พ.ศ. 2564 – 2565). สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566 จาก https://www.opdc.go.th/content/NzExMw

สุกัญญา ถึงอินทร์. (2561). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา: กรณีศึกษางานทะเบียนและประมวลผล มหาวิยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, นครราชสีมา.

อานนท์ จันจิตร. (2563). การพัฒนาคุณภาพการบริการเพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

Albrecht, K. (1988). At america's service. Dow Jones-Irwin: Homewood II.

Good, C. V. (1973). Techniqes in appiled psychology. Journal of Applied Psychology, 60, 663-670.

Lewis, R. C., & Booms, B. H. (1983). The marketing aspects of service quality. AMA proceeding. American Marketing Association Chicago, 12(1), 99-104.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed). New York: Harper and Row.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษาศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

Marketing mix factors affecting customer loyalty. A case study, Regional Medical Sciences Center 11/1 Phuket.

สุจิตร สาขะจร[1*] และยุทธชัย ฮารีบิน[2]

Sujit Sakhajorn[1*] and Yuttachai Harebin[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[1] Graduate student, Department of Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, Phuket Rajabhat University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรบริหารธุรกิจ, สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

[2] Assistant Professor Dr., Department of Master of Business Administration, Faculty of Business Administration, Phuket Rajabhat University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** s6480141118@pkru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต และเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการตรวจวิเคราะห์คุณภาพผลิตภัณฑ์ของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต จำนวน 147 แห่ง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นองค์กรที่ตั้งอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของภาคเอกชน ประเภทที่นิยมใช้บริการตรวจวิเคราะห์ คือ อาหาร น้ำ และเครื่องดื่ม โดยมีวัตถุประสงค์ของการใช้บริการเพื่อการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ซึ่งจำนวนครั้งที่มาใช้บริการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อปี กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของผู้ใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ในระดับมากที่สุด และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้หากพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ และผลิตภัณฑ์บริการของหน่วยงาน ทั้ง 4 ด้านนี้จะช่วยให้สามารถสร้างความภักดีให้กับผู้ใช้บริการได้ ซึ่งอาจเพิ่มโอกาสในการแข่งขันด้านการให้บริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการให้มาใช้บริการตลอดไป

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, ความภักดี, ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

Abstract

The purpose of this research was to study the level of marketing mix and customer loyalty of the Regional Medical Sciences Center 11/1 Phuket, and to study the marketing mix factors affecting customer loyalty at the Regional Medical Sciences Center 11/1 Phuket. The sample size used in this study were 147 services' users. A questionnaire has been used as a tool for data collection. Data were analyzed by percentage, mean, and standard deviation statistics, and by multiple regression analysis.

The results of the research showed that the sample group consisted of organizations located in Phuket; most part of them are private sector agencies. Most popular types of analytical services are on food, water, and beverages. with the purpose of using the service for product quality control. The number of times using the service is less than 2 times per year. The sample group agrees with the marketing mix and user loyalty, of the Regional Medical Sciences Center 11/1 Phuket. At the highest level, marketing mix factors, price, promotion, physical evidence and product, is affecting the loyalty of the service users of Regional Medical Sciences Center 11/1 Phuket at a statistical significance level of 0.05. However, if developing marketing mix factors, price, promotion physical evidence and products/services of these 4 items will help build loyalty to service users. This may increase the opportunity to compete in providing services that meet the needs of service users to use the service forever.

Keywords: Marketing mix, loyalty, Regional Medical Sciences Center 11/1 Phuket

บทนำ

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ก่อตั้งพร้อมการจัดตั้งกระทรวงสาธารณสุข โดยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลายครั้งเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับภาระหน้าที่ และทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี สังคม และสิ่งแวดล้อม เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2485 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ก่อตั้งตามพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการสถานที่ตั้งอยู่ที่ถนนบำรุงเมือง แขวงคลองมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2495 ได้มีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามความต้องการใช้บริการของลูกค้าในด้านการบริการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการและการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและจนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 จึงทำการจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงรายและศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ภูเก็ต ซึ่งจากเดิมทั้ง 2 ศูนย์ฯ เคยเป็นสาขาของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์เชียงใหม่ และศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์สงขลา ซึ่งปัจจุบันกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์มีหน่วยงานภายใต้สังกัดทั้งส่วนกลางและส่วนกลางในภูมิภาค รวมทั้งหมด 35 หน่วยงาน (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, 2564)

ภาคใต้ของไทยมีศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ 4 แห่ง คือ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11 สุราษฎร์ธานี ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 12 สงขลา และศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 12/1 ตรัง (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, 2564) โดยคณะรัฐมนตรี

ลงมติให้พัฒนาภูเก็ต เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง แต่ติดปัญหาทางด้านสาธารณสุขอาจส่งผลต่อการท่องเที่ยวและมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวได้ ดังนั้นกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต จึงร่วมกัน จัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์สงขลา สาขาภูเก็ต ที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต อ.เมือง จ.ภูเก็ต มีหน้าที่ด้านทดสอบและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค ประเมินความเสี่ยงและแจ้งเตือนภัยสุขภาพทดสอบอาหารเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม คุ้มครองผู้บริโภคและสนับสนุนการท่องเที่ยว ประสานงานกับส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ตลอดจนการให้บริการและคุ้มครองผู้บริโภคด้านสาธารณสุขให้กับประชาชน (ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต, 2564)

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรแต่ด้วยพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปหลังการอุบัติของโควิด-19 ส่งผลต่อการทำธุรกิจองค์กรต้องพร้อมปรับตัวให้ทันกับพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งข้อมูลเจาะเทรนด์โลก 2022 ของศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) สรุปพฤติกรรมผู้บริโภคไว้ คือ ขี้กลัว นึกถึงส่วนรวมมากกว่า มีตัวตนบนโลกเสมือน ปรับตัวเพื่อเป็นสุข และเป็นผู้บริโภคแบบฉายเดี่ยว (SME THAILAND CLUB, 2564) ซึ่งมีการศึกษาในกลุ่มเจเนเรชั่นวายที่นิยมซื้อเครื่องสำอางค์ สินค้าแฟชั่นและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มีแรงจูงใจจากปัจจัยทางการตลาด ปัจจัยด้านเวลา ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดตั้งใจซื้อสินค้ากระทั่งสุดท้ายเกิดกระบวนการตัดสินใจซื้อ (นันทพร เขียนดวงจันทร์ ขวัญกมล ดอนขวา และสรียา วิจิตรเสถียร, 2561) จักรพงศ์ มหพันธุ์ทิพย์, ปลื้มใจ สินอากร และเฉลิมพล ทัพซ้าย (2564) ศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทางด้านราคา กระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ และช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ โดยที่ความภักดีของผู้ใช้บริการเป็นความมุ่งมั่นในการซื้อผลิตภัณฑ์และบริการการกลับมาใช้บริการซ้ำในอนาคต ลูกค้าแนะนำหรือบอกต่อผู้อื่นให้มาใช้บริการ รู้สึกคุ้มค่าในการจ่ายแม้ราคาสูงกว่าที่อื่น รวมทั้งเมื่อมีปัญหาและข้อสงสัยก็ไม่ร้องเรียนมายังผู้ให้บริการ (สรญา เข็มเจริญ, 2559) โดยศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ น้ำ อาหาร ยา ยาสมุนไพร เครื่องสำอางค์ สารเสพติดในปัสสาวะ การตรวจคุณภาพเครื่อง x – ray และการตรวจทางพยาธิวิทยาคลินิก ซึ่งการตรวจวิเคราะห์ดังกล่าวมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้บริการเช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ภายในองค์กรจึงสนใจว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านไหนที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ เพื่อให้บริการที่ลูกค้าได้รับสามารถตอบสนองกับความต้องการของลูกค้าให้ได้มากที่สุด

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ซึ่งงานวิจัยนี้ทำให้ทราบปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่อาจส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ให้กลับมาใช้บริการซ้ำ เป็นการรักษาจำนวนลูกค้า เมื่อผู้ใช้บริการเกิดความภักดีจะช่วยให้องค์กรสามารถเปิดให้บริการในระยะยาวได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P's (Marketing Mix : 7P's)

ค็อตเลอร์ (2547) กล่าวถึง องค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดหากเป็นสินค้าจะใช้ส่วนผสมทางการตลาด 4P's แต่เมื่อต้องการใช้ส่วนประสมทางการตลาดบริการจำเป็นต้องใช้ส่วนประสมทางการตลาดเพิ่มขึ้นเป็น 7P's ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้ คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าจากผลิตภัณฑ์/บริการนั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว ผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่อาจจับต้องได้ (Tangible Products) หรือสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Products) เป็นบริการ

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้น ราคาไม่ใช่แค่ป้ายที่ติดไว้กับสินค้า ราคามักถูกเรียกเป็นอย่างอื่นได้เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ค่าเช่าอพาร์ตเม้นท์ ค่าเล่าเรียน ค่ารักษาพยาบาล ค่าตั๋วเครื่องบิน รถไฟ แท็กซี่ หรือรถประจำทาง ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ดอกเบี้ย ค่าทางด่วน ราคาในส่วนของผู้บริหาร คือ เงินเดือน ราคาของพนักงาน คือ ค่านายหน้า ราคาของกรรมกร คือ ค่าแรง และภาษีเงินได้ คือ ราคาที่เราต้องจ่ายสำหรับสิทธิในการหารายได้ บริษัทต้องกำหนดราคาให้สัมพันธ์กับคุณค่าที่ให้กับลูกค้า ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ หากราคาสูงกว่าคุณค่าที่ลูกค้าได้รับบริษัทจะพลาดโอกาสที่จะได้กำไรในอนาคต ถ้าราคาต่ำกว่าคุณค่าที่ได้รับบริษัทจะเสียโอกาสในการเก็บเกี่ยว นโยบายการกำหนดราคา ประกอบด้วย เลือกวัตถุประสงค์การกำหนดราคา กำหนดอุปสงค์ ประมาณการต้นทุน วิเคราะห์ต้นทุน ราคาและผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง เลือกวิธีในการกำหนดราคา และเลือกราคาขั้นสุดท้าย กำไร ดังนั้น การกำหนดราคาการให้บริการควรมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการมีความชัดเจน และง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่ต่างกัน

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่าและคุณประโยชน์ของบริการที่นำเสนอ ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้ง (Location) และช่องทางในการนำเสนอบริการ (Channels) โดยที่กิจกรรมบางอย่างผู้ผลิตไม่ได้ขายสินค้าให้กับผู้บริโภคคนสุดท้ายแต่ต้องผ่านตัวกลางหรือคนกลาง บางครั้งเรียก พ่อค้า ตัวแทน คนกลางบางประเภทช่วยอำนวยความสะดวกในกระบวนการจัดจำหน่าย เช่น บริษัทขนส่ง คลังสินค้าอิสระ ธนาคาร บริษัทโฆษณา ช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นกระบวนการที่ทำให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคอย่างเหมาะสม ทำหน้าที่เคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค เพื่อแก้ปัญหาด้านเวลา สถานที่ และช่องว่างระหว่างผู้เป็นเจ้าของสินค้ากับความต้องการของผู้บริโภค

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotions) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการใช้บริการและเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขายทำการขายและการติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อ ซึ่งมีเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารหลายอย่าง ดังนี้ การโฆษณา (Advertising) การส่งเสริมการขาย (Sales promotion) การประชาสัมพันธ์ (Public relations) การตลาดทางตรง (Direct marketing) การขายโดยพนักงานขาย การตลาดผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นการใช้ช่องทางโดยตรงถึงผู้บริโภคเพื่อนำเสนอสินค้าและบริการโดยไม่ได้ใช้คนกลาง ประกอบด้วยจดหมายตรง

แคตตาล็อก การตลาดทางโทรศัพท์ โทรศัพท์แบบโต้ตอบ ซุ้มจำหน่ายขนาดเล็ก และอุปกรณ์มือถือต่าง ๆ เป็นวิธีการบริการลูกค้าที่มีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงมาก ลักษณะเด่น คือ สามารถวัดการตอบสนองจากลูกค้าได้โดยดูจากการสั่งซื้อสินค้านั่นเองและยังสามารถใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้าอีกด้วย

5. ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือก การฝึกอบรม การจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งขันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการต่าง ๆ ขององค์กร เจ้าหน้าที่ต้องมีความรู้ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการบริการ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการทันที มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถสร้างค่านิยมให้กับองค์กรได้

6. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการ และด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการ เพื่อมอบการให้บริการขององค์กรที่ถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ

7. ด้านกายภาพและการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation) เป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพและการนำเสนอให้กับลูกค้าได้เห็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม ซึ่งต้องตระหนักถึงคุณค่าที่ลูกค้าเป้าหมายต้องการ โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม ทั้งทางด้านกายภาพและรูปแบบการให้บริการ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย การเจรจาต้องสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็วหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ลูกค้าควรได้รับ

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่างานวิจัยฉบับนี้จะทำการศึกษาส่วนประสมทางการตลาด 7P's ตามทฤษฎีของค็อตเลอร์, ฟิลลิป (2547) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านองค์ประกอบทางกายภาพ เนื่องจากเป็นหน่วยงานภาครัฐ เน้นบริการประชาชนให้เกิดความพึงพอใจให้มากที่สุด จนเกิดเป็นความภักดี และตรงกับเป้าหมายในการปฏิบัติราชการ เรื่องการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมเสนอแนะการดำเนินงาน

ความภักดีของผู้ใช้บริการ

ดิ๊กและบาซู (Dick & Basu, 1994) ได้นำเสนอแนวคิดและให้คำจำกัดความของความภักดี ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อองค์กร (ตราสินค้า/การบริการ/ร้านค้า/ผู้ขาย) และพฤติกรรมการอุปถัมภ์ โดยได้เสนอกรอบแนวคิดความภักดีของลูกค้า ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ 1. ด้านกระบวนการรับรู้ (Cognitive Antecedents) 2. ด้านความรู้สึก (Affective Antecedents) 3. ด้านภาวะจิตใต้สำนึก (Conative Antecedents) โดยมีปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม (Social Norm) และอิทธิพลจากสถานการณ์ (Situation Influence) เกิดเป็นทัศนคติ (Relative Attitude) และการซื้อซ้ำ (Repeat Patronage) ซึ่งส่งผลทำให้เกิดผลลัพธ์ของความภักดีในด้านแรงจูงใจในการค้นหาข้อมูล (Search Motivation) พฤติกรรมการบอกต่อแบบปากต่อปาก (Word-of-Mouth) และการไม่อ่อนไหวต่อการโน้มน้าวของคู่แข่ง (Resistance to Counter Persuasion) ความภักดีของผู้ใช้บริการจะมีองค์ประกอบความภักดีที่สามารถวัดได้จากมาตรวัด Behavioral Intentions Battery ที่พัฒนาโดย ไซเธมอล แบร์รี่ และพาราสุรานาน (Zeithaml, Berry and Parasuraman, 1996) ซึ่งกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวัดความภักดีมาจากพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ (Behavioral intentions) ในบริบทของธุรกิจบริการ และสามารถนำไปวัดความภักดีของผู้ใช้บริการทำให้ทราบว่าผู้ใช้บริการมีความ

ภักดีมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วยการวัดใน 4 มิติ ดังนี้ การบอกต่อ (Word of mouth communications) คือ การพูดถึงสิ่งที่ดีเกี่ยวกับผู้ให้บริการและการบริการ รวมถึงการแนะนำและกระตุ้นให้คนอื่นสนใจที่จะใช้การบริการนั้น ๆ ความตั้งใจซื้อซ้ำ (Repurchase intention) คือ การเลือกใช้บริการจากสถานที่/ผู้ให้บริการรายเดิมเป็นอันดับแรกในการใช้บริการครั้งต่อไป ความอ่อนไหวต่อราคา (Price sensitivity) คือ การที่ผู้บริโภคไม่มีปัญหาในการที่ผู้ให้บริการขึ้นราคาและยอมจ่ายมากกว่าที่อื่น ๆ หากการบริการที่ได้รับนั้นสามารถตอบสนอง ความต้องการได้เป็นอย่างดี และพฤติกรรมการร้องเรียน (Complaining behavioral) คือ การร้องเรียนเมื่อเกิดปัญหา โดยอาจจะร้องเรียนกับผู้ให้บริการบอกต่อคนอื่นหรือร้องเรียนผ่านองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงขอสรุปตัวแปรในการศึกษาองค์ประกอบของความภักดี จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการบอกต่อ ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ ด้านความอ่อนไหวต่อราคา และด้านพฤติกรรมการร้องเรียน ของไซเธมอล แบร์รี่ และพาราสุรามาน (Zeithaml, Berry and Parasuraman, 1996)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัตนาวดี พัชรภูวดล อัจฉราภรณ์ อมรสิทธินนท์ ทศพร สุขะ วชิรวิทย์ หอมบุญยงค์ และ ฌานิกา ศรีวรรณวิทย์ (2561 : 309 - 326) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของคอฟฟี่ช็อป วิทยาลัยดุสิตธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาในวิทยาลัยดุสิตธานีชั้นปีที่ 1 ถึง ปีที่ 4 รวมจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้า และศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานีมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการในระดับสูง ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุด คือ บุคลากรผู้ให้บริการเครื่องดื่มที่นักศึกษานิยมดื่มมากที่สุด คือ ลิ้นจี่โซดา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อความจงรักภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในระดับค่อนข้างสูง

มนัสนันท์ ปงอ้อคำ (2562 : ก) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ของธุรกิจโรงแรมและความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการโรงแรมในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเปรียบเทียบความภักดีของโลกค้าในธุรกิจโรงแรมของนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก และเพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในธุรกิจโรงแรมของนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เก็บข้อมูล จำนวน 400 คน พบกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรส จบระดับปริญญาตรี ทำธุรกิจส่วนตัว รายได้ต่อปี 40,001-50,000 บาท พบว่าส่วนประสมการตลาดบริการสำคัญมากที่สุด คือ ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการ ตามลำดับ และข้อมูลความภักดีของลูกค้า พบว่า ด้านการมาใช้บริการโรงแรมอยู่เป็นประจำ และด้านการเป็นลูกค้ามานานทำให้มีโอกาสใช้บริการโรงแรมมากขึ้น การวิเคราะห์เชิงอ้างอิง พบว่า อาชีพและรายได้ส่งผลให้เกิดความภักดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 ซึ่งปัจจัยทั้งหมดร่วมกันพยากรณ์ความภักดีของลูกค้าได้ร้อยละ 29.10 ที่เหลือ 70.90 เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ

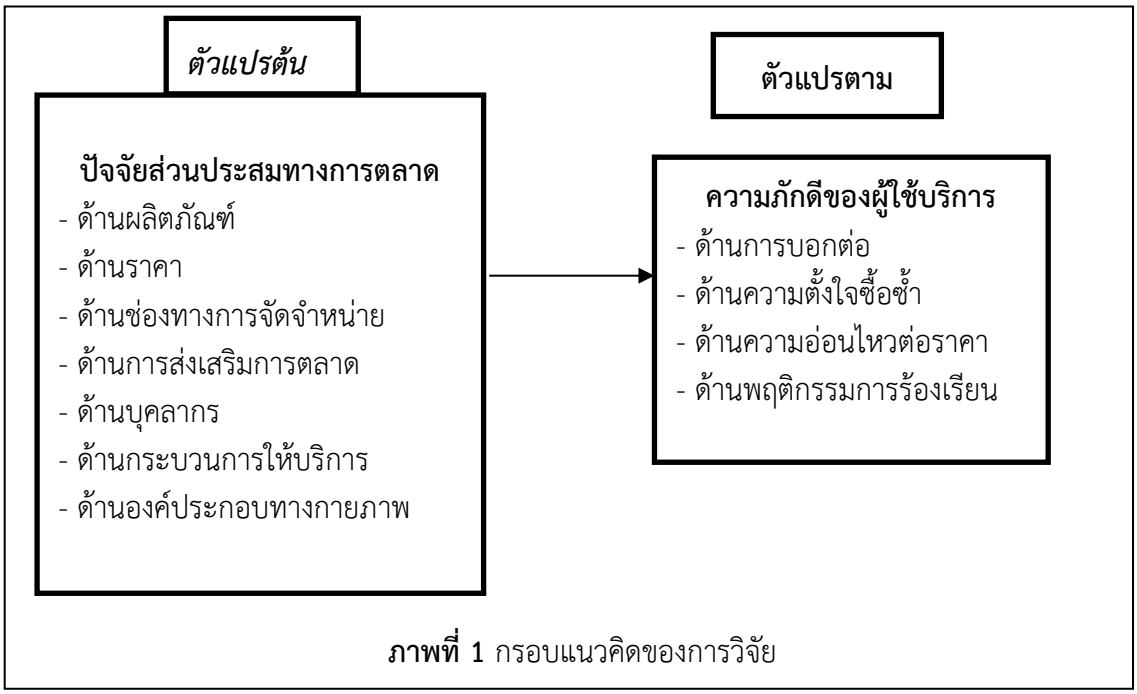
จักรพงศ์ มหพันธุ์ทิพย์ ปลื้มใจ สินอากร และเฉลิมพล ทัพซ้าย (2564 : 338) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์จังหวัดระนอง และเพื่อศึกษาระดับความภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ลูกค้าโรงแรมฟาร์มเฮ้าส์ จำนวน 400 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย พบว่า ปัจจัยของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง พบว่า ตัวแปรด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวน ของความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง ได้ร้อยละ 67.60 ส่วนด้านสินค้าและบริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากร ไม่ส่งผลต่อการความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วาสนา คำไทย และสุนันทา สุภพล (2564 : 18) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดความพึงพอใจและความภักดีของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 420 ราย ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผลการวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลการทดสอบสมมติฐาน ยอมรับทุกข้อสมมติฐาน กล่าวคือ ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจ โดยมีค่าน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.92 ส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดี โดยมีค่าน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.63 ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดี โดยมีค่าน้ำหนักอิทธิพลเท่ากับ 0.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วิฑูรย์ อยู่ยั่งยืนและพอดี สุขพันธ์ (2565 : 732) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการความภักดีของแรงงานต่างด้าวในการเลือกใช้บริการจัดทำเอกสารแรงงานต่างด้าวแบบครบวงจร ที่ตั้งอยู่บริเวณตลาดไท จังหวัดปทุมธานีและศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของแรงงานต่างด้าวในการเลือกใช้บริการจัดทำเอกสารแรงงานต่างด้าวแบบครบวงจรที่ตั้งอยู่บริเวณตลาดไท จังหวัดปทุมธานี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของแรงงานต่างด้าวในการเลือกใช้บริการจัดทำเอกสารแรงงานต่างด้าวแบบครบวงจรที่ตั้งอยู่บริเวณตลาดไท จังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของแรงงานต่างด้าวในการเลือกใช้บริการจัดทำเอกสารแรงงานต่างด้าวแบบครบวงจรที่ตั้งอยู่บริเวณตลาดไท จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวสามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ลูกค้าผู้มาใช้บริการตรวจวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต จำนวน 230 แห่ง (ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต, 2564) คำนวณการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 146.03 แห่ง ผู้วิจัยจึงสุ่มเก็บตัวอย่าง 147 แห่ง ด้วยวิธีการสุ่มเก็บตัวอย่างอย่างง่าย ซึ่งผู้ที่ตอบแบบสอบถาม คือ เจ้าหน้าที่ผู้นำส่งตัวอย่างหรือตัวแทนองค์กรที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา เพื่อสร้างเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ลักษณะขององค์กร ลักษณะแบบสอบถามนามบัญญัติและเรียงลำดับ ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามรูปแบบของ ลิเคิร์ท (Likert, 1932) ส่วนที่ 3 ความภักดีของผู้ใช้บริการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามรูปแบบของ ลิเคิร์ท (Likert, 1932) ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยเนื้อหาของแบบสอบถามดัดแปลงจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยมีเกี่ยวข้อง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำปรับปรุงให้สอดคล้องกับงานวิจัย ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้การคำนวณจากค่าดัชนี

ความสอดคล้อง (Index of Congruence - IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.945 นำไป Try Out จำนวน 30 ชุด หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นระหว่าง 0.890 – 0.989

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เก็บแบบสอบถามกับลูกค้าผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้นำส่งตัวอย่างหรือตัวแทนองค์กรที่มีประสบการณ์ในการตรวจวิเคราะห์คุณภาพผลิตภัณฑ์จากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต จำนวน 147 ชุด ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 - เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายลักษณะของข้อมูลที่ปรากฏในแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล ซึ่งผลจากการคำนวณโดยใช้สูตรการหาความกว้างอันตรภาคชั้น เป็นดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5 - 1}{5} = 0.8$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายของแต่ละระดับได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด/ความภักดีผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด/ความภักดีผู้ใช้บริการอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด/ความภักดีผู้ใช้บริการอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด/ความภักดีผู้ใช้บริการอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด/ความภักดีผู้ใช้บริการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ซึ่งค่าสถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ต้องเหมาะสมกับลักษณะและมาตรวัดของข้อมูลในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะองค์กร ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) เพื่อใช้อธิบายลักษณะข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนองค์กร ได้แก่ จังหวัดที่ตั้งกิจการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทกิจการ ประเภทของการใช้บริการตรวจวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ที่มาใช้บริการ จำนวนครั้งที่มาใช้บริการต่อปี

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และส่วนที่ 3 ความภักดีของผู้ใช้บริการ ใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) เพื่อใช้อธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลลักษณะองค์กรที่ทำการตอบแบบสอบถามในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

ตารางที่ 1 ข้อมูลลักษณะขององค์กร

จังหวัดที่ตั้งกิจการ	**ความถี่**	**ร้อยละ**
จังหวัดกระบี่	23	15.6
จังหวัดพังงา	47	32.0
จังหวัดภูเก็ต	75	51.0
อื่น ๆ	2	1.4
ประเภทกิจการ	**ความถี่**	**ร้อยละ**
ภาครัฐ	57	38.8
ภาคเอกชน	89	60.5
อื่น ๆ	1	0.7
ประเภทของการใช้บริการตรวจวิเคราะห์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	**ความถี่**	**ร้อยละ**
อาหาร น้ำ และเครื่องดื่ม	94	56.7
ยา ยาสมุนไพร เครื่องสำอาง	18	10.8
พยาธิวิทยาคลินิก	11	6.6
สารเสพติด	24	14.5
เครื่อง/ห้อง X-ray	18	10.8
อื่น ๆ	1	0.6
วัตถุประสงค์ที่ใช้บริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	**ความถี่**	**ร้อยละ**
ขึ้นทะเบียนตำรับอาหาร	29	13.7
ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์	92	43.6
เฝ้าระวังผลิตภัณฑ์	32	15.2
พิสูจน์-ยืนยัน	44	20.8
ตรวจแยกเชื้อ	13	6.2
อื่น ๆ	1	0.5
จำนวนครั้งที่มาใช้บริการต่อปี	**ความถี่**	**ร้อยละ**
น้อยกว่า 2 ครั้งต่อปี	59	40.1
2 – 3 ครั้งต่อปี	48	32.7
4 – 5 ครั้งต่อปี	11	7.5
มากกว่า 5 ครั้งต่อปี	29	19.7

จากตารางที่ 1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า จังหวัดที่ตั้งกิจการของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นจังหวัดภูเก็ตมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมาคือ จังหวัดพังงา คิดเป็นร้อยละ 32.0 เป็นหน่วยงานภาคเอกชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงเป็น เป็นหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 38.8 ส่วนใหญ่มีประเภทของการใช้บริการตรวจวิเคราะห์เป็นอาหาร น้ำ และเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 56.6 รองลงมา คือ การตรวจสารเสพติด คิดเป็นร้อยละ 14.5 โดยมีวัตถุประสงค์ของการใช้บริการมากที่สุด คือ การควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 43.6 รองลงมา คือ การตรวจพิสูจน์-ยืนยัน คิดเป็นร้อยละ 20.9 ซึ่งมีจำนวนครั้งที่มาใช้บริการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.1 รองลงมาคือ 2-3 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 32.7

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	อันดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.617	.643	ระดับมากที่สุด	1
ด้านราคา	4.354	.693	ระดับมากที่สุด	6
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.466	.639	ระดับมากที่สุด	4
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.338	.720	ระดับมากที่สุด	7
ด้านบุคลากร	4.505	.711	ระดับมากที่สุด	3
ด้านกระบวนการให้บริการ	4.551	.670	ระดับมากที่สุด	2
ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	4.364	.682	ระดับมากที่สุด	5
รวม	**4.456**	**.586**	**ระดับมากที่สุด**	

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษาศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.456 ส่วนใหญ่ให้สำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.617 รองลงมา คือ ด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.551 ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.505 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.466 ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.364 ด้านราคามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.354 และด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.338 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความภักดีของผู้ใช้บริการ

ความภักดีของผู้ใช้บริการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความ	อันดับ
ด้านการบอกต่อ	4.495	.579	ระดับมากที่สุด	3
ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ	4.563	.581	ระดับมากที่สุด	1
ด้านความอ่อนไหวต่อราคา	4.301	.716	ระดับมากที่สุด	4
ด้านพฤติกรรมการร้องเรียน	4.510	.568	ระดับมากที่สุด	2
รวม	**4.467**	**.553**	**ระดับมากที่สุด**	

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษาศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่าความภักดีของผู้ใช้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.467 ส่วนใหญ่ให้สำคัญกับด้านความตั้งใจซื้อซ้ำมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.563 รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมการร้องเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.510 ด้านการบอกต่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.495 และด้านความอ่อนไหวต่อราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.301 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

การหาความสัมพันธ์จากสมการถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ด้วยสมการเชิงเส้น ซึ่งมีตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านองค์ประกอบทางกายภาพ) ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ ความภักดีของผู้ใช้บริการ (ด้านการบอกต่อ ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ ด้านความอ่อนไหวต่อราคา และด้านพฤติกรรมการร้องเรียน) ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.870	.758	.746	.279

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า R Square ซึ่งแสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ .758 หมายความว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสามารถอธิบายถึงความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ได้ร้อยละ 75.8 ส่วนที่เหลือเป็นอิทธิพลมาจากปัจจัยอื่น ๆ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแบบ (ANOVA)

Model		R Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	33.847	7	4.835	62.116	.000*
	Residual	10.820	139	.078		
	Total	44.667	146			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ทางสถิติได้ค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 หมายความว่ามีอย่างน้อย 1 ด้าน ของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เชิงพหุคูณปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Constant	.896	.186		4.827	.000
ด้านผลิตภัณฑ์	.125	.058	.145	2.172	.032*
ด้านราคา	.235	.057	.294	4.123	.000*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.038	.072	.044	.523	.601
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.222	.060	.289	3.668	.000*
ด้านบุคลากร	.054	.057	.070	.962	.338
ด้านกระบวนการให้บริการ	-.021	.086	-.025	-.243	.808
ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	.158	.061	.195	2.589	.011*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณาค่า Sig. สามารถสรุปได้ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ กรณีศึกษา ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านองค์ประกอบทางกายภาพ โดยผลที่ได้จากการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ สามารถมาเขียนในรูปสมการถดถอยเชิงพหุคูณ ได้ดังนี้

$\hat{Y}$ = 0.896 + 0.235 (ด้านราคา) + 0.222 (ด้านการส่งเสริมการตลาด) + 0.158 (ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ) +0.125(ด้านผลิตภัณฑ์)

ความภักดีของผู้ใช้บริการ = 0.896 + 0.235 (ด้านราคา) + 0.222 (ด้านการส่งเสริมการตลาด) + 0.158 (ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ) + 0.125 (ด้านผลิตภัณฑ์)

ตารางที่ 7 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

ผลการทดสอบสมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
ด้านผลิตภัณฑ์	✓	
ด้านราคา	✓	
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย		✓
ด้านการส่งเสริมการตลาด	✓	
ด้านบุคลากร		✓
ด้านกระบวนการให้บริการ		✓
ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	✓	

สรุปและอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาวิจัย พบว่าเป็นองค์กรที่ตั้งอยู่ในจังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 51.0 เป็นหน่วยงานของภาคเอกชน คิดเป็นร้อยละ 60.5 ประเภทของการใช้บริการตรวจวิเคราะห์ คือ อาหาร น้ำ และเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 56.6 วัตถุประสงค์ของการใช้บริการเพื่อการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 43.6 ซึ่งมีจำนวนครั้งที่มาใช้บริการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 40.1

2. จากการศึกษาระดับของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และระดับความภักดีของผู้ใช้บริการ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความภักดีในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความตั้งใจซื้อซ้ำ รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมการร้องเรียน ด้านการบอกต่อ และด้านความอ่อนไหวต่อราคา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับธนพร มหัธธัญญวาณิชย์ เจษฎา วงศ์แสนสุขเจริญ และสมบูรณ์ สารพัด (2561) พบด้านส่วนประสมการตลาดบริการ และความจงรักภักดีอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับมนัสนันท์ ปงอ้อคำ (2562) พบว่า ธุรกิจโรงแรมให้ความสำคัญกับด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการในระดับมาก และการใช้ประจำและเป็นเวลานานจะเพิ่มโอกาสความภักดีของลูกค้า

3. จากการทดสอบการถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของผู้ใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต ซึ่งสอดคล้องกับเบสตูล อับดุลมาเกด และคณะ (2019) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมการตลาดบริการและความภักดีของลูกค้าต่อตัวแทนการท่องเที่ยวอุมเราะห์ในมาเลเซีย พบว่า ส่วนประสมการตลาดบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีของลูกค้า และจากผลการวิเคราะห์ยังพบว่าโดยรวมพบค่า Sig. เท่ากับ 0.000 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อความภักดี ของผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อวิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์ (Sig.) รายด้านพบค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับรัตนาวดี พัชรภูวดล อัจฉราภรณ์ อมรสิทธินนท์ และคณะ (2561) พบส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อความจงรักภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับมนัสนันท์ ปงอ้อคำ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ของธุรกิจโรงแรมและความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการโรงแรมในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่พบค่า Sig มากกว่า 0.05 ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการให้บริการ โดยช่องทางการจัดจำหน่ายของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต คือ เดินทางมาใช้บริการที่หน่วยงาน ด้านบุคลากรในการให้บริการเป็นการถามถึงพฤติกรรมการให้บริการของพนักงาน และด้านกระบวนการให้บริการนั้นเป็นการถามขั้นตอนกระบวนการที่ให้บริการที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับรัตนาวดี พัชรภูวดล อัจฉราภรณ์ อมรสิทธินนท์ ทศพร สุขะ วชิรวิทย์ หอมบุญยงค์ และ ฌานิกา ศรีวรรณวิทย์ (2565) ศึกษา

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของคอฟฟี่ช็อป วิทยาลัยดุสิตธานี พบส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านกระบวนการไม่ส่งผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้าของคอฟฟี่ช็อป วิทยาลัยดุสิตธานี จึงสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต หากพัฒนาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเพิ่มขึ้นอาจทำให้มีผู้ใช้บริการมาใช้บริการตลอดและใช้บริการในระยะยาวเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ตและหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์สามารถนำผลที่ได้ไปปรับใช้ โดยการพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ และผลิตภัณฑ์บริการของหน่วยงานให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เนื่องจากการตลาดทั้ง 4 ด้านนี้ สร้างความภักดีให้กับผู้ใช้บริการได้ ซึ่งอาจเพิ่มโอกาสในการแข่งขันด้านการให้บริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการให้มาใช้บริการตลอดไป

2. หน่วยงานภาครัฐที่มีผลิตภัณฑ์บริการที่คล้ายคลึงกันสามารถนำผลที่ได้ไปปรับใช้โดยพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ และผลิตภัณฑ์บริการของหน่วยงานให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เนื่องจากการตลาดทั้ง 4 ด้านนี้ สามารถสร้างความภักดีให้กับผู้ใช้บริการได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการศึกษาผู้ใช้บริการศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์อื่น ๆ หรือกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมในการพัฒนาความภักดีของผู้ใช้บริการหน่วยงานภายใต้สังกัดกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อให้มีผู้มาใช้บริการที่เพิ่มมากขึ้น

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความภักดี เช่น คุณภาพบริการ เทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, (2564). รายงานประจำปี 2564 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. นนทบุรี : กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ค็อตเลอร์, ฟิลลิป. (2547). การจัดการการตลาด. แปลจาก Marketing Management โดย ธนวรรณ แสงอรุณ, อดิลล่า พงศ์ยี่หล้า, อุไรวรรณ แย้มนิยม, ยุทธนา ธรรมเจริญ, ยงยุทธ ฟูพงศ์ศิริพันธ์. กรุงเทพมหานคร : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.

จักรพงศ์ มหพันธุ์ทิพย์, ปลื้มใจ สินอากร และเฉลิมพล ทัพซ้าย. (2564). ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาร์มเฮ้าส์ จังหวัดระนอง. In Proceeding National & International Conference (Vol. 2, No. 14, p. 338).

ธนพร มหัธธัญญวาณิชย์, เจษฎา วงศ์แสนสุขเจริญ และสมบูรณ์ สารพัด. (2561). ส่วนประสมการตลาดบริการ และการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ จังหวัดชลบุรี. วารสารการบริหารและจัดการ, 8(1), 69 – 82.

นันทพร เขียนดวงจันทร์, ขวัญกมล ดอนขวา และสรียา วิจิตรเสถียร. (2561). พฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของคนในกลุ่มเจเนเรชันวาย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ), 11(1), 561 – 577.

มนัสนันท์ ปงอ้อคำ. (2562). ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในธุรกิจโรงแรมของนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์สาขาการจัดการประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

รัตนาวดี พัชรภูวดล, อัจฉราภรณ์ อมรสิทธินนท์, ทศพร สุขะ, วชิรวิทย์ หอมบุญยงค์และณานิกา ศรีวรรณวิทย์. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้า กรณีศึกษาคอฟฟี่ช็อป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพฯ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(พิเศษ) : 309 – 326.

วิฑูรย์ อยู่ยั่งยืนและพอดี สุขพันธ์. (2022, August). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของแรงงานต่างด้าวในการเลือกใช้บริการจัดทำเอกสารแรงงานต่างด้าวแบบครบวงจรที่ตั้งอยู่บริเวณตลาดไท จังหวัดปทุมธานี. รายงานการประชุม Graduate School Conference (Vol. 4, No. 1, p. 732).

วาสนา คำไทย และสุนันทา สุภพล. (2564). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความภักดีของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดชัยภูมิ. Journal of Research and Development Institute Rajabhat Maha Sarakham University, 8(2), 17 - 30.

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต, ศูนย์. (2564). รายงานประจำปี 2564 ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1. ภูเก็ต : ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 11/1 ภูเก็ต

สรญา เข็มเจริญ. (2559). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่. การค้นคว้าอิสระ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

SME THAILAND CLUB. (2564, 3 สิงหาคม). เจาะลึกพฤติกรรมผู้บริโภคที่จะเขย่าวงการปี 2022. SME THAILAND CLUB. [On-line]. Available : https://www.smethailandclub.com/marketing/7541.html [2565, พฤษภาคม 26].

Dick, A. S., & Basu, K. (1994). Customer loyalty: toward an integrated conceptual framework. Journal of the academy of marketing science, 22(2), 99 – 113.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 22(140), 5-55.

Othman, B., Harun, A., Rashid, W., Nazeer, S., Kassim, A., & Kadhim, K. (2019). The influences of service marketing mix on customer loyalty towards Umrah travel agents: Evidence from Malaysia. Management Science Letters, 9(6), 865 – 876.

Yamane, T. (1973). Statistics : an introductory analysis (3 rd ed.). New York : Harper & Row.

Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. Journal of Marketing, 60(April 1996), 31 – 46.

การยอมรับเทคโนโลยีและความพึงพอใจนำไปสู่การใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

Technology Acceptance and Satisfaction Lead to Repeated Use of The LINE GSB NOW Service, Bangkok.

บุศย์รินทร์ สวนสุจริต[1] และรัชดา ธูปทอง[2]

Budsarin Suansucharit[1*] and Ratchada Toopthong[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, กลุ่มวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[1] Graduate student, Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Thai Chamber of Commerce University.

[2] ดร., กลุ่มวิชาการตลาด, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

[2] Dr., Department of Marketing, Faculty of Business Administration, Thai Chamber of Commerce University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** bsuansujarit@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสาเหตุการปิดกั้นการใช้บริการ (Blocked) ของลูกค้า LINE GSB NOW ธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้บริการ LINE GSB NOW ธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน และในการศึกษาเชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุการไม่ใช้บริการซ้ำ (Blocked) เป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการปิดกั้นการใช้บริการ เนื่องจากในการใช้งาน ลูกค้ามีความตั้งใจที่จะเลือกใช้เพียงแค่ 1 ช่องทาง และปัจจุบันธนาคารก็มีแอปพลิเคชัน MyMo ให้บริการลูกค้าอยู่แล้ว ซึ่งสามารถตอบโจทย์การใช้งานได้มากกว่า LINE GSB NOW และปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การยอมรับเทคโนโลยี, ความพึงพอใจ, การใช้บริการซ้ำ

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the reasons for the blockage of CUSTOMERS of LINE GSB NOW Savings Bank in Bangkok, 2) study the technology acceptance factors that affect the intention to reuse LINE GSB NOW savings bank in Bangkok, and 3) study the satisfaction of the marketing mix that affects the intention to reuse LINE GSB NOW savings bank in Bangkok. The sample used in the study included 400 users of LINE GSB NOW, a savings bank in Bangkok, and an in-depth study of the data providers about the reasons for not using the service repeatedly (Blocked) using interviews. Quantitative and qualitative research using questionnaires, interviews, data collection tools, and incidental and specific sample selection methods. The statistics used are frequency values, percentage values, averages, standard deviations, and multiple regression analysis.

The study found that the reason for the closure of the service was because in use, customers had the intention to use only one channel, and the bank currently has a MyMo app to serve customers, which can meet the needs of more applications than LINE GSB NOW and the technology adoption factor. Market mix satisfaction factors This affected the savings bank's use of LINE GSB NOW in Bangkok statistically significantly at the level of 0.05.
Keywords: Technology acceptance, Satisfaction, Repeated use of the service.

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการสื่อสารโดยการใช้สื่อออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย (Social media) เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันสูงขึ้น ในด้านการเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว ในการรับข่าวสาร และได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้ใช้งาน โดย ระวิ แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล (2556) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายสังคมออนไลน์ หมายถึง สังคม หรือการรวมตัวกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบของกลุ่มคนรูปแบบหนึ่งที่ปรากฏขึ้นบนอินเทอร์เน็ต ที่เรียกว่าชุมชนออนไลน์ ทำให้ผู้คนสามารถทำความรู้จัก แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน และเชื่อมโยงกันในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง โดยมีการสื่อสารผ่าน LINE Official Account มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า LINE Official Account ไม่ได้เป็นช่องทางที่ไว้ส่งข่าวสารธรรมดา แต่ยังสามารถจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจซื้อได้ด้วย ซึ่งเป็นเพราะ LINE Official Account มีคุณสมบัติพิเศษที่สามารถนำเสนอข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าได้อย่างน่าสนใจด้วยข้อความ รูปภาพ คลิปวิดีโอ และเสียง ซึ่งจากสถิติเกี่ยวกับผู้ใช้งานแอปพลิเคชั่นไลน์ในปัจจุบัน พบว่า ปี พ.ศ. 2563 คนทั่วโลกใช้แอปพลิเคชั่นไลน์ประมาณ 200 ล้านคน ประเทศที่มีการใช้งานสูงสุด 4 อันดับแรก คือ ญี่ปุ่น ไทย ไต้หวัน และอินโดนีเซีย ตามลำดับ โดยมีผู้ใช้งานไลน์ในประเทศไทยกว่า 46 ล้านคน เฉลี่ยเวลาการใช้งานต่อวันอยู่ที่ 63 นาที (LINE, 2563) ดังนั้นเมื่อพิจารณาคุณสมบัติของแอปพลิเคชั่นไลน์ และความนิยมของผู้ใช้งานที่มีเป็นจำนวนมาก และความถี่ในการเข้าใช้งานสูง จึงทำให้ภาคธุรกิจ ร้านค้าต่าง ๆ เลือกใช้แอปพลิเคชั่นไลน์แบบระบบบัญชีทางการไลน์ หรือ “LINE Official Account” (LINE OA) เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มลูกค้าและผู้ใช้บริการ เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ นำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการรวมถึงสร้างประสบการณ์ที่ดีร่วมกัน (สุภาพร นาค

ประพันธ์, 2563) ดังนั้นหน้าที่ขององค์กรควรสร้างข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ หรือแจ้งสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ให้ผู้ใช้บริการรับรู้ถึงคุณค่าที่ได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทาง LINE Official Account มากขึ้น และ LINE Sticker ยังสามารถทำให้ผู้ใช้บริการสามารถจดจำอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้ และ LINE Official Account ยังเป็นช่องทางยอดนิยมของธุรกิจไทยในการนำเสนอสินค้าและบริการ พร้อมการพูดคุยและปิดการขาย ด้วยยอดการใช้งานที่เพิ่มขึ้นเป็น 5 ล้านบัญชี (ณ เดือน ส.ค. 2564) เป็นการเติบโตถึง 25% ภายใน 1 ปี ครองใจผู้ประกอบการทุกขนาดทั้งองค์กรใหญ่, MSMEs ด้วยการเป็นช่องท่างที่ช่วยให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ขณะเดียวกันในการจัดการบริหารข้อมูลลูกค้า สำหรับธุรกิจองค์กรให้สามารถขับเคลื่อนการเติบโตของธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมใน 3 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ กลุ่มการเงิน ประกันและการธนาคาร (Financial, Insurance/Banking), กลุ่มรีเทลและอีคอมเมิร์ช (Retail and E-commerce) และกลุ่มภาครัฐ (Government and Public Sector) (LINE, 2565) สถาบันการเงินเองก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่ธนาคารในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น การใช้นวัตกรรมทางความคิดและเทคโนโลยีผสมผสานจนเป็นการดำเนินงานที่ขับเคลื่อนให้ทุกบริการของธนาคารตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น เพราะจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบพลิกผัน (Disruptive Technology) และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain Technology) เทคโนโลยีคลาวด์ (Cloud Computing) อินเทอร์เน็ตสรรพสิ่ง (Internet of Thing : IoT) รวมทั้งความท้าทายจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของบริษัทเทคโนโลยีทางการเงิน (Fintech) ด้วยการให้บริการที่รวดเร็วสะดวก คล่องตัว มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ตอบสนองพฤติกรรม และเข้าถึงผู้บริโภคได้ดีกว่า เป็นต้น ก่อให้เกิดโลกธุรกิจที่ไร้พรมแดนที่พลิกโฉมในการทำธุรกิจด้านการเงินการธนาคาร และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตและความต้องการของลูกค้าในการทำธุรกรรมทางการเงิน ผู้บริโภคสามารถทำธุรกรรมผ่านคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ด้วยตัวเอง (พัทธนนท์ เปรมสมิทธ์, 2564) ธนาคารออมสินจึงมีการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้ลูกค้าได้เข้าถึงการบริการของธนาคาร จึงได้สร้างพัฒนารูปแบบการสื่อสารการตลาดผ่านช่องทางดิจิทัลที่เรียกว่า LINE GSB NOW ในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลน่ารู้ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ สร้างการรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการสู่ผู้บริโภค การเพิ่มการว่าจ้าง (Engagement) ในช่องทางนี้จะมีการแจ้งเตือนการทำธุรกรรมและข้อมูลผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ในเบื้องต้นถือเป็นการสื่อสารการตลาดที่สอดรับกับยุคดิจิทัล ธนาคารออมสินได้พยายามผลักดันให้เกิดการใช้เทคโนโลยีเพื่อการทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งในปี 2565 ประเทศไทยได้มีผู้ใช้ Application Line กว่า 50 ล้านคน มากกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนประชากรไทย จึงถือได้ว่าเป็นช่องทางดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงข้อมูลของธนาคารของลูกค้าหรือผู้ใช้งาน (ธนาคารออมสิน, 2565)

หลังจากที่ธนาคารออมสินได้เปิดตัว LINE GSB NOW เป็น Line Official Account ของธนาคารตั้งแต่ปี 2562 จนถึงปัจจุบัน ในแต่ละเดือนมีผู้สมัครจำนวนสูงมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ในขณะเดียวกันจำนวนผู้ไม่ใช้บริการซ้ำ (Blocked) ก็มีจำนวนสูงมากขึ้น จากสรุปข้อมูลของธนาคาร ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2564 มีผู้ใช้บริการ จำนวน 667,956 ราย และมีจำนวน 96,881 ราย ไม่ใช้บริการซ้ำ (Blocked) คิดเป็นร้อยละ 14.50 และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในเดือนมิถุนายน 2565 มีผู้ใช้บริการ จำนวน 1,357,897 ราย และมีจำนวนที่ไม่ใช้บริการซ้ำ (Blocked) จำนวน 351,735 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.90 เห็นได้ว่าเป็นอัตราการไม่ใช้บริการซ้ำ (Blocked) ที่สูงขึ้นมาก จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจในปัญหา และอยากทราบ

เหตุผลของการที่ผู้ใช้บริการ (Blocked) หรือไม่ใช้บริการซ้ำเป็นเพราะสาเหตุใด เพื่อหาแนวทางในการสร้างยอมรับ และสร้างความพึงพอใจในการใช้บริการ Line Official Account GSB NOW ของลูกค้าธนาคารต่อไป (ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุการไม่ใช้ซ้ำ (Blocked) ของลูกค้าที่ใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ที่แตกต่างกัน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 4 ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538 อ้างถึงใน ภาคภูมิ บุญประเสริฐ, 2558) กล่าวถึง ลักษณะด้านประชากรประกอบด้วย อายุ เพศ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว รายได้ อาชีพ การศึกษา เหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ลักษณะด้านประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญ และสถิติที่ม วัดได้ของประชากรที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมายในขณะที่ลักษณะด้านจิตวิทยาและสังคม วัฒนธรรมช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์จะสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิผลต่อการกำหนดตลาดเป้าหมายรวมทั้งง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ที่สำคัญมาก โดยการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำปัจจัยประชากรศาสตร์มาใช้ในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) คือ การศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจหรือการตัดสินใจใช้บริการ เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมผู้บริโภค ทั้งนี้ การตัดสินใจใช้สินค้าหรือบริการของธนาคาร กระบวนการตัดสินใจประกอบไปด้วย 1. การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) 2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) 3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) 4. การซื้อ

(Purchase) 5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-purchase Behavior) (Siriwan Serirat et al., 2007, อ้างถึงใน ธัญลักษณ์ ธรรมจักษ์ และ ภัทรวรรณ แท่นทอง, 2562)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ

การตัดสินใจใช้ เป็นขั้นตอนหนึ่งต่อการเลือกใช้สินค้าของผู้บริโภคโดยมีสองทางเลือกขึ้นไป ซึ่งผู้บริโภคจะมีพฤติกรรมในการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทั้งด้านพฤติกรรมของผู้บริโภค และด้านจิตใจในการใช้นั้นเป็นกิจกรรมด้านกายภาพและด้านจิตใจที่เกิดขึ้นในระยะหนึ่ง กิจกรรมนี้จะก่อให้เกิดการซื้อตามบุคคลอื่น ๆ กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Consumer Buying Decision Process) รายละเอียด ดังนี้

1. การรับรู้ถึงความต้องการ (Need Recognition) การที่บุคคลรับรู้ถึงความต้องการภายในของตน ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเองหรือเกิดจากสิ่งกระตุ้นจากภายในและภายนอก

2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) ภายหลังจากผู้บริโภคเกิดการรับรู้ปัญหาแล้ว ผู้บริโภคจะแสวงหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในตัวผู้บริโภคเองก่อน (Internal Search) โดยพิจารณาจากความรู้อันเกิดจากความทรงจำที่ได้สั่งสมจากประสบการณ์ที่ผ่านมา เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือตราที่จะซื้อนั้นเป็นอันดับแรก

3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่จะซื้อเพียงพอแล้ว ในขั้นนี้ผู้บริโภคก็จะใช้ข้อมูลความรู้ที่เก็บไว้ในความทรงจำรวมทั้งข้อมูลที่แสวงหามาได้จากแหล่งภายนอก กำหนดเป็นเกณฑ์สำหรับประเมินขึ้น และจากเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดขึ้นนี้ ก็จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถประเมินและเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียสำหรับทางเลือกแต่ละทางได้

4. การซื้อ (Purchase) ภายหลังจากที่ได้ประเมินทางเลือกอย่างดีที่สุดแล้ว ในขั้นนี้ผู้บริโภคก็พร้อมที่จะลงมือซื้อ

5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-purchase Behavior) ภายหลังจากที่ผู้บริโภคได้ซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการแล้ว ผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจซื้ออาจทำให้ได้รับความพอใจ หรืออาจทำให้ได้รับความไม่พอใจอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วผู้บริโภคจะรู้สึกพอใจหากสิ่งที่เขาคาดหวังทั้งหมดได้รับการตอบสนอง ผู้บริโภคพึงพอใจก็จะทำให้กลับมาใช้บริการซ้ำ (Re-Purchase) หมายถึง ทัศนคติของผู้บริโภคที่เกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ในการใช้บริการ แล้วเกิดเป็นความพึงพอใจที่มาจากการได้รับการเอาใจใส่จากผู้ให้บริการ (Taylor and Baker, 1994) และในอีกแง่มุมหนึ่งพบว่าพฤติกรรมการซื้อซ้ำ หรือการกลับมาใช้ซ้ำจะทำให้ต้นทุนและค่าใช้จ่ายของผู้ขายสินค้าลดลงได้ และจะกลับมาใช้บริการซ้ำอีกในอนาคต (Lehto, O'Leary & Morrison, 2004; ปูริดา อิ้วสวัสดิ์, 2562)

โดยการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค กลุ่มเป้าหมายคือ ลูกค้าธนาคารออมสิน ที่มีพฤติกรรมในการตัดสินใจใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน และกลับมาใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของลูกค้า คือ ความรู้สึกที่ลูกค้ามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นไปในทิศทางบวกจากการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าที่ลูกค้าได้รับรู้ และประสิทธิภาพที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เกิดจากประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับ (Arslan Umar and Rohaizat Baharun, 2017) ทั้งนี้ ประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์และบริการยังมีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าอีกด้วย (Samira Mohamed Abd Elmeguid, Mohamed A. Ragheb, Passent I. Tantawi and Ahmed Moussa Elsamadicy, 2018; ฉันชนก ฉัตรทอง, 2561)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการ

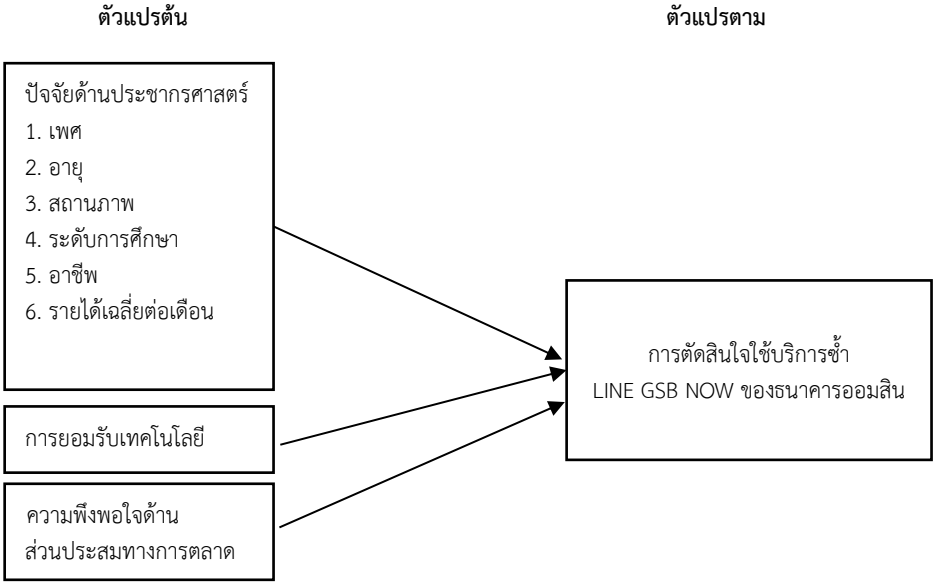
ส่วนประสมทางการตลาดบริการ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดกิจกรรมทางการตลาดของบริษัทหรือองค์กร โดยเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องสร้างส่วนประสมทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคอย่างแท้จริง รวมถึงการชิงความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยทั่วไปแล้วนั้นส่วนประสมทางการตลาดจะประกอบด้วย 4Ps แต่ในส่วนของธุรกิจบริการ ตามแนวคิดของ Kotler จะมีส่วนประสมทางการตลาดทั้งหมด 7Ps ดังนี้ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากร (People) การสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence Presentation) กระบวนการ (Process) (Kotler, 1997, อ้างถึงใน ภาคภูมิ บุญประเสริฐ, 2558) โดยการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาดของการให้บริการ 7 ประการนี้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคให้เกิดความพึงพอใจ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการกลับมาใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW โดยมีองค์ประกอบ 7 ประการได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการให้บริการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี

อัครเดช ปิ่นสุข และนิตนา ฐานิตธนกร (2559) ได้กล่าวถึงการยอมรับเทคโนโลยีว่าเป็นการวางแผนการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ โดยผู้ใช้เทคโนโลยีมีการคิดวิเคราะห์วางแผนที่จะเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีใหม่นั้น เมื่อผู้ใช้ได้ทดลองใช้งานแล้วพอใจจึงเกิดการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ โดยที่ผู้ใช้ไม่ต้องใช้ความพยายามมากในการเรียนรู้ โดยการรับรู้ประโยชน์จากการใช้งานนั้นจะส่งผลต่อพฤติกรรมการยอมรับการใช้งานเทคโนโลยี

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีเป็นแบบจำลองที่คิดค้นโดย Davis, Bagozzi and Warshaw (1989) ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุผล (Theory of Reasoned Action) โดยแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีจะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยประกอบด้วยปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ ตัวแปรภายนอก (External variables) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้งาน (Perceived Usefulness) การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) และทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (Attitude Towards using) (กรวินท์ ชูพันธุ์, 2560) ดังนั้น จากผลที่ได้ศึกษาตามแนวความคิดการยอมรับเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่มีความสำคัญต่อการยอมรับเทคโนโลยีของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย คือ ลูกค้าธนาคารออมสิน ในการกลับมาใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ซึ่งในการศึกษาปัจจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน

กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ

- งานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับลูกค้าที่มาใช้บริการที่ธนาคารออมสินสาขาเซ็นทรัลพลาซา แกรนด์ พระราม 9 และธนาคารออมสินสาขาสำนักพหลโยธิน ซึ่งจะทำการแจกแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์โดยใช้ Google Form และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 400 คน โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่ใช้บริการ LINE GSB NOW ธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,357,897 ราย (รายงานประจำเดือน (Month Report ในรายงานระบบ Call Center GSB ของฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์, 2565)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่ใช้บริการ LINE GSB NOW ธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 % โดยมีสูตรขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = จำนวนของขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนรวมทั้งหมดของประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (0.05)

แทนค่า N = 44,825

e = 0.05

$$n = \frac{1,357,897}{1+1,357,897\ (0.05^2)}$$

= 399.88

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน

- งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ใช้แนวทางการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุการไม่ใช้บริการซ้ำ (Blocked) จำนวน 10 คน ซึ่งมีข้อกำหนดว่าต้องเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการ Block LINE GSB NOW เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา และอภิปรายผลร่วมกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณต่อไป

2. การเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ โดยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานในรูปแบบรายงานประจำเดือน, ประจำไตรมาส รวมถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตำราทางวิชาการ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด และอภิปรายอ้างอิงในการศึกษาครั้งนี้

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่ใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 1,357,897 ราย (รายงานประจำเดือน (Month Report ในรายงานระบบ Call Center GSB ของฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์, 2565) จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ .05

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำผลแนวคิดที่ได้มาทำการสร้างแบบสอบถามมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องกับนิยามตัวแปร เนื้อหาของการวิจัย และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษามาเรียบร้อยแล้ว นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จากสูตร (Roviovelli and Hambleton, 1997) ซึ่งแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น นำไปเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง แบบสอบถามที่ใช้จะแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะด้านประชากรศาสตร์ โดยใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตรอันดับ (Ordinal Scale) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ โดยใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี โดยใช้มาตรวัดแบบช่วง (Interval Scale) ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด โดยใช้มาตรวัดแบบช่วง (Interval Scale) และส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ โดยใช้มาตรวัดแบบช่วง (Interval Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบรรยายข้อมูลด้วยสถิติเบื้องต้น โดยใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ในการอธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงปริมาณ ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยี ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด และการตัดสินใจใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสินซ้ำ

3. ใช้สถิติอนุมานในการทดสอบสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติ (Independent Sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
- วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่มทั่วไปโดยใช้สถิติค่าทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) ระดับนัยสำคัญ 0.05
- ใช้ Multiple Regression ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 ในการทดสอบสมมติฐานปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ถอดข้อความสัมภาษณ์ทุกประเด็นที่ได้จดบันทึกไว้ เพื่อผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2. นำรายละเอียดของผู้ถูกสัมภาษณ์ของแต่ละท่านมาแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูล และจัดลำดับความสำคัญ วิเคราะห์หาความสอดคล้องของข้อมูลทุกประเด็นที่ต้องการศึกษาตามกรอบหัวข้อของเค้าโครงที่กำหนดไว้ในเอกสาร ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทราบถึงลักษณะที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของแต่ละท่าน และที่ได้จากการศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้สะดวกในการวิเคราะห์และบรรยายผลที่ได้อย่างละเอียด (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2555)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.7 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 42.3 มีอายุ 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.0 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 66.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 69.0 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.2 และมีรายได้ 15,000 – 25,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 36.3

2. ข้อมูลพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จัก GSB NOW ธนาคารออมสิน จากช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line / Facebook / Instagram คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมา คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโฆษณาของ GSB NOW ธนาคารออมสิน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line / Facebook / Instagram คิดเป็นร้อยละ 57.3 มีความคิดเห็นถึงสื่อที่ได้รับรู้ข้อมูลว่า เป็นสื่อที่สามารถทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 39.4 และใช้งานฟังก์ชันของ GSB NOW คือ การแจ้งเตือนเงินเข้า – เงินออกบัญชีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.5

3. ข้อมูลการยอมรับเทคโนโลยีของผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ที่ค่าเฉลี่ย 4.36 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ค่าเฉลี่ย 4.38 และในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ค่าเฉลี่ย 4.34

4. ข้อมูลความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ที่ค่าเฉลี่ย 4.42 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านราคา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมา คือในด้านการส่งเสริมการตลาด ที่ค่าเฉลี่ย 4.45 และต่ำที่สุดคือในด้านผลิตภัณฑ์ ที่ค่าเฉลี่ย 4.34

5. ข้อมูลการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ที่ค่าเฉลี่ย 4.37

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	สถิติ	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	t-test	1.118	.650	ไม่สอดคล้อง
อายุ	F-test	3.219	.013*	สอดคล้อง
สถานภาพ	F-test	1.721	0.180	ไม่สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	F-test	0.491	0.613	ไม่สอดคล้อง
อาชีพ	F-test	1.016	0.408	ไม่สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F-test	3.561	0.004*	สอดคล้อง

ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี อายุ ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี สถานภาพ ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

5. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี อาชีพ ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

6. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ที่แตกต่างกัน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	สถิติ	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
ช่องทางที่รู้จัก GSB NOW ธนาคารออมสิน	F-test	2.712	0.030*	สอดคล้อง
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโฆษณาของ GSB NOW ธนาคารออมสิน ผ่านสื่อ	F-test	3.394	0.010*	สอดคล้อง
การสื่อสารผ่านสื่อที่ได้รับรู้ข้อมูล	F-test	0.765	0.514	ไม่สอดคล้อง
ฟังก์ชันของ GSB NOW ที่ใช้งานมากที่สุด	F-test	1.992	0.079	ไม่สอดคล้อง

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ที่แตกต่างกัน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้ซ้ำ บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ช่องทางที่รู้จัก GSB NOW ธนาคารออมสิน ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโฆษณาของ GSB NOW ธนาคารออมสิน ผ่านสื่อ ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ความคิดเห็นต่อการสื่อสารผ่านสื่อที่ได้รับรู้ข้อมูล ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี ฟังก์ชันของ GSB NOW ที่ใช้งานมากที่สุด ต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน

การยอมรับเทคโนโลยี	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std.error	Beta		
(Constant)	.527	.088		5.961	.000*
ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ (X_1)	.572	.022	.675	25.952	.000*
ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (X_2)	.309	.025	.325	12.521	.000*
R			0.917		
R^2			0.841		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามการยอมรับเทคโนโลยี พบว่าการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 สมมติฐานที่ 4 ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน

การใช้บริการ	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig
	B	Std.error	Beta		
(Constant)	.680	.252		2.694	.007*
ด้านผลิตภัณฑ์ (X_1)	.238	.070	.199	3.413	.001*
ด้านราคา (X_2)	.177	.073	.141	2.411	.016*
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	.160	.081	.134	1.969	.050*
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	.261	.076	.221	3.432	.001*
R			.602		
R^2			.362		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน ที่ได้ทำการปิดกั้น (Blocked) LINE GSB NOW พบสาเหตุว่า การใช้งานระบบของธนาคารผ่านทางเครื่องมือสื่อสาร ทางธนาคารได้มีการเปิดให้ลูกค้าใช้งานได้ทั้งผ่านแอปพลิเคชัน MyMo และช่องทาง LINE GSB NOW ซึ่งเป็นช่องทางที่เพิ่มเติมเข้ามาภายหลัง แต่เมื่อลูกค้าได้ทำการเปิดแอปพลิเคชัน LINE เพื่อตรวจสอบข้อมูลธุรกรรมผ่านทาง LINE GSB NOW แล้ว แต่ต้องการทำธุรกรรมอื่น ๆ ต่อ ยังจำเป็นต้องเข้าใช้งานผ่านแอปพลิเคชัน MyMo ทำให้ลูกค้าเลือกที่จะตรวจสอบข้อมูลผ่านทางแอปพลิเคชัน MyMo ที่เดียวเลย ทำให้ลูกค้าไม่เห็นถึงความสำคัญของ LINE GSB NOW และมองไม่เห็นประโยชน์ที่ชัดเจนที่จำเป็นจะต้องใช้บริการ LINE GSB NOW ผู้วิจัยแนะนำให้ใช้วิธีการจัดกิจกรรมในช่องทาง LINE GSB NOW โดยการปรับปรุงให้เพิ่มเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกับธุรกิจอื่น ๆ ที่เป็นพันธมิตรกับทางธนาคาร โดยมอบส่วนลดต่าง ๆ ให้กับผู้ที่ใช้บริการ เนื่องจากจุดประสงค์หลัก คือ ต้องการให้ผู้ใช้บริการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น จึงควรมีสิ่งที่ดึงดูดหรือจูงใจให้ผู้ใช้บริการคงอยู่ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้น และในระหว่างนั้น จึงทำการพัฒนาระบบเพื่อให้ตอบโจทย์การใช้งานลูกค้าเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาว โดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า จุดแข็ง (Strength) คือ การที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ และสามารถใช้งานได้ง่าย จุดอ่อน (Weakness) คือ ประสิทธิภาพไม่เท่ากับแอปพลิเคชัน MyMo และแอปพลิเคชัน LINE GSB NOW มีการพัฒนาสู้คู่แข่งไม่ได้ โอกาส (Opportunities) คือ ในยุคปัจจุบันประชาชนใช้งานแอปพลิเคชัน Line เป็นจำนวนมาก และอุปสรรค (Threats) คือ ธนาคารอื่น ๆ มีการให้บริการทางไลน์ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่า

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

พฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จัก GSB NOW ธนาคารออมสิน จากช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line / Facebook / Instagram รองลงมา คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโฆษณาของ GSB NOW ธนาคารออมสิน ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line / Facebook / Instagram มีความคิดเห็นถึงสื่อที่ได้รับรู้ข้อมูลว่า เป็นสื่อที่สามารถทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และใช้งานฟังก์ชันของ GSB NOW คือ การแจ้งเตือนเงินเข้า – เงินออกบัญชี มากที่สุด

การยอมรับเทคโนโลยีของผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการยอมรับเทคโนโลยีของผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง และในด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ในข้อ “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW มีประสิทธิภาพในการเข้าใช้งานได้ดี” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ในข้อ “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW ช่วยให้ท่านได้รับ

โปรโมชัน ข้อมูลผลิตภัณฑ์ บริการใหม่ ๆ ของธนาคารอย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ” และต่ำที่สุดคือในข้อ “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW มีประโยชน์ต่อการทำธุรกรรมทางการเงินของท่านอย่างมาก”

2. ด้านการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ในข้อ “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW สามารถใช้งานได้ทุกเพศทุกวัย” และในข้อ “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW มีความสะดวกในการสมัครเข้าใช้งานได้ทันทีผ่านสมาร์ทโฟน โดยไม่ต้องไปติดต่อสาขา” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ในข้อ “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW สะดวกต่อการใช้งาน สามารถใช้งาน ได้ทุกที่ที่มีสัญญาณ wifi หรือ internet” และต่ำที่สุดคือ ในข้อ “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW ออกแบบเมนูการใช้งานที่สามารถทำความเข้าใจและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง” “ท่านคิดว่า LINE GSB NOW สามารถใช้งานได้ง่าย”

ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดโดยรวม อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านราคา มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมา คือ ในด้านการส่งเสริมการตลาด และต่ำที่สุด คือ ในด้านผลิตภัณฑ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ในข้อ “LINE GSB NOW สามารถตอบสนองความต้องการด้านธุรกรรมที่ทันสมัย” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ในข้อ “LINE GSB NOW สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน” และต่ำที่สุดคือ “LINE GSB NOW สามารถแก้ไขปัญหาในการทำธุรกรรมออนไลน์ให้แก่ท่านได้” ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา พบว่า โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ในข้อ “ไม่มีค่าธรรมเนียมแรกเข้าในการใช้บริการ” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมา คือ ในข้อ “ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ทางธนาคารนำเสนอผ่านทาง LINE GSB NOW มีความเหมาะสม” ในข้อ “ไม่มีค่าธรรมเนียมในการใช้บริการตลอดอายุการใช้งาน” ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย พบว่า โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ในข้อ “สามารถใช้งานผ่านสมาร์ทโฟน ได้ทุกระบบปฏิบัติการ iOS และ Android” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ในข้อ “มีผู้ช่วยอัจฉริยะ “น้องออม” เจ้าหน้าที่คอยตอบคำถามลูกค้าตลอด 24 ชั่วโมง” และต่ำที่สุดคือ “เป็นช่องทางการติดต่อกรณีมีปัญหาได้อย่างรวดเร็ว” ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด พบว่า โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ในข้อ “มีการประชาสัมพันธ์ LINE GSB NOW อย่างต่อเนื่องในทุกช่องทางของธนาคาร” มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ในข้อ “LINE GSB NOW มีการจัดกิจกรรมเพื่อแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการเป็นประจำ” และ ในข้อ “LINE GSB NOW มีการจัดทำสติ๊กเกอร์ให้ดาวน์โหลดฟรีในเทศกาลต่าง ๆ ” ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันจะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรภัทร มณีโชติ และวริทรา ศิริสุทธิกุล (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณภาพและความพึงพอใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริการแอปพลิเคชันกรุงไทยเน็กซ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความภักดีต่อการใช้บริการแอปพลิเคชันกรุงไทยเน็กซ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานครต่างกัน จะมีความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สำราญ (2564) ได้ทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับและทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาสามชุก มีอำนาจการทำนายร้อยละ 35.00 และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ด้านความไว้วางใจ และด้านความเป็นส่วนตัว อิทธิพลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาสามชุก มีอำนาจการทำนายร้อยละ 30.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามการยอมรับเทคโนโลยี และความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษา พบว่า การยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ สำราญ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธนาคารออมสินสาขาสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษา พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ด้านการรับรู้ว่าใช้งานง่าย และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานมีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ มีอำนาจการทำนายร้อยละ 35.00 และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ด้านความไว้วางใจและด้านความเป็นส่วนตัว อิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ มีอำนาจการทำนายร้อยละ 30.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจด้านส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์เกียรติ์ อ่ำบุญ (2563) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ Application MyMo ของลูกค้าธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งต่อการตัดสินใจเลือกใช้ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านความปลอดภัยในการใช้งาน ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านการรับรู้ถึงการเข้าใช้งานง่าย ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

การประชาสัมพันธ์ด้านประโยชน์ในการใช้งาน LINE GSB NOW เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น พนักงานสาขาควรนำเสนอผลิตภัณฑ์ และทำการแนะนำวิธีการใช้งานเพื่อแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้บริการ รวมถึงการจัดออกบูธประชาสัมพันธ์ LINE GSB NOW ตามมหกรรมการเงินต่าง ๆ ของธนาคาร และควรมีการพัฒนา LINE GSB NOW ให้สามารถใช้งานได้ตรงตามความต้องการของลูกค้ามากยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงฟังก์ชันให้ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านทาง LINE GSB NOW โดยการจัดกิจกรรมตอบคำถามเพื่อชิงของรางวัล การร่วมเล่นเกมส์เพื่อลุ้นรับของรางวัล การแนะนำเพื่อนมาสมัครใช้บริการครบตามจำนวนที่ธนาคารกำหนดเพื่อแลกของรางวัล และการให้ดาวน์โหลดสติ๊กเกอร์ฟรีตามเทศกาลสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ลูกค้าได้ตัดสินใจในการใช้บริการซ้ำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนา LINE GSB NOW ให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการใช้งานของลูกค้าได้มากขึ้น เพื่อให้ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการ LINE GSB NOW ของธนาคารออมสิน
2. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาด้านส่วนประสมทางการตลาด (4P) ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงขอเสนอให้ทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (6Ps) และการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เพื่อให้ทราบปัจจัยที่หลากหลายในการนำไปวางแผนพัฒนาให้ลูกค้าเกิดการใช้บริการ LINE GSB NOW ธนาคารออมสิน อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กรวินท์ ชูพันธุ์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ เทรนเนอร์ออนไลน์: กรณีศึกษาเฟซบุ๊ก. การค้นคว้าอิสระ, วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

จีรภัทร มณีโชติ, และ วริทรา ศิริสุทธิกุล. (2565). การรับรู้คุณภาพและความพึงพอใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริการแอปพลิเคชันกรุงไทยเน็กซ์ในเขตกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ฉันชนก ฉัตรทอง. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและการใช้บริการซ้ำ สำหรับการเลือกใช้บริการ Application QueQ ผ่านสมาร์ทโฟนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาการใช้บริการจองคิวล่วงหน้าสำหรับร้านอาหาร (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ณรงค์เกียรติ์ อ่ำบุญ. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการและปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ Application MyMo ของลูกค้าธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธนาคารออมสิน. (2565). GSB NOW. ออนไลน์. สืบค้นจาก https://www.gsb.or.th/online/gsbnow-gsbnow/#1635478681111-1a668a12-e546

ธัญลักษณ์ ธรรมจักษ์ ภัทรวรรณ แท่นทอง. (2562). พฤติกรรมการบริโภคอาหารเจ ในอำเภอเมืองจังหวัดตรัง. WMS Journal of Management Walailak University. Vol.8 No.1 (Jan–Mar 2019): หน้า 84 – 97.

ปูริดา อิ้วสวัสดิ์. (2562). ปัจจัยด้านคุณค่าที่รับรู้และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชัน food delivery (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์. (2565). รายงานประจำเดือน (Month Report) ในรายงานระบบ Call Center GSB ของฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์. ธนาคารออมสิน.

พัทธนนท์ เปรมสมิทธ์. (2564). การพัฒนาศักยภาพบุคลากรกับการขับเคลื่อนหน่วยงานสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ Learning Organization. กรมอนามัย. สืบค้นจาก https://mwi.anamai.moph.go.th/web-upload/38x012f0575ae60054c957e56c3d727e971/202110/m_news/9000/207107/file_download/edde05ee44147ea70a7f2f4f3562b80d.pdf.

ภาคภูมิ บุญประเสริฐ. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคาร์แคร์ครบวงจรของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.

ระวิ แก้วสุกใส และชัยรัตน์ จุสปาโล. (2556). เครือข่ายสังคมออนไลน์ : กรณีเฟสบุ๊ค (Facebook) กับการพัฒนาผู้เรียน. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. ฉบับพิเศษ (2556) : 195-205.

ลัดดาวัลย์ สำราญ. (2564, พฤษภาคม - สิงหาคม). การยอมรับเทคโนโลยี และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธนาคารออมสิน สาขาสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/254085/171812

สุภาพร นาคประพันธ์. (2563). การใช้และความพึงพอใจในการใช้บริการของลูกค้า บริษัท ธนชาตประกันภัย จำกัด (มหาชน) ผ่านช่องทางการสื่อสาร LINE Official Account (การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

อัครเดช ปิ่นสุข, และ นิตนา ฐานิตธนกร. (2559). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ และส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองลูกค้า ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ (E-satisfaction) ในการจองตั๋วภาพยนต์ออนไลน์ผ่านระบบแอพพลิเคชั่นของผู้ใช้บริการในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

เอื้อมพร หลินเจริญ. (2561). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 17 (1). สืบค้นจาก

Arslan Umar and Rohaizat Baharun 2017. The Mediating Relationship of Customer Satisfaction Between Brand Trust, Brand Social Responsibility Image With Moderating Role of Switching Cost. Advanced Science Letters, 9020-9025. Doi: 10.1166/asl.2017.10015.

Davis, F.D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of use, and user acceptance of information technology. MIS Quarterly, 13(3), 319 – 340.

Kotler, P. (1997). Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control. 9th Edition. N J: Prentice Hall International, Inc.

Lehto, X. Y., O'Leary, J. T. & Morrison, A. M. (2004). The effect of prior experience on vacation behavior. Annals of Tourism Research, 31(4), 801-818.

LINE. (2563). สถิติผู้ใช้ของ Line ประเทศไทยในปี 2020. สืบค้นจาก https://www.twfdigital.com/blog/2020/04/line-user-stat-in-thailand-2020/

LINE. (2565). บทสรุปความสำเร็จ LINE ประเทศไทย ปี 2564 การเติบโตที่พร้อมรุกหน้ายกระดับแพลตฟอร์มให้ตอบโจทย์คนไทยอย่างไม่หยุดยั้ง. สืบค้นจาก https://linecorp.com/th/pr/news/th/2022/4073.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Dutch Journal of Educational Research. 2, 49-60.

Samira Mohamed Abd Elmeguid, Mohamed A. Ragheb, Passent I. Tantawi and Ahmed Moussa Elsamadicy (2018). Customer satisfaction in sharing economy the case of ridesharing service in Alexandria, Egypt. The Business and Management Review, Volume 9 Number 4 Retrieved from http://www.abrmr.com/myfile/conference_proceedings/Con_Pro_75039/conference_65240.pdf.

Siriwan Serirat et al. (2007). Marketing strategy and strategic management aimed at the market. Bangkok: Company Thanathat Printing Co., Ltd.

Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis.3rdEd. New York. Harper and Row Publications.

Taylor, S. A. & Baker, T. L. (1994). An assessment of the relationship between service quality and customer satisfaction in the formation of consumers's purchase intentions. Journal of Retailing, 70(2), 163-178.

การออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์
Design and Development Point of Sale System on Cloud Server: Web Application

จารุวัฒน์ ทองชนะ[1] , พิกุล สมจิตต์[2] และ ทวีรัตน์ นวลช่วย[3*]
Jaruwat Thongchana[1], Pikul Somjitt[2] and Taweerat Nualchuay[3*]

[1] นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[1] Undergraduate student of Computer Science, Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[2] Assistant professor, Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University.
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[3]Assistant professor Dr., Faculty of Science and Technology, Songkhla Rajabhat University.
[*] **Corresponding author, E-mail:** pikul.so@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ โดยมีการใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 2 กลุ่ม คือ ผู้ดูแลระบบและพนักงาน โดยผู้ดูแลระบบสามารถดูข้อมูลสรุปที่หน้าแดชบอร์ด ขายและยกเลิกการขายสินค้า พิมพ์ใบเสร็จ จัดการข้อมูลสินค้า ข้อมูลประเภทสินค้า ข้อมูลสต็อกสินค้า ข้อมูลสมาชิก ข้อมูลพนักงาน ดูรายงานสรุปข้อมูลยอดขายประจำเดือน ข้อมูลสินค้าขายดีที่สุด และข้อมูลการขายของพนักงานได้ พนักงานสามารถเข้าสู่ระบบเพื่อใช้งาน ทำรายการขายสินค้า รับชำระเงิน ยกเลิกการขาย และพิมพ์ใบเสร็จได้ ออกจากระบบเมื่อเลิกใช้ เทคโนโลยีซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน ได้แก่ Visual studio code, TablePlus, Docker, MySQL, Insomnia, Nginx ภาษาที่ใช้ในการพัฒนาได้แก่ HTML, CSS, JavaScript, TypeScript, SQL, Fastify, PrismaORM, Vue.js และ Buefy ผลการวิจัย พบว่า ระบบดังกล่าวช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทำงานรวดเร็ว ง่ายต่อการใช้งาน ข้อมูลมีความปลอดภัย และสำรองข้อมูลได้ ผู้ใช้งานระบบมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
คำสำคัญ: ระบบขายหน้าร้าน, เว็บแอปพลิเคชัน, ออกแบบและพัฒนาระบบ

Abstract

The goal of this research is to design and develop storefront systems on web applications through the access of the internet. The users can be divided into 2 categories; Administrators and Staffs. The administrators are able to access the sales dashboard, canceling orders, printing receipts, managing the information and categorizing products, managing products' stock, membership and staff data, accessing monthly reports, acknowledging best selling product, and each staff's selling performance. Staff are able to log into the system, selling the products and receiving payments, canceling orders, printing

receipts and logging out of the system. The software that were implemented included Visual studio code, TablePlus, Docker, MySQL, Insomnia, Nginx with the use of HTML, CSS, JavaScript, TypeScript, SQL, Fastify, PrismaORM, Vue.js, and Buefy language. The result revealed that the system is capable of increasing the processing efficiency, easing the accessibilities of the important data, quick and easy usage, securing the data, and backing up the data. The overall satisfaction of the users is greatly positive.
Keywords: Point of Sale System, Web Application, Design and Development

บทนำ

ระบบขายหน้าร้าน (Point of Sale : POS) เป็นระบบที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลสต็อกสินค้า ข้อมูลสมาชิก ประวัติการขาย สแกนบาร์โค้ดเพื่อเพิ่มสินค้าในตะกร้า แล้วระบบจะรวมยอดเงินที่ต้องชำระ เงินทอน และพิมพ์ใบเสร็จ การจะใช้งานระบบต้องประกอบไปด้วย ซอฟต์แวร์ระบบ POS คอมพิวเตอร์ จอมอนิเตอร์ เครื่องพิมพ์ใบเสร็จ เครื่องสแกนบาร์โค้ด ลิ้นชักเก็บเงิน ซึ่งทำให้ร้านค้าเล็ก ๆ ต้องซื้ออุปกรณ์มากมาย และข้อมูลมีความเสี่ยงต่อการสูญหายได้ง่าย เนื่องจากระบบ POS มักจะเป็น Windows Application หรือ Desktop Application จะมีการเก็บบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ หากโปรแกรมมีปัญหา หรือคอมพิวเตอร์มีปัญหาก็อาจทำให้ข้อมูลสูญหายได้

เทคโนโลยี Cloud Server ที่นำเอา Physical Server หลาย ๆ ตัวมาช่วยกันทำงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่ให้บริการในรูปแบบ Virtual Private Server ซึ่งสามารถนำมาใช้งานได้เหมือนกับ Physical Server ทั่วไปคือ Web Server, Application Server และมีข้อดี คือ ประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่า Physical Server เพราะไม่ต้องซื้อ ติดตั้ง และบำรุงรักษาเอง ความปลอดภัยสูงมากกว่าไม่ต้องทำระบบสำรองข้อมูลด้วยตัวเองเหมือน Physical Server และมีความยืดหยุ่นต่อการเลือกใช้ทรัพยากรของระบบ อีกทั้งยังสามารถลดหรือเพิ่มทรัพยากรได้ตลอดเวลาตามความต้องการของผู้ใช้

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะเพื่อออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ โดยระบบและฐานข้อมูลทั้งหมดจะเก็บไว้ที่ผู้ให้บริการ Cloud Server ทำให้ผู้ใช้ไม่ต้องเก็บข้อมูลเอง และลดความเสี่ยงในกรณีข้อมูลสูญหาย โดยสิ่งที่ผู้ใช้งานระบบต้องมี คือ iPad หรือ Tablet และระบบอินเทอร์เน็ต เพียงเท่านี้ก็สามารถใช้งานระบบได้โดยที่ไม่ต้องลงทุนมากและใช้งานได้สะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องกังวลว่าข้อมูลจะสูญหาย และยังรองรับการใช้งานได้หลายร้านค้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้เว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ระบบขายหน้าร้าน (Point of Sale : POS) คือการใช้คอมพิวเตอร์ทัชสกรีนและอาจมีอุปกรณ์ต่อพ่วงๆ เพื่อช่วยในการบันทึกข้อมูลการขายสินค้า การรับจ่ายเงินที่เกิดขึ้นเมื่อมีการขายสินค้าหรือบริการ ณ จุดขายนั้น ๆ ใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการอ่านข้อมูล การพิมพ์ใบเสร็จรับเงิน ลิ้นชักเก็บเงิน หน้าจอแสดงผล โดยอาจมีหลายเทคโนโลยีผสมกัน และมีความแตกต่างกันในแต่ละธุรกิจทั้ง ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ แบ่งตามกลุ่มธุรกิจเป็น POS สำหรับร้านค้าปลีก และ POS สำหรับร้านอาหาร(กิตติมา พาณิชพิบูลย์, 2558)

Visual Studio Code หรือ VS Code เป็นโปรแกรมประเภท Editor ใช้ในการแก้ไขโค้ดที่มีขนาดเล็ก แต่มีประสิทธิภาพสูง เป็น OpenSource โปรแกรมจึงสามารถนำมาใช้งานได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย เหมาะสำหรับนักพัฒนาโปรแกรมที่ต้องการใช้งานหลายแพลตฟอร์ม รองรับการใช้งานทั้งบน Windows , macOS และ Linux รองรับหลายภาษาทั้ง JavaScript, TypeScript และ Node.js และสามารถเชื่อมต่อกับ Git ได้ง่าย สามารถนำมาใช้งานได้ง่ายไม่ซับซ้อน มีเครื่องมือและส่วนขยายต่าง ๆ ให้เลือกใช้มากมาย (ณัฐพล แสนคำ, 2020)

Vue.js เป็นเฟรมเวิร์ก JavaScript แบบไดนามิกสำหรับสร้างส่วนต่อประสานผู้ใช้ เป็นเฟรมเวิร์กที่เข้าถึงได้ง่ายและตรงไปตรงมา การสร้างเว็บแอปใน Vue.js ความเข้าใจพื้นฐานของ HTML, CSS และ JavaScript มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน (AppMaster, 2022)

bulma เป็น css framework ที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากเนื่องด้วยตัว bulma มีความเป็น pure css นั่นคือไม่มีส่วนของ javascript จึงไม่จำเป็นต้องติดตั้ง jquery หรือ javascript อื่นๆ ลงไป (Sommai Krangpanich, 2019) และ Buefy คือ CSS Framework ที่เกิดจากการรวมกันของ Vue.js กับ Bulma ซึ่งทำหน้าที่จัดการรูปแบบโครงสร้างหน้าตาของเว็บไซต์ ส่วนส่วน Buefy นั้นคือ CSS Framework ที่เกิดจากการรวมกันของ Vue.js กับ Bulma ซึ่งทำหน้าที่จัดการรูปแบบโครงสร้างหน้าตาของเว็บไซต์ (Pinyo Tadsomboon, 2019)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประพัทธ์ สวยรูป (2562) ได้ทำการศึกษาและพัฒนาแอปพลิเคชั่นช่วยขายหน้าร้านบนเรื่องสมาร์ทเทอร์มินัล พีเอเอ็กซ์ เอเก้าสองศูนย์ เว็บแอปพลิเคชั่นช่วยให้ขายหน้าร้านได้สะดวกมากขึ้น ผู้ดูแลระบบสามารถตรวจสอบยอดขายได้อย่างเป็นปัจจุบัน

ธนภรณ์ นาคนรินทร์, จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี, ขจรอรรถพณ พงศ์วิริทธิ์ธร และสิรินี ว่องวิไลรัตน์ (2564) ได้ทำการศึกษาและพัฒนาการพัฒนาต้นแบบ Web Application เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดของผู้ประกอบการโคพันธุ์ตาก ในพื้นที่จังหวัดตาก โดยระบบ web application ช่วยเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดให้ทันสมัย ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน

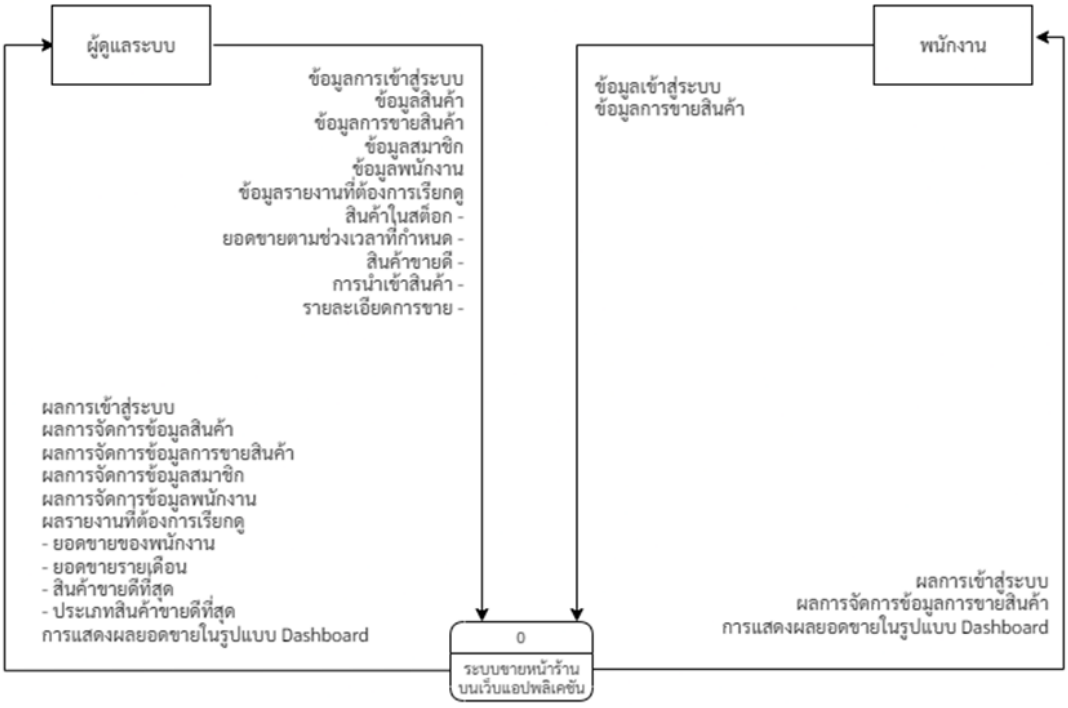
ศศิพัชร บุญขวัญ,นิภารัตน์ นักตรีพงศ์, นุชนารถ กฤษณรมย์ และกาญจนพรรณ จรพงศ์ (2565) ได้ทำการออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลอาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้เป็นที่รู้จักและเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับชุมชน การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น การเชื่อมต่อข้อมูลระบบต้องมีความเร็วและง่ายต่อการเข้าถึงเนื้อหามีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา (research and development) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ การออกแบบระบบ การพัฒนาระบบ การทดสอบระบบ และการประเมินผลระบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของระบบ ได้ทำการศึกษา สัมภาษณ์และเก็บรวบรวมความต้องการ พบว่า การขายในระบบเก่านั้นมีขั้นตอนที่ผู้ประกอบการต้องดำเนินการเองหลายขั้นตอน เช่น ตรวจสอบราคา คำนวณราคาสินค้า จดบันทึกรายการขาย และออกใบเสร็จ การขายของ POS ระบบเก่าจะเป็นแบบออฟไลน์ ซึ่งผู้ประกอบการต้องติดตั้งฐานข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ของร้านเอง และซอฟต์แวร์รองรับเพียงระบบปฏิบัติการวินโดวส์เท่านั้น หากเครื่องคอมพิวเตอร์หรือซอฟต์แวร์มีปัญหาก็เสี่ยงข้อมูลสูญหายได้ และได้ความต้องการของระบบขายหน้าร้านบนเว็บแอปพลิเคชัน ได้ดังนี้ 1) จัดการข้อมูลสินค้า 2) จัดการข้อมูลพนักงาน 3) จัดการข้อมูลสมาชิก 4) จัดการการขายสินค้า 5) ออกรายงาน จึงได้กำหนดกระบวนการหลักของระบบ ดังนี้ 1) เข้าสู่ระบบ 2) ค้นหา ขายและยกเลิกการขายสินค้าได้ พิมพ์ใบเสร็จ 3) แสดงผลรายงาน 4) จัดการข้อมูลสินค้า 5) จัดการข้อมูลประเภทสินค้า 6) จัดการข้อมูลสมาชิก และ 7) จัดการข้อมูลพนักงาน

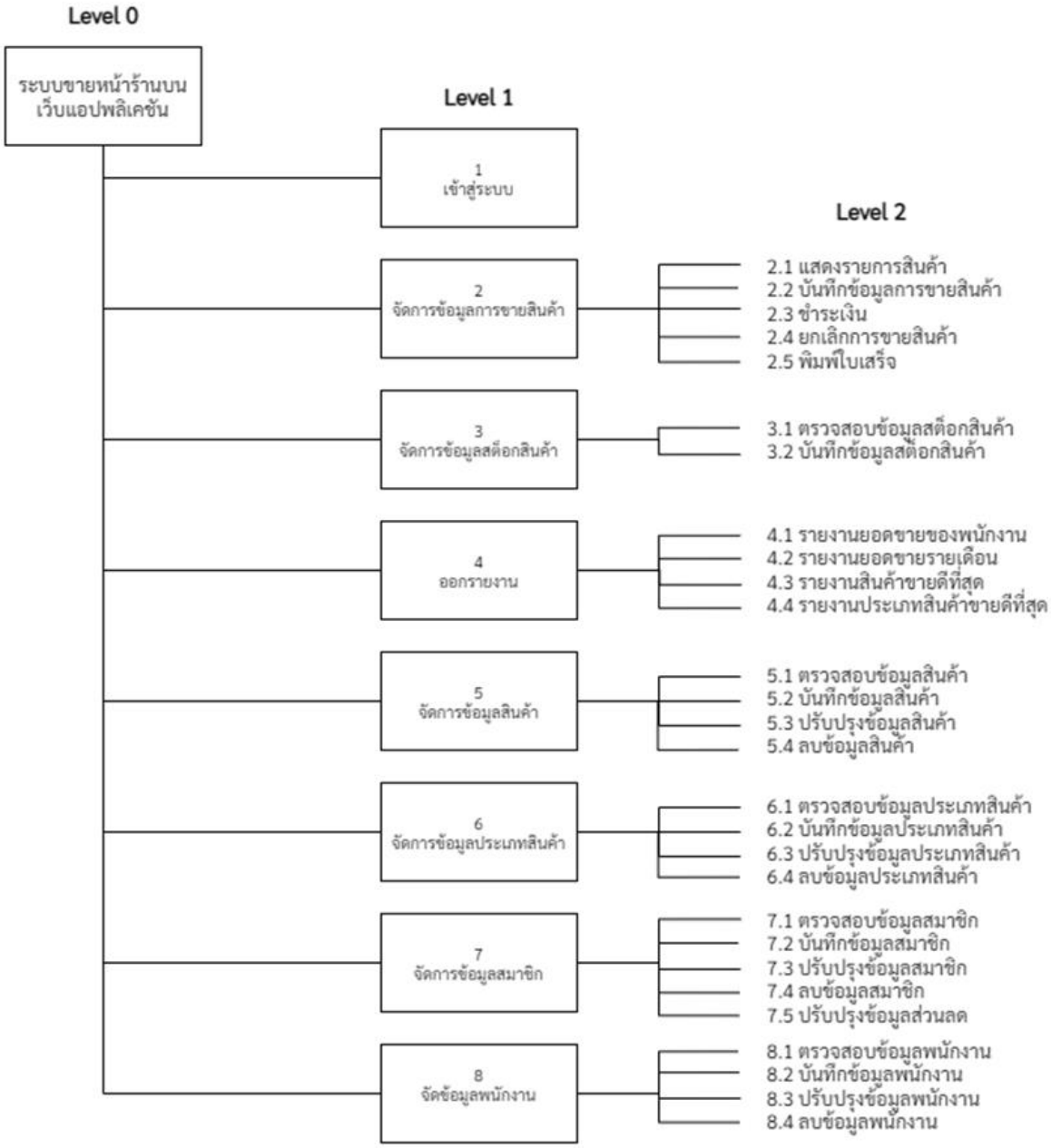
2. การออกแบบระบบ ผู้พัฒนาได้นำข้อมูลมาทำการออกแบบระบบ เพื่ออธิบายการทำงานโดยรวมของระบบ โดยเขียนแผนภาพบริบทดังภาพที่ 1 แผนภาพรายการกระบวนการของข้อมูล (List Process) ดังภาพที่ 2 แผนภาพแสดง Process Hierarchy Chart ดังภาพที่ 3 แผนภาพแสดงการไหลข้อมูลได้ดังภาพที่ 4



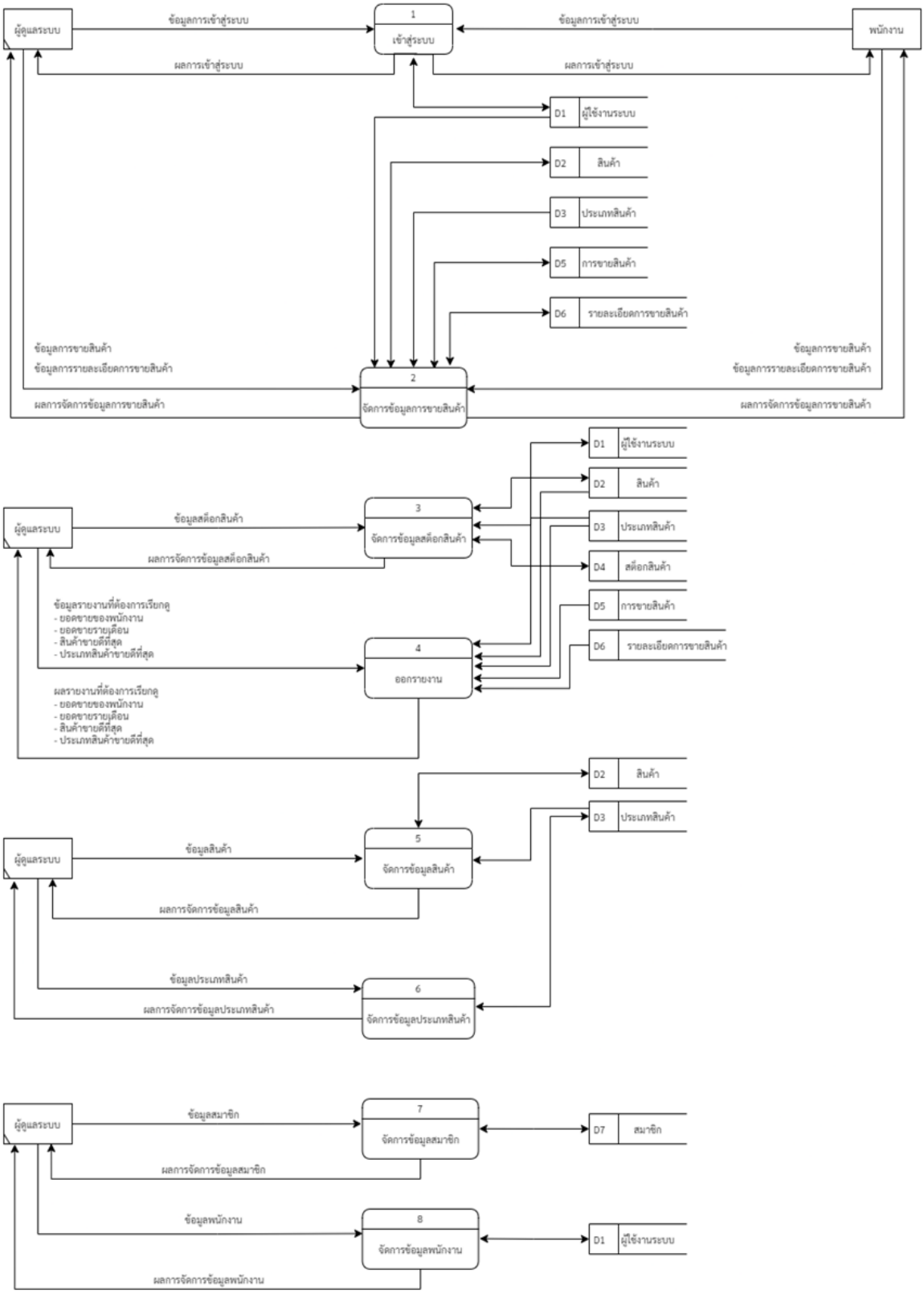
ภาพที่ 1 แสดงแผนภาพบริบทระบบขายหน้าร้านบนเว็บแอปพลิเคชัน



ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงรายการกระบวนการของข้อมูล



ภาพที่ 3 แผนภาพแสดง Process Hierarchy Chart



ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงการไหลของข้อมูลระดับที่ 1

3. การพัฒนาระบบ ระบบนี้พัฒนาเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน ได้แก่ Visual studio code, TablePlus, Docker, MySQL, Insomnia, Nginx ภาษาที่ใช้ในการพัฒนาได้แก่ HTML, CSS, JavaScript, TypeScript, SQL, Fastify, PrismaORM, Vue.js และ Buefy

4. การทดสอบระบบ เมื่อพัฒนาระบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้มีการทดสอบระบบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามฟังก์ชันการทำงานให้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ รวมถึงตรวจสอบความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อนำไปใช้งานจริงโดยกำหนดข้อมูลนำเข้าและผลลัพธ์ที่คาดหวัง และตรวจสอบความถูกต้องของฟังก์ชันการทำงาน

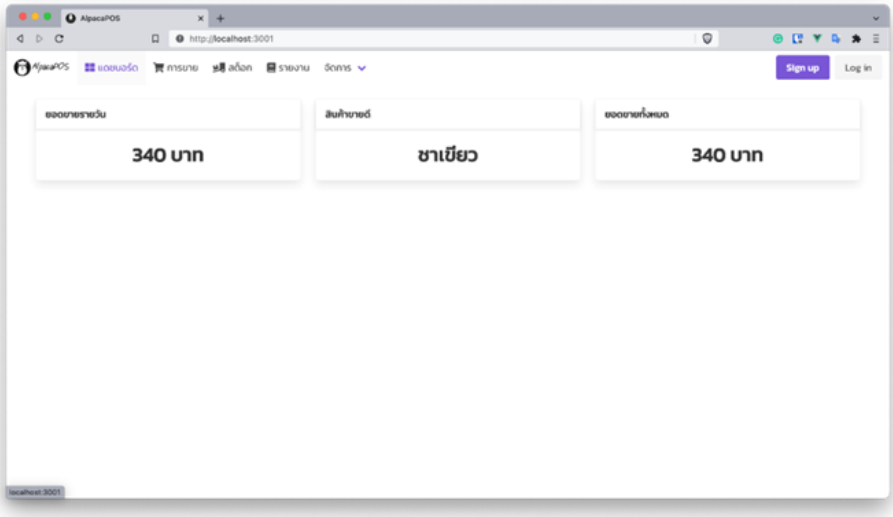
5. การประเมินผลระบบ หลังจากได้นำระบบไปติดตั้งและใช้งาน ผู้วิจัยได้ทำการแบบประเมินความพึงพอใจระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และผู้ใช้งานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า(rating scale) ตามวิธีการใช้คะแนนของของลิเคิร์ท (Rensis Likert, 1932) และนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean): ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของธานินทร์ ศิลป์จารุ (2550) แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีเกณฑ์ดังนี้

ระดับคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ระดับ 5	4.51 - 5.00	มากที่สุด
ระดับ 4	3.51 - 4.50	มาก
ระดับ 3	2.51 - 3.50	ปานกลาง
ระดับ 2	1.51 - 2.50	น้อย
ระดับ 1	1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

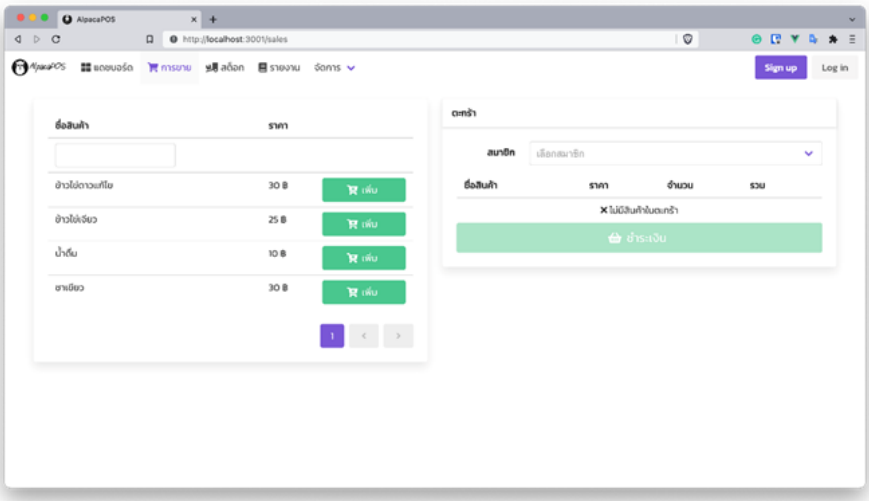
ผลการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ และผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

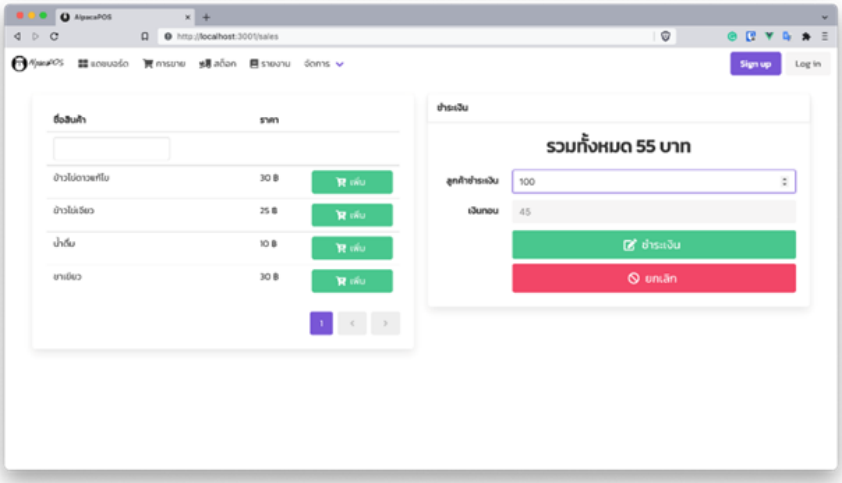
1. ผลการพัฒนาระบบ ผู้ใช้สามารถเข้าสู่ระบบในหน้าล็อกอินมีการแบ่งสถานะของผู้ใช้ คือ ผู้ดูแลระบบ และพนักงาน โดย 1) ผู้ดูแลระบบ สามารถเข้าสู่ระบบเพื่อใช้งาน ขายสินค้า รับชำระเงิน ยกเลิกการขาย พิมพ์ใบเสร็จ ตรวจสอบสต็อก เพิ่มสต็อก ออกรายงาน ดูยอดขายพนักงาน ยอดขายรายเดือน สินค้าที่ขายดีที่สุด และประเภทสินค้าที่ขายดีที่สุดได้ ตรวจสอบ เพิ่ม แก้ไข ลบสินค้าได้ ตรวจสอบ เพิ่ม แก้ไข ลบประเภทสินค้าได้ ตรวจสอบ เพิ่ม แก้ไข ลบสมาชิกได้ ตรวจสอบ เพิ่ม แก้ไข และลบพนักงานได้ และ 2) พนักงาน สามารถเข้าสู่ระบบเพื่อใช้งาน สามารถขายสินค้าโดยรับชำระเงิน ยกเลิกการขาย และพิมพ์ใบเสร็จ ออกจากระบบเมื่อเลิกใช้งานได้ ดังตัวอย่างหน้าจอของระบบ ในภาพที่ 5 - 8



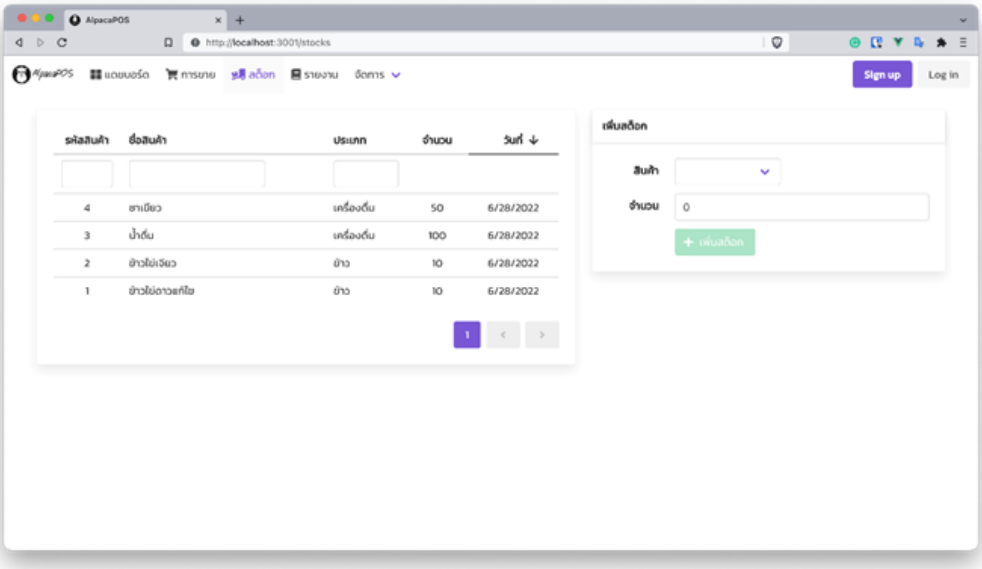
ภาพที่ 5 แสดงหน้าแดชบอร์ดของผู้ดูแลระบบ



ภาพที่ 6 แสดงหน้าแรกของการทำรายการขายสินค้า



ภาพที่ 7 แสดงหน้าการขายสินค้าเมื่อกดชำระเงิน



ภาพที่ 8 แสดงหน้าสต็อกสินค้า

2. ผลการประเมินความพึงพอใจระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ และผู้ใช้งานที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปผลการประเมินได้ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การประเมินความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อระบบ

รายการประเมิน	ผลการประเมินความพึงพอใจ		
	$(\bar{x})$	S.D.	ความหมาย
ด้านความสามารถของระบบทำงานตามความต้องการของผู้ใช้	4.33	0.58	มาก
ด้านการทำงานตามหน้าที่	4.33	0.58	มาก
ด้านความปลอดภัยของข้อมูล	4.00	0.00	มาก
ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ	4.33	0.58	มาก
ภาพรวม	**4.25**	**0.43**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($(\bar{x})$= 4.25, S.D.= 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถของระบบทำงานตามความต้องการของผู้ใช้ ด้านการทำงานตามหน้าที่ ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ ($(\bar{x})$= 4.33) และด้านความปลอดภัยของข้อมูล ($(\bar{x})$ = 4.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบ

รายการประเมิน	ผลการประเมินความพึงพอใจ		
	$(\bar{x})$	S.D.	ความหมาย
ด้านที่ 1 ความยากง่ายในการใช้งาน			
ขั้นตอนและความสะดวกในการเข้าใช้งาน	4.62	0.51	มากที่สุด
ความสะดวกในการเพิ่ม ลบ แก้ไข บันทึกข้อมูล	4.85	0.38	มากที่สุด
ความสะดวกในการจัดการเนื้อหา	4.77	0.44	มากที่สุด
ความสามารถในการเพิ่มสินค้า	4.77	0.44	มากที่สุด
ความสามารถในการจัดการผู้ใช้งาน	4.69	0.48	มากที่สุด
ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้มีเหมาะสม	4.69	0.48	มากที่สุด
ความเร็วในการเข้าถึงข้อมูล	4.62	0.51	มากที่สุด
ความถูกต้องของเนื้อหา	4.77	0.60	มากที่สุด
ภาพรวมด้านความยากง่ายในการใช้งาน	**4.72**	**0.48**	**มากที่สุด**
ด้านที่ 2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งาน			
รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการแสดงข้อมูล	4.69	0.48	มากที่สุด
คุณภาพตัวอักษร ภาพ ที่แสดงบน web application	4.77	0.44	มากที่สุด
สามารถสำรองข้อมูลได้	4.46	1.13	มาก
รายงานที่ได้มีความถูกต้อง ครบถ้วน	4.62	0.65	มากที่สุด
ภาพรวมด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งาน	**4.63**	**0.67**	**มากที่สุด**
ภาพรวมทั้งสองด้าน	**4.68**	**0.58**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($(\bar{x})$= 4.68, S.D.= 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความยากง่ายในการใช้งานความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($(\bar{x})$= 4.72, S.D.= 0.48) เมื่อเรียงลำดับความพึงพอใจตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสะดวกในการเพิ่ม ลบ แก้ไข บันทึกข้อมูล ($(\bar{x})$ = 4.85) รองลงมา ได้แก่ ความสะดวกในการจัดการเนื้อหา ความสามารถในการเพิ่มสินค้า ความถูกต้องของเนื้อหา ($(\bar{x})$ = 4.77) ความสามารถในการจัดการผู้ใช้งาน ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้มีเหมาะสม ($(\bar{x})$ = 4.69) ขั้นตอนและความสะดวกในการเข้าใช้งาน ความเร็วในการเข้าถึงข้อมูล ($(\bar{x})$ = 4.62) ตามลำดับ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($(\bar{x})$ = 4.63, S.D.= 0.67) เมื่อเรียงลำดับความพึงพอใจตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คุณภาพตัวอักษร ภาพ ที่แสดงบน web application ($(\bar{x})$ = 4.77) รองลงมา ได้แก่ รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในการแสดงข้อมูล ($(\bar{x})$ = 4.69) รายงานที่ได้มีความถูกต้อง ครบถ้วน ($(\bar{x})$ = 4.62) และสามารถสำรองข้อมูลได้ ($(\bar{x})$ = 4.46) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ คือ ออกแบบและพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันระบบขายหน้าร้านบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ โดยใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีผู้ใช้ 2 กลุ่ม คือ ผู้ดูแลระบบและพนักงาน โดย 1) ผู้ดูแลระบบสามารถดูข้อมูลสรุปที่หน้าแดชบอร์ด ขายและยกเลิกการขายสินค้า พิมพ์ใบเสร็จ จัดการข้อมูลสินค้า ข้อมูลประเภทสินค้า ข้อมูลสต็อกสินค้า ข้อมูลสมาชิก ข้อมูลพนักงานได้ ดูรายงานสรุปข้อมูลยอดขายประจำเดือน ข้อมูลสินค้าขายดีที่สุด และข้อมูลการขายของพนักงานได้ และ 2) พนักงาน สามารถเข้าสู่ระบบเพื่อใช้งาน ทำรายการขายสินค้า รับชำระเงิน ยกเลิกการขาย และพิมพ์ใบเสร็จได้ ออกจากระบบเมื่อเลิกใช้ ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.25) ความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= 4.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความยากง่ายในการใช้งานความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$= = 4.72 และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้งานภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.63) จึงสรุปได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้งานทั้ง 2 กลุ่ม และระบบช่วยให้สามารถทำการขายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้การให้บริการเร็วขึ้น ดูภาพรวมของการขายได้ง่ายขึ้นสอดคล้องกับประพัทธ์ สวยรูป (2562) ระบบช่วยให้ขายหน้าร้านได้สะดวกมากขึ้น ผู้ดูแลระบบสามารถตรวจสอบยอดขายได้อย่างเป็นปัจจุบันผ่านเว็บแอปพลิเคชั้น สอดคล้องกับธนภรณ์ นาคนรินทร์, จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี, ขจรอรรถพณ พงศ์วิริทธิ์ธร และสิรินี ว่องวิไลรัตน์ (2564) web application เพิ่มศักยภาพด้านการตลาดให้ทันสมัย ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับศศิพัชร บุญขวัญ,นิภารัตน์ นักตรีพงศ์, นุชนารถ กฤษณรมย์ และกาญจนพรรณ จรพงศ์ (2565) ระบบต้องมีความเร็วและง่ายต่อการเข้าถึง เนื้อหามีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

ระบบขายหน้าร้านบนเว็บแอปพลิเคชันสามารถที่จะนำเอาระบบนี้ ไปพัฒนาต่อ เช่น สามารถเพิ่มรูปภาพสินค้าได้ เพิ่มปุ่มเพิ่มสินค้าลงในตะกร้ารองรับการกดด้วยมือสะดวกมากขึ้น ส่วนของลูกค้าที่เป็นสมาชิกสามารถเพิ่มสิทธิ์สะสมแต้มและใช้เป็นส่วนลดในการสั่งซื้อสินค้าครั้งต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

กิตติมา พาณิชพิบูลย์ .(2558). กรอบแนวทางการบูรณาการระบบงานขายภายใต้การควบรวมกิจการ กรณีศึกษากลุ่มบริษัท MC. (รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2566 จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_5723036041_2814_1686.pdf

ณัฐพล แสนคำ. (2020). วิธีการใช้งาน Visual Studio Code. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://cs.bru.ac.th/สอนวิธีการใช้-visual-studio-code-2/

ธนภรณ์ นาคนรินทร์ จักรพันธ์ วงศ์ฤกษ์ดี ขจรอรรถพณ พงศ์วิริทธิ์ธร และสิรินี ว่องวิไลรัตน์. (2564). การพัฒนาต้นแบบ Web Application เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการตลาดของผู้ประกอบการโคพันธุ์ตาก ในพื้นที่จังหวัดตาก, วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นปีที่ 7 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2564), 225-237.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ: บริษัท วี.อินเตอร์พริ้นท.

ประพัทธ์ สวยรูป. (2562). การพัฒนาแอปพลิเคชั่นช่วยขายหน้าร้านบนเรื่องสมาร์ทเทอร์มินัล พีเอเอ็กซ์เอเก้าสองศูนย์. สารนิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิตสาขาวิศกรรมเว็บ วิทยลัยครีเอทีฟดีไซน์ แอนด์เอ็นเตอร์เทนเมนต์ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566 จาก http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Prapath.Sua.pdf

ศศิพัชร บุญขวัญ นิภารัตน์ นักตรีพงศ์ นุชนารถ กฤษณรมย์ และกาญจนพรรณ จรพงศ์. (2565). การออกแบบและพัฒนาระบบฐานข้อมูลอาหารพื้นถิ่น อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช, วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2565), 33-48.

AppMaster. (2022). Vue.js คืออะไร เข้าถึงจาก https://appmaster.io/th/blog/vuejs-khuue-aair

Likert R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. Archives of Psychology.

Pinyo Tadsomboon. (2019). เริ่มต้นใช้งาน Vue.js ด้วย Buefy, สืบค้นเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://medium.com/lffintech/เริ่มต้นใช้งาน-vue-js-ด้วย-buefy-44a9cdceef67

Sommai Krangpanich. (2019). วิธีการใช้ bulma ร่วมกับ angular 7, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://medium.com/pnpsolution-วิธีการใช้ bulma-รวมกับ-A-angular-7-6833079f6589

โซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์เส้นใยสับปะรดตามแนวคิดเศรษฐกิจบีซีจี

Value chain of pineapple fiber products according to the concept of the Bio-Circular-Green (BCG) Economy

จุฑามาศ พรหมมนตรี[1*], วรสุดา ขวัญสุวรรณ[2], วารีพร ชูศรี[3], มณีรัตน์ รัตนพันธ์[4], ธนากร พฤกษ์รัตนนภา[5], บุตรี บุญโรจน์พงศ์[6] และวรางคณา เทพนิมิตร[7]

Jutamas Prommintree[1*] , Worasuda Whansuwan[2] , Wareeporn Chusri[3] , Maneerat Rattanaphan[4] Thanakorn Pruekratananapa[5] ,Bootree Boonrotepong[6] and Warangkana Thepnimitr[7]

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1] Assistant Professor of Hatyai Business School ,Hatyai University.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

[2] Assistant Professor of Architecture ,Rajamangala University of Tehnology Srivijaya Songkhla

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3] Assistant Professor Dr.,of Hatyai Business School, Hatyai University

[4] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[4] Assistant Professor of Hatyai Business School ,Hatyai University

[5,6,7] อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[5,6,7] Lecturer of Hatyai Business School ,Hatyai University.

[*]**Corresponding author, E-mail:** jutamas@hu.ac.th

บทคัดย่อ

โซ่คุณค่าผลิตภัณฑ์เส้นใยสับปะรดตามแนวคิดเศรษฐกิจบีซีจี เพื่อศึกษาโซ่คุณค่าของวัสดุเหลือใช้จากเส้นใยสับปะรดด้วยนวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ด้วยการจัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เช่น ความต้องการใช้ แนวโน้มการพัฒนาในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรม โดยจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 41 คน เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในอนาคต ปฏิบัติการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านด้วยกระบวนการออกแบบรวมถึงประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม การตลาดและการขาย กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงบุคคลที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป เป็นผู้ที่รสนิยมชอบใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เก็บแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นแผ่นเส้นใยสับปะรดและผลิตชิ้นงานเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน 3 ประเภท โคมไฟ แจกัน วอลล์เปเปอร์ ทำให้เกษตรกรขายใบสับปะรดสดมีรายได้ ราคากิโลกรัมละ 0.50 – 2.00 บาท กลุ่มทำเส้นใยสับปะรดขาย ราคากิโลกรัม 300-380 บาท และเพิ่มมูลค่าของเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านด้วยผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วยมากกว่า 100% การตลาดและการขายช่องทางออฟไลน์ และช่องทางออนไลน์ (online) สามารถรวบรวมฐานข้อมูลลูกค้าคาดหวังที่สามารถทำการตลาดต่อไปได้ในอนาคต

คำสำคัญ: : สับปะรด, เส้นใยสับปะรด, โซ่คุณค่า

Abstract

Value chain of pineapple fiber products according to the concept of the BCG economy. To study the value chain of waste materials from pineapple fibers with innovative design of home decoration products. By organizing a focus group meeting to listen to opinions and suggestions about the processing of pineapple fibers into home decoration products such as the demand for Trends in commercial or industrial development with a total of 41 peoples in the meeting who are stakeholders in the government, private sector and target customers in the future. Processing pineapple fibers to add value to home decoration products through the design process and application of innovative technology. Marketing and sales determine a specific sample of people with a monthly income of 50,000 baht or more who have a taste for using natural products or unique products. A total of 400 questionnaires were collected. The results showed that the process of processing pineapple fibers into pineapple fiber sheets and producing workpieces into home decoration products were 3 types of lamps, vases, wallpaper, allowing farmers to earn income from selling fresh pineapple leaves The price per kilogram is 0.50 – 2.00 baht, and the pineapple fiber group sells the price per kilogram 300-380 baht, and increase the value of pineapple fibers as home decoration products with a net return per unit of more than 100%. Marketing and sales. Offline and online channels can collect a database of prospective customers that can be marketed further in the future.

Keywords : Pineapple, Pineapple Fiber, Value Chain

บทนำ

สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย ในปี 2566 ไทยสามารถผลิตสับปะรดได้เป็นอับดับ 7 และเป็นผู้ส่งออกสับปะรดกระป๋องอับดับหนึ่งของโลกแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยอง ราชบุรี ชลบุรี และเพชรบุรี ในปี 2566 คาดว่ามีพื้นที่เก็บเกี่ยวสับปะรดทั้งประเทศ 430,958 ไร่ ผลผลิตรวม 1.65 ล้านตัน ขณะที่ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยทั้งประเทศ 3,831 กิโลกรัม โดยผลผลิตสับปะรดร้อยละ 80 จะเข้าสู่โรงงานแปรรูปเพื่อส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ และอีกร้อยละ 20 ใช้บริโภคภายในประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ผลิตและส่งออกสับปะรดรายใหญ่ของโลกที่มีกว่า 4 แสนไร่ สามารถเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตปริมาณเส้นใยสับปะรดได้มากกว่า 7 หมื่นตันต่อปี (กรณีที่นำใบมาผลิตเส้นใย) แต่เกษตรกรยังต้องเผชิญกับปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำและความไม่แน่นอนของการผลิต นอกจากนี้ภายหลังการเก็บเกี่ยวยังมีใบสับปะรดและชิ้นส่วนอื่นๆ เป็นเศษเหลือทิ้งทางการเกษตรเป็นจำนวนมากซึ่งเกษตรกรมักกำจัดด้วยการเผาอันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ (pm 2.5) หรือการฝังกลบที่อาจเป็นแหล่งสะสมโรคที่ทำให้เกิดปัญหาในการปลูกในรอบถัดไป

งานวิจัยมีแนวคิดที่จะนำวัสดุเหลือใช้จากเส้นใยสับปะรดมาประยุกต์และเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ตกแต่งที่พักอาศัย โรงแรม และ รีสอร์ท เน้นเฉพาะในกลุ่มตลาดบน เป็นเฟอร์นิเจอร์ที่เน้นไลฟ์สไตล์มีดีไซน์โดดเด่นขายความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผลิตภัณฑ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น

วอลเปเปอร์ โคมไฟ แจกัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ BCG Model เน้นที่จะใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าซึ่งสามารถทำได้ในสองส่วนใหญ่ส่งเสริมการใช้ผลผลิตและวัสดุเหลือทิ้ง การเชื่อมโยงไปยังกระบวนการแปรรูปในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความแตกต่างและมีมูลค่าสูงขึ้น รวมถึงประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม องค์ความรู้และภูมิปัญญาที่ทันสมัย เพื่อแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีคุณค่าเฉพาะมีคุณภาพสูง สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและนำไปสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์ ส่งเสริมให้เปลี่ยนของเหลือทิ้งให้กลายเป็นแหล่งรายได้แห่งอนาคต (Waste to wealth) จึงสนใจศึกษาโซ่คุณค่าของการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจบีซีจี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาโซ่คุณค่าของวัสดุเหลือใช้จากเส้นใยสับปะรดด้วยนวัตกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกสับปะรดของไทย พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่การปลูกสัปปะรดประมาณ 750,000 ไร่ ในปี 2562 โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคใต้ ภาคตะวันตกและตะวันออก จึงทำให้เส้นใยสัปปะรดเป็นวัตถุดิบที่มีศักยภาพในการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งในแต่ละรอบการผลิตจะมีใบสัปปะรดที่ถูกทิ้งรวมกว่า 4,000 กิโลกรัมต่อไร่ (ในบางพื้นที่อาจมีมากถึง 8,000-10,000 ตันต่อไร่) เป็นภาระต่อเกษตรกร เนื่องจากมีปริมาณที่มากและยังไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ จังหวัดที่มีการพื้นที่ปลูกสับปะรดเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศไทย เช่น ประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี ชลบุรี ระยอง ตราด เป็นต้น (ที่มา : ผู้จัดการออนไลน์, 2562) ลักษณะของเส้นใยสับปะรดเป็นเส้นใยยาว ละเอียด และคุณภาพดี มีปริมาณเซลลูโลส 70-80% และระดับความเป็นผลึก crystallinity สูง ทำให้สมบัติของแรงดึงและมอดูลัสสูง 400-1600 MPa และ 59 GPa ตามลำดับ (Mohanty et al.,2000) จึงเหมาะสำหรับการนำมาทำผลิตภัณฑ์ สิ่งทอ เครื่องนุ่งหุ่ม เช่น ผ้าและเครื่องแต่งกาย ซึ่งพบว่า เส้นใยมีความนุ่มเหมือนฝ้าย แต่แข็งแรงกว่าฝ้าย นอกจากผลิตภัณฑ์สิ่งทอแล้ว เส้นใยสับปะรดสามารถนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอเทคนิค เช่น แห อวน เชือก หรือ ทำผ้าไม่ทอ เช่น แผ่นวัสดุดูดซับเสียง ความร้อน เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำมาแปรรูปเป็นกระดาษ เพื่อใช้ในการพิมพ์และทำบรรจุภัณฑ์ และเสริมแรงเป็นคอมพอสิทให้กับพลาสติกประเภทพอลิเอทิลีน พอลีพอพีลีน และ พอลีแลคติคแอซิค (Chollakup et al.,2011) ยาง เป็นต้น

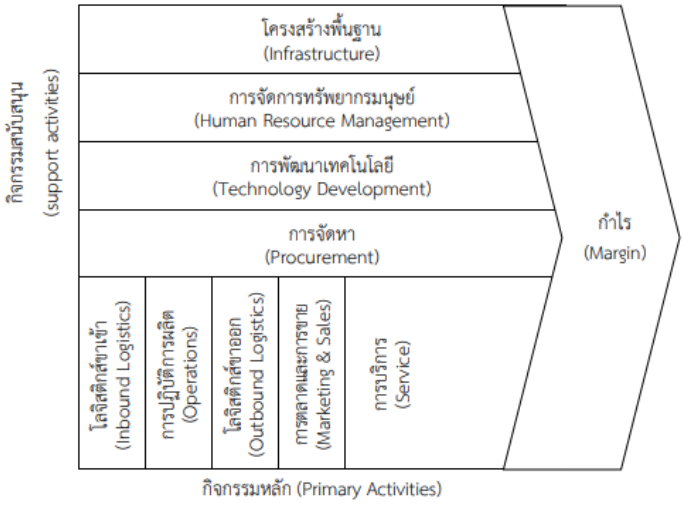
Circular Economy (เศรษฐกิจหมุนเวียน)

Circular Economy หรือ เศรษฐกิจหมุนเวียน หมายถึง ระบบอุตสาหกรรมที่วางแผนและออกแบบมาเพื่อคืนสภาพหรือให้ชีวิตใหม่แก่วัสดุต่าง ๆ ในวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ แทนที่จะทิ้งไปเป็นขยะเมื่อสิ้นสุดการบริโภค โดยจะนำวัสดุที่เป็นองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เหล่านั้นกลับมาสร้างคุณค่าใหม่ หมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่อง โดยไม่มีของเสีย นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างความสมดุลในการดึงทรัพยากรธรรมชาติมาใช้งานใหม่ ควบคู่ไปกับการสร้างระบบและการออกแบบที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบ ภายนอกเชิงลบ เราจึงมักเห็นเศรษฐกิจหมุนเวียนใช้พลังงานทดแทน หรือขจัดการใช้เคมีภัณฑ์ที่เป็นพิษ ซึ่งเป็นอุปสรรคของการนำวัสดุต่าง ๆ มาใช้อีกครั้งรวมไปถึงการออกแบบวัสดุ ผลิตภัณฑ์ ระบบ และโมเดลทางธุรกิจในรูปแบบใหม่ที่ต้องต่างไปจากเดิมเพื่อทำให้เกิดนวัตกรรม ในขณะที่ Linear Economy หรือเศรษฐกิจเส้นตรง จะมีการดึงทรัพยากรธรรมชาติออกมาใช้

ในจำนวนมหาศาลก่อนจะนำทรัพยากร เหล่านั้นมาผ่านกระบวนการผลิต ขายให้ลูกค้าได้นำไปใช้งาน ซึ่งเมื่อผลิตภัณฑ์หมดประโยชน์แล้วก็ทิ้ง กลายเป็นขยะไป (เศรษฐกิจหมุนเวียนโอกาสใหม่ของธุรกิจเพื่อความยั่งยืน, 2561) ดังนั้น ภาคเศรษฐกิจจึงต้องปฏิวัติ โมเดลธุรกิจจากขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบเส้นตรงมาสู่รูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่นำทรัพยากรใช้แล้วกลับมา ผลิตใช้ใหม่เพื่อแก้วิกฤตการขาดแคลนทรัพยากรที่กำลังเกิดขึ้นและก่อให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน

โซ่อุปทาน (Supply Chain) หมายถึง กิจกรรมที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับปัจจัยการผลิต โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการนำวัตถุดิบจากผู้ขายวัตถุดิบเข้าสู่กระบวนการผลิต การจัดจำหน่ายจนถึงการจัดส่งสินค้าไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย รวมถึงการบริการหลังการขาย โดยทั่วไปจะประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 กิจกรรม ได้แก่ ผู้ส่งมอบ คือ ผู้ที่ส่งวัตถุดิบให้กับโรงงาน ผู้ผลิต คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการแปรสภาพวัตถุดิบที่ได้รับจากผู้ส่งมอบให้มีคุณค่าสูงขึ้น ผู้กระจายสินค้า คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ในการกระจายสินค้าไปให้ถึงมือผู้บริโภคหรือลูกค้า และลูกค้าหรือผู้บริโภค คือ จุดปลายสุดของโซ่อุปทาน เป็นจุดที่สินค้าหรือบริการถูกใช้จนหมดมูลค่า (ยรรยง ศรีสม, 2553)

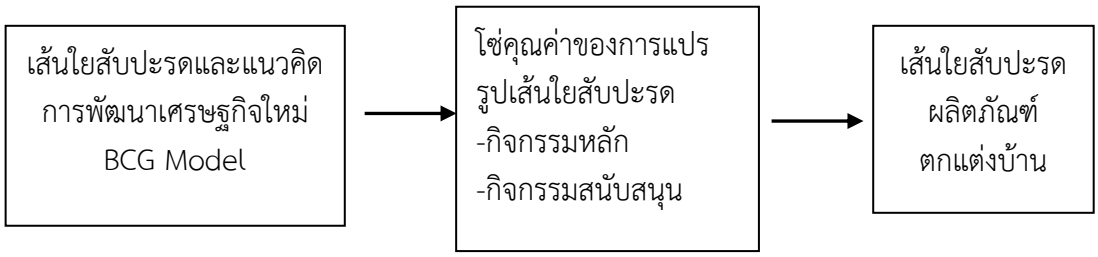
โซ่คุณค่า (Value Chain) การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าเป็นแนวคิดของ Michael E. Porter (1985) ที่เขียนไว้ในหนังสือ Competitive Advantage ซึ่งแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบอนุกรมของกิจกรรมต่าง ๆ ในโซ่อุปทาน (Supply Chain) ที่เพิ่มคุณค่าให้กับตัวสินค้า ผลิตภัณฑ์ (Products) และบริการ (Service) ที่ต้องการขายโดยการเพิ่มคุณค่าจากกิจกรรมการแปรสภาพวัตถุดิบเพื่อป้อนเข้าสู่ขั้นตอนการผลิต และขายในราคาที่สูงกว่าต้นทุนของวัตถุดิบ ซึ่งห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) เป็นแนวคิดที่ช่วยในการทำความเข้าใจถึงบทบาทของแต่ละหน่วยงานปฏิบัติการว่าจะมีส่วนช่วยเหลือให้องค์กรธุรกิจสร้างคุณค่าให้แก่ลูกค้าอย่างไร โดยคุณค่าที่องค์กรสร้างขึ้นสามารถวัดได้โดยการพิจารณาว่าผู้บริโภคยินยอมที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการขององค์กรมากน้อยเพียงใด แนวคิดนี้แบ่งโครงสร้างงานหรือกิจกรรมภายในองค์กรเป็น 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมหลัก (Primary Activities) และกิจกรรมสนับสนุน (Support Activities) โดยกิจกรรมทุกประเภทมีส่วนในการช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าหรือบริการ ดังแสดงภาพที่ 1 ดังนี้



ภาพที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานของห่วงโซ่คุณค่าของ Michael E. Porter
ที่มา: Michael E. Porter (1985)

สำหรับการผลิตสินค้าและบริการ คือ การแปรรูปจากวัตถุดิบไปสู่ผลผลิตซึ่งประกอบด้วยการผลิต (Production) ระบบขนส่ง (Logistic) และกระบวนการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement Processes) ส่วนกำไร (Margin) ขององค์กรซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมทั้งหมดในห่วงโซ่คุณค่าขององค์กร โดยสิ่งสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ คือ ความเชื่อมโยงระหว่างแต่ละกิจกรรม (Linkage) ซึ่งความเชื่อมโยงนี้จะเป็นตัวส่งผ่านข้อมูลข่าวสารสินค้าและบริการซึ่งกำไร (Margin) คือ มูลค่าเพิ่ม (Added Value)

กรอบการวิจัย



ภาพที่ 2 กรอบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โซ่คุณค่าการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดด้านต่าง ๆดังนี้

(1.1) การจัดประชุมระดมความคิดเห็น (Focus Group) รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน เช่น ความต้องการใช้ แนวโน้มการพัฒนาในเชิงพาณิชย์หรืออุตสาหกรรมโดยจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 41 คน ผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มย่อยเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในอนาคต เช่น เซ็นทรัลเฟสติวัล หาดใหญ่ ไทวัสดุสาขาหาดใหญ่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา เป็นต้น เพื่อนำข้อคิดเห็นมาปรับปรุงผลงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์และแนวทางในการพัฒนาแปรรูปใยสับปะรดต่อไป

(1.2) ปฏิบัติการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเพื่อเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านด้วยกระบวนการออกแบบรวมถึงประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม

(1.3) การตลาดและการขาย กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงบุคคลจำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง ที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป เป็นผู้ที่รสนิยมชอบใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยใช้แบบสอบถามที่นักวิจัยได้สร้างขึ้นและผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม และนักวิจัยได้ปรับแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นต้น

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยใช้โซ่คุณค่า (Value Chain) ในการวิเคราะห์กิจกรรมต่าง ๆ ในโซ่อุปทาน (Supply Chain) ที่เพิ่มคุณค่าให้กับเส้นใยสับปะรด

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) การตลาดและการขาย ค่าสถิติร้อยละ

ผลการวิจัย

โซ่คุณค่าของการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน (โคมไฟ แจกัน วอลล์เปเปอร์)

1) กิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการตลาด และการขนส่งสินค้าไปยังผู้บริโภค ประกอบด้วย

(1) โลจิสติกส์ขาเข้า (Inbound Logistics) เป็นกิจกรรมในการจัดหาและนำเข้าวัตถุดิบในการผลิต/แปรรูป ได้แก่ เส้นใยสับปะรด เข้าสู่กระบวนการแปรรูปเป็นแผ่นเส้นใยสับปะรด และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน โดยเส้นใยสับปะรดที่เหมาะสำหรับนำมาแปรรูปนั้นเส้นใยผ่านการทำความสะอาดไม่มีเศษใบไม้ ดิน ติดมากับเส้นใย ราคาเส้นใยสับปะรด กิโลกรัม 300 - 380 บาท แสดงดังภาพที่ 3 ทำให้เกษตรกรปลูกสับปะรดมีรายได้จากการขายใบสับปะรดกิโลกรัมละ 0.50 – 2.00 บาท ลดการเผาหรือทิ้งใบสับปะรด



ภาพที่ 3 เส้นใยสับปะรด

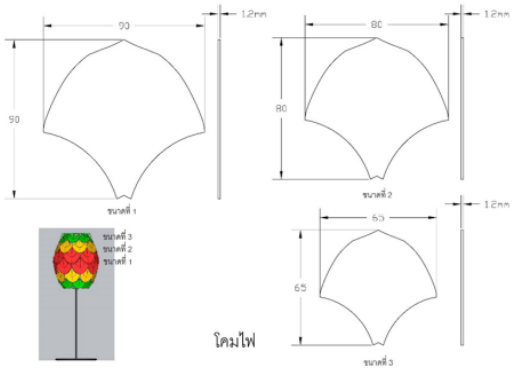
(2) การปฏิบัติการ (Operations) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นแผ่นเส้นใยสับปะรด และผลิตชิ้นงานเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ดังนี้

(2.1) ชั่งเส้นใยให้ได้ปริมาณ 88.9 กรัมต่อแผ่น จัดเรียงให้ได้ขนาด 30 x 30 เซนติเมตร (3 แผ่นต่อการขึ้นรูป 1 ครั้ง) ใช้กาวน้ำชนิด Non-toxic เป็นตัวประสานแผ่นเส้นใยสับปะรด ขึ้นรูปด้วยเครื่องรีดร้อน ขนาดแรงอัด 6.5 เมกกะพลาสคาล (MPa) และอุณหภูมิที่ 250 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 16 นาที แสดงดังภาพที่ 4



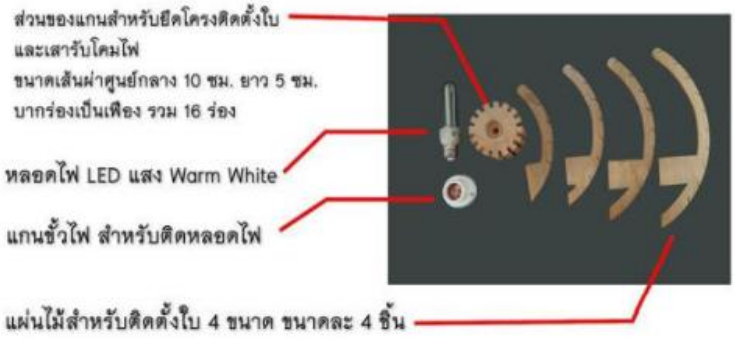
ภาพที่ 4 แผ่นเส้นใยสับปะรด 30 x 30 เซนติเมตร ความหนา 2 มิลลิเมตร
ที่มา: วรสุดา ขวัญสุวรรณ และคณะ, 2563

(2.2) แผ่นเส้นใยสับปะรด ขนาด 30 x 30 เซนติเมตร ความหนา 2 มิลลิเมตร นำมาผลิตชิ้นงานผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน รูปแบบและขนาดแผ่นเส้นใยสับปะรดขึ้นกับผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท แผ่นเส้นใยสับปะรดขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลางขนาดใหญ่ 9.0x9.0 cm ขนาดกลาง 8.0x8.0 cm ขนาดเล็ก 6.5x6.5 cm ดังนี้ แสดงดังภาพที่ 5



ภาพที่ 5 การออกแบบชิ้นส่วนการประกอบขึ้นรูปโคมไฟจากแผ่นใยสับปะรด
ที่มา: วรสุดา ขวัญสุวรรณ และคณะ, 2563

(2.2.1) ผลิตภัณฑ์โคมไฟ ขนาดของโครงสร้างมีขนาดความสูง 72 เซนติเมตร และขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 39 เซนติเมตร ใช้ไม้เนื้อแข็งที่ผ่านการอบแห้งเพื่อป้องกันการยืดหดตัวและป้องกันการแตกร้าวของไม้ แบ่งออกกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นฐาน ส่วนเสา รับโคมและสายไฟ หลอดไฟ ส่วนแกนนำมาบากร่องทั้งหมด 16 ร่องสำหรับติดตั้งแผ่นไม้ติดตั้งใบขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 ซม ยาว 5 ซม. แสดงดังภาพที่ 6 เตรียมติดตั้งใบจากแผ่นเส้นใยสับปะรดตามจำนวนและขนาดที่เตรียมไว้ แสดงดังภาพที่ 7 เพื่อให้สอดแผ่นเส้นใยสับปะรดลงในเนื้อไม้ได้ในการเสียบติดตั้งใบจะใช้กาวน้ำใสเป็นตัวช่วยยึดเกาะป้องกันใบหลุดจากแกน หลังจากติดตั้งใบเรียบร้อยแล้ว ทิ้งให้กาวแห้ง ก่อนเคลือบทับด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อราที่อาจเกิดจากความชื้นของกาว



ภาพที่ 6 ส่วนแกน ส่วนที่เป็นโครงสำหรับติดตั้งใบ และหลอด
ที่มา: วรสุดา ขวัญสุวรรณ และคณะ, 2563



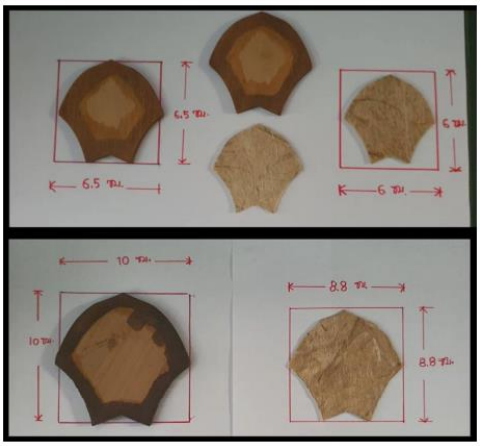
ภาพที่ 7 ก้านยึดและจำนวนใบสำหรับประกอบขึ้นรูป
ที่มา: วรสุดา ขวัญสุวรรณ และคณะ, 2563

(2.2.2) ผลิตภัณฑ์แจกัน ขนาดของโครงสร้างมีความสูง 35 เซนติเมตร และเส้นผ่าศูนย์กลาง 26 เซนติเมตร นำแผ่นเส้นใยสับปะรด ขนาด 30 x 30 เซนติเมตร ตัดด้วยเครื่องเลเซอร์ โดยใช้แม่แบบ 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดใบใหญ่ ใบกลาง และใบเล็ก จากนั้นฉลุไม้ให้มีขนาดความหนา 2 มิลลิเมตร เพื่อสอดแผ่นเส้นใยสับปะรดลงในเนื้อไม้ได้ในการเสียบติดตั้งใบจะใช้กาวน้ำใสเป็นตัวช่วยยึดเกาะแผ่นไม้สำหรับเสียบใบขนาดเหมือนกันทั้ง 8 แถว ขนาดของใบจากเส้นใยสับปะรด ใช้ 3 ขนาด เรียง ขนาดเล็ก 6.5x6.5 cm ขนาดกลาง 8.0 x 8.0 เซนติเมตร ขนาดใหญ่ 9.0 x 9.0 เซนติเมตร ตามลำดับ ได้แก่ ใบเล็ก 2 ใบ ใบกลาง 4 ใบ และ ใบใหญ่ 3 ใบ โดยจะติดตั้งเหมือนกันทุกแถว แสดงดังภาพที่ 8



ภาพที่ 8 แกนจับ แผ่นไม้สำหรับติดตั้งขนาดใบสับปะรด
ที่มา: วรสุดา ขวัญสุวรรณ และคณะ, 2563

(2.2.3) ผลิตภัณฑ์วอลล์เปเปอร์(Wall Paper) แผงไม้สำหรับติดตั้งภายใน 30 x 90 เซนติเมตร และไม้ปิดขอบรอบแผ่นหนา 5 มิลลิเมตร แผ่นใยสับปะรดตัด 2 ขนาด ขนาด 8.8x8.8 cm ประกบชิ้นงานไม้ขนาด 10x10 cm ขนาด 6x6 cm ประกบชิ้นงานไม้ขนาด 6.5x6.5 cm แสดงดังภาพที่ 9



ภาพที่ 9 ชิ้นงานไม้รูปตาสับปะรดขนาด 6.5 x 6.5 และ 10 x 10 เซนติเมตร



โคมไฟ



แจกัน

ภาพที่ 10 ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน
ที่มา: วรสุดา ขวัญสุวรรณ และคณะ, 2563



ภาพที่ 11 ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน
ที่มา: วรสุดา ขวัญสุวรรณ และคณะ, 2563

(3) โลจิสติกส์ขาออก (Outbound Logistics) ผลิตภัณฑ์ที่ได้โคมไฟ แจกัน และวอลล์เปเปอร์ บรรจุกล่องไม้แบบทึบมีตัวยึดติดกันการแตกหักสำหรับการขนส่งให้ลูกค้า

(4) การตลาดและการขาย (Marketing and Sales) ช่องทางออฟไลน์ (off-line) ที่นิยมซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน มากที่สุด พบว่า ห้างสรรพสินค้า / ร้านค้าเฉพาะอย่าง ร้อยละ 47.25 รองลงมา คืองานแสดงสินค้า ได้แก่ งาน Furniture Fair / งาน matching ร้อยละ 24.25 ซื้อโดยตรงจากผู้ประกอบการ (Direct Sale) ร้อยละ 14.50 และพนักงานขายตามบ้าน ร้อยละ 14.00 ตามลำดับ ช่องทางออนไลน์ (online) ที่นิยมซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านมากที่สุด พบว่า เฟสบุ๊ค (facebook) ร้อยละ 42.50 รองลงมา คือ เว็บไซต์ (website) ร้อยละ 21.50 อินสตราแกรม (Instagram) ร้อยละ 14.00 ไลน์ (Line) ร้อยละ 10.00 e-marketplace ร้อยละ 6.50 และอีเมล์ (email) ร้อยละ 5.50 เป็นต้น สามารถรวบรวม

ฐานข้อมูลลูกค้าคาดหวังที่สามารถทำการตลาดต่อไปได้ในอนาคต

(5) การบริการ (After Sale Services) กิจกรรมที่ครอบคลุมถึงการให้บริการเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้า โดยผลิตสินค้าตามการสั่งซื้อและคุณภาพที่ลูกค้ากำหนด เช่น ทดสอบระดับการทนความร้อนของเส้นใยในกรณีที่เป็นโคมไฟ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้า ว่าจะไม่ติดไฟง่าย มีความปลอดภัย ปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สะดวกต่อการขนส่ง

2) กิจกรรมสนับสนุน 4 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ช่วยสนับสนุนให้กิจกรรมหลักสามารถดำเนินไปได้ ประกอบด้วย

(1) การจัดหา (Procurement) เป็นกิจกรรมในการจัดซื้อจัดหาปัจจัยเพื่อมาใช้ในกิจกรรมหลักในการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ประกอบด้วย

- วัตถุดิบ ปัจจัยการผลิตหลักที่ใช้ในกระบวนการแปรรูป คือ เส้นใยสับปะรด ซึ่งจะติดต่อรับซื้อโดยตรงจากสมาชิกในกลุ่มหรือเกษตรกร จังหวัดราชบุรี
- วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการแปรรูปแผ่นเส้นใยสับปะรด เครื่องรีดร้อนได้รับการสนันสนุนจากทุนวิจัย วัสดุอุปกรณ์สำหรับช่างไม้ในพื้นที่

(2) การพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development) เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยในกระบวนการผลิตนำเครื่องรีดร้อนเพื่อใช้ขึ้นรูปแผ่นเส้นใยสับปะรดและกาวน้ำตัวประสานแผ่นเส้นใยสับปะรดชนิด Non-toxic

(3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคลในกระบวนการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นแผ่นเส้นใยสับปะรด และขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ซึ่งแรงงานจะเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน และช่างไม้ในพื้นที่ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามขั้นตอนการแปรรูป โดยลักษณะการจ้างแบบรายวัน ค่าจ้างวันละ 200 – 300 บาท

(4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ได้แก่ อาคาร อุปกรณ์งานไม้ และแหล่งเงินทุนในการบริหารจัดการส่วนใหญ่เป็นทุนจากวิสาหกิจชุมชนเอง

3) เพิ่มมูลค่าเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน วิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่ต้นน้ำ เกษตรกรขายใบสับปะรดสดราคากิโลกรัมละ 0.50 – 2.00 บาท และกลุ่มขายเส้นใยสับปะรด ราคากิโลกรัมละ 380 บาท กลางน้ำ (กลุ่มทอผ้านิคมลานข่อย การแปรรูป) 1) เตรียมแผ่นเส้นใยสับปะรด (ขนาด 30x30ซม) ใช้เส้นใยปริมาณ 88.9 กรัมต่อแผ่น ต้นทุนผลิต 42.58 บาทต่อแผ่น 2) โคมไฟ แผ่นเส้นใยสับปะรด 11 แผ่น ใช้เส้นใยปริมาณ 977.9 กรัม ต้นทุนผลิตต่อหน่วย 2,777.03 บาท ราคาขายต่อหน่วย 7,900 บาท ผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วย 5,123 บาท 3) แจกัน แผ่นเส้นใยสับปะรด 8 แผ่น ใช้เส้นใยปริมาณ 711.2 กรัม ต้นทุนผลิตต่อหน่วย 2,374.74 บาท ราคาขายต่อหน่วย 4,500 บาท ผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วย 2,125 บาท 4) wall paper แผ่นเส้นใยสับปะรด 13 แผ่น ใช้เส้นใยปริมาณ 711.2 กรัม ต้นทุนผลิตต่อหน่วย 3,287.19 บาท ราคาขายต่อหน่วย 4,700 บาท ผลตอบแทนสุทธิต่อหน่วย 1,412.8 บาท ปลายน้ำ (ตลาดแลการขาย) ช่องทางออฟไลน์ (off-line) และ ออนไลน์ (online) สามารถรวบรวมฐานข้อมูลลูกค้าคาดหวังที่สามารถทำการตลาดต่อไปได้ในอนาคต

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าห่วงโซ่คุณค่าการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นการเพิ่มมูลค่าของใบและเส้นใยสับปะรด

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดด้านต่าง ๆดังนี้

ช่วงระยะทำการวิจัยอยู่สถานการณ์ Covid-19 ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบหลักเส้นใยสับปะรดจากการขาดแคลนแรงงานผลิตเส้นใยสับปะรด เนื่องจากรัฐประกาศภาวะฉุกเฉิน จำกัดเรื่องช่วงเวลาการทำงาน ส่งผลให้งานวิจัยมีการลดปริมาณการใช้เส้นใยสับปะรดและปรับเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์ งดการจัดกิจกรรมงานแฟร์เกี่ยวกับบ้านและเฟอร์นิเจอร์ตกแต่ง ส่งผลด้านการตลาดเรื่องสร้างการรับรู้และการจำหน่าย

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์โซ่คุณค่า พบว่า โซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์เส้นใยสับปะรด เริ่มจากกระบวนการ**ต้นน้ำ**เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาวัตถุดิบและการผลิต เข้าสู่กระบวนการแปรรูปเป็นแผ่นเส้นใยสับปะรด และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน ส่งไปยังกระบวนการ**กลางน้ำ** กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นแผ่นเส้นใยสับปะรด และผลิตชิ้นงานเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้าน (โคมไฟ แจกันและวอลล์เปเปอร์) กิจกรรม**ปลายน้ำ** ช่องทางจำหน่ายออฟไลน์และออนไลน์สามารถรวบรวมฐานข้อมูลลูกค้าคาดหวังที่สามารถทำการตลาดต่อไปได้ในอนาคต

สำหรับกิจกรรมสนับสนุน เป็นการจัดหาปัจจัยการผลิต วัตถุดิบ เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการแปรรูป การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดการด้านแรงงาน และโครงสร้างพื้นฐานที่ต้องมีความพร้อมและเพียงพอในการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมหลักและการแปรรูปเส้นใยสับปะรด

อภิปรายผล

โซ่คุณค่าของการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านตามแนวคิดเศรษฐกิจบีซีจี สอดคล้องกับการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าแนวคิดของ Michael E. Porter (1985) และแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ BCG Model กล่าวคือ องค์ประกอบกิจกรรมโซ่คุณค่าการแปรรูปเส้นใยสับปะรดเป็นการเพิ่มคุณค่าจากกิจกรรมการแปรสภาพวัตถุดิบเพื่อป้อนเข้าสู่ขั้นตอนการผลิต และขายในราคาที่สูงกว่าต้นทุนของวัตถุดิบเน้นที่จะใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า จากการศึกษาศักยภาพการแปรรูปใบสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์เส้นใยสำหรับส่วนห่วงโซ่คุณค่าการแปรรูปกระดาษใบสับปะรด พบว่า เกษตรกรจะได้รับผลตอบแทนจากการขายใบสับปะรดสด 0.25 บาทต่อกระดาษ 1 แผ่น โดยวิสาหกิจชุมชนมีต้นทุนการแปรรูปกระดาษเฉลี่ยแผ่นละ 14.01 บาท ราคาขายแผ่นละ 25.00 บาท จึงได้รับผลตอบแทนสุทธิแผ่นละ 10.99 บาท โดยมูลค่าเพิ่มระหว่างราคาที่เกษตรกรได้รับกับราคาที่ขายกระดาษของวิสาหกิจชุมชนเท่ากับ 24.75 บาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2565) ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะพร อริยขจร (2556) กล่าวว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์คุณค่าอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กันเหมือนกับลูกโซ่การผลิต ซึ่งแต่ละกิจกรรมในกระบวนการธุรกิจ ตั้งแต่การนำเข้าวัตถุดิบ จนกระทั่งการผลิตสำเร็จกลายเป็นสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ ก่อนจะส่งมอบไปยังลูกค้านอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติมา บูรณวงศ์ ศณัทชา ธีระชุนห์ และ ธัชชา สามพิมพ์ (2565) พบว่า 1) ห่วงโซ่คุณค่าใหม่ผลิตภัณฑ์ขนมลาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถแบ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่ต้นน้ำสู่ปลายน้ำทั้งหมด 6 ภาคี ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้แปรรูปขั้นต้น ผู้แปรรูปขั้นสุดท้าย ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก และผู้บริโภค 2) ผลการวิเคราะห์สัดส่วนรายได้และมูลค่าเพิ่มของแต่ละผลิตภัณฑ์ในห่วงโซ่คุณค่าใหม่ พบว่า การแปรรูปผลิตภัณฑ์สามารถเพิ่มมูลค่าของวัตถุดิบได้สูงสุดถึง 76.46 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับราคาขนมลาแผ่น สำหรับสัดส่วนรายได้ในแต่ละภาคี พบว่า ผู้ผลิตมีสัดส่วนรายได้ต่ำสุด ส่วนผู้แปรรูปและผู้ขายส่งมีสัดส่วนรายได้สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับกระบวนการแปรรูป (กลางน้ำ) ทดสอบระดับการทนความร้อนของเส้นใยในกรณีที่เป็นโคมไฟ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ลูกค้า ว่าจะไม่ติดไฟง่าย มีความปลอดภัยปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สะดวกต่อการขนส่ง

เอกสารอ้างอิง

ฐิติมา บูรณวงศ์ ศณัทชา ธีระชุนห์ และ ธัชชา สามพิมพ์.(2565). การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าใหม่และการวัดการกระจายรายได้ของผลิตภัณฑ์ขนมลา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 18(2), 139-154.

ปิยะพร อริยขจร. (2556). คลัสเตอร์ เครื่องมือเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน กรณีศึกษา: กลุ่มคลัสเตอร์บรรจุภัณฑ์โลหะกรุงเทพฯ และปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้จัดการออนไลน์. (2562, 4 ตุลาคม). ผ้าจากใบสับปะรดมาแรง! ญี่ปุ่นเหมาเกลี้ยง “หจก.รักษ์บ้านเรา สงขลา” เพิ่มเครื่องจักรเร่งผลิตผู้จัดการ. ผู้จัดการ. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2565, จาก mgronline.com/smes/detail/9620000091755)

ยรรยง ศรีสม. (2553). ห่วงโซ่คุณค่า (value chain). ใน งานโลจิสติกส์.Technology Management, (37). สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2566, จาก https://www.tpa.or.th/publisher/pdfFile DownloadS /TN211A_p039-44.pdf

เศรษฐกิจหมุนเวียน โอกาสใหม่ของธุรกิจเพื่อความยั่งยืน. (2561, 17 มิถุนายน). สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2565, จาก http://www.allaroundplastics.com/article/sustainability/1898.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). การศึกษาศักยภาพการแปรรูปใบสับปะรดเป็นผลิตภัณฑ์เส้นใย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

_____. (2566). รายละเอียดภาวะเศรษฐกิจการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566, จาก https://www.oae.go.th/view/1/รายละเอียดภาวะเศรษฐกิจการเกษตร/41029/TH-TH.

Chollakup, R., Tantaherdtam,R.,Ujjn, S., and Sriroth, K. (2011) . Pineapple leaf fiber reinforced thermoplastics: Effect of fiber length and fiber content on their characteristics. Journal of Applied Polymer Science, 119(4), 1952-1960.

Mohanty, A.K.el. (2000). Biofibers, biodegradable polymers and bio composites : An overview. Macromolecular Materials and Engineering, 276/277(1),1-24

Porter, M.E. (1985). The Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. NY: Free Press

เปรียบเทียบต้นทุนน้ำตาลแว่นระหว่างอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา
Comparison on the Production Cost of Brown Sugar Between Singhanakhon District and Sating Phra District in Songkhla Province

นฤมล แซ่อุ่ย[1], ศุภกิตต์ เซ่งเต็กอิ๋ว[2] และณิชาภัทร บุญรัตน์[3*]
Nareumon Saeauy[1], Suppakit Sengtegeiw[2] and Nichapat Boonyarat[3*]

[1] นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[1] Bachelor of Accountancy Program Student, Songkhla Rajabhat University
[2] บัณฑิตโปรแกรมวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[2] Graduate of Accounting Program, Songkhla Rajabhat University
[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
[3] Assistance Professor, Ph.D., Management Sciences Faculty, Songkhla Rajabhat University
***Corresponding author,** E-mail:: nichapaboony@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำตาลโตนดในอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา 2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่น และ 3) เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนผลิตระหว่างกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่นอำเภอสิงหนครและอำเภอสทิงพระ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพคือ ชาวบ้าน นักท่องเที่ยว และพ่อค้าคนกลาง กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ เจ้าของกิจการน้ำตาลแว่นในอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า น้ำตาลแว่นในอำเภอสิงหนคร มีต้นทุนผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 0.38 บาท น้อยกว่าที่อำเภอสทิงพระ ซึ่งมีต้นทุนผลิตต่อหน่วยเท่ากับ 1.73 บาท
คำสำคัญ: ต้นทุน, น้ำตาลแว่น, โตนด, สิงหนคร, สทิงพระ

Abstract

Objectives of this research were 1) to study the processing process of palm sugar products in Singhanakhon District and Sating Phra District, Songkhla Province, 2) to analyze the cost of brown sugar production and 3) to compare the production cost between the occupational groups who produce the brown sugar in Singhanakhon District and Sating Phra District. The qualitative samples were villagers, tourists and middlemen. The quantitative samples were owners of brown sugar business in Singhanakhon District and Sating Phra District, Songkhla Province. Comparing analysis result found that the production cost per unit in Singhanakhon District was 0.38 baht less than that in Sating Phra District which the production cost per unit was 1.73 baht.
Keywords: Cost, Brown sugar, Palm sugar, Singhanakorn, Sathing Phra

บทนำ

ตาลโตนดมีถิ่นกำเนิดในเอเชียตอนใต้ แถบฝั่งตะวันออกของประเทศอินเดีย กระจัดกระจายมาในทั่วภูมิภาคเอเชีย ได้แก่ อินเดีย ศรีลังกา สหภาพเมียนมาร์ กัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย สำหรับในประเทศไทยมีตาลโตนดซึ่งได้รับการบันทึกข้อมูลเป็นอักษรมาตั้งแต่โบราณ ได้แก่ จารึกวัดแดนเมือง จารึกวัดศรีคูณเมือง จารึกวัดศรีเมือง และจารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา จึงเชื่อกันว่า มีการปลูกตาลโตนดตั้งแต่ก่อนสมัยทวาราวดี คือ ประมาณพุทธศตวรรษที่ 11-16 เพราะพบตราประทับรูปคนปีนต้นตาล แสดงถึงสมัยนั้นรู้จักวิธีใช้ประโยชน์จากต้นตาลโตนด แหล่งปลูกตาลโตนดที่สำคัญในประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม และสงขลา ต้นตาลโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสงขลา ซึ่งมีการปลูกเป็นจำนวนมากในบริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่จะปลูกตามคันนา และปล่อยให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติ เมื่อต้นตาลโตนดเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ต้นตาลจะงอกงวงตาล จะใช้มีดปาดงวงตาลได้น้ำตาลสดนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ น้ำตาลแว่น น้ำตาลปี๊บ และเป็นส่วนผสมในขนมต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการแปรรูป

ตาลโตนดจึงมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของชุมชนซึ่งนับวันจะลดน้อยลงไปตามธรรมชาติ ควรส่งเสริมสนับสนุนได้ด้วยองค์ความรู้ด้านคุณภาพการบริหารต้นทุนโดยการวิเคราะห์ต้นทุนอย่างเป็นระบบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลการผลิต ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นที่ได้จากตาลโตนดในอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระว่า มีความแตกต่างกันเท่าไหร่ หรือใกล้เคียงกันเนื่องจากเป็นอำเภอที่อยู่ติดกันของจังหวัดสงขลา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงต้นทุนในกระบวนการผลิตจะอนุรักษ์น้ำตาลแว่นให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดของอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนผลิตของน้ำตาลแว่นของอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ
3. เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนผลิตระหว่างกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดของอำเภอสิงหนครและอำเภอสทิงพระ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ศึกษาต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นของกลุ่มอาชีพในอำเภอสทิงพระและอำเภอสิงหนคร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยยึดถือตามกรอบแนวคิดงานวิจัยนี้

การเปรียบเทียบต้นทุน

การเปรียบเทียบต้นทุนเป็นการศึกษาความหมายและประเภทของต้นทุนลักษณะต่าง ๆ ทำให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจบริหารการเงินการลงทุนผลิตสินค้า ต้นทุน (cost) หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่ใช้ไปในกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการ มูลค่าต้นทุนของสินค้าสามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา ลักษณะการลดลงในสินทรัพย์หรือเพิ่มขึ้นในหนี้สิน ซึ่งต้นทุนที่เกิดขึ้นอาจจะให้ประโยชน์ใน

ปัจจุบันหรืออนาคต เมื่อต้นทุนเกิดขึ้นและกิจการได้ใช้ประโยชน์แล้ว ต้นทุนนั้นถือเป็นค่าใช้จ่าย (expenses) ดังนั้น ค่าใช้จ่ายนับเป็นต้นทุนที่ได้ให้ประโยชน์และกิจการได้ใช้ประโยชน์ไปแล้ว สำหรับต้นทุนที่กิจการจ่ายไปแต่ให้ประโยชน์แก่กิจการในอนาคตเรียกว่า สินทรัพย์ (assets) (ปิยะราช เตชะสืบ, 2557; จุฑามาศ ทองทวี, 2564; อุษณีย์ พัฒโน ภัทรปีติกุล, ณิชาภัทร บุญรัตน์, จิดาภา พงษ์สุวรรณ์ และสุนิสา ช่วยเมือง, 2566)

ต้นทุนผลิต

ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด (cost of a manufactured product) ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต หากพิจารณาในแง่ทรัพยากรที่เป็นส่วนประกอบของสินค้าจะประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิต (ดุษฎี บุญธรรม, 2556; ธานินทร์ ไชยเยชน์, 2558; Nichapat Boonyarat and Lukhana Dumchoo, 2016)

วัตถุดิบ (materials) เป็นส่วนประกอบหลักในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ต้นทุนที่เกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบในการผลิตสินค้า แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ วัตถุดิบทางตรง และวัตถุดิบทางอ้อม สำหรับวัตถุดิบทางตรง (direct materials) หมายถึง วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิต สามารถระบุได้ชัดเจนว่า ใช้ในการผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งในปริมาณและจำนวนเงินต้นทุนเท่าใด เป็นวัตถุดิบส่วนประกอบส่วนใหญ่ที่ใช้ในประกอบสินค้านั้น เช่น ไม้แปรรูปจัดเป็นวัตถุดิบทางตรงของการผลิตเฟอร์นิเจอร์ ผ้าที่ใช้ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้า ยางดิบที่ใช้ในการผลิตยางรถยนต์ แร่เหล็กที่ใช้ในอุตสาหกรรมถลุงเหล็ก กระดาษที่ใช้ในธุรกิจสิ่งพิมพ์ เป็นต้น ส่วนวัตถุดิบทางอ้อม (indirect materials) หมายถึง วัตถุดิบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทางอ้อมในกระบวนการผลิตสินค้า เป็นวัสดุส่วนน้อย และหลอมละลายกลมกลืนแทบจะมองไม่เห็นร่องรอยเดิมของวัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษทรายที่ใช้เป็นส่วนประกอบของการทำเครื่องหนังหรือเฟอร์นิเจอร์ น้ำมันหล่อลื่นเครื่องจักรผลิตสินค้า เส้นด้ายที่ใช้ในการเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น โดยปกติแล้ววัตถุดิบทางอ้อมอาจจะถูกเรียกว่า “วัสดุโรงงาน” ซึ่งจะถือเป็นค่าใช้จ่ายการผลิตชนิดหนึ่ง (สุขใจ ตอนปัญญา, 2555; กุณฑีรา อาษาศรี, กรรณิการ์ ไชยายงค์ และกุลนิดา พ่อสีชา, 2562)

ค่าแรงงาน (labor) หมายถึง ค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่จ่ายให้แก่ลูกจ้างหรือคนงานซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า โดยปกติแล้ว ค่าแรงงานจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ ค่าแรงงานทางตรง (direct labor) และค่าแรงงานทางอ้อม (indirect labor) (สิริโฉม พรหมโฉม, 2558; เกียรติคุณ จินตวร, สมศักดิ์ ตันตาศนี, ประสงค์ อุทัย และสมบัติ ทีฆทรัพย์, 2562)

ค่าแรงงานทางตรง หมายถึง ค่าแรงงานต่าง ๆ ที่จ่ายให้แก่คนงานหรือลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าสำเร็จรูปโดยตรง เป็นค่าแรงงานที่มีจำนวนเงินมากเมื่อเทียบกับค่าแรงงานทางอ้อมในการผลิตสินค้าหน่วยหนึ่ง ๆ และจัดเป็นค่าแรงงานส่วนสำคัญในการแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป เช่น คนงานควบคุมเครื่องจักรที่ใช้ในกระบวนการผลิตถือเป็นแรงงานทางตรง พนักงานในสายการประกอบหรือใน line ผลิต เป็นต้น

ค่าแรงงานทางอ้อม หมายถึง ค่าแรงงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับค่าแรงงานทางตรงที่ใช้ในการผลิตสินค้า ได้แก่ เงินเดือนผู้ควบคุมโรงงาน เงินเดือนพนักงานทำความสะอาดเครื่องจักรและโรงงาน พนักงานตรวจสอบคุณภาพ ช่างซ่อมบำรุง ตลอดจนต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับคนงาน เช่น ค่าภาษีที่ออกให้ลูกจ้าง

สวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น ค่าแรงงานทางอ้อมเหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายการผลิต (ศูนย์สัมมนาและฝึกอบรม มสธ., 2562; ธนพล วงษ์สุวรรณ, วาทพร ผาสม และศิริกุล ตุลาสมบัติ, 2563)

ค่าใช้จ่ายการผลิต (manufacturing overhead) เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตสินค้า ซึ่งนอกเหนือจากวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงงานทางตรง ได้แก่ วัตถุดิบทางอ้อมหรือวัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป ค่าแรงงานทางอ้อม ค่าใช้จ่ายในการผลิตทางอ้อมต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา ค่าประกันภัย ค่าภาษี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการดำเนินการผลิตในโรงงานเท่านั้น ไม่รวมถึงเงินเดือน ค่าเช่า ค่าไฟฟ้า ค่าเสื่อมราคา ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานปกติในสำนักงาน บางกรณีจึงเรียกค่าใช้จ่ายการผลิต เป็นค่าใช้จ่ายโรงงาน โสหุ้ยการผลิต ต้นทุนผลิตทางอ้อม (อิงดาว วิมล และสุทัศน์ รัตนเกื้อกังวาน, 2557; การีมา เส็นบัตร, มารีน่า องสารา และณิชาภัทร บุญรัตน์, 2566)

ตาลโตนด

ตาลโตนดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคใต้ บริเวณพื้นที่ราบฝั่งทะเลตะวันออก ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปถึงจังหวัดปัตตานี พบต้นตาลขึ้นตามธรรมชาติในท้องทุ่ง และชาวบ้านนิยมปลูกตามคันนาเพื่อแบ่งเขตพื้นที่นา ท้องที่มีต้นตาลมาก ได้แก่ คาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา บ้านคลองฉนวน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ปลูกต้นตาลโตนดมากที่สุดในประเทศไทย ชาวบ้านจึงนำส่วนต่าง ๆ มาใช้ในการก่อสร้างบ้าน ทำเครื่องเรือน จักสาน น้ำหวาน ตาลสดเคี่ยวเป็นน้ำผึ้ง ทำน้ำตาลปึบ น้ำตาลแว่น (จุฑารัตน์ นกแก้ว, 2564; บุญรัตน์ บุญรัศมี, 2565)

น้ำตาลแว่น

ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดมีชื่อเสียงทางภาคใต้ คือ น้ำตาลแว่นหรือน้ำผึ้งแว่น เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา คนขึ้นตาลจะปาดงวงตาลเอาน้ำหวานงวงจะดกประมาณเดือนธันวาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปาดตาลได้ 2 เวลา คือ ปาดตาลตอนเช้าแล้วเก็บน้ำตาลตอนเช้า และปาดตาลตอนเช้าเก็บน้ำตาลตอนเย็น โดยเฉลี่ยขึ้นต้นตาลได้คนละ 20 ต้นต่อวัน ได้น้ำหวานประมาณ 180 ลิตร นำมาเคี่ยวเป็นน้ำผึ้งหรือน้ำตาลเหลว ได้ประมาณ 20-25 ลิตร ราคาขึ้นอยู่กับคุณภาพของน้ำผึ้ง นำน้ำผึ้ง 6-7 ลิตรมา กรองใส่กระทะ เติมน้ำมันมะพร้าว 2-3 หยดเพื่อไม่ให้เกิดฟองเวลาเคี่ยว ตั้งไฟเคี่ยวประมาณ 10 นาที กวนด้วยไม้พายอีก 10 นาทีเห็นเป็นสีน้ำตาลเข้มคล้ายรวงผึ้ง ใช้ไม้กวนตีประมาณ 5 นาที ตักหยอดลงในเบ้าแว่นจากใบตาล ทิ้งให้แห้งเย็นตัวลง จัดใส่ถุงจำหน่าย นำไปประกอบอาหารรับประทาน (พาณิภัค คงสำราญ, ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์, เก็ตถวา บุญปราการ และพรพันธ์ เขมคุณาศัย, 2562; วัลลภา พัฒนา, 2565)

อำเภอสิงหนคร

อำเภอหนึ่งของจังหวัดสงขลา เป็นชุมชนเมืองโบราณ เคยเป็นที่ตั้งและเป็นชื่อเมืองสงขลาในอดีตก่อนที่จะย้ายตัวเมืองสงขลามาอยู่ทางด้านตะวันออกของปากอ่าวทะเลสาบสงขลาในปัจจุบัน อำเภอสิงหนครมีอาณาเขตทิศเหนือติดกับอำเภอสทิงพระ ทิศตะวันออกจรดอ่าวไทย ทิศใต้ติดกับอำเภอหาดใหญ่และอำเภอเมืองสงขลา ทิศตะวันตกติดกับอำเภอควนเนียงและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ในปี พ.ศ.2530 นายบัญญัติ จันทน์เสนะ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเคยดำรงตำแหน่ง

นายอำเภอเมืองสงขลา ร่วมประชุมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และราษฎรฝั่งเขาแดง รวม 11 ตำบล พิจารณาสภาพทางภูมิศาสตร์ ลักษณะความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ แนวโน้มความเจริญในอนาคต ประกอบความเห็นชอบของคณะกรรมการหมู่บ้าน สภาตำบล หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ จังหวัด สภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงประกาศแยกพื้นที่ตำบลหัวเขา ตำบลสทิงหม้อ ตำบลชิงโค ตำบลทำนบ ตำบลป่าขาด ตำบลปากรอ ตำบลชะแล้ ตำบลรำแดง ตำบลบางเขียด ตำบลวัดขนุน และตำบลม่วงงาม ตั้งเป็นกิ่งอำเภอสิงหนคร ต่อมามีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นอำเภอสิงหนคร มีผลตั้งแต่วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2534 (ผุสชา สงคง, นัทธพงศ์ ท่าดี, ฤทธิไกร แนมใส และรัตนพล ทองจันทร์แก้ว, 2562; สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา, 2565)

อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

อำเภอหนึ่งในจังหวัดสงขลา ตั้งอยู่บนคาบสมุทรสทิงพระ ทางทิศเหนือของจังหวัดสงขลา อาณาเขตติดต่อกับอำเภอระโนดทางด้านทิศเหนือ ทิศตะวันออกจรดอ่าวไทย ทิศใต้ติดกับอำเภอสิงหนครและทิศตะวันตกติดกับอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง และอำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา (เศรษฐวัฒน์ คำสุวรรณ และปองเพชร ธาราสุข, 2564; อดิศร ศักดิ์สูง และวรุตม์ นาที, 2565)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพงษ์ หมันหลี และชฎาภรณ์ สวนแสน (2565) วิจัยพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ส่วนประสมทางการตลาดและตราสินค้า ที่มีผลต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์น้ำตาลโตนดแบบผงสำหรับกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด บ้านคลองฉนวน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคน้ำตาลโตนดแบบผลกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดบ้านคลองฉนวน จำนวน 345 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ในการซื้อเดือนละครั้ง ช่องทางในการซื้อ คือ ร้านวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ในการซื้อทานเอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการซื้อด้านแหล่งข้อมูลในการตัดสินใจซื้อ คือ ครอบครัว และลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ต้องการเป็นแบบกระปุกปริมาณ 300 กรัม ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญด้านข้อมูลของตราสินค้า และรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อน้ำตาลโตนดแบบผง

ณิชาภัทร บุญรัตน์ (2559) ศึกษาความพึงพอใจในรายได้ที่ได้รับจากการทำผลผลิตตาลโตนดเป็นอาชีพเสริมรายได้เศรษฐกิจครัวเรือน ใช้เทคนิควิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ศึกษาต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด รายได้จากการจำหน่าย และแนวทางในการประกอบอาชีพเสริมของเกษตรกรในจังหวัดสงขลา บริเวณที่มีตาลโตนดมากที่สุด คือ อำเภอสทิงพระ และปลูกต้นตาลมากสุด คือ ตำบลชิงโค กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้ทำอาชีพเสริมตาลโตนด จำนวน 50 ราย ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการแปรรูปผลผลิตจากตาลโตนด คือ ราคาต่ำ จำนวนผลผลิตที่ได้จากตาลโตนดมีปานกลางและอุปสรรคคือ มีฝนตกหนักมากในฤดูฝน ประกอบกับข้อจำกัดในการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตาลโตนด โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการแปรรูปน้ำตาลเข้มข้น (น้ำผึ้งเหลว) ค่อนข้างมาก รองลงมา คือ ผลผลิตน้ำตาลสดพร้อมดื่ม ลูกตาลสด และน้ำตาลแว่น ตามลำดับ ส่วนน้ำส้มโหนด (ตาลโตนด) สามารถทำรายได้น้อย ส่วนใหญ่ต้นทุนและค่าใช้จ่ายอยู่ในช่วงระหว่าง 0-1,000 บาทต่อเดือน

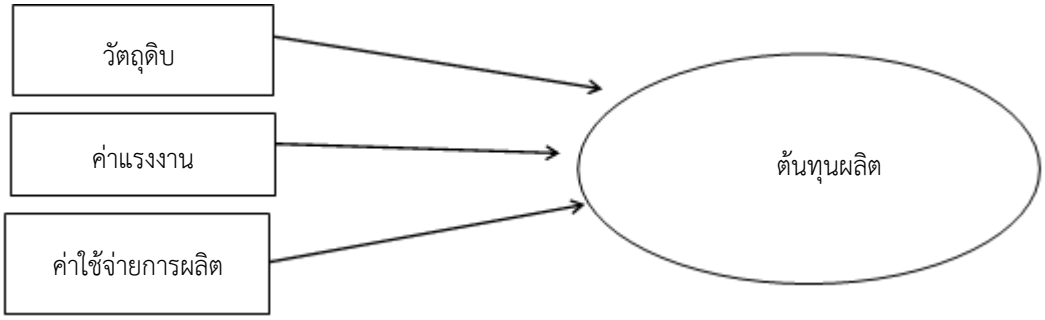
ดวงสมร ฟักสังข์ (2555) ศึกษาการบริหารต้นทุนของกลุ่มผู้ผลผลิตน้ำตาลมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 11 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ผลิตน้ำตาลมะพร้าวให้ความสำคัญกับต้นทุนด้านการผลิตมากสุด รองลงมา คือ ต้นทุนด้านการตลาด ต้นทุนด้านการเงิน และต้นทุนด้านการจัดการตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า (1) ต้นทุนด้านการผลิต ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ ค่าวัสดุ ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ต้นทุนสินค้าที่เสีย (2) ต้นทุนด้านการตลาด ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากสุดคือ ค่าขนส่ง ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ส่วนลดการค้า (3) ต้นทุนด้านการเงิน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ การให้เครดิตกับลูกค้า ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ค่าธรรมเนียมและต้นทุนเก็บรักษาสินค้า และ (4) ต้นทุนด้านการจัดการ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากสุดคือ ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์สำนักงาน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ค่าสวัสดิการสมาชิก

ภาวินีย์ ธนาอนวัช (2563) วิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ขนมไทยโบราณของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรท่าหลวงยิ่งเจริญ อำเภอท่าเรือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 11 คน ผลการวิจัยพบว่า ไม่เคยคำนวณต้นทุนการผลิต และไม่มีการจดบันทึกบัญชี การกำหนดราคาขายใช้วิธีกะประมาณมาโดยตลอด การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต พบว่า ขนมบ้าบิ่นมีต้นทุนต่อหน่วยเท่ากับ 19.09 บาท/กล่อง ในปริมาณ 6 ชิ้นต่อกล่อง ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบทางตรงที่ใช้ในการผลิต 9.77 บาท/กล่อง ต้นทุนค่าแรงงานทางตรง 6.66 บาท/กล่อง และค่าใช้จ่ายในการผลิต 2.66 บาท/กล่อง ผลตอบแทนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในแต่ละวันเฉลี่ย 90 กล่องต่อวัน ราคาขายกล่องละ 30 บาท มีกำไรสุทธิ 25,457 บาทต่อเดือน คิดเป็นกำไรสุทธิ 305,454 บาทต่อปี อัตรากำไรสุทธิต่อต้นทุนเท่ากับร้อยละ 49.38 และอัตรากำไรสุทธิต่อยอดขายเท่ากับร้อยละ 31.43

ผกามาศ มูลวันดี (2560) วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอเสื่อกกของกลุ่มสตรีในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งวัง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มสตรีบ้านหนองเกาะน้อย ตำบลทุ่งวัง จำนวน 88 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มสตรีบ้านหนองเกาะน้อยส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 94.32 อายุ 41-45 ปี ร้อยละ 21.59 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 61.36 และประสบการณ์การทอเสื่อกกส่วนใหญ่ 9 ปีขึ้นไป ร้อยละ 37.50 2) ในการทอเสื่อกก จะทอแยกตามครัวเรือน โดยทอเป็นลวดลายได้แก่ ลายขิต ลายหมี่ ลายพันเกลียว นำมาจำหน่ายแบบรวมกลุ่มให้กับกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก เช่น เสื่อพับ ที่รองจาน กระเป๋าถือ แผ่นรองแก้ว เบาะ เป็นต้น 3) จำนวน 31,900 ผืน เป็นต้นทุนรวมตลอดปี 6,261,651 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนผลิต 5,846,951 บาท และค่าใช้จ่ายดำเนินงาน 414,700 บาท คิดเป็นต้นทุนเฉลี่ย 196.29 บาทต่อผืน แบ่งเป็นต้นทุนผลิต 183.29 บาทต่อผืน และค่าใช้จ่ายดำเนินงาน 13 บาทต่อผืน 4) รายได้จากการขาย 11,165,000 บาทต่อปี พิจารณารายคนทอได้ 363 ผืนต่อคน รายได้จากการขายต่อคน 126,875 บาทต่อปี และราคาขายผืนละ 350 บาท และ 5) ต้นทุนผลิต 5,846,951 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบ 4,047,791 บาท ค่าแรงงาน 1,595,000 บาท และค่าใช้จ่ายในการผลิต 204,160 บาท ส่งผลให้กลุ่มสตรีมีผลการดำเนินงานเป็นกำไรสุทธิ 4,903,349 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 43.92

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นของอำเภอสิงหนครและอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ตาลโตนด การแปรรูปและกลุ่มอาชีพ นำไปสู่ความรู้ในต้นทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์แปรรูปชุมชน ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรผู้ที่สามารถตอบคำถามตามแบบสอบถามงานวิจัยนี้ได้ คือ ผู้ผลิตน้ำตาลแว่นในอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ส่วนประชากรที่สามารถให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเบื้องต้นเติมเต็มการทบทวนวรรณกรรม คือ ผู้ซื้อทั้งภายในและภายนอกอำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วย พ่อค้าคนกลาง และชาวบ้าน



ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ชาวบ้านเกี่ยวกับน้ำตาลแว่น

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์สำหรับการเปรียบเทียบต้นทุนกระบวนการผลิตและการแปรรูปน้ำตาลแว่น จากน้ำตาลโตนด แบบสัมภาษณ์ใช้ศึกษาต้นทุน และกระบวนการผลิตน้ำตาลแว่นจากน้ำตาลโตนดของธุรกิจผู้ประกอบการน้ำตาลแว่น อำเภอสิงหนคร และกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 15 ข้อคำถามปลายเปิด



ภาพที่ 3 สัมภาษณ์สถานประกอบการผลิตน้ำตาลแว่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนโดยเก็บข้อมูลของธุรกิจน้ำตาลแว่นในอำเภอสิงหนคร กับกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล โดยทางคณะผู้วิจัยเป็นฝ่ายบริการกรอกข้อมูลเชิงคุณภาพตามที่ได้รับคำสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

ผลเปรียบเทียบต้นทุนในกระบวนการผลิตและการแปรรูปน้ำตาลแว่นจากน้ำตาลโตนดของธุรกิจน้ำตาลแว่นในอำเภอสิงหนคร และกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนดในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นใน 1 เดือน อำเภอสิงหนครและสทิงพระ

อำเภอสิงหนคร		อำเภอสทิงพระ	
ต้นทุนผลิต	**ราคา (บาท)**	**ต้นทุนผลิต**	**ราคา (บาท)**
วัตถุดิบ		**วัตถุดิบ**	
- น้ำตาลโตนด ปี๊บละ 1,100 บาท ใช้ 40 ปี๊บ (ซื้อ 25 ปี๊บ ที่เหลืออีก 15 ปี๊บ เก็บเกี่ยวเอง)	27,500	- น้ำตาลโตนด ปี๊บล่ะ 1,250 บาท ใช้ 130 ปี๊บ	162,500
- น้ำตาลทรายกระสอบละ 1,200 บาท ใช้ 16 กระสอบ	19,200	- น้ำตาลทราย กระสอบละ 1,200 บาท ใช้ 70 กระสอบ	84,000
รวมค่าวัตถุดิบ	46,700	**รวมค่าวัตถุดิบ**	246,500
ค่าวัสดุอุปกรณ์		**ค่าวัสดุอุปกรณ์**	
- กระทะ 2 ใบ ราคาใบละ 1,300 บาท เท่ากับ 2,600 บาท (ค่าเสื่อมราคากระทะ 2,600/20 ปี x 1/12 x 40%)	5	- กระทะ 3 ใบ ราคาใบละ 1,500 บาท เท่ากับ 4,500 บาท (ค่าเสื่อมราคากระทะ 4,500/20 ปี x 1/12 x 70%)	14
- แผง 13 แผง ราคาแผงละ 450 บาท เท่ากับ 5,850 บาท (ค่าเสื่อมราคาแผง 5,850/3 ปี x 1/12)	163	- แผง 40 แผง ราคาแผงละ 100 บาท เท่ากับ 4,000 บาท (ค่าเสื่อมราคาแผง 4,000/3 ปี x 1/12)	111
- กรอบใบตาลโตนด ปี๊บละ 15 บาท ใช้ 50 ปี๊บ (ส่วนที่เหลือทำขึ้นเอง)	750	กรอบใบตาลโตนด กิโลกรัมละ 160 บาท ใช้ 30 กิโลกรัม	4,800
- ไม้ฟืน ราคารถละ 1,250 บาท ใช้ 8 รถ เท่ากับ 10,000 x 40%	4,000	แก๊ส ราคาถังละ 395 บาท ใช้ 8 ถัง เท่ากับ 3,160 x 70%	2,212
		- ตู้อบ 1 เครื่อง ราคาเครื่องละ 130,000 บาท (ค่าเสื่อมราคาตู้อบ 130,000/50 ปี x 1/12 x 70%)	152
		- ไม้พาย 5 อัน ราคาอันละ 20 บาท เท่ากับ 100 บาท (ค่าเสื่อมราคาไม้พาย 100/2 ปี x 1/12 x70%)	3
- ผ้าแดง 20 ผืน ราคาผืนละ 200 บาท เท่ากับ 4,000 บาท (ค่าเสื่อมราคาผ้าแดง 4,000/3 ปี x 1/12)	1,100		
- ถ้วย มี 25 โหล ราคาโหลละ 100 บาท เท่ากับ 2,500 บาท (ค่าเสื่อมราคาถ้วย 2,500/5 ปี x 1/12)	42		

- เครื่องกวน 1 เครื่อง ราคาเครื่องละ 10,000 บาท (ค่าเสื่อมราคาเครื่องกวน 10,000/10 ปี x 1/12 x 40%)	34		
- เตา 1 ลูก ราคา 3,500 บาท (ค่าเสื่อมราคาเตา 3,500 /20 ปี x 1/12 x 40%)	6		
รวมค่าวัสดุอุปกรณ์	6,100	**รวมค่าวัสดุอุปกรณ์**	7,292
ค่าสาธารณูปโภค			
- ค่าน้ำ 500 x 30%	150	- ค่าไฟ 350 x 70%	245
- ค่าไฟ 1,300 x 30%	390	- ค่าน้ำ 150 x 70%	105
รวมค่าสาธารณูปโภค	540	**รวมค่าสาธารณูปโภค**	350
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ		**ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ**	
- ค่าเช่า ปีละ 5,000 บาท (5,000 x 1/12)	417		
รวมค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	417		
ต้นทุน	**ราคา (บาท)**	**ต้นทุน**	**ราคา (บาท)**
รวมต้นทุนการผลิต	**53,757**	**รวมต้นทุนการผลิต**	**254,142**

อำเภอสิงหนคร

40% คือค่าเสื่อมราคา หรือต้นทุนทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตน้ำตาลแว่น ส่วนต้นทุนที่เหลืออีก 60% คือใช้ไปกับน้ำตาลปี๊บ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตของงานวิจัยนี้ จึงจำเป็นต้องแยกต้นทุนส่วนนี้ออกไป เพื่อที่จะไม่กระทบต่อต้นทุนการผลิตน้ำตาลแว่นของอำเภอสิงหนคร

ธุรกิจผลิตน้ำตาลแว่นอำเภอสิงหนคร ทำการผลิตน้ำตาลแว่น ได้ประมาณ วันละ 50 กิโลกรัม โดย 1 กิโลกรัม มีน้ำตาลแว่น 140 แว่น ธุรกิจใน 1 เดือน ทำการผลิตน้ำตาลแว่น 20 วัน ซึ่งใน 1 เดือน สามารถผลิตน้ำตาลแว่นได้ 140,000 แว่น ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของน้ำตาลแว่นอำเภอสิงหนคร เท่ากับ 53,757/140,000 = 0.38 บาทต่อแว่น

อำเภอสทิงพระ

70% คือค่าเสื่อมราคา หรือต้นทุนทั้งหมดที่ใช้ในการผลิตน้ำตาลแว่น ส่วนต้นทุนที่เหลืออีก 30% คือใช้ไปกับน้ำตาลผง ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับต้นทุนการผลิตของงานวิจัยนี้ จึงจำเป็นต้องแยกต้นทุนส่วนนี้ออกไป เพื่อที่จะไม่กระทบต่อต้นทุนการผลิตน้ำตาลแว่นของอำเภอสทิงพระ

กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด อำเภอสทิงพระ ทำการผลิตน้ำตาลแว่น ได้ประมาณ วันละ 70 กิโลกรัม โดย 1 กิโลกรัม มีน้ำตาลแว่น 140 แว่น กลุ่มอาชีพใน 1 เดือน ทำการผลิตน้ำตาลแว่น 15 วัน ซึ่งใน 1 เดือนสามารถผลิตน้ำตาลแว่นได้ 147,000 แว่น ดังนั้น ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของน้ำตาลแว่นอำเภอสทิงพระ เท่ากับ 254,142/147,000 = 1.73 บาทต่อแว่น

ดังนั้น ต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นต่อหน่วยของอำเภอสิงหนคร น้อยกว่าต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นต่อหน่วยของอำเภอสทิงพระ (1.73 - 0.38 = 1.35 บาทต่อแว่น)



ภาพที่ 4 สอบถามต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบต้นทุนผลิตต่อแว่นระหว่าง 2 แห่งคือ ธุรกิจผลิตน้ำตาลแว่นในอำเภอสิงหนคร และกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่นในอำเภอสทิงพระ พบว่า ต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นของอำเภอสิงหนคร น้อยกว่าต้นทุนผลิตน้ำตาลแว่นของอำเภอสทิงพระ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของต้นทุน พบว่า วัตถุดิบของธุรกิจน้ำตาลแว่นในอำเภอสิงหนคร น้อยกว่าวัตถุดิบของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่นในอำเภอสทิงพระ สอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา รัตนมณี และประโชติ ดำสองสี (2553) เรื่องการออกแบบและสร้างเครื่องช่วยผลิตน้ำตาลแว่น กลุ่มแม่บ้านสตรีผลิตภัณฑ์ตาลโตนด บ้านคลองฉนวน ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ พบว่า ในกระบวนการผลิตน้ำตาลแว่นมีกำลังการผลิตที่ต่ำ คือ การหยอดน้ำตาลเหลวลงสู่แว่น ซึ่งมีกำลังการผลิตอยู่ที่ 27 แว่นต่อนาที ส่งผลให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของท้องตลาด

และสอดคล้องกับงานวิจัยของสาทินี วัฒนกิจ (2565) เรื่องนวัตกรรมการใช้ประโยชน์จากโหนดกล้วย เพื่อเพิ่มเศรษฐกิจฐานรากให้กับชุมชนรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหาของผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด คือ ขาดความหลากหลาย เพราะเป็นรูปแบบเดิมที่พบเห็นทั่วไปในท้องตลาด อีกทั้งยังขาดการวางแผน การจัดจำหน่าย และการประชาสัมพันธ์ ทำให้จำกัดฐานการผลิต ฐานทรัพยากรมีศักยภาพแต่ยังขาดองค์ความรู้ในการต่อยอดผลิตภัณฑ์

ต้นทุนการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด อำเภอสิงหนคร และอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ มีส่วนผสมของน้ำตาลโตนดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีรสชาติดี ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ทั้งบรรจุภัณฑ์ และความสะอาด ปริมาณของสินค้ามีเพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ของชินีเพ็ญ มะลิสุวรรณ และมีนา ระเด่นอาหมัด (2565) เรื่องการพัฒนาและยกระดับตำรับอาหารเพื่อสุขภาพเชิงสร้างสรรค์ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดย

ชุมชนมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ปราชญ์ด้านอาหาร นักวิชาการนิเทศศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์อาหาร นักโภชนากร นักออกแบบกราฟิกดีไซน์ เชฟ รวม 55 คน ผลการวิจัยพบว่า ปราชญ์ ผู้รู้ ญาติ ตลอดจนบุคคลในครอบครัวเป็นสื่อบุคคลส่งสารถ่ายทอดภูมิปัญญาเกี่ยวข้องกับพืชพื้นบ้าน เลือกใช้วัตถุดิบขนบธรรมเนียมประเพณี ประเภทอาหารที่เหมาะกับฤดูกาล ประสิทธิภาพการพัฒนาตำรับอาหารเพื่อสุขภาพเชิงสร้างสรรค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคือ ตำรับคนทีสตรอเบอรี่ชีสเค้ก

ด้านราคาของผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่น อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากปริมาณของสินค้า และคุณภาพของวัตถุดิบ มีความเหมาะสมกับราคา การแสดงราคามีความชัดเจน มีหลากหลายราคาให้เลือก การต่อรองราคาทำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกมล ลีลาธีรภัทร (2556) ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ขนมไทยเก้าพี่น้อง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ขนมไทยเก้าพี่น้อง 400 คน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ขนมไทยเก้าพี่น้องอันดับแรกคือ ด้านผลิตภัณฑ์ เพราะผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ และราคาเหมาะสมกับปริมาณ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายรวมถึงสถานที่วางผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่น อยู่ในระดับปานกลาง มีความเหมาะสมของสถานที่ตั้งอย่างเห็นได้ชัด สะดวกในการเดินทางไปใช้บริการ ความเหมาะสมของเวลาเปิด/ปิดร้านค้า ภาพลักษณ์หรือบรรยากาศโดยรวมการตกแต่งภายในร้านดูสบายตา การจัดวางสินค้ามีความเหมาะสมและสะดวกในการหยิบจับ ช่องทางการจัดจำหน่ายมีหลากหลายรูปแบบทำให้สะดวกในการซื้อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของกรกมล ลีลาธีรภัทร (2556) พบว่า กลุ่มตัว อย่างผู้บริโภคขนมไทยเก้าพี่น้อง มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ขนมไทยเก้าพี่น้องด้านช่องทางการจัดจำหน่าย เพราะมีการสร้างช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้ลูกค้ารู้จักสินค้า และสั่งซื้อสินค้าง่ายขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจาริณี อิศรางกูร ณ อยุธยา (2560) ศึกษาความพึงพอใจและพฤติกรรมการบริโภคขนมไทยของลูกค้าชาวไทยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคขนมไทยและอาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ความถี่ในการบริโภค ช่วงเวลาซื้อ บุคคลที่มีส่วนร่วม แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ บริการ และด้านราคา แตกต่างกัน

นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกามาศ ประพันธ์ (2560) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคขนมไทยของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคขนมไทยอายุ 18 ปีขึ้นไป 160 ราย พบว่า ปัจจัยส่งผลต่อการบริโภคขนมไทยมากสุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือ ด้านราคา ส่งผลต่อการบริโภคขนมไทยระดับมาก ได้แก่ มีราคาเหมาะสม และราคาถูกกว่าขนมประเภทอื่น ๆ ปัจจัยสังคมและเศรษฐกิจ ด้านรายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการซื้อขนมไทย วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการทำขนมไทยควรมีคุณภาพสดใหม่ ไม่ใส่สารกันบูด ควรถ่ายทอดความรู้สูตรและวิธีทำขนมไทยให้คนรุ่นหลัง ควรเน้นความสะอาดของขนมไทย และเลือกใช้บรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกพงษ์ ยานะ (2562) ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคส้มในอำเภอเมืองเชียงใหม่ 250 ราย พบว่า ช่วงที่ผู้บริโภคมีการบริโภคส้มสายน้ำผึ้งมากคือ ฤดูกาลที่มีผลผลิตมากในเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ ทำให้ราคาส้มลดลง

ด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่นอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีการต้อนรับและปฏิบัติต่อลูกค้าเป็นอย่างดี ปฏิบัติกับลูกค้าอย่างเท่าเทียมกัน มีความคล่องตัวในการจำหน่าย พนักงานมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ให้คำแนะนำแก่ลูกค้า รับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะของลูกค้าอย่างเต็มใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ (2565) ศึกษากลยุทธ์รูปแบบการกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ตาลโตนดจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการในพื้นที่ 350 ราย รวมถึงสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ กลุ่มผู้เกี่ยวข้อง และตัวแทนวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่รวมทั้งสิ้น 25 ราย ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์รูปแบบการกระจายสินค้ามีความเหมาสะม สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์คือ จัดจำหน่ายแบบเลือกสรร ต้นทุนค่าขนส่งต่ำเพราะจำหน่ายตรงใช้ระยะเวลาสั้น ต้นทุนการกระจายสินค้ามิได้เป็นปัญหาสำคัญต่อผลิตภัณฑ์ตาลโตนด แต่ปัญหาสำคัญคือ ขาดแคลนวัตถุดิบ ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงด้านการกระจายสินค้าเป็นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมให้สามารถปรับปรุงขั้นตอนการทำงานและจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านการขนส่งผลิตภัณฑ์น้ำตาลแว่นอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากส่งสินค้าตรงเวลา การดูแลสินค้าระหว่างการขนส่ง สินค้าที่ได้รับตรงตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวมพล จันทศาสตร์ และอังกูร ลาภเนตร (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขนส่งและการคลังสินค้า เพื่อลดความสูญเปล่าและเพิ่มคุณค่า แนวคิดแบบลีนเป็นเครื่องมือจัดกระบวนการเพิ่มขีดความสามารถองค์กรตอบสนองความต้องการของลูกค้า โดยระบบลีนจะส่งคำสั่งตามอุปสงค์จริงจากการจัดเก็บสินค้าให้ลูกค้า การทำงานตามอุปสงค์เรียกว่า ระบบดึง เชื่อมโยงสินค้าคงคลังผ่านโซ่อุปทาน

ข้อเสนอแนะ

การเลือกใช้วัตถุดิบที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูงมาก แต่ยังคงคุณภาพของวัตถุดิบให้อยู่ในระดับที่ดี ลดขั้นตอน และค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ได้แก่ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแรงงาน ตลอดจนส่วนอื่น ๆ ที่เกินความจำเป็น จะช่วยให้สินค้ามีต้นทุนต่ำ ผลกำไรส่วนเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

การีมา เส็นบัตร, มารีน่า องสารา และณิชาภัทร บุญรัตน์. (2566). ประสิทธิภาพการถ่ายทอดบัญชีครัวเรือนสู่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักผสมผสานปลอดภัยจากสารพิษ. วารสารสืบเนื่องในงานประชุมวิชาการระดับชาติทางนิติศาสตร์ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยทักษิณ. 13 มกราคม 2566.

กุณฑีรา อาษาศรี, กรรณิการ์ ไชยายงค์ และกุลนิดา พ่อสีชา. (2562). การวิเคราะห์ต้นทุนและกำไรจากการผลิตผ้าฝ้ายทอมือ กรณีศึกษา บ้านเหล่าใหญ่ ตำบลเหล่าใหญ่ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 6(2): 129-148. กรกฎาคม-ธันวาคม 2562.

เกียรติคุณ จินตวร, สมศักดิ์ ตันตาศนี, ประสงค์ อุทัย และสมบัติ ทีฆทรัพย์. (2562). ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกบัวของเกษตรกรในจังหวัดชลบุรี. HUSO Journal of Humanities and Social Sciences. 4(1): 13-24. มกราคม-มิถุนายน 2563.

จาริณี อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2560). ความพึงพอใจและพฤติกรรมการบริโภคขนมไทยของลูกค้าชาวไทยในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. งานค้นคว้าอิสระส่วนหนึ่งของหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. ปีการศึกษา 2559. 31 พฤษภาคม 2560.

จุฑามาศ ทองทวี. (2564). การวิเคราะห์และหาแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่ง: กรณีศึกษา. งานนิพนธ์ส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. มหาวิทยาลัยบูรพา.

จุฑารัตน์ นกแก้ว. (2564). ภูมิปัญญาท้องถิ่นตาลโตนดของไทย: การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย. วารสารห้องสมุด. 65(1): 35-56. มกราคม-มิถุนายน 2564.

ชินีเพ็ญ มะลิสุวรรณ และมีนา ระเด่นอาหมัด. (2565). การพัฒนาและยกระดับตำรับอาหารเพื่อสุขภาพเชิงสร้างสรรค์. รายงานวิจัยทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปี 2564. มีนาคม 2565.

ณิชาภัทร บุญรัตน์. (2559). รายได้เสริมจากพืชไม้ผลตาลโตนด. รายงานวิจัย. เงินงบประมาณอุดหนุนทุนวิจัยสำหรับคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ณัฐพงษ์ หมันหลี และชฎาภรณ์ สวนแสน. (2565). พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ส่วนประสมทางการตลาดและตราสินค้า ที่มีผลต่อการพัฒนาบรรจุภัณฑ์น้ำตาลโตนดแบบผงสำหรับกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์น้ำตาลโตนด บ้านคลองฉนวน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร. 5(2): 23-32. เมษายน-มิถุนายน 2565.

ดวงสมร ฟักสังข์. (2555). การบริหารต้นทุนของกลุ่มผู้ผลผลิตน้ำตาลมะพร้าวในจังหวัดสมุทรสงคราม. รายงานการวิจัย. เงินงบประมาณทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ดุษฎี บุญธรรม. (2556). การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตแท่งชิ้นงานในอุตสาหกรรมโดยใช้ระบบต้นทุนกิจกรรม. วารสารวิจัยและพัฒนา มจธ. 36(2): 203-213. เมษายน-มิถุนายน 2556.

ธนพล วงษ์สุวรรณ, วาทพร ผาสม และศิริกุล ตุลาสมบัติ. (2563). การวิเคราะห์ต้นทุนและจุดคุ้มทุนสำหรับธุรกิจยงยุทธเฟอร์นิเจอร์หวาย. วารสารสืบเนื่องงานประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ครั้งที่ 7: 1692-1702.

ธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ. (2565). กลยุทธ์รูปแบบการกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ตาลโตนดจังหวัดเพชรบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. 10(2): 292-314. กรกฎาคม-ธันวาคม 2565.

ธานินทร์ ไชยเยชน์. (2558). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองตาไก้ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 9(19): 51-61. พฤษภาคม-สิงหาคม 2558.

บุญรัตน์ บุญรัศมี. (2565). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดของชุมชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. กุมภาพันธ์ 2565.

ปิยะราช เตชะสืบ. (2557). ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนโครงการปลูกผักกุยช่ายปลอดสารพิษเพื่อการค้าในจังหวัดลำปาง. งานค้นคว้าอิสระส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาเนชั่น. ธันวาคม 2557.

ผกามาศ มูลวันดี. (2560). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอเสื่อกกของกลุ่มสตรีในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งวัง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 12(1): 8-16. มกราคม-มิถุนายน 2560.

ผกามาศ ประพันธ์. (2560). พฤติกรรมการบริโภคขนมไทยของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองสะเดา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ปีการศึกษา 2559.

ผุสชา สงคง, นัทธพงศ์ ท่าดี, ฤทธิไกร แนมใส และรัตนพล ทองจันทร์แก้ว. (2562). การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนในตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. วารสารสืบเนื่องงานประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2: 547-556. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ณ หอประชุมเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2560. 5-6 สิงหาคม 2562.

พาณิภัค คงสำราญ, ณฐพงศ์ จิตรนิรัตน์, เก็ตถวา บุญปราการ และพรพันธ์ เขมคุณาศัย. (2562). ภูมิปัญญาการทำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารภายใต้วิถีโหนดในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารสืบเนื่องงานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 10: 126-138. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ภาวินีย์ ธนาอนวัช. (2563). การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ขนมไทยโบราณของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 22(2): 169-180. กรกฎาคม-ธันวาคม 2563.

รวมพล จันทศาสตร์ และอังกูร ลาภเนตร. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขนส่งและการคลังสินค้า เพื่อลดความสูญเปล่าและเพิ่มคุณค่า. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น. 6(1): 404-418. มกราคม-มีนาคม 2562.

วนิดา รัตนมณี และประโชติ ดำสองสี. (2553). การออกแบบและสร้างเครื่องช่วยผลิตน้ำตาลแว่น. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. เงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2553.

วัลลภา พัฒนา. (2565). กลยุทธ์การตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชนพื้นที่จังหวัดสงขลา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. เงินสนับสนุนโดยกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วย บพท. สิงหาคม 2565.

ศูนย์สัมมนาและฝึกอบรม มสธ. (2562). กระบวนการควบคุม ต้นทุนอาหาร ป้องกันการรั่วไหลในร้านอาหาร. เงินสนับสนุนจากกองทุน มสธ. 12 ปี. โครงการฝึกอบรมแนวทางการวิเคราะห์ต้นทุนงานบริการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เศรษฐวัฒน์ คำสุวรรณ และปองเพชร ธาราสุข. (2564). แนวทางการจัดการทรัพยากรชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. วารสารสืบเนื่องงานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12: 126-138. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สาทินี วัฒนกิจ. (2565). นวัตกรรมการใช้ประโยชน์จากโหนด กล้วย เพื่อเพิ่มเศรษฐกิจฐานรากให้กับชุมชนรำแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. เงินสนับสนุนโดยกองทุนส่งเสริม ววน. และหน่วย บพท. สิงหาคม 2565.

สิริโฉม พรหมโฉม. (2558). การทำงานของคนต่างด้าวหรือแรงงานข้ามชาติ. วารสารจุลนิติ. มกราคม-กุมภาพันธ์ 2558: 185-193.

สุขใจ ตอนปัญญา. (2555). ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนปลูกข้าวของเกษตรกรหมู่ 5 ตำบลหัวดง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. งานค้นคว้าอิสระส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการบัญชี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปีการศึกษา 2554.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา. (2565). ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสงขลา ปี 2564. ปรับปรุงครั้งที่ 2/2565. เอกสารฉบับที่ 11/2565.

อดิศร ศักดิ์สูง และวรุตม์ นาที. (2565). การเข้าสู่สังคมผู้ประกอบการหญิงในชนบท: ศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เพื่อการพัฒนาบริเวณอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา พ.ศ.2540-2561. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 5(2): 227-255. กรกฎาคม-ธันวาคม 2563.

อิงดาว วิมล และสุทัศน์ รัตนเกื้อกังวาน. (2557). การพัฒนาระบบการประเมินต้นทุนการผลิต กรณีศึกษาโรงงานผลิตคอยสปริงสำหรับยานยนต์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 24(3): 549-559. กันยายน-ธันวาคม 2557.

อุษณีย์ พัฒโน ภัทรปีติกุล, ณิชาภัทร บุญรัตน์, จิดาภา พงษ์สุวรรณ์ และสุนิสา ช่วยเมือง. (2566). ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนการเงินธุรกิจบ่อกุ้งกุลาดำจังหวัดสงขลา. วารสารสืบเนื่องในงานประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติครั้งที่ 5. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 3 เมษายน 2566.

เอกพงษ์ ยานะ. (2562). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อส้มพันธุ์สายน้ำผึ้งในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. งานค้นคว้าอิสระส่วนหนึ่งของหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร. กรกฎาคม 2562.

Boonyarat, N., Khoonchai, P. and Dumchoo, L. (2016). Supplemental Income from Plant Fruit Tree of Toddy Palm. Proceeding in International Conference of "Multidisciplinary Approaches on UN Sustainable Development Goals" (UNSDGs). Winsor Hotel, Bangkok, Thailand. 28-29 December, 2016.

ความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์: การทบทวนวรรณกรรมข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน

Value Relevance: The Literature Review of Financial and Non-financial Information

พิเชษฐ์ สิทธิโชคสกุลชัย[1*], สุวิทย์ ไวยทิพย์[2] และ พัทรียา เห็นกลาง[2]

Pichet Sittichoksakunchai[1*], Suwit Waitip[2] and Pattareya Henglang[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

[1] Graduate student, Doctor of Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Pra Nakhon

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ,ดร. ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

[2] Assistant Professor, Dr. Department of Accounting, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Pra Nakhon

[*]**Corresponding author, E-mail:** pichet.sit@stou.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบและบทบาทของข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ สำหรับตัวแบบที่ใช้กันอย่างแพร่หลายคือ ตัวแบบ Ohlson (1995) ที่อธิบายว่า กำไรต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นมีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ และอาจมีข้อมูลอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น รายงานความยั่งยืน รายงานเชิงบูรณาการ โดยผลการวิจัยที่ผ่านมามีทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน ดังนั้น นักวิจัยจำเป็นต้องดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนต่อไป

คำสำคัญ: ความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์, ข้อมูลที่เป็นตัวเงิน, ข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน

Abstract

The purpose of this article is to present the form and role of financial and non-financial information in value relevance. The model that widely used is Ohlson (1995), describing earnings per share (EPS) and book value per share (BVS) are relevant. Moreover, other information may be relevant, for example, sustainability report and integrated report. The finding of prior studies are both consistency and contrast. So, the researchers have to conduct further research for summarising the clear results.

Keywords: Value Relevance, Financial Information, Non-financial Information

บทนำ

ผู้เกี่ยวข้องในตลาดทุนโดยเฉพาะนักลงทุนจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะซื้อ ถือ หรือขายหลักทรัพย์ ในอดีตนักลงทุนมักให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เป็นตัวเงิน ซึ่งชุดข้อมูลที่เป็นตัวเงินที่นำมาวิเคราะห์คือ งบการเงิน ที่สามารถสะท้อนภาพฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการได้ นักวิจัยจึงพยายามค้นหาความสามารถของข้อมูลในงบการเงินที่จะอธิบายมูลค่าหลักทรัพย์ โดยงานวิจัยของ Ball & Brown (1968) (อ้างถึงใน Beisland, 2009) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในงบการเงินและตลาดทุน และมีงานวิจัยในลักษณะดังกล่าวเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในระยะหลังกลับพบว่า บทบาทของข้อมูลในงบการเงินมีความสามารถในการอธิบายมูลค่าหลักทรัพย์ลดลง แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันนักลงทุนอาจไม่ได้ใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเงินประกอบการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว แต่ใช้ข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเงินมาเพื่อประกอบการตัดสินใจด้วย โดย Amir & Lev (1996) (อ้างถึงใน Vafaei, Taylor & Ahmed, 2011) กล่าวว่า ข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเงินมีบทบาทในการช่วยเสริมความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ ที่จะช่วยให้นักลงทุนสามารถนำไปกำหนดหรือคาดการณ์ผลกระทบที่จะมีต่อมูลค่าหลักทรัพย์ได้

เนื้อหาของบทความนี้จะแบ่งเป็น 6 ส่วนประกอบด้วย ส่วนที่ 1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ส่วนที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย ส่วนที่ 4 ผลการวิจัย ส่วนที่ 5 สรุปและอภิปรายผล และส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอรูปแบบและบทบาทของข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินที่ส่งผลต่อความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ในลักษณะการทบทวนวรรณกรรมผ่านแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยในกลุ่มความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์หรือราคาหลักทรัพย์ จะมีแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องพอสรุป ได้ดังนี้

1.1 ลักษณะเชิงคุณภาพของรายงานทางการเงินหรืองบการเงิน ตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563) กำหนดลักษณะเชิงคุณภาพไว้ 2 ส่วนคือ (1) ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน (Fundamental Qualitative Characteristic) และ (2) ลักษณะเชิงคุณภาพเสริม (Enhancing Qualitative Characteristic) โดยที่ลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐาน ประกอบด้วย ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และการเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ส่วนลักษณะเชิงคุณภาพเสริม ประกอบด้วย ความสามารถเปรียบเทียบกันได้ การยืนยันความถูกต้องได้ ความทันเวลา และความเข้าใจได้

ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) คือ ข้อมูลในรายงานทางการเงินหรืองบการเงินจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ก็ต่อเมื่อข้อมูลนั้นช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งช่วยยืนยันหรือชี้ข้อผิดพลาด

ของผลการประเมินที่ผ่านมาของผู้ใช้งบการเงินได้ ดังนั้น ความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ (Value Relevance) จึงหมายถึง ประโยชน์ของข้อมูลทางบัญชีและความสามารถของงบการเงินที่มีอิทธิพลต่อราคาหลักทรัพย์ (Francis & Schipper, 1999) และ Bowerman & Sharma (2016) ได้ กล่าวว่า ความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ คือ การศึกษาที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทางบัญชีและมูลค่าหลักทรัพย์นั่นเอง

1.2 ตลาดที่มีประสิทธิภาพ (Efficient Market) หมายถึง ตลาดที่ราคาของหลักทรัพย์ที่ทำการซื้อขายสามารถปรับตัวสะท้อนถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ได้อย่างรวดเร็ว สมมติฐานเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของตลาด (Efficient Market Hypothesis: EMH) Fama (1970) (อ้างถึงในชยงการ ภมรมาศ, 2564) ได้แบ่งประเภทสมมติฐานเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพของตลาดออกเป็น 3 ระดับตามข้อมูลข่าวสารที่นักลงทุนใช้ในการวิเคราะห์มูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ ดังนี้

(1) ตลาดที่มีประสิทธิภาพในระดับต่ำ (Weak Form) หมายถึง ตลาดที่นักลงทุนใช้เพียงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับราคาและมูลค่าการซื้อขายของหลักทรัพย์ในอดีต

(2) ตลาดที่มีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง (Semi-strong Form) หมายถึง ตลาดที่ นักลงทุนใช้ข้อมูลสาธารณะทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ในการวิเคราะห์มูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ ข้อมูลสาธารณะทั้งหมดจะรวมถึง ข้อมูลราคาหลักทรัพย์และมูลค่าการซื้อขายในอดีตตลอดจนข้อมูลอื่น ที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ที่เปิดเผยต่อนักลงทุนทั่วไป เช่น ผลการดำเนินงานของบริษัท บทวิเคราะห์แนวโน้มของอุตสาหกรรม เป็นต้น

(3) ตลาดที่มีประสิทธิภาพในระดับสูง (Strong Form) หมายถึง ตลาดที่นักลงทุนใช้ข้อมูลทั้งหมดทั้งข้อมูลราคาและมูลค่าการซื้อขายของหลักทรัพย์ในอดีต ข้อมูลสาธารณะและข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะในการประเมินมูลค่าที่แท้จริงของหลักทรัพย์ ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะจะอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารภายในของบริษัท (Corporate Insider) เช่น พนักงาน ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ เป็นต้น

1.3 ทฤษฎีการประเมินมูลค่าทางตรง (Direct Valuation Theory) พัฒนาขึ้นโดย Holthausen and Watts (2001) (อ้างถึงใน Permatasari & Narsa, 2021) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงมูลค่าตลาดส่วนของผู้ถือหุ้น เกิดจากการที่นักลงทุนได้รับข้อมูลหรือความรู้ที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับกำไรต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีส่วนของผู้ถือหุ้นของธุรกิจ ทฤษฎีนี้ยังยืนยันว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไม่เพียงแต่ได้มาจากงบการเงินหรือรายงานทางการเงิน แต่ยังรวมถึงข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ด้วย ดังนั้น มูลค่าของกิจการในปัจจุบันหรือการคาดการณ์มูลค่าของกิจการในอนาคต สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรต่างๆ มากมาย ทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏอยู่ในงบการเงินหรือรายงานทางการเงิน

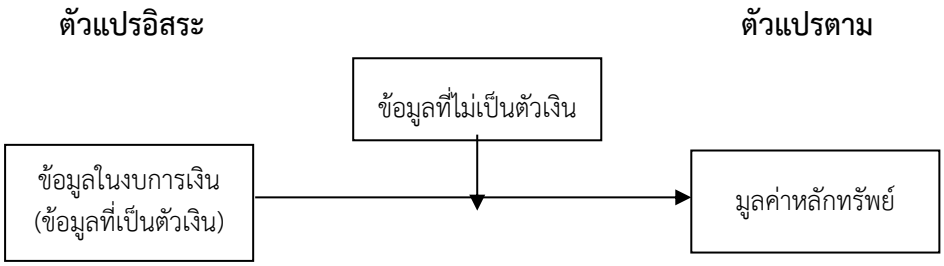
ในกรณีที่ปรากฏว่าข้อมูลที่เป็นตัวเงินไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจหรือความสามารถในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ลดลงหรือหายไป หรือข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงินหรือรายงานทางการเงินที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในตลาดทุนได้รับไม่เพียงพอ บุคคลเหล่านั้นจึงมองหาแหล่งข้อมูลอื่นเพื่อประกอบการตัดสินใจ ข้อมูลดังกล่าวเรียกว่า ข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน การวิจัยทางบัญชีในประเด็นความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ จึงจำเป็นต้องค้นหาตัวแปรที่สามารถอธิบายความเกี่ยวข้องเพิ่มเติม ดังนั้น หน่วยงานกำกับดูแลต่างๆ จึงพยายามออกแบบรายงานที่จะสามารถเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้เกี่ยวข้องในตลาด

ทุนจะสามารถนำไปประเมินมูลค่าของกิจการสำหรับประกอบการตัดสินใจ โดยมีทั้งรายงานที่บังคับให้กิจการต้องจัดทำและรายงานที่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกิจการที่จะจัดทำ

1.4 ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) พัฒนาขึ้นโดย Barnard, C.I. (1938) (อ้างถึงใน ธกานต์ ชาติวงค์, 2560) อธิบายว่าการดำเนินธุรกิจมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งผู้ที่มีส่วนได้เสียภายในและภายนอกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นพนักงาน ลูกค้า เจ้าหนี้ ผู้ขายปัจจัยการผลิต ชุมชน ท้องถิ่น รัฐบาล การตัดสินใจเชิงนโยบายและการปฏิบัติการขององค์กรย่อมส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้น ในทางตรงกันข้ามการดำเนินงานของผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ขององค์กรด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรจึงควรคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายแม้ว่าผู้มีส่วนได้เสียแต่ละฝ่ายมีความสำคัญต่อองค์กรไม่เหมือนกันและส่งผลกระทบต่อองค์กรแตกต่างกัน การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม จึงถือเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายทราบว่าการดำเนินงานขององค์กรส่งผลกระทบทางลบหรือทางบวก มากน้อยเพียงใด และในกรณีที่ส่งผลกระทบทางลบองค์กรได้แสดงความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

1.5 ทฤษฎีความชอบธรรม (Legitimacy Theory) พัฒนาขึ้นโดย Suchman, M.C. (1995) (อ้างถึงใน ธกานต์ ชาติวงค์, 2560) อธิบายว่าการดำเนินงานขององค์กรเกิดจากการได้รับสิทธิและอำนาจจากสังคมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า การกระทำขององค์กรต้องเป็นที่ต้องการหรือเหมาะสมตามระบบบรรทัดฐาน ค่านิยม ความเชื่อ และนิยามที่สังคมสร้างขึ้น ดังนั้น จึงเปรียบเสมือนเป็นพันธะผูกพันขององค์กรที่มีต่อสังคมว่าจะต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กรต่อไปในอนาคต หากไม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคม องค์กรก็จะถูกปฏิเสธหรือถูกต่อต้านจากสังคมจนไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้

2. กรอบแนวคิด งานวิจัยความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ที่ผ่านมาในอดีตจะเน้นความสามารถของข้อมูลในงบการเงินที่ใช้อธิบายมูลค่าหลักทรัพย์ ดังนั้น ตัวแปรอิสระของงานวิจัยคือข้อมูลในงบการเงิน ส่วนตัวแปรตามคือ มูลค่าหลักทรัพย์ แต่ในปัจจุบันผู้เกี่ยวข้องในตลาดทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินเพิ่มมากขึ้น โดยที่ข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินนั้นจะมีบทบาทช่วยเสริม (Complementary) ความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ หรือที่เรียกว่า ตัวแปรกำกับ (Moderator Variables) ที่มีอิทธิพลต่อทิศทางและ/หรือขนาดของความสัมพันธ์ ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่จะกำหนดเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variables) ดังนั้น กรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยในระยะหลังจึงแสดงได้ดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์: การทบทวนวรรณกรรมข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินนี้ จัดทำขึ้นโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่มีที่มาจากหลากหลายแหล่งที่เชื่อถือได้ ประกอบด้วย บทความวิจัยและบทความวิชาการต่างประเทศในฐานข้อมูล Emerald Management บทความวิจัยและบทความวิชาการในประเทศที่เผยแพร่ในวารสารทางวิชาการต่างๆ ทั้งในรูปแบบเอกสารและรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้ง รายงานการประชุมทางวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ตำรา และเว็บไซต์ของหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาจากแหล่งต่างๆ ข้างต้น แล้วนำมาสรุปสาระสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งแนวคิด ทฤษฎี ตัวแบบที่นำมาใช้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะสามารถนำมาอภิปรายผลเพื่อให้เห็นความสอดคล้องและ/หรือขัดแย้งกันของผลการวิจัยที่ผ่านมา ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นิยามของข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน ในการทำวิจัยความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์หรือราคาหลักทรัพย์ นักวิจัยสามารถกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการให้สอดคล้องกับคำถามวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย นิยามของคำทั้งสองที่คนโดยทั่วไปเข้าใจเป็นดังนี้

ข้อมูลที่เป็นตัวเงิน คือ ข้อมูลที่วัดหรือแสดงด้วยตัวเลขหรือจำนวนเงิน ส่วนข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน คือ ข้อมูลที่ไม่อาจวัดหรือแสดงด้วยตัวเลขหรือจำนวนเงิน

อย่างไรก็ตาม การให้นิยามโดยเฉพาะข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินยังมีความแตกต่างหลากหลายตามคำถามที่นักวิจัยกำหนดขึ้น และยังไม่อาจหานิยามร่วมได้ซึ่งยังมีความคลุมเครือและสามารถพิจารณาได้หลายแง่มุม ซึ่ง Tarquinio & Carolina Posadas (2020) ได้ทำการรวบรวมคำนิยามจากวารสารทางวิชาการในฐานข้อมูล Scopus และ Web of Science ระหว่างปี ค.ศ. 1990-2018 พบว่า นักวิจัยกำหนดนิยามของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินแตกต่างกันไป เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัท ข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นทางสิ่งแวดล้อมและสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสังคม และการกำกับดูแลกิจการ บางงานวิจัยจัดกลุ่มข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินเป็น 6 กลุ่ม คือ สภาพแวดล้อมรอบๆ บริษัท กลยุทธ์และการจัดการ แนวโน้มของบริษัท สภาพแวดล้อมของบริษัท การผลิต และลูกค้า หรือบางงานวิจัยก็กำหนดนิยามของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินคือ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ปรากฏอยู่นอกเหนือจากงบการเงิน เป็นต้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอกำหนดนิยามเพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับการอธิบายเนื้อหาส่วนที่เหลือของบทความดังนี้ ข้อมูลที่เป็นตัวเงิน (Financial Information) หมายถึง ข้อมูลที่ปรากฏในงบการเงินทั้ง 5 องค์ประกอบงบการเงินที่สมบูรณ์ ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 1 เรื่อง การนำเสนองบการเงิน คือ งบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนหรืองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของ

เจ้าของ งบกระแสเงินสด และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ส่วน*ข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-financial Information)* หมายถึง ข้อมูลอื่นที่บริษัทจัดทำและเปิดเผยต่อสาธารณชนนอกเหนือจากงบการเงิน ซึ่งอาจอยู่ในภาคบังคับ (Mandatory) หรือภาคสมัครใจ (Voluntary)

2. ข้อมูลที่เป็นตัวเงิน งบการเงินเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงานด้านการบัญชี ซึ่งเป็นการรวบรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกิจการสำหรับระยะเวลาหนึ่ง เรียกว่า “งวดบัญชีหรือรอบระยะเวลาบัญชี” (Accounting Period) งบการเงินจึงถือเป็นข้อมูลที่เป็นตัวเงินที่สำคัญสำหรับนักลงทุนในการวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน

2.1 งบการเงิน (Financial Statements) หมายถึง รายงานทางการบัญชีที่กิจการจัดทำขึ้นเมื่อครบรอบระยะเวลาบัญชี ซึ่งเป็นรายงานที่แสดงองค์ประกอบต่างๆ คือ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย เพื่อให้ทราบฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ โดยที่งบการเงินถือเป็นผลผลิตที่ได้จากการกระบวนการจัดทำบัญชีหรือวงจรบัญชี

2.2 ส่วนประกอบของงบการเงิน ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 เรื่อง การนำเสนองบการเงิน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2562) มีดังนี้

(1) งบแสดงฐานะการเงิน หมายถึง งบการเงินที่แสดงฐานะการเงินของกิจการ ณ วันใดวันหนึ่ง โดยแสดงส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ

(2) งบกำไรขาดทุนหรืองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ หมายถึง งบการเงินที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับรอบระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่าย เพื่อให้ทราบว่ากิจการมีกำไรหรือขาดทุน

(3) งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของเจ้าของ หมายถึง งบที่แสดงความเคลื่อนไหวของรายการทั้งหมดในส่วนของเจ้าของ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเช่นไรตั้งแต่ต้นงวดจนถึงสิ้นงวดบัญชี

(4) งบกระแสเงินสด หมายถึง งบการเงินที่แสดงการได้มาและการใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดที่เกิดขึ้นในระหว่างงวดบัญชี โดยแสดงแยกเป็น 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน

(5) หมายเหตุประกอบงบการเงิน หมายถึง ข้อมูลที่แสดงเพิ่มเติมจากข้อมูลที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงิน กำไรขาดทุนหรืองบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของเจ้าของและงบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นการอธิบายหรือแยกแสดงของรายการที่นำเสนอในงบการเงิน และข้อมูลเกี่ยวกับรายการที่มีคุณสมบัติไม่เพียงพอที่จะรับรู้ในงบการเงินที่นำเสนอ

กิจการทั่วไปจะจัดทำงบการเงินเป็นรายปี แต่สำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จะต้องจัดทำงบการเงินรายไตรมาสที่ผ่านการสอบทานโดยผู้สอบบัญชี และงบการเงินประจำปีที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชี นอกจากนี้ บริษัทจดทะเบียนที่มีการลงทุนในบริษัทย่อย ยังต้องจัดทำงบการเงินรวม (Consolidated Financial Statements) ควบคู่กับงบการเงินเฉพาะบริษัท (Separate Financial Statements) ด้วย (สำนักงาน ก.ล.ต., 2562)

3. ข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน จากที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อนิยามของข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเงินว่า นิยามของข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเงินยังไม่อาจหานิยามร่วมได้ จึงขึ้นอยู่กับคำถามวิจัยที่ผู้วิจัย

กำหนดขึ้นว่าต้องการศึกษาความเกี่ยวข้องข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินประเภทใด ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินประกอบด้วย รายงานความยั่งยืน และรายงานเชิงบูรณาการ

3.1 รายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) ในปี ค.ศ. 1987 การพัฒนาเพื่อความยั่งยืนได้ถูกกล่าวถึงอย่างจริงจังในรายงาน Brudtland Report ของคณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หลังจากนั้น John Elkington จึงเสนอความคิดความยั่งยืนในหนังสือ Cannibal with Forks ในหัวข้อ Triple Bottom Line ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาไทยคือ ไตรกำไรสุทธิ ที่เดิมมุ่งให้ความสำคัญกับกำไรทางเศรษฐศาสตร์เพื่อตอบแทนต่อผู้เป็นเจ้าของกิจการ สู่การคำนึงถึงผลกระทบต่อมนุษย์ (People) และโลก (Planet) แนวคิดนี้เชื่อว่าความยั่งยืนในระยะยาวจะเกิดขึ้นได้ หากผู้บริหารผสานทั้งกำไร สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจทางธุรกิจ (ธัญญรัศม์ วศวรรณวัฒน์, 2563)

ดังนั้นการพัฒนาความยั่งยืนจึงประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ (1) ด้านสิ่งแวดล้อม ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาระบบนิเวศ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในขอบเขตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพและสามารถปรับให้กลับคืนสู่สภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสได้ใช้ (2) ด้านสังคม แนวคิดนี้มุ่งหวังให้เกิดความมีเสถียรภาพของระบบสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างคนแต่ละรุ่น การทำให้ทุกคนทุกระดับในสังคมมีส่วนร่วมที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ (3) ด้านเศรษฐกิจ แนวคิดนี้มุ่งไปที่ความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ เพื่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ธัญญรัศม์ วศวรรณวัฒน์, 2563)

สำหรับประเทศไทยโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีการส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำรายงานความยั่งยืนประจำปีตามแบบ 56-1 ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) และตามมาตรฐานการรายงานขององค์กรแห่งความริเริ่มว่าด้วยการรายงานสากล (Global Reporting Initiative: GRI) นอกจากนี้ สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทยร่วมกับสำนักงาน ก.ล.ต. และสถาบันไทยพัฒน์จัดโครงการประกาศรางวัลรายงานความยั่งยืน (Sustainability Report Award) โดยเริ่มครั้งแรกในปี พ.ศ. 2556 เพื่อช่วยยกระดับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ (Environmental, Social and Governance: ESG) โดยคาดหวังว่าข้อมูลดังกล่าวจะส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพตลาดทุนไทยเพื่อให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากลต่อไป และในปี พ.ศ. 2562 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยติดอันดับ Top10 ตลาดหลักทรัพย์ที่มีจำนวนบริษัทจดทะเบียนที่เปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนครบถ้วนและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอยู่ในลำดับที่ 9 จากตลาดหลักทรัพย์ 49 แห่งทั่วโลก และเป็นแห่งเดียวในเอเชียที่อยู่ใน 10 อันดับแรก (สำนักงาน ก.ล.ต., 2563) จะเห็นได้ว่าทั่วโลกเล็งเห็นความสำคัญของรายงานความยั่งยืน

3.2 รายงานเชิงบูรณาการ (Integrated Report) มีจุดเริ่มต้นในปี ค.ศ. 2009 เมื่อเจ้าชายชาลส์ ทรงริเริ่มให้มีการประชุมระดับสูงระหว่างนักลงทุน หน่วยงานกำหนดมาตรฐาน ภาคธุรกิจเอกชน ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีและผู้แทนสหประชาชาติ รวมทั้งสมาคมนักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) และ Global Reporting Initiative (GRI) เพื่อจัดตั้งสภาการรายงานเชิงบูรณาการนานาชาติ (IIRC) ซึ่งถือเป็นองค์กรหลักในการกำกับดูแลการสร้าง

กรอบแนวคิดการรายงานเชิงบูรณาการที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก ต่อมาในปี ค.ศ. 2013 IIRC ได้เผยแพร่เอกสาร International Integrated Reporting Framework สำหรับเป็นกรอบในการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการที่ใช้ปฏิบัติทั่วโลก กรอบดังกล่าวมีส่วนประกอบพื้นฐาน 8 หัวข้อได้แก่ (1) ภาพรวมองค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอก (2) การกำกับดูแลกิจการ (3) แบบจำลองธุรกิจ (4) ความเสี่ยงและโอกาส (5) กลยุทธ์และการจัดสรรทรัพยากร (6) ผลการปฏิบัติงานหรือผลการประกอบการ (7) ความคาดหวังภายหน้า และ (8) เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดทำและนำเสนอรายงาน (สมชาย ศุภธาดา, 2559)

จากกรอบข้างต้นจะเห็นได้ว่า รายงานเชิงบูรณาการจะสามารถสื่อสารข้อมูลไปยังผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับกลยุทธ์ การกำกับดูแลกิจการ ผลการปฏิบัติงาน และอนาคตที่คาดหวังขององค์กรภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมภายนอกที่นำไปสู่การสร้างคุณค่า (Value Creation) ทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยเนื้อหาของรายงานเชิงบูรณาการจะต้องมีการเชื่อมโยงผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน โดยสะท้อนให้เห็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ ความเสี่ยงและโอกาส กลยุทธ์และการจัดสรรทรัพยากร มีผลต่อการสร้างคุณค่าทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างไรด้วยทุน (Capital) ที่มีอยู่ 6 ประเภท คือ (1) ทุนที่เป็นตัวเงิน (2) ทุนทางการผลิต (3) ทุนทางปัญญา (4) ทุนมนุษย์ (5) ทุนทางสังคมและความสัมพันธ์ และ (6) ทุนทางธรรมชาติ (ธัญญรัศม์ วศวรรณวัฒน์, 2563)

ดังนั้นหากจะเปรียบเทียบรายงานเชิงบูรณาการกับรายงานทางการเงินแบบเดิมนั้นจะพบว่า รายงานทางการเงินแบบเดิมจะมุ่งเน้นไปที่ผลการดำเนินงานในงวดที่ผ่านมา แต่รายงานเชิงบูรณาการจะมีมุมมองที่กว้างกว่า มีความเป็นองค์รวม มีความสมดุลหลายด้าน และเป็นการมองภาพขององค์กรไปข้างหน้า

นอกจากรายงานความยั่งยืนและรายงานเชิงบูรณาการจะใช้เป็นตัวแทนข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินที่บริษัทได้จัดทำและเผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้ว ยังมีข้อมูลอื่นๆ ที่นักวิจัยสามารถนำมาใช้ในงานวิจัย เช่น กลไกการกำกับดูแลกิจการในงานวิจัยของ Almujamed & Alfraih (2020); Habib & Azim (2018) เป็นต้น การสอบบัญชีในงานวิจัยของ Abdollahi, Pitenoei & Gerayli (2020); Alfraih (2015); Lee & Lee (2013) เป็นต้น

4. ตัวแบบความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ สำหรับงานวิจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในงบการเงินและตลาดทุนนั้น เรียกว่า Capital Market-based Accounting Research หรือ CMBAR (Beisland, 2009) โดยงานวิจัยที่เป็นจุดเริ่มต้นการหาความสัมพันธ์ดังกล่าว คือ งานวิจัยของ Ball & Brown (1968) ซึ่งสรุปผลว่ากำไรทางบัญชีมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ หลังจากนั้นงานวิจัยในลักษณะ CMBAR จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และตัวแบบที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายและยังคงได้รับความนิยมคือ ตัวแบบ Ohlson (1995) ซึ่งแสดงได้ดังนี้

$$P_{it} = \beta_0 + \beta_1 EPS_{it} + \beta_2 BVS_{it} + \beta_3 V_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่ P_{it} = มูลค่าหลักทรัพย์หรือราคาหลักทรัพย์ของบริษัท i ในปีที่ t

EPS_{it} = กำไรต่อหุ้นของบริษัท i ในปีที่ t

BVS_{it} = มูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้นของบริษัท i ในปีที่ t

V_{it} = ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัท i ในปีที่ t

จากตัวแบบข้างต้นจะเห็นว่า กำไรต่อหุ้น (Earnings per Share: EPS) และมูลค่าตามบัญชีของส่วนของผู้ถือหุ้นต่อหุ้น (Book Value per Share: BVS) (ต่อไปจะเรียกโดยย่อว่า มูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น) เป็นข้อมูลที่เป็นตัวเงินที่มาจากงบการเงินหรืออาจเรียกว่า ตัววัดทางบัญชีแบบดั้งเดิม (Traditional Accounting Measures) สามารถใช้อธิบายหรือมีความเกี่ยวข้องกับราคาหลักทรัพย์ นอกจากนี้ Ohlson (1995) ยังได้อธิบายไว้ว่า นอกจากตัววัดทางบัญชีแบบดั้งเดิมแล้ว ยังอาจมีข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับราคาหลักทรัพย์ (V_{it}) ได้อีกด้วย ดังนั้นงานวิจัยความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ จึงยังสามารถจะขยายหรือเพิ่มตัวแปรที่นักวิจัยเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน (Saha & Bose, 2017) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ให้ความสำคัญอย่างมากกับการเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับบริษัททั้งในลักษณะภาคบังคับและภาคสมัครใจ (Tarquinio & Carolina Posadas, 2020)

สำหรับตัวแปร P_{it} นักวิจัยก็กำหนดนิยามที่แตกต่างกันไป เช่น งานวิจัยของ Badu & Appiah (2018) ใช้ราคาหุ้น 3 เดือนหลังสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี หรืองานวิจัยของ Endiana & Suryandari (2022) ใช้ราคาหุ้น 4 เดือนหลังสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี หรือในงานวิจัยของ Juniarti, Helena, Novitasari & Tjamdinata (2018) ที่ใช้ราคาหุ้นถัวเฉลี่ย 10 วันหลังจาก 3 เดือน หรือในงานวิจัยของ Shamki (2013) และ Ahamki & Rahman (2013) ที่ใช้ราคาหุ้น 3 ลักษณะคือ ราคาเฉลี่ย ราคาปิด และราคา 3 เดือนหลังสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี การกำหนดช่วงระยะเวลาของราคาหุ้นในงานวิจัยอาจขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของกฎหมายในแต่ละประเทศ ในกรณีของประเทศไทย สำนักงาน ก.ล.ต. กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ต้องเผยแพร่งบการเงินที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีภายใน 3 เดือนหลังสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี ดังนั้น งานวิจัยที่ทำภายใต้บริบทของประเทศไทย เช่น กิติมา อัครนุพงศ์ (2560); อนุวัตน์ ภักดี และศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2563) และกิติมา อัครนุพงศ์ (2565) จึงใช้ราคาหลักทรัพย์ 3 เดือนหลังสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยอาจทำการทดสอบเพิ่มเติมเพื่อยืนยันผล (Robustness Test) ในกรณีของประเทศไทยด้วยราคาหุ้น 4 เดือนหลังสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี เพื่อให้มั่นใจว่านักลงทุนได้รับข้อมูลที่บริษัทจดทะเบียนเปิดเผยครบถ้วนแล้ว

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผล ข้อมูลที่จะถือว่ามีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจะต้องทำให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถตัดสินใจได้แตกต่างหากไม่มีข้อมูลนั้น ดังนั้น ข้อมูลที่นักลงทุนถือว่ามีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ จึงหมายถึง ข้อมูลดังกล่าวต้องมีอิทธิพลต่อมูลค่าหลักทรัพย์ ในอดีตนักลงทุนจะใช้เพียงข้อมูลที่เป็นตัวเงินที่อยู่ในรูปของงบการเงินประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเป็นข้อมูลเพียงชุดเดียวที่ถูกเผยแพร่ต่อสาธารณชน แต่ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอสำหรับนักลงทุนที่จะใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินใจลงทุน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดทุนให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินเพิ่มมากขึ้น ทำให้หน่วยงานกำกับดูแลในแต่ละประเทศออกกฎเกณฑ์เพื่อให้บริษัทโดยเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ที่ดำเนินการระดมทุนในวงกว้างจากสาธารณชนต้องเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินอื่นนอกเหนือจากงบการเงิน เนื่องจากข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินนั้นสามารถสะท้อนภาพการดำเนินงานของธุรกิจในมุมมองที่กว้างขวางกว่าข้อมูลที่เป็นตัวเงิน เช่น สำนักงาน ก.ล.ต. ของประเทศไทย

กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืน โดยจะเปิดเผยข้อมูลความยั่งยืนภายใต้มิติ 3 ด้านคือ สิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ เป็นต้น ดังนั้น นักวิจัยจึงพยายามค้นหาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ และตัวแบบ Ohlson (1995) ก็ยังเป็นที่นิยมและยอมรับในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยงานวิจัยในระยะหลังจะเพิ่มบทบาทของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินเข้าไปในตัวแบบ ทั้งนี้นักวิจัยสามารถกำหนดนิยามของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินแตกต่างกันไป เพื่อใช้ตอบคำถามวิจัยที่กำหนดขึ้น

2. อภิปรายผล ความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์หรือราคาหลักทรัพย์ ยังเป็นหัวข้อที่นักวิจัยให้ความสนใจ เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมายังคงแสดงผลในลักษณะผสม (Mixed Results) กล่าวคือ ข้อมูลทางบัญชีอาจมีและไม่มีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ รวมทั้งพบความเกี่ยวข้องในลักษณะที่เพิ่มขึ้นและลดลง ในที่นี้จะแยกอธิบายงานวิจัยความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์เป็น 2 ส่วน คือ ความเกี่ยวข้องของข้อมูลที่เป็นตัวเงิน และความเกี่ยวข้องของข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน ดังนี้

2.1 ความเกี่ยวข้องของข้อมูลที่เป็นตัวเงิน

ตามที่อธิบายไว้ในหัวข้อตัวแบบความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ว่าตัวแบบ Ohlson (1995) ระบุตัววัดทางบัญชีไว้ 2 ตัว คือ กำไรต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น ซึ่งต่อมานักวิจัยได้เพิ่มตัววัดทางบัญชีอื่นๆ เข้าไปในตัวแบบ เช่น กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหุ้น (Cash Flow from Operating Activities: CFO) เป็นต้น ดังตัวอย่างงานวิจัยดังต่อไปนี้

Badu & Appiah (2018) ศึกษาความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ในประเทศกาน่า โดยใช้ตัววัดทางบัญชี 2 ตัว คือ กำไรต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น พบว่า ทั้งกำไรต่อหุ้นและมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น มีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Umar, Dikki & Yahaya (2018) ที่ศึกษาในประเทศไนจีเรีย และ Elshandidy (2014) ที่ศึกษาในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาในประเทศไทยคือ อนุวัฒน์ ภักดี และศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2563) แต่ถ้าพิจารณาในรายละเอียด งานวิจัยของ Badu & Appiah (2018) พบว่า สัมประสิทธิ์การตัดสินใจของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นมีค่าลดลง ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Umar, Dikki & Yahaya (2018) ที่พบว่าความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ของมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นกลับเพิ่มขึ้น รวมทั้งในงานวิจัยของอนุวัฒน์ ภักดี และศิลปพร ศรีจั่นเพชร (2563) กลับพบว่า กำไรต่อหุ้นมีความเกี่ยวข้องส่วนเพิ่มมากกว่ามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นในช่วงปี พ.ศ. 2552-2561

สำหรับงานวิจัยที่เพิ่มตัววัดทางบัญชีอื่นก็ยังพบผลลัพธ์ในลักษณะผสมเช่นกัน เช่น งานวิจัยของ Juniarti, Helena, Novitasari & Tjandinata (2018) ที่เพิ่มกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหุ้นเข้าไปในตัวแบบ พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหุ้นมีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์และมีความเกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นหลังจากที่ประเทศอินโดนีเซียใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standard: IFRS) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติมา อัครนุพงศ์ (2560) ที่ทำการศึกษาข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหุ้นมีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ และ Kwon (2018) ที่ศึกษาใน 3 ประเทศคือ สาธารณรัฐเกาหลี ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐ

ประชาชนจีน ก็พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหุ้นมีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Shamki (2013) ที่พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหุ้นไม่มีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ในประเทศจอร์แดน

2.2 ความเกี่ยวข้องข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน

ตัวอย่างงานวิจัยที่ศึกษาความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ โดยเพิ่มตัวแปรข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินเข้าไปในตัวแบบ Ohlson (1995) คือ งานวิจัยของ Endiana & Suyandari (2022) ที่ศึกษาความเกี่ยวข้องของรายงานเพื่อความยั่งยืนในประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ระดับการเปิดเผยข้อมูลของรายงานเพื่อความยั่งยืนที่ได้จากการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Permatasari & Narsa (2021) ที่ศึกษาเปรียบเทียบบริษัทในประเทศที่มีการจัดทำรายงานเพื่อความยั่งยืนกับบริษัทในประเทศที่มีการจัดทำรายงานเชิงบูรณาการ พบว่า หากพิจารณาจากตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) รายงานเพื่อความยั่งยืนมีความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์มากกว่ารายงานเชิงบูรณาการ แต่เมื่อพิจารณาผลกระทบร่วม (Interaction) กับตัววัดทางบัญชีจะพบว่า รายงานเชิงบูรณาการช่วยเพิ่มความเกี่ยวข้องของกำไรต่อหุ้นในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cooray, et al. (2020) ที่ศึกษาในประเทศศรีลังกา พบว่า การนำคะแนนการรายงานเชิงบูรณาการไป Interaction กับกำไรต่อหุ้นจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาหลักทรัพย์ แต่กลับพบความสัมพันธ์เชิงลบเมื่อนำไป Interaction กับมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น ซึ่งความสัมพันธ์เชิงลบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fernando, et al. (2017) ที่ศึกษาจากบริษัทในอาเซียน พบว่า การประยุกต์ใช้รายงานเชิงบูรณาการไม่ส่งผลต่อความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ รวมทั้งรายงานเชิงบูรณาการยังทำให้ความเกี่ยวข้องของกำไรต่อหุ้นลดลงด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาที่ดำเนินการในหลายประเทศ หลายบริบท และหลายช่วงระยะเวลายังพบผลลัพธ์ในลักษณะผสม ซึ่งนักวิจัยยังสามารถดำเนินการวิจัยในประเด็นนี้ได้ โดยเฉพาะการค้นหาข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงินที่มีบทบาทช่วยเสริมความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อ (1) นักลงทุนที่จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน (2) นักวิชาการสามารถขยายขอบเขตงานวิจัยอันจะช่วยเพิ่มองค์ความรู้ให้แก่แวดวงวิชาการ และ (3) หน่วยงานกำกับดูแลนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายหรือออกกฎเกณฑ์ให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องกับตลาดทุนทุกฝ่ายต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิตติมา อัครนุพงศ์. (2560). การเปรียบเทียบความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ของกำไรมูลค่าตามบัญชี และกระแสเงินสด: หลักฐานเชิงประจักษ์จากบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 ในประเทศไทย. วารสารวิชาชีพบัญชี, 13(38), 95-114.

กิตติมา อัครนุพงศ์. (2565). การเปลี่ยนแปลงของความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ของข้อมูลทางการบัญชีหลังจากนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินไทย (ปรับปรุง 2562) มาใช้: หลักฐานจากสถาบันการเงินในประเทศไทย. วารสารวิชาชีพบัญชี, 18(58), 82-115.

ชยงการ ภมรมาศ. (2564). ความมีประสิทธิภาพของตลาด ในเอกสารการสอนชุดวิชาการลงทุนและการวิเคราะห์หลักทรัพย์. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ธกานต์ ชาติวงค์. (2560). ทฤษฎีที่ใช้อธิบายงานวิจัยทางบัญชี: จากอดีตถึงอนาคต. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 6(2), 203-212.

ธัญญรัศม์ วศวรรณวัฒน์. (2563). การบัญชีเพื่อความยั่งยืนและการรายงานเชิงบูรณาการ ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบัญชีเพื่อการจัดการขั้นสูง. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2562). มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 เรื่อง การนำเสนองบการเงิน. สืบค้นจาก https://www.tfac.or.th/upload/9414/HozohCadYC.pdf วันที่ 25 ธันวาคม 2565

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน. สืบค้นจาก file:///C:/Users/msasspic/Downloads/Frame%20work.pdf วันที่ 25 ธันวาคม 2565

สมชาย ศุภธาดา. (2559). โฉมหน้าการสื่อสารในทศวรรษหน้า: การรายงานเชิงบูรณาการและรายงานของผู้สอบบัญชีแบบใหม่. วารสารวิชาชีพบัญชี, 12(34), 101-109.

สำนักงาน ก.ล.ต. (2563). การเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน...สำคัญจริงแท้. สืบค้นจาก https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2563/100863.pdf วันที่ 1 มีนาคม 2566

สำนักงาน ก.ล.ต.. (2562). งบการเงินและรายงานตามมาตรา 65. สืบค้นจาก https://www.sec.or.th/th/pages/lawandregulations/financialstatementsandreportsundersection56.aspx วันที่ 25 ธันวาคม 2565

อนุวัฒน์ ภักดี และศิลปพร ศรีจั่นเพชร. (2563). ความเกี่ยวข้องของข้อมูลบัญชีกับราคาหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน: มุมมอง 15 ปี. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ, 9(1), 196-214

Abdollahi, Ahmad., Pitenoei, Yasser Rezaei and Gerayli, Mehdi Safari. (2020). Auditor's report, auditor's size and value relevance of accounting information. Journal of Applied Accounting Research, 21(4), 721-739.

Alfraih, Mishari M. (2015). The role of audit quality in firm valuation Evidence from anemerging capital market with a joint audit requirement. International Journal of Law and Management, 58(5), 575-598.

Almujamed, Hesham I. and Alfraih, Mishari M. (2020). Corporate governance and value relevance of accounting information Evidence from Kuwait. International Journal of Ethics and Systems, 36(2), 249-262

Badu, Bismark and Appiah, Kinsley Opoku. (2018). Value relevance of accountinginformation: an emerging country perspective. Journal of Accounting &Organizational Change, 14(4), 473-491.

Beisland, L.A. (2009). A Review of the Value Relevance Literature. The Open Business Journal, 2, 7-27.

Bowerman, S., Sharma, U. (2016). The effect of corporate social responsibility disclosureson share prices in Japan and the UK. Corporate Ownership & Control, 13(2-1),202-216. https://doi.org/10.22495/cocv13i2c1p2

Cooray, Thilini, et al. (2020). Dose Integrated Reporting Enhance the Value Relevance of Information? Evidence from Sri Lanka. Sustainability, 12(8183), 1-25.

Elshandidy, T. (2014). Value relevance of accounting information: Evidence from and emerging market. Advances in Accounting, 30(1), 176-186.

Endiana, I Dewa Made and Suryandari, Ni Nyoman Ayu. (2022). Value Relevance of Sustainability Report: Evidence from Indonesia. Jurnal Akuntansi dan Keuangan Indonesia, 18(2). DOI: 10.21002/jaki.2021.09

Fernando, Kenny., et al. (2017). Dose Integrated Reporting Approach Enhance the Value Relevance of Accounting Information?: Evidence from Asian Firms. Advances in Economics, Business and Management Research. 6th International Accounting Conference.

Francis, J. and Schipper, K. (1999) Have Financial Statements Lost Their Relevance?.Journal of Accounting Research, 37, 319-352. https://doi.org/10.2307/2491412

Habib, A. and Azim, I. (2008). Corporate Governance and the value-relevance of Accounting information Evidence from Australia. Accounting Research Journal, 21(2), 167-194.

Juniarti, Helena, F., Novitasari and Tjamdinate, W. (2018). The Value Relevance of IFRS Adoption in Indonesia. Journal Akuntansi dan Keuangan, 20(1), 13-19.

Kwon, Gee-Jung. (2018). Comparative value relevance of accounting information among Asian countries Focusing on Korea, Japan and China. *Managerial Finance,* 44(2), 110-126.

Lee, Hsien-Li and Lee, Hua. (2013). Do Big 4 audit firms improve the value relevance of earnings and equity?. Managerial Auditing Journal, 28(7), 628-646.

Ohlson, J. A. (1995). Earnings, Book Values, and Dividends in Equity Valuation. Contemporary Accounting Research, 11(2), 661-687. https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1911-3846.1995.tb00461.x

Permatasari, Ika and Narsa, I Made. (2021). Sustainability reporting or integrated reporting: Which one is valuable for investors?. Journal of Accounting & Organizational Change, DOI 10.1108/JAOC-12-2020-0204.

Saha, Amitav and Bose, Sudipta. (2017). The Value Relevance of Financial and Non-Financial Information: Evidence from Recent Academic Literature. In M.O. North and J.V. Akkeren (Eds.) Value Relevance of Accounting Information in Capital Markets (pp.220-245). DOI:10.4018/978-1-5225-1900-3.ch015.

Shamki, Dhaiaa and Rahman, Azhar Abdul. (2013). Dose financial disclosure influence the value relevance of accounting information?. Education, Business and Society: Contemporary Middle Eastern Issues, 6(3/4), 216-232.

Shamki, Dhiaa. (2013). The Influence of Economic Factors on the Value Relevance of Accounting Information in Jordan. International Journal of Business and Management, 8(6), 89-104.

Tarquinio, Lara. and Carolina Posadas, Stefania. (2020). Exploring the term “non-financialinformation”: an academics’ view. *Meditari Accountancy Research*, 28(5), 727-749

Umar, A.A., Dikki, A.C. and Yahaya, O.A. (2018). International Financial Reporting Standards and Financial Reporting Quality of Listed Insurance Firms in Nigeria. Journal of Accounting and Management, 1(1), 271-280.

Vafaei, Alireza., Taylor, Dennis and Ahmed, Kamran. (2011). The value relevance of Intellectual capital disclosures. Journal of Intellectual Capital, 12(3), 407-429.

ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

The Relationship Between Managerial Activity and Organization Effectiveness of the companies have been certified Of Quality Management System (ISO 9001) Of Company In Samut Sakhon Industrial Estate

พีระพัฒน์ วิวัฒน์บวรกุล[1*] และสมศักดิ์ ตันตาศนี[2]

Pheerapat Viwatbavornkul [1*] and Somsak Tantasanee[2]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธนบุรี

[1] Graduate student, Master of Business Administration Program, Faculty of Business Administration Thonburi University

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธนบุรี

[2] Assistant Professor, Faculty of Business Administration Thonburi University

[*]**Corresponding author, E-mail:** viwatbavornkul@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยด้านกิจกรรมการจัดการของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 (2) ปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO 9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ กรรมการผู้จัดการ ผู้แทนฝ่ายบริหาร (QMR) ผู้จัดการ หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่ ที่เป็นคณะทำงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการคุณภาพ ISO9001ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการบริหารจัดการคุณภาพ ISO9001 เป็นที่เรียบร้อยแล้วทั้งสิ้น 53 โรงงาน จำนวน 159 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า (1) ด้านกิจกรรมการจัดการของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้ามีระดับความคิดเห็นมากที่สุด (2) ด้านประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการมุมมองลูกค้ามีระดับมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO 9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีด้านด้านการจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกันมีค่าความสัมพันธ์มากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมการจัดการ ประสิทธิผลองค์การ นิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

Abstract

The purposes of the study were to investigate (1) the factors of management activities of companies have been certified Of Quality Management System (ISO 9001) Of Company In Samut Sakhon Industrial Estate, (2) the factors of organizational efficiency in balance (Balanced Scorecard: BSC) of companies have been certified Of Quality Management System (ISO 9001) Of Company In Samut Sakhon Industrial Estate and. (3) the relativity between management activities and organizational efficiency in balance (Balanced Scorecard: BSC) of companies have been certified Of Quality Management System (ISO 9001) Of Company In Samut Sakhon Industrial Estate.

The populations used in this study are Managing directors, Quality Management Representatives (QMR), Managers, Supervisors, and Officers who were working group concerned to ISO9001 quality management of companies in Samut Sakhon Industrial Estate that have already been certified for ISO9001 quality management standards in 53 factories. A sample group consisted of 159 members. A questionnaire, with a reliability of .90, was used as statistics used in the data analysis consisting of frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. And Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that (1) the management activities of companies have been certified Of Quality Management System (ISO 9001) Of Company In Samut Sakhon Industrial Estate, the overall average was at the highest level. As for the importance given to clients, the level of opinion was the highest. (2) In terms of the balanced organizational effectiveness (Balanced Scorecard: BSC) of companies have been certified Of Quality Management System (ISO 9001) Of Company In Samut Sakhon Industrial Estate, the overall average opinions were at the highest level. From a client perspective, the level of opinion is the highest, and (3) The relativity between management activities and organizational efficiency is balanced (Balanced Scorecard: BSC) of companies have been certified Of Quality Management System (ISO 9001) Of Company In Samut Sakhon Industrial Estate. Overall, it is at a very high level. Statistically significant at the .05 level, with the aspect of relationship management for mutual benefits having the highest relationship value.

Keywords: Managerial Activity, Organization Effectiveness, Company in Samut Sakhon Industrial Estate

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันที่ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมและการบริการจากสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้องค์การต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วทำให้องค์การธุรกิจจำต้องปรับเปลี่ยน และเร่งเตรียมการวางแผนเพื่อรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านธุรกิจอุตสาหกรรมและการบริการ และเพื่อเตรียมความพร้อมให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ

ระบบมาตรฐานจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างและพัฒนาความสามารถดังกล่าว โดยมองว่าผลกระทบทางด้านระบบคุณภาพส่งผลถึงผลิตภัณฑ์ เป็นสิ่งที่ทุก ๆ ประเทศ จะต้องตระหนักถึงความสำคัญจากการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยได้รับอิทธิพลในด้านการควบคุมดูแลคุณภาพด้วยเช่นกัน ประเทศไทยจึงต้องมีส่วนในการแสดงให้นานาประเทศเห็นถึงความมุ่งมั่น ความพยายามและความสำคัญในการที่จะควบคุม ดูแล คุณภาพให้เกิดผลในทางปฏิบัติ คุณภาพที่ไม่ได้มาตรฐานจะถูกกีดกันทางการค้าทำให้เสียเปรียบด้านการแข่งขันกับตลาดโลกได้อีกทั้งผู้ผลิตก็ต้องหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพโดยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำระบบการจัดการคุณภาพ ISO 9001 มาเป็นมาตรฐานในการบริหารจัดการที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อลูกค้าได้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อกิจกรรมหรือระบวนการการจัดการเพื่อทำให้องค์การได้เกิดประสิทธิผลและไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งสร้างความยั่งยืนขององค์กรนั้นประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐานการบริหารจัดการคุณภาพตามหลัก 7 ประการจากระบบบริหารงานคุณภาพ ISO9001 ได้แก่ 1) ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า 2) ด้านภาวะผู้นำ 3) การมีส่วนร่วมของบุคลากร 4) ด้านระบบการจัดการ 5) ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านข้อเท็จจริงเพื่อการตัดสินใจ และ 7) ด้านความสัมพันธ์ของการให้บริการที่ได้รับผลตอบแทนร่วมกัน

หลังจากองค์การได้รับการรับรองแล้วองค์การจะต้องนำระบบไปบูรณาการทางธุรกิจเพื่อเกิดประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายทางธุรกิจมีกำไร เติบโต อย่างยั่งยืนนั้นประกอบด้วยการวัดประสิทธิผล 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเงิน 2) ด้านลูกค้า 3) ด้านกระบวนการภายใน 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO 9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านกิจกรรมการจัดการของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองระบบจัดการด้านคุณภาพ ISO 9001
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์การด้านแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard: BSC) ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองระบบจัดการด้านคุณภาพ ISO9001
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard: BSC) หลังได้รับรองระบบจัดการด้านคุณภาพ ISO 9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการตามแนวหลักการบริหารคุณภาพ (ISO 9001)

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2561) กล่าวว่า กิจกรรมการจัดการ ISO9001 มีข้อกำหนดพื้นฐานสำหรับระบบการจัดการคุณภาพ (Quality Management System: QMS) คือ สิ่งที่ทำให้การจัดการระบบคุณภาพ ISO 9001 ประสบผลสำเร็จเพื่อให้การส่งมอบสินค้าหรือบริการเป็นที่พึงพอใจของลูกค้าและเป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รูปแบบของมาตรฐาน ISO9001 ถูกพัฒนาขึ้นให้สามารถใช้ได้ในทุกประเภทธุรกิจ ด้วยเนื้อหาที่ง่ายต่อการนำไปใช้งานซึ่งองค์การที่นำระบบมาใช้สามารถขอรับการรับรองมาตรฐาน ISO9001 กับหน่วยงานตรวจประเมิน (Certification Body : CB) เพื่อแสดงว่าระบบบริหารคุณภาพมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดของมาตรฐาน ISO9001 ประกอบด้วยหลักการ 7 ประการ ดังนี้ ได้แก่ (1) การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า (2) ความเป็นผู้นำ (3) การมีส่วนร่วมของบุคลากร (4) การจัดการเชิงกระบวนการ (5) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (6) การตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐาน และ (7) การจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard: BSC)

ณัฐวัชร จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์ (2563) กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง ประสิทธิผลขององค์การมีความหมายที่แตกต่างจากคำว่า ประสิทธิภาพขององค์การ (Organization effectiveness) องค์การที่มีประสิทธิผล หมายถึง องค์การที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมาย (Goals) ที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ องค์การที่มีประสิทธิผลสูงจึงเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำงานตามเป้าหมาย ส่วนองค์การที่มีประสิทธิผลต่ำ จึงเป็นองค์การที่ไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

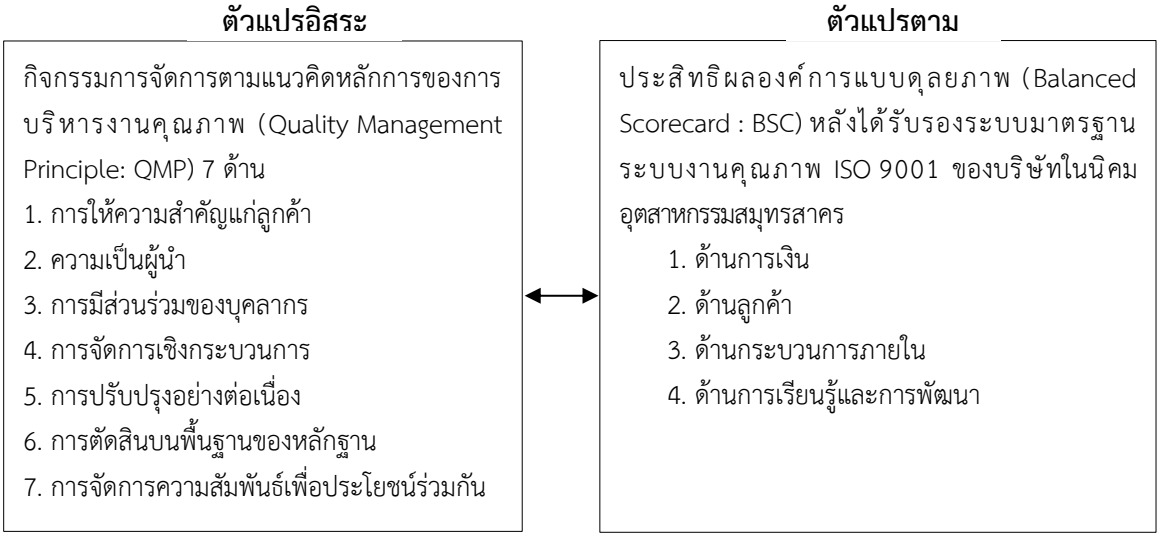
พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์ (2554) กล่าวว่า Balanced Scorecard : BSC หมายถึง การกำหนดเครื่องมือเพื่อนำไปสู่การวัดผลการปฏิบัติงานขององค์การแบบสมดุล ทั้งมุมมองด้านการเงิน ลูกค้า กระบวนการภายใน และการเรียนรู้และการพัฒนา มีการกำหนดตัวชี้วัด (KPI) สำหรับการควบคุม ซึ่งการใช้เครื่องมือนี้จะทำให้ธุรกิจมีวิสัยทัศน์และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรได้อย่างกว้างขวางและยาวนานมากยิ่งขึ้น

รุ่งนภา ปฐมชัยอัมพร (2556) กล่าว ประสิทธิผลขององค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หมายถึง ระดับความสามารถขององค์การที่จะบรรลุผลสำเร็จในการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยได้เลือกการวัดประสิทธิผลองค์การด้วยวิธีการวัดจากความสามารถขององค์การในการบรรลุเป้าหมาย และนำแนวคิดแบบ Balanced Scorecard ซึ่งมีมุมมองการบรรลุเป้าหมายขององค์การ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการเงิน 2) ด้านลูกค้า 3) ด้านกระบวนการภายใน และ 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

Kaplan and Norton (1992) กล่าวว่า การวัดผลการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ หมายถึง การวัดผลการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard: BSC) คือ เครื่องมือทางการจัดการที่ใช้ในประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรภายองค์การให้มีความสอดคล้องกับพันธกิจ วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและให้เห็นความสำคัญกับการบริหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO 9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ข้อ คือ (1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง ส่วนงานที่สังกัด (2) ลักษณะธุรกิจ ได้แก่ ประเภทอุตสาหกรรม ระยะเวลาดำเนินกิจการ โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดแบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Question)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการตามแนวคิดหลักการของการบริหารงานคุณภาพ แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านให้ความสำคัญแก่ลูกค้า (2) ด้านความเป็นผู้นำ (3) ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร (4) ด้านการจัดการเชิงกระบวนการ (5) ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (6) ด้านการตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐาน และ (7) ด้านการจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO 9001 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเงิน (2) ด้านลูกค้า (3) ด้านกระบวนการภายใน และ (4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของ Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient เพื่อใช้หาค่าสัมพันธ์ของกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO 9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (นาตยา แก็บพิมาย, 2559)

การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามใช้การแปลผลค่า r ตามเกณฑ์ของ Davis's Descriptors โดยค่า r จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
0.70 หรือสูงกว่า	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.50 – 0.69	มีความสัมพันธ์กันสูง
0.30 – 0.49	มีความสัมพันธ์กันปานกลาง
0.10 – 0.29	มีความสัมพันธ์กันต่ำ

ผลการวิจัย

1. สรุปผลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นตำแหน่ง QMR คิดเป็นร้อยละ 41.50 มีจำนวน 66 คน รองลงมา คือ ตำแหน่ง ผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 37.10 มีจำนวน 59 คน แผนกที่ตอบแบบสอบถามใหญ่เป็นแผนกบริหาร/QMR คิดเป็นร้อยละ 25.80 มีจำนวน 41 คน รองลงมา คือ แผนกผลิต คิดเป็นร้อยละ 23.90 มีจำนวน 38 คน ประเภทอุตสาหกรรมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม คิดเป็นร้อยละ 23.90 มีจำนวน 38 คน และอุตสาหกรรมยางพาราหรือผลิตภัณฑ์ยาง คิดเป็นร้อยละ 23.90 มีจำนวน 38 คน รองลงมา อุตสาหกรรมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 24.50 มีจำนวน 23 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นองค์การมีระยะดำเนินการ 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.60 มีจำนวน 82 คน รองลงมา คือ ระยะเวลาดำเนินการ 6 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.40 มีจำนวน 42 คน

2. สรุปผลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการตามแนวคิดหลักการของการบริหารงานคุณภาพ ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ของพนักงานบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการจัดการตามแนวคิดหลักการของการบริหารงานคุณภาพ ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นในหลักการบริหารงานคุณภาพมากที่สุด คือ ด้านให้ความสำคัญแก่ลูกค้า รองลงมา คือ ด้านการจัดการความสัมพันธ์ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการบริหารเชิงกระบวนการ ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และลำดับสุดท้ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร การตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐาน ตามลำดับตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมผลการศึกษากิจกรรมการจัดการของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองระบบจัดการด้านคุณภาพ ISO 9001

ลำดับ	กิจกรรมการจัดการตามแนวคิดหลักการของการบริหารงานคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการให้ความสำคัญแก่ลูกค้า	4.73	0.32	มากที่สุด
2.	ด้านความเป็นผู้นำ	4.72	0.32	มากที่สุด
3.	ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร	4.70	0.39	มากที่สุด
4.	ด้านการบริหารเชิงกระบวนการ	4.71	0.35	มากที่สุด
5.	ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	4.70	0.38	มากที่สุด
6.	ด้านการตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐาน	4.70	0.39	มากที่สุด
7.	ด้านการจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกัน	4.72	0.38	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.71**	**0.36**	**มากที่สุด**

3. สรุปผลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard: BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพมากที่สุด คือ ด้านลูกค้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการภายในมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการเงินและด้านการเรียนรู้และการพัฒนามีค่าเฉลี่ยเท่ากันโดยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาพรวมผลการศึกษาประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

ลำดับ	ประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการเงิน	4.69	0.44	มากที่สุด
2.	ด้านลูกค้า	4.71	0.42	มากที่สุด
3.	ด้านกระบวนการภายใน	4.70	0.43	มากที่สุด
4.	ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา	4.69	0.44	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.70**	**0.43**	**มากที่สุด**

4. สรุปการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

จากผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ที่มีค่าความสัมพันธ์สูงมากที่สุด คือ ด้านการจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกันมีค่าความสัมพันธ์สูงมาก รองลงมา คือ ด้านการตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐานมีค่าความสัมพันธ์สูงมาก ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมีค่าความสัมพันธ์สูงมาก ด้านการบริหารเชิงกระบวนการมีค่าความสัมพันธ์สูงมาก ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรมีค่าความสัมพันธ์สูงมาก ด้านการให้ความสำคัญแก่ลูกค้ามีค่าความสัมพันธ์สูง และลำดับสุดท้าย คือ ด้านความเป็นผู้นำมีค่าความสัมพันธ์สูง ตามลำดับ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ภาพรวมผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

ลำดับ	กิจกรรมการจัดการตามแนวคิดหลักการของการบริหารงานคุณภาพ	ภาพรวมประสิทธิผลองค์การ แบบดุลยภาพ		ระดับความสัมพันธ์
		r	p – value	
1.	ด้านการให้ความสำคัญแก่ลูกค้า	0.69**	0.00	สูง
2.	ด้านความเป็นผู้นำ	0.66**	0.00	สูง
3.	ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร	0.75**	0.00	สูงมาก
4.	ด้านการบริหารเชิงกระบวนการ	0.76**	0.00	สูงมาก
5.	ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	0.79**	0.00	สูงมาก
6.	ด้านการตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐาน	0.81**	0.00	สูงมาก
7.	ด้านการจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกัน	0.82**	0.00	สูงมาก
	ภาพรวม	**0.95***	**0.00**	**สูงมาก**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านกิจกรรมการจัดการของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001

จากผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมการจัดการตามแนวคิดหลักการของการบริหารงานคุณภาพของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบริษัทมุ่งเน้นให้

ความสำคัญลูกค้ามีการสื่อสารเกี่ยวกับความต้องการลูกค้าและตอบสนองความต้องการลูกค้าเป็นอย่างดี ส่งผลทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริหารเข้ามีบทบาทในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคลากร กำหนดนโยบายหรือเป้าหมายโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดกระบวนการทำงาน กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบตลอดจนมีการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว

สอดคล้องกับงานวิจัยของ นาตยา แก็บพิมาย (2559) ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐานสากล ISO9001:2015 ของกรมวิทยาศาสตร์บริการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จตามหลักการพื้นฐานการบริหารงานคุณภาพ ได้แก่ การให้ความสำคัญกับลูกค้า ภาวะความเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมและสร้างความผูกพันของบุคลากร การบริหารเชิงกระบวนการ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การตัดสินบนพื้นฐานข้อเท็จจริง และการบริหารความสัมพันธ์ โดยผลการศึกษาวิจัย พบว่า ด้านปัจจัยภาวะความเป็นผู้นำ ส่งผลต่อความสำเร็จตามหลักการพื้นฐานการบริหารคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จตามหลักการพื้นฐานการคุณภาพอยู่ระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย ด้านการตัดสินบนพื้นฐานข้อเท็จจริง ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารเชิงกระบวนการ ด้านการบริหารความสัมพันธ์ ด้านการสร้างความผูกพันและการมีส่วนร่วมของบุคลากร และด้านการให้ความสำคัญแก่ลูกค้า และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานตามหลักระบบบริหารคุณภาพตามมาตรฐานโดยรวม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จตามหลักการพื้นฐานการบริหารงานคุณภาพอยู่ระดับมาก

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัฐชสรณ์ กาญจนศิลานนท์ (2559) ทำการศึกษาเรื่อง การสร้างคุณค่าและความพึงพอใจแก่ลูกค้าในธุรกิจโรงแรม พบว่า ปัจจัยหลักแนวคิดการสร้างมูลค่าและความพึงพอใจแก่ลูกค้าต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ประกอบด้วย การเพิ่มความสำคัญลูกค้าโดยการหันมาให้ความสำคัญกับการสร้างความพึงพอใจให้กับของลูกค้ามากขึ้น ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมควรมุ่งเน้นทรัพยากร สินค้าหรือบริการที่เป็นธุรกิจหลักของโรงแรมเพื่อนำเสนอลูกค้าในมิติของความคุ้มค่า

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001

จากผลการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมภาพรวมสมุทรสาครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากบริษัทให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเพิ่มยอดขาย การลดต้นทุนเพื่อเพิ่มกำไร การรักษาลูกค้าและเพิ่มลูกค้าอย่างต่อเนื่อง การควบคุมกระบวนการภายใน การลดของเสีย การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การส่งมอบตามกำหนด การพัฒนาความสามารถบุคลากร การยกระดับความสามารถเพื่อลดความผิดพลาดในการทำงาน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรณสิทธิ์ ขัดคำกอง (2556) ทำการศึกษาเรื่อง การวางระบบการบริหารคุณภาพสำหรับคลังพัสดุของผลิตภัณฑ์พลาสติก พบว่า ผลการนำระบบบริหารคุณภาพมาใช้ในโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติก ทำให้อัตราสินค้าสูญหาย ชำรุด สินค้าขาด หรือเกินความต้องการในการใช้งาน โดยการเบิกจ่ายสินค้ามีความผิดพลาดลดลงเฉลี่ยจาก 41.53 เหลือ 8.75 รายการต่อเดือน ทำให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มผลผลิตอย่างต่อเนื่องและยังมีประโยชน์ต่อระบบการจัดการเอกสาร ระบบการจัดการทรัพยากร ระบบการจัดการกระบวนการผลิต รวมถึงการช่วยลดปัญหาต่าง ๆ เช่น เอกสารข้อร้องเรียนจากลูกค้าด้านคุณภาพสินค้า คุณภาพวัตถุดิบ การรับเข้าที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ปริมาณ

จำนวนของเสียในกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด การบริหารจัดการภายในส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ และมีผลทำให้ลูกค้ามีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น และยอดขายเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา ชูสกุลจิต (2559) ทำการศึกษาเรื่อง การนำเทคนิค การวัดผลการดำเนินงานเชิงดุลยภาพไปสู่การปฏิบัติในองค์กร : กรณีศึกษาโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ พบว่า การศึกษาด้านการประเมินผลการทำงาน โดยนำเอาเทคนิค Balanced Scorecard (BSC) มาใช้ในการประเมินผล กับโรงงานผลิตภัณฑ์นม แผนกผลิตผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ โดยในปัจจุบันมีการกำหนดตัวชี้วัดเพียงด้านเดียว คือ ค่าสูญเสียน้ำนมในกระบวนการผลิตส่งผลให้องค์กรไม่สามารถมองเห็นปัญหาอื่นได้

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถิรประภา ศรีละวรรณ (2562) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยสู่ความสำเร็จตามกรอบแนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ Balanced Scorecard (BSC) : กรณีศึกษาบริษัทหลักทรัพย์ เมย์แบงก์ กิมเอ็ง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) สาขาอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของบริษัท เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านลูกค้า และด้านการเงิน ซึ่งปรากฏรายละเอียดว่า จากมุมมองด้านกระบวนการภายในนั้น พบว่า บริษัทมีภาพลักษณ์ที่ดีและสามารถบรรลุเป้าหมายในกระบวนการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า แต่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการสร้างผลกำไรให้กับลูกค้า ส่วนมุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนานั้น บริษัทบรรลุเป้าหมายในการเพิ่มศักยภาพของพนักงาน และการจัดการการร้องเรียนของลูกค้า แต่กลับไม่บรรลุเป้าหมายด้านการรักษาพนักงานทั้งที่บริษัทหลักทรัพย์เป็นธุรกิจให้การบริการที่จำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการทำงานขับเคลื่อนธุรกิจ สำหรับมุมมองด้านลูกค้า พบว่า กลุ่มลูกค้ามีความพึงพอใจจากการบริการของพนักงาน และบริษัทยังสามารถรักษาลูกค้ารายเดิมไว้ได้ อย่างไรก็ตาม บริษัทกลับไม่สามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดและจำนวนลูกค้ารายใหม่ให้สูงขึ้นตามเป้าหมายได้ และในมุมมองด้านการเงินนั้น พบว่า บริษัทสามารถบรรลุเป้าหมายในการลดต้นทุน แต่ไม่บรรลุเป้าหมายในการเพิ่มรายได้หรือปริมาณการซื้อขายและกำไรให้มากขึ้นได้เนื่องจากการไม่สามารถรักษาพนักงานที่มีประสิทธิภาพไว้ได้เป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO 9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร

จากการศึกษา พบว่า กิจกรรมการจัดการตามแนวคิดหลักการบริหารงานคุณภาพ ประกอบด้วย ด้านการให้ความสำคัญแก่ลูกค้า ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านการบริหารเชิงกระบวนการ ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้านการตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐาน และด้านการจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) หลังได้รับรองระบบมาตรฐานระบบงานคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงิน และด้านการเรียนรู้และการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ กังวาฬไพรสรรค์ (2557) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการ ซัพพลายเชนกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานของธุรกิจสถานพยาบาลในประเทศไทย พบว่า กระบวนการบริหารจัดการซัพพลายเชนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้าและซัพพลายเออร์ การบริหารกระบวนการให้บริการ การจัดการข้อมูลและระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการกำลังการให้บริการและทรัพยากร และการจัดการด้านข้อมูลลูกค้าส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการซัพพลายเชนโดยรวม

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ หทัยรัตน์ศิริ (2558) ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลขององค์การในการนำมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO9001 ไปปฏิบัติในภาคอุตสาหกรรมและบริการ พบว่า 1) ผลการศึกษาประสิทธิผลในภาพรวมการบริหารจัดการก่อนและหลังนำระบบมาตรฐานคุณภาพ ISO9001 ไปใช้ภายในองค์การภาคอุตสาหกรรมและการบริการ พบว่า ก่อนนำระบบไปปฏิบัตินั้นอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการนำไปใช้ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านให้ความสำคัญกับลูกค้า ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านระบบการจัดการ ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้านข้อเท็จจริงเพื่อการตัดสินใจ และด้านความสัมพันธ์ของการให้บริการที่ได้รับผลตอบแทนร่วมกันก่อนนำระบบมาตรฐานไปปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนภายหลังการนำไปใช้ทั้งหมดอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลองค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพ ISO9001 ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ คือ

1. จากผลการวิเคราะห์กิจกรรมการจัดการตามหลักการบริหารงานคุณภาพขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตฐานระบบบริหารคุณภาพของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ภาพรวมระดับความสัมพันธ์ที่ยังมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุดองค์การควรให้ความสำคัญ ได้แก่

1.1 การให้ความสำคัญแก่ลูกค้า ควรเน้นการสื่อสารกับลูกค้า และตอบสนองความต้องการลูกค้าเพื่อเพิ่มความพึงพอใจลูกค้า

1.2 การจัดการความสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน ควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ส่งมอบสร้างความสัมพันธ์เพื่อเพิ่มคุณค่าคุณภาพสินค้าและบริการ

1.3 ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ควรเน้นให้ผู้บริหารสูงสุดต้องให้ความสำคัญการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ รวมการกำหนดเป้าหมายองค์การให้ชัดเจน

2. จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลองค์การแบบดุลยภาพขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ระดับความสัมพันธ์ที่ยังมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุดองค์การควรให้ความสำคัญ ได้แก่

2.1 มุมมองด้านลูกค้า ควรเน้นการเพิ่มจำนวนลูกค้าโดย ความพึงพอใจลูกค้าและลดข้อร้องเรียนลูกค้า

2.2 มุมมองด้านกระบวนการภายในควรเน้นการส่งมอบที่ตรงเวลา เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและบริการ ลดของเสียหรือข้อผิดพลาด มีจัดเก็บสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการจัดการกับประสิทธิผลขององค์การหลังได้รับการรับรองมาตฐานระบบบริหารคุณภาพของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร ระดับความสัมพันธ์ที่ยังมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมากและสูง องค์การควรให้ความสำคัญ ได้แก่

3.1 ด้านการจัดการความสัมพันธ์เพื่อประโยชน์ร่วมกัน องค์การควรให้ความสำคัญกับผู้ส่งมอบ สร้างความสัมพันธ์เพื่อเพิ่มคุณค่าคุณภาพสินค้าและบริการ

3.2 ด้านการตัดสินบนพื้นฐานของหลักฐาน องค์การควรใช้ข้อมูลจากการทำงานมาใช้วิเคราะห์และนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ควรมีการศึกษาระบบคุณภาพอื่นที่ได้รับการ

2. รับรองระบบบริหารจัดการคุณภาพ ISO 9001 และควรมีการจัดกลุ่มที่จะสัมภาษณ์ในตำแหน่งที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารและเกี่ยวข้องกับระบบบริหารคุณภาพ ISO 9001 ขององค์การโดยตรงเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

3. ในอนาคตระบบบริหารคุณภาพ ISO 9001 จะยังคงมีความสำคัญอยู่หรือไม่ หรือยังคงมีความสำคัญเฉพาะบางธุรกิจ ดังนั้นองค์การหรือผู้บริหารควรเห็นถึงความจำเป็นของการนำระบบ ISO 9001 มาใช้ในธุรกิจและให้ความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้องค์การเติบโตและยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). คู่มือการพัฒนาบริหารคุณภาพ ตามมาตรฐาน ISO 9001 สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2564 จาก http://online.anyflip.com/nodc/amrt/mobile/index.html

เกรียงศักดิ์ กังวาฬไพรสรรค์. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการซัพพลายเชนกับประสิทธิภาพของการดำเนินงานของธุรกิจสถานพยาบาลในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฉัฐชสรณ์ กาญจนศิลานนท์. (2559). การสร้างคุณค่าและความพึงพอใจแก่ลูกค้าในธุรกิจโรงแรม. วารสารสาขามนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(2), 20 - 21.

ชลธิชา ชูสกุลจิต. (2559). การนำเทคนิคการวัดผลการดำเนินงานเชิงดุลยภาพไปสู่การปฏิบัติในองค์กร : กรณีศึกษาโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์นมพาสเจอร์ไรส์ (การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐวัชร จันทโรธรณ์ และพงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์. (2563). ประสิทธิผลขององค์การ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 9(2), 1 - 3.

ดวงใจ หทัยรัตน์ศิริ. (2558). ประสิทธิผลขององค์การในการนำมาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ ISO 9001 ไปปฏิบัติในภาคอุตสาหกรรมและบริการ. Journal of the Association of Researchers, 20(1), 37 - 41.

ถิรประภา ศรีละวรรณ. (2562). ปัจจัยสู่ความสำเร็จตามกรอบแนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ (Balanced Scorecard): กรณีศึกษา บริษัทหลักทรัพย์ เมย์แบงก์ กิมเอ็ง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) สาขาอุบลราชธานี, (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

นาตยา แก็บพิมาย. (2559). การบริหารงานคุณภาพตามมาตรฐานสากล ISO 9001 : 2015 ของกรมวิทยาศาสตร์บริการ (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บรรณสิทธิ์ ขัดคำกอง. (2556). การวางระบบการบริหารคุณภาพสำหรับคลังพัสดุของผลิตภัณฑ์พลาสติก (วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสยาม.

รุ่งนภา ปฐมชัยอัมพร, (2556). อิทธิพลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานตามแนวคิด Balanced Scorecard (BSC) (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Kaplan R. S. & Norton D. P. (1992). The balanced scorecard–measures that drive performance. Harvard Business Review, 70, 71-79.

การปรับตัวของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ : ศึกษากรณีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา

The adaptation of farmers institutions to survive in the low price of rubber: A case study of a farmer institute operating a rubber business

คมสัน หลงละเลิง[1] และศศิวิมล สุขบท[2]

Khomsan Hlonglaloeng[1] and Sasiwemon Sukahbot[2]

[1]นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Ph.D.student, Department of Doctor of Philosophy in Management,Faculty of Management Sciences, Prince of Songkla University.

[2]รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Assoc. Prof. Dr. of Philosophy in Management, Department of Philosophy in Management, Faculty of Management Sciences,Prince of Songkla University.

*Corresponding author, E-mail: caravan007_2@windowslive.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง“การปรับตัวของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ : ศึกษากรณีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา”มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง 2) เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้บริหารของสถาบันเกษตรที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับยางพาราใน 5 จังหวัดภาคใต้ จำนวน 30 สถาบัน ซึ่งสถาบันที่เป็นกลุ่มเป้าหมายต้องเป็นสถาบันที่มีผลประกอบการที่ดี มีการดำเนินธุรกิจมาอย่างยาวนานซึ่งมีอายุการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป และสามารถธำรงสภาพอยู่ได้ท่ามกลางวิกฤติต่างๆ วิธีการเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลแบบปลายเปิด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผลที่ได้จากการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้ ดังนี้ ตัวแปรต้นแบ่งเป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) วัฒนธรรมองค์กร 3) การกำกับดูแล 4) การดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย 5) สวัสดิการ และปัจจัยภายนอกประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสนับสนุนจากภาครัฐ 2) ความร่วมมือภายนอก นอกจากนี้ยังมียังตัวแปรคั่นกลาง 1 ตัวแปร คือ การธำรงสภาพขององค์กร และมีตัวแปรตาม 1 ตัว คือ ความอยู่รอดขององค์กร

คำสำคัญ: การธำรงสภาพ, การปรับตัว, ความอยู่รอด

Abstract

This research entitled “Adaptation of Farmer Institutes to Survive in the Rubber Price Recession: A Case Study of Farmer Institutions that Operate Rubber Related Businesses”has the following objectives: 1) to study the context, problem conditions, limitations, and needs of farmers institutions rubber farmers 2) to develop a conceptual framework for maintaining the condition of farmers institutions in order to survive in the rubber price slump By interviewing the executives of 30 agricultural institutes operating activities related to rubber in the five southern provinces, the institutes that are the target groups must be institutes with good performance. Has been in business for a long time and able to maintain its status in the midst of various crises The method of data collection was an open-ended in-depth interview with individuals. Then, the data obtained from the interview and literature review were used for content analysis in order to develop a conceptual framework for the research. The results of this research and literature review can be summarized as follows. The primary variables were divided into internal factors and external factors. Internal factors consist of 4 variables: 1) Leadership 2) Organizational Culture 3) governance, 4) business operations 5) welfare and external factors consist of 2 variables: 1) Government support 2) External collaboration. There is still one intermediate variable, which is the maintenance of the organizational resilience and one dependent variable is survival likelihood.

Keywords: Resilience, Adaptation, Survival Likelihood

บทนำ

ยางพารา (Hevea brasiliensis Muell) เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยมาช้านาน ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกยางพาราเป็นอันดับหนึ่งของโลกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เรื่อยมาจากข้อมูลจะเห็นว่าการส่งออกยางพาราสามารถนำรายได้เข้าประเทศกว่าสามแสนล้านบาท โดยล่าสุดในปี พ.ศ. 2565 ยางพารามีมูลค่าการส่งออกถึง 396,192.72 ล้านบาท ถึงแม้จะมีปริมาณการส่งออกที่ลดลงก็ตาม (ศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร, 2565) อย่างไรก็ตามการผลิตยางพารามักจะได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายใน เช่น ปัจจัยการผลิต ดิน น้ำ อากาศ ฤดูกาล พันธุ์ยาง การระบาดของโรค การบำรุงรักษา รวมทั้งปัจจัยอื่นๆทางธรรมชาติที่มักจะเกิดขึ้น รวมถึงปัจจัยภายนอก เช่น โครงสร้างตลาดยางพาราโลกเป็นแบบผู้ซื้อน้อยราย อีกทั้งยางพาราไทยเป็นสินค้าที่ต้องพึ่งพาตลาดต่างประเทศเป็นหลัก ผู้ประกอบการไทยใช้ราคายางในตลาดซื้อขายล่วงหน้าต่างประเทศเป็นราคาอ้างอิงในการซื้อขายยางในตลาดส่งมอบจริง (กฤษณี พิสิฐศุภกุล, 2557) การกีดกันทางการค้า การแข่งขันกันระหว่างประเทศผู้ผลิตด้วยกัน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เสถียรภาพราคายางพาราเกิดความผันผวนเป็นอย่างมากนำมาซึ่งปัญหาราคายางพาราตกต่ำที่เป็นปัญหาหลักของพี่น้องชาวสวนยางพาราอยู่เรื่อยมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน แนวทางหนึ่งที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ คือ การจัดตั้งสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และชุมนุมสหกรณ์ในกลุ่ม

ผู้ผลิตยางพาราหรือสถาบันเกษตรกร โดยให้สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง หรือการยางแห่งประเทศไทยในปัจจุบันเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งการจัดตั้งสหกรณ์มีเป้าหมายจัดสร้างโรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง/รมควันให้กับเกษตรกรชาวสวนยางที่รวมกลุ่มในรูปของสหกรณ์เพื่อเข้าไปบริหารโรงงาน โดยมุ่งหวังว่าโครงการนี้จะเพิ่มมูลค่าของผลผลิตยางพารา เพื่อแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำ มุ่งยกระดับคุณภาพยางแผ่นของเกษตรกรให้มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาดและจำหน่ายได้ในราคาสูง โรงรมยางพาราหรือสหกรณ์กองทุนสวนยาง จึงเป็นที่พึ่งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางที่เป็นสมาชิก หากแต่ก็ต้องเผชิญกับปัญหาเช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤติราคายางพาราตกต่ำ ทำให้กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง องค์กรชาวสวนยางได้รวมตัวเรียกร้องให้รัฐบาลออกมาตรการช่วยเหลือ สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ยังไม่มีความเข้มแข็งและมั่นคงในอาชีพเท่าที่ควร เพราะยังคงอาศัยความช่วยเหลือความร่วมมือจากภาครัฐอยู่ตลอดเวลา เมื่อเกิดภาวะวิกฤติต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความผันผวนของราคายาง เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรยังไม่สามารถธำรงรักษาสภาพองค์กรในภาวะราคายางตกต่ำได้

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรยังมีค่อนข้างน้อย และสถาบันเกษตรกรเองก็มีการปรับตัวน้อยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล พฤกษา และคนอื่น ๆ (2561) ที่ได้ศึกษาการปรับตัวของสหกรณ์กองทุนสวนยางภายใต้สภาวะวิกฤติราคายางตกต่ำ พบว่าส่วนใหญ่สหกรณ์ยังไม่ได้มีการปรับตัวมากนัก สหกรณ์ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบกิจการแปรรูปยางเป็นผลิตภัณฑ์อื่น มีเพียงไปอบรมดูงานเพื่อพัฒนาต่อยอด และการส่งน้ำยางไปขายที่สหกรณ์อื่นเพื่อเพิ่มกำไร และลดต้นทุน เช่นเดียวกับ สมพงษ์ ศิริโสภณศิลป์ (2564) ที่กล่าวว่า สถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการปรับตัวเท่าที่ควร ซึ่งการปรับตัวต้องอาศัยการรวมตัวกันของเกษตรกรเป็นหัวจักรในการขับเคลื่อน การตลาดแบบรวมกลุ่ม โดยมีภาครัฐสนับสนุนตามความเหมาะสมต้องอาศัยการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรเป็น “สถาบันเกษตรกร” ทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อน เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันเกษตรกร หน่วยงานรัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุน (Facilitator) โดยเฉพาะในส่วนการบังคับใช้กฎหมาย

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะศึกษาการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำโดยมีความสนใจที่จะศึกษาการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรใน 5 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดตรัง จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับยางเป็นจำนวนมาก และมีพื้นที่ปลูกยางพารามากเป็นลำดับต้นๆของประเทศ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหา บริบท และความต้องการขององค์กรในการปรับตัวเพื่อให้สามารถธำรงสภาพให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ นอกจากนี้ยังศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรเมื่อเจอกับปัญหาภาวะราคายางพาราตกต่ำเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการธำรงสภาพเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เป็นกลุ่มผู้บริหารจากสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่องและมีผลประกอบการที่ดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยชิ้นนี้เมื่อศึกษาสภาพปัญหา บริบท และความต้องการขององค์กรในการปรับตัวเพื่อให้สามารถธำรงสภาพให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ ตลอดไปจนถึงการสร้างกรอบแนวคิดในการธำรงสภาพเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำจะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันเกษตรกรอื่นในการธำรงสภาพและการปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดใน

ภาวะราคายางพาราตกต่ำ อีกทั้งผลงานชิ้นนี้ยังเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง
2. เพื่อพัฒนากรอบแนวคิดการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับสถาบันเกษตรกร

สถาบันเกษตรกร หมายถึง กลุ่มหรือองค์การที่เกิดจากการรวมกลุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2563) มีลักษณะจำเพาะเจาะจง ชัดเจน หรือกระจายเป็นสากลเพื่อดำเนินธุรกิจให้บริการ หรืออำนวยประโยชน์ให้แก่กลุ่มในการประกอบอาชีพ (พัชรินทร์ ศรีวารินทร์ และจุมพฏ สุขเกื้อ, 2558) เป็นสถาบันซึ่งได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลโดยกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรในการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรเพื่อต่อรองราคา (อัศวเทพ ศุภเจริญกูล และคนอื่น ๆ, 2562) อย่างเช่น สหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สหกรณ์การเกษตร ชุมนุมสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร สำหรับในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปยังสถาบันเกษตรกรที่มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย และดำเนินกิจการเกี่ยวกับยางพารา

แนวคิดและทฤษฎีการธำรงสภาพ (Organizational resilience)

ภาวะธำรงสภาพขององค์กร (Organizational Resilience) หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการที่จะธำรงสภาพเป็นการปรับตัวกลับคืนหรือฟื้นคืนสู่สภาวะปกติ (Longstaff, Loneragan, O'Donohue, & Dennison 1999). ต่อการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้นและการหยุดชะงักอย่างกะทันหัน (Gittell, 2016) เพื่อที่จะปรับตัวให้กลับคืนสู่ลักษณะที่เป็นปกติหลังจากเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤต (Linnenluecke, 2017) ช่วยให้องค์กรสามารถอยู่รอดต่อไปได้และประสบความสำเร็จจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบการธำรงสภาพ สามารถคัดเลือกได้ 4 องค์ประกอบดังนี้ 1) ด้านการปรับตัว (Linnenluecke, 2017) 2) ด้านความร่วมมือ (Zutshi, Mendy, Sharma, Thomas, & Sarker, 2021) 3) ด้านภาวะผู้นำ (Sawalha, 2015) 4) ด้านเครือข่ายธุรกิจ (วิภาวรรณ ลิมป์ไพบูลย์, จิราวรรณ ฉายสุวรรณ และสิริวุฒิ บูรณพิร, 2562)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการการธำรงสภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงสภาพทีมีความสอดคล้องกับสถาบันเกษตรกรสามารถคัดเลือกได้ 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำ (Leadership Practices)

มีความคิดสร้างสรรค์ในการเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายหรือความเสี่ยง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เรียนรู้เชิงรุก (Sawalha, 2015) อย่างมีวิสัยทัศน์ (Supadi, 2022) กล่าวถึง ภาวะผู้นำ ว่าหมายถึง กิจกรรมการนำกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การแลกเปลี่ยนและการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์กับบุคคลในองค์กรเพื่อปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ (Hassall,

Sanderson, & Cameron, 2014) มีการจัดสารสนเทศความรู้และวิธีการเพื่อให้เกิดการยอมรับ (Ager et al.,2015) ผู้นำจะต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบ และปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ มีการทำงานเชิงรุก ติดตามสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ รับฟังปัญหา (Southwick, Martini, Charney, & Southwick, 2019).

2. วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture)

พฤติกรรมที่สร้างหรือหล่อหลอมร่วมกันโดยคนในองค์กร เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Sandanda, 2014) รวมถึงการนำมาปฏิบัติจนกลายเป็นธรรมเนียมสำหรับองค์กรนั้น เป็นระบบของการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกระทำ ค่านิยม ความเชื่อ เจตคติ อุดมการณ์ของสมาชิกในองค์การ รวมถึงพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นบรรทัดฐานของกลุ่มที่คาดหวังหรือสนับสนุนให้สมาชิกปฏิบัติตามและเป็นสิ่งที่ทำให้องค์การหนึ่งแตกต่างจากองค์การอื่น ๆ (Oluwasoye, Ugonna, 2015)

3. กระบวนการกำกับดูแล (Governance Process) มีนักวิชาการกล่าวถึงจำนวน 10 ฉบับ

“การกำกับดูแลกิจการ” หมายถึง ความสัมพันธ์ในเชิงการกำกับดูแล รวมทั้งกลไกมาตรการที่ใช้กำกับการตัดสินใจของคนในองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งรวมถึง (1) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลัก (objectives)* (2) การกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย และพิจารณาอนุมัติแผนงานและงบประมาณ และ (3) การติดตาม ประเมิน และดูแลการรายงานผลการดำเนินงาน (Ager et al, 2015) “การกำกับดูแลกิจการที่ดี” ตามหลักปฏิบัตินี้ หมายถึง การกำกับดูแลกิจการที่เป็นไปเพื่อการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ลงทุน ซึ่งคณะกรรมการควรกำกับดูแลกิจการให้นำไปสู่ผล (governance outcome) อย่างน้อย ดังต่อไปนี้ 1) สามารถแข่งขันได้และมีผลประกอบการที่ดีโดยคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว (Competitiveness and performance with long-term perspective) 2) ประกอบธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เคารพสิทธิและมีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสีย (Ethical and responsible business) 3) เป็นประโยชน์ต่อสังคม และพัฒนาหรือลดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม (Good corporate citizenship) 4) สามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง (Corporate resilience)

แนวคิดความอยู่รอดขององค์กร (Survival Likelihood)

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของความอยู่รอดขององค์กรว่า องค์กรที่สามารถอยู่ภายใต้การแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม และความคิดที่แปลกใหม่อย่างต่อเนื่อง มีผลการดำเนินงานทั้งในด้านการเงิน และด้านอื่นๆดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กานต์ธีรา พละบุตร, 2562) มีศักยภาพในการทำกำไรมีการเติบโต และสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง (Adewale, 2011) มีการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรม (Perrow & Pulver, 2015) องค์การที่อยู่รอดจะมีการปรับตัวและใช้โอกาสจากสภาพแวดล้อม ภายนอกให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการได้ (อ้างถึงใน อารีรัตน์ ปานศุภวัชร, 2562) อีกทั้ง (Pearce & Robinson, 2005) ได้กล่าวอีกว่าความอยู่รอดขององค์กรต้องมีความสามารถ ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความสามารถในการทำกำไร ที่องค์กรต้องมีความสามารถในการสร้างกำไร ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้ ด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งองค์กรต้องสามารถสร้างกลยุทธ์ ทางการค้าเพื่อการบริหารจัดการองค์กรให้เกิดความได้เปรียบจากคู่แข่งในตลาดเดียวกัน และด้าน

ผลิตภาพ ที่องค์กรต้องสามารถผลิตและให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพทั้งในด้านปริมาณ และเวลา (อ้างถึงใน ธามัน ราคำร่อง, ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และอุทิศ พงศ์จิรวัฒนา, 2562)

สรุปความอยู่รอดขององค์กรหรือสถาบันเกษตรกร (Survival Likelihood) หมายถึง องค์การใดองค์กรหนึ่งสามารถดำรงกิจการอยู่ได้ และการดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว แม้ว่าจะมีภัยอันตรายหรือ ประสบกับภาวะวิกฤติต่างๆที่คาดไม่ถึงก็ตาม (อ้างถึงใน วรัญญา เยาวรัตน์ ลี, 2560) โดยมีการนำกลยุทธ์ การพัฒนาด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม วิธีการบริหารจัดการและการตัดสินใจ รูปแบบใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรทำให้องค์การสามารถเติบโตทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีผลการดำเนินงานทั้งในด้านการเงิน และด้านอื่นๆดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง การทำกำไรมีการเติบโตและสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างต่อเนื่อง ต้องมีความสามารถในการสร้างกำไร ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้ รวมถึงองค์กรต้องสามารถสร้างกลยุทธ์ ให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขัน รวมถึงการสร้างความสามารถในการการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง ความสามารถในการแข่งขันเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสภาวการณ์ปัจจุบัน การบริหารจัดการด้านกลยุทธ์ ปรับปรุงเทคโนโลยี มีการลดต้นทุนและการนำวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Office of the National Economic and Social Development Board, 2015) จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในระยะยาวและยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสภาวการณ์ปัจจุบันและเมื่อองค์กรอยู่ในภาวะวิกฤต ผู้นำหรือผู้บริหารและสมาชิกทุกคนจะต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้สถาบันอยู่รอดและเติบโต (วรัญญา เยาวรัตน์ ลี, 2560) ในบริบทขององค์กรหรือสถาบันเกษตรกรก็เช่นเดียวกันความอยู่รอดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากทั้งในโลกยุคปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีความผันผวนทั้งรูปแบบการตลาด กลยุทธ์ หรือเทคโนโลยีทำให้องค์กรหรือสถาบันเกษตรกรหลายรายที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ต้องสิ้นสภาพ ยุบหรือเลิกกิจการไปในที่สุด ซึ่งสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับยางที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยส่วนใหญ่ก็ต้องประสบปัญหาเหล่านี้เช่นเดียวกัน (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง, 2564) แต่ก็ยังมีสถาบันเกษตรกรบางส่วนที่สามารถปรับตัวให้อยู่รอดได้และมีผลประกอบการที่ดี ทั้งอัตราการเติบโตของธุรกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นสมควรศึกษาวิธีการปรับตัวของสถาบันที่ยังอยู่รอดภายใต้ภาวะราคายางตกต่ำหรือวิกฤตต่าง ๆ ว่ามีวิธีการอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้กับองค์กรอื่น ๆ นำไปปฏิบัติและปรับใช้ต่อได้ จากการทบทวนวรรณกรรมและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรความอยู่รอดขององค์กรซึ่งประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) ประสิทธิผลองค์การ (วรัญญา เยาวรัตน์ ลี, 2560) 2) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Koohang Paliszkiewicz & Gołuchowski,2016; วรัญญา เยาวรัตน์ ลี, 2560) และ 3) การปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง (วรัญญา เยาวรัตน์ ลี, 2560; Thongchalerm, Nachairit & Tontiset, 2012)

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธีการ (Mixed Methods Research) ชนิดที่เรียกว่า การออกแบบวิจัยแบบต่อเนื่องเชิงสำรวจ (The Exploratory Sequential Design) (Creswell, 2011) งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางและพัฒนากรอบแนวคิดการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำในพื้นที่จังหวัดตรัง จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็นขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Collection and Analysis) ในระยะนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่จังหวัดตรัง จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา ว่ามีลักษณะอย่างไรระยะนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (Dept Interview) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ศึกษาบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัดต่างๆในการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรต่อการอยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ

2. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาขั้นตอนนี้ สืบเนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกรายบุคคล (Indepth Interview) จึงใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเจาะจง และคัดเลือกสถาบันเกษตรกรที่มีผลประกอบการที่ดีสามารถธำรงสภาพอยู่รอดได้ภายใต้ภาวะวิกฤตต่างๆ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงมากที่สุดจากผู้ปฏิบัติงานจริง คือ ประธานเครือข่ายสหกรณ์ ประธานกลุ่มเกษตรกร ผู้จัดการ กรรมการที่ดำเนินกิจการยางในจังหวัดตรัง จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา จำนวนจังหวัดละ 6 คนหรือ 6 สหกรณ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกรายบุคคลแบบปลายเปิดรวมมีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น 30 คน

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 ผู้วิจัยทำการศึกษา รวบรวมเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ได้จากเอกสาร ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์ ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัดต่างๆและองค์ประกอบของการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรต่อการอยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ จากนั้นนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ เสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสภาพการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรต่อการอยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ โดยการจำแนกหมวดหมู่ (Thematic Categories) และ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 คือ “บริบทสภาพปัญหา ความต้องการ และข้อจำกัดต่างๆของการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรต่อการอยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำมีลักษณะอย่างไร” เพื่อตอบโจทย์วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ “เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของสถาบันเกษตรกร

ชาวสวนยางให้ธำรงสภาพอยู่ได้ในภาวะราคายางพาราตกต่ำ

ขั้นตอนที่ 2 นำผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 นำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในขั้นตอนนี้จะเป็นการเก็บรวมรวมข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1มาพัฒนากรอบแนวคิดผนวกเข้ากับตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกรายบุคคล (Indepth Interview) สถาบันเกษตรกร จำนวน 30 แห่ง โดยให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เป็นผู้คัดเลือกสถาบันเกษตรกรที่มีผลประกอบการที่ดี ซึ่งในที่นี้หมายถึงสหกรณ์ที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับยางพาราดำเนินกิจการมาอย่างน้อย 20 ปี โดยเป็นการสัมภาษณ์ผู้นำขององค์กร ได้แก่ ผู้จัดการสหกรณ์ หรือประธานสหกรณ์ เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในส่วนบริบท สภาพปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง และเพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการธำรงสภาพของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ จากข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ประวัติที่มาขององค์กร การบริหารองค์กร บริบทสภาพปัญหาและข้อจำกัด

1.1 ประวัติที่มาของการจัดตั้งสหกรณ์

จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด 30 แห่ง พบว่า สหกรณ์โดยส่วนใหญ่ก่อตั้งเมื่อช่วงปี พ.ศ. 2537 - 2538 โดยได้รับงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตรผ่านมาทางสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ซึ่งเปลี่ยนเป็นการยางแห่งประเทศไทย (กยท.)ในปัจจุบัน สร้างโรงเรือนด้วยงบประมาณตั้งต้นประมาณ 3 ล้านบาท ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่รัฐบาลได้สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มในรูปแบบของสหกรณ์ขึ้น โดยมุ่งหวังว่าโครงการนี้จะเพิ่มมูลค่าของผลผลิตยางพารา เพื่อแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำ และยกระดับคุณภาพยางแผ่นของเกษตรกรให้มีคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาดและจำหน่ายได้ในราคาสูง และในปี 2537 - 2538 รัฐบาลจึงได้สนับสนุนให้สร้างโรมรมนำร่องขึ้นทั้งหมด 10 โรงรม ตามเป้าหมายของโครงการ

1.2 รูปแบบการบริหารงานของสหกรณ์ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน

การบริหารใช้รูปแบบของคณะกรรมการดำเนินการรวมทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหรัญญิก เลขานุการ และกรรมการ ซึ่งตำแหน่งทั้งหมดสมาชิกเป็นผู้เลือกตอนวันประชุมใหญ่สามัญของสหกรณ์ นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีตำแหน่งที่สำคัญ คือ ผู้จัดการสหกรณ์ ทำหน้าที่จัดการทั่วไปและรับผิดชอบกิจการของสหกรณ์ตามข้อบังคับของสหกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงสภาพ (Resilience) ของสหกรณ์ให้อยู่รอดในภาวะวิกฤตต่างๆ

1.3.1 ภาวะผู้นำ

จากการสัมภาษณ์ประธานสหกรณ์และผู้จัดการสหกรณ์ในพื้นที่เป้าหมาย พบคุณลักษณะของผู้นำดังต่อไปนี้ 1) มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ 2) วิเคราะห์การตลาดได้อย่าง

แม่นยำ คาดการณ์แนวโน้มการขึ้น-ลงของราคายางได้ 3) มีความเด็ดขาด กล้าตัดสินใจ 4) มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจยางพารา 5) มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ และ 6) มีการทำงานเชิงรุก ติดตามสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ รับฟังปัญหา

1.3.2 วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture)

จากการสัมภาษณ์ประธานสหกรณ์และผู้จัดการสหกรณ์ในพื้นที่เป้าหมาย พบว่าแต่ละองค์กรมีการสร้างวัฒนธรรมผ่านรูปแบบดังต่อไปนี้ 1) สมาชิกในสหกรณ์มีการทำกิจกรรมร่วมกันเชื่อมความสัมพันธ์ เช่น กิจกรรมศึกษาดูงานประจำปี 2) มีการพัฒนาศักยภาพคนทำงานและสมาชิกโดยการส่งไปอบรมตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 3) มีการช่วยเหลือสังคมและสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน อย่างเช่น งานทอดผ้าป่า งานทอดกฐิน งานวันเด็ก มอบทุนการศึกษา มีการบริจาคเงินซ่อมถนนสาธารณะ

1.3.3 กระบวนการกำกับดูแล (Governance Process) การบริหารงานของสหกรณ์ให้มีความโปร่งใส น่าเชื่อถือ ตรวจสอบได้

จากการสัมภาษณ์ประธานสหกรณ์และผู้จัดการสหกรณ์ในพื้นที่เป้าหมาย พบกระบวนการกำกับดูแลในรูปแบบต่างๆต่อไปนี้ 1) เงินหุ้นของสมาชิกแยกบัญชีเงินฝากไว้ต่างหาก ไม่นำมาใช้จ่ายในสหกรณ์ 2) ปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์อย่างเคร่งครัด 3) มีคนคานอำนาจในสหกรณ์ 4) เปิดเผยข้อมูลทั้งหมดให้สมาชิกรับรู้ มีอะไรเกิดขึ้นต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ 5) มีการตรวจระบบบัญชีทุกวัน ตรวจดูหลักฐานการซื้อขายยางทุกวันเพื่อป้องกันการทุจริต 6) มีผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ และ 7) มีสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มาตรวจสอบทุกๆปี

1.3.4 สวัสดิการแก่สมาชิกและพนักงานฝ่ายผลิต

จากการสัมภาษณ์ประธานสหกรณ์และผู้จัดการสหกรณ์ในพื้นที่เป้าหมาย พบรูปแบบการให้สวัสดิการแก่สมาชิก และพนักงานฝ่ายผลิต 1) มีเงินปันผลให้สมาชิกทุกสิ้นปี 2) หากสมาชิกหรือคู่สมรส พ่อแม่เสียชีวิตจะได้รับเงินค่าทำศพ (แตกต่างกันไปแต่ละสหกรณ์) 3) มีทุนการศึกษาให้กับบุตรของสมาชิกที่เรียนดีตั้งแต่ประถม มัธยมและมหาวิทยาลัย 4) ในกรณีสมาชิก คู่สมรส และบุตรต้องเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาลจะได้รับค่าตอบแทนคืนละ 200 - 300 บาท (แตกต่างกันไปแต่ละสหกรณ์) 5) ให้ค่าข้าวสารเดือนละ 3,000 บาท (พนักงานฝ่ายผลิต)

1.3.5 การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ

พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนและการสนับสนุนนั้นมีผลต่อการธำรงสภาพของสหกรณ์ให้อยู่รอดได้ โดยหน่วยงานที่สนับสนุน ได้แก่ 1) การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) สนับสนุนเครื่องจักร โรงเรือน ตาชั่ง ตะกง ตู้เก็บความชื้นอัตโนมัติ และอื่นๆ ตามมาตรา 49(3) พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 2) สำนักงานจังหวัดงบพัฒนาปรับปรุงต่อเติม 3) กรมส่งเสริมสหกรณ์การเป็นพี่เลี้ยงการวางระบบงาน ระบบบัญชี 4) สถาบันการศึกษาการวางระบบการรับซื้อ โปรแกรมการรับซื้อน้ำยางให้ทันสมัยสะดวกรวดเร็ว

1.3.6 มาตรฐานและการควบคุมคุณภาพยาง

สหกรณ์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีการสร้างมาตรฐานการผลิตให้มีคุณภาพดังต่อไปนี้ 1) มีการทำ ISO เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า 2) มีการทำมาตรฐาน GMP และ 3) มีการควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพ

1.3.7 มีการดำเนินกิจการที่หลากหลาย

จากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ธำรงสภาพและอยู่รอดได้ คือ การดำเนินกิจการที่หลากหลาย ได้แก่ 1) รับซื้อน้ำยางสดผลิตและจำหน่ายยางแผ่นรมควัน (กิจกรรมหลัก) 2) ผสมปุ๋ยจำหน่ายแก่สมาชิก 3) ทำผลิตภัณฑ์ยาง หมอนยางพารา ที่นอนยางพารา 4) ผลิตยางอัดก้อน 5) รับฝากเงิน และปล่อยเงินกู้แก่สมาชิก 6) จำหน่ายกรดฟอร์มิคและแอซิติค 7) จำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค 8) รับจ้างไถสวน 9) กิจการปั๊มน้ำมัน และ 10) การเลี้ยงปลาน้ำจืด

1.4 ปัญหาและข้อติดขัดของสหกรณ์

จากการสัมภาษณ์พบว่าปัญหาและข้อติดขัดของสหกรณ์มีความคล้ายคลึงกัน ดังนี้ 1) ส่วนต่างระหว่างราคาน้ำยางสดกับยางแผ่นรมควันน้อย 2) ต้นทุนในการผลิตสูง 3) มีการแข่งขันทางธุรกิจสูง 4) ไม่สามารถกำหนดราคายางเองได้ 5) สมาชิกประสบปัญหาโรคใบยางร่วงทำให้ผลผลิตน้อยลง และไม่ค่อยมีคุณภาพ 6) ระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน อย่างเช่น ไม่สามารถรับซื้อยางจากบุคคลภายนอกได้ 7) ราคายางพาราตกต่ำทำให้ต้องยอมรับความเสี่ยงในการขาดทุน

2. มีวิธีการปรับตัวของสหกรณ์เมื่อเจอวิกฤตต่างๆ เช่น ราคายางพาราตกต่ำ

เมื่อเจอวิกฤตต่างๆสหกรณ์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีวิธีการปรับตัว ดังต่อไปนี้ 1) ลดกำลังการผลิตลง 2) หยุดแปรรูปยางแผ่นรมควัน แต่ยังรับซื้อน้ำยางจากสมาชิก และส่งน้ำยางสดแทน 3) เก็บยางแผ่นไว้ในสต็อก รอจังหวะที่ยางขึ้นราคาจึงจะขาย เรียนรู้การวิเคราะห์ราคาแนวโน้มราคา ตลาดล่วงหน้าโตเกียว ตลาดเซี่ยงไฮ้ ตลาดไซคอม 4) ปรับลดต้นทุนของสหกรณ์ที่เป็นค่าใช้จ่ายคงที่ เช่น ค่าจ้างของคนงาน 5) ชดเชยค่าแรงให้พนักงานฝ่ายผลิตในกรณีหยุดทำยางแผ่นแล้วส่งน้ำยางวันละ 200 บาท/คน 6) ขอสนับสนุนงบประมาณจากการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการประชุมสามัญประจำปี กิจกรรมศึกษาดูงาน ค่าไฟฟ้า การซ่อมแซมเครื่องจักร ซื้อเครื่องจักร และการขยายโรงเรือน 7) มองหาช่องทางในการทำกิจการอื่นๆควบคู่กับกิจการยาง 8) แปรรูปยางเป็นผลิตภัณฑ์ อย่างเช่น หมอนยางพารา ที่นอนยางพารา 9) เข้าร่วมโครงการชะลอขายยางกับการยางแห่งประเทศไทย 10) เข้าร่วมโครงการส่งน้ำยางกับตลาดกลางยางพาราสงขลา และ 11) ขายยางล่วงหน้า

สรุปและอภิปรายผล

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงสภาพขององค์กร ประกอบด้วยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในมีทั้งหมด 4 ตัวแปร ได้แก่

1) ภาวะผู้นำ (Leadership) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญหา (Southwick et al., 2019). ที่ได้กล่าวว่าผู้นำจะต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบ และปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ มีการทำงานเชิงรุก ติดตามสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ รับฟังปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sawalha , 2015) เช่นเดียวกัน

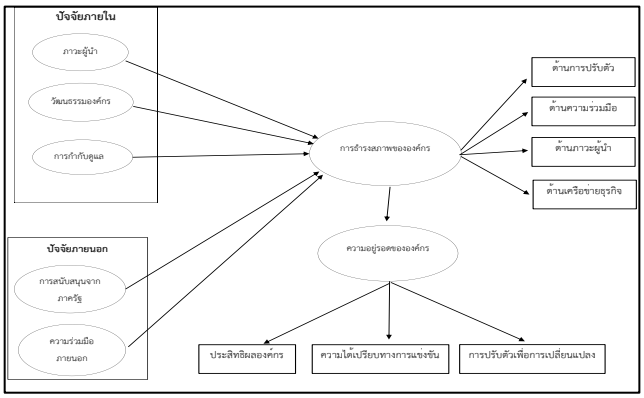
2) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) มีการสร้างวัฒนธรรมผ่านรูปแบบ ดังต่อไปนี้ (1) สมาชิกในสหกรณ์มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เชื่อมความสัมพันธ์ เช่น กิจกรรมศึกษาดูงานประจำปี (2) มีการพัฒนาศักยภาพคนทำงานและสมาชิกโดยการส่งไปอบรมตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (3) มีการช่วยเหลือสังคมและสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sawalha , 2015) ที่ได้บอก

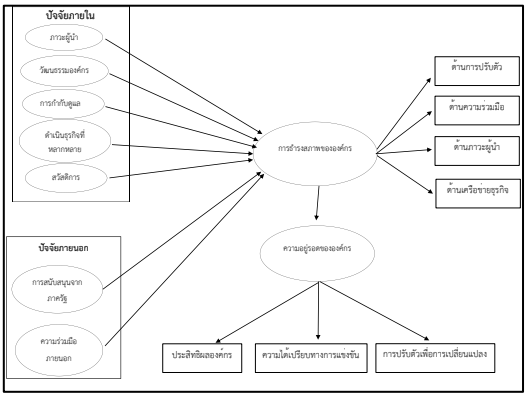
ว่าในองค์กรควรมีการสร้างการมีส่วนร่วม การเชื่อมความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้ทั้งสมาชิกและพนักงานมีความรักความผูกพันในองค์กรมากขึ้น

3) การกำกับดูแล (Governance) มีกระบวนการกำกับดูแลในรูปแบบต่างๆต่อไปนี้ (1) เงินหุ้นของสมาชิกแยกบัญชีเงินฝากไว้ต่างหาก ไม่นำมาใช้จ่ายในสหกรณ์ (2) ปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์อย่างเคร่งครัด (3) มีคนคานอำนาจในสหกรณ์ (4) เปิดเผยข้อมูลทั้งหมดให้สมาชิกรับรู้ มีอะไรเกิดขึ้นต้องแจ้งให้สมาชิกทราบ (5) มีการตรวจระบบบัญชีทุกวัน ตรวจดูหลักฐานการซื้อขายยางทุกวันเพื่อป้องกันการทุจริต (6) มีผู้ตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ และ (7) มีสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์มาตรวจสอบทุกๆ ปีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ager et al (2015) ที่ได้กล่าวว่าภายในองค์กรต้องมีการติดตามและประเมินผล 4) การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ (Government Support) การยางแห่งประเทศไทยสนับสนุนเครื่องเครื่องจักร โรงเรือน ตาชั่ง ตะกง ตู้เก็บความชื้นอัตโนมัติ และอื่น ๆ ตามมาตรา 49(3) พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 สำนักงานจังหวัดงบพัฒนาปรับปรุงต่อเติมกรมส่งเสริมสหกรณ์การเป็นพี่เลี้ยงการวางระบบงาน ระบบบัญชี สถาบันการศึกษาการวางระบบการรับซื้อโปรแกรมการรับซื้อน้ำยางให้ทันสมัยสะดวกรวดเร็ว 5) ความร่วมมือภายนอก (External collaboration) มีการสร้างมาตรฐานการผลิตให้มีคุณภาพโดยสร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน ดังต่อไปนี้ 1. มีการทำ ISO เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า (ภาคเอกชน) 2. มีการทำมาตรฐาน GMP (ตลาดกลางยางพาราสงขลา) และ 3. มีการควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพ(ศูนย์ทดสอบรับรองภาคใต้) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lapão, Silva, Pereira, Vasconcelos and Conceição (2015). ที่ได้กล่าวว่าองค์กรหรือหน่วยงานต้องมีการสร้างความร่วมมือทั้งภาครัฐหรือเอกชน เพื่อให้องค์กรอยู่รอดได้ นอกจากนี้ยังมียังตัวแปรคั่นกลาง 1 ตัวแปร คือ การธำรงสภาพขององค์กร (Organizational resilience) และมีตัวแปรตาม 1 ตัว คือ ความอยู่รอดขององค์กร (Survival Likelihood)

แต่เมื่อผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ พบว่า นอกจากปัจจัยภายในที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่าปัจจัยภายในที่มีผลต่อการธำรงสภาพขององค์กร และทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางความผันผวนของราคายางพาราและวิกฤตอื่น ๆ คือ องค์กรนั้นต้องเป็นองค์กรที่ดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย มีรายได้หลายช่องทาง และต้องมีสวัสดิการแก่สมาชิกและพนักงานในองค์กร ซึ่งปัจจัยที่ค้นพบจากการเก็บข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้สมาชิกและพนักงานในองค์กรเกิดความรักและรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กรนั้นร่วมกัน

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัยการปรับตัวของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางตกต่ำ กรณีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับยาง จังหวัดตรัง จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสงขลา ดังภาพประกอบ





ภาพที่ 1 (ซ้าย) กรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

ภาพที่ 2 (ขวา) กรอบแนวคิดที่เพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้บริหารสถาบันเกษตรกรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนออื่น ๆ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาเรื่องการปรับตัวของสถาบันเกษตรกรเพื่อให้อยู่รอดในภาวะราคายางพาราตกต่ำ : ศึกษากรณีสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา

1. เปลี่ยนหรือเพิ่มกิจการในสหกรณ์ กิจการเกี่ยวกับยางพาราอย่างเดียวมีความเสี่ยงเรื่องความอยู่ไม่รอดขององค์กรมากกว่าการดำเนินกิจการหลากหลาย ต้องทำกิจการอื่นๆที่หลากหลายควบคู่ไปด้วย
2. ถ้าขาดทุนติดต่อกันนานๆ ต้องหยุดและปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินกิจการ
3. ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ในการบริหารเพราะการดำเนินกิจการเกี่ยวกับยางมีความเสี่ยงสูงเพราะปัจจัยที่มีผลต่อราคายางมีหลายปัจจัยไม่สามารถกำหนดราคายางเองได้

เอกสารอ้างอิง

กฤษณี พิสิฐศุภกุล. (2557). เบื้องหลังตลาดและการกำหนดราคายางพาราไทย. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

กานต์ธีรา พละบุตร. (2562). กลยุทธ์การบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความอยู่รอดขององค์กร: การศึกษาเชิงประจักษ์ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเลย. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(4), 60-80.

ธามัน ราคำร่อง, ศุภพงษ์ ปิ่นเวหา และอุทิศ พงศ์จิรวัฒนา. (2562). วารสารการบัญชีและการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 11(4), 50-60.

นฤมล พฤกษา และคณะ. (2561). การปรับตัวของสหกรณ์กองทุนสวนยาง ภายใต้สภาวะวิกฤตราคายางตกต่ำ. สงขลา: คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พัชรินทร์ ศรีวารินทร์ และจุมพฏ สุขเกื้อ. (2558). การพัฒนาการผลิต การแปรรูป และการตลาดของสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยเศรษฐกิจสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร.

ราชบัณฑิตยสถาน (2563). ความหมายของสถาบัน. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก https://xn--12cn0cga1azjg1mtc2h.com/

วรัญญา เยาวรัตน์ ลี. (2560). ปัจจัยสาเหตุที่ส่งอิทธิพลต่อการพัฒนาเพื่อความอยู่รอดขององค์การธุรกิจในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิภาวรรณ ลิมป์ไพบูลย์, จิราวรรณ ฉายสุวรรณ และสิริวุฒิ บูรณพิร. (2562) การวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญจากประสบการณ์ของผู้บริหารเพื่อภาวะธำรงสภาพขององค์กร. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 41(162), 87–114.

ศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร. (2565). รายงานสภาวะอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพาราของไทย. สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์.

สมพงษ์ ศิริโสภณศิลป์ (2564). สถาบันเกษตรกร: ทางรอดของภาคเกษตรไทย.สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก https://www.thaipost.net/main/detail/93523

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง. (2564). สารสนเทศของสหกรณ์และทำเนียบของสหกรณ์ในจังหวัดตรัง. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก https://web.cpd.go.th/trang/image/14february2565/palace64.pdf

อัศวเทพ ศุภเจริญกูล, อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, เกษตรชัย และหีม, บัญชา สมบูรณ์สุข. (2562). สหกรณ์กองทุนสวนยาง: ยุทธวิธีการดำรงชีพของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ภายใต้สถานการณ์ราคายางที่ผกผัน กรณีศึกษาชุมชนบ้านวังพา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 10(2), 248-258.

อารีรัตน์ ปานศุภวัชร , (2562) กลยุทธ์การบูรณาการทักษะด้านการตลาดดิจิทัล ผลการดำเนินงานทางการตลาด และความอยู่รอดขององค์การของธุรกิจขายปลีกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ขนาดเล็กในประเทศไทย.วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีปีที่ 8 เล่มที่15 มกราคม-มิถุนายน 2562

Adewale, B. D. (2011). Genetic Diversity, Stability and Reproductive Biology of African yam bean, Sphenostylisstenocarpa(Hochst. ex A. Rich.) Harms. PhD Thesis, University of Agriculture, Abeokuta, Nigeria. pp.

Ager A. K., Lembani, M., Mohammed, A., Ashir, G.M., Abdulwahab, A., Pinho, H., Delobelle, P., & Zarowsky, C. (2015). Health Service Resilience in Yobe State, Nigeria in the Context of the Boko Haram insurgency: A System Dynamics Analysis Using Group Model Building. Conflict and Health, 9(30), 1-14.

Creswell, J. W. (2011). Educational Research Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research. New Jersey Pearson Education.

Southwick, F. S., Martini, B. L., Charney, D. S., and Southwick, S. M. (2019). Leadership and Resilience. Leadership Today. Springer Texts in Business and Economics, DOI 10.1007/978-3-319-31036-7_18

Gittell, J. D. (2016). Transforming Relationships for High Performance: The Power of Relational Coordination. https://doi.org/10.1515/9780804797047

Hassall, M. E., Sanderson, P. M., & Cameron, I. T. (2014). The Development and Testing of SAfER: A Resilience-Based Human Factors Method. Journal of Cognitive Engineering and Decision Making, 8(2), 162–186. https://doi.org/10.1177/1555343414527287

Koohang, P. & Gołuchowski. (2016). Leadership, trust, and knowledge management in relation to organizational performance: Developing an instrument. Online Journal of Applied Knowledge Management Volume 3, Issue 2, 2015

Lapão, L. V., Silva, A., Pereira, N., Vasconcelos, P. & Conceição, C. (2015). Ebola impact on african health systems entails a quest for more international and local resilience: the case of african portuguese speaking countries. 22(1), 15.

Linnenluecke, M. K. (2017). Resilience in Business and Management Research: A Review of Influential Publications and a Research Agenda. International Journal Reviews, 19(1), 4-30.

Longstaff, B. J., Loneragan, N. R., O'Donohue, M.J., Dennison, W.C. (1999). Effects of light deprivation on the survival and recovery of the seagrass Halophila ovalis (R.Br.) Hook. Journal of Experimental Marine Biology and Ecology, 234, 1-27.

Office of the National Ecomonic and Social Development Board. (2015). Summary the Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021). Office of the Prime Minister Bangkok, Thailand.

Oluwasoye, M., Ugonna. N, (2015). Environmental risk: exploring organisational resilience and robustness. Journal of Scientific & Engineering Research, (6)1, January-2015 ISSN 2229-5518

Pearce II, J.A. and Robinson, R.B. (2005) Strategic Management. A.J.T.B.S. Publishers, Delhi.

Perrow, C. & Pulver, S. (2015). Climate Change and Society: Sociological Perspectives. United Kingdom: Oxford University Press.

Sawalha, I. H. (2015). Managing adversity: understanding some dimensions of organization resilience. Management Research Review, 38(4), 346-366. DOI:10.1108/MRR-01-2014-0010

Supadi. (2022).Principal Leadership: Responding to The Challenges of 21st Century Teacher Competence. Al-Tanzim: Jurnal Manajemen Pendidikan Islam, 6(2), 561-573.

Thongchalerm, W., Nachairit, I., & Tontiset, N. (2012). Relationships between Financial Reporting Usefulness and Organization Survival of Electrical and Electronic SMEs in Thailand. Mahasarakham University.

Zutshi, A., Mendy, J., Sharma, G. D., Thomas, A., & Sarker, T. (2021). From Challenges to Creativity: Enhancing SMEs' Resilience in the Context of COVID-19. Sustainability, 13(12), 6542.

ประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Assessment of Tourism Management Potential of Khao Kho Hong, Hat Yai District, Songkhla Province.

อรวรรณ พินชนะ[1*], เจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์[2] และชุติมา หวังเบ็ญหมัด[3]
Orawan Pinchana[1*], Jedsarid Sangkapan[2] and Chutima Wangbenmad[3]

[1] นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการและพัฒนาธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[1] Graduate student, Department of Master of Business Administration, Faculty of Management and Business Development, Hatyai University.
[2] อาจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[2] Lecturer Dr., Faculty of Political Science, Hatyai University.
[3] อาจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[3] Lecturer Dr., Business School, Hatyai University.
[*]**Corresponding author, E-mail:** pinchana210439@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อนำผลศึกษาให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้การดำเนินการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองคอหงส์ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 ปี และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม, ร้านค้าจำหน่ายสินค้า, รถโดยสาร) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พร้อมการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม นำข้อมูลการสัมภาณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ และจำแนกข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีแหล่งสถานที่ที่โดดเด่น และสามารถเป็นจุดดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวได้ 3 แหล่ง คือ ยอดเขาคอหงส์ สวนสาธารณะหาดใหญ่ และวัดเจดีย์สแตนเลส เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ที่มีความโดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นที่นิยมและเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีความเป็นธรรมชาติ บรรยากาศร่มรื่นเหมาะสำหรับไปพักผ่อนหย่อนใจ และมีจุดสักการะให้กราบไหว้บูชา แต่ทั้งนี้สิ่งที่จะต้องปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถขนส่งบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการบริการ เช่น เพิ่มจำนวนร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านอาหารให้มีความหลากหลาย ห้องน้ำควรซ่อมบำรุง และเพิ่มจุดบริการห้องน้ำที่สามารถใช้งานได้สะดวก และ 3) การเพิ่มความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: ศักยภาพการท่องเที่ยว, เขาคอหงส์

Abstract

The research is to assess the potential for tourism management and opinions on the needs of stakeholders of Khao Kho Hong, Hat Yai District, Songkhla Province in order to bring the results of the study into the policies of government agencies and the private sector for planning and the development of tourist attractions. The research method was used an in-depth interview. The key informants were representatives from Songkhla provincial administrative organization, Hat Yai city municipality, Kho Hong municipality, local community leaders, village health volunteers, people who lived in the community at least 5 years and the entrepreneurs related to tourism industry (food and drink business, retail store, transport). The collecting data by semi-structured interview and non-participant observation. All interviews were analyzed using the content analysis.

The study found that tourist attractions in Khao Kho Hong, Hat Yai District, Songkhla Province: there are outstanding places and can be a point of attraction for tourists from 3 sources Kho Hong Peak, Hat Yai Public Park and Wat Chedi Stainless. It was a unique natural and cultural attraction and the popular tourist's destination because the natural atmosphere was good for relaxing and there is a place for worshiping. However, there were things that should be improved 1) the accessibility of tourist such as service transportation 2) the service facilities such as increase the various of food and beverage outlets, maintain an old toilets and made the toilets more accessible, and 3) increase of a safe environment in tourist destination.

Keywords: Potential of Tourism Management, Khao Kho Hong

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมการบริการที่มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนา และส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประเทศและประชาชนทุกระดับชั้น ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีความสวยงามติดอันดับโลก มีเอกลักษณ์ และมีความพร้อมในการรับรองนักท่องเที่ยว หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 เริ่มดีขึ้นในปี พ.ศ. 2565 ส่งผลให้มีรายได้จากการเยี่ยมเยือนของนักท่องเที่ยวสะสมตั้งแต่ เดือนมกราคม-เดือนกรกฎาคม 2565 จำนวน 3.50 แสนล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 179.98 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) และในปี 2566 คาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวของคนไทยยังเติบโตต่อเนื่อง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เปิดเกม โครงการ "ปีท่องเที่ยวไทย 2566" เร่งเครื่องยกระดับห่วงโซ่อุปทาน กระตุ้นตลาดคุณภาพสู่ความยั่งยืน โดยการสร้างความพร้อมของสถานที่ท่องเที่ยว และมุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นเลิศ ทั้งนี้โครงการจะสำเร็จไม่ได้เลย หากขาดความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงคนไทยทุกคนที่จะต้องร่วมกันเป็นเจ้าบ้านที่ดี ร่วมกันทำด้วยใจ Heart-crafted ดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากทั่วทุกมุมโลก เสมือนญาติมิตรและแขกของประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

จังหวัดสงขลาซึ่งเป็นเมืองหลักของภาคใต้ตอนล่าง มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่ง โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยม ซึ่งอำเภอหาดใหญ่ มีความโดดเด่นที่สุดในเรื่อง หาดใหญ่เป็นสวรรค์ของนักซื้อ มีตลาดกิมหยงที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าต่าง ๆ ทั้งจากในและนอกประเทศ อีกทั้งยังมีอาหารการกินอร่อย ๆ มากมาย (แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2566 - 2570) หากแต่เขาคอหงส์ ซึ่งเป็นภูเขาผืนป่าสีเขียวผืนสุดท้ายของเมืองหาดใหญ่ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะ หาดใหญ่ เป็นที่พักผ่อนสูดอากาศบริสุทธิ์เปรียบเสมือนปอดฟอกอากาศของชาวหาดใหญ่ ด้านบนของยอดเขาเป็นจุดที่สามารถชมเมืองหาดใหญ่ และพระอาทิตย์ตกได้สวยที่สุด และยังเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธมงคลมหาราช พระพุทธรูปปางห้ามญาติ เป็นพระพุทธรูปประจำเมืองหาดใหญ่ และยังมีกระเช้าลอยฟ้าเส้นทางขึ้นไปสักการะท้าวมหาพรหม และพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวภายในสวนสาธารณะ หาดใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจคนในพื้นที่นิยมไปวิ่งออกกำลังกายยามเย็น และยังมีกิจกรรมในพื้นที่ เช่น การระบายสีตุ๊กตาปูนพลาสเตอร์ การให้อาหารปลา เรือปั่นชมวิว อีกทั้งวัดเจดีย์สแตนเลสเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นสวยงาม และแปลกตาโดยโครงเหล็กขององค์พระเจดีย์เป็นสแตนเลสทั้งหมดนับเป็นแห่งแรกของโลก อย่างไรก็ตามจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวเขาคอหงส์ยังไม่ใช่จุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดมากหนัก เว้นแต่จะเป็นชาวมาเลเซีย สัญชาติจีน ที่นิยมเดินทางมาสักการะพระโพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม เนื่องจาก บริบทของพื้นที่เขาคอหงส์ยังไม่มีกิจกรรม หรือความดึงดูดใจ หรือการพัฒนาพื้นที่ให้ดูทันสมัยที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ หากเปรียบเทียบกับเมื่อก่อนที่มีการพัฒนาเป็นสวนสัตว์ หรือจะเป็น Ice Dome Hat Yai ยังมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเยอะกว่าปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่นิยมมาเที่ยวก็จะเป็นคนในพื้นที่เดินทางออกกำลังกายมากกว่าการจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่ (tourist and Entrepreneur, 2022) ซึ่งในขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐก็ได้ให้ความสนใจ และพยายามหาแนวทางพัฒนา แต่ยังไม่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากยังขาดการร่วมกันพัฒนาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง ขาดการบริหารจัดการที่ดี (จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการนำไปสู่การพัฒนา เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และบุคคลทั่วไป ทั้งนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และยกระดับสถานที่ท่องเที่ยวได้นั้น นอกเหนือจากธรรมชาติที่สวยงามที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่แต่คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการการจัดการและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งหมดจึงล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2545) ได้ให้แบบการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีขั้นตอน และกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1) ประเภทของทรัพยากร

ทรัพยากรหลักที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว และทรัพยากรรอง เพื่อสนับสนุนทรัพยากรหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยชนิดของทรัพยากร แบ่งได้ 5 ชนิด 1) ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ พืช สัตว์ 2) ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ ศาสนา มรดกวัฒนธรรม ชาติพันธ์ 3) ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ งานมหกรรมแข่งขัน งานเทศกาล ธุรกิจ โชว์ต่างๆ 4) ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ นันทนาการ และ 5) ทรัพยากรบริการ ได้แก่ การขนส่ง ที่พัก ด้านสาธารณูปโภค การต้อนรับ ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการบริการ

2) การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ หรือสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ สิ่งบริการกิจกรรมในพื้นที่นั้น มีความโดดเด่นอะไรบ้าง มีความสำคัญ และแตกต่างจากแหล่งอื่นเพียงพอที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน และในอนาคตได้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ชื่อ ที่ตั้ง ฤดูกาล หรือเวลาเปิดทำการ การเข้าถึง การจัดการดูแลสิ่งอำนวยความสะดวก ใครจัดการ ติดต่อใคร การติดต่อประชาสัมพันธ์ สถิตินักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว ใครมาเที่ยว มาจากที่ไหน มาทำอะไร มีกิจกรรมอะไร ความพร้อมด้านทรัพยากรการบริการ ที่พัก ร้านอาหาร ลักษณะประชากรอย่างไร ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

3) การประเมินทรัพยากร

ทรัพยากรนั้นมีสิ่งใดที่โดดเด่นกว่าและมีความแตกต่างอย่างไรจากที่อื่น มีจุดอ่อนใดต้องปรับปรุงการบริการมีคุณภาพเพียงใด ตลอดจนอุปสรรคต่อการพัฒนา สิ่งที่มีบทบาทในกิจกรรมปัจจุบันมีการวัดระดับการใช้ของนักท่องเที่ยวอย่างไร ทรัพยากรในพื้นที่นั้นมีประโยชน์อย่างไร ปัจจุบันการท่องเที่ยวประเภทใดเหมาะสม และจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวในอนาคตได้

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ต่อการปรับปรุง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น มีจุดดึงดูดที่น่าสนใจในพื้นที่และในแต่ละพื้นที่ย่อมมีศักยภาพที่แตกต่างกัน (อุษณีย์ ผาสุข และสันติธร ภูริภักดี, 2560)

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2563) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้มี 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะจุดเด่นในพื้นที่ ความสวยงามบรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ รวมไปถึงกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง หมายถึง สภาพเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ ที่พัก ร้านอาหาร สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และความปลอดภัย

4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หมายถึง การที่องค์กรท้องถิ่น ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมไปถึงประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลทั้งจากเอกสาร และการลงพื้นที่แบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลที่รู้จักและเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบันของเขาคอหงส์เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐผู้ที่มีประสบการณ์ และรับผิดชอบเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวหรือแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเขาคอหงส์ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองคอหงส์ รวม 3 คน รวมถึงตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่ และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดสงขลา รวม 2 คน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ ประธานชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รวม 12 คน กลุ่มประชาชน รวม 12 คน และผู้ประกอบการร้านค้า รวม 6 คน ผู้ให้ข้อมูลจะต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่เขาคอหงส์ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยผู้วิจัยทำการสอบถามเบื้องต้นก่อนเริ่มประเด็นการสัมภาษณ์ และกลุ่มนักท่องเที่ยว 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 45 คน ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกบุคคลเหล่านี้ พร้อมสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมผู้คนในพื้นที่ จำนวน 5 ครั้ง เพื่อมุ่งเน้นศึกษาหาตัวแปรนำมาสร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ศักยภาพการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการบริการและการจัดการ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

จากการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจสถานที่ พร้อมสังเกตสถานการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วมกับคนในพื้นที่ จำนวน 5 ครั้ง พบว่า ในช่วงที่สถานการณ์โควิด 19 ยังมีการระบาดอย่างรุนแรง ภายในแหล่องท่องเที่ยวไม่มีนักท่องเที่ยวแวะมาเยือน ทำให้ร้านค้าต่างๆที่อยู่ภายในสวนสาธารณะต่างพากันขาดรายได้ และเมื่อสถานการณ์โควิด 19 เริ่มดีขึ้น ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากมาย รวมถึงผู้คนที่มาวิ่งออกกำลังกาย นั่งชมบรรยากาศยามเย็น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ ให้อาหารปลา ระบายสีตุ๊กตาปูนพลาสเตอร์ เรือปั่นชมวิว และครอบครัวต่างพาลูกๆมาเล่นลานสนามเด็กเล่น ส่วนนักท่องเที่ยวขึ้นไปสักการะพระพุทธรูปประจำเมืองหาดใหญ่ และรอชมพระอาทิตย์ตก ซึ่งในช่วงวันปกติที่ไม่มีการจัดงาน หรือเทศกาลใดๆ สถานที่จอดรถ และห้องน้ำมีบริการอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ อาจจะชำรุดบ้างบางพื้นที่ แต่ในช่วงที่มีการจัดงานเทศกาลต่างๆสถานที่จอดรถยังไม่เพียงพอ ยามค่ำคืนบริเวณทางขึ้นยอดเขาคอหงส์ พบการมั่วสุมของกลุ่มวัยรุ่น ไม่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว อีกทั้ง

แสงสว่างระหว่างทางยังไม่เพียงพอ และยังไม่เห็นจุดเด่นด้านอื่นนอกเหนือจากธรรมชาติ หรือกิจกรรมที่หลากหลายภายในแหล่งท่องเที่ยว

จากข้อสรุปข้างต้น จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความเห็นถึงแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ว่ามีความสวยงาม เป็นธรรมชาติ และเป็นที่รู้จัก และเป็นที่นิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวมาเลเซีย ได้แก่ ยอดเขาคอหงส์ สวนสาธารณะหาดใหญ่ และวัดเจดีย์สแตนเลส แต่ทั้ง 3 แหล่งท่องเที่ยวยังสามารถพัฒนาได้อีก ได้แก่ การพัฒนาด้านกิจกรรมให้หลากหลาย การปรับปรุงทิวทัศน์ และการสื่อสารในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงประชาชนให้มีการบูรณาการพัฒนาร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นในการรายงานผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้ 4 ด้าน ดังนี้



ภาพที่ 1 บรรยากาศแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ ที่มา : ลามาเที่ยว. (2563). Hatyai Park

1) ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่เขาคอหงส์มีความโดดเด่นเฉพาะตัว มีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม และยังคงความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนเมืองกึ่งชนบท แต่ยังขาดการพัฒนาให้ถึงขีดสุดความสามารถ ที่จะตอบโจทย์นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ประธานชุมชน *“ต้องหาวิธีตฆ้องเรียกแขก”* (ไสว, 2566: สัมภาษณ์) โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1) ยอดเขาคอหงส์ เป็นภูเขาลูกหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่สวนสาธารณะ หาดใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติที่สวยงาม ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ มีจุดเด่นในเรื่องการขึ้นไปชมพระอาทิตย์ตก ชมทิวทัศน์ของเมืองหาดใหญ่ยามค่ำคืน สักการะพระพุทธรูปประจำเมืองหาดใหญ่ รวมทั้งสักการะเจ้าแม่กวนอิม เท้ามหาพรหม และรูปปั้นช้างเอราวัณ จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์ *“พระพรหมบนเขาคอหงส์เป็นจุดที่มาเลชอบไปมากที่สุด ชอบไปขอพร ขอหวย”* (Pro, 2023: สัมภาษณ์) และมีร้านอาหารบนเขาให้นักท่องเที่ยวได้รับประทานอาหารอร่อยๆ กับวิวสวยๆด้านบน แต่ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวที่มีการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่มากกว่านักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่ ถึงแม้แหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงาม มีความเป็นธรรมชาติที่อุดสมบูรณ์ แต่ยังขาดความคุ้มค่าในการทำให้รู้สึกอยากกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ *“สถานที่ควรปรับทิวทัศน์ใหม่ เสริมจุดถ่ายรูปให้นักท่องเที่ยว มีร้านอาหาร ของกิน ของที่ระลึกให้มากๆ พวงกุญแจ”* (Ying, 2022: สัมภาษณ์) และจากการสอบถามชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รวม 7 ปี ดังคำสัมภาษณ์นี้ *“เขาคอหงส์ ไปดูพระอาทิตย์ตก ไปออกกำลังกาย สงขลายังมีจุดดึงดูดให้น่าไปเที่ยวมากกว่า เช่น เมืองเก่า ทะเลสาบ หาดใหญ่ จุดเด่น ของกินอร่อย แต่สถานที่ยังไม่ดึงดูด”* (Foreigner, 2023: สัมภาษณ์) อีกทั้งจากการสอบถาม อดีตพนักงานโรงแรมแห่งหนึ่งที่เคยบริการชาวมาเลเซีย ดังคำสัมภาษณ์นี้ *“เคยพาลูกค้าขึ้นไปบนเขา พาไหว้เจ้าแม่กวนอิม พระพรหม พระองค์ใหญ่ ดูวิวถ่ายรูป แล้วก็กลับ ไม่เที่ยวซ้ำ ขึ้นไปไม่คุ้มค่า”* (Uncle Chai, 2023: สัมภาษณ์)

1.2) สวนสาธารณะหาดใหญ่ เป็นสวนสาธารณะที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศไทย มีเนื้อที่กว่า 900 ไร่ เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว บรรยากาศยามเย็นร่มรื่น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ เรือปั่นชมวิว การระบายสีตุ๊กตาปูนพลาสเตอร์ การให้อาหารปลา และลานสนามเด็กเล่น จากการสอบถาม ผู้ประกอบการในพื้นที่ร้านดั่งเดิม ดังคำสัมภาษณ์ *"มันไม่มีอะไรที่มาดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ก็คือคนให้อาหารปลา มานั่งระบายสี มานั่งกินแค่นั้นจบ คือจะให้มาเป็นที่เที่ยวแบบแต่ก่อนเขามีสวนสัตว์ คนมาดูสัตว์ได้ นอกจากเวลาเขาจัดงานแค่นั้น คนที่มาก็มาเป็นครอบครัวมานั่งพักผ่อน ตอนเย็นมาออกกำลังกายแค่นั้น"* (Bow, 2023: สัมภาษณ์) แต่ทั้งนี้จากการสอบถามหน่วยงานดูแลพื้นที่แจ้งว่าในสวนสาธารณะยังมีสถานที่ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่รู้จัก และไม่ได้เข้าไปใช้บริการ ได้แก่ หาดใหญ่ชีวาสุข ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ตั้งอยู่บริเวณสวนนกเก่า เป็นศูนย์การแพทย์ผสมผสาน เน้นการเรียนรู้และบูรณาการความรู้ด้านการแพทย์และภูมิปัญญา เป็นการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐเทศบาลนครหาดใหญ่และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งมีบริการตรวจรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย กายภาพบำบัด วารีบำบัด อบสมุนไพร กิจกรรมที่ได้รับความนิยมที่สุด คือ "กิจกรรมแอโรบิคในน้ำ" และอีกหนึ่งสถานที่ที่น่าสนใจ คือ ตลาดนัดสุขภาพ เปิดเฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์ โดยหน่วยงานรัฐมีนโยบายให้เกษตรกร และผู้ประกอบการร้านสุขภาพนำสินค้าคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย ไร้สารพิษ มาจำหน่าย และจะมีระบบการตรวจสอบสารปนเปื้อนในอาหารตามมาตรฐานสาธารณสุข และมีใบรับรองอาหารปลอดสารปนเปื้อน เหมาะมากๆกับนักท่องเที่ยวกลุ่มรักสุขภาพ และจากการสอบถามนักท่องเที่ยว ดังคำสัมภาษณ์ *"ควรพัฒนาให้มีพิพิธภัณฑ์ เหมือน ice dorm การจัดงานโฟมไฟแบบเมื่อก่อน คาเฟ่ในสวนมีดนตรีให้ฟัง ดึงดูดนักท่องเที่ยววัยรุ่น การมาเที่ยวหาดใหญ่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวกลางคืนมากกว่า"* (Tangmo, 2023: สัมภาษณ์) ดังคำสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ อาศัยอยู่ตั้งแต่เกิด *"เคยไปมาแล้ว 2-3 ปีที่แล้ว สวนเป็นสถานที่เด่น แต่ไม่เด่น ร้านอาหารน้อย กิจกรรมน้อยไป เคยไประบายสี ไม่มีแรงจูงใจให้ไปเที่ยวซ้ำ"* และนี้คือสาเหตุหลักของแหล่งท่องเที่ยวสวนสาธารณะหาดใหญ่ต่อให้สถานการณ์โควิด 19 ดีขึ้น แต่การจับจ่ายใช้สอยในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่ได้เพิ่มขึ้นจากก่อนโควิด ยังอยู่ในสภาพคงตัว ทำให้หน่วยงานเทศบาลนครหาดใหญ่เร่งคิดโครงการจะจัดทำแผนระยะยาวปรับปรุงสวนสาธารณะให้เหมือนกับสวนพฤกษศาสตร์นงนุช ดังคำสัมภาษณ์นี้*"ตอนนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการสำรวจพื้นที่ให้เจ้าหน้าที่จากสวนนงนุชลงมาดูให้ จ้างที่ปรึกษานอก ผู้ดูแล และสำนักงานการช่างร่วมกัน ภายใน 2-3 ปี โครงการนี้ประชาชนจะได้เห็นแน่นอน"* (Pro, 2023: สัมภาษณ์) จะเปลี่ยนสวนสาธารณะไม่ใช่เพียงสถานที่พักผ่อน หรือออกกำลังกายอย่างเดียว จะทำให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ให้ความรู้ผ่าน QR Code เพิ่มกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว One Day Trip

1.3) วัดเจดีย์สแตนเลส (วัดพระมหาเจดีย์ไตรภพไตรมงคล) สถานที่วัดตั้งเด่นสง่าอยู่บนเขาคอหงส์ ด้วยองค์พระเจดีย์มีความสวยงาม และแปลกตาโครงเหล็กทุกชิ้นเป็นสแตนเลสทั้งหมด เรียกได้ว่าเป็น "เจดีย์สแตนเลสแห่งแรกของโลก" จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ *"จุดเด่นขององค์พระเจดีย์ ยามเย็นพระอาทิตย์ตกมองเห็นองค์พระเจดีย์เป็นสีทอง ยามเช้าพระอาทิตย์ขึ้นมองเห็นองค์พระเจดีย์เป็นสีแดง ตอนกลางคืนเปิดไฟสว่างจะมองเห็นเป็นสีขาวนวล เมื่อถ่ายรูปจะมองเห็นเป็นสีเขียวทองอร่าม"* (Jo, 2022: สัมภาษณ์) กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยม ได้แก่ นั่งสมาธิ สวดมนต์ ทำบุญไหว้พระประจำวันเกิด นั่งพักผ่อนจิตใจ เป็นต้น ผู้เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซีย และคนไทยจีน ชาวไทยหรือคนในพื้นที่ไม่ค่อยมาท่องเที่ยว หากมาก็เพียงแต่ถ่ายรูปแล้วกลับ ดังคำสัมภาษณ์นี้ *"ช่วงแรกคนในชุมชนไม่ขึ้นมาเลย เขาฟังแต่สิ่งไม่ดีว่าเป็นพุทธพาณิชย์ มันก็ปากต่อปากอยู่เหมือนกันว่าที่นี้ไม่ดีอย่างไปขึ้น เป็น*

ธรรมกายบ้าง ข่าวเลยไม่ดี แต่ว่าเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์มาตอนไหนก็ยังเหมือนเดิม มาเมื่อ 10 ปีที่แล้วยังไง ตอนนี้ก็เหมือนเดิมไม่เคยเก็บตังค์ บางคนบอกมันเก็บตังค์โน้นนั้นนี้" (Jo, 2022: สัมภาษณ์) อีกทั้งสถานที่แห่งนี้ยังมีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ทราบ ได้แก่ การนิมนต์พระมาฉันเพลในทุกวันที่ 27 ของเดือน และวันเวียนเทียน วันพระใหญ่ มีการผูกผ้าช่วง 5 โมงเย็น จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ *"วัดเจดีย์สแตนเลสยังไม่น่าสนใจ มีแต่กิจกรรมไหว้พระ มีแต่ชาวมาเล คนไทยไม่ค่อยขึ้นไป ถ้ามีสกายวอล์คที่เขาจะทำน่าสนใจหว่า คงทำให้คนมากขึ้นได้"* (Boy, 2023: สัมภาษณ์) นี้คือเหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยเดินทางมาท่องเที่ยวที่นี้ เนื่องจาก ยังขาดกิจกรรมที่น่าสนใจ ขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงอาศัยการที่นักท่องเที่ยวลงรูปผ่านโซเชียลเท่านั้น ขาดการสร้างการรับรู้เชิงบวก

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านจุดดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ สามารถสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ ควรเพิ่มกิจกรรมให้หลากหลาย และการปรับทัศนียภาพหรือการนำธรรมชาติที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยวมาพัฒนาให้มากขึ้น เป็นจุดเช็คอินให้กับนักท่องเที่ยว จะสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ และสามารถเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น

2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขาคอหงส์เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่บนยอดเขาสูง 2 สถานที่ คือ ยอดเขาคอหงส์ และวัดเจดีย์สแตนเลส ซึ่งทั้ง 2 สถานที่ การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ค่อยสะดวกมากนัก เส้นทางการเข้าถึงมีความลาดชัน และค่อนข้างแคบ ผู้ขับขี่จะต้องมีความเชี่ยวชาญพอสมควร และส่วนแหล่งท่องเที่ยวสวนสาธารณะหาดใหญ่ เป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกสบาย โดยผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นจากคำสัมภาษณ์ได้ดังนี้

2.1) สวนสาธารณะ หาดใหญ่ สามารถเดินทางได้ทั้งทางบก และทางอากาศ ตั้งอยู่ติดถนนเส้นหลัก (ถนนกาญจนวนิช สงขลา-หาดใหญ่) ทำให้การคมนาคมทางบกนั้นสะดวก เส้นทางเป็นถนนลาดยาง การจราจรไม่ติดขัด มีป้ายมองเห็นชัดเจนเมื่อถึงจุดหมายปลายทาง และภายในสถานที่มีเจ้าหน้าที่คอยบริการเรื่องสถานที่จอดรถ และมีเพียงพอ เว้นแต่ในช่วงจัดงานเทศกาลอาจจะมีติดขัดบ้าง จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ *"เส้นทางสะดวก เข้า-ออก ได้หมด มีเจ้าหน้าที่คอยบริการ"* (Siri, 2023: สัมภาษณ์)

2.2) ยอดเขาคอหงส์ และวัดเจดีย์สแตนเลส ตั้งอยู่บนเขาสูง การเดินทางสามารถใช้รถส่วนตัวหรือรถประจำทางได้เช่นกัน แต่ผู้ขับขี่จะต้องมีความเชี่ยวชาญ แม้เส้นทางจะเป็นถนนลาดยาง และถนนคอนกรีตก็ตาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวเป็นเนื้อความเดียวกันว่า "ยอดเขาคอหงส์เส้นทางอันตราย โดยเฉพาะตรงโค้งหักศอก การเข้าถึงยาก บางคนไม่ถนัดในการขับขี่ และยังมีการจับกลุ่มมั่วสุ่มของกลุ่มวัยรุ่นระหว่างเส้นทาง กรณีไม่มีรถส่วนตัวมาก็จะมีรถรางในพื้นที่คอยให้บริการพาขึ้นไปบนเขา แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ในส่วนของวัดเจดีย์สแตนเลส จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลพบว่า "...ควรปรับปรุงถนนเส้นทางยังอันตราย เส้นทางมีความชัน ความกว้างของถนนมีแคบ เกิดเหตุกับนักท่องเที่ยวที่ไม่ชำนาญเรื่องเส้นทางรถไหลลงข้างทางบ่อยครั้ง ในตอนกลางคืนไม่มีไฟส่องสว่าง บริเวณทางขึ้นมีป่ารก น่ากลัว วัดเจดีย์สแตนเลสมีมานานแล้วแต่เส้นทางถนนไม่ได้รับการปรับปรุง และป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยวยังน้อยเกินไป..." ดังนั้น ในเรื่องความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดที่

สำคัญอย่างหนึ่ง หากสามารถเดินทางได้สะดวกจะสามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขาคอหงส์ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการสามารถสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

3.1) ยอดเขาคอหงส์ ด้านบนแหล่งท่องเที่ยวไม่มีจุดบริการจำหน่ายสินค้าอาหารและเครื่องดื่ม หรือจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกสินค้าชุมชนที่จะให้นักท่องเที่ยวได้จับจ่ายใช้สอย นอกเหนือจากจุดบริการดอกไม้ ธูปเทียน และจุดบริการนั่งกระเช้าลอยฟ้า และ*“เพิ่มแสงสว่างเส้นทางขึ้นและลงเขา เวลาอยู่จนค่ำทางลงมืด รู้สึกไม่ปลอดภัย เผื่อมีโจร หรือเด็กติดยามาทำอันตราย”* (Sivalai, 2023:สัมภาษณ์) จากการสอบถามแนวทางแก้ไขจากทางหน่วยรัฐที่รับผิดชอบ ดังคำสัมภาษณ์นี้ “โดนร้องเรียนเรื่องไฟ แสงสว่างบ่อย ก่อนหน้านี้ได้มีแผนเรื่องไฟ แต่เปลี่ยนแค่ไฟที่ชำรุด ไม่ได้เพิ่มจุดใหม่ แต่ทางหน่วยงานก็มีสายด่วนคอยดูพื้นที่โทรรายงาน เช่น จุดนี้มืด จุดนี้มีโจร จุดนี้อันตราย ทางหน่วยงานจะเร่งลงมือทำงานทันที” (Pro, 2566: สัมภาษณ์) รวมถึงการบริการในด้านอื่นๆ *“รถบริการขึ้นเขาบางทีชั่วโมงหนึ่งออกครั้งหนึ่ง ขาดการประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวไม่รู้มารออยู่นาน”* (Boy, 2023: สัมภาษณ์)

3.2) สวนสาธารณะหาดใหญ่ การบริการห้องน้ำใกล้เคียงไม่เพียงพอ มีจำนวนร้านอาหารน้อยเกินไปและไม่หลากหลาย จากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ *“สถานที่นั่งพักผ่อนไม่เพียงพอ ห้องน้ำควรปรับปรุง ร้านอาหารไม่ค่อยสะอาด อยากให้ลงทุนทีเดียวให้เกิดจะกินเท่าไรไม่ว่า แค่ควรพัฒนาให้เกิด”* (Anonymous, 2023: สัมภาษณ์) และจากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ *“เจ้าหน้าที่ภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรเปลี่ยนคุณลักษณะเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้การต้อนรับ หรือให้การบริการนักท่องเที่ยว”* (รองประธานชุมชน, 2022: สัมภาษณ์) ทั้งนี้ในเรื่องของการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความสะอาดของที่นั่งพัก โดยเฉพาะสระน้ำใหญ่ ควรมีวิธีดูแลเรื่องกลิ่นน้ำเน่าเสีย และออกกฎควบคุมการสูบบุหรี่ในสวนสาธารณะ ส่งผลให้บรรยากาศเป็นพิษ และกระทบกับนักท่องเที่ยวคนอื่นๆ

3.3) วัดเจดีย์สแตนเลส จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า การบริการจุดที่นั่งพักด้านนอกเจดีย์ไม่เพียงพอ สถานที่ไม่สะอาด การบริการห้องน้ำไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้งานและมีการชำรุด ทางเดินขึ้น-ลงไปห้องน้ำลำบาก หากมีผู้สูงอายุ หรือผู้พิการไปด้วยจะไม่สะดวกในการใช้ห้องน้ำ ไม่มีจุดบริการรักษาความปลอดภัย หรือเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำเส้นทางก่อนขึ้นเขา เนื่องจากมีผู้ดูแลสถานที่เพียงคนเดียว และที่สำคัญไม่มีร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม นี้คือสาเหตุหลักที่ส่งผลให้วัดเจดีย์สแตนเลสมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวน้อยกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่กล่าวมาทั้ง 2 แหล่ง ทั้งที่มีจุดเด่น และความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติไม่แตกต่างกัน

4) ด้านการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่เขาคอหงส์ในด้านการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน สามารถสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

4.1) ยอดเขาคอหงส์ และสวนสาธารณะหาดใหญ่ ยังขาดการร่วมมือกันในทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนในพื้นที่ยังขาดการให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง และจากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้น พบว่า “บ่อยครั้งที่หน่วยงานภาครัฐมีโครงการ มีนโยบาย แต่ยังไม่เห็นการพัฒนาให้เป็นรูปธรรม นามธรรม เหมือนเขาทำอยู่แต่สวน ไม่มีเหตุจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา” อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐยังขาดการส่งเสริมความรู้ หรือเพิ่มทักษะให้กับประชาชนในเรื่องความรู้ทางการ

ท่องเที่ยว การต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และที่สำคัญหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน มีการแบ่งแยกพื้นที่ในการพัฒนาอย่างชัดเจน ไม่มีการร่วมมือปรึกษาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน ส่งผลให้ต่องบประมาณในการพัฒนาไม่ราบรื่น

4.2) วัดเจดีย์สแตนเลส เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาพื้นที่จากหน่วยภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องน้อยมาก รวมถึงประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญ หรือประชาชนบางกลุ่มยังมีอคติต่อสถานที่ จึงไม่เกิดความร่วมกัน” แต่ทั้งนี้หน่วยงานอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอยู่บ้างเป็นบางครั้ง เช่น กิจกรรมการเดิน-วิ่ง หรือกิจกรรมรณรงค์เก็บขยะทางขึ้นเขาที่มีการจัดบ่อยครั้ง และจากการสอบถาม ดังคำสัมภาษณ์นี้ “น้ำที่นำมาให้นักท่องเที่ยวใช้ ยังต้องขนขึ้นมาใส่ท้ายกระบะไปเอามาจากหอประธาน เสาสัญญาณโทรศัพท์ที่ใช้อยู่ได้รับการเอื้อเฟื้อจาก บริษัท ทรูมูฟ เอช มาติดตั้งเสาสัญญาณให้”

สรุปและอภิปรายผล



ภาพที่ 2 ภาพบรรยากาศการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล
ตำบลเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ที่มา : ถ่ายโดยอาจารย์ผู้ร่วมลงพื้นที่ ช่วงเดือนธันวาคม 2565 – เดือนมีนาคม 2566

จากการประเมินศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาการใช้หลักเกณฑ์พิจารณา และกำหนดด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญโดยใช้เกณฑ์จากงานวิจัย ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี (2563) ที่ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้ 4 หลักเกณฑ์ คือ 1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านความสะดวกในการเข้าถึง 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ผลการศึกษามีข้อค้นพบที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ในการเอื้อต่อการพัฒนาภาพรวมทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ ยอดเขาคอหงส์ สวนสาธารณะหาดใหญ่ และวัดเจดีย์สแตนเลส มีสภาพแวดล้อมของสถานที่ที่มีความสวยงาม ต้นไม้ใหญ่ให้ความรู้สึกบรรยากาศร่มรื่น เงียบสงบ คงความเป็นธรรมชาติ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เพราะบริบทของพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเมืองกึ่งชนบท ยังคงมีคนในชุมชนประกอบอาชีพทำไร่ทำสวน จึงทำให้ระบบนิเวศของพื้นที่ยังคงมีความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และยังมีกฎหมายการดูแลและคุ้มครองปกปักรักษาพื้นที่ของกรมป่าไม้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมการท่องเที่ยว (2564) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) หมายถึง สถานที่ที่เปิดใช้เพื่อการท่องเที่ยว โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยือน อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ แต่เมื่อถูกทำลายแล้วก็จะหมดสภาพไป ไม่อาจฟื้นฟูคืนสู่สภาพเดิมได้โดยง่าย จึงต้องมีการรักษาทรัพยากรไว้อย่างดี

ด้านสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเขาคอหงส์ทั้ง 3 แหล่ง มีจุดเด่นเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ แต่กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวน้อยเกินไป ยังไม่สามารถเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวจากนอกพื้นที่สนใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวได้มากพอ ขาดการพัฒนาด้านการส่งเสริมกิจกรรมให้หลากหลาย การปรับปรุงสถานที่ให้มีทิวทัศน์ที่สวยงาม หรือการจัดงานให้บ่อยขึ้นนอกเหนือจากงานตามเทศกาล หรือจะเป็นการนำจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวมาพัฒนาสร้างคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยว เช่น สร้างกิจกรรม One day trip กิจกรรมศึกษาพืชพันธุ์ไม้ กิจกรรมตั้งแคมป์ กิจกรรมปั่นจักรยานรอบเขา รวมถึงกิจกรรมศึกษาเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เพราะ คนในพื้นที่ขาดการมองเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม หน่วยภาครัฐและเอกชนไม่ได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาอย่างจริงจัง แหล่งท่องเที่ยวไม่ได้รับการปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชประวีณ์ ลิขิตศรัณย์ และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร ได้กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวที่ใดที่หนึ่ง คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวตลอดฤดูกาลท่องเที่ยว

ด้านความสะดวกในการเข้าถึง จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวสวนสาธารณะหาดใหญ่ มีความสะดวก เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอยู่ติดถนนเส้นหลัก (หาดใหญ่-สงขลา) มีป้ายบอกทางชัดเจน และสามารถเดินทางได้ทั้งรถส่วนตัว และรถโดยสารประจำทาง เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ บุษบา สิทธิการ และสิริวัฒนา ใจมา (2553) ได้กล่าวว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกก็จะทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น เปรียบกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม แต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม แต่ทั้งนี้ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวยอดเขาคอหงส์ และวัดเจดีย์สแตนเลส ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก และค่อนข้างอันตราย เนื่องจากทั้ง 2 แหล่งตั้งอยู่บนยอดเขาสูง เส้นทางถนนค่อนข้างมีความลาดชัน และถนนค่อนข้างแคบ หากนักท่องเที่ยวไม่มีความชำนาญในการขับขี่ จะต้องเหมารถโดยสารประจำทางขึ้นไป แม้แหล่งท่องเที่ยวยอดเขาคอหงส์จะมีรถรางคอยบริการ แต่บางครั้งก็ไม่เพียงพอ สอดคล้องกับ เมษ์ธาวิน พลโยธี, สุธาธิณี หนูเนียม และสุวิชาดา สกุลวานิชเจริญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางเส้นทางมีความสะดวก แต่บางเส้นทางค่อนข้างยาก จำเป็นต้องมียานพาหนะ และยังไม่ได้รับการพัฒนาถนน หรือเส้นทางให้อยู่ในสภาพดีและสามารถเดินทางได้อย่างสะดวกมากนัก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการบริการและการจัดการ จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า การบริการห้องน้ำไม่เพียงพอ มีสภาพชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ จุดที่ตั้งห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยววัดเจดีย์สแตนเลสไม่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเด็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ เส้นทางเดินไปห้องน้ำไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย สถานที่นั่งพักผ่อนน้อย การบริการรถรางในแหล่งท่องเที่ยวในช่วงที่มีทัวร์ลงรถบริการไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว การบริการร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มไม่หลากหลาย ไม่มีร้านจำหน่าย

สินค้าของที่ระลึก สอดคล้องกับ อมราวดี คำบุญ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ตำบลเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานยังไม่ครบครัน การบริการนักท่องเที่ยวยังไม่ครบวงจร ขาดการบริหารจัดการที่ดี แต่ทั้งนี้ภายในสวนสาธารณะมีจุดบริการและเจ้าหน้าที่คอยดูแลเป็นจุดแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายอยู่ด้านล่าง หากเป็นความปลอดภัยระหว่างเส้นทางการขึ้นเขาไม่มีแสงสว่างที่เพียงพอ และยังมีการมั่วสุ่มของกลุ่มวัยรุ่น

ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า ประชาชน และคนในพื้นที่ไม่ได้มองเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมนัก อีกทั้งทางหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนไม่ได้มีการร่วมกันพัฒนาอย่างจริงจัง มีการแบ่งขอบเขตการดูแล และการพัฒนาอย่างชัดเจนไม่เกิดการร่วมมือ เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่เป็นคนทำงานในเมืองจึงไม่ได้สนใจสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ส่วนคนในพื้นที่คาดหวังเพียงแค่มาวิ่งออกกำลังกายและนั่งชมบรรยากาศเพียงเท่านั้น จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวยังคงอยู่ในสภาพเดิมตามธรรมชาติไม่ได้รับการการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงจากอดีตมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ นุชประวีณ์ ลิขิตศรัณย์ และคณะ (2562) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร พบว่า ในจังหวัดพิจิตรมีแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังไม่เกิดความสามัคคีของประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียขาดความเข้าใจและการร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวจะสามารถพัฒนาไปได้นั้น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การบริหารจัดการพื้นที่และจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน ชุมชนอย่างเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพในการท่องเที่ยวเขาคอหงส์ยังมีความเป็นธรรมชาติ ระบบนิเวศมีความอุดมสมบูรณ์ และมีศักยภาพทางด้านวัฒนธรรม แต่ยังขาดกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การตั้งแคมป์ในช่วงปลายปี กิจกรรม One Day Trip เดินป่าศึกษาพืชพันธุ์ธรรมชาติ หรือกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ปั่นจักรยานรอบเขา อีกทั้งกิจกรรมการเผยแพร่ศาสนา เป็นต้น ในขณะเดียวกันหน่วยงานควรคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น เช่น การบริการรถรางขนส่งที่เพียงพอ มีการจัดตารางคิวขึ้น-ลง เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ รวมถึงความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว การติดตั้งแสงสว่าง กล้องวงจรปิดให้เพียงพอตลอดเส้นทางขึ้นเขา ป้ายเตือนอันตรายระหว่างทาง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2565. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.mots.go.th/news/category/655

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). ททท. เปิดเกม “ปีท่องเที่ยวไทย 2566” เร่งเครื่องยกระดับห่วงโซ่อุปทาน กระตุ้นตลาดคุณภาพสู่ความยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://thai.tourismthailand.org/Articles/

นุชประวีณ์ ลิขิตศรัณย์ และคณะ. (2562). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตร. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 14.

บุษบา สิทธิการ และสิริวัฒนา ใจมา. (2553). การพัฒนาบทบาทองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและสนับสนุนความพร้อมของเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ในกลุ่มภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2563). การศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปรัง อำเภอควนโดน และบ้านโตนปาหนัน อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล. สุทธิปริทัศน์.

เมษ์ธาวิน พลโยธี, สุธาธิณี หนูเนียม และสุวิชาดา สกุลวานิชเจริญ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18.

ยุทธศาสตร์จังหวัดสงขลา. (2565). แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2566 - 2570). สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก https://www.songkhla.go.th/files/com_news_develop_plan/2020-07_1a959e630a5165d.pdf

ลามาเที่ยว. (2563). Hatyai Park สวนสาธารณะที่เทพมากที่สุดในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2566 จาก https://th.trip.com/moments/detail/hat-yai-24603-11506046

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). เอกสารสรุปประกอบการเรียนการสอนรายวิชากลยุทธ์การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไสว. (11 มกราคม 2566). สัมภาษณ์. ประธานชุมชนบ้านคอหงส์.

อมราวดี คำบุญ. (2557). การประเมินความพร้อมทางการท่องเที่ยวของเมืองท่องเที่ยวขนาดเล็ก อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 18(2).

อุษณีย์ ผาสุก และสันติธร ภูริภักดี. (2560). การศึกษาศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเสม็ดนางชี ตำบลคลองเคียน อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมวิทยาและการศึกษา.

tourist and Entrepreneur. (30 November 2022). Interview. Tourists and Entrepreneurs in Khao Kho Hong Tourist Attractions.

Ying. (30 November 2022). Interview. Tourists Khao Kho Hong.

Jo. (30 November 2022). Interview. Site keeper in Stainless Steel Temple.

Pro. (15 February 2023). Interview. government official.

Sivalai. (15 February 2023). Interview. Tourists Khao Kho Hong.

Siri. (15 February 2023). Interview. Tourists Khao Kho Hong.

Foreigner. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.

Uncle Chai. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.

Bow. (13 March 2023). Interview. Entrepreneurs in Khao Kho Hong Tourist Attractions.

Tangmo. (13 March 2023). Interview. Tourists Khao Kho Hong.

Boy. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.

Anonymous. (13 March 2023). Interview. People in Khao Kho Hong area.

ศึกษาเปรียบเทียบวิเคราะห์ต้นทุนเชื้อเพลิงในการขนส่งยางพารา กรณีศึกษา: ห้างหุ้นส่วนจำกัด XYZ

Factors that Affect the Cost of Rubber Transport Business Case study: XYZ Limited Partnership

ปุณณภา ยาพันธ์[1] , อรนุช แซ่อึ่ง[2] , เพ็ญสุข เกตุมณี[3] , ชุติมา หวังเบ็ญหมัด[4] และ ยรรยง คชรัตน์[5]
Punnapa Yapan[1], Oranuch Sae-Ung [2] PhenSuk Ketmanee [3]
Chutima Wangbenmad[4] and Yanyong Kodcharat[5]

[1,2] นักศึกษาปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[1,2] Bachelor Degree, Hatyai Business School, Management Program, Hatyai University
[3,4,5] อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
[3,4,5] Lecturers of Hatyai Business School, Business Administration Faculty, Hatyai University
*** Corresponding author, E-mail:** punnapa.yap006@ hu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนธุรกิจขนส่ง ยางพารา กรณีศึกษา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด XYZ และหาแนวทางเพื่อลดต้นทุนการขนส่ง โดยเฉพาะต้นทุนน้ำมันเชื้อเพลิงที่ถือเป็นต้นทุนที่สำคัญมากในการขนส่ง และปัจจัยอื่น ๆ ภายในองค์กร ที่มีผลต่อต้นทุน ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงตามระยะเส้นทางของการขนส่งสินค้า ทำการเปรียบเทียบการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง มี 2 รูปแบบ (1) การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบตามจริง และ (2) การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมา และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ห้างหุ้นส่วนจำกัด XYZ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อต้นทุนขนส่ง เมื่อราคาน้ำมันเพิ่มขึ้น ทำให้ต้นทุนรวมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้กำไรกิจการลดลง รองลงมาสาเหตุจากต้นทุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง และค่าซ่อมบำรุง 2) การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบตามจริง สามารถช่วยลดต้นทุนทางด้านค่าน้ำมันเชื้อเพลิงได้มากกว่า เมื่อเทียบกับการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมา คิดเป็นร้อยละ 18.18

คำสำคัญ: ธุรกิจขนส่ง การลดต้นทุน

Abstract

The purpose of this research is to study the factors that affect cost of rubber transportation business the case study on XYZ Limited Partnership and find guidelines to reduce transportation costs specially fuel cost that are considered very important costs of transport as well as the other factors within the organization that affect cost. The preliminary study was collected data for comparison of fuel usage along the route of transportation. The in-depth interviews with executive of XYZ Limited Partnership.

The data reveal that 1) The main factors affecting transportation business costs is the rise in oil price contribute to total cost increase therefore the business profits reduce

followed by other costs such as salary, wages and maintenance costs 2) Actual fuel consumption can help reduce the cost of fuel more than compared to conventional fuel consumption accounted for 18.18 percent.
Keywords: Transport Business, Cost Reduction

บทนำ

การขนส่งสินค้าถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมการบริการ ประเภทหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการขนส่งนั้น จะเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับอุตสาหกรรม หรือกิจกรรมต่าง ๆ แทบทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่จากแหล่งวัตถุดิบไปยังแหล่งผลิต กระจายสินค้าสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ และที่สำคัญยางพาราถือเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถผลิตและส่งออกยางได้เป็นอันดับ 1 ของโลก ดังนั้น ผู้ประกอบการส่งออกจึงต้องหันกลับมาทบทวนศักยภาพขององค์กรให้มากยิ่งขึ้น สร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งขัน ในด้านการลดต้นทุนของกิจการ ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการขนส่งทางถนนนับว่าเป็นรูปแบบการขนส่งหลักภายในประเทศ แม้การขนส่งสินค้าทางถนนจะมีข้อดีด้านความสะดวก รวดเร็ว สามารถควบคุมการขนส่ง ได้ง่ายกว่า สามารถขนส่งทอดเดียวไม่ต้องขนถ่ายสินค้าเหมือนการขนส่งรูปแบบอื่น ช่วยลดความเสียหายและสูญเสียสินค้าระหว่างการขนถ่ายหรือเปลี่ยนยานพาหนะ แต่ต้นทุนการขนส่งสินค้าทางถนนจะสูงกว่าการขนส่งรูปแบบอื่น (ยกเว้นขนส่งทางอากาศ) เนื่องจากต้นทุนผันแปรสูง โดยเฉพาะทางด้านค่าเชื้อเพลิง ที่มีการปรับขึ้นต่อเนื่อง และค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง ที่เกี่ยวกับยานพาหนะ อาทิ ค่าซ่อมบำรุง เป็นต้น ดังนั้นผู้ประกอบการต้องมีการปรับตัว เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและเพื่อความยั่งยืน ของกิจการ ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่ง

ยางพาราถือเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยประเทศ ไทย สามารถผลิตและส่งออกยาง ได้เป็นอันดับ 1 ของโลก การส่งออกยางพาราของประเทศไทยสามารถทำได้หลากหลาย ช่องทางไม่ว่าจะเป็นทางถนน ทางราง ทางเรือ แต่ผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่นิยมทำการขนส่งทางถนน และทางเรือ และเส้นทางที่มูลค่าการส่งออกสูงสุด คือ เส้นทางถนน ณ ด่านชายแดนสะเดา จังหวัดสงขลา โดยส่งไปยังประเทศมาเลเซีย ปัจจุบันมาเลเซียได้ เปลี่ยนจากประเทศผู้ส่งออกยาง เป็นผู้นำเข้ายางพารา ทำให้ความต้องการจากมาเลเซียเพิ่มสูงขึ้น โดยมูลค่าการส่งออก ยางพาราผ่านชายแดน จังหวัดสงขลาถือว่ามีมูลค่าสูงสุด จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก (ปิยากร พรพีรวิชญ์ และ นพปฏล สุวรรณทรัพย์, 2565)

ภาพรวมองค์กรและลักษณะของธุรกิจ แรกเริ่มเมื่อปี เมื่อปี พ.ศ. 2554 ก่อนที่จะมาเป็น ห้างหุ้นส่วนจำกัด XYZ นั้น โดย ก่อนหน้านี้ ผู้ก่อตั้งกิจการได้ประกอบอาชีพและมีประสบการณ์ ทักษะความรู้ความชำนาญด้านการซ่อมบำรุงรถบรรทุกเป็นพิเศษ และได้ทำความรู้จักสนิทสนมแลกเปลี่ยนความคิดกับเจ้าของกิจการขนส่งที่เข้ามาใช้บริการซ่อมรถบรรทุกที่อู่ซ่อมรถ ได้รับคำแนะนำและความรู้ธุรกิจขนส่ง หลังจากนั้น เมื่อปี พ.ศ.2555 ก็ได้ลองเปิดโอกาสให้กับตัวเองทำธุรกิจขนส่ง ได้ซื้อรถบรรทุก 6 ล้อ ยี่ห้อ ISUZU ลักษณะลากจูง พร้อมรถกึ่งพ่วงบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ เพื่อนำมาใช้รับจ้างบรรทุกสินค้าประเภทยางพารา หลังจากนั้น ในปี พ.ศ. 2559 - 2561 กิจการเติบโตอย่างต่อเนื่องได้มีการขยายกิจการ ซื้อรถบรรทุก 6 ล้อ ลักษณะลากจูง ยี่ห้อ HINO พร้อมรถกึ่งพ่วงบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ จำนวน 3 คัน ในวันที่ 29 สิงหาคม 2562 จึงได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล กับสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

จังหวัดสงขลา ณ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดสงขลา ประเภท ห้างหุ้นส่วนจำกัด ใช้ชื่อว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด XYZ มีสำนักงานตั้งอยู่ ตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา โดยสินค้าที่บรรทุกหลัก ๆ คือ “ยางพารา” ซึ่งอยู่ในรูปแบบ น้ำยาง ยางลัง ยางก้อน ยางถัง เป็นต้น โดยรับสินค้ายางพารามาจากโรงงานในภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดยะลา จำนวน 1 บริษัท, จังหวัดสงขลา จำนวน 4 บริษัท, จังหวัดนครศรีธรรมราช 1 บริษัท, และจังหวัดตรัง 1 บริษัท

ปัจจุบัน ห้างหุ้นส่วนจำกัด XYZ มีรถบรรทุก 6 ล้อ ลักษณะลากจูง พร้อมรถกึ่งพ่วงบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ จำนวน 7 คัน ที่ใช้ในกิจการขนส่ง โดยให้บริการขนส่งในภาคใต้ จากการที่องค์กรมีภาระที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจการลดต้นทุนด้วยการขนส่ง เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพในการดำเนินการได้อย่างดีที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีต่อต้นทุนธุรกิจขนส่ง ยางพารา
2. เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา และควบคุมต้นทุนของธุรกิจขนส่งยางพารา

ทฤษฎีการขนส่ง

ความหมายของการขนส่ง คำว่า “การขนส่ง (Transportation)” ความหมายโดยรวมหมายถึง การเคลื่อนย้ายคน (People) สินค้า (Goods) หรือบริการ (Services) จากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่ง ในกรณีของการเคลื่อนย้ายคนนั้นจะเป็นเรื่องของการขนส่งผู้โดยสาร เสียเป็นส่วนใหญ่ ในบริบทของหลักสูตรการจัดการการขนส่งนี้จะเน้นที่การขนส่งสินค้าหรือ บริการเป็นสำคัญ

บทบาทหน้าที่ของการขนส่ง (Roles of Transport)

การขนส่งเป็นส่วนหนึ่งระบบกระจายสินค้า ซึ่งถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานในทุกธุรกิจ ที่ผ่านมาธรรมชาติในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยจะใช้แรงงานเป็นหลักจะเน้นการจัดการและควบคุมการทำงานของคน เทคโนโลยีมีไว้เพื่อสนับสนุนทั้งในการปฏิบัติการทั่วไปและการจัดการขนส่ง เป็นตัวขับเคลื่อนงานระดับปฏิบัติการ ซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะส่งผลในด้านบวกมากกว่าด้านลบ สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาการวางแผนและการจัดการเชิงปฏิบัติการ ถ้าเทียบกับส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในหน้าที่ การกระจายสินค้า การขนส่งจะเกี่ยวข้องกับต้นทุน และการบริการรองจากกิจกรรมคลังสินค้าท่ามกลางการแข่งขันทางการค้าที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การแสวงหาตลาดวัตถุดิบที่มีคุณภาพ และมีต้นทุนต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมไปถึงความสามารถในการจัดส่งสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยระยะเวลาในการจัดส่งสั้นที่สุดถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้

ทฤษฎีวงจรพีดีซีเอ (PDCA Cycle)

วงจรการบริหารงานคุณภาพ มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติขั้นตอนการตรวจสอบและขั้นตอนการดำเนินการให้เหมาะสม ต่อมามีการใช้ตัวอักษรย่อว่า P D C และ A ซึ่งมาจากคำว่า Plan , Do , Check และ Action ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

P: Plan คือ การวางแผนในการดำเนินการ
D: Do คือ การลงมือทำตามแผนที่วางไว้
C: Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินการกับแผน
A: Action คือ การยึดถือปฏิบัติหากการดำเนินการบรรลุตามแผน แต่หากไม่บรรลุตามแผนให้หาสาเหตุและวางแผนแก้ใหม่

หลักการ ECRS

ECRS คือ แนวคิดในการลดความสูญเปล่าในการดำเนินงาน หรือที่เรียกว่า Waste ซึ่งเป็นต้นทุนที่ไม่สร้างผลตอบแทนหรือประโยชน์ใด ๆ โดย องค์ประกอบของ E C R S จะประกอบไปด้วย

E = Eliminate คือ การลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นออก

C = Combine คือ การรวมขั้นตอนการทำงานเข้าด้วยกัน เพื่อประหยัดเวลาหรือแรงงานในการทำงาน

R = Rearrange คือ การจัดลำดับงานใหม่ให้เหมาะสม

S = Simplify คือ ปรับปรุงวิธีการทำงาน หรือสร้างอุปกรณ์ช่วยให้ทำงานได้ง่ายขึ้น

หากเราแยกย่อยคำทั้งสี่ออกมาทีละคำก็จะพบว่าแต่ละองค์ประกอบมีส่วนช่วยให้องค์กรสามารถลดต้นทุนที่ไร้ประโยชน์ได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของ ECRS ดังนี้

1. การกำจัด (Eliminate) คือการพิจารณาการทำงานปัจจุบันและพยายามกำจัดความสูญเปล่าทั้ง 7 ประการที่พบออกไป คือ การผลิตมากเกินไป การรอคอย การเคลื่อนที่/เคลื่อนย้ายที่ไม่จำเป็น การทำงานที่ไม่เกิดประโยชน์ การเก็บสินค้าที่มากเกินไป การเคลื่อนย้ายที่ไม่จำเป็น และของเสีย

2. การรวมกัน (Combine) คือการพิจารณาว่าสามารถรวมขั้นตอนการทำงานให้ลดลงได้หรือไม่ เช่น จากเดิมเคยทำ 5 ขั้นตอนก็รวมบางขั้นตอนเข้าด้วยกัน ทำให้ขั้นตอนที่ต้องทำลดลงจากเดิม

3. การจัดใหม่ (Rearrange) คือ การจัดขั้นตอนการผลิต และบริการใหม่เพื่อให้ลดการเคลื่อนที่ที่ไม่จำเป็น หรือ การรอคอย เช่นในกระบวนการผลิต หากทำการสลับขั้นตอนที่ 2 กับ 3 โดยทำขั้นตอนที่ 3 ก่อน 2 จะทำให้ระยะทางการเคลื่อนที่ลดลง เป็นต้น

4. การทำให้ง่าย (Simplify) หมายถึง การจัดรูปแบบของเอกสารให้เข้าใจง่ายและสะดวกเหมาะสมกับการใช้งาน หรือเป็นการปรับปรุงการทำงานให้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยอาจจะออกแบบจิ๊ก (Jig) หรือฟิกเจอร์ (Fixture) เข้าช่วยในการทำงานเพื่อให้การทำงานสะดวกและแม่นยำขึ้น ซึ่งสามารถลดของเสียลงได้ จึงเป็นการลดการเคลื่อนที่ที่ไม่จำเป็นและลดการทำงานที่ไม่จำเป็น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกวลี หริจันทร์วงศ์ (2551) กรณีศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้รถขนส่งของบริษัท ABC เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพแท้จริงในการบริหารจัดการใช้รถขนส่งของบริษัทและศึกษาแนวทางต่าง ๆ ในการบริหารจัดการเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้รถขนส่ง รวมทั้งพัฒนาวิธีการลดจุดบกพร่อง เพิ่มประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้าง มาตรฐานในการบริหารจัดการ และลดต้นทุนค่าขนส่ง ผลการศึกษางานวิจัยนี้ พบว่า เดิมบริษัทไม่มีการวัดความสามารถในการบรรทุกสินค้าและรถขนส่งแต่ละคันถึงแม้ จะเป็นรถประเภทเดียวกัน แต่มีความสามารถในการบรรทุกที่แตกต่างกัน เนื่องจาก ความกว้าง ยาว สูง แตกต่างกันไปตามยี่ห้อรถ หรือการปรับสภาพรถ ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างมาตรฐานในการดำเนินงานของ พนักงาน และเพิ่มความสามารถในการใช้ทรัพยากรของบริษัท จึงให้มีการระบุขนาดความกว้าง ยาว สูง และปริมาตรของรถ ขนส่งแต่ละคันเพื่อนำมาใช้ในการสร้างมาตรวัดการบรรทุกในการทดลองปรับปรุง ประสิทธิภาพการใช้รถขนส่งในการบรรทุก สินค้านั้น บริษัทได้ทำการเลือกเส้นทางของการขนส่งในภาคตะวันออกมาเป็นภูมิภาคตัวอย่างเนื่องจากภูมิภาคดังกล่าวนั้นมียอดขายสูง และมีความถี่ในการสั่งซื้อที่ ค่อนข้างมาก ทั้งลูกค้ารายใหญ่และรายย่อย อัตราการใช้รถ

ขนส่งของบริษัทเน้นไปที่ การใช้รถ 4 ล้อเป็นหลัก และมีการยืดหยุ่นในด้านเวลาขนส่งสินค้า จากการบริหารจัดการเพื่อรวมออเดอร์ พบว่าจะสามารถลดจำนวนเที่ยวในการขนส่งสินค้า โดยจากเดิมขนส่งทั้งหมด 327 เที่ยว สามารถปรับลดลงได้เหลือเพียง 213 เที่ยว เท่านั้น นอกจากนี ยังลดการใช้รถขนส่งขนาดเล็ก และเพิ่มการใช้รถขนส่งขนาดใหญ่ โดยสามารถประหยัด ค่าใช้จ่ายจาก 826,235 บาท เหลือ 744,516 บาทได้

ประสาร ทองโม้ (2551) ได้ทำการศึกษาแนวทางการลดต้นทุนการขนส่งมันฝรั่งสดในระบบโลจิสติกส์ ของ บริษัทผู้ผลิตขนมขบเคี้ยวมันฝรั่งทอดกรอบการค้นคว้าอิสระ นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการลดต้นทุนการขนส่งมัน ฝรั่งสดในระบบโลจิสติกส์ของบริษัทผู้ผลิตขนมขบเคี้ยวมันฝรั่งทอดกรอบ โดยใช้แนวคิดการจัดระบบงานและต้นทุนการขนส่ง มันฝรั่งสด แนวคิดบริหารสินค้าคงคลังในระบบโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทาน และแนวคิดเกี่ยวทฤษฎี การผลิตและการเพิ่ม ผลผลิต ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งมันฝรั่งสดในระบบโลจิสติกส์ ได้แก่ ผู้บริหาร และพนักงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน รวมถึงข้อมูลจากงบการเงินและเอกสารรายงานต่าง ๆ ของบริษัทผลการศึกษาพบว่า การนำระบบการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ แบบใหม่มาใช้ในบริษัท ทำให้ทางบริษัทสามารถทราบต้นทุนทั้งหมด เท่ากับ 892,240,000 บาท จากต้นทุนแบบเดิมเท่ากับ 1,111,094,000 บาท สามารถลดต้นทุนหรือมีกำไรโดยรวม เพิ่มขึ้น เท่ากับ 218,854,000 บาท หรือเท่ากับ 3,979.16 บาทต่อตัน คิดเป็นร้อยละ 19.70 ของต้นทุนการขนส่งแบบเดิม ประกอบด้วยการจัดซื้อจัดส่งหัวพันธุ์มันฝรั่งสด ทางบริษัทสามารถลดต้นทุนหรือมีกำไรเพิ่ม เท่ากับ 16,785,250 บาท หรือเท่ากับ 305.19 บาท ต่อตัน ประกอบด้วย ค่าหัวพันธุ์มันฝรั่งสด เท่ากับ 5,000,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.57 ค่าจ้างแรงงาน เท่ากับ 330,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66.67 ค่าเช่าห้องเย็น เท่ากับ 8,746,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 100 และค่าขนส่ง เท่ากับ 2,708,750 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.25

ณัฐดนัย สุวรรณบัตร (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดม้วน กรณีศึกษาบริษัทผู้ให้บริการขนส่งแห่งหนึ่ง การขนส่งเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดม้วนเพื่อมาใช้ในการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ ส่วนใหญ่จะนำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลักโดยผ่านทางเรือ และวัตถุดิบ ดังกล่าวยังมีขนาดใหญ่ และมีน้ำหนักมากการเคลื่อนย้ายในแต่ละกระบวนการจะต้องอาศัยเครื่องมือ และเทคนิคพิเศษเฉพาะทางแต่ก็ยังเกิดปัญหาเรื่องความล่าช้าในกระบวนการกระจายวัตถุดิบไปยังแหล่งผลิตต่าง ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพโดยใช้แนวคิด 6W1H และ ECRS เพื่อทำการแก้ไข ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนา ในขั้นนตอนเดียว โดยอิงทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและเป็นการยืนยันให้เห็น ชัดเจนว่าการปรับปรุงตามหลักแนวคิดข้างต้นเพิ่มประสิทธิภาพได้จริง จึงได้นำแบบจำลอง Program Arena Simulation ซึ่งเป็นโปรแกรมจำลองสภาวะโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาเพื่อเป็นตัววัดประสิทธิภาพก่อนและหลังการ ปรับปรุง และเลือกวิธีการ ที่ดีที่สุด โดยที่ยังไม่ต้องลงมือปฏิบัติในโลกแห่งความจริงซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ เวลานานและทรัพยากรมากในการดำเนินการ หรืออาจจำเป็นจะต้องหยุดการปฏิบัติงานในส่วนงานต่าง ๆ

รัชฎา แต่งภูเขียว,ณัฐนันท์ อิสสระพงศ์, พรศิริ คำหล้า, และปิยณัฐ โตอ่อน (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อลดต้นทุนการขนส่ง กรณีศึกษา บริษัท A ทรานสปอร์ต จำกัด ทำธุรกิจเกี่ยวกับ การขนส่งสินค้า โดยให้บริการเริ่มตั้งแต่การจัดเก็บสินค้า มีพื้นที่มากกว่า 30,000 ตรม. โดยใช้ระบบการจัดการคลัง สินค้า (WMS) บริการออกแบบการแพคเก็จให้เหมาะสมกับสินค้า และลดแรง

กระแทกหรือความเสียหายที่จะเกิดกับสินค้าระหว่างจัดส่งก็ได้นำเอาแนวคิดในการลดต้นทุนการขนส่ง ซึ่งแบบเดิมได้ใช้การคิดต้นทุนการขนส่งแบบจ่ายตามจริง ซึ่งไม่ได้ช่วยลดค่าใช้จ่าย ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการลดต้นทุน พบว่า การจัดรูปแบบการขนส่ง และพฤติกรรมมีผลต่อต้นทุน ในการขนส่ง และจากข้อมูลข้างต้นใช้ระบบ GPS เข้ามาช่วยในการจัดการในการตรวจสอบระยะทางเส้นทางเดินรถ ตรวจสอบการจอดแวะพักของพนักงานขับรถ และอัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของรถนั้น ๆ จึงทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของคนขับ ซึ่งมีพฤติกรรม ที่แตกต่างกันไป จากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เกิดต้นทุน ที่ไม่จำเป็น ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการปรึกษากับทางบริษัทโดยเสนอแนวคิดแบบจ่ายตามจริง ซึ่งผลจาก การเก็บข้อมูลของรถบรรทุก ประเภท 10 ล้อ พบว่า แนวคิดแบบเหมาจ่ายรายเที่ยว สามารถช่วยลดต้นทุน ได้ถึง 398,903 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.91 เมื่อเทียบกับแบบจ่ายตามจริง และหากต้องการลดต้นทุน ในการขนส่งที่ไม่จำเป็นควรมีการอบรมพนักงานขับรถ เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

ศรีศรินทร์ สุขสุทธ ณัฐธยาน์ อธิรัฐจิรชัย เอกนรี ทุมพล ศศิวิมล ว่องวิไล (2564) ได้ทำการการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ สำหรับผู้ประกอบการกิจการขนส่งเอกชน กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด พบว่าต้นทุนด้านโลจิสติกส์ของ บริษัทเท่ากับ 4,965,620.88 บาทต่อเดือน โดยสัดส่วนต้นทุนที่มากที่สุด ได้แก่ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง โดยมีต้นทุนเท่ากับ 3,415,923.20 บาทต่อเดือน คิดเป็น 68.79 % ของต้นทุนโลจิสติกส์ทั้งหมด แนวทางในการลดต้นทุนโลจิสติกส์ของบริษัท ABC จำกัด คือมีการนำเทคโนโลยี GPS Tracking เข้ามาช่วยในการลดต้นทุนด้านการขนส่ง ติดตามพฤติกรรมการขับรถของพนักงานขับรถ เช่น ความเร็วที่ใช้ การจอดพัก การดับเครื่องระยะทางในการวิ่งรถ เป็นต้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิงของรถบรรทุกสินค้า และจากการทดลอง นำกล่อง GPS Tracking มาติดตั้งรถบรรทุกจำนวนสองคันจากทั้งหมด 20 คัน รวมทั้งการเฝ้าติดตาม สังเกต ตักเตือน แนะนำชี้แจงพนักงานขับรถ ทำให้เห็นได้ว่า อัตราการใช้น้ำมันต่อระยะทางในการวิ่งของรถบรรทุกสินค้า ลดลงร้อยละ 9.05 ถึงแม้จะมีต้นทุนในการลงทุนติดตั้งจำนวนเท่ากับ 9,000 บาทต่อคัน แต่สามารถลด ค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงลง 15,600.00 บาทต่อคันต่อเดือน โดยใช้การติดตั้งกล่อง GPS Tracking จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถเฝ้าติดตามพฤติกรรมการขับรถของพนักงานขับรถบรรทุกสินค้าได้ โดยจะสามารถดูในส่วนของความเร็วที่ใช้ การหยุด จอดพักรถ ปริมาณการใช้น้ำมัน การเคลื่อนที่ของรถในแต่ละช่วงเวลา ตำแหน่งปัจจุบันของรถ และเรียกดูข้อมูล ย้อนหลังได้ เป็นเวลา 1 ปี ด้วยกัน โดยถ้าผู้บริหารทำการติดตั้ง GPS Tracking รถขนส่งจำนวน 20 คันของบริษัทจะสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิงลงได้ถึง 312,000 บาทต่อเดือนเลยทีเดียว

ปิยากร พรพีรวิชญ์ นพปฎล สุวรรณทรัพย์ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกยางพาราทางถนนผ่านชายแดน จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการส่งออกยางพาราทางถนนผ่านชายแดน จังหวัดสงขลามีทั้งหมด 8 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านสภาวะอุปสงค์ ปัจจัยกลยุทธ์ โครงสร้างองค์กรและการแข่งขัน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านระบบขนส่ง โดยผลการวิจัยแยกตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้ 1) สถานการณ์ยางพาราของประเทศไทย มีความเชื่อมโยงกับภาวะเศรษฐกิจโลกซึ่งส่งผลกระทบต่อราคาและปริมาณการส่งออก ยางพารา 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งออกยางพาราทางถนน ผ่านจังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขนส่งยางพาราทางถนนมีทั้งหมด 3 ด้านที่เกี่ยวข้อง คือ ด้านพาหนะ ด้านการให้บริการและด้านสถานที่ 3) แนวทางในการพัฒนา

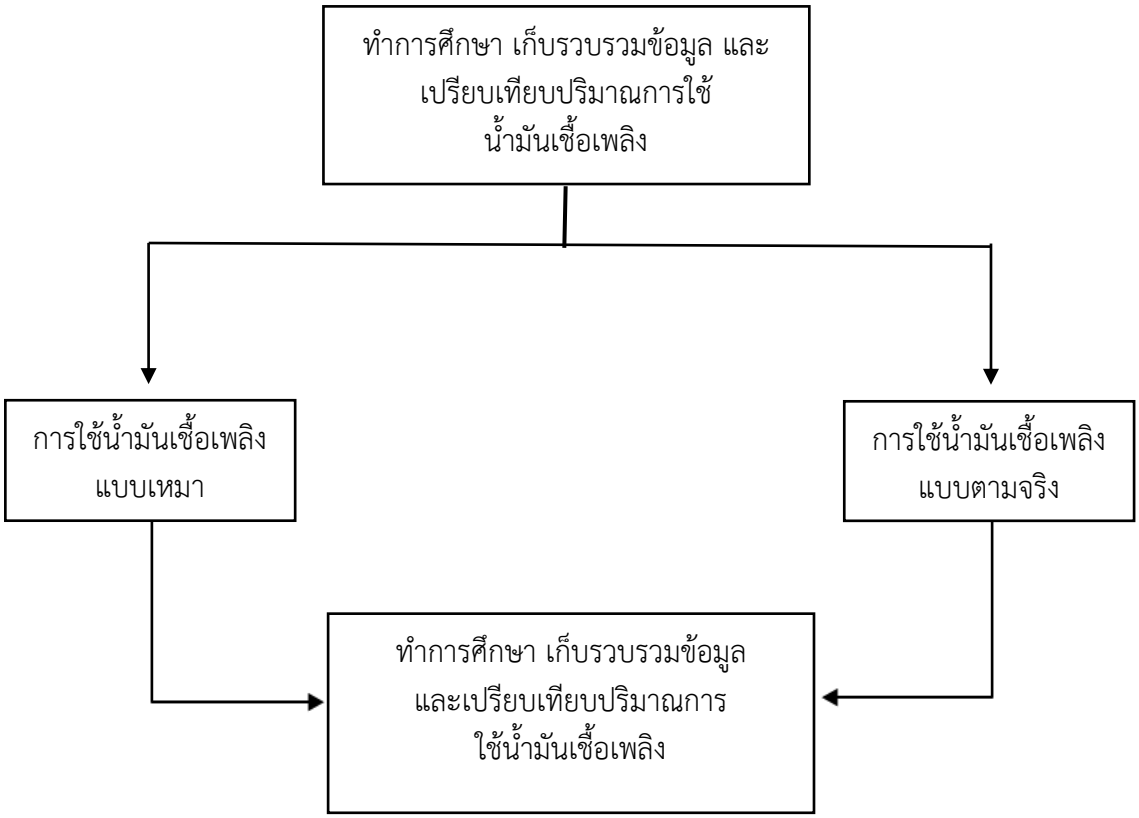
ศักยภาพปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการส่งออกในด้านการขนส่งยางพาราผ่านจังหวัดสงขลาระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน พบว่า การสื่อสารระหว่างหน่วยงานเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับอุตสาหกรรมยางพาราไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกแนวทางในการศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต ผู้ประกอบการธุรกิจ วิเคราะห์ต้นทุนเชื้อเพลิงที่เกิดจากการขนส่งสินค้า โดยคณะผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางการวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง ตามระยะเส้นทางการขนส่งแบบเหมาและการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบจ่ายตามจริง

1) น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมาจ่าย = น้ำมันเชื้อเพลิงที่กำหนดให้คงที่แบบเหมาจ่าย ตามระยะเส้นทางการขนส่งของแต่ละเที่ยว

2) น้ำมันเชื้อเพลิงแบบจ่ายตามจริง = น้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้จริงตามระยะเส้นทางการขนส่งของแต่ละเที่ยว โดยจะคำนวณอัตราน้ำมันที่ใช้จริงเท่านั้น



ตารางที่ 1 เปรียบเทียบปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงตามระยะเส้นทางการขนส่งแบบเหมาและการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบจ่ายตามจริง

องค์กรต้นทาง	องค์กรปลายทาง	การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบตามจริง (ลิตร)	การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมา (ลิตร)	ผลการเปรียบเทียบน้ำมันเชื้อเพลิง (ลิตร)
บริษัท A (อำเภอบางกล่ำ) จังหวัดสงขลา	ปาดังเบซาร์	40	50	10
บริษัท B (อำเภอนาทวี) จังหวัดสงขลา	ปาดังเบซาร์	40	50	10
บริษัท C จังหวัดตรัง	ปาดังเบซาร์	110	125	15
บริษัท D จังหวัดยะลา	ปาดังเบซาร์	90	100	10
บริษัท C จังหวัดนครศรีธรรมราช	ปาดังเบซาร์	140	160	20
บริษัท E จังหวัดตรัง	ปาดังเบซาร์	100	120	20
บริษัท F จังหวัดพัทลุง	ปาดังเบซาร์	70	90	20
บริษัท G (อำเภอฉลุง) จังหวัดสงขลา	ปาดังเบซาร์	45	55	10
บริษัท H (อำเภอจะนะ) จังหวัดสงขลา	ปาดังเบซาร์	45	60	15
บริษัท I จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ปาดังเบซาร์	200	230	30

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจมีความเห็นว่าประสิทธิภาพในการขนส่งนั้น ต้องมีการวางแผนควบคุมทางด้านต้นทุน โดยเฉพาะต้นทุนทางด้านเชื้อเพลิง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมัน โดยสัดส่วนต้นทุนที่มากที่สุดต่อเที่ยว โดยการเปรียบเทียบการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมา จะใช้มากกว่าการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงตามจริง ดังนี้ องค์กรต้นทาง 10 บริษัท A, B, C, D, E, F, G H และ I ไปยังองค์กรปลายทางปาดังเบซาร์ นั้น แสดงให้เห็นว่า ผลรวมของการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบตามจริงใช้ไป 880 ลิตรต่อคัน ต่างกับการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมา 1,040 ลิตรต่อคัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบตามจริงน้อยกว่าการใช้น้ำมัน

เชื้อเพลิงแบบเหมาถึง 160 ลิตรต่อคัน ในรอบระยะการขนส่ง 10 เที่ยว ซึ่งถ้าระยะการขนส่ง 30 เที่ยวต่อเดือน สามารถทำให้ห้างฯ ลดต้นทุนด้านน้ำมันเชื้อเพลิงได้ถึง 480 ลิตร ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงลงได้ถึง 16,800 บาทต่อคันต่อเดือน ซึ่งห้างฯ มีรถบรรทุกทั้งหมด 7 คัน สามารถลดค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงได้ถึง 117,600 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.18 โดยผู้ประกอบการได้นำเทคโนโลยี GPS Tracking เข้ามาช่วยในการลดต้นทุนด้านการขนส่ง เพื่อติดตามพฤติกรรมการขับรถของพนักงานขับรถ เช่น ความเร็วที่ใช้ การจอดพัก การดับเครื่องระยะทางในการวิ่งรถ ประกอบกับการเฝ้าติดตามพฤติกรรมการขับรถของพนักงานขับรถความเร็วที่ใช้ การหยุด จอดพักรถ การเคลื่อนที่ของรถในแต่ละช่วงเวลา ตำแหน่งปัจจุบันของรถ สามารถลดค่าใช้จ่ายด้านเชื้อเพลิงลงได้

สรุปและอภิปรายผล

จากสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของต้นทุนพลังงานโดยเฉพาะราคาน้ำมัน ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องพยายามปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานในทุก ๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพและหาแนวทางในการลดต้นทุนซึ่งจากงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงตามระยะเส้นทางการขนส่งการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมาและการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบจ่ายตามจริง โดยประยุกต์ใช้งาน GPS ร่วมด้วย พบว่าการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบตามจริงสามารถลดค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงได้น้อยกว่าการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงแบบเหมาซึ่งสามารถช่วยลดอัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงได้ถึง 10 - 20 ลิตรต่อเที่ยว สอดคล้องกับงาน วัชระชัย รัตนสุวรรณ (2560) กล่าวว่า GPS นั้นไม่สามารถลดการใช้เชื้อเพลิงได้โดยตรงแต่ต้องดำเนินการร่วมกับการขับขี่จะเกิดผลประโยชน์ในด้านการประหยัดเชื้อเพลิงได้

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการลดต้นทุนเชื้อเพลิงให้กับผู้ให้บริการขนส่งอย่างไรก็ตามในการศึกษาในอนาคตควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆที่อาจเกี่ยวข้องกับอัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิง ได้แก่ สภาพการจราจร เทคนิคในการขับรถของแต่ละบุคคล รวมทั้งพฤติกรรมการขับขี่ตามแนวทางประหยัดน้ำมัน

เอกสารอ้างอิง

เกวลี หริจันทร์วงศ์ (2551) กรณีศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้รถขนส่งของบริษัท ABC มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2566 https://schola r.utcc.ac.th/handle/6626976254/2337

ณัฐดนัย สุวรรณบัตร. (2557).การเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดม้วน กรณีศึกษาบริษัทผู้ให้บริการขนส่งแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ประสาร ทองโม้. (2551) แนวทางการลดต้นทุนการขนส่งมันฝรั่งสด ในระบบโลจิสติกส์ ของบริษัทผู้ผลิตขนมขบเคี้ยวมันฝรั่งทอด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : เชียงใหม่

ปิยากร พรพีรวิชญ์ และ นพปฎล สุวรรณทรัพย์ (2565). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการส่งออกยางพาราทาง ถนนผ่านชายแดน จังหวัดสงขลา. วารสารบริหารธุรกิจและภาษา, 10(1), 38 – 52.

รัชฎา แต่งภูเขียว (2563). การศึกษาแนวทางเพื่อลดต้นทุนการขนส่ง กรณีศึกษา บริษัท A ทราน สปอร์ต จำกัด. วารสารวิศวกรรมศาสตร์ ราชมงคลธัญบุรี, 7 (1), 69 – 76.

วัชระชัย รัตนสุวรรณ (2560). การวิเคราะห์อัตราการใช้เชื้อเพลิงเพื่อลดการใช้พลังงานเชื้อเพลิงของรถบรรทุก. โครงการสหกิจ หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต วิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ศรีศรินทร์ สุขสุทธิ และ ณัฐธยาน์ อธิรัฐจิรชัย; เอกนรี ทุมพล; ศศิวิมล ว่องวิไล. (2564) การวิเคราะห์ต้นทุนด้านโลจิสติกส์สำหรับผู้ประกอบการกิจการขนส่งเอกชน กรณีศึกษา บริษัท ABC จำกัด. วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 15 – 28.

การศึกษาการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง: กรณีศึกษาร้าน ABC

The Study on Inventory Management: Case study of ABC Shop

นูรีซัน สิเด๊ะ[1*], กาญจนา ศรีสวัสดิ์[2], เพ็ญสุข เกตุมณี[3], ชุติมา หวังเบ็ญหมัด[4] และยรรยง คชรัตน์[5]

Nureezan Sideh[1*], Kanjana Srisawat[2], Pensuk Kadmanee[3], Chutima Wangbenmad[4] and Yanyong Kodcharat[5]

[1,2] นักศึกษาปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1,2] Bachelor Degree, Hatyai Business School, Management Program, Hatyai University

[3,4,5] อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3,4,5] Lecturers of Hatyai Business School, Business Administration Faculty, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** Nureezan.sid015@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง: กรณีศึกษาร้าน ABC มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาที่แท้จริง เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าคลังสินค้าของร้าน ABC 2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของร้าน ABC ใช้ทฤษฎีก้างปลาเก็บข้อมูลโดยใช้แผนผังแสดงเหตุและผล (Cause and effect diagram) และทฤษฎี 5ส พบว่า สาเหตุสำคัญ คือการจัดการคลังสินค้าของร้าน ABC ที่การจัดเก็บไม่เป็นระบบ ทำให้เสียเวลาในการค้นหาสินค้าคงคลังโดยเปล่าประโยชน์ การจัดเก็บสินค้าไม่มีความถูกต้อง เกิดการผิดพลาดในกระบวนการเบิกจ่าย ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุงการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกระบวนการทำงาน ด้านการออกแบบแผนผังคลังสินค้า ตำแหน่งการจัดเก็บ การจัดแบ่งประเภทสินค้า การจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่ จัดเก็บในกล่อง การจัดเรียงตามรหัสสินค้า และติดป้าย label ทำให้เห็นได้ชัดเพื่อสะดวกในการหาสินค้า จากการปรับปรุงดังกล่าวส่งผลให้ ความผิดพลาดในการหยิบสินค้าลดลงและมีความรวดเร็วในการทำงานมากขึ้น ลดความผิดพลาดที่เกิดจากพนักงาน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง, การเพิ่มประสิทธิภาพ

Abstract

The purpose of research study on inventory management: case study on ABC shop was to study the problem issues and guided for developing and improving the efficiency of inventory management of ABC shop. The theory of fishbone with cause and effect diagrams and 5S were used. The results showed that the main cause problems in the inventory management were no system to control the warehouse, it caused of wasting for searching, an inaccurate product storage while errors occurred in disbursement process. Therefore, inventory management needed to improve by designing the warehouse layout, the storage location, product classification, placing into categories, and put in the box, rearrange by using product code and labeling made it easy to find products. As a result of such improvements could reduce picking error and work faster.

Keywords: Inventory Storage, Optimization

บทนำ

การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจึงมีความจำเป็นต่อธุรกิจอย่างมาก การวางแผนการบริหารจัดการคลังสินค้าเป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์การทำงานที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และสามารถต่อสู้กับคู่แข่งในด้านการแข่งขันทางธุรกิจได้ ดังนั้นการมีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่ดีจะเป็นการยกระดับมาตรฐานในกระบวนการดำเนินธุรกิจ เพื่อรับมือกับสภาวะการแข่งขันทางการค้า สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้สูงที่สุด ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าและภาพลักษณ์ทางธุรกิจได้ โดยเฉพาะธุรกิจ SME ผู้ประกอบการจำเป็นที่จะต้องปรับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังซึ่งคลังสินค้ามีความสำคัญที่สุดในระบบโลจิสติกส์ การจัดการคลังสินค้าสามารถสร้างสมดุลในห่วงโซ่อุปทาน โดยการป้องกันความไม่แน่นอนของกระบวนการจัดซื้อ อีกทั้งก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย เช่น การควบคุมปริมาณการสต๊อกสินค้าดีขึ้น (สุนันทา ศิริเจริญวัฒน์, 2555; เจนรตชา แงจันทร์, 2562; สุนันทา อนันต์ชัยทรัพย์ และชุมพล มณฑาทิพย์กุล, 2564)

กรณีศึกษาร้าน ABC เป็นร้านผลิต และจำหน่ายเสื้อโปโลยูนิฟอร์ม เสื้อทีม เสื้อรุ่น เสื้อกีฬา พร้อมปักและสกรีน ครบวงจร จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับกระบวนการจัดการสินค้าคงคลัง ร่วมกับวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า สถานประกอบการดังกล่าวมีปัญหาการดำเนินงานด้านสินค้าคงคลัง ดังนี้ การเก็บสินค้าไม่เป็นหมวดหมู่ ไม่มีระบบสินค้าคงคลัง ไม่มีการบันทึกข้อมูลสินค้าคงคลัง ไม่มีการวางแผนการจัดซื้อ อันส่งผลกระทบต่อธุรกิจ คือ สินค้าในคลังไม่มีปริมาณพอกับความต้องการสั่งซื้อของลูกค้า ทำให้ไม่สามารถส่งมอบสินค้าได้ตามกำหนด จากปัญหาดังกล่าวเห็นได้ว่าสินค้าคงคลังมีเป็นสิ่งที่ต้องควบคุม ดูแล ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้วิจัยทำการศึกษาการจัดการคลังสินค้าที่เป็นระบบเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานภายในคลังสินค้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาปัญหาที่แท้จริง เกี่ยวกับการควบคุมสินค้าคงคลังสินค้าของร้าน ABC

2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของร้าน ABC

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

1. การจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory Management)

สินค้าคงคลัง เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงที่สุดในกลุ่มของทรัพย์สินหมุนเวียน ดังนั้น การควบคุมสินค้าคงคลังจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เนื่องจาก หากเกิดปัญหาขึ้นในการควบคุมสินค้าคงคลัง เป็นเหตุทำให้การผลิตหยุดชะงัก อาจทำให้ส่งสินค้านั้นตามกำหนด เป็นเหตุให้ลูกค้าขาดความเชื่อถือและสูญเสียลูกค้าได้ รวมถึงส่งผลให้เกิดการเสียโอกาสทางกำไรจากการขาย รวมทั้งเกิดต้นทุนเพิ่มจากการสั่งซื้ออย่างเร่งด่วน (ณัฐนันท์ นิรัชกุลโรจน์ และ สายชล ปิ่มมณี, 2563) สกุลรัตน์ แก้วเพิ่มพูน (2563) อธิบายประเภทของสินค้าคงคลัง แบ่งได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1.1 วัตถุดิบ (Raw Material) หมายถึง สิ่งของหรือชิ้นส่วนที่ซื้อมาใช้ในการผลิต

1.2 งานระหว่างทำ (Work-in-Process) หมายถึง ชิ้นงานที่อยู่ในขั้นตอนการผลิตหรือรอคอยที่จะผลิตหรือรอคอยที่จะผลิตในขั้นตอนต่อไป โดยที่ยังผ่านกระบวนการผลิตไม่ครบทุกขั้นตอน

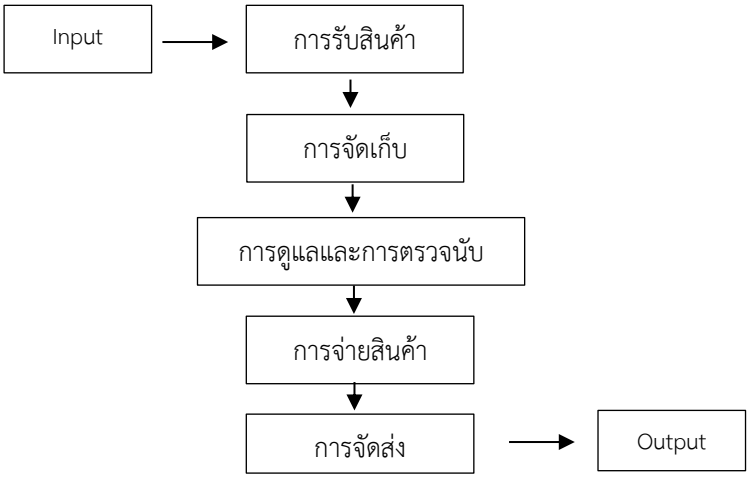
1.3 วัสดุซ่อมบำรุง (Maintenance/Repair/Operating Supplies) หมายถึง ชิ้นส่วนหรืออะไหล่เครื่องจักรที่สำรองไว้เผื่อเปลี่ยน เมื่อชิ้นส่วนเดิมเสียหรือหมดอายุการใช้งาน

1.4 สินค้าสำเร็จรูป (Finished Goods) หมายถึง ปัจจัยการผลิตที่ผ่านทุกระบบการผลิตครบถ้วนพร้อมที่จะขายให้ลูกค้า

การบริหารงานเกี่ยวกับคลังสินค้าที่ดี เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดเก็บที่ถูกต้อง สะดวกและมีความรวดเร็วในการรับ จ่าย สินค้า การเก็บสินค้าให้ถูกต้องพอเหมาะกับการขาย ดังนั้น การจัดการสินค้าคงคลังที่ดีย่อมเป็นผลดีทั้งในด้านของการเพิ่มกำไรและลดค่าใช้จ่ายให้กับธุรกิจ

2. การบริหารคลังสินค้า (Warehouse Management)

การบริหารคลังสินค้า หมายถึง กระบวนการบริหารดำเนินธุรกิจในสวนของคลังสินค้า ให้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบมีประสิทธิผล บรรลุผลสำเร็จ ช่วยควบคุมคุณภาพการเก็บรักษา ปองการ และลดการสูญเสียจากการดำเนินงานเป็นระบบที่ครอบคลุมการจัดการทุกอย่างในคลังสินค้า ตั้งแต่การจัดการคำสั่งซื้อลูกค้า การรับสินค้า การจัดทำสต๊อก การเติมสินค้า การจัดเก็บ การเลือกหรือหยิบสินค้าตามคำสั่ง การจัดส่ง การจ่ายสินค้าออกจากคลัง การตรวจนับสินค้า



ภาพที่ 1 กิจกรรมหลักของคลังสินค้า
ที่มา: ทัศนี สุทธิรัตน์ (2554)

การจัดการของระบบบริหารการจัดการคลังสินค้ามีประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจหลายด้าน เช่น การควบคุมปริมาณการสต๊อกสินค้า สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

3. ทฤษฎีการศึกษางาน (Work Study)

3.1 ความหมายการศึกษางาน (Work Study)

การศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินการอุตสาหกรรมการผลิตและบริการเพื่อพัฒนา ปรับปรุงให้ดีขึ้น เกิดความประหยัดหรือลดต้นทุน/ ค่าใช้จ่ายให้น้อยลง เพื่อให้เกิดผลิตภาพ (Productivity) ที่ดีขึ้น รวมถึงการหาเวลามาตรฐานต่าง ๆ ในการดำเนินการ ดังนั้น การศึกษางาน หมายถึง เทคนิคในการวิเคราะห์ขั้นตอนของการปฏิบัติงานเพื่อขจัดงานที่ไม่จำเป็นออก และสรรหาวิธีการทำงานที่ดีที่สุดและเร็วที่สุดในการปฏิบัติงานนั้น ๆ ทั้งนี้ รวมถึงการปรับปรุงมาตรฐานของการทำงานและการบริหารแผนการโดยอาศัยระบบค่าแรงจูงใจ

3.2 การศึกษางานแบ่งออกเป็น

3.2.1 การศึกษาการเคลื่อนไหว Motion Study หรือการออกแบบวิธีการทำงาน Work method design หรือการศึกษาวิธีการ Method Study หมายถึง กระบวนการศึกษาอย่างระบบเกี่ยวกับวิธีการทำงานที่ใช้กันอยู่หรือออกแบบเสนอขึ้นมาใหม่ รวมถึงการศึกษาการเคลื่อนที่การไหลของวัสดุ ผลิตภัณฑ์ ชิ้นงาน คน พนักงาน เพื่อให้เกิดวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูง การเคลื่อนไหว Motion Study มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1) การหาวิธีการที่เหมาะสมที่ดีในการทำงาน

2) การออกแบบวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

3) เน้นการเคลื่อนไหวของคน การเคลื่อนไหวของร่างกาย การไหลของเครื่องมือ/วัสดุ ขั้นตอนการทำงานการผลิต

4) อาจเป็นวิธีทางอุดมคติ (Ideal) แต่ต้องใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด

3.2.2 การศึกษาเวลา Time Study หรือการวัดงาน Work measurement หมายถึง การใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อวัดและตั้งมาตรฐานเวลาการทำงาน รวมถึงการศึกษาหาเวลามาตรฐานในการทำงานของคนงาน ซึ่งทำงานที่ระดับประสิทธิภาพที่กำหนดให้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1) การหาเวลามาตรฐานในการทำงาน

2) การกำหนดเวลามาตรฐานต่าง ๆ

3) อาจเรียกอีกอย่างว่า การวัดผลงาน (วัดเวลาทำงาน)

4) หาเวลามาตรฐาน เพื่อคำนวณค่าใช้จ่ายและการวางแผนการผลิต

3.3 ขั้นตอนหลักในการปรับปรุงพัฒนาของการศึกษางานแบ่งได้เป็น 4 ขั้นหลัก คือ

3.3.1 การพัฒนาวิธีการที่เหมาะสม ที่น่าจะเป็น สำหรับการทำงานหนึ่งๆ

1) ออกแบบวิธีการทำงาน Method design

2) การวิเคราะห์และพัฒนาการเคลื่อนไหว การไหลที่มีประสิทธิภาพ

3) ประเมินวิธีการนั้น evaluation

3.3.2 การสร้างมาตรฐานการทำงาน

1) เขียนมาตรฐาน/ คู่มือการปฏิบัติงาน Work Instruction-W1, Work Standard –WS

3.3.3 การศึกษาเวลาเพื่อหาเวลามาตรฐานของการทำงานนั้น

1) จับเวลาโดยตรง การสุ่มงาน ฯลฯ

3.3.4 การฝึกอบรมพนักงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้ตามวิธีการใหม่ ด้วยเวลามาตรฐาน

4. ทฤษฎี 5ส

อดิศักดิ์ ธีรานุพัฒนา (2561) อธิบาย หลักการและวิธีปฏิบัติ 5S ไว้ดังนี้

ส1 หรือ สะสาง (Clearing Up) เพื่อการลดความสูญเปล่า คือ การแยกของที่จำเป็นออกจากของที่ไม่จำเป็นโดยกำหนดขั้นตอนไว้ 3 ขั้นตอนประกอบด้วย สำรวจ แยก ขจัด

ส2 หรือ สะดวก (Organizing) เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (ความเร็ว) คือ การจัดวางหรือจัดเก็บสิ่งของต่าง ๆ ในสถานที่ทำงานอย่างเป็นระบบ ชัดเจน สะดวกปลอดภัยและคงไว้ซึ่งคุณภาพประสิทธิภาพในการทำงานโดยกำหนด ขั้นตอนไว้ 4 ขั้นตอน แบ่งหมวดหมู่ จัดเก็บให้เป็นระบบมีระเบียบของใช้บ่อยอยู่ใกล้ ไม่ได้ใช้บ่อยอยู่ไกล

ส3 หรือ สะอาด (Cleaning) คือ การทำความสะอาด (ปัดกวาด เช็ด ถู) เครื่องมือ อุปกรณ์ สถานที่และใช้ เป็นการตรวจสอบและบำรุงรักษา โดยกำหนดขั้นตอนไว้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดพื้นที่รับผิดชอบ ขจัดต้นเหตุของความสกปรก ทำความสะอาดแม้แต่จุดเล็ก ๆ ปัด กวาด เช็ด ถู พื้นให้สะอาด

ส4 หรือ สร้างมาตรฐาน (Standardizing) คือ การรักษามาตรฐานของความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้คงอยู่ ตลอดไป

ส5 หรือ สร้างนิสัยหรือวินัย (Training & Discipline) คือ การสร้างนิสัยในการมีจิตสำนึกทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน อบรมให้พนักงานรู้จักปรับปรุง สถานที่ทำงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อินทัช ประชานันท์, จันทร์จิรา สอนดา, วิภาวรรณ แสงสาคร, กนกนิภา เก่งกานา นราตรีกุล สอนคง และอัจฉรา สุทธิประภา (2564) ศึกษาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของคลังสินค้า และการจัดเก็บสินค้า กรณีศึกษาบริษัท เอ็กซ์เดฟ จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการสินค้าคงคลังขาดประสิทธิภาพและนำเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังโดยการศึกษาข้อมูลจากสภาพแวดล้อมจริง จัดเก็บข้อมูลสินค้าคงคลัง การสัมภาษณ์พนักงานผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสินค้าคงคลัง จากนั้นทำการวิเคราะห์หาปัญหา นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เข้าใจถึงความหมาย และนำสิ่งที่ผิดพลาดมาแก้ไขให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผลการวิจัย พบว่า 1) สาเหตุของปัญหาจากการวิเคราะห์กระบวนการทำงาน คือไม่มีระบบการจัดการสินค้าคงคลังที่เป็นมาตรฐานเหมาะสมในการจัดเก็บกระบวนการดูแลระบบการจัดการคลังสินค้ายังไม่เป็นระเบียบเกิดความผิดพลาดในด้านจำนวนสินค้าจัดเก็บ การเบิกจ่ายหรือการเตรียมของส่งลูกค้าเกิดความผิดพลาดเกิดการสูญเสียในเรื่องการส่งมอบชิ้นงานล่าช้าไม่ทันตามกำหนดเวลาเกิดปัญหาการดำเนินงานผลิตขาดช่วงไปในบางผลิตภัณฑ์ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ส่งลูกค้าและ 2) แนวทางการแก้ไขเพื่อการลดความสูญเปล่าด้วยหลัก ECRS พบว่า E=การกำจัด (Eliminate) ในส่วนการผลิตที่มากเกินความจำเป็น ลดการเคลื่อนย้ายที่ไม่จำเป็น C=การรวมกัน (Combine) สามารถลดการทำงานที่ไม่จำเป็นโดยการรวมขั้นตอนเข้าด้วยกัน R=การจัดใหม่ (Rearrange) การจัดหาขั้นตอนใหม่เพื่อลดกระบวนการบางอย่างที่ไม่จำเป็น S=การทำให้งาน (Simplify) การปรับปรุงการทำงานให้ง่ายและสะดวกขึ้น จากการแบ่งกลุ่มสินค้าคงคลังตามลำดับประเภท ขนาด วัสดุและความสำคัญ การกำหนดความถี่ในการตรวจนับสินค้าคงคลังทำให้ข้อมูลสินค้าคงคลังมีความแม่นยำจากเดิม 55%เป็น 95% เพิ่มขึ้น 40% ปัญหาการดำเนินงานผลิตขาดช่วงลดลงเดิม 50% เหลือ 20% รวมถึงประสิทธิภาพในการส่งมอบลูกค้าจากเดิม 80% เป็น 100% สามารถช่วยให้คลังสินค้าสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าและเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า

วรุตม์ บุญภักดี, ดวงรัตน์ หิรัญญะสิริ, รชานนท์ ลั่นซ้าย, วิศัลยา เกียรติคุณรัตน์ และ ปฐมพงษ์ สังข์ทอง (2565) งานวิจัยฉบับนี้เสนอการปรับปรุงตำแหน่งการจัดเก็บคลังสินค้าสำเร็จรูป กรณีศึกษาบริษัท ผลิตเสื้อกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูป และปรับปรุงกิจกรรมในคลังสินค้าให้สะดวกต่อการทำงานมากขึ้น สภาพปัจจุบันคลังสินค้าของบริษัทดังกล่าวมีการจัดเก็บสินค้าโดยไม่มีการระบุตำแหน่งการจัดเก็บสินค้าที่ชัดเจน ใช้เวลาเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งการจัดเก็บสินค้ามาก ดังนั้นผู้วิจัยได้ทำการจัดตำแหน่งการจัดเก็บสินค้าโดยใช้วิธีด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี (ABC Analysis) มาประยุกต์ใช้ในการจัดกลุ่มสินค้าตามความเคลื่อนไหวของสินค้า นำซอฟแวร์แมท แลป

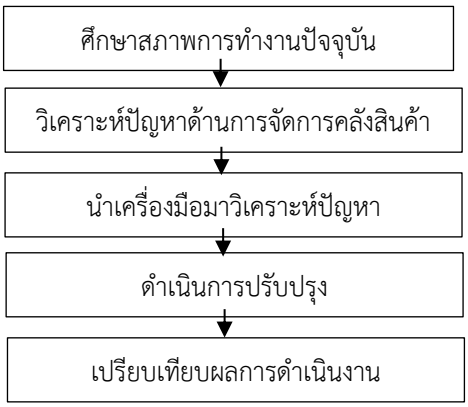
คำนวณตำแหน่งการจัดเก็บด้วยหลักการของตัวแบบกำหนดการเชิงเส้นจำนวนเต็มทวิภาค ช่วยกำหนดตำแหน่งการ จัดเก็บสินค้าที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากเวลาในการเคลื่อนที่เป็นสำคัญ จากผลการศึกษาพบว่า การปรับปรุงการจัดเก็บโดย การวางผังการจัดเก็บสินค้าสำเร็จรูปใหม่ ช่วยลดเวลาการเคลื่อนที่ไปยังกลุ่ม A และ B ร้อยละ 16.12 และ 11.55 ตามลำดับ สินค้ากลุ่ม C ใช้เวลาเคลื่อนที่เฉลี่ยมากที่สุด 23.71 วินาทีต่อช่องวางสินค้า

วิริยา ธรณินทร์พานิช, ปาณิสรา ธรรมภิธิ, ภรัณญา กุลโธ, และศานิต ธรรมศิริ (2565) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบบบริหารจัดการจัดการคลังสินค้าของผู้ประกอบการร้านเสื้อผ้าสำเร็จรูปในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล นครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาปัญหาบริหารจัดการ จัดการคลังสินค้าของผู้ประกอบการร้านเสื้อผ้าสำเร็จรูป ในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล นครราชสีมา 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังของผู้ประกอบการร้านเสื้อผ้าสำเร็จรูป ในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล นครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการร้านเสื้อผ้าในห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล นครราชสีมา จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ใช้การสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจ 1-3 ปีขึ้นไป ลักษณะธุรกิจคือเป็นเจ้าของกิจการและผู้จัดการร้าน 2) ร้านค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีปัญหาดังนี้ สินค้าคงคลังบางชนิดมีจำนวนมาก บางชนิดไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบจำนวนสินค้า หรือการบันทึกสินค้าคงคลังอย่างมีระบบ ขาดความถูกต้องในการจัดเก็บสินค้า อาจจะมีการจัดเก็บสินค้าในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม ความขาดแคลนสินค้าและการจัดเก็บสินค้าไม่เป็นหมวดหมู่ 3) การจัดการในการแก้ไขปัญหาควรดำเนินการดังนี้ ปริมาณคลังสินค้าโดยเฉลี่ยลดลง และสามารถลดต้นทุน และสร้างวิธีการตรวจนับสินค้าคงคลังปรับปรุงกระบวนการทำงานให้สามารถทำงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภัทรา อุดมกัลยารักษ์ (2560) แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการคลังสินค้าสำหรับโรงงานแปรรูป เหล็ก สแตนเลส และอลูมิเนียม: กรณีศึกษา บริษัท พีเอ็มพี มอเตอร์โปรดักส์ จำกัด วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการคลังสินค้า ของบริษัท พีเอ็มพี มอเตอร์โปรดักส์ จำกัด โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การสำรวจ และวิเคราะห์ปัญหา ส่วนที่ 2 กระบวนการหาแนวทางการพัฒนา ส่วนที่ 3 การกำหนดแนวทางการพัฒนา และส่วนที่ 4 ผลการนำแนวทางการพัฒนาไปทดลองใช้จากผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการคลังสินค้า สามารถแบ่งออกได้เป็นด้าน คือ ด้านการดำเนินงาน โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การสั่งซื้อวัตถุดิบ ให้ออกเอกสารใบสั่งซื้อทุกครั้ง ทำให้การส่งวัตถุดิบของผู้ผลิตผิดพลาดน้อยลง การเบิกใช้วัตถุดิบ ให้มีการนับจำนวนวัตถุดิบคงเหลือทุกสัปดาห์ ทำให้ทราบจำนวน วัตถุดิบคงเหลือ และวางแผนการสั่งซื้อวัตถุดิบได้เร็วขึ้น การแปรรูปวัตถุดิบ ให้ทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าของกิจการ พนักงานและลูกค้า เพื่อลดข้อผิดพลาด ใช้เวลาการแปรรูปน้อยลง ส่งมอบงานให้ลูกค้าตามกำหนดเวลา และลดค่าใช้จ่าย ด้านการจัดเก็บวัตถุดิบ นำแนวคิดการผลิตแบบลีน และทฤษฎี 5ส. เพื่อลดการสูญเสียที่เปล่าประโยชน์ทำให้พนักงานทำงานได้รวดเร็วขึ้น และด้านบุคลากร ให้พนักงานแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มมีหัวหน้า เกิดการทำงานเป็นทีม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็วขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย มีการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 ลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนผังก้างปลาหรือแผนผังสาเหตุและ 5 ส

การรวบรวมข้อมูล

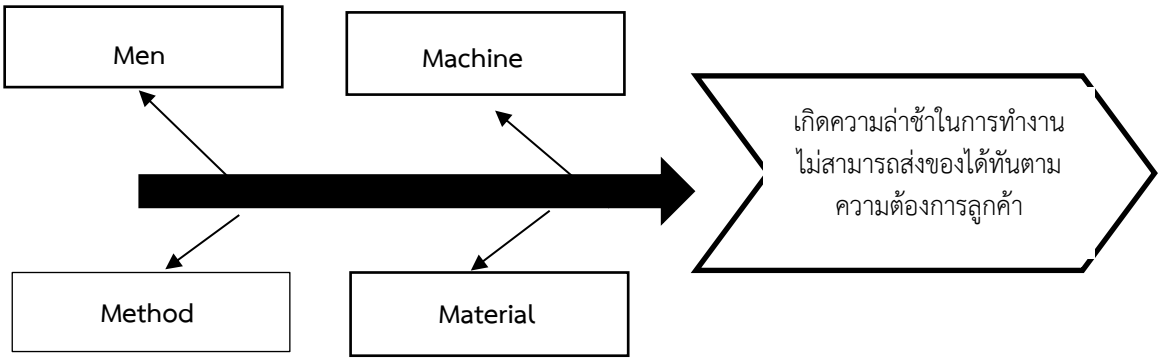
ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คณะผู้วิจัยได้การลงพื้นที่ ณ สถานที่ปฏิบัติงานจริง ร้านABC ศึกษาดูงานการจัดการคลังสินค้า และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ สังเกตการณ์ (Observation) และสัมภาษณ์ (Interview) เจ้าของกิจการและพนักงาน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คณะผู้วิจัยได้ ทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

จากการศึกษาและเก็บข้อมูลในส่วนขั้นตอนการจัดเก็บสินค้า พบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้พนักงานใช้เวลาในการจัดเก็บสินค้าไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ใช้เวลาในการค้นหาสินค้าเป็นเวลานาน คณะผู้วิจัยได้แสดงสาเหตุของปัญหา โดยใช้แผนผังแสดงเหตุและผล (Cause and effect diagram) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้



ภาพที่ 3 แสดงแผนภูมิการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (Cause& effect diagram)

ด้านวิธีการ Method

1. ขาดการวางแผนการจัดเก็บสินค้า โดยมีสาเหตุมาจาก
    1.1 พนักงานขาดความเข้าใจในการจัดเก็บสินค้าคงคลัง
2. ไม่มีการจัดทำแผนการสั่งซื้อสินค้า โดยมีสาเหตุมาจาก
    2.1 การผลิตไม่คงที่เนื่องจากเป็นระบบ Made to order และ Pull system
    2.2 พนักงานขาดความรู้ความชำนาญในการจัดทำแผนการสั่งซื้อ
    2.3 ยอดขายไม่แน่นอน
3. ขาดการบันทึกเอกสารการจัดเก็บและการควบคุมสินค้า โดยมีสาเหตุมาจาก
    3.1 ไม่มีพนักงานผู้รับผิดชอบในการควบคุม stock

ทั้ง 3 สาเหตุนี้ทำให้เกิดผลกระทบตามมา ได้แก่ ต้นทุนในการจัดเก็บสินค้าสูง วัตถุดิบที่ใช้ในการทำงานไม่เพียงพอและขาดโอกาสจากการขายสินค้า

ด้านบุคคล Man

พนักงานมีไม่เพียงพอกับการทำงาน ทำให้พนักงานที่มีอยู่จำนวน 2 คน ต้องทำงานหนัก

จากสาเหตุนี้ทำให้เกิดผลกระทบตามมา ได้แก่ เจ้าของร้านและพนักงานอีก 2 คน ต้องทำงานหนักขึ้นและอาจทำให้เกิดการส่งของล่าช้า

ด้านวัตถุดิบ Material

มีการจัดเก็บวัตถุดิบที่ไม่เพียงพอ เช่น สีของไหม เป็นต้น ความไม่แม่นยำของ stock ทำให้สินค้าขาดมือ จากสาเหตุนี้ทำให้เกิดผลกระทบตามมา ได้แก่ ไม่มีวัตถุดิบที่จะใช้ในการผลิตสินค้าบางรายการ

จากสภาพปัญหาที่พบ ด้านคลังสินค้าการบริหารและจัดการตำแหน่งการจัดเก็บไม่เป็นระบบ ทำให้เสียเวลาในการค้นหาสินค้าคงคลังโดยเปล่าประโยชน์ การจัดเก็บสินค้าไม่มีความถูกต้อง เกิดการผิดพลาดในกระบวนการเบิกจ่าย รวมทั้งพบว่า การมีสินค้าคงคลังบางประเภทที่มากเกินไปทำให้มีต้นทุนค่าสินค้าคงคลังที่สูง และ สินค้าคงคลังบางตัวขาดมือไม่เพียงพอต่อการผลิตส่งผลทำให้กระบวนการผลิตล่าช้าไม่สามารถส่งมอบสินค้าได้ทันตามความต้องการของลูกค้า

การแก้ไขปัญหา

โดยการใช้หลัก 5 ส มาจัดผัง จัดระเบียบ คลังสินค้าใหม่ จัดแยกประเภท สินค้าคงคลัง มีการระบุตำแหน่งในการจัดเก็บ การจัดเรียงตาม รหัสสินค้า และติดป้าย label เพื่อ ทีมงานสามารถหาสินค้าได้ง่ายขึ้น สามารถลดระยะเวลาล่าช้าในการหาสินค้าของพนักงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การออกแบบแผนผังการจัดเก็บ

การออกแบบแผนผังการจัดเก็บสินค้า เริ่มจากการวางแผนการใช้พื้นที่ และวิธีการจัดวางสินค้าแต่ละกลุ่ม กำหนดขอบเขตที่เหมาะสมในการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากนั้นจึงกำหนดรหัสระบุตำแหน่งจัดเก็บ และมีป้ายสัญลักษณ์กำกับแสดงตำแหน่งที่ใช้ในการอ้างอิงเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมส่วนงานคลังในการจัดเก็บ เบิกจ่าย และตรวจสอบสินค้าได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง ดังนั้นการออกแบบแผนผังการจัดเก็บสินค้าแบ่งเป็น 3 ส่วน

1. การออกแบบขนาดพื้นที่
2. การออกแบบวิธีการจัดวาง
3. การออกแบบรหัสระบุตำแหน่งการจัดเก็บ และป้ายชี้ตำแหน่งการจัดเก็บ

สรุปผลการดำเนินงาน

ด้านกระบวนการและการบริหารจัดการได้ดังนี้

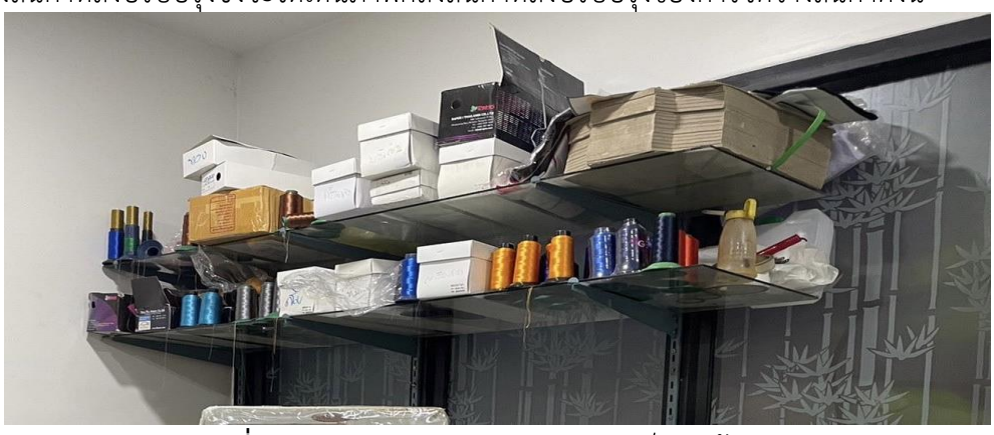
- การออกแบบวิธีการและขั้นตอนการทำงานใหม่ เพื่อลดความสูญเปล่าในกระบวนการ : โดยการออกแบบกระบวนการทำงานใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดระยะเวลาในการทำงานที่สลับซับซ้อน

- ตั้งรหัสสินค้าใหม่ เพื่อลดความผิดพลาด : โดยการออกแบบการตั้งรหัสสินค้าใหม่เพื่อให้เข้าใจตรงกันและเพื่อการเขียนใบเบิกอย่างเป็นประจำทุกครั้ง ที่มีการเบิกของให้ถูกต้องและครบจำนวน อีกทั้งใบเบิกสินค้า จะต้องสามารถตรวจเช็คได้ว่าเบิกสินค้าตัวไหน ใช้ในงานโปรเจคอะไร เมื่อมีการค้นหาย้อนหลัง หรือมีเช็คสต๊อก จะสามารถใช้เป็นหลักฐานได้ เป็นผลทำให้สต๊อกตรงทั้งสินค้าจริงและในระบบ



ภาพที่ 4 แสดงการตั้งรหัสสินค้า

- จัดผังคลังสินค้าใหม่: เป็นการแบ่งเขตที่ตั้งของสินค้าขึ้นมาใหม่ ทำให้เกิดความง่ายและรวดเร็วในกระบวนการทำงานรวมทั้งทำให้เกิดความผิดพลาดน้อยลงด้วย หลังจากที่มีการปรับปรุงคลังสินค้าทำให้เห็นคลังสินค้าหลังปรับปรุงซึ่งจะให้เห็นภาพคลังสินค้าหลังปรับปรุงของการจัดวางสินค้าดังนี้



ภาพที่ 5 แสดงก่อนการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้าคงคลัง



ภาพที่ 6 แสดงหลังการปรับปรุงการจัดเก็บสินค้าคงคลัง

- การตรวจนับสินค้า: ต้องมีการตรวจนับสินค้าอย่างเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อลดความผิดพลาดและหลีกเลี่ยงการเกิดต้นทุนจมไปกับสินค้าโดยใช่เหตุ สรุปผลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบก่อน-หลัง

การเก็บข้อมูลการหยิบสินค้า	เวลารวม (นาที)	เวลาเฉลี่ย (นาที)
ก่อนการปรับปรุง	585.19	19.5
หลังการปรับปรุง	385.14	12.8
เวลาที่ลดลง	200.05	6.7

จากตารางที่ 1 แสดงผลการปรับปรุงการดำเนินงานส่วนงานคงคลังทำให้เห็นว่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความถูกต้องและความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ก่อนการปรับปรุงการหยิบสินค้าใช้เวลาเฉลี่ย 19.5 นาที หลังการปรับปรุงใช้เวลาเฉลี่ย 12.8 นาที ลดลงจากเดิม 6.7 นาที

สรุปและอภิปรายผล

หลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ในการจัดการคลังสินค้าของร้าน ABC ที่การจัดเก็บไม่เป็นระบบ ทำให้เสียเวลาในการค้นหาสินค้าคงคลังโดยเปล่าประโยชน์ การจัดเก็บสินค้าไม่มีความถูกต้อง เกิดการผิดพลาดในกระบวนการเบิกจ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฐมพงษ์ หอมศรี และจักรพรรณ คงธนะ (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลัง: กรณีศึกษาบริษัทติดตั้งและบำรุงรักษาเครื่องจักรของโรงงาน SME โดยใช้เครื่องมือ แผนผังก้างปลา ในการหาสาเหตุและปัญหาเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและค้นหาแนวทางแก้ไข ผลการวิเคราะห์พบว่า บริษัทมีปัญหาด้านสินค้าคงคลัง เรียงดังนี้ ตามลำดับไม่มีการจัดทำระบบสินค้าคงคลัง ไม่มีการบันทึกข้อมูลสินค้าคงคลัง ขาดการวางแผนการจัดซื้อ การจัดสินค้าไม่เป็นหมวดหมู่

สำหรับสภาพปัญหาที่พบของร้าน ABC ผู้จัดวิจัยได้ดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงกระบวนการทำงานการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง โดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

1. การปรับปรุงในส่วนของกระบวนการรับและกระบวนการเบิกสินค้า
2. การปรับปรุงโครงสร้างในคลังสินค้า
3. การตั้งรหัสสินค้าใหม่ โดยการแยกหมวดหมู่

4. การออกแบบแผนผังคลังสินค้าและการจัดเก็บสินค้า
5. ทำการกำหนดการตรวจนับสินค้าทุกเดือน และมีการออกแบบฟอร์มสำหรับการตรวจนับวัตถุดิบ
6. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานว่าก่อนทำและหลังทำเกิดประโยชน์มากขึ้นหรือน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

จากการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ด้านการออกแบบแผนผังคลังสินค้า ตำแหน่งการจัดเก็บ การจัดแบ่งประเภทสินค้า การจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่ จัดเก็บในกล่อง การจัดเรียงตามรหัสสินค้า และติดป้าย label ทำให้เห็นได้ชัดเพื่อสะดวกในการหาสินค้า ส่งผลให้ ความผิดพลาดในการหยิบสินค้าลดลง และมีความรวดเร็วในการทำงานมากขึ้น ลดความผิดพลาดที่เกิดจากพนักงาน และเพื่อเพิ่มการทำงานของคลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรกำหนดให้มีการเช็คสต๊อคสินค้าเป็นประจำ และการลงบันทึกข้อมูลรายการสินค้าเฉพาะสินค้า (Stock card) เพื่อดูประวัติการเคลื่อนไหวของสินค้า เพื่อคำนวณการหมุนเวียนสินค้าได้ และทำให้ทราบสถานะปัจจุบันของสินค้าคงคลัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรา อุดมกัลยารักษ์ (2560) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการคลังสินค้าสำหรับโรงงานแปรรูป เหล็ก สแตนเลส และอลูมิเนียม:กรณีศึกษา บริษัท พีเอ็มพี มอเตอร์โปรดักส์ จำกัด และให้ข้อแนะนำว่า การพัฒนาระบบการจัดการคลังสินค้า การเบิกใช้วัตถุดิบ ให้มีการนับจำนวนวัตถุดิบคงเหลือทุกสัปดาห์ ทำให้ทราบจำนวนวัตถุดิบคงเหลือ และวางแผนการสั่งซื้อวัตถุดิบได้เร็วเพื่อลดข้อผิดพลาด ใช้เวลาการแปรรูปน้อยลง ส่งมอบงานให้ลูกค้าตามกำหนดเวลา และลดค่าใช้จ่าย ด้านการจัดเก็บวัตถุดิบ อีกทั้งงานวิจัยดังกล่าวได้นำทฤษฎี 5ส. มาใช้เพื่อลดการสูญเสียที่เปล่าประโยชน์ทำให้พนักงานทำงานได้รวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับร้าน

1. ควรมีการเตรียมความพร้อมสำหรับเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะเข้ามามีบทบาทกับการใช้งานในชีวิตประจำวันควรพิจารณา การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ช่วยควบคุมสินค้าคงคลัง เพื่อความถูกต้องของข้อมูล
2. ควรฝึกอบรมพนักงาน อย่างต่อเนื่อง ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพโดยใช้เครื่องมือในการจัดการต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

เจนรตชา แงจันทร์, (2562). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าโดยประยุกต์ใช้วิธีการจัดแบ่งวัสดุตามความถี่ในการใช้กรณีศึกษาบริษัทแห่งหนึ่งในอุตสาหกรรมการพิมพ์. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (การจัดการโลจิสติกส์). ปทุมธานี : มหาวิทยาลันเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ณัฐนันท์ นิรัชกุลโรจน์ และ สายชล ปิ่มมณี, (2564). การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดซื้อและการควบคุมสินค้าคงคลังเพื่อสร้างรูปแบบเชิงป้องกันการจัดซื้อ. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 17(3), 134 – 144.

ทัศนี สุทธิรัตน์ (2554). การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารคลังสินค้ากรณีศึกษาบริษัท บีทาเก้น จำกัด. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (การจัดการโลจิสติกส์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ปฐมพงษ์ หอมศรี และจักรพรรณ คงธนะ. (2557). การพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลัง: กรณีศึกษาบริษัทติดตั้ง และบำรุงรักษาเครื่องจักรของโรงงาน SME. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 7(2), 42 – 56.

ภัทรา อุดมกัลยารักษ์. (2560). แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการคลังสินค้าสำหรับโรงงานแปรรูป เหล็ก สแตนเลส และอลูมิเนียม:กรณีศึกษา บริษัท พีเอ็มพี มอเตอร์โปรดักส์ จำกัด. สารนิพนธ์ กจ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

วรุตม์ บุญภักดี, ดวงรัตน์ หิรัญญะสิริ, รชานนท์ ลั่นซ้าย, วิศัลยา เกียรติคุณรัตน์ และปฐมพงษ์ สังข์ทอง. (2565). การปรับปรุงตำแหน่งการจัดเก็บของคลังสินค้าสำเร็จรูป กรณีศึกษา บริษัทผลิตเสื้อกีฬา. วิศวสารลาดกระบัง, 39(2) 113-124.

วิริยา ธรณินทร์พานิช, ปาณิสรา ธรรมภิธิ, ภรัณญา กุลโธ, และศานิต ธรรมศิริ. (2565). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษาร้านค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2(6), 283-302.

สกุลรัตน์ แก้วเพิ่มพูน. (2563). เอกสารบรรยายการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2566, จาก https://hiperc.sru.ac.th/course/view.php?id=935#section-5

สุนันทา ศิริเจริญวัฒน์. (2555). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท ภูมิไทย คอมซีส จำกัด. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (การจัดการโลจิสติกส์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

สุนันทา อนันต์ชัยทรัพย์ และชุมพล มณฑาทิพย์กุล. (2564). การปรับปรุงการจัดวางตำแหน่งสินค้าภายในคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท ศรีไทยซุปเปอร์แวร์ โคราช จำกัด. Journal of Engineering and Digital Technology, 9(2), 11 – 24.

อดิศักดิ์ ธีรานุพัฒนา. (2561). 5ส : หลักการและวิธีปฏิบัติ (5S : PRINCIPLES & PRACTICE). เชียงใหม่ : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อินทัช ประชานันท์, จันทร์จิรา สอนดา, วิภาวรรณ แสงสาคร, กนกนิภา เก่งกานา นราตรีกุล สอนคง และอัจฉรา สุทธิประภา. (2564). การศึกษาการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของคลังสินค้า และการจัดเก็บสินค้ากรณีศึกษาบริษัท เอ็กซ์เดฟ จำกัด. The Journal of Research and Academics, 4(1), 113 -120.

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการซื้อประกันชีวิต

A Study Correlations among Personal Factors and Demand for Life Insurance

สุชาดา สงสัย [1*],กรฉม ภัทรศรีกลับ [2] เพ็ญสุข เกตุมณี[3] และ ชุติมา หวังเบ็ญหมัด[4]

[1,2] นักศึกษาปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[1,2] Bachelor Degree, Hatyai Business School, Management Program, Hatyai University

[3,4] อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

[3,4] Lecturers of Hatyai Business School, Business Administration Faculty, Hatyai University

[*]**Corresponding author, E-mail:** suchada.son018@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการซื้อประกันชีวิตของประชาชน 2) เปรียบเทียบความต้องการซื้อประกันชีวิต จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนทั่วไป โดยคำนวณขนาดประชากร และกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมโปรแกรม G* Power โดยใช้ฟังก์ชั่นในกลุ่ม chi square test ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 220 ราย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผลการวิจัย (1) ความต้องการซื้อประกันชีวิต พบว่า ด้านวัตถุประสงค์ที่ต้องการซื้อประกันชีวิต ได้แก่ ต้องการออมเงิน 28% รองลงมาต้องการลงทุน 14.5% เพื่อเป็นเงินทุนสำรองในยามเจ็บป่วย 14% เป็นเงินสะสมให้กับครอบครัว 9% ต้องการผลตอบแทนสูงกว่าธนาคาร 4.3% และไม่มีความต้องการซื้อประกันชีวิต 7.2% (2) ด้านรูปแบบที่ต้องการในการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ 33.8% รองลงมาแบบลงทุน 30% แบบประกันสุขภาพ 19.8% แบบประกันอุบัติเหตุ 11.1% (3) ด้านจำนวนเบี้ยประกันที่สามารถชำระต่อปี โดยส่วนใหญ่ต่ำกว่า 10,000 บาท 50.7% (4) ด้านบริษัทที่ต้องการทำประกันชีวิตมากที่สุดโดยส่วนใหญ่ ได้แก่ บริษัทกรุงไทยแอกซ่า 48.8% และ (5) ด้านช่องทางที่ได้รับข้อมูลประกันชีวิตมากที่สุดโดยส่วนใหญ่ได้แก่ ตัวแทน 50.7% (2) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีความสัมพันธ์กับความต้องการซื้อประกันชีวิตดังนี้ 1) อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการซื้อประกัน 2) เพศ มีความสัมพันธ์กับโอกาสในการซื้อ 3) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพนธ์กับ รูปแบบประกันชีวิต 4) เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับจำนวนเบี้ยประกัน 5) ระดับการศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับบริษัทที่ต้องการทำประกันชีวิต และ 6) สถานภาพ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับช่องทางที่ได้รับข้อมูลประกันชีวิต

คำสำคัญ: ความต้องการ ประกันชีวิต ปัจจัยส่วนบุคคล

Abstract

This research aims to 1) study the demand for life insurance 2) Compare demand for life insurance with gender classified by age, status, education level, occupation and income. The sample size was calculated by the program; the program is G*. Power in function of the chi square test group, a total of 220 samples were obtained. The researcher used a quantitative research method. Data were collected using an online questionnaire. The research results 1) demand for life insurance revealed that 1.1) the purpose of life insurance purchase was to save (28%), followed by to investment (14.5%), to reserve money in case of illness (14%), to save money for family (9%), the returns higher than banks (4.3%), and the purpose do not want to buy life insurance 7.2%. 1.2) the desired of types of insurance was saving life insurance (33.8%), followed by investment 30%, health insurance (19.8%) and accident insurance (11.1%). 1.3) the amount of insurance premiums the majority were less than 10,000 baht be paid per year (50.7%). 1.4) the most company that wanted to buy for life insurance namely Krungthai AXA Company (48.8%), and 1.5) the most channel that received life insurance information were agents (50.7%) 2) Demographic factors were related to the demand for life insurance as follows: 2.1) age, status, education level, occupation, income were related to the purpose of buying insurance; 2.2) gender was related to the purchase opportunity, 2.3) gender, age, level education, occupation, income were related to form of life insurance. 2.4) Gender, age, status, education level, occupation, income were related to insurance premiums. 2.5) education level, income were related to the company that wanted to buy life insurance, and 1.6) status and occupation were related to information channels in receiving information for life insurance.

บทนำ

ปัจจุบันการประกันชีวิตนอกจากจะให้ความคุ้มครองชีวิตแล้วยังเป็นการออมเงินเพื่อไว้ใช้ในวัยเกษียณอายุการทำงาน นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการคุ้มครองรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย หรือทุพพลภาพอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุ และยังมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติในแง่ของการออมและการลงทุนอีกด้วย เพราะถือว่าบริษัทประกันชีวิตเป็นแหล่งระดมเงินทุนระยะยาวจากผู้ทำประกันชีวิตในรูปของเบี้ยประกันตามกรมธรรม์ประกันชีวิต เมื่อบริษัทประกันได้รับเบี้ยประกันชีวิต เงินส่วนหนึ่งที่ถูกกันไว้เป็นเงินสำรองประกันชีวิตก็จะถูกนำไปลงทุนในธุรกิจประเภทอื่น ๆ ตามเงื่อนไขที่กรรมการประกันชีวิตกำหนดซึ่งจะเห็นได้ว่าการประกันชีวิตในปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับประชาชนมากขึ้นทุกปี (สมาคมประกันชีวิตไทย, 2553) ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมส่งผลให้ประชากรของประเทศไทยต้องดิ้นรนด้านอาชีพและความเป็นอยู่ต่าง ๆ เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและมีความสุข ประกันชีวิตเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการตัดสินใจสร้างความมั่นใจหรือความเชื่อมั่นในการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย, 2560) ปัจจุบันคนวัยทำงานที่กำลังซื้อเพิ่มมากขึ้น รวมถึงมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนทาง

การเงิน การดูแลสุขภาพ การวางแผนเกษียณอายุ และการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิต ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมาสโลว์ ในขั้นที่2 ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety and Security Needs) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย จะเกิดเมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับการตอบสนอง โดยความต้องการขั้นนี้เป็นความต้องการที่จะแสวงหาหลักประกันและความอุ่นใจให้กับตนเอง เนื่องจากบุคคลเกิดความรู้สึกไม่แน่นอน ไม่ปลอดภัยและไม่มั่นคงที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว ทรัพย์สิน ฐานะทางสังคม หน้าที่การงาน ตำแหน่ง จึงส่งผลให้บุคคลเกิดความต้องการในขั้นนี้แล้วแสดงออกด้วยการทำงาน ออมเงินทำประกัน ประกันภัย (จุฑามาศ พงษ์สุวินัย, 2554). ประกันชีวิตจึงเป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยง ใช้หลักการเก็บสะสมเงินก้อนเล็ก เพื่อแลกเงินก้อนใหญ่ แล้วถ้าหากต้องการสร้างมรดกให้กับคนในครอบครัว เพื่อในอนาคตของบุตรหลานจะได้มีชีวิตที่ดีและมีทุนการศึกษา ประกันชีวิตก็ถือว่าเป็นมรดกให้กับลูกหลานในภายภาคหน้าได้ อีกทั้ง เมื่อเกิดการไม่คาดฝันเกิดขึ้น บริษัทประกันชีวิตจะบรรเทาความเดือดร้อนในเหตุการณ์ไม่คาดนี้ด้วยการจ่ายเงินทดแทน หรือจ่ายค่ารักษาพยาบาล โดยการทำประกันชีวิตนั้นไม่จำเป็นต้องใช่เงินก้อนใหญ่ก็สามารถสร้างได้ เป็นเงินสำรองไว้ใช้เมื่อยามฉุกเฉิน โดยการนำเงินทุนสำรองนี้มาใช้ในกรณีเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆ ไปใช้ได้

ปัญหาการดำรงชีวิตที่ยากลำบาก มีอัตราความเสี่ยงสูงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเกิดอุบัติเหตุ การระบาดของโรคติดต่อสายพันธุ์ใหม่ ความตึงเครียดจากภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกสิ่งเหล่านี้ล้วนบั่นทอนความมั่นคงของชีวิตก่อให้เกิดความเครียดและกังวลใจหลายด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น บริษัทประกันชีวิตที่เข้าใจในความต้องการซื้อมีโอกาสที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการให้มากที่สุด ผู้ศึกษาในฐานะเป็นตัวแทนประกันชีวิตเชื่อว่า ความแตกต่างในคุณลักษณะส่วนบุคคลมีผลต่อความต้องการทำประกันชีวิต จึงสนใจศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการซื้อประกันชีวิตข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์นำไปวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของลูกค้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความต้องการซื้อประกันชีวิต อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่ต้องการซื้อ รูปแบบประกันชีวิต จำนวนเบี้ยประกันชีวิตที่สามารถชำระต่อปี บริษัทที่ต้องการเลือกทำประกันชีวิต โอกาส/ช่วงเวลาพิเศษใดที่ท่านต้องการเลือกซื้อประกันชีวิต ช่องทางติดต่อสื่อสารที่รับข่าวสาร/ข้อมูลประกันชีวิต

2) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการซื้อประกันชีวิต จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

Hanna and Wozniak (2001) กล่าวว่า ลักษณะทางประชากร (Demographic) เช่นอายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา เชื้อชาติเป็นต้น เป็นลักษณะพื้นฐานที่นักการตลาดมักจะนำมาพิจารณาเพื่อแบ่งส่วนตลาด โดยนำมาเชื่อมโยงกับความต้องการ ความชอบและอัตราการใช้สินค้าของผู้บริโภค ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีหน่วยงานจำนวนมากได้รวบรวมไว้ การนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประโยชน์จึงทำได้โดยง่าย อีกทั้งยังสะดวกต่อการวัดและประเมินผลอีกด้วย

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538: 41-42) ลักษณะด้านประชากรศาสตร์(Demographic) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ลักษณะด้านประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมาย

1. เพศ สามารถแบ่งแยกความต้องการของผู้บริโภคได้ โดยดูเพศของผู้บริโภคเป็นหลักในการตอบสนองความต้องการซึ่งเป็นตัวแปรในการแบ่งส่วนตลาดที่สำคัญ เพราะปัจจุบันนี้ตัวแปรด้านเพศมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคมาก เพศที่แตกต่างกันมักจะมีทัศนคติ การรับรู้ และการตัดสินใจในเรื่องการซื้อสินค้าบริโภคต่าง ๆ กัน

2. อายุ กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกันย่อมจะมีความต้องการในสินค้าและบริการที่แตกต่าง นักการตลาดจึงใช้ประโยชน์จากอายุเป็นตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน

3. สถานภาพครอบครัว ลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การเข้าสู่ชีวิตสมรส (อายุแรก สมรส) การแตกแยกของชีวิตสมรส (อันเนื่องมาจากการตาย, การแยกกันอยู่, การหย่าร้าง) องค์การสหประชาชาติได้รวบรวมและแบ่งแยกประเภทของสถานภาพสมรส ดังนี้ 1) โสด 2) สมรส 3) หม้ายและไม่สมรสใหม่ 4) หย่าร้างและไม่สมรสใหม่ และ 5) สมรสแต่แยกกันอยู่โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

4. รายได้ ระดับการศึกษาและอาชีพ (Income Education and Occupation) เป็นตัวแปรที่สำคัญในการกำหนดส่วนของตลาด มีแนวโน้มความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในเชิงเหตุและผล นักการตลาดจะโยงเกณฑ์รายได้รวมกับตัวแปรทางด้านประชากรศาสตร์ด้านอื่น ๆ เพื่อให้การกำหนดตลาดเป้าหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มรายได้อาจจะเกี่ยวข้องกับเกณฑ์อายุ และอาชีพร่วมกัน

อีกทั้ง Belch & Belch (2005) กล่าวว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ และรายได้ เชื่อมโยงกับความต้องการ พฤติกรรม การตัดสินใจ

สรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ เป็นสิ่งที่ทำให้ความต้องการของผู้บริโภคมีความแตกต่างกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ จำแนก ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้

ทฤษฎีด้านความต้องการ

ความต้องการเป็นสิ่งผลักดันที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลในชีวิตมนุษย์นั้นเราต้องพยายามดิ้นรนเพื่อสนองความต้องการต่าง ๆ และทิศทางของพฤติกรรมจะถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์ ความต้องการเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ถูกกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาที่จะสนองตอบต่อความต้องการของตนเอง การเรียนรู้ถึงความต้องการของมนุษย์เป็นวิชาการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการดังนี้

มาสโลว์ (อ้างถึงใน ชุติกาญจน์ สลาหลง, 2563) ได้สรุปลักษณะของความต้องการของมนุษย์จะมีลำดับขั้น 5 ประการ คือ

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานขั้นแรกของมนุษย์ เช่น น้ำ อาหาร ยารักษาโรค เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย

2. ความต้องการทางด้านความปลอดภัยและความมั่นคง (Security or safety Needs) ภายหลังจากที่ร่างกายได้รับการตอบสนองในสิ่งจำเป็นต่าง ๆ แล้ว มนุษย์ก็จะเริ่มคิดถึงความปลอดภัยและความมั่นคง เช่น มีความเป็นอยู่ปลอดภัย ไม่มีอันตรายจากโจรผู้ร้าย ไม่มีการทำร้ายการคุกคาม รายได้ที่มั่นคงสม่ำเสมอ มีสวัสดิการ เป็นต้น

3. ความต้องการทางด้านสังคมและความรัก (Social and Love Needs) เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการร่างกาย และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยก็จะพัฒนาความต้องการความรักจากบุคคลรอบข้าง ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกของกลุ่มของครอบครัว ต้องการได้รับความใส่ใจและเป็นที่รักของเพื่อน

4. ความต้องการที่จะมีฐานะเด่นในสังคม (Esteem or Status Needs) คือ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จที่ยอมรับในความสามารถ ความรู้ และความสำคัญในตัวเอง รวมทั้งการมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับและยกย่องของบุคคลอื่น หรือต้องการที่จะให้บุคคลอื่นสรรเสริญหรือนับหน้าถือตา เป็นต้น

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Needs for Self Actualization) เป็นความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ ความต้องการที่จะใช้ความสามารถสูงสุดที่ตนมีอยู่ทำให้มีลักษณะกว้างขวางมาก และแตกต่างไปในแต่ละคนตามที่แต่ละคนจะนึกคิดและถือเป็น

ดังนั้น การทำประกันชีวิต เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่มีความต้องการ เนื่องจากเป็นสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์ในด้านการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

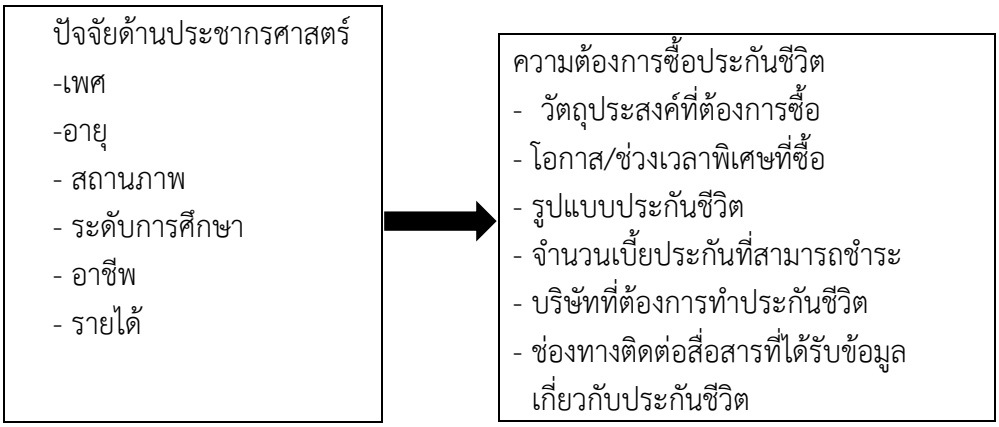
จากการสำรวจการเติบโตและส่วนแบ่งตลาดของบริษัทประกันชีวิต สรุปดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเติบโตและส่วนแบ่งตลาดของบริษัทประกันชีวิต

บริษัทประกันชีวิต	เบี้ยประกันภัยรับรวมปี 2564	ส่วนแบ่งตลาด
AIA	157,446 ล้านบาท	25.6%
ไทยประกันชีวิต	90,564 ล้านบาท	14.7%
FWD	81,056 ล้านบาท	13.2%
เมืองไทยประกันชีวิต	72,977 ล้านบาท	11.9%
กรุงไทย – แอกซ่า	50,021 ล้านบาท	8.1%
กรุงเทพประกันชีวิต	35,762 ล้านบาท	5.8%
อลิอันซ์ อยุธยา	32,068 ล้านบาท	5.2%
อื่นๆ	94,222 ล้านบาท	15.5%
เบี้ยประกันภัยรับรวมทุกบริษัทปี 2564	**614, 116 ล้านบาท**	**100%**

ที่มา: เว็บไซต์ aiaplanner.com

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ ประชาชนโดยทั่วไป การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้โปรแกรม G*Power (Kittisakdi Choomalee & Supeecha Rungruang, 2564) โดยการเลือก $\chi 2$ test และกำหนด effect size = 0.3, error prob. = 0.05 และ power (1-B error prob.) = 0.95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 220 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำและไม่ทำประกันชีวิตตามหน่วยงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ ซึ่งลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว ระดับการวัดประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale)

แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการซื้อประกันชีวิต ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ต้องการซื้อ รูปแบบประกันชีวิต จำนวนเบี้ยประกันที่สามารถชำระ บริษัทที่ต้องการทำประกันชีวิต ช่องทางติดต่อสื่อสารที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับประกันชีวิต ซึ่งลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว ระดับการวัดประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) ยกเว้น โอกาส/ช่วงเวลาพิเศษที่ต้องการซื้อ ลักษณะคำถามเป็นปลายเปิดแสดงความคิดเห็น

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) โดยแสดงผล เป็นค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์สถิติไคสแควส์ (Chi Square Test)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	101	48.8
หญิง	88	42.5
เพศทางเลือก (LGBT)	18	8.7
2.อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	77	37.2
30 – 39 ปี	75	36.2
40 – 49 ปี	30	14.5
50 – 59 ปี	15	7.2
60 ปีขึ้นไป	10	4.8
3. สภานภาพ		
โสด	91	44.0
สมรส	95	45.9
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	21	10.1
4. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	38	18.4
มัธยมศึกษา/ปวช.	30	14.5
อนุปริญญา/ปวส.	38	18.4
ปริญญาตรี	85	41.1
สูงกว่าปริญญาตรี	16	7.7
5.อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	22	10.6
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	39	18.8
พนักงานบริษัทเอกชน	52	25.1
เจ้าของกิจการ	24	11.6
รับจ้างทั่วไป/Freelance	62	30.0
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	3	1.4
ไม่ตอบ	5	2.4
6.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
20,000 บาท และต่ำกว่า	98	47.3
20,001-30,000 บาท	53	25.6
30,001-40,000 บาท	24	11.6
40,001-50,000 บาท	17	8.2

50,000 บาทขึ้นไป	12	5.8
ไม่ตอบ	3	1.4

จากตารางที่ 2 ข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 48.8 มีอายุต่ำกว่า 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.4 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 45.9 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.1 รับจ้างทั่วไป/Freelance คิดเป็นร้อยละ 30.0 และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,000 บาท และต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 47.3

ตารางที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการซื้อประกันชีวิต

ความต้องการซื้อประกันชีวิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.วัตถุประสงค์ใดที่ท่านมีความต้องการซื้อประกันชีวิต มากที่สุด		
ต้องการออมเงิน	58	28.0
ต้องการลงทุน	30	14.5
เพื่อลดความเสี่ยง/ป้องกันความเสี่ยง	17	8.2
ต้องการลดหย่อนภาษี	28	13.5
เพื่อเป็นเงินทุนสำรองให้ตนเองยามเจ็บป่วย/เกษียณ	29	14.0
เพื่อเป็นเงินสะสมให้กับครอบครัว	19	9.2
ต้องการผลตอบแทนที่สูงกว่าเงินฝากธนาคาร	9	4.3
ไม่มีความต้องการซื้อประกันชีวิต	15	7.2
ไม่ตอบ	2	1.0
2.โอกาส/ช่วงเวลาพิเศษที่ซื้อ		
วันพิเศษ (วันเกิด ปีใหม่ วาเลนไทน์)	42	20.3
ช่วงมีเงิน	4	1.9
ทุกช่วงเวลา	19	9.2
แสดงความคิดเห็นว่า ไม่มี	142	68.6
3. ท่านมีความต้องการประกันชีวิตรูปแบบใดมากที่สุด		
ประกันชีวิตแบบควบการลงทุน	62	30.0
ประกันชีวิตแบบประกันสุขภาพ	41	19.8
ประกันชีวิตแบบประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล	23	11.1
ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์	70	33.8
ไม่ตอบ	11	5.3
4.จำนวนเบี้ยประกันชีวิตที่ท่านสามารถชำระต่อปี		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	105	50.7
10,001-15,000 บาท	16	7.7
15,001-20,000 บาท	29	14.0
20,001-25,000 บาท	16	7.7

25,001-30,000 บาท	16	7.7
ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป	17	8.2
ไม่ตอบ	8	3.9
5.บริษัทใดที่ท่านต้องการทำประกันชีวิตแบบดังกล่าวมากที่สุด		
บริษัทกรุงไทยแอกซ่า จำกัด	101	48.8
บริษัทเอไอเอ จำกัด	58	28.0
บริษัทเมืองไทยประกันชีวิต จำกัด	28	13.5
บริษัทอลิอันซ์ อยุธยา จำกัด	9	4.3
ไม่ตอบ	11	5.3
6.ช่องทางติดต่อสื่อสารใดที่ทำให้ท่านได้รับข่าวสาร/ข้อมูลประกันชีวิตมากที่สุด		
เพื่อน (ปากต่อปาก)	24	11.6
แฟน ครอบครัว ญาติ	17	8.2
ตัวแทน	105	53.0
สื่อโฆษณา โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์	31	15.7
ธนาคาร	21	10.6
ไม่ตอบ	9	4.3

จากตารางที่ 3 ข้อมูลด้านความต้องการซื้อประกันชีวิตของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ความต้องการซื้อประกันชีวิตเพื่อออมเงิน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ไม่มีโอกาสหรือช่วงเวลาพิเศษที่ซื้อ คิดเป็นร้อยละ 68.6 มีความต้องการประกันชีวิตรูปแบบสะสมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 33.8 จำนวนเบี้ยประกันชีวิตที่สามารถชำระต่อปี ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.7 ต้องการทำประกันชีวิตกับบริษัทกรุงไทยแอกซ่า จำกัด มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.8 ช่องทางติดต่อสื่อสารใดที่ทำให้ได้รับข่าวสาร/ข้อมูลประกันชีวิตจากตัวแทน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.0

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ กับความต้องการซื้อประกันชีวิต χ^2

ปัจจัย ความสัมพันธ์	เพศ		อายุ		สถานภาพ		ระดับการศึกษา		อาชีพ		รายได้	
	χ^2	sig	χ^2	sig	χ^2	sig	χ^2	sig	χ^2	sig	χ^2	sig
วัตถุประสงค์	11.49	.647	55.48	.001***	26.38	.023*	62.92	.000***	82.75	.000***	76.77	.000***
โอกาสในการซื้อ	13.59	.035*	13.85	.310	7.83	.251	19.50	.077	21.48	.122	19.58	.075
รูปแบบประกันชีวิต	16.49	.011*	33.56	.001***	9.82	.132	32.66	.001***	64.32	.000***	25.71	.012*
จำนวนเบี้ยประกัน	25.5	.004**	64.71	.000***	19.75	.032*	91.41	.000***	113.5	.000***	255.3	.000***
บริษัทที่ต้องการทำประกันชีวิต	3.44	.763	14.36	.278	2.34	.886	21.54	.043*	16.37	.358	26.45	.009**

ช่องทางที่ได้รับข้อมูลประกันชีวิต	3.31	.913	22.35	.132	20.56	.008**	24.18	.086	47.26	.001**	21.29	.168

จากตารางที่ 4 พบว่า 1) อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการซื้อประกัน 2) เพศ มีความสัมพันธ์กับโอกาสในการซื้อ 3) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับรูปแบบประกันชีวิต 4) เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับ จำนวนเบี้ยประกัน 5) ระดับการศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับบริษัทที่ต้องการทำประกันชีวิตและ 6) สถานภาพและอาชีพ มีความสัมพันธ์กับช่องทางที่ได้รับข้อมูลประกันชีวิต

สรุปและอภิปรายผล

1. ด้านความต้องการซื้อประกันชีวิต โดยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการออมเงิน มีความต้องการทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ ไม่มีโอกาสหรือช่วงเวลาพิเศษที่ซื้อ จำนวนเบี้ยประกันชีวิตที่สามารถชำระต่อปี ต่ำกว่า 10,000 บาท และ ได้รับข่าวสาร/ข้อมูลประกันชีวิต จากตัวแทน สอดคล้องกับงานวิจัยของ หฤทัย พงษ์ศิริโสภาพร (2563) พบว่า พฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิตโดยส่วนใหญ่เลือกซื้อประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 59 เพราะต้องการออมเงินระยะยาว คิดเป็นร้อยละ 32.61 และเลือกทำประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์กับตัวแทนจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 69.75

2. จากการทดสอบ สมมติฐานพบผลการวิจัยดังนี้

1) อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับ วัตถุประสงค์ในการซื้อประกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ หฤทัย พงษ์ศิริโสภาพร (2563) พบว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิตด้านเหตุผลที่ตัดสินใจเลือกทำประกันฯ

2) เพศ มีความสัมพันธ์กับโอกาสในการซื้อ

3) เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับ รูปแบบประกันชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติญา จิรกฤตยากุล ที่พบว่าผู้บริโภคที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่างกันมีประเภทรูปแบบกรมธรรม์ที่เลือกซื้อต่างกัน และ อิศราภรณ์ วีระคงสุวรรณ (2556) ที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการทำประกันชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีความสัมพันธ์กับ จำนวนเบี้ยประกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของหฤทัย พงษ์ศิริโสภาพร (2563) ที่พบว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อประกันชีวิตด้านเบี้ยประกันฯต่อปี

5) ระดับการศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับบริษัทที่ต้องการทำประกันชีวิต

6) สถานภาพ และ อาชีพ มีความสัมพันธ์กับช่องทางที่ได้รับข้อมูลประกันชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้ เป็นไปตามทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์ ที่กล่าวว่า ความแตกต่างของปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ต่างๆ จะบ่งบอกความต้องการที่แตกต่างกันของผู้บริโภค ดังนั้น นักการตลาดจึงใช้ประโยชน์จากปัจจัยด้านประชากรศาสตร์คิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของผู้บริโภค และกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคและจูงใจให้เกิดความต้องการ และในการนำเอาหลัก

ประชากรศาสตร์มาใช้ในการแบ่งกลุ่มตลาดนั้นควรที่จะต้องใช้ตัวแปรหลายๆ ตัวเข้ามาช่วยในการกำหนด เพราะจะทำให้เกิดความชัดเจนในด้านความต้องการ ของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการซื้อประกันชีวิต สามารถนำไปวางแผนการตลาดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย รวมทั้งการปรับปรุงกรมธรรม์ ให้สามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

นอกจากปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แล้วควรศึกษาเพิ่มเติมตัวแปรตามทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านจิตวิทยา ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและความต้องการซื้อ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ทางตลาดให้ครอบคลุมทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

ชุติกาญจน์ สลาหลง (2563). ความต้องการและคาดหวังในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา

ชุติญา จิรกฤตยากุล. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อประกันสุขภาพของบริษัท เอไอเอ จำกัดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

จุฑามาศ พงษ์สุวินัย. (2554). การรับรู้ความเสี่ยง ความไว้วางใจ และแนวโน้มการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตผ่านช่องทางการตลาดทางโทรศัพท์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). พฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

สมาคมประกันชีวิตไทย, (2553). สถานการณ์ธุรกิจประกันชีวิตในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต, สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 มีนาคม 2566 จาก https://www.oic.or.th/sites/default/files/ content/ 85938/ bth1.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.). (2560). ธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย.สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 มีนาคม 2566 จาก www.oic.or.th.

หฤทัย พงษ์ศิริโสภาพร. (2563). พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อประกัน ชีวิตแบบสะสมทรัพย์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.

อิศราภรณ์ วีระคงสุวรรณ (2556). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับรูปแบบการทำประกันชีวิตของผู้ถือกรมธรรม์บริษัท อลิอันซ์อยุธยา ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน). วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 39(2), 226 – 238.

Belch, George E. & Michael A. Belch. (2005). Advertising and promotion : an integrated marketing communications Perspective. (6thed). Boston: McGraw-Hill.

Hanna and Wozniak (2001) และ Shiffman and Kanuk (2003). Consumer behavior. New Jersey: Prentice Hal.

Kittisakdi Choomalee and Supeecha Rungruang. (ม.ป.ป.). G*Power: โปรแกรมทางเลือกสำหรับคำนวณขนาดตัวอย่าง: Holistic Health and Safety Management in the Community Research Unit (HASM), PSU. สืบค้นจาก http://www.hasm. psu.ac.th /images /pdf /Gpower.pdf